VOLVMEN

Iustiniani solertissime reuolutū: qđ totius legalis sapiētie exhibet cōplementū. Cōplectit enī libros Auctēticoꝝ: tres libros Codicis. librū de Feudis. ꝛ Tractatū de pace cōstātieñ. cū Tabellis ꝛ additionibus insolitis in margine: vñ sunt sequētes versiculi. ¶ Ad lectorem.

Complementum iuris iam conspicis imperialis
Omnibus ex numeris opus admirabile lector:
Mendis extersum/multisq; decoribus auctum.
Primum quos de se virtus auctentica dixit
Libros/siue quibus fecit collatio nomen.
Et reliquos istic tres libros Codicis: inde
Mox cernes libros de feudis associatos.
Et solitas tabulas rerum simul et titulorum.
Necnon et pacis Constantia que monumenta
Tradidit/abrasis quecunq; superflua doctis
Uisa: sed adiunctis que tante digna lucernis
Maiestatis erant. Boccardo tot bona debes.

¶ Nobilium lites nodosq; resoluimus acres.

¶ Jodocus Badius Ascẽsius: Andree Bocardo legalis scientie studioso: impressorique in expungendis librorum mẽdis solertissimo ⁊ optimo iudicio ꝑdito: cõpatrique charissimo. S. D.

SI (vt poeta inquit) iam canit extremos effetus vinitor antes: merito Compater diligentissime/ tibi modo canendum est et profusius gaudendum/ qui totius legalis sapientie tot et tanta monumenta cũ accursianis glossematis/ milleqꝫ apparatibus tã accurate/ tamqꝫ feliciter a vitijs redemisti atqꝫ impressisti/ vt perpetuo immortaliqꝫ beneficio omnes istiusmodi sciẽtie studiosos demerueris: nullaqꝫ sit dies futura/ qua memoria tui saltem ex gratorũ animis exciderit. Verũtamen (quod sane dolendum est) magna est in omni Academia sine nomine/ sine iudicio/ sine capite/ sine oculis turba: toti videlicet vẽtres aut (vt ille inquit) sponsi penelopes fruges cõsumere nati. qui licet nõ ignorent quid distent era lupinis: scire tamen contemnunt quid fidelis codex a deprauato: verus ab adulterino differat. Multi enim dummodo splendidus fucatusqꝫ sit liber/ parui curant q̃ꝫ syncerus atqꝫ integer sit: vt qui non vt ediscant sed vt habeant et ostentent libros emunt. Quod ne quisq̃ꝫ posthac nisi sciens vidẽsqꝫ (quales incurabiles sunt) committat vt in similem errorem incidat: volui ad complementũ tam immensi operis hoc meum de te prescribere (qualecunqꝫ est) testimoniũ iudiciumqꝫ. Noui enim fidem diligẽtiamqꝫ tuam/ qui potius noctem duceres insomnem/ aut postridianam amitteres operam et impensam/ q̃ꝫ incastigatum vel vnum conniuendo pretermitteres erratum. Admonitos igitur velim huius tam inclyte professionis studiosos vt se et in te et in laboris tui redemptores gratos ostendãt/ si volent (quod maxime velle debent) consimilis diligentie tue complures adipisci libros. Vale: ⁊ genium cura: nosqꝫ quod mutuum facies ama. E parrhisiorum Lutetia nobilissima/ ad nonas Aprilis. M. D. xxvj.

Idem Ascensius de hac tertia ⁊ accuratiore impressione ad Lectorem.

Recte est o legum cultor studiose sacrarum:
Boccardus vigili digna labore tulit.
Sed renouauit opus/ curamqꝫ intendit in illud:
Proinde nouum precium fertiliusqꝫ petit.

Rubrice auctenticorum.

¶ Sequuntur tituli voluminis huius alphabetica serie dispositi: quo facilius in hac arte tyrunculi eos inuenire possint. Et primo rubrice auctenticorum seu collationum.

¶ Sequuntur rubrice trium librorum Codicis.

Sequuntur tituli feudorum.

Rubrice feudorum

¶ Tabella sequens glosarum precipua dicta in earum marginibus collocata comprehendit.

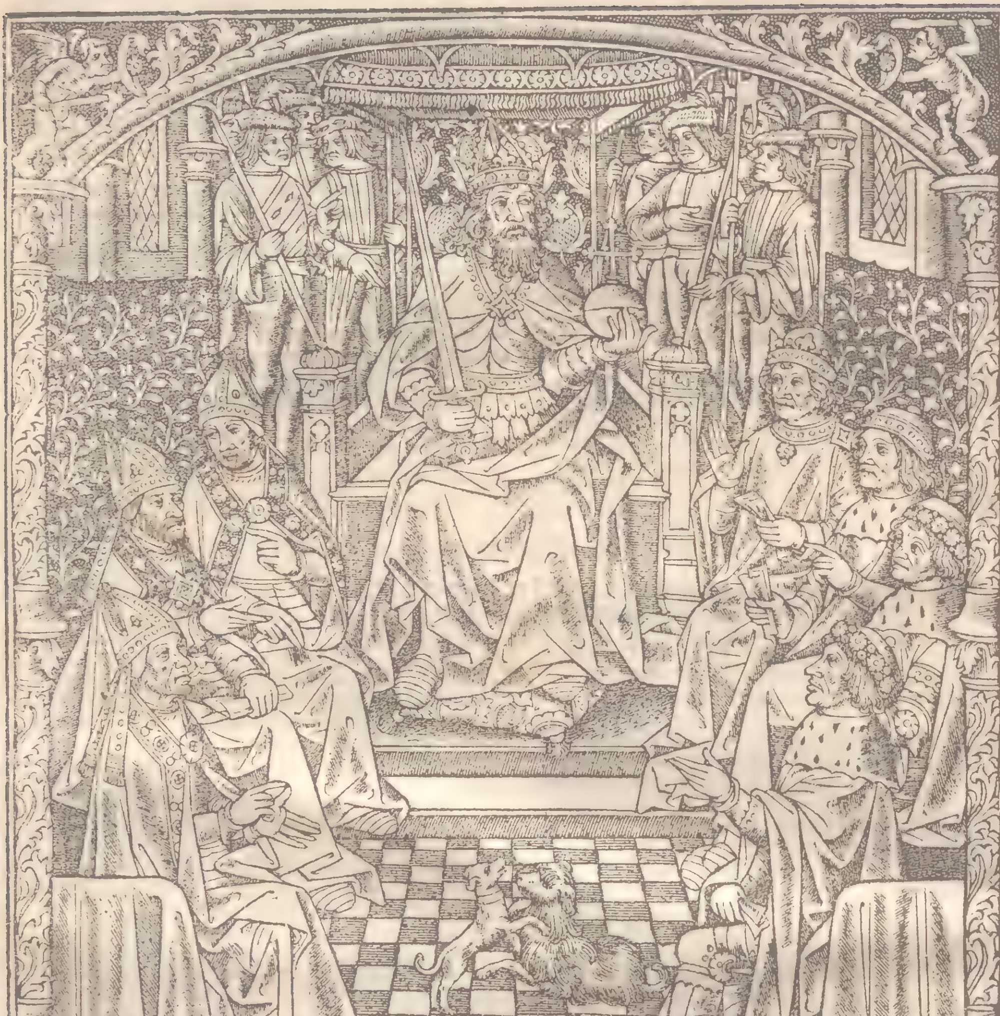
Tabula materiarũ Parui voluminis.

Parui voluminis.

Finis.

Registrum huius voluminis.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v
A B C D E F G H J K L M N O
P Q R S T U. oēs sunt quaterni pre-
ter. v.qui quinternus est.et U.ernus.

Victor ego magnanimus cōplendo volumina iuris
Feudaq; nobilibus: iuraq; distribuo.

¶ In nomine[a] domini nostri Iesu[b] christi[c] liber constitutionum novellarum authenticorum.

¶ De heredibus[d] ⁊ falcidia[e]: si heres legata soluere noluerit.

¶ Constitutio prima.

¶ Omnis reipublice cura occupat principem ad cogitandum pro republica: et subiectorum vtilitas: ⁊ eorum interpellatio legis condende occasionem prebent. Liberis a parentibus interdum etiam fratribus ex necessitate debita portio debetur: alijs ex voluntate. hoc dicit Bartolus.

Imperator Iustinianus Augustus Iohanni prefecto pretorio secundo.

Occupatis[f] nobis[g] circa totius rei publice[h] curas[i]: ⁊ parum nichil[k] eligentibus cogitare: sz quatenus[l] Perse quidē cōquiescunt. Uuandali[m] vero[n] cū Mauris obediūt: ⁊ Carchedonij[o] antiquā[p] recipientes habeāt libertatē: quā nisi nūc[q] primum sub romanorū facti republica inter subiectos habeant. qd nōdū hactenus nisi sub imperio nr̄o dedit romanis deus. Incurrūt[r] etiā proprie sollicitudines a nr̄is subiectis semp nūciate: quarū singulis quidē damus

a In nomine dñi nostri Iesu christi. Iustinianus opus suum laudabile deo attribuit: vt et al's. C. de offi. prefec. pre. af. l. in nomine domini. et. j. de questo. in prin. col. vij. ⁊ de armis. in prin. col. vj. Ex quo sequitur bonum principiū: melius mediū: et finis deo acceptabilis. vt. j. quō opor. epi. in prin. col. j. nō quia tanquam ipse: sz tanquam deus facere videtur vt. ff. de acq. pos. l. qd meo. ⁊ non sua vice: sed delegantis scilicet dei fungitur. vt. ff. de of. eius cui mā. est iuris. l. j. in fi. ⁊. j. de fide instru. §. quia igitur imperium. col. iiij.

Hoc vere q̃ ad tp̃alia: nō q̃ ad spiritualia.

b ¶ Iesu. hebraice. latine saluator vt ptz in passiōe et ex superscriptione in cruce facta.

c ¶ Christi. grece latine vncti.

d ¶ De heredibus. Nō dicas instituēdis: sed ab hereditate repellēdis: nisi votum impleant testatoris. vt. j. eo. §. si quis autem non implēs. et hec pars rubrice expeditur. j. eo. vsq ad illum §. hinc nobis.

e ¶ Et falcidia. s. heredi seruāda si fiat inuentarium: non al's. ⁊ hec pars expeditur. j. e. §. hinc nobis. vsq in fi. titu.

f Occupatis. pōt legi datiue cū illo verbo incurrūt. qd est. j. idē est de illa dictione eligētibus. Itē pōt in vim ablatiui absoluti poni. sic insti. de iur. natu. i pn̄. vbi dictio vna poni potest nominatiue ⁊ ablatiue.

g ¶ Nobis. nō sitis de occupatione. j. de ap. §. j. col. iiij. ⁊. j. de iudi. §. j. col. vj. ⁊. C. de qdri. p̄scp. l. fi. i fi.

h ¶ Reipublice. i. totius imperij. sic in prohemio. ff. in pn̄. Et no. ꝙ tribus modis respublica dr. Primo romanorū. vt hic. Itē pro ciuitate romana tm̄: ⁊ tunc proprie. vt. ff. de v. signi. l. eū qui. Itē pro qualibet ciuitate: ⁊ tūc improprie. vt C. de of. eius q̄ vice alt. iu. ob. l. j. Ponitur ⁊ quarto pro quolibet municipio. vt. ff. de publica. ⁊ vec. l. sed ⁊ hi. §. penul.

Respu. tribus modis dicitur.

i ¶ Curas. ⁊ dicitur cura quasi cor vrens.

k ¶ Parum nichil. i. modicum eligimus cogitare de singulorū vtilitatibus. hec eīn dictio parū aliqd ponit: lz illa dictio nichil totū videatur negare. sed que sunt vtilia in vniuerso eligimus curare: vt sequitur. arg. j. de nō alie. §. qr vero verisile. ibi oportet eīn ⁊c. col. ij. Uel dic parū nichil. i. parū vel nichil hoc tp̄e possumus cogitare de singulorū vtilitatibus. Uel dic parū nichil. i. nichil qd sit parū. nā curamus alta: vnde appellatio ad eū. s. principē nō venit nisi sit causa. xx. lib. auri. vt. C. de appel. l. in offerēdis. Uel dic parū eligimus hoc. s. nichil cogitare: sz semp volumus cogitare. vt. j. vt diui. ius. subscrip. habe. in pn̄. col. ij. ⁊ vt iudi. sine quo quo suffra. fi. colla. ij. in prin. ⁊ vt. C. de quadri. prescrip. l. fi. §. pe. Uel dic parum. i. non. sic. C. de transac. l. fratris.

l ¶ Sed quatenus. repete eligentibus nobis. ⁊ lege duobus modis. vel vt respiciat causam preteritam vel presentem sic. s. eatenus cogitamus ad hūc casum quatenus. i. propter quā cogitationē: vt ponatur quatenus pro ꝙ: et sic causam in preteritū vel presens notet: non futurū sm Azo. Uel melius dic proprie poni vt futurā causam notet: ⁊ cōquiescūt ponitur p cōquiescāt. s. gētes romani iperij vt sequitur: ⁊ semp ponitur quatenus pro ꝙ. Additio. Qualiter ista dictio quatenus sumatur: vide Bar. in. l. j. ver. q̄ro de aduer. ff. de cōdi. ⁊ de. ⁊ Bal. in l. antiquitas. C. de vsufruc.

m ¶ Uuādali. hostes fuerunt populi romani. vt. C. de offi. prefecti preto. affri. l. quas laudes. in prin.

n ¶ Uero. vel supletiue legas vt ibi. ff. de iusti. ⁊ iur. l. ius ciuile. §. hoc igitur. vel legas aduersatiue. q. d. alie gētes nostris cogitationibus per se quiescūt. vt. s. sed Uuādali non p se: sed facto nostro: qr subiugauimus eos. vt. C. de offi. prefec. preto. affri. l. quas laudes. Uel dic ꝙ Perse fuit nomen gentis: vnde dicitur rex Persarum: et vero ponitur pro certe.

o ¶ Et carchedonij. gentes sunt: et repete eligentibus cogitare quatenus carchedonij ⁊c.

p ¶ Antiquam. dic ꝙ primo fuerunt de romano imperio: sed post facti fuerunt serui hostium: vt de affrica dicitur. C. de offi. prefec. p̄to. affri. l. quas laudes. Uel dic ꝙ nūquam fuerūt sub romano imperio nisi nūc primū vt sequitur: vn̄ vocat antiquā libertatē a iure naturali inuentam. vt. ff. de nata. re. l. ij. qd est vetustius. vt insti. de re. diui. §. singulorū. Sed quō per captiuitatē eā recipiūt: immo perdunt. vt insti. de iur. perso. §. pe. Rn̄. amittūt: sz ex quo desinūt esse rebelles recipiunt primā libertatem. i. quā de iure naturali habent vt dictum est: vel quā primo habebant ante captiuitatem.

q ¶ Quā nisi nūc. in quibusdam est quam nūc primū ⁊c. ⁊ nō est ibi nisi. et subaudi per. q. d. per hāc libertatē habēt qd deus nobis hactenus vel eis nō cōcessit: nūc primū sub ro. ⁊c. nisi sic exponas: innuit ꝙ oēs hostes āteq capiantur sunt serui: qd nō est verū. vt. ff. de cap. l. postli. Itē al's dicit quasi nūc primū ⁊c. ⁊ hec plana. ⁊ expone q̄si p sicut. q. d. ita recuperant libertatem sicut nouiter nobis adherentes hostes sponte retinent quam habent. Item al's est quam nisi nunc. ⁊ hāc ego habeo: ⁊ est bona hoc modo: quam scz libertatē habēt. i. per oia sunt liberi nisi nunc ⁊c. q. d. nisi in hoc: quia erūt inter subiectos. Et sm hūc tertiū ⁊ primum intellectū inferiora verba quod nondū ⁊c. sic expone ꝙ scz subiugarentur: ⁊ sub republica ro. ponerentur tm̄ nobis concessit deus: sz sm mediū dic qd nōdū ⁊c. s. ꝙ recuperarent.

r ¶ Incurrunt ⁊c. quasi dicat: nō solum nostre sed etiam proprie scilicet singulorum speciales. vt. j. eo. §. si vero aut. Uel dic ꝙ suas proprias appellat priuatorum sollicitudines. vt. C. de cadu. tollen. §. fi.

cōpetētem[a] formam[b]. ¶ Quecūqꝫ[c] vero frequenti[d] quidē potiunt[e] per partes[f] auxilio[g]: possibilia[h] tñ sunt scripta lege[i] cōmunē oībus p̄stēt in q̄b⁹ opus habēt vtilitatem: hec oportere putauim⁹ ⁊ legē sancire/ ⁊ tradere subiectis ꝑ se iuuantia[k]: et nō semper iussione imperatoꝝ egentia. ¶ Sēper igit[l] nobis importuni[m] sunt / alij q̄dē nos pro legatis relictis nō tñ prebitis[n] adeūtes[o]: alij ꝟo pro libertatib⁹[p]: alij ob aliud[q] quoddā. ꝙ trāsmittētes[r] q̄dē hereditates dari[s] quibusdā/ aut fieri[t] cōstituerunt[v]. indeuote[x] aūt ⁊ res adeūt[y]: ⁊ eas ꝑcipiunt: ⁊ qđ est iussum non faciunt. Cum vtiqꝫ etiā a veteribus[z] legislatoribus dictū sit cōpetētes[a] deficientiū dispositiones quecūqꝫ nō repugnāt legibus oībus modis impleri. ¶ Sed qm̄ ita positas leges iam plerūqꝫ neglectas[b] inuenimus: reparare[c] eas iudicauimus oportere: et tā viuētib⁹[d] prebere ex eis cautelam/ q̄ morientibus[e] hunc exhibere honorem. ¶ Primum itaqꝫ[f] illud est cogitandū: q: testātibus alijs[g] quidē necessitatez imponit lex distribuere quandam partem personis quibusdam; tāqꝫ hoc ſm ipsam naturam eis debeatur: quale est filijs[h] et nepotibus: patribus[i] atqꝫ matribus. interdum vero etiā fratribus[k]

a ¶ Competentem. si competenter petatur. quod dic vt. j. de manda. princi. §. si vero. colla. iij.
b ¶ Formam. quandoqꝫ generalem: quandoqꝫ specialem vt institu. de iure natu. §. plane ex his.
c ¶ Quecūqꝫ vero. hic ponitur vero ꝓ sed. q. d. vere singulis damus competentē formam: sed ne nimium grauemur hoc oportere putamus et. l. sancire et tradere subiectis per se iuuātia non semper ⁊c.
d ¶ Frequēti. sic ff. de legi. ⁊ senatusconsul. l. nā ad ea.
e ¶ Potiuntur. i. indigent vel fruūtur. Accursius.
f ¶ Per ptes. i. per singlos hoies vel causas a q̄bus consulimur.
g ¶ Auxilio. s. nostro quod damus per rescripta.
h ¶ Possibilia tñ sunt. scꝫ euenire et frequenter vt dixerat. nā de his que raro accidunt ⁊c. vt. j. vt sine prohi. ma. debi. ⁊ credi. §. quia vero freqnēter. colla. vij. ⁊ subaudi vt. ⁊ dic vt scripta. l. ⁊c. Uel dic quecunqꝫ vero frequenti quidē potiuntur per partes auxilio. s. plerūqꝫ propter sui frequentiam nostris indigent rescriptis. ea tamen scripta lege possibilia sunt: ⁊ subaudi vt cōmunē prestent vtilitatē omnibus. s. casibus in q̄bus habēt opus hec oportere ⁊c. Uel dic tertio op. pu. ⁊ le. san. ⁊ tra. sub. ⁊c. i. scripta oia quecūqꝫ prestent cōem oībus vtilitatē lege. i. ꝑ aliquā virtutez legis: que quattuor sunt. vt. ff. de legi. ⁊ senatuscō. l. legis virtus. repete et hec opor. quecūqꝫ fre. po. ⁊c. Uel dic hec op. pu. ⁊. l. ⁊c. quecunqꝫ fre. quidem po. auxilio: possibilia tñ sunt repete. ⁊ pu. ⁊ hec. s. l. scripta quecunqꝫ prestent cōmunem vtilitatem omnibus.
h ¶ Possibilia. scilicet euenire ſm primā ⁊ tertiā ⁊ quartam expositionem.
i ¶ Scripta lege. sub. ſm primā expositionē ⁊ secundam.
k ¶ Per se iuuantia. id est ea que per se iuuant vt non sit opus noua impetratione.
l ¶ Semper igitur. quia singulorum cause quotidie nobis nunciantur. igitur ⁊c.
m ¶ Importuni. id est valde instantes. sic. C. qui po. in pigno. ha. l. assiduis.
n ¶ Prebitis. id est datis.
o ¶ Adeuntes. scilicet nos.
p ¶ Pro libertatib⁹. s. relictis ꝑ fideicōmissum nō ꝓbitis.
q ¶ Ob aliud quoddam. vt per fideicōmissa que nō sunt legata ſm quosdā: cū legata ex testamento tm̄ prestentur: fideicōmissa vero etiam ab intestato. vt instit. de fideicom. here. §. preterea. sed hoc reprobo/ quia ſm hec iura ſm que loquimur nulla est differentia: vt. C. cō. de leg. l. ij: et etiam iure veteri. licet non vetustiori. vt. ff. de lega. j. l. j. dic ergo propter donationem causa mortis que differt a legato: vt diximus institu. de donatio. §. mortis causa. Item propter preceptum quod facit testator interdum: vt fiat monumentum ab vno de heredibus: pro quo agitur familie herciscunde. vt. ff. fami. hereis. l. his consequenter. §. iij. Item propter fideicommissum vniuersale quod differt a legatis vt no. ff. de lega. j. l. j.
r ¶ Transmittentes. i. morientes: quia sua bona ad heredes transmittunt.
s ¶ Dari. qm̄ in dando consistunt.
t ¶ Fieri. quādo in faciendo consistunt. vt institu. de lega. §. sed tale.
v ¶ Cōstituerūt. scꝫ ab heredibus.
x ¶ Indeuote. id est nō ſuata deuotione naturalis iuris qđ dicit: vbi est emolumētum ibi sit onus ⁊c. vt. C. đ fur. l. fi. §. penul. et ff. de reg. iur. l. ſm naturam.
y ¶ Adeunt. scilꝫ heredes.
z ¶ A veteribus sic. j. de nupt. §. disponat. colla. iiij. ⁊ ff. ad leg. falci. l. j. j. respon. ⁊ §. j.
a ¶ Cōpetentes. al's cōpetere: et tunc expone. i. cōpetens esse. ⁊ est ois voluntas competens: nisi sit contra leges vel bonos mores: siue turpis. vt. ff. de le. j. l. si quis inquilinos. §. pe. ⁊ fi. ⁊. l. seq. §. fi. ⁊. ff. de condi. insti. l. quidam. in prin.
b ¶ Neglectas. s. per desuetudinē. vt. j. de iudi. j. rū. col. vj ⁊ in prohemio insti. §. igit. ⁊ de iur. natu. §. sed naturalia.
c ¶ Reparare. argu. pro priuilegijs antiquis ⁊ neglectis: vt possint ⁊ debeant renouari. Item argu. pro instrumentis antiquis ⁊ fere consumptis vt possint et debeant renouari. sic. j. vt spō. lar. §. insuper. col. ix. et. j. de questo. in prin. col. vij. ⁊. ff. ad le. iul. maiesta. l. non contrahit.
d ¶ Uiuentibus. quibus est aliq̄d a testātibus relictum.
e ¶ Morientibus. s. testantibus: vt eorum seruetur voluntas. hec enim lex neqꝫ in paupertate ⁊c. vt. j. eo. §. fi. in fi.
f ¶ Primū itaqꝫ. q: opꝫ leges antiquas reparare itaqꝫ ⁊c.
g ¶ Alijs. hoc respicit. j. alijs autem ⁊c. similis remotus respectus est institu. de act. §. j. in illo verbo aut cum. et dic alijs. id est aliquibus.
h ¶ Quale est filijs. his enim descendentibus natura debetur hereditas. vt. ff. de bo. dam. l. fi. in pn. ⁊. ff. vnde liberi l. scripto. in fi. ⁊ fuit hec pars iure isto quarta eius quod ab intestato debetur. vt. C. de inoffi. testa. l. cū querit. ⁊. j. eo. §. si quis autem. sed hodie tertia vel semis ſm numerū liberorum. vt. j. de trien. ⁊ semis. §. j. nisi in casu vbi est dodrās: vt in naturali curie dato. vt. j. de trien. et semis. §. excipitur. col. iij. ⁊. j. vt cum de ap. cog. §. si quis aūt. col. viij. nisi forte in filio arrogato cui quarta debet. oim bonoꝝ ſm quosdā: licet plures existant filij ex cōstitutione diui pij. vt insti. de adop. §. cū aūt. ⁊. ff. de adop. l. si arrogator pr̄. Alij quartam eius quod habiturus erat ab intestato. et hec est verior.
i ¶ Patribus. nam ⁊ si ⁊c. vt. ff. de inoffi. testamen. l. nam etsi. Item nūquid hec quarta que patri debetur est aucta: dic vt. j. de trien. ⁊ semis. §. ij. colla. iij.
k ¶ Fratribus. vt si frater meus instituit turpem ⁊ nota-

Priu[...] gia a[...] qua [...] noua [...] debe[...]

tam personam heredem: nō alʼs. vt. C. de inoffi. testa. l. fratres. sed ꝛ tunc ita demū si non sum ingratus: non alʼs. vt. ꝭ. de nup. §. ingratitudinem. colla. iiij.
a ¶ Si quā. supple et alijs quidē personis si quam ꝛc. vel dic si pro quia: et quam. i. aliquam huius.
b ¶ Ex nobis sūt. vt descendentes.
c ¶ Sum⁹. vt ascēdentes.
d ¶ Leges. nam dicūt. ll. oībus inferioribus et supiori bus aliqd deberi vt h. et. ff. de inoffi. testa. l. j. interdum etiā extraneo quo ad sanguinem: vt patrono cui debetur tertia. vt insti. tu. d̉ suc. liberto. §. sed nostra. et. ꝭ. e. §. non autem.
e ¶ Necessitas. ēt si iter viuos pacto se astrinxerit. vt. C. de pac. l. fi.
f ¶ Eis. s. testatoribus.
g ¶ Largitur. i. relinquit suo arbitrio cui aliquid dimittat.
h ¶ Perferendā. vt ad extraneū vel coniunctū. vt. C. de

si quā[a] huiusmodi psonā / aut in his q̄ ex nobis sunt[b]: aut ex q̄bus nos sumus[c] enumeraue rūt leges[d]. Alijs aūt nulla cō sistit necessitas[e] ptē dare quā libet pprie substātie. sʒ sua potestas eis[f] largit[g] ad q̄scūqꝫ testator voluerit pferendā[h].

¶ Heres et quilibet onerat[us] a testatore adimplere dʒ: alias cōmodo hereditario priuat[ur]: nisi lex repsentet factū qd ab ipso erit faciendum. Bar.

¶ His igit[i] a nobis preordinatis sancimus eos qui ab aliq̄b⁹ scripti[k] sunt heredes: aut meruerūt fideicōmissa p vniuersitatem[l] forsan: aut per speciem / aut legatū[m]: necessitatē habere quecūqꝫ testator ꝛ honorās[n] eos disposuerit[o] / omnimodo ea cōplere[p]: si id qd precipitur[q] legitimū sit: aut si non

here. insti. l. extraneū: dūmodo possit ille capere. quod dic vt diximus insti. de lega. §. legari.
i ¶ His igit. sīlis ɔtinuatio est isti. de iust. et iur. §. his g.
k ¶ Scripti sunt. qd si nuncupatiue aliquis est institut⁹? Rn. idem. vt. ꝭ. eo. §. penul.
l ¶ Per vniuersitatē. vt in quota parte hereditatis consistentē. cum autem dicit in specie est in re certa: vt in seruo vel domo. vt insti. de fideicōmis. here. §. nichil autem.
m ¶ Legatū. sed nunqd legatū est aliud a fideicōmisso speciali iure isto? Rn. non. et qd dicit legatum: dic. i. eo modo quo consueuit relinqui legatū. vt. C. cō. de lega. l. ij.
n ¶ Et honorās. pone ꝛ p id est: vt hec dictio testator: et hec honorans ad idem ponant. nisi enim testator honoret cōmodo pecuniario nō pōt onerare. vt. ff. de lega. j. plane. la. ij. §. fi. Vel pone et pro aut: vt si in codicillis aliquē honorauerit. vt. ff. de verbo. sig. l. sepe.
o ¶ Disposuerit. s. honorando.
p ¶ Cōplere. aliter tñ et aliter. nā heres implet detracta falcidia si fecerit inuentariū. vt. ꝭ. eo. §. hinc nobis. reliqui honorati debent complere. vt insti. de sing. re. per fideicō. reli. §. j. sʒ nichilo detracto. vt. ff. de le. ij. l. impator. ꝛ de vulga. subsᵗi. l. coheredi. §. cum filie. licet quidam dicant ɔtra. ar. illius. l. ff. ad le. fal. penales. §. fi. Sʒ q̄ est ratio ꝼm nos ꝙ heres detrahit reliq non? Rn. q: herede nō adeunte (qd faceret si nichil haberet) nullū essʒ testamentū: alʼs nō valeret testm̄. vt. C. de fideicō. l. eā quā. sʒ nō ita reliquis nō accipientib⁹. vt insti. ad. l. fal. in prin. et insti. de fideicō. here. §. restituta. et. ꝭ. eo. §. hinc nobis. Accur.
q ¶ Sʒ id qd pcipit. q. d. semp est cōplēda: nisi in tribus

casib⁹. Prim⁹ qñ qd pcipit nō est legitimū: sʒ legitimū intelligo siue lex expssa sit / siue nulla inueniat ɔ̄. vt. ff. ex qb. cau. ma. l. necnō. §. sʒ qd eis. et. ꝭ. e. §. semp. et. ꝭ. de nup. §. disponat. col. iiij. Scd̄s est ꝙ puniᵗ nisi impleat dūmodo aliqua lex illud nō demonstret factū. pter culpā eius cui

illud aliqua lex phibeat: vel si non fiat ab eo qui honoratus est: tamen ratum esse expresse iam demonstret[r].

¶ Heres cui ex necessitate portio legitima debetur [illegible] ei cōmodo hereditario vltra legitimā priuād[us] [illegible] psonis suo ordie enūeratis. B.

¶ Si qs aūt non iplēs qd dispositū est: sʒ dū cōpetat ei[s] q̄ honorat⁹ est qd relictū est etiā ex decreto[t] iudicis admonit⁹[v] annū totū[x] ptraxerit nō agēs hoc qd preceptū est: siqdē aliquis illorū fuerit q̄ necessario[y] ex lege pcipiunt: in plus autē q̄ꝫ qd lex ei dari vult[z] scriptus est heres: tantum accipiat solum q̄ꝫtū lex ei dari ꝼm quartā[a] aut † ab intestato partē cōcedit[b]: aliud ꝓo totū auferri[c]. Et siquidem etiā alij quidam

debet: puta si res perijt: nō dʒ pter ea hrditatē heres pdere cū non sit in mora. nā ei⁹ perijt piculo cui debetur vt. ff. d̉ sol. l. qui decē. ꝛ de excep. do. l. si opa. Tertiuʒ est necessariū vt h puniat si lex non demonstret factū qd erat faciendū p homine: vt in fideicōmissaria libertate relicta. que represental p senatuscō sultum rubrianum ꝛ damasianū / et artificulianū / et vincianū. vt. ff. de fideicō. liber. l. cū ꝓo. §. subuētū. et. ll. seqn tib⁹. et. l. nō tm̄. §. sʒ et artificuliano. et ff. de manu. l. causam. §. puellam. et C. si ma. ita fu. ali. l. fin. et sic ꝼm hoc verbū illud demō- — falsa de est aut.

strat / in fine positū referᵗ ad vtrūqꝫ vltimū dictum. Vel dic scd̄o ꝙ tm̄ sunt duo casus: sed primus diuiditur qñ lex expresse cōfirmat. Itē qñ nō phibet. et habeas, puideat vel subaudias. Tertiū aūt nō mutat: sed ꝼm hoc deest hic ille casus qñ p morā accipiētis: nisi dicas sub tertio cōphēdi.
r ¶ Demonstret. scʒ lex aliqua.
s ¶ Cōpetat ei. i. iā cessit dies ei⁹ relicti vt possit peti: q: purum est: secus si esset in diem vel conditionale: et non dū dies vel conditio extitisset. vt. C. de cadu. tol. §. in nouissimo. et. §. sinautem. et. ff. de verbo. signi. l. cedere.
t ¶ Decreto. s. admonitorio quod est quasi interlocutoria quedam. vt. ff. de arbi. l. qualem. in fi.
v ¶ Admonit⁹. s. semel et scd̄o ꝼm quosdam. vt ar. ꝭ. vt lima. et auie. §. si quis in sua. col. ix. ꝛ de ec. ti. §. si aūt q̄ hoc. col. ea. ꝛ de sanc. epis. §. pbr̄is aūt ꝛ dyaconib⁹. col. ix. Sed ego ɔ̄. nā dico vnā admonitionē sufficere: vt hic. et ꝙ dicʒ ll. bina exigiᵗ: est iō q: maior pena iponiᵗ cū incōtinenti relictis puet: hic post ānū. vt. C. de pe. l. si vindicari. neqꝫ em̄ iudicis auctoritas dʒ eē ludibrio. vt. ff. de iudi. l. si pretor. — Iudicis auctoritas ludibrio esse nō debet
x ¶ Annum totum. s. continuum.
y ¶ Necessario. i. quibus ex necessitate relinquitur. vt. ꝭ. eo. §. primum.
z ¶ Vult. scʒ necessario.
a ¶ Scd̄m quartā. i. q̄rtā illi⁹ ptis quā ab intesta. hr̄et. vt C. de ioffi. testa. l. parētib⁹. et. l. cū q̄riᵗ. sʒ hodie est semis vel triēs ꝼm nūerū liberorū. vt. ꝭ. de triē. et semis. §. j. col. iij.
b ¶ Concedit. i. pcipit vel concedit ad minus.
c ¶ Auferri. vt ipo iure eē heres desinat: et alius ipso iure eē incipiat. vt. ꝭ. e. §. in oībus. Sed q̄re hoc debitum non

perdit cum defuncto nō obedit: vnā si legi nō obedit in faciendo inuentariū perdit iure instōnis debitum. vt. j. eo. §. si vero nō fecerit. cū mitius cōsueuerit agi cū lege qꝫ cum hoie. vt. ff. de arbi. l. celsus. Rn̄. q2 hoc natura debeť: vnde imutabile est. vt insti. de iure na. §. pe. Item hoc erat debitū etiā prius qꝫ moreret testator. illd non. vt. s̄. eo. §. j. nō est ergo eadem rō. vt. C. de codi. l. fi. sꝫ iure institutiōis debitum perdit si defuncto non paret. vt. j. e. §. et hoc. Itē nunquid filius posset hr̄e duas quartas aliq̄ casu? Rn̄. vt in sum. hui⁹ ti. §. hic aūt queritur vt si fili⁹ fuerit institutus: et in totū restituere grauat⁹ an quartā trebellianicā et quartā iure nature habeat. vl' si fuerit legatis onerat⁹: an iure institutiōis ⁊ iure nature quartā habeat. vel est fili⁹ arrogat⁹: an quartā ex cōstōne diui piȷ: et iure nature debitā possit hr̄e. et idē in similibus queri pōt. Et puto in his oīb⁹ casibus vnam quartā sufficere. vt. j. eo. §. si qs aūt. et. ff. de inoffi. test. l. papinianus. §. pe. nisi in casu: vt cū rogať de hr̄ditate restituēda filius institutus sub conditione vel in diē. nā statim potest retinere debitū bonorum subsidiū. s. trientē vel semissem. vt. j. de triē. et semis. §. j. et. ij. col. iij. sed adueniēte die pōt habere trebellianicā quartā. vt. C. ad trebel. l. iubemus.

Mitius cū lege qꝫ cum homie agitur.

scripti sunt hr̄des accrescere[a] illis ſm ptē instōnis[b] q̄ vnicuiqꝫ distributa est. ¶ Si vero nullus alter sit hers: aut sint qdē scripti qdā: nō aūt adeant hereditatē: tūc qd aufert adijciatur alijs reb⁹[c]: et licētia p̄beat legatarijs / fideicōmissarijs[d] / et seruis libertate honoratis adire ⁊ hec acquirere: ita vt oībus modis qd p̄ceptū est per testantē impleat: cautione[e] videlicet pri⁹ ab eis facta ſm qꝫ psonaꝝ[f] vel rerū[g] recepit modus: q2 res[h] accipiētes agunt[i] in eis q̄ recte[k] voluerint testatores. Si vero null⁹ hoꝝ de qb⁹ testamento memoria facta est voluerit adire: hoc ē coheres aut legatarius: aut fideicōmissari⁹: aut seru⁹ libertate honoratus: tunc ad alios quos lex ab intestato vocat[l] post eū[m] quē qui script⁹ est: et legitima[n] p hāc[o] legē parte est exclusus deferri res: ⁊ ipos sitr p̄bētes cautionem q2 cōplent[p] q̄ testō ptinent[q]. ¶ Inordiatū † vero[r] nichil neqꝫ ꝯfusuz[s] nec in his[t] fieri volumus: sed primus[v] ſm ordiuē vocatus / post eū ille q̄ iam exclusus est a lege nr̄a ita vocet prior[x]: deīde q̄ post illū est ita decetero donec vltimus relictus[y] locum faciat etiā alicui exterius[z] veniētiū: ⁊ adire et que relicta sunt iplere. post quos etiā fiscū si voluerit ponimus. ¶ Etem[a] in legatarijs et in fideicōmissarijs hunc esse volumus ordinem: vt detur licētia aditionis priori per vniuersitatem fideicommissario: aut multis existentibus[b] / maiorem partem habēti[c]: quoniā et in similitudinem[d] hr̄dis cō-

a ¶ Accrescere. s. si nullus est substitutus. als ꝯ. vt. j. e. §. si vero instō. Sed nūqd pro cōiuncti qꝫ disiuncti veniūt? Rn̄. sic. argu. C. de cadu. tol. §. si vero quidā. Sed nunqd etiā inuitis? Videť qꝫ sic. vt. C. de ca. tol. §. his ita. Sed cōtra dico. vt. j. eo. §. si vero null⁹. et. ff. de acq̄. here. l. si minor. Ac.

b ¶ Institutionis. vt quē plus amauerit testator instituēdo: hunc plus hec lex diligit adiungendo: vt hic. et. ff. ad trebel. l. quotiēs. et insti. de here. insti. §. si plures. ⁊ de vulga. et pupil. substi. §. j.

c ¶ Alijs rebus. i. habentibus alias res: et ponitur cōtentum pro continente. Accur.

d ¶ Fideicōmissarijs. ſm ordinē positum. j. eo. §. etenim in legatarijs. qui est contra.

e ¶ Cautione. hec etiam cautio iure veteri prestabatur vt. ff. de lega. iij. l. si tibi.

f ¶ Personarum. vt si sit impossibile vel difficile satisdare propter paupertatē remittatur ei fideiussio. vt. ff. si cui plus qꝫ per. l. fal. cum non facile.

g ¶ Vel rerum. si magnū sit relictū satisdeť ab eo qui potest. als caueať. Sed cui prestabitur? Rn̄. his quorum interest vl' seruo publico. vt insti. de inuti. stipu. §. alteri. ⁊. ff. rem pupil. sal. fo. l. iij. et. iiij. in prin.

h ¶ Quia res. hec est forma cautionis huius.

i ¶ Agunt. i. agent et complebunt in eis bonis.

k ¶ Que recte. i. legitime: nō als. vt. s̄. eo. §. his igitur.

l ¶ Vocat. excepto filio exheredato, quod dic vt. j. eo. §. exheredatos. Accur.

m ¶ Post eum. hec posteritas vocať in eo qꝫ post eū cui sunt ablata bona deferť ad eos ⁊c. Vel dic qꝫ proximior erat institut⁹ vnde qui erat post eum in gradu admittitur. prima verior est.

n ¶ Legitia. immo ex testō habebat: sed et tunc ex lege habere diciť: vt hic. ⁊ argu. ff. de ver. sig. l. lege. Ac.

o ¶ Per hanc. i. p hanc cōstōnem. et habes hoc. j. eo. §. si vero nulli.

p ¶ Complent. i. cōplebunt. sic tps p tpe poniť. vt. C. de legi. et ꝯsti. l. j.

q ¶ Cōtinenť. qs post istos admittitur? Rn̄. extranei: ⁊ postea fiscus. vt. j. eo. §. proxi. ⁊. §. si vero. Accur.

r ¶ Inordinatum vero. hic no. de ordine. vt. j. eo. §. si vero nullus legatarius. Accur.

s ¶ Confusum. nam omne inordinatum est cōfusum: sꝫ non conuertitur.

t ¶ Nec in his. hic nec absidat. vt. ff. de dā. infec. l. fluminum. §. j. Vel melius dic inordinatum nichil in alijs. s. nominatis in testamento. de quibus dicit. j. statim. §. etenim Nec in his. s. qui veniunt ab intestato.

v ¶ Sed primus. s. in ordine cognationis.

x ¶ Prior. cu effectu. vt illa dictio prim⁹: ordinē cognationis denotet: hec dictio prior vocatiōis prioritatem significet. Vel scdz vocat priorē: als pmū et vnū. s. post pmū: eadē rōne terti⁹ est prior vel pm⁹ post scdm: et ita de singulis.

y ¶ Relict⁹. q̄ hr̄ditatē nō voluit sub dicta adire cautiōe

z ¶ Exterius. i. qui neqꝫ sunt noiati in testō: neqꝫ ab intestato vocanť: sꝫ prorsus sunt extranei. vt. j. eo. §. si vero. Sꝫ quare hi vocanť? Rn̄. forte libertatū seruandarum causa vt insti. de eo cui libe. cau. bo. adi. §. j. et. C. de testa. ma. l. vlti. Sed quare ante fiscum admittitur extraneus? Rn̄. fisc⁹ non volebat vel ignorabat: als sic admittitur vt extrane⁹. vt. ff. de fideicō. libe. l. iiij. §. eadem ꝯstō. et insti. de eo cui libe. cau. bo. adi. §. et ne huius. Accur.

a ¶ Etem. dixerat ordinē inter eos q̄ ab intestato veniūt nūc inter noiatos in testamēto. et cōtinuatur cum illa littera. s̄. proxi. §. inordinatum vero nichil.

b ¶ Existētibus. s. generalib⁹ fideicōmissarijs. Accur.

c ¶ Habēti. sic. ff. de pac. l. maiorē. et. C. q̄ bo. cede. pos. l. fi. Sed nūqd idē in coheredib⁹? Rn̄. nō: vt. s̄. eo. §. et siquidē.

d ¶ Et in similitudinē. i. loco heredū habentur. vt insti.

† cō... tex. cū d... cta. glo. ꝟ. iu... ordi... ex̄ d... scrip...

Ino... nati... fusu... dicit...

ſiſtit: ⁊ maxime[a] apud nos: qui[b] trebelliani ſoli dogmati[c] dedimus in talibus fideicommiſſis locum: pegaſiani circuitiones[d] odio habentes et expellentes. ❡ Si ꝓo aut nõ fuerit quiſpiã per vniuerſitatẽ honorat⁹: aut fuerit/ſʒ noluerit agere qđ iuſſum eſt[e]: ad eos qui maioribus proprijs legatis[f] aut fideicommiſſis honorati ſunt hmõi venire fiduciam[g]: ſic quoqʒ[h] ſeruis dari tẽpus qui libertate honorati ſunt ⁊ adire/⁊ liberis[i] cautum[k] eſſe ⁊ res ꝑcipere: ⁊ cõplere que iuſſa ſunt cum predicta dudum[l] cautione. ❡ Si ꝓo nullus fuerit legatariorũ vel fideicommiſſariorũ per vniuerſitatem: aut per ſpeciẽ maiori parte aut in legato/aut in fideicõmiſſo honoratus: ſed oẽs equalem[m] habuerint fortunam: tũc preponi quidem etiam ſic per vniuerſitatem fideicommiſſarios propter dictam iamdudũ rationẽ[n]: aut eum qui ex eis voluerit implere quod preceptuʒ eſt. Reliquos autẽ legatarios vel fideicõmiſſarios[o] quicunqʒ nichil alterutros in hoc qđ relictũ eſt antecedũt/etiam oẽs ſi[p] voluerint vocari: aut qui ex eis voluerint. ❡ Si ꝓo nullus legatarius[q] aut fideicommiſſarius elegerit hoc agere: dam⁹ ſeruis licẽtiã libertate honoratis ſm ordinẽ denominatiõis[r] per quã eos dñs denominauerit[s]: ſm h̄ habere in alterutros prepoſitionẽ. Et hec oĩa[t] q̃dem ſancim⁹ vbi neceſſaria[v] quedã ſubiacet datio in aliquo cui ex natura debeť q̃dam ſucceſſio a teſtatore ⁊ moriente. ❡ Si ꝓo nulla ſubeſt hmõi ꝑſona in inſtitutionibus[x]: ſʒ ſpõtanea largitas diſpoſitionis a teſtatore fiat: deinde ſcriptus heres non compleat qđ precipiť intra predictum a nobis dudum[y] tempus: illum quidẽ priuari omnibus relictis[z]: nichil penit⁹ neqʒ per falcidie[a] occaſionem: neqʒ per aliã[b] cauſam percipere valentẽ. Similiter autem[c] talia[d]

de fideicom. here. §. reſtituta. ⁊ §. ſed quia heredes.

a ❡ Maxime. nam ⁊ idem apud alios: vt. ff. de bo. liber. l. necem. §. fi. ⁊ ff. quod cum eo. l. filius. §. j.

b ❡ Qui. ſcilicet imperator iuſtinianus.

c ❡ Dogmati. id eſt ſoli doctrine.

d ❡ Circuitiões. qđ dic vt inſtiť. de fideicom. he. §. ſed quia. cum preceđ.

e ❡ Qđ iuſſuʒ eſt ſcʒ a lege iſta. ſcilʒ quia nõ vult bona ſub dicta cautione Alij autem exponunt a teſtatore.

f ❡ Legatis. ſpecialibus.

g ❡ Fiduciã. ſubaudi volumus.

h ❡ Sic quoqʒ. i. reiectis legatarijs quia nolũt implere vel bona accipere ſub dicta cautione. et qđ dicit dari tẽpus. ſ. herđitatẽ adeũdi q̃ eſt ablata ei q̃ nõ vult implere voluntatẽ teſtatoris: ⁊ nil ſubaudias: et accipe adire quod eſt. j.

i ❡ Et liberis. ſ. iam factis ſeruis quondam.

k ❡ Cautuʒ eſſe. per hanc. l. ſcilicet vt poſſint adire vt ſequitur. Accur.

l ❡ Dudũ. vt. ſ. eo. §. ſi q̃s aũt. i fi.

m ❡ Oẽs equalẽ. nã legatarij ⁊ fideicõmiſ. ſpeciales iter ſe pares ſunt. Itẽ gñales inter ſe pares ſunt: ſed iſti prius vt ſubijcit: vel tm̃ habebant in legato ſpeciali quantũ erat in fideicõmiſſo vniuerſali. vt. j. ſtatim. ibi reliquos autẽ ⁊c.

n ❡ Iamdudũ rationẽ. vt. ſ. eo. §. etenim. vbi dicit ⁊ in ſimilitudinẽ cõſiſtit ⁊c. ⁊ hoc ſi volũt: alˀs abtinet qđ ſequiť.

o ❡ Legatarios. ⁊ fideicommiſſarios ſpeciales.

p ❡ Omnes ſi. bene dicit omnes ſi volunt: quia ſi primo nominatus velit alijs preferri poteſt. vt. ſ. ſm Azo. arg. ꝓ eo. ff. de here. inſti. l. qui ſoluendo. ⁊. ff. qui ⁊ a qui. l. ſi quis habẽs. Sed nos contra: vt hic innuitur. nec enim inter heredes curo quis primo nominatus ſit. vt. j. eo. §. ſi quis autem. quod autem in contrarijs legibus diciť locũ habet ratione neceſſitatis in ſeruis: vt non fraudenť creditores.

q ❡ Legatarius. ſpecialis.

r ❡ Ordinẽ denominationis: vt primo nominatus accipiat hereditatem ceteris liberis exiſtentibus ſm. R. ⁊ ſic no. ordinem ſcripture ſeruandum. ſic. C. de no. codi. facl. in fi. ⁊. ff. de vſufru. l. quotiens. argu. contra inſtiť. de leg. §. ante. ⁊. ff. de ſolu. l. nec enim. Sed quid ſi ordo non appareat? Reſpon. poteſt dici vt forte diriuatur. vt. ff. de iudi. l. in tribus. ⁊. l. ſeq. ⁊. C. cõ. de leg. l. ſi duobus. Uel dic ſm merita cuiuſqʒ eam [illegible] reccedere. vt. ff. de fideicom. liber. l. generaliter. §. quid ergo. Uel melius dic oẽs vocãdos: vt in legatarijs ⁊ alijs: vt. ſ. dictũ eſt: cũ nõ appareat q̃s debeat admitti vel preferri ꝓpter equalitatẽ partiũ. vt. ſ. ꝓxi. dictũ eſt.

Ordo ſcripture ſeruari debet

s ❡ Denominauerit. ſcilicet dominus.

t ❡ Et hec omnia. que diximus ab illo. §. ſi quis autem. vſqʒ huc. i. vt totuʒ quod eſt vltra debitũ naturale auferatur.

v ❡ Neceſſaria. vt eſt inter aſcendentes ⁊ deſcẽdẽtes. vt. ſ. eo. §. j. et inter fratres quãdo turpis perſona inſtituitur. vt inſtitu. de inoffi. teſta. §. j. et. C. de inoffi. teſta. l. fratres. vt ⁊. ſ. §. primũ. ⁊ iter patronum ⁊ libertum. vt. j. eo. §. non autem. et inſtitu. de ſucceſ. liber. §. ſed noſtra.

x ❡ Inſtitutionibus. vt q̄ extneus.

y ❡ Dudũ tẽpus ſcʒ annũ. vt. ſ. eo. §. ſi q̃s autẽ. Sed videť ꝙ non vltra ſex mẽſes expectetur. vt. j. de eccle. titu. §. ſin autẽ legatum. col. ix. Rñ. diſtigue loco religioſo legetur vel non. Primo caſu eſt fauor: vnde incontinenti ad duplum tenetur et elapſis ſex mẽſibus perdit totũ. vt inſtiť. de ac. §. item mixta. ⁊. j. de eccle. ti. §. ſin aũt legatũ. col. ix. Scđo caſu obtinet qđ hic đr. ſic ⁊ alˀs eſt fauor: vt inſti. de obli. que ex quaſi cõtra. §. fi.

z ❡ Relictis. no. verbum relicti adaptatur ad inſtitutionẽ ſic. C. de ſecun. nup. l. hac edictali. circa prin. ⁊ eſt notandũ propter hodiernã conſuetudinẽ ſm quã non fit quandoqʒ inſtitutio: ſed teſtator dicit illi omnia mea bona relinquo. videť enim ꝙ non valeat teſtamentum in quo nõ eſt inſtitutio. vt inſti. de lega. §. ante pe. ⁊ de teſta. mili. §. plane. ſed quod diciť ibi de teſtamento militis ꝙ nõ valet teſtamẽtũ: nõ eſt ideo quia verbũ relinquo non ſit aptũ vel ſufficiens ad inſtitutionẽ. ſed quia teſtes nõ fuerũt ibi vocati. Item repete ſancimus. Sed q̃d eſt relictũ heredi niſi hereditas? Reſpon. ſit ita: ⁊ priuabiť illa/⁊ ſic hereditas relictũ diciť. Unde ⁊ hoc eſt teſtamentum: illi bona mea relinquo. vt. ff. de teſta. mili. l. diuus. ⁊ de tabu. exhi. l. j. in fi. Item nunq̃d fructus quos medio tempore vſqʒ ad annũ habuit amittẽtur? Rñ. ſic. vt. ff. de his qui. vt indig. l. heredem. ⁊. l. cũ qui.

Relicti ꝟbũ ad inſtõnẽ adaptať

a ❡ Falcidie. quam haberet alˀs. vt inſti. ad. l. fal. in prin.

b ❡ Aliam cauſam. puta per prelegationem.

c ❡ Autem. pro ſed. Accurſius.

d ❡ Talia obtinere. ſcilicet ſancim⁹: qualia in eo caſu diximus quando perſona fuit inſtituta cui fuit neceſſe relin-

obtinere/ ⁊ siquidem sint coheredes hos vocari volum⁹. alioquin ad fideicōmissarios et legatarios ⁊ seruos[a] et omēs ab intestato ẜm prius[b] a nobis traditum ordinē res venire[c] vbiqꝫ onere coherēte[d]. quaten⁹ oporteat compleri ea que testator ẜm legē (sicut prius diximus[e]) imperauit. ¶ Si vero[f] institutio etiam substitutionē habuerit: certū est quia prius ad substitutum[g] volentem veniēt omnes res ẜm legem complētem que relicta sunt: et sic illo nolente[h] tunc ad coheredes[i] eius/ et legatarios/ et seruos/ et qui ab intestato/ et qui extra sunt/ ⁊ fiscum ẜm a nobis datam[k] obseruationem ea que auferūtur venient[l]: complentes vbiqꝫ deficientium legitimas dispositiones. propterea nanqꝫ et ad tantas respeximus successiones: vt non remaneat sine aditione[m] ipsius morientis hereditas. ¶ Exheredatos[n] autem liberos (si iuste[o] a patre exclusi sint et nichil ex patris habeant voluntate) non vocamus neqꝫ respicimus[q]: licet decies[r] millies velint. vna est enim legis[s] intentio: vt que disposita sunt a morientibus impleantur. Eum enī qui ab ipso testatore propria substantia pulsus est: quomodo erit iustum vocare ad res quarum eum ille per exheredationem factam in eum expressim[t] fieri participem noluit[v]?

qui hec scilicet que sequuntur. Accursius.

a ¶ Seruos. libertate donatos.

b ¶ Prius. vt. s. eo. §. si quis autem. ⁊ §. si vero nullus.

c ¶ Uenire. repete sancimus.

d ¶ Coherente. scilicet cautionis.

e ¶ Diximus. vt s. eo. §. his igitur. ⁊ §. si quis autem in fi. Accursius.

f ¶ Si vero. iste §. cum tribus seq. respicit tam legitimos heredes ⁊ legatarios q̄ȝ extraneos heredes.

g ¶ Ad substitutum. Sed nūquid hec substō vulgaris adita hereditate expirauit? vt. C. de impu. ⁊ ali. sub. l. post aditam. que est contra. Respō. quidam dicunt illam corrigi. Alij dicunt hoc speciale vt non expiret. Uel dic ẜm Jo. ꝙ non ex vi substitutionis admittitur: sed huius legis beneficio. Accur.

h ¶ Nolente. scilicet substituto. Accursius.

i ¶ Ad coheredes. immo videt̄ primo ⁊ immediate transire ad coheredes. vt. s. eo. §. proxi. ⁊ §. si quis autem. Sed dic ꝙ ibi nō erat substitutus aliquis: vnde transit ad coheredes immediate. hic autem erat vt patet ex illa dictione vero. ⁊ illa etiam: que sunt in primo casu huius §.

k ¶ Datam. vt. s. eo. §. etenim. Accursius.

l ¶ Uenient. sed nunq̄d liberat̄ ille a quo res auferunt̄? Uidet̄ ꝙ sic interuētu noue persone obligate. vt insti. qui. mo. tol. obli. §. preterea. Itē ideo tenebat̄ quia erat heres: sed desijt esse cum alius sit factus heres insolidum. vt. j. e. §. in omnibus. ergo desijt teneri cessante causa. Sed cōtra videt̄ ẜm Azo. vt. ff. sol. ma. l. si ab hostibus. §. si vir. ⁊ de nego. gest. l. siue hereditaria. ⁊ C. de decur. l. ne quis. in fi. prima tamē verior videt̄. Item quid si nullus vult habere illam hereditatem a primo vsqꝫ ad vltimū. nunquid cōpellimus heredē vel alium qui nō compleuit voluntatē defuncti eam assumere ⁊ dare relicta? Rn̄. sic: vt enim hec regula quod fauore ⁊c. vt. C. de legi. ⁊ ꝯsti. l. q̄ꝺ fauore. vera est: ita ⁊ eius contraria. s. si aliquid in odiū alicuius est inductum non debeat in eius vtilitatem redire. vt. ff. de interdi. ⁊ relega. l. relegatorū. §. fi. ⁊ de lega. j. l. si seruus plurium. §. ij.

m ¶ Sine aditione. no. interest enī ⁊c. vt. ff. de inter. act. l. ⁊ quia. ⁊ insti. de bo. pos. §. quos autem. Accursius.

n ¶ Exheredatos. s. causa adiecta. al's exheredatio forte non noceret ẜm Al. arg. ff. de bo. liber. l. si patronus. §. si q̄s immo sine forte. vt. j. vt cum de ap. cog. §. aliud. col. viij.

o ¶ Iuste. hic exigo iustitiam legis ⁊ hominis. legis vt recte exheredet̄. s. noīatim hoc modo. filius meus semproni⁹ sit exheres. vt insti. de exhere. lib. §. j. ⁊ ff. de libe. ⁊ posthu. l. j. ij. ⁊ iij. Itē ab omnibus heredibus eiusdem gradus. vt ff. de libe. ⁊ posthu. l. iij. §. filius. ⁊ C. de libe. prete. l. j. al's re-

Exheredationis forma.

stitui ei debet hereditas. vt. ff. de bo. que lib. l. si patronus. §. si quis. hominis: vt q̄ȝ sit ingratus: ⁊ causa ingratitudinis exprimatur a testatore: ⁊ ab herede probet̄. vt. j. vt cum de appel. cog. §. aliud. ⁊ §. siue igit̄. col. viij. ⁊ C. de inoffi. testa. l. omnimodo. vel dic iuste. i. recte. quod qualiter fiat vel nō dic vt. ff. de lib. ⁊ posthu. l. si posthum⁹. ⁊ ll. sequen. vsqꝫ ad. l. gallus.

p ¶ Nichil ex patris. quid si aliq̄d habuit iure ꝓlegati forte q̄ꝺ esse potest. vt. ff. de inoffi. testa. l. fi. Rn̄. tunc sicut quilibet legatarius vel fideicōmissari⁹ tāte quantitatꝫ admittit̄. vt s. eo. §. etenī. ⁊ §. si vero aut non fuerit. ⁊ §. si vero nullus. Accursius.

q ¶ Respicimus quia pro mortuo habet̄. vt. ff. de con iun. cum emā. lib. l. j. §. si pr̄. Accur.

r ¶ Decies millies. sic. j. vt omnes obe. iu. pro. in prī. col. v. et. j. de leno. in prin. col. iij. ⁊ de nup. §. sed hec. colla. iiij.

s ¶ Legis. scilicet huius. vt. s. eo. §. semper. ⁊ §. his igit̄. sed alie multe hoc volunt ⁊ intendūt. vt. j. de nupt. §. dispo nat. ⁊ ff. ad legem falci. l. j. in prin. vnde potest dici legis in genere. prima verior est.

t ¶ Expressim. id est nominatim. ⁊ hoc exigit̄ siue sit masculus: siue femina iure isto. vt. C. ꝺ libe. prete. l. fi. §. j. olim contra in feminis: vt insti. de exhe. lib. §. j.

v ¶ Noluit. q. d. nullo modo. Sed nūquid que dicta sunt in exheredato locū habēt in preterito? Rn̄. si a p̄re in cuius est potestate est preteritus ipso iure non valet testamentū siue cām preteritionis expressit: siue nō. vt. C. de lib. prete. l. fi. §. pe. ⁊ insti. de exhere. libe. j. rn̄. si aūt ab aliquo de linea materna: siue cū causa exp̄ssa siue nō: valet testm̄. vt instit̄. de exhere. libe. §. pe. ⁊ ff. de cōtratabu. l. illud. §. ad testamēta. Sȝ hodie cā ꝑteritionis debet inseri a testante et ꝓbari ab herede. vt. j. vt cū de ap. cog. §. aliꝺ. ⁊ §. siue igit̄. col. viij. Idē de emācipato filio. s. ꝙ debeat inseri cā ꝑteritionis. vt. j. vt cū de ap. cog §. siue igit̄. ⁊ §. aliud. vn̄ apparet ꝙ i duobus vltimis casibus qn̄ ꝑterit⁹ a linea materna vel a p̄re emācipat⁹ olim etiā sine cā: hodie ꝯo cū causa locū habet q̄ꝺ in hoc §. ꝺr. Itē quare nō vocat̄ exheredatus inter eos qui noīati fuerunt in testō: cū ipse fuerit noīatus? Rn̄. fuit noīatus ad dānū nō ad lucrū: ⁊ hoc modo intellige hūc §. Itē nūquid finitis personis noīatis in testō vocabit̄ inter eos qui ab intestato veniunt: cum ⁊ ipse de illis sit ⁊ quidē primus. vt. ff. de su. ⁊ legi. here. l. filius? Rn̄. nō nisi ꝑ querelam. vt. C. de inof. testa. l. si heredū q̄ntiniani. ⁊ l. filiā. ⁊ ratio est: quia videtur adhuc testamentū valere: cum lex faciat etiam alios ab intestato venientes heredes loco repulsi. vt. j. eo. §. in omnibus. et heres heredis testatoris est heres. vt. C. de here. insti. l. fi. ⁊ quod dicitur filium agnatū

proximum: et ideo admittendū:verū est nō facto testamē to.vel eo facto non tñ adita hereditate.vt.ff.de cōtratabu. l.filium.§.sed cum exheredatio. Item nūquid inter extraneos prorsus admittit vel cum fisco vel etiā post? Rñ.quidam non forte propter predictas rationes in proximo.§.sz potest cōtra dici vt non tanq̄ ipse sed tanq̄ quilibet extraneus admittatur.vt.ff. de adop. l.si pater.§.qui duos. Itē quid si testator vnum nummū michi legauit et heres istitutus nō cōpleuit suam volūtatem: nunq̄d occasione hui⁹ nūmi totā habeo hereditatē: et priuabo agnatos qui q̄si ex debito spabant: vt.ff.p soc.l.et q? Rñ.sic. nam plus me dilexit testator cum eis nichil/michi aliquid legauerit.vt insti. de here.insti.§.si plures et.s.eo.§.si q̄s autē. et.§.si vero aut non.

Institutus in nūmo est heres.

a ¶Si vero.vero accipit pro enim. vel pro certe.Ac.

b ¶Deduxim⁹. vt.s.eo.§.si vero institutio.

c ¶Vocant. al's scilz:nā hic velut ex testō admittit hui⁹.l.auctoritate.

¶Si vero[a] ablatā partem a non complente voluntatē morientis prius deduximus[b] ad substitutos:deinde ad coheredes:⁊ post illos ad legatarios et fideicōmissarios:necnon et ad seruos:et ita ad eos qui ab intestato vocātur[c]:et ad extraneos[d]/atq̄ ad fiscū venimus: nō absurde hoc factū est nec inaniter:nec q̄si aliquē[e] lateat qd decet: sz ex puidētia ⁊ sm legē[f]:vt finitis primum oibus scdz testamēta psonis:deinde abrenūciantibus[g]:ita ad eam que est ab intestato vocationē et alios veniremus. ¶In oibus[h] autē casibus in q̄bus scriptis nō cōplētibus vocamus aut ex testamento psonis/aut ab ītestato:et ceteros extraneos et fiscū: dam⁹ oibus talib⁹ psonis fieri heredes[i]: ⁊ aditionis aut p herede gestionis habere ius(hec enim[k] legz verba sunt)⁊ tāq̄ heredes ois gerere et cōuentos ⁊ cōuenientes ¶Hec quidē etiā antiquissime[l] leges ex ppria auctoritate prestabant:et herdes faciebant eos qui neq̄ scripti heredes/neq̄ ab intestato ad hereditatem vocabātur[m]. ¶His oibus[n] obtinētib⁹ lz nō ab herede sz a legatario aut fideicōmissario:aut mortis causa pcipiēte dari aliq̄d aut fieri testator voluerit[o]. Eodē ordine in occasione ablatarū rez̄ seruādo:et inchoāte quidē a substitutis[p] legatarijs[q]:termino[r] vero in fisco[s]. Et nullus[t] hanc legē durā habeat tanq̄ relictis priuatus[v]:sed cōsiderās[x] quia oibus †hoibus terminus[y] est vite mors[z].et nō solū ab alijs ipse se percipere contēpletur: sed cogitet[⁊] quia et ipse alijs moriens imperabit.⁊ si nō huius legis mereatur auxiliū:nichil hoz q̄ cū oī studio disposuerat/ad effectū perducet[ꝯ].

k ¶Hec enim.interpositio est.⁊ demonstrat hec vba adire et pro herede gerere: que exponuntur institu.de here. quali.⁊ diffe.§.fina.

l ¶Antiquissime.vt illum qui petit sibi bona dari causa libertatū seruandarū.vt.ff. de fideicō.lib.l. iiij.§.j.vsq̄ in fi.l.et isti.de eo cui libe.cau.bo.adij.p totuz. Itē cognati lz neq̄ a lege .xij. tabu. neq̄ ex testō vocētur : tñ admittūtur iure pretorio qd antiq̄ssimū est vt insti.de suc.cog. et.ff.vñ cog.p totū Itē emācipati : vt isti.de here.que ab intesta.§. emancipati. Sed hec non vidētur bona exēpla de cognatis et filijs emancipatis cū nō sint herdes. vt insti. de bo.pos. §.quos autē. Sed dic q̄ quo ad effectum heres est. vt ff.de bono.pos.heredi.pe.l.j.et de fideicōmis.here.pe. l.ij. sed et noue leges hoc faciunt.vt C.de epis. et cle.l. si quis ad declinādam.Ac.

m ¶Vocabantur. innuit q̄ istis duobus modis tm̄ fiant hrdes:qd verū est vt hic.et insti.de bono.pos.§.quos autem.

d ¶Et ad extraneos.qui admittunt cā libertatū seruandarum.Sed q̄d si nulla libertas est relicta? Rñ.adhuc admittit exneus vt cetera relicta soluat.et sic intellige quod hic et alibi dr de exneo per hanc ꝯstōnem.Sed q̄d si nulla sunt relicta:sed forte ppter timorē creditorū tm̄ pcedētes exneos voluert adire? Rñ. adhuc videt idē vt habeat locum hec constitutio.argu.insti.q̄ ma.nō pot.§.j.Sed ꝯ credo:cū ppter vltimā voluntatē seruandam hec constitutio facta fuerit.vt.s.§.pri.ibi vna est cm̄ ⁊c. accipiēt ergo cā creditores ⁊ distribuēt prout volūt.vt insti. de here. q̄li.et diff.§.j.fisc⁹ autē non p hanc.l.sed suo iure tanq̄ vacātē pōt accipe si vult.vt.ff.de iur.fis.l.j.vt tñ respondeat creditoribus.vt.ff.de iur.fis.l.non possunt.Accur.

e ¶Nec quasi aliquē.i.nullus ignoret q2 ita decreuit fieri hec constitutio.et est hic versus interpositio.

f ¶Scdm legem.s.factum est hoc.Accur.

g ¶Abrenunciantibus.s.expresse. Sed quid si repudiat neq̄ accipit? Rñ.instantibus his qui consequenter debent admitti compellentur infra tres menses eam renunciare.vt.C.de iur.deli.l.vlti.§.similiq̄ modo.Azo.

h ¶In omnibus.s.casibus.

i ¶Fieri heredes.ergo et ille qui erat desinit : cum duo insolidum non possunt esse heredes.vt.ff.de heredi.insti. l.item quod sabinus.Accur.

n ¶His omnibus.s.vt a non complente auferatur commodum:et q̄ detur alijs sm ordinem.vt.s.§.si quis autē. et.§.inordinatum.et.§.seq.

o ¶Voluerit.nam omnes istos potuit onerare: vt hic.et insti.de singu.re.per fideicōmis.re.in prin.

p ¶A substitutis.ablatiui casus est.

q ¶Legatarijs.datiui.

r ¶Termino.id est fine.

s ¶Fisco.s.ponendo.Sed q̄s admittit post substitutum legatario? Rñ.heredes vel alij qui magis fuerunt a testatore honorati.vt.s.eo.§.etenim.⁊ in seq.§.sed q̄d si habuerit collegatarios ⁊ coniunctos et re ⁊ verbo? Rñ.idem qd s.dictū est scz vt heredi det nec alteri accrescit: q2 tā erat scissum iuris presumptione.vt insti.de lega.§.si eadem.

t ¶Nullus.s.heres vel alius oneratus. tacite enim respondet obiectioni.

v ¶Priuatus.per hanc legem.Accur.

x ¶Sed considerans.sic quia ⁊c.

y ¶Termin⁹.lz incertus.vt.ff.de cōdi.et demō.l.j.Ac.

z ¶Mors.scilicet naturalis:vt hic.et.j.de nup.§.deinceps colla.iiij.non ciuilis.

⁊ ¶Cogitet.sic.j.vt cū de ap.cog.§.disposuimus.col.viij.

ꝯ ¶Perducet.s.quando testabitur ipse.Vel si habes perducent:dic scilicet heredes eius.

† cōcer. tex.in.c. placuit. de cōse. di.iiij.et j.de nup. §.deinceps.

Mors vltima linea rez est.

Nō enim[a] his qui sub nobis: neqꝫ qui nunc solū sunt hominibus: sed oī et post hoc currēti tempori[b] legem ponimus.

¶ Heres falcidiam detrahit de legatis si nichil malignitatis in hr̄ditate cōmisit: et inuētarū sollicite fecerit tp̄e ⁊ modo statutis: al's secus. Ang.

¶ Hinc nobis[c] igressa est cura[d] et quedam ꝯsideratio falcidie[e] legis. que etiā inuitis[f] testatoribꝰ si expēdātur[g] res per legata/ p̄bet[h] ēt retinere heredes quātūcūqꝫ eis ipleat[i] q̄rtā substātie. et hic ei repugnare q̄dem videnť[k] voluntati[l] deficiētis[m] ⁊ incūbere legi[n] talia ꝑmittēti. Sācimꝰ igiť (qm̄ tuēda nobis vbiqꝫ est deficiētiū volūtas) hr̄des si voluerit hac vtilitate[o] potiri: purā ꝓuare legis ptātē[p] ⁊ nō ꝑ ea q̄ forte surripiunt aut malignanť[q]/ introducere ꝑtentēt falcidiam. cum vtiqꝫ si nichil malignati essent nō forte[r] ꝯpeteret. ¶ Fiat igiť inuentariū ab herd̄e metuēte ne forte nō habeat post debita ⁊ legata falcidiā ꝺm modū et tp̄a[s] ꝑ q̄ dudū sācimꝰ hoīes qn̄[t] excepimꝰ[v] ex dāno rex̄ suarū: in aditiōibꝰ statuentes onera vsqꝫ ad substātie relicte mēsurā: illo adiecto[x] solo vt oporteat hmōi herd̄ē q̄ nō creditorē solū sꝫ ēt legatarios ⁊ fideicōmissarios veretur ⁊ metuit: nō dānificari[y] solū: sꝫ etiā non lucrari/ ꝯuocare[z] oēs legatarios ⁊ fideicōmissarios[a] q̄tticūqꝫ i eadē ciuitate sunt ꝯstituti. aut quosdā pro eis agētes[b] si forte ꝑsonarū natura[c]/ aut dignitas[d]/ aut q̄litas[e]/ aut etas[f] aut quelibet necessitas[g] facultatem eis non det ad inuentarij presentiam. ¶ Si vero[h] ab

Lex futura nō preterita respicit

a ¶ Non enim. respon. tacite obiectioni. Accur.
b ¶ Tempori. non autem ad predicta tempora trahitur vt. C. de legi. et consti. l. leges.
c ¶ Hinc nobis. q. d. ex quo de incommodo heredis vidimus. et de cōmodo videamus scꝫ. l. falcidie. Accur.
d ¶ Cura. alias hora. i. casus vel euentus. vnde illd̄ Grata superueniet q̄ non sperabiť hora. vel dic hora. i. pars tp̄is vel tp̄s. nā diciť hora pars tp̄is ex momentis plurimis constituta: ⁊ ꝑ tales ꝑticulas diuidiť dies ⁊ nox. vt. ff. de v̄bo. sig. l. ij. ⁊. C. de trās ac. non minorē. ꝺm ꝓ. nam. xxiiij. hore diē naturalem faciūt. xij. faciunt artificialem. vt. ff. de v̄bo. sig. l. ij. §. fi. et de adul. l. capite.
e ¶ Falcidie. dicitur autem falcidia a falce: quia sicut falx resecat: sic et hec lex. Uel a falcidio auctore. vt publiciana a publicio pretore. vt insti. de ac. §. alie. Et no. q super hac materia primo lex. xij. tabu. inuenta est que plenū ius tribuit testatoribus. vt. ff. ad. l. fal. l. j. dic vt ibi. scd̄o lex furia ⁊ voconia. tertio lex falcidia quia dicte due. ll. non erant sufficientes. vt insti. ad le. fal. j. r̄n. q̄ falcidia fuit modificata per Justinianū: vt demum facto inuētario haberet locū. vt. C. de iu. delib. l. fi. et iterū plus ꝑ eundē fuit modificata vt ei tm̄ cōpetat q̄ nō surripuerit. ⁊ qui solēnitatem in inuentario adhibuerit: vt statim sequitur. Accur.

† cōcor. c. nos q̄dē. et. c. tua nob cū gl. super v̄bo volūtatem. ex̄ de testa.

f ¶ Inuitis. hoc est verū ꝑ. l. istam falcidiā ēt iure veteri vt hic. et insti. ad. l. fal. §. j. et. ff. ad. l. fal. quod de bonis. §. j. et. §. fi. hodie v̄o ꝯ. vt. j. eo §. si vero expressim. Sed quō ēt iure veteri fiebat ꝯ volūtatē testatoris. vt. s̄. e. §. semper. R̄n. hoc fit lege ꝑmittēte scꝫ falcidia: vt hic dicitur.
g ¶ Expēdanť. s. in totū vel ita q nō remaneat heredi q̄rta illius partis ex q̄ fuit institutꝰ. vt insti. e. §. j. Accur.
h ¶ Prebet. i. cōcedit heredibus vt retineant. Accur.
i ¶ Impleat. siue aliq̄d deerat siue nō. vt. j. e. §. hec autē.
k ¶ Videnť. s. hr̄des ꝺm Azo. sꝫ nō repugnāt presumptione huius legis. j. eo. §. ꝓxi. et. §. si vero absunt. in fi. Ac.
l ¶ Volūtati. tacite. in exp̄ssa secꝰ. vt. j. §. si vero expressim
m ¶ Deficientis. i. morientis testatoris.
n ¶ Legi. s. falcidie. o ¶ Utilitate. s. legis falcidie.
p ¶ Potestatem. alias voluntatem.
q ¶ Malignantur. s. destruendo. Accur.
r ¶ Nō forte. cū nō/ sic lege. si nō surripuisset cessaret: qꝛ sufficienter erat ibi ꝓ quarta. et pōt poni exēplū: vt si erat patrimoniū. c. aureorū. lxxv. legauit. heres subtraxit. xxv. et q dicit non forte. i. non haberet locum cū non esset necessaria. vł si nō habes nō: dic q erat p̄rimonium. c. legata erant. c. vel nonaginta: subtraxit aliq̄d: puta. v. nūc non poterit vti falci. et si hoc non fecisset potuisset. nam priuilegiū mereť amittere q̄ cōcessa sibi abutiť ptāte: vt hic. et. C. de iude. l. iudeos. in fi. et in decretis xj. q. iij. priuilegiū. et q dicit forte/ sit superfluum. Unde hoc casu punitur plus quis per legē istā q̄ ꝑ. l. C. de iure deli. l. fi. §. illd̄ sed ius vetustius hoc velle videtur. vt. ff. ad. l. fal. l. bn̄ficio. et. l. hereditatem. §. fi. Accur.

Priuilegiū p[...] qui e[...] butit[...]

s ¶ Tempora ꝑ que dudum. vt signo crucis preposito incipiat fieri infra. xxx. dies ab apertura testamenti. et compleať ifra duos menses alios: rebus et personis in p̄sentia positis. al's infra annum. vt. C. de iur. delib. l. fi. §. sin autē dubius. vsqꝫ ad. §. et si p̄fatā. Ac.
t ¶ Quādo. subaudi eo tempore quando ⁊c.
v ¶ Excepimus. id est deliberauimus.
x ¶ Adiecto solo. s. illi constitutioni. C. de iur. delib. l. fi. ꝑ hanc constitutionem.
y ¶ Non damnificari. repete metuit dico ⁊c.
z ¶ Conuocare. oportet dico ⁊c. Accur.
a ¶ Fideicōmissarios. nūq̄d etiā creditores? R̄n. q sic. qꝛ et eorū interest. vt. j. vt spō. lar. §. ad hec. col. ix. plus etiam qꝛ dānū euitāt. vt. C. de iur. delibe. l. fi. §. licentia.
b ¶ Agentes. ꝓcuratores. sꝫ q̄liter hoc fiet? R̄n. mitteť ad domū vt aut veniat vocatꝰ: aut aliū ꝓ se mittat. vt. ff. qui. ex cau. ma. itē ait p̄tor. §. pe. et. §. fi. et. C. de auť. pre. l. j. in fi.
c ¶ Natura. vt quia mulier que non debuit in iudicio cōparere. vt. C. de procura. l. maritus. immo punitur vocans vt. C. de offi. diuer. iudi. l. j.
d ¶ Dignitas. vt sacerdotij. vt. C. de epis. et cle. l. oēs. in prin. ⁊. ff. de in ius vocan. l. ij.
e ¶ Equalitas. vt quia valitudine est impeditus. vt. ff. de iureiuran. l. ad personas.
f ¶ Etas. vt pupilli et adulti curatores habētes: quia ꝑ eos se representant. vt. C. de in integ. resti. mi. l. iij. ⁊. C. si aduer. rem iudi. l. cum minores.
g ¶ Necessitas. vt qꝛ captus sit vel vinculis vł latum ijs vel nudus: vt sine sui dedecore i publico apparere nō possit. vt. ff. ex quib. cau. maio. l. succurriť. et. l. in eadem.
h ¶ Si v̄o absunt. sed de qua absentia hic diciť: cū multa sint genera absentiarū. vt diximꝰ. j. de fideius. §. j. R̄n. si extra ciuitatem dicitur absens. vt. j. proxime innuitur.

sunt aliq̄[a]: itéresse testes[b] in ipsa ciuitate fidedignos et possidētes substantiā[c]: et optime opinionis[d] existētes non min⁹ tres[e] (tabularijs[f] eī solis quātū ad hoc[g] ↄpetit ñ credim⁹) corā q̄b⁹ cōsueuit fieri inuētariū[h]: ita vt supuenietibus[i] legatarijs ⁊ q̄rētibus[k] forsan surreptū aliq̄d rerū: aut nō manifestatū: licētia sit nō solū p ꝑuorū examiationem[l] cām q̄rere (nā etiā hoc p̄buimus p prolatā dudū a nobis[m] in seruilib⁹ examinationibus obseruatione) sed etiā p iusiurandū heredis[n] ⁊ iusiurādū testiū dicētiū se ⁊ affuisse his q̄ gesta sunt: ⁊ vidisse[o] que tūc agebant: et in nullo cōscios esse facte ab herede malignitatis. sicq; in his q̄ relicta sunt a testatorib⁹ iuenire veritatē[p]. nisi forte[q] p̄sentes legatarij oēs aut q̄dā ↄtestatiōe sibi p̄missa noluerit venire nec adesse inuētario. tunc eni licētia erit heredi etiā non aduenietib⁹ legatarijs ↄtentū esse testium[r] p̄sentia: et facere descriptionē[s]: reposito[t] etiā sic legatarijs ⁊ iureiurādo heredis: ⁊ seruoꝝ examinatione: ⁊ his[v] oīb⁹ obſuatis habere ex falcidia p̄sidium[x]. Sic em nō

a ¶ Aliqui. s. ex legatarijs vel creditoribus.
b ¶ Testes. oportere repete.
c ¶ Substātiā. al's facultatē. i. substātiā. vt insti. q̄ ma. nō pot. §. p̄ualuisse. vel dic facultatē. i. possibilitatē dandi aliquid. vt. ff. de ꝟbo. ob. l. cōtinuus. §. illud. sed possidens sacculū hʒ facultatē. sed intellige idoneā p motu iudicis. vt. ff. de iur. delibe. l. j. §. fi. ⁊. C. de epis. audi. l. de creatioĩbus. nā facit facultas vt sibi magis credat. vt. j. de testi. §. sancimus. col. vij. Sʒ q̄le erit iudicis arbitrium vt estimet idoneum: vt habeat tātū q̄ɫtū id sup q̄ p̄t esse q̄stio. vel si sit par iniuncto oneri vt isti. de excu. tu. vel cura. §. itē ꝑpt paupertatem.

Facit ad hunc tex. gl. j. in. c. p⁹ cessionē ex de ꝑba.

d ¶ Opinionis. que format ex bonis morib⁹. vt. ff. de tuto. et cura. da. ab his. l. scire oportet. §. fi. Accur.
e ¶ Tres. i. trib⁹ q̄ hr̄dē cognoscāt. vt. C. de iur. delibe. l. scim⁹. §. sinautē dubius. et dic vt ibi plene no. Accur.
f ¶ Tabularij s. interpositio est hic ꝟsus. et ponit h̄ plurale p singulari. sic. C. de epis. ⁊ cle. orphanotrophos. et. C. de his q̄ in eccle. ma. l. j. ⁊. ff. de neg. ges. ait pretor. sed quid si sint tabelliones tres in ↄfectione inuentarij. Rñ. valet. nam non ideo minus q͛ sint tabelliones tres credit eis. imo plus cū sint publice ꝑsone. vt. j. de testi. §. sancim⁹. col. vij. et ꝑpterea resoluitur plurale in singulare.
g ¶ Quātū ad hoc. ergo a contrario sensu al's soli tabellioni credimus etiā sine testib⁹ confecto instr̄o. et est p hoc C. de dona. l. in donationibus. Sed certe non credit ei soli nisi testes adhibuerit ipse tabellio instr̄o. vt. j. de fide instru. §. sed si instrumētū. col. iiij. et quod in. d. l. in donationib⁹ continet: verū est vt nō sint necessarij cum subscriptionibus ꝑpria manu scriptis. tabellio tñ scribere debet eorū noĩa vt dictū est. Et qḋ hic dicit quātū ad hoc: ideo est q̄ al's tabellio ⁊ duo testes quorū noĩa nō sunt scripta sufficerent: hic autē exigunt tres: sed vident hec oĩa esse correcta et q͛ semper soli tabellioni credatur p ius nouissimū. vt. j. de fi. instru. §. si vero neq; adnumerator. Rñ. distinguendo tp̄s quo conficit instrm̄: vt tunc testes sint necessarij a tp̄e quo vult aliq̄d ꝑbari ex instr̄o: et tūc soli instrumēto si non negeт publicū: al's si negeт publicū credat ei cū iuramento tabellionis et per cōparationē. vt. j. de fi. instru. §. sed si instrm̄. et. §. si vero moriantur. ⁊. §. si vero neq; tres. col. vj

Tabellionis instrumēto sine testibus an credendū sit.

h ¶ Inuētariū. i. illa scriptura in qua res inuente in hereditate cōscribunt. vt. ff. de adnu. tu. l. tutor qui reptoriū: j. rñ. Sed nunq̄d vno cōtextu fieri debet? videtur q͛ sic ad instar testamenti. vt. C. de testa. l. cū antiquitas. sed contra dico. vt. C. de iur. deli. l. fi. §. sinautē dubius. Item nūquid idem tabellio vsq; ad finem debet adhiberi. et idem in testibus quero. Respon. sic.
i ¶ Superuenientibus. id est redeuntibus.
k ¶ Querentibus. pro conquerentibus.

l ¶ Examinationem. que fiet per tormenta. vt. C. de iur. delibe. l. fina. §. licentia.
m ¶ A nobis. vt. C. de iure delib. l. fi. §. licentia. Uel dic vt C. de questio. l. j.
n ¶ heredis. q̄ iurabit nichil maliciose fecisse vt sequit.
o ¶ Et vidisse. Nota testimoniuʒ de auditu non recipi ꝭm nostra iura vt h. ⁊. C. de testi. l. testiū. nisi in casu vt in actione aq̄ pluuie arcende. vt ff. de ꝑba. l. si arbiter. Itē nota testeʒ debere videre: vñ cecus non admittitur hoc casu. Nunquid al's. dic q͛ admittit cū non inuenit prohibitus. vt ff. de testi. l. j. Item no. eum debere dicere sic esse vel nō esse: non autem de credulitate: vt hic ⁊. C. de testi. testiū. aliter in sacramento calumnie. vt. C. de iur. calū. l. ij. §. qḋ obseruari. Itē nota q͛ negatiua ꝑbatur. qḋ est contra. C. de probatio. actor. sed habet equipollentiam affirmatiue: cum enim iuret se stetisse vsq; ad finem inuentarij: et nichil potuisse fieri q̄n ipse viderit: perinde est ac si affirmatiuam proponeret. vt ff. de codi. l. nec codicillos.

Qualis debeat esse testis.

Negatiua q̄nq; ꝑbatur.

p ¶ Ueritatē. nō q͛ iudex debet omnino inquirere veritatem. vt. C. de eden. l. is apud quem.

Ueritatē dʒ iudex inq̄rere.

q ¶ Nisi forte. hoc nisi refert. s. cum dicit conuocare omnes qui sunt in ciuitate ⁊c.
r ¶ Testiū. s. triū. vt. s. dixerat. nā videtur repetitum. vt ff. de ꝟbo. ob. l. titia. §. idē respondit. Uel dic duorū in odiū non venientium cum minus non dicitur. vt. ff. de testi. vbi numerus. ar. C. de cadu. tol. l. vnica. § pe.
s ¶ Descriptionem. i. inuentarium.
t ¶ Reposito. i. remoto. q. d. nō iurabit heres neq; torquetur seruus in odium non veniētium ꝭm quosdam. vel melius dic reposito. i. reseruato vt nichilominus dicta auxilia ei reseruentur. Accur.
v ¶ his omnibus. scilicet que diximus. s. a. §. hinc nobis. vsq; huc. Accur.
x ¶ Presidiū. ↄtra legatarios ⁊ fideicōmissarios. Nunq̄d contra creditores? Uidet q͛ sic. quia supra dixerat eum timere legatarios ⁊ creditores ⁊ cōiunctim de his locutus est: et sic concluditur hic. Item est arg. insti. de here. quali. et dif. §. j. Item expressim. j. § si vero non fecerit. in fi §. et hec videntur per hanc cōsti. sed per. l. C. solū habebat hoc vt vltra vires non teneatur creditoribus. vt. C. de iur. delibe. l. fi. §. sed et si prefatā. et potest esse ratio: quia hic maior solēnitas exquiritur in inuentario: vnde maior sit vtilitas. vt. ff. de regu. iur. l. ꝭm naturā. et insti. de legi. patro. tu. §. fi. Sed contraria sententia vera est. et quod dicitur. j. eo. §. si vero. in fi. expone vt ibi diximus. Item nunquid aduersus libertates vtetur falcidia? Rñ. non. vt insti. ad le. falci. §. cum ratio. et arg. ff. de inoffi. testa. papinianus. §. sʒ an libertates. Accur.

videbimur neqꝫ legem ita hactenus approbatã minuere[a]: neqꝫ iniusticiã facere morienti. Si eñ oĩno q̃dẽ sibi vult aliquos fieri heredes ⁊ hr̃e quãdã cõsolationẽ[b] ex sua successione: et arbitratᷓ sufficientẽ se hr̃e substantiã: nõ tñ hoc cause veritas ostẽdit[c]: certũ est q² nõ hec ꝯtrarietas erit sñie morientis/ sꝫ ignorantie puritas illius. ¶ Si ꝟo nõ fecerit[d] inuẽtariũ ẜm hanc figurã (sicut p̃diximꝰ) nõ retinebit falcidiam sed cõplebit legatarios et fideicõmissarios: lꝫ pure substãtie moriẽtis trãscendat mẽsurã legatorũ[e] datio: et hoc dicimus non nostrã minuentes[f] legẽ quã posuimus: vt nichil de ꝓprio dãnificentur[g] heredes creditoribus[h]: dabit enim penã exactio sue malignitatis: cur trãscẽderit leges ex q̃bus caute oĩa agẽs nichil poterat dãnificari: sed ex diuerso etiã que sunt ex falcidia lege lucrari[i]. Hec autẽ dicimus[k] vbi errans testator de sua substãtia hoc agit[l]: aut forte cũ debuisset etiã ampliorẽ quãtitatem heredi relinquere/ pro minore disposuit[m]. eteni etiam hoc errãtis[n] sñie est/ ⁊ nõ pure ⁊ integre designationis. ¶ Si ꝟo[o] exp̃ssim designauerit non velle heredem[p] retinere falcidiã: necessariũ est testatoris valere sñiam: et aut volentẽ eũ parere testatori/ forsan etiã q̃dã iuste ⁊ pie relinq̃nti lucrũ † nõ in ꝑcipiendo: sed solũmõ[q] pie[r] agendo habentem[s]: ⁊ nõ videri sine lucro[t] hmõi eẽ hereditatem. aut si noluerit eũ recedere q̃dem ab hmõi institutiõe: locũ ꝟo fieri (sicut dudũ p̃diximus[v]) substitutis[x] ⁊ cohr̃dibꝰ/ et fideicõmissarijs/ et legatarijs/ et seruis/ et q̃ ab intestato sunt: et alijs ẜm prius a nobis inuentam in talibus viam.

a ¶ Minuere. imo augere. s. vt cõuocentᷓ testes. vt. s. dictum est. sed et istud est restringere illam legem.
b ¶ Consolationem. sic. ff. de inter. ac. l. et quia.
c ¶ Ostendit. nã plus sepe in facultatibus suis q̃ꝫ in his est hoĩes sperãt. arg. ff. qui et a qui. l. in fraudẽ. et insti. qui ma. non pos. §. in fraudem. Accur.
d ¶ Fecerit. sicut s. eodem. §. fiat igitur. Accur.
e ¶ Legatorum. olim cõtra etiã qñ nõ habebat locum falcidia contra legatarios. vt. ff. ad treb. l. j. §. is qui. et §. deniqꝫ. sꝫ in creditoribus idẽ. s. ꝙ insolidũ tenebantᷓ etiam vltra vires hereditatis. vt. C. de iur. delibe. l. fi. §. cum igitur.
f ¶ Minuentes. ⁊ imo augẽtes eam firmamꝰ statuẽdo maiorẽ penã: nam per eã solum denegabatᷓ falcidia contra legatarios. hic aũt plus dicit vt in solidum teneantur heredes: scꝫ vltra vires vt h. ⁊. C. de iur. delibe. l. fi. §. si vero posiq̃ꝫ.
g ¶ Dãnificentᷓ. scꝫ facto inuẽtario.
h ¶ Creditoribꝰ. ablatiue accipe et large etiã ꝓ legatarijs. vt ⁊ alias. ff. de actio. et obliga. l. hereditariarum. et de verbo. sig. l. creditores. ⁊. l. si cui.
i ¶ Lucrari. hoc facit pro eo qđ diximus vt etiam contra creditores possit vti lege falcidia. vel vt referatᷓ tm̃ ad legatarios id qđ de lucro dicitᷓ. nã q̃ de dãno certant preferẽdi sunt. sed de suo hr̃des nõ soluũt. vt ar. C. de iur. deli. l. fi. §. lnia. Itẽ nũq̃d priuabitᷓ debito iure nature si non facit inuentariũ ille cui ex necessitate relinquitᷓ: vt est filius et siles. vt. s. eo. §. primũ? Rñ. nõ. Si eñ nõ obedit testatori leganti et legi p̃cipienti: vt. s. §. his igitur. et iudici decernenti. vt. s. e. §. si quis autem. non punitur: multo minus hic quando soli legi non obedit. preualere eñ debent iura potiora et plura. vt. C. de edic. diui adria. tollen. l. fi. et. j. de consangui. et vter. fratri. §. fi. col. vj. quod cũ non est: ergo ⁊ hoc nõ debet ꝑdere. Item qđ. s. dictum est non perdatur. hic intellige repetitum. vt ar. insti. ad. l. aquil. §. ceterum. licet quidã dicant cõtra: ꝙ in hoc. §. loquitur indistincte. ⁊ C. de iur. delibe. l. fi. vbi etiam plerũqꝫ fit mentio huius verbi miscuerit: quod ad filios pertinet. vt insti. de here. qua. et diffe. §. testamenti. Item quero quid addit hec constitutio illi. l. scimus. nam et ibi sic puniebantur non facto inuentario? Rñ. hic tenetur legatarijs vltra vires hereditarias quod non erat ibi: vt hic. et in. d. l. si vero postq̃ꝫ. Item per istam vocantur legatarij: per illam non. vt. s. §. si vero absunt. Item heredes surripientes carent toto ibi puniebantur in duplum: vt. s. eo §. sancimus. ⁊. C. d. l. fi. §. illo. Item et quidam casus ponuntur. j. de hac materia qui non ponuntur ibi. vt. j. §. si vero. et §. non autem. ⁊ §. illud. et quod hic dicit non minuentes ⁊c. tñ est verum in inuentarij confectione.
k ¶ Hec autẽ dicimus. scilicet vt facto inuentario habeat locum. l. falcidia. vt. s. e. §. si vero absunt. in fine ibi: et his omnibꝰ ⁊c. Accur.
l ¶ Hoc agit. id est tantum relinq̃t: vt nichil apud heredem remaneat. Accur.
m ¶ Disposuit. nã reliquit sed minus falcidia. sed s. nil dimiserat.
n ¶ Errantis. sepe enim ⁊c. vt insti. qui ma. non pos. §. in fraudem.
o ¶ Si vero heredem. cui certã portionem non cogebatur relinquere ꝑ legem hanc.
p ¶ Heredem. penitus extraneum Sed q̃d in suo vel quasi: vt in ascendentibus et patronis et fratribus? Respon. in ea grauari non potest filius a patre: vel econtra. vt. j. vt cũ de appel. cog. §. aliud. et. §. hoc quidem. colla. viij. et. j. de trien. et semis. §. prohibemꝰ. colla. iij. nec patronus a liberto. vt. j. eo. §. non autem. et institu. de succes. liber. §. sed nostra. nec frater fratrem turpi persona instituta. vt. s. eo. §. primum. et. C. de inoffi. testa. l. fratres. et idem in omni persona cui necessario debetur: vt in coniuge superstite apud morientem diuitem. vt. j. vt lice. matri et auie. §. quia vero legem ⁊c. colla. ix. Accursius florentinus leg. doc.
q ¶ Sed solummodo. olim contra. vt. ff. ad le. fal. l. quod de bonis. §. j. et. §. fina. Accur.
r ¶ Pie. sed hic hodie non est necessaria expressio. vt. j. de eccle. titu. §. fin autem. colla. ix.
s ¶ Habentẽ. ex quo etiam lucro locuples aliquis habetᷓ vt. ff. de verbo. obli. l. si quis. in fi.
t ¶ Lucro. sic. ff. de regu. iur. si in duabus.
v ¶ Prediximus. vt. s. eo. §. si vero lucro.
x ¶ Substitutis. scꝫ hi substituti ⁊ cohr̃des iure cõmuni. Alij autem auctoritate huius legis specialiter vocantur: sꝫ nunquid idẽ in trebellianica quod in ista que iure institutionis debetur? Respon. sic. quia similis est effectus quodãmodo. vt insti. de fideicõ. here. §. sed quia. et. C. ad le. fal. si vt allegas: arg. contra. C. de appel. precipimus. in fi. et C. de testa. l. sancimus.

ꝟn
aplis
Co
ix. C
esse
ber
oibꝰ

a ¶ Nō autem. licet heredi inuentarium facienti demus facile commodum: hic autem non damus.
b ¶ Subtiliter. non errando in facto. vt. C. eo. error.
c ¶ Quibusdam. forte amicis heredis.
d ¶ Quod etiam. interpositio est.
e ¶ precedētiū. id est impatorū q̄ fuerunt ante nos. pone exēplū vt. C. eo. l. j. et l. error. vel dic q eas non habemus q̄ hunc casum sic expresse ponāt. vel si habes in littera precedētes dic vt. C. eo. l. fi.
f ¶ Retinere. de non solutis. Ac.
g ¶ Uelle. immo videtur cōcedi. vt ff. eo. qd de bonis § non idcirco. S. sz dic eā corrigi per istam. l. Uel distingue an voluit in totum soluere et hoc cōstituit in animo vt hic. aut non vt ibi. Uel melius et verius hic subtiliter agnouit et totū soluere incepit: vnde preiudicium in reliquis sibi parauit. vt argu. ff. ad macedo. sed iulianus § fi. et C. de fideicō. l. j. et ij. sz in cōtrario nō subtiliter agnouit. Item videtur contra. ff. eo. si ex pluribus. Sed hic dicas non esse contra. nam nullum solidum legatum fuit ibi solutum vt ex illa littera patet: qr omnes res erant vnius legatarij.

¶ Herede substantiam defuncti subtiliter agnoscente/qui integraliter persoluens omnibus alijs in solidū soluere compellitur penitentia et substantia repulsam inopinabile emergat damnum in tēpore instantie cause solutioni statuto. his obtinentibus in omni ultima voluntate: et personis omnibus minoribus dumtaxat exceptis. Barto.

¶ Non aūt[a] dabimus licentiā heredi mensurā substantie subtiliter[b] agnoscēti soluere quidē mox ab initio quibusdam[c] integra legata: et ad plenū sentētiā testatoris seruare (qd etiā[d] precedētium[e] nos dicūt cōstitutiones) ab aliquibus aūt retinere[f] velle[g]: neq ex pte q̇dē cōplere testatoris sentētiā[h] ex parte vero eā minuere: sz oīno nō errātem circa substantie quantitatē sed agnoscētem[k] et mox sequētem sentētiā[l] testatoris[m] p oīa eā sequi[n] et non ad peiora penitere neq enim hoc[o] erit cure sequentis[p] heredis. ¶ Sed neq cōcedimus eis ab initio scientibus[q] quidē et incaute soluentibus et postea lites percipientibus[r] inferre[s] et recipere velle ab eis qd cunq cōtigerit exoluisse[t] eos. Oportet enim ante exactionē[v] cogitare et agere[x] et non cogitantem recte[y] deinde transferri ad indeuotionē (nisi forte iusta quedā causa hoc introduxerit) inopinabili[z] quodā ere alieno apparēte quod minuat substātiā et locū receptionis[a] faciat. ¶ Illud quoq prospexim[9] ne tēpus fiat longū in talib[9] questionibus[b]. nullā eñi taliū q̄stionū aut litiū transcēdere anni tēpus sancimus. Necessitatē[c] imponentes oīno intra annū post aditionē et legata solui[d]/et que a testatore sunt relicta cōpleri ꝑm sui naturam: et oīa agi quecunq prius ediximus. ¶ Initiū autē anno[e] damus sicut prius iā diximus[f] ab admonitiōe ex iudiciali decreto[g] facta: āno ei

§ ex cā. et ff. vt in pos. leg. l. plane. et j. de equali. do. § qr vero.
a ¶ Receptionis. vel etiā retētionis. nā cui damus etc. vt ff. de supsi. l. j. § qd aūt. sed ꝑm ea que hic dicūtur: factū cū vno inter alios faciet preiudiciū. qd esse nō dz. vt. ff. de iureiu. l. qr. et de re iudi. sepe. j. rñ. sed dic hoc ideo euenire: qr q̄si ex vno fonte et quasi vnū factū videtur. vt. C. d duo. re. l. fi. Sz q̇d si partē legati legatario soluit: nunq̇d in residuo multomagis sibi p̄iudicat? Rñ. nō. qr qñ solidum soluit vni vnā voluntatem cōpleuit insolidū. at hic nō sic. pterea si debeātur. xx. noie legati x. sūt debita et alia x. indebita iure falcidie. vnde soluta pte in duriorē videt accepisse vt. ff. de solu. l. j. residui g nulla est petitio at cū solidum vni soluo cessat hec rō electionis. Itē no. quattuor casus in q̄bus cessat falcidia hoc iure. vnus ē. s. §. pri. ali[9] est i hoc. § ali[9]. j. de ec. ti. § si autē. col. ix. ali[9]. j. vt spō. lar. § pe. col. ix. est et ali[9] s. eo. hinc nobis. est et sextus. s. e. § si vero nō fecerit.

Falci. in multis casibus cessat.

h ¶ Sententiam. scilicet in solutis.
i ¶ Eam. scilicet in non solutis.
k ¶ Agnoscentem. scilicet substantiam.
l ¶ Sententiam. id est voluntatem in non solutis.
m ¶ Testatoris. qui solida voluit prestari. vt. ff. de dona. inter vir. et vxo. si sponsus § si quis rogatus.
n ¶ Sequi. subaudi volumus.
o ¶ hoc. scilicet penitere.
p ¶ Sequentis heredis. sequentis voluntatē testatoris.
q ¶ Scientibus. scilicet quantitatem patrimonij.
r ¶ Percipientibus. scz legatarijs qui percipiunt legata.
s ¶ Inferre. scilicet velle.
t ¶ Exoluisse. redarguit enim varietas siue particularis approbatio. sic. ff. de admi. tu. l. cū queritur. et de bo. lib. l. nā absurdū. et de le. iij. neminē. et ad exhi. l. celsus § itē celsus.
v ¶ Exactionem. quam legatarius ad heredem facit.
x ¶ Agere. id est falcidiam retinere.
y ¶ Recte. de soluendo toto ac incipiendo.
z ¶ Inopinabili. vt q̇a graue es alienū sit quod latuerat prius. vt insti. de here. quali. et dif. § sciēdū est. q̄ ei de nouo emergunt auxilio nouo indigent. vt. ff. de inter. ac. de etate

Auxilio egent q̄ de nouo accidūt.

b ¶ Questionibus. puta agitur pro legato vel fideicōmisso generali vel speciali: ex tempore litis contestate vsq ad annū debet finiri hec causa: quod intelligas continuum. et ita est hoc speciale vt lis duret anno: licet als ciuilis triēnio. vt. C. de iudi. properandū. j. rñ. criminales biennio durent. vt. C. vt intra cer. tē. cri. que. ter. l. fi. sic est etiā als speciale vt minus triēnio duret. j. vt cle. apud propri. epis. § j. col. vj. et C. vt omnes cause tam ci. q̄ cri. l. fi. in fi. et ff. de ex cu. tu. quinquaginta. et C. de naufra. l. pe. et de decur. l. generaliter. et de asser. tol. l. j. et de edif. pri. l. fi. Accursius.
c ¶ Necessitatem. id est aditionem et admonitionem. vt sequitur ibi initium autem. et s. eo. si quis autem.
d ¶ Solui. hic annus computatur huic facto. i. solutioni. sed. s. proxi. respon. iuri. i. instantie finiende. Sed quid si in xj. mense post aditionem et admonitionem fuit causa pro legato inchoata? Respon. si vult legatarius hoc dicere: cuz cecidisset a suo iure non agitur causa cōtra eum plus. als potest causa durare vsq ad annum. ne quod in odium ei[9] est inductum/in eius vertatur vtilitatem. vt. ff. de inter. et re. l. relegatorum. in fi.
e ¶ Anno. scilicet vtili qui datur solutioni legati. Accur.
f ¶ Diximus. vt. s. eo. § si quis autem non implens. Ac.
g ¶ Decreto. per quādam interlocutoriā. quod precipiat ei vt soluat: vel per se iudicet: vel per nūciū. vt. ff. de arbi. l.

qualem.in fi.argu.i.de sanc.episco.§.pe.col.ix.⁊.i.de eccle. ti.§.si quis autem.coll.ix.licet dicatur in nouellis contineri ꝙ debeat in diffinitiua dari.
a ¶ Relictis.scilicet hereditate.Accursius.
b ¶ Et minoribus etate.s.adultis curatores habentibus

i ¶ Petiti fuerint. id est liberti petierunt ꝙ patroni aliquid dent vel faciant.Accursius.
k ¶ Diximus.vt.s.eo.§.si quis autem.
l ¶ Legalis.id est lege debita.
m ¶ Pura in talibus.s.penis:lz de ea nolit prestare. vt.s.

per culpam heredis transacto: tũc ille quidem cadet relictis[a]: alijs vo ad hec veniẽt quos pri⁹ vocauim⁹. ¶ Pupillis aũt † ⁊ minoribus etate[b] nichil[c] nostra preiudicat[d] lex.est eñ eis siqdẽ (ẽm dictas a nobis causas) ne ledanť duplex quoddam subsidiũ: ⁊ ꝑ restitutiões[e] / ⁊ per viã contra negligentes curatores. ¶ Nõ autẽ excepimus a lege[f] neqꝫ patronat⁹[g] successiones: ⁊ ibi eñ legitima eis seruata parte quã nos diffiniuimus[h] q̇cq̇d vltra hanc eis relictũ fuerit: et aliq̇d a libertis petiti[i] fuerint: ‡ illi ꝯplere deĩde noluerint: hũc ordinẽ tenere sancimus quẽ inchoantes sacrã nostrã hãc cõstitutionẽ diximus[k]: ita vt legalis[l] quidem pars maneat apud eos pura[m] in talib⁹: reliqua vo veniãt ẽm viã a nobis nũc apertã in talibus maxime: qñ in ipsa de iure patronatus posita a nobis cõstitutione[n] ad similitudinẽ pene ĩgenuoꝝ etiã libertinitates[o] ordinauim⁹. ¶ Quia[p] vero duplex est testatorum modus: ⁊ aut in scriptã delatus dispositionẽ[q]: aut in non scriptã[r] voluntatẽ: hec omnia obtinere similiter ⁊ ẽm antiquã obseruationẽ ⁊ in non scriptis testamẽtis: et in omni vltima[s] volũtate sancim⁹: et in omni ꝑsona siue ṗuata / siue militari[t] / siue sacerdotali / siue imperiali[v] / siue alterius cuiuslibet. cõmunẽ nanqꝫ oĩbus hoĩbus hanc legẽ ponimus. ¶ Hec nos vt cõiter oĩbus prosint hoĩbus scripsim⁹: quatenus ⁊ viuẽtes relictis potianť: et deficiẽtes cũ securitate moriantur: sciẽtes q² lex eis sepultis etiã ministrabit: ⁊ quecunqꝫ illi disposuerint ad effectũ ipsa perducet. Quãobrem (qñ cõis hec vtilitas omnibus est hominibus) fiãt quidẽ a tua eminentia hinc precepta cunctis declarãtia legis virtutem:

vt.C.de in integrũ resti.mi.l.si curatorẽ.al's nõ habet nisi viã restitutionis
c ¶ Nichil. scꝫ q̇ ad effectũ: preiudicat tamẽ ipso iure / al's nõ esset necessaria in integrũ restitutio d̕ qua seqť vt.ff.de mio.l.i cause.⁊ita erit hoc speciale vt tẽpalis prescriptio currat contra minorẽ.regulariter ẽ.vt.C.i qui.cau.in integ.resti. non est neces.l.fiñ. sic est spãle ⁊ circa iudicia i spacio.x. dierum qui dãtur appellanti. vt.i.de ap.⁊.i.que tẽ.§.j. col.iiij. Itẽ i instãtia cause. vt.C.de iudi.l.ꝓperãdũ.in fi. Itẽ in ꝑscriptione q̄ obest minori volenti accusare. vt.ff.de mino.l.auxiliũ. Itẽ in ꝑscriptione q̇nqueñij q̄ obijciť minori ad tuendum statũ defuncti.vt.C.ne de sta.defun.l.si mater. Item in prescriptione dotis nõ numerate que obijcitur minori succedenti alij vt etiam non restituatur vltra statuta tempora.vt.i.de tempo.non solu.pe.super do.§.sinautem minor.colla.vij.

† Facit ad h gl. in.c.auditis su ꝑ h. minores ẽ pe resti. in integ.

Prescriptio tpalis qñqꝫ contra minorẽ currit.

‡ al's petitũ fuerit.

d ¶ Preiudicat.s.in spacio illius anni qui datur solutioni nam per hoc minor ⁊ heres non perdit hereditatẽ quo ad effectũ. Idem dico in illo anno qui datur pro instantia cause.nam ⁊ si sua intersit forte litibus non vexari: quia oportet a capite incipere: restituetur infra illum annum vt non videatur cucurrisse.vt.ff.de mino.l.minoribus. et econtra si agat idem minor et petat legatum cum alius sit heres: nam restituitur.vt.C.de iudi.l.properandum.in fi.

Caput est rei ṗncipiũ

e ¶ Per restitutiones.ergo cucurrit.Sed nunquid eligit quam viam prius velit: Videtur ꝙ sic.vt.C.si tu.vel cura. per totum.quod verum credo quo ad annum qui datur solutioni: quo ad aliud non: immo primo contra tutorem vel curatorem agit: postea restituitur in subsidium.⁊ est ratio: quia perditum non est ius defendendi vel agendi: licet instantia perierit.vt.C.de iudi.l.properandum.in fi.
f ¶ A lege ista.id est de pena nostre legis.
g ¶ Patronatus.id est si patronus instituatur a liberto.
h ¶ Diffiniuimus.scilicet hodie tertiam si moriatur sine filijs condito testamento: sed ab intestato totum: sed iure veteri erat aliter.quod dic vt institu.de succes.liber.a princi.titu.vsqꝫ ad.§.multis autem.Accursius.

eo.§.si quis autẽ.
n ¶ Cõstitutione scꝫ greca q̄ multa cõtinebat: cũ multotiẽs eius memoriã habeamus. vt instiť.de suc.liber. §.sed nr̃a.⁊ de seruili cogna.in prin. et de legi. agnato. suc.§.penul.
o ¶ Libertinitates.i. equauimus successiones ingenuorũ et libertorũ fere.⁊ hoc ideo dicit q² patroni vsqꝫ ad quintũ gradũ: cuꝫ agnati vsqꝫ ad x. cognati vsqꝫ ad sextũ succedant.vt instiť.de suc.lib.§. multis. et de suc. cogna.§.fi. ⁊ alias adijcias differentias vt in predic.§. multis / diximus.
p ¶ Quia delat⁹. in cuius compositiõe quattuor sunt necessaria.s.numerus septẽ testium / ꝙ q̇libet se subscribat / ⁊ ꝙ sint ibi sigilla septem testium.vt insti.de testa.§.j.⁊.ff.eo.l.ad testiũ.§.si quis ex testibus.⁊ ꝙ testator propria voce ⁊ manu nomen heredis scripserit.vt.C.de testa.l.iubemus.quod vltimum hodie tollitur: vt.i.vt spon.lar.§.quis vero.col.ix.

Test[...] mẽto[...] cessar[...]

q ¶ Dispositionem.scilicet solennem.
r ¶ Non scriptam.in qua sufficit conuocatio septem testium.vt insti.de testa.§.fi.
s ¶ Ultima.fiũt eñ quinqꝫ modis vltime volũtates.per testamentũ scriptũ. Itẽ non scriptũ vt hic. Item codicillis in q̇bus quinqꝫ testes sufficiunt.vt insti. de fideicõ. he.§.fi. Item illa que fit a patre inter filios.vt.C.de testa.l.hac cõsultissima.§.ex imperfecto. Item voluntas militis que fit etiam coram duobus testibus.vt.ff.de testa.mili.l.diuus. Item donatio causa mortis.vt.ff.de dona.cau.mor.l.j.

Volũ[...] tes [...] me q[...] mod[...] fiunt.

t ¶ Militari.vt miles heres institutus possit repelli si nõ obediat defuncto. Itẽ teneať insolidũ si nõ fecerit inuentariũ.vñ corrigiť.C.de iur.deli.l.fi.§.fi. Nã hũc.§.gñaliter.intelligo referri ad vtrãqꝫ ꝑtẽ hui⁹ ꝯsti.vt seq̇ť cõem nãqꝫ ⁊c. Itẽ si miles instituat heredẽ heres possit retinere falcidiã si fecerit inuẽtariũ.vñ corrigiť.C.de test.mi.l.i testõ.⁊.C.ad l.fal.in testõ.lꝫ q̇dã dicũt vt Lot.⁊ Bã. ꝙ hec lr̃a sit intelligẽda tñ in milite instituto: nõ aũt testãte. primũ veri⁹ est.
v ¶ Imperiali.siue institutus siue instituens fuerit princeps.vt in milite diximus. sed hoc ex volũtate nõ necessario.vt.C.de legi.⁊ cõsti.l.digna.⁊ insti. q̇.mo.test. infir.§.fi.

dirigant autem et p prouincias in oībus gētibus que dudum fuerit: et nūc a deo p nos sunt adiecte pricipatui romanorū Metropolitani[a] vero iudices hec sumētes (sicut dudū sancitum est a nobis) vnicuiqꝫ dirigant ciuitati. manebitqꝫ nullus non audiēs legem / q̄ neqꝫ in pauptate[b] viuere / neqꝫ mori in anxietate permittit[c].

¶ De non eligendo[d] secundo nubentes mulieres: et alienatione[e] lucri antenuptialis donationis: et de successionibus[f] earum et filijs illis.

¶ Mater filio non succedit in lucro antenuptialis donationis filio superstite liberorū electione matri iam prohibita in dicto lucro. l. d. Marco.

Imperator Iustinian9 aug. hermo. magistro sacrorū offi. et exconsuli.

Et ante nos[g] legislatoribus[h] romanis cōtinuam legislationis occasionem emergentium causarum dabat varietas. Et nos omnem partem[i] legislatiōis[k] ordinantes[l] reipublice cunctā pene[m] correctionem[n] aliquando quidem pro egentiū interpellationibus: aliqñ vero in iudicialibus questionibus celebrauim9. et multas leges hic subiectis nr̃is cōscripsimus[o] quale[p] est qd etiā nunc emergens[q] ad hanc nos vocauit legem[r]. ¶ Gregoria[s] eñ supplicauit dicens habuisse se dudū virū[t]: et duos fecisse filios masculū et feminā: et extulisse[v] q̄dē maritū: plurimoqꝫ a filio[x] expta fauore estimauit oportere[y] ne relinq̄ret eum sine remuneratione / nec extra ꝯpetentē honorē dimitteret. Igit añnuptialē donationē lꝫ nō veniēs ad vota scd̄a: tñ restituit[z] et dedit filio: q̄ tñ nō viuēs ei[a] pmāsit: sꝫ obijt ex hoībus[b] anteq̄ꝫ ad scd̄as venire vellet nuptias mr̄. et lex tā antiqua[c] q̄ꝫ nostra[d] vocauit ambas et filiam

a ¶ Metropolitani. i. archiepiscopi.
b ¶ Paupertate. nam concedit retinere falcidiam.
c ¶ Permittit. nam precipit seruari voluntatē morientis vt. s. eo. §. si quis autem. et §. his igitur.
d ¶ De nō eligēdo. Trib9 modis hoc intellige. primo q̄ ille due dictiōes scꝫ nu. mu. sint nominatiui casus. et hec dictio eligēdo conuertatur in verbū. et subaudi eo q̄ q. d. eo q̄ secundo nu. mu. nō eligant in lucris p̄mi mr̄imonij vnum de filijs primi mr̄imonij. vt. j. eo. §. psperimus. silis est hec oratio in psalmo. In cōuertendo dominus cap. syon. Secūdo dic q̄ ille due dictiōes scilicꝫ nu. mu. sint accusatiui casus et cōuertantur in nominatiuū et verbū eligēdo cōuertat in verbum. similis est locutio. In cōueniēdo populos in vnū id est dum cōueniret popul9 in vnū. Uel melius et plani9 dic q̄ he dictiones nu. mu. sint nominatiui casus: et verbum eligendo sit gerūdium sicut est. et subaudi habeat potestatē. q. d. mu. scd̄o nu. de eligendo non habeant potestatem. et qd dicit mu. idē dicas in viris scd̄as accipientibus vxores. vt. j. eo. §. quia vero cōtra binubos. et prima pars rubrice expeditur. j. eo. vsqꝫ ad §. hoc autem.
e ¶ Alienatione. hec expeditur. j. eo. §. hoc autem. vsqꝫ ad §. cum igitur.
f ¶ Et de successionibus. actiue legitur. q. d. qualiter mulieres succedant filijs. quod dic vt. j. eo. §. cum igitur. vsqꝫ ad §. aliud vero. Accur.

¶ Et ante nos. nō solū nobis. nam quotidie natura deproperat nouas iuenire formas. vt. C. de vete. iu. enu. l. ij. §. sed quia.
h ¶ Legislatoribus. i. his q̄ faciebant leges vel erant imperatores. nam alius non poterat postq̄ꝫ populus transtulit imperium in principem. vt insti. de iur. na. §. sed quod principi. et. C. de legi. et consti. l. vlti. Accursius.
i ¶ Omnem partem. q. d. si in aliqua parte leges late desiderarent ordinationē modū vel correctionem aliquam: etiā nos fecimus. vel melius dic q̄ ipse ordinauit reipu. bli. ll. latas antiquas in septem partes digestorum. vt. C. de vete. iur. enu. l. ij. §. igit. et seq. §. et hoc faciēdo corrigebat corrigenda. quod fecit per. C. quandoqꝫ per interpellationē. vt. C. qui po. in pig. ha. l. assiduis. quandoqꝫ iudicando. vt. C. de legi. et consti. l. fi.
k ¶ Legislationis. i. compositionis. Accur.
l ¶ Ordinantes. scilicet sub certis titulis et coniunctis vt. ff. de sta. ho. l. j. et. ij. Accur.
m ¶ Pene. et hoc ideo quia et multe remanserunt corrigende in volumine ffor. q̄s p hunc librū corriget. vel dic s̄m quosdaꝫ q̄ ideo dicit pene: q2 quandoqꝫ corrigit spontaneo motu. vt. C. de leg. et consti. l. leges. Alij dicunt q̄ ideo: quia et alij imperatores aliqua correxerūt: prima verior est.
n ¶ Correctionē. per codicem.
o ¶ Conscripsimus. que sunt in codice. Accur.
p ¶ Quale. scilicet negociū. istud quale respicit qd ē s. aliquādo q̄dē p egentium ꝛc.
q ¶ Emergens. scilꝫ negocium.
r ¶ Legem. scilicet condendam.
s ¶ Gregoria. proprium nomē est mulieris. Accur.
t ¶ Uirū. primuꝫ.
v ¶ Extulisse. id est extra ciuitatem ad sepeliendum portasse. sic. j. vt exac. instā. do. §. j. col. xij. nam in ciuitatibus non erat ius sepeliendi olim. vt. ff. de sepul. vio. l. iij. §. diuus. et. C. de relig. l. mortuor. Alij dicūt extulisse. i. suscepisse virum. s. scd̄m: quod nil est vt sequitur ibi: licet non veniens ꝛc. arg. pro eis. ff. de cōiūgē. cū emā. lib. l. qui duos. circa prin.
x ¶ A filio experta. quia filius magis sibi seruierat q̄ꝫ filia. Accur.
y ¶ Oportere. nota nos astringi iure naturali benefacere his qui benefaciunt nobis. sic. ff. de peti. here. sed et si §. consuluit. et. ff. de fur. l. si pignore. §. j. Accur.
z ¶ Restituit. eo q̄ a patre habuit: et supfluit alterum. et dic q̄ dedit retento vsufructu. vt. j. sic enim ꝛc. Accur.
a ¶ Ei. s. matri. q. d. non tantū in vita seruiuit matri: sed etiā in morte seruiuit matri omnia bona sua dimittendo ei ab intestato: quod est pro expresso. vt. ff. de iur. codicil. l. conficiunt. j. rñ. et. ff. de bo. libe. l. j. in fi. Azo.
b ¶ Ex hominibus. al's ex oībus. q. d. separauit se ab hominibus relinquendo eos. vt. ff. de tabu. exhi. l. j. §. fi.
c ¶ Antiqua. vt insti. ad tertul. §. soror. Accur.
d ¶ Nostra. vt. C. ad tertul. l. fi. Sed quidam dicunt q̄ illam veterem non habemus. sed in dicta. l. C. dicitur preterum legum ꝛc.

† al's aliena tione et lucro.

† cōcor. phe. lib. vj. decre. ibi. et q̄s hūana natura.

Natura noui tati studet.

Bn̄fa ciētib9 benefacere tenemur.

et matrē ad minoris successionē. et siquidē in priorib⁹ mr̄ nuptijs ꝑmansisset[a] nulla q̄stio[b] fuerat. sed illa q̇dē ad virū descendit (ꝺm vsumfructū q̇ fuerat) omnē habēs ātenuptialē donationē: sic enī eā etiā oēm donauit[c]: vt vsus q̇dē apud eā remaneret: ꝓprietas autē fieret[d] apud filiū. oēm[e] ꝟo ꝓprietatē[f] filia ꝑcipere minabat̄: nō ꝺm quantū heres erat fratris sꝫ ꝺm quantū[g] pr̄ dederat matri dicēs nullā fiduciam hr̄e[h] matrē ad scđa vota migrantē ꝓprietatē hr̄e donatiōis quacūq ꝫ rōne. verū[i] mater[k] neq̄q̄ꝫ hoc antenuptialē eē donationem oīno affirmabat: sed ꝑmixtā iā reb⁹ filij: et tanq̄ꝫ hr̄ditatis[l] non adhuc tanq̄ꝫ donationis existētis cōpetere ei[m] sex vnciaꝝ[n] ⁊ ꝓprietatē[o] ⁊ vsum[p] hr̄e. ⁊ nō solū[q] hoc dubitabat̄: sꝫ etiā de ip̄a hr̄ditate fratris cōtra eā filia reluctabat̄[r]: matre quidē petēte ei⁹ hereditatē pro media ꝑte ꝺm quā eam nos ad herditatē filij vocauimus[s] vna[t] existente sorore: moriente vero filio cum ea[v] vocata[x]. filia[y] vero obtinere hereditatē fratris valde fortiter ex prioribus sanctiōibus[z] insistēte et dicēte: q꞉ mater siquidez ad scđas nuptias nō venisset: recte vēdicaret[a] hereditatem[b] filij: venientem[c] vero ad viruz aliū oīno priuari his q̄ ex paterna substātia fili⁹ acq̄siuit[e]. q꞉ si post scđas nuptias filius mortuus eēt/ vndecūq ꝫ[f] acq̄sita ē ei substātia ip̄a[g] eēt dn̄a[h]: hec ꝯstōnibus ambab⁹ volētibus q̄ talia discernūt[i]. mater[k] q̇dē valde crudeliter hr̄e cōstitutiōes illas ⁊ dignas clemētia[l] nr̄oꝝ temporū affirmabat verūtn̄[m] vsa ē a nobis posita ꝯstōne dicēs hanc non subdi[n] ꝯstōnib⁹ prioribus: atq ꝫ[o] matres q̇dē nondū ad virū scđm veniētes cū filijs vocari[p]. que vero scđis copulātur[q] nuptijs nequaq̄ꝫ[r]. hinc[s] aūt etiā aliq̇d adesse peregrinū[t]: se enī[v] in filiū[x] largitatē ꝯferētē occasiōe electiōis[y] rursus donationez[z]

a ¶ ꝑmāsisset. i. nō ꝑuenisset ad scđas nuptias. Ac.
b ¶ Nulla questio. quin debeat succedere quia est casus legis. vt. C. ad tertul. l. antepenul.
c ¶ Donauit. scilicet filio.
d ¶ Fieret. i. remaneret. sic. ff. de serui. rusti. ꝑdio. si vnus §. fi. et de iudi. iulianus. vel melius proprie ponitur.
e ¶ Omnem. hic est allegatio filie.
f ¶ proprietatez. scilicꝫ antenup. donatiōis quā mater dōauerat filio quo ad ꝓprietatē. Ac.
g ¶ Quātū. i. non solū ꝓ ea ꝑte qua successit fratri: sed in solidū. Accur.
h ¶ habere. scilicet fratrē morientē q. d. non credidit matrē suā nupturam. nā dimisisset tunc donationē ꝓpter nup. sorori. vl' dicas maritu ꝫ huius mulieris: nam si sciuisset. s. hanc nupturā non dimisisset hāc donationem ei. vel dic hr̄e scꝫ matrē. q. d. nullā habeat mr̄ spez ex donatione ex q̄ nubit.
i ¶ Verū. ꝓ sed.
k ¶ Mater. respōsio matris.
l ¶ hereditatis. q. d. nō amplius dicetur donatio ante nup. sed filij hr̄ditas dicēda ē. sic. C. de inoffi. testa. l. fi. l. fi.
m ¶ Ei. i. sibi matri.
n ¶ Unciarū. tanq̄ꝫ heres. sic. C. de inof. testa. l. fi. in fi.
o ¶ proprietatem. pro medietate.
p ¶ Et vsum. i. vsumfructū. s. in totum propter pactum qđ posuerat in donatione. vt. s. ibi sic enī ⁊c. sed hec allegatio. s. ꝙ videat̄ facta hereditati reprobat̄. j. eo. §. antenuptiali. vbi videtur ꝙ totum vsumfructum perdat mater dicte donationis secundo nubens.
q ¶ Et non solum hoc. s. qđ dictum est de donatione ista.
r ¶ Reluctabat̄. sꝫ hec scđa q̄stio soluit̄. j. eo. §. cū igitur.
s ¶ Vocauim⁹. vt insti. ad tertul. §. ita tamen. et. C. ad tertul. l. fina.
t ¶ Una. maxime. nam idem si essent plures sorores. vt C. ad tertul. l. fi.
v ¶ Cum ea. sorore.
x ¶ Vocata. scilicet matre.
y ¶ Filia vero. nunc incipit allegatio filie.
z ¶ Sanctionibus. s. duabus. quarum vna est in. C. de secun. nup. l. femine §. fi. alia est in. C. ad tertul. l. mater. que sunt priores ad predic. l. vlti. eiusdem titu. que iustiniani est: et de his dicitur in sequenti littera.

a ¶ Vendicaret. pro medietate. Accur.
b ¶ hereditatem filij. vt insti. ad tertul. §. sꝫ nos. et. C. ad tertul. l. mater. j. rn̄.
c ¶ Venientē. repete ⁊ dicente filia matrē venientem ⁊c.
d ¶ Alium oīno. post mortē filij: vt fuit in casu nostro.
e ¶ Acq̄siuit. sed ꝑ se ⁊ filiuꝫ quarta veniet ad ambos
f ¶ Undecunq ꝫ. a pr̄e vel aliūde. Ac.
g ¶ Ipsa. s. filia.
h ¶ Dn̄a. hoc in plena proprietate licet filijs primum seruare deberet.
i ¶ Discernunt. q̄rū vna loquitur si mater prio nubat ⁊ post moriat̄ filius. vt. C. de secū. nup. femine. in fin̄. alia q̄n post mortē filij nubit. vt. C. ad tertul. l. mr̄. in fi. et. j. eo. §. si autē nō.
k ¶ Mater. allegatio matris: et habꝫ tres rōnes vt ex sequēti lr̄a patet.
l ¶ Clemētia. s. vt corrigat̄. ⁊ hac ratione prīa obtinet hoc iure. vt. j. eo. §. si autē. ibi nequaq̄ꝫ igitur.
m ¶ Verūtn̄. q. d. lꝫ videat̄ sufficere dicta prima rō: tn̄ et scđam dicit. et. l. alle. vt. C. ad tertul. l. fi. j. rn̄. et. §. j. quā dicit nō corrigi ꝑ eas quas allegauit filia: cum priores ad posteriores trahant̄ nō eꝯ. vt. ff. de leg. et senatuscon. nō est nouū.
n ¶ Subdi. i. corrigi. al's subdiuidi. et tunc dic. i. determinari: hoc tamē est q̄n̄q ꝫ falsum. vt. ff. de leg. et senatuscō. l. sed ⁊ posteriores. et colligimus in. ff. q̄ satisda. cog. sciendū et. j. de exhi. et intro. re. §. sancimus. col. v.
o ¶ Atq ꝫ. concludit ex predictis duabus rationibus.
p ¶ Vocari. non obstante. l. C. ad tertul. l. mater.
q ¶ Copulantur. inuita filia.
r ¶ Nequaq̄ꝫ. vt dicebat filia ꝑ. l. femine. §. fi. C. de secun. nup. cui legi gregoria nō resistit: q꞉ nō loquit̄ de casu suo.
s ¶ hinc aūt. i. hoc casu. et hic est tertia ratio matris.
t ¶ peregrinū. i. extraneū. q. d. quedā rō singularꝫ est in isto casu per quā cessant q̄ dicit filia contra matrem.
v ¶ Se enī. sic cōtinuabis. bene dico hic aliquid extraneum enī ꝓ q꞉: q꞉ affirmabat mater. s. se conferentem largitatē in filiū videri potius rursus donationē occasione electionis: q ꝫ sic simpliciter habere lucrū irrationabile.
x ¶ Filium conferentē. matrem: ⁊ repete dicit.
y ¶ Electionis. nam eligit filium mater et donationem propter nup. largita fuit ei. vt. s. §. gregoria.
z ¶ Donationē. ante nuptias.

potius recepisse videri[a] q̄ sic simpliciter lucrū irrationabile habere. Hec nos diu perscrutantes: et oēm taliū electionū[b] et hereditatū[c] contemplationē cōsiderantes: oportere credidimus oēm super his scribere legē: s̄m quā ꝛ presens[d] q̄stio suscepit terminum. ¶ Prospeximus itaq; nō cōfusum hoc de electionibus indiscretūq; relinquere: s; hmōi dare ordinē cause: matre semel ad secūdas nuptias veniente vsum[e] mox tantūmodo ei⁹/ filioꝝ proprietate manēte antenuptialis fieri donationis[f]: ꝛ nullā[g] esse licētiam mr̄i alios q̄dem filioꝝ eligere[h]: alios aūt exhonorare: qm̄ † oībus simul secundis nuptijs fecit iniuriam[i]: quapropter et in presenti[k] ꝓprietas antenuptialis donationis tota ad filiā veniet vsu[l] apud matrē donec viuet seruādo: ꝛ s̄m nostrā cōstitutionē[m] siq̄dem mr̄ p̄moriat̄/ filie tota antenuptialis donatio cōpetit[n]. Si ꝓo filia[o]/ manet q̄dē apud matrē lucrum ex pacto[p] non existentium filiorum: reliquum vero erit filie: ꝛ moriens hoc transmittet ad suos heredes qui ex lege[q] vocantur.

¶ Si lucra antenuptialia transiens ad secūda vota extraneo donauerit / manet alienatio in suspenso: quam premoriente matre filijs superstitibus alienatio viribus vacuatur. Ange.

¶ Hoc aūt qđ fit q̄dē semp expressim ꝓo nōdū lege determinatū est: hoc ad meli⁹ incremētū et interpositionē dam⁹ huic legi. nā si nō filio forte s; alicui extraneo mr̄ adhuc scdas non expta nuptias ptē quādā antenuptialis donatōis: aut aliquā rem ex ea vel totam donet: aut per aliū[r] forte alienet modū: deinde ad maritū veniat scdm: palā est q: supueniētib⁹ scdis nuptijs alienatio euacuatur[s]. nec hoc oīb⁹ modis[t]: s; in suspēso[v] ꝛ alienatio ꝛ euacuatio maneat nā si mā serint superstites[x] filij: euacuabit̄ oīno qđ factū ē lege

† cōcor. c.j. cum glo. vnica ex̄ de secū. nu.

a ¶ Videri. presumptione nature. vt. ff. de peti. here. sed ꝛ si lege. §. cōsuluit. ꝛ. ff. de dona. hoc iure. §. pe. ꝛ presumptione iuris. vt. ff. manda. si vero. §. inde papinianus.
b ¶ Electionum. hoc ad primam quest. refertur. vt. s̄. eo. §. gregoria. quam soluet statim.
c ¶ Hereditatū. hoc ad secundam. vt. s̄. eo. §. ꝛ non solum. quam soluet. j̄. eo. §. cum igitur.
d ¶ Presens. duplex.
e ¶ Usu; .i. vsum fructū. vt. j̄. đ nup. §. si vero expectet col. iiij. sic ꝛ. j̄. eo. §. aliud. ibi: sed diligentiam ꝛc.
f ¶ Donationis qđ hodie est generale in quolibet lucro qđ h; supstes cōiunx siue titulo dona. siue legati: siue fideicō. siue alio vt. j̄. de nup. §. si vero expectet. ꝛ. §. si vero sit soboles.
g ¶ Et nullā esse licētiam. ex hoc. §. et. §. venient. j̄. de nup. sumit̄ aut. lucrum. que est. C. đ secun. nup. posita super. l. femine. Accursius.
h ¶ Eligere. C. đ secū. nup. l. in quibus. contra. sed illa corrigitur per hanc. Azo.
i ¶ Iniuriam. sic. j̄. de nup. §. venient. col. iiij.
k ¶ In presenti. id est in questione gregorie.
l ¶ Usu. id est vsufructu. Accursius.
m ¶ Constitutionem. vt. C. de vsufruc. l. corruptionem.
n ¶ Cōpetit. q: vsufructus extinguit̄ morte vsufructuarij
o ¶ Filia. scilicet premoriatur.
p ¶ Ex pacto non existentium. circa hoc diligenter distingue cū mulier dat dotē: vir aūt donationem propter nupt̄. aut nullū apponitur pactū de lucrando ꝛ tūc dos mulieri: ꝛ donatio marito vel eoꝝ patribus restituenda est matrimonio soluto. vt. j̄. de equa. do. §. j. colla. vij. aut apponitur: tunc aut est equum/ aut iniquū: si iniquū maius trahit̄ ad minus. vt. C. de pac. cōuē. l. lege. nullum tn̄ trahit̄ ad aliqđ: vt si in dote sit pactio: in donatione vero nulla: vt. C. de dona. ante nup. l. fi. §. finaūt: licet qđ nil est possit dici minus. vt. ff. de tribu. illud. Si equū: aut simplr̄/ aut non. si simplr̄: puta q̄squis moriet̄ alter lucret̄/ valet. vt. j̄. de equa. do. §. j. hic tn̄ lucrū perdit sicut ꝛ alia si ad scda conuolet vota: vt. j̄. de nup. §. si vero expectet. col. iiij. ꝛ. §. si vero sit. ꝛ in hoc. §. si vero non simpliciter. aut in casu filiorū existentiū/ aut nō existentium/ aut vtriusq;. q: si in casu filioꝝ puta si sint filij percipiant̄ lucra nō al's: valet. idē in secūdo quādo nō existūt: hoc tamē interest: q: primo casu pōt perdere q̄ lucrat̄ propter scda vota: in secūdo non. vt. j̄. de nup. §. si vero expectet. si autē vtrūq; apponit̄ pactum: puta si erūt filij ex hoc matrimonio superstites lucret̄ totā donationē: vel dotem. si aūt non erūt: tunc tertiam forte lucret̄ vel dimidiam: tunc quidem extantibus filijs valet primū pactum: non autem secūdum. Si autē non extēt valet secundū ꝛ nō primū et tūc quādo extāt si cōuolet ad scda vota perdit lucra rōne primi pacti: vt in hoc. §. sed si moriantur omnes pōt reuiuiscere lucrum rōne scdi pacti. vt hic. ꝛ. j̄. prox. §. ꝛ. j̄. eo. §. aliud. ibi aut si oēs ꝛc. et sic tertiam lucrat̄ vel dimidiam donat. vel dotis ꝑut secūdo pacto insertū fuit. S; si vnus moriatur ex pluribus: puta ex quattuor vn⁹/ tertiā q̄rte lucret̄. si vn⁹ ex trib⁹ tertia; tertie nō per hāc aut. sed per illā. j̄. de nupt. §. qm̄ infirmas. et semꝑ intelligas q moritur sine filijs. Si aūt nō cōuolet lucretur s̄m vires pacti: nec ꝑdit/ nec seruat filijs hoc iure. vt. s̄. e. §. gregoria. ꝛ. j̄. de nup. §. si vero. ꝛ. §. hinc nos sed hodie ꝛ tunc seruat filijs totam proprietatem. vt. j̄. neq; virum quod ex do est. §. j. col. viij. sed ꝛ illa corrigit̄ pro parte. nam pro virili parte admittitur mater ad proprietatem cum filijs: vt amplius sit ei aliquid que nō nubit q̄ ei que nubit: vt. j̄. vt fratrum filij. §. si. col. ix. Accursius.
q ¶ Ex lege. ꝛ ad ipsam matrē si nemo est de inferiorib⁹. vt. j̄. de here. ab intesta. §. j. col. ix. ꝛ non existant fratres vel sorores. vt. j̄. eo. §. antepe. alios autem excludit in hereditate: ergo ꝛ in donatione ista. vt. j̄. proxi. §. in fi. Accursius.
r ¶ Per alium: cum multi sint modi alienandi. vt. ff. de publi. l. ij. et. iij.
s ¶ Euacuatur. nam ex quo proprietas redit ad filios patet matres rem alienam alienare non posse. vt. s̄. proxi. §. et. j̄. de nup. §. si vero expectet. col. iiij. Accursius.
t ¶ Modis. euacuatur repete ratione furti.
v ¶ Suspenso. nota quid esse in pendēti quod etiam presens est. sic institu. quib. mo. ius patrie po. sol. §. si ab hostibus. et. ff. de vsufruc. l. sed et si quis stipuletur. §. j. argum. contra. ff. si cer. peta. itaq; et. l. cum ad presens. ꝛ. l. respiciē dum: et institu. de verbo. obliga. §. conditionales. ꝛ faciunt hec ad id quod diximus institu. qui. mo. ius pa. po. sol. §. si ab hostibus. Accursius.
x ¶ Superstites. si post mortem matris: quia tūc vsufru.

Presens aliq̄n suspēsum esse dicitur.

redit ad proprietatem. vt. s. proxi. §. Idem si als sit finitus vt institu. de vsufruct. §. finitur. et hoc est verum per hanc constitutionem etiam si vnus tantum filius supersit: quia in totum vacuatur alienatio. aliud per aliam aut. vt. j. de nupt. §. quoniam infirmas. coll. iiij.

r ¶ Preterniserit. quod pro exheredatiōe habetur. vt institu. de exhere. lib. §. pe.
s ¶ Intestatus. quod fit sex modis: quod dic vt institu. de here. que ab intesta. j. respon.
t ¶ Filios. hac appellatione omnes descendentes continent. vt. ff. de ver. signi. l. liberorū. lz vulgarit tm̄ p̄mo gradu cōstituti cōtineant. vt instit. q̄ da. tu. pos. §. fi. sic accipitur hic. et. j. vt exac. instan. do. in prin. col. vij.

proprietatē antenuptialis donationis ad filios deducente τ nō respiciente[a] mulierē si quid egerit[b] in lesionē filiorū. Si vero premoriant oēs[c] matris filij / et erit cōtractus firmus non in totum: sed ſm pactum nō existentium[d] filiorū: qd nos introduximus[e] primi: τ statuimus nuper de hoc scribentes legē[f]. Et ſm quandam quidem partem erit cōtractus firmus: ſm quandā vero infirm⁹ apparebit: hoc est ſm hoc quidē quod permanet apud matrē occasione pacti filiorū nō existentiū valebit: ſm hoc vero q transmittit ad filij successores infirmus erit. vt si mater sola filio succedens veniat / omnis cōtractus rursus firmus erit. ¶ Quia vero contra binubos pene cōmunes[g] et viri sunt τ mulieris: τ ille quidem in dote[i] ad secūdas veniens nuptias periculum sustinebit. hec autem[h] in antenuptiali seu propter nuptias donatione[l]: τ hec lex in vtraq3 sit posita persona: hec et de electione et alienatione et de lucro sancientes.

¶ Si mater filio in bonis eius percepta antenuptiali donatione succedit: nubat secundo vel nō antiquis cōstitutionibus nō obstātibus τ rationib⁹ pluribꝰ cōprobantibus. h. d. Azo.

¶ Cū igit[m] reliquū sit cogitare de hereditatibus filiorū pro quo etiā presens est dubitatio[n] oportere credim⁹ gn̄ali lege et presentem questionem dirimere et determinare: et in futuro mouendis oibus[o] dare decisionē. et sancimus alias res post[p] antenuptialez donationem ad filios veniētes siquidē fili⁹ masculus aut femina forte testetur ſm legē venire ad scriptos heredes: hic matre non prohibita scribi a filio herede: sed etiā cōtra testamētū eis datis allegationib⁹[q] si forte fili⁹ eā preterniserit[r]: aut irrationabiliter exheredatā fecerit. Si vero intestatus[s] decesserit reseruās illius partē siquidē habuerit filios[t] proprios ad filios venire: si autē nō habuerit quidē filios proprios: fit fratrū[v] vocatio τ mrīs vna cū fratribus (ſm qd a nobis sancitū[x] est) ad hereditatē veniētis τ eā firme habētis: siue ad secūdas vellet venire nuptias: siue non. Nec enī maiores[y] penas aduersus mulieres q̄ ad secūdas veniūt nuptias facimus[z] / neq3 ex hoc eas ad necessitatē deducimus amarā τ nrōꝝ tēporꝝ indignā: vt metu castarū nuptiarū (licet scđe sint) ab his quidē abstineāt et descēdāt ad quasdā interdictas pmixtiones: τ forsan ēt ad ſuorꝝ[a] corruptiōes. τ quī nō lz[b] legalit caste viuere cōtra leges luxuriēt[d]. Neq3 igit valere volum⁹: neq3 in quinto libro codicis cognouim⁹ nre pietatꝭ positā cōstitutionē[e] discernētē de hereditatib⁹ filiorꝝ q̄s mrēs ad scđas nuptias veniētes[f] viderūt p̄obeūtes[g]. neq3 in sexto libro eiusdem conscriptionis[h]

a ¶ Respiciente. scilicet lege.
b ¶ Si quid egerit. id est alienauerit. Accursius.
c ¶ Omnes. hodie etiam si vnus. vt. j. de nup. §. quoniam infirmas.
d ¶ Existētium. vt si fiat pactum liberis extantibus de tota donatione lucrāda. Item eis nō extātib⁹ de tertia τ extant: tūc totuz habet si nubit scđo: τ totū perdit ratione ꝓprietatis si moriātur oēs filij lucratur tertiaz ſm vires pacti qd est factū filijs non extantibus: vt dixi s. proxi. §. in fi.

Alr inueniat.

e ¶ Introduximus. id est nullus alius imperator.
f ¶ Legem. vt. s. eo. §. prospeximus in fine.
g ¶ Pene cōmunes. sic. j. d nupt. §. si vero expectet.
h ¶ Ille. scz vir.
i ¶ Dote. id est lucro dotis qd habebat ex pacto.
k ¶ Hec autem. scilicet femina.
l ¶ Donatione. subaudi periculū sustinebit.
m ¶ Cum igit. qz vidimus de prima parte τ secūda rubrice: igitur de tertia videamus.
n ¶ Dubitatio. vt. s. eo. proxi. §. et nō solum. Accur.
o ¶ Omnibus. scilicet similibus questionibus. sic. s. titu. j. §. j. Nam de ea dicitur specialiter. j. eodem.
p ¶ Post antenuptialem. id est preter antenup. do. nam de ea specialiter. j. eo. §. antenuptiali.
q ¶ Allegationibus. in quartā iure isto. vt. s. ti. j. §. si quis aut. hodie tertiā. vt. j. de triē. τ semis. §. j. col. ix. sed quidam intelligūt augmētū in filijs tm̄ esse τ nō in ascendentibus.
v ¶ Fratrum. appellatione fratris τ soror continetur vt. s. e. §. j. τ est hoc verū nisi sint ingrati: qd est tribus ex causis. vt. j. d nup. §. ingratitudinē.
x ¶ Sācitū est. s. vt cū fratribus vocetur in virilez: cū sororib⁹ in vnā dimidiā. in altera vero dimidia oēs sorores. vt. C. ad tertul. l. fi. et instit. ad tertul. §. pe. sed hodie innouat. nam cum omnibus vocatur in virilem. vt. j. de nup. §. quoniam. et. j. de here. ab intesta. §. si vero cū ascendētib⁹. col. ix. Accursius.
y ¶ Maiores. als ad maiores.
z ¶ Facimus. id est ponim⁹. s. quasi non venirent.
a ¶ Seruorū corruptiones. qd valde est illicitū. et tō acrius puniēdum vt. C. de muli. que ser. l. j. Accursius.
b ¶ Non licet. i. non pt̄ caste viuere si legalit viuāt id est si secūdo nō nubāt τ ideo luxurientur: vel dic secundo nubendo.
c ¶ Viuere. scilicet secundo non nubendo.
d ¶ Luxuriēt. cū seruis vt dixerat: vel ēt mulier cū alia femina. vt. C. de adul. fedissimā. sic. j. vt nō lux. ꝯ na. col. vj.
e ¶ Constitutiones. vt. C. de secun. nup. femine. §. fi.
f ¶ Venientes. iam enim venerant ad secundum virum.
g ¶ Preobeuntes. id est ante se morientes. Accursius.
h ¶ Conscriptionis. scilicet codicis.

sub titulo[a] tertulliani[b] qui[c] de mulieribus disputat secūdis q̄ dē nuptijs iūctis/ ante secūdā tamē copulationem filios admittentibus. sed vocet ad filij hereditatē modis oib⁹ mater cū fratribus: ⁊ hanc habeat firme[d] nichil ex scđis ledenda nuptijs. qđ et in subiecta questione[e] que legem hanc mouit obtineat: ⁊ mater[f] vna cum filia succedat hereditati: aut etiā succedens[g] hāc irrefragabiliter habeat nichil ex spe secundarū ledēda nuptiarū: sed dña eiusdē hereditat; cū filia absolute[h] cō sistēs. ❡ Optimū[i] itaqꝫ est atqꝫ laudabile et dignū oratione vt mulieres ita se honeste tractēt: quaten⁹ q̄ semel ad virū[k] venerūt seruēt inuiolatū moriētiū thorū: ⁊ hmōi mulierem. Et miramur pariter ⁊ laudam⁹: et nō pcul a virginitate[l] ponim⁹. ❡ Si aūt nō valuerit[m] (cū forsitā ⁊ iuuenis[n] hoc nō patiat[o]) nec possit cōtra feruorē[p] nature resistere[q]: nō est torquēda ppter hoc: nec interdicende sunt ei cōmunes leges: sꝫ ad viri alteri⁹ veniat nuptias honeste et omni luxuria abstineat: ⁊ fruat successione filioꝝ. Sic eñ eos[r] adhuc ampli⁹ diliget: ⁊ nō quasi quosdā odibiles respiciet penis subdita amaris. Sicut eñ patres si ad secundas veniant nuptias non fraudamus filioꝝ suorū successione: nec quelibet est lex aliquid tale dicens: sic neqꝫ matres priuabim⁹ filiorū successione si matres ad virum veniāt secūdū: lꝫ ante nuptias secundas aut post secūdas filij moriantur. Alioqn ex absurditate legis licet premoriant filij omnes non relinquētes filios aut nepotes: nichilominus supplicium[s] manet: et non succedit eis mater: nec si sine filijs moriantur: sed expellitur ab eorꝫ inhumane successione: frustra quidem pariēs: frustra simul et nutriens propter legales nuptias[t] subiecta penis: sed succedēt quidē illis aliqui ex longa cognatione. Mater autem irrationabiliter expellitur: quapropter et ipsa succedat filijs: et sit hec lex clemens et mitis matres filijs cōciliās. ❡ Colligētes[v] igitur huius legis partem sancimus: qꝫ matrē (ſm qđ iamdudum diximus[x]) assimilamus patri i antenuptiali donatione: et ipsa sustinere quidem penas sicut sustinet pater ī dote[y]: in hereditate autem filiorū sine terguersatione veniat/ et pater ⁊ mr̄ ſm subiectas vtriqꝫ casui questiones[z]. proinde qđ patres habēt: siue ad secūdas veniētes nuptias/ siue nō: hoc etiam matres habeant. voceturqꝫ mater ad filij hereditatē: siue iam ad secūdas venerit nuptias: siue postea veniat.

❡ Mater filio non succedit in lucro antenuptialis donationis superstite filio in mentione facta: his obtinentibus in preteritis casibus et pendentibus. hoc dicit Bar.

❡ Antenuptiali vero donatione ad secūdū veniēs cōsortiū: neqꝫ secūdū quantū heres existet filij fruat[a]: sed hoc filiorū[b] sit solum lucrum eis a lege datum: ⁊ non videat esse pars[c] hereditatis filij: sꝫ adhuc antenuptialis donationis nō abijciēs naturam: que[d] competit tenere etiā circa eas que nūc iam sunt viduate mulieres et pprijs successerunt filijs: et que nondum ad secūdas venerūt nuptias: lꝫ postea veniant. qđ igit hic[e] habet: sic omni tēpore sanciatur.

❡ Mulier secūdo nubēs donationis proprietatem amittit: ⁊ si in immobilibus rebus cōsistit recipiet eas. si vero in mobilibus: recipiet eas cautione: nisi vir substantiam habeat: his obtinentibus et in pendentibus rebus. Bartolo.

❡ Aliud[f] vero quoddā occasione scđo nubētiū mulierū: ⁊ ātenuptialis donatiōis adijcere poribus bñ se hr̄e credidim⁹. priscis nāqꝫ cōstōnib⁹[g]

a ❡ Sub titulo. nota sufficit allegare titulum. ⁊ facit. ff. de polli. l. j. §. si quis. (Titulū allegar sufficit.)
b ❡ Tertulliani. vt. C. ad tertullia. l. mater. Accur.
c ❡ Qui. scilicet titulus. Accur.
d ❡ Firme. superfluum est dicere illas duas leges h̄ corrigi q̄ tā expsse hic corrigunt: sed videtur qꝫ illa. l. femine non sit correcta. Nā et illa permittit matri succedere. Sed dic qꝫ p illam nō habebat firme: sed cogebat filio supstiti dimittere: sed per hanc cōstitutionē firme hꝫ tā in pprietate q̄ in vsufructu: et tā i paternis q̄ in alijs. vt. j. de nupt. §. hinc nos. sꝫ hodie p pte corrigūtur. vt. j. de nup. §. hinc. ⁊ §. seq. Ac.
e ❡ Questiōe. vt s. eo. §. nō aūt. Ac.
f ❡ Mater. gregoria. Accursius.
g ❡ Succedēs. s. sola si non superstit filia vel nolit.
h ❡ Absolute. id est indubitanter.
i ❡ Optimū. sic. j. de nup. §. soluto
k ❡ Ad virū venerunt. i. semel habuerunt virum.
l ❡ Uirginitate. differunt enim in celesti ordine.
m ❡ Ualuerit. scꝫ mouentiū seruare thorū inuiolatum
n ❡ Iuuenis. sic ff. ma. l. si vero nō re. §. si adolescens sic. C. de bo. q̄ lib. l. fi. Accursius.
o ❡ Nō patiatur al's est sine non: et vtrūqꝫ legi potest scꝫ non patiatur ⁊ patiatur.
p ❡ Cōtra feruorē. q̄d esset phie. vt. j. q. mo. natu. effi. legi. §. illud. col. vj
q ❡ Resistere. melius ē eñ nubere q̄ vri: vt dicit paul⁹. (Nubere est cōsultius q̄ vri.)
r ❡ Eos. s. filios quos habuerit ex primo mrīmonio.
s ❡ Supplicium id est pena.
t ❡ Nuptias. qđ nō dꝫ esse. vt. C. de adul. l. gracc⁹. Ac.
v ❡ Colligentes nūc q̄cquid dixit a §. cum igitur. vsqꝫ huc breuiter comprehendit. Accur.
x ❡ Diximus. vt s. eo. §. quia vero.
y ❡ In dote. vt q̄libet admittat secundo nubens siue vir/ siue vxor.
z ❡ Questiones. vt si q̄rat an mat succedat filijs? Rñdeo sic: ⁊ si querat an pr̄. Rñ. etiā sic.
a ❡ Fruat. s. proprietate: sed vsufruc. sic. qđ dic vt s. eo. §. psperim⁹.
b ❡ Sꝫ hoc filioꝝ. quos habuit ex pmo matrimonio.
c ❡ Pars. nunc caute rñdet cuidā allegatiōi quā posuit. s. e. §. verūtñ.
d ❡ Que. scilicet omnia predicta.
e ❡ Hic. i. qđ cautum est hac. l. Ac.
f ❡ Aliud. h̄ ē expedita rubrica: sed adhuc ponit duos casus pter eā. vt i h̄ §. ⁊ pxi. §. illud.
g ❡ Constitutionibus. vt. C. de secun. nup. hac edictali. §. his illud.

prebentibus electionē mulieri que[a] ad scđa vota[b] descendit: si vellet accipe antenuptias donationē fm q ei permittũt pacta: et exponere filijs cautionē q moriens hec restitueret: siue cũ nõ valet dare cautionē/ aut nollet forte: manerent q̄dē res apud filios antenuptialis donationis. soluerent[c] aũt ei[d] etiā tertiā partem cētesime[e] vsure. Nos ex questionũ emergentiũ varietate moti: qm̄ inuenimus minores[f] in hoc periculum patientes antenuptiali donatiōe in pecunijs existente: et alios q̄dē aurũ nõ habentes/ coactos aũt oia paterna vendere quatenus exolueretur antenuptialis donatiōis debitũ: ad eos vtiq fm legē antenuptiali donatiōe veniente[g]. ppterea iudicamus oportere hũc dare ordinē cause: vt si q̄s[h] ꝯtulerit res[i] fm ātenuptialē donationē: si q̄dē oēs immobiles sint maneat harũ vsus apud matrē: et ipa[k] eũ colligat et nõ respuat: neq exigat filios p hor estimatiōe vsuras sz et diligētiā eor[l] habeat sicut lex iubet[m] vsu[n] q̄dē existētibus dñis: et custodiat eas fm leges antiquas[o] filijs supstitib⁹. aut si oēs[p] moriāt fm nostrā legē[q] veterem et casum q̄dē nõ existētiũ filior matri: reliquũ vero filiorũ heredibus cõseruandũ[r].

¶ Si aũt ois[s] forte cõsistat in pecunijs aut alijs mobilib⁹ rebus antenuptialis donatio: tertiā vsurarũ partē pcipiētē matrē cũ cautione iā definita non exigere a filijs aurũ: nisi forte idonea[t] sit viri substantia: et habeat aurũ et argentũ et vestē: et q̄cq̄d cõscriptũ[v] fuerit matri: tũc em̄ electionē matri dabimus: siue voluerit res pcipere et pbere cautionē: siue istā quā dixim⁹ vsurā accipere et fm priores leges[x] et nostrā[y]. Si vero pmixte sint res et donatio antenuptias aliud q̄dē in pecunijs: aliud pro in immobilib⁹ habeat reb⁹: immobilia quidē modis omibus manere apud matrē vt alimentum habeat inde. porro de mobilibus hec valere que sanciuimus prius/ si essent in reb⁹ mobilibus omnia antenuptialis donationis consistentia.

¶ Pactis inter virũ et vxorem de lucrando appositis/ mulier que nil omino de dote dedit nichil de donatione lucrabitur. que vero partē dedit partē lucrabitur donationis. h. d. Bar.

¶ Illud quoq dudum acerbe quidē sancitũ[z]: raro aũt in iudicio examinatũ estiauim⁹ oportere clara lege complecti: et tradere vsui: et deducere ad iudicia pro cõi positum adiutorio. Si em̄ coniungant aliq̄ alterutris cũ dotis et antenuptialis donationis documētis[a]: deinde vir quidē antenuptialē pbeat donationē: mulier autē scribat dotem: aut ipsa prebēte eā: aut dāte patre: aut quolibet extraneo postea appareat mrīmonij tēpore dos non data marito: sed sustineat onera[b] matrimonij: et matrimonium morte[c] viri soluatur: non em̄ est iusta omnino mulier dotem non dās marito antenuptialē accipere donationem. Sin autē etiā nõ totā dedit dotem: et ipsa pro tanto exigat donationē in quantũ dederit dotē: equalitatis enim et iusticie sumus amatores: quā q[d] in omnibus alijs[e] et in consortijs[f] volum⁹ obtinere. quapropter mulier que nil omino dat[g] nil omnino percipiat[h]: que vero

a ¶ Que. scilicet constitutio prima.
b ¶ Vota. et propter hoc amisit pprietatē lucri donatiōis.
c ¶ Soluerent. filij.
d ¶ Ei. mulieri.
Centesima qd sit. e ¶ Centesime. est aũt centesima que sorti in anno equiparat: tricesima q̄ in trib⁹ annis. vt C. de vsur. l. eos.
f ¶ Minores. siue filios mariti: siue non qui succedebant marito.
g ¶ Veniēte. i. redeunte. vt C. de secun. nup. l. hac edictali § oibus. q. d. hoc esset iniquum q modo filij omia venderēt pro ea. s. pecunia que etiaz ad eos redire debet mortua mr̄e.
h ¶ Si quis. scilicet maritus.
i ¶ Res. s. in vxorem et pactũ fecerũt de lucrāda donatione si ipse premoriatur. al's hec donatio pr̄i mariti restituenda est. vt j. de equa. do. § j. coll. vij. Accur.
k ¶ Ipa eũ colligat. q ad imobilia nil innouat: cum idē erat olī qđ h dicit. vt C. de secun. nup. l. hac edictali § his illud. Ac.
l ¶ Eor. al's earum. s. rerum. al's eorum prediorum
m ¶ Lex iubet. h est sensus hec mater talē prestet diligentiā qualē precipit lex dominis existentibus.
n ¶ Vsu. i. vsufructu. q. d. fructuari⁹ vtat fruatur arbitrio boni viri. vt. ff vsufruc. quemad. ca. l. j. et insti. đ vsu fru. § finit. Vel dic fm Al. q̄lem lex iubet: vt et mõ dixit vsu. s. existēte apđ matrē existētibus dñis. s. filijs in proprietate: sed pma magis placet.
o ¶ Antiquas. q̄ ad hāc. vt C. de secun. nup. l. hac edictali § his. et § seq.
p ¶ Omnes. al's non per hanc constitutionem. vt. s. eo. § hoc autem. sed corrigitur. j. de nup. § quoniam infirmas.
q ¶ Legem. scilicet hanc. vt. s. eo. § prospeximus.
r ¶ Conseruandum. tale quale accepit. vt. j. de nupt. § et quia paruum. in fi.
s ¶ Si autē ois. ex hoc §. colligit aut. sed si aurum quaz habes. C. de secun. nupt. l. hac edictali.
t ¶ Idonea. sic. j. de fideius. § q aũt
v ¶ Conscriptũ. nomine donatiōis antenuptialis.
x ¶ Leges. vt. C. de secũ. nup. l. hac edictali § his.
y ¶ Nostram. scz hanc presentem.
z ¶ Sancitũ. qđ sancitum non habemus.
a ¶ Documētis. id est instrumētis sic dicta quia veritatem docēt. sic accipit. j. de fi. instru. in plerisq locis. col. vj. nā hincinde facta erat promissio: sz nõ donatio.
b ¶ Onera. vt alere eā et seruientes ei. vt. ff. solu. ma. l. si cum § si aũt. qđ est iniquũ. vt. ff. de condi. cau. da. l. si donaturus § j.
c ¶ Morte. que omnia etiam soluit. vt. j. de nup. § deinceps. Mo[rte] oia [...] resol[...]
d ¶ Quanq. al's quādoq. et tũc dic quā. s. equalitatē.
e ¶ Alijs. s. cõtractibus et iudicijs. vt. ff. de reg. iur. l. nõ debet. arg. ꝯtra ff. de ferijs. l. fi.
f ¶ Consortijs. i. matrimonijs de q̄bus agitur: et hoc debuit premittere Accursius.
g ¶ Dat. noie dotis vel aliud p ea.
h ¶ Percipiat. h sic intelligo/ scilicz nomie lucri donationis ppter nup.

¶ Ut determinatus sit nu= merus clericorum sctissime maioris ecclesie[h] et ceterarum ecclesiarum[h].

¶ In ecclesia maiori et aliis sibi adiacentibus et subiectis clericorum numerus [illegible] facultates [illegible] debz conservari ne ad inopiam eccle= sie deducantur. Bar.

Imperator Justi. augu. epy= phanio sanctissimo et beatissi= mo archiepō sancte ꝛ regie ci uitatis et vniuer sali patriarche. Udum quidem communi et ge= nerali lege ꝛ ad tuam[i] beatitudi minus ꝙ ꝓfessa[a] est dedit: tan tū recipiat solū quātū obtule= rit[b]: sitqꝫ etiā hoc[c] optimum in presenti lege incrementū plu= rima decernente: q̄ semp in du bitatione sunt/ vix aūt mō ad legislationē deducta. Hāt au tē valere volum⁹ legē et in ca su[a] dante ei pncipiū: et in pen= dētib⁹ litib⁹: et etiā in oīb⁹ de= cetero ꝑueniētib⁹. Que igitur placuerunt nobis tua sublimi tas operi effectuiqꝫ dare festi= net: et manifesta vniuersis per ꝓgrāmata[e] ꝓpria faciat: qua= tenus in oīb⁹ ciuitatib⁹ quas nostra ditio continet[f] hec vale ant: ꝛ certa oibus fiant ſm qd̄ a nobis dispositum est.

nem et ad reliquos sctīssimos patriarchas[k] scripta de ordi= natione venerabilium episco= porum et reuerēdissimorū cle= ricorum: necnō mulierum dya conissarum: et vt nō amplius sint ab antiqua mensura[l] qui ordinātur disposuimus[m]: qd̄ a nobis videbatur bene se ꝛ cō= petēter habere ꝛ regularū sa= crarum digne. Presentē vero legē specialem ad tuam beati tudinē scribimus: de numero reuerēdissimorum clericorum qui in hac vrbe sunt disponen tes. ¶ Quia enim pene nichil immensum bonum[n] est: cōpe= tēs est neqꝫ ordinationes que super reuerendissimis clericis fuerint/ aut super reuerendissi mis dyaconissis[o]: fieri tantas vt illorum expensis sanctissi= ma ecclesia incidat in causam mutuorū maximorum: et pau latim ad nouissimam inopiam deponatur. nouimus enim pro pter huiusmodi occasionē hu= ius regie ciuitatis sanctissimā maiorem ecclesiam nostri im= perij matrem[p] debitis inquie= tari maioribus: ꝛ nō aliter va= lentem facere singulas eroga tiones reuerēdissimis clericis anteqꝫ aurum non paruū mu= tuum sumat. faciens tam hy= pothecas ꝙ pignorum dati= ones in optimis suis rusticis predijs et suburbanis. ꝓpter hoc igitur perspeximus nos=

et hec est mens huius lre. sed contra. ī. vt exac. instan. §. fi. colla. vij. Rñ. ibi fuit parata dare: sed marit⁹ noluit accipe quare videt̄ cōditionē implesse: vt ibi dicit̄. et. ff. de condi. cau. da. l. iij. §. fi. et. ff. de cōdi. et demon. l. iure ciuili. Alij di cunt nil recipiat: neqꝫ donationis nomine: neqꝫ etiam do tem quam non de dit: neqꝫ aliqd̄ omi no lucrum. sed con tra eos ē. C. de do= te cau. l. fi. nā dos nō data recipit̄: et rñdent eā correctā ꝑ hanc. Itē ī. j. de tēpo. non sol. pe. §. gn̄aliter. Rñ. hanc correctā ꝑ illā. vel dicūt hoc verū nisi prescriptio tp̄is in terueniat: vt in di= ctis duab⁹. ll. con= trarijs dr̄. Itē ī. j. de nup. §. si quis. Rñ. illud ꝓpt̄ deli= ctum mariti. Itē ī. j. de exhi. et intro. reis §. qm̄. colla. v. sed illud pieta= tis cā dicunt. nam vnius felicitas al= teri prodest. vt. C. de nup. l. fina. sed vtrūqꝫ horū duorū ꝯriorū recipit mo= dificationē hodie vt. ī. vt lice. ma. et auie. §. qꝛ ꝓ legez dudū. col. ix. Itē ī. j. de exhi. §. fi. sed ibi expresse voluit reliquere. Item ī. C. vñ vir ꝛ vxor. l. j. vbi etiā in totum vxor succedit viro sed ibi non est qui obijciat hoc mulie ri cum null⁹ sit le= gitimus successor. sic. ff. de inoffi. te= sta. posthumus. §. si quis ex his. Sz qd̄ erit ecōtra mu liere dāte dotem: marit⁹ non dat do nationē? Rñ. idem nā eqtatis ꝛc. vt h̄ dr̄. non tn̄ dico ꝙ teneat̄ marit⁹ vxori sic dare donationē vt fruat̄ mulier ea. qꝛ cum tm̄ sit in dona tione ꝗtū in dote: iā nō fuiret dos onerib⁹ matrimonij. vt. ī. de eq̄. do. §. j. col. vij. qd̄ ḡ ꝓderit mulieri? Rñ. deficien tib⁹ alijs bonis mariti has res mulier poterit vēdicare. ꝛ lz alia sint obligata: facile illi iuri hypothecarum poterit renunciare. vt. C. ad vell. l. etiam. et. l. iubemus. quod hic nō fit. vt. ī. v. t immo. antenup. do. in prin. col. v. Accur.

Felicitas vni⁹ alteri ꝓdest.

a ¶ Professa. i. quā dare ꝓmisit. b ¶ Obtulerit. i. dedit

c ¶ Etiā hoc. q. d. nō solum supiori §. sed etiam istud fuit bonū argu. huic. l. ꝓter rubricam. nā in ea tm̄ tria contine= bantur que iam erant expedita ante hunc §. et supiorem.

d ¶ In casu. s. gregorie.

e ¶ Programata. ꝓgrāma est scriptura publica consilio sapientis facta: vt patet fere in fine cuiuslibet constitutio= nis hui⁹ libri. et de. C. d̄ diuer. re. l. vni uersa.

f ¶ Ditio. i. iuris= ditio. sic institu. in prohemio. §. j.

¶ Ut determinat⁹ sit numer⁹ clerico rum [illegible]

g ¶ Eccl'ie. ꝯstāti= nopolitane ciuita= tis. Accur.

h ¶ Ecclesiarū. sub dicto patriar= chatu cōstitutarū. Et ita ē hec lex lo= calis. sic als. ī. d̄ ec= cle. re. imo. ali. §. fi. coll. iiij. et. ī. de ta= bel. §. fi. col. iiij. ꝛ eꝫ qdā valent als sz nō ibi. vt. C. de his q̄ ad eccle. confu. l. fina. l. rñ.

i ¶ Udū. tu= am. loq̄= tur epy= phanio patriarche alme vrbis constantino= politane.

k ¶ Patriarchas. ātecessores tuos.

l ¶ Mēsura. s. nō gēti quinquaginta vt. C. de sa. san. ec. l. non plures.

m ¶ Disposuim⁹. in quadā lege gre ca: ꝛ ps snie illi⁹ ē i. d. l. C. d̄ sacrosāc. eccl. l. non plures. nā et alia multa in illa cōtinebant̄. vt ptꝫ in hac lra. illd̄ fatuū est dicere ꝙ loquat̄ hic de illa l. non plures. cū il= la non sit iustinia= ni. Accur.

n ¶ Bonū. nā omne qd̄ est nimiū vertit̄ in viciū: vt hic. ꝛ. ī. de refe. sacri pa. §. fi. col. iij. ꝛ. ī. de mē. or. cle. col. iij. i pn. nisi in casu isto: et ideo dicit pene/ vt imperatorē donare ecclesie. vt. ī. de nō alie. §. finimus. col. ij.

Nimiū vertitur inviciū.

o ¶ Dyaconissis. ordo est mulierū q̄ nō pn̄t dicere euan= geliū. Sed nūquid in illa maiori ecclesia stabāt mulieres cum maribus? Rñ. non. vt. ī. de mona. §. cogitandum. sed erant monasteria feminarū que recipiebant sustentatio= nem a maiori ecclesia. vt. ī. eo. §. in alijs.

p ¶ Matrē. sic. C. de sa. sanc. ec. l. iubemus. §. j. in fi.

metipsos deponere ad huius-
modi cause inquisitionem[a]/et
agnoscere queādmodū prius
se habuerit: quidꝙ longitudo
tp̄is adinuenit. Inuestigātes
igit̄ illud vndiꝙ inuenim⁹: qm̄
singuli horū qui sanctissimas
ecclesias edificauerūt i hac fe
licissima ciuitate: non pro edifi
cio solūmodo cogitauerūt: sꝫ
etiā vt expēsas sufficiētes da
rēt a se factꝫ venerabilibus[b]: ⁊
determinarēt ꝙ̄tos[c] q̄dē cōpe
tēs esset pbr̄os ꝑ vnāquāꝙ ec
clesiā/quātos dyaconos/ma-
sculos atꝙ femias: ⁊ quātos
subdyaconos/ ⁊ rursus canto
res atꝙ lectores et hostiarios
cōstitui: et suꝑ hec etiā orato-
rij expēsas diffinierunt: et red
ditus ꝓprios dederūt sufficiē
tes his[d] q̄ a se constituta[e] sunt.
¶ Si q̄s autē adiecerit multi
tudinē nequaꝙ̄ penit⁹ extēdē
ti sufficientē: et ꝑmāserit vsꝙ
ad multū tp̄s talia cōseruata
et donec hoc fuit donauerunt
sanctissimarū ecclesiarū domi
bus que sufficerent. ¶ Cū ꝓ̄ deo
amabiles ep̄i ad aliquorū
p̄ces semꝑ[f] respiciētes ꝓ tra-
cti sunt ad ordinationū multi-
tudinē aucta q̄dē est expēsarū
ꝙ̄titas ad immēsitatē multā:
creditores aūt iam vndiꝙ[g] et
vsure[h] et nouissima[i] etiā: neꝙ
creditores ꝓpter incredulita-
tem[k] iā cause: sꝫ alienatiōes cū
necessitate[l] ⁊ contra[m] leges et
cause idecētes[n]: ⁊ neꝙ ꝓpria
dignitate tēꝑate vt ex hac ni-
mietate neꝙ predia[o] neꝙ sub-
urbia sufficerēt hypothecis ⁊
pignoribus: neꝙ creditores ꝓ
pter hoc iuenirent̄: sꝫ ad iopiā
descēderēt nouissimā: ⁊ nec ip
sis ministris emolumentū da-
re sufficerēt[p]/ sꝫ ad viā oīm in-
felicissimā cā descēderet: q̄te-
nus rerū oīm creditorib⁹ cede
ret qꝺ dicere etiā piget nos: et
queadmodū nō fiat ꝓuidem⁹
Nā si non aliq̄s ferret libēter
eū q̄ vltra substātiā suā expē-
dit[q] quō nō de his nobis est co
gitādū[r]: nō em̄ oꝑtet ad men
surā expēsarū q̄rere etiā pos-
sessiōes: hoc em̄ simul ad aua
riciā impietatēꝙ ꝑducit: sꝫ ex
his[s] q̄ sunt expēsas q̄ꝙ metiri
Quapropter ꝯpetēter etiā de
his sancim⁹: et immēsitatē ex-
cludimus certe medicine cām
tradētes. ¶ Sācim⁹ igit̄ eos
q̄dem qui hactenus sunt in ea
dem sanctissima maiore eccle-
sia et reliquis[t] omnibus vene-
rabilibus domib⁹ reuerēdissi-
mos clericos et mulieres dya
conissas/et hostiarios manere
in quo sūt scemate[v]: nō em̄ qꝺ
est minuentes hec sancimus[x]
reliq̄ ꝓ̄ tꝑe[y] nulla fiat ordina
tio donec ad antiquū numerū
institutum ab his q̄ sc̄tissimas
ecclesias edificauerūt reuerē-
dissimorū clericorū quantitas
redigat̄. ¶ Sed quoniā pridē
etiā reuerēdissimorū clericorū
sanctissime maioris eccl'ie re-
gie nostre ciuitatis determina
tus est nūerus[z] ⁊ valde breuis
erat vtpote vna existente san-
ctissima ecclesia[a]: postea ꝓ̄ ⁊
venerabilis dom⁹ sancte glo-
riose virginis ⁊ dei genitricis
marie iuxta sanctissime maio-
ris eccl'ie i ciuitate posita edi-
ficata est a pie memorie veri-
na[b]. et venerāda dom⁹ sancti
martyris Theodori a spora-
tio gloriose memorie dedica-
ta est. erat autē etiā venerabi-
lis domus sancte helene: que
sanctissime maiori ecclesie co
pulata est: propterea redigere
numerū ad antiquā figuram
impossibile est. non enim suffi-
cient tātis ecclesijs[c] pauci cō-
sistentes[d]. ¶ Quoniam[e] quan
do proprios clericos neꝙ ma
tres habeāt basilicas sed con
munes sunt et sanctissime ma
ioris ecclesie ⁊ earum omnes
circūeuntes ſm quendā ordi-
nem et circum ministeria i eis
celebrāt. deinde etiā plurima
multitudine et ex antiquis he

a ¶ Inq̄sitionē. vt nō oporteat nos om̄i die de hoc cogitare. vt. s. de heredi. et fal. §. j.
b ¶ Venerabilibus. scilicet domibus. Accur.
c ¶ Quantos. i. quot. ⁊ sic dicas inferius.
d ¶ His. locis venerabilibus.
e ¶ Constituta. hoc continuatur. j. et ꝑmanserint ⁊c. et qꝺ est hic in medio cancellādum est. Vel dic si quis autem scilicꝫ ecclesie edificator. et ꝙ dicit extendēti nō sufficientem: quasi dicat plures etiam posset pati ꝙ̄ habeat. Vel dic si quis autem scilicet episcopus. ⁊ de eo dic vt modo diximus. quia nō adiecit vltra modū. et interim edificator largiebatur necessaria.
f ¶ Semꝑ. id est multotiens.
g ¶ Undiꝙ. scilicet facti sunt.
h ¶ Usure. scilicet aucte.
i ¶ Nouissima. scilicꝫ inopia. ⁊ subaudi superueniēs emersa est tanta vt ⁊c.
k ¶ Incredulitatem. scilicet eandē si inueniri possunt.
l ¶ Necessitate. scilicet fiunt cum nō possint mutuātes creditores inueniri. Accur.
m ¶ Contra leges. leonis et aliorū imꝑatorū q̄ fuerūt postea. vt. C. de sacrosanc. ec. l. iubemus. et. l. sancimus. Accur.
n ¶ Indecentes. sꝫ fiunt cū nō possint creditores inueniri. Accur.

o ¶ Predia. rustica. Accur.
p ¶ Sufficerēt. s. ecclesie.
q ¶ Expendit. vt q̄ prodigus est. et ita bonis ei interdicitur. vt. ff. de curato. furio. l. j. Vel dic vt insti. de his q̄ sunt sui vel ali. iur. §. si. ꝑma placet. Accur.
r ¶ Cogitandū. nobis. si em̄ ꝓ causis corporalib⁹ cogitamus ⁊c. vt. j. vt cū de ap. cog. §. si vero liberi. in fi. col. viij. Accur.
s ¶ Sed ex his. scilꝫ possessionib⁹. Et no. ꝙ qui hoc seruaret pauꝑ nō esset. Accur.
t ¶ Reliquis. al's reliquas omnes et tunc repete in alijs per reliquas omnes venerabiles domos. Ac.
v ¶ Scemate. id est ordine siue dignitate. Accur.
x ¶ Sancimus. que in hac cōstitu. diximus.
y ¶ Tempore. s. futuro.
z ¶ Numer⁹. nōgenti quinquaginta. vt. s. in principio dixit.
a ¶ Ecclesia. scilꝫ pri⁹ sancte sophie q̄ est maior eccl'ia.
b ¶ Verina. proprium nomen.
c ¶ Ecclesijs. scilicet tribus.
d ¶ Cōsistentes. hic nota ꝙ vnus vicem duorum gerere non possit. sic. ff. de pac. si plures. Item nota ꝙ quidam libri non habent pl⁹ in hac cōstitutione. et quidam habent tres colū. sed non legitur. Accur.
e ¶ Quoniam. respondet tacite questioni.

Duos vicem vn⁹ gerere nō potest.

ibi cederet quod collegium vel universitas ecclesiastica possit cedere bonis notat ex hoc tx. decisio capelle tolos. [illegible] in fine lancellot[illegible] de attent [illegible] limit ii n°. 5 fol 129

De vna ecclesia ad aliã clericus transire non dʒ.

a ¶Illud quoqꝫ no. ꝙ nõ debet cleric⁹ trãsire de vna ecclesia ad aliam: quod nõ seruatur. b ¶Contradicere. no. arg. pro epõ vel p̃lato ꝙ liceat ei reclamare a litteris domini pape. vt. C. si contra ius vel vtilita. publi. l. et si legibus. sed põt dici ꝙ hic nõ a principe: sed ab alio noie principis erant misse. si aũt constat litteras esse principis recipiẽde sunt: sed secũda iussio debʒ expectari. vt. C. de manda. princi. l. i. ꝛ. ĩ. de mãda. prin. §. deinde competens. col. iij.

reticis ad sanctissimã maiorẽ ecclesiã deducta gratia quidẽ magni dei et saluatoris nostri iesu christi laborib⁹ aut immutationib⁹ nostris oporteat plures q̃ a principio ad presens officij ministerium diffiniri. quapropter sancim⁹ nõ vltra sexaginta q̃dẽ presbyteros in sanctissima maiore ecclesia esse. dyaconos autẽ masculos centũ. ꝛ quadragĩta feminas. subdiaconos v̾o nonaginta: lectores aũt centum et decẽ. cantores vigintiquinqꝫ. ita vt sit oĩs numerus reuerendissimorũ clericorꝫ sanctissime maioris ecclesie in quadringẽtiꝫ vigintiq̃nqꝫ et sup centũ existẽtib⁹ his q̃ vocant̃ hostiarij. In sanctissima siquidẽ maiori ecclesia hui⁹ felicissime nr̃e ciuitatiꝫ p tres venerabiles domos vnitas ei tãta clericorꝫ sit multitudo: nullo quidẽ horũ q̃ nũc sunt excludendo: licet multo pluriũ sit numerus ab his q̃ a nobis nũc determinati sunt. nullo autẽ decetero adijciẽdo in vnoquoqꝫ ordine in his qui nũc sunt: donec ad hũc numerũ mẽsura redigatur. ¶Illud quoqꝫ ᵃ adijciẽdũ est vt qđ hacten⁹ nõ decẽter fiebat nequaq̃ in republica gerat̃. id est multos reuerẽdissimorũ clericorꝫ dedignari q̃dẽ in his q̃bus ordinati sunt sanctissimis ecclesijs/ aut hic aut in prouincijs deseruire. ad sanctissimã vero maiorẽ ecclesiã ꝛ venerabilem clerũ ei⁹ per patrociniũ quodlibet accedere: qđ decetero fieri prohibemus. nã si sup venerabilibus monasterijs p̄hibemus ex alio monasterio ad aliud trãsmigrare: multo magis neqꝫ reuerẽdissimis clericis hoc p̄mittamus lucri ꝛ negociationis habere hm̃oi bonorꝫ desideriũ iudicãtes. Si v̾o ꝛ aliq̃s talẽ quãdã migrationẽ tua beatitudo aut p tp̄a imperiũ fieri p̄spexerit: non aliter hoc agi anteq̃ ad predictũ a nobis numerũ causa redigat̃ vt migratio in officiũ deficientis fiat: et nõ supra numerũ aliq̃d oĩno accedat̃. hec em̃ nulla machinatione neqꝫ ex aliquo modo fieri sinim⁹: et hec q̃dẽ de sanctissima maiore ecclesia. ¶In alijs autẽ omnibus ecclesijs quarũ expẽsas sanctissima maior ecclesia facit: sancim⁹ nũc quidem existẽte manere similiter eos etiam sub scemate. De cetero vero nullum ordinari anteq̃ ad eum qui vocatur statutus vniuscuiusqꝫ ecclesie (quod antiquitus ordinatũ est) ab edificatoribus ecclesiarũ presbyterorꝫ diaconorꝫ masculorum atqꝫ feminarũ ꝛ subdyaconorꝫ atqꝫ lectorũ: necnõ cantorũ ꝛ hostiariorũ numerus redigat̃: ꝛ nullus in medio penitus adijciat̃. Nosqꝫ ipsi cauemus tale aliq̃d agere: ꝛ ordinandos abbreuiamus: nullusqꝫ nostrorũ iudicũ tale aliquid agat nostram formidãs legẽ: et licentia sit beatissimo archiepõ ꝛ patriarche hui⁹ regie ciuitatis ordinationi contradicere ᵇ/ licet iussio de palatio veniat. nã ꝛ qui precipit ꝛ cui precipit̃ sub ecclesiastica mulcta erũt si tale aliquid egerint. ¶Sed neqꝫ i alijs ecclesijs quodcũqꝫ emolumẽtũ ꝛ expẽsas habeãt a sanctissima maiore ecclesia: icõ petẽs est multitudinẽ inire ordinãdorũ ei⁹: neqꝫ trãscẽdere decetero cõstitutã a principio etiam sup illis mẽsuram: ne forsan oẽs etiã q̃ eas cõsequuntur in multitudinẽ incidentes immẽsam: et accedentes sibimet pie agentibus questus diuidẽtes: ꝛ exinde vsqꝫ ad mẽsurã eorũ nõ sufficientes/ in maximã angustiã incidãt. ¶Si v̾o vltra mensurã diffinitam sanctissime maioris ecclesie siue aliarũ ecclesiarũ ordinet̃: q̃ p tp̄a fuerit sanctissime maioris ecclesie sanctissim⁹ ep̄s/ ꝛ venerabilis eiusdẽ ecclesie et hyconomi/ erogationẽ ecclesiasticis prebuerit q̃sib⁹: ipsi quoqꝫ de sua et propria facultate prebeãt expẽsam: ꝛ q̃ hec expendere eos permiserit beatissimus patriarcha. Sciãt em̃ q: si q̃d tale egerint licentiã damus et sanctissimis patriarchis qui post tale aliq̃d agẽtes fuerint: ꝛ posterioribus hyconomis ꝛ oĩbus reliq̃s reuerendissimis clericis talia perscrutari et facta prohibere ꝛ indicare imperio: vt illud cognoscẽs percipiat ex substãtia hec agẽtiũ hyconomorũ: aut etiã permittẽtis archiepi hoc sarciri sanctissime ecclesie. ¶Quapropter ne rursus forte fiat talis aliqua rei confusio atqꝫ tumultus causa ad mensurã a principio cõstitutã redacta/ tũc ordinare liceat: intantũ vt nõ trãscẽdat̃ diffinita mẽsura neqꝫ numer⁹ trãseat̃: aut fiat q̃dã circa hoc calliditas. non em̃ illud patimur oĩno fieri vt dicat̃: q: licentia erit ordinare q̃dẽ nõ tm̃ emolumẽta p̄bere. hoc em̃ est rursus ad cõfusionẽ efficientiũ ꝛ immensam adiectionẽ scđa collegia ɔstituẽtiũ. deĩde etiã plurimas habebit cãs circũuentionis vt alias sibimet vias auaricie inueniãt: ꝛ pro alimẽtorꝫ expensis. Et hoc igit̃ agi penitus et sub mulcta q̃ vocat̃ ecclesiastica ꝓhibem⁹: maximã vtilitatẽ hãc esse putãtes vt sanctissima maior ecc̃lia neqꝫ debitiꝫ subijciat̃: neqꝫ angustiet̃ perpetuo edificio: sed semp abundet. sicut em̃ de his expẽsis determinauimus: ita cõgruet pro tp̄e sanctissimũ patriarchã ꝛ reuerendissimos hyconomos cõsiderare vt alie expẽse

que fiūt ex ecclesiasticis q̄ sib⁹ circa pios erogent actus ⁊ deo placētes. ⁊ illis hec ministrent qui pro veritate egēt: et non habent aliūde alimētorū occasionē. hoc em̄ dn̄m placat deū: et non in patrocinijs et in studijs hoim̄ ecclesiasticas expensas hoib⁹ locupletibus distribuāt: et ideo inopes necessaria non mereant. Sciāt autē deo amabiles hyconomi ⁊ q̇ nunc ⁊ per tp̄a futuri sunt: qꝛ siquidē preter hec egerint: et diuinis supplicijs subiacebunt: et ex sua substantia indēnitatē sanctissime ꝓcurabūt ecclesie. ¶ Beatitudinē igit̄ tuā q̄ ab initio et ex infantili pene etate in sacro oī ordine et scemate sctissimā ordinauit ecclesiam ex sacrato vtiq̄ȝ genere descendentis hec custodire continue sancimus. sciētes qꝛ nō minus nobis cure est horū que sanctissimis ecclesijs prosunt/ q̄ȝ ipsius anime.

¶ De fideiussoribus ⁊ mandatoribus et sponsoribus et solutionibus.

¶ Reo absente primo fideiussor est cōueniendus / dilatione sibi stante ad reū representandum lege antiqua non obstāte. Barto. Impe. Justi. Jo. pa.

Legem antiquam[a] positā q̇dē olī[b] vsu vero nescim⁹ quemadmodum non approbatā[c]: ꝑ causas aūt semꝑ exq̄sitas[d] atq̄ȝ necessarias apparē tem[e] rursus aduocare: et ad rē publicam reducere bene se habere putamus. non simpliciter eā sicut iacebat ponentes (erat em̄ quedaȝ eius[g] pars omnino non discreta[h]) sed cū cōpetenti ⁊ deo placito distribuentes augmento[i]. ¶ Si quis[k] igitur crediderit[l] ⁊ fideiussorem[m] aut mādatorē aut sponsorē acceperit: non primū aduersus mandatorē/ aut fideiussorē aut sponsorē accedat[n]. neq̄ȝ negligens debitoris intercessoribus molestus sit[o]. sȝ veniat[p] primū ad eū q̇ aurū accepit: debitūq̄ȝ cōtraxit. et si q̇d inde accepit[q] ab alijs abstineat. quid enim ei[r] in extraneis[s] erit a debitore cōpleto[t]? Si ꝟo nō valuerit[v] a debitore recipere aut in ꝑtē aut in totū: sȝ qd̄ ab eo nō potuerit accipe ſm hoc ad fideiussorē aut sponsorem aut mandatorē veniat: ⁊ ab illo qd̄ reliquū est sumat[x]. ⁊

¶ De fideiussoribus et mandatoribus ⁊c.

Legē antiquā. quā habemus. C. de fideius. l. nō recte. que hic corrigit̄: ⁊ noua ei adijcitur: et pro parte seruatur vt quidā dicunt: qd̄ nichil est. sed dic ꝙ erat quedam lex que duo dicebat. primū vt ꝑsente vtroq̄ȝ reus primo sit cōueniēdus: ⁊ in hoc bene vt. j. eo §. antiqua siq̇dē. scd̄m ꝙ absente reo nō dabatur spaciū fideiussori ad ꝑducendū reū: ⁊ in hoc male dicebat. vt. j. e. §. si vero fideiussor. ibi non enim ⁊c. ⁊ fuit hec lex antiquior q̄ȝ illa. C. e. non recte vel q̄ȝ alie que tractant de eadē materia. vt ptȝ. j. pri.

b ¶ Olim. scȝ sancim⁹. et accipit̄ ex sequēti ꝟbo nescimus. sic. ff. de tu. ⁊ ra. distra. l. j. §. nūc tractemus.

c ¶ Nō approbatā. i. reprobatā per cōsuetudinē ei cōtrariā. vt. ff. de le. ⁊ senatuscō. de qb⁹ §. fi. et. j. de q̄sto §. si vero. col. vij.

d ¶ Exq̄sitas. id est plerunq̄ȝ in iudicijs necessario examinatas. nā et hodie plereq̄ȝ cause sunt de simili materia.

e ¶ Apparētē. s. fore vtileȝ. vel dic apparet. i. ad memoriam reducit̄ ⁊ deplorat̄: vt facit vxor de marito bono mortuo: cū minus bono sit cōiuncta.

f ¶ Erat enim. interpositio est.

g ¶ Eius. scilicet antique legis.

h ¶ Non discreta. vt. s. eo. in prin. diximus.

i ¶ Augmento. nā cū duo tm̄ capitula in ea continebantur: in hac constitutione infinita sunt. vt. j. eo. per totum.

k ¶ Si q̇s igit̄. qꝛ legē antiquā volum⁹ reformare igit̄ ⁊c.

l ¶ Crediderit. scilȝ mutuando aurum vt sequitur. Sed quid si in alio constat mutuum: q̄ȝ quod pondere numero mensura consistat. vt. ff. si cer. peta. l. ij. Uel quid si alius cōtractus sit vbi possit fideiussor accedere. vt. ff. eo. l. j. Respō. semper locum habet quod hic dicitur. vt. j. eo. §. non solum et. §. absolute. et. §. similiter. ⁊. ff. si cer. peta. l. j.

Fideiussor/ mandator/ et sponsor differūt.

m ¶ Fideiussorē. no. differentiā inter istos. nā fideiussor et ante obligationē ⁊ post accipi potest. vt insti. eo. §. ij. Mandator tm̄ ante: nisi in casu. vt. ff. manda. l. si vero non re. §. si post. ⁊. §. plane. et. §. cum quis. Sponsor qui sponte sine rogamine pro alio intercedit: qꝛ ⁊ ipse habet actionem mādati. vt. ff. man. l. si ꝓ te. lȝ. M. dixerit sponsorē pro cōstituente se debere positū esse: ⁊ in his tribus locū habet hec cōstitutio. Idē dico de cōstituente qui tm̄ post obligationem accipitur. vt. ff. de const. pe. l. j. ad instar fideiussoris. vt. C. de cōsti. pe. l. fina. Quid in expromissore q̇. s. promittit alio non obligato ꝓ quo obligat̄: vel etiā nūc liberante eū. vt. ff. de do. l. et elegāter. §. seruus pactionis. Rn̄. nō habet locū hec cōstitutio cū non possit dici cōtra eum ꝯtra quē agere nō pōt esse negligēs. vt. C. de an. excep. l. j. §. fi. Itē quid si ꝑncipaliter se constituit debitorē vt sit tota die? Rn̄. refert an nouet̄ alterius obligatio qd̄ fieret ſm iura vetera semper mutata persona. vt. ff. d̄ ac. ⁊ obli. l. obligationum fere. §. fi. ⁊ insti. quib. mo. tol. obli. §. ꝑterea. hodie hoc expsso non als. vt. C. de noua. l. fi. ⁊ tūc non hȝ locum hec cōstitutio rōne dicta i supiori. q. an ꝟo nō fiat: et tūc locū hȝ cum eadē sit rō hui⁹ et fideiussoris. vt. ff. de ꝟ. obli. l. stipulatio. in fi. ⁊. ff. ad le. aql. l. illud. Itē equitatis summus amatores. vt. s. ti. ij. §. fi. ⁊. C. de consti. pecu. l. fi. hec glo. locum habet quando vnus post alium obligatur.

n ¶ Accedat. hic corrigitur qd̄ est in. C. eo. non recte. et. l. mater. ⁊. l. si aliena. que oēs leges dicūt idē. Ultimo quere hic quod dixi. j. de duo. reis. §. j. col. vij. Itē nunquid huius legis beneficio renunciari potest? Respon. sic: vt. C. de pac. l. si quis in conscribendo. arg. contra. j. de duo. reis. §. j.

o ¶ Molestus sit. petendo ab eis vt soluatur. Accursius.

p ¶ Ueniat. scilicet creditor.

q ¶ Receperit. quod sibi debetur.

r ¶ Quid enim ei. scilicet creditori.

s ¶ Extraneis. id est fideiussoribus.

t ¶ Completo. id est satisfacto. q. d. nichil. Accursius.

v ¶ Ualuerit. scilicet creditor.

x ¶ Sumat. q̇d si pignus habebat a debitore? Uidetur ꝙ primo debeat illud vendere: vt hic colligit̄. sed qꝛ graue est

etiā pign⁹ vēdi ppter subhastatiões que fiunt. vt. C. de iure do. impe. l. fi. dico contra. vt. ff. eo. inter eos. §. creditor. Nec dico eam correctā lz dicāt quidam. s. per istam: cum leges veteres inquātum possumus tolerare debeamus. vt. j. qui. mo. natu. effi. sui. §. tribus, col. vij.

m ¶ Prius. hoc dicit Azo verum: quando negat se fideiussisse. quod nichil est: immo etiam cum constat: vt hic. et. j. de duo. re. in prin. col. vij.

n ¶ Hoc. i. in dilatiōe quā eis dat ad representandū reū.

o ¶ Talib⁹. s. mādatorib⁹ z spōsorib⁹ z silib⁹. vt. s. e. §. j.

Presēs qt modis qs dicatur.

a ¶ Presentes. Psens respectu absentis multis modis dicitur. Primo qn̄ se ad inuicē audire pn̄t. vt i stipulationibus accipitur. vt. ff. de vbo. ob. l. j. j. rn̄. et insti. de inuti. stip. §. itē verborū. Scdo qn̄ qs est in eadē prouincia: vt cum de prescrip. inter pn̄tes agit. vt. C. de prescrip. lon. tēp. l. fi. Tertio cū est in iudicio: vt i pductione testium q̄ dz fieri psente altera pte. vt. C. de testi. l. si qn̄. et. j. de testi. §. pe. col. vij. Quarto si est domi cui⁹ nomine volo nūciare op⁹ nouū. vt. ff. de dā. infec. l. iiij. §. ab esse. et. ff. qd vi aut clā. l. iij. Quinto vt si est in hortis etiā cū tractam⁹ de procuratore cōstituendo. vt. ff. de pcur. l. psens. z. l. z q. Sexto mō accipio hic si est ēt in eodē territorio vt facile possit citari. vt arg. ff. de iuris. om. iudi. l. vlti. licet qdā dicant eū in iudicio debere esse psentē. vt. j. de testi. §. pe.

siquidē presentes[a] ei[b] cōsistāt ambo z pncipalis z itercessor et fideiussor z mādator z spōsor: hoc omni seruetur[c] modo ¶ Si vero intercessor/aut fideiussor/aut mādator/aut q̄ spōsioni se subiecerit adsit: principalē vo abesse[d] cōtigerit: acerbum[e] est creditorē mittere alicubi[f]: cū possit mox intercessorē vel fideiussorē/ aut mādatorē/aut sponsorē exigere: sed et hoc qdē curandum est a nobis possibili mō. non eni erat[g] qdā hic antique[h] legi datū p sanatione remediū: cū vtiqz papinianus maximus fuerit: qui hec primitus introduxit[i]. pbet igit[k] itercessorē aut sponsorē/ aut mādatorē: z cause residēs iudex det[l] tēpus intercessori: id est dicere spōsori et mandatori volenti principalem deducere/ quatenus ille prius[m] sustineat conuentionē. et sic ipse in vltimū subsidiū seruet: sitqz solacio intercessori aut sponsori et mandatori in hoc[n] quoqz iudex. fideiussorib⁹ eni et talibus[o] pdesse sancitū est vt illo[p] deducto[q] interim conuentione liberētur[r]/qui pro eo in modestia fuerunt. Si vero tēpus in hoc indultum excesserit (cōuenit[s] nāqz etiā tempus diffinire iudicātem) tunc fideiussor aut mādator aut sponsor exequat litem: z debitū exigatur cōtra eum[t] pro quo fideiussit: aut p quo mandatū scripsit: aut spōsionē suscepit: a creditoribus actionibus sibi cessis.

¶ Hypothecaria actio cōtra extraneos pignorum possessores intentari non dz: nisi prius reorū et fideiussorū oibus facultatibus excussis. hic obtinet in-... bus z in oibus creditoribus z successoribus. h. d. Barto.

¶ Sed neqz ad res debitor[v] que ab alijs detinētur veniat[x] prius anteqz transeat viā sup personalibus[y] contra mandatores et fideiussores z sponsores: sicqz ad res veniens principalis debitoris: sive[z] ab alio detineantur: et detinentes eas cōueniens: si neqz inde habuerit satisfactionē: tūc veniat aduersus res[a] fideiussorū et mandator z spōsorū. idē ē[b] dicere vl si quosdā habuerit[c] hoies[d]

p ¶ Illo. scz principali.

q ¶ Deducto. s. ad iudicium.

r ¶ Liberentur. fideiussores.

s ¶ Conuenit. interpositio est.

t ¶ Cōtra eum. s. reū pncipalē pro q̄ zc. z hoc dico actionibus cessis. nā fideiussores ipsi exigēt dūmodo et ipsi pus soluāt. vt. ff. d sol. l. stichū. §. pe. vel cō eū fideiussorē. s. debitum dico ab eo p quo zc. et hoc dico actionib⁹ cessis: et sic sunt ablatiui absoluti. Et est faciēda cessio ante solutionē/ vel tunc/ vel parū postea/vel multū postea: hoc tamen acto tūc in solone vt postea fiat. vt. ff. de solu. l. modestinus.

Cessio qn̄ sit fideiussori faciēda.

v ¶ Debitoris. s. ad res q̄ fuert quōdā debitoris: nunc autē alienate sunt vn̄ trāsit dn̄ium lz cū sua cā. vt. ff. de acq. re. do. l. traditio. et. ff. de cōtrahen. emp. l. alienatio. Sz qd si deposuit vel comodauit: Rn̄. apud eundē vident esse. vt. ff. como. l. rei. et. ff. depo. l. lz. et de vbo. sig. l. penes.

b ¶ Ei. scz creditori. Accur.

c ¶ Seruet. vt pri⁹ cōueniat pncipalis qz accessorius.

d ¶ Abesse. quod dic vt modo diximus.

e ¶ Acerbum. i. durum et crudele. Bl.

f ¶ Alicubi. ex territoriū ius dicentis. vel forte etiam intra dūmodo extra iudiciū. qd dic vt. s. §. j. diximus.

g ¶ Erat hic. i. in isto casu.

h ¶ Antique legi. i. ab antiqua lege cuius mētionem habuimus. s. eo. in prin.

i ¶ Introduxit. in sili. casu vt dilatione reo data absenti et fideiussori lz psenti dari debeat. vt. ff. e. l. si testō. §. fi.

k ¶ Probet igit. vulgariter dicit. q. d. experiatur an possit representare reum vel non.

l ¶ Det tps. s. sex mensium sm quosdā. vt. C. eo. sancim⁹. vel melius p arbitrio iudicis. vt. ff. de iur. delibe. l. j. in fi. quod erit in. xx. miliaribus diurnis. vt. ff. si quis cau. l. j. vl erit arbitrium sm continentiam prouinciarū. vt. j. vt oēs obe. iudi. §. si vero alter. col. v. et. C. de dils. l. j.

x ¶ Veniat prius. per hypothecariā actionem.

y ¶ Personalib⁹. s. actionib⁹. sz cō. j. de litig. §. ad hoc. B. et Al. dicunt hoc corrigi. Jr. dicit q ibi debitor idēqz venditor tenebat adhuc. Alij dicunt q ibi habebat cām a debitore contra quē dicunt agi posse etiā prius. sed Jo. cōtra: quia dolus actoris non nocet emptori. vt. ff. de do. excep. l. apud celsum. §. si cum legitima. Alij dicūt q illud locum hz excussis prius bonis debitoris: vt hic. Vel melius illud in expresso. hic in tacito pignore vt hic. cum hoc etiam iure veteri erat. vt. ff de iure fis. l. moschis. vel dic aliter sm Azo. et Jo. vt in summa de pigno. §. damus.

z ¶ Sive. sunt due partes: ve pet. q. d. etsi p qbuis zc. sic. j. de duo. re. §. j. col. vij.

a ¶ Res. ab eis vel ab alio possessas.

b ¶ Idem est. qd in intercessoribus est dictum.

c ¶ Habuerit. creditor.

d ¶ Hoies. similes supradictis: vt constitutores.

a ¶ Ipsi. scilicet creditores.
b ¶ Obligatos. ex constituta pecunia.
c ¶ hypothecarijs. q̄d si reali puta hypothecaria tenet̃ fideiussor cū ꝑsonali sit ꝑscriptū: Rñ. idē qḋ hic dicit̃. vñ distingue q̄ ꝑlatio sit ꝑsonaliū actionū ad ꝑsonales. Itē ꝑsonaliū ad reales Itē realiū ad reales. De primo dic q̄liter re9 ꝓus q̄ꝫ fideiussor cōueniat̃. vt. §. j. ß. eo. In secūdo dic q̄ ꝑsonales realib9 ꝑferūtur vt h. nisi i casu q̄n idem debitor tenet res. vt. j. proxi. nō ita in fideiussore cōuento ꝑsonali nam lꝫ teneat res nō p̄t creditor eligere. cū ꝓus oporteat eum redire ad res debitorū quas ipi tenēt vel alienauerūt: vt hic. In tertio dic q̄ primo ad res debitorū agit̃ vt h. lꝫ olim sp eēt in electione creditoris tā in p̄mo vt. C. e. nō recte. q̄ꝫ in scdo vel tertio casu. vt. C. de pig. l. ꝓsecutiōe. Azo.
d ¶ Dicta est. vt C. de ac. ⁊ ob. l. fi. q̄ lex hic corrigit̃. nisi in hoc casu. vt. ß. distinxim9 modo.
e ¶ Et nō solum in creditorib9. stricte pro mutuatoribus. sic. C. de ꝓba. l. j. al's large. vt. ff. si cer. peta. l. j.
f ¶ Confirmatorē. no. eūdem dici fideiussorē: cū cuilibet contractui accedere possit. vt. ff. eo. l. j. idē ⁊ ꝯfirmator q̄ venditionē siue cōtractū confirmat. vt insti. eo. in prin. et de repli. §. fi. idem actor seruus dicitur. vt. ff. de euic. l. illud.
g ¶ Conuentio. i. agat̃ ex aliquo pacto in venditione apposito in ꝑiudiciū venditoris qḋ venditor non seruat.
h ¶ Tenentem. repete aduersus. Azo.
i ¶ Eadem etiam hic. i. in dicto casu venditionis.
k ¶ Quam. s. diuisionem.
l ¶ Sanciuimus. vt. ß. eo. §. j. et. ij.
m ¶ In alijs. a mutuo et venditione.
n ¶ Cōtractib9. vel quasi. vt insti. de ob. ex qua. contra. in prin. et de actio. §. j. Azo.
o ¶ Ex vtroq;. s. latere. i. creditorū ⁊ debitorum. et ex hoc corpore colligit̃ quoddā mēbrū illius aut. quam habemus. C. de fideius. presente. ibi absq; ⁊c.
p ¶ Rursus. repete valeat.
q ¶ Quod autem. nunc de secunda parte rubrice.
r ¶ Curis. scꝫ debitorū.

ipsi[a] sibimet obligatos[b] et qui hypothecarijs[c] actionib9 sibi teneri p̄nt. Cōtra principales tñ existētes apud eos res siue ꝑsonalib9 siue hypothecarijs mox siue ambab9 vti voluerit: oēm ei dam9 lıīam q̄ dudū a nobis dicta est[d]: ⁊ viā ⁊ ordinē in alijs ꝑsonis casibusq; sancitam. ⁊ nō solū[e] hoc in creditorib9 diximus: sed etiā si q̄s emerit aliq̄d ab aliquo: deinde acceperit eū quē vocāt cōfirmatorē[f]: ⁊ moueat̃ in aliquo vēditionis cōuētio[g] ꝯtra vēditorē facta nō aduersus cōfirmatorē. mox emptor accedat neq; tenētē[h] aliq̄d rerū vēditoris: sꝫ aduersus vēditorē prius ⁊ sic ad cōfirmatorē: ⁊ tertio loco ꝯtra detētorē: eadē ēt[i] hic existēte diuisiōe sup p̄ntib9 et absentib9: quā[k] dudū in fideiussorib9/ et mādatorib9/ ⁊ sponsoribus ⁊ creditorib9[l] cā debitorū hoꝝ sanciuim9[l]: sic obtinente etiā in alijs[m] contractibus[n] in q̄bus fideiussores sunt aliqui: aut mādatores/ aut spōsores accipiunt̃: ⁊ in ipsis principalibus ex vtroq;[o]: ⁊ in heredib9 eorū et successorib9: antiqua siquidē lex hoc valeat rursus[p] ⁊ cum hmōi iusticia atq; diuisione nostro subiectos foueat.

¶ Creditor [illegible] a debitore debitū recipe non valet cōpelli in solutū res eius immobiles creditores recipere subhastatiōe facta sufficiēti pecuniam ꝓtōe ꝓfinita cautela quam debitori possibile est prestare emptore nullo apparente: argentarior. sponsionibus in suo statu manētibus. h. d. Azo.

¶ Qḋ autē[q] decetero humanis auxiliat̃ curis[r] lꝫ q̄busdam creditorib9 nō forte sit gratū a nobis tñ ꝓpter clemētiā sancit̃. Si q̄s ei mutuauerit aurū debitoris substātie credēs: at ille ad restōnē auri nō sit idoneus/ substātiā aūt imobilem habeat: vtrū creditor ardeat[s] aurū oīmō q̄rēs: illi ꝓo non sit facile/ neq; vlla mobilis[t] substātia[v]: dam9[x] creditori lıīam volēti imobiles res accipe ꝓ auro. Sꝫ si nec[y] q̄spiā ēptor immobiliū ei9 reꝝ adsit: creditore frequēter etiam diuulgāte q̄m subiacēt[z] debitoris res: et ob hoc terrēte adire volentes emptionē: tunc in hac q̄dē felicissima ciuitate gloriosissime nr̄e reipu. iudices ƀm vnicuiq; cōcessam a lege ⁊ a nobis iurisditionē. in ꝓuincijs aūt gentiū p̄sides preparet subtili estimatiōe fctā rerū debitoris dari[a] ƀm quātitatē debiti possessionē imobilē creditorib9 cum tali cautela[b] cum qua debitor dare possit[c]. Verū ꝓo datio sit

s ¶ Ardeat. i. ardenter cupiat. sicut et illud. Coridon ardebat alexim / id est ardenter amabat.
t ¶ Mobilis. tunc em̄ forsan estimationē auri p̄stādo in reb9 mobilib9 q̄ in regione illa frequentabat̃ liberatur. vt. C. de do. si q̄s argētū. in p̄n. et maxime si ex ea re creditor dānū non patit̃. vt. ff. de sol. l. paulus. ƀm Al. Uel melius dic q̄ si haberet mobilē substantiā verisile est q̄ cito vēderet: ⁊ sic solueret. vt. ff. de acquir. pos. l. si rem mobilem.
v ¶ Substantia. repete sit.
x ¶ Damus. i. cōcedimus. sic insti. de liberti. §. fi.
y ¶ Sed si nec. istud nec duo importat. s. et nō. q. d. creditor non vult accipere: et in hoc aduersatur hec dictio sed / ad supiorē casuꝫ. Itē ⁊ aliū nō ꝑmittit. s. emere hoc diuulgāte: vt subijcit ⁊c.
z ¶ Subiacent. i. bona debitoris vel rē illā quā vēdere vult dicit obligatam sibi vel alij.
a ¶ Dari. i solutū.
b ¶ Cautela. s. pro euictione.
c ¶ Dare possit. s. pignori qḋ tuti9 est. vt insti. de ob. q̄ ex delic. §. furti. vel si hoc non p̄ōt fideiussor dabit̃: lꝫ al's pro euictione nō det̃: nisi imineat euictio in limine cōtractus. vt. C. de euic. l. si post. et. ff. de euic. illud. vel si hoc non p̄ōt iuratoriā faciat cautionē. vt insti. de satis. §. sed hodie. et. j. de nup. §. qḋ ꝓo sequit̃. Sed nunq̄d hodie sꝫ dabit̃ fideiussor a quolibet vēditore ꝓ euictione si dari p̄ōt: quidam dicunt q̄ sic per. l. istam. et quod dicitur. ff. de euic. l. illud. dicunt esse correctum. Sed dico q̄ hic casus est specialis et nec in alijs erit hec specialitas. sic et al's cum imminet euic. in limine ꝯtractus: sicut nūc diximus. vt. ff. de peri. ⁊ ꝯmo.

Fideiussor p[illegible] euic[illegible] ne a[illegible] sp[illegible]

rei vendi.l.pe.et.C.de euic.si post. Itē al's vbi est ex consuetudine.vt.ff.de euic.l.si fundus.

a ¶ Dent creditori.i.de ali.et emphi.§.q̄d aūt prebetur. col.ix.ɔtra.sed illud fauore loci venerabilis. vel quia hec erat preciosius metallū.vt.i.de consul.§.itaq3.ibi argentū vero ꝛc. colla.iiij.

m ¶ Et absolute.hic §.cōis est ad totū hūc titulum.sic et al's.vt isti.de iure natu.§.fi.et insti.de fui.cog.§.pe.et.§.fi.

n ¶ Sequentes.nos scilicet.Accur.

o ¶ Leges.vt.ff.si cer.peta.l.j.et de rebo. signi.l. creditores.et.l.si cui.Accur.

huiusmodi quecunq3 quidem meliora sunt dent[a] creditori.q̄ vero deteriora apud debitorē post debiti solutionez manere sinant.etem̄ nō erit iustū dantē quidē aurū recipere aut aurū non valentē:sed coactū[b] suscipere possessionē imobilem[c]: vel nō meliora rerū debitoris Ꝑcipe: et Ꝑ hoc hr̄e ɔsolationē q2 si aurū nō recipit aut aliq̄d: rerū q̄ portari pn̄t:tn̄ l3 ei possessionē nō inutilē hr̄e:sed hoc q̄dē fit clementia q̄dā clara legis. ¶ Agnoscāt aūt creditores:q2 ꝛ si hāc nō scripsissem⁹ legē: necessitatis ratio ad hāc cām Ꝑduceret[e]. ¶ Si em̄ non sit idone⁹ pecuniarum debitor nec vll⁹ emptor sit: nichil aliō factur⁹ erat q̄3 agris ꝑprijs cedere[f]:et rursus res ad creditorē merito venirent aurū Ꝑcipe nō valētē.q̄3obrē q̄ cū iniuria et effectu acerbo[g] perduceret creditorē et debitorē: hec nos clemēter simul ꝛ legaliter decidētes: ꝛ ifelicib⁹ debitorib⁹ auxiliamur[h]: ꝛ acerbis creditorib⁹ nō appebim⁹ dari/cām eis deputātes ad quā si Ꝑmanerent inobedientes tn̄ modis oībus obuenirēt[i]. Si itaq3 creditor parat⁹ ē ꝑparare quēdā emptorē necessitatē hr̄e debitorē hoc agere[k] ꝑbētem hm̄ōi cautionē arbitrio iudicātis[l] q̄lē oīmodo est dare possibile.vndiq3 em̄ ita creditorib⁹ ꝓuidēdū est vt nō debitores grauēt. Et absolute[m] creditorem ponimus antiq̄s sequētes[n] leges[o] omnē q̄ actionē hr̄e ɔ aliquē pōt l3 nō sit mutuū gestū/ sed alter q̄dā ɔtract⁹ ɔsistit: argētariorū[p] q̄ppe sponsionib⁹ ꝑpt vtilitatē cōtrahētiū in ordine moderno[q] durantib⁹. ¶ Que igitur a nobis Ꝑ cautela subiectorū sancita sunt cognoscens tua eminentia[r] solēnib⁹ Ꝑgrāmatib⁹ et hic et in oī ditiōe fieri manifesta ꝓcuret:vt etiā inter gentes agnoscant subiecti q̄3ta fuerit nobis Ꝑ illorū vtilitate ꝓuidentia. Datū.xij.kal'. iulij cap.vj.vice consul.cclj.

¶ De monachis.

¶ Volēs monasterium ɔstruere nō potest priusq̄3 ab ep̄o loci licentiam obtineat: qua perita ep̄o extēsis i celū manib⁹ locū debet consecrare: et tunc fundamentū iacere debet. Aug.

Impator Iusti.aug.epyphanio archiep̄o huius felicissime ciuitatis ꝛ vniuersali p̄triarche.

Conuersationis[s] monachalis vita sic est honesta:sic cōmēdare nouit deo ad hoc veniētē[t] hominē:vt omnē q̄dē humanam eius maculaz[v]

Ideo melior res debitori redditur. argu.ff.mā.l. si ꝓ nō re.§.idem papinianus.sed prima verior est.nā idem credo si in q̄cunq3 pecunia consistat mutuum:cum possibile sit ex omni pecunia fieri.i.cōparari aurum. vt C.de consti.pecu. l.ij.Azo.

Solui aliud Ꝑ alio inuito pōt

b ¶ Coactu3. no. q̄ aliud Ꝑ alio soluitur inuito.sic.C. de do.l.si q̄s argentū.in prin. et.ff.de lega.j.l.si dom⁹.§. qui cōfitetur. et.ff. de re iudi.l.miles ꝛ.i.de ali.ꝛ emphi. §.si ꝓ sm̄ predictū.et.ff.de rei vendi.l. qui restituere. regulariter autem ɔ. vt. ff.si cer. pe. l. ij.§. appellata.et insti.qui.mo. tol.obli.§.j.Azo.

c ¶ Immobilem. sc3 in solutum.

d ¶ Uel. pro etiā. Accur.

e ¶ Perduceret. sc3 eos.

f ¶ Cedere. nec em̄ in carcerē detruditur ex quo cedit bonis suis. vt C.q̄ bo. ce. pos.l.j. nisi dolose dissipauit.vt.ff.q̄ in frau. credi.l.fi.§.fi.

g ¶ Acerbo.i. cu3 cessione bonorum terribili.

h ¶ Auxiliamur.dum aliud pro alio patimur solui.

i ¶ Aduenirent.sc3 creditores:quia bonis suis cederent debitores.Accur.

Uēdere cogitur. q̄s rem suam.

k ¶ hoc agere. hoc est vendere.et sic nota quē inuitum rem suam vēdere.sic insti.de his q̄ sunt sui vel alie.iur.§.fi.et.C.de ser.cōi ma.l.j.et.ff.de reli.ꝛ sump.fu.l.si q̄s.ꝛ.ff. cōi di.l.cōi diuidundo.§.fi.et.ff.de iure do.l.cum in fundo §.pe.et.C.de fideicō.li.l.si rem danatam. sm̄ Al.regulariter contra.vt.C.de iur.delibe.l.nec emere.

l ¶ Iudicantis.quod dicyt.s.§.quod autē diximus.

p ¶ Argētariorū. argētari⁹ est q̄ preponebat auctoritate publica pro argēto dādo et recipiēdo:ad cui⁹ fidē velut ad fidem tabelliōis recurritur idē in nūmularijs q̄ alienā pecunia3 sic tenebāt publica aucte. vt. ff. de edē.l.quedā.§.nūmularios.Accur.

q ¶ Moderno. s. huius ɔstōnis sm̄ quosdā vt idem sit in eis sicut i alijs accessorijs:vt post Ꝑncipalē ɔueniantur accessorij argētarij:s3 male. Dic ergo si argentari⁹ habens meum argētum: ꝛ idem in nūmulario dico: si det michi alium argētariū sponsorē potero conuenire prius quē volam. et sic bn̄ ponit durantibus in ordine moderno. s. codicis.vt.C.eo.non recte. nō veteri ante codicem Ꝑ.l. antiquā.vt.s.e. i prin. si enim esset idem ius q̄ in alijs. s. accessorijs supradictis: male diceret durātib⁹. Item si diceret de iure veteri primo.s. legis antique ante codicem: male diceret moderno. Uel pone casum:vt quia campsor me⁹ alijs spopondit pro me poterit etiā prius conueniri iure medio.s.codicis vt dictū est:et hoc ꝑpter vtilitatē ꝛc.sc3 vt facile quilibet apud eos deponat.nā eorū officiū h3 publicam auctoritatē vel curā vt.ff.de eden.l.argentarius.§.j.Azo.

r ¶ Tua eminentia.o iohannes prefecte pretorio:

¶ De monachis.

Conuersationis monachalis horū triplex est conditio.vt.i.eo.§.cogitandum.

t ¶ Uenientē.ad cōuersationē monachalē:

v ¶ Maculā detergat.i. purget.s.a pctō.

detergat: purũ[a] autẽ declaret[b] ac rõnabili natura decentẽ[c] / et plurima ſm mẽtẽ[d] operantẽ / ⁊ hũanis cogitatiõibꝰ celſiorẽ[e]

¶ Si qs igiꝛ futurus eſt monachꝰ ꝑfectꝰ: ĩdiget ⁊ diuinoꝝ eloquioꝝ eruditione[f] / et cõuerſatiõis integritate: vt tanta dignꝰ factus ſit mutatiõe[g]. Credimꝰ igiꝛ ⁊ nos[h] explanare qđ agendũ eſt ab eis: ⁊ decertatores[i] eos veros ad ſacrã viã cõſtituere: et ita nobis intẽtio preſentis eſt legis: vt poſt illa[k] que de ſanctiſſimis epis ſancimꝰ ⁊ que de reuerendiſſimis clericis diſpoſuimus[l]: neqꝫ qđ monaſticũ eſt extra qđ cõpetit[m] reliquamꝰ. ¶ Illud igitur ante alia dicendũ eſt vt oĩ tp̃e et in oĩ terra ſi qs edificare venerabile monaſteriũ voluerit: nõ priꝰ liĩaꝫ eſſe hoc agendi[n]: ꝙ̃ deo amabilẽ locoꝝ epiſcopũ aduocet: at ille[o] extẽdat manꝰ ad celũ ⁊ ꝑ oɼõnẽ locũ conſecret deo figẽs in eo ſalutis noſtre ſignũ. dicimus aũt adorãdã et honorandã vere crucem ſicqꝫ inchoet edificium bonũ vtiqꝫ quoddam hoc ⁊ decens fũdamẽtũ ponẽs[p]. Hoc itaqꝫ principiũ pie venerabiliũ monaſterioꝝ fabrice fiat. Hinc aũt nobis etiã de ſingulis monachis cogitandũ eſt quo conuenit fieri modo[q]: et vtrũ liberos ſolũ: aut etiã forte ſeruos eo ꝙ oẽs ſiliꝛ[r] diuina ſuſcipit gɼa predicãs palã: qꝛ ꝗ̃tũ ad dei cultũ nõ ẽ maſculus[s] neqꝫ femia: neqꝫ liber: neqꝫ ſeruus: oẽs[t] enim in xp̃o vnã mercedẽ ꝑcipere. ¶ Sancimus igiꝛ ſacras ſequẽtes regulas[v] eos q̃ ſingularẽ[x] cõuerſationẽ profiteñ: nõ ꝓ̃pte[y] mox a reuerẽdiſſimis ꝑ̃ſulibus venerabiliũ monaſterioꝝ habitum ꝑcipe monachalẽ: ſed ꝑ triẽniũ totũ ſiue liberi forte ſint: ſiue ſerui tolerare nondũ monaſticũ habitũ ꝓmerẽtes: ſed tonſura[z] et veſte eoꝝ q̃ laici vocantur[a] vti ⁊ manere diuia addiſcẽtes eloquia. et reuerẽdiſſimos eorum abbates reqrere eos: ſiue liberi ſint ſiue ſerui: ⁊ vnde eis deſideriũ vite ſingularis acceſſerit: et diſcentes ab eis qꝛ nulla maligna occaſio ad hoc eos induxit: et hr̃e eos[b] inter eos q̃ adhuc docẽtur[c] atqꝫ moneñ: et experimẽto[d] ꝑcipere eoꝝ to

vt.ĩ.eo.§.ſi ho intra.in fi.nõ ergo ingratitudinem filiĩ delere: lꝫ ſit macula.vt.C.de inoffi.teſta.l.fratrẽ.de iure canonum ſecꝰ.xix.q.vlti.ca.nõ liceat. nec infamiã facti vel iuris: lꝫ etiã ſit illa macula.vt.C.de infami.l.ſ̃tepe. Sed eꝫ ſi eſt gratus non iõ efficitur ingratꝰ qꝛ monaſteriũ intret vt.ĩ.de ſan.epiſ.§. nulli.⁊.§.interdicimus.col.v.⁊.C.de epi.et cle.deo nob̃ .§.hoc etiã.Azo.

a ¶ Purũ. a peccato.

b ¶ Declaret.h̃ verbum regit oẽs ſequentes accuſatiuos.

c ¶ Decẽtẽ. ergo q̃ nõ facit decentia rationabili nature .i.hoi q̃ eſt aial rationale mortale: nõ decet vt dicatur homo: ſed beſtia.

d ¶ Secõm mẽtẽ. id eſt aiam q̃ a mẽte diuina deſcẽdit. vel dic ſm rõnem inſitã mẽti a deo.

e ¶ Celſiorẽ.nam erit in vita ꝯtẽplatiua / q̃ eſt celſior ſiue altior ꝙ̃ actiua

f ¶ Eruditione. non tñ exigiꝛ ꝙ ſit ſummꝰ theologus: ſed ꝙ in fide nõ erret: et lr̃as ſciat vt ſit monachus clericus: al̃s poteſt eẽ monachꝰ ſꝫ nõ clericꝰ: vt.C. de epiſ.⁊ cleri.generaliter.

g ¶ Mutatione. q̃ fit cũ labore.vt.ĩ. e.§.ſancimus. nũquid ergo erit capite minutus? Rñ.ſic vt inſti.de ca.di.in prin. Item nũquid actiones primo in eũ et ſibi cõpetẽtes extinguunꝛ: ⁊ nũqd poſtea reſtituunꝛ ex illo edicto de ca.di.vt.ff.de ca.di.l.ij. Rñ.quidam dicunt vtrũqꝫ verũ.vt.ff.de ca.di.l.tutelas.§. iniuriarũ.Sed põt dici eas nõ extingui cũ poſſit adhuc cõueniri: et per abbatẽ vel per aliũ reſpõſalem rñdebit.vt.ĩ. apud quos opꝫ cẽm di.col.vi.et ibi plenius dicemus.

h ¶ Et nos.ſed qđ ad pricipẽ de ſpiritualibus tractare? Rñ.vt dicetur.ĩ.titu.i.in prin.

i ¶ Et decertatores.ſ.ieiunijs ⁊ oɼõnibus contra dyabolum.et expone decertatores.i.bellatores.

k ¶ Ut poſt illa.hic collige cõtinuationẽ huius ꝯſtõnis.

l ¶ Diſpoſuimus.que ꝯſtões nõ habemus.nam de ea q̃ eſt.ĩ.de ſan.epiſ.non dicit cum illam poſuimus poſt iſtã vt.C.de no.co.fac.l.i.nec de illa q̃ eſt.ſ̃.eo.vt đter. ſit.quia ibi nõ diciꝛ de epis. Itẽ nec de illa que eſt.ĩ.ti.i.quia eſt et illa poſt iſtã.Uel dic ꝙ dicit de illa.ſ̃.vt deter.⁊c.qꝛ de clericis et epis fit mentio ibi: in fine prime colũne.

m ¶ Competit.i.extra monaſticam vitam.

n ¶ Agendi.i.monaſterium edificandi.

o ¶ Ille.ſcilicet epiſcopus.

p ¶ Ponẽs.ſicut etiã in ꝯſtõne cuiuſlibet eccleſie aliter facta non eſt eccl'ia: ſed ſpelunca illicita diciꝛ.vt.ĩ.de ec.titu.§.ſi quis autẽ.⁊.ĩ.vt nul.fabri.oratoɼ.do.i.rñ.col.v.

q ¶ Fieri modo. ſcꝫ monachos.

r ¶ Similiter.i. equaliter.

s ¶ Nõ eſt maſculus. hoc intelligũt quidã ſic: vt monachus non ſit liber vel ſeruus: vel maſculus: vel femina cũ mortuꝰ ſit. vt.ĩ. eo.§.ſi autẽ vxorẽ. ſed illđ quo ad dotẽ vel donationem verũ eſt vt ibidem đr.vt.ĩ.de nup.§.ꝑ occaſionem. colla. iiij. Dic ergo non eſt liber ⁊c. id eſt non eſt đria hoim inter iſta gñ̃a quo ad gr̃am dei ſuſcipiendã: ſed quo ad alia differentia eſt inter mares et feminas. vt.ff. de ſtatu ho.l. in multis. et inter liberos ⁊ ſeruos: cum ſint ſpecies oppoſite. vt inſti. đ liber.§.i. Itẽ ſeruus factus monachus recedens reddiꝛ dño cum rebus. vt.ĩ.e.§.ſi vero ſeruitũ . ſed liber recedens res monaſterio dimittit. vt.ĩ.e.§.ſi qs aũt ſemel. Itẽ in ordinatione clerici eſt đria: qđ dic vt.ĩ.de ſanc.epiſ.§.aſcriptitios.et.§.ſi ſeruus.col.ix.

Diffe tia nõ gene apud deum

t ¶ Oẽs. ſic ẽt in alio oẽs pares ſunt.vt.ff.de accu.hos [accuſare.in fi.

v ¶ Sequẽtes regulas.ſic.ĩ.ti.i.§.i.

x ¶ Singularẽ.monaſticã. ſm et monachus a monos quod eſt vnꝰ dicitur quaſi ſolus: et achos quod eſt triſtis. vt.C.de epiſ.et cle.l.decernimus.

y ¶ Non prompte.hoc ſi dubia eſt eiꝰ conditio: al̃s ſi certa / ſtatim põt fieri monachus et imponi cuculla. vt.ĩ.de ſanc.epiſ.§.ſi quis autẽ.ſed et ſi eſt dubia: in laico ignoto trienniũ.in noto bienniũ. in clerico ignoto biennium. in noto autẽ annus expectatur ex iure canonum.

z ¶ Tonſura.ſ.rotunda ſiue corona: quia illa confert ordinem ſm quoſdam.quod non credo.

a ¶ Uocantur.ſ.vulgariter.vt in eccleſiis.

b ¶ Hr̃e eos.repete ⁊ ſctiſſimos reuerẽdiſſimos abbates [requirere ⁊c.

c ¶ Doceñ.adhuc.q̃ nouitij appellanꝛ

d ¶ Experimẽto.ſic inſti.in ꝓhe.§.cũqꝫ.

a ¶ Nō enim. interpositio est vt in infinitis locis in hoc volumine.vt.j.eo.§.si quis autem monasticam.
b ¶ Cū aie.i.aiati corporis.nā aia gaudet et non patitur laborem in hoc.sic.C.de sacrosanc.eccle.sancimus.in fi.
c ¶ Uestem.scilicet cucullam et scapularium.
d ¶ Tonsuram. scz cum corona.

o ¶ Propter vicium.s.statim a domino vt non verberaretur: et postea ad monasterium ociose iuit: vt sequitur. als si statim ad monasterium iret redderetur domino.vt.C.de his qui ad eccle.confu.l.presenti.§.fi.
p ¶ Apparuerit.propter probationem illius.

lerantiā et honestatē: non em[a] facilis est vite hoim mutatio sed cū aie fit labore[b]: ꝛ dū triennio toto vita pmanserint/ optimos semetipsos ꝛ tolerabiles alijs monachis et psuli demōstrātes hos monasticā promereri vestē[c] atqꝫ tonsurā[d].et siue liberi sint sine calūnia pmanere: siue serui penitus nō inqetari migrātes[e] ad cōmunem oīm dicim[9] autē celestē dñm: ꝛ arripiant in libertatē. Nā si in multis casibus etiā ex lege[f] hoc fit et talis qdā libertas daſ: quomodo[g] non preualebit diuina gr̃a talib[9] eos absoluere vinculis: ¶ Si vero intra trienniū venerit quispiā: ꝛ aliquē horū qui conuersationē professi sunt trahere tanqꝫ seruū voluerit: hoc quod[h] nobis nup ex licia[i] nūciauit zosimus deo amabilis vir famosissimus[k] in cōuersatione: ꝛ prope vicesimū ꝛ cētesimum etatis agens annū: pollēs aūt et animi virtutibus et corporis operationibus: tāta quedam in eo gr̃a dei floret. ¶ Si qs igiſ sicut predixim[9] intra trienniū veniat aliquē in seruitutem trahens volentiū ꝛ perdurātium[l] vt fierent monachi: ꝛ dicat qm̄ arripuit quasdā res: et propter ea recurrit ad monasteriū: sancimus eum nō prompte agere sed primo probare[m] pro veritate qꝛ seruus est: et pro furto forsan: aut vita maligna: aut vicijs[n] pessimis fugerit qdē propter[o] suū viciū/ ad monasteriū autē venerit: ꝛ siquidem verax ostendiſ ꝛ apparuerit[p] propter huiusmodi causam monasticā simulatus[q] cōuersationē: aut ppter turpitudinē vite forte diffugiens[r] et nō pro veritate sanctimonij habitum concupiscēs hūc reddi domino cū quibus[s] forsan arripuit: si tamen he res etiā in monasterio fuerint. eum ꝯo qui dñs approbaſ dare ei[t] iusiurandū qꝛ nichil mali ei faciet: et suscipere atqꝫ eū reducere domi. ¶ Si ꝯo is quidē qui dicit se esse dñm nichil tale probauerit et appeat is q̄ in talib[9] accusatur ex ipsa cōuersatione honestus ac mitis et forsan testimoniū[v] habeat aliorū q̄ etiā apud dñm consistens disciplinatus fuerit ꝛ honestatis amator[x]. vel si nondū forte cōpletū est trienij tp̄s/ attamen etiā sic maneat in venerabile monasteriū trahentiū asperitate liberatus: triennij vero semel expleto tēpore iudicatus: qꝛ monastica dign[9] est honestate: maneat in monasterio. Nequaqꝫ enim damus licentiā vlli penitus pscrutari q̄ ei[9r] sunt: sed siue liber/ siue seruus sit manere eum in cōuersatione volumus. nam etsi[y] vicium in priori ab eo forte gestū est vita[a] (humana[b] eīn natura quodāmodo labitur ad delicta) attñ sufficit ad mediocrē[c] purgationē pctōrū ꝛ ad virtutis augmentū triēnalis tpis testimoniū: ea vero q̄ rapta sunt etiā si apud q̄scunqꝫ inueniant modis oibus reddanſ prisco[d] dño. ¶ Si ꝯo seruicij necessitatē effugiens[e] tēptauerit[f] monasteriū quidē derelinqre: aliā autē vite sectari figurā[g] licētiā damus dño ꝛ trahere eū: ꝛ pbāti

e ¶ Migrantes. serui dico migrantes.i.accedentes.
f ¶ Ex lege.vt.C.cō.de ma.l.fi. ꝛ.C. p qui.cau.ser.acci.li.p totū ti. ꝛ.C. de lati.liber.tol.p totum.ꝛ.C.q̄ mili.pos.vel nō.sup seruis. sed nunquid monasterium preciū talis serui reddet dño. Uideſ qꝫ sic. vt.C. pro qui.cau.ser.l.fi.sed cōtra dico: qa imputo dño quare tātū tardauerit.
g ¶ Quomodo. sic insti.q̄.mo.ius pa.po.sol.§.filius sic.j.consti. que de dig.in prin.col.vj.
h ¶ Hoc qd nup. hic est interpositio vsqꝫ illuc. si qs igitur.
i ¶ Ex licia. nomen propriumvel prouincie.
k ¶ Famosissim[9] abbas fuit sanctissimus: vt dicitur in decretis.
l ¶ Et perdurātium.scz in probatione. Accursius.
m ¶ Probare.no. quia dñs probat. ergo seruus est in possessione libertatis.vt.C. vbi cau.sta.agi.l.j. et.ff.de li.cau.l.liber.§.fi. Sed nunquid dolo malo est in possessione.ergo est.p eo ac si in possessione seruitutis esset vt.C.de pba.l.vi eius. et.ff.de libe.cau.l.qd aūt.quare dic qꝫ hic est fauor religionis: vt ipse non probet licet dolo malo sit in possessione libertatis: als vt dictum est esset contra.
n ¶ Uicijs.vt qꝛ ad vxorē alterius accessit: vel sile. Accur.

q ¶ Simulatus. tāqꝫ liber cum sit seruus. vel meli[9] simulat se velle fieri monachum: cuz solum voluerit euitare penam.
r ¶ Diffugiens. scilicet ad monasterium vt euitet penam illius delicti.nam als interficit se quis quandoqꝫ propter conscientiam delicti. vt.ff.de bo.eo. qui sibi mor.cō.l.fi.
s ¶ Cum qbus. scilicet rebus.
t ¶ Dare ei.scilicet abbati. vel dic seruo vel impersonaliter non] curo. vt.j.de man.princi.§. sed neqꝫ. colla.ix.
v ¶ Testimoniū. scz bonū vt vulgariter dicit.j. eo.§. cogitandum.
x ¶ honestatꝫ amator.nā si tūc bo miſ senus fuit: ꝛ nūc bo mel bonus presumiſ: sic nus sp et econtra.vt.ff.de esse bo re mili.nō omnes nus et.§.a barbaris.ꝛ.ff. ecōtra. de accu. l.si cui.§. hisdem.
y ¶ Eius.scilicet serui an sit liber necne. Accur.
z ¶ Et si vicium id est peccatu: vt furtum vel simile: vt.s.e.§.j. Accur.
a ¶ Uita. id est anteqꝫ esset monachus. Accur.
b ¶ humana. interpositio est.
c ¶ Mediocrem. als meliorē. Ac.
d ¶ Prisco.i.antiquo. Accursius.
e ¶ Effugiens. prius tamen iuit ad monasterium.
f ¶ Temptauerit.scilicet postea.
g ¶ Figuram.quācunqꝫ vitam faciat.

a ¶ Fortunam.id est seruitutem.
b ¶ Habere. Sz nōne iā erat liber ꝓpter monachationē? Rñ.sic:s; tn̄ ꝓ ingratitudinē in seruitutē reducit.vt.C.de liber.ꝛ eo.libe.l.iij.Qualiter ꝙ ꝓbabit eū seruū cū ꝯstet eū liberū:Rñ.ꝓbabit eū pri⁹ fuisse seruū suū:vt nūc sibi cōpetat occasiōe ingratitudinis actio.Si aūt curialis fuiss; sue curie reddit.vt.j.eo.§.si vero relinquens.Si autē est prorsus liber: res ꝑdit suas.ꝛ ꝓ īmo mōasterio applicāt:et ipe i aliū monasteriū detrudit: vt dicem⁹.j.e.§.si ꝓo relinquēs vt et ibi dices.
c ¶ Tract⁹. i.ad veram seruitute; primi domini.
d ¶ Iniuriatus. scilicet deo.
e ¶ De fortuna. id est conditione.
f ¶ Certatores. sic.s.eo.j.rñ.
g ¶ Stratura. locus quidam vilis ad iacendū dispositus. vt.ff.de ver.signi.l.in stratum.
h ¶ Testes. nudo verbo non dico corā deo: l; quidā cōtra dicāt: qꝛ sibi nullum latet secretū.Sz nūqd als in iudicio pōt esse testis:Rñ.sic cū non sit ꝓhibitus.vt.ff.de testi.l.j.nec obstat ꝙ dꝛ mortuus qꝛ quo ad mūdū morte; nū verū est.vt.j.e.§.si autē vxorem.immo ideo magis ei credit et magis puniretur si falsum inueniret dixisse.argu.C.de epis.ꝛ cle.pbri. Itē nunquid pro monasterio vel contra pōt ferre testimonium:Uidetur.ꝙ nō.vt.ff.de in ius vo. l.sed si.§.qui manumittitur. ꝛ.ff.de re.diui.l.intantum.§.vniuersitatis. ꝛ.ff.quod cuius.vniuer.l.sicut.Sed credo contra cū non sit prohibitus.vt.ff.de testi.l.j.Itē nunquid in causa alterius monachi:Rñ.ꝙ sic eadē rōne:qꝛ ꝛ causa; pōt habere. vt.j.apud quos op;.in pn̄.l; tanꝙ amico aliquantulū minor fides habeatur.vt.C.de testi.l.eos.ꝛ.ff.d testi.l.iij. Idem de cōuerso.idem de monacha.vt.j.e.§.pe.ꝛ.j.ti.j.§.quāta igit.
i ¶ Habeant.als habeatur.
k ¶ Nisi tamen.bene dixi eos simul esse nisi ꝛc.
l ¶ Anachoritas.hebraice:latine heremita siue extrane⁹ vel ab aliis discedens vt sequitur.
m ¶ Hesicastas.grece.als vt in nouellis.

n ¶ Zelus.i.amor erga deū.als pro inuidia dicit.vn̄ illud. zelus domus tue comedit me.et als. zelo zelatus sum ꝛc.
o ¶ Perfecta.vnde illud. mores a coniuncto formantur. vt.ff.de edil.edi.l.ediles.
p ¶ Abbati.vel priori.

Seru⁹ an ꝑ monachationez liber fiat.

Monachus an testifice tur in iudicio.

fortunā[a] inter seruos habere[b] nō eñ iniuriam patietur tm̄ ad verū seruitiū tractus[c] quātum ipe iniuriatus[d] est dei culturam refugiens. Et hoc qdē de fortuna[e] horū q̄ inter monachos ꝓfiteri volūt sancim⁹. ¶ Cogitādum vero est quō ipsos habitātes ꝛ degentes monastice philosophie certatores[f] dignos esse ostēdamus. Uolumus enim nullū monasteriū sub ditiōe nostra constitutū: siue plurimorū hoīm est siue paucorum: monachos qui ibi sunt diuisos ab alterutris esse ꝛ propriis habitationib⁹ vti: sed cōiter qdez eos comedere sancim⁹: dormire vero oēs in cōi: vno quoqꝫ quidē in quadā ꝓpria stratura[g] iacēte. in domo vero vna collocatos: aut si forte non sufficit ad multitudinē monachorū dom⁹ vna: in duas forsan aut plures nō tn̄ seorsum ꝛ apud semetipsos: sed in cōi testes[h] alterutri sint honestatis et castitatis: et neqꝫ ipm somnū desidiosū habeāt: sed meditātes bonum ornatū ꝓpter increpationē respicientium: nisi[k] tn̄ quidā eorū in cōtemplatione et pfectiōe degentes vitā remotam habeāt in hospitio: quos vocare anachoritas[l]. i. discedentes: et hesicastas[m]. i. quiescentes cōsueuerūt tanꝙ a cōione ad meliora exceptos: alioquin alios qui buscūqꝫ inter multitudinem cōuersatio est in his que vocāt͛ cenobia. i. in cōmuni vita esse volumus. sic enim zelus[n] eius ad virtutem crescit: et maxime iuuenibus si cū senioribus constituātur: fiet eñ seniorum conuersatio iuuentutis educatio ꝑfecta[o]. ꝛ sic sint in cenobiis suo proprio abbati[p] obedientes: et traditam sibi cōuersationem[q] inculpabiliter obseruantes.

¶ Cōstitutus in minoribus ordinibus si vxorem acceperit de clero est expellendus. Ange.

¶ Si qs aūt forte semel dedicatus scemateqꝫ[r] potit⁹ deinde a monasterio discedere voluerit: et priuatā fortassis eligere vitā: ipse quidem sciat quā pro hoc dabit deo satisfactionem. res autem quascunqꝫ habuerit dum in monasterium intrabat: eas dn̄ii esse monasterii: et nichil[s] penitus eiciat. ¶ Illud quoqꝫ decernimus ꝙ̄ in monasteriū introire voluerit[t]: anteqꝫ monasterium ingrediatur licētiā habere suis vti quo voluerit modo. Ingredientem nāqꝫ

q ¶ Conuersationem.i.regulam.
r ¶ Scemateqꝫ. id est ordie vel habitu monachali:ꝛ ita post trienniū.
s ¶ Et nichil.idē in aliis clericis ꝙ bona inferūt in ecclesia. vt.C.e. deo nob.§.hui⁹. Quid si nō tenuit monachatio:nunqd res in monasterio remaneāt:Rñ.distingue. aut et monachatio ꝛ rerū oblatio expresse vtrūqꝫ factū fuit: quo casu cū vnū ex altero nō pēdeat: licet vnū non valeat alterum valet.vt.ff.de eo qđ cer. lo. l. centū.Si autē monachatio tātum facta fuit:ꝛ sic ꝑ consequens rerū oblatio.vt.j.pri.§.sublato principali nō remanet accessoriū.vt.ff.si qs cau. l.ij.j.rñ.ar.ff.d seruī.rusti.ꝑdi.l.iij. ꝛ C.si pendē. appel. mors interue. l.iij et.C.si reus vel accu.l.j. Item nūqđ earū rerū noīe monasteriū cōuenit: Uidet ꝙ non tāꝙ successor. vt. ff.de iure do.l. mulier bona.ꝛ insti.de actꝫ.per arro.§.si.sed ratione possessionis rei vēdite vel hypothece sic:vel aliis q̄ ratione possessionis dant:ꝑsonalib⁹ aūt idē monachus cōuenit. vt.j.apud qs opor.mo.causam col.vj.vel dic vt no.in aut.ingressi.C.de epis.ꝛ cle.Accur.
t ¶ Uoluerit.modo.poterit ergo sibi vel vsufructus noīe vel proprietatis aliquid seruare:vt hic.sed contradico. nā nichil retinere potest vt sequitur. et quod hic dicitur: verum est in alios et non in se.Sed nunquid intrando rumpitur testamentum:Respondetur sic duabus rationibus. et quia capite minutus est.vt institu.qui.mo.testa.infir.§.non tantum.ꝛ.s.eo.§.j. ꝛ quia quasi filius sibi agnascitur sc; monasterium.vt.j.de sanc.epis.§.sed hoc presenti.Quare dic ꝙ alia voluntas hic fuerit ꝛ non testamentum: vel aliquid monasterio relinquatur vt non videatur preterit⁹ posthumus.vt insti.de exhere.lib.§.ij.

Mo[...]cha[...]nō [...]te a[...]apō[...]nasti[...]man[...]

simul sequũtur oĩno res: licet nõ expressim qui introduxerit eas dixerit: et nõ erit dñs[a] eaꝝ vlterius[b] vllo modo. Si vero filios habuerit: siq̃dẽ cõtigerit iã eũ res aliquas donasse eis aut ꝑ antenuptialem[c] donationẽ: aut ꝑ dotꝭ occasionẽ ꝯtulisse / ꝛ faciũt hec q̃rtã ab intestato eiꝰ substãtie: nullũ in reliq̃s rebꝰ habeant ꝑticipiũ filij. Sin autẽ[d] nichil eis donauerit: aut minus q̃rta ꝛ postq̃ꝫ abrenũcians[e] cõuersatꝰ fuerit inter monachos: nichilominus q̃rta debeaᷣ filijs[f] / aut supplemẽtũ si ꝯtingit eos iã aliq̃d accepisse: aut etiã q̃tenus totũ[g] eis deᷣ[h] Si aũt vxorẽ habẽs: deide eã relinquẽs[i] in monasteriũ ingrediatur: et dos mulieri seruet: ꝛ ex morte[k] pactũ quod in alia nostra sanciuimꝰ ꝯstitutione[l]: oĩbus[m] q̃ sup monachis dicta sunt: et in mulieribus in monasteriũ ingrediẽtibus valituris. Si vero relinquẽs monasteriũ ad quandã veniat militiã aut ad aliã vite figurã: substãtia eiꝰ etiã sic in mõasteriũ (ꝑm qd a nobis prius dictũ est[n]) remanente / ipse inter officiales[o] clarissimi ꝓuincie iudicis statuet[p]: et hũc habebit mutationis fructũ[q]: et q̃ sacrũ ministerium despexerit / tribunalis terreni obfuet seruiciũ. Si vero relinquẽs monasteriũ in q̃ conuersationem habuerit ad aliud trãseat monasteriũ / ẽt siq̃dẽ eiꝰ substãtia maneat: ꝛ vẽdicet a priori[r] monasterio vbi abrenũcians hãc reliq̃t: cõpetẽs aũt est reuerẽdissimos abbates non suscipe eum[s] q̃ hoc egit. Erronea nãq̃ꝫ talis est vita monastica nullatenꝰ tolerãtie ꝓxima: neq̃ꝫ ꝯstãtis et ꝑsistẽtis aĩe / sed iudiciũ habẽtis circulate[t] et aliũ de alia[v] requirẽtis[x]. Eapropter etiã hoc ꝓhibeãt deo amabiles epĩ et archimãdrite[y] nuncupati monasticã honestatẽ ꝑm regulas[z] sacras ꝯseruãtes. Si q̃s autẽ monasticã ꝓfitentiũ[a] cõuersationẽ[b] meruit clerici[c] ordiationem: maneat etiam sic[d] puram seruans cõuersationẽ. ꝙ si facti clerici abutant[e] fiducia[f]: et

a ¶ Nõ erit dñs. sꝫ videt ꝙ sit. nã adhuc postea disponit si prius non disposuerat. vt. j. de sanc. epis. §. si qua mulier. col. v. Sed dic ꝙ non ideo est dñs. nam et de alienis aliquis q̃ñq̃ꝫ testaᷣ. vt insti. de pupil. substi. §. j. et. C. de secun. nup. l. femine. §. fi. Vel dic vt ibi dicemus. Itẽ q̃d si cã orationis vel ꝓbationis? Rñ. nõ habet locũ qd hic dr: sed ita demũ si seculo renũciauerit. vt. j. eo. §. si vero relinquẽs. Itẽ q̃d si ecclesiã secularẽ vel capellã vl' plebem vel similẽ intret? Rñ. tenet ꝓpria et acquirit ꝛ testaᷣ in his. vt. j. de san. epis. §. ꝑsbyteros autẽ. Idẽ de epõ: vt. j. de eccle. ti. §. interdicimus. coll. ix. Accur.

b ¶ Vlterius. i. a tpe introitus. vel dic ex tpe huius. l. vt. j. hec cõ. interp. cõ. de his ꝛc. col. vj

c ¶ Nuptialem. q̃s filijs dederat vt donarent vxori. et idẽ de dote quã dat filie vt det marito: vel etiam ipse pater dat. Accur.

d ¶ Minus quarta. qd hic de quarta dr hodie correctũ est. vt. j. de triẽ. et semis. §. j. col. v.

e ¶ Abrenũcians. seculo et proprijs.

f ¶ Filijs. hic subdiuidit aut ꝛc.

g ¶ Totum. quãdo nichil dederat eis.

Quarta an statim post ingressum possit peti.

h ¶ Detur. sed an qd debeᷣ. s. quarta statim post ingressum peti põt? Videᷣ ꝙ non. vt. C. de dona. inter vi. et vxo. l. res. in fi. sed cõtradicas. q: filij fame perirent: quod precauendũ est. vt. C. de alẽ. libe. ꝑ totũ. et q: ꝓ mortuo est iã vt. j. propri. §. et. j. de nup. §. ꝑm occasionẽ. col. iiij. et. j. vt lice. ma. et auie. §. quia vero ex consensu. col. ix. et sunt hec vera qñ volẽs quis monachus efficiᷣ: alr̃ si inuitus efficitur monachus: alie due ꝑtes descẽdẽtibus tertia monasterio: vel si nõ hꝫ descẽdentes tertia ascẽdẽtibꝰ: due monasterio danᷣ. vt. j. vt nul. iudi. §. adulterã. ꝛ. §. q: vero. et. §. adulteria. col. ix. ꝛ. j. vt lice. ma: ꝛ auie. §. q: vero ex cõsensu. col. viij

i ¶ Eam relinquens. pro certo ponit ꝙ potest dimittere eam. quod est verum ꝑm legem: sed ꝑm canones non potest si cognouit illam carnaliter: nisi et illa voueat castitatem. si autem non cognouerit: potest. vt extra de cõuer. cõ. in illa decre. ex publico.

k ¶ Ex morte pactum. vt si fecerat pactum mulier de donatione lucranda tota: vel pro aliqua parte si premoriatur maritus. vt. s. de non alie. §. hoc autem. nunc lucratur q: pro mortuo habeᷣ. vt. j. de nup. §. scdm occasionem. Ac.

l ¶ Constitutione. vt. C. de epis. et cleri. deo nobis. §. sponsa. et §. hoc etiam.

m ¶ Omnibus. facit. j. ti. j. §. quarta. sic et. j. eo. §. pe.

n ¶ Dictum est. vt. s. eo. §. si quis autem semel.

o ¶ Officiales. erat autem officiũ multiplex ministrans ꝑsidi ꝛ onerosum. vnde etiaꝫ sine remissione naturalitatis fiebat: si quis filius naturalis curie accederet et presidi seruiret. vt insti. de nup. §. fi. et. j. qui. mo. natu. effi. sui. §. si q̃s igiᷣ fuerit. col. vij. ex his officialibus interdum accõmodabat defensori preses. vt. j. de defen. ciui. §. nulla. colla. ij.

p ¶ Statueᷣ. hoc si prius fuerat officialis: alr̃ si seruꝰ dño. vt. s. eo. §. si vero fui. liber in aliud monasteriũ. cũ rebus post exitũ q̃sitis mittiᷣ. vt. j. de sanc. epis. §. si monachus. col. ix.

q ¶ Fructum. id est damnum. et sic hyronice loquitur.

r ¶ A priori. hoc est verũ de acquisitis ante exitum: alr̃ contra. vt. s. §. proxi. diximus.

s ¶ Non suscipere eum. nisi volũtate abbatis / prioris monasterij / ꝛ episcopi. nam episcopus mutat eum in aliud monasterium. vt. j. de sanc. epis. §. si monachus. col. ix.

t ¶ Circulate. i. iudicium vagum.

v ¶ Alia. s. q̃ habebat in primo monasterio.

x ¶ Requirentis. s. anime.

y ¶ Archimãdrite. archos princeps: mandrita magister inde archimandrita. i. princeps magistrorũ. hoc est abbates vel priores monachorum.

z ¶ Regulas. sic. j. titu. j. §. j.

a ¶ Profitentium. i. eligentium.

b ¶ Conuersationem. alr̃ conuersionem.

c ¶ Clerici. in minoribus ordinibus.

d ¶ Etiã sic. q. d. ac si iã eẽt i g̃du altiori clericatꝰ ꝓuectꝰ.

e ¶ Abutanᷣ. ex eo ꝙ erat clericꝰ in minoribꝰ ordinibus ꝯstitutꝰ erat fiducia. i. spes ascẽdendi ad maiores: quia sepe abutiᷣ accipiẽdo vxorẽ: et iõ ad maiores nõ ascendet.

Presumptio ex retroactis capitur.

f ¶ Fiducia. ex his eñ que gerit in minori ordine presumimus ꝙ malus erit clericus in maiori: sic et econtra est bona spes quandoq̃ꝫ. vt insti. in prohemio. in fine.

ad nuptias venire presumant quippe[a] tali gradu cõstitutus inter clericos q̃ ei vxorem ducere pmittat[b]. dicimus aũt cãtoꝝ aut lectoꝝ[c]: alijs[d] eni oĩbus[e] nuptias ſm ſacras regulas penit⁹ interdicim⁹. aut ꝯcubinas[f] hr̃e/aut luxurijs tradere vitã: excludat̃ modis oĩbus a clero tanq̃ priorẽ ꝯuerſationẽ et ſolitariã cõfundẽs[g] vitã: et priuat⁹ ſit de cetero: ad militiam quidem aut ad aliꝺ officiũ venire nõ preſumẽs: niſi a nobis voluerit dudũ[h] interminatis ſubiacere penis: ipſe autem apud ſemetipm̃ degẽs et agnoſcẽs qualẽ ꝑ hoc datur⁹ ſit magno deo[i] ſatiſfactionez.

¶ Abbas eligẽdus ⁊ ordinãdus eſt optimus meritis ⁊ virtute/ ⁊ non ex ordine vel tempore: his obtinentibus generaliter in omnibus. Barto.

¶ Ordinatione vero abbatũ ſi qñ cõtigerit egere monaſterium[k]: abbatẽ nõ ꝑ ordinẽ[l] reuerẽdiſſimorũ fieri monachorũ/nec oĩno[m] eum qui poſt primũ eſt mox abbatẽ fieri: nec q̃ poſt illũ ſecundus eſt: neq̃ tertiũ aut reliquos: hoc qꝺ etiam alia lex[n] nr̃a dicit: ſed deo amabilem locorũ ep̃m[o] ꝑcurrere q̃dẽ ꝯſequẽter ꝑ oẽs (nõ eñ[p] ex honorandum[q] eſt oĩno tẽpus[r] et ex eo ordo) et eum qui apparuerit prius optimus inter monachos conſtitutus ⁊ dignus preſulatu[s] eorũ/hunc eligere: eo ꝙ humana natura talis[t] eſt ꝙ neq̃ omnes ꝑ ordinẽ inter ſummos[v]: neq̃ rurſus oẽs inter nouiſſimos ꝯſtituti quidez ſint. ſ; ꝓcedat q̃dẽ ſm[x] gradũ precedẽtis[y] inſpectio. qui vero prior mox iter nũeratos optimus apparuerit: is abbas ſit: et ordinẽ ſimul et virtutem ſuffragantẽ[z] habẽs. Oportet eñ eos q̃ diſcernũt qꝺ melius[a] eſt a peiore: aliud q̃dẽ ad regẽdũ dimittere[b]: aliud ꝟo inclinari[c] iubere: et paulatim ꝑ eruditionem hoc etiã melius accedere ¶ Quecũq̃[d] tñ a nobis ĩ oĩb⁹ q̃ prius[e] ⁊ q̃ nũc ꝓlata ſunt ſacris nr̃is ꝯſtitutiõibus ſũt ſancita de clericis aut monachis aut mõaſterijs: hec cõia ponimus ⁊ ĩ maſculis: et in femĩs[f]: ⁊ monaſterijs: ⁊ aſſiſterijs[g] nõ diſcernentes quantũ ad iſtos maſculũ aut feminã: eo ꝙ ſicut ꝓdiximus[h] vnũ oĩa in xp̃o ꝯſiſtãt. ¶ Hec igit̃ oĩa ſctiſſimi patriarche ſub ſe cõſtitutis deo amabilib⁹ metropolitis[i] manifeſta faciant: at illi ſubiectis ſibi deo amabilibus ep̃is declarẽt: ⁊ illi monaſterijs dei ſub ſua ordinatione cõſtitutis cognita faciãt. q̃ten⁹ ꝑ oĩa dñi cultura maneat vndiq̃ incorrupta. Imminebũt eñ maxĩe pene iſta tranſgrediẽtib⁹. dicimus aũt de celo q̃s neceſſe eſt rectorũ[k] dogmatũ ꝯtẽptorib⁹ ĩminere. Et noſtre ſiquidẽ rei pu. iudices ſi hec eis nũcient̃ oĩb⁹ ſtudeãt modis ea que ſacris regulis ꝯtinent̃ quas nr̃a ſeq̃tur[l] lex ad effectũ ꝑduci ꝓcurare. Nam nec illos deſerit pena hec negligentes: q̃propt̃ ſequentẽ[m] hec tuã[n] ſanctitatẽ decet oĩbus ſub ſe poſitis ſanctiſſimis metropolitis hec facere manifeſta. Datũ. xiiij. kl. april. cap. Biliſario. Uic. con.

a ¶ Quippe. interpoſitio eſt.
b ¶ permittat. ſ. al's ſi non eſſet monachus vt in quattuor minoribus ordinibus conſtitutus. vt. ĩ. titu. j. §. neq̃ autem. qui ſtatim ſequitur.
c ¶ Lectorũ. q̃ ſunt in minoribus ordinibus conſtituti.
d ¶ Alijs. in maioribus ordinibus conſtitutis.
e ¶ Oibus. etiam ſi nõ ſint mõachi.
f ¶ Concubinas. ſic. ĩ. de ſanc. epiſ. §. presbyteris. col. ix.
g ¶ Cõfundens. confundere enim bonam et malam vitam vult.
h ¶ Dudũ. in greca ꝯſtitutiõe quam non habemus.
i ¶ Deo. ſic. ſ. e. §. ſi q̃s ſemel. Ac.
k ¶ Monaſteriũ. ſubaudi fieri volum⁹. et repete fieri volumus abbatem nõ ꝑ ordinẽ.
l ¶ Per ordinẽ. aliud in defenſore ciuitatz. vt. ĩ. de defen. ci. §. interim. col. ij. Accur.
m ¶ Nec oĩno. argu. contra. ſ. de here. et fal. §. inordinatum. col. j.
n ¶ Lex noſtra. greca quã non habemus. nec eñ de illa q̃ eſt. ĩ. de ſan. epiſ. §. iubem⁹. dicit: que eſt poſt illã cũ poſtea inueniamus eam. vt. C. de no. co. fa. §. fi.
o ¶ Epiſcopum. no. ꝙ ꝑ hanc conſtitutionem epiſcopus eligit abbatem. ſed hoc corrigitur: quia monachi eligunt et epiſcopus ordinat. vt ĩ. de ſanc. epiſ. §. iubemus. col. ix.

Epiſcopus abbatẽ eligit.

p ¶ Nõ enim. interpoſitio vſq̃ ibi ⁊ eum ⁊c.
q ¶ Exhonorandum. id eſt honorandum.
r ¶ Tempus. nota arg. pro nouis doctoribus. ſic. C. de of. rec. prouin. l. potioris. argu. contra. ff. de mune. et hono. l. ſemper. et. C. de poſtu. l. prouidendum. et. ff. de fide inſtru. l. fi. et. ſ. eo. §. cogitandum. et. ff. ſi cer. peta. l. cum quid. in fi.
ſ ¶ preſulatu. i. dignus ꝙ ſit abbas.
t ¶ Talis eſt. vt oẽs hoies ſint equales vt ſubijcit. Ac.
v ¶ Summos. vt. C. de vete. iur. enu. l. j. Accur.
x ¶ Scdm gradum. ſcilicet bonorum non temporis. vt. ſ. prope. dixit.
y ¶ precedentis. ſcz epiſcopi.
z ¶ Suffragantem. id eſt adiuuãtem. Et ſic nota ꝙ dat fauorem perſone auctoritas dignitatis. ſic. ff. de ſena. l. j.
a ¶ Quod melius. ſic. ĩ. quib. mo. natu. effi. ſui. §. j. colla. viij.
b ¶ Dimittere. ſic. ff. loca. l. in naue. in fine. ſic. ff. de mune. ⁊ hono. l. reſcripto.
c ¶ Inclinari. i. omittere.
d ¶ Quecunq̃. nunc dicit q̃ dixit ſ. in monachis habeãt locum in monachabus. et vltimo dicit ꝙ archiep̃i debent hec oĩa manifeſta facere ep̃is ſub ſe poſitis Accur.
e ¶ prius. vt. C. de epiſ. et cle. l. fi.
f ¶ In feminis. ſ. eo. §. omnibus.
g ¶ Aſſiſterijs. ab aſſiſtẽdo dicitur ꝙ multuz ſtat̃ ibi ad orandum. vt in loco vbi ſit corp⁹ ſctm̃
h ¶ Prediximꝰ. vt. ſ. eo. §. hinc autem.
i ¶ Metropolitis. i. archiep̃is. al's metropolitanis.
k ¶ Rectorũ. neutri generis.
l ¶ Seq̃tur lex. ſic. ĩ. vt cleri. apud ꝓpri. epiſ. §. fi. col. vj. et. ĩ. de ec. ti. §. j. j. rñ. col. ix.
m ¶ Sequentem. ſcz nos.
n ¶ Tuam. ○ epyphani. vt. ſ. eo. in prin.

¶ Quomodo oporteat episcopos et reliquos clericos ad ordinationes perduci, et de expensis ecclesiarum.

¶ Constitutio prima.

¶ Administrationes et iurisdictiones pape et principis distincte sunt. Episcopus ordinandus est honestus et gloria irreprehensibilis/ bene eruditus verbo et opere: et corporis sapientia/contradictione nullo apparente vel repulso. Barto.

Imperator Justini. augu. epiphanio archiepiscopo constantinopolitano.

Maxima[d] quidem in omnibus sunt dona dei a superna collata clementia/ sacerdotiū et imperiū[e]. Illud[f] quidē diuinis ministrans: hoc aūt[g] humanis presidens ac diligentiam exhibēs. vno eodēq3 principio vtraq3[h] procedētia humanā exornant[i] vitam. Ideoq3 nichil sic[k] erit studiosum imperatorib9 sicut sacerdotū honestas: cum vtiq3 ⁊ pro illis[l] ipsi[m] semp deo supplicent. nā si hoc[n] quidē inculpabile sit vndiq3 ⁊ apud deum fiducia plenū: imperiū[o] autē recte ⁊ competenter exornet[p] traditā sibi rēpublicam: erit consonātia quedā bona omne quicquid vtile est humano cōferens[q] generi. ¶ Nos igit maximam habemus sollicitudinē circa vera dei dogmata/ et circa sacerdotum honestatē: quā[r] illis[s] obtinētib9 credim9/ quia per eā maxima nobis dona dabunt a deo: ⁊ ea q̄ sunt firma habebim9: ⁊ q̄ nōdū hacten9 venerūt acquiremus. Bene aūt[t] vniuersa gerūtur et cōpetenter: si rei principiū fiat decens et amabile deo[v]. Hoc aūt futurū eē credim9 si sacrarum regularū obseruatio custodiat: quā iusti laudandi ⁊ adorādi inspectores et ministri dei verbi tradiderūt apostoli: ⁊ sancti[x] patres custodierūt ⁊ explanauerūt. ¶ Sancim9[y] igit sacras per oia sequētes regulas[z]: dum quispiā sequēti omni tpe ad ordinationē epatus adducitur[a] considerare prius oportet eius vitam secundum sanctū apostolū[b]. si honesta et inculpabilis et vndiq3 irreprehēsibilis sit: et in bonis[c]

a ¶ Quomodo oporteat episco. De monachis dictum est ex quibus fiunt epi: quare videamus de epis. vt. j. eo. §. igitur ordinandus. ⁊ de hoc dr. j. eo. vsq3 ad §. et illud etiā.
b ¶ Clericos. hoc expeditur. j. eo. §. hoc autem de deo. et §. sed neq3. ⁊ §. quanta.
c ¶ De expensis hoc dicitur. j. eo. §. sed neq3 effusas.
d Maxima. vere est maxima quia ex his duob9 totus regit mūdus. vñ illud: Ecce gladij duo hic. secundum vnum intellectum: alij dicūt q̄ duo testamenta significant.
e ¶ Imperiū. immo a ppīo romano videt esse imperiū. vt instit. de iu. natu. §. sed qd pn. Rñ. et illud dei dispositione factum fuit sine quo factū est nichil. vt dr in euāgelio. ⁊ j. de fide instru. §. quia igit in prin. col. vj.
f ¶ Illud. sacerdotium.
g ¶ Hoc autem. scz imperium.
h ¶ Utraq3. s. dona et sacerdotiū ⁊ imperium. Cur ergo mater imperij dicit ecclesia. vt. s. vt deter. sit nu. cle. §. j. cum magis soror sit vt hic. Rñ. illud dr ratiōe dignitatis. s. quia res diuine digniores sunt. vt. C. de ve. iu. enu. l. ij. §. sed quia. idē tamē principium habent: vt hic. ⁊ ideo parum differunt. vt. j. ti. j. §. finimus.

Ecclia mr ipeirij dicit.

i ¶ Exornant. id est cum honore gubernant. Accursius.
k ¶ Sic erit. id est esse debebit.
l ¶ Pro illis. scilicet imperatoribus.
m ¶ Ipsi. scilicet sacerdotes.
n ¶ Si hoc. scilicet sacerdotium.
o ¶ Imperium. id est imperator.
p ¶ Exornet. id est cum honore gubernet.
q ¶ Conferens generi. ergo apparet q̄ nec papa in temporalibus nec imperator in spiritualibus se debeāt immiscere. Nūquid habet ergo papa temporalem iurisditionē in his que sunt imperij: quod constantinus imperator donauit beato siluestro pape: Uidet q̄ sic: licet immensa fuerit donatio. vt. j. titu. j. §. finimus. preterea qd vult princeps hoc est lex. vt. ff. de cōsti. prin. l. j. Item sicut patrimonialia ita imperialia donare potest cum nulla sit differētia. vt. C. de quadri. prescri. l. fi. in prin. econtra videt q̄ nō. quia tūc nō esset augustus dictus. vt in rubrica prohemij insti. Itē imperare non potuit pari. i. imperatori venienti post se. vt ff. de arbi. l. nam magistratus. et. ff. ad trebel. ille a quo. §. tempestiuū. Item ne turbetur opus si clerici intromittant se in tēporalibus. vt. C. de epis. ⁊ cle. placet. Item ne vnus duorū officium habeat. vt. ff. de pac. l. si plures. sz lz solutio facti ad nos non ptineat: solutimus q̄ de iure nō valuit talis collatio siue donatio. vt. j. eo. ti. §. igitur. et C. de leg. et consti. l. digna. in fi. et insti. q̄. mo. testa. ir. e fir. §. fi. nec ob. j. ti tu. j. in prin. quia aucit honorem ecclesie quātū in eo fuit constantinus: vel in alijs nō autem in iurisditione: quia sic posset totū imperium perire: vt dictum est.

Papa tpalib9 imiscere se nō debet.

Papa iurisdictionē tēporalē imperij non hz.

r ¶ Quam. scilz honestatem.
s ¶ Illis. scilicet sacerdotibus.
t ¶ Bene aūt. sic ff. de origi. iur. l. j.
v ¶ Deo. sic. j. de armis. in prin.
x ¶ Et sancti. sequētes apostolos.
y ¶ Sancim9. ad quid pro deo intromittit se impator de spiritualib9 vel ecclesiasticis: cum sciat ad se non ptinere. vt. s. j. rñ. dic q̄ non inueniēdo de nouo vel constituendo ponit: sed recitando sacras regulas contra quas si quis fecerit: imponit penas. vt. j. e. §. fi. vel dic q̄ auctoritate pape facit. Uel dic hoc faciendo statum reipu. tuetur. cū intersit reipub. esse sacerdotes honestos. a quibus penitentiā petōꝝ petam9. vt. C. de sum. tri. l. fi. ⁊ ecclesias: de quā ī cōstitutiōe. s. ti. j. §. illud igit dixit. nā in eis veniā petimus peccatorum. vt. j. vt lice. ma. ⁊ auie. §. quia vero. col. ix.
z ¶ Regulas. sic. s. titu. j. §. si vero relinquens. ⁊ §. fi.
a ¶ Adducitur. nota quasi per vim: nam inuitatus fugit. vt. C. de epis. et cle. l. si quēq3. velle tamen debet. vt. j. eo. §. sed etiā sic. licet coactus. vt. ff. quod me. cau. l. si mulier. §. peñ. vnde quidam dixerat. nolens volo/ volens nolo.
b ¶ Apostolū. q̄ dixit epm eē debere bone vite ⁊ opiniōis q̄ dixit. xiiij. capla circa epm cōsiderāda. pmū opz eū esse sine crimine. vni9 vxoris virū. nō vinolētū/ prudētē/ modestū/ ornatū/ hospitalē/ pudicū/ doctorē/ nō percussorē/ nō litigiosum/ nō cupidū/ domui sue bene prepositū/ nō neophitum.
c ¶ Bonis. scilicet factis.

Epus xiij. con ditiōes hre dz.

a ¶ Testimonium.s.famam bonam:que valet multum. vt.s.de mona.§.cogitandum. et. ff.de questi. l.de minore. §.pe.⁊.j.de armis.§.hoc ergo.col.vj.
b ¶ Decens.scilicet testimonium ⁊ bona fama.
c ¶ Ex officiali.multa sunt hmōi officia.vt dixi.s.tit.j.§. si vero relinquēs.

t ¶ Sacrorum dogmatum.quia non solum litteras scire debet.vt.s.eo.§.neqꝫ ex idiota.sed etiam decreta et theologiam scire debet:vt hic dicitur.
v ¶ Uxori tn̄ non coherens.donec conuersat̄ in monasterio:⁊ cū ordinatur. vt.j.eo.§.prius autē nō nocet habuisse. vt.s.§.⁊ neqꝫ vxori.Uel dic vxor presens non nocet vt ibi: nisi vidua vel alio viro cōiuncta olim vt hic.⁊.j.statim: et hoc valet s̄m canones: vt h̄ et.j.de san. epis.in prin.col.ix.

testimoniū[a] habeat ⁊ sacerdotem decēs[b].Et neqꝫ ex officiali[c] aut ex curiali veniat fortuna: nisi tamen ex nouella etate (s̄m quod iam dispositū[d] est) in monasterio constitutus fortuna liberet: quartā[e] tn̄ prius substantie reddens curie. ¶ Neqꝫ em̄ ex idiota[f] ⁊ his q̄ vocant̄ laici[g] existens: ⁊ ita mox ad ep̄atum ascendens[h]: nec imaginariā suscipiat ordinationē / tanq̄ȝ modo quidē idiota: mox autē clericus: deinde paruum aliqd̄ tp̄s preteriēs[i] ep̄s appareat. ¶ Et neqꝫ vxori alie[k] copulatus: sed aut in virginitate degēs[l] a principio / aut vxorē q̄dē habēs ex virginitate / aut ad eum venientem[m] ⁊ nō viduam: neqꝫ seiunctā[n] a viro: neqꝫ cōcubinā / neqꝫ filios / aut nepotes[o] h̄n̄s: neqꝫ cognitos[p] legi: neqꝫ illi[q] odibiles[r]. alioquin qui preter hoc aliquid agit et ipse cadat sacerdotio: ⁊ qui eum ordinat foris episcopatū sectabitur hāc legem offendēs. Sed neqꝫ pecunijs[s] oportere emere sacerdotium ei permittimus: solū vero eum respicere dn̄i dei culturam volumus: ⁊ non plurimis humanis cogitationib⁹ ꝓtrahi. ¶ Sed neqꝫ ineruditus existens sacrorum[t] dogmatū ad ep̄atū accedat: prius aūt aut ad monasticam vitam professus: aut in clero constitutus non minus mensibus sex / vxori[v] tamen non coherens / aut filios aut nepotes habens. Hoc em̄ oīmodo sup deo amabilib⁹ ep̄is querimus: sicut etiam prius duabus nostris sacris ꝯstitutionibus[x] hoc sancitum est: per quas dudum coherētes[y] vxorib⁹ nō perscrutamur omne preteritū relinquētes. Decetero aūt nulli permittentes appositione legis[z] vxorem habenti[a] talē imponi ordinationē: quā legem[b] etiā nunc renouamus: ne forte si preter hoc aliquid fiat: ⁊ ipse cadat sacerdotio: ⁊ ordinātem similiter excludi ꝓcuret. ¶ Igitur[c] ordinandus ep̄s: aut ex monachis aut ex clericis[d] sit etiā in hmōi vita testimonij boni: vita bon⁹ et honestus: ⁊ gloria fruens bona: ⁊ hoc fundamentum pontificatus deponens sue anime.

¶ Episcopum ordinandum nō est priusq̄ȝ corā eo sacre legantur regule: et respōderit se velle eas seruare. Barto.

¶ Sed etiam sic eum constitutum[e]: ⁊ ad episcopatum preparatum competēs est venerabiles et vndiqꝫ probatas legere regulas ante ordiationē: quas recta et inuiolata nostra suscipit fides: et catholica dei apostolicaqꝫ disposuit ⁊ tradidit ecclesia[f]. et dum ex frequenti[g] earum lectione transierit qui ad ordinationem deducitur: tūc is qui ordinationem impositurus est interroget[h] eum si sufficiens est custodire et agere que sacre regule sancierūt[i]. Et siquidem ille declarauerit: et dixerit precepta sacrarū regularum nō se

d ¶ Dispositū. s. in greca constōne credim⁹ tn̄ eā idē dixisse qd̄ dicit̄ .j. de san.epis. col.ix. §.curialē. s.ꝙ.xv. an.steterit in monasterio a iuuētute: vt h̄. ⁊.j.de san. epis.§. sed neqꝫ curialem.col.ix.
e ¶ Quartā. hodie tn̄ sibi quartā tenet. tres ꝓo partes curie dimittit. vt.j.de san. epis.§. curialem.
f ¶ Idiota . qui nescit litteras.
g ¶ Laici.sed hodie cōtra si necesse sit laicū ordinari. vt.j.de san. epis.§. damus.qd̄ iure canonum correctum est: vt ibi no.
h ¶ Nec imaginariam.i.nō sufficit simulatum honorē clericatus habuisse s̄m Azo.vel imaginariā. i.momētariā.nā reijcitur cū laicus inuenit̄ statim.sic.ff.de mānumis.l.iiij.§.ij.
i ¶ Preteriens. scilicet tempus.
k ¶ Alie.al's aliene.Accursius.
l ¶ Degens.eligendus ep̄s est.
m ¶ Uenientem. scilicet vxorem.
n ¶ Seiūctam.i. separatam a viro primo ꝑ diuortiū.
o ¶ Nepotes habēs.j. eo.§. sȝ neqꝫ ineruditus. i fi .§. cōtra.Solu.vt ibi.

x ¶ Constitutionibus.grecis.
y ¶ Coherentes. vt ante.l.istā.nam ad p̄terita non trahit̄.vt.C.de legi.et ꝯsti.l.leges. ⁊.j.de nup.§.j.l fi.co.iiij.
z ¶ Legis.scilicet huius.Accursius.
a ¶ Habēti.s.§.ij contra. Sol. vt.s. eo.§.quoniam.
b ¶ Legem.i.qd̄ dixerat mō. s. eo. §.ꝙ non debeant vxorem habere: renouat in hoc.s.confirmando ⁊c.
c ¶ Igit̄. q: multa honesta in ep̄o reqrūt̄: ꝙ ex monachis ⁊c. breuit̄ repetit supradicta.
d ¶ Aut ex clericis.s.alijs. nā etiā mōachi q̄nqꝫ sunt clerici: et illos opȝ lr̄as scire. vt.s.n.j in princi . alij non sunt: ⁊ isti ēt illiterati eē p̄nt monachi. vt.C.de epi. et cle. l.gn̄al'r. sed ex litteratȝ est ep̄s eligēdus. vt.s. eo.§. neqꝫ ex idiota.
e ¶ Cōstitutū. s. habilē ꝑ iā dicta.
f ¶ Ecclesia.forte psalmum illuȝ. Quicūqꝫ vult ⁊c.

Symonia manu/lingua/et obseqo cōmittit̄

p ¶ Cognitos.scȝ q: ex vxore sunt.sed tamē fuerat vidua vel non virgo. vnde prestat impedimentum promotioni.
q ¶ Illi.scilicet legi.
r ¶ Odibiles.q: icestuosi. vt.j.q̄.mo.na.effi.sui.§.fi.col.vij
s ¶ Pecunijs.idem si precibus.idem si obsequio alio. nā manu/lingua/obsequio committitur symonia: vt in decre. j.q.j.sunt nonnulli.

g ¶ Ex frequenti.sic.C.de emen.iu.co.l.j.in fi.
h ¶ Interroget.no.hic ꝙ ille qui suo iuri renūciat debet illud scire: al's nō videt̄ renūciare.sic.ff.de transac.l.q̄ cum tutoribus.j.rn̄.§.fi.⁊.ff.de inof.testa.l.mater.⁊ prodest mulieribus velleiano renunciantibus: qd̄ fieri potest a sciente vt dictum est. vt.ff.ad vell'.l.fi.in fi.⁊.C.de pac.l.pe.
i ¶ Sācierūt.sunt el.xij.ꝓcepta ap̄lice regule: vt i decretȝ

Renunciari si... illud re...

valere seruare nullo mõ ei ordi
nationẽ imponi. si ꝓo ille susce
perit ⁊ dixerit q2 quãtũ homini
est possibile ꝯplebit[a] hec q̃ his
cõtinent̃: tũc monere eũ et dice
re: q2 nisi hec obseruauerit et a
deo alienus erit/ ⁊ cadet a iam
dato honore: et neqꝫ ciuiles le=
ges delictũ inultũ relinquẽt: eo
ꝙ a precedẽtibus nos impera
toribus[b] et a nobis[c] ipsis recte
dictũ est oportere sacras regu
las ꝓ legibus valere. ⁊ si etiaꝫ
sic permanserit causam ample
ctẽs: tũc suꝑ his professionib⁹
vnumquẽqꝫ[d] sacram suscipere
episcopatus ordinationem.

¶ Eps per pecuniam ordina=
tus dignitatem amittit. ambi=
tam ⁊ habitã, et ordinator
et quilibet alius suffragator et
dignitatem suam amittit: ⁊ pe=
cunia redditur in duplum. h. d.

¶ Et hãc non pecunijs emere
neqꝫ ꝑ rerũ aliquaꝝ dationem
suscipere: sed purã percipere et
sine mercede ⁊ tanq̃ꝫ a deo da
tam. nã si etiã alia oĩa habeat
vtilia que prius a nobis dicta
sunt: pecunijs aũt vel rebus vi
deat̃ etiã epatũ emisse: sciat se
et ipse ab epatu casurũ: et hoc
munus retributurum ordinãti:
vt ⁊ ille[e] epatũ amittat/ ⁊ a cle=
ro cadat/ et vtriqꝫ causa talem
prestet retributionẽ[f]: vt ⁊ hic q̇
dẽ nõ adipiscat̃ que sperabat:
ille aũt etiã q̃ habebat amittat
Uerũtamẽ pecunijs ac rebus
datis occasiõe ordinatiõis san
ctissime assignãdis ecclesie[g] si=
ue eps sit acciplẽs: et ꝓpterea
a sacerdotio cadẽs: siue etiã q̇
libet alius in clero cõstitutorũ.
nã ⁊ illi equã imponim⁹ penã:
vt ordine quẽ inter sacerdotes
habuerit cadat/ et reddat aurũ
aut res que ordinationis occa=
sione date sunt iniuriam pas=
se quantum ad ipsum ecclesie.

¶ Si q̇s autẽ extraneorũ sit ⁊
nõ in clero cõstitut⁹ q̇ aurũ aut
rẽ aliquã ꝓpter patrocinũ or=
dinatiõis accepit: ⁊ maxime[h] si
administrationẽ aliquã gerat:
habebit q̇dẽ ipse a deo penã[i] ⁊
succedent ei de celo supplicia:
verũtñ etiã illud qꝺ datũ est to
tũ ablatũ ab eo sctissime eccle
sie oĩbus reddat̃[k] modis in du=
plũ[l]. Insuꝑ[m] etiã si quã admi=
nistrationẽ[n] habeat ea cadat: ⁊
perpetuo exilio condemnetur.

¶ Illud q̇qꝫ sciat aperte q̇ pe=
cunijs aut reb⁹ alijs emerit ꝑ=
sulatũ: q2 si prius diaconus aut
presbyter sit: deinde per suffra
giũ[o] ad sacerdotiũ[p] veniat: nõ
solũ cadat epatu: sꝫ nec prior ei
relinquat̃ ordo presbyterij for
sitã aut diaconatus. amittit et=
enim etiã illud vtpote decentia
indigne[q] cõcupiscens: et omni
sacerdotali excluditur ordine.

¶ Oportet aũt ĩ ip̃o ordinatio
nis tꝑe eũ q̇ imponit eã[r] illi co=
rã omni fideli populo sctissime
ecclesie hec om̃ia predicere: vt
agnoscẽs[s] eũ oĩa q̃ prius dicta
sunt a nobis hr̃e ad sacraꝫ eũ[t]
deducat ordinationẽ[v]. vt etiaꝫ
ille corã omnibus hec audiens
nõ solum habeat dei timorẽ: sꝫ
etiam corã omnibus denuncia
tionẽ et professionẽ erubescat.

¶ Eps ordinãdus est cõtradi
ctore nullo apparẽte vel repul
so: et si ordinatio fiat nõ valet. h.

¶ Si q̇s aũt talis quidem esse
putet̃ et ad epat⁹ ordinationẽ[x]
trãseat[y]: cõtradicat autẽ aliq̇s
atqꝫ dicat cõsciũ se esse alicui⁹
illicitorũ[z] eius: non prius mereatur epatus ordi=
nationem/ q̃ꝫ examinatio querimoniaruꝫ fiat[a]: et
appareat vndiqꝫ innoxius. ꝙ si etiã[b] post hmõi
contradictionẽ nõ passus is qui ordinationẽ fa=
cit legitimã examinationẽ imponi cause currat
ad ordinationẽ: sciat qꝺ ab eo fit[c] ꝓ nichilo esse
sed ⁊ is qui ꝯtra legem facit cadat sacerdotio: et
qui sine ꝓbatione imponit ordinationem/ et ip̃e
quidẽ similiter cadet sede sacerdotali[d]. reus au=
tem erit deo qui p̃cipue omnium[e] querit suorum
sacerdotum puritatem. si tamẽ is qui ordinatio=
ni contradicit aut examinatione facta probetur
calumniator[f]: aut in ip̃o principio neqꝫ in exami
natione ꝑsistere confidat: segreget ipsum in per=

a ¶ Cõplebit. et hoc post mł'tas co actiones. vt. C. de epi. ⁊ cle. l. si quẽqꝫ
b ¶ Imꝑatorib⁹ vt. C. de epis. ⁊ cle. l. cũ clericis. §. pe.
c ¶ Et a nobꝫ. sic s. e. ti. §. fi. ⁊. s. e. §. j
d ¶ Unũquẽqꝫ. s. ordinandum.
e ¶ Ille. qui ordi nauit ꝑ pecuniã.
f ¶ Retributio= nẽ. hyronice loq̇t̃. sic. ff. ꝺ dã. infec. l. ex dãni. ⁊. C. de in offi. test. l. fratres.
g ¶ Ecclesie. cui iniuriabatur emẽ= do eam vt sequit̃. sed qua actione? Rñ. cõdictione ex hac lege. vt. ff. de condi. ex lege. l. j.
h ¶ Maxime. q̇a cum eis plurimuꝫ honoris dat̃: ma= gis puniũtur si ta les inueniũtur in crimine. vt. C. de epis. et cle. l. pbri. Idẽ ergo et si non sit in dignitate: lꝫ decre. videat̃ dice re ꝙ tunc tantũ sit symonia qñ ipsis electoribus dat̃: vt ex̃ de elec. cũ nob.
i ¶ Penam. scilꝫ expectet a deo.
k ¶ Reddatur. id est detur.
l ¶ Duplũ. s. cõ= dictione ex lege.
m ¶ Insuꝑ. sic. j. de sanc. epis. §. pre omnibus. col. ix.
n ¶ Administra= tionẽ. i. secularem dignitatem.
o ¶ Per suffragiũ id est pecunijs q̃ prestãt suffragiũ.
p ¶ Sacerdotiũ. id est dignitatem.
q ¶ Indigne. pri uilegiũ enim me= retur amittere qui concessa sibi abuti tur ptãte. sic. C. de iuꝺ. l. iudeos. et. ff. de iu. imu. l. j. et. ff. de vulga. substi. l. ex facto. in fi.

Priuilegiũ amittit q̇ eo abutit̃.

r ¶ Eam. scilicet ordinationem.
s ¶ Agnoscens. scꝫ ordinator.
t ¶ Eũ. ordinan dum.
v ¶ Ordinatio= nem. sic. j. eo. §. hoc autem de deo.
x ¶ Episcopatus ordinationem. al's ordines.
y ¶ Transeat. nõ tamen adhuc tran siuit.
z ¶ Illicitorum. que nũerata sunt s. de symonia. et de alijs.
a ¶ Fiat. s. intra tres mẽses. qꝺ dic vt. j. de san. epis. §. si quis autẽ ante.
b ¶ Qui si etiam arg. C. de appel. l. nominationes. sic ff. de reb. eo. q̇ sub tute. l. magis. §. si es alienũ. et. j. e. §. hoc autẽ de deo.
c ¶ Fit. episcopo
d ¶ Sacerdotali id est episcopali.
e ¶ Oĩm. i. inter oẽs hoĩes. nichil em̃ ⁊c. vt. j. eo. ti. §. neqꝫ autem.
f ¶ Calũniator. Sed nonne eo ip̃o ꝙ non probat ca= lumniator videt̃? Rñ. quidã ꝙ non. vt. ff. ad turpil. l. j. §. j. sed Io. cõtra.

ex eo enim est calumniator q̃ nõ probat. vt. C. de aduo. di. iudi. l. j. ꝛ quod in. d. l. ad turpil. dicitur loquitur si suas suo rumq; iniurias exequatur. vt. C. de calum. l. mater.

a ¶ Impunita. nec etiam aliud maleficium. vt. ff. ad legẽ aquil. ita vulneratus. in fi.

r ¶ Litium causa. hoc est propter quod ꝛc. vel si habes causas litium ꝛc. dic propter causas. al's causa: et semper regit dictionem litium.

s ¶ Respicientium. scilicet reorum ꝛc. Accursius.

t ¶ Et hic cõstituti. i. in hac vrbe cõstantinopolitana vbi habitabãt imperatores tp̃e constantini qui illam ciuitatem construxit.

petuum a sacra cõmunione is qui ordinationẽ facere vult vt non ipsa falsitas impunita[a] sit. sicut[b] eñ bonam gloriã in eo q̃ ordinãdus est q̃rim⁹: ita etiam calũniam in eo q̃ frustra accusauit punimus. ¶ Si ṽo nemo accusauerit oĩno: aut totam[c] denuncians examinationẽ nõ faciat: aut facta examinatione demõstrare sicut prediximus non valuerit accusationẽ verã: tũc opz eum q̃ p tot vias inculpabilis apparuerit accedere ad vẽturã ordinationẽ. qui eñ ita ordinaẗ ex hoc multa et meliora cognoscit preceptorꝫ: ꝛ non incurrit[d] ad vitã impunitã[e] hmõi erudit⁹ aĩo ṽbo ꝛ ope corporis ꝛ sapientia. ¶ Et illud etiã diffinimus vt nemo deo amabiliũ episcoporꝫ foras[f] a sua ecclesia plus q̃ꝫ p totũ annũ deesse audeat: nisi hoc p imperialẽ fiat iussionem. tunc[g] eñ solum erit inculpabile sacratissimos patriarchas[h] vniuscuiusq; dioceseos[i] cõpellentes[k] deo amabiles ep̃os suis inherere sanctissimis ecclesijs: ꝛ non longo itinere separari: neq; in peregrinis demorari velle: neq; sanctissimas ecclesias negligere: neq; annũ excedere: quẽ et ip̃m[l] propter miam[m] cõstituim⁹. ¶ Si vero vltra annum errauerit et dereliquerit: et non ad ep̃atum remeauerit proprium: neq; imperialis aliqua eum (sicut prediximus) detineat iussio: tunc si quidem sit metropolita circa ecclesiasticam dispositionẽ segregatum: regionis illius patriarcha reuocet quidẽ eum legitimis[n] inclamationibus: seruans vbiq; sacrarũ regularum obseruationẽ[o]. ¶ Si vero maneat p oĩa inobediens: expellatur a sacro ep̃orꝫ choro: et aliũ introducat[p] hmõi ꝛ reuerentia et verecundia / et honestate dignũ. Si ṽo nõ metropolita sed aliquorũ ep̃orꝫ aliq̃s sit q̃ errauerit: hec oĩa[q] a metropolita fiant. Nemo eñ eorũ talẽ suscipiat occasionem si dixerint propterea pp̃rias derelinquere ecclesias: ppter q̃d litiũ[r] causas aut aliarũ rerũ propriarum aut ad sacras ecclesias respicientium[s] circumlustrãt: ꝛ hic[t] cõstituti adherẽt / aut in alijs veniãt locis. hoc eñ nõ habet decentem rationẽ: vt cũ multitudine quam necesse est ep̃m habere ministeria[v] lustrent[x] peregre et expendant. Et neq; vllum sanctissimis ecclesijs lucrum neq; vllum prebere iuuamen: neq; ſm quod decet sacerdotẽ proprium habere habitum: presertim si quedam sunt lites forte sanctissimis ecclesijs propter quas has occasiones afferunt. hoc per eos q̃ sub ipso stant religiosos clericos aut ypochrysarios[y] / aut hyconomos[z] monere[a]: et petitiones[b] non ad imperiũ dirigere[c]: impetrare[d] autem sperata. propterea[e] sancimus si q̃n propter ecclesiasticã occasionẽ inciderit necessitas[f]

b ¶ Sicut. vt. C. de calum. l. fi.

c ¶ Aut totam. i. ex toto. al's in totũ et tunc habet locũ hec glosa. i. ex toto vel in totum nõ faciat examinationẽ deinde ꝛc.

d ¶ Et nõ incurrit. i. nõ precurrit. vel inmiũ cito nõ currit vt hec ppositio in: augeat. sic ff. de lib. ꝛ posthu. l. gallus. §. ille.

e ¶ Impunitã. i. non punitam pro puniendã. sic. C. de his qui no. infa. l. si possidoneũ. q. d. nõ puniendam: q2 bonã vitã faciant. ꝛ no. hic q̃ virtus in necessitatib⁹ cõprobatur.

Virtus in necessitate cõprobaẗ.

f ¶ Foras. sic. j. vt null⁹ fabri. ora. do. §. illd. col. v: sic. j. de san. epis. §. interdicim⁹. col. ix.

g ¶ Tunc eñ solum. itẽ ꝛ quando causa sit necessaria: tũc cum litterꝫ sui supioris. vt. j. eo. §. nõ aliter. et. j. de san. epi. §. interdicimus. col. ix.

h ¶ Patriarchas. repete diffinimus

i ¶ Dyoceseos. i. patriarchatus.

k ¶ Cõpellẽtes. id est vt cõpellant

l ¶ Et ipsum. id est annum.

m ¶ Propter misericordiam. vt nõ cõpellatur semper q. d. stare domi.

n ¶ Legitimis. forte spacio triginta dierum inter vnamquamq; denunciationem. vt. j. de litigio. §. omnẽ. et. §. interdicimus. colla. ix. et. j. de sanc. episco. col. ix.

o ¶ Obseruationem. vt non turpiter citetur vel capiatur.

p ¶ Introducat. scilicet patriarcha.

q ¶ Hec omnia. scilicet que dixi de patriarcha circa apponendam penam.

v ¶ Ministeria. id est ministeriales vel seruientes ep̃i iacentes tãq̃ꝫ bestie. vel dic ministeria diuĩa que in ecclesia esse debent / nũc peregrinanẗ quod esse nõ debet: vt hic. ꝛ. j. vt cleri. apud propri. episco. §. j. col. vj.

x ¶ Lustrẽt. itra cubile fere q̃nquẽnia lustra fuere.

y ¶ Ypochrysarios. ab ypos q̃d est supra: ꝛ chrysis iudiciũ / quasi constitutus sup iudicio agẽdo. vel dic chrysis aurũ. inde Joannes Chrysostomus. inde Ypochrysarius. i. thesaurarius.

z ¶ Hyconomos. hyconom⁹ est cui res eccliãstica gubernanda mãdaẗ ab ep̃o. vt. C. de sacrosanc. eccle. l. iubemus. circa prin. et de epis. ꝛ cleri. l. omnes qui. §. hic proculdubio.

hyconomus sit.

a ¶ Monere. scꝫ apud iudices ordinarios et communes. i. iudices qui sunt boni et optimi. Accursius.

b ¶ Et petitiões id est libellos petitorios in quibus petitur.

c ¶ Dirigere. scꝫ directo. vt. j. de mãda. prin. §. deinde. colla. iij. et. ff. de appel. l. imperator.

d ¶ Impetrare. scilicet a dictis ordinarijs iudicibus.

e ¶ Propterea. ex quo ad eos hec negocia remittimus.

f ¶ Necessitas. propter quam oporteat huc venire: puta propter confirmationem alicuius priuilegij vel per impetrationẽ: quod necesse est p principẽ fieri non per aliũ: vel propter aliq̃d aliud propter q̃d oportet principem adire.

a ¶ Hanc. scilicet necessitatem.
b ¶ Imperio. id est imperatori.
c ¶ Occasionē. no. duplicē lesionē vt subijcit tam in prouincia. &c.

d ¶ Et vndiqꝫ. subaudi fieri.
e ¶ Causam. id est absentiam.
f ¶ Lesionē. propter expēsas.
g ¶ Dirigere. s. semetipsum vt seqꝉ vt differat a supiori prime dicto vbi cōcessit mitti. Ac.
h ¶ Eius. scꝫ archiepi. vt h. et. j. de sanc. epis. §. interdicimus. col. ix.
i ¶ Patriarchā. scꝫ constantinopolitanum.
k ¶ Dioceseos. qđ nos territorium dicimus. s. vbi habeꝉ iurisditio in tēporalibus. vt. ff. de iuris. om. iu. l. si. et de ver. sig. l. pupillus. §. territorium. Hinc dicitꝉ dyoce-
Dyocesis qđ sit.
sis in genere femi nino vbi est iurisditio in spūalibus vt hic innuitur.
l ¶ Ex qua sunt. nā si est eps et mittitꝉ ad ciuitatem cōstātinopolitanam: ꝛ ibi sit ypochrysarius sui metropolite ob cām istā forte vel aliā: vel me tropolita sit: et sit ibi ypochrysarius sui patriarche ob hanc vel aliā causam vel sibi vel patriarche illius ciuitatis prius se dꝫ presentare et causas conferre vt hic. Sed hodie ad solū patriarcham videtur ꝙ debeat ire vt. j. de sanc. epis. §. interdicimꝰ. col. ix.
m ¶ Ipochrysarios. si eos secum duxerunt.
Referendarij q̄ sunt.
n ¶ Referēdarij. qui stant in curia vt prestent aduocationē venientibus: ꝛ dicta eorū referāt. vt. j. de refe. per totū titulum.
o ¶ Suggerere. i. negocia sua dicere.
p ¶ Hec autem de deo. que dicta sunt supra.

hanc[a] aut p eos qui res agunt sacrarum ecclesiarum (quos ypochrisarios vocant) aut p aliqs clericos huc destinatos: aut hyconomos suos notā imperio[b] facere: aut nostris administratoribus vt impetrēt qđ cōpetēs est: ꝛ non hoc deo amabilibus epis erroris et absentie ꝛ sctissimis eccłijs lesiōis occasionē[c] fieri tā in prouincia ecclesiasticarū rerum p absentiā eorum neglectarum: ꝙ etiā hic expēsis multis ab ipis factis: nec nō in peregre habitatione non habili cōstituta: ꝛ vndiqꝫ[d] causam[e] nullū iuuamē magis autē lesionē[f] eccłijs sctissimis inferentē. ¶ Nō aūt alitter deo ali quē amabiliū eporum presumere dirigere[g] se ad hāc felicissimā ciuitatē priusꝙ siquidem quis eps sit litteras acceperit proprij metropolite ad imperiū: ꝛ que ſm diuinas regulas probabilia vocantꝉ testimoniū phibētia necessitatis eius[h] p̄sentie. Si vero metropolita sit q̄ pficisci vult: litteras sumat eiusdē dyoceseos patriarche/ eius p̄sentiā necessariā esse dicentes: ꝛ sic optere iperatorē iubere hunc p̄sentari ꝛ non temere et sine ꝯsciētia metropolitarū aut p̄riacharū pficisci p eo ꝙ hoc ex diuinis interdictum est regulis. vt huc aduenietes non p̄sumāt p semetipsos se prius nūciare ad imperium: sed primitus aut ad deo amabilē p̄riarchā[i] pficisci: aut ad vniuscuiusqꝫ dyoceseos[k] ex qua[l] sūt ypochrysarios[m]: ꝛ cū ipsis conferant causas pꝑter quas venerūt: ꝛ ꝯgredi ad imperiū eius: et deiceps iperiali pfrui aspectu. morum ꝙ iperāti astiterint liceat quidē petentibus epis ꝛ p eos qui vocantꝉ referēdarij[n] sctissime maioris eccłe: aut p religiosos ypochrisarios cuiusqꝫ dioceseos sctissimorum p̄riarcharū suggerere[o] se imperio: et pmereri rñsum celeriter: ita vt si aut iusta ab iperio petierit hec accipiant: aut si nō iusta q̄runt/ velociter reuertantꝉ vnde pfecti sunt.

¶ Clericus ordinādus est boni testimonij vir litteras oino sciens cōtinentibus quibusdam que si epi ordinarint se lata sunt. h. d. Barto.

¶ Hec autē[p] de deo amabilibus epis ſm diuinas ꝯstituentes[q] regulas ꝛ religiosos clericos[r] cū multa fieri inquisitiōe ſm diuinas reglas ꝛ boni testimonij viros ordiari sancimꝰ/ lrās oino scientes ꝛ eruditos ꝯstitutos[s]. lrās eni ignorātes oino volumꝰ neqꝫ vnū[t] ordinē suscipe clericorū videlꝫ pbr̄orum ꝛ dyaconorū tā sacras oratiōnes docētiū[v]/ ꝙ eccłiarum et canonū legentium libros ordinationē sine q̄rela et inculpabilē ꝛ sine aliq̄ ꝯtradictione ꝛ datione pecuniarū aut rerum suscipiētes[x]. Neqꝫ aūt eos volumus oino officiales aut curiales cōstitutos suscipe ordinationē: nisi ſm leges quas sup his superius posuimꝰ pridem[y]: quas et hic nūc ꝯfirmamus: ꝛ ipos auctoritate ordinatos sacra p̄cepta in ꝯspectu totiꝰ populi suscipe: pꝑter has ipsas cās ppꝉ quas hoc ipsum agi etiā sup deo amabilibus episcopis sancimus[z]. Neqꝫ[a] autē scđas habētē aut eum qui habuerit nuptias ordinari in diaconum[b] aut pbr̄m. neqꝫ si mulieri coniungatur seiuncte[c] et propriū virū derelinquēti[d]. sed neqꝫ si concubinam habeat: sed et ipsam vxorem si cūm

q ¶ Constituentes. scꝫ nos.
r ¶ Clericos. scilꝫ ceteros. nā episcopi clerici sūt. vt. s. §. igitur. Et nota ꝙ fere eadem hic exiguntur que in ordinatione epi: vt hic. et. s. e. §. j. vsqꝫ ad §. illud.
s ¶ Constitutos. de theologia. Ac.
t ¶ Neqꝫ vnum ordinem. scilicꝫ nolumus illiteratos esse: nedū plures: hoc tamen fallit si de litteratis habere non potest.
v ¶ Docentium. id est docere debētium. q. d. cum hec debeāt facere/ non debent esse illiterati in aliquo ordine. Accur.
x ¶ Suscipientes. s. nos ordinationem &c.
y ¶ Pridem. id est prius. vt. s. eo. §. et neqꝫ ex officiali. Accur.
z ¶ Sancimus. vt. s. eo. §. illud. in fine.
a ¶ Neqꝫ. sic. j. de sanc. epis. §. clericos. col. ix.
b ¶ Diaconum. idē in subdyacono: vt. j. hoc. §.
c ¶ Seiuncte. scꝫ quādoqꝫ. i. vidue. quid si virgini fuit coniunctus? Rñ. potest esse clericꝰ dummodo voueat castitatē: non alꝛs vt. j. de sanc. epis. §. clericos. et i au ten. vt lice. ma. et auie. §. quia vero. colł. ix. et. j. statim. §. penul.
d ¶ Derelinquēti. morte viri vel repudio: multo minus si adhuc iunctam alij habeat.

a ¶ Castitate. preterita vt modo dixit: et psenti quã vone re debz: vt modo diximus. sic. j. de leno. § penul. col. iij.
b ¶ Ipsam. scilicet mulierem.
c ¶ Castitatem. sic. j. de lenonibus. § penul. Accur.
d ¶ Cõstitutã. scz castitatẽ. nã ẽ fundamẽtũ aliarũ virtutum que in ordinando requirũtur q̃ multe sunt. vt. s. pri. § et hoc. §.
e ¶ Cadat. No. q causa principiũ impediens et post superueniens destruit. ar. ɔtra isti. de lega. § si qs debitori.
f ¶ Idiota. i. eo loco q̃ sunt idiote.
g ¶ Lector. q. d. careat bñficio clericali. vt hoc. §.
h ¶ Propter quedã. s. q̃ inuitãt hominẽ ad mr̃imoniũ et quasi necessitatẽ imponunt vt sequit: vt dilectio filioꝝ ꝓcreandorũ qd̃ vtile ẽ. vt. ff. de bo. dã. l. fi. § fi. Uel q: iuuenis est. vñ feruori nature resistere non põt. vt j. pri. § et. s. de nõ eligen. § cũ igit. ꝟ. sinautẽ. Uel quia amore pulchre femine detinet quo nil est vehementius. vt j. q. mo. na. effi. legi. § illd̃ col. vj. vel quia amore ei⁹ est inebriatus p artem forte magicã. vt qs vino bachatur. vt in sti. de suc. sub. q̃ fi. per bonorum venditicnem. § fi.
i ¶ Cadens. ⁊ nichilominus curie ciuitatis dabitur cum sua substãtia tota. vt. j. eo. § semel. vt j. de sanc. episco. § sed neqꝫ curialem.
k ¶ Ex multis. subaudi autem si non est in textu.

Castitas fundamentũ est in ordinandis.

Femineo amore nil est fortius.

castitate[a] et ex virginitate sit. Nichil enĩ sic ĩ sacris ordĩationibus diligim⁹ q̃ꝫ cũ castitate viuẽtes / aut cũ vxorib⁹ nõ cohabitantes: aut vnius vxoris virũ: q̃ vel si fuerit vel sit ⁊ ipsam[b] castitatẽ[c] eligentem primũ principiũ et fundamẽtum manifestũ fm̃ diuinas regl'as et residue ꝟtutis ɔstitutam[d].

¶ Si autẽ et aliqs presbyter: aut diaconus: aut subdiacon⁹ postea ducat vxorẽ: aut cõcubinã: aut palã aut occulte / sacro stati cadat[e] ordine: et deinceps idiota[f] sit. q si et lector[g] scdaꝫ ducat vxorẽ ꝑpter quedam[h]: ⁊ hoc forsan irrecuperabili necessitate: nullatenus ad altiorẽ accedat gradum / neqꝫ ꝑfruaẗ gradu maiori in sacerdotio. maneat autẽ in eodem gradu ꝑpetue: sed non ad tertias veniat nuptias: satis est enĩ si ad scdas. Si vero aliqd tale egerit ⁊ ad scdas veniens nuptias ad maiorẽ gradũ venire festinauerit / exinde idiota erit ⁊ laicus oĩno sacro ministerio cadẽs[i]: pudice enim nobis p oĩa ꝑtinet viuere. si enim tales ɔstituti hi q̃ in clero adducũẗ ordinẽtur: facilis eis ad epatum ascẽsus erit: et ex multis[k] bonis viris facilius inueniẽtur qui adducantur ad primum[l] gradũ sacerdotij digni.

¶ Diaconissa ordinari dꝫ etatis .l. annorum et non minoris nisi ex necessitate imminente pudiciciam et castitatem seruare compellatur. Bar.

¶ Quãta[m] igiẗ sup venerabiles clericos a nobis dicta[n] sũt hec etiã sup deo amabilibus diaconissis[o] agi volumus: vt neqꝫ ipse citra obseruantiam[p] fiant: sed primũ q̃dẽ eis etatẽ neqꝫ nouellã eẽ neqꝫ crescẽtẽ: neqꝫ ex hac[q] ad delinquẽdũ salientẽ: sꝫ sup mediã cõstitutas etatẽ ⁊ circa quĩquaginta annos fm̃ diuinas regulas agẽtes: sicqꝫ sacrã ꝓmereri ordinationẽ: ⁊ aut virgines ɔstitutas: aut q̃ vni⁹ viri fuerãt vxores. nõ enĩ ꝑmittim⁹ neqꝫ secũdas ɔ̃hentibus nuptias / neqꝫ vitã nõ habẽtibus (vt dixim⁹) irreꝑhensibilẽ[r]. sed nec suspectã oĩno ad sacrũ venire ministeriũ: ⁊ adorandis ministrare baptismatib⁹ / ⁊ alijs adesse secretis q̃ in venerabilib⁹ ministerijs p eas[t] rite aguntẗ ¶ Si vero q̃dã necessitas[v] fiat ⁊ minorem[x] ab hac etate quã diximus ordinari diaconissam cõtigerit: liceat[y] eã in aliquo venerabiliũ assisteriorũ ordiari / et in illo habitare nequaq̃ꝫ ad mixta viris sit cõstituta: neqꝫ suo arbitrio habitãs: sꝫ vite separate[z] ⁊ mediocris ⁊ a cõueniente multitudine[a] bonũ testimoniũ[b] habẽs. ¶ Volum⁹ autẽ ⁊ ipsas q̃ ad ordinationẽ ꝑducunẗ diaconissas / siue ex viduitate siue ex ꝟginitate non cũ aliq̃ coherẽtes aut cognatorũ: aut eorũ quos appellant dilectos (talib⁹ enĩ noĩb⁹ vtentes maligna suspitiõe suam replẽt vitã) sed aut sole habitẽt: aut cũ parẽtibus solis ⁊ filijs aut vere fratrib⁹: aut his coherere de qb⁹ si qs suspicari[c] aliquid presumpserit malignum ipse insipiens simul et impius forsan putabiẗ. et si dicatur tale aliqd de aliq̃ eaꝝ que in diaconissarũ ordinationem ingredi vult qd̃ alicui cohesérit sub imagine quidem bone appellationis: maligna ꝓ suspitione: nõ oportet huiusmodi mulierem perduci omnino ad ordinationem diaconie[d]. Nam et si ordineẗ ⁊ tale aliquid egerit ⁊ cohesẽrit alicui: cum pre=

l ¶ Ad primum. i. summum. s. episcopatum.
m ¶ Quanta. i. quot vel que iura.
n ¶ Dicta sunt. vt. s. eo. per totum.
o ¶ Diaconissis. ordo erat monacharum que habebat quandam prerogatiuam. non tñ cantabãt euangelium: sꝫ al's sacerdoti ministrabant vt iter mares sunt primicerij et cãtores: ⁊ alij ordines
p ¶ Obseruãtiã. scilꝫ supradictã.
q ¶ Ex hac. scilicet etate.
r ¶ Quinquaginta. sic. C. de epis. et cleri. l. nullam.
s ¶ Irreprehensibilem. id est valde reprehensibilem. sic. s. eo § si vero nemo. in fi. § et subaudi hic tantum. Accur.
t ¶ Per eas. scilicet diaconissas.
v ¶ Necessitas. sic. C. qui ⁊ aduer. quos. l. j. sic. ff. de decur. l. generaliter § spurios. ad idem. ff. de mu. et ho. l. ad rem.
x ¶ Et minorem. scilicet quiquaginta an. quod hodie indistincte fieri potest dummodo. xl. an. habeat. vt. j. de sanc. epis. § diaconissam.
y ¶ Liceat. id est licitum sit episcopo. Accur.
z ¶ Separate. a viris.
a ¶ Multitudine. scz monacharũ.
b ¶ Testimonium. id est famam quod dic vt. s. eo. titu. § j.
c ¶ Suspicari. sic. C. de epis. ⁊ cleri. l. eum qui. ⁊ j. de sanc. epis. § presbyterum. et. § si quis coll. ix. Accur.
d ¶ Diaconie. id est diaconisse.

Diaconisse q[...] les m[...]

dicto noīe aut scemate[a]: cadat q̄dē a diaconia: ⁊ ipsa ⁊ ille sub iecti erunt huic legi ⁊ reliq̄s[b] q̄ corruptores puniunt. Oportet em̄ oēs q̄ ordinant venerabiles diaconissas tpe ordinatiōis et moneri ⁊ sacrorum audire[c] mādatorū precepta corā[d] reliq̄s[e] que dudū sunt venerabiles diaconisse: vt ⁊ ipse dei timorem habeāt ⁊ adherentē sacris mādatis fiduciā. Timere aūt ⁊ confundi sacro cadere ordine: scituris q̄ si presumpserint aut erubescētes[f] ordinationē: aut derelinquētes[g] sacrū ministeriū ad nuptias venerint: aut aliā oīno elegerint vitā: ipse quidē obligate efficiunt morti[h]: ⁊ substantia earū applicabitur sanctissimis ecclesijs aut monasterijs in q̄bus sunt. Qui ꝟo eas aut vxorē accipere aut corrūpere presumpserint: obnoxij q̄dē et ipsi gladio erūt: substātia autē eorum applicabit fisco. si em̄ in antiq̄s legibus virginib⁹ illis que in eorum errorē vocabantur[i] mortis incūbebat dānū corruptis: quō nō magis nos in his que a deo glorificantur diffinimus/ pudicitiam q̄ q̄m maxime[k] mulieres exornat cōseruari volentes: competens[l] venerabilibus diaconissis vt et qd̄ decet nature custodiant: et quod debetur sacerdotio[m] conseruent.

Clericus ordinem susceptū relinquere non debet. Barto.

Semel autē[n] ſm hoc factos diaconos aut presbyteros nullo mō derelinquere sacerdotiū. qd̄ non solū in pbr̄o et diacono sancim⁹: sz etiā si subdiaconus aut forte[o] lector[p] fiat aliq̄s hūc relinquere pristinū scema ⁊ ad alterā migrare vitā: sciētem q: si tale aliquid egerit (ſm quod a nobis iam sancitum[q] est) aut in curiam cum substantia/ aut sub inopia[r] degens ad officialem deponitur fortunam.

Ecclesiarum cum antiquus numerus seruari debet: ⁊ vltra numerum cōstitutū permanere nō debent. ⁊ in eorum locū alij creari cū nō sint donec ad antiquam perueniatur mēsuram. Accur.

Sz neq̄ effusas cōpetit fieri decetero reuerendissimorum clericorum ordinatiōes. quod enim hactenus gestum est licet corrigi oporteret: attū propter tēpus finimus[s]. decetero autē non[t] propter hoc fieri: neq̄ ad damnum sanctissimarum ecclesiarum venire sancimus. Que cunq̄ igitur oportebat de tali modo in sanctissima maiore ecclesia huius nostre regie ciuitatis ⁊ sub ea constructis sanctissimis ecclesijs / et alijs que hic sunt fieri: hac speciali lege[v] cōplexi sumus. in omnibus autē que foris[x] sunt locis sancim⁹ si quis cū constituerit ab initio ⁊ edificauerit ecclesiam et diffiniuit ordinationū mensurā tanq̄ ſm eā expensas cōstituēs: non prius ordinari quēq̄ in eadem ecclesia nisi ad numerū a principio diffinitū eius mensura redigatur[y]. si vero hoc non[z] fecerit: ipsa vero ciuitatis ecclesia[a] ministrat emolumēta[b] et sibi ⁊ alijs ecclesijs: tū nō[c] promptū sit augere illi clericos neq̄ propter aliquas forte cōpassiōes[d] aut beneficia ex hoc eā sumptibus pregrauare. non sunt enim hec[e] pia neq̄ sacerdotibus digna: sed ex quibus dn̄s dederit de⁹ ex his q̄ possibilia sunt ad ministrare: aut antiquā conseruare cōsuetudinē nichil penit⁹ innouātē. Vn̄ cōpetit deo amabiles patriarchas ⁊ metropolitas hui⁹ hr̄e ꝓuidētiā: ⁊ eos q̄dē q̄ hacten⁹ sunt sine re in scemate in q̄ sunt clericos. Metiri ꝟo vniuscuiusq̄ ecclesie virtutē: ⁊ ita ipsos quoq̄ sctissimos patriarchas sub se cōstitutas ecclesias ordinare/ metropolitas hocipm̄ a sanctissimis patriarchis cōmonitos facere. illos autē alios oēs sub se positos ep̄os ad mensuram hanc deducere: ⁊ studere non vltra expensas facere clericorum ordinationes. scimus enim quante[f] sanctissime ecclesie propter hanc ordinationem: et alterius

a Scemate. i. ordine vel figura.
b Et reliquis. scz legibus vel penis. vt. C. d̄ rapto. virgi. l. vna. ⁊ C. d̄ epis. ⁊ cleri. l. si q̄s nō dicam. et. l. pe. et insti. de pu. iu. §. item lex.
c Audire. scilz diaconissas.
d Coram reliquis. vt fit in ordinatione clericorū. vt. s. eo. §. hec autem de deo.
e Reliquis. scilicet legibus.
f Aut erubescentes. quia vere cundabantur portare velum.
g Aut derelinquentes. ob aliam causaz quamlibet vel sine causa: vt sequitur.
h Morti. s. anime. nam sciat qualem deo ⁊c. vt. s. titu. j. §. si quis autē semel. als si vero relinquens. et. §. si quis autē monasticam. Alij dicūt eā vltimo supplicio damnandam/ vt hic: licet monachus sic recedens non puniat in psona: sed mittatur in aliud monasteriū. vt. j. de san. epis. §. si monachus.
i Vocabantur erant enim quedā mulieres diaconisse: vel virgines nominate/ quasi diane socie: vt in fabulis legitur.
k Maxime. id est valde. sic. j. vt ma. ⁊. s. in prin.
l Cōpetens. i. quod competit.
m Sacerdotio. id est honestas.
n Semel autē. redit ad masculos
o Forte. sub dubio forte respōdēt sepe periti / et superfluit: vt hic. ⁊. j. ti. j. §. quia verove risimile est.

Forte dubitandi est particula.

p Lector. Sed nunquid idem in alijs minorib⁹ ordinib⁹ positis qd̄ in lectore? Rn̄. sic: cum eadē sit rō. vt ff. ad. l. aq̄l. l. illud.
q Sancitū est. in greco. Accur.
r Sub inopia. id est quia non habent substantiam.
s Finimus. sic s. eo. §. sed neq̄ in eruditus.
t Nō propter hoc. scilicet q̄ retro sit factum.
v Lege. vt. s. vt deter. sit nu. cleri.
x Foris sunt. i. extra hāc vrbem.
y Redigat. nā plures nunc forte reperiunt. Accur.
z Non fecerit neq̄ expēsas cōstituit: neq̄ numerū clericorum cōstituit.
a Ecclesia. scilicet maior.
b Emolumenta. scz necessaria.
c Nō promptū. id est non prompte.
d Cōpassiōes. puta clerico paupi cui est cōpatiendū
e Hec pia. hic sume prouerbium Nō est elemosyna vnū altare tegere ⁊ alterū detegere.
f Scimus em̄ quante. i. quot.

expẽse effusionẽ inopes[a] facte sunt. Et q2 aliquas earũ vix q̃dẽ tñ liberauim⁹: q̃dã vero adhuc onerate iacẽt ex tali eleuari angustia nõ valẽtes. Ideoq3 hoc ꝓuideãt sctissimi pr̃iarche ꝛ metropolite: ꝛ reliq̃ deo amabiles ep̃i: vt ꝛ nos q̃ ab eis agũtur discẽtes approbem⁹ eos q̃ nostrã legẽ in lr̃is positã apud semetipsos ostẽderũt operib⁹ adimpleri. ¶ Que igit̃ a nob3 sancita sunt: ꝛ sacrũ ordinẽ statũq3 custodiũt ẽm sacrarum regularũ obseruationẽ ꝛ virtutẽ decetero cõseruẽt perpetue integra et sanctissimi patriarche vniuscuiusq3 diocesis: ꝛ deo amabiles metropolite/ ꝛ reliqui reuerendissimi ep̃i atq3 clerici: vbiq3 dei culturã ꝛ sacrã disciplinã custodiẽtes inuiolatã: pena imminẽte hec preuaricanti: quo[b] penit⁹ alien⁹ sit a deo ꝛ imposito sibi sacerdotij ordine[c]. nã velut indign⁹ hoc excludit̃. ¶ Licẽtiã vero vniuersis[d] damus cuiuscunq3 sint officij vel cõuersatiõis respiciẽtib⁹ aliq̃d hoꝝ preuaricari nũciare nobis et ad imperiũ qđ semp[e] est: vt nos q̃ hoc ẽm sacrarũ regulaꝝ explanationẽ apostolicãq3 traditionẽ cõstituim⁹: decẽtẽ etiã indignationẽ ꝑuaricãtib⁹ inferamus: etiã his videl3 q̃ sancita[f] sunt a nobis de hereditatibus deo amabiliũ epoꝝ custodiendis. sctissimi siq̃dẽ patriarche, vniuscuiusq3 diocesis hec ꝓponãt in ecclesijs sub se cõstitutis: et manifesta faciant deo amabilib⁹ metropolitis que a nobis ꝯstituta sunt. Illi quoq3 rursus ẽt ipsi ꝓponãt in metropolita sctĩssima ecclesia ꝛ cõstitutis sub se ep̃is hec manifesta faciãt: illoꝝ[g] ꝓo singuli in propria ecclesia hec proponant: vt null⁹ nr̃e reipu. ignoret q̃ a nobis ad honorẽ et ad augmẽtũ magni dei ꝛ saluatoris nr̃i iesu christi disposita sunt. ¶ Insup sequẽs hec tua[h] sanctitas om̃ibus q̃ sub ea sunt metropolitis sctissimis hec faciat manifesta: vniuerso tp̃e cõtrahenda[i]: scripta[k] exẽplaria epiphanio sanctissimo archiep̃o metropolitano: scripta exemplaria sanctissimo ep̃o hierosolymoꝝ: scripta exẽplaria Joanni viro gloriosissimo p̃fecto sacroꝝ p̃toriorũ secũdo exconsuli ꝛ expatricio/ cui etiã hoc adiectũ est[l]. et tua quoq3 celsitudo hec sciẽs: vna cũ semp suscepturis sedẽ tuam hec seruare festinet. et si denũciatũ aliq̃d fuerit tale delictum prohibeat: et maxime quecũq3 in ordinationibus curialiũ vel officialiũ interdicta sunt. Nunciet aũt etiã nobis vt decẽs super eis imponat̃ correctio. vtatur q̃q3 p̃ceptis ad clarissimos prouinciarũ iudices: vt ꝛ ipsi q̃ fiũt inspicientes/ nõ permittãt aliquid extra hoc quod a nobis cõstitutũ est fieri. imminebit enim eis ꝛ pena quinq3 librarũ auri/ siq̃dẽ ꝛ ipsi ꝑuaricari videntes nõ denũciauerint/ aut sedi tue/ aut imperio: vt vndiq3 decẽs ornat⁹ ordinatiõis gradui conseruetur. scripta cum adiectione dñica[m].

¶ De nõ alienãdis aut ꝑmutandis rebus ecclesiasticis immobilib⁹: aut in solutũ ypothecã dandis creditoribus: sed sufficere generalẽ hypothecam.

¶ Res immobiles ecclesie maioris vrbis constãtinopolitane et ecclesiarum sue diocesis alienari generaliter prohibentur: omni fraude ꝛ circunuentione remota. h. d. Barto.

Imperator Justi. aug. epyphanio archiep̃o et patriarche cõstãtinopol̃. ¶ Collatio secunda.

Nam intentionẽ[n] hãc semper proponimus: om̃e q̃cq̃d prius imperfectũ aut cõfusum videbat̃ hoc ꝛ expurgare: et perfectum ex imperfecto declarare qđ etiã in omni legislatione facientes credimus oportere: et in alienationib⁹ que fiũt super sacris[o] rebus vna complecti lege[p]: que priores omnes et renouet[q] ꝛ emendet[r]: ꝛ quod deest adijciat[s]: ꝛ qđ sup fluũ est abscindat[t]. A leone siquidem bone memorie qui post constãtinũ pie memorie christiane fidei inter imꝑatores ꝑncipatũ auxit[v]: ꝛ cõstituit sanctarũ ecclesiarũ honorẽ ꝛ disciplinã: scripta lex[x] est de alienationib⁹ ecclesiasticis: cõclusa in sola

a ¶ Inopes. sic. s̃. vt deter. sit numе. cleri.
b ¶ Que igitur. quo. pro vt.
c ¶ Ordine. repete sit alienus.
d ¶ Uniuersis. forte etiam seruis hoc casu. sic alias C. de p̃ci. impe. offerẽ. l. j. ꝛ forte sine inscriptione et solennitate actionis cũ suã iniuriã quilibet prosequatur. nam quod in diuinam religionẽ ꝛc. vt. C. de hereti. et mani. l. iiij.
e ¶ Semper est. sic. j. vt ꝑpo. no. impe. do. col. v.
f ¶ Sãcita sunt. sc3 in greca consti. nec enim dicit de illa q̃ est. j. đ eccle. ti. § in autẽ. col. ix. q2 illa post istã est sed forte idem dicebat greca quod dicit illa latina.
g ¶ Illorum. sc3 episcoporum.
h ¶ Tua. epyphani.
i ¶ Contrahenda. id est tenenda.
k ¶ Scripta. hec cõstitutio illis personis fuit missa.
l ¶ Adiectũ est. plus q̃ alijs q̃bus fuit missa: et hec ẽ adiectio vsq3 in fi.
m ¶ Adiectione dñica. t. cu3 annis dñi: tamen non habemus eos. Ac.
¶ De nõ alie. aut permutã. vt in specie repete: ꝛ de nõ ꝛc. et expedit̃ hec pars. j. eo. § si vero creditor. et § si enim.
Naz intentionez proponimus. sic s̃. de nõ eli. in ꝑn. sic. j. titu. j. in prin.
o ¶ Sup sacris. id est quasi sacris
p ¶ Lege. scilicet ista. Accursius.
q ¶ Renouet. vt lege leonis: q̃ ꝯfirmat̃. vt. j. e. § vult.
r ¶ Emendet. vt. j. eo. § anastasius ꝛ § finimus. in fi.
s ¶ Adijciat. vt. j. eo. § ab anastasio. ꝛ § q2 vero leonis
t ¶ Abscindat. sunt aũt alie. s. leonis et anastasij superflue ex quo ista scilicet iustiniani/ generaliter om̃ia comprehendit.
v ¶ Auxit. hic nota arg. ad questionẽ quam diximus s̃. titu. j. in prin.
x ¶ Lex. vt. C. de sa. sanc. ec. l. iubemus. l3 q̃daz dicãt q̃ eã nõ habem⁹.

a ¶ In omnibus.s.terris: q2 localis est. vnde fit generalis. vt. i. eo §. nos igitur. Item in contractibus: quia nõ in pignore nec in contractu emphiteosis loquit: sed per hãc suppletur. vt. i. eo §. quia vero leonis.
b ¶ Correctione. No. corrigi ex eo q suppletur. sic. ff. ad le. rho. de iactu. l. fina. §. i. et §. fi.

v ¶ Uult enim illa. s. lex leonis.
x ¶ Colonũ. s3 q̃ est differẽtia inter hũc. s. colonũ et mancipiũ? Rñ. hic loquit de ascripticijs vel origiarijs vel similibus: et q̃ a solo nõ pñt separari nec sine eo alienari. vt. C. de agri. et censi. l. ij. et. l. quẽadmodũ. et. ff. de le. j. l. si quis inq̃linos. s. rñ. al's mãcipiũ dr quasi ab hostibus captꝰ. vt insti. de iure pso. §. serui. q̃ etiam sup possessiõibꝰ ponit et inscribit: et ab eis non poterit separari cũ immobilis censeat. vt. ff. de diuer. et tẽ. pscp. l. iiij. Uel de ascripticio ibi dr. et est hec verior.

huius felicissime ciuitatis sanctissima maiore ecclesia: et laudamꝰ plurima huiꝰ legis cũ oĩ vehemẽtia et dei cultura posita. sed eo q non gñaliter posita sit in oĩbꝰ[a]: egere etiã eam quadã correctiõe[b] credimus. ¶ Ab anastasio q3 pie memorie scripta quedã de talibꝰ lex est[d]: neq3 similis priori[e] et oĩno minꝰ[f] habẽs. Effusa nãq3 et p loca foris[g] posita nichilominꝰ mansit imperfecta: eo q ad solũ sacerdotũ et diocesim respiciat cõstitutã sub btĩssimo pñarcha huiꝰ regie et felicissime ciuitatis[h]. alias aũt oẽs ñ pscrutatas[i] sedes[k] cum vtiq3 dignã correctione eẽ cãm arbitrabatur[l] pp̃t quã occasionẽ alia q̃dẽ corrigebat: alia vero incõposita relinq̃bat. quãobrẽ eã q̃3 vacare[m] decetero sancimꝰ: vt pote imperfectã et loco circũclusam: et nõ gñalem inter leges existẽtẽ: neq3 aliq̃d studiosu3 introducentẽ. ¶ Hec ergo nos emẽdãtes oĩa/ vnã estimamꝰ oportere legislationẽ ĩponere oĩbus[n] sctĩssimarũ eccl'iaꝝ/ xenodochioꝝ[o]/ et nosochomioꝝ[p] et monasteriorũ[q]/ et bephotrophiorũ[r]/ et gerõthocomioꝝ[s]/ et totius sacrati[t] collegij rebꝰ. et hãc legẽ leonis pie memorie cõstitoni optere adijcere. prius eiꝰ breuiter legislationẽ exponentes: sicq3 oẽ q̃d reliquũ est intexẽtes. ¶ Uult ei illa neq3 deo amabilẽ archiep̃3 et pñarchã huius felicissime ciuitatis seu sanctissime maioris eccl'e: neq3 hyconomum vẽdere aut donare/ aut aliter alienare rẽ ĩmobilẽ domũ forsã aut agrũ aut colonũ[x]/ aut mãcipia rustica/ aut ciuiles[y] annonas (nã[z] et hec[a] inter ĩmobilia sunt numerãda[b] q̃ cõpetũt cõstãtinopolitane sanctissime maiori eccl'e) sed neq3 pro vlla compensatione: aut alia qualibet circunuentione tale aliquid agi: et interminatur[c] emptori quidem rei restitutionem vt reddat p tempora hyconomo[d] rerũ sanctissime ecclesie/ rem quam ipse perceperit cum oĩni medij temporis[e] fructu et alijs lucris: casu ĩminẽte preciorum[f]

c ¶ De talibꝰ. sc3 rebus eccl'iasticis immobilibꝰ nõ alienandis.
d ¶ Lex est. i. apd grecos.
e ¶ Priori. sc3 legi leonis. nam generalior est q̃3 illa vt. i. sequitur.
f ¶ Minus. in pfectione: plꝰ tamen q̃3 lex leonis.
g ¶ Foris. s. ex cõstantinopolitanã ciuitatẽ: quod non erat in. l. leonis. vt C. de sac. sanc. ec. l. iubemus. j. rñ.
h ¶ Ciuitatis. cõstantinopol.
i ¶ perscrutatas scilic3 lege anastasiana.
k ¶ Sedes. id est alia loca preterq̃3 in vrbe cõstantino. et eius diocesi.
l ¶ Arbitrabatur. i hoc credidit anastasius leonẽ corrigere dicendo gñalius et nõ fecit vt sequit. s3 iustinianꝰ hoc fecit p hãc cõstitutiõe3. vt. i. e. §. nos igit. et §. pe.
m ¶ Uacare. i. necessaria nõ esse hec oĩa. s. a leone et ab anastasio dicta: q̃d facimus addẽdo. vt. i. e. §. in fi. sic et al's corrigit lex distinguẽdo. vt. ff. ad. l. rho. de iac. l. fi. j. rñ. et §. j. et §. fi.
n ¶ Oĩbus. accipe rebꝰ. q̃d est. j. Accur.
o ¶ Xenodochiorum. locus est vbi peregrini suscipiunt. vt hospitale sancti iohannis.
p ¶ Nosochomiorũ. locus vbi egroti curantur.
q ¶ Monasteriorũ. locus vbi monachi simul conuersantur. vt. s. de mona. §. hinc nos.
r ¶ Bephotrophiorũ. locus vbi infantes alũtur. Accur.
s ¶ Geronthocomiorũ. locus vbi pauperes et propter senectutem infirmi curantur.
t ¶ Et totius sacrati. i. rebꝰ cuiuslibet alterius loci sacri: vt ptochotrophiũ de quo habetur mentio. j. eo. §. nos igitur. et est locus in quo pauperes et infirmi hoĩes pascuntur. Item orphanotrophiũ. s. locus in quo orphani vtroq3 parẽte carẽtes pascunt. Itẽ assistertũ locus in quo femine debiliũ sustẽtatrices habitãt: et pbant he expositiones in nouellis eo. tit. Idem dicas in qualibet ecclesia seculari. vt. j. eo. §. nos igitur. et §. penul.

y ¶ Ciuiles annonas. s. redditus a fisco pcipiendos singulis annis. vt C. de sa. sanc. ec. l. puilegia. vel ab alia eccl'ia. vt. s. vt def. sit nu. cle. vel a puato. vt. s. tit. j. §. s3 neq3 effusas.
z ¶ Nã. interposito. sic. j. eo. §. nos igitur.
a ¶ Hec. scil3 hec tria. colonꝰ/ et mãcipiũ/ et ciuilis annona.
b ¶ Numerãda. licet non sint imobilia. Sed quid in actione competẽti eccl'ie p qualibet re: nũquid poterit cedi vel alienari? Rñ. nõ. vt. ff. de iure delib. l. ait p̃tor. §. q̃d sit. licet possit distingui vtrũ p mobili vel immobili re competeret. vt primo casu valeat: secundo non.
c ¶ Interminatur. i. interdicendo minatur.
d ¶ Hyconomo. Sed nunq̃d idẽ admittit ad vẽdicandũ q̃ alienauerit? Uidet q nõ: cũ nõ debeat cõ suũ factum venire. vt. ff. de adop. l. post mortẽ. et. ff. de ser. rusti. predi. l. p fundum. Ecõtra q sic: cum hoc factũ nullũ sit vt hic. et. C. de agri. et censi. l. quẽadmodũ. et. C. de libe. cau. l. j. quod vltimũ credo veriꝰ. nã et maritꝰ reuocat quod donauit vxori. vt. ff. de dona. inter vir. et vxo. l. si spõsus. §. fi. Sed nũq̃d hyconomus ipso iure erat priuatus ab administratione. quomodo ergo vẽdicat. vt. C. eo. l. iubemus. §. hyconomꝰ? Rñ. dic nõ ipso iure: sed p sentẽtiam priuandũ et ante sententiam reuocat cũ statum non mutauerit. sic. ff. de lega. iij. l. j. §. hi. Alij dicunt q ipso iure: et tunc dicas eum admitti ad vendicandũ post restitutionẽ in prelatura non prius. vt argu. insti. de suspec. tu. §. si quis.
e ¶ Tp̃is. a tp̃e vẽditionis donec redeat ad eccl'iam.
f ¶ Preciorũ. s. q̃ntum est cõtra ecclesiã: s3 cõtra hyconomũ h3. vt. j. e. §. si q̃s igit. q̃d miri: hoc iure cõi est. vt. C. de fur.

Differẽtia inter mancipium et colonũ.
Xenodochiũ
Nosochomium.
Bephotrophium.
ptochotrophiũ
Orphanotrophiũ.
Assisterium.

inciuilem rem. et. C. de rei ven. l. iij. ⁊ l. mācipiū.
a ¶ Ponat. s. lex leonis. vt. C. de sa. sanc. ec. l. iubemus. sic C. de legi. ⁊ consti. l. non dubium.
b ¶ Hec. s. statuta a leone.
c ¶ Preuaricātē. i. alienātē. et sic facit ɔ hanc legem.
d ¶ Lucratus. vt precium rei.

omnes donationes ⁊ ola que sunt de iurisditione voluntaria etiā si merū imperiū non habeāt. vt. j. de defen. ci. §. nulla. sed nōne tñ magistro census hec auctoritas datur vt. C. de testa. l. consulta. Rñ. illud in testamētis tātum dicit. Item in regia vrbe tantum: et in aliis locis obtinet qd dictum est.

ei qui tale aliqd accipe aut cōparare presumpserit: cū etiam hoc qdē qd ɔtra leges actū est ita ponat[a]: ac si neqȝ a principio gestum sit. Hyconomū vero hec[b] puaricātē[c] dare quidē de suo sctissime ecclesie iubet omne qcqd ex ea causa lucratus[d] est/aut sanctissimā ecclesiam dānificauit. Sup hoc autem etiā excludit[e] eum officio hyconomi: et dat[f] actionez sctissime ecclie nō ɔtra solos deo amabiles hyconomos: sȝ etiā cōtra successores eorum: siue ipsi[g] hoc alienauerint siue pro tpe deo amabilis episcopus[h] aut aliqs aliorum clericorum[i] vidētes[k] alienātem[l] taciturnitate degeneri[m] et sine libertate[n] passi sunt: ⁊ multo potius si cōsentiētes[o] et vidētes tale aliquid pmiserunt et non cām prohibuerūt. ¶ Ad hoc autē et tabellionē q talia cōfecit instrumēta ppetuo tradit[p] exilio: nullā ei clementiā neqȝ p reuersionē[q] participans[r]. ipsos[s] quoqȝ maxios iudices q ad hec accedūt ⁊ ministrant[t] talibꝰ causis[v] aut cōsist apud semetipos munimēta[x] p cōfirmatione taliū donationū aut alioꝝ actuū patiunt: ⁊ cingulo et dignitate ⁊ substātia interminat[y] excludere. Hoc igit[z] increpās vehemēter pmittit[a] rei ecclastice vsum aut q vocat vsufructꝰ sub certo quodā tēpore/aut etiā vsqȝ ad vitā pcipientis dare sanctissimā maiorem ecclesiā. sub hac tñ diffinitiōe/vt si is q hāc accepit munificētiā eiusdem qtitatis recōpēset rē sanctissime maiori ecclie sub pprietatis rōne/ex qua possit eūdē redditū sctissima eccla hre qtum ille ex vsu accepit post percipiētis vtiqȝ mortē aut diffinitum tempus: vsu[b] videlicet ⁊ vsufructu dato[c] ecclesiastice rei ad sanctissimā maiorē ecclesiā redeūte: ⁊ vsu donate rei[d] cū pprietate[e] sctissime ecclesie[f] faciendo. talē nāqȝ ɔtractū sine periculo[g] eē ponit lex[h]. ¶ Si vo minus fuerit qtū qd dat a sctissima ecclesia illud cōpensat ei: cuius mox qdē pcipiet[i] pprietatem. sperat autē ēt vsum accipe infirmū ɔtractū ⁊ pro nō facto[k] ponit. datqȝ licentiā vendicationis[l] vtpote circunuentione ɔtra ius sctissime ecclie facta. ¶ Lex[m] itaqȝ talia sub breuitate[n] decernit ⁊ mulctā imponit: ⁊ vsqȝ ad res sctissime ecclesie[o] stat solummodo: ⁊ omnē qdē perimit circūuētionem quā prediximꝰ: nō tñ retinere calliditatē postea insurgētiū[p]

e ¶ Excludit. scȝ per sententiam nō ipso iure. vt. s. proxi. diximus.
f ¶ Dat. scilicet lex leonis. Accur.
g ¶ Siue ipsi. scȝ hyconomi.
h ¶ Episcopus. scȝ alienauerit.
i ¶ Clericorū. s. alienauerit repente aut vidētes ⁊c.
k ¶ Videntes. scȝ hyconomi. et subaudi aut ⁊c.
l ¶ Alienantē. s. epm vel alium clericum.
m ¶ Degeneri. s. dederunt. nam genus clericorū audax debet esse: cuȝ defendat lege dei q dicit: nolite tangere christos meos. i. sacerdotes: vñ securi sunt ex hoc. sic insti. de re. diui. §. sancte. Ac.

Clerici defendūtur a lege dei

n ¶ Libertate. i. timidi erāt vt serui: nō audaces vt liberi.
o ¶ Consentientes. scilȝ expresse: vt differat a superiori responso.
p ¶ Tradet. scilȝ lex leonis.
q ¶ Reuersionez. sic et als tabellio qui i suo officio deliquit perpetuo illud prohibetur exercere. vt. C. de suscep. et archa. l. si aliqd lib. x. interdum ad tēpus. vt. C. de nume. et actu. l. iij. in fi. lib. xij. sic et in prelato. vt. s. proxi. sic ⁊ in tutore. vt insti. de suspec. tuto. per totum.

Tabellionis delinquētis pena.

r ¶ Participās. sed nūqd impator posset si meruerit in integrū hodie restituere? Videt q nō. vt. j. eo. §. quia vero verisimile. ibi oportebit eum ⁊c. sed tñ dico ɔ: cū leo non potuerit sequentibus imperatoribꝰ piudicare. vt. C. de legi. et cō sti. l. digna. et. ff. de nata. re. l. queris. dūmodo dixerit nō obstante lege leonis. vt. ff. de le. iij. l. si quis in prin.
s ¶ Ipsos qȝ. quasi dicat non solum minores et ordinarij: sed etiam maiores cum sint quattuor ordines: vt diximꝰ j. vt ab illust. et qui sū. e. sunt. §. j. apud quos possunt fieri

t ¶ Ministrant. s. auctoritatē suam qtū ē ad donationem que insinuationez desiderat: si maior est quingentorum solidorū. vt instit. de dona. §. alie. quātum vero ad alios contractus ministrant: id est ministerium prebēt: scilicet docendo fieri contractum. vt. j. e. §. hec igitur omnia.
v ¶ Causis. i. contractibus.
x ¶ Munimenta. id est instrumenta.
y ¶ Interminatur. s. lex leonis.
z ¶ Hoc igit. s. alienationes ecclsiasticarū imobilium rerū. vt. s. e. §. vult.
a ¶ Permittit. s. d. l. leonis. vt. C. de sacrosan. eccle. l. iubemus §. fi.
b ¶ In vsu. i. in concessione vsus: seu vsufructus.
c ¶ Dato. scȝ illi, cū q sic pmittit ecclesia. vt. j. e. si qs autem voluerit.
d ¶ Donate. i. recōpēsate ipi ecclesie.
e ¶ Cū proprietate. quā a principio dȝ habere ecclesia. vt in fi. huius. §.
f ¶ Ecclesie. s. remanente.
g ¶ Periculo. s. penarum predictarum.
h ¶ Lex. scȝ leonis.
i ¶ Percipiet. s. ecclesia.
k ¶ Pro nō facto. qtū est de iure. vt. C. de legi. et cō. l. nō dubiū. sed factū ipsum p infecto haberi nō pōt. vt. j. de eq. do. §. que igit. col. vij. et. ff. de cap. l. in bello. §. facte. et. ff. de acqui. pos. l. j. §. adipiscimur.

Factum p infecto haberi nō potest.

l ¶ Vēdicatiōis. s. hyconomo p tpe. vt. s. e. §. vult.
m ¶ Lex. scȝ leonis.
n ¶ Breuitate. nō q ipsa breuiter dicat: sed quia non breuiter eam retulimus.
o ¶ Ecclesie. s. ɔstātinopolitane. vt in pn. sui patet.
p ¶ Insurgētiū. s. hoim cōtra eā vel in fraudē eius.

valuit[a]. Quidā[b] eñ dudū hoc qđ vocat̃ colonariū ius (colonariū ius ē: veluti si domū valentē centū solidos ꝛ p̄stantē pēsionē solidos decē accipiat q̇s ab ecclesia et det p ea solidos cētū seu ampli⁹ aut certe min⁹ ꝛ q̃si iā de ppria[c] aggrauet se dare singulis annis q̃si pēsiōis noie solidos tres: iste[d] aūt appellat̃ paricos[e]: sed ipsam domū sub tā parua pēsione in ppetuū ꝛ ipse ꝛ heredes ei⁹ possidebāt) adinueniētes: neqꝫ nr̃is legibus neqꝫ alie[f] cuiusdā oim[g] notā circūuētionē non paruā meditati sunt/ ꝯ legē ppetuas pene[h] cogitantes alienatiōes. qđ nos[i] decetero agi phibemus: et p eoipso cō scripsim⁹[k] legē[l]. dudū[m] aūt ꝛ ad emphiteosim respexerunt[n] ꝛ iminuerūt[o] plurimā q̄ttitatē veri redditus illi q̇ emphiteosim accipiūt: p̄stātes[p] his q̇ p reb⁹ q̇dē sctissime maioris ecclesie p̄sidebāt. ideoqꝫ nos in quadā ꝯstōnū[q] nr̃aꝝ diffinim⁹ q̇dē vsqꝫ ad psonas tres emphiteosim fieri accipientis et duorū successoꝝ alioꝝ. hoc ēt sup reb⁹ sctissime maioris ecclesie fieri pmittentes: non autē vltra sextam partē releuari emphiteosim pcipiētibus propter fortuitos casus[r] sancientes. Qꝛ vo[s] didicim⁹ sic effuse et impie ab aliq̇bus fieri documēta: vt neqꝫ sexta relinquat̃ sanctissime ecclesie ps/ reliq̇s oibus emphiteosim accipiētibus donatis. ¶ Anastasius[t] aūt pie memorie gesta[v] munimētorū ꝯstituēs[x] fieri sup alienatiōib⁹ sic vbi etiā hui⁹[y] rei[z] fieret[a] tps/ ꝛ emphiteosim statuēs sine gestis quidē vsqꝫ ad solā vitā accipiētis emphiteosim: cū gestis autē in ppetuū eā extēdēs[b]: neqꝫ pfectā fecit neqꝫ[c] vtilē legē: et vndiqꝫ impfectā vsqꝫ ad solā diocesim patriarchice sedis huius felicissime ciuitatꝫ (sicut p̄dixim⁹[d]) legislationem statuens.

¶ Nulla ecclesia vbicūqꝫ sita vel aliq̇d monasteriū vel assisteriū vel quis alius piꝰ loc⁹ rē immobilē alienare potest nec specialiter pignori obligare. Ang.

¶ Nos[e] igit̃ (iā eñ[f] ad legem veniēdū eē facim⁹[f]) neqꝫ sctissimā hui⁹ felicissime[h] ciuitatis maiorē eccl̃iaꝫ[i]: neqꝫ sub ea cōstitutas eccl̃ias q̃rū ipsa p̄rogationē[k] suscepit (sicut eā anastasi⁹ pie memorie iterp̄tat⁹[l] ē) neqꝫ alias oēs eccl̃ias i hac felicissima existētes[m] ciuitate aut circa eius ꝯfinia: neqꝫ sub p̄triarchica sede h⁹ felicissime ciuitatis ꝯstitutas q̃rū metropolitas[n] ip̄e[o] ordiat: neqꝫ aliū vllū vndiqꝫ/ neqꝫ patriarchā/ neqꝫ episcopū. dicim⁹ autē et eos q̇ in oriēte ꝛ q̇ in illirico/ in sup ꝛ i egypto ꝛ i liconia atqꝫ in licia: et eos q̇ in affricana p

a ¶ Ualuit. cum diuinare non potuit. vt. ff. man. l. si fideiussor. in prin. ꝛ ideo non peccauit lex leonis. vt. ff. de testa. l. iubemus. in fi.
b ¶ Quidam. sic ꝯstrue. quidā. s. hoies dudū hoc quod vocatur colonarium ius adinueniētes: colonarium ius dico neqꝫ nostris legibus neqꝫ ꝛc. et procedit vsqꝫ ad ver. illum qđ nos ꝛc. et postea accipe colonarium ius est ꝛc. qꝛ interpositio est.
c ¶ De propria. s. domo.
d ¶ Iste. scilꝫ qui sic accipit.
e ¶ Paricos. id est pensionator. a pariare qđ est soluere. vt. ff. de statu libe. l. ātepe. §. pe. et. §. fi. vl' dicitur a pari: qꝛ dño p omnia fere par est.
f ¶ Alie. s. legi.
g ¶ Omniū. vel imperatorum: vel iuriscōsultorum.
h ¶ Pene. hoc iō quia pensionē aliquam percipit.
i ¶ Qđ nos. scilꝫ hmōi contractū.
k ¶ Conscripsimus. sed p cōsuetudinem derogatur huic. §. et fit ēphiteosis per hūc. §.
l ¶ Legē. s. istam
m ¶ Dudum. et h et superior articulus in lege adijcitur leonis: quia ibi non sunt.
n ¶ Respexerunt. scꝫ hyconomi cum hoies ad maliciaꝫ deduti nihil est qđ non inueniāt. vt. j. vt hi q̇ ob. habere perhi. res mino. j. rñ. col. v.
o ¶ Imminuert. scꝫ p̄statiōes hyconomi vt seq̄t. Azo.
p ¶ Prestantes. i. dantes hyconomi in emphiteosim.
q ¶ Constitutionum. quas non habemus.
r ¶ Casus. qui imminēt emphiteote: nisi sit totius rei interitus. vt insti. loca. §. adeo. quod non est im simplici colono. vt. ff. loca. l. si fundum.
s ¶ Uero. pro certe.
t ¶ Anastasius. s. loquens in eodem casu in quo superior. § scilicet in emphiteosi.
v ¶ Gesta. i. vt ea que gerunt̃ ex hoc cōtractu emphiteotico in munimentis fiant. i. in scripturis: sic accipitur. ff. de proba. l. census.
x ¶ Constituens. s. in lege quam habuimus in memoria. s. eo. §. ab anastasio. et in fi. huius. §.
y ¶ Huius. scilicet ecclesie.
z ¶ Rei. scꝫ ecclesiastice.
a ¶ Fieret. scꝫ emphiteoticus cōtractus. Accur.
b ¶ Extēdens. scꝫ anastasius.
c ¶ Neqꝫ vtilem. et ideo corrigitur. j. eođ. §. sinimus. in fine. §.
d ¶ Prediximus. s. eo. §. j.
e ¶ Nos igitur. quia legeꝫ leonis iam breuiter retulim⁹ ꝛ duos casus superuenientes determinauimus. vt s. eo. §. vult. et. §. lex. et. §. dudū. igitur ad legē veniamus quam facere proposuimus. vt. s. eo. j. rñ.
f ¶ Iam enim. interpositio est hic versi. sic. j. eo. §. vt autem. ibi: quod eñ ꝛc. Accur.
g ¶ Sancimus. ex hoc. §. et. §. seq. et. §. sinim⁹. ibi qđ actō ꝛc. ꝛ. j. de alie. et emphi. §. ꝛ hoc. et super ipsis collige quod est. C. de sacrosanc. ec. aut. hoc ius. in princi. Accur.
h ¶ Felicissime. scꝫ constantinopolitane: vbi hec lex fiebat: sed qualiter ibi fiebat cū in veteri roma habeat fieri. vt. j. vt ec. ro. co. iſ. in p̄n. Rñ. illud fuit añ tpa cōstantini. vt dixim⁹ s. quomodo opor. epiſ. in prin. et. §. si vero metropolita.
i ¶ Ecclesiā. subaudi habere licētiam. vt in fi. huius. §. ꝛ sic ad inferiora semper repete illud. Azo.
k ¶ Prerogationē. i. dispendia.
l ¶ Interpretatus. vt. s. eo. §. j.
m ¶ Existentes. vt sancte marie et sancte theodore: ꝛ aliarum. vt. s. vt deter. sit nume. in medio ti.
n ¶ Metropolitas. i. archiepiscopos.
o ¶ Ipse. scꝫ patriarcha.

uincia sunt cõplexiue[a] dicĩ dũ ꝑ oẽs q̃cũq; nr̃e sũt terre: nec nõ in occidẽte sunt deo amabiles ep̃os ab ip̃a seniori roma vsq; ad oceanũ cõsistentium sctissimarũ orthodoxaꝝ ecclesiarũ neq; aliqđ xenodochiũ[b] aut ꝓchotrophium: aut nosochomiũ: aut orphanotrophiũ aut bephotrophiũ: aut geronthocomiũ: aut monasteriũ virorũ vel mulierũ: abbatem vel abbatissam: aut quẽlibet oĩno p̃sidẽtẽ venerabilib⁹ collegijs licentiã hr̃e alienare rẽ imobilẽ: aut in domib⁹/ aut in agris aut in hortis aut oĩno ĩ hmõi[c] neq; rusticũ mãcipiũ: neq; ciuilẽ ãnonã: nec ꝑ specialis[d] pignoris occasionẽ tradere[e] creditorib⁹. ¶ Alienationis[f] autẽ nomen gñalius ideo posuimus: vt ꝓhibeam us ꝛ vẽditionẽ ꝛ donationẽ ꝛ cõmunionẽ et in ꝑpetuũ[g] extẽsam emphiteosim q̃ nõ ꝓcul[h] ab alienatione ꝯsistit. s; cẽs vbiq; sacerdotes ab hmõi alienatiõe prohibem⁹: subditos penis q̃bus leonis pie memorie vsa est cõstitutio[i]. Illã[k] nãq; ꝑ oĩa valere et ratam esse sancimus. propterea[l] hãc ꝓposuim⁹ ꝛ ꝓtulimus ꝛ nõ paterna voce[m] legẽ ꝯscripsim⁹: s; hac cõi et greca vt oĩbus sit nota ꝓpter facilẽ interp̃tationẽ. Qđ itaq;[n] iam p̃terijt relinq̃mus: nã tãta documẽta[o] tp̃e lõgo facta nũc cõmouere multe erit tergiuersationis[p]. Quaprop̄ q̃ vsq; huc hacten⁹ extant ꝓpriũ habeãt scema[q]: decetero aũt omnem alienationẽ interdicimus p̃dictas[r] eis penas imponẽtes.

¶ Exceptio confirmat regulam in non exceptis. Barto.

¶ Ut autem lex ad[s] humane nature varietatẽ ꝛ quod[t] semper venit moderata ꝑ oĩa immota permaneat (quid[v] enim erit stabile inter homĩes[x] et ita imobile vt nulla patiat mutationẽ: cũ oĩs noster status sub ꝑpetuo motu cõsistat) necessariũ existimauim⁹ quasdam ex

Ecclia q̃ et qñ possit alienare.

a ¶ Complexiue.i.generaliter sancimus.
b ¶ Xenodochiũ. hec ṽba expone vt.s̄.e.§.hec igitur.
c ¶ hmõi.s.imobile. nisi in casib⁹ sex. vt propter debitum q̄ al's solui nõ valet. vt.ĩ.de ali.et emphi.§.et hoc etiam in super. Item in emphiteosi.vt.ĩ.e.§.emphiteosis.et.§.se.et.ĩ.de ali.et emphi.§.licentiam. Itẽ ꝑmutat cũ alia ecclesia.vt.ĩ.consti.q̃ ex ascrip.§.fi. Itẽ cũ ꝑncipe. vt.ĩ.eo.§.finim⁹. Itẽ ꝓpt on⁹ fiscale. vt.ĩ.de ec.re. imo ali.§.sãcimus igit. Itẽ in redemptiõe captiuorũ. vt.ĩ.de ali.et emphi.§.sanctissimarũ ꝓo. Sed eẽ ecclia in q̃nq; casibus oĩno ꝓhibetur ẽt in his casib⁹ vt notauim⁹.ĩ.de ali.et emphi.§.ea.col.ix. S; q̃d de mobilibus? R̃n. p̃nt alienari cũ nõ inueniꝫ ꝓhibitũ. vt.ff.ex q̃.cau.ma.necnon.§.sed qđ. nisi sint sacra circa altare necessaria.q̃ alienari non p̃nt. vt in sti.de re.di.§.nulli⁹.et.C.de sa.sanc.ec.l.sancimus. nisi ꝓpt captiuorũ redemptionẽ.vt.ĩ.de ali.et emphi.§.de sacris.et.§.si vero p̃ter. Itẽ que sunt superflua: ꝛ tũc etiã ꝓpter debitũ nõ solũ ꝓpter redemptionẽ captiuorũ.vt.ĩ.de ali.et emphi.§.si vero sunt plura.
d ¶ Specialis. h̃ no.ꝙ vbicũq; dr̃ in hac ꝯstitutione de ꝓhibitione sp̃alis pignoris illud sit correctũ per.l.ĩ. de ali.et emphi.§.hoc etiã. Uel dic illud sp̃ale cã necessitatis propter quã cessat oĩs lex.vt.ff.de offi.ꝓcon.l.j.generalis aũt obligatio permittitur.vt.ĩ.eo.§.si enim.
e ¶ Tradere credi. s; nũq̃d sine traditione sp̃ale pignus facere poterit.ff.de pig.act.l.j. Uideꝫ ꝙ sic: vt hic.et.ĩ.eo.si aũt creditor.nã ibi dicit accipe.et.§.si em̃.in fi.et.§.finim⁹.ibi sed neq; dationẽ ꝛc. sed his legib⁹ large ponitur verbũ dare.sic.ff.de pigno.act.l.si conuenerit.§.si quis.quare dicas ꝙ nec sic fieri põt obli. per istã cõsti.vt.s̄.j.r̃n. sed generalis obligatio fieri potest.s. sine traditione: cum dicat in rubri.hypotheca.vt.ff.de pig.act.l.si rem.§.proprie.sed que est ratio? R̃n. quia plus iuris constituitur creditori ꝑ speciale pignus q̃; per generale: cum mancipia generaliter obligata manumittam⁹: non si specialiter. vt.ff.de manumis.l.iij.et.C.de ser.pig.da.ma.l.iij.
f ¶ Alienationis.vt.C.de re ali.l.fi.sic.ff.de statulibe.l.statuliberi.§.fi.
g ¶ Et in ꝑpetuum. hic no.ꝙ vbicũq; in hac constitutione fit mentio de perpetua emphiteosi prohibenda: illud corrigiꝫ.vt.ĩ.de alie.et emphi.§.licentiam. Uel dic ibi conceditur in ꝑpetuũ.i.q̃diu redditus prestetur: et ita hic.et insti.loca.§.adeo. Uel dic fieri in ꝑpetuũ.i.in tertiam generationem.vt.ĩ.eo.§.emphiteosim. prima verior.
h ¶ Non procul.i.non multum.
i ¶ Cõstitutio. vt.s̄.eo.§.vult enim.
k ¶ Illã.scz legẽ leonis. Accur.
l ¶ Propterea.scz vt ꝓhiberem⁹ omnes sacerdotes vt dixerat: non vt cõfirmaret.s.legẽ leonis: q: et sine hac erat confirmata.s̄.e.et sic nõ refertur ad proximum dictum.
m ¶ Uoce.scz latina. s; in greca q̃ est magis cõmunis: vt hic dicitur. nam grecã sciunt greci. Itẽ latinos oportet scire ꝓpter interpretationẽ et translationem: vt patet per multas leges trãslatas. vt.ff.de excu.tu.ꝛ de iudi.l.ps.et finiũ reg.l.fi.et alie infinite. sed ecõtra linguã nostram greci vilipendũt nec eã sciꝛ revolunt: vñ tantũ nobis est cõis. preterea vt legitur in diuinis quãdo hebraica lingua trãsferebaꝫ in latinã prius in grecã trãsferebaꝫ: vt facilius ex ea sumereꝫ in latina: sicut et de obligatione iurisgentium que tollitur per acceptilationẽ per quoddam medium.vt insti.qui.mo.tol.obli.§.ij. Et no.ꝙ hec lex sic loquitur hic ac si adhuc non esset translata in latinum: et facit imperator mentionem translationis: vel ideo est cõmunis: quia fiebat constantinopoli.

Greca lingua an sit elegãs

n ¶ Itaq;. inceptiue non illatiue ponitur.
o ¶ Documenta.i.instrumenta facta de alienatiõib⁹ rerum ecclesiasticarum.
p ¶ Tergiuersationis. sic.C.de testa.l.iubemus.§.pe. sic.ĩ.e.§.fi.et.C.de cadu.tol.§.fi.sic.ĩ.de referen.§.fi.col.iij.sic C.de legi.et consti.l.leges.
q ¶ Scema.i.ordinem vel figuram fm̃ Al.
r ¶ Predictas.s̄.§.vlti. Azo.
s ¶ Ut autem lex ad.i.contra.
t ¶ Quod.id est varietas.
v ¶ Quid enim.isti tres versus sunt interpositio vsq; illuc.necessarium ꝛc.
x ¶ Inter homines. vñ dicit iustus septies in die cadit. sic.C.de vete.iur.enu.l.j.§.sed q:.sic.ĩ.de consan.et vte.fra. in prin.col.vj. aliud est in diuina natura.vt insti.de insti.ꝛ iur.j.r̃n.et de iure natu.§.sed naturalia.

Iustus septies in die peccat

a ¶ In auxilio. immo videtur ad destructionem. nam falsa efficitur lex. vt. ff. de re. cato. l. j. ita et vitiosa. vt. ff. de regu. iur. l. j. in fine. contra. sed illud est quo ad exceptionem que remota est a regula. sed ipsa lex vel regula firmatur que remanet: vt hic dicitur.

blica: vt. j. eo. § quia vero verisimile. et sic de iure communi videtur fieri hec donatio. Accursius.
p ¶ President. vt prelati.
q ¶ Litteris. vt tabelliones et iudices. vt. s. eo. § ad hec. et § aliquid.

ceptiões dare legi cum multis vigilijs et subtilitate adinuentas: vt eas habens in auxilio[a] lex nequaqꝫ moueatur[b].

¶ Principi permutare licet cū ecclesia pro re meliori vel equali: vtilitate reipublice exigente et pragmatica forma precedēte: omni alia alienatione prohibita. hoc dicit Barto.

¶ Sinim[c] igit imperio si qua cōis cōmoditas est et ad vtilitatē reipu.[d] cā respiciēs ꝛ possessionē exigens talē[e] alicuius immobilis rei qlē pposuimus: hoc ei a sanctissimis ecclesijs ꝛ reliqs venerabilib⁹ domibus ꝛ collegijs ꝑcipere licere/ vndiqꝫ sacris domib⁹ indēnitate[f] seruata: ꝛ recōpēsanda re eis ab eo[g] q ꝑcepit equa aut etiā maiore qꝫ data est. Quid[h] em causetur impator ne meliora det cui plurima dedit de⁹ habere ꝛ multorū dn̄m esse ꝛ facile dare: ꝛ maxime in sctissimis ecclesijs in qbus optima mēsura est donatarū eis rerū imensitas[i]: vñ si qd tale fiat ꝛ pragmatica[k] ꝓcesserit forma[l] ꝑcipiēs[m] impio[n] dare aliqd taliū rerū: ꝛ recōpensauerit mox rē meliorē ꝛ vberiorē ꝛ vtiliorē: sit ea ꝑmutatio firma[o] ꝛ hi q ꝓsidēt[p] domib⁹ quarū est qd alienat ꝛ qui talib⁹ administrāt litterꝫ[q] sine querela vndiqꝫ sint nullam metuentes penarū q a leone pie memorie intermi-nant ꝛ a nobis firmate[r] sunt: cū nec vtiqꝫ multū[s] differāt ab alterutro sacerdotiū ꝛ imperiū: ꝛ res sacre a cōib⁹ ꝛ publicis: qñ[t] ois sctissimis ecclesijs abūdātia ꝛ stat⁹ ex impalib⁹ munificētijs ꝑpetuo ꝓbeat alterutrꝫ. itaqꝫ compēsantes[v] q decēt nō ab aliqb⁹ iure culpabunt. Aliā vero[x] oēm siue ad imperiū ipm siue ad aliā quācūqꝫ ꝑsonā factā siue vēditionem/ siue donationē/ siue ꝑmutationē/ siue emphiteosim perpetuā[y] oīno perimim⁹: sꝫ neqꝫ dationē cuiusdā pignoris[z] in re immobili factaꝫ occasione mutuoꝝ fieri sinim⁹. Et hec valere volum⁹ in omni ecclesia oīqꝫ monasterio et nosochomio et xenodochio ꝛ bephotrophio ꝛ assisterio ꝛ gerōthoconio et in omni absolute collegio qd actio pia[a] cōstituit: nullo penitus horū[b] aliqd accipere ab eis[c] valēte. vñ neqꝫ cōstitutiōe[d] anastasij diue memorie vlteri⁹ op⁹ erit/ neqꝫ ꝓm illā faciendi decreti memorate obseruationis. ipsa em et rei principia[e] perimentes ꝛ prohibentes quod fit/ nequaqꝫ perscrutatiōe deinceps indigebimus.

¶ Ecclesiarꝫ ꝛ locorꝫ venerabilium res in emphiteosim dari possūt in ꝑsonā accipiētis ꝛ duorꝫ successorꝫ videlicet filiorꝫ ꝛ nepotū ꝛ viri et vxoris [illegible] [illegible] h. d. B.

b ¶ Moueat. sic. j. eo. § quia vero. ibi oportebit ꝛc.
c ¶ Sinim⁹ igit. id est permittim⁹: quia exceptiones facim⁹ a lege que ꝓhibet alienationem rerum ecclesiasticarum. ergo hec est prima per legem istam.
d ¶ Reipu. quia publica vtilitas ē preferenda priuate. vt hic. ꝛ. ff. ꝓ socio. l. actiōe. ꝛ. l. labeo. et. C. de cadu. tol. § pe. ꝛ. j. vt omnes obe. iu. ꝓuin. § arripiat. col. v.
e ¶ Talem. scilꝫ ecclesie alicuius.
f ¶ Indēnitate seruata. sic. j. constitutio q ex ascript. et ali. § fina.
g ¶ Ab eo. imperatore.
h ¶ Quid. q. d. bene debet dare etiā maiorem rem.
i ¶ Immēsitas. s. vt deter. sit nūe. cleri. § j. cōtra. Solu. vt ibi.
k ¶ Pragmatica scriptura facta cū consilio procerum
l ¶ Forma. scilicet pragmatica.
m ¶ Precipiens. scilicet ecclesie.
n ¶ Imperio. id est imperatori.
o ¶ Firma. nūqd ergo sicut a priuato in ecclesia fieri pōt immensa donatio sine insinuatione? quidam dicunt ꝙ sic: vt hic. et. C. de sacrosan. eccle. illud. nos contra. cum enim non inueniamus expressum hic vel alibi/ stabit in suo statu: vt vltra quingentos solidos fiat insinuatio. vt institu. de dona. § et cum retro. et. C. de dona. l. penulti. in fi. quod enim non mutatur veteri iuri relinquitur. vt. C. de appellatio. precipimus. § fina. in fi. et. C. de testa. l. sancimus. et quod hic dicitur: est speciale in principe. vt argu. s. eo. § j. respon. et. s. quomodo opor. episco. § j. respō. vel dici potest hic non dici ꝙ imperator donet sine insinuatione: immo fieri videtur ex quo fit pragmatica forma que est scriptura pu-

Antiq iuri relinquit qd non mutat.

r ¶ Firmate. vt. s. eo. alienationis ibi. illa ꝛc.
s ¶ Nec multū. differunt enim in vsuca. triennij: qa res fiscales nō vsucapiuntur. vt insti tu. de vsuca. § res fiscales. sed res ecclesie sic. vt. j. hec cōsti. inno. ꝛc. col. vj. ꝓm Al. sed non valet: quia hec cōstitutio non cogitauit de illa inferiori. sed differunt qꝛ vnū sacris/ alterū humanis presidet. vt. s. quomo. opor. epi. § j. respō. similitudinē autem habēt. nam vtriusqꝫ res iure isto adhuc. c. annis ꝓscribuntur vt hic. ꝛ. C. de sa. san. ec. l. fi. licet post hanc legē sit correctum quo ad ecclesiam. vt. j. de ec. ti. § pro temporalibus.
t ¶ Quando. pro quia.
v ¶ Compēsantes. scilicet ecclesia ꝛ imperator.
x ¶ Aliā vero. qꝫ supradictā permutationē in qua tria fuerūt necessaria: ꝛ ꝙ seruaret illesa ecclesia: et ꝙ esset publica vtilitas: ꝛ fieret pragmatica forma. vt. s. proxi.
y ¶ Perpetuam. j. de ali. et emphi. § licentiam. contra. Solu. vt dixi. s. eo. § alienationis.
z ¶ Cuiusdam pignoris. j. de alie. et emphit. § hoc etiam insuper. in prin. colla. ix. contra. Solu. vt diximus. s. eo. § nos igitur. in fine. Accursius.
a ¶ Actio pia. id est intentio. vel dic. i. actus pius.
b ¶ Horū. s. emptorū ab ecclesia vel donatarioꝝ ꝛ similiū.
c ¶ Ab eis. scilicet locis venerabilibus.
d ¶ Constitutione. cuius memoriam fecit. s. eo. § ab anastasio. et § anastasius.
e ¶ Principia. sic. ff. de aqua plu. arcē. l. sed interdum. sic ff. quod vi aut clam. l. nam origo.

Filijs dant̄ q̄ nō dant̄ ex̄neis

a ¶ Duob⁹.imo in perpetuū.ſʒ dic vt.ꝭ.eo.§.alienatiōis.
b ¶ Filijs.no.filijs dari q̄dā que nō dant̄ extraneis heredibus.Sic in ꝑuilegio hypothecarū qñ ſuccedūt matri. vt C.qui po.in pig.l.fi. ſic in ꝑuilegijs ne dānet vir inſolidū. vt.ff.ſo.ma.l.maritum.ꝛ.l.etiā.ſic.ff.ad trebel.l.ex facto.§. fi.ſic.C.de inof.te. l.ſcimus.in fi.l.
c ¶ Aliter.ꝙ nūc diximus.
d ¶ Sub nulla.i. non ſub vlla: qꝛ nichil dixit de hoc. vel dic ꝙ eoipō ꝙ generaliter alienare prohibuit:ꝙ et hanc prohibuit.ſ. emphiteoſim.
e ¶ Conſtitutione.de qua memoriam habuimus ꝭ.e.§.dudum.
f ¶ Rei.i.mercedis. ſ.que pōt haberi ex re ſi locaretur annuatim.
g ¶ Tanta. forte qñ res venit ad eccleſiam reddebat ſingulis ānis.x.et nūc tātūdē reddit
h ¶ Dixim⁹. ꝭ.e.§.dudū.ꝛ.§.pxi.
i ¶ Sextam. ad plus.
k ¶ Partē. accipe ꝓbū.j.cōcedim⁹ id eſt remittimus.
l ¶ Imputandā id eſt ɔpēſandā cū ſcrupuloſitate. nā qꝛ interdū emphiteota dānuʒ ſentit vel ꝑpter tēpeſtatē.vt.ff.loca.ex cōducto.§.j. vel ꝑpt rei interitū ꝑticularem.vt.C.de iu. emphi. l.j. dꝫ fieri q̄dā ɔpēſatio:vt h̄ et.ꝭ.eo.§.dudum.

¶ Emphiteoſim autem ſiue in ſanctiſſima maiore eccleſia/ſiue in oībus reliquis adorādis domib⁹ fieri ſinimus ꝛ in accipiētis ꝑſona ꝛ in duobus[a] eiuſdē ꝑſone heredibus: deinceps filijs[b] tm̄ ſolis maſculis aut feminis aut nepotibus vtriuſq; nature aut vxore aut viro: ſi h̄ videlicet de vxore aut viro expreſſim nominet̄. alioquin non tranſire ad aliquē alterū heredē:ſed vſq; ad ſolā vitā percipientiū ſtādū: niſi filios aut nepotes habuerit. aliter[c] aūt penit⁹ emphiteoſim agi eccleſiaſtice cuiuſdam aut pthochij rei immobilis aut mancipij ruſtici et ciuilis annone nullo permittim⁹ modo: neq; qđ fit habere aliqđ penitus robur ſinimus.

¶ Eccleſiarū res pēſionē eandem reddētes in emphiteoſim dari poſſunt p eadem pēſione quāta ab initio fuit ſtatuta. diminuta ad plus in ſextā partē penſione vero ob cladē minuta pro extante penſione in emphiteoſim dari debent. et ſi res ſit precioſa paruā aut nullam reddēs penſionē: tc ſubtiliter eſtimata penſio ɔſtitui dʒ q in .xx. annis faciat eſtimationē. Bar.

¶ Quia vero leonis q̄dem pie memorie conſtitutio ſub nulla[d] penitus diminutione dare rem eccleſiaſticā ſanciuit: nos autē in alia cōſtitutiōe[e] a nobis ſcripta ſextā accipi ſolū ſup ēphiteoſim ſancimus. hm̄ōi quendā diminutionis rei[f] damus ordinē: vt querat̄ cū omni veritate ꝛ ſubtilitate penſio eoꝝ que dant̄ tāta[g] quāta ab initio fuit qñ ad ſanctiſſimam venit eccleſiam: et detur emphiteoſis talibus perſonis quales dudū diximus[h]. tunc enim ſextā[i] ei partē[k] cū ſcrupuloſitate imputandā[l] cōcedimus. Si vero minui cōtigerit per quādā cladem[m] penſionē:aut[n] in toto/tunc conſtantē penſitationem accipiat[o] q̄ emphiteoſim ſubire vult:aut nec accipiat penitus:cū liceat[p] conducere potius ꝙ tales diminutiones in emphiteoſim celebrare. ¶ Si vero alicuius eccleſiaſtici predij ſuburbani emphiteoſis detur: qualia pluri ma maxime in hac nouimus feliciſſima cōſiſtere ciuitate: multo quidem digna ꝑcio[r]/paruas vero reddētia penſitationes[ſ]/ aut nichil penſionum omnino: nō ex redditibus[t] metiri emphiteoſim: ſʒ eſtimari ſuburbanū ſubtiliter[v] et reputari ex precio collecto redditus poſſibiles in xx.an.cōputari[x].et in redditib⁹

et.C.de le.ꝛ cō.l.quod fauore. In tertio qñ eſt minoris nūc ꝙ qñ ꝑuenit ad eccleſiā: puta in dimidiam vel circa:idem tūc accipiat pro ea penſione q̄ nūc eſt: aut dimittat vt hic. vbi aūt parū minus vel etiā parū plus eſſet:tūc credo idē quod in pꝛimo caſu.nā ꝑpter minimā rē a iure nō recedo. vt.ff.de in inte.reſti. l.ſcio. In q̄rto ſcʒ qñ fere nullius eſt : vt q̄a ruinoſa eſſet: tūc aut ſolue re vult ſtati:et tūc fit diminutio i tertiā ꝑtē ab ea penſione q̄ poterat colligi adhuc re exiſtente in ſuo ſtatu: aut vult ſoluere demum re refecta:et tūc nulla fit diminutio ꝑſentis mercedis:imo medietatē ei⁹ pēſionis q̄ adijciet̄ ex rei edificatione dʒ adijcere.vt.j.de ali.ꝛ emphi.§.ſi ꝓo q̄dā. et §.q̄dā. Sed q̄daʒ dixerūt non eſſe,faciendā differentiā iter dicta duo modo capitula: cū in eodem caſu intelligerēt qđ hic dꝛ. vt.j.đ ali.ꝛ emphi.§. ſi ꝓo q̄dā. ꝛ illū.§. hūc ſupplere dixerunt:qđ nō credo. In q̄nto caſu dico ꝙ ꝑut pōt q̄licūq; pēſiōe dʒ locare. ſ. in emphiteo. hyconom⁹.vt.j.de alie. et emphi.§.j. in fi. Addo ēt ſextū mēbrū qñ tāte eſt nūc quāte pri⁹:ſed parū eſt reſpectu eſtimatiōis rei vt turris: et tūc dic vt.j. eo.§.fi.ꝛ hec oīa eſtimantur per architectos.vt.j.eo.§.quod autem. Accur.

m ¶ Cladem.qꝛ fundus pro parte caſmate periñt.vt.ff.de mino.l.verum.§.pe. vel qꝛ arbores ſunt vento dirute: vel domus exuſta.vt inſti.de contrahen.emp.§.cum autem.
n ¶ Aut.hoc eſt de reſponſione.
o ¶ Accipiat.vt ſi noīe penſionis reddant̄.v.ꝛ nūc.v.reddat ꝛ nō minus:immo potius dimittat vt ſequit̄.Et vt hec plene intelligant̄: diſtingue aut res q̄ dat̄ in emphiteo. eſt tante penſionis quāte erat tūc cū ad eccleſiam ꝑuenit:aut maioris/aut minoris/aut fere nullius/aut prorſus nullius Primo caſu fit diminutio in.vj.partem.vt.ꝭ.e.§.dudum.ꝛ ꝭ.proxi.§.ꝛ.j.de alie.ꝛ emphi.§.j.in ꝑn.ꝛ.§.quecūq;.col.ix. In ſecūdo fit diminutio ſilr vtputa in.vj.ꝑtē:ſed habet̄ reſpectus qñ ad eccleſiā ꝑuenit: ne qđ fauore eius inductuʒ eſt ɔtra eā interpretemur.vt.ff.de legi.ꝛ ſenatuſcō.l.nulla.
p ¶ Cum liceat.i. magis licitū eſt ſic locare ad annos ꝙ penſionē diminuere:lʒ ſit ſecurius.lʒ ecōtra qñq; fit:qꝛ melius eſt ꝛc.vt.j.de tab.ꝛ vt protho.di.§.nos autem.in fi.
q ¶ Conducere.id eſt locare.
r ¶ Digna precio.ſcilicet predia.
ſ ¶ Penſitationes.vt ſunt turres.
t ¶ Ex redditibus.licet hoc fiat alꝰs.vt.ꝭ.§.proxi.
v ¶ Subtiliter.per architectos.vt.j.eo.§.quod autem.
x ¶ Computari.quaſi dicat talis detur penſio que collata vſq; ad.xx.annos contineat penſionem vel eſtimationē rei. ſic et econtra in venditione rei eccleſiaſtice quandoq; ſumitur precium ex penſione.vt.j.de alie.ꝛ emphiteo.§.ex hoc autem concedimus.Accurſius.

a ¶ Prediximus. vt. s. eo. §. emphiteosim.
b ¶ Facienda. ime ppetuo: sz dic vt. s. eo. §. alienationis.
c ¶ Canonem. i. solitam mercedem.
d ¶ Hoc enim. interpositio vsqz illuc fient.
e ¶ Biennium. nā in priuata emphiteosi per triennium expectatur. vt. C. de iure emphi. l. ij. §. fi. sed in ecclesiastica biennium. vt h. et i. de ali. et emphi. §. sibo qs. Sed in simplici colono in distincte biēnium expectatur. vt. ff. loca. et cōduc. q̄ro. §. inter locatorē. et. l. cū dn̄s horreorū.
f ¶ Ad casum. i. ad remissionem.
g ¶ Defendere. scz vendicādo vel ↄdicēdo ex. l. ista.
h ¶ Meliorationū. q̄ grece emponemata dicunt. vt C. de iur. emphi. l. ij. ꝛ inde dicit emphiteosis. i. contractꝰ meliorationis.
i ¶ Fecerit. scilz dolo vel culpa lata vel leui: que veniūt in oībꝰ ↄctibꝰ que gratia vtriusqz partis fiūt. vt. ff. de regu. iu. l. contractus. et. ff. cōmo. l. si vt certo. §. necesse. ad instar enim fructuarij bona fide vtetur. vt. ff. vsu fru. quēad. ca. l. s.
k ¶ Predium. s. rusticum.
l ¶ Ac restōnem. id est diligentem restitutionem.
m ¶ Omnes redditus. ratione p̄teriti tpis tātū. vt. i. de ali. et emphi. §. si vero quis. sed cōtra. i. eo. §. si p̄o etiam perpetuā emphi. R̄n. ibi contractus ab initio nō tenuit. sed vbi tenuit obtinet quod hic dicit. vt. i. de alie. et emphi. §. si vero preter. Accur.

ex hoc cōputatis agi emphiteosim nō perpetue sed in eum qui ↄcepit ꝛ duas ex eo successiones ꝛ viro et vxori sicut prediximus[a] faciendam[b].

¶ Emphiteota si canonē non soluerit p biennium cadit a iure suo ꝛ reddere rē cōpellit ꝛ pēsionem p tpe preterito soluere ꝛ dānū emēdare: nulla p nullo ratiōe retētiōe ↄpetēte. Bar.

¶ Scire aūt emphiteotas cōuenit: qꝛ si in biēnio ↄtinuo nō exoluerit emphiteoticū canonē[c] (hoc em̄[d] tps p triēnio aliorum hoim̄[e] sufficere ad casuz[f] eccl̄iasticaꝝ aut ptochicarum emphiteosium p nō soluto canone ponimꝰ) fient oīno extranei emphiteomatꝫ: ꝛ volētibꝰ p̄positis sacrarū domuū licebit p̄dia aut domos defendere[g] nullā metuētibus meliorationū[h] redditionē. sz siq̄dē deteriꝰ fecerit[i] p̄diū[k] suburbanū aut domū q̄ emphiteosim ↄcepit: cogi eū de suo diligētiā ac restōnem[l] prisci statꝰ facere: et obligatū esse vsqz ad hoc ipz et heredes ꝛ successores eius etiā res insup et debitos oēs redditus[m] sine dilatiōe exigi.

¶ Res imobiles eccl̄iarū alienari phibent in qualicūqz psonā: siue sint integre siue ruinose nisi in ēphiteosim a iure pmissam recta estimatiōe fabrice facta p architectos reuocatione sine machinatiōe remota. B.

¶ Quod autē dictū est[n] a nobis vt nulliꝰ imobilis rei ecclesiastice / aut ptochie alienatio sit pmissa: ad nullam nr̄e reipublice psonā sancimus valere[o] nō solū sup ↄstātibus domibꝰ et suburbanis ꝛ ortis et agris sz etiā sup ruinis siue ex igne siue ex terremotu / siue ex alia q̄libet[p] cā ruina sit: sz ē[q] in his q̄ oino destructa sūt ꝛ in pauimēto iacēt[r]: siue etiā puris ruinis nullū edificiū hn̄tibꝰ: neqz materiā iacentē. nō eni in illis alienationē fieri pmittimꝰ nisi in sola emphiteosi tpali[s] s̄m q̄d dudum a nobis dictū est: in tribꝰ psonis talibus q̄les prediximꝰ[t]. vt neqz[v] vlla circūscriptio in rē eccl̄iasticā in talibꝰ fiat duobꝰ p tpa primatibꝰ mechanicis[x] aut architectꝫ siue[y] i hac regia et maxima ciuitate vna cū deo amabilibꝰ hyconomis ꝛ q̄nqz reuerēdissimis p̄sbyteris: et duobꝰ dyaconibus p̄sente q̄z deo amabili epō: siue etiā in puincia duobꝰ insignibus[z] mechanicis aut architectis: aut etiam vno si vnū solum ciuitas habeat iteruenientibꝰ in illis locis sacrosanctis euāgelijs[a] positis diffiniatur ab architectis quātū cōpetat p hoc solui sanctissime ecclesie s̄m modū emphiteosis[b] ꝛ i his[c] emphiteoticā[d] ↄscriptionem in eo celebrari s̄m figurā prius dictā[e]. Illum[f] p̄o et edi

q ¶ Sed etiā. q. d. nō solū sup ruinis sed etiam ꝛc.
r ¶ Iacent. quia totum est destructum: sed non est exportata ruina. sed in sequenti casu est exportata. arg. ff. de dā. infec. l. pretor. §. fi. et. l. sequen.
s ¶ Tpali. immo ppetua hodie: sed dic vt. s. eo. §. alienationis.
t ¶ Prediximus. vt. s. eo. §. emphiteosim.
v ¶ Ut neqz. hic potest esse. §. et dic neqz. p et non: ac si dicat ꝛ vt non ꝛc.
x ¶ Mechanicis. scilz interuenientibus quod verbum est infra. Et nota q̄ hoc nomen mechanicus generalius nomen est q̄ architectus. nam mechanica est scientia adulterina siue non liberalis: vt pelliparioꝝ fabrorum et similium. inde mechanici: id est magistri harum artiū: sed architectꝰ magister tectorum vel domuum tm̄ dicitur: ꝛ maior. ab archos quod est princeps et tectum. q̄si dicat p̄nceps magistrorum tectorū vel domuum per q̄s iste ruine estimantur vt non decipiatur ecclesia. Ars mechanica q̄d sit.
y ¶ Siue. hoc siue respicit. i. aliud siue ꝛc. quod est remotum: sicut. ff. de in rem verso. l. iij. id est. §. siue
z ¶ Insignibus. id est maximis.
a ¶ Euāgelijs. s. corā p̄side s̄m. R. q̄d nichil est. imo corā his nō tamen tangent. sic. C. de iudi. l. rem non nouem. et. i. de sanc episc. §. nulli vero.

n ¶ Quod autem dictū est. vt. s. eo. §. nos igitur.
o ¶ Ualere. s. alienationē. cōtra em̄ videbatur ex eo q̄ imperatori est licitū. vt. s. eo. §. sinimus. et sue familie licitum videtur. vt insti. de vsu et ha. §. ij. cū et al's dicat q̄ sit pars sui corporis. vt. C. ad le. iul. ma. quisquis. in prin.
p ¶ Qualibet causa. vt vetustate vel casmate. vt. ff. de mino. l. verum. §. penul. Accur.
b ¶ Modū emphi. s. designatū. s. e. §. qꝛ p̄o. et. §. si vero.
c ¶ In his. scilicet domibus.
d ¶ Emphiteoticā ↄscriptionē. i. scripturam per tabelliōnē factā. vij. testibus adhibitis: vt mō numerauit: sic ꝛ al's est necessaria scriptura. vt. i. de ali. et emphi. §. et hoc etiā. regulariter contra. vt. C. de pac. l. pactum.
e ¶ Dictam. vt. s. eo. §. qꝛ vero leonis. et. §. si vero.
f ¶ Illum. scz emphiteotam.

a ❡ Duas.immo inperpetuū.vt.j.de ali.et emphi.§.licentiam.sed dic vt.s.eo.§.alienationis.
b ❡ Dictum est.vt.s.eo.§.emphiteosim.
c ❡ Cōtractꝰ.al's ꝯ tales leges habebant cōtractus ꝛc.
d ❡ Agebatur.scꝫ per pactum.

quod fit quandoqꝫ.vt.ff.de rei vendi.l.qui restituere.
q ❡ Quod datur.s.ab ecclesia modo: et improprie ponitur verbū dare cū dn̄ium nō trāseat.vt hic.et.s.eo.§.hoc igitur.et de alie.et emphi.§.siuero qs.al's pprie accipitur cum dominium transit.vt insti.de actio.§.sic itaqꝫ.vel dic

e ❡ Lnia.i. necessitas imponatur.s. prelatis: et ita hec dictio importat necessitatem: vt in sequēti lr̄a ptꝫ.sic.ff. de mino.l. etiā ei. §.iperator.ꝛ.ff. de solu.l. si qs seruo. in verbo sufficit.
f ❡ Illū. i.in his qui sunt vltra tertiā generationem.
g ❡ Aliȷ̄s.s.extraneis. sic et al's.C. de cōtrahen.emp. l.dudum.
h ❡ In hoc.s.pacto vel tali facto.pmisso.
i ❡ Emphiteosis accusatiuꝰ est pluralis numeri.
k ❡ Tale.scꝫ pactum: vt eis et nō aliȷ̄s detur.
l ❡ Tradere.cum em̄ sit ꝯtra legem istam nō valet. vt C.de pac.l. pacta. sed cum hodie fiat ppetua et hoc pactū credo valere. vt.j.de alie. et emphi.§. lniam. nisi in maiori ecclesia constanti.ciuitatis et quibusdā ecclesiȷ̄s sub ea positis vt.j.de alie. et emphi.§.i.col.ix.
m ❡ Cuiuslibet. domus venerabilis.Accur.
n ❡ Leonis.vt.C de sa. san. eccle.l. iubemus.§.fi.
o ❡ Ius. scꝫ vsufructu remanente apud eum.
p ❡ Compenset. improprie ponitur fm Al.qꝛ inter species fieri non potest compensatio. vt insti.de act.§.in bonefidei . nec ob.

Cōpensatio inter species fieri non potest.

ficare et vti materiebꝰ si materias habeat: ꝛ trāsmittere emphiteosim vsqꝫ ad duas[a] successiones (sicut dictū est[b]) ꝛ sic reuerti post triū psonaꝝ mortē ad sctissimā ecclesiam aut venerabilē domū ex qua fctā est ēphiteosis. ꝛ etiā valere talē contractū vtpote pn̄ti nō repugnātē legi. Neqꝫ illō qō hactenꝰ ꝯtra tales ꝯtractꝰ[c] agebatur[d] valere pmittēdū est de adiectiōe: vt vel si duoꝝ hr̄dū cōpleat̄ tp̄s licētia[e] sit eis qui post illū[f] sunt in emphiteosim dare id vn̄ agit̄: et semp eos p̄poni aliȷ̄s[g]. In hoc[h] em̄ nichil aliud est q̄ꝫ p reuolutionem et machinatiōes perpetuas eis emphiteosis[i]: magꝭ aūt priuationes eccl'iasticarū agi rerū Sꝫ et si qd factū est tale[k]: nullā necessitatē esse reuerendissimis hyconomis duobus heredibꝰ cessantibꝰ ceterꝭ tradere[l]

❡ Res ecclesie cōcedi pōt ad tp̄s accipe volēti ad vsumfructum re alia eiusdē redditꝰ in eiꝰ cōpensatione eccl'ie donata: vt tp̄e finito vtraqꝫ res pleno iure ad ecclesiā redeat. B.

❡ Si qs autē voluerit accipe fm rōnē vsus: aut q̄ vocat̄ vsufructꝰ rē eccl'iasticā aut sctissime maioris eccl'ie aut alteriꝰ cuiuslibꝫ[m] q̄ in oī nostra ditiōe sunt posite: aut pthochiorū: oīno pcipiat hoc: et fm p̄dictam obseruationē et fm formā cōstitutionis leōis[n] pie memorie et iste locuples exn̄s et substātie imobilis dn̄s aliā mox rem fm pprietatis ius[o] compēset[p] sanctissime eccl'ie: aut venerabili domui ex q̄ hic pcepit tantos et tales inferētes redditꝰ q̄ꝫtos aut q̄les hꝫ qō dat̄[q]. ita vt post eiꝰ obitū ecclesiastica aut ptochica res reuertat̄ ad venerabilē domū cū vsu q̄ datus est nō transcēdēte tp̄s vite pcipiētꝭ. Accipiat[r] autē fil'r etiā rei in cōpensationē date[s] et[t] vsum: q̄tenus[v] sit post percipiētis obitū aut tp̄s in quo donatio vsus cōuenit non trāscēdens videlicet pcipiētis vitā vtrūqꝫ[x] ex toto et fm pprietatem et fm vsum apud sanctissimā ecclesiā[y] remansurum.

❡ Hyconomi res eccl'iarū in casibus prohibitis alienātes pena legis leonis afficiuntur: et emptor preciū amittit et rē cum fructibus reddit. Itē donatarius rē donatā cū fructibus reddere cōpellitur. Bar.

❡ Qꝛ vero leonis pie memorie ꝯstitutio penas pene[z] solūmodo in venditiōe[a] decreuit. Nos aūt interdiximus[b] nō vēditiōes solū: sed etiā donationes[c] ꝛ pmutatiōes / ꝛ ppetuas emphiteoses / et pignoꝝ dationes in rebꝰ imobilibus[d]. Uidemus aūt quosdā sic amatores periculi ꝯstitutos vt p̄sumant ad ea q̄ iterdicta sunt accedere: et circūuētionē facere legibus ex volūtate ꝛ p̄sumptiōe quā habēt et q̄ oībꝰ modis interdicta sunt: et forsitan deducunt hoīes ad mortē[e] qui hoc agūt. ppterea necessariū existimauimꝰ in vnoquoqꝫ cōtractu etiā certā statuere penam his qppe penis q̄ posite sunt aduersus hyconomos ex constitutione predicta pie memorie leonis: similiter ꝛ nūc imi=

pprie qꝛ vsufructꝰ trāsit et eiꝰ possessio. vt .ff. de acq̄rē. pos.l.naturaliter.ꝛ prout de facto res transit vel de iure quo ad vsumfruc. eatenus postea ad ecclesiam redit vt sequitur.
r ❡ Accipiat. salꝫ venerabilis domꝰ
s ❡ Date.s.a fructuario ecclesie ab initio: cuiꝰ etiam medio tp̄e habet vsumfructum.
t ❡ Et.pro etiam
v ❡ Quatenus. id est inquātum.
x ❡ Utrūqꝫ. s. qō datū fuit fructuario: et qō ip̄e dedit ecclesie.
y ❡ Ecclesiam remansurum . defectiua est. et iō subaudi decurreret.
z ❡ pene . id est fere. Accur.
a ❡ In vēditiōe. qō nomen non ad oēm alienationem ptinet. vt.ff.de sta. lib.l. statuliberi.in fi. vnde nō cōtinet emphiteosim nec etiā pignoris dationē. sꝫ hec consti. sic. qꝛ non pcul ab alienatione consistit. vt.s. eo.§.alienatiōis. ppter hoc dixit hic pene.
b ❡ Interdiximꝰ. vt.s.e.§. nos igit.
c ❡ Donationes. de his p̄mus dixit etiā leo: sꝫ de duobus sequētibꝰ non
d ❡ Immobilibꝰ. scꝫ phiberi.
e ❡ Ad mortē.s. ciuilē ad quā deducuntur tabelliones q̄ deportātur: q̄ est mors ciuilis

C.de cōpen.l.fi.in prin.qꝛ actiones reales tunc compensantur cum rebus peremptis: vt veniatur ad estimationē

vt.s.e.§.ad hec.et.ff.de ꝯtab.l.j.§.filiū. Item hyconomi ꝛ mgr̄i ꝛ magni iudices penā patiunt̄: sꝫ non mortē. vt.s.e.

nētibus hyconomis aut zenodochio aut nosochomio aut bephotrophio aut abbati aut abbatisse monasterij aut assisterij ẜm quod prius dispositum est[a]. ¶ Si qs igit̃ emere p̄sumpserit rē ecclesiasticā aut pthochicā / cadat q̇dē mox[b] precio: exigat̃ aūt res quā accepit cū om̄i medij tp̄is incremēto. ꝛ contra sctissimā ecclesiā quidē aut venerabilē domū nullā oīno habeat actionē. contra venerabiles ꝟo hyconomos[c] aut q̇ oīno vēdiderūt in ꝓprijs eoꝝ[d] substantijs ex cōtractu[e] hēat actionē: vt metu sue substantie et si[f] nō ꝓpter dei timorē: tñ segniores circa vēditionē fiant. ¶ Si q̇s aūt per donationē accipere p̄sumpserit rē ecclesiasticā aut pthochicā / et ipso qđ datū est oīno cadat: et aliud tantūdē ex sua substātia repēset[g] sanctissime ecclesie aut venerabili domui ex qua hoc suscepit. vt quā nisus est agere cōtra eā nouitatem / hāc sibimet in proprijs ecclesijs exhibēs suā sentiat malignitatē. ¶ Si autē ꝑmutatio in q̇busdā ꝑsonis fiat preter solū imperiū (sicut p̄diximus[h]) et q̇ permutationē accepit subiaceat pene: ꝛ datā sibi rem amittat[i]: ꝛ recurrat rursus hec ad venerabilē domū vñ ꝓgressa est: et qđ ꝓ cōpēsatione dedit maneat apud venerabilē domū. ꝛ qui accesserit ad cām legi ꝯtrariam cadat vtroqꝫ iuste. et ẜm hoc pene subdat̃ ẜm qđ ꝛ proprijs cadet: ꝛ quod sperauit nō acq̇siuit etiā hic actiōe ei seruata in ꝓpria substantia eoꝝ[k] qui cōtractū cū eo celebrauerunt.

¶ Cetet⁹ dz eē creditor gñali [illegible] nullū spāle pign⁹ accipe. Aug.

¶ Si autē creditor in pignore corporali[l] elegerit accipere rez īmobilē ecclesiasticā aut pthochicā in domib⁹ forsan / aut suburbanis[m] / aut agris / aut hortis aut ciuilibus panibus: aut rusticis mancipijs: et dederit aurum[n]: ab hoc[o] cadat creditor et hēat lucrum[p] q̄ mutuū accepit sctissima acclesia aut venerabilis dom⁹ qđ mutuatū est aurū. etiā hic cōtra celebrātē mutuū ꝛ hyconomū aut xenodochiuz aut bephotrophium aut p̄sulē monasterij[q] aut assisterij / aut aliorū venerabiliū collegiorū creditori actione manente: his oib⁹ ēt in abbatissis muliebriū assisteriorū aut monasterioꝛuz valētibus. Si eñ[r] oīno sctissimis ecclesijs aut alijs venerabilib⁹ domib⁹ crediti op⁹ fiat: aut[s] in solā necessariā videlicz ꝛ ieuitabilē occasionē[t]: ꝛ ꝓpter quā nō potest qđ iminet adimpleri: aut in aliā cām vtilissimā sctissime eccľie ꝯsistētē[v]: licebit p̄positꝫ eaꝝ[x] vsqꝫ ad gñalē[y] hypothecam stare ꝛ nullū spāle[z] pignus creditoribus prebere.

¶ Suscipiēs ab ecclia ī emphi[illegible] Aug.

§. hyconomum. ꝛ §. ipsos. nam et hic dicit forsan.
a ¶ Dispositum est. vt. s̄. eo. §. vult. Accursius.
b ¶ Mox. id est statim.
c ¶ hyconomos. sic. ff. si cer. peta. ciuitas.
d ¶ Eorum. scilicet hyconomorum.
e ¶ Cōtractu. sed q̄lit̃ ex inutili ꝯtractu agit̃. vt. C. de le. et cō. l. nō dubiū. R̄n. inutilis est in fauorē eccľie vt possit vēdicare. sꝫ ī odiū hyconomi valet vt teneat̃. Uel dic ex inutili ꝯtractu agi. vt et al's. ff. đ ac. ēp. l. ex ēpto. §. his q̇. et de ꝯhē. emp. sꝫ celsus. et de pig. ac. l. solutū. §. i. Itē non ne hyconom⁹ poterit agētē exceptione excludere. vt. C de li. cā. si is. et. ff. sol. ma. l. viro. et. l. cū mulier. et q꞉ potior ē cōditio possidētis i talib⁹. vt. ff. de cōdi. ob tur. l. ij. ꝛ. l. si ob turpē. R̄n dic ēptorē bona fide emisse: nec sibi nocet iurꝫ ig̃rātia in dāno vitādo. vt ff. de iu. ꝛ fac. igno. l. error. ī fi. Uel dic ꝙ hyconom⁹ tāq̄ suā vēdebat vt inueniret emptorez. vt. C. de bo. ma. l. j.

Possidētis plerūqꝫ melior est cōditio.

f ¶ Si. i. q̄uis.
g ¶ Repenset. C. de do. l. nec ignorās. ꝯ. ff. de re. iu. l. donari. ꝯ. Sꝫ hoc ē spāle ꝓpt̃ delictū suū. vt al's in odiū malefidei possessoris. vt. ff. ad. l. aq̄l. si seru⁹ ser. §. si oliuā. ꝛ insti. de re. diui. §. ex diuerso.
h ¶ Prediximus vt. s̄. eo. §. finimus
i ¶ Amittat. impropie tñ: cū non transierit dñiū. vt ff. đ re. iu. nō videt̃ rē amittere. ẜm al.
k ¶ Substātia eoꝝ. s. hyconomoꝝ ꝛ similiū. ar. s̄. §. pri. ꝛ §. si q̇s igit̃. et hoc erat dictū in. l. leonis de permutatione.
l ¶ Corporali. id est speciali.
m ¶ Suburbanis. id est hortis iuxta vrbanum.
n ¶ Aurum. vel etiam aliud. vt. s̄. de fideius. §. j.
o ¶ Ab hoc, scilicet auro quod mutuauerat ecclesie.
p ¶ habeat lucrum. sed quomō ecclesia locupletatur cū aliena iactura in omnibus his casibus. vt. ff. de cōdi. inde. l. nam hoc natura. Respon. non fit cum iniuria: immo iure et ex culpa eius qui accipit. vt. ff. de regu. iur. quod quis.
q ¶ Presulē monasterij. sed quō tenent̃ cū nichil habeāt. vt. s̄. de mo. §. illđ. nā inanis est actio ꝛc. vt. ff. de do. l. nā is. Respon. q̇dā. q꞉ affines ꝛ cōsanguinei eorū tenent̃ ꝓ eis qđ nichil ē: cū ali⁹ ꝓ eo nō dꝫ exigi. vt. j. vt nō hēāt pigno. §. j. col. v. ꝛ. C. de pe. l. sancimus. Uł dic ꝙ h̄ loq̇t̃ q̄ñ h̄ hēbat adhuc bona quia nō diuiserat int̃ filios. vt s̄. de sanc. epis. §. si q̄ mulier. Uel dic tertio ꝙ hec ꝯsti. loq̇t̃ de his monachis vel abbatib⁹ q̇ añ ꝯsti. illā de mona. intrabāt monasteriū q̇ nō perdebāt ꝓpterea reꝝ suaꝝ dñiū. vt. j. hec cō. ī. no. cō. de his qui ingre. mo. coll. vj. al. dicit ꝙ đ eo qđ acq̇siuit ex gñe cōiūcto vsqꝫ ad q̄rtuꝫ graduꝫ. vt. j. de ec. ti. §. interdicimus. col. ix. et. j. de sanc. epi. §. si quis ꝯ aliquā. sꝫ hoc in ēpo nō mōacho posset hr̄e locū. aliȷ̄ dicūt ꝙ q̇dā sunt abbates laici nō monachi. vt petragoricen. ꝛ scti frōtonis q̇ hn̄t ꝓpria. Sed ꝯtia opi. verior est.
r ¶ Si eñ. ꝟe nō debet rē immobilem pignori dare.
s ¶ Aut. opus dico aut ꝛc.
t ¶ Occasionem puta vt soluat debitum vsurarium.
v ¶ Consistentē. vt in emendis bobus pro laborario terre ecclesie vel alia iusta causa.
x ¶ Earum. ecclesiarum.
y ¶ Ad gñalē. sic dicēdo oīa bona ecclesie tibi obligo. Sꝫ nūq̇d est plus q̄ spāle. R̄n. nō vt diximus. s̄. eo. nos igit̃. ī fi.
z ¶ Speciale. sed hodie contra. vt. j. de ali. ꝛ emphi. §. hoc etiam. colla. ix. sed dic vt. s̄. eo. §. alienationis.

a ¶ Obseruationem. quam habuimus. s. eo. §. emphiteosim. ⁊. §. quia vero. et. §. si vero.
b ¶ Futurus. etiam pro futuro tempore quia contractus non valuit. quod dic vt. s. eo. §. scire autem.
c ¶ Pauperū. i. ex reb⁹ ipsius ecclesie. ⁊ no. res ecclesiarū pauperum esse.

Eccle: res pauperum sunt.

si acquirat prohibemus vti eo vt sequitur: ⁊ sancimus ⁊c.
y ¶ Quempiam. id est talem aliquem.
z ¶ Proferre. Sed nunquid tenet᷑. l. corne. de fal. ex eo capite si qs scienter vtitur illicito instrō. vt. C. si reus vel accu. l. iij. ⁊. ff. ad le. cor. de fal. l. falsi. §. j. Rñ. nō duab⁹ rōnib⁹. ⁊ q̄z

¶ Si vero in perpetuā q̄spiā emphiteosim accipere presumpserit qđ nō licet/ aut tēporalē quidē: non tamē ſm huius nostre legis obseruationem[a]: etiā sic cadat quidem de emphiteosi: et qđ datū est maneat apud venerabilē domū. Debet autē continuo et post casum emphiteomatis quantū futurus[b] erat soluere si ſm legē subijsset emphiteosim: nichil apud eū manēte ex rebus pauperum[c] q̄ frustra ꝑ emphiteosim date sunt.

¶ Hec igit᷑ omnia custodiant᷑ predictis[d] subiecta penis: neq̄ tabellionibus presumentibus instrumentis talib⁹ ministrare: sed metuētibus vsq̄ ad exiliū ⁊ vt nūq̄ reuertant᷑: nec si sacra[e] hoc prebeat forma: neq̄ iudicibus[f] vel dictare talia instrumēta p̄sumentibus/ vel facta suscipere: et gestis munimentoꝝ ea firmare: ne etiā ipsi ⁊ cinguli et dignitatis et substantie casum ſm leonis cōstōnē sustineant[g]. hisdē penis seruandis etiā aduersus eos[h] qui sacra vasa contra nostram legem[i] aut pignori dāt/ aut vēdūt aut ꝯflāt[k] ꝑpter alienationē. nam et illos equa haud[l] maiori pena dignos esse sancim⁹: q̄zto ēt circa sacras[m] res et deo dicatas presumpserint impie agere: nisi tñ aliq̄d tale fiat qđ diximus[n] circa redēptionem captiuoꝝ: vbi anime[o] hoim[p] liberant᷑ a mortib⁹ ⁊ vinculis inaiatoꝝ vēditiōe vasoꝝ.

¶ Simili q̄ppe obseruatiōe et sup alienatione ciuiliū panum custodiēda sicut sepe diximus: eo q̄ tales esse panes non solū in hac felicissima ciuitate: sed etiā in magna alexandria et in theopoli esse didicimus. forsitan aūt tale aliq̄d in alijs ꝓuincijs q̄busdam est. Si em̄ etiam alibi huiusmodi quedā sit possessio[q]: et in illa lex[r] seruetur/ et suā obseruationem extendat.

¶ Regulariter res immobiles ecclesiarū alienari ꝓhibent᷑ oī priuilegio cessante: oī cōpulsione ⁊ violētia prohibitis. Item ecclesiarū et monasterioꝝ penitus alienatio interdicit᷑. B.

¶ Quia ꝟo verisimile est quēpiā etiā in circūuentione huius legis tēptare pragmaticas nostras formas[s] accipere/ tale aliquid[t] eis agere permittētes[v]: ⁊ hoc ꝓhibemus[x] in omni ꝑsona maiore vel minore/ siue in cingulū cōstituta/ siue hoꝝ qui circa nos sunt/ siue alioꝝ q̄spiam inter populos habitātiū. et sancimus nulli penitus licētiā esse talē quēpiā[y] pragmaticā ꝓferre[z] typū[a]. neq̄ ex hoc accipere aliqđ de sanctissimis ecclesijs cōpēdiū[b]/ aut de monasterijs[c] aut pthochijs aut alijs venerabilibus collegijs immobiliū rerū. sz ⁊ gloriosissimo q̄stori[d] penā imminere centū librarū auri si quid tale dictauerit[e] simul ⁊ suscipiētibus insinuationē talis cuiuspiā sacre forme: gloriosissimis iudicibus[f] aut alijs quibusdā eādē[g] imminere penā: et tabelliones succumbere leonis pie memorie ꝯstitutioni[h] si egerint tale aliquod instrumētum: ⁊ deo amabiles episcopos aut venerabiles hyconomos sine periculo refutare huiusmodi sa

d ¶ Predictis. vt s. eo. §. vult em̄. cū seq. vsq̄ ad. §. hoc igit᷑. ⁊. s. eo. §. quia vero. vsq̄ huc.
e ¶ Sacra. i. concessio facta a principe. sic. j. §. q̄a vero verisimile.
f ¶ Judicib⁹. sic C. de decu. l. oēs.
g ¶ Sustineant. vt. s. eo. §. ipsos.
h ¶ Eos. scilicet hyconomos.
i ¶ Legem. vt. C de sacrosan. eccle. l. sancimus.
k ¶ Conflant. id est conquassant et liquefaciunt.
l ¶ Haud. cū aspiratiōe haud ponitur pro nō. si autē est sine aspiratiōe dz subijci maiori.
m ¶ Sacras. sic j. de ali. et emphi. §. de sacris. et. §. sanctissimas.
n ¶ Diximus. s. e. ⁊. C. de sa. sanc. ec. l. sancim⁹. et legit᷑ insti. đ re. di. §. nullius. ⁊. §. sacre. Ac.
o ¶ Anime. i. aiata corpora. ⁊ sic ponitur contentū ꝓ continente.
p ¶ Hoim. sic. j. đ ec. ti. §. si aūt ꝓ redemptione. col. ix.
q ¶ Possessio. id est ex qua prestaretur ciuilis panis. vel dic ipsa possessio talis prestationis annue.
r ¶ Lex. s. leonis vt. s. eo. §. vult em̄.
s ¶ Pragmaticas formas. i. nostrum rescriptū cū consilio procerum factum. Accur.

Pragmatica forma.

t ¶ Aliquid. id est emere rem ecclesie.
v ¶ Permutantes. pragmaticas formas.
x ¶ Prohibem⁹. s. tēptare vel acq̄rere tale rescriptū. ⁊ etiā

pene sūt minuēde in dubijs: vñ sufficit pena hui⁹ legis vt. ff. de pe. l. interpretatiōe: ⁊ q̄z non videt᷑ falsuz qđ veritatē p̄mordio adiuuat᷑. vt. ff. de le. ij. l. cū fili⁹. §. heres. vbi autē esset falsum rescriptum locuz haberet pena l. corne. ar. C. ad. l. cor. de fal. l. maiorē. ⁊. ff. de fal. l. si. q̄ pena est. ff. ad leg. cor. de fal. l. j. §. fi.
a ¶ Typū. id est rescriptum tale.
b ¶ Cōpendiū. i. non poterit cōtrahere etiam si habeat rescriptum.
c ¶ Monasterijs ad omnes hos ablatiuos repete qđ est supra.
d ¶ Questori. nā sine isto q̄store nullum rescriptū potest elici seu impetrari. vt. j. vt diuie iussio. subscriptionē ha. g̃riosis. q̄sto. in prin. col. viij.
e ¶ Dictauerit. not. puniri illicite dictātē: vt h. ⁊. ff. đ iniur. l. lex corne. §. si q̄s librum. et insti. de iniur. §. j.
f ¶ Judicibus. alijs a questore. sz est ꝯ. j. de man. ꝓn. §. deinde. in fi. colla. iij. So. ibi nō suscepit prima vice/ iō nō punit᷑ sicut ⁊ hic nō puniretur: sed postq̄ imperator ibi secūda vice precepit ſm Al. vñ bñ fecit si tertium nō expectauit preceptum: quia tunc vt inobediens puniretur. vt. ff. de re iudi. l. contumacia. §. contumax.
g ¶ Eandem. id est similem. vt. c. libras auri.
h ¶ Constitutioni. vt. C. de sac. san. ec. l. iubem⁹. §. ad hec.

Pe[illegible] sun[illegible] nuē[illegible] dubi[illegible]

cras pragmaticas formas: ma
gis autē cū periculo[a] suscipere
ꝛ agnoscere qꝛ circa ip̄m sacer
dotiū periculū sustinebūt si ne=
gligētes has leges[b] q̄ ita fiunt
pragmaticas sequant̄ formas
Oportet em̄ ea q̄ cōmuniter et
generaliter in oī vtilitate[c] san=
ciunt̄ potius valere[d] q̄ꝫ ea que
cōtra aliquos[e] student̄ agi ad
corruptionē cōmuniū legum.
¶ His solis videlicet cōducē=
dis: ꝛ emphiteosi[f] dandis reb⁹
quascūqꝫ putāt tale aliq̇d age
re[g]. Si tn̄ voluerint q̄dā sub p̄
pria gubernatione habere deo
amabiles hyconomi/aut alio=
rū p̄sules collegiorū: nulli eoꝝ
qui in potentatu[h] sunt: neqꝫ fm
sacrā pragmaticā formā licen
tiā esse cogere eos/aut p̄ cōdu
ctionē aut p̄ emphiteosim hec
tradere ei q̇ hoc agit: ꝛ sacrile=
gij subiacere pene[i]: ꝛ omnibus
mulctis[k] que hac[l] nr̄a lege sacra
cōtinent̄ ꝛ supplicijs. ¶ Quia
ꝓ cognouim⁹ aliqđ pessimū
delictū factū ꝛ apud alexādri=
nos ꝛ egyptios: iam autē et in
alijs quibusdam imperij locis
quosdam[m] presumere ipsa ve=
nerabilia monasteria[n] vēdere/
aut permutare/aut donare in
q̇b⁹ ꝛ altare collocatū est: ꝛ sa=
crū exhibitū ministeriū: quale
moris est in sanctissimis eccle=
sijs celebrari: sacris quippe le=
ctis scripturis ꝛ sacrosancta et
ineffabili cōmunione tradita/
et monastica illic facta habita=
tione: ita vt hec mutarent̄ ex sa
cro et deo amabili scemate ad
priuatā[o] mansionē ꝛ statū. hec
oīno decetero fieri p̄hibemus[p]
nulli[q] hoīm p̄mittētes hec de=
linquere: sed etiam factū[r] infir=
mū oībus declaramus modis
ꝛ preciorū casum[f] imponimus
accipiētibus. venditorē[t] quoqꝫ
dānificamus ꝛ rei casu ꝛ precij
amissione: sctīssime ecclesie ei⁹
loci ꝛ venerabilibus monaste=
rijs hoc tribuētes: quaten⁹ ipsi
prouideant vt qđ male aliena=
tum[v] est rursus ad monasticam
reuocent figurā. neqꝫ hypothe
ca super his valente: sed etiam
ipsa infirmāda[x]: ꝛ rursus sacro
monasterio assignanda.

¶ Sicut dannosa rei ecclesie
immobilis alienatio p̄hibe=
betur: ita et possessionis inuti=
lis et dānose ecclesie inhibi=
ta est concessio. Auge.

¶ Sicut autē dānosas aliena
tiones prohibemus: sic et dam
nosas possessiones interdici=
mus[y]. multe em̄ apud nos mo=
te sunt questiones: vbi quidam
minus[z] idonea[a] predia dona=
uerunt sanctissimis ecclesijs/
aut venerabilib⁹ domibus/aut
etiam vendiderunt tanq̄ꝫ ido=
nea: cum vtiqꝫ sterilia a princi=
pio essent/et ex hoc venerabili
bus domib⁹ nocuerūt[b]. ¶ In=
terdicimus † igitur rectoribus
venerabiliū domorum tale ali
q̇d agere/aut certe cognosce=
re[c]: quia si non cum omni subti
litate fecerint contractus: sed
fenea[d] quedā possessio aut dā
nosa[e] det̄ ecclesijs/aut mōaste
rijs/ aut xenodochijs / aut no=
sochomijs/aut alijs venerabi=
libus collegijs: cōtractus qui=
dem pro non facto erit. et reci=
piet omnino qui dat qđ per cir

a ¶ Periculo. scilicet amissionis sacerdotij vt sequitur.
b ¶ Has leges. que ita fiunt. s. vt p̄hibeāt alienationē re=
rū ecclesiasticarū. vt. s. eo. §. nos. ꝛ vt. C. de sac. sanc. ec. l. iu=
bem⁹. §. ad hec. ꝛ facit ad hūc. §. j. in medio lit. non fieri sa.
for. in p̄n. col. viij. ꝛ. C. de preci. impe. offe. l. rescripta. ꝛ. C. q̄
mili. nō pos. l. eis.
ꝛ. C. de pe. bo. sub.
l. j. ꝛ. ij. ꝛ. C. si nup.
ex re. pe. l. j. et. C. si
contra ius vel vti.
pub. l. fi.
c ¶ Utilitate. naꝫ
cōmuniter iterest
ecclesias esse vt in
eis petamus ve=
niā peccatorū. vt
j. vt li. ma. et auie
. §. qꝛ vero. col. viij
d ¶ Ualere. h̄ no.
publicā ꝛ cōmunē
vtilitateꝫ preferri
priuate. sic. ff. pro
so. l. actione. §. la=
beo. et. C. de cadu.
tol. §. fi.
e ¶ Aliquos. hy=
conomos.
f ¶ Emphiteosi.
al's emphiteosis:
ꝛ tunc subau. noīe
g ¶ Tale aliq̇d
agere. si est in lr̄a
tali aliq̄ egere. scꝫ
vt det̄ in ēphiteo=
sim plana est: si est
tale aliq̇d agere. ꝛ
tūc dic. i. quas pu=
tāt scꝫ p̄lati. i. agē=
tes tale aliquid id
est emphiteosim.
h ¶ In potētatu
maxie. idē est em̄
in quolibet alio. vt
C. de acti. et obli. l.
sicut. sꝫ de his ma=
ior erat timor: cuꝫ
pares potētiorib⁹
eē nō possum⁹. vt
ff. de ali. iu. l. iij. et
isti volebant sine
rescripto cogere ec
clesiam: vt differat
a superiori.
i ¶ Pene. q̄ q̄nqꝫ
capitalis est pro
qualitate sacrile=
gij. vt. ff. ad le. iul.
pec. l. sacrilegij. et
l. sacrilegi. Accur.
k ¶ Mulctis. id
est penis. nam certe sunt: sed mulcta dicitur incerta pena
pro motu iudicis. vt. ff. de ver. signi. l. qua pena.
l ¶ Hac nostra. vt. s. eo. §. vult. ꝛ. §. seq. vsqꝫ ad. §. hoc igit̄.
m ¶ Quosdam. subaudi scilicet.

Cōis vtilitas priuate preponitur

n ¶ Monasteria. id est ipsam ecclesiaꝫ vt sequitur. vt. j. de
ali. et emphi. §. quoniam. colla. ix.
o ¶ Ad priuatam. i. ad formam nō sacrā. vere tamē semp̄
remanet sacra. vt. ff. de re. diui. l. in tantum. §. sacre. ꝛ insti.
de re. di. §. sacre. nisi in casu. vt. ff. de reli. cum loca.
p ¶ Prohibem⁹.
sic. s. ti. j. §. semel.
q ¶ Nulli. Sed
nūq̇d fit p̄ctus ta=
liū iter ignorātes
vt. ff. de p̄hē. emp.
l. liberti. ꝛ. l. celsus
Rn̄. sic vt obligen
tur p̄hentes: nō vt
dn̄ium transferat̄.
vt. ff. de p̄hē. emp.
l. si in ēptiōe. §. j. et
insti. de inuti. stip.
. §. j. ꝛ. ff. de ꝟ. obli.
l. inter stipulātem
. §. sacram.
r ¶ Factū. i. qua=
tenus de facto pro
cessit. nam fieri nō
potest cum effectu
vt diximus.
f ¶ Casuꝫ. id est
amissionem.
t ¶ Uenditorē. i.
emptoreꝫ. vt. ff. de
act. emp. veteres.
al's venditionē: et
tunc planum est.
v ¶ Alienatū est
de solo facto.
x ¶ Infirmanda
sic. C. de legi. ꝛ con
sti. l. non dubium.
y ¶ Interdicim⁹
scꝫ ecclesie acqui=
ri a principio.
z ¶ Minus. id est
parum.
a ¶ Idonea. quid
si non sint idonea?
Dic q̄ nō prodest
donāti ecclesie. vt
s. eo. §. quia vero
leonis. Accursius
b ¶ Nocuerunt.
propter onus fisca
lium vel publicas
functiōes vl' anga
rias ipsis predijs
impositas fm Al.
c ¶ Cognoscere.
id est recipe a do=
natoribus/vel vē=
dentib⁹/ vel legan
tibus. vel dic aut
cognoscere/id est cognoscant quia subibunt penas.
d ¶ Fenea. i. sterilis: vt dicūt q̄dā. Uel dic q̄ tm̄ herbā fert
ꝛ illā malā. vt. q̇dā agri faciūt. vt. ff. de edi. edic. l. ēt. ꝛ. C. de
e ¶ Damnosa. s. noīe fiscalium. [edil. ac. l. si prediū.

† hic. §. ponit̄. C. d̄ sa. sāc. ec. sup̄ l. vlti. et x. q. ij. §. sicut au tem.

Fenea possessio.

cunuentionē et fallaciā datum est. hyconomus autē q̇ tale ali quid egerit/aut abbas/aut xe= nodochus / aut nosochomus / aut ptocotrophus/aut orpha= notrophus/ aut gerōthocom⁹ de suo[a] ei qui dedit saluabit ex hoc dānū. ¶ Si vero sic causa figuret vt etiā aliquod aurum pro hoc[b] detur[c]: ꝛ hoc lucrabit quidē venerabilis domus que feneū aliqd̕ acceperit. qui vero aurū dedit: habebit contra eū[d] qui contractum celebrauit ex hoc actionē sicut prediximus[e]. ¶ Hec oīno a nobis sup eccle siasticaꝝ aut oīno ptochicaꝝ rerū alienatione posita sit lex: leonisq̇dē pie memorie sequēs cōstitutionē: ꝛ nō aliud[f] q̇dē cu rans/aliud incuratū relinquēs: sed in omni terra quā romano= rū cōtinet lex ꝛ catholice eccle sie sanctio hec extēdat: ꝛ deter minet q̄ sua sunt: ꝛ valeat ppe= tua et custodita et a sctissimis pr̃iarchis vniuscuiusq3 dioce= sis: ꝛ a deo amabilib⁹ metropo litis ꝛ ab alijs epīs/et clericis/ ꝛ hyconomis/ ꝛ abbatib⁹/ ꝛ xe nodochis/ ꝛ nosochomis/et be photrophis/ ꝛ gerōthocomis[g] ꝛ orphanotrophis: ꝛ omnibus similiter rectorib⁹ aliquoꝝ san ctorū collegiorū : oībus impo= nens propriū robur: et licentiā prebēs volēti denunciare[h] que delinquuntur. laudabilis[i] enim hmōi est: ꝛ calumniatoris[k] effu giet nomē qui causam cōtra le ges factam redarguit/ auctor pietatis et vtilitatis sacris do= mibus factus. Seruabūt autē eā[l] nichilominus ꝛ[m] nr̃e reipu. iudices maiores ꝛ minores ci= uiles ꝛ militares et precipue p oēs dioceses cōstituti ꝛ glorio sissimi p̄fecti sacroꝝ prefectoꝝ pretorioꝝ: ꝛ medias[n] habētes administrationes/quos specta biles vocāt. ¶ Diximus aūt au gustalē ꝛ proconsulares et spe ctabiles comites et alios orien tis: ꝛ q̄ post illos sunt magistra tus hoc est puinciarū consula= res siue p̄sides ꝯstituti/atq3 de fensores ciuitatū: ꝛ silr oīe ci= uile militare et publicū auxiliū hāc nostrā legē tāq3 in cōi vtili tate ꝛ p toti⁹ terre pietate po= sitā seruet: ꝛ p̄uaricatores[o] sub dat[p] penis quas primit⁹ diximus. ¶ Si q̇d aūt de cōductionib⁹ ecclesiasticaꝝ rerū/aut in alijs capitulis sanxim⁹/aut a priori= b⁹ nr̄is sanctitū est: maneat hoc in ppria firmitate: neq3 ex pn̄ti sacra nr̄a cōstitutiōe nouādū. alia eīn oīa manere in proprijs terminis sinim⁹: nisi tamē[q] ali= q̇d de his habeat q̄ hic ꝯstitui= mus: cū sufficiat p oīb⁹ hec lex sup id qd̕ a leone pie memorie factū est omnē aduersus ptho chicas res auferre alienatiōis occasionē. ¶ Tua[r] igit beati= tudo et q̄ post illā[s] in pōtificali bus sedibus fuerint q̄ a nobis disposita sunt operi effectuiq3 tradere festinet. Dat. xviij. kal. Maij. Bilisario vicecon.

¶ Ut iudices[t] sine quo= quo suffragio fiant.

¶ Dignitates et administratio nes gratis conferri debēt nichi lo suffragioꝝ nomine dato: al's omnia mala sequunt cū a radi ce procedat auaricie q̄ mater est omniū maloꝝ: antiquo iure pe nitus sublato. h. d. Barto.

Impera. iustinia. augu. Joā. pre. pre. secundo.

OMnes nobis di= es ac noctes con= tingit cum omni lugubratione[x] et cogitatione dege re: semper volētibus vt aliquid vtile et placēs deo a nobis col latoribus prebeatur. et non in vano vigilias ducimus: sed in huiusmodi[y] eas[z] expendimus consilia pernoctantes: et noctibus sub equalitate dierum vtentes[ꝛ]: vt nostri subie= cti sub omni quiete consistant sollicitudine libe= rati. nobis in nosmetipsos pro omnibus[ꝯ] cogita

a ¶ De suo. Sed qualiter cū nichil habeat? Dic vt. s. e. §. si aūt creditor.
b ¶ Pro hoc. id ē pro hac sterili pos. quia forte non fuit possessio data ec= clesie: sed auruz vt eam colerent.
c ¶ Detur. eccle= sie ab eo q̇ dat ste= rilem possessionez cum ecclesia al's nollet recipe. Uel dic q̧ alius man= dato hyconomi de dit illi qui dedit il lam sterilem pos= sessionem ecclesie
d ¶ Contra eum scilicet contra hy= conomum.
e ¶ Prediximus vt. s. e. §. si q̇s. ꝛ fa cit ad hunc. §. j. de alie. et emphi. §. si ꝓo quedā. col. ix.
f ¶ Et nō aliud. hoc dicit propter anastasiū qui hec facit. vt. s. eo. §. j.
g ¶ Geronthoco mis. hec verba ex pone vt. s. e. §. hec igitur.
h ¶ Denuncia= re. scilicet principi vt in nouel. eo. ti= tu. vel presidi pro= uincie vel episco= po. vt. C. de episco. et cleri. l. nulli.
i ¶ Laudabilis no. laudabile ꝛ vti le accusare. sic. C. de epis. et cle. si q̇s in hoc. ꝛ. l. nulli. in fi. ꝛ. C. loca. et cō. l. fi. et. C. de male. et ma. l. iij. et. C. ad. l. iul. repe. l. iubem⁹ ꝛ. C. de his q̇ se de fe. l. j. ar. ꝯ. ff. de iu= re fis. l. ij. §. j. rn̄. j.
k ¶ Calumniato ris. no. quem sine metu calumniato rē accusare. sic. C. de adul. l. q̄uis. s3 generaliter cōtra. vt. C. de accu. l. fi. ꝛ s. quō opor. epis. §. si quis autē. col. j.

Accusare ē laudabile.

l ¶ Seruabunt autem eaz. scilicet constitutionē istā.
m ¶ Et. pro etiā.
n ¶ Medias. hic nota de ordine ma gistratuum. qd̕ dic vt. j. vt ab illust. et qui su. eos sunt di cemus.
o ¶ Preuaricato res. id est qui con= tra hoc faciunt.
p ¶ Subdat. sc3 ciuile auxilium.
q ¶ Nisi tn̄. nota nil corrigi nisi ex= presse ueniat cor= rectū. sic. C. de ap= pel. l. p̄cipim⁹. et. j. qb. mo. na. effi. sui. §. tribus. col. vij.
r ¶ Tua. loquit archiepiscopo. vt s. eo. in prin.
s ¶ Illam. s. tuā beatitudinem.
t ¶ Ut iudices si ne quoquo suffra. Ut iudices: id est presides: al's. pcon sules vel rectores prouinciarum.
v ¶ Suffragio. i. sine aliq̄ dato no= mine suffragij. vt. j. §. hec omnia.

x ¶ Omēs. lu gubratō ne. i. no= cturna vigilia. vn̄ dicitur q̧ luna h3 radios lugubres: simile ꝓ bū insti. de le. §. ij.
y ¶ hmōi. s. in vti litatib⁹ collatorū.
z ¶ Eas. scil3 vi= gilias nostras.
ꝛ ¶ Utētes. mira bile hic colligit. q̧ qn̄ magnt dies sūt nō debem⁹ tātū vi gilare d̕ nocte q̄tū qn̄ sunt parui dies qd̕ ego male seruo
ꝯ ¶ Pro omnib⁹.

Sci giu

Uid re ber ctei gnis bus.

scilicet subiectis. sic. j. eo. §. fi. in fine.
a Citra publicum. sic. j. de ma. prin. §. ij.
b Causis. scz electionum iudicum.
c Fluctuarenẽ. i. fluendo siue facile venire cogerentur.
d Pro v̄itate pias. huius pietatis rõ est. j. eo. §. op3.

r Manibus. s. q nichil perperã vel per pecunian faciãt sic. j. de man. prin. §. j. col. ix.
t Qđ nõ aliter. s. q ipsi puris vtantur manibus.
v Cingula. i. dignitatẽ illã vel administrationem: sic di ctam q3 forte aliq̃d ei cingebaẽ cũ eligereẽ. sic. ff. de testa. mili. l. vlti.

e Necessitate. id est difficultate.
f Quomodo. hanc litterã interrogatiue lege vsq3 illuc cogitatio ⁊c. et ex hac admiratione vel interrogatione infertur sequens illatio igitur ⁊c.
g Collatores. illi dicuntur collatores qui cõferunt annalia tributa: et ita in toto hoc titulo accipitur. ⁊. j. de collato. colla. ix.
h Ex aliquo tẽpore. q3. s. nup hoc fuit inchoatum. vt s. in prin. huius §.
i Cogitarent. hoc est dicere quãdo impatores aliquẽ iudicem ppõnebãt in aliquo loco: aliquid ab eo sperabant et habebant: et idem faciebant prefecti quod erat damnũ subiectorũ: licet videaẽ extrinsec⁹ vel a remotis eẽ: vt sequitur: q3 a collatoribus quod sic dabatur postea extorq̃batur. vt. j. e. §. an certe. Accur.
k Extrinsecus. que habebit p iudicem recuperare volentem que dedit. Accur.
l Et solẽnibus. scilz fiscalibus.
m Sufficere. nã nichil est adeo magnum qđ si per plures diuidatur partes non fiat quasi nichil. vt. j. de natu. feu. in curiam de pu. j. rñ.

Collatores q̃ sint.

tionem suscipiẽtibus. p omnẽ nãq3 curiositatẽ et inq̃sitionẽ subtilẽ discurrimus illa agere querentes q̃ vtilitatẽ nr̃is subiectis itroducẽdo oĩ eos onere liberẽt/ ⁊ oĩ dãno extrinsec⁹ illato citra[a] publicũ cẽsum et iustã legitimãq3 collationem Inuenim⁹ eñ plurimã ingressam causis[b] iiusticiã: et hãc nõ olim sed ex quibusdã tẽporib⁹ violẽter accessisse: et oẽs nr̃os subiectos ad inopiã cõpulisse vt ad nouissimã ipsi penuriã deuenire fluctuarẽtur[c]: ⁊ neq3 ↄsueta ⁊ legitima tributa et p veritate pias[d] functiones ẽm publicũ cẽsu3 possint sine maxima necessitate[e] psoluere. q̃modo[f] eñ valerẽt collatores[g] cũ ex aliquo tẽpore[h] imperatores semp aliq̃d lucrari ex puẽtu iudicũ cogitarẽt[i]: et merito hos sequerenẽ etiã gloriosissimi p̃fecti ex hac iniusticia ⁊ dãnis extrinsec⁹[k] illatis ⁊ solẽnibus[l] pijs collatiõibus sufficere[m]: Cogitatõ igiẽ nobis fctã est q agentes[n] oia quecũq3 in nr̃is prouincijs sũt: vno actu[o] cõi ad meliora migraremus[p]. Hoc eñ oĩno euenturũ credimus[q] si presides[r] gentium quicũq3 ciuiles administrationes prouinciarũ habẽt puris pcurarem⁹ vti manibus[s]: et ab oĩ abstinere acceptiõe p illis solis contentos eos que a fisco dantur. quod non aliter[t] nisi et ipsi cingula[v] sine mercede percipiant nichil oĩno dantes nec occasiõe suffragioꝝ[x]: neq3 his q̃ cingula habent[y]: nec alij hominũ vlli. Consideraui mus eñ quia licet questus immodicus[z] iminuitur imperio: attamen nr̃is subiectis incrementũ maximũ pcipientibus si indẽnes a iudicibus ↄseruẽtur: ⁊ imperium ⁊ fiscus abundabit vtens subiectis locupletibus[a]: et vno hoc introducto ordie plurima rerũ et innumera erit vbertas. An certe non oĩbus manifestum est qm̃ qui aurũ dat et ita administrationẽ emit: tamen nõ dat hoc solum[b] quantũ occasione adinuentum[c] est suffragiorũ: sed ⁊ aliud extrinsecus addit amplius occasione commodi administrationẽ ei⁹ aut dãtib⁹ aut spondẽtibus: et sic vno principio illicito[d] dato plurimas necesse est man⁹ circuire eum q̃ donationẽ facit: et hoc nõ de suo forte prebere: sed mutuatum ⁊ vt mutuare[e] possit damnificatum[f]: et cõputare apud se q3 conuenit eum tm̃ ex prouincia pcipere quantũ liberet quidem ei debita sortis ⁊ vsuras et dãna p ipso mutuo. cõputabit autem ⁊ in medio expensas largiores[g] iam et iudicem[h] vel qui circa ipsum sunt degẽtes[i] ⁊ quẽdã etiã sibimet recõdere q̃stũ in tp̃e sequenti

x Suffragiorũ. et subaudi nichil debent dare: neq3 his ⁊c. Azo.
y Habent. i. debent dare dignitatem. Azo.
z Immodicus. i. nõ modicus sed magnus pp̃ter depauperationẽ collectarum: nisi hec lex fieret. vnde ob hoc ip̃m facere debemus legẽ istam: attñ et alia vtilitas est. ⁊ sic due vtilitates pueniunt: q3 et iperiũ abũdabit ⁊c. vt statim dicit: ⁊ collatores nõ vexabũtur. Uel dic imminuunẽ ex hac cõstitutione: q3 nil dabunt ammõ iudices impatori p administratiõibus
a Locupletib⁹. no. hic q impator studet vt subiecti sint locupletes: sicut ⁊ al's intest rei pub. ⁊c. vt insti. de his q̃ sunt sui vel alie. iur. §. pe. Itez aliud no. q iudex d3 curare vt sit rerũ vbertas. sic. ff. d offi. p̃. vr. l. j. §. cura carnis. arg. C. de iude. l. nemo.
b Solũ. in tantã quantitatem.
c Adinuẽtũ. de iure. vt. j. titu. pri.
d Illicito. no. q precedẽte vno malo sequũtur et alia sic. ff. de rei ven. l. ex diuerso. §. j. sic prouerbiũ: cui aduenit vnũ illđ nõ aduenit solũ. vñ et cano. q̃ malo inchoata sunt p̃ncipio vix est vt bono paganeẽ exitu. vt. j. q. j. c. p̃ncipat⁹.

Subditos suos locupletes eẽvult imperator.

n Agentes. scz nos.
o Uno actu. i. hac. l. que erit cõmunis.
p Migraremus. i. aliq̃d qđ esset cõiter vtile faceremus per. l. istam cum talibus maxime intẽdamus. vt. s. de here. et fal. §. j. et. C. de cadu. tol. §. fi.
q Credimus. q hic actus cõiter vtilis erit.
r Presides. generaliter hic accipe. vt. j. eo. §. hec omnia et. ff. de offi. presi. l. j. Accur.

e Mutuare. i. vt possit habere mutuum.
f Dãnificatũ. sup. in vsuris et expẽsis. Accur.
g Largiores. nã largi⁹ expẽdit q̃ spat sibi aliquã dignitate euenire. vt h. ⁊. ff. de pe. here. l. s3 et si. §. si q̃s re sua.
h Judicẽ. i. assessorẽ quẽ secũ h3 vt iudicet. vt h. et. j. de iudi. §. j. quẽ p̃cib⁹ ⁊ p̃cio d3 allicere vt h. et. C. de asses. l. j.
i Degẽtes, vt p milite quẽ secũ ducit vel alia familia

a ¶ Ad propriā. qd nō dz esse vt priuata vtilitas publice preferat. vt. s. ti. j. §. q2 vero verisimile. Azo.
b ¶ Illius. scilicet collatoris.
c ¶ Que. scilicet inopia.
d ¶ Ipsum. scz presidem.

ti. stipula §. j. Accur.
a ¶ Omnibus. delinquentibus.
b ¶ Mancipiorum. q. d. sicut seruus vel alia res est vendibilis. sic pene delictorum.
c ¶ Nullo eos. presides.

in quo forte nō administrabit. Quapropter ei⁹ qd ab eo datū est triplū: mag3 aūt si oportet veri⁹ dici decuplū erit qd a subiectis nr̄is exigit: ⁊ ex hoc etiā fisc⁹ iminuit. nā ea q̄ oportebat in fiscū iferri eo q administrationē hz puris vtētē manib⁹: hoc ad ꝓpriā[a] vtilitatē redigēs q̄ administrationē hz et inopē faciēs nobis collatorez inopiā illius[b] que[c] ꝑ ipm[d] agit nobis[e] reputat[f]: ⁊ q̄ta[g] ipie talia fiunt ad hoꝝ furtorū merito relata occasionē. Administratiōes nāq3 habētes ꝓuinciales ad hāc acceptionē[h] respiciētes multos q̄dē reoꝝ dimittūt: vēdētes eis delictum[i] plurimos autē innoxiorū ꝯdēnāt vt noxijs† ꝑstēt. et hoc nō solū i pecuniariis causis agit sz et in criminalib⁹ vbi de aīa[k] est piculū. fugiūt eq̄[l] ex prouincijs et cofluūt huc[m] oēs ingemiscētes sacerdotes[n] / ⁊ curiales / ⁊ officiales / ⁊ possessores / et populi / ⁊ agricole / iudicum furta merito et iniusticias accusantes. et hec nō fiunt sola: sed etiā ciuitatū seditiones[o] et publice[p] turbe plerunq3 fiunt atq3 sedant.‡ ⁊ oino vna q̄dā est hec oim occasio maloꝝ. et accipere suffragiū a iudicibus totius nequitie est pricipiū et terminus. est quoq3 hoc sacrorū eloquioꝝ[r] mirabile et veruz q auaricia omniū sit mat malorū. maxime qñ nō priuatorū sed iudicū inheret aīabus. q̄s em sine piculo nō furet: q̄s nō latrocinabit sine reatu ad administratorē[s] respiciēs: illum

nāq3 vidēs[t] oīa auro vēdentē[v] ⁊ ꝑsumēs[x] q2 q̄cq̄d egerit illicitū / hoc pecunias dādo redimet. hinc[y] homicidiū / et adulteriū / ⁊ inuasiones / et vulnera / et rapt⁹ ꝟginū / ⁊ cōmerciorū[z] cōfusio / ⁊ ꝯtēpt⁹ legū et iudicū: oibus[a] hec venalia ꝓposita esse putātib⁹ tanq3 aliqd optimorū mancipiorū[b]. Sed neq3 sufficiem⁹ ꝯsiderare ⁊ exponere quāta ex furto prouincialiū iudicū fiūt pessima: nl'lo eos[c] presumente[d] cū fiducia redarguere: cū illi[e] repēte[f] se emisse cingula[g] ꝓnuncient[h]. ¶ Hec[i] autē omnia apud nos cogitātes et hic[k] quoq3 ꝑticipē cōsilij sumētes: eā que a deo data est nobis reuerēdissimā coniugem[l] et tue[m] celsitudinis causam cōmunicātes: et quedam etiā a tuo sumētes cōsilio[o]: ad hanc sacrā venimus legem: ꝑ quā sancimus neq3 ꝓconsulariā[o] vllā: neq3 hacten⁹ vocatā vicariā: neq3 comitē orientis / neq3 aliā quālibet administrationē / neq3 ꝓcōsularē / neq3 ꝑsidalē (quas ꝯsiliarias et correctiuas[p] vocant) quarū expressim meminit subiecta huic sacre legi nr̄e descriptio[q]: q̄ sq3[r] solas[s] sub hac lege dicim⁹ dare aliquod suffragium: neq3 ꝑ administratione quālibet donationē[t]: neq3 iudici vlli / neq3 horum qui circa administrationem sunt alicui: neq3 alteri per occasionez patrocinij: sed gratis quidē sumere administrationes. pauca vero ꝑbere[v] occasione eorū que pro cingulis dātur singulis codicillis[x]

e ¶ Nobis. eo q accipimus preciū ab eis. Accur.
f ¶ Reputat. preses.
g ¶ Et q̄ta. q. d. dinumerari non possunt.
h ¶ Acceptionez. al's exceptionē al's acceptionem.
i ¶ Delictū. i. penam delicti.
k ¶ De aīa. i. de animato corpore. sic. s. ti. pr. §. hisdē penis.
l ¶ Eq. i. equaliter.
m ¶ Huc. scz cōstātinopoli.
n ¶ Sacerdotes. al's pbr̄os accipe vel nomen dignitatis est. vt. C. de nat. li. l. j. vel vtrunq3 qd est verius.
o ¶ Seditiones. q. s. seditiones vt nō fiāt / iudices debent ꝓuidere. vt. j. de man. prin. §. deinde. col. ix.
p ¶ Publice. non q publica fiant auctoritate: sed quia publice patent.
q ¶ Sedantur. id est ad cōcordiā reducuntur dicte turbe propter timorē mali iudicis.
r ¶ Eloquiorum. no. ar. q pn̄t diuine auctoritates in cāis allegari tāq3 leges. sic. s. quomō op3 epi. §. q̄sta circa principium.
s ¶ Administratorē. s. malum. nam mal⁹ iudex absoluit oēs ꝑ pecuniā
t ¶ Uidens. i. delinquens.
v ¶ Uendentē. s. iudicem.

Sacerdotiū ē dignitas.

† aliter noxij.

‡ al'r excitant.

Auctoritates diuine ꝓ legibus in causis pn̄t allegari &c.

auaricia iudicum.

d ¶ Presumente. scilz vl' priuato vel ꝑfecto vel etiā imperatore. vt. j. e. §. itaq3. in fi.
e ¶ Illi. s. ꝑsides
f ¶ Repēte. id est redarguenter.
g ¶ Cingula. i. dignitates.
h ¶ Pronūcient. loco exceptionis.
i ¶ Hec. s. maleficia. Accur.
k ¶ Hic. i. ad. l. istam faciētia hec omnia.
l ¶ Reuerendissima ꝯiugē. theodorā noie. j. iusiurandū quod pre. ⁊ no. ꝯsiliū ab vxore sumēdū. vñ Cato dixit a seruis consilium exigendum.
m ¶ Tue. Johanni prefecto pretorio loquit. vt. s. in pn.
n ¶ Consilio. q2 iā nobis circa hec aliqua cōsuluisti.
o ¶ Proconsulariā. ꝓcōsules sunt q̄ lōge a roma aliquā ꝓuiciā regunt: et erat de cōsulib⁹ romanis elect⁹ q̄si cōsul ꝓcul miss⁹ vt pt3 ex significatione vocabuli cui est seruiendum. vt insti. de dona. §. est et aliud. Azo.
p ¶ Correctiuas. isti sunt in italia. vt. ff. de offi. presi. l. ex omnibus.
q ¶ Descriptio. vt. j. ꝓxime cōscriptum est.
r ¶ Quasq3. s. administrationes.
s ¶ Solas. i. eas solas compreheēdimus q̄ in proxi. §. cōnumerantur.
t ¶ Donationez. scz dare.

x ¶ Presumens. s. delinquens.
y ¶ Hinc. id est occasione accepta ex istis.
z ¶ Commerciorum. id est contractuum. vt insti. de inu.

v ¶ Prebere. s. sancimus.
x ¶ Codicillis. quedā parue expense sunt que tabellionibus pro scripturis et similibus dantur. et hec declarantur

et chartis[a]. nam et subiecimus descriptionez huic sacre nostre legi declarantem quid compe tat vnaquaqꝫ administrationē nostraz prebere in sacro nostro laterculo[b] aut in foro tue[c] celsitudinis occasione codicillorū aut preceptorum: vnde ꝛ illud abbreuiatum est ne[d] prestet illi[e] maximum damnum.

¶ Duabus prouincijs et sub vno comite ꝛ vno districtu con stitutis idem salarium debetur pro vna quod olim prestabatur p vtraqꝫ cum periculo functionū publicarum: vno tamē nomine comitis nō dirimendo. h. d. Bar.

¶ Illud[f] tn̄ decernimus oportere vicariū asiane q̄ est quoqꝫ iudex pacasiane frigie nō vlterius quidē ita nuncupari[g]: sed decetero comitem frigie pacasiane noīari: ꝛ pcipere de fisco que nunc etiam occasione annonarū[h] ꝛ capitū[i] p vtraqꝫ administratiōe pcipiebat nichilo horū iminuto. Nō aūt duobus officijs[k] vti sed pmixtū ꝛ iudicis ꝛ vicarij vnum esse comitianū[l] existens ꝛ nominādo[m] periculo functionū publicaꝝ ꝛ ei ꝛ oīb[n] similiter imminēte[o] vt posite vno officio cōstituto non diuidēdo penitus sed p vnā cōtinuationē militantibus vniuersis: qꝫ[p] accipiet tm̄ ppt duplex periculū[q] annonas et capita q̄ vtrūqꝫ pridem percipiebat officiū[r]: non tm̄ in altera quadā administratione pridē quidem vicariū: nunc aūt spectabilem comitē quem in pacasiana[s] frigie nō habentē penitus vllū participiū/et in alijs asiane puincie dyocesibus: sed habentē quidē spectabilis comitis pacasiane frigie cognominationē: contentum vero in sola pacasiana (sicut pdixim⁹) frigia. ¶ Hoc aūt ipm̄ ꝛ in alterutro[t] pridē vicario diffinuim⁹. diximus autem eū q̄ est in pontica diocesi vt nō duo cōsistāt de cetero: sꝫ vn⁹ comes q̄dē galatie prime nominandus ꝛ habiturus etiā super milites potestatem sicut habet ꝛ nūc: et vtriusqꝫ cinguli percepturum annonas/ non tm̄ foris primā galatiā (nullam et enī ei aliā penitus damus) hr̄e potestatem in nulla pontica regione: sꝫ in sola galatia prima officio quidem miscendo et ꝑm vnā (sicut dictū est) itelligēdo ꝛ numerādo cōiunctionē comitiano existente et noīando: nullo qꝫ penit⁹ eorū ad alios habēte aliquā differentiam: sed vnū esse officiū sub vno iudice vni⁹ prouincie: presule omni simili officio vna cum suo iudice circa fiscalis periculum sustineute.

¶ Regulariter nulli iudici licet per prouinciam loci seruatores mittere. Bart.

¶ Nulli quoqꝫ iudici penitus cōcedimus neqꝫ ciuili neqꝫ militari mittere p ciuitates puincie q̄bus presidet eos q̄ vocantur loci seruatores[v]. scientibus quia si quid tale fecerint ipsi cadent administratione ꝑsumentes alios in suum officiū eleuare. ¶ Hoc aūt ipsum[x] dicimus et in clarissimo comite orientis et clarissimo iudice. illic enim vnā administrationem vtrāqꝫ facimus/habentē quidē ꝛ spectabilis comitis orietis nomē. officio vero vno presidente comitiano[y] existenti ꝛ noīando et prime solius sirie ꝛ cirenēsi presidente: ꝛ vtriusqꝫ administrationis annonas habente. equalem nanqꝫ vicarijs illum ponimus. vt et ipse cum subiecto sibi officio periculum habeat et pro fiscalium exactione: et pro ciuili ꝛ publica disciplina.

¶ Iudices qui prouincias regunt iurisdictionem a lege habent in [illegible] in criminalibus causis [illegible] et in fiscalibus et criminalibus causis: et etiam in officiales et iudices qui de

---

J. titu. proxi. vt hic sequitur.

a ¶ Chartis. scilicet dantur.

b ¶ Laterculo. i. in camera vel scrinio.

c ¶ Tue. o prefecte pretorio.

d ¶ Ne. dare dico ne ꝛc.

e ¶ Illi. scilicet administrationez suscipienti.

f ¶ Illud. hic. §. ꝛ. §. seq. hoc autē. ꝛ alius. §. hoc aūt. qui postea sequit. ad eandē sunt sententiam: vt due puincie habētes p̄us duas consularias āmodo vnam habeant: vt fecerunt bononienses quando elegerunt ptātes per villas.

g ¶ Ita nūcupari. scilicet vicariuz asiane prouincie.

h ¶ Annonaruz. vt pro fundis collatorum.

i ¶ Capitū. vt p bobus ꝛ alijs animalibus. arg. J. de mā. prin. §. coges. colla. ix. Uel dic qꝫ capitatio dicitur a capite militum quibus datur. vt C. de ero. mi. an. l. fi. lib. xij. ꝛ. C. de exco. ꝛ trans. mi. an. l. fi. eo. li.

k ¶ Officijs. s. vicarij ꝛ iudicis. al'. sic. C. de proxi. sa. scri. l. hac parte. in fine lib. xij. et. ff. de pac. l. si plures.

l ¶ Comitianū. a comite sic dictuz

m ¶ Nominādo. hoc comite: id est eligendo vt hic.

n ¶ Oibus. q̄ secū sunt. vt. j. §. hoc autem. in fi.

o ¶ Imminente. sic. J. proxi. §.

p ¶ M. pro sed.

q ¶ Periculū. forte ꝛ pro fiscaliū exactione. ꝛ pro ciuili siue publica disciplia. vt. j. §. hoc aūt ipsum. vel propter duas sollicitudines. scꝫ vtriusqꝫ prouincie: vt vbi est on⁹ ibi sit emolumentū. vt instit. de le. pa. tu. §. fi. — Ubi on⁹ ibi emolumētū.

r ¶ Officium. i. vterqꝫ officialium alterum eorum dico pridem ꝛc.

s ¶ In pacasiana. quantū ad nomen: sed vtrunqꝫ simul geret officiuz. Uel certe possunt intelligi isti tres. §. vt vnam tm̄ de duabus debeant habere administrationem: licet salariū suscipiant tantum quantum pro vtraqꝫ prius percipiebāt licet aliter dixerim in punci. huius. §.

t ¶ In alterutro id est altero vicario. nā. §. pxi. §. dicit de vno ꝛ hic vocabat vicari⁹ tm̄. erat tm̄ ꝛ comes vt sequitur: sic ponit hoc ꝑbū. ff. de pac. l. rescriptum. §. si pacto.

v ¶ Loci seruatores. id est vicarios vt in nouellis eo. titu. ꝛ probatur generalius. J. vt nulli iudi. in prin. sed videtur cum absit qꝫ possit delegare. vt. ff. de offi. ei⁹ cui mā. est iur. l. j. §. j. rn̄. ꝛ. ij. rn̄. cōtra. Sed sol. vt. J. de mā. pn. §. eos.

x ¶ Hoc aūt ipm̄ scilicet quod diximus in. §. illud. et §. hoc autem. et q̄ modo fuit prepositus: scilicet nulli: melius postea stetisset.

y ¶ Comitiano. a comite sic deriuatum. Accursius

a ¶ Priuatos.id est omnes priuatos homines.idem in militibus et alijs.vt.j.§.qd autem.et.j.proxi.§.et facit ad hunc §.C.in qui.cau.mi.fo.pre.vti non pos.l.j.et.C.vbi quis decu.vel co.l.j. et.C. vbi se.vel cla.l.j. l.nam magistratus.aliud in ordinarijs.vt.ff.de iudi.l.pars et de in ius vocan.l.ij.Accursius.

f ¶ Iniusto.id est turpibus exactionibus.

principis curia emanant:et potestatem habent de eis ad principem referendi.h.d.Barto.

¶ Volumus autem omnibus iudicibus nostrarum prouinciarum omnes subdi:priuatos[a] quidem secundum ꝙ cinguli proprium premium[b] est in omnibus causis et vniuersis pecuniarijs et criminalibus occasionibus[c]. Qui vero in militijs constituti sunt etiam istos nichilominus occasione fiscalium[d] et criminalium[e] subdi omnibus ei[f] modis. Sed etiam eos qui hinc[g] descendunt et ex quolibet foro[h] qui quascunque exequuntur[i] sententias licet[k] prouinciarum iudicibus[l] non sinere amplius aliquid quam sacra[m] nostra constitutione dispositum est percipere sportularum. scientibus quia si hoc neglexerint:omne damnum ex hoc nostris collatoribus illatum ipsi[n] persoluent. Damus autem licentiam eis[o] et referre de eo non solum ad iudices in quibus sunt missi: sed etiam ad nosmetipsos[p]: vt nos hanc agnoscentes causam competenter exequamur. ¶ Si autem ipsi aliquos[q] inuenerint propter dignitatis et cinguli supercilium nostris collatoribus violentias irrogantes: licentiam eis damus etiam examinare[r] violentias et reos inuentos priuare cingulo:et nostrum ordinem in prouincijs adimplere: hoc quod etiam veteribus dictum est legibus. sicut enim eos omni iniusto[f] lucro prohibemus: ita etiam pure cingulis vtentes omni honore[t] et reuerentia et honestate frui sancimus.

¶ Administratores iusiurandum prestare debent vt in littera dicitur:et maxime iudices et eorum officiales si deliquerint pena hac lege statuta puniuntur.hoc dicit Barto.

¶ Sic igitur a nobis singulis discretis/conuenit eum qui sic acceperit administrationem cum dei[v] memoria coram nobis: aut si non vacat[x] coram tua[y] celsitudine et qui tuam rexerit sedem et qui semper fuerit gloriosissimo comite sacrarum nostrarum largitionum: et gloriosissimo questore sacri nostri palacij: et gloriosissimo comite vbique sacrarum nostrarum priuatarum rerum:presente quoque et per tempora magnificentissimo chartulario sacrorum nostrorum cubiculorum qui codicillis his apud nos ministrat iusiurandum dare[z]/nichil penitus nec quodlibet se prebere[a] neque occasione suffragij neque patrocinij:et neque promittere: et neque de prouincia profiteri dirigere/neque gloriosissimis prefectis neque alijs cingula habentibus: neque eis qui circa eos constituti sunt: nec alteri cuilibet per occasionem patrocinij: sed sicut[b] sine suffragio accepit administrationem a publico percepturus annonas (has enim[c] solas accipere eum sinimus) sic eam puris custodire manibus[d] deo et nobis pro ea redditurus rationem. Sciat enim tua celsitudo et qui post te easdem conscenderint sedes[e]:quia siue ipsi presumpserint accipere quicquam ab his qui ad predictas administrationes accedunt/ siue proceres ipsi/ siue etiam officium tuum vltra ea que occasione consuetudinum[f] a nobis eis diffinita sunt:que scilicet et sufficere sola putantes dari decreuimus[g]: non in paruis[h] pena fiet:sed maximi quidem iudices accipere aliquid presumentes ab his qui ad administrationem accedunt/ aut etiam permittentes suum

b ¶ Premium. nota premium dignitatis vt habeat subditos.

c ¶ Occasionibus.i. accusationibus.

d ¶ Fiscalium.causarum.

e ¶ Criminalium. causarum.

f ¶ Ei.scilicet iudici

g ¶ Hinc.id est a nostra curia.

h ¶ Foro.cum multiplex sit ibi forum vt.j.de man. prin.§. sed neque ex magistris. et.§.deinde competens.col.iij

i ¶ Exequuntur id est ferunt.

k ¶ Licet. id est licitum est iudices prouincie non sinere percipere eosque hinc descendunt.

l ¶ Iudicibus.delegantibus vt subijcit a quibus etc.

m ¶ Sacra. scilicet greca. nec enim dicit de illa.j.de iudi.§.ne autem. licet forte cautum fuerit vt ibi dicitur.

n ¶ Ipsi. scilicet presides vel proconsules.

o ¶ Eis. scilicet collatoribus.

p ¶ Ad nosmetipsos. hic no. speciale ꝙ directo potest recurri ad principem:alias contra.vt.j.de man. prin.§.fit tibi.col.iij.et.ff.de appel. l. imperator. j.respon.

q ¶ Aliquos iudices.s.hinc descendentes. vel alios habentes dignitatem aliquam.

r ¶ Examinare. no.ꝙ durante officio hi minores magistratus conueniuntur.vt.ff.de iniur.

t ¶ Honore.sic.j. eo.§.illud.in fi.

v ¶ Cum dei.nota per deum debere iurari non alias. vt hic.et.j.iusiu.qd pre.col.ij. interdum tamen et aliter iurat si hoc placeat partibus. vt. ff.de iureiuran. l.iij. in fi.et.l.iiij.et.v.

x ¶ Vacat. s.nostra presentia: quia alijs occupatur. vt.j.de ap.§.ij.col.iiij, et.j. de here.et fal.j. rn.

y ¶ Tua. o prefec. cui hec constitutio dirigitur.vt.j.titu. proxi.et repete hic coram.Azo.

z ¶ Dare.i.iurare hec que sequuntur statim et alia quedam. vt.j.iusiuran. quod pre. Accursius.

a ¶ Prebere.i.prebuisse vel prebiturum. confusum enim tempus est/ et vtrumque significat. sic et in eo qui de calum. iurat.vt.j.vt liti.iur. in prin.col.ix.

b ¶ Sed sicut.vnde illud:qd gratis accepistis gratis date.

c ¶ Has enim.interpositio est. Accur.

d ¶ Manibus.facit ad hunc.§.C.ad le.iul.repe.l. fi.sic.j.de man.prin.§.j.

e ¶ Sedes. i.qui fuerunt postea in ea dignitate.

f ¶ Consuetudinum. sic.j.de sanc. epis.§.pro consuetudinibus.col.v.

g ¶ Decreuimus. vt.j.titu.proxi.

h ¶ Non in paruis.i.non imponetur parua pena sed magna. vel dic non solum paruis hominibus erit pena delinquentibus,vt.j.eo.§.si qs.

Per iusiurandum debere

Princeps quando ꝙ directo adiri potest.

Minores magistratus conueniuntur durante officio.

officiū tale aliqd agere ꝛ nunciatum nō emēdantes[a]: nō solum quadruplū reddēt totius quantū ꝑceperūt[b]: sed etiam magnā indignationē sustinebunt[c]: ꝛ cinguli periculum formidabūt/ et qui circa eos sunt et obediēs eis officium si amplius aliquid ꝙ a nobis ꝯcessum est[d] tēptauerint accipere. Ipsi quoqꝫ subijciētur dānis quadruple redditionis: et cadēt etiā substantia et cingulo/ insup ꝛ supplicijs subiacebūt que cōgruant[e] delictis eorum

¶ Administratores puinciarum ipsi et eoꝝ assessores et q circa eos sunt militiā in publico ꝛ priuato [illegible] debet seruare et delinquētes [illegible]

¶ Eos autē qui ita sine mercede sumunt administratiões pre oībus studium habere decet fiscalia vigilanter inspicere: et indeuotos quidē ꝛ egentes[f] necessitate cū omni exigere fortitudīe: et in nullo flexos neqꝫ pro hocipso lucrū aliqd oīno ꝯsiderātes: deuotis autē paterne[g] exhibere se: deide nostros subiectos reseruare vndiqꝫ sine violentia nichil ab vllo eoꝝ ꝑcipiētes: sed equi sint in iudicijs: equi vero in publicis disciplinis/ exequentes ꝗꝫ delicta/ inoxios quidē vndiqꝫ custodientes eos q̄ puri sunt: reis aūt penā imponētes[h] ꝫm legē: et ita ꝑsidētes collatoribus tanqꝫ patres filijs: diligētes quidē eos q̄ sunt innocentes. qui ꝓo rei mōstrantur castigātes ac punītes: omnēqꝫ iusticiā in publicis et in priuatis documētis eis seruantes: et nō ipi soli hoc agentes: sed etiā semp ꝯsiliariū talē sumētes ꝛ q̄ circa eos sunt omnes: vt nō videant illi[i] quidē velut innoxij esse: ꝑ alios autē delinquant atqꝫ furent: hoc qd magis[k] turpi⁹ est: vt et participes iniusticiarū sumāt[l]. Ideoqꝫ[m] licebit tue celsitudini honestiorū quosdam ad administrationes dirigere/ ꝛ sciētiū tributa fiscalia: curialiū[n] quippe ꝛ aliarū ꝑsonarū experimentū sui dantiū bonū et ad magistrat⁹ oportunoꝝ. quis eīm non diligat eum et honestate cōpleri magna putet si nr̄o decreto iudicioqꝫ tui culminis ad cingulum veniat: testimoniū habēs quidem qꝛ sit optim⁹/ gratis ꝓo eum suscipiens/ nō vacās oīno ꝑ ꝓuincias populi priuati: nec queadmodum qd dedit congreget/ nec vnde colligat aurū. sed vt hoc solū habeat studiū deo nobisqꝫ semetipm cōmendare: et gloria frui optima: et recompensationem sperare precipuam[o].

¶ Administratores in officio vel actione [illegible]

¶ Si ꝗs aūt preter hec aliqd egerit: et donec in administratiōe in q̄ est iudex furti re⁹ appareat: ꝛ si ꝓbet aut aurū dās vt accipiat administrationem aut accipiēs ex administratione (vtrūqꝫ eīm sibi[p] noxium est) sciat qꝛ et cōfiscationē ꝛ exiliū sustiebit: ꝛ i corp⁹ ꝓbera atqꝫ suppliciū. ipm ꝗꝫ q̄ accepit ab eo sicut ꝑdixim⁹[q] malis subijciemus maximis. puras ei exigimus esse ꝓuincialibus iudicibus man⁹/ vt collatores custodiamus. et iste quidē tā ex legibus ꝙ ex administratiōibus[r] imminebunt pene his qui in ꝑdictis administrationibus sunt si tale aliquid egerint. Damus autem et prouincialibus licentiam si quid apud prouinciā iniustum qui administrationem habet egerit. vel si dānis aliquibus aut calumnijs subdat nr̄os collatores/ vt deo amabiles episcopi[s] et prouincie primates preces ad nos

Minores magis puniuntur ꝙ maiores.

autē. sed etiam isti magni puniuntur licꝫ nō tantū. quod est generale vt sp minores ampli⁹ in sibi delicto puniantur. vt. ff. de incen. rui. nau. l. pedius et hoc colligitur ex hoc §. et prefato §. si quis autē ꝫ. eo. nisi in cāu. vt. ff. de pen. l. quedā. Sed quidam dicunt ꝙ etiam isti verberātur sicut et minores. vt. ꝫ. e. §. si quis autem. et supplent hunc §. per illum. quod nō credo.

a ¶ Non emēdātes. Sꝫ quomodo pōt penitere cum iam ad actum peruenerit? Dic hoc speciale: alˀs cōiter distinguetur: aut puenisset ad actuꝫ aut non. in primo si fuit consummatum non licet penitere. si non fuit/ licet. vt. ff. de fal. l. q falsam. nisi in casu lese maiestatis. vt C. ad. l. iul. maiesta. l. quisquis. Si ꝓo ad nullū actuꝫ ꝑuenerit: tunc non punitur. vt. ff. de pen. l. cogitationis

b ¶ Perceperūt. prefecti.

c ¶ Sustinebunt. scꝫ prefecti.

d ¶ Cōcessuꝫ est. vt. ꝫ. titu. proxi.

e ¶ Congruant. forte in exiliū dantur. vt. C. si cer. pe. l. ꝗsquis. vel dic ꝓ motu iudicꝫ vt hic dicitur.

f ¶ Egētes. egent enim vt eis necessitas imponatur adeo sunt desides. et sic ponitur ꝫ. ti. j. iusiuran. qd pre. §. j.

g ¶ Paterne. facit ad hoc. ꝫ. e. §. ex diuerso. et. ꝫ. de mā da. pn̄. §. ꝙ si delinquētes. i fi. col. iij. et. ꝫ. iusiuran. quod pre. §. pe. col. ij. et. ꝫ. de defen. ci. §. si q. ea. coll.

h ¶ Imponētes. subaudi suppliciū. Accur.

i ¶ Illi. scilꝫ iudices.

k ¶ Qd magis. no. maius esse delictū delinquere in aliū ꝙ in se: vt hic. et colligit ex duabus legibus. ff. de his q no. ifa. l. athletas §. pōponius. et. l. impator. et est verū: qꝛ et ipse peccat. ꝛ aliū facit delinqre. vn̄ versus. Peccando peccare docens hic peccat et in se. Qui reus est ꝛ in hos ꝗs facit esse reos.

Delictū est maius delinqre in aliū ꝙ in se.

l ¶ Sumāt. in loco assessorum ꝛ sociorum.

m ¶ Ideoqꝫ. quia tot bona habet facere preses.

n ¶ Curialium. q. d. isti et illi q eliguntur erūt de curia et ideo magis experti.

o ¶ Precipuam. interrogatiue lege

p ¶ Sibi. i. vtrūqꝫ simile est delictum ꝫ pari pena puniūtur. vt. C. de epis. et cle. l. si quēꝙ. in fi.

q ¶ Prediximus. sꝫ nō tātis vt diximus. ꝫ. §. sic igitur in fin. §. ꝛ de illo fit mentio hic.

r ¶ Ex admistrationib⁹. i. admistratorib⁹ supiorib⁹.

s ¶ Epi. facit ad hoc. ꝫ. vt dif. iudi. colla. ix.

a ¶ Habẽtis.ergo durãte officio cõuenit hic ordinarius in his casibus.nec mirũ qꝛ corã principe hoc fit.vnde nõ est ↄ.ff.de i ius voc.l.ij.et.ff.de iudi.ꝑs.est et alia ratio:qꝛ ille.ll.loquunt qñ ex alia cã cõuenit nõ rõne officij.nã de eo etiam durãte officio posset conueniri. vt.C.ad. l.iul.repetũ.l.iubemus.

dirigãt:exponẽtes cĩgulũ habẽtsᵃ delicta.nos ei hec agnoscẽtes dirigimᵘˢᵇ in ꝓuinciam hoc examiaturũ qtenꝰ ipẽ vbi iniusticiã fecit:illicᶜ quoqꝫ penas subeat delictorũ:vt neqꝫ alter quispiã tale aliqd agere presumat ad exẽplumᵈ respiciens.

¶ Administrator in ꝓuincia officio finito [illegible]

¶ Necessitatẽ habẽte eo qd administrationẽ rexit ſm priores ↄstitutionesᵉ dũ deposuerit fascesᶠ ꝑ dies quiquaginta in ꝓuicia cõmorari publice se mõstrantẽ et ab oibus suscipiẽtẽ cõuẽtiones.si tñ anteqꝫ cõpleantur quinqginta dies fugiẽs capiat velut aliqd inhonestissimorũ mãcipiorꝫ damꝰ iniam collatoribꝰ detinereᵍ eũ in prouincia.et oẽ qd dederit ei occasiõe furtiʰ hoc exigere:ꝑ ſenteⁱ tñ deo amabili epo:ꝛ causam ex nõ scriptoᵏ examinãte donec reddat oẽ qcqd furatus ostẽditurˡ: sꝫ ẽtᵐ ipsos ꝓuiciales (si senserit administratorꝫ furtũ) iniaꝫ habere:magꝫ aũt necessitatẽ hec referre nobis:vt cognoscẽtes quia oĩno auro vendidit iusticiã:ꝑdictis eũ subijciamꝰ penis:suꝑ qd ẽt celestibꝰ supplicijs reꝰ erit trãscendẽs iusiurandũⁿ in q accepit admĩstrationẽ. Si aũt valuerit ex qcũqꝫ cã nõ cõpletis qnquagita diebꝰ ex ꝓuincia fugere:tũc ↄꝑhẽsus vbicũqꝫ degere videt reuocabit qdem in ꝓuiciã in qua administrabat. omne ꝟo qd inuẽtꝰ fuerit accepisse restituat in quadruplum

¶ Subditi iudicibꝰ nullã debẽt inferre iniuriã [illegible]

¶ Illud videlꝫ obseruãdum nullã eẽ nostris subiectis licẽtiã in alio quodã ꝑter furtuꝫᵒ hoc circa iudices agere: nõ ei si videat vehemẽtissimꝰ indeuotis ꝑpter fiscaliũ exactionẽ aut ꝑpter delictorꝫ executionẽ:dabimꝰ subiectis agere aliqd aduersus eum. Ex diuerso aũt ẽt penis eos oĩm amarissimisⁿ subiugamꝰ:si eos qui puris vsi sunt manibꝰ et fiscaliũ exactionẽ cũ oĩ detulerint subtilitate:posteaᑫ deponẽtes administrationẽ iniuriari ꝑsumpserint:ꝛ nõ cum omni fauore post legitimũ tꝑs ꝓuincias relinquẽtes deduxerint. Oportet enĩ eos q post hãc legẽ nostrã faciendi sunt clarissimos

b ¶ Dirigimus. scꝫ aliquem.

c ¶ Illic quoqꝫ.no. quẽ puniri vbi deliquit. sic.j.vt oẽs obe. iu. prouin §. hec igitur.col.v.et ff.de re mili.l.neqꝫ j.rñ.et. ff.de ac.l.si cui.§.ideꝫ imperator.et.l.fi.

Punitur qs vbi deliqt.

d ¶ Exemplũ. sic C.ad. l.iul. repe.l. j.et.C.de furtis.l.si quis.

e ¶ Priores cõstitutiões.C.vt omnes tam ciuiles qꝫ mili. iudi .l.j. facit ad hoc.j.e.§.oportebit. et.j.de collato . coll. ix.§.super hoc. et.j. de admi. §.j.j.rñ. et.§.sancimus.col.ix.

f ¶ Fasces.i.dignitates.

g ¶ Detinere.hic collige ꝙ licet alicui capere debitorẽ fugientem.facit ad hoc . C. vbi de cri. agi op.l.j.sic.j. vt nul.iudi.§.si vero qs.col.ix.et.ff.q in frau. cre.ait pretor.§.si debitorẽ.et C.vt nemi. li. sine iudi.l.ij. arg.cõtra C.de iudi.l.nullus

Fugientẽ debitorẽ capere lꝫ.

h ¶ Furti.i.tanqꝫ fur manifestꝰ in qdruplũ teneat ꝛ in quinquaginta lib. auri damnetur ipi ꝓncipi. Itẽ tempus auget quia ꝑ sex mẽses ammodo stabit:vt hic.et. C.vt oẽs tam ciui.qꝫ mili.l.j.§.ꝙ si qs.et.§.ipse autẽ. Itẽ ꝛ alias tres patitur penas.s.eo.§.si qs autẽ.in ꝓin.si autem durante administratione fugerit: crimine lese maiestatis tenetur preter supradicta.vt.j.de admini.§.ij.

i ¶ Presente.sed nunqd solus eps hic cognoscit? Rñ.quidam nõ.sed princeps vel ab eo delegatus sed eps erit secum.vt.s.proxi.§.vel melius dic ꝙ durante officio etiam possunt collatores qrelam deferre de his tribus:de furto scꝫ:de accepto:et data occasione administrationis: et tunc solus princeps vel eius delegatꝰ potest cognoscere ad instantiam epi et collatorum. vt.s.ꝓxi.§.et sic intelligitur proxi.§.sed finito officio de omnibus delictis poterit cognoscere etiã eps.vt in hoc.§.qd intelligo idem et si non fugerit.et hoc ꝑ ↄstõnẽ istã.per aliã vero etiam durãte officio et de oibus cognoscit eps. vt.j.vt dif.iu.§. si tñ.et sic not.epm cognoscere vt h.et.j. vt cle.apud pro.epi.§.j.nec mirum qꝛ ordinarius est.vt.C.d epis. au.l.epale. interdũ tñ vna cum ꝑside.vt si crimen canonicũ laico inferatur.vt.j.de man. ꝓn.§.oportet. coll. iij. Itẽ qñ ꝑses suspectus habet . vt .j.vt dif.iu.§.si vero.col.ix.

Eps gn… de c… sis c… libus

k ¶ Ex non scripto . i . sine libello. ſm Al.ꝛ sine actis Itẽ ꝛ sententia lata sine scriptis: qd est speciale . sicut sunt et alij quattuor casus. vt.j. de man.prin.§.sit tibi vbi sunt duo.quartus est.j.vt cle.apd propri . epis . circa princi . vt quando eps inter clericos cognoscit. Iteꝫ qñ inter laicum cõuenientem clericũ et ipsum clericum.vt .j.vt cle.apud propri.epis.circa prin. col. vj. et qñ est cã vilis et parua. Itẽ qñ vilium ꝑsonarũ.vt.j. de mã.ꝓn. §.sit tibi . sed iure cõmuni libellꝰ est necessarius in scriptis.vt.j.de exhi.§. sancimus. col.v.et sententia in scriptis danda est. vt.C.de sen.ex pe. reci.l.fi.

Sentẽ ne s… ptis… bus: sib… let.

l ¶ Ostenditur. vel per testes vel etiã per solũ sacramentum agentis, ſm Al.vt.j.de collato.§.super hoc.col.ix.

m ¶ Sed etiam.non solum apud episcopum.

n ¶ Iusiurandũ.facit ad hoc.C.de iureiuran.l.ij.

o ¶ Preter furtum.et preterqꝫ si aliquid accipiat vel det ꝑ administratione.vt.s.eo.§.si quis autẽ.et intellige hũc .§.durante officio.vt.s.proxi.§.diximus.et maxime ex ipsa littera colligitur.

p ¶ Amarissimis. mortis ergo. vel dic ꝙ pena parricidij.et qꝛ in loco filiorũ sunt collatores quos quasi occidit vt.s.eo.§.eos.et quia illa est omniũ penarũ maior. vt ins.t.de publi.iudi.§.itẽ lex põpe.et.§.alis demum.

q ¶ Postea.collige hunc.§.loqui durante officio.

subiectaꝝ ꝓuinciaꝝ iudices cō
siderare q̄ꝫta q̄dē ꝑfruenť glo
ria tales apparētes[a]: q̄ꝫtis au
tē sint icursuri difficultatibꝰ le
gē hāc soluere q̄ꝫtū ad se[b] ꝑsu
mētes. erit eñ absurdū si eos
q̄dē q̄ in vilibꝰ capiunť furtis
ipi[c] torquebūt: et nō primitus
q̄escāt donec reddāt furta: ipi
aūt innoxij[d] māserint in maxi
mis ꝯstituti furtis: ⁊ neqꝫ apd
subiectos erubescētes exem
plū[e]: cū liceat eis honestis ⁊ li
beris[f] ⁊ vndiqꝫ laudādis ostē
di[g] ⁊ a nobis hr̄e testimoniū ⁊
spē[h]. nō sinimꝰ aūt nec specta
bilibꝰ iudicibus nec alteri ali
cui quālibet eis oppressionem
aut iniusticiā inferre/aut ciuili
bus[i] oīno causis cōicare: vt et
nos eis[k] honestatē seruemꝰ/et
illi[l] puritatem nobis deuotio
nēqꝫ restituāt. Sciant eñ oēs
subiecti qꝛ ꝓpter eoꝝ vtilitatē
et vndiqꝫ eoꝝ indēnitatē et vt
ꝑ oēꝫ agant quietē ⁊ nō cogā
tur ꝓuincias relinquere et in pe
regrinis affligi. ꝓpterea ꝑn̄tē
legē scripsimꝰ deo eā vouētes:
et ꝑsentibꝰ ⁊ venerabilibus[m]
maxie eius[n] cōionis que[o] festi
uis diebus[p] vt oībus liceat pa
tres[q] suscipe magꝫ iudices q̄ꝫ
fures et sollicitatores et eorū
substātijs isidiātes. ¶ Opꝫ
q̄ꝫ vos nr̄os subiectos sciētes
quantā vestri posuimꝰ ꝓuidē
tiā cū oī deuotione publica si
ne īminutione tributa ꝑsolue
re: ⁊ neqꝫ administratorū egere
necessitate[r]. Sed ita deuotos
vosmetipsos prebere vt nobis
metipsis oñdať opibꝰ qꝛ et ip
sis[s] ꝑ hmōi clementia[t] ꝓpriā
nobis deuotionē restituetis/⁊
merito habebitis oēm a iudi
cibꝰ occasionē deuotiōis/fauo
rē ⁊ ꝓuidētiā. illud sciētes vt
qꝛ iudicibꝰ iminet vndiqꝫ fisca
liū ꝑiculū[v]: ⁊ manifestū est qꝛ i
ꝓprio suo ꝑiculo administratio
nes assumūt: et nos hec agno
scētes ex oī mō ⁊ vite indeuo
tionē[x]: et nolite vr̄as volunta
tes ita ꝑbere inobediētes: q̄te
nus eorū ꝑsidū egeatis vehe
mētia: quā necessariū est eos
assumere ꝓpť ieuitabilē fisca
liū exactionē: sciētibus vobis
nr̄is subiectis qꝛ militares ex
pēse ⁊ hostiū incursiones mul
ta egēt diligētia[y]: ⁊ nō ꝑn̄t ci
tra pecunias hec agi/cū vide
licet nullā recipiēte dilationē
neqꝫ nobis cōcedētibꝰ dispici
romanoꝝ terrā diminutā: q̄ et
libiā oēm repauimꝰ[z]: ⁊ vuāda
los in ſuitutē redegimꝰ: et plu
rima adhuc ⁊ maiora hoꝝ spa
mus a deo ꝑcipe ⁊ agere ꝑ q̄
bus ꝯpetēs est fiscalia tribu
ta sine īminutiōe/ ⁊ deuote/et
sꝫ definita exigi tp̄a. Quapro
pter si vos q̄dē deuote occur
retis iudicibꝰ: illi ꝓ facilē et
preparatā fiscaliū illationē in
vos exhibuerit: et iudicū lau
dabimꝰ studiū/et vestrā appro
babimus voluntatē: ⁊ vndiqꝫ[a]
vna q̄dā erit optima ꝯsonaqꝫ
ꝑsidētiū et quibus ꝑsident cō
gruētia magna. ¶ Itaqꝫ deo
et saluatori nr̄o iesu xp̄o oēs
sic offerāt hymnos[b] ꝑ hac le
ge q̄ eis dabit et ꝑrias habita
re caute/ ⁊ ꝓprias facultates
hr̄e firmissime: et iudicū frui
iusticia. Nā et nos ꝓpterea eā
posuimꝰ vt et iusticiā q̄ in lege
est valeamꝰ dn̄o deo vouere: ⁊
nosmetipsos ⁊ nr̄m ꝯmēdare
iperiū: ⁊ nō videamur despicē
hoīes oppressos q̄s nobꝫ tra
didit deꝰ: vt eis ꝑ oīa peamꝰ
eiꝰ sequtes bēignitatē[c]. Idcqꝫ
q̄ꝫtum ad nos[d] ꝯsecreť hec lex
deo: eo qꝛ nichil in mēte nr̄am
veniēs boni ꝑ tuitiōe subiecto
rū relinqmꝰ. volētes eñ inhonesta hec ⁊ ſuilia
furta pimere: et nr̄os subiectos q̄ete a ꝓuinciali
bus iudicibꝰ ꝯseruare. ꝓpea festinauimꝰ gratis
admistratiōes eis[e] dare: vt nec ipis liceat delin
q̄re ⁊ abripe subiectꝫ q̄ꝝ cā oēꝫ pferimꝰ laborē
dedignātes[f] imitari eos q̄ añ nos impauerūt: q̄[g]
pecunijs ordinabāt admistratiōes. sibimetipsis
auferētes lniam admīstratoribꝰ nocētibꝰ icre
pādi iuste: ⁊ ipi[h] ea q̄ ꝑcipiebāt celādo iusti puta
ti: ⁊ ꝓprios collatores ꝓpter hoc[i] abripere a ma

a ¶ Apparentes. s. innocentes.
b ¶ Ad se. sic. s. quō opor. epis. §. igitur. et. ff. de dona. inter vi. et vxo. l. si socer.
c ¶ Ipi. iudices.
d ¶ Innoxij. i. sine pena.
e ¶ Exēplū. vnde Cato. Turpe est doctori cum culpa redarguit ipsuꝫ. facit ad hoc. j. de san. epis. in ꝑn. colla. ix. ⁊. ff. de edē. l. si q̄s ex. §. fina.
Cato.
f ¶ Et liberis. s. a furto.
g ¶ Ostēdi. apud ep̄m vel principem vt sequitur. Ut dic ipsis collatoribus finito officio. vt. s. §. necessitatem.
h ¶ Spē. ꝑcipiendi aliquā dignitatē. vt insti. in ꝓhe. in fi. fm Azo.
i ¶ Ciuilibꝰ causis. i. in aliq̄ ciuili cā cōtra eos iudices agere durante administratione. vt. s. in prin. huius §. sed ꝯ. j. vt dif. iudi. §. si vero. coll. ix. Solue vt ibi.
k ¶ Eis. s. iudicibus.
l ¶ Illi. iudices
m ¶ Uenerabilibꝰ scꝫ ep̄is: de quibus est habita mētio. s. e. §. necessitatem.
Facit c. cū instātia. i ꝑn. ex̄ d censi.
n ¶ Eius. s. dei.
o ¶ Que. scꝫ lex.
p ¶ Festiuis diebus. subaudi et poterit exerceri. quia ꝯ pessimos latrones exerceť vt mō dixi. et. C. de fer. l. ꝓuinciarū. vel qꝛ celeritatem desiderat. vt. ff. de dā. infec. l. iij.
q ¶ patres. sic. s. §. eos. sic. j. iusiurā. q̄d ꝑsta. col. ij.
r ¶ Necessitate. q. d. sponte agatis q̄d tādē ex necessitate faceretis. sic. s de fideiuss. §. quod autem. col. j.
s ¶ Ipsis. scꝫ operibus.
t ¶ Clementia. i. ꝑ hoc qꝛ fecimus l. istam.
v ¶ Periculuꝫ. qꝛ de hoc iuratoriam ꝑstat cautioneꝫ. vt. j. e. §. tua quippe. ⁊ j. iusiur. quod presta. §. j.
x ¶ Indeuotionē. nolite prebere vt subijcit.
y ¶ Diligentia. vt insti. in prohemio circa prin.
z ¶ Repauimus. i. recupauimus.
a ¶ Undiqꝫ. sic. s. quō op. epis. j. rn̄.
b ¶ hymnos. i. grās. sic. j. titu. ꝑxi.
c ¶ Benignitatē. quia in sola clemētia possumus esse pares deo. vt. C. de nup. l. imperialis.
d ¶ Quātum ad nos. nā vere consecrare nō pōt cum non sit sacerdos. vt insti. de re. diui. §. sacre. Accur.
Consecrare nō pōt q̄ nō est sacerdos.
e ¶ Eis. al's eas.
f ¶ Dedignātes. scꝫ in hoc. in alijs autē imitaꝫ. vt. C. de le. ⁊ cō. digna. sic insti. de here. qua. et dif. §. pe.
g ¶ Qui. scilicet imperatores.
h ¶ Et ipsi. scilicet collatores.
i ¶ Propter hoc. qꝛ acceperit aliq̄d
cōcor. tex. in cle. ij. in ꝑn. de re iudi.

vt.§.eo.§.cogitatio.in fi.et quia erant participes in simili delicto.vt.§.eo.§.si quis autē.vnde nil poterant adinuicē opponere.vt.C.de libe cau.l.si filium.

a ¶ Quesitū.qꝛ sibi plura dedit deꝰ.vt.§.de non ali.§.sinimus.

b ¶ Dictū est.vt.§.eo.§.volumus.

scripta.et.§.de non ali.§.quis vero verisimile. in fi.ꝛ hic subiicit. Aliꝗ tamen intelligunt hunc.§.in priuilegiis que iuris corpore non sunt clausa: vt in rescripto et in similibus.nam si est a lege indultum non tollit̃ s̃m eos. Et est preceptor meus in hac sententia. sed.R. fuit in prima quod plene diximus.§. vt oēs obe. iud.§.si quis igit. col.v.

lis iudicibꝰ non valētes.vnde nec ipsis iudicibus increpare poterāt ꝛ agere caste occasione p̃dicte cause. Nos autē suf ficientē imperio questum[a] eē putamus: vt collatores sola fiscalia ꝯferent tributa/ ꝛ nichil aliud extrinsecus q̃rat̃ qꝺ subiectis omnē cōmoueat vitam.

¶ Judices iurisditionem habēt aduersus oēs: cessāte priuilegio cessante.h.d.Barto.

¶ Qꝺ aūt primitus a nobis dictū est[b] adhuc maiori opere et subtiliori cōplecti estimauimus legislatiōe[c] quatenus nostra intentio oībus fiat aperta Sancimus enim clarissimos subiectarū p̃uinciarū administratores citra[d] oī factos pecuniarū suffragio ꝛ ab his dato iureiurādo memores habere: et hanc a nobis licentiam[e] vt nulla sit vlli apud eos[f] penitꝰ fori p̃scriptio[g]: neq̧ in his que cōmittūt̃ ab aliquibus violētiis: neq̧ in criminalibus[h] et q̃ hinc oriunt̃ lesiōibꝰ/ neq̧ in seditionibꝰ publicis/ neq̧ in publicorū tributorū exactiōibꝰ: sed oēs sit̃ subiacere hor[i] iurisditioni nō expectantiū neq̧ p̃cepta suscipere a iudicibus[k] q̄bus subiecti[l] sunt/ neq̧ nunciare ad eos[m]: sed ꝯtentos eē hac nostra lege p quam[n] omnem eis potestatē p̃bemus[o]: ꝛ ipsi omnē[p] licentiā habentes[q] penitus in predictis causis[r]/ neq̧ priuilegio[s] vti quolibet/ neq̧ ex hoc[t] sibimet īpetrare vt delinquāt innoxie. Nō em̄[v] q̄ omni abstinēt acceptiōe iudices illud quoddā dei ꝛ legis nr̃oq̧ preponūt timori: sed ad suū respiciētes seruabunt subiectis iusticiā/ oīa s̃m nr̃as iudicātes ꝛ agentes leges. Nec ei milites hmōi i p̃uinciis[x] cōstitutos eis subiicimꝰ: neq̧ in hoc egebūt p̃cepto cuiuspiā[y] proprio aut a nobis aut a nr̃is iudicibꝰ/ sꝫ p̃senti lege vtentur et hāc[z] eis[a] ostendunt[b] vt auxilietur[c] eis vtētibus iudiciali fiducia. sciētibꝰ qꝛ nisi hec egerint et emolumētorū et militie sustinebūt casum. ꝛ in corpꝰ periculum patiētur[d]: vt nobis[e] in nullo alio penitꝰ opus sit iudice: et aut[f] latronū insecutores/ aut appellatos violētiarū inhibitores/ magis autē fures/ aut violētos mittere occasiōe q̄dē q̄si rōnabili vtētes/ ipsos aūt oīm pessima faciētes. Cū em̄ iudices p̃uiciarū vniuscuiusq̧ maximorū iudicū ꝯpleāt offm̄[g]: ꝛ p oī alio cingulo p̃uinciis sufficiāt/ ꝛ ad ea q̄ ex nr̃is legibꝰ supra eis decreta sunt: q̄s p̃sumat aut fori p̃scriptiōe aut hmōi aliq̄ apud eos vti[h]:

¶ [illegible] res vel similes in p̃uinciā destinare vel ob hoc habere. ꝛ iudices iusiurandū et cautionē debent prestare. h.d.Barto.

¶ Interdicimus autē et gloriosissimo mgr̃o militū orientis/ ꝛ oībus nr̃is iudicibus aut latronū insectatores[i]/ aut vio

c ¶ Legislatione. scilicꝫ istius vt subiicit.

d ¶ Citra.i. si nō al's eēt mala grammatica. al's est in littera citra omne suffragium.

e ¶ Licentiam.s. que sequitur.

f ¶ Eos. mgr̃os militum puta.

g ¶ Prescriptio. in sequentibus.

h ¶ In criminibus.sꝫ nō ne violentia ē crimen publicum siue sit publica siue priuata. vt ff.de publi.iudi.l.j. Respon.est. sed crimen hic p maiori crimie ponitur. vt C.de custo.reo.l.ij. et.ff.de re mili.l.ij.§.rn̄so.

i ¶ Horū.s.presidū: presidum dico non expectantiū.

k ¶ A iudicibus. puta a magr̃o militum si forte erant milites isti q̄ deliquerunt.

l ¶ Subiecti.scilꝫ illi q̄ delinquunt.

m ¶ Ad eos. magistros militū puta.Accur.

n ¶ Per quā.scilꝫ hāc legē nostram vt sequitur.

o ¶ Prebemus. ergo nō poterit alteri ꝺlegare. vt.ff. de offi.eius cui.l.j.§.rn̄.Accur.

p ¶ Omnem.nisi in casu.vt.j.eo.§.interdicimus.

q ¶ Habētes.presides.

r ¶ Causis.proxime nominatis.

s ¶ Priuilegio.s.a lege indulto: vt qꝛ sit scholaris qui habet priuilegiū magistri.vt in prohe.ffor.in fi.vel clericus qui habet episcopi.vt.C.de epis.et cle.l. omnes. vel militis qui coram magistro militum conuenitur.vt.C.de iurisdi.om.iudi.l.magisterie.Sed nunquid a principe potest habere? Rn̄.sic si dicatur non obstante hac.l.vt.ff.de lega.iij.si quis in prin.et non al's.vt.C.de preci.impe.offe.l.re=

t ¶ Neq̧ ex hoc. scilꝫ p̃uil'. si em̄ priuilegium sibi valeret: secure delinq̄ret.et inde nascere tur malum vnde bona oriri deberēt quod esse nō debꝫ. vt.C.vnde vi.l.meminerint.et de iudi.l.ij.

v ¶ Nō enim. sic C.de iu. calū.l.ij. in fi.§.si naūt reus

x ¶ Prouinciis. al's in prouinciis. al's prouincie.

y ¶ Cuiuspiam. magistri militum forte vel alterius: de quo videtur.

z ¶ Et hanc.scilꝫ legem.

a ¶ Eis. subiectis.

b ¶ Ostendunt. scꝫ presides.

c ¶ Auxilietur.s. l.ista.sic.j.de man. p̃n.§.patrocinia. colla.iij.

d ¶ Patientur.sic §.eo.§.si quis autem.

e ¶ Ut nobis.bene dico vt vtiliter ibi maneant: vt p hec nō egeamꝰ dare eis aliquē adiutorē q̄ nō iuuaret: imo īpediret eum iuuādo malos homines.vt dum haberent nomen adiutoris: ipsi magis essent fures ꝛ mali.vt.j. §.pri.et.§.interdicimus.

f ¶ Et aut.et repete opus sit: et accipe verbum mittere quod est infra.

g ¶ Officium.i.omnia potest preses per hanc.l.que possunt varii magistratus rome.vt.j.de offi.p̃si.l. illicitas.§.qui vniuersas.et.l.ex oībus.et.l.sed licet.

h ¶ Uti.q.d.nullus.

i ¶ Insectatores.i.qui ita nominarentur: magis autē essent fures.vt.§.dixi.

lentiarum inhibitores[a]/aut armatos/aut aliquos tales[b] destinare in ꝓuincijs. sciãt ei q̇ ad hoc instituti post hãc nostrã legem ꝑsumpserint[c]: qm̃ capti[d] ab his nostris iudicibꝰ ꝓuinciarũ ⁊ in vincula redigent/et ad nos cã nũciata[e] a nobis sũmũ ꝑiculũ sustinebunt: et q̇ hmõi eis ꝑcepta tradiderint triginta librarum auri sustinebũt penam. ⁊ maiorem insuꝑ ac vehementiorẽ nostram indignationẽ experient.

¶ Oportebit igit iudices prouinciarũ tanq̃ ꝓmeritos[f] a nobis ꝑtãtẽ sic causis vti/vt iuste ⁊ legitime sint oibus metuẽdi[g] sciẽtes q si data a nobis administratiõe[h] male ⁊ indigne abutant[i] a nobis ꝯcessa sibi licẽtia subiacebũt supplicijs q̃ primitus[k] diximꝰ: ⁊ donec administratiões hñt hec[l] ꝑferẽtes[m]: et dũ eas deposuerit maiori[n] adhuc expient[o] ꝑiculo. Nõ em̃[p] damꝰ licẽtiã eis aliq̃ legitimũ q̃nq̃ginta dierũ cõpleãt tp̃s a ꝓuincijs i q̈bꝰ administrauerit discedere: aut per occasionẽ reuocatorie[q] aut per occasionẽ fuge[r]: aut ꝑ aliã quãlibet cãm[ſ]. sciẽtibus (sicut prediximus) siue ad hãc veniãt felicissimam ciuitatem/siue in quãcũq̃ regionem aut ꝓuinciam denuo reuocati cui ꝑfuerũt: penas sustinebunt oẽs q̃s priꝰ diximꝰ[t]. Iusiurandũ ꝓ dabũt hoc q̇dẽ q̇d superius diximꝰ[v]. ¶ Si ꝓ aliq̈bꝰ i ꝓuincijs[x] existẽtibꝰ mittant singuli codicilli[y] et corã deo amabili epo metropolitano et q̇ in eis primates sunt iusiurãdum subibũt: ⁊ ita singuli suscipient actiones[z]. Tua q̇ppe celsitudine ꝓuidẽte siue in hac maxima ciuitate perceperit aliquis administrationem: siue in ꝓuincia ei codicilli[a] eius transmittant a tua[b] celsitudine vt ipse[c] q̇ accepit[d] cautionem[e] faciat fisco de tributorũ inculpabili exactione sicut ipse pure probauerit.

¶ Posita sit autẽ hec lex a nobis in oibus administrationibꝰ a nobis nominandis[f] ⁊ ex presenti tẽpore sine suffragio percipiendis. nam que precesserũt pridem positis subiaceant legibus: nulla pena horum que in hac nostra lege determinata sunt imminẽte hactenus administrationes habẽtibus. nisi tñ et ipsi post insinuationẽ huius legis nostre furari[g] capiantur.

¶ Hec igit tua celsitudo vniuersa cognoscẽs in omnibꝰ gẽtibus sub se cõstitutis fieri manifesta ꝓcuret/solẽniter preceptis vtẽs apud oẽs prouinciarum presides: vt ipsi cognoscẽtes nostrũ circa subiectos studium: ⁊ quantam habemus circa ordinationem iudicum volũtatem/considerent quanta eis bona participantur: neq̃ imperij medele pro eorum[h] felicitate parcentes. Datum bilisario prefecto. xvj. kal. maij.

¶ [illegible]

SCriptum[i] est exemplar edicti constantinopolitani habens ita.

QUantam[k] subiectorũ possumꝰ ꝓuidẽtiã ostendit a nobis nuper posita lex: quaꝫ

a ¶ Inhibitores. quia et ipsi forte pecuniam acciperent pro sceleribus occultandis.
b ¶ Tales. qui bona presumptione mitterentur.
c ¶ Presumpserint. scilicet illuc ire vel mittere.
d ¶ Capti. id est missi.
e ¶ Nũciata. permittit q̇ relatio in istis missis a magistro militum vel alio: al's ꝯtra. vt. j. vt iudi. non expec. sa. iuſ. §. j. col. ix.
f ¶ Promeritos. q̇ meruerũt hãc dignitatem habere.
g ¶ Metuẽdi. sic ff. de offi. procon. l. obseruare.
h ¶ Administratione. ablatiui absoluti.
i ¶ Abutant. nõ. priuilegiũ debet ꝑdere qui abutitur eo: vt hic. et. C. de iude. l. iudeos.
k ¶ Primitꝰ. vt. s. eo. §. si quis autẽ.
l ¶ Hec. id ẽ has penas.
m ¶ Hec perferẽtes. s. in tribꝰ casibus. vt diximus. s. eo. §. necessitatem
n ¶ Maior. j. de admi. §. ij. coll. vij. cõtra. So. ibi in fuga loquit vbi magis punit durante administratiõe q̃ si postea fugiat: h aũt ex delicto priꝰ cõmisso punitur: ⁊ postea plus poterit puniri cũ sit dignitate exutus. vt ff. de incẽ. rui. nau. pedius. et de pe. l. in seruorum.
o ¶ Experientur id est experiri poterunt si accusent. sic. ff. de statulibe. labeo. ⁊. ff. ad. l. iu. repete. l. ante pe.
p ¶ Nõ enim. bene dico eum posse puniri postea: non enim. ⁊c.
q ¶ Reuocatorie id est reuocatiõis. ⁊ ita adiectiuũ resoluit in substantiuum. Azo. quia dicit se reuocatũ a suis.
r ¶ Fuge. quam non exprimit licet in corde gerat.

Priuilegiũ ꝑdit qui eo abutit.

s ¶ Causam. vt occasione rei familiaris.
t ¶ Diximus. vt. s. eo. §. necessitatem.
v ¶ Diximus. vt. s. eo. §. sic igitur. quod iuramentũ dabit rome vel cõstantinopoli si ibi fuerit electus: al's iurabit in prouincia in qua est. ⁊ hec sunt ꝯa s̃m id tp̃s q̃n ꝓnceps eligebat hmõi ꝑtãtes. Sꝫ nunq̇d cũ iurẽt hodie in suis ciuitatibꝰ. i. in his vñ debẽt esse ꝑtãtes habebit locuꝫ hec ꝯstõ: Rñ. sic. vt ar. ff. d pub. iu. l. ordo. ⁊. ff. d ne. ge. l. actõ.
x ¶ In ꝓuincijs aliquibus.
y ¶ Codicilli. id est littere cõtinentes presidatus illius prouincie.
z ¶ Actiones. id est actus. sic. s. de non ali. §. sinimus in fine.
a ¶ Codicilli. expone vt. s. proxi.
b ¶ Tua. o ꝑfecte
c ¶ Ipse. in subaudi.
d ¶ Accepit. s. administrationem.
e ¶ Cautionẽ. nũquid sine fideiussore: videt q̇ sic vt C. de ꝯbo. sig. l. sancimꝰ: sꝫ tñ cõtra dicimꝰ. nã dari dꝫ fideiussor de fideli exactiõe tributorũ vt. j. ti. iusiuran. q̇d pre. ⁊. ff. ad munici. l. quotiẽs. §. pe. ⁊. l. libertis. §. fi. et s. eo. §. oportet.
f ¶ Nominãdis vt. j. ti. pri. ⁊. s. e. §. hec aũt oia. Ul' dic nominandis. i. eligendis. sic accipitur ꝯbũ. C. de decu. nominationum.
g ¶ Furari. sic. j. de incest. nup. §. ij. et. §. iij.
h ¶ Eorum. scilicet subditorum.
¶ Criptũ. inuti' ꝯstõ. hac cõstitutione declaratur quid debeat dare ex cõsuetudine quilibet electꝰ sicut promiserat dicere. s. titu. j. §. hec oia. nec est legenda.
k ¶ Quanta. verba edicti sunt ista.

ad gloriosissimos nostros prefectos scripsimus Sed ꝯpetēs est ⁊ vosipsos scire nostrā ꝓuidētiā quā circa oēs hoies habem⁹: ⁊ ꝓpterea legē ipsam ⁊ in edictꝫ ꝓposuim⁹ figuratā: vt ⁊ vos dño deo ac saluatori nr̄o Jesu christo iuste referatis hymnos ex nr̄o iperio: q2 oēm ꝓ vestra vtilitate ꝓferim⁹ laborē. Noticia eoꝝ q̄ ab vnaquaqꝫ sub ditarū administratiōe debēt ꝓberi circa cōsuetu dinē quātitatꝫ ab his q̄ administratiōes habēt nullo ꝑsumēte extra ea q̄ suprascripta sunt requi rere nequaqꝫ ampli⁹ aliqd. A spectabili comite oriētis in sacro cubiculo solidos.lxiij.primicerio clarissimoꝝ tribunoꝝ notarioꝝ cū quattuor scri niarijs sacri laterculi: so.nume.l.ei⁹ adiutori solidos.iij.officio clarissimoꝝ prefectorū ꝑtoriorū soli.lxxx.a procōsule asie ita in sacro nr̄o cubicu lo sol.nūero. xiiij. ꝑmicerio clarissimoꝝ tribuno rū notarioꝝ cū quattuor scriniarijs sacri latercu li.so.nume.xl.eius adiutori soli.nume.iij. officio gloriosissimoꝝ ꝑfectoꝝ ꝑtorioꝝ sol. nūe.lxxx.a spectabili comite frigie pacasie ita: chartularijs tribus sacri cubiculi nr̄i sol. xxix.primicerio clarissimoꝝ tribunoꝝ notarioꝝ soli.nūe.xxiiij. eius adiutori sol.nūero.iij. officio gloriosissimoꝝ prefectoꝝ soli.nūe.l.a spectabili comite galatie prime ita: spectabilib⁹ chartularijs trib⁹ sacri cubiculi solidos nūe.ix. primicerio clarissimoꝝ tribunoꝝ notarioꝝ soli.nūe.xxxiij.ei⁹ adiutori sol.nu. iij.officio gloriosissimoꝝ ꝑfectoꝝ pretorioꝝ sol. nume.l. A vicario lōgimuri carthularijs tribus sacri cubiculi solidos nūero.ix. primicerio claris simorū tribunorū notariorū soli. numero. xxiiij. eius adiutori solidos nūero.iij.offō clarissimorū prefectorū ꝑtoriorū soli.nūero.xl.⁊ q̄cūqꝫ admi nistratiōes cōsularisve sunt.ix.primicerio viroꝝ clarissimorū tribunorū notariorū sol.xl. A iudice palestine ita: spectabilibus chartularijs trib⁹ sacri cubiculi soli.ix.primicerio clarissimorū tribunorū notariorū soli.xxiiij.eius adiutori sol.iij. offō gloriosissimoꝝ ꝑfectorū ꝑtoriorū soli. nūero xl. A iudice scd̄e syrie ita: spectabilibus chartularijs trib⁹ sacri cubiculi sol.nume.ix.primicerio clarissimorū tribunorū notariorū sol. nūe. xxiiij. ei⁹ adiutori sol.nūe.iij.offō gl'osissimorū ꝑfecto rū pretorioꝝ sol.nume.xl. A iudice cypri ita: spectabilibus chartularijs tribus sacri cubiculi sol. nume.ix.primicerio clarissimorū tribunorū nota rioꝝ sol.nūe.xxiiij.eius adiutori sol.nūe.iij. offō gloriosissimorū ꝑfectorū ꝑtoriorū sol.xl. A iudice pāphilie ita: spectabilib⁹ chartularijs tribus sacri cubiculi soli.nume.ix.primicerio clarissimo rū tribunorū notariorū soli.nūe.xxiiij. eius adiutori soli.nūe.iij.offō gloriosissimoꝝ ꝑfectoꝝ ꝑtorioꝝ.sol.nume.xl. A iudice armenie maioris ita: spectabilibus chartularijs tribus sacri cubiculi sol.nume. xx. primicerio clarissimorū tribunorū notarioꝝ sol.nume.xx.eius adiutori soli. nūe.iij. offō gloriosissimorū ꝑfectorū ꝑtoriorū sol. nūe. xl. A iudice armenie minoris ita vt supra. A iudice capadocie prime: ita vt supra. A iudice capadocie scd̄e: ita vt supra. A iudice hellesponti: ita vt supra. A iudice thracie: ita vt supra. A iudice europe: ita vt supra. A iudice carie: ita vt supra. A iudice licie. A iudice angustiane: ita vt supra. ⁊ quecunqꝫ administrationes presidales siue correctiue sunt. A iu. libie superioris et a spectabilibus chartularijs tribus sacri cubicularij sol.nume.ix.primicerio clarissimoꝝ tribunorum notariorū sol.nūe.xxxvj. A iu. egypti prime: ita vt supra. A iu. egypti secunde: ita vt supra. A iu. nicie scd̄e: ita vt supra. A iu. palestine tertie: ita vt supra. A iu. arabie: ita vt supra. A iu. eufratis ita vt supra. A iudice mesopotamie: ita vt supra A iudice cilicie scd̄e: ita vt supra. A iu. armenie prime: ita vt supra. A iu. galatie secūde: ita vt supra. A iu. onoriadis: ita vt supra. A iudice insularū: ita vt supra. A iudice misie secūde: ita vt supra. A iudi. scithie ita vt supra. Pro vniuscuiusqꝫ ciuitatis defensore: siquidē sit metropolis ꝓ metropoli[a] pretore gloriosissimorum prefectoꝝ pretoriorum dandis soli.nume.iiij.si vero alteri⁹ ciuitatis soli.iij.⁊ vltra hec nichil. Nec enim defensores vel dare iudicibus nec alteri cuiqꝫ nec accipere volumus: nisi quedaꝫ sint cū ab his volo[b] resideant consuetudines: scientibus eis/ quia si nuncietur nostre potestati de aliquo eoꝝ quia preuaricat̄ que a nobis sancita sunt/ et quod receperint quadruplū reddant: ⁊ officio soluto exiliū habitabūt cōtinuū. cum etiam prouinciarū iudices si hoc neglexerint et defensores sinant rapere: non modicam et ipsi sustinebunt penam.

¶ Iudices [illegible] defenso res [illegible] administratio[illegible] nec dare nec recipere [illegible] ex administratione [illegible] [illegible]

Criptū[c] est exēplar hui⁹ dominico gloriosissimo prefecto apud illiricū ꝑtorioꝝ:

Marginal notes:

cā cōsuetudinis.

a Pro metropoli. ptās archiepal' ciuitatꝫ. vt est ciuitas beritho ⁊ tyro vt. C. de metropo. beritho. l.j.lib. xj. ar. ꝟ.j.de defen.ciuit. §.denuo. col.ij.

b Volo.i.qn̄ volam dabit̄ michi.

c Criptū.cōstitutio lutilis hec cōstō exemplū q̄dā est cōtinens q̄ fuerūt in illa: vt iudi.si.quoq̄ suf.et q̄dā cōtinet pl⁹ de admonitionibus quas facere debēt epi ⁊ ꝑfecti ⁊ presides postqꝫ iurauerūt.vt.j.e.sicut em̄ si q̄s mitteret epistolā secretā ⁊ quādā apertā: ita hec est aperta respectu superioris.

sed ita quidē adiectionibus iusiurandū subeant ſm ꝓpriū de hoc facto inditū sacramētū: cuius exēplar etiā directū est tue celsitudini. Qui vero administrationes suscipiunt a tua celsitudine directos hinc ei a nobis codicillos suscipiant presente deo amabili ciuitatis in qua degunt epō/ ⁊ alijs q̄ in ciuitate sunt in iudicio tue celsitudinis ꝯgregatꝫ officio oīo tuo corā q̄bꝰ etiā codicillos accipiāt ⁊ iurēt p̄dictū iusiurandū. et maxīe hoc p̄cipimus corā curialibꝰ agi quos competēs est magna frui et a tua celsitudine: ⁊ q̄ eis eundē cingulū optima erit ꝓuidētia ⁊ studium: et vt nichil ab eis tu lucreris oīno: neq̄ ꝑmittas eos ab vllo ledi. eos em̄ q̄ hāc nitunꝶ iniq̄tatē q̄tenꝰ ⁊ felicissimo nr̄o vtanꝶ exercitu/ ⁊ reliq̄s curiales adimpleāt functiones: q̄ꝛ nō opꝫ talia attētari solatia vt possit referri ad tātā tarditatem. nichil em̄ nobis cōmēdat tuā celsitudinē quō circa curiales vniuscuiusq̄ ciuitatꝫ ꝓuincia quā p̄beri volumꝰ istis et a tua celsitudīe ac singulis semꝑ successoribꝰ. Quapropter dū codicillos dederis administratiōes accipiētibꝰ a te aut p̄sente hoc eis tuā denūciare volumꝰ sedē. vt curialibꝰ oēm ferat fauorē nichil penitꝰ ab eis accipiēs. ꝓhibeaꝶ autē ⁊ ab alijs eis afferri dāna: ⁊ agnoscant ꝑ te q̄ꝛ si p̄ter hec aliq̄d egerit penis subiacebūt grauissimis. sicut em̄ curialibꝰ ꝑcere te volumꝰ: ita ⁊ defensoꝝ castigare ⁊ retinere auariciā[a] sancimꝰ: et ab eis p̄sumere accipe a nr̄is subiectꝫ nisi ſm q̄ eis administrat respublica: aut si nō est aliq̄d eis publicū solatiū/ q̄tū inculpabilis antiq̄tas diffiniuit: vt a spōtaneis ip̄is magꝫ q̄ ab inuitis accipiāt: ⁊ hoc parū ⁊ quātū eis ad mediocrē sufficit vite gubernationē. Sciāt ei q̄ꝛ si citra hec aliq̄d acceperit: nō solū q̄drupli subiacebunt pene sꝫ etiā exiliū habitabunt ꝯtinuū: priꝰ eis plagis corꝑeis īfligēdis. Edictū scp̄tū ī oī terra deo amabilibꝰ archiep̄is ⁊ scītissimis p̄riarchis tradite nobis a deo reipu. curā habētes: et in oī iusticia viuere nr̄os subiectos studētes/ subiectam legē ꝯscripsimus: quā et tue sanctitati ⁊ ꝑ eā oībus q̄ tue ꝓuincie sunt facere manifestā bene habere putauimꝰ. Tue igiꝶ sit reuerētie ⁊ ceteroꝝ hec custodire: ⁊ si q̄d transcēdaꝶ a iudicibus ad nos referre: vt nichil cōtēnaꝶ hoꝝ que sancte et iuste a nobis sancita sunt. Sic em̄ nos q̄dē nr̄oꝝ subiectoꝝ miserati: q̄m supra fiscaliū functionū exactionem etiā maximas sustinēt ex furto iudicū violētias ꝓpꝰ factas ꝓuīciarū vēditiōes: hec auferre ꝑ subiectā studuimus[b] legē. Vos autem negligētes nō referatis a nobis q̄uidē ꝯsecrata dn̄o deo. vos aūt rōnē reddetꝫ ei apud eū ꝓ aliorū iniusticia si q̄de nō agnoscētibꝰ nobis damnū apud vos hoībꝰ inferaꝶ: sed oportet p̄sentes vos ꝓuincijs: et ꝑ eis ac reliq̄s detestātes manifestos nobis facere ⁊ rectos iudices: ⁊ trāscēdētes hāc legē nr̄am: q̄tenus vtrūq̄ cognoscentes hoc q̄dē puniamꝰ: illis aūt repēsemus Cūq̄ lex publice ꝓposita fuerit: ⁊ oībus manifesta: tūc sumptus ītus recōditꝰ ī scītissima eccl̄a cū sacris vasis: vtpote ⁊ ipsa dedicata deo ⁊ ad salutē ab eo factoꝝ hoīꝫ scripta. Facietis autē meliꝰ ⁊ illic habitātibꝰ vniuersis hoībꝰ vtilius si eā sculpentes aut tabulis aut lapidibꝰ. in porticibꝰ scītissime eccl̄ie describatis penā[c] p̄bentes oībꝰ hoꝝ que sancita sunt lectionē atq̄ possessionē. Si ꝟo ꝓ iudicū puritate hāc habuimus ꝓuidentiā: palā est q̄ꝛ multomagis defensoribus nō ꝑmisimꝰ nec q̄cq̄ accipere nec dare. Dabunt em̄ cōcessis sibi ꝑceptis in foro gl̄iosissimoꝝ p̄fectoꝝ (siquidē maiores sint ciuitates) solidos. iiij. si ꝟo minores sint solidos. iij. et vltra hec nichil. accipiēt autē nichil ab vllo si aliquis ex fisco solēnis eis questꝰ erit: aut si nichil ex fisco ꝑcipiūt: nichil vltra q̄ sacra nostra statutū est ꝯstitutiōe ꝑcipiāt: alioq̄n si q̄d accipere capianꝶ: aut ipsi aut q̄vocanꝶ eoꝝ chartularij aut alter q̄spiā q̄ circa eos sunt: illi q̄druplū restituent q̄d acceperūt: ⁊ hac sollicitudine repellentur: insuꝑ exilio ꝑpetuo mulctabunꝶ: et in corꝑe castigati reddent ꝓuinciā viris bonis ꝑ malis defendenda. Metiri autē et in hoc custodes vos inhibentes que p̄ces hoc agūt: ⁊ insinuātes vt neq̄ lateat aliq̄d hoꝝ que delinquunꝶ: neq̄ latendo sit impunitū: sed oīs eq̄tas atq̄ iusticia nr̄is subiectis floreat. si ꝟo etiā hactenꝰ iudices non post insinuationē huiꝰ legis oī abstineant furto: sciāt et ipsi huius legis pene se esse subiectos.

Iusiurandum[d] q̄d p̄statur ab his qui ad[illegible] ministrationem[e] accipiunt.

Sacri substantiā doce[illegible] iurandi formā demōstrat ⁊ penā ostendit hec constitutio. h. d. [illegible]

Iuro ego[f] per deum oīpotentē ⁊ filiū eius vnigenitum dn̄m nostrum iesum

a Auariciā. q̄ est radix oīm maloꝝ. vt. s. vt iud. sine quo. suf. §. an certe. et pōt hic notari vt lex sit coercta. ff. de offi. procon. l. solent. §. fi. nā hic nō ꝑmittit aliquo mō accipere esculentū dūmō habeat salariū ex quo sibi satisfieri pōtvt statim sequitur: idē dico de illa ff. de offi. p̄to. l. plebiscito.

b Studuimꝰ legem. vt. s. vt iudi. sine quoq̄ suffra.

c Penā. al's plenam.

d Iusiurādum ⁊c. Hec ꝯlo adijcit. et diligēter comprehēdit sacramētū q̄d debet facere quilibet administrator. vt. s. vt iudi. sine quoq̄ suffr. §. sic igitur.

e Administratione. quālibet. vt s. vt iudi. si. quoq̄ suffra. §. hec autē omnia.

f Iuro ego. h not. priꝰ substantiā sacramenti vsq̄ illuc purā cōsciētiā ⁊c. ibi autem inci

piunt capitula que durant vsq₃ ad. §. fi. postea autem penas dicit quas vult subire si contrafecerit: et sic tria continentur in hac constitutione. Accur.

a ¶ Christum. per hoc verbū et sequēs sacrm̄ qd̄ dicit de virgine excludit iudeos ab his administrationibus vel potestarijs. arg. C. de sum. tri. l. j. nam xp̄s vt dr̄ in decre. ꝓpter tria fuit baptisat⁹. ꝓpter exēplū vt nos faceremus idē. Item ꝓpter cōmēdationē sue humanitatis. Itē ꝓpter vim regeneratiuā ꝯferendā aquis. quā non habent iudei in se vt in decre. dicitur de cōse. di. iiij. si baptizata. et. c. nunq̄₃ in hoc enim noie christi tria continētur. s. q̄ et a q̄ et de quo. i. tres persone pater vngēs. fili⁹ vnct⁹: spiritussanctus vnctio: vt in decre. de cōse. dis. iiij. c. a quodam.

Xp̄s ꝓpt tria fuit baptizat⁹.

f ¶ Et omnem. s. iuro me prestaturū repete.
g ¶ Arte. i. deceptiōe. vn̄ Cato. Sic ars deluditur arte.
h ¶ Catholice. id est vniuersalis.
i ¶ Apostolice. i. romane. que fuit ab ap̄lo petro fundata. vt. j. ti. ꝓxi. §. fi.

christū[a] / ꝛ sp̄m sctm̄ / et ꝑ sctā₃ glo̾iosam dei genitricē ꝛ sꝑ virginē mariā / ꝛ ꝑ quattuor[b] euāgelia q̄ in manib⁹ meis teneo[c] ꝛ sctōs archāgelos michaelē et gabrielē / purā ꝯsciētiā germanūq₃[d] seruitiū me ꝑuaturū sacratissimis nr̄is dn̄is[e] Iustiniano ꝛ theodore cōiugi eius: occasiōe tradite michi ab eoꝝ pietate admistratiōis: ꝛ oēm[f] laborē ac sudorē cū fauore sine dolo et sine arte[g] quacunq₃ suscipio in ꝯmissa michi administratiōe ab eis de eoꝝ īperio atq₃ repu. ꝛ cōicator sum sctissime dei catholice[h] et ap̄lice[i] eccl̄ie / et nullo mō vel tp̄e aduersabor ei: nec aliū quēcunq₃ ꝑmitto[k] q̄₃tū possibilitatē habeo. Iuro q₃ idē iusiurādum[l] q₃ nulli penit⁹ neq₃ dedi neq₃ dabo[m] occasiōe dati michi cinguli[n]: neq₃ occasione ꝓcinij neq₃ ꝓmisi neq₃ ꝓfessus sum de ꝓuīcia mittere / neq₃ mittā / neq₃ occasiōe dn̄ici suffragij[o] neq₃ famosissimis[p] ꝓfectis ad

ministrationē habētib⁹ / neq₃ his q̄ circa eos sunt / neq₃ alij hoim vlli. sed sicut sine suffragio ꝑcepi[q] cingulū: sic ēt pure me exhibebo circa subiectos pijssimoꝝ nr̄oꝝ dn̄oꝝ[r]: ꝯtētus his q̄ statute sunt michi de fisco annonis[s]. ¶ Et primū oē habebo studiū vt fiscalia[t] vigilāter inspiciā: et indeuotos q̄dē ꝛ indigētes[v] necessitate cū oī exigā vehemētia: nequaq̄₃ subinclinatus[x] neq₃ ob hoc lucrū ip̄m ꝯsiderās aut ꝑ grām[y] vel odium exigens aliquem citra q̄₃[z] cōpetit: aut cōcedā alicui. deuotos autē paterne tractabo: ꝛ subiectos pijssimorū nr̄oꝝ dn̄oꝝ illesos vndiq₃ quātū possibilitatē[a] habeo custodiā. ¶ Et equ⁹ ī causis vtriq₃ parti ꝛ in publicis disciplinis ero. nulliq₃ parti citra q̄₃ iustū est ꝑstabo: sed exequar vniuersa delicta / et omnē equitatem seruabo ſm qd̄ michi visum[b] fuerit iustum: et eos quidē qui innoxij sunt / vndiq₃ innoxios

b ¶ Quattuor. i. a q̄ttuor euangelistis facta ꝛ cōposita. s. Luca Iohanne Marco et Mattheo. q̄ suis figuris pingūt. vt hoc versu cōtinet. Est ho. mat. mar. q₃ leo. vitulus lu. pingitur a Io. hi enim q̄ttuor omnia euangelia fecerunt: et non sunt plura: licet diuisim legantur in ecclesia. Sed quid si super vnū librū tm̄ vel quid si super alium? Uidetur non valere vt hic. sed contra est: quia habetur respectus ad vera euangelia. Item mens deferentis est consideranda vbi iurans vellet malignari. vt in decre. xxij. q. v. c. quacūq₃ arte. et facit ad hoc ꝟsus. Fallit iurantem iuratio facta ꝑ artē. et repete semꝑ ꝑ. ad omnes hos accusatiuos. Item consuetudo sic interpretatur: vt iuramentū factum suꝑ quolibet libro valeat. vt. ff. de legi. et senatuscō. l. si de interpretatione.

Euāgeliste qui ꝑ suas figuras pingūtur.

Iurans malitiose peierat.

c ¶ Teneo. no. q₃ tāgere dꝫ et est verū nisi in casibus. vt in iudice iudicāte. vt. C. de iudi. l. rē nō nouā. Item in ep̄o testificante. vt. j. de san. epis. §. nullo. colla. ix. Item in alienante rē ecclesiasticā vel dando eam in emphiteosim. vt. s. de non ali. §. qd̄ autem a nobis dictum. ibi. ꝛ vt neq₃.

d ¶ Germanū. germanus frater germana soror dicitur. quasi ex eodē germine natus vel nata. et sic facit se parē qd̄ est verū quo ad quid: cum vterq₃ ad statū imperij studeat. vt. s. vt iudi. sine quo. suffra. §. oportet. sed subijcit seruitium per quod reddit se subijcibilem.

e ¶ Dominis. hic no. q₃ genus masculinū concipit femi. sic. ff. de lega. iij. l. qui duos. et. ff. de pac. l. tres fratres. sed non econtra. vt. ff. de lega. ij. l. si ita scriptum. de quo plene dic vt. ff. de verbo. signi. l. j. Accur.

k ¶ Permitto. i. ꝑmittā₃. sic em̄ est mod⁹ loq̄ndi theutonicoꝝ. vn̄ ex tunc ꝑꝫ q₃ ex eis theutonicis erat imperator vsq₃ ad hoc tp̄s: qd̄ tn̄ dicem⁹ j. vt ꝑpo. no. ipa. in prin. col. v. No. tamen h̄ q₃ ꝑtātes terrarū debent expellere hereticos de suis locis per. l. istam. ꝛ. C. de sum. trini. l. j. in fi. et in consti. Frederi. ad decorem. §. ij. que est. C. de here. l. gazaros. Accur.

l ¶ Idem iusiurādum. repete per.

m ¶ Dato. facit j. vt iudi. si. q̄. suf. §. sic igit. et. C. ad l. iul. repetū. l. sancimus.

n ¶ Cinguli. i. dignitatis.

o ¶ Suffragij. i. ꝑ suffragio prestādo coram domino imperatore pro dignitate habēda. Ac.

Salvi halvi: l. ei⁹ cōsti. vide glo.

p ¶ Famosissimis. h̄ in bona ꝑte accipit. al's in mala: vt cū dicit famosus latro. vt. ff. de pe. l. capitaliū. §. famosos. et. §. fi.

q ¶ Percepi. quod constat. vt. s. vt iudi. sine quo. suffra. §. hec autem omnia.

r ¶ Dominorum. s. imperatorum ꝛ vxoris: et concipit hic masculinum femi. vt. s. dixi.

s ¶ Annonis. vt tn̄ esculentū et poculentū possit accipere. vt. ff. de offi. ꝓcō. l. solent. §. fi. et de offi. presi. plebiscito Sed ille possunt dici correcte quando habet sufficiens salarium: vt diximus. s. titu. ꝓxi. circa prin.

t ¶ Fiscalia. scilicet tributa.

v ¶ Indigentes. i. quibus ex necessitate imponit necessitas. vt. s. vt iudi. sine quo. suffra. §. eos.

x ¶ Subinclinatus. i. flexus in aliquo.

y ¶ Per gratiā. sic. j. de san. epis. in prin. col. ix. ꝛ. C. de bo. aut. iu. pos. l. fi. in fi. ꝛ. j. de alie. et emphi. §. si q̄s aūt. col. ix.

z ¶ Citra q̄₃. id est aliter q̄₃ deceat: al's vltra q̄₃: et tunc idem sonat.

a ¶ Possibilitatē. sed nunq̄d bn̄ pōt. vt. s. vt iudi. si. q̄. suf. §. qd̄ aūt. circa fi. §. et. j. de māda. prī. §. patrocinia. col. iij. Quare ꝰ reddit se suspectū? Rn̄. loquitur h̄ de potentia tributa a natura. i. a iure. vt. s. quō opor. epis. §. igitur

b ¶ Uisum. excepto defensore. q̄ iurat oīa se acturum ſm

legem. vt. ĩ. de defen. ci. §. iusiurandum. col. ij. ẜm hu. vel q̃d est verius idem in quolibet vt ẜm legem iudicare debeat. vt. ĩ. de iu §. oĩs autẽ. col. vi. nec ob. q̃d hic dicit̃ q2 ꝛ postea subdit ẜm. l. omnem. ꝛ facit ad. l. istam. ĩ. vt iudi. non expe. sa. iu. §. i. col. ix. ꝛ. C. de iudi. rem nõ nouam. et. ĩ. vt dif. iu. §. si tamen. col. ea. et C. de iu. placuit.

a ¶ Ago. i. agam scȝ oẽm iustitiam.
b ¶ Assidentem. sic. ĩ. vt nulli iudi. §. quoniam vero. col. ix. azo.
c ¶ Et circa me. scilicet sunt.
d ¶ Delinquant q2 turpi⁹ est. vt. s. vt iudi. sine quoq̃ suffra. §. eos.
e ¶ Me sanare. scilicet iuro.
f ¶ Hic. s. talionẽ in hoc seculo propter cupiditatem.
g ¶ Cũ iuda. scȝ in inferno. vt sicut ille propter cupiditatem. xxx. argenteorum fuit damnatus: sic et iste.
Habet de iuda matth. xxvij. c.
h ¶ Et leprã giezi. giezi fuus fuit helisei pphe. naamã leprosus quidam accessit ad ꝓphetã vt liberaret eũ a lepra: q̃d fecit grati: in recessu illius liberati seru⁹ ꝓphete ꝯtra volũtatẽ dñi cucurrit post eũ vt referret ex. xl. oneribus camelorum que habebat dño suo duo mutatoria vestimẽtorum. quod cum dominus sciuit leprã liberati conuertit in seruum giezi toto tempore vite sue ꝓpter cupiditatem. sic erit de hoc iudice.

illesocꝫ cõseruabo: noxijs autẽ imponã suppliciũ ẜm legem: ꝛ oẽm iusticiã (sicut iã dictũ est) in publicis ꝛ in priuatis cõtractib⁹ eis seruabo. ꝛ si cõperero fiscũ iniusticiã pati: non ego solũ hoc ago[a] quidẽ: sed etiã michi semꝑ assidentẽ[b] talẽ studebo assumere/ et circa[c] me oẽs: vt nõ ego purus q̃dẽ sim: q̃ ꝓ circa me sunt furentur ꝛ delinquant[d]. Si q̃s aũt inueniat̃ circa me talis: et q̃d fit ab eo me sanare[e] ꝛ eũ expellere. Si vero non hec oĩa ita seruauero: recipiã hic[f] ꝛ in futuro seculo in terribili iudicio magni dei dñi et saluatoris nr̃i iesu christi: ꝛ habeã partem cũ iuda[g] † ꝛ leprã giezi[h] ꝛ tremorẽ cayn[i]. insuper ꝛ penis que lege eoꝝ[k] pietatis continent̃ ero subiectus. Scriptũ exẽplar hui⁹ dñico gloriosissimo prefecto per illiricum.

¶ Ut ecclesia romana centum annorum gaudeat prescriptione.

¶ Ecclesia romana cum ecclesiis sibi subiectis centenaria gaudet prescriptione in contractibus causis rebus et actionibus omnibus. h. d. Dario.

Idem. a. Jo. viro bea. ac sanctis. archiepisco. et patriarche veteris Rome.

Et legũ originẽ[m] anterior[n] roma sortita est: ꝛ summi pontificat⁹ apicẽ apud eaz esse nemo[o] est qui dubitet. vñ ꝛ nos necessariũ duxim⁹ patriã[p] legũ fontem sacerdotij speciali nr̃i numinis lege illustrare: vt ex hac[q] in totas catholicas ecclesias que vsqꝫ ad oceanũ[r] fretum posite sunt saluberrime legis vigor extendat̃. ꝛ sit totius occidẽtis necnõ ꝛ orientis vbi possessiones site inueniunt̃ ad ecclesias nr̃as[s] siue nũc ꝑtinentes seu postea eis acq̃rende lex propria ad honorẽ dei cõsecrata[t]. Cũ eñ antiq̃[v] iura. xxx. an. metis tꝑales exceptiõẽs circũcludebant: ꝛ si hypotheca fuerat paulo longiora[x] eis spacia cõdonabãt: nos sacrosanctas ecclesias huiusmodi q̃dẽ curriculis temporum nullatenus excludi concedimus: et maxime[y]

adop. l. arrogationes. Florentissima maxima. vt. ĩ. de ex. et intro. §. si vero magna. col. v. Regia. vt. ĩ. qui. mo. na. effi. sui. §. si quis igit̃. col. vij. ꝛ est hoc nomen anterior respectiuũ nam est secunda roma. vt cõstantinopolis que videtur habere eadem priuilegia oĩa que vetus habet. vt. C. de priuile. vr. con. l. i. lib. xi. nisi in q̃busdaz. nã vet⁹ habet primã sedẽ ecclesiaꝝ secũda habet secũdã. vt. ĩ. de ec. ti. §. i col. ix. Itẽ originẽ legũ habet vetus ꝛ non noua vt hic. Item fontẽ sacerdotij habet vetus et nõ noua vt hic. Item vetus roma caput est orbis terrarum: et imperator ibi creatur non in noua. vt. C. de consuli. ꝛ nõ spar. l. nemini. §. qm̃. li. xij. ꝛ. C. de vete. iu. enu. l. i. §. penulti. Item priuilegiuz q̃d habet vetus roma in p̃scrip. cẽtũ annoꝝ: nõ hꝫ noua vt ptꝫ hic in rub.
o ¶ Nemo. q̃ talibus intendat.
p ¶ Patriã. scilꝫ ipsam romam.
q ¶ Ex hac. scilicet roma: id est ecclesie romane.
r ¶ Ad oceanum id est occidentem.
s ¶ Nostras. i. in nostra protectione positas/ sicut oĩa sunt. vt. C. de quadri. pre. l. fi. in pn.

i ¶ Tremorẽ cayn. vt sicut ille semper tremuit et timuit postq̃ꝫ interfecerat fratrem suum: sic iste.
k ¶ Eorum. scȝ dñi imperatoris ꝛ sue vxoris. Accur.
¶ [illegible]
Et legum originem. verum est apud latinos sed non apud grecos. immo roma ab eis habuit. vt ff. de origi. iur. l. ij. §. i. ꝛ insti. de iur. natu. §. ꝛ non ineleganter. Accursius.
n ¶ Anterior. Roma multa sortitur nomina: vt dominus Az. hic notauit. nam dicitur anterior vt hic. vetus. vt. C. de vet. iur. enu. l. ij. §. pe. splendidissima. vt. C. de vete. iu. enu. l. ij. §. que omnia. Eterna. vt. C. de sicca. l. i. Regia. vt insti. de satisda. §. fi. antiqua: inclyta: alma. vt. C. de tẽp. in integ. re. l. fi. ꝛ. C. vbi se. vel cla. l. ij. ꝛ. iij. Sacratissima. vt. C. de dona. l. in hac. Felicissima. vt. ĩ. de leno. colla. iij. in princi. et. ĩ. de tab. ꝛ. ĩ. de ec. re. immo. ali. §. fi. colla. iiij. Senior. vt. C. de
Roma dr nominib⁹ appellat̃.

t ¶ Consecrata. sic. s. vt iudi. sine quoquo suffra. §. itaqꝫ.
v ¶ Antiqua. scilicet codicis q̃ sunt antiqua respectu istarum legum. vt. C. de prescrip. xxx. annorũ. sicut. ꝛ. l. omnes. et. l. cum notissimi. nam iure fforum. non inuenitur de hac prescriptione. xxx. vel. xl. annorum. sed predicta. l. sicut. primo dicit de ista materia. nec ob. C. de consti. pe. l. ij. quia ibi fit mẽtio de his prescriptionibus quia nouior est q̃ꝫ illa sicut in rem. cum sit iustiniani. Accursius.
x ¶ Longiora. scilicet. xl. an. si contra principalem debitorem intenditur. si cõtra alium sine titulo possidentem. xxx. annis. vt. C. de prescrip. xxx. anno. cum notissimi. et de anna. excep. l. i. Sed et si titulo quis extraneus possidet cum mobilis est per triẽnium: immobilis per decem vel viginti annos prescribitur. vt. C. si aduer. cre. l. i. et. ij. et sic patet q̃ hypothecaria habet quattuor vias.
y ¶ Maxime. quare dixit maxime cum nichil habet aliud nisi quod suum est: et hic specialiter dicit lesionẽ: vel quod ei debetur personali actione. vt hic dicit vel quicqꝫ ꝛc. Rñ. immo: vt si quã rem immobilem alienet ecclesia: nã datur

vendicatio hyconomo: sed hoc vsq; ad .c. annos. et ideo dixit maxime vt hic. ꝛ .s. de non alie. §. vult.
a ¶ Lesionem. id est proprie rei amissionem.
b ¶ Debeatur. scilicet actione personali.
c ¶ Annorum. sed hodie videt̃ ꝙ .xl. an. vt .j. de ec. ti. §. p tēporalib⁹. ꝛ .j. hec cōsti. innouat. §. j. col. vj. que sunt .j. Sol. dicūt q̄dā ꝙ hic generaliter loquit̃ in oī ecclesia posita sub romana ecclesia. et ꝓut generaliter dicit ꝛ gn̄aliter in oībus dicunt corrigi per illas: ꝛ in hac sn̄ia est placen. Jo. et Azo. sꝫ Al. dicit ꝙ hec gn̄aliter loq̄t̃: et in vna spē aliarū tm̄ derogat̃: scꝫ in rebus ecclesiaꝝ aliarū q̄ꝫ romane. ꝛ Jr. dicit idē. que sn̄ia nobis placet. nā et iure canonico cōprobat̃. vt ex. de p̄scrip. c. cū nobis. qđ imitari debem⁹. vt .j. de ec. ti. §. j. col. ix. ꝛ .s. quō opoꝛ. epi. §. fi. Uex per nouissimas decret. innocētij oīs prescriptio tollit̃. q̄a scꝫ ius canonicum iure naturali firmat̃. vt ff. de re. iur. l. iure nature.
d ¶ Tpalem. al's spūalē. nā al's non hꝫ locū talis p̄scriptio nisi q̄busdam priuilegij loco sit cōcessum. vt eccl'ie nouātulane cōcessum est hodie.
e ¶ Plerunq;. q2 q̄nq; viuit aliquis vltra: vt noe et zozimus abb. vt .s. d mona. §. hinc nobis. ver. si vero. et facit ad hoc. C. de sac. sanc. eccle. l. fi. et ff. de vsufruc. l. an vsufructus. ꝛ .j. hec consti. inno. consti. §. fi. colla. vj.

in his rebus in quibus vel lesionem[a] sustinuerint/ vel quicq̄ꝫ debeat̃: sed centum[b] tantūmodo annoꝝ[c] lapsu tpalē[d] exceptionē eis opponi sancimus: vt maneāt ꝑ totū predictū tp̄s integra iura ecclesiastica: ꝛ nō possit eis alia preter cētū annoꝝ obuiare exceptio: cum hoc tp̄s vite longeui hoīs plerunq;[e] finis esse dinoscit̃. Habeat itaq; vestra sanctitas hāc legem catholicis totius occidētis ecclesijs profuturā: et in orientales ptes ꝓpagādā: in quas aliq̄d sacrosctē nr̄e ecclesie possidēt vt sit deo oīpotenti dignum donariū[f] diuinarum rerum tuitio: nec iniq̄s hoībus impijs[g] remaneat p̄sidiū[h]/ ꝛ tutus peccandi locus etiā scientib⁹ relinquat̃: sed ille seruet̃ innocēs q̄ revera innoxius[i] sit: nec improba[k] tpis allegatione sese tueatur/ tp̄s ꝑ veritate[l] pretendēs. ¶ Quod igit̃ nr̄a eternitas ad oīpotentis dei honorē venerande[m] sedis summi apl̄i petri[n] dedicauit: hoc habeant oēs terre/ oēs insule totius occidentis q̄ vsq; ad ipsos oceani recessus extendunt̃: nr̄i imperij[o] ꝓuidētiā per hoc in eternum reminiscentes[p] huius legis prerogatiuā (sicut supradictū est) nō solū ī occidētalib⁹ partib⁹ romane ecclesie cōdonamus: sꝫ etiā in oriētalibus partib⁹ in q̄b⁹ ecclesiastice vrbis rome possessiones sunt vel postea fuerint. s. oībus iudicibus maioribus ꝛ minorib⁹ q̄ christiani ꝛ orthodoxi sunt: vel

f ¶ Donarium. id est donum.
g ¶ Impijs. al's iniquis. al's impijs.
h ¶ Presidium. id est auxilium. s. prescriptionis. ꝛ no. prescriptionem esse odiosam.
i ¶ Innoxius. facit .s. titu. j. §. et equus. et .s. vt iudi. sine

Prescriptio est odiosa.

quocquo suffra. §. eos. ꝛ C. de pen. l. sancimus. et .j. de incest. nup. in prin. col. iij.
k ¶ Improba. iure naturali inspecto. vt ff. de cōdi. inde. nam hoc natura: sed iure ciuili comprobatur/ licet non hoc casu simmodo. vt ff. de vsuca. l. j. et ff. pro suo. l. fi.

postea fuerint/ hāc nostrā cōstitutionē seruātibus. Nichilominus hmōi legis temeratoribus post celestes penas etiā legitimū semꝑ vigorē pertimescentibus: ꝛ penā q̄nquaginta librarū auri formidātibus. hac lege nō solū postea in emergētibus causis suū tenorē exercēte: sed etiā in his que iam sunt deducte in iudiciū. Sanctitas itaq; tua presentē nostre mā suetudinis legem pijssimam siue sacrosanctā oblationem quā deo dedicamus accipiens: intra sacratissima vasa reponat: ꝛ a nobis seruādam ꝛ in omnes ecclesiasticas possessiones seruaturā. Datum. xviij. kalen. maij capite bilisario viceconsule.

¶ De referendarijs sacri palacij.

¶ Numerus referendariorum in octonario numero debet terminari: alijs vltra hunc numerum iam constitutis in suo statu manentibus. Rubrica.

Idē aug. hermoge. magistro sacrorum officioꝝ ꝛ patricio.

Cum alijs[q] omibus que in ordinem perduxim⁹ competentē neq; ea que de spectabilibus nostris referēdarijs[r] sunt foras relinquere existimauimus a nostra prouidentia: et tanto magis quanto nobis vtiliores[s] cōstituti sunt. Primum[t] quidem eos nō in multitudine

l ¶ Tp̄s pro veritate. no. hic ar. ꝑ M. vt p̄scriptione dn̄iū directū querat̃. nā si nō est hic ꝑ ꝟitate ꝛ est speciale al's ꝗ ē sic ꝑ eo. C. d p̄scrip. xxx. an. l. si q̄s emptionis. in p̄n. et. ff. de vsucap. l. eū q̄. sed nos .j. vt. C. d pac. traditionib⁹. ꝛ no. insti. de vsuca. §. j.
m ¶ Uenerāde. s. ēt ad honorē. Azo.
n ¶ Petri. ꝑ hoc dicunt q̄dā ꝙ hec lex non est gn̄alis qđ falsuꝫ est. vt .s. dixim⁹ eo. ti. Sed possent ipsi rn̄dere vt qđ dicit h̄ stati de alijs terris vt hēat locum si sint spāliter sub romana ec. ꝛ de suo horto vt est Ferrana et marchia et alie siles. nā remotarū ecclesiaꝝ q̄nq; maior ecclesia ꝓcurationeꝫ sumit. vt .s. vt deter. sit nu. cleri. ꝛ .j. d ali. ꝛ ēphi. §. j. coll. ix. qua tn̄ rn̄siōe nō moueor.
o ¶ Imperij. i. legis huius.
p ¶ Reminiscentes. i. repilogātes.
¶ De refe. sa. pa.
Cum alijs sed vbi sunt hec que in ordinem competentē de referēdarijs deduxim⁹. Rn̄. s. vt deter. sit nu. cleri. et .s. quō opoꝛ. epis. §. sed neq;.
r ¶ Referēdarijs sunt autē referēdarij q̄ sunt aduocati in curia p̄ncipis dicti ex eo ꝙ referunt vices hoīm corā principe. vt .s. quō opoꝛ. epis. §. nō aliter. in fi. §. ꝛ .j. statim subijcit. ꝛ .j. vt liti. iu. §. pe.
s ¶ Utiliores. sꝫ in quo? Rn̄. vt cū honestate ꝛ curialit̃ ꝓponāt. vt ff. de postu. l. j. §. rn̄. ꝛ .s. quō opoꝛ. epi. §. nō alit̃. in fi.
t ¶ Primū. i. a p̄ncipio: ꝛ breuiter tria no. tpa. ꝓ eo erant

Refe dar. sunt.

octo tm̄ sed imperator ad quorundam supplicationē duos vel tres cōstituit: et sic dicit. j. q̄ didicit esse plures q̄ꝫ prius constituerat. tertiū est q̄ res iam in infinitū procedat quā doꝰsqꝫ ad. xiiij. vel plures erant. et hec sequuntur.

a ¶ Plures esse. subaudi etiam: et tamē q̄ nō erāt infiniti audiuimus eos vt ꝑ multos et meliꝰ ꝛc. Accursius.

ci sunt. s. referēdarij: etiā īter multos ꝑ quos vita saluat. i. hoīm substātie ex q̄bꝰ viuūt et ip̄e ꝑsone. vt. j. q. mo. na. ef. sui. §. q̄sq̄s. et. C. de aduo. di. iudi. aduocati. et hoc s̄m v̄tutē: nā clamādo q̄libet esse posset bonꝰ. vn̄ cato. Sermo dat cūctis animi sapiētia paucis. que verba lꝫ ad referēdarios aptauerimꝰ: ad q̄dlibet factū bonuꝫ posset aptari. Illud: non placꝫ dicere vt hec l̄ra s̄m aīam itelligat: lꝫ ēt tunc esset verū. vn̄ illō multi sunt vocati: pauci vero electi. nā s̄m hoc nō sic bn̄ referret ad supradicta. et facit ad hūc. §. s̄. vt det. sit nu. cleri. in p̄n. et. ff. de cōdi. isti. filiꝰ. et. ff. d̄ v̄b. ob. l. cōtinuꝰ. §. itē q̄ insulā. et i decre. dis. xxiij. c. tales.

cōstitutos nos vtpote multos ꝑ eos audiuimꝰ singulorū facile petitiōes discētes pl̄es esse[a] q̄ꝫ dudū fecimꝰ: sꝫ apparuerūt q̄dā nostrā largitatē in immensum vocātes: et multos[b] quidē nobis supplicātes introducentes. multis aūt petitionibꝰ vsi ita semꝑ adiectiones in immensum[c] incōpetēs causaꝫ sic ꝑduxerunt honestā. nil em̄ petentibus factū est finitiuū donec[d] in quattuor et decē eoꝝ nūerus exiret. ¶ Propterea igit̄ vtpote cā forsan a nobis honorata[e]: deinde in multitudinē effusa ꝓpria iminuat̄ honestate: p̄diximus certa eoꝝ numeꝝ ꝯprehēdere mēsura. nō vt q̄ sunt auferamꝰ eis cōcessa (nec em̄ hoc impialis est maiestatis ꝓpriū[f]) sed vt oīm placētiū nobis et honestatem ministrātiū foras aliquos ex his ꝯstituamꝰ a nr̄o ministerio nullo oīno cōcedimꝰ mō: sꝫ manere q̄dē eos sancimus s̄m figuram q̄ sunt neminē tm̄ oīno adijci donec in octo virorū perueniat numerꝰ / vt hi perpetue octo cōstituti[g] numero quidem hoc ꝑ nullū modū aut tp̄s aucto festinātibꝰ: aut ipsis perpetue inuicem transcēdere[h] circa nos: et iperiū cura et deuotione: nemine licētiā habēte / neqꝫ petere aliq̄d deinceps tale: sꝫ sciēte q̄ neqꝫ[i] impetrabit petita: ꝑ eadē aūt petitione nō solū obligatus erit pene auri lib. decem sed etiā propria spoliabit̄ militia. Volumꝰ em̄ eos in mēsura q̄dē vsqꝫ ad dictū numerū cōtineri: iustitia[k] vero et alijs v̄tutibus augeri / et ad maiꝰ apparere[l]. Multitudo enim numerosa nichil habet honestū[m]: quoniā (vt p̄diximꝰ) in paucis[n] ex multis q̄ s̄m virtutē est vita saluat̄. Maneāt igit̄ s̄m q̄d p̄diximus nunc in eadē figura. Hec autē tua eminentia cognoscens custodiat vt nullo tp̄e trāsgrediatur aliq̄d eorū que a nobis sancita sunt: sed eos q̄ p̄ter hoc aliq̄d agūt iterminatā exigi penā quā eis ꝓmisimus[o]: quā nec repeti lꝫ neqꝫ reddi possibile est. sitqꝫ et hec lex nr̄a multitudinē q̄dē expellēs: itroducēs ꝓ virtutē que nō in multis apparet: et p̄cipue in viris ꝓcedat ex patribꝰ[p] q̄dē bonis: suā autē vitā cōstituētes tā in petitioībꝰ idigentiū q̄ꝫ ad nostrū in eosꝰ[q] auxiliū[r]. ¶ Que igitur placuerūt nobis et per hāc sacrā legē manifestata sunt: tua eminētia opi effectuiqꝫ tradere festinet. Datū. xviij. kal. maij. bilisa. vice.

¶ De incestis et nepharijs nuptijs.

¶ Masculi et mulieres illicitas contrahentes nuptias pene hic statuta sunt puniendi: sub[illegible] eoꝝ liberis [illegible] applicanda vel fisco [illegible]

Impera. Iusti. a. floren. commen. rei diui. et priuate.

Pro incestis dudum nuptijs scriptas ab imperatoribꝰ leges[s] nō ꝑfecte se habere iudicamꝰ. que[t] eos q̄dē q̄ incestis copulant̄ nuptijs ipunitos sinūt. ex his aūt ꝓcedētē sobolē vtiqꝫ inculpabilē existētē priuant[v] rebus patris: vt ne-

b ¶ Multos. subaudi per. Accur.

c ¶ Immensum. nā oīe immēsum incompetens est. vt. s̄. vt deter. sit nu. cle. in prin.

Immēsum incompetens est

d ¶ Donec. i. non cessauerunt instare donec ꝛc. et facit ad hmōi preces. s̄ vt det. sit nu. cleri. §. j. in fine. et. C. de pe. bo. sub. l. j.

e ¶ Honorata. puta in duos vel tres. Azo.

f ¶ Propriū. qui imo vt illesa bn̄ficia cōseruent̄. vt. j. cō. q̄ d̄ dig. §. illud. et facit ad hoc. C. de aduo. di. iudi. l. iubemꝰ. et. j. de mēsura or. cle. col. iij. et. C. de sa. san. ec. l. nō pl̄es. et. s̄. vt de ter. sit nu. cle. et. C. de his qui mi. non pos. l. eis quidem.

g ¶ Constituti. scilicet sint.

h ¶ Trāscēdere. q. d. circa q̄litates augmētū recipiāt hoc est bonitatem vt dicit non circa numerum. Azo.

i ¶ Neqꝫ. no. iter dici aliq̄d peti. sic s̄. d̄ nō ali. §. q̄ ꝓ verisim̄. et. C. vt li. pē. l. fi. et. C. de pe. bo. sub. l. j. et. iij.

k ¶ Iustitia. q̄ ē maior inter ceteras virtutes. vt. j. vt oīes obe. iudi. in prin. colla. ix.

l ¶ Apparere. neutralit̄. q. d. ad maioritatē honorꝫ volumus apparere.

Multitudo cō fusionē parit.

m ¶ Honestum. vnde dicitur: vbi est multitudo ibi est confusio.

n ¶ In paucis. q. d. nolite ꝯfidere in multitudine. nā pau

o ¶ Premisimꝰ. id est iposuimus.

p ¶ Ex p̄ribꝰ. no. filiꝰ p̄sumit̄ bonus ꝓpt̄ p̄reꝫ: q̄d ē mirū: imo et rōne nationis p̄sumit̄ bonus vł malꝰ. vt. ff. de edil. edic. l. q̄ si nolit. §. q̄ mācipia

Natio- nis rōne p̄sumit̄ q̄s bonꝰ vel ma- lus.

q ¶ In eos. scilꝫ indigentes.

r ¶ Auxiliū. s. implorandū pro indigentibꝰ. Et no. hic esse laudabile pauperes adiuuare. vt. C. quādo impe. inter pupil. et vidu. l. j. et. C. de episco. et cleri. l. orphanotrophos.

¶ De incestis et [illegible]

s Pro incestis. leges. vt. C. de incest. nupt. l. si quis incesti.

t ¶ Que. s. leges

v ¶ Priuant. q̄d contingit ex eo: q̄ cū oīa bona patri auferebant̄: magꝫ filio auferri videbantur. cuius qua si iam erant. vt in sti. de here. quali.

Filio q̄si spectare vident̄ bona paterna.

et diffe. §. sui. scilicet propter votum patris. vt. ff. de libe. et ꝑosthu. l. in suis. et. ff. vnde liberi. l. scripto. in fi.

cessitas sit eos q̄dē q̄ peccāt sine reatu[a] esse: eos aūt q̄ innoxij sunt tanq̄ peccantes puniri[b].

¶ Sācim⁹ igit̄ decetero si q̄s illicitas[c] ꝛ ꝯrias nature (q̄s lex incestas ꝛ nephandas ꝛ dānatas vocat) cōtraxerit[d] nuptias: siquidem nō habuerit filios ex priorib⁹ legitimis ꝛ inculpabilib⁹ sibi cōtractis nuptijs/ mox ei suaꝝ rerū casum iminere[e]: simul aūt ꝛ eis q̄ noīe dotis[f] data sunt ei in nullo potiri[g]: sꝫ oīa erario[h] assignari: eo ꝙ dū licuerit[i] nuptias facere legitimas contra leges amauerit: et confuderit quidem sobolem[k] / nocuerit autē et generi[l]: egerit vero que impia sunt et scelesta: et talia concupiuerit qualia plurima etiam irrationabilia admonent[m] aīalia: sitq̄ ei pena nō cōfiscatio solum/ sed etiam cinguli[n] priuatio et exilium[o]: et si vilis[p] fuerit/ etiam corporis castigatio[q]. quaten⁹ discat caste viuere/ ꝛ intra naturā se continere: nō aūt delectari ꝛ amare vltra terminū: et traditis nobis a natura etiam his legibus repugnare. Muliere quoq̄ si legē[r] sciens[s] hanc quidē neglexerit: incestis autem semetipsam tradiderit nuptijs: sub eadem con

Nuptie incestae nephariae differunt.

a ¶ Reatu. id est sine pena reatus.

b ¶ Puniri. quod non debet esse. vt. C. de pe. l. sancimus. et. s. vt iudi. sine quoquo suffra. §. eos. ꝛ. s. iusiurā. §. ꝛ equ⁹ et. j. de man. prin. §. oportet. in fi.

c ¶ Illicitas. hoc ḡnale nomē est quocūq̄ mō sint nuptie cōtra legē: licet nō sint ꝯue nature sꝫ iuri. nepharie ꝟo inter ascendētes ꝛ descēdētes inceste autē inter collaterales ꝛ affines. vt insti. d̄ nup. §. ergo et. ff. de ritu nup. l. quinetiam. ꝛ. ff. de adul. l. si adulteriū. j. rñ. lꝫ lex q̄nq̄ ꝓmiscue vtat̄. ꝛ ſm hoc reprobo h̄ opinionē Mar. q̄ dicit n. istū habere locū tm̄ qn̄ erāt nepharie vel inceste: sed hec lr̄a dicit plus scꝫ q̄cunq̄ mō illicitas. nec obst. rubrica hui⁹ ti. quaꝫ ꝑ se inducit. nam plerūq̄ ḡnalior est textus q̄ rubri. vt. s. vt eccle. ro. ꝛc. nam de alijs ibi loquit̄. ꝛ ecōtra rubri. ḡnalior est tex. vt patꝫ. C. de relig. ꝛ sump. fu. nā licet in rubri. dicat de lusu. in tex. tm̄ nō dicit. vn̄ nō est bona sua argumētatio: lꝫ noster fuerit cōciuis. s. florētin⁹. ꝓ nobis aūt est hec lr̄a. s. illicitas. vt insti. de nup. §. si aduersus. ꝛ. ff. de adul. l. si adulteriū. §. stuprum in fi. §. quocūq̄ igit̄ mō m̄rimoniū illicitum est qd̄ est. xiiij. modis vt dixim⁹ insti. eo. §. sunt ꝛ alie. semꝑ locū h̄ꝫ hic ti.

d ¶ Contraxerit. de facto. sic. C. ad. l. iul. de adul. l. eum.

e ¶ Imminere. Sed nūq̄d ipso iure vel per sniam? Rñ. satis credo ipso iure: q᷑ dicit mox. snia ꝟo non posset ita mox dari sed tractim/ ꝛ cum deliberatiōe fertur. vt. C. de sen. ex peri. reci. l. ij. ꝛ ideo statim cū erit tale m̄rimoniū cōtractuꝫ a scientib⁹ ipso iure dominiū perdit̄ rerū. ꝛ facit ꝓ hoc. j. de rap. muli. que ꝑꝑt̄. rap. nub. §. sancim⁹. col. ix. ꝛ. C. ad. l. iul. maie. l. fi. ꝛ. ff. de publi. l. cōmissa. ꝛ. C. loca. l. fi. ꝛ. j. de liti. §. si vero apud. in fi. col. viij. Sed quidā dicūt sniam necessariā ꝛ legitime rē ꝓbari debere anteq̄ dn̄ium rerū ꝑdat̄. et est ꝓ eis. ff. de iure fis. l. ei⁹ q̄. j. rn̄. ꝛ. C. de here. ꝛ ma. l. q̄cūq̄ §. ꝙ si fecerit. ꝛ. ff. ad sil. l. necessarios. ꝛ. C. de ap. l. j. ꝛ. j. vt liti. iurēt. §. illo. col. ix. Sed r̄nderi pōt his. ll. quia nō est in eis tā horrendū delictū vt hic. ꝛ. s. proxi. ꝛ. j. prime d̄i. Sed ad q̄d hoc proderit ꝙ bona nō auferant̄ nisi lata snia? Rñ. quo ad fruct⁹ medij tp̄is. vt. ff. de his q̄. vt indig. l. eū q̄. Ac.

f ¶ Dotis nomine. vere autem non est dos cum nec sit matrimonium. vt insti. eo. §. si aduersus.

g ¶ Potiri. id est vti.

h ¶ Erario. i. in camera fisci. sed videt̄ etiam ꝙ filijs non extantibus non sint danda fisco sed cōsanguineis eius. vt. j. de mā. p̄n. §. opꝫ. ꝛ. j. vt nul. iudi. §. fi. col. ix. cōtra. So. q̄dā dicunt hāc corrigi ꝑ illā de man. prin. et illā ꝑ aliā vt nulli iudi. Alij dicunt hoc speciale sicut in crimine lese maiesta. dicit illa vt nulli iudi. Alij dicunt hoc esse intelligendum cum nec filij sunt nec alij consanguinei: et ita ſm illas. vel dic quod est verius vt ibi diximus. scilicet vt nulli iudicū.

i ¶ Licuerit. ex hoc ꝟbo colligo ꝙ hec aut̄. loquit̄ de eo q̄ sciens tale fecit matrimoniū. ex eo quod postea dicit de pena exilij que tm̄ dolo delinquēti imponit̄: ꝛ ex eo ꝙ postea dicit mulierem quoq̄. et si sciens ꝛc. Et vt oīa sint tibi clara distingue. aut ille qui dicit̄ puniēdus sciuit factū/ scꝫ cōsanguineā: et ius. s. nō licere sibi de iure talem habere: aut ignorauit vtrunq̄ aut sciuit ius sed ignorauit factum: aut ecōtra. prio casu cōstat eū puniēdū: vt hic. Itē secūdo constat ꝙ non vt hic. Item tertio cōstat similiter ꝙ non nisi sit fatuus error. vt. C. eo. l. q̄ cōtra. ꝛ. C. de in integ. rest. mi. l. tutela. sed in quarto dico quasi idē quātū ad penā ex hoc ti. cum nō sit in dolo etiā qui in iure errat. vt. ff. de hered. pe. l. sꝫ ꝛ si. §. scire. ꝛ in dāno vitando iuris error non nocet. vt. ff. de iur. et fac. igno. l. error. et. l. iuris ignorantia. quasi ideo dixi: quia si in iure ciuili errauit: vt quia adoptiuā sororem accepit: prorsus excusetur. nec ob. C. de interdic. matri. l. j. q᷑ ibi clā accepit: quare presumitur sciens. vt. ff. de ri. nup. l. fi. Si vero in iure gentium: ratione etatis iuuatur. vel si dimisit eā anteq̄ accuset̄: ꝛ tūc in totū. Si ꝟo non dimisit punit̄: lꝫ parū. vt. ff. ad. l. iul. de adul. l. si adulterium. §. stuprū. et. §. non nūq̄. ꝛ. §. fratres. ꝛ. §. idem pollioni. ꝛ. §. incestū autem. Et hec in masculo: sed femine semper a pena huius tituli excusant̄ quacūq̄ iuris ignorantia vt hic. Sed in pena adulterij non excusatur quacunq̄ iuris ignorantia masculus vel femina. vt. ff. de adul. l. si adulterium. §. fratres. in fi.

k ¶ Sobolem. scꝫ natam ex huiusmodi nupt̄. illicitis. nā nec filius dicitur: nec alendus est a patre: et omni beneficio excluditur. vt. j. qui. mo. na. effi. sui. §. fi. col. vij. Accur.

l ¶ Generi. id est consanguineis suis. nam aliquem esse malum dedecus est parentum: vt hic. et. ff. de libe. cau. l. j. §. fi. et. l. ij. ꝛ. l. iij. et. ff. de appel. l. non tantum.

m ¶ Admonent. id est faciunt.

n ¶ Cinguli. id est dignitatis si quam habet. Accursius.

o ¶ Exiliū. i. relegatio in insulam vt puto: lꝫ alia duo genera sint exilij. vt. ff. de interdic. ꝛ re. l. exiliū. Sed tunc quomodo posset caste viuere vt sequit̄? Rñ. q᷑ vxorē primā pōt retinere vel nouam accipere. vt. ff. de bo. dam. l. iiij.

p ¶ Vilis. no. magis puniri vilem q̄ nobilem. vt. ff. de in. cen. rui. nau. l. pedius. ꝛ. ff. de pe. l. capitalium. §. venenarij ꝛ. l. si q̄s aliquid. §. ꝙ vero. qd̄ plene dixim⁹. s. vt iudi. sine quoquo suffra. §. sic igitur. in fi. Et facit etiam ad hoc. ff. de iniur. l. fi. ꝛ. C. que res ven. non pos. l. fi. et. C. de plagi. l. fi.

q ¶ Castigatio. al's verberatio.

r ¶ Legem. scilicet tale matrimonium prohibentem.

s ¶ Sciens. semper tamen presumo ꝙ ignoret nisi contra probetur. In viro econtra. vt. ff. de iur. ꝛ fac. igno. l. regula. quod potest vir probare vel ratiōe etatis vel ratione rusticitatis. vt in predicta. l. dicitur. et. C. de testamen. l. fina. Accursius florentinus legum doctor.

a ¶ pena. congruente tamen mulieri. Accur.
b ¶ Si vero. mox. i. statim.
c ¶ Supplicio. i. in penam patris que magna est: vt hic et. ff. de lega. i. filiusfamil. §. bm vulgarem.
d ¶ pascentes. scz filij.

bm vtrūq; casum poteσ lrām cōcordare vt statim nota.
s ¶ Eis. s. incestuosis bm primū. vel legitimis bm alium
t ¶ Cōcedimus. hic accipe et ipsi legitimi sint quod est. j. siquidē soli et nō cū alijs subaudi natis ex nuptijs existētibus inculpabilibus. et hic accipe vt pretermissum non priuet &c. et qd dicit in sequenti casu. si vero &c. loquitur qn non sunt scz li hmōi filij. et hoc bm pmā positionē casus. bm aliā planus est hic casus et differt a sequenti: qz hic sunt soli legitimi sine huiusmodi filijs incestuosis: sed in sequēti sunt cū illis scz incestuosis. Ac.

e ¶ Eū. s. patrem
f ¶ Alia necessaria. ad vestitū. Et facit ad hoc. j. qb⁹ mo. na. effi. sui. §. pe. et. ff. ad trebel. l. ex fctō §. si qs rogatus. et. l. imperatorā fi. &c. C. de alē. li. l. j. Sed quō pascēt eum in exilio positum? Rn. bene mittendo sibi necessaria. nam etiā eo capto ab hostibus illuc sunt sibi necessaria mittenda. vt. j. vt cum de ap. cog. §. si vnum de predictis.
g ¶ Transactū. s. ante legē istam.
h ¶ Innoxium. i. sine pena. Et facit ad hoc. §. vt iudi. sine quo. suf. in fi. et. §. ti. proxi.
i ¶ Dissolui. scilz ante legē istam.
k ¶ Reatu. i. sine pena reatus. quid enim peccauit antiquitas &c. vt. C. de testa. l. iubem⁹. §. penul.
l ¶ post tales. id est post se.
m ¶ Nuptias. s. secundas habere.
n ¶ Insinuata ē. i. ex q in noticiam puenit. Sed nunqd a tpe duoꝝ mēsiū hic bienniū computat. vt. j. vt fac. no. cō. Rn. nō vt h. j. eo. §. si autem.
o ¶ figuraliter. nām nō debet fingere se dimittere et pro veritate tenere.

stituēda pena[a]. ¶ Si vero cōtigerit ex prioribus nuptijs inculpabilibus filios esse ei: aut nepotes forte/aut vlterius/paternā mox[b] illi accipiāt successionē sue quidē ptātis patris supplicio[c] facti: pascētes[d] aūt eum[e] et alia[f] necessaria prebentes. nā licet legum cōtemptor et impius sit: tamen pater est.

¶ Pena legis huius in nuptijs futuris competit: et non in preteritis ante hanc legē dissolutis: nec etiā in postea dissolutis infra biennium. In nuptijs vero vltra biennium durantibus sub eadem equalitate et pena per omnia locum habet. h. d. Hug.

¶ Et hoc qdē sequens tēpus habeat post presentē nostram cōstitutionē currens in nullo cōtristando si caste vixerit. licebit eñ nichil peccantes sub hac lege nō subdi. Qd vo iam trāsactū[g] est nec oīno relinquimus innoxiū[h]: nec oībus modis sub acerba idignatiōe submittimus: sed si que inceste facte sunt nuptie: siquidē ptigerit eas qlibet modo dissolui[i] sine reatu[k] sint. ¶ Si vo hec nostra lex iuenerit aliquē post[l] tales nuptias[m]/licētiam ille habeat ex quo oīb⁹ insinuata[n] est itra duos annos sic sibi copulatā dimittere cōiugem: nō reuersurā vlterius ad eū neq; separatā quidē figuraliter[o]: p veritate vo coniunctā. forsan eñ sic prioribus[p] satisfaciat sola quarta[q] eius substantie parte ad fiscum deferenda: et ad filios[r] omni alia substantia quā eis[s] tāq; innoxijs pcedimus[t]: vt siquidē soli[v] et nō cū alijs et ipsi legitimi siōt: et ex alijs nuptijs inculpabilibus existentibus nō priuentur paterna successione: nisi iuste[x] eos odio habens pater pter aliam quādam legitimā offensionē a sua excludat successione. ¶ Si vero etiā nuptie sint alie prius facte: et non offendētes legē et filij inde oriātur: tres quidem partes hereditatis vndiq; inculpabilibus et innoxijs relinqui filijs/nisi aliqd offendant aliud qd eos indignos patris bm legem successione demonstrat: quartā vo filijs iniuriā[y] quidē passis/innoxijs tñ relinquere liceat[z]. et ipsis inculpabilibus p omnia alia circa patrem visis: scilicet et pcepta ex paterna substātia quarta parte quā fisco dari precepimus[a] et damus etiā eis[b] nō ex testamento solo sed etiā ab intestato genitorū bm prius a nobis dictū modū fieri heredes: hoc eodē[c] valēte si etiā postq; pri⁹ dimiserit coniugem inceste sibi commissam vel copulatam alteram duxerit bm legē vxorem filijs ei et ex priore[d] existētib⁹ et postea ex legitima procreatis. sic eñ prius[e] tempus

v ¶ Soli. s. incestuosi et nō cū alijs scilz legitimis bm primū. Vel dic scilicet scz legitimi et non cū alijs. s. incestuosis bm scdm casum et qd dicit nō cum alijs: subaudi sint vt ipsi pro legitimis habeant bm primum. vel proprie bm alium.
x ¶ Iuste. ex causis determinatis. j. vt cū de ap. cog. §. causas. col. viij.
y ¶ Iniuriam. i. dampnū a nobis q eos cum alijs non admittimus equaliter.
z ¶ Liceat. scilicz patri.
a ¶ Precepimus qd est correctū. vt proxi. diximus.
b ¶ Eis. i. tam filijs legitimis q; incestuosis. Accur.
c ¶ Eodem. scilz quod dictum est: vt naturalibus / id est incestuosis existentibus et legitimis primis: hoc idem sit si postea sint legitimi et prius huiusmodi naturales. Vel secundo potest intelligi hic §. quod dictum est naturalibus existentibus et legitimis prius: hoc idem et quando prius et postea essent legitimi: et bm vtrunq; apta litteram. Accur. floren. leg. doc.
d ¶ Ex priore. s. incesta bm primum casum: vel legitima bm alium. Accur.
e ¶ Prius tempus. i. naturales cū legitimis: vel legitimos primos cū vltimis bm aliam expositionem.

p ¶ prioribus. s. nuptijs vel delictis. Accur.
q ¶ Quarta. hoc qd de qrta dicit credo correctum. vt. j. de mā. pn. §. optet. et. j. vt nul. iudi. §. fi. col. ix. et sic dicas vbicūq; s. in hac pstōne fit de ea mētio. s. residuā totā partem. et hoc bm vtrūq; casum. sed solue vt. j. §. j.
r ¶ Ad filios. sz de qb⁹ filijs hic loquitur? Rn. de his qui nati sunt ex hoc incesto piugio añ tpa tñ huius. l. vel post infra duos annos. vel pōt intelligi de legitimis ex priori legitimo matrimonio. et hoc vsq; ad illum ver. etiā &c. et

a ¶ Clementie.i. clementer.
b ¶ Precedenti. p̄dicta. vt.s̄.eo.§.
c ¶ Lex.s.ista.
d ¶ Ex paterna. vt.ī.quib.mo.na.ef fi.le.§.fi.col.vj.
e ¶ Prediximus. vt.s̄.eo.§.ij.
f ¶ Sancimus.vt s̄.eo.§.j. hec paritas fallit ī quarta quā hȝ fiscus quā non habet si post hanc legē quis talem contrahit incestum. Et est ratio quia hic videtur in alio relevari.i.biennio qđ datur ei.quare econtra grauet in hoc vt ar.ff.de iurem.l. eum qui.in prin.
g ¶ Dubitatum. est subaudi. vł dic dubitatū poni neutraliter.
h ¶ Existimauimus. subaudi et ideo existimauimus ꝛc.
Impator pat ē legis. i ¶ Patres no. imperatorem vocari patreȝ legis.vnde et leges sunt ei subiecte.vt.ī.de cōsulib⁹. in fi.et.ī. vt hi qui obli. perhi. §.fina.
k ¶ Legē.s.ex q̄ oritur dicta dubitatio.vt. C. de na. lib.l.cum quis.
l ¶ Ex hoibus.similis oratio est.s̄. de non eli.§.j.
m ¶ Trāsigente. i.separante: scilicȝ matrimonium per diuortium.
n ¶ Legitime.s. vt lex concedit.ī.de nup.§.si igitur.et C.de diuor.l.consensu.
o ¶ Vxorem. facit ad hoc.ī.de tri. et semis.§.fi.et.ī.vt lib. dece.§.si quis autem.
p ¶ Ea.scȝ documenta dotalia. q.

clemētie[a] vincimus dote quippe precedenti[b] mulieri dāda.si autē vxorē non dimiserit intra duos annos ex quo lex[c] fuerit publice īsinuata: ꝛ ipse cadat sua substātia ꝛ mulier dote:ꝛ supradicta fiat pena. tales q̄ȝ filij nichil ex paterna[d] substantia habebūt neqȝ ex matna dote. Sȝ si q̇ fuerit ex prioribus nuptijs innoxij filij ei ꝓcreati illi res accipiāt.post quartam quippe partē que ad fiscū defert sue ptātis effecti:et patrē alētes:et aliā ei p̄bentes sufficientē sanationē sicut prediximus[e] dote etiā hic inceste coniugis sub fisco faciēda.Si vo filij nō sint ex prioribus inculpabilibus nuptijs hoc agenti procreati:tūc totius eius substātie dn̄s erit fisc⁹:hec ei etiā in postea nubētib⁹ inceste sancimus[f] sub equalitate per oīa ponētes eum q̇ nō dimittit intra predictū a nobis tp̄s incestā cōiugem:cū eo q̇ post hāc nostrā legem incestas ꝛ odibiles quasdam nuptias eliget.

¶ Liberi naturales p matrimonium legitimantur in omni casu et quo ad oīa. Barto.

¶ Dubitatū[g] itaqȝ in q̇busdā gētib⁹ etiā aliq̇d de legitimis filijs ex nostra cōstitutione factis existimauimus[h] recte se habere.nos tanq̄ȝ legis pfes[i] et adijcere ei ꝛ soluere dubitationē:etem̄ cū tali ītellectu ab initio legē[k] posuim⁹.nā etsi legitimorū q̇sq̄ȝ sit pater ꝛ obeūte ei⁹ vxore ex hoibus[l] aut etiā legitime transigentē[m] habuerit quādā cōsuetudinē ad aliā mulierē quā licebat etiā legitime[n] ducere vxorē[o] et fuerint ei filij añ dotalia documēta si tamē ea[p] fecit: aut etiā postea vel etiā soli maneant ante dotalia filij:secundis[q] autem nō procreatis aut etiā postq̄ȝ nati sunt moriētib⁹: existimauerūt q̇dā nō posse scđos[r] esse legitimos qm̄ primi existant: et ex priori coniuge alij legitimi et ꝓprij filij:quod nullā rectā et cōsequentem habet consonantiā. Si enim huiusmodi filios nos legitimos et ꝓprios demonstrauimus[s] dotaliū documentoꝝ contenti confectione[t]: legitimi vero etiā primi[v] constituti sunt in omnibus legitimis etiam pater moritur ex his qui ex prima fuerūt ꝛ q̇ de secunda[x] licet ante dotalia documenta ꝓcreati sunt:ꝛ nullus post eos post documentū dotis natus est/aut etiam natus mortuus: et licentiam lex ei[y] prestat quo vult testari modo in sua sobole:vt tn̄ nō offendat in aliquo leges[z] que mensura certa successionis oēs filios vocant. Veniant igitur etiam ab intestato et ex testamento sicut ꝛ pater ꝛ lex permittit proprij existentes atqȝ legitimi alterutrisq̄ȝ succedāt: quid enim[a] aliud decernimus cum sufficiat legitima et suorum appellatio sub potestate eos ostēdere et dare etiā ꝯtra testamentū que[b] leges prebēt et omnia habere quecūq̄ȝ huiusmodi appellationē decent[c]

¶ Tua igitur eminentia que placuerunt nobis ꝛ per hanc legē declarata sunt agnoscēs operi effectuiq̄ȝ tradere festinet precepto vtens apud gentium presides:vt et qui foris[d] sunt homines agnoscant quia sobolis innoxie et pure curā habuerimus: et alienigenas[e] atqȝ nostris odibiles legibus aduersamur copulatiões. Datum sexto ydus octobris Cōstāti. bilisario viro clarissimo consule inditione.xiij.

¶ De lenonibus.

¶ Lenones mulierum hac lege esse prohibentur pena con[illegible] facientibus iminere. Bar.

Impator Iusti.aug.patriar. ꝯstātinopoli. ¶ Collo.tertia.

d.et eā postea accipit in vxorē.
q ¶ Secundis.id est post matrimonium.Accur.
r ¶ Secundos. id est natos ex cōcubina.
s ¶ Demōstrauimus.scȝ si eā acceperit in vxorem.
t ¶ Cōfectiōe. qđ est necesse quantū ad legitimationeȝ filiorū:non quo ad mr̄imoniū.vt.ff.de reg. iu.l. nuptias. sed.p.etiā ad matrimonium dicebat hec duo necessaria.scilicet doteȝ cōstitui:et fieri instrumētum. argu. pro eo insti. de heredi.que ab inte.§. j.et fina.
v ¶ Primi. id est nati ex concubina quam postea duxit in vxorem tanq̄ȝ primi.et exponeve ro pro certe.
x ¶ De secunda. sic.ī. de filijs ante do.instru. natis.
y ¶ Ei. patri tales habēti filios.
z ¶ Leges vocāt scilȝ in quarta. vt C.de inoffi. testa.l. cum queritur.et.l. parentibus. et insti.de inoffi.test.§. fina.
a ¶ Quid enim. fit hic mentio de eo qđ est.ī. de triē. et semis.§.fina.
b ¶ Que. ea subaudi.
c ¶ Decent. vt q̄relam inoffi.testa. et bo.po.contratabu.ſm Al.vt insti. de exhereda. libe. §.nostra.
d ¶ Foris.id est extra constantinopolitanam ciuitatem.Accur.
e ¶ Alienigenas id est alienas a iure.Accur.

¶ De lenonibus.

T antiq̃s[a] legibus[b] et dudũ[c] imperantibus[d] satis odibile visum est esse lenonum causam[e] ⁊ nomē: intãtũ vt etiã plurime cõtra talia delinquentes scriberent̃ leges[f]. Nos autē dudũ posita contra eos q̃ sic impie agũt supplicia auximꝰ[g]: ⁊ si q̃d relictũ est a nostris predecessoribꝰ etiã hoc per alias correximus leges[h]: ⁊ nup interpellatione nobis facta rerũ impariũ ꝑ talibꝰ negocijs in hac maxima ciuitate cõmissis causam non despeximus. Agnouimus eñ quosdã viuere quidē illicite: ex causis aũt crudelibus et odiosis occasionem sibimet nephãdorũ inuenire lucrorũ: ⁊ circuire prouincias/ ⁊ loca plurima/ ⁊ iuuenculas miserãdas decipe ꝓmittentes calciamenta/ ⁊ vestimenta quedã: et his[i] venariꝰ[k] ⁊ eas deducere ad hãc felicissimã ciuitatē[l]: ⁊ hrē constitutas in suis habitatiõibus/ et cibũ eis miserandũ[m] dare/ et vestes: et deinceps tradere ad luxuriã eas volētibus: ⁊ omnē questũ miserabilē ex corpe earũ accedentē ipsos accipere/ et celebrare cõscriptiones[n]: q̃ ipse vsq3 ad tps q̃d eis placuerit obseruabũt impiã ⁊ scelestam hãc functionē implētes. quasdã[o] vero earũ etiã fideiussores expetere: ⁊ in tãtũ procedere illicitã actionē: vt in oĩ pene ⁊ in hac regia ciuitate ⁊ in transmarinis eius locis: et (q̃d deterius est) iuxta sacratissima loca ⁊ venerabiles domos sint tales habitationes: et cause sic impie et inique sub nr̃is tpibꝰ presumantur: ita vt etiã quosdã miserantes earũ et abducere a tali operatiõe crebro volētes: ad legitimũ deducere mr̃imoniũ non sinerēt[p]. Aliq̃s aũt sic scelestos existere: vt puellas nec decimũ[q] agētes annũ ad periculosam deponerēt corruptionē. et quosdã[r] aurũ dãtes nõ paruũ vix inde redemisse miseras et nuptijs copulasse castis. esse ēt decies[s] millies modos[t] q̃s nullus ꝑualeret ſmonibꝰ cõprehēdere/ cũ ad infinitã crudelitatē deductũ sit tale malũ: ita vt primũ q̃dē in vltimis ptibus ciuitatis esset[v]. nũc aũt ⁊ ipa[x] ⁊ que circa eã sũt oĩa[y] plena taliũ sint malorꝫ. ¶ Hoc igit̃ dudũ q̃dē aliquis nobis secrete denunciauit: deinde etiam nuper magnificentissimi ꝑtores a nobis talia requirere precepti/ hec eadē ad nos retulerunt. moxq3 audiuimus et iudicauimus oportere deo hmõi cõmēdare cãm: et velociter liberare tali scelere ciuitatē. ¶ Facimus igit̃ oĩes quidē ſm q̃d possunt castitatē agere: que etiã sola deo cũ fiducia possibilis est hoĩm aĩas ꝑsentare. ¶ Qr̃ ꝓo plurima sunt humana[z] cũ arte ⁊ dolo ⁊ necessitate[&] q̃libet: ad taliũ luxuriam deduci oĩbus ꝓhibemus[b] modis: ⁊ nulli fiduciã esse pascere meretricem: ⁊ in domo habere mulieres aut publice prostituere ad luxuriã: ⁊ pro alio quodã negocio[c] talia mercari/ neq3 cõscriptiões[d] sup hoc ꝑcipe/ neq3 fideiussores exigere[e]/ nec tale aliq̃d agere q̃d cogat miseras ⁊ inuitas suã castitatē ꝯfundere: neq3 sperare[f] q2 licebit decetero eis vestiũ datiõe aut ornamētorꝫ forsan/ aut alimenti decipere vt etiã inuite sustineãt[g]. Nõ eñ permittimus quicq3 fieri tale[h]: sed etiã nũc oĩa talia breuiter cõpetenti cura disposuimus: statuētes etiã reddi eis oēm quã contigerit cautionem occasione sceleris huius exponi: ⁊ neq3 permittimꝰ scelestos lenones si q̃d dederũt eis hoc ab eis auferre[k]: ſ3 etiã ipsos lenones iussimus extra hanc fieri felicissimam ciuitatē tanq3 pestiferos ⁊ cõmunes ciuitatis vastatores factos: ⁊ liberas ancillasq3 requirentes et deducentes ad huiusmodi necessitatem: et decipiētes ⁊ habentes educatas ad vniuersam cõfusionē. ¶ Preconizamus[l] itaq3 quia si quis decetero presumpserit inuitam[m] puellam assumere

a ¶ Tantiq̃s. vt. ff. de in fa. l. j. §. q̃ lenociniũ. ⁊. l. athletas. §. lenociniũ. et. ff. de adul. l. j. §. lenocinij. ⁊. §. qui hoc.
b ¶ Legibus. scilicet digestorum.
c ¶ Dudũ. in. C.
d ¶ Imperantibus. vt. C. de adul. l. de crimine. §. fi. ⁊. l. ita nob pudor.
e ¶ Causam. scilicet odibilem.
f ¶ Leges. s. q̃s modo diximꝰ. Ac.
g ¶ Auximus. scilicet in greco.
h ¶ Leges. quas non habemus.
i ¶ His. s. vestimētis ⁊ similibus
k ¶ Venari. i. decipere: sicut venatores esca ostensa decipiunt aues.
l ¶ Ciuitatē. s. cõstãtinopolitanam
m ¶ Miserandũ. i. est miserum.
n ¶ Conscriptiones. i. cautionem que sequitur.
o ¶ Quasdam. i. a quibusdam.
p ¶ Non sinerēt. scilicet lenones.
q ¶ Decimũ. qui etiã lege iulia de adul. tenet̃. vt. ff. d adul. l. inter liberas.
r ¶ Et q̃sdã. s. alios bonos hoies.
s ¶ Decies. sic. s de here. ⁊ falci. §. ⁊ hec oia q̃dē. col. j.
t ¶ Modos. scilicet agnouimꝰ: q̃d est supra.
v ¶ Esset. scilicet istud malum.
x ¶ Ipsa. scilicet ciuitas. Al.
y ¶ Omnia. loca
z ¶ Humana. id est habilia ⁊ ꝑua.
& ¶ Necessitate. scilz q̃n desunt eis necessaria: vel necessitate adulationũ. nã vt dicũt pecuniã voluit hõ ne dũ cor mulieris.
b ¶ Prohibemꝰ. facit. s. de mo. §. si quis igitur.
c ¶ Negocio. vt quia eam camerariã dicit. vt. C. ad l. iul. de adulte. l. q̃ adulterium.
d ¶ Conscriptiones. i. cautiões q̃s dabãt iste femine ne recederent.
e ¶ Exigere. nec etiã iusiurandum. vt. j. scenicas ⁊c.
f ¶ Sperare. scilicet lenones.
g ¶ Sustineant. q. d. nõ damꝰ repetitionē: q2 cum ille reddere non possent sustinerēt potius se prostitui.
h ¶ Sustineãt. s. prostitui per hmõi suasiones. Azo.
i ¶ Tale. i. huiusmodi suasiones.
k ¶ Auferre. sic ff. de condi. ob tur. cau. l. idē. §. sed q̃d meretrici. Accur.
l ¶ Preconizamus. i. ꝑconia voce et alta et publica voce ꝑcipimus
m ¶ Inuitã. maxime. nam idem si

¶ cõcor. glo. in ꝓhe. decreta. sup ꝟbo pudicos.

vult ſm Al. vt ar-
gu. C. de epi. et cle.
l. raptores. in fi. et
C. de rapto. virgi.
l. j. in fi.
a ¶ Nouiſſima.
vt occidat. vt. ff. de
pen. l. vltimū. Ac-
curſius floren.
b ¶ Eos. ptores.
c ¶ Emendato-
res. i. correctores.
puniendo eos me
lius. Accurſius.
d ¶ Eligim⁹. nō
ad hoc ꝙ habea-
mus legem.
e ¶ habitationē.
ff. de pet. heredi. l.
ancillarū. §. fi. con
tra. Solu. illa cor-
rigitur. vel verius
licet veniat in he-
reditatis petitio-
nem talis penſio:
tamē punitur qui
ſic exigit ꝛ locat. ꝛ
facit ad hoc. C. de
fal. mo. l. j.
f ¶ Conſcriptio
nem. i. cautionem
g ¶ Preſumpſe-
rit. ſ. accipere. Ac.
h ¶ Fideiuſſor. ꝙ
promittat ſe cura-
turum ꝙ illa pa-
tietur ſe proſtitui:
al's ſi promitteret
eam paſſuram nec
iure cōi valeret. vt
inſti. de inu. ſtipu.
§. verſa vice.
i ¶ Non erit. cū
effectu.
k ¶ Conſcriptio
id eſt cautio. Azo.
l ¶ Prediximus
ſcilicet modo. pri.
m ¶ Expelletur.
ponendo in ban-
num ſi non inue-
niatur. nam inuen
tus punit ad mor-
tem. vt. ſ.
n ¶ Uolumus. ſic
ſ. de non eli. §. cuz
igitur.
o ¶ Oramus. id
eſt deprecamur / vt
caſte viuant.
p ¶ Omnibus.
ergo ꝛ in bononia.
ſed tamen non vi-
demus eaz ibi ſer-

† al's circa ipſam p̄dictaturū habitationem.

et habere ad neceſſitatē nutri-
tā ꝛ fornicationis ſibi deferētē
queſtū: hūc neceſſe eſt a ſpecta
bilib⁹ ptorib⁹ populi huius feli
ciſſime ciuitatis cōprehenſum
oīm nouiſſima[a] ſuſtinere ſuppli
cia. ſi eñ pecuniarioꝝ eos[b] fur
toꝝ ꝛ latrociniorꝝ emēdatores[c]
elegim⁹[d]: quō nō multo magis
caſtitatꝫ furtū ꝛ latrociniū eos
coercere pmittim⁹? Si qs aūt
patiatur in ſua domo quēdam
lenonē: ꝛ hmōi propoſitū ope-
rationis habere/ et hec denun-
ciata cognoſcens nō ex domo
ſua expulerit: ſciat etiā decē li-
brarū auri ſuſtinere penā: et ci-
tra† ipſam perditurū habita-
tionem[e]. Si qs aūt conſcriptio
nem[f] decetero in talib⁹ preſum
pſerit[g]/ aut fideiuſſorē accepe-
rit: ſciat nullā quidem ſe vtilita
tem hmōi fideiuſſionis aut cō-
ſcriptionis habere. etenim fide
iuſſor[h] qdē obligatus non erit[i].
cōſcriptio[k] vero oīno inualida
manebit: et ipſe (ſicut predixi-
mus[l]) in corpore ſupplicium ſu
ſtinebit: et a magna hac lōgiſſi
me ciuitate expellet[m]. ¶ Mu-
lieres itaqꝫ caſte quidē viuere
volumus[n] ꝛ oramus. nō autem
inuitas ad luxurioſam vitā de-
duci: nec impie agere cogi. omi
no eñ lenociniū ꝛ fieri prohibe
mus/ et factū punimus: pcipue
quidem in hac feliciſſima ciui-
tate et in eius circuitu: nichilo-
minus autē ꝛ in locis foris po-
ſitis oībus[p]/ ꝛ que ab initio nre
ſunt reipublice: ꝛ q̄ nunc a dño
deo donata ſunt nobis: ꝛ mari
me in illis: eo ꝙ dei dona que
circa noſtrā fecit rempub. volu
mus conſeruari pura ab omni
tali neceſſitate: et dñi dei circa
nos munera eſſe et permanere
digna. Credimus enim in do-
mino deo etiā ex hoc noſtro cir
ca caſtitatē ſtudio magnū fieri
noſtre reipubli. incrementum:
deo nobis omnia proſpera per
talia opera conferente. quate-
nus erga nos pmi noſtri ciues
caſta hac noſtra fruamini diſ-
poſitiōe. ppterea hac ſacratiſ-
ſima pdicatiōe vtimur: vt ſcia-
tis noſtrū circa vos[q] ſtudium:
circa caſtitatē atqꝫ pietatem la
bores noſtros/ p quos i oībus
bonis cuſtodire noſtrā rēpub.
ſperamus. ¶ Scriptum exem
plar glorioſiſſimo magiſtro in
quo adiectū eſt: vt ergo omni-
bus hec manifeſta fiāt i noſtra
habitantibus repub. tua ſubli-
mitas hanc noſtram ſuſcipiēs
ſacram legem in omni ditione
preceptis proprijs eam vniuer
ſis ciuitatib⁹ noſtris inſinuet.
Et nō ſolum in hac feliciſſima
ciuitate ſed etiam in prouincia
rum cuſtodiatur locis: domino
omnium deo pro alio † quodā
modo in odorem ſuauitatis ob
lata[r] conſtantinopolitanis ciui
bus noſtris. Datum kal. De-
cemb. cap. biliſa. conſule.

† al's p alio qdā odore ſuauitatis oblata.

¶ De defenſoribus ciuitatum.

¶ Defenſores ciuitatū debent
eligi honeſti viri fide digni et
ciuitatum nobiliores. et per cir
culum preſtito iureiurando ab
electoribus antiqua ſolennita
te ſeruata. [illegible]

Imperator Juſti. Augu. Jo-
anni prefecto pretorio.

NJſi[s] veloci-
ter reuoce-
mus[t] curam
defenſorū p
cōpetens of-
ficium[v]: nec
ipſam vlte-
rius antiquorū nominū habe-
bimus[x] veritatē: alijs ſiquidem
alia data ſunt ab antiquitate[y]
nomina ſignificatiua a pte re-
rum[z]: hoc autem defenſorū no
men pure demonſtrat antiqui-
tatem aliquos prepoſuiſſe re-
bus: quatenus ex omni eas[a] in
iuſticia vendicarēt liberas[b] qui
dē: et ppter hoc paterna[c] voce
defenſores eos vocam⁹: quate
nus eripiant a malis iniuſticiā

nari. Accurſius.
q ¶ Uos. primi.
loquitur conſtanti
nopolitanis quib⁹
primum precepit
eam ſeruari.
r ¶ Oblata. gre-
cum eſt latine con
ſtantinopolitanis
et hoc etiam al's
eſt in littera.
¶ De defenſorib⁹
ciuitatum.
Niſi ve-
lociter.
ſic al's
propter
imminēs damnū
exigitur velocitas
ita hic vt homies
liberētur a malis
cito. vt. ff. de dam.
infec. l. j.
t ¶ Reuocemus.
nam cum fuerint
olim ad opprobriū
ponemus eos ad
honorem.
v ¶ Officium: ſcꝫ
eis aſſignandum
quod iniūget. ſ. eo.
§. nulla. vſqꝫ ad
§. finalem.
x ¶ habebimus
id eſt non ſeruabi
mus ſignificatio-
nem huius nomi-
nis antiqui defen
ſor: quod facere de
bemus. vt inſtitu.
de do. §. eſt ꝛ aliū.
et. C. de epiſ. ꝛ cle.
l. decernimus.
y ¶ Ab antiqui-
tate. i. ab antiquis
ſapientibus.
z ¶ Rerū. vt eſt
hoc nomen defen-
ſor: vt ſequitur. et
ſimilia. vt petrus:
quia firmus vt pe
tra.
a ¶ Eas. res. Ac
curſius floren.
b ¶ Liberas. ſci-
licet res.
c ¶ Paterna. id
eſt greca. quā lin-
guam ſecuti ſunt
noſtri predeceſſo-
res. ſic. ſ. de non
alie. §. alienatiōis
et. j. vt fac. no. con-
ſti. §. j. in fi. col. ix.

Uelocitas ppt iminēs periculū exigit

a ¶ Patientes.scilicet homines.
b ¶ Multis.subaudi in.
c ¶ Contemptū.s.nomen defensoris.i.ipse defensor.
d ¶ Jaceat.s.hoc nomen defensor.
e ¶ honestate.vt capitanei.i.proceres pauperes: quasi capti dicantur.

v ¶ Poni.id est positum.
x ¶ Ad heredes.i.ab heredibus querunt qui indigētvel ab aliȷ̄s successoribus.Uel dic ꝙ hoc verbum querunt/regit duos diuersos accusatiuos.
y ¶ Digna.propter rationē quā diximus.s.eo.§.j.

f ¶ Fuerint.scilz defensores.
g ¶ Uiri. al's viris.
h ¶ Obscuri.i.viles et infimi ꝛ imperiti. vt.ī.quibus mo.na.effi.le.§.q̄squis.col.vij.
i ¶ Decreta. id ē cōfirmationes. nā vt electus prelatus confirmatur a maiori.sic ꝛ defensor eligebatur a p̄side et confirmabatur a prefecto:vt sequitur.
k ¶ Misicordia. scz ꝑpter paupertatē electorum magis cōfirmabat eorum electio : vt sequitur q̄ꝫ propter bonitatem.Azo.
l ¶ Electione.sic enim fit electione id est bonitate : cū ex bonis eligit̄ precipuus:quod h̄ nō erat.
m ¶ Lusu.nō eñ expresse petebant sed al's applaudebāt presidibus: vt defensores crearētur qui indices dicunt. vt.ī.eo.§.nos autem.
n ¶ Remouent. scz presides.Ac.

Electꝰ platus a supiore suo confirmatur.

patientes[a]. Nunc autē hoc defensorū nomē valde ꝯculcatū est multis[b] nostre reipu. partibus:et ita contemptum[c] vt in iniuria q̄dē potiꝰ q̄ꝫ in q̄libꝫ iaceat[d] honestate[e]:siquidem fuerint[f] viri[g] quidam obscuri[h]: decreta[i] ꝓ sup eis mia[k] magis q̄ꝫ electione[l] ꝯficiuntur. quibꝰ eñ nō est victus et vita sufficiens:isti defensorū emēdicantes ordinationē ad hanc accedunt curā: ꝛ ꝑro alio quodam lusu[m] iudicū subiacēt voluntatibꝰ. Deniqꝫ remouēt[n] eos q̄ñ voluerit/aut nichil/ aut paruissimū[o] delinquētes:ꝛ alios ī illoꝝ ꝑuehunt officiū quasi[p] locis fuatores eos defensores faciētes:et hoc in anno frequenter in pluribꝰ hoibus agētes vt et officiales ꝛ ciuitatū iudices et haꝝ habitatores in nouissimo ꝯtēptu defensores habeant. ¶ Que vero agunt̄ ab eis ad instar nō actorū[q] sunt.si eñ impauerint[r] ꝑuinciaꝝ iudices:nequaq̄ꝫ presumūt quedā gesta monumentoꝝ conficere apud semetip̄os:ꝑ oīa seruientes eis defensores ꝛ illoꝝ nutibus intēdentes solis. Si ꝓ quedā ꝯficiātur: primū quidē etiā hoc venūdant[s]:deinde cū nullū habeāt archiuū[t] in q̄ gesta apud se reponant/ deperit qd̄ ꝯficit̄ : ꝛ nequaq̄ꝫ inuenies apud eos plurimū tēporū poni[v] monumētū vllum penitus: sed ad heredes[x] eoꝝ aut alias successiones his monumentis egentes gesta querunt:et hoꝝ que quidē inueniunt̄ nulla fide sunt digna[y]:alia ꝓ etiā pereunt: et intantū cadunt vt in similitudinē nō actorum sint. ¶ Nos igitur quoniā de iudicibꝰ bene disposuimus[z]: ꝛ maiores potestates[a] eorū[b] in gētibus fecimꝰ: et proculi[c] ab eis est inspectio ciuitatū: propterea credimus oportere etiā de defensoribus[d] constituere. fit enim sic congruentia[e] vtilis si iudicum sumant[f] officium ciuitatum defensores : et ꝑuincie preses videbitur quidē iudex iudicum potius esse: et ex hoc honestior p̄cedentium[g] apparere.quanto[h] eñ q̄libet preest melioribus:tanto maior ipse ꝛ honestior[i] est. ¶ Interim[k] † illud sciendum est prius vt nulli hominum sit licentia defensoris ordinationē declinare[l]:sed inuicem vniuersi nobiliores[m]

z ¶ Di sposuimꝰ. vt. s. vt iudi. sine quoquo suffra.§.illud videlicet.
a ¶ Potestates.id est dignitates.
b ¶ Eorum. presidum.
c ¶ Procul.nam maioribus habent intendere.s.toti ꝑuincie. ꝛ iō nō p̄nt vni ciuitati tm̄ inspicere. sic.s.de heredi.et falci.j.rn̄.
d ¶ De defensoribꝰ.superior ergo illa ꝯstitutio de presidibꝰ tm̄ dicit.hec autem de defensoribus ciuitatum:sꝫ illa scriptum exēplar : cōmunis est vt patet in fine.
e ¶ Cōgruentia. sic.s.quō op.epis.j.respon.Accur.
f ¶ Sumant.ex h̄ videtur ꝙ olim nō poterant iudicare: sed que de voluntaria iurisditione erant faciebant:et scribebantur corā eis acta: vt dicunt quidam. Sed certe et ante. l. istam poterant iudicare. vt. C.e.l. j.q̄re dic sumant officiuꝫ iudicis : et honorē et statum iudicȷ̄ quē perdiderant. ꝛ ꝙ inuito alio possit iudicare:vt patet.ī.eo.§.nulla.qd̄ prius non poterat inuito preside.vt.s. ꝑxi.§. quod etiā est ꝓpriū iudicis in inuitū dare iudicium.vt.ff.de verbo.obli.l.inter stipulantem.§.j.

† Facit ad hūc .§.c. qd̄ in dubiȷ̄s. cū glo.j.ex q̄ renū.

o ¶ Paruissimum.accipiūt enim occasionem:vt fecit lupus agno de turbatione aque.
p ¶ Quasi.hoc est dicere loco defensorū faciūt loci seruatores quod est ꝓhibitū.vt.s. vt iudi.sine quo.suffra.§.nulli.et.ī.vt nulli iudi.j.rn̄.col.ix.al's dic loci et defensores: et tunc est plana.
q ¶ Nō actorū.cum enim eis parua habeat̄ dignitas:ꝑ consequens nulla eorum scripturis est fides habenda.vt ff.de eden.l.si quis.§.j.Accur.
r ¶ Imperauetint.scilz ne fiant monumenta.
s ¶ Uenundāt.q.d.ꝑ pecuniā aliq̄d scribunt et tenent vt habeāt qd̄ dent presidi vt non remoueat eos.vt.s.vt iudi.sine quo.suffra.§.an certe.
t ¶ Archiuū.locus est vbi acta publica reponunt̄: vt hic et.ff.de peñ.l.moris.§.solet.et.ī.eo.§.preceptor.et.ī.de his q̄ ingre.ad ap.§.pe.col.v.Sed al's dicit̄ locus vbi vasa sacra reponunt̄.vt.ī.q̄.mo.natu.effi.le.§.istud.in fi.col.vj.

Archiuū q̄d sit.

g ¶ Precedentium.s.ante tempora huius legis.
h ¶ Quanto.si ergo vt hic dicitur alius propter meā discretionem apparet maior:multomagis ego.vt.C.de postulan.l.prouidendum.
i ¶ honestior.non loquit̄ de honestate ad animā:sed ad honorē seculi.sic insti.de publi.§.item lex.
k ¶ Interim.i.anteq̄ꝫ ad eius officiū ꝑueniamus.qd̄ dicet.ī.e.§.nulla.vsqꝫ ad.§.fi.priꝰ dicit de electiōe eiꝰ iterim
l ¶ Declinare.i.ille q̄ eligit̄ non pōt recusarevt hodie fit bonoñ.in officialibus.al's punitur in quinqꝫ lib.auri ꝛ nichilominus compellitur.vt.ī.e.§.si qua vero.Azo.
m ¶ Nobiliores.no.nobiliores debere eligi.sic.ī.eo.§.fiñ.et.s.de referen.§.fina.

Nobiliores p̄eligi debent.

a ¶ Eis.scilicet ciuitatibus:vt rependant premium habitationis.vt.j.eo.§.penul.
b ¶ Adimpleant.nisi appellarēt.vt diximus.J. §.pe.
c ¶ Priuilegiū.s.vt nō cōpellatꝰ esse defensor:quod priuilegium hꝫ in secreto.vt differat a casu sequenti.

Aliȷ̄ vero vt eis videtur iurant.vt.s.iusiuran.§.et equus. sed contra est:vt ibi diximus.
q ¶ Sicut nunc.nā et ante hanc.l.confirmabantur a prefecto.vt.s.eo.in prin.et.C.eo.l.penul.
r ¶ In biennio.olim vsqꝫ ad quinqueniū.vt.C.e.l.vnica.

ciuitatū habitatores hoc ministeriū eis[a] adimpleant[b].hoc enī et in prioribus tēporibus valuisse et in republica gestū dicimus: nulli nec si honoratus sit magnificētissimoꝝ illustriū dignitate hoc declinare cōcedimus: nec si militiā habeat honestā:neqꝫ si proferat priuilegium[c] suum ex diuinis formis: vel si pragmatici sint collati[d].sed ꝑm circulū[e] habitatoribus ciuitatis: quoꝝ aliqua ratio est hec implētibus[f] et dum circulus expletur[g] rursus reuertētibus[h] ad sollicitudinē et ciuitati ꝑ p̄dictam curam ministrantibus/vt in vnaquaqꝫ ciuitate defēsor iudex[i] potius q̄ꝫ defensor[k] esse videatur.decreto[l] q̄dē cū iureiurando facto omniū possessorū[m] in illa ciuitate consistentium:sed non in hac vrbe[n] degentium.

¶ Defensor ciuitatis iusiurandū p̄stare dꝫ biēnio solū administratur⁹:ꝯfirmand⁹ a p̄fecto et remouēdus:volūtariā exercēs iurisditionē ⁊ nō cās meri vel mixti impiȷ/p̄side nō valēte iurisditionē ei⁹ īpedire. B.

¶ Iusiurandū vero prebens[o] ꝙ oīa ꝑm legē[p] ac ius agat: et omniū cōmuniter/ꝯfirmādus aūt sicut nūc[q] ex precepto gloriosissimorū nostroꝝ prefectorū:in biēnio[r] ꝓo administrans solo:et remouēdus[s] a cura nō habēte licentiā clarissimo prouincie iudice remouēdi[t] eum. Sed si q̄d videatur agere non recte/nūciare ad gl'iosissimos nr̄os prefectos:vt inde ei fiat cure priuatio vñ etiam datur[v]

¶ Nulla existente licētia administratori[x] aut ipsis defensorib⁹ vices agētes[y] defensoꝝ facere: sed etiā hec oībus eis īterdicim⁹ modis[z]. Sed neqꝫ ꝓprias vices agētes ꝑ ciuitates clarissimos iudices destinare:nisi ipsos defensores q̄s iudicū officiū ꝯplere in ciuitatibus volumus: ipsos quoqꝫ in omnibus diligentiam adhibere ciuitatibus in quib⁹ sunt et agi apud defensores testamentoꝝ insinuationes[a]/ et donationū[b] ⁊ q̄cq̄d[c] aliud est monumētorū ꝑ priū:nō valēte clarissimo ꝓuincie iudice ꝓhibere qđ agēdum est aut p̄cipere q꞉ nō velit aliq̄d agi: aut actū non edi.nō enī huiusmodi alicuius ei omnino potestatē damus:absurdissimum estimantes necessariȷs reb⁹ cedere homines propter iudicū[d] forte irrationabiles motus[e] atqꝫ preceptiones:sed etiā agere quecūqꝫ voluerit[f] edere. ⁊ licet qđ agitur tangat[g] prouincie presidem:aut quelibet potentium[h] neqꝫ hoc prohibere:oportet ⁊ enim sic agere eos q̄ in administrationibus[i] sunt:aut in q̄libet

d ¶ Sint collati scꝫ codicilli.i.priuilegium aliquod ꝙ nō cōpellatur esse defensor:quod habuit cum consilio ꝓcerū. vt.C. de le. et cōsti.l. iȷ.et.s.de non ali.§. q꞉ vero verisimile.col.j.
e ¶ Circulum. fiebat enī quidam circulus hominum.⁊ ex his duo querebant ceteros cōferendo bonitatem singulorū vt meliorē eligerent:qđ habebat locū cū pauci hoīes erant per ciuitates. Hodie autē non sic: q꞉ difficile est cōuocare sic oēs bonos homines de ciuitate.sed quidam eliguntur:quorum factū oēs aliȷ̄ tenent vt insti. de iur.natura.§.senatuscōsultū.et.ff.de regu. iur.aliud.§.j. et.ff. ad muni.l.qđ maior.Itē ex ꝯsuetudine etiam ad octo est reducta electio: vt fit bononie.
f ¶ Hec implentibus. subaudi aliquibus: puta duobus.Azo.
g ¶ Expletur.vt quia totum circulū illi duo q̄sierūt
h ¶ Reuertentib⁹. adinuicem.
Iudex p̄sis officium agit. i ¶ Iudex. velut pater enim esse debet.vt.C.eo.l.iiȷ.et.s.vt iudi.sine quoquo suffra.§.eos autem.et.s.iusiuran.§.deuotos autem ⁊c.
k ¶ Defensor.qualis antea erat.vt.s.eo.j.rñ.
l ¶ Decreto.i.electione.al's electione.
m ¶ Possessorū.oēs enī qui possidebāt in illa ciuitate debebant interesse electioni et iurare vt dicit:dummodo et ibi habitent:vt sequitur. Et sic est arg. ad electionem canonicorum quā faciūt irrequisitis absentibus.
n ¶ Urbe.idem credo et si al's habitent.
o ¶ Prebens.s.ipse defensor futurus.
p ¶ Legē.ad hoc solus defensor astringit̄ ꝑm quosdam

s ¶ Remouēdus. post biennium nisi in casu.vt.j.eo.§.fi. in fi.Accur.
t ¶ Remouendi. p̄fectus maior est preside: preses maior ē defēsore. cum ergo defensor creat̄ a prefecto:ꝑ confirmationē non poterit eum remouere preses.vt arg.ff.de diuer. ⁊ tēp. pre.l. de accessionibus.
v ¶ Datur.ex cōfirmatione. qđ dic vt.j. quib. mo. na. effi. legi.§. liceat. col.vi. sic al's.ff.de verb.sig.l.lege.
x ¶ Administratori.i.presidi.
y ¶ Uices agentes.i.vicarios.Al.
z ¶ Modis.hoc īterdictum non obseruāt quidā potestates bononie qui duas simul et plures recipiunt potestarias vicario posito.Accur.
a ¶ Insinuationes. rome ꝓo apđ magſm census. vt C.de testa.cōsulta.
b ¶ Donationū. vt.C. de dona..l.in hac.et hoc si erat vltra quingentos solidos: non al's. vt insti.de dona.§ alie.
c ¶ Et quicquid aliud. qđ tñ pertineat ad volūtariā iurisditionem: al's non:vt in fine hui⁹.§.sicut est manumissiones emancipationes et adoptiones.vt.ff.de offi.ꝓcō.l.ȷ̄.j.rñ.
d ¶ Iudicum.id est presidum.
e ¶ Motus.al's nutus.
f ¶ Uoluerit.scilicet aliquis coram defensore.al's voluerint:scilicet defensores.
g ¶ Tangat.dico ad pecuniariū questum:non ꝙ tangat eum potentē ratione iurisditionis:vt sunt cause de mero vel mixto imperio.vt in fi.huius.§.
h ¶ Potentiū.id est qui habet merum imperium.
i ¶ Administrationibus. scilicet maioribus qui habent

merum imperium. Accur.
a ¶ Affuerit.id est presens fuerit scꝫ preses.scribitur eñ per.d.vel per.f.non per.b.
b ¶ Quispiam.scilꝫ priuatus.
c ¶ Uoluerint. hoc generale dictum statim restringitur.
d ¶ Jurisditiōe.

h ¶ Uideant.scilicet defensores.
i ¶ Tumultum.sic.j.ti.ij.§.deinde.
k ¶ Absunt.s.presides vt subijcit.
l ¶ Presentia.i.ex quo defensores sunt presentes.
m ¶ Ex prouinciali.i.ex curia presidis prouincie.

bet potestate:nō vt phibeanṫ q̄dā fieri ꝯtra se gesta: sed ita inculpabilē suū prebeant modū vt nulli detur tp̄s querimoniarū aduersus eos.et siue affuerit[a] ciuitatibus iudex/ siue non:nequaq̄ꝫ phibeatur quispiam[b] agere apud defensores q̄dā monumenta in q̄buscūqꝫ voluerint[c] preter illa sola que iurisditione[d] egent: et ex ipsa iudicū auctoritate pendent[e].

¶ Defensor publica exigere debꝫ tributa ꝛ inordinate agē tes videre et publicum remouere tumultum: et officiales prouincie debent ei auxilium impartiri ꝛ ex prouinciali curia vnum exceptorem ꝛ duos officiales habere. Bar.

¶ Deinde eos qui ꝛ publicas exactiones habent ciuitatum defensoribus omnib⁹ auxiliari modis: ꝛ si opus fuerit occasione cōtēptus cōtumacie tributarioꝝ[f] monumenta cōficere: et hoc fieri velociter iubemus: ꝛ interesse vt inordinate agētes[g] videāt[h]/ ꝛ his ipis testimonium phibere: vel publicū remouere tumultū[i].et absolute iudicū obtinere ordinem et maxime qñ absunt[k]: et officiales pūincie quicūqꝫ in ciuitate sunt illa in qua defensor ē obedire illi et adiuuare: vt absentibus presidibus gentium nichil videaṫ deesse ciuitatib⁹ sub illorū p̄sentia[l]. ¶ Ex pūinciali[m] autē officio habere exceptorē[n] eis administrantem: et duos officiales[o] qui ea que ab eis decernūtur adimpleant.

¶ Defensores iudicare debent in pecuniarijs causis vsqꝫ ad aureos trecētos: [illegible] in [illegible] examine phibita appellatione ad p̄sidē remissa: ꝛ [illegible] circa [illegible] defensoris ab officialibus vetita successoribus electione mandata. Bar.

¶ Et iudicare[p] in causis omībus pecuniarijs vsqꝫ ad aureos.ccc.[q] nō valētibus nostris subiectꝫ trahere[r] sibimet obligatos apud clarissimos pūinciarum iudices si vsqꝫ ad predictam.ccc.solidorū quantitatem lis consistat. Sed neqꝫ ꝑ hoc ipso actores amplius estimare litem vt conterant reos et nō ciuitatis defensori sed ꝑuincie deferant iudici. Sed et si quid tale egerit: ꝛ sentētia[s] manifestet minorē eē litē.ccc. aureorum:et studio auctā/ vt apud[t] prouincialem iudicem/ et non ciuitatis defensorem examinaretur: solum actorem omni litis[v] subdi dispendio:et

scilꝫ maiori.vt merū iperiū vel mixtuꝫ. q̄ maioribus tm̄ cōpetit.vt.ff.de offi.p̄si. l. illicitas. §.qui vniuersas. et de iurisdi. om. iudi. l. magistratibus.et.C.eo.l.defensores nichil. et hoc ideꝫ statim innuit. et ex ipsa iu. ꝛc.est eñ quasi expositio. Hoc enim nomen iurisditio quandoqꝫ ponitur (vt hic)pro mero vel mixto imperio. vt ff. de offi. eius cui man.est iurisdi.l.j. ibi iurisditionem suam ꝛc. nam nisi sic ibi accipiaṫ non errarent qui sic dicunt vt ibi dicitur: quandoqꝫ pro eo quod iure magistrat⁹ competit. vt. ff. de iurisdi. om. iudi.l. imperium. et.ff.de offi.eius cui man. est iuris.l.j.§.fi. et ſm hoc pōt delegari.hic autē ſm primū modū accipiṫ et diffiniṫ. Jurisditio est ptās de publico itroducta cū necessitate iuris dicendi et equitatis statuēde.et diciṫ a iure ꝛ ditione.q.d. de iure potestas. Diuiditur aūt sic. al's merum imperium:al's mixtū:al's stat in suo nomine sic.ff.de adop.l.j.Sed nunquid in integrū restōnem dare pōt? Rñ.iure veteri non.vt.ff ad municipa.l.ea q̄.§.j.Sed hodie ꝯtra.cū eñ possit delegari specialiter ꝛ generaliter vt.C.vbi ꝛ apud quem.l.fi.in fi.ergo competit iure magistratus.vt.ff.de offi.eius cui man.est iurisdi.l.j.§.que ꝓo. alia vero que sunt de mero vel mixto imperio non potest facere:vt hic dicitur.Sed cōtra seruaṫ:tum ex consuetudine:tum q̄ q̄busdā ciuitatibus hoc concessum est a principibus quandoqꝫ:vt a Federico lombardis.
e ¶ Pendet.puta causa liberali. Al.vt.C.de peda.iudi.l.ij.Accursius.
f ¶ Tributariorum.i.eoꝝ qui soluerunt tributa. Al.
g ¶ Inordinate agentes. i . eos qui inordinate agunt.

n ¶ Exceptorem .i.notariū vel scriptorem: sic dictus/ quia hominum dicta excipit . i . recipit. Sed hodie videtur q̄ duos debeat habere . vt.j. de iudici.§. nullo . Uel dic q̄ hunc habet a preside : aliū habet de suo.
o ¶ Officiales . q̄ vicem executorum tenēt vt sequiṫ. Ac.
p ¶ Et iudicare. subaudi volumus. q̄ et ad superiora verba multa subauditur.
q ¶ Ad treceētos . sed oli vsqꝫ.ad q̄nquaginta tantū.vnde corrigiṫ.C.eo.l.j.hec autem summa. ccc. potest extendi vsqꝫ ad.cc.et quinquaginta libras.cum.lxxij.aurei facinat libram auri posito q̄ libra auri valeat sexaginta lib.vt.C. de suscep. et arc.l. quotiens . lib.x .quod ergo vltra est non competit iure magistrat⁹. preses ergo delegare nō potest per.l.istam.nisi contingat eum abesse. vt.ff. de of. eius cui man . est iurisdi. l. ij.§.j.vel propter multitudinem causarum.vt.C.de pedane.iudi.l.ij.
r ¶ Trahere.ergo non potest recusari:quod est mirum cū sit ordinarius.sed episcopus potest ei adiungi. vt .j.vt dif.iudi.§.si vero cōtigerit.col.ix.licet.M.contradixerit scꝫ q̄ ordinarius possit recusari.ar.pro eo.C. de iurisdi.om. iudi.l.nemo.Accur.
s ¶ Sententa.s.presidis.
t ¶ Apud quē.q̄ maior summa petebatur cum est agitata.vt.ff.de iurisdi.om.iudi.l.cum quedam.in fi.
v ¶ Omnis litis.no.h̄ specialissimū q̄ victor victo damnatur in expēsis.sed regulariter est contra.vt.C.de iudi.ꝓperandum.§.sin autē.et.j.de iudi.§.optet.col.v.Sed nūq̄d et hic ꝑdit litem.vt.C.de plus pe.l.j. Rñ.non quia deliq̄t tm̄ in plus petēdo.nō autē cause exegit:vt ibi.

Merū ꝛ mixtū impiuꝫ magnis tm̄ magistratibus cōpetit.

Libra auri ex lxxij.aureis fit.

Ordinarius an possit recusari.

Victor victo in expēsis q̄nqꝫ cōdēnaṫ

vi. ang. in am plhorer C. de appe col. fi.

a ¶ A defensoribus.s.iudicātibus de summa cis permis sa.scz.ccc.soli.vt.s̄.proxi.
b ¶ Judices.i.presides.et subaudi volumus: nam cum maior sit eo. vt.s̄. §.nos igit̄.et.j.eo. §.siuero.etiam ap pellatio recte diri gitur.vt.j.de ap.et intra que tem.§.fi. colla.viij.

v ¶ Percipient.no.cōsuetudo facit licitum quod al's est illicitum vt hic.et.j.de sanc. epis.§. pro consuetudinibus. col.ix.argu.contra.j.vt nul.iudi.§.j.

a defensoribus[a] appellatiões ⁊ ad ip̄os fieri iudices[b]. ¶ Si vero egerint aliq̄d iniuriosum circa defẽsores officiales:tūc prouinciarū p̄sides vlcisci ⁊ ca stigare officiales possint. Li centiā eñi dam⁹ defensoribus si hoc neglexerint gẽtiū presi des sedis tue[c] eminentie hec nūciare:vt ide def auxiliū eis ⁊ vīdicta ꝯpetẽs:et revera de fensores eos[d] esse cōtra delin quẽtes habẽtes iudiciarie cla ritatis ⁊ honestatis imitatio nem:⁊ si cadere[e] contigerit ci uitatꝫ defensorẽ: mox ad aliū deferri decretum[f] q̇ ex circulo vocatur cū dudum dicto[g] iure iurando:⁊ suscipe quidẽ mox curā:decretū ꝟo nūciari et cō firmari a tuo culmine:⁊ neq̄q̄ꝫ defensoribus vices agẽtes (si cut p̄diximus[h]) dari.ne rursus priori ꝯfusioni demus q̄si ra tionabilẽ[i] occasionẽ. precepta vero faciat tua eminentia per vnāquāq꞉ ꝓuinciā vt in ciuita tib⁹ habitatio q̄dā publica[k] di stribuat̄: in q̄ cōueniens est de fensores monumẽta[l] reconde re eligẽdo quẽdam[m] in ꝓuin cia qui horū habeat custodiā quatenus incorrupta maneāt hec et velociter iueniant̄[n] a re quirẽtib⁹:⁊ sit apud eos archi uum[o]:⁊ q̇d hacten⁹ pretermis sum est in ciuitatib⁹ emendet̄. ¶ Q̄r vero etiā[p] defensores ci uitatū extra omne cōmodum fient[q] et ꝑ decretis eoꝝ:siqui dẽ ciuitates maiores[r] sunt q̄t tuor solūmō dabunt̄ aurei fo ro tue sublimitatꝫ:si ꝟo mino res[s]/tres:sicut iā dudū a n̄ris ꝯstitutū[t] est legib⁹. si ꝟo q̄dā salaria h̄nt publica:etiam hec ſm cōsuetudinem ꝑcipient[v].

¶ Defensores leuia crimina au diẽt et castigationi cōpetenti tradent.et vltra biẽniū defen soris officiū minime durat : ni si tota ciuitas nullo reluctāte elegerit eum.h.d.Bar.

¶ Audient quoq꞉ leuiora cri mina et castigation cōpetẽti contradẽt.et eos q̇ minoribus criminib⁹ capiunt̄ detrudẽt in carcerẽ ⁊ mittẽt[x] ad ꝓuicie p̄si dẽ.sic eñi fruit̄ ciuitas vnaq̄ q꞉[y] cura iudiciali:⁊ oīs gẽs sub maiori ꝯstituta iudice[z] maiorẽ sentiet ꝓuidẽtiā:⁊ rescindent̄[a] plurime iudicū cure cū ciuita tū defensores semetipsis eas imponūt:et leuigāt p̄sidū q̄s ꝑ oīb⁹ hoīb⁹ habẽt sollicitudi nes ⁊ ip̄i[b] ꝑticulariter remouẽ tes[c] ea q̄ vim patiẽtib⁹ infert̄: aut dubitatiões soluẽtes ⁊ ho nestos (sicut sepe dictū ẽ) eos q̇ in admīstratiōibus[e] sunt de monstrãtes. Si ꝟo ẽt detineā tur[e] ab aliq̇b⁹ publice functio nes:gẽtiū p̄sides defensorib⁹ impꝛabūt ꝯ detẽtores exactio nes:vt et ſm hoc eos adiuuẽt ¶ Si q̄ ꝟo[g] defensorꝫ p̄ter hec fiat ordiatio aut retinuerit ali q̇s defẽsorꝫ offīm in semetip̄m veniẽs:siue dignitatꝫ:siue mi litie:siue priuilegij:siue alteri us cuiuspiam occasione/iste q̇nq꞉ librarū auri subiect⁹ erit pene ẽt ⁊ sic post ei⁹ exactionẽ ad operā[h] ciuitatis ꝓficientẽ cogatur[i] defensoris iplere sol licitudinẽ. conuenit enim vnū queq꞉ nobiliū semꝑ fūctionẽ agere ciuitatū quas ihabitat: et hāc eis[k] ꝯferre habitatiōis repẽsationẽ. ¶ Que igit̄ pla cuerūt nobis:et ꝑ hanc sacrā isinuata sunt legẽ:tua sublimi tas in prouincijs quibus pre est facere manifesta per pro grāmata propria studeat:qua tenus cognoscant oēs quia et maximorum[l] et mediocriū

c ¶ Tue.o prefecte.
d ¶ Eos.scilꝫ presides.
e ¶ Cadere. vel morte. vel quia finitū sit biennium.
f ¶ Decretuꝫ. de suscipiẽdo hoc munere.Al.
g ¶ Dicto . vt. s̄. eo.§.interim. et.§. iussu.
h ¶ Prediximus. vt.s̄.eo.§.nulla.
i ¶ Rōnabilem. al's est quamlibet rōnabilẽ.et al's q̄si rationabilem.
k ¶ habitatio publica. vt palatium cōmunis.et camera massarie.
l ¶ Monumenta .i.publicas scripturas.
m ¶ Quendam.q̇ vulgo massari⁹ vocatur bononie.al's carmeling⁹. sed in iure ediles vocantur.vt.ff. de ori.iu. l.ij.§.item q̇ ait.
n ¶ Jnueniant̄.s. monumẽta predicta.
o ¶ Archiuū. hoc expone vt. s̄.e.§.j.
p ¶ Q̄r ꝟo etiam. q.d.nō solū p̄sides maiores.vt.s̄.vtiu di.sine quo.suff.§. hec autem omnia.
q ¶ Fiẽt. q̄stū ẽ a subiectis. sꝫ a p̄nci pe vel cōi ciuitatis ꝑt hr̄e: vt subijcit.
r ¶ Maiores. vt florentia.
s ¶ Minores . vt pistorium.
t ¶ Constitutum. vt supra scriptū est exemplar.

x ¶ Mittent. facit ad hoc. C.d̄ defen. ciui.l.nichil.⁊. l.de defensores ciuitatum.et.ff.de offi.ꝓ consul.l.si quid.
y ¶ Unaq̄q꞉ . al's vnaqueq꞉.
z ¶ Judice.vt pre side.et sic no. ar.ꝓ doctorib⁹ antiquis cōtra nouos. sꝫ cō tra eos est manife ste si bene itelligatur. nam non sunt maiores in solertia.vt.C. de of.rec. ꝓuin.l. potioris.
a ¶ Rescindent̄.i. decident̄ minima. maleficia.s.per defensorem.
b ¶ Jpsi.defensores.
c ¶ Remouẽtes. scilꝫ decidendo lites istas.
d ¶ Dictū est. vt s̄.eo.§.nos igitur.
e ¶ Jn admistrationibus.s.maioribus. nam q̄p̄o ⁊c. vt.s̄.eo.§.nos igit̄.
f ¶ Detineantur. ab aliquibus tributarijs.
g ¶ Si q̄ vero. dignitatis occasione vt subijcit.
h ¶ Ad operam. id est administrationem.
i ¶ Cogatur.captis pignorib⁹ ad istar tutoris. vt.ff. de mune.et ho.l.si quis. et institu.de satisda. tu.§.fi.nisi appellet. vt. C. de appella.l.hi qui.et facit ad hoc.C.de decur.l.nulli.
k ¶ Eis.s.ciuitatibus.nā vbi emolumẽtum ⁊c.vt insti.de legi.pa.tu.§. j.et.C. de ca.tol.§. ꝓ secundo.
l ¶ Maximorum. no. in concionādo preponi maiores

τ in oībus. vt dixi mus instit. de bo no. pos. §. decima.
a ¶ Tale. scilicet impedimentum.
b ¶ Sollicitudi ne. id est a leg. hu ius compositione.
c ¶ Suorū. nam τ alia multa man das eis pro nobis
d ¶ Bone opi. idē in testibus. vt. j. de testi §. sancimus autem. et facit ad hoc. j. de armis §. hāc igitur. col. vj.
e ¶ Dictū est. vt s. eo. §. interim. et no. φ h repetit bre uiter quasi oīa su pradicta. sic face re debent aduoca ti in fine sui dicti. sic. s. vt ec. roma. §. reminiscentes.
f ¶ Communia ab oīb⁹ nobilibus
g ¶ Habito. tam ab eligentibus φ ab electo.
h ¶ Subsequunt id est qui post hāc legem eligentur.
i ¶ Nūc autem. id est tempore hu ius facte constitu tionis. Accursius.
k ¶ Modis. etiā si omnes consen tirēt in cōtrarium.
l ¶ Rursus. q. d. tunc pmittit supra dicta scda electio qn bona fide fecit circulū. τ nō instru cte vt iterū eligeret
m ¶ Frequentia. no. frequenter fie ri qd fit bis. sic. C. de epis. audi. l. ne mo. in fi. τ. s. de nō ali. §. neqȝ. et. C. de dona. si quis.

Frequē tiā indu cit bin⁹ actus.

¶ De mensura or dinandorum cleri corum.

Egē scri psi mus. vt. s. vt determi. sit nu merus cleri.

et paruuloꝝ nobis cura est τ ni chil est tale[a] qd a nostra sollici tudine[b] remoueam⁹. Partē ꝓo faciat tua eminētia suoꝝ[c] prece ptoꝝ: vt ex hoc iā gētiū ꝓsides ꝓparēt ſm vnāquāqȝ ciuitatē eos q̄ bone opiniōis[d] sunt noia ri defensores ſm circulū (sicut iā dictū est[e]) τ decreta fieri cō munia[f] cū iureiurādo in eis ha bito[g] τ describere ꝓdictū circu lū: τ ita p bienniū subintrare cu rā eos q̄ subsequunt[h]: τ si exci derit q̄spiā ex eis / aliū introdu ci: semp q̄dē decreto cū iureiu rādo faciēdo ipo qȝ dū futurus fuerit curā suscipere diffinitum iusiurādū subeūte: et electione ei⁹ faciēda deo amabili epō et venerabili clero / τ alijs in ciui tate bone opinionis studentib⁹ qd ēt nūc mox fieri cōuenit oī bus sicut dictū est ſm hanc no strā gnālē precedētibus legē. Nūc aūt[i] defensores existētes siquidē placidi videant etiam ipsos inscribi circulo τ biennio cōplere curā: τ siquidē iā bien niū in ea cura habent / remoue ri defensoris sollicitudine: nisi tn̄ voluerint cōi decreto teneri eū in biēnio eodē officio. Si ꝓo nōdū biēniū impleuerint digni ꝓo videant cōicare circulū: im pleāt reliquū tps vltra qd nul lus ciuitatē defēdat: sȝ vsqȝ ad hoc solū stet tps / nisi cūcta ciui tas reluctāte nullo elegerit eū: τ hoc fctō alio biēnio suscipiat sollicitudinē: τ modis[k] oīb⁹ de ponat: τ tūc rursus[l] fiat tps qn ipe eū circulus ad hūc adduxe rit ordinē. ne frequētia[m] τ ordi natione τ cōtinuatiōe cure: τ p quādā machinationē illud sem p renouādo fiat aliq̄b⁹ infinita predicta gubernatio. His oīni bus valituris in omne tempus: qn̄ cū toto hoc studio τ vigilā tia et domini intuitu adinueni mus: τ nostris subiectis cōtuli mus. Datum Co. idibus aug. ant. consulari. Bel. vicecon.

¶ De mensura ordinando rum clericorum.

¶ Numer⁹ clericoꝝ antiquus debet seruari et nullo casu au geri. et in defunctoꝝ loco nul lus debȝ subrogari donec ad an tiquū numerū peruenia mane tibus. intra ordinatio in eo in quo sunt securate. Sȝ si in vna ecclesia in qua clerici[a] moritur diminuta est clericorum multi tudo τ in alia ecclesia supabū dat: debet eligi et assumi cleri cus ex ea ecclesia / et ad aliam transferri: et non noua ordina tione creari. h. d. Barto.

Imꝑator Iusti. augu. Arthe mio sanctissimo et btissimo ar chiepō: τ vniuersali pr̄iarche.

Egē nuper[n] scripsimus de mensura ordinatio nū: τ vt non cōpeteret ef fusas eas es se: neqȝ in sanctissima maiore ecclesia huius felicissime ciui tatis[o] neqȝ in alijs[p]: quam etiā firmam esse τ valere ſm omnē suā volumus virtutē. ¶ Quia vero nobis intentio est abbre uiare quidem ordinationes: huic aūt sanctissime maiori ecclesie excellentem expēsam ad medio crem quandam atqȝ portabilem statum querere quantitatem: quatenus multitudo ei expensarū minuatur: propter hoc omnem circūeuntes viā τ ad presentem venimus legē: nichil quidem ali ter existente priore[q] / sed ex eius[r] procedente vo luntate: adhuc[s] autem amplius sanctissime ma iori ecclesie prodesse volentem. ¶ Sancimus enim si in quibusdam sanctissimarum ecclesiarū quarū ipsa sanctissima maior ecclesia guberna tionem τ expensas suscepit: contigerit aut pres byterum / aut diaconū / aut lectorē / aut cantorem mori: non alium mox extrinsecus introduci: sed considerare quanta tunc est mensura ibidem mi nistrantium reuerendissimorum clericorum. Et siquidem nondum clericorum minuta mensura est: sed adhuc abundant quantum ad id quod su perius[v] diffiniuimus: et eum qui vocatur statu tus[x]: † nullam fieri pro eo ordinationem donec numerus in remedio ipso restituatur[y].

† al'r sta tus.

o ¶ Ciuitatis. s. vrbis.
p ¶ Alijs. scȝ sibi adiacentib⁹. vt. s. vt deter. sit nume. cleri. Idē tn̄ facit τ de alijs ecclesijs lȝ hic de illis nō di cat. vt. s. quō opor. epi. §. sed neqȝ.
q ¶ Suam. non als. Accursius.
r ¶ Priore. i. non habente aliq̄d qd sit cōtra priorem.
s ¶ Ei⁹. s. prioris
t ¶ Adhuc. sȝ in quo hec ꝓdest qd illa nō ꝓsit? Rn̄. in eo qd h dicit quā do deficit numer⁹ in vna φ debet su mi ex alia vbi nu mer⁹ supabundat. vt. j. §. j. ibi si vero diminuta. qd non dicitur in superio ri constitutione.
v ¶ Superi⁹. vt s. vt deter. sit nu me. cleri. Accur.
x ¶ Statutus. sci licet modus.
y ¶ Restituatur. facit ad hoc. s. de refe. §. j. τ. C. de sa crosanc. eccle. l. nō

¶ Si vero[a] diminuta multitudo est vt necessitas sit ne desit statut[g] † nũerus aliũ ꝓ moriẽte introduci clericũ: cõsiderare beatitudinẽ tuã si q̃s est i alijs ecclesijs citra sctissimã maiorẽ ecclesiã ex abũdãti eiusdẽ ordinis clericus: ⁊ exinde restituere aliũ ⁊ nõ nouã facere ordinationẽ. Sic ei dũ ex eo qd̓ plus[b] est semꝑ hoc qd̓ defuit[c] ipleat̃ bona et deo amabilis imponitur cause mensura: ⁊ sic sanctissima maior ecclesia paulatim debitis liberabit̃. Alioq̇n si q̇d defuerit quidẽ cõpleatur introductionib⁹ extraneis: qd̓ vero plus est nõ minuat̃ plurimũ: et in definitum trãsiet tp̃s donec oẽ qd̓ plus est minuat̃. ¶ Tua igit̃ beatitudo ea q̃ ꝓpter sanctissimaꝝ ecclesiaꝝ vtilitatẽ recte nobis placuerũt operi effectuiqꜫ cõtradere festinet. etem̃ si quid fiat preter hoc: scire necesse est eum qui cõtra hanc nostram legem suscipere ordinationẽ presumpserit: nichil hinc vtilitatis habituruꝫ: neqꜫ reputabitur a reuerendissimis hyconomis in hac ꝑte facta sanctissime maiori ecclesie expẽsa: sꝫ ipsi ex hoc cognoscent damnũ a semetipsis hunc sue negligẽtie recipiẽtes fructum. Datum Rome idibus augusti. cap. bilisario viro clarissimo consule.

¶ De mandatis principum.

¶ Administratores mundas debẽt seruare manus / ⁊ fisco illa[illegible] vigilãter inspicere ⁊ exi[illegible] pacem ciuitatibus dare / ⁊ seditiones ꝓhibere. Bar.

Impa. Iust. au. tribuniano q̃stori sacri nostri palacij exconsuli.

Ex libris[b] antiq̇s qui iura romani nominis continebant non ignorat tua[e] sublimitas / quanta de mandatis principum[f] legũlatores in suo quoqꜫ[g] volumine conscripserunt. Quia[h] igitur nobis reparantibus omnem vetustatem iam deperditam ac diminutaꝫ: placuit[i] etiam omnibus iudicibus nostris[k] qui minores vel medias[l] administrationes gerunt / siue inter correctores[m] / siue inter consulares / siue inter spectabiles ordinentur: non solũ codicillos[n] prestare: sed etiã mandata dare q̇bus inspectis omnia gubernari laudabiliter possint. ideo librum mandatorum cõposuimus qui subter † per vtranqꜫ linguam annexus est: vt detur administratoribus nostris ẜm locorum qualitatẽ: in quib⁹ romana vel greca lingua frequentatur scire eoꝝ sanctionẽ: vt nichil ex his audeant preterire: sed saluberrimas dispositiones nostras obseruantes in perpetuum nostras prouincias nostroqꜫ imperio subiectos gubernare festinẽt. ¶ Illustris igit̃ auctoritas[q] tua / ad quam questoria pertinet censura / eadẽ mandata et in libris legum transcribere[q]: ⁊ in sacro laterculo[r] deponi p̃cipiat. quatenus ex his vna cũ codicillis[f] suscipiendis administratores quemadmodum possint reipu. subuenire non ignorent. Iam quidem in generali nostre pietatꝭ lege[t] om̃ia declarata sunt: in quibus conueniens est administrationes accipiẽtes eas gubernare: memorantes[v] iusiurandum quod super his prestatur. Necessariũ tamẽ existimauimus etiam nunc percipienti tibi[x] administrationẽ[y] designare quod a genitoribus[z] reipublice nostre adinuentũ est: q̇ ad

plures. et. ẜ. quomodo epoꝝ. episco. §. sed neqꜫ.
a ¶ Si vero. nunc incipit adijcere superiori consti. illi scilicet vt determina. sit nume. cleri.
b ¶ Plus est. in alia ecclesia.
c ¶ Defuit. alibi. Accursius floren.
¶ De mandatis principum.
e. ¶ Tua sublimitas. loquitur tribuniano questori cui mittitur et datur hec cõstitutio. vt. ĩ. §. j. ibi illustris.
f ¶ Mãdatis p̃ncipũ. est aũt mandatũ p̃ncipis cõstitutio quedã continẽs p̃cepta de laudabiliter ꝓuincia gubernãda. sꝫ. P. dicebat ꝙ nõ erat cõstitutio: cũ tñqꜫ opposita mãdato q̃nqꜫ ueniat̃ ꝯstõ. vt. ff. ꝺ colle. illi. l. iij. j. rñ. et. C. de incest. nup. l. q̇ cõtra legẽ. sed certe ꝯstõ gen⁹ est: mandatũ spẽs est ꝯtinẽs huius p̃cepta tm̃ que diximus: ⁊ ita hoc titu. accipit̃. alr̃ dicitur mãdatũ q̇dlibet p̃ncipis precep tũ ꝑ excellentiã. et sic accipit̃. C. eo. titu. alr̃ dr̃ rogat⁹ quidã. et ita accipitur. ff. mãda. l. j. et per totum.
g ¶ In suo q̇qꜫ. trãsportãdo et eliciẽdo de antiquis libris. Et sic nota legẽ laudabilẽ eẽ ⁊ licitũ hoc facere nec mirũ: qꜫ q̇ non insubtiliter factũ emendat laudabilior est eo q̇ pri⁹ inuenit. vt. C. de ve. iu. enuc̃. l. j. §. oĩa em̃. et facit ad hoc insti. in ꝓhemio. §. igitur. Accursius.
h ¶ Quia. quoniam alij scripse-

runt de mandatis principum. igitur ⁊c.
i ¶ Placuit. nobis.
k ¶ Nostris. scilicet codicillos prestare ⁊ mandata dare accipe quod est. ĩ.
l ¶ Medias. sũt autẽ quinqꜫ genera magistratuum. vt dicem⁹. ĩ. vt ab illustribus et qui supra ⁊c.
m ¶ Correctores scꝫ de italia. sꝫ presides in ꝓuincia.
n ¶ Codicillos. id est litteras dignitatis.
o ¶ Subter. i. infra est scriptũ per linguã latinam et grecã: sed tm̃ latinã habemus. vt. ĩ. eo. §. ꝑri. vsqꜫ i fi. hui⁹ cõstitutionis: qꜫ nec greca est necessaria nobis. Sꝫ tamẽ illa idem dicit: et habent eam greci vt subijcit statim.
p ¶ Auctoritas tua o tribuniane.
q ¶ Transcribere. s. vt hec ꝯstõ sit de corpore iuris.
r ¶ Laterculo. locus vbi leges ⁊ cõstitutiones reponuntur: dictus sacer / quia leges sacre sunt. vt. C. ꝺ le. et con. l. leges.
f ¶ Codicillis. i. cuꝫ dignitate que per codicillos demonstratur.
t ¶ Lege. vt. ẜ. vt iudi. sine quoq̃ suffra. §. fi.
v ¶ Mẽorãtes. s. in eadẽ. l. §. sic igitur. et. ẜ. iusiuran. quod prestatur ⁊c̃.
x ¶ Tibi. tribuniano. Accursius.
y ¶ Administrationẽ. questoriã. s. vt. ẜ. dictũ est. ⁊ dicit̃ instit̃. in prohe. §. cunqꜫ hoc deo. Accursius flo.
z ¶ Genitoribus q. d. et nostri priores faciebãt. vt. ẜ. eo. j. respon.

† alr̃ / ne desit status / aliũ ⁊c.

Mandatũ p̃ncipis q̇d sit.

† al. tituli

administratiões directis[a] certa p̄cepta dabāt[b] mādata principium ea vocātes: s̄m q̄ oporteret eos gubernare administratiões. ¶ Oportet[c] igit̄ te pure sumentē administrationē et[d] sine omni suffragio[e] pre oībus alijs mundas[f] seruare deo nobisq; ꝛ legi man[9]: ꝛ nullum cōtingere lucrū[g] neq; maius neq; minus: neq; captiosum quoddam ꝯtra subiectos facere negociatione[h]: sed ꝯtentum esse solis a fisco tibi ministratis[i] tam ꝑ se q̄ ꝑ eos q̄ circa te sunt purū eis vndiq; seruare[k] ius/ et festinare[l]. Primū q̄dē fiscalia tributa exigi vigilanter nichil diminuens/ circa publicā curā reqrere ne forte fiscus īde minuat̄: ꝛ saluare[m] ei vndiq; q̄ ꝓpria sunt. Sicut em̄ priuatos iniusticiā passos adiuuamus: sic ꝛ publicū illesum manere volumus. collatores nāq; omni alia[n] calūnia liberi ꝯseruati facile et in prōptu soluent tributa: et qui infinita prius[o] dātes manebāt debētes adhuc fiscalia: hoc nūc et ipsis fiscalibus exoluentes liberabunt facile se tributis. ¶ Deinde[p] ꝯueniēs est te prouidere vt nulli populi ciuitatum alterutri[q] seditiones faciant: sed omnem pacem[r] esse dei ciuitatibus: dum equitas etiam hinc[s] nostris subiectis seruatur[t]: ꝛ neq; lucri neq; passionis[v] alicuius causa ad aliquam partium declinatur[x].

¶ Iudices lites cū omi equitate audire debēt et breues lites et vilium personarū ex nō scripto cognoscere ꝛ iudicare et prouidere ne occasione iudicialiū expensarum dampnificentur subditi et ne subditi ppter ipsorum negligentiam ad principia accedant curiam. Rubrica.

¶ Sit tibi quoq; tertium[y] studiū lites cū omi equitate[z] audire: et oēs quidē breuiores[a] ꝛ quecūq; maxime vilium[b] sunt ex non scripto[c] decidere/ ꝛ iudicare/ ꝛ liberare omnes alterna cōtentione: ꝛ nō ꝑmittere[d] nichil[e] vltra q̄ continet̄ sacra

a ¶ Directis. id est missis.

b ¶ Dabant. vt ne quis numus vel talia sumeret nisi esculentum et poculentum. vt. ff. de offi. procon. l. solent. §. fi. et. ff. de offi. presi. l. plebiscito. et hoc ipm hodie aliter est vt. s. scriptum exemplar. Accur.

c ¶ Oportet. hic incipit liber mādatorū i lingua latina.

d ¶ Et. ꝓ id est.

e ¶ Suffragio. i. sine aliq̄ dato noīe suffragij. vt. s. vt iudi. si. quoq̄ suffra. §. hec omnia.

f ¶ Mūdas. ab oī munere. s̄m Albe.

g ¶ Lucrum. i. de iudi. §. ne autē. contra. sed ibi in iudice delegato loquitur. at hic in ordinarijs: et facit ad hoc finis illius. §. et. s. vt iudi. sine quo. suf. §. illud. et s. iusiurā. qḋ p̄sta. §. et primum.

h ¶ Negociatione. i. ꝑ aliquē modū negociandi. vt C. de ꝯtra. iudi. l. i. et. ff. de cōtrahen. emp. l. nō lz. Ac.

i ¶ Ministrat. scilicet annonis vel salarijs. Accur.

k ¶ Seruare. repete oportet te. et facit ad hoc. s. iusiuran. qḋ presta. §. penul. et. s. vt iudi. sine quoquo suffr. §. eos autem.

l ¶ Festinare. repete oportet. et est h̄ aliud capitulū licet. i. §. sit tibi: hoc innuat. et primū pro vno qḋ est verū: quia et sub vno. §. sunt. et q2 vtrūq; pecuniariū ꝯmodū respicit

m ¶ Saluare. scilicet oportet te.

n ¶ Alia. s̄ videt̄ ꝙ exactio tributorū est calūniosa quod falsum est: sz certe nō iplicat. sic et al's crucifixus est xp̄s et alij duo neq;. qḋ dic vt no. vt defun. seu fu. §. i. col. v.

o ¶ Prius dātes. id est illi qui ante legem istam suo tp̄e non soluebāt tributa. immo in futuro tp̄e remanebant ad soluendum: hodie suo tp̄e soluent.

p ¶ Deinde. scilicet in secundo precepto.

q ¶ Alterutri. adinuicem.

r ¶ Pacē. no. ꝑtātes terrarū teneri ad faciendū pacem fieri vt dicit. et est ad hoc. ff. de offi. p̄si. cōgruit. et. C. de his qui ad ec. cōfu. l. denūciamus. et. ff. de vsufruc. si cui. §. ij. ꝛ i. de pace tenenda: q̄si ꝑ totū ti. q̄ est in vsibus feudorū.

s ¶ Hinc. id est hac. l. vel vt puto ex pace.

t ¶ Seruat̄. et eq̄tas inter hoies: ad quā eq̄tatē tenetur p̄ses. vt. s. iusiuran. qḋ presta. §. et primū. et. §. et equus.

v ¶ Passionis. i. dāni imminētis. et non debet compati iniquis hominibus quin eos puniat.

x ¶ Declinatur. s. equitas. vt. s. iusiuran. quod pre. §. et primum.

y ¶ Tertium. melius dixisset quartum cum tria iam dixit. sed dic vt diximus. s̄ §. oportet.

z ¶ Eq̄tate. hoc facit ꝓ. M. q̄ dicebat s̄m eq̄tatē et ꝯsciētiā iudicandū. ꝛ est pro eo. C. de iudi. placuit. et. ff. fi. regū. si irruptiōe. i fi. ꝛ. ff. de fer. l. ij. in fi. Sz Io. s̄. nam s̄m allegata dixit: ꝛ dicim[9] iudicandū. vt ff. de offi. p̄si. l. illicitas. §. veritas. ibi: ꝛ iō ꝛc. ꝛ qḋ suis legibus dr̄ s̄m Mar. est verum quando vt iudex habet conscientiā: q2 suā conscientiā vel equitatem non habet vt priuatus. sed quādo habet vt priuatus/ tūc non debet ius dicere. vt. C. de legi. et con. l. i. et. i. de rap. virgi. i. rij. colla. ix. — Iudicare an debeat iudex s̄m consciētiā.

a ¶ Breuiores. q̄da dicunt breuiores siue breues. l. aureorum. vt. C. de defen. ciui. l. i. alij duorū aur. vt. ff. de dolo. l. si oleum. §. fi. et. l. seq. alij q̄nq; aureorum. vt. ff. de bo. dā. l. diuus. vel verius centum aureorum. vt. i. de iudi. §. ne autem. ꝛ. i. proxime sequitur.

b ¶ Vilium. s. ꝑsonarū et pauperū hominū. et quod dicit maxime abundat. sicut et al's. ff. de lega. iij. l. cū quis decedens. §. nuptura. in fi. §. et ita diligenter nota duo capitula. et qn̄ causa breuis et qn̄ vilium ꝑsonarū. licet causa nō sit breuis. et sic sufficit alterū. Sed alij ponunt pro vno casu: et qḋ dicit vilium exponunt scilz rerum: vt de feno vel palea: et tunc maxime non abundat.

c ¶ Ex nō scripto. i. sine libello: et licet snīa non detur in scriptis valeat t̄n. al's ꝯtra. vt. C. de sentē. ex peri. l. fi. sunt et alij casus quos dic vt. s. vt iudi. sine quoq̄ suf. §. necessitatem. et facit ad hoc. C. de pu. sco. l. iij. §. fi. — Snīa in scriptis ꝓferenda est.

d ¶ Et nō permittere. caute accedit ad aliud cap̄.

e ¶ Nichil. al's nō est in littera nichil. et tūc plana. si autē habeas: dic ꝙ negatio q̄ includit̄ fit superflua et positiū qḋ inest remaneat. nā tantū valet nichil quantum nō aliqd. sic al's abūdat. vt. s. de here. et fal. §. inordinatū. col. i.

f ¶ Sacra. quā nō habemus sed plerūq; fit eius memoria. vt. s. vt iudi. sine quo. suf. §. volumus. et. i. vt liti. iur. §. et hoc. col. ix. et. i. vt dif. iudi. §. fi. et forte erat eius sentētia talis vt duos aureos in ꝑncipio. et duos in fine acciperet iudex pro causa. vt. i. de iudi. §. ne autem. col. vj.

a ¶ Causaliuni. quia pro causa fiunt: hoc est ipse sportu le que iudicibus prestabantur.
b ¶ Damnificari. s. litigantes.
c ¶ Gratis. nã ratione pscnarũ vel rerũ q̃dam fiunt gratis que al's nõ fierẽt, & facit ad hoc. j. vt cleri. apud propri.

v ¶ Nostros subiectos. accipe principliũ & oportet te sub audi nec permittere alicui &c. dãnificare &c.
x ¶ Nec p talẽ. abundat hic negatio. sic. s. eo. §. sit tibi. vel dic nec per aliam nec per istam. vt sic ad diuersa referantur. sic. s. de here. et fal. §. inordinatum. col. j.

epis. §. j. coll. vi. et C. de epis. et cler. l. nulli. et. l. de creationibus. et. C. de nup. l. si furiosi. in fi. et. j. de iudi. §. ne autem. Accur.
d ¶ Et non pmittere. scz oportet.
e ¶ Faciat. pter aliquã cãm quam cum alio habet.
f ¶ Si. id est an.
g ¶ Couertem⁹. i. seueri⁹ vindicabimus. sic insti. de his q̃ sunt sui vel alie. iur. §. fi. Al.
h ¶ Nõ dabim⁹. facit ad hoc. ff. de appel. l. impator. & j. de ap. §. fi. et j. vt diffe. iudi. §. si q̃s. et. s. quõ opor. epis. §. illud.
i ¶ Hinc. id est a nostra curia.
k ¶ Magistrianorũ. q̃ erant magistratuũ q̃ magistri militum vel similiũ dicebãtur.
l ¶ Superexigere. i. exigere vltra id q̃d ipe pses exigit. sic. s. vt iudi. sine quoquo suffra. §. volumus.
m ¶ Sed si q̃s. s. nostrorũ subiectorum.
n ¶ Adierit. scilicet te.
o ¶ Questus. id est cõquestus dam nũ illatum ab aliq̃ a curia veniente.
p ¶ Procurari. scz te op3. Accur.

nostra constitutione occasione causaliũ[a] expẽsarũ dãnificari[b] si tñ sufficiẽtes in datiõe consistant. Alioq̃n etiã gratis[c] lites audire & non pmittere[d] ex negligẽtia de puincia alicui⁹ p̃sidis ad hãc currere felicissimã ciuitatẽ: et nobis molestũ esse. scito nãq3 q2 si q̃s veniat: et aditionem nobis faciat[e] & a nobis interrogat⁹ si[f] prius te adijt: deinde te dicat adijsse: & quod iustum est non impetrasse: et hoc verum inueniamus: in te indignationem conuertemus[g]. Si vero cũ te non adierit venire ad hanc regiam presumpserit ciuitatem: et remittem⁹ eum cum oĩni correctione: et respõsum nõ dabimus[h].

¶ Administratores puidere debẽt ne iudices et officiales de principis curia veniẽtes ledãt subiectos & eos punire debent: et precepta cõtra ius vel vtilitatẽ publicã nõ suscipere nisi secũda iussio emanauerit: et pro vbertate necessarioꝝ et operũ ciuitatũ diligẽtiã oẽm adhibere: et delinquẽtes castigare cõpetẽti vel decẽti pena oĩ priuilegio cessante: & puidere ne officiales subiectos iniurijs afficiãt & malos expellere. h. d. Barto.

¶ Deinde cõpetẽs est te etiã hinc[i] venientes siue magistrianoꝝ[k]: siue ex quolibet foro non pmittere ledere nec superexigere[l] subiectos nr̃os. Sz si q̃s[m] dierit[n] tale aliq̃d q̃stus[o]: hoc et exeq̃ & indẽnitatẽ ei pcurari[p]: et neq3 pmittere alicui pferenti precepta cuiuscũq3[q] fori hec videlz q̃ solẽniter dirigun tur[r] formarũ[s] & aque cã & portuũ & itinerũ sternẽdoꝝ & imaginũ & muroꝝ & domuum[t] destructiões tanq̃ in publico facte: & alioꝝ talium dãnificare nr̃os subiectos[v]. Nõ eñi volumus nec per talem[x] cãz vllum eis inferri dãnũ: ipse[y] vero omniũ hoꝝ[z] prouidebis sine dam no omni[a] gestum[b]. ¶ Si quis aũt cui tale aliquid iussum est[c] veniat: oĩno nõ respicias eum nisi sacrã nostrã pragmaticã ostendat formã p hoc scriptã: tũc suscipiẽs[d] q̃dẽ talẽ formã: nõ aũt aliq̃d agẽs ex ea ãteq̃3 ad nos nũcians[e] scd̃am precep tionẽ nr̃am suscipias: sz ẽt p vbertate[f] necessarioꝝ & operꝝ[g] ciuitatũ diligẽtiã habebis pcurãs ex ciuilib⁹[h] pecunijs ptes[i] q̃[k] valde necc̃ie sunt operũ facere[l], et põtiũ silr̃ & viarũ et portuũ i q̃b⁹ oĩno sunt loc̃ puicie cui p̃sides[m]: portuũq3 & muroꝝ curã hĩe: et q̃cq̃d oĩno est publico & ciuitatib⁹ vtile: & cogitabis & facies & nũciabis. Habebis autẽ obediẽtes tibi et q̃ in puincia sunt milites: in q̃b⁹ eoꝝ op⁹ habueris ad mini

y ¶ Ipse. subaudi tu. Accur.
z ¶ Horum. scilicet portuum et ceterorum.
a ¶ Omni. quantũ ad collatores.
b ¶ Gestum. id est gerendum.
c ¶ Iussum est. vt ipse dicit: quia missus sit ad reficienda supradicta.
d ¶ Suscipiens. scilz tu. sed contra s. de non alie. §. q2 vero verisimile. Sol. vt ibi. sed illa causa est fauorabilior.
e ¶ Nuncians. illam primam formam. vt. C. de pa ga. l. sicut sacri. et l. iij. Et hoc est contra miseros prelatos qui timent intantũ litteras domini pape vt non audeat reclamare quod facere non debent: vt hic dicitur. et j. vt nulli iudi. §. et hec vero iubemus. col. ix. et. ff. si contra ius vel vti. pub. l. et si non cognitio. nec per hoc deseruiunt legi: imo seruiunt. et pter hoc pape vel principi. vt. C. de appel. l. fina. in fi.
f ¶ Vbertate. id est ad hoc vt in necessarijs sit vbertas q̃d facere tenetur. vt. s. vt iudi. sine quoquo suffra. §. j. Accur.

q ¶ Cuiuscũq3. s. a quocũq3 qui sit in aliquo foro nostre curie transmisse.
r ¶ Diriguntur. i. dirigi consueuerunt et debent.
s ¶ Formarum. scilicet causa: formabatur enim locus p quẽ aqua vt subijcit vel aliquid vtile reipublice ducebatur vel fiebat. sic et. j. de ec. titu. §. ad hoc sancimus. et. C. de sacrosanc. ec. l. ad instructiones.
t ¶ Domuũ cõferri. forte volebat vt destrueretur dom⁹ in publico facta in qua destruenda expense sunt necessarie. vt. ff. q̃d vi aut clã. l. competit. §. fi. et de ope. no. nũ. l. fi.

g ¶ Et operum. hoc ad inferiora respicit. et facit ad hãc ff. de offi. procon. l. si in aliquam.
h ¶ Ex ciuilibus. al's ex cuiuslibet.
i ¶ Partes. scz operũ quod sequitur.
k ¶ Que. scilz opera &c. vel dic partes: scilicet reipublice. Accursius.
l ¶ Facere. ea que sunt necessaria. sic insti. in prohe. in fi. licet hoc male seruetur.
m ¶ Presides. verbum est non nomen hic.

a ¶ Inueneris. predictos milites.
b ¶ Emolumentis. id est bonis: ⁊ eis deficientibus ex sa
larijs. vt. C. de execu. rei iudicate. l. stipendia.
c ¶ Lesis. prouincialibus.
d ¶ Uti nocentes. et sic non vtentur scholares priuile-
gijs in delictis: li-
cet Federicus im-
perator generali-
ter eis cõcessit. ma
gistri tamẽ ⁊ scho
lares illis priuile-
gijs quãtũ ad deli
cta renunciauerũt
cũ per magistrum
vel episcopum nõ
poterãt plene pu-
niri delicta: quod
publice iterest. vt
ff. de fideius. l. si a
reo. §. fi. et. ff. ad. l.
aql. ita vulnerat⁹.
et sic redimus ad
hoc ius. et facit ad
hoc. s. vt iudi. sine
quoquo suf. §. qđ
aũt. ⁊. C. vbi de cri
mi. agi oportet. l. j.
et. ij. et. j. vt omnes
obe. iudi. §. ij. col.
v. Accursius.

Scholares in delictis priuilegio nõ vtuntur.

Delicta puniri reipub. interest.

sterĩũ iustũ. Qđ si delinquẽtes
inueneris[a] sub omni castigatio
ne decẽti insuper ex emolumẽ-
tis[b] eorũ satisfieri lesis[c] pcura
bis. Nõ permittas priuilegijs
aliqb⁹ vti nocẽtes[d]. sed illud so
lũ eis in auxiliũ obseruabis: vt
vndiq3 puri horũ q̃ eis inferun
tur innoxij videantur[e]. Homi-
cidia autem / ⁊ adulteria / virgi-
nũq3 direptiões / ⁊ inuasiões[f] /
⁊ oppressiones ita cũ vehemẽ
tia corrige puniens[g] delinquen
tes ẜm nr̃as leges[h]: vt paulatĩ
supplicium[i] eos oẽs faciat sal-
uos. Precipue[k] vero officiales
tuos retinebis nõ permittens
eos subiectos nr̃os impellere:
neq3 vt illi officiales videantur
qđẽ subiecti tibi: p veritate au
tẽ tue presint volũtati. ¶ Festi
nabis etiã cõsiliariũ: ⁊ quicũq3
fuerit circa te assumere virum
optimũ ⁊ purũ vndiq3 ⁊ cõten
tũ his que a fisco danẗ: et si qđ
preter spem accesserit / ⁊ nõ in-
ueneris eũ custodiẽtẽ tibi fidẽ
iustã: illũ quidez expelles: alio
vero vteris consiliario: legẽ et
iusticiã cũ puris seruãte mani-
bus. Talem[l] vero prebebis te
metip̃m omnibus et publice et
priuatim: vt terribilis qđem sis
delinquẽtibus et indeuotis cir
ca fiscalia: mansuetissimus au-
tem ⁊ mitis omnibus placidis
et deuotis: et paternam eis ex-
hibens prouidentiam.

¶ Fidantia in causis ciuilibus danda non est vltra. xxx. dierum inducias: interim conuentione adhibita et securitate seruata. sed delinquentibus in tributarijs non est danda fidantia. Bar.

¶ Sed neq3[m] hec que dicunẗ[n]
verba. i. iusiurãdũ prompte da
re festines: aut amplius[o] tp̃s. s3
et cũ examinatione in tpe me-
diocri ⁊ nõ transcendente. xxx.
dierum inducias: ne ex hoc infi
nite sint hoĩb⁹ adinuicẽ cõtẽtio
nes[p]. ¶ Si vero etiã aliqđ sub
nũcupato v̾bo[q] feceris: deinde
aliqs adierit aduersus[r] eũ: de-
duces[s] qđẽ eũ custodiens datũ
ei verbũ[t] / ⁊ examinabis nego-
ciũ verbo vbiq3 seruato: ⁊ si ẽt
cõtra eũ sñia necessaria sit ↄdẽ
nabis eũ: ⁊ duoꝝ propones ele
ctionem / vtrũ velit dato verbo
absolute abrenunciare ⁊ agere
que iudicata sunt / an non. Cer
te si hoc non[v]: sacris eum ter-
minis restitues: et ibi executio-
nem inferes temperate[x] / ⁊ cum
debita venerabilibus locis re

e ¶ Uideantur. i.
sola ipunitas eis
pdest. sic. s. de de-
fen. ciui. §. nulla. i
fine. Accursius.
f ¶ Inuasiones.
sc3 rerum immobi
lium et apprehen
siones mobilium
puniet per consti.
si quis in tantam
vel per interdictũ
vnde vi. ⁊ per act.
vi bo. rapto. quan
do sunt mobilia.
vt insti. vi bo. rap.
§. pe. ⁊. C. vñ vi. l.
si quis in tantam. et. ff. de vi et vi arma. l. j. j. respon.
g ¶ Puniens. cum etiam merum habeat imperium. vt
ff. de offi. presi. l. illicitas. §. qui vniuersas.
h ¶ Nostras leges. vt homicidam ẜm legem cor. de sic. vt
ff. ad. l. cor. de sic. l. iij. §. pe. adulterium per. l. iul. de adulte.
cuius pena est vt. C. ad. l. iul. de adul. q̃uis. in fi. raptores
vero vt. C. de rap. virgi. l. j. Accursius.
i ¶ Supplicium. sic collige vt aliorum supplicium alios
saluos faciat. vt. C. ad. l. iul. re pe. l. j. Sic impunitas aliquo
rum multos alios tradit morti et exitio. vnde dicit decre-
tum. multos tradit exitio qui liberat multorum exitia co-
gitantem / scilicet occasionaliter. vt. xxiij. q. iiij. est iniusta.
Et est ibi argu. ꝙ hoc ipso ꝙ quis parcit malo intelligitur
nocere bono. vt. xxiij. q. iiij. si hi qui presunt.
k ¶ Precipue. facit ad hoc. j. de questore. §. maxime. et. j.
de iudi. §. is qui.
l ¶ Talem. facit. ff. de offi. presi. l. obseruandum. ⁊. s. vt iu

Pena vnius multoꝝ est terror.

di. sine quoquo suffra. §. eos. et. ff. de offi. procon. l. nec quic
q̃. §. circa aduocatos. Accursius.
m ¶ Sed neq3. pone casum sic. qđã timens vexationẽ ali-
cui⁹ cõfugit ad ecclesiã. petit a preside vt pmittat ei securi-
tatẽ in rebus ⁊ persona. nũquid hoc debet fieri? Rñ. nõ prõ
pte. i. passim vel si
ne delectu conce-
dendum. nã in qui
busdam nõ datur.
vt. j. pxi. §. ⁊ super
hoc sit dãda vĩ nõ
sit qđã examiatio
mediocris. i. semi-
plena vĩ summarĩ.
⁊ si appareat dan-
da vltra. xx. dies
nõ daẗ: vel si data
fuerit nõ ptẽditur
vltra. ⁊ medio tpe
deducit in ius sc3
⁊ cõuenit ⁊ condẽ
naẗ. et ita hec sunt
v̾a si renũciet secu
ritati. alĩs nõ. s3 re-
stituiẗ sacris locis
vel terminis. ⁊ cũ
debita loci reuerẽ
tia exigiẗ. loqẗ au-
tẽ de securitatis p
missiõe q̃ diciẗ ius-
iurandum. et con-
sistit in verbis tan
tũ. non ꝙ corpora-
liter tangant euã-
gelia. vt et alĩs. C.
si mi. se ma. dixe. l.
si alterius. et forte
de ea loquitur. C.
de his q̃ ad ecde.
cõfu. l. fi. ⁊ ꝙ sit sic
casus ponẽdus et
lr̃a exponẽda pba
tur ex hoc ⁊ sequẽ
ti. §. in nouella. eo.
titu. Accursius.
n ¶ Uerba. mira
biliter glosat: et cõ
cordat canon: sit sermo tuus est est: nõ non: quod amplius
est a malo est: id est a malitia hominum inuentum. vt. ij.
quest. iiij. si quis presbyter. Accursius.
o ¶ Amplius. id est amplum siue magnum.
p ¶ Contentiones. nam cum interim non possit condem
nari: patet ꝙ retardatur factum agentis contra eum quod
diu esse non debet. Accursius.
q ¶ Uerbo. id est habita cause cognitione vt. s. dixi securi
tatem ei dederis.
r ¶ Aduersus eum. conueniendo cum ciuiliter. alĩs enim
si criminaliter non valet datum verbum. vt. j. proxi. §.
s ¶ Deduces. scilicet in publico.
t ¶ Uerbum. hoc semper ponitur pro securitate.
v ¶ Si hoc non. sc3 fecerit. i. hoc verbo dato absolute non
renũciauerit: ⁊ nõ egerit que iudicata sunt alĩs. Accursius.
x ¶ Tẽperate. faciẽdo missiõnẽ in possessionẽ pro mensu
ra declarati debiti. ⁊ hoc ante litis contesta. vt. j. de exhibẽ.

uerentia. ¶ Neqꝫ autem homicidis/neqꝫ adulteris/neqꝫ virginū raptoribus delinquentibus terminorū custodies[a] cautelā: sed etiam inde extrahes et supliciū eis inferes. non enī talia delinquentibus parcere cōuenit: sꝫ hoc patiētibus[b] vt nō talia a presumptoribus patianꝶ. Demū tēplorꝫ cautela non nocentibus sed lesis daꝶ a lege: ꝛ non erit possibile vtrunqꝫ tueri cautela sacrorū locorū ꝛ ledentem ꝛ lesum[c]. ¶ Publicorū vero tributorū exactiones etiam intra tēpla decēter fieri properabis: qm̄ fiscaliū ratio ꝛ militibus ꝛ priuatis ipsisqꝫ templis: et cuncte reipub. vtilis et necessaria est. Auxiliabunꝶ aūt tibi ad hoc etiam deo amabiles ecclesiarū defensores et hyconomi/nullum horū qui fiscalia tributa exigunt abripientes exactiones. Sꝫ neqꝫ permittētes violētum aut seditiosum aliqd pati exactionē inferētem: scientes quia si qd tale gesserint/ de suo satisfacere fisco cogentur[d].

¶ Exactor tributorum scripturā de suscepto clarā facere dꝫ: et tributarius ad solutionē tributorū statim debet cōpelli: et rerum cessantium in solutione tributorum venditio fieri debet periculo venditoris. Barto.

¶ Coges[e] autē publicos[f] executores in suis de suscepti[g] manifesta facere oīa in quib[9][h] ea[i] dederunt gigocephalorū[k]/aut iugorꝫ[l]/aut iuliarum/aut quolibet[m] modo per regiones nūcupanꝶ: ꝛ pro quibus hec/ꝛ quelibet[n] predijs[o] exigunꝶ: ꝛ datorū quātitatē[p] siue in specieb[9] siue in auro. Et interminabis[q] eis ꝛ magnū damnū ꝛ man[9] amputationē[r]/si hoc qđ precipiꝶ quidem semꝑ: vsqꝫ nūc aūt custoditū est nō deinceps oībus modis seruent. ¶ Si vero (vt assolet) declinationē[s] inueniant aliquā: dicentes[t] nō posse iugorū poni quātitatē: maxime quidē eos malignari putam[9]: sed tñ nichil hinc ledaꝶ fiscus nec collatores. fiscus etenī sine preiudicio oīa sua percipiat/et solēniter celebrata suscepta percipiat[v]: et qui hoc exoluerit nichil exigēdi amplius. causa vero in nullo ledaꝶ: ꝛ ꝺm consuetudinē quidē tributa soluantur ab eis ꝛ inferanꝶ fisco. Nūcieꝶ aūt ad gloriosissimos nostros prefectos de istis primitijs cogēdis

et intro.reis.§.fi vero.col.v.ꝛ.C.de his qui ad ec.cōfu.l.fi.§.iij. Si vero iā lite cē test. aufugit/sentētia diffinitiua dari poterit/siue in tēpore qñ erat sub dato verbo. vt hic fuit: siue vbicūqꝫ sit. vt.C.de iudi. properandū.§.cū autē. ꝛ missio tūc fiet in possessionē rerū primo mobiliū: postea immobilium: ꝛ tertio nominum. vt.ff.đ re iudi.l.a diuo pio.

a ¶ Neqꝫ custodies.i. neqꝫ dabis ꝛ si dederis nō seruies neqꝫ poterit ꝯ te legē vel iusticiā inuocare quā contempsit. vt.ff.đ mino.l.auxiliū. in fi. et qđ his specialibus casibus dicꝶ: idē dicas si ꝑ quocūqꝫ maleficio fugerit vt subijcit. et ꝫ.de mona.§.si ꝓ

b ¶ Hoc patientibus. repete parcere conuenit.

c ¶ Lesum. nam vbi est vnū de contrarijs: ꝑ ꝯñs tollitur reliquum. sic insti.de tu.§.rñ. et.ff. de instit.l.sed et si pupillus.§.fi.

d ¶ Cogētur. scꝫ illi q̄ lesionem exactoribus inferūt: siue de ipsis clericꝫ/siue đ alijs. Et fa. ad hoc.C.de epis. audi.l.addictos.ꝛ.ꝫ.vt li.ma.ꝛ auie.§.pe.col.ix.ꝛ.ꝫ.de colla.§.nulli. Et vt hec materia plenius intelligaꝶ distingue in fugiēte an sit liber vel seruus: et quodlibet subdistingue in tria. nā seruus vel qꝛ dñs nimiū seuer[9] est in eū fugit: ꝛ tunc cōpelliꝶ eū bonis cōditionibus vendere. vt insti.de his q̄ sunt sui vel alie. iu.§.fi. vel propter maleficiū: ꝛ dño restituitur. nec est ei danda securitas nisi modicum erit maleficium: ꝛ tunc danda erit securitas: ꝛ dño restituiꝶ. vt.C.de his q̄ ad ec.cōfu.l.si seruus.ꝛ.l.fi.§.fi.ꝛ.ꝫ.de san.epis.§.si qs aūt.col.ix. aut ob bonā cōscientiā vt qꝛ monachus fieri vult: quo casu dño restituiꝶ añ triēniū veniēti data ab eo securitate ꝙ suū seruum ob hoc non puniet. vt.ꝫ.de mona.§.si vero intra.ꝛ.ꝫ.de san.epis.§.si quis autē admo. In libero autē. aut propter maleficiū: et tunc serua quod in.§.neqꝫ autē dicꝶ. aut ꝑpter functionē vitandam: ꝛ tunc serua hunc.§.publicorꝫ ꝛc. aut ob aliā causam: puta ciuilem: ꝛ tūc serua.ꝫ.§.sed neqꝫ. ꝛ hoc in catholico. In heretico autem vel iudeo: termini non custodiuntur/ nisi ad fidem redeat. vt.C.de his qui ad eccle.confugi.l.j.

e ¶ Coges autem. o preses.

f ¶ Publicos executores. qui de publico mittuntur vt publica exigant tributa vna cum preside vel defensore. vt ꝫ.de defen.ciui.§.deinde.

g ¶ Susceptis. dicitur autem susceptū scripturꝛ in qua scribuntur ea que suscipiunt exactores tributorꝫ: vel hyconomi ecclesiarum noīe pensionū pro locationib[9] factis ab illis prelatis. q̄ pēsiones appellāꝶ debita fiscalia ꝛ ipsis soluētibus daꝶ. vt.ꝫ.de ec.re. immo.alie.§.fi. nā cum isti publici exactores soluebant fisco recipiebant chartā cōfessionis soluti: ꝛ in hac scribebanꝶ hec oīa. vt C.de fide instru.l. plures. et.ꝫ.vt hi q̄ ob. perhi. res mi.§.j.colla.vj.

h ¶ In quibus. id est pro quibus ea tributa dederūt subiecti.

i ¶ Ea. scilicet q̄ dederunt.

k ¶ Gigocephalorum. gigo/ iugū. cephas caput. inde dicitur gigocephalum: animal portans iugum vt bos vel bubalus vt puto.

l ¶ Aut iugorū. nam et pro animali et pro ipso iugo aliqđ soluebaꝶ romanis olim. ꝛ pro corrigijs iugorum vt sequiꝶ: quas iugalias appellant cum quib[9] caput bouis ligatur. vel dic iugorum/scilicet de mulis. vt.ff. de edil.edic.l.ediles.§.ij.ꝛ.§.si forte. Accursius.

m ¶ Quolibet. repete ea que quolibet ꝛc.

n ¶ Quelibet. alia similia. vt.ꝫ.de colla. in prin.col.ix.

o ¶ Predijs. id est possessionibus prediorum vel pro quibus hec ꝛ quelibet alia similia exigant.

p ¶ Quātitatē. repete facere ī suis de suscept[9] manifesta

q ¶ Interminabis. id est interdicendo minaberis.

r ¶ Manus amputationem. hoc imponitur publico executori qui non scribit supradicta/que pena est hodie generalis cuicunqꝫ debet incidi aliquod membrum per.l.vt.ꝫ. vt nul.iudi.§.penulti.

s ¶ Declinationem. qꝛ aliqs dicit se non debere soluere [vel aliqui ꝛc.

t ¶ Dicentes. ipsi exactores.

v ¶ Percipiat. no. fiscum seruari in quasi possessione accipiendi sine preiudicio tamen executorum ꝛ collatorum. ꝛ facit ad hoc.ff.de publi.l.si publicanus.§.in omnibus.

Contrariū per aliđ tollitur.

Ledētē ꝛ lesum tueri possibile nō est

S pt sit

Manus appell tioe m bra cet ra ve niunt.

Censuales q̄ dicantur.

a ¶ Censualibus. id est exactoribus. sic dicti: quia censuales faciunt scripturas. vt diximus. s. in prin. huius §.
b ¶ Nūcupatas. i. p̄dicta relata q̄ illi nolūt soluere: ⁊ q̄re
c ¶ Datis. scilicet interim.
d ¶ Inferendis. scilicet fisco ab executoribus.
e ¶ Hoc valere. l3 est verum quādo est questio de his que soluuntur ad mensurā ⁊ in alijs except3 dubitationibus super tributis metallorū exigendis: quia tunc ad comitē sacrarū largitionum recurritur. vt. j. de colla. §. eos autem.

r ¶ Si vero pro veritate. hic sumitur aut. que est in. C. sine cen. vel re. l. ij.
s ¶ Eos. emptores. Accursius.
t ¶ Emūt. nec minus a possidētibus exigeť quasi res debeat mag3 q̄ psona/ vt subijcit. ⁊. ff. de pub. l. impatores. sic et al's snia predio dať. vt. ff. de nego. gest. qui aliena. §. fina. ⁊ sic dico non esse correctā. l. C. sine cēsu. l. pe. ⁊. ff. d pac. l. inter. S3 nū q̄d in italia hec locū habent? Quidā dicūt q̄ non: q2 tributa et census soli prouinciales soluunt. vt. C. de epi. ⁊ cle. l. de his. ⁊. ff. de cēsi. l. j. ⁊ fi. Alij q̄ sic. vt. C. de vsucap. transfor. l. j. et insti. de re. diui. §. p traditionē. et. C. sine cē. vel re. l. fi. Prima verior est. nec obstāt due prime leges: q2 in dominio transferendo dicūt nō eē differentiā vt in censu. Itē nec tertia: quia de prouincialibus tm̄ loquiť.

censualibus[a] nūcupatas[b] expositiones subtiliť dare: vt ex hoc fiat cause adiudicatio. et sic interim s̄m consuetudinē q̄dē datis[c] fiscalibus inculpabiliter inferēdis[d]. Qđ aūt in his que dubitāter gloriosissimi nr̄i p̄fecti iudicauerint: in his q̄ mouētur hoc valere[e]: necessitatē[f] habētibus exactorib9 post cognitā veritatē sup his q̄stionib9: ⁊ in illis decetero quātitatem gigo cephalo⁊ ⁊ alio⁊ omniū describere s̄m qđ a nobis iā ordinatū[g] est. ¶ Non permittas itaq3 curialib9[h] aut cēsualib9[i] dū vendita sunt p̄dia eo⁊: aut in alias personas[k] mittať possessio tergiuersationibus vti q̄busdā: et nō trāsferri a venditoribus ad emptores p̄dia[l]: sed coges eos oīno facere mutatiōes sine dāno[m]. ¶ Si vero dixerint min9 idoneos eē emptores: et pp̄ter ea non[n] fieri migrationem: hoc ipsum examinabis[o] sine quolibet dāno: ⁊ siquidē idonei fuerint emptores coges fiscalium presules[p] oībus modis ⁊ sine quolibet dāno celebrare transpositionē[q]. ¶ Si vero[r] p veritate eos inueneris nō satis idoneos: coges venditores hocipsum profiteri ad gesta. quia periculo eorum trāspositio fit fiscaliū tributo⁊ in eos[s] qui ab ipsis emūt[t]: hoc qđ etiā in oriēte nouimus in multis fieri gentibus. sic eñ neq3 fisco nocebiť: et fiscalia tributa a possessoribus inferentur. vt aut alij quidem sint possessores: alij vero collatores. oportet eñ maxie cōtra possessores fieri collationes: sed non cōtra non detinentes neq3 possidentes terras[v].

¶ Judices et milites siue de vna prouincia ad prouinciam aliam proficiscantur: siue ciuitates sue prouincie circueant nō debent tributa gratis expendere: nec angarijs affligere collatores: s3 suo salario viuere: nec debent iudices cuiuscunq3 sint dignitatis loci seruatores mittere. h. d. Barto.

¶ Illud tñ te volumus nosse: q2 si qñ preceperim9 ad alias forte p̄ficisci te p̄uincias: cōpetens est contentū te his que de fisco largiunť[x]: † nō grat3 expēdere neq3 nr̄os subiectos atterere: sed ex q̄b9[y] in p̄uincia existēs expēdebas: ex his ipsis et ad alias p̄ficiscēs regiones facere expēsas/ neq3 āgarijs[z] collatores affligētē: neq3 obediēs tibi officiū: sed proprijs quidez subiugalibus[a] p̄pria quoq3 expēsa agere iter. Hocipsum custodiendo: vel si nō vltra terminos properes prouincie: sed p̄pter quādā occasionē necessariam[b] circūeas ciuitates. Eos aūt q̄ vocanť loci s̄uatores dare iudices in ciuitatib9 p̄uincie cui presidēt (l3 spectabiles viri vel clarissimi vel presides sint) oībus interdicim9[c] modis. S3 neq3 milites aliqui sequanť[d] te neq3 illos gratis permittas expendere: sed ex proprijs emolumētis. Si vero nō hoc egerint sed ex tributis expēderint: ⁊ angarias acceperint[e]: omne q̄cq̄d damnificabunť subiecti/ hoc ex

f ¶ Necessitatē. nam appellari nō potest ab eius sententia. vt. ff. de offic. preto. l. j. §. his cunabulis.
g ¶ Ordinatum. vt. s. in princi. huius §.
h ¶ Curialibus. qui prestabant aliquid nomine pensionum quas habebant.
i ¶ Cēsualibus. qui censum in auro vel argento vel similib9 pendebāt vt. C. si propter publi. pensita. l. fi.
k ¶ Alias personas. q̄ emptores: vt quia donāt vel alio titulo transferunt. vt. C. sine cē. vel re. l. fina.
l ¶ Predia. sine onere.
m ¶ Dāno. fisco inferēdo. nā a possidēte semp tributa psoluentur: l3 illi aliter pacti fuerit: vt h. ⁊. ff. d pac. l. ius publicū. et. l. inter. s3 quantū est inter se valent illa pacta: vt agant vel prescriptis verbis vel alijs actionibus. vt. ff. de pac. l. epistola. §. ij.
n ¶ Non. scilicet velle.
o ¶ Examinabis. scilicet distinguendo: vt subijcit.
p ¶ Presules. presules appellat p̄imos tributarios.
q ¶ Transpositionem. al's transmigrationem.

v ¶ Terras. nisi in casu proposito
x ¶ Largiuntur. scilicet salario.
y ¶ Ex quibus. pecunijs ⁊c.
z ¶ Angarijs. est autē angaria opa psone tātū. Perangaria vero opa cū sumptu vt colligitur. C. de epi. ⁊ cle. l. ij. §. ad pāgariā.
a ¶ Subiugalib9 id est si aliq̄d per boues vel p aliud animal qđ portet iugū faciat deferri: vt vinu3 vel panem hec suis sumptibus faciat. Ac.
b ¶ Necessariā. vt forte sedet tumultū i ciuitatib9. vt. s. d defen. ci. §. nullā. ⁊. §. deinde.
c ¶ Interdicim9. facit ad hoc. s. vt iudi. sine quo. suffra. §. nulli. ⁊. j. vt nulli iudi. j. rñ. col. ix. ⁊. s. de defen. ciui. §. nulle.
d ¶ Sequantur. isti qui delegantur. Accursius.
e ¶ Acceperint. milites qui sequuntur presidem.

† cōcor. c. inter cetera cū glo. sup vb. subministrēt. ex de iudi.

Angaria quid sit.

f

a ¶ Emolumentis. id est stipendijs. ꝛ facit ad hoc. s. pri. §. illud. ꝛ ff. de offi. presi. l. illicitas §. illicita. ꝛ §. ne quid.
b. ¶ Exigens. scilicet tu.
c ¶ Periculo. i. si nõ fecerꝫ de bursa militũ: facias de tua.
d ¶ Alicui. scꝫ epõ vel abbati vel alij simili ꝑsone. sed hoc durũ videt̃ cũ al's tm̃ honorẽ epũs habuerit/ vt etiã deo dixerit eum cõicare. vt. s. quõ opor. epis. §. illud. in fi. §. sꝫ dic restringẽdũ hũc §. ad talia. si dicat epũs vel abbas ꝙ talis sit cõuersus vel monachus. vel q̃a dicat pizocaros: q̃si tam ipse q̃ ei⁹ res sint monasterij. vt. s. ꝺ mona. §. illud. ꝛ idõ exempte ab hmõi collationib⁹. vt. j. ꝺ san. epis. §. si quãdo. col. ix. ꝛ in ꝯsti. federici. §. j. vl' aut hyconom⁹. vt. C. ꝺ epi. ꝛ cleri. l. ij. hec ergo causa ꝑ presidẽ cognoscit̃: vt h̃ sed questio heresis vna cum episcopo. vt. j. §. proxi.
e ¶ Si vo. hoc refertur ad id qꝺ dixit heresumqꝫ ꝛc.
f ¶ Canonicum vt de articulis fidei q̃ sunt. C. de sũ. tri. l. fi. vl' simonia a laico cõmissa. vt s. quõ opor. epi. §. hanc nẽpe. aliud si clerico obijcit̃. vt. j. vt cleri. apꝺ ꝓpri. epi. cõ. §. fi. contra.
g ¶ Disponere. repete prouidebis qꝺ est. s. proxi. Ac.

eorũ emolumẽtis[a] exigẽs[b] proprio periculo[c] lesis seruabis.

¶ Preses permittere non debet occasione religionis prouinciã cõmoueri: ꝛ si ꝯtra laicũ crimẽ canonicũ moueat: cum episcopo iudex laicus cognoscere debet ꝛ decidere. h. d. Barto.

¶ Neqꝫ occasione religionum heresumqꝫ questiones permittas alicui[d] prouincias cõmouere: aut aliter quadã preceptione iniungi prouinciã cui presides. ipse vero prouidebis cum competẽti vtilitate fiscalibus ꝛ que alia sunt perscrutari: ꝛ nõ permittere aliqd fieri circa nostras preceptiones occasione religionũ. Si vero[e] canonicũ[f] sit quod querit: vna cũ metropolita prouincie hoc disponere[g] ꝛ decernere: siue ipsi dubitent/ siue alij quidam: et cause dare deo amabilem ꝛ docibilem terminũ: qui et decenter orthodoxam[h] custodiat fidẽ: ꝛ indẽnitatẽ procuret fiscalibus: et nostros subiectos seruet inuiolatos.

¶ Delinquentium bona publicari non debent: sed generi relinqui. h. d. Barto.

¶ Oportet autem te et in hoc oẽm ponere prouidentiã cũ aliquis dignus apparuerit pena illũ quidẽ punire/ res aũt eius nõ cõtingere: sed sinere eas generi ꝛ legi[i] sm legũ ordinẽ. Nõ enim res sunt que delinquunt: sed qui res possidẽt. at illi[k] reciprocãt ordinẽ: eos quidem qui digni sunt pena dimittunt[l]: illorum aũt auferũt res/ alios pro illis puniẽtes quos lex forte ad illorum vocauit successionem.

¶ Patrocinia iuste debẽt prestari et salaria licita percipi. et hoc pertinet ad officium presidis. hoc dicit Barto.

¶ Patrocinia[m] q̃ iniusta q̃qꝫ cognoscim⁹ in nr̃is prouincijs fieri oĩbus corrigi[n] modis: nõ sinentes vlli aliorũ vitas[o] in se suscipere/ nõ ampliare sibi ꝑdia nullo modo ei[p] competẽtia: non in aliorũ lesionẽ[q] ꝑmittere patrocinũ: nõ queadmodũ fraudẽt fiscũ[r] suã ꝟtutẽ obijcere[s]. Neqꝫ sit tibi[t] cura cuiuslibet sint hec[v] agẽtes dominij[x]. sufficit † etem per omnia tibi ad perfectã fortitudinẽ ꝛ lex ꝛ imperij fauor.

¶ Nullus agricolas alienos suscipe vel occupare dꝫ i eadẽ vel aliena prouincia: ꝛ pses prouincie lr̃is publicis destinatis eos dꝫ ad suã prouĩciã reuocare. B.

¶ Sed etiam suscipiẽtes alienos agricolas[y] sic odio hẽbis.

o ¶ Vitas. scilicet iniuste vt dictum est. ꝛ ad hoc etiam. C. de aduo. diuer. iudi. l. aduocati.
p ¶ Ei. s. clientulo. ꝛ hoc exaudi iniuste: vt si fiat pactum lite pẽdẽte. vt. C. de postulã. l. q̃squis. §. preterea. vel etiã si prius fiat: si non est facta scriptura de hoc. vt. C. de suf. l. j.
q ¶ Lesionẽ. scilꝫ iniuste. vt qꝛ videat se iniustã causam fouere. vt. C. de iudi. l. rem nõ nouã. §. patroni. qꝺ tñ licet lege caueat̃ ꝛ etiam vt iurent: vt ibi dicitur. tñ consuetudine non habetur sm. B. qꝺ est verum: que in hac parte vincit legẽ. vt. ff. ꝺ legi. ꝛ senatuscõ. l. de quib⁹. ꝛ ff. cõ. predi. l. vẽditor. §. si cõstat. ꝛ. ff. ad le. rhoꝺ. de iac. l. lege. Accursius.
r ¶ Fiscum. hoc scꝫ intellige vt dictũ est ꝓxi. s. iniuste. Ideo autẽ specialiter ꝺ eo ponit ne videatur neglectũ quod speciali⁹ erat cõprehendendũ. vt. ff. ꝺ iniur. l. itẽ apud labeonẽ. §. hoc edictũ. Uel dic ꝙ loquit̃ de eo q̃ aduocat⁹ fuerat fisci qui contra eũ in ea causa esse nõ debet. vt. C. de aduoca. fis. l. ij. ꝛ. l. iij. nisi in casu. vt. ff. ꝺ postu. l. fi.
s ¶ Obijcere. id est promittere cliẽtulo.
t ¶ Tibi. scilicet presidi. Accursius
v ¶ Hec. scilicet supradicta. Accursius florentinus.
x ¶ Dominij. i. potentie. ꝛ facit ad hoc. s. quomodo opor. epis. §. quod autem. in fi. §. ꝛ. C. ne lice. po. l. j. ꝛ. s. vt iudi. sine quoquo suffra. §. quod autem. in fi.
y ¶ Agricola. loq̃tur vt puto de oĩ laboratore siue ascriptitio siue non: cũ per omnem exactio cesset tributorum terra nõ afferẽte fructũ suũ: cũ ecõtra q̃libꝫ recipiẽs teneat̃: vt in fi. huius §. Et facit ad hoc. C. de agri. ꝛ ce. l. oẽs. li. xi. ꝛ. j. vt nulli iudi. §. si vero. ꝛ. C. ne rei dñi. vel tẽp. l. j. ꝛ. C. vbi cau. sta. l. j. ꝛ. C. vbi q̃s decu. vel cohar. l. j. ꝛ in cõsti. fede. §. fi. Et sic no. ꝙ potestas vendicat ciuem suũ vel comitiuũ vt dictũ est. licet hec in italia nõ videantur habere locũ que tributa nõ prestat: vt dixim⁹. s. eo. §. nõ permittas. Sed certe ob alia poterat reuocare: vt subeat scilꝫ onera ciuitatis. vt C. de decur. l. nullus qualibet. Itẽ cõuenit vnũquẽqꝫ ꝛc. vt

h ¶ Orthodoxã. s. si vult cõuerti ꝛ esse bonus. al's vt infamis. ꝛ ideo et alijs penis quibus heretici sunt suppositi ꝛ hic erit: vt. C. de sum. tri. ꝛ fi. catho. l. j. ꝛ ꝺ here. l. iij. de simonia autẽ punitur vt. s. quõ opor. epi. §. ꝛ hãc non pecunijs.
i ¶ Generi ꝛ legi. i. agnatis et cognatis q̃ ex lege vocantur sm Al. vt. j. de here. ab intesta. §. si igitur. Sed si dicas toti gñi. i. agnatis vsqꝫ ad. x. gradũ: cognatis vsqꝫ ad septimum. vt insti. de succes. cogna. §. fi. tunc erit cõtra. j. vt nulli iudi. §. fi. Item qualitercunqꝫ dicas erit cõtra. s. de incest. nup. §. j. Sed solue vtrũqꝫ ꝯ. vt ibi de inces. nup. diximus.
k ¶ Illi. scilicet presides.
l ¶ Dimittũt. qꝺ fieri nõ dꝫ. vt dixim⁹. s. de inces. nup. j. rñ.
m ¶ Patrocinia iniusta. q̃ fiũt facta cessione in potentiorẽ vt. C. ne li. potẽ. l. j. vel al's assumpto patrocinio potentis.
n ¶ Corrigi. scilicet volumus.

† cõc… iij. q. i… c. iudi…

Italia tributa non sol… iiii.

§.de defen.ciui.§.si qua vero.et facit ad hoc.ff.de rei ven. l.j.sed in nouel.de ascripticijs tm̄ loquitur hic.§.

a ¶Cito.itra.xxx.dies forte fm̄.R.vt et.ff.de ser.fugi.l.j. §.j.et.§.eo.§.sed nec.

b ¶Sed plurimum.id est multum.

licet nō tātus videatur excessus. Si vero alienū suo/perdit illud.⁊ alia oīa bona sua dantur in fiscū:et afficitur in metallū.vt.C.de his que pe.no.l.j.Sed in quarto cāu:vbi suum suo:pdiū illud amittit. vt.C.vt nemo priua.

q ¶Ergasterijs.i.officinis vacantibus in ciuitate.vel dic stationibus.vt.j.de ali.et emphi.§.j.

c ¶Inobedientes. nolentes reddere agricolas q̄s susceperunt.

d ¶Onus. id est damnum.

e ¶Est.ob hoc q̄ non reddūtur.

f ¶Illius. scilicet qui suscepit.

g ¶Confitentes. sponte.

h ¶Adiectione. scilicet vt in eo in quo illi fugiētes min⁹ idonei inueniuntur: hoc adijcit.illis q̄ eos recipiunt.sic et al's.ff.de verbo.ob lig.l.decem.et.ff.si cer.peta.l.fi.

i ¶In prouincia sint.i. siue illi possideant.i. habeant pdia aliqua in suo dn̄io siue nō.sed cōducta vel precario in q̄bus predijs receperant supradictas personas.

k ¶Possessores. id est dn̄os quando fuerant coloni vel ipsis rectorib⁹ puīciarū qn̄ prorsus liberi:qui possessores dicunt dn̄ni ratiōe iurisditionis: vt al's dicit q̄s ius possidere. vt.ff.de peti.here. l.regulariter.

l ¶Gubernatores.vt castaldi.

m ¶Extraneis.i. rebus ad se nō pertinentibus.Accur.

n ¶Alijs.vt dominis prediorum quorum sunt conductores.Accur.

sic compelles cito[a] reddere q̄d susceperūt male. vt si plurimū[b] mā serint iobediētes[c] oē q̄cq̄d in onus[d] puīncie est[e] illius[f] possessionibus ipones. Si vero in alijs puīncijs agricole dicūtur esse cōstituti: lr̄is vteris publicis ad puīnciarū p̄sides vt in eas fugiētes agricolas cōfitētes[g]/aut cōuictos tradāt possessionib⁹: ⁊ reuocent ad puīnciā cui p̄sides. et inobediētes vehementer corripies minus idoneorum adiectiōe[h]. cōpetens em̄ est talia studentē hinc on⁹ et rerū diminutionē in suā facultatē cognoscere: vt minora tus cognoscat quātū est ledere ⁊ delinq̄re in alios. Sed hoc ipsum age/siue p̄dia possidentes in puīcia[i] sint/ siue aliquorū alijs competētiū gubernatores sint. oportet enim ⁊ possessores[k] illa solū habere que eis dat lex: et gubernatores[l] alienarū illis p̄esse solūmodo que p cōductionē aut alium legitimum eis sunt tradita modū. extraneis[m] aūt abstinere ⁊ non prouidere quidē alijs[n]: ledere vero alios[o]/ et sibimet lucrū impium ex hoc acq̄rere.

¶ Vltimo titulos prediorū [illegible] aut ergasterijs imponere [illegible] quia arma deferre nec populum in turbas sollicitare. hec dicit [illegible]

¶Titulos[p] autem imponere p̄dijs alienis aut ergasterijs[q] in ciuitatib⁹ cōstitutis ⁊ superscribere sua vocabula ita presumētibus periculosum eē scias/vt agnoscāt q̄ hec agētes ipsi suā substātiā applicabūt fisco. Si em̄ cām soli imperio et fisco datā tēptauerit aliq̄s arripere: i suis agnoscat experimētū[r]: et suis[s] rebus titulis impositis public fiat alijs exemplum[t] abstinētie: q̄ hisdē implicant malis similib⁹ subdēdis penis. ¶Hec igit oīa[v] obseruā[x] sciēs nostrā circa te volūtatē atq̄ sentētiā qualis quidē erit[y] delinquēte te: qualis autē pbato[z] ⁊ nr̄a sequēte p̄cepta ac legis. Mox autē vt ingredieris[a] puīnciā cōuocatis oībus in metropoli cōstitutis (dicimus autē deo amabili epō et venerabili clero ⁊ nobilibus ciuitatis) insinuabis hec nr̄a sacra p̄cepta sub gestorum insinuatione: et propones exemplar eorū publice nō solum in metropoli sed etiā in alijs prouincie ciuitatib⁹ trāsmittēs ea per officiales tuos sine damno[b] vt cognoscant in quibus[c] suscepisti cingulum: et videant si hec conseruas: et nr̄o dignū temetipsum ostenderis iudicio: hec conseruata apud te faciunt presentem[d] tibi cingulum diuturniorem et gloriosiorem. ¶Siquidem[e]

r ¶Experimentū.i.dānū.Accur.

s ¶Suis. quondā. nā modo sunt cōfiscata. Sed cōtra §. e.§. oportet. sed hoc in grauiorib⁹. illud in leuioribus hodie vero dic vt diximus. §.de incest.nup.§.j.col.ij.

t ¶Exemplum. Felix quē faciunt aliena picula cautū. ⁊ alibi. Casus demētis correctio sit sapientis.

v ¶Hec oīa. que in hac constitutione dicta sunt.

x ¶Obserua.tu preses.

y ¶Erit.voluntas nostra.

z ¶Probato. scilicet te.

a ¶Ingredieris. al's ingrediens.

b ¶Damno.s. expensarū. q.d. cum paruo sumptu.

c ¶In quibus. id est cum quibus mandatis.

d ¶Presentē. nota malam grāmaticā.i.presens.⁊ sic dicas de alijs duabus ptib⁹ h̄ posit

e ¶Siquidem.id est certe.hic no.adhuc duo precepta vt hic.et.§. seq.Et est notabile q̄ qui miles non est: non militet: vt hic.⁊.C. qui mili.nō pos.l.iij.et.iiij.et.l.pe.preter argētarios q̄ poterunt militare in omni militia preterq̄ armata.vt.C.ne go.ne mili.l.j.lib.xij. Fit autē miles per solēnitatem quādam: vtputa per examinationē.vt.C.qui mili.non pos.l.j. et sacramenti prestationem: q̄ mortem non euitet reipub. causa.vt.ff.ex qui.cau.ma.l.fi. Itē per ensis additionem. vt.ff.de mili.testa.l.filiusfamilias. Item stigma.i.nota publica debet brachijs imponi vt recognoscatur. vt. C.de fabri.l.iij.et vltimus in numero aliorum debet scribi.vt ff.de testa.mili.l.ex eo: et talibus militibus priuilegia militaria dātur non alijs.vt.ff.de testa.mili.l.fi.

Artem nō exerceat qui illam ignorat

Militis creatio.

o ¶Alios.dn̄es possessionū vnde predicte psone fugiūt

p ¶Titulos.i.scripturas quasdā in quib⁹ cōtinet q̄ hoc prediū sit talis hoīs: quasi aliquod priuilegium ante alios homines habeat.sic ⁊ al's titulus pro priuilegio ponitur vt.j.de eccle.ti.col.v.Vel vexillum aliquod erat.Et vt plene hec intelligantur distingue.aut iponit p̄dio alieno nomen suū/aut alienū alieno/aut alienum suo/ aut suū suo p̄mo casu si est plebeius dānatur ad mortē: nō plebeius in metallum dānat ⁊ oīa sua cōfiscant: vt hic.et.C.vt nēo pri. p.suis vl'ali.l.ij.⁊ idē dicas i scdo casu qn̄ alienum alieno

a ¶ Super alia.i.super alia precepta predicta.
b ¶ Cum alijs.apparuit.Azo.
c ¶ Quatenus.repete prouidebis.et subaudi quatenus debeas.Accur.
d ¶ Constiterit.s.subaudi tibi.al's constitutos.
e ¶ Nunciare.s. ad nos vel cõmittere.
f ¶ Hoc.s.debes examinare si forte ⁊c.Accur.
g ¶ Inq̄sitione. q2 nõ cõfiteant.nã tunc nulle ptes essent iudicis in cognoscẽdo. vt ar.ff. ad.l.aql.proinde.⁊ C.quor ap.l.ij.
h ¶ Talibus. scz hoib9 vel delictis.
i ¶ De triente et semisse. De triẽte hoc expedit.j. vsq3 ad illũ.§.neq3 illo
k ¶ Successionibus. hoc dicitur.j.§.cõsideremus.
l ¶ Ut coll'onib9. hoc dr.j.e.§.illud.
m ¶ Distributionibus. hoc.j. eo.§.quod sepe.
n ¶ Necnõ litterarũ. hoc.j.e.§.studiũ. et.§.illud q̄q3.

Am q̄dẽ. ex pn cipio hui9 constitutionis vsq3 ad.§. neq3 illo.sumitur aut.nouissima que est signata.C.de inoffi.test. l.cum queritur.
p ¶ Dicimus romanorum.supflue dicit.cum romanorũ tm̃ dicat respublica.vt.ff. de ꝟ.si gni.l.eũ q̄. sed iproprie etiã cuiuslibet ciuitatis.vt.ff.de publi.sed et hi.§.s.

super alia[a] neq3 armis vti non militantẽ pmittes aliquẽ.hec te ⁊ deo ⁊ legib9 et nobis charissimũ ↄstituũt. sed et illud p uidebis vt si q̄s eorũ q̇ ppl'z in turbas sollicitare tẽptant:aliq̄n ad hanc magnã ciuitatẽ fugere aut solus aut cũ alijs[b] et venire in puinciam cui prees quatenus[c] inuestigare de hoc et examinare cũ omni subtilitate et cũ cautela ↄstiterit[d]:nũciare[e] hoc[f] si forte digne inq̄sitione[g] sint psone:et adduci ad hanc felicissimã ciuitatẽ:⁊ penas sustẽtare quas lex de talibus[h] cõstituit. Datũ kal'.maij cap.bilisa.vicecõsul.lxxviij.

¶ De triẽte ⁊ semisse[i] ⁊ successionib[k] filiorum ⁊ nepotũ/ ⁊ naturaliũ/ ⁊ collatiõibus[l] vel distributiõibus[m]: necnon ⁊ litterarũ[n] aut nũerationũ atq3 rerũ ex q̄b9 deminuit sufficientibus

¶ Liberis a parentib9 triens aut semis sm̃ liberorũ numerũ quondã relicti tantũ debebat antiqua lege cessante: hic obtinentib9 in oibus q̃ q̄rta portio p legẽ de inofficioso testamento debetur. exceptis liberis curialiũ q̄bus nouẽ vncie debentur. sed liberi a parentibus vsufructu portiõis debite defraudari non possunt. h.d. Barto.

Imperator Iusti.aug. Ioãni prefec.preto.

Am quidẽ[o] magne huic et (vt ita quis dicat) bene a deo ↄstitute reipublice dicimus[p] romanorũ/ plurima de testamentis disposita sunt/et pleni legũ codices[q] de talib9 ↄsistũt: et nõ solũ sapiẽtes antiqui hic scripserũt[r] aut prior ptãs impatorũ[s]: s3 etiã a nobis[t] iã nõ aliq̄ prior principũ min9 legislatiõis platiõe plati[v] sunt. Deũ ꝟo semp ↄsiderãtes[x] et q̄ten9 ei placidi videamur/ ⁊ aliquid bonor † dignũ i nobis agam9 nitimur aliq̄d[y] adinuenire[z] sp ⁊ nature cõsequẽs:et q̃ possit priora[a] corrigere. ¶ Freq̄nter igit ⁊ alia vice mirati sumus:quõ legitimis ⁊ beniuolis[b] filijs quibus[c] agũt grãs parẽtes q̄busq3 q̃ relinquit iam etiam debitum[d] vocãt solũ triuncium[e] diffinierũt[f] ex necessitate[g] relinqui.reliquũ vero iacet in voluntate parentũ:⁊ capiũt q̄dẽ cognati oĩa[h] ⁊ extranei[i]/vel[k] cũ libertate serui[l].filij ꝟo l3 mlti ↄsistãt ẽt si nichil offenderit parẽtes ↄfundunt:⁊ triũciũ diuidẽtes solũ:vel si decẽ forte aut ãpli9 fuerit paupes erũt[m] filij donec vixerint patres idonei[n]. Hec[o]

a ¶ Priora.s.male posita.nã nostras nõ piget leges emẽdare.vt.j.vt fra.fil.j.rñ.col.ix.al's contra.vt.j.qui.mo.na.ef fi.sui.§.tribus.col.vij.
b ¶ Beniuolis.vt q2 grati sunt ⁊ obsequiosi erga parentes.si eñ essent ingrati nec olim nec hodie est necesse aliquid eis relinqui. vt.j.de imen.do.in filios.§.fi. col.vij.
c ¶ Quibus. scilz filijs.
d ¶ Debitum vocant.s.iuriscõsulti et impatores.Et ẽ hoc nature instinctu.vt.ff. vñ libe.l. scripto.i fi.et.C.de codicil.l.fi. et.ff.de bo.dã.l.fi. in prin. Immo ẽt non solũ eis debitum dr:sed etiã dñi dicunt viuo pr̃e. vt insti. de here.q̄li.et diffe.§. sui.et.ff.de liber.et posthu.i suis.et est ratio cũ vnũ et idẽ esse p̄sumantur.vt C.de impu. et ali. sub.l.fi. et insti.de inuti. stip.§.ei q̇.⁊ §.post mortem.
e ¶ Triũcium.i. tres vncias.
f ¶ Diffinierunt. scz iurisconsulti.vt C.de inoffi.testa.l. cũ q̄rit. et.l.parentibus.⁊.ff. de inoffi. testa.l. papi.§. q̄m aũt. et insti.de inoffi.testa.§.fi.
g ¶ Ex necessitate.s.cõsecutiua.nã nisi hec faciãt rumpet testm̃ p querelam inofficiosi. sic isti.de exhere. lib. §.posthumorũ. et ff.de lib.et posthu. l.posthumor.in fi. hodie vero ad supplemẽtum agitur si aliquid relinquit.vt.C.de inoffi.testa.l.omnimodo.

Filij p̄r ea sunt p sona. tal's ꝯ norũ.

q ¶ Codices.i.libri.nã codex gñaliter ois liber dicitur.
r ¶ Scripserũt.s.de testamẽtis.vt.ff.de testa.et se.ti.vsq3 ad ti.de bo.pos.
s ¶ Imperator.vt.C.de re mili.l.iiij.et abide vsq3 ad tractatum prescriptionum.
t ¶ A nobis.vt patet in finibus dictorum titulorum codicis vbi.ll.iustiniani sunt.
v ¶ Prolati.s.legum codicis.
x ¶ Considerantes.scz nos.
y ¶ Aliquid.repete quatenus quod est.s.
z ¶ Adinuenire.sic.j.vt facte no.con.col.v.

h ¶ Omnia.s. que supersunt.s.dodrantem.
i ¶ Extranei.scz instituti.
k ¶ Uel.pro etiam.
l ¶ Serui.s.instituti:nõ al's nisi in casu q̄n heres voluntate defuncti nõ cõplet.et alij non sunt in testamẽto nominati qui velint.vt.s.de here.et fal.§.sinautem.
m ¶ Erunt.post parentis obitum.
n ¶ Idonei.nã sustẽtabat eos pater in necessarijs quod facere debebat nisi filius fuisset opifex vñ possit viuere.vt ff.de libe.agno.si quis ali.§.filius.et.§.non tantum.
o ¶ Hec.quia datur parum filijs.

Alter nõ tene tur pa opificẽ filium.

a ¶ Legem. que de ista crudelitate loquebatur.
b ¶ Disponere. i. preterire qn augeam9 illā quartā. Ac.
c ¶ Relinqui. scilicet volumus.
d ¶ Tertiam. scilicet partem.
e ¶ Numerū. scꝫ quattuor filiorū vel pauciorū. Accur.
f ¶ Sexunciū. i. sex vncias vt dixerat hic. Accur.
g ¶ Debetur. scꝫ instictu nature: vt diximus. s. §. pri. non vi pacti. alioqn es alienum nō detraheret: qd fit. vt. ff. ð inoffi. testa. papinian9. §. qrta. Si aūt min9 habet tūc agit ad supplemētū. vt. C. de io. testa. l. scim9. si aūte nichil/tūc exheredatus agit qrela. preterit9 si est emācipatus p ꝯtabulas. Uel si suus est dicit etiam ipo iure nullū. vt insti. de exhere. lib. i pn. ꝛ. C. ð libe. pre. l. fi.
h ¶ Et hoc. s. qd dixi ex equo inter eos fieri diuisionē nō fit interdū quoad effectū cū in ipsa diuisione liceat contrahentibus decipere inter se re ipsa vt sequitur. et. ff. de mi. l. in cause. §. pe. ꝛ. ff. loca. l. item si. §. quemadmodum
i ¶ Percipientibus. ex ipsa diuisione.
k ¶ Contigerit. scꝫ iure successionis licet nōnunqꝫ dispar sit emolumentum inequaliter facta diuisione.
l ¶ In qualitate. prout melius possunt bona fide vbi res hereditarie in specie sunt.
m ¶ Quantitatem. vbi sunt res hereditarie in quantitatibus. vt. ff. de verbo. oblig. l. stipulationum.
n ¶ Relinquat. not. non interesse quo titulo vel iure filij hec habeāt. sed cōtra vt. j. vt cū de ap. cog. §. aliud. coll. viij. nā tm̄ iure institutiōis debet: vt ibi ð. Sed solue vt ibi.
o ¶ Octounciū. vbi fuerint quattuor vel pauciores: vel sexunciū vbi fuerint vltra quattuor. Sed quid si sint vltra quattuor puta decē. ꝛ quattuor tm̄ vel pauciores ex his exheredat vel preterit: nunqd trientē vel semissem eis dabit sue ptis? Rn̄. semissem cū pp̄ter numerū ēt sua legitima sit diminuta qd hec cōsti. velle videt. nā ꝛ al's dicitur nil esse adeo magnū quin fiat insensibile si per plures partes diuidatur. vt. j. de natu. libe. in curia depu. in prin. Accur.
p ¶ Natura. i. filij qui naturaliter procreantur: siue iure naturali. vt. j. eo. §. neqꝫ illo. ꝛ insti. de iure natu. §. j.
q ¶ Accedere. s. licebit patri dare in extraneos: nō autem prius. ꝛ facit ad hoc. s. de non eligen. §. cum igitur. in fi. §.
r ¶ Hoc obseruando in oībus. s. filijs ꝛ nepotibus ꝛ ceteris inferioribus: cum his oibus detur iure veteri querela. vt. ff. de inoffi. testa. l. j. ꝛ. l. non enim. Sed nunquid in superioribus quarta debita olim augebatur per hanc legem? Rn̄. quidā ꝙ non: vt. j. eo. §. prohibemus. in fi. §. ꝛ in nouel.

† al's erubescentē.

† cōcor. c. raynutius. in glo. sup ꝟ. trebellianum ex̄ de testa.

† al's iniusta.

nos mouerunt corrigere legē[a] et nō eam despicere[b] semp erubescentes † taliqꝫ modo determinare causam: vt siqdē vnius est filij pater aut mat/aut duorum vel trium vel quattuor: nō triunciū eis relinqui[c] solum sed etiā tertiā[d] ‡ proprie substātie partē: hoc est vncias quattuor et hanc esse diffinitā mēsuram vsqꝫ ad predictū numerū[e]. Si vero vltra quattuor habuerit filios: mediā eis totius substantie relinqui partē/vt sexunciū[f] sit omnino qd debet[g] singulis ex equo quadriūciū vel sexuncium diuidendum: et hoc[h] non sub iniusta † circūstātia rex. forsan ei ob hoc etiā alij iniusticiā patiunt: alijs quidem meliora/alijs deteriora pcipiētibus[i]. sꝫ qd cōtigerit[k] vnūquēqꝫ per oia equū esse in qualitate[l] ꝛ quātitate[m]: siue qs illud institutiōis modo/siue per legati idē est dicere et fideicōmissi relinquat[n] occasionem. licebit enim ei reliquū octounciū[o] forte aut sexuncium habere: et largiri sicut voluerit filijs ipsis aut cuilibet extraneorū. ꝛ natura[p] primo curata cōpetenter sic ad extraneas largitates accedere[q]. hoc obseruando in oībus[r] personis in quibus ab initio antique quarte ratio de iofficioso lege decreta est. ¶ Excipiat[s] aūt a nobis de curialib9 nup posita lex[t] que filijs curialib9[v]: aut filiabus curialibus nubentib9 nouiunciū oīno dari vult: reliquo triuncio a parētib9 ſm potestatē dispensando oīb9 alijs de inofficioso positis legib9: ꝛ pcipue nr̄is in sua ꝟtute suādis[x] ꝛ de ingrat[y] filijs: et de naturalibus[z] preter

eo. ti. Item qꝛ non inuenitur expresse dictū: ergo in sua manet vetustate. vt. C. de appel. l. precipim9. in fi. sed cōtra est vt puto. nā hec sunt verba gn̄alia in oibus psonis ꝛc. ergo gn̄aliter intelligenda. vt. ff. de alee lusu. l. j. §. pe. ꝛ. ff. de ser. vr. pre. l. si seruitus. in fi. cōstat aūt patrē ꝛ ceteros superiores olim habuisse hoc ius ꝯ filiorꝫ testamēta: vt filij habeāt ꝯ eos. vt. ff. ð inoffi. testa. in pn. ꝫ hodie illud ius augetur vt hic manifeste dicit. Item nūquid alie quarte p hāc cōstitutionē augētur/vt trebellianica: et iure institutionis: et ex constitutione diui pij in bonis arrogatoris. vt. ff. de in offici. testa. l. papinian9. §. si quis ex his. Respō. nō puto cū hoc nō velit hec consti. dicere. argu. C. de testa. l. sancim9. ꝛ. C. ð appel. l. pcipim9. i fi.

Gn̄alia ꝟba generalit intelliguntur.

s ¶ Excipiatur. scꝫ de predictis in §. proxi. s. Accur.
t ¶ Lex. quā nō habemus. sꝫ eius sententia est. j. qui. mo. natu. effi. sui. §. si quis autem. col. vij. Accursius.
v ¶ Curialibus. s. viris. Sed hoc non videt locū posse habere vbi duo sunt filij curialis: vel ambo curiales: vel filie nupte curiali. si enim curialis dederit nouem vncias non remanent alijs nisi tres. cū supra dictum sit ꝙ preteritus vel exheredatus vn9 vel duo vel tres debeāt habere quattuor vncias. Rn̄. Jo. tradendo generalē regulā ꝛ in computatione falcidie ꝛ in omnibus similibus. ꝙ vbi plures sunt nec quantitatem lex diffinit: tacite singulis decrescit pro rata portione: sicut et accrescit. vt. ff. de here. insti. l. interdū. §. sed si aliter. et. §. sed si excesserit. et insti. de heredi. instit. §. si plures. Uel melius quilibet debet habere nouiūciū. i. tres partes eius ptis quod habere debet ab intestato qn̄ sunt omnes curiales vel filie curialibus nupte. al's nō curiales semiuncium vel quadriunciū. ꝛ ſm hoc omnia plana sunt. Alij dicunt ꝙ hic erat tm̄ vnus curialis. vnde habet nouiuncium: vel si erat filia curiali nupta sola erat: qd recidit in idem. Sed hoc plus dicebant: quia si legitimi essent et huius filij curie dati cum illis: tunc non potest habere plus curie datus ꝙ legitimus. vt. j. qui. mo. natu. effi. sui. §. si quis igitur. et. §. quoniam varie. ꝛ. §. si quis autem licet forte posset dici ꝙ superiora habent locum quando omnes sunt legitimi. sed quidam erant curie oblati. alij nō Accursius florentinus.
x ¶ Suandis. immo videntur omnes correcte. quod dic vt. j. vt cum de appel. cognos. §. aliud. col. viij.
y ¶ De ingratis. vt. s. de here. ꝛ fal. §. exheredatos.
z ¶ Naturalibus. vt. C. de natu. libe. per totuꝫ. sed quedā ex illis corrigentur al's. vt. j. qui. mo. natu. effi. sui. col. vij.

solā quātitatē quā ad presens auximus[a] ſm omes predictas diffinitiones. ¶ Prohibemus autem ⁊ illud graue existens: ⁊ habēs quidē aliquā legalē occasionem[b] in durā[c] tñ incidens crudelitatem ⁊ amaritudinem. Nouimus em̄ aliqua testamenta ſm q̄ morientes nō paterne: nec vt viros[d] oportebat/ sed nimis molliter atq₃ remisse fecerūt institutiones vxorib⁹: siquidem oēm dereliquerūt suarū rerū vsumfructū: filijs autē proprietatē nudā[e]. Quaobrē arbitror studiū esse hmōi testamentis[f] vxorib⁹ etiā proprietatē acquirere[g] filijs forte fame perēptis. Unde[h] em̄ etiam in medio gubernant et q̄tidianū habeāt cibum nichil eis derelicto vxoris iure forsan ⁊ irrationabili intercedente: quod eis etiā quotidianam gubernationē arripiat. ¶ Non licebit igitur decetero villi omnino filios habenti[i] tale aliquid agere: s₃ modis oībus eis huius legitime partis quā nūc deputauim⁹ ⁊ vsumfructū insup ⁊ proprietatē relinquat[k] si vult filiorū non repente fame morientiū sed viuere valentiū vocari pater. et hec oīa dicim⁹ non in pr̄e solo s₃ in mr̄e/ ⁊ auo/ ⁊ pauo: s₃ adiūctis vnicuiq₃ feminarū psonis/ id est auia ⁊ pauia siue pr̄ne siue mr̄ne sint.

¶ Nepos ex filio vel filia/ auo vel auia ita succedit in ea parte qua mater vel pater succederet et hoc locum habet in nepotibus filiorum legitimorum siue interuenerint instrumenta dotalia siue non. Ange.

¶ Neq₃ illo[l] † queadmodū ab intestato liberi per femininū sexū descēdentes parentib⁹ suis succedere debeāt/ decetero seruādo in nepotibus ⁊ pronepotibus nō suis ⁊ sub ptāte[m] constitutis minus tertia parte eos habere quā[n] eorū parentib⁹ viuentibus oportebat relinquere testatores. non em̄ excipimus[o] vlterius[p] nepotes q̄ ex filio paternis auis accrescūt: vt illi quidem integrā accipiāt ptē quantā eorū acciperet pater viuens. Nepotes autē ab auo per mediam filiam veniētes: aut auia paterna[q] aut materna nō min⁹ tertia accipiāt. sed vnū ordinē in oībus ponimus nepotibus ⁊ pronepotibus: non ferentes feminā[r] a masculo in talibus minui. neq₃ enim masculus ipse in se neq₃ femina solum ad natiuitatis ppagationē sufficiēs est: sed sicut vtrūq₃ eorū coaptauit deus ad gñationis[s] opus/ ita ēt nos eādem vtriusq₃ seruamus equalitatē[t]. sed nec vsq₃ in hoc statuimus legē. hec enim dicimus et in illis filijs qui ex nuptijs sunt legitimis: l₃ non sint secute nuptias dotes/ sed affectus[v] indubitatus ⁊ manifestus inter coniuges existens filios

a ¶ Auximus. vt proxi. §. Accursius.
b ¶ Occasionē. nā quia conceditur a lege relinquere vxori vsūmfru. rerū suarum: sumebat occasionē vt etiā sic auferret illum vsumfructum filijs de legitima. sic al's. s. vt iudi. sine quo. suffra. §. deinde si volumus. ⁊ §. an certe.
c ¶ In duram. i. magnam: due partes sunt.
d ¶ Nec viros. nota viros debere esse fortes et robustos. sic. j. de nupt. §. per occasionem
e ¶ Nudam. et illam forte non totam.
f ¶ Testamētis id est testatoribus vel subaudi in.
g ¶ Acq̄rere. qd̄ studere videnṫ parentes totū vsumfructum filijs adimentes. Accur.
h ¶ Unde. interrogatiue lege.
i ¶ Filios habēti. hic est argu. solis liberis auctā eē portonem ſm Al. qd̄ diximus. s. plene. §. hec nos. in fi.
k ¶ Relinquat. hoc est cōe in omi quarta. vt. ff. ad. l. fal. l. qd̄ de bonis. §. fructus. ⁊. ff. ad trebel. l. mulier. §. si heres. Et facit ad hunc. §. C. de in offi. testa. l. qm̄ in prioribus. sed ꝯ est ff. de vsufruc. lega. l. vxori mee. s₃ hec corrigiṫ. vt arg. C. de ioffi. testa. l. sancimus. §. cū autem. Uel ibi si recte inspiciaṫ non grauatur: q2 oim rerū proprietatē habet: qd̄ plus est. arg. insti. p quas pso. no. acqui. §. hoc quoq₃. Item contra. ff. de inoffi. testa. l. papinianus. §. quarta aūt. Sed quod ibi dicit in libertatibus eum grauari vt tāto minorem quartam habeat: dico correctū per hoc qd̄ hic dr/ cū in nullo possit grauari. Sed nunq̄d pōt aliquo casu filius fraudari: Rñ. sic/ ſm Jo. vt si habeat tm̄ seruos q̄bus relinquit libertates que cōpetunt licet etiam abstineat filius si est in potestate patris. vt. ff. de fideicō. liber. l. cū queriṫ. §. sed ⁊ si q̄s. ⁊. ff. de inoffi. testa. l. papinian⁹. §. quarta. in fi. §.
l ¶ Neq₃ illo. ex hoc. §. sumpta est auṫ. que tertie portionis. que est posita. C. de colla. super. l. illam. Accursius.
m ¶ Et sub potestate. repete non: ⁊ tunc plana. vel dic nō suis ⁊ suis qui diuersimode succedebant: vt sequitur. si tñ sunt ex filio nati. non autem ex filia nati dicunṫ in potestate. vt insti. de pa. pote. §. pe. ⁊. §. fi. Et caueas tibi q̄ in duobus tantū casibus hic. §. loquiṫ in nepote vel nepte ex filia si moritur masculus vbi succederet vna cum patruis vel amitinis cū dīminutiōe t̄tie portiōis sue. Itē si femina moriṫ de cuius successiōe agitur: tunc nepos ex masculo vel femina cum dicta diminutiōe succedit cū patruis. ⁊ hic subij cit in hoc. §. ⁊ dicitur. C. de colla. l. illam. ⁊ de suis ⁊ legi. l. si defunctus. ⁊ insti. de here. q̄ ab itesta. defe. §. diui. q̄ hodie non distinguūtur vt hic dicitur: quia oēs dicti nepotes habebūt integrā portionem quā erat habitur⁹ pater vel mr̄. Sed nūq̄d dicte. ll. corriguntur per. l. insti. de here. que ab intesta. §. fi. Quidam dicūt q̄ sic: vñ hec auṫ. nō corrigit: cū iam correctum inueniat. nos dicimus q̄ dict⁹. §. loquitur in quodam alio casu ⁊ quadā alia parte que dabaṫ agnatis ex cōstitutiōe archadij/ ⁊ illud corrigitur: vt ibi patet. et. C. de suis et legi. l. fi. vnde hic. §. corrigit dictas leges.
n ¶ Quam. s. tertiam partem. Ac.
o ¶ Excipim⁹. i. separamus. Ac.
p ¶ Ulterius. id est amodo per hanc legem.
q ¶ Paterna. de cuius successione nunc agiṫ. ⁊ caute no. hec duo capitula: vt modo diximus.
r ¶ Feminam. id est natum ex femina vel etiam masculo cum de successione femine tractatur.
s ¶ Gñatiōis. facit insti. de exhere. libe. §. nr̄a. ⁊. C. de suis ⁊ legi. l. lege. xij. tabularū. ⁊. C. de libe. p̄te. vl' exhere. l. fi. Ac.
t ¶ Equalitatem. scilicet in iure successionis.
v ¶ Sed affectus. facit. j. de nup. §. nuptias. et. ff. de regu. iur. l. nuptias.

hoies fortes esse opz

Fili⁹ an possit aliq̄ casu fraudari legitima.

† in q... busdam deest h... totū q... admo... dum... vsq₃ a... vocē d... cetero.

a ¶ Nō faciūt. facit. C. de dona. ante nup. l. fi. ⁊ de iur. do. l. iij. in hoc casu tñ exigit dos et matrimonium. vt. j. vt lic. ma. et auie §. quia vero dudum diximus. col. viij.
b ¶ Cōstōnes. vt. C. de natu. libe. l. cum quis. ⁊ l. nuper.
c ¶ Crebre. facit ad hoc. C. qui potio. in pigno. habean. l. fina. in prin. et. ff. de here. et falci. in prin. col. j.
d ¶ Erubescim⁹. No. non valere responsionem que lege non probatur.
e ¶ populos. id est multitudinē q̄ tota die nos interpellat.
f ¶ Ipsis. s. naturalibus filijs. i. ad eorum vtilitatem. Accur.
g ¶ Dedimus. i. cōcessimus. sic insti. de liber. §. fi.
h ¶ Leges posite. s. in quinto libro C. in ti. de natu. libe. l. j. ⁊ l. ij. al's est l. humanitatis.
i ¶ Munificētijs. vt per donationez vel causa mortis: vel intervivos/ vel dotis vel donationis ꝓpter nuptias vt. C. de natu. libe. l. hūanitatis. Sed hec hodie ex testamento aliter sunt. vt. j. q̄. mo. natu. effi. sui. §. ne igitur. ⁊ §. si ꝓ filios. colla. vij. Accur.
k ¶ presens. scilicet lex.
l ¶ De his. scilȝ successionibus.
m ¶ Sunt. i. deferuntur.
n ¶ Legitima. q̄ꝛ hec noceret: sed ipsa non succederet nisi in subsidium: vt. C. vñ vir ⁊ vxor l. j. et his casibus vbi filij huiusmodi naturales repelluntur ali: debent arbitrio boni viri. vt. j. qui. mo. natura. effi. sui. §. si quis igitur. circa fi. ⁊ ad das vt ibi.
o ¶ Cognati o. i. cognati.

prestet esse legitimos. Dotem etenī celebrant nuptie: nuptias autē dotes nō faciūt[a] sed cōiūctorū affect⁹. hoc idē obtineat et in his qui ex posteriore affectu cū dotibus ſm nr̃as ꝯstitutiōes[b] legitimi fuerūt: ⁊ hec sit sanctio legitime soboli. ¶ Cōsideremus autē aliq̄d ad solā naturam clemens: multi nāq̄ꝫ molesti sunt nobis semper precesq̄ꝫ crebre[c] et flentes filij et semꝑ eq̄dē clemēs aliq̄d definimus: sed q̄ꝛ cū hoc non lege agim⁹ erubescimus[d]. Ideoq̄ꝫ cause etiā adijciētes legē ipsi q̄dē populos[e] remouebimus. dabimus autē oībus habere ex lege remediū. q̄ꝛ eñ testari naturaliū filioꝝ patribus etiā ipsis[f] dedimus[g]: legitima quidē existēte ꝓle vsq̄ꝫ ad vnā solā vnciā quā habebūt vna cū matre: hoc q̄d etiā prius fuit. filijs autē nō existētibus legitimis: et vsq̄ꝫ ad medietatē totius substātie hoc dicunt a nobis posite leges[h] non in testamētis solum p̄ribus ꝯcedētes hoc agere: sed etiā alijs munificētijs[i] q̄s ⁊ sup̄stites donant p̄sens[k] autē lex de his[l] q̄ ab intestato sunt[m] loquit̃/ ⁊ noui aliq̄d introducit. nūc eni si q̄s moriēs legitima sibi penit⁹ sobole nō existente (filiorū dicimus aut nepotū) aut cetere successionis neq̄ꝫ vxore legitima[n]: ꝑinde moriat̃ nō disposita substātia/ ⁊ veniat cognatio[o] forsan: aut certe manumissor[p] bonoꝝ possessionē[q] mouēs et insurgēs aut etiā nr̃m erarium: nec etiā illi q̄ꝫtū ad hoc parcimus. si autē ei domi donec vixit libera mulier in habitu cōcubine cū eo degens ⁊ filij ex ea: talibus[r] eñ solis hec sancimus vbi oīno indubitate siue ꝯcubine[s] in domo habite siue[t] naturaliū ibidē ꝓles[v]: ⁊ nutrimentū damus eis: et intestato parētibus moriētib⁹ duas habere vncias[x] paterne substantie cū matre partiēdas quanticūq̄ꝫ fuerint filij: vt ꝑ portiōe vnius filij ⁊ mater accipiat[y]. ⁊ hec[z] dicimus[a] si vni concubine cohabitauerit/ et filios ex ea habuerit: aut p̄discedēte cōcubina morte forsan aut diuisione filij domi sint: tunc eñ damus eis ab intestato duaꝝ vnciarū successionē. Si aūt ꝯfusa cōcupiscētia ita fiat ⁊ alias introducat priori cōcubinas ⁊ multitudinē habeat concubinarū fornicātiū (sic[b] eñ dicere melius est) et ex eis filios faciēs moriat̃ m̄ltas simul relinquēs cōcubinas: odibilis q̄dē nobis est iste q̄ talis est: ꝓcul aūt oībus modis ab hac lege expellat̃. Sicut ei quis legitime vxori cōiunctus alias[c] sup̄inducere nō poterit matrimonio ꝯsistente: ⁊ ex eis legitime filios ꝓcreare: sic neq̄ꝫ post cognitā (quēadmodū diximus) concubinā: et ex illa filios dabimus[d] si aliud opus libidinis egerit etiā hoc ad successionē eius introduci si mortuus fuerit intestatus. nā si hoc non cōstituimus: indiscrete erunt mulieres quē magis aut quē[e] minus amauerit[f]: indiscreti[g] etiā filij. et nos †nō p̄bemus luxuriātibus sed caste viuentibus legem. Non autem distinguimus de filijs siue masculi siue femine sint. sicut enim natura nichil circa hoc arte ratiocinatur: ita nec nos alteram in masculis et alterā in feminis ſm hoc ponim⁹ legē. valebit itaq̄ꝫ

p ¶ Manumissor. id est patronus. Accur.
q ¶ possessionē. s. ꝯtabulas. vt insti. de suc. libe. §. j.
r ¶ Talibus. interpositio est.
s ¶ Concubine. adherens quis.
t ¶ Siue. pro et. nec enim cōcubinam dico succedere ab intestato. quia nec vxor succederet nisi in subsidium: q̄d esset iam necesse si legeres disiunctiue: legas ergo copulatiue. Accur.
v ¶ proles. sit. s. et ex illa filij.
x ¶ Uncias. ex hac. l̃ra sumpta est aut. que est. C. de natura. libe. l. humanitatis. q̄ incipit ibi: licet pater ⁊c. Accur.
y ¶ Accipiat. et sic mater admittit̃ in virilem.
z ¶ Et hec. scilicȝ que dicta sunt. ff. hoc. §. scilicȝ vt filij naturales succedāt patri intestato mortuo i duas vncias. Sed h̄ nō imponimus istam penā filijs naturalibus. s. vt succedāt patri in aliquo scȝ quando pater plures habuit concubinas.
a ¶ Dicim⁹. i. habent locum.
b ¶ Sic. interpositio. Accur.
c ¶ Alias. scilicet vxores.
d ¶ Dabimus. id est concedemus. et repete non. Azo.
e ¶ Quem. al's quam.
f ¶ Amauerint. scilicet homines si habeas quam: si habeas quē amauerint: dic scilicet mulieres.
g ¶ Indiscreti. scilicet erunt etiaȝ filij. Nā tot erant concubine et filij ex eis vt nesciret pater eorum qui nati essent ex vna et qui ex alia. Accursius.

† cōcor. gl. in. c. in p̄sentia. sup ꝓ. publicas. ex de ꝓba.

a ¶ Hec lex. s. tota vsq3 ad prin.
b ¶ Omniū. s. aliarū legū tractantiū de hac materia.
c ¶ Hec. scil3 nostra lex valebit.
d ¶ Explanauit. s3 hec nostra lex.
e ¶ Et qd p̄terijt. q. d. non habeat locū in preteritis. et facit. C. de testa. l. iubemus. et. §. vt iudi. si quo. suffra. §. fi. et. j. de admini. offi. §. fi.
f ¶ Hec. que dicta sunt. s. vt filij naturales succedāt patri intestato mortuo l. duas vncias
g. ¶ Illud. hinc ē sumpta aut. posita C. de colla. super. l. j. als incipit ex testamēto rc. Accur.
h ¶ Scdm eax. s. legū q̄ multe sunt vt. C. de colla. l. ij. r iij. et. iiij. et. v. et fere oēs leges illius ti. s3 si testm̄ faciebat non fiebat collatio: vt subijcit. et C. de coll. l. j. et. l. filiā. et. C. cōia vtri. iu di. l. fi. j. rn̄.
i ¶ Dicētes. s. parentes.
k ¶ Eis. s. collati onibus.
l ¶ Relicta. s. in testamēto: vt qr ē institutus heres cu3 alijs suis fratrib9
m ¶ Defendere. puta partē suā hereditatis.
n ¶ Omnino. sc3 nobis.
o ¶ Talē. qualis dicta est supra in casu quando ex testamento quis decederet.

Preterita nō respicit lex.

Hec lex[a] nobis in futuris et maxime omniū[b] hec[c]: qm̄ earum que dudū non recte tenebant plurima et emendauit r explanauit[d]: et qd p̄terijt[e] nō pōt ab ea que nōdū erat regule subijci: hec[f] a nobis de p̄dictis successionibus sint sancita.

¶ Collatio dōatoꝝ ab itestato et ex testamēto fieri debet nisi expressim aliud dictu3 sit oibus que prius de collatione dicta sunt cōfirmatis. Barto.

¶ Illud[g] q3 † bene se hr̄e credimus hac lege complecti: priorib9 em̄ legib9 volētibus in collationib9 siqdē sine testamēto morerent parētes collatiōes ƀm eax[h] virtutē fieri: si ꝓo testati nichil dicētes[i] de eis[k] / locū nō fieri collationib9: s3 res habere per dotē forte aut alio modo datas: et q̄ sunt relicta[l] defendere[m]. Nos sancim9 non eē oīno[n] talē[o] opinionē: s3 siue q̄spiā itestatus[p] moriat seu testat9: qm̄ icertū ē ne forsā oblitus[q] est datorū aut ꝓ tumultu mortꝫ āgustiat9[r] hui9 nō ē mēoratus oīno[t] esse collationes: et exinde equalitatē ƀm qd olim dispositū est[v] nisi expressim de

signauerit ipse se velle non fieri collationē: sed hr̄e[x] eū qui cogit[y] ex lege ꝯferre et qd iā datū est[z] et ex iure testamēti[a]: oībus q̄ prius de collationibus a nobis sancita[b] sunt in sua virtute manētib9. † si res suas p̄ter liberos distribuere velit.

¶ Diuisio bonoꝝ a parēte inter liberos facta nō aliter valet nisi in testamento fuerit facta: vel in alia scriptura parentū vel liberorū omniū subscriptionem cōtinente. h. d. Bar.

¶ Et qd sepe nobis iudicantibus placuit necessariū credimus nūc ꝑtē fieri p̄ntis legis frequenter em̄ qdā plurimorū filioꝝ[c] ꝯstituti p̄res: deinde putātes mox substantiā diuidere vt a fraterno certamie eos seruēt: et ad maiores adhuc r seniores eos ꝯtētiones adducūt[d]. cum em̄ oporteret si hoc vellent[e] aut apte oia diuidere in testamentis suis: aut[f] si non hoc vellent ꝑtes facere / r eas subscribere: et sic indubitata3 dare filijs diuisionē. at[g] illi nō hoc faciūt: sed ꝑtē qdē aliquā ꝑ seipsi scribunt: et neq3 hanc habere ꝯtinue / sed forte inter

que de bonis p̄ris discessit ꝯferat. vt. ff. de colla. bo. l. fi. et ff. ad leg. fal. l. pater. multo mag3 in simplici donatiōe que in bonis patris remansit. vt. C. de inoffi. do. l. ij. sed. M. et Lot. et. B. cōtra. Dicūt em̄ in donatione simplici collationem nō faciendā: s3 in his q̄ ob cā3 fiūt idē dicunt qd Jo. sed in simplici concedunt fieri in duobus casibus. vt qn̄ pater hoc expssit: vt hic ꝓbat. et. C. de inoffi. testa. l. si quādo. §. j. Itē3 qn̄ vni ob cām donauerat: alteri simpliciter. tunc enim ne emergat ineq̄litas etiā simplex donatio cōfert. vt. C. de coll. l. pe. et hoc in his vbi fit collatio hoc est in profecticijs. non autem in aduēticijs iuf isto vt. C. de col. l. fi. siue sui suis: siue sui emancipatis / siue ecōtra. si autē emācipatis emancipati: tunc nullo mō. Idem qn̄ sunt nec sui nec emancipati vt nepotes ex filio. vt. C. de colla. si emancipati. Et qd dixi emācipatum suo ꝯferre: itellige in his q̄ tp̄e emancipatiōis habebāt nō q̄ posteaq̄sierūt vt. C. de coll. l. nec emācipati. et. l. ea demū. et hoc inter se: extraneis aute3 coheredib9 nullo mō. vt. C. cōia vtriusq3 iudi. l. fi.

p ¶ Intestatus. quod fit sex modis. vt diximus insti. de here. que ab intesta. j. rn̄.
q ¶ Oblitus. per longitudinē tp̄is ꝓpter quam aduenit obliuio. vt diximus insti. de vsucapio. §. quod autem.
r ¶ Angustiatus. nec est ei iputandū quare se angustiauerit: licet als interdū imputet. vt. ff. si q̄s cau. l. fi. §. pe. qr mors inopinate venit. vt. ff. de condi. et demon. l. j. et facit ad hoc. C. qui testa. fa. pos. l. hac consultissima. §. at cum. r C. de pecu. eius qui li. me. l. j. Accur.
s ¶ Huius. s. donationis. Accur.
t ¶ Oīno. sed cū donatio alia sit simplex vtputa donatio intervivos. alia ob cām aliquam vt dos: donatio propter nup. vel ꝓpter militiā vel silr̄a. vt. ff. de dona. l. j. de quib9 donationibus loquit hic: Rn̄. ƀm Jo. de omnibus. nā oia cōferunt ƀm eū: qr ꝟba ḡnalia sunt oino rc. et. §. dicit datorū rc. nec distinguit q̄liter data: ḡ ḡnalr est itelligēda. vt. ff. de ser. vr. predi. si seruitus. r. ff. de alea. l. j. §. pe. Itē cū dos

v ¶ Dispositū est. s. eo intestato moriente. als enim olim nō fiebat collatio r ita non erat hic equalitas. et facit ad equalitatem. §. de non eligen. §. fi. et. C. de iudi. l. placuit. r. j. vt exac. instan. do. §. fi. col. vij.
x ¶ Sed habere. repete voluerit.
y ¶ Cogit. als: nisi testator dixisset ꝙ non conferret.
z ¶ Datum est. a patre ei sc3 iure donatiōis puta vl' alio titulo datum. Accur.
a ¶ Testamēti. puta eā partē ex qua est institutus.
b ¶ Sancita. que nō cōtradicunt his que hic statuuntur vt. §. in prin. huius. §. sic. §. eo. in fi. j. rn̄.
c ¶ Filiorū. etiā duorum. vt. ff. de testi. l. vbi. sed hec dictio plurimorū tres exigit ad min9. Idē tn̄ credo in duob9. Ac.
d ¶ Adducūt. nā magis dolet si fratri aliqd vltra partē dat q̄ etiā si extneo. vt. C. de bo. q̄ lib. l. cum op3. §. j.
e ¶ Vellent. s. a fatrerno certamine eos liberare.
f ¶ Aut. pro saltem.
g ¶ At. hec aduersatio superflua est ꝓpter p̄cedēs cum.

† Ex h̄ §. tracta est aut. ex testō. C. de col.

Obliuio: n̄e idu cit tp̄is lōgitudo.

† In quibusdā ꝑtē de cit qd quit: s. res suas rc.

scriptā alteri⁹ cuiuspiā lr̃is[a] et inscriptiōe adiecta[b] ꝛ nulla custodia digna posita: residua ꝟo pars nequaq̃ʒ illoꝝ est manus: ſʒ subscriptoris cuiuspiā forte corrupti/ aut cuiuscunqʒ. et hic[c] illis litiū occasiōes decies millies[d] vtrū hec voluntate gesta sint pr̃is / an alicuius artificis[e] opariꝫ certaminis et ꝯtētionis ꝛ ad fauorē ꝑtis alicuius scribētis. Hec[f] nos molestare decetero nostros subiectos nolētes: sancimus si q̃s voluerit suas res filijs aut diuidere/ aut oēs aut etiā aliq̃s forte relinquere ꝑcipuas: has maxime q̇dē si possibile est dicat in testō[g] ꝛ īdubitatā det filijs hic vtilitatē. Si aūt hoc[h] nō agat ꝑpter aliq̃s necessitates[i] q̃ plurime circūsistūt hoībus: lʒ tñ descriptiōes[k] facere rerū quas ꝑtiri voluerit ꝛ subscribere oībus[l] aut ip̄e/ aut filios vniuersos subscribere[m] ꝑparare iter quos res diuidet ꝛ ex hoc cause dare īdubitatā fidē. et q̄d scd̄m hanc fit speciē ratū sit atqʒ firmū[n] aliaqʒ cautela[o] nō indigēs. Si ꝟo[p] aliq̃s hoc nō egerit[q]: ſʒ dispsam sic et plerūqʒ sine testimonio subscriptionē fecerit: sciat nichil hinc filijs sese ꝑbiturū vtilitatis: ſʒ quasi nichil sit factū diuidēt substātiā filij incertā: et plerūqʒ sine testimonio cōscriptiones nō sequētes: neqʒ iudicib⁹ cause (quos iudices familie hercīscūde leges appellāt) has sequi cogēdis. Optet etem̄ ꝓuidere subtiliter caute le filioꝝ ꝛ nō aliud[r] quidē minuere: aliud sub errore relinq̄re q̄d difficiliū insuꝑ ꝛ insolubiliū crebro etiā crimina ferētiū causarū occasionē prestet. de successionib⁹ itaqʒ ꝛ de collationibus et alijs que ꝑdicta sunt vsqʒ in hoc sancitum sit.

¶ Lex aquilia et eius dispositio qua cautū est vt negatio dānetur in duplum/ cōfirmatur: et ad eundem ordinem plures sunt actiones inducte. Ang.

¶ Studiū ꝟo maliuolētie[s] q̄d fit ab aliq̄b⁹ necessariā nobis fecit plebis denuo[t] legislationē approbare: quā ꝑ quēdam suoꝝ protulit[v] tribunorū: ꝛ aq̄lij nūcupationem ab illo suscepit: s̄m quā[x] ꝓ abnegatiōe duplicibus[y] subdebat exactiōib⁹ maliuolētes et abnegare tentātes. vbi ēt alie q̄dā actōes[z] ad eūdē coaptate sūt ordinē[ꝛ] sed paulatim[ꝰ] mutata clemen

Tabellio suspectus ꝑtibus non debet dari nec iudex.

a ¶ Litteris. datiui est casus.
b ¶ Abiecta. i. vili scriptura.
c ¶ Et hinc. i. ex tali subscriptione.
d ¶ Decies millies. s. orte sunt. et facit ad hoc verbum. s. de here. et fal. §. exheredatos.
e ¶ Artificis. i. ꝑbētis operam certamini arte et calliditate sua. et no. hic diligēter argumentū in tabellione q̄ recipit testes vt suspectus dari nō debeat. Idem ꝛ ī iudice cui cā̄ committit. ꝛ facit. C. de iudi. apertissimi. et subijcit hic. Ac.
f ¶ Hec. q̄ mō dicta sunt et scripta sunt. vt. C. famil. hercis. l. fi. et facit C. eo. l. filij. in fi. l. ꝛ l. cognitione.
g ¶ In testamento. q̄d in presentia testium septem fit siue in scriptis siue nuncupatiuum sit. vt insti. de testa. §. j. et §. fi. Accur.
h ¶ Hoc. scilicet testm̄. Accur.
i ¶ Necessitates. vel preoccupationes mortis. vt. s. proxi. §. vel quia testes septē habere non pōt ꝑpter hominū raritatē. vt C. de testa. l. fina. et insti. de codicil. §. j. Si autē sit iuris necessitas q̄ impeditur facere testamentū q̄ multe sunt: vt diximus insti. q̄ testa. face. pos. §. fi. tūc nec codicillos potest facere: nec aliam legitimam voluntatem. vt. ff. de codicil. l. ij. §. furiosus.
k ¶ Descriptiones. manu vnius aut plurium.
l ¶ Omnibus. scʒ partibus.
m ¶ Subscribere. q. d. aut ipse scribat aut filios scribere faciat. et sic habet tres vias. Et habēt hec locū quādo in scriptura facere vult suā voluntatē: al's etiā sine hm̄ōi subscriptione facere potest: dūmodo corā testib⁹ etiam duob⁹ vt. C. famil. hercis. l. fi. et. ff. de testa. mili. l. lucius. Sed. M. dixit q̄ non potest hodie nisi cū huiusmodi subscriptione que hic dicitur: et dictam. l. dicit esse correctam. vt. j. de testa. imper. in prin. col. viij. Et habent hec locum cum de prelegationibus queritur. si vero de testamento inter eos habito queratur: dic vt. j. de testa imper. §. j.
n ¶ Firmum. inter liberos. preter cōem obseruationem dispositio ita demum valet si rerū quas testator dimisit sequitur subscriptio: vel ipsius parentis/ vel omniū liberorum inter quos partitio designatur. Sed quid si decē habet filios et quibusdam prelegat: nunquid et illi subscribent quibus non prelegatur? Rñ. sic: quia eos tangit. vt. C. de aucto. pre. l. fiñ. et. j. vt spon. largi. §. ad hoc. col. ix.
o ¶ Cautela. id est firmitate.
p ¶ Si vero. ex h̄ §. sumitur aut. si modo. C. famil. hercis. Accur.
q ¶ Egerit. id est nullam trium supradictarum viam elegerit.
r ¶ Aliud quidē. sic. s. de non alie. §. fina. col. ij.
s ¶ Studiū vero maliuolentie. i. negociationis. et ex hoc §. sumit aut. cōtra qui ꝓpriam. q̄ est posita in. l. cum fidem. C. de nō nume. pe. Accur.
t ¶ Legislationē. i. iterum approbare legem aquiliā latam a plebeis aquilio rogante siue interrogāte plebem: vt subijcit. et ff. ad. l. aquil. l. j. et insti. ad le. aquil. §. ceterum.
v ¶ Protulit. scilicet plebs.
x ¶ Scd̄m quam. scilʒ legē aquiliā.
y ¶ Duplicibus. nā ex inficiatione crescit in duplum cōdemnatio: vt hic et. C. ad. l. aquil. l. contra negantem. et. ff. ad le. aquil. inde neratius. §. hec actio.
z ¶ Actiones. vt vtilis aq̄lia cū dat dānum de corpore in non corpus: et econtra de non corpore in corpus. Item in factum subsidiaria legis aquilie quando datur damnum de non corpore in non corpus. vt insti. ad le. aquil. §. pe. et §. fina. et. ff. de dolo. l. et eleganter. §. idem labeo. Item actio pro legato. s. ex testamento/ que datur venerabili loco. vt insti. de act. §. item mixta.
ꝛ ¶ Ordinem. i. vt crescat ex inficiatione.
ꝰ ¶ Sed paulatim. q. d. prius nō puniebantur adeo iudices erant clementes: postea superuenientibus dictis legibus extenuata fuit parum clementia: et tunc talem maliuolentiam/ id est malam voluntatem homines tradiderūt obliuioni: quare et in presenti casu idem constituendum est. Accursius.

a Aliquis.scilicet actor.
b Alter.scilicet reus. c hec.scilicet scriptura.
d Eius. scilicet rei.Accur.
e Aut l~ras.nu~c conuerte casum in actore nega~te et reo p~ferente.et qd dicit no~ solute:p~prie accipit. Item qd dicit

f Oe~s p~o.nu~c co~uertit casum.et dic p~o p~ sed. Ite~ q~ dt actor.i.re9 siue debitor q~ defert actori vt hoc differat a casu p~cedenti.vel dic retento p~mo casu.s.actore deferente. et o~ia pone p~prie.et in hoc differt a sup~iori: q~ in sup~iori ab initio fuit co~fessus re9 qn~ nullas actor fecerit expensas hic au~t qua~do du du~ postea. vn~ restituunt h~mo~i expe~se actori vt subijcit.

Al'r/ oblita e~ iniquo~ enutrire rc.
‡ co~cor. c.dudu~. cu~ glo. sup~ p~bo idone9. ex~ de p~sump.

actor.i.re9 q~ i p~ba~da so~one est actor vt.C. de p~ba.l.j.et j.vocat eu~ reu~ ibi sacr~o rei rc. et qd dicit in vtroq3 casu.i. siue in p~mo vbi actor protulit l~ras rei. siue in secu~do vbi reus p~tulit l~ras actor3. Uel dici pot vt tota l~ra et.s.et.j.vsq3 ad §. si aute~.loq~tur in actore proferente/et reo nega~te. et qd sequit solutu3/dic.i. numeratu~. Ite~ qd dicit actor/proprie ponit. Item qd dicit vtroq3 casu:dic .i.siue re9 l~ras suas et postea nu~erationem negauerit: siue facta~ sibi scriptura~ co~fiteat: sed numerationem neget:vt hic innuitur
f Duplice~. s. vt vnu~ simplu~ sit pena. aliud sit rei restitutio: vt.j. e.§. si q~s au~t. Sed actor vr~ in plus puniri sc3 vt totu~ duplum sit pena. vt.j.e.§.si au~t.s3 expone istud vt ibi diximus.
h A maiorib9. id est non sumim9 delectatione~ legu~ a maiorim9.i.antiq~s q~ fecert lege~ aq~l.et alias ei si~les.

tia ablata ‡ e~ q~ p~sueuit iniquoru~ enutrire maliuolentia~: qua~ obre~ etia~ nobis necessariu~ visum est indece~tes et turpes ab negato~es p~dicte pene subijcere. Si eni~ ‡ p~tulerit aliq~s[a] scriptura~ alter[b] aute~ ea~ negauerit cu~ hec[c] l~ras eius habeat ita vt necessitate~ patiat actor ca~s pati circa p~batione~ eius[d] aut l~ras[e] q~dem suscipiat:dicat au~t no~ solutu~ debitu~ sibi/et p~bauerit hoc legitimis modis actor: co~de~natione~ aduersus eu~ duplicem[f] in vtroq3 casu fieri sa~cim9:no~ q~ a maiorib9[g][h] legibus delectamur/ s3 q~[i] lites eo~ minores efficim9: q~tenus timore pene citi9 dica~t qd p~fiteri co~petit. In talib9 itaq3 oi bus mo~is p~de~natione~ hoc fieri volumus mo~[k].et si p~ter hec egerit[l] iudice~ scire/q~ transcende~s legem ipse tenebitur[m] his penis. Hec aute~ dicim9 nisi p~batio~ibus actor abrenu~cia~s sacr~o rei[n] nu~c vsq3 abnegatione~ facta~ solui voluerit[o]. si ei tale aliq~d egerit:siq~dem mox ab initio post abnegatione~ intulerit[p] iu siura~du~:et ille[q] p~tinuo co~fessus fuerit qd in negatio~e deductu~ erit:sine periculo sit q~tu~ ad duplu~. si p~o longiori facta lite tu~c actor inferat sacramentu~:et ille[r] etia~ sic qd infert p~fiteat:de dupli q~de~ eu~ eximimus pena. Oe~s p~o[s] expe~sas[t] q~ vsq3 tu~c facte sunt p~pter p~batio~es actori iureiura~do ei9 definitas exoluere eu~ q~ ab initio q~de~ negauerit/postea vero co~fessus est iubem9. Si q~s au~t[v] a~numeratione~ in se facta~ pecuniaru~ nega~s: postea[x] p~o vtat solutio~ib9 a se factis: tali homini nulla~ vtilitate~ horu~ q~ vere soluta sunt ee~ sancim9: s3 totu~ eu~ debitu~[y] exigi p~cipim9: et ha~c sola~ sustinere negato~is pena~. Hoc etia~ q~da~ ante nos imp~ator p~stituit[z]:nullo iudica~tiu~ neq3 in hoc flecte~do[a]: s3 integritatem legis custodiente. Si aute~ etia~ reus p~ferat litteras actoris[b]/ deide ille[c] eas neget:at ille p~bet eas:no~ solu~ illd repute~ de q~ negatio fuit: sed etia~ t~m alid adijciat:hic q~3 de iurisiura~di datio~e sil~r[d] etia~ in actore introducat ro~. Si vero lis agat p~ curato~ forte co~stitutas p~sonas q~ curatores[e] respiciu~t:h~mo~i negatio~is pene qn~ in ipso~ curatoru~ fuerit l~ris no~ aduersus eos quorum sunt curatores: sed aduersus eos[f] ferri q~ turpe~ et indece~tem

t Expensas.sic C.de iudi.l.sancimus.
v Si quis aute~. scilicet debitor.
x Postea p~o.i. postq3 actor probauerit se mutuasse vult hoc p~fiteri: s3 dt se soluisse no~ p~dest ei vt subijcit e~t si veru~ dicat vt subijcit. et facit.j. vt hi q~ ob.p~hi.res mi.§.si p~o. et e~ hoc p~pter ei9 me~daciu~ qd est punie~du~.vt .j.e.§.illud.al's contra.vt.ff.de re.iu.l. bo~a fides.Sed no~ne actor est in dolo q~ petit qd ia~ sibi solutu3 est: vnde potior deberet ee~ p~ditio co~ueti. vt.ff. ne q~s eu~.l.j.in fi.et.l.ij Rn~.actore~ bona fide agentem agere p~us et postea. al's repellit vt dictu~ e~
y Debitu~.i.tantu~ q~tu~ erat p~us debitu~. qd vere t~n solutu~ fuit. Sed q~ actio~e petitur hoc scdo: Rn~.per co~dictione~ ex hac.l. q~ antiq~ actio sublata e~ so~one. vt insti. q~.mo.tol.ob.j.rn~.

i Sed quia.rn~det tacite obiectioni.Accur.
k Modo.s.duplicem. l Egerit.s.iudex.
m Tenebit.na~ facit litem suam.vt.ff.de va.co.l.fi.
n Sacramento rei.que~ supra nominauit actorem s~m primum intellectum huius.§.
Co~fite~ti sponte parcit.
o Uoluerit.s.actor deferens ei sacramentu~:et ille no~ iuret sed p~fiteat. Et sic no.hic q~ parcit spo~te co~fitenti.sic.ff. de ali.iu.l.iij.§.fi.et.C.de plus peti.l.j.et.j.vt lit.iu.§.si q~s col.ix.et.C.ad.l.iul.ma.q~sq~s.§.fi.et.C.de his q~ se de.l.j.argu.contra.ff.de fur.qui ea mente.et.ff.vi bo.rap.l.pe. Ite~ no.si releuas me in vno onere p~bandi:et ego te debeo in alio releuare.s.in pena dupli.sic.ff.de iureiur.l.eu~ q~.j.rn~.
p Intulerit.sc3 actor. q Et ille.sc3 reus.
r Ille.sc3 actor vel creditor s~m primum itellectum.vel dic reus s~m alium intellectum.

z Co~stituit.vt zeno.vt.C.loca.conductores.vel archadius.vt.C.vnde vi.l. non ab re.
a Flectendo.sic.C.ad le.iul.de vi pub.l.seruos.
b Actoris.in quibus actor fuit co~fessus sibi solutu~.que apocha vocatur.vt.ff.de admi.tu.l.lucius.§.tutele.
c Ille.s.debitor.et redit ad casum illu~ que~ habuimus s.§.si eni p~tulerit rc.s~m primu~ intellectu~ que~ ibi dedim9
d Similiter.vt.s.§.hoc aute~ dicim9 rc.
e Curatores.i.p~sone p~curatoru~ respiciu~t curatores:vt idem in eis quod in curatoribus seruetur.
f Eos.sc3 tutores vel procuratores/ et curatores.et facit ad hoc.C.de ser.fugi.l.quicunq3.§.in minoru~.et.C.vnde vi.l.meminerint.et.C.de fal.mone.l.j. in fi.et.ff.quod quisq3 iur.l.iij.§.j.et.ff.si q~s ius di.l.j.§.si procurator.et.j. vt litigan.iurent.§.in causis.col.ix.Sed quid si litteras

eius cuius negocium gerit negat? Respon. non tenetur gerens negans: cum nec alienas litteras possit cognoscere vt suas: immo etiam quandoque vix suas: cum aliter iuuenis aliter senex scribat. vt. j. de fi. instru. §. ij. col. vj.

Scriptura senũ/ et iuuenũ multũ differt.

rei vendicatio ratione possessionis datur. vt. C. de ali. iu. mu. causa fa. l. j. Sed quidam dicũt hunc §. in hypothecaria tantum loqui/ quam secundus creditor intentat contra primum: sed contra eos est in nouellis eo. titu. l. si quis detentor. Accursius florentinus.

hãc negationẽ fecerunt. Si vero aliud cõdẽnationis augmẽtum aut in duplũ aut in triplum aut in quadruplũ ab antiquis legibus[a] aut principũ introductũ est cõstitutionibus[b]: maneat quidem illud secundum propriam formã sicut nos illud in nostris institutis et digestis[c] et constitutionũ libro sancimus. hoc autẽ[d] nunc augmentum priorum sit.

¶ Possessor qui rem eius esse de quo actor affirmat negauit: et post probationem actoris confitetur ad exceptionem detur [illegible] possessione priuatur quam de iure suo audiatur. hoc dicit Barto.

¶ Illud quoque in iudicijs arbitramur oportere melius[e] quam omnes ante nos determinare et cõstituere. si quis enim cõuentus[f] fuerit res habere alterius: ille vero dicat res nõ esse illius de quo dicit actor: et cogatur qui actionem inferret aut documẽtis/ aut testibus/ aut alijs vti laboribus/ vt ostendat res illius esse: postea vero is qui semper abnegauerat[g] illius hoc non fuisse vti voluerit illius iure: et dicere quia ex hypotheca: aut alijs causis[h] in illam personam relatis propinquior est quam ille qui causam mouet: alie quidem sententie vacẽt que prioribus[i] nostris placuerũt: mediocris autẽ quedam et clemens et ipsi cause cõueniens pena abnegãtibus inferatur. pro abnegatione namque circa hoc et actoris[k] laboribus dum adhuc causa dicitur ad actorem transferatur † rerũ de quibus est questio facta possessio[l] licentiã habẽte eo qui hãc reddet si qua iura habeat ex illa persona de qua prius negationẽ[m] passus est cõpetẽtia sibi/ hec proponere et legẽ[n] et iustitiã promereri: pena in sola trãslatiõe possessionis constituta. ¶ Hec a nobis pro successionibus et collationibus et distributionibus et litigãtiũ cautela. Hec vt multitudo litiũ minuatur et inuẽta sunt et sancita: et decetero tenebũt quatenus

a ¶ Legibus. vt insti. de actio. §. omnes.

b ¶ Constitutionibus. scilicet in duplum. vt. C. vnde vi. si quis in tantam. et. l. nõ ab re. §. fi. et. ff. finiũ reg. si cõstiterit. Item tripli et quadrupli vt instit. de actio. §. tripli. et §. quadrupli.

c ¶ Et digestis. i. ff. multe actiones inueniuntur in duplum: vt serui corrupti. Item in quadruplum vt furti manifesti. et quod metus causa. vt. ff. de ser. cor. l. j. et quod me. cau. si cũ ex. §. ij. Accursius.

d ¶ Hoc autem. quod hoc §. dictum est.

e ¶ Melius. commẽdat se. sic et alibi insti. de here. quali. et dif. §. fina. Accursius.

f ¶ Conuentus. scilicet rei ven. et quod subijcit alterius: scilicet agentis. Item et hypothecaria. et quod subijcit alterius: dic id est eius quem dicebat actor obligasse: quia habet necesse probare qui agit: scilicet quod debitor fuerit dominus tempore obligationis. vt. ff. de pig. l. et que nondum §. quod dicitur. et. ff. de proba. l. ante omnia. et secundum vtrunque horum modorum hanc litteram prosequere: et facit. ff. de rei vendi. l. fi. Sed contra in eo. titu. l. officium. in prin. Solu. ibi talis opponebatur exceptio que non erat contraria his que prius dixerat ipse reus. Item tertio potest poni in eo qui agit nomine procuratorio. Itẽ quod plus est potest intelligi hic §. de qualibet actione in rem per quam directum dominiũ vel quasi petitur: quia ista verba sunt generalia: et ideo generaliter intelligenda: vt. ff. de ser. rr. pre. si seruitus. qualis est publiciana. et rei vendicatio vtilis. et petitio hereditatis directa et vtilis: et in similibus. vt si ago in rem vel publiciana: et negas me dominum vel me emisse a non domino: et hoc a me probato dicis te a me emisse: et me dominum fuisse: vel dicis auctorem meum dominũ fuisse: vt absoluaris a publiciana. Item quid de simplici possessione que interdum petitur per condictionem. vt. ff. de condi. indebi. l. indebiti. §. si nummos. et de triti. l. ij. et idem vbicunque petitur possessio quocunque iure. licet enim personaliter agatur: res tamen id est possessio petitur: vel quasi in rem vel ad rem agitur. et dici potest idem, nam et

Generaliter platum generalem capit interpretationem.

g ¶ Abnegauerit scilicet dicẽdo illius et c. ne vna negatio superfluat. aliter ponitur pro simplici negatione. vt ff. de in di. adiec. l. vbi. et. ff. si vsufruct. pe. l. vltima. j. respon.

h ¶ Alijs causis hoc est contra eos qui faciunt loqui in hypothecaria tãtum.

i ¶ Prioribus. argumẽ. simile. ff. de pigno. si superatus. et. ff. de regu. iu. si inuitus §. cum. Accursius.

† Et sic negans punitur in trãslatione possessionis

k ¶ Et actoris. repete pro.

l ¶ Possessio. nota penam imponi propter mendacium de translatione possessionis. sic s. proxi. §. et. ff. de rei vendi. l. fi. et in titu. de fideicom. here. §. fi. et. ff. de iureiuran. l. eum. et C. loca. conductores. et. C. vnde vi. l. non ab re.

Mendacium nõ nunquam punitur.

m ¶ Negationem. id est penam negationis.

n ¶ Et legem. i. legalem iustitiam. sic. ff. de acqui. pos. l. in rem. in fi. Sed qualis erit hec iusticia que admittit hominẽ tam varia dicentẽ? Nã primo nõ illius esse dicebat cuius nũc esse dicit. vnde videtur repelli tanquam sibi contrarius. vt. C. de fur. l. j. et. ff. de peti. here. l. vlti. Sed dic eũ satis punitum. Itẽ in alio iudicio admittitur: licet dicat cõtraria his que dixerat in priore iudicio. vt. ff. de inoffi. testa. papinianus. §. sed nec impuberis. nam quedam alio iudicio fieri possunt que illo eodem fieri non possunt: vt productio testiũ que non potest fieri post publicationẽ: fit tamẽ in alio iudicio puta appellationis. vt. j. de testi. §. et quia. colla. vij. et. C. de temp. ap. l. per hanc. et. C. de appel. l. eos. §. antepenult. Sed quo iure fiet hec translatio scilicet possessionis? Respon. per officium iudicis cum iam probationibus prestitis et super principali facto lite contestata hec petatur. nam ea que post contingunt ad eius officium pertinent. vt. ff. de edilitio edicto. ediles. §. item sciendum. quod officium sibi competit auctoritate huius legis: non ergo datur sententia in questione principali: ne absorbeatur ius conuenti. Item quid si in rem ago et dicat se non possidere nunquid lis contestabitur et iurabitur de calumnia super translatione possessionis. vt. ff. de rei vendi. l. finali.

Rñ.sic.q prius non erat iuratū in actione in rē nec lis ztestata.nā illa questio.s.an possideat:fit ante lit.ztest.vt.ff.de inter.ac.l.qui seruū.§.in iure. Unde dic ibi de calū. iurari ꝛ litē cōtestari:ꝛ oīa procedere sicut moris est in causis:at hic in casu isto nō fiūt hec cum sit causa inchoata: sed per offim iudicis hec expediunt: vt dictuz est. Licet aūt dicā litē debere cōtestari: eoipso tñ q fuit facta dicta interrogatio an possides vel nō/dico contestari litem sup iudicio possessionis. vt.C.d lit. ztes. l.j. non autē sup iudicio in rē: cū nō fuerit ille animus immo magis euitare vt dicemus.j.de exhi.ꝛ intro.§.suscepto fo.col.v. Sed nūqd dabat libellus super hoc post dictā ztestationē? Rñ.nō.p auc. offerat. Sz oppo.q ztestatio nulla est cū pcedere debeat libellus. Rñ.hic nō fuit petit⁹. Uel speciale est hic ppter negocij naturam.

nuper. Accursius florentinus.

i ¶ Sortiatur.scilicet in concubinam.

k ¶ Cōstitutionem.scilicet illam nuper. vt.C.de natura. libe.l.nuper.

l ¶ Recipiētes. scilicꝫ vt predicti filij sint legitimi factis etiam dotalib⁹ instrumentis.

a ¶ Successiōes. id est posteros cognoscāt patres vel eꝫ posteri cognoscant ꝛ habeāt successiones maiorū de quo habuimus s.eo.§.j. ꝛ.ij. et.§. consideremus.

b ¶ Collationes vt.s.eo.illud.

c ¶ Distributiones. vt.s.eo.quod sepe. Accursius.

d ¶ petulātes.i. callide extorquentes. vt. C. de mo. mulcta.l.fi.al's petulātes. i.supbi vl' turpes seu male opiniōis fm Azo.

e ¶ Insiliāt.id ē insultum faciant agendo et respondendo. vt. s. eo.§. studium.

ꝛ successiones[a] agnoscāt ꝛ collationes[b] nō ignorent: sed circa distributiones[c] non resultent: ꝛ neqꝫ petulātes[d] suarum litterarū abnegationib⁹ insiliant[e] malignari volentes/neqꝫ annumerationes abnegēt/neqꝫ postea forsan solutionibus vtant: neqꝫ res ex quibus detinēt[f] abnegēt personis: sed mediocres et mites ꝛ ex causis ostensis mediocri[g] etiam potiantur iudicio.

¶ [L]iberi ex concubina libera vel liberta vel ācilla postea manumissa nati: nuptijs ꝛ nuptialibus documētis interueniētibus legitimi efficiunt: siue alij nati fuerint ꝛ viuunt: siue nati mortui sunt/siue nulli nati sunt post ea. hoc dicit Barto.

¶ Qd aūt ab aliquibus maligne dubitat in quibusdā nostris cōstōnib⁹[h] ꝛ in iudicijs qdē plurimis motū est: cū sit iustū vlterius nō queri presenti cōiungimus legi. cōstituētib⁹ ei nobis vt si quis respexerit aliquā mulierē clemens ꝛ hanc sortiatur[i] absqꝫ dotalib⁹ documētis: deinde faciat filios/postea vero ad maritalē eā receperit affectū: ꝛ scripserit hmōi instrumenta et fecerit filios: nō solum eos qui post hoc nati fuerint filij sꝫ etiā priores eē legitimos: et pter circūuenientium ꝛ maligne interpretātium calliditatē etiam aliā iā scribētib⁹ cōstitutionē[k]: q hec volumus tenere lꝫ scōi non sint nati post dotē filij: aut existentes moriant. Et adinuenerunt quidā aliā dubitationē nō recipiētes[l] hec tenere in his qui libertabus copulantur: cū vtiqꝫ recte conijcientibus[m] nostram intentionem etiam hoc fuerit iam sancitū. si enim ad libertam nō omnino[n] nuptie prohibentur: certū[o] fuit quia etiam in illis hoc tenere volumus. sed quoniam vtiqꝫ hoc dubitatū est: sancimus si qs vxorē nō habēs legitimā: aut filios[p] legitimos ad ancillā proprīā habuerit quandā meliorē snīam/ et filios protulerit ex ea in seruitute constituta: postea vero libertate honorauerit[q] et ancillā ꝛ natos et ius eis aureorū petierit anulorꝫ ꝛ regenerationis: ꝛ inter ingenuos fm iustos reduxerit modos: ꝛ nuptias consummauerit: postea fo nuptialia conscripserit documenta: et aut fuerint filij postea/aut non fuerint (vtrosqꝫ[r] nr̄e cōstitutionis[s] amplectamur casus) sit et vxor legitima/et filij sub potestate[t] ipsius/et sui/et ab intesto heredes genitori. Dicimus autem eos qui ante nuptias nati sunt vias p quas ad ingenuitatem fm qd predictū est venerant/celebratione postea dotalium ius legitimorū eis prebentes. ¶ Tua igitur excellentia que bene nobis et sancte visa sunt ꝛ p nr̄oꝝ quiete adinuenta/oibus gentibus qbus prees per pcepta ppria faciat manifesta: vt agnoscant q nulla maxima cura per quā semp aliqd adijcit deus nostris sceptris extra nos cōsistit p eorū sollicitudine ꝛ prouidentia. Datū kalē. Maij cap. vicecon. Bili.

¶ [D]e filijs ante dotalia instrumenta natis.

m ¶ Conijcientibus.i.considerantibus vel intuentibus. Accursius.

n ¶ Non oino.i. nō oīmodo prohibetur: q tantū eis qui sunt i magna dignitate. vt C.de inces. nup.l. humilem. Sed hodie cū omnib⁹ potest dotalibus instrumētis cōfecis. vt.j. vt li. dace.§.si quis autem.

o ¶ Certuz fuit. id est certum esse debuit.

p ¶ Filios legitimos.no.q filij legitimi excludunt alios. Sz cōtra.s. de inces.nup.§.dubitatum. Solu.ibi in libera cōcubina hic in ancilla loqtur: lꝫ postea manumissa sit: sꝫ hoc corrigit. nā hodie distinguit fm. M. vt.j.vt lib. dece.§.si quis autē. Et facit ad hūc.§. insti. de ser. cogna.l pn. et.j.qui.mo. natu. effi.sui.§.ꝛ iste modus.ꝛ insti. de heredi.que ab intest. §.j. ꝛ.j.titu. proxi. Accursius floren.

q ¶ Honorauerit quod et si nō fecisset tamen presumerek. vt.C.comunia de manu.l.fi.

r ¶ Utrosqꝫ.inter positio est. Ac.

s ¶ Nostre constitutionis. vt. C. de natu.libe. l.cuz quis.

t ¶ Sub potestate.oblatione curie.vt.j.qui.mo.natu.effi.sui.§.si quis. ꝛ.§. sed itaqꝫ.colla.vij.

f ¶ Res detinent.vt.s.§.proxi.

Mediū eligēdū est.

g ¶ Mediocri. No.medium eligendum.id est mensuratā vitam.sic.j.vt omnes obe.iudi.§.j.col.v.

h ¶ Constitutionibus.vt.C.de natu.libe.l.cum quis.ꝛ.l.

¶ De filijs ante dotalia ꝛc. De filijs ante dotalia / id est ante matrimonium natis.ꝛ est mens huius cōstitutionis

quod voluit lex illa. cum quis. et. l. nuper. posita in. C. de natu. libe. ꝛ ad futuras cōiunctiones et ꝑteritas referri que non sunt trāsactiōe: vel sententia sopite. vt. ſ. eo. Accur.

a Peruenit. in prima constitutione. vt. C. de natu. liber. l. cum quis.

b Legem. vt. C. de natura. libe. l. nuper.

c Adiecimus. alꝯ enim ad futura tātum negocia traherentur. vt. C. de legi. et consti. l. leges.

als nū. i. an

d Tertiam. cōstitutionem. vt. ſ. de incestis nup. §. fina.

e Constitutionē. quam modo vltimo nominauimꝰ Accursius.

f Ꝙ huius. scilicet tertie ꝛ secunde. Accur.

g Hoc. scilicet de preterito tempore. Accur.

h Superflua. facit. C. de vete. iure enucle. l. .ij. ibi melius est pauca ꝛc. et institu. in prohe. ibi: et cum sacratissima ꝛc. et. ſ. de referen. ibi: multitudo enim.

i Sit locus. nota mirabile verbum.

k De administrantibus officia in sacris appellationibus hanc non lego.

Iam quidem. legē. vt. C. de tempo. appella. l. fina.

Constitutio noua ad interpretationem antiquarū indicta in eisdē casibꝰ locū hꝫ in quibus interpretatis legibꝰ locꝰ est. ꝛ ideo in casibus p̄dictibꝰ locū habet sententia vel transactione nondum finitis. Bar.

Impa. Iusti. augu. Io. p̄. p̄.

Peruenit ad nos dubitationē variaꝫ quibusdā incidisse. siquidē sancitū est a nobis de filijs procreatis ante dotiū celebrationē postea dotibus factꝭ nō vt ꝫ etiā in ꝑteritū feratur in his que nō decreto aut trāsactione sunt termīate questionibus nobis vtiqꝫ cū particulariter poneremus leges expressim in prima ꝯstitutiōe[a] q̄ hoc sanciunt memorantibꝰ/ vt siue sup sint eis mr̄es: siue defuncte sint: nondū tn̄ hmōi q̄stiones aut sentētijs aut trāsactionibꝰ susceperūt terminū oīmodo ita iudicari / sicut nr̄a dicit lex: quā cōplētes etiā secundā posuimꝰ legē[b] eādē valere sancientes etiā si nō post dotes ꝓcreent̄ filij/ aut ꝓcreati moriant̄. nichilominꝰ et ante dotes natos legitimos esse: et in hāc quoqꝫ scđam nostrā ꝯstōnē sicr̄ adiecimus[c] optere eius legislationē ꝛ ad seniora referri tp̄a/ exceptis illis causis q̄s aut iudicialis sn̄ia: aut trāsactio termīauit. Sꝫ qm̄ quidā pꝰ has nr̄as claras leges audaci mēte nr̄aꝫ p̄sūpsert malē iterp̄tari legislationē ꝛ sensū: tertiā[d] coacti sumꝰ exponere ꝯstōnē: ꝑ quā iussimꝰ si q̄s legitimā vxorē hn̄s ꝛ legitīos ex ea filios: deinde ea moriēte aut mr̄imonio repudio soluto habuerit filios ex aliq̄ ad quā nuptie nō iterdicūt̄: postq̄ vo hi nati sūt dotalia ꝯfecit in eā documēta: legitimos ēt ita ei natos filios existere. Sꝫ in ipa nr̄a ꝯstōne[e] nō adiecimꝰ aperte valere hāc legislationē ēt in illis q̄rū p̄res adhuc supsūt: aut defuncti quidē/ ꝯtētio aūt neqꝫ iudiciali sn̄ia neqꝫ amicabili iteruētiōe decisa. hinc quidā arbitrati sunt nos nullatenꝰ velle ea q̄ in mēoratis ꝯtinent̄ legislationibꝰ de filijs q̄ an̄ celebrationē dotiū nati sunt valere etiā in illis q̄ an̄ hmōi legislationē nati sunt: ꝛ maxie eo ꝙ huiꝰ[f] ꝑs in p̄ria ꝛ scđa ꝯstōne posita ablata sit a nobis in codicis cōpositiōe: qđ absurde arbitrati sūt. Iustissime nāqꝫ et p̄rie ꝛ scđe hoc[g] subtraximꝰ cōstōni: et tertiā nō adiecimꝰ. in particularibꝰ nāqꝫ positis legislationibꝰ necessariū erat forte hāc recipe in ꝑterito legislatiōis relationē. in oī vero coaceruatōe legū codicis cognominis nr̄i recte abscedere talia ꝓposuimꝰ: q̄tenus nō multitudo supflua[h] codicibus scriberet̄. Tertia vo ꝯstōne nō adiecimus aliquid de tpibus cū oībus manifestū sit optere ea q̄ adiecta sunt ꝑ interp̄tationē in illis valere in quibus ꝛ interpretatis legibus sit locus[i]. Qr vo oīno emerserunt quidā et de sic manifestis se dubitare ꝯtendentes vel errātes: hāc adiecimꝰ legē: sanciētes in p̄dictis tribꝰ ꝯstōnibꝰ factā a nobis legislationē valere: in quibus etiā expressim prime posite a nobis legi ascripsimus: hoc est siue superesse contigerit taliū filiorū patres/ siue mori: nondū vero de hmōi negocio aut decreto/ aut trāsactione finis acceptꝰ est: ꝓm hec tales cause ad leges a nobis positas deducant̄: exceptis illis negocijs q̄ contingit ante leges a nobis positas aut decreto iudicum aut transactione determinari. Que igit̄ nobis placuerunt et p̄sente sacra declarata sunt lege/ tua sublimitas manifesta oībus facere studeat. Datū. xx. kal. apri. cap. bili. vicecō.

De administrantibus officia in sacris appellationibus[k].

Iudices appellationū ꝛ eoꝝ officiales in causis appellationū in quibus officiū est cōmune: in iudicio simul examinationem facere debent ꝛ gestis participare. h. d. Barto.

Impa. Iusti. augu. Iohā. p̄. p̄.

Iam quidē sacrā fecimꝰ legem[l] de appellationibꝰ eloquētē: quē oportet seruari modū sup eis: et vn̄ ad quos fieri appellationes: quasqꝫ tam ad tuā celsitudinem q̄ꝫ ad gl'iosissimum misimus q̄storem. Qr vo plurima facta est dubitatio de ministrantibꝰ eis officijs: cū hi q̄ ex sacro quidē epistolarum scrinio sunt spectabiliū iudicū vendicarēt sibi appellationis ministeriū: q̄ vo ex sede tue sunt celsitudinis maxime dicerent se ledi: si mutato scemate

n:q̃ꝗ; soli appellatiõibꝰ ministrarẽt: his q̃ a clarissimis ꝓuinciarũ iudicibus veniũt ad solitũ iudiciũ sicut priꝰ erat dũ in diuino q̃dẽ ip̃e audires ꝯsistorio: mistraret ꝓ̃o offm̃ tuũ. sȝ ꝓpter spectabiliũ scema in ordine sacri auditorij negocio moto ꝛ pariter audiẽte tua celsitudine cũ gl'iosissimo nr̃o q̃storeꝫ vtriusq; ꝑtis totũ sibimet applicarẽt: cõgregatisq; apd̃ tuã celsitudinẽ ꝛ gl'iosissimũ nr̃m q̃storẽ sepiꝰ et his q̃ ex sacris scrinijs appellatiõibꝰ ministrãt/ et q̃ ex tue sedis celsitudie offõ nouissime ad quãdã formã causa ꝑducta ẽ quã ex nõ scripto ad nos deduxistis. Cã ꝓ̃o nobis nõ incõgrua visa placuit ꝛ interi qm̃ plaphagonia et honoria diuise priꝰ in iudices duos in vnũ eũdẽq; reducte sunt p̃toris nomẽ suscipiẽtẽ hoc indubitate placuit scema tuo ꝯpetere cingulo: hoc idẽ et in duobꝰ aliq̃n positis hoc est hellespõto: ꝛ põto polemoniaco: nã et illic duobꝰ ꝯstitutis prius iudicibꝰ: nũc aũt vno moderatore facto et decorato etiam ipso spectabiliũ dignitate rursus hoc ꝓueniebat: et ad tuũ solũmõ iudiciũ ferri appellationũ lites oportebat: ꝫm terminum tñ ꝯstõnis de appellatiõibꝰ. Cõplacuit igitur simul his q̃dẽ officijs vtriusq; admĩstratõis simul aũt vobis ambobꝰ: insuꝑ ꝛ nobis recte se hr̃e visum est solũ offm̃ tue celsitudis talibꝰ ministrare appellatiõibꝰ sicut et priꝰ fuit: si ꝛ in scemate sacri auditorij dicant̃. et adsit gl'iosissimꝰ nr̃ q̃stor ꝛ ꝑticeps sit gestoꝝ. Sȝ etiã qm̃ prime capadocie p̃ses prius ad tuũ cingulũ respiciebat solum et ibi appellatiões ferebant̃: nũc autẽ in spectabilis ꝓcõsulis figurã mutatꝰ est: nichilominꝰ cõpetẽs est et illã administrationẽ appellationẽ suscipientẽ ꝛ mittẽtẽ litẽ hic ꝫm nr̃am sacrã cõstitutionẽ in ordine sacri nr̃i auditorij eã examinari: p̃sente q̃ȝ gloriosissimo nr̃o q̃store ꝛ parit̃ audiẽte negociũ: solo offõ ministrãte tuo qm̃ ꝛ priꝰ hoc solitum erat. nam etsi spectabilis comes domuũ ꝑmixtus est: tñ neq; p̃dẽ multe q̃dã mouebãtur cause apud eũ: neq; ex iudicio eiꝰ ferebat̃ aliq̃ pene appellatio hic: nũc autẽ q̃ circa erarij dispẽsationẽ sunt ꝛ alijs hec q̃busdã tradidimꝰ: et nõ oportet ob hoc minui sedẽ tuã: sed silr̃ tuũ ministrare officiũ solũ hic delatis negocijs. hoc ip̃m etiã in armenie ꝓcõsule: qm̃ prius administrationẽ eam ordinariã faciẽtes: et nũc nichil ei addẽtes in ꝓcõsulis figurã mutauimꝰ. Etenim inde veniẽtibus litibꝰ tue celsitudinis ministrauit offm̃: lite q̃dẽ in ordinẽ sacri auditorij (sicut prediximus) mouẽda apud eos: apd̃ aũt ambos vos examinãda. nichilominus autẽ officio tuo ministrãte cause sicut prius fuit dũ solũ administrationis ordinarie haberet scema maiore ordine. nõ suscepto. qm̃ licaoniã ꝛ ꝑsidiã et hysauriã sub iudicibus primitus ꝯstitutas ꝛ appellationes destinãtes ad sedẽ tuã nũc decorari p̃torũ cingulo cõtingit/ lȝ videat̃ quodãmõ permixtũ quoddã ei etiam militare officiũ: quoniã prius et dux in vtroq; harũ ꝓuinciarũ fuit necessarie nobis se habere placuit ꝓpt̃ nouitatẽ soli sedi tue et gloriosissimo q̃stori tradere appellationũ examiationẽ: cedere q̃ȝ clemẽtiꝰ tuo officio/ vt his q̃ suꝑ hoc agunt̃ ministrent. vñ siue aliq̃d factum est tale prius: siue etiã postea fiat eũdem ordinẽ cause iponi sancimꝰ. Qr vero due fuerũt ministratões pure: ꝛ comitis oriẽtis ꝛ iudicis eiꝰ p̃me syrie: et ciuiles q̃dẽ huiꝰ administrationes. appellatiões aũt ad tuã referebant̃ sedẽ officio administrãtes solũmodo tuo. comitis autẽ oriẽtis vtpote spectabilis in sacrarũ auditionum figura ad sedẽ tuã et gloriosissimi questoris veniebat solis q̃ ex sacris sunt scrinijs ministrãtibus. Sed hoc in hac parte nobis bene se habere visum est in hac videlicet administratione ꝯmune dare ministeriũ: et his q̃ sacrarũ epistolarũ scrinio sunt ꝛ ex officio tue celsitudinis. qd̃ em̃ prius duorũ vicariorũ fuit põtica et asya: et oĩno innouatũ est: ꝛ in vniusᵃ administratiõis solius ꝓuincie mutatũ. dicimus aũt aliud galatie: alid̃ aũt frigie pacasiane: veniat q̃dẽ tã ad tuã celsitudinẽ q̃ȝ ad gloriosissimũ questorẽ: solũ autẽ modo ministeriũ suscipiat officiũ sedis tue. Illd̃ tamen sancimus vt ex administrationibus nunc a nobis adinuentis ꝛ mutantibꝰ antiquũ scema: siue hoc ip̃m ꝫm naturã ꝓprie iudicet̃ administratiõis: siue etiã ex delegatõe nr̃a: idẽ ꝫuet̃ scema ꝛ ibi solũ admĩstrare officiũ tue celsitudinis sancimꝰ. Silr̃ siue ex delegatiõe: siue ex cinguli natura appellatio veniat/ officiũ tue celsitudis ministrare appellatiõibꝰ sancimꝰ: siue ẽt ex delegatione nr̃a/ silr̃ officij erit tui. In q̃bus autem cõe diximꝰ ꝛ tuoꝝ officiorũ et sacris scrinijs ministeriũ silr̃ cõmunionẽ seruamꝰ: siue ex delegatione siue (ꝫm qd̃ dispositũ est) in iudicio fiat examinatio. suꝑ illis tñ litibꝰ q̃s non spectabiles iudices iudicãt sed aduocati solũ: referatur negociũ tam ad sedẽ tuã q̃ȝ ad gloriosissimũ q̃storẽ deuotissimis libellensibus ministrantibus eis: quoniã dũ nichilᵇ omnino super istis innouatuȝ sit/ antiquã seruamus figurã. sicut etiã in alijs omnibus nõ innouatis antiqua ministeria manere in semetip=

a ¶ Et in vnius. vt. s. vt iudi. sine quoquo suffra. §. illud. ꝛ §. hoc quoq; in fi. col. ij.

b ¶ Quoniã dum nichil. nota vbi legem correctam nõ inuenimus expresse: antique dimittimꝰ figure. sic. C. de testa. l. sancimꝰ. ꝛ. C. de appellatio. l. precipimus.

De nuptijs.

a Lurie. leges a nobis. q̃s fecim⁹. s. p hoc volumē. b Dantes. leges dico dantes viam his que iussimus se non recte habere. c Degere. no. legē esse moralē scientiā. sic infra. Leges sunt scia moralis. sti. quibus mo. te- sta. infr. §. fi. d A nobis. id ē hec consti. e Omnibus. s. hominibus. f Honestum. ꝛ vtile. g Immortalitatem. i. indiuiduitatem ex artificio iuris ciuilis. nā cō tinet mrimonium indiuiduā cōsuetudinē vite. vt isti. d pa. pote. §. rñ. fm quosdā. Ul' dic melius vt puto imortalitatē. i. infinitatē: vt scz occasione mrimoniorū gen⁹ humanū pseueret liberis ciuitatem semp replētib⁹ vt subijcit h̄. et. ff. so. ma. l. j. et. ff. de bo. dā. l. cū rō. §. pe. et ex hoc idem gen⁹ humanum est hodie qd̄ retro fuit a mille annis. vt. ff. de iudi. l. propone batur. ꝛ. ff. de leg. j l. si grege. §. rñso. et l. si ita legatum. §. si domus.

h Nr̃a immortalitate. hic supponit pro genere omnium ꝛ non pro se tantum. i. propter nostram immortalitatem vitandam ne moriatur. s. genus humanū fm Azo. Uel dic q̃ dicit de se q̃ est immortalis quo ad imperium. vt. §. quomodo oportet episco. §. pe. col. ij. i Sācita sunt. q. d. alie leges a nobis vel ab alijs facte: nō ita prouident gñaliter humano generi sicut hec de nup. ꝛ ideo ampliori sollicitudine de his dicit vt subijcit. Accursius.

sis disposuimus nulla nouitate facienda. accedens nāq̃ nouatio aliter quodāmodo oportere fieri/ etiam ministrantium ostendit figuram. Que igitur placuerūt nobis: et per hāc sacram declarata sunt legē tua celsitudo omnibus faciat manifesta: edictis destinatis ad se vt omnes cognoscant que nobis sunt placita. Data kalen. april. cap. Bilisario vicecōsule

De nuptijs.

Constitutio ad futura tempora [illegible] preteritis aute[m] veteri iura seruent. Item dispositio vltime voluntatis que legibus non repugnet pro lege seruatur: et nuptiae consensu fiunt. dotalium instrumentorum [illegible] [illegible]. Bartolus.

Imperator Justinia. Augu. Joan. prefec. preto.

Collatio quarta.

Plurime quidem iam varieq̃ posite sunt leges a nob[a] vniuscuiusq̃ parti prius a nobis sancitorum aut dispositorum quidem. Jussorum autem a nobis habere non recte ad meliora dantes[b] viam: et exponentes subiectis quo competat degere[c] modo. hoc autem quod nūc a nobis[d] fit lex quedam est cōmunis omnibus[e] propria/ re bus competentem ordinem ponens. si enim matrimonium sic est honestum[f] vt humano generi videat immortalitatē[g] artificiose introducere/ et ex filiorum procreatione renouata gñia manēt: iugiter dei clemētia quātū est possibile nostra immortalitate[h] donante nature/ recte nobis studium est de nuptijs. Alia nanq̃ omnia que sancita[i] sunt a nobis non in omnibus competunt/ nec hominibus/ nec rebus/ nec temporib⁹. studium vero nuptiarum totius est (vt ita dicatur) humane sobolis: ex quo[k] etiam renouatur[l] solo[m] ꝛ ampliori[n] q̃z alia sollicitudine dignū est. Antiquitas equidem non satis aliquid de prioribus aut secundis perscrutabatur nuptijs: sz licebat et patribus et matribus et ad plures venire nuptias/ et lucro nullo priuari: et causa erat in simplicitate confusa. Maioris[o] autem theodosij temporibus amplior sollicitudo facta est circa huius[p] rei tractatum: donec circuiens per ceteros imperatores in leonem pie memorie peruenit virum[q]/ fortiter atq̃ viriliter etiam de istis plerunq̃ sancientem. Nos autem in constitutionum compositione multa quidem et alia de istis decreuimus[r]. Existimauimus autem oportere nunc cōsilijs perfectioribus causam considerātes etiam quedam corrigere/ non aliorum solummodo: sed etiam que a nobisipsis sancita sunt. non enim erubescim⁹[s] si quid in melius etiam horum que ipsi[t] prius diximus adinueniamus/ hoc sancire: et competentem prioribus imponere correctionem: nec ab alijs expectare† corrigi legem.

k Ex quo. scilicet studio. l Renouatur. scilicet genus humanum. m Solo. scilicet studio nuptiarum. n Ampliori. tum quia a deo fuit matrimonium factum mrimo inter adam ꝛ euam: tum quia principium est ꝛ fundamen niū fuit tū hūani generis: a deo in- vt hic. vel humani stitutū. stat⁹. vt. ff. de orig. iu. l. j. tū qz hō ē dignissima creatura rum. vt. ff. de edil. edi. l. iustissime. tū qz omnia alia sunt hoim gratia parata. vt. ff. de vsur. l. in pecudū. ꝛ insti. de iure na. §. fi.

o Maiorꝫ. scz p mi. nā duo fuerūt. pmus qui fecit illam. l. C. de secun. nup. l. gñaliter. de qua hic loquitur. ꝛ qd̄ sequit per ceteros ipatores. i. p theodosiū. vt. C. de secū. nupt. cum alijs. q̃ aūt sic fuerit pbat. §. e §. nec illd̄. ꝛ forte d alijs legib⁹ illi⁹ ti. licet sint pmo posite in ordine q̃z supradicte loqt h̄. nā inter dū qd̄ pus est ꝑpositū vltimū est positū i ordine. vt patet. C. de iudi. ppe randum. in prin. ꝛ C. vt intra certum tempus. l. fi.

p Huius rei. i. secundarū nuptiarum. Accursius. q Uirū. vt. C. de secun. nupt. l. hac edictali. Et no. q̃ Nomē nomē cōsequens ꝯsequēs est rei; vt subijcit: est rei. ꝛ insti. de do. §. ē ꝛ aliud. nam leo fortissimus est bestiarum. Accursius.

r Decreuim⁹. vt. C. de secū. nup. l. ante pe. ꝛ fi. Sapiēs mutat

s Erubescim⁹ cōsiliū i nota sapientis est melius. in melius mutare consilium: vt dicit salomon. ꝛ h̄. et cit. ff. fra. filij. §. j. rñ. colla. ix.

† cōcor. c. ab excōicato. cū glo. j. ex de rescrip.

t Que ipsi. scilicet nos. Accursius.

a ¶ Duo igitur. s. que sequunt. q2 cōsilijs prouectioribus causam cōsiderātes estimauim⁹ quedā oportere corrigere igitur ⁊c. sm Al. Et no. q hic nō incipit adhuc sed incipiet .j. eo. § nuptias. Sed hec accessoria ⁊ prefationes sunt que prestāt faciliorē intellectum sequentiū. vt. ff. de origi. iu. l. j.

x ¶ Ut dignū est. id est sm leges ⁊ bonos mores: al's non valeret. vt probauimus insti. de lega. § ij. Accursius.

y ¶ Pene. ideo dicit pene: quia alie leges fuerant ante legem. xij. tabularum. vt. ff. de origi. iu. l. ij. j. rñ. ⁊ § j.

z ¶ Patriam linguam. sic. s. de non alie. § alienationes.

¶ Duo igitur[a] hec premittantur huic legi: et primum[b] illud vt oīa quidem quecūq̧ in prioribus sancita sunt siue a nobis/ siue a priorib⁹[c] nostris/ hec valeant singula sm propria tēpora[d] nō habentia vllā ex presenti[e] lege nouitatē: sed etiā in suis casibus valitura atq̧ tractanda: ⁊ suos euētus ex his que iā posita sunt legib⁹ expectantia: ⁊ nichil cōmunicātia p̄senti legi. Presentē vero legē ex nunc valere volumus in omnibus futuris casib⁹: et in oībus postea nuptijs/ siue prioribus[f]/ siue deinceps/ et in posteris[g]/ aut[h] futuris[i]/ siue nuptialibus lucris[k] siue successionibus que ex filijs sunt. etenim qđ q̇dē omne iam precessit cōscriptis relinquim⁹ legibus: qđ vero futurū est per presentē munim⁹ legē. Unde si ue scđe puenerint[l] nuptie/ siue parētibus successiones ex prioris matrimonij filijs: siue lucra ex dotibus/ aut antenuptialibus donationibus/ aut ex alia causa: siue existentibus ex scđo matrimonio filijs: siue etiā non in prioribus tēporibus/ hec seruentur sm sua singula tēpora. et fruant tam viri q̄ mulieres prioris legis latiōe/ siue ad alias venerint nuptias/ siue etiam vsq̧ ad priores steterint[m]/ siue successerit filijs/ siue aliq̄d oīm egerint priores sequētes leges Illis enim[n] credentes ⁊ ita cōtrahētes nullus culpabit quare non futurū scierunt: † et hoc quod videbatur quidem et tractabatur omnibus modis crediderunt: quod vero nōdum factum erat nō formidauerunt[o]. Unde illa quidem omnia maneant suum seruātia ordinem. deinceps[p] vero tēpus in posterioribus pariendis casibus in vna ad omnia hac lege posita atq̧ collecta respiciat: quecunq̧ de futuris sicut dictū est nuptijs competunt valere. Unum itaq̧ hoc[q] premittatur legi: sm vero illud vt omnia quecunq̧ ex hodierna die testator disposuerit de talibus/ siue vir[r]/ siue mulier consistat hec valeant.

¶ Disponat[s] ‡ itaq̧[t] vnusquisq̧[t] in suis[v] vt dignum est[x]: ⁊ sit lex eius voluntas. sicut et antiquissima nobis lex et prima pene[y] reipublice romanorum disponens ait. Dicimus autem duodecim tabularum sm antiquam et patriam linguam[z] ita dicens[a]: vti legasset quisq̧ de sua re ita ius esto: nullo valente[b] citra illius[c] voluntatem: nec si sacram impetret formam[d]: nec si quispiam[e] aliud[f] omniū[g] aliquid[h] aliter disponere mallens[i]. Si vero nichil[k] testator dixerit/ aut disposuerit[l] quod

b ¶ Primū. scđm erit loge. j. hac colla. ibi: secundum vero illud ⁊c.

c ¶ Prioribus. s. temporibus.

d ¶ Propria tempora. scilicet ante l. istam vt subijcit.

e ¶ Ex presenti lege. al's presenti legi.

f ¶ Siue priorib⁹. i. pmo 2ctis post hāc. l. vel. i. priorib⁹ post p̄mas. sic ponitur. s. de here. et fal. § inordinatum

g ¶ Et in posteris. i. primo nascituris post hāc. l. vl' futur2. id est deinceps post primos nec em̄ in his qui tunc erant habent locum: vt subijcit.

h ¶ Aut. pro et.

i ¶ Futuris. sc2 volumus valere.

k ¶ Lucris. vel aliunde. vt. j. eo. § et quoniam.

l ¶ Prouenerint scil2 ante hanc. l.

m ¶ Steterit. qđ est beatum. vt. j. e. § soluto.

n ¶ Illis em̄. sc2 antiquis legibus.

o ¶ Formidauerūt. nec enim peccauit antiquitas si nō diuinauit. vt. C de testa. l. iubem⁹. in fi. ⁊ ff. manda. l. si fideiussor.

Diuina re nemo cogitur.

p ¶ Deinceps. i. futurū tp̄s 2sideret i hac. l. vt subijcit: q̄ ē gñalis. vt. j. e. § fi.

q ¶ Itaq̧ hoc. q. d. diximus de primo in prin. huius § et nunc dicit de secundo quod huic legi premittitur.

r ¶ Siue vir. vt si dicat vir: nolo q vxor mea amittat proprietatē eorum que lucrat a me: licet cōuolet ad secundas nup. Idem econtra dicat vxor de marito. al's perderet quilibet nisi hec dicantur. vt. j. eo. § si vero expectet.

s ¶ Disponat itaq̧. quia dixi valere quod testator disponit: de his itaq̧ ⁊c. Accursius.

t ¶ Unusquisq̧. qui al's potest testari. impeditur aūt. xij. modis. de quo dic vt diximus insti. qui testa. fa. pos. § fina.

v ¶ In suis. que largitur. vt. j. eo. § sed hec. Azo.

a ¶ Dicens. scil2 lex. xij. tabu. vt. ff. ad le. fal. l. j. in p̄n. et insti. ad le. falci. in prin. et facit. C. de sacrosanc. eccl'. l. j. ⁊. s. de heredi. ⁊ fal. § exheredatos Accursius floren.

b ¶ Ualente. scilicet disponere.

c ¶ Illius. scilic2 testatoris.

d ¶ Formam. id est principis rescriptum. volūtas em̄ ⁊c. vt. C. de testa. l. omnium.

e ¶ Quispiam. repete impetret aliud. Accursius.

f ¶ Aliud. scilic2 priuilegiū in qua2 pragmaticū a p̄ncipe vel ab alio impetret.

g ¶ Omnium. id est aliquid qđ sit i mundo. quispiam dico ⁊c.

h ¶ Aliquid. id ē grauatum.

i ¶ Mallēs. id ē magis volens disponere aliq̄d aliter q̄ defunctus p̄ceperit. S2 a quo alio potest fieri impetratio q̄ a principe? Rñ. a senatoribus qui similem habēt potestatem vt. ff. đ legi. ⁊ senatusc ō. l. nō ambigitur. et. ff. de pollu lā. l. j. § đ qua. Itē a prefecto pretorio qui ⁊ legē facit. vt. C. de offi. p̄fec. preto. l. formā. al's normā

k ¶ Si vero nichil. nota tres casus. ⁊ in duobus locū habet hec constitutio. ⁊ in tertio non. Primus quando nil dixit: vt quia intestatus mortuus est. Secūdus est quādo aliq̄d dixit preter legē nō cōtra: sed illud dictū nō tangit cōstitutionem hāc: sed est aliud: vt de instruēdo herede: vel alio facto qđ nō est cōtra hāc legē: ⁊ hic ⁊ in superiori casu locū habet lex ista. Item ⁊ illa volūtas seruat nisi contra alias vniuersales ⁊ speciales etiam sit leges vt subijcit. Aut dixit aliquid qđ est de substantia huius cōstitutionis: ⁊ tunc cessat hec constitutio ⁊ seruatur voluntas. vt. s. eo. § j.

l ¶ Disposuerit. aliquid quod ⁊c.

a ¶ In breui. no. de q̃ intẽdit tractare tota hec cõstitutio.
b ¶ Affectus. facit. ff. de re. iur. l. nuptias. Et hoc si interueniãt verba de presenti: vt hec. vis esse vxor mea. ⁊ respõdeat volo. ⁊ ecõtra illa interroget. secus si de futuro voles esse vxor mea: nam tunc erit vxor tunc demũ quãdo ducet ad domũ mariti.

l ¶ Solubile est. nec mirum: cũ omnis noster status sub perpetuo motu consistat. vt. s. de non alie. §. vt autem lex.
m ¶ Distractione. id est diuortio. Accursius.
n ¶ Adinuenimus. vt. C. de repu. l. fi. vsq ad illum. §. inter culpas. ⁊ eius tenorem habebimus. j. eo. §. sic itaq.

nõ iam positis ⁊ valẽtibus preoccupatũ sit legibus: nec aliq̃d contra vniuersales leges ordinauerit: tunc hec nobis lex posita sit oĩa quãtũ est homini possibile cõprehendẽs: et transiẽs in breui[a] que in prioribus erant corrigẽs nuptijs: ⁊ que in secũdis nuptijs ⁊ in successionibus ⁊ in solutionibus nuptiarũ siue ex morte siue ex separatione: ⁊ que ante luctuosum tp̃s sunt/ et post illud/ et vnam quandã cõtinuationẽ faciẽs totius huius cõscriptionis atq legislatiõis: olim quidẽ inchoatã ex quinq ꝟo p̃cipue ⁊ q̃nquagita ⁊ cẽtũ annis frequẽtius motã. ⁊ particulariter collectã simul ⁊ paulatĩ colligatã ad semetipsam et coherẽtẽ cõfusam in plurimis: ⁊ quadã semp egẽtẽ correctione: puraq ⁊ consonam sibi omnino declaratam. ¶ Nuptias itaq affectus[b] †alterius[c] facit dotalium[d] nõ egens augmẽto. cũ em[e] semel cõuenerit sub puro[f] nuptiali affectu sine etiã oblatione dotis ⁊ ꝓpter nuptias donationis: oportet causam[g] omnino sequi: etiã solutionem[h] aut innoxiam[i] aut cũ pena: quoniam horum que in hominibus subsequuntur[k] quicquid ligatur solubile est[l]. vt autem etiã super indotatis matrimonijs distractione[m] facta pena merito subsequatur: hec nos adinuenimus[n] primi.

¶ Matrimonia contracta publice distrahuntur: si ex consensu mutuo: et ex causa conuersionis: ex viri vel mulieris impotentia quadam: que valet per triennium expectari. Angl.

¶ Distrahuntur itaq[o] in vita[p] contrahentiũ matrimonia: alia quidẽ consentiente vtraq parte pro quibus nichil hic[q] dicendum est pactis eãm sicut vtriq placuerit gubernãtibus[r]. Alia vero ꝑ occasionẽ[s] rationabilẽ/ que etiam[t] bona gratia vocat. Alia vero citra omnẽ causam[v] Alia quoq cũ causa[x] rationabili[y]. ¶ Scd̃m occasionẽ itaq inculpabilẽ[z] quãdo cõuersatione †altera elegit pars ad meliorem migrãs vitam/ et sub castitate conuersationem[a] concupiscens. tunc enim lex et alia[b] nostra dicit licentiam[c] esse viro ⁊ mulieri ad meliora migrãti transigere matrimonium: et

vt. ff. d̃ ritu nupt. l. mulierem. et. l. j. Quid si vadat spõsus ad domũ sponse cũ per ꝟba futuri tẽporis fuit celebratum matrimonium? Rñ. nõ ideo fit matrimoniũ. vt ff. de ri. nup. l. mulierẽ. q2 hoc raro fit: vñ non curat a legislatorib᷒. vt. j. vt nẽ̃ses debi. §. j. ⁊. ff. de legi. ⁊ senatuscon. l. nã ad ea. Itẽ dom᷒ mariti est domiciliũ vxoris: sz nõ ecõtra. vt ff. ad municip. l. fi. §. ij. ⁊. ff. de iudi. l. exiget. In casu tñ illo et q̃nq hoc fit vt marit᷒ ducat ab vxore. vt. C. soluto mri. l. si ignorans. ⁊ hoc s̃m Jo. Sed P. semp exigebat ductionẽ in domũ mariti: l3 sint verba d̃ p̃nti. ⁊ ad hãc legẽ sic rñdet solo cõsensu. i. ẽt sine festiuitate ⁊ solennitate instrumẽtorũ ⁊ anulorũ datiõe: ẽt alijs põpis matrimoniũ põt fieri vt. C. eo. l. si donationũ. Itẽ an inter absentes? videt q̃ non: q2 est actus legitimus. Sed contra est etiam qd̃ al's dicitur de cõtractu q̃ consensu fit: vt venditio ⁊ similes qui etiã inter absentes fiunt. vt. ff. de actio. ⁊ obli. l. consensu. quod dic vt. ff. de spon. l. sufficit. Accur.

†al's cõsensus.

o ¶ Distrahũtur itaq. quia oportet sequi causam omnino ⁊ solutionem innoxiã aut cũ pena s̃m Al. itaq ⁊c. Et nota quattuor esse modos disiungendi: licet vnus sit modus contrahendi. s. consensu. vt. s. proxi. §.
p ¶ In vita. nam quando morte alterius dirimitur: dicet. j. eo. §. deinceps.
q ¶ Nichil hic. nec alibi quod modo ꝓponat: sed tamen alibi hoc dicitur: vbi corrigit quod hic d2 in hoc caplo. vt. j. vt lice. ma. ⁊ auie. §. quia vero ex consensu.
r ¶ Gubernantibus. i. ex q̃ disponunt de pncipali. i. de diuortio cõsensu faciẽdo: verisimile est q̃ de dote disponant ⁊ dona. ꝓpter nup. Sz quid si nichil dixerũt? Rñ. si dixerũt in cõtrahẽdo mrimonio aliquid in hunc casum idem erit: al's dos ad mulierẽ: donatio propter nup. ad maritum redibit. vt. j. eo. per occasionem.

†al's cõuersiõe3

s ¶ Per occasionem. de hoc capite dicitur. j. proxi. vsq ad §. mitiores.
t ¶ Que etiam. vt eadem iura seruentur quando bona gratia d2 dirimi. vt. s. proxi. titu. ⁊. C. de repu. l. si constante.
v ¶ Citra oẽm causam. de q̃bus d2. j. eo. §. si vero altera.
x ¶ Cum causa. alia q̃. s. dicta: ibi alia vero ⁊c. Accur.
y ¶ Rationabili. de quibus dicitur. j. eo. §. mitiores. Ac.
z ¶ Scd̃m inculpabilem. scz distrahuntur matrimonia.
a ¶ Conuersationem. vel monachalem: vel quia fit conuersus: ita q̃ seculo renunciet. vt. s. de mona. §. illud. et. §. si autem. colla. j.
b ¶ Et alia. greca de qua habetur mentio. C. de episco. et cleri. l. fi. in fi. j. respon.
c ¶ Licentiam. hoc de iure ciuili: sed iure canonum distinguit. vt si cognouerũt se carnaliter: nõ possit vn᷒ alterũ dimittere nisi voueat castitatẽ q̃ in seculo remanet. si autem nõ cognouerint: tũc seruat qd̃ hic d2. vt ex q̃ ro. ma. s. pos.

c ¶ Alterius. id est amborum viri ⁊ mulieris.
d ¶ Dotaliũ. s. instrumentorum vt nec dos nec dotale instrumẽtum sit necessariũ. Idẽ dico ⁊ de dona. ꝓpter nupt. vt hic. ⁊. s. de trien. ⁊ semi. §. neq illo. hoc tamen fallit vt diximus. j. vt lice. ma. ⁊ auie. §. quia vero dudum. col. viij.
e ¶ Enim. id est certe.
f ¶ Sub puro. id est sine dote ⁊ propter nup. donatione.
g ¶ Causam. hoc est matrimonium.
h ¶ Solutionẽ. sed nunq̃d dicit res indiuidua. vt insti. de pa. potesta. in prin. Rñ. verũ est quantũ ad affectũ. nam huius debent esse propositi: vt nunq̃ diuidatur. sic ⁊ al's dicit augustus. ⁊ iusticia constans: vt institu. de iusti. ⁊ iu. j. rñ.
i ¶ Innoxiam. id est sine pena.
k ¶ Subsequuntur. id est contrahuntur ⁊ aguntur.

a ¶ Breui.i.libello repudij sm̄ Al. sed hodie etiā sine eo. vt.C.de sanc.epis.§.si vero constante.⁊ in nouel.eo.titu.
b ¶ Lucrum.nota q̄ si paciscor de aliquo in casu mortis. siue ciuilis siue naturalis mors aduenerit locū habet pactū:vt hic.⁊.C.de epis.⁊.cle.l.fi.in fi.j.rñ.⁊.j.de sanc.epis.§. spōsalibus. col.ix.
Sed contra. ff. de verbo. obli.l.ex ea parte.§.ij. Sol.ibi de deportato: hic de monacho. Itē contra.ff.de dona. inter vi.⁊ vxo.l.cū hic status.§. q̄ si donator.sed ibi seruus fuit:hic monachus vel cōuersus Et hoc est verum q̄ ciuiliter mortu⁹ habeatur pro mortuo quantū ad matrimonia:sed quātum ad alia non. sed hoc non valet: quia ⁊ deportatus potest habere vxorē.de quo dicitur in. d.l.ex parte. et ff. de bo. dā. l.iiij. Sed tamē hoc est verū:quia quo ad quedā hic non est mortuus.vnde potest esse testis cū nō sit prohibitū.vt ff.de testi.l.j.et diximus.s.ō mona. §.cogitandum.
c ¶ Per occasionem.q.d. non solū in superiori prio. casu. sȝ etiā in isto et sequēti.sed etiā capti.⁊c.
d ¶ Scriptam. vt.C.de repu. l.in causis.
e ¶ Ex nuptiarū id est ex quo icipit hfevsum ad eam.
f ¶ Ostendat. id est viri potentiam non exercet:in veritate tamē vir est nā ⁊ pupillus est vir et senex. vt. ff. de leg.iij.l.seruis. Sed quidā dicunt pupillū nō eē virū/nec nimiū senē:sȝ econtra est. vt.l.p̄dicta.

Facit ad hoc c. proposuisti.cū glo.j. ex de pba.

Mors ciuilis nō impedit mr̄imoniū ⁊ p̄ter ⁊ q̄ alia

Tal's ante hec.

Uir q̄s dicat.

abscedere quodā breui[a] dimisso ⁊ oblato ei q̄ relinquit. quod cūqȝ em̄ pacti fuerint cōtrahētes ex morte fieri lucrum[b]: hoc habere oportet eū q̄ dimittit ab altero / siue vir / siue mulier sit. eo q̄ ⁊ iste quantū ad matrimonium videt mori aliud pro alio vite eligēs iter. ¶ Per occasionē[c] quoqȝ † necessariā et nō irrationabilē distrahit matrimoniū quādo aliqs ipotens fuerit coire mulieri ⁊ agere q̄ a natura viris data sunt: si bienniū q̄dem sm̄ de hoc a nobis pridē scriptā[d] legē transcurrat ex nuptiarū[e] tp̄e: ille ꝓ quo q̄z ꝑ ꝟitate est vir nō ostendat[f]. licebit em̄ mulieri aut eius patribus disiūgere matrimoniū et mittere repudiū[g]. vel[h] si noluerit hoc maritus ⁊ hic siq̄dē oīno data dos sit sequatur mulierē: et reddat hāc vir si cōtingat eā accipi. ꝓpter nuptias autem seu antenuptias donatio manet apd̄ virū nichil de suo dānificādū. Hāc itaqȝ legē corrigim⁹ breui quadam adiectione:non em̄ biēniū numerari solū ex ipso tp̄e copulationis: sed trienniū volumus. edocti nāqȝ sum⁹[i] ex his q̄ inter hec ‡ ꝓuenerūt quosdā ampli⁹ q̄z bienniū tēporis nō valētes/ postea potentes ostēsos/ministrare filiorum procreationi.

¶ Matrimonium captiuitate alterutrius nō dissoluitur: tamen incertū sit viuere personā que ab hostibus capta est: tunc persona q̄ in ciuitate remansit libere post quinquennium nubere poterit: dote et donatione ad vnū quenqȝ redeunte. Iu. o. Barro.

¶ Sed etiam[k] captiuitatis casus talis est quale ē bona[l] gratia distrahere matrimoniū. siue enim contingat tale infortuniū viro muliere in re publica[m] manente/ siue rursus mulier quidē in captiuitatē ducatur:maneat autē vir in repu. scrupulosa quidem ⁊ subtilis[n] ratio transigit[o] nuptias. seruitute nanqȝ semel superueniente alteri ꝑsone[p] fortune inequalitas[q] equalitatem ex nuptijs manere non sinit[r]. Attamē humanius talia cōtēplantes donec quidē est manifestū superesse aut virū aut vxorem[s] manere insoluta matrimonia sinimus. ⁊ nō venient ad secūdas nuptias neqȝ mulieres neqȝ viri: nisi voluerint videri ausu temerario hoc egisse ⁊ penis succūbere: illū quidē antenuptias donatiōis dicimus exactioni:illam vero dotis. ¶ Si vero incertū sit vtrū supest an nō q̄ ad hostes ꝑsona deuenit: tunc quinquennium[t] expectandum est siue a viro siue a muliere:post quod (siue manifestum de morte fiat siue incertum maneat) nubere licebit sine periculo. hoc em̄[v] in nūcupatis bona gr̄a trāsactionibus a precedētibus[x] ꝯnumeratū est:nos quoqȝ in hoc cōsentim⁹ vt hic[y] neqȝ repudio fiat op⁹ ita ꝑsonis distātib⁹ ab alterutrȝ: ⁊ null⁹ ex hoc[z] lucrabit:neqȝ vir dotē neqȝ mulier antenuptialem donationē: sed vnusquisqȝ in suis manebit.

g ¶ Repudium.sed in nouellis eo.ti.dicit q̄ sine repudio potest eā dimittere.sed intelligo id est sine pena repudij.
h ¶ Uel.pro etiam. sed quid econtra si mulier fuit impotens? Respon.idem cum sit eadem ratio. vt.ff.ad le.aquil. l.illud.et facit.j.vt lice.ma.⁊ auie.§.predictas.col.viij.

i ¶ Nanqȝ sumus.al's fuimus.
k ¶ Sed etiam.non solum predicti duo.
l ¶ Est bona. vt subijcit.sicut ibi nichil perditur nec dos nec donatio propter nup.ita nec hic.
m ¶ In republica.id est in ciuitate.

n ¶ Subtilis rō. que ratio statim sequit seruitute ⁊c.
o ¶ Transigit.id est dissoluit.
p ¶ Persone. viri vel vxoris.
q ¶ Inequalitas quia alter horum seruus/ scȝ q̄ est captus: vel liber scȝ qui remanserit.
r ¶ Non sinit. C. de nupt.l.fi.in pn. ⁊.j.eo.§.si vero ab initio.Accursius.
s ¶ Uxorem.scilicet in captiuitate.
t ¶ Tūc q̄nquēniū.scȝ ex eo tēpore cōputandū ex q̄ cepit esse incertū. nam hic articulus tūc extremitatem significat. vt.ff. de vul.substi.l.in substitutione. et.ff.de cōdi.⁊ demō.l.iiij. §.fi. ⁊ sic puto corrigi quod dicit. ff. de diuor.⁊ repu. l. vxores.in eo quod dicitur computandum quinquēniū ex tēpore captiuitatis. vel dic hanc intelligi sm̄ illam vt ex tēpore captiuitatis cōputetur. vt argu.ff. de legi. ⁊ senatuscon.l.sed ⁊ posteriores. Itē hodie videtur q̄ ꝑpetuo debeat expectare. vt .j. vt lice. ma.⁊ auie.§.q̄ autem. sed ibi loquitur in eo qui est in militia : hic de capto qui etiā seru⁹ est.vt insti.de iure ꝑso.§.pe. nā ⁊ hec ꝯstō iter hos duos scȝ militē ⁊ captiuū dr̄iam facit vt h.⁊.j.eo.§.nouim⁹ autē.
v ¶ Hoc enim.scilicet diuortij genus.
x ¶ A precedentibus.sapiētibus.vt.ff.de diuor. l.vxores. et.ff.solu.matri.l.si ab hostibus.
y ¶ Hic.id est hoc casu.Accursius.
z ¶ Ex hoc.scilicet diuortio.

a ¶ Cessione.i.decessione.
b ¶ Ex decreto.i.sententiis iudicis. qui autē filiam dare possint: sunt quattuor tantum qui hoc possint vt diximus insti. qui. mo. ius pa. po. sol. §. cum autem. Accur.
c ¶ In procomisso. al's in proprie misso.

ad quas prius non perueniebāt olim liberti ꝑpter. l. viscelliā. vt. C. ad. l. viscell. l. j. sed hodie sic vt dictum est.
q ¶ Seruitutem. s. pene. Accur.
r ¶ Unusquisq3. s. in ciuitate manēs. i. liber. vt si est mulier que in ciuitate remanet dotē habeat. si vir qui in ciuitate remanet: et ille donationē ꝑpt nup. recipiat: q2 sua est vt dicit. Ite et plus habet qui in ciuitate remanet scilz pactum ex morte: q2 liber remanet vt sequitur. sed reliq substantia ad fiscū veniat vel principē/ vt subijcit. sed hodie gño refutatur vt. j. vt nulli iudi. §. fi. Item ad eū q in seruitutē reuocat ex ingratitudine. vt. ff. de inter. et re. l. nō solū. in fi.

d ¶ Gypso. loca erant sic dicta.
e ¶ Seruitus. s. pene.
f ¶ Legislatoribus. vt. C. de bo. ꝓ. l. in metallum. et ff. de interdic. et rele. l. iiij. et insti. q. mo. ius pa. po. sol. §. cum autem.
g ¶ Ex supplicio. .i. ex pena.
h ¶ Sibiq3. scilicz supplicio: non aūt est seruus fisci. vt ff. de his que ꝓ nō scrip. l. iij. i. rñ.
i ¶ Bene natorum. id est ingenuorum
k ¶ Festinauimus. vbi festinauit: Rñ. vt insti. de liberti. §. fi. et. C. de la. li. tol. l. j. ꝑ totū. et. s. d mona. §. hic sed ⁊ j. festinauit. vt. j. qui. mo. nat. ef fi. le. §. ij. col. vj.
l ¶ Liberas. cum sint ingenui nō sūt facti serui pene ꝑ metallum. Ac.
m ¶ Libertum. q vxorem habebat.
n ¶ Libertam. q virum habebat.
o ¶ Filios. q vxores habebāt. Sed cū filius liberti sit ingenuus. vt isti. de inge. in prin. quare hic ponitur inter libertos: Rñ. hic fuit seruus filius/ et pater manumissus. al's esset cōtra s. eo. §. Uel dic occasione patris et filio l3 ingenuo hec macula irrogatur. vt. j. vt oēs obe. indi. §. j. col. v.

¶ Matrimoniū non dissoluit alterutro in metallum dānato: et nemo bene natus ex supplicio fit seruus. h. d. Barto.

¶ Quod autē prius ex legū seueritate ītroductū est/ nos clemēti cessione[a] † resoluim⁹. si ei ex decreto[b] iudiciali in metallū aliquis aut vir aut mulier dari iussus esset: quale nūc est in procomisso[c] et in appellata gypso[d]/ seruitus[e] quidē erat et ab antiq̄s legislatoribus[f] sancita: et ex supplicio[g] illata. separabat' ꝯo mr̄imoniū supplicio possidente dānatū sibiq3[h] seruientē. nos aūt hoc curauimus: ⁊ nullū ab initio bñ natorum[i] ex supplicio ꝑmittimus fieri seruū. Neq3 eñ mutam⁹ nos fortunā liberā in seruilem statū: q etiā dudū seruientium manumissores esse festinauimus[k]. Maneat igit' mr̄imoniū hoc nichil ex tali decreto lesum/ vtpote inter personas liberas[l] consistens.

¶ Coniuge alicui⁹ in seruitute redacta [illegible] dissoluitur. [illegible] cū suo dño ignorante [illegible] ab ipso initio [illegible] dissoluitur. [illegible] cū suo vel ancilla ꝯtrahit dño expresse vel tacite ꝯsentiente: vel cum suo a dño eo [illegible] valet nec dissoluitur. B.

¶ Si ꝯo decretū iudiciale libertū[m] aut libertā[n] aut horū filios[o] in ꝯuitutē redigat: cōstat quidē ab initio mr̄imoniū/ postea vero apparēs seruit⁹ separat eos ab inuicē tanq̄ morte secuta: qm̄ ꝑcedentes nos dicūt superuenientē[p] seruitutem[q] nō ꝑcul a morte differre: idcirco hoc q̄dē qd ꝓpriū est vnusquisq3[r] recipiat. placitū vero solū qd ex morte est liberis acquirat'. reliqua vero veniāt ad eū q redigit' ī ꝯuitutē. ¶ Si vero † ab initio putauerit aliq̄s libere iungi ꝑsone: illa vero famula[s] postea declaret': existēs non dicimus solui mr̄imoniū: sed ipso initio neq3 mr̄imoniū fieri ꝯm prius a nobis dictam causam[t] ꝑpter ineq̄litatis fortunā: vnde neq3 lucrū ex mr̄imonio ꝯtēplandū est: neq3 aliq̄d tale: sed puram[v] rerū cōpetentiū ꝑ cōgruas actiōes[x] redditionē. ¶ Hec autē decernimus et tale nō esse dicim⁹ matrimoniū/ si cām anim⁹ incertus[y] disponat solū: neq3 cōsensu[z] dñi: neq3 malignitate[a] ei⁹: neq3 aliqua negligentia[b] coniuncta. nam si tradiderit tanq̄ liberam suam ancillam dominus: ille autem liber existēs et credens[c] tradenti hanc accipit/ forsan etiam dotalibus celebratis documētis: aut neq3 celebratis q̄dē ei⁹ aūt[d] volūtate cām gubernāte: non erit iustū tale nō ꝯstare mr̄imoniū: s3 tacitam libertatem sequi siue virū[e] siue mulierē[f]: cū tale aliq̄d

† al's/ ssa cessione.

† cōcor. c. ij. ex de cōiu. ser.

s ¶ Famula. id ē serua.
t ¶ Dictam cām. hanc. s. ꝑpter inequa. ⁊c. vt. s. eo. §. sed etiā. et. ff. solu. ma. l. si ignorans. et. ff. de testa. tute. l. si quis tutorem.
v ¶ Purā. i. simplicem redditionē sine lucro.
x ¶ Per actiōes cōgruas. i. ꝑ condictionez ob cām. q2 ob cām. i. ob matrimoniū datū et nō est secuta. vt. C. de condi. ob cau. da. l. j. et. ff. de ꝯdi. sine cau. l. fi.
y ¶ Incert⁹. i. qñ ignorans accepit. ⁊ dñs nesciebat qd ageretur: aut enī3 ita ē/ aut dñs manifeste tradit: aut tacet ex studio: et his duob⁹ vltimis casib⁹ fit libera: vt h et. j. proxi. subijcit.

p ¶ Superuenientē. occasione iudiciarij supplicij vt dictum est. vel q2 reuocet' in seruitutem ex ingratitudine. vt C. de libe. et eo. lib. l. ij. et facit ad hoc. ff. de reg. iur. l. seruitus. et. ff. de dona. inter vi. et vxo. l. cū hic. §. si donator. ⁊. ff. de cōdi. et demō. l. intercidit. in fi. ⁊. ff. de rit. nup. l. in eo iure. in fi. Sed hic. §. hodie correct⁹ est ꝯm Jo. q2 eiusdē sint hodie iuris liberti vt ingenui. vt in aut. vt liber. dece. §. illud. vel equiparantur ibi liberti ingenuis in dignitatibus

z ¶ Consensu. expresso. vt. j. proxi. rñ. Accur.
a ¶ Malignitate. i. taciturnitate ex studio. vt. j. ij. rñ.
b ¶ Negligētia. s. dñi. vel dic accipiētis eā in vxorem. nā tunc non debuit certiorari. vt. C. de ac. emp. l. j.
c ¶ Credens. hanc esse liberam. al's nō esset deceptus.
d ¶ Eius autem. s. domini.
e ¶ Uirum. s. seruum.
f ¶ Mulierē. ancillā. s3 ꝯ. j. e. §. ascriptitio. Sed aliud in ascriptitio: q2 ꝑ eū terra desereret'. vt. s. de man. prin. §. sed neq3.

a dño sit. sancimꝰ ꝛ rapi talē virū aut feminā ad ingenuitatē: ꝛ cām tāꝗ̄ sup liberis ꝛ ingenuis indicari. ¶ Si ꝓ ipse qdē non celebrauerit nuptias alterius[a] psone dñs: sciat aūt qđ agit/ et ex studio[b] taceat vt postea cām sartiat[c] alteri cōiūctoꝝ: vlciscimur hmōi[d] si aperta pbet neqtia: ꝛ priuamꝰ dominū ita maligne cogitātem: sitqꝫ rursus hoc etiam[e] mrīmoniū tanꝗ̄ si cōsensisset dñs ab initio: et ille quidē cadat dñio: ad ingenuitatē ꝓ huilis psona rapiat: hoc ipo eueniēte effectu siue cōsensit[f]/ siue malignatus[g] est dñs. palā itaqꝫ est qꝛ ēt filij ex talibꝰ nuptijs liberi ꝛ ingenui ſm hanc nostram erūt legē. ¶ Et multo potius hec valeant[h] si cōtigerit dudū seruū aut ancillā seu languentes dereliqsse[i] seu etiā ꝯtēpsisse[k] eos et amisisse super dominio aduersus eos volūtatē Illi nāqꝫ vtpote iā ꝯstituti liberi: scđm pro derelicto titulū sui[l]: ꝛ nō alioꝝ existētes nō in posterū inqetabūtur ab his q possidē eos oli odio habuerīt.

¶ Deportatio non soluit matrimoniū. h. d. Barto.

¶ Deportatio[m] tñ in quā migrauit vir vel vxor et antiqua ignis ꝛ aq̄ interdictio (quā aq̄ et ignis interdictionem vocāt nr̄e[n] leges) non soluit[o] mrīmonia: hoc etem et sacratissimo pridem placuit ꝯstantino[p]. clemēs q̄dā cā ei a nobis qdē ꝓbata[q] est: p̄nti[r] ꝓ nō copulata legi. vñ neqꝫ effectꝰ cause dicēdi sunt cū i suo maneat[s] ordie

¶ Milite ad militiā accedēte vxor si lr̄as sospitatꝭ eiꝰ nō acceperit: et eū ꝓ veritate a duce belli mortuū esse audierit: ꝛ p decē annos expectauerit: et a pncipe grām ipetrauerit: licite cū alio nuptias contrahere poterit. h. d. Barto.

¶ Nouimꝰ autē et huius nr̄e felicissime[t] ciuitatꝭ ꝯditorē diue memorie (dicimus cōstantinum)† scripsisse legē[v] ſꝫ quā si qs ipeditus[x] fuerit et tacuerit ad vxorē p q̄drieniū ꝛ nullū ei fiat ab illo signū eius[y] circa eā[z] affectꝰ: tūc licētia sit mulieri ad scđas nuptias veniēdi offerēti prꝰ militie principi[a] ꝛ hoc ipm testificāti: et si hoc fiat inculpabiliter mulier ad virū alterū trāsiet: ꝛ non dānificabit qdē dote: nō tñ antenuptialē donationē lucrabit. hoc itaqꝫ sacratissimꝰ ꝯstātinus[b]: vehemēter aūt nobis imature hr̄e illa ꝯstō videt: actibꝰ ei bellicꝭ occupato marito vxoris priuationē inferre nō minor est pena q̄ȝ ab hostibus capi[c]. Jdōqꝫ nō prius veniat ad virū scđm hmōi mlier quā[d] legislator iste proposuit/ q̄ȝ etiam decennij[e] trāseat tēpus: et hec[f] importuna qdē sit mittens lr̄as aut p aliqs ꝓbis vtēs ad eū: ille ꝓo aut apte renuat nuptias eius: aut absolute ꝯticeat: tūc qꝫ libellum offerat aut gloriosissimo magistro militum: aut spectabili duci/ aut clarissimo tribuno/ sub quibꝰ ipse est miles: tunc em̄ licentiā damꝰ ꝛ p̄ces porrigere imperatori: ꝛ inde hoc promereri. Sciat autē qꝛ

a ¶ Alterius. scꝫ ancille vel serui sui.
b ¶ Ex studio. scꝫ dolo malo. Al.
c ¶ Sartiat. i. litem inferat.
d ¶ huiusmodi. scꝫ talia.
e ¶ hoc etiā. nō solū superiori casu vbi dñs expsse dedit.
f ¶ Consensit. expresse.
g ¶ Malignatus est. s. tacendo. et sic nota tacentē affirmare. sic et als. ff. de dolo. l. j. §. dolū autem. ꝛ. C. si alie. res pig. ds. sit. l. ij.

Tacēs cōsentit

h ¶ hec valeant. scꝫ vt sit mrīmoniū et liberi igenui. vt s. §. prox. in fi.
i ¶ Dereliquisse. deijciēdo extra domum.
k ¶ Cōtempsisse. non ꝓbēdo curam eis. super hoc triplex est opinio: quidā em̄ distinguūt vt Al. iter languētes ꝛ nō languentes. pmo casu liberi efficiūtur. vt. C. de lati. liber. tol. § sꝫ scimus. ꝛ hic. in scđo possunt occupari cū pro derelicto sint habiti. vt ff. p derelic. l. j. in fi. Alij dicunt indistincte seruari hoc autenticū q̄cquid leges veteres dicant: vt sit liber siue sit languēs siue non: vt hic. et. C. de infa. l. j. Tertij distinguūt an ipe gerit se pro libero. q̄d cāu sua qđ dicitur hic. ꝛ. C. de infa. l. j. aut nō gerit: et tūc seruus qđ dicit. ff. p derelic. l. fi. et facit. ff. de stip. ser. l. qđ seruꝰ. qđ verius videtur. Accur.
l ¶ Sui. s. iuris. no. aliquē esse sui ipsius: sed cōtra. ff. ad le. aql. liber homo. sed hic dic hoc abnegatiue dici/ id est nō alicui. sic. ff. de dolo. l. non debet. in fi. l. Uel dic ſm illum titulum qui dicitur pro suo. quem habemus. ff. pro suo.
m ¶ Deportatio. est enim aliud deportatio et aliud interdictio. vt institu. de capi. dimi. § media.
n ¶ Nostre leges. vt. ff. de peñ. l. ij. et. C. de repu. l. j. et insti. de capi. dimi. § media.
o ¶ Non soluit. cum libertatem retineat q̄uis ciuitatem amittat. et hoc est quod lex dicit minima capitis diminutio. vt hic. et ff. de bo. dā. l. iiij.
p ¶ Constantino. vt. C. de dona. inter vir. et vxo. l. res vxoris. non autem dicit de. l. s. C. de repu. quia illa est alexandri.
q ¶ Probata est. scilicet hic: et eo ipso qꝫ in. C. eam posuimus.
r ¶ Presenti. scilꝫ huic. licet enim tenorem aliarum legum tractātiū de dissolutione matrimonij hac cōstitutiōe posuerit. et. s. et. j. eius tamen nō posuit: qꝛ non soluitur matrimoniū et quia non soluitur: nec effectus cause est dicendus cum nulla sit causa. Accur.

† tōca. c. ꝯstātinꝰ. xcvi. distin.

s ¶ Maneat. scilicet matrimonium. als maneant scilicet coniuges.
t ¶ Nostre felicissime. scilicet cōstātinopoleos.
v ¶ Legem. vt. C de repu. l. vxor.
x ¶ Impeditus. scꝫ militia.
y ¶ Eius. s. viri.
z ¶ Eam. scilicet vxorem
a ¶ Principi: qꝛ ipsa sic facere velit. Accur.
b ¶ Cōstantinꝰ. scꝫ statuit. Azo.
c ¶ Capi. scꝫ maritum.
d ¶ Quam. scilicet mulierem. als qualem.
e ¶ Decēnij. sed hoc corrigitur cuꝫ teneatur eum expectare q̄diu ipse steterit. vt. j. vt lic. matri et aule § quod autem. col. ix.

Uxor q̄diu maritū militē debꝫ expectare.

f ¶ Et hec. scꝫ licentia maritandi. licet sciat maritum viuere: sed hoc corrigitur. vt nota. j.

a ¶ Legitimis penis. quibus sub iacēt qui male dirimunt primū matrimoniū. vt. j. eo. §. si alteri.
b ¶ Mitiores. hucusq3 de vno genere solutionis dixit: nūc de alio incipit. Et dic mitiores q3 alie due q̄ sequuntur. nā supradicte due fuerunt sine pena. he que sequuntur cū pena ⁊ sine pena.
c ¶ Quodammodo. quales dixim⁹
d ¶ Cetere. dissolutiones.
e ¶ Querūt īspicere. antecq3 fiāt licite. i. sine pena.
f ¶ Temerariū. temerarium vocat virū qui repudiat vxorem sine causa vel qui repudiaf ab vxore cum causa. ⁊ idem econtra in vxore deinde vt amittat dotem vel donationem propter nuptias.
g ¶ In casu. id ē amissione. Accur.
h ¶ Alias. scilicz causas.
i ¶ Constitutionem. vt. C. d̄ repu. l. consensu.
k ¶ Adinuente. vt. C. de repu. l. penul. ⁊ fina.
l ¶ Suscipientē. sine quibus suscipiētibus latro diu tius latere nō potest. vt. ff. de offi. p̄ si. l. congruit.
m ¶ Abigei. nota q̄s sit abigeus melius q3 in alia lege inueniatur.
n ¶ Multe nāq3. interpositio est. sic j. vt hi q̄ ob. in pn. col. vj. ⁊ facit. ff. de reivēdi. l. in fundo
o ¶ Flagellis. h̄ qd̄ de flagellis hodie specialiř est correctū: vt. j. vt li.

Abige⁹ q̄s sit.

si citra hoc aliquid egerit: tanq3 temerarie nubens legitimis penis[a] subiacebit.

¶ [illegible]

¶ Mitiores[b] itaq3 nuptiarū solutiones tanq3 in generali quadā rōne sub bona gratia factis disiunctionib⁹ sciēdū est tales esse quodāmodo[c]. cetere[d] vero cām querūt inspicere[e] aut a viro aut ab vxore factā: vt damnificēt temerariū[f] in casu[g] horū q̄ ab eo data sunt: dotis dicimus aut ꝓpter nuptias donationis. sed hāꝝ causarū antiquiores q̄dem faciebāt plurimos diuersosq3 tractat⁹. ¶ Theodosius aūt iunior alias[h] q̄dē causas de inde sumēs: alias aūt ⁊ ipse ad inueniēs de repudijs scripsit cōstitutionē[i]. a nobis aūt ⁊ alie q̄dā adinuente[k] sunt cause quas recte habere ꝓsperim⁹ ad culpam referri eius q̄ succubuerit.
¶ Si igiř sm̄ theodosij pie memorie cōstitutionē voluerit mulier ostēdere maritū aut adulterio delinquētē / aut reū homicidij / aut veneficij / aut seditionibus occupatū / aut (qd̄ pessimū oim peccatorū est) cōmunicantem delicto (dicimus autē machinatū aliqd cōtra ipm imperiū) aut cōdēnatū falsitatis / aut sepulchra effodientē / aut ex aliqua sacrarū domuum aliqd rapuisse / aut latrocinij sectantem vitā / aut latrocinātes suscipientem[l] / aut vnū eorū q̄ appellanf abigei[m] quib⁹ est cura alienis insidiari aialib⁹ aut iumētis et ea transponere alibi: aut ꝓbet plagiariū esse / aut ita luxuriose viuentē vt inspiciente vxore cum alijs corrumpaf: qd̄ maxime mulieres nuptas circa cubile stimulatas exasperat: ⁊ p̄cipue castas: aut si insidias se passas a viro ꝓbēt circa ipam salutem / aut venenis / aut gladio / aut ꝑ aliū aliquē talem modum (multe nanq3[n] hoibus ad maliciā vie sunt) aut etiā si flagellis[o] sup eā[p] vtař. ¶ Si igiř mulier tale aliqd ostendere potuerit: licentiā ei dat lex[q] repudio vti ⁊ nuptijs abstinere: dotēq3 percipere et antenuptialē donationē totā: non solū si oēs simul ꝓbauerit causas: sed etiā si secūdā seu vnam. Et rursus[r] licentiā dat viro mulierē abijcere si adulterā inueniat: aut veneficā / aut delinquētē homicidiū / aut plagiariam / aut sepulchroꝝ violatricē / aut sacrilegā[s] existētē / aut fauētē latronibus aut viro nesciēte vel etiā ꝓhibēte gaudētē cōuiuijs alioꝝ nichil sibi ꝯpetētiū[t]: vel etiā inuito viro citra rationabilē causā foris ꝑnoctātē / aut extra ei⁹ volūtatē circēsib⁹ cōgaudētem ⁊ spectaculis inherentē / aut theatris aduenientē (dicim⁹ aūt vbi scene ⁊ talia sunt) aut etiā vbi bestijs aduersus homines pugna[v] est / aut insidias sibi facientē ex venenis / aut gladio / aut alio factas modo ex qb⁹ circa vitā periculū est / aut etiā conscia[x] tyrānidē[y] meditātib⁹[z] / aut falsitatis ream cōstitutam / aut audaces eius manus inferentem sibi[b] scilicet tali aliquo facto: dat lex[c] hic viro abijcere mulierem: vel si vnā horū[d] ⁊ solam ꝓbauerit causam / ⁊ lucrari quidem dotem: antenuptialem vero habere donationem.

¶ [illegible]

¶ Si vero[e] altera haꝝ ꝑsonaꝝ irrationabiliter repudium misserit: ⁊ hoc ipz[f] soluēdi matrimoniū

ma. ⁊ auie. §. si qs aūt ꝓpriā. coll. ix. nam verberabat ipsam maritus.
p ¶ Ea. scilz vxore. Accursius.
q ¶ Dat lex. scilz theodosij ⁊ hec. sz hodie quedam ex his causis remanent: alie remote sūt ⁊ correcte. Idē dicas ecōtra si maritus vxorem velit repellere. vt. j. ꝑri. nā quedā ex illis cauš correcte sunt ⁊ remanēt alie. vt j. vt li. ma. et auie. §. quia vero plurimas. col. viij.
r ¶ Et rursus. i. ecōtra. Accursius.
s ¶ Sacrilegā. sacrilega diciř ille q̄ rē sacrā de loco sacro aufert. vt not. ff. ad leg. iul. pecu. l. diuus.
t ¶ Cōpetentiū. id est nulla affinitate vel necessitate coniunctorum.
v ¶ Pugna. sic. C de repu. l. consensu. sic. ff. de peñ. l. aut facta. §. fi.
x ¶ Sibi. s. viro.
y ¶ Consciam. vxorem.
z ¶ Tyrannidē. id est cōtra legem imperialem.
a ¶ Meditātib⁹. id est cogitātibus aliquid.
b ¶ Sibi. scilicet marito.
c ¶ Dat lex. i. concedit lex Theodosij. vt. C. de repu. l. consensu.
d ¶ Horum. als harum.
e ¶ Si vero. hucusq3 dixit quando cum causa dimittit vnus alterum. nunc autem quando sine causa.
f ¶ Et hoc ipm. scilicz repudiū miserit causa subaudi soluēdi ⁊c. Ac.

sine ratione: subdita[a] erit dudū a nobis dictis penis[b]. Insup[c] etiam vxor rea omnino ex memoratis causis ꝑ irrationabili repudij missione facta: ⁊ in quinqueniū totū ad scd̃m venire ꝓhibet̃ matrimonium: ⁊ ante quinquēniū nuptias nō eē sine reatu: neq̃ legitimas vocari: sed ōis volens adeat[d] ⁊ accuset factū tam̄ cōtra[e] legē ꝑsumptū.

¶ Si vero etiā rationabiliter mulier repudium miserit[f]: et in certaminib[g] vicerit: aut vir irrationabilit̃ eā abijciēs subiacuerit[h] penis/ lucret̃[i] quidē lucra primit[k] dicta. erubescat ⁊ ante annū cōpletū ad scd̃a vota venire. Qd̄ nō obseruādū nobis est in viro irrationabilit̃[l] obtinēte talia lucra: cū et non obtinenti[m] etiā repente nuptias facere licet. qm̄ nulla circa sobolis cōfusionē[n] rōnabilis est suspitio qd̄ in mulierib' ante anni cōpletionē recte prohibetur: ⁊ tanta est ꝓhibitio ex hoc[o]: q̄ licet bona gr̄a dissolui matrimonium[p] cōtingat cōstitutiōe in annū ꝓhibitio secundarū nuptiarū: tñ etiā sic ex anastasio pie memorie mulieribus instituta est.

¶ Vir vxori mittere pōt repudiū si studiose facit abortū/ vel si vadit ad cōmune lauacrum cum viris: vel si maliciose viueret vel loquatur cū alio se velle nuptias cōtrahere/ ⁊ tres cause ꝑ iustinianū introducunt̃: et etiā vir dotē lucratur ⁊ mulier sustinet penas theodosij. An.

¶ Has itaq̃ cās nobis theodosius explanauit: nos aūt ex veterib' sumētes ⁊ alias adiecimus tres[q]. Si em̄ mulier tanta detineatur nequitia vt etiam ex studio abortū faciat virūq̃ cōtristet/ ⁊ priuet spe filioꝝ: vel tanta libido[r] est vt etiā cū viris voluptatis occasiōe lauet̃. aut etiā dū adhuc cōstet matrimoniū cū viro ad alios de nuptijs suis loquat̃: licentia datur a nobis viris mittere eis[s] repudia ⁊ lucrari dotes et antenuptiales habere donatiōes: vtpote etiā causis his rationabiliter soluere valentib' matrimoniū: ⁊ subeundē deferētibus[t] ordinē sub quē et penas theodosij diuine memorie constitutio diffiniuit.

¶ Mulier libera ascriptitio alieno non nubit etiam possessore consentiēte: sed si eo nesciente fecit castigari potest per possessorem ⁊ iudicem loci: nec matrimonium tenet nec dotis vel donationis datio. hoc dicit Ang.

¶ Ascriptitio[v] autē alieno nubere libertā nō lz neq̃ ignorante neq̃ sciēte[x] neq̃ cōsentiente possessore. sed lz aliqd tale ab ascriptitio gerat̃/ licebit dño ipsi per se ⁊ per ꝓuincie iudicem[y] castigare plagis[z] mediocribus hoc[⁊] agentem ascriptitiū/ ⁊ abstrahere ab ea que frustra ei cōiuncta est. Vñ neq̃ nuptie sunt qd̄ factū est/ nec oblatio dotis/ nec antenuptialis donationis:

a ¶ Subdita. scilicet dicta persona.

b ¶ Dictis penis. id est amissionis dotis ⁊ antenupt̃. donationis: ⁊ in hac pena equales sunt ambo.

c ¶ Insuper. nūc aliam penam imponit femine repudiāti quātū ad alia q̄z viro. s. vt matrimoniū infra quinquenniū cōtctū ipso iure nō valeat. Itē ⁊ infamis sit. vt. C. de repu. l. cōsensu. §. hec verba.

d ¶ Volēs adeat scilicet iudicē. naz hec actio est popularis vt ħ dicit. ⁊ facit. s. de nō alie. §. fi. ⁊ C. de epis. ⁊ cleri. l. si q̄s in hoc.

e ¶ Tam̄ cōtra. i. sicut accusaret aliqd qd̄ esset cō. l. sed hec pena expectationis quinquēnij hodie mutat̃. vt. i. vt lice. ma. ⁊ auie. §. q̄ vero eā. col. ix.

f ¶ Miserit. scilz mulier si non habes/ sed ego nō habeo. Accursius.

g ¶ In certaminibus. i. in iudicio contra maritum.

h ¶ Subiacuerit iuste eū repulsum probās ꝑ aliquas de illis causis q̄s habuim'. s. §. mitiores. ⁊ §. rursus.

i ¶ Lucretur. scilicet mulier.

k ¶ Primitus dicta. i. donationē ꝓpter nuptias. vt. s. §. mitiores. in fi.

l ¶ Irrationabiliter. qd̄ fit in duobus casibus quando vir repellit̃ ab vxore. ⁊ qñ repellit: vt in prin. hui' §. ⁊ s. §. proxi.

m ¶ Cū ⁊ nō obtinēti. s. marito non rationabiliter talia lucra. quod fit duobus modis/ et tunc lucratur vxor: vt quando iuste dimittitur ab vxore: et quando iniuste dimittit eam. vt. s. §. proxi.

Mulier qre non nubit ante annum.

n ¶ Cōfusionē. q. d. hec rō in muliere locū hz: ⁊ ideo ante annū nō nubit. vt dixerat: sz in viro cessat. nā nō portat masculus filiū in vētre vt femina. ⁊ ideo in ea posset oriri dubiū an eēt ex p̄mo vel ex scd̃o marito. qd aūt si edidit prius forte elapsis duob' mēsibus vel qd si elapsis. viij. vel. vij. mēsib' nubat qñ iā certū est ex primo āmodo cā filiū nō habituram: Rñ. mulier nubere pōt cessante rōne supradicta: vt ħ. ⁊. i. §. si q̄s em̄. in fi. §. Io. ē. q̄ est ⁊ alia rō ne qd maligne fecerit erga priuū virū. vt. i. de resti. ⁊ ea que pa. in fi. col. ix. nā plerūq̃ vbi sunt due rōnes lz vna tollat̃ si altera remanet ꝑ cōns et ꝑma remanet: vt si duo sunt serui frater ⁊ soror donec sunt i[n] suitute duo sunt i[m]pedimēta ad mrimoniū seruit' ⁊ cognatio naturalis: eis mãumissis cessat vna rō: remanet altā. ⁊ iō ⁊ ius remanet vt nō possint iūgi. vt insti. d nup. §. illud. ⁊ hoc dixi. i. de resti. ⁊ ea que pa. in fi. Ac.

Rōnes due vin[...] cūt vnā[...]

o ¶ Ex hoc. i. sanguinis cōfusione. ⁊ sā. ff. de vē. inspi. l. i. §. sz ⁊ si seruus.

p ¶ Mrimoniū. sic cōstrue. lz bona ⁊c. tñ sic istituta ē mulierib' prohibitio in annū scdaꝝ nuptiaꝝ cōstōne ex anastasio pie memorie q ē i greco.

q ¶ Tres. vt. C. d repu. l. fi. §. iter culpas. sz ⁊ aliq̄ d his abscidet̃. vt. i. vt lice. ma. ⁊ auie. §. q̄ vero plurimas.

r ¶ Libido. id est luxuria.

s ¶ Eis. scilicet mulieribus.

t ¶ Deferētibus scz matrimonij dissolutionem.

v ¶ Ascriptitio. iō sic d̄r q̄ solo inscribit se. ⁊ per scripturā cōfitet̃ se illi solo velle eē ascriptū. vt. C. d agri. et cē. l. cū scim'. li. xi.

Ascriptitius q̄s dicat[ur]

x ¶ Sciēte. sz alid̄ i. suo vel ācilla qñ dñs scit eū vel eā libe iūgi ꝑsone. vt s. e. §. si ꝓ ab. cō. et est rō ne terra ab huiusmodi colono deserat̃: vt. s. de mā. ꝑn. §. sz neq̃. col. iij. ⁊ C. de agri. ⁊ cē. l. q̄squis. li. xj. nā ⁊ al's inter seruū ⁊ ascriptitiū est dr̄ia. vt. i. de san. epis. §. si seruus. ⁊ §. ascriptitios. col. ix. ⁊ ꝑ hoc pōt colligi ꝑm Io. q ascriptiti' nō sit seruus licet cuidā sit suitio astrict': vt diximus insti. de iu. ꝑ. in pn.

Ascriptitius non est seruus.

y ¶ Iudicem. quod est ciuilius. vt. C. de pig. l. iij.

z ¶ Plagis. id est verberibus.

⁊ ¶ Hoc. quod. i. dicitur.

a Correctio.i.res q̄dā pure correctibilis. sed nūqd eȝ est idē vt ascripticia libero iungi nō possit? Rn̄. non: q: nō est ibi ille timor vt terra a possessoribꝰ deserat̄. cū m̄ris statꝰ cōsideraf: vt.j.cōsti.q̄ ex ascrip.ꝛ li.in pn̄.ij. rn̄.et.C.de agri.et cē.l.fi.et facit ad hūc.§.C.de epis.ꝛ cler.l. q̄sq̄s.ꝛ.l. iubemus. et. C.de agri.et cen.ne diutius.ꝛ.s̄.vt iudi.si. quo.suf.§.eos q̄.et.j.vt li.ma.et auie.§.is q̄s.colla.ix.

Partus sequitur ventrē.

sed pura facti mali correctio[a]

[illegible]

Sic itaqȝ[b] m̄rimonia dissoluūtur viuētibus adhuc his q̄ ea ꝯtraxerūt: et pecuniarie pene circa dotē ꝛ spōsalitiā cōsistunt donationē. Sed a nobis aliq̄d etiā aliud adinuētū[c] est vt etiā indotata m̄rimonia irrationabilibꝰ factis diuisionibus castigatiōi tradant̄ cōpetēti[d]. Si q̄s em̄ duxerit vxorē aut etiā mulier ad virum veniat nuptiali q̄dē assumpta volūtate atqȝ s̄nia[e]: nō tn̄ secuta dote aut sponsalitia largitate vbi q̄ȝ presumptiue[f] fieri solutiōes ꝯtingebat/ nullo ex hoc ꝯtra temerariū[g] seq̄nte periculo[h]: ꝯstōnem[i] scripsimus dicētē si q̄s sub ptāte ꝯstitutā mulierē voluntate parētū/ aut ēt sine ptātis forte ducat vxorem neqȝ dote oblata/ neqȝ instrumētis dotalibꝰ factis: nuptie q̄dē sunt[l] lȝ dotalia instr̄a non sint ꝯscripta. vt nō ob hoc vir (q̄d in multis nouimus factū) expellat de domo vxorem sine vlla priꝰ dictaruȝ[m] rōnabiliū causarū. quas sq̄ȝ et theodosiꝰ[n] q̄sqȝ et nos enumerauimus[o]. Si q̄d autē tale fiat ꝛ aut sine cā eaȝ abijciat domo: aut etiā ip̄e rōnabilē cām p̄stet vt mulier separet̄ ab eius m̄rimonio quartā partē ꝓprie substantie cogat̄ exoluere ei ꝛ vsqȝ ad q̄dringētas q̄dē auri libras substantiā habēs centū libris dānificabitur/ hoc est quarta substātie parte. minorem[p] autē adhuc[q] inquantum quarte faciat quantitas. Si ṽo etiā maiorē predicte quadringētarū auri librarū quātitatis substantiā habeat: nō amplius centū auri damnificetur libris. ad maximā[r] nāqȝ plerūqȝ respiciētes dotē legē hāc scripsimus/ substantiā illā merito ſm nostras leges estimātes esse que pura debitis[s] videat̄: ratio q̄ȝ ex ipsis causis ꝓ cautiōe[t] ꝓcedat.

[illegible]

Et si mulier[v] ꝓ culpā ꝓpriā separet̄ a viro idotata existēs: aut etiā mittat ei sine aliq̄ causa rōnabili repudiuȝ/ hisdē in oibus subiaceat penis[x]: et siq̄dem ꝓ culpā eiꝰ m̄rimoniū soluat̄ q̄nquēniū[y] obseruandū est mulieri: et scd̄is nō copulabit̄ nuptijs. Si ṽo ꝓ cām vel culpā mariti aut etiā bona gr̄a distrahat̄: merito ꝛ hic[z] annū custodiat[a] ꝓpt̄ semis[b] cōfusionē vt ꝓ oīa nobis lex ꝓfecta[c] sit.

Filius vel filia in parentum [illegible]

Est quoqȝ quoddā ꝛ aliud a nobis pijssimum simul ꝛ gratum adinuentum/ vbi etiā repudijs missis nuptie[d] cōsistūt adhuc: eoꝝ nanqȝ q̄ sub ptāte sūt calliditates circa parētes

b Sic itaqȝ. inceptiuū est nō illatiuū ꝛ circa tertiū ꝛ q̄rtū modū disiungendi. vt.s̄.e.§.mitiores.ꝛ.§.si ṽo altera.non aūt circa p̄mū et scd̄m.vt.s̄.eo.§.distrahunt̄.et.§.sequentibꝰ.vsqȝ ad.§.mitiores.

c Adinuētum. priusqȝ ab alio. vt C.de repu.l.fi.cuiꝰ scȝ legis stati subijcit s̄niam.et facit.s̄.e.§.nuptias.i fi.§.

d Competēti.s. in pecunia non in corpe. vt.j.pri.§.

e S̄nia.i.voluntate vel affectu: al's sentētia multiꝭ modis accipit̄. vt diximus.s̄.ti.q̄. nō ē p. mis.face.test.§.ij.

f Presumptiue. .s.presumptuosum et supbū ṽbū erat sic soluere. Uel dic melꝰ: q: presumit̄ q̄ eam dimittet faciliꝰ cū dotē nō habeat. vt ꝓbāt seq̄ntia. vt.j.q̄. mo. na. ef.le.§.q̄m. col.vj.

g Temerariū. id est quia iniuste dissoluebatur ꝛc.

h Sequente periculo.i.ꝓ leges.

i Cōstōnem. vt C.de repu.l.fi.vsqȝ ad.§.inter culpas.

k Mulierem.i. filiāfamilias.

l Nuptie sunt. q: matrimoniū sine dote: sed nō eȝ esse potest.vt.s̄.de trien.et semis.§.neqȝ illo.col.iij.et.ff.de iur.dot.l.ij.

Matrimoniū p̄t eē sine dote sȝ nō eȝ

m Dictarum.vt.s̄.§.mitiores.et.§.has itaqȝ.

n Theodosius.scilȝ enumerauit: vt statim colligit̄.eas dem enim posuit theodosius.vt.C.de repu.l.consensu.

o Enumerauimus.vt in.C.de repu.l.penul.et fi.

p Minorē.s.substantiā habens q̄ȝ sit.cccc.lib.auri.

q Adhuc.s.tn̄ damnificabitur.

r Ad maximam.i.dicere propter illos qui respiciunt maximam dotem quam possunt a secūda vxore habere: sic dicitur in epistolis ad hebreos vel corinthios vel similia.

s Pura debitis .i.omni ere alieno deducto ſm leges etiam ātiquas: vt hic.et.ff.de verbo.sig.l. subsignatum.§.bōa.ꝛ.ff. de col. bo.l. cum emancipati.in fi.s. rn̄.ꝛ in ſtitu ad leg. fal.§. cum autem.

t Pro cautione. quasi dicat non est cauēdum mulieri in hunc casum vel viro a muliere: q: ratio erit loco cautionis. Accur.

v Et si mulier. nūc ponit eȝ.s.q̄n per culpam vxoris hoc fit.

x Penis. q̄bus et maritꝰ subiaceret si esset in simili delicto. de quo dictū est.s̄.ꝓpri.Ac.

y Quinquennium. vt.s̄. eo.§.si vero altera.

z Hic.id est hoc casu.

a Custodiat. s. mulier.

b Propter seminis.h̄ dic vt.s̄.eo.§.si vero altera.in fi.diximus.

c Perfecta. sed tamen ꝓ parte corrigit̄ q̄d de quarta dicitur per hoc q̄d est.j.vt lice. ma.et auie.§. quia vero. colla.ix.et facit ad hunc.§.j. vt nulli iudi.§.fi.et.j.de exhiben.et introducen.reis.§.quoniā colla.v.et.j.vt fra.fi.§.fina.col.ix. ꝛ.j.q̄.mo.na.effi.legi.§. quoniam.colla.vij.et.j.eo.§.soluto.in fi.

d Nuptie.quia ficticie repudium est missum.

habitas phibemꝰ:qm̄ quosdā ĩuenimꝰ ex studio repudia scribere festinātes:ɀ mittere[a] suis vxoribꝰ:aut etiā ex diuerso[b]:ɀ nulla rōnabili penitꝰ existente cā soluere matrimonia vt eoꝝ parētes subiaceant exactioni dotis aut sponsalitie largitatis quasi soluto mr̄imonio : et ipsi q̄dē forsan latēter[c] miscentur alterutris[d]:discedunt autē parētes dānificati/ɀ hanc sue apͦd filios humanitatis habētes[e] recōpēsationē. Ideoq̄ legē scripsimꝰ[f] volētē[g] neq̄ sub ptāte cōstitutos neq̄ emancipatos filios : neq̄ masculos neq̄ femīas posse distrahere mr̄imonia in suoꝝ lesionē patrū aut matrū/q̄ dotes aut antenuptiales donatiōes obtulerunt[h]: aut susceperūt soli[i]: aut etiā cū filijs: sed sicut in cōtractu nuptiarū expectamꝰ patrū consensum[k]:ita neq̄ trāsigere mr̄imonia sinimus in parentū lesionē[l] citra illorū volūtatem sed si mittaꝛ repudiū : cōpetere ꝯtra eos[m] exactionē penaꝝ nō sinimus: siue ipi dederunt hec vel susceperūt:siue etiam cū alijs susceperūt. Nō em̄ hꝫ rōnē parētē q̄dē citra voluntatē filij nō posse[n] trāsigere[o] matrimoniū: filijs autē pmittere forsan ɀ in minori etate ꝯstitutis:neq̄ qͦd vtile sit sciētibꝰ citra patrū volūtatē soluere matrimoniū:et ex hoc parētes ledere. Hoc autē bn̄ q̄dē inchoans philosophissimus sanciuit marcus[p]. diocletianꝰ autē hūc secutus est[q]. Nos aūt siłr approbauimus:sitq̄ terminꝰ[r] nobis hic disiunctionū[s] q̄ supstitibus cōtrahentibus fiunt.

Inequalitas in quantitate dotis et donationis pp̄ter nuptias permittiꝛ:in qualitate ɀ quātitate phibeꝛ: in equalibꝰ etiā pactis/q: maius trahitur ad minus.h.d. Bar.

Deinceps[t] aūt mr̄imonioꝝ terminū que oīa[v] siłr[x] soluit et expectat mors: vn̄ siue morte viri soluaꝛ mr̄imonium siue fine[y] mulieris lucrū sit q̄dē viro in dote ſm q̄ nuptialiū instrumentorū ꝯtineꝛ pacto:mulieri vero ex nuptiali donatione sicut et ibi cōuenerit a principio ꝯtrahētibus[z]:nō phibēdis q̄dē ineq̄libus ſm q̄titatē oblationibꝰ: phibēdis q̄dē ineq̄libus[a] pactis hoc qͦd fortissimꝰ q̄dē leo in suis ꝯscripsit[b] legibus. Nos aūt hoc sumētes adhuc clariꝰ ordiauimus[c]. Si ei alter q̄dē ampliꝰ/alꝛ ꝓo minus[d] in lucro paciscaꝛ: incertū erat q̄le opteret eē qͦd teneat vtrū qͦd plus/an qͦd minꝰ dubitatiōe ex vtroq̄ siłr ĩsurgēte. vn̄ nobis placuit ĩmoderationes[e] aduersantibꝰ ad minꝰ protrahere qͦd in pacto plus est:ɀ nō alij q̄dē licere tertiā:alij autē forsan quartā lucri pacisci: sed si quid tale fiat quarta in vtroq̄ percipiēda : ɀ deiceps similiter in partibus[f]:nō tn̄ in cōstituta ex vtroq̄ quātitate.

Si parēs soluto mr̄imonio ad scd̄as puenerit nuptias licētiā hꝫ oē lucrū pueniens ex p̄rio mr̄imonio alienādi:sed si nō alienauerit filijs reseruare p̄sumiꝛ eis institutis solis vel

a Mittere.scilicet repudia.
b Ex diuerso.s.q: mulier dabat repudiū viro.
c Latēter.sic.C.de repu.l.dubiū.sic ecōtra.ᷤ.de incest. nup §.ij.in fi.sic.C.plus valere quod agitur.
d Alterutris.id est vnus et alter.
e Habētes.ironia ē.q.d.talē gratū habebāt parentes de bn̄ficio.sic ɀ alis ironica est orō vt.ff.de dam.ifec. l.ex dāni.§.j.et.C. de inof.test.fratres.
f Scripsimus. in greco vel extrauagāte. vel de hac eadē dicit:sꝫ de iure veteri hoc erat vt.ff.de repu. l.si filia.et solu.matri.l. si filie.
g Uolentem. legem dico.
h Obtulerunt. quō hoc? Rn̄.quia pr̄ dedit dotem vel dona.pp̄ter nuptias obtulit pro filio vel filia: et in casu mortis pactꝰ est nō diuorcij : et diuersunt vt sic cesset pactū.vt. ff.solu. ma. l.si filie.et.l.si cum dotez. Itē qͦd dicit susceperūt/planum est.q: nēo iure cōi reddere ꝯpelleret.
i Soli.q̄bꝰ casibus insolidū obligātur parentes.vt ff.solu.ma.l.si cum dotē.§.nunc transgrediamur.vsq̄ in finem legis.
k Consensum. vt institu. de nup. in prin.ɀ.C.eo.nec filium.
l Lesionem.soluit quidē vt subijcit.sed pater nō leditur. vt.ff.ᷤ repu. l.si filia.
m Eos.scilꝫ parentes.
n Non posse. vt.ff. de libe.exhi. l.j.§.fi.Accur.
o Transigere. id est separare.
p Marcus.vt.C.de repu.l.discretis.
q Secutus est.recitando marci sentētiam. vt predicta l.dicitur.C.de repu.que diocletiani est.

r Terminus.id est finis.
s Disiunctionū.i. separationum matrimonij. Al. et incipit hic tractatus.ᷤ.eo.§.distrahuntur.
t Deinceps.hucusq̄ de disiūctionibꝰ factis vtraq̄ pte viuēte.nunc qn̄ altera mortua sicut pollicitus est in istis. vt.ᷤ. e.§. nuptias. et.ᷤ.pri.§.in fi.
v Omnia. s.ergo . et qualitatem ſm hanc legem.
x Similiter. sicut ɀ mr̄imonium. nā et mandatū.vt ff.māda.inter causas.in p̄n. Item societatē. vt. ff.p socio.l.adeo.in prin. item ſuitutes psonales . vt vsus et vsufructus . vt insti.de vsufru.§.finitur.et de vsu et habi.in p̄n.Accur.
y Fine.id est morte.
z Contrahentibꝰ.s.sit lucrū.Al.
a Ineq̄libꝰ pactis.i. pacta de lucrādo sint equalia licꝫ oblationes sint inequales. qͦd vltimū corrigiꝛ. nam q̄ ad oīa dꝫ eē eq̄litas hodie. vt .j.de equali.do.§.j.
b Conscripsit. C.de pac. conuen. tam super dote.l. ex morte.Ac.
c Ordinauimꝰ. vt.C.de pac. cōuē. l.lege. et eiꝰ snīa h̄ subijcitur.
d Minus.scꝫ in q̄titate.vt si vnus de tertia parte:alter de q̄rta lucranda pactum fecit de lucrādo si alter premoriaꝛ vt subijcit.
e Immoderatiōes.no. aduersādū eē ĩmoderationi. sic.C. de do.āte nup.l.cū multe.in fi.et.ᷤ.quō oportet epis.§. sꝫ neq̄ effusas.et.ᷤ.de referē. §. multitudo.ɀ.ᷤ. vt deter . sit nu. in prin.col.j.vn̄ ꝟsus.Uix sine mensura durabit regia cura. Immoderationi est ꝯ ...riandū.
f In partibus.s.quotis.licet vera quantitas sit inequalis vt subijcit.Accur.

[illegible]

Soluto igit[ur] mr̄imonio ſm p̄dictas[a] oēs diſiūctiōes felix qdē et beatū eſt vtriq[ue] ↄtrahē tiū pdurare[b] in priori cōiugio et nō pcreatā ſobolē ſequenti bus mr̄imonijs forſitā ↄtriſtare. et ſi hoc egerint ⁊ in priori bus ſteterit nuptijs: habebūt quidē p̄pria[c] hoc eſt dotē qdē mulier: ſponſalitiā v[er]o largitatē vir: nichil pſcrutātibus nobis hoc qd̄ ſuper ſcdis[d] eſt nuptijs. Percipiēt aūt lucra[e]: vir qdē ex dote / mulier autē ex antenuptiali donatione/ ⁊ erunt hec eis p̄pria nichil pene ab alia eo[rum] differentia[f] poſſeſſione[g]. vñ donec vixerit[h] omnē licētiā habebūt alienationis ſuper his ſicut in alijs q̄ de ſuo ab itio habuerūt[i]. Si v[er]o etiā moriātur[k] lʒ eis et legatis ⁊ fideicōmiſſis res has i alios migrare[l] / talē q̄ppe alienationē pmiſimus nos ↄſtōnē[m] p his cōſcribentes. Si v[er]o filios ex vna pte ſcripſerit hr̄des/ extraneos autē ex alia: maneant aūt tales res aut ēt q̄dā earū nō alienate: nō ob hoc aliena te[n] eē videbunt q̄m aliqs ēt alter ſcript[us] ē hr̄s: ſʒ maneāt ēt hec filijs. Non eñ ſi ſcripſerit oēs filios hr̄des ex ineq̄libus ptibus/ has ſm hr̄ditarias accipiēt portiones: ſed ex equo[o] diuidēt ſm numerū ſuū. ſicut ēt ſi nullū eo[rum] ſcripſerit heredē ſʒ extraneos oēs[p]: eis p alios modos ſatiſfactiōe habita pcipiēt eas/ cum vtiq[ue] nō ſint hr̄des parentū. placuit eñ nobis p p̄ſumptionē q[uia] pr̄ dū nō viuēs alienauerit: aut expreſſim obligauerit[q] aliq̄d hay rerū: aut moriēs non expreſſim[r] in aliū eas trāſpoſuerit: voluerit aūt magis ſuare filijs tāq[uam] ex cā illo[rum] ſibimet accumulas et nō ad extraneos deducere ⁊ dabūt hec filijs honore p̄cipuo ex nr̄a lege[s] lʒ nō fiāt heredes aut pr̄is / aut matris aut vtriuſq[ue]: vel ſi quidā eo[rum] fiāt

a Predictas.ſ.per mortē vel viri vel vxoris. vt.ſ̄.proxi. §.et in nouellis eo.ti. nec eñ dicit ſi alijs mōis ſoluatur mr̄imoniū q̄bus ſolui p̄t. vt.ſ̄.eo.§.diſtrahuntur. ſed licet hic non dicat nunq̄d tamen idē eſt? Rn̄.ſic quocūq[ue] modo ſoluatur. vt.ī.eo.§.quia vero lucra.et.ī.vt fra.ſi.

b Perdurare. .i.ad ſcdm non venire: et ſic lege ſtatim lſam ſequentē ſimilis eſt lectio al's per abnegationem. ff. de dolo. l. non dʒ.in ſi.Ac.

c Propria. no. argu.q[uod] domina ſit vxor dotis cōſtāte matrimonio: qd̄ tñ̄ falſum eſt.vt inſti. qui.alie.li.in prin. ⁊ qd̄ hic dicitur eſt p̄pter ſpem. Itē ⁊ hic iam erat p̄mortuus maritus.

Vxor eſt dña dotis.

d Super ſecundis.q̄ materia ſecūdarum nuptiarum expediet.ī.eo.§.j.

e Lucra. ſ. ſm pacta ſub his habita: vel aliter venientia.

f Differentia. hec dictio differentia eſt neutri generis/ et nūeri pluralis: et caſus accuſatiui. q.d. hec lucra nō differunt ab alijs bonis lucratis.nam ſicut in alijs poteſt libere facere quod vult: ita in his lucris vt ſubijcit.et hoc circa alia lucra preter circa lucrum dotis. et antenup.do. licet hec littera aliter velle videatur. ſ.vt in iſtis ſit idem quod in alijs lucris. cum indiſtincte loquat[ur] iſta enim duo licet ratione proprietatis lucretur ad preſens: ⁊ ratione vſufructus.tamen debent ſeruari filijs ei[us] mr̄imonij cuius hec fuit dos vel antenup.donatio etiam iure veteri.vt.C.de ſecun.nup.l.cum alijs. et iure iſto.vt .ī.eo.§.nec illud.et iure nouiori: vt.ī.neq[ue] virū quod ex do. col.viij.in alijs ergo lucris vt in legatis et fideicō.et dona.datur hec libera adminiſtratio vt ſequit[ur]. Sed ſm hoc quantū eſt in dote ⁊ antenup.dona.in pari iure eſt perſona que tranſit ad ſcdm matrimonium: q[uia] ſibi retinet plenum vſumfructum donec viuit.vt.ī.eo.§.ſi vero expectet. et ea non tranſit vt dictum eſt qd̄ nō debet eſſe.et ideo dictum ius immutat[ur] vt hodie tantū habeat perſona q̄ tranſit ad ſcdm matrimoniū quantū vni filiorū ſeruat.i.virilē habet in dote ſiue in dona. p̄pter nup.vt.ī.vt fra.fil.§.ſi.de qua virili facit quicquid vult.ſi autem nichil diſponat videtur filijs exoneratis ſeruare.vt.C.de ſecū.nup.l.hac edictali.§.ſi.et h̄.§.ibi.placuit eñ ⁊c.Vel dic qd̄ veri[us] eſt vt dixim[us].ſ̄.eo.§.nec illd̄.in fine illi[us] notule.ſʒ i eo qd̄ h̄ dicit ⁊c.

g Poſſeſſione.i.nichil ferent ab alijs.Et dic poſſeſſione.i.a bonis a ſe poſſeſſis.

h Vixerint.iſti lucrantes.

i Habuerūt.ſ.habeant licentiam alienationis.et facit ff.re.amo.l.non enim.⁊.C.de iudi.l.nemo.

k Moriantur.ſ. perſone lucrātes.

l Migrare. id eſt transferre.ſic et ponitur. ff. de migran.p totum ti.

m Conſtitutionē.cuius tenor hic recitat[ur].vt.C. de ſecun.nup.l. ſi quis p̄oris .§.j.et.§.certum.et.§. talē.

n Nō ob h̄ alienate.hoc eſt verum quātū ē i p̄iudiciū filio[rum]: vere tñ̄ alienat q̄ i aliū iure inſtitutiōis vl' ſiti mō ſua bōa trāſmittit vt.C.de ali.iudi.l. ex h̄ edicto.§.alienare.et inſti.de here.inſti.§.ſʒ neq[ue].⁊ not.q[uod] in hoc corrigit[ur] lex vet[us]: q̄ dicebat fieri alienationē etiā in p̄iudiciū filiorū/ ſiue in pte/ ſiue in totū ex̄nei ſint heredes.vt.C. de ſecū.nup.l.ſi q̄s prioris.§. certū.qd̄ ⁊.ī.ſtatim plenius dicetur.

o Sed ex quo. facit.ff.de ope.liber.vt iuriſiurādi. .§.ſi liberi.et.C.cōmu.vtriuſ.iudi.l.ſi.§.ſinautē.et.C.de bo.ma.l.ij. in ſi.⁊.C. de bo.que lib.l.cū oportet.§.ſub hac.et.§.ſi mater.

p Extraneos omnes. et non filios ex anteriori infimo nio.ſed eis.ſ.filijs alijs modis ſatiſfecit. vt per legatū et fideicom.vt ſubijcit.vt et.ſ̄.de trien.et ſemiſ.§.j.colla.iij. ſed hodie iure inſtitutionis oportet eis ſatiſfieri.vt.ī.vt cū de ap.cog.§.illud.colla.viij.

q Nō obligauerit.al's ſine nō.et nota q[uod] obligando videt[ur] auferre.ſed ↄtra inſti.de le.§.idem reſcripſerūt: ſed ibi datum ſiue relictū iam erat et ab hoie. hic non erat datū adhuc: ſed erat ſpes ⁊ ex hac lege pendebat hec ſpes: quare mitius cum lege q̄[uam] cū homine agit[ur].vt.ff. de arbi.l.celſus. Item et facilius impeditur faciendum q̄[uam] factum.vt ff.de inoffi.teſta.l.papinianus.§.ſi conditioni.

Lex eſt mitior hoie.

r Nō expreſſim.no.plus valere expreſſa ſpecialiter q̄[uam] generaliter.ſic.ff.ſi quis cau.ſed et ſi.§.queſitum. ⁊.ff.de iniur.l.item apud labeonem.§.hoc edictum.

ſ Ex noſtra lege.ſ. iſta preſenti. nam non dicit de illa ſi quis prioris.§.j.et.ij.C.de ſecun.nup. immo pro parte hec corrigit illam.ſ.in eo q[uod] dicebat generaliter facta inſtitutione fieri alienationem.

heredes: alij ꝟo repudiēt. hec em̄ nobis rectiꝰ q̄ꝫ p̄oribꝰ[a] placuit hr̄e. vn̄ si p̄miū est ex lege descēdēs[b] i eos: nll'a adiectōe neqꝫ turbet͛ neqꝫ minuat͛: nisi forte cām ipsi dent filij sue diminutiōis. ¶ Si q̄s em̄ ex eis igratꝰ videat͛ p̄miū hoc alijs dāmꝰ nichil tale agētibꝰ: vt et alios corripiamꝰ parētes honorare ꝛ ad fratrū exēplū respicere[c]. vn̄ si tm̄ infortuniū filiorū sit sobolis vt oēs igrati sint: ad hr̄des veniēt hec defūcti[d] tāq̄ꝫ illiꝰ substātie ꝯstituta nō valētibꝰ filijs ex parēte a se exhonorato p̄miū hr̄e. qd̄ nos eis ꝑpt hāc cām[e] non damus.

¶ Portio filiorū mortuoꝝ ad quos deuenerūt lucra nuptialia vel dotes patris ꝛ ei m̄ris transmittitur ad eorum filios her̄des: al's accrescit fratribꝰ eorum. h. d. Ange.

¶ Si ꝟo filioꝝ alij q̄dē inter viuos sint/ alij ꝟo defuncti q̄dē sint/ filios aūt relinquāt: defuncti portionē illiꝰ damus filijs si heredes sint patris; alioq̄n ad fratres deducimus. Et ideo legē nostrā ꝑficiētes volumus hec valere nō sup̄ dote solū neqꝫ sub spōsalitia largitate: sꝫ etiā sup̄ indotatis m̄rimonijs ex ꝯstōne nr̄a introductis lucris: nam ꝛ illud nisi ad secundas veniant nuptias parentes sed seruent[f]/ erit filioꝝ quo dudum diximus modo.

¶ Si vir infra annū ad scd̄a vota trāsierit non ꝓcreatis filijs ex primo m̄rimonio ab oī pena liber est. mulier aūt si infra ānū ad scd̄a vota trāsierit penis hic insertꝭ punit͛. Ang.

¶ Prime siq̄dē nuptie ꝛ hic[g] lucra ꝛ obseruationes vsqꝫ ad hoc[h] disposite sunt. si q̄ ꝟo prioribꝰ nō ꝯtēti nuptijs etiā ad secūdas venerint: necesse ē legi hos[i] se suppōere: aut sine filijs existētes ex prioribꝰ: ex scd̄is aūt filios habētes: aut ēt ex diuerso sine filijs q̄dē ex secūdis parētes autē ex primis: aut sine filijs ex ābobꝰ[k]: aut parētes ex vtroqꝫ. ¶ Si igit͛ sine filijs manserint ex prioribꝰ/ aut etiā ex ambabꝰ nuptijs[l] nulla ꝑscrutatio circa secūdas est: sed viri q̄dē ibunt oino[m] oī obseruatiōe liberi: mulieribꝰ[n] aūt solūmō iminebit metꝰ vt non ante annale tp̄s ad scd̄m veniant matrimoniū: aut sciāt q2 si q̄d tale gesserint: et[o] imaturas contraxerint nuptias/ subibunt penas: alias[p] q̄dē si sine filijs ex p̄oribꝰ sint m̄rimonijs maiores[q] aūt si etiā filij sint. si enim non est soboles[r] infamia mox sequetur: et[s] erit oino mulier ꝑpter nuptiaꝝ festinatione[t] infamis: et neqꝫ ꝑcipiet aliq̄d hoꝝ q̄ a priore relicta sunt ei cōsortio: neqꝫ fruet͛ spōsalitia largitate: neqꝫ marito[v] secundarū nuptiaꝝ vltra tertiā sue substantie offeret partē. sꝫ neqꝫ extrinsecꝰ sentiet largitatē: neqꝫ ꝑcipiet penitꝰ ab vllo extraneoꝝ/ nō hereditatē/ nō fideicōmissum: nō legatū/ non mortis cā donationē: sed hec veniēt aut manēt apud hr̄des scriptos defuncti: aut coheredes eiꝰ[x] si poterat heres[y] eē: vtpote ea nullā vtilitatē habente. sꝫ si scripti ꝛ alij sint hr̄des siue etiā ab intestato vocētur: ad illos veniēt que tali mulieri derelicta sunt[z]. nō em̄ fiscus hec vendicabit: ne aliquo modo videamur talia corripiētes fisci prouidere vtilitati: sed ita quidem que extrinsecus ei derelicta sunt ad alios veniant. ¶ Que vero a priore marito sunt ab ea sublata: venient ad decem[ꝛ] personas relinquētis iure cognatiōis que edicto cōtinentur: hoc est ascendentes et descēdētes ꝛ ex latere vsqꝫ ad secundum gradum/ gradibus in suo seruandis ordine[ꝯ]. Quibus non existentibus ad

a ¶ p̄oribus. vt leoni q̄ de hoc tractauit. vt. C. de secun. nup. l. hac edictali. §. fi. et theodosij. vt. C. de secun. nup. l. generaliter. in fine.

b ¶ Descēdēs. s. q2 seruat͛ hoc commodo filiorū. nam ꝛc. et facit optime ī. ꝯstī. que de dig. §. illud. col. vj.

c ¶ Respicere. scꝫ vt inducamꝰ eos ꝑ penam. nā vnius pena metꝰ est multoꝝ. vt. C. ad le. iuliā repe. l. j. et facit ff. deposi. l. bona fides. ꝛ. s̄. de māda. p̄n. §. nō ꝑmittas.

d ¶ Defuncti. scꝫ patris. alij dicunt scꝫ filij. hoc est nepotes. sꝫ prima verior est.

e ¶ Hanc causaꝫ. scilꝫ q2 exhonorauit parentē. ꝛ facit s̄. de here. et falci. §. exheredatos. et ī. de immen. do. in fi. et ff. de mino. l. auxilium. in fi.

f ¶ Seruent. scilꝫ primas nuptias. i. non veniant ad secundas.

g ¶ Nuptie ꝛ hic scilicet ex primis nuptijs.

h ¶ Ad hoc. idest vsqꝫ ad hunc §.

i ¶ Legi. i. hos inserere huic legi.

k ¶ Ex ambobꝰ. scꝫ matrimonijs.

l ¶ Nuptijs. scilꝫ manserint aliqui sine filijs.

m ¶ Oino. i. incontinenti. vt. s̄. eo. §. si vero. et sine metu amissionis lucrorum. vt. ī. eo. §. si vero expectet.

n ¶ Mulieribus. nubentibus secundo et non habentibus filios ex p̄mis nuptijs.

o ¶ Et. pro quia quia gesserunt.

p ¶ Alias. scilꝫ penas subibunt. al's habentes

q ¶ Maiores. naꝫ tunc non remittit͛ eis infamia de facili vt in hoc. §. ibi. ꝛ que pre alijs.

r ¶ Soboles. ex primis nuptijs.

s ¶ Sequetur et. pro id est.

t ¶ Nuptiaruꝫ festinationem. tm̄ tenet matrimoniuꝫ. vt. ī. de resti. et ea. §. vnum. col. v.

v ¶ Neqꝫ marito. sꝫ que pena est hoc non dare? R̄n. magna. quia per hoc viliorem maritū hꝫ. vt. s̄. e. §. si em̄. Sꝫ nunq̄d alij de suis rebus dare poterit? Respō. sic cū non inueniatur contrarium.

x ¶ Coheredes eius. scilicꝫ mulieris. Accur.

y ¶ Heres esse. s. nisi nupsisset infra tēpus luctus. erat enim instituta.

z ¶ Sunt. scꝫ relicta vxori.

ꝛ ¶ Ad decem. scꝫ patris et matris aui et auie. Item filij et filie ex priore forte marito: nepotis et neptis: fratris et sororis: que cōtinentur edicto pretoris vt subijcit: et probatur insti. de bono. pos. §. tertia.

ꝯ ¶ Ordine. vt p̄mo descendentes. secundo ascendentes. tertio collaterales. vt. ī. de heredi. ab intesta. §. j. colla. ix. Vel dic q2 frater et soror cum in eodem sint gradu cum auo ꝛ auia cū eis pariter vocantur. vt. C. de secun. nup. l. j. §. his etiam: ibi quanqꝫ et hic ꝛc.

a ¶ Ueniant.scilicet bona.
b ¶ Eius.scilicet mulieris.
c ¶ Ueniant.scilicet ad istam mulierem.
Succes-sio fit qñ usqz ad ter-tiũ gra-dũ tãtũ. d ¶ Ad tertium.nota hic mirabilẽ modũ succedendi. nã nec usqz ad decimũ.nec usqz ad septimum gradũ:sed dũtaxat usqz ad tertiũ gradũ fit successio vt.j. vt nulli iudi. §.fi.col.ix.al's contra.vt insti.de succes.cog.§.fi.
e ¶ Existentes. scilicet cognati.
f ¶ Alios habebunt. quasi dicat. non. hanc mulierem que sic nubere festinauit vt hic z.C.de se.nup. l.j. §.ea.Accursius.
g ¶ Pre alijs.id est ante alios.
h ¶ Solui. i.dissolui ab infamia.
i ¶ Cuiuscunqz. id est siue masculi siue femine.
k ¶ Ei. scilicet mulieri.Accur.
l ¶ Non tamen z ita in hoc maiorem penam patitur quando habet filios qz quãdo nõ habet. vt in prin. huius.§.
m ¶ Donare portionẽ.s.nõ differat
n ¶ Etiam veteribus. vt.C.de secũ.nup.l.j.z.ij.vbi dicit fieri remissionẽ infamie gratis z nõ gratis. Itẽ q̃lit hec donatio ad filios perueniat et inter eos diuidat. nõ dicitur. sed hic adijcitur.
o ¶ Habuerint.s. aliq̃ ex istis filijs: quibus mulier nubens ante annum debet seruare dimidiã omniũ suorum bonorum.

to.z.C.de secun.nup.l.j.z.C.ad tertu.l.si qua mulier.est et quarta que dicit de hac materia.C.de secun.nup.l.ij.
r ¶ Interpositione.que est in toto.§.isto:prime siquidem zc.vsqz huc. z no.qz easdẽ penas quas patitur hec mulier nubẽs infra tempus luctus:patit z illa que deserta liberorum tutela contra sacramentũ z ante eis rationem redditam trãsierit ad aliud matrimoniũ vt.j. eo.§.si autem tutelã. z.C.ad tertul.l.omnem. Itez z illa que parit infra tempus luctus in vndecimo mense.vt.j.o resti. z ea q̃ pa.§.fi.coll.vij. Itẽ z ea que infra idẽ tẽpus.s.annuz patit stuprũ: quia plus hz luxuria q̃ castitas. vt.j.eadẽ cõstitutiõe.de resti. z ea q̃ pa.§.fi.qñqz autẽ postponit nimia festinatio. scz quando per culpã mulieris factũ est diuortiũ. qđ dic vt s.eo.§.si vo altera
t ¶ Si vero expectet. id est differat nubere vsqz ad annum.
v ¶ Predictas. vt.s.§.j. vsqz huc. Accursius.
x ¶ Dicat etiam denuo. nam iã dictum est semel. vt s.proxi.§.si igitur.
y ¶ Ex hoc. i. ex secundis nuptijs.
z ¶ A viro.s.prio
a ¶ Oi largitate h supplet qđ semi plene dr.s.de non eligẽ.§.hoc autem coll.j.nã ibi de dote z donatione tm̃ nõ aũt alijs lucris vt h dicit: z statim latius expedit.
b ¶ A viro.scilicet primo.

erariũ veniãt[a]. sz neqz lõgi[9] hereditas ab itestato p̃prioꝝ ei[9b] veniẽt[c] cognatoꝝ:sed vsqz ad tertiũ[d] gradũ ĩspiciẽdũ vndiqz stabit solũ successio et[9].lõgius aũt existẽtes[e] alios habebunt[f] heredes:z q̃ pre alijs[g] ei penis infertur. Dicimus aũt infamiã siquidẽ sine filijs ex prioribus fuerint nuptijs solui[h] imperatoris lr̃is iubẽtis. Si vo filij fuerint cuiuscũqz[i] sexus licebit quidẽ ei[k] impatori p infamia supplicare:nõ tñ[l] vtilitatẽ aliquaz rescriptoꝝ hr̃e:si tñ voluerit ex imperio hr̃e vtilitatẽ et alijs liberari penis/ex priore m̃rĩmonio filijs mediã sue substantie donare[m] portionem pure sine omni cõditiõe z neqz vsum retinere:sed omnis substantie quã habuerit qñ ad secũdas veniebat nuptias mediã (sicut diximus) cedẽs partẽ prius pcreatis filijs. Et diuident hec filij oẽs ex equo:z filios q̃dẽ habẽtes ad suos transmittũt filios. oportet eñ aliquid etiã veteribus[n] adijci legibus. Si vo non habuerint[o] defuncti filios: defunctoꝝ portiões accipiẽt omino p portiõe eoꝝ fratres. si vo oẽs[p] defuncti sint:habeat cõsolationẽ sue infelicitatis m̃r: vt ea rursus recipiat[q]. z hoc dicimus si intestati moriantur filij: nõ eñ in his q̃ semel facta sunt p̃hibem[9] eos testõ cõscribere aut superstites q̃ volũt hoc mõ disponere. ¶ Igit imminẽtes

pene ante luctus nubẽtibus tẽpus tales quodãmodo sunt:et tres[r] pro his cõstitutiones p̃ri[9] scriptas vna quadam hac interpositione[r] hec nobis lex cõpetenti protulit adiectione.

¶ [illegible]

¶ Si vo expectet[t] q̃dẽ tẽpus mulier z p̃pterea effugiat predictas[v] penas:ad scd̃m vo veniat matrimoniũ priores negligẽs nuptias:siq̃dẽ non habeat filios dicat[x] et denuo sine periculo est totũ ex hoc[y] ¶ Si vo sit soboles z filios ex hoc exhonoratos viderit:tũc omni largitate a viro[z] ad eam veniẽte eã ẽm p̃prietatẽ priuat partẽ solũ ei derelinquẽs vsumfructũ. Et hec sancita sunt etiã sup añnuptiali donatione/z sup oĩ largitate[a]/siue cũ viueret a viro[b] ad eã veniẽte/aut etiã ex testõ/aut mortẽ cã donatõe:siue ĩstitutionis sit ps: siue sit legatũ/siue fideicõmissum. z gñalr dicẽdũ ẽ qz oĩs eã defit p̃prietatẽ mod[9] in his que a priori viro ineã venerũt. z filij ea pcipiẽt/z. p̃prietatis erũt dñi ẽm tps moꝝ quo m̃r cõiũcta est[c] alij viro: et hec.

p ¶ Si vero omnes.scilicet filij.
q ¶ Recipiat.scz hoc totum quod donauit ante partẽ:reliqua vero substãtia filij venit ad matrem vna cum alijs legitimis/vt.cum fratribus z consanguineis ex patre tantũ. vt.C.ad tertul.l.si quis.z.l.si qua.sed hodie mater talibus prefertur qui sunt coniuncti ex altero parente tantum. vt .j.de here.ab intesta.§.si igitur defunctus.col.ix.
r ¶ Et tres pro his.q̃ sunt in.C.q̃.ex cau.infa.irro.l.decre

c ¶ Coniuncta est alij.scilicet viro secundo.z hoc idem videtur per.l.C.vt.C.de secun.nup.l.femine.in prin.z.§.j.qđ de plano cõfiteor z eius sentẽtia hic recitatur. sed.p.dicit qz per predictã.l.proprietatẽ habet plenã.vnde z de ea testari potest.vt.j.eo.§.pe. Sed certe hec non est bona ratio. Testat nam z de alienis quis quandoqz testat:vt pater de bonis quis alij filij.vt insti.de pup.substi.§.nõ solũ.in pri. Itẽ monachus qñ de rebus monasterij qñ ipse eas cõtulit.vt.j.de san.epis.§. alieno.

L secund. nuptijs. in 2. pte n. 54 &

si quia mulier.col.ix.hodie autem planum est quia tãtum vsumfructum habet vt hic.⁊.§.de non eligen.§.hoc autē.⁊ pro his rebus cauebit mater filijs.quod dic vt.§.de nõ eli.§.sed aliud.sed pater forte non:quia inter patrem et filiũ non potest esse cautio.vt.ff.ad trebel.l.imperator.

s ¶Cõstituat.i.effectũ dominiũ eis tribuat.nã dñs nemo fit.p prescriptionē sed p vsucapionem tñ ẽm Bul. vt.C.de pac.l.traditionib⁹.sꝫ.M.cõtra. nã ⁊ vsucapione ⁊ pscriptione dominiũ q̃ri dicebat:vt hic. ⁊.ff. de vsuca.l.eũ q̃. qð dic vt plene diximus insti.de vsuca.§.ij.

cõis mulieris ⁊ viri[a] mulcta sit posita. nã si ⁊ ille filios habēs scðam eis supinduxerit vxorē nõ ex dote fruiẗ lucris ẽm proprietatis rationē. nã largitatē aliã a muliere pcipiēs hãc nõ habebit firmã p̃ter q̃tũ lꝫ vti et frui[b] donec aduixerit solum. et hic quoqꝫ filij licet sub ptãte cõstituti sint: sed tñ dñi ẽm proprietatē taliũ erũt venientium mox in eos simul cũ scðe vxoris cõiunctione. ⁊ nõ discernimus de dote et antenuptias donatione vtrũ ipsi[c] hãc dederint p se cõtrahētes/an aliq̃ alij p eis hoc egerint: siue ex genere[d]/siue etiã extrinsecus:licet[e] videatur quodãmodo cõprehensa et antenuptialis donatio dotis.

¶Lucra a coniuge primo venientia mulier vel vir ad secũda vota transiens non alienat nec obligat:q si fecerit filijs datur ea vendendi potestas:⁊ eorum successori nisi exclusi sint prescriptione.xxx.annorũ que eis non currit si sint aliene potestatis et minores etate pupillari. hoc dicit Ange.

¶Sed quod sancitũ est super lucris hinc[f] venientibus ad nubētes etiã sic ratũ sit[g]/⁊ ita certa taliũ[h] lex[i] eis erit cauens:vt neqꝫ alienationē vllã pmittat parentib⁹ in talib⁹:neqꝫ hypothecã:sed vt si q̃d egerint parētes mox eorũ[k] obligat[l] eis[m] sub stãtiã:nõ vt phibeat[n] eos[o] aliq̃d[p] agere in his que voluerint. erubescit eñ lex castigatores filios genitoribus statuere. Illos quidem erubescit[q]. interminatur autem accipientibus tã q̃ꝫ nichil eis quod accipiunt p sit.et sciant ex hac nostra lege quia vel si quam a talibus parentibus comparationem fecerint/vel si acceperint donationem/vel si quid oĩm egerint/tale erit quale neqꝫ gestum/neqꝫ scriptũ[r] qð factũ est. Uendicabunt enim ea omnino filij heredesqꝫ eorũ ⁊ successores ab heredib⁹ eorũ ⁊ successorib⁹:non aliter excludendi/nisi tricēnale transeat tempus: ⁊ detentatio dominos accipiētes cõstituat[s]: incipiente filijs tēpore currere ex quo sue potestatis apparuerint[t] existentes[v]: aut maiores facti[x]:nisi tamen aliqua[y] impubes etas adiuuet adhuc.

¶Lucra predicta inter filios primi matrimonij equaliter diuiduntur ⁊ inter filios filiorum pro hereditarijs portiõib⁹. ita tñ vt nõ plus capiant q̃ꝫ caperet pr̃ eorũ si viueret. Ange.

¶Uenient autē talia lucra[z] ad filios omnes ex prioribus[a] offensos nuptijs. Nõ eñ permittimus parentibus non recte introductam[b] electionem[c] in eos/neqꝫ alij q̃dē filiorũ dare: alium vero exonerare. oẽs eñ scðis

a ¶Et viri.s.trãseuntis ad secũda vota.et facit. C.de secun.nup.l.generaliter.in prin.
b ¶Frui. scꝫ his largitatibus.
c ¶Ipsi. scilicet viri vel mulieres.
d ¶Ex genere.s. qui dederunt vel fuerunt.
e ¶Licet. q.d.similitudine facta p hoc qð dixit in dote poterat itelligi ⁊ in donatione. sꝫ maluit expresse dicere ne videaẗ neglexisse.vt.ff.de iniur. item apud.§.hoc edictum.
f ¶Hinc.id est ex matrimonio.
g ¶Ratum sit.vt ad scða vota transiēs amittat lucrũ vt in pn̄.huius.§.
h ¶Taliũ.scꝫ rerum lucratarum.
i ¶Lex.scꝫ ista.
k ¶Eorum. scilicet parentum. R.
l ¶Obligat.hoc p tacitã hypothecã.⁊ facit.C.de bo.que libe. l.cũ oportet.§.fina. et.C.de bo.ma.l.j.
m ¶Eis.s.filijs.
n ¶Prohibeat.s. fili⁹ ⁊ sic mutat numerũ . cũ vsqꝫ huc in plurali:nunc in singulari loquaẗ.
o ¶Eos. scilicet parentes.
p ¶Aliq̃d.qð ptineat ad cãm vsufruc.ẽm quosdã:immo etiã nec quod ad proprietatē pertinet:vt statim subijcit.⁊ in nouel.eo.titu.
q ¶Erubescit.facit ad hoc.C.de bo.que libe. l.cum oportet.§.non autem.⁊.l.fi.§.filij autem.⁊.ff.de arbi.l.qualem.§.fi.⁊.C.de obse.l.iij.in fi.⁊.ff.de accu.l.hi tamen.§.j.⁊.C. de secun.nup. l.si quis.§.fi. Argu.contra. ff.de condi.cau. da.l.iij.§.si quis quasi. ⁊.ff.de tu.⁊ cura. da.l.his qui.⁊.ff. de cura.fu.l.j.in fi.Accursius.
r ¶Neqꝫ scriptum.nisi filius consensit maior. xxv. an.vt ff.de pigno.l.fideiussor.§.pater: vel etiam minor si iurauit de pace tenenda.vt.j.de pa.tenen.§.fi.col.x.

t ¶Apparuerit. vel emãcipatione vel morte pr̃is vel alijs modis. non autē prius.vt.h.et C.de an.excep.l.j. in fi. ⁊.C. de bo. q̃ libe. l.q̃cunqꝫ.§.fi.
v ¶Existentes. morte parentis.
x ¶Facti. s.emãcipatione.Al.
y ¶Aliqua impubes. Sed nũquid sũt plures etates ipuberis: Rñ.sunt vt q̃nto anno ⁊ sexto . et sic de singulis tpib⁹ ꝯ quã etatē nõ currit prescriptio aliq̃ . imo ⁊ si ꝯ p̃decessorē fuerit inchoata:tñ interim dꝫ retardari: vt h. ⁊.C.de p̃scrip. xxx. vel.xl.an.l.sicut.sꝫ ꝯ adultũ tria gñã sunt p̃scriptionis: aut.xxx.an. vl' maior ⁊ iste currũt: sꝫ restituiẗ. aut alie iferiores:⁊ iste ipso iure nõ currunt.vt C.in q̃.cau.in inte. resti. nõ est neces. l.fi. ⁊ hoc ex iudiciũ.in iudicio autē currũt sꝫ restituiẗ vt triēniũ ad instãtiã eandē. vt.C.de iudi. l.pperandũ. in fi. Itē anni ad istantiã eādē. vt.§. de here.⁊ fal.§.pupill⁹. ⁊ hec vltima tam in pupillis q̃ adultis locũ hꝫ vt ptꝫ ex lege ad hoc inducta. Accur.

Prescriptio contra ipuberē nõ currit.

z ¶Talia lucra.que perdit parens transiens ad secundũ matrimonium ratione proprietatis.s.vt.§.proxi.§.
a ¶Prioribus.nuptijs.Sed quid si ad tertium matrimonium transiuit: Respõ.lucra primi matrimonij primis reddunẗ filijs.secũdi lucra reddunẗ secũdis.vt.j.e.§.nec illud.
b ¶Introductam.s.de iure antiquo ante hec iura. vt.C. de secũ.nup.l.gñaliter.§.diuidēdi.⁊.l.in q̃bus.in fi.que lex hic corrigiẗ.Uel dic nõ recte introductã.i.nõ recte itroducēdã.⁊ sic tp̃s poniẗ p tpe.vt.ff.ð le.iij.l.ēt.⁊.C.ð le.⁊ ꝯsti.l.j.
c ¶Electionem.s.vt vnum eligãt cui hec cõseruēt lucra. hoc eñ fieri nõ põt:vt hic. ⁊.§.de nõ eligē.§.prospeximus.

silr[a] exonerati sunt nuptijs. s3 queadmodū si oīm filiorū silr heredes existūt parētes τ nō alij quidem succedūt/alij vero nō: silr cur nō et ipsi[b] oībus ex equo quantū ad hoc cōferāt[c]: s3 alios qdē eligāt alios vero despiciāt: ideoq3 fm portionē vnusqsq3 hoc lucretur: τ si habeat filios[d] ad eos hec trāsmittat: illi[e] vo hec iter alterutros partiātur[f] ipsi[g] qdē fm mensuram[g] quāti cōsistāt: nō tamen[i] patris trāscēdētes portionem

Si filij primi matrimonij patri superuixerint: oīa alienatio facta de lucris per patrem ex toto infirmatur. h. d. Aug.

Quoniam infirmas declarauimus[k] alienatiōes a parētibus sup talibus[l] factas: subtiliorē imponere cōuenit cause ordinē. Si enim omnes supersunt filij ex prioribus nati nuptijs et premoriat eis parens infirma oīno manebit alienatio fm qd prius a nobis dictū est[m]. si vero moriant oēs τ rursus ad orbitatē cāeveniat: tūc ex affectu ratū erit[n] qd alienatum est. quis enim hoc etiā infringat filijs quibus videlicet solis hec seruauim[9] nō existentibus[p]: s3 hic quidā nobis pridē ingressus est sensus subtilis et sollicitus: et mediū vtrorūq3[o] casuū pertractās. qr eñ oībus qdē existentibus filiis: et pmoriēte genitore nulla relinquebat pars eis[q] ex lucratis reb[9]: oīb[9] aūt moriētib[9] totū in eos[r] reuertebat: cogitauimus mediū quedā cause ordinē inuenire. vnde si pluribus existētibus filijs moriat vn[9]/ si quidem habeat filios ad illos ferri hereditatem: hoc qd sepe diximus[s]. Si vo non habeat[t] filios/ nō oīno ad fratres totū venire: sed quātū ex pacto nō existentiū filiorum acquirebatur generāti: hoc eum lucrari. reliquum vero concedere in filij venire successores/ siue fratres sint/ siue extranei forte. qd maxime[v] in matre cōtingit: siue disponāt[x] suas substātias siue etiam intestati moriantur.

Filiusf= fa. habz heredē.

a Similiter.i.inequaliter filijs pmoriētib[9]: et sic no.q filiusfamilias hz heredem. vt hoc.§.et.j.de here.que ab intesta.§.j.olim vo iure peculij pater oīa occupabat.vt.ff.de castren.pecu.l.ij. Uel dic hoc referri ad alium casum.s.qñ filij erant emancipati: vt ita hec lex hoc nouum non inducat/ vt filij heredez habeant.sed illa.j.de here.ab intesta.§.j.et facit ad hoc insti.de legi.pa.tute.τ.ff. de re.iur.fz naturā. et.C.de cadu.tol.§.pro scdo.
b Ipi. parētes.
c Conferant.filijs suis.
d habeat filios.s.filij lucrantes.
e Illi vo: scz filij lucrantes.ideq3 transmittentes.
f patiantur.inter filios suos.sed nonne suo arbitrio vt vnus hoz filiorum q vt nepotes sunt admittēdi possit habere plusq3 alter? Rñ.sic vt.C.de secun.nup.l.in quibus.in fi.sed cōtra videt qd est in hoc eo.§.qd.s.pr.nam ius eligendi sublatū est. Sed rñ.non pōt eligere: s3 qui perdit p scdm mrimonium. sed isti filij q lucrant quare non possunt vnum filioz plusq3 alios honorare? certe possunt. vt.j.eo.§. illd quandoq3.in fi.§. Alij ostendūt q nec perdens nec lucrās potest eligere.argu.huius.§.qui dicit cessare ius eligendi.qd falsum videtur cum non inueniatur correctum in eo casu.vt.C.de appel.precipimus.in fi.
g Ipsi.scilicet nepotes.
h Scdm mensurā.i.p hereditaria portione fm quam suo pri successerant.et pōt ita esse q vnus haberet plusq3 alter si maiori parte fuit in alijs institut[9]: et ita non corrigitur.C.de secun.nup.in qbus.in fi.vt modo diximus.
i Nō tñ.facit insti.de here.q ab intesta.§.cū filius.
k Declarauim[9].vt.s.eo.§.si vero soboles.ibi: interminatur autē τc.et de nō eligendo.§.hoc quoq3.in fi.
l Talibus.s.lucris.et scias q hic.§.in dote et in donatione nuptiali loqui videt fm Jo.et est ratio.qr.s. de non eligen.§.hoc autē.de his duobus tm loquitur: et super eo et ad eius interpretationē hoc fit: ergo locum habet in eo in quo et ille.vt.s.de filijs ante do.instru.in fi.
m Dictum est.s.eodē.§.si vero sit soboles.et de nō eligendo.§.hoc quoq3.
n Ratum erit.s.in totum vt sequitur.
o Utrorūq3.tres eñ sunt casus.et quando omnes moriuntur: et quando nullus. Item tertius qui medius dicitur quando alij moriuntur/ alij viuunt vt subijcit.
p Existentibus.q.d.nullus.
q Pars eis.scilicet contrahentibus: videlicet patri et emptori. Accur.
r In eos.s.contrahentes.
s Diximus.vt s.eo.§.soluto.in fi. et.§.j. et.§. prime. in fine.§.et. s.§.venient.in fi.
t habeat.scilicz filius mortuus.
v Maxime.vt habeant talia lucra a viro: non sic facile vir ab ea cū Mulier sit auara. Accur. auara
x Disponant.s. dicit. filij.
y Moriantur.h incipit nouus casus q nō erat in.l.alia.s.de non elig.§.hoc autē.vñ illa in hoc cāu per istā supplet et corrigit et est talis h casus vt colligitur in nouellis.e.ti.et h pacta ē mulier de donatiōe ppter nup. lucranda tota si liberos habuerit ex eo viro: et hoc dicit pactū i casu liberorū existētiū. si aūt nō habuerit debz tūc mulier lucrari tm tertiā.et hoc dr pactū i casu liberorū nō existium.postea habuit tres.vñ lucrifecit totā τ sua est: interim hec nupsit scdo marito: qre amisit totā ratione ppriētatis.vt.s.e.§.si vo sit soboles.postea vo morit vn[9] de trib[9]: certe l3 pdiderit q ad ppriētatem lucrū qd habuit ex pacto filiorū existētiū: tñ hoc habz ex alio pacto.s.filiorū nō existētiū vt habeat tertiam tertie nam si oēs moriant haberet integrā tertiā: nūc autem cū vn[9] de trib[9] morit tertiā tertie dz hre. Idem dico et si duo moriant: qr tunc duas tertias tertie hret: ita hec duo sunt paria nullū natū esse: vel eē s3 mortuos esse oēs: vel et p pte q ad ptē.in alijs aūt ptib[9] qs nō recupat hz vsūfructū tm.vt.s.e.§.si vo sit soboles.in alijs aūt bonis defuncti filij hz virilē. vt.j.e.§.hinc.ibi si aūt mr τc.et pro hac parte que ad eā redit occasiōe scdi pacti valet alienatio quā fecit: vt sequitur.idem eē p oīa ponas in dote lucrata a marito.qr qd iuris est in dona.hoc et in dote dz esse.vt.j.eo.§.nec illud.ibi ex rez vo τc.τ.j.de equa. dotis.§.j.et.s.e.§.si vero sit soboles.ibi: et hec cōis τc. Sed quid si pactum nō apponitur? dic vt.s.de nō eligen.secun.nuben.§.cū igit diximus.ibi: et hanc habet firme. Sed videt q hoc pactum ammodo nunq3 sit admittendū etiā si oēs moriant: τ multomagis si nō oēs.nā duo diuersa pacta τ contratria fue=

Mortuum eē/ et nā nō eē paria sunt.

runt.ergo vno habēte effectū aliud nō poterit suum vigorem sortiri.vt.ff.de ꝟbo.ob.l.si ita q̄s.ꝛ.ff.de cōdi.insti.l.si plures.et.ff.de manu.te.l.si ita fuerit. Itē et tunc q̄n non omnes mortui sunt:etiā alia ratione videt̄ non habere locum:q2 quomodo hz locū pactū liberorū non existentium cum existāt.nam si aliq̄d est in pluribus faciendū/non sufficit fieri in vno vt.ff.de cōdi.et demō.l. pater seuerinam.ꝛ.C.de cōdi. īser.l.j.et.C. ad trebel. l. iubemus.§. sinautē.ergo et hic nō debet sufficere vnum mori:cū ſm ꝟba pacti scdi opteat q̄ null⁹ remaneat. Sz rñ.potest dici hec iura magis esse voluntaria q̄ȝ rationabilia: q̄si sic volo sic iubeo sit pro ratione voluntas. sicuti pleraq̄ȝ iura imperatorū sunt.

trahendo amisit proprietatem que peruenit ad filios: vt hic dicitur.

k ¶ Aliȷ̄.scilicet parenti.vel dic filiorum.

l ¶ Diximus.vt.s̄.eo.ti.§.soluto.ibi:et dabuntur ꝛc.

m ¶ Cum eis.scȝ superstitibus.

et hoc nos scripsimus[a] in nr̄a lege cogitātes illud ꝛ inueniētes primi et clemēter sancientes. Quapropter etiam hoc si alienauerit parēs āteq̄ȝ ad secūdas veniat nuptias/deinde moriat̄ vn⁹ filiorū:in tātū valet solūmō q̄d alienatū est quātū ad alienātē ex pacto nō existētiū filiorū puenit.alioq̄n ſꝫ alias partes q̄cunq̄ȝ ad filiȷ̄ heredes veniūt oīno infirma erūt: vñ alienatiōe facta manet cā in suspēso[b] sequētib⁹ cōmittēda fortunis.et aut perfecte ab initio[c] infirmanda alienatiōe/ aut pfecte valēte[d] aut pticulatim q̄dē infirmanda alienatione/particulatim[e] ꝟo cōstante.

¶ Lucra que ad filios primi matrimonij deuoluunt̄ per transitū parentū ad scd̄a vota lucrant̄ filiȷ̄ siue parētibus heredes existant/siue alteri/siue neutri:nisi filiȷ̄ sint ingrati erga vltimo morientē:et ingratitudo aperte pbetur.h.d. Ang.

¶ Et sup his[f] q̄ȝ lucris q̄cūq̄ȝ ad secunda venientibus vota parētibus pcipiūt[g]/nō pscrutamur vtrum existāt heredes aut premoriētis[h] parētis/ aut secūdi moriētis[i]: nec si aliȷ̄[k] q̄dē heredes existunt/ aliȷ̄ vero nō.sed sicut superi⁹ diximus[l] p̄miū eis damus hoc siue heredes fiant siue etiā nō: ꝛ hoc ex equo percipiāt ipsi q̄dē supstites:cuȝ eis[m] autē defuncti[n] filiȷ̄ genitoris accipiētes partē:vbiq̄ȝ tamen ingratitudine (sicut prediximus) impedimēta ad tale lucrū faciēte huiusmodi filio. Contra ingratos eñ positas non transcendim⁹ leges taliter et parētes honorantes[o] ꝛ filios ad pietatē[p] deducentes.sicut eñ[q] electionē[r] phibemus ꝛ denuo[s] oībus similiter damus talia premia[t]/ sic ea que de ingratitudine sūt nō interimimus[v]. palā ꝟo est q2 ingratū intelligi eum oportet q̄ circa ābos parentes aut omnino circa posterius[x] morientē fact⁹ apte monstratur.

¶ Transiens ad secūda vota non pōt relinquere cōiugi plus q̄ȝ relinquat vni filiorū primi mr̄imonij cui minimum relinq̄t siue sint positi in potestate: siue emācipati/ vtroq̄ȝ tñ filio relinquatur legitima que hodie est tertia.si viuus parēs reliquerit quod est vltra diuidit̄ inter filios primi matrimonij. Ang.

¶ Optime[y] vero nobis leo diue mēorie videt̄ cogitasse de oblatiōib⁹ quas faciūt in scd̄a matrimonia q̄ ea ꝯtrahūt.ait eñ:q2 si ex priori matrimonio filios habeat parentes/deide ad scd̄m aut deinceps veniāt mr̄imoniū: nō pn̄t neq̄ȝ in nouercā pr̄es/neq̄ȝ in vitricū matres ſm vite tp̄s quālibet[z] facere largitatē: aut in morte relinquere:nisi tātū quātū[ꝛ] vn⁹ fili⁹ aut filia sol⁹ existēs ex generāte habeat. Si ꝟo multi filiȷ̄ sint et vnusq̄sq̄ȝ eq̄lē hz portionē/nō āpli⁹ q̄ȝ ad singulos venit aut vitric⁹ aut nouerca pcipiat. Si ꝟo ineq̄lia q̄ relinquūtur fuerit: tātū necesse est solū ad nouercā aut vitricum venire ex q̄cunq̄ȝ largitate parētis inq̄ȝtū q̄ minus hz filius ex illius substantia pcepit:aut ex nouissima volūtate dimissū

a ¶ Scripsimus. in nostra lege.vt.s̄ de nō eligen.§.hoc aūt.nam iure veteri de hoc pacto nō erat mētio. al's nō scripsimus: et tāc dic de hoc casu nouo quando omnes moriuntur.

b ¶ In suspenso. no. q̄dā eē in pendēti,vt et al's insti. q̄. mo. ius pa.po. sol.§.si ab hostib⁹. et.s̄.de nō eligē.§. hoc aūt.in fi.col.j.

Pēdere q̄dā dicuntur.

c ¶ Perfecte ab initio.i. in totū nō valeat.s.q̄n oīes supersunt.

d ¶ Ualēte.quando oēs moriuntur

e ¶ Particulati. quando et ipsi filiȷ̄ particulariter ꝛ nō omnes moriuntur Accur.

f ¶ Et super his. de quibus dixit.s̄. eo.§.si vero expe. Accur.

g ¶ Percipiunt. scilicet filiȷ̄.

n ¶ Defuncti, q.d.filiȷ̄ defuncti genitoris: vt hec dictio filiȷ̄:sit nominatiui casus:alie due sint genitiui casus et facit.s̄.e.§. venient.in fi.

o ¶ Honorantes. scȝ nos.

p ¶ Ad pietatez. scȝ parētibus exhibendam.

q ¶ Sicut enim. nunc breuiter rememorat q̄ dixit s̄. ab illo.§. soluto et postea:non omnia sed aliqua.

r ¶ Electionem. vt.s̄.e.§.venient.

s ¶ Denuo.id est iterum.

t ¶ Premia. vt in eo.§.veniēt. ꝯtinet̄

v ¶ Nō interimimus.vt.s̄.eo.§.soluto,crca fi.

x ¶ Posterius.id est vltimo morienti.et ideo sufficit si est igrat⁹ posteri⁹ morienti. q2 ab eo lucrū pcipit:lȝ propter delictū suū siue pater siue mat̄ sit: et facit ad hoc j.vt cū de ap.cog. §.causas. col.viij. ꝛ.C.de secun.nup. l.fi. in prin. et.j.de immen. do.§.fi.in fine.colla.vij.et.s̄. de here.et fal.§.ex heredatos.

y ¶ Optie. vt.C. de secū.nup.l.hac edictali.vsq̄ȝ ad.§. his illud.

z ¶ Quamlibet. scilȝ donationē intervivos.

ꝛ ¶ Nisi tātū q̄ȝtū.huic cōtradicit C.de do.ante nup. l.si liberis. Solu. non tenet̄ dotē suā

h ¶ Premorientis.a quo non venerunt lucra.

i ¶ Morientis.ad quem peruenerunt: sed postea contrahendo amisit proprietatem que peruenit ad filios: vt hic dicitur.

seruare filiȷ̄s primi mr̄imonij vt ibi: sȝ tenet̄ tm̄ dare q̄ȝtū dat scd̄o viro vnicuiq̄ȝ habeat vel inueniat: vt hic dicitur.

aut in vita datū:quippe[a] dudū quarta[b]/nūc aūt[c] tertia aut media ꝭm nostrā legē portione oī no filio relinquēda: aut danda: nisi rursus[d] igratitudinis ratio cōtradicat. Hoc idē obseruando τ in auo[e] τ in auia τ proauo τ proauia τ nepotib⁹ masculis aut feminis:et ꝓnepotibus siue sub ꝑtāte forsan/siue emācipati cōsistant/ex paterna vel materna linea descendentes/τ hec decernēs[f] recte intulit[g].qꝛ quod plus[h] est in eo qꝺ relictū aut datū est oīno aut nouerce/aut vitrico ac si neqꝫ scriptum neqꝫ relictū aut datū vel donatū/ꝯpetat filijs[i]:τ inter eos solos ex equo diuidiꝛ vt oportet. ¶ Nāqꝫ ex secūdis nuptijs filios ꝑticipari etiā hoꝝ[k] scriptū qdē in quadā cōstōne est:nō tn̄ etiā nūc nobis placet sꝫ ex priori mr̄imonio filijs ꝓpter quos et obseruatū est deꝛ solis:nulla machinatione neqꝫ ꝑ supposi-tas[l] ꝑsonas:neqꝫ ꝑ aliquā aliā cām[m] interponi valente. Hoc aūt qꝺ plus est diuidēt adinuicem grati filij ꝑ̄sentib⁹ parentibus:non ingrati filij circa hos approbati ꝑ ingratitudinem[n] hmōi obnoxij cōstituti qualē leges querūt[o]. talē nāqꝫ etiā hac vtilitate priuamus ne forte propter spem hui⁹ possessionis cōtra parētes accedāt:τ proterui sint et nature iniurienꝛ leges[p]. palā quoqꝫ est qm̄ τ hoc[q] si qs horū moriaꝛ ad quos qꝺ plus est deducebatur filijs existentibus defuncti hoc filij accipient ꝭm propriā quidem multitudinē[r]/ad defuncti vero partem.

¶ An vitricus vel nouerca habeat plus quam vnus ex filijs primi matrimonij inspicitur tempus mortis binubi.h.d. Auge.

¶ Qꝛ ꝟo hactenus legib⁹ indiscretū[s] est qn̄ cōueniat qꝺ plus est[t] ispicere vtrū ꝭm oblatiōis[v] tp̄s:an certe mr̄imonij solutionē.optimū[x] nobis visum est eē mortis binubi[y] parētis obseruari tp̄s:scribūt itaqꝫ hoies[z] τ horū q̄ habēt ampli⁹. scribūt aūt τ minus:euenietes aūt fortune cōtrarios euētus sepius operātur:vnde vt non circa hoc erremus tēpus illud considerandū est ꝭm quod binubus moritur/et portionem inde sumendam:τ ꝭm eam id quod plus est contemplātes:auferre qꝺ transcēdit[τ] oportet et filijs applicare: in oibus talibus non ab initio[ꝯ]

a ¶ Quippe.hic manifeste colligitur ꝭm M.ꝙ debitū naturale τ hoc bn̄ficiū pōt habere: nec vnū perdit ꝑ reliquū. sed vtrunqꝫ per ingratitudinē vt subijcit:τ est ratio qꝛ vnū habet iure nature: aliud delicto trāseūtis ad secūda vota. vn̄ quasi vnū penale/alterū rei ꝑsecutoriū se nō ipediūt. vt et als.ff.ꝺ ꝯdi.fur.l.si ꝓ fure.§.furti. et.ff.ꝺ fur.si pignore.§.cum furti.

b ¶ Quarta. vt C.de inoffi.testa.l.cum queritur.τ.l.parentibus.

c ¶ Nūc autē tertia.vt.ꝭ.ꝺ triē.τ semis.§.j.τ.ij.col.iij.

d ¶ Nisi rursus. q.d.nisi ingratitudo repellat ab hoc bn̄ficio qꝺ hꝫ delicto alteri⁹ sicut repellit a debito nature.vt.ꝭ.px.§.i fi.

e ¶ Et in auo.cū pater vl̓ mater nō sunt in medio. et auus vel auia magnam nouercā vel magnuꝫ vitricum michi introducāt.

f ¶ Decernens. scilicet leo.

g ¶ Intulit. i.adiecit: in ea. l. hac edictali.

h ¶ Qꝛ qꝺ plus est. s.qꝺ daꝛ marito secūdo vel vxori q̄ꝫ ꝙ sit illud qꝺ filio primi matrimonij datur.

i ¶ Filijs. s.p̄mi mr̄imonij.sꝫ aliud esset per aliā cōstitutionē: vt sequiꝛ.

k ¶ Hoꝝ.hoc est dicere qdā lex dicit ꝙ ea que auferuntur vitrico vel nouerce:quia plus habeāt q̄ꝫ filij primi matrimonij:debeat dari τ distribui inter omnes filios primi matrimonij τ secūdi.h.d.lex quedā.vt C.de secū.nup.l.qm̄ preterite.q̄ est iustiniani.sed tantūmō predicta.l.corrigiꝛ hic.et redim⁹ ad.l.illā hac edictali/.que corrigebaꝛ ꝑ illā qm̄.in hoc capitulo.τ ita tm̄ filij p̄mi matrimonij hic ablata vitrico vel nouerce percipient.

l ¶ Per suppositas.cum alij det vt ad istum perueniat.

m ¶ Aliam causam.vt si fingat se vendere cum donet.nā plus valet quod agitur q̄ꝫ quod simulate concipitur.vt.C.plus vale.quod agi.per totum.

n ¶ Per ingratitudinem.scilicet talem.

o ¶ Querunt.antique leges vario modo circa hec loquebantur.hodie autem sunt he cause specificate. vt.ꝭ.vt cum de ap.cog.§.causas.col.viij.

p ¶ Leges.nō enim debet causa mali oriri vnde iura nascuntur:vt hic.et.C. vnde vi.l.meminerint. et.C.de indic.vidui.l.ij.in fi.Accursius.

q ¶ Et hoc.scilicet hoc casu.

r ¶ Multitudinem.ad hunc.§.facit.ꝭ.e.§.venient.in fi.et.§.τ super.in fi.τ hec omnia sunt in.l.leonis. sed quod statim in proxi.§.sequitur non est in ea:sed nouum induciꝛ.

s ¶ Indiscretū.i.hec questio determinata non est.

t ¶ Qꝺ plus est. scꝫ datū vitrico vl̓ nouerce q̄ꝫ fili⁹ ipse hꝫ q̄ minorē portionem habuit.R.

v ¶ Oblatiōis.i.donationis.

x ¶ Optimū. q̄a tertia via melior est duab⁹ superioribus. Accursius.

y ¶ Binubi.i.ei⁹ qui suo delicto ad hoc est astrict⁹. delicto dico: quia ad secundum trāsiuit matrimonium.

z ¶ Homines. secūdo nubētes.q.d pōt esse ꝙ scꝺo nubēs plus dedit secūdo marito noie legati vel fideicō. vel donatiōis causa mortꝫ. sed certe hoc pōt reuocare vsqꝫ ad vltimū spiritum vite. vt.ff.de adi.le.l.iiij.i fi.τ de dona.inter virū et vxo.l.cū hic stat⁹.§.oratio. vnde filius non debet cōqueri adhuc. Itēꝫ et si nomine dotis dedit secundo marito: vel si nomine dona.ꝓpter nupꝛ. dedit secunde vxori:rehabebit eam soluto matri.vt.ꝭ.de equalita.do.§.j.col-la.vij.et sic filio poterit dare quod sibi debebitur.

τ ¶ Transcendit.scilicet de eo quod plus est datum vitrico vel nouerce q̄ꝫ filio cuilibet primi matrimonij.

ꝯ ¶ Non ab initio.sed certe immo et tempus dona. considerātur.vt.C.de dona.ante nup.l.si constante.in fine.contra.ꝭ.eo.§.de augmentis.in fine.§.Solu.in ea diminutione quam quis potest facere sua libera voluntate:vt in legato et fideicommisso spectatur tempus mortis binubi: vt hic. et.h.d.scribunt itaqꝫ ho. τc. nam sua sola voluntate potest fieri reuocatio:sed in ea donatione in qua exigitur voluntas nō solum dantis:sed etiā eius cui datū est:tempus donationis considero vt in dictis.ll.contrarijs.nam ibi nō solum dans solus reuocare nō potest:sed etiam si ille cōsentiat cui datū est adhuc reuocare nō potest:qꝛ est in preiudiciū filiorū primi mr̄imonij.vt.C.de secū.nup.hac edictali. in p̄n.Quidā tn̄ volūt dicere ꝙ.d.l.si ꝯstāte:ꝑ hāc corrigiꝛ, Tēpus inspiciꝛ.

donatione aut scriptura[a] respicienda: sed qui vocatur euentus[b] † considerandus est.

¶ Si enim superstite filijs primi matrimonij ad secunda vota non conuolauerit et ex secundo liberos susceperit et in secundo matrimonio moriente filij primi ad lucra primo viro venientia vocantur: secundi ad secunda lucra: filijs suis bonis succedant equaliter. et idem si vir ad secunda vota conuolauerit. Ange.

¶ Nec illud quoq3 nobis[c] relinquendū est quod recte habēdū theodosius pie memorie iunior constituit[d] dicens: q2 si mulier filijs ꝓcreatis ad scd̄as veniat nuptias: ꝛ exinde[e] ei nascātur filij: deinde etiā scd̄s vir moriat̃[f] eius[g] q̄dē proprias[h] res ex ambob[9] mr̄imonijs ꝑcipiāt filij intestata matre moriente ex equa[i] ꝛ simili diuisione. antenuptiales vero donationes vtraq3 soboles proprij accipiet patris ꝛ ex solido quidē prioris matrimonij filij illius[k] lucrabunt̃ donationē: ex solido q̄3 ex secūdis nati seminib[9][l] ab illo[m] facta fruentur munificētia[n] l3 nō ad tertiū illa mulier matrimoniū venerit[o]. Quid enī hoc[p] priorib[9][q] prosit: quid aūt inuideant priores filij secundis: si nō ꝛ illi tertijs iniuriā3 passi sint nuptijs: sed absolute vnaqueq3 soboles proprij parentis accipiat sponsalitiam largitatem[r]: ꝛ omnino prioribus filijs ꝓpter scd̄as nuptias accipiētibus[s]: ꝛ secūdi liberi modis oībus eā[t] habeāt: q̄uis que scd̄as cōtraxerit nuptias ad tertia minime migrauerit vota. ¶ Ex rerū vero consequētia hocipsum[v] ꝛ in patribus firmū sit secūdas nuptias faciētibus: ꝛ seruet̃ q̄dē ex priori matrimonio filijs ꝓpter secūda vota lucrata[x] dos. secūdis[y] quoq3 licet non ad tertia pater peruenerit vota. Reliqua vero quecūq3 in talibus lucratus est pater/ aut mater ex secūdis nuptijs[z]/ aut per legatū forsan siue fideicōmissum: nō tamen ad tertias venerūt nuptias: hec cōmixta eorum substantie ꝛ a tertijs non mutilata matrimonijs maneāt apud eos īmota: et ad eorū velut ꝓprias successiōes ꝑueniāt/ aut etiā a supstitibus quo volunt disponātur modo.

¶ Qualitercūq3 matrimoniū sit dissolutū: ad scd̄a vota transiēs oīa lucra que a primo cōiuge cōsecut[9] est debet filijs primi mr̄imonij reseruare. Ange.

¶ Quia vero lucra vbiq3 sm̄ rationis frequentiam in disiunctione ex morte sanciuimus[&]:

quod nichil est: cum et sic cōtradicat̃ dictus § j. eo. de augmentis. qui est post istum.

a ¶ Scriptura. vt. ff. de pupil. sub. l. ij. § fi.

Finis īspicitur — b ¶ Euētus. no. finē siue euentū cōsiderari. sic. ff. de nego. gest. l. si q̄s ali. ꝛ. l. si pupilli. in p̄n. arg. ꝯ. vt sufficiat cōsiderari initiū. vt e. titu. l. sed an vltro. ꝛ. ff. de ori. iur. l. j.

† Facit glo. l. c. dudū. su ꝑ vbo tē pore. ex̃ de elec. — c ¶ Nobis. subaudi a. vt nobis sit casus ablatiui.

d ¶ Cōstituit. vt C. de secun. nupt. cum alijs.

e ¶ Exinde. i. ex secundis nuptijs.

f ¶ Moriat̃. duos ei habuit viros. et postea ipa decessit

g ¶ Eius. s. mr̄is

h ¶ Proprias res. not. ea habere bona triplicis generis. ꝓpria: ꝛ in his fit eq̄lis successio. Itē donatiōes duas antenup. ꝛ hec dant̃ filijs ei[9] matrimonij cui[9] causa date fuerint vt subijcit. Tertia vt legata et fideicō. a ꝯiuge ꝑmoriēte. vt .j. ꝓxi. reliq̄ vo ꝛc.

i ¶ Ex equa. s. ꝓ numero liberorū.

k ¶ Illius. s. matrimonij primi.

l ¶ Seminib[9]. i. scd̄is nuptijs. R.

m ¶ Ab illo. scil3 suo p̄re. Accur.

n ¶ Munificētia. i. dona. ātenup. i. quādo pacta erāt facta de lucranda dona. premoriente marito. ꝛ lucrāda dote premoriente vxore. Accursius.

o ¶ Uenerit. qd̄ faciebat dubitationē. nam q2 primi lucrabant (vt subijcit) suā dona. propter iniuriā quā passi erant scd̄is nuptijs. scd̄i aūt nō sunt iniuriā passi ex tertijs: ergo non debēt lucrari: sed debet remanere in arbitrio decedētis. nā causa cessante ꝛ effectus cessare videtur: sed tamen non est ita vt subijcit. ꝛ. C. de secun. nup. l. cum alijs.

Effect[9] d3 cessare cessāte causa

p ¶ Hoc. scilicet ꝙ non transiuit ad tertia vota.

q ¶ Prioribus. filijs scilicet primi matrimonij.

r ¶ Largitatē. i. donationē ꝓpter nup. improprie enī ponit̃. sic ꝛ improprie sumitur. j. vt spon. lar. j. rn̄. col. ix. tamen idem est si proprie ponatur. vt. C. eo. l. iij. ꝛ. l. cum alijs.

s ¶ Accipientibus. s. sponsalitiā largitatem sui patris.

t ¶ Eam. sc3 munificentiam quam eorum pater fecit.

v ¶ Hocipsum. in matre dictum. Accursius.

x ¶ Lucrata dos. scilicet filij eius. Accursius.

y ¶ Secundis. i. filijs natis ex secūdis nup. seruetur dos eorū matris. sed in eo qd̄ hic dicit seruandā sic dotē. vt. s. eo. modo dixit. ꝛ de dona. propter nup. ibi antenuptias vero ꝛc. est contra. s. eo. § soluto. circa prin. ꝛ in fi. vbi dicat̃ cedere lucro supstiti ꝛ vbi d̄r. pōt tn̄ qd̄ vult facere superstes. hic autē cogit̃ seruare. Sol. dicūt q̄dā ꝙ hic trāsiuit superstes ad scd̄m mr̄imoniū: ibi nō. qd̄ verū est. s3 hec solutio est insufficiēs. nā non valet ad dotē vel donationē scd̄i mr̄imonij. Nā h̄ transiuit ad tertium: quare nō est ḡnalis solutio. Dic ḡ sm̄ Azo. ꝙ in dote ꝛ dona. ꝓpter nup. siue cōuolet ad scd̄m mr̄imoniū siue nō: hoc seruet̃: vt filijs ei[9] matrimonij seruetur vt h̄. ꝛ plene diximus in illa nouella hec dicta differentia ꝛc. sed certe hec solutio videt̃ ꝯ mētē illius § sc3 soluto. Dic ergo vt puto verius ꝑ hāc cōstitutionē3 bene lucrabat̃ dotem si trāsire volebat ad scd̄m matrimoniū vt hic dicitur. nec ob. qd̄ dicit̃ hic de donatiōe ꝛ de dote scd̄i mr̄imonij: q2 hic euenit vt nō filij primi matrimonij tm̄ lucrentur: ꝛ eis reseruent̃. s. lucra: s3 etiā scd̄is rōne vitāde inequalitatis. ꝛ hoc innuit lex illa cum alijs. C. de secun. nup. ꝛ est arg. ad hāc solu. C. de col. l. pe. Itē ꝓpter inuidiā tollendā que maxime orit̃ inter fratres. vt. C. de bo. lib. l. cum oportet. § ij. ꝛ. ff. de leg. ij. l. cū pater. § euictis. ꝛ sm̄ hūc intellectū corrigit̃ ille § soluto. in hoc ti. per aut. j. neq3 virū qd̄ ex do. col. vij. ꝛ sm̄ hoc plana est littera illius §. hec aūt ratio inequalitatis nō habet locū in legat3 vel fideicō. vt hoc §. dicit̃. ibi reliqua vero ꝛc. q2 nūc tm̄ lex curauit de equalitate legati vni[9] vei fideicōmissi quātū de vna dote vel donatione ꝓpter nup. Itē ꝛ illa cōmixta sunt substātie. vt seq̄t̃.

Inuidia maxime inter fratres oritur

z ¶ Ex secū. nup. nā lucra ex primis amisit eūā ꝑ secūdū matrimoniū. vt. s. eo. § si vo. ꝛ sic etiā lucra ex secūdo amitteret si ad tertiū transiret matrimonium vt statim innuit.

& ¶ Sanciuim[9]. s. ab illo § deinceps hucusq3. ꝛ hoc ꝓpter

...licet non ad tertium sed V^a ... Rip. quintam ... C. in l. femine ... C. de secun. nupt.

Vide gl.

Primo niũ soluit frequẽtius morte.

rationem frequentie/vt dicit: nã frequentius morte q̃ aliis soluit matrimoniũ. ⁊ ideo ei solutioni matrimonij oẽs supradictos casus coartauimus ab illo .§. deinceps postea. facit.j. vt matres de. ⁊ cre. §. j. ⁊ ff. de legi. ⁊ sena. l. nã ad ea.

a ¶ Aliter. vt cũ quattuor gñalibus modis matrimonia soluant. vt. s. eo. §. distrahuntur. quõ cũq; eorũ fiat solutio locũ habẽt omnia supradicta q̃ habuimus in .§. deinceps.

r ¶ Datũ est. id est concessum a constitutione leonis. sed hec diminutio conceditur. vel dic quod datum est. s. in secundo matrimonio: quod cũ sit magnũ datũ sperabant filij primi matrimonij se fecisse magnum lucrum. cũ tantũ eis debeatur quantũ in secũdũ matrimoniũ cõfertur: quod forte lucrũ erit si hec diminutio sic fieri concedatur.

breui quodam sermone ⁊ illud adijcimus: q: quecunq; lucrati fuerint parentes ex repudio soluto mrĩmonio/siue bona gratia misso/siue etiã aliter[a]/siue ꝑ dotis/siue per sponsalitie largitatz occasionẽ: hec ad instar ex morte lucrorũ omnia seruentur filijs: hoc idẽ custodiendo etiã sup indotatis vxoribus: vbi a nobis posita cõstitutio[b] procacitatẽ[c] punit: ⁊ nõ discernimus ex cuius culpa matrimoniũ repudio sit solutũ. Quocũq; enĩ modo se habeat causa[d] seruat etiã sup illis[e] qđ lucratũ est ex illis nuptijs filijs ex q̃b9 ꝓcesserũt filij: siue prima soluta sint mrĩmonia repudio: siue ẽt scđa lz tertie non secute sint nuptie.

¶ [illegible]

¶ De augmentis autẽ ⁊ diminutionibus dotium aut antenuptialiũ donationũ dictũ est quidẽ aliq̃bus prioribus legibus[f] a nobis aũt ꝑfectius perscrutatũ est: qui etiã cõsistẽtibus matrimonijs ꝓpter nuptias donationes nõ augeri solũ: sed etiã a principio dari precipimus[g]. et sicut augeri permisimus: ita quoq; minui cõtrahentibus volentibus cõcessimus[h]. ¶ Sed hoc qđ de diminutione dictum est si secũde fiant nuptie nõ pepercimus[i]: vt nõ aliquo modo leonis pie memorie offendam9 constitutionem[k] cũ filij ex prioribus fuerint nuptijs. si enĩ immẽsam[l] obtulerit dotem[m]/ aut antenuptialem donationẽ parẽs/aut aliq̃d largiatur[n] aliud deinde sentiens quo ferat[o] lex abbreuiet[p] quod factũ est: ⁊ diminuat dotem/aut antenuptialem donationẽ[q]: nequaq̃ lucrũ erit filijs quod datum est[r]. sed licebit lucrari aut vitricum[s] aut nouercam filijs ſm hec lesis.

¶ [illegible]

¶ Si vero solum vsumfructuz rerũ aut vir vxori aut coniunx marito per nouissimam dederit voluntatem[t]: ante nos quidem dicebat lex[v] si ad secũdas veniret nuptias aut pater aut mater statim relicto vsu[x] cadere sicut prius[y] cadebat proprietate ⁊ repente[z] illũ[a] filijs restitui. si vero impuberes forsan filij fuissent/etiam cum medij temporis fructibus[b]. hoc enĩ videbatur legi[c]. Nobis autem non satis hoc placuit: sed volumus vel si vsufructus † detur ꝑ largitatem/aut mortis causa donationem factaz inter viuos in quibus licet etiã donari[d]: si relinquatur ⁊ accipiens ad secũdas venerit nuptias: manere[e]

† als vsus.

b ¶ Constitutio. vt. C. de repu. l. fi. in prin. ⁊ in prima parte.

c ¶ Procacitatẽ. scilicet eius cuius causa mrĩmoniuz soluitur. R.

d ¶ Causa. diuortij. scz siue culpa viri siue vxoris.

e ¶ Super illis. mulieribus indotatis diuertẽtibus

f ¶ Legibus. vt in. C. de dona. ante nup. ꝑ totũ vsq; ad. l. si constante.

g ¶ Precipimus id est concessimus vt initiũ accipiant etiam cõstãte matrimonio. vt. C. de dona. ante nupt. l. si constante.

h ¶ Cõcessimus vt. j. e. §. sed si ꝯtro.

i ¶ Non pepercimus. i. nõ ꝑmisimus. vł dic hoc. i. huic non pepercimus quin mutaremus. et subaudi ideo. vt ideo ⁊c.

k ¶ Constitutionẽ. que est. C. de secun. nup. l. hac edictali. in prin.

l ¶ Immensam id est magnam.

m ¶ Dotẽ. secundo viro.

n ¶ Largiatur. s. in secundo matrimonio.

o ¶ Ferat. i. equaliter sustineat hec lex leonis. nam vult vt cuilibet filiorum primi matrimonij tñ detur cui etiam minus datur. vt. d. l. hac edictali. ⁊. s. eo. §. optime. Accur.

p ¶ Abbreuiet. id est abbreuiare permittatur. quod non concedimus. Accursius.

q ¶ Donationẽ. vt sic fraudet filios cũ tantũdẽ quantum viro dat eis dare teneat ad minus. vt. s. e. §. optime. Azo.

s ¶ Vitricum. qđ nõ debet esse. Sed quõ lucratur cum diminuatur? Rñ. fit in fraudẽ vt tãto detur minus filijs. postea autem ex abscõso sibi reddet. Sed nunquid hec fraus debet ꝓbari a filijs? Rñ. non: quia presumitur. Itẽ nũq̃d contrariũ licebit probari a filijs? Rñ. non: quia de iure est presumptio: vt hic. et. C. de do. ante nup. l. peñ. in fi. Itẽ ad hoc respõ. est contra. s. eo. §. quia vero hacten9 Solu. vt ibi.

t ¶ Volũtatem. vt per legatum vł donationem causa mortis: vel fideicõmissum.

v ¶ Lex. vt. C. si secun. nup. mulier l. j. Accursius.

x ¶ Vsu. i. vsufructu. idem est et de vsu si ipse esset relictus. Accursius.

y ¶ Prius. i. per leges etiam prius factas circa amissionem ꝓprietatis talium rerũ. vt. C. de secun. nup. l. femine. in prin.

z ¶ Et repẽte. id est statim postq̃ nupsit secundo.

a ¶ Illũ. scilicet vsumfructum.

b ¶ Fructib9. cõputatis ex die qua ad secundas iuit nuptias: subaudi debeat eis reddi.

c ¶ Legi. scilicet supradicte. C. que est valentini.

d ¶ Etiam donari. quandoq; enĩ conceditur. vt. ff. de dona. inter virum ⁊ vxo. l. si sponsus. §. concessa. et. l. si quis. et. l. q si vir. licet communi iure impediatur. vt. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. j. ij. et. iij.

e ¶ Manere. Sed quare secus in proprietate que perdit.

vt.S.eo.§.si vero sit soboles? Rñ. quia adeo parū in vsufructu durat vt lex de eo non curaret. parua eñ esset pena eū amittere: cuz et alijs modis facile possit amitti: vel capitis diminutione/ vel morte. ꝛ sic nec quesitus videtur cum parum sit duraturus. vt.C. communia de leg.l.fi.§.sed quia.

sic quoqꝫ[a] vsum donec supersit q̇ hūc habeat vsumfructū: nisi expressim ille q̇ donationē[b] (sicut dictū est) fecit aut hunc reliquit[c] siue masculus siue femina dixerit velle ad secundas nuptias veniente eo qui vsumfructum accepit/ solui[d] eum: et ad suam reuerti proprietatem.

¶ [illegible] ipsum non perdit licet transierit ad secūda vota etiam si pacto in vltima voluntate disposuerit q eū perdere debeat transeundo. h. d. [illegible]

¶ Sed hec[e] quidē de his que per largitatem dantur diximus. si autem in dote aut in sponsalitia[f] largitate rerum vsusfructus detur/ nil penitus innouamus: sed dudū sancita[g] teneāt ꝛ maneāt apud accipiētes donec viuūt/ licet decies[h] millies cōtrariū aliquid velint morientes. quod enim † ex lege[i] datū est lucrū: priuatus auferre modis omnibus non valebit.

¶ [illegible]

¶ Quoniā omnino ad memoriam de vsufructu legum[k] veni

a ¶ Sic quoqꝫ. i. sicut si non fuisset contractum secundum matrimoniū

b ¶ Donationez fecit. s. iter viuos.

c ¶ Reliquit. i. vltima voluntate. vt ff. de tabu. exhi. l. j. in fi. Sed q̇d si donauit inter viuos: ita q tunc non valeat: sed morte confirmet? Rñ. idē: q2 donatiōi ab initio valde cōparat. vt C. de dona. iter vi. ꝛ vxo. l. donatiōes.

d ¶ Solui. i. dissolui vel finiri. vñ dr̄ iste soluit tēplū vt in passione xp̄i.

e ¶ Sed hec. que proxi. §. diximus.

f ¶ Sponsalitia. id est donationē ꝑpter nupt. sic improprie poni. j. vt spō. lar. in pn̄. col. ix. et no. hūc. §. posse intelligi qn̄ vsufruc. dat in dotē vel donationē ꝑpt nup. inito pacto: vt fm pactum debeat lucrari: et nō ꝑdat lz ad scđz vadat matrimoniuz: vt colligit ex nouellis eo. ti. sz fm hec nō ex lege lucrat hunc vsumfructū: sz ex pacto magis. nisi dicas q lex defendat talē vsumfructū: lz al's iure cōi ꝑdat ꝑpter scđm mr̄imoniū. Uel dic vt puto hunc. §. loqui qn̄ ꝓprietas plena data fuit in dotē ꝛ pactū de ea lucrāda: ꝛ ꝑpter scđm matrimoniū amissa ꝓprietas est. nam vsumfruc. lex seruat ꝛ est legalis vsufruc. vt. S. eo. §. si vero sit soboles. Idē tamē pōt dici etiā in supradicti casus positione: vt in neutro horū casuum possit perire vsufruc. per volūtatē testatoris. Sz nūq̇d ꝛ in vsufruc. aliorum locorū ꝛ ꝓprietatis erit idē vt nō possit interdicere quominus habeat vsumfructū quē dat lex. vt. S. eo. §. si ꝟo sit soboles? Rñ. quidam vt Azo. q nō: immo semꝑ pōt interdicere. Alij dicunt idē nisi in ipsa datiōe ꝓprietatis hoc dixisset. vt ꝓbāt ex fi. huius. §. vbi ḡnaliter dicit q̇d eñ ꝛc. Ego puto posse distingui. aut eñ est tali modo data ꝓprietas q potest reuocari vt p legatū ꝛ donationem inter viuos ꝛ inter cōiuges: quo casu potest interdicere ne lucrent si ad scđm matrimoniū transeant. vt. S. proxi. §. ꝛ q2 est ambulatoria voluntas vsqꝫ ad supremum vite exitum. vt ff. de adi. le. l. iij. §. fi. si autem ab initio tenuisset: q̇d est qn̄qꝫ vt diximus. S. proxi. §. vñ nō pōt reuocari: tūc nō pōt interdicere. vt ꝛ in dote hic dicit. ꝛ do. ꝑpter nup. vt hic. nisi in ipa donatiōe hoc fuisset expressum. vt C. de pac. l. traditiōibus. ꝛ C. de re. permu. l. rebus.

† cōcor. xxviij. dis. c. de his.

mus: illud q̇qꝫ misceri legi bonum est quod tribus pridem dictū est cōstitutionibus[l]: q omniū pater horū que ad filios veniunt/ siue ex materna linea/ siue ex nuptiali filiorum causa/ siue aliunde vsumfructū habeat licet ad scđas veniat[m] nuptias vsum nāqꝫ eorū donec viuunt manere sine casu[n] etiam ante nos omnes volunt leges[o]: ꝛ in maternis et in alijs omnibus ꝛ nos simul dicimus. castrensiū[p] vero et quasi castrensium iam peculiorum excipiatur ratio.

¶ Transiens ad secundas nuptias donationē ante collatam in filium ex causa ingratitudinis non reuocat nisi ex tribus casibus [illegible] h. d. [illegible]

¶ Mater tamen donans aliquid filio de suo si ad secūdas venerit nuptias nō poterit per occasionem ingratitudinis reuocare[q] quod datū est. Nō eñ ex pura videtur voluntate ingratitudinem introducere: sed secundas nuptias cōsiderans ad hanc venisse cogitationem putabit: nisi tamen[r] ‡ aperte filius aut circa vitam ipsam insidiās matri/ aut manus inferēs

g ¶ Sācita. et ab alijs. vt C. d' secū. nup. l. iij. ꝛ a nobis. vt. S. eo. §. si vero sit soboles.

h ¶ Decies. sic. S. de here. et fal. §. et hic quidez. ꝛ. S. de leno. §. j. col. iij.

i ¶ Ex lege. h no ta argu. q iuri cōi renūciari nō pōt. q̇d plene dic vt diximus. j. vt ma. cre. ꝛ debi. §. preterea. colla. ix.

† al's vr̄ uit. Renunciari nō pōt iuri cōmuni

k ¶ Legū. i. legū tractantiū de vsufruc. vel dic vsufructu legitimi. nam alius cōstituit pactionibus. i. stipulatiōib⁹. ꝛ in testā. vt insti. de vsufru. §. j. alius lege cōstituit q̇ legitimus dicit quē habet pater in bonis filij vt subijcit. et supstes coniunx in lucris ex priore matrimonio. vt. S. eo. §. si vero sit soboles.

l ¶ Constitutionib⁹: tres sunt que tractāt de acq̇sitis ex linea materna. vt C. de bo. ma. l. j. ꝛ. ij. ꝛ. l. fina. Item due q̄ tractāt de acquisitis ex nuptiali lucro. vt C. de bo. que lib. l. j. ꝛ. l. quecunqꝫ. Item due que tractāt de acquisitis aliunde. vt C. de bo. que lib. l. cum oportet. ꝛ. l. fi.

‡ cōcor. c. ꝑpter eius. et c. vlt. i gl. j. ex. de dona.

m ¶ Ueniat. scilicet pater.

n ¶ Casu. id est amissione.

o ¶ Leges. quas modo nominauimus. nā eoipso q non dicit perdi non perditur: licet ad secundum transeat matrimonium pater: immo etiam expresse dicunt alique earum legum q non perdat. vt C. de bo. ma. l. fi.

p ¶ Castrensium. hec enim et veteri ꝛ nouo iure insolidū et plene filijs acquirūtur. vt C. de colla. bo. l. j. §. nec castrense. ꝛ. C. de bo. que libe. l. cum oportet. §. exceptis castrensibus. et. §. eadem obseruando. nec mirum: quia paterfamilias est quo ad hec. vt ff. ad macedo. l. ij.

q ¶ Reuocare. hic est vna pena scđo nubētis inter ceteras

r ¶ Nisi tamē. no. tribus ex causis tm̄ fieri reuocationem donationis: cum alijs multis modis possit fieri ꝛ per multas ingratitudines, vt, C, de reuo, do, l. fi, et. j, vt liber, dece,

impias/aut circa substantie totius ablationem agens aduersus eam aliquid declaretur.

¶ Mulier ad secundas nuptias [veniens] prioris viri dignitatem et priuilegia amittit: secundi acquirit et retinet. Bar.

¶ Nō tñ ꝑmittim⁹ mulierib⁹ ad secūdas veniētib⁹ nuptias adhuc velle priorū maritoꝝ dignitatib⁹ aut ꝑuilegijs vti: sȝ ad q̄le post priorē venerit mrīmoniū illi⁹ amplectant fortunā[a]: q̄ eñ priorū[b] oblita[c] est nō rursus ex priorib⁹ adiuuabit.

¶ Si manumissor ancillam quam manumiserit ducat in vxorem et postea [illegible] non potest illa nubere alij inuito primo marito: et si contra fecerit nō erit matrimonium sȝ fornicatio. Ang.

¶ Iocūdū q̄ȝ illō et nō extra pietatē a diue mēorie alexandro[d] sup alios plurimos antiquoꝝ legislatoꝝ determinatū est. vt si q̄s manumiserit ancillā deinde ducat eā vxorē: at illa vt videt elata et epulata[e] soluerit circa manumissorē mrīmoniū: nō sinit lex ad secūdas nuptias venire inuito marito: sȝ deiceps nuptias fornicationē iudicat et corruptionē: sed nō nuptias nec mrīmoniū ex quo iniurie non decentes ei q̄ libertatem imposuit fiunt.

¶ Filius debet educari apud matrē nisi ad secundas nuptias conuolauerit. h. d. Ang.

¶ Eiusdē quoq̄ principis[f] illud inueniētes dignā putauimus partē nr̄e facere sanctionis: qm̄ oim[g] mater fide dignior ad filiorū educationē videbatur: dat ei[h] etiaȝ hec lex nisi ad scd̄as accesserit nuptias.

¶ Dotes cōstante mrīmonio restitui nō debēt: nisi [illegible] in istar [illegible] si ad secundas peruenerit nuptias. h. d. Barto.

¶ Dotes aūt quas acceperit cōtrahentes[i] nō dabūt[k] facile mulierib⁹ ꝯstātib⁹ adhuc mrīmonijs nisi tm̄ ex causis[l] quas lex numerauit. alioq̄n si q̄d tale gesserit ad istar donatōis[m] qd̄ a gīt hoc ipo esse videt. Et si moriatur mulier: et recipiēt dotes q̄ dederūt[n] eas immature[o] mulierib⁹ mariti ab heredibus mulierū cū medij tp̄is fructibus[p] ipsi et heredes eorum et habebūt in lucrū ꝭm pactū et si ad scd̄as venerit nuptias viri seruabūt sine alienatione hec filijs. hoc videlȝ qd̄ ḡnaliter ꝯstitutū[q] est. Si ꝓ nō cōtigerit accipe ꝯtrahētes dotes adhuc ꝯstāte mrīmonio: etiaȝ post mortem vxorum ꝭm legē ab illorū ꝑcipiēt[r] heredibus: sicut scriptura vult dotis.

¶ Mater [illegible] matrimonium vel naturalium [illegible] tela contra [illegible] ratione [illegible] ad secundas nuptias conuolauerit [illegible] dein [illegible] quas [illegible] intra tempus [illegible] et dissolutionē [illegible] custodia consequitur. h. d. Ang.

§. j. col. vj. et facit ad hūc §. C. de reuo. do. l. his solis. numquid idem in patre accipiēte scd̄am vxorem? R̄n. nō: q: nō inuenit: nec ergo et nos a iure cōi recedim⁹. vt. C. de ap. l. precipimus. §. fi. et q: nō est verisimile ꝙ mutet voluntatem ꝑpter vxorē sicut vxor ꝑpter virum: vt dicitur hoc §. et argu. insti. de iniur. §. patitur. et C. de interdic. ma. l. curatorē. et. l. pe.

a ¶ Fortunā. vt dicat vel cōsularis mulier vel in alia dignitate ex statu ꝓsentis mariti et non preteriti. licet si scd̄m nō accepisset dignitatē primi retineret: licet esset mortuus. vt. ff. de sena. l. j. et. l. femine nupte. et. ꝟ. eo. §. soluto. in prin. et sunt hec vera nisi qn̄ ꝑ priuilegium habet hec mulier. vt. ff. de sena. l. fi. et facit ad hunc §. ꝟ. de resti. §. sin autem etiam. et. C. de nup. l. cū te. et. ff. ad municip. l. filij. §. j.

b ¶ Priorum dignitatū. quas habebat per primum virum. Accur.

c ¶ Oblita. nubēdo secundo.

d ¶ Alexandro. vt C. de incest. nup. l. ij. et facit ad hunc §. C. de ope. liber. l. liberte. et. C. de repu. l. fi.

e ¶ Epulata. notā saturum non sic discernere vt ieiunum. et facit insti. de succes. sub. §. fi.

f ¶ Principis. scȝ alexandri ꝓceptū. vt. C. vbi pupil. e. l. j. Accur.

g ¶ Omnium. tutorum agnatoruȝ: et similium.

h ¶ Dat ei etiam hec lex. non solum alexā. vt scȝ apud matrē alatur. et facit. ff. vbi pu. edu. de. l. j. Sed queritur quare si contrahat secūdas nuptias nō permittitur educatio matri: cum apud vitricum possit esse tutela priuigni. vt. C. de cōtrario iu. tu. l. fi. Respō. aliud in educatione que posset vite eius plerūq̄ insidiosa esse q̄ tutela. Vel q' tutela ꝑmittit verum est a testatore: non a iudice vel lege. Item est contra ad hunc §. ꝟ. vt lice. ma. et auie. §. illud. col. ix. Solu. vt ibi. Accur.

i ¶ Contrahentes. s. matrimonium viri. Ac.

k ¶ Dabunt. i. restituent. Ac.

l ¶ Ex causis quas lex. immobiliter siue i genere hec dictio lex accipitur: sunt autem cause vt se et suos alat. vel vt fundū idoneum emat. vel relegato patri expensam det: vel egētem virū vel patrem vel matrē alat. vt. ff. de iur. do. l. mutus. §. manente. Item vt supradictas personas ab hostib⁹ redimat. vt. ff. solu. ma. l. q̄uis. Item vbi maritus ad inopiā vergit. vt. C. ꝺ iure dot. l. vbi adhuc. et facit ad hūc §. ff. de relig. l. sic pro rata. §. j. et. ff. solu. ma. l. si constante. j. respon. et. ꝟ. de equa. do. §. illud. et C. si constan. matri. l. j.

m ¶ Donationis. scȝ prohibite inter coniuges: sed ꝭm hoc semp videtur ꝙ possit solui constante mrīmonio. nam donatio potest reuocari vt hic subijcit. ergo iure cōpensationis potest esse secur⁹ maritus. R̄n. non est ita. nā non tenetur cōpensare q̄ dono accepit vere vel ꝓsumptiue vt fuit hic: nisi quantum locupletior ē. vt. ff. ꝺ dona. inter vi. et vxo. l. si sponsus. §. fi. et. l. seq.

n ¶ Dederunt. id est reddiderunt.

o ¶ Immature. i. min⁹ cito. Ac.

p ¶ Fructibus. extantibus etiam cō sumptis: de quib⁹ tamen fuit locupletior. quia tantundem al's de suo erat impensura. de alijs non. cum non in plus q̄ȝ sit locupletior teneatur: vt dictū est. et probatur. ff. de pe. here. l. sed et si lege commissoria. §. quod autem. Accur.

q ¶ Constitutum est. vt. ꝟ. eo. §. si vero sit soboles. Ac.

r ¶ Percipiēt. sȝ nōne dolo facere videt cū restituturus esset. vt. ff. de do. excep. l. doli. R̄n. nō: quia lucraturus erat

¶ Si aũt tutelã gerit mulier[a] filioꝝ: palã est q2 ĩpuberũ exiſtẽtiũ iurãs[b] nõ ad ſecũdas venire ſe nuptias: deinde ꝯtẽnẽs et pri⁹ cõnubiũ ⁊ iuſiurãdũ ad maritũ veniat ſcđm: nõ pri⁹ tutorẽ[c] petẽs ⁊ rationẽ reddens et exoluens oẽ q̃cq̃d hinc[d] dȝ. nõ ſolũ q̃ ei⁹ ſunt[e] in hypothecã hr̃e lex[f] ꝑmittat filijs: ſȝ ẽt mariti[g]† ſubſtantiã trahit[h] cũ hypothecis. ipi[i] q̃ȝ interdicit[k] filij ſucceſſionẽ[l] ĩpuberis morientis: lȝ ex ſubſtitutõe[m] pater eã venire ad filij dixerit ſucceſſionẽ. Sed hoc q̃dem priores nr̃i[n]. ¶ Nos aũt miramur mulierẽ ſic ipiã ꝯſtitutã vt etiam hoc ipõ iuſiurãdũ negligeret: et ſic ad ĩmaturas nuptias deueniret tribus maximis neglectis: deo/ ⁊ defuncti memoria/ ⁊ charitate filiorũ/ ita paruis ſubdiderũt penis: ⁊ illã q̃dẽ q̃ añ luctuoſuȝ nubit tp̃s: et nec oĩno mater filiorum ꝯſiſtit puniũt amare[o]. Et lȝ filios nõ habeat/ ꝑpter ſolã honeſtatem[p] hoc agũt[q]. Mulierẽ[r] ṽo ſic effuſam cõcupiſcentijs vel non[s] ipſis ſubdiderũt penis q̃s ſuſtinẽt que ante lugubre tẽpus ad ſecũda vota declinauerũt Ideoq̃ȝ ſancim⁹ eas q̃ ſic peſtifere[t] decetero p̃ſumunt mulieres ſuꝑ dudũ p̃cedẽtes[v] penas/ ⁊ has ſuſtinere oẽs quas primit⁹ diximus[x] ſuꝑ his mulieribus que ante lugubre tp̃s nubũt: etiam et infamiã: ⁊ oĩa alia his inferẽtes: ⁊ ſolutionẽ penarũ eis dantes eandẽ quã etiã illis vt ſupplicẽt imꝑatori: et mediã portionẽ dẽt filijs ſuaꝝ rerũ/ neqȝ vſufructu apđ eas manẽte: ⁊ ſimpliciter eq̃lẽ eã ponimus ꝑpter nuptiarum ĩmaturitatẽ ei q̃ ante lugubre tp̃s nupſerit. ¶ Si ṽo etiam naturaliũ tutelã gerat filiorũ (nã hoc q̃q̃ȝ p̃buim⁹[y] ei) tñ ad virũ veniẽs: et nõ hec agens q̃ prius dicta ſunt/ hiſdem ſubiaceat penis. Prouidẽtia ṽo ſit ꝑ prouincias q̃dẽ agentiũ p̃ſidibus: hic aũt glorioſiſſimo p̃fecto feliciſſime hui⁹ vrbis vna cũ p̃tore cui hui⁹ vrbis cura ẽ: vt volente ad nuptias venire tutelã gerẽte muliere: et ordinetur minorib⁹ tutor/ et rõnes ſuſcipiant: et qđ mat dȝ occaſione gubernatiõis hoc reddat.

¶ [M]at iuſſus dare filio legitimã i die vel ꝯditiõis euẽtũ: nõ caueat ei de legato ſoluendo niſi ad ſcđa vota trãſeat. Au.

¶ Placet quoqȝ nobis zenonis pie memorie ꝯſtitutio[z] volẽs patrem[a] ſi iubeat ꝓprio filio[b] legatũ ſub ꝯditiõe aut die dare/ non aliter exigi ꝑ donatione legatoꝝ cautionẽ hanc: (videlicȝ q̃ legatoꝝ ſeruãdoꝝ cauſa vocat) niſi ſcđas pater[c] ꝯtraxerit nuptias: ſit ei et hec ſecundo nubentibus pena.

¶ Clerici niſi cantores vel lectores ſint nuptias nõ pñt cõtrahere: ſed ſi cãtor vel lector ad ſecũda vota migrauerit ad culmẽ ſacerdotij nõ aſcendit. itẽ laic⁹ vxore dimiſſa in ṽginitate ſuſcepta põt ꝓmoueri ad ſacerdotiũ: al's ſecus. Au.

¶ Sȝ et ſi q̃s ĩter reuerẽdiſſimos ꝯſtitut⁹ clericos (vltra lectorẽ aut cantorẽ dicim⁹) oĩno ꝯtraxerit nuptias: hũc ex nr̃a ꝯſtõne cadere ſacerdotio ꝯſtituimus[d] atqȝ volumus[e]. Si ṽo lector exiſtẽs et nuptias faciẽs: deide ꝑpter aliquã ineuitabilẽ neceſſitatẽ[f] ad ſcđas veniat nuptias: nequaq̃ȝ ad maioris ſacerdotij aſcẽdat culmẽ: ſȝ illic† manebit apud mulierẽ affectũ illi⁹[g] p̃ponẽs meliori ꝓuectui. ¶ Si ṽo cũ ſit laic⁹ ad ordiationẽ ſubdiacõi/ aut diacõi/ aut pbr̃i vẽire voluerit: deide appeat mulierẽ hñs nõ ex ṽginitate ſibi copulatã: ſȝ aut diſiũctã a marito aut aliter non ab initio/ mox ſibi legitime ꝯiunctã: aut etiã ipſe ad ſcđas venerit nuptias/ nõ ĩpetrabit ſacerdotiũ: ſȝ et lȝ latẽter ad hoc venerit/ oĩmõ eo cadet.

¶ Legato ſub conditione prohibendarum nuptiarum relicto a viro vel vxore vel extraneo valet: et cõditio ſuari dȝ. al's legitimã ꝑdit ⁊ reſtituit ſolutũ cũ fructib⁹ et acceſſionib⁹ medij ipſis iuratoria cautione vel fideiuſſoria p̃ſtita ſcđm qualitatem perſonarum et rerum. h. d. Aug.

maritus ex pacto al's nõ habet locuȝ quod hic dicitur.
a ¶ Si autẽ mulier. quod ẽ ſpeciale in matre. quod dic vt. ĩ. de here. ab inteſta. §. ex his.
b ¶ Iurans. qđ h̃ de iureiurã. dicitur corrigit. ĩ. vt mat. de. et cre. §. fi.
c ¶ Tutorẽ. ſ. dãdum filijs.
d ¶ Hic. al's huic et al's hinc.
e ¶ Eius ſunt. ſ. mulieris.
f ¶ Lex. vt. C. qñ mu. offi. tu. l. ij. §. ſed ne.
g ¶ Mariti. ſcđi.
h ¶ Trahit. lex iſta.
i ¶ Ipi. marito.
k ¶ Interdicit. lex iſta.
l ¶ Succeſſionẽ. vt. C. qñ mu. tu. offi. l. ij. et iſti. ad tertul. §. fina.
m ¶ Ex ſubſtitutione. ſ. pupillari. vt. C. ad tertull. l. omnem.
n ¶ Priores noſtri. ſ. qui dixerunt faciendo. ll. quarũ modo mentionem habuimus.
o ¶ Puniũt amare. ſcȝ p̃ores nr̃i. vt C. de ſecũ. nup. l. j.
p ¶ Honeſtatem. quã corruperunt.
q ¶ Agunt. ſcilicet ſapientes.
r ¶ Mulierem. tutricem.
s ¶ Uel non. pro ſaltem.
t ¶ Peſtifere. i. mortaliter. q2 mortem eternam expectat qui peierat: al's eſt in littera ꝑiurat.
v ¶ Precedẽtes. id eſt preter quos mõ diximus de ſucceſſione: et de alijs in prin. huius. §.
x ¶ Diximus. vt ſ. eo. §. ſi igit. et. ff.

ad tertul. l. ſi qua.
y ¶ Prebuimus. vt. C. quando mu. tu. of. l. fi. et facit in ſti. ad orfi. §. j.
z ¶ Cõſtitutio. vt C. ad trebel. l. iubemus. §. in ſupradictis.
a ¶ Patrem. nepotis.
b ¶ Filio. i. nepoti teſtatoris. Ac.
c ¶ Pater. i. iſte filius.
d ¶ Conſtituim⁹. vt. ſ. quõ op. epiſ. §. neq̃ȝ autem.
e ¶ Uolumus. ſ. nunc.
f ¶ Neceſſitateȝ. vt ſanguinis caliditas. vt. ſ. de non eli. §. cũ igit. ibi. ſi autẽ non voluerit ⁊c. et. ſ. quõ opor. epiſ. §. quanta. colla. j. et facit ad hũc §. ĩ. de ſanc. epiſ. §. ſi ṽo futur⁹. et. §. ſi vt poſt. et. §. ſi ṽo lector. colla. ix. ⁊. C. de epiſ. et cleri. l. eũ q̃. ⁊. ſ. quõ opor. epiſ. §. neq̃ȝ vxori.
g ¶ Illius. ſcilicȝ mulieris.

† Facit ad hoc glo. vnica añ fi. in. c. ex ꝑte. W. ex. de appel.

Peierans mortẽ eternã expectat.

† De caſtitate vide ex. i. c. ij. xxxij. q. ij.

Jus est quadruplex.

a ¶Que vero. hic no. circa hāc materiā quadruplex esse ius. vt vetustissimū/ ꝛ vetus/ ꝛ nouū/ ꝛ nouissimū. ꝛ primo sic cauebat vt distingueremus an relinquebatur simpliciter vt nuberet. an vt certe psone puta ticio nuberet/ an ecōtra simplr vt non nuberet: an vt ticio non nuberet: primo casu valet cum vtile sit reipub. mrimonia fieri ad sobolē procreandā. vt. ff. sol. mri. l. j. Itē ꝛ scdo valet si illi certe psone honeste nubere pōt/ non als. vt ff. d cōdi. ꝛ demō. l. cū ita legatū. §. videam⁹. In tertio aūt nō valet cōditio: et remittitur q̄si ꝯ publicā vtilitatē inducta. Idē dicas si dixerit vt alicuius arbitrio nubat At in quarto valet cōditio: nisi i fraudem hoc fuerit fctū: quia forte alij nubere nō pt. vt. ff d ꝯdi. ꝛ demō. l. cū tale legatū. §. si arbitratu. et §. meuie. et. l. hoc mō. et his casib⁹ q̄n cōditio non valet: nec cautio mutiana locū habet: q̄ hȝ locū q̄n in faciēdo ē cōditio: q̄ non valet. vt. ff. de cōdi. ꝛ demō. l. mutiane. Iure ẜo veteri iuli⁹ q̄dā miscell⁹ distinxit/ aut an̄ ān̄ū petit legatū: ꝛ tūc iuret se non nubere/ aut si nubat spe filiorū nō libidinis cā nubat. aut post annū: ꝛ tūc caueat tm̄ nō aūt iuret vt puto/ lȝ q̄dā ꝯdicāt de iuramēto/ vt in qualibet ꝯditiōe q̄ est i nō faciēdo: vt in h. §. i pn. vsq; illuc nos igitur ꝛc. Iure ẜo nouo remittitur hmōi sacrm vt in hoc. §. nos igitur ꝛc. ꝛ. C. ad. l. iul. miscel. l. ij. Iure aūt nouissimo aliter cōstituitur: qd dic vt in hoc. §. ibi: vn̄ sancim⁹ ꝛc. ꝛ hec oia tā in masculis q̄ in feminis. vt. C. ad le. iul. miscel. l. fina.

b ¶Alijs. scilicet imperatoribus.
c ¶Quam. scilicet rectitudinem: vel dic quam causam.
d ¶Presentia. neutri generis est.
e ¶Preponens. s. oibus alijs. ꝛ expone. i. pn̄tis temporis
f ¶Relinqueret. scilicet vxori.
g ¶Dabat. lex iulia.
h ¶Transeunte. scilicet anno.
i ¶Cautionem. s. mutianā: quia cauebatur de aliquo non faciendo. vt. C. ad. l. iul. miscel. l. ij. in prin. ꝛ. ff. de cōdi. ꝛ demon. l. mutiane. ꝛ erat hec iuratoria vt quidam dicunt.
k ¶M. ad. ꝛ est hic quidam modus cautionis.
l ¶Adiectionem. scilicet post annum. Accursius.
m ¶Adinuenit. hic videtur deesse quoddā non: vel dic adinuenit quo ad mrimoniū: ꝛ tunc sine nō legitur: ꝛ qd sequitur psanciuerat/ q̄ ad inuentionem.

¶Que vero[a] nunc sequitur causa est antiqua et multas quidē suscipiēs correctiones non ab alijs[b] solum sed etiam a nobis: non tamē ad summā sui veniēs rectitudinē: quam[c] nunc sectantes presentia[d] sancimus. lex enim que vocatur iulia miscella lex antiqua/ lex vetusta filiorum procreationi preponens[e] studium permittebat mulierib⁹ licet vir prohiberet ꝛ aliquid ob hoc relinqueret[f]/ quatenus non ad secundas veniret nuptias: tamen et ad virū venire et iurare q: filiorū causa hoc ageret: ꝛ quod relictum erat acciperet. ꝛ hanc quidē in annū dabat[g] mulieribus licentiam. Eo autem transeunte[h] si velit accipere relictū non aliter licebat mulieri hoc accipere anteq̄ cautionem[i] exponeret q[k] ad secundas nō veniret nuptias: sed hanc quoq; adiectionem[l] ipse iulius miscellus adinuenit[m]: sȝ quintus mutius sceuola hoc presanciuerat super omnibus[n] quippe pendētibus in causarum prohibitionibus[o] huiusmodi adinueniens cautiones. ¶Nos igitur vidētes plurimas mulieres desiderio nuptiarum non propter filiorum procreationem: sed propter necessitatem[p] et iurantes/ et nubētes/ ꝛ trāscendētes morientium voluntates: estimauimus[q] prius interim sacratiorē[r] mederi partem: et[s] periuriū eis cohibere[t]: nec sinere talia subire iuramenta in quibus omnino periurium promptum est. Nam nec illud inerat legi/ vt oporteret sine filijs existentes mulieres hoc iurare[v] sacramentum: sed etiā filios habentibus hoc adiacebat iusiurandū: qd deū simul[x] ꝛ defuncti[y] animam cōtristaret. cū vtiq; periurium quidem esset in prōptu: filiorū vero procreatio in casu sine muneribus[z] reiaceret[a]. ¶Quia igitur hec[b] nostra sancimus lege iusiurandū eis[c] auferentes[d] ꝛ talē pmittētes relictorū pceptionē[e] cōsiderauimus (q̄m[f] alterutrum quoq; rerū[g] a nobis pretermissū est) oportere ꝛ defuncti aīe[h] mederi. Quapropter presentem ponim⁹ legē. nō enim volumus deficientium[i] nichil illicitū habentes volūtates frustrari. si enim diceremus oportere mulierē oīno viro precipiente nō nubere/ hoc custodire pro amaritudine habuisset hec merito lex. nūc aūt cū secūdo presto sit lex: id est vt si voluerit nubere q̄dē accipiat quod relictū est[k]: nouissimi sceleris est despicere volūtatem defuncti ita fluctuantem vt ei detur licentia

n ¶Omnibus. scilicet relictis.
o ¶Prohibitionibus. als pphibitiones. ꝛ est sensus q̄ sceuola inuenit hāc cautionem vt hēret locū i illis cōditiōibus q̄ cōsistūt in phibendo vel nō faciēdo: vt relinquo tibi si non ascenderis capitolium.
p ¶Necessitatē. scȝ talē qualē mō habuimus. §. proximo. s. libidinis.
q ¶Estimauim⁹ scilicȝ ante legem istam. vt. C. ad le. iul. miscellā. l. ij.
r ¶Sacratiorē. q: de sacro. ꝛ facit. §. vt ma. debi. et credito. §. propter ea. colla. ix.
s ¶Et. pro id est
t ¶Cohibere. id est prohibere iuramentum ne fiat.
v ¶Hoc iurare. s. ad secundas non venire nuptias.
x ¶Deū simul. s. pper iuramentū.
y ¶Et defuncti. pter idē iuramētū: q: cām dederat periurādi: vel propter secūdū matrimoniū videtur defuncto facere iniuriā.
z ¶Muneribus. s. diuinis.
a ¶Reiaceret. id est erat dubium an haberet filios ex matrimonio: cum in deo sit.
b ¶Hec. supradicta lege. s. secūda in. C. ad. l. iul. miscel.
c ¶Eis. mulieribus.
d ¶Auferentes. s. ne vlterius iurent se non nupturas.
e ¶Perceptionem. scilicet legatorum.
f ¶Quoniam alterutrum. interpositio est.
g ¶Rerum. i. vnum duorum pretermisimus vsq; nūc. scȝ defuncti voluntatem seruari. ꝛ ideo nunc dicere vult.
h ¶Anime. id est voluntati.
i ¶Deficientium. id est morientium.
k ¶Relictum est. scilicet ea lege ne nuberet.

nubendi z accipiendi quod relictum est: et per omnia contristandi priorem[a] maritũ. ¶ Unde sancim9 si quis prohibuerit vxorem ad aliud venire matrimoniũ siue etiã vxor maritum[b] (idem nãq3[c] est vtrinq3) et pro hoc aliquid reliquerit/vnaz ex duabus conditionem[d] habere cõtrahentiũ alterũ:aut z ad nuptias venire z renũciare precepti: aut si hec noluerit[e] sed honorat[f] defunctũ:omnino abstinere decetero nuptijs. Sed vt nõ causa suspensa[g] sit z post tẽpora forsitan longa reuertatur rursus exactio[h]: propterea nobis bene visum est huius rei determinare[i] causam:z vsq3 ad annũ q̃dẽ nõ esse penitus petitionem relicti: nisi tamen modus sacerdotij[k] adueniens alteri personarũ statim prebeat exceptionem:vtpote nequaq̃3 nuptiarũ existente spe. ¶ Si vero transire cõtigerit annale tẽpus:damus quidez p̄sone huic accipere quod relictum est: nõ absolute tñ nec simpliciter:sed siq̃dẽ immobilis fuerit res non aliter hec accipere nisi iuratoriam cautionem[l] exposuerit: et supposuerit suas res:hoc quod tacite ex hac lege damus[m]: vt si ad secundas venerit nuptias reddat[n] qd datũ est tale quale p̄cepit restituẽs : z quos accepit in medio fructus. Si vero mobilis fuerit res:siq̃dem idoneã habeat substantiam p̄sona volẽs accipere:dari[o] qd relictũ est sub eadẽ cautione[p] z hisdez hypothecis[q] ¶ S3 siq̃dem aliqd aliud[r] mobiliũ fuerit/tale restitui quale recepit/aut diminutionis medeat parte[s]. si vo pecunie fuerint/etiã cũ vsuris q̃s inde p̄cipere valuerit iureiurando[t] restituentis hoc iudicando. Si vero nõ mutuauerit q̃dẽ s3 vsus est:tertie cẽtesime reddat vsuras. si vero non valde locuples[v] fuerit:etiam fideiussorem hunc exigi. si autẽ non valuerit fideiussorẽ dare: tunc sub iuratoria cautione z hypotheca fm quod dictũ est suarũ rerũ accipiat quidẽ qd relictu3 est. mox aũt vt ad scdas nuptias venerit : hoc ab eo q̃ dedit vendicet apud quãcũq3 apparuerit personã tanq̃3 si ab initio neq3 datũ fuisse videret:qd in omni restitutionis casu siue mobile siue immobile sit qd futurum est reddi valere sancimus. ¶ Si vero vsus[x]† fuerit qd relinquit minus idonee vero se habeat[y] ad fideiussionem:z nec ipse dignus sit cui hec credat[z]:manere quidem apud illum a quo relictum est. ex tertia vero cẽtesime eius vsuram prestari/quam vsq3 tunc soluat[a] donec aut secundas ille[b] cõtrahat nuptias quando z restitutio[c] prestitarũ vsurar̃ suscipiet facultatẽ. aut si fiat manifestũ nullaten9 posse istũ ad nuptias peruenire/siue scdm modũ sacerdotij: tunc enim ei[d] dabit qd relictũ est sine morte: accipiẽt eñ hec omnino ei9 heredes[e]: nichil neq3 de datis vsuris reddentes. Hanc

a ¶ Priorem maritum.qui noluit eam nubere.
b ¶ Maritum.s.prohibuerit ad aliud venire matrimoniũ cui marito specialiter legatum hoc ascripsit fm. R.
c ¶ Idẽ nãq3.interpositio est.z quod dicit hic vtrinq3:siue vxor marito/siue maritus vxori reliquerit hac conditione. vt h.et.C.ad.l.iul. miscel.l.fina.
d ¶ Cõditionẽ.i. electionem.
e ¶ Noluerit. sc3 renunciare.
f ¶ Honorat. sc3 nõ nubendo scdo.
g ¶ Suspẽ sa.donec scdm mrimonium expectatur.
h ¶ Exactio. i.repetitio legati.
i ¶ Determinare causam.p hanc constitutionem.
k ¶ Sacerdotij. nã ex quo erit sacerdos nõ poterit vxorẽ ducere aliã. Idẽ de q̃libet i sacro ordine posito. vt.s.e.§.pri.z ecõtra: q2 mulier fcã est mõacha vel aliter vouit cõtinẽtiã vt.s.vt li. ma. et auie.§.quia vero ex consensu.
l ¶ Cautionẽ. s. de restituẽdo legato cũ ei9 fructib9 si ad secũdũ venerit matrimoniũ. vt h subijcit ibi:vt.si ad secundas zc.
m ¶ Damus. sc3 hypothecã rerũ p̄cipiẽtis p̄dictũ legatũ.et facit.C.de rei vxo.act.§.et vt pleni9.z.C. cõmu. de le.l.j.z.C.de admini.tuto.l.p officio.z de epis. au.l. de creationibus.
n ¶ Reddat. s.heredi vl' cõiũcto/vl' substituto/vel ab i testato venieti fm Ro.vt.j.e.§.p̄fate.
o ¶ Dari. scilicet volumus.
p ¶ Cautione.scilicet iuratoria.
q ¶ Hypothecis.s.tacitis.
r ¶ Aliud.scilicet a pecunia numerata vt subijcit.
s ¶ Partem.id est totam partem diminutam:vt sic totu3 damnum redundet in legatarium.nec mirum cum malefidei esse presumitur : al's enim fructus non redderet. vt in situ.de re.diui.§.si quis a non domino. Uel dic partem dimidiam deteriorationis.vt.ff.de verbo.signifi. l.nomen filiarum.§.portionis. Accursius.
t ¶ Iureiurando.hoc põt referri tã ad vsuram q̃3 ad fructus.z no.dari poti9 sacramẽtũ reo q̃3 actori:q2 fauorabiliores sunt rei. vt.ff. de reg.iu. l.fauorabiliores. z. l.nõ d3 actori. nam aliud vbi ex cõtumacia reus dãnat in talibus. vt.C.de iudi. l.properandũ.§.q̃3. z.l.sancimus. Uel qd est veri9 ibi loq̃tur de expensis q̃s fecerat actor:vñ sibi liq̃de sunt.e3 de fructib9 quos reus p̄cepit:quare et sibi liq̃di sunt: vnde vtrobiq3 dat sacramẽtũ scienti veritatẽ.si aũt vterq3 veritatẽ equaliter sciret:vel etiã vna p̄sona plus ẽ suspecta q̃3 altera:honestiori sacr̃m defertur. vt.ff.de re mi. l.non oẽs.§.a barbaris.et.ff.d leg.tu. l.legitios.§.j.in fi.

Reus actore q̃nq3 fauorabilior est.

Sacr̃m hõestiori defertur.

v ¶ Locuples. hec distinctio sit locuples vel non in re mobili seruatur non in immobili.
x ¶ Si vero vsus. hoc rñsum dicunt quidã tñ de pecunia loqui:vt sic differat a p̄cedentib9 vt in nouel. eo.tit. Uel vt puto.loquit de vsufructu z vsuris. quo casu non fiet traditio rei s3 vsurarũ tm.vt.s.d nõ eligen.secũ.nubẽ.§.aliud. in fi.§.

† al. visus fructus

y ¶ Se habeat. s. legatarius.
z ¶ Credat. al's reddatur:et dic scilicet legatario.
a ¶ Soluat. scilicet ille qui fuit iussus prestare. Accursius florentinus.
b ¶ Ille.scilicet legatarius.
c ¶ Restitutio.scilicet que fit ei qui legati prestatione oneratus fuerit.
d ¶ Ei.scilicet legatario.
e ¶ Heredes eius.scilicet legatarij.

ipsam autē introducimus ob seruātiam et eundē intellectū etiā si nō coniuges alterutris sub tali[a] reliquerit conditione: sed aliquis alius extrane⁹ siue viro siue mulieri sub tali cōditione dari qd voluerit: scilz fortuitorum casuū ſm suā naturā et leges et sup his tam in prestādis[b] q̄ȝ in restituēdis[c] cōseruādas. ¶ Hec igit̄ ex iā nuper factis a nobis[d] occasione iulie miscelle cōstitutionibus retribuimus[e]: alia[f] vero sint firma ſm termīos et casus ſȝ qd hec exposuimus[g]. ¶ Prefate autē a nobis obseruatiōes[h] dentur siue instōnis sit pars[i]/ aut legatū ab heredibus / aut substitutis/ aut illis a quibus hec relicta[l] sunt. sed siquidem mortis causa donatio[m]/ oīno heredibus[n]. Si vero ex asse ſm talem conditionem[o] conscribat̄ quis heres/ substitutis[p] si fuerint: aut omnino[q] his qui ab intestato vocant̄ ad hereditatē huiusmodi obseruatiōes[r] prestentur: vt vndiq; lex[s] habeat propriā pfectionem: nisi forte testator et hoc precipiat dicēs licentiā habere eum cui dereliquit/ siue per institutionē particularem/ siue ex asse/ aut p legatū/ aut fideicōmissum/ siue mortis causa donationē[t]/ et accipere qd relictum est/ et nullam cautelam[v] dare. tūc enim sequēda est defuncti volūtas. studij eñ nostri est defunctorū ɔseruare ſm legē volūtates †

¶ Si donatio ante nuptias in rebus mobilibus cōsistat mater eam accipere debet: et viri arbitrio boni ... si vero cōsistat in rebus immobilibus eas filijs remittere debet: et cautionem accipere de soluendis vsuris vsq; ad tertiam centesime meridem seruandū est de parte quo ad partē quod in toto quo ad totum. h. n. Warro.

¶ Et q2 parū addita[x] de cautela rerum ediximus[y]: et leonis nouimus diue memorie cōstitutionē[z] de secūdis nuptijs si ad eas[a] veniens mulier non valeat dare fideiussionis cautelā: q2 et filijs restituat res[b]/ tertiam partem centesime accipiens. nos autē cām adhuc melius ab ea[c] constituimus. Quod enim[d] super hoc statutis competentem adiecimus[e] subdiuisionē: et sancimus[f] hoc qd pridem a nobis in quadam dictum est cōstitutione[g]: vt si quis offerat[h] res ppter añnuptialem donationē: siquidem omnes immobiles constitute sunt/ maneat earū vsus apud matrem ad secundas venientem nuptias. Et ea hec eligat et non recuset/ neq; exigat filios pro estimatiōe earum vsuras: sed diligentiam earū habeat ſm qd lex dat vsui dñis[i] ɔstitutis. cōseruet aūt hec ſm

a ¶ Sub tali conditione. s. ne scdas nuptias contrahat: et hoc si vidue relinquit̄ vel a marito vel ab extraneo vt dictum est. aliud si virgini relinquatur: tunc enim non valet conditio: et sic ius antiquissimum seruatur ſm Jo. vt ff. de condi. et demō. l. cum tale § rescriptum. et. l. cum ita legatum § si.

b ¶ In prestandis. legatario.

c ¶ In restituendis. grauato.

d ¶ A nobis. C. de indi. vi.

e ¶ Retribuim⁹. id est adijcimus.

f ¶ Alia. scilicet relicta.

g ¶ Exposuim⁹. scz in alijs tractatibus: puta in ti. de lega. C. et insti. de here. insti. cuȝ seq. ti. vbi de alijs relictis tractat̄.

h ¶ Obseruationes. i. cautiones de restituendo relicto si scdm matrimonium fuerit introductum. Azo.

i ¶ Pars. q̄ relinquitur sub ea conditione ne scdm ineat matrimonium

k ¶ Heredib⁹. datiui casus sunt.

l ¶ Relicta sunt. puta alicui fuit relictum et ille grauatus de dādo alicui si ille cui grauatur dare secundū matrimonium non ineat. nam legatarius onerari potest. vt insti. de singu. re. per fidei commis. re § j. vel dic q2 erat coniunctus illi legatario cui sub hac conditione relinquitur: puta sic: ticio sub conditione si non scdm ineat matrimonium lego fundū cornelianū: eūdē fundū meuio lego. nam meuio cauebit. et est ratio: q2 pinde erit ac si nec relictū sit. vt. s. eo §. proxi. ibi: si vero non valde: et tunc ei adijceretur. vt insti. de lega. § si eadē. et. ff. de lega. iij. l. re coniuncti.

m ¶ Donatio. scilicet fit.

n ¶ Heredibus. scilicet erit prestanda cautio subaudi.

o ¶ Conditionem. scilicet ne secundum ineat matrimonium. Accur.

p ¶ Substitutis. s. erit prestanda cautio.

q ¶ Aut oīno. s. deficiente herede vel substituto vel coniuncto. et facit. s. de here. et falci. § si quis autē. et § seq.

r ¶ Obseruationes. i. cautiones.

s ¶ Lex. scilicet hec.

t ¶ Donationem. s. reliquit.

v ¶ Nullam cautelā. quo casu non cauetur: quia cum gratia defuncti interponatur/ scilz cautio ista: ergo et ipse potest remittere. vt. C. vt in pos. lega. l. ij. et. l. penul. et facit. C. ad trebel. l. iubemus § et in supradictis.

† rōce c. nos q dē. ibi et cuncta. ex de testa.

x ¶ Addita. scilz legibus antiquis.

y ¶ Ediximus. id est parū de quadam cautela diximus facienda ab ea persona cui fuit legatū sub ea conditiōe ne scdm ineat matrimonium vt. s. proxi. § vnde sancim⁹. et § si vero nō valde. cuius cautele occasione et de ista ponet et occasione legis huius et occasione. l. leonis. s. de non eligen. § aliud/ vt subijcit. Uel dic q2 directo dicit de illa constitutione de non eligē. § aliud. quando dicit diximus.

z ¶ Constitutionem. loquētem de secun. nup. vt. C. de secū. nup. l. hac edictali § his illd adiungimus.

a ¶ Ad eas. scilz scdas nuptias.

b ¶ Restituat res. scilz finito vsufructu mulieris.

c ¶ Ab ea. id est cōstituimus meli⁹ q̄ȝ lex leonis.

d ¶ Quod enim. he due partes ponuntur pro quia: vel pro certe. Accur.

e ¶ Adiecimus. sic. s. de non eligen. secū. nub. § aliud.

f ¶ Et sancimus. scilz nunc.

g ¶ Constitutione. scilicz in illa de qua diximus. s. de nō eligen. § si quis vir. col. j.

h ¶ Offerat. vxori.

i ¶ Usui dominis. hoc est sicut fructuarius ɔseruet qui est dominus vsufructus.

a ¶ Si oẽs.hoc sic intellige si omnes moriant filij ꝯm illã nostrã legẽ.s.de non eli.casus filiorũ nõ existentium siue pactũ in eum casum seruat matri morienti.i.que nunc vltimo morit:nisi filij dimiserint filios. filijs enim filiorũ ꝑmanẽtib⁹ nõ seruatur matri sed filijs filiorũ:qui sunt heredes filiorum vt subijcit.et.s. de nõ eligen.§.aliud. circa finem. et.s.e.§.qm̃ ĩfirmas.ibi vnde si pluribus ⁊c. in eo autẽ quod h dicitur oẽs moriantur: ita demum pactũ in casu filiorũ nõ existentiũ proficere matri:est contra.s.eo.§.qm̃ infirmas.ibi: vñ si pluribus existentibus ⁊c. vbi dicit etiam moriente vno vocari matrem ex illo pacto. Rñ.hic loquitur recitando. recitat em̃ cõstitutionẽ illam de non eligendo. que in h capitulo. s. qm̃ non oẽs moriuntur supplet per predictũ §.qm̃ infirmas.

l ¶ Filiorũ.s.primi matrimonij. Al.idem tamẽ ⁊ de filijs ꝑsentis matrimonij cũ forte ad scdm̃ matrimonium non accesserit adhuc.vt.j. §.si aũt intestatus.et.§.qm̃.⁊ legas hoc passiue.i.qualiter filijs succedatur a matre. Accur.

m ¶ Quam.scz successionem.

leges filijs supstitibus: aut si oẽs[a] moriant ꝯm nostrã legem tã sine filijs casu moriẽte m̃re ꝙ̃ remanẽtib⁹ filiorũ hr̃dib⁹ cõseruato. Si ṽo vniuersa cõscripta est forte in pecunijs aut in alijs mobilib⁹ reb⁹ añnuptialis donatio:tantã[b] ꝑtẽ vsurarũ accipiente m̃re cũ pri⁹ sancita cautela nõ exigi[c] a filijs aurũ[d] nisi forte sine inuidia[e] sit viri facultas et habeat aurũ/⁊ argentũ/⁊ vestes/⁊ q̇cq̇d cõscriptũ est m̃ri[f]. damus etem̃ tũc electionẽ m̃ri si velit res accipere ⁊ dare fideiussoriam cautionẽ:siue ꝑdictas accipe vsuras. Dicim⁹ autẽ ex tertia ꝑte cẽtesime tã ꝯm anteriores[g] leges ꝙ̃ etiã ꝯz nr̃as[h]. ¶ Si ṽo ꝑmixte sint res et donatio tã in pecunijs ꝙ̃ in ĩmobilib⁹ rebus sit:imobiles q̇dẽ oĩno manere apd̃ m̃rẽ ꝑpt qd̃ alimẽta habeat exinde.in rebus ṽo mobilib⁹ illa tenere que ṗdẽ sanciuim⁹.si ṽo ꝯtigerit in immobilib⁹ rebus oĩa ãtenuptialis donatiõis cõstituta:prouideat q̇dẽ mulier ꝙ nõ respuat ĩmobilia neqꝫ ĩminuta[i] hec faciat:sꝫ q̃lia accepit restituat[k].

¶ Mat ad scd̃as nuptias veniens qñcũqꝫ liberis ex testõ succedit sicut extraneorũ quilibet.ab intestato autẽ cũ fratribus defuncti succedit:et in bonis a p̃re ꝑuenĩẽtib⁹ in vsufructu tm̃.i alijs vero bonis filio extrinsecus q̃sitis succedit in totũ excepta antenuptiali donatione in quã succedit in vsufructu tantum [illegible] ingratitudinis ratione seruate. [illegible]

¶ Hinc nos alia euocat rõ q̄ de filiorũ[l] successiõe est quã[m] accipe q̄ ad scd̃as veniũt nuptias[n]: iã pridẽ em̃ de his scripta est lex[o] a nobis ad hermogenẽ gloriose memorie magistrũ sacrorũ nr̃orũ factũ officiorũ rescripta[p] bilisarij gloriosi precedẽs cõsulatũ septimodecimo kal.april.ꝑ quã sanciuimus m̃res ad filij nõ relinquẽtis liberos cũ eius q̇ mortuus est fratrib⁹ sine cautiõe[q] vocari successionem:⁊ eius[r] cũ vsu etiã ꝑprietatẽ hr̃e firmã: siue priusꝙ̃ hr̃s reliquat siue post ea ad scd̃as venerit nuptias: auferẽtes de hoc leges[s] q̄ de his ꝯtrariũ q̇d ꝑcipiebãt. hãc nostrã sanctionem[t] firmã etiã modo manere sup solas q̄ dudum ad scdm̃ venerit m̃rimoniũ sanciuim⁹[v]: ⁊ q̃sdã[x] ꝑprioũ accipiẽtes filiorũ firme eis seruãtes[y]:et[z] ꝯm deinceps tp̄s siue ante nuptias siue post nuptias hr̃ditatẽ in eis filijs descẽdisse ꝯtigerit. De his aũt q̄ post hec[a] ad scdm̃ veniũt virũ ita nobis p̄ns lex disponat et sanciat. Ergo necesse[b] ẽ filio[c] moriẽte siue masculo / siue femina/ siue testat⁹ moriat/ siue etiã sine hoc:interim[d] ergo ea q̄ ex testõ sunt dicẽtes / ita ad ordinẽ q̇ ab intestato est veniemus. ¶ Si igit legitime fili⁹ testatus fuerit ⁊ relinquat m̃ri substantiã[e] siue ꝑtẽ ei⁹ aliquã hãc[f] illa accipiat ꝑ scripturã[g]

b ¶ Tantam partẽ.al's tantum: al's tantam partẽ.s.tertiam centesime. vt j.dicetur.

c ¶ Nõ exigi.scilꝫ concedimus.

d ¶ Aurũ.vel aliud mobile.

e ¶ Sine inuidia. id est vere habeat aurũ vel argentũ. nõ autẽ hic dicitur cũ inuidia filiorũ vt cũ forte non habeant:tamen vt arceant dicãtur hr̃e ab aduersa parte.

f ¶ Cõscriptũ est matri.i. ad vtilitatẽ matris. s. in antenup.dona.

g ¶ Anteriores leges.leonis.vt.d.l. hac edictali.§.his illud.

n ¶ Nuptias. scꝫ mulieres volum⁹ subaudi.

o ¶ Lex.vt.s.de nõ eligẽ.§. cũ igit.

p ¶ Rescripta. s. lex ꝑcedens consulatum bilisarij gloriosi.et hoc septimo ⁊c.

q ¶ Cautione.i. distinctione.

r ¶ Eius.scꝫ constitutionis.

s ¶ Leges. scilicꝫ duas.vt.C.d̃ secũ. nup.l. femine.§.fina.et. C.ad tertul. l.mater.

t ¶ Sanctionem. scꝫ illã de nõ elig. secun. nub.§. cum igitur.

v ¶ Sanciuim⁹. et tunc plana erit. al's sancim⁹/ id est sancitum sic intelligimus.

x ¶ Quasdam.s. successiones.

y ¶ Seruantes. nos scꝫ.

z ¶ Et.pro etiam.

a ¶ Post hec. id est post hanc legẽ.

b ¶ Ergo necesse.quia tradere debemus q̃liter succedant matres filijs.ergo primo de testamentaria successione. postea de ea que ab intestato deferꝫ dicemus vt sbijcit:cũ digniora preferẽda sint. sic insti.de bo. pos. §.alios autẽ.et.s. de here. et falci.§.si nullus eorum.et §.si vero ablatam.

c ¶ Filio.id est dicere. Accur.

h ¶ Nostras.vt.d.l.s.de non eligen.§.aliud.

i ¶ Imminuta.i.deteriorata. Accur.

k ¶ Restituat.hic totus.§.est superfluus cum in.d.l.de non eligen.sit eius sententia: sed ideo hic fuit positus: quia hec constitutio omnia comprehendit que de primis et secundis nuptijs sunt.vt.j.eo.§.fina.

d ¶ Interim.id est prius.

e ¶ Substantiam.scilicet totam.

f ¶ hanc.s.hereditatem.

g ¶ Per scripturam.maxime subaudi.nam sine scriptura potest facere testamentum:cum extraneo eam assimile statim. Accur.

a ¶ Licebat.scilicet filio.
b ¶ Si aũt intestat⁹.no.hic caute in q̃ hic.§.corrigiť.š.de nõ eligẽ.§.cũ igiť.et certe in oib⁹ ꝯcordat ꝑterꝗ̃ in vno.nã si testamẽtũ facit fili⁹:et hec et illa ꝑmittit matrẽ istitui. Itẽ si intestat⁹ decedat:et hec et illa nõ distinguũt an ãte mortem filij nubat sed vel post mortẽ: vt hic subijcit:ſʒ in hoc differt.q2 in bonis tãtũ q̃ fili⁹ acq̃sivit:non aũt in paternis hec permittit succedere matrẽ in ꝓprietate:licet illa in omnib⁹: et in hoc illa per hanc corrigitur. et ad legẽ quandam antiquam redim⁹: vt.C.ad tertul.l. matri.in fi. Sʒ nũqd hec corrigitur š.de here.ab intesta.§.j.et §.ij.coll. viij.vbi indistincte vocantur superiores ad successionẽ inferiorũ? Respõ. nõ ꝺm Jr. qδ verũ puto:q2 ibi secũda rũ nuptiaꝝ non fit mentio. Itẽ nec est nouum vt posteriores per priores determinenť.vt.ff.de legi.et senatuscon. sed ⁊ posteriores.lʒ quidã cõtradicant Item ꝓ nobis.C. ad tertu.l.fi. in fi.⁊ C.de ap.precipim⁹ in fine.
c ¶ Cõstitutionẽ. scʒ illã de non eligen.§.cum igitur.
d ¶ Usum.id est vsumfructum sue partis.scʒ virilis.ſʒ certe ⁊ ꝺm hanc cõstitutionem videť q̃ in ꝓprietate succedat. vt.š.eo.§.quoniam infirmas.ibi si vero non habeat filios ⁊c.que huic signatur cõtraria.Sed certe ꝺm Jo.hic loquitur de rebus paternis de quibus lucrandis pactũ non fecerat: ibi autem de his que pacto poterant lucrari.
e ¶ Uocationem nostram.que est.C.ad tertul.l.fi.
f ¶ Dicimus.al's dicemus:et tunc plana est.al's dicim⁹ ⁊ tunc poniť ꝓ dicemus.vt.j.eo.§.et qm.vbi fiet quedam correctio illius legis.C.ad tertul.l.fi.
g ¶ Et hec dicimus.que sancita sunt.š.quia in paternis vsumfruc.in acquisitis aliũde proprietatem habeat mater.Accursius.
h ¶ Extra.id est preter.
i ¶ A nobis.vt.š.de non eligen.§.antenuptiali.et.š.e.§. si vero expectet.

(q2 vbiꝗ custodire morientiũ volum⁹ voluntates) ⁊ habeat qδ dimissum est aut datũ ⁊ ꝺʒ ꝓprietatẽ ⁊ ꝺm vsuʒ. sicut eñ licebat[a] reliquere alicui extra neoꝝ ⁊ nichil hr̃di scδe mulieris nocebãt nuptie: ita et matri relinquẽs siue institutionẽ siue legatũ recte derelinq̃t et dominiũ ⁊ vsuʒ/siue ex reb⁹ q̃ extrinsec⁹ aduenerũt fuerit facultas:siue ex ꝑñis/nichil ex hoc fratrib⁹ cõtradicere valẽ tib⁹. ¶ Si autẽ intestat⁹[b] fili⁹ moriať iã ad scδas veniẽte matre nuptias aut veniente postea: vocet q̃dẽ ⁊ ipsa cũ filij aut filie fratrib⁹ ꝺm nr̃am ꝯstõnẽ[c] ab intestato ad ei⁹ successionẽ ¶ Sʒ q̃sta q̃dẽ q̃ ex paterna substãtia ad filiũ ꝑuenerũt eorũ solũmõ habeat vsum[d] ad secũdas oino siue pri⁹ siue post ea veniẽs nuptias: in residuis ꝟo oib⁹ reb⁹ q̃ aliũde erãt filio ꝑter ꝑñã successionem veniãt ꝺʒ vocatiõeʒ nr̃aʒ[e] quã statim dicim⁹[f] q̃dã correctione et ea idigẽte. Et hec dicim⁹[g] i reb⁹ q̃ extra[h] nuptialẽ donatõeʒ sunt. q̃ eñ i illis sancita sunt a nobis[i] ⁊ a leonis diue memorie ꝯstitutiõe[k] integra cõseruamus/in quib⁹ solum mater habeat vsumfructũ[l]. sed in alijs rebus hec sancim⁹ ⁊ deinceps ipsi tradim⁹ quecũꝗ post nuptialem[m] donationẽ sunt a patre venientia filio: aut ex alijs causis tã ex testõ q̃ ab intestato successionib⁹: rõne cõtra ingratos[n] filios vndiꝗ et super istis reb⁹ ꝺuata: qm̃ manifeste cause ingratitudinis demonstranť: aliorũ oim̃ q̃ de successionibus dicta sunt parentum in filijs aut filiorũ in parẽtib⁹ intactis manentibus.

¶ Frater ex causa ingratitudinis tribus ex causis a fratrũ successione excluditur.[illegible]

¶ Ingratitudinẽ[o] aũt hic cõsideram⁹ nõ solũ ad matrẽ ꝺʒ qδ pridẽ a nobis dictũ est: sed etiã aduersus eũdẽ ipsum fratrẽ defunctũ. Et qm̃ scimus multas fratribus adinuicẽ factas ꝯtẽtiones[p]: illũ solũ tãq̃ igratũ circa fratrẽ effectũ participari lucrũ[q] nõ cõcedim⁹/ qui mortẽ voluit fratri: aut criminalẽ inducere cõtra eũ inscriptionẽ/aut substãtie ei⁹[r] ꝓperauit inferre iacturã. ei⁹[s] eñ portio tã ad reliq̃s frẽs ⁊ matrem veniat. Et hec lex sup filiorũ successionib⁹ q̃b⁹ cũ mr̃e succe

k ¶ Constitutione.vt.C.de secun. nup.l.hac edictali.§.his illud.in prin.§.
l ¶ Usumfructũ.i.vsum.item et tm̃ ꝓprietatis quãtũ ex morte filij huius de cuius successiõe nũc queritur ꝑt acquiri ex pacto nõ existẽtiũ liberorũ.vt.š.e.§.qm̃ infirmas.j. Uel hoc intellige quãdo nil pepigit: al's cõtrra.vt in dicto.§.cõtinetur.
m ¶ Post nuptialẽ.i.ꝓpter nuptias
n ¶ Ingratos filios.i.rõ qua al's repelluntur igrati filij ab hmõi lucris vt.š.eo.§.soluto. ibi: si q̃s eñ ex eis ⁊c. et.š.e.§.super his.in fi.§.seruetur in hoc lucro: vt repellať mater si sit filio igrata vt hic.et š.de nõ eli.§.cum igiť.in fi.j.rñ.col.j. et hoc qm̃ manifeste cause ingratitudinis monstrãtur vt subijcit. que septem sunt. vt.j. vt cũ de ap.cog.§.et hoc quidem de parentũ.et ecõtra quibus exheredantur filij sunt. xiiij.vt.j. vt cũ de ap.cog.§. causas. coll. viij. Sed q̃b⁹ repelluntur frẽs sunt tres. vt.j. proxi.§.et qδ subijcit aliorũ ⁊c. sic cõstrue intactis manẽtibus que de successionibus dicta sunt aliorũ omniũ parentum in filijs aut filiorum in parẽtibus. Sed q̃ sunt alia cõstituta q̃ que hic sũt? Rñ. quãdo cõuolasset ad secũda matrimonia.
o ¶ Ingratitudinẽ.dictum est.š.proxi.§.et.š.de nõ eli.§. quoniam infirmas.in fi.j.rñ.
p ¶ Contentiones.sic.C.de bo.que libe.l.cum oportet.§. j.in fine.Accur.
q ¶ Lucrũ.s.successionis ab intestato.nec eñ etiã ab intestato frater succedit fratri cũ igrat⁹ extitit: vel aliter mater lucrata fuerit virilẽ partẽ ꝓ vsufructu in rebus paternis: et ꝓprietatẽ filijs seruare tenetur.vt.š. proxi.§.si autem intestatus.de hoc autẽ lucro non habebũt fratres defuncti qui fuerũt ingrati. Uel potest tertio modo intelligi vt loquatur in alio casu.s.quãdo facit testamentum. nam potest exheredare fratrem et turpem personam instituere his tribus casibus qui sequũtur.
r ¶ Ei.s.fratri.
s ¶ Eius.s.fratris ingrati.

dũt filij maneat[a] illã q̃ a nobis facta est subdiuisionẽ introducẽs his que futuro tp̃e matrimonio scd̃o sũt future vir̃ de matris successiõe. q̃ eñ iã ad scd̃m mr̃imoniũ puenerũt successionẽ siue p testm̃ siue ab intestato hr̃e firme ꝛ ẽm dñium ꝛ ẽm vsũfructũ ꝛ alienare ꝛ testari ꝛ trãsmittere ẽm quẽ voluerint modũ nichil sit eis impedimentum quolibet tempe ex presenti constituta lege.

¶ Mater filio in lucro aut nuptiali donatiõe nõ succedit nisi in vsufructu: his obtinẽtib⁹ in casibus futuris/ in p̃teritis nondum sententia vel transactione finitis. h. d. Bar.

¶ Et illd̃ aũt firmũ qd̃ ex primo mr̃imonio ẽ filijs[b] maneat[c] qd̃ sup p̃dictã a nobis ꝯstitutũ est sanctionẽ[d]. Et si añnuptialẽ donationẽ quam mater marito lucrabaꝛ contigerit ad moriẽtẽ filiũ puenire[e]: et ppter ea ptẽ ei illi⁹ fieri hereditatis/ matrẽ neq; ẽz q succedit filio dñiũ eorũ scz añnuptialis donatiõis rex pfrui[f]: solam aũt[g] hr̃e hor̃ q̃diu supest vsum et vsumfructũ. Maneat igiꝛ et ẽ ipsis q̃ ex priorib⁹ nuptijs sũt filijs cõdonatũ: nisi forte ante predictã ꝯstitutionẽ iudicialis sñia vel trã sactio iter partes facta de his aliquid statuerit.

¶ Mater et cum solis fratribus/ ꝛ cũ solis sororibus/ et cũ pmixtis in virilem portionem succedit filio. h. d. Barto.

¶ Et qm̃ mater excludebatur q̃dẽ a filio masculo ẽ faciente senatuscõsulto[h] (qd̃ tertullianum vocãt) filiab⁹ aũt cũ trãsmittebaꝛ[i] †. Nos nõ q̃rẽtes filiorũ ius/ ẽz exinde ei legitima iura dãtes/ vocam⁹[k] q̃dẽ eã cũ masculis fratrib⁹ moriẽtis intãtũ iquãtũ nũer⁹ filior̃ fuerit: q̃ten⁹ et ea ptẽ habeat tantã quãtã vnusq̃sq; fratrũ. Si ꝟo et pmixti masculi et femie fuerint: hocip̃m disponentes. Si ꝟo mater et filie sole consistãt: ibi senatuscõsultũ mediã q̃dẽ ptẽ dabat m̃ri: residuã ꝟo mediã sororib⁹ q̃tecũq; extitissent. qd̃ qm̃ nõ pmit⁹ corrigimus/ modo adducimus ad competentem correctionem: ꝛ in isto casu vocantes eam pro rata filiarũ: quaten⁹ quãtum vnaq̃q; filiarũ habeat: tm̃ solũmõ et eã accipe/ ꝛ in oĩ casu hic relato in virilẽ portionem[l] hoc quod legis est etiã mater veniat: siue cõsistãt soli masculi/ siue sole femine/ siue etiã pmixta vtraq; soboles.

¶ Parentes ex principis oratione debẽt inter filios eq̃litatẽ seruare: licet inequalitatem seruare possint si volunt: dummodo filijs in legitima portione prouideant. h. d. Bar.

¶ Illud quoq; sup hoc adijcere legi iustum estimauimus. si eñ moriaꝛ vir aut mulier filios habẽtes ꝛ ex prioribus ꝛ ex scd̃is nuptijs q̃s post hanc nostrã ꝯtraxerint legẽ (in his eñ presentia[m] disponimus) q̃ quidẽ super lucris ex nuptijs seruari optet: hec sancimus[n] insuper et decernimus[o] portiones quatenus necesse est parẽtes legitimis et nõ ingratis relinquere filijs ipsos genitores nõ erit iustum ad scd̃am oĩno declinare prolem: et qd̃ ex lege[p] est tãtũmodo relinquẽtes prioribus alia oĩa ad scd̃os deducere: sed aliquid ex priorib⁹ adijcere[q]. Siquidem aliquem ex secundis habeat nuptijs: aut etiam ex primis forsan ita festiuum[r] ita dilectum vt velit preponere eum alijs in possessione: damus licentiam hoc agẽdi: non tamen oĩno priores quidem filios minuere/ secundos autem augere: sed neq; vehementer magnificare augmẽtũ/ nec omnino obliuisci priorum matrimoniorũ: neq; infirmare[s] ea que a precedentibus nos de talibus dicta sunt: sed prouidere quidem et secundis: prouidere autem et primis: cogitãtes quoniã filij ambo sunt:

a ¶ Maneat. scz in futuro tempore.
b ¶ Filijs. scilz est concessum.
c ¶ Maneat. s. in futuro tp̃e.
d ¶ Sanctionez. scilicet in questiõe gregorie. vt. s. de non eligen. §. hoc quoq; et §. j.
e ¶ Peruenire. q2 mater sibi donauit vt. s. de non eligẽ. §. gregoria. col. j.
f ¶ Perfrui. q̃si filio de bonis paternis hec dõatio aduenerit. vñ sicut mulier i alijs reb⁹ q̃ puenerũt ad filiũ a pr̃e vsũfructũ hꝫ tantũ: ita et in hac donatõe. vt. s. eo. §. si autẽ intestatus. Sed nũquid in totũ r̃n. nõ. nisi mater retinuerit sibi vsumfructũ in donãdo: sed pro virili portione. vt. d. §. si vero intestatus. et s. de nõ eligen. §. j. et §. hoc quoq;.
g ¶ Solã aũt. itẽ et pprietatem ẽm pactũ non existentiũ filiorũ. vt. s. de non eligen. §. hoc quoq;. in fi. §.
h ¶ Senatuscon=sulto. vt insti. ad tertul. §. frater.
i ¶ Cũ trãsmittebatur. vt cum eis equaliter succederet. i. mater tãtũ sola hr̃et quãtũ oẽs sorores defficiẽ. vt j. dicitur. ꝛ insti. ad tertul. §. soror.
k ¶ Vocamus. vt C. ad tertul. l. fi.
l ¶ In virilẽ portionem. hoc fallit in ea muliere que ante annũ nupsit. q̃ non succedit nisi omibus filijs mortuus: et hoc tunc qñ infamia est ei remissa. vt. s. e. §. si igitur sine filijs. Item fallit in bonis paternis. quod dicvt. s. e. §. si ꝟo intestat⁹. Itẽ fallit in tertio casu qñ scilz mulier scd̃o nupsit q̃ casu ꝛ in casu nõ existẽtiũ filiorũ tm̃ vocatur mater in lucris predictis ppter secũdum matrimonium. vt. s. eo. §. quoniam infirmas.

alias cõuiscebatur.

m ¶ Presentia. neutraliter.
n ¶ Sancimus. s. vt lucra pmi matrimonij sint perdita ratione pprietatis. vt. s. eo. §. si vero sit soboles. at lucra scd̃i matrimonij pdunꝛ p tertiũ matrimonium. vt s. eo. §. nec illud.
o ¶ Decernim⁹. forte mẽtionem facit de illa constõne s. de trien. ꝛ semis. §. j. col. iij. Uel dic q dicit de eo quod habuimus. s. eo. §. optime.
p ¶ Ex lege est. scz debitum.
q ¶ Adijcere. etiã vltra id qd̃ necessario dimittitur: ẽz hec est suasio et cõfortatio non coarctio. vt j. dicitur hoc. §.
r ¶ Festiuum. q2 festum patri videꝛ quãdo eum videt.
s ¶ Neq; infirmare. vt etiam quartã filijs primi matrimonij non dimittat. quod etiam cõtra ãtiquas leges

esset.vt.C.de inoffi.testa.cum queritur.et.l.parentibus. et hic subijcit.Accursius.

a ¶ Facientes.vt statim dicit.

b ¶ Supra legē. id est supra id qđ lex compellit di=mittere. id est vl=tra trientem. vel vltra semissem vt sequitur.

c ¶ Et ingratos. in parua portione al's grauatos.

d ¶ Dictum est. in hac constitutio=ne. vt.s.eo.§.solu=to. circa fi. et.§.si autē intestatus.in fi. et in alijs consti=tutionibus. vt.s. de here. et falci.§. exheredatos.et.s. de non eligen.§.cū igitur.col.j.

e ¶ hanc itaqꝫ par=tem. scilicet hunc §. qui est pars hui⁹ constitutionis.

f ¶ Alioquin. id est al's quando vo=lumus sanciendo dicere.

g ¶ Augentes. s. nos.

h ¶ Resoluentes et habemus hoc.s. de trien. et semis. §.j.et.ij.col.iij.

i ¶ Preuenim⁹. vt.s. eo.§.duo.i fi. §.et.s.§.hinc nos. et in alijs multis §. vbi dicitur ca=sus huius consti=tutionis ad futu=ra trahi: et est hoc generale nisi con=tra expresse. l.dica=tur. vt.C. de le. et con.l.leges.

Lex q̄n ꝙ futu=ra respi=cit.

k ¶ Tangēs. nā que facta inuenit ante se non mutat vt.s.eo.§.j.in fi.

l ¶ Uacantibus. .i.cessantibus.Ac.

m ¶ Pro cūctis. al's perfectatis. i. dubitatis. al's pro cinctio.s.dubitatio=nibus q̄ in ea con=tinentur: vt subij=cit.Accursius.

et ita facientes[a] successionū in testamētis diuisionem. si enim intestatis eis mortuis lex om=nes ex equo vocat: cōpetēs est eos imitantes legem non vehe=menter magnis eos abbreuia=re mutationibus erubescentes legem: sic erunt boni patres et nostra digni legislatione/et iu=sti quidem erunt solam legem custodientes. Si quid autē su=pra legem[b] reliquerint: erunt iu=sti simul et humani patres: et nō hec dicimus inter gratos et in=gratos[c] filios (de ingratꝭ enim iam sepius dictū est[d]) sꝫ de his qui magis aut minus diligun=tur. cum vtiqꝫ multa differentia sit ingratitudinis/ et gratiarum actionis/et dissimilis honoris Hanc itaqꝫ partē[e] de equitate filiorum ex priore et secūdo ma=trimonio venientium adhortā=tes potius q̄ sancientes dici=mus. alioquin[f] semel augētes[g] ab intestato partem omnino fi=lijs relinquendam / et vsqꝫ ad quattuor quidem filios quat=tuor vncias oīno definientes. si autē vltra quattuor sint vsqꝫ ad mediā substantie partē: ido=neū iā dedimus filijs solatium nō ex pua mēsura antiquā eoꝝ angustiam resoluētes[h]. ¶ Sit igit̄ pn̄s lex futuro tpi sanciēs sicut sepi⁹ dicētes p̄uenimus[i]: et nichil priorū tāgēs[k]: sꝫ cōdē=sa vndiqꝫ et cōplexa sub vna cō=tinuatione et oīa pene de secun=dis pnūciās nuptijs: et priora q̄dē prioribus in sua virtute ser=uans. Que vero ab ea disposi=ta sunt futuris secundis expla=nans nuptijs et nouā quādam vndiqꝫ ac subtilissimā introdu=cens querētibus vtilitatē: omi=bus que super talibus posite sunt cōstitutionibus in futuris post hanc nostram legem nu=ptijs et que ex his euenerint va=cantibus[l] hac videlicꝫ vna con=stitutione futuro tempori fm̄ quod a nobis definitum est in his qui continent̄ in ea casibus pro cunctis[m] sufficiēte. ¶ Hec igitur tua celsitudo omnib⁹ gē=tibus que sub tuo sunt cingulo solenni modo manifesta fieri p̄=cipiat: vt omnes agnoscentes quia maiorem laborem sustinē=tes q̄ȝ oportet imperialibus in=currere cogitationibus: tamen nichil[n] prius pro nostra fecim⁹ salute nisi vndiqꝫ congregare quod iustum est: et omnes vidē=tes in vnum collectam de hac legislatione partem / sciāt quia et priorem[o] his que iam posita sunt seruabimus legem: et futu=ro tempori competentem po=suimus congruentiam. Datum xv.kalen.apꝛil. cap. Bilisario viceconsule.

¶ De appellationibus et intra que tempora de=beat appellari.

¶ Intra decem dies a recita=[illegible] computandos [illegible] appellare [illegible] sententia appellatio=[illegible] Auth.

Impator Iustinia.a. Tribu=niano illustri magistro officioꝝ et questori sacri palacij.

Ulteriorū[†] legū acerbi=tati plurima remedia im=ponentes: et maxie hec[r] circa appel=lationes facientes[r] / et in pre=senti ad huiusmodi beneficium peruenire duximus esse neces=sariū. antiquitati[t] etenī cautum erat/vt si quis per se litem exer=cuerit et fuerit condemnatus: in=tra duos dies tantummodo li=cētiam appellationis haberet. sinautē per procuratorē[v] causa

n ¶ Tamen nichil.s.nobis existētib⁹ saluis nichil prepo=nimus huic rei nisi hoc qđ iustū est congregare. Uel ita. ni=chil p̄ponim⁹ nisi hoc.i.hoc et nichil aliud p̄ponimus.

o ¶ Priorem. le=gem tractātem de nuptijs.

p ¶ De appella=tionibus etc. Nota in hoc volumine quattuor modis de appella. tractari. vt in hoc titu. et.j. de his q̄ ingredi. ad appel. in prin. coll. v.et.j.vt cū de ap. cogno.§.j. et.j. de ap.col.viij.

q ¶ Debeat. al's debeāt.et tunc dic scilicet condēnati.

r ¶ Ulte=riorū hec. scili=cet re=media.

s ¶ Facientes.s. nos.vt.C.de ap. p̄=cipimus. et alias leges vsqꝫ ad fi.ti. et. ff. quando ap. sit.l.j.§.biduū.naꝫ fm̄ ista vetera iu=ra si aliqs ageret suā ppā cām et vi=ctus fuisset: duos dies sibi impartie=bāt si vellet appel=lare.et isti duo di=es a tpe scie siue snie recitate sibi currebant vt ibidē dr. si vo ageret p=curatorio noīe tri=duū hēbat. et taleꝫ acerbitateꝫ lex.C. de ap. eos/ respicit quā in p̄nti cōsti. iustini. emendat.

† Hec autē est canoni=zata.ij. q.vj.c. anterioꝝ.

t ¶ Antiquitati. id est antiquis. ll. vt.C.de ap. l.eos. §.sinautē est iudi=ciū.et.ff.q̄n ap.sit. l.j.§.biduum. et.§. dies.et.l.pe.j.rn̄.et de his dr in pn̄. ti. hui⁹ ꝑerāt acerbe

v ¶ Procuratorē vel curatorē vl' de=fensorem quemli=bet.vt. ff. quando

appel.sit.l.j.§.tutores.et omnino qñ causa est ad alienum lucrũ ⁊ damnũ.vt in.d.l.j.§.in propria.⁊.l.pe.in pñ.⁊.§.j.
a ¶ In triduum.id est post triduum.
b ¶ Incidisse.scilicet inuenimus.
c ¶ Et biduo.nam condemnati erant suo nomine.
d ¶ Necessariũ. hec nõ videt̃ bona rõ cũ leges nemini sit licitũ ignorare. vt. ff. de iur. et fac.igno.l.regl'a.⁊ C.d iur.⁊fac.igno. l.nec ↄstõnes.imo etiã q̃libet scire tenet̃.vt.C.de legi.⁊ cõ.l.leges.Sȝ certe nec nocere patitur iuris ignorantia. vt.ff.de iur. et fac . igno. l. iuris ignorãtia . nec ob. d. l.regl'a:quia dicit nocet. i.nõ prodest. ⁊ ideo est bona ista rõ.⁊est alia qꝛ poterit plenius deliberare.vt.j.ꝓxi.§.in fi.
Ignorãtia iuris neminẽ excusat.
e ¶ Intra.x.dierum. sed quãdoq̧ duo menses dantur. vt.C. de tẽpo. ap.l.j.que huic est cõtra.Solu.ibi speciale est:hic autẽ ius cõmune erit.Uel qđ dicit appellationẽ interponẽdã infra duos mẽses.i.interpositã vsq̧ ad duos menses finiri:⁊ ita erit ibi specialitas in alio:qꝛ cõiter infra annũ vel bienniũ durat.vt.j.de his q̃ ingre.ad ap.§.j.col. v. sȝ ibi infra duos mẽses.⁊ probatur hec solutio.ff.qñ appel.sit. l.j.§.quod in sententijs.⁊.§.alia causa est. Itẽ est cõtra insti.de excu.tuto.§.quid autẽ.Sed ibi de excu.nõ de appel.loquit̃. Nam nõ potest appellari vt ibidẽ dicit̃ nisi demũ s̃nia lata super reprobanda excusatione vel probanda.vt.ff.de appel. l.cũ in vna.§.tutor.⁊.ff.quando appel.sit.l.j.§.si quis tutor.
f ¶ A recitatione.facit.ff.qñ ap.sit.l.j.§.biduũ.in pñ. Sȝ cõtra.in eadẽ.l.§.fi. Sed dicas ꝙ a tẽpore sentẽtie currunt isti decẽ dies:⁊ sciẽtie/sicut in illo biduo erat. vt in. d.l.j.§. fi.⁊.C.quõ ⁊ qñ iu.l. ab eo. Item est necesse ad hoc vt currant:vt possit appellari iudice comparente in publico. ff. qñ ap.sit.l.j.§.dies.⁊ ita erit mirabile ꝙ hoc tẽpus ad aliquid est vtile.vel in ꝑncipio vel in medio vel in fine. sicut et al's vt.ff.de adul.l.q̃nquẽniũ.⁊.C.de tẽp.in inte.resti.l.j. ⁊.l.fi.in fi.⁊.ff.quis ordo in bono.pos.l.ij.j.rñ. al's aũt cõtinuũ tm̃ est:vt circa vsucapionẽ.vt.ff.de vsucap.l.nonnũq̧.
Tẽpoꝝ tria sunt genera. §.j.Item al's tm̃ vtile vbi tria necessaria sunt. vt.ff. de diuer.⁊ tẽ.pre.l.j.⁊ sic sunt tria genera tẽporum:vt dictũ est.
g ¶ Siue magni.nã generaliter ab omni iudice appellatur/siue ordinarius/siue delegatꝰ sit:excepto prefecto pretorio:vt subijcit.⁊.C.de appel.l.a procõsulibꝰ.in prin.⁊.§.j. ⁊.j.de iudi.§.nr̃as.col.vj.Sȝ cõtra in eo qđ dicit non posse appellari a prefecto.vt.ff.de mino.l.prefecti. Sol'.aliud in
Prefecti pretorio priuilegia. integrũ resti.que veniã cõtinet proprij erroris. aliud in appellatione que iniquitatẽ sentẽtie cõtinet:vt in ea. l.dr̃.nec autẽ est verisimile quid inique prefectũ pretorio facere. vt ff.de offi.prefec.preto.l.j.§.his cunabulis. Itẽ ꝯ.j. vt spon.

vẽtilita sit: ⁊ in triduũ[a] ꝓximũ eã extẽdi.Ex rerũ aũt experiẽtia inuenimꝰ hoc satis esse damnosum:plures eñi hoĩes ignaros legũ subtilitatis ⁊ putãtes in triduũ eẽ ꝓuocationes porrigẽdas ⁊ in prõptũ periculũ incidisse[b]:⁊ biduo[c] trãsacto causas ꝑdidisse. vñ necessariũ[d] duximus hmõi rei cõpetenter mederi. Et sancimus oẽs appellationes siue ꝑ se/siue ꝑ ꝓcuratores/seu ꝑ defensores/vel curatores/vel tutores vẽtilent̃: posse intra.x.dierũ[e] spaciũ a recitatione[f] sentẽtie numerandũ iudicibꝰ ab his quoꝝ interest offerri. siue magni[g] siue minores sint (excepta[h] videlȝ sublimissima pretoriana ꝑfectura) vt liceat homini intra id spacium plenissime[i] deliberare/siue appellandum sit ei siue quiescendum:ne timore[k] instante opus appellatorium frequẽtetur:sed sit omnibus inspectionis[l] copia/que et indiscussos[m] hominum calores potest refrenare.

¶ Causa debet in principio cõsistorio agitari. et si ob quẽcũque impedimẽtũ procedere qui iam audire non potuerunt: tunc in acta seruatur. Ange.

¶ Ad hec[n] sancimus:si quando lis[o] speratur in nostrum inferri consistorium[p]/si forte contigerit imperatoriam maiestatem occupatam[q] publicis causis ex mundanis prouisionibꝰ non posse conuocare patres[r]

lar.§.aliud vero.col.ix.Sȝ ibi de supplicatiõe siue de petitione dicit.hic de appellatiõe que cõtinet iniquitatem s̃nie vt dixi. Habet ẽt in alio prefectus ꝑtorio priuilegiũ vt possit facere legẽ.vt.C.de offi.ꝑfec.preto.l.normã. Itẽ ⁊ aliud qꝛ alius iudex nõ dat in integrũ resti.contra suã s̃niam:sed ipse tm̃ vel ꝑnceps vt. ff. de offi. ꝑfec. ꝑto.l.j.§.fi.Sunt ⁊ adhuc septeȝ iudicãtes a quorũ sententijs nõ appellatur:vt ꝓpator. Iteȝ senatꝰ. Itẽ ⁊ qñ h̃ actũ fuit inter partes.vt.ff. a q̃bꝰ ap. nõ lȝ.l.j. Itẽ arbit̃ cõpromissarius.vt C.de arbi.l.j. Iteȝ ꝑfectꝰ augustalis. vt.j.e.§.illud.in fi. §.Itẽ ⁊ alij q̃dam q̃ nominant̃.j.e.§. similiq̧ modo. Itẽ comes orientis.vt .j.eo.§.orientalẽ.
Appellare a multis iudicibus nõ licet.
h ¶ Excepta.interpositio est.
i ¶ Plenissime. q̃cq̃d eñi ↄsiliũ moderatiõe ꝑficit̃/nõ cõsueuit penitudinis rubore ꝑfundi sed ꝑpetua firmitate durare:vt hic. ⁊.j.vt immo antenup. dona.§.sed sicut.col.v.⁊.C.de repu.l.dubiũ nõ est.⁊ no. hic quẽ posse delibare vsq̧ ad.x.dies:⁊ minori tp̃e nõ. al's aũt varia tp̃a ad deliberãdũ dant̃ ꝓ motu legis ⁊ iudicis.vt.j. de exhi.reis.§.illd. ⁊.§.sancimꝰ. ⁊.ff.d iu.deli.l.j.§.fi.⁊.l.ij. ⁊.ff.de inter.ac.l.q̃ interrogatꝰ.⁊ facit.ff.de exer.l.j.in prin.
k ¶ Timore.nã propter timorẽ ne cito currerent duo vel tres dies semꝑ appellarẽt etiã ab ea sententia q̃ iuste lata est:qꝛ tũc est iratꝰ ꝓpter s̃niam q̃ grauatꝰ est. cũ ꝓo recogitauerit stabit ei s̃nie:nec inanibus sumptibus se vexabit. et facit.ff.de re.iu.l.quod calore.⁊.ff.de diuor.⁊ repu.l.iij.
l ¶ Inspectionis.id est deliberationis.
m ¶ Et indiscussos.id est non deliberatos.vnde cato. Impedit ira animum ne possit cernere verum.
n ¶ Ad hec.id est iuxta hec.
o ¶ Si qñ lis.s.cause appellationis cui statuuntur certa tẽpora infra q̃ debeat finiri cã appellationis. vt.C. de tẽp. ap.l.ij.sȝ hodie est aliter q̧.d.lex dicat:statuit̃ eñi hodie annus vel biẽniũ.vt.j.de his q̃ ingre.ad ap.§.j.col.vj.que tẽpora si finiant̃ ꝓpterea qꝛ ꝑnceps qui cognoscit de appel. supsedere nõ possit:nõ fit preiudiciũ. ⁊ hoc idẽ in quolibet alio iudice cognoscente de ap.vt.j.vt spon.lar.§.hoc quoq̧. col.ix.Sȝ q̃d de causa ꝑncipali cui triẽnium si est ciuilis:si criminalis bienniũ:Rñ.ibi aliud est.non eñi aliquo modo vltra trienniũ durat:vel vltra bienniũ. vt.C.de iudi.l.prosperandũ.in fi.j.rñ.⁊.C.vt intra cer.tẽ.cri.qõ ter.l.fi.
p ¶ Cõsistorium.locus est vbi sedet iudex ordinarius in audiendo et iudicando.sed principis vel pape proprie dicitur consistorium.vt.j.propri.
Cõsistoriũ quid sit.
q ¶ Occupatã.propter quas occupationes non potest intendere negocijs priuatorũ:vt hic.⁊.ꝯ.de here.⁊ fal.j.rñ.
r ¶ Patres.conscriptos.i.senatores vt dicũt quidam.vel

dic patricios q̄ sunt loco patrū ad imperiū. vt insti. q̄. mo. ius. pa. po. sol. §. filiusfamilias. in fi. §. hos autē cōuocabat vt eorum ɔsilio iudicaret. et ita est arg. ꝙ iudices debeant dare sentētias habito ɔsilio sapientū. et hoc ipsum consue uerūt scribere in sentētijs. et facit. C. de leg. et cō. l. hūanū. ꝛ. C. de sen. ex peri. reci. l. ij. j. rñ.

Snīe nisi cū sapiētū cōsilio denē.

g Digessit. id est ordinauit.
h Ad spectabilium. id est ad medios.
i Tribunal. vbi sedet iudex ordinari⁹ in audiēdo ꝛ iu dicādo: sȝ pncipis vel pape dr ɔsistoriū. vt. s. pri. §.
k Sacro. i. suo ꝓprio.

Tribunal ꝛ cōsistoriū differūt

quaten⁹ cā agitek nō ex hoc litē periclitari[a]. Qđ em̄ viciū ē litigātiū si culmē īperatoriū occupek[b]: vel q̄s ē tāte auctoritatȝ vt nolētē pncipē posset ad ɔuocādos p̄res ceterosq̄ ꝓceres coartare[c]: sȝ si q̄d tale euenerit/ cā intacta pmaneat donec imperator monit⁹ sua spōte ꝛ conuocari proceres iusserit/ et litem inferri patiatur: et oīa s̄m morem procedere.

¶ Hodie in cāis [illegible]

¶ Illđ etiā i tertio capitulo[d] disponēdū est qđ antiq̄tas bñ statuit/ nouitas autē neglexit. cū em̄ veneranda[e] vetustatis auctoritas[f] ita magistrat⁹ digessit[g] vt alij maiores/ alij medij/ alij minores sint: et appellatiōes a minorib⁹ iudicib⁹ nō solū ad maxios iudices remitterenk: sȝ ad spectabiliū[h] iudicū tribunal[i]: q̄ten⁹ ꝛ ipi sacro[k] auditorio adhibito litem exercerēt: nouitas aūt hoc dereliq̄rit: euenit vt sup minimis[l] causis maximi nr̄i iudices inq̄etētur: et hoīes ꝑpter minimas cās magnis fatigentur dispōdijs: vt forsitā toti⁹ litȝ estimatio ad sumptus iudiciales nō sufficeret. Idq̄ȝ sancim⁹ si qñ ex egyptiaco tractu vel adiuncta ei vtraq̄ȝ libia prouocatio sperak. vsq̄ȝ ad. x. librarū auri q̄ȝtitatē nō in hāc regiā vrbē eā vēire: sȝ ad p̄fectū augustalē[m] q̄ audiat ꝛ cām dirimat vice sacri cognitoris[n]: nulla[o] ei penit⁹ post diffinitiuā sñiaȝ appellatiōe porrigēda. ¶ Similiq̄ȝ mō q̄tiēs in asiana diocesi vl̄ pontica tale aliq̄d emerserit[p] vsq̄ȝ ad p̄dictā q̄ȝtitatē. x. librarū auri appellatiōes ad viros spectabiles comites forte vel ꝓcōsules vl̄ p̄tores vl̄ moderatores q̄b⁹ spāliter easdē lites pagēdas deputauim⁹ remittank: q̄ten⁹ et hi ad silitudinē p̄fecti augustalis[q] vice sacri cognitoris[r] itercedāt/ ꝛ cās sine spe q̄dē appellatiōis/ dei tñ ꝛ legū timore pferāt decidēdas. Oriētalē aūt tractum cās appellatiōe suspēsas ꝛ vsq̄ȝ ad. x. librarū auri q̄ȝtitatē limitatas ad virū spectabilē comitē oriētȝ mittere/ simili mō[s] audientiā et finē eis impositurū.

¶ [illegible]

¶ Illo videlicȝ[t] obseruādo vt viri spectabiles duces vel alij spectabiles iudices nō ad alios eadem spectabilitate decoratos iudices suas transmit-

a ¶ Periclitari. C. de dila. cuȝ a nobis. contra. vbi dicitur nullam ꝓcrastinationem vel dilationem fieri vbi causa coram principe agik. Sol. ibi loquik quando causa principalis vel appellationis fuit relata principi: vt iudicaret tantum. oīa enim erant disputata et cognita ab alio iudice. nā al's nō pōt fieri talis relatio. vt. C. de rela. l. j. sed hic ipse pnceps debebat cognoscere. hodie tamen talis relatio non permittere tur qualem modo diximus. vt. j. vt iudi. non expe. sa. iussio. §. j. col. ix. Ac.
b ¶ Occupetur. q. d. nullum. ꝛ facit. j. de ap. col. viij. et. j. vt spon. larg. §. hoc quoq̄ȝ. col. ix. et. C. de an. excep. l. fi. in fi. et. ff. q̄s or. in bo. pos. ser. l. ij. §. dies. et. §. in bonorum. Item facit. C. vbi sena. vel cla. l. quotiens. in fi. j. rñ.
c ¶ Coartare. sic ff. de alie. iudi. l. et q̄r. sic. ff. ad trebel. l. ille. §. tempestiuū sic. ff. de arbi. l. nā magistratus.
d ¶ In tertio capitulo. i. tertio casu huius constitutionis.
e ¶ Ueneranda. sic. ff. de iure imu. l. semp. Item subsequenter nō ꝙ tres sunt ordines magistratuum: quod dic vt diximus. j. vt ab illustri. §. j. col. v.
f ¶ Auctoritas. no. pro antiquitate siue vetustate. qđ dic vt. s. de mona. §. fi. col. j.

Senectus venerāda est.

l ¶ Minimis. no. h̄ ꝙ dicitur minima causa quē ē minor. x. lib. auri. vt patet per sequētia. al's autem aliter dicik: quod dic vt dixim⁹. s. đ mā. prin. §. sit tibi quoq̄ȝ. col. iij.

Cā minima q̄ sit.

m ¶ Augustalem. scilȝ venire qui moratur in illa cōtrata. Accur.
n ¶ Cognitoris. id est principis.
o ¶ Nulla. h̄ no. secundo appellari nō posse: vt in duobus sequentibus §. et diximus. s. eodem §. j.
p ¶ Emerserit. q. d. prouocatio speratur.
q ¶ Augustalis. de quo supiori §. proximo dicitur.
r ¶ Cognitoris. id est vice pr̄cipis qui sacer cognitor est. Accur.
s ¶ Simili modo. .i. sine appellationis remedio.
t ¶ Illo videlicȝ. hic caute no. tres casus: aut enim appellak a spectabili/ ꝛ tunc ad prefectū et q̄storē. et hoc siue ex se ipi spectabiles cognouerint siue ex delegatiōe principis: vt hic vsq̄ȝ illuc sed a presidibus quidem ꝓuinciarū ꝛc. aut appellatur a clarissimis: ꝛ tunc ad spectabiles appellak vt ibi: sed a presidibus ꝛc. vsq̄ȝ illuc si autem vel illud ꝛc. aut appellatur ab illustri delegato a principe vel spectabili: et tunc ad antiquos iudices vt ibi: si aūt ꝛc. vsq̄ȝ illuc: oībus alijs ꝛc. Si autem priuato princeps cōmitteret: tunc ad prefec. ꝑtorio et questorē appellatur. vt. C. de ap. precipimus. §. huic.

Appellatiōis tres casus.

a ¶Cum non. interpositio est.
b ¶Sed a minore. vt. ff. de arbi. nā magistratus.
c ¶Utroqꝫ offō. i. tā suis officialibus qꝫ questoris qui socius suus erat.
d ¶Priuati. scilicet administratione. non atem dignitate: ne contradicat supradictis.
e ¶Gradati. sic ff de nego. gest. q̄ vtiliter. in pn. et. ff. de mūe. ⁊ hono. vt gradatim.
f ¶Spectabiles. sed clarissimi. vel dic de duob⁹ dici scꝫ si appellet a p̄side qui vere clarissimus est. vt. C. de priua. car. .l. j. Itē de iudice scilicet priuato dato a principe a quo si appellet ad spectabilem appellat in vtroqꝫ casu: ⁊ sꝫ h̄ correctū est qđ dicitur. C. de appel. p̄cipimus. §. huic.
g ¶Referat. scilicet ad spectabiles.
h ¶Uel duces. repete dati sunt a nobis.
i ¶Antiquo. hic erat mos forte vt a spectabili ad illustrē. ab illustri a d superillustrem appelletur. Sꝫ h̄. C. appellatur in casu huius r̄ñ. ad principē. vt. C. de ap. p̄cipim⁹. §. pe. sed dic eā corrigi per hāc
k ¶Antiq̄ prosapia. vt. ff. đ ap. vsqꝫ ad titu. de iure fisci
l ¶Anteriorū. vt C. de ap. vsqꝫ ad ti. q̄ bo. cede. pos.
m ¶Uel a nr̄a. vt patet in multis legibus iustiniani q̄ sunt sub predictis ti. in. C.
n ¶Custodiendis. nisi per hanc

tāt appellatiōes in litib⁹ qꝫte cūqꝫ sint qꝫtitatis (cū nō[a] oporteat ad ꝯpares iudices appellatiōes referri: sꝫ a miore[b] iudicio in mai⁹ tribunal ascēdere) sed ad illustrissimā p̄fecturā illoꝝ appellatiōes cuiuscūqꝫ sint qꝫtitatꝭ vt dictū ē dirigāt: q̇ vna cū viro excelso ꝓ tp̄e q̄storee eas dirimat vtroqꝫ offō[c] subministrāte: id est tā ex sacrꝭ scrinijs more solito qꝫ p̄fectorio. Ita tn̄ hec sancim⁹ vt nec a ducib⁹ vel alijs spectabilib⁹ iudicib⁹ q̇b⁹ forte et si p̄uati[d] sint ipialis maiestas cās iniūxerit appllo ad mēoratos spectabiles iudices currat: ne cā nō gradatim[e] ꝓcedere sꝫ ꝑperā videat. sꝫ a p̄sidib⁹ q̇dē ꝓuinciarū ⁊ iudicib⁹ a nobis datꝭ si nō sint spectabiles[f] iudices intra mēoratā quātitatē referatur[g]. Si aūt vł illustres sint dati a nobis iudices q̇b⁹ apices dignitatū sup spectabilitatē sunt / vł duces[h] q̇ oimō spectabilitate sunt decorati / vel hi q̇ a p̄ncipe delegati sūt spectabilē habeāt dignitatem: eoꝝ appellatiōes sub q̄cūqꝫ quātitate in hāc regiā vrbē ad ꝯpetētes ātiq̇[i] more iudices referūt. oīb⁹ alijs q̄ in appllōn. b⁹ statuta sunt vel ab antiq̄ ꝓsapia[k] vel ab auctoritate anteriorū[l] ꝯstōnū: vel a nr̄a[m] hūanitate intactꝭ illibatisqꝫ custodiēdis[n]

¶ [illegible]

¶ [illegible]

Idem. a. Statigio comiti sacrarū largitionū.

Consulat⁹[o] nomē et cā p̄scis q̇dē romanis aduers⁹ hostium adinuētū ē vtilitatē ⁊ i đcretꝭ[p] q̄ eis ordinatio cōis dabat reipublice figura[q] sortiebant̄ repēte ꝓuincias in q̇b⁹[r] romani bellū habebāt et ꝺm has sortiebant̄ fasces[s]. sequēs ꝟo tp̄s impatoꝝ pijssimorū trāsponēs bellādi et pacificādi ptātē ad largitatē solā cām ꝯsulib⁹ mutuauit et hāc tēperatā et ordiatā mēsurā nō excedētē: paulatim ꝟo q̇dā ita sumptuose cāꝫ aggressi sunt / vt suā q̇dē ederent magnanimitatē: nō tn̄ cogitarēt q꞉ exēplū aliud nō haberent. nō eñ ad plurimos venit substātie magnitudo trāscēdēs[t] etiā magnificētiā aīe nō mensura rei / sꝫ ꝓpria magnitudie ꝓueniēs. ¶Qr igit̄ videmus periclitari cōsulū nomē qđ ex temporib⁹ ita ꝓlixis et ad millesimū ꝓpe annū veniēs cū romanoꝝ republica pullulauit. propterea credimus oportere cām cōprehēdere ⁊ imēsitatē ei⁹ recidentes ad beneplacita ꝯsulares statuere expēsas: q̄tenus ꝯtinua sit romanis: oīb⁹ aūt bonis viris existat accessibilis quoscunqꝫ hmōi nos dignos eē honore đcreuerim⁹: cuncta siquidem ꝑscrutantes perspeximus quātum esse cōueniat quod datur. A martiano itaqꝫ impatore eximio scripta lex[v] est: que volebat non spargere pecunias cōsules: et ipsa eius constitutionū prima fuit. Igit̄ et post p̄dictā constitutionē inuenimus: qm̄ quidā hanc sequētes nichil spargere populo passi sūt. alij autē ⁊ vltra legem agere hec petentes et promerētes q̄ petierūt: deinde ad sui animi respicientes mensuram circa aspersionem largitatē vltra terminuꝫ celebrauer̄t vni: q̇dā ꝟo † medīū[x] bn̄ eligēies mediocribus ꝓ plurimis ꝯtēti fuerunt: qm̄ etiā nos p̄cedētib⁹ qđ mediū est optimū visum est eē tanqꝫ

cōstitutionem vel per alias que sunt in hoc volumine post istam inueniātur correcte.
¶ [illegible]
Consulatus. hic ponunt quidam pessimam notam scilicet hāc. hec cōstitutio nichil valet. sed certe immo valet ad multa notabilia. vt notatur circa ipsam litteram. dic ergo i pri mis anteqꝫ ad notabilia tituli veniamus: consul dicitur qui consulit rei publice. vt. ff. de orig. iur. l. ij. §. exactis.
p ¶In decretis. electionis.
q ¶Figura. id est equalitate.
r ¶In quibus. id est cōtra quas.
s ¶Fasces. i. honores.
t ¶Transcendens. id est dicere non transcendens mensuram rei: vt expendas plus qꝫ possis: sed ꝺm propriā mensuram ꝓueniens ex animi virtutib⁹. quod est notandum. et facit. s. vt deter. sit nume. cle. §. j. in fine. col. j. Accur.
v ¶Scripta lex. C. de consuli. l. ij. lib. xij.
x ¶Medium. nota medium eligendū. vnde dicit̄ medium tenuere beati. et illud Ouidij. medio tutissimus ibis. et facit. ff. de offi. procon. l. solēt. §. fina. et insti. de rerum diui. §. cum ex aliena. ibi. placuit media. et insti. q̇ manumit. non pos. §. pe. Accursius.

† [illegible] cru[illegible] tat[illegible]
Con[illegible] qs [illegible]
Medi[illegible] tenne re beat[illegible]
† tōc[illegible] c. j. et de of. [illegible] sto. ⁊. c. queri[illegible] de of. dele.

ex vtroqz summis periclitãtib⁹ mox ad imẽsitatẽ ꝓcedere: propterea existimauim⁹ et nos de hoc diffinire qđ decet: vt nichil nec immẽsum[a] nec inordinatũ sit neqz nr̃orũ tẽporũ indignũ. ¶ Quãtacũqz ğ cõpetens est dari ab eo q̃ a nob3 eligit᷑ p annũ cõsulẽ occasione sportulaꝝ oĩm ⁊ distributionũ ⁊ expẽsaꝝ: hec oĩa ꝯpetẽti scriptiõe[b] huic nr̃e iterponi sacre iussim⁹ legi. In legis ei᷑ hoc ponim⁹ scemate: ita vt trãscẽdẽti etiã pena q̃dã inferat᷑ cõpetẽs: reddit⁹ aũt eoꝝ iminutos oẽs eẽ volumus Si eñ hoc adinuẽtũ est vt spectacula[c] ad animi voluptatem agant᷑ ppl̃o: hec aũt a nob3 determinant᷑ in circẽsib⁹ ⁊ bestiarum spectacula ⁊ themeli delectatiõe nullo horũ nr̃ priuabit᷑ ppl̃s. sed erit qđẽ ei processus prim⁹ q̃ suscepit cõsulatũ ⁊ huius possidet codicillos kalẽdis ianuarijs[d]. post illũ ᵽo secũdũ agit spectaculũ certãtiũ equorũ qđ vocãt mappã† semel exhibendũ: ⁊ post illud qđ dicitur totius diei: vt ⁊ multa delectatione cõplebit populũ hoc qđ vocat᷑ grece drymos/ latine silua ꝯspecta: ⁊ cũ bestijs pugnãtes hoĩes ⁊ vincentes audacia insup ⁊ interẽpte bestie. Quintũ quoqz faciet ꝓcessum quod ad theatrũ ducit quem abhorna[e] vocãt: vbi i scema ridiculorũ est locus tragedis ⁊ themelicis[f] choris: ⁊ spectaculis vniuersis: aut qđ a iudicib⁹ apertũ est theatrũ. rursus qđẽ spectaculũ equoꝝ certãtiũ editi seu q̃ vocat᷑ mappa. Sextũ agens hũc cõuẽtũ ex hoc deponit annalẽ hunc honorẽ in dispositionẽ agens solẽnẽ editionẽ: et ita septẽ noctiũ ⁊ processuũ ꝯplebit᷑ cursus: nullã specierũ antiquitus statuarũ derelinquens. vnã siqđẽ altã adinuenire mappã† duoqz cõtinuare que vocãtur theatrũ ⁊ amphiteatrum et nõ prioꝝ hoꝝ ꝯtẽtos esse palã est: q᷑ nichil noui vltra id quod pri⁹ agit᷑ habet. sufficere itaqz rite causa putabit᷑ ⁊ singule dãtur clare ⁊ non intantũ vt iã populo etiã odibile sit. in his eñ que raro fiunt miraculum est[g]. ¶ Hec itaqz de cõsularibus a nobis scripta et determinata sunt expensis. Si aũt etiã vxorem consul habeat: definita est a nobis et circa illã expensarũ mensura: decet enim frui eas ⁊ coniugis claritate[h]. ¶ Si vero nõ copulat⁹ vxori: his satis est nisi mr̃ eius cõstat iã cõsulatus digna et prius honorata) ⁊ velit eã vna frui secum scemate: ⁊ hoc in sola matre ꝑbemus. alia vero non decorabitur mulier penitus preter coniugem et matrem: ille quidem omnibus modis: quoniam vxores choruscant radijs maritorum/ hoc lege dante. Matres vero si cõsul hoc voluerit[i]: nam neqz[k] filia neqz soror forte neqz vxor filij et multomagis si nec pertinẽs ad genus sit: hoc enim et pure illicitum existebat. spargere autem in septem his processionibus populo consulem meli⁹ nos designauim⁹/ sicut martiani diue memorie constitutio[l] dicit: illa quidem abnegauit omnino munificentiam. nos autem corrigimus eam causam/ voluntate eius qui cõsulat⁹ h3 honorẽ disponẽtes. siue eñ nichil voluerit spargere non cogimus: siue rursus venire ad hoc voluerit: ⁊ ex argẽto munerib⁹ honorare[m] populũ/ nec hoc interdicimus. non tñ aurũ spargere sinimus nõ minoris alicuius nõ maioris omnino: nõ medij caracteris aut ponderis/ sed argẽtũ sicut predixim⁹: solũ eñ aurũ spargere volebat iperio† cui soli etiã aurũ ꝯtẽnere ꝑstat fortune fastigiũ. argentum vero quod mox post aurum[n] preciosissimum fiet ⁊ alijs cõsulibus largitus decẽs hoc finimus eos spargere que vocantur miliarsia: ⁊ in hemelis et in causis et in quadrangulis et talibus. quanto enim minora sunt que spargunt᷑: tãto plures suscipiẽtes erunt: sitqz rei mensura dãtis virtus et voluntas/ siue nichil siue mediocre: aut transcẽdens populo erogãdi. hoc eñ in consulatu diffinimus neqz inuitos spargere cogẽtes neqz volentes prohibentes: sed de argento quidem spargendo ita a nobis sancitum est. ⁊ si omnino ad hoc accesserit: licentiã habeat distribuẽdi argenti munificẽtiã in suis processionibus sicut ipse recte se habere putauerit: solo prohibito

Immẽsitas reprobat᷑.

a ¶ Immensum not. reprobari immensitatẽ. sic et. §. vt deter. sit nume. cle. in pñ. ⁊. §. de refe. §. fi. ⁊. §. de nup. §. deinceps. ar. cõtra. §. de nõ eligẽ. §. sinimus.

b ¶ Scriptiõe. cẽtum lib. auri.

c ¶ Spectacula. sic. C. de specta. l. j. et de fer. l. fi.

d ¶ Januarijs. nota quẽ adipisci honorẽ i kaleñ. ianuarijs. sic. ff. đ cõdi. et demon. plus. ⁊. ff. de peti. here. item veniunt §. pridie.

Honores ianuarijs kalẽdis dabant᷑.

e ¶ Abhorna. genus ludi est.

f ¶ Themelicis sic. ff. de his q̃ not. infamia. athletas. in prin.

g ¶ Miraculũ est vnde dicit᷑ oẽ rarũ carum. vt hic. et. j. vt sine prohi. ma. §. j. et. ff. de leg. et senatuscõ. nam ad ea. Accursius.

† hippomachia

h ¶ Cõiugis claritate. consonat qđ statim subijcit. et q̃m vxores ⁊c. vt si maritus est cõsul: et hec consularis dicat᷑. licet alia q̃ esset vxor nobilioris ei preferatur. vt. ff. de sena. l. j. q̃ hic est signata contra. et hec sunt vera matrimonio durante seu iam dissoluto anteqz nubat homini iferioris dignitati3. vt. C de nup. cũ te. ⁊. ff. ad muni. l. filij. §. j ⁊. ff. de sena. femine. ⁊. C. de digni. l. mulieres. ⁊. §. ti. j. §. non tñ. Accur.

† hippomachia

i ¶ Uoluerit. no. honorẽ deferri ad superiorẽ: sc3 matre per filiũ. sed cõtra. ff. de sena. l. j. Solu. vt ibi. quia

Honores i supiorib⁹ deferunt᷑.

† hippomachiã

hic speciale.

k ¶ Nam neqz filia. arg. contra. C. de epi. ⁊ cleri. l. cũ Accursius.

l ¶ Constitutio dicit. de qua paulo ante fecim⁹ mẽtionem: vt. C. de cõsul. l. ij. que statim hic corrigitur. Accursius.

m ¶ Honorare. sic institu. de rerũ diui. §. hoc amplius Accursius.

n ¶ Post aurum no. aurum preciosius metallum. et post aurum argentum.

Aurum metallorũ ẽ nobilius.

† al. dam⁹ ipio.

aurū oīno iaculari: qđ impato
ri[a] tm̄ tributū eſt ꝯtingere. Alio
rū aūt q̄ a nobis decreta ſunt ⁊
cōſcripta in deſcriptiōe q̄ hac
cōtinet̃ lege trāſcēdēdi aliquid
oīno: aut addi nullo ꝑmittimꝰ
mō. Qđ itaꝗ infinitū eſt (dici-
mus aūt ſpargere) in dātis po
nimꝰ volūtatē oīno ꝓprie ptā-
tis hoc eiꝰ q̇ dat faciētes. qđ ve
ro a nobis diffinitū eſt ſemel et
ordinatū tranſcēdendi hec nr̄a
lex ꝓhibet. Sꝫ ſi q̇s p̄ſumpſe-
rit qđ diffinitū ē egredi. c. libra
rū auri ꝑſoluet penā: vtpote no
ſtra p̄uaricatꝰ precepta: ⁊ oēm
huiꝰ legis corrūpēs quātū in ſe
eſt intētionē. Si em̄ ꝑ hac tātū
mō poſita eſt occaſione ne dan
dorū immenſitate cōſulatꝰ de-
ſint: ⁊ ꝓpterea nos ſupfluas il
las donationes ⁊ expenſas ab
breuiauimꝰ ⁊ in populū effuſas
ꝓceſſiones. ⁊ ſpectacula ad bn̄
ſe habētē deduximꝰ mēſurā: ri
te aliq̇d decentius dinumeraui
mꝰ † cōſiderātes: id eſt ſparge
re argētū vt neꝗ q̇cꝗ dare eo
rūdē cōſulū dimittētes volūta
tibꝰ: vt nobis ſint ampliꝰ ⁊ ſem
per ex ſuo vocabulo[b] tp̄s ador
nēt: q̇ qđ diſpoſitū eſt trāſcēdit
rite vtpote noſtrā preuaricatꝰ
legē dignꝰ eſt pena. ſic em̄ no
bis erūt iugiter conſules cauſe
immenſitatem nō formidātes:
nec tāꝗ certiſſimū ꝑiculū cōſu
latū refugiētes ⁊ aduerſantes.
⁊ ꝓpterea ſancimꝰ legē ſub fir-
mitate ſeruari hanc. ¶ Nullus
igit̃ eā egredi p̄ſumat: nec ſi ve
hemēter idoneꝰ ſit: nec ſi noſtrorū ſit iudicū: nec
ſi maxime curie aut nulli adminiſtrationi preſit.
hec em̄ oīa nos ꝯſiderātes oībus propoſuimus
ſup donationibꝰ equalitatē: nulli penitus licētiā
dātes exire menſurā que hac cōtinet̃ lege: niſi in
ſolo argēto in ꝓceſſiōibꝰ ſpargēdo. aut neꝗ hoc
faciēdū qđ in eorūdē cōſulū poſuimꝰ (ſicut ſepe
diximꝰ) volūtatibꝰ. ipſis q̇ꝗ q̇ hoc accipe cōſue
uerūt maxie nr̄e gr̄e in hac nr̄a repoſita ſunt le-
ge. ſi em̄ periculū erat deficientibꝰ cōſulibꝰ neꝗ
q̇cꝗ accipere: nūc aūt accipiēt mediocriter: mul
tā habebūt rite huic legi gratiā qđ ſufficiat pro
nichilo offerēte: ⁊ hoc em̄ ipm̄ nō ꝑmittere nos
glorioſiſſimis ꝯſulibꝰ aut aurū ſpargere aut va
ſa maiora: ſꝫ i miliarēſis ⁊ melis ⁊ caucis ⁊ q̄dri
angulis mediocribꝰ ⁊ hmōi facere dōationē: ſan
ctio ad hūanitatē a nobis adiuēta eſt ⁊ ppl̄o me
delā p̄bēs. Si em̄ hoc egerint q̇ ꝯſularē edēt mu
nificētiā: ⁊ in his ſolis cōſilient populares ne q̇c
ꝗ de maximis lucris decertātes ſeditiones ex-
ercent adinuicē: ⁊ venient vſꝗ ad alternas pla-
gas quas ꝑ fuſtes[c] ⁊ gladios ⁊ lapides egerunt
frequēter om̄ino rē nobis odibilē. videbamꝰ em̄
eos cōtēdētes q̇dē ⁊ malis īnumeris īplētes al-
terutros occaſiōe ſparſorꝫ ⁊ ab eis abreptorum.
domi ꝟo deferētes oīno nichil: ſꝫ ea die in ebrie-
tatibꝰ ⁊ potationibꝰ[d] oīa expēdētes. ¶ Si vero
forſitā ſpe lucri[e] maioris etiā preexpēdiſſe conti
gerit: poſtea ꝟo aut nichil aut minus accipiat ēt
dānū ⁊ debitū habebit ⁊ plagis ⁊ vulneribus ⁊
ex hoc malis incurrere cogit̃. Si autē mediocre
ſit qđ ſpargit̃ nec vehemēter cōtēdēt: nec q̄ſius
expectātes abūdātia vulnera aut plagas alter-
utris vltra mēſurā dabūt. Jdꝗ cōem ꝓuidētiā
introduximꝰ ex hac lege ⁊ cōi reipu. figure: qua-
tenꝰ tp̄s habeāt poſt īperiū ⁊ cōſulis vigere me
moriā[f] atꝗ vocabulū: ⁊ glorioſiſſimis nr̄is iudi-
cibus ⁊ q̇ ex maxia curia ſunt: eo ꝙ honorare no
bis placet dignos[g] nō expēdentes īmenſe decē-
tē damꝰ cōſolationē: ⁊ nr̄o populo ⁊ alijs oībus
lꝫ deſperātibꝰ iam cām: ꝓpterea qđ ſupfluū eſt
auferētes vt conſulatū immortalē[h] reipu. ſtatua
mus. Subiaceat igit̃ ſicuti prediximꝰ nr̄a diſpo
ſitio huic legi cuiꝰ exēplaria recōdent̃ in foro tue
celſitudinis cū hac lege quā apud eū direximꝰ ꝑ
tpa tm̄ glorioſiſſimos ꝯſules ſancimꝰ ex ſolo tuo
foro exēplar deſcriptiōis[i] accipe huic ſubdite le
gi vt ſcdm̄ eā oīa dent̃. ¶ Deſcriptionē nāꝗ ideo
a ſede tua dari volumꝰ: vt nec ipſis liceat p̄uari-
cari: nec his q̇ vocāt̃ breuiatores[k] adulterari ali
q̇d horū q̄ a nobis diſpoſita ſunt. ſed periculo cu
ſtodientiū hāc deſcriptionē in foro tue glorie da
ri exēplar eiꝰ cū ſubſcriptiōe cīgulū habētis hoc
cui nūc ipſe p̄ſides: vt ꝑ oīa iadulterata maneāt
q̄ a nobis diſpoſita ſunt. Difficultatē ꝟo nullus
habebit horꝫ q̇ ad cōſulatꝰ veniūt honorē ſi me-
diocrē ita faciēs expēſam nomē tpi fiet. etem̄ oē
q̇cq̇d hactenꝰ ꝯſulatꝰ hn̄tes honorē ⁊ ex foro tue
celſitudinis ⁊ ex glorioſiſſimis p̄fectis nr̄is/ aut
etiā aliūde ꝑ munificētiā nr̄am ꝑcipiebāt: ⁊ nūc
eis dabimꝰ: ab eis q̇dē faciēdas expēſas abbre-
uiātes: a nobis aūt largitatē nō minorātes. Oī-
bus em̄ a nobis dictis ipatoris excipiat̃ fortuna
cui ⁊ ipſas deus leges ſubiecit/ legem animatā[l]
cōmittēs hominibus: eo ꝙ imperator q̇dē iugis

a ¶ Imperatori. nota ſolū principē debere habere aurum. et facit. C. de agri. ⁊ cēſi. l. domini. lib. xi. Accur.

b ¶ Ex ſuo vocabulo. nā nomē debet eſſe cōſequens rei/ cū cōſul a conſulēdo dicatur. ſic inſti. de do. §. eſt et aliud. ⁊ C. de epiſ. ⁊ cle. l. decernimꝰ.

c ¶ Per fuſtes. ſic et in prohe. ff. circa fi.

d ¶ Potationibꝰ nota de ebrietate ⁊ potationibus. ſic C. de adulte. l. que adulterium.

e ¶ Spe lucri. ſic ff. de peti. here. l. ſꝫ ⁊ ſi. §. qđ autē q̇s.

f ¶ Memoriā. ſic. J. vt preponat̃ nomen imperatoris.

g ¶ Dignos. nota iudices dignos honorādos. ſic. C. de offi. ciui. iud. l. j.

† al's de numeriſ al's de nūmis.

h ¶ Immortalē. ſic. ȝ. quō opor epiſco. §. fi. ⁊ J. vt p̄po. no. impera. in p̄n.

i ¶ Deſcriptiōis id eſt ſcripture. ac.

k ¶ Breuiatores. id eſt q̇ breuiationes ſcribunt. Al.

l ¶ Legē animatā. not. p̄ncipē eſſe ipſam legē animatā in terris. ⁊ facit ad hoc. C. de leg. ⁊ cōſti. l. digna. et C. ꝺ teſta. l. ex ipfecto

Princeps eſt lex animata in terris.

et. ff. de legi. ⁊ senatuscon. l. princeps. et. ff. de leg. iij. l. ex im perfecto. et institu. qui mo. testa. infir. §. 4. Accursius.
a ¶ Trabea. vestis consularis de qua fit mentio. C. de cō suli. l. j. li. xij. Al. ¶ [illegible]

Qui rem. hanc constitutionem quidam non habēt. vel si habent nō habent hic. ⁊ soluȝ habēt illud verbū notabile qđ est cir ca principiū. nam qđ in multitudine ¶ Albo curie. in q̄ scribebant nomia curialium. vt. ff. de albo scri. l. j. ⁊. l. ij. ¶ Antenup. doñ. quod est. j. vt. spon. lar. in prin. col. ix. ¶ Abrogauimus. vt. C. de decur. l. fi. b ¶ hanc nostrā sic. j. q. mo. natu. ef fi. sui. §. et quoniaȝ varie vsq; ad §. tribus autem.

¶ [illegible] Scȝ facta solutio nevel aliquo dato loco solutiōis. al's cōtra. vt. j. proxi. cō sti. §. sancim⁹. ⁊ no. differentiam inter hāc et illā. illa eni dicit etiā quātam vsurā debeāt dare agricole suis credi toribus qđ hec nō dicit. Itē hec est lo calis: vt in pn. illa gñalis. vt. j. ti. pxi. in pn. ⁊. §. sinaūt. ⁊ ideo hanc breuiter pertrāseas ⁊ pce de ad sequentem.

Propter auariciam. sic C. ne li ce. po. l. ij. et. §. vt iudi. sine quo. suf fra. §. j. col. ij.
d ¶ Angustia. di cētes terminū cu currisse. vt ob hoc vsuras vel acces siones peterent ex mora: ⁊ propterea retinerent terras loco pignoris: vt subijcit. Accur.

indesinēs cōsulatus oibus ciui tatib⁹ ⁊ populis et gētib⁹ q: in singulis q̄ placent distribuenti aduenit aūt cū ipē annuerit tra bea[a]: ideoq; ⁊ impij cōsulat⁹ p omnia sit sequēs sceptra. Tua igit̄ celsitudo hāc[b] nr̄am susci piēs legē ppetue eā in sua ma nere fortitudie pcuret s̄m oēm que in ea cōtinet̄ virtutē legis: scripta apparitori Joāni ppo sito orientis: scripta apperitori lōgino pfecto felicissime vrbis.

¶ Ut nullus mutuans agri colle teneat eius terram.

¶ Prouisio inducta per legeȝ pro agricolis contra priuatos creditores extenditur etiam ad milites. hoc dicit Barto.

Idem Aug. dominico viro il lustri preposito per illiricum.

Propt̄ auariciam[c] creditoruȝ q ui āgustia[d] tē porum abu tētes terru las ifeliciū agrestiū sibi acquirūt p pauco frumēto oēm illorū substantiā retinentes: legē posuimus quā primo quidē in traciam ⁊ in to tas eius prouincias / in pñti au tē in illiricianas[e] patrias direxi mus: cuius exemplarium[f] sub di etiā presenti legi precipim⁹ vt ne priuati quidem hoies pu tēt legē cōtra se solūmodo esse propositā. milites autē altiore nitentes fastigio legē contra se nō esse prolatā existimēt. vt er go ⁊ tua magnitudo sciat q; cō munis hec lex posita est ⁊ pro uincialibus[g] ⁊ militib⁹ ⁊ oi cin gulo nulla excusatione cuidam

e ¶ In illiricianas. id est in sclauoniam. Al.
f ¶ Cuius exemplarium. i. sicut in illa continebat̄ q [illegible]

misit ad illiricos de militibus: ita ⁊ hic dicitur vt subijcit. nec enim faci. mentionē de proxi. consti. licet quidā cōtra sentiant. nam illa ad istam nullam habet coniunctionem vel continuationem: licet loquatur de simili materia.
g ¶ Et prouincialibus. id est ipsis paganis siue rusticis in locis illic tantū vbi ipsa locū h;: li cet sequēs cōstitu tio sit generalis.
h ¶ Anteriore le ge. quaȝ misimus ad tracias gētes.
i ¶ [illegible] Id est mutuantē. sic. ff. si cer. peta. l. ij. §. 4.
k ¶ Tenere illi⁹ terram. vt. s̄. pxi. in rubri. facta solu tione debiti: non pus. vt. j. eo. §. san cimus.
l ¶ Debet vsu ram. scilicet agri cola: licet quidam dicāt idem in quo libet alio. vt dice mus. j. §. sinauteȝ pecunias.
m ¶ Em duram. auari ciam. s̄. titu. pro xi. in princi.
n ¶ Cōmunē om nibus. at superior fuit localis. quidā tamen dicunt hāc localem / scilicet in constantinopolita na tantum ciuita te: sed exinde extē di dicunt ad alias terras. vt. j. §. sin autem pecunias. Accursius.
o ¶ Administras loquitur agerutio cui hec constitutio mittitur.
p ¶ Dantes. scili cet creditores mu tuo illis rusticis.
q ¶ Non minorē immo maiorē: cuȝ maior sit pena in ter hoies ⁊ vicinos cōuersari ⁊ eorum nō posse vti suffra gio: q; si eēt ab eis remotus. vt. C. de apo. l. hi q̄ sanctā.

cōpetente. ideo ad tuam subli mitatē presentē legē destinaui mus. Sciturus militi[k] us q̄ pre senti legi nō esse obediēdū exi stimant: q; cingulo denudati in ter priuatos habebūtur / penis quas in āteriore lege[h] posuim⁹ prius nichilomin⁹ subiugandi.

¶ Nullum credentem agrico le tenere[k] illius terram. et quan tum debet vsuram[l] dare.

¶ Nullus credēs agricole pro debito teneat terram eius: et si crediderit aliquos fructus ari dos pro quibet modio nō le vsu rarū in anno percipiet octauaȝ partem modij. si sō pecuniam mutuauerit: p quolibet solido accipiet vnam siliquam. Ang.

Idem Au. agerutio vicecon suli misie minoris.

Nem duram atq; inhuma nā et que vl tra omnē im pietatem et auariciam[m] sit / per speri mus lege saluberrima sanare ⁊ cōmunē oibus[n] deponere me dicinā: nō tm̄ in pñtis neces sitatis tpe / sȝ etiā in omi euo fu turo. Uenit enim ad nostras au res quosdā in misia scda puin cia quā administras[o] auara ne cessitate tempoꝝ captata fene raticios fecisse cōtract⁹: ⁊ pau cā mēsurā fructuū dantes[p] ter rulas eoꝝ abstraxisse / ⁊ ex hac cā quosdā colonorū fuge late bras petisse: alios fame esse ne catos ⁊ tristissimā pestē hoies inuasisse incursione barbarica nō minorē[q]. ¶ Sācimus itaq; oēs hmōi creditores quantum

q ¶ Minorem. id est per incursionem non minorem q; sit barbarica. Accursius.

cũq; vel tritici vel hordei vel in alia specie[a] que in fructus aridos[b] est crediderint: hoc reddito in presenti cũ pte modij octaua p singulos modios in vnoq̃z anno pstãda/ terrulas[c] colonis restituere / nemine penitus eorũ audente terrulas detinere sub occasione feneraticie cautionis siue in scriptis siue sine scriptis credita sint contracta. ¶ Sinautẽ pecunias dedit/ nichil amplius q̃ siliquã[d] vnã p singulo solido annuã pstare: et hanc saluberrimã legẽ in oẽs[e] extẽdimus: in presenti qdẽ tpe initiũ[f] accipiẽtem: in omne aũt euũ modis oĩbus obseruandã. vt si qñ fuerit vel triticum vel hordeuz feneratũ/ vel alij aridi fructus: creditores tã qd dederũt accipiẽtes q̃ p vsuris octauã modij ptẽ annuã p singulis modijs / vel siliquã p singulo modio s'm hunc modũ inquantũ fenus pmanserit pcipiẽtes/ siue terrulas/ siue aliud pignus acceperunt/ boues forte vel pecora vel mancipia: hec modis oĩbus reddere: ⁊ hanc legẽ cõmunẽ oĩbus esse humanitate ⁊ pietate gaudentẽ: ⁊ oĩbus egenis consulentẽ: ⁊ creditoribus[g] mediocre solatium afferẽtem. ¶ Hec igitur q̃ a nobis statuta sunt claritas tua in oĩ puincia que tuo moderamĩe gubernatur obseruare festinet. Sciturus omnibus[h] creditoribus q si aliquid pter hoc cõmiserint/ et actione cadẽt[i]: ⁊ cui fenus ablatum est hoc habebit solatiũ vt ipse quidẽ securus degat auarũ autẽ creditorem videat in suis pecunijs patientem iacturam.

¶ De restitutionibus[k] et ea que parit[l] in. xj. mense post mortem viri.

¶ Res restitutioni subiacentes alienari prohibentur/ nisi pter causam dotis vel donationis ppter nuptias: ppter quas cãs alienatio pmittitur. Barto.

Imperator Justi. au. pre. preto. orientis.

DEcursio et varietas humane nature et paulatim egẽs curatione non aliter ad bene se habendum reuocatur (licet prima eius[m] gubernentur principia) nisi etiam quod particulariter ei resistit corrigatur[n]: sicq; constituatur sub tranquillitate ⁊ quiete vt legi[o] est cõueniens; quale scilicet quiddam nunc etiam emergẽs ad legis[p] nos opus adduxit. ¶ Scimus enĩ q etiã dudũ de restitutionibus dubitabatur: et si

a ¶ Alia specie. alias aliam speciem.

b ¶ Aridos. sunt aũt aridi qui adinuicẽ cõmixti nõ cõfunduntur: sed liquidi cõfunduntur. vt vinũ mel ⁊ similia. vt insti. de rerũ diui. §. si duorũ. ⁊ §. q si frumẽtũ. Sed nũqd hoc ius qd est in aridis hic cõstitutũ: ⁊ in liquidis locũ hz? Rñ. nõ imo statim⁹ iuri antiq̃ vtrusq; ad duplũ possit esse accessio sicut in vsura nautica. vt. C. de vsur. l. olei. nam vt i nautica pecunia est periculũ dãtis mutuũ: ita in tali mutuo si fructus medio tpe efficiantur deteriores. i. vilioris pcij. vt. ff. de nau. feno. l. feneratori. in fi. etiã nudo pacto vt in illa vsura nautica. vt C. de vsur. l. frumẽti. cum enĩ hic hoc nõ mutetur: nec nos dictum ius antiquũ prohibemus.

Fruct⁹ aridi q̃ sint.

c ¶ Terrulas. et hoc ideo sic dicit vt denotet vtilitatem rei et creditoris auariciam.

d ¶ Siliquã. siliq̃ est vt isidor⁹ interpretatur. xxiiij. ps. solidi. alij dicũt esse octauã ar. ei⁹ qd hic de octaua fructuũ dr. Vel dic esse genus monete qd vetus est. vel. xlviij. pars solidi. vt. ff. de annu. lega. l. liberto. §. filiũ. et no. q p legẽ statuitur certus mod⁹ vsurarũ in certo gñe hoim vt in rusticis: vt hic ⁊ als lex statuit certas vsuras. vt C. de his qui. vt in dig. l. j. et. j. de ali. ⁊ emphi. §. hoc etiam super. colla. ix.

Siliqua quid sit.

e ¶ In oẽs extẽdimus. hic colligũt quidã q hodie vbiq; sunt vsure coartande ⁊ accessiones p hãc constitutionẽ: vt iam non valeat immo sit correcta lex. C. de vsur. l. eos. §. super his. ⁊ facit etiam pro hoc qd est. j. ⁊ hãc. l. cõem. ⁊c. item facit ⁊ ibi sciturus omnib⁹ creditoribus ⁊c. Itẽ facit quia ⁊ als lex. est gñalior q̃ rubrica. ita ⁊ hic. vt. C. etiam ob cyro. pe. pi. tene. l. i. Itẽ quia vsure odiose sunt ergo restringende in dubio. vt. ff. de pe. l. penul. sed nos ptra. restrinximus enim hanc legem tm̃ in agricolis: quorum causa ⁊ alia statuuntur specialia. nã tẽpore sationis non trahuntur ad munera: sed alij sic. vt. C. de agri. ⁊ cen. li. xj. l. j. Item ⁊ circa testamenta. vt. C. de testa. l. fi. Item ⁊ circa iuris ignorantiã: quia eis parcitur. vt. ff. de iur. ⁊ fac. igno. regula. Item ipsa rubrica hoc euidẽter ostendit. a qua licet argumentari. vt ff. si cer. pe. l. j. in alijs ergo omnibus seruatur lex predicta eos: que ponit varios modos vsurarum: sed hodie iure canonum aliter est. quod dic vt no. j. de eccle. ti. in prin. col. v.

Usure an hodie, phibeantur.

Agricole priuilegia.

f ¶ Initiũ. nam leges generaliter in futuro: non autem in preterito tẽpore ante compositionem sui extẽduntur. vt. s. de nup. §. fi. ⁊. C. ⁊. ff. de legi. ⁊ cõ. l. leges.

g ¶ Et creditoribus. sic. s. de fideius. §. quod autem

h ¶ Omnibus. nõ tm̃ omnibus debitoribus s'm nos. sz s'm alios etiã omnibus debitorib⁹. Accursius.

i ¶ Cadent. ipso iure. vt. C. loca. l. fi na. Accursius.

k ¶ De restõnib⁹ hec pma pars expeditur. j. eo. vsq; ad §. vnum.

l ¶ Et ea que parit. hoc dicitur. j. e. §. vnum vsq; in finẽ constitutionis.

m DEcursio licet prima ei⁹. id est dicere: licet pncipia dentur que maxime siue regule appellantur in dyalectica: hoc non sufficit nisi noue exceptiones que regulas falsificant dicantur: vt hic. ⁊. s. de non alie. §. vbi autem. hec autem est regula: q res q̃ subiacent restitutioni prohibentur alienari. hec autẽ est exceptio nisi in causa dotis et donatio. propter nup. ⁊ facit. ff. de reg. iur. l. semper generalibus. ⁊. ff. de lega. iij. l. vxorem. §. felicissimo. sed econtra regula perempta siue regulariter aliquo perempto nõ est opus alia perscrutatione deinceps. vt. s. de non eli. §. finimus. in fi. §. et. ff. de re. du. l. si is. §. vtriq;.

Pignori obligatum alienari nõ põt.

n ¶ Corrigatur. corrigendo alias exceptiones que non placent; ⁊ dimittendo que placent.

o ¶ Ut legi. subaudi, sit sed sine eo subaudito legi potest. Accursius florentinus.

p ¶ Ad legis. quam modo incipiet. scilicet. j. eo. §. q̃obrẽ. hic autem primo tres dubitationes ponit quas non soluit sed tu solue vt ibi diximus circa litteram.

a Periculum.s.obligationis fm Al.
b Restitutione.hanc primã dubitationẽ non soluit: sed soluevt diximus insti.de leg.§.ij.et.C.cõia de le.l.j.que di cunt q non sunt obligate.
c Multa.s.qstio vt subijcit.et est secũda dubitatio quã non soluit.

quatenus durat quarta vt et als.vt.s.de nup.§ quoniam infirmas.Rñ.immo valet.vt.ff.ad trebel.l.marcellus.§.res.quod ergo hic dicit posse reuocari:dic esse verum si vl tra quartam suam alienet vel obliget.Accur.
l Reuerti.sic.ff.de ↄtrahen.emp.l.alienatio.sic.ff.vt in pos.lega.l.fideicõ mis.§.et.§.ij.rñ.

d Questio.et erat bene faciẽda hic dubitatio cum hec verba diuersa adinuicem signi ficent.nam vbi ro gat restituere qđ heredi superit qñ morietur.s.heres sufficit si quartam rebuet.vt.j.de re sti.§.sinautẽ.si ꝓo simpliciter:tũc qr ta deducta dodrã tem restituit.vt.C.ad trebel.l.j.et.ij.als eñ nisi inter ꝟba esset vis/non esset q̃stio facien da.vt.C.cõia de le ga.l.ij.q̃ huic rñ.est contraria.
e Res.nõ solũ res illius qui gra uabatur restõne.
f Post deten tionẽ.hoc verbum non erat necesse p testatorẽ dici.Ac.
g Et introduce bãtur:vt patet.C.cõia de le.l.j.et est hic tertia q̃stio:sꝫ hanc dicit se soluis se vt subijcit.
h Ex inopia.s.actione in rem.
i Legem.vt.C.cõia de lega.l.fi nali.§.sed quia nostra maiestas.Accur.

cõtigisset quasdam hypothecas obligari eius q̃ restitutione grauabat/plurime ↄtentionis erat negocium:sine oporteret etiã res que restitui iusse fuerãt periculũ[a] pati/siue sola eius q̃ grauabat restitutione[b] et multa[c] quedã erat etiam circa ipsam ꝟborũ differẽtiã questio[d]:vtrũ defunctus precepisset res[e] que manerẽt post mortẽ eius qui grauabat restitutione/oportere restitui: aut absolute restitui qđ relictum erat post detentionẽ[f] legitime partis iuberet.et introducebãtur[g] etiã fideicõmissarie ꝑsecutiones:et ex inopia[h] in rem missiones:et plurimi alij ⁊ varij/⁊ insolubiles pene predicte in rem missionis circuli. Sed tanq̃ nos dudũ hoc sanantes/ legẽ descripsimus/modis oibus ꝓ[i] hibẽtes restitutiõe grauatas res aut alienari[k]/aut obligari: sed cũ ꝓpria ambulare fortuna.et apud quẽcũq; fuerit nõ manere firme: sed reuerti[l] ad illum cui dari iusse fuerũt. Et fctã lex[m] itaq; quodãmodo lõgeua[n] est: et in iudicio approbata frequentatur: sed futurũ erat qđ ꝓdiximus[o]. vt qđ ferre oĩa consueuit tempus ostenderet indigere[p] quadam exceptiõe necessaria lege. Adierũt nos viri ⁊ mulieres ex his[q] lesi. Moriẽte nãq; viro vxor q̃dem et dotem[r] exigebat:⁊ donationis ante nuptias facte[s] partẽ/seu ꝓpter nuptias quã viri mors ei dabat[t].defuncti vero frater aliũde vẽdicabat res et patris[v] proferebat volũtatem. et trahebat[x] mulieris res[y] dicens fratrẽ quidẽ suum eas[z] expendisse: se vero apud mulierem videre paternas res quas pater nõ existentibus filijs restitui ꝓceperat ei[a]:et recipere ex omnibus[b] eas istabat: neq; cessabat dõec satisfactio legis nostre[c] per omnia prouenirel. Sed ingemiscebat iuste mulier/ et dicebat iniustũ esse quasi p deceptionẽ dñm quidẽ virũ fieri dotis totius: et si premori mulierẽ cõtigisset lucrũ haberet fm pactũ:q̃ vero vir mortu[9] ẽ se ignorãte restõnẽ/amissiõis periculũ sustinere. sꝫ hic q̃dẽ data est negocio

pos.lega.l.fideicõ mis.§.et.§.ij.rñ.
m Lex.scilicet C.vt.C.cõmu.ð le ga.l.fina.
n Lõgeua est.i.ueterata fꝫ Al.sed certe non poterat hře vltra.x.annos.vel.xj.cũ illa et ista sint iustinia ni.nec ipse ĩpauerat tpe hui[9] legis nisi.x.ãnis vel parũ pl[9].vt.j.vt prepo.no.impera.§.pe.als lõgeuũ pro c.annis ponit.vt .j.hec ↄsti.innouat in pzin.col.vj.⁊.C.de sa.sanc.ec.l.fi.
o Quod predi ximus[9].scilꝫ in principio huius titu.
p Indigere.als ostẽdere.⁊ tũc repete onẽderet di co.l.scꝫ illã.C.cõ.de lega.l.fi.Sed quare dicit indigere quadã exceptione:immo duabus exceptionib[9] scilꝫ dotis et ante nup.do.vt declarant sequentia.
q Ex his lesi.scꝫ.q̃.s.dicunt in dicta nostra lege.
r Dotem.suã.

k Alienari.irreuocabiliter.qđ ꝟbũ alienatiõis ad eos actus refert ꝓpue p quos dñium trãsferẽ.vt.C.de fun.do.l.j.sed large ⁊ ad pignoris obligationẽ trahitur.vt.s.de non alie.§.alienationis.sed certe hec lr̃a videtur sibi ipsi contraria.nam ꝓhibet primo alienationẽ:ergo si fiat nõ valet:cũ quicq̃d fiat ↄ legẽ nõ valet.vt.C.de legi.et cõ.l.non dubiũ.sed statim subijcit q ambulat cum propria fortuna alienatio:ergo valet.Sed dic q valet.s.interim:non autẽ valet.s.irreuocabiliter.nã existẽte ↄdi.restõnis infirmatur alienatio:et hoc ꝓpter ꝓhibitionẽ:vt patet.ff.de lega.j.l.si fundum.et.ff.queãd.ser.amit.l.is cui.§.fi.et.ff.de fidei cõ.liber.l.generaliter.§.quotiens.in casu tñ etiam interim nõ valet:vt si velit alienare manumittendo.et est rõ:quia non posset reuocari facile vt alia relicta.vt.ff.qui et a q.l.gñaliter.§.sub conditione: nisi in testamento manumitte ret iste rogatus:quo casu ⁊ testamenti fauore et libertatis valet.vt.ff.ad trebel.l.quidã.§.si quis filiũ.sed cũ quarta maneat apud grauatum:quare non valet alienatio

s Facte.a viro.
t Dabat.s.pactum in casu mortis viri factum.vt.j.eo.§.quãobrem.
v Et patris.testamẽto.i.cõmunis tam mortui fratris q̃ huius qui nunc petit bona.cauerat enim forte communis hic pater vt quicũq; eorũ premoreretur sine filijs:superstiti partem suam restitueret.
x Et trahebat.ad se.
y Res.id est dotem.
z Eas expendisse.i.cõsumpsisse cum forte dos erat inestimata:als enim esset mariti periculo:nec valeret hec allegatio fratris.sic.ff.solu.ma.l.estimate.
a Ei.id est superstiti.
b Oibus.s.alijs rebus mulieris.Uel dic ex oibus.i.ab omnibus.s.eas possidẽtibus nedũ a muliere.Accur.
c Nostre legis.q.d.non cessabit nisi adimpleanẽ ei oia que in.l.nostra dicunẽ.vt.C.cõia de le.l.fi.§.sed quia.nam omnia volebat.Uel dic nõ cessabat donec hec lex superuenit:licet postea cessare eum oportuit.vt.j.e.§.q̃obrem.

forma[a] quam bñ se hr̃e putauimus. ¶ Rursus[b] aũt alter[c] supplex[d] appuit dicẽs vxoris patrẽ substãtiã eius substituisse[e] alijs suis filijs: paruãq3 partẽ solã apd' eã iussisse manere: et magnũ sibimet imminere periculũ/ si sue q̃dẽ substãtie picului pateref: et circa dotis restitutionẽ/ ⁊ circa totũ ex dotalibus instr̃is sup antenuptialem donationẽ pactũ. sibi vero nichil licere pmereri hoꝝ pꝑter sublationẽ ⁊ † restõnem. Hec nos merito cõmouerunt et in melius arbitrati sumus nr̃am corrigere legem q̃ subiectos despicere: ⁊ periculũ sustinentes maxime in nuptijs q̃rũ nichil est hoĩb⁹ vtilius tanq3 solis facere homĩes valẽtibus[f]

¶ Quãobrẽ p̃sentẽ ponimus legẽ oĩa q̃dẽ alia[g] prioris a nobis posite ꝯstõnis rata manere volẽtes: hoc vo innouantes solũmodo/ vt si q̃s decetero restitutionẽ fecerit[h] suaꝝ rerum/ primũ q̃dẽ fuet filio legitimã ptẽ nõ q̃rtã (qđ em̃[i] ‡ emendauimus inopiã[k] ei⁹ plurimã reprehẽdẽtes) s3 etiã tertiã[l] † modis oĩb⁹ aut mediã ꝺm filiorũ numerũ[m]. deĩde et ex reliq̃ substantie pte[n] si non suffecerit[o] legitima ps ad dotis[p] aut antenuptialis donationis oblationẽ honeste et s3 psonarũ q̃litatẽ merita[q] excipe. etiã hoc ad restõnẽ ꝺm qđ adiectũ[r] legitie parti dotẽ aut antenuptialem facit donationẽ. ¶ Sãcimus em̃ ꝺm hũc modũ excipi mõis oĩbus ad restõnẽ nuptialia documẽta/ et sup his factas alienatiões aut hypothecas: ⁊ vł si ğuata sit psona aut viri aut mulierꝫ restõne tali: liceat etiã ei nũcupatã antenuptialẽ seu pꝑter nuptias donationẽ offerre nichil quãtũ in illis reb⁹ restõne valẽte. et si mulier restitutiõe grauef nõ ĩpedimentũ ad dotis oblationẽ fieri. ea em̃ q̃ cõiter[s] oĩbus psunt/ his q̃ spãliter q̃busdam vtilia sunt p̃ponim⁹: sitq3 hoc nuptialib⁹ donatiõibus et haꝝ exactionibus priuilegiũ. Si em̃ et ante nos[t] ex gñalibus hypothecis plurima p p̃sumptionem exceperũt (cũ vtiq3 nõ ita nobis necessaria ꝯsistat) quõ nõ nos ex maiore ⁊ meliore s̃nia nuptialiũ lucroꝝ exceptionẽ faciem⁹

¶ Mulier de restituendo grauata nõ ꝯsistit de nouo ex rebus sublacẽtibus restõni dotem vel vir donationem propter nuptias. h. d. Ang.

¶ Hec igif oĩa futuro cõferimus tp̃i etiã[v] postea[x] faciẽdis restõnib⁹[y] s3 hãc legẽ: nõ em̃[z]

a ¶ Forma. q. d. hec q̃stio fuit de facto ⁊ determinata est sed illa determinatio non est in corpore iuris.
b ¶ Rursus. nũc cõquerif vir. s. ꝓo cõquesta est vxor.
c ¶ Alter. vir. d ¶ Supplex. i. supplicans.
e ¶ Substituisse. i per restitutionem reliquisse.
f ¶ Ualentibus. vt. s. de nuptijs. in prin. consti.
g ¶ Alia. i. oẽs alij casus qui sũt in. d. l. C. cõ. de le. l. fi. valeant preter eum q̃ est in. d. § sed quia.
h ¶ Fecerit. i. fieri iusserit. R.
i ¶ Qđ enim. al's q̃d ei ⁊c. ⁊ tũc iterrogatiue legas. q. d. nichil eẽt quod correxisset. s. đ tri. ⁊ semis. § i. col. iij. qđ falsum est. imo correxit oẽs. ll. q̃ dicebãt q̃rtã sufficere ad filiũ excludendũ: vt dicebat lex. C. de iof. test. l. cũ q̃rif. et. l. parẽtibus. al's est q̃dem em̃. et tunc ponif em̃ p certe. Ac.
k ¶ Inopiã ei⁹. i. paruitatẽ ei⁹ q̃rte.
l ¶ Tertiã. s. seruet filio pater iubens fieri restitutionẽ suarũ rerum
m ¶ Numerũ. qđ plene dic vt. s. de triẽ. ⁊ se. § hic nos
n ¶ Parte. s. ꝯplere volumus dotez aut antenup. do.
o ¶ Si nõ suffecerit. sed nõne hanc legitimam d3 hr̃e sine oĩ grauamĩe vt. s. de trien. ⁊ se. § ꝓhibem⁹? R̃n. sic et ita h̃ habuit. sed ipse filius postmodũ semetip̃m grauauit ꝯstituẽdo donationẽ et pactũ sup ea donatione faciẽdo. vñ non a patre sed a semetipso hoc grauamẽ sensit. q̃re de sua legitia satisfacere d3 donec durat: vt hic dicif. hec eadẽ ponas econtra in muliere. et nota hic mirabile. q2 etiã vltra legitimã h3 filius de bonis pr̃is etiã cõtra velle ipsius patris: sed hoc nõ est pꝑter se sed pꝑter dotis vel donatiõis propter nup. priuilegium vt subijcit: et hoc etiam nisi in fraudem nimiũ se grauauerit. vt. j. eo. § hec igif oĩa. et hec eadẽ locũ habent qñ filius dotem iam accepit et super dona. a se data pactũ fecit vt lucretur mulier. vel econtra mulier donationem iam accepit ⁊ super dote a marito lucrãda pactum fecit: nam si hec duo debita nõ possunt solui de bonis eius qui ad hoc tenetur: porrigif manus etiã ad restitutionem: vt. s. eo. § adierunt. et § rursus. et etiã ad hunc intellectũ possunt hec verba accõmodari: et vterq3 intellectus verus est. Sed quid si fuerit extraneus heres grauatus restituere? R̃n. retinet pro dote vel dona: non tamẽ si soluit. vt in nouel. eo. titu.
p ¶ Dotꝫ. al's ad dotis et ꝺm hanc litterã puncta ibi merita. et qđ subijcit excipe etiã ad restitutionez. i. de restõne. ad hoc. i. ad huiusmõi oblationes dotis et antenup. do. Itez al's aut dotis ⁊c. et tunc puncta ibi excipere. et quod subijcit etiam hoc ad restitutionem scilicet denegandam. subaudi. Ac.
q ¶ Merita. subaudi etiam. et facit. ff. ad trebel. l. mulier. § cum proponeretur. et not. hic dotem constituendam et dona. propter nup. pro honestate personarum et merita/ id est patrimonij facultatem. et facit. ff. de iure dot. l. siue generalis. ⁊. C. de nup. l. furiosi. in fi.
r ¶ Adiectum. neutraliter ponitur: et sic expone: quia primo satisfiet de legitima donec durat: postea vero subducif de restitutione vel ad cõstitutionem dotium vel etiam antenup. dona. vł ad restitutionem vt modo diximus. Accur.
s. ¶ Ea em̃ que cõiter. sic. ff. pro soc. l. actione. § labeo. ⁊. s. de non ali. § quia vero verisimile. in fi. et. C. de cadu. tol. § fi, et. C. de iur. calũ. l. ij. § sed quia veremur.
t ¶ Et ante nos. s. iurisconsulti et imperatores qui dixerunt vt licet omnia bona obliget: tamẽ quedam excipiantur: ita ergo hic. vt. ff. de pig. l. obligatione. et. l. vel que. et. l. deniq3. et. l. fi. et. C. que res pig. ob. pos. l. j.
v ¶ Etiam ei. scilicet viro. Accur.
x ¶ Postea. i. post hanc legem.
y ¶ Restitutionibus. id est in donatione.
z ¶ Non enim. vere meliorem sententiam eligimus ⁊c. vt. s. proxi. ibi. quomodo non nos ⁊c.

† al's ex restõne.

Dos et donatio ppt nup. ꝺm psonaꝝ merita ꝯstituit.

‡ al's/ h̃ enim. † cõcor. c. raynuci⁹. i gl. sup ꝟ. trebel. ex de testa.

a ¶ Lesionem.id est fraudem.
b ¶ Augmentum.etiam si non sit dos constituta vel donatio sm facultates.
c ¶ Unū.duo eīm capitula hec hʒ constitutio: vt patet etiā in rub.⁊ est similis pcessus hic.⁊.C.de nup.§.duo.⁊.§.seq.

isto.l.xj.mensiū ratio reddi nō pōt:sit ergo idē.vt.ff.de ver. oblig.l.a ticio.in fi.sed si post.xix.menses sit natus pōt esse conceptus post annū luctus.⁊ sic cessat pena huius.l.
n ¶ Earum.scilicet mulierum.
o ¶ Mox.id est statim.

illam cōcedimus fieri lesionē[a]. vt si qua mulier paruā habens dotē:deinde legem cognoscēs nostrā:aut si q̄s vir mediocrem fecerit antenuptialem donationem ad circūuentionē legis velit augmētum aut dotis aut antenuptialis donationis hoc facere:⁊ hoc trahere ad insidias restitutionū: hanc enim perimimus circūuentionē nullā vtilitatē habere cōcedētes facientibus augmentū[b]/quantū ad restitutiōis lesionē puram futuro tēpori nostrā seruantes legem.

¶ Mulier infra tēpus luctus nubens ita q̄ ... ex primo matrimonio sobolē non ... fiere: illis penis punitur quas patitur ... nubens intra tēpus luctus. h. d. Ange.

¶ Unum[c] siquidem hoc capitulū est p̄sentis legis/scd̄m vo illud de mulierib[9] que post priores nuptias ad secūdū venerūt matrimoniū: ⁊ anteq̄ ann[9] expleret quem lugubrē leges appellāt[d]:quas[e] puniebāt cōstitutiones tres[f] ante nos imperantiū.⁊ nos insup de his scribentes legē[g] cū q̄busdā correctionibus etiā sup his sancita sunt ⁊ in breui quadā parte nr̄e[h] legislationis tetigimus: sʒ impudentissimū quoddā nunc accessit/qd̄ in nostris prouenire temporibus nolebamus. ¶ Quāobrē nobis recte placuit emendatione dignū existimare. mulier eīm ad virum veniēs hunc[i] extulit[k] vt appareat[l] etiā superstite eo non caste viuere cogitans: nondū eīm cōpleto anno xj. mēse pfecto[m] peperit vt non esset possibile dicere q2 de defuncto fuisset partus: neq̄ eīm intantū tēpus conceptionis extensum est. Et qm̄ etiā hec vna est penarū earū[n] que acerbas nuptias faciunt/ vt vxor mox[o] cadat antenuptiali donatione a viro data et repente eā amittat[p]: vt neq̄ vsum habeat/⁊ recte:filij sic mirabili matris partu iniuriati antenuptialē patris poscebant accipere donationē ⁊ nō lucrari valere mulierē per virū quē sic velociter dehonestauit illa.sed quō dicam[9] verba illius[q] erubescimus[r]: non dignā se dicebat esse vt caderet: q2 legeʒ[s] nosceret de legitimis loquētē nuptijs.sibi vo nō fuisse nuptias nisi primas. porro[t] partū hūc esse oportet naturalis ɔcupiscētie: sed q2 hec[v] etiā decies millies[x] alijs subiaceret castigationibus[y] committendo stuprum[z] indubitatum est:⁊ penis[a] illis non priuabimus eam. interim enim parcimus[b] defuncti filijs. Inferimus aūt eis antenuptialis donatiōis amissionem/⁊ in hoc casu quam[c] cōstituit lex super eis que ad legitimas accedūt nuptias intra lugubre tempus. si enim illas lex inultas non relinquit licet legitimas nuptias celebrantes eo q̄ forte suspitio fuerit nequam preextiterit suspitionis maligne[d] causa ad scd̄m maritū eo q̄ velociter ad nuptias festinauit: quomodo nō hic vbi causa

d ¶ Appellāt. repete venerunt.
e ¶ Quas.mulieres.Accursius.
f ¶ Tres. C. de secun.nup.l.j.⁊.C. ex qui.cau.infa.irro.l.decreto. et.C. ad tertul. l. si qua mulier.
g ¶ Legem.s̄.de nup.§.prime.
h ¶ Parte nr̄e.i. dicte cōstitutionis s̄.de nupt.§. si igitur.vsq̄ ad.§.si vero expectet.
i ¶ Hunc.s.virū.
k ¶ Extulit. i.extra ciuitatē ad sepeliendū portauit mortu[9] eīm est . sic s̄.de nō eligen.§.j. in prin.col.j.
l ¶ Ut appareat scilicet nunc:nā ex eo q̄ nūc male fit presumit ⁊ tūc male factū:vt h. ⁊.C. de adult. l. si quis adulteriū.ppterea eīm q̄ aliq̄n fit bn̄ vel male ⁊ alia vice fieri p̄sumit. vt ff.de re mili.l.non oēs.§.a barbarj.⁊ ff.de accu. l.si cui. §.hisdem.et.C.de inoffi.testa.l.iij.
m ¶ Perfecto idē dico et si circa. xj. mēseʒ erat a quattuor vel q̄nq̄ trib[9] vel duob[9] dieb[9] in antea post introitū. Nā p decē mēses et duos dies pt portare mulier filium in ventre/⁊ nō plus:vt h. ⁊.ff. de suis ⁊ le.l.intestato.§.fi. Itē plus q̄ sex mēsib[9] oportet q̄ portet.vt.d.l.intestato d̄r.et.ff.de sta.ho.septimo.sʒ q̄d si est natus in.xiiij.vel.xv.mense post viri mortē: Rn̄. idē cū certū sit ⁊ ex marito nō esse ⁊ ante annū cōceptū esse:et ita inuenies si bn̄ cōputes vsq̄ ad.xix.mēses natū a.x. mēsib[9] s̄.nec eē ex marito cōceptū:⁊ an̄ ānū cōceptū.⁊ ita habebit locū pena hui[9] cōstōnis,nā q̄re aliō esset in alio tali tpe q̄

Presumit de p̄senti ad p̄teritū.

Mulier p decem mēses ⁊ duos dies pōt filiuʒ portare.

p ¶ Eam amittat.vt.s̄.de nup.§. si igitur.col.iiij.
q ¶ Illius. scilicet mulieris.
r ¶ Erubescim[9]. dicimus tamen vt subijcit.
s ¶ Quia legem nosceret. s. d̄ anno lugubri quā habemus. C. de secun. nup.l.j.⁊.s̄.d̄ nup. §.si igitur.
t ¶ Porro.hec p̄t dici scd̄a rō.⁊ facit ad hāc rationē. ff. ad le.aq̄l.si seruus seruū.§. si fornicarius.in fi.§.
v ¶ Quia hec.s. mulier.⁊ loquitur iustinian[9] sanciēs in casu q̄stionis d̄ facto quam habebāt filij cū matre. vt. s̄.§. et qm̄ vsq̄ huc. sʒ.j.§. vn̄ sancim[9]. sanciens generaliter: al's esset supfluū vnū eorū.
x ¶ Decies millies . et hoc colore loquēdi hyperbolice plerūq̄ vtit hic liber. vt. s̄.d̄ here. et falci.§. exheredatos.col.j.
y ¶ Castigationibus.i.delictis in q̄bus castigantur.
z ¶ Stuprū.qd̄ t vidua cōmittit. vt ff.ad.l.iul.d̄ adul. l. inter liberas.§. stuprum.Accur.
a ¶ Et penis illis.q̄s sustinet mulier que infra tempus luctus nubit. vt probat statim.
b ¶ Parcimus.i. subuenimus.
c ¶ Quam.scilicet penam.
d ¶ Maligine.presumit eīm nō caste vixisse pences primū ⁊ tractasse eius mortē.vt.s̄.e.§.sed q̄d erit.vbi mulier cogitur vltra annū expectare:puta vsq̄ ad quinquēniū. ⁊ si nubit perdit dotē ⁊ donationē.vt.s̄.de nup.§.sed etiā captiuitatis.⁊.§.si vero vxorem. Rn̄.nō ita perdit si solū fornicare

in .§. viii · vi · ala · h° 3 · portado .
. c · 3 · & eundem · l · q dicimus .
ff · de verbo · sign · in · 8 · & 9 .

tur mortuo marito: quia hic et alia ratio est. scilicet turbationis sanguinis. vt. s. de nup. §. et insuper. col. iiij.

Manifesta probatione nõ egent.

a ¶ Et indubitata. hic collige manifesta nõ indigere probatiõe. sic. ff. de dote ple. l. j. in fi. et ff. de verb. ob. l. cõtinu⁹. §. cũ ita. et ff. q̃ satis. co. l. si pro cõdẽnato. §. q̃ p rei qualitate.

b ¶ Relinquens q. d. non debet relinqui inultum.

c ¶ Circa terminũ anni. idẽ si postea infra. xix. menses. vt. s. eo. §. dixim⁹.

d ¶ Castitate luxuria. i. nõ dꝫ habere plus luxuria q̃ castitas. et facit. C. de dona. inter vi. et vxo. l. si ex volũtate. et ff. de dona. int. vi. et vxo. l. iiij. et ff. qđ vi aut clã. l. ser ui⁹. et ff. ad turpil. l. j. §. accusationẽ.

e ¶ Spem scripture. i. scripte dona. propter nup. vt. s. diximus: ibi vnde sancimus.

f ¶ Legitimas. id est primas vt dicũt. vel dic scđas: qꝛ cũ nõ possit ipune facere nuptias facit hoc. vt. s. ibi non dignã se ꝛc. et sic no. dici legitias nup. ante annũ: et tamẽ puniũt. et sic no. dici aliqđ eẽ legitimũ qđ penam mereᷓ. arg. cõ. C. de adul. l. graccus. sꝫ certe matrimoniũ hꝫ nõ puniᷓ: sꝫ nimia festinantia. Itẽ qđ dicit de stupro posse eã accusari: ẽ cõ. C. de adul. l. si ea. Sꝫ nõ est cõ. nã licꝫ dicat ibi adulteriũ exponimus tñ. i. stupri. ne cõtradicat. ff. de adul. l. si vxoris. §. plane. Sꝫ dic ibi esse vxorẽ: hic viduã. Itẽ ibi palam se subijciebat: hꝫ nõ. vt. C. e. l. que adulteriũ. Sed qđ de muliere tutrice filiorũ: nunqđ erit idẽ? Videᷓ q͛ sic. vt. s. de nupᷓ. §. si vero tutelam. Sed dic contra cum hoc non inuenias expressum. vt. s. de admi. offi. in sacris ap. §. fi. in fi.

Legitimũ penã aliquando mereᷓ.

non per suspitionẽ solã est: sed hoc ipo increpatio manifesta et indubitata[a] prebita est delicto oim impijssimus iste partus noxiã eã relinquẽs[b]. ¶ Sãn sancimus si quid tale cõtigerit: et ante luctus tempus pepererit mulier circa terminũ[c] anni vt indubitatũ sit sobolem non ex priori cõsistere matrimonio: modis oĩbus eã priuari antenuptiali donatione/ et s͛m proprietatẽ et vsum. subdendã q̃qꝫ alijs omnibus penis ac si scđas eã contigisset ante luctus tempus legitimas celebrasse nuptias. Non em̃ aliqđ amplius habebit castitate luxuria[d]: sed subijciatur quidẽ et ipsa penis periculũqꝫ sustineat/ et circa spem scripture[e] propter stuprum: vt neqꝫ nuptias acerbas desideret: neqꝫ legitimas[f] nuptias maiore malo circunueniat. ¶ Que igitur placuere nobis et p hanc sacrã declarata sunt legẽ: tua celsitudo cognoscẽs solẽniter per programata propria manifesta faciat vniuersᷓ. Datũ kalᷓ. ianua. cap. p̃. Bilisa. viro clarissimo.

¶ De tabellionibus[g] et vt protocolla[h] dimittant in chartis.

¶ Tabellio a partibus rogatus debet per se audire negocium et ipsemet scribere: nec alicui delegare potest. In vrbe tamen cõstantinopo. duo specialia circa tabellionis officiũ exercentur. hoc dicit Ange.

Impator Justi. au. Jo. p̃. pre.

Itẽ pauloante[i] audiuimus p̃senti legi prebentem occasionem/ ex persona q̃qꝫ † mulieris cuiusdã ferebaᷓ documentũ[k] litteras q̃dẽ eius[l] nõ habẽs[m]: erat em̃ harũ ignara[n]. cõpletum autem a tabellione[o] et tabulario[p] subscriptionẽ eius[q] habens et testium ostendẽs[r] presentiã. deinde dũ quedã dubitatio sup eo fieret muliere dicẽte nõ esse a se delegata[s] q̃ charta loquebaᷓ: qui[t] litẽ audiebat[v] querebat a tabellione[x] cognoscere negocij veritatẽ[y]. deinde tabellionẽ deduxit[z]: at ille[a] l͞ras recognoscere dixit cõpletionis[b] tabellionis: nõ tamẽ nosse[c] aliqđ horũ[d] que secuta sunt: nec ei sibi ab initio penit⁹ delegata/ sed cõmisisse[e] cuidam suoꝝ[f] hoc facere[g]: neqꝫ postea venisse[h] ad cõpletionẽ: sed rursus alij[i] hoc commisisse: et is[k] quidem qui affuit completioni[l] venit: nichil nec ipse dicẽs[m] se nosse. etem̃ neqꝫ scriptor

o ¶ A tabellione. tabellio erat minor/ tabularius maior. et magister stationis maior vtroqꝫ: magistrum aũt hic adiuerũt cõtrahentes: et ipse cõmisit tabulario audientiã. Tabularius aũt tabellioni scribẽdũ cõmisit/ vt probãt sequentia: sunt autem et alia multa nomina horũ publicorũ scriptorꝝ. vt. C. de tabel. in rubri. et. l. fi. et hoc si habes in littera a tabellione et tabulario. al's est et tabularij subscriptionem ꝛc. et tunc idẽ est sensus. Alij dicũt pro eodẽ poni vtrũqꝫ et dicunt et/ pro. i. Sꝫ primũ verius est. et sic fuerũt due delegationes vt dictum est.

† al. qui

p ¶ Tabulario. a tabulario dicitᷓ cõpletũ: eo q͛ dixit vel mãdauit tabellioni scribendum.

q ¶ Eius. tabellionis. vt. j. patet ibi et ille ꝛc.

r ¶ Ostendens. predictũ documentum tabellionis.

s ¶ A se delegata id ẽ dicit q͛ nõ mãdauit vt scriberenᷓ que scripta sunt.

t ¶ Qui. scilicet iudex.

v ¶ Audiebat. s. iudex ꝛc. Accur.

x ¶ A tabellione scꝫ cui vltimo fuit hoc mandatũ scribendum.

y ¶ Veritatẽ. optime sumiᷓ hic arg. q͛ iudex mõis omnibus laboret ad veritatem querendam. sic. C. de edẽ. l. is apud quem.

Veritatẽ super oĩa debꝫ querere iudex.

z ¶ Deduxit. al's addaxit. et al's deduxit. i. fecit deduci. i. venire corã se. Azo.

g ¶ De tabellionibus ꝛc. hoc expediᷓ. j. e. vsqꝫ ad §. illud.

h ¶ Et vt prothocolla. hꝫ expediᷓ. j. e. §. illud. et expone vt ibi

i Item pauloante. nõ q͛ sit scripta aliqua lege sed de facto fuerat illa lis. Accursius.

k ¶ Documentum. id est quarta quedam.

l ¶ Eius. scilicet mulieris.

m ¶ Non habens. dictum documentum.

n ¶ Ignara. scilicet dicta mulier.

a ¶ Ille. scilicet tabellio.

b ¶ Completionis. id est subscriptionis sue. nam ipse tabellio scripsit et subscripsit.

c ¶ Nosse. id est nesciebant qualiter contraxerunt.

d ¶ Horum. scilicet discipulorum qui erat tabularius.

e ¶ Commisisse. scilicet dictum magistrum.

f ¶ Suorum. scilicet discipulorum.

g ¶ Hoc facere. sub. id est audire tenorem contractus.

h ¶ Venisse. scilicet dictum tabularium.

i ¶ Alij. scilicet tabulario.

k ¶ Et is. scilicet magister stationis.

l ¶ Completioni. id est audientie contractus.

m ¶ Dicens. tabellio.

a ¶ Dimissum sit.i.mandatum vt scriberetur.
b ¶ Inuentus est.scz tabularius.
c ¶ patiebatur.scilicet dicta mulier.
d ¶ Decretum.per nostram sententiā quā de facto tulimus que et fuit ius.vt.C.de legi.et cōsti.l.fi.in prin.

Princi- pis sen- tentia est lex.

de inuti.stipu.§.si ita scriptum:et insti.de fideiusso.§.fi.
i ¶ Dimittitur.i.perficitur contractus.
k ¶ Intersit.tabellio ipse.i.sit presens.
l ¶ Nisi hec.s.tria que dicta sunt in littera:vt modo cau te notauimus.

fuit documēti/sed solū docuit q: p̄sente se hoc dimissum sit[a] nec cui ab initio delegatū est inuētus[b] est:vnde nisi p testes iudex valuisset agnoscere causam pure periculum patiebatur[c] vndiq; negocij cadēdi noticia:et illud quidē cōpetētem meruit examinationē atq; decretū[d]. ¶ Nos autē credimus oportere vniuersis auxiliari/et cōem i oibus[e] facere legē:q̄tenus p̄positi operi tabellionū[f] ipsis p se[g] oibus modis iniungatur[h] † documētū/et dū dimittitur[i] intersit[k].et nō aliter iponatur charte cōpletio nisi hec[l] gerant vt habeāt vñ sciāt negocū:et interrogati a iudicib[9] possint que subsecuta sunt cognoscere et r̄ndere[m]:maxie qñ litteras sunt ignorātes q hec[n]

iniungūt[o] reb[9] qb[9] facilis[p] est et incōuīcibilis denegatio horū que p veritate secuta sunt. Ut ergo oia hec[q] phibeamus ppterea p̄sentē ɔscripsim[9] legē:et hec custodiri modis oib[9] volum[9] a tabellionib[9]/ siue in ipsa felicissima ciuitate[r]/ siue in puincijs sint:sciētibus[s] q: si preter hec[t] aliqd egerit cadēt oino his q̄ vocant statiōib[9] et q[v] ab eis dirigit ad iniūgēdū[x] documentū:et interest[y] ipe dñs sup statiōis aucte erit et mutabit cā:et ille qdē decetero hoc sustinebit[z] officiū in statiōe q̄le[a] q in ea[b] primatum tenebat. Ille[c] vo cadet[d] ea: aut vnus[e] erit[f] ministrātium[g] illi[h]:qm ille qdē dedignat[9] est hoc agere[i] qđ erat ɔcessum ei. Ille vo[k] s3 illius[l] voluntatē hoc egerit[m]:

e ¶ In omnib[9].s. hominibus:et omnibus terris.vt i.nouel.eo.tit.et sic reprobat quorundā opinionē q dicunt hāc ɔstitutionē localē: sed nos dicimus generalē:vt hic,et.j.ibi:hoc custodiri etc. nisi in duobus casib[9]. vt .j.eo.§.penul.
f ¶ Operi tabellionum.i.ipsis tabelliōib[9]: vt in nouel.eo.titu.
g ¶ Ipsis per se. et caue tibi:q: hec littera tria dicit:et ipsi tabellioni iniūgi siue mādari instrumētū. Itē et p se mandat siue iniungit vt ipsemet scribat : et non alij mandet. Itē et d3 audire ipse idem vba ɔtractus vsq; ad cōpletionē vt subijcit.et dū dimittit etc. olim autē non erat ita:sed dū ibamus ad tabellionē magistrū ipse non audiebat nos:sed alij committebat audientiā si volebat/et ille auditor nō scribebat/sed alij scribendū committebat: et ipse tm̄ audiebat:vt.s.eo.in prin. Hodie aūt et ɔtractum audit vsq; ad finē:et sibi iniungitur documentū vt per se ipse componat:vt hic dicitur.et potest esse ratio quare nō possit sic committi:q: facere instrm̄ non competit iure magistratus : ergo delegari non potest.vt.ff.de offi.eius cui man.est iurisdi.l.j.in prin.Sed nōne tota die videmus esse florentie magistratum stationis:et per eos fieri instrā q discipuli sunt? R̄n.ibi audit cōtractū discipul[9] et sibi iniūgitur documentum.et ideo scribere potest : licet et magister apponat ibi signum suum ratiōe maioris auctoritatis.vt.ff.de eden.l.si quis ex arbitris.§.j. nam quo signa sunt plura in chartis tanto cautiora sunt instrumenta.vt .j.de fide instrumē.§.oportet.
h ¶ Iniungat.hic no.ad hoc vt tabellio faciat chartam oportet sibi mādari a partib[9] siue verbo rogo/siue delego/siue volo/siue similibus:vt hic.et.s.in prin.ibi nō esse a se delegata.s3 aliō in teste.nā fortuit[9] valet.vt.ff.de testi.l.ad fidem.nisi in quattuor casib[9].vt.j.de testi.§.et l3.in fi.§.s3 nūqd est necesse vtrūq; ɔhētium hāc mādare? R̄n.sic.l3 forte posset distingui:an sit grā vtriusq; p̄iudicium:et tunc op3 vtrūq; mādare:vt hic:aut p vno tm̄:et tūc sufficiat eū mādare cui[9] sit grā.forte em̄ alter nūq; mandaret in cuius sit p̄iudiciū.vt.ff.de ver.ob.l.inter stipulantē.§.j.et ita fuatur maxie in denūciatiōib[9] q̄ fiunt ab vno alteri ex varijs causis.Sed qd si nō inuenit in instrō q sit mādatum vel iniunctum a ptibus? R̄n.p̄sumo semp esse iniunctū.vt insti,

† cōcor. C.inter dilectos cū glo. sup vbo ɔpheceret ex de fi. instru.

Instri factio delegari nō pt.

Tabellio d3 eē rogat[9] vt istrumētū recipiat.

m ¶ Et r̄ndere .s. iudicibus.
n ¶ Qui hec.scz infra facienda.
o ¶ Iniungant. tabellionibus.
p ¶ Quibus facilis ē.i.facile possunt decipi illiterati p mutationē scripturarū et non poterūt pbare ɔtrariū: quia quantū ad eos res est inconuincibilis si nō poterūt ipsi pbare ɔtriū.qre illiterati a tutela excusant. vt insti.de excu. tu.§.sit r. fm quosdā. Itē a postulādo repellunt vt.C.de postulā.l.ij.fm quosdā. Itē a iudicando: vt.j.de iudi.§.j. Itē a clericatu . vt .j.de sanc.epis.§.j.et.s. quō opor . epi s.§. neq; ex idiota.ec.

Fallun- tur de leui illi terati.

q ¶ hec.que dicuntur in hac lege.
r ¶ Ciuitate.siue in prouincijs.hic manifeste reprobatur eorū opinio q dicunt totā hāc ɔstitutionē esse localem.
s ¶ Scientibus.s.tabellionibus.vel dic magistris.
t ¶ Preter hec.i.discipulis suis iniunxerunt documenta componere.vt in nouel.eo.ti.
v ¶ Et qui.id est discipulus.
x ¶ Ad iniungendum.i.audiendum id quod erat magistro iniunctum.Accur.
y ¶ Et interest.i.adest ad audientiam.
z ¶ Sustinebit.al's obtinebit.al's sustinebit.Accur.
a ¶ Quale.scil3 sustinebat magistrum qui etc.
b ¶ In ea.scz statione.
c ¶ Ille.scilicet magister.
d ¶ Cadet.vt.C.de iude.l.iudeos.
e ¶ Unus.s.alius.si ille qui delegauit magister forte nō sit idoneus.et de his dicet.j.pxi.§.
f ¶ Erit.scz primus in statione
g ¶ Ministrantium.discipulorum.
h ¶ Illi.scilicet magistro.
i ¶ Hoc agere.i.cōuenire cum eis qui instrumēta componi desiderant.vt in nouellis eo.ti.et sic no.q nemo debet verecundari facere artem suam.
k ¶ Ille vo.repete quoniā.et dic ille.s.discipulus.
l ¶ Illius.scilicet magistri.
m ¶ Hoc egerit.i.cōposuerit documētū qđ iniunctū erat magistro faciendū.per qđ videbat eum puniri sed nō punitur:immo efficit primas stationis vt dictum est. et ideo non punitur:vt hic innuit: quia obsequitur imperio pr̄is vel dñi.vt.ff.de regu.iur.l.velle.

a ¶ Eis.scilicet magistrie.
b ¶ In stationibus.al's sup statiõibus :al's in stationib⁹.
c ¶ Iniungitur.s.discipulus.et facit.ff.de insti.l.quicũq3 §.sed et cum filio.
d ¶ Tabellio.surrogatus.vel dic id est magister.

n ¶ Caute.vnde salomõ ait.melior est bucella panis sic∘ca cum gaudio q̃3 tota domus plena victimis cum iurgio. Item melius est parum cum iusticia q̃3 multi fructus cũ iniquitate.et facit.C.de vete.iure enu.l.j.§.certũ.ar. cõtra .j.de alie.et emphi.§.si vero cõtigerit.col.ix.Accur.

Salomon.

e ¶ Dãnificãdo. q: statiõis h3 redditus integros vt subijcit: neq3 cadẽte ₇c.sed quis soluet hos redditus? Rñ.magister q̃ cõduxit.Sz nũq̃d repetet a discipulo q̃ nunc ibi est magister? Videt̃ q̃ non. q: suo delicto pdidit: vñ ex eodẽ facto penam et premiũ hr̃e nõ d3. vt ff.sol.ma.si ab hostibus.§.fi.sed verius est vt agat et repetat ₉dictione ex hac lege : satis ei punitus est de delicto : q: primatũ amisit. vt.C. de pe.l.sancim⁹.Ac.
f ¶ Et nõ ipse tabelliõ.s.subrogatus.si eñ ipse idẽ esset dñs stationis nõ peteret redditum a seipso: vel a magr̃o q̃ est deiectus.nã mitius d3 agere cum magr̃o suo q̃3 cũ alijs. Itẽ exceptiõe doli ab eo repellit̃ cũ sibi restituturus est.vt mõ dixim⁹. vt.ff.d excep.do.l.dolo.
g ¶ Cadente. sc3. domino.
h ¶ Oibus alijs. forte q̃dã pepigerat magister cum dño stationis eius: q̃ seruanda sunt inter eos: vt dicit.

propterea nos hãc intulimus eis[a] penã: vt optimi fiant circa documẽta et iusti ₇ cautiores et nõ ppter suã requiẽ et delicias corrũpant alienas vitas. ¶ Si vero indign⁹ sit forte potestatẽ in statiõibus[b] suscipere is cui documẽtũ extra ea q̃ a nobis disposita sunt p p̃sentẽ legẽ iniũgitur[c]: tabellio[d] q̃dẽ cadat oibus mõis hac cã: alter vero p eo ₉stituat̃. nichil vero oino dãnificando[e] ex hoc stationis dño q̃cũq3 fuerit extraneorum ₇ nõ ipse[f] tabellio/ neq3 cadẽte lucris exide venientib⁹: s3 illo solo q̃ talia ppetrauit ₇ dedignat⁹ est suũ cõplere opus primatu cadente[g]: oibus q̃dẽ alijs[h] sup statiõis iure itegris dñis eius ab ipis tabellionib⁹ q̃ talia peccauerunt suãdis. Et nõ fingãt tabelliones occasiones p egritudine3 forte descẽdẽtes aut occupatiões hmõi. licebit ei eis si q̃d tale fuerit euocare eos q̃ ₉trahũt ₇ p se[i] cãm cõplere. pinde hec q̃ ₉tingũt raro[k] non impedimẽtũ facient vniuersis eo q̃ nichil iter hoies: sic est indubitatũ vt nõ possit (licet aliq̃d sit valde iustissimũ) tñ suscipere quandã sollicitã dubitationẽ[l] s3 nec q̃stus[m] eo₄ minores fieri p hoc ppter ₉trahentiũ frequentiã occasionẽ habentes. Cũ meli⁹ sit pauca agere caute[n] q̃3 multis iteresse piculose. ¶ Ut tñ[o] nõ vehemẽter eis[p] dira[q] lex eẽ videat̃: nos cõijcientes[r] hũanã naturã mediocres etiã eis leges nr̃as ponimus. ppter tales ei eo₄ forte dubitatiões[s] dam⁹ eis lniam singulis[t] vnum[v] ad hoc ₉stituere gestis apud clarissimũ magistrũ cẽsus felicissime ciuitatis[x] solẽniter celebratis: et licẽtiam[y] eis[z] dare vt delegẽtur[a] eis ab his q̃ veniũt ad eius stationẽ ₇ documẽta: ₇ dimissis eis inter eẽ/ ₇ nulli † oino alteri i statiõe existenti lniam esse: vt aut delegeẽ eis initiũ[b]/ aut cũ dimittũtur[c] intersit: nisi tabellioni q̃ auctoritatẽ habet/ aut[d] qui ab eo ad hoc statut⁹ est. ¶ Si vo ṗter hoc fiat ₇ alter delegetur tũc subiaceat pene tabellio q̃ auctoritatẽ habet a nobis dudum[e] diffinitam: ipsis tñ documẽtis[f] propter vtilitatẽ cõtrahentiũ non infirmandis. nouimus eñ quia legis metu decetero ₇ ipsi custodiẽt que a nobis decreta sunt: et documẽta sub cautela facient.

o ¶ Ut tamẽ. hic incipit constitutio localis ₇c.
p ¶ Eis.s.tabellionib⁹ cõstantinopolitane ciuitatis
q ¶ Dira. al's dira: al's dura.
r ¶ Conijcientes .i.cõsiderantes.
s ¶ Dubitationes.s.an possent aliquẽ delegare vel commode possent facere si qua necessitate ad talia cogerentur. vt. s.e.§.₇ non fingãt
t ¶ Singulis. i. tabellionib⁹ et oibus ₇ singulis. vt in nouellis eo.ti.
v ¶ Unũ.s.tabellionẽ. vt in nouellis.eo.ti. sed q̃da3 hñt vnã.et tũc dic vnã lnia3.i.semel vnũ cõstituere. et erit idẽ intellect⁹.

† cõca.C.cũ tabellio.i glo.fi.e.de fi.instru.

x ¶ Ciuitatis. q̃dam habẽt in textu hui⁹.et dicit de cõstãtinopolitana et bene. nã hic.§. localis est. vt.j. §.fi.s3 ₇ si nõ sit i textu hec dictio hui⁹ tñ intelligitur.
y ¶ Lniam.repete et dam⁹ eis licẽtiã dare ei licẽtiã quẽ habẽt p se in curia magr̃i cẽsus vt delegentur ₇c.

i ¶ Et per se cãm cõplere.q.d.aut faciant tria que facere debent: aut eos contrahentes admoneant vt p seipsos suos compleant contractus.
k ¶ Raro.q: tabellio ipediat̃ p se cõponere: nõ ideo semp hac obiecta occasione dicat se velle alijs cõmittere : vnde legislatores de his que raro accidũt nõ curant. vt.j.vt sine prohi.ma.debi.et cre.§.j.fiant ergo instr̃a cum cautela et p se omnia faciant: q: etiam sic facta incidunt in dubium: nedum al's male facta: vt subijcit.

Leges nõ determinant. de raro accidentibus.

l ¶ Dubitationẽ. vt.C.q̃bus ad liber. pcla.non li.l.fi.
m ¶ S3 nec q̃stus. videbat̃ eñ q̃ ex quo hec oia faciunt et per se q̃ tota die habebũt q̃d faciãt. vnde minus deberẽt accipere a quolibet cũ in alio recõpensentur: quia habent exercitium maius: sed tamen non est ita: vt subijcit.

z ¶ Eis.i.delegatis eis instr̃is: sed dic interesse.s. cõpletioni instr̃i.s.illum cui delegata sunt instrumenta.
a ¶ Ut delegent̃.s.instrumẽta faciẽda: vt statim innuit.
b ¶ Initium.i.audientia contractus.
c ¶ Dimittuntur.i.quando completur ipse idem contractus vel quando scribitur.
d ¶ Aut.id est saltem.
e ¶ Dudum.in hoc.§.
f ¶ Documẽtis.hic est argumẽtũ immo lex expressa q̃ tabellio non potest delegare discipulũ suum ad componẽda instrumẽta: sed si fecerit instr̃m non viciat̃: sed tabellio penã patit̃: sed certe hoc est in cõstãtinopolitana ciuitate tantũ.quid autẽ de alijs: potest dici idẽ ratione similitudinis: vt quod est hic in omni eo cui cõmittitur p̃ter designatum ad hoc: idem sit ibi in quolibet. vel dicas aliud ibi.

x ·§· illud ibi prothocolum [illegible]
vera in perpetratione vt: co ba[illegible] in prac. c. 19.
nu. 2.

q2 ibi ꝓhibet. et nullo casu conceditur: quare est illud perpetuo ꝓhibitū: hic non. vnde si ibi fiat cōtra non valet instrumentū. vt. C. de legi. ⁊ cōsti. l. nō dubiū. Itē no. hic aliḋ optimū arg. q2 vbicūq3 tabellio ꝑdit officium suum qḋ est ꝓpter multas causas: vt quia ministrauerit scripturam alienationi rei sacre. vt. s. de nō ali. §. ad hec. ⁊ i alijs similib9 casibus: q2 non ideo debēt viciari sua instrumēta: et facit. ff. de offi. presi. l. barbarius. et hoc verum argu. cōtra tamen est. C. de sen. pas. l. finali.

a ¶ Que in initio. scilicet habeat appellationem vt sequitur. et facit. j. vt prepo. no. impera. §. j.

b ¶ Qḋ. i. q̄ res. scilicz scriptura in initio charte fctā.

pꝛotho-collum qḋ sit.

c ¶ Prothocollū. dicitur a prothos quod est primum et collū qḋ est collatio. s. litterarū. q. d. pria collatio litterarum in charta. nō autem ideo dicitur quasi i primo collo lrarꝝ. hoc fiat: q2 si fieret in pmo collo charte sm hoc charta haberet plura colla. in hoc autē initio imbreuiatura totius ꝯtractus fiebat: et anni dñi et sikis vt subijcit. et dz statim in eadē charta siue membrana fieri instrumentum: vt si essz dubitatio in instrumento recurreret ad imbreuiaturaz que ꝓthocollū dicitur: vt dictū est: sic et dr adam prothoplasma: q̄si primo plasmatus a deo. Item stephanus ꝓthomartyr quasi primus martyr post natiuitatem xpi. hodie aūt hec non sunt in vsu: sed vel in quaterno vel prorsus alia charta fiunt hmōi rogationes. que cōsuetudo cum sit generalis vincit hanc legem generaliter. vt. ff. de leg. et senatus. l. de quibus. in fi. sed olim in constantinopolitana tm̄ ciuitate seruabatur. vt. j. ꝓxi. §.

Consuetudo generalis vincit legem.

d ¶ Habet appellationem. q. d. habeat charta nomen comitis scriptum. Accur.

e ¶ In talibus scribuntur. s. imbreuiaturis. nam preter ea que dicuntur. j. vt prepo. no. impa. col. v. et hic scribitur ibi forma contractus breuiatur.

¶ Tabellio vt primo illum in prothocollo intelligere: ponendo [illegible] instrumenti celebrati et alia oportuna. et in ea charta contractū scribere p extensum. aliter non tenet instrumentū. qḋ hz locū in ciuitate constantinopolitana. Aug.

¶ Illud quoq3 pñti adijcim9 legi: vt tabelliones non in alia charta pura scribāt documenta nisi in illa que in initio[a] qḋ[b] vocat ꝓthocollum[c] p tp̄a gloriosissimi comitis sacrarū nostrarū largitionum habet appellationē[d] / ⁊ tp̄s quo charta facta est et quecūq3 in talibus scribūtur[e]: ⁊ vt[f] ꝓthocollū nō incidāt sed insertū relinquant. nouim9 eñ multas falsitates ex talib9 chartis ostēsas ⁊ prius et nūc: iōq3 lz aliq̄ sit charta (nā ⁊ hec sancim9[g]) habens ꝓthocollū nō ita scriptū / sz aliā quandā scripturā gerens: neq3 illā suscipiāt[h] tanq3 adulterā[i] ⁊ ad talia non oportunā: sz in sola tali charta q̄lē dudū diximus[k] documēta scribant.

¶ Hec itaq3 que de q̄litate taliū chartarū a nobis decreta[l] sunt: et decisiōe earū q̄ vocant ꝓthocolla / valere[m] in hac felicissima solū ciuitate volumus: vbi plurima q̇dē ꝯtrahentium multitudo / multarū chartarū abundātia est. ⁊ lz[n] egali modo interesse negocijs: et non dare[o] occasionē q̇busdā falsitatē cōmittere: cui[p] se obnoxios existere demonstrabunt / q̇ pter hec aliq̇d agere presumpserint. Que igitur placuerūt nobis ⁊ p hanc sanctā declarata sunt legem: tua celsitudo operi effectuiq3 tradere festinet. Datum. xix. kaleñ. septē.

¶ De ecclesiasticarum rerum immobilium alienatione ⁊ solutione[q].

¶ Rei immobilis alienatio ⁊ in solutum p debito fiscali datio permittitur de reb9 ecclesie si ex mobilib9 satisfieri non possit si tñ epi et clerici ꝯsensus accedat. p debito vero priuati solum in solutū datio ꝯceditur: exceptis rebus immobilib9 ecclesie constantinopolitane ⁊ aliarū sibi subditarū vel recōmendatarū: q̄ nullatenus alienantur. Aug.

Imperator Iu. a. Io. prefec. preto. secundo.

¶ Collatio quinta.

ET circa leges studiuz: ⁊ alia omnia que a nobis iō quotidie cum labore aguntur / vt vtilitatem nostris subiectis inueniamus: qḋ effusum quidem et immēsum[s] est remouentes: quod autem ⁊ optimum ⁊ metitum[t] subrogātes: sepe quoq3 ex studio propter priorem immensitatem / etiā vltra mēsuram[v] legē construximus. vt qḋ primitus affluebat retinentes[x]: ita eq̄litatē decetero introduceremus. Nup igit scripsimus[y] legē de sctissimis ecclesijs oib9 / ⁊ monasterijs / ⁊ reliq̇s venerabilibus domib9 / nullā eē eis rerū

f ¶ Et vt. repete presenti adijcim9 legi vt ꝓthocollū non incidant.

g ¶ Sācimus. s. non facienda.

h ¶ Suscipiant. scz iudices.

i ¶ Adulterā. id est falsam.

k ¶ Diximus. vbi est breuiatura in principio.

l ¶ Decreta sunt. in illo. §. vt tñ non vehementer. et ex §. illud. vsq3 huc. nā alia cōmunia sunt que diximus s. eo. §. nos.

m ¶ Ualere. ex necessitate. Ac.

n ¶ Et lz. repete et vbi licet. i. licitū est negocijs interesse subaudi.

o ¶ Non dare. repete: et vbi non licet dare.

p ¶ Cui. scilicet falsitati.

q ¶ De ecclesiasticarū rerū ⁊c. h subijcit. v. collatio. et qḋ dicit alienatione. s. facta p fiscali. tm̄ debito.

r ¶ Et solutione. id est datiōe in solutū ipsi creditori etiam priuato nō solū fisco. vt. j. e. §. si vero priuatus.

s ¶ ET circa immensum. sic. s. vt de. sit nūe. cle. i prin. sic. s. de nup. §. deinceps. in fi. colla. iiij. Accur.

t ¶ Metitū. s. est.

v ¶ Mensuram: q. d. non constrinximus quantum necesse videbatur: sed diuisimus etiam vltra mensuram: vt nō nimiū recedere videamur ab eo quod fuerat primo constitutū. vt patet insti. qui manu. nō pos. §. cū ergo. Ac.

x ¶ Retinentes. i. refrenātes.

y ¶ Scripsimus legem: vt. s. de non ali. col. ij.

a ¶ Uidebamus.ratio quare fecimus legem illam.
b ¶ paulatim.repete videbamus.
c ¶ Migrantes.dico neq̧ ꝛc.
d ¶ Dignis.scilicet ecclesiis.
e ¶ Ineuitabili.immo bene poterat euitare illam alienatio nem.

nō pmittebat lege:sed generalis pmittebat hypotheca.vt s.de nō alie.§.sinautē creditor. Azo. Uel dic permisimus in scriptis fieri donationē in solutū.sed non permisimus palā.i.indistincte sz q̄busdā tantū p illa nostra rescripta q̄ legē appellāt.s.specialē.vt isti.de iur.na.§.sed quod pn cipi.

imobiliū alienatiōis licētiam pmittentē. Uidebamus[a] enim cām effusam et paulatim[b] ad alios ecclīasticas migrantes[c] possessiones:neq̧ p̄cijs solutꝫ dignis[d]:neq̧ ope ineuitabili[e] iminēte alienatis[f]:sz etiā[g] con tra positas †iam leges decies millies circūuentiōes factas.

¶ Quocirca primā perimentes[h] viā oibus sit inaccessibiles ɔtra eas[i] facim⁹ circūuentiōes/sed hinc[k] pleriq̧[l] quidez sctissimarū ecclīarū aliarūq̧ venerabiliū domuū vtilitatē habuerunt possessiones nullo has minuere p̄sumēte/ occurrit tn̄[m] etiā aliq̄d difficile.debita eīn aut longo tēpore constituta:aut etiā postea ex quadā necessitate: ꝛ maxime p fiscales occasiōes eis accidētia ad alienatiōis necessitatē sacras pduxerūt domos.mobili eīn nō extāte[n] substātia sufficienti periclitabant in nouissimā venire necessitatē harū presules neq̧ vēdere potētes/neq̧ vnde debita soluerēt[o] habentes: sed p talibus quidem debitis posse p solutione creditorib⁹ dari possessiōes ecclīasticas. tn̄ cū ɔpetēti subtilitate et obseruatiōe faciēda solutione iā sepe permisimus[p]:sicut neq̧[q] palā hac nr̄a prius pmisim⁹ lege. Si ꝟo nō priuat⁹ aliq̄s est creditor:sz p̄eminet ‡ fisc⁹ ꝛ exigit debita:est aūt inopia pecuniarū.accipe ꝟo imobilē possessionē ipossibile est fiscū hic relaxare aliq̄d subtilitatis legis cōpetere iudicauim⁹. Et si qua necessitas hmōi fiat: etiā alienationē sine re p̄sperim⁹[r].

¶ Sancimus igit si sanctarū aliq̄s ecclīarū aut reliquarꝫ colēdarꝫ domuū fiscales debeat functiones:ꝛ vnde faciat horꝫ redditionē nō habeat/cōuenire oēs in vnū ꝛ q̄ ex clero sunt et deo amabilē epm ei⁹ ciuitatis:insup et metropoleos ꝛ sacris prepositis eloquijs[s] cām examinari:et si nō apparuerit vllus questus circa alienationem immobilis rei valens soluere fiscale debitū:tunc licentiā eis esse sentētia[t] tali procedēte ꝛ decreto celebrato apd puincie iudicē[v] etiā possessiones imobiles cōtingere/ꝛ eas alienare ad solutionem debiti ementibus quidem in fiscum[x] soluētibus : ꝛ desuscepta inde pcipientibus et subeuntibus[y] fiscale debitum et cautelā indehabentibus/ꝛ nichil metuētibus primitus positā legem[z] constitutis et fiscalibus de susceptis et insinuatis inter monumenta gestorum deponentibus[a] his qui fecerūt eam: vt et apud sanctissimas ecclīas soluerentur clara desuscepta[b] eo q̧ fiscalia soluta sint tributa:et oia s̄m nostrā legē gesta sint non potentibus[c] aliq̄bus[d] fingere fiscale debitū:ꝛ ita ad alienatiōes imobiliū rerū accedere. Ideo etiā ꝛ decreti factionē pmisimus/ vt ꝛ fiscale debitum testimonio pādatur: et ex quātis descendit temporibus. ꝛ quoniam nō pecunijs solutum est:sed in necessitatez alienationis venit: vt veritas vndiq̧ quidem protestata sit: oibus coram sacris euāgelijs agēdis sciētibus et episcopis

f ¶ Alienatis: scꝫ possessionib⁹ suis.
g ¶ Sed etiā.i.videbamus.vt.s.de nō alie.§.lex itaq̧ et.§.sequen.
h ¶ perimētes. q.d.gnaliter etiaz phibendo fieri alienationē ecclīastice rei nequaq̄ plus timere oportet hmōi fraudes cū omne gen⁹ alienationis sit prohibitū. vt. s.de non alie.§.finim⁹.in fi.
i ¶ Cōtra eas.s. venerabiles domos: vel dic melius cōtra eas scilicet leges.
k ¶ Sed hinc.i. ex predicta lege.
l ¶ pleriq̧.scilicet clerici.
m ¶ Occurrit tamen. scꝫ de nouo post p̄dictā legez: et ideo consilio nouo indigebat. vt ff.de ven.inspi.l.i.§.i.in pn.§.qd cōsilium hic subijcit ibi.sancimus igitur ꝛc.Accur.
n ¶ Non extante.al's non existente.al's non extāte. illa enim possunt alienari cum non inueniatur prohibita alienatio in talibus vt diximus s.de non alie.§. nos igitur.
o ¶ Soluerēt. volentes scilꝫ vendere repete.
p ¶ Permisim⁹. scꝫ in rescriptis q̄ non habemus in corpore iuris.et io ignorauimus que fuit illa subtilitas hodie scim⁹ post hanc legem.vt.i.de ali.et emphi.§.hinc insup.col.ix.
q ¶ Sicut neq̧.s.tali modo quo palā.i.spāliter priore

† cōcor. in phe. lib.vi. post.pn.
‡ immi net.

et nota q: dicit se pmisisse donationē in solutuz pper debitū puatū:sz pper fiscale et donationē in solutū et etiā alienationem vt subijcit. ꝛ etiā statuēdo dicit postea proxi.
r ¶ Perspexim⁹. scꝫ in illis nr̄is cōcessionib⁹:et idem etiā statim dicam gnaliter statuēdo
s ¶ Eloquij. sic.i. ɔstitu. q̄ ex ascrip.§.fi.sic.i.de alie.ꝛ emphi.§.sed etiā colla.ix.
t ¶ Sententia.interlocutoria.
v ¶ Apd puincie iudicem. hoc dicit pper ipēsam scripture q̄ ibi remittit.vt.i.d ali. ꝛ emphi.§.hoc ēt.Ac.
x ¶ In fiscum.i. fisco.
y ¶ Subeuntib⁹. .i.soluentibus.
z ¶ Legē.s. d nō alie.§.nos igitur.
a ¶ Deponentibus.sic.ff. de in rē vso.l.iij.§.in rem. sic.ff.d re.eo.l. magis.§.nec tamen.
b ¶ Desuscepta. desusceptum dicit pfessio cēsualis q̄ pfitebat possessor ipi fisco se tale prediū a fisco suscipe ꝛ tn̄ cēsus eo noie se debere. vt. C.si ne cē.vel re.l.fi.et ff.de cēsi.l.forma. et plene dixi.s.de man.pn.§.coges aūt ꝛc.col.iij.facit .i.vt hi qui ob.§.i. col.vi.et.C.de col. fun.pa.l.placuit. ꝛ.i.de his q̄ ingre. ad ap.§.illd. in fi.
c ¶ Non potentibus.i.non valentibus.
d ¶ Aliquibus.scilicet clericis.

a ¶ Scema. id est titulo pro soluto. Al.

b ¶ Ad alienationē. ↄ ita no. ꝙ pro debito fiscali permittitur alienatio et insolutū datio. sʒ pro puato sola datio in solutū p hanc cōstitutionē: sed hodie gn̄aliter pmittitur alienatio, pter debitū vel fiscale / vel priuatū / cū solennitate tm̄. vt. j. de ali. ↄ emphi. §. hoc ēt.

c ¶ His aūt. ablatiui cas⁹. ↄ sub. ab.

d ¶ De hoc. i. de rebus ecclesiarum cōstātinopo. ciuitatis. statuimus ei recitando legē leonis ↄ ꝯfirmādo eā vt. s̄. de non ali. §. vult eīm illa: nā. d. l. leonis tm̄ in rebus ecclesiarū cōstātino. ciuitatʒ loquit. vt. C. de sacro san. ec. l. iubemus.

e ¶ Nec ea. i. hāc constitutionem.

f ¶ De iureiurā-do a moriente pre-stito.

S Emp. esse firmas. vt. s̄. d heredi. et fal. §. j. et §. exheredatus.

h ¶ Illi. scilicʒ legi. ↄ facit. ff. de le. j l. nemo potest.

i ¶ Cū iureiurādo. i. ꝑboten⁹. vt. j. in nouellis eo. ti.

k ¶ Omnē dixit. puta sciatis qꝛ centū habeo in bonis

l ¶ Faciētes. nō iuste dico: qꝛ substantie ↄc.

m ¶ Acquiescunt. scʒ vt sint heredes sicut testator disposuit. non autem vt stent diuisioni vel assignationi ipsi⁹ / q̄ facere nō debēt. vt. j. eo. §. hec quidem. in fi. §.

n ¶ Unā quodāmodo. no. vnā fingi personam testatoris et heredis: vt hic. et. C. de heredi. institu. l. fi. et. ff. de vsuca. l. hereditas. ↄ. C. de vsufru. l. antiquitas. et nota modum per quem ꝓbat supradicta nō debere fieri ab herede. nam probando ꝙ sit vna persona heredis ↄ testatoris. ergo heres hoc dixisse ↄ iurasse videtur. iam ergo non contra alterius dictum venit sed contra suum: et ita est sibi contrari⁹. ergo repellendus. vt. ff. quando ap. sit. l. peñ. §. si alius. Item facit. C. de non nu. pe. l. generaliter. ↄ C. de fur. l. j. et. j. de his qui ingre. ad appel. §. illud. colla. v. Accursius.

o ¶ Nullus. scilicet heres.

p ¶ Sibimet. nā si dicam reluctari testatori: per consequens dicerem reluctari sibi: quia per verba que dixit testator ipse videtur dixisse cum sit cum eo eadem persona.

q ¶ Dixit. scilicʒ testator.

r ¶ Sermones. nullus heres edicit contra sermones suos reluctari: et nullus heres dicit nolle valere qd̄ dixit atqʒ iurauit ratum esse. Ac.

s ¶ Aut in suis testamentis. id est scriptis: vel non scriptis: vel etiam in non testamento. vt in nouel. eo. titu.

t ¶ Et iurauerit si corporaliter, planum est. si ꝟo verbotenus: tūc idem dico. vt in nouel. eo. tit. ↄ hoc ꝓbat in eo ꝙ dicit per sua testamēta. nā adiuratio quedaʒ est. sed nō rectum

†al's p̄stando.

heres ↄ testator fingunt eadē p̄sona.

ↄ clericis ↄ alijs omnibus quia deus respiciet que gerūtur ab eis: et si quid egerint per dolū / aut lucrū / aut machinationem / hoc in suis recipient animabus viuentes ac morientes. ¶ Si vero priuatus aliquis creditor fuerit: possit secundum pro soluto scema accipere immobiles possessiones: hic quoqʒ decreto faciendo: pro mensura vero eorum debitorum assignandis eis possessionibus. Si vero fiscale debitum fuerit potentibus eis / ad alienationem[b] immobilium accedere ſm priorē obseruationem: vt nichil desit. neqʒ subtilitatis neqʒ communis vtilitatis. ¶ His autē[c] vniuersis sanctissimam maiorem ecclesiam felicissime huius vrbis et huius confinia et orationum domos quarum ipsa curam suscepit omnibus excepimus modis que iā de hoc[d] sancita sunt a nobis in sua virtute durātibus. Si autem ↄ aliqua monasteria sub eadem sanctissima maiore ecclesia sint: nec ea[e] sub presentem facimus legem / forinsecus prouincijs eā constituentes solum in quibus multa quidem est inopia pecuniarum per quam sanctissime ecclesie soluere per pecunias debita non valuerunt. Tua igitur celsitudo que placuerūt nobis cognoscens ſm hoc procedere super sacris rebus alienationes custodiat. Datum. xiiij. kalen. septemb. cap. p. Bilisa. vicecon. anno secundo.

¶ De iureiurando[f] a moriente prestito † propter mensuram sue substantie.

¶ Iusiurandum a moriente prestitum in quo substantie sue mensuram facit / manifestam inter suos heredes diuidendo ab herede seruandum est. creditori bus tamē nullum preiudicium generatur. hoc dicit Barto.

Imperator Ju. au. Jo. p̄fec. preto. secundo.

Semper hāc vnam habemus intentionē dispositiones moriētium esse firmas[g] nisi resultent legi et aperte contrarie sint his que illi[h] placēt. Scimus igitur motum ↄ annunciatum nobis quia cum testaretur quidam cum iureiurādo[i] suam substantiam omnem dixit[k]: et quia hanc solam reliquit suis heredibus: aliqui vero eorum heredum ad hoc resultant non iuste facientes[l]: quia substantie quidem illius heredes fiunt: et in hoc acquiescūt[m] his que ab eo disposita sunt. que vero dixit cum iureiurando / nequaqʒ hec rata manere neqʒ custodire ea ſm competētem modum volunt. cum vtiqʒ nostris videtur legibus vnam quodammodo[n] esse personam heredis / et eius qui in eum transmittit hereditatem. ideoqʒ nullus[o] eidem sibimet[p] dicit † reluctari. et qd̄ dixit[q] atqʒ iurauit ratum esse / hoc nolle valere: sed cōtra proprios reluctari sermones[r].

¶ Sancimus igitur si quis descriptionē faciens siue propria manu / siue per alterius quidem scripturā a se aūt subscriptam aut in suis testamētis[s] substantie sue mēsurā faciat manifestā heredib⁹ forte alijs q̄dē presentib⁹ / alijs ꝟo absentib⁹: aut etiā oib⁹ p̄ntib⁹: nō licere heredib⁹ cōtra hoc resultare neqʒ dicere qꝛ aliq̄s herdū celauerit res extra ea q̄ dicta sunt a defuncto. Sed siquidē iusiurandum moriēs p̄buerit ↄ iurauerit[t] ſm sua testamēta: qꝛ nichil est aliud et

†al's edicit.

iuramentum:quia illud est tm̃ per deū ſm Joh̄. ⁊ facit ad hoc.C.ſi minor ſe ma.dix.l.fi.ſi autem nullo modo iurauit ⁊ tunc aut dicit precipiendo eos eſſe cōtentos partibus deſignatis:⁊ tūc ſtādū eſt.vt.ff.de le.ij.l.peto.in p̄n.aut affirmando:⁊ tunc non fecit inter eos preiudiciū:q: magis errādo q̄ȝ volēdo dixiſſe vr̄.vt.ff.de lega.ij.l.ticia.§.gai⁹ in fi.⁊.l.cum pater §.pr̄ filio. ⁊.l.fi.§.j.⁊.ff.de le. iij.l.cū q̄s decedens.§.nuptura.⁊.§.codicillis.⁊.C.cōia vtriuſq̧ iudi.l.ſcriptura que om̄es. ll.huic p̄nt ſignari ꝯ.Sed ſic ſolue : q: ibi nō iurauit vt dctm̄ ē.

l ¶ Contentos.ſcilicet volumus.
m ¶ Negocij.vt cadat a cauſa.
n ¶ Non poſſit frui.ſic.C.de fideicom.l.fi.in fi.ſic.ꝯ.de heredi.et fal.§.ſi quis autem.col.j.
o ¶ Aut obedire omnibus . hic reprobatur particularis approbatio. ſic. ff. de admini. tuto.l. cum queritur. ⁊.C de omni agro deſer.l.quiſtilia.lib.xi.⁊.ff. de acquirē. here.l.j.et.ij.

preter hec hoc amplecti heredes ſiue filij ſiue etiā extranei ſint: ⁊ neq̧ tergiuerſari neq̧ calūniari ſuos coheredes[a]/ neq̧ ob hoc ſeruos querere/ad tormenta deducere/⁊ alia ſimilia diſcutere/et pſcrutari q̄ ſolius[b] ſunt cōtentionis. alterius autē penitus nullius[c]: vtpote dū ſubſtantia videatur eſſe quanta teſtator iurans hāc ſolam apud heredes[d] iuenire voluit. ¶ Sȝ hec[e] quidē inter heredes q̄ curioſi[f] videnꝰ in defuncti eē ſubſtantia valere volumus:non tñ hoc ratū eſſe inter creditores[g] eo q̧ noſtris declaratū eſt legibus[h] quecūq̧ quilibet pro ſe dixerit aut ſcripſerit: hec nichil ei prodeſſe neq̧ creditoribus preiudicare:ſed illis[i] licētia ſit omnia[k] perſcrutari quo volūt modo.heredes aūt cōtentos[l] eſſe his que a teſtatore dicta ſunt. Sitq̧ pena negocij[m] inter heredes:vt q̄ aduerſaꝰ his que relicta ſunt:eis nō poſſit omnino frui[n]. Neceſſitate iminente aut obedire om̄ibus[o]:aut vniuerſa cōtēnere: ⁊ nō hec q̄dē eligere his vero reſultare:ſed defuncti volūtatē ab eius ſucceſſoribus ita ſeruari[p]/vt in nullo ei cōtradici preſumaꝰ. His valentibus in reliquo tēpore vniuerſo:et in omni negocio nōdum moto in iudicio:neq̧ iudiciali ſententia aut interuētiōe amicabili trāſacto[q]. ¶ Tua igitur eminentia que placuerūt nobis ⁊ per hāc ſacrā declarata ſunt legem cognoſcēs ſolēniter p programmata propria manifeſta faciat vniuerſis. Datū.x.kal. ſeptē.cap. Biliſario vicecō.anno ſecūdo.

¶ Ut preponatur[r] nomen imperatoris documentis: et vt latinis[s] litteris apertius tempora inſcribātur.

¶ In omnibus inſtrumētis iudicialibus que ad tēporis memoriā ꝯſeruādā aguntꝰ: vel etiā in extraiudicialib⁹ nomē principis et conſulis/indictio/menſis/et dies ſunt apponenda.et etiam apponi debet aliud ſi eſt de conſuetudine.h.d. Ange.

Imperator Iu. a. Io. p̄.pre. ſecundo.

Illud omniū honeſtius eſſe putandum documentū[t] ⁊ geſta[v]:et quidem oīno p tēporis memoria hoībus adinuentū eſt qd̄ ipſa q̄q̧ cōmemoratiōe ornaꝰ imperij[x]: et cōſulis[y] etiam ⁊ indictionis[z]

a ¶ Suos coheredes.Quid in extraneis aliquid de bonis defuncti habentibus? Rñ.ꝯ videꝰ p l̄ram iſtā. et hoc dicunt q̄dam. ſȝ dicas idē vt heredes ab illis extraneis nō poſſint repetere:⁊ qd̄ h̄ i coheredib⁹ diciꝰ gratia exempli dictuȝ intellige.
b ¶ Soli⁹ ſunt.i. que ſolā cōtētionē cōtinēt nō aūt queſtionē ſeruorum.
c ¶ Nullius.ſcilicet contētionis.
d ¶ Apud heredes.ſ.iuramento.
e ¶ Sed hec.ſ.vt fiat preiudiciū ex verbis defuncti.
f ¶ Curioſi.i.ſtudioſi in adipiſcendis oīb⁹ bonis teſtatoris:nō curantes de iuramento eiuſdem.Accur.
g ¶ Inter creditores.i.in preiudicium creditorum.
h ¶ Declaratū eſt legibus. vt.ff.de lega.j.filiuſfamilias. §.diui.⁊.ff.de libe.le.l.aurelius.§.eū qui.⁊.C.de pba.l.rationes.⁊.l.exemplo.⁊.C.de teſti.l.omnib⁹.et.ff.de interro. act.de etate.lȝ autē preiudicare nō poſſet creditoribus:pōt tñ pdeſſe ſi iuraret tantum ſe debere:q: lȝ nō habeat creditor aliā pbationē:hoc tñ ſufficit.vt.ff.de lega.iij.l.cū quis.§.antepe.⁊ ecōtra ſi eſt creditor/⁊ iuret ſibi deberi tātū.x.cū.xx.debeanꝰ q̄re nō pdeſt ē̄neo debitori?certe pdeſt:immo ⁊ ſine iuramēto ſimpliciter dicēdo videꝰ velle remittere p pactū.vt.ff.de pac.l.tale pactū.licet q̄dā dixerint hanc conſtitutionem habere locum inter coheredes tantum.
i ¶ Illis.ſcilicet creditoribus.
k ¶ Omnia.ſcȝ bona defuncti.et que dixit ſe habere.

p ¶ Seruari.ſcilicet volumus.
q ¶ Tranſacto:⁊ ita locum habet etiaȝ in preteritis factis vt hic diciꝰ. ⁊ in nouel.eo.titu. nec mirum q: hoc expreſſe hic diciꝰ. al's ad futura tantum trahitur.vt.C de legi.⁊ cō.l.leges et conſtitutiones.
r ¶ Ut prepon[atur]. hoc expeditur.ſ.eo. vſq̧ ad.§. illud.
s ¶ Et vt latinis hec dicuntur.ſ. eo. §.fina.

Illud. putandū documētum. al's deeſt documētum:et tamen ſubauditur.
v ¶ Et geſta.ſcilȝ ſunt honeſta putāda. al's autēȝ ſunt geſta que in iudicijs geruntur.⁊ in ſcriptis rediguntꝰ. ⁊ eadē dicunꝰ acta
x ¶ Imperij.no. dari plurimam auctoritatē inſtrumēto ex memoria principis.et facit.C.de teſta.l.omnium.
y ¶ Conſulis.commemoratione.
z ¶ Indictionis.eſt autem indictio curſus.xv.an.vt dicitur indictione prima et ſecunda prout eſt in hoc curſu.xv. annorum.vltra autem non extenditur:ſed a prima incipit. et inde habetur q̧ antiquitus romani ſingulis quindecim annis recipiebant tributum de toto mūdo.⁊ erat in primo quinquennio ferrum:vt inde fierent arma militibus romanis.ſecundo quinquennio argentum: vt inde haberent ſtipendia milites.tertio quinquennio aurum quod in erario ponebaꝰ:vt tēpore neceſſario pro republica romanorū expenderetur.vnde adhuc hodie ſeruamus curſum illorum trium luſtrorum.ſcȝ horum.xv.an.et indictionem appellamus:quia ſic tributa indicebātur antiquitus.ſi autē velis

eam indictionem colligere accipe annos dñi qui sunt. M. ccxx. et eis addas. iij. an. qr totus annus erat tpe natiuita tis xpi. s. tertius indictiõis. et diuide p. xv. et semper adij- cias illa. xv. et cũ habeas numerũ ɔpletũ. scz. xv. inuenies te habere indictionẽ. viij. ꝛ de hoc not. C. de iusti. codi. con fir. in fi. Accur.

x Quam. scz diem in qua die geruntur.
y Annus. s. quot anni sunt ꝙ illa ciuitas facta fuit.
z Nichil. s̃. eo. in prin. ibi: et quotquot indicia ꝛc.
a Imperiali. scz nomine.
b Inchoetur. s. documentum.

et q̃tq̃t[a] indicia[b] tp̃z oĩno: et q̃ apud nos sũt q̃dẽ forsan ꝛ hec significatiua hoꝝ q̃ volũt: nõ tñ nos aliq̃d hoꝝ perimim⁹ sȝ maiorẽ adiectionẽ eis ĩponimus: vt ex maiorib⁹ et ex pfectiorib⁹ eis tp̃m designet̃ cursus. Si q̃s ei respexerit ad vetustissima[c] hoĩm/et antiquã rẽpublicã: Eneas nobis troianus rex reipublice pricep[d]/ꝛ nos qui eneades ab illo vocamur: siue si q̃s etiã ad scd̃a p̃ncipia respexerit: ex quo[e] pure romanoꝝ nomen apud hoies choruscauit: reges eã[f] ɔstituerũt Romulus[g] ꝛ Numa. ille[h] q̃dẽ ciuitatẽ edificãs: ille autem eã legib⁹ ordinãs ꝛ exornans: siue et tertia principia sumat[i] q̃libet[k] iperij cesarẽ maximũ ꝛ augustũ piũ[l]: ꝛ ita rẽpublicaȝ nobis inueniet hãc q̃ nunc est valentẽ[m]: sitq̃[n] imortalis[o] ab illis[p] pcedẽs. erit[q] ergo absurdũ in documẽtis ꝛ his q̃ in iudicijs agunt̃ ꝛ absolute[r] in oĩbus in q̃bus memoria quedã fit temporũ non imperiũ his preponi. Uñ sancimus eos q̃cũq̃ gestis ministrant: siue in iudicijs: siue vbicũq̃ cõficiuntur acta: et tabelliones q̃ oĩno q̃libet forma documẽta ɔscribũt ĩ hac magna ciuitate/siue in alijs gẽtib⁹ oĩb⁹ q̃bus nos p̃sidere dedit de⁹/ hoc mõ inci pere in documentis. Imperij[s] illi⁹ sacratissimi augusti ꝛ ipatoris ãno tertio[t] ꝛ post illa inferre ɔsulis appellationẽ q̃ in illo anno est. et tertio loco indictionẽ/mẽsem/ et diẽ. sic eñ p oĩa tp̃s seruabit̃ ꝛ p impij memoria atq̃ ɔsulat⁹ ordine ꝛ reliqua obseruatione ĩterposita documẽtis inadulterata hec[t] valde ɔstituunt̃. Si q̃ vero apud oriẽtis habitatores aut alios hoĩes obseruatio custodiat̃ in ciuitatũ tp̃ibus[v]: neq̃ huic iuidem⁹: sȝ pscribat̃ q̃dẽ iperiũ: sequat̃ p̃o (sicut dictum est) ɔsul ꝛ indictio atq̃ mensis et dies s̃m quã[x] gerunt̃ ꝛ ɔscribũtur q̃ agunt̃: ꝛ tũc inseratur etiã ciuitatis oĩbus modis annus[y]. Nõ eñ auferim⁹ q̃dẽ priorũ nichil[z]: imp̃iali[a] p̃o additamento cãm augem⁹. Et in choet̃[b] mox[c] auctore[d] deo a precedẽte p̃rima[e] idictiõe ita quo dãmõ eis scribẽtib⁹. Impij iustiniani sacratissimi augusti iperatoris ãno. xj. ꝛ post ɔsulatũ Flauij bilisarij clarissimi viri ãno. ij. ix. kl̃. iunij: sic q̃ in oĩb⁹ noient̃ impij anni. et nr̃i[f] in quãtũ eos de⁹ elõgauerit: ꝛ de cetero impatoꝝ. palã nãq̃ est qr tũc[g] q̃dẽ annũ[h]. xj. nr̃i scribũt ipij: inchoãte p̃o aprilẽ mẽse ꝛ p̃ria die in q̃ nos de⁹ romanorũ supposuit reb⁹. xij. annũ scribũt: et ita decetero[i] donec nr̃m de⁹ iperiũ extẽderit. vt nobis etiã hec cã sup leges ꝛ harũ[k] celebratiõe ɔtinue maneat imortalis: dũ memoria iperij oĩbus simul iterfuerit causis atq̃ tp̃ibus. Illud q̃q̃ adijcimus qm̃ hi q̃ tp̃s in iudicijs[l]

[left margin:] et q̃d indiciũ tp̃m olĩ no est.

a Et quotq̃t. h̃ incipit oratio ista. et tñ dicit ꝙ si q̃ alia indicia sũt ratione mẽorie tp̃m: vel apud nos: vel apd̃ alios: vt si forte fiat mentio ciuitatis. vt. I. e. §. si q̃ p̃o. vel q̃storis: vt s̃. de tabel. §. fi. hoc nõ tollam⁹. sed eis ista adijciam⁹. vt. I. e. §. si qua vero. ibi: nos enim ꝛc.
b Indicia. al's indiciũ et hec est mala lr̃a: al's indicia et hec est bona
c Ad vetustissima. principia.
d Princeps. subaudi iussit nomẽ apponi in documẽtis et gestis
e Ex quo. s. tp̃e
f Eã. romam.
g Romulus. subaudi scilȝ.
h Ille. scilȝ romulus.
i Sumat. respuenda.
k Quilibet. scz aliquis.
l Augustum pium. s. iuenire vt subijcit. Accur.
m Ualentem. q. d. eadẽ q̃ tunc erat sic. ff. de iudi. l. proponebatur.
n Sit. in futuro
o Immortalis respublica.
p Ab illis. imperatoribus.
q Erit. cum sic post impatorũ nomina talia facta antiq̃ iueniantur. [margin: al's. toto]

c Mox. priusq̃ alia ponatur.
d Auctore. puta in noie dñi. et facit. J. de q̃sto. in p̃n. ꝛ de armis. in p̃n. Sed nũquid anni dñice incarnatõis apponendi sunt? Rñ. hac. l. vel alia non cauet̃: sȝ tñ dico ꝙ apponendi sunt. et al's non valet instr̃ȝ: qr est de cõsuetudine ꝙ apponãtur: ergo apponẽdi sunt: et al's non valet q̃d agit̃ vt. s̃. pri. §. si qua vero. et. s̃. e. in p̃n. ibi: et quotq̃t ꝛc. et est etiã cõsuetudo generalis. vñ etiã si lex diceret cõtra tñ deuinceret eaȝ cõsuetudo. vt. ff. de leg. ꝛ senatuscõ. l. de q̃b⁹. in fi. lex autẽ non improbat: immo p̃bat. l. ista q̃cq̃d de talib⁹ fuerit vt dictum est.
e Prima indictiõe. forte currebat p̃ma indictio tempore quo fuit facta hec lex: ꝛ ita iustinianus regnabat tẽpore natiuitatis xp̃i: cum illo tp̃e fuerit idictio inuẽta. vt. s̃. in p̃n. huius titu. no. et ideo non dicit forte de ãnis dñi ponendis: cum pauci erant eo tempore. Accur. [margin: al's nunc.]
f Nostri. scilȝ imperij.
g Tunc. s. quãdo hec constitutio facta fuit. Accur.

vt dicit̃ ab illo. §. si. q̃s eñ. vsq̃ huc: ergo erit absurdũ. ꝛc.
r Absolute. i. indistincte.
s Imperij. subaudi tempore.
t Hec. scilicet documenta.
v Ciuitatum temporibus. puta in decimo anno a compositione ciuitatis: vt de imperio modo dixit. ꝛ facit. C. de fer. l. omnes. ibi: his adijcimus.

h Anni. xj. no. ꝙ tẽpore huius ɔstitutionis iustinianus regnauerat. xj. an. Item qr in kalen. aprilis proximus fuerunt. xij. vnde in kalen. aplis fortit⁹ fuit imperium.
i Decetero. scilicet scribant.
k Harum. scz legum.
l In iudicijs. i. in sententijs vt dicũt. Uel dic. i. in scripturis q̃ sũt in iudicio siue sentẽtie/siue acta/siue al's ge-

sta sunt vt hic subijcit. nam et his talia sunt apponenda. vt. §. co. §. vnde sancimus.
a ¶ Incertis illis. quedam littere erant que non poterant ab omnibus intelligi que opponebantur in qualibz sententia. vnde hic eas non remouet: sed precipit vt iuxta eas interpretatio apponatur vt subijcit.
b ¶ Ab omnib⁹. sic. ff. de insti. l. sed si pupillus. §. proscribere. sic. §. de non alie. §. alienationis. sic. j. in medio lit. §. vt autem colla. viij.
c ¶ Deinde. in hac constōne. Ac.
d ¶ Litteras. s. latinas.
e ¶ Siquidem. pro certe. et ita cōstrue. sed certe si reliqua grece vocis sunt grecis litteris sub. id tempus. et post pscriptionem incertarum litterarū puta latinarū / id est iuxta latinas que sunt incerte grecis apud quos fuit factum instrumentum ponatur interpretatio in greco.
incertis.
f ¶ Reliqua. vt tenor instrumenti. Accur.
g ¶ Dudum. in hac constitutione.
h ¶ Scenicas nō solum ꝛc. prestent subaudi non. nec enim hāc vel aliā securitatem prestare habent. vt in prin. huius constitutionis. vl' legas sic. fideiussores etiam subaudi soluz non prestēt. vt ita hec dictio non: ponatur iuxta verbū prestent.

designant cū incertis illis[a] et antiqs litteris hec declarant / obseruetur in oi iudicio vt post illas lrās antiqtatis alias subdant. i. has cōmunes et omnibus notas ꝛ q̄ legi ab oibus[b] facile possint: et significare gestorū tempus: ꝛ non fatigētur requirentes id tēpus: deinde[c] errātes expectēt donec hominē quēcūqꝫ cōperiāt litteras[d] illas ꝑ veritate lecturū: sed si quidem[e] reliqua[f] etiā post perscriptionē incertarum litterarum si grece sint vocis grecis lrīs subdi tēpus. Si vero latinus quidā totius charte consistat ordo: latinisqdem perscribatur tempus interpositis illis certis elemētis / clariorem tamē ordinē habentibus litteris quas liceat omnibus legere omnino syllabarum latinarum ignaris. ¶ Tua igit̄ eminentia que placuerūt nobis ꝛ ꝑ hanc sacram declarata sunt legē et in hac maxima ciuitate et in ꝓuincijs vniuersis quibus prees manifesta cōstituat vt nullus p̄sumat aliter numerare tēpus aut aliud agere. sꝫ ita sicut dudum[g] decreuimus Datum kalē. septem. Iu. a. c. Bili. viro. cla. anno. xj.

¶ Scenicas non solum si fideiussores prestent[h]: sed etiam si iusiurandum dent sine periculo discedere.

¶ Iusiurandū a scenica prestitū nō tenet / nec fideiussoris datio. que expetēs penis mulctatur: et iudex in illarū extorsione negligens punitur.

Ouimus legē. vt. §. de lenonibus. Accur.
k ¶ Interdicentem. subaudi legem.
Scena quid sit
l ¶ Scena. i. loco turpi vt prostibulo. al's dicitur scena locus vbi consueuerūt homines cōuenire. ꝛ erat locus inumbratus cortinis. vt. ff. de infa. l. ij. et inde scene dicuntur vel scenice mulieres.
m ¶ Exigere. nota verbum quod regit duos diuersos accusatiuos. vt. §. de leno. §. quasdaz earū. exigere dico quia obseruabunt ꝛc.

Imperator Iusti. a. Io. pre. preto. secundo.

Nouimus pridez facientes legez[i] interdicentem[k] nulli licentiam esse in scena[l] detentas mulieres fideiussores exigere[m]: quia obseruabunt[n] et impiam complebunt operationem / penitentie tempus non habētes: ꝛ penas interminantem[o] nouissimas[p] his qui tales fideiussores exigunt. insuper et ipsos fideiussores sine obligatione recedere / et nullam inferri eis necessitatem personarum harū[q] presentationis. sed in presenti comperimus[r] crudelem quādam et importabilē calūniam contra studendā a nobis fieri castitatē: qꝛ enī eos[s] fideiussores accipe ꝓhibuimus[t]: inuenisse[v] illos aliā viam ad impietatē deducētem maiorē: iusiurandū ei eas exigere[x] qꝛ nūqꝫ ab impia illa et turpi operatione cessabūt: mulieres[y] aūt existētes miseras ꝛ sic male seductas pie agere se putare si imple egerint et custodiant iusiurandū: propterea suam prostituere castitatem: cum oporteret agnoscere[z] qꝛ huiusmodi transgressiones magis placent deo[ꝛ] qꝫ iurisiurandi obseruatōes. nō enī si qs ab aliquo iusiurandū accepit qꝛ occidet forsitā / aut adulterabitur: aut aliqd aget tale / illicitū optet seruari iusiurandū: vtpote cū sit ita turpe ꝛ illicitū ꝛ ad ꝓdi

n ¶ Obseruabūt. p̄dicte mulieres.
o ¶ Interminantem. scilicet dictā legem.
p ¶ Nouissimas. nouissime pene dicūtur vltra quas nulla est ita magna. nam debz occidi talis leno. vt ff. de pe. vltimū. et §. de lenonib⁹. §. preconizamus. similis expositio. §. de eccle. rerū imo. ali. §. occurrit. Nouissima pena est vltimum supplicium,
q ¶ Personaruz harū. scilicet mulierum.
r ¶ Cōperimus. vnde et p̄senti cōsilio indigemus. vt. ff. de ven. inspi. l. j. §. j. in prin.
s ¶ Eos. scilicet lenones.
t ¶ Prohibuimus. vt. §. proxi. dximus.
v ¶ Inuenisse. s. cōperimus.
x ¶ Exigere. scꝫ inuenimus. et statim subijcit formā sacramenti.
y ¶ Mulieres. subau. cōperimus
z ¶ Agnoscere. mulieres istas.
ꝛ ¶ Deo. certe et legi hūane vt subijcit. et facit. ff. de lega. j. si qs inqlinos. §. fi. et. C. de legi. ꝛ cōsti. l. nō dubiū. l fi. ꝛ. ff. d pac. l. iurisgētium. §. si paciscar. et. ff. ad muni. l. fi. j. rñ. ꝛ. j. de iudi. §. qꝛ vero. vbi vero est licitū factum est seruandū. nō tñ punitur nō seruans nisi qꝫ Iusiurandum agi et qñ seruandū sit.
tum ad deum. vt. ff. de dolo. l. nā sufficit. et superiori. l. ꝛ. C. de re. cre. l. ij. in casu tamen etiam quo ad mundū valet et firmat qd agitur: vt si fiat a minore. xxv. an. super aliquo contractu. vt. j. de pa. tenen. §. fi. col. x. Item et al's: scilicet

vbi libertus post manumissionem iurat se operas prestare. vt.ff.de libe.cau.l.fi.ꝛ de ope.liber.l.vt iurisiurandi. vbicũqꝫ tamen dico non teneri quem de sacramento licito solo: potest dici esse verum iure ordinario ꝛ ciuiliter. sed extra ordinẽ potest accusari crimine stellionatus. vt extra ordinem puniatur. de colla.§.si vero sm predictum modũ.col.ix.ꝛ.J.de ec. tit. §.si autem qui hoc.et.J.vt in priua.domi.in fi.ti.ea.col.

f ¶Heredes. scilicet lite contestata vt quidam dicũt. Al. vt.C.ex deli.defun.l.j.ꝛ facit.ff.ad. l.iul.pec.l.fina. et.ff.de accu.l.ex iudiciorum. Accursius.

vt.ff.de crimi.stel. l. fi. licet nõ posset dici ꝙ dicta lex loquatur quando iurauit in talez cãm vbi ꝛ al's sine iuramento eodem crimine potest plecti vt.ff.d pig.acti.l.j. Primum puto verius: qꝛ vbicũqꝫ titulus criminis deficit locũ hꝫ hec accusatio. vt.ff.de crimi.stellio.l.iij.

a ¶Periurij. subaudi est.

b ¶Si q̃ oĩno est sed q̃re dicit si qua oĩno est. cũ nulla sit vt mõ diximus. ꝑ.l.ff.de dolo. l.nã sufficit. Rñ. interdũ est nõ ꝑ se solũ vt dictũ ẽ: sꝫ ex adiũcto. vt qꝛ est infamis si veniat ꝯ sacramentũ et ꝯ pactũ qđ cõfirmauerat sacro. vt. C.de transac.si ex falsis al's nõ est infamis vt. ff. de infa.l.lucius.tamẽ repellitur a testimonio: qꝛ ꝓsumit male dicere qui aliquãdo male dixit.ff.de accu.si cui.§.hisdem

Tal's a deo amabil.

Periur⁹ a testimonio repellit.

c ¶Uitã. quã vitã ꝑinde habebit et quo ad matrimonia et q̃ ad alia ac si nunqꝫ in tali praua conuersatione fuisset. vt. C.de nup..l. ĩgialis.§.j. Sed nunqd hodie habẽt necesse petere rescriptum vt dicit dicta lex imperialis: Uidetur ꝙ sic.cum illa non inueniatur correcta. vt. s̃. de admi.offi.§.j.ꝛ.C.de ap.precipim⁹.in.fi. Sed cõtra puto propter generalia verba huius constitutionis que dicunt ipso iure eam non teneri. vnde quãtum est in petitione rescripti dico illam legem correctam per istam.

d ¶Exigendam. penam predictam subaudi.

e ¶Tenebit ab ea.i.ipsa habebit eũ iudicem obligatum ad tantã penã.ꝛ facit ad hoc.s̃.de mo.§.fi. ꝛ.s̃. de manda. prin.§.neqꝫ.et.§.j.colla.iij.et.C.de iudi.sancimus.in fi. ꝛ.J.

tionem ducens. Ideoqꝫ liceat mulieri licet hmõi iusiurandũ iurauerit recedere a iurisiurandi huius amaritudine/et caste viuere sine periculo periurij[a], magis autem deo amabiliter[†] pena periurij si qua omnino est[b] pena contra eum qui iusiurandum exigit cõuertenda. Unde etiam nos repente inferimus decẽ librarũ auri penã exigentes eum qui presumpserit omnino tale iusiurãdum accipere et hanc scilicet quãtitatem ipsi infelici dari mulieri sancimus ad reliquam bone frugi vitaz[c] exigendam[d] per administrationem prouincialem et dandam ei. Sciente iudice quia si neglexerit tenebitur[e] ab ea deponẽs administrationem: heredesqꝫ[f] ei⁹[g] ꝛ successores ꝛ eius substãtia: eo ꝙ actionẽ[h] piã agere neglexerit. Si autem ipse prouincie preses iusiurandum exegerit/ipse etiam memoratã[k]. x.librarum auri penam exigat: siquidem militaris[l] iudex sit in illa prouincia/per illum[m] danda sicut dictum est mulieri. Si vero non habeat militarem[n] iudicem: metropoleos illius ꝓuincie episcopus hoc prouideat. Causam etiam ad nos si probauerit referens. et insuper ex vicinis maioribus[o] cingulis[p] et vndiqꝫ hoc agentem[q] siue iudex siue priuatus sit memorata castigari[r] pena: et dari hanc ei que quantum ad illũ neqꝫ caste viuere valeat vlterius: vt nõ videat quasi periurasse. Que igitur placuerunt nobis et per presentẽ sacraz declarata sunt legem tua celsitudo preceptionibus proprijs omnibus faciat manifesta: vt cognoscãt nostri imperij circa castitatẽ studium.

¶Ut non fiat[s] pignorationes pro alijs personis: et vt sicut[t] principũ donationes nõ egent gestis monumentorum: sic nec a priuatis imperatoribus facte donationes indigeant.

¶Nulli licitum est sub forma pignorationis exigere alium pro alio. Item sicut donatio facta a principe priuato insinuatione non egeat: ita nec econtra. hoc dicit Bartolus.

Imperator Iu.a. Joan. prefec. preto. secundo.

Inhonestas pignorationes et odibiles sup his exactiones plurime q̃dam et alie leges[v] odio habent: precipue autem a nobis posite[x]. sed nescimus quẽadmodum causa[y] licet tãtis castigata legislationibus[z] adhuc presumitur[ꝛ]/et in republica est ꝛ maiorem sui prebet virtutem

g ¶Eius. scilicet tenebuntur.

h ¶Actionẽ piã.i.actũ pijũ. vt.s̃.ð nõ ali.§.ꝛ hoc. valere in.ij.colla.

i ¶Exegerit. ab aliq̃ puella vt ipsa nõ debeat a turpi et impia conuersatione cessare. vt.s̃. eo.§.sed in ꝓsenti.

k ¶Memoratã. s̃.eo.§.vnde.

l ¶Militarẽ. s.aliq̃s maior preside.

m ¶Per illũ. s.militãrẽ iudicẽ. nam ipse exiget a preside ꝛ dabit mulieri

n ¶Militarẽ. illius prouincie.

o ¶Maiorib⁹. i. habẽtib⁹ maiores honores. Al.

p ¶Cigulis. al's cigulo: ꝛ dic ꝛ insuper.i.si nõ sit ĩ illa ꝓuincia iudex militaris: nec ẽt metropoleos eps̃: exigat ille preses dictam penã ex vicinis maiorib⁹ cingulis. i.a magr̃atibus q̃ sunt in vicina ꝓuicia maioribus singulis. i. qui sunt maiores ꝑ singulos q̃ꝫ sit dictus preses.

q ¶Hec agẽtẽ. s. facientem mulieres sic iurare.

r ¶Castigari. scilicet volumus.

s ¶Ut nõ fiat &c. expedit hec pars. J.e. vsqꝫ ad.§.illð.

t ¶Et vt sicut. hoc dicit. J.eo.§.illud.

v ¶Inhonestas. ꝛ alie leges. vt.ff.quod me.cau.l. extat.et.ff.ad.l.iul.de vi pri.l.pen. ꝛ.ff.de offi.presi.l.illicitas.ꝛ.C.vnde vi.si quis in tantam. et.l.si quando.

x ¶A nobis posite. vt.C.vnde vi.l.fina. ꝛ.C.locati.l.fi.et alie extrauagantes.

y ¶Causa. id est turpis pignoratio et exactio.

z ¶Legislationibus. vt.s̃.proxi.diximus.

ꝛ ¶Presumitur. id est obseruatur.

q̄ꝫ leguz[a] necessitas. propterea sancim⁹ nullā oīno pignorationē in nr̄a repub. p̄ualere[b]: neq̄ꝫ in mercatꝫ (hoc qđ maxime ibi presumptū inuenimus) neq̄ꝫ in agris/ neq̄ꝫ in ciuitatibus/ neq̄ꝫ in vicis/ neq̄ꝫ in ciuib[c]/ neq̄ꝫ in vicaneis[d]/ neq̄ꝫ in agricolis/ neq̄ꝫ alio oīno quocūq̄ꝫ mō vel tēpore. Sed p̄sumētē aliū p alio s̄m pignorationis formā[e] aurū aut aliquid aliud exigere/ hoc reddere in quadruplū violētiā passo: ꝛ cadere etiā ab actione quā habuit aduersus eū p quo exactionem fecit. Non enim habet rationem alium quidē esse debitorem: alium vero exigi: sꝫ nec alteri molestum esse pro altero quodam tāq̄ꝫ inuasionem aut iniuriam committentem: et aliū quasi vicaneum existētem cedi/ aut iniuriā sustinere: ꝛ aliquid pati qđ oīno non cōpetit[f] pro alio: ꝛ absq̄ꝫ legitima occasione quālibet pferre calūniā: ꝛ supplicia[g] sustinere in corpe. presidib⁹ gētiū sciētibus[h] qa si nō hec egerint/ sꝫ in pꝛuincijs q̄bus presunt pignoratiōes p̄sumātur agere: nichil erit tale qđ a nostris eos eripiat manibus. ❡ Illud q̄ꝫ perspeximus huic adijcere legi: vt sicut ab imperio in alios facte donatiōes nō egent gestis monumētoꝝ[i]/ sed ex hoc ipso habēt virtutem: ita neq̄ꝫ a priuatis imperatoribus facte nisi tantūmodo[k] pro veritate fiant in publico a tabellionibus cōplete et subscriptionē habentes: et eius qui fecit ꝛ testium ꝛ alia donationum obseruatione nō egebunt gestis monumentoꝝ cuiuscunq̄ꝫ quantitatis sint. non enim consequēs[l] est vt nec his[m] fruatꝛ imperiū[n] a priuatis que ab eo p̄bentꝛ[o] illis. Hec aūt inequalitas[p] facta est ex nouitate quam zenonis pie memorie introduxit cōstitutio[q] vt imperiales donationes non egeant monumentis. Quia igitur imperfectius causa prius apparuit: propterea nos perfectionem imponentes eis ex vtroq̄ꝫ tenore hoc volumus et[r] in his donationibus que ab imperatoribus in priuatis fiunt: ꝛ que a priuatis in imperatorem vt ex equalitate iustitia cause adijciatur. ❡ Tua igitur excellentia que per hanc diuinā nostram cōstitutionē sancita sunt p̄ceptis pprijs solēniter manifesta facere studeat vniuersis.

❡ De exhibēdis ꝛ introducendis reis[t]: ꝛ vt hi qui conueniuntur[v] post vicesimū diē presentētur iudicibus: ꝛ de his q̄ iuratoriam[x] cautionē exponūt: ꝛ ante litis cōtestationē absentes fiūt ꝛ de hypothecis[y] que appellātur ex casu/ que persone ꝛ quādo hoc ius habent: ꝛ de indotatis vxoribus[z] vt habeāt quartā partem in substantia viri: ꝛ ipse vir in substantia vxoris: quādo inops est cui relinquitur.

a ❡ Quam legum. id est maiorem efficaciam iniquitas q̄ꝫ equitas habet q̄ est ex necessitate iuris. vt. C. de iudi. l. placuit. quod tamen esse non debet.

b ❡ Preualere. sic. C. de omni agro deser. l. hac diffinitione. sic. ꝟ. vt nulli iudi. §. quia vero. colla. ix.

c ❡ Ciuibus. id est hominibus.

d ❡ Neq̄ꝫ in vicaneis. i. qui morantur in vicis.

e ❡ Formā. puta contraxi tecum in alia regione: hoc acto inter nos vt si die statuta non solueretur: liceat tibi homines mee prouincie pignorare tua auctoritate: siue res eorum intromittere: et probatur hec lectio ex eo q̄ dicit formā. i. pactum formatuz v̄bis: vt liceat sic capere. ꝛ probatur ff. đ arbi. l. arbiter intra certum. Sed quid si hoc in pacto actum non fuerit? Respon. idem multomagis. Item quid si accepi non in pignus sꝫ in solutum? Respō. idē s̄m Jo. quare subaudi etiam: vt cessent iste due oppositiones.

f ❡ Competit. i. non est cōueniens sic. s̄. de eccle. re. l. primo. §. si vero non priuatus.

g ❡ Et supplicia nam et ipsos homines capiebant ꝛ supplicia eis imponebāt: quod fieri non debet.

h ❡ Scientibus. al's scientium. et facit. s̄. titu. propri. §. fina.

i ❡ Gestis monumentorum. i. vt fiant coram iudice ordinario prebente auctoritatem huic donationi: quia sufficit ipsius imperatoris presentia. vt et al's. C. de testa. l. omnium.

k ❡ Nisi tantummodo. q. d. fiant huiusmodi donationes in rei veritate: et scribantur per tabellionem: et alia fiant que hic dicuntur. non autem presentia iudicis ordinarij est necessaria quantacūq̄ꝫ sit quātitas: que auctoritas al's esset necessaria. vt. s̄. de defen. ciuita. §. nulla. colla. ij. ꝛ facit ad hoc. C. de dona. l. donatio. §. in conscribendis. et. l. sancimus. Quid si est quantitas infra. ccccc. sol.? Respō. nec scriptura est necessaria: q2 nec in priuata donatione est necesse: sed simplex et nudum pactum sufficit. vt. C. de dona. l. si quis argentum. §. sinautem hoc minime scriptum.

l ❡ Nō enim cōsequens est. nota eandē debere esse rationem contrariorum: vt hic. et ff. si vsufruct. pe. l. penul. et fi. ꝛ. C. de caducis tollen. §. sed vt manifestetur. et ꝟ. vt lice. ma. et auie. §. illud. ꝛ. ff. de re. diui. l. penult. et C. de sacrosan. eccle. l. antepenul. et ꝟ. de fide instru. l. si quis.

Contrariorū eadē est disciplina

m ❡ Nec his. priuilegijs scilicet vt non sit necessaria insinuatio.

n ❡ Imperium. scilicet quādo priuatus ei donat.

o ❡ Prebentur. cum imperator donat.

p ❡ Inequalitas que erat ante legē istam.

q ❡ Constitutio. vt. C. de quadrien. prescript. l. fina. §. sed quia igitur.

r ❡ Ex vtroq̄ꝫ. scilicet latere.

s ❡ Et. pro idest. Accursius floren.

t ❡ De exhibendis reis et introducendis. [illegible] A re quia rem debet. non a reatu. vt. ff. de duobus reis. l. j. et hec pars expeditur. ꝟ. eo. vsq̄ꝫ ad §. illud quoq̄ꝫ.

v ❡ Et vt hi qui conueniuntur. hoc expeditur. ꝟ. eo. §. illud. vsq̄ꝫ ad §. si vero etiam quidam. Accursius florentinus.

x ❡ Et de his qui iuratoriam. et hoc dicitur. ꝟ. eo. §. si vero etiam quidam. vsq̄ꝫ ad illum §. optimum quoq̄ꝫ.

y ❡ Et de hypothecis. scilicet militiarum. ꝛ hoc dicitur. ꝟ. eo. §. optimum. et expone hec verba vt ibi.

z ❡ Et de indotatis vxoribus. quod dic vt. ꝟ. eo. §. quoniā vero. et. §. si vero quasdam. vsq̄ꝫ in finem constitutionis. Accursius florentinus.

a Lurimi adeuntes. scilicet nos.
b Qui. al's quia.
c Exhibentur. id est exhiberi postulantur de vna prouincia ad cõstantinopolitanam ciuitatem. vt. j. eo. §. quia vero.

dẽ. nec eñi dico esse ibi ↄtestatã vbi fuit rescriptũ petitũ: lʒ vterq̧ ibi fuerit: q2 iã ibi deberet iudiciũ finiri. vt. ff. de iudi. l. vbi. ⁊. l. de qua re. in prin. licet decretiste aliter seruẽt.
v Autem eius. scilicet rei.
x Et his. i. eo actore cõdemnato in expensis proferant iudices actorẽ calumniose litẽ instituisse fm quosdã. et facit pro eis. ff. ad turpil. l. j. §. ⁊. j. ff. de suspec. tu. l. ħ enim. j. rñ. vel dic ⁊ his. s. expensis.

d Prouocantur. dico aut ⁊c.
e Agunt. i. deducunt. que miseria ex inopia contingit. et inopia ex peregrinatione: vt hic. et. s. vt iudi. sine quoquo suf. §. illud. in fi. col. ij.
f Iussionibus scʒ nostris.
g Decretis. s. iudicialib⁹. ⁊ sic redde singula singl'is.
h Qui. scilicet actores.
i Eos. s. reos.
k Exhibent. i. postulãt exhiberi.
l Exigentes. s. coram eo a quo petitur rescriptum.
m Ipsi. scilicet actores.
n Remanent. scʒ q̄ cõuenerunt.
o Affligi. i. vt affligant' cõuenti.
p Tale. q2 rescriptum ad extraneum iudicem sit petitũ: ⁊ cautio sit facta de exhibẽdo reo. vt. s. dixi.
q Ipse actor. nam h'mõi tẽpora iudicialia actoris maxime ⁊ iudicis arbitrio statuunt': vt ħ. ⁊. ff. q̄ satisda. cogã. l. de die. j. rñ.
r Ille. scʒ reus
r Obseruet. i. stet in iudicio. ⁊ sic exponitur. j. eo. §. si vero etiam quidã.

Reus nõ est exhibẽd' in iudicio de vna puincia ad aliam: nisi pri' actor fideiussorẽ pstiterit cautionẽ certã quantitatẽ pmittẽs si litẽ nõ exequat': aut exequẽs nõ vincat: ⁊ reo cõparẽte si actor infra .x. dies nõ cõparuerit reus absoluendus est a iudicio, eo exacto qd ab actore promissum est: et si quid amplius reus expendisset. Barto.

Impa. Ju. Au. Jo. p̄. p̄. scdo.

Lurimi adeũtes[a] nr̃am docẽt ptãtẽ qui[b] exhibẽtur[c] ab aliq̄b⁹ / aut etiã i alias ptrahunt[d] puincias ex sacra nr̃a iussione: aut decretis iudicialibus ⁊ ad miseriã q̄dẽ per hoc aguntur[e]. Coacti vo iussionib[f] aut decretis[g] exhibent'. pinde qui[h] eos[i] exhibẽt[k] etiã cautiões exigẽtes[l] q2 intra certũ tẽpus veniũt ad determinatũ iudicium: hi q̄ ab eis cõuẽti sunt ipsi[m] remanent[n] in prouincia affligi[o] in pegrinatione sumptib⁹/ exhibitũ aut presentatũ relinquẽtes. Hoc igit' miserantes sancimus si q̄d fiat tale[p] / ⁊ tẽpus impleat' qd in cautione exhibitionis aut p̄sentationis ip̄e actor[q] constituit: deinde ille[r] quidẽ obseruet[r] in iudicio: actor autem desit: et nisi intra dies decem[s] postq̧ reus venerit in prouinciam actor occurrerit: reum quidem ingredientem apud iudicem hoc docentem repente dimitti[t]: iureiurãdo autem eius[v] iudicet' de oĩbus expẽsis quas pertulit circa viã ⁊ circa peregrinam habitationẽ: ⁊ his[x] iudices addicant[y] actorẽ cõuenientem frustra. Et quoniã mos est non aliter fieri exhibitiones aut presentatiões[z] nisi actores fideiussores ad certam quãtitatem dederint[a]: quia exequũtur causam ⁊ suscipiunt sententiã[b] hanc quidẽ quantitatem omnino eos[c] exigi[d] et dari frustra calumniã passo. Si vero † per iusiurandum etiã plus[e] aliquid declarauerit[f] (certa tamen quãtitate diffinita a iudice quã leges taxationẽ vocant) etiã hoc superexigi[g] vt cognoscant non ludere[h] vitas alienas[i]: sed in puincia[k] eligere iudices / et ibi cõtra suos aduersarios litigare. Quia vero ab actoribus fideiussiones plerunq̧ nouimus hic datas[l] tanq̧[m] in exhibendis personis: si vero in aliã deducantur[n] prouinciam forte declinare[o] hanc obseruationem[p]. sancimus hic[q] iudicem aut gloriosissimum questorem[r] nostrũ sacris nostris ministrantem literis: si quid tale[s] agere iubea-

y Addicant. id est supponãt. scilʒ actorẽ dico frustra
z Presentationes. scʒ reorum ad hanc ciuitatem.
a Dederint. s. corã iudice extraordinario: coram q̄ vocati sunt ex sacra iussiõe. aut decretis iudicialibus
b Et suscipiũt sententiam. i. vincunt. vt statim dicitur proxi. §.
c Eos. scʒ actores vt promittant eã ip̄i reo. Sed corã quo iudice fiet hec promissio. Itẽ quãta erit quantitas: Rñ. corã iudice extraordinario et ei⁹ arbitrio diffinietur. vt. j. pxi. §. sequitur.
d Exigi. scilicʒ sancimus.
e Plus. s. q̧ fuerit promissa quantitas ab actore.
f Declarauerit. scilicet reus.
g Exigi. scilicʒ ab actoribus.
h Ludere. id ẽ deridere.
i Vitas alienas. sic. s. de tabel. §. j. ibi et non propter suam.

† Facit ad hoc c. vlt. cũ glo. sup ħb. taxatiõe. et de his q̄ vi me. cã fi.

s Decẽ dies. Sed nũq̄d a tẽpore petiti rescripti currũt hi .x. dies: vel a tpe ex quo ad eũ extraneũ iudicem venire potuerit: Rñ. ex neutro horũ tẽporũ cõputari: sed a tpe finito qd fuerat p iudicẽ cõstitutũ ⁊ actorẽ. aliter eñi sine iniuria actoris siue stipulatoris dicere nõ possumus: cui iniuriari in talibus nõ debemus. vt. ff. de ħb. obl. l. stipulationũ. §. fi.
t Repẽte dimitti. i. elapsis .x. diebus. nec ob. s. de iudi. l. pperãdũ. in pn. vbi dicit' causam ciuilẽ triẽnio: criminalẽ biẽnio durare. at hic .x. dieb⁹. q2 hoc iudiciũ nõ erat inchoatũ: quare a iudicij obseruatione absoluit' ⁊ dimittit': nõ aũt diffinitiue. tũ q2 lis nõ est cõtestata. tũ q2 nõ est liquidum. vt. C. de tẽpo. ap. l. fi. §. j. ⁊. C. de iudi. l. properandũ. §. ⁊ siqui

k In prouincia. vbi reus habet domicilium.
l Datas. s. in hac regia vrbe q̄ñ de puincia aliena trahit' ad hãc ciuitatẽ. sʒ ecõtra nõ sic seruabit' vt hic subijcit.
m Tanq̧. expressiuum veritatis. scilicet quando volũt exhiberi reos. vt. s. eo. §. et quoniam.
n Deducantur. scilicet rei.
o Declinare. scilicet actores.
p Obseruationem. scilicet nouimus.
q Hic. id est in hac ciuitate constantinopolitana.
r Questorem. id est cancellarium.
s Si quid tale. scilicet quod faciat preceptum actori

Tanq̧ expr̃ssiuũ est veritatis.

de vocando reo ad extraordinarium iudicem.
a ¶ Reum. valet autem rescriptum licet ante satisdationem vti eo non possit. vnde hec aut. male continuatur cum lege. C. de dila. l. si quando. Accursius.
b ¶ Aurum: vel quantitatem aliquam arbitrio iudicis illius vt subijcit.

p ¶ Suscipientem. scilicet reum.
q ¶ Eque. x. q. d. vt hodie. xx. dantur: ita olim decē dabantur. vt. ī. proxi. §.
r ¶ Quo. scilicet tempore
s ¶ Recognoscere. scilicet debitum.
t ¶ Et liberari. scꝫ soluendo. vt. ī. proxi. §. ibi aut forte ⁊c.

tur: non aliter ad aliam exhiberi prouinciam reum[a] anteqꝫ fideiussorem prebeat actor in iudicio in quo futurus est reū deducere: quia dabit ſm locorum spaciū aurum[b] quantūcūqꝫ decretū[c] fuerit fugienti[d] si nō exequat aut exequens non vincat causam[e]: ⁊ ibi[f] omnia agi quecūqꝫ in exhibitiōe[g] decreuimꝰ[h] definitū[i] vero aurū a fideiussoribus exigendū/ ⁊ dandū ei qui deductꝰ est: prebēdo quoqꝫ ab illo[k] etiā iureiurādo vsqꝫ ad taxationē[l]: vt si iurauerit se etiaꝫ amplius expendisse † et hoc recipiat: vt vndiqꝫ videantur perfecte nostre legislationes.

¶ Reo ad iudicium vocato debet libellus offerri. et. xx. dierū spacium indulgeri/ et ab eo debet fideiussor dari et sportule solenniter: et medio tempore poterit iudex recusari: vel alius associari nisi ille queꝫ petijt ab alio sit recusatus. et. xx. diebus elapsis litis contestatio fieri debet: et aliter facta non valet. hoc dicit Barto.

¶ Illud quoqꝫ antiquitas quidem bene faciēs disposuit: nūc autē studio machinantur[m] nostrarum legum clementiam/ occasionem facientes suarum calumniarum[n]. vetustate nāqꝫ volente cōuentionis facte libellū[o] suscipientem[p] diebus eque[q] decē deliberationeꝫ habere quo[r] possit discutere causam et forte etiam recognoscere[s] et liberari[t]. post decem autem dieruꝫ inducias tūc ⁊ subscribere misso libello: et iudiciales implere cautiones[v]. Quidam vero respiciētes ad nostras leges[x] que post litis contestationem neqꝫ refutare iudicem: neqꝫ aliū petere iudicē permittunt: causam arte[y] machinantur: et maxime executoribus talia dolose adinuenientibus[z]: et mox vt oblata fuerit quelibet admonitio forte neqꝫ libello dato: neqꝫ iudiciali vlla cautione deducunt hominem inuitum ad iudicem datum[a]: et nichil scientem[b] compellunt facere litis contestationem: vt semel sub litis contestatione constitutus obligetur: et nullam habeat licentiam neqꝫ refutare iudicem[c]/ neqꝫ alium iudicem petere (cū forte suspectus iudex sit) et sic agunt[d] que volūt: ⁊ sub suis artibus hoies statuentes quo volūt mō de eo agūt. ¶ Sancimus igit dū admonitio[e] oblata[f] fuerit alicui modis oibus offerri[g] libellum[h]:

c ¶ Decretū. sed a quo? Rn. a delegato: quia ei causa est cōmissa. vnde et hoc per consequēs. vt. ff. de iurisdi. om. iudi. l. ij.
d ¶ Fugienti. scꝫ reo: sic dicto qꝛ fugere consueuit. vt C. de iur. ca. l. ij. in prin. Accursius.
e ¶ Causam. si ei vincit nō videtur calūniose fecisse. vbi aūt perdit tūc etiā iure cōmuni deberet reddere ipensas. C. de iudi. l. properādū. §. cū aūt. qd̄ ꝯfacit plꝰ hec ꝯstitutio? Rn. quia alś nō damnat in expēsis nisi iudici videat: sed hic semp videt sibi: vn̄ semp dꝫ ꝯdēnare. vt. ī. ō iud. §. opꝫ. colla. vj. Iteꝫ grauat in alio hic actor: qꝛ non petit dilationē/ sed aduersariꝰ sic. vt. C. ō dila. l. si qn̄. si tn̄ aduersarius petat ⁊ ipse vtit: vt sic habeat ꝑ aliū qđ per se hr̄e nō pōt. vt. C de tēpo. in iteg. resti. l. petende. in fi.
f ¶ Et ibi. qn̄ de vna prouincia vocatur ad aliam.

† Facit ad hoc c. qm̄ frequēter. i glo. sup ꝟbo expēsarū. ex̄ vt lit. nō cōte.

v ¶ Cautiones. sūt aūt iudiciales q̄ iudicium firmāt vt iudicio sisti: ⁊ iudicatū solui: ⁊ sites vt. ff. de ꝑto. stipu. l. j. §. iudiciales. ex quo ergo sic cauebat ab hoc iudice recedere nō poterat. vt hic dicitur.
x ¶ Nostras leges. vt. C. de iudi. l. aptissimi. ⁊. l. fi.
y ¶ Arte. i. deceptōe vl' fraude. vn̄ Cato. Qui simulat ꝟbis/ nec corde est fidus amicus: Tu quoqꝫ fac simile/ sic ars deludit arte.
z ¶ Adinuenientibꝰ. nā vbi intenderis ingeniū valet. ipsi aūt executores vel viatores maxie in hmōi cōuersant. vn̄ nichil erit qđ adinuenire nō possint. vt. ī. vt hi q̄ ob. §. j. ⁊. ī. de nup. §. si igitur ibi. multo nanqꝫ.
a ¶ Datum. id ē delegatum.
b ¶ Sciētem. scilicet reum.
c ¶ Iudicē. sꝫ hodie pōt etiā lite cepta alius associari. vt. ī. i me. lit. nō fi. sa. for. §. sup hoc in fi. §. colla. viij. vnde quod hic dicitur per illam corrigitur in hoc capitulo.

Cato.

g ¶ In exhibitione. id est in hac ciuitate.
h ¶ Decreuimus. ś. eo. §. et quoniam.
i ¶ Definitum. scilicet a delegato vt dictum est.
k ¶ Ab illo. scilicet a reo.
l ¶ Taxationē. no. tria: taxatio/ iuramētū/ ⁊ sentētia. taxatio ante sacꝫm prestat nō post. vt. ī. de iudi. §. opꝫ. iuramētū vero ante sniam. vt. C. de re. cre. l. gn̄aliter. §. omne igit. sed hec oia q̄ dicta sunt de vocatiōe ad extraneū iudicē vident nō hr̄e locū cū q̄libet in sua debeat conueniri ꝓuincia. vt. ī. vt omnes obe. iudi. §. si igit. col. v. Sed dic vt ibi dicemus.
m ¶ Machinantur. scilicet homines quidam.
n ¶ Calūniarū. volebāt eñ qꝫ clementia legum sit calumnie occasio. vn̄ illđ. oia mala exēpla sunt orta a bonis rebꝰ.
o ¶ Libellum. quia ex voluntate dabatur non ex necessitate. vt. ff. de eden. l. j. §. edere autem.

Exēpla mala a bonis rebꝰ orta sunt.

d ¶ Agunt. scilicet exactores.
e ¶ Dum admonitio. que fit hodie per executorē destinatum ad domum cōuenti. vt. ī. de litig. §. omnē vero. col. viij.
f ¶ Oblata. s. a iudice ordinario vel delegato vel etiā ab arbitro. nā ⁊ in arbitrijs dico debere dari libellum. vt. ff. de arbi. l. j. ⁊. C. de arbi. l. pe. nec ob. ī. de liti. §. ad excludendas. ibi: causa ꝓ ⁊c. qꝛ nō excipit ibi de arbitro/ vt ibi dicemꝰ.
g ¶ Offerri. sꝫ a quo? Rn̄. a iudice ſm cōsuetudinē. lege tn̄ nō distinguit ista vtrū a iudice vel actore precepto iudicis. vnde nec nos distinguere debemus. vt. ff. de offi. pre. l. iij.
h ¶ Libellū. i. scriptā petitionē in quadam charta que libellus dicit: ideo qꝛ in breui charta fieri consueuit: ⁊ tn̄ valet. vt. C. de fideicō. l. ⁊ in epla. in hoc aūt libello tria debēt esse scripta/ res q̄ petit: ⁊ cā petēdi: ⁊ nomē actiōis. res aūt

Libellꝰ tria cōtinere dꝫ.

et non sm antiquitatem.x. solummodo dierū habere eum qui admonet inducias:sed duplices hoc est.xx.[a] vt siue repudiare voluerit : siue etiā cū eo alium iudicem[b] petere:licentiam habeat hoc facere:aut forte cognoscere debitum et liberare se ab aduersarij sui cōtentione amicabiliter:et non per calumniam ⁊ circūuentionem sub iudice ꝯstitui forsan suspecto:forsan igrato: plerūqꝫ[c] autem aliquid etiam proprium contra eum dispensante:et eo qui litem sustinet nullum habente[d] tempus ad cognoscendum ea in quibus conuentus occurrit. ¶ Suscepto vero libello sola ꝑsonali fideiussione

Res trib⁹ modis petit pōt

petitur singulariter vbi est singularis:puta peto codicem. Item vniuersaliter si est vniuersitas/vt hereditas. Item generaliter si generalitas petat. vt peto rōnē meoꝝ negocioꝝ gestorū q̄ administrasti.vt.ff.ꝓ soc.l.ꝓ socio arbiter. cā aūt est inserenda:vt dicā q2 emi:vel similem cām dicā vt.ff.de excep. rei iudi.l.sed an eadē.§.actiōes.et.C.de edic.di.adri. tol.l.fi.§.fi. Item actio:vt actio ex ēpto vł sil'is actio.vt.ff.de eden.l.i.i.rñ. Forma ꝙ. petitionem in hunc modū: peto codicē q2 emi: ⁊ hoc ꝑ actionē ex ēpto:et oia q̄ plura ponūtur superflua sunt nisi sint ad specificationē rei.⁊ ita glosatū::et in talib⁹ chartis positū.vt.ff.de rei ven.l.si in rē aliqs agat.sꝫ qđ dixi de actione de consuetudine seruat vt nō apponat: qđ etiā lege potest ꝓbari.nā cū possit esse reus certus per rē et cāz satis est.vt.ff.de edē.l.i.ij.rñ.et hic subijcit. hic autem libellus quare dat in scriptis:cū et sine eo possit reus certificari? Rñ.q2 si mutaret in aliq̄ citi⁹ ꝑ scripturā appareret q̄ꝫ al's vt.ff.de pigno.l.Ꝥhit. ⁊.ff.de fide instru.l. iure.et cepit sic dari in scriptis a tpe iustiniani:vt hic.et.C.de an.excep.l. vt perfectius.et.ī.de tē.nō so.pe.§.i.olim autem non dabatur ex necessitate in scriptis.vt.ff.de edē.l.i.§.edere.⁊ de ꝑua.delic.l.fi.nisi in cōuentione illustrium ꝑsonarū.vt.C. de dig.l.quotiens.quidā tñ dicunt etiā iure veteri dandū libellū ex necessitate.et qđ dictis legib⁹ dicit:verū dicunt quātū ad hoc vt inserat nomē actoris in libello:nam hoc erat voluntatis:sed libellū dare necessitatis. Sed prima verior est:et hoc in causis ciuilibus. in criminalibus autem et olim et hodie dat libellus in scriptis:etiā in priuatis delictis si criminaliter agit. vt.ff.de ꝑua.delic.l.fi.et.ff. de fur.l.fi.et.ff.de accu.l.libelloꝝ.in prin.et.C. q̄ accu.nō pos.l.q̄ crimen.qđ aūt dixi dandū hodie libellū vbiqꝫ et in scriptis(nā inde dicit libellus)fallit in oibus illis casibus vbi dicimus sniam dari posse sine scriptis:qui sunt quattuor.vt diximus.ſ.vt iudi.sine quoquo suf.§. necessitatem col.ij. Itē fallit qn̄ partes adinuicē sibi remittunt.vt.C.de temp.appel.l.fi. in fi.et.C.de priuile.scho.l.iij.in fi.ti.et.ī. de lit.et deci.parte litis.§.ad excludēdas.nec obstat quod hic dicitur:q2 verū est nisi partes consentiāt. vt.ff.de fer. l.i.et.ff.de pac.l.pactum. Alij dicunt nec expresse nec tacite posse remitti.argu.pro eis.ff.de postu.l. quos.et. C.de iureiurā.ꝓpter ca.l.ij.§.sed q2 veremur.nā sꝫ eos libell⁹ est de substātia iudicij. Itē fallit in tribus casibus positis C.de aposta.l.apostatarū.et.C.de iude.l.ne quis.et.ff.de sepul.vio.l.iiij. Item fallit in teste falso et instrumēto falso.C.de testi.l.nullum.et.C.de proba.l.penul. Item in leuibus criminibus.vt.ff.de accu.l.leuia. Uel dic ibi de plano.i.nō sedēte iudice ꝓ tribunali. Item fallit in crimine notorio.vt.C.de accu.l.ea quidem. Item in omni crimine vbi sine accusatore ꝓceditur.vt.ff.de adul.l.i.§.si publico. et.ff.de suspec.tuto.l.tutor quoqꝫ.§.preterea. et in dictis ll.de proba.l.penul.et de testa.l.nullum.et de accu.l.ea quidem. Item fallit in crimine falsi sm Bul. vt. C. de fal.l. vbi.sed Io.contra.dicit em̄ q̄ in dicta.l.vbi.non incidenter:sed principaliter fuit ibi mota questio falsi. sed licet

Libellus in quibus casibus non est offerendus.

dixerim in supradictis casib⁹ procedi sine libello sm quosdam::amen sm preceptorem mei in dici potest q̄ si quis super his velit accusationē solēnē instituere necesse hꝫ dare libellum:vt hic dicitur.

a ¶ hoc est.xx. nunquid diminui potest hoc tempus? Rñ. quidam non:quia he inducie inducūtur a lege.et est ꝑ eis.ī. ꝯstō q̄ de di.§.illud.et.ff.de re iudi.l.iiij.§.si quis condemnatus. secus si a iudice dilatio datur. vt.C. de dila.l.i.⁊.l.siue pars.sꝫ puto semper posse abbreuiari:quia inuento a lege datā dilationem posse abbreuiari.vt.ff.de iudi.l.nonnunqꝫ.et.ff.de re iudi.l.ij. Itē consuetudo sic vult ⁊ interpretatur:ergo seruandum est.vt.ff. de legi.et senatuscon.l.si de interpretatione. quare dicas q̄ semper danda est tanta dilatio nisi iudici contra videatur. videtur enim plerūqꝫ aliter:vt trium dierum:vel sex:vel aliud tempus detur.et facit ad hoc verbum.ī.de iudi. §.oportet.in fi.§.col.vi.

Dilatio a lege data breuiari potest.

b ¶ Alium iudicē.sic.ī.in me.lit.nō fi.sa for.§.super hoc. en fi.§.col.viij. sic.ī.vt dif.iudi.§.si vero contigerit.col.ix.

c ¶ plerūqꝫ autem.sic.ſ.de triē.et semis.§.et quia cognouimus.col.iij. Accur.

d ¶ Nullum habente.q.d.paruū habet temp⁹:habet em̄ decē dies.qđ nullū appellatur.sed contra. ſ.de ap.§.i.in fi.sed hoc est nullum ad obuiandū malicijs eorum qui in breui tempore facerent litē contestari.vt.ſ.eo.§.illud q̄qꝫ at ibi non est huiusmodi timor.

e ¶ personali fideiussione.i.cautiōe iudicio sisti.ideo ꝑsonalis dicta:q2 est de representatione persone in iudicio.vt insti.de satisda.§.sꝫ hodie. Itē ideo dicta fideiussiōe : quia fideiussor dandus est cum sit pretoria cautio.vt.ff.de preto.stipu.l.i.et.l.pretorie stipulationes. sed contra.ff.de iudi.l.ij.§.sed si dubitetur.in fi. Solu.ibi est speciale in legatis. Item contra.ff.qui satisda.cog.l.sciendum.in prin. Sꝫ hec intelligitur sm illam:vt si habeat possessionem immobilium rerum non satisdet.vt argu.ff.de legi.⁊ senatuscō. sed et posteriores. Sed pla.dicebat istam simpliciter loq̄. Item nunquid poterit dare fideiussorem alium qui similiter immobilia nō possideat:vt scholarem alium? Rñ.nō vt insti.de fideius.in prin.et insti.de repli.in fi.et.ff.qui satisda.cogan.l.i.sed contra in eo.titu.l.fideiussor.in fi.i.rñ. Sed dic eum esse possessorem immobilium : licet al's habeat priuilegium vel militie vel sacerdotij:cui renunciare potest sm iura nostra.vt.C.de pac.l.pe. Sed quid si huiusmodi fideiussorē dare nō potest? Rñ.iuret duo.s.fideiussorem dare nō posse:et se sistere.vt.ī.de lingio.§.ad excludendas.preter clericos qui iurare ꝓhibent.vt.C.de epis. et cle.l.cum clericis.q2 eoꝝ ꝓmissioni tm̄ committitur.vt. insti.de satisda.§.sed hodie. Item quid si volo esse contentus sola ꝓmissione etiā quādo fideiussorē dare tenetur? Rñ.satis est.vt insti.de re.diui.§.vendite.et.ff.de fideicō. li.l.iiij.§.adijci. Item quid erit si nolit dare fideiussorem sed pignus ad qđ nō tenet.vt.ff.de preto.stipu.l.pretorie Rñ.satis est:q2 facit etiam plus.vt.ff.de col.bo.l.i.§. an pignoribus.argu.cōtra insti.de actio.§.preterea. Item q̄d

Renunciare pñt miles et clericus coꝝ priuilegijs

ab eo data. et sportulis[a] ẜm sacrã nostrã ꝓbitis ↄstõnẽ subscribere libello q̃ appellat̃ responsionis: ⁊ declarare etiã tẽpus quo ei libellus datus est: ne etiam ob hoc ars[b] q̃dã fiat: cũqȝ futura est celebrari contestatio litis: apud iudicẽ interrogari fugientẽ si .xx. dies trãsierint deliberationis, ⁊ illũ[c] q̃dẽ dicere veritatẽ: ostẽdi q̃ȝ illud etiã ex die ⁊ subscriptiõe libelli. et si dixerit trãsisse .xx. dieꝝ numerũ: tunc fieri litis ↄtestationẽ[d]. In medio[e] aũt ei licentiã eẽ repudiare iudicẽ et aliũ petere: aut etiã cũ eo iudicem percipere[f]: aut certe absolui amicabiliter[g]: nichil in medio neqȝ dãnificãdo[h]/ neqȝ ab executoribus cõturbãdo. sed ⁊ iudiciariã cautionẽ exponere sicut q̃ de his iudicãs[i] ꝓspexerit ⁊ .xx. dieꝝ habẽte deliberationẽ. Si vero hec non seruẽtur[k]: ȝ videat̃ q̃dã fieri ↄtestatio litis pro nichilo[l] eã esse: ȝ licẽtiam esse et post hmõi cõtestationẽ litis ĩtra finitos .xx. dies sic oĩa agere tãq̃ȝ si neqȝ ab initio facta sit quedam cõtestatio litis.

¶ Jurans sistere se in iudicio si postea a ciuitate absfuerit ꝑ iudicẽ ordinarium cã summatim aget̃: et etiã ꝑ delegatũ q̃ examiabit in quã terrã iurans aufugerit: et si datis inducijs aufugerit ⁊ nõ cõparuerit: mittit̃ actor in possessionẽ ꝓ mensura debiti declarati: quã non recuperabit nisi oĩa dãna resartiat ⁊ fideiussorẽ prestet de sistendo in iudicio. Ange.

¶ Si vero semel repudiãs iudicẽ aliũ acceperit: nõ sinim⁹ ei[m] eũ q̃ petitus[n] est rursus repudiare[o]. sicut em̃ eius curã[p] habem⁹: sic etiã ꝑ dilationẽ[q]

si dedit pign⁹ nũc vult fideiussorẽ dare et pign⁹ repetere? Rñ. nõ pt. Itẽ inquãtũ tenet̃ fideiussor? Rñ. si fideiussit in scriptis vel in cã publica tenet̃ vsqȝ ad triẽniũ/ intra quod durat cã. vt. C. de iudi. ꝓperãdũ. Itẽ ⁊ pl⁹ ꝑ duos mẽses infra q̃s dȝ fieri ↄtestatio. vt. ĩ. de exe. et his q̃ con. ⁊ recõ. §. j. si aũt sine sc̃ptis tunc vsqȝ ad duos mẽses tm̃. vt. C. de fideius. l. pe. Itẽ in q̃ntã q̃ntitatẽ tenetur? Rñ. ad interesse actoris: et h̃ nisi infra certũ tp̃s fideiusserit vl' in certa quãtitate. vt. ff. qui satis. cogã. l. ij. in fine.

a ¶ Sportulis. i. salarijs q̃busdã q̃ iudicib⁹ dabãt̃. vt i ↄsti. greca ↄtinet̃ cui⁹ sniaȝ habem⁹ ĩ. de iudi. §. ne aũt et facit ad hoc. s̃. de man. ꝑn. §. sit tibi. ⁊ ĩ. vt litigã. iu. §. pe. colla. ix. ⁊ s̃. vt iudi. sine q̃. suf. §. volum⁹. et ꝑstabant̃ hmõi sportule tam a reo q̃ȝ ab actore. vt in. d. l. cõtinet̃. ĩ. de iudi. et C. de ꝑn. agẽ. i re. l. fi. et. C. de fruc. et lit. ex. l. fi. ȝ ꝑla. solũ reum dicebat teneri in ꝑstatiõe sportularũ: sed ↄ eũ sunt predicte leges.

b ¶ Ars. id est deceptio.

c ¶ Et illum. scilicet reum.

d ¶ Litis contestationẽ. s. narratione preposita: et responsione secuta. vt. C. de lit. contes. l. j. et hoc dico aio ꝓcedẽdi in cã. sec⁹ si iudici vt amico dicã saluo iure meo. vt. ff. qui. mo. pig. vel hypo. l. si venditor. §. si in venditione. sed arg. cõtra. ff. de cõdi. inde. l. q̃d quis. sed certe ibi non expressit licet corde habuit de repetẽdo. ȝ cũ rñsio possit esse ꝑ sic: ⁊ per non: et per dubiũ puta opposita exceptione: nunquid semꝑ fiet ↄtestatio? Rñ. primo cãu fit: sed tñ sunt nulle partes iudicis in cognoscendo: sed in iudicando tm̃. vt. ff. ad l. aquil. l. proinde. et. ff. de cõfes. l. j. et. C. de cõfes. l. j. vñ euenit mirabile: vt hec rñsio optineat vicẽ ↄtestationis: quasi sentẽtie vt dictũ est. al's em̃ nõ valeret snĩa. vt. C. de sen. l. prolatam. et hoc quãdo libellus fuit datus vt fieret causa. si autẽ extra ordinẽ fecit eum interrogari: et fuit confessus: tunc fit ei vnum preceptum de soluendo ẜm consuetudinẽ generalẽ. et sic etiã potest intelligi. ff. ad. l. aquil. ꝓinde. Itẽ in secũdo ↄstat fieri ↄtestationẽ. Itẽ et etiam in tertio dico fieri ↄtestationẽ. vt. C. de excep. l. siquidem. in fi. et colligit̃ insti. de excep. §. i. vsqȝ ad. §. hec exempli. nam eo ipso ꝙ obijcit excep. innuit se debitorẽ. vnde equiparatur illi respõsioni ac si diceret sic: nisi probet excep. vt. C. de proba. l. exceptionem. et. ff. de proba. l. in exceptionibus. — Cõtestatio qñ ⁊ quõ fit

e ¶ In medio. sic. C. de iudi. l. apertissimi. sic. ĩ. de iudi. §. oportet. in fi. sic. s̃. eo. §. sancimus.

f ¶ Percipere. quod etiam postea hodie licet. vt. ĩ. in me. lit. §. super hoc. in fi. col. viij.

g ¶ Amicabiliter. sic. ĩ. vt dif. iudi. §. si vero. col. ix.

h ¶ Dãnificãdo. s. reo. nũq̃d ergo nichilomin⁹ currit prescriptio? Quidã dicunt ꝙ sic: et est ꝓ eis. ff. ex qui. cau. ma. l. ait ꝑtor. §. fi. et. l. fi. ff. d eo ꝑ quẽ fa. e. l. fi. j. rñ. et hic. et. ĩ. ꝓxi. §. ibi. pro nichilo ⁊c. ȝ nos ↄ dicim⁹ em̃ ꝑscrip. interruptã. et est ꝓ nobis. C. de prescrip. xxx. an. l. sicut. §. nec sufficit. nec obstant. d. ll. quia postea correcte sunt ꝑ. d. l. sicut vel nõ fuerat missus executor in. d. ll. Itẽ nec obst. q̃d hic dicit̃. et. ĩ. ꝓxi. q: nõ dãnificat̃ in his q̃ hic dicũtur. puta quomin⁹ iudicem recuset: vel alium associari petat: vel in sitib⁹: in ꝑscriptione bñ nocet (vt dictũ est) si admonitio fuit facta. Si q̃s tñ ꝑmã velit tenere sniam põt dicere ꝙ illa lex sicut: q̃ eos confundit: loquat̃ ẜm sua tꝑa. nã suo tꝑe nõ dabat̃ libell⁹ ex necessitate. vñ dicas ꝙ sit immutata ⁊ correcta ꝑ istã que cõstituit iudicium per ordinem.

i ¶ Iudicãs. q. d. ꝓut iudici videbitur cum fideiussore vl' sine eo. vt diximus. s̃. eo. §. suscepto.

k ¶ Nõ seruent̃. i. nõ det̃ libellus: ⁊ tẽpus deliberationis et subscriptionis et similia q̃ dicunt̃. s̃. eo. §. sancimus. et §. suscepto. licet de subscriptione non sit in vsu. sed certe scribitur in libro cõmuni. et ideo non est necesse poni in libello. Item et quia breue tempus datur iudicis arbitrio vnde bene potest memoria retineri.

l ¶ Eã esse. quantũ ad hoc vt nõ sit necesse aliũ dari libellũ. nã de nouo oportebit oĩa incipi. interruptio tamẽ facta est ꝑscriptionis. ȝ q̃dã ↄdixerint: vt mõ ꝓxime diximus.

m ¶ Ei. scilicet reo.

n ¶ Petitus est. hic collige ad petitionem alterius partis iudicem dari. sed cõtra. ff. de iudi. l. obseruãdum. Sol. hic petit generaliter: ibi hominem certum. vel hic respexit ad verecũdiam petiti iudicis vt ibi dicitur. vel hic ambe partes simul petierunt. — Iudex qñqȝ altera parte petente dat.

o ¶ Repudiare. hic no. regulam ꝙ nõ possum reprobare semel probatũ. sic. ff. de neg. ges. põpo. ⁊. C. de re. cre. l. si q̃s ⁊. ĩ. de lit. §. ad excludẽdas. et. ĩ. vt cũ de ap. cog. §. siue igit̃. et. ff. qui satis. cog. l. si ab arbitro. §. fi. et. C. de nõ nume. pecu. l. generaliter causam. Ar. cõtra. ff. de mu. et ho. l. vt gra datim. §. pe. et. C. de profes. et me. l. grãmaticos. — Approbatũ reprobare nõ possum.

p ¶ Eius curam. scilicet rei.

q ¶ Per dilationem, id est ꝑ hmõi ꝓcrastinationem.

agi aliquam aduersus actorez modis omnibus aduersamur. ¶ Si vero[a] †etiã qdã[b] iurent[c] q2 obseruẽt[d]: et anteq̃ cõtestatio[e] litis fiat ab hac[f] maxime dispareãt ciuitate/licentiã esse etiam non facta litis contestatione adire actorẽ statutũ iudicem ꝛ hoc denunciare. Illũ[g] vero (siquidem administrator[h] sit) iubere oĩmodo[i] exhibere reum tanq̃ periurum: et pene[k] sui accusatorẽ perfugã factum[l]. Si vero nõ administrat sz dat⁹[m] sit[n] a quodam[o] iudice: siue ex sacra forma aut iussione: aut etiã ab aliquo administratore[p]: ad illum[q] renũciare a quo datus est vt deducatur ab illo/ne causa maneat actori vndiq̃ desolata iudice[r] agere aliquid non valẽte[s]: eo q̃ nondum apud eum facta sit litis contestatio[t] illo[v] contemnente legem[x]: et iuramentum suum manifestatione[y] sua et actorem extra omne[z] legitimum adiutorium relinquente. ¶ Igitur ne latente eo ꝛ tardata exhibitione[a] causa maneat suspensa: examinet vt potuerit[b] iudex[c] in quam terram abijsse dicitur: ꝛ det inducias[d] certas: vt nisi intra eas occurrerit (liberam tamen[e] huius rei fiduciam habens si nõ forte studio actoris impediatur aut venire prohibeatur) tũc ẜm vnam partem[f] examinet negocium[g]: et in possessionem[h] mittat actorem rerum[i] eius secũdũ mensuram[k]

a ¶ Si vero. hic ponitur de tertia parte rubrice.
b ¶ Quidam. scilicet rei conuenti in iudicio.
c ¶ Iurẽt. s. iudicio sisti. q2 nõ potuerit dare fideius. vt diximus. s. eo. §. suscepto. Sed quid si fideiussorem dederant? Rñ. tunc duplici iure cõsulitur actori ꝛ cõtra fideiussorem ad interesse. vt. ff. q̃ satis. cogã. l. ij. §. fi. et p missionẽ in posses. vt h̃ dr. Itẽ q̃d si neq̃ iurauit neq̃ fideiussorem dedit? Rñ. adhuc hz locũ h̃. §. itẽ q̃d si nunq̃ venit corã iudice? Rñ. adhuc hz locũ generalis ꝯsuetudo vt dicit que est interpres legũ. vt. ff. de legi. ꝛ senatuscõ. l. si de iterpre. qd ergo hic dicit iurent subaudi maxime.

† Facit ad h̃. c. sup qõnũ. §. intẽtionis cũ glo. sup ṽ. in pn. ex ᵭ of. dele.

d ¶ Obseruẽt. s. iudicium. i. in iudicio sistent.
e ¶ Cõtestatio litis. sed q̃liter cũ in cõtinenti lapsis xx. diebus fiat ꝯtestatio. vt. s. e. §. suscepto. in fi.? Rñ. imo nõ statim q̃nq̃ forte eo retardante: qd põt esse vsq̃ ad duos menses. vt. j. de execu. ꝛ his qui cõ. et recon. §. j.
f ¶ Ab hac. s. cõstãtinopolitana. maxime ideo dixit: quia et al's generaliter hec constitutio seruatur. vt. j. e. §. fi.
g ¶ Illum. scilicet iudicem.
h ¶ Administrator. i. iudex ordinari⁹. vt. j. vt defun. seu fu. §. pe.
i ¶ Oĩmodo. i. re ꝛ ṽbo. qd nõ facit nisi ordinarius vt hic. vocatio autem verbo tñ fit a delegato: et etiã ab arbitro. vt. ff. de arbi. sed interpellatur. §. j. Item ab ordinario fit quandoq̃ tñ verbo. vt de domo vocari. vt. ff. de in ius vo. l. pleriq̃. et tribus sequentibus legibus.
k ¶ pene. aduerbialiter ponitur.
l ¶ Factum. no. optimum argu. contra seruientes fugientes. vt eoipso res amissas videãtur subtraxisse. ꝛ facit. C. de iura. calum. l. ij. §. q̃ si actor. ꝛ. §. sinautem reus.

Fugiẽs p suspecto habetur.

m ¶ Administrat. scilicet iudex.
n ¶ Datus. id est delegatus.
o ¶ A quodam iudice. scilicet ordinario. nam delegatus non delegat. vt. C. de iudi. l. si a iudice.
p ¶ Administratore. minimo: puta a defensore ciuitatis.
q ¶ Ad illum. id est delegantem.
r ¶ Iudice. scilicet delegato.
s ¶ Non valente. hic est contra. j. de litig. §. alijs. So. hic corrigitur in delegato a principe. vel dic vt ibi.
t ¶ Contestatio. extunc enim dominus litis est factus. vt ff. de edil. edic. l. ediles. §. item sciendum.
v ¶ Illo. scilicet reo. x ¶ Legem. istam.
y ¶ Manifestatione sua. que manifestatio est propter fugam. sicut. s. dixi.
z ¶ Omne. nã diffinitiua sñia dari nõ põt in eũ lite nõ cõtestata. vt. C. de tempo. ap. l. fi. §. j. nec missio põt fieri: quia erat delegat⁹: nec alio mõ poterat actor ad suũ peruenire.

a ¶ Exhibitione. scilicet sui.
b ¶ Ut potuerit. scilicet summatim. sicut. j. statim dicitur.
c ¶ Iudex. nũq̃d ordinarius tñ faciet istã examinationẽ ꝛ hec que sequunt̃: nõ aũt delegatus? Rñ. ẜm quosdã sic. q2 mittere in possessionem est de mixto imperio. vt. ff. de iuris. om. iu. l. iubet̃. vñ ordinario tñ competit cuius officiũ est latissimum. vt ff. de iuris. om. iu. l. j. nec ᵭlegari potest. ff. de offi. eius cui mã. est iuris. l. j. in pn. ꝛ. ff. de dã. infec. l. iiij. §. dies. sed tñ puto q̃ etiã delegat⁹ possit hec que sequuntur facere. nam non mittit in posses. sed de mittendo ꝓnũciat qd ẽt delegat⁹ facere pt. vt. ff. ᵭ of. ei⁹ cui man. est iuris. l. cognitio. §. fi. q̃re dicas q̃ lz nõ possit vocare re et verbo ꝛ mittere in pos. delegatus vt mõ dixerat. põt tñ hec q̃ sequũt̃ facere. ꝛ qd h̃ dr iudex sc3 ordĩari⁹ vl' delegat⁹ itellige. ꝛ sic ex cõsuetudie seruat̃.
d ¶ Inducias certas. s. ẜm arbitriuz suum. vt. C. de dila. l. j. quod potest esse. xx. miliũ diurnorũ. vt. ff. si quis cau. l. j.
e ¶ Liberam tamen. interpretatio est: ꝛ loquitur de iudice qui libere potest hoc facere nisi reus impediatur studio actoris. ꝛ facit. ff. de eo per quem fac. est. l. fi. §. fi.
f ¶ Scdm vnã partẽ. i. ẜm actorẽ audita ꝑpositione eius ꝛ ratione/ꝛ sacramẽto de calũnia prestito. nã si vtraq̃ parte presente hincinde sacr̃m calũnie ꝓstaret̃. ergo ꝛ nunc ab vna: cũ vna tñ pars presens sit. vt. C. de iureiurã. ꝓpter calum. l. ij. in prin. qd em̃ iuris est in toto quo ad totũ: hoc est in parte quo ad partẽ. vt. ff. de pac. l. iurisgentium. §. adeo.
g ¶ Examinet. sed qualiter? Rñ. remittet ad domũ ꝛ queret̃ ibi. ꝛ hoc sufficit. vt. ff. de dam. infec. l. iiij. §. totiens.
h ¶ In possessionẽ. i. in detentationẽ. nec em̃ possidebit: sed erit in possessiõe. vt. ff. de acqui. pos. l. iij. §. fi. ꝛ. ff. de bo. aut. iu. pos. l. cũ ex causa. ꝛ longe aliud est possidere: aliud in possessione esse. vt. ff. de acqui. pos. l. si quis ante.
i ¶ Rerum eius. s. debitoris. et hoc dico primo mobilium secundo immobilium. tertio nominum. vt. ff. de re iudi. l. a diuo. §. j. licet dici posset q̃ illa loquatur in executore diffinitiue. hec autem de execu. interlocutorie.
k ¶ Secũdũ mensurã. sed olim in oĩa bona fiebat missio etiã propter. v. solidos: nisi in cã dãni infecti et legatorum vt. ff. qui. ex cau. in pos. ea. l. j. ꝛ. ff. si serui. vẽ. l. is cuius. sed nũq̃d si peto iure hypothece oĩa bona: hz locũ qd hic dicit̃? Rñ. non immo in oĩa sum mittendus. al's fieret iniuria michi. Item quid si petã oĩa michi debita? et tunc dico idem scilicet q̃ in oĩbus sum mittendus. sed certe hec aut̃. tũc locum habet cũ tunc sit mensura debiti tota de substantia debitoris. Item nunq̃d fiet hec missio in tantũ: ita q̃ non in plus? quidã dicunt q̃ sic. nos autẽ q̃ in plus vel in duplũ

declarati[a] debiti: ipsumqʒ in possessionem missum hr̄e etiā rem debiti cā seruandi[b]: ⁊ tūc si ille occurrerit[c] omne et prius soluet damnū: ⁊ tūc recipiēs[d] res ⁊ fideiussorē[e] p̄stans ꝓsequat̃ causam. ¶ Optimū quoqʒ est etiā hoc[f] ꝓpter dubitationum questionē lege cōi determinare. Primum nāqʒ fuerunt dubitationes plurime/vtrū oporteat militias sub hypothece deduci vinculis[g]/aut etiā his liberas esse. sed hoc quidem iam definitum est lege[h]: et certe[i] cōsistunt militie quecūqʒ[k] vendi aut obligari pñt[l]. Nos autē ex maioribus[m] cām cōsiderātes sancimus: qȝ ex antiq̄s[n] tēporibꝰ nō erat in militijs hypotheca: sed quedā noīa[o] oīno antiqua ⁊ deficiētia in talibus efferebātur[p]. Paulatim vero imperatores interpellantium creditorum miserati hec prebebant[q]. cum vtiqʒ oīs militia publica existeret et nullū questū omnino alium q̄ ex imperiali munificentia habens. propterea igitur sancimꝰ ea que appellantur ex casu[r] nō omnibus prompte subiacere: nisi tamen creditor fuerit qui ad hoc ipsum mutuauit vt militia illi emeretur. alioquin alijs creditoribus non prompte damus hoc: sed siquidem filij[s] fuerint/aut vxor defuncti: istos oībus p̄ponimus modis vt adeant nos: ⁊ s̄m iussionem nostrā hoc habeant non tanq̄ paternā hereditatē si in alijs[t] inops sit: sed tanq̄ imperialē munificētiam. vt et substantiā relinquētibus ⁊ non habentibus merito solacium prebeamus. Si vero nullus eis neqʒ filius neqʒ vxor fuerit: neqʒ creditor q̄ ad ipsam militiam mutuauit: tunc ⁊ alijs creditoribus[v] prebemus hoc ne videamur inhumanum aliquid facere: ⁊ nō ꝓpter piam ⁊ deo placentem actionem[x] ponere legem. de militia quippe spectabiliū silentiariorum proprie datis ⁊ largitis eis priuilegijs in sua virtute[y] manentibus. ¶ Quoniam vero ad clementiā oīs a nobis aperta est[z]

vel in tātū ⁊ dimidiū. nec obstat qd̄ hic dicit̃: quia nō dicit q̄ non in plus: sed s̄m mensurā. vt si peto .c. mittar in pos. de rebus valentibus .cl. vel .cc. si autem petam .cc. ⁊ tūc in rebus valētibꝰ .ccc. vel .cccc. ac si diceret non fiet missio hec in oīa bona vt olim. ⁊ probat̃ hoc ex cōsuetudine pignorum. nā semp plꝰ dʒ valere pignus q̄ sibi debitū. vñ dr̃ q̄ residuū dʒ creditor reddere debitori qñ vēdet plus pignora. vt .C. de iure do. impe. l. fi. § sin autem minus.

Pignꝰ plus debito valere dʒ.

a ¶ Declarati. i. petiti et probati semiplene nō per iuramētum calūnie actoris. vt .C. quorū ap. l. j. et .C. de bo. auc. iudi. pos. l. cum proponas. nec enī plene pōt cognosci cum cāe merita partium assertione pādunt̃. vt .C. si p vim vel alio mō. l. fi. erit g̃ hic spāle vt summati cognoscat̃ sicut alīs in casibꝰ q̄ his legibus denotant̃. ff. ð lib. agno. l. si q̄s § si vel parēs. et ff. de car. e. l. iij § cāe. et ff. de p̄to. stipu. l. j. § fi. ⁊ ff. ð peti. here. l. si q̄s libratē. ⁊ ff. de vē. i pos. mit. l. j § si ea. ⁊ ff. ð re iudi. l. a diuo pio. § si sup rebꝰ. ⁊ .C. vbi in rem ac. l. ij. ⁊ ff. vt in pos. le. l. si is a quo. ⁊ ff. ad exhi. l. iij § sciendū. et hic. sed regularit̃ plene est cognoscēdū. vt .C. de iudi. l. iudices. q̄ est cōtra ad supradictas ll. ⁊ ad istā. quidā tñ hic dixerūt petiti tm̄. ⁊ facit ꝓ eis. ff. de iuris. om. iudi. l. fi. sed prima opinio verior est: ⁊ cōsuetudine probat̃.

Dñs vsqʒ ad qd̄ tp̄s audit̃ ɔtra missum in possessione cā rei seruande.

b ¶ Seruādi cā. qd̄ leges appellāt rei seruāde cā. Sʒ nūqd̄ fructus medij tp̄is lucrat̃ missus? Rñ. s̄m consuetudines terrarū sic: sʒ de iure dʒ reddere debitori. vt ff. q̄. ex cau. in pos. ea. l. fulciniꝰ. j. rñ. ⁊ ff. de bo. auc. iu. pos. l. pretor ait. j. rñ. nisi in casu spāli. vt ff. q̄. ex cau. in pos. ea. l. fulciniꝰ § fi.

c ¶ Occurrerit. sed vsqʒ ad quod tempus reuersus audit̃? Rñ. Pla. vsqʒ ad .xxx. an. ⁊ est ar. pro eo insti. de perpe. ⁊ tē. po. ac. in prin. sed nos dicimus vsqʒ ad annum tm̄. vt .C. de prescrip. xxx. an. l. sicut § pe. ⁊ j. de liti. § oēm. in fi. sed Pla. dicebat predictā. l. loq̄ in reali actione. hāc in ꝑsonali. Itē ad illā. j. de liti. dici pōt q̄ loquatur in actore absente. hec in reo. sed s̄m nos qui dicimus tm̄ vsqʒ ad annum admittēdum: nunquid possidet missus post annū? Rñ. sic quasi s̄m decretum interueniat. vt ff. de dam. infec. l. a quo. sed tamē M. dicebat statim in actione in rem missum possidere. arg. dicte. l. sicut § penulti. sed prima placet.

d ¶ Recipiens res. Sed nunquid primo res restituitur q̄ satisdetur? Rñ. non puto: imo quasi loco pignoris donec satisdet tenebunt̃. vt hic. ⁊ ff. de actio. ēpti. l. iulianꝰ § offerri.

e ¶ Fideiussorem. s. iudicio sisti. Sed quid si possideat immobilia? Respon. adhuc puto eū satisdare debere: vt sit speciale hoc casu: qȝ ex quo semel malefecit fugiendo: postea male facere presumitur. vt ff. ð re mili. l. non omnes § a barbaris. ⁊ ff. de accusa. l. si cui. § hisdem.

f ¶ Hoc. scilicet quod sequitur.

g ¶ Vinculis. id est vtrum possent obligari.

h ¶ Lege. que dicit eas posse obligari si sunt tales q̄ ad heredes trāseāt: vel etiā quatenus trāseant. vt .C. de pigno. l. fi.

i ¶ Certe. aduerbium.

k ¶ Quecunqʒ. id est que.

l ¶ Possunt. scilicet que transeūt ad heredes.

m ¶ Maioribus. scilicet antecessoribus nostris.

n ¶ Ex antiq̄s. i. ante dictam. l. C. de pigno. l. fi.

o ¶ Nomina. id est quedam debita que contracta fuerunt super militijs. et tamen deficiebāt debita debitore non habente aliunde vnde satisfaceret.

p ¶ Efferebant̃. i. ꝓferebāt̃ i iudicio qȝ ianis est actio ⁊c.

q ¶ Prebebant. s. in priuilegium.

r ¶ Ex casu. scilicet militias sic dictas: quia cadunt mortuo militante quandoqʒ. vt in. d. l. C. de pigno. l. fi. ⁊ C. de in offi. testa. l. omnimodo § imputari.

s ¶ Filij. qui repetunt dotem maternam ea mortua. vel ipsa vxor quando viuit adhuc.

t ¶ Si in alijs. quia hereditas est omni ere alieno deducto. vt ff. de verbo. sig. l. subsignatum § j. et l. venisse. ⁊c.

v ¶ Creditoribus. qui non ad hoc mutuauerunt. empta tamen fuit ex ea pecunia vel presumitur.

x ¶ Actionē. i. actū. sic ponit̃. s. de non alie. § finimꝰ. col. ij

y ¶ In sua virtute. quia si non ad hoc specialiter accepit mutuum causa talis militie emende: nichilominus creditores eorum preferuntur mulieribus. ⁊ facit. C. de inof. testa. l. omnimodo § fi. ⁊ C. de silentiarijs. per totum. Item facit ad hunc § ff. de act. emp. l. creditor § inter. ⁊ C. de in offi. testa. l. omnimodo § imputari. ⁊ j. de equali. do. § quis vero. colla. vij. ⁊ ff. de mino. l. iij § si quid. item ⁊ C. qui po. in pigno. l. licet. et ff. qui po. in pig. l. interdum.

Clemē

z ¶ Aperta est. nota legem apertam ad clemētiā: nec mi- tia legi

rum cum sit sancta.vt.C.de legi.et con.l.leges.Accur.
a ¶Ualentes.scʒ videmus.Accur.
b ¶Nouissima.hoc colore loquendi pleruꝙ vtitur hic liber.vt no.ī.ꝙ.mo.na.effi.legi.§.illud.circa fi.col.vj.
c ¶Etiam harum.s.mulierum.
q ¶Non offerentem.scilicet mulierem.
r ¶Dantem.scilicet virum.
s ¶Per successionem.id est vt ipsa succedat cum filijs si locuples est.
t ¶Donationē.vt.ṡ.de non eligen.§.fi.nisi in casibus:vt ibi diximus.

d ¶Scripsimus legem. vt.C.de re pu.l.fi.et.ṡ.ꝺ nup.§.sic itaꝙ.col.iiij.
e ¶Filij fuerint. hic aliter distiguitur. vt.ī. vt li.ma. et auie.§.quia vero legem.col.ix.
f ¶Compleri. sic.C. de inoffi.testamen.l.omnimodo.Accur.
g ¶Cōsistentes. vt dicitur.ṡ.eo.§. sic itaꝙ.
h ¶Si ꝑdurauerint.vt in ꝺ.§.Ac.
i ¶Omnibus.re pete fruant.Ac.
k ¶Similiter au tē in mulieribus. et hoc corrigitur.ī. vt lice.ma.et auie.§.q2 vero legem.
l ¶Proprias. ꝗ parafernalia dicū tur. vt. C. de pac. cō.tam super do.l. hac generali.
m ¶Subiacere. ita ordina huiusmodi rebus nullo modo valentibus subiacere creditoribus viri nisi forte ⁊c.Al.
n ¶In illi⁹.decedētis quando mulier diues decessit: et vir inops est.superstes. vnde succedit in quartam bonorum suorum cum liberis mortue mulieris.
o ¶Pauper.ꝗs hic dicitur paup? Rñ.qui habet minus.l. aureis. vt ff.de accu.l. nonnulli.Uel dic.qui non habet.c.aureos.vt insti.de suc‑ces.lib.§.postea.et §.sed nostra.
p ¶Forsan habeat.scilʒ sufficientem substantiam.

† cōcor. gl. in. c. raynucius.super ꝟbo clare.ex de testa.

Paup ꝗs dica tur.

lex:videm⁹ aūt ꝗsdā coherentes mulierib⁹ indotatʒ:deinde morietes et filios ꝗdē ex lege vocatos ad paternā hr̄ditatē: mulieres aūt lʒ decies millies in statu legitime cōiugis manserint: attñ eo ꝙ non sit facta neꝙ dos neꝙ antenuptialis donatio nichil hr̄e valētes[a]: sʒ nouissima[b] viuētes īopia. Propterea †sancim⁹ ꝓuidētiā fieri etiā haꝝ[c] et in successiōe moriētʒ:⁊ hm̄oi vxorē cū filijs vocari:⁊ sicut scripsimus[d] legem volentem si sine dote existentem vxorem vir dimiserit ꝗrtā partē eius substātie accipere eam:sic etiā hic qm̄ contingit forte paucos aut plures esse filios quartā partē eius substātie habere mulierē:siue plures siue minus filij fuerint[e], si tñ legatū aliquod reliquerit ei vir minus quarta parte/compleri[f] hoc: vt sicut lesas eas iuuamus si forte dimisse fuerint a viris indotate cōsistentes[g]: ita et si ꝑdurauerint[h] semꝑ cū eis eadē fruantur prouidētia scilicet oībus[i] ſm instar illi⁹ nostre constitutionis que quartā decernit eis etiam hic seruandis.similiter ꝗdē in viris : sicr autē in mulieribus[k] : cōmunē nāꝙ etiam hanc suꝑ eis ponimus legē sicut etiā precedentē. ¶Si vero quasdā res ꝓprias[l] mulier in domo viri aut alibi repositas habuerit:harū actionē et retētionem habeat oībus modis imminutā : subiacere[m] hm̄oi rebus viri creditoribus nullo modo valētibus nisi forte ſm qꝺ in illius[n] iure ex hac lege hr̄s extiterit. Hec itaꝙ dicimus si cōiunctoꝝ alter dotē aut antenuptialē donationē nō faciens inops aut

vir aut mulier inueniat̄:⁊ moriens ꝗdē aut vir aut mulier locuples sit. ille ꝟo vel illa superstes paup[o] existat. nā si aliūde forsan habeat[p] nō offerētē[q] vo tē:aut nō dātē[r] ꝓpter nuptias donationē:nō erit iustū grauare filios ꝑ successionē[s]:qm̄ lex alia est nr̄a dicēs dotē nō offerentē nō posse res viri acꝗrere ꝑ antenuptialē donationem[t]: qꝺ etiā volumus hic obtinere nisi tñ ipse vir aut legatum ei aut aliquā partē institutionis reliquerit. fieri nāꝙ hoc[v] nullo inuidemus modo:vt omnibus modis cōcordātie[x] legū seruentur:⁊ inopia coniugis ꝑ diuitias[y] saluetur alteri⁹. ¶Que igitur placuerūt nobis tua celsitudo in omnibus valere effectuiꝙ contradere festinet per precepta a se ꝓficiēda vniuersa faciēs manifesta: ꝗten⁹ ipsi ſm hoc viuāt etiā ⁊ ꝯuersent.

¶Cōstitutio que ex ascriptitijs liberis natos liberos esse vult[a]. non his ꝗ ante cōstitutionem [illegible] post cōstitutionem prodesse: et vt venerabi‑les[b] [illegible] cōmuta‑tiones [illegible] immobilium rerum ecclesiasticarum decreto [illegible] excepta hac maiori ecclesia.

¶[illegible] ex ascriptitia ⁊ libera post hanc legē liber est. [illegible] [illegible] immobilia [illegible] decreto [illegible] excepta cōstātinopolitana. [illegible]

Impa. Iu.au. Io.ꝑ.ꝑ. scꝺo. In ꝗdā nr̄aꝝ[a] cōstitutōnū nichil obscuritatis habente mote sunt

v ¶Nanꝙ hoc. id est relinqui legatum.
x ¶Concordantie.sic.C. de inoffi. do.l.j. sic.ī.vt cler. apud ꝓpu.epis.§. fina.col.vj.
y ¶Per diuitias.sic.C.de nup.l. fina.Accur.
¶Cōstitutio que ex ascriptitijs ⁊c.
ʒ ¶Constitutio. que est in.C.de senatuscō.claudiano.l.j.in fi.nam ꝑ claudianum erat libera et eius filius erat seruus: vt ibidem dicitur.nō autem dicit de illa que est.C. de agri.et cen.l.ne diu ti⁹. lib.xj. quia ibi non est casus iste: lʒ alij similes sint ibi.vel dic ꝙ dicit de ea que est.C.de agri. et cen.l.fina. Et nota ꝙ hec ꝑs expedit.ī.eo . vsꝙ ad.§.quia igitur. secunda autē vsꝙ in finē constitutionis.
a ¶Esse vult . illa constitutio dico nō prodest his qui ante ⁊c.
b ¶Et vt venerabiles. hoc expeditur .ī.eo.§. quia igitur.vsꝙ in fi.
In ꝗdam nr̄arum. vt.C. de senatusconsul. claudi.l.j. Uel dic vt.C. de agrico.et cēsi.l.fina. Uel dic vt tertij. vt. C. de agrico.et cēsi.l.ne diutius. Sed secūda verior videtur: vel prima.

questiões ab aliq̄b⁹ ex studio:
⁊ ad suã intẽtionẽ obscuritatẽ
ei introducẽtib⁹. Cũ eñ liber=
tatis amatores sim⁹/ nuꝑ po=
suim⁹ legẽ vt nõ ƀm antiq̄tatẽ
si ex ascripticia ⁊ libera ꝑsona
ꝓcesserit soboles/oĩno eã seq̄
ascriptitiã fortunã ƀm ƀuilis[a]
fortune obƀuationẽ. Sic etiã
suꝑ ascripticijs putari et ƀm
vẽtris statũ ei⁹ ẽt q̄ nascit̃ ꝯsi=
derari fortunã[b]. ex libera nãq̃
matre ꝓcedere ƀuilẽ partũ no
stra bñfaciẽs noluit lex: qm̃ di
xim⁹ in lege si q̄dã cõiũcti sũt[c]
mulierib⁹: siue etiã cõiũcti fue
rint[d] et filij ꝓcreantur: ita legẽ
in his qui procreantur valere:
q̄dã aũt sic fatue aut callide in
terpretari ausi sũt legẽ vt ẽt si
ante ꝯstõnẽ nati sint aliq̄: vł si
valde sint senes: putent eos li
berari tãq̃ mõ natos et nõ lõ
ge p̃cedẽtes legẽ: cũ vtiq̃ nos
hũc habuim⁹ intellectũ: vt si
coherẽt iã q̄dã vxorib⁹ ⁊ post
legẽ filij ꝓcreati essent: aut nõ
coherẽt q̄dẽ postea ꝟo nuptie
fierẽt: post legez nati haberẽt
ex lege datã libertatẽ. Ne igi=
tur liceat artib⁹ vti ⁊ maligna
ri: ⁊ possessionum nocere dñis
talib⁹ interpretatiõib⁹. ꝓpter
ea sancimus oẽs q̄ nati sunt a
tp̃e legis/hos solutos eẽ ascri
ptitia fortuna si ex liberis na=
scant̃ mr̃ibus: om̃e p̃teritũ an=
tique seruandũ legi[e]. ¶ Quia
igit̃ nuꝑ scripsimus legẽ[f] me=
dentes his q̄ de ecclesiasticis
alienationib⁹ fiũt: et volentes
(siquidem publicũ debitũ sit)
posse eas alienare cũ oĩ subti=
litate ƀm legis obseruationẽ.
Si ꝟo priuatũ debitũ est: ꝑ so
luto dare rẽ immobilẽ ⁊ in nul
lo videri offendere positam le
cem[g] q̄ omnẽ alienationẽ ꝓhi=
bet. etiã illud[h] adijcimus[i]: ⁊ ꝑ
quandã ineuitabilem[k] occasio
nẽ ⁊ vtilẽ danti et accipiẽti ve
nerãde domui[l] hoc est aut ec=
clesie ad ecclesiam: aut ptho=
chij ad pthochiũ: aut xenodo
chij ad xenodochiũ/aut simpli
citer venerabili domui ad aliã
reuerẽdã domũ/hoc est aut ec
clesiã ad pthochiũ: aut mona
steriũ ad venerãdã domũ: aut
xenodochiũ aut nosochomiũ:
aut illis ad ecclesiã aut alteru
trã: aut vnũ horũ q̄ pri⁹ a no=
bis sunt dinumerata: aut alte=
ri cuilibet venerabili domui: li
cẽtiã[m] dam⁹ p̃sulib⁹ horũ mo=
nasteriorũ ꝑ hãc legẽ ꝯmuta=
tionẽ facere: ⁊ hec valere/ ⁊ nõ
solũ iperium sicuti ꝑor dabat
lex[n] licentiã hr̃e cõmutare: sed
etiã venerabiles domos q̄ re=
gi oĩm dedicata sunt. sic tñ vt
etiã decretũ interponat̃ cum oĩ subtilitate ⁊ iure
iurãdo: et apud locoꝝ metropolitã[o] hoc ꝯsidera
ri: et si reuera ꝓbatũ fuerit cũ iureiurãdo q̄ꝛ vti=
le est vtriq̃ parti hoc agi: ratũ eẽ et valere: ⁊ nõ
egere neq̃ spãli iussiõe neq̃ pragmatico[p] diuino
typo: habentib⁹ quippe his q̄ ad talia cõueniũt
magni dei iudiciũ/siquidẽ p̃uaricati fuerint hoꝝ
que cõpetunt/aut quoddã colludiũ fiat: aut ali=
q̄d preter vtilitatẽ vtriusq̃ gerat̃ partis. nã etiã
maledicta his oĩm terribilia[q] iminebũt: et q̄[r] infe
rũt eloquia diuina peccãtib⁹: et q̄ nũc eis dispo=
sita sunt. si q̄d autẽ p̃termittatur ⁊ postea demõ
stret̃ maligne factum: ꝓ nõ facto erit. ¶ Excipi
mus ẽt hac lege sanctissimã maiorẽ ecclĩã sicut
etiã priori[s]. illã nãq̃ in priori ꝓhibitione aliena
tionũ stare volum⁹: qm̃ et hoc ipsis gubernatori
bus ei⁹ sctĩssimis viris videt̃. Tua igit̃ eminẽtia
q̄ nobis bñ et sancte visa sunt: ⁊ ꝑ hanc sanctam
declarata sunt legem: in oĩbus gẽtibus q̄b⁹ pre=
es ꝑ p̃cepta ꝓpria solẽniter faciat manifesta.

¶ Ut de cetero[t] commutationes ecclesiasticarũ
rerum non fortuite fiant ad pijssimum imperato
rem: ⁊ hoc modo ad alias personas trãseãt res:
sed hec tantũmodo fiant ad imperialem domũ:
et vt liceat[v] perpetue emphiteosis agi ab orato=
rijs in oratoria decreto videlicet interposito: ex=
cepta hac maiore ecclesia: nec tamen in priua=
tam[x] personam transeat emphiteosis.

¶ Ecclesia cum principe permutare potest: vt
res apud principem perpetuo permaneãt ne ve
niant ad priuatos: his in futuris casibus obtinẽ
tibus. Item ecclesie adinuicem in perpetuã em=
phiteosim dare possunt: excepta maiore ecclesia
constantinopolitana. h. d. Barto.

Impator Iu. augu. menne archiepõ cõstãtiñ.

a ¶ Scd̃m ƀuilis
subaudi hic scili=
cet ƀm ⁊c. si nõ ha
bes in littera.
b ¶ Fortunaz. vt
si venter est ƀuus
et part⁹ sit seruus
vt. s. dixi. et. C. de
rei vẽ. l. partũ. et in
sti. de inge. si autẽ
libera: ⁊ tunc est fi
lius liber vt subij
cit ex liƀa nãq̃ ⁊c.
c ¶ Coniuncti
sunt. s. nunc.
d ¶ Fuerit. in fu=
turo.
e ¶ Legi. vbi sit
hec antiq̄ lex igno
ramus. nã ꝑ. l. co=
dicis erat conside
rãdus venter sem
per. vt. C. de sena=
tuscon. clau. l. j. et
C. de agri. et cen. l.
ne diutius. et. l. fi.
f ¶ Legem. vt. s.
de eccle. re. immo=
bi. aliena.
g ¶ Positã legẽ.
vt. s. de nõ alie. §.
nos igitur.
h ¶ Etiam illud.
igit̃ q̄ꝛ sic fecimus
etiam illud ⁊c.
i ¶ Adijcimus.
scilz q̄d sequitur:
et per quãdã ⁊c.
k ¶ Ineuitabilẽ
.i. si occurrat ineui
tabilis. i. non sper
nẽda occasio ⁊ vti=
lis ⁊c. Accur.
l ¶ Domui. acci=
pe licẽtiam dam⁹
quod est. j.
m ¶ Licẽtiã. idẽ
est in cõtractu em
phiteosis. vt. j. ti. j.
§. illud. q̄d tñ ẽ ho
die ius generale
vt ibi dicemus.
n ¶ Dabat lex. vt
s. de non alie. §. fi=
nimus. col. ij.
o ¶ Metropolitã
.i. archiepm̃.
p ¶ Pragmati=
co. id est imperiali
rescripto. Al.
q ¶ Terribilia.
sic. j. vt hi qui ob.
§. quod si q̄s. sic. j.
de ali. et emphi. §.
quia vero. sic. j. vt
imo. antenup. do.
circa. fi. col. v.
r ¶ Et que. scilz
male dicta inferãt
ea q̄ nũc dispo. ⁊c.
s ¶ Etiaz priori.
vt. s. de ec. re. imo
bi. alie. §. fi. col. iiij
t ¶ Ut de cetero
hec p̃ma pars
expeditur. j. e. vsq̃
ad. §. illud.
v ¶ Ut liceat. hec
secunda expedit̃. j.
eo. §. illud.
x ¶ In priuataz.
q. d. in priuatum
tm̃ remaneat pro=
hibitio.

Legem scripsimus.vt.s.de nō alie.§.nos igitur.et.§.vt autem.et.§.finimus.col.ij.
b Aliā scripsimus.vt.s.de eccle.re.imo.
c Qua.s.lege modo proxie dicta.vt.s.de eccle.re.immo.ali.§.fi.

d Permittente.vt i prima parte dicte consti.ꝯtinetur.
e Sub scemate.i.ordine.Ac.
f Uolumus.sic C.de legi.⁊ consti.l.leges et constitutiones.
g Permutando.id est irritādo. Accur.
h Habeant.vt s.de non alie.§.finimus.col.ij.
i Per medium imperiū. nota qd non possum habere ex mea persona nec ex alteri⁹ persona habere possum.sic.C.de vsur.l.eos.§.fina.et.C.qd me.cau.l.si per impressionem. et ff.de lega.j.l.si michi §.regula.et.ff.de vsuca.l.labeo.⁊.ff.de admini.re.ad ci.ꝑti.l.ij.§.j. econtra quandoqꝫ quod non possum habere per me habeo ꝑ aliū.vt.ff.ad le.fal.penales.§.fi.et.ff.de trāsact.l.et post.§.j.et.ff.q̄ res pig.oblig.pos.l.aristo.in fi.

Alius nō pōt michi dare qd ex me nō possum.

k Ad eos.priuatos.
l Fiat.i.permutetur res ecclesie cum imperatore.⁊ imperator eā det priuato.
m Licentiā damus.sꝫ.j.vt spon.lar.§.pe.col.viij. contra.sed hec per illā corrigitur in hac p'la parte constitutionis. Item no.sꝫm istam constitutionem ꝙ aliquis sibi ius dicebat vt hic.sic.C.vt vnicuiqꝫ liceat sine iudice se vin.l.ij.arg.cōtra.C.vt nemo in sua cau.iu.l.i. et de iudi.l.nullus. Item hic est argu.ꝙ si rem meam vēdo eo pacto ne alienes: ꝙ si alienata sit possim apprehendere. Uel dic hanc litteram intelligi ꝙ apprehendent in iure per rei ven.vel alias actiones.vt.C.de dona.que sub modo.l.j.sed primū verius puto.

Leges scripsimus[a] dudum ecclesiasticas quidem alienationes prohibentem: solam autem commutationem permittētem sanctissimis ecclesijs/ necnon sanctissime maiori ecclesie huius felicissime ciuitatis: dum imperium accipere aliquid ab aliqua venerabilium domuum voluerit. postea siquidem aliam scripsimus[b] legem qua[c] excepimus sanctissimam maiorem ecclesiam/ permittentes[d] quasdā alienationes quas illa lex dicit. Quia vero cognouim⁹ eo ꝙ aliqui prioris constitutionis capitulū qd de ꝑmutatione cōpetentiū rerum sanctissimis domib⁹ ad imperium scripsimus/ ad artem legi contrariam cōuerterint: postulaueruntqꝫ nos quidem a sanctissima ecclesia accipere: his autē hec dare: hinc aggressi sunt multi quibusdā sibi⁹ petitionibus nitentes sacrā circūuenire cōstitutionē. quecūqꝫ ergo gesta sunt a nobis vsqꝫ ad presentē diem hec sub scemate[e] quo nunc est valere volumus[f]: nullo ꝑmutando[g] horū que iam a nobis cum sanctissima ecclesia in talibus ꝯtractibus gesta sunt: aut cū his qui hec a nobis ꝑceperūt. De cetero autē sancimus nulli penitus vllam esse licentiam aliquid tale agere: sꝫ illas solas valere ꝑmutationes que in imperialem domum in hoc facte sunt vt ꝑpetuo apud imperiū maneant[h] et non transferātur ad priuatū: neqꝫ illarum ius ꝑ medium[i] imperiū ad eos[k] ꝓficiscat. Sꝫ si qd tale fiat[l] lnīaz damus[m] reuerēdissimis hyconomis res apprehēdere hmōi ⁊ trahere eas rursus ad sctissimā eccl'iam tāqꝫ si nec ab initio ꝯtigisset ꝑmutatiões harū ad iperiū factas: sꝫ seruari hoc scema[n] in ꝑpetuū ex p̄senti die inchoatū. Oibus que dudū (sicut p̄diximus) post priorem[o] legem sꝫm modum predictū gesta sunt ratis manentibus: eo ꝙ illa quidē que sic facta sunt a viris[p] gesta sunt[q]. Nunc autē quidam volunt illorum[r] exēplo vtentes et nobis esse molesti: ⁊ sanctissimā maiorē ecclesiā huius felicissime ciuitatis circūuenire: qd per omne tēpus nullo modo fieri volumus Sed et si fiat quolibet scemate hoc etiā īfirmū esse: ⁊ a sanctissima maiore ecclesia in perpetuū vēdicari: nulla ei tēporis prescriptione[s] in hoc obijcienda. Illud quoqꝫ sancimus vt alijs oībus de iure emphiteoseos sancitis[t]: et in sanctissima maiore ecclesia/ ⁊ in alijs oībus venerabilibus domibus propriū robur habentibus/ licētia sit sanctissimis ecclesijs ⁊ venerabilibus domibus adinuicē[v] ⁊ emphiteosim ꝑpetuam agere: decreto[x] quippe hic faciēdo. excepta quidē hac sanctissima maiore ecclesia i hac celebrata emphiteosi: vt non ad priuatam personam extendi omnino possit.

Tua igitur beatitudo que iussa sunt a nobis custodiat: et his q̇ sub ea metropolitanas sedes habēt faciat manifesta. vt ⁊ ipsi que nobis placuerūt cognoscentes nichil hoꝝ preuaricari presumāt: erit enī vniuersis a deo iudiciū: ⁊ exinde

n Hoc scema. id est ordinem.
o Priorem. vt s.de nō alie.§.finimus.col.ij.
p A viris. loquitur sꝫm vulgare. nam quando inuenimus magnum factum nos dicimus hoc bñ fuit factum a viro/ scilicet ꝓbo. similis loquendi modus s.de triē.et semis.§.ꝓhibem⁹ autē.
q Gesta sunt. id est perfecta. vnde nunc remouere magne esset tergiuersationis. vt s.de nō alie.§.alienationis.
r Illorum. scilicet virorum.
s Prescriptione.s.nisi centū annorū sꝫm Al.vt.s.vt ec.ro.col.ij. vel hodie.xl.annis vt .j.de eccle.tit.§.ꝑ tēporalibus.col.ix.et.j.hec cōsti.innouat con.col.vj.
t Sancitis. vt s.de non alie: aut permutā.§.alie.⁊ §.emphiteosim: vsqꝫ ad.§.qui autē.et.§.si vero etiā perpetuam.
v Adinuicem. al's nisi inter venerabilia loca non pōt fieri ꝑpetua: vt hic.et.s.de non alie.§.si vero etiā. sꝫ hodie communiter fieri potest in perpetuū. vt .j.de alie.et emphi.§.licentiā.col.ix.Ac.
x Decreto quippe.sic.s.titu.j.§.fi.in prin.sic.s.de eccle.re.immo.alie.§.sancimus.

a ¶ Ut ea que vocantur insinuatiuas. al's insinuata. et quid sit hoc dicitur i tex. j. eo. §. sancimus.

P Lurimas. ad tuam beatitudinē. loquit archiepiscopo regie ciuitatis cui dirigitur hec consti.
c ¶ Illic ecclesijs. id est ecclesiasticis psonis. al's est in lr̃a clericis: et tūc plana est.
d ¶ In omnib⁹. scz ecclesijs ɔstantino. ciui. nā localis videtur hec cōsti. vel dic in alijs ecclesijs, per totū orbem.
e ¶ Insinuatiuas. huius autem oblatio sic vocabatur.
f ¶ Illū. accipientem aurum.
g ¶ Introire. sic s. ō tabel. §. j. in fi.
h ¶ Missus est. id est elect⁹ vt mittatur. Accur.
i ¶ Auaricie. sic s. vt iud. sine quo. suf. §. cogitatio.
k ¶ Maioris. repete sancimus.
l ¶ Defunctiones. s. substitutiones: quasi dicat vt vnus fungatur loco alterius defuncti. Accur.
m ¶ Et ministeria. i. ministros. et facit. C. de episco. et cleri. l. si quenq̃ et. s. quomō opoz. episco. §. sed neq̃. sed cōtra. j. de sanctis. epis. §. pro consuetudinibus. colla. ix. sed illa forte loquitur in episcopis tātum. hec autem in alijs clericis. Uel illa p̃stantur ex consuetudi-

penas si quid p̃ter hec aut ipi egerint aut agi ɋmiserint.

¶ Ut ea q̃ vocant̃ isinuatiua[a] sup clericis in maiori ecclesia quidem dentur: in alijs autem ecclesijs penitus non dentur.

¶ Insinuatiua nō possūt exigi a clericis ordinatis exceptis his qui sunt ordinati in maiore ecclesia: a quibus ſm cōsuetudinem accipere licet. Har.

Impator Ju. augu. mēne archiepo regie ciuitatis ɔstātino.

P Lurimas aditiões suscipientes hāc legem dirigere ad tuā beatitudinē[b] iustū existimauim⁹. Qui ēm ordinātur a tua reuerētia clerici i sanctissimis eccl'ijs (absq̃ tñ sanctissima maiori eccl'ia) oīm patiunt̃ crudelissima: nō suscipiētibus eos illic ecclesijs[c] ātequā quātū voluerint accipiāt auṝ/ ⁊ nouim⁹ hoc ex frequētib⁹ aditionibus de hoc factis nobis. ¶ Sancim⁹ igit̃ beatitudinē tuā hoc validissime custodire: ⁊ siq̃dē ɔsuetudo est dare eos q̃ ordinant̃ in sanctissima maiore eccl'ia h̃ eis p̃bere. nichil ēm de his q̃ dant̃ in sanctissima maiore ecclesia nouamus. Preterea ꝓo in alijs oīb⁹[d] nulli in eis clericoꝝ liniam eē penitus ꝑ his q̃ vocant̃ insinuatiua[e] aliq̃d ferre. Sz et si q̃s tale aliq̃d egerit illū[f] q̃dē p̃uari sacerdotio: in illi⁹ aūt offīm introire[g] q̃ missus est[h]: ⁊ hāc eū auaricie[i] ferre mercedē. custodire ꝓo hoc etiā deo amātissimos defensores sanctissime maioris[k] ecclesie/ penā formidātes decē librarā auri si q̃d horum neglexerint: sz gratis oīa ꝑcedere. Deinde etēm defunctiones[l] et ministeria[m] non per venditionem nec per mercationē fieri aliquā volumus: sed pure et citra redemptionem. sic ēm rei digni fient nulla venditione ac mercatiōe faciēda. Tua igitur beatitudo et qui postea in pontificalib⁹ accesserint sedibus q̃ a nobis ordinata sunt et ꝑ hanc declarata sunt legē opi effectuiq̃ tradere festinet.

¶ Ut clerici[n] q̃ recedunt alijs pro eis subrogatis prebeant[o] emolumēta/ recedētes atū remeare volētes non suscipi. ⁊ vt si quis[p] edificans ecclesiā: aut aliter in eadē seruientib⁹ ministrans emolumēta voluerit aliquos clericos istituere/ nō fortuite eos: sed probatione sanctissimi patriarche suscipiat.

¶ Clerici cōtinuā residētiam in proprijs ecclesijs facere tenētur nec debent recedere: vel alij in eorum locum subrogantur cum eorum emolumētis: ⁊ recedentes et postea remeantes suscipiēdi nō sunt: nec eis emolumēta debēt restitui. H.

Impa. Ju. augu. mēne archiepiscopo cōstātinopolitano.

P Lurimi sepe clerici quibusdam orationis obseruientes domibus aut etiam forte ab aliquibus prius instituti ministrantur eis ab aliquibus solennes expense: deinde separāt semet ipsos diuinis omnino[q] sacramētis propter quas ipsi nouerunt[r] causas: aut pro qualibet occasione recedunt omnino a sctissima in qua cōstituti sunt eccl'ia. Sancimus igit̃ non ex hoc fieri ꝓhibitionē sacro ministerio: sed alios subrogari a deo amātissimis epis sub quibus ipse ɔstitute sunt eccl'ie: ⁊ eos[s] hoc accipe: nō ei volum⁹ aliq̃b⁹ dari lucra[t] que iam eis[v] ꝑ ipsos[x] aut ꝑpter[y] ipos expēdebant̃ sctissimis eccl'ijs: q̄m nouim⁹ ꝑ q̄libet occasionez

ne: hec autem preter cōsuetudinem exigebantur.

n ¶ Ut clerici &c. hec pars expeditur. j. vsq̃ ad. §. illud. Accur.
o ¶ Prebeant. s. q̃ p̃bere soliti erāt vt patet. j. e.
p ¶ Et vt si quis. hoc dicitur. j. eo. §. finali.

P Lurimi. diuinis omnino. q̃si non reuersuri. aliud autem dico si ad scholas vadāt que est probabilis absentia. vt. ff. ex q̃b. cau. ma. l. nec non. sed cum alie q̃ forte meretricula recessit. vt subijcit ꝑpter q̃s &c.
r ¶ Nouerunt. ideo obscure loq̃tur: vt etiam malā causam det intelligere. sic. j. qui. mo. nat. effi. legi. §. ⁊ quiddam. colla. vj. et. ff. ad macedo. l. j. ibi: ne q̃d amplius &c.
s ¶ Et eos. subrogatos.
t ¶ Lucra. q̃ dabantur his qui recesserunt.
v ¶ Eis. scilicet clericis recedentibus.
x ¶ Per ipsos. s. instituentes eos: ⁊ ita hec lex est argu. immo expressum contra ecclesias italie q̃ semp habent canonicos pauciores q̄ sit statutum in eis. et alij canonici vsurpant quod deficiētib⁹ dari deberet. et acit. s. de men. or. cle. §. j. in fi. ⁊ s. quomō opz epis. §. sed neq̃. col. ij.
y ¶ Propter ip-

fos. scilicet recedentes.
s ¶ Remeare velle. al's remeantes. ⁊ tunc dic velle. scilꝫ suscipere. al's remeare. ⁊ facit. ff. loc. l. si in le. §. colonus.
b ¶ Ministrantibus. ministrantes possunt appellari deseruientes ecclesie. vt. j. §. proxi. vel illi qui ministrant prebendas. quod est verius: vt ex tenore littere sequentis apparet presẽtibus ⁊c.
c ¶ Lucrari. vt dicat se nolle dare primis vel subrogatis.
d ¶ Edificãs ecclesiã. sic. j. vt nul. l9. fa. orato. do. §. j. colla. v. sic. j. de ec. titu. §. si quis. sic. j. de san. epi. §. oratorij. colla. ix. Ac.
e ¶ Potestatem. q. d. vt hoc sit i potestate sua.
f ¶ Tractari. scꝫ conuenit subaudi
g ¶ Ipsius anime. no. sic. s. vt determi. sit nũe. cle. §. fina. col. j.
h ¶ De his qui ingrediuntur ⁊c.
hec pma pars expeditur. j. eo. vsqꝫ ad §. illud etiam videamus ⁊c.
i ¶ Et quando per scripturam. hec secunda pars expeditur. j. eo. §. illud ⁊c.
k ¶ Et de iureiurando. hec tertia expeditur. j. e. §. fi.
l Volubile hoc. i. varietas negociorum vt subijcit in fine huius responsi.
m ¶ In idem. sic. j. de consan. ⁊ vte. fra. in prin. Accursius.
n ¶ Sit quidem. scilicet aliquid noui. Accursius.
o ¶ Nunqꝫ. scilicet in idem vel in perpetuum. Al.
p ¶ Iudicantur. repete introducit.

j cõcor. c. ad audientiã. ex. de ec. edi. cum multis alijs. c.

lucrũ aliquod facere ex aliorũ fraudatione: sed q̃ ab initio ministrabantur semp dari ⁊ nõ sacrum ex hoc ministeriũ corrũpi: nõ existẽte licẽtia postqꝫ statuti fuerint aliqui p prioribus clericis: aut a sanctissimo patriarcha aut a pᵭuincialib9 episcopis rursus recedẽtes denuo remeare velle[a] ⁊ expellere subrogatos: ⁊ cogi duplicia ministrare eos qui faciunt talem expensam: dare etiam surrogatis ⁊ denuo remeare volentib9: sed illos quidem reuertentes non suscipi. Qui vero post decessuꝫ priorũ statuti sint eis dari emolumenta: nullo vero hinc ministrantibus[b] accessu talia lucrari[c] nitentibus ex sua substantia omnino prebentibus his qui ab eis statuti sunt emolumenta: et omnes expensas heredibus eorũ ⁊ successoribus/ scientibus quia si etiã post hec fraudauerint: certa possessio deputabitur ex eorum substantia sacris nostris priuatis/ vt hinc ministratio eis fiat. ¶ Illud quoqꝫ[j] ad honorem ⁊ cultũ sedis tue decernimus: vt si quis edificans ecclesiam[d] aut etiã aliter expendens in ea ministrãtibus alimẽta voluerit aliqs clericos statuere: nõ eẽ ei fiduciã vllã qs vult p potestatẽ[e] deducere tue reuerẽtie ad ordinãdos eos: sꝫ examinari a tua sanctitate sentẽtiaqꝫ tua ⁊ q̃ pontificalẽ sedẽ rexerit: semp hos suscipere ordinationeꝫ que tue beatitudini: ⁊ q̃ postea oportuni videbunt existere/ et dei ministerio digni vt nõ pphanet sancta dei (hoc videlicet qđ sacris sancit eloquijs) sed intacta hec ⁊ ineffabilia tremendaqꝫ cõstituta: sancte ⁊ deo amabiliter ⁊ veneran

de tractari[f]. Que igitur placuerunt nobis et per hanc sacram declarata sunt legem beatitudinem tuam seruare perpetuo sancim9: cognoscentes quia nõ minus nobis cura est sanctarũ ecclesiarum conseruare vtilitatem: qꝫ ipsius anime[g].

¶ De his q̃ ingrediuntur[h] ad appellationem: [illegible]

¶ Appellanti ad appellatione [illegible]

Impa. Ju. Au. Jo. p̃. p̃. scđo.

Volubile hoc[l] est et hũanũ: ⁊ quod manere in idẽ[m] nũqꝫ valens: sed fit qđẽ[n] semper / manens autem nunqꝫ[o] / et legislationib9 introducit aliquẽ tumultum et his que videntur se habere recte et firme posita iudicantur[p]: sed ea que subtilium obseruatione causa sunt plerunqꝫ turbauit emergentium varietas causarum. Scimus enim quia dudũ correxim9[q] quod male et dolose circa appellatiões agebatur: quia hoc solo vt cognitionem introducerẽt in iudiciũ appellantes contenti / et personam facientes[r] firmam: aut per vnã partem[s] / aut etiã p cognitionem (hoc enĩ indifferẽs[t] est) aliquem tumulum.
q ¶ Correximus. vt. C. de temp. ap. l. fi. §. illud.
r ¶ Et personam facientes. s. satisdando iudicio sisti. Et sic nota qꝫ satisdare debet iterum in causa appellationis iudicio sisti. nec mirum: quia prima satisdatio est finita ex quo est finitũ pimum iudiciuꝫ. vt s. de exhi. reis. §. suscepto / diximus ⁊ ita est pro opinione nostra qui dicimus causam appellatiõis eẽ aliã a prima. nam ⁊ testes de nouo inducunt. vt. C. de ap. eos. §. si quis autẽ ⁊. C. de tẽp. ap. l. p hanc. ⁊ dicemus. j. de testi. §. quia vero testes. vel dic firmatur persona scilicet procuratoris. quia vult agere per pcuratoreꝫ in causa ap. puta satisdãdo p eo iudicatũ solui: ⁊ similia: vt insti. de satisda. §. sinautem per procuratorem.
s ¶ Per vnã partem. id est presente vna parte tantuꝫ fuit prebita dicta firmatio. vel etiam per cognitionem: id est presente vtraqꝫ parte vel melius vt puto per vnam partem. id est siue pmittatur vni parti qđ de ꝯfirmatione iudicij promittit: siue etiam p cognitionẽ. id est siue ipsi iudici fuerit promissuꝫ: siue ex cui9 stipulatione vtilis actio queri. vt. ff. rem pup. sal. fo. l. ij. iij. ⁊ iiij. j. respõ. ⁊ hoc etiaꝫ hic subijcit.
t ¶ Hoc enim indifferens. id est nõ refert quo ad efficaceꝫ actionẽ querendam vtrum ipsi parti sit promissum aut iudici: siue cognitori vt dictum est.

Satisdat iterũ appellans.

relinquebant autem causam et victori omnino erat inexplicabilis victoria non valenti[a] neq; his que erant iudicata frui propter appellationem: neq; appellationē examinari posse ꝓpter absentiam appellantis.

¶ Hec nos † dudum sancientes correximus[b]/ annū quidem deputantes[c] appellationem offerenti: siue ipsi ſm se[d] ingredienti siue communiter[e]: quatenus intra[f] hoc litē exequatur: et mereatur[g] que iusta sunt: ⁊ non relinquat[h] ea sine ꝓuisione. deinde ꝓpter clementiā si per occasionē iudicis appellatio prolōget: aut ꝑ aliā quālibet causaz ineuitabilē etiam aliū adijcientes[i] annum[k]: post quē nisi litem cōpleuerint ratā manere victoris sentētiā sancimus. ¶ Hec itaq; placuerunt nobis ⁊ in cōi lege[l] conscrripta sunt: et obtinere legem hanc volumus et obseruationē illiꝰ. Sed plurimi[m] interpellauerunt nos dicentes se quidē denūciasse[n] appellantibus[o] et voluisse litem examinari: non tñ ab ipsis iudicibus impetrare valuisse ꝓpter quasdam forsan ineuitabiles occupationes[p]. Alij[q] ꝓo etiā vētoꝝ immensitatē accusauerūt: ⁊ q2 nauigare[r] non licuisset de ꝓuincia cōtrarijs flātibus ventis: ꝑ terrā vero venire non valentes propter inopiā: aut certe q2 in insulā cōmanentes aliter nisi ꝑ mare venire nō poterant: ⁊ propterea non valuerūt examinare vsq; ad finem negociū: neq; secundo anno: ⁊ quidā tēpestatū acerbitatē: alij lāguorem ineuitabilē: q̄ oīa ex ipsis agnoscimus rebꝰ nobis insinuatis. Vñ nos hec iuste mouerunt et legē trāscēdere nolentes: ⁊ his qui per talem quandā fortune circūuentionem leduntur dare presidium possibile cupientes. Quid ergo agere oportebat: nisi ad legem aliam respicere que digne causam iuuaret[s]: obseruatio siquidē reliqua predicte legis nostre[t] sicuti prediximus per oīa custodiatur. Si vero pro veritate ineuitabile quoddā euenerit: et qui appellationis litē exequitur non obseruet[v]: et licet ingressum[x] et fatalem fecerit non occurrerit periclitetur biennij vel compendij tempus: tunc confirmari victoris sentētiā: qđ etiam prior nr̄a dicit lex cū quadam subdiuisione quā in presenti adijcimus[y].

¶ Quia eñ victores iubemus immensitatem temporis fugiētes[z] his qui appellationem quidem ⁊ per fatalem ingrediunt: non tamen vlterius examinationē quidem subire volūt/ aut etiam in medijs certaminibus relinquunt eam: propterea paruo quodam victores minuentes considerauimus bene forte quod decet. volumꝰ etenim eum qui vicit causam si voluerit pro veritate firmari sententiā/ nō ex circūuentione nec ex tēpore quodā/ sed ex ipsa rerū veritate (etiā deserente eo q̄ appellationem obtulit) ingredi: et hocipm accusare ⁊ querere desertorem: ⁊ siue inuenire eū valuerit/ siue ille non appareat/ suas allegatiōes deducere ad medium. quippe biennio instante[a] ad finem tamen: ita vt vnus forte supersit negocio mensis: ⁊ si quidē apparuerit superior[b] firmam esse sententiā[c]: si vero inferior circa certamina[d] (etiam eo qui appellationem obtulit ⁊ fatalem ingressus est nō obseruāte causam) suscipiat[e] ex iure decretum: illo tātūmō adiecto: vt siue obtineat cām is q̄ etiā priꝰ vicit: siue circa eam minor inue

† cōcor. c. cū sit romana ex̄ đ ap. ⁊. ij. q. vj c. ei qui appel.

a ¶ Non valenti. id est victori.
b ¶ Correximus. vt. C. de tempo. ap. l. fi. §. illud.
c ¶ Deputantes. scilicet nos.
d ¶ Scđm se. i. ꝑ causa sua tantum
e ¶ Cōmunit. id est in cā cōi quam etiā intendere potest sine mandato vt. C. de ꝓsor. eius. li. l. ij. Uel dic ſꝫ se. i. ipe tm̄ cōmuniter ve. i. vna cū altera parte. scilicet aduersa. Accur.
f ¶ Intra. scilicꝫ annum.
g ¶ Et mereat. appellans.
h ¶ Relinquat. s. iudex ea que sunt iusta. vel nō relinquat appellās ea agēda in cā appellatiōis sine prouisione. i. quin prouideat vt finiat īfra annum.
i ¶ Adijcientes scilicet nos.
k ¶ Annū. s. aliū vt ita sint duo fata. i. duo tpa in q̄bus appellatio fatū. i. mortē siue finē recipiat. vt. C. de tēpo. ap. l. fi. §. illđ. i fi. ⁊. l. nemo.
l ¶ Cōmuni lege. scꝫ supradicta. C. de tempo. ap. l. fi. §. illud.
m ¶ Sꝫ plurimi. victores.
n ¶ Denunciasse. vt procederent in causa.
o ¶ Appellantibus. id est cognoscentibus de appellatione. Ac.
p ¶ Occupationes. sic. ff. de ꝓcu. l. si filius. §. fi. et. l. aut. et. l. hereditas. ⁊. l. vel iudicio. et l. aut legati.
q ¶ Alij noui. scꝫ appellantes.
r ¶ Nauigare. sic. ff. si quis cau. l. ij. §. si q̄s in iudicio. ⁊. §. quod diximus. ⁊. §. si q̄s tñ. et facit. ī. vt spon. lar. §. hoc quoq;. col. ix. Uel dic necesse est aliā legeꝫ respicere. s. hāc nouam. vt. ī. proxi. §. quia enim.
s ¶ Iuuaret. puta per in integrum restitutionem forte ex generali clausula si qua iusta causa ⁊c. vt. ff. ex quibꝰ cau. ma. l. j. §. fi. ⁊. ff. de iti. actuq; pri. l. j. §. si quis autē propter.
t ¶ Legis nr̄e. C. de tēpo. appel. l. fi. ⁊ hoc nisi iusta causa impediat vt subijcit.
v ¶ Obseruet. scꝫ iudicium appellationis. Al.
x ¶ Et licet ingressum. scilicet quia igressus fuit et venit semel coram iudice appellationis et fatalē fecit/ id est p̄mumꝫ annum appellationis trāsire permisit. et non occurrit/ id est non venit postea: adhuc tamen subaudi periclitetur tempus/ id est currat tempus cum periculo tamen appellantis. et hoc compendio biennij.
y ¶ Adijcimus. id est dicemus.
z ¶ Fugientes. id est obijcientes ſm Al. vel dic distrahētes his ⁊c. vt subijcit.
a ¶ Instante. sic C. de iudi. l. properandum. §. huiusmodi.
b ¶ Superior. id est melior in causa vel potior in iure.
c ¶ Firmam esse sententiam. scilicet sancimus.
d ¶ Certamina. id est malam causam habēs. et subaudi apparuerit. Accursius florentinus.
e ¶ Suscipiat. scilicet appellans Accursius.

niatur: expēsas ei modis oīb⁹ post appellatiōīs ingressuȝ factas desertor p̄stet. siue nāq̧ obtineat cām occasione expēsarū ſm hoc ip̄m q̧ etiā vincit recte iustū est etiā expēsas accipere[g]: siue minor inueniat eo q̧ oīno ille deseruit ⁊ cōtingit eū etiā deserentē vincere[b] / expēsas q̄dē p̄stet. snīa ṽo fruatur[c] grās agēs deo et presenti legi ita iusticiā sibi seruanti et tantūmodo in expēsas dānificanti: q̄bus[d] nō lex sed ipse absens se dānificauit. Si ṽo neuter occurrit[e] neq̧ victor neq̧ vict⁹ q̄ etiā ſm fatalē igressus postea deseruit / snīa victoris maneat firma oībus reliq̄s super appellatiōībus scriptis legib⁹ existētib⁹ / ⁊ in spacijs[f] tēpoꝝ et ī alijs. hāc em̄ legē specialiter sup̄ his q̄ post ingressum fatalis factū deserunt. ponimus: nichil aliarū legū aut tēpoꝝ appellatiuoꝝ neq̧ perimētes neq̧ p̄mutātes. firmas igitur eas etiā p̄ hāc ponētes legē. ¶ Illō quoq̧ determinare optimū est: siquidē victores ꝯtingit iam[g] sentētiā p̄meruisse firmas[h] declarātem eoꝝ victorias his frui. nichil enim hoꝝ que iam terminata sunt cōmouebim⁹. Si vero hactenus pendet biēnio instante et nōdum trāsacto et nōdum decreto[i] firmāte: etiā iste eādem[k] mereant examinationē: ⁊ ita potiātur victores sententijs si eas recte h̄re mōstrauerint[l].

¶ Ut ex documentis publicis [illegible] alijs ⁊ nō priuatis comparatio fieri debeat [illegible] in documento priuatis quibus [illegible] vtitur ex documētis que ex archiuo publico proferunt ⁊ publice habēt testimoniū / iureiurādo de calūnia p̄stito. Rubr.

¶ Illud etiā iudicauim⁹ huic oportere adijci legi: q̄ em̄ dudū scripsim⁹ legem[m] volētem ex proprie man⁹ scriptura nullam fieri cōparationē: sȝ ex solis documentis publice celebratis. videm⁹ autē causaꝝ experimētū egere ꝯpetēti correctione in lege et ex hoc ip̄o litigantiū inuenim⁹ experimento emēdare eā ſm hoc volumus scema[n]. crebro nāq̧ p̄ferēs q̄dā cuiusdā manus[o] documentum: et ex ea faciēs aut cōuentionem aut suarū allegationū p̄bationē / cum eiusdē manus aduersa p̄s p̄tulisset litteras et legitimā probationem exinde vellet fieri ex q̄bus ip̄e aduersarius illud obtulerat. Ille vtebat legē[p]: q̄ oportet ex publice cōfectis documētis fieri comparationem: et nō ex alijs que a quoq̧ scribuntur. ¶ Sācim⁹ si q̄n aliq̄d tale cōtigerit: et quispiā voluerit ſm eas que ab aduersario p̄late sunt litteras fieri examinationem[q]: nō accusetur hoc tanq̧ non recte factum sit. cui enim ipse credidit: ⁊ quod p̄tulerit is ꝯtra quē[r] ex quo suas affirmat allegatiōes hoc nō accuset: neq̧ p̄hibeat cōparationē litterarū ad eū fieri: licet ꝯtingat esse documentū manu cuiuscūq̧ cōscriptū. neq̧ em̄ iste sibi resistit[s]: et que affirmauit hec accusabit. Si ṽo ēt ex publicis archiuis[t] p̄ferat chartā veluti de suscepto[v] mense[x]

a ¶ Accipere. quia victus victori in expensis condemnat vt. C. de iudi. l. properandum. §. sin autem reus.
b ¶ Uincere. sic. C. de iudi. l. p̄perandum. §. sin autē reus.
c ¶ Fruatur. absens.
d ¶ Quibus. scȝ expensis.
e ¶ Occurrit. est ergo volūtatis q̄d p̄ri. dixit. vt actor debeat se igerere: sed stult⁹ est si vadat: cū eo non eunte snīa p̄ma firmatur: vt h̄. sed forte ire vult cū aliq̄ petat plura in cā appellatiōīs: q̄d p̄t si sunt accessoria p̄ncipali. vt. C. de appellatiōī. l. āplioꝛem. §. in refutatoriȷs. Itē et nouas forte vult victor inducere p̄bationes vt. C. de tēpo. ⁊ re. ap. l. p̄ hanc legeȝ. Sed q̄d si iudicis copiā non habuit? Rn̄. nō currit tempus appellatiōīs vt. ī. vt spon. lar. §. hoc quoq̧. Item et in alio casu non currit tēpus quando scilȝ appellatio est corā p̄ncipe. vt s̄. de appel. §. ij. itē in tertio. s. quando interim tractatur causa eadē coram arbitris. vt. ī. ō appel. §. fina.
f ¶ Et spacijs. vt infra decem dies appellent. vt. ī. de appel. §. j.
g ¶ Cōtingit iā. scȝ an̄ cōpositionē hui⁹ cōstitutionis.
h ¶ Firmas. s. leges antiquas. al.
i ¶ Decreto. scilȝ iudiciali.
k ¶ Eandem. sicut dictum est. s̄.
l ¶ Monstrauerint. si actor obtinuit in prima causa et in causa appellatiōīs h̄ȝ p̄bare ō iure suo sicut et in prima. et ſm hoc littera b̄n stat: cum omnia esse debeant in pristinum statum. vt. C. de appella. l. appellatio. si autem in principali causa obtinuit et sic fuit absolutus et actor appellauit: tunc similiter habeat actor probare in causa appellationis sicut in prima per preallegatam. l. et quod dicit hic victorem probare: prout refertur ad reum victorem intellige quod est eo ipso q̧ non probatur contrarium. sic. C. qui mili. non pos. l. super seruis. et de hoc dic plene vt no. C. de appel. l. hi qui in fraudeȝ. §. illud.

Hoc dictū recitat in c. q̄m ꝯ. ex̄. de p̄ba.

m ¶ Legē. vt. C. de fide instru. l. cōparationes.
n ¶ Scema. id ē ordine.
o ¶ Manus. scilicet priuate: puta p̄ducȝ litteras tuas contra me: ego eas confiteor ⁊ alias induco contra te quas dico te fecisse. et id probo p̄ comparationē earū quas induxisti contra me: idē dico et si alteri⁹ litteris puta ticij vtaris contra me: et ego eisdē ticij volo me tueri. vt. ī. subijcit ibi: licet contingat ⁊c.
p ¶ Lege. predicta. C. de fi. instru. l. cōparationes.
q ¶ Examinationem. id est compa rationem.

Facit ad hoc c. q̄m ꝯ. cū glo. sup̄. ṽ. viros ex̄. de p̄ba.

r ¶ Contra queȝ. id est cōtra aliquē et facit. s̄. de iureiur. a mo. §. j. et. C. de non nu. pe. l. generaliter. et. C. de testi. l. si quis testibus. ⁊. C. de sentē. et inter. l. pe. Ac.
s ¶ Resistit. i. resistere potest. et facit ad hunc. §. ī. de fide instru. §. si vero mouātur. cum sequen. §. col. ix.
t ¶ Archiuis. hoc expone vt. s̄. de defen. ciui. §. j. col. ij. Accur.
v ¶ De suscepto. hoc expone vt. s̄. de mandā. princi. §. coges. col. iij.
x ¶ Mense. hec mensa huius mēse casus genitiui vel datiui si apocha fuerit prolata de mensa. Accur.

gloriosissimorũ p̃fectorũ[a]:nouimus etiã aliq̃d tale q̃sitũ ⁊ qđ ex publicis archiuis pferẽ et publicũ hʒ testioniũ[b]: etiã susceptibile hoc esse ađ collationes[c] manuũ ponim⁹. vbiqȝ em̃ falsitatis peccatũ odio habẽtes et iusiurandũ p̃bere discutiẽtes ⁊ eximẽtes litteras sanciuim⁹: et ex publicis solũmõ documentis cõparationẽ fieri pmisimus. Quaproptẽ valeat per oĩa lex illa presenti subdiuisione delata et/iureiurando tñ ꝯparantium[d] modis oĩbus phibẽdo. ¶ Quia igiẽ nos p reuerẽtia litigantiũ volumus mox in principio litis iurare litigãtes. actores q̃dẽ q̃ nõ calũniantes inferãt lites: fugientes vero q̃ credũt satisfactionẽ cõpetẽter se facere ⁊ nõ cã ꝯtentionis: ⁊ hãc cõmunẽ posuimus legem[e] ꝯtra omnẽ psonã modis oĩbus hec nulli ꝯcedẽtes[f]. ¶ Illud quoqȝ adijcimus: vt si q̃s pbationẽ petierit quãq̃ suoꝝ sermonum aut lr̃arũ/iuret pri⁹ q̃ nõ dilationis cã hoc agit: multi nãqȝ sola iniurie causa et maxime super nobilibus mulieribus siue lr̃aruʒ probatio obijciaẽ: siue alia q̃libʒ cã ad iusiurãdũ hec ꝯcurrũt: vt in vno negocio frequenter[g] iusiurandũ prebeaẽ. ¶ Sancim⁹ igiẽ hãc perimentes iniuriã et nolentes crebro in eodẽ negocio iusiurãdũ preberi: vtraqȝ pars dũ vna q̃dẽ de calũnia sacramentũ p̃buerit/alia vero q̃ iustã putans[h] reluctationẽ esse litis/adijciat q̃ in tota lite sicubi q̃sierit[i] probationes aduersariũ suũ nõ p occasionem dilationis hoc faciat: sʒ p ꝑitate necessariã sibi a suo aduersario exhibendam putãs pbationẽ: et si hoc iurauerit sacramẽtũ/ nequaq̃[k] penit⁹ (licet crebro req̃rende sint pbatiões) ab alterutra parte expeti sacramẽtum: † sed dari probatiões et nõ crebro cogi quẽq̃ sacramẽta subire/generaliter semel huiusmodi sacramẽto phibito. ¶ Que igitur visa sunt nobis ⁊ p hanc sacrã declarata sunt legẽ: tua celsitudo oĩb⁹ faciat manifesta edictis a se directis: vt oẽs agnoscãt que nobis sunt placita.

¶ Ut in priuatis domibus[l] sacra mysteria non fiant.

¶ Prohibeẽ celebrari in domibus sine licentia superioris: oratoria vero causa orationis pmittiẽ habere: et in eis clericos conuocare. h. d. Bar.

Impera. Iu. aug. Io. prefecto p̃to. secundo.

Et p̃scq̃ sancitum est legib⁹ nullaʒ penitus esse licentiã domi[m] que sacratissima sunt agere. sed publice sinere procedere incredulitatẽ ⁊ dei culturã ẽm sanctionem de his sacris actibus traditã. Et nos autẽ hanc in presenti ponim⁹ legẽ: quã cũ oĩ cautela tenere volumus. ¶ Oĩbus em̃ interdicim⁹ magne huius ciuitatis habitatorib⁹: magis autẽ etiã toti⁹ nr̃e ditiõis[n] in domibus[o] suis habere quasdã quasi orationũ domos: ⁊ in his sacra celebrare mysteria: et hic fieri q̃dã catholice et ap̃lice tradi=

a ¶ Gloriosissimorũ p̃fectorũ. vt in nouellis fiat cõparatio ex publicis scrinijs. sʒ et qđ ex publicis monumẽtis ꝑlatũ fuerit hoc q̃ʒ idoneum esse videaẽ. ad cõparationem quippe cũ publico testimonio ꝯfirmeẽ. vt in nouellis. Al.

b ¶ Testimoniũ. nõ q̃ sit publicũ instrm̃: iam em̃ nichil adderet legi codicis: sed pro eo est ac si diceret publicum vt fiat cõparatio.

c ¶ Collationes. i. cõparationes.

d ¶ Comparantium. id est cõparationes litterarũ facientium. vt. C. de fide instru. l. cõparationes.

e ¶ Quia igiẽ. legem. vt. C. de iur. calũ. l. ij.

f ¶ Cõcedentes. id est nulli concedimus causa contentionis litigare Ul' dic nulli remittimus hoc sacramẽtũ. vt. C. de iur. calũ. l. ij. §. sed q̃. sed ꝯ. ff. de iureiurando. l. iusiurandum. §. hoc iusiurãdum. Dic ergo hec corrigit illam Uel dic illud speciale cum expresse correctum non inueniamus. vt. s̃ de admini. off. §. j. Item contra. j. colla. x. vt clerici iurare non compel. in fine. Sed illud est speciale in clericis vt non iurẽt de calũ. ẽm legem federici predictã.

g ¶ Frequenter. vt. s. de iura. calũ. l. j. Accur.

h ¶ Putãs. probationem. Item ⁊ alia dicuntur in sacramento calumnie. quod dicvt dicemus. j. vt lit. iurent. in prin. constitutionis.

i ¶ Quesierit. hic duos regit diuersos accusatiuos. Accur.

k ¶ Nequaq̃. in eo q̃ dicit non iurãdum postea ex quo semel est iuratum est contra. ff. qui satisda. cogan. l. de die. §. fi. et. ff. de eden. si quis ex argẽtarijs. §. exigitur. et. C. đ iu. cal. l. i. et. ff. de iureiur. l. iusiurandũ. §. qui iusiurandũ. in prin. sed p̃dicta habent locum iure veteri quando sepius iurabaẽ. vt s̃. eo. §. item ꝯtra. j. de testi. §. si vero deducẽs. et. C. de fi. instru. l. cõparationes. et. s. eo. §. illud etiã. in fi. potest dici q̃ a prin. iuratum non erat in predictis cõtrarijs legibus. hic autẽ iuratum erat vt patet hic ex ipsa lr̃a. Uel dic q̃ iurauit se nõ petiturum probatiões superfluas ab aduersario. at h̃ non iurat se non probaturum: quod vult etiã falso per hãc auẽ. licet per. l. codicis hoc iuret in eo q̃ iurat non calumniandi animo litẽ mouere. Immo etiam qđ plus est nec per illã iurat se non calumniari nisi quo ad principium cause: vñ potest ⁊ postea calumniari. vt. ff. de dam. infec. qui bona fide. §. si q̃s stipulatus. vnde iurare dʒ. vt in dictis. ll. contra. dicitur: vel verius illa sunt specialia. hoc autem generale. non autem placet vt hec corrigatur. Item nota hoc generale q̃ sufficit semel iurare. sic. C de iure delibe. l. fi. §. sed quia quidã. argu. contra. ff. de lega. iij. l. fideicommissa. §. si quis decem.

† cõcor. c. p̃sentiũ. cum glo. sup. ꝑ. iuramentũ. ex̃ de testi.

‡ de materia huius aut. vide p Inno. i c. ad hec ex̃ de elec.

l ¶ Ut in priuatis domib⁹. vt. C. de epiẽ. et cle. l. cõuenticulã. ⁊. C. de here. ⁊ ma. l. iij.

m ¶ Et p̃scis. domi. scilʒ priuate.

n ¶ Ditionis. i. iurisditionis.

o ¶ Domibus. scilicet priuatis.

a ¶ Extranea. vt C. de sum. tri. l. iij.
b ¶ In sacris. id est prediis suis que quantum ad deum quasi sacrata sunt
c ¶ Mysterij. vt cantare missam vel celebrare sacrificium.
d ¶ Amabilium episcoporum. scilicet voluntate.
e ¶ Fiet motu. i. arbitrio ipsius imperatoris punietur.
f ¶ Deducentur. facit. C. de epis. et cle. l. conuenticulam C. de eunu. l. j. C. de here. et mani. l. iij. et C. de fal. mone. l. j. §. cuius. et C. de paga. l. fina.
g ¶ Contingit. tempore huius constitutionis.
h ¶ Tres menses. j. vt facte noue consti. §. vt autem. colla. v. contra. Solu. hoc speciale.
i ¶ Veracium. s. amatores. al's veritatis. sic. C. de lege fu. cani. tol. l. j.
k ¶ Unitatem. sic C. de sum. tri. l. iij.
l ¶ Ut defuncti &c. Hec prima pars expeditur. j. eo vsque ad §. illud.
m ¶ Et vt consilia rij. h expeditur. j. eo. §. illud. vsque in fi.
Qui varietatem. ope vacante. id est necessitate imminente.
o ¶ Et suos alios ergo sui possunt esse milites: sed contra. C. qui mili. non pos. super seruis. sed dico quod hec dictio alios non implicat hic: sicut in diuina scriptura crucifixus est Jesus et alij duo nequam. sic. ff. de mi. prin. §. oportet. col. iij. et. ff. de procu. non solum §. queritur.
p ¶ Potestate. i.

tioni externea[a]. Sed siquidem domos ita simpliciter aliquis habere putat oportere in sacris[b] suis orationis vez solus gratia et nullo celebrando penitus horum que sacri sunt mysterij[c] hoc eis permittimus. Inuidia enim nulla est si volunt citra hec habere habitacula quedam et in eis tantum in sacris orare: alijs autem omnibus abstinere. nisi tamen in eis voluerint aliquos inuitare clericos: hic quidem sanctissime maioris ecclesie et sub ea sanctissimarum domuum voluntate ac probatione sanctissimi archiepiscopi ad hoc deputatos. in prouincia vero deo amabilium episcoporum[d] nulla nouitate sedi eius beatitudinis ex presenti nostra lege facienda circa existentia ei qualibet modo in ordinationibus aut gubernationibus hic aut in prouincijs iura: sed omnibus etiam competentibus ei quibuslibet modo et tempore ratis nunc et in reliquum omne tempus seruandis. sancimus tuam hec conseruare gloriam et manifesta omnibus per literas proprias constituere quatenus per omnia valeat lex. ¶ Hec enim et gloriosissimo prefecto felicis huius vrbis et sanctissimo archiepiscopo et vniuersali patriarche precipimus: vt ex ciuili et sacerdotali virtute hec perpetue custodiantur. Sciant enim et ipsi domuum domini/ quia si non hec custodierint ipsi quidem sub imperiali fiet motu[e]: domus autem in quibus aliquid tale agitur et publice fient: et sub sacratissimum nostrum erarium deducentur[f]. Si autem et aliquos contingit[g] tale aliquid in suis habere domibus: sciant quod nisi intra tres menses[h] ex quo hec lex insinuata fuerit hec correxerint et ad figuram a nobis ordinatam deduxerint/ sub predicta pena fient. hec autem agi cum veritate non per aliquam calumniam volumus: veracium[i] enim solummodo sumus amatores. ¶ Hec sancimus tuam custodire celsitudinem: et nichil tale fieri concedere. scito enim quia si dicerimus tibi tale aliquid denunciatum: deinde non prohibuisti: aut tu/ aut successores tui singuli futuri ipse quidem quinquaginta librarum auri expones penam: et quod successores cinguli fuerit. pares autem tibi officium sustinebit idem damnum/ quia rem nobis studiosam et sanctissime ecclesie custodientem vnitatem[k] et prohibentem que a nobis aperte interdicta sunt agi/ latenter passum est despicere commissum: et circa ipsum cingulum periclitabitur. insuper et ipsam domum in qua aliquid tale agitur fieri publicam et sub sacratissimum venire erarium. Scriptum autem est a nobis et sanctissimo patriarche felicis huius vrbis: vt et ipse huius ponat rei prouidentiam: volumus enim sacerdotaliter et iudicialiter hec seruata durare in reliquum tempus et immutilata.

¶ Ut defuncti[l] seu funera eorum non iniurientur a creditoribus. et vt consiliarij[m] non suscipiant cognitiones absque iudicibus.

¶ Mortuis et moribundis/ funeribus eorum/ nec non eorum domui et rebus ac familie creditores iniuriam inferre prohibentur absque iudiciali decreto. B.

Imperator Ju. au. Jo. prepo. orientis secundo.

Qui varietatem causarum conijciunt non facile ad culpam veniunt si veritatem examinant: quosdam namque verisimile est multitudine legum que per singula nobis adijciuntur culpare: non considerantes quia semper ope vocante[n] consonas causis ponere leges compellimur: cum semper inopinabile emergat et ab his que iam posita sunt mederi non valeat. quale quidem nuper est agnitum deberi sibi quidam dicens ab aliquo dum hominem in morte cognouisset esse constitutum/ milites congregans et seruos alios[o] plurimos ingressus est super morientem: verum ille anxiatus clamare cepit donec eum violentia compressum reliquisset spiritus. at ille etiam signacula imposuit rebus sua potestate[p] presente nullo in cingulo constituto: aut quolibet omnino legali et ciuili officio obseruante: neque ita recessit sed etiam defunctum iniuriari non eum piguit. primum quidem insistens non fieri exequias: deinde cum vix cessisset de domo deponi mortuum instabat publice portari lectum non sinens: neque deducendum dicens nisi debitum perceperit donec sponsorem accepit: et ita iam defunctum tradi terre permisit. negocium siquidem quo hec commissa sunt competenter dispositum est[q]. oportere autem iudicamus etiam generali lege hec emendare: non sinentes hec rursus committi semper sine legislatione manentia. ¶ Sancimus[r] igitur si quis illo superstite adhuc quem putat debere

auctoritate sua.
q ¶ Dispositum est. a nobis per sententiam.
r ¶ Sancimus igitur. nunc repetit questionem vt addat.
Facit ad hoc ca. ex parte cum gl. fi. per hoc. appellatione. extra de sepul.

a ¶Domui omnino. repete non.
b ¶Modis omnibus. i. ipso iure. sic. ff. depositi. l. j. §. si pecuniam. in fi. §. et facit ad hoc. ff. de pub. et vec. l. commissa. et C. de his qui po. no. ti. pre. affi. in l. j. et C. vnde vi. l. si quis in tantam. et C. loca. l. fi. et s. vt non fiant pigno. §. j.
c ¶Hanc. s. actionem. et facit. ff. si quis ali. te. pro. l. j. j. rn.
d ¶Moriente. i. mortuo.
e ¶M. p quia
f ¶Lex est. vt. C de sepul. vio. l. fi.
g ¶Infert lex. vt s. pri. sed cotra. ff. de sepul. vio. l. iij. §. no perpetuo. sed ibi amicis portabat et sm voluntate defuncti: hic autem contra voluntatem. Item hic potest teneri iniuriarum heredibus. vt. ff. de iniur. l. j. §. et si forte. Accursius.
h ¶Oportet. sic C. de here. l. iiij.
i ¶Dedit deus. sic. j. de fide instru. §. j. in fi.
k ¶Ante nos. s. dixit forte. Accur.
l ¶Sequitur. id est persequitur.
m ¶Hic. i. in regia ciuitate. Ac.
n ¶Constitutio. nec illam constitutionem nec sequentem nostram habemus hic. sed huius constit. scilicet zenonis habemus memoriam j. de iudi. j. respo.
o ¶Consiliarios iudicum. i. assessores vt. j. de iudi. circa pn. ibi nostris enim et c. col. ix. quorum consilio administratores iudicant. vt. ff. quod quisque iuris. et. C. de asse. et do. l. j. Accursius.
p ¶Per se. i. sine administratore coram quo fuit incepta causa. et dic quod ordinarius seruauit sibi sententiam: quia si nollet seruare sibi sententiam/hoc posset iure.
q ¶Administratores. id est ordinarios iudices: vt patet ex distinctione quam facit. et. s. de exhi. et intro. §. si vero.

sibi ascendat domum eius et molestus sit superstiti homini: aut que eius sunt vxori forte vel filiis aut domuis omnino: aut etiam signacula propria potestate imponere presumat non prius decreto et officio legali seruato post eius que dicitur debere mortem actione quidem modis omnibus[b] cadat siue iustam habeat hanc[c]/siue non. quantum vero deberi sibi dicit tantum aliud superexigatur: et detur iniuriati heredibus. Confiscationem quoque in tertiam partem substantie sustineat (sicut et Marcus philosophus imperator in suis conscripsit legibus) et infamia feriatur: que enim hominis naturam non erubuit: dignus est et pecuniis/et gloria/et aliis omnibus condemnari. ¶Si vero etiam moriente[d] quodam circa funus peccetur aliquid morientis quod[e] exequias prohibeat: scripta quidem iam lex est[f] et a nostro patre super hoc tamen simul etiam ex nostris maior sequatur delicti pena: et hisdem subiaceat que presens infert[g] lex eis qui in viuentem tale aliquid quale diximus committunt: huius rei prouidentiam habente precipue que dem gloriosissimo prefecto huius felicissime ciuitatis/cui talium emendationum cura est. nichilominus autem et gloriosissimorum sacrorum nostrorum pretoriorum prefecto et gloriosissimo magistro sacrorum officiorum et semper his obedientibus officiis. Oportet[h] enim communibus existentibus contra naturam iniuriis communem esse iudicibus super his prohibitionem atque vindictam. his non solum in sola hac felicissima ciuitate valentibus: sed etiam in omnibus gentibus quarum nobis principatum alium quidem ab initio dedit deus[i]: alium vero adiecit et adhuc etiam dabit: sicut ait quidam ante nos[k]) prouinciarum quidem iudicibus siue militaribus: siue ciuilibus huius rei prouidentiam habentibus. Sequitur[l] enim hic quidem iudices eorumque officia. xxx. librarum auri pena si quid horum neglexerint: prouinciales autem quinque si neque ipsi ad hoc institerint denunciatione qualibet aut hic[m] aut per prouincias facta.

¶Iudex ordinarius occupationibus publicis impeditus/causam consiliariis potest delegare sententia sibi seruata: dummodo tamen causam audiat et sententiam proferat et appellationem interpositam suscipiat iudex autem appellationis et delegatus delegare non potest. Bar.

¶Illud etiam recte habere se perspeximus non permittere sicut zenonis pie memorie dicit constitutio[n] et nostra quoque consiliarios[o] iudicum ipsos causas per se[p] audire que apud administratores[q] aut datos a nobis iudices agitantur[r]. Multo namque melius atque perfectius coram ipsis administratoribus[s] presentibus[t] illis quorum cause mouentur terrore imminente exhibitis testibus[v] et omnino causam propriam habente potestatem[x]: quamuis[y] si apud pedaneos iudices[z] talia decernantur/in nullo consiliariorum officio distante ab illis[a]. Sed quoniam a nobis constituti[b] semper administratores occupationibus rerum nostrarumque iussionum comprehensi ad hanc necessitatem deponuntur[c]: oportet consonam congruamque legem rebus imponere. ¶Sancimus igitur contestationes quidem

r ¶Agitantur. i. agitari cepte sunt vel agitari debent.
s ¶Administratoribus. scilicet agitantur cause.
t ¶Presentibus. sic. C. si per vim vel alio modo. l. fi. sic. ff. de re iudi. l. de vnoquoque.
v ¶Testibus. vt possint terreri et cogi testimonium ferre vt. C. de testi. l. si quando. vel aliter vt possint torqueri. vt. j. de testi. §. hec omnia in pecuniariis. colla. vij. et. C. de testi. l. nullum. et de epis. et cler. l. presbyteros quod fieri non potest a consiliario. vt. j. de testi. §. si vero ignoti sed in eo quod dictum est coram eodem administratore produci testes: contra est. j. de testi. §. et quoniam. sed illud speciale quando absentes sunt.
x ¶Potestatem. alias honestatem: et alias potestatem.
y ¶Quamuis. hoc respicit superius verbum perfectius. Accursius.
z ¶Iudices. id est delegatos.
a ¶Ab illis. s. pedaneis iudicibus. q. d. similes sunt consiliarii pedaneis iudicibus: vnde si ita obtinet in pedaneis: ergo ita et in consiliariis loco sum pto a pari vel a communiter accidentibus. vt. ff. de publ. l. eum qui. j. respo. sed fallit in eo quod pedaneus interdum est ordinarius: vt defensor ciuitatis. vt. C. de pedaneis iudi. l. fina. et. s. de defen. ciui. §. et iudicare. et iste potest cognoscere de tota causa suo iure sine commissione alicuius.
b ¶Sed quoniam a nobis constituti. alias a nobis statuti. [ficet. s. supra nu. cum]
c ¶Deponuntur. i. deducuntur siue deueniunt vt non possint per se audire. alias ergo non potest fieri delegatio vel commissio reseruata sententia sibi. vt. C. de peda. iudi. l. placet. et. j. de iudi. §. j. [gl. supra bo in pn. ex de of. deleg.]

litum omnibus modis apud ipsos fieri administratores siue maiores[a] siue minores[b] sint: sz etiā in medijs litibus introduci rursus apud eos semel moti negocij[c] res quatenus ea q̄ examinant agnoscant. cū vero nouissima[d] sentētia proferēda est nullo mō p̄sumere consiliarios absqz administratoribus audire: sed cū competēti honestate quā dudū disposuimus[e] ꝓpositis sacrosanctis eloquijs ipsos administratores et audire que examinata sunt oia consequenter: et iudicare eos negocia et suscipere[f] appellatiōes. Si q̇s appellauerit sine vlla dilatione vbi lex hec[g] fieri permittit: ⁊ rursus appellationis iudices[h] modis oībus ꝑ se audire negocia/ nullo aūt presumēte agere aliter: sed si quid tale fiat ipsis q̇dē administratorib⁹. xx. librarū auri formidātib⁹ penā: ꝯsiliarijs aūt q̇ tale aliq̇d agere presumpserint: siq̇dē aduocati sūt expellendis ab eloquentissimorū aduocatoꝝ collegio. si vero aduocati nō sunt sz alij q̇dā / ēt cingulo siq̇dem h̄n̄t priuādis ⁊ x. librarū auri castigādis pena Nō em̄ opꝫ eos q̇ zenonis pie memorie contempserint legē ⁊ dudū nostrā[i] ⁊ p̄sentē arbitrari vt vnq̄z falsitatis[k] huius fugiāt penas. erit em̄ cure per tp̄s gloriosissimi comitꝫ sacroꝝ nostrorū priuatorū hui⁹ rei ꝓuidentiā habere/ et exigere penam/ et inferre erario dū tale aliq̇d commissum fuerit: cognoscēte etiā ipso quia de suo fisco complere debeat nisi huius rei habuerit cōpetētē prouidentiā. ¶ Sed hoc q̇dē in administratorib⁹ decernimus quibus publice ⁊ circa nr̄as iussiōes/ occupatiōes[l] vt nō ꝑ se audiāt cās cōcedūt veniā: alios aūt[m] oēs qui nullā administrationē habēt causas autē ex iussionibus nr̄is audiunt: aut in hac felicissima ciuitate: aut in alijs si tale aliquid egerint[n]: ⁊ eos qui in officio cō[o]siliariorū cū eis audierint: adhuc vehemētiorib⁹ affligimus penis: nisi ꝑ oēm[p] cōsequentes litē ipsi cum suis cōsiliarijs audiāt[q] causam. nā ⁊ dignitatū casum eis interminam⁹[r]: ⁊ penā vicenarū librarū auri: ⁊ eoꝝ cōsiliarios ex ipsa pelli ciuitate in qua hoc egerint: insuper etiam ipsos proprio cadere honore. ¶ Tua igiẗ eminētia que visa sunt nobis ⁊ per hāc diuinā declarata sunt legem omnibus faciat manifesta ꝭm solēnem modū edictis ꝑ prouincias vtens: vt nullā gētium lateat aliquid qđ a nobis sanciẗ: in hac em̄ felicissima ciuitate gloriosissim⁹ prefectus vrbis hoc proponet.

¶ Ut imobilia antenuptialis [illegible]

Impera. Iusti. Aug. Io. pre. pre. orientis secundo.

a ¶ Siue maiores. vt presides vel proconsules.
b ¶ Minores. vt defensores ciuitatis qui ⁊ pedanei dicūtur: vt modo diximus.
c ¶ Moti negocij. al's motum negocium.
d ¶ Nouissima. scilicet diffinitiua.
e ¶ Disposuim⁹ vt. C. de iudi. l. rez non nouam.
f ¶ Et suscipere al's puniẗ q̇ nō suscipit. vt. C. de ap. l. iudicib⁹. ⁊ l. si q̇s prouocationem.
g ¶ Lex hec. al's ⁊ lex hec ⁊c. nō autem ꝑmisit lex q̄n̄ qꝫ vł rōne ꝑsone iudicātꝫ. vt. s̄. de ap. §. j. vel rōne rei vt sup ꝑ possessorio vt diximus. C. si ꝺ momē. pos. l. j. vel q̇a occurrit tēpus appellationis faciende. vt. s̄. ꝺ ap. j. rn̄.
h ¶ Judices. vel delegati q̇b⁹ cā appellationis cōmitt[i]t. vel ordiarij. ad hoc. s̄. de ap. §. illđ et. §. oriētalē. Sed q̇d si ordinarius q̇ de appellatiōe cognoscit ipediẗ publicis occupatiōibus: R̄n̄. idē qđ in eo qui de p̄ncipali cā cognoscit. vt sicut ille in cū casum tm̄ q̄n̄ sic ipediẗ potest audientiā cōmittere: ita ⁊ iste vt stati h̄ subijcit. ⁊. s̄. ꝓxi. sz aliđ in delegato etiam quocunqꝫ. vt tm̄ ꝑ se cognoscat. vt. j. eo. §. fi. sz alij dicūt ꝙ idē i iudice appellationis qđ in delegato. i. vt tm̄ ꝑ se audiat etiam si publicꝭ occupationibus ipediaẗ.
i ¶ Nostrā. quas duas nō habem⁹.
k ¶ Falsitatis. i. iniquitatis. sic insti. qui. ex cau. ma. nō possunt. §. semel. nā falsitas est immutatio veritatis. vt. j. de fi. instru. in prin.
l ¶ Occupationes. scꝫ concedunt veniam. vt subijcit.
m ¶ Qui nullam administrationē. id est nullam ordinariam iurisditionem: delegatā tn̄ habēt. vt. ff. de offi. ei⁹ cui mā. est iuris. l. j. in fi. in eo quod dicit transferri in delegatū iurisdi. vt. ff. de iuris. om. iudi. l. more. sed q̇dā dicunt delegatū nullā habere iurisditionē. vt. ff. de re iudi. l. ait ꝑtor. sz certe verbuꝫ notionis qđ ibi poniẗ pro arbitrio adijcitur. Itē est ꝓ eis. ff. de offi. ei⁹ cui mā. est iuris. l. j. §. fi. in eo qđ dicit propriū nichil hꝫ. sed dic. s. ordinariū. vel dic ꝙ nō habet ꝓpriū propter hoc q: cito potest reuocari: vt. C. cōia de leg. l. fi. §. j. et. ff. de iudi. l. iudiciū soluitur.
n ¶ Egerit. i. nō audierit cū ref[e]ruerint sibi sniam.
o ¶ Cū eis. s. administratoribus.
p ¶ Per oēm. i. ꝑ totam litem.
q ¶ Audiāt causam. s. a principio vsqꝫ ad finē. et ita delegat⁹ a p̄ncipe nō delegat: vt h̄. sz cōtra. C. de iudi. l. a iudice. Solu. hic exaudit Ioā. fi vel it sibi diffinitionē retinere. nā hic ꝑ se tm̄ audire debꝫ negociū: sz sec⁹ sit in ordinario. vt. s̄. dictū est. si vero totum vellet alij cōmittere/ posset vt ibi. nā ⁊ hic ⁊ ibi ꝺ legatis a principe loquitur. alius em̄ nullo modo delegat/ vt ibi. et. ff. de offi. ꝓconsu. l. legatus. vel sic. ibi loq̇tur de iudice ordinario delegato. h̄ vero de eo delegato qui non erat ordinari⁹. ⁊ hoc pōt dici per verba illa que hic sunt/ scilicet alios autē omnes ⁊c. vel hec corrigit illam ꝭm Ir. vel aliter hic non prohibeẗ delegato delegare prorsus: sed non posse litis cōtestationeꝫ tm̄ audire sed rursus in medio semel in fine omnia et hec est eadē cuꝫ prima solutione que est ipsa veritas. Accursius.
r ¶ Interminamus. id est interdicendo minamur.
s ¶ [illegible] hec prima pars expeditur. j. eo. vsqꝫ ad. §. et multo.
t ¶ Neqꝫ consentiente. nedum ea inuita. Al.
v ¶ Hec vero. hec secunda pars dicitur. j. §. et multo. Accursius florentinus legum doctor.

¶ Donatio ꝓpter nuptias in immobilibus cōsistēs etiā muliere consentiente non alienat̄ nec obligatur: nisi elapso biennio mulier suū consensum confirmet. nec tunc sibi nocet si vir aliud in bonis nō habet ex quo mulieri satisfieri possit. contrahenti tamen cum vno ius saluum est contra eum ad reliqua sua bona. Itē doš alienari potest ⁊ omnia priuilegia doti data sunt firma. h. d. Ange.

Causam[a] miserādam fieri cognoscentes corā nobisipsis negocio moto illud quidem correximus cōpetenti modo[b]: lege autem generali † emendamus hmōi negocia: hoc quod moris[c] est nostri. ⁊ sancimus si quis cōscripserit antenuptialē donationē aut ꝓpter nuptias (sic eñ eā oportere magis vocari decreuimus[d]) siue ipse pro se hoc faciēs siue etiam altero scribēte[e]/ aut patre/ aut matre/ aut cognatis/ aut extraneis forte. ¶ Si q̄s igitur[f] tale aliquid fecerit ⁊ scripserit donationem in qua etiam aliq̄d immobiliū est: interdicim⁹ ei[g] aut decetero supponere[h] rem cōscriptam in antenuptiali donatiōe: aut alienare omnino. qđ eñ semel vinculis sponsalitie[i] largitatis obligatum[k] est/ non erit cōueniēs alienari: vt mulier forsan lucro qđ ei confert antenuptialis donatio[l] difficultatē patiatur: nō inueniēs rem in viri substantia cū sit alienata alijs/ aut supposita/ aut potētibus[m] forte personis. q̄ten⁹ illi[n] ꝓpter hmōi causas aut sit oībus modis inhabilis vendicatio/ aut difficilis ⁊ litibus egeat/ dū ex hoc ipso[o] sit adiuuanda. ¶ Quapropt̄ hoc obseruet̄[p]: ⁊ q̄ post hec[q] contraxerit sciat q̄ siue emptionem siue hypothecam habeat nichil horum vtilitatis habebit[r] oīno: sed equalia erunt non scriptis[s] nec dictis que super hoc scripta sunt aut conuenerunt/ et seruet̄ vxori lucrum. non enim videntur nobis imoderate[t] fecisse q̄dā nostrorū iudicū qui etiam ipsam in rem[v] actionē mulieribus post m̄rimonij transactionē in sponsalitia largitate dederunt: qđ recte inchoatū: deinde a posteris iudicibus q̄si ꝑ supuacanea quadā subtilitate contemptū est: ⁊ non quaslibet vias et artificiosas inueniant[x] sumentes hypothecas preparando mulieres cōsentire: ⁊ ita ꝓprio cadere iure. consensus eñ in talibus/ aut in hypothecā/ aut in vēditionē/ aut in aliā alienationem cōscriptus percipiēti oīno nō proderit † si semel cōsensus fiat: sed sicut in intercessionib⁹ scripsimus[y] vt oporteat biennij tp̄e existēte ⁊ rursus aliā professionē scribi cōfirmantē consensum: et tūc ratū esse qđ factum est: sic ⁊ in hoc fiat. Et si cōsentiat[z] mulier ſm speciem in intercessionib⁹ sit oīno indēnis[a]: nisi etiā scđm sicuti prediximus celebrauerit consensum[b]. plura nanq̄ ex primo mox aditu[c] delinquunt̄[d]: muliere quippe mariti seductionib⁹ facile decepta[e] propria negliget iura. ¶ Cum vero in plurimo tp̄e cogitauerit pro negocio fiet forsitā cautior: verūtñ neq̄ hoc simpliciter damus/ sz tūc mulierē ex secundo cōsensu dāno submittimus: dū sunt alie res[f] ex quibus possibile est et satisfieri ꝑ re vel rebus immobilib⁹ que in antenuptiali donatiōe cōtinent̄: ⁊ q̄ ab alio detinentur propter alienationis aut suppositionis modum. alioquin si nichil aliud superfit: neq̄ sic lesionem sustinere mulierem per-

a ¶ Causam miserandam. id est misericordia dignam.
b ¶ Competenti modo. i. per sentētiam diffinitiuā.
c ¶ Moris est. vt š. titu. j. in prin. et j. de fi. instru. § q2 igitur. col. vj.
d ¶ Decreuim⁹. vt. C. de dona. ante nup. l. fi. et facit institu. de dona. § est et aliud.
e ¶ Scribente. s. predictam donationē ꝓpter nupt. ⁊ facientem eam.
f ¶ Si quis igitur. repetit vt procedat vltra.
g ¶ Interdicim⁹ ei. scilicet marito scribenti talem donationem.
h ¶ Supponere. id est obligare pignori.
i ¶ Sponsalitie. id est dona. propter nupt. improprie enim ponitur vt. j. vt spon. largi. j. respon.
k ¶ Obligatum. eo q facta est i dominio mulieris.
l ¶ Donatio. per pactum de lucrando. Accursius.
m ¶ Potentibus personis. quibus pares esse nō possum⁹. vt. ff. de ali. iu. l. iij.
n ¶ Quatenus illi. scilicet mulieri.
o ¶ Dum ex hoc ipso. i. iure cōi. vt ex illo edicto de alie. iud. mu. cau. fac. vt. ff. de ali. iu. l. j. et. ij.
p ¶ Obseruetur. scilicet qđ in. l. ista continetur.
q ¶ Post hec. id est post hanc legē.
r ¶ Habebit. in re mobili antenuptialis dona.
s ¶ Nō scriptis. datiui casus est. ⁊ facit. š. consti. q̄ ex ascrip. § fina. in fi.
t ¶ Immoderate. sed moderate.
v ¶ In rem. scilicet soluto matrimonio vt subijcit. et etiā constante eo si maritus vergat ad inopiam. vt. j. de equali. do. § j. et facit. š. vt decetero commutationes. § j. ⁊ š. de non alie. § si quis igitur emere
x ¶ Inueniant. scilicet creditores
y ¶ Scripsimus vt. C. ad velle. l. si mulier.
z ¶ Et si consentiat. s. semel tm̄.
a ¶ Indemnis. scilicet mulier.
b ¶ Consensum. scilicet scđm. et sic no. duplicem consensum interdum plus operari q̄ vnum: vt hic. ⁊. C. de non nume. pecu. l. in contractib⁹. § j. ⁊. C. ad velle. si mulier. in fi. al's cōtra. vt. ff. de verbo. oblig. l. quibis. sed quod hic dicat̄ duplici mulieris cōsensu circa fideiussionē p̄iudicare: videtur correctum. vt. j. vt nulli iudi. § ⁊ hoc vero preiudimus vel dic vt ibi diximus.
c ¶ Aditu. id est consensu.
d ¶ Delinquuntur. id est fiunt in preiudicium eius. Accursius.
e ¶ Decepta. scilicet semel.
f ¶ Alie res. in hoc solo addit hoc auctenticum legi codicis ad velle. si mulier. ſm Johan. quod sic intelligo: i hoc solo est plus in consensu circa antenuptialem donationem q̄ circa fideiussionem eius.

† cōcor. clemen. vnica ď immu. eccle.

† cōcor. glo. sup ꝓb. alienat. i. c. ex pte. eč de cō sue.

mittim⁹. sz lz scdo vel si frequē ter cōsentiat cā ad intercessionis ferat rōnē[a]: et sit oino ei lucrū[b] sub cautela positū nisi apparuerit relictū aliud sufficiens ad añnuptialis largitatz quātitatē. Et hoc dicim⁹ nō solum parcētes mulierib⁹: sed multo poti⁹ viris talia facietibus: siq̄dē et multis et pene plurib⁹ casibus cōib⁹ filijs antenuptialis donatiōis seruantur res: et rursus remanēt apud substantiam viri eiusqz successionē ex hac obseruatiōe: ideoqz vtilis est lex vxori et marito ṡm has satisdatiōes[c]. Et multo potius hec in dote[d] valebūt[e] si qd dotis aut alienetur aut supponatur. iam enim hec sufficiēter delimata atqz sancita[f] sunt: sz neqz ipsos ꝯtrahētes oino neglexirnus. nā si etiā super his obligationē quantū ad mulieres neqz dictā neqz scriptā eē volum⁹[g]: et ipsos viros ī alijs eorū rebus obligari volumus occasione alienationis aut hypothece: mulieribus quidē seruātes in ipsis immobilibus rebus sponsalitie largitatis ius innouatū: viris[h] autē cōpetēs ius ex documētis quantum in alijs rebus suis[i]. Oibus priuilegijs iam doti datis[k] a nobis in sua firmitate manentib⁹ qñ mulier mouerit[l]. alijs eñ omnibus preter mulierem hmōi priuilegia nec ex ātiquo dedim⁹: neqz nunc damus. Tua igitur eminētia que placuerūt nobis et p hanc sacrā declarata sunt legē oibus faciat manifesta ṡm solēnē modū edictis vel preceptis p ꝓuincias vtēs: vt nullum gentiū lateat que a nobis sancita sunt: in hac eñ felicissima ciuitate gloriosissimus ꝑfectus vrbis hec ꝓponet.

De noui opis nūciatio[ne] [illegible]

[illegible] licet [illegible] in hac regia ciuitate vltra terminos [illegible] iure permissos ū principaliter noceat. hoc dicit Barto.

Idem. a. longino prefec. pre. vrbis constan.

Causaz q̄ dolose fit in hac regia ciuitate circa domuū edificia/cohibere et emēdare iustū credimus. Cū eñ certis mēsuris distare domos abinuicez zenonis pie mēorie ꝯstō dicit: sz et nos aliqd tale sancim⁹. Sequit aūt ī hac regia vrbe nō posse aliqd vltra cētū pedes ꝓhibere maris aspectū rē ꝯtissimā. oportebat qdē forsan et exampliari mēsura aspect⁹ ei⁹ partē et nō eos ꝓhibere. Sed tū hoc inopinabili quadā machinantur arte. qdā eñ centū pedū relinquentes mensurā: aut etiā parum aliqd huic addētes. deinde edificantibus nichil aliud habētes: sed tāqz aliqd velum tetēderint: et cū abstulerit maris aspectū p omnē ptātem et nō repugnātes legi ꝑpter cētū pedū spacium interim edificāt sine ꝓhibitiōe. et dū qd q̄runt potiūtur: deponunt illud quod propter vtilitatē ab eis iniunctum est: sed ita scema circunuenietes omni voluntate extraneas possessorum constituūt domos: quod decetero fieri nullo modo volumus. Sed et si qs voluerit tale aliquid excogitare et malignari/ non taliter ludat. sed si hoc egerit pro veritate domum totam edificet/et vsqz ad spacium totum (centum dicimus pedum)tendat edificia faciēs tanqz necessaria sibi et ineuitabilia futura: nō autem propter vicini lesionem construat parietes/ et velum ex quadam pictura talem extendens machinationez priuationem aspectus arripiat. Sicut enim eis qui aliena diripiunt directe aduersamur/et penis dignos putamus. ita et hec molientes nichilominus et maliciam eorum qui alienas res arripiunt existimauim⁹. Unde si paruam aliquam semper domum abreptiōis aufferre presumenti beneficium vi bonorum raptoruz cū quadruplat pena: quomodo nō hoc necesse est q̄ tale aliquid agit et cogit qd ab eo factū est

a Rationez. vt non preiudicet sibi. Accur.
b Lucrum sub cautela. sic. s. de nup. §. et ita. circa talium &c. col. iiij.
c Scdm has satisdatiōes. id est ṡm has cautelas quas dedim⁹ mulierib⁹: vt possint vendicare res supradictas.
d In dote. scilicet inestimata qui fundus dotalis dicitur. vt. C. de rei vxo. act. §. et cū lex ṡm Azo. et ṡm Al. quod puto verum ꝑla. vero generaliter in quolibet ꝓ nobis est. C. de iure do. l. q̄tiēs. Itē est ꝓ nobis quod hic subijcit. iā eñ &c. vbi expresse dicit de dicta. l. C. de rei vxo. actio.
e Ualebunt. s. que in prohibēda alienatione dixit. non autem de permittenda. nam lz millies mulier cōsentiat: non tamē preiudicat sibi ṡm Jo. vt insti. qb. ali. li. in prin. alij contra: sed Jo. vt dixi aliud in dote q̄ in dona. ꝑpter nup. dixit: et aliud in remittēda hypotheca a muliere in reb⁹ mariti. C. ad vel le. l. iubemus. Itē et alia est ratio q̄re sit aliud in dote: quia omnia priuilegia dotis debent esse salua. vt. s. §. pri. nisi erat res mobilis in dote in qua predicta forte possent saluari ṡm Jo.
f Sācita sunt. vt: C. d rei vxo. ac. §. et cū lex iul.
g Uolumus. sic. s. de non alie. §. si qs igit emeret. et §. sequen.
h Uiris. id est cōtrahentibus cū viris.
i Suis. scilicet viri: et vt omnis absurditas repellatur non vt modo q̄ꝑmū sūt obligati viri conueniuntur: sed vt a principio obligati nunc primo incipiunt posse conueniri. nā et actio pignoraticia soluto. debito intentatur: licet et primo nata fuerit sz placē. vt. ff. de fideius. l. si quis pro eo. §. si nummos. &c.
k Doti datis. vt. C. qui po. in pigno. ha. l. assiduis et insti. de actio. §. fuerat. et. C. de rei vxo. act. et facit ad hunc. §. ff. de priui. le. credi. l. dabim⁹. et. j. vt fratrum fi. §. ij. et. j. neqz viru quod ex dote. §. fi. et. j. vt exact. instā. do. §. j.
l Mouerit. scilicet actionem.

¶ Ut facte noue constitutiones [illegible]

Emp factꝫ. pēdet vsqꝫ illuc necessariū existimauimus.
b ¶ Quale est. vt C. de testamē. l. iubemus.
c ¶ Ex quantis. vt. s. de trien. ꝛ semis. §. j. col. iij.
d ¶ Leges. s. predicte due.
e ¶ Ualere. s. in regia hac ciuitate Accursius.
f ¶ hmōi lex. s. ꝑ testamētꝫ. vt. s. n. ꝑri. dictū est. Sed nūqd idē in alijs? dico qꝫ sic: vt pꝫ ex rubri. in pun. cuiꝰ ꝟba sūt gn̄alia: et ita hoc itellige generaliter. vt. ff. de au. et argē. le. l. species. et. ff. de iur. et fac. igno. l. pe. ꝛ fi. Sed ꝫ. vt. s. vt in pūa. do. i fi. vbi dr qꝫ infra tres menses. Sꝫ illud spāle: vt ibi dixi. Itēꝫ cōtra. j. vt neqꝫ miles neqꝫ fe. §. his igit. sed illud speciale similiter. hoc autem gn̄ale.
g ¶ heredis nomen disposuit. vt in. d. l. C. de testa. l. iubemus. et facit insti. de testa.
h ¶ Formas. dā do rescripta extra corpus iuris.
i ¶ Importunitatem. sic. s. de heredi. ꝛ fal. §. i. col. j.
k ¶ Seniorē. scꝫ l. iubemus.
l ¶ Alteram. vt s. de triē. et semis. colla. iij.
m ¶ Eo qꝫ factis a nobis. id est eo qꝫ fecimus vniformes ꝯstitutiones: et ita ablatiui casus i accusatiuos.

concor. c. j. cum glo. sup ꝟ. solēniter. ex ꝯ postu. p̄la.

bar. in l. omnes. n° 37. [illegible] c. r. de consti.

ꝛ alia maiori pena mulctari ħ est decē librarū auri inferēdarū theatralibꝰ tue celsitudinis: vt nō malꝰ vicinꝰ ħ qꝫ in sermone ꝯstitutꝰ vadat luderidēs legē tā qꝫ inualētē eū ꝓprijs inhibere dispositiōibꝰ. Que igiꝛ placuerūt nobis et ꝑ hāc sacrā declarata sūt legē: tua celsitudo in hac felicissima ciuitate opi terminoqꝫ cōtradere: ꝛ in ꝑpetuū vna cū obediēti offō ꝓuari festinet: eadē eñ decem librarū iminēte pena ꝯtra hec ꝓuaricātes aut ꝓuaricari sinentes.

¶ Ut facte noue constitutiones post insinuationem earum post duos menses valeant [illegible]

¶ Constitutio quinta.

¶ Lex post insinuationem [illegible] in ciuitate constantinopolitana in prouincijs [illegible] post duos menses a die publicationis [illegible]

Impera. Iu. aug. gloriosissimo pre. orientis secundo.

Emp legū nobis occasiones motorū negociorū ꝓbuerunt cause: pluribꝰ eñ nobis additiōibꝰ factis[a] occasione nr̄arū cōstitutionū quas sup successionibus scripsimus quale est[b] vt opteat ꝓpria manu testatorē heredis scribere nomē: ꝛ ex quātis[c] vncijs reputari oporteat falcidiam quā filijs parētes relinquūt: siue ex tribus / siue ex qtuor / siue etiā ex pluribꝰ: ꝛ multis ꝓpter hoc periclitātibꝰ testamētis cadere ne ꝯplerenꝛ q̄ in eis scripta sunt: qꝛ lꝫ facte sint leges[d] / tñ nō sunt cognite aut ꝓuincialibus: aut etiā hic nōdum forte ꝓposite nulliqꝫ manifestate: necessariū existimauimꝰ talia lege breui corrigere. ¶ Sācimus igiꝛ ex illo nr̄as ꝯstōnes que ꝑ testamētis sunt valere[e]: ex q̄ in cōmune facte sunt manifeste. In ꝓuincijs autē ex q̄ discrete ꝑ metropolitas ex q̄ facte sunt vel postea facte fuerit: ne legū ignorātia ꝓm qd dudū tenuit testamēta hoies faciētes videanꝛ ꝓuaricari legē. Ut autē aptiꝰ adhuc cā declareꝛ: sancimꝰ si scripta fuerit hmōi lex[f] hanc post duos menses dati eitpis valere. et in republica tractari: siue in hac felicissima ciuitate: siue in ꝓuincijs post insinuationē sufficiēti hoc tp̄e oībus manifeste eā ꝯstituere: et tabelliōibus eiꝰ cognoscētibꝰ ꝟtutē: et subiectis agnoscētibꝰ legēqꝫ ꝓuātibꝰ. Sic nulli oino erit declinatio vt nostrā custodiāt legē: nō eñ volumꝰ deficiētiū infringi volūtates. oībꝰ siqdē studemꝰ modis ratas eas cōstituere. cur eñ culpabimꝰ eos q̄ positas nr̄as ignorauerit ꝯstōnes: vel si post paululū forte qꝫ scripta lex est: et adhuc ignorata precesserint testatores ꝛ ꝓpterea in testamētis aut nō scripserint ꝓpria manu hr̄dū noīa: aut etiā tres vncias solū reliquerint filio ꝛ nō quattuor: in quo legem aut non positā cōtigit: aut positam / et eo qꝫ nondū ꝓposita fuit iuste ignoratā. Igiꝛ etiā hactenus licet antiqua cōstitutio sit et in cognominis nostri posita cōstitutionum codice que scribi ꝓpria manu heredis[g] nomen disposuit: tamen plurimi preter eius testati sunt virtutem: ignorātes eius legislationē: et hactenus talia pretermissa denunciantur nostre potestati: et omnibus semp talia poscentibus veniam dedimus: qm̄ nōdum fieri has manifestas euenerat: et sacras sup his fecimus formas[h] iustam eis largientes veniam. ¶ Ne igitur importunitatem[i] patiamur de his per singulos dies et formas scribere cogamur: ꝓpterea sancimus sicuti dictū est seniorem[k] qdē in Iustiniano positam codice legem valere: hic quidem ex quo insinuata est. In prouincijs autem ex quo directa et palā facta est in vnaquaqꝫ metropoli aut alia ciuitate. tempore nāqꝫ plurimo transeunte et nostro codice vbiqꝫ directo nō recte ignorabiꝛ. alteram[l] vero nouellam que inter constitutiones post codicem posita est decernentem quod filijs relinquatur valere / ꝛ in hac felicissima ciuitate et in ꝓuincijs post duos mēses insinuatiōis sicuti prediximus: eo qꝫ factis a nobis[m] vniformibus constitutionibus de mensura institutionis filiorum: aliam quidem grecorum lingua conscriptam propter multitudinis frequētiam[n]: aliā vero latinā que etiā firmissima

resoluuntur. et qd dicit factis. dic. i. fecimꝰ. sic. j. vt hi qui ob. j. rū. ibi nō existente ꝛc.
n ¶ Frequentiā. sic. s. de non alie.

concor. c. ij. cum glo. in ꝟbo vltimo ꝛ in ꝓhe. decre. li. [illegible]

.§. alienationis.
a ¶ Voce. id est lingua. Al.
b ¶ Destinata. al's est insinuata.
c ¶ Valeantq;. sic .j. hec constitutio interpretatur priorem constitutionem de his qui ingre. i mona. colla. vj. sic .s. constitutio que ex ascriptitijs .§. j.
d ¶ Mortes. tam in terra q̄ i aqua vt .ff. de dona. cau. mor. l. senatuscon- sulto .§. ij.
e ¶ Innotescerent. sic .j. vt cum de appel. cogno. .§. j. colla. viij. sic .j. vt in me. li .§. j. colla. ea.
f ¶ Supplementum. sic .ff. de contrahen. emptio. l. rutilia.
g ¶ Fiat. nam sic erat iure veteri. vt C. de inoffi. testa. l. cum queritur. et l. parentibus.
h ¶ Sancitū est. vt .s. de trien. ꝛ semis .§. j. colla. iij.
i ¶ [illegible] Hec prima pars expeditur .j. e. vsq; ad .§. illud quoq;.
k ¶ Et vt episcopi. hoc dicitur .j. e. .§. illud.
l ¶ Et de alienatione. hoc dicitur .j. eo .§. quoniam vero.
m Ea q. legibus que sunt in .C. ꝛ .j. ꝛ .s. i hoc volumine.
n ¶ Negocia .j. e. sancit. episco. .§. si quid. colla. ix.
o ¶ Et rursus. et pro id est.
p ¶ Accedūt. ad eas faciendas.
q ¶ Eas. scilicet ecclesias.

propter reipublice figuraȝ est. Illa quidē kalēdarū martiarū habet cōscriptionis tūc diē. noua aūt tūc insinuata est: alia vero est latina voce[a] cōscripta ad salomonē gloriosissimuȝ apud afros sacrū presulē: tunc pretoriorū kalē. aprilis. Quia vero neq; greca lingua conscripta mox palā facta est: ꝛ directa denīq; etiā q̄ hic ad gloriosos p̄fectos sacroꝝ nostroꝝ p̄torioꝝ cōscripta est. id est greca ligua maio mēse insinuata est i eadē sede atq; directa. ideoq; sancimus oportere ei⁹ legislationē que de mēsura institutiōis filiorū eloquit valere. hic q̄dē ex kalēdis madijs vt duos mēses ei seruemus. In p̄uincijs autē ex quo hec palaȝ facta est etiā ibi duob⁹ mensib⁹ post insinuationē seruādis. Si v̄o nōdū hactenus in oībus p̄uincijs destinata[b] est velociter: ꝛ eā ꝛ alias q̄ forte non misse sunt adhuc: aut etiā postea comitāte deo a nobis faciēdas mitti nūc vel mittendas esse: quatenus nr̄e cōstitutiones in metropolitanis ciuitatibus fiant vel faciēde sint manifeste. ¶ Prouinciaꝝ vero p̄sides ipsos mittere eas ꝛ missuros esse p̄ oēs ciuitates sub vnaquaq; p̄uincia ꝯstitutas: vt null⁹ decetero occasionē sumat cuiuslibet ignoratiōis. Sā p̄teritū omne iustā habet veniā: valeātq;[c] defunctoꝝ volūtates ꝛ dispositiōes: vel si nup̄ facte sunt sicut eas illi fecerūt: vel si s̄m prius tenētē legislationē litteris p̄prijs nō scripserūt heredū appellationē: aut testib⁹ eas nō fecerūt manifestas: aut tres vncias et nō ampli⁹ reliquerūt filijs. nō eīm infringi sicuti p̄diximus defunctorū volumus dispositiones: sed ratas eas esse p̄ oīa declaramus: vt vel si p̄xime scripta sint testamēta post positionem legis: nōdum vero cōtigerit. cōstitutiones factas innotuisse: et supueniētibus forte testatorib⁹ nō sunt mutata/ maneāt etiā sic institutiōes que ab initio s̄m tūc certas extātes facte sunt leges propriā virtutē habētes: ꝛ nō accusandas eo q̄ tempore quo supuixerūt illi eas nō mutauerūt. Non eīm oīa sunt in nobis: nec semp̄ q̄busdā tēpus sit testādi repēte: plerūq; incidunt hoībus mortes[d] testādi eis potestatē auferentes. quāobrē ab initio factū recte eo q̄ nō fuerit mutatum: non arbitramur postea mutari aut aliquo modo infringi: sed immutilata manere que tunc placuit testatoribus sententia/ valideq; seruari. erit nāq; absurdū vt q̄d factū est recte ex eo q̄d tūc non erat factū postea mutet. ¶ Collectiue igit dicēdū percipiant filij relictas sibi (si ita cōtigerit) a patribus tres vncias ex testamētis ita factis/ aut ante legis positionē: aut post positionem legis antequā hec tn̄ apud iudices innotescerēt[e]. Si vero adiectū sit testamentis oportere q̄d reliquum est eis ipleri s̄m q̄d tūc legib⁹ debebat/ hoc p̄cipiendum s̄m antiquas leges: vt si deest tribus vncijs s̄m illud supplemētū[f] fiat[g]: nō in quadriūcio q̄d postea quidē sancitū est[h]/ nondū tn̄ tunc agnitū. ¶ Que igit placuerūt nobis: ꝛ per hāc sacrā declarata sunt legē/ preceptis p̄prijs tua eminētia omnibus faciat manifesta: ꝛ q̄ in hac maxima ciuitate ꝛ q̄ foris inhabitāt: quatenus oībus fiant palā que a nobis p̄ omniū cautela sancita sunt. Datū kalen. mar. constantinopo. Do. Iusti. pre fe. au. anno. xj. et ho. Io. vicecon. R. lxviij.

¶ [illegible]

¶ [illegible]

Imperator Iusti. au. men. archie. constan.

Ea que de sctissimis ecclesijs sunt multis cōprehēdētes legibus[m]/ adhuc etiā alia lege egemus ad exorta negocia[n] ꝛ rursus[o] emergētia sufficiente. Plurimi nāq; nois cā non ad opus sctāꝝ ecclīaꝝ accedūt[p]: deinde eas edificātes nequaq; curā ponūt vt expensas q̄q; eis deponāt decētes ꝛ ad luminaria ꝛ ad obseruantiū alimēta: ꝛ ad sacra ministeria: sed deserūt eas[q] etiā in nudis edificijs cōstitutas

⁊ aut destruendas/ aut omnino sacro ministerio defraudādas. Sancim⁹[†] igit̃ pre oībus q̇dē illud fieri: et nulli licētiā esse neq̄ monasteriū: neq̄ ecclesiā: neq̄ orōnis domū incipere edificare anteq̄ ciuitat̄ deo amabilis ep̄s orōnē[a] in loco faciat/ ⁊ crucē figat/ publicū pcessum ibi faciēs/ et causam manifestā omnibus statuēs. Multi em̄ simulātes fabricare quasi orationis domos suis medentur[b] languorib⁹: nō orthodoxarū ecclesiarū edificatores facti/ sed speluncarū illicitarū. Deinde nō aliter quēpiā ecclesiā ex nouo edificare[c] priusq̄[d] loquat̃ ad deo amabilem ep̄m: ⁊ diffiniat mēsurā quā deputat/ ⁊ ad luminaria[e]/ ⁊ ad sacrū ministerium ad incorrupte domus custodiā ⁊ obseruantiū alimēta: ⁊ si sufficiēter hr̄e videnẗ faciat prius donationē eoꝝ que futura sunt deputari: ⁊ ita domus edificet̃. Si aūt nō sufficiat quidē aliq̄s ad hoc nomen forte desiderās quo et ipse fabricator ecclesie vocetur si vult tale aliq̄d facere (multe[f] ⁊ in hac regia ciuitate et in prouincijs ecclesie sunt in q̄bus cōpetenti quidē administrat̃ modo[g]: periculum vero ruine patiunt̃ per vetustatē aut etiam parue cōstitute ⁊ inordinate s̄m desideriū eoꝝ[h] q̇ in eis deputati sunt) licebit ei vnā talium ecclesiaꝝ accipienti hanc edificare/ et hic voluntate deo amabilis orthodoxorū episcopi res agēda[i] est. Sic enim poterit et sacre dom⁹ fabricator vocari: et nichil de suo superexpēdere deputatis iā circa hoc expēsis oblatis ab eis q̇ etiā pri⁹ has expendebant. Illud q̄z sancimus quatenus s̄m iam a nobis prolatā legē[k] deo amabiles[l] ep̄i in suis ecclesijs maneāt/ ⁊ nō relinquāt q̇dem eas. Ep̄i vero multū[m] hic morent̃: ⁊ cogāt p prouincias hyconomos expēsas sibi trāsmittere: ⁊ sanctissima ecclesia expendat q̇dē ⁊ ipse[n] inde ei q̄ obseruare non patiat̃. Sācim⁹ igit̃ iā a nobis positā legē[o] in sua manere virtute: siue defuerit[p] deo amabilis ep̄s ecclesie/ siue ampli⁹ tēpus[q] nullā ei mitti expēsam de prouincia: sꝫ illā q̇dē circa actus pios: ⁊ sc̄tissimā ecclesiā expēdi. Ip̄m vero hic errātē nō expensis sc̄tissimā ecclesiā ꝑgrauare cū certū sit q̄ si plurimo t̄pe[r] defuerit: que iā a nobis sup eisdē sancita sunt valebūt[s]. Qm̄ ꝓ[t] cōtingit iā nos sanxisse/ vt si q̄ in prouincijs alienatio rei imobilis ecclesiastice faciēda est: s̄m decretū hāc pcedere sicuti dudū prolata a nobis cōstō dicit: agi vero decretū[v] nō solū p̄nte deo amabili ep̄o ciuitat̄ eiusq̄ clero: sꝫ etiā metropoleos ep̄o[x]. Necnon ⁊ illud insup est sancitū[y]: vt si metropoleos sc̄tissim⁹ ep̄s futurus est venūdare siue ei⁹ ecclesie sc̄tissimi hyconomi[z] q̇d opꝫ fieri ēt hoc adijcimus[a]: vt duo ex synodo q̄ sub eo est deo amabiliū ep̄oꝝ q̄scūq̄ elegerit ipsi intersint[b]. ⁊ alia oī obseruatiōe custodita q̄ iā sancita est p̄ntia duorū deo amabiliū ep̄oꝝ adijciat̃: vt s̄m se[c] videat̃ cū sua synodo rē agere: et sicut ipse[d] rē facit credibilem ⁊ sufficientē ei[e] q̇ sub eo cōstitutus est

a ¶ Orationē. sic. s. de mona. §. hinc. ⁊ de eccle. ti. §. si q̄s
b ¶ Suis medent̃. i. se dicūt mederi velle. [aūt. col. iij.
c ¶ Edificare. scilicet concedimus.
d ¶ Priusq̄. sic in decretis. xviij. q. ij. q̄ si t. ⁊ j. de sanctissi. episco. §. si quis. col. ix. Accursius.
e ¶ Luminaria. scꝫ in ecclesia.
f ¶ Multe. interpositio est vsq̄ illuc. licebit ei ⁊c.
g ¶ Administrat̃ modo. scilꝫ forte ab his qui eas antiquitus edificauerant.
h ¶ Eorum. scilicet clericorum.
i ¶ Agēda. sic. s. vt cle. q̄ rece. §. fi.
k ¶ Legem. vt. s. quō opor. epis. §. j. ⁊ §. illud. ⁊ facit. j. de sanc. epis. §. interdicimus autē.
l ¶ Deo amabiles. vt. s. vt cleri. q̄ rece. §. i. col. v.
m ¶ Multū. s. vltra ānū. vt. s. quō opor. epis. §. illud. sed alꝭ dicit̃ multū quinquēniū. vt institu. de lit. ob. §. multū. ⁊ ff. d̄ sepa. l. j. §. quod autem dictum est.
n ¶ Et ipse. scilicet episcop⁹. et q̄d subijcit inde. i. ex eis. ⁊ q̄d subijcit ei scilicꝫ ecclesie. Itē q̄d subijcit obsuare: duo significat. prout enim refert̃ ad illud verbū inde/ dic obseruare id est habere. Itē prout refert̃ ei. dic obsuare/ id est resarcire. s. de suo ipsi ecclesie. ad vtrūq̄ enim refertur: nec mirum q̄ verbum semel positū ad duo diuersa refertur. vt et alꝭ. ff. de offic. procō. l. ij. Item quod subijcit non patiat̃. dic id est non valeat: vel nō possit. ⁊ ita est plana littera.
o ¶ Legem. vt. s. quomō opor. epis. §. ⁊ illud. col. j. Accur.
p ¶ Defuerit. scilicet per annum.

q ¶ Amplius tempus. scilicet anni.
r ¶ Plurimo tempore. scilicet vltra annum.
s ¶ Valebūt. scilicet vt expellatur a clero episcoporum et choro clericorum. vt. s. quomodo opor. epis. §. ⁊ illud.
t ¶ Quoniam vero contingit. vt. s. de eccle. re. immo. ali.
v ¶ Decretū. scꝫ presidis. volumus in dicta cōstitutione. ⁊ facit. j. de ali. ⁊ emphi. §. hoc ēt.
x ¶ Metropoleos episcopo. id est archiepiscopo.
y ¶ Sancitum. id est sanciēdum: et ita tempus pro tempore ponatur sic. ff. de lega. iij. l. etiam. Vel dic sancitum: scilicet in constitutione greca vel extrauaganti. nec enim in illa. s. de non alie. vel in alia. s. de eccle. re. immobi. vl̄ alia iste casus habetur.
z ¶ Hyconomi. quibus res ecclesiastice gubernande mandantur. vt C. de sacrosan. eccle. l. iubemus. in princi. scilicet episcopi voluntate. vt. C. de episco. et cleri. l. omnes qui vbiq̄. §. hec nichilominus. Accur.
a ¶ Adijcimus. scilicet per hāc cōstitutionem.
b ¶ Intersint. q̄d adijcit hec constitutio? Potest dici vt duo episcopi intersint. Alij dicunt q̄ hoc erat etiam dictum in constitutione cuius hic facit mentionem. et dicunt hic adijci: q̄ isti duo episcopi debeant esse de sua synodo: hoc est d̄ suo archiepiscopatu.
c ¶ Secundum se. id est in suo cōtractu.
d ¶ Ipse. archiepiscopus prebens auctoritatem episcopo sub se posito.
e ¶ Ei. scilicet episcopo.

† Vide de hoc i. c. ad audiētiā. j. ⁊. ij. ex d̄. ec. edi.

Multū q̄d dicatur.

Verbuꝫ semel posituꝫ ad diuersa referri potest.

Hyconomus q̄s sit.

Synod⁹ ponit̃ p archiepiscopatu.

a Presens.archiepiscopus.

[illegible]

Quecunqz.hinc.i.ex legibus inde nominatis.
c Constitutionibus.vt.C.de procu.l.quecunqz.
et.C.vbi senato.vel cla.l.fi.in princi.et.C.de accu.et inscrip.l.conuenit.Accur.

d Clarissimorum.et per consequens nec spectabilis nec illustris

e Comites. vt sunt comites siue comitatu.

f Sancim⁹ igitur vsqz. inclusiue ponitur. s. vt illustres et superillustres ptineant: illustrium multa genera sunt. vt.C.vt digni.or.ser.l.ij.in princi.

g Mouere. vel suscipe.vt.C.de iniur.l.fi.et facit insti.de iniur.§.pe.

h Sedere.no.h expsse iudicē debere sedere cū iudicat:et aduocatū si ue litigātes stare dū dt.et facit.C.de postu.l.post.z.l.qs qs.l fi.et.C. vbi sena.vel cla.l.fi.§.sedenti.et.C.de offi. iudi.l.j.et.C.de of. di.iu.l.fi.Itē facit C.de dila. l.j.z.l.a pcedēte.Sz ɔ̄ isti. de liber.§.multis. Sed ibi est specia le fauore libertat̄s.

i Ex vtroqz.scz latere.

k Incuriā.a͛s iniuriā:et ponit̄ p rusticitate. et ita nota nos debere esse curiales in inuitando aliquo p bo z nobili homie ad sedendū.sic.C. de offi. di.iudi.l.j.

l Indigne procedente. qd erit si aduocati siue litigātes iuxta iudicē debeāt sedere. ne ergo hoc cōtingat litiget p pcuratorē ex parte illustris.

Iudex in iudicando sedere debet.

dū pñs^a est: ita et ipsi que sub eo est synodus presens per duos deo amabilium epoꝝ videbitur rem prebere cautissimā sumentē ex hmōi synodo testimoniū. Hāc itaqz nostrā legē et ad sedē tue beatitudis/ et ceteros sanctissimos pfiarchas missaꝫ ipi p lrās pprias sub vos metropolitis facietis manifestā:vt illi palam faciāt sub se ɔstitutꝭ epis:vt nullū lateant q̄ a nobis cōstituta sunt

[illegible]

[illegible]

Idem.a.Io.pfec.pto.secundo constantinopo.

Quecūqz^b pcedunt quidem quasi honoris causa: et scematis melioris sunt:quod autē hinc euenit nō honorē / sed forsan etiā quandā lesionem inferēs:hoc bene habere iudicamus breui mederi lege. fertur enim quibusdā cōstitutionibus^c vt nulli clarissimoꝝ^d liceat p se litem exercere: sꝫ p pcuratorē oino: sed hanc quidē antiqtas p dignitatum honore scripsit:multos autē cōspicimus dignitates quidē adeptos et inter clarissimos inscriptos/ aut comites^e aut tribunos:vel si qui alij consistunt hmōi/ substātie po minoris dños:aut penitus nō sufficiāt ad pcuratores ordinatos:et pter hoc agendes expēsas. Sancimus igitur vsqz^f ad magnificētissimos illustres hec valere: et modis oibus p procuratores pecuniarias exercere cās. necnō etiam iniuriarū p pcuratorē crimiali modo mouere^g/ſm qd datū est eis super hoc priuilegiū:ne cogant aut sedere^h / cū iudicibus cū iudicant:aut stare rursus tanqz litigātes. ex vtroqz^i enī cā videt incauta:aut in dignitatibus incuriam^k sustinentibus:aut iudiciali scemate indigne^l procedēte. Post magnificētissimos^m igit illustres omnibus licentia sit volentibus^n pcuratores ordinare^o: et per se lites exercere:nulla ex hoc neqz phibitiōe^p/neqz damno/ neqz pena iferēda eis. Tua igit eminētia que visa sunt nobis:et p hanc sacrā declarata sunt legē oibus faciat manifesta:q̄ moris sunt sup his agēs Datum pridie nonas iulij ca. epi.do.iusti.pfe.p̄. an.xij. Io.

[illegible]

[illegible]

Idem.a.pre.pre.orien.secundo excōsuli ordinario.

m Post magnificentissimos.hic no.quinqz genera magistratuum habentium ordinariā iurisditionem:vt super illustres. Item illustres:et isti litigant per procuratorem tm̄:vt hic.et sunt illustres vt pfectus pretorio orientis z illirici. Itē vrbis rome. Item alij sunt spectabiles qui post illustres sunt vt p consules/ pfect⁹ egypti/ q̄ dicit augustalis. alij sunt minores:vt clarissimi:et presides p uinciarū. vt. s. de appella.§.illud.et §.similiqz modo. et.§.orientalis. et C.d rap. vir.l.j.§. sinautē p⁹.z. ff.de pua. car.l.j.§..ibi et virꝫ clarissimis zc. Itē et alij sunt minimi:q nec nomen habent vt pedanei: ordīarij tamē sunt/vt defensores ciuitatum/z municipiorum/ et de minimis iudicaut causis. vt.C. de pe.iudi.l.fi.z.ā. de defen. ciui.§.iudicare.et.§.audiēt colla.ij.

Magistratuū habentium ordinariā iurisditionē.v. genera.

Rigor isti⁹ tex. obseruat in parlamentis francie.

n Uolentibus. non autem necessitas imponit pro curatorem ordinare.Accur.

o Ordinare.qd comune ius est in omnibus.vt insti. de his per q̄s age. pos.§.fi.

Procuratorem cōstitue re quis non cogitur

p Prohibitiōe. nam lex illa quicunqz/prohibet:et damnum / scilicet amissionis cause imponit ei. et penam etiam imponit iudici.xxx.librarum auri. ammodo ergo hec cessāt nisi in illustribus vt hic dicitur.

q [illegible] due.tm̄.vt.j.cōstitu.que dig.§.generaliter. et.§.palam vero.colla.vj. nam et episcopatus liberat. vt.j. de sanc.epis.§.curialem.col.ix.

Plurima hoz q̄ olim sancita sunt et neglecta et non facile in republica tractata / oino visa sūt absq̃ lege ⁊ sine legislatione cōsistere. nouim⁹ eñ q̄ antiquit⁹ erat q̄dā p̄fecture figura quā honorariā[b] vocabāt / codicillis[c] ab imperio sup ea collatis. hāc aūt ita noiabant vt nichil aliō nisi purū honorē his qb⁹ p̄bebaȝ conferret / q̄ curiales nō liberabat a fortuna curiali nisi qs eā in ipso ope[e] ministrasset. ⁊ sicut de gloriosissimis mgr̄is militū videbimus: q̄ȝ null⁹ ex magisterio armoȝ eripiȝ fortuna curiali nisi cum ope gesserit[e]: nā ⁊ magisteriū[f] militie p̄fecturā eē nr̄e dicunt leges. puri x̄o mgr̄orū militie codicilli solā p̄bēt dignitatem fortuna nō liberātes: sic ēt in ipā p̄fectura si futur⁹ sit aliqs[g] liber hm̄oi fieri fortuna necesse est in ipso cingulo desigtū[h] ab ea curie vinculis liberari.

Renouamus[i] igiȝ hm̄oi legē / sanciētes si q̄nvisum fuerit impio honorare curialē vt ēt liber et fortuna dare ei codicillos[k] administratiōis et p̄parare eū in talib⁹ cōstitui sedibus aut cingulis vrbane p̄fecture senioris rome / et noue videlicz hui⁹ nr̄e: aut in p̄torianis tribunalib⁹: ⁊ orientis et hesperie ⁊ libie: necnō et illirici[l] q̄s omēs sub nobis fecit de⁹: et ita libertate frui[m] q̄tenus magno p̄meriti honore et ī carpētis[n] vecti et clamores p̄conū audientes insup iudiciales ɔ̄scēdētes sedes hm̄oi fortuna liberi constituanȝ. Si x̄o solo eos p̄ticipare voluerit honore / fieri quidē codicillos et his dari: tm̄ x̄o valere hm̄oi imperialē largitatē vt ille honorat⁹ q̄dē sit: ⁊ maxime curie pars eē videatur[o]: nō tm̄ neq̄ prouinciali curia: neq̄ ei⁹ albo[p] libereȝ: s; maneat sub antiq̄ fortuna solū lucrat⁹ honorē: et ita gr̄as agens deo et iperio q̄ȝ migrauit eū ad meliora prioris trāquillitatis educēs[q]. sitq̄ ēt hoc additamētū iperialiū p̄miorū / q̄ neq̄ publicū minuit: neq̄ fortūa neq̄ cōsuetis ei functiōib⁹ p̄uās curialē: et ei q̄ hec p̄meruerit ēt p̄sentē addēs fortunā: ⁊ ostendēs honoratiorē ⁊ alijs curialib⁹ dignitate solūmō p̄cedētē. ¶ Que igiȝ placuerūt nobis tua celsitudo seruare festinet: sciēs q̄ȝ neq̄ curiales minuimus / ⁊ honoratiores eos oib⁹ demōstrauim⁹: vt sciāt he ciuitates p̄petua precepta quatenus imperio datur.

¶ Ut oēs obediāt iudicibus p̄uinciarū ⁊ in criminalibus ⁊ in pecuniarijs causis: ⁊ ibi negocia[r] examinenȝ nullo excepto p̄ p̄uilegiū[s]: ne huc[t] conuicti[z] deducanȝ nisi sacra pragmatica forma exhiberi quempiam iusserit.

¶ In p̄uincia in qua qs foruȝ sortiȝ illic est cōueniēdus vtraq̄ p̄te p̄sente vel altera tm̄: et vbiq̄ iusticia s̄uata / s̄nia cōdēnatoria vl̄ absolutoria feratur oī priuilegio cessāte nisi pragmatica forma aliud statuaȝ: vl̄ aliud p̄pter appel. acciderit: his obtinētib⁹ in oī loco et t̄p̄e pena contrafacientibus imminente. hoc dicit Bar.

Impera. Iu. Aug. constantinopolitanis.

Nā quidē eē oim[r] p̄fectissimā virtutē arbitrādum est hominibus: q̄ iura oībus distribuit. hec est ex causa[z] cognominata iusticia. etenim vnā quā q̄[a] aliarum virtutum nisi subsequantur huius[b] bona / fiet nichil horū que cōpetūt. itaq̄ nec fortitudinē que non est cū iusticia[c] laudabimus: cū scilz patria lingua[d] fortitudinē in armis virtutē appellet solum: et si quis ab ea[e] iusticiam subtrahat: ad delictorum occasionem solummodo non quorundā bonorū

a ¶ Curia. ɔ̄sistere hic pōt io. arg. ad excusationem pape Inno. qui in suo cōcilio multa de antiquis repetijt. q̄ȝ quasi neglecta erāt. et facit. ff. de fideiuſ. in p̄n. et C. de anno. l. fi.
b ¶ Honorariaȝ. i. sine actu et administratione
c ¶ Codicillis. i. lr̄is imperialibus
d ¶ Opere. sic. C. de decur. l. fi. sic. ī. cōsti. q̄ de digni. §. gnaliter. col. vj.
e ¶ Opere gesserit. i. cum effectu sine administratione.
f ¶ Nā et magistrum. interpositionem facit notādo bonū simile esse.
g ¶ Aliquis. scilz prefectus.
h ¶ Designatuȝ. per administrationem sibi collatam
i ¶ Renouam⁹. sic. s. vt ec. ro. §. renouamus. col. iiij.
k ¶ Codicillos. i. impiales lr̄as.
l ¶ Et illirici. s. sclauonia. Al.
m ¶ Frui. a curia
n ¶ In carpētis. i. currib⁹ et plaustris. est enī carpētū genus curr⁹ s̄m M. ⁊ facit. C. de q̄sto. et magist. offi. l. j. lib. xij.
o ¶ Videaȝ. No. pro capellanis dn̄i pape.
p ¶ Albo. vt. ff. de albo scri. l. j. ēt. ij.
q ¶ Educens. s. imperium.
r ¶ Ut oēs obediant ⁊c. hoc dicitur. ī. eo. §. hoc considerātes.
s ¶ Et ibi negocia. hoc d̄r. ī. eo. §. si igiȝ fuerit vsq̄ ad illū. §. arripiat.
t ¶ Priuilegium. scz spāliter indultū: vel de nouo cōcessum al's. q̄d plene dicemus. ī. eo. §. si igitur ambo.
v ¶ Huc. i. in ciuitate ɔ̄stantinopolitana: vt subijcit. et vt. ī. e. §. arripiat.
x ¶ Conuenti. scz in prouincijs.
y ¶ Nā. oim. scilz virtutum.
z ¶ Ex cā. q̄ȝ tribuit vnicuiq̄ ius suum.
a ¶ Unāquāq̄. i. p̄ vnamquāq̄. al's vnāquēq̄.
b ¶ Huius. iusticie. s. q̄ sunt quattuor. s. iusticia / fortitudo / prudentia / et temperantia.
c ¶ Iusticia. sic insti. de iusti. et iure. j. rn̄.
d ¶ Patria lingua. al's patriam linguā. et tunc subaudi s̄m. et dic appellet. s. consuetudo loquēdi: et al's patria lingua. s. romana: vt si dicam iste fecit fortitudinem. nā in armis vel alia vi illicita intelligim⁹ s̄m vulgare: vt subijcit.
e ¶ Ab ea. scz virtute. i. fortitudine: vt subijcit. Al.

a ¶ Quam. scilicet iusticiam.
b ¶ Sacras. scz principis.
c ¶ Priuilegia. scilicet de nouo concessā et ad postulationem indulta. Al.
d ¶ Pragmaticas formas. s. pretendentes.
e ¶ Occasiones.

e ¶ Descendentem. i. occidentem.
f ¶ Utroqz latere. i. meridie vt septētrione. Al. et facit. s. vt eccle. ro. §. fina. col. ij.
g ¶ Delinquit. apparet q̄ hec ꝯstō tota loquit̄ in reo volente trahere actorem ad extraordinariū iudicem.

cū homini ad maliciā dedito facile sit quodlibz malū adinuenire. vt. j. vt hi qui ob. §. j. in fine.
f ¶ Peccandi. ne sit impropria locutio: repete occasionem. s. delinquendo. q. d. delinquūt in ꝓuincijs: sed si mulāt se velle rn̄dere ex̄ ꝓuinciaꝝ.
g ¶ Extra eas. s. prouincias in quibus delinquūt.
h ¶ Simulant. i. nitunt̄ et cogitant qđ esse nō dz. vnde dr̄: qđ nō est simulo: dissimuloqz qđ est.
i ¶ Qui. s. actor.
k ¶ Quocunqz mō: vt de vsufruc. vel seruitute reali.
l ¶ Pertulit. id est sustinuit in mala parte.
m ¶ Exhibere. in terrogatiue lege et rn̄de. q. d. nō bene.
n ¶ Suā. als solam. et als suam.

fiet occasio: quā[a] in nostris prouincijs intuentes contēni lege placēti deo eā corroborare: et ad fortitudinē decētē deducere iudicauim⁹ oportere. ¶ Plurimorū nāqz alij quidē lr̄as sacras[b]/ alij ꝑuilegia[c] alij pragmaticas formas[d]: alij ꝑcepta iudicū/ qđā alias ex alijs adinueniētes occasiones[e] sibi peragūt peccādi[f] qđē in ꝓuincijs: et extra eas[g] litigare simulant[h] qui[i] enim in quolibet loco male patit̄ aut aliqđ suoꝝ amittit aut de terminis t̄re litiget: aut de ꝓprietate: aut de possessione: aut de hypotheca: aut de alio q̄cunqz modo[k]: valebit in alio loco ꝓbatiōes hoꝝ q̄ ptulit[l] exhibere[m]? hec eni̅ agētes ostēdētesqz potentiā suam[n] et fortitudinem[o] ita iuste credentes[p] talia machināt̄ur: et hec[q] hoīes ꝑpetrant[r] tanq̄ perpetuā virtutē habituros se confidētes/ et nō respiciūt ad milia et decies[s] milies exēpla[t]: quia sero tādē et in ꝑsonis inumerabilibus[v] ex impotētibus vidimus potētes ꝓcedere: ex non diuitibus diuites. in om̄e autē euū pene[x] ex potentibus[y] processerit inanes[z]: ex diuitib⁹ aūt paupes dū patrū iniusticiā soboles est secuta[a]: et nō cogitāt neqz reputāt q̄m q̄d ipsi quasi ꝑ se machināntur potestatibus vtētes[b]/ hec forsan ꝯtra eos q̄ ex eis procreantur agunt: non eadem potentia sequēte sobolem que illos sequitur. ¶ Hec considerantes p̄sentem ponere legē existimauim⁹ oportere: et precipimus omnibus in prouincijs iudicibus quicūqz nostris obediunt sceptris[c] in vniuersa ditione et que ascēdentem[d] videt: et que descendentem[e] solē: et que ex vtroqz[f] latere est: vt vnusquisqz in qua ꝓuincia delinquit[g]/ aut in qua pecuniarum[h]/ aut criminum[i] reus sit: siue de terra[k] et de terminis[l]: siue de proprietate[m]: siue de possessione[n]/ aut hypotheca[o] vel de qualibet alia

h ¶ Pecuniaruz. ꝑt stricte intelligi ꝟbū pecuniarū: qz iferius subijcit de alijs reb⁹: vt et als stricte accipit̄. vt C. de ꝓba. l. j. et. ff. ad mace. l. si filius §. j. Uel large ponē. et qđ subijcit si ue d̄ terra et c. ē q̄si hui⁹ expositio. nā pecunie verbū large pōt sumi. vt. ff. de ꝟbo. sig. l. pecunie. et. C. de consti. pecu. l. ij. §. fi.
i ¶ Criminū. vt de eo crimine ꝯueniatur ciuiliter vl̄ criminaliter: et hoc ip̄m erat ēt an̄ legē istā vt subijcit. hodie etiā pl⁹ est: qz si ibi nō iueniatur vbi deliquit poterit et alibi cōprehendi et remitti ēt violenter. vt. j. vt nul. iudi. §. si vero ꝗs cōprehēsoꝝ. nō erit ꝙ ammodo q̄stio an hec ꝯsti. loquatur de criminibus vel nō. nā vere loquitur ꝟꝫ Jo. vt hic. et. s. in rubri. licet quidā vt. M. dixerunt cōtra. s. q̄ nō loquat̄ in criminibus vbi criminaliter ageret̄ q̄si satis suff. ciāt vetera iura. Sed certe ḡnalius loquitur nec vult tm̄ noua dicere: imo etiā vetera iura recitat hec constitutio. vt. j. statim subijcit. hoc enim apud precedentes et c. cōcor. c. vlt. cū gl. ij. ex de fo. cō pe.

o ¶ Et fortitudinē. in malā ꝑtē accipe hoc vocabulum.
p ¶ Credentes. scilicet se facere.
q ¶ Et hec. scilicet mala supradicta.
r ¶ Perpetrant. id est faciunt.
s ¶ Decies. i. faciūt decies milies. similis modus loquēdi est. s. de here. et fal. §. et hoc quidem. col. j. et. s. de nup. §. sed hoc. colla. iiij.
t ¶ Exempla. C. de senten. l. nemo iudex. sed hic quo ad deum et quo ad peccatum vitandum loquitur: ibi quo ad ciuilem querendam actionem.
v ¶ Innumerabilibus. s. generibus personarum.
x ¶ Pene. id est fere.
y ¶ Ex potentibus. scilicet personis.
z ¶ Inanes. scz non potentes.
a ¶ Secuta. et hic no. filiū ex delicto p̄ris puniri. sed ꝯtra C. de pe. l. sancimus. itē cōtra. ff. de peñ. l. qui crimen. item cōtra. ff. de accu. l. ex iudiciorū. sed certe hic de pena loquitur diuina. in dictis autem legibus de humana. vt argu. illius diuine scripture. patres comederunt vuam acerbā: et dentes filiorum obstupuerunt. Filius an ex delicto patris puniatur.
b ¶ Potestatibus vtentes. i. potentijs suis.
c ¶ Sceptris. i. litteris vel imperio. Al.
d ¶ Ascendentem. i. orientem.

k ¶ De terra. quod hic dicit̄ indistincte statim diuidit et distinguit siue de proprietate et c.
l ¶ De terminis. de q̄bus agit̄ ciuiliter finiū regūdoꝝ. vt ponant̄ et distinguant̄. vt. ff. fi. regū. l. ij. in fi. et. l. iij. et. l. si irruptiōe. §. fi. Item agit̄ pecuniariter ad penā. l. aureorum ꝑ legē agrariā imponendā si dicant̄ ab alio termini detecti. vt. ff. de ter. mo. l. agraria. nec tollit̄ vnū iudicium ꝑ aliud cū dent̄ ꝓpter rē familiarē. vt. C. q̄n ac. ci. cri. p̄re. l. j. donec tn̄ vna intērat̄ alia cessat. vt. ff. de vu. indi. l. inter dū. et. ff. vi bo. rap. l. ij. §. j. et dixi insti. de offi. iudi. §. pe.
m ¶ De ꝓprietate. i. dn̄io: ꝑ rei vēdicationē directam vel vtilē. vel publicianā. vel here. peti. qđ etiam ante hanc. l. erat. vt ratiōe hui⁹ possessiōis q̄hic esset debeat hic conueniri. vt. C. vbi in rē ac. l. fi. et. C. vbi de here. agi oper. l. j.
n ¶ De possessione. s. recuperāda: vel adipiscēda: vel retinenda: cum his tribus modis de ea agatur. vt insti. de interdic. §. sequens diuisio.
o ¶ Hypotheca. vt si rem imobilē in hac ꝓuincia positā

occasione[a] illic etiã iuri subiaceat[b]: hoc enim apud ꝓcedentes legislatores varie[c] qdẽ dictũ est ꝫ nõ pure[d]. ⁊ sicut nos illud ↄsiderauimus[e] ⁊ vltra terminos litigare nõ q̄rat. Siue eñ magna delicta sint siue cõtract⁹ ↄsistãt: oportet oibus modis sup eis ⁊ cõuẽtiões esse/ ⁊ scripturã[f] si opus fuerit: et examinationẽ[g] ꝓuincialẽ ꝑpt facilẽ ꝓbationẽ: q: siue in ꝑuo q̇spiã silr delinquat: siue maius adhuc pctm̃ fiat: q̃le est si nec in paruis iure[h] potiat̃: sed expectet venire in extranee terre ꝓuinciã: ibiqꝫ eũ cõuenire/ et de talib⁹ litigare/ quẽ[i] neqꝫ ꝓ̄sentẽ[k] neqꝫ in ꝓuincia forsan propter ꝟtutẽ illi⁹[l] aut infirmitatẽ suã ↄuenire poterat ↄpetẽter: Quid eñ erit duri⁹ q̄ꝫ lesum[m] forsan circa sublationẽ bouis aut eq̇: aut iumẽtoꝝ alicuius: aut pecudũ: aut (vt exiguũ dicamus) domestice galline hũc

cogi nõ in qua aufert̃ ꝓuincia litigare: sed alibi currere ⁊ ibi ꝓbationes hoꝝ que ꝑtulit exigi: ⁊ aut plures expensas pati q̄ꝫ rei estimatio est: aut inopiã ingemiscentem[n] ferre[o]: Hinc nobis multitudo[p] plurima est interpellantiũ quotidie/ ⁊ crebro[q] in talibus causis inq̇etamur paruꝛ ꝑ gr̃a occasionũ: ⁊ ipsi[r] mltas sustinentes iportunitates: et vidẽtes plurimã q̇dem multitudinẽ viroꝝ: plurimã qꝫ mulierũ ex ꝓprijs locis agitatas: et ad hãc veniẽtes felicissimã ciuitatẽ/ q̄rũ plurimi etiã mendicantes ⁊ afflicti hoc agũt: iterdũ q̇ꝫ hic moriũtur. Si igit̃[s] †fuerit ãbo i ꝓuincia ⁊ actor ⁊ re⁹: nequaq̄ꝫ ad aliã ꝓuinciã cã trahat̃[t]: neqꝫ ad hanc felicissimã ciuitatem: neqꝫ ex ꝓuilegio[v] cuiuspiam: neqꝫ ex iussione: sed illic decidatur[x]. Si vero[y] alter quidẽ adest/ alter autẽ abest: qui ꝓ

michi obligasti: quo casu etiã rõne possessionis hic posite agã: siue etiã alibi posite agã hic rõne cõtractus. vt. s̄. ꝑx. dicit. nã re⁹ hic fit. i. debitor obligãdo sic se et rem suam.

a Occasione. vt de ꝟuitutib⁹ ꝑsonalib⁹ vt vsu et vsufructu. ⁊ de realib⁹. vt rusticoꝝ prediorũ. vt. ff. de serui. l. j. sed etiã de statu serui liv̄l ascripticie cõditionis: vel alterius similis. vt de filiatione vel pr̃ia ptãte: similis est modus loquendi C. de iudi. ꝓperandũ. in fi. j. respon.

b Subiaceat. q̇dem in clericis. sed contra. j. vt cle. apd̃ ꝓpri. epis. §. j. col. v. Rñ. et clericus i eo loco ↄuenit̃ ꝫ nõ apud ꝓ̄sidẽ: sed apud epm̃ huius loci q̇ suus est et ratione huius cause ẜm Jo.

c Uarie. i. in varijs locis. vt. ff. de accu. si cui. §. pe. et §. fi. ⁊. l. fi. ⁊. ff. d̄ re mili. l. iij. j. rñ. ⁊. C. vbi d̄ cri. agi o. l. j. ⁊. C. de castrẽ. ⁊ ministe. l. fi. in fi. ⁊. s̄. vt iu. sine q̄. suf. §. qd̄ aũt dictũ ẽ. col la. ij. ⁊. ff. de iudi. l. heres. §. j. vsqꝫ i fi.

d Nõ pure. hoc est nõ inuenit̃ lex aliqua de antiquis que ita dicat pure et simpliciter de oibus vt ista dicit: et statim subijcit. nam hec in delictis et q̄si. Itẽ in contractib⁹ et quasi loquit̃. Itẽ et in actionibus in rẽ: in qb⁹ quis rõne possessiõis sortit̃ forũ. vt. C. vbi in rẽ ac. l. fi. Itẽ in interdictis possessorijs: vt hic cõtinetur.

e Considerauimus. s. q: reus respondeat. ita ecõtra dicimus q̄ actor alibi non agat vel agere querat: vt subijcit. Uel dic ad reum tantum referendum hoc.

f Scripturam. i. libellus conuentionalis. Al.

g Examinationẽ ꝓuincialẽ. i. faciẽdã in prouincia ea vbi ↄtractũ est vel delictũ. vt. s̄. dictũ est. et est ratio vt subijcit facultas ꝓbationũ. nã facili⁹ ꝓbat actor hic q̄ꝫ ex ꝓuinciã. et facit. C. de here. et ma. l. qm̃. in fi. et. C. de re. cre. l. gñaliter. in prin. ibi: probationibus pinguius.

h Iure potiat̃. sic̄ d̄r in diuina pagina q̄ nullum adeo est veniale paruũ peccatũ qd̄ si deducat̃ in contemptum mortale nõ efficiatur.

i Quem. scꝫ reum.

k Presentem. etiam subaudi.

l Illius. scilicet rei.

m Lesum. scilicet actorem.

n Ingemiscẽtem. sic. C. qñ impe. inter pupil. et vi. l. j.

o Ferre. scꝫ penas quas patitur. Al.

p Multitudo. sic. C. qui po. in pig. habe. l. fi. in prin.

q Crebro. id est sepe.

r Ipsi. scilicet nos.

s In prouincia. in qua obligatio cõtracta est. vt. s̄. e. §. hoc considerantes. Sed qd̄ si in italia? Rñ. idem: ꝫ non sit ꝓuincia sed prouinciarũ dña. vt. j. eo. §. pe. et. §. fi. — Italia ꝓuinciarũ dña dicitur.

t Trahatur. scilicet per reum.

v Priuilegio. hoc est nõ ꝓdest reo priuilegium vt possit alibi reuocari iudicium q̄ꝫ vbi ↄtrait ꝫ cõtra. ff. de iudi. l. ij. §. oẽs aũt. So. dicũt quidã illam corrigi ꝑ istã. ⁊ eodẽ mõ rñdẽt ad. l. ff. de arbi. l. non distinguem⁹. §. itẽ si q̇s rome. nã et ibi dicit̃ nõ debere legatũ rome cõueniri etiã de eo qd̄ ibi facit/ dũmodo ãte hanc legationẽ in q̄ nũc ẽ. Sꝫ hoc nõ plꝫ. q: ꝑ aliã aut. q̄ est post istã saluã sunt legatis et alijs ꝓuilegia. vt. j. de sanc. epis. §. si ꝓo epi. col. ix. Dic q̄ hic loq̇ de ꝓuilegijs q̄ ex corp⁹ iuris posita sunt: vt colligit̃. s̄. e. §. plurimoꝝ. nec videt̃ aliq̇d corrigere. vt. s̄. e. §. hec ↄsiderantes. ibi: hic eñ ⁊c. q̄ aũt in iuris corpore sunt nõ tollũtur per hãc aut̃. vt dictũ est. sed q̄daꝫ alia aut̃. ⁊ fori ⁊ iudicis videt̃ tollere ꝓuilegium ẜm. B. vt. s̄. vt iudi. si. quo. suf. §. qd̄ aũt primit⁹: qd̄ nõ puto nisi vt dictum est si nõ sunt in corpore iuris. nã vt in seq. §. post illũ. s. in. §. interdicim⁹. q̇busdã ꝓuat̃ ꝓuilegiũ. Itẽ ↄ. s̄. de exhi. §. j. in eo q̄ actori ꝑmittit̃ ex ꝓuilegio ad aliud iudicium trahere reũ. Itẽ ad idẽ ↄ. C. de dil̄. si qñ. et. C. de iuris. om. iu. l. in criminalibus. Sol̄. quidã dicunt illas duas eẽ correctas ꝑ istã: qd̄ nõ placet: q: inq̄ꝫtũ possumus euitare legũ correctiones hoc facere debemus iustinianũ imitantes. vt. j. q̄. mo. na. ef. sui. §. tribus aũt. dic ergo q̄ hec loquitur in reo: illa in actore trahẽte reum ad extraneum iudicẽ: sed hec mala videt̃ sol̄. nã nõ debet licere actori qd̄ nõ licet reo. vt. ff. de reg. iur. nõ dꝫ. sed dic hoc speciale: illud generale: cui generi per hanc speciem derogatur. vt. ff. de le. iij. l. vxorẽ. §. felicissimo: et de reg. iur. l. semp. sic ⁊ al̄s lꝫ actori. s. agere quãdo vult: quod reo nõ licet. s. cõueniri qñ vult. vt. ff. de excep. do. l. pure. §. fi. et. ff. de peti. heredi. l. si q̇s libertatẽ. §. ita demũ. ibi: et erant in ipsius ⁊c. vt. C. vt ne. inui. age. vel accu. l. j. sed hoc non licet reo.

Marginal notes: † cõcor. c. ex pre in glo. j. ex de appel. — Legum correctiões vitande sunt.

x Sed illic decidat̃. s. in ꝓuincia illa vbi cõtractum est sed qd̄ si ibi nõ inueniat̃. nõne remittitur in cõtractu vt in delicto. vt. j. vt nul. iudi. §. si vero q̇s. Rñ. dic vt ibi dicem⁹.

y Si vero. casum istum pono tribus modis. primo in dño domus qui cum inquilinis vel mercennarijs habitabat. vt. ff. de vsu et habi. l. ꝓculus. et est ex domo ab vno in

quilino delectus: conuenitur ipse inquilinus ex suo delicto lege aqlia directa vel vtili. sed ⁊ dñs ex quasi delicto tenet actione in factū qui opera malorū hominū vtit. vt insti. de ob. que ex quasi delic. nas. §. exercitor. hec ergo aut. permittit hoc nouū vt possit nūciare dño/⁊ datur ei spaciū. ⁊ si veniat plene examinat cā: alioq̄n dānat presens cōuētus. ⁊ si de reb⁹ ei⁹ actori nō possit satisfieri capiūt res absentis ꝓpter ei⁹ contumaciā. hanc reprobo: qꝛ ex quo certū est q̄ deiecerit nō debet alius teneri. vt. ff. de his q̄ deie. vel ef. l. j. in fi. ⁊ l. ij. ⁊ ff. de ob. ob. cōtinuus. §. cū ita. in fi. si autē diceres dominū cū sua familia nō habitasse: etiam alia rōne nō teneretur vt. ff. de his q̄ deiec. vel ef. l. j. §. pe. Secūdo pōt poni sic. aliqs cōueniebat me qꝛ sibi erā obnoxi⁹ vel rei vē. vl' qualicūq₃ actione ⁊ aliquis offert se defensioni mee promittendo iudicio sistere me dominū: ⁊ penā si nō faceret stare. permittitur ergo huic ꝓcuratori siue defensori vt nunciet michi domino vt hic subijcit. ⁊ si nō veniā procurator condemnat ad interesse: quia me nō fecit stare. in quo venit etiā rei petēde estimatio. Itē ⁊ ego dñs in actione que cōtra me cōpeteret condēnabor. ⁊ si ex rebus procuratoris satisfieri non possit tunc de meis satisfiet. nec est mirū: quia hoc propter meā contumaciā cōtingit. et quod hic dicit ipse qui iniustitiam egit/ scʒ dñs. Itē no. q̄ hec aut. facit huncverū procuratorē eoipso q̄ non remouetur absente. ⁊ ante litis contesta. permittit sententiam ferri. qđ est mirabile. vel dici pōt q̄ quasi contestata est. vt. C. vbi in rē ac. l. ij. Tertio dic q̄ in quocunq₃ defensore locū habet qui satisdat iudicatū solui. nec curo q̄ satisdederit iudicio sistere dominū. Uel dic quarto q̄ procurator meus per vim expulit alium me mandante vel ratum habente. vnde potest conueniri tam ipse q̄ ego dñs. vt. ff. de vi ⁊ vi ar. l. j. §. quotiens. ⁊ ff. de institu. l. cuiuscunq₃. §. j. ⁊ l. se. j. rñ. ⁊ ff. quod vi aut clam. l. deniq₃. §. pe. permittit ergo hec aut: hoc nouum: vt possit michi nunciari: ⁊ hec vltima placet preceptori meo. Sed quare pro deo permitteret hec aut. dño denūciari cum ipsum procuratorem presentem ⁊ suo nomine potest conuenire? Rñ. potest: quia sic est in fideiussore. vt. s̄. de fideius. §. j. ⁊ §. ij. sed tertia positio casus magis probari videtur in isto. §.

Sñtētia q̄nq₃ lite nō cōtesta. fertur.

s ¶ Iniustitiā. qꝛ aliquid est deiectū vel effusum ſm primā positionē casus. Uel dic iniustitiā: qꝛ debitor est meus ille qui est dñs domus ſm alias tres positiones casus.

b ¶ Iniustitiam egit. scilicet cōductor/ vel similis ſm positionem primā et ſm vltimam. Uel dic. s. dominus qui est absens ſm duas medias positiones casus.

c ¶ Quicūq₃ sit eius. s. siue castaldus: siue procurator: siue similis persona que presens est.

pñs est ex domo absentis iniustitiā[a] patiat: conueniat oibus modis ipe qui iniustitiam[b] egit siue curator/ siue cōductor/ siue quicūq₃ sit[c] ei⁹: ⁊ liceat ei ſm ꝓuincie spaciū/ ⁊ ſm legē cōem[d] antiq̄tus positā inducias accipiētē nūciare que de his gesta sunt illi ad quē cā refert. Sed siquidē in vicina ꝓuincia est in qua id agitur[e] vna aut duabus māsionibus[f] in medio ꝓuinciarū cōstitutis/ quattuor ei mēsiū dare inducias. si vero maius sit spacium/ sex. si vero ex palestina forsan/ aut ex egypto/ aut ex spacio gentium longinquarū[g]: menses octo ad hoc sufficient. Si vero ex hesperijs gentibus aut septentrionalibus aut in libia: tunc quod etiam precedentibus legislatoribus sufficiens visum est/ eē tp̄s determinatū[h] hoc est nouē mensiū vtile. Et si quidē ipsi nūcianti credat[i] litē[k] illi eam cōmittat. si vero aliq̄d aliud de illo sapit[l]: aliū dirigat suscepturū modis oibus actionē/ ⁊ cōpleturū[m] oino q̄ discernenda sunt/ nisi appellatio[n] fuerit subsecuta: siue i maiori[o] siue in minori[p] cā. Si aūt ille[q] q̄dem nūciet: ille[r] ꝓo nō ordinet ⁊ statutū[s] transeat tp̄s tanq̄₃[t] firme agentē[v] eū q̄ cōuēt⁹ est[x]: ⁊ ꝓ absente ꝑsona etiā inuitū repsentet negocij iudex[y] apud suū tribunal: ⁊ cām examinās presente eo q̄ cōuentionē suscepit condēnet etiā eū in quo obnoxius[z]

d ¶ Legē cōmunē. vt. C. de dila. l. j. vel dic. xx. misiū diurnorū. vt. ff. si quis cau. l. j. pma verior videtur: qꝛ hic statim subijcit esse considerandā prouinciam: qđ in. d. l. C. de dila. continet. Sed nunquid ibi alia tempora cōputant? Rñ. sic sed ad instar eius hec proponūtur.

e ¶ hoc agitur. i. cā tractat. vel dic hoc agit. i. absens degit. vt i nouell.

f ¶ Māsionib⁹. i. dieb⁹: vel dic in ꝓuincijs: qꝛ due ꝓuincie sunt in medio: vt in nouel.

g ¶ Longinquarum. i. regionum. scʒ dilatio petitur

h ¶ Determinatum. vt. C. de dila. l. j. sʒ nōne in alijs tēporibus hec lex corrigit illa₃? Rñ. nō: quia illa loquitur in dilatione q̄ dat pñti ⁊ petenti gr̄a testium vel instrumētorū. hec autem loquit in alio casu: q̄ñ scʒ patit quis iniustitiā ex domo absentis. quidam tamen dixerunt eam corrigi.

i ¶ Credat. id est confidat.

k ¶ Litem. s. dñs. vnde videtur q̄ si non credit/ q̄ hic nō possit eū inuitū defendere. sed contra. ff. de noua. l. si stichū. §. fi. ⁊ ff. de solu. l. solutionē. que sunt contra huic. So. quidam dicunt hoc casu eas correctas. licet in alijs firme remaneant. Sed nos dicimus q̄ hic loquitur q̄ñ noie ꝓcuratorio eum defendere volebat: ibi autem volebat in se iudicium transferre animo nouandi: quod potest etiam eo inuito: vt ibi dicitur. ⁊ facit. ff. de nego. gest. l. soluendo.

l ¶ De illo sapit. q̄ non sit homo legalis.

m ¶ Completurum. etiam soluendo iudicatum.

n ¶ Nisi appellatio. completurum dico nisi ⁊c. nam tunc nec iudicare videtur. vt. ff. ad turpil. l. j. §. fi. Accursius.

o ¶ In maiori. id est in criminali.

p ¶ Minori. id est in ciuili. que etiam ratione minoritatis postponitur criminali. vt. C. de ordi. iudi. l. fi.

q ¶ Si autem ille. scilicet procurator.

r ¶ Ille vero. scilicet dominus cui nunciatum est. Al.

s ¶ Statutum. scilicet a iudice.

t ¶ Tāq₃. istud tāq₃ nō denotat similitudinē: sed ꝓprietatē.

v ¶ Agentem. i. respondentem. sic. ff. de eden. l. j. circa pn.

x ¶ Conuentus est. scilicet procurator vel similis ei.

y ¶ Iudex. s. ordinarius. si autem delegatus est nō vocabit eū re ⁊ verbo. vt. s̄. de exhi. ⁊ introdu. reis. §. si vero quidam: nec etiā poterit defendere iurisditionem suā iudicio penali. vt. ff. si quis ius di. non obtem. l. j. j. rñ. sed hoc per suum delegantem fieret. vt in. d. §. si vero quidam.

z ¶ Obnoxius. s. nomie absentis quem defendit ſm Azo. Uel dic suo noie cōdēnat siue ſm primā positionē casus: siue ſm aliā. s. scđam positionē vel tertiā. vt. ff. de pcu. l. plautius. ⁊ fi. de re iudi. l. si se. in pn. Itē multomagis ſm quartū

apparuerit: ⁊ insuper illū[a] post hmōi admonitionē mittere[b] in ꝓuinciā nō volētē[c]: si tñ omnino obnoxius apparuerit: ⁊ siquidem locuples[d] sit: ipse[e] quidem exigat que decreta sunt. si vero minus sit quod habet/ aut non sufficiat in ista cōdemnatione: tunc ⁊ de absentis[f] rebus compleatur victori damnū hmōi.

Si vero neqꝫ ipse apparuerit q̇ dñm litis p̄sentare iussus est/ aut qui pro eo legitime[g] cogatur: tūc vocetur quidē legitima voce[h]: nō aūt obediēs condemnetur/ ⁊ absens[i] ꝫm scema qđ appellat̃ heremodiciuꝫ[k]/ id est deserte cause: nā q̇ per cōtumaciam deserit in nullo[l] minor presente putabit̃. Si vero ille quidē forsan aduenerit: aut miserit quēpiā: accusator[m] autem desit: tūc ⁊ absoluere[n] eum et dāna[o] eius mederi[p] calūniatorem cogat. sic erunt temperatiores[q]/ sic peccare cessabunt/ sic nō putabunt[r] potentiam[s] diuitiarū iustitie preualere[t]. Nec latet nos quia forsan neqꝫ sufficiat[v] hoc ad ꝑfectissimā cause medelā: cū iudicantes potentioribus magis q̄ꝫ iustitiam volentibus/ ⁊ ad ꝓuincias venientibus prestent[x]. Sed tamen nouimus plurima iniustitiarū curata ab hac legislatiōe: magis autem quantum ad nos totum erit sanatū: nanqꝫ non aliter tradimus cingula nisi prius iusiurandū subierint hoc accipiētes iuste oīnibus iudicare ⁊ puras[y] seruare man⁹: nō puto[z] post presentē legē altero quolibet egebimus augmēto si illi q̇dē iuste

modū ponendi casum. vt in prin. huius §. diximus. preterea ⁊ statim dicit ipsum absentem dānari. quō ergo bis condemnet̃: ⁊ semel ꝑ aliū ⁊ semel ꝑ se. certe absurdū videtur.

a Illum. scilicet absentem.

b Mittere: scilicet aliquem ad defensionem sui.

c Nō valētem scꝫ cōdē. et. ⁊ repete quasi cōtestata lite cōtra eū. ꝑ hec eñ que facta fuerunt in ꝑsona presentis et missione pro absente: et datione dilatiōis ad sui aduentum: hec oīa quasi quandā cōtestationē ꝯ absentē facere videntur. vt ħ. ⁊ C. vbi i rem ac. l. ij. vñ nō obstat qđ dicit̃ ante litē cōtesta. non posse dari diffinitiuā sentētiā. vt. C de tēp. appel. l. fi. § illud. qꝛ est hic q̄si ꝯtest. vt dictū ē cōtra absentē. contra p̄sentē vero vere est contestata. q̄dā tamē dixerunt hanc sentētiam q̄ contra absentē datur esse interlocutoriam de missione in possessionem pro mensura declarati debiti. vt et in alio casu quem statim subijciet.

d Locuples. scilicet procurator.

e Ipse. scilicet inquilinus: vel qui presens est.

f Et de absentis. si obnoxius apparuerit. vt. s̄. ꝓxi. vel qꝛ mādauit ꝓcuratorē vł ratū habuit. vt. ff. qđ vi aut clam l. deniqꝫ § pe. ⁊ no. ꝙ duo videnẗ necessaria esse vt absens exigat̃. ⁊ ꝙ obnoxius appareat. ⁊ ꝙ ꝯuētus soluēdo nō sit.

g Legitime cogatur. vt pater suus si erat filiusfam. ille qui volebat representare absentē. nam pater legitime potest cogi pro filio. vt. C. de bo. ma. l. j. ⁊ insti. per quas perso. no. acqui. § j. Itē ⁊ alie sunt ꝑsone que pro alijs cōpellunẗ quas no. insti. de cura. in fi. sed de fideiussore qui satisdederat de iudicio sisti ꝫm secundā casus positionem. vel iudicatum solui ꝫm tertiam hic specialiter dicit. qui sine satisdatione admitti non debuit cum sit cautio pretoria. vt. ff. de preto. stipu. l. j. in prin. et. l. pretorie satisdationes.

Pr̄ pōt legitīe cogi pro filio.

h Legitima voce. scilicet preconis vel nuncij missi ad domum. vt ī. de liti. § omnem. colla. viij. Accursius.

i Et absens. scꝫ procurator vel similis. ac si diceret nō solū condemnabit̃ si presens est. vt proxi. § sed etiā absens vt hic dicit̃. vel dic etiā absens: q. d. non solū hic procurator vel similis qui primo fuerit presens: sed etiā ille q̇ semper fuit absens. vt. s. proxi. § habuimus. Sed qualiter hec sentētia erit lata ꝯ vtrūqꝫ absentē? Rñ. q̇dā vt Al. ⁊ alij ꝙ sit interlocutoria. ⁊ hoc ꝫm scema. i. ordineꝫ negocij. vt lite nō cōte. (vt hic erat) fiat missio in pos. bo. absentis vtriusqꝫ ꝫm mensurā declarati debiti. vt. s. de exhi. § si vero quidā. col. v. lite autē cōtestata ⁊ hoc cognito de causa det̃ diffinitiua etiā ꝯ absentē: sed cā nō facta liquida idē qđ in primo casu. vt. C. de iudi. l. properandū. § siquidē. ⁊ § sinaūt. Sed certe hic potest dici semper contestata vel quasi. vnde semper det̃ diffinitiua dūmodo liqueat. vt diximus. s. proxi. §. neqꝫ hoc solo casu iure nouo dat̃ diffinitiua: licet non fuerit vere ab eo lis cōtestata: immo ⁊ alio puta absente actore. vt. j. de litig. § oēm. col. viij. lꝫ iure veteri nō daret̃ diffinitiua/ nisi vere sit lis contestata. vt. C. de temp. ap. l. fi. § illud.

k Heremodicium. q. d. ꝫm ordinē qui seruat̃ quādo causa deseritur quē ordinem modo ꝓxi. dicem⁹. et hoc heremodiciū aliter iure veteri: alit̃ iure nouo seruatur. nam veteri actore absente nō contrahebat̃ heremodiciū sed cācellabat̃ ei⁹ ꝓcessus. vt. ff. de iudi. l. et post edictum. sed hodie tam reo q̄ꝫ actore absente cōceditur vt possit procedi in lite ad sententiam. vt. C. de iudi. l. properādum. § sinautem. et. j. de liti. § omnem. col. viij. Accursius.

Heremodiciū qđ sit.

l In nullo minor. immo est in aliquo in deteriori conditione: quia appellare non potest tam iure veteri q̄ꝫ nouo ⁊ etiam nouissimo. vt. ff. de iudi. l. post edictum. § fi. ⁊ C. de iudi. l. properandum. § cum autem. ⁊ j. de iudi. § audiēt in fi. § et facit. j. de testi. § et hoc. in fi. § ⁊ C. quorum appel. non re. l. j. et. ff. de noxa. l. quotiens. § in potestate. et. ff. de re iudi. l. de vnoquoqꝫ § j.

m Accusator. large ponitur etiam pro actore.

n Et absoluere. scilicet ab instantia iudicij vel edicti ꝫm Al. vt. ff. de iudi. et post. Sed certe immo etiam diffinitiue licet non statim. vt. j. de litigio. § si vero initium litis. colla. viij. Accursius.

o Et damna. facit. ff. de iudi. l. eum qui. ⁊. s̄. de exhi. § si vero quidam. in fi. §. et. C. qui accusa. non possunt. l. qui crimen. Accursius.

p Mederi. id est emendare. Accursius.

q Temperatiores. scilicet homines.

r Putabunt. al's putabunt. et al's putabitur.

s Potentiam. al's potentiam. et al's potentia.

t Preualere. facit. s̄. vt non fi. pigno. in prin. colla. v. et s̄. eo. § j. in fi. Accursius.

v Sufficiat. hoc quod diximus/ scilicet hac constitutione. Accursius floren.

x Prestent. nota mirabile verbum. sic. s̄. de exhi. § sancimus. et. § suscepto.

y Et puras seruare. scilicet ab omni donatione. vt. C. iusiurā. quod pre. et. s̄. vt iudi. sine quoquo suffra. § hoc autem. colla. ij. ⁊ facit. C. de iura. calum. l. ij. § penul.

z Puto. ꝙ non egebimus.

iudicēt ad legē simul et iussurādū respiciētes. ¶ Arripiat[a] autē nullꝰ ꝓuincialibꝰ cingulis violētos vtens priuilegio aut ꝑtāte aut forma. nisi forte[b] sacra nr̄a pragmatica forma occasiōe publice cause[c] ꝓcedēs exhibitū hic quēpiā īferre precipiat[d]: aut ex lege hoc faciat quale[e] est sup appellatiōibus licz etiā hoc ex multa parte curauimꝰ plurimos[f] maiorū iudicū in ꝓuincijs appellationum ꝯstituētes: vt apđ illos magis appellatio qñ nō de maximo[g] negocio fuerit q̄stio/ q̄z in hac examinet maxīa ciuitate: hāc dicentes iusticie legem adhuc potius faciemus eā iustiorē si nulli ꝑmittamus habere ꝯtra eā quedaz priuilegia[h]. neqꝫ excipi ab hac lege quolibet ꝑuilegio[i]: nec si cuilibet sanctarū ecclīarū largitū sit: aut alicui venerabiliū xenodochiorū aut alijs venerabilibus domibus aut alij cuilibet ipsarū domuū īperialiū[k]: aut sacro ꝑrimōio[l] aut sacris priuatis[m] q̄ merito post supnum[n] honorē scđo loco sunt posita: nec si aliqbꝰ iudicibꝰ aut in potētatu positis aut oīno sub nos ꝯstitutis hominibꝰ: sed obediāt oēs legi[o] et succūbētes iusticie sanctiōi honorent eam: ⁊ ꝑ oīa habeāt sortem[p] nō solū in semetipsos respiciētes: sed etiā in futuras successiones[q]: et scientes qꝛ nichil pene ī semetipsos manet: sz currit[r] natura semꝑ multas euoluens mutatōes[s]: qs neqꝫ preuideri facile est: neqꝫ predicere solūmodo deo ⁊ imꝑatore sequēte deū hec gubernare mediocriter ⁊ mansuete valente. ¶ Si vero quisqꝫ vtat aliqbus sacris formis: siue pragmaticis: siue alijs de tali q̊dā mō sibi largitis/ erunt oīno infirme[t] iudicibꝰ maximā soluētibꝰ penā[u] si oīno susceperit: ⁊ nō hoc qđ fit solūmō meditabunt: sed qđ etiā faciēdū est. etenī si post hoc tale aliqđ impetret ab aliqbꝰ nr̄orū subiectorū: aut ab alio q̊libet qbꝰ prius īterdiximꝰ īter q̊s ꝯplectimur sicut dictū est ecclās ⁊ venerabilia mōasteria ⁊ sacras nr̄as domos/ ⁊ sacra priuata/ et sacrū ꝑrimoniū: neqꝫ hoc oīno valebit. Erit aūt hec lex[v] vbiqꝫ suā iuste extendēs virtutē: et sic quidem futura caute ꝯstituēs simul autē qđ preterijt curans. ¶ Scitote igit oēs subiecti q̊s deus nr̄is ꝓgenitoribꝰ ⁊ nobis donauit: qm̄ hāc vobis damus legislationē omnē vobis cautelā ꝯferētes: et neqꝫ itinere fatigabimini longiore: neqꝫ aduersus maximos lachrimabitis: neqꝫ nos culpabitis tanq̄ hec nō corrigētes: sz vnusq̄sqꝫ de proximo respiciēs penā in q̄bus forte dānificat aut ledit: et hāc curā videns magnū et

a ¶ Arripiat. sic construe. nullus arripiat id est protegat violētos/id est raptores. prouincialibus cingulis. i. a dignitate presidis prouīcie in qua deliquit ne seuiat ⁊ cognoscat in eos. et facit. C. de appel. l. addictos. et. C. de decurio. l. curiales qui honorariam.

b ¶ Nisi forte. hoc non refertur ad proximū dictū. sed ad alia. q. d. dixit causam nō esse trahēdam ad aliā ꝓuinciā. vt. s. eo. §. hec considerantes. excipe nisi ⁊c.

c ¶ Publice cause. nam pro priuata causa sua nō vocat aliquem imperator. vt. C. de decur. l. curiales omnium.

d ¶ Precipiat. nā forte facit hoc imperator vt ipsemet de cā cognoscat: qđ cum ꝯsilio procerū fit vt hic dicitur. ex eo qđ dicit pragmatica ⁊c. q̄ pragmatica fit tātum cōsilio procerum. vt. C. de legi. et cōsti. l. ij. idem si alia cā reipub. eū vocauit vt hic dicitur. nā interim in causa sua habz dilationē: vt ex. l. vt subijcit circa appel. vt quia habet cām appellatiōis rome. hz enī priuilegiū ex lege scripta ne interim cōueniat. idē est etiā in legatiōe vel cā testimonij ferendi. et idem in omībus q̄ ex lege scripta habent priuilegium siue milites: siue clarissimi nec enim ea priuilegia cassantur. vt ff. de iudi. l. ij. §. legatis. et. §. omnes. et diximus plene. s. eo. §. si igitur.

e ¶ Quale est. si hoc est exemplū: ergo idē est in alijs q̄ habent ex lege priuilegiū: vt diximus. s. eo. §. si igitur.

f ¶ Plurimos. scz cognitores. Al. vt. C. de appel. l. in offerēdis. et. s. de ap. §. illđ. et. §. simili mō. et. §. orietalē. et. §. fi.

g ¶ Maximo. vt. x. lib. auri. vt in proximis dictis legibus continetur.

h ¶ Quedam priuilegia. i. indulta vel indulgenda q̄ tamen iuris corpore nō cōtineantur. et nota hic subsequenter nominari personas: quia plus solet timeri ⁊c. vt dicit canon in decretis. in dist. xxiiij. c. q̄p̄. Item ea que generaliter dicuntur nisi specialiter notentur vident neglecta vt. ff. de iniur. l. item apud labeonem. §. ait pretor. nec enī priuilegia scripta per legem cassantur per hanc constitutionē. Sed tamen quidam dixerunt contra. tum per supradicta. tum per ea que hic dicuntur sic generaliter corrigi dictam legem de iudi. l. ij. Sed falsum est. qꝛ solum vult hic nominare personas et in hoc dicit plꝰ hic: vt dictū est.

i ¶ Quolibet priuilegio. id est quolibet per ꝑuilegiū aliquod.

k ¶ Imperialiū. hoc subdiuiditur statim.

l ¶ Sacro patrimonio. i. rebus imperialibus.

m ¶ Sacris ꝑuatis. i. rebus priuatis pn̄cipis. nam habet bona duplicis generis vt dicitur hic. et. C. de qua. prescri. bene a zenone. in prin.

n ¶ Post supnū. id est dicere q̄ priuate sunt/ merito sunt post imperiales statim q̄ imperiales sunt a supno deo collate.

o ¶ Legi. s. huic.

p ¶ Sortē. i. fortunā. al's ptē. Al.

q ¶ Successiōes. vt. s. eo. §. j. in fi.

r ¶ Mutatiōes. facit. C. de vete. iure enu. l. ij. §. sz qꝛ. et. s. de non alie. §. vt autem. ⁊. j. ti. j. in fi. j. respon.

s ¶ Infirme. facit. C. si cōtra ius vel vti. pub. l. fi. et. s. de nō alie. §. qꝛ vero tn̄. et. C. qñ imꝑator inter pupil. et vi. l. j. j. rn̄. et. C. de peti. bo. sub. l. j. in fi. j. respō. Sed qđ si dicat princeps in cōcedēdo tali ꝑuilegio: cōcedo nō obstante hac cōsti. vt oēs obe. iudi. ⁊c. Rn̄. valet. vt argu. ff. de lega. iij. l. si quis in prin. testamenti. et. ff. de legi. et senatuscon. l. princeps.

t ¶ Penam. de qua statim dicet.

v ¶ Hec lex vbiqꝫ. ergo et in italia. licet. s. e. §. cōsiderandū. et. §. si igit. faciat tantū mentionē de prouincia. Ac.

cōcor. in ꝓhe. li. vj. ibi et qꝛ humana natura ⁊c.

Uerbū generale oia cōplectit.

a ¶ Cinguli casus.sic.s.scenicas.§.fina.
b ¶ Illirico.i.sclauonia.
c ¶ Recompensationem.i. meritum: vel retributionem.
d ¶ Quibus modis naturales &c. hic dz esse legitimi efficiuntur. sed in alia consti.j.qui.mo.natu.effi.est in littera sui.et q̄ sit differentia inter hunc si. et illū: dic vt in rubrica diximus.
e ¶ Supra.id est preter.
f ¶ Constitutionib⁹. positis in.C. de na.li.l.cū quis et duabus seq.ll.
g ¶ Recte. a iuliano. vt. ff. de le.et senatuscon.l.neqꝫ leges.z.l.non pōt.q̄ ābe sunt iuliani.
h ¶ Nature varietatem. natura em̄ pperat nouas edere formas. vt C.de vet.iur.enu.l.j.§.sz q2.et multz vtit̄ nouitatibus. vt.j.de ɔsan.z vte. fratri.in pri.col.v.
i ¶ Sufficiat. scz correctionem.
k ¶ Leges.vt.C. de natu.lib.l.cum quis.et.l.nuper.z l.fi.et.s.de incest. nup.§. dubitatū.z s.de trie. z semis. §.fi.col.iij.
l ¶ Ex his. scilicet questionibus.
m ¶ Voluntur. loco passiui. et dic id est inducuntur.
n ¶ Corrigim⁹. .i.adducimus.et interpretamur. Azo.
o ¶ Sācimus.vt C.de natu.lib.l.cū quis.
p ¶ Consternatam. al's compactam. Accur.
q ¶ Instrumenta.id est matrimonium: cū ea fecit interueniētib⁹ instrumētis in quibus dos et matrimonium conscribitur.quod est necesse ad talium filiorum legitima-tionem qui prius nati sunt.vt insti.de nup.§.fina.
r ¶ Filios.scilicet postea.
s ¶ Suis.id est legitimis.
t ¶ Eo.id est ideo.
v ¶ Nasci legitimis.i.vt legitimi nascantur. Azo.

bonū laudabit deū q̄ hec nos sancire bñ z iuste illuminauit. Sit ḡ pena talia ɔmittētibus aut suscipiētib⁹ iudicib⁹ z cinguli casus[a]/z.x.librarum auri dānū. ¶ Gliosissimi igit̄ p̄fecti nr̄oꝝ sacroꝝ p̄toriorū q̄ per oēs subiectā terrā ɔsistūt legē hāc cogscentes pponāt z per dyoceses sub se ɔstitutas/ z in oī italia z libia: z isulis/ z oriēte/ z q̄dcūqꝫ i illirico[b] ē: z sciēt oēs quō eoꝝ curā habem⁹ deo q̄ tanta nobis ɔtulit offerētes legē q̄ magnā nobis p eis recōpēsationē[c] dabit: dū talia p cā subiectoꝝ salutꝫ sācierim⁹ pponat̄ ɔstātinopolitanis ciuibus nostris.

¶ Quib⁹ modis naturales filij efficiant̄ legitimi[d] et sui supra[e] illos modos q̄ in superioribus ɔstitutionibus[f] cōtinētur.

¶ Collatio sexta.

¶ Cōfectis instrumētis dotalib⁹ filij naturales ex muliere libera nati efficiunt̄ legitimi z suitatē si post cōfectionē nuili legitimi patri nascant̄: vel nascantur sed moriantur. Ang.

Impera. Iu. au. Io. pre. pre. secundo exconsuli et patritio.

Recte dictū ē a p̄decessori bus nr̄is et añ oēs a iuliano[g] sapiētissimo: quia nulla lex neqꝫ senatuscōsultū platū i republica romanoꝝ videt̄ ad oīa sufficiēter ab initio pmulgatū: sz multa īdigere correctiōe: vt ad nature varietatē[h] z ei⁹ machinatiōes sufficiat[i]. Igit̄ de his q̄ ex naturalib⁹ ad suoꝝius pueniūt: z multas z varias cō scripsim⁹ leges[k]. Ex his[l] autē q̄ a natura rerū p singula moliunt̄[m] inuenietes aliq̄d deesse his q̄ iā statuta sūt: h̄ i p̄nti corrigim⁹[n]. ¶ Sācitū[o] nāqꝫ ē vt si q̄s h̄ns mulierē puro sibi affectu ɔsternatā[p]: deinde filios procreauit: z postea ēt nuptialia fecerit instra[q]/ z legitios ex eo pcreauit filios[r]: neqꝫ q̄ pri⁹ nati sunt maneāt naturales/ sz et illi cōnumerentur suis[s]: eo[t] q̄ occasio oino eis sūt nasci[v] legitimis. sed habuit ēt ista lex[x] correctionē: nā q2 scđi et post dotē nati mortui sunt: iō volebāt q̄dā[y] neqꝫ priores añ existētib⁹ adunari: z h̄ emēdauimus[z] z dedim⁹ eis[a] ēt sic vel si mortui sūt hi q̄ scđi fuert̄ frēs h̄re iura legitia. Illud q̄z adijciētes[b] q̄m et h̄ dubitatū ē vt vl̄ si aliq̄t filij[c] post dotalia nō nascant̄: attn̄ p̄cedētes lz añ dotalia nati sint inter suos[d] ascrib̄[e]/ p̄re q̄ppe ad hoc festināte ¶ Si mater filiorū mortat̄ añ teqꝫ mr̄imoniū ɔtrahat̄: et ɔficiuntur dotalia instrumenta lz pat̄ hoc facere disposuerit nō sunt legitimi. Idem si mulier nō sit mr̄imonio digna/ vel q2 luxuriose cum alio viuebat: et idē si mulier se occultauit vt in vxorē duci nō posset. Ange.

¶ Sed et aliud[f] q̄ddā tale occurrit: ex hm̄oi nāqꝫ ɔsuetudine[g] nati filij erant alicui: at ille eos volebat a nobis adinuēto mō facere suos nuptialiū cōfectione documētoꝝ: deliberāte autem hoc p̄re mortua est mulier: z ɔstōnis eū deseruit modus: non em̄ erat ad quā oporteret nuptiale cōfici documētū: z naturales manebant filij inuito patre. ¶ Et quiddam etiā[h] tale exortum est apud viros neqꝫ nobis cognitos. pro

x ¶ Ista lex. scilz supra nomiata cū quis.
y ¶ Quidā. scilz sapientes.
z ¶ Emendauimus.s. per aliam l.in eo.ti.de naturalibus liberis. l. nuper. Accur.
a ¶ Eis. scilz natis añ mr̄imoniū qui sui sunt facti p matrimonium.
b ¶ Adijcientes. in ea.l.C.nuper.
c ¶ Aliquot filij. vt quia vnus tantū postea nat⁹ est vel nullus.
d ¶ Inter suos. id est legitimos. Accursius.
e ¶ Ascribi.id est computari: vel dic ascribi in testamēto in quo instituit suos legitimos filios: al's isti tales agunt querela: et omi auxilio quod competeret his q̄ ab initio legitimi fuissent.vt.s.de incestis nup.§.dubitatum.in fine. col. la.iij.
f ¶ Sed et aliud. hic nōt. tres questiones.vna est in hoc.§.sed et aliud alia in sequenti.§. z quiddam.tertia in.§.nouimus. q̄s soluit postea.in.§. si quis vero.
g ¶ Consuetudine. quā habet ad cōcubinam.
h ¶ Et quiddam etiam.is est secundus modus querendi vt inferius inuuitur. vbi dicit secundus iste modus &c. s̄m Al. vel dic etiam s̄m l. dubium vel dubitatum. Accur.

a ¶ Ultra q̄. scilicet dici vel credi possit. Al. vel dic vltra q̄. id est valde vel multum.
b ¶ Ea autem. id est que sunt ex officio mulierum exhibendo naturaliter ad procreandum: sed ibat cum alijs.
c ¶ Quodam nomine. scilicet naturali.
d ¶ Hoc tantum nota aliquid taceri vt maius delictum detur intelligi inesse. sic. ff. ad macedo. l. j. ibi. neq̄ amplius.
e ¶ A nobis. vt C. d natu. lib. l. nuper.
f ¶ Quedam. scilicet bona. Al.
g ¶ Et moriente repete ne. Accur.
h ¶ Frueretur. scilicet pater.
i ¶ Lex. scilicet constan. vt. C. de bo. mater. l. j. et. C. de bo. que libe. l. cum oportet §. j.
k ¶ Talibus. da tiui casus sunt.
l ¶ Subtilis. scz huius quam ꝛc.
m ¶ Ipsos quidem suos. id est legitimos. Accur.
n ¶ Non habet penitus. quia mortua est. vt fuit in p̄mo dubio.
o ¶ Sine delicto sit. vt fuit in secunda dubitatione.
p ¶ Que non appareat. quia absconditur per filios vt fuit in tertio dubio.
q ¶ Habeat autē hic repete vt si appareat. Accursius
r ¶ Prepeditam scilicet mulierem. veluti quia monacha est illa facta vnde matrimoniū cōtrahere non potest. vt. s. d nup. §.

creauit etenim quidā filios nō legitime: ꝛ filios quidem vltra q̄[a] diligebat/ ꝛ legitios sibi fieri ꝑm legē volebat. ea aūt[b] que sunt mulieris nō erant oino sine peccato: neq̄ dignā eam existimauit legitimo q̄dā noie[c] q̄ etiā semetipsam iniuriauerat. sufficit enim hoc tantū[d] dicere. Quapropter scdo iste modus est qui filios grauat. in priori q̄dem post mortem matris: in secundo vero ꝑ id quod ille peccauit. ¶ Nouimus autē etiam quēdā tertiū modū: pater nāq̄ volebat legitimos facere filios ꝛ ad ea q̄ de dotib⁹ sancita sūt a nobis[e] respiciebat: filij vero sentientes qm̄ q̄dā[f] inopinate euenissent ad matrē eorū licet vxorē non legitimā existentē a quodam cognato diuite maligne simul ꝛ dolose agētes matrē occultauerūt ne eos facere legitios eēt p̄ri possibile: ꝛ moriēte[g] forte m̄re m̄narū rez fruerent[h] vsufructu/ hoc qd p̄rib⁹ dat b̄nfaciēs lex[i]. talib⁹[k] itaq̄ resistere artib⁹ legis est ꝓpriū subtilis[l]/ quā in p̄nti sancimus. ¶ Ubi matrimoniū nō pōt cū muliere cōtrahi alio[sic] vt cauto impedienti ꝛ ¶ filij legitimi ꝛ naturales nulli superfuerint naturales legitimari possunt p̄ oblationem principis: patre q̄ eos vi relinquente a p̄ncipe postulando instituens solemni heredes non legitimos. Hodie noua constitutio.

¶ Si q̄s vero nō habēs filios legitimos naturales autē tantūmodo ipsos quidē suos[m] facere voluerit/ mulierē vero aut nō habet[n] penitus: aut non sine delicto sit[o]/ aut que non appareat[p]: habeat aūt[q] ꝑm quādam legem ad matrimonium prepeditam[r]/ damus ei fiduciam noua quadam et nunc adinuenta a nobis via ad legitimorūz ius perducere naturales/ proculdubio suis[s] in talibus casibus nō existētibus filijs. sicut enim quidam a precedētibus nobis adinuentus modus[t] est qui liberos ad ingenuitatem deducit premandans[v] quidem eos[x] alio quodam actu: et dans eis aureorum ius anulorum: postea vero ad ipsam deducēs naturā[y] que seruū et liberū ab initio nō discreuit/ sed liberam hominis fecit prolē: sic ꝛ nos hūc modū adinuenimus causē[z] ꝛ licebit[a] id patri vt in his qui duū a nobis dicti sūt[b] modis: vt etiā si quis alter occurrerit[c] talis: multe nanq̄ sicut prediximus[d] nature[e] sunt nouitates. ¶ Liceat igitur sicut prediximus patri si legitimam non habeat sobolem filios restituere[f] nature[g] et antique ingenuitati si ex libera ei fiant: et suos decetero et sub potestate habere neq̄ eēn a p̄ncipio quādo sola natura sanciebat[h] hoīs anteq̄ scripte peruenirēt leges: fuit q̄dā

genuitatem inducit. vt. C. ad legem iuliam miscellam. l. vna. vnde et patronus ei succedit. vt. ff. de iu. aure. anu. l. penul. sed restitutio natalium plenam tribuit ingenuitatem/ nec succedit patronus. vt. ff. de nata. resti. l. interdum. et caue tibi. quia et hic statum innuitur q̄ semper nataliū restitutionem precedit ius anulorū aure. ibi postea vero ꝛc. quod nō puto. nam nullo modo tali iure petitio aureorum anulorum potest post restitutionem natalium peti. vt. ff. de nata. resti. l. ij. et. l. iij. et facit ad hoc. j. vt libe. d ce. §. j. et. §. fi. ꝛ. j. qui. mo. na. effi. sui. §. j colla. vij.

Restitutio natalium plenā dat ingenuitatem.

x ¶ Eos. id est p̄munitores. et hoc si habes eos. si vero habes eis/ dic vt in glo.
y ¶ Naturam. antiquissimam. Accursius florentinus.
z ¶ Et licebit id patri. id est naturales efficere legitimos.
a ¶ Ut. id est sicut.
b ¶ Dicti sunt modis. veluti per oblationem curie vt institu. de here di. ab intesta. §. ij. et in matrimonio. vt. s. de icest. nup. §. dubitatum. sed hic modus d quo hic agitur non est per omnia similis quia non ibi attēditur sint alij legitimi vel non. vt. j. quibus mo. na. effi. sui. §. si quis igitur ex qualibet sed hic sic. vt ista §. si quis vero. et.

† cōcor. in phe. decre. si ꝑ verbo noua litigia.

ꝑm occasionem. vel hic sacerdos. vnde neq̄ ipse potest eā habere. vt. s. quomodo oporteat epis. §. neq̄ autem. col. j.
s ¶ Suis. id est legitimis.
t ¶ Adinuentus modus. id est per restitutionem nataliū vt. ff. de natali. re. per totum ti.
v ¶ Premandans. id est preconcedēs ille modus quendam honorem quodam alio actu scilicet per impetrationem et concessionem iuris anulorum aureorum: vt subijcit hic. et pro id est dans eis ꝛc. qui modus semiplenam in

§. sequenti. et. j. eo. §. liceat.
c ¶ Occurrerit. post. l. istam.
d ¶ Prediximus. vt. s. eo. in princi. et est interpositio. Accursius florentinus.
e ¶ Nature. id est naturali ingenuitati.
f ¶ Restituere nature. id est indicabat eos legitimos.
g ¶ Nature. qualiter? dic vt. j. qui. mo. nat. effi. sui. §. illud. ibi hoc agit ꝛc. et. j. proxi.
h ¶ Sanciebat. al's sciebat.

a ¶ Differentia.scilicet hominis.Accursius.
b ¶ Legitimi.scilicet filij.
c ¶ Mox.id est statim.
d ¶ Procedebat.scilicet de vtero.
e ¶ Omnes.vnum enim genus hoim tm erat.vt insti.de li berti.§.j.z.j.q.mo. na.effi.sui.§.j.z.ff de condi.indebi.l. si.id.quod dns.

Liberi omnes erant a princi- pio.

f ¶ Bella.q2 capti serui capientiu efficiunt.vt insti. de iure gso.§.fui.
g ¶ Produxit.scilicet ab initio.
h ¶ Diuersio.vel auersio.vt.j.q.mo. na.effi.sui.§.illud
i ¶ Eis.scilicet legitimis.
k ¶ Ex qualitatibus.nota similē morbū exigere similē medicinā.sic C.de epi.z cleri.l. si quēq3.in fi.z.ff. ad.l.aql.illō.in fi. et.j.qb9 mo.na.effi.sui.§.illud.ar.§ ff.de peñ.l.quedā
l ¶ Illā quidē.s. medelā manumissionē.s.q etiā veteri iure est inducta vt insti.de liberti. .§.j.z ptz.ff.de manumis.p to.ti.Uel dic medelam restitutionis nataliū.
m ¶ Hanc vo.scz medelā que sequitur.Accursius.
n ¶ Relinquenti id est quia non accepit eā in vxorez.
o ¶ Thorū.concubinatus.
p ¶ Deliquisse. vt fuit in scdo dubio.§.e.§.z qddā.
q ¶ Aliter.inter positio est.
r ¶ Permittim9. id est non permittimus naturales effici legitimos hoc modo nisi in subsidium.nam si talis est mulier quam possit commode in vxorē habere:per matrimonium tm debent filij legitimari:vt hic dicit.
s ¶ Circunuentio est.quia turpis vite.
t ¶ Non est.quia mortua est.vt.§.eo.§.sed z aliud.
v ¶ Aut latet.vt.§.eo.§.nouimus.
x ¶ Circa eam.vt quia al's impeditur eam in vxorem habere propter mulieres vel suum statum.vt.j.eo.§.si quis vero.Accursius florentinus.

differentia[a] naturalis atq3 legitimi[b]:sed antiqs parētibus antiqui filij mox[c] vt procedebāt[d] fiebant legitimi.Et sicut in liberis natura qdē liberos fecit omnes[e]:bella[f] vero seruitutē adinuenerunt.sic etiam hinc natura quidē legitimas pduxit[g] soboles:attamē ad cōcupiscentiam diuersio naturalis eis imiscuit. tanq3 ergo similibus passionibus factis oportet etiam medelam ex qualitatibus[h] inueniri:illam quidē[l] a predecessorib9 nostris:hanc vero a nobis.

¶ Ubi matrimoniū nō pōt cū muliere contrahi aliqua ex causis supradictis:et filij legitimi z naturales nulli supersunt:naturales legitimari possunt p rescriptū principis z patrem qui eos in testō appellādo naturales voluerit sibi effici suos legitimos successores.Ange.

¶ Sit igit licētia patri matrē in priori statu relinquenti[n] si ex veritate aliquid circa thorum[o] apparuerit deliquisse[p] (aliter[q] nāq3 fieri hoc in talibus casib9 non pmittimus[r]) z si quedā circūuentio[s] est/aut nō est[t]:aut latet[v]/aut aliqd etiā aliud fiat circa eā[x] aut qd prohibeat venire ad viā ducētē ad dotalia:ēt sic puidere filijs[y] z offerre imperatori precē[z] hocipsum dicētē:q2 vult naturales suos filios restituere nature et antique ingenuitati et legitimorū iuri:vt sub potestate eius cōsistant nichi a legitimis filijs differētes[a].z hoc facto exinde filios frui tali[b] solacio z neq3 fraudare[c] posse patrem z celantes[d] matrē:z ius legitimoz adijcere[e]:vno eni hoc modo oibus huiusmodi nature excessibus z adinuentionib9 in his q legitimos nō habēt filios medemur/ita breui solacio[f] tm nature impetum corrigentes.

¶ Si vero solumō naturaliuz filiorū pater hoc qdē[g] propter quasdā fortuitas circūstantias nō agat:moriens vero sub quodā predictorū casuū[h] scripserit testamento velle sibi eos legitimos esse filios successores:et huius rei damus licentiam supplicantib9 tm etiā sic filijs[i] post mortē patris:z hoc dicentibus z ostēdētib9 patris testamētū z heredibus existentibus in quātū pater eos scripserit z ab imperio hoc percipiētibus[k]:vt in vno eodemq3 hoc quod agitur sit donum patris z principis:id est dicere nature simul[l] z legis. et hoc dicimus nullum anteriorem legitimum perimētes modum:sed etiā hunc addentes[m] in quibus illos[n] accipere non licet:omnino enim suis[o] existentibus deinde naturalibus pcreatis aut primitus natis nequaq3 legitimorum ius eis adijcitur: nisi forsitan[p] per cōstitutiones nostras que dotaliū instrumētorum introduxerunt modum.

y ¶ Filijs.i.licētia sit pri.z h incipit modus legitimādi.
z ¶ Precē.qd qualiter fieri dz.dic vt.C.de pci.ipe.offe.l.fi.
a ¶ Differentes.similis est interpretatio de senatore qui libertam vult accipere.vt.ff.de ritu nup.l.si senatori.sic.ff. de his qui no.infa.l.solet.
b ¶ Tali solacio nā legitimi erunt.
c ¶ Neq3 fraudare.hoc est dicere si lij celantes mrem nō fraudent prem qmin9 faciat eos legitimos:q2 inuētus est mod9 quo efficiunt legitimi ēt sine mrimonio neq3 ob hoc obijciūt filij ius legitimorum:sed si alio modo velint obijcere:q2 expresse cōtradicāt patri hoc possūt.vt.j.q.mo. na.effi.sui.§.gnaliter.col.vij.
d ¶ Et celantes repete neq3.
e ¶ Adijcere.id est spernere.
f ¶ Breui solacio.breue est q2 nō breue dictum:vel breue rspectu maioris tractatus.sic C.de vsufruc.l.ambiguitatem.
g ¶ Hoc quidē.s. principē nō adeat pпter circūstātia: vt q2 eū adire non potest cū multis sit pnceps negocijs implicit9.vt.§.de appel.§.j.col.iiij.
h ¶ Casuuz.qui impediūt eam ad matrimonium.
i ¶ Sic filijs.vt dixim9 i pre.§.§.j.
k ¶ Percipientibus.nota q q con firmat datū/dat.

Dat datū firmat

l ¶ Nature simul idē si in iudicio vl testō hec eadē dt pr ēt si vni filioz testē pbuit testimoniū alijs prodest.j.vt li.ma.z aui.§.ad hoc [col.ix.
m ¶ Hunc addentes in quibus.q.d.hic modus adijcit alijs modis in illis.s.casibus in qbus per illos modos accipere nō licet:vt quia est mortua vel latet sana.vel non est sana:vel al's impeditur alijs modis.vt.§.eo.§.si qs vero.z facit.j.qui.mo.natu.effi.sui.§.generaliter.
n ¶ Illos.scilicet modos.
o ¶ Suis.redditio rationis.
p ¶ Forsitan.hoc superfluit.sic.§.de nō alie.§.quia vero.

verisimile. nā constat habere locū alios modos etiam si filij legitimi sint siue p matrimoniū hoc fiat. vt. s. de incest. nup. §. dubitatum. & s. de triē. & se. §. fi. col. iij. siue per oblationem curie. vt. C. de natu. li. l. legem. §. j. & j. q. mo. na. effi. sui. §. itaq; ibi: si qs igitur &c. & C. de na. li. l. communiū. §. fi.

s ¶ Si abstinebūt. repete. & philosophie est si abstinebūt.
t ¶ Sermone. scilicet blando.
v ¶ Eas quas amant. que. i. quia cū eis per blandiciam non conferūt postq; tali detinentur furore. vel si deest nō/ expone conferunt. id est consueuerunt conferre. Accur.

a ¶ Ante nos imperatorib9. vt ab anastasio. vt. C. de na. liber. l. iubem9 in fine.
b ¶ Reprehēdit. dicens vt naturalis nō adoptet. vt C. de natu. libe. l. legem anastasij. §. in posterum. que est iustiniani.
c ¶ Terminis. i. firmam.
d ¶ Cōsiderauit. scilicet cōstituere.
e ¶ Exclusa. no. nō debere i dubiū reuocari qđ bñ est semel determinatū. vt. C. ad. l. iul. đ adulte. l. gracch9. et. C. de re. credi. l. si qs. in fi. et. C. de sum. trini. l. nemo clericus. in prin.
f ¶ Illud quoq; melius. s. q; si non constitueremus.
g ¶ Antiquis. vt ff. de regu. iu. l. nuptias.
h ¶ Nobis. vt. s. đ nup. §. nuptias.
i ¶ Falsatis. totum est suspēsiuū vsq; illuc existimauimus &c.
k ¶ Completa. id est repleta.
l ¶ Eis. s. pbis.
m ¶ Fingūtur. i. falsa ponuntur.
n ¶ Scdm naturales leges. i. fm naturalem equitatem facta.
o ¶ Nouim9 etenim. scilicet esse et sumus vt subijcit ama. &c. al. nos enim &c. sic. s. de trien. et se. §. considerauimus. colla. iij.

¶ Filius naturalis non legitimatur per adoptionem. h. d. Aug.

¶ Et nos nō latuit qz etiā adoptionis modus erat antiquitus ab aliqbus ante nos imperatoribus[a] sup naturales ad legitimos transferendos non improbabilis estimatus. sed eque pie memorie noster pater & constitutio ab illo prolata talia reprehendit[b]. Manere ergo et illam in suis terminis[c] volumus: quoniam castitatem diligenter considerauit[d] / et incompetens est que bene exclusa[e] sunt rursus ad rem publicam reuocare.

¶ Illustres et alij superiores matrimoniū nō possunt contrahere nisi interueniant dotalia instrumenta [illegible]

¶ Illud quoq; melius[f] arbitramur constituere cōpetenter qđ ex plurimo causarū experimēto cognouimus: multe qdē & cōtinue lites nostre maiestati ad opus nos deduxerūt huius legis. Quia enim et antiquis[g] promulgatū est legibus: & a nobis[h] ipsis sunt hec eadē constituta: vt et nuptie extra dotalia documenta ex solo affectu valeant & rate sint: sed falsatis[i] cōtractib9 nostra ex hoc est cōpleta[k] respublica. nam introeūtes testes sine periculo mētientes: quia vir vocabat dominam co herentem: et ista illum similiter nominabat / & sic eis[l] fingunt[m] matrimonia nō pro veritate cōfecta: hoc existimauimus oportere fm naturales[n] diffinire leges. ¶ Nouimus etenim[o] et castitatis sumus amatores: & hoc nostris sancim9 subiectis. Sz nichil est furore amoris vehemētius[p] quē retinere[q] philosophie est pfecte[r] monētis / & insilientē atq; inherentē cōcupiscentiam refrenantis: vt hi q hoc tali detinent si abstinebūt[s] sermone[t] ad eas[v] quas amāt que eis nō per blādimēta cōferūt: deniq; tantū etiā ante nos legislatores[x] tales scierūt animoꝝ affectus / vt etiā donationes cōstāte mřimonio phiberēt: vt non[y] cōcupiscentie magnitudine victi latenter paulatim coniuges semetipsos priuarēt sua substātia. Hec ergo casta lege sancire bñ se habere credidim9. in maiorib9 itaq; dignitatibus et quecūq; vsq; ad nos & senatores et magnificentissimos illustres[z] neq; fieri[a] hec oīno patimur: sz sit oīno & dos & antenuptialis donatio: & ad oīa q[b] honestiora[c] decet noīa. ¶ Quantum vero[d] in militijs honestioribus & negocijs[e] & oīno pfessionibus dignioribus est / si voluerit legitime vxori copulari & nō facere nuptialia documēta[f] nō sic quomodocūq; & sine cautela effuse et sine probatione hoc agāt[g]. sz veniat ad quādā orōnis domū et fateat sanctissime

x ¶ Latores. vt ff. de do. inter vi. & vxo. p totū. & maxime. l. j. & l. iij. i pn.
y ¶ Ut non. als deest non.
z ¶ Illustres. nota q illustres & superiores vsq; ad pncipē debēt matrimoniū ōhere interueniēte dote et antenup. do. et inscriptis: vt hic. & C. de nup. l. imperialis. in fi. j. col. et. j. vt li. ma. & auie. §. qz ꝑo dudū. col. ix. Itē oīa que honesti &c. q. d. et oīa q debēt eē ibi ad tale matrimoniū cōtrahēdū que deberent: als decēt hře honestiora noia. s. illustriū. i. ipsos illustres vt solennitas / & pōpe / & gloria q solēt nuptijs interuenire. & dic breuiter sensum hꝰ triū. §. qui sunt in dignitate maiori. vt senatores et illustres / nō sine dote & dōa. ppt nup. ōhūt mřimonium at q sunt i militia honestiori vel i pfessiōe honestiore si copulātur absq; documētis nuptialib9 ad orōnis veniant domū / & scriptura oīno cōficiatur. abiectis autē / itē militi caligato itē agricolis sine scripto lz ōhere: sz hec nō fuāt forte.
a ¶ Neq; fieri. hoc est facere.

amoꝝ

[illegible] c. vlt. cū glo. j. ex de do. inter vir. et vxo.

p ¶ Uehemētius. no. amorē appellari furorē vehementē vt sicut furiosus se nō sentit: sic nec amorosus. est etiā sicus ebrio. vt isti. đ suc. sub. q fi. ex. §. fi. vñ ꝟsus. Nō frater fratri cū furor ille venit. Igneus ille furor nescit habere modū.
q ¶ Retinere. id est refrenare.
r ¶ Perfecte. aduerbium est.

Amor furor vehemēs dicitur.

b ¶ Que. scilicet omnia.
c ¶ Honestiora. id est honestas personas.
d ¶ Quantum vero. nunc de medijs.
e ¶ Ex negocijs. id est negociatoribus honestioribus.
f ¶ Documenta. quia si illa nolunt facere nō debent ire ad ecclesiam. Accursius.
g ¶ Agant, id est accipiant.

illius ecclesie defensori. ille autem adhibens[a] tres aut quattuor exinde reuerēdissimorum clericorū attestationē cōficiat[b] declarantē q2 sub illa indictione/sub illo mense/illa die mensis/illo imperij nr̄i anno: cōsule[c] illo venerunt apud eū in illā orōnis domū ille ꝛ illa/ꝛ cōiūcti sunt alterutri: ꝛ hmōi ꝓtestationē siqdē accipere volūt: aut ambo ꝯuenīētes: aut alteruter eorū ꝛ hoc agant et subscribāt ei et sctīssime ecclesie defensor ꝛ reliqui tres aut quantoscūqꝫ voluerint: nō tn̄ min⁹ tribus litteris hoc significātibus. ¶ Si ꝟo etiā hoc illi nō egerint[d] ille tn̄ talē reponat chartam venerabilis illi⁹ ecclesie defensor in eiusdē sctīssime ecclesie archiuis[e]: hoc est vbi venerabilia vasa seruanṫ p̄dictas subscriptiones habentem: vt reconditum sit oīb⁹[f] ex hoc munimē[g]. ꝛ non aliter videatur nuptiali affectu eosdē conuenisse nisi tale aliqd agaṫ: ꝛ oīno[h] ex lr̄is cā testimonium habeat. His ita gestis/ꝛ nuptias ꝛ ex eis sobolē esse legitimā[i]. Hec aūt diximus vbi nō dotis aut antenuptialis sit donationis documētū. fidē em̄ in solis testibus suspectā habētes[k] ad p̄ńtem venimus dispositionē[l]. ¶ Quisqs aūt[m] in abiecta degeṫ vita parte quidem substātie dn̄s cōsistēs: in nouissima ꝟo vite p̄te iacēs[n] habeat etiā[o] in his licentiā. Sed neqꝫ[p] agricolas aut milites armatos et quos lex caligatos appellat hoc est viliores ꝛ obscuriores[q] nō perscrutamur[r] qbus ciuiliū causarū ignorātia est: et solius circa terrā operationis: ꝛ circa bella cōcupiscētie cā est studiosa et iusta et laudabilis/sꝫ sicut in vilib⁹ p̄sonis[s] ꝛ in militib⁹[t] armatis obscuris et agricolis licentia sit eis et ex nō scripto cōuenire ꝛ mr̄imonia celebrare inter vtrosqꝫ: sintqꝫ filij legitimi q̄ patrū aut mediocritatē[v] aut militares[x] aut rusticas[y] occupatiōes ꝛ ignorantias adiuuēt. † ¶ Q̄m aūt interpellationib⁹[z] q̄ a nobis fiunt semp̄ oīm assidue mulieres audiuimus ingemiscētes ꝛ dicētes: q2 qdā eorū cōcupiscētia detēti ducāt in domib⁹ suis sacra tāgētes eloqa: aut in orōnis domib⁹ iurantes habituros se eas legitimas vxores/taliter eas hn̄tes tp̄e multo ꝛ forte suscipiētes filios deinde dū se satiauerit eaꝝ desiderio aut extra filios aut cū filijs eas p̄ijciētes de suis domibus. Judicauimus etiā hoc oportere sancire: vt si mulier ostēdere poterit modis[a] legitimis: quia s̄m hanc figuram vir eam accepit domi vt eā vxorē legitimā haberet/ꝛ filioꝝ legitimorū mr̄ez: neqꝫ penit⁹ licētiā eē ei hāc de domo preter ordinē[b] legis expellere/sꝫ hr̄e eā legitimā: ꝛ filios suos esse ei: ꝛ illam siqdē indotata sit nr̄e cōstōnis vti/bonis[c] quartam[d] substantie viri p̄cipiēs siue expellaṫ/siue prius moriaṫ vir: nō p̄scrutantibus nobis siue repudio vtens dimittat eā/siue etiā sine hoc[e] neqꝫ em̄ verisimile est eum mittere repudiū qui ꝛ ipsas nuptias denegat[f]. sꝫ si eā irrationabiliṫ

a ¶ Adhibens. scilicet chartam.
b ¶ Conficiat. s. defensor ecclesie.
c ¶ Consule illo. facit. ff. de accu. libellorum. et. s. vt preposi. no. impera. in prin. colla. ij.
d ¶ Nō egerint. i. nō acceperint huiusmodi protestationē viri et vxoris.
e ¶ Archiuis. dic quot modis accipitur: vt diximus s. de defen. ciui. §. precepto.
f ¶ Omnib⁹. scilicet marito ꝛ vxori et filijs.
g ¶ Munimē. id est probationes.
h ¶ Et omnino. nō. scripturam necessariā. sic et al's C. de nō nūe. pecu. l. gn̄aliter. sꝫ regulariter ꝯtra. vt. C. de pac. l. pactum.
i ¶ Legitimam scilicet diximus.
k ¶ Habētes. scilicet nos.
l ¶ Dispositionē sed hec media via reducitur hodie ad ius tertie: vt solo affectu cōtrahant vt. j. vt li. ma. et auie. §. quia vero. que est contra.
m ¶ Quisqs aūt hic de minimis.
n ¶ Jacēs. ille iacet in vita tota q̄ hꝫ oia q̄ exigit vita: ꝛ ille in nouissima parte vite qui vix hꝫ quod sufficit ad vitā. Azo.
o ¶ Etiā in his. id est i mr̄imonijs indulgentiam: habeat vt sine scriptꝫ possit contrahere matrimonium.
p ¶ Sed neqꝫ. nō solū viles. sꝫ neqꝫ agricolas ꝛc.
q ¶ Obscuriores pro eodē. sic. ff. de cōcu. l. in ꝯcubinatu. in prin. et. C. de nup. l. a caligato.
r ¶ Perscrutamur. i. non separamus a p̄dictis: qa in oibus idē dicim⁹. ꝛ videṫ hic vna negatio abundare. vt ꝛ. s. de here. ꝛ fal. §. inordinatum. in prin. colla. j. ꝛ no. q᷑ de tribus dicit §. iste scilicet de vilibus. Item de nouo milite cui est studium militie. Item de rustico cui est studium terre/et esse debet. vt. C. de agri. et censi. l. cum satis. lib. xj. et sic redde hic singula singulis.
s ¶ Personis. scilicet de quibus hic primo dixit. Accur.
t ¶ In militibus. subaudi: ita in militibus ꝛc.
v ¶ Mediocritatem. quia parētes erant viles.
x ¶ Militares. qn̄ milites obscuri.
y ¶ Rusticas. qn̄ agricole ingratitudo agricolaꝝ. ꝛ sic pro eodē subaudi.
z ¶ Q̄m autē interpellationib⁹. i. per interpellationes. Accursius.
a ¶ Modis legitimis. vt p̄ duos testes. vt. ff. de testi. l. vbi. vel instrumentū de hoc factū. vt. C. d̄ fide instru. l. i exercēdis. vel p̄ ꝯfessionē ei⁹ vel alio modo. vt ff. de confes. l. j.
b ¶ Preter ordinē. ordinē dicit lex qn̄ certos enumerat casus qbus lꝫ vxorem dimittere vt. j. vt li. ma. et auie. §. q2 ꝟo. colla. ix. et. C. de nupt. l. consensu. Accur.
c ¶ Bonis. id est beneficijs. Accur.
d ¶ Quartā. hāc quartam substantie mariti habet vxor in duobus casibus. Prim⁹ quādo eam repellit indotatam: vt hic. et s. de rap. §. si quis enim duxerit. col. iiij. ꝛ. C. de repu. l. fi. §. j. Item quando premoritur vir et vxor superstes est inops. vt. s. de exhi. et intro. re. §. penul. col. iij. ꝛ hic que quarta hodie sibi datur si habet tres filios vl' pauciores: alioqn virilis. vt. j. vt li. matri et auie. §. q2 vero dudum. que huic est contraria. Accursius.
e ¶ Etiam sine hoc. id est siue repudio.
f ¶ Denegat. vt. j. declaratur.

Scriptura i multis necessaria est.

† De... vide ... de cla... despō... tria ca... pitula...

Quar... substan... tie vir... qn̄qꝫ ... vxoi.

a Causatio. i. erit vxori iusta causatio dimittendi eum:
b Conuenerit. s. matrimonium. [vt subijcit.
Cōsiliū in alterius dānū mutare nō debet.
c Rursus. no. nō posse aliquē mutare ꝯsiliū in alterius iniuriā. sic. ff. de regu. iur. l. nemo. et. j. vt lice. ma. et auie. §. illud quoqꝫ. et. C. de nego. gest. l. fi. argu. contra. C. de acquiren. pos. l. fina.
§. si autē nec.
d Eis. s. secundis filijs. Accur.
e Quidē deo. No. qn̄ iurat deū esse testē. sic qn̄ iudex iurat bene iudicare. deus iudex est. vt. C. de iura. calū. l. ij. §. si autē
Testis est deus quando iuratur
f Processerint. in preteritis. Ac.
g His legibus. vt ab intestato primo loco succedāt vt insti. de here. ab itest. §. j. Itē in testamento debeant institui vel exheredari. vt insti. de exhere. libe. in prin. et. C. de lib. pre. vel exhere. l. fi. §. pe.
h Hec fiat. i. si ꝯtrahatur matrimonium sine scriptis: vt subijcit.
i Ab intestato. alia eñ olim sunt isti largita. vt. s. de triē. et se. §. cōsideremus. et aliter hodie. vt. j. q. mo. natu. effi. sui. §. discretis. et §. ne igitur: et sequenti.
k Potientur. hoc videt locū habere in medijs q non ꝯtrahūt in ecclesia solēniter. vt s. nam si essent de minimis/ possunt ꝯtrahere quocūqꝫ modo etiā in futuris temporibus.
l Prohibitis. scꝫ iure cognationis vel affinitatis nō qꝛ defuerit scriptura: et nūc naturales dicētur: vt s. et j. q. mo. na. ef. sui. §. fina. col. vij. Alij itelligūt h de illꝭ q deberēt ꝯtrisse cuꝫ scriptura et nō fecerunt vt filij

expellat de domo: hocipm̄ sit aduersus virū iusta causatio[a] et mulier hoc facto repudiū ei mittat et exigat q̄rtam si vxor ꝯnsa fuerit extitisse: lꝫ extra dotē ꝯuenerit[b] iuriurādo credēs q̄d eñ agat aliō q̄ ad dotē nō est idonea. q̄ꝫ vt semetipām cū oī dote cōtradat: Sit aūt et soboles legitīa etiā inuito patre q̄ eñ ad hoc nuptias fecit et filios ꝓcreauit vt mulier legitimoꝝ et filioꝝ fieret mr̄: nō pōt ex tali natos germine rursus[c] vt naturales abijcere: neqꝫ q̄sdā postea forte nuptias post mortē vxoris aut repudiū contrahens eos q̄ ex illis nascunt nuptijs velle hr̄e/ eos solos esse legitimos: nisi eis[d] etiam illi priores fuerit copulati quorū silr̄ pat est teste existēte nuptiarū priorū q̄dē[e] deo. scd̄arū aūt lege. eadē nobis lex ꝓ cautela sit nuptias ꝯtrahentiū ꝓmulgata: et si filij q̄dē ex talib⁹ ꝓcesserint[f] nuptijs eruntsui: et his legibus[g] que sunt de suis posite fruentur. Si q̄d autē post hec fiat[h] nō tamen ex conscripta procedat copulatione erūt naturales: et q̄ a nobis largita sunt naturalib⁹ siue ex testamēto siue ab itestato[i] potiētur[k]. Eos eñ qui semel ex odibilibus nobis et propterea ꝓhibitis[l] nuptijs ꝓcedunt/ neqꝫ naturales vocari: neqꝫ participanda eis vlla clementia est: sed sit suppliciū etiā hoc[m] patrū: vt agnoscant qꝛ neqꝫ q̄cq̄ꝫ peccatricis concupiscentie eorū habebunt filij. Que igit placuerunt nobis et ad hominum medelam et nature plenitudinem ꝑ hāc legem statuta sunt/ tua celsitudo manifesta faciat vniuersis ꝑgrāmatib⁹

inde nati nec naturales dicendi sint. Sed nonne. s. appellauit legitimos nec interuenerat scriptura? Rn̄. illud referri ad nuptias ante hanc. l. contractas: hic ad futuras. Uel hic qn̄ breui tp̄e tenuit eam. vt. s. posuit. Accur.
m Hoc. s. vt spurij habeātur.

propositis: ꝑ que omnibus lex erit apta/ cognoscentibus ꝫm quē circa talia conuersent modū: et nostrā ꝯsiderātes ꝓuidētiā: qꝛ omni occupationi alteri eoꝝ vtilitatē preponimus.

Ut hi q̄ obligatas[n] se habere ꝓhibētur res minoꝝ aut obligati sunt eis ad eoꝝ gubernationē penitus nō accedāt. et curatores nullo mō suscipiāt cessiones aduersus eos quorū curationē agunt aut egerunt. hec autem[p] generaliter valebunt in oī curatiōe in qua ꝑsonis leges curatores ꝓbent. et de gubernatione pecuniaꝝ cōpetentium eis quos negocia administrant: et quādo eas reddi aut mutuari oportet aut [illegible] eis redditus comparari.

Idem. a. Jo. pre. ꝑ. secundo.

Minoris creditori eius tutelam accipiēdo vel curā actionē quā in eum habet cedat debitor ante solutionem [illegible] nec cessionē aliquam ꝯtra minorē suscipere poterit. Ang.

Omnia quidem legislatori[r] reipublice in magna cura sunt: quēadmodum optime se habeant/ et peccandi nichil[s] relinquat. ꝑcipue autē instrumenta[t] minoꝝ et q̄ circa eos[v] curatio est studiosa[x] eis q̄ ꝓferēdi leges a deo[y] lniaꝫ ꝑceperūt: dicim⁹ aūt de eo q̄ iperat. Multas[z] itaqꝫ cās audiuim⁹ vbi administrantib⁹ curatoribus cessiōes facte sunt aduersus minores siue impuberes siue puberes q̄dē/ in scd̄a tamē etate[a] ꝯstitutos. et mox[b] efficiūtur[c] eoꝝ[d] dn̄i facultatū[e] vt nō existētia forsitan debita

n Ut hi q̄ obligatas se habere ꝓhi. rē minoꝝ &c. hec pars exponit. j. vsqꝫ ad §. quod si quis.
o Ut curatores. hoc exponit. j. §. q̄d si q̄s. vsqꝫ ad §. et hec diximus.
p Hec autem. hoc dicitur. j. e. §. quoniam.
q Et de gubernatione. hoc dicitur. j. eo. §. si ꝓ.

Omnis legislatori. dic q̄ ꝑmo loquit gn̄aliter de q̄libꝫ faciēte. l. siue senatore siue ꝓtore: et de cautela minorū fecit legē. vt ff. de mino. l. j. Uel dic q̄ prio et postea loquit de imperatore. et sic facit trāsitum de singulari ad plurale.
r Nichil. i. nulla occasio.
t Instra. q̄bus ꝯtinet deberi minoribus: vel eꝫ minores soluisse: instrumenta. s. custodiantur.
v Eos. scilicet minores.
x Studiosa eis. repete queadmodū bene se habeant. Azo.
y A deo. vt. j. de fi. instru. §. qꝛ igit.
z Multas. hic tangit de secunda parte rubrice.
a Etate. adulta
b Et mox. id ē postq̄ꝫ cessiōes sūt facte eis.
c Efficiuntur. scꝫ curatores.
d Eorum. scilꝫ pupillorum.
e Facultatū. ꝑ acceptilationē insolidum.

subeũtes[a] aut puo p̃cio cessiones accipiẽtes eoꝝ[b] q̃ sunt[c] vndiqꜫ[d] fragiles aut ẽt celantes[e] desuscepta[f] existẽtia in miorũ reb⁹:et ita cessiones acipiẽtes ꝛ ƀꝫ multas pluresve occasiones[g].qd ei ꝰ homo ad maliciã semel deditus nõ adinueniat[h] vt minoꝝ res proprias faciat? ¶ Hec oĩa lege corrigere[i] volumus:et p̃cipue illud:vt si qs obligatũ[k] habuerit miorẽ: aut ei⁹ res:hũc nõ oĩno ad curationẽ[l] ei⁹ vel si a legib⁹ vocet̃ accedere. Quid em̃ nõ agat p se dñs eiusdẽ[m] existẽs:ꝛ aduersarij rerũ detẽtatoꝛ nup effect⁹? ppter hoc em̃ ꝛ illud sancim⁹ vt si aptissime manifestũ est: qꝛ is q̃ sit administratoꝛ ip̃e est iuri minoris obnoxi⁹:neqꜫ ipse curatoꝛ erit:necubi[n] aut cautionem furetur:aut alias pbationes que erãt mioris corrũpat et curatio fiat ei[o] rerũ interit⁹ propriaꝝ[p]. ¶ Hoc itaqꜫ lege acutissima colliget̃:vt null⁹ eorũ q̃ obligatas phibẽt habere res defuncti:ipsumqꜫ minorez et ei⁹[q] res:aut etiã q̃ apte obligat⁹ existit ad curationẽ eius accedat:neqꜫ habeat licẽtiam tale aliq̃d agere. ¶ Sꝫ ꝛ si qs iã curã gerẽs obligatum[r] sibi effectũ habeat minorem:in se forsan hereditate plata cuiuspiã q̃ minorẽ habuit obligatũ aut alia hmõi occasione:nõ iã solum[s] eũ esse fidelẽ ad ĩpuberũ aut adolescẽtiũ curã:sꝫ cõiungi tutorẽ alteꝝ[t] aut curatorem[v]. hoc quidẽ in plurimis legũ casibus[x] inuenim⁹:vt custodiat ille ne fiat aduersus adolescentẽ aut eius substãtiã ab eo q̃ eũ hꝫ obligatuꝫ in medio vlla malignitas: sed hoc ip̃m obseruet[y] eiusqꜫ iusiurandũ iurans in ordinatione[z] qꝛ hec custodiet/etiã eã que ex pditiõe ad curatorẽ[a] pena est reformidãs. ¶ Ut aũt nõ dem⁹ recusatione oĩb⁹ hoĩb⁹ tutele vł cure si dicãt/ qꝛ obligatas hñt res adolescẽtiũ[b]/aut apte obligati sunt:sancim⁹ si qs dixerit obligatũ se hr̃e minorẽ aut eius res:aut etiã minoris parẽtes[c]

Uerba hec recitant̃ per glo.in p he.clemẽ. sup ꝓꝺo machinationis.

Malum omne facile maliciosus excogitat.

Tuto oblig... ad rõ... nia.

a ¶ Subeuntes.resolue hec et sequentia participia in verba:vt subeuntes.i.subeãt.accipientes.i.accipiant.
b ¶ Eorum.scꝫ minorũ:hoc est dicere contra eos.
c ¶ Que sunt.s.cessiones.al's q̃ minores:et est plana.
d ¶ Undiqꜫ.vel qꝛ nullo mõ debetur:vel quia iutile est p exceptiõis opę qd idẽ est vt.ff.de ver.sig.l.creditores.
e ¶ Celãtes.i. celãt.et iterum accipiẽtes qd est.ĩ.expone.i. accipiant.
e ¶ Celantes.qꝛ celabant testes q̃ interfuerunt solutioni facte a parte pupilli.
f ¶ Desuscepta. id est apochas.vt ŝ.de eccle.re.imobi.aliena.§.j.apoche autẽ sunt scripta in qb⁹ cõtinet̃ debitũ solutũ esse vt.ŝ.de mã.p̃n.§.coꝛes. coll.iij. ƀm Al.et facit.ŝ.ꝺ his qui igre. ad ap.§. pe.col.v.
g ¶ Occasiones: scilicꝫ alias quas maliciosi homies adinueniũt:vt subijcit.Accur.
h ¶ Adinueniat. Not. maliciosum omne malum posse cogitare.ꝛ maxime officialẽ aliquẽ.vt. C. de iure fis.l.facultas.in fi. et.C. de mã.p̃n.l.fi.ꝗ p̃n.et.ŝ.ꝺ nup. circa p̃n.et.§.si igit̃.et.ŝ.de exhi.§.illꝺ .ibi.et maxime ꝛc.
i ¶ Corrigere volumus.qd facit.ĩ. §.ꝙ si quis.
k ¶ Obligatũ.psonali actione.et ideo aliud est si rei vẽ. habet tutoꝛ vel curatoꝛ contra minorem vel ecõtra : nam illa non est obligatio.vt insti.de actio.in prin.
l ¶ Ad curationẽ.nunq̃d idẽ in tutela? R̃n. sic.qꝛ eadem est ratio phibitionis:ergo idẽ ius.vt.ff.de ꝟbo.obli.l.a titio.in fi.j.rñ.et dicit̃.ĩ. §.pri.sed et si quis.ibi:sed coniungi ꝛc.et colligitur.ĩ.vt sine phibitione ma.de.ꝛc.in p̃n.col la.vij.et in nouellis hoc eodẽ titu.dic ergo curationem in hoc titu.large accipi etiã p tutela. Itẽ ƀm hoc nunquid in quolibet tutore? Quidã dicunt ꝙ sic:quia hic generaliter loquit̃. Alij ꝙ non.et excipiũt testamentariũ. qꝛ fides eius approbata videt̃ a testatore.vt insti.de satisda.tut.§.j.et.C.de epis.audi.l.de creationibus.et.ff.de cur.fu.l.si furioso.in fi.certe et eadem ratione datum ex inquisitione/.et ex certa scientia debent approbare.cum eius fides sit approbata.vt insti.de satisdat.tu.et cu.§.ij.et sic in solis legitimis ꝛ datiuis sine inquisitione haberet locum hec aut̃. Defendas ergo primã.nec ob.d.iura.quia approbatus videtur quo ad satisdationem euitandam : non quo ad ea que in hac constitutione dicuntur: cũ nec tunc hec constitutio fuerit cogitata. Item facile est sibi dicere ꝙ sit creditoꝛ vel debitoꝛ.vt.ĩ.eo.§.vt autem.excipio autem matrem et auiam.vt.ĩ.vt sine phi.ma.cre.ꝛ de.in prin.col.vij. qd est pro nobis.qꝛ sic fuisset etiam de testamẽtaria exceptum si hoc imperatoꝛ voluisset.
m ¶ Eiusdem.scꝫ pupilli.
n ¶ Necubi. id est nec alicubi.
o ¶ Ei.s.pupillo
p ¶ Propriaruꝫ. quod facile fieret. vt ar.ff. de carbo.edic.l.sed ꝛsi.in fi.
q ¶ Eius.scilicet pupilli.
r ¶ Gerens obligatũ. loquitur ergo hic.§.in re magni debiti. sec⁹ in modico debito credo.arg.ff.de trans.ac.:cum hi .§.modus. et erit modicum velut dicitur ff.de dol.l.si oleũ. vel arbitrio iudicis put dicitur.ŝ. de ap.scilꝫ decẽ librarum auri.et in alio debito q̃ tutele.nam impossibile est q̃n tutoꝛ gerens obligetur salte̅m ad rationem reddendã. Ac.
s ¶ Iam solum. remanet ergo tutoꝛ licet deueniat in eũ casum a quo incipere non potest.vt argu.insti.de lega.§.econtrario.ar.contra.ff.ad le.aquil.l.qui in eum.Accur.
t ¶ Alterum.si impubes est.
v ¶ Curatorem.si pubes est.
x ¶ Casibus.ꝙ habenti tutorem curatoꝛ datur:vt si legitimus tutoꝛ vel testamentarius vel datiuus non sit idoneus.vt insti.de cura.§.interdum.et. C.in qui. cau.tu.vel cura.per totum.Accur.
y ¶ Obseruet.s.curatoꝛ adiunctus ꝙ nõ fiat malignitas: et hoc etiã iurabit curatoꝛ iste:vt subijcit.ĩ.eo.§.fi.
z ¶ In ordinatione.i.cum ordinatur curatoꝛ.
a ¶ Ad curatorem.vel tutorẽ subaudi:ꝛ est pena amissionis debiti si creditoꝛ est:vel ꝙ solutione interim facta non iuuetur:sicut et q̃n in initio hoc tacet.vt.ĩ.eo.§.si vero tacuerit.vel dic ꝙ dicit de pena dupli que exigit̃ per actionẽ de rõnib⁹ distrahẽdis.vt.ff.de tute.et rõ.di.l.ij.§.fi.
b ¶ Adolescẽtiũ.al's minorũ:al's adolescẽtiũ.
c ¶ parentes.et per consequẽs ipsos minores:quis si fi liĩ ergo heredes.vt isti.de here.quali.ꝛ diffe.§.sui.et si heredes sunt:ergo obligati in onere hereditario.vt.C.si cer. peta.l.j.Accursius.

mox ostendere[a] hocipsum recu sationis tẽpore apud eũ qui dedit curatorẽ et absolui: aut si incertum[b] est hoc prebeat ad sancta eloquia iusiurandũ: quia ex veritate obligatum eum se habere credens[c] recusat. et si hoc factũ fuerit tutelã nõ contingere neq; curã: sz eũ ab ea re procul expelli: ne ex hocipso hostẽ[d] et non curatorem adolescentulo prebeamus. ¶ Si vero tacuerit in initio hoc et factus fuerit curator: sciat omni actione aduersus minorez si vera fuerit se casurum[e] propter hoc q ex studio aduersus hanc nostrã legẽ firmetur[f]. Sed si qs apte obligatꝰ existẽs tacuerit: sciat etiã iste q sustinebit penam q non possit redhibitiõibus[g] aut alijs solutionibus[h] debiti se miscere tempore curationis forsan arte cõpositis[i]. ¶ Qz si quis (sicuti dictum est) factus curator[k]: deinde minoris quidem res fuerit perscrutatus[l]: ⁊ cessiones in semetipso aut per donationẽ/aut p venditionẽ/aut alio quolibet egerit modo: sciat oĩno infirmũ esse quod ab eo fuerit factuz: et neq; p se: neq; p interpositã personam tale[m] aliquid agi. sed vndiq; inualida hec talia fieri tanq̃ si neq; ab initio facta fuerit[n] Manifestũ est nãq; q si in talẽ cogitationem inciderit[o]/omnia agi ⁊ disponi ad iteritũ sue anime: ⁊ ad rerũ que eius quasi videntur vtilitatẽ[p]: ⁊ non solũ donec fuerit curator prohibemus eum ab hac huiusmodi cessione: sed neq; postea gerere[q] concedimus: ne forsan hoc considerans[r] abscõdat[s] rem ⁊ preordinans illud male postmodũ dũ a cura cessauerit et latere fecerit[t] qd maligne egerit: forte iam nunc nõ curator existẽs cessionem accipiat ⁊ rem maligne disponat. tunc enim infirmũ esse volumus qd agitur: ⁊ nõ posse vllam actionem valere cessam[v] aduersus eum cuius prius curam administrauerat: sed p nõ facto id esse et lucrũ fieri adolescentis: licet hec cessio pro veris causis fctã sit: nõ vt remeat rursus ad eum qui cessit/tanq̃ si nichil quasi in medium cõtra legem visum fuerit actũ. sed cadat ab eis[x] que exinde ex hoc sunt quesita[y] propter transgressionem nostre legis/et hoc minorem lucrari. nam si nõ hanc imposuerimus penam: facilia[z] erunt ea que sunt malignitatis et eum q̃ cessit faciet[a] iterũ mouere: ⁊ p mediũ[b] ea q̃ sunt cessionis recipiet[c] legẽ p suam malignitatem circumueniens. ¶ Et hec[d] dixim9 in omni curatione[e]

a ¶ Ostendere. id est probare per testes.
b ¶ Incertum. id est si hoc nequit testibus comprobare.
c ¶ Credens. secus in sacramẽto testis. vt. C. de testi. l. testiũ. ⁊. s. de heredi. ⁊ fal. §. si vero absunt. Itẽ secus quãdo est in sacramẽto d re. vt. ff. rerũ amo. l. marcellus. sz i sacramẽto calũnie idẽ. vt. C. d iura. calũ. l. j. in pñ. Et sic no. q hoc sacramẽtũ est quasi calũnie. sicut ⁊ qñ quis iurat q credit se pbare falsum. vt. C. de fide istru. l. fi. in prin. ⁊ quãdo vult inuenire pecuniã suam in alieno solo abscõditam. vt ff. ad exhibẽ. l. thesaurus.
d ¶ Hostez. quia cũ sit tutor vel curator quasi dominus pupilli: vt. s. eo. §. j. graue esset ei resistere: vel sub eo litigare: vt h. et ff. de offi. presi. senatuscõsulto. ⁊. C. de iudi. l. apertissimi. Accursius.
e ¶ Se casurum hoc hodie. oliz autem et creditor et debitor tutor esse poterat. vt. C. qui ds. tu. vel cura. l. creditorez. sed per hãc illa et omnes similes corriguntur. si tamen etiaz olim erat de magno controuersia poterat se excusare. vt institu. de excu. tuto. §. item pper litem.
f ¶ Firmetur. id est firmatus est in curia.
g ¶ Redhibitionibus. scilicet specierum: cum in specie sit obligatus.
h ¶ Solutionibus: nõ ergo tollitur omnis obligatio solutione: licet hoc dicatur. vt insti. qui. mo. tol. obli. in prin. sed hic speciale: ⁊ als. vt. s. de trien. ⁊ se. §. studium vero. col. iij.
i ¶ Compositis. scilicet solutionibus.
k ¶ Factus curator. vel tutor. vt supra probaui. §. j.
l ¶ Perscrutatus. id est perquisierit.
m ¶ Tale aliquid. puta recipere cessionem.
n ¶ Facta fuerint. q ea que cõtra hanc vel aliã legem facta sunt pro infectis habenda sunt. vt habet. C. de legi. ⁊ senatuscon. l. non dubium. et de sacrosanc. ec. l. iubemus. §. sane. ⁊. s. cõsti. que ex ascrip. ⁊ libera. in. §. fi. ⁊ hoc iure isto olim antẽ hec cessio valebat. vt. ff. de rebus eo. qui sunt. l. non fit. que est contra. sed corrigitur hic. Accursius.

Solutione q̃nq̃ nõ tollitur obligatio.

o ¶ Inciderit. vt accipiat cessiones contra pupillum.
p ¶ Utilitatem. sibi parandam. ⁊ ironice loquitur hic sm Al. sicut ⁊ als. vt. C. de inoffi. testa. l. fratres. et. ff. de dam. infec. l. ex damni. §. j. ibi: quod beneficio eius ⁊c.
q ¶ Gerere. id ẽ recipere cessionez factam.
r ¶ Considerãs. scz prius: sic ⁊ als preordinat fraus. vt. ff. de mino. l. iij. §. scio. ⁊. C. d agrico. ⁊ censi. l. quemadmodum. li. xj.
s ¶ Abscõdat rẽ. id est instrumentum cessionis.
t ¶ Latere. scilicet apochas.
v ¶ Ualere cessã ergo amittit actio lz fuerit cessa non potẽtiori ⁊ hẽ ⁊ indubitate sm Azo. Sed certe imo ratione officij maior est ad ipsuz pupillũ. vt. s. eo. §. j. ⁊ officialis dicit. vt. ff. de fer. l. ij. ibi: vt officia ⁊c. et. C. quã. mulier tu. offi. l. ipsa rubrica. ⁊ iõ nõ debet ei aliquid licere ex ipso officio qd administrat assumere. vt. ff. de cõhẽ. emp. l. nõ lz. et C. de ctractibꝰ iu. l. j. in fi. Et sic not. q cessio non tenet q in potentiorem est facta et etiã cedẽs nõ agit. vt. C. ne li. po. l. j. et. C. mã. l. fi. et facit. C. de his q̃ po. no. l. j in pñ. ⁊ insti. de vsufruc. §. itẽ finitur. Sed an repeteret si solueret qd alterius curatoris delicto sit liberatus: forte non. vt argu. ff. de condi. inde. l. si pene. ⁊. l. qui exceptionẽ.

Cessio i potẽtiorẽ facta nõ tenet

x ¶ Ab eis. scilicet debitis.
y ¶ Quesita. scilicet debitori minori.
z ¶ Facilia. facilitas enim venie incentiuum tribuit delinquenti: vt dicit canon: et econtra pena imposita minuit maleficia: cum vnius pena sit multorum metus. vt. ff. ad le. aquil. ita vulneratus. in medio. l. ⁊. C. ad. l. iul. repete. l. j.
a ¶ Faciet. scilicet curator.
b ¶ Et per medium. scilicet hunc cedentem.
c ¶ Recipiet. antiquus curator.
d ¶ Et hec. scilicet que dicta sunt a prin. vsq; huc.
e ¶ Curatione. ⁊ in omni tutela. vt. s. eo. §. j. notaui.

a ¶ Adinuenerit. quod precogitare nõ possumus. vt. s. ti. proxi. §. si quis vero nõ habẽs. ⁊ in pn. cõstitutionis illius.
b ¶ Difficulter. nã q̃ se ingerũt suspecti videntur. vt. ff. ad le. corne. de fal. l. proxi. §. j. ⁊. ff. de pcu. l. que oĩa. ⁊ hic subijcit
c ¶ Appetibilis. scilicet tutela vel cura.

de culpa. vt. C. arbi. tu. l. ij. ⁊. C. de admi. tu. l. debitoribus.
p ¶ Reponat. vt. C. de admi. tu. l. tutores vel curatores. et hoc si est magna quantitas deponenda vbi sint tutores suspecti. vt. ff. de admini. tuto. l. ita autem. in prin.
q ¶ Ad dispensationem. al's ad dispositionem.

in quib⁹ omnino curas aliquorum introducunt leges / prodigorum forte aut furiosorũ / aut amẽtium / aut si quid aliud iam lex dixerit: aut si quid inopinabile natura adinuenerit[a].

¶ Curator pupilli pecuniã mutuare non cogitur: ⁊ si eam mutuauerit infra duos mẽses post annũ fenerari cogit̃/ et periculum pertinebit ad eum. Ange.

¶ Quoniã aũt videm⁹ curatores quicunq̧ dei memoriã habẽt ad curã difficulter[b] accedere. nã plurimis volẽtibus ea q̃ minorũ sunt impie in se vertere amabilis est res ⁊ appetibilis[c]. videmus autem precipue difficilem[d] esse curatorũ causam ꝑpter feneratorum[e] necessitatẽ[f] sancimus nullam necessitatem ex legib⁹ esse curatorib⁹ minorũ pecunias fenerare[g]: sed caute[h] reponere ⁊ reseruare: qm̃ melius est eius[i] in antiq̃s tutamẽ[k] manere / q̃z vsurarũ appetitione etiã antiqua[l] pecunia cadere / ⁊ periclitari quidez curatorem si non mutuauerit[m]. rursus aũt si mutuauerit / periculuz sustinere facto forsan in debitis detrimẽto. Si vero ipse sponte mutuare voluerit sub obligatione forte pignorꝫ / aut sub alijs que putant̃ur indubitate cautelis: tũc habeat quidẽ duorũ mensiũ ꝑ singulos annos inducias[n] hoc qd̃ leges laxamentum vocant. sciant aũt mutui periculũ[o] oĩno ad se venturum. ¶ Si vero habeat reddit⁹ sufficiẽtes is cui⁹ cura administratur: eos expendat. Si vero plus sint q̃z sufficiat: qd̃ plus est reponat[p]. Et si mobilis forte ei⁹ cuius cura administratur substãtia est: tũc illud solũ mutuare curator cogatur quantum ad dispensationem[q] sufficiet[r] adolescẽti eiusq̧ reb⁹. qd̃ vero plus est caute recõdat̃. Licebit aũt ei cũ omni subtilitate ꝑscrutari si aliquos forsan inuenire caute potuerit redditus[s]: ⁊ comparare minori ex abundantib⁹ pecunijs modicis functionib⁹ publicis obligatos: venditorem vero habẽtes idoneũ ⁊ opulẽtos reddit⁹ existentes. damus eñ ei licentiã[t] ⁊ hoc agere: sciẽti q2 si quid horꝫ neglexerit: hmõi emptionis ipsum respiciet[v] periculum.

¶ Si pupilli quãtitas sit modica adeo q̃ ex redditibus pecunie ipsius pupilli pasci nõ possit: dz tutor ⁊ curator illud facere qd̃ in suis faceret. nã de hoc faciẽdo ꝑstat iuramẽtũ. Ange.

¶ Si vero tantum solummodo sit minoris aurum cui⁹ vsure vix eum ⁊ que eius[x] sunt pascere ⁊ aliquã aliã ei ꝑbere vite dispensationẽ sufficiat: tunc necessitatis[y] ratio nos etiam ad hoc vocat / vt curatores[z] respicientes ad eum ita faciant gubernationẽ tãq̃z in suis rebus[a]. Etenim volum⁹[b] dum celebratur decretum[c] qd̃ tradidit[d] curam ei qui ad eam accedit[e] etiã iusiurandum[f] eum dicere sacrosancta dei euangelia tangentẽ quia per omnem pergẽs viam vtilitatem adolescentis aget[g].

d ¶ Difficilem. i. laboriosam. et repete quoniam.
e ¶ Feneratorũ. neutri generis.
f ¶ Necessitatẽ. Quid ergo si fecit nũquid lucrũ erit suũ? arg. q̃ nõ. ff. d neg. gest. l. si negocia. argu. cõtra ff. de re. iur. ſm naturã. al's. Lactus.
g ¶ Fenerat̃. hoc locũ habet vbi immobilia habet ex quibus sufficientẽ redditum hz: alioquin cõtra. vt. j. e. §. q̃ si. qui est s.
h ¶ Sed caute. quid eñ sit caute deponere / inferior titu. innuit. §. si q̃s igitur vult ⁊c.
i ¶ Eius. scilicet pecunie. al's ẽ eis in littera: ⁊ tũc dicas eis. s. pupillis et sic planum est.
k ¶ Tutamen. i. securitatem.
l ¶ Antiqua. nõ minor est virt⁹ q̃z q̃rere parta tueri.
m ¶ Mutuauerit quid g̃ si al's negocietur ⁊ ob hoc periculum accidat? Rñ. non spectare ad eũ periculum: hoc tamẽ credo si pr̃ pupilli consueuit negociari. non al's. arg. ff. de vsur. l. q̃ semisses. §. fi. ⁊ ff. d pigno. ac. l. vt vniuersorꝫ, al's nõ vt. ff. de neg. ges. l. si negocia.
n ¶ Inducias. q̃d collocãdum vt non teneatur reddere rationem de illis duobus mensibus. vt. ff. de admini. tuto. l. tutor qui repertorium. §. vsure. ⁊ sic nota q̃ imputatur ei qui se posuit in necessitate. vt. ff. qui satisda. cog. l. si fideiussor. §. penul. ⁊ de ferijs. l. j. §. sed si pretor.

Imputat̃ ei q̃ se angustiat.

o ¶ Periculum. i. casum etiam fortuitum: quia culpa precessit. vt. ff. cõmo. l. in rebus. circa prin. al's non tenetur nisi

r ¶ Sufficiet. i. tãtum dabit mutuo cuius vsura sufficiet adulto ad expẽsas sue familie.
s ¶ Redditus. i. fundos redditus afferẽtes. vt. ff. de ad. tut. l. ita autez. vel pone ꝓprie. nã ⁊ redditus vt pre dia censent̃ immobilia. vt. s. de non alie. §. a leone.

Redd... inter i... mobil... numer... tur.

t ¶ Licentiam. hoc forte importat necessitatem.
v ¶ Respiciet. q2 omne dãnũ qd̃ ex tali cõparatiõe cõtinget ipsis minoribus resartiet.
x ¶ Et qui eius. scz familie. Accur.
y ¶ Necessitatis ⁊ sic necessitas nõ habet legez. sic. ff. de offi. cõ. l. j. et dic vt ibi.
z ¶ Curatores. idẽ etiã in tutoribus ſm Jo. nã sic ponitur in nouel.
a ¶ Rebus. scz vt totam pecuniã minoris teneãtur fenerare. Accursius
b ¶ Volum⁹. melius dixisset nolumus.
c ¶ Decretũ. s. iudicis. vt. C. arbi. tute. l. fi. §. penul.
d ¶ Tradidit. s. decretum.
e ¶ Accedit. scilicet tutori.
f ¶ Iusiurandũ hoc generale est i omni curatore: vt hic. ⁊. s. e. §. ⁊ hoc. olim autem solus curator furiosi iurabat. vt. C. de cura. fu. l. fi. §. sinautem.
g ¶ Aget. et tunc satisdabit rem pupilli saluam fore: nisi sit testamentarius: vel cum inquisitione datus. ⁊ a preside vel pretore. aliud si a defensore ciuitatis. vt institu. de satisda. tu. circa princi. et de atti. tu. §. pe. ante autem administrare non potest quicq̃z. vt. C. de tu. vel cu. qui satis. nõ de.

l.i.et.iiij.et vlti.sed contra debitorem minoris ageret nec caueret de rato nec iudicatum solui.nisi dubiũ est an sit tutor vel an desierit.vt.C.de admi.tuto.l.vlti.§.defensionẽ. et.l.tutores debita.et.ff.de admini.tu.l.vulgo.
a ¶ Quod tamen.s.iusiurandum.

etiã ex priuata fieri si vis ea vti:nec mirum si imperator nouit vt dicit:qꝛ oia sunt in pectore suo.vt.C.de testa.l.omnium. Item est pater legum.vt.ã.de inces.nup.§.dubitatum. Item ipsa anima legum.vt.ã.de consu.in fi.col.iiij.
p ¶ Ex collatione.i.comparatiõe.ideo quia due scripture cõferunt:vt sciat an sint similes vel non.vt.i.e.§.si vero nullus horum.

b ¶ Eũ.scꝫ curatorem. Accur.
c ¶ Ordine.nã faciẽt inuentariũ.vt C.de admi.tuto.l.tutores.
d ¶ Sꝫ cautionẽ.scꝫ rẽ pupilli saluã fore.nisi testamentariꝰ: vel cũ inqsitiõe datꝰ.vt insti.de satisda.tu.i pñ.
e ¶ Eas.s.res.
f ¶ [illegible] Stricte accipit hoc ti.instrumẽtum ꝑ chartis al's large.vt.ff.e.l.i.al's ꝑ instrumẽto fundi.vt.ff.de fun.instru.l.quesitum.i.rñ.
g ¶ Cautela.cautela in faciẽdo habetur.fides postq̃ȝ est factum: et dupliciter dicit de fide. Primo quibꝰ instrumẽtis debeat fides ꝑuatis ꝛ publicis. ꝛ hoc.i.e.vsqȝ ad.§.si vero moriantur. Scdo qual'r fiat vt habeatur fides qñ erat in dubiũ reuocatum qd fit ꝑ cõparationẽ. vt.i.eo.§.si vero moriant.et.§.seq.vsqȝ ad.§.oportet.

quod tamen[a] nõ excipiet eũ[b] a ratiocinijs neqȝ a legis ordine[c]:sed cautionẽ[d] faciet ad rerũ gubernationẽ timentẽ semper circa eas[e] ꝓpter iurisiurãdi memoriã factã. Hec lex a nobis ꝓ cautela sit posita hoꝝ q̃ curatoribus indigẽt:siquidẽ ꝛ si aliqd adinuenerimus neqȝ hac lege cõplecti pigebit:vt ꝓ omnia patres eoꝝ qui sibi auxiliari nequeũt existamꝰ. Tua igitur eminentia que visa sunt nobis edictis ꝑ ꝓuincias qbꝰ prees vtens oibus faciat manifesta:vt nullũ lateat q̃ a nobis pie ꝛ pro subiectorũ prouidentia sancita sunt.

¶ [illegible] cõtra

[illegible] dẽ augu. Iohã. pre.p̃. secũdo exconsuli et patricio.

Nouimꝰ nostras leges[o] que volunt ex collatione[p] litterarũ fidem dari documentis et quia[q] quidam imperatorũ superexcrescente iam malicia eorum qui adulterantur[r] documẽta hec talia prohibuerunt[s]: illud studium falsatoribus esse credentes[t]: vt ad immutationem litterarum[v] semetipsos maxime exercerent:eo ꝙ nichil est aliud falsitas nisi veritatis mutatio[x]. Quoniã igit[y] in his tẽporibus innumeras[z] inuenimꝰ falsitates[a] in iudicijs multis quoꝝ[b] fuimꝰ auditores/ ꝛ qddã iopinabile ex armenia nobis exortũ ẽ. Oblato nãqȝ[c]

q ¶ Et qꝛ.repete et nouimꝰ qꝛ ꝛc.
r ¶ Adulterant.no.qũ adulterari documẽtũ.sic et legẽ qs adulteratur.vt.i.qbus mo.natu.effi.sui.§.cuꝫ si uel.col.vij.
s ¶ Prohibuerũt.scꝫ fieri adulterationes.vel dic cõparatiões / sꝫ has cõpõnes non habemus:imo habemꝰ eã q̃ ꝑmittit:vt in crimine falsi:etiã ante tpa iustiniani.vt.C.ď fal.l.vbi et nota ꝙ tempore istorũ impatoꝝ oi collatiõi credebat.hodie ꝟo vna semiplena colligitur fides: vt.i.e.§.si vero moriantur.qñqȝ et nõ credit.vt si ex vna pte est instrm̃ ꝑuatũ ꝛ testes: ex alia sola collatio dissimilis vt.i.e.§.si vero tale aliquid.

Marginal notes: cõcor.cle.ij.de re iudi. — fal.ꝛ de ex non scripto Ictibus — cõcor.c.et si xp̃s.cũ glo.sup ꝟ.cõfirmatio.ex de iureiur. — Falsitas veritatis est immutatio.

h ¶ De deposito.i.qualiter fiat caute instrumẽtũ priuatũ sup Ictu depositi et mutui.et alijs cõtractibꝰ.et hec expediuntur.i.eo §.si quis.et.§.sed et si qs.et.§.si tñ.et hec de pma pte rubri.s.de cautela.et qd subijcit priuate qdẽ scriptis:caute trãsit ad primũ dictũ scdi capituli.s.de fide ħ est quibus instrumẽtis habeatur fides.et de hoc vsqȝ ad illum §.si vero moriantur.
i ¶ Confectis.hoc expedit.i.e.§.sed et si instrumenta.
k ¶ Et de collationibꝰ.s.qualiter ꝓbetur fides instrumẽti hoc expedit.i.eo.§.si vero moriant.ꝛ sic respicit scdm capitulũ.sequẽtia aũt oia vtrũqȝ respiciunt.
l ¶ Et de expositis instris ab illiteratis.i.de Ictibus celebratis in sciptis ab illiteratis.qd expedit.i.e.§.oportet.
m ¶ Et de nõ scriptis.hoc expedit.i.e.§.et hec dicimus.
n ¶ Et de cõtractibꝰ.hoc expedit.i.eo.§.vt autem.
o ¶ De cõtractibꝰ.hoc ď.i.eo.§.hec autem omnia.

Nouimus nr̃as leges.que sunt.C.e.l.comparationes.et.ã.de his qui ingre.ad ap.§.illud Prima cauetur tantum ex publico vel forensi fieri comparationem nõ ex priuata nisi habeat subscriptionem triũ testiũ. Secũda dicit

t ¶ Credentes:i.presumẽtes ex eo ꝙ prius falsum fecerit vt ar.ff.de re mili.l.nõ oẽs.§.a barbaris.et de accu.l.si cui [.§.hisdem.
v ¶ Litterarũ.s.verarum. Al.
x ¶ Mutatio.al's immutatio: et al's mutatio.et hic habes quid sit falsum:vt hic.et.ff.de fal.l.quid sit falsum. Sed veritas quid est? Rñ.ipe deus.vñ ď.ego sum via/ veritas ꝛ vita. Vitas vero humana põt dici noticia certe rei maxie ꝑ visum.vt colligit insti.de gradi.cogna.§.hactenus.
y ¶ Qm̃ igit.hoc igit determinat.i.e.§.i.ibi:ꝓpterea ꝛc.
z ¶ Innumeras.id est sine numero.nam tot erant ꝙ difficile erat enumerare.
a ¶ Falsitates.quas enumerat.
b ¶ Quorum.s.iudiciorum.
c ¶ Oblato nãqȝ.dicit ꝙ vtebatur qdã charta ꝑuata scripta a te et ꝯ te quã tu abnegas.et adducis aliã quã ꝯstat te fecisse q̃ est prorsus dissimilis priẽ:vnde apparuit ex cõparatiõe te nõ scripsisse pmã:sꝫ testes q subscripserunt prime iurauerũt te scripsisse pmã cũ aliavice in dubiũ reuocarent:et sic apparuit te scripsisse vtrãqȝ.et hec scda q̃ erat dissilis pme erat de qdã ꝯmutatiõe.i.ꝯmutatiõe:vel dic ꝯmutatiõe id dici:qꝛ lꝫ idẽ scripserit:tñ ꝯmutatio est ibi in lrĩs. Dic ħ oblato documto.s.ad ꝯpationẽ:vbi alteri instro vero

gat.ideo autē in priuato pono:q2 vsq3 ad.§.sed et si instrumenta:tractat de priuatis tm̄.vt p3 ex tenore rubrice lic3 quidā nō intelligētes faciāt loqui in publico istū casum.

a ¶Cōmutationis.i.permutationis.

b ¶Postea.secus si prius fuissent inuenti:q2 non fuisset facta cōparatio:vt .j.eo.§.si ꝓo moueātur.sed certe illud loquit in publica hic autē loquit in priuata.

c ¶Subdentes.i.als habentes.

d ¶Inopinabile.repetit inopinabile: vt assignet causam inopinabilitatis.

e ¶Uise sunt.sc3 prius.

f ¶Uerorum testiū.s. q̄ scripserūt vt dixi. et als ꝟborū.et als eorum.

g ¶Cū ꝟitate.s3 quomō [illegible] ꝙ hec est ꝟit[illegible] Rn̄.q2 si [illegible]des testiū est cauta vt subijcit.j.eo.§.si vero tale.

h ¶Et hoc.i.iō pono ꝓ cōstanti ꝙ vere cōcordauerīt ꝛc.s3 alij dicunt et hoc.s.factu3 est:ꝙ documētū ꝑmum suscepit fidem.qđ sat3 in idē recidit.

i ¶Uidemus tamen. l3 deroget ꝑ dissimilitudinem:tm̄ qn̄q3 non debent derogare.

k ¶Naturam eius.s.comparationis huius.

l ¶Crebro.i.multotiens.

m ¶Quando.pro quia.

n ¶Litterarum.s.verarum.

o ¶Tempus.i.etas q̄ ꝑ tēpora designat. sic ponit.s̄.de mo.§.ordinationem.ibi: neq3 enim exonerandum est ꝛc. et hoc subijcit hic.non em̄ ꝛc.Uel dic ꝓprie poni.quia nō ita in hyeme et etate quis scribit.

p ¶Quando.pro quia.

q ¶Calami.i.penne.

r ¶Et inuenimus.q.d.nō poterim⁹ dicere causas oīes ex q̄bus ꝓuenit dissimilitudo: cū quotidie noue nascantur vt hic.et.C.de vete.iur.enu.l.j.§.sed q2.ꝛ caue quia nō soluit hic hanc questionem.s3.j.eo.§.si vero tale.

Impiū de celo ꝓuenit.

s ¶De celo.imo populus roman⁹ de terra.vt insti.de iu.natu.§.sed quod principi.que est ↄtra.sed deus constituit permittendo:et populus dei dispositione.

t ¶Imponat.s.deus ꝑ nos:vt hic subijcit.nam cor regis in manu dei est.vt.C.de sum.tri.inter claras.

v ¶Bona.scilic3 duris questionibus bonas deus det solutiones per os scilicet principis:vt hic.et.C.de prescrip.lon.tempo.l.fina.

x ¶Aptet.s.questionibus et negocijs.

y ¶Propterea.istud propterea refert ad ꝓximū. q2 igit ꝛc.et ad id qđ est.s̄.eo.circa prin.qm̄ igit ꝛc.

z ¶Dare.in cōmune.s.hanc sanctionem.vt.j.e.§.fi.

a ¶Horum.s.depositorum.et qđ dicit ꝓspicere id est prospectum et prouidentiam habere.

cōmutationis[a] documēto ꝛ litteris dissimilib⁹ iudicatis:qm̄ postea[b] inuēti sunt hi q̄ de documēto testati sūt subscriptionē subdētes[c] ꝛ eā recognoscētes fidē suscepit documētum. et quoddā hic inopinabile[d] occurrit eo ꝙ lr̄e q̄dē sine fide visē sunt[e] l3 examinata responsa verorū[f] testiū cū veritate[g] ↄcordauerūt.et hoc[h] ꝑ fidem testiū q̄ videt quodāmō eē cauta:vidēm⁹ tm̄[i] naturā[k] eius crebro[l] egentē rei examinatiōe qn̄[m] litterarū[n] dissimulationē sepe q̄dē tp̄s[o] facit:nō ita em̄ q̄s scribit iuuenis et robust⁹ ac senex et forte tremens:sepe autem ꝛ languor hoc facit:ꝛ quidē hec dicim⁹ qn̄[p] calami[q] ꝛ attramēti īmutatio similitudinis ꝑ oīa aufert puritatē:ꝛ nec iuenim⁹[r] de reliquo dicere quāta natura generans innouat:et legislatoribus nobis prebet causas ¶Q2 igit īperiū ꝓpterea de⁹ de celo[s] constituit vt difficilib⁹ īponat[t] q̄ apud eū sunt bona[v] ꝛ leges aptet[x] ꝯm nature varietatē:ꝓpterea[y] existimauimus oportere et hanc scribere sanctionē ꝛ dare in cōe[z] subiectis q̄s de⁹ nobis tradidit prius et paulatim semꝑ adijciet.Etem̄ q̄ddā ꝺ deposito īscripto dubitatū:ꝛ ad ↄtētionē deductū īuenim⁹:et op3 ēt oīno hor[a] ꝓspicere:itaq3 illico nobis est a deposito inchoādū. ¶Si q̄s igit vult caute deponere/nō soli credat accipiētis scripture[b] (hoc qđ etiā in iudicio quesitum est:q2 em̄ non ꝓfessus[c] est is qui scripsisse dicebat suā eē scripturam magnū res habuit tumultū/ꝛ scribere alia coact⁹ est que visa sunt veluti similia quidem/non tamen per oīa similia:et quantū ad illā scripturā sine termino[d] cā permansit) sed is qui depositum dat[e] aduocet etiam testes vt possibile est honestos et fidedignos/et non minus tribus[f]: vt nō in so

b ¶Accipientis scripture. hic iunge qđ est.j.sed is ꝛc.et hoc qđ ē medium est quedam interpositio.

c ¶Professus est id est confessus.

d ¶Sine termino.i.sine decisiōe. Al.s3 hoc quomō cum debeat iudex ꝓnūciare de re de qua cognouit. vt ff.de iu.l. de q̄ re. Rn̄dēt q̄dā ꝙ terminū accepit per alias ꝓbatiōes.s. testes ꝑ instrumēta: et sic actor obtinuit: non tamen ꝑ scripturā.et hoc innuere videt hec lr̄a: sed hoc nō est verū.q2 donec sūt alie probationes nō recurrit ad cōparationem. vt.j.eo.§.si vero null⁹. tu dic ꝙ accepit terminū: quia re⁹ fuit absolut⁹ actore non probante. vt.C.de eden.l.q̄ accusare. non autem recipit terminum ꝯm actoris intentionem. hoc est ꝑ scripturam:vt hic dicitur.

e ¶Depositū dat.improprie ponit dare cum rei deposite possessionem et ꝓprietatem retineamus .vt.ff.depositi.l3 ꝓprie tūc qn̄ dominiū transit.vt insti.de ac.§.sic itaq3 Item no.ꝙ hic cōsulit lex.sic.ff.de inoffi.testa.l.j.et.l.fi.et de preto.sti.l.fi.nec eni quis cogitur sic deponere. vt.j.eo.§.si tamen quisq3.

f ¶Nō min⁹ trib⁹. caue tibi q2 loquit in priuata scriptura depositarij qua cōfitet apud se depositum esse vt patet ex ordine rubrice.s̄.e.Itē exigunt tres quantū ad hoc vt possit fieri cōparatio ad ꝓbandā vel improbandam scripturā depositarij:duo tamē soli ꝓbant depositionē factā vt no.C.e.cōparationes . Itē non exiguntur ad substantiam cōtractus.i.ꝙ interfuerint depositioni.sed ad comparationē vt dixi.sed in publicis scripturis exigunt tres ad substantiam contractus .vt.j.eo.§.sed si instrumenta/et hoc ideo:q2 ibi fit cōparatio etiam mortuis testibus.vt ibidem ꝺ2:hic nō sic vt hoc.§.et seq.§.Item h3 hoc locum cū agit vt sit in scriptis:nō als.vt.j.eo.§.et hec dicimus. Item hoc locū habet cum contractus excedit libram auri.s.vt tres exigantur testes in probatione : etiam si sine scriptis contrahatur a peritis litterarum. nam et vbi imperitus contrahit in scriptis quinq3 adhibentur.et tabel

la scriptura et eiꝰ examiatiōe[a] pēdamus[b]. sed sit iudicātibus etiā testiū[c] solatiū: etenī tales testificatiōes suscipimꝰ[d] quas pn̄tes[e] testes dicāt q꞉[f] his p̄sētibꝰ subscripsit † q̄ documētū fecit et hūc[g] nouerīt. Nā si inuenerimꝰ ⁊ taies quosdā testes non minꝰ q̄ȝ tres dignos fide existētes neqȝ talē iterdicimꝰ fidem[h]. neqȝ enim[i] vt abbreuiemus ꝓbatiōes ponimus legē: sed vt eē eas ⁊ caute faciamꝰ[k]

Sed et si quis aut mutui instrumentū[l] aut alterius[m] cuiuspiam[n] faciat: et noluerit hoc in publico confiteri quod ⁊ in deposito diffiniuimꝰ: non ex ipso videatur credibile[o] qđ scribit sup mutuo documētū, nisi etiā testium habeat p̄sentiā fidedignoꝝ non minꝰ triū: vt siue veniant ⁊ ꝓprijs subscriptionibꝰ attestētur[p]: siue q̄dā alij testificētur[q] q꞉ presentibus eis cōfectū est documētū: fidē causa[r] ex vtroqȝ ꝑcipiat etiā litteraꝝ examinatione penitꝰ nō repulsa, sȝ sola nō sufficiēte: augmēto autē testiū ꝯfirmāda. Si ꝟo tale aliq̄d ꝯtigerit quale in armenia factū est[s]: ⁊ aliđ q̄dē faciebat collatio[t] litteraꝝ: aliđ ꝟo testimonia: tunc nos q̄dem existimauimꝰ ea q̄ a viua † dicūtur voce et cū iureiurādo[v] hec

lio est necessarius: et subscriptio. vt. j. eo. §. oportet.
a ¶ Examinatione. i. comparatione.
b ¶ Pendamus. i. demus fidem. Accur.
c ¶ Testium. quia securius iudicamus.
d ¶ Suscipimus. scȝ testificationes.
e ¶ Presens. quādo scripsit.
f ¶ Quia. repetevt exprimant q꞉ his p̄sentibꝰ cōfessus fuit se recepisse. vt in nouel. eo. titu. et. j. proxi. §. si tamen.
g ¶ Et hunc nouerūt. no. q̄ testes debēt cognoscere contrahētes. vt. j. eo. §. oportet. et. s. de here. et fal. §. si vero absunt. et. C. de testi. testium.
h ¶ Fidē. s. probamus.
i ¶ Neqȝ enī. hic rn̄det tacite obiectioni. Et dicūt q̄dā q̄ ꝑ hūc. §. corrigit qđ est. C. qui po. in pigno. l. pe. vbi dicit duos sufficere ad ꝓbationē priuate scripture si ꝑsonalis actio moueatur. si ꝟo hypotheca. tres necessarij sunt. et qđ hic dicit: nec enī ⁊c. exponit. i. non fuit hec causa vt hanc. l. faceremus lȝ hic abbreuiētur: sȝ fuit cā vt caute fierent: nam melius est pauca agere caute q̄ȝ multis interesse ꝑiculose. vt. s. de tab. §. j. in fi. col. iiij. et. C. de vete. iu. enu. l. ij. §. deinde. Sȝ tu dic q̄ nō corrigit dicta lex scripturas. et loquit hec lex q̄n deficientibus alijs probationibus recurritur ad cōparationē p̄uate scripture: ad quam nō pōt fieri cōparatio nisi tres testes subscripserit: et presentes fuerunt: vt hic. et. C. eo. cōparatiōes. et pro hoc facit hec littera: nec enī ⁊c. et facit. C. de here. q̄m. in fi. et de re. cre. generaliter. Accur.
k ¶ Faciamus. si ago depositi: et produco scripturam depositarij: siquidē ꝓbo ꝑ duos testes ip̄m cōtractū satis est nisi excedat quinquaginta libras auri. q꞉ tunc tres. vt. C. si cer. pe. l. fi. sin autē nullū testem habeo de ꝯtu: vt quia in secreto cōtraxi: et tūc aut cōfitet et statim tenetur. vt. C. de nō nu. pecu. l. generaliter. aut negat se scripsisse: ⁊ tunc opȝ probari per cōparationē scripture cōtinentis subscriptionem trium testium. sed ipsa scriptura ad quā comparatio fit dȝ habere testes subscriptos. soli autem testes non probant: quia possent errare. Itē sola cōparatio non probat: quia littere possunt variari. vt. s. eo. in prin.
l ¶ Instrumentū. de scriptura priuata dicit qua quis cōfitetur se mutuum accepisse: vł ex alia causa puta emptionis: vel cōduc. se debere vt subijcit: et ptȝ ex rub. et in nouel. eo. ti. et hoc idē dixit in deposito. vt. s. proxi. §. et hec omnia que dixi ibi fore necessaria: et hic dicas.
m ¶ Alterius. vt permutationis.
n ¶ Cuiuspiam. scilicet contractus.
o ¶ Credibile. vt fiat cōparatio ex ea. vt in fi. huius. §.
p ¶ Attestent. si litterati fuerint.
q ¶ Testificent. q̄n fuerūt illiterati. vt. s. e. §. oportet.

et sic no. q̄ sufficit alterū istoꝝ: vel q̄ subscripserint: vel q̄ nō: dūmodo iurēt q̄ eis pn̄tibus est factū: et sic est ꝯtra. C. eo. cōparatiōes. vbi dꝫ esse necessariū semꝑ testes subscripsisse. Sed quidā dicunt eā per hāc corrigi. Vel dici potest q̄ hic loquitur q̄n improbat priuata scriptura: ibi q̄n improbatio fit ex priuata scriptura. vn̄ maior exigit solēnitas ibi q̄ȝ hic.
r ¶ Causa. cām vocat rōnē quare debet: vt ex causa mutui vel emptionis vel simili que accipiet fidē. id est apparebit vera vt sic possit debitor conueniri duobus interuenientibus: scilicet testibꝰ tribus: et examinatione. i. comparatione subsequente vt subijcit: quo facto i mutuo post biennium preiudicat. vt. C. d nō nu. pecu. in ꝯtibꝰ. in prin. in soluto post xxx. dies. vt. C. eo. l. in ꝯtibꝰ. §. sup. in dote s̄m statuta tp̄a. vt. j. de tē. non solu. pe. sup do. §. j. col. vij. in alijs statim sibi preiudicat. vt C. de non nu. pe. l. generaliter. et. ff. de proba. cum de indebito. §. fi. Item no. ex hoc. §. q̄ non fit comparatio ex priuata scriptura nisi testes supersint. secus in publica. vt. j. eo. §. si vero moriant. Itē no. q̄ augmētū testium ideo fit vt cōparatio fieri possit nō vt ipsi ꝓbēt ꝯtractū: q꞉ tūc duo sufficerent: vt diximꝰ. s. eo. §. j.
s ¶ Factum est. vt narrauit. s. eo. §. j.
t ¶ Collatio litterarū. inducta vt deroget priuatis litteris. testes vero inducebātur ad ꝓbandū priuatā scripturā: nam si esset publica q̄đ opus esset testibus: ⁊ ita a princi. titu. vsqȝ ad. §. sed et si instrumenta. loquitur de priuatis scripturis tantum. vt ptȝ ex tenore rubri.
v ¶ Cū iureiurādo. quod priꝰ debent facere testes. vt. C. de testi. l. iurisiurādi. Itē caue tibi: quia tā scriptura que reprobatur: q̄ȝ que ad reprobādum inducit ambe sunt priuate. Item no. q̄ ex hoc colligūt quidam vt hodie semper plꝰ credatur voci viue q̄ȝ mortue: et sic corrigitur s̄m eos C. e. in exercēdis. sed certe hic loquitur quādo ex vna parte est instrumentū cui volebat derogari: et testes qui pro instrumento testificabant: ex alia ꝟo parte sola collatiōis dissimilitudo. vnde non sola vox viua: sed cum instrumento iuncta vincit vocē mortuā: et etiā plus est: quia scriptura q̄ vincit est priuata. Itē caue tibi q꞉ hec instrumēta nō cōtradicūt sibi in sn̄ia sed diuersa sunt. nam primū dicit te aliq̄d michi debere: et dico a te scriptū. et tu profers aliđ in quo ꝯtinet de permutatione vel aliq̄ alio quod cū alio fecisti: qđ ego ꝯfiteor te fecisse: et hoc secundū fit dissimile primo in lr̄is: ꝑinde vr̄ ac si nō sit verū qđ cōtra te induco: sȝ falsum. vnde melius diceret hec lr̄a plus voci viue credi q̄ȝ dissimilitudini que inducit ꝑ mortuā vocem. i. per scripturā. Ex p̄dictis ptȝ q̄ non plus voci viue q̄ȝ mortue sit credendū. sȝ equaliter duobꝰ testibꝰ et instr̄o. vt. C. e. in ex=

† cōcor. c. ij. cum glo. sup ꝟ. appareāt. ex de fi. instru.

Testes debent ꝯhētes noscere.

† cōcor. c. tertio. loco. cū glo. sup ꝓbo testiū. ex de ꝓba.

Cōparatio ex p̄uata scriptura q̄n fit.

Voci viue an plus q̄ȝ mortue credendū est.

ercendis.sed quattuoꝛ testes vincerent instrumētum q̄ di
cerēt aliter rē ꝓcessisse q̄ꝫ scriptū sit.vt.C.de ꝓba.l.cū pre
cib⁹.nō autē tres:qꝛ tabellio vicē testis vni⁹ obtinere vi-
deť ſm quosdā.vt.ff.de testa.l.domiti⁹.et hoc directo.per
obliquū autē etiā duo vincūt.vt.C.de ꝯhē.stipu.l.pe.in fi.

iur.l.fauoꝛabiliores.
h ¶ Et.pro id est.
i ¶ Credentes.i.mutuantes.
k ¶ Et negationē.s.veritatis.ex hoc no.ꝙ predicta locū
habēt qn̄ priuatā scripturam quā induco abnegat aduer
sarius.al's sufficeret cū causa.vt.C.de nō nu. pe.l.generaliter.

dignioꝛa fide q̄ꝫ scripturam ipsam ſm se subsistere: verūtamē sit hoc iudicātis prudētie[a] simul atq̄ꝫ religionis vt veraci b⁹[b] poti⁹ ꝓ talib⁹ credat.ꝛ nos q̄dē ſm hūc modū existimauimus opoꝛtere ꝓbari fidelia documēta ¶ Si tn̄ quisq̄ꝫ aut deponēs aut mutuans aut aliter cōtrahēs ꝯtētus sit scriptura[c] sola ei⁹ cū quo cōtrahit:in ipo erit vt sciat qꝛ in illi⁹ fide totū ipse suspēdit:et quidē q̄ꝫtū ex scriptura nō sufficiēs[d] videbiť fides:nisi ſm nostrā legē adijciať documēto credulitas[e]: aut presentia testiū[f] coꝛā q̄b⁹ cōtractus ē fact⁹:aut foꝛsan nouissimū ei⁹ rei refugiū īuenerit[g] † dicim⁹ aūt qđ ex iureiurādo est nā non infirmam⁹ qđ factū est nā falsitates ꝛ[h] imutatōes metuētes ꝛ nudis eis existētibus nō credētes[i] hmōi subtilitatē cause addimus nō vt credētes priuem⁹ fide sua circa amicos sꝫ vt quantū possibile est ꝛ ꝑfidiā ꝛ negationem[k] multis reconuincamus modis.

¶ Notari⁹ anteq̄ꝫ in instrumēto sui nois faciat mētionē sine subscriptione scribat noīa testium et iudex aduertere debꝫ similitudinem et dissimilitudinem litterarū : et etiā, signum tabellionis.h.d.Aug.

¶ Sꝫ et si † instrumēta[l] publice cōfecta sint licet tabellionū habeāt supplemētū:adijciať[m] et eis anteq̄ꝫ cōpleanť sicut dictū est[n] testiū ex scripto p̄ntia.

¶ Opoꝛtet[o] aūt iudicātes ꝛ si q̄.signa īuenerit ascripta chartis ēt hec reqrere ꝛ legere niti. Plurima nāq̄ꝫ nouimus et ex illis apparuisse/ꝛ non facile fidē ex litterarū aliarum[p] collatione recipere propter dudum dictas[q] a nobis causas.

¶ Si testes publici instrī sunt

vľ ibi loquiť in ꝑuata scriptura q̄ vinciť:i casu tamē nō recipiť probatio contra scripturam: qꝛ iuris ꝛ de iure est ꝑsumptio vt.C.arbi.tu.l.fin. econtra scriptura vincit vocē viuā: qꝛ in multis casibus res acta per scripturā valet et ꝓbať non ꝑ testes vt ꝑ has.ll. ꝓbať et.C.si mi.se.ma.di.l.si alteri⁹.ꝛ de nō nu.pe.l.gn̄alr. et de testibus.l.testiū. et q̄ testa.facere pos.hac consultissima.et.ff.de ꝓba.census.et.C.de iure emphi.l.j.et C.de sa.san. eccle. auť.hoc ius poꝛrectum.ꝛ.j.de equa.do.§.quis ꝓo.colla.vij.

† interuenerit.

a ¶ Prudētie. qꝛ posset apperere magna dissimilitudo et ratione eius ipsi etiā testes essent suspecti.vnde iudex hoc considerat.vt hic.et.ff.de testi.l.iij.ibi:tu magis ꝛc.
b ¶ Ueracib⁹.i.que sibi videť inter scripturā ꝛ testes.
c ¶ Scriptura sola.sine testibus facta.
d ¶ Nō sufficiens.hoc intellige qn̄ suā abnegat eē depositari⁹.al's sufficit.vt.ff.de ꝓba.cū de indebito.§.fi.
e ¶ Credulitas.s.testium subscribentium.
f ¶ Testiū.s.nō subscribentiū. vt.s.§.sed et si q̄s.et ꝯriū ibi positū et.l.C.e.cōparatiōes.solue vt ibi modo diximus
g ¶ Inuenerit.al's est inueniať.et al's inuenerit.s.scripturā ip̄am.et al's inueniť.et qđ de iureiurando dicit:dic ſm Al.ꝙ ꝑs parti defert qꝛ teneť vel recipere vel referre.vt ff.de iureiu.manifeste.et.l.iij.§.ait pretoꝛ.vel iuste recusare.vt.ff.de re.cre.l.generaliter.§.sinautem.Uel dic verius ꝙ loquiť de iureiurādo a iudice delato.hec enim scriptura licet priuata inducit aliquā cōiecturā:vt hic.et.C.de ꝓba.l.instrumēta.q̄ est semiplena probatio:et sic deferre ꝑt sacr̄m et dꝫ.vt.C.de re.cre.l.in bonefidei.et.ff. de iureiur. admonendi.nec videatur hoc durum q̄si quilibet posset aliquā scripturā cōfingere.vt sic ei deferať sacr̄m ꝓpť timorē falsi quē incurreret. Item ꝓpter alias multas lr̄as aduersarij q̄ possent ꝯparari. Itē et qꝛ q̄lꝫ nō scit scribere. Imo pauci respectu eoꝝ q̄ ignoꝛāt.cum pro pluribus lex facta sit.vt.ff.de leg.et se.nam ad ea. Item et quia magis deferretur reo q̄ꝫ actoꝛi cum ipse sue scripture vel sui facti melius nouerit veritatem.vt.ff.de iureiu.l. iusiurandū et ad pecunias,et quia reus est fauoꝛabilioꝛ. vt.ff. de re.

l ¶ Instrumenta.nunc facit transitū ad publica instrumēta. vt pꝫ ex rubrica.
m ¶ Adijciatur. .i.tabelliones scribāt noīa testium in fine instrumēti anq̄ꝫ cōpleāt.i.subscribant ip̄i: et nomen suū apponāt ſꝫ Io.lꝫ in antiq̄s instrumētis i p̄n. apponāt qđ h̄ reprobať.et hec nomina testiū ſꝫ diuersas terras diuersimode ponuntur.naꝫ alicubi dr̄ testes interfuerūt ticius ꝛc. alibi signa manu tal' ꝛc. vt floꝛentie.et ꝑut cuilꝫ placꝫ coaptare.hoc tamen seruet tabellio ꝙ ſꝑ ſuet eādē foꝛmā i subscriptione in vno instrumento vt in alijs:vt comparatio fieri possit cum opus erit.vt.j.e.§.si vero nullus. Item nūq̄d triū testiū exigiť nūerus? Rn̄.nō.vt.ff.de testi.vbi.et est rō:qꝛ tabellio est de numero testium. vt.ff.de testi.domitius. Item nunquid sufficit eos debere esse presentes an rogati? Rn̄.non.vt.ff.e.ad fidem.nisi in casibus quattuoꝛ:vt in solutiōe:et in solutionis confessione:et in testamēto:et in repudio:vt.C.de testi.l.testium.et.j.de testi §.et licet.in prin.et in fi.et.ff.de repu.nullum. Alij dicunt ꝙ in obligationibus contractis in scriptis exiguntur rogati non al's.vt ex predicto.§.et licꝫ.alij dicūt ꝙ semper hodie debent rogari per dictum.§.

† facit ad hoc c.j. i gl. j.in p̄n. ex de fide istru.

Testes an debeāt eē rogati.

n ¶ Sicut dictū est.scilicet de presentia circa priuatam scripturam tantum .vt.s.§.proxi.et.§.sed et si quis.et.§.ſꝫ is.Accursius.
o ¶ Opoꝛtet.posset hic.§.intelligi in priuata scriptura: ſꝫ verius est vt in publica loquatur.vt sit coniuncta materia et quod dicit signa:id est dicere manu tabellionis : vt in nouel.vel aliud simile signū:vt crucis.vt.j.de testi.§.j.Uel dic quasdam notas quas faciunt q̄dā tabelliones q̄ tn̄ nichil significant:sed ad cōparationes faciunt vt hic: et qđ dicit legere hmōi signa.dic.i.colligere et notare.vnde versus. Fur aurum:virgo floꝛes:mare nauita:libꝛos Cleric⁹ equiuoce singula quisq̄ꝫ legit.et nota ꝙ inepte transit ad comparationem.
p ¶ Aliarum.al's alienarum.s.ꝑ hmōi figuras
q ¶ Dictas.vt.s.eo.§.j.ibi:non enim ita.

[illegible]

¶ Si vero moriantur oēs testes aut forsan absint[a]/aut aliter nō facile sit fidē ex testium subscriptionib[9] īuenire[b]: neq3 tabellio supest q̄ compleuit: siquidē publice sit cōfectū quaten[9] testionīū ꝓhibeat ꝑ se[c]/ aut nō est in ciuitate[d]: s3 necesse est oīno collationē litterarū suppletiones eorū[e] qui subscripserint assumere[f]: tunc cōpetēs est ꝑperare q̄dem ad cōparationes: neq3 enī eas modis oībus interdicim[9]/ ꝑ oēm aūt[g] subtilitatē procedere[h] ꝛ oīno si putauerit eis[i] iudex oportere credi: etiā iusiurandū inijcere ꝑferenti[k] q2 nichil maligni conscius in eo qd a se ꝑfert nec quandā artē circa collationē fieri ꝑparās sic vtit eo quatenus neq3 perimat q̄cq3[l] oīno et ꝑ oīa munitio in rebus[m] fiat.

[illegible]

¶ In his vero que cōficiuntur publice documentis si tabellio venerit ꝛ testimoniū ꝓhibuerit cū iureiurādo: siquidem nō per se scripserit[n] s3 ꝑ aliū[o] ministrātem sibi ꝛ ille si viuit[p] siquidem possibile oīno est eum venire ꝛ nulla causa ꝓhibet ei[9] aduentū egritudo forte valida aut q̄lib3 aliarum necessitatū que hominibus accidūt[q]. ¶ Q2 si etiam adnumeratorē[r] habuerit instrumentū/ et ipse adueniat vt tres sint[s] testificantes et non vnus. ¶ Si vero neq3 adnumerator assumpt[9] est ꝛ instrumētū ipse tabellio totū per se conscripsit[t] atq3 suppleuit[v], aut si etiam q̄ hoc cōscripsit nō est/aut aliter ipse venire nō valet[x]/tamen cū iureiurando proprie completioni attestetur[y] vt comparationi non fiat locus[z]: sint etiā sic credibilia documenta. testimoniū enī et ex voce cōplentis factū[a].

a ¶ Absint. ita q2 non possunt inueniri.

b ¶ Inuenire. quia infirmi sunt testes.

c ¶ Pro se. al's ꝑ se. i. sine instrō. al's pro se/sine testibus viuētib[9]. qd exponūt q̄dā in publico instrō dicentes q2 priuato non habetur fides nisi fuerit approbatū etiā si appareat non vitiatū in sua figura: vt hic colligunt a ꝯ̄rio sensu s3 sec[9] in publico: q2 illud ꝑ se patet ꝛ ꝓbat. Alij dicūt q2 etiā p̄uato credit̄ habēti subscriptionē triū testiu3 sicut publico. ꝛ qd hic dicit̄ ordinant ita: siquidē publice sit cōfectū neq3 tabellio superest quatenus testimoniū ꝓhibeat ꝑ se. i. pro instrō: vel per tabellionē/ vel testes. nec ob. C. de test. oīb[9]. q2 h̄ subaudit̄ quasi testioniū. vt. C. de fideicō. l. fi. Tu dic retēta scđa opiniōe non subaudiri q̄si. ꝛ dic ꝑ se. i. ꝑ fctō suo. nā quilibet testis fert testioniū ꝑ facto suo. i. pro visu vl' auditu suo sic tabellio. vt. C. de fallis. l. si q̄s decurio. et. j. eo. §. in his. non autem in causa cuius proficuum ꝛ damnum ad eum pertinet. vt. ff. q̄n ap. sit. l. j. §. in propria.

d ¶ In ciuitate. scilicet tabellio: vt quia est deportatus. vt insti. de capi. di. §. j. quia dicitur sine ciuitate. vt. ff. de lega. iij. hi qui. Uel dic abest causa testimonij ferendi vel simili causa. vt. ff. de iudi. l. iij. §. legatis.

e ¶ Eorum. scilicet notariorum vel contrahentium si subscripserint: vel dic testium vt. s̄. dixit.

f ¶ Assumere. i. dare fidem subscriptionibus ad sumendum alia instrumenta vbi ijdem testes subscripserūt: et sic habet locum quando testes sunt litterati et propria subscripserunt manu in charta confessionis.

g ¶ Autem. pro sed.

h ¶ Procedere. sc3 iudices volumus. ꝛ sic summa subtilitas approbatur. sic. ff. de iure do. l. si mulier. §. ex asse. ꝛ. j. eo. §. oportet. in fi. §. al's reprobatur. ff. de iniusto testa. posthumus. et institu. de fideicom. here. §. sed quia. et. ff. qui. mo. pig. vel hypo. solui. l. si cum te. §. si debitori.

i ¶ Eis. scilicet comparationibus.

k ¶ Proferenti. id est deferenti ei qui profert instrumentum ad probandū: ad quod fit comparatio. et etiam aduersarius iurabit. vt. j. eo. §. si vero nichil. Item no. hic ex for-

ma iurisiurandi quem de conscientia debere satisfacere: sic C. eo. l. fi. et de his qui ad ec. confu. presenti. §. sicubi. et de iure delib. l. fi. §. licentiam. Sed nonne sufficit semel iurasse. vt. s̄. de his qui ingre. ad ap. §. fi. Quidam sic: et dicunt illam post istam compositam: licet sit in ordine prior. nam ante illa3 pluries iurabant. vt. ff. de dam. infec. l. qui bona. §. si quis stipu. vel dic hoc speciale vt de nouo iurctur: quia plus solet timeri quod specialiter dicitur q̄3 quod generaliter. ff. de iureiurā. item apud. §. hoc edictū. et hoc ideo quia maior solennitas in comparatione exigitur / q̄3 alibi. vt hoc titu. ꝛ maxime. j. e. §. si vero nullus. Iureiurādo q̄s obligat.

l ¶ Quicq3 omnino. scilicet veritatis.

m ¶ In rebus. id est in veritatibus. nam res id est veritas. vt. ff. de fal. l. j. §. qui i rationibus. et. ff. de iureiur. quotiens.

n ¶ Scripserit. scilicet totum documentum: sed solummodo cōprobauit. Accursius.

o ¶ Sed per aliū id est discipulum. ipse tñ interfuit cōparationi. vt. s̄. de tabel. §. penul.

p ¶ Si viuit. scilicet veniat.

q ¶ Accidunt. que nec dici nec enumerari possūnt. vt. C. de temp. ap. l. fi. §. et cum. Accursius.

r ¶ Adnumeratorem. adnumeratorem dicunt quidam mediatorem siue prosenetam qui fert testimonium volente tamen vtraq3 parte: non al's. vt. j. de testi. §. quia vero legem. Alij dicūt eum esse qui pecuniam pro publico instrumento dedit. Alij dicūt esse procuratorem actoris per quē numerauit. et hanc approbant. Sed prima vera michi videtur. Accursius. Adnumerator q̄s sit.

s ¶ Tres sint. scilicet tabellio. ꝛ ille per quem scripsit documentum: et adnumerator. Al.

t ¶ Conscripsit. scilicet vt minister tabularij.

v ¶ Suppleuit. id est subscripsit.

x ¶ Non valet. scilicet discipulus.

y ¶ Attestatur. solus tabellio.

z ¶ Non fiat locus. scilicet ex necessitate. vt in nouellis eo. et est ratio: quia veritas per ipsum declaratur auctorē. vt. C. ad leg. corne. de fal. l. si quis decurio. Accursius.

a ¶ Factum. quia dicit se fecisse.

et iuſiurandū habēs adiectum prebuit quoddam cauſe monimētum[a]. † ¶ At ſi tabellio defunctus eſt[b] ⁊ teſtimonium perhibeat ſuppletioni[c] ex alia collatione: ſiquidem etiam ſic habeat eum qui conſcripſit inſtrumentum viuentem[d] et ad annumeratorem aduenia nt: et illi ſiquidem preſentes ſint ⁊ habeant ex collatione adimpletionum[e] et ex teſtibus eam fidem. ¶ Si vero nullus[f] horum ſit: tunc fiat quidem completionum[g] collatio: non autem ſola hec ad hoc ſufficiant: ſed ⁊ aliorum ſubſcribentium forte aut contrahentium ſcripture examinentur: vt ex plurimis comparationibus tam completionis[h] q̄ʒ ſubſcribentium forte aut etiam contrahentium vna[i] quedam colligatꝛ vndiqʒ ⁊ efficiatꝛ fides. Si vero nichil[k] aliud inueniatur preter collationem inſtrumentorum/ quod hactenus valuit fiat[l]: vt qui profert ad collationis documentum iuret ſolenniter[m]. vt autem aliqd omnino cauſa ſumat augmentum ad maiorem negocij fidē: et ipſe qui hoc petit fieri iuret[n] quia nō aliam idoneam habēs fidem ad collationē inſtrumentorum venit. nec quicq̄ʒ circa eā egit aut machinatus eſt quod poſſit forte veritatē abſcondere[o]: de q̄bus[p] licebit ſeſe liberare contrahentes/ ſi cōſenſerint[q] vtrīqʒ ad hoc venire vt īſinuēt[r] inſtrumenta et profiteantur ea ſub geſtis monumentorum ipſi cōtrahentes: quatenus priuentur nequitia ⁊ corruptione ⁊ falſitatibus: et quecunqʒ[s] alia mala corrigentes preſentē ꝑmulgamus legē. His que dudum[t] a nobis in collationibus litterarum factarū ꝑ ſcripturā ꝓprie manus ſancita ſunt in ſua virtute manentibus ꝓculdubio ⁊ in his qui litteras neſciunt q̄ olim valent in iudicijs ſuā habentibus firmitatem: q̄m quidem ex iudiciali forma acceperunt examinationē hec talia cōpetentē.

† al'. munimētū. al's documētū publico iudicio damnat⁹ infamis eſt.

a ¶ Monumentū.i.probationē. Sed q̄d ſi teſtes non fuerint appoſiti in inſtrumento: nunquid habet locū quod hic dicitur? Reſpon. non. nam in prin. exigo teſtes. vt. ȝ. eo. §. ſed ſi inſtrumenta. ſed in teſtificatione non: vt hic.

b ¶ Defunctus eſt. naturaliter vel ciuiliter: vt q: deportatus eſt: quo caſu pro mortuo habetur. vt. ff. de contratabu. l. j. in fi. et maxie quo ad ferendū teſtimoniū vt ſi ponas eū publico iudicio damnatū: ⁊ ꝑ hoc infamē. vt. ff. de pub. iudi. l. ifamē. ideo nō pōt eſſe teſtis. vt. ff. de teſti. l. iij. §. lege iulia.

c ¶ Suppletioni id eſt completioni non a teſtibus: q: mortui ſunt. ſʒ ex alia ⁊c.

d ¶ Uiuentem. i. miniſtrantem tabellioni.

e ¶ Adimpletionum. i. ſignorum et notarū que implent. i. cōplent inſtrumentū: nō autem ſubſcribentiū ſed q̄n nullus ſupeſt: etiam ſubſcriptionū fit cōparatio. vt. j. proxi. §.

f ¶ Si vero nullus. ſ. neqʒ tabellio neqʒ ānumerator neqʒ miniſter.

g ¶ Completionum. ſcilicet tabellionis. Accurſius.

h ¶ Tam completionis. i. inducantur inſtrumenta alia eiuſdē tabellionis q̄ hoc cōpleuit. et alia inſtrumenta quibus ĩdē teſtes ſubſcripſerūt. ⁊ alia q̄bus ĩdē cōtrahētes.

i ¶ Una quedā. i. vna qualiſqualis: nec em̄ pro veritate oīno habetꝛ lʒ ei ſtetur: nō em̄ ita ſcribit ⁊c. vt. ȝ. eo. §. j.

k ¶ Si vero nichil. repetit eundem caſum vt addat.

l ¶ Fiat. quid erit hoc? Rn̄. quod ſequitur vt quilibet iuret. vt. C. eo. comparationes. §. omnes autem.

m ¶ Solēniter. i. tactis euāgelijs. vt. ȝ. iuſiurā. quod pre. in prin. Sed qualiter iterum iurabitur/ cum iam ſemel de calum. iuratum eſt? Rn̄. vt. ȝ. eo §. ſi vero moriantur.

n ¶ Iuret. ſcʒ hoc quod ſequitꝛ. ⁊ aliq̄d additur in forma huius ſacramenti ei quod dicitur. C. eo. comparationes. §. omnes autem. ⁊ propterea hic dicit. vt autem aliquod ⁊c.

o ¶ Abſcondere. qualiter iudex comparationem faciet? Reſpon. quidam q̄ committetur cuidam ſcriptori perito: ⁊ eius renunciationi ſtatur ſiue denunciationi. vt. C. de re mili. l. ſemel. ⁊. ff. de ven. inſpi. l. j. in prin. et. ȝ. de non alie. §. quod autem dictum eſt. Sed tu dic cōtra ſcilicet q̄ ipſe iudex debeat hoc inſpicere: vt patēter dicitur. ȝ. eo. §. oportet. cum ⁊ ipſe de eis litteris cognoſcat. nec enim eſt iudex qui litteras non cognoſcit. vt. j. de iudi. §. j. col. vj. Item facit. ff. finium regun. l. ſi irruptione. §. fina. ſed poterit ſecum adhibere ſcriptorem peritum. Accurſius.

Iudex nō eſt q̄ litteras neſcit.

p ¶ De quibus. ſcilicet litibus vel difficultatibus comparationum. Accurſius.

q ¶ Conſenſerit. tempore contractus.

r ¶ Inſinuēt. q. d. ſi dubiū eſt de fide charte/ fiet predicta comparatio ſi autem conſentiāt ambe partes in principio contractus vt inſtrumentum inſinuaretur ad eternam rei memoriam: ab inde charte fides eſt indubitata. et in tali publicatione eſt opus teſtibus. vt. C. de dona. l. in donationibus. Sed an etiaʒ poſt lit. cōteſt. poſſit fieri talis inſinuatio? Rn̄. ſic tribus rationibus. Prima q: ſic eſt in teſtamenti publicatione: vt etiam poſtea fiat/ id eſt poſt teſtamentum factum. vt. C. de teſta. l. publicati. et idem in donatiōe propter nupt. vt. j. vt fratrum fi. §. j. col. ix. Item quia iudicia ſunt oīa abſolutoria. vt in ſtitu. de perpe. et temp. ac. §. fi. Sed ad quid fieret tunc inſinuatio cum nil fieri debeat niſi q̄ reus ſoluat? Reſpon. poteſt eſſe q̄ annua preſtatio facienda eſt ex illo inſtrumento. et licet ratione preſentis anni aſſentiret: non ita faceret in futuris. Item quia tractaretur de indebito ſoluto: niſi inſinuaretur hec ſcriptura.

s ¶ Et quecunqʒ. ſupple. et quibuſcunqʒ alijs malis quecunqʒ ⁊c. Sed que ſunt hec alia mala? Reſpon. perfidia et nugatio. vt. ȝ. eo. §. ſi tamen quiſq̄ʒ.

t ¶ His que dudum. duo dicit hic. §. primuʒ q̄ ea que dicta ſunt de collatione priuate ſcripture contrahentiū ſunt firma. ſcilicet vt fiat collatio ſi illa ſcriptura habeat preſentiam et ſubſcriptionem teſtium. vt. C. eo. comparationes. ⁊ ȝ. eo. §. ſed is. ⁊. §. ſed et ſi quis. Item q̄ fiat ſi quis ea vtatur. vt. ȝ. de his qui ingre. ad appellā. §. illud. ⁊ ſm̄ ea que olim valent in iudicijs ſuam habent firmitatem: ⁊ in his ſcilicet qui litteras neſciunt quando acceperant formam talia competentem id eſt talibus conuenientem. ⁊ hec antiqua forma narratur ſtatim proximo. §. oportet vero ⁊c. et hec dictio proculdubio poteſt cum precedentibus vel cum ſequē. legi. et ſic in nullo eſt defectiua hec littera. Aliū ſupplent hic ⁊ in his ⁊c. quaſi dicat ⁊ his in ſua virtute manētibus que ſancita ſunt in his ⁊c. Accurſius.

¶ Cōtractus supra librā auri [illegible] Bar.

¶ Oportet[a] ꝟo i his q̄ l'ras nesciūt ⁊ testes ⁊ oīno tabularios[b] adhiberi in q̄b⁹ locis sunt tabularij: maxīe[c] aūt testes nō ignotos cōtrahētib⁹/ vt quidā scribant ꝑ illiterato aut paucas l'ras sciēte: alij ꝟo attestentur[d] q̄ ēt p̄ntib⁹ eis hec gesta sūt ⁊ scierūt[e] eū: ⁊ ita taliū instrumētoꝝ suscipiat fides: manifestū existēs q̄ non min⁹[f] q̄ꝫ q̄nqꝫ testes in his talib⁹ adhibendi sunt: inter quos[g] erit et q̄ scribit ꝑ ꝯtrahēte: aut totum aut postea q̄ post paucas litteras illi⁹ posita sūt: q̄ten⁹ nichil omittat de summa subtilitate. ¶ Et hec dicimus[h] sup instrumētis ex scripto confectis. nā si q̄s facere quēlibet cōtractū ex nō scripto voluerit/ hoc manifestū est: q̄ aut ꝑ testes[i] aut ꝑ iusiurādū fidē ꝑcipiet[k]: actore q̄dē testes deducēte/ pulsato aūt iurāte aut referēte sicuti iudex negociū disposuerit. ¶ Ut aūt nichil[l] sit neqꝫ horū inemendatū: illud q̄ꝫ adijcere legi bonū est/ vt si vsqꝫ ad vnā auri librā fuerit ꝯtract⁹: hmōi obseruationem[m] in hoc minime custodiri[n]: sed ſm hoc q̄d tūc actū est[o] cāꝫ fieri vt nō † de rebus exiguis maximas attritiōes[p] hoīes sustineāt. ¶ Hec aūt oīa tenere in ciuitatib⁹ volumus. nā in agris[q] vbi multa simplicitas est ⁊ neqꝫ scribentiū aut testiū multorū copia ē: q̄ hacten⁹ apud eos valuerūt et nunc sint etiam firma[r]. hoc eñ et in ipsis testamētis q̄bus maxīe studem⁹ iā a nobis sancitū est[s]. Ualeat itaqꝫ lex in oībus que post hec faciēda sunt

a ¶ Oportet. si visqꝫ fides habeatur instrumento non tamē imponit necessitatem. sic. ff. de iusti. et iur. l. i. nam hec constitutio consulit tantū. vt. s. eo. §. si tñ quisq̄. al's imponit necessitatem. vt. C. de legi. et consti. l. i.

b ¶ Tabularios. plurale pro singulari. sic. s. de heredi. ⁊ fal. §. si ꝟo. et. C. de iure deli. l. fi. §. sin autē dubi⁹ est. Uel dic q̄ respicit multos cōtractus vbi singulariter multi debent esse tabularij.

c ¶ Maxime. hoc maxime abundat. vt et al's. C. de testa. ma. l. fi. §. i. naꝫ oīno debēt eē noti vt dixi. s. e. §. sꝫ is Uel pōt cū p̄cedentibus ꝯiūgi hec dictio maxime. q. d. maxīe vbi sunt tabularij. et tūc sil'r abundat.

d ¶ Attestent. i. ꝓp̄rlā scp̄turā ꝓfiteant: q̄ etiam ⁊c. vt subijcit. nā oēs testes debent subscribere vt d̄r i nouellis eo. ti. Ac.

e ¶ Scierunt eū. id est cognouerūt eū esse imperitū.

f ¶ Quinqꝫ. Sed quare plures exigunt testes ab imperito q̄ꝫ a perito: vt h̄ innuit. Quidā dicūt in fauorē iperiti ne decipiat. cuꝫ p̄ntia tot bonorū virorū adhibet. Tu dic q̄ in eorū odiū: q̄ al's incōuincibiles essent nisi tāta solēnitas adhiberet. vt. s. de tabel. §. i. Itē q̄ se grauauit vt in scriptis cōtraheret: cū erat imperitus. vñ quasi se arctauerit nō succurrit ei. vt. ff. qui satisda. cogā. si fideiussor. §. si necessaria. Item no. hic quinqꝫ testium numerū adhiberi: vt et al's in testamento rustici. vt. C. de testa. l. fi. quandoqꝫ exiguntur plures. vt. C. de proxi. sac. scri. vnicuiqꝫ. lib. xij.

Tabellio an sit de numero testiū.

g ¶ Inter quos. i. de numero eorū erit q̄ scribit pro contrahente hoc est tabellio. et sic tabellio est de numero testium. vt hic. et. ff. de testa. domiti⁹. et. C. qui testa. fa. pos. hac consultissima. Alij dicunt q̄ tabellio non est de numero testium. et quod hic dicit q̄ est de numero q̄ scribit ꝑ cōtrahente tantū: ille et nullus alius videtur scribere totum instrumentum nisi tabellio: quod est contra istorum opinionem qui exponūt q̄ quidam ex testibus scribit totum pro contrahente. i. caput et finem. non autē totū instrumētum. iam eñ nichil fuaret tabellioni. vel dic totum quod erat scripturus contrahens hoc est confirmationem contractus. Item tunc scribit totum q̄d erat scripturus quādo est oīno illiteratus. al's parum scribere debet postea testis pro eo vt subijcit. ibi aut postea. vnde potest hic notari q̄ nichil sciētis et parū scientis equalis est conditio quo ad numerū testium. nam in vtroqꝫ casu adhibentur quinqꝫ vt in hoc. §. sed non quo ad scripturam: quia vnus nichil scribit: alius parum forte signum crucis: q̄d debet preponi: vt dicitur in nouellis.

h ¶ Et hec dicimus. que proxi. dicta sunt.

i ¶ Per testes. s. duos. immo tres vt statim patebit in distinctione: sꝫ dicas q̄ hic tantum defuit scriptura sed fuit vltra librā auri: sed et si esset infra librā auri duo sufficerēt: vt eadē distinctione patebit. Accur.

k ¶ Percipiet. s. intentio actoris: et q̄d dicit de iureiurādo. s. delato a iudice vel a p̄te q̄d debet suscipi vel referri: vel iuste recusari in quibus omnibus erit iudicialis dispositio: vt subijcit. et. ff. de iureiur. l. iusiurā. §. si de q̄li. et. C. de re. credi. l. pe. §. pe. et. §. sin autem.

† cōcor. c. cū vniuersorū cū glo. sup ver. simplicitatē. ex de re. ꝑmu.

l ¶ Ut autem nichil. abundat vna negatio: vel dic vnā referri ad supiora aliā ad sequentia sic. s. de her. ⁊ fal. §. inordiatū. col. i.

m ¶ hmōi obseruationem. s. quinqꝫ testium.

n ¶ Custodiri. siue peritus siue imperit⁹: siue in scriptis: siue sine scriptis contrahat.

o ¶ Actum est. inter contrahentes.

p ¶ Attritiones. al's afflictiones: et al's attritiones: ⁊ al's astrictiones. Et nota dici rem exiguam vsqꝫ ad libram auri. al's d̄r parua vsqꝫ ad decē lib. auri. vt. s. de appella. §. ij.

Res exigua vsqꝫ ad librā auri d̄r.

q ¶ Nam in agris. id est in villis. sic. ff. qui satisda. cogā. l. sciendum. §. i.

r ¶ Firma. vt numerus duorum testium sufficiat. vt. ff. de testi. vbi. nisi cōtractus excedat vnam librā auri. vt. C. si cer. peta. l. fi.

s ¶ Sancitū est. vt q̄nqꝫ testes sufficiant. vt. C. de testi. l. fi. al's septē exigant. vt. C. de testa. l. hac ꝯsultissima. in p̄n. et vt predicta plene accipias distingue: aut contrahitur vltra vnam libram auri: aut infra. si infra: non distinguo de perito vel nō: siue in scriptis siue non: siue in ciuitate siue non: nam semꝑ duo sufficiūt. vt. ff. de testi. l. vbi. et. s. eo. §. vt aūt nichil. in fi. §. si aūt fiat supra librā auri et in scriptis: ⁊ ab imperito litterarū: et in ciuitate: necessarius est oīno tabellio si haberi potest. et quinqꝫ testes inter quos erit qui pro contrahente scribet. vt. s. §. oportet. Si autem ponas q̄ vnus eorū defuerit: vt quia a perito contrahitur vel ab imperito sed non in ciuitate. vel non vltra libram auri. tunc distingue aut contrahitur publice aut priuate. si priuate tres sunt testes necessarij. vt. s. e. §. si quis igitur.

et. §. sed et si quis. licet olim duo sufficerent: nisi contractus excederet. l. libras auri. vt. C. si cer. peta. l. fi. si autem publice: tunc similiter tres sunt necessarij. vel forte sufficiēt duo cum tabellione. vt. s. §. et hec dicimus. et. s. eo. §. sz et si instra. ꝛ dz fieri in script; qñcũq; fit ide scriptura: et inter eos agit vt fiat. vt. C. e. l. ꝯtractus. licet alij dicāt tunc demũ qñ agit vt nõ aliter valeat contract⁹. ꝛ inducunt s. eo. §. et hec dicimus. et hoc in ciuitate. in villa autē serua iura vetera. quod dic vt hoc. §. hec autē oia.

a ¶ Sãciat. eēnt enim magne tergiuersationis. vt C. de sum. tri. l. iij. in prin.

b ¶ Legislationis. s. istius.

c ¶ In hesperia. i. in hyspania.

d ¶ Septentrionalibus. s. partib⁹ idē in illirico: vt sequitur.

e ¶ Illirico. id ē sclauonia. Al.

f ¶ Scripsim⁹. s. q̄ faciant manifesta oibus suis subditis. Accur.

g ¶ Plena. i. oēs sciant eam: vel dic plena. i. abundãs nã prius per falsitates homines depauperabantur ꝛ cõcutiebant: vt subijcit. ãmodo non sic. et sic res publica erit plena hñs locupletes subiectos. vt. s. vt iu. sine quo. suf. §. cogitatio. et isti. de his q̄ sunt sui vel alie. iu. §. expedit em̄.

h ¶ Medente: scz hac lege.

¶ Hec cõstõ ꝛc.

k ¶ Cõstitutionē scilz illã. s. de monachis. §. illõ q̄q;.

instrumētis et cõtractibus: qđ enim iam transiuit cur quispiã sanciat[a]? Hanc aũt legē peperit cõtentionum multitudo factarum quidē in litibus/ apud nos autē introductarũ: quatenus quotidie inter sese contendere hoies ꝯpescamus preauferētes eis altercationes p legislatiōis[b] subtilitatem. Qua propter cõuenit tuã eminētiã hec cognoscentē manifesta oibus facere subiectis: et q̄ hic sunt et qui in gētibus: etem̄ ad alios gloriosissimos p̄fectos et q̄ in hesperia[c] sunt/ ꝛ in libia et q̄ in septētrionibus[d] (dicim⁹ autem in illirico[e]) scripsimus[f]. vt oĩs nobis respublica plena[g] fiat hac lege subiectorum medente[h] concussionibus.

¶ Hec constitutio interpretatur priorē constitutionem[k]/ de his qui ingrediũtur in monasteriũ/ et de substantijs eorũ/ ꝛ quo tpe oporteat eam valere. ¶ Qui monasteriũ intrare voluerit post ingressũ de suis bonis nullo modo disponere potest: qđ habet locũ in illis qui post legē de monachis monasteriũ ingrediunt: nõ in illis q̄ ante ingressi fuerũt: qꝛ bñ possunt de suis bonis disponere etiam post illam. [illegible]

Impatoꝛ au. Jo. p̄. p̄. secũdo

Causa talis ad nos peruenit quã existimauim⁹ optere competenti vti a nobis interp̄tatiõe[l] simul et adiutorio. cognouim⁹ etenĩ qꝛ mulier quedã habēs filiũ sibi ex nuptijs legitimis procreatũ voluit quidē segregere se a cõmuni ista cõuersatione, et in quodã mulierũ monasterio commanere plurima bona faciēs mulieribus reuerendissimis ibidē ꝯgregatis. et quoniã nostre pietatis lex[m] vult eos q̄ se monasterijs dederint seu viros seu mulieres anteq̃ ingrediant monasteriũ eo quo voluerit modo que sua sunt disponere: nec posse[n] postq̃ ingrediunt monasteriũ vlterius agere quicq̃ de ꝓprijs[o] vt pote dñi rerum nõ existētes vlteri⁹: eo q̄ sanciuerim⁹ nos huiusmodi viros et mulieres cũ corpe et anima ipso ingressu ad monasteriũ dedicare[p] se suasq; substãtias. ꝛ siquidē discesserint manere etiã sic eorũ substãtias in monasterium eo q̄ dñi harum vlterius nõ existunt: hinc autem metuere[q] ne forte q̃uis nostra constitutio multo posterioꝛ[r] sit q̃ q̄ in predictã venerabilem domũ ingressa est: aliqui prohibent eã prospicere suo filio et oportere[s] ꝓpter predictũ metũ hec[t] interpretari et lege nostra fieri manifesta[v] quia nichil lesa sit: aut ipsa aut filius eius circa eius successionem memorata ꝯstitutione[x]. ¶ Propterea sancimus si quis monasteriuz habitauerit[z] vir aut mulier ante predictam nostram constitutionem aut hactenus[a] habitat (et maxime filijs existentibus) nullam habere necessitatem nunc eorum substantiam in monasteriũ[b] sed filio aut filie transmittere: aut totam aut etiã partem sue substantie: aut etiã quo voluerit mõ res suas disponere[c]: vtpote primã illã legem[d] alia nostra hec cõstitutione interpretãte (eos em̄ qui semel ante memoratã dudum nostram legem monasteria intrauerint in nullo posita postea lex cõtristatura aut ablatu

Causa talis. interpretatione. cum nos soli hoc possimus. vt. C. de legi. et consti. l. vlti. et. l. j. Accur.

m ¶ Lex. vt. s. de mona. §. illud quoq;. col. j.

n ¶ Nec posse. h innouatur. quia ꝛ postea potest. vt. j. de sanctis. epis. §. si qua mulier. colla. ix. Accur.

o ¶ De proprijs. quondam.

p ¶ Dedicare. i. ad ecclesiam trãsferre. ipropꝛie em̄ ponitur. et hoc intellige cum seculo abrenunciauerit. vt. s. de mona. §. si vero filios. et. §. si quis. col. j.

q ¶ Metuere se. dicebat mulier.

r ¶ Posterioꝛ. q̄ est. s. de mona. §. illud quoq;.

s ¶ Oportere. supple. et ideo sancimus oportere.

t ¶ Hec. scilicet dicta in. d. l. de monachis.

v ¶ Manifesta. scz hoc: quia ꝛc.

x ¶ Quia. id est q̄. Azo.

y ¶ Constitutione. s. de mona. §. illud quoq;. et facit. s. vt fac. no. cõsti. colla. v. et. j. vt nulli iudi. li. habere lo. se. §. si quando. colla. ix.

z ¶ Habitauerit. licet hodie nõ habitet/ quia decessit testatus ante constitutionē de monachis.

a ¶ Hactenus. id est adhuc.

b ¶ Monasterium. scilicet transmittere. quod est infra. Accur.

c ¶ Disponere. ita enim erat ante predictam. l. de mona. vt. C. de sacrosanc. eccle. l. generaliter.

d ¶ Legem. scilicet de monachis. Accur.

a ¶ Prius. alias priori.
b ¶ Liceat. id est licita fuerit.
c ¶ Nostre legi. id est nostra lege. vt ita ablatiuum cõueniat alteri. s. faciente quasi nec lex posterior preiudicabit ingressis ante legem in his que primo licebãt vt hic. nec primo licita preiudicabũt sequenti legi contra eos qui postea ingrediũtur. vt. s. proxi.
d ¶ Possibile. id est conueniens.
e ¶ Hoc fieri. id est statui.
f ¶ Oportuisset. id est ingrediẽtes quid enim peccauit antiquitas ⁊c. vt. C. de testa. l. testamenta. Accur.
g ¶ Si vero. pro enim. sic. s. de here. et fal. §. si vero col. j.
h ¶ Lege. cuz testabitur sed postea. Azo.
i ¶ Relinquere. no. legem ad futura trahi. vt. C. de legi. ⁊ cõsti. l. leges. ⁊. s. vt facte no. cõsti. col. v. et. j. vt liber. dece. §. j. in fi. nisi caueatur expresse vt ad preterita trahat. vt. C. de vsur. l. eos.

Lex ad futura trahit.

k ¶ Disponere. hec constitutio est inutilis. scilicet cũ nulla de illis personis viuat que ingresse fuerant ante legem de monachis.

¶ Ut non luxurie[illegible] ⁊c.

Omnibus crediti. i. subiecti.
m ¶ Placationẽ. id est pietatez vel

ra est eorum que prius[a] eis vt liceat[b] data sunt) neq̃ prius nostre legi[c] impedimentũ penitus faciente/ eo q̃ neq̃ possibile[d] sit hoc fieri[e] vt oportuisset[f] prius disponere/ et ita ingredi in monasterium. Si vero[g] nulla tunc tali lege[h] posita in monasteriũ ingressa est: quomodo fieri potuerit conuerti ordinem legis/ et exigere eos qui prius ingressi sunt monasterium illa facere que prius ignorata postea per sacram nostraz constitutionẽ sunt innouata. sed vnũquẽq̃ cõpetit s̃m sua tẽpora expectare: et ea q̃dẽ que post legẽ sunt ita querere fieri sicut lex vult. Si quid autẽ ante legem subsecutum est: hoc non commouere neq̃ perscrutari: sed in priori figura relinquere[i]. ¶ Hec igitur lex pro interpretatione vtili posita sit prioris nostre illius constitutionis: vt illa in posterioribus temporibus ex quo facta est locũ habeat: et his qui postea conuertentur viris ac mulieribus posita sit: sibiq̃ potestatem in illis custodiat/ nichil horum que antea fuerint perscrutando. cum licentia sit prioribus viris ac mulieribus qui habitauerunt aut etiam hactenus habitant in monasterijs: et maxime filijs existẽtibus suas res quo volunt disponere[k] modo. Tua igitur eminentia que placuerunt nobis et per hanc sacram declarata sunt legem/ solenniter per programmata sua omnibus facere manifesta festinet.

¶ Ut non luxurientur contra naturam/ neq̃ iurent per capillos/ aut aliquid huiusmodi: neq̃ blasphement in deum.

¶ Luxuriantes contra naturam ⁊ iurãtes per aliquod membrum dei aut per capillos [illegible] blasphemãtes deum: vltimo damnatur supplicio. Ange.

Idẽ. a. constantinopolitanis.

Omnibus hominibus q̃ recte sapiũt manifestũ esse putam[9]: q[2] omne nobis est studiũ[l] et oratio vt ⁊ crediti[l] nobis a dño deo bene viuãt: ⁊ eius inueniãt placationem[m]: qm̃ et dei misericordia nõ pditionẽ sed conuersionẽ ⁊ salutẽ vult[n]: ⁊ delinquẽtes q̃ corrigunt suscepit deus. propter qd̃ nos omnes inuitamus dei timorẽ in sensibus accipere ⁊ inuocare ei[9] placationẽ. ⁊ nouimus q[2] oẽs q̃ dñm diligũt ⁊ miam eius sustinẽt hoc faciũt. Igit qm̃ quidã dyabolica instigatione cõprehensi et grauissimis[o] luxurijs semetipsos inseruerunt/ et ipsi nature[p] cõtraria agũt. ⁊ istis iniũgim[9] in sensibus accipe dei timorẽ ⁊ futurum iudiciũ/ ⁊ abstinere ab hmõi dyabolicis ⁊ illicitis luxurijs: vt nõ ppter hmõi impios act[9] ab ira dei iusta inueniant/ ⁊ ciuitates[q] cum habitatoribus earũ pereãt. Docemur em̃ a diuinis scripturis q[2] ex hmõi impijs actib[9] ⁊ ciuitates cũ hoĩb[9] pariter perierũt. et qm̃ quidem ad hec[r] que diximus et blasphema verba/ et sacramẽta de deo iurant[s] deum ad iracundiam puocãtes. ⁊ istis iniungimus abstinere ab hmõi ⁊ alijs blasphemis v̄bis: ⁊ nõ iurare[t] p capillos[v] ‡ ⁊ caput/ ⁊ his proxima verba. Si em̃[x] cõtra hoĩes facte blasphemie impunite nõ relinquunt: multo magis q̃ ipsum deum blasphemant digni sunt supplicia sustinere. ¶ Propterea igit oĩbus hoĩbus hmõi p̃cipimus a predictis delictis abstinere/ ⁊ dei timorem in corde percipere/ ⁊ seq̃ eos q̃ bene viuũt. Propter talia em̃ delicta ⁊ fames/ ⁊ terremotus/ ⁊ pestilentie fiunt. ⁊ propterea admonem[9] abstinere ab huiusmodi predictis illicitis/ vt nõ suas perdãt aĩas. Sin aũt ⁊ post hmõi nostram admonitionem inueniantur aliq̃ in talibus permanentes delictis: primũ quidẽ indignos semetipsos faciunt dei mia: post hec aũt ⁊ legibus[y] cõstitutis subijciuntur tormẽtis. p̃cipim[9] em̃ ⁊ gloriosissimo p̃fecto regie ciuitatis/ permanẽtes in p̃dictis illicitis et

misericordiam.
n ¶ Vult. nõ eniz vult deus mortez pctõris s[3] vt cõuertat ⁊ viuat. Al. nã ⁊ ecclesia nulli gremiũ suũ claudit. vt. C. de sũ. tri. ⁊ fi. catho. l. inter claras. in fi. epistole.

[illegible]nis studiũ vt omno crediti ⁊c.

o ¶ Grauissimis. i. sodomiticis. Al.
p ¶ Et ipsi nature. C. de sum. tri. et fide catho. l. epla.
q ¶ Et ciuitates scz sodoma et gomorra. qd̃ dicit in hystorijs. Accur.
r ¶ Ad hec. id est iuxta.
s ¶ Iurat. scz iurantes abstinere. ⁊ post redeunt ad vomitũ qd̃ grauius est curare: vt de infirmo dicitur: qui et recidiuat.
t ¶ Et iurare. s. abstinere repete.
v ¶ Capillos. scilicet dei.
x ¶ Si em̃. sic ecõtra. s. de mona. §. hincinde. in fi. §. col. j. Jo.
y ¶ Et legibus. C. ad. l. iul. de adul. cum. vir. ⁊ insti. de publi. iudi. §. item lex iulia.

‡ cõcor. c. ⁊ si xp̃s cũ glo. sup v̄b. creaturã ex̃ de iureiur.

cõcor. c. vt clericorum mores. cũ glo. q̃ ex̃ de vi. ⁊ ho. clerico.

Mors vltimū supplitiū dr.

a ¶ Supplicijs. vltimum supplicium solaz morte interpretamur. vt ff. de pe. vltimum

b ¶ Ut liberti ℞c. hec prima pars expeditur. ī. eo. vsq ad §. si quis autem.

c ¶ Celebratione. in hac secūda parte duo dicuntur. vnum de libera. et aliud de ancilla. et hec expeditur. ī. eo. §. si qs autem.

d Perfectȝ pōt legi datiue et ablatiue.

e ¶ Liberauim⁹ vt. C. de dedi. libe. tol. Accursius.

f ¶ Exclusimus vt. C. de lati. liber. tol.

g ¶ Largianum qd tractabat circa legem iuliā. vt insti. de suc. lib. §. pe. et que erat differentia inter latinos et dedititios et plene liberos dic vt instit. de liber. §. fi. Accur.

h ¶ Etatib⁹. manumissi vel manumissoris. vt instit. de liberti: in fi. nisi sit minor. xx. an. olim. hodie. xvij. vt insti. q̄ ma. non pos. §. cum autem

i ¶ Perfectius. id est libertas plena. q. d. non solum circa minores libertates correximus: sed etiaȝ circa plenam.

k ¶ Neq eñ. interpositio est.

l ¶ Subsequēs id est subsequenter statim.

m ¶ Anulorū. qd ideo sic dicitur qa olim non poterāt liberti ſm quosdā ferre anulos. Sȝ

impijs actib⁹: ℞ post hāc admonitionē nostrā et cōprehēdere/ et vltimis subdere supplicijs[a]. vt nō ex cōtēptu taliū inueniat ℞ ciuitas/ et respublica ꝑ ipsos actus ledi. Si ei ℞ post hāc nostrā suasionē qdā tales inueniētes hos subtercelauerint: similiter a dño deo cōdemnabuntur: ipse etem gloriosissim⁹ ꝑfect⁹ si inuenerit quosdā tale aliquid delinquentes ℞ vindictā in eos non intulerit ſm nostras leges: primū quidē obligatus erit dei iudicio: post hec autez ℞ nostrā indignationem sustinebit.

¶ Ut liberti[b] decetero aureo no indigeant anulo: ℞ vt pristinis restituātur natalibus. et de celebratione[c] dotalium instrumentoꝝ in libertis mulieribus facta / ex hocipso etiā nuptias legitimas fieri: et filios suos si nuꝑ etiā ancilla fuerit: ℞ ipsam libertam esse celebratione[c] dotis. et nuptias legitimas et qui ex ea processerint filios suos.

Idem. a. Jo. pre. orientis secundo excon. et patricio.

Perfectis[d] oībus bōis a magno deo datis existimauimus oportere et ipsas seruorū libertates cū a priore ꝯditione a dñis liberant oīno eas puras ℞ infuscatas ℞ ꝑfectas efficere. ℞ ꝓpterea etiā dedititioꝝ iniuria liberauimus[e] libertates et latinitates velut imꝑfectas exclusim⁹[f] / ℞ iterationes superfluas demōstrauim⁹. ℞ iuliā legē ℞ largianū[g] odiuim⁹ senatus consultū: vtpote in initio inaniter introductū/ ℞ recte postmodū reprobatū. solāq valere romanā ciuitatē in libertatib⁹ volum⁹/ nō locis/ nō etatib⁹[h] / non alio quodā cām discernentes.

¶ Qm̄ aūt semꝑ aliqd melius de nostris subiectis tractamus etiā ipm qd ꝑfectius[i] datū est a maiorib⁹ existimauim⁹ oportere adiectionibus ampliare.

¶ Propterea sancim⁹ si quis manumittens seruū/ aut ancillam suam ciues denunciauerit romanos (neq eñ aliter licet) sciat ex hac lege quia qui libertatem acceperit habebit subsequēs[l] mox ℞ aureorū anuloꝝ[m] / et regenerationis[n] ius: ℞ non iā ex necessitate hoc à principib⁹ postulabit/ neq indigebit omnino vlla scrupulositate: sed libertatis virtute hec omnia subsequentur / hac nostra lege ex presenti die inchoāte. Non eñ aliquid horum que prius facta sunt perscrutamur[o]. ¶ Firmamus igitur omnia precedentia vt valeant ſm eos per quos facta sunt modos: sed hec quidē sic habere sancimus.

¶ Libertus licet liber efficiatur ex manumissione ℞ ciuis romanus: tamē manumittēs ius patronatus habet nisi ei remiserit. et debet libertus patrono reuerentiam exhibere et iniuriam nō inferre: ne possit in seruitutem reuocari. nam ex ingratitudine reuocatur sicut donatio. hoc dicit Ange.

¶ Illud vero adijcimus[p] vt nichil neq post hanc[q] legem nostrā ledant patronat⁹ iura. Illa vero q̄ nos sancimus in quibuscūq oīno hoc ꝑsonis seruabimus: nisi tamen etiā ab his[r] libertum qui libertatem donauit absoluerit: aut per fideicōmissum hoc relinquens/ aut in ipsa libertate hoc adijciens. nam si hoc ille dederit: omnino q̇ manumittitur absoluetur[s] etiam a patronatus iure/ eo q ille hoc expresserit. Habeant itaq hec omnia qui libertatem meruerunt: verūtamen seruent etiam post hāc nostrā ꝯstitutionē eis q̇ ad talē eos ꝑduxerūt honorē omnē reuerētiam[t] et hoc quod vocatur obsequiū ℞ reuerentiā

nos cōtra: quia lege cautum non inuenit: sed bene ferebant ex necessitate. ℞ erat imago libertinitatis. vt C. d iur. aure. anu. l. vltimū. et habet patronus etiā bonoꝝ posses. contra tabu. vt. ff. de bo. liber. l. etiam.

n ¶ Regenerationis. vt ingenui nati videantur: non est tamē oino idē si per principē viuentem restituti essent natalibus: quia tūc vt ingrati accusari nō possunt. vt. C. de bo. liber. l. vltimū. ſȝ h̄ possunt. vt. ī. propi. §. ergo quātū ad dignitates vel matrimonia est h̄ ſm Azo. non aūt quo ad patronū est ingenuus. vt. ī. §. illud. Item not. hic q cum aliquid cōceditur ℞ ea que illud faciūt ad plenū concedi videntur. vt. C. de bo. vacan. l. si qñ. ℞. ff. de consti. prin. l. fina.

o ¶ Perscrutamur. duo nota.

p ¶ Illd ꝓ adijcim⁹. in greca constitutione de iure patronat⁹. de qua est mētio instit. de succes. liber. §. ij.

q ¶ Post hanc. i. post remissionem iuris patronatus

r ¶ Ab his. iuribus patronatus. Accursius.

s ¶ Absoluetur. scilicet libertus.

t ¶ Reuerentiā. scilicet vt ei assurgat. et ne temere in ius eum vocet. hoc etiam si fuerit remissum patronatus ius. vt. C. d liber. et eorū libe. l. fina. et. C. de bo. liber. l. fina.

a ¶ Abstineant. etiā post remissionem iuris patronatus.
b ¶ Scriptas leges. vt. C. de lib. et eorum lib. l. pe. et ante penulti. et. l. fi. et. ff. de libe. agno. alimenta. §. j.
c ¶ Legibus. vt institu. de dona. §. sciendum. et. C. de reuo. do. l. vlti. Accursius.

p ¶ Si quis autem libertam. scilicet suam.
q ¶ Aut. pro id est.
r ¶ Existens. olim autem licebat patrono libertam accipere: nisi esset patronus senator vel senatoris filius / vel in simili dignitate positus. vt. C. de nup. l. vxorem. et. ff. de ritu nupt. l. iulia. et l. oratione. ꝛ idem in sponsalibus. vt ff. de spon. l. oratio hodie vero indistincte fieri potest etiā ab his q̄ sunt in dignitate dummodo scriptura intercedat: vt hic. et idē puto econtra: vt libertus patronam accipere possit: licet olim esset contra. vt. C. de nup. l. iij.

recte legibus introductā: quin etiam abstineāt[a] aut manibus / aut insidijs / aut alijs ex quib⁹ liberti tale aliquid agētes rursus † ꝛ seruitutē sustinēt ſm de his scriptas leges[b]: ꝛ restituuntur priori cōditioni. nā si nullū penitus ingratum esse circa donatorē permisimus / licet fuerit bene natus: sed donationes infirmas pronūciauim⁹ in his q̄ dudū a nobis scripta sunt legibus[c] / ꝛ in his que a nobis quotidie ꝑcipiunt: quomodo patiemur manumissorē q̄ equalis patri[d] circa libertū fact⁹ est ab eo aliquid pati malignū / aut iniurias forsitan asperas et indecētes[e] / seu plagas[f] / aut maxie itolerabilia sustiere dispēdia? Sȝ si q̄d hoꝝ legitimis ꝓbationib⁹ cōuicerit[g] passum se q̄ libertatē dedit / vel ei⁹ filios[h]: post predictas ꝓbatiōes libertū in priori restituimus[i] habitu. nominum[k] q̄dē ꝑscrutationē et ꝓpter hoc dispēdijs oēs eripiētes: iustitiā aūt vbiqȝ / ꝛ equitatē / ꝛ q̄d legislatorem decet / ꝛ q̄d placet deo et liberto / dudū dn̄o cōseruantes. ¶ Quapropter[l] sint quidē et liberti ꝛ ingenui[m] siue hi qui dudū[n] manumissi sunt / ꝛ euidēter eis hoc largitū est: siue illi q̄ post hanc legē nostrā ad ingenuitatē veniētes tanq̄ȝ bene nati iam facti viuāt / et debitū honorē manumissoribus reddāt. vt nō denuo ꝛ libertate bene et natione cadāt tāq̄ȝ indeuoti ingratiq̄ȝ cōuicti ꝛ a lege dānati. erūt nāq̄ȝ ita ꝑpetue liberi ꝛ ingenui si manumissorib⁹ eorūq̄ȝ filijs incōfusam ꝛ liberā suā venerationem ꝛ reuerentiā deuotionēq̄ȝ seruauerint: quibus videlicet cōseruatis nūq̄ȝ ad priorem relabentur fortunam[o].

¶ Nulla dignitas ꝓhibet cū liberta nuptias [illegible]

¶ Si quis aūt libertā[p] ducere voluerit aut[q] legitimam facere cōiugē / cuiuslibet dignitatꝫ existens[r] nuptialia conficiat documenta (hāc enim solā post manumissionē obseruationē[s] adijcimus[t]) ꝛ sint etiā precedētes[v] filij sicut ꝛ qui post dotalia nati sunt liberi / ꝛ ingenui / ꝛ sui / ꝛ patris successores: ꝛ a postulatione anuloꝝ aureoꝝ / ꝛ ꝑstinū[x] nataliū liberati / nullāq̄ȝ penitus habentes differentiā ad cetera ingenuoꝝ matrimonia: libertas eñ matris insup ꝛ documentū nuptiale sobolem liberā ꝛ ingenuā et patri succedentē demonstrabūt: ꝛ ita reb⁹ ꝛ veritate[y] tuti efficiūt. vt si cui[z] etiā ex seruiente muliere ꝓcreent filij: ꝛ voluerit ille postea mulierē manumittere ꝛ dotalia cōficere documēta: mox[a] cū ipa dotis inscriptione ꝛ filijs cōpetēs[b] libertatis simul ꝛ suoꝝ ius nō requirentib⁹ nobis specialē libertatē i filijs fieri: ꝛ simul manumitti cū matre aut postea vel ante eā forte libertatem accipere: sed cōscriptione nuptialiū documentorū mox eis[c] etiam libertatē donamus. Q̄d eñ maius vtiq̄ȝ ostēsurus est pater libertatis filioꝝ iudicium[d]: q̄ȝ q̄ vxorem[e] ostendere liberāq̄ȝ simul et legitimā

d ¶ Patri. dilexit eñ eū vt pater manumittēdo. succedit ei vt pater filio ab intestato. vt institu. quib. mo. ius pa. po. sol. §. p̄terea. Accursius.

† Facit c. ij. i gl. vlti. ex ꝯ postu. prela.

e ¶ Indecentes. al's indigētes. al's indecentes.
f ¶ Plagas. scilicet verberum.
g ¶ Conuicerit. id est probauerit.
h ¶ Filios. no. de filio: quia non sic de extraneo herede. vt. ff. de verbo. signi. l. sciendum. et. C. de ope. liber. l. j. et de liber. ꝛ eorum li. l. liberti.
i ¶ Restituimus etiā si patron⁹ remisit patronatum vt. §. in pn. huius. §. dicitur. et. C. de bo. liber. l. vlti. et tūc reuocat in seruitutē forte etiam ex his causis ex q̄bus reuocatur donatio / vt h̄ innuit si autem nō remiserit etiam pro leui culpa reuocabitur: que consistet in faciendo. vt. C. de libe. et eorū li. l. si manumissori. nō autē si in nō faciendo. vt. C. de libe. cau. l. solo.
k ¶ Nominū. q̄r nō dicuntur hodie dediticij vel latini. nam ꝛ nomine sublato effect⁹ tollitur. vt. C. de ser. l. a nullo.
l ¶ Quapropter breuiter oīa repetit q̄ dixerat a pn. constitutionis.
m ¶ Et ingenui. quantum ad omnia preterq̄ȝ respectu patroni. Accursius.
n ¶ Qui dudum. id est ante hanc legem.
o ¶ Fortunam. scilicet seruitutis.

s ¶ Obseruationem. scȝ vt interueniat scriptura.
t ¶ Adijcimus. de nouo.
v ¶ Precedētes. scilicet ante dotalia instrumenta.
x ¶ Pristinum. id est pristinorum vt sit syncopatum et sic ponitur vicenum / id est vicenorum. ff. ad le. rho. di. de iac. l. nauis. §. cum autem.
y ¶ Et veritate. scilicet quia in veritate est contractū matrimoniū. et filij iusti ex eo ꝓcreati sunt. al's contra. et dic hic vt diximus. §. de trien. et semis. §. fi. na. colla. iij.
z ¶ Ut si cui. caute mutat casuȝ de liberta ad ancillā quasi dicat / adeo predicta sunt vera in liberta vt in ancilla idem sit.
a ¶ Mox. id est statim.
b ¶ Competēs. pro competet. Accursius.
c ¶ Eis. scilicet filijs.
d ¶ Judicium. al's indicium. al's iudicium / id est voluntatem. Accursius.
e ¶ Uxorem. scilicet illorum filiorum matrem. R.

s ¶Conſcriptione. et ſic nota q ſiue ſpecialiter fuerit manumiſſa vt modo dixerat: ſiue ſolum accepta eſt ancilla in vxorem a domino: eoipſo habet duo. ⁊ q libera eſt. et q legitima vxor: vt hic. et. ſ. in rubrica. in fine. Item ſi non fieret libera ex ipſa conſcriptione dotalium inſtrumentorum non eſſet vxor: cuꝫ inter ſeruam et liberū non eſſet matrimonium. vt. ſ. de nup. §. ſed et captiuitatis. item ſi alij dat ſcienter in vxorem vel patiatur eam nubere: eſt eoipſo libera: multo magis ſi ipſe eam accipiat. vt. ſ. de nupt. §. ſi vero ab initio. Accurſius.

b ¶Uideatur. vt. ff. de teſta. mili. l. ticius. §. j. ſed non ſic in pagano vt. C. de teſta. mili. ex his.

c ¶Legitimam. id eſt ingenuā vel vxorem.

d ¶Hec ſimiliter nunc reſpicit primam partem rubrice.

e ¶Pro manumiſſis. ſcilꝫ vt ſint ingenui.

f ¶Seruamus. ſcilicet ius patronatus. et eſt ſic. C. de bo. que libe. l. ij. ibi: proſpiciēdum eſt.

g ¶Segniores. id eſt pigriores.

h ¶Libertates. vt recuperemus eos ab hoſtibus.

i ¶Huiuſmodi cauſe deſiderio. id eſt vt augeremus rem publicam.

k ¶Tanta. ſcilꝫ vt pij dicamur: vel lege abſolute tanta. q. d. multa.

l ¶Facimus nouum. i. extraneum vel mirabile: imo cōſuetum in ſimilibus: et ideo duo ſimilia ponit non eadem. primū eſt antonini. ſecundū theodoſij.

m ¶Peruenit. vt dicamur pij. Accurſius.

n ¶Petitus. id eſt rogatꝰ imperator vt hoc ſtatueret. vel dic a quocunqȝ qui vellet eſſe ciuis romanus.

o ¶Et taliter. ſcilicet dando ſingularia priuilegia.

p ¶Ille. ſcilicet antoninus. et dic hoc ſcilicet ius romane ciuitatis quod eſt ſupra.

nuptialiū documentoꝝ conſcriptiõe[a]? Si eñ miles relinquēs legatū alicui ſuarū ancillarū ipſa donatione legati ⁊ libertatē dare videat[b]: quō nō multo magis pat ſi documentū nuptiale cōſcripſerit habebit ꝓprios filios ex hoc ſolo ⁊ liberos ⁊ legitimos ſucceſſores? Neqȝ eñ q̄libet eū putaturus erit voluiſſe filioꝝ q̄dē matrē legitimā[c] eſſe: ⁊ hoc tā magnū ei donaſſe opꝰ libidinis: ꝓprios autē filios ex ſuo natos ſemine adhuc relinquere ſeruituros. ¶Hoc ſilr[d] quidē pro manumiſſoribꝰ/ ſilr aūt pro manumiſſis[e] ſancimꝰ. nā ſi ea q̄ in precedentibꝰ dicta ſunt manumiſſoribus nō ſeruamus[f]: ſegniores[g] forſan hoies circa libertatꝫ largitatē efficiemus. Nobis aūt oīne extat ſtudiū ſubſiſtere libertates[h] atqȝ valere: ⁊ in nr̄a florere ⁊ augeri rep. etenim hmōi cauſe deſiderio[i] ⁊ in libia ⁊ in heſperia tāta[k] ſuſcepimꝰ bella: et pro recta ad deū religiōe ⁊ ꝓ ſubiectoꝝ pariter libertate. Facimꝰ aūt[l] nouū nichil: ſꝫ egregios ante nos imperatores ſequimur. Sicut eñ antoninꝰ pius cognominatꝰ (ex quo etiā ad nos appellatio hec ꝑuenit[m]) ius romane ciuitatis prius ab vnoquoqȝ ſubiectorū petitꝰ[n]/ ⁊ taliter[o] ex his q̄ vocāt ꝑegrini ad romanā īgenuitatē deducēs: ille[p] hoc oibꝰ cōe ſubiectis donauit[q]. et theodoſius[r] iunior poſt cōſtātinū maximū ſanctiſſime huiꝰ ciuitatis cōditorē/ filioꝝ prius ius petitū dedit in cōe ſubiectis[s]. ſic[t] etiā nos hoc videlꝫ regenerationis ⁊ aureoꝝ anuloꝝ ius vnicuiqȝ petētium[v] datum: et damni et ſcrupuloſitatis ꝓbentē occaſionē[x] ⁊ manumiſſorū indigētē auctoritate/ oibus ſimiliter ſubiectis ex hac lege damus. reſtituimꝰ eñ nature ingenuitate dignos nō ꝑ ſingulos decetero: ſꝫ oēs[y] deinceps q̄ libertatē a dn̄is meruerūt: vt hāc magnā quandā et generalē largitatē nr̄is ſubiectis adijciamus. ¶Que igitur placuerūt pro indulgētia ſubiectorū nr̄e clemētie ꝑ hanc legē hec tua celſitudo cognoſcens nr̄is ſubiectis faciat manifeſta ꝑ ꝓgrāmata propria ⁊ hic ⁊ in ꝓuincijs: vt diſcāt q nr̄oꝝ ſubiectoꝝ ꝑ oīa curā habemus: ea que ꝓ vtilitate eoꝝ ſunt ſanciētes. Ualebit autē hec lex in ſubſequētibus omnibus et eis qui poſtea emerſerint caſibꝰ: qd ei receſſit non perſcrutamur.

¶ Apud quos oporteat cauſas dicere monachos et aſſiſterias.

¶ Monachi ⁊ moniales ꝑ cauſis eaꝝ corā epo debēt cōueniri: q̄ diſponere debet an ꝑ ſe vel per alios debeāt reſpondere. ⁊ ſm legem ⁊ ſacras regulas debent ſoli epi de talibꝰ cognoſcere et iudicare. h. d. Ange.

Idē. a. mēne btīſſimo archiepiſcopo ⁊ generali patriarche.

Rem cognoſcētes non rectā fieri in hac[a] regia ciuitate cōmuni lege eſtimauimus hoc mederi: inchoātes quidem ab hac feliciſſima ciuitate: in omnia vero loca ea que ſubiecta[a] ſunt diſtendentes. Quidam eñ volentes corrumpere orthodoxe fidei honeſtatē: ſiquidē litē habuerint q̄ſi cū monachis aut aſſiſterijs[b] ciuiles iudices interpellāt: at illi[c] mittūt executores ꝓſumentes[d]

q ¶Donauit. vt quicunqȝ ciuitatē romanam habitaret ciuis romanꝰ eſſet. vt. ff. de ſtatu homi. in vrbe. que lex eſt antonini. nec ſit opꝰ ſpeciali impetratione. Accurſius.

r ¶Theodoſius ſic repete.

ſ ¶Subiectis. vt. C. de iur. delib. l. ſ.

t ¶Sic. a ſimili.

v ¶Petentiū datum. olim ꝑ ſingularia reſcripta.

x ¶Occaſionem occaſionē dico indigentem auctoritate manumiſſoꝝ id eſt manumittētium: q non ſolebant liberti facile natalibus reſtitui niſi cōſentiēte patrono et eius filio vt. ff. de nata. re. l. ij. ⁊ l. penul. ⁊ l. fi. ſ. reſpon.

y ¶Sed omnes. repete per ⁊c.

¶Apud q̄s oporteat cauſas ⁊c.

Rem cognoſcentes. hac id eſt cōſtantinopolitana.

a ¶Subiecta. id eſt ſcripta. ſ. ea cōſtitutione.

b ¶Aſſiſterijs. ideo q aſſiſtāt orationibꝰ ⁊ ieiunijs quotidie q̄s vulgo appellamꝰ recluſas.

c ¶At illi. ſcꝫ iudices ciuiles.

d ¶Preſumentes. ſcilicet executores. Accurſius.

accedere ītra loca sācta ⁊ monachos trahere[a] atq̄ mōasteria vel asisterias inq̄etare/ forsan eas que nō vidētur[b]: et hic iniuriā ⁊ cōfusionē non paruā adorabilibꝰ fieri locis. ¶ Propterea igitur sancimꝰ si q̄s quācūq̄ habuerit cāz cū aliquibꝰ venerabilibꝰ sanctimonialibꝰ aut sacris virginibus aut mulieribꝰ omnino in monasterijs ꝯsistētibꝰ deo amabilē ciuitatis illius epm̄ interpellet[c]. ille ꝓ mittat et cuz oī honestate que sunt de ꝑsonarum presentia disponat: siue oportet per abbates: siue ꝑ responsales/ siue ꝑ alios q̄slibz hoc fieri. ipī ꝓ cū oī veneratiōe sacerdotali causam examinet et iudicet. ⁊ ciuiles nō sint penitus eis iudices neq̄ ꝯfundāt eoꝝ honestatem cum idonei sint deo amabiles singularū ciuitatū epī[d]: ⁊ q̄ de lite[e] sunt ⁊ de cautela[f] iudiciorū disponere/ ⁊ iudicare honeste atq̄ sacerdotaliter/ ⁊ ẜm leges nostras ⁊ sacratissimas regulas. sic eñ et qui aliquā ratiocinationē hr̄e putant merebunt iusticiā: ⁊ honestas sacratorū inuiolata integraq̄ seruabit. ¶ Cōmunis igitur sit lex habeatq̄ custodiā et a gloriosissimis p̄fectis qui ꝑ cunctas existunt dioceses[g] ⁊ illirici dicimꝰ ⁊ libye italieq̄ ⁊ occidētis totius: ⁊ a gloriosissimis p̄fectis vtriusq̄ rome/ ⁊ magnificētissimo p̄tore populorū et iudicibus gentium eorūq̄ officijs. ⁊ nulla eis fiat oīno corruptio: sz integra ad honorē reuerēdissimorū monachorū custodiatur. Hoc aūt[h] etiā tua btitudo cognoscēs et ipa custodiat ī hac felicissima ciuitate ⁊ eius[i] confinia vtatur a deo amabiles ciuitatū metropolitas quorū ipse suscepisti ordinationē proponens proprijs litteris hanc nostram sacram legez. Uerum illi sub se cōstitutis epis hec nūcient/ vt ex paucis litteris vna continuatio legis ad omnē ꝑueniat ditionem[k]. Sz etiā accelerari lites sancimus monachis illibatas/ vt non mens eorum[l] occupetur circa litis sollicitudinem: sed velociter liberati sacris operibꝰ obsecūdent[m]. Sciant igitur qui p̄ter hec aliquid egerint: siquidē iudex sit qui talem proferre sentētiam[n] presumpserit: quia administratione repellitur tanq̄ diuinitati cōtumeliam faciens: et pena decē librarum auri/ vna cū officio suo mulctabitur: sacratissimo nostro danda erario. executores autem presumētes offerre omnino admonitionem ab ipsis deo amabilibꝰ episcopis prohibeantur et retrudantur[o] in locis (que decanica nuncupantur) penas cōpetentes passuri/ exactionem nullam decetero agere permittendi. Hac valēte legē[p] si quis cuz aliquo reuerendissimorū monachorū aut virginū aut mulierū oīno sacrarū: et ī venerabiliū monasterijs habitātiū habuerit causam. De clericis etem̄ ⁊ ordīe conuētionis eorum iam leges conscripsimus. quas valere et firmas esse omni volumꝰ modo. Scripta exemplaria viro clarissimo Johāni prefecto sacrorum orientis pretorio secūdo exconsuli ordinario et patricio. Scripta exemplaria basilidi gloriosissimo magistro sacrorū officiorum prefecto vrbis. Scripta exemplaria Longino gloriosissimo.

a ¶ Trahere. scz ad iudicium.
b ¶ Non videntur. qz stant incluse. vt. s. dixi.
c ¶ Interpellet. nota ꝙ monachus cōuenitur: lz pro mortuo vt seruus quātū ad mundū reputetur. vt. C. de epi. et cle. l. deo. sed respondet ꝑ abbatem vel syndicos seu hyconomos. vt. j. de sanctissi. epis. §. prouidere. et hic subijcit. sic ergo a simili concipiam libellum nomine filij: et respondebit pater. vt. C. de bo. mater. l. j. in aduenticia tamen hereditate filiofamil. delata triplex in agēdo ⁊ respondendo adhibetur distinctio vt distinguatur an ambo consentiant in adeundo/ scilicet pater et filius. an filiꝰ tm̄. an pr̄ tm̄. vt. C. de bo. q̄ libe. l. vlti. in his qui sunt in tutela vel cura etas distinguitur: absentia cōsideratur: vt si sunt pupilli qui fari possūt: de his possit cōcipi libellus aucte tutoris. al's de tutore tm̄. vt. ff. de admini. tuto. l. j. §. j. sed et hic si contra collegiū nomine monachi ꝓponatur: non reprobatur. argu. j. de sanc. epis. §. sportularū. eodemq̄ modo puto seruari si monachus agere velit. Sed nunq̄d iurabit monachꝰ de veritate dicenda si agatur de eo quod per eum factum est ad similitudinem minorum. xxv. annis? Rñ. sic argu. C. de questio. l. interrogari. quia ad iudicē spectat inquirere veritatem. argu. C. de eden. l. is apud quem. ⁊. j. de litigio. §. omnem. col. ix. ibi: veritate perq̄sita. de calū. autem nō iurabit cum principales persone debeant iurare/ sed monachus nichil habet vel per legem vel canones. vt. j. vt lit. iurent §. j. in prin. et. s. de mona. §. illud. col. j. Item quid de exemptis? Rñ. sub papa cōueniri.

Monachus p̄t ꝯueniri.

Monachus an de veritate dicēda iurare debeat.

d ¶ Episcopi. sed executioni mandantur ꝑ iudicem ciuilem. vt. j. de sanc. epis. §. si quis contra aliquem.
e ¶ Lite. scilicz vt dent dilationem ⁊ cām examinent.
f ¶ Cautela. i. q̄liter caueatur iudicio sisti et iudicatū solui. et rē ratā hr̄i ẜm q̄litatē ꝑsonarū. vt insti. de satisda. §. sed hodie. Sed q̄dā dicūt ꝙ hoc pignꝰ accipere dz episcopus.
g ¶ Dioceses. sic C. de episco. ⁊ cleri. l. nulli. §. ꝙ si in uito.
h ¶ Hoc autem tua. loq̄tur menne p̄triarche constantinopolis. vt in intitulatione. s. eo.
i ¶ Et eius. scilz ciuitatis.
k ¶ Ditionem. id est notionem.
l ¶ Eorum. monachorum.
m ¶ Obsecūdent. hec eadem ratio ⁊ in alijs clericis est vt. C. de epis. ⁊ cleri. l. omnes qui vbicūq̄.
n ¶ Sētentiā. ad monachos misiaz vt ad iudicium veniant ciuilis iudicis respōsuri. et si eps̄ rationē non fecerit: alius iudex ciuilis erit iudex vt. j. de sanctis. epi. §. si quis pro pecuniaria causa. Accursius.
o ¶ Retrudātur. scilicet executores isti. Accur.
p ¶ Lege. eo ꝙ alij scripserūt: q̄rū dicta nostra sunt vt. C. de episco. et cleri. l. cum clericis. et. l. si quis. et l. oēs q̄ vbicunq̄.

¶ De questore[a].

¶ Officiũ q̃storis in ingrediẽ[illegible] pionis in vrbe cõstantino. [illegible] hoc dicit Bar.

Idẽ. a. Io. pre. pre. secundo.

Cum dei auxilio[b] sp oẽm facim[9] puidẽtiã vt subiecti ab eius clemẽtia traditi nobis illesi seruẽtur itaq͡ꝫ ⁊ leges ponim[9] oĩ in eis[c] curãtes iusticia: ⁊ qđ paulati[m] labit reparare[d] festinam[9]: isup etiã administratiões iuenim[9] q̃ castigãtes qđ inhonoratũ ẽ mediocria[e] faciunt delicta: q̃le videlʒ si qđ[f] p̃tores[g] populi in hac felicissima magna vrbe vtilissimo ex ipso rerũ experimẽto oib[9] regiã hãc ciuitatẽ nostrã habitãtib[9] approbatum[h]. ¶ Ex hoc igit experimento et aliud qddã medela egẽs moliri: ⁊ adinuenire legi et cingulo iustũ existimauim[9]. Inuenimus eñ q̃ paulatim puincie qdẽ suis habitatorib[9] spoliant magna ṽo hec ciuitas nostra pp̃losa[i] est turbis diuersoꝝ hominũ: ⁊ maxime agricolarum suas ciuitates ⁊ culturas reliquẽtiũ. Hec ad p̃sentẽ legem nos respicere pcurauerũt: ⁊ ad cingulũ[k] qđ nũc a nobis pene nouatũ est: cui non piget nos de publico et annonas dare: et ad sufficiẽtis offĩi ꝯstituere: et ex negligẽtia ei[9] piculũ releuare. cingulo etenĩ ⁊ hoc accipiẽti q̃storꝭ iponim[9][l] nomẽ: sic eĩ et initiũ eũ inueniẽtes/ dicim[9] aũt priscis tp̃ib[9] vocabãt inq̃sitores ad hoc venientes officiũ. Volum[9] autẽ cingulũ habẽtes respiciẽtes hoc ad deũ nostrũq͡ꝫ timorẽ et legẽ reqrere ad magnã hãc ciuitatẽ ex q̃cũq͡ꝫ puicia sint viros/ siue mulieres/ aut clericos/ seu monachos/ vel mõachas/ siue externarũ[m] ciuitatũ aduocatos aut alterius cuiuscũq͡ꝫ fortune vel dignitatis existãt: ⁊ pscrutari q̃ sint: aut vñ venerint/ et q̃ occasiõe: et siquidẽ agricole sint intẽdere qb[9][n] nr̃orũ iudicũ horũ[o] cõpetũt lites: et his iminere velociterq͡ꝫ eos eripere difficultatib[9] ppter q̃s huc venerũt: et festinanter vñ venerunt eos remittere cõpetentia fruẽtes[p]. Si ṽo aliq̃ sint agricole constituti sub dñis et egentes eis[q] ad hanc venerunt regiã ciuitatẽ p̃parare possessores/ citius eas discernere[r] pro quib[9] venerũt cãs ⁊ remittere merẽtes[s] mox q̃ iusta sunt. Si vero forsitan ad resultationẽ possessorũ venerũt: et aduersus eos dicant causas: siquidẽ multitudo sit/ plures qdẽ remittere cõtinuo ad puinciã duobus aut tribus relictis: qui ꝭ collitigãtiũ scema[t] litẽ exerceant[v]: ⁊ ita eũ iminere litis[x] auditori: et pcurare citi[9] icidi[y] negocia vt nõ lõgitudo eis fiat tp̃is ⁊ maxĩe agricolis: q̃ꝝ et hic p̃sentia superflua ⁊ agriculture vacatio dãnũ et ip̃is et possessionibus facit. Si ṽo neq͡ꝫ agricolarũ sit adueniẽs multitudo/ sʒ quidã forsitan alij aut etiã litigaturi aduersus alios et hic tardent/ non quiescere: sed cum omni instantia iudices vrgere: cum festinatione eos contentionibus absoluere: et litib[9] liberatos remittere in suas ciuitates et prouĩcias habitare. ¶ Si vero forsan cum instituerit[z] auditores litis: aut agricolarum domini[a] qui a nobis sunt iudices statuti vt et litigantes aut obseruãtes liberent: ipsi aũt hoc differãt et nõ citi[9] eos a litis obsuatiõe liberauerint: tũc ip̃m[b] q̃ a nobis in hoc cingulo cõstitut[9] est deducere ad se litigãtes aut egentes aliquo iure a possessoribus[c]: pinde nõ merẽtes examiare: ⁊ citi[9] disponere pro quibus illi huic magne obseruent

quas leges facimus. vt. C. de veteri iure enu. l. ij. §. merito. ⁊ hodie est expeditum. vt I. vt clerici apud pp̃. epi. §. j. col. vj.
a ¶ De questore hãc nõ lego: sʒ quidã sic. no. prio de dei auxilio. secũdo de rescriptis reparãdis. vt in p̃n. et tertio de veneranda canicie. i. senectute. vt. j. eo. §. si vero vite occasionem. in fi.
b ¶ Cum dei auxilio. sic j. đ armis. in prin. et de vet. iure enu. l. j. in prin.
c ¶ Eis. subiectꝭ
d ¶ Reparare. argu. p rescriptꝭ. qđ dic vt. s̃. de heř. et fal. §. semp igitur.
e ¶ Mediocriora. i. pauciora. sic C. de defen. ciui. p omnes.
f ¶ Si quid. innouatum. Accur.
g ¶ Pretores. repete castigatũ dico per edicta et interdicta sua.
h ¶ Approbatũ. id est castigatum. dico approbatum ab oĩbus habitatoribus ⁊c. Azo.
i ¶ Populosa. vt s̃. de tabel. §. fina. et facit. s̃. de mandã. p̃n. §. fi. col. iij.
k ¶ Ad cingulũ. s. q̃storie dignitatꝭ
l ¶ Imponim[9] nomẽ. vt. ff. de ori. iur. l. ij. §. deinde cum. Accur.
m ¶ Externaruʒ. al's extranearum. ff. de redẽptis ab hostib[9]. l. nõ dubito. Accur.
n ¶ Quibus. scʒ aliquis nostrorũ iudicũ qbus ⁊c.
o ¶ Horum. scilʒ agricolarum.

Ꞇ cõcor. c. ꝯsuluit. ex̃ de iudi. Reparari debẽt antiqua rescripta.

p ¶ Fruentes. i. accipiẽtes que petita sunt.
q ¶ Eis. scilʒ dominis. vt det sibi agriculture agri ꝑtinẽtia. vt instrumẽta aratoria et huiusmodi.
r ¶ Discernere. confitendo vel negando. Azo.
s ¶ Merentes. vt C. de re mili. tam collatores. et. ff. qđ cuiusq͡ꝫ vniuersi. l. item. §. j. arg. ff. ad mu. l. municipes. ar. C. de aduoca. diuer. iud. l. restituende.
t ¶ Scema. ff. de condi. et demon. l. municipib[9].
v ¶ Exerceant. scʒ questionẽ. Al.
x ¶ Litis. vt. C. de iura. calum. l. ij. arg. C. de auc. pre. l. vlti. ar. ff. de ope. no. nũ. de pupillo. §. pedius.
y ¶ Incidi. i. decidi vel determinari. Al.
z ¶ Instituerit. scilʒ q̃stor. i. p̃cepit iudici expedire: et non fecit.
a ¶ Dñi. no. dominũ eẽ iudicem agricolarum.
b ¶ Ip̃ʒ. s. questorem. Al.
c ¶ A possessoribus. s. incõtinenti.

a ¶ Ut. pro vtpo=te.
b ¶ Sufficiat. qd habēt. nam nichil habent vel parū. Azo.
c ¶ Decens. s. q2 forte mendicare erubescit. Al.
d ¶ Opus. C. de offi. pre. vr. l. vlti.
e ¶ Sectari. s. cū dedecore z contu=melia expelli.
f ¶ Graues. nō. deferendum etati et canicici. vt. ff. de termi. moto. l. ij. et. C. qui eta. l. v. libro. r. z ff. de mu ne. z hono. l. semp in hac.
g ¶ Tācꝫ ab eis id est ab eius pe=nis. Al.
h ¶ Inscriptiōes vt. C. de accu. z in scrip. l. j. in fi.
i ¶ Cingulum. facit. §. quō opor. episco. et cleri. §. fi. z argu. ij. de col. §. super. col. ix. et ff. de custo. reo. l. j. §. diuus. et. C. de borī. sub. l. j. et. C. de offi. ciui. iudi. l. vna.
k ¶ Administra tores. i. officiales vel apparitores. vt. ff. de offi. pre. pre. z facit. §. vt iu di. si. quoquo suf=fra. §. volumus. et §. de māda. pn. §. delinquentes. col=la. iij. et in aut. vt dif. iudi. coll. ix. et §. de māda. pn. §. sed etiam. z. §. de=inde. col. iij.
l ¶ Liberati. ar gu. C. de san. epis. §. si ꝟo monach⁹.

† Pāni=ficātiū.

ciuitati ad suas remittere pa=trias: aut oīno ex quib⁹ venerūt locis oib⁹ perēpto ad hoc pri=uilegio et foꝝ ꝑscriptiōe. ¶ Si vero vite occasione aliqui aut lites nō habētes in hac sunt no stra ciuitate vt^a ꝑptervictū aut eo qđ hic ad eoꝝ desideria nō sufficiat^b: nam etiam peccēt coꝛ poꝛis eoꝝ statū qualis qs est in spicere: z siquidē valēt eis coꝛ poꝛa potētes autē sufficere ad laborē sunt: siquidē Fuilia quo=rum fuerint cognoscere quoꝝ sunt: z hos etiā inuitos posses=sionib⁹ trāsmittere. ¶ Si ꝟo li beri fortuna z ex aliquibus ciui tatib⁹ aut ꝓuicijs oꝛti: hos trāſ mittere ad ꝓuicias ex quib⁹ oꝛ ti sunt. ¶ Si vero huius terre fuerint z coꝛpoꝛib⁹ qđē validis vtant: vite aūt eis decēs^c nō est occasio: hos nō frustra esse ter re opus^d ꝑmittere: ꝫ tradere ci uis eos vt operū publicoꝝ at tinet artib⁹ ad ministeriū z pre positis † panificātiū stationū: z hortos operantib⁹ / alijſqꝫ di uersis artib⁹ aut operib⁹ in qui bus valent simul qđē laboꝛare simul aūt ali: z segnē ita ad me lioꝛē mutare vitā. ¶ Si ꝟo ali qui noluerint obseruare operi=bus qđē quib⁹ traditi sunt: hos sectari^e hac regia ciuitate. par centes eñ eis sancim⁹ / vt nō se gnitie eos ad illicitos actus im pellētes leges eos abripiāt ad penas nr̄is tradētes iudicibus: lesos aūt aut lesas coꝛpoꝛe aut canicie graues^f: hos sine mole stia esse iubem⁹ in hac bona ci=uitate: aut pie agere volētibus ascribēdos: z alioꝝ singulos in terrogare qua venerint grā: z ī=quisitis que digna sunt sup eis agere vt nō pigri hic sedeāt: ꝫ cōpetentia agentes ad ꝓpꝛias reuertant̄ ꝓuincias. ¶ Si vero aliq̄ aut in hac habitantiū ciuitate: aut etiā deforis venientiū in culpent aliquos tācꝫ ab eis^g dānificati per occa sionē forte eoꝝ que dicunt̄ spoꝛtalia: aut etiā et hoc lesionū z dicāt eos aut preuaricari ꝑ his no

stras leges. aut etiā sine iudiciali ꝑcepto admo=nitionē eis offerre / q̄rere subtiliter hec delinquen tes cuiuscūqꝫ fuerit dignitatꝫ aut militie: z sub q̄ cōstituti sunt cingulo / eosqꝫ simul qđē cōprehen dere. simul aūt post ꝓbatiōes itermiatas ꝭm no stras leges exigere penas: nullo ꝯpetētiū eis iu dicū defendere eos valente: z tā illesos seruare eos q̄ iniustitiā passi sunt: recipiētes q̄ ꝯtra legē exacti sunt / qꝫ penas nr̄is diffinitas cōstitutiōib⁹ superexigere: ac de eis referre vbi ꝑsperim⁹ dādas Sup hoc aūt quicūqꝫ querelā suscipiūt falsitatꝫ seu q̄ vocat̄ falsa scriptura ī q̄cūqꝫ collegio hoc requirere: z qui sup his denūciat̄ ꝯprehēdere / z post īscriptiōes^h z ꝓbatiōes punire. sic eñ hm̄ōi audiētie dam⁹ ꝑtātē ei. ¶ Si ꝟo aliqs talit lesoꝝ adierit oꝛdinatū ꝭm p̄ntē legē iudicē / z nō iustā ipetrauerit ꝓuidētiā vt cogat̄ ad nos z ad semp imperiū hoc denūciare: sciat apte q̄ cingulū^i hoc assumit q2 ipē de suo reddet ea ei q̄ ab eo negle=ctus est: maleqꝫ decuerat † eū a delīq̄nte accipe insup z maioꝛi idignatōe nr̄a expient̄ iuste: vt po te nr̄as iussiōes trāscēdere ꝑsumētes. ¶ Maxie aūt oīm q̄ hāc administratiōnē hꝫ z ꝑpetue hoc ponit studiū puris manib⁹ oīa agere z admīstra toꝛes^k habere nō soꝛdidos neqꝫ turpis acceptio nis patos: ꝫ pure z libere administrare: z si tale aliqđ sup ministris pctm̄ īuenerit hoc etiā punire z ex ipsis pri⁹ ostēdere suā firmitatē simul z ca=stitatē. ¶ Propterea eñ decē librarū auri occa sione expēsaꝝ decreuim⁹ ei: z eius cōsiliario soli dos cētū. z ministrātib⁹ ad expēsaꝝ cām solidos trecētos: triginta dam⁹ annone: quoꝝ etiā descri ptionē huic legi apponi ꝑcipim⁹: vt de fisci † lar gitate cōtēti alienis abstineāt: erūtqꝫ dei z nostri subtiles cultoꝛes: z e celo hāc nr̄am fruētes ꝓui dētiā z administrationē / causis facili⁹ et legali⁹ vtētes. ¶ Dam⁹ aūt administrationē habēti fi=duciā z iudicib⁹ insistere / z ad nos referre z ex se agere ꝯpetētia: vt neqꝫ īfirmitate neqꝫ alio oīno culpat⁹ nr̄o sup eo iudicio minoꝛ appeat. Licen tiā ꝟo sitr ei dam⁹ publicis ep̄ſis vti ad ꝓuincia rū ꝑsides: vt hi q̄ remittunt̄ ab eo mittāt ad suas ꝓuincias sine lite ibi ducturos: z si q̄ egēt legiti=mo auxilio hoc ꝑceptur⁹. Illud maxie ꝓuidere ne de hisdē scdo molestari qđ sepe eos q̄ hic va=ne ꝯmoꝛant̄. deinde retrāsmissos ab eo rursus re meare: z moꝛ reuersus secūdaꝝ ei causarū ꝑbēt occasiones. Si eñ denuo ī hac felicissima ciuita te īueniat quosdā nidificātes frustra q̄ liberati^l z ad ꝓpꝛiā ꝓuinciā trāsmissi sunt: his z castigatio nē iponat decētē / et vehemēti⁹ iterū trāsmittat. sic nobis ēt foꝛis ciuitates habitabunt̄: z magna ciuitas hac ꝯfusione liberabit̄. Si vero aliquos

alr̄ to cuerat.

† cōcoꝛ. c. milita re. ꝑrij. q. j.

perspexerit sui officij in trāsmarinis[a] partibus collocareq̄ etiā deforis cōueniētes inquirāt: et hinc destinatos suscipiētes ad prouincias dirigāt: ꝛ hoc agat: qꝫ vtile est reipu. ꝑ oīa venat[9b]. Hec oīa sancimus nostrorum subiectoꝝ curā habētes: vt non suas ꝓuīcias deserētes hic atterant ꝛ moriant̄ forsan ꝓ ꝓprijs priuati: ꝛ neqꝫ patrū fruētes sepulturis: eo q̄ ꝛ ante nos ponētibus leges[c] ꝛ rēpu. cōstituentibus hoc nō transitorio[d] studio fuerūt: sꝫ ꝛ pigritie fuit q̄dā scriptura ꝛ ꝑegrinos oēs ꝑscrutabant̄: et neqꝫ nouum neqꝫ leue[e] hoc causis studiū bonū q̄dē et antiquū: neglectū ꝟo in medio ab vniuersa[f] ledente negligētia paulatim periclitatū corrūpi ꝛ perimi/ donec nos ꝓdesse hoc et vtilissimū inuenientes rursus in rēpu. introducim[9]. Sicut em̄ prebemus incorruptū[g] eū ꝛ ei[9] officiū esse volum[9]/ ꝛ nichil extra que a nobis dicta sunt accipere: ita ꝛ indēnes eos seruari iubemus: vt neqꝫ occasione codicilloꝝ/ neqꝫ per occasionē annonarū/ neqꝫ per aliā quālibet causarū/ aut in sacrū nostrū palacium/ aut in foro tue celsitudinis occasione codicillorꝫ/ aut preceptorū aliq̄d dare. nūc aūt in futuro tꝑe immense tue celsitudinis occasiōe emolumētorū: que ꝑ eos impēdunt̄ ei aut consiliario aut ei[9] officio: sed vndiqꝫ eis pura seruari q̄ nr̄a largitate dantur. sufficiet enim oībus ꝑ medela decēti germane eū gubernantē cingulū vniuersis vtilimū esse. Que igitur nostre placuerūt ꝑtāti cognoscēs tua celsitudo oīa ad effectū ꝑduce re festinet approbetqꝫ nostrā ꝓuidentiā: q꞉ ꝛ nouū cingulū adiecimus: et nostrorū subiectorū per omnia curam habemus.

¶ [illegible] gnitatib[9] et episcopatu filiū liberat a patria ꝑtāte.

¶ Dignitas consulatus/ ꝛ patriciat[9] a pr̄ia ꝑtāte liberat sola dignitatis collatione. ꝛ generaliter oīs alia dignitas que a curiali fortuna liberat/ et a patria liberat potestate. Marti.

Idem. a. sacro senatui huius regie ciuitatis.

Quicquid ad vtilitatē et ornatum[i] respicit a deo tradite nobis reipub. hoc semper cogitātes ad effectū deducere festinamus. Igitur[h] etiā dudū legē scripsimus suꝑ gloriosissimis nostris patricijs: q̄ liberos eos dignitatis collatione pr̄na ꝑtāte demōstrat. nō em̄ decēs putauimus vt hos quos nos in officio patrū ꝓuehimus nostrorū/ hi sub aliena sint potestate. Nā si emācipationis actio[l] dudum quidē et ꝑ eas q̄ nuncupātur legis actiōes[m] facta cū iniurijs[n] ꝛ alapis liberabat eos huiusmodi vinculis: quomō futuri essent codicilli oīm honestissimi dati a presidente[o] vniuersis imperio nō eos[p] posse paterna potestate liberare[q]? Nunc autē clemētius aut etiā honestius in rep. cogitātes: sꝫ suꝑ[r] gloriosissimis cōsulibus qui propriū nomen ipsi[s] post imperiū[t] prebent et solis cōsularibus codicillis[v] honorant̄: ꝛ super[x] cingulis que liberare a curia possunt: hoc est prefecture et magistri militat[9] dicimus aūt in ipsis sedibus et operib[9] agnitis[y] hoc ipsum sancimus esse: vt oīs talis dignitas aut etiā cingulum hmōi acquisitum aliquibus quoscunqꝫ nos probauerimus q̄ eos liberet[z] a curia hoc valeat: et vt potestate eos liberet patrum atqꝫ auorum. nam si sancimus vt si q̄s seruus sciente dn̄o mereat̄ militiā: aut quālibet dignitatē adipiscatur/ repēte ab imperio

a ¶ In transmarinis. transmarinas partes appello romanum portum quē debet custodire questor et de omnibus intrātibus interrogare qui et vnde sint et pro qua causa venerunt. Al.
b ¶ Venatus. sicut enim feras bestias homines venantur: ita et competentia iura imperator adinuenit vt subiectis prebeat.
c ¶ Leges. s. pre decessores imperatores. Al.
d ¶ Transitorio. transitorio studio vtuntur desides ꝛ pigri scholares q̄ negligunt suas lectiones recordari. Accursius.
e ¶ Leue. ī. qui. mo. natu. effi. sut. col. vij.
f ¶ Ab vniuersa. no. q̄ negligentia oīa ledit. ꝛ facit. C. de anna. excep. l. vt perfectius. ꝛ. ff. de transac. l. iij.

Negligentia cuncta ledit.

g ¶ Incorruptū. vt puras habeant manus. vt. s. eo. §. maxime. Al.
h ¶ [illegible] Iste due dictiōes sunt ablatiui casus.
i Quicq̄d. ornatuꝫ id est decorem. vt. ff. de postu. l. j. in prin.
k Legem scripsimus. vt. C. de consuli. l. fi. lib. xij raro fit tamen vt ibi dicitur q̄ filiusfami. eligatur patritius.
l ¶ Actio. i. act[9]. sic. s. de non alie. aut per. re. ec. §. sinimus. col. ij. Ac.
m ¶ Actiones. i. legitimi act[9] emācipationis.
n ¶ Iniurijs. hunc modū emancipandi non vidi. et de eodem dicitur. C. de eman. libe. l. fi. ꝛ fiebat intercedente quadā ficta venditione ꝛ manumissione. ff. de capi. dimi. l. iij. §. emancipato. et instit. qui. mo. ius pa. pote. sol. §. preterea. sed hic modus alaparum seruatur hodie in desponsatione mulierum bononie.
o ¶ A presidente id est imperatore. Accursius.
p ¶ Non eos. id est si non possunt. Accursius.
q ¶ Liberare. quasi dicat non dicerentur honestissimi codicilli. Ac.
r ¶ Sed super. non solum super patritijs.
s ¶ Ipsi. al's imperij. al's ipsi ꝛ al. tempori.
t ¶ Imperium. quoniam in documentis post imperium cōsulis a populo inferri debet vt. s. vt preponatur nomen imperatoris in documentis. et de consulibus. Al.
v ¶ Codicillis. id est sola electione. Accursius.
x ¶ Et super. repete et cogitātes: et dic cingulis scilicet alijs que nō liberant̄ solis codicillis: sed operib[9] agnitis vt subijcit. Accursius.
y ¶ Agnitis. id est acceptis vel cognitis.
z ¶ Liberet. vt ff. de adop. l. si consul. Accursius.

liberatur[e] ꝛ in ipsam rapitur ingenuitatē: quomodo nō est iustū tātos ꝓmerētē codicillos[b] nō ēt paterna ptāte liberū fieri? ¶ Propterea igiꝶ hac honestissima vtētes lege sancim⁹ et ordinarios ꝯsules si sub potestate ꝯsistāt vna cū ipso ꝟbo quo hoc his donaꝶ officiū sue potestatis fieri: necnō et his q̄ honoranꝶ ab imperio ꝑ cōsulares[c] codicillos si sub pr̄is sunt manu[d] fieri codicillos eorū sue potestatis occasionē[e]. Et si q̄s nos ꝑ vniuersas dioceses gloriosissimos p̄fectos sacroꝝ nostroꝝ p̄toriorū īstituam⁹: aut in p̄fectura ciuitatꝫ vtriusq3 rome ꝓuexerim⁹: aut in quolibet magisterio militari/ hoc repente[f] etiā sue potestatis fieri. Cū nāq3 q̄ tātorum iudex est ꝛ tantis iubet manere sub potestate[g] alterius/ ꝛ nō inter eos qui sue potestatis sunt scribi: nr̄aꝝ indignū iudicam⁹ legū simul ꝛ temporū. ¶ Generaliter[h] autem sicuti dictū est sancimus: vt oīs dignitas[i] et omne cingulum a curia[k] liberare[l] valens hoc etiam sue ptātis premium honoratis prestet[m]: et nobiliores[n] adhuc patres ostendat[o]. Si ergo ab imperio sic ipsi honoratorum sint patres/ q̄ si nō hoc esset etiam ipsi pariter studerent imperium pro istis[p] petentes. quapropter siue est aliquis nunc quidem sub potestate his frueⁿs honorib⁹ aut cingulis quos[q] in primis enūera[illegible] siue postea erit/ etiā hos ius ptātꝫ sue sequaꝶ: ꝛ peculiū ei donās[r]/ et arbitrij liberi esse prebēs: ac digne agere honore ꝛ iudicio sup eis ab imperio habito. hoc enim multo maior patribus laus erit: et letitie occasionem[f] prebebit magne.

¶ Qui liberantur a patria [illegible]

¶ Illud quoq3 lege cauemus vt non has tales suas potestates similia prebere[t] qualia alie que per emancipationes fiūt: sed precipuum quoddam premium imperium conferre talium suis potestatibus. Nō enī volumus eum qui ita sue potestatis sit perdere aliquod legitimorum ius/ sed sint et generi ad eos: ꝛ ip̄is ad gen⁹ intacta legitima[v] ꝛ ex natura fuata iura: ꝛ filij eoꝝ post mortē auoꝝ sub eorum recidant potestate/ ac si cōtigisset eorū parentes morte suorū patrū ꝛ nō ex presenti lege sue potestatꝫ fieri. et merito filios post mortē suorū patrum[x] sub potestate hēre: vt nichil horū q̄ ab imperio cōferuntur eis deesse videatur. qm̄ omne bonū q̄d siue a deo acq̄ritur hominib⁹: siue ab īperio sequente deum decet esse mansurum: et omnis malicie ac diminutionis extraneū. ¶ Pelā vero est nullum eē qui nesciat pre omnibus sanctissimis episcopis ipsa ordinatione etiam suā potestatē acq̄ri[y]. Qui enī oīm sunt spirituales pr̄es: quō sub alioꝝ potestate consistāt: sed cōuenit etiā eos hmōi potiri honore ꝛ hoc ex hac nostra legislatione frui. ¶ Que igiꝶ

a ¶ Liberaꝶ. s. dñica ptāte. et primus casus est. C. qui mili. non pos. l. super seruis. scōs est in co. ti. l. si quis sic. et ff. de offi. p̄e. l. barbari⁹. et. s. de nup. §. si vero. col. iiij. Sed dic contra: quia extendendus est fauor dignitatis. vt. j. §. proxi. Item determinari videtur ꝙ non possit redire nisi adoptiōe. vel ingratitudine. vt. ff. de adop. l. fina. et. C. de ingra. li. l. j. et facit ad hoc. C. de aduoca. diuer. iudi. cuꝫ aduocatio. Accur.

b ¶ Codicillis. in duob⁹ ergo casib⁹ sola dignitas etiam sine administratione liberat: vt consulatus et patriciat⁹/ vt hic colligitur. ꝛ insti. quib. mo. ius pa. pote. sol. §. fili⁹. alīs ita demum si cum administratione: vt probatur C. de decur. l. vlti. lib. x. et. s. in prin. huius §. ibi: ꝛ operibus agnitis ꝛc.

c ¶ Per consulares codicillos. qui habent dignitatē consularē sine spe administrationis: sed. s. cum spe.

d ¶ Manu. i. potestate.

e ¶ Occasione. sic monachatio est causa liberatiōis a potestate dyaboli. vt. s. de mona. in prin. constitu. ꝛ facit. s. quomodo opor. epis. §. sancimus. col. j.

f ¶ Repente. scilꝫ secuta administratione.

g ¶ Potestate. et not. ꝙ q̄ alij iubet nō dꝫ alij subesse. vt. j. de san. epis. in prin. col. ix. ibi: qui alios docere ꝛc. et ff. de edē. l. si q̄s ex argēta. §. prohibet

h ¶ Gñaliter autē. repetit supradicta vt sub regula comprehendat.

i ¶ Dignitas. scꝫ cum administratione.

k ¶ A curia. s. ꝙ valeat liberare dicitur. s. ti: vt ordi. pre. col. v.

l ¶ Liberare. i. a curiali conditione a qua liberaꝶ quis per. xij. dignitates que numerantur C. de decurio. l. vlt.

m ¶ Prestet. sed finita dignitate nonne recident in potestate: q̄d videꝶ quia causa cessante ꝛc. vt. C. de episco. et cleri. l. generaliter. Item liberat a seruili et ascriptitia: sed non a curiali. vt. j. de sanctissi. episco. §. sed hoc quidem. col. ix.

n ¶ Et nobiliores. no. nobiliorez patrē ꝑ filiū: magistrū ꝑ scholarē. et presidē ꝑ subiectos. vt. s. d̄ defen. ciui. §. j. col. iij.

o ¶ Ostendat. sic ergo ab impio honoratorū sunt patres.

p ¶ Pro istis. scꝫ filijs pro quib⁹ offerrent preces vt in dignitatib⁹ eos ponerꝫ imperator. Accur.

q ¶ Quos. scꝫ honores.

r ¶ Donans. scꝫ in totum. vt. C. de bo. que libe. l. pe.

f ¶ Occasionem. nota dignitas filij gloria et laus patris: cuꝫ vna sit persona. vt. C. de impube. ꝛ ali. sub. l. fina. sic econtra dedecus patris filij videtur. vt. ff. de libe. cau. l. iij. et filij iniuria patris est. vt. ff. de iniur. l. sed et si vnius. §. ait pretor. et. §. filiofamilias.

t ¶ Prebere: scilꝫ oporteat. Al.

v ¶ Legitima. id est agnationis iura. Accur.

x ¶ Patrum. nā nunc recidunt. vt institu. quib. mo. ius pa. potest. sol. §. j. sed contra. ff. de adop. l. si pater et istitu. quib. mo. ius pa. pote. sol. §. ij. in fine. Sed dic hoc speciale: vt h̄ dicitur.

y ¶ Acquiri. hodie: sed olim contra. vt. C. de epis. ꝛ cleri. l. sacrosancte.

Dignitatis fauor extēdi debꝫ.

Nobilitaꝶ pr̄ ꝑ filiū ꝛc.

Monachat⁹ liberat a potestate dyaboli.

cōtra. c. iiij. cū glo. sup ꝑ̄ allegata. ꝛ ꝟ̄ de fi. pib. y.

a ¶ Quam.scilicet largitatem.
b ¶ [illegible] Scilicet a principe delegatis in ciuitate romana qui sunt.xij.octo minores.et quattuor maiores.vt.j.eo.§.vetus.et sedebit qlibet in suo pretorio in basilica.vt.j.eo.§.sedebūt.et hec pars expedit.j.e.vsqȝ ad.§.quia vero.

rarum.hic non vt hic subijcit.Uel dic φ ibi interim inter milites tā tū illud sibi pmittit.vt.C.de iurisdi.om.iudi.l.magisterie.non inter alios vt hic.Item secus si delegaretur illiteratus a principe sciente.vt.ff.de re iudi.quidā consulebant.sed si ab eo ignorante vel ab alio sciente vel ignorante illiteratus delegatur non valet vt hic.

c ¶ Permanet. scilicet vnaquęqȝ pars ei quod iudicabit iudex:⁊ exponat permanet. id est pmanebit vt sepe fit.vel dic hec supflua φ permanet: nec est in nouellis.Azo.et hoc expedit.j.eo.§.qz vero multe.
d ¶ Et vt appellationes.hoc expedit.j.§.nros.vsqȝ ad.§.ois autem.
e ¶ Et vt in medijs.hoc dr.j.eo.§.ois autē.vsqȝ in finem.Accur.

nobis visa sunt ad vestrā reuerentiā et honores o colendissimi patres volumus in ppetuū splendere nostre reipublice tā ad nostrum ornatum/φ̄ ad nostre largitatis pbationē/quā[a] nostris partib⁹ et consulib⁹ stacerdotibusqȝ contulimus.

¶ De iudicibus[b] et vt nullatenus cum iureiurando eligatur aliquis iudex:φ pmanet ei[c]:et vt appellatiōes[d] accipiant modis oibus iudices:⁊ vt in media[e] lite facee forme quomodo oporteat decidi cognitionem non attendant iudices.

Idē au.Jo.pfecto pre.or.ex consuli ac patricio.

A zenone pie mēorie scripta est lex[f] de iudiciorum ordīe: multas qdem mutationes subsequētib⁹ suscipiēs temporib⁹: ad hoc autē peruenit vt paulatim pene oīno caderet[g]: nā et qui in ea cōscripti sūt pedanei iudices[h]/humanā oēs reliquerūt vitā[i]/et plurima diffiniti[k] iuris tacita[l] sunt ⁊ certā non meruerūt memoriā: sed vsus hoc pcipiēs[m] in aliā transtulit[n] figurā. ¶ Nos igit vidētes oīno cōfusum[o] iudicij scema[p] estimauimus oportere hac lege[q] determiare: que[r] decentem ordinem imponat cause. Nō rem existumauim⁹ oporteret hre[s] iudicū quorūdam nomina maxime legū ineruditorū.deinde neqȝ causaꝝ habentiū experimētū. Nostris[t] enim administratorib⁹[v] adsunt modis oib⁹ assessores[x]/et ea q̄ legū sunt explicantes ⁊ occupationes adimplētes eorum:qm multi detēti curis quas apud nos habent merito iudiciorum cōplēt partē p suoꝝ p̄sentiam assessorū. ¶ Illi aūt[y] neqȝ cingulū habentes/neqȝ nobis ministrātes nisi potuerint per se nosse quod iustum est: sed aliū de emēdicare iudicandi honestatē : quō nō maximū vitium erit reipu.non eis q̄ex se quod agendum sit sciant lites tradere : sed sinere eos q̄rere alios a qb⁹ liceat discere q̄ ipsos in iudicando eloq decet.hec nos merito ad p̄nte erexerūt.l.nostroꝝ subiectorū curam agentes:et volētes eis etiā q̄ de iudicijs sunt i pmptu eē/ atqȝ facilia et absqȝ omni dilatiōe trāsigēda. ¶ Uet⁹ igitur scema[a] zenonis constitutionis pie memorie q̄ vnicuiqȝ pretorio[b] certos diffiniuit iudices / omnino perimim⁹/eligere vero pspeximus in reb⁹ vtilib⁹ hn̄tes attestationē[c] q̄ cōmunes oīz erūt[d] iudices tanqȝ vndiqȝ electi: et hoc qdē gestū[e] est:et electi sūt

f A zenone. lex.quā non habemus.
g ¶ Caderet.in desuetudinem.
h ¶ Judices. scȝ discreti et periti: q̄s delegauerat zeno.Azo.
i ¶ Uitā. nā omnes sunt mortui.
k ¶ Diffiniti.i.dicte leges a zenone fm Azo.
l ¶ Tacita sunt. id est taciturnitati tradita.Accur.
m ¶ Percipiens. id est amissionem et obliuionē diffiniti iuris.
n ¶ Transtulit.i.ordinē iudicioꝝ vt deducerēt ad iperitos/ qbus deputabuntur cause
o ¶ Confusum.p dictum vsum q̄ deputabat causas imperitis.Accur.
p ¶ Scema.id est ordinem iudiciorum.
q ¶ Lege.scȝ hac presenti.
r ¶ Que.scilicet lex.
s ¶ Habere.i.non volumus aliquē iudicē dari qui leges ignoret:⁊ maxie/qđ est hic abūdat.vt.C.de manu.testa.l.fi.§.j.idē intellige de legatis.nam hec ↄstitutio de his tractat.secus in ordinarijs.vt.j.§.pxi.nostris em ⁊c.item.C.de iudi.certi iuris.cōtra.So.ibi non dicit φ litteras ignoret licet sit miles.Uel dic φ ibi habebat experimentum cau-

t ¶ Nris.q.d.aliud est in administratorib⁹ : q̄ etiā imperiti iurȝ p̄nt eē eo φ hn̄t assessores q̄ supplēt eorum defectū:sȝ hi iudices p̄cipue ppter peritiā leguz eligunt.Azo.⁊ sic respōdet tacite obiectioni.
v ¶ Administratoribus.scilicet p̄sidib⁹ prouinciarum.Al.
x ¶ Assessores.i.consiliatores.vt s.vt defun.seu fu.§.illud.col.v.
y ¶ Illi autem. scȝ delegati et ineruditi iudices.
z ¶ Qui ex se.scȝ tradere lites vt subijcit. sic not. φ iudex non debȝ eē illiteratus: sic nec aduocatus. vt.C. de postu.l.ij.licet et aliter lex illa intelligi possit . nec medicus sine phisica. vt.ff.de offi.p.illicitas.§.sicut. nec cyrurgic⁹ sine cyrurgia. vt.ff.ad legē aqli.q̄ actione.§.fi.nec doctor in doct⁹. vt.j.de san.epis.§.j.nec instructor instruēdus.vt ff.de eden.l.si q̄s ex argentarijs.§.pretor. et si cuius rei peritia ab aliquo exigitur si non habeat est in culpa.vt.ff.quod quisqȝ iu.l.ij.Accur. Fatuus dȝ eē iudex/ ad uocat⁹ et medicus.

a ¶ Uetus igitur scema.i.forma. Al.
b ¶ Pretorio.locus vbi pretor reddit iura.
c ¶ Attestationem.q.d.eligemus eos qui bone fame et testimonij sunt.Azo.
d ¶ Erunt.scȝ et actorum et reorum.Al.
e ¶ Gestum.i.eligimus iam vt subijcit:et enumerat primo.viij.qui ex minori ordine eligūtur.et postea quattuor qui ex maiori.et sic sunt.xij.

a Anatholius. primus.
b Flauius. secundus.
c Alexander. tertius et quartus et quintus.
d Alexāder alter. sext⁹. ꝛ duo alij. s. septim⁹ ꝛ octauus.
e Ex quizico. i. qui fuit de illa terra. vt. s. de mona. §. j. in fi. colla. j.

vetus/hucusqꝫ minores et maiores delegauit. et permittit maiores delegare minoribus quos vocat pedaneos officio et dignitate. Alij vero erant pedanei officio sed nō dignitate. nec potest dici ꝙ hic vocat iudices administratores. quia. s. eo. §. nos. circa prin. ordinarios siue administratores eos sic in distincte appellauit. in nouel. tn̄ ḋ contra: qꝛ hic iudices appellat magistrat⁹. et iō illud videtur sequendum coartandum tamē est in magistratibus populi romani et iudicibus a principe rome cōstitutis per delegationem. qui in regia basilica etiam precipiuntur sede re: quod est verius Accursius.

f Cōpetens. s. cognouimus. Al.
g Aut multitudine. i. experimento multarum causarum et magnis cingulis. Azo.
h pietati. id ē obsequiū ꝛ fidē p̄stāt nobis pūs.
i platonē. hic est prim⁹ de quattuor maioribus iudicibus.
k Victorē. hic est secūdus. Ac.
l Hellada. ciuitas quedā. Al.
m Focā. h tertius est de maioribus: et qḋ dicit q̄cunqꝫ supple focā dico virum laudatum / q̄cūqꝫ sedes nouerit. i. i quacūqꝫ sede fuit elect⁹ et not⁹. et non solū eū: sed etiā p̄stantem sibi sedē. i. eligentem. ac si diceret tā ip̄m electū ꝙ̄ eligēte focam. dico etiā scientem q̄ legū sunt. et sic no. ꝙ q̄ bn̄ legit ē laudandus: vituperandus q̄ male vt hic. et. j. de san. epis. §. ij. et. j. e. §. hos autem.
n Marcellum. hic est quartus.
o Iusticie. quia iusticiam habꝫ in promptu. vel quia seruat bene eam ꝛ supple ita scilicet ꝙ miramur. Accur.

a nobis iudices. Anatholius[a] vir spectabilis iā aduocatione dudū ꝯpleta: et inter spectabiles fisci aduocatos deputat⁹ ac Flauian⁹[b] q̄ nunc aduocat⁹ fisci ꝯsistit: ꝛ Alexāder[c] ꝛ Stephan⁹ ꝛ Mēnas eloquētissimi aduocati et pedanei iudices tui fori: ꝛ Alexāder[d] alter quē pedaneū iudicē esse p̄torij gloriosissimi magistri sacroꝝ officiorū cognouimus: et duo subsequētes alij aduocati tui fori Victor: ꝛ ex quizico[e] Theodorus: ex aduocatis itaqꝫ isti iudices p̄ponātur. Quibꝰ cōpetēs[f] est esse etiā maiores iudices/aliquos dignitate puectos experimēto causarū multarū/aut plurimi t̄pis exercitatos magnis cingulis aut multitudine[g] hoꝝ exercitatos q̄ et nostre obseruant pietati[h] tōqꝫ ꝓspeximus ꝛ gloriosissimis q̄dē patricijs platonē[i] gloriosissimū patriciū q̄ in vrbana p̄fectura obtinuit tempus/ ꝛ secūdo in illis sedib⁹ ꝯstitutus est. ꝛ victorē[k] gloriosissimū: ꝛ ip̄m qui tā in magna hellada[l] ꝙ̄ in nobili Alexādrinoꝝ ciuitate administrauit: et prefecture vrbane tenuit p̄sulatū: et neqꝫ legū inexpertū. ꝛ focam[m] gloriosissimū inter nr̄os adnumerandos iudices virum quecūqꝫ sedes nouerit laudatū: quā sibi prestantē insup et q̄ legū sunt scientē: inter hos marcellum[n] quoqꝫ magnificētissimū semp q̄dē eū p̄sentē et circa iusticie[o] miramur obs̄uationē: ꝛ ab oībus pene nos adeūtib⁹ ꝓpter hoc petitū scim⁹[p] et cōsiliario[q] vtēte laudabili/quaten⁹ disponere q̄ ex legibus sunt possit. id est apione viro spectabili et fisci aduocato: et in alijs habēte testimoniū optimū tā apud alios ꝙ̄ a nobisipsis.

Iudicib⁹ p̄eminis princeps [illegible] si vero debēt ferr[illegible]

Iudices itaqꝫ post nostros administratores hos eē volum⁹ et vobis oībus negocia s̄m qḋ nobis visum fuerit delegam⁹[r] Si q̄s aūt nostroꝝ iudicū[s] deputare voluerit causas his qui definiti sunt a nobis pedaneis iudicib⁹: tradat/ꝛ alteri omnino nulli nisi cōsiliarijs suis cōmiserit particulares[t] examinationes/ipse pro omni negocio iudicium portaturus.

Nane vicꝫ ad ve[illegible]

Sedebūt aūt hi pedanei[v] iudices continue: et nunc[x] in regia basilica in quibus[y] et nunc domūcullis iudicāt matutino[z]

Accursius.
t Particulares. scꝫ vt partem habeat. examinationis cause ille q̄ ḋlegat. s. semel audiat in prin. et in medio. ꝛ i fine ꝛ sic ferat iudicium. i. sniam. cetera expediunt per consiliarios. vt. s. vt defunc. seu. fu. §. illḋ. ibi eīn qḋ ꝑmittit administratori ꝑmittitur et delegato hic. ꝛ ideo i hac parte corrigit. vel melius particulares vocat examinatores: quia iudex a p̄ncipe delegatus vna cū consiliarijs suis cām examinat totam. et in fine fert sententiam. vt in. §. alios. et hic. ḋ. vel hoc locale est. i. rome. vel hic iudices vocat magistratus ordinarios: vt in nouel. et. j. innuitur. §. illo. ibi: si quis tamen ꝛc.

Ar. ex quizico.

Facit c. s. cum glo. sup ꝟ. canones. ex ḋ of. or.

Concor. c. consuluit. in glo. sup ꝟbo gratiā. ex ḋ of. dele.

p Scimus. quia oēs petiere a nobis vt eum instituere mus cum alijs.
q Consiliario. solitus erat iste marcellus semper habere secum aliquem legis peritum cuius consilio decidere causas solebat. et hic habebat apionē vt subijcit.
r Delegamus. i. delegabimus: vel delegamus in presenti ꝛ fuerit qḋ subijcit erit preteritū subiūctiui. et sic no. ꝙ isti sunt delegati. et de his tractat hec constitutio vt dixi. s. eo. §. i. et nota ꝙ loquitur vt in tertia persona. et vt in secunda hic de istis.
s Iudicum. s. delegatorum maiorum. nam. s. in illo. §.

v Pedanei. s. iudices.
x Et nunc. sicut olim. Accur.
y In q̄bus. sic ordina l̄ram. in q̄b⁹ nunc domūculis ꝛc. et regiam basilicam appellat palatiū mai⁹ quod est apḋ lateranū in quo t̄pe huius legis reddebatur ius. et sunt ibi multe camerule vt hic dicit. ꝛ est verum in quibus siat iudices in iudicando: et ibidem stetit sibilla et iudicabat. hodie vero in capitolio reddunt rome ius.
z In matutino. s. nūq̄d de nocte poterit iudicare. arg. huius. l. ꝙ nō. sed arg. contra. C. de transac. l. non minorē.

moxᵃ et meridiē ⁊ vespe audiē tes cās nō solū q̄ post legemᵇ mouēde sunt apd̄ eos/sed etiā alias quecūqȝ apd̄ aliosᶜ qdē sunt ſm antiquū more scemā: nūc aūt a nobis ad eos muta ri p̄cepte sūt. ¶ Illo cūstodiē do vt si sub appellatione a pe daneis iudicib⁹ aut gloriosissi mis viris fiantᵈ cause/⁊ ipseᵉ si quidem a nobisipsis delegate sint ſȝ q̄ztitatēᶠ/aut ī cōe apd̄ gl'iosissimos iudices nr̄os exa minabuntur: aut alijs ſm con suetudinē sacrarū cōsultatio nūᵍ delegabunt. Si q̄ tū glo rissimorumʰ nr̄orū iudicū cās eisⁱ delegauerit: ad eos q̄ hos miserūt eis audiētibus appel latio remanebit. ab illis autē rursus ſm predictumᵏ modū talia iudicabuntur.

¶ [illegible]

Audiētˡ igit̄ oēs q̄dē litem vsqȝ ad trecentos solidos exi stentē sub scemateᵐ annotatio nis. sic etiā veloci⁹ lites iudicā būtur: et circulis cognitionali busⁿ ac tp̄is cōtritiōeᵒ oēs liti gātes liberabunt. ¶ Palā ꝯo est q̄ ⁊ siᵖ p annotationemᵍ au diāt causas/verūtū dabūt ter minūʳ p scripturā quiˢ eoꝝ ma nifestet sentētiā: appellationi bus in his nulli penitus pimē disᵗ nisi forte tertio appellare voluerit: aut p cōtumaciā de fuerit: talib⁹ eīn etiam appella tionū perimatur ratio.

¶ [illegible]

Itē curs⁹ fataliū q̄ dat ad ap pellationē exercēdā īcipit p⁹ duos menses ꝯputādos a die interposite appellatiōis. Au.

¶ Appellationes autē ex hac magna ciuitate a pedaneisᵛ iudicib⁹ nō vltra duos mēsesˣ hr̄e īducias ī cursuʸ fatalliū vo lum⁹: post quos necesse est fa talesᶻ suū inchoare cursum/ea

Iudicari nō dz a d nocte.

et. ff. de fer. l. more romano. So. iudicare potest de nocte ex voluntate: sed de die ex necessitate.

a ¶ Mox. aliquod tamen momentum nature dȝ interue nire saltē vt vadat iudex comestū. vt. ff. de ꝟ. ob. cōtinuus in p̄n. Sed quomō in vesperis iudicatur cum turpe sit ma gistratib⁹ tali hora esse in iudicijs vt. ff. de ou. iu. l. ij. §. et q̄z q̄ est ꝯtra. Rn̄. illud in ordinarijs: hoc in delegatis a principe. vel posset dici q̄ vsqȝ ad vespas ius debeāt reddere vt h̄. nō ex tunc vt ibi.

b ¶ Legē. s. istā.

c ¶ Alios. i. apd̄ eos q̄ sunt ineruditi legū: et appellātur idiote.

d ¶ Fiant. i. appellatur ab eorū sententijs.

e ¶ Et ipse. scilicet. cause.

f ¶ Quātitatem. id est habita distictiōe vtrū sint magne q̄ntitatis: vt tūc in cōe apud nr̄os iudices. aut minoris: et tūc alijs cōmittātur. vt. C. de appel. l. in offerendis. et. l. p̄cipim⁹.

Consultatio qd sit.

g ¶ Consultationum. consultatio dr̄ rescriptū ab imperatore super aliquo negocio de q̄ cōsulitur factum.

h ¶ Gloriosissimorum. i. ordinariorum.

i ¶ Eis. i. alicui de. xij. Accur.

k ¶ Predictū. i. put dr̄. C. de ap. p̄cipimus. §. hec si appellatio. et. C. q̄ p sua iurisdi. l. j. in fi. et. ff. q̄s cōtra quo ap. l. fi.

l ¶ Audiēt oēs. vel dic oēs magistrat⁹. s. maiores et minores q̄ numerant. s. e. §. vet⁹. Uel dic oēs lites vsqȝ ad. ccc. solidos vt ⁊ defensor ciuitatē. vt. s. de defen. ciui. §. et iudicare. col. ij. Uel veri⁹ oēs lites. i. regulariter lites. non antē ibit de manu in manū vt subijcit. sic eīn ⁊c.

Rescripti forma a iudicibus nō dȝ transcendi

m ¶ Sub scemate. i. figura vel forma qua delegate sunt. nā annotatio delegatio dici pōt. et sic no. q̄ ſm formam rescripti sit a iudicibus delegatis iudicandū. vt hic. ⁊. ff. mā da. l. diligenter. nisi id nō possit sine alio aliquo explicari. vt. ff. de iurisdi. om. iu. l. ij. vel dic annotationis. i. scripture q. d. acta iudicialia debent esse in scriptis. vt extra de appel. c. vt debitus. et licet hoc fiat: tamen nichilominus et sententia datur in scriptis. vt subijcit. et. C. de sentē. ex peri. reci. l. j.

n ¶ Cognitionalibus. forte in. l. zenonis pergebat causa de manu vni⁹ iudicis in manū alteri⁹ sicut fit de moneta quādo fit: quia per plures manus transit. vt de litteris domini pape. q̄z et ipse per multas transeunt manus. et sic interim magnū trāsibat tp̄s. et sic cōquerebant litigantes vt hic dicitur. et est argu. hic de circuitu tollendo. sic ff. de condi. inde. l. dn̄s testamento.

o ¶ Contritione. al's cognitione. et dic contritione: q̄z magna cōtritio est in aio eoꝝ q̄ litigāt quousqȝ lis finiatur. vt. j. ti. j. §. si vero. in fine. Accur.

p ¶ Et si. id est q̄uis.

q ¶ Per annotationem. i. delegationem.

r ¶ Terminū. i. sententiam diffinitiuam determinabant per scripturam. vel dic terminum. i. finem.

s ¶ Qui. scilicet terminus. Accur.

t ¶ Perimēdis. no. regulā q̄ q̄libȝ potest appellare: vt hic. et. j. e. §. nostros. et. j. vt nulli iudi. §. illos. sȝ fallit in ꝯtumace cui appellare nō lȝ vt h̄. et. C. de iudi. p̄perandū. §. cū autē. et. C. quo. ap. nō re. l. j. et. s. vt oēs obe. iud. §. si quid. coll. v. nisi veniat iudice sedente p tribunali: vt. ff. de in integ. resti. diuus. ⁊ hoc si est cōtumax vere. secus si presumptiue. vt. ff. de iudi. l. et post. §. fi. item fallit in eo qui bis in eadē causa appellauit. vt hic. et. C. vt in vna ea. causa. l. j. in prin. q̄nqȝ tamen nisi semel appellatur. vt. j. de san. epis. §. si quis cōtra aliquē. Item fallit in quibusdam alijs casibus in quibus appellatio non recipitur. q̄s dic vt. j. e. §. nostros.

Appellare [illegible] libet [illegible]

v ¶ Appellationes. a pedaneis. s. supradictis. xij. i. a delegatis a principe. vt. s. §. vetus. et dic si prouocatio in hac ciuitate iudici porrecta fuerit: vsqȝ ad duos menses p̄stē tur inducie. et post duos menses dies peragat suos ⁊ cursus nulla reparatione in huiusmodi prouocationibus locum habente. Accur.

x ¶ Menses. olim bienniū loco horū duorū mensiū dabatur. vt. C. de ap. in offerēdis. §. pe. ⁊ dat hec tp̄s ad inchoādum cām appellationis et post incipit currere annus vel bienniū datū appellāti ad exercitium appellationis. vt. s. de his qui ingre. ad ap. §. j. et potest dici q̄ hoc sit speciale in hac appellatione facta a delegatis a principe p hāc l. vel dic generaliter esse verum vt duo menses semp dentur ante bienniū cursum.

y ¶ In cursu. i. ante cursum fatalium vt subijcit.

z ¶ Fatales. fatales dies dicunt ann⁹ vel biēnium infra quos appellatio exercetur. q̄z tanto tp̄e fatū. i. termin⁹ i[illegible]

nitur cause. vt. C. de tempo. et re. l. nemo. Uel qd fatū id est mors accidit cause. vt. C. de iud. pperandū. §. hmōi. dicunt enim fata causarum. vt. C. de aduo. diuer. iudi. l. aduocati.

a ¶ In his. nec in alijs. vt. C. de tempo. et re. l. nemo. et no. iūj. iura. primo habuit locum reparatio qua petebat reparari causa iam tempore amissa. vt. C. de tēpo. et re. l. ij. et illa corrigit per. l. nemo. et lex vet⁹ p vltimā. et vltima potest dici correcta per istam. Ac.

b ¶ Disposita. in greca constitutione quam non habemus: sz ei⁹ mentio habet instit. de ac. §. tripli. et. s. de mā. pn. §. sit tibi. si aūt vltra qs accipiat in quadruplū pene noie cōdēnatur: vt triplū fisco simplū dānū passo reddat: vt hic subijcit. et. j. vt liti. in. coll. ix. §. hoc qz. qz. et vt plene scias qles sunt he sportule. dic fiūt trib⁹ de causis expense in iudicio vel ppt iudiciū: vno inter partes: altero iudicibus: tertio exe cutorib⁹. circa primū fiūt i alēdis testibus. vt. C. de appel. l. eos. §. si qs. et. C. de testi. qm §. in exhibitiōe. et circa aduocatos. vt ff. de var. cog. l. j. §. in honorarijs. et hi sumptus litis appellantur. et facit iudex eos restitui a victo victori sm quod sibi videtur vel non. vt. j. eo. §. oportet: circa secundum fiunt vt dices. j. eo. §. ne autē. circa tertium fiunt sm consuetudinem. vt pro miliario vnus nummus. nam non est certa quantitas diffinita a iure nisi in quibusdam personis vt in clericis. vt. j. de san. epi. §. sportularum et agentibus in rebus. vt. C. de princi. agen. in re. l. fi. item qui habet priuilegium de hoc a principe. Item et aduersarius eius. vt. C. de pro. sacro. scri. l. in sacris. §. qm. et. C. de fru. et li. ex. l. fi. Item proximi sacrorū scriniorū. vt. C. de p. sa. scri. l. in sacris. in prin. et hi duo modi expendendi sportule dicuntur ideo quia in sporta ponebātur et sibi vel etiā fisco seruabantur. et ipsi habebant salarium de publico. et sic ponitur continens pro contento et nomini deseruimus vt insti. de dona. §. est et aliud.

Expēse trib⁹ de causis fiunt.

que vocatur a legibus reparatio locum in his^a nullū habēte.

¶ [illegible]

Nullo quoqz presumēte trāscendere que in sportulis aut in litis expensis a nobis disposita^b sunt: sed omnibus in his^c cōtentis et formidantibus penam quā in talibus sacra nostra constitutio terminauit.

¶ [illegible]

His q causas^d preparāt sic existentibus sicut et militie figura^e hacten⁹ diffiniuit. Unoqqz^f tamē iudice^g duob⁹ quidē exceptoribus^h vtente et duob⁹ causas^i preparātibus et cōpellentibus nō valētibus eis^k pluribus qz duobus^l oīno ministrare iudicibus. hos aūt^m oīno locupletes et probatos^n esse: vt neqz ab eis aliqd peccet: neqz pdat: neqz maligne agat: sed periculo^o officiorū^p aut scholarū aut scriniorū prebētiū eis sup eos^q electionē simul et ministeriū. et vel^r si quid ab eis peccat: ad illos q deputāt^s eos referri exinde periculū qm omne dānū eorum causā factū his q^t ab eis lesi sunt curabunt^v. Necessitatē habētib⁹ etiā cōpetentib⁹ iudicib⁹ si eis^x interpellatio^y fiat^z pparare modis oibus eos q ex officijs suis aut scholis aut scrinijs eligūt ministrātes hinc lesis dānū curare^a. ¶ Si vero iudex^b aliquā senserit malignitatē ab aliquo ministrātium fieri: expellat quidem auditorio suo eos qui non cū vtili opinione^c causis vtunt: alios autē instituat sententia et electione eorum quibus hoc (sicuti prediximus) periculi est.

¶ Si iudex fuerit a [illegible]

c ¶ In his. s. pedaneis. iūio appariторib⁹ vt statim dicā.
d ¶ his qui causas. id est nuncij communis.
e Et militie figura. id est ordinarij iudices.
f Unoquoqz. vt subijcit.

g ¶ Iudice. scilicet pedaneo. Al.

h ¶ Exceptoribus. exceptor dicitur qui recipit vt mallarius. vt. s. de defen. ciui. §. ex prouinciali. col. iij.

i ¶ Causas. causam preparās dicitur nuncius communis qui habet multa nomina. nā quandoqz dicit executor. vt. C. de iudi. l. fi. quandoqz apparitor. vt. C. de spor. l. fi. quādoqz cesarianus siue catholician⁹. vt. C. de bo. dā. l. pe. qnqz officialis. vt. s. de defen. ciui. ex prouinciali. qnqz cām pparās vt hic dicit. et no. qz duo nūcij duobus iudicibus poterūt seruire vt hic dicit. qnqz ministrator. vt. s. de questo §. maxime

Nunci⁹ cōis mlt ta habz nomina

k ¶ Eis. scz nuncijs duobus.
l ¶ qz duobus. scz nuncijs.
m ¶ hos aūt. scz nūcios et exceptores. Accursius.
n ¶ Probatos. no. qz iudex dz legales nuncios habere. vt h. et. s. de questore. §. maxie. als est piculo electoris: vt subijcit. et. j. de colla. §. iubemus. idē est in qlibet familia cuiuscunqz. vt. ff. fur. ad uer. nau. cau. l. j. et insti. de ob. ex quasi delicto. §. fi.

Nūcios legales iudex hēe dz.

o ¶ Periculo. scz subesse.
p ¶ Officiorum. id est magistri scholarum et magistri scriniorum libellorum vel sacrarum cognitionum. de quibus traditur. C. de decur. l. vlti. et de priuil. scho. per totum.
q ¶ Super eos. scz exceptores.
r ¶ Uel. pro etiam.
s ¶ Deputant. id est eligunt.
t ¶ Qui. scilicet eligentes.
v ¶ Curabunt. id est resarcient.
x ¶ Si eis. id est iudicibus.
y ¶ Interpellatio. propter damnum datum ab exceptoribus. Accursius.
z ¶ Fiat. propter damnum datum exactoribus.
a ¶ Curare. scilicet resarciri.
b ¶ Si vero iudex. scilicet aliquis ex supradictis.
c ¶ Opinione. debent enim nuncij vsqz ad finem cause iudici seruire. vt hic. et. C. de spor. l. j. als remouentur vt hic dicit. et mulctis afficiuntur. nam iudex illustris vsqz ad. vj. solidos: inferior vsqz ad tres. superillustris etiam corporales penas poterit inferre. vt. C. de spor. l. ij.

a Eloquentissimorum.supradictorum.xij.
b Judicare.i.a iudicando.i.desierit esse iudex.
c pedaneis.scz quos delegamus per hanc constitutionē qui.s.humiliora negocia disceptant.vt.C.de peda.iudi.l.placuit.s.vsqz ad.ccc.soli.vt.ā.e.§.audiēt.Et no.argu.pro

iudex si tantum sunt cause parue infra centum aureos.
k Qui.i.de numero ꝑtorū.xij.alij dicunt hoc referri ad viij.q̄ sunt sub quattuor maiorib⁹:de q̄b⁹ oīb⁹ habes.ā.eo.§.vetus.ꝛ ſm eos hoc salarium habent tm̄ minores.
l Tue.loquitur prefecto pretorio orientis cui mittitur hec constitutio.

Si q̄s aūt aut gloriosissimorū aut eloquentissimoꝝ[a] iudicū remoueat̄ iudicare[b] ꝓ qualibet causa vel necessitate:nō aliter ī ei⁹ succedat adiutorio nisi hoc nos decernentes alij tradiderimus ꝓ eo causarū examinationē. Ne aūt circa hoc labor sine mercede nr̄is fiat pedaneis[c] sancim⁹ eos in vnaquaqz dicta apud eos cā:vel si diuinit⁹ fuerit deputata[d] duos q̄dē aureos ab vtraqz[e] ꝑte in cōtestatione litis accipe:ꝛ duos in fine negocij:ꝛ vltra hoc nichil:qd̄ etiā ꝑdecessores nr̄i diffinierūt.sz his cōtentos esse solis priuilegijs quippe q̄ in diminutione sumptuū quibusdā[f] cōcessa sunt oībus integris ſm suū ordinē cōseruādis. Hoc aūt[g] dicimus in litib⁹ transcendētib⁹ quātitatem aureoꝝ centū. Si em̄ vsqz ad hoc mensura fuerit litium:nichil eos audiētie cā volum⁹ exigi.q̄ em̄ ita parue quātitatis exactionē facit ꝓ maxia parte[h] victoria sic pauperem fraudat:et neqz[i] in hoc solūmodo stamus:sed etiā de ꝓprio ipsi largimur. Volumus enim vnūquēqz hoꝝ qui[k] sub isto vel his sunt pedaneorum annis singulis a mēsa tue[l] celsitudinis ꝑcipere duas libras auri.et his esse contentū solis:ꝛ neqz redimi ꝛ aurū ‡ omnino despicere.propterea enim elegimus fiscū minuere[m]:quatenus horum[n] vnusquisqz contentus nostra largitate et quaternis aureis puras deo et nobis[o] ꝛ legi custodiāt manus.cogitans que a prioribus legislatoribus[p] de his definita sunt.

Judex dz rationē expensarum examinare:ꝛ post prestitū iuramentū ꝑ partē super factis expensis nō potest iudex in minori quantitate condemnare. Jtem iura loquentia super executorib⁹ et appellationibus in suo loco perdurant. Ange.

Oportet aūt[q] ‡ expēsaꝝ rōnē iudices oīno examiare.et qꝛ hoc bene zenonis pie memorie decreuit sententia ꝛ auctoritas et nos non dedignati sum⁹ partem etiam hoc nostrarum facere dispositionum[r]. Maneat ergo etiam nunc in eodem scemate custoditū.illo solo[s] adiecto si iusiurandū intulerit:de expensis iudex victori.s.cū quātitate q̄ visa erit ei recte se habere quā taxationem vocāt leges deinde ille iurauerit nō habere

Premia virtuosis danda sunt.

donis doctorū.nā si labor est ī dāno mortalis crescit egestas.vt dicit Cato. Jtē virtuosis ꝑmia sunt danda.vt.C.de sta.et ima.l.j.Sed q̄d in alijs iudicibus ordinarijs vel delegatis:Rn̄.non est iure cautū.sz dico idē qd̄ i istis.vt.ff.de legi.ꝛ senatusscon.l.nō ꝑnt:sz qꝛ hmōi aurei in vsu nō sunt:vētum est ad consuetudines vt alicubi decima vt bononie in causa principali.alicubi vicesima in cā ap.vt bononie alicubi media lis vt fit in iurisditionib⁹ comitisse mathilde qd̄ est valde iniquum.vt in fi.huius.§.
d Deputata.i.delegata ab iperatore vel papa.Al.
e Ab vtraqz.nūq̄d q̄libet duos dabit:q̄dā sic.q̄dā ꝙ vnū tm̄.ꝑmū videt̄ veri⁹ ex vi dictionis ab vtraqz que innuit ꝙ quelibet pars duos det aur.iudicibus causarūz.secus in administratore q̄ nichil debet habere nisi suū salarium.ꝛ sic nō ob.ā.de māda.prin.§.oportet.col.iij.ꝛ.ā.vt iudi.sine quoquo suffra.§.volumus.et.ā.iusiuran.§.viro quoqz.col.ij.
f Quibusdam.i.clericis.vt.C.de epis.ꝛ cle.l.oēs.§.verū.ꝛ.§.in hac ꝓo.q̄ loquit̄ de alijs clericis.sed de constantinopolitanis loquit̄ lex illa cum clericis.in fi.hodie seruatur de clericis qd̄ dicitur.j.de san.epis.§.sportule. Jtem habemus alia exempla multa in.C.de fru.ꝛ.li.expē.l.vl. Jtē pauperibus:vt.ā.de man.prin.§.deinde.ꝛ.§.sit tibi.col.iij.
g Hoc aūt.ꝙ debeāt accipi ꝑdicte spor.duorū aureorū.
h Parte.no.dispensationem debere haberi in spor.vel sumptibus ratione paruitatis litis:vt hic.et.C.de testa.l.consulta.ꝛ.ā.de man.prin.§.sit tibi.ꝛ.C.de pri.scho.l.fi.ibi quotiens autem.quod est contra consuetudinem que seruatur in regalibus comitisse mathilde.
i Neqz.rn̄det tacite obiectioni.q.d.iam nichil habebit

m Minuere.dādo duas lib.auri.et ita plus prestet̄ priuatz q̄ fisco.vt C.de cadu.tol.l.j.ī fi.ꝛ facit.ā.de nō eli.§.optet em̄ ꝛc.ꝛ.ā.de resti.ꝛ ea q̄ q̄ pa.§.j.in fi.col.iij
n horum.scilicet iudicum.
o Nobis.sic.ā.de man.ꝑn.§.opz.et.ā.iusiurā.quod presta.§.iuro q̄qz.
p Legislatoribus.vt.ā.vt iudi.sine q̄.ꝛ similibus
q Oportet aūt expensarū.factaꝝ a partibus in testibus et aduocatis.vt diximus.ā.eo.§.nullo.Accur.
r Dispositionū.nā diximus in nr̄is legib⁹ de his expensis.vt.C.de iudi.l.ꝓperandū.§.sinautē.ꝛ insti.d pena temere li.§.hec autem.
s Solo.immo duo noua dicunt̄ hic q̄ olim nō erāt primuz quia olim licebat taxare ante sacramētū etiā iam prestitum.vt C.de iudi.l.sancimus.quod hodie non licebit vt hic.

et sic illa corrigitur.sed an et circa sacramentum in litem erit correctum quod etiam post prestationez taxatur:vt.ff.de in litem iur.l.videamus.in fi.Quidam ꝙ sic.alij dicunt aliud in sacramento in litem q̄ in hoc expensarum.Tu dicas ꝙ quando sacramētū defertur ratione incertitudinis non posset taxari post prestationē eius:vt hic ꝛ.C.vnde vi.si quando.sed si ratione affectionis potest.vt in.d.l.videamus.ꝛ.l.in actionibus.§.j.aliud etiam nouuz hic ponitur ꝙ hodie non condemnatur victus victori in expensis nisi iudici videat̄:vt qꝛ calūniose victum videat litigasse vt hic olim contra.vt.C.de iudi.l.properandum.§.sinautem.nisi in duobus casib⁹.vt.C.de epis.ꝛ cleri.l.oēs.in fi.ꝛ.ff.de lega.ij.l.qui solidū.§.etiā.ꝛ nisi in alio quando victor fuit cōtumax.vt.C.de iudi.l.properandū.§.sinautem ex gestis.et hoc est quod dixit Jr.exceptionē facit a regula(qua dicitur victus victori ꝛc.) contumacia et iusta ignorantia:vel dic

‡cōc.vlti glo.s ꝓbo taxation ex ob q̄ vi cā fi.

ꝙ dicta regula ab initio sic fuit intellecta etiā ante hanc aut.j.si iudici sederit:ꝙ nunꝗ̄ debet sedere in animo iudicis quādo de calūnia iurant nisi sint petite ex promissiōe. nam eo casu etiā si sit iuratū de calumnia dʒ ɔdēnari victꝰ cum ꝛ de iusta ignorātia etiaʒ iure veteri diceretur. vt.d.l. de leg.ij.ꝗ solidū.

.§.etiam.ꝛ de epi. et cle. oēs.in fi.et ꝭm hoc bene stabit illo adiecto solo ꝛc.qꝛ vnū soluʒ adijcietur.

a ¶ Neqꝫ videri.no.mirabile verbū pro allegātibꝰ nā sꝑ lex mitior ē ꝗ̄ iudex possit eē vt hic.et. ff. de arbi.celsus.vnde eiꝰ verbis est standū. vt.ff. de exerci.l.j. .§.igit. et vbi non distinguit nec nos vt.ff.de offi.presi. l.iij.

Lex est iudice mitior.

b ¶ Sua. dicēdo. ab expensis absoluo. vel si de alijs ꝗbusdā condēnauit potest dicere ꝙ alijs absoluo.

† cōcor. c.dilecti filij.i gl. sup ꝟbo compromisso.

c ¶ Appellationibꝰ.vt.s.d appel. et de his ꝗ ingre. ad appel.col.v.

d ¶ Excusationibꝰ.i.recusationibꝰ iudicū. vt.s.de exhi.et introdu.§.j.

e ¶ Ut non.vt.s. dixi.§.sancimus.

f ¶ Judices.i.arbitros ꝗ similitudinē hn̄t iudicis. vt.ff.de arbi.l.j.

Arbiter est istar iudicis.

g ¶ Prone.id est facile.

licentiā iudicē minꝰ ꝗ̄ iuratū est ɔdēnare:neqꝫ videriᵃ clemētiorem lege ꝗ̄ hoc disponet.si tñ ꝑsperexerit neutrū sumptuuʒ subdere rationi et propter negocij forte varietatē/ hocipm decernat suaᵇ sñia. Oibꝰ alijs sup appellationibꝰᶜ sicuti p̄dixímꝰ et excusationibꝰᵈ ꝛ vt nōᵉ prōpte ꝛ cū necessitate fiāt litis ɔtestationes:ʒ habeāt.xx. dierū inducias: et ꝗcq̇d aliud iudiciale decernimus in ꝓpria virtute manentibus.

¶ Nō dʒ eligi arbite[illegible]

¶ Qꝛ ꝟo † multe ꝗdā nobis fiūt interpellatiōes eligētibꝰ ꝗbusdā iudicesᶠ penitus ignorantes leges et experimētū et pneᵍ iurant iudicibus se cōtentosʰ/ ꝗbꝰⁱ nequaꝗ̄ᵏ ꝗspiā qȯlʒ credat:deide suadēt forsan ēt iudicibꝰ ꝗ̄ si sibi p̄bere iusiurandū iurisˡ:neqꝫ ꝗd sit iustū neqꝫ eiꝰ obseruatiōes sciētibꝰ:ꝛ merito lesiᵐ ip̄i rursus volūt examinariⁿ negociū obliti iurisiurandi,quod iurauerunt:cā nobis subuersiōeᵒ digna visa est.

¶ Et qꝛ cognouimꝰ ex rerū experimēto icautūᵖ hoc eē:sancimus decetero nullū fieri oīno iudicē arbitralē:ꝛᵠ cū iurisiurādiʳ cautiōe iudicare: ne ex hoc i ꝑiuriū īuitū incidāt hoies ꝑpter iudicū ignorātiā ꝑiurare ɔpulsiˢ. ʒ oīno ꝗ iudicē aut iudices eligūt cū pēa eligāt eos ꝗ̄tenꝰ ꝑtes adinuicē coeantᵗ et necessitatē habeant aut ɔtēte eē iudicio:aut si retractare voluerit alter det multcāᵛ:ꝛ sic licentiam habeat discedere reꝰ ab his ꝗ̄ iudicata sunt:ꝛ ad aliud venire adiutoriū nr̄is iudicibus si aditi fuerint exigentibꝰ multcā:ꝛ hisˣ ꝗ eā iussi sunt accipere restitui p̄parātibꝰ:† sciētibꝰ his qui iudices eligūt qꝛ si non hoc egerint neqꝫ stipulati fuerint penam:sed estimauerit sufficere sibi ex iureiurādo cautionē/deide iudicesʸ sic electiᶻ noceant eis:siquidē ex studioᵃ a dño deo penas ꝑiurij sustinebuntᵇ.si aūt ex ignorātiaᶜ hoc passiᵈ fuerint:nichil p̄ter iusiurādum erit eisᵉ amplius:quia neqꝫ ꝑiuriū volumꝰ ab aliquo

† alꝰs ꝑperantibus.

t ¶ Coeant.quidā distinguūt an pars nonveniat ad sententiam audiendā:ꝛ tunc cadat in penam.an alꝰs citatus et tunc non cadat.vt.ff.de ar.diem.§.si quis.quod reprobo.quia siue in medio siue in principio siue in fine non pareat cadit in penam vt hic.et.ff.de arbi.non ex omnibus. ꝛ.ff.si quis ius di. non ob.l.j.in p̄n.

v ¶ Det multcā. .i.penā certā promissā.ipropē ei ponitur.vt.ff.de ꝟbo. sig.si qua pena est et no.ꝙ hec littera videt loqui in actore ꝗ non vult parere sētētie ꝓ reo late: nā soluit penā et redit ad actionē suam. Sʒ ꝗd si reus nō vult parere : nunquid actor ꝛ penam petet et rem? Videt ꝙ non.vt.ff.de excep. doli. apud.§. labeo.et.ff.de pac. rescriptum.§.si pacto.Sed tamen dico cōtra: quia hec pena non loco rei succedit sed loco inobedientie facte arbitro. predicte autē loquūtur qñ loco rei:vt promittis codicem . et si non/ promittis decem.quo casu non debetur vtrūqꝫ vt dixi nisi actum est vt.ff.de transac.ꝗ fidem.hec eadem eꝫ dicas in reo:qꝛ et penā petere p̄t et sui iuris defensionem non amittit . Itez qȯ subūcit ꝙ potest ad iudiciū aliud venire.hoc est verum iam finita causa coram arbitro per sententiam.Sed quid si ea pendente agat? Rñ.et tunc potest.vt.j.de ap.§.j.sed cadit in penam quasi arbitro non pareat.vt.ff.de arbi.sed si in seruum.§.fi.et.l.fi.in prin.et soluitur compromissum.vt.ff. de arbi.si quis rem.

h ¶ Contentos.i.ꝙ stabunt dicto talium arbitrorum:vt s.in rubrica.

i ¶ Quibus.s.iudicibus.

k ¶ Nequaꝗ̄ quis.s.sapiens homo.

l ¶ Juris.q.d.partes iurāt se seruaturas iudicium:ꝛ iudices rite se iudicaturos iurant.Azo.

m ¶ Lesi.dic merito lesi:quia eum sic elegerunt: vel dic lesi.et ideo merito rursus ꝛc.

n ¶ Examinari.coram iudice ordinario.

o ¶ Subuersione.i.correctione.Al.

p ¶ Incautū.i.male cautū.

q ¶ Et.pro id est.Al.

r ¶ Jurisiurādi.dati ab arbitro ꝭm.B.qȯ non placet.immo ꝭm Jo.et ꝭm.M.a partibus.idem tñ dicunt ꝛ si ab arbitro.ꝛ sic corrigit hic qȯ est in.C.de arbi.l.ne in arbitris. et.l.cum antea.§.altera.

ſ ¶ Compulsi.causatiue:quia aut oportebat bonum ius dimittere:aut periurare.

x ¶ Ex his.litigatoribꝰ.

y ¶ Judices.i.arbitros.

z ¶ Electi.cū iureiu.a litigatoribus ꝛ ab ipsis dato. Al.

a ¶ Ex studio.scʒ male iudicant.Al.

b ¶ Sustinebunt.vt.C.de reb.credi.et iureiurando.l.ij.ꝛ s.scienicas non solum fide.§.j.

c ¶ Ex ignorantia.scʒ iudicum.

d ¶ Passi.scʒ litigatores.Al.

e ¶ Eis.i.partibꝰ. alꝰs ei.i.arbitro:ꝛ tunc signat ɔtra.C. de pac.l.pe.So.hic obstabit partibus suū delictū ne contra arbitrū agant:lʒ faciat arbiter litē suā:quia eum elegerunt.vt arg.C.de lib.cau.l.si filium.Sed quid si penam sti

pulati sunt.et iusiuran.est prestitū: Quidā rñdent ꝙ non valet.vt arg.in hoc.§.sed Jo.contra.qꝛ fortuna tantū arbitrij non arbitriū est ꝓhibitum.m.si′le.ff.de cōdi.et demon.l.hec scriptura.et.ff.de condi.insti.l.que sub cōdi.§.item.sic et in matrimonio nimia festinatio punitur sed tamen valet.vt.s.de resti.et ea q̄ pa.§.vl.item pōt induci generale vitie per inutile nō vitiatꝛ.vt ar.ff.de iur.fisci.l.nō intelligitur.

e ℂ Judicās.i.cingulū non habens.vt sunt magistri scholarum:⁊ illi qui sunt electi a cōsulibꝰ vel senatu.Al.

f ℂ Leges.et ꝺm eas iudicet.non alr̄ vt hic.et.C.de sen.l.nemo iudex.sed quidam supplent hic prout sibi videbitꝛ vt diximus.s.iusiu.quod pre.§.et equus.

Appellationes qñ cogitur iudex recipere.

a ℂ Appellationes.no.ꝙ tenetur iudex recipere appel.vt h̄ et.j.vt nulli iudi.§.illas.⁊.ff.de ap.re.l.sicut.et C.de ap.l.iudicibus.nisi in cāu.vt in ꝑfec.pre.orientis cui dirigitꝛ hec cōstitutio q̄ recipere nō tenetur ap.sed supplicationē.vt in fi.§.et.C.de ꝑci.impe.of.l.si qs aduersus.et nisi i casibus duobꝰ q̄ sunt s.eo.§.audient.in fi.et nisi in quattuor casibus.vt a ꝑncipe.itē a senatu.et qñ remota ap.fuit cā cōmissa.et qñ ptes.ab initio remiserunt.vt.ff.a quibus appel.nō li.l.j.Item nō recipitꝛ si appellat debitor principis.vt C.quorum appel.l.abstinēdū.Item in iudicio momentanee pos.vt.C.de momen.pos.l.j.Item a noiatione tutele vel cure.vt insti.de excu.tu.§.qui autē.Itē post decē dies.vt.s.de ap.§.j.itē ab interlo.vt.C.quorū ap.l.ante.Itē ab executore nisi excedat modum.vt.ff.de ap.l.ab executore.et.C.quorū ap.l.ab executore.Item quidā criminosi appellantes nō audiuntur.vt.C.quorum appel.l.ij.Item in alijs si intersit cito puniri.vt.ff.de appel.constitutiones.Item raptor virginis non appellat.vt C.de rap.vir.l.j.§.sinautem.

5

inferri:neqꝫ rursus litigātes sustinere dānū magnū ꝓpter iudicātiū ignorātiā circa iurisiurādi reuerentiā ꝑmittimus.omnibus ante sancitis siue ex antiqua legislatōe siue a nobis de cōꝓmissarijs iudicibꝰ aut in arbitris (extra tm̄ necessitatē iurisiurādi) in ꝓpria ꝯtute manentibꝰ/ ⁊ nequaꝙꝫ ex hac nostra lege nouandis.

ℂ Nullus dꝫ appellationē coram se interiectam reijcere nisi solus prefectus.h.d.Ange.

ℂ Nostros tm̄ iudices omnibꝰ modis suscipere appellatōes[a] sancimꝰ:et nulli licētiā esse penitus hoc repellere preter[b] solā tuā eminētiā:cui hoc ab initio largitꝛ imperiū retractationis[c] introducens auxilium.

ℂ Juste debent iudicare iudices:nō obstante aliq̄ pragmatica sanctiōe/⁊ appellationes interiectas recipere:⁊ si de iure dubitent/ pꝛincipē cōsulere debent.h.d.Ange.

ℂ Omnis autē iudex siue cingulum[d] habēs/siue aliter iudicās[e] custodiat leges[f] ⁊ ꝺm eas ꝓferat sentētias.et vel si contingat iussionē nostram in medium/ vel si sacrā formā/vel si pragmaticā ꝓcedere sanctionē dicētē aliter agi/ sequatꝛ legē[g].nos em̄ volumꝰ obtinere qđ nostre volūt leges.Si em̄[h] sub appellatione lis fiat:iudex quidem suscipiat modis oībꝰ oblatam appellationeꝫ nichil penitus excusans/ in qbꝰ oīno licet[i] appellare.auxiliū ꝯo circa appellatiōes[k] oībꝰ adiacet[l] ꝑ qđ licet leso et queri/ ⁊ mereri correctionē/ aut ab his q̄ de appellatione iudicāt:aut a nobisipsis si ad nos sententia[m] referatꝛ.Si qđ † autē audientes iudices putauerint eē dubiū[n] damꝰ eis licentiā de his[o] nunciare nobis ⁊ ꝯsulere nos vt discāt q̄ necessaria sunt:⁊ ita qđ agendū est explicent:⁊ faciāt iusta[p] simul et rationabilia iudicia. ℂ Tua igitꝛ eminentia q̄ placuerūt nobis et propter nostrorum subiectorum vtilitatē gesta sunt:hic et in imperiali[q] proponat basilica:⁊ in alijs partibus nostre regie ciuitatꝭ:vt vniuersis hec fiant manifesta:et discant quia per omnia nobis cura est eoꝝ vtilitatꝭ pariter et equitatis.

ℂ Ut clerici apud ꝓprios episcopos primum ꝯueniātur:et post hoc apud ciuiles iudices

ℂ Clerici debēt ab epo sub q̄ sunt ꝯueniri et ex nō scripto et celeriter dꝫ eps ferre sentētiā:sed si cause natura sit talis ꝓpter quā eps decidere nō possit:qꝛ forte infirmitate grauatus:tūc iudices seculares possunt adiri et hoc in causis mere ciuilibꝰ:in criminalibus autem iudex ciuilis cognoscet:et in prouincia preses:et causas infra duos menses terminabit:et si clericus pena sit di

g ℂ Legem.scilicet priorem.vt.j.in medio litis non fi.sa.for.col.viij.

h ℂ Si enim.reuertitur ad precedentem casum.

i ℂ Licet.nam quandoqꝫ non licet.qđ dic vt.s.ꝓxi.§.diximus.

k ℂ Appellationes.nō faciēdas i certis casibꝰ.vt.s.proxi.not.Uel dic circa appellationes factas.vt ille cōtra quē appellatur defendat suuꝫ ius.Accur.

l ℂ Adiacet.i.iacet vt non detꝛ auxilium.

m ℂ Sententia.a qua est appellatū vel sententia dicēda in causa appellationis.

n ℂ Dubium.de iure:quo casu potest consulere superiorem.aut de facto:quo casu nō potest.vt hic.et.ff.de iudicijs.l.eum quem.§.iudicibꝰ.aut gratia vitandi odij:et tunc nō licet.vt.j.vt iudi.non expe.sa.ius.§.iubemus.nam sufficit ⁊c.vt.s.d mā.princi.§.patrocinia.nisi fiat quia non habet potestatem iudicandi:licet cognouerit de cā.vt.ff.de of.pro cō.solent.et.l.si qđ et.C.ad.l.cor.de fal.l.vbi.

Leg… bꝰ d… dica…

† cō… c.itin… st.c… glo.e… de ap… pel.

b ℂ Preter tuam.o prefecte pretorio orientis.

c ℂ Retractatiōis.ꝑ supplicationē:vt tuipse retractes.

d ℂ Cingulum.i.administrationem.

o ℂ De his.s.dubijs.

p ℂ Justa.cōcordat h̄ ꝓpheta dicens in psalmo.Juste iudicate filij hominū.paueant igitur iudices in sententijs ferendis ne illos absoluant qui sunt condēnandi.vel eos dānent qui sunt absoluendi.Al.qꝛ nō magis iudicant q̄ iudicabuntꝛ.vt.C.de iudi.l.rem non nouam.

q ℂ Imperiali.scꝫ in lateranensi palacio.

D…

Plurimas. et reliquo. repete de.
b ¶ Sacerdotio. vt. s. q. op. epi. et ce. cle. ad or.
c ¶ Monachis. vt. s. de monachis. col. j.
d ¶ Agentes. scz facientes legẽ de monachis. vt. s. apud quos opor. cau. di. mo. et assi. per totum. col. vj.
e ¶ Quibus. scz legibus.
f ¶ Reuerendissimis. scz alijs qᵐ monachis.
g ¶ Hoc dare. scz iubemus.
h ¶ Ut si qs. subaudi et ideo damꝰ in hũc modum vt si quis ⁊c.
i ¶ Pecuniariã. large accipe ſm io. id est nõ criminalem. vt ar. ff. de ver. sig. l. pecunie.
k ¶ Archiepm. si immediate archiepiscopo subest. als sub epo: sz executioni mandat p ciuilẽ iudicẽ. vt. j. de san. epi. §. si qs ↄtra aliquẽ. col. ix.
l ¶ Ex nõ scripto hoc est cõtra regulã q̃ est. C. d sen. ex peri. re. l. fi. Sz speciale h ⁊ i alijs casibꝰ qs dic vt dixi s. vt iudi. si. q. suf. §. necessitate. Sz hodie p cõciliũ lateranũ alit est: qꝛ i scriptis ferẽda est snia ẽt i clericꝫ. vt ex. de pba. qm ↄ.
m ¶ Ministerio. vt hic. ⁊. C. de epi. ⁊ cle. l. oẽs q̃ vbiqꝫ in pn. immo si contrafecerit amittit causaz iure cano. vt. x. q. j. c. inolita. et idem ſm leges. vt. C. de iuris. om. iudi. l. in criminali. et idem probatur per legẽ federici. vt. j. de sta. cõtra li. ec. §. j. col. x.

Marginalia: cõcor. c. si clericus cuz glo. j. ex de fo. cõpe. ⁊. ca. cum sit. eo. ti. — Snia ẽ ferenda i scriptꝫ.

[illegible rubric]

Idem Aug. Jo. pre. pre. gloriosissimo secundo exconsuli ordinario et patricio.

Plurimas sacras scribẽtes leges et de deo amabilibus episcopis ⁊ reliquo[a] omni sacerdotio[b], necnõ de reuerẽdissimis monachis[c] ⁊ nup hoc agẽtes[d]: in q̃bus[e] volumꝰ reuerendissimos monachos apud solos ciuitatis epos sub quibꝰ sunt monasteria cõuẽtiones suscipe: petiti sumꝰ a Mẽna deo amabili archiepiscopo huiꝰ felicissime ciuitatꝫ ⁊ vniuersali patriarcha reuerendissimis[f] clericis hoc dare[g] priuilegium. vt si quis[h] habet aduersus eos quãlibet pecuniariã[i] causam: prius ad deo amabilem archiepiscopũ[k] pergat sub quo constitutus est ⁊ interpellet eũ ⁊ ex nõ scripto[l] iudiciũ mereatur. et si hoc fiat nec inquietet eũ, nec trahat ad auditoria ciuilia: neqꝫ a sacro eum vacare faciat ministerio[m]: sz ex nõ scripto examinet negociũ sine dãnis[n]: ⁊ accipiat formã[o] forsan etiaz scriptam si hoc quoqꝫ ptes voluerint ⁊ poposcerint: et liberẽtur alterutro certamine. ¶ Si vero aut pp̃ter cause naturã[p] aut pp̃ter quãdã forte difficultatẽ[q] nõ fuerit possibile deo amabili epõ decidere negociũ: tunc licentiã esse et ad ciuiles iudices pgere, et priuilegijs oĩbus custoditis q̃ reuerendissimis clericis sacre prestant cõstitutiones, ⁊ litigare et examinationẽ fieri, et terminũ imponi liti: ⁊ ita liberã fieri causam clarissimis iudicibꝰ[r] ſm nostras cõstitutiões vel leges sudentibꝰ cũ magnanimitate ⁊ velociter lites decidere: vt non pp̃ter hmõi causas sacrꝫ amoueantur obsequijs: et cũ oporteat deum placari[s] ⁊ decentia a sacerdotibus agi auditorijs detineant ⁊ illis turbis[t]: atqꝫ inherentes tumultu litigãtium animabus. ¶ Si tamen de criminibus[x] cõueniant siquidẽ ciuilibus: hic[y] quidẽ cõpetentes iudices: in prouincijs autẽ earũ presides sint iudices, non transcendente lite mensium duorũ spacium ex quo litis cõtestatio fit: quatenus breuis[z] imponat cause terminus. ¶ Illud palaz est si reum esse putauerit eum qui conuenitur prouincie preses: et pena iudicauerit dignuz: prius hũc[a] spoliari a deo amabili episcopo sacerdotali dignitate: et ita sub legũ fieri manu[b]. ¶ Si vero ecclesiasticum[c] sit delictũ egens castigatione ecclesiastica et mulcta: deo amabilis eps hoc discernat nichil cõicãtibꝰ[d].

n ¶ Sine damnis. id est sine dispendio gestorum: sportule tamen prestantur. vt. j. de san. episco. §. sportularum. que est contra. et sic no. qᵈ ratione personarum parcitur in expẽsis vbi alias non parceretur. vt. C. de sacrosanc. ec. aut. hoc ius. ⁊. s. de man. prin. §. sit tibi.
o ¶ Formam. id est sententiam.
p ¶ Cause naturam. vt quia liberalis est. vt. C. de peda. iudi. l. ij. vel quia ante fuit aduocatus eius cause. vt. C. de assef. l. fi. et. ff. de iuris. om. iudi. l. pretor. vel quia est cognatus agentis actione iniuriarum. vt. ff. de iniu. l. lex cornel. vel quia ab eius sententia de hoc facto fuit appellatum. vnde ipse causam appellationis cognoscere non potest. vt C. de ap. l. eos qui. Accur.
q ¶ Difficultatẽ qꝛ infirmus. idem etiam si nõ faciat plenã iustitiaz. vt. j. d san. epi. §. si qs aũt p pecuniaria. Idẽ ſm. l. si renũciauerit suo priuilegio. vt. C. d pac. l. pe. sed iure canonũ renũciare non põt. vt extra de fo. cõpe. c. si diligenti.
r ¶ Judicibus. supradictis scz.
s ¶ Placari. petunt em̃ veniã p subditis ⁊ orãt. vt C. de sum. tri. l. inter claras. et facit ff. de arbi. nõ distinguemꝰ. §. ↄpromisso. et. C. de epis. et cle. oẽs q. in prin.
t ¶ Illis turbis. scz detineantur.
x ¶ Criminibus. s. detineant in hac ciuitate cõstantinopoli. Accursius.
y ¶ Si tñ de cri. ciuilibꝰ. q. d. nõ canonicis siue ecclesiasticis. nã de eo dicit. j. prox.
y ¶ Hic. i. in hac ciuitate constantinopolitana.
z ¶ Breuis. i. cito vsqꝫ ad duos menses vt dicit: regulariter aũt ciuiles triennio: criminales biennio durant. vt. C. de iudi. pperãdũ. et. C. vt intra cer. tẽ. l. fi.
a ¶ Hunc. scilicet clericum.
b ¶ Manu. h nõ mirabile. qꝛ absoluere põt irrequisito epo sed nõ cõdẽnare: vt hic dicit. vt ⁊ alias. C. vbi sena. vel cla. l. ij. §. sedendi. qᵈ est cõtra regulã q̃ dicit nemo qui cõdẽnare nõ põt absoluere potest. vt. ff. de re. iu. l. nemo.
c ¶ Ecclesiasticũ. vt de articulis fidei vel simonia: et hec si clerico inferatur. si aũt laico: tunc et preses cũ epo. vt. s. de man. prin. §. si vero canonum. col. iij. que est contra.
d ¶ Communicantibus. id est non cognoscentibus cum episcopo de hoc crimine.

Marginalia: Iudex qbꝰ casibus nõ cognoscit d cã appellationis. — al' magna nimietate — Absolui põt qs epo irrequisito. — Expensis quãdoqꝫ rõne persone parcitur.

clarissimis ꝓuincie iudicibꝰ. neq꜒ em̄ volumꝰ talia negocia oīno scire[a] ciuiles iudices/ cum oporteat talia ⁊ eccl'iastice examinari: ⁊ emendari aīas delinquentiū ꝑ ecclesiasticā mulctā ꝺm sacras et diuinas regulas quas etiā † nostre seqͥ[b] nō dedignant leges. ¶ Si ꝟo quedā priꝰ cōtestate sunt lites[c] he maneāt in ipso scemate velocē accipiētes finē/ oībus q̄ iam a nobis sancita sunt siue sup sanctissimis ecclesijs/ siue super deo amabilibꝰ epīs/ siue sup clericis/ siue sup monachis propriā virtutē habentibus[d]. Tua igit eminentia q̄ placuerūt nobis ⁊ per hanc sacrā declarata sunt legē per programmata ꝓpria manifesta faciat vniuersis: ⁊ in perpetuum studeat custodiri.

¶ De consanguineis ⁊ vterinis fratribus.

¶ Si fratre premortuo super sunt fratres ex vtroq꜒ latere cōiuncti tunc consanguineis tantum vel vterinis tantum preferuntur hi qui ex vtroq꜒ sunt cōiuncti parente. h. d. Ange.

x dē. a. Jo. p̄. cō. or. ac pficio.

Naturis vndiq꜒ natura nouitatibꝰ vtēs[e] (dictum est[f] iam in legibus hoc sepe ꝓhemiū: dicitur[g] aūt ⁊ iterū donec illa q̄ sua[h] sunt operat[i]) ad opus multarū nos ꝓtrahit legū. Legitimas em̄ et[k] cognatiuas successiones dicūt quidē nobis ⁊ veteres et qui ex antiquissimo iure hec sumentes descenderunt vsq꜒ ad nos q̄ plurima hoꝝ correximus. ¶ Peruenit autē ad nos aliquid tale. Duxit[m] q̄dam vxorē/ ⁊ filij ex eadem sunt nati deinde moriente illa[n] duxit rursus aliam[o] ex qua nati sunt filij ei/ prioribꝰ cōsanguinei[p] solum nō tm̄ vterini[q]. deīde etiā tertiū introduxit mrīmoniū/ fecitq꜒ filios ex ea: post mortē vero eius ad secūdū mulier descēdit virū ex quo alios fecit filios his qui ex priore viro fuerāt vterinos[r] solū nō tm̄ ꝯsanguineos. mortē igit matre/ postea mori vnū fratrē ex tertio mrīmonio cōtingit sine filijs et sine testō multos fratres relinquētem: alios quidē cōsanguineos: alios aūt vterinos: alios ꝟo simul et consanguineos et vterinos: et que quidē adinuēta est nature nouitas talis quodāmodo fuit[s]. licebit aūt tali ꝑncipio dato nobis ab ea[t] ⁊ alios quosdā opinari[v] casus tale aliquid proferre valētes/ siue morte viri/ seu morte mulieris/ seu alia legitima separatione nuptijs diuersis hoc facientibꝰ. Questio[x] igit illa erat si ad mortui fratris hereditatē opteret oēs vocari ⁊ cōsanguineos ⁊ vterinos: simul quidem cōsanguineos: simul aūt vterinos fratres. ¶ Quia igit cōsiderātes leges oēs quas cōgregauimus: ⁊ veteres oēs ⁊ nr̄as hmōi nō inuenimꝰ emersisse q̄stionē: congruū est eā sero tandem refrenare lege: ⁊ cōsiderare q: fratribꝰ sunt ad defunctū alijs q̄dē cognationis iura que nos legitimis[y] copulauimus: alijs aūt hoc ipso legitima. cōmunicabāt em̄ aliq̄ ei circa paternā prolē[z] sicut alij circa maternā[a]: alij aūt illud pure habebant ⁊ lege ⁊ natura iuuante se eo q꜒ ex hisdē erāt procedētes matrū finibꝰ/ eratq꜒ eis patris semē vnū/ ⁊ vndiq꜒ veluti quoddam signū eis germanitatis resplendebat. Si igitur hmōi frater litibus liberare ⁊ legē ⁊ dubitantes voluisset/ ad testamētū venerat[b]: ⁊ suā sentētiam fecerat manifestam/ ⁊ per scripturam honorati[d] ad hereditatē vocarentur. ¶ Quia vero hoc agere noluit/ aut non potuit (multa nanq꜒ sunt homini et[e] anxietates innumere ⁊ repētine mortes[f]) hec nr̄a lex cām determinet. Uult aūt[g] hoc lex/ ex vtroq꜒ decoratos et simul q̄dē cōsan

a ¶ Scire. no. interdici aliquid scire. vt. C. de ma. et math. l. culpa.
b ¶ Sequi. huic verbo cōcordat. s. de mona §. fina. ⁊ vt deter. sit numerus. in fi. colla. j. ⁊ expone vt dixi. j. ꝺ eccle. tit. §. fi.
c ¶ Lites. s. tempore huius legis.
d ¶ Habētibus. sic ⁊ alīe cōfirmantur talia. vt. C. de epis. et cleri. l. priuilegia §. omnes.

¶ De consanguineis et vterinis.

Naturis vndiq꜒ natura. vtens. quia facta mutantur ꝺm cursum nature. vt. C. de vete. iur. enucle. l. ij. §. sed quia. et. s. de non aliena. §. alienationis. in fi. §. non autem ius nature mutatur. vt institu. de iur. natu. §. pe. et ad hoc facit. s. quibꝰ mo. natu. efficiū. legi. in prin. col. vj.
f ¶ Dictum est. interpositio est.
g ¶ Dicit. s. hoc.
h ¶ Sua. id est donec vtatur nouitatibus qd̄ facere suū scilicet nature est. vt in prin.
i ¶ Operatur. s. naturaliter.
k ¶ Et. ꝓ id est.
l ¶ Et qui. scilicet nos.
m ¶ Duxit. hic ē casus quem soluz ponit hec constitutio: et soluit per argu. vt. j. e. §. vlti. et §. plurima.
n Illa. s. pma.
o ¶ Aliam. scilicet secundam.
p ¶ Consanguinei. eius scilicet viri qui sunt nati ex eodem patre tm̄.

q ¶ Uterini. qui sunt nati ex eadez matre tm̄.
r ¶ Uterinos. q̄ sunt nati ex eodez patre et matre.
s ¶ Fuit. vt dictum est.
t ¶ Ab ea. scilicet questione.
v ¶ Opinari. no. mirabile verbum q: pauca sapienti dicas ⁊ multa itelligit. vñ etiā ꝺꝛ q꜒ potētissima pars est principiū quasi processus sit facilior. vt. ff. de origi. iur. l. j.
x ¶ Questio. ex themate premisso nunc questionem elicit. Accursius.
y ¶ Legitimis. qn̄ vterini fratres vocātur cū consanguineis fratribus ad successionē premortui fratris. vt C. de legi. her. l. vlti. §. sed nec.
z ¶ Prolē. ⁊ erāt consanguinei tm̄.
a ¶ Maternam. ⁊ tm̄ vterini erāt.
b ¶ Uenerat. i. venisset. Accur.
c ¶ Fecerat. id est fecisset.
d ¶ Honorati. id est heredes instituti qui honorati dicuntur.
e ¶ Et. pro id est
f ¶ Mortes. sunt enim due/ naturalis ⁊ ciuilis. vt de portatio. vt. ff. de cōtratab. l. j. in fi.
g ¶ Uult autem. solutio questionis Accursius.

Scītia nocet.

† cōcor. c. vlti. in fi. ex̄ de se. nupt.

Sap… pauc… dicen… sunt.

Mor… altera ciuili… altera natura… lis e…

Fratres ad inuicē varie succedunt.

a ¶ Meliores. hic distingue. q2 aut sunt vtrinq3 ꝯiuncti tm̄ aut soli consanguinei. aut soli vterini: z his tribus casibus equaliter admittunt vndecūq3 bona euenerunt. vt. j. de here. ab intest. §. si igit defunctus. col. ix. aut consanguinei tm̄ cū illis q̄ sunt vterini tm̄: z tunc in bonis q̄sitis a defuncto fratre dico idez q equalit admittunt z agnatio z cognatio hodie sit equalis. vt. j. de here. ab intest. §. si vero neq3 fratres. secus in his q̄ habuit a patre tātū vel a mr̄e tātū. q2 tūc prefert ille q̄ ex eo latere sibi erat ꝯiunctus vt. C. de suis et le. l. de emancipatis. nec dico esse correctam. d. l. de emā. p p̄dictū §. si vero neq3 fratres. l3 hoc dixerit. p. nam et p eādē aut. ō her. ab itest. est differētia iter eos q̄ sunt vtrinq3 cōiuncti. z eos q̄ sunt ex alio tm̄ latere. vt in §. si igit defunct9. et in oibus his cessat hec cōstitutio s3 remanet sibi loc9 in tribus casib9. s. qn̄ sunt vtrinq3 cōiuncti cum consanguineis tm̄. vel qn̄ cū vterinis tantū. vel qn̄ cum consanguineis tm̄. qb9 trib9 casibus p̄ferunt q̄ duplici iure vtunt vt h. z. j. eo. §. fi. ibi excludāt zc. sic no. q due rōnes vincūt vnā. vt insti. de act. §. sed hodie. et C. de edic. di. adri. tol. l. fi. ibi potiora iura zc. nisi vna sit melior q̄3 due. vt ff. de inoffi. testa. l. nam z si parem.

b ¶ Et. p id est.

c ¶ Hesitare. id est dubitare. q. d. non sit āmodo qd nos dubitem9 de tali varietate nature qualis ista fuit nam legitime diffinimus per hanc legem: et dicimus quid iuris esse debeat. Accursius.

cōcor. z. vlt. cū glo. sup xbo funiculus ex ō ma io. z obe.

Rōnes due vincūt vnā.

d ¶ Minores. id est quia nō tantum fratres dicuntur esse qui sunt ex vno latere quantum qui ex vtroq3.

e ¶ Plurima nāq3. non tamen dicit hic nisi vnum: vel dic q dicit plurima. nā primo casu proxi. secunda ratio predicta: quia due rationes vincere debent vnam. vt. j. dicit.

guineos: simul autem vterinos fratres ad successionē morietis meliores[a] esse/ q̄3 illi q̄ solūmodo cōsanguinei/ aut solūmodo vterini sint. z[b] nos nō faciat hesitare[c] nature varietas: sed nos hmōi adinuētiones ostēdimus legitimas atq3 discernimus pfectiorib9 distribuētes que meliora sunt: z minores[d] exequare eis non patientes. ¶ Plurima nāq3[e] ad hoc nos inuitauerunt. primū qdē altera nr̄a lex[f] si filius moriat filios nō habēs: deinde existētibus ita forte maternis rebus/ aut ex nuptiali/ aut etiā ex alia cā q̄ nō acquirunt[g] prius ex hisdez nuptijs fratres ad hereditatē vocari: deinde ex alijs: z post hos patrē/ qd pbatio erat eo q dudū talia nostra legislatio[h] ꝯcepisset. nā z si etiā patre existēte suo patri ex his qui sunt ex alijs nuptijs p̄poni consanguineos z vterinos fratres cōtingit/ cōsequēs est l3 pr̄ nō existat: s3 fratres solūmō/ p̄poni his q̄ ex vno parentū solūmodo copulant morieti eos qui similiter qdē ꝯsanguinei: similit aūt vterini sunt. z his conueniens erit illud qd dudū[i] z in maternis z in his q̄ ex nuptiali cā aut aliter nō acqrātur[k] sancitū est: hoc etiā in reliqs morientis rebus valere[l] atq3 tractari. ¶ Hec igit lex i isto casu data sibi occasiōe sicuti dictū est posita sit. Et q2 ex trib9 matrimonijs hoc pcessit: nouitas nature nichil phibet: vel si quis ponat z in duob9 solūmodo mr̄imonijs vbi alios qdē esse solū vterinos: alios aūt consanguineos simul z vterinos. vel si qs extēdi dicat matrimonia z adhuc amplius tale aliqd fieri: et sic in hmōi casib9 vbi tales quidam introducunt ordines fratrū lex habeat suā virtutē z excludāt duplici vtētes iure eos qui vno solo vti possunt. ¶ Si vero nō talis est casus/ sed solū modo cōstituti sunt vterini aut ꝯsanguinei: z moriat aliqs fratrū: hec priorib9 subiaceāt legibus[m] q̄ eoꝝ successiones disposuerūt. Locū tn̄ hec lex habeat nō solū in hoc casu q̄ questionē mouit: s3 etiā in his qui postea futuri sunt. Quocirca priora si aut iudicis sn̄ia aut pactionum expedita sunt formis habeant pp̄riā decisionē huius legis iudicio non egentia. Tua igitur eminētia que placuerūt nobis et per hanc sacram manifesta sunt legem per litteras pp̄rias declarare cunctis/ et in perpetuum obseruare festinet.

¶ [illegible]

¶ [illegible]

Idem. a. basilidi magistro officiorum.

Magnū deuz et saluatorē nostrū iesuz xp̄m et eius auxiliū semper inuocantes[n]/ studemus oēs subiectos nr̄os quoꝝ regimē credidit nobis deus/ illesos z sine calūnia custodire: z inhibere bella/ q̄ per suā cōsiderationē suscipientes aduersus alterutros operantur dolores: duplex ex hoc contra se suppli

f ¶ Lex. vt. C. cō mu. de suc. l. fi. et supple que dicit.

g ¶ Acquirunt. sc3 parētib9 quantum ad pprietatē sed dūtaxat quantū ad vsumfructū. vt. C. de bo. q̄ libe. l. quecūq3. et. C. de bo. ma. l. j. Sed hodie idē est in oib9 aduenticijs. vt. C. de bo. que libe. l. cum oportet.

h ¶ Legislatio. p̄dicta. C. cōia ō suc. l. fi. que tamen hodie corrigit cū pater vocet vna cum filijs. vt. j. de here. ab itest. §. si xo cu3 ascēdētibus. col. ix.

i ¶ Dudū. vt. C. cōia de suc. l. fi. et C. de bo. mat. l. j.

k ¶ Acquirant. s. parentibus quantum ad proprietatem. Accursius.

l ¶ Ualere. nam olim he sole patribus non acquirebant: cetera aduēticia sic. Sed vt h̄ dicit idē in oibus aduenticijs etiam seruari d3. vt diximus insti. per quas perso. no. acqui. §. hoc quoq3.

m ¶ Legibus. q̄ sunt vt. C. de legi. here. l. de emanci. et. C. cōmunia de suc. l. vlti. et. C. de bo. que libe. l. quecunq3. et plene dixi modo.

n ¶ [illegible] hanc rub. non lego. sed quedam in ea noto. Accur.

Magnum inuocātes. nota sic. S. de questore, in princi. Accursius florentinus.

cium inferētes/tam qđ sibimet inferunt ꝙ̄ qđ ex legibus vesania eoꝝ punientibus patiuntur. Volentes igit̄ hmōi moꝛtibus hoies liberare ꝓspeximꝰ armifacture opus nullū priuatū operari. solos autē illos arma facere qui in publicis deputati sunt armificatoꝛijs: aut q̇ dicunt̄ fabricensij[b]. eos aūt qui operantur arma nulli vēdere priuato. ¶ Sed neq̄ q̇ in numeris constituti sunt armificatores q̄s ēt deputatos appellant q̇ de fisco annonas accipiunt ꝑmittimus operari/aut alicui vēdere arma sꝫ solū diligentiā habere armorū milites in numero ꝯstitutos in q̇bꝰ militant. ¶ Si xo nouū aliq̇d faciūt[c]: hoc auferri ab eis et in sacro nr̄o inferri armamēto[d] adijciendū ibi repositis publicꝭ armis. ¶ Hoc aūt obseruare volumꝰ ꝛ eos q̇ in ordinibus balistarioꝝ sunt/quos ꝑ diuersas statuimꝰ ciuitates/ ordinātes eos ꝛ arma facere: scientes vt ꝛ ipsi sola publica arma ꝛ in armamētis publicis vniuscuiusq̄ ciuitatis recōdita corrigant atq̄ renouēt. Si q̇ xo vnū aliq̇d armoꝝ instruxerit[e] hoc similiter ꝛ ipsis[f] inter publica arma prestēt/ꝛ nulli alteri penitꝰ vendāt: hoc q̄q̄ custodiāt q̇ in balistarijs deputati[g] sunt periculo patrū[h] ciuitatū sub q̇bus ꝛ ipsos balistarios statuimus: et publicoꝝ armamētoꝝ diligentiam atq̄ custodiā ꝯstituimus: quatenꝰ si q̇ visi fuerint aut deputati sunt aut fabricēsij vēdētes arma: ꝓuideāt ꝑ loca iudices eos supplicijs subdere. insuꝑ etiā arma ab his q̇ ea cōparant sine precio auferre ꝛ publico vendicare. ¶ Hanc igit̄ gubernāte nos deo cogitationem ꝑ presente sancimꝰ lege in nulla ciuitate aut ꝓuīcia nostre reipub. habere licētiam priuatos aut aliū quempiā arma facere aut vēdere aut quolibet merca-

ri modo. sꝫ solos eos q̇ inter fabricēses referunt̄ hoc instruere ꝛ deferre ad sacrū nostrū armamentū. et hoc a tua celsitudine et q̇ post te susceperint cingulū custodiri sancimus. Deputantibus nobis aliq̄s chartularioꝝ[i] qui sub tua celsitudine ī scrinio sunt cōstituti fabricēsium periculo: quoq̄ īter eos prioꝝ bonaꝫ opinionem[k] habētes ꝛ opoꝛtunos q̇ ꝛ eos q̇ in hac felicissima ciuitate ꝛ in alijs ciuitatibꝰ nostre reipu. arma faciūt requirētes: prohibeāt ꝓuatos aut etiā alios quosdā citra eos q̇ deputati sunt inter fabricenses armifacture agere causam: ꝛ in quibuscūq̄ cōpererint locis aliq̄s priuatos hoc audiētes/hoc auferri: ꝛ fisci applicari armamento. ¶ Si aūt inter oꝑarios priuatos artifices opoꝛtunos inuenire potuerint: his si voluerint in militijs statuere ꝛ in descriptione[l] nomina eoꝛum facere ꝛ destinare nobis descriptionē artificū: vt ꝑ sacrū nostruꝫ rescriptum in illis statuantur locis in quibus sunt publice fabricenses: quatenus ipsi operātes[m] arma ꝛ de fisco annonas accipiāt. hoc enim facto ꝛ subtiliter obseruato a predictis personis: licētia penitꝰ nulli dabitur neq̄ ciuitates inhabitantibꝰ priuatis/neq̄ villas incolētibꝰ rusticis/armis vti aduersus alterutros neces̄q̄ ꝓsumere/ꝛ ex hoc plurimos homines occidi: publicas vero perire functiōes dū terre cultoꝛes vitā amittere metuentes fuga propter timoꝛē vtuntur. Opoꝛtet ergo eos qui dirigunt̄ a tua celsitudine ex memoꝛato fabricensiū scrinio ad prohibendos priuatos armoꝛū factiones confessionem[n] accipere etiā per loca iudices et subiecta ei officia/ꝛ ciuitatū defensoꝛes ꝛ patres: quia nichil valebunt decetero hoꝛum que a nobis ꝓhibita sunt aliquid agere: sed que ꝑ presentem sancita sunt legē custodient/penam et in pecunijs[o] ꝛ in ipsum formidātes caput. ¶ Sancimus enim iudicem magne quidem alexandrie negligentem[p] que a nobis sancita sunt. xx. auri libras exoluere penā: ꝛ cingulo cadere: ꝛ huiꝰ officium similiter auri libras. xx. exoluere penā/ꝛ capitale subire suppliciū. aliarum vero prouinciaꝝ iudices damnū quidē. x. librarū auri sustinere. similiter autem ꝛ ipsos casui cingulі[q] subiacere: et

Bellum dꝛio mala īfert.

a ¶ Patiunt̄. nota bellum duplex malū inferre. vt h̄. et etiā tertiū: q2 facit hoies pauꝑes vt. C. de cadu. tol. in ꝓn. ꝛ. ī. e. §. si autem. ibi: dum terre cultoꝛes.

b ¶ Fabricensiū. vel fabricēses qui sunt etiā quidam habētes officiū. et necessitatē faciendi arma cui necessitati eoꝝ posteritas tenet̄. vt. C. de fabri. l. iure. ꝛ ad instar militum notā debent habere in brachijs. ꝛ aliena ꝓdia cōducere cōlēda nō debent. vt C. đ fabri. l. stigmata. ꝛ. l. fi. in ꝓin.

c ¶ Faciūt. hi deputati qui ꝓhibiti sunt operari.

d ¶ Armamēto. qđ enim aufert̄ ab indigno applicat̄ fisco. vt. ff. de iure fis. l. lucius.

e ¶ Instruxerint. q2 aliquē instruxerunt q̇ facere scit.

f ¶ Ipsis. balistarijs vt ꝛ ipsi inter publica arma ponant.

g ¶ Deputati. habebāt em̄ quosdaꝫ sibi deputantes sicut fabricenses.

h ¶ Patrū. id est rectoꝛum. et no. ꝙ dicitur pater. vnde sicut pater debet habere filij gubernationeꝫ: sic ciuitatis rectoꝛ. ꝛ sic pro opinione nr̄a qua dicimꝰ ꝙ sufficit talem iurare de calum. licet. ꝓ. dixerit maioꝛē partē vniuersitatꝭ debere iurare. vt. C. de iura. calū. l. ij. §. qđ obseruari. et §. hoc ēt. ꝛ. ff. đ cōdi. ꝛ demon. l. municipij. et ī. eo. §. si autem. in fi.

i ¶ Chartulariorum. chartularij appellantur q̇ scribunt in chartula publica: qui vulgo tabelliones dicuntur. et nota ꝙ tabelliones eligūtur in huiusmodi factis.

k ¶ Opinionem. vt. s. đ mona. §. oꝛdinationem. col. j.

l ¶ Descriptione. scilꝫ matricule scripturam.

m ¶ Operantes. sic. s. de man. prin. in ꝓ. titu. col. iij.

n ¶ Confessionē. scꝫ scripturam in qua confitetur.

o ¶ Pecunijs. hoc est quod dicimus in ere et per sona.

p ¶ Negligentē. s. de mona. coll. j.

q ¶ Cinguli. id est dignitatꝭ amissione.

eorū officia. defensores autē ꝛ p̄res ciuitatū triū librarū auri mulctari pena: ꝛ in capite susti nere periculū/ si q̄d tale factū cō periētes[a] nō punierit/ aut hoc agere volētib⁹ nō nūciēt sꝫ la tere ꝑmiserint. Ut aūt palam[b] fiāt q̄ a nobis ꝓhibita sūt a p̄ uatis ꝛ alijs q̄busdā citra eos q̄ in sacris nostris fabricēsib⁹ re ferunt fieri: aut p̄uatis vēdi ar ma: et hoc ꝑ p̄sentē legē signi ficare curauim⁹. ¶ Prohibe mus ei p̄uatos operari ꝛ eme re arc⁹ ꝛ sagittas et spatas et enses q̄ vocare ꝯsueuerunt se mispathya[c]: ꝛ q̄ vocāt zanie sine lorice/ ꝛ cōtos/ et q̄libꝫ mō vel figura factas lāceas[d]. et q̄ apd̄ hisauros noiant monoca pia et appellatos sitinnos seu missilia: insuꝑ et aspidas siue scuta/ et galeas seu cassides. nō em̄ ista alij cuidā instruere sinim⁹ p̄ter eos q̄ deputati sūt ī sacris nr̄is fabricēsib⁹. solos autem fieri et vendi a priuatis et priuatis vendi permittim⁹ cultellos minores[e]/ q̄b⁹ null⁹ in p̄lijs vtit. P̄ntē igit legē gene ralē tua[f] celsitudo ī hac ꝑpoīat regia ciuitate: necnō ꝛ ꝑ alias ciuitates nostre reipub. vt oēs agnoscētes que placuerūt no bis hec obseruent. ¶ Denun ciamus[g] autem futuris preesse huiusmodi custodie chartula rijs ex mēorato fabricēsiū scri nio: quia ex negligentia non so lū pecuniarias sustinebunt pe nas: sed etiā in corpore suppli cia patient et militia cadēt. in suꝑ nec ip̄m vlterius ꝑmitti a nobis scrinium in hmōi adesse sollicitudine: sꝫ alijs ꝯmitti fa bricēsium curā. Que igit pla cuerūt nobis: et ꝑ hanc legem declarata sunt tua celsitudo et q̄ postea in cingulū fuerit ope ri terminoqꝫ contradere festi nēt: indignationem nostram ꝛ ipsi metuentes: nisi rem sic vti lem reipu. custodierint.

¶ De depositi [illegible] denūciatio [illegible] magistrorum et de suspen denda administratiōe [illegible].

¶ Nō valet denūciatio ne red datur depositum vel [illegible] de publica annona eroganda [illegible] [illegible] re poterit forū depositi. Au. dē aug. Jo. pre. pre. secūdo

Jtē nuper audiētib⁹ e nobis (hoc q̄d ipio pu blice seden tes multo tiens agi mus) orta est aliqua q̄stio quā resoluimus statim/ hmōi vero dicētes contingere multa: cōi et gn̄ali lege diffinire hoc iu stū esse arbitrati sum⁹. si enim q̄s ab aliquo capiat aurū aut res aliquas depositi cā ī q̄bus dā[h] cōditiōib⁹: deide illi agāt[i] necessitatē habeat omne resti tuere aurū aut res cōditiōib⁹ semel ipletꝫ[k]: et nulla oīno licē tia sit alicui extrīsec⁹[l] interdi ctionib⁹ vti/ et retinere[m] depo siti restōnē: cū et alia mlta p̄ui legia tā a p̄cedētib⁹ legislato rib⁹ q̄ꝫ a nobis ip̄is data sunt[n] licētia em̄ est ꝓhibēti redditio nē eū q̄dē cui creditū est depo situ nō molestare. eū ꝟo de re bus que in q̄stione sunt q̄ aurū aut res aliq̄s acceptur⁹[o] est li tē sortiri: ꝛ iusticiā ꝛ legē ꝓme reri. Sꝫ neqꝫ ꝑ hāc cāꝫ dānis magnis subijciat eū q̄ interdi ctionē suscepit: ꝛ cōpellat aut defensiōes expetere[p]/ aut res habere: ꝛ nō possit voluntarie cū deponēte benigne agere. q̄ si tale aliq̄d egerit omnino em̄ oportere nō sola delictoꝝ nos ꝯtētos esse ꝓhibitione: sꝫ etiā timorē inferre iustum trāsgres soribus) siue ꝑditionē ꝯtigerit rerū aut pecuniarū fieri/ ꝛ hoc

a ¶ Comperien tes. s. scenicas. col la. vj. ꝛ C. ad legē iul. de vi pub. l. vl ti. in fi.

b ¶ Palā. quasi diceret ꝓhibuit ar ma sic in gn̄e fieri vel vendi. nūc spe cificat. et no. q̄ ali bi largius sumun tur arma etiā pro lapide. vt insti. de pub. iudi. §. item lex cornelia.

Armorum appellatio ne q̄d veniat.

c ¶ Semispa thya. i. illa arma.

d ¶ Lāceas. no. quedam sunt que vncinū quoddam habent ad capien dos hoies q̄ ron cee vocant. vt. ff. de vi et vi arma. l. iij. in prin.

[illegible] rone.

e ¶ Minores. ap tos ad pēnarum temperationē vel panū incisionē f̄m Al. ex his pōt col ligi statutū de nō portandis armis per ciuitatem ali quam.

f ¶ Tua. loqui tur magistro offi ciorum. vt innuit in principio con stitutiōis eiusdem Al.

g ¶ Sollicitudi ne. Nota q̄ si ta bellio delinq̄t ī of ficio nō debet am modo posse hoc of ficium exercere.

Tabellio delinquēs officio repelli dꝫ.

¶ De deposito.

Jtē. nup in q̄ busdaꝫ. i. sub quibusdam conditionibus.

i ¶ Agant. i. de ponētes impleant conditiones quas implere debent.

k ¶ Impletis. et quādoqꝫ non im pletis conditioni bus. vt. ff. deposi. l. j. §. penulti. ꝛ C.

de peti. heredi. l. vlti. Azo.

l ¶ Extrinsecus. id est preter depo nentē. deponens em̄ interdicere p̄t nō ali⁹ vt hic: nisi iudex interdicat cum p̄sona deposi tarij sit suspecta ne cum re aufugi at. vt. ff. q̄ satisda. cog. l. si fideiussor. §. fi. Sed f̄m hoc nonne sunt corre cte. ll. que dicunt etiam depositariū rei vēdicatiōe do mino vero teneri. vt. ff. de rei ven. l. officium. et. ff. de posi. l. bona fides. Quidam sic. sꝫ tu dic f̄m Jo. q̄ non et aliud est velle a gere rei vendi. in iudicio: et aliud fa cere hmōi interdi ctionem q̄ non re stituat. Accur.

m ¶ Retinere. id est facere teneri: vel differre.

n ¶ Data sunt. s. ꝫ actione deposi ti. nam prius ha bet ratio deponen tium si cedunt bo nis debitores. vt ff. deposi. l. si homi nem. §. j. et. §. fina. Item actioni de positi cōpensatio nō opponit. vt. C. eo. l. fi. j. rn̄. Item crescit in duplum per inficiationem in quattuor casib⁹ vt institu. de ac. §. rei persequende. nūc autem datur ad aliud: vt nemo ei interdicat vt h. et idem dicūt qui dam in commoda to.

Actiōis depositi priuilegia.

o ¶ Accepturus. id est recepturus scilicet deponens Accur.

p ¶ Expetere. a deponente: vt de fendat eum.

a ¶ Probetur. s. amissor. vt. ff. de pig. ac. l. iij. Azo.
b ¶ Contestatio. vt teneat deponenti. vt. j. eo. §. nemini. non depositario qui tenuit vane.
c ¶ Tertiam. et hanc dabit ei qui lesus est vt hic. et. j. eo. §. nemini igitur. Accur.

libenter suscipit interdictionem ille cui interdicitur vt h: vt per hoc differat solutionem. vt. s. pri. §. ibi: illi vero vltro &c. Alij dicunt in liberalibus. i. in depositis que ex liberalitate et bona fide fiunt.
p ¶ Administratio. que sibi omni die fiebat.

d ¶ Res. vt estimatiõis det vsura
e ¶ Timore. id ẽ hac pena.
f ¶ Versandi. id est versari.
g ¶ Sed & totũ. q. d. multa sũt mãdata q̃ data sũt administratoribus q̃ sunt. s. de mã. pñ. col. iij. adhuc autẽ q̃dã desunt q̃ ponit h: duo. s. de annona. & de pẽsiõe: vt sic dict⁹ tractatus de mãda. pñ. plenior sit.
h ¶ Tesseris: tessera genus est mẽsure q̃ mẽsuratur ãnona. vt. ff. de iu di. sed et si. §. si libertis.
i ¶ Occasio. quod iõ iniquũ est. vt. ff. de transac. l. cũ hi. §. sz et p̃sonarũ. et. §. si in annos.
k ¶ Illi vero. q̃bus interdicitur. Accur.
l ¶ Imbãchiti. i. bancis non sedentes: q: sunt absentes: idem si p̃ntes. al's est i lr̃a in bãchis nõ vident. et eodẽ mõ itelligas: et nõ est vis vtrũ sint absentes vel presentes: sed forte ita de facto fuit scilicz q̧ erant absentes.
m ¶ Eas. interdictiones.
n ¶ Non obdormiat. i. nõ differat eũ ꝯuenire. nã negligentia est nociua vt h. et. C. de anna. excep. vt perfecti⁹. et eꝫ diligentia fructuosa. vt h et. ff. q̃ in frau. credi. pupillus.

† restituere.

† al'. versandi cursum

Tessera q̃d sit

probet[a]: siue aliũ quẽcũqꝫ casum fortuitũ ip̃m respicere † q̃ cõtestationẽ dixerit. ¶ Insup etiã ex quo facta est hmõi contestatio[b] vsuras pecuniarũ vsqꝫ ad tertiã[c] cẽtesime agnoscere p̃hibẽtẽ accipe p̃pria: non solũ si aurꝫ fuerit q̃d depositũ est restitui p̃o p̃hibitũ/ sed & si alie res[d] sint: vt hoc tiore[e] stultorũ simul et p̃uersorum maligne versandi[f] † in depositionibus hoies cessent: sz et totum[g] hoc q̃d de mãdatis est & aspicere & ꝯstituere s̃m legẽ p̃uidimus. Videmus em̃ frequẽtari hoc in regia hac p̃cipue ciuitate: & aliq̃s iterdicẽtes eis q̃ ministrãt publicas ãnonas: & tesseras[h] accipiũt ab annonaruz p̃fecto volẽtes sũspẽdi administrationẽ/ et eos q̃ ex hoc solũ modo forsan nutriunt defraudari administratione: per quã ei omnis tribuit vite occasio[i]: ¶ Huic aũt rei seueri⁹ et difficili⁹ illud est: multꝫ em̃ domos possidẽtib⁹ i hac felicissima ciuitate imbanchiti[l] non videntur/ mox futuri sunt pensiones ab inquilinis accipere calumniantur per interdictiones inq̃linis dirigẽtes vt non inferant eis. Illi vero[k] vltro eas suscipientes quidam p̃pter inopiam forsan comedũt eas[m]: q̃dã vero & exules a magna hac fiunt ciuitate: et decidit oĩno pensionũ administratio his q̃ ex hoc forsan solo nutriunt s̃m q̧ occurrẽtes in ciuilibus annonis dixim⁹. ¶ Nemini igit dam⁹ hmõi lĩiam: sz vnusq̃sqꝫ si aliquã habeat cãm ad obnoxiuz sibi nõ obdormiat[n] in liberalibus[o] aũt & p̃uersitate oĩplenis aspiret interdictionib⁹. cognoscat em̃ q: si tale aliq̃d egerit/ et per occasionem ei⁹ ceciderit aut admĩstratio[p] panũ aut pensionũ datio ex hoc accidẽs: ipse sustinebit p̃iculũ mox[q] q̧ interdictionẽ inq̃linis & mĩstrantib⁹ panẽ miserit/ aut suspẽderit annonã. nichil em̃ horũ agi oĩno volumus: sed ex quo iterdictiões egerit sancim⁹ eũ oẽ dãnũ sarcire dño rerũ sup hoc & vsurã & tertiã cẽtesime agnoscere pecuniarũ aut rerũ q̃ nõ accipe p̃ eũ is qui s̃m hũc modũ lesus est valuit: Et neqꝫ aliquis opponat defensiones[r]: q: qui p̃sens est et exactionis domino dãti defensionem[r] aut in depositũ/ aut in illis recipere rẽ p̃p̃riã. nõ em̃ oĩbus est facile fideiussorẽ prebere nr̃is legibus: nullã defensionẽ oĩno ratã esse ponẽtib⁹ nisi cũ fideiussione fiat[t]. fideiussorẽ em̃ oĩno dandũ idoneũ non facile neqꝫ possibile passim est. ¶ Et propterea igit in obseruantiã nostrorũ subiectorꝫ volumus hoc custodiri ammodo & decetero oĩ tp̃e: vt imortale sit huius nostre sãctiõis iuuamẽ reipu. Indicant[v] q̃dẽ nobis in mentẽ venientes presentem p̃o legẽ cõe iuuamẽ nr̃is parictẽ subie[illegible] Tua igit eminẽtia que pl[illegible] rũt nobis et per hanc diui[illegible] manifesta sunt legẽ/ operi[illegible] ctuiqꝫ tradere et in perpetuum obseruare festinet.

¶ Quibus modis[x] naturales efficiũtur sui. & de eorꝫ ex testõ siue ab intestato successione.

¶ Collatio. vij.

q ¶ Mox. i. tunc.
r ¶ Defensiões. id est non exigat depositarius fideiussores a deponẽte vel cautionem p̃pter hmõi interdictum: q: graue est vt subijcit dare fideiussorem: vt. ff. vt in pos. leg. l. si is a. q̃. §. fi. & puto hũc. §. gñalẽ ad omes tres casus huius constitutionis. et p̃ hoc dico corrigi q̃d est. C. de positi. l. pe. in fi.
r ¶ Defensionẽ. id est si vult cauere de defendendo depositariũ facultas erit: et dño sic cauẽti supple rem p̃p̃riã recipere. Vel dic econtra q: dicit depositarius se paratum recipere cautionẽ: & supple & rem restituere datam in aliuz modum.
t ¶ Fiat. hoc verum est in p̃p̃ijs secus i alijs. vt. ff. de pre. sti. l. pretorie. et. l. j. §. iij. & §. fi. et ideo male allegat hic impator. Accur.
v ¶ Indicant. i. ipsi qui venerunt ad nos pro questione facti. vt. s. eo. in prin. & potes dicere id est indicant nobis in mẽtem q̧ faciamus hanc. l. Accur.
x ¶ Quibus modis &c. differt hec ab illa. s. qui. mo. &c. quia hec generalior est. vt. Leo. in medio prime colũ. ibi bene se habet &c. Item hic tractat de his qui sui iuris et in potestate fiunt parentis: ibi de his qui legitimi succes-

o ¶ In liberalibus. supple ex premissis et nulli aspirent in liberalibus interdictis &c. sunt em̃ liberales ideo quia

...sores licet non in potestate parentum sint.
a ¶ Naturalium. et constantini. vt. C. eo. l. j.
b ¶ Dudum. id est olim.
c ¶ Quelibet. id est aliqua.
d ¶ Constitutionum. vt. C. eo. l. iij. Accur.

r ¶ Comperimus. vt insti. de nup. §. fi. et ad orfi. §. nouissime. et de suc. ccg. §. hoc loco.
s ¶ Collectione. scilicet in. C. vt. C. eo. l. humanitatis. ꝛ sequen. vsqꝫ in fi. titu. Accursius.
t ¶ Postea. vt. s. de inces. nup. §. pe. ꝛ de trien. et semis. §. vlti. colla. iij. et vt liber. dece. §. si qs. et. s. quib. mo. na. effi. legi. col. vj.

Idem Augu. Jo. pre. p. scdo.

Naturalium[a] nomē romane ecclesie legislationi dudū[b] non erat in studiū: nec quelibet[c] circa hoc fuerat humanitas. sed tanqꝫ alienigenū aliquid et omnino alienum a repub. putabat a cōstantini vero pie memorie tēporibus in cōstitutionum[d] scriptum[e] est libris. Deinde paulatim mediocritatem[f] clemētēqꝫ sententiā imperatores trāseuntes leges posuerunt: alij qdē ꝛ dari ꝛ relinqui aliqd eis a patribus cōcedentes[g], aliqui aūt ad inueniētes modū p quē naturali iure pore liberati legitimi fierent[h], ꝛ paterne substantie successores: paulatimqꝫ etiam ad nepotes pcesserūt huiusmodi legislatiōes[i]. ꝛ qm̄ in nostra tēpora venerunt[k], ꝛ eoꝝ qui paulo ante nos fuerunt multam varietatē[l] causa suscepit. Nos eī duplex habuimus studiū plurimos i libertate deducere hoīes et ex priore seruitute[m], ꝛ ex naturalib9 ad legitimos eleuare[n] nō em̄ vltio[o] ꝛ interdictio despicienda est: sꝫ qd est in necessitate curandū est: ꝛ diffugiendum quidē qd malū est: inueniendū est vero vndiqꝫ qd melius est. ¶ Quia igit aliqua qdē in constitutionū codice quē[p] ex omni prioꝝ imperatorū legislatione collegim9 de naturalib9 scripta sunt filijs. quedā vero in libro institutionū. de his aūt nos cōstituimus[q] aut iam pfecta cōperimus[r], et nosipsi plurimas fecimus de his ꝯstitutiones: alias quidē in pdictarū collectione[s] cōstitutionum, alias aūt etiam postea[t]: ne causa sit dispsa bn̄ se habere credidim9 in vna cōstitutiōe[v] totū[x] colligere q p oībus sufficiat ea que de naturalibus sunt corrigere atqꝫ sancire ¶ Palam nāqꝫ est quia hoīm alij quidē liberi simul ꝯsistūt et inter legitimos[y] sunt: alij vero hoc prius[z] nō habentes postea fiunt[a]: et ex seruis[b] ad liberos ascendūt, ꝛ ex naturalib9 ad legitimos: alij vero ex hocipso naturales sunt ꝛ qdā eis successiones existūt: alios aūt neqꝫ naturales esse decet, sꝫ etiā hoc mōstrant indigni[c]. Oportet igitur nos ita facere cōstōnē[d] vt null9 ignoret q pnt in naturalib9 valere. dicim9 aūt inchoantes legem q cōsistūt naturales qbusqꝫ modis pcedūt ad legitimos quorū[e] plurimos inuenim9 nos atqꝫ sunt horum successiōes: et quomodo quidez vetustas vsa est his amare[f]: quomō nos humane. nec illud quoqꝫ relinquitur[g], qm̄ nec naturalium digni sunt sicuti dixim9 appellatiōe. ¶ Natura siquidem[h] ab initio dum de filioꝝ pcreatione sanciret scriptis nondū positis legibus[i]: oēs similiter quidem liberos, similiter aūt produxit ingenuos. primis nāqꝫ parentibus primi filij similiter quidē liber, similiter autē legitimi a creatura fiebant. bella vero ꝛ lites atqꝫ libidines, et cōcupiscentie cām deposuerūt ad alid scema[k]. seruitutem nāqꝫ inuenit bellū: naturales autē castitatis casus[l]. lex autē rursus huiusmodi de-

e ¶ Scriptuz est. in tractatu de naturalibus liberis.
f ¶ Mediocritatem. i. modum vel mensuram in dando vel relinquendo naturalibus.
g ¶ Cōcedentes vt archadi9 ꝛ theodorus. vt. C. eo. l. ij. et. iij.
h ¶ Fierent. scilꝫ leo. vt. C. eo. l. quoniam desideria.
i ¶ Legislationes. vt in. l. ij. C. e. titu.
k ¶ Venerūt. scilicet naturales liberi vel eorū questiones.
l ¶ Varietatem. q. d. qꝛ questiones naturaliū ad nos peruenerunt: ideo correximus et distinximus statuta ab alijs.
m ¶ Seruitute. ꝛ hoc primum.
n ¶ Eleuare. hoc secundum.
o ¶ Vltio. no. gloriosissimuz verbū. et est sensus: qꝛ lꝫ aliqui sint in seruitute propter delictum forte qd fecerūt. et ita propter vltionem. vt licet sint nati ex non legitimo matrimonio ꝛ ita contra interdictum: tn̄ non sunt despiciendi sꝫ iuuādi vt fugiant de malo et veniāt in bonū. vt. j. eo. §. nam siquidem ꝛc. et sic est argu. pro quolibet malo corrigēdo. vt et. C. de emen. propin. l. j. Item facit. ff. de ventre in posses. mit. l. j. j. respon.

v ¶ Constitutione. scilicet ista.
x ¶ Totum. i. oīa vt ex sequentibus colligitur.
y ¶ Inter legitimos. vt nati ex matrimonio. vt insti. de pa. po. in pn. et de his expedit se breuiter hec ꝯstitutio. j. e. §. legitimi.
z ¶ Hoc prius. scꝫ legitimationem.
a ¶ Fiunt. scilicꝫ legitimi.
b ¶ Ex seruis. ratiōe similitudinis hoc ponitur hic et alibi in multis locis in hac cōstitutione. et de his dicit plixe. j. eo. §. qꝛ vero non est: vsqꝫ ad. §. descretis.
c ¶ Indigni. vt. j. e. §. vlti. ꝛ supple hic alij sunt legitimi tantum vt adoptiui. ꝛ sic sunt qnqꝫ genera filiorū.
d ¶ Constitutionem. de his. j. e. §. discretis: vsqꝫ ad. §. vlti.
e ¶ Quorum. scilicet modorum.
f ¶ Amare. aduerbium: qꝛ nil curabat. vt. s. in pn. huius cōstōnis.
g ¶ Relinquit. s. a nobis qn tractemus de his q ꝛc.
h ¶ Natura siqdē. supior g distinctio fuit fm ius ciuile imperatorum
i ¶ Legibus. qd fuit anteqꝫ ciuitates essent facte. vt insti. de re. diui. §. singulorum.

Filiorū quinqꝫ sunt genera.

p ¶ Quem. scilicet codicem.
q ¶ Constituimus. vt insti. de here. ab inteste. §. j.
k ¶ Scema. i. ordinem quo gentes vtuntur de seruis.
l ¶ Casus: id est defectus. Accursius.

a ¶ Modos. qb⁹ ad libertatē perueniant: ꝛ qbus fiant serui: ꝛ a quib⁹ retineant: ꝛ quibus acquirant per eos imo maioꝛ pars fere de ħiis tractāt leges. Sed nō sic intelligo hanc litterā: imo dico ꝙ Imperatoꝛ hyperbolice loquit ꝛ de modis illis tm̄ dicit quibus ad libertatē perueniūt q̄ sunt multi. vt insti. de liber. §. multis.
b ¶ Transitorie. id est negligenter. vt. s̄. de questore §. vlti. col. vj.
c ¶ Affectū. q. d. mutuū cōsensum. vt. s̄. de nup. §. nuptias. col. iiij.
d ¶ Lege. vt. s̄. qui. mo. na. effi. legi. §. hoc ergo. ꝛ §. quod vero. et §. qͥs quis. col. vj.
e ¶ Plebi. i. minoribus in abiecta vita constitutis.
f ¶ Procedētib⁹ scꝫ sic vt modo dictum est.
g ¶ Lex. in genere ponit videlicet ille tractatus q̄ dicit de suis ꝛ legitimis heredibus.
h ¶ Habet. vt dictum est.
h ¶ Se habet. vt dictum est modo.
i ¶ Reliqua. scꝫ capitula de quib⁹ fecimus mētionē s̄. eo. versi. dicim⁹. Accursius.
k ¶ Utilis. s. est.
l ¶ Memorie. vt C. de natu. li. l. iij.
m ¶ Filios. s. naturales.
n ¶ De oblationibus. s. curie.
o ¶ Filiorum pater. hoc quando ꝑ dationem curie. secus si sine causa velit quis sibi filium facere suc-

licta curās libertatē seruis molita est: ꝛ mł'tū de his tractauit modos[a] introducēs dena milia impatorie ꝓ cōstōnes aperuerunt his q̄ non recte facta sunt ad ius legitimū vias qđ nō trāsitorie[b] neqꝫ nos sancim⁹: neqꝫ subiectos hāc legē negligēter audire ꝑcipim⁹. Legitimi siqui dem successores ꝓcedūt hoīb⁹ ex nuptijs quas cōtrahunt / aut cū dotalib⁹ īstrumētis / aut etiā absqꝫ eis sic ad feminas masculis cōueniētib⁹ / vt ab initio habeāt ad eas legitimarū nuptiarū affectū[c]. Et hoc em̄ in calūnia positū nos respicientes / lege[d] decreuimus qđ in his qdez q̄ fortune dignitate ꝓuecti sunt qđ aūt i mediocri hoc hoīm statu agēdū sit ad demōstrationē legitimaꝝ nuptiaꝝ: qđ ꝓ deinceps ꝓmissum est plebi[e]. Quapropter nuptijs ꝓcedentib⁹[f] ex hoc ipso sunt successiones certe ꝛ si inter legitimos ꝯnumerent mox lex[g] itroducit successionū modos p̄rimū de his tractās: legitimū siqdē ius sic se habet[h].

¶ Si quis natus sit liber: non tamē legitimus aut etiā natus sit seruus sed libertatez postea meruit: si sit masculus legitimari potest per oblationem curie. si est femina legitimatur nubendo curiali legitimo. h. d. Ange.

¶ Qđ vero nō est hmōi sed liberū quidē nō tñ ex nuptijs ꝓcedens legitimis: aut etiā in seruitute natū si libertatē quidem meruerit: manserit aūt naturale hoc modi varij ad ius legitimum ferūt / quos enumerantes sic etiā reliqua[i] sancim⁹. ¶ Primus itaqꝫ mod⁹ eis legitimi iuris existēs ciuitatibus mox vtilis[k] quē theodosius pie et noue introduxit memoꝛie[l]. sancitum nāqꝫ est ab eo vt possit naturales filios[m] aut oēs aut aliquos offerre curijs / aut filias curialibus copulare, ꝛ qm̄ modus iste nō simplicē habuit legislationē sed varie ꝛ de oblationibus[n] dictum est: ꝛ de successionib⁹ quō ipsi ꝛ quoꝝ heredes existāt / ꝛ q̄ rursus ad ius eoꝝ hereditariū accedāt: iustū credim⁹ hoc primū legislatiōis disponētes capituluꝫ ita ad reliquos modos qui ad legitimorum ius fuerunt accedere: que enim idem† sunt facile omnino est dicere.

¶ Pater filiū naturalem curie offerēs: siue inter viuos siue in vltima volūtate eum legitimū facit / habeat legitimos necne. semetipsum autē offerens alijs legitimis extātibus legitimus non fit. h. d. Ange.

¶ Si qs igit fuerit naturalium filioꝝ p̄r[o] siue curialis existēs / seu liber a curia licentiā habēbit oēs aut quosdaz ex eis (siue legitimoꝝ sit filioꝝ p̄r: siue etiā nō sꝫ solūmō naturaliū) offerre curie‡ lꝫ forte illustris dignitatis sint filij suscepti[p]: nisi tñ dignitas intercesserit talis q̄ homines licet curiales sint ab hac fortuna liberos facit. oblatiōis autē modus siue[q] fiat a p̄re adhuc supstite: cū qspiā in cōe filiū offerret (hoc nāqꝫ gestū est i philocalo naturali filio curiali a p̄re i bustrena ciuitate) et hoc ipsum dicit ƀm inspectionē ibi factā / ꝛ ita eū offert sicut a leone pie memorie scripta dicit cōstitutio[r]. Siue ğ ƀm hūc modū fiat aliqs a p̄re ꝓnūciat⁹ curialis[s] / siue[t] eū p̄r sub gestis monumentoꝝ offerat / siue moriēs in testō ꝯscribat oportere fieri curialē: demū ille amplectat scripturā / legitimus[v] mox fiet naturaliū iure oīno liberat⁹: siue ēt mortuo patre semetipsum fili⁹ aut filij offerāt nō existēte qdē legitima sobole / etiā sic erūt legitimi ꝛ curiales. Proinde pat quidē etiā existentib⁹ legitimis offert curie nō legitimos filios qui vero per semetipsum ad hoc procedit / tūc solummodo audietur cum nullus legitimorum filiorum existit[x]. hoc itaqꝫ de oblatiōibus sit quod

cessorem: quia tūc demum legitimis non existentibus. vt. s̄. qui. mo. nat. effi. legi. §. si vero solūmodo. qui est contra.
p ¶ Suscepti. forte ꝑ rescriptum. vt honorabilioꝛ sit ceteris: nō autem habuit administrationem illustris dignitatis. tūc enim semꝑ liberat a fortuna curiali. s̄. vt oꝛ. pre. vt. in prin. col. v. ꝛ consti. que de digni. j. responso. nec transire ad curiā permittit q̄ dehonestaret illustrem administrationē: vt hic subijcit. tamen non talis ꝛc. sic ergo ꝛ in episcopo erit. vt. j. de sanc. episco. §. sed hoc quidem. ꝛ idez in quolibet q̄ per dignitatē a curia liberat. q̄ sunt multi. vt. C. de decurio. l. fi.
q ¶ Siue. hoc respicit aliđ siue qđ est. j.
r ¶ Constitutio. vt. C. de natu. lib. l. quoniam.
s ¶ Curialis. id est ꝙ fiat curialis Accursius.
t ¶ Siue. hoc respicit aliđ siue qđ est. s̄.
v ¶ Legitimus. C. de natu. libe. l. comunium. §. illo.
x ¶ Existit. et est ratio euidēs cum nō debeant legitimis filijs suo facto preiudiciū facere qđ potuit pater: ꝛ hanc differētiam plerūqꝫ iam in hac cōsti. dices

† in...
‡ cōc... c. gtu... in gl. ... ꝑ ƀb. ... pellan... ex q̄ ... sint le...

indifferēter sancitum est[a] a nobis in hac pñti lege recōditū: nō autē simplr[b] neqȝ fortuite[c] oblatiōe. opȝ ei[d] ꝛ modos facere manifestos ſm q̄s offerant

Qui suā sobolē naturalem vult legitimare curie loci [illegible]

Si q̄s igit̄ ex qualȝ oriat̄ ciuitate/siue curialis[e]/siue etiā liber hmōi sit fortuna: licebit ei suū naturalē offerre filiū curie illius vnde orit̄ ciuitatis. siuero nō ciuis nec ipse cōsistat ſꝫ ex villa quadā aut vico sit oriūdus: illi a patre offerat̄ ciuitati aut semetipm offerat sub qua ciuitate villa aut vicus tributa psoluat[f]. Palā ṽo est qꝛ siqdē pater eū aut auus offerat/aut aliqs ascēdētiū parētū: ꝛ liberos[g] habens filios hoc agere poterit. si ṽo ipē quispiā semet ipm offerat/ hoc pmittim⁹ cuȝ nō alij legitimi sunt fratres: si tñ aliqs offerre volentiū suos naturales curijs aut ex maxima oriat̄ ciuitate[h]/aut ex seniore roma/huic damus licētiam in quā voluerit metropolim[i] oblationē celebrare: ꝛ hācesse regulā etiā in filiab⁹ vt iūgat eas curialib⁹/aut ex ciuitate ipsa ex q̄ orti sūt/aut sub q̄ villa/ aut vic⁹ tributa psoluet. aut si q̄s liber sit ꝛ roman⁹/aut bizāti⁹[k] fuerit cuicūqȝ curialiū alti⁹ cuiuspiā[l] metropol̄ tñ: sic itaqȝ nobis curialiū diligentia est: ꝛ iste mod⁹[m] plȝ iurȝ legitimi: qꝛ dam⁹ curialiū naturaliū existēti solūmō filioꝝ pr̄i/ lȝ ex ancilla eos hēat et liberos facere ꝛ offerre curie ſm qd̄ p̄dictū[n] est et adhuc āpli⁹ sancim⁹ de cā vt v⁹: si nō pater offerat liber aūt semel fili⁹ fiat possit ꝛ semetipsum offerre curie etiā hic legitima non existente prole.

Legitimari p curie oblatione [illegible]

Et qm̄ varie etiā de hmōi psonarū successione sancitū est non videt̄ absurdū nobis ꝛ de successiōe sicut predixim⁹ terminare. Si quis igit̄ naturalis ſm hoc scema. i. oblatiōis fiat curialis/erit patri ꝛ ab intesta to successor: et ex voluntate nichil dissimilis legitimis: et ex donatione percipe poterit patris: ita tñ vt nō ampli⁹ habeat vno hoꝝ q̄ ab initio legitimi sunt et inter oēs minus habente[o]. Cū semel aūt illi susceperint oblationē ꝛ ꝑpterea ad ius legitioꝝ ascēderint: nō sinimus eos abstinere se patrū hereditate: aut videri quasi donationē in se factā et ratā habitā ab eis relinquere et fortuna[p] recedere. manētes itaqȝ curiales relictā aut donatā, sicuti dudū a nobis dictū est, habebunt mensurā.

Si nii⁹ ab initio oblationē curie [illegible]

Si ṽo ab initio refutauerint oblationē: manere liberos[q] preponētes lȝ naturales qȝ fieri ditiores ꝛ curiales deinde videant̄/postea aut in totū aut ex parte possidere res donatas aut relictas sibi aut etiā alienare: tenebunt̄ oīno curiali fortuna ēt inuiti/ vt nō adulterari[r] nobis videant̄ legislationē: ꝛ lucra qdē venent̄ q̄ occasione oblatōis sint: repellāt aūt fortunā ꝑpt quā lucra ꝓmeruerunt[s]. Et hoc silr̄ sancim⁹ ꝛ ī masculis oblatȝ curie: ꝛ ī filiab⁹ nubētib⁹ curialib⁹: nulla exñte dr̄ia siue p masculos q̄spiā curie munera agat/ siue p generos curiā ī filiab⁹ augere voluerit: ꝛ p illoꝝ filios nouos adijcere ꝑ eoꝝ curialib⁹ filios eoꝝ[t]

Filius legitimat⁹ [illegible]

Filiū ṽo p hmōi causaȝ factū legitimū ipi soli gēitori legitimū facim⁹/nō ēt extranee cognationi pr̄is. Dicimus[v] aūt et ex qb⁹ ille nat⁹ est: ꝛ q̄

a Sancitū est. scȝ olim.
b Simpliciter. scilȝ sine distinctione. Accur.
c Fortuite. id ē fortune.
d Enim. ꝑ certe. Accur.
e Curialis. nā licet sit aliquis curialis: nō tñ filius ei⁹ ē: nisi spāliter efficiat̄. vt h. et C. de his q̄ spō. mu. l. fi.
f Persoluat. no. villas ꝛ castrā sub ciuitate facere collectā. vt h. et C. eo. l. iij. et ff. de cēsi. l. forma. ꝛ ius ciuitatis seq. vt. ff. ad munici. l. q̄ ex vico. et. C. de epis. et cler. l. nulli. §. ꝑ si inuito.

Uille et castra sub ciuitate col lectā faciunt.

g Et liberos. ꝛ pro etiam.
h Ciuitate. constantinopolitana.
i Metropolim. id est metropolitane ciuitatis.
k Bizantius. i. constantinopolitanus. nam ea ciuitas primo dicta est bizantium.
l Cuiuspiam. offerat filiam suaȝ copulando curiali metropolitane ciuitatis.
m Et iste mod⁹. id est naturaliū filioꝝ et seruoꝝ.
n Predictum. vt. s. eo. §. quod vero non est.
o Habente. sic et scdo ꝫhens matrimoniū nō amplius dat de suis secūde cōiungi. qȝ vni filiorum pmi matrimonij ꝛ cui minus dederit. vt s. de nup. §. optimū. et. C. de secū. nup. l. hac edictali. §. j. qd nō potest esse minus legitima vel hic vel ibi. vt. s. de nup. §. illud. sed si esset hic solus totum posset habere. vt. C. eo. l. iij.
p Fortuna. vt C. eo. l. iqm̄ desideris. Accur.
q Liberos. a curia.
r Adulterari. sic. s. de fi. instru. in prin.
s Promeruerit. vbi em̄ est lucrum et onus. vt. C. de fur. l. fi. ꝛ de cadu. tol. l. j. §. pro secundo. in fi. et. ff. si q̄s omis. cau. testa. l. si vero solus. in fine j. rñ.
t Eorum. quid enim interest quo istoꝝ modoꝝ q̄s curie ꝓuideat. vt C. eo. l. iij.
v Dicim⁹. nūc exponit extra eam cognationē patris

ex vtroq[a] sunt: et q̇ ex eo ꝓcesserũt facim⁹ eũ velut ex q̄dam machinatõe cognatũ. sancim⁹ em̄ oblatũ curie naturalẽ filiũ solũmõ patri legitimũ fieri successorẽ. nullũ tñ hr̄e ꝑticipium ad ascẽdẽtes aut descẽdẽtes aut ex latere agnatos vel cognatos pr̄is. aut illos aliqđ habere ꝑticipiũ ad illoꝝ successiones: equũ ẽt ei dãtes ꝓuilegiũ vt sicut nec cognatꝫ patris nec illis sit iste successor: nec illi ad ei⁹ vocẽt successionẽ nisi forte scꝑserit aut ip̄e illos: aut ab illis scribat: soli ei pr̄i fiunt legitimi et cogn̄ati eẽ credunt.

¶ Si cũ filijs aut nepotib⁹ legitimat⁹ decesserit: si curiales sint ad ei⁹ successionẽ vocant nullo aũt supstite eo decẽdẽte ab intestato curiales ad. ix. vncias vocãt. et ad reliquas tres qui ex lege appellant. Ange.

¶ Ergo sanciendũ est q̇ factꝫ[b] ita legitimis efficiãt successores/ siquidẽ habuerit filios q̇[c] talis est/ aut nepotes de legitimis sibi ꝓcreatos vxoribus/ ꝛ merito etiã curiales ꝯstitutos modis oĩbus eis succedãt. q̇d et † legali⁹[d] est ꝓprio filio ad ‡ paternã successionẽ? Si ꝟo filios habuerit nõ curiales quãdoq sibi[e] ꝓgenitos: tũc legitima[f] mẽsura veniat ad fiscũ et curiã: reliquũ ꝟo q̄tũcũq fuerit ad illos filios q̇ curiales nõ sunt accedat. ¶ Si ꝟo etiã generaliter nulla ei sit ꝓles ꝛ moriat intestat⁹: nouẽ q̇dẽ vncias curia et fisc⁹ habeat ꝟm q̄ dudũ a nobis sancitũ est: i reliq̇s aũt trib⁹ vncijs q̇ ex lege vocãtur oĩb⁹ modis veniẽt: aut si testatus fuerit ad scriptos descẽdet heredes. semel aũt factum curialẽ lex suscipiens ꝛ inscribẽs curie: ꝛ successiões ꝛ aliã oẽm ordiatã dedit vite successionẽ et q̄stũ. ¶ Si q̇s aũt vel ex genere[g] vel extrane⁹ scꝑt⁹ forsan/ aut ẽt nõ scꝑt⁹ voluerit adire iperiũ/ et semetip̄m offerre curie: lnĩaꝫ habeat hoc agẽdi/ et distributã curie ꝑtẽ accipiẽs fieri curialis: et tam fortune q̄ functionũ successor si h̄ iperiũ annuerit. ¶ Si q̇s autẽ legitimos q̇dẽ filios non hẽat naturales autẽ ei solũmõ sint: liceat ei curie honore scribere eos heredes et scriptura ꝓ oĩ oblatione[h] cõsistat: ꝛ nõ egeat hoc antiquarũ legũ alia adiectione: neq oblatione dũ supstites eẽnt[i]. sꝫ ex hoc ip̄o scꝑti si liberi sint curiales siƚ ꝛ heredes fiant: et habeãt ip̄i substãtie nouẽ[k] vncias sicut pat eis distribuerit. sin autẽ etiã totuꝫ eis relinquere voluerit adhuc faciet melius: verũtamen vsq ad nouẽ vncias oĩmõ eis relinquat: sciẽs q̄ si reliq̄rit min⁹[l] a lege[m] modis oĩb⁹ supplemẽtum substantie fiet. illi ꝟo si voluerint curiales fiant. ¶ Si ꝟo aliq̇ q̇dẽ eligãt/ aliq̇ ꝟo refutẽt: ad eos q̇ eligũt refutantiũ veniãt portiões[n]. si vero oẽs renuerit/ tũc tãq̄ filijs nõ existẽtibus ita ad curiã veniãt nouẽ vncie oẽs. Si vero ille quidem tacuerit[o]/ filiorũ ꝟo legitimorũ ei nõ sit ꝓles: tũc legitima pars q̇dẽ ad hr̄des ab intestato veniat. filij vero naturales si voluerint semetipsos offerre curie hoc faciãt sicuti[p] voluerint: siue oẽs/ siue q̇dã ex eis: et modis oĩbus nouem vncie substãtie ad curiales aut curialẽ ꝑueniant. ¶ Si vero etiã ex ancilla ei nati sũt: si eos manumiserit aut viuẽs aut in testõ obtulerit[q] eos ẽt sic suscipiãt et sint curiales sicut testator voluerit/ aut sicut eorũ desideriũ fecit. offerẽtes em̄ semetipsos curie ꝑcipiẽt sicut dictũ est nouẽ vncias. vndiq ei volumus vel si testet vel si non facta voluntate[r] decesserit/ eos q̇ ad curiã veniunt nouẽ vncias accipere. Si ꝟo manumiserit quidẽ solũmodo non tamen obtulerit: aut illi etiã sic volũt aut q̇dã ex eis ad curiam respicere/ etiã tunc nouẽ vncie curiam agenti vel agentibus[s] ꝟm quãtitatem dent. si ꝟo null⁹ naturaliũ aut velit aut offerat: tũc nouẽ vncias curia ꝑcipiat: palã q̇ppe est q̄ siƚ seq̇t vbiq fiscus ꝟm ꝯstõnẽ[t] de hoc a nobis positam de naturalib⁹ itaq q̇ ꝑ trãsitũ[v] ad curiã fiũt legitimi: ꝛ de mõ[x] ꝟm quẽ offerunt/ et successionibus hec a nobis pure sancita sunt. ¶ Tribus auteꝫ[y] alijs constitutionibus scriptis zeno[z] quidem pie memorie non de futuris aliquid plene sanciuit

a ¶ Ex vtroq. s. latere vt agnati et cognati. vt hic statim expõit: sic adoptatus non agnascit cognatis patris. nec succedit vt. C. đ adop. l. pe. §. et iđ sãcim⁹. itẽ facit insti. de ser. cogna. in fi.
b ¶ Qui factis. datiui casus. Ac.
c ¶ Qui talis ẽ. id est q̇ curie oblatus est.
d ¶ Legali⁹. i. debet magis ex. l. q̄si dicat nichil: cuꝫ ẽt viuo pr̄e dñs ẽ fili⁹. vt. ff. de lib. et posthu. l. in suis. ꝛ eadẽ ꝑsona. vt. C. de ipu. ꝛ alijs substi. l. fi. et iđ debita bona pr̄is filio. vt hic. et. ff. vñ libe. l. scripto hr̄de. in fi. et. ff. de bo. dã. l. fi. j. rñ. et. §. fi.
e ¶ Sibi. i. siue ante siue postea.
f ¶ Legitima. que determinat. l. s. q̄rta. vt. C. qñ ꝛ qui. quar. pars de. l. j. et. ij. in prin.
g ¶ Ex gñe. eius qui decessit.
h ¶ Oblatione. i. ac si eẽt dat⁹ curie.
i ¶ Superstites essent. s. parẽtes.
k ¶ Nouẽ. qñ est vn⁹ vel plures. qđ dic vt. s. de triẽ. et semis. diximus. §. excipiat. col. iij.
l ¶ Min⁹. qđ em̄ lex dat priuat⁹ auferre non potest vt hic. et argu. s. de nup. §. si vero non solum. in fi. §.
m ¶ A lege. supplet lex in quo homo deficit. vt. ff. de re iudi. l. iiij. §. si quis. et. C. de inof. test. l. omnimodo.
n ¶ Portiones. sic. C. quando non pe. par. l. j. Ac.
o ¶ Tacuerit. s.

† cõcor. c. iusnaturale. j. dist. ‡ al's vetre. al'. hr̄e.

testamento.
p ¶ Sicuti. scilicet non facto testamento.
q ¶ Obtulerit. s. eos curie.
r ¶ Uoluntate. s. testamento nõ facto. Accur.
s ¶ Uel agentibus. i. in curia existentibus.
t ¶ Constitutionẽ. j. eo. §. semel. et §. si quis autem.
v ¶ Per trãsitũ. tunc em̄ fit transitus cum curie offertur.
x ¶ De modo. s. oblationis.
y ¶ Tribus autem. q̄ statim nominabunt.
z ¶ Zeno. vt. C. e. ti. l. diui constantini. Accur.

sz de iã p̃teritz: quã scribi lõ so lũmõ p̱misim⁹ vt eos[a] qb⁹ illa forte ↄstõ p̱dest (q̱[b] descendit eorũ exinde p̱les) nõ hac vtili tate p̆uarem⁹. Sicut eñ ana stasij[c] pie mẽorie q̃ naturales adoptare ↄtribuit nõ eẽ ipor tunã decetero nr̃is subiectis p̱mittim⁹ nisi ad h̄ positã solũ modo finiuim⁹: vt si q̃ vtilitas aliqb⁹ exinde reposita est hãc nõ videamur p̱ nr̃as ãputare leges. Op3 ei sp̱ aliqđ inchoa re bonũ: nõ ea q̃ a qbusdã p̃exi stãt destruere[d]. nr̃i ei p̃ris ap probam⁹ ↄstõnẽ[e] tẽperate qdẽ itroductã ꝛ inordinate positã: q̃ adoptiones naturaliũ p̱hi buit multã absurditatẽ h̄ñtes et indiscrete velut aduenas q̊s dã legitimis naturales supin troducẽtes. ¶ Reliq̇ igit̃ sunt modi q̃ a nobis iuẽti sũt q̊s p̱ curram⁹[f] legitimũ ius p̃bẽtes eis q̇ erãt p̆mit⁹ naturales/cir ca q̊ꝝ successionẽ nõ laborauí mus: semel ei eos efficiẽtes le gitimos[g] dam⁹ h̄r̃e ẽt succes siões illas q̃s h̄ñt hi q̇ ab ini tio legitimi sũt. ¶ Si q̃s igit̃[i] dotalia[h] scripserit ad libertã[i] in principio/siue ad liberã mu lierem/cui oĩno licet copulari: in concubine scemate sibi aut legitimorũ filioꝝ iã p̄r[k] existẽs aut ẽt filiorũ naturaliũ p̄r/legi timas esse nuptias: et filios vl̄ p̃cedẽtes vl̄ ↄceptos legitios ei eẽ fãcim⁹. et l3 postea nõ na scant̃ filij ei: aut ẽt nati moriã tur: nichilomin⁹ prior soboles[l] legitĩa ↄsistit: affect⁹ eñ circa filios ita ei p̱cedẽs q̇ eũ ẽt ad dotale p̱uocauit instr̃m: ip̃e de dit scdis filijs occasionem qui postea nati sunt[m] legitimi iur3. Quapropt̃ absurdũ erat beni gnã occasionẽ quã posteri si bi filij inuener̃t ex p̆orib⁹ sumẽ tes eã nõ etiã prioribus legi timũ ius simul et sine calũnia circa patrũ dare i successiones Palã eñ est q2 iuniores[n] filij ex lege[o] facti sunt sui hoc iitiũ dotalib⁹ p̃bẽtib⁹. q̃propt̃ vnũ amborũ fecim⁹ ordinẽ ꝛ dece tero calũnias plurimis abstu lim⁹ ↄstõnib⁹[p] illđ dicentes: vt vl̄ si nõ habuerit filios postea pater dotalia tñ exposuerit in strumẽta: ẽt sic nichilomin⁹ su os h̄ẽat filios. vt ei nascerent̃ ei filij alij casus q̇dã forte ptã tẽ ꝛ Iniam h̄ũit sicut ẽt natos auferre[q]: affectiõis v̄o p̱batio nẽ q̃ in p̆orib⁹ fuit nat3 hoc est añ dotalia instr̃a p̃bẽtẽ legiti mũ ius/nichil tale fuit qđ au ferre[q] oĩno potuerit. Insup̱ ẽt ex rõnabilib⁹ h̄ adiectũ ẽ cãis q̃si añ dotalia cõcept⁹ q̇dẽ est fili⁹: nat⁹ aũt post dotalia au xiliator sui sit[r]: q̇ ẽt p̆orib⁹ ↄstõnib⁹ hoc facere po tuit. et q̃dã a nobis inuẽta[s] est rõ regularis opti me narrãs de ordine nascẽtiũ. cũ eñ dubitetur vtrũ oporteat ↄceptus[t] an part⁹ respici tp̃s: san cimus vt nõ tp̃s ↄcept⁹ s3 part⁹ inspiciat̃ p̱pter filiorũ vtilitatẽ. Si v̄o ↄtigerit tales aliq̃s exco gitare circũstãtias casuũ i qb⁹ est vtili⁹ ↄceptio nis tp̃s q̃3 part⁹: tẽp⁹ illud valere magis precipi mus quod vtilius sit nascenti[v].

¶ Sunt filij legitimi [illegible] dotalia [illegible]

¶ Illud tñ a nobis sancitũ[x] est: vt si q̃s voluerit legitimã suã facere sobolẽ ꝛ nõ habuerit vxorẽ taliũ filioꝝ matrem: filios q̇dẽ valde diligat: mu lier autẽ nõ sine pctõ[y] sit apud eũ/neq3 digna sit quolibet legitimo nomĩe: ꝛ p̱pterea aut moriẽte muliere aut legitimo iure nõ digna in m̃rimonio putãda/aut causa a filijs maligne tractata[z]/ aut ex studio muliere celata/aut a filijs/aut forte ali ter ei diuitijs accedẽtib⁹: ne iure legitimoꝝ vsum pater et fructũ defuncta matre tãq̃3 sub p̃tãte fi lijs ↄstitutis habeat. ¶ Si q̃s[ꝛ] ergo filios legiti mos nõ h̄ñs s3 tñmõ naturales: ip̃os q̇dẽ legiti mos facere voluerit: mulierẽ v̄o i promptu nõ ha beat oĩno/aut h̄ẽat q̇dẽ nõ tñ sine pctõ: aut si nõ appareat aut alr̃ dotaliũ istr̃oꝝ nõ h̄ẽat faculta tẽ. q̇d eñĩ si ad sacerdotiũ alĩ coꝝ ascẽdat: dam⁹ ei fiduciã hoc qđ dudũ gessim⁹ ad legitimũ ius filios educere naturales legitimis sicut p̃diximus nõ existẽtib⁹/p̱ quãdã h̄mõi viam. sicut eñ sunt modi q̇ suos ad libertatẽ sil̄ et ad igenuitatẽ de ducũt et nature restituũt: ita si p̄r nõ habuerit le gitimã p̱lẽ et voluerit eos restituere nature ꝛ an

s ¶ Inuẽta. C. de natu. li. l. nuper. §. et multo.
t ¶ Conceptus. i. cõceptionis casus genitiui.
v ¶ Nascenti. vt ff. de statu ho. qui in vtero.
x ¶ Sancitum. s. qui. mo. na. effi. le gi. §. nouimus. et §. si quis vero. et §. liceat igitur. et §. si vero. colla. vj.
y ¶ Peccato. q2 meretrix.
z ¶ Tractata. s. his modis. s. aut ex. ꝛc.
ꝛ ¶ Si quis. re petit vt soluat.

a ¶ Vt eos. ra tio quare ille con stitutiones posite sunt.
b ¶ q̱. id est quia
c ¶ Anastasij. vt C. eo. iubemus.
d ¶ Destruere. ꝛ sic no. q̱ in dubio non debemus cor rigere legem vt h. et. C. de ap. l. pre cipimus. in fi. ar. cõtra .j. vt fra. fi. j. r̃n. Sed illud quã do exp̃sse corrigit̃
e ¶ Constitutio nem. que est. C. eo. l. legẽ anastasiam.
f ¶ Percurrem⁹. modo statim. Ac cursius.
g ¶ Legitimos. s̄m modum infra scriptum.
h ¶ Dotalia. sclz instrumenta.
i ¶ Libertaz. qđ de liberta dicit. in tellige si legitios non h3 s̄m distin ctionem quam ha bes. s̄. de triẽ. ꝛ se mi. §. fi. quã dicũt quidam tolli per illã. s̄. vt libe. dce. §. pe. col. vj. Ac.
k ¶ Pater. s. tan tũ. nã in vtroq3 ca su idẽ est vt hic. et s̄. de triẽ. et semis. §. fi. et insti. de he re. q̃ ab inte. §. ij.
l ¶ Soboles. s. nata tempore con cubinatus.
m ¶ Nati sint. p⁹ nuptias ↄctas.
n ¶ Iuniores. i. posteriores nati.
o ¶ Ex lege. id ẽ per legem.
p ¶ Constitutio nib⁹. s. nostris tri bus. vt. C. eo. ti. l. cum quis. et. l. nu per. et. l. fi.
q ¶ Auferre. q. d. casualiter esse po tuit vt nascerẽtur filij sicut ꝛ q̱ nati morerent̃. Accur.
r ¶ Sit. i. sit legi timus.

Corrigi lex i du bio non debet.

¶ Facit ad hoc c. tãta ẽ vis. cu3 glo. j. ex qui fi. sint le gi.

tique ingenuitati: siue ex ingenua nascant ei siue ex liberta: ꝛ legitios decetero et sub ptāte hře/ hoc agat p nostrum rescriptum[a]: nō em̄ fuit in principio qñ natura hoib9 sanciebat sola añq̃ scripte procederent leges q̄daz differētia naturalis atq̃ legitimi: sed primis parētib9 p̄mi filij (sicut pn̄tē inchoantes diximus[b] legē) etiā ipso processu nati legitimi sint. et sicut in liberis natura q̄dez fecit liberos oēs: bella ṽo seruitutē[c] adinuenerūt. sic ēt hic nobis natura legitimas ꝓtulit soboles ad cōcupiscētiā vero facta cōuersio[d] naturale ius ei inseruit. Quapropter sibi9 passiōib9 exortis ꝯuenit curā ex equalibus inueniri[e]: aliā q̄dē a prioribus nr̄is: aliā ṽo a nobis. Sit igit lnia patri in p̄dictz casib9 matrē in priore scemate relinquenti īperio p̄ces offerre hoc declarantes/ qꝛ vult naturales suos filios restituere nature et antique ingenuitati ꝛ iure legitimo/ vt sub ptāte ei9 cōsistant nichil a legitimis filijs differētes. q̄ facto[f] ex hoc[g] filios frui hmōi adiutorio: vna[h] nāq̃ hoc mō oēs hui9 nature digressiones ꝛ opiniones in his q̄ legitimos nō hn̄t filios curam9: sic breui solatio tm̄ īpetū nature corrigētes. ¶ Si ṽo is q̄ solūmodo naturaliū filioꝝ est pater p quosdaz fortuitos casus nō valuerit hoc agere: moriēs aūt sub quodā p̄dictorū casuū scripserit testm̄ volēs sibi legitimos esse filios successores. ꝛ in hoc dam9 ei lniam ꝛ fiduciā supplicātibus[i] tn̄ etiā sic filijs post mortē pr̄is: et hoc dicentibus ꝛ ostēdētib9 pr̄is testm̄: et heredib9 existētib9 ſm legem hoc quoq̃ donū habeāt pr̄is et pricipis[k]: id est dicere nature simul et legis. ¶ Generaliter aūt in oibus qb9 p p̄dictos modos deducunt ad legitimū ius: tūc hoc volumus obtinere dū ēt filij hoc ratū habuerint nā si soluere ius patrie ptātis inuitis filijs nō ꝑmissuz[l] est patrib9: multomagꝫ sub ptāte redigē inuitū filiū et nolētē: siue p oblationē ad curiā/ siue p īstrumētoꝝ celebrationē/ siue p aliā quanlibet machinationē/ tāq̃ fortē[m] † metuētē pr̄nā iustū nō est[n] neq̃ īperij et legislatiōis ponim9 ꝓpriū[o]. ¶ Si vero plurimis existentibus filijs alij q̄dē eligāt: alij respuāt/ hi q̄ volūt legitimi fieri alijs ī iure naturali manētibus[p]: ꝛ hoc dicim9 nullū priorū[q] legitimorū ꝑimētes modū: sꝫ hūc[r] adijcientes alij in q̄bus[s] illos accipere nō licz. oīno em̄ legitimis existētibus deinde naturalib9 ꝯuenietib9 nequaq̃ ius legitimoꝝ eis adijcit: nisi oīno aut p curiā: aut p nr̄as ꝯstōnes/ que dotalium instrumentorū introduxerūt modū. ¶ Adoptiōis autē modū qui fuit olim a quibusdā ante nos īperatoribus[t] sup naturalibus putat9 nō improb9 inueniētes/ ſm paterne cōstitutionis[v] virtutem et nos

a ¶ Rescriptum. quod vulgo appellant bononiēses manuurdium. i. imperiale rescriptum.
b ¶ Diximus. vt. s. eo. §. natura siquidem.
c ¶ Seruitutem. eo modo qui dicitur insti. de iu. na. §. ius autem. Accur.
d ¶ Cōuersio. qꝛ homies ꝯuertunt ad cōcubinas.
e ¶ Inueniri. similis morbus similē desiderat medicinam. vt dixi. s. qb. mo. na. effi. le. §. liceat igitur.
f ¶ Facto. i. precibus imperatori oblatꝫ ꝛ declarato quia vult filios restituere nature. Accur.
g ¶ hoc. s. tpe.
h ¶ Una. i. simul
i ¶ Supplicātibus. scꝫ nobis.
k ¶ Principis. hoc accipe quādo pater dicens eos naturales tm̄ volebat eos vt legitimos reputari. si autem solum eos filios diceret nec adderꝫ naturales siue ī testamēto siue in scriptura vbi subscripserit tres testes: siue in gestꝫ erūt legitimi lꝫ se principi non offerāt: et qꝺ plus est vni testimonio dato aliū prodest: vt. j. vt li. ma. et auie §. ad hec. colla. ix. Accur.
l ¶ Permissum est. vt. C. de eman. lib. l. nec auus. in fi. et. l. iubemus. in fi. nec seruus quādoq̃ manumittit inuitus. vt. C. de testa. ma. l. fi. §. si ṽo quidam. ibi: volentibus ꝛc.
m ¶ Fortem. forte enim praue cōuersationis et peruersi moris est iste pater. Accur.
n ¶ Non est. vt h. et. ff. de his q̄ sunt sui vel alie. iur. l. fi. nisi p ingratitudinē. vt. ff. de adop. l. q̄ liberat9. et. C. de ingratis li. l. f. et sic no. in his q̄ sūt volūtarie iurisditionis nō posse q̄d fieri altero inuito: siue eximat filius vel redigat inuit9 vt hic: siue ꝙ pr̄ eximere compellatur inuitus. nisi in quattuor casib9 vt no. insti. q. mo. ius pa. po. §. fi. Sꝫ quero an cōpellat fili9 exire patriā ptātē ex eisdē causis ex quib9 pater cōpellit eum emācipare? Rñ. nō. qꝛ nō inuenim9: vñ regulā istā seruam9 in dubio. vt. ff. de exer. l. j. §. in re igit. et qꝛ fili9 nō hꝫ eam ptātē in patrē quā pr̄ in filiū vt eā in eū valeat exercere.
o ¶ Propriū. immo remotū et extraneum.
p ¶ Manentib9. sic. s. eo. §. si quis aūt legitimos. ibi: si ṽo aliq̄d ꝛc. ꝛ. C. de test. ma. l. fi. §. si vero quidā. ꝛ. ff. de leg. pre. l. naturalis. §. ij.
q ¶ Priorū. i. nullū eorū p quē aliquis fit legitimus
r ¶ hunc. s. p rescriptū p̄ncipis.
s ¶ In q̄bus. supple in illis casib9 in q̄b9 alij non habēt locū qꝺ est ex causis illis q̄ sunt s. e. §. illud. et. s. q. mo. na. effi. legi. §. nouim9. et. §. si q̄s ṽo. et. §. liceat. Uel dic nullū eorū perimētes ꝛc. i. eorū q̄ ꝓprie sunt legitimi: sꝫ hunc adijcientes alijs modis in q̄b9 nō lꝫ illos. s. filios accipere legitimos: quia nō sūt: ꝛ alr̄s cessat h mod9 vt subijcit oīno eni ꝛc. Ul' ṽi9 dic vt h mod9 per quē nō lꝫ naturalē facere legitimū adiungit alijs modis qñ non lꝫ facere naturalē legitimū. nā hoc mō nō lꝫ si extāt legitimi et h subijcit oīno ei ꝛc. Sꝫ q̄ sūt mōi in q̄b9 ꝑmittit ista legitiatio si filij nō sint? Rñ. qñ pr̄ per rescptū petit hoc fieri vt h. Itē qñ l testō dt ꝙ sint legitimi: et filij ostēdūt postea testm̄. vt. s. eo. §. si ṽo naturaliū. terti9 est. j. vt li. mr̄i et a. §. ad hec.
t ¶ Impatorib9. vt ab anastasio. vt. C. e. iubem9. in fi.
v ¶ Cōstitutionib9. scꝫ pr̄s nr̄i iustiniani posite. C. e. ti. l. legem. §. in posterū. vbi dicit ꝙ naturales nō adoptent et hec sunt. s. qui. mo. na. effi. legi. §. non omnes.

† al. de. al... q̃ for... metu... tē p... pater...

sicuti dictū est excludimus: qm castitatē nō pfecte cōsiderauit: et nō erit decēs vt q̄ bn̄ exclusa sunt i rēpublicā rursus introducant. Quapropter his a nobis sancitis atq; manifestatis quo conueniat modo ad ciuitatē romanā legitimorūq; ius transire nichil de successione sup talibus est dicendū. nā sicut in ceteris ab initio legitimis oportet etiā in eis fieri successiōes[a].

¶ Discretis igit̄ z his qui facti sunt legitimi[b]/ z his q̄ mā serūt naturales: ordinādū est iā etiā de successiōib⁹ eoꝝ. valēti[c] siq̄dem z valētiniano et gratiano diue mēorie primis[d] placuit humanū aliqd̄ agere circa naturales. z siq̄dē sit naturaliū pri legitima soboles/ vna vncia eos dignos esse fecerūt: z hāc cum sua mr̄e[e] nō donari neq; ex vltia dari volūtate vlteri⁹ aliqd̄ permittētes. Si ꝟo filij qd̄ē nō sint naturales[f]: cōcubine ꝟo solummodo: his q̄ nō habeāt vtiq; cōiugē (hoc etē tm̄ cōcubinā habentib⁹ est cōscriptū) mediā vnciam solā donātes[g]. Si vero filioꝝ legitimoꝝ nō sint parētes et neq; patrē et matrē habeāt: vsq; ad tres vncias relinquere eis aut donare permissi sunt/ et hoc cū mr̄e: z si quolibꝫ mō acceperint aliqd̄ i hoc reputari solūmodo: qd̄ aūt plus est ad eos q̄ vocant̄ ex lege venire: hoc qd̄ Theodosij senioris filij lꝫ nō pfecte sanciuerūt. ¶ Nos igit̄ et si prius humana vsi lege p tribus vncijs sex vncias eis filijs legitimis nō extantibus per patrum magnificentiā dedimus[h] sed tn̄ ex his q̄ subide pueniūt causis perfectius simul clementiusq; cōsiderantes presentem ponim⁹ legē. Pluria vtiq; sunt et prius cōmissa/ z in nostris tēporib⁹ delinquunt̄: z ideo ab ipietate hoīes liberam⁹. quidā eñ nō habētes licentiā quātū volūt suis naturalib⁹ filijs relinquēdi: eligūt quasi viros[i] z scribūt heredes: quaten⁹ restituāt filijs. at illi aut ex hoc ipie agūt et preuaricant̄ voluntatem scribentium. aut (qd̄ oīm leuissimū putant) peierāt. et tacemus[k] ea q̄ tradita sunt ex memoria nobis in psonis gloriosissimis talia delinquētibus priscis tēporib⁹. ¶ Ne igit̄ semp tale fieri delictum sinamus[l]: neq; qd̄ agere lꝫ in extraneis z ignotis hoc in pprijs filijs naturalibus homines agere phibeamus: propterea presenti lege sancim⁹ vt siquidē quispiā habuerit filios legitimos nō possit filijs eorūq; matri vltra vnam relinquere vnciā: aut donare naturalibus aut concubine. Hoc eñ ppriū prioris iudicamus esse cōstitutionis[m]. Sed et si quid ampli⁹ dare tēptauerit quolibet modo hoc fieri filiorū legitimorum[n]. vel si filij nō sint concubina vero solūmodo/ huic mediam vnciam relinqui aut donari[o] cōcedim⁹. Si vero filios non habuerit quispiā legitimos aut quēq; ascēdentiū quibus necessitas est legis relinquere partē proprie substantie competentē: testatori licentia sit etiā in. xij. vncias ascribere filios naturales hr̄des. z diuidere inter eos quocūq; voluerit modo res et p donationes aut simplices: aut antenuptiales/ aut p dotes: aut p alium quemlibet modum legitimū suas in illos substātias transponere. sic eñ nequaq; egebunt quibusdam ad impietatem aut periurium preparatis: sed ex ipso suam disponent pure sententiā.

¶ Si vero habuerint hi quos prediximus aliquos ascendentium: legitimam[p] eis relinquant partem quam lex z nos cōstituimus. Reliquam vero totā in naturales filios habeant relinquendi licentiam. et hoc dicimus super his qui in scriptis et legitimis voluntatibus disponunt suam substantiam. ¶ Si quis autem defunctus fuerit legitima ei omnino sobole non extante (filiorum dicimus aut nepotum vel deinceps successiōis) neq; legitima coniuge[q]/ deinde moriatur non disponens de substātijs[r] suis: et veniat cognatio forsan aut etiam manumissor/ vtpote bonorum possessionem mouēs z insurgēs: aut etiam nostrum erariū. nā nec illi q̄tū ad hoc parcimus. si aūt ei donec vixerit libera mulier in scemate cōcubine

a ¶ Successiōes. vt hic. et. s. eo. §. tribus. in fi. §. ibi. reliqui zc.
b ¶ Legitimi. q̄cunq; de supradictis modis.
c ¶ Ualenti. vel dic q nō sit in. C. vel dic q sit ei⁹ legis sensus in. C. d na. li. l. ij.
d ¶ Primis. Iperatoribus.
e ¶ Matre. si habeant.
f ¶ Naturales. z legitimi. Azo. immo naturales tm̄ vt hec littera dicit euidēter. hodie tamen serua qd̄ dicitur. j. eo. §. ne igit̄. z §. si vero filios.
g ¶ Donantes. hoc habemus in C. de na. li. l. ij.
h ¶ Dedimus. vt. C. e. humanitatis. Accursius.
i ¶ Uiros. scꝫ bonos et honestos.
k ¶ Tacem⁹. vt p hoc plus det intelligere. sic. s. qui. mo. na. effi. legi. §. et quidem. col. vj.
l ¶ Sinamus. et viā periurijs q̄ leges puniunt relinquamus. vt. C. de indi. vi. l. ij. Ac.
m ¶ Constōnis. q. d. hoc etiaꝫ erat p iura codicis. vt C. eo. l. ij. et. s. §. pxi. discretis.
n ¶ Legitimorū. scilicet sit.
o ¶ Donari. s. in vltima voluntate. Al. vt. j. statim. §. si vero habuerint.
p ¶ Legitimā. i. tertiā vt dixi. s. de trien. et se. §. j. col. iij. de qua lex h̄ facit mentionem.
q ¶ Cōiuge. hec cū nō capiat tn̄ facit q alius non capiat. et sic nota q hic fallit regula q̄ d: si vinco vincentem te zc. vt. ff. de di. z tēpo. pscrip. l. de accessionibus. nam naturales filij repellant agnatos quātum est in duabus vncijs vt h̄ subijcit. z agnati vincūt vxorē. vt C. vn̄ vir z vxor. l. j. et tn̄ naturales nō vincūt vxorē/ imo vincūtur ab ea: vt hic. et. j. eo. §. si q̄s igit̄. sic z al's fallit dicta regula. vt. ff. q̄ po. in pi. l. j. Itē fallit. j. d equa. do. §. his consequēs. item fallit. ff. ad se natuscon. ter. l. iij. §. obijcit̄. z. L. eq̄ssimū. §. si ex filio. et diximus. s. de trien. et semis. §. consideremus. vbi dicuntur ea que dicuntur hic. Accursius
r ¶ De substantia. s. in scriptis vel sine scriptura.

sociata ⁊ filij ex ea: talib⁹ eñ solūmodo hoc sancim⁹ vbi oīno indubitatus[a] est cōcubine in domo affect⁹: ⁊ filioꝝ ibidē ꝓles ⁊ alimētū dam⁹ eis ⁊ intestatis parētib⁹ defunctis duas paterne substātie vncias[b] habere cū matre partiēdas quāticūqꝫ fuerint filij: vt vnius filij portionē mater accipiat. ⁊ hoc dicim⁹ si vni concubine societ/aut filios ex ea habeat: aut etiā p̄cedente concubina morte[c] forsan aut separatione filij ei domi sint. tūc enim dam⁹ eis ab intestato ad duarum vnciarū[d] vocationem. ¶ Si ꝟo effusa cōcupiscētia ei fuerit / et alias supintroduxerit priori concubinas ⁊ multitudinem habuerit mulierū fornicātium (sic eñ dicere melius est) ⁊ ex eis filios habēs moriat multas simul deserens cōcubinas: odibilis quidē est iste talis: procul autē hac lege modis oībus cū talibus filijs ⁊ cōcubinis excludat. sicut eñ si q̄s legitime copulat vxori alias supīducere nō poterit matrimonio cōsistēte[e] ⁊ ex his[f] legitimos ꝓcreare[g] ita neqꝫ post agnitam quo diximus modo cōcubinā[h] et ex illa filios[i] dabimus[k]. si etiam aliqđ opus libidinis aliđ fecerit etiā hoc ad successionē ei⁹ introduci si mortuus fuerit intestatus[l]. ¶ Nā si hoc nō sanctuerim⁹: indiscreta[m] quidē erūt q̄ mulierū sunt quā[n] potius aut quā min⁹ amauerit/indiscreta q̄dē q̄ filiorum sunt. ⁊ nos nō dam⁹ luxuriantib⁹ sed pudicis legem[o]. nō aūt differētiā facimus de filijs siue masculi sint siue femine. sicut eñ natura nichil circa talia tractat: sic nec nos aliam in masculis ⁊ aliā in feminis ꝑm hoc ponimus legē. oportet eñ per omnē viam subtilitatem simul pietatēqꝫ trāsire. ¶ Si q̄s igit habēs filios legitimos relinq̄t ⁊ naturales ab intestato quidē nichil eis existere oīno volum⁹ pasci vero naturales a legitimis[p] sancim⁹/vt decet eos ꝑm substantie mensurā a bono viro arbitratā: qđ videlicet apud nostras leges[q] viri boni arbitratu dicit. hoc ipso custodiēdo vel si coniugē quidē hꝫ/filios autē naturales ⁊ ex defuncta cōcubina sibi natos/⁊ illi alunt ab ei⁹ successoribus. ¶ De nepotib⁹ eñ naturalibus q̄ iam a nobis specialiter etiā de ipsis disposita[r] sunt obtineāt. in quibus eñ casibus naturales filios vocauimus ad successionē: in his q̄ꝫ et ipsi decentē naturalibus patrib⁹ deuotionē seruēt: eadēqꝫ mēsura sicut parētes ꝓspiciūt naturalibus filijs ꝑm nostrā legem[s]/⁊ ipsi parentibus cōpensent[t]: siue in successionibus/ seu in alimentis sicut superius sanciuimus[v]. ¶ Qm̄ vero ⁊ dudū in quibusdam cōstitutionibus[x] dictum est oportere in quibus patres donant filijs aut relinquunt in his etiā curatores eis prebere cōfirmādos tñ: hoc ratum esse etiam nunc ponimus: dantes et matri ꝑm qđ iam de his dispositum[y] est: ⁊ naturaliū tutelam agere filiorum omnia agēti quecunqꝫ in legitimis definita sunt filijs. Ultima siquidem nos pars legis expectat: vt ipsa competentē suscipiat ordinem: ⁊ enumeremus qui neqꝫ ipso naturaliū noīe digni sunt. Primum quidē omnes qui ex cōplexibus (non enim[z] hoc vocam⁹ nuptias) aut nefarijs/aut incestis/aut dānatis processerit: iste neqꝫ naturalis nominat

a ¶ Indubitatus. quare dicitur indubitatus affectus? Rñ. q: vnā solā concubinā habet: si aūt habet duas qđ esse non debet/tunc erit dubitatus. vt. j. eo. §. nam si hec. Item alia rōne: q: ad hoc vt dicat concubina ipse debet hoc protestari coram vicinis. vt. ff. de concu. l. in concubinatu. alās presumeret legitima vxor. ⁊ ita succederēt filij in totū. vt. ff. de ri. nup. l. in libere. Accur.
b ¶ Uncias. p̄ter duas vncias. puta q̄ habeant alimenta. argu. ff. de ali. le. l. pe. Accur.
c ¶ Morte. scꝫ separata vel relicta
d ¶ Unciarū. sed quare non in totū vocant cū legitimi presumant: et hec vxor legitia. vt. ff. de ritu nup. l. in libere. Sed dic q̄ h̄ erat concubina: q: fuit ꝓtestat⁹ sicut debet fieri: vt. ff. de cōcu. l. in ꝯcubinatu. ibi nō fuit ꝓtestatus aliq̄d: et sic matrimoniū presumitur.
e ¶ Consistente. immo infamatur. vt. C. de icest. nup. l. ij. ⁊ de adul. l. eū q̄. ita nō lꝫ plures cōcubinas h̄re vt subijcit. vt et. s̄. de trien. ⁊ semis. §. cōsideremus. col. iij.

Concubinas plures habere nō licet.

f ¶ His. s. duab⁹ vxoribus. Accur.
g ¶ Procreare. s. non possunt.
h ¶ Concubinā. vnicā et in domo.
i ¶ Filios. habitos. Accur.
k ¶ Dabimus. i. concedemus. Ac.
l ¶ Intestat⁹. q̄d si testatus? Rñ. bona est similitudo quā de vxore assignat: quia nō possunt dici filij naturales sicut etiam si constante matrimonio habuisset eos ex concubina vt. j. eo. §. vlti.
m ¶ Indiscreta. id est ignorata.
n ¶ Quam. scilicet mulierem.
o ¶ Legem. dantem priuilegium. sed propter malos facte sunt leges que penam imponunt. Accursius.
p ¶ Legitimis. scilicet filijs. sed an ipse pater dum viuit eos alere tenetur? dic. q̄ sic eadē ratione qua ipsi patrem vt. j. ꝓxi. ibi in quibus ⁊c. nec obstat ff. d̄ libe. ag. l. si q̄s a liberis. §. idē rescripserunt. q̄ iuste ꝓcreatum alere teneatur. nam subaudi ibi maxime. Uel dic ⁊ hunc iuste procreatum cum cōcubinatus per legem nomen accepit. vt. ff. de cōcubi. l. in concubinatu. Accursius.
q ¶ Leges. vt. C. de cōtrahen. emp. l. fina. in fi. ⁊. C. vt in posses. leg. l. penulti. et. ff. vsufru. queādmo. ca. l. j. ꝑ pain. Accursius.
r ¶ Disposita. idē quod in filijs ⁊ in nepotibus dictum est. vt. C. eo. l. vlti. §. fina.
s ¶ Legem. scilicet istam.
t ¶ Cōpensent. nā equalis debet esse pietas: vt hic ⁊. ff. de inoffi. testa. l. nam ⁊ si. et. ff. de libe. ag. l. si quis a liberis. j. respon. et sic no. hic euidens argu. sicut est aucta portio descendentum sic ⁊ ascēdentiū debet dici aucta: vt diximus s̄. de trien. ⁊ semis. §. j. in fi. col. iij.
v ¶ Sancimus. s̄. e. d. constitu. in §. discretis. vsqꝫ ad istum §.
x ¶ Quibusdam constitutionibus. vt. C. de cōfir. tu. l. fina. et facit. ff. de confir. tuto. l. natura. j. respon.
y ¶ Dispositum. vt. C. q̄n mu. tu. offi. fun. po. l. fi. Ac.
z ¶ Non enim. interpositio est.

Le- pro- ma- fact- sun-

neqꝫ alēdus est a parētib⁹:ne-
qꝫ hēbit qͦdā ad p̄sentē legē
participium[a]. vnde certa a cō
stantino pie mēorie in ꝯstōne[b]
ad gregoriū scripta q̄dā de ta
lib⁹ dicta sunt filijs:hoc nō re-
spicimus q̄m et nō vtēdo pem
pta est. phenicatorum enim/et
syrarchorū/ꝛ magistratuū/ et
insigniū meminit/ꝛ clarissimo
rū.et neqꝫ naturales esse vult
ex his pcedētes/amouens eis
etiā īperialis munificētie man
suetudinē.quā videlicet cōsti-
tutionē etiā oīno perimimus.
Hec a nobis sancita sunt et
nulla penit⁹ ignorātia nostra-
rū erit legū:nec q̄ sint legitimi
q̄ vero naturales : nec quō eis
legitima iura dant̄:aut quō eti
am naturales pmanētes pme
rent̄ hūanitatē.et quō etiā ipi
ꝯpetēter honorati sunt ab eoꝝ
q̄ neqꝫ naturales digni sunt cō
munione segregati. Que igit̄
placuerūt nobis ꝛ ad hoīꝫ me
delā atqꝫ nature supplemētū
p hāc legem decreta sunt tua
sublimitas faciat oībus mani
festa/ pgrāmatibus positis p
q̄ oīb⁹ lex erit aperte cognoscē
tibus quomodo in talib⁹ ꝯuer-
sentur:ꝛ nostrā ꝯsiderātib⁹ p-
uidētiā q̄ oī alij occupatiōi eo
rū preponimus[c] vtilitatem.

De testibus.

[illegible]

Idē aug. Jo. pre. p̄. secundo.

Testiū ppt
pbationes
vtilitas[d] ad
inuēta q̄dē
dudū[e] ē ne
q̄d lateat fa
cile actoꝝ[f]
et callidi-
tate[g] pluria[h] hoīꝫ adinueniēte
aīas[i] periclitet̄ migrare in con
trariū ordo[k] cause. Non em̄ vt
patefiant q̄ gesta sunt testant̄[l]
plurimi:ſꝫ quaten⁹ adhuc am-
plius occultētur[m].nā alia q̄dē
scientes[n] :alia vero[o] pnūcian-
tes/aut[p] que nō sunt dicentes
hoc ipo cōfitentur[q]:quia ea q̄
vere sciūt[r] neqꝫ volūt patefie
ri/neqꝫ ſm ea[r] pferri iudicia:ſꝫ

a Participium.licet enumerare has personas pmise-
rit male tn̄ enumerat. Tu ergo dic q̄ inter quascūqꝫ pso-
nas matrimoniū phibet̄ hīt locū q̄ hic dicunt̄:vt nec filⁱ⁹
alēdus nec beneficiū aliqͦd habeat ex hac lege.sunt aūt q̄t
tuordecim modi quos phibent̄.et no.eos insti.de nup.§.
sunt et alie.vn̄ iā
nō ē q̄stio de filio
sacerdotis cū ipe
mrimoniū ꝯhere
non possit.vt.s̄.q̄.
opor. epis. nec de
aliq̄ p̄dictorū mo-
doꝝ. Sꝫ q̄ro an a
mr̄e pn̄t hr̄e bn̄fi-
ciū:ꝫ dicas vt di-
xi insti.ad senatus
cō.orphi.§.j.sed lꝫ
nō hēat hui⁹.l.pti
cipiū:vt non possit
curie offerri vl̄ le-
gitimari : vel alia
facere q̄ naturali
bus hac ꝯsti.pmit
tunt̄: quero tn̄ an
p̄nceps possit eos
facere legitios si
dicat nō obstante
hac lege. puto q̄
sic.vt ar.ff.de leg.
iij si q̄s in p̄n.ꝛ.ff.
de nata.re.l.q̄rꝫ.ꝛ
C.de leg.ꝛ cō.l.di-
gna.itē lꝫ a pr̄e nō
relinquat̄:nūquid
ab ex̄neo pōt relin
qui vel dari aliq̄d
quolibet titulo in-
ter viuos.puto q̄
sic cū hac.l.non p
hibeat.oīa eniꝫ li-
cēt q̄ expſſe phibi
ta nō sunt.vt.ff.ex
q̄b.cau.ma.necnō
.§.quod eis. pre-
terea et honorem
sortiri pōt cū emolumēto.ff.de decu.l.gn̄aliter.§.spurios.
pater tn̄ etiā ipi inter viuos donare nō pōt.vt.C.de incest.
nup.si quis ince.ſꝫ q̄d si pr̄ nō istituat neqꝫ donet: sed aliū
instituat:et talē substituat:ꝛ Rn̄.pōt forte distingui.vt sivul
gariter/non possit:q̄ꝛ pr̄ heres esse videtur. si pupillariter
possit quasi pupilli sit heres.vt insti.de pupil. sub.§.j.et
ff.de pupil.sub.l.si is.Uel loquitur hec.l.si is.quando licet
non totum/aliquid tn̄ nō pōt relinqui.]

Licet q̄d expſſe nō p̄hibetur

b In cōstitutione.que est.C.de natu.li.l.j.
c Preponim⁹.q̄ꝛ phibebat nuptias inter senatores et
libertas.qͦd hodie licet.vt.s̄.vt li.dece.§.si quis .col.vj.
De testibus. Q̄ꝛ de pbatiōe que fit p vocem mortuam
id est per scripturam dictum est. s̄.de fide instru. videa
mus nunc et de ea que fit per viuam.i.per testes.Uel dic
quia vsus testium est frequens:ideo de testibus dicit. vt
j.eo.in princi.

d Testiū.vtilitas.frequēs est vsus testiū.vt. ff.eo.l.j.
ergo de his vtile fuit inuenire.et vtile est diligen-
ter tractare.vt.ff.de lib.lega.l.legaui. in p̄n.et est
hec vtilitas adinuēta pp pbationes vt hic dicit. ne facul
tas pbationū angustet̄.vt.C.de here.et ma.q̄m̄.in fine.
e Dudū.nō solū em̄ in legib⁹:ſꝫ etiā in veteri testamē-
to.Unde illud. In ore duorū vel triū stet omne verbum.
f Actorum . neutraliter et generaliter accipe. vt.ff.de
verb. sig. l. labeo.
et.ff.de offi.cō.l.j.
vel dic actorū.i.a-
gētium:q̄ꝛ actores
ꝯsueuerūt pbare
p testes.vt.C.de p
ba.actor.lꝫ et q̄nqꝫ
re⁹ pbet. vt.ff. de
excep.l.j. itē et ali
bi.vt.ff. de pba.l.
circa. Accur.

Duob⁹ fides est adhibēda.

g Et callidita
te.repete ꝛ nec cal
lidi.ꝛc.ꝛ ē callidi-
tas in tacēdo qͦd ē
verū .vt.ff.de act.
ēp.l.j §.j. ꝛ.l.iulia
nus.§.idem iulia
nus.ſꝫ fallacia fit
in dicēdo qͦd dicē-
dū nō est. vt. ff.de
fur.l. fals⁹.§. si q̄s
nichil.et. ff. de ac.
emp .l. iulian⁹.§.
si venditor.
h Plurima ho
minum. al's pluri
morū hoīm:et al's
plurima hominū.
i Aias.s. testi-
um vel pducētiū
eos ſm Al.
k Ordo cause.
ita cōstrue. ne or-
do cause piclitet̄
p̄ma. i. maxima
callíditate homi-
nū adinuēīcte mi-
grare aias in ꝯtriū
.i.in malū vl̄ in p
ditionē.vn̄ illud. Os qͦd mētitur occidit aīam. et ita ſm ꝫ
ordo cāe dr̄ vt q̄ bonā cām hꝫ debeat vincere. q̄ xo malā
dēat pdere.vtit̄ aūt ꝫ ordo in ꝯtriū q̄n nō sic testant̄ testes
vt verū dicāt. Ul' dic q̄ ordo cāe est ne q̄d lateat xitatē ei⁹
ꝫ ꝯtriū est xitatis suppressio siue mutatio..vt.s̄.de fi.istru.
in p̄n.et.ff.ad.l.cor.de fal.q̄d sit.dic'ꝫ migrare in ꝯtriū.i.
[in falsitatem

r al's vere fiunt.

l Testant̄.i.dicūt.nā de principali-
bus cāe hoc est actore ꝛ reo dicit.et iō dic testantur:q̄ꝛ co
rā testib⁹ plurimis plerūqꝫ talia dicunt̄ ꝛ corā iudice et a-
lijs.et ita xbū testant̄/nō ponit̄ p testionio testiū. vel dic
qͦ est xi⁹ q̄ de testib⁹ dr̄ vt pꝫ.j.statim ibi:omnino em̄ ꝛc.
m Occultent̄.s.testes.al's occultet̄.s.veritas.et al's oc-
cultent.s.testes.et tunc plena est.
n Scientes.s.ea que vera sunt.
o Alia vero.s.falsa corrupti forte pecunia.
p Aut.pro id est.
q Cōfitent̄.s.vt veritas amplius occultet̄ ſm Al.
r Scdꝫ ea.s.q̄ xa sunt cū iudex ſm meoꝝ dicta debeat
iudicare.vt.ff.de offi.presi.l. illicitas.§.veritas.

a ¶ Et ad iudiciū. perimere testimonia subaudi malum est. vel subaudi volunt quidam calliditate sua vt dixi.
b ¶ Incautū est. i. cautio rerū nō est. q. d. non est res aperta nec pōt aperiri al's nisi per testes vt subijcit. ꝛ ita incautū ponit in vim substantiui. vel dic incautum. i. nō est cautū ꝑ scripturā. vt eīm dr̄ cautio i scriptis. vt. C. de ꝓbo. sig. l. sancimus. sic econtra vbi nō est scriptura dicitur incautum.
c ¶ plurimis. s. negocijs.
d ¶ Nō aliter. nō ꝙ alie nō sint probationes lz hic de facto deficiāt. sunt eīm quattuor modi ꝓbādi ꝑ testes vt hoc ti. et. ff. e. et C. eo. Itē ꝑ instrā vt. š. de fide istru. Itē ꝑ cōfessionem ꝑtiū. vt. C. de ꝯfes. et. ff. eo. ti. ꝑ totum itē ꝯm. M. est q̄rt⁹ modus. s. iudicis ꝯsciētia. vt. ff. fi. regū. si irruptione. §. fi. ꝯm Jo. contra vt. ff. de of. ꝓsi. l. illicitas. §. ꝟitas. et qđ dicta. l. si irruptiōe dr̄ cum suis concor. locū hz qñ vt iudici erat notū. pōt ꝫ euenire ꝙ oēs alie species deficiūt sz ꝑ testes veritas pōt inueniri: qꝛ certe nisi caute dicant malum esset vt hic dicitur.

Probandi modi sunt quattuor.

e ¶ Pronunciantibus. i. veritatē exprimentibus.
f ¶ Legislatores. duo dixerunt legislatores. vnum vt oībus liceret testificari. Itē ꝙ vilissimus nō liceat. sed vbi ꝓhibita erūt hec? Rñ. tūc qñ alios repulerūt ipso iure vt impuberes et seruos et alios iudicis officio. et horū alios propter inimicitiam: et alios propter amicitiam: et alios propter paupertatem: et alios ꝓpter infamiā. vt. ff. eo. l. testiū. §. lege iul. et. ff. de accu. l. nulli. Item alios ratione potestatis. vt. ff. de testi. l. ij. ꝛ. ff. e. l. idonei. alios rōne reuerentie. vt. C. eo. l. libertorum. et hic eadē nos approbamus. vt. J. e. §. nos igitur. in fi. §. et §. sancimus.
g ¶ Ipo testiū noīe. nedū offō. s. vt nec testes vocarentur nec officiū testiū haberēt/ et ita ex quo nomine carent etiā effectu carebunt. vt. C. de ferūs. l. a nullo iudice.

Nomine carens caret et nominis effectu.

h ¶ Scemate. i. ordine. Accur.
i ¶ Quia vero. nā in sola ꝓhibitione cōtenti esse non debemus. vt. š. de deposito ꝛ denū. §. j. et iō precipit fieri subtilem experientiam. vt subijcit.
k ¶ Possibile. sic insti. de actio. §. curare.
l ¶ Minorare. sic. C. de fideicō. l. fi.
m ¶ Quoddā. vbi nō poterat sciri ꝟitas nisi per testes. et tñ ipsi nō dixerūt verū vt diximus. š. eo. in fi. j. rñ.
n ¶ In testō. inuenim⁹ dico.
o ¶ Apte. testiū dico.
p ¶ Nouissime. id est tandem.
q ¶ Fieret. s. in scriptis. et nondū esset completum.

r ¶ Ita. s. tenentes. Accur.
s ¶ Venerabilis. mos erat antiquitus vt saltem signū crucis testator vel testatrix scriberet etiā si ignarus esset litterarū. vt arg. C. de iu. deli. l. fi. §. subscriptionem.
t ¶ preparauerunt. i. ita omnia posuerunt.

que nūq̄ facta sunt hec ꝛ pronunciant/ ꝛ ad iudiciū[a] deduci querūt. oīno itaq̄ perimere testimonia vbi rerū incautū est[b] plurimis[c] existētibus q̄ nō aliter[d] patefiunt nisi testib⁹ ꝓnūciantibus[e]. ¶ Licere aūt oīb⁹ etiā tā valde vilissimis testimoniū ꝓhibere: ꝛ ante nos perhibuerūt legislatores[f]. s. multas exceptiōes facientes et plurimos excludētes etiā ipo testiū nomine[g] vel scemate[h]. Qꝛ vero[i] neq̄ post has ꝓhibitiones adhuc purū est testiū op⁹: estimauim⁹ oportere ꝛ nos adijcere aliq̇d cāe subtilitati: ꝛ falsa testimonia q̄ntū est possibile[k] minorare[l]. Tale ei quoddā[m] etiā tūc apđ clarissimū bitinie ꝓuincie iudicē gestum inuenimus in testō[n] ostēsa testiū falsitate pessima apte[o] ꝯuictorum et nouissime[p] cōfessorū: qꝛ cum testm̄ fieret[q] ꝛ fuisset defuncta testatrix: testiū ꝓo q̇dā tenētes manū iā mortue ita[r] ꝑ chartā ꝓgā factā et ex latere ductam traxerūt et signū venerabilis[s] crucis videri scripsisse defunctā ꝑparauerūt[t]. Nos igit̃ ad hoc respicietes alia q̇dē đ modo[v] testiū: alia ꝓo de eorum statu[x] estimauimus oportere detinere[y]. † q̄ itaq̄ dicta sūt ab āntiquis legislatoribus in prohibitione hoꝝ quos suspēderunt[z] testimonium ꝓhibere rata oīa ponimus. ¶ Sācimus autē ꝛ precipue in hac maxima ꝛ felicissima ciuitate[a] vbi ꝓxima cōsistit fauēte deo sermoni multorū[b] bonorūq̄ copia virorum bone opinionis[c] esse oportere testes: et aut carentes huiusmodi derogatione[d] per dignitatis[e]/ aut militie[f]/ aut diuitiarum[g] aut officij causam[h]: aut si

v ¶ De mō. al's de modo: et tūc de mō. i. q̇liter ꝛ quotiens ꝓducant̃. vt. J. eo. §. qꝛ ꝓo. ꝛ al's est de domo. et tūc scz vt min⁹ remote habētes domū nō cōpellant̃ venire. vt. J. eo. §. qm̄.
x ¶ De eorū statu. vt. J. eo. §. si vero dicatur.
y ¶ Detinere. id est destruere ne fiant. vl' detinere q̇dam de antiquis sed non oīa.
z ¶ Quos suspēderūt. i. suspensos vel remotos a dicēdo testimonio antiqui legislatores fecerūt. Al. vt diximus. š. eo. §. licz in ꝑin. Accur.
a ¶ Felicissima ciuitate. s. constantinopo. Sed quid si hoīes vnius ville vel loci oēs sūt infames: nūq̇d inter se testificabunt̃? Rñ. sic qꝛ nil dolosus doloso. vt. C. de here. et ma. l. qm̄. Itē paria delicta mutua compensatione tolluntur. vt. ff. so. ma. l. viro. Vel dic ꝙ iudex đz eos remouere etiā si ꝑtes consentiāt. et hoc innuit ꝟbū ꝑcipue hic positū. vt ē ar. ff. de ꝓcu. l. filiusfamilias. §. veterani. et. C. de tem. ap. l. ij. §. fi. vel etiā vt primo dixi. et dic ꝙ abundat maxime. vt. C. de testa. ma. l. fi. §. ij.
b ¶ Multorū. al's multitudo. et al's multorum.
c ¶ Opinionis. i. fame. sic et al's sepe reperies. et qñq̄ dr̄ estimatio. vt. ff. de var. co. l. cognitionū. §. estimatio.
d ¶ Derogatiōe. i. suspitiōe q̄ fame derogat.
e ¶ Per dignitatis. no. maiorē fidē debere haberi ei qui in dignitate est posit⁹. nā ꝛ al's credit̃ magis decurioni q̄ plebeio. vt. ff. e. l. iij. §. ij. itē a satisdatione iudicio sisti quis propter dignitatē releuat̃. vt. ff. de digni. l. pe. ꝛ est duplex ratio: qꝛ nō est necesse ꝙ alterius potētiā timeat: quod in teste est necesse. vt. C. eo. l. eos. Itē qꝛ ad dignitatem homines honesti eliguntur. non aūt notate opinionis. vt. C. de digni. l. ij. quod in testib⁹ est necesse vt honestiorib⁹ credatur. vt. ff. eo. ob carmen. non tamen hec adeo procedunt vt vni soli credatur. vt. C. e. l. iurisiurandi.
f ¶ Militie. magis ei credit̃ militi q̄ pagano. vnde etiā vni militi qñq̄ credit̃. vt. ff. de re mili. nō oēs. §. a barbaris
g ¶ Diuitiaꝝ. no. ꝙ pl' diuiti q̄ pauperi credit̃. vt isti. de suspe. tu. in fi. ti. et. ff. de excu. tu. l. spadonē. §. fi. qꝛ facili⁹ est vt pecūia corrūpat̃: qđ nō est necesse in teste. vt. ff. e. l. iij.
h ¶ Officij cām. i. artis laudabilis: vt in nouel. vel dic officij publici: vt qꝛ tabellio erat cui soli qñq̄ creditur.

† ale[...] rime[...]

Dig[...] tas r[...] nat i[...] mult[...]

Diu[...] plus[...] pau[...] cred[...]

nō tales cōsistunt/ex vtroqꝫ[a] tñ (q fide digni sunt) testimoniuz perhibere. Et nō quosdā artifices ignobiles[b]: neqꝫ vilissimos neqꝫ nimis obscuros ad testimoniū ꝓcedere: sz[c] vt si qua de eis dubitatio fuerit possit facile demonstrari testiū vita/quia inculpabilis atqꝫ moderata est[d].

Testium ignotis veritatē corrumpere festinātibꝰ nō est sine tortura credendū. et eos debēt torquere iudices in administratione positi/alīs ꝑ apparitorem pretoris sit tortura: sed in ꝓuincia ꝑ defensore locorum. Az.

Si ꝓ ignoti[e] quidā fuerint vndiqꝫ ꝛ aliqd apparuerit circa testimonij veritatē corrūpere festinantes[f]: posse eos etiam verberibus[g] subiacere. et iudices siquidez administratores[h] fuerint hoc ipsi agāt[i]. Si vero alij preter eos q administrationes habēt: ipsi qdē assumāt apparitorē magnificentissimi pretoris plebis[k]: in ꝓuincia ꝓ locoꝝ defensorē: et ꝑ eos inferāt eis verberū experimētū: qtenꝰ ꝓpter hoc nichil celēt veritatis[l] aut etiā capiant[m] ꝑ hanc viam pecunijs testimoniū perhibere aut aliter[n] circa hꝫ malignātes.

In confessione soluti debiti in instrumentis contracti sine adhibendi testes q non sint fortuiti vel transeuntes. qd etiam in testamento seruatur iure antiquo seruato. Barto.

Et lz dudū[o] nullā in debitis ex scripto factis nō scriptarum solutionū ꝓbationē ꝑ testes suscipi sanciuerimus: nisi ꝫm obseruationē ibi factā quā. s. valere precipimꝰ: ꝛ tñ etiā nunc hec renouamꝰ[p]. Si em̄ scriptū sit[q] debitū. ꝛ nō scripta[r] † proferat̄ solutiōis a litigātibꝰ[s] ꝑ testes[t] probatio: tūc[v] iusceptibilē eam apud iudices esse/dū ad hoc ipsum assumantur[x] testes[y] vt pro facienda[z] solutione aut memoria facte alicui iam solutionis ꝛ cōfessione eius qui pecunias[&] accepit testimoniū ꝑhibeāt viri fidedigni cōstituti: aut etiam

vt. ʒ. de fide instru. §. si vero nullus. ꝛ. C. ad. l. cor. de fal. l. si quis decu. sed nunquid admittetur aliquis nisi probet̄ ꝑ aliquē de his modis: videtur ꝙ nō. sed certe imo vt subijcit. ꝛ semꝑ presumit̄ bonus nisi ꝓbet̄ cōtrariū. debet autē a vicinis iudex inquirere de bonitate et legalitate testis vt argu. ff. de fun. instru. l. cum de la nionis §. asinam. et. ff. de questio. de minore. §. pe.

a Ex vtroqꝫ. s. latere litigantium ꝫm Al. vl' dic. i. vndiqꝫ. q. d. lz nec dignitatem nec militiam nec offm̄ nec diuitias habeat: tñ creditur ei si est fidedignus: vt hic ꝛ. ff. de ꝓbo. ob. l. si qs ita stipulatus. et insti. de suspec. tu. §. fi. Accursius.

b Ignobiles. no. ignobiles. naz nō ꝓpter hꝫ ꝙ artifex sit repellit̄ sed quia ignobilis. vt sunt carpentarij q stant in curia cōis vilissimi autē pñt dici spanaldi siue arte obscuri abiecte ꝑsone. vt. C. de icef. nup. l. humilē

c Sed vt. scilz tales admittendi sunt vt ꝛc.

d Moderata ē. in bonis moribus vt et. ff. de tu. ꝛ. cura. da. ab his. l. scire. §. pe. Sed per quos hec probantur: Rñ. per alios. vt in nouel. eo. ꝛ. ʒ. eo. §. si vero dicatur. sed quidam dicunt per se ipsos quod est nimis graue. vt. C. de testi. l. nimis.

e Si vero ignoti. no. ignotū non admitti. sic ꝛ. C. de iure deli. l. fi. §. sin autē. ꝛ. ʒ. de fide instru. §. oportet. colla. viij.

f Festinantes. non tamen ex hoc solo ꝙ festinat veritatem corrumpit. sed ex hoc non admittuntur sine tormentis. vt hic. et in decre. v. q. j. c. illi.

g Uerberibus. id est tormentis.

h Administratores. id est ordinarij.

i Agant. i. tormentis subijciant. Al. ꝛ sic admittuntur ignoti ꝛ viles cū tormentis. sed cōtra. ʒ. §. proxi. So. ille ꝫm istum intelligit̄. vel dic in subsidiū admittunt̄. vt hic: nō aliter vt ibi. ar. C. de here. l. qm̄. Uel dic si iudex vilitatem scit non admittit vt ibi: cum ignorat sic vt hic: sed cum tormētis. Alij tamē dicunt ꝙ admittuntur si vilitas eis non opponatur. vt ar. ff. de inoffi. testa. l. posthumus. §. si quis.

k Plebis. scilicet in ciuitate regia.

l Ueritatis. pertinentis ad rem. Et no. hic ar. ꝙ testes pro vtraqꝫ parte debent reddere testimonium. vt plene dixi. ʒ. de san. epis. §. milli. col. ix.

m Capiant̄. id est caute deprehendant̄. s. testes ignoti.

n Aut aliter. scz sine pecunia. vt quia gratia vel odio.

o Et licet dudum. s. in illa consti. que est. C. eo. l. testiū.

p Renouamus. non corrigendo: sed potius ad memoriam reducendo. ꝛ addendo. s. vt rogent̄ vt subijcit. si enim ꝛc. Et not. hic qꝫ de scriptura a debitore facta dicit: s. qualiter scripsit se debere et subsequenter a creditore/ scz qualiter scripsit sibi solutum. idē tamen ꝛ si per tabellionem fuit scriptū. Accursius.

q Scriptū sit. quod est tunc cum partes cōueniunt vt nō aliter contrahāt ꝙ per scripturam. vt. C. de fide instru. l. cōtractus. vel dic vt ibi. Ac.

r Et non scripta. scilz a creditore. que scriptura dicitur apocha. vel etiam a tabellione aliquo.

s A litigantibꝰ scz debitoribus.

t Per testes. s. sub probatione.

v Tūc. s. demū et non al's.

x Assumantur. q. d. tales debent esse testes quibus fuerit negociū patefactum/ vt viderent solutionem: ꝛ rogati sunt vt testes sint vt hic. ꝛ. ʒ. eo. in fi. huius §. ibi. sed exigimus ꝛc. et quia indefinite dicit hic testes: sumunt quidam argu. ꝙ duo sufficiant. vt arg. ff. de testi. vbi et sic dicunt corrigi quod est. C. de testi. l. testium. vbi testes quinqꝫ exigebantur. Sed tu dic ꝙ hec ꝫm illam intelligitur cum veteres leges nouas determinent. vt. ff. de legi. et senatuscon. l. nam et posteriores.

y Testes. scilicet quinqꝫ.

z Pro facienda solutione. duorum alterum debent testificari. scilicet vel ꝙ solutionem viderint: vel confessionē/ siue memoriam confessionis/ vel solutionis facte a creditore tempore precedenti. Et ex eo quod dicit confessionem sumit Joan. argu. ꝙ confessio facta coram vicinis etiam extra iudicium valet/ et propter hec ex hoc. §. posuit aut. vnam. C. de confessis. sed hoc est ad liberandum: vnde valet. secus si ad obligandum nisi fiat in iudicio. vt. ff. de inter. acti. l. j. in fine. nisi sit confessio cum causa: quo casu si est mutui post biennium. si dotis: tunc serua quod est. ʒ. de tempo. non solu. pe. §. j. ꝛ. §. ij. si autem alia causa: tunc statim. vt. ff. de proba. l. cum de indebito. §. fi. et. C. de non numera. pecu. l. generaliter. de quo dic vt ibi no. et in dicta. l. cum de indebito. Accursius.

& Qui pecunias. sibi solutas.

Ignoto non est credēdū

† Scriptura.

Leges veteres nouas determinant.

causa3[a] testimonij † forte faciāt manifestā. Hec autē inania et ex transitu[b] ꝓhibita testimonia nulla modis oib⁹ valere rōne[c] ⁊ hmōi q̄dā fingere testimonia vt propter aliud quoddā opus adueniēs audiat aliquos[d] dicē tes[e] accepisse[f] ab aliquo[g] aurū aut debere[h] alicui. Hec[i] nanq3 apte nobis suspecta sunt ⁊ nullius digna rōne: dum qñ[k] ⁊ tale aliq̄d in iudicādo inuenim⁹: eo ꝙ multe pecunie dicant̄ solute[l] tabularij duo tantūmodo hoc dixerūt audisse[m] se teste presente[n] nullo/et debitum in scriptis cōstitutū[o] et faciēte[p] scribere ex hoc sciente ⁊ valēte ꝑ proprias litteras hec manifesta facere: quod[q] ex illo[r] odio habētes occasionē presentis[s] accipim⁹ legis. Et iterum[t] adductus est aliq̄s alius similis[v] calūnianti presentibus testibus ad hoc et coram tabulario deposuit[x] apud semetipsum debita esse: ⁊ is q̄dem qui mercede hoc egit decessit: alius autē exactus est debitum qd̄ ab alio quodā tanq̄3 ab eo scilicet cōfessum deo huiusmodi oīno nō indulgēte[y] occultari. Neq3 igitur hmōi[z] credimus testimonijs aut tabulariorū (sicut prediximus[a]) depositionibus eo ꝙ litteris[b] eruditi sunt qui confiteri volunt apud quem[c] ⁊ scribere[d] aut in iudicio confiteri[e] ⁊ dare rei fidem indubia3[f]: neq3 manere eas[g] veracibus[h] pestiferas cōcedim⁹: neq3 si tale aliq̄d factū est recipim⁹. Sed exigimus[i] qd̄ deprecatu3 est ab eo q̄ deduxit testes ī hoc ipso[k] ⁊ hoc ꝑ testationes demōstrare necesse est eos[l] hoc qd̄[m] in testamentis rogatos ⁊ bone opinionis cōstitutos: ⁊ ita cautam[n] suscipere ab eis ꝓbationē et neq3 attestationē[o] deinceps neq3 testium habentem presentiam ⁊ depositionem ⁊ subscriptionē[p] tenere. Si ꝟo nō hmōi

† Facit ad h' ca. cū cām cu3 glo. sup ꝟbo d' causis ex̄ eo.ti.

Testis cām sui dicti dicere d3.

Fama ꝯfirmat rē de q̄ agitur.

a ¶ Causam.s.si non sunt viri ita boni debent facere causam testimonij manifestā hoc modo: q2 iudex interrogabit eos de circūstantijs qualiter scit. quale tp̄s erat tūc: ⁊ similia. Itē de die. nā ad hoc debet respōdere vt hic. ⁊ C. e. l. solam. ⁊ ff. ad sill'. l. prius. ſm vnam litteram que est ibi. Itē fortiter est querendū sc3 vt videatur qua trepidatione vel cōstātia respōdeant. nam hec faciūt ad veritatem illuminādā. vt. ff. de questio. l. de minore ·§· tormenta. Item no. ꝙ ex hoc ꝟbo sumim⁹ argu. ꝙ testis causā sui dicti debeat dicere licet in suspect3 faciam loqui. et pro hoc est. C. eo. l. j. et ff. de transac. l. cu3 hi ·§· in causa. Alij debent facere cām testimonij manifestam per famā cōsentiētem. nam fama confirmat rem de qua agitur. vt ff. de testi. l. iij ·§· eiusdem. Accur.

b ¶ Ex transitu. id est transeuntib⁹ non rogatis.

c ¶ Ualere ratione. sc3 nulla ratione volumus.

d ¶ Aliquos. sc3 creditores.

e ¶ Dicentes. hoc quod sequitur.

f ¶ Accepisse. id est recepisse.

g ¶ Ab aliquo: creditore.

h ¶ Debere alicui. hec verba innuunt cum superioribus vt in solutione ⁊ confessione solutionis ⁊ in obligatione necesse sit rogatum esse testem. Et ita corrigit̄ quod est. ff. de testi. l. ad fidē. Uel qd̄ est verius hic loquit̄ cum celebratur in scriptis obligatio de qua dissoluenda principaliter ⁊ de contrahenda hic posuit. et dicitur. C. eo. l. testium.

i ¶ Hec. scilicet testimonia.

k ¶ Dum ⁊ quando. id est aliquando. vel dic pro quia.

l ¶ Solute. scilicet creditori.

m ¶ Audisse. scilicet pecunias solutas.

n ¶ Presente nullo. quomodo nullus cū duo tabelliones fuerint: Rñ. supple rogato. ipsi em̄ rogati non fuerunt. Uel dic ꝙ ipsi audierūt alios dicētes nō autem cōfessionē creditoris. et ita de auditu alieno non potuerunt reddere testimonium nisi in casu. vt. ff. de proba. l. si arbiter.

o ¶ Constitutum. scilicet esse dixerunt.

p ¶ Et faciente scribere. hic est sensus q2 confitebat̄ creditor se scire scribere. ⁊ hoc sciebat ⁊ poterat omnia facere manifesta per scripturā ⁊ non fecit. vnde imputandum est debitori ꝙ hoc fieri non fecit. vel sic lege: et faciente scribere nullo et supple ⁊ nullo sciente ex hoc scilicet quod factū erat. et nullo valente/et sic semper repetitur/et nullo.

q ¶ Quod. scilicet factum vel negocium.

r ¶ Ex illo. sc3 tempore. Al. vel dic negocio.

s ¶ Presentis. dicte in hoc ·§· ⁊ dicet̄ ēt in hoc sequēti rn̄.

t ¶ Et iterum alius. scilicet casus.

v ¶ Similis calū. s. superiori. q. d. similiter recipit calumniā sicut superior.

x ¶ Deposuit. i. facto firmauit: et ponas casum ī debitore hoc mō. aliq̄s mercede accepta a vero debitore cōfessus est in ꝑsentia testium ⁊ tabularij se debere dicendo se ficiū verū debitorē cū eēt gaius: ⁊ iste decessit: tici⁹ verus debitor exactus est q̄a confessus est ꝑ sacramētū veritatē: quasi a se cōfessu3 ⁊ in cōfessiōe deductū ꝙ ab aliq̄ quodā. i. gaio in cōfessione deductū fuerat ſm Al. Uel pone ī creditore hoc mō: putatiu⁹ creditor fecit debitore3 sibi confiteri/ cum alij teneret̄: et ad hoc testes vocauit quos mercede q̄siuit. sed postea de⁹ reuelauit: et fuit exactum ab eo cui solui debuit. Uel tertio alius fuit confessus se debere quod alius debebat. ⁊ vero debitore decedente fuit exactus qui fuit confessus: et hoc fuit postea scitum deo ⁊c.

y ¶ Indulgente. no. ex hac littera ꝙ nullum quid potest esse tam secretum quin reueletur.

z ¶ Huiusmodi. de quibus dixi in proxi ·§· ⁊ iterum.

a ¶ Prediximus. s. ·§· dum quando.

b ¶ Eo ꝙ litteris. q. d. hec causa non me mouet.

c ¶ Apud quem. id est aliquem.

d ¶ Scribere. scilicet volunt.

e ¶ Confiteri. scilicet volunt.

f ¶ Indubiam. nam si volūt indubitata3 dare fidem: nō sufficiunt supradicta nisi sint rogati.

g ¶ Eas. scilicet probationes.

h ¶ Ueracibus. subaudi pro.

i ¶ Sed exigim⁹. s. vt ꝓbet̄ hoc qd̄ ⁊c. ⁊ sic not. ꝙ partes ipse rogāt testes.

k ¶ In hocipso. s. vt essent testes.

l ¶ Eos. s. rogatos. ⁊ bone opinionis constitutos: hoc qd̄ etiā in testamentis fit: vt hic. ⁊ ff. de testa. l. heredes. in fi.

m ¶ Quod in testamentis. sc3 habet locum.

n ¶ Et ita cautam. sicut in testamento.

o ¶ Et neq3 attesta. s. subscriptiōe ipsi⁹ creditoris qua cauet̄ se recepisse attesta. dico nō hn̄tē ⁊c. al's aūt multū facit hec depositio. vt. C. de fideiuss. l. pe. ⁊ d' in. ēphi. l. pe ·§· sin aūt

p ¶ Subscriptionē. debet em̄ depositionē ꝑ suas litteras

declarare si litteras sciat. vt in nouel. eo. Accursius.
a ¶ Quales. scilicet bone opinionis constituti et ad hec rogati. vt. s. innuitur.
b ¶ Et supplicijs. innuit q etiam nō fidedignus ex quo est rogatus credit̄ ei sine tormentis. al's nō. vt. s. eo. §. et licet et §. si vero ignoti.

k ¶ Et excepta. i. recepta et illi cognita qui eos deducit.
l ¶ Concludente. i. renunciante. vt modo dixi. Accur.
m ¶ Editum. al's editum. et al's aditum: et semper est sensus/ id est aperturam testium.
n ¶ Non adesse. id est non concedit.

c ¶ Contraria dicant sibi. vt qr aliq̄s cōtradicit sibi ipsi et tūc repellit̄ prorsus: vt h. et. ff. q̄n ap. sit. l. ij. §. sed si alius. et C. d fur. l. j. Si aūt vnus alteri cōtradicat tūc iudex considerat et credit veraciorib' inter aduersantes vt hic subijcit. et. ff. eo. l. ob carmen. §. si testes. et de proba. l. cum de etate Sz aliud est in instrumentis ab eadē pte ꝓductꝫ sibi cōtradicētibus: qr nulli credit̄. vt. C. de fide istru. l. scripture. et est rō: q̄a q̄ scripturas inducit potuit prouidere ne cōtrarias induceret. nō autē ille q̄ testes ꝯtrarios inducit. alij tn̄ vt M. dicūt q hoc responsum intelligit̄ q̄n a diuersis partibus ꝓducti ꝯtradicunt. si aūt ab eadem idē qd in scripturis dicūt. Sed ſm nos q̄d dices q̄n a diuersis ptibus ꝓducti cōtradicunt? Rn̄. primo numero: secūdo dignitati eorum stādum. vt. ff. eo. l. iij. §. idē. et. l. ob carmen. §. si testes.
d ¶ Testificētur. scꝫ contraria.

Variatio testium.

cōstituti testes sint quales[a] pridem ediximus: et supplicijs[b] eos precipimus subdi. Si vero quidam aperte cōtraria dicāt[c] sibi aut alterutris testificentur[d] maxime iudices hoc animaduertere[e]: et si veraciora testificatis aduersantes inuenerint: eijciāt q̄dem huiusmodi testationes. ea aūt que a dignioribus fide et plurimis dicta fuerint considerent Si vero astu[f] apparuerint malignātes et ex hoc incidentes in cōtrarietatē: neqꝫ imunes eos derelinqui[g] nisi ſm aliquē errorem fortuitum/ et non astu contraria dicentes demōstrentur.

¶ [illegible]

¶ Quia vero multi sepe[h] testes ꝓducunt: et tertio hoc agentes postea mox vt cōcluserint[i] et excepta[k] fuerint testimonia tentātes interpellationibus nouis importuni esse: et velle etiā quater deducere testes: sancimus nr̄os iudices hoc maxime considerare: et si tertio ꝓducti iam sint testes/ et ab eo qui testes deduxit cōcludēte[l] et editum[m] accipiēte iterū petantur testes/ hoc oīno non adesse[n]: vtpote suspitione habita: ne forte relictis quidez prioribus[o] et duduz manifestis propter eorū testimonia factis ille non productionē[p] testiū: sed de precedentibus aut non testificatis additamento aut eorū[q] depositionibus[r] emēdationem desideret. ¶ Si vero deducēs quidē testes editionē[s] nondum acceperit/ neqꝫ perlegerit testationes[t]/ neqꝫ ipse neqꝫ aliquis aduocatorū[v] eius: aduersarius autem eius acceperit solus et fecerit disputationē[x]: non tn̄ eam dederit ei qui tertio dudū fecit testiū ꝓductionē/ neqꝫ p dispositionem[y] edoctus sit is qui eos ꝓduxerat/ que testimonijs desunt hec adijci: tunc dandā esse quartā ꝓductionē testiū ei qui hoc petierit primitus sacramēto[z] dando ab eo q neqꝫ subtraxit/ neqꝫ percunctatus est testationes: neqꝫ ipse neqꝫ aliq̄s aduocatorum eius: aut oīno ꝓ eo agens[a]: neqꝫ p aliquē dolū aut machinationē vel artē quartā ꝓductionē petit fieri testiū: sed propter qd nō valuit primitus vti denunciatis[b] testimonijs: et si hoc factum fuerit neqꝫ iussione pro talibus imperiali egere sicut pridem[c] erat: sed ex hac lege sufficiant eis hec que permissa sunt: et[d] vsqꝫ ad quartam testium productionem[e] licentiam esse testimonijs vti. non tamen

o ¶ Prioribus. i. q̄ dicta sunt prius.
p ¶ Non productionē. scilicet verā sed maliciosam.
q ¶ Eorum. scilꝫ testium.
r ¶ Depositionibus. scꝫ dictis.
s ¶ Editionem. scilꝫ dicta testium suorum.
t ¶ Testatiōes. in q̄terno notarij.
v ¶ Aduocatorū eius. aduocati em̄ interesse disputationibus dn̄t et publicationibus testiū vt h innuit. et. ff. de adulte. l. si postulauerit. §. questioni.
x ¶ Disputationem. scꝫ cū iudice.
y ¶ Dispositionē id est expositionē.
z ¶ Sacro. nota que de sua cōscientia debere satisfacere. C. de his qui ad eccle. cōfu. l. presenti. §. sicubi. Sed quō iurat cū in initio de calūnia iurauerit: et non debeat nisi semel iurare: vt. s. de his q̄ ingre. ad ap. §. fi. que est q̄. Sol. hoc sacr̄m nō est de calūnia p̄senti vel futura: sicut illud sacramētū maxime prestat̄. sed de quodam preterito. s. q nō subtraxerit neqꝫ ꝑcunctatus &c. vel dic h spāle propter falsitatē vitandā. arg. s. de fide instru. §. si vero nichil nam plus solet timeri qd specialiter &c. vt. ff. de iniur. item apud. §. hoc edictū. Tertij dicūt illā esse post istā cōpositā/ licet sit in ordine prior: sed media verior est opinio.

e ¶ Animaduertere. scilicet volumus.
f ¶ Si vero astu. i. dolo vel malicia: et potest loqui quando ab vna parte tm̄ sunt et melius quando a diuersis.
g ¶ Derelinqui. sꝫ verberibus vel tormētis solent subijci: vt hic. et. ff. de questio. l. ex liberis. et. l. vnius. §. testes. et C. de testi. l. nullum. Item et lege cornelia de falsis accusatur. vt. ff. de testi. l. qui falso. et. ff. ad leg. corne. de fal. l. eos.
h ¶ Sepe. scilicet bis vel ter vt subijcit. et ita not. q sepe pro duabus vel tribus vicibus ponitur. et due vices cōsuetudinem inducunt. C. de episco. audi. l. ij. in fi.
i ¶ Concluserint. i. renunciauerant productioni testium.

a ¶ Agens. vt tutor vel curator. vel ꝓcurator vel similis.
b ¶ Denūciatis. denūciat ei iudex testibus vt testificent̄: et cogunt̄. vt. ff. de tab. exhi. l. iij. §. exhibere. Vel dic q dt h de denūciatiōe quā facit iudex ptibus vt testes ꝓducāt si velint.
c ¶ Pridem. id est ante legem istam.
d ¶ Et. pro id est.
e ¶ Quartā testiū ꝓductionē. vnā ꝓductionē ita dicunt

p

per longũ interuallum[a]/ vt non ex hoc ꝓtrahanť lites: ſꝫ opoꝛtere oĩno velocitatē eis ĩponere ſm ꝙ iudex eſtimauerit hoc fieri. ¶ Illud tamē indubitum eſt: quia ⁊ ſi ſemel producēs teſtes aut bis ⁊ teſtificatiões tractauerit[b]/ aut aduerſario hoc faciente ⁊ ipſe diſputationē acceperit: et ex hoc didicerit teſtificata: non habebit[c] omnino licētiam vllam vlterius vti teſtium productione: neqꝫ ſi diuina hec iuſſio[d] preceperit.

¶ Si teſtis abſit a loco in quo iudiciũ agitať põt cõmitti examinatio iudici loci ĩ quo teſtes degũt: ſiue cõmittať de vꝛbe in ciuitatē cõſtantinopolitanã/ ſiue de vꝛbe in prouinciã/ vel ecõtra: et hoc locum habet in ciuilibus: in criminalib⁹ ꝓ ꝓ ſemet iudex examinare debet. Ange.

¶ Et quoniam ſcimus dudum factam legem[e]: vt ſi quis hic litem exerceat: opoꝛteat autē in ꝓuincie[f] parte aliqua approbari: licentiam habere[g] iudice hoc decernente/ ⁊ ſufficiens ſpaciũ tempoꝛis diffiniente[h] deducere

Testiũ dz refrenari copia.

quidã vt Al. et Jo. ſcꝫ vnã dilationē. ⁊ ita dicunt quattuoꝛ dilationes deberē dari: ⁊ ſic dicunt corrigi qđ eſt. ff. de fer. l. oratione. ⁊ l. fi. q̃ ſunt cõtra. nã ibi dicit dari vnã ⁊ in qualibet iſtarũ dilationũ poſſunt produci teſtes quot quis voluerit. ⁊ ſic tm̃ dr̃ peperiſſe etiã q̃ ter gemios peperit. vt. ff. de verbo. ſig. l. ter enixa. refrenata tm̃ multitudine. vt ff. e. l. j. §. q̃ꝗꝫ. aliȷ̃ vt Azo dicũt etiã hodie vnã dilationē dari tm̃ ĩ pecuniariȷ̃s. ⁊ in criminalib⁹ ſil'r vt olim ꝑ predictã. l. de feriȷ̃s. ⁊ qđ dicit intelligũt. i. tres productiones q̃ fiunt infra vnã dilationeꝫ. Et ſi obȷ̃ciať quare ter vel quater tm̃ pñt ꝓduci dicas: qꝛ iam ſufficiēs teſtiũ numerus eſt etiã ſi vnũ tantũ qualibet vice produxerit: cum duo teſtes ſufficiant. vt. ff. eo. l. vbi. Sed quidã dicũt ꝙ gratia exempli hoc diciť. nã et pluries poſſet hoc fieri dũ tñ ante renunciationem et anteꝗꝫ teſtificata diſcant. ſed an ſufficiat tm̃ renunciaſſe vel teſtificata didiciſſe vt deinceps teſtibus vti non poſſit. Jo. dicit renunciationem ſolam nõ nocere: ſed didiciſſe teſtificata nocere et põt eſſe ratio ꝙ renunciatio non noceat: qꝛ iudex debet vſqꝫ ad ſñiam interrogare partes an aliq̃d dicere velint. vt. C. de iudi. l. iudices. Aliȷ̃ dicunt vtrunqꝫ neceſſarium. i. vt renunciet. ⁊ didicerit teſtificata ad hoc vt non poſſit teſtibus vti. vt arg. j. vt cum de ap. cog. §. ſed hoc preſenti. et ſic intelligunt. C. de proba. l. exceptiones. et. ff. de rei ven. l. officiũ. ibi didicerit teſtificata non tñ renunciauerit. ſed tu aliter intelligas vt ſtatim dices. ⁊ primam opinionem dic veriorē. Itē nũquid ſcientia dicti ſuoꝛũ teſtium noceat tm̃ an etiã ſi teſtium aduerſariȷ̃ dicta ſciuerit. videtur ꝙ ſuoꝝ tm̃: qꝛ de aliȷ̃s nõ inueniť ꝙ noceat: ergo ſit ꝑmiſſum. vt. ff. qui. ex cau. maio. l. necnon. §. ſed qđ. nã §. iſte. in prin. et in medio ⁊ in fine de ſcientia. ſ. ſuoꝛũ tm̃ dicit. Itē eſt pro hoc C. de fide inſtru. l. fi. et hoc ſm Al. Sed tu dicas contra. j. eo §. ⁊ qm̃. vbi dicit ꝙ ſi aduerſario dentur teſtes tamen ſigillatim debent dari vt poſtea dare poſſit. Item pro hoc ratio huius §. nam ita poſſet falſitas cõmitti propter iſtaꝫ ſcientiam ſicut propter ſcientiam ſuoꝛum.

a ¶ Interuallum. quod iudicis erat arbitrio. vt arg. ff. de iur. delibe. l. j. in fi. ⁊ hic ſubȷ̃cit. Aliȷ̃ dicunt vt Al. dari forte dilationem trium menſium. vt. j. vt cum de appel. cog. §. ſed hoc preſenti. col. viȷ̃.

b ¶ Tractauerit. id eſt deſcripſerit. ſic. ff. ꝺ bo. auť. iu. poſ. l. fi. aut aduerſarius ſcripſit et aliȷ̃ dedit: vt in nouel. eo. et j. ſubȷ̃cit ſtatim. Accurſius.

c ¶ Non habebit. immo videť ꝙ ſic. vt. C. de proba. l. exceptiones. ⁊. ff. de rei ven. l. officiũ. que ſunt cõtra. nã ibi probat reus demũ cum probauerit actoꝛ. ſꝫ ſi probauerit actoꝛ vel nõ: ſciri nõ poteſt niſi videatur. ⁊ ita probat reus poſt ꝗꝫ probationes actoꝛis audit. Solu. ibi nõ ꝑ teſtes ſed per inſtrumenta probat reus. Aliȷ̃ dicũt ꝙ ibi didicerat/ ſed neſciebat. aliȷ̃ dicunt ꝙ illa ſit correcta: ſed prima verioꝛ. Uel dic ꝙ ibi ſciebat a iudice ꝙ actoꝛ probauerat/ non a reo. Itē j. C. de ap. l. eos. §. ſi q̃s aũt. ⁊ de tēp. ap. ꝑ hãc. vbi diciť ꝙ in cã ap. poſſunt teſtes ꝓduci. ſꝫ iam erãt aperti teſtes in ꝑma cã: ⁊ ita poſt didicita teſtificata teſtes producunť. Solu. ibi nõ didicerat teſtificata: qđ nichil eſt. Dic ergo ꝙ illa eſt alia cã ſm opinionē noſtram Uel dic etiam ſm alios ꝙ ibi ĩ ꝑma cã probatũ erat ꝑ inſtrã nõ ꝑ teſtes: Sed ſi aliȷ̃ nõ pñt ꝓduci nunq̃d poſſunt in idem reduci? Uidetur ꝙ ſic vt. ff. de q̃ſtio. l. repeti. ⁊. ff. de inter. ac. de etate. §. fi. et C. e. l. fi. ⁊. ff. de op. le. l. iȷ̃. econtra videť ꝙ nõ. vt. ff. eo. l. ꝓduci. ⁊ ar. hui⁹ §. Sol. dico nõ admitti de iure ad ꝑtis ſue poſtulationē: niſi in caſu qñ aduerſarius non vult ſtare primo dicto. et ſic loquiť. C. eo. l. fi. ſed ad poſtulationem aduerſe partis ex conſuetudine reddit nõ vt addat: ſꝫ vt rõnē predictoꝝ dicat. et idē fit per offi. iudi. nemine petente ſi hoc ſibi videť. Itē q̃d ſi ſponte quid mutare voluerit? videtur ꝙ poſſit. ar. ff. de here. inſti. l. ſi ita ſcriptum. j. rñ. et de teſta. ma. l. ſtichus. Sed contra eſt ſi cum aliqua partium fuit locutus. ar. huius §. al's auditur. Sed q̃d ſi in medio tꝑe ceperit eſſe affinis illi ꝓ quo fert teſtimoniũ. licet ſpõte veniat nõ admitteť: ſꝫ qđ prius dixerat valet. Itē q̃d ſi poſt publicationem volo inducere ad reprobationē teſtiũ aduerſariȷ̃ q̃s prius induxerat? Rñ. poſſum: vt. j. eo. §. ſi vero. Itē q̃d ſi meos velit hoc modo reprobare? videť idē. cum ſicut pro me ita pro aduerſario habeant dicere teſtes. vt. j. de ſanc. epiſ. §. nulli. col. ix. Sed tu diſtingue an ex cauſa ſuperueniēte volo eos reprobare: qđ poſſum: vt quia ſunt facti inimici: vel coꝛruptos eos dico an ex precedēti. qđ nõ poſſum. vt. C. eo. l. ſi q̃s teſtibus. ⁊. ſ. de his q̃ ingre. ad ap. §. illud. Itē q̃d ſi nõ addere velim ſed tm̃ ad confirmationē predictoꝛũ prius velim poſt publicationē inducere? Rñ. hu. ꝙ poteſt. ar. ſ. eo. §. ibi: que teſtimoniȷ̃s deſunt ⁊c. ſed tu dic contra propter duas preſumptiones quas habemus hic. Prima qꝛ quãdo producere volo etiã ſi nõ didicero: preſumiť tñ cõtra me: ſed hec ꝑſumptio ꝑ ſacramentũ purgať. alia qꝛ ſi didicerim ꝑſumiť ꝙ velim addere vel mutare. que non purgatur ſacramento: tamen hanc dicunt quidam vt. R. ſacramento purgari. Accur.

d ¶ Diuina iuſſio. nam reſcripta contra ius elicita ⁊c. vt C. de preci. impe. of. l. reſcripta.

e ¶ Legem. vt. C. de fide inſtru. l. iudices. Sed q̃d hic illi adȷ̃cit? Rñ. hic clarius dicit. Item hic de cauſis criminalibus excipit: quod illa non facit. Itē hic iudex notať apud quē hm̃õi fiant productiones rome. Itē illa tunc tm̃ locuꝫ habebat qñ a prouincia rome petebanť. hic autem ſiue hoc caſu ſiue econtra a prouincia in prouinciã/ vt hic ſubȷ̃cit.

f ¶ Prouincie. ſcilicet vbi ſunt teſtes.

g ¶ Habere. ſcilicet litigantem.

h ¶ Diffiniente. ſic et al's diffinit. vt. ſ. de fide inſtru. §. j. ⁊ diffiniet ſm modum qui eſt. C. de dila. l. j.

a Intra puinciã. s. vbi ipsi testes sunt: ne a suis negociis auocẽtur quod esset graue. vt. ff. queãdmo. testa. ape. l. si quis ex signatoribus.
b Testes. scilz attestationes vel dicta testium recipienda sunt. Accur.
c Huc. i. rome vel ↄstãtinopoli.
d Litẽ. i. dicta testiũ super lite.
e Gestis. i. publicis scripturꝫ in quib⁹ dicta testiũ sunt redacta alias iudici poꝛi per eũ q̃ testes produxit in puinciã: vel p eius aduersariũ vt. ĩ. eo. §.
f Multe. repete quoniam.
g Hic. s. rome. ꝛ ita dicit nũc ecõtra ad superius.
h Teneantur. id est contineãtur hac. l.
i Et licentiã. repete volẽtibus.
k Huc. s. rome.
l Presentẽtur. corã iudice hic. et qđ subijcit aut: expone p et.
m Et iterũ. i. rome. et ita dicit nũc ecõtra ad super⁹.
n Ad eũ. iudicãtem in puincia. Accur.
o Abundantiã. hic nota tria. Primo q2 ad hoc tendunt iurisconsulti vt pbationum copia sit: vt hic ꝛ. C. de reb. cre. l. gñaliter. in pñ. et de here. ꝛ ma. l. qñ multi. in fi. vnde quilibet testis recipitur nisi expresse sit phibitus. vt. ff. e. l. j. Scđo no. q2 sacꝫ testis et alicubi pstaꝫ ex cã: vt h. et. ĩ. eo. l. iudices. et. ĩ. de san. epis. §. nulli. col. ix. sic et in iuramento calumnie. vt. ĩ. vt lit. iu. §. sin autem contigerit. colla. ea. sic et iudiciale siue necessarium. vt. C. de re. credi. l. generaliter. §. his de presentibus ꝛ vt. ff. de iureiu. l. ad psonas. Tertio no. q2 hic dicit posse nam vis est in hoc. et sic collige q2 hoc arbitrio iudicis cõmittitur. vt. s. eo. §. j. in prin. ibi licentiam ꝛc. poterit ergo et in causis ciuilibus pcipere presentari testes coram se si sibi videꝫ ppter cause magnitudinẽ: et ppter suspitionem testiũ. et sic loquiꝫ. s. vt defun. seu fu. §. illud. col. v. q̃ est cõtraria. igiꝫ nõ est questio quid iuris est si de vna ciuitate in alia eiusdẽ puincie petanꝫ hec fieri. nam iudicis cõmittiꝫ arbitrio: vt dictum est.
p Destinari. pro dictis testium qui sunt rome.
q De eo. i. de testationibus dandis.

† cõcor. c. si q̃s testificũ pma gl. ex. e. ti.

intra puinciam[a] testes[b] ꝛ huc trãsmittere[c] † litẽ[d] gestis[e] perlatis: et ab eodẽ iudicari iudice. Multe[f] autem hmõi interpellationes nobis fiunt volentibus aliquib⁹ q̃ in puincijs q̃dem litigãt/ hic[g] vo testes habent: vt teneanꝫ[h] ꝛ in hmõi lege: et licẽtiã[i] esse in puinciam iudicãti dirigere huc[k] vt p̃sentẽtur[l] testes/ aut testificatiões oino dẽtur: et iterũ[m] ad eũ[n] referri lites: et si de puincia in puinciam hec petanꝫ fieri: sancimus ppter pbationũ abũdãtiam[o] et hoc valere: et posse ẽt a puincia huc ab eo q̃ iudex ẽ in puinciã destinari[p]: et ab vno q̃ a nobis diffinitus fuerit eloquẽtissimoꝛũ iudicũ interlocutione de eo[q] a iudice[r] facta testatiões dari: ꝛ a puincia alia in aliã puiciã aut apud defensorẽ aut p̃sidem[s] testificationibus[t] ex interlocutione iudicantis datis: illic[v] videlicet diffinitiua snia dãda/ vbi ꝛ lis ↄtestata est. vt queãdmodũ huc in puincia apud iudices aut defensores de pductione testiũ agi sancita[x] sunt: ita ꝛ a prouincia in prouinciam[y]/ ꝛ a prouincia huc teneat: ꝛ pfecta p oĩa sit pbationũ oĩb⁹ facultas: testimonijs q̃dẽ nõ editis[z] neqꝫ in prouincijs sꝫ gestis datꝫ eis a q̃b⁹ pducunꝫ/ aut eoꝛum aduersarijs sub gestis monumẽtoꝛũ signa[a] percipiẽtibus. et ita[b] huc aut in puincijs destinandis[c] a iudicibus: ne quando forsan ꝛ alijs egeat testib⁹ cãe natura ẽt excludaꝫ ppter editionem[d] testiũ adiectio: hec oĩa in pecuniarijs questionibus intelligẽtes. In criminalib⁹ eñ in quibus de magnis est periculum oĩbus modis apud iudices p̃sentari testes: ꝛ que sunt eis cognita[e] edocere/ vbi et tormẽtorũ † forsan[f] erit op⁹: et alijs oĩbus obseruationibus[g].

[illegible]

r A iudice. scilicet cause.
s Presidem. s. testationes dari sancimus.
t Testificationibus. s. supradictis
v Illic. i. apud eundẽ iudicẽ. vt. ff. de iudi. de qua re. et l. vbi. Item et in eodem foro. vt. ff. de iurisdi. om. iu. l. pe. et de iudi. l. si quis postea. et. C. de vetera. l. fi. li. xij. Itẽ ĩ eodẽ loco vt large accipias. s. vbi saluo honore et cõsuetudine maioꝛũ iudicari cõsueuit. non alibi p cãpos vel plateas. vt h. et. ĩ. de sanc. epis. §. si quis eps. et. C. vbi de cri. agi opꝫ l. j. et. ff. de iusti. ꝛ iur. l. pe. nisi talis erat cõsuetudo iudicandi. quo casu ẽt in secessib⁹. i. locis amenis poterit iudicare. vt. ff. de arbi. l. si cum dies. §. pe.
x Sãcita sunt. vt. d. l. C. de fide instru. l. iudices.
y Prouinciã. et a prouincia.
z Nõ editis. i. nõ datꝫ. q. d. nõ debent testes vrbani mitti in puinciã: sꝫ tñ dicta sm Ja. sꝫ tu dic sm Al. i. nõ aptis: sed clausis et sigillatis: vt subijcit.
a Signa percipientibus. i. sigillabunꝫ apud acta p̃sidis vt hic: et palã iurabũt et pducẽtur: sed in secreto sua dicta dicant. vt. C. de fide instru. l. iudices.
b Et ita. id est sicut dictũ est/ id est de sigillatis.
c Destinãdis. s. gestis.
d Editionẽ. i. nõ possit alios testes inducere: quia dicta sunt ei dicta testiũ. et sic no. hic q2 si etiam dicta testiũ aduersarij sciam non possum plures pducere. Si vero velis contra opinionem defendere: dices q2 hic non producuntur ad primã confirmandã. sed adiectio prohibetur. ꝛ hoc diximus. s. eo. §. quia vero.
e Cognita. hic no. q2 testis p vtraqꝫ parte reddit testimoniũ: vt plene dixi. ĩ. de sanc. epis. §. nulli.
f Forsan. si vacillare inueniant. vt. ff. de questi. l. vni⁹. §. testes. et. l. ex libero. j. rñ.
g Obseruationibus. vt. s. expectent quandiu reddant testimoniũ sumptibus producentis. vt. C. eo. l. quoniam. §. in exhibitiõe. Item caueant de nõ recedendo si tunc cãtur recedere. vt. C. eo. si quando.

† cõcor. v. q. v. c. illi q̃ ibi hanc diuersis crucia. ꝛc.

Testes non põt q̃s pducere p⁹ didicita testium aduersarij.

¶ Si vero dicatur servilis fortune esse quod testari[a] voluerit/is vero affirmet liber constitutus: siquidem ex natiuitate[b] impleatur[c] quidem testimonium: disputationum vero de statu servata ratione: ut si apparuerit fortune servilis esse/eius testimonium ac si neque datum fuerit ita sit[d]. Si vero libertum se dicat/compellatur demonstrare primum instrumentum[e] in quo libertatem percepit et sic testetur. Si vero in alia puericia libertatem dicat perceptam: aut non esse in promptu sibi probationes et hoc evidenter iuraverit[f] testatio quidem scribatur. non monstrato vero manumissionis instrumento is qui deduxit eum non utetur eius testimonio. ¶ Si vero quis dicat[g] odiosum presentem[h] ad testimonium sibi constitutum et approbaverit statim[i] quoniam[k] criminalis inter eos lis[l] movetur: non adsit[m] ad testimonium qui usque adeo[n] infestus est donec de crimine[o] iudicetur. Si vero aliter[p] odiosus esse dicatur aut convenitur pecuniarie[q]; procedat quidem testatio: tempore vero disputationum serventur huiusmodi questiones[r].

¶ Mediator de partium voluntate testificari cogitur. Auge.

¶ Quoniam vero legem[s] proposuimus ut in pecuniariis causis nolentes testificari illos non compellendos testimonium dare quam ante media

a ¶ Testari.i.testimonium ferre.
b ¶ Ex natiuitate.s.vt dicatur liber.
c ¶ Impleatur.id est recipiatur.
d ¶ Ita sit.no.ꝙ seruū nō posse testē esse.vt hic.et.C.e.l. qm̄.et.ff.de testa.l.ꝗ testō.§.seruus. Sed cōtra vt insti.de testa.§.testes.ꝛ.C. de testa.l.j.vbi dicit ꝙ seruus interueniens vt testis in testō valet testamentum. Sol.ibi credebat liber tempore testamenti.ꝫ postea appeat seruꝰ hic autē ab initio opponitur ei ꝙ sit seruꝰ. p̄terea nec ibi dt ꝙ possit pduci vt sit testis in iudicio: nec eīm produci posset etiā ibi: ꝫ scriptura testamēti non vitiat ꝑ eū. si ꝗ non valet testimoniū serui: qm̄ habent locū leges que dicunt seruos torqueri: vt ꝑ totū ti. de questio. et. ff.et C.eo. Rn̄. cū de suo facto agit: et tūc sine iudicio sm̄ Azo. vt ff.eo.serui.ꝛ.C.de q̄stio.interrogari.sed Hu.dicit demū iudicio p̄cedente. et est pro eo.ff.de edili.edic. l. quero.§. fi.et.ff.de pba.l.cū pbatio.si aūt nō de suo facto: tūc sunt indicia necessaria.vt.ff.de q̄stio.l.j.in p̄n.ꝛ hoc inter extraneos.inter se aūt et dn̄m si agit iudiciū liberale nunquid interrogatur? Dic ꝙ sic si agit ꝯ seruū qui se liberū dicit. siue etiā de dn̄io alicuius serui q̄rat inter aliq̄s per actionē in rē.vt.C.de rei ven.l.cū super vernis. Itē quid de statulibero? Videt admittēdus vt liber.vt.ff.si ex nox.cau.l. fi. Sed dicas cōtra qꝛ serui sunt.vt.ff.de statulibe.l. statuliberū.et.l.statuliberi. Item quid de ascriptitio? Videtur repellēdus a testimonio.vt.C.de agri.et cen.l.one diuti. li.xj.et.C.in qb.cau.colo.cen.l.ij.sed ꝯ dico qꝛ liberi sunt vt.C.de epi.et cleri.l.iubemus.et.ī.de san.epis.§.ascriptitios. Itē quid de monacho et cōuerso? Videt ꝙ repellant cū pro mortuis habeātur.vt.C.de epis.et cleri.l.deo nobis §.j.et.s̄.de nup.§.ꝑ occasionē. Sed dico cōtra.vt.s̄.de monachis.§.cogitandum. Item qꝛ nō repellunt.vt.ff.e.l.j. aliū aūt oēs clerici admittunt.vt.C.de epis.et cleri.l.presbyteri.ꝛ.ī.de sanc.epis.§.reuerendissimi.col.ix. Item quid de infamibus? Rn̄.in criminali nō admittunt.sed in ciuili sic ꝫ q̄sdā.vt.ff.eo.l.iij.ꝛ.l.iul.et.l.ius.et.l.quesitū.ꝫ credo eos non admitti regulariter. casualiter admittuntur: vt in crimine lese maiestatis.vt.C.ad legē iul.ma.l.nullis et quid de hereticis.dic vt.C.de here.l.qm̄ multi.
e ¶ Instrumentū.sed q̄d si patronꝰ non vult ei demonstrare instrumentū manumissionis? Rn̄.officio iudi.cogitur.vt.C.de lib.cau.l.sicut datam.item quid si est amissuꝫ vel nullū fuit fctm̄.vel etiā nō vult eo vti.ꝫ ꝑ testes oi exceptione maiores vult pbare. Rn̄.admittit.vt.C.de lati.lib.toll. l.j.§.j.et.ij.itē est rō qꝛ instrumēti appellatiōe ēt testes cōtinent.vt.ff.de fi.instru.l.j.no.ꝗ ꝙ q̄dā testes sic repellunt vt nunq̄ admittant. q̄dam admittunt: ꝫ postea fides eis non adhibet.vt hic.et.ī.pri.§.idem in quasi teste vt in torto.nā q̄dā nullo mō admittunt vt minores. vt.ff.de questi.l.de minore.q̄dā admittunt sed nō credit.vt.ff.de questio.l.j.§.preterea.et.§.cū quis. Itē que est ratio huius distinctionis? Rn̄.qꝛ cū ex natiuitate se dicit liberum presumptio iuris naturalis est pro eo: qꝛ oēs liberos esse dt. cum vero libertū: ꝑ consequens asserit se fuisse seruū cuꝫ libertini sunt ꝛc.vt ff.de statu ho.l.libertini.ex quo presumit hodie seruꝰ: vt arg.ff.finiū reg. l. in finalibꝰ. et.C. de pba.l.siue possidetis.
f ¶ Jurauerit. no.credi sacramēto vnius. sic.ff.de dote prele.l.theopōpus.ꝛ.C.de fal. l.si q̄s decurio. et s̄.de fi.istru.§.siue ro neq̄.et.ff.depositi.l.j.§.si q̄s ar.et hic sumit argu.ꝙ vnꝰ testis faciat presumptionem.ꝛ ad idem.ff.quē.testa. ape.l.j.in fi.non aūt pbationē plenā.vt.C.e.iurisiurādi.
g ¶ Si vero quis dicat.iudici.
h ¶ Presentem.scꝫ testem.
i ¶ Statim.cū aliquo tn̄ spacio tp̄is.ar.ff.de solu.l.quod dicimus.et.ff.de re iudi.l.a diuo pio.§.ij.et.l. debitoribꝰ. et.ff.ad trebel.ille §.j.et.ff.ad exhi.l.iij.§.ibidem.
k ¶ Quoniam.id est quia.
l ¶ Inter eos lis.improprie hic ponit lis.nam lis est ciuilis: cā criminalis.vt.ff.e.l.j.§.j.et.ff.de vb.sig.l.litis.
m ¶ Nō adsit. testatio.s.admittit ꝫ et nō credat.no.ergo testē rōne inimicitie repelli.vt hic.et.C.eo.l.si quis testi.ꝛ ff.e.l.iij.et est rō.qꝛ inimici facile mentiunt.vt.ff.de questio.l.j.§.preterea.et sic ppter inimicitiā q̄dā fiunt q̄ alꝰ nō fierēt.vt et legata tacite reuocant.vt.ff.de adimē.lega. l.iiij.§.fi. Item exheredat aliq̄s.vt.C.de inoffi.testa.liberi et a tutela excusatur.vt insti.de excusa.tuto.§.item.sed q̄d si post datū testimoniū de facto reconciliatio interuenit: videtur valere testimoniū.vt ar.ff. de adimen. lega. l.iij. §.fi.sed certe ibi ab initio tenuerat legatū.hic non tenuerat testificatio.et hec ratihabitio q̄ esset tacita non posset facere quo minus tanq̄ inimicꝰ fuerit testificatus.
n ¶ Usq̄adeo.id est intantum.
o ¶ De crimine.propter quod est inimicus.ꝛ sic no.ꝙ dicitur q̄s duobꝰ modis inimicus capitalis. vno propter criminalē accusationē vt hic. alio quia ad mortē se odiūt vt insti.de excu.tu.§.item.
p ¶ Aliter odiosus.vt de leui inimicitia.
q ¶ Pecuniarie.s.adesse dicitur.
r ¶ Questiōes.inq̄rēt eīm an sit cā de eiꝰ statu que mortis accusationi similat. vt. ff.qꝺ me.cā.isti.§.j.itē si de bonis/ an de oībus vel maiori parte: an de minima.vt insti. de excu.tu.§.itē ppter litē.et.§.itē lis.et.C.de ioffi.do.l.fi.
s ¶ Legem.quā nō hēmus. Et ita no.tres casus ad euidentiā littere.qꝛ aut ambo cōsentiūt: quo casu compellitur mediator vt hic in fine.§.si vero alter tantum: tunc

Seruꝰ an testificetur.
Presumptionē facit vnꝰ testis.
Inimicitia a testimonio repellit.
Infamis an testificari possit.
Inimicus capitalis duplex.

potest/sed non compellitur. vt in prima parte huius §. et arg.ff.communi diui.l.arbor.§.de vestibulo. si neuter consenserit constat q non admittuntur.

a ¶ Et quidã.s.iudices ßm primã expositionem.s.proxi.§.factam.Uel dic ßm secundã et verius. s.mediatores.Al. rius et ad hoc vocari.sic.ff.de euic.l.si ideo.§.pñti.et.ff.d mino.l.in cause.§.j.et.l.etiã.§.fi.et.j.vt spõ.lar.§.ad hoc.col.ix.et.s.de heredi.et fal.§.si vo absunt.Scõm q dz audire attestationes.qd qdã sic intelligunt vt ola debeat audire dicta testiũ productorũ:et nichilominus postea poterit testes producere. nã si esset sic nõ eueniret. vt.j.e.§.pri.ibi et em etc.et h qm pñs est si autẽ absens est idẽ ius est: cũ absentia ei9 p pñtia habeatur. vt.s.vt om.obe. iudi.§.si vo necq.col.v.et ẽ p eis.C.de fide instru.l.iudices.Sz cõtra hoc est.s.e.§.illud. vbi dicit nullo mõ produci testes postq didicit testificata. sed ipsi soluũt illd qñ pducunt post lit.cõtes.h ante lit.cõtest. Tu vo dicas q h dicit q testationes debeãt audire.i.sacrm qñ iurant. vt. C.eo.l.si qñ.et etiã facere qstiones pñt. vt.ff.de adul.l.si postulauerit.§.qstioni. nõ tñ rñsiones audire.sed in secreto iudici dz dici absente aduersario et aliis testib9. vt p Danielẽ iductũ est.Tertiũ not.q

Aduersario pñsente testes debent pduci.

b ¶ Testimonio istorũ mediatorũ: vel al's ßm scdam
c ¶ Nolunt vti. scz nullo mõ credentes hoc velle l.pdictã phibere.
d ¶ Componantur.i.recipiant.
e ¶ Cõpellere.s. iudicem.
f ¶ Perhibere.s. iudices ßm primã expositionẽ. s.proxi.factam.Uel dic ßm aliam scz mediatores.
g ¶ Prohibitione.qd est gñale in testib9 q cõpellantur.vt.ff.de ta. exhi.l.iij.§.exhibere Sed quos appellat h mediatores. Rñ.psenetas q explorãt vtriusq voluntatẽ partis et in mulus ?sistit eorũ officiũ. vt. s.de fideius.§.et nõ solũ et.s.de fide instru.§.si vo administrator. et.ff.de psene.l.ij.in pñ.et.l.iij.in fi. Sed q est ratio quare hi nõ cõpellunt altera parte volẽte? Rñ.forte qr preciũ acceperũt pro hmõi officio qd psneticũ dicit.vt.ff.de prosene.l.j.vnde si res pficit habent inde cõmodũ:quare vident propter propriũ cõmodũ dicere.Sed qd si preciũ non accipiat? Rñ.adhuc idẽ qr presumimus q affectet cõpleri id propter qd laborauit. et q firmũ remaneat ne ei imponatur q nõ caute se habuerit.al's auferat ei qd est datum. ar.C. de asser.l.fi.in fi.quidã tamẽ dixerunt hic dici prosenetã.i.executorem. hoc est tutorẽ vel curatorẽ vel aduocatum : quod dici põt. vt.ff.eo.l.fi.in fi.et.ff.de iure fis.l.deferre.§.sed omnem.

tores facti sunt ipsis: et quidã[a] abutunt hoc/et testimonio[b] nolunt vti[c]. sancim9 si vtraq pars ?sentiat q et mediator eorũ fiat testificator.cõponantur[d] eñ ea que ab eo dicunt cõpellere[e] eũ et nolentem testimonium perhibere[f] prohibitione[g] ppter quã eum nolentẽ testificari penitus nostra voluit lex propter cõsensum vtriusq partis sublata.

¶ [illegible]

¶ Et hic[h] vero multotiẽs actũ scimus q qdã aut apud locorũ defensores/aut clarissimos puinciarũ presides / aut forte vt assolet hic apud virum clarissimũ magistrũ census[i] ingrediũtur/et querunt[k] tanq ab aliquo sustinentes aliqd contra leges[l] aut aliter lesi aut dãnificati testes volentes producere/vt nõ in posterum[m] † opponant eis[n] que ab vna[o] parte gesta[p] sunt oportet et illum[q] in ea ciuitate constitutum in qua testationes dantur admonitum a iudice siue a defensore presentem[r] esse: et audire attestatiões. ¶ Si vero noluerit aduenire sed respuerit[s] vt ex hoc ab vna parte[t] testimonia dentur vt ßm hocipsum inutilia essent[v]. sancimus huiusmodi attestatiões ita tenere ac si non ex vna parte[x] constitute sint:sed tanq eo[y] presente facte sint. Si enim recusauerit et aduenire noluerit et audire dispositiones[z] ‡ etenim publicabũtur: et nisi[a] per inexcusabilẽ aliquã necessitatem deduci nõ possint similis aduenieti erit: et nullum iuuamen ex sua proteruitate ei efficietur[b]: sed videantur quidẽ pbationes facte. Quecũq vo cõpetierint ei ad disputãdũ de eis licebit his vti[c] solummodo

† Uerba recitant in.c.ij. ibi : ne postea etc.extra eo.titu.

‡ al's dispositiones.

h ¶ Et hic.id est in constantinopoli.
i ¶ Magistrum census.no.apud quos hmõi publicationes vel probationes testium fiant.vt.s.de defen. ciuita.§.nulla.coi.ij.et.C.de testa.l.testamenta.et.l.consulta.
k ¶ Queruntur.id est conqueruntur.
l ¶ Contra leges.id est quia sunt eius debitores ex aliqua causa.sic loquitur.s.vt omnes obe.iudi.§.si igitur.
m ¶ In posterum.id est in futurum.
n ¶ Eis.conquerentibus.
o ¶ Ab vna parte.scilicet sua conquerentium.
p ¶ Gesta sunt.scilicet data sunt testimonia.
q ¶ Illum.de quo fit querimonia.
r ¶ Presentẽ.hic no.duo. Primũ q dz esse pñs aduersario testes producunt hic ante lit.cõtest.ex cã qr moribũdi sunt vel recessuri. vel fil's causa supuẽtura vt h.et.C.de vsu.pu.l.fi.et.C.de aduoca.diuer.iudi.l.laudabile.§.quotiẽscunq.et.ff.ad le.aql.l.iij.et hoc si est actor q eos pduxit. reus autem semp põt producere etiã ante cũ non sit in sua potestate qñ conueniat. vt.ff.de except.do. l.pure.§.fi.regulariter autem actor non ante sed post lit.contesta.producit.

Testium productio regularis fit post lit.contesta.

s ¶ Respuerit.scilicet venire.
t ¶ Parte.tantum.
v ¶ Inutilia essent.hoc enim esset nisi vocarentur:vt hic et.C.eo.si quando.
x ¶ Parte.scilicet tantum.
y ¶ Eo.de quo fit querimonia.
z ¶ Dispositiones.subaudi tanq presens habeatur.et cetera etc.al's deest etenim : et dic publicabuntur. i.in scripturam publicam reducentur.non autem publice relegentur.
a ¶ Nisi.quasi dicat nisi hoc sit q aliq sit necessitas quare venire vel duci non possit similis est non aduenienti.et sic secure fit quod fit absente aduersario per cõtumaciam vt.C.de iure emphi.l.ij.§.fi.
b ¶ Efficietur.no.argu.vt.ff.de fur.l.itaq.et.C.de ser. pigno.da.l.si creditoribus.
c ¶ Uti.i.dicere si habeat aliquas rationes quibus possit

se defendere. et quibus possit disputare vtatur his. non au tem poterit se iuuare dicendo ꝙ testes actoris iurauerunt se absente. ⁊ hoc propter suam prauitatem ⁊ audaciam. si autem non fuisset contumax in veniendo: vt quia non fuit vocatus / vel fuit sed erat in ciuitate: bene potest se iuuare vt hic. ⁊ ff. de iniur. item apud labeonem. § questionis. ⁊ C. de emenda. propin. l. j. et ff. cō. pre. l. venditor. in fi. et. s. de nup. § fi. ⁊ pe. col. iiij. ⁊ institu. ad. l. fal. § quantitas. ⁊ ff. ad muni. item si filius. § quod dicitur. ⁊ s. de referen. in. § sed multi ⁊c. colla. iij. argumen. contra. s. de non alienan. § si nimus. colla. ij.

vt. s. e. § ibi. ⁊ non in posterū ⁊c. vbi dicit in ea ciuitate. et § si vero noluerit. ibi: inutilia essent ⁊c.

[a] ¶ Videntur. scilicet attestationes facte.

[b] ¶ Ex vna. h est sensus ꝙ nō valet opponere attestationib9 ꝙ videant esse ex vna pte. et hoc ꝓpter ei9 audaciam ⁊ propter prauitatem.

† cōcor. c. j. dile. c. ꝺ filio. in glo. j. cū eo. ti.

[c] ¶ Parte. s. tm̄ presente.

[d] ¶ Propterq̄. i. propter audaciā.

[e] ¶ Fixis. id est firmis.

[f] ¶ Corrigētes. quo corrigitur cū statim cōfirmauerit? Dic corrigi q̄dam. vt. s. § ⁊ qm̄ ꝓo. ⁊ sic dico corrigentes. i. bene et apte disponentes et cōfirmantes. s. eo. § licet. Accur.

Corrigit qui a pte aliq. ūd dispōnit. al's vtriq.

[g] ¶ Propt quas scilicet lites decidendas.

[h] ¶ Sancimus. vt. C. ꝺ iudi. l. rem non nouam.

[i] ¶ Pulsantes. vt. C. de iura. calū. l. ij. in pñn.

[k] ¶ Aduocatos. vt. C. ꝺ iudi. l. rem nō nouā. § pfoni.

[l] ¶ Legē. s. istā.

[m] ¶ Festinet. scz tua celsitudo.

¶ De immensis [illegible]

ꝙ videntur[a] esse ex vna[b] parte[c] propter eius proteruiam: propterq̄[d] audaciam minime aduenientis testationibus opponere nō valēte. Omnibus alijs que de testibus ⁊ ab his qui ante nos ⁊ a nobis ipsis dicta sunt et sancita fixis[e] manentibus et a nostris iudicibus obseruandis: † siue maiores / siue minores sint: et siue in hac magna ciuitate / siue foris in prouincijs: vt et ea que de testib9 sunt quātum possibile nobis est corrigētes[f] adhuc purius et sanctius lites agi preparemus / propter quas[g] et cognitiones fieri a iudicibus omnibus diuinis prepositis euangelijs sancimus[h]: et iusiurandum subire ⁊ pulsantes[i] / et pulsatos et aduocatos[k] precipimus vbiq̄ deum inspectorem et eorum qui iudicant / et quibus iudicatur: et qui testimonium prebent animabus: vt perennis dei ⁊ commemoratio et presentia munda litium et citra suspitionē litigātibus fiat. quam legem tenere volumus decetero omni tēpore. ¶ Que igitur placuerunt nobis et per hāc diuinam declarata sunt legem tua eminentia operi effectuiq̄ tradere festinet[m].

¶ De immensis donationibus in filios factis.

¶ Si parens in aliquem ex filijs immensam fecerit donationem alijs filijs legitima portio de necessitate debetur: hoc obtinente in filijs gratis: ingrati ꝓ penitus excludūtur. h. d. Bar.

Idem Augu. Jo. pre. pre. viro clarissimo.

Dudum de falcidia[n] et illius parte decreuimus augētes[o] eam non ignobili[p] incremento. quod enim nimis iequale est nō valde placet nobis[q]. sed oportere quidē preponi filios quos pater voluerit: non tamen intantum minuere alijs vt importabilis sit eis minutio. Posita igitur † a nobis lege[r] in sua virtute manēte illud volumus: vt si quis[s] donationem immensam[t] in aliquem aut aliquos filiorum fecerit: necessarium habeat in distributionem[v] hereditatis tantam vnicuiq̄ filiorum[x] seruare ex lege partem / quanta fuit priusq̄ donationem pater in filium aut filios quos ea honorauit faceret: sic em̄ nichil vlterius in donationibus querebūtur[y] qui habeant quidem in omni substantia patris quod legitimum est: intantum autem aucta quantitate quantum habuit substantia patris anteq̄ donationibus exhauriretur / non valentibus filijs qui donationibus honorati sunt debere cōtētos quidē esse immensis his donationib9. vi-

[r] ¶ Lege. scz predicta. s. de trien. ⁊ semis. § j.

[s] ¶ Ut si qs. idē in muliere vt matre vel filia. vt ar. ff. de ꝓbo. signi. l. j.

[t] ¶ Immēsam. excedendo dodrātem in donando. immo assem. sed ⁊ hic potest dici dodrans improprie.

[v] ¶ Distributionem. quā facit per testamentum. idē ⁊ si ab itestato decedat. vt. C. e. l. precibus. lz querela inoffi. testamenti tm̄ habeat locum quādo factum est testamentum.

† cōcor. c. raynutius. ex. de testa.

[x] ¶ Filiorum. an in superiorib9 idē? Rñ. vtriq̄. vt. C. eo. si filius. Item an in fratre idē? quidam non. Tu dic ꝙ sic. vt. C. de inoffi. testa. fratres. et C. e. l. fi.

[y] ¶ Querebuntur. al's conquerebuntur per querelam inofficiose donationis propositam: et postea rei vendicatione vtili. ante enim non vendicat cum dominiū translatum fuerit. cū in fraudem hominis nō legis fuerit facta donatio. vt. ff. de iur. pa. si libertus. sed ꝓm Azo. vtilis petitio hereditatis

[n] Dudum de falcidia. debita iure nature que dicitur debitum bonorum subsidium. vt. C. de inoffi. do. l. si totas. in fine.

[o] ¶ Augentes. nam loco quarte que olim habebat locum vt. C. de inoffi. testa. l. cum queritur. decreuimus trientem et semissem ꝓm numerum liberorum. vt. s. de trien. et semis. § j. col. iij. et de illa fit hic mentio.

[p] ¶ Ignobili. al's nobili sine non. al's ignobili.

[q] ¶ placet nobis. omne quod est nimiū vertitur in viciū

habet locum quasi titulo hereditatis habito pro nō titulo quod non est verum cum verus titulus donationis interuenerit. sed cum non valuerit donatio filio in potestate cōstituto. ergo familie herciscunde agitur cum ipso iure non valuerit donatio. vt. C. de inoffi. do. l. ij. Sed rñ. hec constitutio intelligitur quādo non fuit institutus ille cui fuit donatum: vnde confirmata donatio fuit: sed reuocatur vt hic quatenus fuit inofficiosa. vel dic ꝙ olim nulla erat nisi in casibus. vt predicta. l. C. famil. hercisc. si filius. sz hodie cō

tra. vt hic. sed reuocatur quasi inofficiosum vbi dodrantē excedit. et sic corriguntur hic omnes leges que dicunt patrem filio donare non posse. sed pma verior est.

a ¶ hereditate. vt. C. de lega. l. cū rñso. et. ff. de lega. j. l. q̄ filiabus. §. fina. et. l. sequen.

b ¶ hec. s. constitutio. Accur.

c ¶ In donationibus. volunt q̄dam vt. M. dicere speciale eē vt vbi facta est imensa donatio frī lʒ re et cō silio: tñ ad legitimā portionē reuocet non in totū fauore fris: in alijs aūt psonis ɔ̄riū est vt. ff. de leg. ij. l. ticia seio. §. imperator. arvbire tm̄ tūc ad legitimā ſʒ omnes reuocatio fit. vt. C. e. si totas. Ur dic q̄ dicit. l. ticia fieri reuocationeʒ in dimidiam scilʒ trientis vel quarte quādo duo erāt filij. vt. C. e. si mater. et ita siue re et consilio: siue re tm̄ siue sint filij siue extranei quibus donatum est in legitimā reuocetur. vt C. e. si liqueat. naʒ ibi re et ɔ̄silio fctā erat donatio/ et tñ ad legitimā reuocatur. sed si habeo vnū tm̄ filiū ꝛ dono vni extraneo: hec q̄dem non videt in officiosa: sed si postea alio tp̄e dono quid erit? Rñ. pria videtur inofficiosa vt arg. ff. ad. l. fal. l. in quātitate. §. fi. ꝛ. ff. de mi̇o. l. iij. §. j. i fi. ꝛ sic reuocabitur in totū. ꝛ hoc si re et cōsilio fecerit Idē hodie p hanc ɔ̄sti. ēt si re tm̄: ſm ſ. pri. op. M.

deri aūt abstinere paterna hereditate[a]: sʒ neq̄ cogēdis quidem si cōtenti sunt donationibus suscipere hereditatem: necessitatem aūt habētib⁹ oib⁹ modis complere frib⁹ qḋ hec[b] differt ſm quā scripsimus mēsurā vt nō min⁹ habeant illi q̄ quod ex legib⁹ eis debetur ꝑpter factā in dōatiōibus[c] imēsitatē: dum liceat patri mediocriter sapienti circa omnē plē etiā his qui ab eo potius diligūtur[d] donare aliq̄d amplius et nō ceteros filios p imēsitatē in illos factam ledere/ et nostrā trāscēdere intentionem. ꝛ hec[e] quidē nostra ab initio cogitatio est. Differentes autem illud dudum et humanarū[f] experti animaruʒ (qm̄ videbam⁹ eos in huiusmodi passionibus labefactari atq̄ descēdere) ꝑpterea nūc augmentū[g] illi legi hoc facimus. ¶ Hec[h] itaq̄ dicimus de filijs gratis existentibus eis/ nō de ingratis ꝛ quibus pater iustā et legitimā ingratitudinē ifert. nā si hoc ita se habere apparuerit ꝛ approbent ingratitudinis cause: sint ea q̄ in lege de ingratis posita sūt rata: nichil hac nr̄a legislatione minuenda. Que igit̄ placuerūt nobis ꝛ p hāc sacrā nostram declarata sunt legē tua celsitudo operi effectuiq̄ tradere festinet.

¶ Ut sine ꝓhibitione[i] matres [illegible] [illegible] creditrices [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

prestent q̄ non venient ad secunda vota.

¶ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et senatuscō. velleiano et oī auxilio renūciauerint: et q̄ alij tutores facere tenent adimpleuerint. Bar.

Idē Aug. Io. pre. pre. scḋo.

Uper scripsimus legeʒ[k] super curaʒ minorū: malignitates q̄ circa eos fiunt ex frequētibus litibus que apḋ eos agitant̄ inueniētes: quatenus[l] null⁹ obligat⁹ existens minoribus/ aut obligatos eos habere se dicēs curam exerceat/ ne forsan in potestate rerū factus agat aliq̄d circa minorē malignitatis: et lex ipa rata nobis sit et ex pn̄ti firmata. Qz vero matrib⁹ volētib⁹ curā hr̄e minorū et petētib⁹ ſm veteres[m] ꝛ nr̄as leges curā[n] subire/ obiecta ē ɔ̄tra nostrā intētionē ab aliquib⁹ nō recte hm̄ōi cōstitutio[o]: volum⁹ in legē[p] hoc dicentē matrum[q] excipi psonas. primum quidem causam introductam p minorib⁹ semp ꝓhibere mō ineptissimū esti̇am⁹[r]: deinde null⁹ eādē ɔ̄stōnē obijciat[f] mr̄i ꝛ alijs: cū illa nature amor pi⁹ circa filios sine suspitiōe faciat: q̄ plīmū ill[t] nullā hn̄tib⁹

tempus facte donationis: ibi non. vt. ſ. §. j.

h ¶ hec itaq̄ dicim⁹. vt nichil eis dimittere teneatur. vt ſ. de here. et fal. §. exheredatos. et de nup. §. pe. et. C. de secū. nup. l. fi. in pn̄. ꝛ sic no. q̄ hec facit cessare q̄relā. Itē datio legitīe. vt. ſ. e. ibi: sic em̄ nichil. Itē quinquēnij cursus. vt. C. eo. l. fi. item si deē auxiliū ordinariū vt famil̄. her. qꝛ dōatio nō tenuit. vt. C. e. l. ij. Iteʒ si extraordinariuʒ. vt resti. in integ. ex psona defūcti. vt. C. e. l. si filius. itē si ex ordine. vt. l. j. C. de inoffi. dona. Itē donatiōis agnitio. vt C. e. l. cū donatio.

i ¶ Ut sine prohibitione ꝛc. hec pars expedit̄ vsq̄ ad. §. qꝛ ꝓo sequens. et neq̄ ius ꝛc. expedit̄ vsq̄ in finem.

k ¶ Up. legeʒ. vt. ſ. vt hi q̄ obli. per hi. se. ha. res mi.

l ¶ Quatenus. s. scripsimus.

m ¶ Scḋm veteres. non dico digestorū. nā ſʒ eas nō pōt esse tutrix: nisi impator confirmaret. vt. ff. de tu. l. j. ꝛ ḋ testa. tute. l. iure nr̄o. sed codicis vt. C. qn̄ mulier tute. offi. l. ij. et nr̄as. vt in. l. vlt. eiusdeʒ ti. et. ſ. de nup. §. si ꝓo tutela. colla. iiij. et. ſ. q̄. mo. na. effi. sui. §. pe. colla. vij.

n ¶ Curā. i. tutelam.

o ¶ Constitutio. scʒ p̄dicta. vt hi q̄ ob. per hi. se.

p ¶ Legē. s. illam vt hi qui ob. q̄ hoc ḋt q̄ creditor vel debitor tutor non sit. Accur.

q ¶ Matrū. idē in auia. vt. j. de here. ab intesta. §. ex his. col. ix. ꝛ in auo pr̄no vel mr̄no ſm Io. vt ar. ff. de ritu nup. l. pe. §. j. Ideʒ in pr̄e filiū emācipāte. vt ar. C. de cura. fu. l. j. in princi.

r ¶ Estimam⁹. no. mirabile ꝓbū q̄ ē ineptū nō fallere regulā si eq̄tas videat̄. sic. ſ. de nō alie. §. vt aūt lex. col. ij. et ff. de re. iur. l. sp. et. ff. de le. iij. l. vxorē. §. felicissimo.

f ¶ Obijciat. ꝓe nō mr̄i ꝛ alijs qꝛ alijs tm̄: cū illa na. ꝛc.

t ¶ Illis. s. alijs extraneis, ꝛ sunt ablatiui absoluti.

d ¶ Diliguntur. vt. ſ. de nup. §. pe. col. iiij.

e ¶ hec. s. lex. ſ. pri.

f ¶ Et humanarū. i. eorum que faciunt homines.

g ¶ Augmentū. sʒ q̄d adijcit hec consti. illi ti. C. e. Rñ. ibi quarta faciebat inoffi. do. hic aūt ēt tertia vel semis. vt. ſ. ꝓxi. ibi. vt non minus habeāt illi ꝛc. et ar. C. e. l. fi. licet q̄dā ɔ̄. Itē h siue re tm̄: siue re et cōsilio facta sit donatio hʒ locum illa distinctio ſm quosdam. Item hic dicit̄ inspici

ad filios[a] fauoris necessitatem recte[b] nõ est mr̃ib⁹ derogãdũ iõq̃ licẽtia[c] sit mr̃ib⁹ ẜm antiquã obseruationẽ abrenũciantib⁹ et obligantib⁹ suas res sicuti prius scema fuit/ ⁊ tueri filios ⁊ talẽ p̃scriptionẽ nõ formidare[d]: sʒ ita sup̲ his eẽ ac si nec[e] ab initio cõtigisset legẽ in hoc scribi. Quapropt̃ siue dotes siue spõsalitias largitates exigunt̃/ siue alia debita habeant siue matres ad minores/ siue miores ad matres ex p̃n̄is forsan occasionib⁹: aut ẽt ex p̲prijs (multa nãq̃ quilibʒ cogitãs et cõsiderans adinueniet) sint hec integra vtriq̃[f] ẜm pores ↄstiões[g] iudicanda et tractãda: siue legitimorũ/ siue naturaliũ mater filioꝝ tutelã gerat. ¶ Qr̃ ꝓo multã habem⁹ formidinẽ ne facile iusiurandũ p̲ magnũ deũ det̃ ⁊ hoc p̃uaricetur: p̲pterea credimus oportere et hãc emẽdare legẽ[h] que vult mr̃es dũ suoꝝ filioꝝ curã[i] gesture sunt iusiurandũ iurare q̃ ad scd̃as nuptias nõ veniẽt et totiẽs scim⁹ p̃uaricatã legẽ et iusiurãdũ p̲iurio † datũ: quotiens pene[k] datũ[l] est vt peccatum aptissimũ eẽt[m]: qr̃ hoc intulimus iusiurandũ ad p̃uaricandũ: nõ em̃ eo[n] q̃ aliqñe[o] seruauerunt iusiurãdũ: p̲pterea opʒ eas q̃ exhonorãt eũ[p] habere occasionẽ impietatis[q] in deũ. nã qđ raro fit (sicut etiam vetus sapiẽtia docet[r]) non obseruant legislatores: sʒ qđ fit plerũq̃ et respiciũt ⁊ medent̃.

Propterea igitur sancimus aliã q̃dem obseruationẽ quã in matribus obseruamus valere ẜm scema[s] / ⁊ abrenũciare eas et velleiano senatuscõsulto[t] et omni auxilio/ et oĩa agere que prius decreta sunt. iusiurandum[v] vero nõ p̃beri sʒ sufficere abrenũciatiõem solã velleyani ⁊ aliorũ oĩm: ⁊ de scd̃is nuptijs nullo iureiurando de hoc dando: mox tñ vt scd̃as ↄtraxerint nuptias repente expelli a tutela ⁊ ea agi q̃ si eã iurare ↄtigisset p̲ferret[x] semel ĩ iudiciũ mẽtita et preponẽs p̲prie cõfessiõi et depositioni scd̃as cõcupiscentias. ¶ Hec igit̃ † lex sup̲ pietate sit posita. vt enim nõ iniurietur in aliquo honor in deum hec a nobis sancita sunt: vt ex nũc valeãt: tua celsitudine manifestam faciẽte hãc legem in prouincijs omnibus. hinc enim gloriosissimo prefecto hui⁹ felicissime ciuitatis cui hec cure sunt de his trãsmisimus legẽ: vt prouidentie[y] eius ⁊ viri clarissimi pretoris cui huius partis cure est in omni tp̄e seruari et ex nunc teneat: quatenus in oĩ pupillari substantia oĩs cautela fiat circa res miorũ custodire: ⁊ p̃cipue vt cũ subtilitate

a ¶ Ad filios. id est alienos.

b ¶ Recte. supple ⁊ ideo recte ⁊c. licet alij aliter exposuerint hanc litteram.

c ¶ Licentia. nec enim cogitur. vt. j. vt liceat ma. ⁊ aule. §. respon. colla. ix. Azo.

d ¶ Formidare. id est timere.

e ¶ Si nec. s. debita mr̃is et filij.

f ¶ Utriq̃. al's vtriq̃: al's vtiq̃. Accursius.

g ¶ Constiões. q̃ sunt. C. qñ mu. tu. of. l. pe. et fi. in q̃b⁹ nõ curabat̃ an eẽt creditrix vel debitrix vel non.

h ¶ Legẽ. que est C. qñ mulier tu. of. fun. l. fi.

i ¶ Curã. i. tutelam. Accur.

k ¶ Pene. i. fere.

l ¶ Datum. scilicet ius.

m ¶ Esset. scilʒ nobis.

n ¶ Eo q̃. i. ideo.

o ¶ Aliq̃. s. mulieres.

p ¶ Eũ. i. deũ. vl' dic eum. i. iusiurandum.

q ¶ Impietatis. id est deierationis.

r ¶ Docet. vt. ff. de legi. et senatuscõ. l. nã ad ea. ⁊. ß. de ↄsuli. in fi. col. ij. et. ff. de vsuca. l. iusto. in. fi. §. rñ. qñ q̃ tñ iurãt ⁊ p̃uãt vt his exẽplis. C. de le. here. l. si maior. ⁊ si ps her. pe. l. antiq. et isti. ð rerum diui. §. insula Accur.

al's p̃iurium.

s ¶ Scd̃m scema. id est ordinem.

t ¶ Senatusconsulto. vt qñ obligauerunt se t̃ngant p̲ pupillo: al's nõ ↄherent homines secũ: qđ pupillo noceret: et ex hac recusatione dat̃ ↄhentib⁹ exceptio lʒ executorib⁹ vel iudici facta sit: cũ et al's qđ maius est dat̃ actio. vt. ff. rẽ pu. sal. fo. l. iij. et. iiij. et insti. de excu. tu. §. j. et. C. de epis. et cleri. aut̃. generaliter. Sed nunq̃d sp̲ et cuilibet iuri renũciari põt: plene dicas. quia aut ius est publicũ auctoritate et vtilitate: vt qr̃ ius fisci vel al's publica vtilitas ibi vers̃: et tũc renũciari nõ põt. vt. C. si ne cẽ. vel reli. l. j. et. ij. ⁊. ff. de pac. ius publicũ. et. l. iter. aut auctẽ tm̃ nõ tm̃ vtilitate. nã et hoc ð publicũ. vt insti. de excu. tu. §. j. et tunc aut est statutũ tm̃ vtilitate renunciantis: aut renũciãtis ⁊ cõis. Primo casu põt renũciari siue sit puilegiũ siue ius ex aliq̃ ↄctu vel pacto. vt. ff. et. C. de pac. et de transac. et de excep. et de noua. h̃ excipe casus illos q̃s notat ẜm Jo. C. de pac. l. pe. si ꝓo cõi vtilitate. i. publica et renũciãtis: tũc nõ lʒ. vt. C. de iura. calũ. l. ij. §. sʒ qr̃. ⁊. ff. de postu. q̃s p̲hibet p̃tor. et. ff. de admi. tu. q̃dã decedẽs. et de ope. li. l. cerdonẽ. et de pac. iurisgentiũ. §. si paciscar. et per hoc puto q̃ h̃ pactũ ñ teneat̃ qđ faciũt creditores q̃ ð̃bitor nõ valeat p̲bare solutiõem nisi p̲ scripturã: cuʒ sit cõis vtilitas testificandi. vt. ß. de testi. i p̃n. ⁊ nõ dʒ angustari. C. de here. ⁊ ma. l. qm̃. in fi. imo dʒ ipinguari. vt. C. de reb. cre. l. gñalr̃. i p̃n. nec ad vnã spẽm p̲bationis iudex dʒ animũ alligare. vt. ff. de testi. l. iij. §. q̃. argumẽta. Si ꝓo renũciet̃ iuri cõi qđ nec est in fauorem nec est in eo publica vtilitas/ põt renũciari. vt no. C. de pac. l. ius publicũ. sʒ vr̃ q̃ ẽt si cõmunis vtilitas. i. publica v̲sat̃ in iure qđ possit renũciari. vt. ff. de fer. l. j. iõ distinguunt alij aut ius ↄsistit in p̲hibitiõe vel precepto: et tũc renũciari nõ p̃t. aut i p̲missione: ⁊ tũc p̃t. alij sic: q̃ aut est gñale ⁊ tũc lʒ. aut spãle/ ⁊ tũc si odio nõ lʒ. vt i macedoniano si ꝓo fauore/ lʒ. vt ar. ff. ad vell̃. l. fi. §. pe. Primam approbo. nec ob. d. l. de ferijs. qr̃ tacite fuit ibi renũciatũ qđ lʒ: ẽt vbi al's nõ liceret exp̃ssim. vt. ff. de p̲cura. fili⁹. §. vetani. vel dic q̃ p̃ncipalr̃ ẽt laborãtiũ vtilitate dant̃ ille ferie. vt ptʒ i eadẽ. l. de ferijs. i p̃n. ibi: qr̃ oc.

Iuri cõi p̃t renũciari.

Facit ad hoc xxij. q. ij. c. i dolo.

Tacita q̃dã lʒ q̃ nõ exp̃ssa.

v ¶ Iusiurandum. nunquid absoluitur ab illo sacramento qđ de administratione datur. vt. ß. vt hi qui ob. §. fi. non puto. et qr̃ nõ dicit̃ hic: et qr̃ citius ad nubendum mouentur q̃̃ ad male administrandum.

x ¶ Perferret. et sic no. quã penã patitur si iuraret. C. qñ mu. tu. of. l. ij. et. ß. de nup. si autẽ. eãdẽ et tũc qñ nõ iurat iuramẽtũ ei et nil aliđ est remissũ. et sic pena desertiõis durat. vt. C. q̃. ex cau. ifa. irro. l. decreto. et. ff. de cõtra. ⁊ vti. ac. tu. l. a tutela.

y ¶ Ut p̲uidẽtie. hec. s. cure sunt.

a Descriptiões.s.rerū minoꝝ.qd̄ al's inuētariū appellat᷑
b Scriba.vt.C.de magistrati.conue.l.fi.
c Alijs.scilicet presentibus.
d Subtiliter.id est cum inquisitione.
e Dandis.scilicet rem pu.sal.fore.
f Legibus.vt C.de admi.tu.l.tutores.ꝛ insti.de satisda.tuto.et curato.§.pe.et de atti.tu.§.penul.
g Ut exactiōe. hec pma pars dr̄ J.eo.vsq ad.§.illō quoq.
h Instante.casus ablatiui absoluti. Accur.
i Filij.s.prepōniantur.
k Et vt si voluerit.hoc exponit᷑.j.e.§.illud.vsq i fi.
l Exigi.illud ꝟbum regit duos diuersos accusatiuos.sic.s.dr̄ refe.§.hinc aūt.col.iij.
m Eum.s.virū
n Udū.extulissꝫ.ex pōe vt.s.de nō eli.§.j.col.j.
o Scd̄e.s.vxorꝫ factus vir.
p Suscipiens.ab ea.
q Dato.tam in psonalibus q̄ȝ hypo:hec;.vt.C.qui po.in pigno.ha.l.fi.§.j.Accur.
r Dotē.nam ꝫ alios bn̄ erant admittēdi pri⁹.Azo.
s Damus.repete et non alijs damus ꝛc.
t Aut hered̄ib⁹.hoc priuilegiū in personalib⁹ et hypothe.ꝑ dote necq extneis heredib⁹ mulierꝫ dat᷑ vt h̄.et.C.de ꝑui.do.l.j.cū sit psonale.vt ar.ff.de admi.tu.l.pluribus.nec creditoribus.s.mulieris:sed filijs sic vt hic subijcit.et.C.q̄ po.in pig.ha.l.assiduis.§.exceptis.Accur.

Al' scripserit.

descriptiōes[a] fiāt:p̄nte q̄ȝ clarissimo scriba[b] cui de talib⁹ cura cōmissa est/ꝛ alijs[c] q̄ ꝯsuete talib⁹ iterueniūt subtiliter[d] ꝛ fideiussiōib⁹ dādis[e]:et oīb⁹ agēdis sicut nr̄is decernit᷑ legib⁹[f] ꝓuidētia clarissimi p̄toris cui hui⁹ partis cure est:ꝓponatq eā ipe in hac regia ciuitate vt oīb⁹ sit manifesta:et nullū lateant q̄ a nobis sancita sunt. De hoc em̄ legē sicut oportet in ꝓuincijs seruari gloriosissimis prefectis sacrorū nostroꝝ pretoriorū destinauimus.

Ut exactiōe[g] instāte[h] dotis: [illegible]

In [illegible]

Idē Aug. Jo. pre. pre. secundo ex cōsuli or. et patricio.

Udum iudicātibus nobis in dubitationeȝ venit causa multa correctiōe digna et legislatione clariori non indigna. Etem̄ quidam prioris factus vxoris vir cum eam extulisset[n] et dein de scd̄e[o] dotē suscipiens[p] et filios ex priori relinquens/obijt adhuc scd̄a supstite. volebat igit᷑ scd̄a vxor dotē a se datā exigere priuilegio vtens a nobis dato[q]. cōtradicebāt auteȝ ex priori mr̄imonio filij et ipsi maternā obijciētes dotē[r]. ꝛ dubiū erat vtrū etiā non supstite vxore priori oporteret suscipi filios cōtra secūde dotē litigātes. Nō em̄ alijs dedim⁹ dudū et dam⁹[s] hoc priuilegiū aut heredib⁹[t] aut creditorib⁹/sꝫ solis filijs:plurime siquidē dubitationes extiterūt in hac cā:dicēte scd̄a qm̄ expendisset anteq̄ȝ ad ei⁹ venisset mr̄imoniū prioris vxoris dotē:ꝛ nō esse iustū suā quidē dotē ꝙ tātū inuent⁹ est reliquisse vir q̄ȝtū sufficeret soli scd̄e dotē eaȝ ꝑdere:illos[v] aūt expēsam[x] iā dotē ꝑcipe: sꝫ filij hypothecas[y] ꝓponebant qm̄ oīno reb⁹ existētib⁹ moriēti hypothece seniores potiores q̄ȝ scd̄e[z] essent[a]. His igitur in dubitationem venientibus illud certū ē a nobis sancitum[b] est:q: si aliqd̄ appareat rerum prioris aut scd̄e dotis: hoc necessariū filios priores aut secūde habere:aut si moriat᷑ etiā illa filios ei⁹ singulos[c] qd̄ ꝓprie hn̄dū suū ōnderit. Hic em̄ ꝛ in rē q̄ de ꝓprietate est cōpetit[d] pure vnūquēq̄ȝ qd̄ suū est hr̄e nullo priuilegio idigēs. Si ꝟo nichil apparet vtriusq rerū:aut aliq̄ qdē appareāt aliq vero desint:siue supstites sint mulieres repudio forsan priori matrimonio dissoluto:et cōpetēti mulieri dotē[e] siue defuncte sint filijs existētib⁹ ambe:aut etiā vna haꝝ:in his que de sunt supiorem esse priorē et filios ex ea antiquiorē dotē preponētes: idem est dicere nepotes ꝛ pronepotes et deinceps successores[f] cuiuscunq nature[g] fuerint. Sicut em̄ si duo debita publica[h] fuissent/ necessario atiquū ꝓponeret᷑ posterio=

v Illos.scꝫ primi matrimonij.
x Expensam.a viro.
y Hypothecas.id est actionem hypothecariam.W.
z Secunde.scilicet vxori.
a Essent.al's erant.et est regula ꝓ eis q̄ dicit qui prior est tp̄e ꝛc. vt.C.q̄ po.in pigno.ha.ben.l.ij.
b A nobis sancitū.ꝑ hāc.l. tamē et per alias pores idē est in hoc casu vt.C.de iure do.l.vbi.et.l.in reb⁹.et ff.solu.ma.l.si cum dotē.§.fi.ꝛ.ff.de ꝑui.cre.si ventri §.in bonis.et.s.vt imo.antenup.do.§.pe.col.v.
c Singulos.scꝫ hoc sancitum est in illa quod ꝛc.
d Cōpetit.vt C.de iure do.in rebus.
e Dotē.i.dotis petitionem.vt qr sine culpa diuortiū intercessit.
f Successores.al's successiones.
g Nature.quia omnes possunt filij vel liberi appellari.vt.ff.de verbo.signi.liberorū.Accur.
h Publica.id ē scripta manu publica.et pignus in vtrūq fuerit obligatū.et sic i pignore p̄fert᷑ p̄mū secūdo vt subijcit.ꝛ.C.q̄ po.in pig.l.ij.nō autē in psonali.vt ff.de priui.credi.l.priuilegia.Uel dic vnum ab vna ciuitate: aliud ab altera.nam et ciuitas mutuat.vt.ff.ad mu.l.nichil.sic dicitur ꝓprie publica.vt.ff.de ꝟb.sig.l.eum qui vectigalia.ꝛ de pub.sed et hi.§.preterea.non autem potest poni ꝙ vtrūq a fisco: vel vtrūq ad vno creditore fuerit acceptū:cuȝ

Tp̄e pr̄ or potior est iure.

nō dicit aliqs sibi pferri. itē qđ dicit necessario: dic. i. probabiliter. nam hec regula q prior posteriori in pignore preferatur: fallit in. viij. casibus. vt. ff. qui po. in pigno. l. interdū et. l. seq. et. C. e. assiduis. et in co. ti. l. scripturas. et. C. q. cau. pig. ta. contrahi. satis notum est. et. C. qui po. in pigno. licet. 7. C. de pigno. l. vlti. cum aut. ibi posita. et. ff. de relig. l. pe. et. s. de tri en. et semis. §. illđ quoq3. colla. iij.

a Dotem. sc3 secunde.

b Doti. sc3 prime. Accur.

c Priuilegiū. no. priuilegiū pmū sēp pferri vt hic et. ff. de priuilegijs fisci. l. ij. et. ff. q po. in pig. ha. l. si pignus. et. ff. depo. si hominē. §. quotiens. in prin. et. §. j. sed argu. s. in fi. eiusdē. §. et de priuile. cre. l. priuilegia. So. pria i hypothe. intelligit: secūda in psonali actione. pōt etiam dici in presenti casu esse speciale vt etiam in personali hoc idem sit vt primū posteriori preferatur.

Priuilegiū primū preferf secūdo.

d Motū. est sc3 negociū. vel motū .i. questium.

e Prius. id est melius.

f Et illa. s. mulier.

g Uoluerit. sc3 dotem.

h Uerba. vt. ff. de iure do. l. profectitias.

i Cōtestetur. i. corā testibus cōfiteat se velle i sacculo vel in folle pecuniam ligatā soluere. Accur.

k Maius. id ē ampliorē dotē q̄ conuenerit: et hoc ponit ad maiorē exaggerationem.

l Mobilis. puta aurum vel argentum vel vestes. Al.

m Et s3 leges. osignādo et deponēdo. vt. C. de vsur. l. acceptam. nō autem sola oblatio sufficit. vt. C. de vsur. l. ij.

n Fieri. s. consignari et deponi.

o Quidā. puta nūcij 7 executores ex precepto iudicis.

p Exactionē. siue pmiserit siue non necesse h3 dare. et idē dr in augmēto. j. de cōstita. do. §. j. et. §. illud. Azo.

q Et hoc. s. cōsignatio et depositio valeat subaudi cum alijs: valet eñ ad nascēdā pignoraticiā ēt sola oblatio. vt. ff. de pigno. act. si rē. §. fi. Itē valet oblatio ad inhibēdum cursum vsurarū q̄ nōdū cepērat. vt. C. eo. l. si nō ostat. et. l. si creditrici. Item vt sit in periculo creditoris. vt. ff. de sol. q res. Itē vt impleat cōditionē. vt. C. de insti. et sub. l. j. at osignatio et depositio hoc plꝰ vt debitor ipso iure liberetur. vt. ff. depo. l. j. §. si pecunia. et si deiussor agat ex in de mādati ac si soluisset. vt. ff. man. q mutuam. §. j. 7 cursum etiam vsurarū iā currentiū ipēdit. vt. C. de vsur. l. acceptā. et facit. s. de exhi. §. fi. 7. ff. de cōdi. 7 de. l. iure ciuili. Itē intellige q pactum sit de lucrādo hic. na3 alꝰs cuilibet d3 restitui suum soluto matrimonio. vt. j. de eq. do. §. j. Itē videt s. s. đ nō eli. §. fi. s3 h soluit q habet p dante.

Oblatio ad multa valet.

† Facit ad hoc. c. cū nō ostat. ex de reg. iur. lib. vj.

r Ex studio. i. dolo vel fraude: qr dolus est si qs nolit accipere. vt. ff. māda. l. dolus.

ri: ita et hic priuilegia necessariū est priori doti dare priora: et ita secūde[a] 7 dotē nō pponere doti[b] nec hypothecā hypothecis: s3 qđ antiquius est tpe amplius manere ppriū robur hñs et priuilegiū[c]. Tpa nāq3 hypothecarū pmutare aut interimere vel minuere nullo mō patimur. Et hoc dicimus non ignorātes qm iā 7 in alia qdā nr̄a legislatiōe hoc decreuimꝰ sed qm oino motumꝰ[d] est apud nos 7 qsdā habuit aliq mō cāōnes: pptea 7 ad pñtis leg3 opꝰ accessimꝰ: vt nō nūc aliqđ priꝰ[e] sanciuerimus sed vt clariorē eā oibꝰ ostitueremus.

Si vir dote a muliere vel ab alio p ea soluere volēte accipere recusauit: matrimonio soluto ita poterit peti donatio propter nuptias sicut si vere dos soluta fuisset. h. d. Ange.

Illđ q̄3 adijcere legi bonū est qđ mota qō sibi necessariā nobis ad legislatiōe fecit. Si eñ vir debeat dotē muliere 7 illa[f] pdē dare voluerit[g] ipsa forsan aut qui pro ea pmisit illud qui cūq3 fuerit aut pximorū: aut extraneorum: aut profecticia aut aduenticia sit dos. Hec enim verba[h] legis sunt: vir autē aut eius pater forsan aut auus suscipere eā nollet: ps aūt mulieris cōtestetur[i] 7 parata sit hoc soluere: aut etiā aliqđ maius[k] pagere 7 offerat forsan: 7 si mobilis[l] sit signacula etiā iponat 7 fm leges[m] recondat: aut fm vnā ptem igrediēs in iudiciū petat hoc fieri[n]: et pergētes ex iudicio qdā[o] denūcient hec ad ptē viri: at ille pmaneat ēt ita differēs: nō poterit soluto matrimonio antenuptialis donationis exactionē[p] declinare tā q̄ dote nō data. Qui ei[†] dare voluit dū pceptionē recusat is q suscipe postulat primus est dāti: et hoc[q] cū alijs in dote valeat. sicut eñ nisi dederit p dilationē dotē negationem ei antenuptialis donationis inferimus: ita vel si voluerit dare et pcepturus ex studio[r] recusauerit pceptionē: damꝰ ei antenuptialis donatōis mr̄imonio soluto petitionē: l3 dotē pter viri cām nō intulerit. Que igitur placuerūt nobis et per hāc sacrā declarata sunt legē: eminentia tua operi effectuiq3 tradere festinet.

De administratoribus.

Administrator si prouinciā durante administrationis tpe citra principis iussionem dereliquit: crimie lese maiestatis punit: 7 si administratione finita ante. l. dies recesserit: antiquis penis punitur. Bar.

Idē Aug. Jo. pre. gloriosissimo pfecto sacrorū ptoriorū p orientem secundo consuli 7 patricio.

Iam quidē nouimꝰ positā[s] legem volentes[t] eos q in cingulis fuerint[v] siue ciuilibꝰ siue militaribꝰ neq3 si remoueant ab administratione discedere inde posse anq3 dies qnquaginta i metropolibꝰ[x] cō

De administratoribus.

Iam qdē. posi. s tā. a zenone. vt. C. vt oēs tā ciui. q̄. mi. l. j.

t Uolentes. alꝰs volentem.

v Fuerint. i. eliguntur.

x Metropolibus. i. in ciuitatibus metropolitanis.

a ¶ hinc.id est a nobis.
b ¶ Ex vtraq3.vt quia sit idē iudex in vna prouincia occidentis:et in alia orientis.
c ¶ Relinquere.citra principis iussionē.vt.j.e.§.si q̄s autē
d ¶ Deponat cingulum.i.anteq̄3 deponerent administrationē.nā cingulū d3 administratio.
e ¶ Uetustatem. obseruantem administrationez in prouincijs ⁊c.

morent̄ publice apparentes et cōuenire volētib[9] satisfaciētes. ⁊ vt nec p occasionē hinc[a] euocatiōis possint a p̄uincia discedere:et vel si quid egerint tale rursus eos ad p̄uinciā destinare. Inuenim[9] aūt aliq̄s sic existentes audaces vt etiā hac posita lege anteq̄3 discingerentur presumerēt derelinquere p̄uincias/et ad hanc venire felicissimā ciuitatē timore a se gestorū et ne iusta perferrent horū que deliquerūt. Sancim[9] igit̄ nulli penit[9] licētiā esse cuiuscūq3 p̄uincie iudici ⁊ orientaliū/⁊ occidentaliū/⁊ ex vtroq3[b] eam relinquere[c] āteq3 deponat cingulū[d] sed etiā postea:renouamus em̄ vetustatem[e] quinquaginta cōmorari dies publice apparētē in p̄uincia in qua administrauit gesta quoq3 monumētorum conficere s̄m q̄ aduenit[f] prouincie vt sit palā siue fiduciā hab3 i suis actibus siue etiā non. ¶ Si q̄s autem administratione administrans aliquā militarē vel ciuilem:aut etiā remot[9] ab ea relinquat p̄uinciā[g] administrās quidem adhuc eam dū relinquit citra nostrā iussionē:ipse quidez maiestatis re[9] sit.in p̄uicia v̄o denuo destinat[9][h]/ postq3 accusantibus satisfecerit: tunc maiestatis nouissimas sustinebit penas[i]. Si v̄o depones cingulū deinde nō moret̄:tūc legitimis dieb[9] publice cunctis semetipsum ostendēs ⁊ fugiat de p̄uincia: q̄ ondū a nobis de hoc sancita[k] sunt valere. ¶ Illud autē oībus predicimus:vt dū aliqui acceperint cingulū tueant̄ illo: successores aūt eius cinguli sā-

ctos sc3[†] nō vltra termios mittere q̄ vocant̄ iterdicta[l]:neq3 remouere q̄dē p̄sides.ipsos autē aut morose[m] iter agere aut hic[n] degere aut aliquas alias prius ire p̄uincias patriā[o] visuros[p]:⁊ quecūq3[q] fortuitis ⁊ blādiētib[9] hoībus cōsecuta[r] sunt:s3 velociter ad administrationē ire cui[9] regimina susceperūt: vt nō alij quidē remoueant̄:alij vero non sint/⁊ prouincia sine iudice maneat:sed ante duos solū dies q3 ad p̄uinciā accedāt i qua q̄ cingulū h3 est:mittere ad eum amicabilē ep̄lam volentē offm̄[s] destinari ad occursionē ei[9]:⁊ vsq3 tūc annonas accipe in cingulo existentē/⁊ gubernātē eū[t] et nō ex codicillis[v] ciguli iudicare tēpus neq3 p̄ceptis tue sedis:sed ex quo sicuti dictū est in p̄uicia ipsa accesserit illi[9] accipere reipublice emolumēta[x] vsq3 tunc eum[y] q̄ in reb[9] extitit ea[z] p̄cipere ⁊ aliū oīm nullū. Nō em̄ possibile neq3 portabile est oīno sine iudice relinqui p̄uinciā:statuto q̄dē quasi aliquo ab eo q̄ a nobis ordinatus est vt ei[9] impleat[⁊] locū hoīez forsan rerum nō habētē experimētū. Illo v̄o q̄ in ipsis operib[9] est et discedēte de p̄uincia anteq3 adueniat tēpus/⁊ fraudando emolumētis que eū accipere oportet donec deponat cingulū. Deponet autē eū dū successor accesserit in p̄uincia/ ante duos solū dies[?] q3 prouinciam ille ingrediatur. Que oīa custodiri a sede tue celsitudinis in perpetuum volumus:et mox vt cognoueris asti tisse eū prouincie ex illo trāsponere emolumenta in successorē

f ¶ Aduenit.id est s̄m facta q̄ cōtigerūt suo tēpore.
g ¶ Relinquat p̄uinciā. not. simul ponūt in q̄ōne administrās ⁊ remotus. sed in responsione separantur.
h ¶ Destinat[9].p se vel p̄ p̄curatorē. vt.j.de col.§.super hoc. ⁊.§.si q̄s aūt. licet hic ⁊ alibi videat̄ velle contra vt.C. vt oēs tā ci. q3 mi.iu.l.j.§.ipse autem. et.s̄. vt iudi.sine quo. suf.§.necessitatē.col.ij.
i ¶ Penas.vt.C vt oēs tā ci.q3 mili. l.j.§.qr si quis.
k ¶ Sācita. vt.s. capi ⁊ reduci possit ad p̄uinciā a q̄ fugit ⁊ in quadruplum ablata reddat.C.vt oēs tam ci.q3 mili.iu.l.j.vel p̄ p̄curatorē se defendat vt mō diximus. ar.C.vt oēs tam ci.q3 mili.iudi.in p̄n.⁊ facit.s̄. vt iu.sine q̄. suf.§. eos.et.§.necessita tem.colla.ij.
l ¶ Uocantur interdicta.i.non debet elect[9] ante tēpus mitter̄ ibi aliquem qui ibi stet pro se ⁊ illum qui prius erat interdicat aliquid gerere vt subijcit.
m ¶ Morose.immo ⁊ tarde ire poterit et aliquē premittere. vt in contrario.vt.j.de colla §.anteq3.col.ix. Solu.hic loquitur quādo morose incedebat: ibi quando cum aliqua necessitate vel infirmitate detinebatur.
n ¶ hic.id est in itinere.
o ¶ Patriam.quam debet regere.
p ¶ Uisuros.scilicet postea.
q ¶ Et quecunq3.scilicet subaudi visuros.
r ¶ Consecuta. in libro Azo. constituta. al's solum.
s ¶ Officiū. non autem alios de ciuitate. vt.ff.de offi. procō. obseruare.§.anteq3. vel ibi extra prouinciam sed infra prouinciam sic vt hic dicitur. Accursius.
t ¶ Eum. s.cingulum. ⁊ ita ponitur in masculino genere hic.
v ¶ Codicillis.s. litteris electiōis: vt statim illo electo hic desinat gerere. et hic dignitatem habere videatur.sec[9] in patritio ⁊ similibus vt.C.de consu.l.fi. et.s̄.consti.que de dignita.§.j.
x ¶ Emolumenta.sc3 salarium.
y ¶ Eum.s.presidem veterem.
z ¶ Ea.sc3 emolumenta.
⁊ ¶ Impleat.nota non posse quid fieri per substitutū.vt.C. de decur. l.nullus qui. ⁊.ff. de solu.l.inter artifices. et.C.de cadu.tol. l.j.§.nō autem. argu. contra C.de epis. et cle.l. quisquis.⁊.l.ad similitudinem. Substitutum q̄ p̄nt h̄re.
? ¶ Dies.⁊ illis diebus non iudicat. vt.ff. de fer.l. p̄dic. Item hec si successor aduenerit nō al's. vt.ff. de offici.procon.l. meminisse.S3 videtur q3 demum quando roman[us] erat reuersus deponat. vt.ff.de offi.procon.l.fina. sed illud quo ad signa non quo ad administrationem. vt in eo.titu.de offi.procon.l.j.

alioquin[a] ministrare eas priori ẜm qđ a nobis dispositum est[b] donec in ꝓuinciā successor ueniēs semetipsum subiectis ostēdat. Que igiẜ placuerūt nobis ꝛ per hanc sacrā insinuata sunt legem tua celsitudo operi effectuiq3 tradere festinet.

De executorib⁹: et de his q̄ conueniunt et reconueniuntur.

Anteq3 actor in ꝓducēdo libellū audiaẜ/cauere dz de cōtestando litē infra duos mēses: ꝛ si nō fecerit oēs expēsas ꝛ oīne dānū reo resarcire teneẜ: nō tm̄ ea cautio dz excedere quantitatem. xxxvj. flore. h. d. Ange.

Idem Augu. Jo. pre. preto. ori. secundo ex consuli.

Quoniā calūniā[c] odim⁹ ꝛ omnē tergiuersatione aduersamur[c]: ꝓpter ea huiusmodi actus[d] egere legitimis medelis estimauimus. Didicim⁹ em̄ quia quidam[e] non habētes vllam obligationem sed vnā statuentes voluntatē cum his[f] qui causas exequuntur/ conueniūt quosdam[g]: deinde libellos dirigunt: ꝛ dum damnum[h] pertulerint[i] fugientes[k] deserunt eos et proficiscuntur[l] incurabile[m] eis dantes dispendium. et hoc adhuc amplius[n] in ꝓuincijs ꝯmittitur cōlone lucroꝝ ipsis conuenientib⁹ ꝛ causarū executorib⁹ proficiente. Ne igiẜ hec iugiter cōmittantur: sancimus non aliter actores libellos dirigere et dāni occasionē ꝓbere cōuentis anteq3 cautionē[o] exponāt ꝛ[p] in fugientē[q] et negocij[r] executorē: q2 intra duos[s] mēses oib⁹ modis litis ꝯtestationē faciūt apđ iudicē: aut si hoc nō egerint omne dānū eueniēs cōuento restituunt duplū nō transcendente cautione[t] triginta ꝛ sex aureos

Cōuentio ꝛ recōuentio mox a principio corā eodē iudice fieri debet: al's causa cōuentionis finita reconuentio fieri poterit coram quocūq3 iudice antiqua cessante calumnia. Barto.

Illud q3 ꝓmereri cōpetētē correctionē decet. adijt em̄ quidā docēs q2 in cōuētionē fecit obligatū sibi apud quēdā gloriosissimoꝝ[v] nostroꝝ iudicū: deinde q̄ factus est in cōuentionē tāq3 ꝛ ipse[x] actorē obligatū habēs[y] eū apud aliū traxit iudicē ꝛ aliq̄d inopinabile fiebat: q2 ei vterq3 seorsum actoris obtinet officiū: miserādum q̄ddam ꝛ risibile inde veniebat. mox ei cū voluisset aliquis propriā mouere litem: repente is q̄ ex diuerso conuenerat apud alium iudicē trahebat eum apud quem ipse sortitus fuerat iudicē: ꝛ alterutros ꝯtrahentes immortaliter

a Alioquin. id est si non constiterit successor prouincie non finito tempore prioris.

b Dispositū est. hac cōstitutione in eo qđ dicit: ꝙ nō dz prior recedere ꝛ alter nō venire. ꝛ idē diciẜ. ff. de offi. ꝓcō. l. meminisse. sed videẜ ꝙ aliū mittere possit. vt. j. de col. §. anteq3. coll. ix. S3 ibi impedit⁹ erat iusta causa. vt. s. eo. diximus.

De executoribus ꝛc.

Quoniā. aduersamur. ꝛ sic obedit legi: qđ facere debet. vt. ff. ad tertul. l. j. i p̄n. ꝛ. C. de testa. l. ex ipfecto.

d Actus. calūniosos ꝛ tergiuersatiuos. Accur.

e Quidā. rome

f His. s. nūcijs cōis bononie.

g Quosdam. rome.

h Et dū dānū expēsarum in via factarū. ꝛ sportularum et similiū expensarum. Azo.

cōcor. c. finē litib⁹. ꝛ. c. venerabilis. ex de do. et contu.

i Pertulerint id est sustinuerit.

k Fugientes. sc3 rei.

l Proficiscuntur. i. recedunt.

m Incurabile immo curabile est cū in tripluz actor teneaẜ ꝛ etiā ante hāc legē ad dāna q̄ passus est re⁹ ꝓpter plus peti. vt isti. de ac. §. tripli. q2 sicut minus soluit qui nichil soluit. vt. ff. đ ṽb. sig. l. min⁹. sic plus petit l3 nichil petere debeat. Sed rn̄. ꝙ hec constitutio generaliter de damnis tractat sportularū et rerum suarum. sic em̄ dicit esse damnū ꝛc. vt. j. proxi. §. at ibi de dāno circa sportulas tm̄ dicit vt patet ibi in littera. Item hac constitutione plenius ei cauetur. s. per cautionem. vt ibi notaẜ.

n Amplius. q3 rome.

o Cautionem. scilicet nudam. vt. C. de verbo. sig. l. sancimus. cum sit ciuilis. secus in pretorijs. vt. ff. de preto. stipu. l. pretorie. et quod dicit fugientem: dic reum si presens est. alioquin cauetur in executoribus ꝛc. et dicas et pro aut. nam ex stipulatione executoris actio queriẜ. vt. ff. rem pupil. sal. fo. l. non quasi. in princi.

p Et. pro aut.

q Fugientem. si presens est.

r Negocij. si reus absens est.

s Duos. hec auẜ. finē litis nō respicit: sed initiū. sed inferior auẜ. de liti. §. ad excludendas: respicit finē. Item hec prestaẜ interdum oblato libello: nō em̄ prius respicit iudex q3 s3 formā hui⁹ fuerit cautu3 illa ꝓo suscepto a iudice libello; sed nōdum reo porrecto ꝓstāda est: qđ dici pōt ẜm Jo. s3 alij dicūt vtrāq3 ꝓstari recepto a iudice libello: sed tm̄ non porrecto. post oēs locū h3 illa q̄ est de iudicio sisti. s. de exhi. re. §. sancim⁹. S3 q̄re mai⁹ tp̄s hic statuiẜ q3 ibi? Rn̄. q2 ibi ad vnā liberationem sup libello: et vnā recusationē iudicis daẜ spaciū. hic autē plēs poterāt fieri. s. mutatio libelli ante litis cōtesta. ideoq3 mai⁹ actorꝫ ꝛ rei spaciū necessarium est.

t Cautione. de duplo. M.

v Gloriosissimoꝝ. h loquiẜ i ordinario iudice actoris et rei. qđ ex eo p3: q2 đt apud gloriosissimorum. Itē i delegato qđ ex eo p3: q2 đt eū q̄ iudicat posse recusari. vt. j. eo. no. §. si vero. Sed q̄dā vt M. dicunt etiā ordinarium posse recusari. vt arg. ff. de lib. cau. l. si pariẜ. ꝛ hic illđ q̄riẜ si iudicem in causa tua puta de boue impetraueris/ cum et ego coram eodem te cōuenire volo: an possum? ꝛ rn̄. ꝙ possum per hanc auẜ. Sed si actor qui videt se de domo reconueniri: velit et de agro coram eodem delegato agere: quia dicit ego conuenio et reconuenior. et ego volo reconuenire. Rn̄. non potest: quia licet conuentus dicatur qui conuenit: et delator refert. tamen aliud statuitur in delatore q3 in relatore. vt. ff. de iureiu. l. iusiurandum. §. sed nec. Jo.

x Ipse. scilicet reus reconueniens.

y Hn̄s. nec erat liq̄dū ꝙ hincinde debeaẜ: al's fieret ꝯpēsatio in bonefidei iudicijs ipso iure opposita tm̄ ab homine

in stricti iuris exceptiõe doli mali ẜm vetera iura. vel ẜm noua in vtroq3 ipso iure. vt insti. de ac. §. in bonefidei et. C. de compen. l. fi.

a ¶ Litigãtes. in lite qḋ eẽ nõ dʒ. vt. C. de iudi. properandum. in prin. Sed quomodo hoc est cũ etiã iure veteri corã eodez iudice respondere cogat. vt. ff. de iudi. l. qui non cogit. et. ff. de po. l. actõe. et. ff. de qui. re. ad eũdem iu. l. j. et. ij. Rñ. immo nõ erat. ſʒ i. ll. p̄dictꝭ idẽ erat ordinariꝰ ẽt actoris. hodie autez hẽbit hoc locũ et in eo q̄ non est iudex actoris: ſʒ hic ponat casum in ordinario vtriusq3: quia iudex pncipis erat.

de hac materia habes ex ti. de mutu. peti.

b ¶ Mor. no. hic tria iura. h. et. l. C. de sen. et iter. l. pe. et dictũ papiniani qḋ prius fuit: vt in. d. l. recitatur. q̄ sic differunt. q3 lex codicis adijcit dicto papiniani in hoc q3 non inspicitur vtrũ cõpetens iudex sit agẽtꝭ: cuius enim rc. vt ibi dicit: licet in dicto papiniani forte hec considerantur scꝫ vt esset eadem res in reconuẽtione. per. l. tñ codicis etiam in alia re põt fieri reconuẽtio. ſʒ ẜm constitutionẽ istã modificat et restringi: t ur: vt hic recõuentio fieri possit statim nõ ex interual l) vt hic dicitur. et C. de compen. l. fi. Sed quidã dicũt q̄ etiã poſſe fieri hmõi recõuẽtionẽ vsq3 ad sniam corã eodẽ iudice. sed pma verior est. et dico stati siue ante siue post paruz siue eoꝺ tpe. vt. C. de pac. petẽs. et. ff. de re. cre. l. lecta. ibi: q3 pacta rc. sed q̄nq3 dʒ statim ante litis contestationem. vt. C. vbi in rem

pmã serũt litigãtesᵃ. ¶ Sancimᵒ ꝑ igit si q̄s obnoxiũ arbitrat hr̃e eũ q̄ ɔtra se ɔuẽtionẽ exposuit: nõ apud aliũ iudicẽ/ sed apud eũ morᵇ a principio ɔuenire: r eũdẽ eẽ iudicẽ ĩ vtroq3 negocio. Si vero forsan displicueritᶜ et apud quẽ litẽ sortitꝰ est iudex: lʒ ᵈ ei ẽt hoc emẽdare. xx. eiũ dierũ inducias dãtibus nobis post libelli trã smissionẽ post quã oportet litẽ ɔtestari: lʒ intra p̄dictã suspẽsionẽ refutare q̄dẽ illũ: aliũ vero mereri apud quẽ iterũ sitr vtrãq3 exerceri ɔpetit litẽ: r eiusmodi artes ĩ nullo fieri: sʒ vnũquẽq3 ꝑprio iure vti. Si itaq3 tacueritᵉ/ deinde postea voluerit cãz apud aliũ iudicẽ mouere necessitatẽ eũ habere sustinere terminũ eius litis illate sibi ab eo q̄ eũ in iudiciũ traxit. et dum finẽ lis acceperit: tunc eũ suam cãm apud aliũ iudicem proponere: vt ita tales eoꝛuz auferamus artes/ et in alterutros calũnias. Que igit placuerũt nobis et ꝑ hanc sacrã declarata sunt legez/ tua celsitudo operi effectuiq3 tradere festinet.

¶ De equalitateᶠ dotis et pro[illegible] nuptias donationis. et de augmẽtoᵍ dotis et ꝓpter nuptias donationis: et de priuilegio dotis qḋ alijs [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

¶ [illegible]

[illegible] dẽ au. Jo. pre. pre. ori. scḋo.

Uoniã plurimas in legibus q̄stiones videmꝰ et circa nostras p̄rias natiuitates .i. nuptias et filiorum procreationes motas/ et circa nouissima: quale est aliq̄d voluntatuz et testamẽtoꝝ: cogitatio facta est nobis nuper perscrutari et agnoscere quid volẽs nobis antiquaᵐ lex sup dotis instrumentis: mẽsurã q̄dẽ pactionũ nuptialiũ iter alterutros equã eẽ r masculos et femias vultⁿ: et eq̄litatẽ pẽsat eoꝝ q̄ ad inuicem copulãtur nõ alij q̄dẽ mediã forte dat stipulari ptẽ: alteri ꝟo ẽtiã aut q̄rtã: ſʒ ex medio trahẽs eq̄lẽ vtriq3 exigit fieri pactũ/ aut mediã dicimꝰ ĩ vtroq3 ɔstituẽs/ aut tertiã/ aut q̄rtã aut q̄ntũcũq3 ɔtrahẽtes voluerint. hoc aũt nõ multũ priꝰ q̄si uit vt ipsorum que dãtur eque sint mensure: sed alijs quidem pmisit ĩ mille forsan aut ĩ duobꝰ millibꝰ aureis facere rõnẽᵒ/ aut in q̄ntũcũq3 voluerint. alijs autẽ nõ tantũ sed et minus: vt equalitas in verbis solis r lr̃is puris ᵖ ſʒ nõ in rebꝰ ĩpis quererer. ¶ Hoc igit añ alia vniuersa corrigimusᵠ eq̄lia in dotibꝰ esse et propter nuptias donationibꝰ r ea q̄ offerunt: et ea q̄ in stipulationem deducunt pacta: r tantã quidẽ q̄ntitatẽ conscribere virũʳ quãtã r mulierẽ tantum quoq3 lucrum stipulari: et ex tanta parte ex quanta

c ¶ Displicuerit. cõuẽto. alij dicũt cõueniẽti et reconuento. licet em ꝓpter suũ negociũ recusari nõ possit: ꝓpter tamẽ superueniens potest. arg. ff. de acqui. here. l. cum hereditate. sed prima placet.

d ¶ Licet. i. licitum est.

e ¶ Tacuerit. in recusando infra xx. dies.

f ¶ De eq̄lita[te] hoc expeditur vsq3 ad. §. aliud.

g ¶ De augmento. hoc dicit in. §. aliud. vsq3 ad. §. his consequens.

h ¶ De priuilegio. hoc. j. e. §. his consequens.

i ¶ Excipiantur. hoc. j. e. §. q: vero.

k ¶ Rursus. hoc est. j. eo. quia vero.

l ¶ Collatione. h in. §. illud quoq3.

m ¶ Uoniã. ãtiqua. leonisᵒ. vt. C. de pac. ɔuen. tã super do. l. ex morte. et supple qḋ in seq: ẽ ti. l. ibi dicitur.

n ¶ Uult. s. pallegata. l. ex morte.

o ¶ Rationẽ. als donationem.

p ¶ Puris. in q̄bꝰ ꝟbis et lr̃is continet pactum de lucrãda dote vel donã. ꝓpter nup.

q ¶ Uniuersa corrigimus. corrigit ergo id qḋ ẽ. C. de pac. l. ex morte. et l. seq. et de dõa. añ nup. l. cum multe. §. finautẽ. et. s. de nup. §. deinceps. col. iiij. Accur.

r ¶ Uirũ. an idez ecõtra si vir dedit do. propter nuptias. quia illa habebat necesse dare dotem tãtum. Respon. sic. q3 in augmento est idẽ. vt. j. pri. §. aliḋ. et si alteruter eorũ nichil dedit: nichil ex pacto lucrari poterit. vt. s. de nõ elig. §. aliud. col. j. Accur.

Dicam b. sed quidã. tu dic q. reconuentio pot opponi in quacūq; p̃te litis ad hoc ut oppones efficiat iudex in sua causa sed si in pmit. in exordio litis q gaudebit priuilegio eiusdem ff. ut p̄bat clem. sepe §. verum de v b. sign. ubi videbis

a ¶ Voluerint.scilicet vir et vxor.al's voluerit.
b ¶ Negociatiue.id est vt moris est in cõtractib⁹ vbi licz contrahentibus se decipere.vt.ff.loca.item si in precio.§.quẽadmodũ.et.ff.de mino.in cause.§.pe.vel dic q malũ esset si sic permitteremus pacisci.

n ¶ Legislatoribus.vt.C.de dona.añ nup.l.si cõstante.
o ¶ Philosophata.vt.C.de dona.ante nup.l.fi.
p ¶ Corrigim⁹.inueniebatur autẽ deceptio:quia ex vna parte poterat fieri augmentum.ex alia non erat necesse fieri.vt.C.de do.ante nup.l.si constante.in princi.et corrigitur hic.et.j.proxi.ibi:primũ quidem illud ₇c.

voluerint[a] eq̃lis tñ mẽsure. nõ eñ aliter iusticie ₇ eq̃tatis fuabit ratio si negociatiue[b] alterutros circũueniãt:₇ videant q̃dẽ eq̃s facere stipulationes:ꝑ viro aũt[c] meq̃lis maneat effectus nõ pri⁹ quantitate datoꝝ eadẽ cõsistente irrideri videat vndiq; lex[d] si ille q̃dẽ ꝯscribat duo milia aureos:mulier autẽ sex milia forte in dotẽ offerat ₇ stipulent[e] alterutros q̃rtã cõscripte in lucro ꝑcipere. ꝓinde illo eueniente lucro illa q̃dẽ nichil aliud lucrabit nisi q̃ngentos aureos ex quarta.ille autẽ q̃ngẽtos et mille ex eadẽ quarta:et tanq; in enigmate[f] multo videbit q̃rta alteri⁹ q̃rte mior: ex suspecta nãq; vl' equalitate quãta in ea eq̃litas ex hocipõ ꝓcedit[g]. ¶ Que igit pri⁹[h] exposita sũt dotalia[i] ꝫm quẽ ꝯstituta sũt modũ habeant.qd ei[k] factũ est ĩfectũ manere impossibile est.Deceterot aũt ĩ oĩ dictione sancimus equas quidez eẽ oblatiões:ĩpos aũt mediocria lucra pacisci vt ꝑ oĩa iusticiam equitatẽq; honorem⁹. si eñ aliq̃s ãpli⁹ alio diues est:lz ei ꝑ aliũ modũ[l] legitimũ tñ et agnitũ nostris legib⁹ clementiam ꝓbere alij:nõ ꝑ inequalitatem[m] redigẽs ad equalitatẽ lucrũ maius alteri acq̃rere. et hec q̃dẽ de hoc lex ita quodã modo habeat suã iusticiam in vniuersis ostendens.

¶ Constante matrimonio augeri põt dos: dũ tñ in tantũdẽ augeat dona. ꝓpt nup. ₇ econuerso dos tñ augeri dz in imobilib⁹ ne fraus aliqua excogitari possit aduersus creditores ratiõe augmẽti. In rebus vero mobilibus si marit⁹ creditoribus est obnoxi⁹ tale augmẽtũ nullo mõ ꝓcedit:sec⁹ si non sit alicui obligat⁹: augmẽtum ꝓo dona. ꝓpter nup. tã in imobilib⁹ q̃; mobilibus fieri põt: q̃m in hoc nulla est captio creditoris vel alterius. Ange.

¶ Aliud q̃q; qd circa nuptiales oblationes fit inspeximus atq; ꝯsiderauim⁹: dicim⁹ autẽ de augmẽto:q₂ eñ ₇ ante nos legislatoribus[n] ₇ a nobisipsis de augmẽtꝫ dictũ est:plurima autem a nobis ₇ non facile numeranda etiã in his que super antiquitate philosophata[o] sũt adinuẽtas ab aliq̃b⁹ circũscriptiões perimẽtes/₇ purã iusticiam seruari volẽtes/etiã illud corrigimus[p]. priuilegiũ[q] ei dedim⁹ dotibus vt cõtra antiq̃ores hypothecas habeant honorabiliora iura:vtpote dũ cõtrahentes[r] cum viris eorũ credant substantijs: et non mulierum:et que forte[s] tũc neq; cõpetebãt his[t] qui prius contraxerũt[v]. ¶ Dedimus[x] autẽ licẽtiam hoc videlicet qd antiquitus ₇ augmẽta facere ꝑmittẽtes:et viro et mulieri siue ãbo voluerit/siue etiam hoꝝ alter celebrare augmẽtũ.ꝑmũ quidẽ illud sancim⁹ ne aliqua fiat circũscꝑtio:siue augere voluerit dotẽ[y] aut ꝓpt nuptias[z] donationẽ/nõ licere alij q̃dẽ facere/alij aũt in prioribus manere:sz vtrũq; celebrare omnino augmẽtũ:₇ nõ in electiõe sicuti[a] prius/sed in necessitate cãꝫ cõsistere:omnino tñ erũt q̃;titate equali:hoc qd ẽt nr̃i pris

c ¶ Autem.et qd dixit obscure audi per apertius.
d ¶ Undiq; lex.nõ.nõ dz lex derideri.vt.C.de bo.q̃ li.l.fina §.fi.
e ¶ Stipulentur.vt moris est in cõtractib⁹ id est per stipulationem promittantur.sic ponit.ff.de cõdi.ide.l.si non sortem.§.penul.in prin.
f ¶ In enigmate.i.facto pacto eq̃litatis. et no.q enigma dicitur speculum in quo mulieres speculãtur et sicut in illo videtur esse qd nõ est: ita hic videbatur in pacto esse eq̃litas facto precio in quota tantũ: sz nõ est cũ deficit eq̃litas in quãtitate.
g ¶ procedit.s.qd dictum est subaudi.
h ¶ prius.s.ante legem istam.
i ¶ Dotalia.i.instrumentũ seu pactum.Accur.
k ¶ Quod enim nõ.vt h.₇.ff.de capti.et postli.re.in bello.§.facte autẽ Accur.
l ¶ Modũ.vel ꝑ donationẽ.vbi cõceduntur cõstante mřimonio dona.vel cã mortis:vel per legata.
m ¶ per inequalitatem.aptius dictũ esset nõ ꝓpter equalitatẽ rediẽs ad equalitatẽ.eq̃litas ergo omnino seruatur in dote et donatione nuptiali:non tamen in lucris exinde peruenturis:sed in prestatione et in constitutione vtriusq; vt hic dicitur.et.s.ꝓxi.§.in prin.Accur.

Lex nõ dz derideri.

Enigma qd sit.

† cõcor.c.fi.cum glo.fi.ex de do.inter vir.₇ vxo.

q ¶ priuilegiũ.₇ bñ dico ĩ hac necessitate augendi equalitatẽ fauore dotis fuari.nam ₇ al's dedim⁹ ei priuilegium.s.vt tacitam habeat hypothecã:vt hic dicit.et.C.qui po.i pig.ha.l.fi.et insti.de act.§.fuerat.et.j.de priui.do.here.mu.non pre.§.q₂ enim.col.viij.
r ¶ Cõtrahẽtes.puta.pater mulieris vel alius non extrane⁹ etiã sine pacto.vel extneus dũmõ ex pacto sibi reddende dotis vt.C.de rei vxo.ac.§.accedit.
s ¶ Et que forte.supple et eis substantijs credunt.q̃ forte ₇c.et forte dt ideo:q₂ et si tũc cũ ꝯtraxerunt mariti cũ primis contrahentib⁹ habebant istas res idem est vt et.s.ꝓxi.sz maxime tũc qñ nõ cõpetebant iste res eis maritis.
t ¶ his.scilicet viris.Accur.
v ¶ Cõtraxerũt.cum creditoribus suis cũ acceperũt dotes mulieris.
x ¶ Dedimus.reassumit quod inchoauerat premissa predicta interpositioue.Accursius.
y ¶ Dotem.scilicet mulier vel ꝓs eius.
z ¶ propter nuptias.s.maritus.vel eius pars.
₇ ¶ Sicuti prius.vt in.d.l.C.de dona.ante nup.l.si constante.in prin.Accur.

a ¶ Cōstitutio. scilicet iustiniani. vt. C. de dona. ante nup. si constante. Accursius.
b ¶ Sed scematicū. id est insignatum vel ordinatum ꝺm Al. Uel dic/ id est figuratum vel dubium vel fictum. quasi dicat figuram vel similitudinem habet augmenti: sed non est augmentum. vt. j. eo. §. si autem mulier. Accur.

m ¶ Priuilegio. no. priuilegium sine alterius lesione concessum intelligi: vt. ff. de na. resti. l. ij. in fi. ⁊ l. nec filio.
n ¶ His consequens. quia sicut. s̄. de commodo mulieris dixit: ita et nunc. Accursius.
o ¶ Antiquioribus. repete nouimus.

dicit constitutio[a]. ⁊ ne cōtingat augmentū non ipsa fieri veritate: sꝫ scematicū[b] ⁊ maxie[c] in pte mulieris/ ⁊ ne viri creditores circunscribat[d] priuilegio vtens: si quidē habuerit vterqꝫ immobiles res meli⁹ est in imobilibus[e] fieri oblationē quatenus sit palam et indubitatū qđ quidē ab initio fuit/ qđ aūt postea additū est. Si aūt nō vtrinqꝫ imobiles res fuerint: mulierē[f] oīno ꝑ imobiles res celebrare augmētum vt ⁊ dos ⁊ augmentū similiter habeat aduersus antiquiores creditores ꝓuilegiū[g] vndiqꝫ indubitato augmēto existēte. vir aūt etiā in reb⁹ mobilib⁹ faciat augmētū: nulla em̄ hinc oriet[h]. lesio. ¶ Si aūt mulier immobilium habens rerū substantiā in reb⁹ mobilibus scribat[i] augmētum: sciat priuilegiū nō habiturā nisi in antiqua sola dote non in figurato existente augmēto qđ[k] em̄ ab initio factū[l] est in toto sine suspitiōe est: qđ aūt postea machinatū est cōtra creditores hoc ipso introducit meditationē: et ledi hoīes †ex dato a nobis ī dotib⁹ ꝓuilegio[m] nullo volum⁹ modo. Si ꝟo nō fuerit debitū cōtra virū vllū neqꝫ suspitio cōtra creditores circūuētionis: tūc ⁊ in pecunijs/ ⁊ vt volūt augmētū fiat ab eis. vtriqꝫ tū augmēto sic faciēdo ⁊ equalitatē habēte vt equalitatē seruemus. Que em̄ erit circūuentiōis suspitio viro obligato nulli existēti: ⁊ preterea augmētis sine tergiuersatione factis?

¶ Mulier priuilegijs [illegible] vel pōt aduersus omnes creditores vel etiā si eoꝝ pecunia res sit empta vel refecta: exceptis creditoribus quorum pecunia [illegible] est empta. Barto.

¶ His consequens[n] est ⁊ illud decernere quidē qđ in casibus hm̄oī dubitatū nouim⁹: et antiquioribus[o] creditorib⁹ aliquas hypothecas ꝑponere iuniores existentes ex priuilegijs a legibus datis: quale est qn̄ aliquis ꝓprijs pecunijs ꝓcurauerit nauem comparare/ aut fabricare: aut reparare[p] aut domū forsan edificare[q]/ aut etiā emi agrum[r] aut aliqđ hoꝝ. in his em̄ oībus priores existūt posteriores creditores quoꝝ pecunijs empta aut renouata res est/ his q̄ etiā multū antiqores sunt. ¶ Que situ est igit mulier pretēdēs priuilegiū sup ātiquā dotē ⁊ augmētum in quo[s] etiā hoc seruat priuilegiū sicuti predictū[t] est si prioribus voluerit preponi creditorib⁹: veniat aūt ⁊ alter creditor posterior[v] qđē/ pretendēs aut pecunijs suis emptā/ aut reparatā nauem/ aut domū/ aut agrū/ aut cōpetere[x] eū in his rebus q̄ eius pecunijs empte aut reparate sunt habere predictū priuilegiū[y]: vtrū oportet dotē etiā talib⁹ ꝑponi: an alijs qđem preualere creditorib⁹ quicunqꝫ nō talia pretendunt: his aūt cedere: quoniā ex eorū substantia res acquisita[z] est. plurimum igitur sup his cogitātes nō inuenimus mulierē iuste existentē cedere[&] alicui tali ꝓuilegio. Uidebamus enim que cause absurditas[ꝝ] est: qꝛ aliquis quidē fornicantibus mulieribus ex ꝓprio

c ¶ Et maxie. i. abundare ratione nāꝗ sec⁹ est in viro vt. j. eo. ibi. vir aūt
d ¶ Circunscribat. mulier.
e ¶ Immobilib⁹ vna dictio.
f ¶ Mulierē. vel mulieres.
g ¶ Priuilegiū. alꝰ nō hꝫ priuilegiū vt sequitur. si autem mulier ⁊c. et est ratio ne videat dicere se dotem auxisse animo decipiēdi creditores. Quid ergo si mulier velit ꝓbare ꝑ testes se in augmento res mobiles dedisse: nunquid habebit priuilegium? Rn̄. ꝺm Ir. nō: quia est iuris et de iure ꝑsumptio. sic. C. ad macedo. l. vlti. et ff. que in frau. credi. omnes. §. j.
h ¶ Orietur. vtitur ergo priuilegio in dote sola non ꝓpt nup. dona. neqꝫ in hypothecis. vt. ff. que in frau. credi. oēs. §. j. In hypothecis em̄ ꝓpt nuptias donatione vtuntur mulieres iure cōi cū ceteris creditoribus. vt q prior est in tēpore potior sit in iure: vt. j. de priuile. do. here. mulie. non pre. §. quia enim.
i ¶ Scribat. id est dicat se scripsisse et creditor hoc neget. sed si consitentur creditores cur non vtitur priuilegio mulier ꝺm Azonem.
k ¶ Quod. scilicet augmentum dotis.
l ¶ Factum est. vt dos ab initio data. Accursius.

†Facit ad hoc c. qđ ob gram. et c. qđ fauore. ex ꝺ re. iur.

Iure ē potior tēpore prior.

p ¶ Reparare. ⁊ sunt hi casus. ff. ꝺ priui. cre. l. qui in nauem. ⁊ l. qđ qs et. ff. qui po. in pi. ha. l. interdū. et. l. huius. Accur.
q ¶ Edificare. vt ff. de priui. cre. l. si ventri. §. j. et. ff. si cer. peta. l. creditor. et. ff. q̄. ex cau. pig. ta. contra. l. j.
r ¶ Agrū. apposito pacto vt sibi numerāti obligetur. vt. C. qui potio. in pi. ha. l. licꝫ. secus sine pacto. vt. C. ꝺ pig. l. cūuis ea. nisi sit pupillus. vt ff. qui po. ī pigno. ha. l. idē. in alijs autem predictis etiam tacite contrahitur pignus: vt predictis legibus patet. ⁊ maxime. ff. ex qui. cau. pig. ta. cōtra. l. j.
s ¶ In quo. scilꝫ augmēto. Accur.
t ¶ Predictū est vt. s̄. eo. §. sinautē nō. aliud in do. ꝓpter nupt. vt. C. q̄ po. in pi. ha. l. assiduis. in fi. et in fi. huius. §.
v ¶ Posterior. nā si prior esset forte preferret mulieri quia quando duo priuilegiati cōcurrunt: qui prior est in tempore potior est in iure. vt in fisco et in muliere dicit. vt. C. de pri. fisci. l. cūuis.
x ¶ Competere. id est conuenire.
y ¶ Priuilegiū. scꝫ nouim⁹. Al. vł melius repete pretendens. Accur.
z ¶ Acquisita. alꝰ administrata.
& ¶ Cedere. id est si det locum alicui priuilegio.
ꝝ ¶ Absurditas. si ipsa cedit alicui priuilegio.

corpore aduenit questꝰ ⁊ viuũt ex hoc questu: aduersantibus[a] aũt ⁊ semetipas atq̃ substãtiã ad virũ introducunt: vt nõ solũ nullus sit questus a viris male degẽtibꝰ sꝫ etiã minuũť: ⁊ spes eis nulla[b] sit ſm hoc. vnde volumus vt si q̇s domũ renouasset/ aut etiã agrũ emisset: nõ possit talia priuilegia mulieribus[c] opponere. infirmitatẽ nãq̃ mulie bris nature satis nouimꝰ: et q̄r[d] facile circũuẽtiones fiũt aduersus eas. minui aũt eis dotẽ nullo sinimꝰ modo. sufficit eñ ꝙ a lucris cadũt[e]: ⁊ si prior antenuptialis donatio inueniať ⁊ sufficiens quoddã extat eis ex hoc damnũ: nõ etiã eas volumus ⁊ circa ipsam dotẽ periculũ sustinere. ¶ Quia vero ⁊ hmõi quedam aditiões nobis facte sunt eo ꝙ quidã alioꝝ militãt[f] pecunijs: ⁊ opꝫ eos q̇ in has crediderunt causas ꝑponi: sancimꝰ quidem si q̇s crediderit aurũ occasione militie[g] siue statutũ fieri[h] vel ꝓ alijs quibusdã talibꝰ causis ⁊ expressim hoc ipm scribať in instrõ: et in hoc fiat pactũ[i] vt ⁊ casu ꝓueniẽte[k] prior[l] sit solꝰ[m] qui ad hoc credidit. ⁊ huic solo casui[n] cedere mulierẽ[o]: neq̃ facile credendũ neq̃ ꝑ testes: sed negocio ex scripto gesto[p] et testium habẽte scriptiões et ipso opere ꝓcedente. tunc eñ si per omnẽ huiusmodi viã causa procedat/suspitionẽ nõ habeat/et cõpetit[q] cõtrahentes ꝓ prijs nõ priuari: alijs omnibꝰ preualere mulierẽ ſm quod iam a nobis eis datum est priuilegium.

¶ Dote a pr̃e ꝓ filia data et in ipsius patrimonio reuersa: non licet patri cũ filia secũdo nubit cam diminuere: nisi patris substantia fuerit diminuta: tũc eñ ſm eius facultates dos erit cõstituenda. h. d. Barto.

¶ Quia ꝟo iam legem scripsimus vt patres simul offerẽtes dotẽ ꝓ filia sub potestate[r]/aut sue quidẽ ptãtis: reuersionẽ autẽ in semetipsum facientẽ[t]. que sitũ est apꝺ aliq̇s si ꝯpetẽs est moriẽte genero et remeãte[v] ad patrẽ dote q̃ ab eo data ẽ/hãc patrẽ semel offerentẽ posse (ad secũdas veniẽte filia nuptias) minuere: aut hoc non facere cogitantem: q̄r semel alienata[x] est ab eius substãtia: sed ipa mẽsura † ei nubẽti rursus dare tãq̃ si nec cõtigisset viduatã. Hꝫ eñ[y] nobis nũciatũ est: q̄r. xxx. librarum auri quidã pater existens obtulit dotẽ: deinde filia viduata et ad scꝺas veniẽte nuptias nõ iam triginta libras sibi ipse obtulit: sed quinq̃ ⁊ decẽ solas sed quoniã contigerat mulierẽ lucratam mediã antenuptialis donationis partem in quinq̃ ⁊ decẽ auri libras existentẽ/ ⁊ pater nequaq̃ de suo obtulit triginta auri libras sed quinq̃ et decẽ ipse: quindecim vero ex lucro mulieris. Nõ iustũ igiť estimauimꝰ hoc esse[z]: sed similiter in diuisionem[a] habere quidẽ eũ preciũ antenuptialis donationis lucrum: ex paternis autem quinq̃ et decem percipere reliquas tanq̃ studuerit pater ledere filiam. quid eñ egerat[b] si non cõtigisset scꝺis eã nuptijs copulari: sed manere eundẽ generum viuum: aut quomõ futurus erat minuere dotẽ iam a se datã/aut propriũ[c] illius lucrũ suũ facere/et in dotẽ secũdi viri deducere: cum vtiq̃ oporteret eã in parafernis hoc habere[d]: ⁊ forsan ꝓpter hanc causam ditiori nubere viro: nõ solũ triginta librarum auri domina facta est: quindecim[e] antenuptialis donationis/et quindecim a patre oblatis/et nõ quadraginta[f]

a ¶ Aduersantibus. scꝫ fornicationi. i. fornicari nolentibꝰ quod ex questu venit. i. aduersus hoc facientibus. vt quia nolunt sic q̄rere sꝫ magis se ⁊ sua viro cõmittũt qꝺ honestuꝫ est. vt. C. de pac. conuen. l. hac generali.

b ¶ Eis nulla. s. mulieribꝰ al's ad dotem repetendaꝫ Accursius.

c ¶ Mulieribus. petentibus dotem vel augmentũ dotis. Accursius.

d ¶ Et quia. repete nouimus.

e ¶ Cadunt. i. a ꝑuilegijs ꝓpter lucra. vt. C. qui po. in pi. ha. l. fi. ⁊ hic subijcit. ⁊. j. de ꝑuile. do. her. mu. §. q̄r ei col. viij. opiniones autem circa hoc dictas scripsi in. C. qui po. in pig. ha. l. fina.

f ¶ Militant. tũc dicit q̇s pecunia militare q̄ñ ei pecunia accepta militia emiť: ⁊ a principe tm̃ dať: et vbi expresse non obligať ei ex cuius pecunia emitur: vt subijcit. ⁊. s̄. de instro. et exhibẽ. re. §. optimum. col. iiij.

Militare pecunia.

g ¶ Militie. scilicet emende.

h ¶ Fieri. repete dedit aurum fieri id ẽ vt fieret statutũ de annona vel ꝓbenda sibi dãda.

i ¶ Pactum. al's factum.

k ¶ Proueniẽte. q̄r moriť ille q̇ militabat ꝓpter alienam pecuniam.

l ¶ Prior. scꝫ q̃ sit ille qui mutuauit ad refectionez domus vel siñes ꝺ quibus. s̄. dixi.

m ¶ Solus. et nõ vxor eius.

n ¶ Casui. h̄ accipe verbum. s̄. positum sancimus.

o ¶ Mulierẽ. idẽ in fisco ⁊ ꝑmipilo. vt. C. de priuile. fi. l. q̃uis. ⁊ de primipi. l. satis. Azo. Item idẽ in casu illius. l. assiduis. §. exceptis.

p ¶ Esto. no. casum in q̄ plus creditť scripture q̃ testi. vt i. C. ad vell. l. antiquã. §. j. et. ff. de ꝓba. l. census. ⁊. C. si mi. se ma. dixe. l. ij. sꝫ regulariť ꝯtra. vt. C. de pac. l. pactum.

Scripture aliq plus q̃ testi creditur.

q ¶ Cõpetit. i. cõueniẽs est ex quo sic sibi diligẽter ꝓuident.

r ¶ Q̄r ꝟo iam legẽ. vt. C. ꝺ rei vxo. act. §. accedit.

s ¶ Ptãte. vt tacite pr̃i q̄sita actio sit. vt. C. ꝺ rei vxo. act. §. accedit.

† al's. ipsam mensuram,

t ¶ Faciẽtem. s. dotem. ⁊ hoc quãdo pactus est.

v ¶ Remeãte. in libro Azo. reuertẽte. al's reueniente. et hic repete q̄sitũ est si cõpetens est hoc non facere. s. patre remeante.

x ¶ Alienata est. ⁊ no. dotẽ esse alienatam a pr̃is substãtia: ⁊ sic nõ esse in bonis patris: vt hic. ⁊. ff. de col. do. l. j. in fi. et. l. fi. ⁊. ff. ad. l. fal. l. pater.

Dos non est in bonis patris.

y ¶ Hoc enim. audi in specie qꝺ dixit in genere.

z ¶ Hoc ẽẽ. qꝺ dictũ est. sed iustum esse similiter ⁊c.

a ¶ Diuisionem. faciendam cũ fratribus. Accursius.

b ¶ Egerat. id est egisset. Accursius.

c ¶ Propriũ. antenuptialis donationis.

d ¶ Habere. scilꝫ q̄ sunt antenup. lucri prioris viri.

e ¶ Quindecim. in libro Ro. xxx.

f ¶ Et nõ q̄dragintaq̄nq̃. subaudi sꝫ totiꝰ summe

scilz.xlv.et sic erat lucrũ quidem ꝛc.

a ¶ Mensure. scz similis qua ꝛc.

b ¶ Prius. i. prio viro. Accursius.

c ¶ A pře. no. q̇s ꝓbet. sic. ff. de edẽ. si q̇s ex ar. §. fi. nã qui fuit semel diues ꝛ postea presumitur: vt. C. de ꝓba. ex persona.

Diues semel sẽ per talis ꝓsumit.

d ¶ Susceperit. no. particularis ꝛ pro rata diminutio. sic. ff. de leg. j. si heres. in fi. ti. ꝛ. ff. ad. l. fal. i rõne. §. ŭ

e ¶ Innumeris. id est sine numero Accursius.

f ¶ Patre. qñ pater obtulit dotem.

g ¶ Matre. quãdo mater obtulit.

h ¶ Exigit. p. l. C de colla. do. q̇dã.

i ¶ Siquidem. ex hoc versi. colligitur ꝙ locum habet siue pars viri sit idonea que est in dicta. l. dotis.

k ¶ Absoluta. qꝛ aut debet conferre: aut tanto minꝰ accipere.

l ¶ Idoneus. scilicet ad dotis restitutionem.

m ¶ Mulieri. scilicet ad restitutionem dotis.

n ¶ Legis. condende.

o ¶ Constitutio. vt. C. de iure do. vbi. et. l. in rebus. in fine.

p ¶ Inferat. quasi dicat sibi imputet. vt. ff. de re. iu. quod si quis.

q ¶ Inchoante. sed videtur ꝙ debeat expectare tãdiu ꝙ non sit soluendo. vt. ff. solu. matri. si constante que est cõtra. Sol. hec corrigit illam vel illa sm̃ istam intelligitur: ꝛ erit

ꝛ quinqꝫ. lucrũ q̇dẽ in parafernis ei cõstitutũ fortuna ei datũ qꝺ aũt ex largitate pr̃na oblatũ est manẽte integro. ¶ Hoc aũt sancimꝰ si ꝛ pr̃is substãtia mãserit in ipsa figura in q̃ priꝰ fuit. Sinautẽ fortuita q̃dã clades minuerit eius substãtiã: vt neqꝫ volenti sit possibile eque mẽsure[a] qua priꝰ[b] daret rursus dotẽ: ꝛ ꝓbet a pr̃e[c] fortuita diminutio pr̃is substãtie: tũc non ampliꝰ cogi patrẽ dare scꝺo filiã iungentẽ nisi inquantũ substantie virtus est. sed lucrũ q̇dẽ prioris antenuptialis donationis habere integrũ: tm̃ ꝟo percipere a pr̃e in scꝺo ordine dotẽ quãtũ substãtie eius mẽsura susceperit[d]. palã ei est qꝛ hoc lucrũ qꝺ ex antenuptiali dicimꝰ donatiõe cuiꝰ solũ ei vsum damꝰ ex oĩ necessitate moriens restituet filie: ꝓprietatꝫ ãtenuptial' donatiõis dñã oĩbꝰ modis fctã

¶ [illegible]

¶ Illud quoqꝫ sancire necessariũ estimauimus in plurimis videlicet ꝛ innumeris[e] rebꝰ q̃ sitũ obtulit em̃ pater dotẽ aut forte mr̃ ꝓ filia sua. hãc autẽ illa obtulit marito: ꝛ defunctus est vir inops: deĩde pr̃e[f] aut mr̃e[g] mortuis exigit[h] ꝛ q̃ nupsit conferre suã dotẽ aut minꝰ tm̃ accipere: siq̇dẽ[i] vir idoneꝰ est/ cã vndiqꝫ absoluta[k] est. Si ꝟo nulliꝰ alterius dñã cõsistit illa nisi actionũ q̃ contra maritũ sunt: at ille minꝰ idoneꝰ[l] est ꝛ obijciat mulieri[m] ꝙ iã data sit dos pro ea: illa ꝟo actionẽ ꝯferat nullũ habẽtẽ penitus effectũ legis[n]: cã nobꝫ digna putata ẽ: et nouimꝰ q̇dẽ iã i pl'imis iudicijs duriciã postea sic iudicatã ꝛ mulierem coactã ꝯferre dotẽ aut certe reputare ꝓ se datã ex qua nullũ ei oĩno ꝯtigit effectũ in ipsis rebꝰ recipe. ¶ Nos aũt [ex alijs nr̃is legibꝰ iuuamꝰ cãm: qꝛ em̃ dedimꝰ mulieribus electionẽ ꝛ cõstante mr̃imonio si male res maritꝰ gubernet/ ꝛ accipe eas/ ꝛ gubernare/ ꝛ sm̃ decentẽ modũ ꝛ sicuti nr̃a cõstitutio[o] dicit: siq̇dẽ sue ptãtꝫ et pfecte etatis mulier est sibimet culpã iferat[p] cur mox viro ichoãte[q] male substãtia vti nõ pcepit ꝛ auxiliata est sibi. sic em̃ habitura erat in collatiõis rõne ꝓprias res vndiqꝫ ꝛ sine diminutione/ ꝛ in ea minꝰ tm̃ collationẽ facere. Sin aũt[r] sub ptãte est et sine patris volũtate hec agere nõ poterat siq̇dẽ adiens patrẽ hoc dixit[s] ꝛ cõtestata est vt consentiret ei ꝛ res pciperet ẽt constãte adhuc mr̃imonio: ꝛ secũdis tẽporibus eas seruare/ et hoc egit pater: etiã rursus hinc integra habebit sua iura rebus suis seruatis cũ etiã antenuptialis donationis res vẽdicare qꝛ mulier etiã cõstãte mr̃imonio dederimus[t] ei et posteriori periculo omni liberari. Sinautem illa quidem hoc contestata est patrẽ: ille autẽ neqꝫ mouit neqꝫ consensit: ꝛ neqꝫ dedit licẽtiã filie[v] hoc agere/ non eam periculũ pati: sed ꝛ cõferri nudã actionẽ cõtra inopis mariti res ꝛ fortunã esse cõmunẽ ꝛ ipsi ꝛ eius fratribꝰ: non tm̃ ex collatione dãnificari: sed competentem ei partez dari ex paternis rebus actionẽ illa quidẽ cõferente: ab oĩbus aũt mouendã fratribus: ꝛ hoc proficiẽdo vniuersis ipsis qꝺ fortune euentus dederit. Sed siq̇dẽ pater in talibus casibus obtulerit dotẽ ꝛ de eius substãtia sperari futura est collatio hoc valere[x]. Si vero maior[y] forte oblatio fuerit ꝛ collatio circa illã vertit speciem ex patris inobediẽtia neqꝫ moueri volentis: neqꝫ per

hoc sm̃ consuetudinem loquẽdi sicut homies dicũt: iste cepit nauigare. ar. ff. de fun. instru. l. cũ de lanionis. §. asinaz. Sed q̇d si socero data fuit et ipse vergat ad inopiã: R̃n. idẽ qꝺ in marito cum eadẽ equitas sit. ar. C. ad. l. fal. l. fi. Itẽ quid si vtriqꝫ data fuit ꝛ alter ꝟgat: R̃n. põt agi vt hic: qꝛ verũ est male inchoari vti.

r ¶ Sinautẽ sub ptãte. sic ergo filia agit cum cõsensu pr̃is. sꝫ quare ipse pater non agit. vt C. de bo. que lib. l. vlti. §. vbi aũt. q̃ ẽ cõtra. j. rñ. Sꝫ hoc speciale fauore dotiũ ne pereãt: ꝛ ꝓlis ꝓcreande causa. Uel hoc corrigitur. vel illa nõ negat filio potestatẽ agendi licet concedat patri. Item no. de simili denũciatione. vt. ff. q̇s or. in bo. pos. ser. l. fi. et. C. de bo. que lib. l. fina. §. respõ. Accursius.

s ¶ Dixit. scilicet patri et coram testibus vt subijcit.

t ¶ Dederimꝰ. i. concesserimus. vt C. de iure dotium vbi. Accursius.

v ¶ Filie. agenti de dote.

x ¶ Hoc valere: quod de consensu dictũ est. nã si mater: nõ est necessarius cõsensus patris/ cũ non sit profectitia. neqꝫ matris: cum non sit in potestate.

y ¶ Si vero maior. id est magna: paruam vel magnaz intelligo sm̃ qualitatem personarum.

[cõcer. c. pxr̃as cũ gl. su p verbo ad iopiã ex̃ ꝺ do. inter virũ ꝛ vxo.

a ¶ Fieri voluisse. quod de eo responsum inuenites. ff. de colla. do. l. j. §. cum dos. Accursius.
b ¶ Decreta. scilicet singularia. i. leges. Al.
c ¶ Seductio. i. ignorātibus subiectis q̄ debebāt seruare.
d ¶ Propterea. s. nos veniētes pinde ad meliorē ꝛ magis cōsequentem viā.
e ¶ Proinde. id ē postea sicut dicit abinde ꝛ deinde.
f ¶ Cōstitutiōis nostre posite i medio. s. inter hāc: et vlp̄. q. d. meliꝰ modo ꝛ sublimius q̄s consueuerimꝰ per legem nostraꝫ. C. de iure do. vbi. ā
g ¶ De duobus reis. Nomiē duorū et plures intellige. vt insti. eo §. duo. et dn̄r rei stipulandi qui eandem rē stipulant: debēdi q̄ eādeꝫ rē debēt. vt. ff. e. l. j. et nō a reatu: sꝫ a re quā simul p̄tes p mittunt vel stipulant. vel reus. i. firmus q: firmiter p mittit: a reor reris

h N ouimus electione. s. inhibēdo. vt. s. de fideiusso.
i ¶ Mandatorū. inter hos no. differentiā vt diximus s. de fideius. §. j.
k ¶ Legislatōes nam ꝛ alia preter q̄s de electiōe multa cōtinent in constitutiōe illa. Azo.
l ¶ Egere. s. ea. l.
m ¶ Ex incremēto. incrementum dico ex genere et vsu nō imperfecto neqꝫ inutili: sꝫ pfectū erit et vtile tā ad genꝰ q̄ ctus sup quo ponimꝰ: q̄s ad vsum: q: in frequētia est hic tractatus. ꝛ sic super frequenti fiunt leges. vt insti. in. p̄he. §. cūqꝫ. ꝛ. s. de here. ꝛ fal. in p̄n. ibi q̄cūqꝫ q̄dē ꝛc.
n ¶ Usui imperfecto. in libro. M. vsu.
o ¶ Si quis enim alterna. id est vt vnus fideiubeat pro altero expressim seu tacite. hic no. p martino. q duo rei videant inter se fideiubere. vt h. ꝛ. ff. de duo. re. l. reos. in p̄n.

mittentis ei mouere: tūc etiam per semetipsam filiam mouere ꝛ nō habere occasionem eo q non potuerit mouere / ꝛ sibimet auxiliari ꝛ future lesionis ex inopia viri admittere metum. Et nouimus vlpianum sapientissimum talia quesisse: ꝛ inopi viro comperto iuuisse mulierem: ꝛ in quātū vir idoneus est collationē ei fieri[a] voluisse. Sed qm̄ in multitudinē legū existentiū anteqꝫ eas constitueremus et ad conspicuū perduceremus ordinē plurima ꝛ necessaria ignorabantur: et decreta[b] que contraria vellent a iudicibus posita sunt. ne vlla seductio[c] circa hoc fiat: propterea[d] necessarium putamus proinde[e] etiaꝫ in medio nostre posite ꝯstitutionis[f] (que etiam constantibus matrimonijs mulieri auxiliatur) ad meliorem ꝛ magis consequentem viam venientes presentem ponere legē. Ut aūt non p partes enumeremꝰ personas in q̄bus valere eam oporteret / generali sermone decernimus: qua propter in q̄bus est collationis ratio in his ꝛ cōstitutionē valere: siue pater: siue auus: siue mater siue auia / aut ascendentium aliqua sit persona. ¶ Que igitur placuerūt nobis: ꝛ per hanc sacram insinuata sunt legem tua celsitudo per programmata ppria manifesta facere vniuersis solenniter procuret: et in perpetuum seruare festinet.

¶ De duobus reis[g] promittendi.

¶ Duo rei promittendi constituuntur si adiectum fuerit vnū quēqꝫ insolidū teneri: quo casu vtroqꝫ soluēdo existente ꝛ presente q̄libet cōuenit p pte: ꝛ negociū cōmuniter examinatur ꝛ fert s̄nia. sed alio nō existēte soluendo in totū vel in parte vel si est absens ꝯuenit alter insolidū vel in eo quod alter soluere nō pōt: ꝛ per iudicē ordinariuꝫ ad iudicē venire cōpellit͏ ... bus in futurū obtinētibꝰ. Bar.

Idē Iohā. pre. pre. p orientē.

N ouimꝰ pridem ponētes legē de electione[h] mādatorꝫ[i] ꝛ fideiussorum ꝛ spōsorum multas habentem et in commune vtiles nostris subiectis legislationes[k]. In presenti vero et aliud nobis visum est egere[l] quadā explanatiōe et incremento[m] / nō ex genere: neqꝫ vsui imperfecto[n] ꝛ inutili consistente. Si quis enim alterna[o] fideiussione[p] obligatos sumat aliquos: siquidem non adiecerit oportere ꝛ vnum horum insolidum teneri: omneꝫ ex equo conuentionem sustinere[q]. Si vero etiam aliquid tale adijciatur / seruari quidem pactum[r]: non tamen mox ab initio vnum quenqꝫ insolidum exigi: sed interim[s] et ƀm partem qua vnusquisqꝫ obligatus[t] est: cedere[v] autem eum et contra reliquos siue idonei sunt et in eo loco. et

sed Io. s. ꝛ in p̄dictis. ll. dicas q sp̄aliter hoc fuit actū. pro Io. ff. de arbi. si duo. ꝛ. ff. de excep. l. exceptiōes. §. rei. tu dic ƀm Azo. distinguendū. an peruenit ad vtrūqꝫ eorum: ꝛ tūc quatenus ad aliū peruenit videat alter fideiussisse. an ad vnū tm̄: ꝛ tūc alter insolidū videat fideiussisse: vel si nō esset diuisa sed in cōes vsus expensa: tūc serua qḋ dr. ff. ad vell. vir vxori. l. fi. vbi hoc dixi. ꝛ ƀm p̄dicta ptꝫ ƀm. M. dari act. mandati vni cōtra alterū si soluis vnus soluit. ƀm Io. nō mādati sꝫ negociorꝫ gestorū. sic vario modo intelligunt. C. de duo. reis. l. j.
p ¶ Fideiussione id est promissione vt. ff. e. l. aliter.
q ¶ Sustiere. idē iure veteri videtur hoc casu. ff. eo. l. reos. §. fi. ꝛ. C. e. l. ij. ꝛ hic no. q hinc sumit qḋ est. C. e. l. ij.
r ¶ Pactum. hoc est q tenebuntur insolidum.
s ¶ Interi. i. dōec appet eos esse soluēdo q̄ p̄ntes sūt.
t ¶ Obligatꝰ est. repete exigi.
v ¶ Cedere. i. accedere ꝛ ƀm hoc si ue qḋ seqt sūt due partes si ꝛ. ve. p ꝛ q. d. accederet et ꝯ alios si sint idonei ꝛ p̄ntes. ꝛ hoc stati clariꝰ expmit: et si ita ꝛc. ꝛ ita corrigit hic qḋ ē. C. de duo. re. l. ij. q̄ ē ꝯ. ꝛ C. loca. l. si diuisa. q̄ est cōtra: vt ꝛ alibi vbicunqꝫ dicit duos reos insolidūꝰ ꝯueniri: nisi in his duobꝰ casibus scꝫ qn̄ est abn̄s alter: ꝛ qn̄ nō est soluēdo. ꝛ qḋ hic dicit in duobus reis ideꝫ est in pluribꝰ tutoribus. vt. ff. de tute. ꝛ ratio. dist. l. j. §. nunc tractemus. ꝛ fideiussoribus et constitutoribus. vt. C. de constitu. pecu. l. fi. Sed non idem in pluribus fideiussoribus eiusdem tutoris. vt. ff. rem pupil. sal. fo. l. fins. Sed an beneficio huius. l. potest renunciari: Dic q sic. vt. C. de pac. l. penulti. sic se habet consuetudo. Item nunquid ꝛ plures rei stipu

landi similiter diuidunt petitionem suam? Rn. forte non quia neq; hoc dicitur in rubrica neq; prodest reo. nam si etiam vni soluerit liberatur ab omnibus. vt insti. eo. §. j. et ff. eo. l. ij. Accur.

a ¶ Videat. s. q; sit adiectum quelibet insolidum teneri.

b ¶ Cōplere. scz illos pati periculum complendi in propria rc.

c ¶ In singulos. scz actiōe cōpetente. simile periculū est. s. de testi. l pn.

d ¶ Omnino. i. in solidum. Al.

e ¶ Absentes. sz cū inuicē videant fideiussores: cur n̄ datur presenti tēpus ad reducēdū absentē. vt. s. de fideiuss. §. j. Rn. plus ibi operat expressa fideiussio q̄z tacita q̄stio. sm. M. pcedit. sm Jo. nō cū non videant fideiubere adinuicē. vt diximus. s. eo. in prin. z §. j.

Expressum pl9 tacito opatur.

f ¶ Non potuit. sic in tutorib9 vno soluendo constituto alijs non. vt. ff. p quibus reb. ad eū. iu. e. l. fi. sic i fideiussorib9. vt. C. de fideius. l. iij. sic C. ad velle. l. antiq. §. si minus.

g ¶ Nullum. al's nullius.

h ¶ Aliquid. puta vt vnus non teneatur p alio aliquo casu.

i ¶ Pepigerint. qd facere non possunt in preiudiciū creditorū: vt hic. z C. de pac. l. debitorum. et l. pacto.

k ¶ Deducere. re et verbo: quod faciet tm̄ ordinarius non delegatus. vt. s. de exhi. et intro. §. si vero etiam quidam. col. v. z hic subijcit.

l ¶ Sic etem̄. i. si oia supradicta seruentur.

m ¶ Obligabuntur. insolidum in contractu.

n ¶ Non administrator. i. non ordinarius sed delegatus forte. sic ponitur administrator. C. de iudi. aut. ad hec. z dicta aut. s. de exhi. et intro. §. si vero etiā quidam.

si hoc ita se habere videatur[a] siquidem idonei sint et presentes inueniant illos periclitari cōplere[b] in singulos[c] in ppria parte qd sub alterna pmissione creditum est: aut ex quo omnino[d] obligati sunt z nō cōmune debitū ppriū cuiuspiā fieri onus. Si vero minus idonei se habere reliqui videantur siue omnes siue quidā: siue in partem siue insolidum siue absentes[e] forte/ i illd tenere quod accipere ab alijs non potuit[f]: sic enim et in illis seruabitur pactionis modus: et nullum[g] sustinebit damnū actor: lz aliqd iter[h] se illi pepigerint[i] ignorante isto q habet eos obligatos: et vnusquisq; tenebit in id qd ab initio scripserit. et artibus aut dolis aut trāsactiōib9 puaricari que cōstituta sunt non sinendos. Si autē hisdē cōmorētur vtriq; aut oēs locis: sancimus negocij iudicē deducere[k] illos mox et cōiter examinari negociū. cōiter autē inferre sniam: sic etem̄[l] z rei oēs obligabūtur[m]: et substātie eoz q̄litas examinabit: et debitū similr q̄dē sm iusticie/ similr aūt sm legis ordinē pcedit. ¶ Si autē nō administrator[n] sit cause iudex sz alter aliqs: damus licētiā aut incōpetēti iudice interpellationem suscipiēti[o]/ aut in puincijs his denūciatis clarissimo p̄sidi aut competēti[p] iudici cogere per suū officiū z illos[q] interesse liti/ z ptē eius fieri vt nullū impedimētū huic nr̄e legi fiat. his oībus icipiētib9 in ɔtractibus sequētis tp̄is z ab huius legis dispōne. qd autē et ante eā preterijt/ posit; pro his relinqmus legibus[r]. Que igitur placuerunt nobis z per hanc sacram declarata sunt legem tua quoq; celsitudo operi effectuiq; cōtradere festinet.

¶ De tempore non solute pecunie[s] super dote.

¶ Exceptio non numerate dotis olim toto tpe matrimonij et eo soluto infra annū competebat: hodie vero si matrimoniū intra biennium durat predicta cōpetit exceptio: et eo soluto cōpetit intra annū. matrimonio vero soluto vltra biennium infra decennium dicta exceptio vero et heredibus eius competit. Barto.

Idem Aug. Johā. pre. pre. p orientem secundo exconsuli ordi. et patricio.

Omnes[t] pecunie non numerate replicationes subiectas in aliqbus casibus[v] non examinatas[x] nr̄e reliquerūt leges. sz plixitatē earū et effusionē[†] abbreuiamus: ne sua negligentia aut calliditate forsan negocijs[y] fruant homines: z causas p̄beāt alijs[z]. non ei sub eq̄litate semp[&] probationes erūt eas exhibere volentib9: multa q̄z tp̄s refutat. Quapropter bn̄facientes abbreuiamus in q̄busdam casibus pecunie nō nūerate q̄relas: q̄s lz ex his q̄ a nobis iam sancita sunt

o ¶ Suscipienti. s. delegato si habet merum imperium. vt. s. de exhiben. §. si vero non admi. col. v.

p ¶ Competenti. puta speciali vel illustri. Azo.

q ¶ Illos. s. reos. defendi qui presentes volunt adesse.

r ¶ Legib9. sed cum olim vno conuento interim alter nō cōuenīretur. vt. ff. de pac. l. q̄tiens. §. si creditor. et vno cōuento alteri solui non poterat. vt ff. eo. l. ex duobus. Itē ab vno vel cōtra vnū facta conuentione interruptio, oibus vel contra oēs fiebat. vt. C. e. l. fi. q̄rocum hodie q̄si diuersa sunt vt dixi hic: an predicta iura seruent: z an sint correcta? Rn. l. ff. eo. ex duobus. nō puto corrigi. Itē nec corrigi. C. e. l. fi. sz qd dixi q; vno ɔuēto alter interi nō cōueniebat. hoc determinat per hanc. l. vt oēs cōueniant si sunt soluendo.

s ¶ De tempore nō solute pecunie.

Omnes pecunie. replicationes. id ē exceptiones. Accur.

v ¶ Casibus. vt in dote.

x ¶ Nō examinatas. ad plenum.

† Prolixitatē effusionē

y ¶ Negocijs. i. in suis negocijs callide vel negligenter versent hoies.

z ¶ Alijs. s. hoib9 callide vel negligenter versandi. z sic not. q; tollitur materia peccandi sic insti. vi bo. rap. §. sed ne dum.

& ¶ Semper. qm̄ post longum temporis spaciū nec documenti integritas: nec artis fides: nec etas valet testibus suffragari. vt. j. hec constitutio innouat constitutionē. Al. Item post temporis interuallum non eadem fides testibus habetur. vt. ff. de car. edic. l. ij. §. cause.

ɔ ¶ Sancita. vt. C. de non numera. pecu. l. in contractib9. Accursius fto.

a ¶ Colligere. in lib. R. decst.
b ¶ Dabatur. vt. C. de dote cau. l. fi. Accur.
c ¶ Tēpore. s. suscipientes grauamen pbationum.
d ¶ Matrimonij quod durauit tantummodo per biēniū scilicet vt dictum est.

l ¶ Ualere modo. s. mulierē cū ignoret vt subijcit.
m ¶ Generaliter. repetit breuiter que dixit et addit parū j. scil3 de tribus mensibus. et no. ꝙ hic sumit aut. que est C. de do. cau. nō nu. super. l. fi.
n ¶ Usq3 ad decem. non est exclusiuum. Jo.

colligere[a]. q2 em̄ om̄e tp̄s mr̄imonij dabat[b] viris donec mr̄imonium cōstaret q̄ri de nō data dote: iterpositio quoq3 maior facta est etiā post mortem viroꝝ/ vt et post repudiū intra annū daret q̄rela. ꝑōq3 existimauim⁹ breuē ⁊ ꝯpēdiosam legē velocē facere/ ⁊ pecunie nō numerate sup dote q̄relā. et liberare a pbatiōe mulieres ī talibus ex lōgo tp̄e[c]. ¶ Si ergo āñis duob⁹ solūmodo habeat aliq̄s vxorē/ aut etiā his tēporibus min⁹ ⁊ nō accipiat dotē nichil ex taciturnitate vir ledatur: neq3 heredes viri l3 tacuerit ille: s3 intra annū aliū q̄rela moueat. breuitas em̄ mr̄imonij[d] ad hāc nos legislationem vocat. Si ꝟo et mai⁹ biēnio tēpus min⁹ aūt decēnio mr̄imoniū ptendat: dam⁹ marito q̄ri[e] ⁊ dicere nō illatā sibi dotē aut in ptē aut in solidū: ⁊ hoc si fecerit transmittere[f] q̄relā semel marito q̄rēte: et muliere q2 dedit nō pbāte. ¶ Si autē neq3 ītra decēniū q̄rat taciturnitate[g] mariti/ auferimus q̄relam neq3 ei post decenniū hoc agere sinem⁹/ nec annū dātes vlteri⁹ hr̄dib⁹ ei⁹: sitq3 hic etiā non nr̄a aduersus aliquos pena: s3 libertat3 subiectoꝝ diligētia[h] vbi em̄ l3 in plixo sic tp̄e decennij dixim⁹ pponere q̄relā/ si tacere elegerit palā est voluisse: vel si nō accepit dotē/ oino eū aut suos reddere heredes: his valentibus[i] et si repudio solui ꝯtingat mr̄imoniū: in nullo discernētibus nobis siue mulier tāq3 dotē offerēs ꝯscribat/ siue pr̄ siue alter q̄spiā p ea: tp̄e in oi casu tali sicuti p̄diximus extēdente suos effect⁹: ⁊ dāte vel perimente q̄relā: ꝯtestationē ꝟo dicim⁹ non in sermonib⁹ solū. sepe eni indignatiōis aut alteri⁹ incidens occasio talia quedā virū p̄parat dicere: aut etiā ille q̄dē dixit nichil: testes aūt redēpti hoc mentiunt: sed op3 ꝯtestationem in lr̄is esse[k] Si aūt etiā in iudicio eā aliq̄s facere voluerit: op3 oino innotescere mulieri/ aut ei qui dotē oino offerre cōscripsit. nam nichil est qđ phibeat maritū in semetip̄m hoc agere/ ⁊ q̄ri q̄si et partē q̄dē mulieris qđ agit ignorare: prouidentiā vero sui etiam ponere nullo valere[l] modo: ⁊ q2 vel ab eo q̄rela facta ē nescire. ¶ Gñaliter[m] igit dicēdū est intra bienniū quidē matrimonio soluto siue morte siue repudio et ipi marito de nō numerata pecunia licere q̄ri et herdi eius intra aliū annū. Si ꝟo vltra biēniū vsq3 ad decē[n] annos matrimoniū extendat: marito damus q̄relam[o]: et heredi eius ītra menses tres. Si ꝟo trāscurrerit[p] decēniū: tunc neq3 marito neq3 heredib⁹ ei⁹ querela erit/ tp̄e ad om̄ia sufficiēte mulieri. Et siquidē intra etatē marit⁹ sit ⁊ non q̄ratur[q] tm̄ ad in integrū restōnē[r] ei damus tp̄s vt transcēdat[s] .xij. annos a tp̄e nuptiaꝝ[t]. ¶ Nouimus em̄ eos q̄ vehemēter citi⁹

e ¶ Queri. al's cōqueri toto tempe mr̄imonij vt hic: ⁊ etiā postea p tres mēses. vt. j. §. si vero vltra bienniu3.
f ¶ Transmittere. s. ad heredes vt hic. et. C. de nō nu. pe. l. si inter §. sin autē. et. l. cū vltra.
g ¶ Taciturnitate. imo videtur ꝙ statim sibi preiudicet: cum ex causa fuerit cōfessus. vt C. de nō nu. pecu. l. gñaliter. et. ff. de proba. l. cum de indebito §. fi. q̄ sunt cōtra. Sed speciale in dote vt non statim preiudicet cōfessio: licet ex cā sit speciale in mutuo in odiū creditoris vt tantū post biēniū preiudicet vt. C. de nō nume. pecu. l. in cōtractibus. in pn̄. Ac.
h ¶ Diligentia. no. exceptiōes nō in penā sed pter subiectoꝝ libertatem inductas. vt nō oi tp̄e de suo iure dubitēt. vt insti. de vsucap. in pn̄.

Exceptiones ꝑ subiectoꝝ libertates iducte sunt

i ¶ His valentibus. nam a. §. si g. vsq3 huc dictū est qñ solutū est mr̄imoniū morte viri vel vxoris. Ac.
k ¶ In lr̄is esse. no. q̄relā non nūerate dotis in scriptis fieri debere. sic et contestatio filijs furiosis fctā vt. j. vt cum de ap. cog. §. si q̄s de p̄dictis. sic etiam in libello est scriptura necessaria. vt. s. de exhi. §. sancimus. col. v. et. C. qñ li. princi. da. per totum. sic et. C. de man. prin. l. j. regulariter autē etiam sine scriptura fit q̄cq̄d p scp̄turā. vt. C. de pac. l. pactū. Item no. ꝙ si fiat in iudicio debet innotescere mulieri. vel ei qui dotem conscripsit. sic ⁊. j. de litigi. §. omnem vero. in prin. col. viij.

Scp̄tura qñ ē necessaria.

o ¶ Querelā. sc3 dum viuit.
p ¶ Transcurrerit. vel transierit.
q ¶ Et non q̄ratur. i. cōtestationē ſm quod supra dictū est. ifra tp̄s nō opposuerit.
r ¶ Restōnē. hāc restitutionem putat Jo. ꝙ suo iure habeat minor ⁊ si eā nō petat sed directe hāc exceptionem proponat. sed hec lr̄a aperte dicit contra. vnde secus puto ꝙ. s. petatur per officiū iudicis. vt. ff. de mio. l. ꝙ si. in fine. ⁊ hic cum scripsit se dotem accepisse post cōfectionem dotaliū instrumētoꝝ. si vero ante confectionem nō est necessaria restitutio: cū exceptionē habeat iure cōmuni sicut quilibet maior. Sed certe licet habeat excep. iure communi: tamen restitui potest ſm Azo. vt. ff. de mino. l. in cause. la. ij. §. pomponius. Accur.
s ¶ Transcēdat. scilicet ius cōmune vsq3 ad an. xij. vltra. xij. nō audiatur. Accur.
t ¶ Nuptiarū. cōtractaru3 ſm. M. arg. C. de nup. sancim⁹. et sic poterit opponi ifra. xxvij. an. vna die min⁹ si penas maritum in vltima die. xxv. an. cōtraxisse. vel dic Zhendarū ſm Bul. vt pbatur p hec ꝟba: nouimus enim eas ⁊c. ⁊ sic vsq3 ad. xxvij. an. vna die plus. nā a. xv. āno cōpleto in antea fit ꝯputatio. Itē j. M. facit aperte hic vbi dicit. et siquidē sit maritus intra etatē et non queratur. nam et ex hoc oportet intra etatem tempus exceptionis cucurrisse: et eum non fuisse conquestū.

qđ nunq̃ dici pōt eo casu qñ in vltima die .xxv. an. ɔtraxit cū nō possit exceptio tā breui tp̄e finita esse .s. vna die. Sed nō attendit̄ ſm .M. nisi ꝙ cōcessio fieret intra etatē. sed certe imo est attendendū ēt ꝙ sit ꝑscriptio cōpleta vt predicta littera dicit. ꝛ sic etiā ſm eū cū diceret vsq; ad .xxxvij. an. ꝓduci: opꝫ ꝙ tm̄ sit .i. xxv. āteq̃ potuerit exceptio cucurrisse. et ita anno. xxv. vsq; ad .xxxvij. an. vna die minꝰ ad plus ꝓceditur etiā ſꝫ .M. Sꝫ nos bul. sniam ꝓbamꝰ

M. vel contrahendarum ſm nos. quartum quia maior minori succedēs habet quadriennium. sed hic habet annum quantumcunq; supererat defuncto. quintū quia minor minori vel maiori succedens habet sua tempora ratione sue etatis: ꝛ postea quadriennium. hic autem quinquennium est. ꝛ sextum: quia hoc quinquenniū currit in minori etate huius succedē- tis: adeo vt non restituat: alꝭ cōtra: vt .ff. de mi. etiā ei

alꝭ qñ tus ꝛ vicesimus annus.

a ❡ Quindecim annorum. de consuetudie forte aliđ de iure. vt institu. de nup. in prin.

b ❡ Intra vicesimumseptimū .i. citra. vel ſꝫ Jo. etiā pone proprie.

c ❡ Tempus .xij. scilicet annorum.

d ❡ habere. scilicet maiores.

e ❡ Annum. speciale. nam habere regulariter q̃s dꝫ qđ defuncto supererat ſm oēs. Azo.

f ❡ Exitum .i. nō cōsiderabimꝰ quātum morienti vel successori suo superest tempus.

alꝭ ꝛ ꝓpter etatē minorū ꝛc. alꝭ. ꝛ tēpus etate minorum. Minor plura specialia habꝫ

g ❡ Temporum nam semper tempora predicta seruabimus.

h ❡ Ad p̄ntē legē sunt ꝗ hic minori vj. specialia. p̄mū vt licet hec prescriptio sit tp̄alis: scilꝫ anni vel triū mensiū. vt. s. ꝓxi. tamē currit minori. vñ restō necessaria ē vt h. alꝭ .s. vt .C. in q̄bus cau. in inte. resti. nō est neces. l. fi. sic est in q̄busdā alijs casibꝰ speciale. qđ dic vt. s. de here. ꝛ fal. §. pupillꝰ. scđm qꝛ alꝭ restituit̄ minor itra tempora cōstituta a iure. scꝫ .xxx. an. vt .C. de temp. in inte. resti. l. fi. hic aūt infra .xij. an. tertium qꝛ alꝭ incipit quadriennium elapso .xxv. an. vt .ff. de mino. interdū. hic autem a tempore nuptiarū contractarum ſm

alꝭ qđ etiaꝫ ei restō in integrū dabit.

cōtrahunt nuptias non minus quindecim annorū[a] ad hoc procedētes: qua de re transit quintū † ꝛ vicesimū annū: ꝛ erit possibile intra vicesimū septimum[b] annū q̄ri de nō numerata pecunia dotis: moriēte q̄q; eo intra predictuꝫ tēpus[c] heredes hr̄e[d] annū[e] ad q̄relā. Si autē minores sint nō querentes heredes siue maioris siue minoris/ quinquēniū habeant solūmodo ad mouendā q̄relā non numerate pecunie sufficiēte tēpore ꝛ non expectante exitū[f] omniū minorū tēpor[g]: qđ nos ad presentē[h] legem mouit. muliere nāq;[i] coniuncta quarto et decimo anno post vicesimū[k] annū mortis patris abutens minore etate mouebat[l] quidē cōtra matrē[m] non numerate pecunie obijciens rationē post quartū ꝛ vicesimum nuptiarū annū. qđ nos iudicantes curauimus ꝛ ꝓpter has circūstātias ꝛ tp̄s ‡ etate minorū in quinquēniū in p̄nti decernimus lege. illo vcꝫ nō numeratā pecuniā obijciente qui scriptus fuerit dotē suscepisse: et ſm sua tp̄a siue perfecte etatis sit siue minoris cā iudicāda. Ualente hac lege sup his que postea future sunt nuptijs. sup his eñ q̄ constant siquidē residuū est decēniū aut nō minus biēnio/ hoc habeat tēpus in nō numerata pecunia qđ † ei etiā trāsmissionem dabit. Si vero aut minꝰ ei biēnio reliquū est tp̄s/ aut etiaꝫ excessit totū decēnij tēpus: tūc ipsis quidē biēniū damꝰ ad q̄relā nō numerate pecunie: eorū aūt heredibus ꝛ post solutionē matrimonij intra tres mēses vt per oīa eis iustitiam seruemus. Que igitur placuerūt nobis et per hāc sacram declarata sunt legem tua celsitudo manifesta omnibus facere festinet.

❡ Neq; viru᷑ [illegible] ex [illegible] mulierē ex sponsalitia largitate lucrū ꝓpriū habere: sed seruare [illegible] filijs/ vel[n] si ad secundas nuptias non [illegible] vsū [illegible][o] in lucro consistente: et [illegible] ex repudio transigentes nuptias lucrantes aut dotem aut ante nuptias donationē: ꝛ ipsis [illegible] oīm seruare filijs [illegible] habēte personam cogende filios alere[p] [illegible] [illegible][q].

❡ Collatio octaua.

❡ Matrimonio soluto morte [illegible]

Idem. a. Jo. p̄. p̄. per oriente.

EA qđē que semp idē se hn̄t legibus nō egēt varijs simplicitatē: ꝛ qđ sine[r] vllius diuersitatꝫ mixtura est/ cōtinue possidētia ꝛ vtētia legibꝰ sempiternis h̄ sacrꝫ nulla correctione egētibꝰ. Qđ aūt ſꝫ nos est i redūdatōis cōp̄hēsum tumultū[r]

i ❡ Muliere nāq; mulier nupsit viro habēti .xiiij. an. ex eo cōcepit ꝛ durauit m̄rimoniuꝫ per quattuor annos deinde vir decessit: ꝛ post mortē eiꝰ elapsi sunt .xx. āni. et tūc agit de dote mulier. sed filius queꝫ ex dicto marito habuit exceptionē opponit ratione sue etatis ꝛ sic post .xxiiij. an. a tempore contracti matrimonij: et dicit mulier eadē q; mater ꝙ nō potest cum tm̄ quinquēniū habet post mortem patris.

k ❡ Uicesimum. alꝭ .xxx. ꝛ ita dices durare matrimonium .xiiij. an.

l ❡ Mouebit. scꝫ filius defuncti.

m ❡ Contra matrem. scilicet marito maiori vel minori. Accursius.

❡ [illegible]

n ❡ Uel. pro etiā

o ❡ Solo. et non proprietate. et hec prima pars expeditur .i. eo. vsq; ad §. illud.

p ❡ Filios alere ꝛ hoc expeditur .i. eo. §. illud. vsq; ad §. fi. qui icipit nouimus. Accur.

q ❡ Seruentur. et hoc expeditur .i. eo. §. fina.

EA quidem. quod sine. id subaudi.

r ❡ Tumultum. id est redundat in tumultum: quia adhuc vacillant apud homines.

a ¶ Negocijs. datini casus est.
b ¶ Iudicia. subaudi circa.
c ¶ Terminata sunt. id est statuta ab alijs principibus ⁊ a nobis ipsis. Al.
d ¶ Nō displicētibus. i. nō displicuerūt secūda que visa sunt nobis meliora legibus primis scꝫ tractātibus de hac materia. et sic participiū in verbum resoluitur. ⁊ sic nota ꝙ corrigit seipsum. sic. s. de nup. §. j. et. j. vt fratrum filij in principio. lex enim antiqua idem qđ hic dicit. vt. C. de secū. nup. l. quoniā. §. fi. na. ⁊. l. hac edictali. §. fi. sed alia. s. de nupt. §. si vero. distinguit. nunc autem dicit indistincte: sed per aliā. j. vt fratrū fil. col. ix. distinguitur vt iā dices. Accursius.

p ¶ Et in omne. scilicet lucrum. Al.
q ¶ Pendente. scꝫ matrimonio: quia vnus coniugum superest vt subijcit: ⁊ sic transit de plurali ad singularē. Azo. cum dixerit prius matrimonijs/ nunc matrimonio: et sm Al. dic ꝙ pendet superstite illo qui fecit lucrum. et sic no. ꝙ dicitur pendere matrimonium vno tantum superstite. Accursius.

Primo niū vno tm superstite pēdet.

gubernatiua indiget sapientia ex legibus superueniēte negocijs[a]. Unde qm nos neqꝫ iudicia[b] † segnes multꝫ interpellantium causis singulis quidē medemur: comprehendentes autem vnamquāqꝫ questionē dubitatā et nobis ⁊ iudicibus nostris per legislationē que oporteat agi/ et gnāliter ī vnaquaqꝫ questione exponimus. Itaqꝫ illud ante omnia visum quidem est forsan esse priscis legislationibus nō sine quadam diuisione: nobis aūt putatū est bene se habere tēperata lege ad simplicitatē causaꝫ trāsponere: ⁊ nūc inchoante ⁊ nichil perscrutāte hoꝝ que prius terminata[c] sunt: qm ⁊ nobis ipsis pridem nō displicētibus[d] de hoc ipso que legib⁹ visa sunt meliora secunda. nuptialibus nāqꝫ lucris siqdeꝫ aliquis coniunctorū seruauerit pudicitiam manentibus apud ipsos valide et eoꝝ substantijs infixis. ¶ Si ꝟo veniat ad alterius persone coniunctionem ex prioribus nuptijs filijs seruandis[e] simplici[f] quadam ⁊ meliori lege duplici hāc placuit interimere. si eīn scđis mixta nuptijs mulier aut etiam vir forte ad secundā respiciens coniugē: que ex morte lucrata sunt aut etiaꝫ ex repudio forte seruat filijs cū vtiqꝫ forsan ⁊ alij erunt eis filij ex nuptijs sequentibus: quō iustum est eos q in solis filijs[h] legitimis moriuntur non seruare eis lucra ex mortuis eorū parētibus/ sꝫ alijs[i] ea trāsmittere. s. qđ erit preciosius[k] filijs[l] a parētibus nō ingratis? ¶ Propter ea igitur sancim⁹ si mulier moriatur ⁊ eueniat lucrū fieri viro hāc dotē omnino seruare filijs siue ad secūdas veniat nuptias

siue etiam[m] nō. Et ex diuerso si mortuus fuerit vir mulier autē antenuptiali donatione lucra[n] proprijs filijs vsum qdē lucrorū ex nuptijs apud eos cōstitutū[o] proprietatē ꝟo eorū filijs omnino seruandā: his que sup parētibus ad scđas venientibus nuptias sancita sunt in suo ordine seruandis: et hoc valere matrimonijs quocūqꝫ modo solutis ab hodierna die ⁊ in omne[p] qđ sequit: et his matrimonijs que iam soluta sunt quidē siue morte/ siue quolibet alio modo adhuc autē pendente[q] eo ꝙ vnus supstes sit: nā si ambo defuncti sunt hoc heredibus nō damus: sed tanqꝫ semel terminatum veteribus relinquimus legibus.

¶ Illud certū est qa dū semel fuerint filioꝝ ⁊ proprietatē lex deferēs eis prestiterit/ tunc in successionib⁹ et alijs accessionib⁹[r] ita et in his erit sicut ⁊ in prioribus sancituꝫ est filijs q propter scđas nuptias parentū lucrum aliquod ex legibus sunt potiti.

¶ Illud qꝫ ex quadā causa denunciatū[s] nobis ad legislationē deducere estimauim⁹ oportere. q: eīn transegerunt qdē inter alterutros[t] et vir et vxor: filij aūt eis erāt ex matrimonio/ despexerunt eos ambo ⁊ circuibant mēdicantes[v]: propterea iudicauimus vehemētiori[x] quidē forte cōuētī[y] † ad melius se habens vti lege: vt timore. s. penarū quiescāt: aut lucrorum[z] cā iniustorum matrimonia dilacerare/ aut etiā proprios negligere filios. Si enim omnino aut per transactionē[a] aut p modū[b] aliū sepet mrimoniuꝫ: siqdē nō sunt filij maneāt pora in suo ordine. Si ꝟo filijs existētib⁹ fiat hoc: ⁊ neqꝫ filios erubescētes[c] dent

Als neqꝫ iudicijs segnes. als neqꝫ ad iudicia. Corrige re seipꝫ licet.

e ¶ Seruandis. lucris.
f ¶ Simplici. hac scꝫ que est melior antiqua duplici.
g ¶ Secundis. s. parentibus.
h ¶ Solis filijs. scilicet existentibus ex primo matrimonio.
i ¶ Sed alijs. scilicet extraneis.
k ¶ Preciosius. qꝫ hmōi lucra supradicta eis seruari a parentibus.
l ¶ Filijs. scilicet prenominatis.
m ¶ Siue etiam. sed hodie cōcedit viro et vxori virilis portio sm numerum liberoruꝫ. vt aliquid ampli⁹ sit ei que non nubit qꝫ ei que nubit ⁊ sic ista per aliaꝫ determinat ⁊ corrigitur. vt. j. vt fra. fi. §. quia vero. col laix. que est ꝯtra.
n ¶ Lucra. scilꝫ sancimus seruare
o ¶ Constitutuꝫ. dicimus.

r ¶ Et alijs accessionibus. hypothecarum quā in bonis seruātꝫ eas possunt vendicare filij. vt. C. de secū. nup. l. hac edictali. §. vlti. fructus sunt eius qui seruat. Accursius.
s ¶ Illud quoqꝫ denunciatum. scilicet a nobis. Ac.
t ¶ Alterutros. i. inter se vel ad iudicem diuerterint
v ¶ Mendicantes. scilicet filij.
x ¶ Uehementiori. id est duriorem penam inferentē. Accursius.
y ¶ Conueniri. qsi dicat conuenti sumus per interpellationem forte ad id quod melius se habebat. Accur.
z ¶ Lucroruꝫ. lucra iniusta sunt lucrātibus propter solutionem matrimonij: vnde filio applicat proprietas vt subijcit. j. Azo.
a ¶ Per transactionem. quia vn⁹ coniugum commisit delictuꝫ qua re ab altero sit repulsus.
b ¶ Per modum quia vnus repellit alium sine causa. sed in sequenti §. nouim⁹/ loquitur quando bona gratia.
c ¶ Erubescētes scilicet parentes. et dic ꝙ filios est accusatiui casus ⁊ cōstrue sic: ⁊ parētes non erubescē-

als cōuenti.

tes filios dent actiones &c. Azo.

a ¶ Digna amissione. i. qr vir committit ea propter q est dignus vt donationē amittat. & idē in vxore subijciat et si non cōmittat fm Azo. vt. J. p xi. dicit. §. nouim⁹.

b ¶ Muliere. repete cōmittente.

c ¶ Casu. i. amissione.

d ¶ Mensuram. No. filium ali fm substantiā patris qd facit ad id qd dicimus. ff. ad macedo. l. sz iul. §. qd dicitur. Accur.

e ¶ Recedere. id est redire.

f ¶ Quasi damni. scilz dati a viro vxori vel econtra.

g ¶ Hoc egit. id est curauit

h ¶ Dicimus autem. no. principez omnium patrem et legis: vt. S. de incest. nup. §. dubitatum. Accur.

i ¶ Nichil. Not. omnia intelligi remanere q expresse non corrigūtur. sic. C. de tem. et re. ap. l. vlti. in fi. & S. vt determinat⁹ sit nu. cle. in fi. col. j. Accur.

k ¶ De appellationibus.

S Ubiectorū. sed q ē differentia inter hunc ti. & S. de ap. & aliū de his q igre. ad ap. rñ. pm⁹ de ap. tractat d pncipijs appellonū. scds. s. de his q igre. tractat de fine. hic autem incidēter positus fuit non ex proposito: sed ex questione tali facta. vt in prin. huius constitutionis: quia dicitur breuiter q si pendēte causa appellationis compromittatur in arbitros: ips qd ibi fuit nō nocet exercitio quod fieri habet biennium. vt S. de his q ingre. ap ap. §. j.

Tal's pena[?] tente.

Filius fm patris facultates ali debet.

Princeps olim pater est.

Tal's semel.

tamē occasionē spōtaneam et transactiōis & p cōsensum facte aut etiam inuite forsan peccante viro aut cōmittente digna[a] amissiōe añnuptialis donatiōis/aut muliere[b] digna casu[c] dotis: neq vir dotez lucret/ neq mulier añnuptialē donationē: sed repēte aut dotis/aut antenuptialis donationis proprietatis lucrum mox ad communes veniat filios: et eorum fiat vsu solo apud transigētes manente. cogēdo tamē eo qui vsum lucret filios ex eo matrimonio & alere/et alia omnia ministrare eis fm lucrate substantie mensuram[d]. ¶ Nouimus autem aliquid etiam tale factuz: et quia bona gratia dissolui matrimonia et recedere[e] quidem antenuptialem donationem ad eum qui cōscripsit. dotem vero ad eam que obtulit: tamen occasionē quasi[f] dāni & aliarum causarū auri quātitas non mediocris vtriq data est parti vt non videret hoc nuptiale lucrum: neq seruare tur filijs fm de hoc leges: sed extrinsecus accidens quasi ex alia causa lucrum fieret eius qui accipere hoc egit[g]. ideoq ex hac arte factā curantes lesionem sancimus: vt vel si qd tale fiat et adueniat alteri aliquod lucrum/et hoc similiter seruari filijs: proprietate quidem mox veniente ad eos. vsu vero solo apud lucrantem cōstituto. Sic abstinebunt omni vicio: sic omni desiderio irrationabili: sic nec inuiti nec spōte suis nocebunt filijs: sed erūt tēperati maxime quidem circa suam castitatē/ deinde etiā circa mrimonij affectionē que competens est habere eos qui simul cōiuncti sunt alterutris res est et castitate plena: & bonis moribus cōgrua: et paterno maternoq affectu plena: vt quod eis parentes sponte nō seruāt/hoc post deū qui est cōis oibus pater (dicim⁹ autē[h] q imperiū hz) per legē his q a parētib⁹ lesi sunt seruet. et hic quoq ea q de lucris et successionib⁹ pridem disposita sunt teneant. nichil[i] enim eorum innouamus preter illa sola q expressim in hac lege conscripsimus. Que igit placuerunt nobis et per hāc sacram declarata sunt legē/ tua celsitudo operi effectuiq tradere festinet.

¶ De appellationibus[k].

¶ Si in medio cause appellationis ad arbitros itum fuerit et decies milles biennium cucurrerit nō impeditur quia appellationē prosequi: nisi finito tēpore cōpromissi biennium sit elapsum. h. d. Bar.

Impator Ju. Aug. Jo. p. p. secūdo excōsuli atq patritio.

Subiectorū[l] nostrorū interpellationes legum nobis prebent occasiones pro salute subditorū ɔscribēdarum. Aditionē nāq nobis quidam patronus[m] fecit: qr lege[n] volēte appellantem et per bienniū tacentem/aut certe exercētem quidem non tamē per exequētem appellationem cadere certaminibus: et cōfirmata sententia non posse vlterius procedere: sed ratam fieri vtriq sentētiam: hysychium[o] aut chium eius et aduersarios[p] eius exercuisse quidem litem[q] apud pedaneum iudicem: addictum[r] autem eundem hysychium appellasse: & cām cōtigit currere ad tuā cognitionem. & dum lis in iudicio tue celsitudinis exerceret recessisse[s] qdem a certaminib⁹ apud te gestis/arbitros aūt elegisse cōes ex ɔscripto[t] & apd illos cōcurrisse: & quedā exercuisse. postea vero neglexisse qdē electos arbitros nō autē ɔsecutos apud eos motam litem. sed transacto biennio vti aduersarios eius: quia non possit a condēnato exerceri in tuo iudicio talis lis: sed optet eā cōfirmari semel biēnio trāsacto. Illū Jo ppterea non ɔsecutū apd tuā gloriā eo q litem apud electos diceret arbitros.

Tal's appellationum.

m ¶ Patronus. id est aduocatus. vt. C. de postu. l. qs quis. Accur.

n ¶ Quia lege. vt. S. de his qui ingre. ad ap. in pn.

o ¶ hysychiū. i. auunculū siue patruum qui vulgo dicitur cyus. vt. J. de heredi. que ab intesta. §. si aūt defunctus. col. ix.

p ¶ Aduersarios. inter se vel inuicem. Accur.

q ¶ Litem. principalis cause. Ac.

r ¶ Addictum. id est condemnatum.

s ¶ Recessisse. dixit aduocatus hysychij.

t ¶ Ex conscripto. id est ex communi scriptura et volūtate arbitros elegerunt. Ac.

¶ Sancim⁹ igitꝛ mēoratū q̄dē negociū ex q̄ hec nobis sūt nūciata nichil ledi ex cursu tp̄is[a] neqꝫ ratā eē iudicis sniam semel appellatione data: sꝫ ⁊ exerceri apd̄ tuā gloriā ⁊ terminū legitimū suscipe etiā si decies[b] millies plusq̄꜄ biēnij tp̄s excesserit aut excedat. Deinceps aūt in oī negocio in q̄ tale aliq̄d agitꝛ/ sꝫ ī medio mote[c] cause apd̄ iudicē appellatiōis aut non mote[d] aliq̄ eligantꝛ alij ⁊ ꝓpterea biēniū[e] trāseat itra qd̄ oporteat appellatiōis iudices litē decidere: et ꝑ quālibet circunstātiam rursus reuertatꝛ ad iudices[f] appellationis causa/alijs quidēꝫ oībus liceat vti partib⁹ tanq̄꜄ si eos non ꝯtigisset deserere q̄dē appellationis iudiciū[g]: ad electos autē venisse non tñ posse vti ꝙ biennium ꝑterijt. nā q̄ semel iudices alios elegit/ nō est iustum vt taciturnitatē culpet eius q̄ ꝓpter ea lesus est: q꜄ his q̄ gesta sūt de electione iudicum credidit[h] et ideo non est execut⁹ neqꝫ cōpleuit litem illic eo ꝙ apud iudices[i] illos sit exercitatū negocium. Hec igitur in om̄i negocio seruari apud tuum forū volumus/ et oī alio vbi ꝫm appellationis iudicatꝛ scema[k]: quatenus nichil iniuste circa nostros subiectos agatur. ¶ Si vero etiā postq̄꜄ deseruerit electos iudices biennij transeat tēpus tunc confirmari volumus sententiam ꝫm constitutiones de hoc factas a nobis: quod etiā deinceps in oībus futuris ꝫm hos modos negocijs valere volumus. alijs oib⁹ que de appellationis certaminibus priscis dicta sunt legibus: et a nobis in legum conscripta sunt codicibus in ꝓpria virtute manentibus.

¶ De testamentis[l] imperfectis a parentibus in filios factis: ⁊ de diuisione[m] rerū a filijs corā parente: et de eius facultatibus facta et subscripta.

¶ Uolēs in scriptis testari inter filios: si non est litteratum ignarus manu ꝓpria filiorū nomina quotas ⁊ quātas nō per signa sed ꝑ litteras totas velit gnare debet. In quo libertas ⁊ legatū vxori ⁊ extraneis relinqui poterit. h. d. Ange.

Idem aug. basso magnificētissimo comiti sacrorū orientis.

Cōstātino diue mēorie lex scripta[n] est ꝑ antiq̄ cōiecture simplicitatēꝫ: porro causarū varietas et natura eas[o] frequenter mutans egere leges illas emēdatione nostra preparauit. Dicit itaqꝫ lex oportere morientium volūtates quādo sunt parentes oībus modis inter filios tenere: et tantum eos erubescit parentes existentes[p]: quia eis ⁊ clarā rerū concedat[q] significationem dicēs. Et si nō manifeste sint eorū dispositiones: apparuerit aūt ex q̄busdā indicijs ⁊ cōiecturis et q̄libꝫ scꝑtura: et sic eas valere[r]. ⁊ hoc in suis et emācipatis filijs. Insuper et Theodosius[s] decreuit[t] nō ī patrib⁹ solū hoc disponēs: sꝫ etiā in matrib⁹ ⁊ ascēdētib⁹ vtriusqꝫ nature. Hāc apprehēdētes sniam hoīes in tātam ingressi sūt obscuritatē vt diuinātibus magis q̄꜄ interp̄tātib⁹ hoc agerent. Itaqꝫ neqꝫ ꝑsonas ascribētes[v] neqꝫ rerū dicentes noticiā et forte nec q̄ꝫtitatem: tñ dignatꝛ ꝯiecturis ⁊ ꝟisimiliū rōne talia[x] ꝑmittere. ¶ Nos igitur oīa clara[y] ⁊ apta ꝯsistere volētes (q̄d ei[†] sic ꝓpriū est legū sicut claritas maxie sup defunctorꝫ dispōnibus:) volumus si q̄s lr̄as sciēs inter suos filios[z] voluerit facere dispositionēꝫ[⁊]

a ¶ Ex cursu tēporis. no. nō leditꝛ ex tp̄is cursu q̄ negligēs non fuit. vt s̄. de ap. §. ij. et de his q̄ ingre. ad ap. §. j. et. j. vt cum de ap. cog. §. j. colla. viij. et. ff. de mino. l. itra vtile. et. C. de inoffi. testa. contra maiores.

b ¶ Si decies. sic s̄. de here. et fal. §. ad hoc. col. j.

c ¶ Mote. per cōtestationē. ⁊ sic sūt genitiui casus.

d ¶ Nō mote. q꜄ ꝑ ꝯtestationē non ceperat adhuc cā tractari apud iudicē appellatiōis appellatum tñ erat.

e ¶ Bienniū. sec⁹ forte in cā criminali. vt. ff. ad turpil. l. ab accusatione. et l. ij. et. C. ad turpil. l. q̄uis.

f ¶ Iudices. id est arbitros. vt. s̄. posuit. et sic ponitꝛ C. de arbi. in ꝑn.

g ¶ Iudicium. i. arbitriū. Accur.

h ¶ Credidit. i. cōfidit ꝙ dꝫ arbiter sumere cā. n.

i ¶ Iudices. id ē arbitros.

k ¶ Scema. i. formā vel figurā.

l ¶ De testamentis imperfectis. Et hoc dicitꝛ vsqꝫ ad §. quia vero.

m ¶ Rerū. repete testamētis factis .i. scriptis a filijs de diuisione rerūꝫ corā parente facta de ei⁹ facultatib⁹ et subscriptionib⁹. Sed. P. h̄ scripsit malā esse hāc grāmaticā et falsam: q꜄ non tractat de testamētis filiorꝫ inter parētes sed eꝫ. Sꝫ certe ita recte intelligitꝛ ꝙ pater iussit īter filios diuisionē fieri ⁊ ipse subscripsit. vt. j. e. §. vl. azo. vbi hec scd̄a ps expeditꝛ.

n ¶ Constantino. scripta vt. C. fami. hercis. l. vlti.

o ¶ Eas. i. eā vel leges similes. vel dic causas.

p ¶ Existētes. i. supponere solēnitati iuris cōis respectu filiorꝫ q꜄ ⁊c.

q ¶ Cōcedat. id est remittat.

r ¶ Ualere. hoc iure veteri videbatur. vt. ff. de leg. ij. l. peto. §. mater.

s ¶ Theodosius scꝫ constituit.

t ¶ Decreuit. vt C. de testa. hac cōsultissima §. ex imperfecto.

v ¶ Scribētes. i. ꝑsonis scribentibus et sic de alijs accusatiuis hic positis. vt oēs in datiuos casus conuertantꝛ et regantꝛ a ꝟbo ꝑmittere.

x ¶ Talia. i. facere fieri testamētū.

y ¶ Clara. no. legē clarā esse debere. et ideo cum magna fit deliberatione. vt. C. d̄ le. ⁊ cō. humanū. sic. ff. de insti. l. sed si pupillus. §. ꝑscribere. Lex dꝫ eē clara.

z ¶ Inter filios. ergo vbi extraneo relinquit tria exigunꝛ/ ꝙ scribat: et per consequētiam ꝙ dicat idip̄m qd̄ scripsit coram testibus. Itē ꝙ in fine ponat generalē clausulā conclusiuam/ q̄ dixi ⁊ scripsi volo seruari. in filijs primum exigitꝛ tantū: sicut in nouellis. Azo.

⁊ ¶ Dispositionem. i. vltimā volūtatē in libro. R.

† vide pulchra dicta de legibus dist. iiij. c. l istis.

a ¶ Tempus.s.declarandi.i.proximi.
b ¶ Manu.s.scripta fuerint.
c ¶ Uncias.vbi in quotis partibus instituit.idem et si in certis rebus: vt subijcit.
d ¶ Numerorū.signa numerorū sunt hec.v.x.et.xx.
g ¶ Prebitam.per linguam et manum testatoris.
h ¶ Scema.istud dic ꝫm predictum scema.
i ¶ Commutare.al's immutetur in libro Azo.
k ¶ Agere.i.voluntatem mutare si vult.
l ¶ Expressim.ergo sunt duo necessaria vt rumpatur testamentum predictum.s. ꝙ dicat expresse se penitere testamenti.⁊ illud mutare.vt.ff.de lega.iij. si qs in pn. quod valet notare ad rescripta cōtra ius elicita ꝙ valeant si expressim dicat non obstāte.l.tali. Item scōꝫ est necessarium ꝙ aliud perficiat: vt insti. qui. mo. testa. infir. §.fina.

Testm̄ vt rūpatur duo reqrunt

primū qdē eius subscriptione tp̄s[a] declaret: deinde qꝫ filiorū noīa ꝑpria manu[b] / ad hec vncias[c] in qbus scripsit eos heredes nō signis nūerorū[d] significādas: sꝫ ꝑ totas lr̄as declarādas: vt vndiqꝫ clare et indubitate ꝯsistāt. Si ꝟo etiā rerum voluerit facere diuisionez / aut quibusdā reb⁹ certis / aut oēs aut quasdā instōnes statuere et harū inscribat significationes: vt eius litteris oīa declarata nullā vlterius cōtentionē filijs derelinquat[e]. Si tn̄ aut vxori aut extraneis ꝑsonis aliqbus voluerit relinquere legata / aut fideicōmissa / aut libertates: et hec ꝑpria scripta manu dictaqꝫ a testatoribus corā testibus: qm̄ omnia consequenter in dispositione posita ipsi et scripserunt et volunt valere sint firma: nichilo minuēda eo ꝙ videantur in charta scripta reliquam obseruationem[f] testamentorum non suscipentia sed hoc solum imutet † ꝙ eius manus et lingua habet omnē virtutem charte prebitam[g].

† al's imitet.

¶ Testm̄ conditum inter liberos licꝫ imperfectū ita demū rumpitur si scdꝫ si testator designat expressim corā. vij. testibus adhibitis nolle valere primū qđ fecerit: et aliud solēne condidit scriptis vel sine scriptis. Ang.

¶ Et siqdē vsqꝫ ad mortē maneat hoc scema[h] nullus postea deducet testes: qꝛ voluit forte talē volūtatem cōmutare[i] aut ꝯuertere: aut aliqđ tale facere cui licuit rūpere qđ factū est ⁊ aliā facere volūtatē declarātē ꝑfectā eius sniam quā cōpetit valere: hoc em̄ ꝯcedim⁹ ei agere[k] hoc ipm expssim[l] significante sub p̄sentia testiū. vij. qꝛ ⁊ si fecerit quādā talē volūtatez[m] nō tn̄ eā valere vlteri⁹ vult: sed rursus vult aliā facere. ⁊ hanc aut in testō ꝑfecto faciat oīa testōꝝ hn̄te signa: aut i nō scripta ꝑfecta[n] volūtate videri eū defunctū eē priorib⁹ ifirmis factis ex scđa ei⁹ ꝫꝫ ꝑfectū testm̄ aut voluntatem dispositione.

¶ Si pr̄ bona diuisit inter filios: ⁊ filij in diuisione scripserunt et promiserūt eā ratā hr̄e vel simpliciter eam scripserūt aut etiam solus pater diuisionem factam inter liberos scripsit manu propria: rata debet haberi hec diuisio. h. d. Ang.

¶ Qꝛ ꝟo nouimus aliqs diuisiones faciētes / iter ꝑprios filios ⁊ p̄parātes[o] eos[p] his subscribere[q] / ⁊ hoc scema suscepimus. Si qs ei diuidit ꝑprias res ⁊ ip̄os filios euocās faciat subscribere diuisioīb⁹ ipsis et ratas eas iudicare et ꝓfiteri[r] filios hoc ꝫm hūc modū habere: sit et hoc firmū in hmōi rerū diuisione[s] ꝫm nostrā ꝯstōnē quā ob hoc posuim⁹: quā in oībus que in ea[t] continentur firmam esse per hanc legē sancimus. Si aūt ⁊ in diuisiōe[v] ipse subscripserit[x]: ⁊ clara omnia ꝑ subscriptionem suam fecerit / sit et hoc ratum: quoniā ⁊ hoc iam nostra legislatione[y] continetur. palā vero est quia in talibus casibus valebit hec lex

e ¶ Dereliquat. et sic valet.⁊ no.ꝙ vbi hec solēnitas fit non oportet filios subscribere et al's fieri solēnitates de qbus dicit̄ s.de triē.et se.§.et quod sepe. col.iij. vt patet ex continuatione quā fecit videlicet de illa aut.ad istam.vt C.de testamē. hac consultissima . in aut.qđ sine. Item not.ꝙ tam hāc qꝫ predictā aut.s.de triē.et semis.intellexerūt Jo.⁊ Bul. et Azo. loqui quādo paterfamil. fecit testamētum in scriptis . si autem condidit nuncupatiuū cur exigetur subscriptio cuꝫ ibi nulla sit scriptura: ideoqꝫ ibi veterem.l.seruat: quādo fit nuncupatiuum vt quoqꝫ modo sufficienti iudicio possit probari varietas eius. vt C.de testamen.l. hac consultissima §.ex imperfecto. ex duobus tamen testibus maribus vel feminis. vt.ff. de testa.mi. luci⁹. §.rn̄.licet al's femine repellantur. vt ff.de testi. ex eo.et sic patet ꝙ tātum in testamento inscriptis derogatur p̄dicte.l. de testa. per istam.sed.M. putabat in totum ei derogatum: dicens vt hodie non possit pater min⁹ solenniter inter filios testari: nisi subscptio fiat ab ipso vel a liberis: vel omnia declaret per consequentiam vt hic: et exigebat numerum.vij. testium vt in perfecta voluntate. quia et extraneis dicit posse legari.
f ¶ Obseruatiōnē.i.subscriptionē testiū ⁊ signaculorum.

m ¶ Uolūtatem. scꝫ minus solēnē inter liberos.
n ¶ Perfecta.hec solēnitas forte exquiritur cū extraneos istituit heredes i secūdo testō non filios.vt.C.de testa. hac ꝯsultissima §.ex impfecto
o ¶ Preparātes. scilicet patres.
p ¶ Eos.s. filios vt subijcit.
q ¶ Subscribere.scꝫ filios vt subijcit.Accur.
r ¶ Profiteri. scilicet faciat filios: ꝙ eas sic tenebūt.
s ¶ Diuisiōe. nec enim aliquem instituit vel exheredat sed res singulares vnicuiqꝫ assignat: sicut in codicillis solet fieri vn̄ neqꝫ ꝯsequētia lr̄arū.vt.s. neqꝫ testib⁹ est opus: duꝫ tn̄ de scriptura et subscriptione: vel ꝑ testes duos: vel ꝑ ꝯfessionē ꝑtium cōstet. Accur.
t ¶ Que in ea.cōsti.q est de trien.⁊ se.§.illđ.⁊.§ quod sepe.col.iij.non dicit qđ extraneis possit relinqui. Azo.
v ¶ In diuisione.facta alijs vt ꝯsonet supradictis.
x ¶ Subscripserit.scilicet solus vel cum filijs.p.
y ¶ Legislationem.s.de triente et semisse. colla. iij.§.et illud.Accur.

a ¶ De restitutionib[9]
Sed que est differentia inter hunc titulum. et. §. de resti. et ea q̄ pa. col. iiij. et illū. j. de re. fideicō. et noie fa. coll. ix. Rn̄. in isto fit restō in morte restituentis. Item rerum que super sunt. in superiori fit statim vel put voluit post testator. Item omniuꝫ excepta quarta vt colligitur hec differentia duplex. j. eo. §. nobis. in pn̄. inferior autem de resti. fideicō. dicit de quodā testamē to et codicillo in q̄ singularia fuerūt relicta legata ꝛ p fideicō. fuit rogatus qui habuit vt nō alienet: nō principaliter de restituendo: sed si alienet ad aliquē perueniāt. vt in rub. ibi patet. Azo.
b Egocium qd̄. s. negocium vel testamentum.
c Iustum. al's in lib. Azo. dignū.
d Ex eis. al's ex his.
e Ab eo. scilꝫ testante. Accur.
f Eo moriēte. id est eo p̄re mortuo.
g Nō vti. in libro Azo. nō est nō et idē est sensus.
h Deterente. a detero deteris. vnde vestes detrite. id est deteriorate.
al'r heredum.
i Diffinitionē. q̄ diffinitio. j. ponit̄ ƀm papiniani dictū. qd̄ respōsuꝫ inuenies insti. de fideicōmis. he §. sꝫ qr. et. ff. ad trebel. l. ticius.
k In enigmate.

quoscūq̧ postea mouere contigerit. Que igit̄ placuerūt nobis et per hanc sacram declarata sunt legem: tua gloria cognoscens omnibus faciat manifesta. vt nullū lateat que recte et prouidenter pro nostris subiectis sancita sunt. Datum kalendis Januarijs. cap. Do. iusti. p̄. p̄. impe. an. xiiij. basilio Vincentio.

¶ De restitutionibus.
¶ Heres rogatus restituere quicquid de hereditate superest tempore mortis de trib[9] partibus hereditatis sibi relicta pōt facere qd̄ vult. quartā autē immutatam debet relinquere: nisi in certis casib[9] hic expressis. Itē ab heredibus debꝫ prestari satisdatio de fideicōmissi portione reddēda nisi a testatore fuerit remissa. h. v. Dario.

Idem Augu. basso comiti sacre domus et locū habēti Jo. prepo. per orientem.

Negociū[b] su diuimus pro testamento dubitato: quod[b] etiam interpretari iustum[c] existimauimus / ꝛ lege comprehēdere certissima: hoc quod nostre consuetudinis est in negocijs motis ex legibus optimis accipe occasiones. Filios eñ quidam suos instituens heredes: deide alterutris eos filijs non existētibus substituere volens: iussit si contigerit aliquē eius filioꝝ et heredē futuruꝫ sine filijs humanam soluere vitā: post exceptionez hoꝝ q̄ ex lege debenẗ / ei ex eis[d] q̄ ab eo[e] relinquebantur ei rebus reliquas omnes res et iura q̄cūq̧ apud eum in tempore mortis inuenirentur venire / ꝛ restitui ex his supstiti aut eius filijs: si etiam ipse moreretur omni cessante inter eos pp̄ter mēoratā substitutionē cautiōe et fide iussiōe / i his eo moriēte[f] ꝛ vno qdē ei[9] filioꝝ et hr̄dū filios habēte: alio ꝟo manēte sine filijs phibet eū q̄ sine filijs est is q̄ filios hꝫ nō vti[g] rebus vtpote eas detercte[h]. at ille vtens verbis testamenti: quia quicqd in ueniret̄ in tp̄e mortis apd̄ eum hoc eū restituere iussit. ƀm hoc vult scema licentiā habere vti rebus sicut voluerit nulla prohibitione de eorum gubernatione illata ei. Nos igitur sumentes ex hoc occasionē, estimauimus oportere et antiquā diffinitionē[i] ꝛ deinceps discretionē hanc qdē diffinire: hanc enim puram hoibus reponere et pp̄terea lege causam cōprehēdere / vt discāt hoies omneꝫ legis ordinē cū quo cōpetit talia et discere ꝛ iudicare. Nouimus igitur apud papinianum sapiētissimū dictū in nonodecimo libro ei[9] questionū: vbi permittit alienationes in tali casu: illas solū velut ex studio in enigmate[k] proponens: vt tunc oporteret prohiberi alienationes cum ad soluendum[l] fideicōmissum ex studio q̄ hoc oneratus est[m] ad alienationem venit / et tanq̄ philosophatus inter operatores marc[9] tali quodam proposito casu viri boni arbitratū videri iesse talibus[n] verbis disposuit[o]. Nobis ḡ recte visum est hanc ita disponere legislationem: vt siquidē vniuersaliter aliqs dicat restitutionē fideicōmissi: hec tenere que in talibus decreta sunt et a nobis iā sancita[p]. Sin ꝟo tale sit fideicōmissum q̄le subiacet[q]: et ea q̄ inueniunẗ seu remanēt in tp̄e mortꝫ testator submittet sola: fideicōmissū tūc indefinite dictū prioribus[r] sub qdā legitima deducere diuisiōe ꝛ ordie[s]. Si qs eñ hoc aut ēt aliqd aliud tale dixerit: sancim[9] vsq̧ ad falcidiā solū sue instōnis necessitatē hr̄e ƀuare eū q̄ oneratus est fideicōmissi restitutione / ꝛ nō posse aliqd penit[9][t] ex illa minuere sufficiens existens[v]. sꝫ

te. id est in obscuritate: qr nō potest sciri quando fecit causa interuertendi fideicō. vel non
l Ad soluendū. i. āniēhilādū. Ac.
m Onerat[9]. s. fideicōmisso. Al.
n Talibus verbis. s. que tempore mortis inuenirentur. vt. §. eo. ti.
al's serēte
o Disposuit. vtrū interuertendi causa fideicommissi fecerit vl' nō vt. ff. ad trebel. l. ticius rogat[9]. et. ff. de vsur. l. iij. §. nōnunq̄.
p Sācita sunt. vt. §. de resti. ꝛ ea q̄ pa. §. j.
q Subiacet. id est quale est in casu nostro.
r Prioribus. id est a prioribus scilicet papiniano et marco. Ac.
s Et ordine. s. visū est disponere
t Penitus. al's amplius.
v Existens. id est si ipse diues est p se. al's secus. vt. j. eo. §. si vero contigerit. et sic nota q̧ tres partes sibi assumit. et hanc quartam solam restituit fideicōmissario: sed quando de tota restituenda rogatur: tunc quartam sibi: tres ptes fideicommissario det. vt. C. ad trebel. l. j.

Impensarū rōne pmittitur qđ alr's non

a ¶ Ipsam quartam. quam debet restituere. z dic contingat. id est tangat.
b ¶ Dare. scilicet pro filia vel nepote quam necesse habz dotare: vel dic reddere alicui. vtrūqz enī eē pōt. Sed si dos data desinat esse dos vt soluto matrimonio nunqd redit in causaz restitutiōis? Rñ. nō. arg. ff. ad trebel. l. heredib⁹. §. fina. et l. si mulier §. fi. et eodē mō rñ. si hoc idem queratur in illa constitutione s. de resti. §. quamobrem. col. iij. naz et ibi pro dote diminui de restitutione permittit.
c ¶ Sponsalitiā. id est dona. pp̄ter nuptias.
d ¶ Nō habens idoneā. scilicet ad dotem siue donationem spōsalitie largitatis.
e ¶ Excepimus. quando scilicz nō habent aliunde forte. vt. s. dixi. Item nunquid ecclesie simili modo dari poterit res huiusmodi? Respon. nō cum hoc non sit specialiter dictum. argu. ī. ne q̄ virum quod ex do. §. fi. in fi. colla. viij. item no. q̄ aliqua pro captiuis alienantur q̄ alr's nō alienantur. sic ī. de ecclesiasti. ti. §. interdicimus. col. ix. et. C. de sac. san. ec. sancimus. in fi. Item in precedenti dicto not. q̄ ob dotē fit alienatio que alr's non fieret. vt. s. de resti. §. quamobrem
f ¶ Dicamus. i. dedicamus.
g ¶ Facit. ad sui sustentationez vel egentem sobolem vt in nouel. Azo. et sic not. ob impensas permitti quod alr's non fieret. vt. ff. de petitio. heredi. l. heres.
h ¶ Et tali. occasione qualis dicta est. Azo.

Captiuitas aliquando habz fauorē.

heredi q̄dē supersint tres partes: illi autem quarte solius relinquatur ratio. Nō enim cōcedimus ei qui grauatus est etiā donationibus vti aliquibus: et forsan ex studio (quod papinianus dicebat) interuertendi fideicōmissi causa: vt etiam quarta minuatur institutionis eius: sed hoc omnino relinquere fideicōmissum alijs oībus in eius potestate. et licentiā habere cum his si voluerit vti quemadmodū perfectis dn̄is cōpetit. ¶ Si vero et ipsam quartā[a] is q̄ grauatus est cōtingat/ necessariū est perscrutari causaz b̄m quā hoc egit. z siquidē aut dotem voluerit dare[b]: aut sponsalitiā[c] largitatē aliā nō habens[d] substātiam: oportet ei hoc permitti agere: z hoc videlicet qđ nostra cōtinet iā lege in qua ei omnino nō negauim⁹ talē diminutionē. Si v̄o z in captiuoruz redemptionē (hanc enī excepimus[e] et dicam⁹[f] deo causam) et hoc licentiā eum habere facere z minuere etiā quartā pietatis ratiōe: q̄ṡ omniū nobis preciosius videt. ¶ Si vero cōtigerit neqz ipsum habere ex aliquib⁹ causis vnde faciat[g] expēsas ex tali restitutione etiam has facere damus ei licētiā: hoc quod z testator pmisit q̄ relinqueretur oīno hoc/ volēs ad restitutionē trahi z quasi aliq̄s dicat ex hoc quod remaneret ei restitutionē fieri. Si autem nulla talis subiacet occasio: necessitatē habere oīno quartā partē proprie institutiōis seruare z tali[h] z alijs[i] restitutionem donare. Si tamē aliquid expenderit habēs vnde supplementū faciat: ex illo suppleri quartā z per nullam[k] causam hanc minui. Si vero contigerit[l] quartam z non habeat[m] ad supplementū aliam substantiā/ tunc damus ei z contra emptores aut aliter accipiētes res in rem[n] et hypothecas[o] ex auctoritate huius legis: vt liceat complere sibi fideicommissum ex rerum venditione/ hoc quod in legatis iam dedimus[p] et ex constitutione in rem eis donantes et fideicommissi persecutionem: vnde z cautionem fideicōmissari⁹ dabit nō min⁹ quartaz seruare: nisi et ipsam testator sicut in pronunciato nobis facto prohibuit. cum enī ipē testator omnem non fideiussionem solū sed etiam cautionem relaxauit: nos aliter disponere nō est morientis conijcere[q] voluntatem. ¶ Hec igitur sit causis decisio ipsi[r] que prebuit questionez z alijs omnibus in quibus pendere contigerit casus testamētorum quidem factorum et testatorum quippe defunctorum nondum autem tali locum accipiēte fideicommisso. sed adhuc eo qui grauatus est superstite. Et hec dicimus non in filijs solum sed etiam in alijs cognatis et extraneis agere/ in q̄bus omnino tale fideicommissum relinqui contigerit. Tua igitur gloria omnibus hec manifesta faciat nostris subiectis: vt sciant quemadmodum cōpetat et viuere eos z mori z testari z fideicōmissa relinquere: et alia agere que in talibus sunt sancita.

¶ De priuilegijs dotis hereticis mulieribus nō prestandis.

¶ Heretici non possunt ad aliquam dignitatem vocari: z qui sunt heretici hac lege notatur. Item mulier heretica in sua dote nullum habet priuilegiū prelationis vel aliud nisi ad orthodoxam fidem peruenerit. hoc dicit vsqz ad finem. Auge.

i ¶ Et alijs. similibus. quasi dicat predictis modis poterit donare nō alr's.
k ¶ Per nullam dissimilem predictis.
l ¶ Contigerit. id est tetigerit.
m ¶ Non habeat scilicet nunc. habebat tamen tunc cum consumpsit. aliōqn cōtra. Azo.
n ¶ In rem. vtilem. etiam non restituta hereditate quia fideicommissario in alienatis dico eam non esse necessariam. Azo.
o ¶ hypothecas in rebus que fideicommisso non cōtinētur. et fuerunt defuncti. nam rei mee nō habeo hypothecaz. vt. ff. de pigno. acti. si rem alienam. Uel dic vtile dominiuz nō repellit hypo. vt C. de iu. do. in reb⁹ directum contra.
p ¶ Dedimus. vt. C. communia de lega. l. j.
q ¶ Conijcere. id est seruare. sed est contrafacere. et ideo non est faciendum. vt hic. et. C. vt in posses. le. in ipsis. et. l. cuz archimedoram. Accursius.
r ¶ Ipsi. hoc est ipsi scilicet cause que prebuit zc.

¶ De priuilegijs dotis hereticis mulieribus non prestandis.

Idē Aug. Io. p̄. p̄. ꝑ orientē.

VNā nobis eē in om̄i nostre reipu. ⁊ imperij vita in deo spem credimus: scientes quia hec nobis et anime et imperij dat salutem: vnde ⁊ legislationes nostras inde pendere competit et in eam respicere: ⁊ hoc eis principium esse ⁊ medium ⁊ terminum. Sicut igitur vniuersi qui ante nos imperantes et maxime leo pie memorie / et Iustinus pie memorie noster pater[a] in suis constitutionibus hereticis omnibus interdixerunt / vt neqꝫ vlla ipsi participarent mi litia: neqꝫ quodlibet in publicis curis participium[b] haberent. vti[c] nec occasione militiarum ⁊ publicorum collegiorum sancte dei catholice et apostolice ecclesie membra viderentur vastare. ⁊ nos[d] autem ipsi hoc egimus nostris cōstōnib⁹ hoc roborātes. Hereticos ꝟo ⁊ illi dixerunt ⁊ nos dicimus eos q̄ diuersarū sunt heresum. q̄bus cōiungimus ⁊ connumeramus et q̄ nestorij iudaicā sequuntur vesaniā. et euthicianistas / et acephalos / q̄ dioscori ⁊ seueri mala secta languent[e] / et manichei ⁊ apollinaris renouantium impietatem: et ad hoc omnes qui non sunt membrum sancte dei[f] catholice ⁊ apostolice ecclesie. in qua oēs cōcorditer sanctissimi ep̄i ⁊ totius orbis terrarum patriarche / et hesperie rome et huius regie ciuitatis ⁊ alexandrie ⁊ theopoleos et hierosolymorū: ⁊ oēs qui sub eis cōstituti sunt sctissimi ep̄i apostolicā predicāt fidem atqꝫ traditionē Igit̃ sacrā cōionē in catholica eccl̃ia nō ꝑcipiētes a deo amabilib⁹ sacerdotibus hereticos iuste vocam⁹. nā lꝫ nomen christianorū sibimet imposuerint[g]: verūtn̄ christianoꝝ se fide ⁊ cōmunione separāt dei iudicio semetipsos subdi cognoscentes.

¶ Que igit̃ de hereticis prolata sunt lege / omnib⁹ sunt manifesta. Nos autē volentes orthodoxā amplectētes[h] fidem ⁊ eā defendētes h̃re[i] aliq̄d amplius priuilegiū his q̄ alienant semet ipsos a dei ouili: q̄m neqꝫ iustū est equalibus cū orthodoxis ⁊ hereticos dignos[k] fieri priuilegijs: ꝓpterea ⁊ nūc ad p̄ntē respexim⁹ legem. qꝛ em̄ dedim⁹[l] priuilegiū mulieribus dotiū / vt etiā prior b⁹ creditorib⁹ preponant: ⁊ meliorē ordinē eas habere: ⁊ nec a t̄pe[m] superatas. in donationibus autē propter nuptias s̄m t̄pa ꝑ que fiunt hypothecas habere[n]: omnib⁹ in p̄nti facimus manifestū ⁊ per hanc sacrā nostrā legē: qꝛ ⁊ hoc priuilegiuꝫ ⁊ tacitas hypothecas ⁊ oīa alia que mulieribus omnibus in diuersis priuilegijs a nostris legibus data sunt illis dam⁹ solis: quatenus his fruantur ⁊ vtantur que diligentiā habent rectam ⁊ adorandam nostram fidē tenere (catholice dicimus et apostolice ecclesie) et participare in eius salutari cōmunione. que enim separant se a sancta dei catholica et apostolica ecclesia ⁊ sacrosanctam in ea communionem percipere non patiuntur a deo amabilib⁹ sacerdotibus / nolum⁹ omnino talibus frui priuilegijs. Si em̄ se separant a dei muneribus et a sacra cōmunione alienas faciūt: multo potius ⁊ nos non eas dignas fieri priuilegijs: ⁊ neqꝫ ex nostris legibus frui permittimus continentia. Sed sint eis inaggressibilia magis omnino ex legibus beneficia / et omni priuilegio ex nostris constitutionibus eis dato priuabuntur. Licebit autem eis melioris sententie factis[o] / et rectam veramqꝫ amplectentibus fidem / et hac semper contenta stabilibus perfrui muneribus et priuilegijs. his in omni ditione valentibus atqꝫ seruandis: principaliter quidem a deo amabilibus episcopis et sacerdotibus: deinde a nostris

---

a ¶ VNā. noster pater. not. Iustinianum filium iustini. quod dic vt insti. ꝺ dona. §. est et aliud.

b ¶ Participiū. nam nec aduocati. vt. C. de postulan. l. nemo vel in foro. Itē neqꝫ defensores ciuitatū. vt. C. de epi. au. l. iubemus. Itē neqꝫ in aliqua dignitate. vt. C. de iude. l. fina.

c ¶ Vti. pro vt.

d ¶ Et nos. hic accipe sicut. s̄. positum. et supple sicut ipsi fecerunt ita et nos.

e ¶ Languent. i. languendo sequūtur ⁊ morantur in secta dioscori.

f ¶ Sancte dei. no. esse hereticum qui non est ecclesie mēbrū. et facit ad hāc cōstitutionē in decretis. xv. q. vij. c. vlt. ⁊ C. de here. et ma. l. ij. et iiij. q. j. c. ij.

Heretic⁹ q̄s sit.

g ¶ Imposuerint. nō. parū esse habere nomē nisi etiaꝫ factum habeatur cū noīa debeāt eē consonantia reb⁹. vt insti. ꝺ dona. §. est et aliud.

Nomē facto deficiente parū ꝓdest.

h ¶ Amplectentes: accusatiui casus.

i ¶ Habere. nam in hoc priuilegiuꝫ nō habet. vt. s̄. de equa. do. §. his cōsequēs. ⁊ C. q̄ po. ī pig. l. vlti. Accur.

k ¶ Dignos. im mo oīa priuilegia orthodoxis ꝓstita hereticis denegātur. vt. C. ꝺ her̃. l. j.

l ¶ Quia em̄ dedimus. vt. C. qui po. in pig. l. vlti.

m ¶ A tempore. id est ab his q̄ antea contraxerunt.

n ¶ Habere. nam in his priuilegiuꝫ non habent. vt. s̄. de equa. do. §. his consequens. et. C. qui po. in pig. ha. l. vlti. Accursius.

o ¶ Factis. ⁊ ita parcitur eis si volunt penitere. sed contra. C. de aposta. l. ij. in fi. So. aut illud speciale est in apostatis. aut hec corrigit. Vel ibi de his qui iam fuerunt catholici qui apostatauerūt: hic de his qui nunq̄ nostraꝫ fidē prius cognouerunt quibus est parcendū a principe. vt. C. ꝺ here. l. iiij. i fi. Itē a deo. vt. C. de sū. trini. ⁊ fide catho. l. fi. circa fi. Itē cōtra. s̄. vt clerici q̄ rece. colla. v. i me. consti. sed ibi non suscipiuntur clerici redeūtes: quia grauaretur ecclesia in expensis pro subrogatiſ ⁊ reuertentibus vt ibi dicit. Iteꝫ no. ꝙ nisi peniteant etiam a patribus heredes nō fiunt. vt. j. vt cū ꝺ appella. cogno. §. generalem. colla. ix. Accursius.

Penitē tib⁹ pa cēdū e

¶ De nauticis
usuris.
Ouis-
mus.
hanc
legez
q̄dã
non habent. et nõ
legitur.
b ¶ [illegible]
[illegible] Scilicz que est
s. vt eccle. ro. s̄m
Jo. vt legit in no-
uellis. nam dicit
illam generaliter
loq̄ in oībus eccle
sijs. et ideo gene-
raliter corrigi. Sz
nos intelligimus
eã tm̄ de romana
ecclesia et alijs ei
suppositz. vnde di-
cas hic fieri men-
tionẽ de ea que est
C. de sacrosan. ec.
l. fi. superior autẽ
vt eccle. roma. &c.
colla. ij. remanet
in firmitate sua. et
hoc pbatur in iu-
re canonico: vt ex
tra de prescrip. c.
vigilanti.
Uod me
dicamẽ-
ta. iura.
vt enim
Morb⁹ medici na tolli- tur. morbo p medici-
nam q̄s liberat: sic
et negociũ p ius
et sicut quandoq̧
mala dat medici-
na que credit bo-
na: et hoc dudum
postea apparet: et
alia est necessaria
tunc medicina. et
ita lex quãdoq̧ fit
mala q̄ credit bo-
na: et cum post ap
paret ẽ necessaria
noua lex: et hoc di
citur hic. Ac.
d ¶ Uulneruz. vt
vuln⁹ male curatũ
iterũ patefit: sic p̄-
scptio cẽtũ annoꝝ
q̄ videbat pacifica
ta iterum tracta-
batur: et non pote
rat ad finem per-
duci inopia proba
tionum: quia vix
inueniebatur ali-

administratoribus & iudicibus
siue sint maiores siue miores:
& insup a tua celsitudine apud
quã et p̄ntẽ facim⁹ legẽ. ¶ Un̄
ꝯpetẽs est et iudices apud q̄s
aliq̄ mouebunt ꝯtra mulieres
cause/ & aut mulierib⁹ q̄dã pri
uilegia sibi vẽdicare volentib⁹
respicere ad p̄ntis nr̄e legꝫ sub
tilitatẽ: et si non inuenerit eas
orthodoxe fidei existẽtes & p-
cipiẽtes sacrosanctã et adora-
bilẽ cõionẽ in sctissima catho-
lica eccl'ia & apostolica a vene
rendissimis ei⁹ sacerdotibus:
nõ pmittere frui ex nr̄is ꝯstitu
tionib⁹ priuilegijs. Que igit
placuerũt nobis & per hãc sa-
crã declarata sunt legem tua
celsitudo cognoscens causis
apud eã motꝫ suare & opi effe-
ctuiq̧ tradere curet: et p solen
nia edicta & p̄cepta ppria oi-
bus faciat manifesta: & in hac
felicissima ciuitate: & in prouin
cijs/ vt cognoscãt oẽs quãta &
que nobis cura est et vere cir-
ca dn̄m christũ verũ deũ fidei
et nostrorũ subiectoꝝ salutis.

¶ De nauticis vsuris.

Idem Aug. Jo. p̄. p̄. orientis
Ouimus[a] ex
denunciatio
ne tue celsi-
tudinis legẽ
fecisse iã de
traiecticijs
pecunijsque
manifesta facta est foro tuo.
Sed quoniã postea additioni
bus nobis factis pcepimus le
gẽ illã nõ valere rescidi eã spe
rãtes ex foro tuo: cognouim⁹
autẽ eã & in quibuslibet puin-
cijs iã insinuatã: ppterea san-
cimus talẽ legẽ oĩno vacare. &
si cõtigerit etiã p puincias eã
destinare: nec ibi valere sed in
ualidã esse. Sicq̧ em̄ volum⁹
cãm pcedere tanq̄ si nec scri-
pta fuisset mẽorata lex sz iã de
talibus positas leges a nobis
negocia et estimatione et sen-

tẽtia potiant. Que igit placue
rũ nobis et p hãc sacrã decla-
rata sunt legem/ tua celsitudo
opi effectuiq̧ tradere festinet.

¶ Hec constitutio innouat con- [illegible]

¶ [illegible]

Idem Aug. theodosio.
Uod medicamẽ
ta† morbis hoc
exhibent iura[c]
negocijs. vñ cõ
sequitur vt non-
nũq̄ a iudicio di-
scordet effect⁹/ et qd̄ credebat
cõiectura pdesse/ experimẽto
inueniat inutile. probat igitur hoc presentis etiã
necessitas sanctionis in qua priuilegium ex reli-
gioso proposito sacrosanctis ecclesijs dei et mo
nasterijs alijsq̧ religiosis locis constitutione no
stra nuper indultũ necessaria correctione distin-
guimus. dudũ siquidẽ iusseramus ad centũ illis
annos exceptiõis ppagari curricula/ per cuius
licentiã sanctionis negocia q̄dem multa cõmota
sunt. et velut antiquorũ vulnerũ[d] obducte patue
rũt iterũ cicatrices: sed eoꝝ sanitas puenire nõ
potuit pbationũ. s. difficultatibus impedita: qm̄
p tãtũ seculi magis q̄ tp̄is spaciũ nec documẽ-
tis integritas/ nec actis fides/ nec etas valet te-
stibus suffragari[e]. vnde q2 largitatis nr̄e causaꝝ
nõ occurrit angustia[f] cũ rõne simul ac religione
tractãtes: predictũ priuilegiũ vsq̧ ad possibilẽ
modũ deducere experimẽto retraximus: et iube
mus in negocijs q̄ antehac. xxx. annoꝝ remoue
bat exceptio: nũc venerabilib⁹ ecclesijs monaste
rijs et xenonibus necnõ orphanotrophijs & be-
photrophijs & pthochijs. xl. annoꝝ ptelatio cõ
ferat. salua. s. circa alias psõas & cãs ꝓtute quã
sp tricẽnalis sibi p̄scriptio vendicabat: qm̄ hanc
decẽ annorũ adiectionẽ solis vt dictũ est religio
sis locꝫ eorũq̧ iuri vel ꝯctib⁹ indulgem⁹: vt sopi
te hoc tp̄is spacio tã psonales q̄ hypothecarie
actões in ppetuũ ꝯquiescãt: nichil penitus alijs
exceptiõibus derogãtes: sz tã in alijs[g] q̄ triẽnio
vim roburq̧ tenentibus: in illis nãq̧ vt dictũ est
tm̄ negocijs religiosos ꝯtract⁹ memorato q̄dra
gita annoꝝ priuilegio volum⁹ pfrui. in q̄bus eis

quis cẽtum anno-
rum qui probare
posset: & hac ne-
cessitate reduxit
ad q̄draginta an-
nos. Accur.
e ¶ Suffragari.
no. fidẽ testiũ pos-
se perire. sic. ff. de
carbo. edic. l. iij. §.
due. et. s. de tẽ. nõ
so. pe. in prin.
f ¶ Angustia. id
est non occurrunt
ea que nostra lar-
gitate vtantur cuz
et memoria perit.
lz alij aliter expo-
nãt hoc. Accur.
g ¶ In alijs. pu-
ta q̄drienij. vt. C. d̄
q̄. pre. l. fi. & plene
dices. s. d̄ ec. ti §. p
tpibus. col. ix.

† cõcor. c. ceterũ cũ glo. s. ex de iu ra. calũ.

centū annorū ꝓrogatiuā cōstitutio[a] nr̄a ꝯtulerat. Si q̄s plane cās añ hāc nr̄am ꝯstōnē ab ecclesijs ceterisq; sacris locis vbicūq; ꝯmotas iudicial' snīa aut trāsactionū ꝯuētio termianit nolum⁹ refricari: sed in reliquū illis hāc obijcj sāctōez q̄s añ hac sopitas octo lustrorū[b] silētio moueri hacten⁹ aut motas termiari nō ꝯtingit. Illustris igit̄ ⁊ magnifica auctoritas tua q̄ p hāc gn̄alē legē nostra statuit eēnitas edict; ppositis ad oīm noticiā faciat puenire. Datū kalēdis Iunij. cap. Imperator Iusti. Io. pre. p̄. an. xv. Bili. Vice.

¶De litigiosis et decima pte lit; ab actore cautela p̄stāda.

¶Res litigiosa [illegible] [illegible] Ange. [illegible] dē aug. Theodoro. pre. pre. per orientem.

Multa quidē de litigiosis tā antiq̄ legislatorū prudētia[c] q̄; iperialis dispositio[d] pmulgauit. s; i p̄nti q̄dē iudices a nr̄a clemētia petierūt vt dubietatē discernam⁹ q̄ adhuc p hmōi causis in iudicijs cōmouet̄: et leges necnō ꝯstōnes super his positas apti⁹ explanemus: vt iam manifestissimū sit q̄s res vocari litigiosas oporteat. Iōq; sancim⁹ litigiosam dici et intelligi rē mobilē vel imobilē seseq; mouentē de cui⁹ dn̄io cā inter petitorē ⁊ possidētē[e] mouet̄[f]: aut p iudiciariā ꝯuētionē/ aut p p̄ces principi oblatas/ et insinuatas iudici: ac p eū aduersario iterpellatoris cognitas. in his eñ casib⁹ ēt p̄teritā ꝯstōnē[g] mā suetudinis nr̄e p hāc volum⁹ obtiere[h] in qua sciētes ⁊ ignorātes emptores discernim⁹[i]. ⁊ hoc adijciēdū eē pspeximus[k]: vt si lite de re litigiosa pēdēte pulsatū ꝯtigerit ab hac luce recedere: heredes autem eius velle diuisionem rerū facere: sine aliquo obstaculo liceat eis hoc agere Quādo eñ res litigiose p successionē ad heredes pueniunt nō debet alienatio intelligi earum inter coheredes diuisio[l]. ¶Et hoc autē p̄senti nr̄a lege decernim⁹. vt si ꝯtigerit vnum p tali cā litigātem[m] ab humano ꝯsortio recedentē p vltimā voluntatē res aliquas de q̄b⁹ dominij dubitatio vertit̄ legati noīe cuicūq; relinq̄re: siq̄dē heres iudiciali snīa dn̄s earū fuerit demōstrat⁹: tunc legatarius q̄d et relictū est modis oībus ꝯsequatur[n]. Si vo heres in iudicio vict⁹ extiterit/ non habeat legatarius lníam aliā rē p eodē legato hr̄dē exigere: qm sciēs testator rē litigiosaz eē litis euētū legatario dereliq̄t[o]. Añ dam⁹ licentiā legatario (si hoc pdesse sibi putauerit) litis participē fieri[p]/ vt nō aliquam forte negligētiā seu pditionē heredi possit obijcere. ¶Ab hoc[q] aūt litigiosi vocabulo hypothecas separi decernim⁹. et in his hāc distinctionē tenere: et siquidē spāles res mobiles vel imobiles aut se mouentes noīatim fuerit hypothece supposite: liceat q̄dē debitori eas cui et qñ[r] voluerit vendere: sic tamen vt ex p̄cio eaꝝ vsq; ad debiti q̄ntitatē satisfaciat creditori. Si aūt hoc debitor non fecerit damus licentiā credito

a ¶Constitutio. dicas semper fieri mentionem de illa cōstitutōe. l. vt iner diuinum. C. de sacrosanc. eccle. licet Io. aliter dixerit vt dixi in rubrica. Accur.

Lustrū q̄d sit.

b ¶Octo lustrorum. lustrum vocat quinquennium quod octies iteratū. xl. complet annos. q̄ enim tantum tacuit obijcit̄ ei hec sanctio.

¶De litigiosis et decima pte litis.

Multa q̄dez. prudētia. vt. ff. eo. per totum.

d ¶Dispositio. vt. C. eo. per totum

e ¶Et possidentē. sic ergo de corporali tm̄. p. tamē dixit idē de incorporali/ id ē d actione psonali. q̄d sat; pōt dici s̄m vetera iura. vt. C. eo. l. ij. ⁊ l. fi. sed p hāc videtur contrarium. et s̄m hoc non potest opponi de eo q̄d est. C. ne lice. po. l. j. et. ij. vbi cessa actio potentiori amittitur: quia ibi est incorporalis.

f ¶Mouetur. nō est necesse q̄ lis cōtestetur. statim enim restringitur cum dicitur iudiciaria cognitione ⁊c. libellū ergo dari necesse est s; nō litem contestari: licet multi contradicant. Item simplex interdictio nō facit rē litigiosam vt. C. eo. l. j. ⁊. ff. eo. l. j. Accur.

Interdictio simplex rem litigiosam non facit.

g ¶Constitutionē. positam. C. eo. l. fina.

h ¶Obtinere. id est intelligi.

i ¶Discernim⁹. vt sciens emptor re careat: et preciū detur fisco: non vt lucro cedat alienātis. immo ipse dat tantundem. si sit emptor ignorans precium rehabeat si soluit ⁊ tantū q̄d sit eius tertia. vt. C. eo. l. fina. Accur.

† cōcor. glo. vnica in fi. in. c. relatū. ex de of. dele.

k ¶Perspeximus. s. per eandem. l. fi. C. circa fi.

l ¶Diuisio. q̄dā ei fiūt cū vniuersitate q̄ al's nō fierēt. vt ff. de acq̄. re. do. l. q̄dā. et idē dicas in dotis cā ⁊ dona. ppter nup. et transac. et legatis. et fideicō. vt. C. eo. l. fi. §. fi. in fi. ⁊. j. pr. §.

m ¶Litigātem. actorē vel reum.

n ¶Cōsequatur. q̄d si heres agere nō vult: Rn̄. cōpellit eū legatari⁹. vt ff. de le. i. l. si sic. §. fi. et no. de hoc triplex ius. nam iure veteri agebat heres: et in oēm euētū legatario tenebat̄. vt. C. eo. l. iij. ⁊ hoc ante insti. per iusti. vo agebat legatarius suo periculo. vt. C. eo. l. fi. in fi. hodie vo agit heres: sed periculo legatarij vt hic subijcit. et s̄m hoc dicte. ll. corrigūtur hic in hoc. Ac.

o ¶Dereliquit. hoc eñ p̄sumim⁹ nec ꝯrij pbationē recipimus. Ac.

p ¶Fieri. sic et dominus cū pcuratore. vt. ff. de procura. l. paulus rn̄. sic legatarius cu; eo qui cōuenit̄ q̄rela. vt. ff. de inoffi. test. l. si suspecta. et ff. de appel. si perlusorio. Accur.

q ¶Ab hoc. al's ad hec. al's ad hoc et quelibet est bona littera.

r ¶Et qñ. etiam pendente lite iam sup hypothecaria nā et hoc hic dicere intēdit. Sed nū q̄d tenet̄ actiōe in factū debitor qui alienat cā mutandi iudicij: Rn̄. sic vt. ff. de alie. iudi. mu. cā fa. l. j. et l; ille ti. locū habeat

ri qui rem venditam suppositā habet eandem rem vendicare[a] donec ei satis pro debito fiat[b]. Hoc autem precipimus obseruari si nō forte ante aut per generalem/aut per specialem nominatim hypothecam eadem res alijs fuerit creditorib[9][c] obligata : tunc enim (ſm sacrarum nostrarum legum tenorem) tēporum priuilegia vnicuiqꝫ creditoruz seruari decernimus. ex quo iam claret ꝙ generales;hypothecas multo magis litigiosi vocabulo volumus contineri: sed earum actiones ſm veterum legum constituta examinari/et vim precipimus obtinere. Et hoc quidē de litigiosis ⁊ speciali necnon generali hypotheca disposuimus : vt iā nulla de his in iudicijs dubitatio generetur:sed ſm distinctionem huiusmodi certamina terminentur. ¶ Ad excludendas autez calumniose mouentium intentiones/⁊ executorum fraudes: alud inuenit prouidentia nostra remedium. Sancimus,eñ. omnes iudices si quando aliquos teneri[b] vel amoueri voluerint/ hanc conditionem in suis interlocutionibus[e] adijcere: vt non aliter conuentionales libelli pulsatis porrigantur aut sportule executoribus dentur/nisi prius et in libello actor per se aut per tabularios subscripserit:et actis[f] interuenientibus fideiussorem idoneum periculo competentis officij[g] prestiterit[h]/confitentem ꝙ vsqꝫ ad finem litis permaneat[i]: et suas intentiones aut per se aut per legitimum procuratorem exerceat. et si postea fuerit approbatus iniuste litē mouisse:sumptuū ⁊ expensarū[k] nomine decimā[l] partem eius quantitatis que in libello continetur pulsato restituat. Si aūt dixerit non valere fideiussorem dare: tunc apud iudicē a quo causa examinānda est sanctis propositꝫ euāgelijs per sacramentum hocipsum[m] affirmet:⁊ sic iuratoriam cautionē[n] exponat:⁊ per eam hec que superius dicta sunt pfiteatur. ¶ Si vero nō hec oīa que prediximus ſm ante latuz modum processerint : nullatenus pulsatum responsum facere executori concedimus. nam si citra memoratam dispositionem aut aliquis iudicum : aut officium eius/vel quilibet executor aliquē conuenire presumpserit:iudex.qdē et officiū eius.

anteqꝫ sit res litigiosa.tamen multo magis post habet locum:vt arg.ff.de pe.si qs aliqd. Sed alij intelligūt hūc.§. vt si agatur rei ven.contra aliquem: non ideo prohibetur rem obligare licet prohibeatur eam als alienare.

a ¶ Vendicare.per hypothecariam debitore.s.possidente qui nōdū tradiderat eam emptori. vt. s.de fideius.§. sed neqꝫ ad res. q̄ est contra ſm Jr. vel forte emptore etiam possidente. et ita hic corrigitur quod. s. de fideiussore dicit: et hoc ſm Bul. Vel tertio dic excussis tamen primit[9] bonis debitoris et mandatoris et fideiussoris ⁊ sponsoris.vt.s.de fideius.§.sed neqꝫ.colla.j. ſm Al. quod verū videtur.Vel hoc locum habet quādo agit creditor vt ex ipso pignore sibi satisfiat vel aliud in tacito pignore vt hic. cū hoc ſm leges veteres erat.vt.ff.de iure fisc.moschis. ⁊ dixi. s. in predicto contrario. Accursius.

b ¶ Fiat.vt.C.de pig.l.si debitorem ⁊.ff. de distrac.pigno. si creditor.§. fi.⁊ facit. ff. de pignora.ac. l.cꝫuis.

c ¶ Creditorib[9]. qui possideant vel petant.

d ¶ Ad excludēdas. aliquos teneri.cum in presentia sint.Accursius.

e ¶ Interlocutionibus.id est preceptis.nam omne preceptum iudicis quod facit ad causam finiendam est interlocutio.vt.ff.de ar.l.qualem.in fi.

f ¶ Et actis. id est scriptura inde facta auctore iudice. Sed nūquid ex hac scilicet scriptura oritur actio reo? Rñ. non:sed vt iudicis officiū in exigenda decima interueniat licet stipulatio non fuerit apposita ſm Azo.si autem sit apposita acquiritur vtilis etiam ex stipulatione exactoribus vt.ff.rem pu.sal.fo.l.iij.in princi.

g ¶ Officij.id est officialium vt ponatur ministerium pro administrantibus.Accursius.

h ¶ prestiterit.sed cui? Respon.executoribus.nam ex eorum pacto habebit reus vtilem actionem vt modo dixi.vel ipsi conuento sine dubio.

i ¶ permaneat.s.actor.sed cōtra.C.de ap.eos.in fi.nam nullus cauet de prouocatione appellationis exercenda vt ibi dicit.Sz dicas illud corrigi per istud ſm Azo.Vel illud in appellationis causa:hoc in principali.

k ¶ Expensarum. nota ꝙ qui iniuste litem mouet ad expensas tenetur vt hic.⁊.C.de episco.⁊ cleri.omnes.in fi.et s.de exhiben.§.qz vero.et.C.de iudi. properandum.§. si vero.Accursius

Expēsis mulctat̄ iniuste mouēs litem.

l ¶ Decimā. dicunt quidā ꝙ hec decima non excedit vltra.xxxvj.au. vt.s.de execu.§.j. col. vij. Alij dicūt ꝙ excedere potest et illa aut.ante cōtestationem loquitur.hec post. et sic hec differt ab illa nec altera est superflua. Tu dic ꝙ illa fit propter incipiendam causam hec propter finiendā:sed que cautio prius fiet? Respō. illa : tum quia est in ordine huius libri prior. tuz quia respicit principiuz quod prius eē debet:vt argu. C.de no.co.com. l.fina. Item an cōtinue hec post illā? Respō.sic.Vel dic ſm Jo. illa ante receptionē libelli : hec post:licet añqꝫ reo detur. Item quid si plus expēdit qꝫ decimā? Rñ. totuz sibi restituitur si hoc iurat. vt arg. s.de exhiben.§.qz vero.col.v.et.j.eo.§. oēm.et.ff.de iudi.l.eum.et.C.de iudi.properandum.§.si vero. Sed videtur ꝙ hec decima nullo modo sit prestanda. vt institu. de pe.te.lit.§.hec autem. que est contra. Solutio.illa corrigitur vt hic. Item quod subijcit quantitatis:large accipe ēt pro specie.vt.ff.de lega.iij.quisquis.et sic nota hic ꝙ etiam in actione personali debet actor dicere rem certam in libello. vt hic.et.ff.de rei vendi. si in rem.§.et si vestimenta. et ff.de dolo.l.item exigit.et.ff.de iureiuran.pretor.in princi. Accursius florentinus.

Facit ad idem c.pvfas ex̄ ꝺ do. inter vi. ⁊ vxo.

Libell[9] etiā in psonali actione rē certā cōtinere debet.

m ¶ hocipsum. scilicet fideiussorem se dare non posse quod subijcit/et quod duo iurant:sic et.j.vt nul. iu.§.si vero crimen.et.C.de asser.tol.l.j.§.omnes.et.ff.qui satisda.cogan.l.de die.§.fina.et facit ad.§.j.de sanc.episco.§.nulli. et s.de nup.§.quomodo.in fi.§.

n ¶ profiteatur. scilicet ꝙ vsqꝫ ad finē litis permaneat. Accursius florentinus.

denarū[a] librarū auri penam su-
stinebit. ipse autē executor ne-
gocij & cōfiscationē sue substā
tie patiet̄: & exilio quinquēnali
dānabit̄: pena videlicet ex hac
lege cōpetēte periculo viri ma
gnifici ꝓ tpe comitis orientis
rerum priuatarum exigenda: &
nostri fisci iuribus inferenda.
¶ Omne autem dispendiū qd̄
pulsatus ex hac cōuētione pre
ter tenorē nostre legis factum
ꝑpessus fuerit: ex petitoris sub
stantia pulsato resartietur/peri
culo iudicis cuius ab executo-
re detentus est[b] necnō et officij
qd̄ eius iussionib⁹ obsecundat:
vt vndiqꝫ nostro imperio super
na maiestate ac diuinitate cre-
diti pro sua indēnitate letētur.
Causas vero † que ex cōsensu
vtriusqꝫ partis in iudicio mouē
tur et a pena huius constitutio
nis liberas esse decernimus: et
sicut alijs nostris continet̄ con
stitutionibus[e] terminari.

¶ Actor qui actionem in iudi-
cio propositā post litē cōte. pro
sequi differt: tribus iudiciarijs
edictis citatur: post que si ad-
huc venire recusat: iudex post
annum sibi adhuc indultū sen-
tentiam profert. Barto.

¶ Oēm[f] vero ‡ causaꝝ finē vo
lentes celeriter ꝑuenire: & illoꝝ
malignitatibus obuiamus/qui
tantūmō proponūt actiōes. no
lunt autē vsqꝫ ad finē exercere
iudiciū dicētes legē[f] esse q̄ de-
creuit neminē cōpelli actiones
suas exercere nolentem. et hāc
igit̄ prauitatē extinguere festi-
nātes: iubem⁹ memorate legis
auxilio nō eos vti qui cōtra ali
quē suas ꝓposuerint actiōes: si
ue ꝑ iudiciariā conuentionē/si
ue ꝑ preces principi oblatas et
iudici insinuatas: & per eum ad
sciētiā aduersarij deductas: vl̄
sub legitimi iudicis ceptas exa
mine. Iniuste enim agere recu-
sat q̄ paratus aduersarium suū
ad iudicium vocauit: cū hec ex
cusatio pulsato magis q̄ꝫ acto
ri cōueniat. Quāobrem[g] sanci-
mus actorem ceptū negocium
vsqꝫ ad finem litis exercere[h].
¶ Si vero causam ꝓseq̄ distu
lerit: damus pulsato licentiam
iudicem apud quē lis cepta est
postulandi: vt ab eodem iudice
actor ad iudiciū[i] aut per se aut
per legitimū procuratorem ve
nire moneatur: & si hoc minime
fecerit propositis tribus voce-
tur[k] edictꝫ/vnaquaqꝫ cautiōe[l] †
nō minus q̄ꝫ. xxx. ‡ dierū spacio
cōcludēda. Iubem⁹ eñ ordina
rios iudices nō solū preconū[m]
vocib⁹ sed etiā edictis proposi
tis quācūqꝫ litigatorū ꝑtē ab-
sentē in iudiciū vocare. vocem
eñ preconū pauci pn̄t q̄ pn̄tes
inueniuntur audire: edicta vero
per multos dies sic posita pn̄t
pene oēs agnoscere. alijs aūt[n]
oīb⁹ iudicib⁹ q̄ ꝑ ip̄ialē iussionē
causas examināt ex pn̄ti lege ꝑ
mittim⁹ ꝑtes q̄ in iudicio nō ꝑ
manēt ꝓpositis edictis[o] voca-

a ¶ Denarum. id est. x. & decem. vt. ff. de lega. j. l. si quis testamento. §. ticio.
b ¶ Detentus est. id est citatus re & verbo.
c ¶ Ex consensu. i. arbitrio s̄m quosdam. nam ibi non prestat̄ predicta cautio s̄m eos. sed cōtra. ff. de arbi. l. j. dic ergo ibi vt remittatur partiū cōsensu. nā consensu partium de iure interdū relaxat̄. vt arg. ff. de fer. l. j. j. respon.
d ¶ Cōstitutionibus. q. d. sine hui⁹ constitutionis auxilio ex quo partibus placet.
e ¶ Omnem. supple ad omnem &c.
f ¶ Legem. vt. C vt nemo inui. agere vel accu.
g ¶ Quāobrem. nunc incipit. & primo qñ lis iam cōtestata est. postea qñ non est contestata. vt. j. e. §. si vero. in fi.
h ¶ Exercere. no. q̄ q̄ semel voluit ꝓseq̄ cogit̄. vt. C. ad vell. l. fi. in fi. et ff. man. si mandatu vero. §. fi.
i ¶ Iudiciū. al's negocium.
k ¶ Vocet̄. vt veniat ad causam. vt C. qui accu. non pos. l. iij.
l ¶ Cautiōe. i. dilatiōe: sic dicta q̄a ad cautelā det̄ vt possit ad ꝑemptorium peruenire: et sic ad sniam: vt. ff. de iudi. l. ad ꝑemptoriū. et qd̄ dicit xxx. dieꝝ: dic q̄ olī erant. x. vt. ff. e. l. ꝑ interualla. & C. de iudi. l. properandū. §. j. Sꝫ ille corrigunt̄ ꝑ istā aut̄. istud ēt idē spaciū credimus augeri in reo. nā nō debet &c. vt. ff. de reg. iur. l. nō debet. & de fer. l. fi. s̄m Io. Sed dico grauari actorē vt diffinitiua contra eū ferat̄ & ante lit. cōte. vt. j. eo. §. si vero: & nō dico in reo absente ante lit. cōte. sed si agat̄ realiter in pos. rei petite mittet̄ actor. vt. C. de prescri. xxx. an. l. si quis. si ꝑsonaliter: ꝓ mensura debiti. vt. s̄. de exhi. §. si vero etiā. multa eñ cōcedūt̄ reo q̄ actori nō cōcedunt̄. vt. C. de tē. in inte. rest. l. petēde. & ff. de fer. l. fi. sed oē qd̄ licet actori &c. vt dictū est. & est rō: quia durius debet astringi actor qui ꝓuocauit inuitum. vt. s̄. ꝓxi. iniuste eñ &c. Sed videtur etiā q̄ cōtra reū feratur diffinitiua sententia ante lit. conte. vt. s̄. vt omnes obe. iu. §. si vero. col. v. Sed dic ibi quasi contest. lit. contra dominum cum alius ei responderit. vel non fertur diffinitiua sed de rebus absentis satisfit: item not. consuetudinarium eē tres dari poti⁹ q̄ꝫ plures vl̄ pauciores siue maioris tpis siue minoris in iure inueniat̄. vt. j. vt sponsa. lar. §. ad hoc col. ix. et C. quonio & quando iu. l. consentaneum. et. j. vt cum de appel. cogn. §. sed hoc presenti. Sꝫ quero an hoc casu iudex possit hoc spacium minuere: Videtur q̄ non. vt. ff. e. per interualla. cum sit dilatio legalis: aliud autē sit in iudiciali. vt. C. de dila. l. j. Vel dic posse minui. vt. ff. de iudicijs. l. nōnūq̄ꝫ
m ¶ Preconum. hodie per tres nūcios ad domum missos: nec clamat preco per plateas quia &c. olim enim per edicta i albo posita vt hic continetur s̄m Iohan. Sed qualiter cū semel esset scriptum in albo iterum scribebatur: Respon. forte elapsis triginta diebus delebatur: et iterum scribebatur. & no. q̄ in hoc albo erant specialia edicta. vt de his citationibus. quedā generalia: vt ea que dicūtur pretorum edicta. vt. ff. de iurisditione omnium iudicum. l. si quis id. in principi. Accursius florentinus.
n ¶ Alijs autem permittimus. not. delegato principis licere citare per edicta: & sic est contra. s̄. de exhi. §. si vero q̄dam. ibi nichil facere valente. Solu. hic corrigit in his delegatis. Alij dicunt q̄ hec secundum illam distinguitur. vt hic lite contestata non ante liceat. Accursius florentin⁹.
o ¶ Edictis. in albo.

Proseq̄ cogit̄ q̄ semel voluit.

† Facit ad h̄ gl. i in. c. delicti. extra de arbi.

‡ Facit ad hūc §. c. preterea. cū glo. j. ex̄ de dila.

Reus ē actor̄ fauorabilior.

[...]alis v[...] cationi[...]

‡ Faci[...] ad h̄ g[...] ij. posi[...] pn. c. [...] ex̄ de [...]latio.

Citari pōt de[...]gat⁹ p[...]cipis [...] edicta[...]

post predictas[n] edictoꝝ ⁊ anna

xe ne cause infinite permaneāt. ❡ Si vero apud iudicem initiū[a] lis nō accepit: sed tm̄ cōuētionali libello[b] qcūqꝫ pulsatus[c] est/aut p̄cib⁹ nr̄e oblatꝫ clementie iussio nostra sup hoc ꝓlata siue scriptis siue per mandata[d] iudici fuerit intimata: et ea aduersario ꝑ eū cognita: etiam sic licebit pulsato ire ad competētem[e] iudicē/⁊ per eū suū aduersariū simili mō vocare: vt siquidem sui presentiā actor fecerit: causa ſm legū ordinē examinata finē legitimū sortiat[f]. ❡ Si ꝟo propositis edictis vocatus ad iudiciū venire ⁊ suas intentiones aut ꝑ se aut ꝑ legitimū (sicut dictū est) ꝓcuratorē proponere noluerit: tunc et aliud[g] vnius[h] anni spaciū ei concedimus: intra qd̄ nisi suā intentionē fuerit ꝓsecut⁹ dam⁹ licentiā iudici ⁊ absente aduersario partis ꝑmanētis[i] allegationes ſm nr̄as leges examinare: ⁊ veritate[k] subtili⁹ reqsita legitimā proferre[l] sententiā. Si ꝟo intra p̄dictū anni spaciū venerit et suas intentiones exercere voluerit: iubemus iudicē modis oīb⁹ expensas vel sumpt⁹ quos ꝓpter litē pulsatus permanēs in iudicio sustinuerit ante oīa exigere actorē[m]/et pulsato dare: et sic actorē ꝑmanere donec cā finē ſm leges accipiat. nā si tātummō venerit ⁊ expēsis siue sumptibus datis solū annale tēpus interrūpe voluerit/⁊ iterū a iudicio recedens vsqꝫ ad exitum cause nō ꝑmanserit: iubem⁹ eū post predictas[n] edictoꝝ ⁊ annalis spacij obseruatiōes ab omni cadere actiōe[o] quā sibi cōpetere cōtra pulsatum existimabat. deterior[p] nāqꝫ dolus ei⁹ agnoscitur qui interruptā iterum litem deseruit: qꝫ qui semel acceptā dereliquit. ❡ Legis[q] autē priuilegia[r] que nolentib⁹ nō imponit necessitatē ꝓprias actiones mouere illis tātūmodo vti cōcedimus/qui nullā ſm predictos modos aduersario mouerint questionē. Hec aūt oīa obtinere decernim⁹ in causis que necdū vel iudiciali sententia/vel amicabili conuentione/vel alia iuri cognita decisiōe finite sunt theodote parens charissime atqꝫ amantissime. Illustris itaqꝫ et magnifica auctoritas tua p̄sentē nostri numinis legē in perpetuo valiturā/edictꝫ in hac regia vrbe ꝓpositis ⁊ preceptiōibus i vniuersis ꝓuincijs sub tua cōstitutis iurisditiōe directꝫ faciat manifestā. vt oēs ea q̄ pro vtilitate eoꝝ sancim⁹ a se custodiēda cognoscāt. Da. iiij. ydus septēb. Ca. impator dn̄s Iusti.

❡ Ut neqꝫ miles neqꝫ feder[illegible] [illegible]

❡ [illegible]

[illegible] dē Aug. Theodo. pre. pre.

Litꝫ cōtestatio est litis exordiū

a ❡ Initium. no. initium litis fieri per contesta. sic. C. de plus pe. l. j. ⁊. C. de iudi. aptissimi. et. C. vbi de cri. agi opor. l. j. ⁊ faciūt ad ea q̄ dixi. ff. de iurisdi. om. iudi. ⁊ qr. in fi. l.

b ❡ Libello. hic derogat. l. C. de edē. edita. qr necesse hꝫ ꝑsistere in veteri vt hic. nec potest mutare libellū ſm Azo. etiam ante lit. conte. sed per illam dicebat vsqꝫ ad lit. conte. Accursius.

c ❡ Pulsatus. coram ordinario.

d ❡ Per mandata. scꝫ sine scriptis vt per nuncium.

e ❡ Cōpetētem. id est eū qui delegauit qñ est delegat⁹ a simplici ordinario vel ad iudicem cause. Azo.

f ❡ Sortiatur. ꝑ diffinitiuam quando ambe sunt presentes si est lis cōtest. al's fiet vt dixi. s. e. §. pxi. vt distinguas reus vel actor sit absēs. ac.

g ❡ Aliud. sic crucifixus est christ⁹ ⁊ alij ⁊c. sic. s. vt de fun. seu fu. in prin. col. v. nec eniꝫ hic aliō simile spaciū precesserat.

h ❡ Uni⁹. preter triplex spaciū. xxx. dieruꝫ quod est ei datum inter edictum et edictum.

i ❡ Permanentis. in presenti.

k ❡ Et veritate. vt si habeat actor bonā cām nichilominus vincat redditis reo expensis vt. C. de iudi. sancimus. et. l. properādum §. sin autem ex gestis. et. s. de iudi. §. oportet.

l ❡ Proferre. quādo lis iā est cōte. ⁊ cognitū de cā ꝑ ꝓbationes rei. alioquin ab obseruatione iudicij tm̄ absolueret reū ſm qsdam. Tu aūt breuiter mirabilia hic no. qr introducunt hic testes ante lit. cōte. si reus vult in se on⁹ ꝓbatiōis suscipere sic. ff. de proba. l. circa. Scd̄m qr fert dif. snia ante. lit. cōte. sic em̄ dicit ⁊ veritate subti. ⁊c. ⁊ hoc ſm. M. ⁊ Io. Bul. ꝯ ⁊ dicebat legitimā sententiā de missione in pos. ⁊ hoc qñ reus

Sētētia diffinitiua aliqñ ante litis cōte. fertur.

probat vt dictū est. al's ab obseruatione iudicij tm̄ absoluit reus. vt. C. de iudi. ꝓperādū. §. j. Itē tertiū nouū no. qꝫ ampliat numer⁹ dieꝝ cū olim. x. hodie. xxx. sint. vt dixi. s. §. proxi. Itē quartū: qr ante triēniū finit instantia: lꝫ al's regulariter triennio duret ciuilis vt dices. j. proxi. Quintū no. qꝫ cōtra abit hermodiciuꝫ etiā actore absente vt possit diffinitiua dari. ⁊ hoc idem erat per. l. ꝓperandū. §. sin aut reus. secus videt iure veteri. vt. ff. de iudi. l. et post edictum. ⁊ est argu. ꝓ hoc. ff. de reg. iur. l. nō dꝫ. Itē sextuꝫ no. qr cadit qs ab actione sua ꝓpter procrastinationes suas/⁊ delusiones hmōi. vt. j. proxi.

m ❡ Actorē. sic. C. de iudi. l. sancim⁹. et. s. de his qui ingre. ad ap. §. quia igitur. ibi expēsis modis omnib⁹ ⁊c. colla. v.

n ❡ Predictas. i. iterum de nouo faciendas. ⁊ sic si bene cōputes habes bienniū: ⁊. vj. menses ſm Io. Uel dic qꝫ loquit de predictis: ⁊ sic habes annū tm̄ et tres menses. qcqd tn̄ dicas derogat. l. properādū. q̄ statuit trienniū. nā vel ifra bienniū et. vj. menses. vel infra annuꝫ. et iij. menses finitur hoc iudicium. sic. ⁊ al's finit ꝑ annum vt. s. de her. et fal. §. illō. col. j. ſꝫ az.

o ❡ Actiōe. nūqd ipo iure: rn̄deri ꝑt ⁊ allegari. qd̄ diximus. s. de incest. nup. §. j. ⁊ no. h ar. cōtra variātes. sic ff. de ꝓcu. l. in cāe. in pn. sꝫ ar. ꝯ. ff. de col. bo. l. nōnunqꝫ.

p ❡ Deterior. no. deteriorē esse cōditionē pluries delinquētis. sic ⁊. C. de ser. fu. qcūqꝫ. ⁊. ff. d re mi. l. iij. §. si plures. ⁊. ff. d pe. l. si qs aliqd.

q ❡ Legis autem. vt. C. vt nemo inuitus agere vel ac.

r ❡ Priuilegia. id est priuilegiūs.

❡ Ut neqꝫ miles neqꝫ fede[illegible] ⁊c.

CUm dñi dei beniuolētia ad custodiā nostroꝝ subiectoꝝ militarū rerū incipit ordinatio. his eñ ꝓuidētia dei dispositis barbaroꝝ q̄dē incōtinētia refrenat. reipu. vero res augentur. Et qm̄ aliq̄ ꝓprie salutis ꝑ nichilo faciētes rōnē: milites ⁊ federatos q̄ debēt pro libertate reipu. cōtra inimicos certare presumunt subtrahere: et in priuatas suas occupare vtilitates[a]. preuidimus ꝑ p̄sentem legem nr̄am oībus interdicere vt nullū decetero p̄sumant militē in quocūqꝫ relatū numero: aut federatum subtrahere: ⁊ in sua domo aut in ꝓpria habere possessiones/ ꝑ q̄bus[b] nos multos sustinemus labores. exercētur eñ ⁊ militant[c] vt cōibus vtiles sint rebus[d]. ¶ Sint igit̄ oēs sciētes qui militāt † aut federatos aliquos in suis habēt domibus/aut possessionib⁹/aut qualitercūqꝫ obseruātes ⁊ quosdā eis[e] proprias implētes[f] vtilitates: ꝙ nisi intra. xxx. dierum[g] dilationē cōputādoꝝ ab insinuatione ꝑ loca p̄n̄tis nr̄e dispositionis eos expulerint: substātie quidē habētiū eos aut retinentium publicationi subiecte fisco applicabūtur: ipsi vero ⁊ dignitatib⁹ ⁊ militijs quas habēt expellent. milites ṽo ⁊ federati q̄ eis post dilationem obseruauerint[h] non solū militia spoliabuntur: sed etiā vltima sustinebunt supplicia/ scientibus et vniuscuiusqꝫ ꝓuincie iudicib⁹ q̄a si aliqui inueniant̄ in locis q̄ ab his exactorib⁹/aut cōiunctoribus/ aut ꝑsonis aliquibus aut dñijs aut possessionib⁹/aut q̄buslibet ꝓprijs vtilitatibus ꝑmanētes/ ⁊ nō celeriter istos comprehenderint/ ⁊ supplicijs subdiderint ⁊ milites q̄dē ad numeros suos trāsmittāt in q̄bus militant: federatos ṽo ad proprias optiones[i]: ⁊ ipsi. x. librarū auri penā exigent̄: ⁊ insuꝑ exilio tradent̄ vtpote nostras iussiones presumētes negligere. ¶ Nemo igitur neqꝫ diuino quodā typo de hoc forsan facto/neqꝫ preceptꝭ iudicū vtatur: neqꝫ aliquis nostrorū iudicū hm̄oi aliquos typos aut preceptiones iudicum suscipiat: sꝫ cuꝫ omni celeritate militantes quidē ad ꝓprios numeros: federatos vero ad suas optiones reuertantur[k] ⁊ ꝓ communibus certent rebus. nullo enim modo decetero concedimus nostros milites aut federatos in quibusdā omnino priuatis vtilitatibus occupari. ¶ Que igitur placuerūt nobis et ꝑ presentē manifesta sunt legē tua eminētia precognoscēs in hac quidē felicissima ciuitate edictis s̄m morē propositis: in prouincijs vero preceptionib⁹ destinatis oībus manifesta constituere festinet. Dat̄. ydibus apri. cap. iperator do minus Justi. pre. pre. a. an. xvj. basi. vicecon.

¶ [illegible] subscriptionem habeant gloriosissimi questoris.

¶ [illegible]

Idem Augu. Theo. pre. preto.

NOstre serenitatis sollicitudo remedijs inuigilat subiectoꝝ nec cessam⁹ inq̄rere si q̄d sit i nr̄a republica corrigēdū[m]. idō nāqꝫ † voluntarios labores appetim⁹ vt q̄etē alijs p̄pare m⁹. Vñ ad vniuersoꝝ vtilitatē ꝑtinere ꝑspexim⁹ si sacras ēt iussiōes cū ꝯpetēti iubeam⁹ cautela ꝓcedere: ne aliq̄b⁹ liceat eas ꝓ sua volūtate ꝓfiteri. ¶ Nā p̄n̄ti[n] lege decernimus nullā diuinā iussionē[o] neqꝫ ꝑ viri magnifici q̄storis adiutores/neqꝫ ꝑ aliaꝫ cuiuslibet militie aut dignitatis aut officij ꝑsonā/cuicūqꝫ iudici[p] cōfectā a q̄libet suscipi cognitore/cui magnifici viri q̄storis[q] annotatio subiecta nō fuerit: qua cōtineatur[r] ⁊ inter quos/ ⁊ ad quem iudicem/ vel ꝑ quā fuerit directa personā: quatenus omni post hac ambiguitate submota nulla cuilibet excusa=

CUm dñi. vtilitates al's necessitates.

b ¶ Quibus. scilicet militibus.

c ¶ Militant. C. locati. l. vlti.

d ¶ Rebus. s. vt i continenti barbarorum refrenet̄ audacia: et publice res augeantur. vt. s. dixi.

e ¶ Eis. scilicet priuatis. Accursi⁹.

f ¶ Implentes. sꝫ milites.

g ¶ Triginta dierum. arg. cōtra. s. vt facte no. consti. §. vt aūt. colla. v. Solu. vt ibi.

h ¶ Obseruauerint. i. obedierint.

i ¶ Optiones. simile. j. vt lice. ma. et aui. §. qō autē. simile. C. de iu. fis. l. pe. simile. ff. de bo. dam. diuus. §. cuꝫ quis. Accursius.

k ¶ Reuertant̄. i. reuerti faciant.

† cōcor. xxiij. q. j. ꝑ totā il iam. q. ⁊ marie i c. milita re.

¶ [illegible]

Nostre corrigendū. sic. j. vt fra. fuij. col. ix. i p̄n. argu. contra. s. quibus modis natura. effi. sui. §. tribus. col. vj.

n ¶ Nam presenti. incipit constitutio.

o ¶ Jussionem. i. priuilegiuꝫ in quo aliquid iubet vel concedit in fauorem/in commissionibus causarū forte est aliud vt obseruari in curijs videmus. Azo.

p ¶ Judici. i. ad quecunqꝫ iudiceꝫ. Accursius.

q ¶ Questoris. q̄ tribus modis dicitur. vel a querendo de quo non loquitur hic. vt credo. vel qui legendis principalibus libus vacat: de q̄ forte hic loquitur. tertio q̄ preest capitalibus causis ad ferendas vel legendas sentētias de quo forte hic loquitur. vt. ff. de offi. questo. l. j. §. fi. ⁊. ff. de ori. iu. l. ij. §. deinde cum erarium. ⁊. §. quis diximus. Accursius

Questor tribus modis di.

r ¶ Contineatur ex hoc. §. sumitur quod est. C. de diuer. rescp. l. fi. §. fi.

† cōcor. c. bone memo. sup ⁊ b gnali. c. ꝺ postu prela.

a Quib⁹.s.iudi cibus.

In medio litis non fieri ꝛc.

Omnia. dispo nentes.s. nos ꝑdictas iussiões.
b Pragmaticū typū.s. chartulā q̄ scribebāt quid faciendū sit. Ac.
c Pꝛescriptionē. als descriptionem
d Dispositionē.q: nos volum⁹ qđ nr̄e. ll. volunt. vt.s. de iudi.§.oēs autē. sic.ff.ad turpil.l.j.§.j.ibi pene vero ꝑ se.ꝛc.et sic no.ꝙ nō licet supplicare lite pendēte:vt h̄.et.C.vt lit. pen.l.j.et.ij.ꝛ facit C. si cōtra ius vel vti.pu.l.fi.Ac.

Lite pēdente supplicare nō licet.

e Negociū.s.ꝫ relatum.Ac.
f Aliqua.s. nobis impatoꝛibus.
g Apud iudicē.ita nec iudicāda ab alijs aliorū doctrina.Azo.
h Iudiciū.id est sententia.
i Dictū.i.ichoatū aut antiquatū.
k A nullo valeat.vt.ff.a q.ap.n licꝫ.l.j.§.rn̄.ꝛ.ff.de mio.l. minoꝛ.§.rn̄. et de arbi.l.nā magistrat⁹.ꝛ ad treb. l.ille.§.tēpestiuū.
l Declarationē.vt.s. de iudi.§. fi.ꝛ.C.de leg.ꝛ cō. l.cū de nouo.et.ff. de iudi.l.eū.§.j.et no.ꝙ etiā pncipis snia dꝫ esse scripta sicut et cuiuslibet alteri⁹.vt.C.đ sen: tē.ex peri.reci.l.fi.

Principis sententia dꝫ eē scripta.

m Referendariorū.i. facta a referēdarijs volūtate principis.Ac.
n Sanctione. als functiōe.Ac.

tiōis relinquat occasio.scientibus iudicib⁹ vel administratorib⁹ vniuersis ꝙ si in quolibet negocio sacrā susceperint iussionem nisi cui q̄stoꝛis viri magnificentissimi fuerit subiecta annotatio:mulcta.xx. lib.auri et officiū sibi pena plecteꝛ.qb⁹ iubem⁹ si q̄ talis iussio ad eos ꝑuenerit mox ad ꝑdictū virum magnificū q̄stoꝛē referre : aut cū illo q̄ hec ingerit destinare/ vt in eū vindicta ꝓcedat/quā in falsarios iura nr̄a ꝯstituerūt Theodote parens charissime atq̄ amātissime.quā legē perpetuo valituram celsitudo tua ad vniuersoꝛum faciat peruenire noticiam.

In medio litis non fieri sacras formas aut sacras iussiones:sed ꝫ antiquas leges generales lites decidi.

Iudex de cā cognoscēs iudicare et ꝓcedere ꝺꝫ ꝫm leges:nō ꝫm sacras formas ꝛ iussiōes lite pēdēte emanātes:et snia pncipis in scripꝫ data nō pōt ab alijs retractari. Aug.

Idē au. theodoꝛo.ꝑ.ꝑ.ꝑoꝛi.

Omnia ꝫm nr̄as leges agi volentes et haꝝ ꝟtutē ꝫuari studētes : ꝓsperimus ꝑsentē scribere legē ad ipsarū legū obseruationē: Agnouim⁹ em̄ q̄m q̄dā iudicū volentes eis q̄ cās dicūt tergiuersari ꝛ celare suas festinantes dilatōes excusant se freq̄nter/dicētes ꝙ sacre forme aut sacre iussiones / aut dispōnes spectabiliū nr̄oꝝ referēdarioꝝ isinuate eis sūt/ tāq̄ disponentes quēadmodū opteat negocium examinari aut iudicari. Et ꝓpterea sācim⁹ vt dū lis examinaꝛ siue i pecūiarijs/siue i crīmialib⁹ aut alijs q̄buscūq̄ emergētib⁹ cāis apđ iudices/ siue hic siue in ꝓuincijs/ neq̄ pragmaticū typū / neq̄ aliā ꝑscriptionē/neq̄ sacrā nostrā qualibꝫ ex scripto aut nō scripto iussionem/aut dispōnē:in hac regia ciuitate spectabiliū nr̄oꝝ referēdarioꝝ aut alteri⁹ cuiuslibet disponentē eos quō decet ichoatū examiare aut iudicare negociū/isinuare iudicātib⁹:aut isinuata valere:ſꝫ ꝫ gn̄ales nr̄as leges cās examinari ꝛ decidi.qđ ei i legū positū ē ptāte:nō egebit aliq̄ extrisec⁹ dispōne. Si qđ ei ad nos negociū apud iudicē iā dictū est:aut añq̄ h̄ pncipiū sumat: ꝓsperim⁹ nos h̄ ꝑ ꝓpriū nr̄m iudiciū disponere et dicere h̄ neq̄ alteri⁹ iudicis egebit iudicio. Sicut ei a nobis ꝑ sacrū(sicut dictū est)iudiciū disposita aut decisa nō egebūt alioꝝ examiatione aut iudicio/aut retractatiōe aliq̄ a nobis qb⁹ de⁹ et sanciēdi ptātē donauit:ꝛ si aliqđ iudiciū in q̄libꝫ negocio ꝓtulerim⁹/nō alij iudici h̄ cōmittim⁹:siue ꝑ foꝛas siue ꝑ dispōnes spectabilium nr̄oꝝ referēdarioꝝ aut alteri⁹ cuiuslibꝫ quō ꝯuenit hoc negocium examiari aut iudicari:vtpote qꝛ a nobꝫ semel iudicatū ē qđ retractari a nullo valeat:his videlꝫ tenētib⁹ q̄n scripta talis aliq̄ nr̄a ꝓcedit snia. Si ꝟo aliq̄ dubitatio iudici de aliq̄ fiat lege:nūciēt ad nr̄aꝫ ptātē ꝛ a nobꝫ expectēt cāe scptā declarationē aut iterptationē/ꝛ ꝫ eā decidāt litē. Si ꝟo dū cā đr pragmatica nr̄a foꝛa aut dispō spectabiliū nr̄oꝝ referendarioꝝ aut alteri⁹ cuiuslibet : aut aliquod hoꝝ q̄ ꝑdicta sūt oīꝫ iudicātib⁹ isinueꝛ ordinās i his examiatione aut sniaꝫ/iubem⁹ iudicē q̄dē oīno nō respicere:ſꝫ his vacātib⁹ ꝛ nullā penit⁹ h̄ntib⁹ ꝟtutē ꝫ gn̄ales nr̄as leges cāꝫ examiare ꝛ legitio fini ꝯdere. Si aūt hoc nō custodierit iudex.x.libraꝝ auri eū subiacē pene:vt ēt aliā nr̄aꝫ maioꝛē idignationē expiaꝛ:eidē pene subiecto ꝛ eo q̄ presumet talē aliquā dictare foꝛmā: ꝛ mistrātib⁹ ei:et talē aliquā dispōnē faciētib⁹ spectabilib⁹ nr̄is referēdarijs.Et hec dicim⁹siue ex sacra nr̄a sāctione iudicare q̄spiā deputat⁹ est:siue ex ꝑcepto iudiciali:siue ꝫ arbitriū aut ꝯpromissarioꝝ scema q̄ōnē audit/siue scripto/siue sine lr̄is. Sꝫ vl̄ si q̄s iudicū ꝓpriā despiciēs salutē ex aliq̄ tali presumpserit sniaꝫ ꝓferre:hāc ita infirmā eē volum⁹ vt neq̄ appellōne idigeat:neq̄ ex ꝯpromisso iferatur pēa.nos ei oēs iudices ꝫ gn̄ales nr̄as leges examiatiōes ꝛ snias fieri volum⁹. Illđ q̄ꝫ idubitatū erit:qꝛ neq̄ iudicialis q̄libꝫ valebit iussio extra qđ oꝛdiatū ē hac nr̄a lege. Sup hoc autē

Facit ad hoc xxv.q.ij c.impia li.ꝛc.

o Fieri.i.facere
p Sup hoc. q̄d addit ꝑdictis h̄.§. cū dicat sup hoc? Rn̄.h̄ dicit de causis q̄ pēdebāt tpe hui⁹.l.qb⁹ pendentibus siḃr dicit supplicationē vel impetrationē non tenere.ꝛ sic no.leges ad ꝑterita trahi:ꝛ ad presentia:quia hoc cauetur.vt.C. de le.et consti.l.leges et ꝯstōnes.

⁊ illud iudices nosse op⁹ est: q: cōpetēs est eos et q̄ adhuc et nunc mouent̄ qōnes ꝭm gn̄a‑les determiare leges[a]: vł si q̇s piā p̄cessit ipetrans sanctionē disponētē iudicātis examina‑tionē aut sniaꝫ. ei em̄ q̇ tale ali quid ipetrauit iā sniamqꜫ diffi nitiuā nōdū ꝓmeruit/ nichil ex his q̄ ipetrauit ꝓdesse volum⁹ Si ei semel ꝑuenit snia diffini tiua data nequaqꜫ[b] hāc ex nr̄a hac ꝑscrutari lege iubem⁹: lꝫ appellatio subsecuta sit: aut re tractatiōis[c] est aliq̄ spes con‑tra sentētiā. eā aūt[d] que nō dis ponet q̇dē iudicātē aut iudica re futurā iussionē quō oporte‑at questionem fieri aut iudici‑um inferri: cām vero[e] fini stu‑diose tradi legitio[f] vult: aut ac torum iponit editionē/ aut iu‑dicez coget legitimā proferre sniam/ aut simul aliū iudicem ꝭm nr̄as p̄stat leges: ⁊ fieri ⁊ valere ⁊ scripto ⁊ sine scriptu‑ra non ꝓhibemus. ¶ Ut autē oēs nr̄i subiecti ⁊ maxime qui litibus atterunt̄ nr̄am ꝓ se no‑uerint ꝓuidētiā: ⁊ nullus hanc sacrā nr̄am circūueniat legem neqꜫ ignorātiā in ea ꝓponat: sancimus in vnoquoqꜫ nego‑cio initiū apud iudiceꝫ accipe ex prohemijs[g]/ mox ⁊ āte ipsā personarū ꝯfirmationem iscri bi eam et monumentoruꝫ fieri partē. sic em̄ gestis prefulgēs ꝓhibebit ea q̄ preter eius vir‑tutē tentant̄ circa eā ⁊ circa ip sam forsan ꝑsonarū firmatio‑nē: et preuaricari eā nitētibus ꝑ multa intermiata refrenauit a talibus eos p̄sumptionibus et proprijs tempus nō sinit fie ri penis. vt enim iniquitatem simul et iniusticiam per omnia expellamus: ꝓpterea presen‑tē posuim⁹ legē vndiqꜫ eā ⁊ ꝑ eam alias cautas et incircūue niendas custodiētes reipubli‑ce leges: ꝭm quas[h] et nosipsi imperiū deo dante suscepim⁹ custodire/ nostrā qꜫ rēpublicaꝫ ab his legib⁹ muniri sꝑ opta‑mus. Que igit̄ placuerunt no bis ⁊ ꝑ hāc sacram declarata sunt legem tua celsituto ꝭuare q̇dē studeat. oib⁹ aūt palā qui dē faciat ꝓponēs eā q̇dē i hac felicissima ciuitate: p̄ceptis au tem solēnibus vtens ad ꝓuin‑ciarum presides: vt oēs hoies sciant: et per eā quā super eos habemus prouidentiam.

¶ Ut cū de appellatōe cogno scitur ꝭꝫ illas leges debeat iu dicari que tp̄e late snie obtine‑bāt nō ꝭm eas q̄ postea[i] ꝓmul gate sunt: ⁊ ex alijs capitulis[k].

¶ In cā appellationis dꝫ fer ri sententia ꝭm legē q̄ vigebat tp̄e sententie prime: nō ꝭm eā q̄ post latā sniam nouiter ema nauerit/ etiā si in lege nouiter emanata dictum fuerit ꝙ tra‑hatur ad p̄terita. h. d. Ang.

Idem aug. theodoro. p̄. p̄to.

Peruenit ad scientiā nr̄e serenitatis ꝙ cuꝫ inter eustachiuꝫ virum reue rendissimū tholone ciuitatis ep̄m: et phi‑stū dyaconū eccl̄ie celinissene fuisset causa cōmota/ processit a rectore prouincie diffinitiua sentētia: cōtra quā appellatio est porrecta. Iudices igit̄ apō quos appellatio vētilabat̄ du bitantes ad nostrā clementiā retulerūt: an ꝭm leges q̄ obti‑nebant quando ꝓcessit diffini‑tiua sententia: an ꝭm tenorem illius legis q̄ post diffinitiuam sententiā a nobis promulgata est eandem causam examina‑re deberēt. Nos itaqꜫ iustum esse prospeximus[l] ꝭm leges q obtinebant tempore late sen‑tentie[m] predictam appellationis causam exami nare ⁊ terminū ꝭm ipsas accipere. puidimus au tem et post hanc si quandocuqꜫ dubitatio talis emerserit/ eam simili ordine terminare. Ideoqꜫ

a ¶ Leges: leges dico disponentes iudicātis examia‑tionem aut snias: vel ꝑetiā si q̇spiā p̄cessit impetrans sanctionē. et ei ⁊c.
b ¶ Neqꜫ hāc. sniam diffinitiuā.
c ¶ Aut retracta tiōis. forte rōe mi‑noris etatꝫ seu sup plicationis. Al. adeo ēt vt si post sentētiam fiat lex noua nō valeat: vt. ı̄. ti. proxi. in p̄n.
d ¶ Eā auteꝫ. sic cōstrue ⁊ habebis sensum. eam autē iussionem que nō disponet quidē iu dicantē aut iudi‑care futurā q̄stio‑nē quomodo opor teat fieri: aut repe‑re quō opteat iudi cium inferri.
e ¶ Causam ve‑ro: vero pro sed.
f ¶ Legitimo. q. d. illa iussio nō va let q̄ disponit quō iudicet: sed illa sic q̄ vult iudicium ci‑to finiri. et sic not. ꝙ q̄ttuor casibus hic supplicat lite‑pendēte. prim⁹ vt iudiciū ꝓcedat. se cūdus vt acta edā‑tur. tertius vt sen‑tētiā det iudex. qō est idem q̄si qō pri mus modus. dif‑fert autē q: in ter‑tio nō restabat ni‑si sentētia. in p̄ma et media causa fa‑ciēda erat adhuc quart⁹ vt associe‑tur iudex: alꝯ non supplicat̄ lite pē. vt hic. et. C. vt lit. pen. l. ij.
g ¶ Ex ꝓhemijs. que sunt hmōi ꝓ‑hemia? Rn̄. anni domini qui funt. Item scribūt qui dā hic incipit cau sa talis. Item li‑bellus cuꝫ partis subscriptione. Itē citatio et similia q̄ q̄si ꝓhemia sunt: ⁊ post hoc dꝫ hec lex scribi vt sit ꝑs mo‑numentorum siue actoꝝ. tertio scribi tur ꝯfirmatio ꝑso‑narū. s. satisdatio‑nis iudicio sisti. sꝫ videt̄ ꝙ stati post p̄dicta ꝓhemia de beat fieri ꝑsonarū confirmatio. vt. s. de exhib. §. sanci‑mus. et §. illud ve ro. Respō. illa ꝭm hanc intelligitur. sed hec hodie non scribitur cum satꝫ certa sit.
h ¶ Scōm quas. no. imperatorē su‑scipere imperium vt ꝭm legem iudi‑cet. sic. C. de legi. ⁊ con. l. digna. ⁊ no. s. eo. §. j. ibi: quod em̄ in legum ⁊c.

¶ Ut cum de ap‑pellatione cogno‑scit̄ ꝭm illas le. ⁊c.

l ¶ Postea. et sic ad p̄terita referāt negocia. vt. ı̄. eo. j. respon. in fi. qō est mirabile. Azo.
k ¶ Et de alijs capitulis. scꝫ que sunt quattuor. nā quinqꜫ principa‑les partes habet hec constitutio: li‑cet multa inciden ter alꝯ dicat: vt di xi ⁊ sum prosecu‑tus in summa hu ius titu.

Peruenit prospexi mus. cir ca illam facti questionem.
m ¶ Sententie. hoc quando post sententiam.

a ¶ Relationes. hoc qñ post relationē ante responsionē: q expectanda nō est. vt hic. ⁊ .j. vt iudi. nō expec. sacras iussiones § fi. col. ix. ⁊ C. de ap. iubemus § fi. ⁊ .s. de iudi. § pe.

b ¶ Referentē. no. leges ad futura tm̄ tempora trahi. vt ⁊ .s. de nup. in fi. col. iiij. ⁊ .s. de resti. ⁊ ea que pa. § hoc igit. ⁊ .j. de her. eab ite. § fina. col. ix. et .s. vt fctē no. cōsti. col. v. sz cū dicat hic non trahi ad preterita ēt si hoc dicat: est .s. C. de vsur. l. pe. ⁊ C. de legi. ⁊ cōsti. l. leges ⁊ cōstōnes. ⁊ ff. de le. et se. nō est nouū. So. hoc speciale. vel dic trahitur ad pterita. l. facta in qb⁹ iudiciū nō ē inchoatū. sec⁹ si sit inchoatū vt h

Lex futurū tē pus respicit.

c ¶ Sz hoc pñti. renūciare. valet h renunciatio ppter allegatiōes iurꝫ et ppter instrumēta ppter testes forte ne pducant nōvz. vt .s. de testi. § sed qz vero multi. col. vij. sed sola sciētia testificatorum.

d ¶ Allegatiōes. que ⁊ in iure ⁊ i facto ⁊ in pbationib⁹ accipi possunt. vt. ff. de ri. nupt. l. si ꝗs tu. ⁊ C. si ex fal. alleg. l. j. ⁊ ij. ⁊ C. ð aduo. di. iudi. laudabile § quotiēs.

e ¶ Preponat. iudice interrogante an aliqd noui addere velit. vt. C. de iudi. iudices. ⁊ hic sumit aut. q est ibi

f ¶ Dilatiōe. prima vel vltima.

g ¶ Prebeat. immo videt q semel tantū vel ad plus bis: vt. ff. de fer. l. vlti. .s. Sol. hic nō loquit de dilatione que dat pñsenti et petēti: sz de quodaz spacio qd dat absenti vt alleget. ⁊ eodē mō opponi pōt de eo qd est .s. de liti. § oēm. vbi tria edicta ⁊ p qlibet dies .xxx. dan-

sancimus si quando de aliqua cā processerit diffinitiua snia: ⁊ puocatio fuerit subsecuta/appellatiōis examinatores fm leges que tpe diffinitiue snie obtinebāt terminū dare negocio. hoc eodem videlicet obseruādo ⁊ in retractādis amplissime pretoriane sentētijs: ⁊ in suggestionibus iudicū: quādo vtreq partes oībus allegationibus suis renūciauerint/et iudices p suas relationes[a] qd disponi debeat interrogauerint. In omnibus enim predictis casib⁹ illas leges a cognitorib⁹ seruari decernimus/que tēpore sententie aut certe relationis obtinebāt. tāetsi contigerit postea legem promulgari noui aliquid disponentem/et tenorem suū ad preterita ꝗq negocia referentem[b]

¶ Postq vna pars renūci [illegible] ... [illegible] ... cōsonātem. [illegible]

¶ Sed hoc pñti addimus sanctioni vt qz inter litigatores aliquādo cōtingit vnā quidē partem suis allegationibus renunciare[c]: aliā ꝓo sciente se malas causas habere post cognitionalia certamina ⁊ dilatiōes quas probationū cā leges cōcedūt: nolle ꝯfiteri allegationes[d] sibi sufficere ne cito cause qualitas agnoscatur. Iubemus vt quādo vna pars allegationibus renūciauerit: alia vero pars dixerit se habere aliqd qd ꝓponat[e] iudex negocij modis oībus eā partē que vtit dilatione[f] cōpellat intra .xxx. dies postq altera pars renūciauerit quicquid velit sine aliqua intermissione proponere. qd si nō fecerit: tunc ad eius maliciā cōuincendā ali⁹ vn⁹ mensis indulgeat a iudice.

¶ Si vero et si distulerit: altebus cōsonātem: vel si voluerit dis oībus pferat sententiā legi cause nō ampli⁹ expectās mofuerit allegatiōes: tūc cognitortibus cōcessimus) suas nō pposes (quos litigatoribus ptrahē vt si vsq ad predictos tres mērius vni⁹ ei dilatio prebeat[g]. ita referat: ne litigatorib⁹ male certantibus liceat causarum exitū vltra protrahere.

¶ [illegible] ... per ordinē numerantur. [illegible]

¶ Aliud quoq capitulū pñsenti legi addendū esse pspexim⁹. Sācimus igitur nō licere penitus pr̄i vel matri/auo vel auie/pauo vel pauie suū filiū vel filiā vel ceteros liberos preterire[h] aut exheredes in suo facere testamento. nec si per quālibet donationē vel legatū vel fideicōmissum vel aliū quēcūq modum eis dederit legibus debitā portionē. nisi forsan probabuntur ingrati ⁊ ipsas nominatim[i] ingratitudinis causas parentes suo inseruerint testamēto. Sed quia causas ex quibus ingrati liberi debeant iudicari in diuersis legibus dispersas ⁊ non aperte declaratas inuenimus: quarum aliq nec digne nobis ad igratitudinē vise sunt aliq vero cum essent digne pretermisse sunt. Ideo necessarium esse perspeximus eas no-

tur. Uel dic speciale hic quando per allegationes petitur. vt argu. ff. qui. ex cau. ma. l. ait pretor § fi. et l. j.

h ¶ Aliud quoq. preterire. als pterite. preteritio ad lineā femineam. exheredatio ad masculinā. sic insti. de exhe. li. § mater. ⁊ qd subijcit nec si p quālibet dona. ⁊c. no q cportet iure insti. aliqd filio relinq. nec sufficit iure legati. ⁊ sic corrigūt h iura antiqua. ff. de inoffi. testa. papinianus. § si qs mortus. cōtra instit. de inoffi. testa. § pe. cōtra .s. de mona. § si vero filios. cōtra. ⁊ .s. de triē. ⁊ se. § j. ꝯtra. ⁊ si qua sunt silia: qbus dicit q sufficit quoquo relicti. relinqre. sic ꝗ in minimo facta istitutio excludit qrelam. vt .j. e. § ceterꝫ et agit ad supplementū. vt. C. de inoffi. testa. l. oimō. ⁊ l. sancimus. et de rei vxo. ac. § videamus. Uel dic q p̄dicta iura loquantur quando nō faciebat testm̄ sz codicillos. hic qñ solēniter testabatur. vñ iure isti. sibi vt alijs dz relinqre. tertij dicūt hāc intelligi fm illas. et legunt sic litteram istam. nec pro non ⁊ dic si uid est quāuis per quālibet dona. vel legati vl fideicommissi vel alio quocunq mō dedit debitam portionē: ⁊ assume nō licꝫ exheredare dico nisi forsan ⁊c. Prima verior videt vt corrigantur

i ¶ Nominatim. hic pbat fm. M. q hodie qrela cesset nisi iter fratres tur pibus psonis insti tutis. vt institu. de inoffi. testa. § j. hec mō pt tenet cām exprimere vt hic. ⁊ heres pbare. vt C. de inoffic. testa. omnimō. sillogiza

Institutiōis iure filio aliqd relinq dz.

¶ cōcor. c. prout nobz. cū glo. sup ꝟbo conuincēda eꝝ ð do. ⁊ contu.

ergo sic. aut pater facit testm̄ aut nō: si nō / succedit filius ab intestato. vt. j. de her. ab inte. §. j. ⁊ cessat querela: si pro fecit aut inseruit cām aut nō. si nō: ipso iure non valet vt hic. si vero inseruit: aut eā ꝓbat heres: ⁊ tūc repellit̄ fili⁹ ⁊ nichil hȝ. vt. s. de immē. do. in fi. ⁊ sic cessat q̄rela. aut nō ꝓbat: et tūc testm̄ ꝓ nō va lido est ⁊ ab itesta to succedet. vt. j. §. siue igr̄. ⁊ sic cessat semꝑ querela. quare. M. posuit vnaȝ aut. in. C. de iof. testa. ⁊ insti. e. dicentē hodie cessat q̄rela ⁊c. ⁊ sic oēs ti. ꝺ inof. testa. sunt correcti. Sȝ dic predicta ꝟa nisi in vltimo casu. nā si inseruit cām ⁊ hr̄s nō ꝓbat tūc q̄ iure admittit̄ fili⁹ nisi ꝑ q̄relā: ⁊ sic cessant p̄dicta. Itē nota q̄ pla. dicit hāc aut. supfluā ꝑ. l. insti. ꝺ exhere. li. §. nfa. ȝ est falsuȝ: q: ibi nō dicit de cā inserenda. sed hic dicit.

¶ cō cor. glo. vlti. ni. c. vlt. ex̄ de po itu. pla.

leyanum. vt. ff. ad velleya. l. j. et. ij.

l ¶ Si conuictus. hec nona. Accursius.

m ¶ Licentia. sic et econtra. vt. j. eo. §. et quod de ea.

n ¶ Filio. quia sunt fratres eius qui non prohibuerunt. Accursius florentinus.

minatim presenti lege comprehendere: vt preter ipsas nulli liceat ex alia lege ingratitudinis causas opponere: nisi que i huius cōstitutionis serie continentur. ¶ Causas† autem iustas ingratitudinis has esse decernimus[a]. Si q̄s parentibus suis manus intulerit[b]. si grauem[c] et inhonestam iniuriam eis ingesserit. si eos in criminalib⁹[d] causis accusauerit / que nō sunt aduersus principem siue rempublicam. si cum maleficis[e] hominibus vt maleficus versatur. Vel vite[f] parentum suorum per venenum aut alio modo insidiari temptauerit. si nouerce sue[g] aut concubine patris filius sese immiscuerit. si delator[h] contra parentes filius extiterit: et per suā delationem grauia eos dispendia fecerit sustinere. si quemlibet[i] de predictis parentibus inclusum esse contigerit: et liberi qui possunt ab intestato ad eius successionem venire[k] petiti ab eo / vel vnus ex his in sua eum noluerit fideiussione suscipere: vel pro persona vel debito inquantum esse qui petitur probatur idoneus. hoc tamen quod de fideiussione censuimus ad masculos tantummodo liberos volum⁹ pertinere. Si conuictus[l] fuerit aliquis liberorum ex eo quia prohibuerit parentes suos condere testamētum: vt siquidē postea facere potuerint testamentum: sit eis pro tali causa filiuȝ exheredandi licentia[m]. Si autem in ipsa prohibitione sine testamento aliquis ex parētibus decesserit: et alij siue qui ab intestato ad hereditatem defuncti aut cum ipso filio[n] qui testamētum fieri prohibuit aut post illum vocātur: siue sint illi quos heredes aut legatarios habere volebat. vel qui lesionem aliquā ex prohibitione testamenti sustinuerūt hocipsum approbauerint. ꝺm alias leges[o] super hoc positas talia negocia terminentur. Si preter voluntatem[p] parentum inter arenarios vel mimos sese fili⁹ sociauerit: et in hac professione permanserit: nisi forsitan etiam parentes eiusdem professionis[q] fuerint. Si alicui[r] ex predictis parentibus volenti sue filie vel nepoti maritum dare et dotem ꝺm vires substantie sue pro ea prestare illa non cōsenserit: sed luxuriosam degere vitam elegerit. Si vero vsq̧ ad vigesimumquintum annorum etateȝ peruenerit filia / et parentes distulerint eam marito copulare: et forsitan ex hoc contigerit in suum corpus eam peccare: aut sine consensu parentum marito se libero tamen coniungere: hoc ad ingratitudinem filie nolumus imputari: quia non sua culpa sed parentum id commisisse cognoscitur.

¶ Filij furiosi si curam eius neglexerint a patre sane mentis effecto exheredari possunt: extraneus vero qui denūciatione in scriptis facta filijs q̄ curam

a ¶ Has eē decernim⁹. et sunt. xiiij. vt seq̄t vsq̧ ad §. illū generalē autē ⁊c. ecōtra q̄bus p̄r a filio exheredat̄ sunt. vij. vt. j. eo. §. et siq̄dē. vsq̧ ad. §. si talis. at ille q̄b⁹ frat̄ exheredat fratrē etiā turpi persona instituta sunt tres. vt. s. de nup. col. iiij. §. ingratitudinis. sȝ si non turpi: tūc sꝑ cessat q̄rela. vt. C. de iof. testa. l. fratres. et insti. de ioffi. test. §. j.

b ¶ Manus intulerit. hec est prima causa.

c ¶ Si grauamē hec est secunda.

d ¶ In criminalibus. hec est tertia. Accursius.

e ¶ Si cū maleficis. hec est quarta

f ¶ Vel vite. hec quinta.

g ¶ Si nouerce sue. hec est sexta.

h ¶ Si delator. hec septima.

i ¶ Si quemlibet. hec est octaua. Accursius.

k ¶ Venire. nam femine impediuntur fideiubere per velleyanum. vt. ff. ad velleya. l. j. et. ij.

o ¶ Leges. que dicūt vt prohibenti actiones omnes debeant denegari et fisco sua portio deferat̄. vt. ff. si q̄s ali. testa. pro. l. j. in prin. et. C. si q̄s ali. testa. pro. l. ij. alijs vero quibus aliquid sit relictum non nocet quominus percipiant siue singulariter. vt. ff. si quis ali. testa. prohi. l. j. §. sed si legatum. siue vniuersaliter. vt. ff. ad trebel. l. iij. §. fi. et. ff. si quis ali. testa. prohi. l. ij. §. fina. nam vnius factum alij non nocet etiā fratri. vt. ff. si q̄s ali. testa. prohi. l. si q̄s dolo. §. j. hodie autem quod plus est in dupluȝ tenetur qui prohibuit. vt. j. vt nulli iudi. §. sed hoc peruenit. et sic no. teneri impedientem. et ad hoc facit. ff. de eo ꝑ queȝ fa. erit. l. ex hoc. et de cō. cā da. l. iij. §. fi. in fine. et de lega. ij. l. lucius §. sempronia.

Factum vnius alij non nocet.

p ¶ Preter volūtatem. hec decima est causa.

q ¶ Professionis nam nil iudeus iudeo / nil cathilina cethego. et nil dolosus doloso. vt. ff. de dolo. si duo. et C. de hereti. l. quoniam. et. C. de inoffi. testa. l. in arenam. Accursius.

r ¶ Si alicui. hec est vndecima. ⁊ facit. C. de inoffi. testa. filiam.

s ¶ Vsq̧ ad. xxv. ergo econtra si fuerit minor et peccat in suum corpus iusta est exheredationis causa. vel etiam maior si copulet se seruo. argu. ff. de offi. eius cui man. est iuris. l. j. ibi: huius rei ⁊c. et. j. proxi. §. ibi libero ⁊c. Accur.

de patre habeāt furioso et eis negligētibus curam et diligētiā furioso exhibuit ad succes[illegible] siōnē eius admittit testamē to quo ad successionē [illegible] to, quo ad alia [illegible] capitula in sua firmitate [illegible]. Rub.

Si q̄s de p̄dictis[a] parētib⁹ furiosus fuerit ⁊ eius liberi vel q̄daƷ ex his: aut liberis ei non existētibus alij ei⁹ cognati qui ab intestato ad ei⁹ hereditatem vocanť obsequiū ei ⁊ curā cōpetētē nō p̄buerint: siq̄dē a tali sanus fuerit infirmitate: erit ei ptās vtrū velit negligētē filium vel filios aut cognatos ingratū vel ingratos in suo scribere testamento[b]. Si aūt aliq̄ furoris morbo eū detētū extrane⁹ aliq̄s viderit suis neglectū liberis vel cognatis: aut alijs ab eo scriptis[c] hered̄ib⁹: et p misericordia voluerit eū p̄curare dam⁹ ei licentiā attestationem eis qui ab intestato vel ex testamento iā facto ad furiosi hereditatem vocanť scriptis dirigere vt eum procurare festinent.

Si autē post hmōi attestationē neglexerint: et extrane⁹ in sua domo furiosuƷ susceptū sumptibus proprijs vsq̄ ad finem vite ipsius p̄curasse monstratus fuerit/eum qui obsequium ac diligentiam furioso exhibuit (licƷ extraneus) ad eius successionem peruenire decernimus/euacuata institutiōe eorum vtpote indignorum/qui furioso (sicut dixim⁹) curam prebere neglexerint[d]: ita tamen vt cetera testamēti capitula ī sua maneant firmitate.

[illegible] testatoria qui a [illegible] negligit [illegible] ad [illegible] [illegible] captiuo [illegible] [illegible] res captiuis [illegible] redemptione [illegible] cogitur habere rati. Rubr.

Si vnum de predictis[e] parentibus in captiuitate detineri cōtigerit/⁊ ei⁹ liberi siue omnes siue vnus nō festinauerint eum redimere: siquidem valuerit calamitatē captiuitatis euadere/in eius sit potestate vtrū hāc causam ingratitudinis testamento suo velit ascribere[f]. Si autē per liberorū negligentiam vel cōtemptum nō fuerit liberatus et in captiuitate decesserit: illos ad successionem eius venire nō patimur: † q̄ nō festinauerūt eius redemptionē citius procurare: sed omnibus liberis in hoc negligentib⁹ res vniuersas ab eodē relictas ecclesie ciuitatis ex qua oritur applicari/inuētario scƷ sub publica attestatione celebrando: ne quid ex eius facultatibus pereat: ita vt quicquid exinde ad ecclesiā peruenerit captiuorū redemptioni proficiat[g].

Sed hec quidē quātū ad personas dicta sūt q̄s exheredare non licet: nisi ingratitudinis causas vbiq̄ approbare contigerit. Occasionē autem a nobis ad generalem legem promulgādā hec p̄ns causa noscitť obtulisse. SƷ vniuersaliter iubem⁹ vt si ille q̄ in captiuitate detēt⁹ fuerit liberos nō habuerit: ⁊ alijs q̄ ad ei⁹ hereditatē vocati sunt eū redimere nō festinātibus in captiuitate defunct⁹ fuerit: nullus ex his q̄ neglexerit[h] ad hereditatē ei⁹ p̄ueniat: lƷ aū captiuitatē testm̄ forsitā ab eo fuisset ɔscriptū/in q̄ memoratas personas scripsit heredes: sed hec q̄Ʒ institutiōe heredū īfirmata/⁊ ceteris testamēti capitulis ī suo robore p̄manētib⁹/substātie taliū p̄sonarū sīl' modo eccl'ijs ciuitatū ex q̄b⁹ orti sunt applicenť: et nullis alijs causis q̄Ʒ in captiuorū redēptionibus expēdanť. vt vñ illi a suis nō sunt redempti: aliorū redemptio p̄cureť. ⁊ ipsorū q̄Ʒ aīe ex hac cā pijssima subleuenť. Hoc eodē obſuādo ⁊ si aliā extraneā p̄sonam ante captiuitatē scripsit heredē: ⁊ illa sciēs se ab eo hered̄ē scriptā eū redimere a captiuitate neglexerit. Hanc autem penam cōtra illos valere iubemus/qui octauum et decimū sue etatis annū cōpleuerint. In hmōi vero causis qñ p captiuorū redēptione necessariū fuerit dare pecunias/si q̄s p̄prias pecunias nō habuerit: licētia erit ei si memorate sit etatis mutuādi pecunias/⁊ res mobiles vel īmobiles supponēdi[i]/siue p̄prie ipsi⁹ sint/siue illi⁹ q̄ in captiuitate detineť: q̄m in p̄dictis oīb⁹ q̄ pro captiuorum redēptione data vel expēsa p̄babunť: contract⁹

a Si q̄s de p̄dictis. hec ē. xij. hec eadē seruanť in filijs. vt. ī. e. §. et hec quidē. ibi: si simul vel vno ex his.

b Testamēto. nā pōt eū instituere et exheredare ⁊ propter hoc §. iste hic ponitur. si autem nil dixerit de eo: hoc dices. ī. eo. in fi. huius §.

† Facit ad hoc gl. in. c. inter dilectos sup p̄b. accessoriū. in fi. ex̄ de fi. instru.

c Scriptis. no. attestationem in scriptis dirigendā vt. s̄. de tempo. nō so. pe. §. cōtestationes. col. viij. Item no. de vi ⁊ auctoritate denunciationis: vt hic. ⁊. ī. pri. §. ⁊. C. de rei vē. l. si fundū. Item nota q̄ delicto hered̄is licet nec ciuitatem nec libertatē amiserit amittiť hereditas. vt. ī. pri. §. Itē nota q̄ auferť ab idigno: ⁊ nō applicať fisco sƷ bñfactori. Itē no. q̄ ex bñfacto ex̄ne⁹ fit heres. Itē nota q̄ legata valēt/ lƷ testamētū nō valeat q̄d plení⁹ dices. ī. proxi. §.

Attestationes in scriptis fieri debēt

Testamēto in firmo valent tñ legata.

d Neglexerint. quid si non faciat testamētū nec aliq̄s extrane⁹ eū p̄curauerit? Rñ. filij vel agnati sunt heredes: sed potest eis auferri hereditas. vt. ff. de his q̄. vt indig. l. iij. Uel dic in hoc casu sicut in sequenti q̄ eis denegetur hereditas ex suo delicto. vt in proxi. §. Accur.

e Si vnum de p̄dictis. hec est tertiadecima.

f Ascribere. q. d. si vellet eum nichilominus instituere/posset: et sic nō cōpellitur. Ac.

g Proficiat. et sic fit inuētarium quādo captiui directe instituūtur. vt. C. de epis. ⁊ cle. l. nulli. Accur.

h Neglexerit. sic et si eum egrū non curauit. vt. ff. de his quibus vt indig. l. iij.

i Supponendi. nota minorem xxv. annorum posse alienare et obligare: quod est speciale. al's contra. C. de his q̄ ve. eta. l. penul. et facit. ff. eo. l. si pupillorum §. si. Accur.

Alienatio minori. xxv. an. conceditur.

† Facit ad h̄. c. p̄cipim⁹ xij. q. j.

hmōi tanq̄ a ꝑsona sue ꝑtātꝫ ꝛ legitime etatis factos ita firmos eē decernimus: nullo eis q̄ cū hmōi ꝑsonis in mēoratis causis quo ꝑdictū est mō ꝯtraxerūt preiudicio generādo: necessitatē scꝫ habēte eo q̄ ex captiuitate redierit tales ꝯctus ratos habere: ꝛ eis[a] tanq̄ suis debitis[b] obligari.

[illegible]

Si qs[c] de ꝑdictis parentibus orthodoxus ꝯstitutus senserit suū filium vel liberos non eē catholice fidei: nec in sacrosancta ecclesia cōmunicare in q̄ oēs beatissimi ꝑriarche vna cōspiratione[d] et cōcordia fidē rectissimā predicāt: et sanctas quattuor synodos nicenā / cōstātinopolitanam / ephesinam primā / ꝛ calcedonēsem amplecti seu recitare noscunt: licētiā habeant ꝑ hac maxime cā ingratos[e] eos ꝛ exhedes in suo scribere testamēto / et hoc q̄dē pro ingratitudinis cā decreuimus. Generalē autē ꝓuidētiā liberis catholicis deferentes iubemus saluis legib⁹ que iam de alijs hereticis sunt prolate ꝛ circa nestorianos ꝛ acephalos h obſuari. vt si qn̄ parētes inuēti fuerint siue iudaico nestorij furori ꝺditi / siue acephalorū amplectētes insaniā / ꝛ ideo ab ecclesie catholice cōmunione separati: nō liceat eis alios heredes sibi instituere nisi liberos orthodoxos et ecclesie catholice cōicātes / vel liberis non existentibus agnatos vel cognatos qui. s. catholici sint. Qꝫ si forte ex filijs alij q̄dem sint orthodoxi et ecclesie catholice cōicantes: alij vero ab ea separati: omnē parētum substantiā ad filios tm̄ catholicos peruenire sancimus: licet vltimas volūtates hmōi ꝑsone fecerint ꝯ tenorem hui⁹ nr̄e ꝯstōis aliq̄d disponētes. Si ꝓo posthac fratres ab eccl'ia sepati ad eā ꝯuersi fuerint: ꝑs eis cōpetēs in statu quo inuenta fuerit tp̄e quo reddit eis prebeat: vt nullā de fructib⁹ aut gubernatiōe medij tp̄is inquietudinē vel molestiaꝫ catholici patiant qui ante predictas[f] detinebant. qm̄ vero hmōi rerum quas ex fratrū ꝑte non cōicantiū catholici possidebant sicut alienationē vetam⁹[g]: ita preteritorū tēporū fruct⁹ aut gubernationē nullaten⁹ ab his a q̄b⁹ detēte sunt exigi vel retractari ꝑmittim⁹. Si aūt vsq̄ ad finē vite sue in eodē errore non cōicantes ꝑmanserint: tunc catholicos fratres vel heredes ipsorū plenissimo iure dn̄ij easdē res possidere decernimus[h] q si filij q̄dē oēs ꝑuersi ꝛ ab ecclesie catholice cōione alieni īuenti fuerit: alij autē ꝓpinqui agnati vel cognati religioneꝫ catholicā colētes / et cōicatores esse fuerint approbati: eos liberis hereticꝫ anteponi et eorū hereditati succedere. Si vero liberi et propinqui agnati vl' cognati ab orthodoxe religiōis cōione sint extranei: tunc siquidē scema[i] clericorum parentes eorū habuerit: ad ecclesiam ciuitatis vbi domiciliū habebāt[k] res eorū volum⁹ ꝑtinere. ita vt si eccl'iastici intra annale[l] spaciū hmōi ꝑsonarū vēdicare res neglexerit: earū dn̄ium nr̄i fisci iurib⁹ vēdicet. Si aūt laici sunt[m] sine aliqua distinctione substantias eorū ad res priuatas nostras silr ꝑuenire sancimus. q̄ obtinere decernim⁹ etiā si testō nō facto tales ꝑsone decesserint. Oībus que ꝯtra ceteros hereticos in alijs constitutionib⁹ dispositia sunt / ꝛ cōtra nestorianos / et acephalos / et alios omnes qui catholice ecclesie in qua ꝑdicte quattuor synodi ꝛ patriarche recitantur non cōmunicantur / et successiones eorū similiter obseruandis. Si enim[n] pro causis corporalibus cogitamus: quāto magis pro animarum salute prouidentia est nostre sollicitudinis adhibenda

[illegible]

a Ex eis. scilicꝫ cōtractibus. Al.
b Debitis. ex hac aut. v. notant mirabilia. ꝑmum est. licet testm̄ non valeat: legata tamen valent. qꝺ est cōtra regulā. C. de fideicō. l. eam quā. Scōm est: qꝺ aufert ab indigno ꝛ applicat fisco: al's ꝯtra videtur. ff. de his qui. vt indig. claudius. et. l. mulierē. et de lega. iij. si depor. ꝛ. C. de his q. vt indig. hereditas. Tertiū q nō dn̄s rem captiui alienat sua auctoritate. Quartū: q2 minor. xiiij. annis nō patit huius. l. penā: cū al's etiaꝫ impuberes et capaces doli non iuuātur. vt. ff. de regu. iur. l. pupillus et insti. de ob. que ex de. nas. §. fina. Quintum: q2 minores i alienatione tali non restituūtur. al's cōtra. vt. C. de in integ. resti. mi. l. iij. et. iiij.

Adde h qꝺ di in. c. si qs eps ex̄ de here.

c Si qs. hec ē q̄rtadecia et vltia.
d Conspiratione. no. conspiratio in bona parte.

Cōspiratio. aliq̄n in bonam partem sonat.

e Ingratos. neqꝫ ab intestato succedunt. vt. ꝯ. proxi. §. 1. ꝯ. de here. que ab intesta. §. fina. colla. ix. Ac.
f Predictas. s. res. et hoc in odiū hr'ticorꝫ fratrū: sic et al's in fauorem cessat redditio rationū. vt. C. ꝺ epis. ꝛ cle. orphanotrophos. ꝛ. ꝯ. de ec. ti. §. penul. col. ix.
g Vetam⁹. sic ff. de iure do. l. si is. et. l. fi.
h Decernim⁹. sed nunq̄d filij loco pr̄is sui si sunt orthodoxi vocabūtur? Rn̄. sic vt isti. de here q̄ ab intesta. §. cum filius.
i Siquidē scema. i. clerici sunt parentes.
k Habebant. isti mortui.
l Intra annale. no. q ꝑscptio q̄'al's est. xxx. an. vt in hr̄ditatꝫ petitione. vt. C. de here. pe. l. hr̄ditatis erit hoc casu ecclesie annalis: sic et al's ꝑut. ꝯ. de san. epis. §. antepe. col. ix. ꝛ sūt hec specialia. al's contra. ꝯ. de eccle. ti. §. pro temporalibus. et potest hec esse ratio qualisqualis: q2 est in acq̄rendis. vt arg. C. de acq̄. pos. l. fi.
m Laici sunt. scꝫ parentes q̄ habent filios ꝛ agnatos hereticos.
n Si enim. no. animā corpori preferendā ꝛ alijs rebus. sic ꝛ. C. de sacrosan. ec. l. sancimus. in fi.

Anima corpori ꝑferenda est.

cōcor. gl. in. c. qm̄ frequenter sup ꝟbo ꝯ. annū. ex̄ vt lit. nō ꝯtes.

[illegible] liberis vel pare[illegible] exheredatio vel pteritio [illegible] generat testo [illegible]

Sive igit oēs memoratas ingratitudinis cās/siue certas ex his/siue vnam[a] quālibet pa rētes in testō suo inseruerit/ et scripti hr̄des noiatā vel noia-tas cās vel vnā ex his verā eē mōstrauerint[b]: testm̄ suā hr̄e[c] firmitatē decernim⁹. sinautem hec obseruata non fuerint: nul lum[d] exheredatis liberis p̄iu-dicıū generari: sʒ quātū ad in-stitutionē heredū ptinet testō euacuato ad parentū herdita-tē liberos tāq̄ȝ ab intestato ex equa pte peruēire/ne liberi fal sis accusatiōibus condēnent: vel aliquā circūscriptionem in parentū substantijs patiātur. Si p̄o contigerit in q̄busdā ta lib⁹ testamentis q̄dā legata vel fideicōmissa aut libertates aut tutoꝝ datiōes relinqui/ vl' q̄libʒ alia capl'a ꝯcessa legib⁹ noiari: ea oia iubem⁹ adipleri ꝛ dari illis q̄b⁹ fuerit derelicta: ꝛ tāq̄ȝ i h' nō rescissū obtineat testm̄[e]. ꝛ hec q̄dē de parētū or dinauim⁹ testamētis[f]. Justū au tē p̄sperim⁹ ꝛ ꝯ̄rio de liberoꝝ testamētis hec eadē cū aliq̄ di-stinctiōe disponere. Sancı-mus itaq̄ȝ nō licere liberis pa-rētes suos p̄terire: aut quolibʒ mō reb⁹ p̄prijs i q̄b⁹ hn̄t testā di lniaȝ eos[g] oino alienare[h]: ni-si causas q̄s enumerauim⁹ in suis testamētis spāliter nomi-nauerint. Has aūt esse decer nimus, si parentes ad interitū vite liberos suos tradiderint[i]: citra cām tn̄ que ad maiestatē ptinere cognoscit. Si venenis aut maleficijs aut alio mō pa-rētes filioꝝ vite insidiati p̄ba-būtur. Si pater nurus[k] sue aut ꝯcubine filij sui sese imiscuerit Si parentes filios suos testm̄ cōdere p̄hibuerint in rebus in q̄b⁹ hn̄t testādi lniaȝ: oib⁹ vide licet in hm̄oi testamētoꝝ p̄hi bitiōe suādis q̄ in parētū p̄so-na distiximus[l]. Si ꝯtigerit aut virū vxori sue ad interituȝ aut alienationē mentis dare vene nū: aut vxorem marito/ vel alio mō alterū vite alteri⁹ insidiari tale q̄dē vtpote publicū crimē cōstitutū s'm leges examinari et vindictā legitimā p̄mereri decreuim⁹[m]. liberis aūt eē licē tiam nichil in suis testamentis de facultatibus suis illi p̄sone relinquere[n]/ que tale scelus no scitur cōmisisse. Si liberis vel vno ex his in furore constituto parentes eos curare neglexe-rint: oia et hic obseruari p̄reci-pimus que de parentibus fu-riosis superius disposuimus[o]. His casibus etiā cladē ca-ptiuitatis adiungimus: in qua si liberos detineri/et p̄ parētū cōtemptū vel negligentiā non redēptos ab hac luce transire cōtigerit/ nullatenus eoꝝ pa-rētes ad facultates p̄ueniant: liberoꝝ de quibus filij testari potuerāt: sed oia in hoc quoq̄ȝ capitulo seruent: que et de pa-rentibus vel cognatis atq̄ȝ agnatis ab intestato ad taliū p̄sonarū iura vocātur: aut de extraneis scriptis heredibus supra censuimus[p]. Si q̄s de predictis liberis orthodoxus cōstitutus senserit suum parentē vel parētes non esse catholice fi-dei: hec ꝛ in eoꝝ p̄sona tenere que supra de pa-rentibus iussimus[q]. Si tales igit causas vel certas aut vnā ex his liberi suis testamentis in-scripserint: ꝛ scripti ab eisdē heredes aut omnes aut certas aut vnā ex his p̄bauerint: testamen-tū in sua firmitate[r] manere p̄cipimus. Si au-tē hec omnia nō fuerint obseruata/ nullā vim hu iusmodi testamētum quantū ad institutionē he-redū habere sancimus: sed rescisso testamento[f] eis q̄ ab intestato ad hereditatē defuncti vocan tur/ res eius defuncti dari disposuimus. legatis videlicet vel fideicōmissis ꝛ libertatibus/ et tu-toꝝ dationib⁹/ seu alijs capitulis sicut superius

a Sive vnam. not. sufficere vnā de plurib⁹ causis vt h.et.j.eo.§. si ta les.et.C. de reuo. do.l.fi.sed ar.ȝ.ff. de trāsac.cū hi.§. si p̄tor.sed ibi fue rat a iure exp̄ssuȝ.

b Monstraue-rint. p̄ cōstātinū p̄ bāt filij se gratos. C. de ioffi. testa. li-beri. q̄ est ȝ. sʒ p̄ iu stinianū corrigit ꝛ p̄bāt hr̄des vt h ꝛ.C. de ioffi. testa. l. oimō. ꝛ sic no. q̄ p̄pt̄ p̄sūptionē ēt possidens p̄bat: vt hic facit institut⁹ heres. vt.C. de p̄-ba. siue possidetis

c Habere. ꝛ sic etiā filius alimen ta nō habebit: im mo nichil vt hic. ꝛ C. de secun. nup. l. fi. in prin. et. s. de here. et fal. §. exhe redatos. colla. j. et s. de immē. do. in fi. colla. vij.

d Nullum. ip̄o iure s'ȝ. M. et azo. sed s'm Jo. ꝛ alios dic p̄ sentētiam et sic aget q̄rela. ꝛ s'ȝ hoc dices euacua to. i. euacuando p̄ querelā. et sic tp̄s p̄ tēpore. vt. ff. de lega. iij. l. etiam. et C. de infa. l. si pos-sidoniū. sed primi proprie ponunt. s. ipso iure. et h' ple ne dixi. s. eodē. §. aliud. Accur.

Sc̄ptu-ra pro pte te-nere p̄t.

e Testamētū a no. scripturam p̄ parte tenere et p̄ parte non: vt h. et C. de transac. si ex falsis instris. ꝛ.C. de la. li. tol. l. j. §. fina: argu. ꝯtra. ff. de mino. l. ex cā.

f Testamētis: nam et si parētib⁹ ꝛc. sic. ff. de inoffi. testa. l. nā et si. ad hoc. C. de impu. et alijs sub. l. ij. i p̄n. et. ff. de inoffi. te-stamē. l. papinia-nus. §. sed nec im puberȝ. et. C. ad ter tul. l. fi. in prin. et ff. de mili. testa. si a milite. §. fi. Ac.

g Eos. scʒ pa-rentes.

h Alienare. a bonis scilicet exhe redando.

i Tradiderint. accusando eos de aliquo maleficio.

k Nurui sue. id est vxori filij.

l Distinximus. s. eo. §. si cōiunct⁹.

m Decreuim⁹. s. e. §. j.

n Relinquere. hec ingratitudo ē per obliquum.

o Disposuim⁹. s. e. ti. §. si quis de predictis.

p Censuimus. s. eo. §. si vnum.

q Jussimus. vt. s. eo. §. si q̄s de parentibus. et. §. generalem.

r Firmitate. i-mo videt q̄ nō. vt ff. de iiusto rupto testa. l. filio. ȝ. So. illa corrigit istam

f Testamento. scʒ per querelā. vt

dictū est suā obtinentib⁹ firmitatē. Si qd aūt p legatis siue fideicōmissis ⁊ libertatib⁹ ⁊ tutoꝝ datiōib⁹ aut qbuslibꝫ alijs capitulis in alijs legib⁹ inuētū fuerit huic ɔstōni ɔ̄riū: hoc nullo mō volum⁹ obtinere. ¶ Et hę qdē exheredatiōis aut p̄teritiōis pene quātū ad ingratitudinis causas ɔ̄ p̄dictas psonas statuende sunt. si que autē ex his inter crimina reputant earum auctores etiā alias penas sentiant legib⁹ diffinitas. ¶ Nemini licitū est [illegible] nē p iudicio generādo. Bar.

¶ Hec autē disposuimus vt ⁊ parētes et filios a testamētoꝝ iniuria liberos reddamus. Ceterū si qui heredes fuerint nominati: etiā si certis rebus iussi fuerint esse ɔtenti: hoc casu testamētum qdē nullaten⁹ solui p̄cipimus. quicqd autē minus ei legitima portione relictū est hoc s̄ꝫ nostras alias leges[a] ab heredib⁹ impleri. sola enim est nostre serenitatis intētio a parentibus ⁊ liberis iniuriam preteritionis ⁊ exheredationis auferre. Cōsiderare[b] nāqꝫ debēt parentes: quia et ipsi filij fuerunt: ⁊ eadē a suis parētib⁹ sperauerunt. Et similiter qui nunc filij sunt debent studere parentum animos sanare: quia ⁊ ipsi parentes fieri desiderant: et a suis filijs optāt honorari. Unde ⁊ constat ad vtriusqꝫ partis vtilitatē atqꝫ cautelā presentē legē fuisse prolatā. quā ex hac occasione promulgādā eē perspexim⁹: in aliquo aūt negoco disceptātes inuenim⁹ pulcherrimam[c] filiā gratā qdē a sua genitrice fuisse dictā: exheredatā autē testamento noiatā tam in paternis q̄ȝ in maternis facultatibus. ⁊ talē quidē scripturam: q2 dolo eā ⁊ machinatiōe quorūdā ɔpositā fuisse cōperimus nullo modo pmisim⁹ obtinere: filiā autem heredem patris ac mr̄is iussimus fieri: sicut et scriptis platū super hac cā nostrū manifestat arbitriū. ¶ Meminim⁹ insup legē a nobis fuisse platā p quā iussim⁹ nulli penitus esse licētiā corpora defunctorū debiti grā detinere: aut impedimentū eoꝝ facere sepulture. Sed in p̄senti quēdā cogr ouim⁹ cuiusdā mortui genitorē a sepultura sui filij redeūtē noīe debiti tenuisse. ideoqꝫ piū ⁊ humanū esse pspeximus talē crudelitatē hac lege pijssima coercere. ¶ Sancimus itaqꝫ nulli penit⁹ esse lnīam aut hr̄des/aut parentes/aut liberos/aut cōiugē/aut agnatos vel cognatos/aut alios affines eius/aut fideiussores ante nouē dierū spaciū in quibus videnī lugere cōueniēdi: aut quocūqꝫ modo inquietādi: aut aliquā admonitionē eis offerendi/aut in iudicio eos vocādi/siue debiti gr̄a qd a defuncto descēdit: siue alteri⁹ cuiuscūqꝫ cause noīe ad memoratas personas specialiter ptinētis. Si p̄o ītra nouē dieꝝ spaciū aliqs ausus fuerit quālibꝫ de p̄dictis psonis aut cōuenire: aut aliquā cautionē seu promissionē vel fideiussionē exigere ab eis: hec oīa inualida[d] esse decernim⁹. Post. ix. aūt dieꝝ excursum si qs ɔtra tales psonas aliquas habere putauerit actiones eas s̄m legē exerceat: nullo videlicet p̄iudicio[e] actoribus ex hoc interuallo circa tēporalem prescriptionem: aut in alia quacūqꝫ legitima allegatione penitus generando.

¶ Qui constituit vel spopōdit p alio [illegible] h.d. Bar.

¶ Ad hoc aliud capl̄m ad pecunie ɔstōnē seu pmissionē respiciēs hac lege p̄uidimus diffinire sancim⁹ igit̄ si qñ aliqs aut p se aut p alia psōa pecuniā ɔstituerit vel spoponderit: dicēs forte cuicūqꝫ satis tibi facio/eū in q̄ȝtitatē quā dixit modis oībus obligari: atqꝫ pmissionē seu sponsionē suā adiplere ⁊ debitū ɔpelli psoluere. ¶ Si qs aūt dixerit: fiet tibi satis a me ⁊ ab illo ⁊ illo: illis qdē quos noīauerit nō ɔsentientib⁹ nullū ex tali voce fieri p̄iudiciū[f]: sed nec ipsuꝫ qui hoc dixerit

dix̄imus. ȝ. eo. §. si nc igitur.
a ¶ Leges. vt. C. de inoffi. testamē. l. omnimodo. et. l. scimus. Accur.
b ¶ Cōsiderare. sic. ȝ. de her. ⁊ fal. §. his oībus.
c ¶ Pulcherrimā. al's pulcherrima: vt sit ppriū nomē. et al's pulcherrimam.
d ¶ Inualida esse. īmo maiores penas pati dꝫ. vt. ȝ. vt. defun. seu fu. §. j. q̄ ē ɔ̄. Sol. pena amissiōis ppriū et alteri⁹ tāti: ⁊ tertie ptis bonorū locuꝫ hꝫ cū vel in moribundū vel adhuc viuētē iniuriat: vel q2 phibꝫ exequias fieri. si autem in cautionib⁹ exigendis locū hec aut. habeat. Azo. Et sic no. q quedam causa funeris conceduntur que al's nō concederentur: vt hic. et. C. de iur. de libe. l. fi. §. in cōputatione. et. C. de sepul. vio. l. fi. ⁊. ff. de in ius vocā. l. ij. §. pe. et §. fi.
e ¶ Preiudicio. no. q nō fit p̄iudicium agere nō valenti. vt. C. de prescrip. xxx. anno. l. sicut. in fi. ⁊ de āna. excep. l. j. ⁊. C. quādo actio de pe. est anna. l. pe. ⁊. ff. de collu. dete. l. ij. §. j. et. ff. de iudi. l. ij. §. pe. ⁊. j. de san. epis. §. si vero ep̄i.
f ¶ Fieri preiudicium. nam non potest quis cōstituere alium solutur ū vt. ff. de consti. pecu. l. cū. §. sꝫ si qs constituerit. et insti. de inuti. stipu. §. si quis alium. ⁊. ff. de duobus reis l. his verbis. sic

Preiudiciū non fit agere nō valēti.

pro illis personis quas nominauerit aliquam actionem sustinere: pro se autem quod secundum leges debere monstratus fuerit/ pro rata tantum portione persoluere. Si autem dixerit fiet tibi satis aut a me aut ab illo et illo: tunc nominatis quidem simili modo non cōsentientibus nullum fieri preiudicium: ipsum autem qui hoc promiserit integrum quidem debitū cogi persoluere. Si quis autem dixerit fiet tibi satis cum tali verbo vt impersonaliter[a] dicto tanquam si nichil promiserit: ita ab omni exactione liberum seruari. Si quam autem cōtra nominatas personas putauerit sibi actionem competere: eam secundum leges aduersus eos proponere et legis auxilio perpotiri. ¶ Hec autē obtinere sancimus in causis omnibus que nondum iudiciali sententia vel amicabili cōuentione sopite sunt parēs charissime atque amantissime. Celsitudo itaque tua presentem nostri numinis generalem constitutionem edictis quidem in hac regia ciuitate more solito proponendis. preceptionibus autem ad prouinciarum rectores dirigendis ad omniū noticiam faciat peruenire.

¶ Ut liceat matri et auie et aliis parentibus post legitimam partem liberis derelictam quomodo voluerint reliquā facultatē suā disponere: et alia capitula plura.

Idem Augu. Theodoro prefecto pretorio.

¶ Contra voluntatem testatoris vel contrahentis patri non acquiritur vsusfructus. et si testator nichil disponit: qui a testatore electus decessit: iudicialis cum cautione datur curator. hoc dicit Bal.

Diversis capitulis ad nos relatis necessariū esse prospeximus generali hac lege disponere[b]. Sancimus igitur licentiā esse et matri et auie aliisque parentibus postquam reliquerint filiis partē que lege debetur/ quod reliquum est sue substātie siue insolidū voluerint: siue in partem filio vel filie nepoti vel nepti et deinceps descēdentibus donare: aut etiam per vltimam relinquere voluntatem sub hac diffinitione atque conditione si voluerint vt pater: aut qui omnino eos habēt in potestate in his rebus neque vsumfructum neque quodlibet penitus habeāt participiū[f]. hoc enim et extraneis relinquere poterāt: vnde nulla parentibus vtilitas nasceretur. hoc itaque non solum parentibus: sed etiā omni persone[g] licere precipimus. ¶ Res autem ita relictas siue donatas positis sub potestate personis (siquidem perfecte sint etatis: licet sub potestate sint) licentiam habeant quo volunt modo disponere[h]. Si vero etate minores sint: per quē perspexerit testator aut donator hec gubernentur donec illi quibus donata sunt aut relicta ad perfectam etatem veniāt: licentiā habente testatore vel donatore et matri et auie horū quibus res collate sunt/ ipsarum rerum si voluerit gubernationem committere: licet maritis iuncte sint memorate mulieres: ita tamen si et ipse huiusmodi gubernationem suscipere voluerint. Si vero forsan is qui relinquit aut donat nulliū his dispensatorē ordinauerit: aut ab eo datus huiusmodi gubernationē subire noluerit: aut moriatur antequam illi perfecte fiant etatis: Iubemus iudicem competentem curatorem fidedignum cū legitima fideiussione rebus talibus[i] ordinare: qui debeat relictā talibus personis substātiā gubernare atque custodire donec illi ad perfectā (sicut dictum est) etatem perueniāt. In illis enim casibus legem que vsum parentibus[k] prebet volumus custodiri: quibus non inest specialiter huiusmodi conditio.

econtra aliis nō potest constitui. vt in ea. l. §. iul. scribit. et arg. ff. de verbo. obli. l. si michi et ticio. in prin.

a ¶ Impersonaliter. sic dicendo simpliciter satis fiet tibi/ non valet et sic nota certa et specificata valere que alias non valerent. vt. ff. si quis cau. sed et si. §. quesitum. et de acqui. here. si quis michi bona. §. iussum. et ff. si certum peta. l. si. §. labeo. et ff. de vsur. l. quod in stipulatione. et. ff. quod cuiusque vniuersita. l. item. §. i. et ff. mā. qui mutuam. §. salarium.

Specificata valent que alias nō.

b ¶ Ut liceat matri et auie &c. Hec prima pars expeditur vsque ad §. ad hoc autem et illud.

c ¶ Et aliis. hec expeditur ab inde per totum.

d Diuersis capit. disponere scilicet quid iuris sit in istis capitulis. Accur.

e ¶ Que lege. vt s. de trien. et se. §. i.

f ¶ Participium. nam et iure veteri hoc licebat. vt ff. ad trebel. imperator. et ff. de here. insti. l. quidam. licet non posset testator dicere vt illud castrēsis esset peculii: nisi illud esset verum: vt. ff. de castren. pecu. si forte. que est argu. contra. quia sic ibi quoddam falsum inducitur. sed hoc dic vt in summa huius tit. in prin. Sed nūquid etiam in naturali debito hanc conditionem adiicere potest vt patri nō querātur? Respon. sic cum in hoc filius non grauetur. immo eius conditio melior efficiatur. vt C. de inoffi. testa. l. filius matrem.

g ¶ Persone. scilicet extranee relinquenti. Accursius

h ¶ Disponere. ergo et testamentū facere secundum quosdā quod non puto. vt. ff. de dona. cau. mor. l. tam is. §. filiusfamilias. nam etiam in proprietate aduēticiorum filius nō testatur. vt. C. de bo. que lib. l. fi. §. filiis aūt.

i ¶ Rebus talibus. no. rebus dari curatorem: et et quādo patre recusante filius adit hereditatem delatā ex aduenticia causa. vt. C. de bo. que libe. l. fi. §. sin autem patre. non aūt persone datur. vt. C. de cu. fu. l. fi. in prin.

k ¶ Parentibus que est. C. de bo. que libe. l. cum oportet. et sic no. hic casus in quibus vsufructus in aduēticiis patri nō queritur.

primus qn̄ sub hac cōditione relinquit̄ vel datur a parente vel ab extraneo vt hic. Secūdus si pater remittat vsumfructum. vt. C. de bo. que lib. l. cum oportet. §. sin autē. Tertius in hereditate fratris vel sororis in quātacūq; parte admittit̄. vt. j. de heredi. ab intesta. §. si vero. Quart⁹ in hereditate quā adit fili⁹ patre nolente. vt. C. de bo. que lib. l. fi. §. sin autē patre. Quintus est in seruo filio legato vt eum manumittat. vt. C. de bo. que lib. l. fi. §. fi. Sextus in lucro dotis vel donationis propter nupt. quam lucrifaciunt filius vel filiafa. vt. C. de bo. que lib. non sine. Sed hoc non placet. idem videtur in septimo scilicet in rebus que filio obueniunt parentibus soluentibus matrimoniuz sine causa rationabili. vt. j. vt nulli iudi. §. quia vero aliquid. idē ⁊ in octauo quando. s. vsufruc. filio relinquitur. nam in eo pater vsumfructum habere non potest cum seruitus seruitutis ⁊c. vt. ff. de ser. lega. l. j.

a ¶ In gestis. in figura. s. iudicij.

b ¶ Uocante. ex hoc nota q̄ patris ꝓfessio in scriptis valet ad legitimationez: vt hic. ⁊ argu. s. qui. mo. na. effi. sui. §. si vero. ⁊ §. gn̄alit. colla. vj. sic et valet vt seruus liber fiat. vt C. de lati. li. tol. §. simili quoq; modo et insti. de adop. §. fi. et sic in inuentario ꝓfessio in scriptis valet. vt. C. ar. tu. l. fi. ⁊ ad hoc C. de non nu. pe. l.

† cōcor. c. p̄ tuas in glo. sup̄ ꝟbo appellauit. ex̄ q̄ fi. sint legitimi.

Legitimat̄ filius per pr̄is professionē.

¶ Liberi de libera muliere nati et cū qua nuptie esse poterant si [illegible] filij non adiecto hoc [illegible] naturales legitimi efficiuntur ⁊ matrimoniū inter illa verba [illegible] ex q̄ nati sunt intercessisse [illegible] ⁊ si p̄r vni ex filijs talia verba dixerit [illegible] ex eadem matre sunt [illegible]

¶ Ad hoc aūt† ⁊ illud sancire perspeximus: vt si q̄s filiū vel filiā habēs de libera muliere cū qua nuptie cōsistere possunt dicat instrumento siue publice siue ꝓpria manu cōscripto et habēti subscriptionē triū testiū fidedignorū / siue in testō siue in gestis[a] monumentoꝝ hunc aut hāc filiū suū esse aut filiā ⁊ non adiecerit naturalē / hmōi filios esse legitimos et nullam aliā ꝓbationē ab his queri: sed omni frui eos iure q̄d legitimis filijs nostre conferunt leges: vtpote ipso patre sicut dictuz est filios ꝓprios eos vocāte[b]. ex hoc em̄ et cū eoꝝ matre mōstrat̄[c] legitimum habuisse matrimoniū: vt neq; ab ea ꝓ nuptiarū fide alia probatio requirat̄. Si autē pater ex ip̄a muliere[d] m̄ltos filios habēs vni ex eis testimoniū q̄d libet ex predictis prebuerit modis: sufficere ex eadem muliere natis ad legitima iura patris testimonium vni datum.

¶ Liberi nati ex [illegible] [illegible] ad paternā hereditatē pariter vocātur cū filijs natis ex nuptijs [illegible] [illegible] b. d. R.

¶ Hoc q̄z p̄nti ꝯstitutiōi ꝑspeximus adijciēdū: vt si q̄s ex nō scripto ꝑ affectū nuptialē vxorem acceperit / ⁊ ex ea filios ꝓcreauerit: soluto aūt m̄rimonio contingat eum etiā aliā ducere coniugem cū dotalibus instrumētis: ⁊ ex ea similiter filios ꝓcreare: nullū circa paternā hereditatem cum alijs filijs ex indotata coniuge natis preiudicium fieri: sed cum alijs filijs ex scd̄a natis vxore que cū dotalibus instrumentis copulata est / ad patris etiam illos hereditatem vocari: cū etiā ex solo affectu possit consistere[e] matrimonium. quod similiter valere volumus etiā si prius q̄dē cū dotalibus instrumētis iungat̄ aliquis vxori: post illam vero alterā ducat solo nuptiali affectu.

¶ Maximis dignitatib⁹ decorati vsq; ad illustres inclusiue [illegible] sine dotalibus instrumentis nuptias non possunt [illegible] excepto barbaris. Inferiores [illegible] cum dotalibus instrumentis ⁊ sine [illegible] contrahere possunt. h. d. [illegible]

¶ Quia vero† legē dudū ꝓtulim⁹[f] iubētem aut dotalia fieri documēta: aut alias ꝓbationes ꝓcedere factas apd̄ ecclesie defensores ꝑ quas nuptias cōpetat confirmari / aut certe sacrā ꝓberi: in p̄nti ꝑspeximus melius disponere ea q̄ de his pridē sancita sunt. Et ꝓpterea iubemus eos q̄ maximis dignitatib⁹ decorati sunt vsq; ad illustres[g] nō alit̄ nuptias celebrare nisi dotalia scribātur instrā: nisi tn̄ aliq̄s anteq̄ mereret̄ hmōi dignitatem ex affectu solo duxit vxorē. tales em̄ nuptias ante dignitatem factas ⁊ post dignitatez legitimas manere precipim⁹[h] / et ex his natos legitimos esse filios. Postq̄ ꝟo honorati fuerint aliqui huiusmodi dignitatibus: non aliter ducere vxores nisi cum dotalibus instrumentis. Hanc autem legis subtilitatem cōcedimus[i] subiectis nostre republi. barbaris: licet dignitatibus hmōi decorati[k] sunt

generaliter. nō autem prodest vt de extraneo filius efficiatur. vt insti. de adop. in fi. et. ff. de iu. pa. l. gaius. §. seio.

c ¶ Monstratur. id est fingitur. Accursius.

d ¶ Muliere natis. no. beneficiuz vni datū ⁊ alijs similibus datū videri. vt. C. de diuersis re. l. j. ⁊. C. d̄ ad uo. diuer. iud. l. restituēde. §. ad hoc et. ff. de testa. tu. l. si quis ita. in prin. sed arg. contra. C. de transac. l. j. ⁊. ff. de iudi. cum pretor. in prin. et. ff. de inter. act. l. ij.

e ¶ Hoc quoq; cōsistere. sine dote et sine instrumento vt hic fuit. ⁊. s. quibus modis natu. effi. legi. §. pe. col. vij. et. s. de nup. §. nuptias. colla. iiij.

f ¶ Quia vero. protulimus. vt. s. quibus modis natu. effi. le. §. quantum vero in militijs. Accursius.

g ¶ Ad illustres inclusiue et desceñsiue. Accursius.

h ¶ Precipimus no. q̄d a principio valuit nō rumpit̄: licet in eam causam veniat a qua incipere non potest. vt insti. quib⁹ mo. test. infir. §. furiosi. et de leg. §. si quis debitori.

i ¶ Cōcedimus id est remittimus Accursius.

k ¶ Decorati. sz quare maius priuilegiū eis concedit? Respon. immo dedecus cuz inter viles computent̄: vt. j. reliquos autem ⁊c. ⁊ intelligo hoc de illis barbaris qui nobis subiecti sunt. al's quomodo i eos lex faceret. hic ergo sub iugati erant sub imperio romano. Accursius.

† cō[illegible] glo. [illegible] raym[illegible] ci⁹. [illegible] ꝟbo re. cp[illegible] de te[illegible]

Matrimoniū an siue dote et scriptura valeat.

a ¶ Jubemus. hic not. q matrimonium valet etiā sine scriptura et dote: vt hic. et. s. proxi. no. hoc autē fallit in tribus casibus. primus in illustribus et qui supra eos sunt. vt in hoc. §. z. j. eo. §. illo. scđs si aliquis in dignitate positus libertā in vxorē accipiat. vt s. vt liber. dece. §. si qs autē. coll. vj. terti⁹ est si qs concubinā in vxorem accipiat. ar. C. de natu. li. l. cū qs. et vbicūq lex de hoc facit mentionē. sp enī dicit cum dotalibus. i. cū dote et īstrumēto. vel certe hoc fit ad filioꝝ legitimationē non autē ad matrimoniū: q2 et sine his valet vt hic dixi. z insti. de nup. §. fi. Itē est z ali⁹ vt qñ scenicā vel aliquā meretricē qs accipit. vt. C. de nup. l. iperialis. §. j. in fi.

l ¶ In talibus. quero an vtraq predictarū. ll. corrigat illa. s. s. de nup. §. si qs enim. et illa. s. de exhi. §. qm vero. vt in neutro casu vir succedat vxori? Quidam q sic: et pro eis est hec littera: q dicit talibus casibus: q̄si de vtroq predictorū faciat mentionē. Tu dic q tantū illam de nup. corrigit in eo qđ de viro dicit h: vt patet statim cū dicit ſm hāc priorē nrām. nā de illa de nup. dicit: sz corrigit p aliam q dicit nō distinguēdū hoc casu quando vnus alium sic reijcit. vt. j. vt fra. fi. §. fi. col. ix. et facit ad hunc. §. j vt nul. iudi. §. et si qñ et. C. de secū. nup. l. cum alijs. Item quero hic quid si nullus filiorū est sed ascendentes? Respon. prefertur vxor in summa cētum aureorum vt etiam proprietatem habeat. in alijs rebus preferū tur parentes vxori. vt. C. vnde vir z vxor. l. j. Item qđ si nullus descendentium vel ascēdentiū est sed tantū transuersales? Respon. vxorem quasi iure accrescendi in totū vocari ſm Bul. sed pla. contra. et verum dicit per. d. l. j. vñ vir et vxor.

vt etiā sub affectu possint ipsi volentes ɔtrahere nuptias. reliquos aūt oēs p̄ter eos q maximis sicut dictū est dignitatibus decorati sunt cuiuslibet sint dignitatꝫ / aut militie / aut studij / siquidē voluerint aut potuerint nō phibemus eos cum dotalib⁹ instrīs ducere vxores. Si autē etiā hoc non custodierit: z ex solo affectu celebratas nuptias firmas esse sancimus et ex eis natos legitimos esse filios iubemus[a].

¶ [illegible]

¶ Q2 vo legem[b] dudū posu[i]mus precipientē vt si qs vxorē aliqñ sine dotalibus[c] acceperit cū affectu solū nuptiali: z hāc sine causa legib⁹ agnita piecerit: accipe eā q̄rtā ptē substantie ei⁹: z aliā post hāc fecim⁹ legē decernētem[d] si qs indotatā vxorē p affectū solū accepit: et vsq ad mortē cū ea viuēs premoriat / eā accipe sifr et quartā sumere illi⁹ substātie portionē. ita tñ vt nō transcēdat hoc centū librarū auri q̄ntitatē. In p̄senti melius[e] vtrāq legem disponētes / sancim⁹ ī vtroq[f] casu ex talib⁹ mrīmonijs natos filios legitimos eē z ad paternā vocari hrēditatē: vxorē autē ex vtroq hoꝝ casuū siqdē vsq ad tres habuerit[g] filios eius vir / siue ex ea siue ex alio mrīmonio: quartā partē ex substātia viri accipe. Si aūt ampli⁹ fuerit filij: tantū in vtroq sifr casu accipe iubemus mulierē q̄tū vni cōpetit filiorū: ita qp pe vt vsum solū in talib⁹ reb⁹ mulier habeat: dñium autē illis filijs seruet quos ex ipsis nuptijs habuerit. Si vero talis mulier filios ex eo non habuerit: iubemus etiā dñij iure habere eā res quas ex viri[h] facultatibus ad eā venire p presentē iussimus legē. Que tñ irrationabiliter exclusa[i] ē in ipso tpe expulsionis: partem iubemus accipe[k] q continet hac lege. Utrū enī in talibus[l] casib⁹ quartā ſm priorē nostrā legē ex substantia mulieris accipe modis omnibus phibemus.

¶ Illo indubitāter obseruando vt leonis pie memorie cōstitutio in oībus alijs casib⁹ q nō ɔtinentur presenti lege ppriā habeat fortitudinē. Cōstātini vero pie memorie legē ad gregoriū scriptā et sup ea factā interpretationē a marciano pie memorie p quā mulierū cōiunctiones quas cōstātini lex abiectas vocauit ad quosdam dignitate decoratos phibentur: nullo penit⁹ modo valere permittimus[m]: sed licentiā volentibus p̄bemus: vt et si quibuslibet magnis dignitatib⁹ decorētur hmōi mulieres / cū dotalib⁹ instrīs sibimet copulare. reliqui vo citra eos q maiorib⁹ dignitatib⁹ decorati sunt: lniam habebunt hmōi mulieres accipe siue scripto voluerint / siue solo affectu nuptiali: si tamē libere sint z cū quibus liceat nuptias celebrare.

¶ [illegible]

¶ Illo quoq[n] disponēdū eē p̄spexim⁹ vt si qñ inter maritū

b ¶ Q2 vo legē. scz. ff. de repu. l. vlti. et. s. de nup. §. si quis enī. col. iiij.

c ¶ Dotalibus. scz documentis.

d ¶ Legē decernentē. vt. s. de exhi. §. quoniam vero. Accur.

e ¶ Melius. nota ergo q corrigit vtrā. pxet sic nō dicūtur esse ɔrie.

f ¶ In vtroq. s. quādo eā reijcit z quando predecessit maritus.

g ¶ Habuerit. s. mulier.

h ¶ Ex viri. s. q̄rtam partē. s. si habet tres liberos vł pauciores. si vero plures tunc virilē vt dictū est.

i ¶ Exclusa. id est reiecta vel repulsa.

k ¶ Accipere. scz quartā. vt in prin. hui⁹. §. sz in alio casu accipit demum viro mortuo.

m ¶ Permittim⁹ predictas constitutiones non habemus. nam lex illa. C. de incestis nup. l. humilem. que hoc dicit: est valentini non alicuius istorum. nō autem placet vt dicas loqui de ea que est. C. de pac. conuē. l. ex morte. qa illa nichil de hac materia dicit.

n cōcor. c. ij. i gl. sup vb. insidientur. ex de ɔuer. infi.

et vxorē nuptias solui contigerit: ex hmōi nati filij nullo modo ledantur ex separatione nuptiarū: sed ad parentū hereditatē vocent̃ ex pr̄is substantia indubitanter alēdi. Et siquidē pater occasionem separatiōis prebeat: et mater ad scd̄as nō venerit nuptias[a]: apd̄ matrē[b] nutriātur expensas patre prebente. Si ꝟo p̄ cām mr̄is ostēdatur solutū matrimoniū: tūc apud patrē maneāt filij ⁊ alātur[c]. si autē cōtigerit patrē quidē min⁹ idoneū esse: mr̄em ꝟo esse locupletē: apud quā pauperes filios manere et ab ea nutriri iubemus: quēadmodū eī filij locupletes cogunt̃ matrē egentem[d] alere: ita iustum decernimus ⁊ a matre locuplete filios pasci[e]. Quod autē de alenda matre et filijs diffiniuimus indigentibus: hoc ꝙꝫ in oībus ascēdētibus descendentibusqꝫ p̄sonis vtriusqꝫ nature valere precipimus.

Marito atqꝫ vxori diuortiū celebrare permittitur ex causis hic enumeratis. h. d. Bar.

Ut ꝟo plurimas in veteribus[f] ⁊ nr̄is legibus[g] inuenim⁹ causas ex q̄bus facile[h] nuptiarū solutiōes fiunt: ea cā perspeximus[i] ex his abscindere aliq̄s que nobis indigne ad soluendas nuptias vise sūt/ et eas solūmodo noīatim presenti inserere legi p̄ q̄b⁹ rōnabiliter pōt siue vir siue mulier repudium mittere. Nūc aūt causas ex q̄bus marit⁹ repudiū mittere sine periculo pōt et dotē vxoris lucrari seruato in ea dn̄io ex eodē matrimonio filijs aut filiabus aliq̄bus non extantibus[k] frui etiam p̄prietate: has esse decernimus. Si contra imperium cogitātibus aliq̄bus conscia est mulier: aut etiam viro suo non indicet. Si autem vir hoc a muliere denūciatum tacuerit: liceat mulieri per quancūqꝫ p̄sonā hoc declarare imperio: vt vir nullā ex hac causa repudij inueniat occasionē. Si de adulterio maritus putauerit posse suā vxorē cōuinci: oportet virum prius inscribere mulierē aut etiam adulterum[m]: et si huiusmodi accusatio verax esse ostendatur: tunc repudio[n] misso habere virum sup̄ āte nuptias donationē et̄ dotē: et ad hoc si filios non habeat tantū accipe ex alia vxoris substātia/ quātū dotis tertia pars esse cognoscit̃: vt eius p̄prietati et dos ⁊ a nobis diffinita postea pena applicetur. Si enim filios habuerit ex eodem mr̄imonio: iubemus etiaꝫ dotē (ſm ꝙ de hoc censent leges) aliāqꝫ mulieris substātiā filijs cōseruari: et ita adulterū legitime conuictū vna cū vxore puniri. et siquidem habeat vxorē adulter: accipere eam ⁊ dotē propriam: et p̄pter nuptias donationem. et si filios habeat solo vsu mulier fruat̃/ donationis p̄prietate[o] ſm leges filijs seruāda. aliā vero mariti substantiā eius filijs ex nostra largitate donamus. filijs autē nō existētibus/ antenuptialis quidē donationis proprietatē mulieri competere sancimus: aliam vero mariti substātiam omnem fisco[p] ſm antiquas applicamus leges. Si quolibet modo mulier vite viri fuerit insidiata: aut alijs hoc facientib⁹ cōsentiēs viro non indicauerit. Si cū viris nolente marito extraneis conuiuatur/ aut cum eis lauatur. Si nolēte viro foris domum manserit: nisi forsan apud p̄prios parentes Si circensib⁹ aut theatris aut

a Non venerit nuptias. secus si veniret: quia tūc non nutrirentur apud eum. vt. C. vbi pup. edu. de. l. j.

b Matrē. quō hoc cum dicat ius ꝙ sunt alendi vbi pater iussit. vt. ff. de vē. inspi. l. j. §. apd̄ eum. R̄n. ibi dicit qn̄ pater decesserat: hic quādo viuebat. Item hic prestitit cām diuortiū: qd̄ ibi nō fuit.

c Alantur. addit Jr. mr̄is locupletis expensis.

d Egentē. sec⁹ si locuples. vt. ff. de libe. ag. si q̄s a liberis. §. si impubes. et. l. vlti.

e Filios pasci. No. alimēta hinc inde in necessitatibus prestari: vt hic. et. C. d̄ ali. pre. a pa. l. j. ⁊. ij. ⁊. iij. ⁊ s̄. neqꝫ virū quod ex do. §. fi. col. viij. et. s̄. qui. mo. nat. effi. sui. §. pe. coll. vj. et. ff. de libe. ag. si quis a liberis. et C. de bo. que lib. l. fina. §. hoc proculdubio. Item not. haberi distinctionem personarum apud quem debeant esse: vt hic. et C. diuor. fa. apud quem lib. l. j. ⁊. C. vbi pu. edu. de. l. j. et. s̄. de nup. §. ei⁹ et. C. de pa. po. filia. hoc tamen no. ꝙ vsqꝫ ad triēniū mater alere debet vt. C. de pa. po. l. penulti.

Alimenta hinc inde in necessitatibus filijs p̄stantur. cōcor. c. cū haberet. in glo. fi. ex̄ de eo q̄ duxit in matri. quā ⁊c.

Alere dꝫ plē suā mr̄ vsqꝫ ad triēniū.

f In veterib⁹. vt. C. de repu. consensu.

g Legibus. vt s̄. de nup. §. si igit̃. col. iiij. et. C. de repu. l. pe. et fi.

h Facile. id est sine pena.

i Perspexim⁹. sunt autē septem vt subijcit. Item tres alie adijciuntur. vt. j. e. §. p̄dictꝫ

k Extantibus. scilicet filijs

l Inscribere. si accuset iure extranei non iure mariti infra. xl. dies accusanti non imponitur necessitas inscriptionis. vt. C. ad. l. iul. de adulte. l. q̄uis. Uel hoc nouum ius illud autem vetus dicitur quod est contrarius. Ac.

m Etiam adulterum. quasi dicat nom ambo simul: quia hoc fieri non potest. vt argu. ff. ad le. iul. de adul. l. si maritus. §. fi.

n Repudio. olim prius debebat repudiare q̄ accusare. vt. C. ad. l. iuliā de adulte. l. crimē. et. ff. ad. l. iul. de adulte. l. miles. §. volenti. que sunt contra. Sed hodie potest vt hic. et. j. vt nulli iudi. §. si qn̄ vero. col. ix.

o Proprietate. No. hic lucrari virū si contra vxorē inscribat. Sed videtur mōasterio dari in quo est mittēda hec femina. vt. j. vt nulli iudi. §. adulterā. col. ix. q̄ est contra. Sol. illud quando includitur in monasterio. sed hoc nichil est: quia semp̄ debet includi vt dicitur ibi. Quare dicūt alij ꝙ h̄ in dote: ibi in alia substātia mulieris dicit. Sed hoc non valet: q2 in fine illius. §. adulterā: dicit pacta seruanda viro circa dotem. si enim lucraretur eam p̄ legē vt hic dicit: quare dicerꝫ ei in hoc seruari pactum? Dic ergo tu ꝙ hec ſm illam intelligitur. Accur.

p Fisco. sꝫ hoc hodie corrigitur. nam non sunt confiscanda aliqua sic indistincte. vt. j. vt nulli iudi. §. finali. col. ix. Accur.

amphiteatris interfuit ad spectandū ignorāte aut prohibēte viro. ¶ Si ergo contigerit aliquē citra vnā pdictarū causar͡ꝫ vxorē suā a domo ppria expellere: vt τ illa non habēs parentes apd̄ quos possit manere ex necessitate foris habitet nocte: iubemus nullam esse marito licentiā ppter causam hāc repudiū mittere vxori eo ꝙ ipe hui⁹ rei actor existat[a]. ¶ Causas autē pro quibus rationabiliter potest viro a muliere mitti repudiū: ex quibus pōt et dotē recipere: τ ppter nuptias donationem exigere: similiter filijs seruanda donationis proprietate: aut filijs nō extātibus hr̄e etiā hmōi dn̄ium: has esse solas disponim⁹. Si cōtra imperiū aut ipse cogitauerit aliqd/aut cogitātibus cōscius nō indicauerit imperio: aut p se aut per quamcunqꝫ psonā. Si quolibet[b] modo vir insidiatus fuerit vite mulieris/aut alijs hoc volentibus sciens non manifestauerit vxori τ studuerit s̄m leges vlcisci[c]. Si maritus vxoris castitati insidiatus alijs etiā eā adulterādam tentauerit tradere. ¶ Si vir de adulterio inscripserit vxorem/τ adulteriū nō probauerit licere mulieri volenti etiam pro hac cā repudiu͡ꝫ destinare viro. τ recipere quidē propriā dotē. lucrari autē et antenuptialē donationē: τ pro huiusmodi calūnia si filios non habuerit ex eodē mr̄imonio: tātū s̄m proprietatē accipere mulierē ex alia viri substantia/quantum antenuptialis donationis tertia pars esse cognoscit. Si autem filios habuerit: iubemus omnem viri substantiam filijs cōseruari firmis manentibus q̄ de antenuptiali donatione alijs legibus cōtinent[d]. ita tm̄ vt etiā propter illatam adulterij accusationem τ non probatā illis quoqꝫ maritus subdat supplicijs; que etiā esset passura mulier si huiusmodi fuisset accusatio approbata[e]. ¶ Si qs in sua domo ī qua cū sua cōiuge cōmanet contēnēs eā cū alijs inueniat in eadē domo cōmanēs: aut in eadē ciuitate degēs ī alia domo cū alia muliere frequēter manere cōuincitur: et semel et scd̄o culpatus aut per suos parentes/ aut per mulieres aut per alias aliquas fidedignas psonas hmōi luxuria non abstinuerit[f]: licere mulieri p hac cā soluere matrimoniū τ recipere datā dotē τ antenuptialē donationē: τ pro tali iniuria tertiā partē estimatiōis quā antenuptialis facit donatio ex eius substantia pcipere: ita tamē vt si filios habuerit vsu solo mulier patiatur rerum quas ex antenuptiali donatione/et pena tertie portionis mariti substātie acceperit dn̄io communibus filijs cōseruando. Si aūt filios non habuerit ex eodē matrimonio: habere eā taliū rerū etiā proprietatē precipimus.

¶ [illegible]

¶ Quia vero ex cōsensu aliq vsqꝫ ad pn̄s alterna mr̄imonia soluebāt[g]: hoc decetero fieri nullo sinim⁹ mō: nisi forte qdā castitat[h] cōcupiscētia hoc fecerint. Si aūt hmōi psone filios habuerit: tā dotē qꝫ antenuptialē donationē eor͡ꝫ filijs cōseruari disponim⁹. Si qs aūt hor͡ꝫ aut marit⁹ forsan aut vxor postqꝫ ppter castitatē ex cōsensu soluerint mr̄imoniū inueniat alias cōtrahēs nuptias aut luxuriose viuēs: iubem⁹ siqdē sicuti dictū ē filij fuerit ex mēorato cōiugio: semp dotē τ ppter nuptias donationē eis tradi: τ pprietatē pene[i] substantie illius q̄ cōuincit deliquisse psone. Si vero filij minoris sint etat͡ꝫ: gubernari eos et pasci ab illo parente precipimus: q̄ nichil presenti legi cōtrariu͡ꝫ egerit. Si aūt ambo parentes in hmōi vitio incidāt: tūc vtriusqꝫ parētis substātiā filijs applicari: dispēsatorē aūt his q in minori sunt etate cōstituti ordinari puidentia cōpetētis iudicis: τ aliorū qb⁹ hec ex nr̄is legib⁹ sunt cōmissa. Si aūt filij nō sint vtriusqꝫ psone: substātiā fisci rationib⁹ applicari: τ eos q talia deliquerūt legitimis subdi supplicijs. Aliter em̄ separationem matrimonior͡ꝫ fieri ex consensu nulla ratione permittimus

Culpa alterius nō proficit ei q causam pstitit. — a ¶ Existat. nota nō pficit alterius culpa cum ego prestitero causam: vt hic. et C. de asser. tollen. l. j. §. fi. et ff. de eo per quē fac. est. l. fi. §. fi. et s̄. de testi. §. et hoc multotieus. colla. vij.

Denunciare qs cogitur. — b ¶ Si quolibet. no. hic que͡ꝫ teneri ad denūciandum. vt hic. et ff. loca. l. item queritur. §. exercitij.

c ¶ Ulcisci. agendo iniuriarum vt in publico crimine. vt ff. de iniu. l. j. §. item apud. τ instit. de inuir. §. patitur.

d ¶ Cōtinentur. id est vt vxor habeat vsum: et proprietatem filij. vt C. de diuor. consensu. §. si vero filio. Accursius.

e ¶ Approbata. quod est generale in alijs accusatoribus. vt C. de accu. l. fi.

f ¶ Nō abstinuerit. nota primo alicui nūciādū vt de offensa satisfiat vl' desinat. vt hic. τ C de his q latro. l. ij. τ C. de pa. po. l. iij. τ ff. de ser. vr. pdi. l. quidā hyberus. τ C. de postulan. l. prouidendum.

g ¶ Matrimonia soluebant. vt C. de repu. l. si cōstante.

h ¶ Castitatis. etiam si in monasterium non intret vt s̄ innuit. de hoc tamē plenius dic vt dixi. s̄. de mona. §. si vero vxorem. col. j. Accur.

i ¶ Pene. philosophicū tēperamētum. nā τ sine fere. hz. Azo. sed hodie aliter d̄ his bonis disponi videt. vt. j. vt nul. iud. §. q͡ꝫ vero. colla. ix. que est contra. et facit ad hoc. j. de sanctissi. epis. §. si vero constāte. τ §. sponsalibus. et. j. eo. §. predictis. τ s̄. de nup. §. minores. colla. iiij. Item not. hic cū diu postea tradatur substātia ꝙ non statim quando pater monasterium intrat tenet bona dare filijs.

+vel ex alio matrimonio l.1.tit.7 lib.4.fori

a ¶ Quod autem a nobis sancitum.vt.§.de nup.§.nouimus.vbi de decēnio dixit. sed antea per constantinum statutum fuerat quadriennium.vt.C.de repu.l.vxor.

b ¶ Scholares.ordines sunt de armata militia vt sequitur.j.eo.§.si vero scholaris.⁊.§.vt neq̧ miles neq̧ fede. et C.loca.l.fi.

f ¶ Postea.i.postq̄ʒ nupsit etiam post annum. et sic valuit matrimonium. vt.§.ibi.⁊ post hoc ⁊c. quare ergo permittitur viro recuperare? Respon. quia matrimonium cōtractum fingitur fuisse:nullum licet tenuerit vere.vt.§.dixit:ibi et post hoc ⁊c.vel quia hic mulier a marito scilicet secundo sine pena potest et etiam debet et tenetur diuertere:vt ita alienata per secundū matrimonium recipiātur a marito scilicet primo. naʒ vxor duorum esse non potest. alioq̇n diuortij causam ꝓstituisse videbitur ꝓmo marito si a secundo se non separauit.

¶ Qđ autē † a nobis sancitū[a] est de his q̇ in expeditionibus sūt/⁊ ī militijs ꝯstituti siue milites sint/siue federati/siue scholares[b]/siue alij q̇dā sub alia q̄cūq̧ militia armata constituti: meliꝰ ordinare ꝓspeximꝰ:⁊ iubemꝰ quātoscūq̧ annos in expeditiōe māserint sustinere[c] horū vxores:lʒ nō lr̄as nec rn̄sum aliqđ a suis maritꝫ susceperint. Si qua ṽo ex hmōi mulieribus suū maritū audierit eē mortuū: neq̧ tūc ad alias eā venire nuptias sinimꝰ:nisi priꝰ accesserit mulier aut ꝑ se aut ꝑ suos parētes aut ꝑ aliā quācunq̧ ꝑsonam ad priores nūeri chartularios in q̊ hmōi maritus militabat:⁊ eos seu tribunū (si tn̄ adest) interrogauerit[d] si pro ṽitate mortuꝰ est eiꝰ cōiunx: vt illi sacris euāgelijs ꝓpositis sub gestis monumētoꝝ deponāt si ꝓ veritate mortuus est vir.⁊ post q̄ʒ hec gesta monumētorū ꝯfecta mulier ꝓ suo testionio ꝑceperit:ēt post hoc iubemꝰ manere eā ꝑ vniꝰ anni spaciū[e]. vt etiā post hūc decursum liceat legitimas cōtrahere nuptias. si autē ꝑter hanc obseruationē mulier ꝓsumpserit ad aliud venire matrimoniū:⁊ ip̄a ⁊ q̇ ducit eā vxorē velut adulteri puniāẗ. ¶ Si aūt q̇ sub gestis monumentoꝝ cū iureiurādo testati sunt ꝯuincanẗ etiā falsum postea[f] deposuisse testimoniū[g]: ip̄i q̇dem de militia denudati.x.auri librarū penā compellētur exoluere illi quē mētiti sunt mortuū eē. ipse vero licentiā habeat si voluerit suā vxorē recipere. ¶ Si vero scholaris fuerit ille de cuiꝰ morte dubitatio est/a primis schole ⁊ actuario:si autem federatus[h] ab optione eius memoratā depositionē accipere eius vxorē. his obseruandis et circa alios oēs q̇ in armata militia referūẗ

¶ Matrimonium etiam ex tribus alijs causis superioribus additis distrahi pōt:⁊ exceptis hac constitutione numeratis:⁊ ex nullis alijs matrimonia dissoluuntur. h.d. Barto.

¶ Predictis itaq̧ causis[i] prospeximus etiā has nominatim adijcere: ex quibꝰ matrimonia sine pena licet transigere. hoc est de his qui non potuerunt ab initio nuptiarū misceri suis vxoribus:⁊ que per naturam viris concessa sunt agere. Insuper de his viris ac feminis qui consistente matrimonio sanctimonialem conuersationem et monasterij habitationē elegerint: et de his personis que in captiuitate aliquanto tempore detinentur. in his enim tribus casibus que de eis prioribꝰ nostris legibus continentur firma esse sancimus. Memoratas igitur oēs causas que in presenti nr̄a lege cōtinentur solas sufficere iubemus ad transactionē legitimorū matrimoniorū. Reliq̄s aūt omnes vacare precipimus nullāq̧ aliā causaʒ citra eas q̄ nominatim inserte sunt huic legi/posse soluere legitimum matrimonium:siue nostris siue veteribus legibus continentur.

¶ Mulier ⁊ vir peccātes pena legitima puniuntur:⁊ iudices ⁊ officiales negligētes. Barto.

¶ Quia vero quedā mulieres inhoneste volētes viuere festināt ꝓpria matrimonia soluere/sancimus si qn̄ mulier citra aliquam ꝑdictarū a nobis causarū voluerit mr̄imoniū soluere:licētiā q̇dē eā nō hr̄e hoc agere. si ṽo ꝑmāserit in hmōi impia voluntate ⁊ repudiū marito trāsmiserit:iubemꝰ dotē q̇dē viro dari[k] cōibus filijs ꝯm legem seruandā. Si aūt filios nō habue

† cōcor. c.i ꝑn̄tia extra de spon. et ma.⁊.c.ij.extra de nup.

c ¶ Sustinere.i.expectare.sed certe imo ꝑ quinquēnium tm̄.vt.§.de nup.§.sed ⁊ captiuitatis. que est ꝯ.So.hic cum est in expeditione:ibi captiuus.vn̄ ibi ꝑ q̇nquēnium expectatur ꝯputandum a tp̄e quo cepit dubitari vt ibi dicit.⁊ est ꝓ hac solutione.j.e.§.ꝑdictꝫ.i fi. Sʒ nūq̇d in quacūq̧ militia sic obtinet qđ hic dr̄? Rn̄. nō puto nisi sit cōtra saracenos vel cum principe contra hostes. al's seruā legē antiquam C.de repu.l.vxor. Sed iure canonū generaliter seruatur hec aut.

d ¶ Interrogauerit.no.īterrogari mulierē debere si habʒ quē scit.sic ff.đ bo.pos.l.in bonoꝝ.⁊ q̇s or.in bo.pos.serueẗ.l.ij.§.fi.

e ¶ Spaciū. post sacramentū prestitū:vt hic dicit.Sed videẗ ꝙ si iā tempora luctus cucurrerūt ꝙ statim die sequenti potest nubere. vt.ff.de infa.l.genero.in fi.q̄ est ꝯ.Sol. quidam dicunt illam corrigi. Uel ibi qn̄ certum erat mortuū: h̄ qn̄ dubiū.lʒ vnꝰ iurauerit cui nō ꝑ omnia creditur argu.C.de testi.l.iusiuran. Item qr simpliciter iurat est arg.ꝙ testis tenetur dicere cām sui dicti.sed ꝯtrium verius est.vt.§.de testi.§.⁊ licʒ.col.vij.

Testis cogitur reddere rationē sui dicti

g ¶ Testimoniū. not.ergo ꝙ sacramētum reuocatur pretextu periurij. vt.j.vt liiii.iu.§.si quis.in fi.⁊.C.de rebus credi.l.fi.regulariter tamē cōtra.vt.C.de rebus crediꝫ.l.ij.⁊.ff.de in li.iu.l.fi.⁊.ff.de re iud.l.post rem.

h ¶ Si autem federatus.hoc nomen habuisti.§.vt neq̧ miles.

i ¶ predictis itaq̧ causis.quas dixi.§.eo.§.quia vero plurimas.adiungit tres q̄ erāt per ordineʒ vt hic sunt in tribus.§.§.de nup.§.ꝯm occasionem.⁊.§.per occasionem.et.§.sed etiaʒ captiuitatis et eas cōfirmat in hoc.§.Accursius.

k ¶ Uiro dari.id est datam seruari vel ꝓprie si est data.Accursius.

rit lucrū fieri marito: mulierem vero periculo iudicis negociuz audientis tradi epō ciuitatis in qua cōiter domiciliū habuerit. quatenꝰ illiꝰ ꝓuidētia in monasteriū ipsa mittatꝰ/ vt donec aduixerit debeat ibi consistere. Et siquidem filios habuerit[a] hmōi mulier duas ptes ꝓprie eiꝰ substantie dare filijs: tertiā ꝟo monasterio in q̄ mittitꝰ applicare iure ꝓprietatis. Si ꝟo filios non habuerit sint autē ei parentes: duas ptes q̄dē ipsius substātie monasterio ꝑberi vbi mittitꝰ: tertiam ꝟo partē illius parentibꝰ dari. nisi tñ sub ptāte eā habentes irrationabili repudio cōsenserūt. in hoc em̄ ꝯsentientes nichil eos penitꝰ ex substātia filie habere ꝑmittimꝰ: sz hec oīa venerabili monasterio volumus applicari. Porro neq̄ filijs neq̄ parētibus existētibꝰ ei: oēm similiter eiꝰ substantiā cōpetere monasterio. ❡ Si ꝟo iudex qui negociū examinat hoc non fecerit: id est tradiderit[b] in hoc deprehēsam ciuitatꝫ epō vt debeat in monasteriū mitti: siq̄dē in hac felicissima ciuitate sit iudex: ip̄e quidē. xxv. librarū auri penā exigat. offm̄ autē eiꝰ alias x. Si vero ī prouincia sit hmōi iudex ꝛ non egerit que a nobis iussa sunt. x. librarū auri persoluat penā: ꝛ offm̄ eiꝰ alias. v. Si vero iudex fuerit nō hn̄s cingulum[c]: ipse quidē pena. x. librarꝫ auri exigatꝰ. ministrātes autē ei v. quatenus mulcta q̄ huic accedit a memoratis ꝑsonis ꝑ comitē rerū priuatarū ꝛ palatinorū scholā exigatꝰ ꝛ nr̄o assignetꝰ erario. ❡ Si aūt ꝛ vir circa mulierē trāsigere studuerit mr̄imoniū ꝛ irratiōabiliter repudiū destinare: iubemꝰ reddere eū q̄dē quā susceperit dotē vna cū spōsalitia largitate: ꝛ tm̄ ex alia eiꝰ substātia ꝑberi mulieri / quātū tertiā partem spōsalitie faciat largitatꝫ[d]. ꝛ siq̄dem filij sunt ei/ solū vsum ꝛ antenuptialis donatiōis ꝛ a nobis addite tertie partis mulierē habere: ꝓprietatem vero filijs cōseruare. filijs aūt nō existētibꝰ habere mulierē sup vsum in ipsis rebꝰ etiā ꝓprietatē. ꝛ ꝑdictas[e] q̄dē dispositiones dissolutis rationabiliter aut etiā irratiōabiliter nuptijs ordinamꝰ: ꝛ oīa de memoratis casibꝰ ſm hāc nostrā cōstitutionē iudicari ꝛ decidi decernimꝰ. ❡ Si quis aūt ꝓpriā vxorē flagellis aut fustibꝰ ceciderit sine aliqua causarū quas cōtra vxores ad matrimonij solutionem sufficere iussimus[f]: mr̄imonij q̄dem solutionē ex hoc fieri noluimus[g]: virū aūt qui monstratꝰ sine hmōi causa vel flagellis vel fustibus cecidisse vxorē suā/ tm̄ ꝓ hmōi iniuria ex alia sua dare substantia vxori etiā constante matrimonio/ quātū tertia pars antenuptialis facit largitatis.

❡ Adulteriū presumptū iuris [illegible]

❡ His q̄q̄ etiā illud adijcimꝰ: vt si q̄s forsan suspicatꝰ aliquē velle sue vxoris illudere castitati: ꝛ cōtestationes ei ex scripto[h] tres destinauerit hn̄tes testimonia triū virorū fidedignorū: ꝛ post has tres ex scripto ꝯtestatiōes inuenerit eū conuenientē sue vxori: siquidē in sua domo aut ipsiꝰ vxoris/ aut adulteri/ aut in popinis/ aut in suburbanis/ esse licētiā marito ꝓprijs manibꝰ talē perimere[i] nullū periculū ex hoc formidāti. Si ꝟo in alio loco talē inuenerit cū sua vxore loquentē/ nō minus tribꝰ testibꝰ fidedignis cōuocatis ꝑ q̄s ꝓbare possit q̄ eū cū sua vxore ꝯperit: iudici tradere[k] crimina examināti. Illū ꝟo ꝓ veritate cognoscentē post tres ex scripto ꝯtestatiōes cū tali muliere eū inuētū: talē q̄dē tāq̄ ex hoc solo adulterij crimini subiacētē nulla alia rōne quesita puniri[l]: licētiā aūt exequi crimē[m]. ❡ Quia ꝟo ita cōperiuntꝰ aliq̄ impij vt etiā in venerādis domibus presumāt ī talibꝰ se miscere scelerībꝰ: ꝛ ibi de peccatis tractare vbi cōsueuerūt deū timētes pctōrū veniā[n] postulare. iubemꝰ vt si q̄s talis iueniatꝰ in locis venerabilibꝰ aliene vxori de qua in suspi

a ❡ Habuerit. cū olim de adulterio accusabatꝰ a primo viro. vt. C. ad. l. iuli. de adulte. l. pe. ꝛ facit ad hoc. C. de repu. l. iubemus. ꝛ ꝗ. vt fratrū filij. §. fi. colla. ix. Accur.

b ❡ Tradiderit. repete non.

c ❡ Cingulū. id est administrationem. et ille dicitur magistratus.

d ❡ Largitatis. hec pena de tertia pte nō fuit imposita. s. in ꝑsona mulieris: sz vt detrudatur in monasterium. Hodie eadē vtriq̄ īponitꝰ pena vt. ꝗ. vt fra. fi. §. pe.

e ❡ Predictas. refert se nō ad oīa q̄ hac cōstōne dixit nam aliq̄ñ de licito diuortio aliq̄ñ ꝺ illicito dixit: ꝛ hic dicit totum seruari sicut dixit.

f ❡ Sufficere iussimus. vt. s. e. §. q2 ꝟo plurimas. ꝛ. §. predictas. et sic in illis casibꝰ ꝟberare ꝑmittitꝰ. et facit s. de nupt. §. ascripticio. Accursius.

Uxoris castigatio viro ꝑmittitꝰ.

g ❡ Nolumus. filiꝰ tñ pōt dimittere patrem cogēdo eū vt se emācipet vt. ff. si a pa. quis fuerit ma. l. fi.

h ❡ Ex rescripto sic. s. de tēpore nō sol. pe. §. contestatione. Accursius.

i ❡ Perimere. si talis sit qui per. l. iul. potuerit occidi. vt. C. de adulte. l. gracchus. de quibus dicitur. ff. de adul. l. marito.

k ❡ Tradere. scꝫ esse licentiam marito dicimus.

presumptiōe dānatꝰ q̄s aliq̄ñ.

l ❡ Puniri. no. h aliquē ex presumptione dānari. vt hic. et. ꝗ. vt nul. iu. §. pe. ꝛ. C. ꝺ adul. si qui. Sed contra ff. de pe. l. absentē. in prin. So. hic est spāle in odiū ſpretis denunciationē argu. ff. de ope. no. nūn. l. pretor. §. j. et no. q̄ vtraq̄ parte ꝑsente dari debet sn̄ia: nisi actor crimine ꝓbato recesserit ex cā. vt. C. de adul. l. q̄uis indubitati. et dānatur reus ad mortē ad instar sacrilegi. vt C. de adul. l. q̄uis in fi. femina ꝟo cōuicta ꝑ sn̄iā ī monasteriū mittitur verberata prius. vt. ꝗ. vt nulli iud. §. adulteram. col. ix.

m ❡ Crimen. s. volumus esse iudici.

n ❡ Peccatorum veniā. no. in ecclesia potius q̄ alibi orandū q̄ gremiū nō claudit redeuntibꝰ. vt. C. de summa tri. l. fi. licet alibi orare liceat. vt s. vt in priua. do. l. j. in prin.

Eccl'ia ꝓprius orādi locus ē.

Facit ad hunc §. c. si q̄s ꝺ. ex ꝺe cohabi. cleri. et mulie.

a ¶ Leges que. simplex est hec relatio vt ibi: mulier que dānauit saluauit. nā nō eedē leges puniūt que interdicunt
b ¶ Uendicari. i. defendi. et cōsecutiue dicas. nam ex quo quis puniendus est: nemo eum defendere debet.
c ¶ Desperexerūt. nō debet qs ei⁹ in quē deliqt implorare auxiliū. vt. ff. ꝺ mino. l. auxiliū. in fi. ꝛ. ff. si qs ali. testa. ꝓ. l. j. in prin. et. ff. de arbi. sꝫ si seruuꝫ in fi. ꝛ. l. se. ꝛ. ff. ꝺ lega. ij. l. cū pater. §. libertꝫ. ꝛ. C. de pac. l. cū ꝓponas. et de transac. siue apud acta. ꝛ. l. si qs maior. Accursius.
d ¶ Ab eis. scilicet ecclesijs.
e ¶ Non sinunt. qmin⁹ extrahant. vt. s. de mā. pn. §. neqꝫ autē. col. iij.
f ¶ Loquentē. p̄cedentibus denunciationibus. vt. s. diximus in vxore: alias esset iniquum
g ¶ Amicabili. h̄ nota de adulterio transigi posse amicabiliter. Sꝫ. ꝯ. C. de transac. l. trāsigere. Sol. qꝺ h̄ dicit non referas ad adulterij causam de qua trāsigi non licet. sꝫ ad ceteros superiores casus oēs q̄ sunt in ista constitutione ꝺm Jo. Alij dicūt hoc ius nouū. vel gratis fieri pōt remissio accusatiōis nō propter pecuniā: sicut in alijs capitulis que non irrogant penam sanguinis. vt. ff. de iu. fi. l. in fisci. ꝛ. l. ei⁹. Uel hoc trahit ad preterita facta. vel fieri potest transactio ante litem cōtesta. vel ceptam. non postea.

Trāsigi pōt sup adulterio.

h ¶ De heredib⁹ ab intesta. Hic incipit coll. ix. cōsti. j. sed quidā habent in constitutione superiori principiuꝫ huius collationis.

tione est post tres sicut dictum est cōtestationes loqui/licentiā esse ei⁹ marito vtrasqꝫ ꝑsonas defensori ecclesie aut alijs clericis tradere: et ad eoꝝ ꝑiculuꝫ diuisim isti seruent donec iudex hoc cognoscēs mittat ad epm ciuitatis quaten⁹ ei isti tradant vt debeāt sustiere tormētū ꝺm leges que[a] īterdicūt adulteros a sanctissimis eccl'ijs vēdicari[b] nullā neqꝫ ī hoc aliā iudice que rēte de adulterio ꝓbationē: nisi tres sicuti iā supradixim⁹ cōtestatiōes: his eñ trib⁹ ꝯtestationib⁹ ostēsis/oīb⁹ modis illi sicuti adulteri punient. Nō eñ dn̄t hmōi ꝑsone in venerabili loco munimē hr̄e: quē ipsi ꝑ scel⁹ ꝓ prius desperexerūt[c]. nā si eos q̄ alibi rapinas mulierū aut adulteria cōmittūt ꝛ ad orationū domos cōfugiūt: ab eis[d] vēdicari nostre leges nō sinūt[e]/quō illis q̄ in ipa eccl'ia tale scel⁹ studuerint ꝑpetrare ꝑmittimus aliqꝺ auxiliū ex eccl'iasticis terminis inuenire? sꝫ oībus modis iudicibus eos tradi et penā sustinere qua digni sunt q̄ sanctissima loca violare p̄sumūt. qs ei. vbi delinquit ibi salutē petat? Et gn̄aliter disponim⁹: vt si qs inuenerit suā vxorē/aut filiam/aut neptem/aut spōsam in venerādis locis cū aliquo loquētem[f]: ꝛ suspicat⁹ fuerit turpis gr̄e cā eos colloq̄: tradat eos defēsori/aut alijs sanctissime ei⁹ eccl'ie clericis/vt ipi suo ꝑiculo vtrasqꝫ ꝑsonas diuisim tādiu custodiāt/donec iudex eos accipiat: ꝛ ꝺm leges causas discernat. ¶ Qu igitur per presentem ꝛ in perpetuū valiturā legē nostra diffiniuit trāquillitas: in oīb⁹ p̄dictis casib⁹ valere volum⁹: nisi tn̄ nō dum aut iudiciali decreto / aut amicabili[g] conuentione decisa sunt/que suū robur habere sancimus. Gloriosa igit ꝛ eminentissima auctoritas tua in hac q̄dem inclyta ciuitate edictis ꝓpositis ad noticiā ꝑducat vniuersoꝝ: in prouincijs aūt ꝑ precepta ad clarissimos prouinciarum iudices destinata/hec omnibus facere manifesta festinet vt nullus penitus ignoret q̄ ꝓ vtilitate nostroꝝ collatorum a nobis disposita sunt. ita tn̄ vt oibus ꝑ ꝓpria precepta ꝓnūciet: quatenus sine quolibet iniusto dispendio nostris collatoribus presentis legis fiat insinuatio.

¶ De heredibus ab intestato venientibus[h] et de agnatorum iure sublato.

¶ Collatio nona.

¶ Si mortes descēderes reliquerit/preferunt parentibus et agnatis ꝛ cognatis ex latere: ꝛ filij filioꝝ succedūt in stirpē nō ī capita: sublata differētia emācipationis et patrie potestatis/agnationis ꝛ cognatiōis. An. Idem Augu. petro pre. pre.

Plurimas ꝛ diuersas leges veterib⁹ tpib⁹ ꝓlatas inueniētes ꝑ q̄s nō iuste differētia ab intestato successiōis īter cognatos ex masculis ꝛ feminis ītroducta[i] est: necessariū eē ꝑspexim⁹ oēs simul ab intestato successiōes cognationū ꝑ presentē legē clara cōpēdiosa qꝫ diuisione disponere. Itaqꝫ priorib⁹ legib⁹ ꝓ hac causa positis vacātibus[k] decetero ea sola seruari[l] que nūc cōstituim⁹[m] ¶ Quia igit oīs gn̄is ab ītestato successio trib⁹ cognoscitur[n]

Plurimas. introducta. nam vsqꝫ ad tempora huius legis inter descendentes erat differentia: vt emancipati iure ciuili non succederent licet iure pretorio sic. vt institu. de heredi. que ab intestato. §. emācipati. Item qui erant nepotes ex filiabus succedebant cum diminutione. vt. C. de col. l. illam. licꝫ hoc etiaꝫ ante hāc sit correctum. vt. s. de trien. ꝛ semis. §. neqꝫ. col. iij. ex trāsuersali autem cognati iur ciuili nō admittuntur. sed nec iure pretorio: nisi post agnatos vt patet institu. de suc. cog. in prin. et de bono. posses. §. et cū de testamentis. et. ff. si tab. testa. nul. ex. l. j. in princi. omnes ergo predicte differentie ꝛ alie si que sunt hac constitutione tolluntur. et no. qꝫ hic appellat cognatos ex mare et femina merito: quia cōmune est nomen ad cognatos et agnatos: q̄a tamē quedam priuilegia dabat lex xij. tabu. agnatis. vt certo nomine eos posset appellare/agnatos eos vocauit: sunt tamē ipsi cognati: vt patet ex diffinitione agnati. vt. ff. de le. tu. l. sunt autem. et institu. de le. agna. tu. §. j.

Cognatus lar[...] ge qui[...] cōtinen[...]

k ¶ Uacantibus scilicet que contra hanc legem facerēt. nec enim alias corrigit que saluari possunt. vt. s. q̄. mo. na. effi. sui. §. tribus. col. vij.
l ¶ Seruari. scꝫ voluimus. Accur.
m ¶ Cōstituim⁹. tunc. s. Accursius.
n ¶ Cognoscitur. vt hic. et. ff. de gra. cog. l. j. in princi. et institu. co. §. j. Ac.

gradibus/hoc est ascendentiū et descendētiū ⁊ ex latere/q̄ in agnatos cognatosq3[a] diuidit) primū eē disponimus descēdētiū successionē[b] ¶ Si q̄s igit descendentium fuerit ei qui intestatus moritur cuiuslibet nature aut gradus siue ex masculorum genere siue ex feminarū descendens:et siue sue potestatis siue sub potestate sit:oībus ascendentibus et ex latere cognatis preponatur. Licet enī defunctus sub alteri⁹ potestate fuerit:tamen eius filij cuiuslibet sexus sint aut gradus etiam ipsis parentibus[c] preponi precipimus quorum[d] sub potestate fuerit qui defunctus est: in illis videlicet rebus que ꝑm nostras alias leges patrib⁹ nō acquiruntur[e]. nam in vsu[f] harū rerū qui debet acquiri aut seruari nostras[g] de his oībus leges parentibus custodimus. Sic tamē vt si quē hoꝝ descēdentium filios relinquentē mori contigerit:illius filios/aut filias/aut alios descēdētes in ꝓprij parentis loco succedere:siue sub potestate defuncti/ siue sue potestatis inueniatur. tantam de hereditate morientis accipiētes ꝑtē q̄tacūq3 sint/quātam eorū parens si viueret habuisset:quā successionē in stirpes vocauit antiq̄tas[h]. In hoc enī ordine gradū q̄ri nolumus sed cū filijs et filiab⁹ ex ꝑmortuo filio aut filia nepotes vocari sancim⁹. nulla introducēda differētia siue masculi/ siue femine sint/et seu ex masculoꝝ prole seu feminarum descendant[i]. siue sue potestatis[k]/ siue sub potestate sint constituti. Et hoc quidem de successionibus descendentium disposuimus. ¶ Consequens autem esse perspeximus:et de ascendentibus constituere.quomodo ad descēdentium successionem vocentur.

¶ [illegible]

¶ Si igitur[l] defunctus descēdentes non relinquat quidem heredes:pater autem aut mater aut alij parentes[l] ei supsint hos preponi sancim⁹ exceptis solis fratrib⁹ ex vtroq3 parēte coniūctis defūcto:sicut ꝑ subsequētia declarabit[m]. ¶ Si aūt

a ¶ Cognatosq3.cognati ex parte matris/agnati ex parte patris.vt insti.de legi.ag.suc.in prin.

b ¶ Successionem.in hoc lex.xij.tab.mutatur.vt insti.de here.que ab intest.§.i.

c ¶ Parentibus.non solum agnatis et cognatis ex latere.vt hic. et. C.de secun. nup. l. si q̄s prioris. in prin.et C.de bo. que lib.l. q̄d scitis. et isti.de grad.cog.§.repetitis. sed cum pater sit in primo gradu vt fili⁹: quare non sic cito admittitur vt filius? R̄n. propter cōmune votū nature quod vult potius descendere q̄ ascēdere. vt.ff. de bo.dā.l.cū rō.⁊ ff.si tab.te.nul. ex. l.j.et vñ lib. l. scripto herede.in fi.et ff.de inof.tes.nam et si pa. et paulus alt.si fili⁹ ergo heres per deū. Item in quo peculio dices loqui.in castrēsi vel quasi videtur q̄ nō cum filio intestato moriēte pater iure peculij occupet omnia bona vt.ff.de castren.pecu.l.ij. Item in aduenticio non.nam in eo etiam si expresse disponeret dispositio non teneret.vt.C. d̄ bo.que libe.l.fi.§.si filius. multo minus in ꝓfectitio quod pater vt peculiū serui occupat post filij mortē. vt insti. q̄ testa.face.pos.§. j.et sic i nullo. R̄n. in castrensi et quasi et aduenticio loquitur.nec obstāt iura predicta:quia in eo quod dicunt patrem occupare predicto modo corriguntur per id quod hic dicit.in profecticio autem non.vt.j.eo. §.et sic nota q̄ hodie filiusfamilias habet heredem ab intestato descendentem.sed si non est descendēs habet ascēdentem heredem.vt.j.proxi.§.

cōcor. c.raynuci⁹. iuncta glo. sup ꝟ. clare.ex de testa. Successio sedꝫ votū nature.

als q̄ debēt acquiri aut seruari.

d ¶ Quorum.s.parentum.

e ¶ Acquirūtur.vt sunt castrensia et quasi:et aduenticia ratione proprietatis.vt.C.de bo.que lib.l. cum oportet. in prin.et.§4.et.ij.et insti.per quas ꝑso.no.acqui.§.igit.vsufructus aūt aduenticiorum patri dum viuit seruatur:licet filius decedat.vt hic subijcit.

f ¶ In vsu.id est in vsufructu.nam nudus vsus minus esset.vt institu.de vsu et habi.§.minus.

g ¶ Nostras.s.predictas cum oportet.et insti.per quas perso.no.acqui.

h ¶ Antiquitas.vt institu.de here.que ab intesta.§.cum filius.et.C.de suis et le.l.ij.et sic in stirpes inter descendētes diuiditur hereditas. sed inter trāsuersales non: sed in capita.vt institu.de leg.ag.succes.§ hoc etiam.in fi.§.et hoc iure veteri. hodie ꝟo vsq3 ad fratres et filios eoꝝ i stirpes diuidit.vltra in capita.et seruat ius antiquū. vt.j. e.§. si autem defūcto. Accur.

i ¶ Descendant. hoc nō erat necesse dici: q: iam erat correctū ꝑ id q̄d s̄. s̄.de trien.et se.§. neq3.colla.ix.vt dixi.s̄.eo.in princi. Accur.

k ¶ Potestatis. hic adijcit ꝑ.sola naturali causa inspecta.Unde queritur an successio adoptiuorum sit sublata. Et dic q̄ non:quia verbum sola/tollit differentiam sexus et patrie potestatis tm̄. sic ⁊.C. de iurisdictio.om. iudi.l. ij. Itē no.q̄ hic corrigitur totus ille titulus. ff. de coniun.cum eman.li. quo cauebatur/ vt si habeo filium emancipatum ⁊ ex eo nepotem in potestate q̄uis iure pretorio solus filius michi succedat.inspecto iure ciuili legis. xij.tab. sol⁹ nepos.vt institu.de here.que ab intesta.§.emancipati.tamen vtrunq3 simul vocauit titu.predictus. vt.ff. de coniun.cum emancipa.li.in rubri.et.l.j.§.j. nam cum hodie nulla sit differentia vt hic dicit : cessat predictus titulus. Accursius flo.leg.doc.

cōcor. glo.l.in c.fi. ex̄ de pig.

l ¶ Parentes.quod accipe in infinitum.vt. ff.de in ius vocan.l.quiq3.§ parentes.licet quidam vsq3 ad tritauū: superiores vero maiores dicuntur inspecta consuetudine romanorum.vt.ff.de gra. cog.l. iurisconsultus.§. parentes.

m ¶ Declarabitur.vt.j. eo.§.si vero cum ascendentibus. Accursius.

plurimi ascēdētium viuūt: hos pponi iubem⁹ q̄ primi[a] gradu reperiunt: masculos ⁊ femias siue paterni siue materni sint. si aūt eūdē hn̄t gradū/ ex eq̄ inter eos hereditas diuidat: vt medietatē q̄dē accipiāt oēs a p̄re ascēdētes q̄ticūq̄ fuerint medietatē ṽo reliquā a matre ascēdētes quātoscūq̄[b] eos inueniri cōtigerit. ¶ Si ṽo cum ascēdētib⁹ inueniant frēs aut sorores ex vtrisq̄ parētib⁹ ꝯiūcti defuncto cū primis[c] gradu ascēdētib⁹ vocabunt. si aūt p̄r aut mr̄ fuerit diuidēda iter eos q̄ppe hr̄ditate s̄m psonarū numerū/ vti ⁊ ascēdētiū et fratrū singuli eq̄lē habeāt portionē: nullū vsum[e] ex filiorū aut filiarū portiōe in hoc casu valēte p̄re sibi penit⁹ vēdicare: q̄m p hac vsus portiōe hr̄ditatꝫ ius ⁊ s̄m ppietatē p p̄ntē dedim⁹ legē: differētia nulla seruanda inter psonas istas: siue femine siue masculi fuerint q̄ ad hr̄ditate vocant: ⁊ siue p masculi siue p femine personam copulantur: et siue sue potestatꝫ siue sub potestate sint eius cui succedunt fratres. ¶ Reliquū est vt tertiū ordinē decernam⁹ qui vocatur ex latere: ⁊ in agnatos ⁊ cognatos diuiditur: vt etiam hac parte disposita vndiq̄ perfecta lex inueniatur.

¶ Nō existētib⁹ descendētib⁹ vel ascēdētib⁹ vocant fratres vtrinq̄ cōiūcti: q̄b⁹ nō extantibus vocant cōiuncti ex vno latere tm̄: ⁊ existētib⁹ vtrisq̄ vocant ex vtroq̄ latere coniuncti ipsi et eorū filij: exclusis ꝯiūctis ex vno latere tm̄. Item filij fratrū vna cū alijs vocant: alij aūt excludunt. h. d. Ange.

¶ Si igit defunct⁹ neq̄ descēdentes neq̄ ascēdētes reliquerit: primū ad hereditatē vocamus fratres ⁊ sorores ex eodē patre et ex eadē matre natos[f]: quos etiā cū patribus ad hereditatē vocauimus[g]. ¶ His autem nō existentib⁹ in scdo ordine illos fratres ad hereditatē vocam⁹ q̄ ex vno parēte cōiuncti sunt defuncto siue p patrē solū siue p matrē. ¶ Si autē defuncto fratres fuerint[h]: ⁊ alterius fratris aut sororis premortuorū filij: vocabunt ad hereditatem isti cum de patre et chijs[i] masculis ⁊ femis: et q̄ticūq̄ fuerint tantā ex hr̄ditate percipiēt portionē/ quātā eorū parens futurus erat accipere si superstes esset. Unde consequens est vt si forte p̄mortuus frater cui⁹ filij viuunt p vtrāq̄ p̄te nūc defuncte psone iungebat: supstites aūt frēs p patrē solū forsan aut matrē iungebātur: pponant isti⁹ filij proprijs chijs: licet in tertio sint gradu siue a p̄re siue a mr̄e sint chij: ⁊ siue masculi siue femine/ sicut eorū parēs preponeret si viueret. Ex diuerso siquidē frater supstes ex vtroq̄ parēte cōiūgitur defuncto: premortu⁹ autē p vnū parentē iungebat: huiusmodi filios ab hr̄ditate excludim⁹: sicut ip̄e si viueret ab hereditate excludebat. ¶ Huiusmodi vero priuilegiū in hoc ordine cognatiōis solis prebemus fratrū masculorū et feminarū filijs aut filiab⁹: vt i suorū parentū[k] iure succedāt. Nulli[l] alij oīno persone ex hoc ordie venieti hoc ius largimur. Sꝫ et ipis fratrū filijs tūc hoc bn̄ficiū cōferim⁹: q̄n cū pprijs vocant chijs masculis ⁊ feminis siue paterni siue materni sint.

¶ Licet fratres ex vtroq̄ latere ꝯiūcti vna cū ascēdētib⁹ vocentur: tamen filij fratrum nō succedunt. h. d. Bar.

¶ Si aūt cū fratrib⁹ defuncti etiā ascēdētes (sicut iam dixim⁹[m]) ad hr̄ditatē vocant: nullo mō[n] ad successionē ab intestato fratris aut sororis filios vocari pmittim⁹. neq̄ si ex vtroq̄ parēte eorū pater aut mater defuncto iungebat. quādoq̄dē[o] fris et sororꝫ filijs tale p̄uilegiū dederim⁹: vt

a ¶ Proximi. s. auū maternū excludit pater cum mater nō supsit. sꝫ aliō in descendētibus si habeo filiū ⁊ ex alio p̄mortuo nepotē. vt. s. e. §. sic tamen.

b ¶ Quantoscūq̄. vn̄ si paternus auus ex vna parte ē: ex altera maternus au⁹ ⁊ auia tātū hic sol⁹ quantū illi duo habet.

c ¶ Utrisq̄ parētibus. id est ex patre et matre.

Proximus q̄s dicatur.

d ¶ Proximis. primū accipe quē null⁹ pcedit. vt. ff. de ṽb. sig. prim⁹. Sꝫ q̄dā dicūt cuꝫ patre ⁊ matre tātū vt hi. primi tantū vocent. ⁊ sic dicunt fratrē repellere auū: cum pater cū quo admititur repellat dictū auū. vt ar. ff. d diuer. et tēpo. pre. de accessionib⁹: et hic. et. C. de suis ⁊ leg. i successiōe. sꝫ sꝫ p̄mā dic illā. l. de successiōe: esse correcta p istam.

† al's de est vox fratres.

Usūfructū habet pater i aduēticijs filij.

e ¶ Usum. i. vsūfructū. et sic no. q̄ licet generaliter i aduenticijs patri querat vsufruct⁹ vt. C. de bo. que libe. cum oportet. tamen hic fallit: ⁊ al's vt dixi. s. vt li. ce. matri et auie. s. fi. j. rn̄.

Jura duo fortiora sūt vno.

f ¶ Natos. potiores sunt ergo qui duplici iure vtuntur q̄ qui vno. vt. s. de ꝯsan. ⁊ vteri. fratrib⁹. §. j. et §. fina. col. v.

g ¶ Uocauim⁹. vt. s. pri. §.

h ¶ Fratres fuerint. nota si fuerit fratres: p hoc notat q̄ filij fris defuncti vocātur in stirpes q̄n cū patruis succedunt suo patruo. si vero nullus frater superest defuncto sed filij fratruꝫ hi forte in capita vocabunt. Azo. Sed contra dico. vt ar. j. eo §. si vero. in pn̄. nā inuit iō eē si soli sūt fratrū filij in eo q̄ dicitur si vero neq̄ ⁊c.

i ¶ Chijs. i. patruis vl' auūculis. sꝫ videt frēs solos vocari. vt insti. de leg. ag. su. §. hoc etiā. in fi. qui est ꝯ Sol. hec illā corrigit. Accur.

k ¶ Parentum. ⁊ ita in stirpes. sed ꝯ insti. de legi. ag. suc. §. hoc etiā. in fi. vbi dicit in capita. Sol. hec corrigit illam.

l ¶ Nulli. sic ergo priuilegiū ad aliū nō transit. vt ff. q̄d cū eo. l. sed si soli. ⁊. ff. quarū rerū act. nō datur. l. j. §. pe. et. ff. de regu. iur. ⁊ si fideiussor. ⁊. ff. pro socio. verū. in fi. j. rn̄.

m ¶ Sicut iaꝫ diximus. vt. s. eo. §. si vero cum ascendentibus.

n ¶ Nullo mō. sꝫ hodie vocantur etiam cum chijs et auis. vt in aut. vt fra. fi. j. rn̄. q̄ est contra. Solu. hic corrigitur.

o ¶ Quandoquidē. id est q: ratio

enim erat quia vocatur frater cum ascendētibus: quod est contra ius commune huius constitutionis que tres tantū facit ordines succedendi. vnde ad consequentiam non producitur. et hoc hic dicit. arg. ff. de legi. et senatuscon. l. quod vero contra rationem. Accursius.

a ¶ Si etiā. id est ꝯſuls: sed quare cum in eodez sint gradu? Respō. isti vocantur cum fratribus defuncti ꝗ pro certo repellūt patres patruos et auunculos ⁊ amitas et materteras ergo et isti nepotes debent repellere.

b ¶ Cognatos. sed vsqꝫ ad quem gradum nunquid septimum vt olim Respon. non. quia sic esset differentia inter agnatos qui vsqꝫ ad. x. vocantur: et cognatos: sed trahe omnes ad. x. dum debeas successiones dilatare. vt institu. de succes. cog. §. fina. et de bo. posses. §. quos autem.

c ¶ Cognationis quero ergo an dominus cognato serui sui succedat cuz nichil nisi natura spectetur. Respon. non. quia neqꝫ per pretorem vocabatur: qui solam naturalem causaz intuebatur. vt. ff. de gradi. l. ij. et instit. de ser. cogna. in prin. et in fi. et repetas hic que dixi diligenter. s. de consan. et vte. fra. in illa glo. hic distingue ⁊c. col. vj. Ac.

d ¶ Agnatorum. olim autem agnatis tantum dabat. vt. C. de le. tu. l. j. q est contra: sed hic corrigit.

e ¶ Aut auia: de matre etiā iure veteri dr. vt. C. qn mu. offi. tu. l. ij. sed de auia hic addit.

in priorū parentū succedentes locū soli in tertio cōstituti sunt gradu: cuz his q in scdo gradu sunt ad hereditatem vocentur. ¶ Illud palam est qꝛ chijs defunctis masculis ⁊ feminis siue a patre siue a matre preponuntur si etiā[a] illi tertiū cognatiōis similiter obtineant gradum.

¶ Si non sunt fratres nec filij fratrum: vocantur ceteri agnati et cognati fm gradus prerogatiuam in capita: sublata differentia agnationis et cognationis. hoc dicit Ange.

¶ Si vero neqꝫ fratres neqꝫ filios fratrū sicut diximus defunctus reliqrit: oēs deinceps a latere cognatos[b] ad hereditatez vocamus fm vniuscuiusqꝫ gradus prerogatiuā: vt viciniores gradu ipsi reliqs pponant. Si aūt plimi eiusdē grad⁹ ineniāt fm psonarū numerū inter eos hereditas diuidat. qđ in capita nostre leges appellant. ¶ Nullā vero volum⁹ eē differētiā in qcuqꝫ successiōe aut hrditate inter eos q ad hereditatē vocant masculos ac feminas qs ad hereditate coiter diffinuim⁹ vocari: siue p masculi siue p femine psonā defuncto iungebant: sꝫ i oibus successionib⁹ agnatorū cognatorūqꝫ drīam vacare pcipim⁹ siue p femineā psonā / siue p emācipationē vel per aliū quēlibet modū priorib⁹ legib⁹ tractabat: ⁊ oēs sine qlibꝫ hui⁹modi drīa fm ppriū cognationis[c] gradū ad cognatoꝝ successionē ab itestato vēire pcipim⁹.

¶ Tutela legitima defert fm gradū ⁊ ordinē q ad hereditatē vocāt si idonei sunt agnationis ⁊ cognationis drīa sublata ⁊ equaliter mulierib⁹ expulsis exceptis matre ⁊ auia q oibus ex latere venientib⁹ pferunt solis testamētarijs cū pcedētib⁹: plurib⁹ aūt in eodē gradu existētib⁹ magis idoneus eligēdus est in tele piculo oib⁹ imminēte: legib⁹ que de hereditatis successione loquūt firmis manētib⁹. h. d. S.

¶ Ex his aūt q de hrditate diximus ⁊ disposuim⁹: ⁊ q đ tutela sunt manifesta ꝯsistūt. Sācim⁹ eñ vnūquēqꝫ fm gradū ⁊ ordinē q ad hrditatē vocant aut soli aut cū alijs ēt functionē tutele suscipe: nulla neqꝫ in hac pte drīa itroducēda de agnatorū[d] seu cognatoꝝ iure. sꝫ oib⁹ similiter ad tutelā vocandis: qqꝫ ex masculoꝝ / qqꝫ ex feminarū ple descēdūt miori ꝯiūcti. Hoc aūt dicimus si masculi ⁊ pfecte etatis sint / et nulla lege phibeant tutelā suscipere: neqꝫ excusatione cōpetēte sibimet vtunt. Mulierib⁹ eñ etiā nos interdicim⁹ tutele subire offm: nisi mr aut auia[e] fuerit. his eñ solis fm hereditatis ordinē[f] ⁊ tutelā subire permittim⁹: si inter gesta[g] ⁊ nuptijs alijs ⁊ auxilio velleyani senatuscōsulti renūciāt[h]. hec eñ seruātes[i] oibus a latere cognatis ad tutelā pponunt: testamētarijs solis tutoribus pcedentibus eas: defuncti nāqꝫ voluntatem et electionē preponi volumus. ¶ Si autē[k] plurimi eundem cognationis gradū habētes ad tutelā vocant: iubemus cōmuniter cōuenientib⁹ apud iudicē cui huius partis sollicitudo est: vnū aut plures ꝗ̄sti ad gubernationem substātie sufficiant ex ipsis eligi[l] ⁊ denūciari et eum vel eos minoris res gubernare tutele periculo oib⁹ imminēte qui ad tutelā vocant: et substantijs eorū[m] minori etate tacite subiacentibus pro hmōi

f ¶ Ordinem. primo ergo mater: et postea auia admittitur. Sed an idem erit in cura quod hic in tutela dicit? Respon. sic: cum sit eadem ratio. vt argumen. C. de cura. fu. l. cum repudiante. Item nunquid hec mater est legitima tutrix vel datiua? videtur legitima. vt. C. ad tertul. l. omnem. sed a iudice datur vt hic: cum legitimos nemo det: sed lex. xij. tabu. eos vocat. vt ff. de le. tu. l. legitimos. Sed dic dici legitimam / id est fm legem a iudice datam. Accur.

g ¶ Gesta. scilicꝫ coram iudice.

h ¶ Renunciant. et omni alij auxilio. vt. s. vt sine prohi. ma. §. quia vero. coll. vij. que renunciatio quo ad matrimonium nō preiudicat. vt predicto §. Sed quo ad velleyanum sic vt. ff. ad velley. l. penulti. Sed cum fiat iudici quomodo agenti proderit? Respō. si actio queratur ex stipulatiōe iudicis: multo magis replicatio. vt si opponatur de velleyano ⁊ replicet aduersarius de renunciatione. vt. ff. rem pupil. sal. fore. l. non quasi. Item contra. C. de procura. alienam. Sol. hic speciale. Accursi⁹ florentinus.

¶ cōcor. glo. ij. in c. dilecti extra de arbi.

i ¶ Seruantes. id est his renūciātes mulieres.

k ¶ Si autem. nunc redit ad materiam superiorē. Accursius.

l ¶ Eligi: hec electio propter commodiorem administrationez fit: vt communis hic. et ff. de administra. tuto. l. ij. Accur.

m ¶ Eorum. tacite obligatis. C. de administra. tuto. l. pro officio.

a ¶ Veteres leges. vt. s. vt cum de ap. cog. §. si qs de predictis. ⁊ §. generaliter. colla. viij.

¶ Ut sponsalitia largitas ⁊c.

Sponsalitiā. spō. lar. dicit̃ hic impropie. i. donatio propter nuptias. proprie eñ diceret̃ qd̃ donaret sponsus sponse: sed hec fit ad recōpensationem dotis: vt hic subijcit. ⁊. s. de eq. do. §. j. cū ergo hoc fit dicit̃ specialis contractus. vt hic ⁊. s. de na. li. in curia depu. in pn̄. ij. col. ibi: excipimus aūt ⁊c. hic est ꝓ se contractus. Itē et ꝙ in se habet speciale aliquod. naꝫ cū alie donatiões exigant insinuationem si fiant vltra qngentos solidos vt institu. de do. §. alie. et hec eadem exigebat. vt. C. de dona. ante nupt. l. fina. §. similiqꝫ modo. nisi esset minor aut femina. vt. C. de dona. ante nup. l. minorib⁹. tñ hec hodie nō exigit. et sic alijs non cōnumerat̃. i. nō assimilatur in hoc. Item nec in hoc qr alia est simplex: hec ob cām: vt. ff. de do. l. in donationib⁹ simplicibus. Accur.

Facit ad h̃ ca. excōicamus. ex̃ de here.

Donatō quingētos aureos excedens debet insinuari.

c ¶ Apud virum quid est hoc dicere apud virū. Rñ. ꝙ reuocare nō potest. Item si factū est hincinde pactū in casu alicui⁹ eorum premorientis lucrabitur quilibꝫ ꝺm pactū siue fuerit insinuatuꝫ siue nō ꝑ hanc aut̃. sed in hoc hodie corrigitur. nā si vir non insinuet: et pacta dotalia cedant priviri: nullā habent exactionē ꝓ eo qd̃ excesserit ⁊ īsinuatum non fuit. vt. j. vt fra. fil. succe. §. illud quoqꝫ.

b ¶ Fiat. hoc pactum. s. quatenus ⁊c. Accursius.

gubernatiōe. ¶ Hec aūt † oīa que de successionib⁹ sancimus: obtinere in illis volumus q̇ catholice fidei sunt. i hereticis autem iam a nobis positas leges firmas ꝑcipim⁹ esse nullā nouitatē aut īmutationē ex presenti introducētes lege. ¶ Que igit̃ ꝑ hāc cōstitutionē in perpetuū obseruandā sanciuit nostra trāquillitas: in illis volum⁹ obtinere casib⁹: q̇ a ꝑncipijs iulij mensis ꝑsentis sexte indictiōis/ seu venerūt aut post hec emergent ꝑcedētes nāqꝫ casus q̇ vsqꝫ ad memoratū tp̄s ꝑtransierūt ꝺm veteres leges[a] incidi ꝑcipimus. Tua igit̃ gloria ꝑ ꝑsentē legeꝫ a nobis dispositā ad oīꝫ cognitionē venire ꝓcuret: in hac eñ regia ciuitate edictis cōsuete ꝓpositis: in ꝓuincijs aūt ꝑceptis dirigēdis ad clarissimos presides eaꝝ: vt nulli nr̄i iperij subiectorum sit ignota nostre circa eos māsuetudinis prouidētia: ita tñ vt sine omni dispendio ciuiū aut ꝓuincialiū in omni loco presentis legis fiat insinuatio.

¶ Ut sponsalitia largitas specialis sit contractus: ⁊ de diuersis capitulis.

¶ Spōsalitia largitas q̄ ē specialis cōtract⁹ ex oī parte valꝫ cuiuscūqꝫ sit quātitatis/ etiā sine insinuatione. h. d. Barto.

Idē Aug. petro glorioso pre. sacrorū per ordinē pretoriorū.

Spōsalitiam largitatem[b] et cōtractum specialē esse et iudicari/ et non alijs donationib⁹ eā connumerari ꝑ ꝑsentē sancim⁹ legem: qm̄ ꝓ ea ⁊ equalitas dotis offert̃. Siue igit̃ fiat sub gestis monumētorū eius insinuatio: siue etiā nō/ iubemus eā per oīa suū robur habere tā apud mulierē q̃ꝫ apud virum[c] siue ab ipso viro siue ab altero aliquo mulieri detur seu cōscribat̃: vel in viri personam donatio fiat[d]. quatenus ipsas res in nuptialē donationem conscribat[e]. ⁊ hoc valere precipimus cuiuscunqꝫ sit donatio quātitatis: vel si nō (sicuti dictum est) insinuetur.

¶ Minores ex quo possunt testari pn̄t libertates relinquere antiqua lege cessante. Barto.

¶ Et hoc quoqꝫ presenti cōstitutione sancimus vt licentia sit minoribus in ipo tēpore in quo licet eis testari[f] de alia substantia/ etiaꝫ suos seruos in vltimis voluntatib⁹ manumittere/ nullo eis impedimēto etatis faciēdo/ sed vacante lege[g] que hoc primitus prohibebat.

¶ Si vnū instrumentorū facit mētionē alteri⁹ instrumēti in eo qd̃ de alio instrumēto mētionē facit ⁊ nō edit̃ nō ꝓbat nisi originale producat̃: vel per alias probationes cōprobet̃. Bar.

¶ Et hoc insuper iubemus: vt si quis in aliquo documēto[h] alterius faciat mētionem documenti: nullam ex hac memoria fieri exactionem: nisi aliud documentum[i] cuius memoria[k] in secūdo facta est proferatur: aut alia[l] ꝺm leges ꝓbatio exhibeatur[m]: quia et quantitas[n] cuius memoria facta est pro veritate debetur. hoc enim etiam in veteribus legibus[o] inuenitur.

e ¶ Conscribat. scilicet vir. Accursius.

f ¶ Testari. quod est in quattuordecim annis. vt. ff. de testa. l. qua etate. et. C. de testa. si frater.

g ¶ Lege. eliascentia: vt institu. qui ma. non pos. §. eadem lege. et iure medio quod ibidem dicitur. et nota ꝙ hic loquit̃ in vltima voluntate: et liber institutionum similiter. vnde patet legem eliascentiam nō esse correctam inter viuos facta manumissione a minore. Accur.

h ¶ Documento priuato. secus forte si publicum alterius publici faciat mētionem ꝺm Al. quia tūc creditur exēplo. argumē. j. vt fra. fil. §. illud. ⁊ ff. de administratu. l. cyrographis. Sꝫ tu dic ꝺm Jo. etiā si publicuꝫ sit exemplificatū. naꝫ ad hoc credit̃ exēplificato: quia sic continet̃ in alio. et potest esse ꝙ in originali erāt alie littere vel cancellationes que nō continētur in exēplo. vnde nō probatur plene per exēpluꝫ vt hic. ⁊. C. de edē. l. procurator. et. ff. fa. hercis. l. si que. ⁊. l. pōponius philadelphus. ⁊ de fi. instru. l. ij. nisi originale sit officio iudicis ordinarij publicatum. et sic intelligitur. j. vt fra. fi. §. illud. ⁊. ff. ꝺ ad mi. tuto. l. cyrographis. Accursius.

Facit ad hunc. §. c. j. de fi. instru.

i ¶ Aliud documētū. s. originale.

k ¶ Memoria. id est mentio.

l ¶ Alia. puta ꝑ testes.

m ¶ Exhibeatur. hoc quod ⁊c.

n ¶ Quia quantitas. scilicet hec.

o ¶ Legibus. vt ff. fami. herciscun. l. si que cautiones. ⁊. ff. de fide instru. l. ij. et. C. de eden. procurator. et. ff. quemadmo. testa. aperi. l. fina. Accursius.

a ¶ Induciarum.i.fine biennij.
b ¶ Die.s.anno scdo in fine.et hoc innuit verbū illud in ferius.s.in definitis diebus.
c ¶ Examinare.s.velle.
d ¶ Preiudiciū.siue ergo stet per imperatorē qui iudex sit appellationis. vt.s̄.de appel.§.j. siue per alium iudicem vt hic: non currit tp̄s quantū ad effectū: q2 dat restitutio. vt.ff.q. ex cau.ma.sed et si per.§.ait pretor.et hoc i causa appellationis.in cā vero pncipali trienio tātū durat qc̄qd cōtingat.vt.C. de iudi.l.properādum.Sed qd si steterit p alium? Rn̄. nichilominus currit tp̄s: sed agit̄ ꝯ eū de dolo.vt.ff.de dolo.l. arbitrio.§. dolo.sed si ille non esset soluēdo restitueret̄ ad litem.vt ff.de eo p quē fa.e. l.fina.

† cōcor. c.si aūt. iuncta glo. pe. ex̄ de rescrip.

e ¶ Examinari. imo videt̄ ꝙ non. vt.s̄.de his qui ingre.ad ap. q̄ est cōtra. Solu. ibi per partes stetit: hic p iudicem. argu. ff. qui.ex cau.ma.l.j. §.pe.et.l.sed et si. §.ait pretor.et.ff. de dā. infec.l.si finita §.eleganter. et.ff. ne vis fi.ei q̄ in pos.l.fi.§.fi.
f ¶ Indigens. s. capitulum.
g ¶ Nostre.vt.ff. de offi.pre.p̄to.l.j. §.j.et.C. de sen.p̄. preto.l.j.
h ¶ Petitionem. id est libellum. sꝫ supplicatio tātum principi sit facienda. et sic correcte sunt leges que dicūt supplicari prefecto.vt. C.de preci.impe.offe.si q̄s. et de sen.pre.pre.l.j.Sed dico ꝙ inter hanc petitionem et illam supplicationem nulla sit differentia.nec sit necessarius libellus.
i ¶ Introducentibus.qui referendarij dicuntur. vt.j. vt liti.iur.§.fi.et.s̄.de referen.sed an ipsi cognoscent de appel. Rn̄.absit cum sint minores.vt.s̄. de ap.§.fi.sed princeps tantum vel cui ipse committet.vt.ff.de mi. l.minores.in prin.et.§.penul.
k ¶ Inducias post.mandatur ergo sententia executioni interim. sed cōtra.in appellatione seruatur. vt. ff. nil innoua.appel. pen.et in rubri.et in tex.nisi in casu. vt.j. de san. epi.§. yconomus. est et alia differentia: q2 potest bis appellari sed supplicari semel tm̄. vt C. de preci. impe. offe.si quis aduersus.

¶ Appellationis tp̄s ipso iure [illegible] si p iudicē stetit quominus causam examinet et sententiam proferat. h.d. Bar.

¶ Hoc q̄ꝫ sancimus: vt si qn̄ appellatione secuta in nouissima iduciaꝝ[a] die[b] aut p̄s vtraq̄ꝫ aut sol⁹ q̄ appellatiōe vsus est occurrerit: et suā p̄n̄tiā manifestauerit iudici futuro appellationis examiare[c] iudicium aut consiliarijs ei⁹: aut qui lites intromittūt. Et si iudex eū in definitis diebus suscipere differat: nullū p̄iudicium[d] partib⁹ † aut vni earū ex hoc pe[n]it⁹ fieri: sꝫ et post hoc examinari[e] appellationes hm̄ōi: et sentētia legitima terminari.

¶ A sn̄ia p̄fecti p̄torio appellare nō licet: sꝫ supplicare [illegible] h.d. Bar.

¶ Aliud ad hoc capl̄m nr̄a indigēs[f] puidētia prospeximus emendare: q2 eī nr̄e[g] leges decernūt: si qn̄ gloriosissimi p̄fecti sacroꝝ p̄toriorū sn̄iam ptulerint / nullā appellationē aduersus eā offerri: sancim⁹ quotiens sn̄ia gl̄iosissimoꝝ p̄fectorū cuiuscūq̄ꝫ regiōis p̄ferat̄: et vn⁹ forsan litigantiū putauerit se grauari / h̄re eū licentiā petitionē[h] offerre gl̄iosissimis prefectis q̄ sn̄iam ptulerūt: aut eorū cōsiliarijs: aut causas introducētib⁹[i] intra.x. dierum inducias post[k] platā sn̄iam. vt hoc subsecuto nō aliter executioni sn̄ia ꝯtradat̄: nisi prius fideiussiones dignas p̄buerit victrix pars tāte quātitatis quāte fuit cōdēnatio. vt si post hāc retractationē mō legitimo pcedente sn̄ia resoluat̄: res ei cum augmētis legitimis restituat̄. Si vero intra memoratas decem dierū inducias post prolatam sententiam non obtulerit libellum is qui putat se lesum: iubemus cause executionem sine fideiussore procedere / retractationis iure seruando[l] illi qui se grauatum putauerit.

¶ Si minor restitutionē petit vt se ab hereditate abstineat [illegible] h.d. Bar.

¶ Ad hec quoq̄ꝫ sancimus vt si ꝯtigerit minores velle se abstinere ab hereditate in se deuoluta / et a se suscepta[m] siquidem omnes creditores presentes fuerit in illis locis in quibus in integrum restitutio postulatur: vocentur a iudice creditores[n]: et presentibus omnibus † ab huiusmodi hereditate se minores abstineant.

¶ Si vero omnes aut aliqui[o] creditorum absentes fuerint: iubemus minores volentes hoc agere / locorum iudicem in quibus ipsi degunt adire: illum vero per consuetas citationes vocare creditores. et si intra spaciū trium[p] mensium

l ¶ Seruando.infra bienniū.vt.C. de sen.pre.preto.l. j.que est cōtra.sed ibi biennium post sententiam datur et post publicationem.hic autē dantur.x.dies añ supplicationem. Accursius.
m ¶ A se suscepta. quod faciunt quandoq̄ꝫ. vt.C. si minor se ma.di.p totum: vt quia sit litibus et sumptibus impedita. vt ff.de minori.l.minor.xxv. ān̄s. Accursius.
n ¶ Creditores. idē in legatarijs: quia eos hec res tangit. argu.s̄. de here.et fal.§.hinc nobis.et.C.de auc.prestan.l.fi.al's nō valet restitutio.vt ff.de mino.l.etiam §.fina.
o ¶ Aliqui. non ergo preiudicatur per presentes plures absentib⁹ paucioribus.argu.contra.ff.de pac.maiorem. et. l. rescriptum.et de cu.bo. dā.l.j.Sed et hoc dici pōt vt absentibus per presentes preiudicetur: dummodo vocentur absentes. Accur.
p ¶ Trium.quare triū? Rn̄.sic video et al's.vt.s̄.de liti.§. omnem.et.s̄.vt cū de ap.cog.§.sed hec presenti.col.viij.

Appellari pōt bis.

† cōcor. c.j. cum gl.sup v̄bo consliterit. ex̄ de testi.

Absentibus an p p̄ntes p̄iudicetur.

a ¶ Nusq̄. ad-
uerbium loci.
b ¶ Mobiles. ni-
si q̄dā perierint ꝑ
imbecillitatē etatis.
vt.ff.de mino.ait
pretor.§.fi.
c ¶ Custodiri.scꝫ
custodiēdo curato
rē.vt.ff.ꝺ cura.bo.
dan.l.j.Accur.
d ¶ Agnoscens.
q̄cūq̄ mō sciat.vt
ff.de pe.he. itē ve-
niunt.§.petitam.
in fi. Et sic no.sci-
entiā suam ei no-
cere.vt argu.C.de
nup.l.si vicinis.sꝫ
ex quo tp̄e ħ tp̄s
.x.et.xx.an.cōputa-
tur. q̄dā distiguūt
si possessor velit vti
accessione sui au-
ctoris:et tūc ex tp̄e
quo possedit ante
cessor.q̄ fuit male
fidei.ꝛ tūc.xxx.an.
nō ex tempe scien
tie dn̄i.argu.C.de
p̄scp.lō.tēp.l.j.et
ff.de acq.pos.pom
ponius.§.cū quis
Alij dicunt ꝙ ēt si
quandocunq̄ dn̄s
sciat hoc decennio
vl' vicēnio sibi no-
ceat.et hoc dicunt
ex hac lr̄a q̄ dicit i
tra.x.an.ꝛc. Sꝫ ꝯ̄
hoc q̄d si i vltima
die sciat:et iudicis
copiā non hꝫ.hoc
autē tp̄s continuū
est.vt.ff.de vsuca.
l.nūq̄.§.j.q.d.ini-
q̄tas occurrit.Dic
ergo primum ve-
rius esse vt ex tem
pore sciētie dn̄i cō
putetur.
e ¶ Contestatus.
etiam ex missione
executoris.vt.C.ꝺ
prescrip.xxx.ān̄o.
l.cum notissimi.et
l.sicut.et de his ħ
fit mentio.
f ¶ possidet.scilꝫ
quod p̄scripserit.ꝛ
q̄ꝺ subijcit quādo
id est q̄r : vel tem-
poraliter.et sic no.
hodie ꝙ mala fi-

Scien-
tia qn̄q̄
nocet

nusq̄[a] appareāt creditores li-
cere mioꝛib[9] sine piculo ab hu
iusmodi hr̄ditate abscedere iu-
dice pudente apꝺ quē agit in
integrū restitutio vbi debeant
herēditarie res mobiles[b] ꝛ imo
biles custodiri[c] quantitate q̄p-
pe harum publica descriptiōe
sub gestis monumētoꝛum ma
nifestanda.

¶ Habens titulum et bonam
fidē a malefidei possessore pre
scribit inter p̄ntes spacio .x.an.
ꝛ.xx.inter absentes si vere dn̄s
hūc possidere sciuit ꝛ ipsum nō
inquietauit. Similiter ignoran-
tia tūc non p̄iudicat nisi spacio
xxx. ānoꝝ. Et si dn̄s fuerit p̄te
certio anni ꝛ certio absens:su
pra decēniū ad p̄scriptionē cō
plendam adijci debent tot ānī
quot fuit absens.h.d.Ang.

¶ Bursūs sancim[9]: vt si quis
mala fide rē possidēs/aut ꝑ vē
ditionē aut ꝑ dōationē aut ali
ter hāc rem alienet q̄ ꝓ putet
easdem res cōpetere sibi hoc
agnoscēs[d] intra.x.annos inter
p̄ntes.et.xx.inter absentes nō
cōtestat[9e] fuerit ꝯm leges em-
ptorē aut donatorē accipientē
aut illū ad quē res alio quoli-
bet modo trāslate sunt : eū qui
tales res habet firme eas ha-
bere post decēnij videlicet in-
ter presentes/ꝛ vicēnij iter ab
sentes discursum. Si aūt igno
rat verus alienatarum rerum
dn̄s/et q̄r res ei cōpetunt et q̄r
alienatio facta est:nō aliter ex
cludi hūc nisi ꝑ triēnalem pre-
scriptionem:nō valente dicere
eo qui res hoc modo possidet/
quia ipē bona fide possidet[f] q̄n
ipē a mala fide possidēte hoc
accepit. ¶ De prescriptiōe ve
ro decēnij hoc oꝛdinare perspe
ximus.vt si quando quispiam
in predicta decennij tempoꝛa
li prescriptione in quibusdam
quidē annis presens sit in qui
busdam vero absens:alios tā
tos ei annos super decennium

adijci quantos ex ipso decen-
nio absens fuit[g]. Hec autē om
nia que de tempoꝛali prescri-
ptione decreuimus: non in pre
teritis sed in futuris tantū post
presentem legem negocijs at-
q̄ causis valere precipimus.

¶ Testamentum suas vires
obtinet siue testator per se si-
ue per alium nomen heredis
scribat reuocata lege que con-
trarium asserebat. Hoc dicit
Bartolus.

¶ Quia vero ante hanc legē[h]
protulimus vt testatoꝛ aut ma
nu propria aut per testes noīa
heredum scribat in testamen-
to:agnouimus autem ex huius
modi subtilitate plurima testa
menta destructa/ testatoꝛibus
non valentibus huiusmodi cu
stodire subtilitatē/ aut foꝛsan
nolentibus scire aliquos suam
voluntatem[i]. iubemus licētiā
quidem esse volentib[9] hoc ser-
uare in proprijs testamentis.
si enim hoc non obseruant:sed
ꝯm priscam[k] consuetudinē te-
stentur:etiam sic firmum testa
mentum esse sancimus : siue ꝑ
se aliquis siue per alterius per
sonam nomen heredis inscri-
pserit[l]:si omnino reliquā legi-
timam obseruationem in testa
mento testatoꝛ obseruauerit.

¶ Res ab ecclesia in principē
translata / potest a principe in
alium transferri non obstante
lege in contrarium loquente.
h.d.Bar.

¶ Legem vero[m] per quā san-
cimus non transferri: ad alias
res que ad nostrā domū ex ve
nerabili ecclesia peruenerunt[n]
vacare sancimus tā in his que
iam ad nostram domum legiti
me peruenerunt: q̄z q̄ postea ꝑ
uenire futura sunt.

¶ Falcidia cessat re a testato-
re alienari prohibita:his obti-
nentibus in casibus presentis
nondū finitis. Bar.

¶ Si quando autē aliquis te-

des vēditoris em-
ptori nocet ħ casu
olim.ʒ.vt.ff.de pu
blica.l.eū.§.p̄tor.ꝛ
C.de p̄scrip.lō.tē-
po.l.j.et de peri.ꝛ
cō.rei vē.l.dolum.
g ¶ Absens fuit.
vt duplicet tēpus
absentie : vt si ab-
sens fuit quinquē
nio ei dentur ite-
rum quinq̄ anni
post reuersionem
et hoc quando ex
voluntate abest.si
autem ex necessi-
tate : tūc ipso iure
nō currit vel resti-
tuit: et dic de qua
absentia ħ loqua-
tur.s.de ea q̄ est ꝺ
vna in aliā puin-
ciā. vt.C.de p̄scp̄.
long. temp. l.fi.et
facit ad hunc.§.ff.
de minoꝛi.interdū
et.ff.qui.ex cau.
ma.necnō.§.si q̄s
sepius.
h ¶ Hanc legē.vt.
C.de testa.l.iube-
mus.
i ¶ Voluntatem.
q̄ꝺ erēt necesse si te
staret per nuncu-
pationem.
k ¶ Priscā.vt in
l.illa q̄ est.C.de te
sta.hac consultissi-
ma.nā ꝑ illam nō
cogebat ip̄e vel te
stes scribere no-
men heredis.
l ¶ Inscripserit.
dūmō ipse expres-
serit quod est scri-
bendum ꝯm quos-
dam. si igit nutu
exp̄mat non valet
ꝯm eos. arg.ʒ.ff.ꝺ
lega.iij.l.nutu.sa-
tis enim exprimit
cum annuit.
m ¶ Legem ꝓo.
sic est.ʒ.in col.v.i
consti.vj.vt dece-
tero cōmutatiōes
contra. Solu. hec
corrigit.
n ¶ peruenerūt.
ne per consequen
tiā res ecclie alie-
nentur.

Mala f
des ve
ditoris
empto
nocet.

a ¶ Alienari. hoc ꝑceptũ est seruãdũ. vt. C. de re. alie. l. fi.
b ¶ Alienationẽ. alienaret aũt legatari⁹ in heredẽ here- de falcidiã retinẽte. sed certe imo videt̃ ꝙ non. q: fal. ipso iure remanet in bonis heredis. et in reliqua parte legati dominiũ in legatarium transit. vt. C. ad. l. fal. l. fi. Rñ. hoc facit hic voluntas expressa testãtis ne fiat alienatio. et sic no. vnũ casum vbi cessat falcidia. Sunt et aliĩ. vt si est relictum ad pias causas. vt. J. de eccle. ti. §. si autem heres. Item qñ testator expressim vetuit. vt. S. de here. et fal. §. si vero expressim. col. i. Item quando quibusdã insolidũ soluit heres. vt. S. de here. et fal. §. non autẽ. al's generaliter hꝫ locum. vt. C. ad. l. fal. l. ij.

¶ De alienatiõe/ et emphi. ix.

Ultis. legib⁹. pla tis et sic sũt ablatiui absoluti. et dicit de illa que est. S. de nõ alie. coll. ij. Itẽ ꝛ de illa de ec. re. imo. alie. col. v. Item de illa. S. cõsti. q̃ ex ascrip. §. fi. Itẽ de illa. C. d̃ sacrosanc. ec. l. sancimus. ꝛ de aliĩs q̃s non habemus.

d ¶ Reliquis. subaudi et aliĩs cõtractibus qui sunt reliqua administratiõis earũ rerũ. et hoc in rubrica. nã alienatio pertinet ad administrationem. vt. ff. ad treb. mulier. Azo. argu. contra. ff. de offi. ꝓcon. l. i. §. i. et hoc si habes in littera et reliqua odministrationis ꝛc. si auem habes et reliquis administrationibus/ planum est.

e ¶ De plantantibus. s. ipsas ecclesias forte.
f ¶ Omnes. s. predictas leges.

stamentũ faciat et aliquã rem imobilẽ sue familie / aut alteri cuicũq̧ ꝑsone noĩe legati reliquerit: et specialiter dixerit nullo tp̃e hanc rẽ alienari[a]: sed aut apud heredes aut apud successores illi⁹ cui relicta est permanere: in hoc legato iubem⁹ falcidiã legẽ locũ penit⁹ non habere: qm̃ alienationẽ[b] eius testator ip̃e ꝓhibuit. Hec autem obtinere precipim⁹ in illis casibus/ q̃ nondũ iudiciali decreto aut amicabili conuentiõe/ aut quolibet modo legitimo decisi sunt. Eminentia igitur tua q̃ ꝑ presentem legẽ in ꝑpetuũ valituram nostra sanxit tranquillitas: edictis quidẽ in hac regia ciuitate ꝓpositis: ꝑceptis autẽ ad oĩm prouinciarum iudices destinatis ad omniũ noticiam venire procuret.

¶ De alienatione/ et emphiteosi et locatione et hypothecis et aliis diuersis contractibus in vniuersis locis rerum sacrarum.

¶ Nulla ecclesia ciuitatis cõstantinopolitane (exceptis quibusdam quibus cõceditur) potest res immobiles vel que inter imobilia cõputantur donare aut alienare: nisi fiat alienatio imperiali domui. Auge.

Idem Aug. petro pre. preto.

Ultis et diuersis legibus[c] super alienationib⁹ et emphitheosib⁹ ꝛ locationibus et reliq̃s[d] administrationib⁹ ecclesiasticarũ rerũ/ ꝛ de plãtãtibus[e] preuidimus oẽs[f] presenti cõprehẽdere lege. ¶ Sancimus igit̃ nullã habere licẽtiã[g] ordinatores rerũ huius regie ciuitatꝫ sanctissime maioris ecclesie/ aut orphanotrophiĩ/ aut nosochomiĩ / aut xenodochiĩ / aut prothochotrophiĩ/ aut alterius venerabilis domus in hac regia ciuitate/ siue in eius finibus constitute (exceptis venerabilibus monasteriĩs[h]) aut vendere/ aut donare/ aut commutare/ aut sub alterno[i] dono dare/ aut alio quolibet modo alienare rẽ imobilẽ/ aut ciuilem annonam/ aut rusticũ mãcipium/ nisi ad imperialem[k] domum commutatio facta est. Sed neq̧ de colonis[l] iuste dari[m] quid concedimus[n]. ¶ Emphiteoses vero a predicta sanctissima maiore ecclesia regie ciuitatis et cõmemoratorũ[o] locorũ fieri iubemus[p] in personã eius qui accepit ꝛ aliĩs duob⁹ deinceps heredibus non amplius de sexta parte instantis[q] canonis dimittimus[r] et qui emphiteosis iure acceperit: de cõpetentibus vero proastiĩs[s] ipsi sanctissime maiori ecclesie ꝛ nominatis[t] venerabilibus domib⁹ in regia hac ciuitate aut in eius regione aut mansione constitutis: iubemus siquidem hic[v] redditus habeat̃ integro canone ab his ordinatoribus qui regunt ipsa venerabilia loca emphiteosim hanc ꝑm predictum modum accipiendi et

g ¶ Licentiam. hoc tenaciter in rebus ecclesiasticis obseruis ꝑm ꝯsuetudinẽ: vt fieri debeat earũ alienatio ꝯsensu patroni si q̃s ibi fuerit: vel plebani si capella plebanũ habeat. alioquin cum auctoritate ep̃i. et si non faciat reuocatur causa tamẽ cognita. s. an decepta sit in cõtractu eccl'ia. Itẽ an ꝑciũ sit in eius vtilitatem cõuersum: donare q̃ꝫ potest amicis bene merẽtibus ꝑm Al. Item ꝑm ꝯsuetudinẽ regni etiã sine ei⁹ cõsensu vel auctoritate solus ꝓlatus dat in feudum.

Patronus in alienatiõe ecclesiasticarũ rerũ dꝫ cõsentire.

h ¶ Mõasteriĩs. id est monasteria pñt alienare ꝑm h̃ vt. J. e. §. et hoc qui dẽ: ibi in aliĩs.
i ¶ Sub alterno. id ẽ pari donatiõe vt in nouellis. e. ti.
k ¶ Ad iperialẽ. vt. S. de nõ alie. §. finimus. col. ij. et S. vt dece. cõmu. in ꝑn. col. v. et sic no. ꝙ ꝓuilegiat⁹ a priuilegiato accipit. ar. J. ff. de reb⁹. eo. si pupillorũ. circa princi.
l ¶ De colonis. id est ascriptitiĩs.
m ¶ Dari. i. vendi. vel. donari. vel alio modo.
n ¶ Concedim⁹. quãter imobilia cõputant̃. vt. S. de nõ alie. §. i.

Colon⁹ inter immobilia cõputat̃

o ¶ Cõmemoratorũ. al's memoratorum: et subaudi prelatos.
p ¶ Iubemus. id est permittimus.
q ¶ Instãtis. scꝫ presentis pensionis siue redditus.
r ¶ Dimittimus. al's diminuimus.
s ¶ Proasteriĩs. i. de ꝓprie ville agris vt dicũt. sed magꝭ vr̃ de remotꝭ dicere. a ꝓ qd̃ remotionẽ sig̃t: vt dicim⁹ ꝓcõsule. Sic eñi lꝫ a noĩs interꝑtatiõe argumẽtari. vt insti. de do. §. est et aliud. Sꝫ ꝑmũ veri⁹ est vt innuit l'ra seq̃ns
t ¶ Nominatis. repete et nominatis.
v ¶ Si quidem hic redditus. i. proastris. Al.

alijs duabus successionib⁹ dari:et nullã omnino releuationẽ sȝ augmẽtum[a] fieri. Si ꝟo non habeant ip̃a proastia aliq̃s oĩno redditus: licentiam prebemus ordinatoribus venerabilium locorum in alia quantitate[b] hoc sicut predictũ est in emphiteosim dare. Si vero cõtigerit quãlibet rẽ ex aliquo predictorũ locorũ venerabiliũ emphiteotico iure datã aut imperialem domũ[c] aut in sacrũ nr̃m erariũ:aut in ciuitatẽ aliquam aut in curiam/aut in aliquã venerabilẽ aliã domũ ꝑuẽire[d]:licentiam prebemus ordinatoribus venerabilium locorum / a quibus a principio emphiteosis facta est:mox vt ꝑuenerit in vnam predictarum personarum[e] ipsa emphiteosis manifestare suam voluntatẽ intra biẽniũ:et aut ab his derelinqui eãdem rem ad quos[f] peruenit:et annuã pensionẽ que pacto cõtinet̃ inferri:aut hoc recipere[g] emphiteosi soluta[h] eo ꝙ hoc sibi prodesse existimant[i]. ¶ Si vero q̃dã[k] sunt loca aut ipsi sanctissime ecclesie maiori aut alicui venerabiliũ domorum[l] cõpetentia/in quibus antique habitationes deposite[m] sunt ⁊ ex quibus nullus prebetur redditus:predicte vero venerabiles domus quibus competũt hec loca reedificare nõ possunt: licentiam damus ipsis ordinatorib⁹ earũ in emphiteoseos[n] perpetuo[o] iure tradere ipsa loca:ita tamẽ vt emphiteosis in tertia parte[p] pẽsionum que ex habitationibus adhuc stantibus colligebãtur ex principijs tp̃is i emphiteoseos ꝓcedat[q]. aut si ẽphiteota maluerit magis sub isto pacto accipiat loca vt primit⁹ edificet/et ex adiectis illic per estimationẽ pensionib⁹ medietatẽ partis dari venerabili domui a qua ip̃a loca accepit/et hoc fieri concedimus. vtatur ergo huiusmodi emphiteota et illic inuenta de depositis habitationibus materia. Si ꝟo aliq̃s voluerit quãlibet rem imobilẽ nomĩe vsus accipere a sanctissima maiore ecclesia regie ciuitatꝪ: aut vni⁹ memoratarũ venerabilium domoꝝ[r]:nõ aliter hic accipiat nisi aliam rem mox dñij iure prebuerit ex quo eadem rem acceperit tantum habentem redditũ quantum habeat res que ei datur:et nõ maioribus fisci p̃stationibus pregrauatam. vt post eius mortem aut post tẽpus in quo datio eius conuenit: non transcendentem videlicet accipientis vitam/ vtraq̃ res integra et in dominium et in vsum in eãdẽ venerabilẽ domũ ꝑuẽiat. Locatiões[s] ꝟo ab ipsis venerabilibus domibus fieri concedim⁹ in quãto scũq̃ contrahentibus annos placuerit:non transcendentibus videlicet.xxx.annorũ temporibus. ¶ Si vero cõtigerit aliquam predictarũ venerabiliũ domorũ noĩe fiscaliũ tributoꝝ aut alterius cuiuslibet superuenientis necessitatis venerabili domui pecunijs egere:liceat eius ordinatorib⁹ imobilem rẽ aut supponere/aut dare in speciale[t] pignus:et creditor possideat eãdẽ rẽ:et eius fructus colligat:et reputet sibi tam in his creditis pecunijs q̃ȝ in vsuris: nõ autẽ maioribus q̃ȝ quartaȝ partem centesime. ¶ Si vero persoluerint debituȝ prepositi eiusdẽ venerabilis domus:aut

a ¶ Augmentum.scȝ fieri potest.
b ¶ Quãtitate.nõ dicit de qua:vnde ad arbitrium boni viri dico faciẽdum.hoc eñ qd̃ sequitur sicut p̃diximus ⁊c. vult ꝙ in sextã partem fiat diminutio.nam illud locũ habet quãdo aliquos habet redditus.vt.s̃.de nõ ali.§.si ꝟo contra fm̃ Al.sed hoc stare non põt. q̄ ille.§.si vero.expresse dicit quando nullos hȝ redditus fieri tñ cõputationeȝ infra.xx. ãnos. nisi diceres hic in ecclesia constantiñ.ibi in alijs Vl' dic ꝙ hic dicit sicut predictũ est. subaudi. s. in illo §.si ꝟo. qui est. s̃. de non alie.col.ij.
c ¶ Domũ.s. priuatam:vt differat a sequenti.
d ¶ Peruenire. a ticio puta.
e ¶ Personaruȝ. id est domorum.
f ¶ Ad quos. eis subaudi ad q̃s ⁊c.
g ¶ Recipere. scȝ rem ipsam.
h ¶ Soluta.id est dissoluta.
i ¶ Existimant. al's existimauit.
k ¶ Si ꝟo q̄dã.lȝ materia p̃ñs vsq̃ ad.§.et hoc quidẽ: sit de ecclesia tantum constantinopolitana.vt.i.eo.§. et hoc quidẽ.tamẽ iste gñalis est vt ex hac littera colligitur. et.i. eo.§.quecũq̃.ideo eum nota.Accur.
l ¶ Domorũ.predictarum.
m ¶ Deposite.i. destructe ad terrã
n ¶ In emphiteoseos. ꝑpetuas al's in ẽphiteosim
o ¶ Perpetuo. hoc expone vt diximus.s̃.de nõ alie.§.alienationis.
p ¶ In tertia parte.distinguunt hic quidã:an ille qui accepit in emphi. rẽ ruinosam vult soluere statim: an postea q̃ȝ reedificauerit: vt in primo casu fiat diminutio in.vj.parte ab eo qd̃ poterat colligi habitatione constante qd̃ intelligunt.R.et Py.vt tertia pars prestetur et due remittantur. Jo.econtra.s.vt due prestentur et tertia remittatur.Si autem a principio soluere non vult:tunc prestat medietatẽ adiuncte pensionis:vt si tunc reddebat.x. cũ erat ruinosa.et nũc. lx. additio est in quinquagita.et sic. xxv. dabit annis singulis vt hic dicit.⁊ hoc eodem cãu dabit ꝯstãtẽ.s. x.et sic.xxxv.dabit vt.s̃.de non ali.§. si vero minui.que videt̃ cõtra.nã cũ i hoc eodẽ casu loquatur vt hic dicit: videt̃ cõstantẽ nũc pẽsionẽ solui. Sȝ solue vt dictũ est. Sed nõne fm̃ p̃dicta magis grauat̃ qui soluit statim cum tãtum ei tertia remittatur. huic autem medietas? Respon. hoc sibi videtur meli⁹ et leuius quod elegerit.vt isti.de ac.§.huic.
q ¶ Procedat. hinc sumit̃ aut.si quas ruinas.
r ¶ Domorũ. nã l. iubemus. C. de sacrosan. eccle.in constã.ciuitate habet locũ. sȝ hec in alijs.ibidem adiacentibus. sed hodie idem est vbiq̃ vt.i.eo.§. quecunq̃.et facit ad hunc §.C.de sacrosanc. eccle. iubemus.§. fina.⁊.s̃.de non alie.§.si quis auteȝ voluerit.col.ij.
s ¶ Locationes. scȝ simplices.
t ¶ Speciale. multomagis in generale:nã et p superiorẽ legẽ de nõ ali.specialiter prohibentur: vt ibi dicitur.§. alienationis.et.§.si enim. Accur.

ex fructibus adimpleatur[a] creditũ: redeat iterũ res ad venerabilem domum ex qua data est.

¶ Emphiteosis vero et hypothecas vltra quinquenniũ nolumus fieri a sanctissima maiore ecclesia regie ciuitatis conscientia ⁊ cõsensu huius beatissimi ciuitatis epi et patriarche iurantibus p̃sentibus deo amabilibus yconomis et chartularijs[b] eiusdẽ sanctissime maioris ecclesie: ꝙ nõ ad prescriptionẽ iuris eius cõtractus efficiatur. In alijs vero venerabilib⁹ domibus[c] siquidẽ sint chartularij: ipsos equalr̃ modo iurare p̃sente eo qui preest venerabili domui. ¶ Si vero nõ sint chartularij: ab his qui presunt venerabilibus domibus ꝓpositis sanctis euãgelijs cõtractũ fieri in scriptis cũ iureiurando addito huiusmodi instrumentis: ꝙ nõ ad lesionem aut prescriptionez venerabilis domus cõtractus efficitur. yconomis ṽo ⁊ orphanotrophis ⁊ reliquis venerabilium domorum ordinatoribus necnon ⁊ oibus chartularijs et parentibus eorũ ⁊ filijs ⁊ alijs qui per genus eis vel nuptiarũ iure coniuncti sunt/ interdicim⁹ emphiteosim ⁊ locationes siue hypothecas rerũ ipsis venerabilibus domib⁹ cõpetentiũ: aut per semetipsos: aut ꝑ interpositam ꝑsonã accipere[d]: sciẽtibus eis ꝙ si tale aliquid fiat et hoc inualidũ erit: et oẽm substantiã tam eoꝝ qui accipiũt ꝗ̃ yconomorũ ⁊ chartulariorũ ⁊ ordinatorũ quibus ꝭm predictum modum coniuncti sunt/ in venerabilem domum de qua rem accipiunt post obitum eorũ peruenire iubemus. ¶ Et hoc quidẽ sup his q̃ maioris ecclesie sunt: et predictarũ venerabilium domorum que sunt in hac regia ciuitate vel eius circuitu adherẽtium disposuimus. In alijs vero sanctissimis ecclesijs/ et monasterijs/ ⁊ xenodochijs/ ⁊ nosochomijs seu reliquis venerabilibus domibus[e] que in oibus prouincijs nostre reipu. posite sunt: verũetiam monasteriorũ in hac regia ciuitate et eius circuitu adherentiũ consequenter diffinire preuidim⁹. ¶ Licẽtiã igitur damus predictis venerabilibus domibus nõ solum ad tẽpus emphiteosim facere immobiliũ rerũ sibi cõpetẽtiũ: sed ⁊ perpetue[f] hec eis emphiteotico iure volẽtibus dari. Et siquidem sanctissime ecclesie sint vel alie venerabiles domus quarũ gubernationem loci sanctissimus episcopus aut per se aut per venerabilẽ chorũ clericorũ facere cum voluntate eorum et cõsensu[g] fieri hmõi cõtractũ iurantibus presentib⁹ yconomis et administratoribus et chartularijs[h] ipsi⁹ venerabilis dom⁹[i] ꝙ ex hac emphiteosi nullũ dãnum eidẽ venerabili domui infertur. ¶ Si vero ptochia aut xenones/ aut nosochomia/ aut relique venerabiles dom⁹ sint propriã administrationẽ habẽtes: siquidẽ venerabilia oratoria esse cõtigerit/ cum volũtate maioris ptis ibidẽ ordinantiũ[k] clericorum necnon ⁊ yconomi. ¶ Si vero xenones aut pthochiũ/ aut nosochomiũ aut alia sit venerabilis dom⁹/ apd̃ ꝑpositũ ipsius fieri contractũ/ iurãtibus ordinatoribus earũdem[l] venerabilium domoꝝ in p̃sentia deo amabilis episcopi a quo preponunt̃ aut ordinãtur ꝙ nichil ad lesionem[m] aut prescriptionẽ ipsarum venerabilium domorũ de huiusmodi contractu efficitur. In venerabilibus vero monasterijs primates eoꝝ cum ampliore ⁊ maiore parte ibidem deseruientiũ monachorum contractum efficiant. In predictis vero omnib⁹ iubemus inscribi instrumentũ cum iureiurãdo: ꝙ non ad lesionẽ aut prescriptionẽ earundem[n] res[o] agitur: hac vero obseruatiõe huiusmodi precedẽte releuationẽ nõ amplius fieri a sexta parte redditus quẽ habet res[p] que in emphiteosim datur.

¶ Quecũꝙ ṽo de lapsis domib⁹ cõpetẽtib⁹ venerabilib⁹ domib⁹ q̃ in regia sunt posite ciuitate

a ¶ Adimpleat̃. qd̃ debet fieri: vt hic. et C. de pigno. ac. l. j. et ff. de pig. si is. §. j. et de distra. pigno. l. j.

b ¶ Emphiteosis. ⁊ chartularijs. illi qui scribebant ecclesiastica acta ⁊ erant de ipsa ecclesia et habebant oia ad manus melius ꝗ̃ alij. arg. ff. de eden. l. argentarius. §. j. ⁊ sic no. ꝙ in oim̃ p̃sentia fit etiã vẽditio rei ciuitatis ⁊c. presentibus euãgelijs. vt C. de ven. re. ad ci. perti. l. fi. lib. x.

Vẽditio rei ciuitatis fit in oim̃ p̃ntia.

c ¶ Domibus. i. monasterijs. nam de his exceperat. vt. s. eo. in prin.

d ¶ Accipere. nõ admittunt̃ vt quilibet. quod dic vt. s. eo. §. yconomis.

e ¶ Domibus. in prouincijs constitutis. de quibus modo incipit tractare.

f ¶ Perpetue. h dic vt dixi. s. de nõ ali. §. alienatiõis.

g ¶ Et consensu. sic venditio rei ciuitatis. vt. s. dixi. et C. de ven. re. ad ci. per. l. fi. in fine. et idem in vẽditione rei que fuit curialis que fit a curia. vt. C. d̃ predijs cu. l. ij.

h ¶ Cartularijs. id est tabellionibus vel scriptoribus.

i ¶ Domus. siue oratoria: id est ecclesia vt differat a superiori.

k ¶ Ordinantiũ. id est ordinatoruz. al's adorantium. id est seruientium

l ¶ Earundem. scilicet domorum venerabilium.

m ¶ Ad lesionem nota aliqua permitti fieri ad vtilitatẽ que ad damnum non permittuntur: vt hic. ⁊ ff. de transac. l. cum hi. §. eam. et instit. de auct. tu. in prin. et ff. de bo. auc. iu. possi. l. pretor. §. in eum. Accursius.

Utilitatis gra q̃dã l3 que al's non.

n ¶ Earundem. scilicet domorum venerabilium.

o ¶ Res agitur. id est contractus. Al.

p ¶ Res. si habet modo talẽ vel maiorem redditũ ꝗ̃ tunc quãdo ad venerabilem domuz deuenit. al's si minorem parum: tũc tempus quod venit cum ea diminutiõe de qua hic dicit: vt. s. de non alienã. §. quia vero leonis. si vero multum diminuta substãtia est ob cladem: tũc serua quod dicitur. j. proxi. §. quecunꝗ ⁊c. et. s. e. §. si vero. et no. ꝙ hic sumitur illa aut. perpetua ⁊c. vsꝗ illuc solito ⁊c. reliqua sumit̃ s. de non alienan. §. quia vero leonis. et §. si vero. Accursius.

superi⁹ᵃ dispo∫uim⁹: hec in his[b] venerabilib⁹ domib⁹ valere p̄cipimus. Hoc etiā ∫up ip∫is venerabilib⁹ domib⁹ diffinire precipim⁹: vt ∫i q̇dā ex eis ∫iue pro publicis collationib⁹[c] ∫iue pro alia nece∫∫aria cau∫a eiu∫dē domus debitis obnoxij[d] fiāt: ⁊ nō e∫t po∫∫ibile de rebus mobilib⁹ eadē p∫olui debita: ⁊ primo quidem ordine ī ∫pāli[e] pignore dari rē immobilē creditori vt eius fructus colligēs reputet ∫ibi tā in ip∫is debit mutuis pecunijs q̄ȝ in v∫uris[f] nō ampli⁹ quarta parte cente∫ime[g]. Si vero noluerit[h] i∫to modo debitū trā∫igere: iubem⁹ p eos quidē q̇ a ∫ancti∫∫imo patriarcha ordinant: ∫iue metropolite/∫iue alij epi ∫int/∫iue archimādrite/∫iue orphanotrophi/aut no∫ochomij/aut xenodochij/aut aliarū venerabiliū domorū ordinatores apud ∫ancti∫∫imos patriarchas[i] a q̇bus ordinant aut p̄ponunt monumenta fieri: vt cū iureiurādo ordinatoꝝ ⁊ cō∫en∫u amplioris partis in eis[k] de∫eruientiū debitū[l] manife∫tari. ⁊ q: nō e∫t po∫∫ibile[m] de reb⁹ mobilib⁹ i∫tud p∫olui: eos vero q̇ a metropolit ordinātur/∫iue epi ∫int/∫iue archimādrite/∫iue orphanotrophi/∫iue pthocotrophi: aut alioꝝ venerabilium locoꝝ ordinatores apud eos ∫imilit metropolitas epi∫copos hmōi monumēta cō∫cribi. ab illis vero epis qui aut a patriarchis aut a metropolitis epi∫copis ordinātur: et habent ∫ub ppriā iuri∫ditōeȝ aut mona∫teria/aut ptochia/aut xenones aut no∫ochomia/aut alias venerabiles domos/∫ub ∫imilem modū fieri ge∫ta: ita tamē vt ∫iue apud patriarchas/∫iue apd metropolitas[n]/ ∫iue apud epi∫copos alios hmōi ge∫ta fiant: nullū p his di∫pendium aut expen∫am venerabiles domos ∫u∫tinere[o]. ¶ Propterea enī volumus[p] decetero apud iudices puinciarū aut defen∫ores locorū hmōi monumēta a memoratis p∫onis ∫iue domib⁹ agi: vt nullum di∫pendiū ∫entiant. po∫tq̄ȝ vero ita ∫ub∫ecuta fuerint apud memoratos ∫cti∫∫imos patriarchas aut metropolitas aut alios epi∫copos: tunc predicti ordinatores debitricis dom⁹ venerabilis in ∫criptis in publico ciuitatis loco proponant p.xx. dies ⁊ i∫to modo hortent eos q̇ emere voluerint immobilē rem vt q̇ plus prebet alijs preponatur. His vero omnibus pcedētibus venditionē fieri p̄cio modis omnibus[q] p debito dando[r] vt nō aliter habeat emptor munitionē ni∫i preciū pro ip∫o debito per∫oluatur: ⁊ hoc euidenter in∫cribat: q nichil ad le∫ionem aut pre∫criptionem eiu∫dē venerabilis domus efficitur.

¶ Si vero ∫m predictū modū emptor huiu∫modi rei nō inueniatur: iubemus creditorem ex iure predictarum venerabiliuȝ domorum qd p ∫oluto dicitur eandem accipere po∫∫e∫∫ionem iu∫ta et di∫tricta e∫timatione facta/et addita in precio decima[s] parte vniuer∫e e∫timationis in ip∫a quantitate accipere

a ¶ Superius. vt. ∫. eo. §. ∫i vero quedam.
b ¶ In his. i. in omnibus alijs per prouinciā con∫titutis.
c ¶ Collationib⁹. ad q̄ tenent eccle∫ie. vt. C. de ∫acro∫anc. eccle. l. placet. ∫ed hodie nō p. l. federici ad decorē. §. j. col. x.
d ¶ Obnoxij. al's obnoxie. Accur∫ius.
e ¶ In ∫pāli. olim gn̄ale permittebatur. vt. ∫. de non alie. aut p. §. alienatiōis. et. §. ∫i enī q̄ ∫unt cōtra. ∫ȝ hoc corrigit et pmitit etiam ∫peciale.
f ¶ In v∫ur. hoc e∫t in omi debitore et creditore. vt C. de pi. ac. l. j. ⁊ de di∫trac. pig. l. j. et caue tibi: q: lȝ hic pmittat ī ∫orte: pōt tn̄ prius in v∫uris pcipere creditor. vt. C. de ∫ol. l. j. ⁊ ∫ic non ∫eruatur ordo ∫cripture. vt in∫tit. de le. §. ante hrdis vel dic ∫peciale in eccle∫ia vt hic.

Ordo ∫cripture q̄n̄q̄ȝ nō ∫uat

g ¶ Cētesime. cētesima dr q̄ anno ∫orti equiparat q̄∫i rotunda vt cētenarius numerus e∫t rotūdus: ⁊ hoc raro pmitit. q̄rta ergo dicitur/ que quattuor ānis eq̇paratur. ⁊ ∫ic ∫i bene computes facit v. denarios p qualibet libra ⁊ quolibet men∫e.
h ¶ Si vero noluerit. ∫cȝ creditor nō vult huiu∫modi pignus ∫ic accipere. Accur∫ius.
i ¶ Patriarchas. ⁊ ∫ic quilibet apud ∫uum ordinatoreȝ vt hic. ⁊. j. ibi p eos vero ⁊c. in ca∫u tamen fallit. ∫. cū archiepi∫copus vendit. nam de ∫ua ∫ynodo duo debent interuenire epi∫copi. vt. ∫. vt nullus fabri. orato. do. §. fina. Accur∫ius.
k ¶ In eis. nota duo: ⁊ maiorem partem ⁊ de∫eruientiuȝ maior autem pars attenditur primo in numero. ∫ecūdo in dignitate. vt. ff. de pac. l. maiorem. de∫eruiētiū autem ideo quia ∫i qui monachi ∫int de eodem mona∫terio: non tamen ibi de∫eruiunt: ∫ed in ∫uis cellulis ∫tant: nō exigitur con∫en∫us eorum. Item neq̄ȝ ab∫entiū: oportet tamen e∫∫e pre∫entes duas partes omniū ordinatoꝝ. vt. ff. de decre. ab or. fa. l. ij. ⁊. ff. quod cuiu∫. vni. l. nulli. ⁊. l. plane. ⁊ maior pars illarū duarū partiū debet cō∫entire. vt. C. de decu. l. nominationum. ⁊ de predi. decu. l. ij. lib. x.

Maior ps q̄n̄ dicatur.

l ¶ Debitū. ∫cȝ p eos. vt. ∫. po∫uit. ∫ȝ q̇d ∫i ne∫ciūt quia nouiter fuit elect⁹ et ∫ic non interfuit quia parum e∫t q fuit elect⁹. Re∫pō. non cōpellitur per iurare. argu. ff. de in li. iur. l. videamus. ∫ȝ forte iurabit yconomus vel alius q̇ ibi maior ∫it. vt arg. ∫. eo. §. licentiam. in fi. §.
m ¶ Po∫∫ibile. id e∫t cōmode. vt ar. ff. de verb. ∫igni. l. nepos proculo.
n ¶ Metropolitas. i. archiepi∫copos. Accur∫ius.
o ¶ Su∫tinere. ∫. debeant. et ∫ic nichil dabitur tabellioni. vt. C. de epi. audi. l. tam dementis. Accur∫ius.
p ¶ Volum⁹. al's non volumus.
q ¶ Omnibus fieri. ∫. de non ali. aut per. contra. §. nos igitur. Solu. ibi regulare. hic ∫pecialiter permittitur.
r ¶ Dando. emptor enim ∫oluet creditori. vt. ff. de rebus eo. qui ∫ub tute. l. magis. §. ne tamen. et. ∫. de eccle∫ia. re. immobi. ali. §. ∫ancimus.
∫ ¶ Decima. ∫cilicet ∫i res valeat decē detur pro vndecim. Alij ∫i valȝ vndecim detur p decē. ∫ed tunc non decima ∫ed nona adderet. Azo. alij vt ∫i res valeat decem/detur pro nouem. quia cum in vno grauetur q accipit eam inuitus: in alio releuetur. argumen. ∫. de trien. §. ∫tudium. colla. iij. Sed prima verior e∫t. vt argu. j. de eccle. titu. §. ∫in autem annale. Accur∫ius.

a ¶ In hoc. scilicet in solutione.
b ¶ Per electionẽ. imo ad electionẽ creditoris. vt. s. de fideius. §. quod autẽ. q̃ est. j. So. ibi creditor preciosius metallum. s. aurũ mutuauerat. vnde in rebus preciosioribus solutionẽ debet recipere. vel hoc speciale in ecclesia. quod est verius.

Aurũ ẽ p̃cios⁹ metallũ

c ¶ Aut ep̃o. nec sufficit ꝙ is q̃ accipit solut⁹ erat in vtilitatẽ eccl'e vertere. vt. ff. de in rẽ verso. l. qđ si. §. qđ tamen.
d ¶ Crediderit. scꝫ aliqs creditor in preterito vel in futuro credet: vt subijcit.
e ¶ Neqꝫ eis. scꝫ creditoribus.
f ¶ Profecerunt. no. credentẽ ecclesie debere ꝓbare i vtilitatẽ ecclesie conuersum vt hic: sic et credẽtẽ minori. vt. C. si aduersus credi. l. j. sic et agẽs de in rẽ ver. vt. ff. de in rẽ ver. l. iij. §. sed et si. sed agens exercitoria sufficit si ꝓbat nauẽ indigere eo tẽpore quo mutuat vt. ff. de exerci. l. fina. et intellige versum siue a principio vertit alendo familiã: vel soluẽdo creditori. vt. ff. de in rẽ ver. l. j. et ij. §. j. siue ex postfacto. vt. ff. ad mace. l. sꝫ iulianus. §. ꝓinde. ⁊ §. et si ab initio. Sed quid si solut⁹ erat hic prelatus vertere in vtilitatẽ ecclesie ⁊ diligẽs est? Uidetur ꝙ hic presumitur ꝟtisse. arg. ff. de ꝓba. cum de indebito. §. j. ⁊. ff. de re mili. l. nõ omnes. §. a barbaris. Sed dico contra: vt his. et arg. ff. de in rẽ ver. l. iij. §. sed et si. in fi. §. itẽ no. hic factũ ꝑsone in dãnum ecclesie nõ redũdare. hoc tñ fallit in trib⁹ casib⁹. prim⁹ est de hẽditate hẽtici. vt. s. vt cum de ap. co. §. si ꝟo liberi. scđs est in hereditate raptoris. vt. j. de san. epis. §. pe. terti⁹ est in naue excusata contra felicem embolam. vt. C. de sac. sanc. eccle. l. iubemus. et hec sunt contra. huic. sed certe non cõtrahendo sed delinquendo illud euenit. Item quid si mutuauerit pecu. toti capl'o? adhuc dico habere locum quod hic dicit vt melius debeat probare: lꝫ q̃dã dicãt cõtra. sed azo dicit probari posse ꝑ presumptionem per. l. si. ff. de exercito. vel quia sit diligens per. l. ff. de ꝓba. cum de indebito. §. j. vl' quia omnibus simul sit data ꝑ. l. C. de sacrosan. eccle. l. iubemus. sed illa in delicto loquitur vt ibi dixi. p̃terea hec littera vult subtiliter probari sicut in rem ver. vt dixi ꝑ l. ff. de in rẽ ꝟ. l. iij. §. sed si sic.

Mutuans ecclesie in ei⁹ vtilitatẽ versum ꝓbare dꝫ.

Perso ne factũ in dãnũ eccl'e nõ redundat.

rem creditorẽ pro solutiõe certo dñio possessurũ: ita tñ vt ordinatores debitricis venerabilis domus ⁊ amplior pars deseruientiũ hmõi vẽditionibus consentiãt. Quod aũt ꝓbeẽ in hoc[a] imobilis res nõ ꝑ electionem[b] creditoris deẽ/ sed ẽm eq̃tatẽ: aliud q̃dẽ fructiferarum: aliud vero possessionũ sterilium eiusdẽ venerabilis domus: ⁊ in redditu earũ ⁊ in fiscali solutione ⁊ reliq̃ ordinationis. ¶ Si vero quis aut ep̃o[c] aut yconomo aut ordinatori cuiuslibet venerabilis domus siue in regia ciuitate siue in prouincijs constitute pecunias credidit: aut posthac crediderit[d]. Iubem⁹ neqꝫ eis[e] hoc reputari ꝓ venerabili domo: nisi primit⁹ ostenderit ꝙ in vtilitates p̃dicte venerabilis domus ista profecerunt: neqꝫ ip̃m creditorem aut heredes eius contra venerabilem domũ habere aliquã pro ipsis actionem: nisi monstrauerint ꝙ in vtilitatibus venerabilis domus competentibus pecunie profecerũt[f]: sed ꝯtra mutuas accipientẽ pecunias: aut heredes[g] eius ꝓprias moueãt actiones.

¶ Omnes ecclesie excepta maiore constantinopolitana ⁊ venerabilibus locis ei subiectis permutare adinuicem possunt [illegible] res vero que ab imperiali domo [illegible] nullo modo alienari possunt. nec etiam monasteria [illegible]

[illegible] excepta maiore ecclesia ⁊ [illegible] ¶ Hec ꝟo iubem⁹ vt excepta sanctissima maiore ecclesia regie ciuitatis/ et venerabilibus orphanotrophijs/ xenonib⁹/ et ptochijs q̃ sunt in regia ciuitate sub ei⁹ ꝯstitutis ordinatione: licentiã esse oĩbus sanctissimis ecclesijs et venerabilibus domib⁹/ necnon ⁊ monasterijs tam in hac regia ciuitate q̃ꝫ in diuersis prouincijs cõstitutis permutationes adinuicem facere[h]: qñ vtriqꝫ venerabili domui seruaẽ indẽnitas: cõsentiẽtib⁹ in scriptis aut ꝑ depositiones huiusmodi cõtractui non solũ ordinatoribus vtriusqꝫ venerabilis domus: sed etiã ampliorẽ parte in eis deseruiẽtiũ. ¶ Ea ꝟo q̃ ab imperiali domo in quãlibet venerabilẽ domuꝫ peruenerunt: aut postea ꝑuenerunt nullo mõ vẽdi/ aut pignori supponi/ aut ꝑmutari/ aut omnino alienari concedimus[i]: neqꝫ si ad alteras venerabiles domos tale aliq̃d egerunt. ¶ Sꝫ qm̃ cognouim⁹ ab aliquib⁹ fieri alienationes monasteriorũ vt hec a sacra figura in priuatorũ ꝯuersationẽ trãsferanẽ: et hoc oĩb⁹ modis ꝓhibem⁹. Si vero tale aliquid factũ deprehendaẽ: licẽtiã prebemus sanctissimo loci ep̃o hoc monasterijs vendicare[k] ⁊ in antiquã figurã reducere. ¶ Si ꝟo quis

g ¶ Aut herdes. vt. s. de non ali. §. hi. col. ij. et arg. ff. si cer. pe. l. ciuitas
h ¶ Facere. permutat ẽ cũ eccl'ia vel cum alio venerabili loco vt hic. et. s. cõstitu. que ex ascri. §. fi. colla. v. Item cũ principe vt. s. de nõ ali. §. sinimus. et. s. vt de ce. non fi. pi. §. j. Accur.
i ¶ Concedim⁹. hic no. quinqꝫ casus in quibus ecclesia nullo modo alienat. prim⁹ quãdo a principe res data est: vt hic. Secundus qñ ipsum monasteriũ vel ecclesia alienatur. vt. j. §. ꝓxi. terti⁹ qñ ipsemet emeret vl' cognato venderet: vt. j. e. §. yconom⁹. quartus quando sub hac conditione ecclesie res data est ne alienetur vt. j. eo. §. sanctissimas. quintus est quia heretic⁹ non alienat. vt. j. de ecclesiasticis ti. §. iubemus. his enim casibus prohibetur alienatio etiam si tali modo fieret in quo al's permitteret. ꝓmittiẽ aũt alienatio in sex casibus quod dicvt. s. de non alie. §. nos igitur. in fi.
k ¶ Uẽdicare. quomodo vendicanẽ ecclesiastica sicut h dicit. et. C. de sacrosanc. eccle. l. sancimus. et. l. iubemus. §.

Eccl'ia in. v. casib⁹ alienare nõ põt.

sane.in fi.§.et maxime ipsum monasterium:vt hic dicit.ꝛ s.de non alie.§.quia vero cognouimus .cum vendicatio dño def:et iõ cũ in talib⁹ dominium q̄s non habeat cessare debeat vendicatio.vt.ff.de rei vendica.l.in rem.§.loca que est contra.Rñ.vendicātur vtili non directa:vel dic nõ quasi sua vendicat.sed quasi ecclesie ꝛ eius nomine vt et tutor nomine pupilli.

k ¶ per bienniũ.nota hic in emphi. ecclesie vel conductore biennium vt hic:in emphiteosi priuati triēnium.vt C.de iure emphi.l.ij.in colono priuati biennium. vt.ff.locati.l.quero.§.inter. Sed qd si ecclesia ab ecclia habeat? Rñ. seruabo quod hic dicit.ar.C.de fructibus et li.ex.l.fi.

a ¶ Grauari.sed hic queritur nõne tributa ꝓpter sterilitatē minuūtur vt.C.de allu.l.ij. Rñ. ꝓpter p̄terita tributa non soluta dr inutile. nam a possessore semꝑ petunt.vt.ff.de publi.l.imperator.

b ¶ Scripturis. .i.supra sctā euangelia.

c ¶ Pñte.s.epo. Al.vel alio prelato vendente.

d ¶ Quod neq̄.nūc computat sacramentum.

e ¶ Quālibet.s. pecunia accepta.

f ¶ Immunitas. id est indēnitas.

g ¶ per interpositā ꝑsonā.no.non admittunt isti vt alij:vt et iudex ex officio suo.vt.ff.de ꝯhen.emp.non licet.et tutor de tutela.vt.ff.de aucto.tuto.l.pupillus.et de re.co.ꝯstitutis.et creditor et emptor in emptione pig.vt.C.de distrac.pig.l.qui sub imagie:nec fideiussor.vt.C.de do.l.j.sed videtur ꝙ clerici pñt accipere vt .j.de sanc.epis.§.si aũt.So.ibi de clericis subditis.hic de prelatis.

h ¶ Prohibem⁹.scʒ sicut prohibuimus de reb⁹ ec.regie ciuitatis.vt.s.eo.§.emphi.ita in alijs ciuitatibus.

i ¶ Cuius.id est alicuius.

de p̄dictis venerabilib⁹ domibus q̄ in hac regia ciuitate siue in alijs ꝓuincijs sunt(excepta sanctissima maiore ecclia regie ciuitatis)p̄diũ hēat plurimis fiscalibus tributis grauatũ[a]:ex quo null⁹ inferat redditus venerabili domui:licentiā p̄bem⁹ eiusdē venerabilis dom⁹ ordinatorib⁹ tale p̄dium alienare quolibet mõ voluerit ad ꝑfectā securitatē eiusdē venerabilis dom⁹ gestis monumētoꝝ videlicʒ in hmõi alienatione ꝯficiēdis ab illis a qb⁹ ordinatores taliũ locorũ p̄ponunt siue ordinātur:ꝛ iurantibus in sacris scripturis[b] presente[c] eiusdem venerabilis domus ꝛ ampliore parte in ea deseruiētiũ:ꝙ neq̄[d] ꝑ ꝓditionē/neq̄ ꝑ gratiā/aut quālibet[e] ꝑscriptionē alienatio fiat/sed vt seruet immunitas[f] eidem venerabili domui.yconomis vero et ordinatorib⁹ clericoꝝ ꝛ chartularijs vbicũq̄ venerabiliũ domorũ cõstitutarũ/aut parētibus eorũ et filijs ꝛ quibus ꝑm genus aut ꝑm matrimonij iura eis cõiũgunt locationes aut emphiteoses aut emptiões ꝛ hypothecas rerũ imobiliũ ipsis venerabilib⁹ domib⁹ cõpetētib⁹ subire:aut ꝑ se aut ꝑ interpositā ꝑsonam[g] ꝑm ꝙ et his qui in regia ciuitate sunt ꝓhibemus[h]

¶ [illegible] rem acceptā deteriorē fecerit: vel canonē ꝑ bienniũ non soluerit:potest rejici de re et dānum et pensionē soluere cogendus est nulla actione ꝓ melioratione cõpetēte.ecclia autē expellere nolente exigere potest qd [illegible]

¶ Si vero q̄s locator aut emphiteota cuius[i] rei competentis aut sanctissime maiori ecclesie aut alteri venerabili domui in quolibet loco nr̄e reipu. constitute/aut deteriorē faciat rem quam quidē aut accepit: aut post hoc acceperit aut per bienniũ[k] non intulerit qd ab eo ꝓmissum est emphiteoticum aut locationis canonē.damus licentiam venerabili domui ex qua locatio aut ēphiteosis facta est/et que debentur solo p̄cedente[l] tempore ꝛ antiquum statũ locate siue emphiteotice rei exigi et eijci de emphiteosi siue de locatione nõ valente de emponematꝫ ✝ actionē aliquā cõtra venerabiles domos mouere. ¶ Si vero noluerit p̄dicti ordiatores expellere eũ:exigi quidē eũ p̄cipim⁹ q̄ ꝓ locatione siue emphiteosi debere cognoscit vsq̄ ad diffinitũ tempus completum sibi datā rē tenere eũ: et que placita sunt dare[m]. Si vero refugiat: licentiā prebemus p̄positis eorũdē venerabilium locorum indēnitatē venerabilibus domibus de eisdē reb⁹ fieri:non valente neq̄ de emponematꝫ[n] ‡ aliquid pretendere.

¶ Immobiles res ecclie pñt alienari ꝑ redemptione captiuorũ:nisi earũ alienatio ecclie fuerit expresse iterdicta. Itē hierosolymoꝝ ecclesia res imobiles alienare legitime p̄t precio statuto.Bar.

¶ Sanctissimas vero ecclias omnes seu yconomos ciuitatum[o] precipimus alienare res immobiles ꝓ captiuorũ redēptiõe:nisi sub hac ꝯditiõe possessiões aliqui eis dederint vt nullo modo has alienēt[p]. hoc aũt concedimus vt hierosolymorũ sctissima ecclia licētiam

l ¶ Precedente. hoc ideo quia contractus a prin.ꝑm legē est init⁹. alioquin etiā pro futuro tempore soluit. vt.s.de non alie.re.ec.§.si vero q̄spiam.col.ij.Azo. q est cõtra.et.j.eo.§.si vero emphi.q est contra.et sic eo casu locupletaretur ecclia cũ aliena iactura.sed sibi imputarꝫ cum q̄s sua culpa damnũ sentiret ꝛc.vt.ff.de regu.iur.quod quis.

m ¶ Dare.cõpellitur reconducere vel tenere conductionē.sic.ff.de pu.et vec.l.cotē.§.fi.ar.cõtra.in eo.tit.de publica.l.locatio.§.j.et de iu.fis.l.iij.§.cũ quinquēnium.Accur.

n ¶ De emponematis.i.de meliorationibus.et sic no.ꝙ si deijcit propter non solutam pensionem nichil obijcit de huiusmodi meliorationibus.secus in colono priuati hoc eodem casu.vt.ff.locati.l.colonus.que est contra.Accursius.

o ¶ Ciuitatum.i.eccliarũ que sũt in singulis ciuitatib⁹.et est ad hunc §.C.de sacrosanc.eccle.sancimus.in fi.vbi dicit ꝙ aie hominũ ꝛc.

p ¶ Alienent.qd pactũ est seruandum.vt.C.de re.alie.nõ ali.l.fi.et de pac.inter emp.l.fi.et.s.vt spon.largi.§.fina.

✝ al.emphyteu[illegible] mant[illegible]

‡ al.emphyte[illegible] mati[illegible]

✝ cõcor.c.vlt.cũ suis gl.ex̄ de loca.et cõdu.

habeat domos competētes ei
positas in eadem sancta ciuita
te vendere/ non minori precio
q̄ de pensionibus eius in quin=
quaginta[a] annis colligit̄: vt ex
earū precio redditus meliores
emant. ¶ Si vero q̄dā cuilibet
venerabili domui siue in hac re
gia ciuitate siue in ꝓuincijs po
site steriles possessiones dona=
uerint aut vendiderint aut alio
modo concesserint[b] aut dereli=
querint[c]. iubemus ꝓ talibus re
bus nullam lesionē sustinere ve
nerabilem domū in quaȝ hmōi
possessiones ꝑuenerunt: aut fi=
scalium noīe[d] aut alteri⁹ cuiusli
bet cause gratia ꝑgrauari: sȝ
omne huiusmodi onus in dan=
tes ⁊ eorum heredes recurrere
necessitatem habentibus reci=
pere datas hmōi possessiones:
et restituere de ꝓpria facultate
venerabili domui omne dānuȝ
quod ex huiusmodi occasione
ei contigerit. Si vero ⁊ talis do
lus in re subsecut⁹ est vt alique
pecunie pro hoc venerabili do
mui darent̄: et eas iubemus in
ꝓpriū lucrū venerabilē domuȝ
habere. Steriles vero res ei q
dedit et heredib⁹ eius omnino
restitui: ad hoc iubemus vt nul
la necessitas sanctissimis eccle
sijs vel alijs venerabilibus lo=
cis tā in regia ciuitate q̄ in oīni
bus reipu. nostre ꝓuincijs posi
tis inferatur possessiones steri
les aut frugiferas vbilibet con
stitutas emere. vt non inueniā=
tur per hanc occasionē ⁊ quas
habent perdere: aut debitis ob
noxiare. ¶ Si vero quis volue
rit rem immobilē nomine vsus
accipere ab aliqua predictaruȝ
venerabilium domorum (ꝫm ꝙ
superius de venerabilib⁹ domi
bus q̄ in regia ciuitate sunt po
site disposuim⁹[e]) nō aliter hoc
accipiat nisi aliam mox rem do
minij iure prestiterit venerabili
domui a qua eandem rem acce
perit: tantum habentem reddi=
tū/ quātū habet res q̄ ei dat̄: ⁊ nō maiorib⁹ tribu
tis grauatā. quatenus post ei⁹ trāsitū aut tp̄s in
quo datio vsus est placita/ nō trāscendēs. s. eius
qui acceperit vite tēpus. vtrā q̄ rem integro iure
⁊ ꝫm dominiū/ ⁊ ꝫm vsum in ipsam venerabilem
domū peruenire. ⁊ hoc quidē de immobilibus re
bus iubemus. ¶ De sacris † aūt vasis cōpetēti
bus sanctissime maiori ecclesie regie ciuitatȝ aut
alijs venerabilibus oratorij domib⁹ in qualicū q̄
loco nostre reipublice positis generaliter ꝯstitui
mus: vt nō aliter hec vendātur aut supponantur
nisi pro captiuoꝝ redemptione[f]. ¶ Si vero sunt
plura vasa in aliqua memoratarum venerabiliū
domorū nullū necessarium vsum facientia: ⁊ con
tigerit huiusmodi venerabilē locum debitis ag=
grauari/ ⁊ nō sint alie manifeste res de q̄bus de=
beant debita reddi: licentiā ei damus gestis mo
numentoꝝ (sicuti superius dictum est) cōstitutis
predicta superflua vasa aut alijs venerabilibus
locis necessaria habentibus vendere aut confla
re[g] et similiter vendere: ⁊ eorum precium in debi
tum prebere: vt non immobiles res alienentur.

¶ [illegible]

¶ Si vero preter hec que inserta sunt presenti le
gi contractus fiat super cōpetentibus rebus mo
bilibus ⁊ immobilibus vni memoratarum vene
rabilium domoꝝ: reddi quidē eidem[h] sanctissime
ecclesie siue venerabili domui rem sup quā tale[i]
aliquid subsecutū est/ cū medij tp̄is fructib⁹: ma=
neat aūt apud eam ⁊ preciū aut antidotū/ aut qđ
pro ꝑmutatione aut alia qualibet occasiōe datū
est ei. Si v̄o emphiteosis agat̄ p̄ter hec q̄ dispo
sita sunt a nobis: reddi sanctissime ecclie siue ve
nerabilib⁹ domib⁹ vel locis eandē rē iubemus. ⁊
emphiteoticā ꝫm ꝙ placitū est dare: ⁊ pactū fini
ri ꝫm ꝟtutē emphiteoticaliū instrumētoꝝ. ¶ Si
vero donet̄ res eccl̄iastica aut alterius venerabi
lis dom⁹: ⁊ hāc reddi sanctissime maiori ecclesie
aut alijs venerabilib⁹ domib⁹ cū medij tp̄is fru=
ctib⁹ ⁊ tātū aliud q̄ztū valebat ip̄a res. ¶ Si ve
ro hypothece contra hoc detur/ creditor qđ ei de
bet perdat: ⁊ res venerabili loco reddat̄: tabellio
nibus presumentibus preter hāc nostran legem
talibus ministrare instrumētis ꝑpetuo exilio cō=
demnādis. ¶ Si v̄o aliq̄d ante hāc nostrā legē
ꝫm antiquas cōstitutiones factū est: hoc iubem⁹
oībus modis ꝓpriā virtutē habere. Omnia vero
que ꝯtra antiquas leges facta sunt reuocari san
cimus: et res que cōtra virtutem earum data est
venerabilib⁹ domibus reddatur. ⁊ decetero ꝫm

† ex hoc ꝟ. sumpta est aut. p̄ter ea. C. de sa. sanc. eccle.

a ¶ Quinquaginta. sic ⁊ al's preciū ex reddituu constituit̄. vt. j. de ec. tit. ꝟ. si autem annale. et. ꝫ. eo. ꝟ. quod autem prebetur.
b ¶ Cōcesserint. scȝ inter viuos.
c ¶ Derelique=rint. in vltima voluntate. et hoc declarat verbū relinquere. vt. ff. de ta. exhi. l. j. in fi.
d ¶ Nomine. nō futuri tēporis noie quia non pōt cogi amplius prestare q̄ ꝑcipiat. vt. C. de allu. l. ij. et sic nullum esset priuilegium. sed preteriti cuius nomine possessores tenentur. vt. ff. de pub. l. imperator. ⁊ cōcordat ad hūc. ꝟ. ꝫ. de non alie. ꝟ. sicut autem in fi. ti. colla. ij.
e ¶ Disposuim⁹. vt. ꝫ. e. ꝟ. si vero aliquis.
f ¶ Redēptione. hoc autē idē erat iam cōstitutum. vt C. de sacrosan. ec. l. sancimus. et. ꝫ. de nō alie. ꝟ. hisdem.
g ¶ Conflare. id est confringere: et sic vendere quod sequit̄. s. cuicunq̄.
h ¶ Eidem. et sic hoc casu ⁊ sequentib⁹ lucrat̄ cū aliena iactura. ⁊ sic est contra. ff. de cōdi. indebiti. l. naȝ hoc natura. Sol. ecclesia nō iniuria sȝ iure fit locupletior: q2 emphiteote suo pōt obijci culpa. vt. ff. de reg. iur. qđ q̄s ex culpa. et dixi ꝫ. e. ꝟ. si v̄o quis. et cōcordat huic ⁊ sequē. ꝟ. qđ est. ꝫ. de non alie. ꝟ. quia v̄o leonis. cū seque. et q̄ ibi diximus hic possunt repeti.
i ¶ Tale. s. illicitū

a ¶ Loquebant. scz si contra legem istam loquantur.

¶ Ut iudices ⁊c.

Quoniaz. trāquillitatē. vt se exonerēt: nisi per defectum iurisditionis vt. ff. de offi. procō. et lega. l. solēt. ⁊. l. si qd. et. C. de fal. l. vbi. vel nisi ꝓ dubitatione iuris. vt. ß. de iud. l. j. §. fi. et non facti: vt ibi di xi per. l. ff. de iudi. l. eum qui.

c ¶ Examiatiōis qꝛ oporteret ꝙ pn ceps ꝑ se vl' ꝑ aliū a capite videret.

d ¶ Sniam. not. ꝙ qlibet dꝫ iudica re: ⁊ pluriū snia tenet si sunt ipares. vt. ff. ð re iu. l. duo ex trib⁹. ⁊ de arbi. l. itē si vn⁹. si vero pares in causa liberali pro libertate. in alijs aūt pro reo valꝫ. vt. ff. de re iu. l. inter pares. et l. pōponi⁹. ⁊ hoc in ordinarijs. in delegatis paribus expectatur declaratio delegantis. vt ff. de re iu. l. duo.

Maiorū nūerus trāscendit minorem.

e ¶ [illegible] Hic dꝫ eē vt iudices nō expectēt sacras iussiones.

f ¶ Iurent. hec prima pars expeditur. j. eo. vsqꝫ ad §. et hoc.

g ¶ De sportulis hec secunda expeditur. j. eo. §. et hoc quoqꝫ.

h ¶ Et vt que. hec expeditur. j. e. §. quia vero. vsqꝫ ad finem.

i Resētem. suffragiū. id ē pecunia ꝓ suffragio data. Ac.

presentē legē oīa fieri disponimus: vacātib⁹ preter hec alijs omnib⁹ cōstitutionib⁹ q̄ sup talibus casib⁹ dudū loquebant[a]. ¶ Eminentia igit̄ tua q̄ ꝑ p̄sentē legē in perpetuū valiturā nostra sanxit trāquillitas/incōuulsa obseruare festinet: edicto in solēnibus ⁊ legitimis locis per x. dies ꝓposito: ⁊ nullo pro tali occasione in ꝓuincijs destinando. nos enim prouidemus quali modo sine collatorum lesione oībus presens nostra generalis constitutio manifesta fiat.

¶ Si iudices nō [illegible] iussiones: sed que videntur eis determinent.

¶ Iudices vt exonerent se ⁊ [illegible] principē [illegible] debet [illegible] et si fuerint duo vel plures iudices et discordāt: oēs suā debet ferre sententiam. h. d. Bart.

Idē Augu. Gabrieli pre. pre.

Quoniā quidā iudicantiū post multa litis certamia ⁊ plurima a litigātibus facta dispēdia in negocijs apud eos motis suggestionib⁹ vtunt̄ ad nostrā trāquillitatem[b]: presenti gn̄ali lege hoc ꝓspexim⁹ emēdare: ne dilatiōes negocijs ex hoc fiāt ⁊ aliud rursus principiū examinationis[c] accipiāt. ¶ Iubemus igit̄ nulli iudicantium quolibet modo vel tpe ꝑ causis apud se ꝓpositis nūciare ad nostrā tranqllitatē: sꝫ examinare ꝑfecte cām/et qð eis iustū legitimūqꝫ videbit̄ decernere. ⁊ siquidē ꝑtes cessauerint in his que decreta sunt: executiōi tradi sniam[d] ꝺm legū ꝟtutē. Si aūt aliquis putauerit ex ꝑlata nouissima snia se lesum/appellatiōe vtat̄ legitima. et hoc ꝺm ordinē legibus diffinitū examinetur/⁊ perfectum suscipiat terminum. Si autem duo vel amplius fuerint cognitores litis/⁊ aliqua inter eos emergat dissonantia: etiam sic iubemus vnū quemqꝫ eorum ꝺm quod videt̄ ei dare suam sententiam. Que igit̄ ꝑ presentē legē in ꝑpetuūꝫ valiturā nostra trāquillitas diffiniuit: tam tua celsitudo/q̄ꝫ omnes alij iudices maiores et minores custodire festinēt. vt nullus penitus ignoret q̄ pro vtilitate nostrorū collatorū a nobis disposita sunt. Ita tñ vt vniuersis interdicatis propria precepta: quatenus sine vllo iusto dispendio nostris collatoribus insinuatio legis presentis fiat.

¶ Ut litigantes iurent in exordio litis [illegible] per se exequantur.

¶ Principans [illegible] potest exigere vltra modū a lege [illegible] pena [illegible] h. d. Ang.

Idem Augu. petro prepo.

Presentem legem proferimus vt et iudicū puritas appareat et nō valeat litigantium suffragiū[i] circūuenire leges. Iubemus igitur quotiens apud quoscūqꝫ iudicantes/aut administratores lites[k] aut appellationes[l] examinātur: pre omnibus principales litigātium personas aut illos ad quos in mediuꝫ negocium forte[m] migrauerit/presentia iudicū tāgentes sancta euangelia iurare ꝙ nichil penitus iudicib⁹ aut patrocinij causa ipsis vl' alij cuicūqꝫ persone pro hac causa quolibet modo dederunt aut ꝓmiserūt/aut postea dabūt/vel ꝑ se vl' ꝑ aliā quācūqꝫ mediā ꝑsonā: exceptis his q̄ ꝓprijs aduocatis ꝓ patrocinio prestāt: alijsqꝫ ꝑsonis[n] quibus[o] nostre leges dari disposuerunt. hec autem

k ¶ Lites. principales.

l ¶ Appellatōes sic ergo iuratur de calūnia in cā appellatiōis: ⁊ sic est alia causa. sꝫ qð dicit iurat̄ itellige si primo nō fuit iuratum: al's non. vt. ß. de his q̄ ingre. ad ap. §. fi. et iuratur ideo tunc qñ non fuit primo iuratū: qꝛ ⁊ probatio calūniose posset dari cū ꝑtibus de nouo ꝓbatiōes inducere permittat̄. vt. C. ð ap. l. eos. §. si qs et de tem. ap. l. per hanc. Sed quo ad hūc articulū ꝙ nichil dabit iudici: dico ꝙ iuret lꝫ iurauerit prius cum alius sit iudex. vt C. de ap. l. eos.

m ¶ Forte. vt sunt heredes: vel forte ꝓcuratores. Al. s. in rem suā. al's de calūnia nō iurant. qð plene dicit̄. C. de iur. calū. l. ij. §. sinautem.

n ¶ Personis. vt executoribus sportule.

o ¶ Quibus. als que. Accursius.

a ¶ Consultatio-nes. id est lites.
b ¶ Aduenire. ꝓpter infirmitatem licet sit in ciuitate vt differat a. §. si autem abesse.
c ¶ Suscipere sacramēta. forsitan si hoc iudex prospexerit vt iuret absēte aduersario: vt. C. de iureiurā. ꝓpter ca. dā. l. ij. Al. et. §. simili quoqꝫ modo. ⁊ facit. J. vt nulli iudi. §. necessarium. ⁊. C. de offi. diuer. iu. l. j.
d ¶ Locis. scilicet remotis.
e ¶ Eius. iudicis scilicet. ⁊ qꝫ longissime expellantur. vt. C. de iuramen. calum. l. ij. §. quod si actor.
f. ¶ Sustineat. hꝫ adiunge. §. j. eo. in causis. et habebis aut. quod hic sumitur in. C. de iur. calum. l. ij. in prin.
g ¶ In euentu litis. parcitur sponte confitenti. sic. C. de his qui se de. l. j. et. ff. de iure fis. edicto. et. C. ne tu. vel cura. l. j. et. ff. de re milita. l. non omnes. §. fina.
h ¶ Accepit. et hꝫ constat quia confitetur tunc.
i ¶ Priuatarum comes palatij erat iste.
k ¶ In vtroqꝫ. et cum accepit: et cū stipulatus est.
l ¶ Prebito sacramēto. simile sacramētū est. ff. de edēdo. pretor. §. sed et si. et de arbi. si de meis. §. arbiter. et C. de fi. instru. l. fi.
m ¶ Potuit. not. qui non probat calumniari videtur. sic. C. de aduo. diuer. iudi. l. j. sed argu. cōtra. ff. ad tur-

† cōcor. c. vlti. §. vlt. cum glo. fi. ex de iur. calum.

Calumniat qui nō ꝓbat

seruari precipim⁹ ⁊ in sacro nostro ꝯsistorio qñ ꝯsultationes[a] intromittunt: vt sub ꝑsentia sacri senatus memorata sacramēta prestent. ¶ Si aūt vt cōtingit aliqui litigātiū nequeūt ad iudices venire[b]: tūc iubemus ꝑsentes qdē iurare predictū iusiurādū: ad absentes aūt dirigi ex officijs ministrātib⁹ aliquos cū aduersa parte: vt eis presentibus memorata sacramenta similiter prebeant. Si ꝟo mulier fuerit q̄ propter honestatē vite extraneis viris se monstrare nō consueuit: tūc ⁊ absente aduersario ex officio missos memorata suscipere sacramēta[c]. ¶ Si autē abesse ptes in alijs locis[d] contingat aut vnam earū: precipimus absentez in ꝓuincia in qua degit iusiurādum modo a nobis dicto sub gestis monumentoꝝ apud iudicē prouincie aut apud locorū defensorē prebere. Illo videlicet † gñaliter obseruādo, vt si quis litigātiuz absens vel presens hmōi iusiurandū prebere noluerit: ⁊ hoc manifestet iudici: ꝑ pñtiā eius[e] actor qdē casum actionis: reus aūt condemnationē sustineat[f]. ¶ Si qs autē ex litigatoribus dixerit se dedisse alicui aut promisisse ⁊ ꝑsonā declarauerit et hoc ꝓbauerit: ipse quidē in euētu litis[g] veniā mereat. Qui vero accepit[h] aut promissionē suscepit aut ei probet: siquidē pecuniaria sit causa quicqd datur triplū: quod vero promittit duplū a comite rerū priuatarum[i] exigatur: ⁊ dignitatē seu cingulum quod habet in vtroqꝫ[k] casu amittat. Si autē criminalis sit accusatio: cōfiscationē proprie substantie patiatur et mittatur in exiliū: qui propter acceptionem alienum crimen in se transponi festinauit. ¶ Si autē datum aut promissum litigator ꝓbare nequiuerit: iuret ꝑsona q̄ datum aut promissum dicitur

suscepisse: quia neqꝫ per se neqꝫ per aliam personā aut accepit aut promissionē habuit: et hoc prebito sacramento[l] ipse quidē liber sit. Litigator aūt qui non potuit[m] ostēdere in pecuniarijs quidē causis estimationē litis a comite rerū priuatarū exigatur: lite quippe euentū[n] propriū sustinēte. In criminalibus aūt causis cōfiscationē suarū rerū sustineat: ⁊ cause apud cōpetētes iudices ßm ordinē legū terminent. Si aūt a litigatore manifestet ꝑsona que memoratuz refutauerit iusiurādum: tam in criminalibus qꝫ in pecuniarijs causis memorat̄ subiaceat penis. ¶ Si qs aūt litigātiū iurauerit nō dedisse aut nō ꝓmisisse infra. x. vero mēses post ꝓlatā sentētiā numerādos ostēdat[o] dedisse: memorate pene ⁊ ꝯtra dātes ⁊ cōtra accipiētes habeant locū. In causis aūt que ꝑ tutores aut curatores agunt: sacra qdē tutores aut curatores prestēt[p]. ¶ Si qua ꝟo memoratarū penaꝝ locū habuerit ꝑ talia sacra: hanc tutores aut curatores sustineāt[q]: nullo ex hoc preiudicio generando his qui sub tutela aut cura esse noscuntur.
¶ Iudices prouidere debēt ne sportulis a litigatoribus ultra exigant, per ea [illegible] sacramenta [illegible] [illegible] [illegible] quibus [illegible] licet cōtra exigentes propria auctoritate resistere. [illegible]
¶ Et hoc qꝫ ꝑcipim⁹ ab oībus iudicibus tā militaribus qꝫ ciuilib⁹ in oīn loco nr̄e reip. custodiri. vt neqꝫ magistrianis neqꝫ prefectianis[r] neqꝫ alij cuicūqꝫ executori cōcedāt aliqd amplius a quacūqꝫ ꝑsona sportularū noīe ꝑcipere: qꝫ nr̄is legib⁹[f] declaratum est: nec si sacra nr̄e trāquillitatis ꝓferant iussionē. Sed siquidē inuenerit aliquid amplius exigentē: licentiā ha-

pā. l. j. Solu. ibi loquitur in casibus vbi calumnia non punitur: vt in marito. vt. C. de adulte. Quis. ⁊ alijs casibus nota. i sum. ad turpil.
n ¶ Euentum. licet incertus sit vel esse possit. vt. ff. de pecu. l. quod debetur seruo.
o ¶ Ostendatur dedisse. speciale ē hic vt periurium arguatur: quia a iudice delatū fuit sacramentū. sic. ff. de iureiuran. admonendi. als contra. vt. C. de rebus credi. l. j.
p ¶ Prestent. vt C. de iureiuran. ꝓpter ca. l. ij. §. sin autem.
q ¶ Sustineant. vt. s. de trien. ⁊ se. §. studium. in fi. et C. vnde vi. l. meminerint. in fi.
r ¶ Prefectianis genera sunt executorū. vt innuit littera sequens.
f ¶ Legibus nostris. sed qbus nostris cum nulla dicat: sed omnes dicunt vt ista facientes de alijs mentionē. vt. s. de mā. ꝓn. §. deinde. coll. iij. et. s. vt iudi. sine quoquo suffra. §. volum⁹. coll. ij. ⁊. J. vt diffe. iudi. §. fina. Dic ergo qꝫ has leges de quibus hic fit mentio nō habemus. Uel dic earum sensus est talis: vt dicitur s. de iudi. §. nullo. in clericis autem hodie certe sportule constitute sunt. vt. J. de sanctis. episco. §. sportularum et de his dices vt dixi insti. de actio. §. tripli. Accursi⁹ florentinus.

beat et comprehēdere hūc et includere: et quadruplū exigere qd plus acceperit: vt simplum quidem damnum passo reddatur: triplum vero inferatur erario.

Si autem ciuilis aut militaris iudex siue interpelletur seu quolibet modo neglexerit lesum sicut diximus vindicare: ex sua substātia quadruplum sm predictum exigetur modum[a]. Ipsam vero penam exigi iubemus per comitem nostrarū rerum priuatarū et cōpetentes iudices: si cognouerit aliquos ex suis officijs executores sportularū noīe contra nostras leges aliquid exigere et hoc neglexerint vindicare: damus licētiā ex actis nichil amplius exigētib9 q̄ ex nostra cōstitutione diffinitum est dare: et si quid amplius exigere eos voluerint: licentiam habeant eis resistendi.

Iudex vel referendarius nullum cogere potest ad pacta vel transactiones faciendas cū aduersarijs. Et si quis coactus hoc fecerit: nullum preiudicium sibi generatur. h. d. Ange.

Quia vero lex tam pie memorie patris nostri q̄ etiam nostre[c] tranqllitatis disposuit nullo modo iudices suis sentētijs inscribere tāq̄ ex imperiali verbo ex non scripto procedēte iussuz sit aliquos exhiberi aut presentari: sed etiam[d] spectabiles referendarios nostras iussiones sm quod competit facere manifestas: easdem leges firmātes iubemus spectabiles referendarios in causis quas docent seu referūt ad nostram trāquillitatem nullam habere licētiam eos aut adiutores eorum vel per se vel per aliam quamcunq̄ personam tenere aliquez aut sub fideiussoribus facere: aut aliquid exigere aut cogere transactiones aut pacta quedā cū suis aduersarijs exponere[e]: aut quolibet modo in quacūq̄ persona vel causa se permiscere. Nichil eñ aliud facere eos concedimus: nisi solas nostras iussiones in quocunq̄ negocio aut ex scripto/ aut ex non scripta prolatas cōpetentibus aut deputatis insinuare iudicibus.

Si quid autem presenti legi contrarium aliquis eorum presumpserit agere: is quidem qui damnum aliquod aut circunuētionem in suis rebus pertulerit nullum preiudicium penit9 circa ius propriuz sustinebit. Qui vero tale aliquid egerit: ex sua substantia damnum lese persone delatum per competentem iudicem restituere compellatur et super hoc cinguli et dignitatis sustinebit amissionem. Hec autem omnia iubemus non solum in futuris causis / sed etiam in his que iam inchoate nondum tamen sunt terminate seruari.

Tua igitur eminentia presentē legem in perpetuum valituram edictis solennibus in regia ciuitate propositis ad omnium noticiā venire procuret: vt omnes agnoscant que pro communi eorum beneficio a nobis disposita sunt.

De ecclesiasticis titulis et priuilegijs alijsq̄ capitulis.

Princeps sacras regulas in sanctis quattuor concilijs expositas confirmat: et precipit pro legibus obseruari et sedem ordinat et disponit omniaque priuilegia ecclesijs et venerabilibus locis indulta confirmat. Barto.

Idem Augu. prefec. preto.

De regulis ecclesiasticis et priuilegijs alijsq̄ capitulis ad sacrosanctas ecclesias et reliquas venerabiles domos pertinētib9 presentem proferimus legem. Sancimus igitur vicē legū obtinere sanctas ecclesiasticas regulas que a sanctis quattuor cōcilijs exposite sunt aut firmate. hoc est in nicena trecentorum. x. et octo. et in cōstantinopolitana sanctorum centum quinquaginta patrum: et in ephesina prima in qua nestorius est damnat9: et in calcedonia/ in qua et euthices cum nestorio anathematizatus est. Predictarum enim quattuor sinodorum dogmata: sicut sanctas scripturas accepimus / et regulas sicut leges obseruamus[f]. Ideoq̄ sancimus sm earum diffinitiones sanctissimum senioris rome

a Modum. et sic iudex tenetur. vt ff. de damno infec. l. iiij. §. in eum.

b Resistēdi. nota dari priuato licentiam resistendi. vt C. de iure fisci. l. prohibitum est. et C. de appel. l. quoniā

Priuato dat resistēdi facultas.

c Etiam nostre. iste leges erant in primo libro. C. qui fuit ante illū quez habemus vt in nouellis eo. titu.

d Sed etiā. sm dictū pdictar legū que duo dicebāt.

e Exponere. ff. de leg. j. l. hmōi. in fi. cōtra. sed ibi nō est pactū vel transactio: q2 nec adinuicem habebāt rixā: licet vnus vna actione: alius alia rem peteret a quodam tertio. pterea ibi erat iudex competens: hic non.

f De ecclesiasticis titul. Titul9 id ē dignitas. Itē titulus. i. scriptura quedā. vt C. d his q. po. no. l. j. Itē titul9. i. subscriptio/ que sic vulgo appellat. Item titulus id est priuilegiū. et sic hic accipitur. et qd subijcit et priuilegijs: et p id est priuilegijs et c.

Titul9 varia significata habz.

De regulis ecclesiasticis obseruam9. nota canones pro legibus obseruādos. vt h. et. §. q modo opor. epi. §. j. et §. sed etiam sic. et de mona. §. fi. et §. si pro relinquēs et. §. vt cleri. apud pro. epis. §. fi. et propter hoc cuz canones dicant prohiberi vsuras: intelliguntur per. l. phibite. In hac opinione fuit domin9 meus Azo. nec obstat q dicunt quidam alij hic confirmari tantum illos canones q sūt de quattuor concilijs. nam in illis etiam cōcilijs prohibite sunt vsure. vt in niceno. vt xlvij. distin. c. quoniam. preterea si nullus canon diceret/ nec hec lex: videtur q nō possunt: quia sunt contra legem dei: et inferior non potest legem superio.

Canones pro legibus obseruari debēt

Inferior superioris legē tollere nō pōt.

ris tollere. vt. ff. de arbi. nam magistratus. z ad trebel. l. ille a quo. §. tempestiuum. Itē paul⁹. durū est tibi ꝯ stimulū calcitrare. Preterea cū hec lex sit de vltimis iustiniani q̄si iam cōuersus hoc voluisse videt̄. sed ꝯ. j. de nauti: vsu. sꝫ illō spāle est i nautico fenore. Itez ꝯ. j. e. §. si antē distulerit. Solu. ibi speciale fauore vlt'e voluntatis: et ad pias causas.

a ¶ Sacerdotuz. vt. s. vt ro. ec. cen. an. ha. pri.

b ¶ Archiepm. z patriarcham.

c ¶ Eum. scilꝫ archiepiscopum.

d ¶ Sustinere. h̄ idem erat iure codicis. vt. C. de sa. sanc. ec. l. placet. et l. neminē. et ꝺ episco. z cleri. l. ij. Itē ad pontes z ad similia cōferebant: vt h̄ subijcit. et. C. de sa. san. ec. ad instructionem.

e ¶ Reparationis. pontium.

f ¶ Uenerūt. forte p successionem.

g ¶ Sācim⁹. no. priuilegiū dari heredibus qꝺ defuncto nō cōpetebat. sic econtra heredibus nō dat̄ qꝺ defuncto dabat̄. vt. C de priuil. do. l. j. sꝫ regulariter heres etiā priuil. defuncti vti debꝫ. vt. ff. ꝺ iure fis. l. fiscus. q̄ est argu. contra. et facit. C. de sa. sanc. eccle. l. pe. in fi. et C. de impo. lu. de. l. j. lib. x.

Priuilegiū heredibus dat̄ qꝺ defūcto nō cōpetebat.

h ¶ Lucratiuoꝝ mos erat et lex ꝙ si curialis donabat aliqd ecclesie q̄rta ei⁹ dabat̄ cu-

†dū sub stātiam possidēt in ciuitate sub zc.

papā primū esse oīm sacerdotū[a]. beatissimū aūt archiepm[b] ꝯstātinopoleos noue rome secūdū h̄re locū post sanctā apostolicā sedē senioꝝ rome: alijs aūt oīb⁹ sedib⁹ p̄ponat̄. p tp̄s aūt beatissimū archiepm[b] p̄rie iustiniane n̄re p̄rie h̄re sp sub sua iurisditiōe ep̄os p̄uinciaꝝ datie mediterranee z dame rīpēsis priualis z dardanie z misie superioris: atqꝫ pānonie z ab eo hos ordinari: ip̄m v̄o a proprio ordinari ꝯcilio z in subiectis sibi p̄uincijs locū obtinere eū[c] sedis apl'ice rome ꝺm ea q̄ diffinita sunt a sanctissimo papa vigilio. Sili q̄ꝫ mō ius pontificis qꝺ ep̄o iustiniane chartaginis africane ciuitatis dedimus: ex quo de⁹ hāc nobis restituit s̄uari iubem⁹. Sꝫ z alie ciuitates et earū ep̄i qb⁹ in diuersis locis metropoliticū ius p̄stitū est hmōi p̄uilegio i perpetuū potiant̄. oīa priuilegia vel solatia q̄ ex imperiali munificentia aut etiam alio quolibet modo sanctissimis ecclesijs aut alijs venerabilib⁹ domibus z locis collata sunt/ firme eis per omnia cōseruentur.

¶ [illegible] habeant immunitatem a sordidis et extraordinarijs muneribus: exceptis hijs q̄ pertinent ad refectionem et reedificationem itinerum viarum et [illegible] libere sunt a lucratiuorum descriptione. Bar.

¶ Ad hec sancimus omnium sanctarum ecclesiarum et omnium venerabilium domorum possessiōes/ neqꝫ sordidas functiones/ neqꝫ extraordinarias descriptiones sustinere[d]: tamē itineris sternendi aut pontium edificij vel reparatiōis[e] si op⁹ fuerit ad instar aliorum possessorum huiusmodi opus et sanctas ecclesias et venerabiles domos complere: dū sub† illa possidet ciuitate sub qua tale sit opus. ¶ Si que v̄o res ex curialium substantijs ad quālibet sacrosanctam ecclesiam aut aliam venerabilem domū ꝺm leges venerunt[f] aut postea venerint/ liberas eas esse sancimus[g] descriptiōe lucratiuoꝝ[h].

¶ Quo p̄scriptiones. xxx. an. aduersus priuatos currētes in ecclesijs ad. xl. an. extendūtur: hoc obtinente z in legatorum et hereditatum exactiōe et ad pias causas relictorum. Bar.

¶ Pro temporalibus aūt prescriptionibus. x. et. xx. et. xxx. annoꝝ sacrosanctis ecclesijs et alijs vniuersis venerabilib⁹ locis solā quadragita[k] ānoꝝ[l] prescriptionē opponi precipimus. hoc ipso seruādo et in exactiōe legatoꝝ et hereditatū q̄ ad pias causas relicte sunt.

¶ Monasteriū z oratoriū per [illegible] et crucē ibi fixā [illegible] heredes copellēdi sunt adimplere. [illegible] Bar.

¶ Si quis autem voluerit fabricare venerabile oratorium aut monasterium[m]: non aliter inchoandam fabricam nisi locoꝝ sanctissimus episcopus † orationem ibi fecerit et venerabilem fixerit crucē. Si vero semel ceperit aut nouā edificare basilicā aut veterē renouare: modis oīb⁹ ꝯpellat̄ a beatissimo locoꝝ ep̄o et yconomis ei⁹ z ciuili iudice eā explere: z si is distulerit/ h̄ moriente h̄rdes ei⁹ opus inchoatū adimpleāt.

¶ [illegible] Bar.

¶ Si q̄s in sua domo aut ī suburbano eccl'iasticū ministeriuꝫ ministrare presumpserit: aut alijs celebrare concesserit sine clericis sanctissimo locorum

rie. qꝺ hec. l. tollit z. d. l. C. ꝺ sa. sanc. eccle. l. penul.

k ¶ Quadraginta: nisi in casibus. vt. s. vt cuꝫ de ap. cog. §. si vero liberis. col. vj. cōtra. et. j. de sanc. epi. §. si quis rapuerit. in prin. Accur.

l ¶ Annoꝝ. q̄d si ecclia ꝯ p̄uatū velit se tueri? Rn̄. eo mō se tuebit̄ quo et alius p̄uat⁹. nec obstat qꝺ est in. ff. qꝺ q̄sqꝫ iur. l. j. q̄ ex liberalitate non p impetrationem fuit eccl'ie cōcessuꝫ vt in eo. titu. l. iij. Itē q̄d si ecclia cōtra ecclesiam? Respō. quadraginta an. ꝺm Io. argu. ꝯ ff. qui. ex cau. ma. l. vlti. et. ff. de mi. l. verū §. pe. nec obstat quod est in. C. de inoffi. testa. l. in arenam. ibi enim turpitudo est impedimento. Item nonne hec superflua est per illam s. hec consti. inno. cōsti. Rn̄. nō. quia ī ea nichil dicitur de prescriptiōe. x. vel. xx. an. sed. xxx. tm̄ q̄ ad. xl. reducitur. Item quid de redhibitoria et q̄ꝫ to minoris et ceteris similibus? dic ꝙ remanēt in suo statu. vt. s. hec consti. in fi. Sed nunquid restituitur ecclesia cum vsuca pio: et cetere minores prescriptiones currant cōtra eam? Rn̄. sic vt minor ꝺm oēs. Sꝫ vsqꝫ ad quod tempus? Rn̄. quidam dicunt vsqꝫ in infinitum. alij vsqꝫ ad quadriennium ex quo lesa est.

m Aut monasteriū. ideꝫ in qua-

Turpitudo actionem tollit.

†cōcor. c. ad audientiā. j. et. ij. ex ꝺ eccle. edi.

epō subiacētib⁹[a] iubem⁹ hanc domū aut suburbanū aut p̄diū vbi tale aliqd delinquit/locʒ illi⁹ sanctissime eccl'ie vēdicari p̄ deo amabilē epm ⁊ yconomū ei⁹ ⁊ ciuilē iudicē locoꝝ. ¶ Si p̄o nesciēte locoꝝ dn̄o ei⁹ curatores aut emphiteote ꝯriū aliqd exerceri p̄miserit: dn̄m qdē loci nullū p̄iudiciū aut dispendiū sustinere. eos aūt q̄ hoc fecerint aut fieri p̄miserint ex p̄uincia vbi hoc cōmissum est expelli[b]: rebus eorū loci illi⁹ sanctissime ecclesie vendicandis.

¶ Legatū vel hereditatē relictā simplr sub noīe magni dei debere ecclesie illi⁹ ciuitatis vbi testator hʒ domicilium. Ru.

¶ Si q̄s in noīe magni dei[c] et saluatoris nr̄i iesu christi hereditatē aut legatū reliq̄rit: iubemus eccl'iā loci illi⁹ i quo testator domiciliū habuerit accipe qd dimissum ē. Si q̄s aūt vnū sctōrū heredē scripserit/aut legatum ei reliq̄rit: ⁊ nō sp̄aliter noīauerit locū in q̄ est venerabilis domus[d]: inueniant̄ aūt in eodem loco aut ciuitate plura oratoria eiusdē sancti: illi magis domui q̄ paup̄ior[e] est: ꝗ qd relictū est p̄beat̄. Si aūt nō est in ciuitate basilica noīati sctī/ inueniat̄ aūt in territorio ei⁹ illi det̄. si aūt neq̄ i territorio ei⁹ reperit̄ hmōi dom⁹: tūc eccl'ie ciuitatis in q̄ testātor domiciliū[f] habuerit/quod dimissū est prebeatur.

¶ Si q̄s oratoriū iusserit edificari debet intra quinq̄ annos cōplere: seu xenodochiū intra annū: ⁊ heredes adimplere cogendi sunt etiā designata p̄sona a testatorē. epūs autē loco [illegible] personarū alium eligere debet. h. d. Rubrica.

¶ Si q̄s edificationē venerabilis oratorij / aut xenodochij aut pthochij/aut orphanotrophij/aut nosochomij/aut alteri⁹ reuerēde dom⁹ in nouissima volūtate fieri disposuerit: oratoriū qdē intra. v. an. cōpleri iubemus p̄uidentia locorū epī et ciuilis iudicis. xenodochiū/ aut pthochiū/aut aliā venerabilē domū ītra vnū fieri ānū: si autē intra annū non fecerint heredes xenodochiū aut quālibet venerabilē domū a testatore dispositā fieri: iubemus eos domū aut ꝯparare aut locare[g] vbi possint que iussa sunt adīplere[h] donec hmōi domus venerabilis expleat̄. Et siqdē ip̄e testator decreuerit q̄ debeant xenodochij fieri aut procotrophij aut aliter tales gubernatores siue suis heredibus hmōi electionem cōmiserit: iubemus modis oībus heredes eius q̄ ab eo diffinita sunt adimplere locorū beatissimis epīscopis inspiciētibus si gubernatio recte processit. et si inuenerit nō vtiles existētes rectores: Iniaʒ habētibus sine dāno alios p̄ eis optunos efficere.

¶ Legato vel hereditate pro redemptione captiuorū aut alimentis pauperum derelicto p̄sona a testatore designata [illegible] adimplere. p̄sona aūt nō designata epō vt yconom⁹ adimplere [illegible]

¶ Si quis autē p̄ redēptione captiuorum aut alimētis pauperum hereditatē aut legatū reliquerit in rebus mobilibus aut imobilibus siue semel seu ānale: et hoc modis oībus s̄m testatoris volūtatē[i] ab his quibus iussum est hʒ facere cōpleri[k]. Si autē sp̄aliter nō dixerit quō paup̄ibus hoc reliq̄t: p̄cipim⁹ sanctissimū epm ciuitatꝭ in qua testator habuit domicilium percipere easdem res: et eius ciuitatis pauperibus erogare[l]

libet ecclesia. vt. s. de mona. §. j. et. s. vt null⁹ fabri. oratō. §. j. col. v.
a ¶ Subiacētib⁹. no. nō licere sacra ministeria fieri nisi in ecclesijs. licet orare al's q̄s possit al's dom⁹ p̄dit̄ vt hic. et . s. vt p̄ua. do. §. j. et. ij. et. C. d̄ hef. l. q̄cūq̄ §. vniuersi. et §. seq. sic et publicat̄ loc⁹ in quo aliqs fit eunuch⁹. vt. C. de eunu. l. j. et in q̄ p̄stibulatur. vt. s. d̄ leno. §. fina. et vbi falsa moneta cudit̄. vt C. de fal. mone. l. j. §. penul. et. §. fi.
b ¶ Expelli reb⁹. no. tutorem pro facto quod p̄ pupilla faciebat puniri. sic et miseri puniētur qui eoꝝ pupillorū pecunias fenerāt ad qd non tenent̄. vt. s. vt hi q̄ ob. p̄hi. §. qm̄ autem. nec em̄ bonā fidē agnoscere prohibetur. vt. ff. de admi. tuto. l. quotiens §. sicut. in fine. §. et facit. C. de fal. mone. l. j. in fi. et. ff. de pub. l. cotē §. dominus.
c ¶ Magni dei. id est ipsi christo.
d ¶ Venerabilis domus. consecrata in honorem sancti cui relinquit̄.
e ¶ Pauperior. No. p̄dest paupertas: vt hic. ⁊. ff. manda. l. si procuratorem §. si ignorātes. et. ff. de trās act. l. cum hi §. in persona. et §. si in annos. et de ope. lib. l. j. et. ff qui ⁊ a q̄b⁹. l. si q̄s heres et de epis. ⁊ cle. l. si quis ad declinandā §. sinautē. Ecōtra nocet. vt. s. de testa. §. sancim⁹. et ff. de excu. tu. ⁊ curato. l. spadonem. in fine.
f ¶ Domiciliū. No. domiciliū testatoris in dubio sequi. vt. ff. de condi. et demon. l. que conditio §. j.
g ¶ Comparare aut locare. i. cōducere. nam promiscue vtimur. vt. ff. de act. emp. l. veteres.
h ¶ Adimplere. sic ⁊ eius seruatur volūtas in dispositiōe tutoris quis administret. vt. C. de admini. tuto. l. iij. sic et in funere a quo d̄beat funerari. vt. ff. de reli. si q̄s sepul. §. et hoc edictū.
i ¶ Volūtatē. q̄ dixit tātū talib⁹ pauperibus: tantū talibus religiosis.
k ¶ Cōpleri. isti sunt quos vulgo bononienses commissarios appellant. Sed an habeant hi aliquam actionem cōtra heredem si heres recuset: R̄n. sic vel cōdi. ex lege. vl' offi. iudi. ex hac. l. cū ei ipsi teneātur. vt. j. e. ti. §. si autē qui hoc facere. debent habere ius contra heredem. vt. C. de epis. et cleri. l. nulli. Ac.
l ¶ Erogare. forsitan cum non sint xenones vel p̄thochia in ea ciuitate vel eius territorio vt. C. de san. epis. l. si quis ad declinādam. et. s. §. si q̄s et hoc s̄m Al. licet alij dicant. l. codicis innouatam eē.

Sacra ministeria in ecclesijs fieri debent.

Idē s. ja. c. iij. iuncta gl. ij. ex d̄ testa.

Paupertas aliquā ꝓdest. ⁊ aliq̄n nocet.

Si le habes j c. iij. et de testa.

¶ Si aūt pro redemptione captiuoꝝ aliqd relinquatur: et nō noiatim testator dixerit p quez oporteat fieri redemptionē captiuorum: etiam sic iubemus ꝛ res ad hoc relictas locoꝝ episcopum ꝛ eius yconomos accipere/ꝛ hmōi piū opus impleri. in oibus em̄ talibus pijs volūtatibus sctissimos locoꝝ ep̄os volum⁹ puidere: vt fm defuncti volūtatem vniuersa pcedāt lz[a] pcipue a testatorib⁹ aut donatoribus interdictū sit eis habere ad hoc aliqđ participium.

¶ Si autē qui hoc facere iussi sunt semel ꝛ scđo[b] a beatissimo locoꝝ ep̄o aut eius yconomis per publicas psonas admoniti distulerint q̄ disposita sunt adimplere: iubem⁹ eos om̄e lucrū relictū eis ab eo q̇ hoc precepe rit amittere[c]: ꝛ locoꝝ episcopos oēs res cūctis sicuti dictum est pijs causis distributas cum fructibus et augmētis medij tpis ꝛ memorato lucro vendicare: ꝛ q̄ testator disposuit adimplere. sciētes q: si neglexerint/p his oībus rationem deo persoluēt. Si aūt sanctissimus locoꝝ ep̄s reliquerit[d] aliqd hoꝝ que a nobis dicta sunt: liceat ꝛ sanctissimo eius metropolite hec om̄ia exigere ꝛ ꝯplere. ꝛ om̄i alij licētia sit hmōi mouere questionē: et studere vt modis omnibus cause pie compleantur.

¶ Falcidia cessat in relictis ad pias causas: ꝛ heres soluere recusans intra sex menses ab insinuatione testamenti numerandos ad vsuras et fructus tenetur. et annale legatum alienari nō potest nisi in prouincia remota fuerit relictum. Bar.

¶ Si aūt heres q̄ ad pias cās relicta sunt nō ipleuerit dicens relictā sibi substantiā non sufficere ad ista: precipim⁹ oī falcidia[f] vacāte† qcqd inueniť in tali substātia proficere p iussione sanctissimi locoꝝ epi ad causas quibus relictū est. Si aūt legatum ab aliquo ad pias relinquitur causas: iubem⁹ intra sex mēses[g] ab insinuatione testamēti numerandos hoc modis omnibus preberi qb⁹ relictū est. Si autē distulerint qui in hoc onerati sunt hmōi prebere legatū: et fructus et vsure[h] et omne legitimū exigať augmentū a tempore mortis eius q̇ hoc reliquit Si autē annale legatū cuilibet venerabili domui relinquatur: siquidē qui hoc dare iussi sunt aut locus ex quo iussuz est hoc preberi[i] in ipsa aut vicina prouincia fuerit: iubem⁹ nullo mō legatum alienari. Si vero loca aut psone ex qbus hoc dari preceptum est longius fuerint: tūc liceat illis quibus hoc relictum est. si autē pars obligata cōsentit ꝯmutare legatū et iuxta pro eo percipere redditus idoneos ꝛ cū augmento nō minus quarte partis relicte quantitatis[k]: ꝛ neqꝫ plurimis tributis fiscalib⁹ pregrauatos: aut vendere si voluerit huiusmodi legatum ꝛ nō minus pro precio pcipere qꝫ ex tali legato intra .xxxv. annos colligitur. ita tamē vt huiusmodi precium ad vtilitatem predicte venerabilis domus vbi relictum est proficiat.

¶ De bonis post adeptam dignitatem quesitis episcopi testari prohibentur nisi presumant quesita intuitu persone non ecclesie: in pias tamen causas possint expendere. Sal.

¶ Interdicimus † aūt sctissimis epis res mobiles aut immobiles seseqꝫ mouētes quecūqꝫ post episcopatū ad eos quoquo modo puenerint in prios, cognatos/aut in alias quascūqꝫ transferre personas. In captiuoꝝ vero redēptionē ꝛ egentium pabula et alias pias causas/aut pro vtilitate proprie ecclesie ex his expēdere licentiam habeāt: ꝛ quicquid ex huiusmodi rebus post obitū eoꝝ in ipsoꝝ facultate remanserit: iubemus hoc ad proprietatē ecclesiarū quarū sacerdotiū habuerint cōpetere[l]. In illis em̄ solūmodo rebus licentiā eis alienandi aut relinquendi qbus voluerint damus: que ante episcopatū probantur[m] habuisse. post episcopatum vero que ex genere sibi cōiuncto ad eos deuolute sunt[n] qbus ab intestato vsqꝫ ad quartū[o] gradū succedere potuerunt.

---

a ¶ Si autem licet. hinc sumitur quod est. C. de epi. et cleri. l. nulli autem licet. Accur.

b ¶ Secūdo. dic vt. s. de here. ꝛ fal. §. si quis autem. diximus. colla. j.

c ¶ Amittere. nota amitti lucruz si non paret vt hic. et ff. de excusa. tu. nesennius. in pun. et C. de leg. l. pe. i fi. ꝛ ff. vbi pu. edu. de. l. j. in fi. ꝛ ff. đ reli. si quis sepul §. et hoc edictum.

Defuncti volū tati non parens relicta perdit.

d ¶ Reliquerit. i. nō compleuit predicta que sunt ab eo complenda: vel proprie lege.

e ¶ Ad pias. scilicet ecclesie. orphanatropho. nosochomio. xenodochio. vel pauperib⁹. vt C. de sacrosan. ecclē. illud. et. s. e. §. si quis autem. Al.

f ¶ Falcidia. qa forte locū habz cū heres que ad pias causas relicta sūt ab initio forte iple re noluit. si ei spon te testatoris volūtati paruisset: falcidiā habere posset. vt. ff. ad legē falci. l. j. § ad municipiū ꝛ. C. ad. l. falci. l. ij. fm Al. ꝛ fm. R. Ur distingue vtrū ecclesie simpliciter. i. deo: q̇ casu locū habet falcidia. aut ecclesie ꝛ ad causam piam: aut p redēptione captiuoꝝ quo casu locū non habet: vt hic et ibi vel melius fauore ecclesie dic correctum.

† cōcor. glo. i. e. tū esses sup fb. iproba mus. ex de testa.

g ¶ Sex menses. immo infra annū videtur. vt. s. đ here. et falci. §. illud contra. Solu. hic est speciale.

h ¶ Usuras. hoc est contra. s. eo. in princi. Sol. vt ibi.

i ¶ Preberi. puta fundum vel vineam.

k ¶ Quantitatis sic. s. de alie. ꝛ emphi. §. si vero fm p dictum. ꝛ facit. ff. đ transac. cum hi. §. eam transactionē.

l ¶ Competere. olim in omnibus poterat testari. vt C. de episco. et cleri. l. sacrosancte. q̄ hic corrigitur.

m ¶ Probantur. est ergo psumptio p ecclesia. sic. C. de dona. inter virum et vxorem. l. quintus. argu. contra. C. ar. tu. si defunct⁹ Item no. q ecclesie reseruare tenētur. vt ꝛ. s. de resti. §. j. colla. viij.

n ¶ Deuolute sunt. etiā p donationes inter viuos factas fm Joan.

o ¶ Ad quartū. đ quarto gradu ideo

† cōcor. c. j. cum glo. sup fbo ente. extra de testa.

Hec autē oīa q̄ diximus de rebus q̄ post ep̄atū deuolute sunt ad sctissimos ep̄os ⁊ in reuerendissimis orphanotrophis ⁊ ꝓcotrophis: ⁊ nosochomis ⁊ xenodochis[a] et geronthocomis/ et oībus alijs rectorib⁹ venerabiliū domorū valere sancimus in reb⁹ q̄ i tp̄e ꝓp̄ie administrationis ſm ꝑdictū modū ad eos ꝑuenerūt. ¶ Si q̄s autē ep̄s † ⁊ cleric⁹: aut cuiuslibet ecclīastici grad⁹ minister aut ecclīe dia conisse moriant̄ sine testamentis et legitimis successoribus: horū successio ecclesie[b] competat in qua constituti fuerint.

¶ Heretici res ecclesiarum ab ecclesijs nullo modo recipere possunt. Item heretici ⁊ iudei synagogā et speluncā cōstituere non debēt. Itē ⁊ ab alijs q̄ ecclesijs p emphiteosim v. conductionē possessiōes accipe ꝓhibent̄. b.

¶ Jubemus aūt nullū hereticorū[c] neq̄ ꝑ conductionē neq̄ ꝑ emphiteosim neq̄ ꝑ emptionez aut alio quolibet modo res immobiles accipere a qualibet sancta ecclesia/aut alio venerabili loco. si q̄d ꝓ hereticus pro tali causa prebuerit amittat: huiusmodi vero res venerabili loco a quo etiam date sunt vendicent̄. rector etiā domus qui ipsas res dedit heretico oīni gubernatione remoueat̄: ⁊ in monasterio recludat̄: ⁊ vno anno a sctā cōione segreget̄: cū h'ticis ꝑdiderit christianos. si autē orthodoxus possessionē habens in qua est sancta ecclesia[d] alienauerit aut reliquerit aut ꝑ emphiteosim/aut ꝑ conductionē/ aut quamlibet gubernationem hanc dedit iudeo: aut samaritano: aut arriano: aut alij h'tico: sctā ecclesia eiusdez vici hmōi vēdicet ꝓprietatē alienatiōis. ¶ Si quis autē hereticorū (in quibus ⁊ cōnumeramus nestorianos ⁊ acephalos ⁊ eutichianistas) presumpserit speluncaz sue incredulitatis edificare/aut iudei nouam synagogam constituere/locorum sancta ecclesia edificia sue proprietati defendat. si ꝓ per emphiteosim aut conductionem aut etiā per quamcunq̄ aliam gubernationem dedit possessionem hmōi persone: siquidem sciebat dn̄s possessionis eius quia heretico hanc commisit: oēs redditus illius tēporis quod in contractū trāsijt ecclesie ciuitatꝫ sub qua possessio cōstituta est vendicari[e]. si vero ignorabat dn̄s possessionis quia hereticus erat cui hec cōmissa est: ipsum quidē dn̄m propter ignorantiā indemnē[f] seruari. Hereticū vero in vtroq̄ casu expelli de possessionibus: ⁊ eius substantiā applicari fisco.

¶ Orphanotrophi sunt similes tutoribus et curatoribus: et debent conficere inuentarium sub gestis personarum publicarum. h.d. Quere.

¶ Orphanotrophi vero tutorū ⁊ curatorū fungant̄ officio: † ita tn̄ vt etiā sine satisdatiōe[g] cōueniant̄ de rebus orphanotrophijs et ipsis ꝓprijs orphanis cōpetētibus. Res aūt ꝯpetētes alicui orphanorū publicis ꝑsentib⁹ tabularijs aut sub gestis monumentorum/in hac quidē regia ciuitate apud magistrū census habitis: in ꝓuincijs autem apud iudices earū aut defensores locorū orphanotrophos accipere ⁊ custodire: ⁊ si necessariū putauerint alienare[h]/ ⁊ precia earū orphanis conseruare: aut alias res pro illis emere: nō autē subiacere[i] tutelarib⁹ aut curatorijs rōnibus. Fuari aūt iubemus venerabili orphanotropho hui⁹ regie vrbis ⁊ xenodochio q̄ȯ vocat̄ sancte marie sanso et sub eius gubernatione constitutis oratorijs aut xenonibus aut venerabilibus domibus oīa priuilegia quecūq̄ habet maior sanctissima ecclesia constantinopolitana. Que igit̄ ꝑ presentē legē in ꝑpetuū valiturā nr̄a sanxit tranq̄llitas tua celsitudo edictis solenniter in hac regia vrbe positis ad omniū studeat peruenire notitiā: nos enim prouidebimus quatenus sine collatorum dispendio fiat etiam in prouincijs manifesta.

¶ Ut fratrū filij succedant pariter [illegible]

---

dixit: quia vsq̄ ad eum gradum verisimile est q̄ a talibus cognatis hn̄t nō occasione rerū ecclesie. sed in remotioribus cōtra est Azo. si ergo vltra gradum istum daret sibi quis et non occasione rerum ecclesie: idem vt sit tantum iuris ꝑsumptio ſm Al.

a ¶ Xenodochis. nisi forte renunciauerint seculo. naz tunc nō possunt facere de aliquo testamentum. vt.ꝟ. de mona ꝟ. illud. colla.j. ⁊ not. hanc l. de prelatꝫ. de subditis autem dices ꝟ.de san. episco. ꝟ. presbyteros.

† cōcor. c. req̄si: sti. in fi. cū gl. fi. extra de testa.

b ¶ Ecclesie. ⁊ sic ecclesia vt vxor ꝑfert̄ fisco. vt. C. vn̄ vir et vxor. l. j.

c ¶ Hereticorum not. hereticos ab actibus huiusmodi prohiberi. quod facit ad id q̄ȯ est C. de iure emphi. l. fi. ꝟ. sin autem. et facit ad hunc ꝟ. C. loca. ⁊ conduc. l. curialis. et. l. milites et. l. finali.

d ¶ Sancta ecclesia. s. si ita est. et facit. C. de here. si q̄s orthodoxe. in prin.

e ¶ Uendicari. s. precipimus.

f ¶ Indemnem seruari. sic. ff. loca. si quis ignorans.

g ¶ Sine satisdatiōe. iudicatū solui

h ¶ Alienare. scꝫ precipimus. ⁊ concordat. C. de episco. ⁊ cleri. l. orphanotrophos.

i ¶ Subiacere. Imo hodie contra. vt. ꝟ. de san. episco. ꝟ. hyconomus. vt illa in hyconomis et alijs gubernatoribus.

k ¶ Ut fratrū filij. Quattuor habet partes in quib⁹ quattuor corrigit leges. pma. ꝟ. e. expedit̄ vsq̄ ad ꝟ. illud. secunda ab inde vsq̄ ad ꝟ. q̄a vero mulieres. tertia ab inde vsq̄ ad ꝟ. finalem. quarta in ꝟ. fi. prima est vt fratrū ⁊c. secunda et vt mulieres ⁊c. tertia ⁊ rursus ⁊c. q̄rta ⁊ vt sit̄es ⁊c.

† Facit glo. i. c. auditis. sup ꝓbo minoris cū̄ de in inte. restitu.

¶ Filij fratrū ex vtroqꝫ latere coniuncti succedūt vna cū fratribus defuncti: et etiā cū ascēdētibus: sublata lege que contrarium disponebat. h. d. Aug.

Idem Aug. pre. pre.

Nostras leges emendare nō piget[a] nos: vbiqꝫ vtilitatē subiectis inuenientes. Meminimꝰ igitꝰ scripsisse legē[b] ꝑ quā iussimꝰ vt si q̇s moriatꝰ relinq̄ns frēs ⁊ filios alteriꝰ fris p̄mortui ad similitudinē fratrū et p̄mortui fratris filij ad hereditatē vocentꝰ: p̄īnū adigredientes gradū ⁊ illiꝰ ferētes portionē. Si vo moriens relinq̄t aliq̇s ascēdētiū et frēs ex vtrisqꝫ parētibꝰ cōiunctos sibi[c] et filios ex p̄mortuo fratre: frēs q̇dē iussimus ꝑ ip̄am legē cū parētibus vocari: fris vo filios exclusimus. ¶ Hoc itaqꝫ iuste corrigētes sancimus vt si q̇s moriēs relinq̄t ascēdētium aliquē et frēs q̇ possint cū parētibꝰ vocari ⁊ alteriꝰ p̄mortui fris filios: cū ascēdētibꝰ ⁊ fratribꝰ vocentꝰ etiā p̄mortui fris filij: et tantā accipiāt portionē q̄tā eoꝝ futurꝰ erat pr̄ accipere si vixisset. ¶ Hoc vo sancimꝰ de illis fris filijs quorū patꝰ ex vtroqꝫ parēte iungebatꝰ defuncto: et absolute dicimꝰ ordinē q̄n cū solis vocantꝰ fratribꝰ eūdem eos habere iubemꝰ: et q̄n cū fratribus vocantꝰ aliq̇ ascēdentiū ad hr̄ditatē[d] hoc iubentes ex kal. Janu. p̄sentis indictiōis vndecime. ¶ Illud q̄qꝫ dignū correctione aliqua esse iudicātes partē hoc p̄ntis facimus legis. ex ip̄o em̄ rerū inuenientes experimento necessariū esse mulieribꝰ actis monumentorū antenup. donationes insinuari: vt si vel principalia instrumēta pereāt (qđ facile est) ꝑ monumēta[e] mr̄imonij eius ꝓbatio maneat. sancimꝰ igitꝰ necessitatē hr̄e viros ipsos: aut ētiā q̇ ꝓ eis[f] antenup. do. scribūt si q̄ngētorū solidorū trāscendit q̄titatē insinuare eam in actis monumētorū: in regia q̇dē ciuitate apud magistrū cēsus. in ꝓuincijs aūt apđ vniuscuiusqꝫ ciuitatis defensores: aut apđ q̇s oīno talia documēta cōficiꝰ[g] p̄nt. Si vo nō insinuēt eas: q̄tū quidē ad partē mulieris etiam sic eas valere iubemꝰ. et si tp̄s fiat exactionis[h] donationis[i] et[k] partis eius non opponi mulieri nō insinuatam[l] fuisse donationē. Si vero dotalium pacta et horum euentus parti viri cōcedūt actionē dotis aut etiā eius partis[m]: nullā eū habere iubemus actionem[n] si nō donationē insinuauit / hoc est actis monumentoꝝ sicut dictum est. viris enim habentibus potestatē insinuare donationes ꝓ non insinuatis periculum mulieribus imminere ineptū nobis esse videtur. ¶ Quia vero et mulieres ad sc̄das nuptias nō venientes portione aliqua dignas vltra eas que sc̄đo nubunt esse putamus[o]. si qua amisso viro alterius abstineat nuptijs: habere quidem eam vsum antenup. donationis sicut prius sancimus[p] habere vero eam et proprietatis tantū quantū filioꝝ quantitas faciat: vt sm̄ ꝓprietatis rationē vnius et ipsa filij ꝑsonam obtinere videatur[q]. Hoc vero valere non in maribus solis iubemus: sed etiā patribꝰ et alijs ascendentibus volumus ad secundas nup. non venientibus. ¶ Quia vero interdicimus dudum per nostrā legem et viris[r] et mulieribus repudia mittere et transigere[s] matrimonia (nisi tamen quedam sit causa nostre legi cognita) ⁊ penas hoc facientibus et viris et mulieribus imposuimus: mutationem quandam circa penas viri ac mulieris facientes: ⁊ ad melius hoc transformantes: sancimus nullā esse differētiam[t] quātum ad penā inter virum et mulierem

a Nostras. piget meliꝰ est seipsum corrigere q̄ ab alio corripi expectare. vt. s̄. de nup. §. ij. col. iiij.

Corrigere se est honestius q̄ ab alio corripi.

b ¶ Legem. s̄. de here. ab intesta. §. si igitur defunctꝰ. in fi. quam corrigit hic.

c ¶ Sibi. scilꝫ similiter reliquerit

d ¶ Ad hereditatem. q. d. idem est ordo casus et ius siue hi nepotes cū solis cħijs vocantur siue cum cħijs et superioribus.

e ¶ Monumenta. id est exēpla p̄mi instrumenti et exemplificata corā iudice. creditur ergo exēplo. vt. C. de re iudi. l. fi. ⁊ sic est. s. s̄. vt spō. lar. §. ad hec. Sol. hic fuit facta insinuatio corā ordinario iudice vt patet ex sequētibꝰ: quia sic dicit q̄ debet fieri tunc em̄ exemplū valet vt hic. ⁊ ff. de admini. tuto. l. cyrographis. ⁊ C. de testa. l. publicati. alīs si non sic insinuetur non valet: vt in contrario.

Exēplo credēdū est.

f ¶ Pro eis: puta patres.

g ¶ Cōfici. vt coram defensore ciuitatis. vt in aut. de dēfen. ciui. §. nulla. et. C. de do. l. in hac.

h ¶ Exactionis. q̄ extitit casus q̄ mulier pacta ē de lucranda donatione ꝓpter nup. puta premortuo marito sm̄ Jo.

i ¶ Donationis. scilicet totius.

k ¶ Et. ꝓ id est.

l ¶ Insinuatam fuisse. hic innouat vt. s̄. vt spon. lar. in princi. et sumitur h̄ quod est. C. de dona. propter nup. l. fi. et aut. eo decursum. in fi.

m ¶ Partis. i. datū ei lucrū casu existēte de quo pactꝰ est de lucranda dote. puta p̄mortua vxore sm̄ Jo.

n ¶ Actionem. s. in eo quod excedit eam quantitatem que non debꝫ insinuari sm̄ Joh. vt arg. C. đ do. l. si q̇s argētū. §. sꝫ si q̇dē in omnibꝰ. et hoc ideo dico q̄ vir vel mulier debent lucrari ex pacto in alio in quo nō est pactuꝫ lucrari: cū non sit simplex donatio ⁊ non est necessaria insinuatio. Ac.

o ¶ Putamus. vt s̄. de nup. §. hinc nos. et. C. de secū. nup. generaliter.

p ¶ Sancimus. per. l. illam. s̄. neqꝫ virū quod ex do. §. preterea. col. viij.

q ¶ Uideatꝰ. corrigitur ergo qđ est s̄. neqꝫ virū. §. preterea. vbi non distinguebat.

r ¶ Uiris. que est s̄. vt lice. matri et auie. §. quia vero legē dudū. col. viij.

s ¶ Transigere. id est soluere.

t ¶ Differētiam. quātum ad penā.

a ¶ Cognita. q̄ cause sunt in predicta cōstitutione vt lice. matri et aue. §. quia vo plurimas. col. viij.
b ¶ Hoc. scʒ separare mr̄imonia sine causa legitime cognita.
c ¶ In viro. contra. s. vt lice. ma. et auie. §. quia vero legem dudum. Solu. hic illā corrigit: vt ibi dixim⁹ Alij dicūt hic equiparare corporales penas nō pecuniarias: qd̄ nichil est.

Penā similem par delictū exigit.

d ¶ Proximas. No. par delictum parem exigere penā. vt. C. de epis. ꝛ cleri. l. si quenq̄. fallit. ff. de pe. l. quidam. et de incen. ru. nau. pedius.
e ¶ De restitutione fideicōmissi ꝛc. Huius sensum accipe ex rubrica. et ponit tm̄ de vno testamento in quo multa sunt disposita: et de quodam codicillo et litterā nō lego: nisi vt notē argu. i. eo. §. manifestum.
f Tanta nobis. aut subtraho nota ergo pro opi. Io. q̄ in codicillo potest adimi testamēto legatum relictum licet nō sit testa. cōfirmatum: ꝛ pro hoc. ff. de adi. et tr. leg. l. liber. sed pla. et. M. contra nisi sint testamento confirmati. et ꝑ se inducunt. ff. de testa. heredes palam. §. sʒ quia posset. Sʒ certe in institutiōe illa intelligimus vt mutari non possit nisi a capite oia fiant.

Legatū testō pōt per codicillos adimi.

hoc ꝑsumētes: sʒ hisdē penis q̄ ꝯ mulieres a nobis diffinite sunt (si sine cā nr̄e legi cognita[a] mr̄imonia distrahūt) etiā viros subdi hoc[b] ꝑsumētes. et similes penas eē in viro[c] et ī muliere. In delicto eī equali ꝑximas[d] eis iminere penas iustū eē putam⁹. Presentē igit̄ gn̄alē legē nr̄aʒ manifestā tua gloria faciat per edicta solēnia: et his q̄ hanc maximā ciuitatē et qui ꝑuincias habitant: vt nullus omniū que ad salutē cōem sancita sunt a nobis ignoret.

¶ De restitutiōe fideicōmissi et noīe familie qd̄ vsq̄ ad quartū gradū locū habet: et q̄ familie noīe nurus etiā ꝯtinetur.

¶ Alienationis ꝓhibitio ꝓpter vltra quartam generatiōnē nō extenditur noīatis autē alios non ꝑtinet. et vltimus de familia supstes res ad eam venientes in quācūq̄ ꝑsonā alienare pōt. appellatione quoq̄ familie nurus continet̄. Bar.

Idem Augu. pre. ꝑ. secūdo.

Tanta nobis humanitatis cura est: vt neq̄ priuatas cognitiones quevident̄ nobis questionem excedere iudicialem legibus nr̄is diffinire dedignemur: neq̄ cognitionem priuatam excedentē audire iudicia ꝑ circuitus lōgos litigātes tradere afflictiōi. ¶ Alexāder igit̄ gloriosus suggessit nobis multotiens Hierium gloriose memorie patrē suum scribentē testamētū nomib⁹ istis vsum. Volo autē et iubeo meos heredes Cōstātinū q̄dē virū clarissimū deputatā ei domū cū oī sicut superius scriptū est cōiuncto ei iure. et proaustium quod in cuparijs est cum omni sicut superius dictum est ꝯpetēti ei iure/ et domum q̄ in antiochia est cathamianū. Antimiū vero dulcissimū ꝓaustiū qd̄ in blacernas est. Cathaeugeniū et iulianū gloriose memorie viros et ꝓaustiū qd̄ in summitate sinus substēticij est quondā Cataarchaliriū gloriose memorie. Calliopiū vero virū clarissimū proaustiū habitariū siue cataphilotium Alexandrū virū gloriosissimū ꝓaustiū qd̄ in venetis est non alienari/ non ꝑ venditionē/ non per donationē/ non ꝑ cōmutationē/ non aliter quolibet modo neq̄ eijci neq̄ alienare ipsaʒ domum aut suprascripta proaustia a meo noīe ꝛ mea familia: sed si quid orandū est michi fiāt eis filij et in filijs et in nepotibus legitimis aut naturalib⁹ si defuncti sunt relinquere vnūquēq̄ eorum qd̄ deputatum est ꝓaustium et domus tam in adiacentibus huic regie ciuitati q̄ȝ in antiochia filijs et nepotibus singulorū legitimis ac naturalib⁹ credo eī q̄ nō deponāt neq̄ sup naturalib⁹ filijs aut nepotibus meā dispositionē ꝛ voluntatē ¶ Si vero oīno sine filijs oēs aut quidā aut vn⁹ ex eis moriat̄ (qd̄ absit) volo et iubeo eos q̄ sine filijs aut sine filio futuri sunt morituri/ restituere supstitib⁹ siue supstiti eorū fratri suprascriptas domos tam hic q̄ȝ in antiochia: et ꝑmanifestata quinq̄ proaustia cū omni eorū iure ꝛ oibus ꝯpetētibus indesinenter vacante videlicet inter eos de fideicōmissis aut legatis satisdatiōe. volo eī et iubeo nō exigere eos ab inuicē hmōi satisdationes ꝑsumētes siue ꝑsumentē preter meā paternā et amabilē circa eos intentionem exigere fratres suos aut fratrē satisdationē in his prohibitis alienari rebus oīno eos fideicōmisso cadere: et hec quidē in testamēto dixit: scripsit aūt et codicillos hmōi/ et in ipsis vsus est hmōi verbis ¶ Manifestū igitur facio: q2 dudū quidē in scriptis feci testamentū ꝛ que in eo sunt ꝺm placitū michi modū disposui. volo ꝛ iubeo oia quecūq̄ eodē testō ꝯtinent̄ oimō valere preter illa sola q̄ in hoc meo codicillo ꝑmuto: aut subtraho[f] aliq̄ derelicta legata. Volo igitur et iubeo ꝓaustium meū qd̄ appellat̄ cuparia: qd̄ in ꝑdicto testamēto Cōstantino viro magnifico filio meo dereliq̄: dari et pertinere perfecto possessionis et dn̄ij iure. hierio viro clarissimo et eugenisto meo nepoti filio Constātini viri magnifici integrum ipm̄ ꝓaustiū cū oib⁹ q̄ in eo sunt ꝑtorijs ꝛ ascēsum ꝛ descēsum oib⁹ et cōiunctis siue illatis cū ꝯclaue, domuū et ergasterijs ꝛ balneo ꝛ ortis tā itra q̄ȝ extra muros ꝛ hypodromū: et qd̄ i eo est ortū et cisternā ꝛ oia oīno quocūq̄ mō cōpetētia michi iura sup isto ipo ꝓaustio: dari q̄dē volo eundem ꝓaustiū predicto viro clarissimo meo nepoti hierio facto sue ptātis ꝑ emācipatiōeʒ a suo patre

post obitū meū: nl'a data lnia ei viro honesto nepoti mēo: ſʒ ⁊ neqꝫ his q̄ siue ex h' meo testō: siue ex testō eiusdē viri clarissimi mei nepotꝫ suscipiētib⁹ iura ei⁹ vēdē: aut ꝑmutare aut donare alicui aut q̄cūqꝫ mō alienare ipm aut paustiū aut ptē aliquā ex eo aut ius: ꝑpt' qđ volo eūdē paustiū siue domū adiacētē intra ianuas qđ ducit circa venerabile oratoriū sctē ecclie ꝑmanere ꝑ oīa ⁊ ꝑpetuare i mea familia ⁊ nūqꝫ egredi de meo noie. Uolo aūt et iubeo si ꝯtigerit p̄dictū virū honestū meū nepotē hieriū mori ipuberē: aut post pubertatē sine filijs tm̄ ex legitio m'rimonio ei ꝓgenitis: ꝑuenire et ꝯpetere siue restituere possessionē ⁊ ꝓprietatē eiusdē paustij siue dom⁹ viro magnifico ei⁹ p'ri Cōstātio sub eadē ꝯditiōe nō alienari aliqñ de mea familia aut de meo noie: in istis q̄dē ipm ꝓcedere. hierij vo gloriosissimi domū q̄ in theopolitis adiacet ei: et ex paterna in eū ꝑuenit successiōe alijs vēdidit ꝑsonis: eā vo domū q̄ in hac felicissima ciuitate isup ⁊ ꝑ codicillos datū sibi paustiū in q̄b⁹ alienatio interdicta est Cōstātino gloriosissimo ei⁹ trāsmittere filio. Illū vo mox ꝑgnātē reliquētē vxorē vita functū scripsit testm̄ ꝑ qđ disposuit si nō nascant' filij aut nat⁹ ipubes moriat'. tā matrē suā mariā gloriosissimā qꝫ ei⁹ vxorē nobilissimā mariā i ei⁹ vocari successionē. et qm̄ nata fuit filia et ipa pupilla ⁊ tenera adhuc etate ex oīb⁹ decessit/ i p̄dictas nobilissimas ꝑueire mulieres: reliq̄ vo substātie q̄ i hac magna ciuitate sūt dom⁹ insuꝑ et phaustiuz exp̄ssim̄ i codicill' gl'iosissimo relicta sūt hierio: locū forsitā tā ex testō qꝫ ex codicillorū f'm oīb⁹ adhibere: ipe domū ⁊ paustiū defēdē sol⁹ d' hierij gl'iosissimi familia d'relicta q̄ nūc ⁊ p̄mū hn̄s i hierio meo noie q̄dū. ſʒ hi q̄ ꝑ maria ⁊ maria gl'iosissimis feminis vba faciebāt: testi q̄dē vbis nullū dicebāt locū hr̄e: neqꝫ cū legit' alexandrū virū gl'iosissimū locū hr̄e: tā ex hoib⁹ locū hr̄e et vtrūqꝫ suū pficere ipm et circa Cōstātinū gl'iose memorie: qꝫ ad hos tanqꝫ ad locū et alienātē paustiū qđ ei derelictū est: suꝑ qđ alienationē ineq̄liter alijs qđ ei pater interdicēs cōpetit et alios fratrū ei⁹ hoc facere: et nr̄as leges qm̄ oēs ꝯtinue i q̄b⁹ tale aliq̄d dispositū est trāsgredi defūcti volūtatē oīb⁹ sil'r substōnē dicere: vt nō ꝑmittas eis iuicē pulsātes multꝫ ꝑvna cognitiōe iudicis subijciant'. Ideo positas nos rememorare leges: alexāder vo gl'iosus magꝫ q̄dē et de ꝓprijs alterutrū recte visus est appellare. suꝑ codicillū ei sapiētē: et de residuis reb⁹ volūtatē suā defūctū faciētē familie reseruari volēs sed in paustio iustioribus vbis vsus nichil recte et alienationem conferre: illas ex imperiali hoc facere ipellēti iussione venerabilib⁹ ꝑ his vbis vsa est pars alterutra tā testatoris interp̄tātꝫ volūtatē qꝫ nr̄is vtētib⁹ legib⁹ q̄ sibi expedire putabant ¶ Nos igit' legis et testamenti iterp̄tationē ꝓpositā nō sola snia lʒ lege ꝯplecti cognitionis decisionē putauim⁹ oportere: vt tā p̄ntē q̄ōnē decernam⁹ qꝫ reliq̄as auferam⁹ de hmōi ꝯtētiōe vñ subtili⁹ testm̄ ꝯsiderātes vbis ipi⁹ inuenimus hr̄dib⁹ demōstratꝫ filijs alienatione iterdictā: qm̄ futuri eēnt sine filijs fungi vita: nō vlteri⁹ vo his q̄ solū eis successerit filijs: ſʒ sufficere defunctorꝫ vsqꝫ ad filiū stare iterdictionē. Si ei ⁊ ipi filios relinq̄ntes moriant': qđ relictū est neqꝫ i lōgiore a filiorꝫ vita ad alienatiōis ꝓhibitionē voluisse[a] facere. codicillū vo in paustio solo factū ꝓhibere: et his q̄ ex testō hierio gloriose mēorie iuniore dicim⁹ res suscipiētib⁹ paustiū alienare. etenī istis q̄ remā serūt velle defunctū ꝑpetue in familia manere sua: ea q̄dē q̄ in q̄ōnē deducta sunt talia ꝯsiderātes optere humilitatis cognitionē: in alijs q̄dē reb⁹ q̄ Cōstātin⁹ gloriose memorie hierio seniori de q̄bus ex testō factus est dñs nichil accipe ex his estimauimus bñ suggerere q̄ōnē: vacare vero i istis actionē nō alexādrū solū virꝫ gloriosum: ſʒ etiā reliquā omnē familiā ex testamēti vbis vsqꝫ ad filios solum stare prohibitionē: ⁊ ipm hieriū gl'iose mēorie filiū ꝑ quos ei facētes hoies smaripo seos hierij iura q̄ post eos familie substituētes ptē alienauerūt q̄ apđ eos tanqꝫ in substōne ex volūtate interdictorū vni⁹: in paustio vo neqꝫ si dñm codicilli hieriū ondāt gl'iose mēorie multū nobis visum est plenū esse pietate: q̄ttuor postea gñatiōes hmōi in mediū deduci q̄ōnē. Nūc igit' gl'iosis feminis maria et maria adhuc sup'stitib⁹ quas et ipsas in familia iacēdo nr̄is legibus et hmōi verbis ꝓmeritis nō recte neqꝫ ꝯpetēter alexāder gl'iosus ad seueniētē instituit litē. trāscundo vero et istorū quattuor iā gñationes trāsisse vident': nō facere quidē antiquā taliter iudicis cognitionē tradi marie. ꝯstitués filia adhuc pupillaris tal'r etatis functe vita: vt si etiā sine testō ille eēt in matrē ei⁹ perueniret paustiū nō ipsius nouelle vo legi vtpote fctā horꝫ cā et nulli⁹ hierij gl'iose mēorie hr̄dib⁹ circa volūtatem peccātibus. ei⁹ etenī testm̄ ꝯstātinus scribēs substōnes aliq̄s fecit filia defuncta ipuberē: attñ nil ex hoc introducit' magnū et ipsius f'm hoc legis pupille m'ris substātiā p̄bēte marito circa trāsitū eā. ¶ Sācimus igit' neqꝫ alexādrū virū gl'iosum aut ei⁹ filios/ neqꝫ successores

a ¶ Uoluisse. no. prohibitionē alienatiōis vltra filiū non extēdi: nisi expresse dicatur. ⁊ facit. ff. de lega. j. l. filiusfamilias. §. diui. Ac.

Alienatiōis ꝓhibitio vltra filiū non extendi tur.

Ut nulli iudicū liceat habere loci seruatorē nisi cer[illegible] [illegible]

Quecū[que] subiectoꝝ. [b] subaudi pertinent.

c Semper. subaudi cupientes. Accur.

d Judicibus. repete inuenim⁹.

e Legem. vt. s. vt iudi. si. quequo suffra. fiant. col. ij. Accur.

f Ciuitate. sed idem prohibet. vt s. de collato. §. ad hoc prohibemus.

g Uocauerit. al's exegerit / id est fuerit necessitas nutrimenti. Ac.

h Expulsores. subaudi destinare Accur.

i Hoc fieri iubemus. vt. s. de mandata. principum. §. illud. colla. ij.

k Epidemeticis. genus est expēse. Accur.

l Male. Nota malam consuetudinem non seruādam: vt hic. et. C. de vsur. l. eos. in fine. et. ff. de legi. et senatuscon. quod non ratione. et. C. que sit lon. cōsue. l. ij. in fi. et in decre. distin. viij. c. iij et dist. xj. c. j. et in noua constitutione federici de statutis. §. j.

Consuetudo mala non dꝫ seruari.

m Debentem. id est ad querendum debētem aliquam rem.

n Aut gubernari: id est ad gubernandum quālibet rem: al's est in littera de qualibet re debentem. al's de qualibet re debente.

relinq̄re hierij gloriose mēorie senioris filios: neq[ue] aliū quēdā ex oīb⁹ in ei⁹ ꝯstitutum familia aut ꝯ mariā ꝛ mariam gl'iosas feminas occasiōe reꝝ apd eas ꝯstitutarum: aut ꝯ alios agere apud q̄s res ꝯstitute sunt. nunc aūt in q̄b⁹ futuro ꝑuenerint tēpore: in q̄b⁹ hieri⁹ gloriose ꝓhibēs fecit alienationē: aut oīno q̄ mēoriā ꝓhibitione et familie nomē / et aliq̄d ius fabricare ex hoc vt alijs hierij gloriose mēorie filijs ipsis alienātib⁹ et ꝯuenētib⁹ sicut et reliquoꝝ alienationib⁹ et primit⁹ leuarent / ꝛ ipsis successorib⁹ q̄ p̄nt actiones cōpetere de hoc et alijs q̄s apprehēdētes relinquim⁹ intellectui ad hmōi nobis sufficiētib⁹ iudiciū et legislationē. et hāc eē decisionē nō p̄ntis cognitionis solū sꝫ reliq̄rū: in q̄b⁹ ꝓhibitiones facte hmōi successiōes tante ꝓcesserūt et heredū vltim⁹ ꝑ mediū aliquē pupillū successerit: tūc em̄ tp̄s et exteris a familia primi ꝓhibētis lniam habebit ex p̄nti nr̄a lege transmittere res. cōmunē eni hanc fecim⁹ legē tam p̄sentis cognitiōis q[uam] post hanc euenientium taliter ꝓhibitionū: tā euenietem nunc dirimētes contentiones q[uam] eas que future sunt resecantes.

Ut nulli iudicu[m] liceat habere loci seruatore[m]: nisi cert[illegible] [illegible]

Nullus iudex potest in loco cui gubernatio commissa est cōmittere loci conseruatorem, [illegible] nisi imperator tpe expeditionis vel necessitatis [illegible] [illegible]

Idem Augu. petro prepo.

Quecū[que] [b] ad vtilitatē nostroꝝ subiectoꝝ intentionē habere semp[c] inuenimus: diuersas lesiōes nr̄is subiectis inferri ab emissis vicarijs in ꝓuincias ab aliq̄b⁹ ciuilib⁹ ꝛ militarib⁹ iudicib⁹[d]: ꝛ de hoc dudū legē[e] scripsim⁹ ꝑticularē aliquā faciētes rei emēdationē. Nūc v̄o ꝑfecte iuuare nr̄os subiectos studētes. Sācim⁹ nullā licētiā h̄re ꝑ tp̄e p̄fectos tā oriēt' q[uam] illirici p̄torioꝝ aut comitē largitionū aut comitē ꝓuatoꝝ locoꝝ s[er]uatores destinare in ꝓuincijs: aut ip̄os ꝓuinciarū iudices facere: ꝛ proprij cinguli loci s[er]uatores emittere. Sꝫ neq[ue] vicaneos iudices i creditis eis ꝓuicijs loci s[er]uatores emittere in q̄libꝫ ciuitate[f]. Solū v̄o iubem⁹ eē loci s[er]uatores p̄fecture in hosdruma † et in mesopotamia: et si necessitas vocauerit[g] in alijs locis tp̄e expeditiōis ꝑ nutrimēto eis destinato: ꝛ hoc q̄dē ꝑ nr̄am iussionē. His insuꝑ iubemus vt neq[ue] magr̄i militū / neq[ue] duces in ꝓuincijs in q̄bus administrare iussi sunt: loci seruatores aut hiocolitas aut latronū explusores[h]. Si vero ꝯtigerit necessitate faciēte: siue magr̄os militum siues duces destinare ꝑ nr̄am iussionem: in alijs locis tūc fieri loci s[er]uatores absentes et hoc s[ecundu]m nr̄am p̄ceptionem. Nulli vero liceat ciuili aut militari iudici circuire ꝓuinciam sine cā necessaria. Si vero aliqua necessitas vocauerit tale aliquid fieri: expēsis ꝓprijs hoc fieri iubemus[i] tam iudices q[uam] cōpetēs et obediens eis officiū. Neq[ue] v̄o angarijs aut his que vocant epydemeticis[k] aut alio q̄libꝫ dispēdio grauari nr̄os subiectos: neq[ue] ꝯsuetudines noīare aut q̄rere quas forsitā aliq̄ p̄dictoꝝ in ꝓpriū lucrū iniuste adinuenerūt. Male[l] ei adiuēta maleq[ue] ꝯsuetudīes neq[ue] ex lōgo tp̄e neq[ue] ex lōga ꝯsuetudīe cōfirmant. scientibus oībus p̄dictis iudicib⁹ ciuilib⁹ ꝛ militarib⁹: q[uod] si aliq̄d p̄ter hoc fiat: ꝛ q̄ facit loci s[er]uatorē. xx. li. auri inferat penā: et cingulo spoliabit: et q̄ fieri se acq̄euit cadēs ꝓꝑa substātia exilio subijciet. Ad maiorē aūt nr̄e dispōnis cautelā iubem⁹ ꝑ loca ep̄os et ꝓuinciarū rectores ꝛ eos q̄ ciuitates habitant nullū ꝯ p̄sentē nr̄am dispōnē suscipere hiocolitā aut latronū ꝑsecutores † oīno eni nullū iudicū ciuiliū aut militariū ꝯstitutū in prouīcia h̄re loci s[er]uatorē ꝯcedim⁹. Precipue quidem iubemus ꝓuinciarū rectores sic recte ꝯuersari aut res gubernare: vt non necessitas fiat de q̄libꝫ re debētē[m] q̄ri aut gubernari[n] aut ad ꝓuincias aliquē destinari. Si v̄o op⁹ fuerit transmitti aliquos in ꝓuincijs occasiōe publicarū exactionū aut q̄rūlibꝫ emergētiū q̄relarū: neq[ue] ordinē neq[ue] nomē h̄re loci s[er]uatoris. Destinat⁹ v̄o in ꝓuiciā nullū subiectis iferat dispēdiū: creditū v̄o sibi op⁹ adipleat iudice ꝓuicie eū et ei⁹ offi[cium] adiuuāte. Si v̄o ꝯtra ip̄m iudicem forte accusatū trā smittat: tunc iubem⁹ et prouīciale officiū

† osdroena.

cōco[n]. c. vlti. ex. de ꝯsue. et. c. cꝫ eccl'ia. d symo.

† al's p[er]seruatores.

obedire ei. Quēadmodū ēm ꝓhibem⁹ loci ſuatores † fieri: ita oē periculū iubem⁹ hr̄e iudices ꝓuinciaꝝ ⁊ eoꝝ offm̄: vt ſollicitudinē faciāt tā publicarū exactionū q̄ȝ locoꝝ q̄etē: ⁊ vt oīs iniuſtitia ⁊ leſio ſuſpendat̄. In q̄bus v̄o ꝓuīcijs aut iudices aut exliptores ſunt fiſcaliū: ⁊ opus habuerit aliqđ adiutoriū: iubem⁹ iudices ꝓuinciarū ⁊ officia eoꝝ oē ſolatiū ⁊ ſtudiū eis ꝯferre/ vt ſine impedimēto fiſcaliū exactio ꝓcedat. Et oēs q̄ mote fuerint ſiue ciuiles ſiue criales cāe: ⁊ cōpetētes ꝓuīciaꝝ iudices ipſos iubem⁹ inq̄rere: vt illi ꝓprio ꝑiculo has diſcutiāt/ et legitimū finē eis imponant. ¶ Sup hoc aūt[a] iubem⁹ ꝓuinciarū iudices mox q̄ futuri ſunt cingula ſuſcipe: ſiue p̄ntes ſiue abſentes ſint cautelā impendere tā p̄fecture q̄ȝ nr̄is largitionib⁹: ⁊ comiti ꝑuataꝝ ꝓ inferēdis pecunijs vnicuiq̄ȝ p̄dictarū dignitatū: cū ⁊ ſi nō caueāt tāq̄ȝ faciētes cautelā: ita iubebem⁹ eos ⁊ eoꝝ officia ſubiacere p̄dictis dignitatib⁹. In illis v̄o ciuitatib⁹ ⁊ ꝓuīcijs nolum⁹ iudices periclitari ꝓ fiſcalib⁹ ⁊ exigi: in q̄b⁹ neq̄ȝ ſcriniarij neq̄ȝ iudices neq̄ȝ alij q̄dem proprio periculo exactionem faciunt.

¶ Nullus occasione lucrorum [illegible] facere debz. Iste iudices ordinarij ac etiā delegati etiā ſi ſint delegati a principe appellatiōes ſuſcipere debēt. quib⁹ pēdētibus nichil innouari debet. Barto.

¶ Et hoc peruenit ad nos q̄ q̄dā ꝓuinciaꝝ iudices ita inique agūt occaſiōe lucrorū: vt neq̄ȝ teſtamēta cōcedāt facere: neq̄ȝ fctā inſinuare: neq̄ȝ nuptias aliquas facere: aut ſup nuptialib⁹ donatiōib⁹ monumēta cōponere: neq̄ȝ defunctoꝝ corpa ſepulture tradi: neq̄ȝ rerū deſcriptionem[b] concedunt fieri: aut aliud quid huiuſmodi agi aut ex geſtis aut ex teſtimōijs. Propterea interdicimus omnibus iudicibus tam ciuilibus q̄ȝ militaribus et eoꝝ officijs aut alij cuilibet tale aliq̄d preſumere. ¶ Si vero quidā hmōi odibilē rē in q̄libet loco nr̄e reipu. p̄ſumpſerit agere aut adminiſtrare ei q̄ hoc preſumpſerit facere: iubem⁹ huiuſmodi ⁊ extra cingulū factos in exiliū deſtinari: ⁊ de ſubſtantia eorū eueniēs diſpēdiū leſis in duplum reſtitui[c]: nō ſublato eis neq̄ȝ alio q̄dē ex legibus adiutorio. Dēm vero dam⁹ licentiā locoꝝ ſanctiſſimis ep̄is ⁊ primatibus ciuitatū hmōi p̄ſumptiones ꝓhibere: ⁊ ſtudere vt hec oīa ſine impedimēto ⁊ ſine diſpēdio ſm̄ legū virtutē ꝓcedāt: ⁊ de his nobis nūciare. ¶ Illas vero que ſm̄ leges offerunt̄ appellationes ſuſcipere volum⁹ oīno iudices[d] ⁊ eos q̄ ſm̄ nr̄am iuſſionē ſpāliter (q[e] ⁊ a diuinis lȝ appellare iudicib⁹) audiūt ſiue maiores ſiue minores ſint: ⁊ edere geſta ſine aliqua dilatione[f] litigātib⁹/ vt queſtio legitima de his ꝓcedat. ſup hoc[g] iubem⁹ appellatiōe porrecta ſm̄ leges: neq̄ȝ exactionē fieri neq̄ȝ poſſeſſiōes rerū trāſferri vſq̄ȝ ad diffinitū ſup ea iudiciū. ¶ Qm̄ v̄o cōtingit adulteria aut rapt⁹ mulierū/ aut homicidia aut alia q̄libet crimia in ꝓuincijs cōmitti. iubem⁹ ꝓuinciarū iudices oīa ſm̄ leges vīdicare: ⁊ peccātes tenē: ⁊ nō alios[h] † ꝓ alijs: aut ex q̄b⁹ nati ſunt vicis[i] q̄ crimia p̄ſumpſerint aliū ꝓ alio ꝯp̄hēdere[k] aut dānū eoꝝ inferre vicis: ſȝ neq̄ȝ pignoratiōes facere ꝓpter peccātē/ aut crimis vīdictā ꝓprij lucri cā īferre: aut delinquētiū res ꝓpriū lucrū facere. Nos eī reos q̄dē ex legib⁹ penas ſuſtinere volum⁹. Dāna vero ſubiectis nr̄is aut lucrū ex hoc iudicib⁹ aut eorū hoīb⁹[l] ſiue officialib⁹ fieri nullaten⁹ cōcedim⁹, vt ꝓpter rerū deſideriū inueniant̄ iniuſte aliquos caſtigantes aut peccātes vendere. Si enim preter hec hoc fiat: ipe prouincie iudex omne ex hoc accidēs damnū leſis medebit̄: ⁊ ſupplicijs ſubiectus exilio tradet̄: ⁊ cōſiliarius ei⁹ ſil'r ſuſtinebit ſuppliciū: ſi factis a iudice cōtraria legib⁹ inſcriptis cōſentiat. Officiū vero ei⁹ ⁊ alij q̄ circa hoc ꝓpter lucrū ꝓpriū ei obſecūdāt: nō ſolū dāna leſis compellentur reſtituere: ſed culpabiliores eorum legalibus ſupplicijs ſubiecti exilio tradent̄. ¶ Si v̄o q̄s ꝯp̄hēſoꝝ crimінū latuerit: aut reliq̄rit ꝓuinciā illā in qua crimia deliq̄t: iubem⁹ legitimis edictis a iudice euocari eū: ⁊ ſi nō obediat illa in eo ꝓcedere q̄ noſtris legib⁹ diffinita[m] ſunt

a ¶ Sup hoc autem iubemus. ſingitur ergo cautuȝ eſſe vbi nō eſt cautum: vt. ff. de adoptio. l. his verbis. ⁊ C. de rei vxo. act. in prin. et. ff. ſi cui pluſq̄ȝ per. l. fal. l. ſ in fi. j. reſpon.

† al. ſcrutatores.

b ¶ Reruȝ deſcriptionem. puta inuentarium.

c ¶ Reſtitui. not. in duplum teneri illum qui impediuit aliquid michi relinqui. olim percipiebat quod teſtator volebat. cetera fiſco dabant̄. vt. ff. ad treb. l. iiij. §. fi. ⁊ dixi. ŝ. vt cū de appel. cog. §. ſi cōiunctus. col. viij.

d ¶ Iudices. ſi ē recipienda appellatio iudex eam recipere debet. al's punit̄: vt hic. ⁊. ŝ. ꝺ iudi. §. nr̄os. ⁊. C. ꝺ appel. l. qm̄. etiā ſi a principe ſit delegat⁹: ⁊ tūc ad p̄ncipē appellat̄ vt hic ⁊. C. quorū appel. nō re. per totū. Itē ſi nō eſt recipiēda nō debet recipere. vt qt prefectus licentiam dedit. vt ŝ. vt ſpon. largi. §. aliud. hac col.

Appellare an et q̄n et apꝺ quē licet.

e ¶ Quia. interpoſitio eſt. Accur.

f ¶ Dilatione. C. de appel. l. iudicibus. contra. ibi dicitur q̄ infra. xxx. dies debet edere: hic ſine dilatione. vnde hanc ſm̄ illam: et dic ſine dilatione. ſ. maiore.

g ¶ Sup hoc fieri. nā nichil eſt innouādum appel. pen. vt. C. de appel. l. iij. et. ff. nil. innoua. per totum.

h ¶ Et nō alios. vt. C. de penis. l. ſancimus. et. ff. de pe. l. crimen.

i ¶ Vicis. no. cōtra potēſtatem q̄ puniunt contratam pro aliquo delinquēte. Accurſius.

k ¶ Comprehendere. vt. ŝ. vt non fiant pigno. §. j.

l ¶ Hominibus. vt. ŝ. de man. prin. §. oportet. col. iij. plene dices. j. e. §. fina. Accurſius.

m ¶ Diffinita. vt requiratur ⁊ bona eius annotentur. vt. ff. de req. re. l. j.

† cōcor. l. ſancim⁹. C. ꝺ pe. ⁊. c. q̄ ſunt. ex de his q̄ fi. a ma. par. ca.

Facit ad hunc §. c. vlt. in gl. fi. in fi. ex de fo. cō peten.

¶ Si vero cognoscatur ꝙ in aliã puincia degit: iubem⁹ puincie illi⁹ iudicem ĩ q̃ peccari q̃d hmõi ptigerit ep̃la publica vti[a] ad p̃uicie illi⁹ iudicẽ in q̃ delinquẽs p̃sona degit: ille vero qui publicas suscepit lr̃as periculo suo ⁊ officij sui cõprehendere[b] hmõi ⁊ ad iudicem puincie transmittere in qua peccauit supplicijs legitimis subijciendum. ¶ Si vero qui publicam epistolã susceperit neglexerit hoc facere aut officijs ei⁹ tradere: aut imperata neglexerit: tũc et ipsum iudicẽ tres auri lib. et officium ei⁹ alias tres pro pena ferre iubemus. Si vero iudex aut aliquis officij eius ppter lucrum hmõi p̃sonam nõ cõprehendat aut cõprehendẽs non trãsmittat ⁊ hoc agẽs conuincat: spoliatus cingulo exilio tradatur.

¶ Iudex alteri⁹ iudicij successor iussionem predecessori suo factã adimplere debet: nisi sit contra ius vel publicam vtilitatẽ: q: tũc noua scã iussio expectatur. B.

¶ Et hoc vero † iubem⁹ obseruari ab omni administratione. vt si contigerit in scriptis nr̃am iussionẽ fieri ad aliquẽ iudicem et interea iste quiescat[c] ab administratione: is qui post illum susceperit dignitatẽ accipiat[d] eam ⁊ insinuet[e]. ⁊ siquidem priuata est cã/ ⁊ implere eã ⁊ assequi queadmodũ ad eũ promeruit rescriptũ[f]. ¶ Si vero huiusmodi in scriptis iussio[g] publicũ respicit inquiret eam: ⁊ siquidẽ nõ ledat fiscus/ que in ea comprehensa sunt adimpleat. Si vero ad lesionem est fisci: nichil sup ea omnino agi: nũciare ꝟo nobis primũ vt scõa † nr̃a fiat de hoc iussio. Si vero ⁊ precepta cuiuslibet iudicis sint et priusq̃ insinuent hec aut precipiẽt[h] aut ad quẽ precepta fcã sunt contigerit remoueri de cingulo: ⁊ sic q̃ factus fuerit iudex hoc suscipiat et exigat si legitime facta sunt. si vero ɔtra legẽ aut ɔtra publicũ facta sunt: hec pro non scriptis esse iubemus.

¶ Creditores qui filios debitorũ presumpserint pro debito retinere a debito cadunt: et tantũdem dabunt eis aut parentib⁹ eorũ, et corporalib⁹ penis afficiuntur. B.

¶ Quia vero ‡ ⁊ hmõi iniq̃tatẽ in diuersis locis nostre reipub. cognouimus admitti: q: creditores filios debitoꝝ presumũt retinere/ aut in pign⁹ aut in seruile ministeriũ aut ɔductionẽ hoc modis oĩbus phibem⁹[i]. ⁊ iubemus vt si q̃s hmõi aliq̃d deliq̃rit nõ solũ debito cadat: s; tantã aliã q̃tĩtatẽ adijciat dandã ei qui retentus est ab eo aut parentib⁹[k] ei⁹. ⁊ post hoc etiam corporalib⁹ penis ipm subdi a loci iudice: q: personam liberã pro debito presumpserit retinere/ aut locare/ aut pignorare.

¶ Si vxor crediti instrõ cõsentiat pprio viro in dãnũ suũ vel suã substãtiã aut seipsam pro eo obligat ipso iure non tenet: nisi manifeste appareat pecuniã in ipsius vtilitatẽ fore cõuersam. B.

¶ Et illud vero preuidem⁹ pro subiectoꝝ vtilitate corrigere. vt si qua mulier crediti[l] instrõ ɔsentiat pprio viro/ aut scribat et ppriã substãtiã aut seipsam

a ¶ Uti. no. epistolã mitti vt hic. ⁊ .s. de questo. §. damus. col. vij. sic ⁊ cum queritur fugitiuus. vt. ff. de fugi. l. j. §. j.

b ¶ Comprehendere. sic ergo inuitus ad locum vbi deliquit trahitur: sed videtur ꝙ ita demum ibi cõueniatur vel accuset si ibi inueniat. vt. ff. de iudi. l. heres absens. in pn. que est cõtra. Solu. spãle est in delictis fm Johan. vt hic. ⁊ .C. vbi de cri. agi opz. l. vlti. et .s. vt iudi. sine q̃. suffra. §. necessitatem et idẽ vbicumq; certe p̃sone cognitio mandat vt presidi. vt .C. ne li. potẽ. l. j. et .C. vbi quis de curia. vel coarta. l. vlti. sed in contractibus si ibi nõ inueniunt bona que ibi hz possident nõ tamen inuitus reducitur si alibi versetur: nisi habeat forum vel domicilium: vel si aliter latitat: tũc enim potest idem quod in criminalibus dici. Azo. Uel si velis dicas vt super cõtraria. l. diximus.

Conuenit quis etiã inuitus vbi deliquit

vi. cobaku prac. c. ii. n. 3. cn seq.

c ¶ Quiescat. vel q: finitum est eius officium: vel recessit. Accursius.

d ¶ Accipiat. iussionẽ nostram. Al.

e ¶ Insinuet. id est deducat eaz in publica acta.

† cõcor. c. q̃m ab bas. cũ glo. j. ex̃ de offi. dele.

f ¶ Rescriptum. sed quomodo hoc hic est. et .j. proxi. cognoscit successor cum morte mandatarij iurisditio expiret: vt et als mandatum. vt. ff. de iurisd. om. iudi. l. ⁊ q: §. ideoq;. Rñ. h nõ p̃sone: s; officio fuit facta cõmissio vel delegatio.

g ¶ Iussio. nõ est facile cõtra publicam vtilitatem cõcedendũ est rescriptum. vt. ff. ne q̃d in loco pub. l. ij. §. si quis a principe. ⁊ .C. si cõtra ius vel vti. publi. l. fi. ⁊ de preci. impera. offe. nec damnosa. ideoq; secũda iussio exigitur: vt hic. et .s. de manda. princi. §. deinde. q: melius deliberatur q̃p si vna tantum. argumen. .s. vt cum de appel. cog. §. sed hoc presenti. colla. viij.

h ¶ Aut precipiẽtem. hic videtur negari nõ posse iurisdictionem finiri quando mortuus est delegans vt hic fuit. vt ff. de iurisdi. om. iudi. l. et quia. §. ideoq;. nam si etiam in dignitate vel in officio precepit: non durat vltra tempus sue administrationis. vt. ff. de pe. l. fi. Respon. potest dici ꝙ hic ceperat delegat⁹: et hoc innuit cum dicit factus fuerit iudex. Uel dic ꝙ successor cõfirmauit. vt argu. ff. de iudi. l. venditor. §. fina. et §. iudices. Uel hic non fuit delegatio sed iussio quedaz. Itẽ quod subijcit pro non scripto esse/ scilicet q̃d iussit princeps vel precepit iudex/ quomõ sententiam sui predecessoris infirmat. vt. ff. de re iudi. l. paulus respondit. ⁊ .C. senten. rescin. nõ pos. l. j. Respõ. auctoritate. l. hoc ius. §. vi fit. Uel verius non rescindit: sed rescissum declarat. nam ipso iure non valet quod in preiudicium publice vtilitatis factũ est vt .C. si contra ius ve vtil. pub. l. fina. Accursius.

† cõcor. c. pastoralis. cũ glo. j. ex̃ de fi. instru.

‡ de materia huius. §. vide in. c. ex rescripto. cũ suis gl. ex̃ de iureiurã.

i ¶ Prohibemus no. non valere contractuz super libero homine: licet filio debitoris. vt .C. de act. ⁊ oblig. l. ob es. etiam patre volente vel pignorãte. vt. ff. que res pigno. obli. poss. l. fi. et .C. que res pigno. obliga. qui filios. nisi in casu q̃ et vendere permittitur. vt .C. de pa. qui fi. di. l. ij.

k ¶ Parentibus. in quoꝝ potestate est agẽtibus ei⁹ nomine. Azo. sed videtur in quadruplum. vt .s. vt non fi. pigno. §. j. sed ibi in alio casu dicit. Azo.

l ¶ Crediti. crediti nomen generale est. vt. ff. si certum petatur. l. j.

a ¶ Multotiens. imo si ɔsensit mul totiens dz sic tene ri. vt. s. vt imo. an- tenup. do. §. j. con- tra. Sol. hec illam corrigit ƀz pla. vt C. ad vell. antiq. et l. si mulier. Sz Ro. et alij dicũt hãc lo qui quãdo ꝑ ma- rito intercessit: qꝛ quanto citius pro eo intercedit tan- to facilius ei suc- curriꝶ: ne mutuo ⁊c. ff. de dona. iter vi. et vxo. l. ij. Ac.
b ¶ Expense. vt de creditore eccle- sie. s. de alie. ⁊ em phi. §. si vero. aut epo: et excipe si militer si ipsa cir- cũuenit creditorẽ vt. C. de distra. pi- gno. l. si inter. Itẽ excipe alios casus quos dixi. ff. ad vel leya. l. j. in princi- pio.
c ¶ Necessariũ. de qualibet. i. pro qualibet. Accur.
d ¶ Suum. vt. C. de procura. l. ij. et l. maritus.
e ¶ Judicij. for- te etiam hoc iurat ꝙ fideiussorem da re non poterat. vt s. de litig. §. ad ex- cludendum. colla. viij. et no. ꝙ faueꝶ mulieri: vt hic. et C. de offi. di. iu. l. j. secus in mare. C. de custo. reo. l. ij. ⁊ iij. Accur.
f ¶ Aut assiste- rijs. vt. j. de sanc. e- pis. §. si quando.
g ¶ Constantin⁹. C. de adul. l. Quis
h ¶ Facti. vt et. j. de rap. virgi. in pñ.
i ¶ Lege. vt. s. vt lice. ma. et auie. §. quia vera le. dudũ et. C. de repu. l. vl- tima.
k ¶ In monaste rio mitti. sed vide- tur alteri corpori

Mulie- res sunt fauora- biles.

Facit ad hoc gl. iuꝝ ꝟb. põr. in. c. per vr̃as. ex̃ de do. in ter vi. et vxo.

obligatã faciat: iubem⁹ nulla- ten⁹ hmõi valere aut tenere si- ue semel siue multotiẽs[a] hmõi aliqd ꝑ eadem re fiat: siue pri- uatũ siue publicũ sit debitũ. sz ita esse ac si neqꝫ scriptũ esset/ nisi manifeste ꝓbetur ꝙ pecu- nie in propriã ipsius mulieris vtilitatem expense[b] sunt.

¶ [illegible]

Necessariũ ꝟo credimus ⁊ illud ɔpetẽti adiutorio emẽda re/ vt nulla mĺier ꝺ q̃libz[c] re in cludaꝶ aut custodiaꝶ: sz siqdez ꝑ fiscalib⁹ ꝺbitꝭ aut ꝑuatꝭ pul- seꝶ ƀm legẽ mulier aut ꝑ viruz suũ[d] aut ꝑ se aut ꝑ quã voluerit ꝑsonã/ legitie rñdeat ⁊ transi- gat rẽ. Si ꝟo vidua sit aut nõ a ꝑncipio viro cõiuncta: liceat silr mulieri aut per se/ aut ꝑ q̊s voluerit ꝓꝑa iura ꝑponẽ ƀz le gẽ. Cũ vero q̇ ꝑter hoc ꝑsũpse rit agere aliqd ꝑdictorũ: iube- mus siquidẽ maiores iudices sint. xx. librarũ auri: si ꝟo mio- res sint. x. lib. auri pene subia- cere. Obediẽtes aũt eis in ꝑdi ctis cãis spoliatos cinglo pe- nis subijci: et in exiliũ destinari ¶ Si ꝟo mulier post legitimã admonitionẽ noluerit istituere aliquẽ q̇ pro ea rñdeat/ aut liti gãs addicta sit: nec sic includi aut custodiri eam: sed legitime in cõpetentib⁹ ei reb⁹ ꝓcedere. Si ꝟo crimẽ sit qꝺ inferꝶ mu lieri in q̊ necessarium est ipam custodiri: siqdẽ fideiussorẽ ꝑso ne ꝑstare ꝑt ipi credaꝶ. Si ꝟo iurauerit nõ posse se dare fide iussorẽ: iuratoriã cautionẽ fa- ciat de obꝟuatione iudicij[e]. Si ꝟo grauissimũ iueniaꝶ crimen in q̊ accusaꝶ: in monasteriũ aut in assisteriũ mittaꝶ: aut mulie- rib⁹ tradaꝶ: ꝑ q̃s ꝑt publice et libere custodiri donec cã eius

mãifesteꝶ. tũc aũt illa ꝓcedãt in ea que legib⁹ diffinita sunt. Nullã ei mulierẽ ꝑ pecunia fi- scali siue ꝑuata cã aut ꝑ cria- li q̃libet mõ aut in carcerẽ mit ti ɔcedim⁹/ aut a viris custodi ri. vt nõ ꝑ hmõi occasiones in ueniaꝶ circa castitatẽ iniuria- te. Monasteria qdẽ aut assiste ria per nullam actionem trahi cõcedim⁹ de proprijs monaste rijs aut assisterijs[f].

¶ [illegible] mõasteriũ mittaꝶ. B.

Si qñ ꝟo adulterij crimẽ ꝓ beꝶ: iubem⁹ illas penas peccã tib⁹ inferri q̃s cõstãtinus[g] diue mẽorie disposuit: et illis silib⁹ subijciendis penis q̇ medij mi nistri hmõi ipio crimini facti[h] sunt. de substantia ꝟo adulteri si habeat vxorẽ dotẽ et ꝑpꝶ nu ptias donationẽ ei saluari aut ꝑtẽ a nr̃a lege[i] datã si dotalia instra non subsecuta sunt: resi- duã ꝟo ei⁹ substãtiã siqdẽ sint ascendẽtes aut descendentes vsqꝫ ad tertiũ gradũ accipiãt hi ƀz ordies ⁊ g̃d⁹. Si ꝟo nõ sunt hmõi aliq/ fisco applicari hec iubemus. Adulterã ꝟo mulierẽ cõpetentib⁹ vulnerib⁹ subactã in monasterio[k] mitti: ⁊ siqdẽ intra bienniũ recipe eã vir suus voluerit/ ꝑtãtem ei da mus hoc facere et copulari ei/ nullũ ꝑiculuz ex hoc metuens[l] nullaten⁹ ꝓpter ea q̃ in medio tꝑe facta sunt nuptias ledi. Si ꝟo ꝑdictũ tꝑs trãsierit: aut pri us q̃z vir recipiat mulierẽ mo- riaꝶ: tõdi eã et monachicũ[m] ha bitũ accipe ⁊ habitare in ipso mõasterio in oi ꝑprie vite tꝑe: ⁊ siqdẽ habeat descẽdẽtes/ du as[n] partes accipe eos substan tie ƀm legũ ordinẽ diuisas. re- liquã ꝟo tertiã ꝑtẽ mõasterio in q̊ mittiꝶ dari. Si ꝟo descen- dẽtes nõ fuerint sz ascendẽtes inueniãtur non consentientes hmõi iniqtati/ q̃ttuor vncias[o]

ad puniẽdum nõ dari. vt. C. de pe. l. ne quis. q̃ est con tra. Solu. hic spe- ciale: et illa de cor poribus non cau- sa religiõis factis intelligitur.
l ¶ Metuens. hic corriguntur omĩa iura in quibus ca uetur vt maritus in adulterio depre hensam non reti- neat. vt. ff. de mi- nori. l. auxilium. §. in delictis. neqꝫ di cat aliquis ꝙ hic loquatur quando ignorat maritus. nam eo casu etiaz iure veteri pote- rat retinere eam cum suam sciẽtiã poterat obumbra re. vt. ff. de adulte. l. maritus. Ac.
m ¶ Monachicũ habitum. non ta- mẽ est monacha. ƀz Jo. quod ex eo probat: quia pa- cta dotalia locum non habẽt nisi ea mortua. vt. j. eo. in fi. huius §. si autẽ esset monacha cõ- trarium esset: quia pro mortua habe- tur. vt. C. de epis. et cleri. l. si. §. j.
n ¶ Duas par- tes. immo videtur ꝙ tantũ legitimã habeant filij. vt. j. de san. episco. §. si qua mulier. q̃ est contra. Solu. hec per illã corrigitur. vel hic quando in uita igreditur pl⁹ habẽt filij. ibi quã do volens minus habent. s. tertiam et ecclia duas par tes: et eodem mo- do opponiꝶ. j. §. ꝑ xi. et eodem modo soluitur.
o ¶ Uncias. sed cum filij loco mo- nasterij habentur vt. j. de sanc. epis. §. sed hoc presen-

Mona- chũ non facit ha bitus.

† cõcor. c. tue fra ternita tis. i gl. j. ex̃ de ꝓcur.

eos ẜm leges diuisas accipere octo ꝟo vncias dari monasterio in quo icludit̃ hmõi mulier Si ꝟo neqꝫ descẽdentes neqꝫ ascẽdẽtes hẽat/aut ascẽdẽtes ꝯsenserint hmõi iniquitati: omnem eius substãtiã accipe: monasteriũ illi ꝯseruandã: vt per oẽs casus viro pacta dotalibꝰ illata instrumẽtis seruentur[a].

¶ Matrimonio sine causa di- uortio aut consensu soluto: de- linquentes in monasteriũ intru- dendi sunt pena legitima eis im- minente: aut etiam coniux mi- nistris. reconciliato autẽ matrimo nio cõsensu vtriusqꝫ priusqꝫ in monasteriũ mittant pena remit tit: sed altero recusante ille so- lus penã legitimã luit. Bar.

¶ Quia vero aliqui nostram legẽ trãscendere studuerũt in qua euidẽter causas enumerauimus/ex qbus solũ repudia possunt transmitti aut a viro aut a muliere. iubemus p̃ter illas causas nullo modo repudia fieri: aut ꝑ ꝯsensum nuptias solui et cõcedere inuicẽ delictis[b]. Si ꝟo preter[c] a nobis diffinitas causas presumpserint aliq̃ soluere mr̃imoniũ: iubemus siquidẽ descendentes habuerint siue ex ipso siue ex alio mr̃imonio: substantia eoꝝ filiis dari ẜm legũ ordinẽ: et tã virum qꝫ mulierẽ in monasterium mitti in omnibus vite sue temporibus: et de singulorum facultatibꝰ quaternas vncias monasterijs in qbus mittuntur separi/viro nichilominus neqꝫ vsum habente date ꝑtis filijs: quando pater rerũ filij in potestate positi nõ hꝫ vsũfructũ[d] Si vero descendentes non habeãt: sed ascendẽtes inueniantur: tertiã ꝑtẽ substãtie accipere eos si nõ iniqtati solutionis mr̃imonij cõsenserint. duas vero partes monasterijs in qbus vnusquisqꝫ mittitur separari. Si vero neqꝫ descendentes inueniantur et ascendentes consenserint[e] facto: iubemus omnem substantiã monasterijs in qbꝰ missi sunt dari: vt nõ ꝓpter hũc cõtẽptũ ⁊ dei iudiciũ cõtẽnat̃: et nr̃a lex trãsgrediat̃. sed ⁊ ministros talis solutiõis nuptiarũ: aut qui hmõi incerta instrumẽta cõposuerint corꝑalibus penis subijci iubemꝰ et in exiliũ destinari. Si ꝟo hi q̃ matrimoniũ soluere p̃sumpserint voluerit iterũ sibi ꝯiũgi priusqꝫ mittant̃ in monasteriũ: licentiam eis damꝰ hoc facere: ⁊ p̃dictas penas cõcedimus[f] eis: ⁊ ꝓprias habere substãtias: et ita ad inuicẽ viuere tãqꝫ si nichil delictũ fuisset. vno vero volẽte mr̃imoniũ reuocare si nõ ꝯsentiat alia ꝑsona: ꝯtra eum q̃ noluerit teneãt pene. ¶ Hec ꝟo oia seruari iubemus tam in regia hac ciuitate qꝫ in ꝓuincijs: tam a comite priuatarũ qꝫ a palatinorũ schola et prouinciarũ iudicibus et officijs eoꝝ. sciẽtibus ꝙ si neglexerint hmõi alicuiꝰ delicti et non oia hec custodierint: ⁊ exiliũ et proscriptionẽ bonorũ sustinebũt. Hec vero iubemꝰ seruare locoꝝ sctissimos ep̃os: vt ꝓuidẽtia eoꝝ tradite ꝑsone in monasterijs mittant̃: et de rebꝰ earũ qd a nobis diffinitũ ẽ monasterijs vẽdicet̃.

¶ Accusatus de adulterio ⁊ absolutus si postea cum eadem muliere turpiter cõuersari inuenitur vel inter eos matrimoniũ esse secutum: matrimo nium non valet: pena et mulieri imminente nulla alia probatione exquisita. h. d. Bar.

¶ Si qs ꝟo accusatus de adulterio ꝑ ꝓditionẽ iudicũ aut alio qlꝫ mõ a legibꝰ penas effugerit: et post hoc inueniat̃ cũ muliere de qua accusatꝰ est turpiter cõuersatus[g]/aut in mr̃imonium accipere eã: ⁊ hoc fiat viuẽte marito aut post eiꝰ mortẽ: neqꝫ mr̃imoniũ valere iubemꝰ. Sꝫ ⁊ eũ q̃ hoc delinquere p̃sumpserit: et si prius ꝑfugit: attñ licentiã damus oĩ iudici ⁊ cõprehẽdere eũ ⁊ post tormenta vltimis supplicijs subijcere: nulla alia excusatione aut ꝓbatiõe faciẽte: ⁊ mulierẽ castigatã ⁊ detrusam mõasterio imittiꝰ iubemꝰ: ⁊ ibi manere in oĩe tp̃s ꝓprie vite. vtriusqꝫ vero substãtiã ẜm predictũ ordinem diuidi periculo sicut p̃diximus tã comitis priuatarũ qꝫ iudicis loci.

¶ Pene corporales et pecuniarie minuunt[illegible] modo [illegible] in criminale [illegible] Bar.

¶ Qr ꝟo nos opꝫ humani gñis infirmitatẽ ꝓtegere corꝑales penas ẜm aliq̃s ꝑtes iminuẽtes: iterdicimꝰ alterutras manꝰ aut pedes abscidi aut hmõi qdã iferri supplicia ꝑ q̃ articuli[h] dissoluũt

ti. quare non est prima causa filiorum. vt. ẜ. de heredi. ab intesta. §. j. Rñ. hic loquitur quando inuita intrauit. si autem volẽs: monasterium prefertur ascendẽtibus. vt ibi. Uel dic ꝙ tempore huius legis non presumebat ecclĩa ꝓ filio: vnde potior erat causa parentũ vt hic. sed hodie sic per. l. contrariam: vnde ẜm hoc hec corrigit̃. et parẽtes nichil habebũt. Uel veriꝰ ꝫ nõ se monachauit: sꝫ tm̃ totondit.

a ¶ Seruentur. patet ergo ꝙ priꝰ non fuit facta monacha: licet fuerit tonsa. sed nonne ꝓbato adulterio maritꝰ etiam sine pacto dotem lucrat̃. vt. C. de repu. l. cõsensu. et. ẜ. vt lice. ma. ⁊ auie. §. quia vero plurimas. Rñ. illud corrigi ẜm quosdam. Uel dic ꝙ cum est ciuiliter conuicta maritus dotem lucratur. sed cum accusata ⁊ dãnata criminaliter: substãtia diuiditur vt hic Uel hoc cũ extraneus accusat: illd cũ maritus. Ac.

b ¶ Delictis. id est delictum.

c ¶ Preter. hec verba cancellata sũt in qbusdam libris: et dicũt eam esse notã. sed contra eos est argu. ẜ. vt li. ma. ⁊ auie. §. quia vero quedã.

d ¶ Usumfructũ. et sic est iste vnꝰ de casibus spẽalibus qbus vsufruc. patri nõ queritur: vt dixi. ẜ. vt lice. ma. et auie. §. j. in fine

e ¶ Cõsenserint. idẽ in collateralibꝰ. vt. C. de incest. ⁊ inuti. nup. l. si qs incestas. §. testãdi

f ¶ Concedimꝰ. id est remittimus

g ¶ Turpiter cõuersatꝰ. C. de adul. l. si quis. et. ẜ. vt lice. ma. et auie. §. is quoqꝫ.

h ¶ Articuli dissoluunt̃. vt qr tam

diu trahebat ei brachiũ donec auellebat ab armo. similis prouidentia habet. C. de pe. si qs in metallum.
a ¶ Trãsmittat. repete fm legum virtutem ?c.
b ¶ Abscisionem exigat. qd fit quandoq;. vt. s. de manda. princi. §. coges ? C. d ser. fugi. l. iij Sz quã? Rñ. i qua minus põt. arg. C. de pe. l. pe. Aliij. s.
c ¶ Pro furto autẽ. suspendunt em̃ vt. ... de pe. l. capitalium. §. famosos.
d ¶ Prescriptionem. al's deportationem.
e ¶ Mulieres. scilicet vxores.
f ¶ Filios. quod dic vt. s. vt li. ma. ? auie. §. qz vero legem. dudũ. col. vij.
g ¶ Tũc fisco. s. de incest. nup. §. i. contra. So. qdã dicũt istã corrigere. Aliij dicunt ibi speciale vt esset in crimine lese maiestatis. vt. j. e. in fi. aliij dicũt nõ esse cõtrariã. ibi em̃ cõfiscatio fit bonoꝝ eo viuente ? in ciuitate permanẽte q̃ deliquit. vñ cum ciuis remaneat penam sentit amissiõis bonoꝝ. vbi vo de capitali crimie quis dãnat: qz ei nulla est pena cõfiscatio bonoꝝ vtpote cuz bonis ãmodo non vtet: merito cessat ?fiscatio. nõ ei res deliquit sed persona. vñ persona tm̃ puniri debet. p cõfiscationẽ vero nõ puniretur. vt. s. de mã. pn. §. oportet.
h ¶ Leges. q̃ sũt. C. ad. l. iuli. maie. l. fi. §. penulti. et. l. quisquis.

[1] Facit ad hoc c. ex lr̃is in gl. super vbo maleficium. ex de pig.

qz mẽbroꝝ dissolutio grauioꝛ est vtriusq; manus abscisione. Propter qd iubem⁹ siqdẽ tale aliqd delinquat vñ leges mortẽ delinquẽtib⁹ inferũt: fm legũ virtutẽ sustinere eũ penas. Si vero tale fuerit crimẽ qd morte dignũ nõ sit: sed vt ipse castigetur/aut in exiliũ trãsmittatur[a]. Si vo criminis qualitas membri abscisionẽ exigat[b] fieri: vnã solam manũ abscindi. Pro furto autẽ[c] nolumus oĩno quodlibet membrum abscindi aut mori: sed aliter eũ castigari. Fures autẽ vocamus q̃ occulte ? sine armis hmõi delinquunt. Eos vo q̃ violenter aggrediunt/aut cũ armis/aut sine armis in domos/aut itineribus/aut in mari penis eos legalib⁹ subdi iubemus. ¶ Ut aũt nõ solum corporales pene: sed etiã pecuniarie mediocres fiãt: sancim⁹ eos q̃ in crimiãlib⁹ accusant in qb⁹ leges mortẽ aut proscriptionẽ[d] diffiniũt: si cõiuncant aut cõdẽnent: eoꝝ substantias non fieri lucrũ iudicib⁹ aut eoꝝ officijs: sed neq; fm veteres leges fisco eas applicari: sed siquidem habeãt descẽdẽtes et ascẽdentes vsq; ad tertiũ gradũ/eos hr̃e. Si vero mulieres[e] habeant qui condemnati sunt: oĩbus modis iubemus istas et dotem ? ante nuptialẽ donationez accipere. Si vero sine dote talibus personis cõiuncte fuerint: a legib⁹ definitã partẽ de tota substantia cõdẽnati eã accipere/siue filios[f] habeãt siue nõ. Si vo neminẽ p̃dictoꝝ habeat q̃ deliqt tũc fisco[g] sociari ei⁹ substãtiã. in maiestatꝫ vo crimie cõdẽnatis veteres leges[h] seruari iubem⁹.

¶ Ut differentes iudices audire interpellantiũ allegationes cogantur [illegible] agere et [illegible] in suspitionẽ habuerint [illegible] pariter audiat [illegible] ciuitatis epo [illegible] omnino oporteat epm agere.

¶ Epi debent iudices ad iusticia faciendã cõpellere: aut per se aut p litteras ad principem directas. ? iudice existẽte suspecto adiungi sibi debet epus. litigator autem principem adiẽs prius [illegible] adeat iudicem vel episcopum est contentus. Hay.

Imperator Justi. Augu.

Ex quo nos de⁹ romanoꝝ preposuit imperio omne habem⁹ studiũ vniuersa agere ad vtilitatẽ subiectorum cõmisse nobis a deo reip. et illa facere que omni difficultate et lesione atq; contritione priuẽt: ne occasione litiũ et aliorum quorũdã discedere cogantur a propria patria/et in peregrinis affligi. Propterea igit ? in presenti prospeximus presens edictũ ad omnes dirigere subiectos: ? palã facere omniũ ciuitatũ ? vicoꝝ habitatoribus/quatenus si qs habuerit cõtentionẽ aduersus alium siue de pecuniaria causa/siue de sublatiõe rerũ mobiliũ ? imobiliũ seseq; mouẽtiũ/siue de criminalib⁹: pri⁹ interpellet clarissimũ puincie[i] iudicẽ: ? vt ipe fm nr̃as leges examinet ea q̃ proponunt ? vnicuiq; iustitiã seruet. Si vo dũ aliqs adierit iudicẽ puincie nõ meruerit iustitiã: tũc iubem⁹ eũ adire suũ sctissimũ epm ? ipm mittere ad clarissimũ puincie iudicẽ: aut p se venire ad eũ et preparare eũ vt oĩbus modis audiat interpellãtẽ: et liberet eũ cũ omni iustitia fm nostras leges: ? nõ cogat peregre de sua patria pficisci. Si vero etiã sctissimo archiepo cõpellente iudicẽ cũ iustitia determinare interpellantiũ causas iudex differat discernere negociũ ? nõ seruet litigãtib⁹ iustitiã: iubem⁹ sctissimũ ciuitatꝫ illi⁹ epm dare ad nos lr̃as ei q̃ nõ meruerit qd iustũ est: insinuãtes qz coact⁹ ab eo iudex distulit audire interpellantẽ ? iudicare inter eũ ? q̃ ab eo cõuentus est: vt hoc cognoscẽtes nos supplicia iferam⁹ iudici puincie q̃ interpellat⁹ ab eo q̃ iustitiã passus est/? coact⁹ a sctĩssimo archiepo nõ iudicauerit q̃ in dubitationẽ venerũt. Si vero cõtigerit quẽdã[l] nr̃oꝝ subiectoꝝ ĩ dubitatiõe habere iudicẽ[m]: iubem⁹ sctĩssimũ archiepm audire cũ clarissimo iudice vt ãbo p amicabilẽ cõuẽtũ[n] dissoluãt q̃ dubia sunt: aut p ãnotationẽ scriptis

i ¶ Ut differentes iudices ii. Prima pars expeditur. j. eo. vsq; ad. §. si vero contigerit. secũda ? vt ? quãdo ?c. expeditur postea vsq; in finem.

Ex quo. puincie. hec eadẽ dicuntur s. de mã. prin. §. sit tibi tertiũ. col. iij.
l ¶ Si vero cõtigerit quẽdam. nũquid tam in actore q̃z in reo hic loquitur? Respon. vt dixi. s. de executo. et his qui con. et re. §. fina.
m ¶ Judicem. id est presidem.
n ¶ Conuentum. quid dicenius si lex illa non corrigitur que est. ff. de

arbi.l.sed si in seruum §. iudex. nunquid totus mundus errat. nam omnes videmus partes cogi vt in se compromittant. nam et arbitrium in se supplices libenter suscipiunt. dico autem non suscipiunt vt sint arbitri: sed arbitrantes: et plus dico non arbitrium esse/non sententiā sed transac. sicut τ vēditio que ita fit quam titius arbitratus fuerit. vt. C de cōtrahen. emp. l. vlti. τ insti. de empti. et vendi. §. precium autem. quod ex eo potest apparere ꝙ non totum id quod reo debetur faciunt ei prestari. et interdum reū aduersus quē nichil probatū est aliquid p̄stare iubeāt. Item nichil postea cognoscet de causis. sed dicet ne quid actor petat amplius de eo quod primitus petierat. quod secus obseruaretur si esset arbitrium: in quo ad instar iudicij sententia daretur. Johan. Itē quid si est iudex vnius/alteriꝰ nō? Respon. videtur ꝙ valeat compromissum. Uel dic ꝺm Bul. interesse vtrū sit iudex rei: τ tunc nō valeat. an actoris: et tunc valeat: quia forum ex persona rei metimur: vt. C. de iurisdi. om. iudi. l. iuris ordinem.

Arbiter et arbitrator differūt

siquis de [illegible] hemc [illegible] pcoba in [illegible] in proc [illegible] 6 [illegible]

† Facit ad hoc c. cū tpe cū glo. j. extra de arbi.

Forū ex rei p̄sona metimur.

a ¶ Cognitionaliter. ꝺm ordinem iuris. Accursius.

b ¶ Si non studuisset. S. de man. princi. §. τ non permittere.

c ¶ In peregrinis. pauperes facti propter nō seruatam eis iustitiā. vel ad nos venientes propter eā dem causam. Accursius.

factam: aut cognitionaliter[a] iudicet inter litigātes: τ forma detur iustitie legibusqꝫ cōueniēs vt nō cogant nostri subiecti ꝓpter hmōi cās recedere a propria patria. ¶ Si quis vero estimās habere se aduersus aliquē quālibet actionē: neqꝫ clarissimū ꝓuincie iudicē interpellet: neqꝫ sanctissimū ciuitatis ep̄m adeat: τ ita veniat huc absqꝫ litteris deo amabilis ep̄i ciuitatꝭ: sciat qm̄ τ ipse tales sustinebit penas quales futurꝰ erāt sustinere iudex interpellatus ab eo si non studuisset[b] ei seruare iustitiā. Hec aūt oīa sancire ꝓspeximus ꝓpter vtilitatē eoꝝ q̄ habitāt per ciuitates τ vicos: ne priuati ꝓprijs ꝓuincijs τ ipsi in ꝑegrinis[c] affligant τ res eoꝝ ledant. Propterea enim iudices gratis facimꝰ τ iusiurandū eos iubemus subire: vt vnicuiqꝫ[d] interpellāti iustitiā seruēt ꝺm nostras leges. ¶ Si tñ ꝯtigerit quēdā nr̄oꝝ subiectoꝝ ab ipso clarissimo ꝓuincie iudice ledi: iubemꝰ eū adire sctissime illius ciuitatis ep̄m: et ip̄m iudicare[e] inter clarissimū illiꝰ ꝓuincie iudicē: et eū qui[f] putat ledi ab eo. Et siqdē cōtigerit iudicē legitime aut iuste iudicari a sctissimo ep̄o: satisfacere eū oībꝰ modis ei q̄ interpellauit aduersus euꝫ. ¶ Si vo refutauerit iudex hoc agere: τ peruenerit ad nos ipsa lis: siqdē inuenerimus qꝛ iuste et ꝺm leges aditꝰ a sanctissimo ep̄o ea que condēnatus est nō fecit: nouissimis euꝫ supplicijs subdi p̄cipimꝰ: qm̄ q dꝫ vindicare oppressum ip̄m opprimere[g] reperit. sed etiā subiectū ei officiū iubemus cū omni studio administrantes clarissimis iudicibus interpellātes absoluere: nichil accipientes preter illa que nostris constituta sunt legibus.

¶ Ep̄s de iniustitia iudicis et lesiōe subditoꝝ iudicare debet: τ leso damnū facere emendari: pena cōtrafaciētibus imminente. Item in ciuitatibus in quibus sunt iudices subditi adire debent defensorē/qui inter eos iudicare debet. Barto.

¶ Si vero hec non custodiāt[h] subdi iubemus supplicijs. si tñ inuenerimus quēdam sanctissimoꝝ ep̄oꝝ pro gratia cuiuspiā prodere iusticiā/regularē et castigationeꝫ inferri iubemus. vt studeant cū timore dei iuste iudicare: ne nos[i] imperantes[k] iustitiā cogant hoīes relinquere proprias ciuitates atqꝫ prouincias τ loca in quelibet alia iniq̄ cōcurrere. In ciuitatibus autē in q̄bus non sunt iudices[l]: iubemus eos q̄ hn̄t cās adire defensorem: τ ipsum discernere inter eos. Si vero litē habētes voluerint defensorē vna cū sctissimo ep̄o iudicare: τ hoc agi precipimus. neqꝫ autē monachū: neqꝫ clericū: neqꝫ ep̄m iubemus venire huc absqꝫ litterꝭ sctissimi sui patriarche[m]. si vo hoc fecerint sciant ꝙ semetip̄os scemate faciunt indignos. ¶ Si quis aūt magistrianꝰ aut prefectianus[n]: aut cuiuscūqꝫ fortune existens acceperit amplius sportularuꝫ ꝙ diffinitū est sacris nostris cōstitutionibꝰ[o]: iubemꝰ oībus modis iudicē ꝓuincie periculo pro ꝓprio ꝺm nr̄am legē hoc vindicare: τ vindictā inferre hoc presumētibꝰ. Si vo nō vindicauerit hoc ipse iudex: licētiā damꝰ sanctissimo vniuscuiusqꝫ ciuitatis ep̄o nūciare nobis que de eis agunt: τ qualē hꝫ militiā aut dignitatē q̄ hoc p̄sumpserit: vt et iudici periculū inferamus ꝑmittenti τ despicienti nostrā iussionem: et ipsum quoqꝫ iubemus puniri talia presumentem.

d ¶ Unicuiqꝫ. vt. S. de defen. ciuita. §. iusiurandum. et. S. iusiuran. quod pre. et de iudi. §. antepenulti.

e ¶ Judicare. id est condemnare.

f ¶ Eum qui. sed quomō hoc. duabus rationibꝰ hoc stare nō potest. prima qa expresse inhibetur. vt. S. vt iudi. sine quoquo suffra. §. illud. que est cōtra. secūda: qꝛ de maioribus est. vnde durante officio conueniri non pōt vt. ff. quibꝰ ex cau. ma. sꝫ τ si per pretorem. §. ij. q̄ est cōtra. Solu. dicas ꝙ hic de minoribus iudicibus dicit. vt ff. de iureiuran. l. nec magistratibꝰ. qd nichil est: dic ergo ꝙ hic loquitur in furtis τ similibus in quibus etiā durāte officio potest cōueniri: vt pre. §. illud. in prin. Itē τ vbi opprimit subiectos: quod et ibi permittit: vt. C. ad leg. iul. repe. l. iubemꝰ. τ hoc ꝓbat i fine huiꝰ. §. qm̄ q dꝫ vīdicare opp̄ssū τ c.

Magistratus durāte officio conueniri nō pōt.

g ¶ Ip̄m opprimere. ex hoc sumit Johan. ꝙ non habet locum nisi vbi ratione officij subiectos offendit.

h ¶ Si vo hec nō custodiāt. iudices.

i ¶ Ne nos. aīs nobis.

k ¶ Imperātes. vel imperātibus.

l ¶ Judices. maximi.

m ¶ Patriarche. vt. C. de epi. et cle. l. si qua per calumniam. in fi.

n ¶ Si quis aūt magistrianus aut prefectianus. noīa sunt officialium.

o ¶ Constitutionibꝰ. sic. S. vt lit. iurent. §. his quoqꝫ.

† Facit ad hoc c. cū sit gñale. cū glo. ij. extra de fo. cōpe.

¶ De vsur. nauti.
a Uncium. lex. vt. ff. de nau. fe. l. j.
b ¶ Immutabiliter. no. p cõsuetudine maris seruãda: q tunc tenet cũ nr̃is nõ repugnat legibus: τ sic itelligit. ff. ad. l. rho. de iac. l. domine anthonine. et dicit. j. de sta tu. et consu. §. pe.

Maritima ɔsuetudo nostris nõ repugnãs legibus seruat.

¶ De vsuris nauticis.

¶ Leges antiq τ cõsuetudines in vsuris nauticis obseruari debẽt ppetuo τ inuiolabilit. Bar.

Idem Jo. prepo. orientis.

Uanciũ audiuimus a tua celsitudine cui occasionẽ nosipsi pbuim⁹. Duos em̃ istos petrũ τ eulogium supplicasse nr̃e sacre ptãti/ τ p se explanasse dicẽtes φ cõsueuerũt naucleris seu negociatorib⁹ mutuare: τ maxime in mari negocia faciẽtib⁹: et hãc vite habere occasionẽ. Ipsa vero marina credita vocare nr̃a cõsueuit lex traiectitia: τ metuere eos vtpote dubitatiõib⁹ hinc eis exortis: oportere pptерea fieri manifestũ q̃ valeat sup his cõsuetudo: vt τ sacra nr̃a in hec pcederet iussio q̃ consuetudinẽ ad certissimã duceret formã. Itaq nos delegãtes tibi dubitatiõis naturam cognoscere: τ hanc ad nos deducere quaten⁹ manifesta nobis facta qd videret lege cõprehẽderet ppetua. tuãq gloriã hec a nobis agere iussa ɔuocasse naucleros qb⁹ hec mutua cure sunt: τ interrogasse q̃ aliqñ antiqua cõsuetudo fuit. Illos aũt τ iusiurandũ adijciẽtes testimonio phibuisse modos eẽ varios talium mutuor: τ siqdẽ placuerit creditorib⁹ in singulis solidis pecuniarũ quas dederint vnũ tritici modiũ aut hordei iponere q̃ mercedẽ publicis pberẽt p thelonarijs: sz quãtũ ad ipos sine theloneo nauigare naues: τ hũc habere fructũ τ harũ quas crediderit pecuniar: τ insup etiã p. x. aureis vnũ pcipe solidũ p vsuris: in ipos aũt creditores respicere exeũtib⁹ piculũ. ¶ Si vero nõ eũ pãt hãc viã creditores: octauã ptẽ pcipe p singulis solidis noie vsurarũ nõ in tps aliqd certũ numerãdũ: sz donec naues reuertant salue. Sm h aũt scema cõtingit forsan τ in annũ extẽdi tps si tñ foris moret nauis vt τ annũ aut termios suos sumat aut ẽt trãscẽdat citi⁹: aut ea remeãte tps in vnũ solũ aut duos trahi mẽses τ ex tribus silicqs vtilitatẽ hr̃e. vel si ita breue sit tps: vl si apud alterũ extra debitorẽ maneat debitũ hoc idẽ valere. aliam rursus negociatorib⁹ pfectionẽ assumẽtib⁹: τ p vnũqdq onus diffiniri scema sm qd cõpetit mutuũ: aut manere aut pmutare sm pactũ qd ob hoc cõuenerit ptib⁹. Si tñ post reuersionẽ nauis salue τ nequaq nauigare pрter tps valẽtes reuertant. xxx. solũ dierũ inducias dari a creditorib⁹ debitorib⁹: τ nichil p debit vsurarũ cã exigere donec vẽdi cõtingat on⁹: pcẽtes apd aliũ eẽ debitũ nõ reddẽdũ duas ptes cẽtesime dñis pecuniar dare vsuras τ mutuare τ mox mutuũ i terrenũ trãsportare modũ: nequaq maritimis periculis creditorẽ molestãdis. τ hec oẽs dixisse cũ iureiurãdo phibẽtes testimoniũ q̃ ad nos nũciasti vt sancirem⁹ qd nobis vr: τ sup his dicebas hec nr̃e nũciare ptãti. ¶ Nos igit τ ipsa legẽtes gesta et cãm edocti sancim⁹ sm qd testatũ est corã tua celsitudie: ita nũc τ deinceps in oẽ tps tenere: eo φ neq iã posit repugnet legib⁹. vt opteat nũc et decetero sm quãdã ppriã legẽ i nauclerijs aut negociatorib⁹ sup taliũ cãr hec seruari litib⁹. τ sm dictũ modũ pdictarũ pactionũ ita fieri ẽt euẽt⁹: τ alia oia q̃cũq i porib⁹ testata sunt apud sedẽ tuã. vñ sm ppriã legẽ teneãt i nauclerijs aut negociatorib⁹. Qd em̃ longis ita seruatũ ẽ tpib⁹ τ tenuit imutabiliter[b] sicut testimonia apd tuã gloriã definierũt: quõ nõ est iustũ τ in alijs oib⁹ valere q̃ postea erũt: τ eẽ hanc eis rerũ trãsactionẽ ex ppria lege valẽtẽ: τ altera q̃dã dispõne nõ egentẽ: sz in nauclerijs seu negociatorijs occasiõib⁹ i oi tpe valẽtẽ: vtputa generalẽ existentẽ legislationẽ: τ nauclerijs seu negociatorib⁹ τ eor ɔctib⁹ expositã q̃ dz ẽt ps fieri iã a nobis positar legũ: τ iudicãtes ad hãc respicientes pferre sniam. Que igit placuerũt nobis tua celsitudo iugiter seruare festinet.

¶ De interdictis collegijs † hereticorum.

† colle ctis.

¶ Heretici adulteras collectas et adultera baptismata facere prohibentur. h. d. Bar.

¶ De interdictis collegijs nec.

a Plurimum. a anathematizentur. no. φ heretici excõmunicantur.

Impa. Flaui⁹ Justi. felix/ inclyt⁹/ victor ac triũphator/ semper Augustus epo constantinopol.

Plurimũ eẽ et maximũ bonũ oib⁹ hoib⁹ credim⁹ vere τ imaculate christianor fidei rectã cõfessionẽ: vt p oia hec roborentur. τ ois orbis terrar sctissimi sacerdotes ad cõcordiã copulent: τ cõsone immaculatã christianor cõfessionẽ pdicẽt. τ oẽm occasionez q̃ ab hereticis inuenit auferãt: qd oñdit τ ex diuersis cõscriptis a nobis libris τ edictis. Sz qm̃ hr̃tici nec dei cogitãt timorẽ: neq itermiatas talib⁹ penas ex legũ seueritate cõsiderãtes dyaboli opus iplẽt/ τ q̃sdã simpliciũ seducentes sancte fidei catholice τ aplice eccl̃ie adultas collectas τ adulta baptismata latẽter faciũt: pletat existimauim⁹ p pñs nr̃z edictũ monere eos q̃ tales sũt qten⁹ τ ipsi recedãt ab hr̃tica vesania: τ nec aliorũ aias p simplicitatẽ pdãt: sz magis ɔcurrãt ad sanctã dei ecclesiã in q̃ recta pdicãt dogmata: τ oẽs hereses cũ pncipib⁹ suis anathematizent[a].

di sunt: vt hic. z.C. d sum. trini. l. iij. §. q. vero. z. §. j. z. ij.

g. ¶ Cōstitutioni bus. vt. C. de here. cūcti. z. l. iij. §. vni uersis. z. §. pterea. z. C. de epis. z cler. conuenticulam.

¶ De raptis mulieribus.

Legis. cōpetere. vt. C. d legi. z consti. l. fi.

c. ¶ Dubium. vt C. de legi. z consti. l. j. et. ff. de vulga. subst. ex facto.

d ¶ Leuem. vt. C de rap. virgi. l. j.

e ¶ Excepto raptore. vt in lōbarda d rap. vgi. l. vl.

f. ¶ Siue volētē. in eo q voluit quō punier postea ad ulteriū: Rñ. q psl iuria fctā vr. vt. ff. de iniur. l. j. §. vsq

g ¶ Raptoris. et in h male dicebāt debere hre substā tiā raptoris. Azo.

h ¶ Prohibuim⁹ scz z adhuc hoc p hibemus. Jo.

i ¶ Uel. pro saltē

k. ¶ Cēsuimus. no. interpretari ve terē legē p nouā.

l ¶ Uendicare. sunt et alij casus quos diximus in sti. de leg. §. legari

m ¶ Raptoris. s. bona.

n. ¶ Transferri. not. dñiū transferri sine possessione vt dixi. C. de pac. l. traditionibus.

o ¶ Mulierem. habentem.

p ¶ Cōpetit. no. penas delictz. vt h et. s. vt nulli iudi. §. qm. z pmia me rētib⁹: vt hic. z. C. de sta. l. et virtutū.

q ¶ In preteritz. no. q lex ad prete rita trahitur facta sic. C. de legi. z con sti. l. leges.

† circa: rias. ‡ colle: cti.

Lex noua vete: rē inter pretat.

¶ Nosse eñ volumus oēs/q: si decetero aliq inueniant / aut cōtrarias† collectas faciētes aut apd semetipos collectōes‡ nequaq oino eos feremus: sed domos qd ē vbi aliqd delinquit scte assignam⁹ eccle. his autē qui colligūt aut q apud se colligunt ex cōstitutionibus^a penas inferri oibus modis iubemus.

¶ De raptis mulieribus que raptoribus nubunt.

¶ Mulier rapta substātiam raptoris lucratur nisi nupserit raptori: quo casu ad suos parentes deuoluit si tali matrimonio nō cōsenserint. als ad fiscū debet puenire. his obtinētib⁹ i casib⁹ futuris ac ēt pteritz. Bar.

Idem Augu. ariobido.

Legis interpretationē culmini tātū principali ppetere^b. nemini venit i dubiū^c: cū promulgāde q legis auctoritatē fortūe sibi vēdicat eminētia. Meminim⁹ ita q pro raptu mulierū siue iā de spōsate fuerint/ vel maritis cōiuncte: siue nō: vel etiā si vidue sint legē ante posuisse: z capitz subiecisse supplicio non tm raptores: verūetiā comites eorū necnō alios q eis auxiliū tpe inuasionis cōtulisse noscunt: z nō tm parētib⁹ mulierū / verūetiā cōsanguineis z tutorib⁹ z curatorib⁹ hmōi dedisse p eādē legē vindictā: z prescriptis penis locū dedisse si iā nupte vel despōsate mulieres rapiant: cum non solū raptus mulieris: verū etiā adulteriū per hmōi temeritatē pmittit: z sup alias penas raptoris etiā necnō aliorū q cū eo fuerit patrimoniū rapte mulieri vendicari: p eandē legem^d precipim⁹/ vt dotis etiā marito dande legitimo copia p raptoris ei ministraret substantiam. ¶ Illo q spālter adiecto vt nulla sit mulieri vel vgini rapte licētia raptoris eligere mrimoniū: sz cui parētes voluerint (excepto raptore^e) legitimo mrimonio copulari: nullo mō/ nullo tpe licētia mulieri rapte pmissa raptoris se piūgere mrimonio: sz parētes etiā si tali cōsenserint mrimonio deportari pcipim⁹. ¶ Sz mirati sumus q conati sunt aliqui dicere raptā mulierē siue volentē^f siue nolentem: z si raptoris sit amplexa mrimoniū cōtra nre pstitutiōis tenorē debere tn eā raptoris^g hre substātiā: vel quasi legis pmiū vel ex testō forte: si hoc ēt factū eē cōtigerit. q eñ talia dicere psumpserint/ pdicte legis seriē intelligere nō potuerunt. Quia eñ tale stare mrimoniū z si rapta voluerit phibuim⁹^h: z ob hoc parētes rapte mulieris deportationis subiecim⁹ pene si hmōi cōsenserint mrimonio: quō raptas mulieres raptorz eligētes pnubiū premijs honorassem⁹ rapte datis mulieri: Supfluā igit eorz dubitationē vel^i imposterū resecātes priorē per psentē legē interptari cēsuim⁹^k. ¶ Sancim⁹ itaq si rapta mulier cuiuscūq sit cōditionis vel etatis raptoris nuptias eligēdas esse censuerit/ parētib⁹ psertim cōsentiētib⁹: nec ex bñficio legis: nec ex testō raptoris hereditatem suscipere: vel qcūq mō substātiā vendicare^l. sz pmiū qd p legē nostrā rapte mulieri datū est vt raptoris^m z eorz q ei auxiliū tpe inuasiōis pbuerit bona vēdicet: hoc ad parētes si ābo vl vn⁹ supsit q nuptijs spāliter nō pbant cōsensisse: ex tpe rapt⁹ ipso iure transferri^n: z patrimoniū raptoris nō raptā iā hre mulierē^o q cōiugio se raptoris inqnare nō piguit: sz in psonas trāsferri qs superi⁹ noiauimus et nō cōsentiētes piugio. Nā nepharios hmōi coitus penis corrigi nō pmijs ppetit^p honorari. ¶ Si parētes iā decesserūt vl hmōi sceleri psenserūt: substātia raptorz necnō z aliorz q facinoris fuerit pticipes fisci iurib⁹ vēdicet. Quā interpretationē nō i futurz tmmō casib⁹: verū in pteritis^q etiā valere sancim⁹ tāq si nostra lex ab initio cū interpretatione tali promulgata fuisset a nobis pater charissime atq amantissime. Que igitur per hāc nostram statuit eternitas legem: tua celsitudo effectui mancipari obseruariq precipiat.

De coco. l. q. c. de lecti. nup.

¶ De collatoribus et alijs q ipsi ille.

¶ Dispositiones z denūciationes collationum per singulas puincias z ciuitates collatorib⁹ fieri debēt tēporib⁹ hac cōstitutiōe pfinitis exemplarijs petentibus soluētibus datis: et de suscepto securitate prestita: iudicibus ac etiam executoribus contrafaciētibus pena imminente. Item illi cui superindicta possessio est si senserit se grauatum permittitur licentia appellandi. Barto.

Idem Augustus pre. preto.

Quecūqꝫ ad vtilitatem nr̄orū collatorū ꝑueniūt per Juliū vel per augustum mensem vniuscuiusqꝫ indictionis ꝑticulares dispōnes collationū future indictiōis in foro vniuscuiusqꝫ dyocesis gl'iosissimorꝫ nr̄orū p̄fectorū sub ꝯfectione monumentorū manifestari declarātes q̄ꝫtū vnicuiqꝫ ꝓuicie siue ciuitati ꝑ vnoq̄ꝫ iugo[a] aut villis: aut cēturijs: aut alio q̄lt bet tā i spē q̄ꝫ i auro fiscaliū cā iminet/ iudicātes q̄ꝫ specierꝫ estiationē ꝭm mēsurā ī vnoq̄ꝫ[b] loco tenētē: et q̄cq̄d ex his i archā īferri aut i vnaquaqꝫ dari aut expēdi opꝫ. Sic igit̄ ꝯpositas tales dispōnes ꝓuiciarꝫ iudicib⁹ mox destiari i ꝑmis vniuscuiusqꝫ idictiōis: ⁊ ꝑ eos ꝓponi ī ciuitatib⁹ sub eis ꝯstitutis itra septēbrē ⁊ octobrē[c] mēses. Sꝫ etiā volum⁹ exēplaria eorꝫ ex foro gl'iosissimorū p̄fectorū sine dilatiōe dari: vt collatores cognoscant quēadmodū debēt collationes inferre. ¶ Si v̄o añ insinuationē in alios titulos p̄ter eos q̄ ꝯtinētur ꝑticulari dispōne āni collatores fiscalia exoluāt aut in ꝓuicia expēdāt: iubem⁹ eos i eiusdē indictiōis collatiōe hoc reputari: vt nullū ipsi patiantur dānū. ¶ Si v̄o f̄ꝫ[d] a nobis diffinitū tp̄s non dirigātur hmōi ꝑticulares dispōnes[e]: q̄ quidē ꝑ tēpus gubernāt nr̄m p̄toriū xxx. li. au. penā ꝑsoluāt. vniuscuiusqꝫ ꝓuicie v̄o tracte vt et xx. lib. auri pena exigeret̄. Si aūt iudex missus easdē ꝑticulares dispōnes in ꝓuicias nō posuerit. x. lib. auri pena dānabit̄: et spoliationē cinguli sustinebit. ei⁹ q̄ꝫ officiū v. li. auri exiget̄. ¶ Jubem⁹ v̄o specierū q̄dē illationē mox ex principijs vniuscuiusqꝫ indictionis incipe: argēti v̄o illatiōis titul⁹ ꝭm diffinita tp̄a. Pro fiscalibus autē collationibus desuscepta[f] siue securitates particulares aut plenarias omnibus ab his q̄ fiscalia suscipiūt fieri diffinim⁹: manifestātes ⁊ solidorū q̄ꝫtitatē ⁊ specierū: necnō ⁊ iugorū siue villarū siue cēturiarū: ⁊ noīa possessionū ꝑ q̄b⁹ functiōes suscipiūt. ¶ Si v̄o f̄ꝫ p̄dictū modū desuscepta siue securitates nō fecerit iubem⁹ eos et penam. x. lib. auri exigi: ⁊ tormētꝫ subdi. sil'r iudicē ꝓuincie. x. lib. auri exigi penā[g]: si de hoc iterpellat⁹ nō iudicauerit. et cōpellitur desuscepta siue securitates ꝭm quē diffinim⁹ ordinē scribi. ¶ Hec autē iubem⁹ obꝭuari/ vt si q̄s forsan collatorꝫ dubitat de possessione ꝑ q̄ fiscalia exigunt̄: aut ꝑ q̄ fiscaliū q̄ꝫtitate: oīb⁹ modis fiscaliū descriptionū[h] custodes cogi a ꝓuicie iudice: aut illo negligēte a locorꝫ sctissimo ep̄o eas ꝓferre et fiscaliū oñdere q̄ꝫtitatē: ⁊ ꝭuitutē publice descriptiōis exigi possessorē. Et in hoc q̄ꝫ[i] adiuuare nr̄os collatores ꝓspexim⁹: vt non necessitas iferat̄ possessorib⁹ sub hypothecis decimatiōes noīare i auro collatiōis: vt nō aliquā ex h̄ ipi patiant̄ lesionē: sꝫ eos q̄bus i vnaq̄qꝫ ꝓuicia aut ciuitate ꝑiculū fiscaliū exactionū iminet: siue sint iudices/ siue curiales/ siue exactores aut canonicarij aut alij q̄dā a ꝓprio ꝑiculo ⁊ suscipe pecunias/ et trāsmittē et expēdere i q̄b⁹ deputate sunt vtilitatib⁹. ¶ Et hoc custodiri[k] iubem⁹ canonicariū talē in ꝓuinciā destiari q̄ possit ꝑiculo ordinantiū eū exigere fiscalia tributa. vt ꝑ nullā occasionē ipulsorē post eū mitti: ⁊ dānū subiectꝫ iferri ipulsiōis: et ip̄m vocabulū decerō ꝑimim⁹. Si v̄o nō oportun⁹ iueniat̄ canōicari⁹/ nā ipulsorꝫ mittat̄: sꝫ illo remoto al'r dirigat̄ canonicari⁹: ip̄ꝫ q̄ꝫ canonicariū ꝯtētū eē iubem⁹ deputatꝫ ꝯsuetudib⁹/ ⁊ nullā subiectꝫ inferre lesionē. sin aūt aliq̄ñ ꝯtigerit supidictōeꝫ cuiuslibꝫ possessiōis ꝯꝭuare aut tributarie fieri: ex illo tp̄e iubem⁹ supidictū suscipiētē exigi ꝓ eo fiscalia ex q̄ tradita ē ei supidicta possessio. Nō al'r aūt supindictū fieri nisi ex rescripto de hoc examinatio fiat apd̄ ꝓuicie iudicē: et sn̄ia ei⁹ ꝓcedat diffiniēs eū q̄ dꝫ supindictū suscipe. Si q̄s aūt putauerit se ledi: liceat ei ꝓuocare: vt i foro gl'iosissimorꝫ p̄fectorꝫ appellatio examiet̄: et ꝭm leges[l] terminum suscipiat. ¶ Si v̄o aliq̄ñ ꝯtigerit dñꝫ cuiuscūqꝫ possessionis aut nō apparere: aut ad fiscaliū solōnē non sufficere: aut ex hoc supindictiōis necessitas suscipiatur: iubemus hanc repente tradi his q̄ conseruāt aut ꝯtributoria p̄dia possidēt cū oīb⁹ q̄ in ea inueniunt̄ agricolis: et peculijs eorꝫ/ ⁊ euthicis[m]/ ⁊ fructibus/ et aīalibus et oī alio instructo instr̄o ibiqꝫ inuento. Si vero aut ꝑsona q̄ debeat eas f̄ꝫ legē suscipe nō iueniat̄: aut alio quocūqꝫ mō differri supindictū ꝯtigerit: iubem⁹ gesta ꝯfici apud ꝓuicie iudicē significātia et q̄litatem[n] ⁊

¶ De collatorib⁹ et aliis capitulis.

a Quecūqꝫ in iugo. s. bouꝫ. Ac.

b ¶ In vnoq̄qꝫ. f̄ꝫ cōsuetudinē enī sunt mēsure. vt. ff. de ꝯtrahē. emp. l. impatores. Ac.

c ¶ Et octobrē. l. nūit q̄ in octobri et in septēbri aptabunt̄ ad p̄stationē tributorū. Ac.

d ¶ Si v̄o ꝭm. sic C. de apo. pub. l. j.

e ¶ Dispōnes. in ꝓuincias. facit. s. vt lit. iu. §. et hoc. ⁊ C. de sac. pa. ⁊ tēp. l. pe. in fi. Accur.

f ¶ Desuscepta. scriptura de susceptis. vt. s. de m̄a. ꝑnci. §. coges. col. iij. et. j. proxi. §.

g ¶ Exigi penā. s. scenicas. col. v.

h ¶ Fiscaliū descriptionum. C. de edē. l. iustū ē. ſi. C. de fi. instru. illate.

i ¶ Et in hoc q̄ꝫ. s. de ec. tit. §. si q̄s autē in sua. et. j. de sanc. epis. §. si quis rapuerit. ⁊. C. d̄ suscep. l. iusta. et. l. exactiones.

k ¶ Et hoc custodiri. i. ꝯꝭuari. C. de oi agro deser. l. locorum.

l ¶ Et ꝭm leges. s. de iudi. in fi.

m ¶ Euthicis. de q̄bus habes exempla. ff. de penu lega. ⁊ de sup. lega.

n ¶ Qualitatē. et sic ꝯscribūt̄ bōa ab alio cui succedit fiscus.

a ¶ Eos autē q̄. C. de cano. lar. per totū. et. C. de exe. ⁊ exac. l. j. lib. xij. ac.
b ¶ Impositas. no. ꝓ snia pla. vt diximus. C. de pro cura. l. j.
c ¶ Denoiato inferre. C. qn̄ fiſ. vel pri. l. penul.
d ¶ Exigētiū. §. de man. princi §. fi. et. §. vt oēs obe. iudi, pro. col. v.
e ¶ Exigere eos. C. de epiſ. audiē. l. iubemus.
f ¶ Denominant eos. facit. ff. de decre. ab ordi. fa. l. qđ eſt. et. ff. de mu. et hono. vt ḡdati. et. C. đ ſuſcep. ⁊ archa. l. exactores.

ſtatū eiꝰ poſſeſſiōis: et oīa ī ea inuēta: vt ſic eam curiales aut exactores aut officiales ſuſcipiāt: et ſi poſtea inueniat̄ q̄ debeat eā ſm̄ leges ſuſcipe: non aliter fieri niſi q̄đ ꝑ occaſionē fiat exactorū aut curialiū aut iudicū aut officialiū eiꝰ peius aut minꝰ factū ē ei q̄ ſuſcepit reſtituat̄. Hoc q̄ꝫ iubemus vt ꝓ pecunijs aut ſpeciebꝰ in ꝓuincijs expēſis nō exigant̄ collatores ea q̄ ꝑdicūtur trāſmiſſoria: et ꝓ his aūt q̄ trāſmittunt̄ nō āplꝰ ꝑberi hoꝝ q̄ ex initio ī vnaq̄q̄ꝫ ꝓuicia deputata ſūt

¶ Executores in ꝓuicias miſſi exactiōes īchoare nō debēt niſi prius corā ꝓuincie preſide mādatū īſinuauerint: hoc ⁊ in priuatis negocijs ſeruando. et executores et exactores nullā in cāis ꝓuatꝭ executionē cōmittere debēt. Item debitor debitorꝭ tributarij ī ſubſidiū debiti ꝑ ꝓuitate ꝓbata couenīedꝰ eſt et exactorū excuſatio ex eo q̄ ī loco ſacro reſideāt admitti nō dꝫ aduerſꝰ eos a q̄bꝰ ſe leſos eē dicūt. item exactores iuſtis ponderibus et menſuris vti debent. Barto.

¶ Eos aūt q̄ᵃ in ꝓuincijs ꝓ q̄buſcūq̄ꝫ publicis exactiōibꝰ dirigūt̄ nō aūr īchoare exactionē niſi priꝰ ꝓuinciali iudicio īſinuauerit īpoſitasᵇ ſibi de hoc iuſſiōes: vt exoluētes fiſcalia tributa nulli ꝓ his ꝑiculo aut dāno ſubijciant̄: hoc ipſo et ſuper priuatꝭ negocijs obſeruādo. ¶ Hoc q̄ꝫ iubemꝰ eis q̄bꝰ fiſcaliū exactio iniūgit̄ nullā ꝓuatarū cauſarū executionē ꝯmitti. ſꝫ et ſi q̄d eis tale iniūgatur / nullo mō ꝑſumere eos hoc agere: ne occaſione publicarū functionū nr̄i ſubiecti ledant̄. Si autē aliq̄s ꝓ ꝓuitate publica debēs tributa dicat executorē eē ſibi aliū debitorē: nō licere executori moleſtiā aliquā denoīato inferreᶜ / niſi priꝰ debitor ꝓbet̄ nullo oīno mō poſſe publica tributa ꝑſoluere. Hoc priꝰ tn̄ reqri apđ iudicē ꝓuicie ſi ꝓ ꝓuitate debitor ē is q̄ denoīatꝰ eſt: et ita fiat exactio. in vtroq̄ꝫ ꝓo caſu ſi q̄s aut exeq̄ aut exigere citra ea q̄ a nobis diſpoſita ſunt ꝑſumpſerit: ⁊ cingulo nudabit̄ / et ꝯfiſcabit̄ / et exilio tradetur. Qui autē iniūxerit aut precepit iudex. x. lib. auri exigat̄ pena: et offīn eiꝰ. v. li. auri ſubiaceat pene ¶ Nulli ꝓo penitꝰ liceat publica tributa exigentiūᵈ neq̄ꝫ cēſualibꝰ aut rationū ſcriptoribus / aut alijs q̄buſdā publice miſtrantibꝰ excuſationē q̄ in ſacro loco reſideāt ꝯ eos q̄ dicunt ſe leſos ab eis ī fiſcaliū exactiōe. nullꝰ aūt penitꝰ moleſtet̄ ꝓ

tributis ērarū q̄s nō poſſidet: ſꝫ ēt ſi ꝯtigat agricultores alicui ꝯpetētes: aut inſcriptitios ꝓpriā hr̄e poſſeſſionē: illos moleſtiā ſuſtinētes niſi forte ꝓpa volūtate tali functione ſe fecit obnoxiū. Eos aūt q̄ publica tributa exigūt iuſtꝭ pōderibꝰ et mēſurꝭ vti ꝑcipimꝰ: vt neq̄ꝫ ī hoc nr̄os tributarios ledāt. Si aūt collatores putāt grauari ſe ſiue ī mēſuris ſiue ī pōderibꝰ: habeāt lníam ſpecierū q̄dē mēſuras ⁊ pōdera a gl'oſiſſimis ꝑfectꝭ: auri ꝓo et argēti ⁊ reliq̄rū metallorū pondera a gl'oſiſſimo ꝑ tp̄a comite ſacrarū largitionū accipe. et has mēſuras ⁊ pōdera ī ſctiſſima vniuſcuiuſq̄ꝫ ciuitatis eccleſia ſeruari. vt ſm̄ ea grauamen collatorum et fiſcalium illatio et militares et alie expenſe fiant. Ciuitatum vero noſtre reipu. et habitantium eas perfecte proſpicientes.

¶ Exactor pecuniā tributariā ſine dilatiōe et ſine diminutiōe prebere dꝫ: nulla etiā poſſeſſoribus et habitatoribus diminutione facta. ⁊ ſingulis annis ep̄s cū quīq̄ꝫ primatibus rationem exigere dꝫ exactorū periculo. Itē omnibus eſt adēpta licētia loci ſeruatores mittendi. h. d. Bar.

¶ Iubemꝰ nullā oīno eē lníaꝫ fiſcaliū exactoribus cōicare pecunijs q̄ ex opibꝰ ⁊ frumētꝭ ciuitatū ⁊ aq̄ductꝰ aut alijs q̄buſlibet ſolēnitatibꝰ aut ſalarijs deputata ſūt: retiere aliq̄d ex eis: aut ad ꝓpriū lucrū dirigē: ſꝫ ſine aliq̄ dilatione aut iminutiōe hec ꝑberē vt ꝓficiāt ab īitio ī q̄bꝰ deputate ſūt opibꝰ: ſꝫ neq̄ꝫ poſſeſſores aut hitatores ciuitatū ꝑſumē q̄libꝫ mō auferre aliq̄d ex ipis pecunijs: aut noīe deſcriptionū / aut ꝓ ſportulis dare aliquid ex his / aut expendere. Si q̄s aūt dare aut accipere ex his preſumpſerit: iubemus eum de ſuo in duplici q̄ntitate hoc ciuitati reddere. Sed neq̄ꝫ ꝓuinciarū iudicices aut eorum officia aut aliū quēlibet oīno participiū hr̄e aliquod ad predictas pecunias aut eaꝝ diſpēſatiōi ſemetipſum miſcere: ſed ciuitatis ſctiſſimū ep̄m ⁊ primates: necnō eiꝰ poſſeſſores ꝯſtituere q̄dē ꝑtē ciuitis ⁊ frumētariū ⁊ alios hmōi diſpēſatores. Singulis autē annis īpletis ſctiſſimū ep̄m cū. v. primatibꝰ ciuitatis rōnes exigere eosᵉ q̄ ab ipſis ordinati ſunt: et ſi q̄d ex talibus ratiocinijs appuerit debitū: aut māſiſſet / exigi hmōi diſpēſatores ꝑiculo eos cōſtituētiū et vtilitatibus q̄bus deputata ſunt reſuari. ¶ Si q̄s autē ex ꝑdictis diſpēſatoribꝰ inefficax inueniat̄ repēte hūc remoueri iubemꝰ: aliūq̄ꝫ ꝓ eo a ſctiſſimo ciuitatis ep̄o et reliq̄s poſſeſſoribꝰ (ſicut ꝑdictū ē) ordiari. Scietibꝰ his q̄ denoīant eosᶠ q̄ ſi q̄đ dānū ciuitati ꝯtigerit ex ꝓprijs ſubſtātijs iḣ medebunt̄. ¶ Nulli ꝓo liceat eoꝝ q̄ in offō ſūt gl'oſiſſimoꝝ ꝑfectoꝝ aut in alio offō aut ī ſchola ꝯſtitutoꝝ talia rōcinia cōmitti. neq̄ꝫ ex ꝑcepto cuiuſdā adminiſtratiōis aut

alterius iudicis scriptis: nec si pragmaticā aut aliā sanctionē aut sacrū cōmonitoriū accipiat ꝑcipiēs ei aliqd tale. Sz si qd fiat hmōi licētiā hr̄e vniuscuiusq ciuitatꝭ sctissimū epm ꝛ eius ꝑmates nō rn̄dere ꝓ memoratꝭ capl'is talibꝰ ꝑsonis. referre autē ad nos vt h̄ agnoscētes ꝛ illatū ciuitatibꝰ dānū ex eoꝝ substātia restitui iubeamꝰ/ ꝛ ꝯpetētē vindictā talibꝰ inferamꝰ. sup hoc iubemꝰ scriniarios operuz sub ꝑfecto sacroꝝ ꝑtorioꝝ ꝯstitutos nullū ꝑticipiū ad talia ratiocinia oīno hr̄e vacātibꝰ oībꝰ ꝑ q̄ eis siue gn̄alr̄/ siue spāliter aliqd tale qdē cōcessum est: aut postea ipetret. pro ꝑdictis em̄ causis rōnes nulli cōmitti volumus: nisi nos ꝓdesse ciuitatibꝰ existimātes virū bone opiniōis ꝛ dignitate ornatū elegerimus q̇ debeat a nobis i scriptura diuinā iussionē ꝑcipe cōtinētē: et ꝑ nr̄az piā suscriptionē ꝛ illius nomē ꝛ dignitatē/ ꝛ cās ꝛ tpa: quoꝝ ei rōcinia cōmittimꝰ. eos aūt q̇ a talibꝰ ꝑsonis rōnes exigunt oēz hr̄e tutelā iubemꝰ: aliquā qōnē nullatenꝰ sustinētes.

¶ [illegible] h. d. Bar.

¶ Ad hec sancimꝰ in nullo nr̄e reipu. loco eūdē epm ꝛ iudicē eē loci ſuatorē gl'iosissimoꝝ ꝑfectorū aut mgr̄oꝝ militarꝭ cinguli. sz nec aliquā exactionē fiscaliū tributoꝝ agētē loci seruatorē esse gl'osissimoꝝ ꝑfectoꝝ aut mgr̄oꝝ militū. ꝛ simplr̄ dicēdū ē nullū i ꝓuicijs fieri loci ſuatorē ꝑfectorū nisi ꝑ nostrā iussionē. in expeditis vbi vtilitas exigit loci ſuatorē mitti eiusdē ꝑfecture q̇ debeat ꝓuidere militaribꝰ expēsis. siqdē aūt extra h̄ delinquat ꝛ cōmittat: q̇ qdē loci seruatorē suū facit xxx. li. au. pena exiget: restituturꝰ oē dānū ꝑ eū q̇ ab eo directꝰ ē aliqs ꝑtulerit. q̇ ṽo fieri ꝑsūpserit: ꝓprio cingulo ꝛ dignitate ꝛ militia priuabit. ꝛ x. li. au. pena mulctabit. ¶ Ad h̄ ꝓhibemꝰ ꝛ in ꝓuincijs existētes iudices ciuiles ꝛ militares in ciuitatibꝰ aut castrꝭ loci ſuatores in ꝯmissis sibi ꝓuincijs facere: ex q̄ vez in ꝓuinciā accesserint: ꝛ in quātū i ea admistrāt. v. au. li. pena iminēte tā faciēti loci ſuatorē iudici/ q̄ fieri ꝑsumēti. Anteq̄ ṽo i ꝓuicijs veniāt iudices damꝰ a eis licētiā vices agētes suos instituere q̇ debeāt oīa vsq ad sui p̄ntiā agere q̄ p̄nt ipsi iudices facere: citra tn̄ nouissimū suppliciū: aut mēbri incisionē. Sed si q̇s ex iudicibꝰ ſm iussionē nostrā in aliā regionē mittat: liceat ei ꝑ similē modū loci seruatorē suū facere. ¶ Jubemꝰ aūt oēs iudices tā militares q̄ ciuiles ꝑ se reqrere eos q̇ latrocinia b/ aut violētias aut rapinas rerū aut feminarū/ aut alia qlibet in ꝓuincijs illicita ꝯmittūt: ꝛ supplicia eis legitima inferre: neq ꝓ his causis accipe aliqd cōsuetudis noīe: vt oēs vndiq nr̄i collatores illesi ſuent. nō ei ꝑmittimꝰ cuilibz maiori aut miori militari iudici: aut latronū isecutores/ aut violētiaꝝ inhibitores aut tribunos ꝓ talibꝰ causis i ꝓuicijs ordiare: aut q̇ debeāt aliqs examiare: vt nō ꝑ tales occasiōes āpliores violētie iferant ꝓuicialibus. Si q̇s autē iudicū h̄ nō custodierit/ cognscat nō solū ꝯmisso sibi cigulo spoliādū: sz. x. li. au. penā exoluē eo q̄ ꝑsūpserit talē cām assumē. post tormēta ṽo ꝛ ꝯfiscationē substātie i exiliū redigēdū ꝛ relegādū. ¶ Ad hoc iubemꝰ c ꝓuinciaꝝ iudices ꝛ officia eorū si qn̄ de ciuitate ad ciuitatē venīūt neq angarijs neq descꝑtionibꝰ aut alijs expēsis collatores grauare: sz ex deputatis sibi de fisco ānonis expēsas facere. ¶ Sup hoc sancimus e ꝓuinciaꝝ iudices oībꝰ modis post depositionē cinguli. l. dies in ꝓuicijs ꝯmorari: ꝛ cōuētiōes aliquas ꝯtra se mouētibꝰ rn̄dere. ¶ Si ṽo cōtigerit aliquē ex eis an̄ cōpletos. l. dies deserere ꝓuinciā: iubemꝰ oēs ab eo dānū aliqd passos simul ingredi apud sctissimū metropoleos epm eiusdē ꝓuicie: ꝛ sub gestꝭ monumētoꝝ vnūquēq tā gētē sancta euāgelia palā facere illata dispēdia f: ꝛ ex illiꝰ suba ꝯ quē talia fctā sunt monumēta oē dānū lesis restitui: ꝓuidētia ꝛ ꝑiculo ꝑ tp̄s prefectoꝝ eiusdē ꝓuincie: sciētibꝰ q2 si hoc cōplere neglexerint ipsi de ꝓprijs facultatibꝰ oīa dāna lesis restituere cōpellent g. ¶ Si q̇s aūt ex iudicibꝰ prouinciaꝝ aut euocet ad aliā administrationē/ aut opus ad aliā ꝓuinciā ei credat: iubemꝰ eū legitimo ꝓcuratore ꝯstituto ꝯuētiōes ꝓponētibꝰ ꝓ dānis rn̄dere. qd nisi fecerint sancimꝰ monumēta apd sctissimū epm (sicut superiꝰ dictū ē) agi: ꝛ ꝓ dānis illatis eis iurātibꝰ ſm gestoꝝ virtutē oē dānū reddi: ꝓuidētia silr̄ et ꝑiculo ꝑ tp̄s ꝑfectoꝝ vniuscuiusq ꝓuicie tractiuoꝝ. Oēs aūt pecuniarias penas q̄ p̄nti lege ꝯtinent a comite ꝑ tp̄s priuataꝝ rerū exigieos q̇ presentē legē nō seruāt: ꝛ nostro fisco vēdicari h sancimus: qui nisi

a ¶ Damꝰ. ar. q̄ ꝑlatꝰ ex ipa electione aliqd ius hz nec postea eligentes mutare ꝯsiliū p̄nt. ex. d' elec. cām q̄ inter. Itē ꝯ. S. d mā. ꝑn. §. eos aūt. col. iiij. ꝛ. S. d admi. §. illud. col. vij. ꝯ. Sol. vt ibi. Itē. ff. de of. ꝓcō. l. iiij. §. fi. ꝯtra Solu. hoc nouum

b ¶ Latrocinia. C. de epis. ꝛ cleri. si q̇s in hoc. et. ff. de offi. pres. cōgruit.

c ¶ Ad h̄ iubemꝰ S. de mā. ꝑn. §. illd ꝛ. S. vt iudi. sine q̄. suf. §. illud. col. ij. ꝛ ff. de offi. procon. l. obseruare. in prin.

d ¶ Ad ciuitatē. aut de municipio ad municipium.

e ¶ Sup hoc sancimus. C. vt oēs tā ciui. q̄ mili. ꝛ. S. vt iudi. si. quoq suffr. §. necessitatē. ꝛ. S. de admi. §. j. col. ij.

f ¶ Dispēdia. fac C. qn̄ ꝛ qbꝰ qrta ꝑs de. l. ij. ꝛ. C. d cursu pu. l. nō patimur.

g ¶ Cōpellēt. C. d bo. q̄ li. cū n̄ solū. §. vbi āt. ꝛ. C. d iudi. ꝓperādū. §. sin aūt

h ¶ Vēdicari. vt S. vt nulli iudi. §. si q̇s ṽo. hac col.

¶ De sanctissimis episcopis. Et hoc dicitur .j.eo. vsq; ad .§. clericos.
a ¶ Reuerendissimis. hoc dicitur .j.eo.§. clericos. vsq; ad .§. iubemus.
b ¶ Monachis. hoc dicitur .j.eo. iubemus. vsq; ad finem constitutionis.

De gubernatione. di. ¶ posuimus. s. de nō alie. col. j. ⁊ .s. de eccle. titu. colla. ix. et .s. de eccle. rc. immo. alie. colla. iiij.
d ¶ Constitutionib⁹. vt .s. quomō opor. epi. ⁊ .s. ꝺ mona. col. j. ⁊ .s. vt cleri. ap. ꝓprios epis. colla. vj. ⁊ .s. apud quos oportet. Ac.
e ¶ Sancimus. primates. s. ecclesiasticos archipresbyteros ⁊ archidiaconos qui primates ecclesiastici dicuntur. vt .j. eo .§. sancimus autem reuerendissimos. nō loquitur de laicis: quia illi non debēt eligere: sed facta electione debent cōsentire: vt in decre. lxij. disti. ca. docēdus. ⁊ .lxiij. distin. c. nullus. et c. non est.
f ¶ Propositis. non tactis. sic .j. e. .§. nulli.
g ¶ Dicentes. dicti primates.
h ¶ Decretis. in quibus eligunt illos tres.
i ¶ Eos. electores futuros.
k ¶ Concubinā. sic est in quolibet clerico. vt .j. eo .§. clericos autē. ⁊ facit .s. quō oportet epi .§. hoc de deo. et .§. sancimus.
l ¶ Cognoscunt quez electuri sunt i episcopū. vt pri. innuit. azo. ⁊ sic in epte mutat matiā.
¶ Ex triū. sic construe. vt electione

¶ hic vide q̄lis debʒ eē eps et quante scītatis

eas vēdicauerit ipse cū administrāte sibi schola ex propria facultate hmōi quātitatē soluere cogit. Que igit p pñtē legē nostrā salutarē in ppetuū p vtilitate valiturā/⁊ statu nrōꝝ collatoꝝ disposuimus: tua gloria inuiolata ⁊ imota p oīa suare festinet: ⁊ ad oīm noticiā puenire faciat/edictʒ q̄dē i hac regia ciuitate solēniter ppositʒ. p̄ceptʒ aūt apd̄ clarissimos puinciarū iudices directis: vt p eos omnibus collatorib⁹ manifesta fiāt.

¶ De sanctissimis episcopis ⁊ deo amabilibus et reuerendissimis[a] clericis et monachis[b].

¶ Epi debent eligi forma hic tradita: et si hi ad quos electio spectat eligere negligant p sex menses/electio deuolui̇t ad superiorē. ⁊ si electus fuerit post electionē de crimine accusatus ordinatio differri dʒ donec de crimine iudicet. ⁊ eps non p pecunia [illegible] eligi dʒ: p consuetudine tñ dʒ dare pecuniā a iure statutā. [illegible] a [illegible] liberat [illegible] ⁊ a patria [illegible]

Imp. Justi. au. petro gloriosissimo p̄fe. p̄.

De gubernatione ⁊ puilegijs alijsq; diuersis capitul' ad sanctissimas ecclesias ⁊ alias venerabiles domos ptinētib⁹ iā q̄dā disposuim⁹[c] sup scītissimis aūt epis ⁊ clericis ⁊ monachis oudū i diuersis ꝯstōnib⁹[d] dispo sita: cū cōpetēti correctiōe hac cōprehēdere lege ꝑspeximus.

¶ Sancim⁹ igit ꝙ q̄tiēs opus fuerit epm ordiare clericos ⁊ pmates ciuitatʒ cui⁹ futurus est eps ordiari, mox in trib⁹ ꝑsonis decreta facere ppositis[f] eis sacrosctis euāgelijs piculo suaꝝ aīaꝝ dicētes[g] i ipsis decretis[h]: qꝛ neq; ppter aliquā donatiōez aut ppter aliquā pmissionē aut amicitiā: aut aliā quālibʒ cām: sʒ sciētes eos[i] recte ⁊ catholice fidei et honeste esse vite/⁊ lr̄as nosse hos elegerunt: et qꝛ neq; vxorē neq; filios aliq̄ eoꝝ hn̄t/ neq; cōcubinā aut filios naturales cognoscūt[l] eos habuisse aut hr̄e. Sʒ ⁊ si prius vxorē aliq̄s ex eis habuit: ⁊ ipsam vnā ⁊ primā et neq; viduā neq; viro cōiūctā[m] neq; legib⁹ aut sacris cōstōnib⁹[n] interdictā. Sʒ neq; curialē aut officialem hūc esse[o] cognoscūt: aut si curiali vel officiali subiacet fortune: sciūt eū[p] in mōasterio nō min⁹. xv. āñis monasticā cōuersationē iplesse. Hoc⁹ q̄q; decretʒ[r] opʒ inseri: qꝛ nō minus q̄z. xxxv. etatis annos hʒ is q̄ eligit ab eis qui cognoscūt psonas: vt ex triū psonarū p q̄b⁹ talia decreta facta sunt melior ordinet[s] electiōe et piculo ordināntʒ[t]. curialē ꝟo vel officialē q̄ sicut dictū est. xv. annis in monasterio ꝯuersat⁹ est ⁊ ad epatū puocat⁹ liberū eē ꝓpria fortuna: ita tñ vt liberat⁹ a curia q̄rtā partē sue subē sibi retineat[v]/reliq̄s ei⁹ reb⁹ ꝭm nr̄am legez curie ⁊ fisco vendicādis.

¶ Dam⁹ aūt licētiā decreta faciētib⁹ si quēpiā laicorū preter curialē ⁊ officialē dignū mēorata electiōe eē putauerit: hūc cū alijs[x] duob⁹ clericis aut monachis eligere: vt si laic⁹ hoc modo ad episcopatū eligat/nō repente eps ordinet[y]: sed primo clericis nō min⁹ trib⁹ mēsibus cōnumeret: ⁊ ita sctās regulas ⁊ quotidianū eccl'ie ministeriū edoctus eps ordinet. qui enim[z]

triū ⁊c. Et sic no. q̄ xxxv. an. debʒ habere eps sicut ⁊ p̄sbit̄ vt .j. e .§. presbyterū. Itē no. q̄ tres debēt eligere: sufficit tñ in duos cōsentire. vt. C. de decur. l. noiationū. ⁊ ideo tres ⁊ nō quattuor vel duo: qꝛ naturaliter hoīes discordāt ⁊ in illis casibus posset esse q̄ nō inueniret pars maior. vt. ff. de ar. item si vnus .§. principaliter.
m ¶ Cōiunctam olim.
n ¶ Cōstitutionibus. id est scenicā vt in nouel. eo. ti.
o ¶ Hunc esse. scʒ futurum electum.
p ¶ Eum. electū
q ¶ Hoc. s. de electoribus. nunc de eligendo incipit.
r ¶ Decretis. q̄n per se eligūt dicti electores.
s ¶ Ordinet. puta archiepiscopus
t ¶ Ordinantis. nā deponeretur si talis non esset.
v ¶ Retineat. olī ecōtra tres retinebat ⁊ quartam curie dabat. vt .s. q̄modo opor. epi .§. neq; ex officio. ⁊ .j. eo .§. sed hoc quidem. Accursius.
x ¶ Cum alijs. licet olim laicus non eligeretur. vt .s. quomodo opor. episco .§. igitur.
y ¶ Ordinet. sed hodie hoc correctum est a iure canonū. nam nō est eligendus in epm nisi fuerit ante diaconus aut presbyter aut in subsidiū subdiacon⁹. vt in decre. dis. xl. c. vlti. sed postulari potest. vt di. lxj. osius. Sed hodie subdiaconus sine postulatiōe ipso iure eligitur. vt extra de tēpo. or. ca. a multis. Accursius.
z ¶ Qui enim. ri dic[illegible] est enim eos velle docere q̄ nondū discere. dicerunt: vt ait tullius ⁊ hic. ⁊ ad hoc ff. de eden. si quis.

Docere nō debēt q̄ nōdū didicerunt.

alios [illegible] docere post ordinatione ab alijs doceri nō debet.

¶ Si vero vt euenit in qbusdaz locis nō inueniant tres psone ad talē electionē opportune: liceat decreta faciētib⁹ in duab⁹ et in vna[a] psona decretū facere: oēs tñ dictas a nobis habētes testatiōes. Si vero q debēt epz eligere citi⁹ ipa decreta intra .vj. mēses nō faciāt: tūc periculo ppriе aīe ille quē cōpetit[b] ordinare epm ordinet/ oīb⁹ alijs q pdiximus obseruādis.

¶ Si qs aūt citra mēoratam obseruationem episcopus ordinetur[c]: iubemus hunc omnibus modis episcopatu depelli. Sed etiā illū q pter hoc presumpserit ordinare / segregari vno anno a sacro ministerio: et omnē eius substātiā q quolibz tempore aut modo in eius dominiū deducta est propter culpā quā fecit/ dñio ecclesie cui⁹ eps est vendicari. ¶ Si quis autē electū ad ordinationē episcopatus accusauerit in quali bet causa que possit sm leges aut canones eius impedire ordinationem: differat huiusmodi ordinatio: et prius cōtra eū propositā causam siue presente accusatore z ab eo ppositā causam exequēte: siue etiā deficiēte[d] p tres mēses * suam accusationē iplere/ diligēter examinari ab illo a quo futurus erat episcopus ordinari: et siq dē obnoxiū eum accusator inuenerit/ phibeatur ordinatio. ¶ Si vero obnoxius non ostēdatur: ordinatio quidē non impediat: accusator autē siue nō pbauerit: siue et effugit ppositā a se accusationē/ a puincia in q habitat abijciat. si qs autem ante examinationem[e] accusatum ordinauerit/ ordinatus quidem a sacerdotio repellatur. Qui vero talem ordinare festinauerit: superius[f] dicte subiaceat pene tā manuali prohibitione sacri ministerij: q̄z etiam vt omnes eius res ecclesie vendicentur. ¶ Pre omnibus illud seruari sancimus: vt nullus aut per suffragium auri aut aliarum[g] rerum eps ordiet si quid aūt tale cōmittat: ipi se metipsos dātes et accipiētes: et mediatores eorū sm sacras scripturas et sanctas regulas damnationi subijciunt: et propterea qui dat et qui accipit z mediator eius factus: sacerdotij aut cinguli honore clerici remoueātur. quod autem p hac causa datum est ecclesie illivē dicetur/ cuius voluit sacerdotium cōparare. ¶ Si vero laycus forte p hac causa aliquid accipiat: aut mediator rerū factus datas res in duplū eū exigi iubemus ecclesie vendicandas. Non solum autē que sm hunc modum dantur vendicari pcipimus: sz etā omnem cautionem pro hoc quolibet modo expositam et pignorum vel fideiussorū[h] dationē vel oblationem: et omnē quālibet aliā cautionem vacare sancimus. Et qui super hoc promissionē accepit: non solū professionem reddat: sed etiam aliud tātum quantum professio continet exigat: quod debet ecclesie dari. ¶ Si quis autem episcoporum siue ante suam ordinationem siue post ordinationem voluerit proprias res aut partem earum ecclesie offerre cuius sacerdotium accepit: non phibemus: et omni condemnatione et pena presentis legis liberum eum esse sancimus: sed etiā omni laude dignum iudicam⁹: quoniam hoc nō est emptio sed oblatio[i]. Pro consuetudinibus[k] autem illa sola permittimus preberi ab ordinatis episcopis: que subsequenter presenti lege inserta sunt. ¶ Iubemus igit beatissimos archiepiscopos et patriarchas hoc est senioris rome[l]/ et constantinopoleos/ et alexandrie/ et theopoleos[m]/ z hierosolymorum: siquidem consuetudo habet episcopis et clericis in eorum ordinatione non minus q̄z viginti auri libras dari. ipsa solūmodo pberi q cōsuetudo recognoscit. vl⁹ aūt ab hac q̄titate nichil supra .xx. au. lib. preberi. metropolitas aūt a ppria synodo aut btissimis

Facit ad hūc .§.c.q̄nis.cū glo.si.e[illegible] de eta[illegible] quali.

ex .§. phibet.et.C. de episco.et cler.l. cū clericis .§. ipse vero.et.s.consti.q de dig.ibi.cū nāq[illegible] zc.z.ff.ad.l.iul.de adulte. vxor.§. iudex.

a ¶ Una.vn⁹ p oib⁹ eligit.vt.ff.qd cuiuf.vni.l.itē.§.j. et.s.de q̄sto.§.j.et arg.C.cōis de leg. l.si duob⁹.z arg.ff. d iudi.nōnūq̄.ac.

b ¶ Competit. i. is cui congruit.est autem is q preest epo archieps vel similis. sed hodie vsq ad tres menses. extra de elec. c.cū nobis olim.

c ¶ Ordietur.puta.quia per suffragiū est electus.vt .j.§.pre omnibus

d ¶ Si qs autez. deficiēte.id est differēte vsq ad tres mēses: nam interim nulla faciēda est examinatio cū accusator desistit. vt in nouellis eo. titu. et facit ad .§. istum.s.quō oportet epis.§. si quis autem.et.§.si tñ.z .§.si vero.col.j.

e ¶ Examinationem. s. accusationis q infertur episcopo eligendo.

f ¶ Superius dicte. vt.s. e.§.si qs autem.circa fi.

g ¶ Aut aliaruz. dati siue ab ordinato siue ab alio. argu. ff. de calū.l. generaliter. et facit.C.e.si.quenq̄. et.s.quōmō opor. epis.§. sed neq.et .§.z hanc.Sed qd si ignorauerit electus? Rn.debet .ū scit renunciare in manu consecrantis.et tunc ipse eū potest reeligere. vt.j.q.v.c. presentium.

* cōcor. t.q̄m frequenter .§.si vero si r.i gl. sup vbo i sacris c[illegible] vt lit. nō cōte.

h ¶ Vel fideiussorum. no. par delictum dedisse z promisisse: vt h.et.s. quō opor.epis.§.sz neq.et.§.et hanc. et.C.ad.l.fal.l.fi.

pmittere et dare in delictis eq ualent.

i ¶ Sed oblatio. q si ita dixit pal[illegible] offero vt eligar in episcopum: licitū est eis sm Ioh. vt ff.de pol.l.j.§.non semp.et.ff.de of.pro.l. barbari⁹. Ac.

k ¶ Pro consuetudinibus. s. quis sic est consuetudo et bona vt in aliq seruet: vt subijcit. secus si eēt mala: nam non ideo prestarentur q esset consuetudo. vt.s. vt nul.iudi.in prima col.ibi: male et zc.que est contra. Accur.

l ¶ Rome.i. papam romanuz. vt in nouellis eo.tit. et iste vere dat romanis.sed hoc nō sm formam hui⁹ tituli.

m ¶ Theopoleos.i.antiochie.

patriarchis ordinatos ⁊ alios oēs ep̄os q̄ aut a patriarchis: aut metropolitis ordinant̄ dare ꝑ intronisticis q̄dez solidos c. notarijs autem ordināntis et alijs ministrantibꝰ ei et solēniter accipiētibꝰ solidos.ccc. Si ꝓo ecclesie redditꝰ minus quidē q̄z.xxx. auri lib.ꝑ annū reddāt: nō minꝰ autē[a].x.dari pro itronisticis solidos.cc. Si ꝓo minꝰ q̄dē q̄z.x. nō minus autē v.auri lib.ecclesie redditꝰ esse ꝯtigerit: ꝑ intronisticis quidē dari solidos. l.oibus aūt alijs ex ꝯsuetudine ꝑcipientibꝰ sol.cc. Si aūt minus q̄z.v.non minus autē duas auri lib. eccl'ie redditus habeat: ꝑ intronisticis[b] sol.xviij.oibus aūt ex consuetudie ꝑcipientibꝰ sol.xviij Si autē minus tres nō autem minus q̄z duas auri lib.quātitas reddituū eccl'ie cōperiat̄ dare ꝑ itronisticis q̄dē sol.xij. pro oi vero alia ꝯsuetudie sol.vj.ep̄m em̄ eccl'ie minus duas auri lib.redditꝰ habentē:neq̧ pro itronisticis neq̧ ꝑ alia q̄libet ꝯsuetudine dare aliq̄d permittimus[c]. ¶ Hec autē q̄ prebere disposuimus primꝰ pbr̄[d] ordinātis ep̄i et archidyaconꝰ suscipiētes ex ꝯsuetudie percipiētibus diuidāt hec. Igit̄ iubemꝰ hec oibꝰ modis obseruari: vt non ex talibus occasionibus eccl'ie debitis ꝑgrauent̄: et sacerdotia venalia fiant. Si q̄s autē vltra q̄titatē a nobis diffinitā ꝑ intronisticis aut cōsuetudinibus quolibet modo presumat accipe:iubemꝰ q̄cq̄d plus acceperit triplū ecclesie ex rebus eius vēdicari dātis[e]. ¶ Sz hec q̄dē[f] ꝑ ep̄oꝝ ordinatiōe dicta sint. Post ordinationem ꝓo seruili et ascripticia fortuna ep̄os liberos eē ꝑcipimus: nisi curialis aut officialis citra ꝑdictā[f] obseruationē ordinentur:tales em̄ ep̄atu remotos curie aut officio restitui iubemus:vt nō ex tali fortuna sacerdotio fiat iniuria. Illos aūt q̄ ante nr̄az legē ex curiali fortuna īueniunt̄ ep̄i ordinati:hmōi q̄dem fortuna liberos eē:legitimā ꝓo ꝑtē ex proprijs rebꝰ curie ⁊ fisco dari. sic tn̄ vt nullā īminutionē eccl'iastica iura sustineāt ī rebꝰ q̄s in ep̄atū acq̄sitas eccl'ie eoꝝ cōpetere disposuimus[g]. Si vero ꝯtigerit ordinatū ep̄m sub proprij parētis ptāte esse: ex ipsa ordinatiōe sue[h] potestatis sit.

¶ [E]pis ⁊ monachis tutele et cure officiū iterdicit̄: pbr̄is autē et alijs clericis ꝑmittit̄ ī aliq̄bꝰ casibꝰ. regulariter aūt ꝑsonis eccl'asticis secularia negocia interdicunt̄. fallit in certis casibus a iure ꝑmissis. Bar.

¶ Deo aūt amabiles ep̄os et monachos ex nulla lege tutores aut curatores cuiuscunq̧ ꝑsone fieri ꝑmittimus. pbr̄os[i] aūt ⁊ dyaconos[k] et subdyaconos[l] iure ⁊ lege cognatōis[m] tutelā aut curā suscipere ꝑmittimus: ꝓprio ⁊ solo gradu cognatiōis ad tutelā ⁊ curā vocatis: ⁊ hmōi suscipe administratione ꝑmittimus[n]: si tn̄ intra q̄ttuor menses ex q̄ vocati sunt apd̄ ꝯpetentē iudicē scripto declarēt talē admistrationē ꝓpria volūtate suscipe: ⁊ si q̄s eoꝝ forsan hec fecerit[o] nullū ex hoc ī alia tutela aut cura ꝑiudiciū patiat̄. ¶ Aliū autē[p] fieri susceptorē aut exactorē fiscaliū functionū aut cōductorē publicarū[q] aut alienarū possessionū: aut curatorē domus[r] aut ꝓcuratorē litis[s]: aut fideiussorē ꝑ talibus causis[t] ep̄m aut yconomū aut aliū clericū cuiuslibz gradꝰ: aut mōachū[v]

a ¶ Non autem. id est non minus. Accur.
b ¶ pro intronisticis i. ꝑ cathedratico. vt in nouel.e.ti.
c ¶ Permittimus. sic al's pro vili cū non prestantur sportule. vt.s. de iudi. §.ne autē. in fine.
d ¶ presbyter. q̄ archipresbyter dicit̄ ab archos qd̄ est princeps: quasi maior inter alios presbyteros.
e ¶ Dantis. al's donantis.
f ¶ Cura predictā. q. xv. ānis steterint in monasterio. vt dixi.s.e §.sz neq̧. et §. curialē.
g ¶ Disposuimꝰ vt.s. de ec. ti. §. interdicimus.
h ¶ Sue. vt.s. cōsti. q̄ de dig. §. illud. colla. vj.
i ¶ Pbr̄os. vel p̄sbyteris.
k ¶ Dyaconos. vel dyaconis.
l ¶ Subdyaconos. vel subdyaconis. Accur.
m ¶ Cognatiōis vel agnatiōis. cuz hodie nō sit differentia. vt.s. de heredi. ab intesta. §. ex his. hac col.
n ¶ Permittimꝰ. aliud in milite seculari q̄ nullo mō admittit̄. vt insti. de excu. tu. §. idē ⁊ in milite. Sed nūquid pōt esse testamentarius vel datiuus? Rn̄. non vt hic a ꝯtrario. arg. ff. de offi. eius cui man. est iu. l. j. §. j.
o ¶ hec fecerit. i. si declarat h' infra iiij. mēses. ergo si nō fecerit preiudicat sibi in alijs fm̄ p. et est ꝑ eo.s. de he. et fal. §. nō aūt. et. ff. de offi. eiꝰ cui man est iu. l. j. sed Jo. et py. cōtra dicunt enim in alijs sibi non preiudicare. C. de excu. tu. l. voluntaria. et. C. de his q̄ spō. mu. su. l. ij. et qd̄ hic dicit. et si q̄s hec fecerit ⁊c. exponunt. i. si eā tutelā susceperint solēniter: nec em̄ aliter suscipere dz nullū ex h' i alia ⁊c. hoc autē priuilegiū clerici habent qui stant vt clerici: nō al's: vt. C. de epis. ⁊ cleri. l. generaliter sed quid de electore et cātore ⁊ alijs clericis q̄ non ꝓhibētur? Rn̄. fm̄ Jo. vocari pōt cōi iure fm̄ leges. Ac.
p ¶ Aliū autem. q. d. clericū: vt subijcit. j. ibi episcopum aūt. Accur.
q ¶ publicarū. s. vectigaliū. Ac.
r ¶ Domus. scilz nostre priuate.
s ¶ Litis. etiam cuiuslibet.
t ¶ Causis. s. predictis publicis et alijs. et dic exēplū vt in publicis salinis: aut argentifodinis vel similibꝰ. nam hec publica sunt. vt. ff. de ver. sig. l. inter. et.s. de pub. l. sz hi. in p̄n. et. ff. de ꝟbo. sig. l. iter. sz yconomus videtur admittendus ad fideiussionē. vt. C. de epis. et cleri. l. cū clericis. §. memorati. q̄ est cōtra. et extra de fideius. c. pe. et fina. So. h' in spālibꝰ casibꝰ loquit̄ vt h' innuit: ibi ꝑ talibus causis ⁊c. Item videt̄ q̧ possit eē ꝓcurator litis sicut est yconomꝰ. vt. j. eo. §. sportularū. in fi. q̄ est ꝯ. Sol. hoc spāle his casibus vt dixi. No. g' clericū ab hmōi actibus ꝓhiberi. idez de milite. vt. C. de ꝓcur. l. militē. idē de curiali. vt. C. loca. l. curialis. idez de tutore. vt. C. ne tutor vel cura. l. j.
v ¶ Monachum. monachū dico qd̄ plus est / etiā ecclesie vel monasterij.

Clericꝰ qn̄ debz gaudere ꝓuilegio clericali.

Facit ad hunc tex. rub. de ser. nō ordi. extra.

proprio nomie aut ecclesie aut monasterij subire nō sinimus:† vt non per hanc occasionem et sanctis domibus damnum fiat τ sacra ministeria impediātur. ¶ Si autē ecclesijs aut monasterijs possessiones quedā adiacētes[a] inueniantur: et voluerint dispensatores ipsarū venerabiliū domorū in conductionē aut emptionem / aut emphiteosim has accipere: tunc oībus clericis τ monachis ꝑ alijs causis in ipso instrumēto subiectis monumentoꝝ cōsentiētibus τ manifestātibus pro vtilitate venerabilium domorū hoc fieri: talē conductionem τ emphiteosim procedere sinimus: sed etiam ipsis sanctissimis ecclesijs / et alijs venerabilibus domibus damus licentiam conductiones et emphiteoseos facere ad inuicē[b]. et clericis similiter propriarum ecclesiarum possessiones cōducere[c] τ gubernare (cū voluntate tamē episcopi τ yconomi) permittimus: exceptis ꝑsonis[d] quas per aliam legem hoc facere ꝓhibuimus. Si q̄s autem contra ea que dicta sunt aliquid fecerit: siquidē episcopus fuerit / omnes eius res ex qualibet causa vel persona siue ante episcopatuꝫ siue post hec fuerint ad eum venientes: eius ecclesie vendicari sancimus. ¶ Si autem yconomi aut alij clerici fuerint hec delinquētes: pecuniariam eos penam qualē episcopus eorum probauerit[e] exigi ecclesie vendicandam. eū etiam qui conductionem theloneorum[f] aut cuiuslibet possessionis aut publicarum collationum perceptionem aut exactionem aut sollicitudinem domus hoc credentes: aut fideiussores eos pro memoratis causis suscipientes: nullam contra ecclesiam aut monasteriuꝫ aut res eius aut gubernātium / aut contra illas personas quibus crediderint aut contra facultates aut fideiussores eorum habeant actionem. ¶ Illi vero q̄ publicarum collationū aut tributorum susceptionem aut cōductionem aut exactionem memoratis personis crediderint[g]: aut fideiussores eos acceperit: si quod publico damnum contingat / hoc ex propria facultate restituere compelluntur[h].

¶ Nulli licet episcopos coram se ad testimonium compellere: sed ad eos mittere debet: vt propositis euangelijs dicant, et a iudice in iudicio venire cogendi non sunt. h. d. Bario.

¶ Nulli vero iudicum licebit deo amabiles episcopos cogere ad iudicium venire pro exhibēdo testimonio[i]: sed iudex mittat ad eum quosdam ex personis ministrantium sibi: vt propositis[k] sanctis euangelijs ꝫm quod decet sacerdotes dicant que nouerint. Sed neqꝫ ꝑ qualibet pecuniaria causa vel criminali episcopum ad iudicem ciuilem aut militarem inuitum perducere / aut exhibere citra imperialē iussionem permittimus: sed iudicem qui tale[l] aliquid siue scripto siue ex nō scripto presumpserit imperare: post cinguli priuationem. xx. lib. auri penā exoluere iubemus ecclesie cui9 episcopus produci aut exhiberi iussus est / executorem similiter post cinguli priuationem et verberibus subdendum: et in exilium deportandum.

¶ Episcopi in suis ecclesijs debent residentiam facere et eas non relinquere sine superioris literis: vel sine principis iussione: et tunc non amplius vno anno. Item patriarche et archiepiscopi debent omnes sub se constitutos omni anno ad se conuocare et exponere que agenda sunt. Itē episcopi vel clerici ad tabulas ludere vel ludi participes vel spectatores fieri prohibentur: nec cogendus est episcopus clericum suum ab ecclesia dimittere et alij tradere. hoc dicit Bartolus.

† Facit ad hunc textū. c. vnicum gl. ij. circa mediuꝫ. ex ꝟ syndi.

a ¶ Quedā adiacētes. i. cōfines. vt in nouellis eo. ti.

b ¶ Facere adinuicem. vt. s. de nō alie. §. hoc vero iubemus. col. ij. τ. s. vt dece. non fi. §. illud. colla. v.

c ¶ Conducere. repete domus licentiam.

d ¶ Personis. i. yconomis et eius cognatis. vt. s. de ali. τ emphi. §. yconomis. τ de hac. l. hic dicit. Ul' dic ꝙ de hereticis hic dicit quibus non potest dari ab ecclesia. vt. s. de ec. ti. §. iubem9. τ sic ꝺ ista faciet mentionem

e ¶ Probauerit. id est iposuerit vel statuerit. al. ar. C. de modo mul. l. fi.

f ¶ Theloneoꝝ. quidā habēt theloneoꝝ. τ q̄dā thelonicorum. τ exponit Al. i. mensurarum publico loco positarū. tu dic telo. i. vectigalium. τ erit sensus hui9 littere q: credētes eis. s. predictis clericis qui cōducūt vectigal. q. d. locando eis credentes vel conduc. cuiuslibet publici aut perceptionē publicaruꝫ collationuꝫ. aut exactionē aut sollicitudinē domus. scꝫ nostre priuate. vt dixit. s. §. aliꝺ. aut suscipiētes eos fideiussores τc. nullam actionem τc.

g ¶ Personis crediderint. ne fiscus damnum patiatur vt ar. s. vt nulli iudi. §. τ hoc vero iubemus. hac col.

h ¶ Cōpellūtur. vt sunt publici administratores ad quos ꝑtinet facere tales locatiōes

i ¶ Exhibēdo testimonio. vt. C. eo. ti. nec honore. alij autem compellunt venire si sunt de eadem prouincia: alꝯ nō nisi in causa criminali. vt. s. de test. §. qm̄. in fi.

k ¶ Propositis. sed non tactis ꝫm Jo. sic et in iudice C. de iudi. l. rē non nouam. Itē ex eo ꝙ dicit dicant que nouerint. no. duo primum q̄a testis veritatem debet dicere non autem ꝙ credat tm̄. vt. s. de here. et fal. §. si vero absunt. et. C. de testi. l. testium. secus in iuramento calūnie. vt. C. de iura. calum. l. ij. §. qꝺ obseruari. Scꝺm nota ex eo ꝙ indiffinite dicit ꝙ pro vtraqꝫ ꝑte debeāt testimonium ferre sicut et alibi dicit ꝙ veritatem non debet supprimere vt. C. eo. l. presbyteri. et. s. de testi. §. si vero ignoti. in fi. §. et hec omnia in pecuniarijs. item adinuicem spectat inquirere veritatem. vt. C. de edē. l. ij. hic tamen si iuramento dixerit se nichil scire / auditur. vt. arg. ff. de re iudi. l. si vni.

Testis de credētia depo nere nō debet.

l ¶ Tale. ꝙ episcopus veniat coram iudice ad dicendum testimonium.

¶ Interdicim⁹ aūt deo amabilibus epis ꝓprias relinquere ecclesias: ꝛ ad alias religiones venire. Si ꝟo necessitas facien di hoc ꝯtigerit: nō aliter nisi cū litterꝫ[a] beatissimoꝝ patriarche aut metropolite: aut ꝑ imperia lē videlꝫ iussionē hoc faciāt: ita tñ vt nec illis epis q̄ sub beatissimo archiepo ꝯstātinopoleos ꝛ patriarcha fuerit/ liceat citra ꝑmissionē ei⁹ aut nostre iussionis ad regiā ciuitatem venire. Si ꝟo[b] etiā ƀm hūc modū eps cuiuscunqꝫ loci ꝑfectus fuerit: nō amplius vno anno suā relinquat ecclesiam. Epos aūt in regiā ciuitatē sicut dictū est veniē tes cuiuslibet fuerint dyocesis p̄re oībus ire ad beatissimū archiepm cōstātinopoleos et ad patriarchā. et ita per eū ad nostram introire tranquillitatem.

¶ Citra aūt hāc nostrā dispositionē aut proficiscētibus aut vltra diffinitū[c] vni⁹ anni tps extra suā ecclesiā faciētibus morā/ primū q̄dē nō ministrari ab yconomis ꝓprie ecclesie expēsas: deinde admonere eos ꝑ litteras sacerdotū sub q̄bus agūt vt reuertant̄ ad suas ecclesias: differentes autē reuerti ƀm sanctas reuocari regulas. et nisi intra diffinitū a sacris canonibus tēpus reuertant̄ ad suas ecclesias: ipsos q̄dē ab epātu expelli: alios aūt pro eis meliores ordinari ƀm p̄sentis legis virtutem: hoc ipsum et super clericis valiturū cuiuscūqꝫ ordinis fuerint aut ministerij. ¶ Ut autē oīs ecclesiasticus status et sacre regule diligenter custodiantur: iubemus vnūquēqꝫ beatuꝫ archiepm ꝛ patriarcham ꝛ metropolitam sanctissimos epos sub se cōstitutos in eadem prouincia semel aut secūdo per singulos annos ad se conuocare: ꝛ omnes causas subtiliter examinare: quas episcopi aut clerici aut monachi adinuicem habeāt: eosqꝫ disponere ꝛ super hoc quicquid extra regulas a quacunqꝫ persona delinquit emēdari.

¶ Interdicim⁹ aūt sanctissimis epis/ p̄sbyteris ꝛ dyaconibus et subdyaconib⁹: lectoribus et oībus alijs cuiuslibet venerandi collegij aut scematis[d] constitutis ad tabulas ludere: aut alijs ludentibus participes aut inspectores fieri: aut ad quodlibet spectaculorū spectādi gratia venire. Si q̄s autē ex his hoc deliquerit: iubem⁹ hūc tribus annis a venerabili ministerio prohiberi ꝛ in monasterio redigi. Si aūt in medio tpe ostēderit dignā sui vitij penitentiā: liceat et sacerdoti sub quo cōstitutus est minuere tēpus: ꝛ hunc rursus proprio reddere ministerio. scientibus quoqꝫ sanctissimis epis debentibus hoc vindicare: q2 si tale aliq̄d agnoscentes nō vindicauerint/ ipsi rationem deo pro tali causa persoluent. Nullū autē episcopū inuitū cogi quēlibet clericum sub se cōstitutum de proprio clero dimittere: ꝛ alij dare. † cōcor. c. bone memo. j cū glo. sup ꝟbo ex gfa. ex de postu. p̄la.

¶ Episcopi ꝛ p̄sbyteri sine iusta causa aliquē excōicare nō debēt. alias si fit/ absolutio a superiore dari debet. Item epis nō licet proprijs manibus aliquē percutere. Itē epus ab episcopatu repulsus ad ipsum redire non potest. h. d. Barto.

¶ Omnibus aūt epis et pbr̄is interdicimus segregare aliquē a sacra cōione anteqꝫ causa monstretur[e] propter quam sancte regule hoc fieri iubēt. Si q̄s aūt preter hec a sancta cōione quēqꝫ segregauerit: ille quidem qui iniuste a cōione[f] segregatus est soluta excōicatione a maiore sacerdote[g] sanctam mereatur cōmunionē. Qui vero aliquem a sancta cōione segregare presumpserit modis oībus a sacerdote sub quo constitutus est separabit̄ a cōmunione quanto tempore ille perspexerit: vt quod iniuste fecerit/ iuste sustineat[h]. Sed neqꝫ liceat episcopū proprijs manibus aliquē percutere: hoc em̄ extraneum sacerdoti est.

¶ Si quis autē episcopus ƀm ecclesiasticas regulas sacerdotio pulsus presumpserit ingredi ciuitatē ex qua pulsus est relinquēs locum in quo iussus est degere: iubemus hūc in monasterio in alia regione cōstituto[i] tradi: vt que in sacerdotio deliquit/ degens in monasterio corrigat.

¶ Presbyteri ꝛ clerici ac etiam dyaconisse ordinari debent qui sint etatis hic inserte: ꝛ sint recte fidei et vite honeste ꝛ caste viuentes ꝛ castitatem vouentes. et si contradictor apparuerit ordinando differri debꝫ donec plene fiat examinatio. h. d. B. he etate istorū ordinandorū vide. c. cuꝫ in cūctis. extra de elec.

¶ Clericos aūt nō aliter ordinari permittim⁹ nisi litteras sciant/ et rectam fidem vitamqꝫ habeant: ꝛ neqꝫ concubinam aut naturales habuerint: aut habeāt filios: sed caste viuētes aut vxorem legitimā ꝛ ipsam vnam ꝛ primam habentes

a ¶ Cuꝫ litteris. sic. C. de episco. et cleri. si qua per calumniam. et. ꝫ. vt diffe. iudi. in prin. hac col. Accursius

b ¶ Si vero. hec que dicūtur hic et ꝫ. proxi. §. sunt. ꝫ. quō oportet epi. §. illud. ꝛ §. nō aliter colla. j. ꝛ. ꝫ. vt nul. fabricet ora. do. §. illud. colla. v.

c ¶ Diffinitū. scꝫ xxx. dierum in vna quaqꝫ dilatiōe. ar. ꝫ. de liti. §. omnem autem. colla. viij.

d ¶ Aut scematꝫ id est ordinis. scema enim pro ordine plerunqꝫ ponit̄ ꝫ. vt cum de ap. co. §. si vero liberi. et facit ad hunc. §. C. eo. l. placet. et. l. decernimus. quid de schachis? R̄n. possunt cum non fortune viribus: sed naturali igenio cōsistat ille ludus. Item nūquid gratis ad tabulas potest? R̄n. non: cum etiam spectacula hic prohibeat.

Schachoꝝ ludus nō est clericis prohibitus

e ¶ Causa monstret. no. sine causa transactionem nō fieri. vt. ff. de transactio. l. cum hi. §. pretor. et de pe. l. respiciendum.

f ¶ Cōione. est ꝫ excōicatio a corpore christi separatio vt hic. Itē est alia scilicet ab ingressu ecclesie. vt. ꝫ. de interdi. col. here. in fi. et. C. de sum. tri. l. ij. in fine.

g ¶ Sacerdote. i. archiepiscopo.

h ¶ Sustineat. ff. quod quisqꝫ iur. l. j in princi.

i ¶ Constituto. et per centum miliaria remoto. vt C. de episco. et cle. l. quicunqꝫ.

neq3 viduā neq3 sepatā a viro neq3 alr legib⁹ aut sacris canonib⁹ interdictā. ¶ Presbyteꝝ aūt minorē. xxxv. annoꝝ[a] fieri nō pmittim⁹. Sed neq3 diaconū aut subdiaconū minorem xxv. neq3 minorē lectorē. xviij. annorū. Diaconissam ꝟo non ordinari in sancta eccl'ia q̄ minor est annorū. xl.[b] aut ad secūdas venerit nuptias. Si autē tp̄e ordinationis clerici cuiuscunq3 collegij aut ordinis accusator aliquis apparuerit / dicēs eū indignū ordinatiōe eē: differatur[c] ordinatio. ⁊ vniuersa pcedāt tā p examinatione q̄3 p mulctis q̄s in epoꝝ ordinationib⁹ sanciuim⁹[d]. Si vero futurus ordinari diaconus nō habuerit vxorē sicut prius dictū est cōiūctā sibi: nō aliter ordinet nisi pri⁹ ab ordinante eum interrogatus promiserit posse post ordinationem et sine legitima vxore honeste viuere: non valente eū qui ordinat in tp̄e ordinationis pmittere diaconum aut subdiaconum post ordinationem vxorē accipere[e]. Is aūt qui permittit ep̄s / expellat ab episcopatu. ¶ Si vero post ordinationem p̄sbyter aut diaconus aut subdiaconus vxorem duxerit: expellat a clero et curie ciuitatis illi⁹ in qua cleric⁹ erat cum proprijs rebus tradatur[f]. Si vero lector scd̄am ducat vxorem aut primā quidem viduā aut separatam a viro / aut legibus vel sacris canonib⁹ interdictam: nequaq3 ad aliū ecclesiasticum ordinē prouehatur: et si quolibet modo ad maiorē ordinē pducat / expellatur eo: et priori restituatur.

¶ Curiales et officiales nō debēt clerici ordinari nisi monasticā vitam per .xv. an. impleuerint. pena contrauenientib⁹ imminente. in predictis tamen casibus iura vetera seruantur.

Item clerici merito et nō simoniace ordinari debent: et ex[illegible] cū inquisitio[illegible] [illegible] ante et post ordinare possunt. h. d. Mar.

¶ Sed neq3 curialem aut officialem clericum fieri permittimus[g]: vt non ex hoc venerabili clero iniuria fiat. si vero tales persone in clero constituantur tāq3 nec ad ordinationem perducti proprie fortune restituātur: nisi forsan monasticā[h] vitam aliqs eorum nō minus xv. an. impleuit. tales eīm ordinari precipimus legitima videlicet parte[i] curie et fisco danda: si in clero constituti monacho condecentē vitam impleuerint. Si ꝟo post clericatus honorem vxorem aliquis eorum duxerit: aut concubinam habuerit: curie et officio cuius fortune subiacebat reddatur: etiam si maxime tali ecclesiastico gradu tenebatur: in quo quis constitutus non prohibetur sacris canonibus ⁊ legib⁹ vxorem accipere. ¶ Hoc autem et super alijs omnib⁹ monachis tenere sancim⁹ qui de monasterijs ad quēlibet ecclesiasticum transferūtur gradū etiam si nulli fortune subiecti fuerint. Et generaliter sancimus nulli licere in quolibet ecclesiastico gradu cōstituto discedere ab eo et secularem fieri. scientibus tale aliquid faciētibus: quia et quasi a proposito sibi cingulo aut dignitate aut militia nudabuntur: et curiali[k] fortune proprie ciuitatis tradentur. ¶ Qui autem ante nostram legem clerici ordinati sunt ex curiali fortuna per substitutas personas[l] pecuniaria munera complere: a corporalibus autem liberos seruari. ¶ Sed neq3 clericū cuiuscunq3 gradus dare aliq̄d ei a quo ordiatur: aut alij cuilibet persone permittimus. solas autem prebere eum consuetudines his qui ordinantium ministrantes sunt ex consuetudine accipientib⁹ vnius anni emolumenta non trāscendentes[m]. In sancta vero ecclesia in qua constituuntur sacrū

a ¶ Minorem xxxv. annorum. tñ etiam temp⁹ debet habere episcopus. vt. s. eo. hoc quoq3 decretis.
b ¶ Annorum. xl. lex. C. dicebat de. l. an. q̄ corrigit. vt. C. eo. l. nulla. et eodē modo corrigit alia que dicit de. l. an. s. quomō op. epi. §. quāta igitur.
c ¶ Differat. s3 non differt executio sententie prefecti pre. supplicatione facta. vt. s. vt spon. lar. §. aliud. que est contra.
d ¶ Sanciuim⁹. vt. s. eo. §. si quis autem.
e ¶ Accipere. ar. q sacerdos nō potest dando penitētiā permittere retineri concubinam. sed arg. cōtra. ff. de leg. iij. si q̄s in pn. testamenti. §. i.
f ¶ Tradatur. q dicitur clericū apostatantē offō curie dari vt ĩ. et. s. quo modo opor. epi. §. semel. et a sacerdotio cadet. vt hic. et s. de nup. §. et si q̄s et. s. quomō opor. epi. §. neq3. sic etiā de monacho. vt. s. de mona. §. si vero relinquens.

Apostata officio curie traditur

g ¶ Permittim⁹. sed olim fiebat cū distinctione. vt. C. de episco. ⁊ cleri. l. officiales.
h ¶ Monasticā. non tñ erat monachus: al's propriā substantiam habere dici non posset vt. s. de mona. §. illud. quod ĩ. dicitur. Sed quomodo hoc cū ĩ. dicat idem in alijs monachis? Rñ. nō ponit respectiue. sic s. vt desū. seu su. §.

i. col. v. Quare ergo vxorem ducere prohibetur? Rñ. q2 habitum habuit. ⁊ quia satis est clericari curialem.
i ¶ Parte. i. dodrāte. sm al. vt. s. eo. §. curialem. Ut dicuerius de ea de qua dicitur. C. eo. l. officialēs. prīa verior est.
k ¶ Ex curiali. ... ultimo videtur q in monasteriū mittatur vt. ĩ. eo. §. monachus. que est cōtra. Solu. si semel fugiat mittitur in monasterium: si secundo datur iudiciꝛ: vt ibi et hic dicitur. Sed quomodo datur curie cū ex delicto non premium sed penam debeat pati. C. de decu. l. ne quis. et ff. de inter. et rele. l. relegatorum. in fine. et. l. seq. q̄ sunt contra. Solu. non tradetur curie vt sit decurio: sed vt seruiat decurionibus. ⁊ facit ad hūc §. s. de mona. §. si vero relinquens.

Pena ē delicti merces

l ¶ Substitutas personas. argu. q per substitutū q̄s seruit. vt. C. e. l. q̄s quis. et. l. ad simulitudinem.
m ¶ Non transcēdentes. cōsuetudo

facit vt aliqd pos-
Consue sit dari qd als non
tudo fa- liceret. vt et. §. e. §.
cti licitu pre oib9. et. §. con-
qd als e suetudinib9. sz ar.
illicitu. cotra. §. vt nulli iu
di. §. ij.
a ¶ Non prohibe
mus. eade de epo
dicta sunt. §. eo. §.
pre oib9. §. si vo lau
cus. et §. si qs aut
epoꝝ. et facit. C.
eo. si quenqz.
b ¶ Liber ꝛ inge
nuus: olim cleric9
etiam dno volente
fieri non poterat.
C. e. l. iubemus. §.
seruos. sed mona-
chus sic volente.
eo. vt. C. eo. ti. l. ser
ui. hodie aute fieri
possunt clerici etia
sciente dno: vt h. et
Patien- sic no. patientiam
ti cosen- consensui compa-
sui cpa- rari. sic. ff. ad muni
ratur. ci. quotiens.
c ¶ Ignorante.
qd presumitur. vt
C. q mili. non pos.
super seruis.
d ¶ Fortuna. i. q
possederit eum vt
seruum tpe ingres
sus. nec enim ami
sit possessionem ob
ingressum. als ma
le ageret cum eo
si statim onus pro
bandi in se reuol-
ueretur. et est arg.
C. de agri. ꝛ censi.
l. si quis. lib. xj.
e ¶ Ad seruitiuz.
immo curie. vt. §.
eo. §. sz neqz curia-
le. in fi. q est h. So.
curialis vel liber
curie dat: vt ibi. ser
uus vo dno suo. vt
h: et sic ibi de libe-
ro: h de seruo dicit
f ¶ Agricultura
adimpleant. etiam
per substitutuz. vt
C. eo. ad similitudi
nem. et. l. quisquis
et no. in ipsis. nam
donec in ecclesia
est idoneus aliun-
de sumi alius non
dz. vt. C. eo. l. in ec-

cōplere ministeriū. ꝛ nullā penit9 pprijs clericis dare p sua insinuatiōe: nec ob hāc cām p prijs emolumētz aut alijs portionibus hūc priuari. ¶ Sed neqz xenodochū aut nosochomū: aut procotrophū: aut aliū quēlibet venerabilis dom9 gubernatorē: aut quācūqz ecclīasticā sollicitudinē agētez dare aliqd illi a quo cōstituitur: aut alij cuicūqz psone p cōmissa sibi gubernatiōe. Qui vero preter hec que disposuimus aut dat aut accipit: aut mediator sit: sacerdotio aut clero hmōi cōmisse sibi cuiuscūqz gubernationis nudabit. his que accipiuntur vendicandis venerabili loco cui9 talis psona ordinationem aut sollicitudinem aut gubernationē accepit. Si autē secularis sit q accipit aut mediator factus est: qd datuz est duplex repetit: et venerabili loco in quo talis psona ordinationē aut gubernationē aut sollicitudinem susceperit prebeat. ¶ Si qs aūt clericus cuiuslibet gradus siue gubernator cuiuslibet venerabilis domus aut ante ordinationē cōmissam sibi cuiuscunqz gubernationis aut sollicitudinis postea aliqd voluerit suarū rerū offerre ecclesie in qua ordinatur: aut loco cuius gubernationē aut sollicitudinem suscepit: non solū nō prohibemus a hoc fieri: sed etiam magis inuitamus eos talia p salute aīe sue facere. nos eṁ illa solum dari prohibemus q proprijs personis quibusdam prebētur: non que sanctis ecclesijs aut alijs venerabilibus locis offerūtur.

¶ Dño sciēte ꝛ nō cōtradicente potest seruus clericus ordinari: eo ignorante nō. et si con stitut9 ad secularem vitā redibit dño restituendus est. ascriptictj vo preter dnoꝝ volūtatem pñt ordiari. h. d. Bar.

¶ Si seruus sciēte dño et non contradicente in clero ordinatus fuerit: ex hoc ipso q constitutus est liber ꝛ ingenu9b erit. Si vero ignorantec dño ordinatio fiat: licet dño intra spaciū vnius anni et seruilem fortunamd probare/ꝛ suū seruum recipere. Si vero seruus sciente dño/siue insciente sicut diximus/eo q in clero constitut9 est liber factus. ecclesiasticum ministeriū reliquerit/ꝛ ad secularem transierit vitam: suo domino ad seruitiume contradatur. ¶ Ascriptitios autē in ipsis possessionibus quarū sunt ascripticij clericos preter voluntatem dominoꝝ fieri pmittimus. ita tamen vt clerici facti impositam sibi agriculturā adimpleantf.

¶ Clerici a patrono presentati debent ab epo ordinari: als quoscūqz putauerit meliores ordinare pōt: et clerici in suis ecclesijs morari debent. Bar.

¶ Si qs oratoriū domū fabricauerit ꝛ voluerit in ea clericos ordinare: aut ipse aut ei9 heredes: si expensas ipsis clericis ministrant et dignos denominant/denominatos ordinari. Si vero qui ab eis eligūtur tanqz indignos prohibent sacre regule ordiari: tūc ꝛ sanctissim9 eps q scūqz putauerit meliores ordiari p curetg. sancim9 aūt reuerēdissimos clericos suis ecclesijs obsecūdare: et oē eis cōpetēs ecclīasticū ministeriū adimplere: hoc requirēte vniuscuiusqz ciuitatis sanctissimo episcopo: et cuiuscūqz ordinis ecclesiasticis primatib9 eos q hoc nō custodiunt regulari mulcta subdentibus.

¶ Presbyteri et omnes clerici res quas se peculiares in suo dominio habere debent atqz potestate: et eas donare et de eis testari possunt si sub parentū existant potestate: dummodo filijs aut his non extantibus parentibus eorum relinquant. hoc dicit Bar.

¶ Presbyteros aūt ꝛ diaconos/ꝛ subdiaconos/cātoresh/ꝛ lectores qs oēs clericos appellam9 res qlibet modo ad eoꝝ dñiū veniētes hēre sub sua ptāte pcipimus/ad silitudinēi castrensiumk.

clesijs. secus si nō
sit ibi idoneus. vt
arg. ff. de mune. et
ho. vt gradatim. §.
et si lege. Itē nōne
idē erat etiā olim
quod per aut. istaz
statuit. vt. C. eo. qs
qs. Dicas sic. vel
illa loquebat tan-
tū tunc quādo dñi
aderat voluntas.
Item quid si con-
tra voluntatem do
mini facit. M. di-
cit q non potest. li
cet preter volun-
tatem dñi possit. vt
hic. et arg. ff. de p-
cur. l. pōponius. in
fi. Sed tu dicas q
vt in nouel. e. vbi
dicit q dño inuito
potest.
g ¶ Ordinari pro
curet. ad epm ptī
net electio: vt hic.
et. §. vt clerici q re.
§. fi. ꝛ. §. de mona.
§. ordinationem.
h ¶ Cantores. sci
licet qui oēs sint
filijfami.
i ¶ Ad similitudi
nem. nō omnimo-
do. vt. §. posuit sic
tamen vt ꝛc.
k ¶ Castrēsium.
ff. de inoffi. testa. si
instituta. §. de inof
ficioso.

h. ex co. c. cum nos opꝫ teat. in gl. super vbo ido nee. ex de of. iu. or.

peculiorū et donare ꝫm leges et in his testari lꝫ sub parentū sint ptāte. sic tamen vt horum filij aut his nō extantibus parentes eorum legitimam partem ferant[a].

¶ Presbyteri, diaconi, et alij clerici si falsum perhibeāt testimoniū in cā pecuniaria vel criminali pena hic inserta sunt puniendi. [illegible]

¶ Reuerendissimis autē presbyteris aut diaconibus etiam si inuenti fuerint ꝓ pecuniaria causa falsum perhibuisse testimoniū, sufficiat ꝓ verberibus[b] in tribus annis separi a sacro ministerio et monasterijs tradi. pro criminalibus autē causis si falsum testimonium dixerit: clero nudatus legitimis[c] subdi penis precipimus: reliquos autē oēs in alijs etiā ecclesiasticis ordinib⁹ ꝯstitutos si falsum testimoniū cuiuslibet cause siue pecuniarie siue criminalis dixisse cōuincantꝰ, nō solū ecclesiastico officio repelli: sed etiā verberib⁹ subdi.

¶ Clerici et monachi coram epo in causa pecuniaria conueniendi sunt. in criminali coram epo vel iudice ciuili ad electionem actoris sunt conueniendi. [illegible] [illegible]

¶ Si quis contra[d] aliquē clericum aut monachū aut dyaconissam aut monastriam aut assistriā habeat aliquā actionem: adeat prius sanctissimuꝫ episcopū cui horū vnusquisqꝫ subiaceat[e]. ille vero causam inter eos diiudicet: et siquidem vtraqꝫ pars his que iudicata sunt acquieuerit: iubemus per loci iudicē hoc executioni pfecte contradi[f]. ¶ Si quis autē litigantium intra .x. dies contradicat[g] his q̄ iudicata sunt: tunc locorū iudex cām examinet: et si inuenerit iudicium recte factum, etiā per sentētiam propriā hoc confirmet: et executioni proprie tradat que iudicata sunt: ⁊ non liceat secundo in tali causa[h] victo appellare. si vero iudicis sententia cōtraria fuerit his q̄ a deo amabili episcopo iudicata sunt: tūc locū habere appellationē contra sentētiam iudicis: et hanc ꝫm legum ordinem[i] referri et exerceri. si tamen ex imperiali iussione aut iudiciali precepto eps iudicat iter quascūqꝫ personas: appellatio ad imperium[k] aut ad eum qui transmisit negociū referatur. ¶ Si vero crimen fuerit quod aduersus quālibet memoratarū reuerendissimarum personarum inferatꝰ: siquidē apud episcopū aliqs accusatꝰ ⁊ ipe veritatē inuenire potuerit: ab honore aut gradu hunc ꝫm ecclesiasticas regulas eijciat: ⁊ tūc cōpetēs iudex hūc cōprehendat: ⁊ ꝫm leges[l], itē examinās finē iponat. ¶ Si ṽo prius ciuilē iudicem adeat[m] accusator et crimen ꝑ legitimā examinationē potuerit approbare: tūc

a ¶ Ferant. sed quo iure? Rñ. quidā ꝑ querelā. Sed certe hoc idē erat ꝑ aliud aut. s. vt cū de ap. cog. §. sed hec q̄dem. Dic ergo cōdi. ex hac. l. et sic non est contra qđ dicitꝰ in castrensi et quasi non dari querelam. vt. C. de inoffi. testa. l. fi. in fi. et. C. eo. l. cum lege. in fi. et. l. sacrosancte. et. ff. de inoffi. testa. l. si institura. §. de inofficioso. et intellige hunc. §. in prelatis. al's serua qđ dicitꝰ. s. de eccle. titu. §. interdicimus

b ¶ Pro verberibus. i. loco tormentorum que eis remittuntur.

c ¶ Legitimis. q̄ sint dicitur. ff. ad le. corne. de sicca. l. j. §. vlti.

d ¶ Si quis contra. ab hic vsqꝫ ad §. pbr̃is autem. j. eo. tractat de conuentionibus et accusationibus clericorū oīs ordinis.

e ¶ Subiaceat. vt. s. vt cleri. ap. pro. epi. cō. §. j. colla. v. et. s. apud q̄s opor. cau. di. mo. et alij. §. j. col. vj.

f ¶ Contradi. vt C. de epis. au. l. episcopale. in fi. sꝫ in cuius bonis? Rñ. si nomine ecclesie in bo. eccłie. vt fit in bōis pupilli tutore damnato. vt ff. de re iudi. l. si se §. tutor. et. ff. si q̄s cau. l. fina. si autē suo nomine: tūc si habet vnde: vt qꝛ secularꝫ cleric⁹ est tūc in suis bonis. al's autē dic vt dixim⁹. s. de nō alie. §. si autem creditor. in fi. col. ij.

g ¶ Cōtradicat. scꝫ appellando vt sequitur ibi ⁊ nō liceat ⁊c. a sentētia ꝗ epi appellatꝰ. sed cōtra. C. de epi. au. l. epale. in alio etiā lex illa huic cōtradicit: quia ibi equiparat eum p̄f. ec. p̄to. hic autē facit eū minorē quolibet defensore ciuitatis cum dicat defensorem sñiam epi retractare quod non esset nisi maior eēt: vt. s. de ap. §. illō. col. iiij. q̄re dicūt q̄dā his duobus casibus hāc corrigere illā: tu autē dic ꝙ hic vt eorū ordinari⁹ cognouit eps vt ptꝫ ex p̄cedē. §. ꝗ q̄s cōtra aliquē. ibi autem ab extraneis audiri fuit electus. et sic primo mō nō cōtradicit cū alio casu loquatur. Item nec secūdo. qꝛ parificatꝰ prefecto. s. quādo ab extraneis eligitur: vel licet iudex locorū siue defensor retractet vt hic faciunt ex cōmissione principis quā habēt per legē istā: vñ ipse princeps retractare videtꝰ qđ fieri pōt. vt ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. l. et si pretor.

Appellat a sententia epi.

h ¶ In tali causa. no. casū vbi tm̃ semel appellatur. sic. C. de asser. tol. l. j. j. rñ. et. s. de ap. l. illud §. sibi modo et §. orientalez. sic C. de preci. impe. offe. l. si q̄s. regulariter autē bis pōt appellari licet nō ter. C. ne lic. i vna eadēqꝫ causa. l. j.

Appellare licꝫ bis.

i ¶ Ordinē. ordo legū est. C. de ap. p̄cipimus. et. s. de nup. §. illō. vsqꝫ in finem.

k ¶ Ad imperiū. no. a delegato appellari ad delegātem: vt hic. ⁊. C. de appel. p̄cipimus. §. si appellatio. et C. de iudi. l. fi. in fi. Sed videtur ꝙ a delegato pricipis nō ipse princeps: sed alius appelletur: vt. s. de appella. §. fi. col. iiij. que est contra. Sol. ibi ad vniuersitatem delegauerat. h ad causam specialem princeps delegat: sed etiā si ad causam specialē princeps delegat non ipse quandoqꝫ sed alius appellatur qđ est quando delegat⁹ a se alij delegat. nam tunc secundus delegans appellatꝰ. vt. C. q̄ ꝑ sua iurisdi. l. ij. in fi. licet hoc sit contra regulā q̄ est. ff. q̄s ⁊ a quo. l. j. i fi.

l ¶ Et ꝫm leges. no. ꝙ iterū examinat. sic. j. pxi. §. Ac.

m ¶ Iudicem adeat. ex hoc et. s. proxi. rñ. datur intelligi quia in crimine est actoris potestas vtrum coram episcopo an coram ciuili iudice clericuꝫ accuset. ⁊ ad hoc est s. vt cleri. ap. pro. epis. con. §. si tamen. col. vj. et hoc de ciuilibus criminibus. secus si est canonicum. vt. j. proxi. §. si autem ecclesiastica. item ex eo ꝙ hic. ⁊. s. proxi. dicitꝰ epi

epo locorū gesta monumētorū palā faciat: et si ex his agnoscatur ꝓposita crimina cōmisisse eū: tūc ipe eps hūc ꝭm regulas ab honore siue gradu quē hꝫ separet. iudex aūt vltionē ei inferat legib⁹ cōgruentē. ❡ Si ꝟo eps disputauerit gesta nō iuste cōfecta: tunc liceat ei differre ꝛ nudare honore seu gradu accusatā ꝑsonam: ita tñ vt hmōi ꝑsona sub legitia caute la fiat. et ita ad nos negocium tam ab epo q̄ a iudice referatur vt nos hoc cognoscentes que videntur nobis iubeam⁹. ❡ Si quis autē pro pecuniaria causa contra aliquē omnium memoratarum personarum habuerit actionem aliquā: et episcopus distulerit inter eos iudicare: licentiam habeat actor ciuilē iudicē adire[a]. ita tamen vt accusata persona nullo modo cogatur fideiussorē[b] dare: sed solam cautionem sine iure iurando cum hypotheca suarum exponere rerum. ❡ Si vero pro criminali causa accusatio contra aliquam memoratarum personarum proponatur: sub legitima cautela accusata fiat persona. ❡ Si autem ecclesiastica[c] causa est: nullam communionem habeant iudices ciuiles circa talem examinationem: sed sanctissim⁹ episcop⁹ ꝭm sacras regulas causae finem imponat.

❡ Episcopus ab episcopo vel ab alio conuentus conueniendus est sub archiepiscopo: et ad patriarchā appellatio est: nulla cautione vel fideiussione pro lite finienda interposita. hoc dicit Barto.

❡ Si quis vero sanctissimorū episcoporum eiusdem synodi[d] dubitationem aliquam adinuicē habeat[e] siue pro ecclesiastico iure/ siue pro alijs quibusdā rebus: prius metropolita eorū cum alijs[f] de sua synodo epis causam examinet vel iudicet. et si non rata habuerit vtraq̄ pars q̄ iudicata sunt: tunc beatissim⁹ patriarcha dyoceseos illius inter eos audiat: et illa determinet que ecclesiasticis canonibus et legibus consonant/ nulla parte eius sententie contradicere valēte. ❡ Si autem et a clero aut alio quocunq̄ aditio contra episcopū fiat propter quālibet causam apud sanctissimum ei⁹ metropolitam ꝭm sacras regulas ꝛ nostras leges causa iudicetur et si quis iudicatis contradixerit: ad beatissimum archiepiscopum ꝛ patriarcham dyoceseos illius referatur causa. ꝛ ille ꝭm canones et leges huic prebeat finem. ❡ Si vero cōtra metropolitam talis aditio fiat ab episcopo/ aut clero/ aut alia quacunq̄ persona dioceseos illi⁹/ beatissimus patriarcha simili modo causam iudicet. ❡ Pro omnibus autē causis pro quibus apud propriū metropolitā aut patriarcham siue apud alios quoscūq̄ iudices episcopi conueniantur: nullā fideiussionem aut cautionē ꝑ lite exigantur. Sic tamē vt ipsi studeant illatis sibi causis semetipsos absoluere[g].

❡ Yconomi ꝛ similes curam episcopo rationem reddere debent et licitum est eis a sententia episcopi ad patriarcham appellare. h. d. Bar.

❡ Yconomos aūt et xenodoc. nosocho. ꝑcotrophos ꝛ aliorū venerabiliū locorū gubernatores et alios oēs clericos iubemus ꝑ creditis sibi gubernationib⁹ ad ꝑpriū epm cui subiacent cōueniri: et rationē sue gubernationis facere: ꝛ exigi[h] q̄d ex ipsis[i] debētes ostendūtur: illi venerabili reddēdū domui ex cui⁹ ordinatione debitū apparuerit. ❡ Si ꝟo putauerit se grauari: post repetitionē[k] metropolita cām examinet. Si ꝟo metropolita fuerit ꝯ quē piā ꝑdictarū ꝑsōarū hmōi cās examinatus[l] ꝛ debitū exegerit/ ꝛ exact⁹ putauerit se grauatū: dioceseos illi⁹ btissim⁹ ptiar cha cām determinet: nō eñi cōcedimus ꝑdictis ꝑsonis pro memoratis causis ante examinationē et exactionē debiti ꝑprios epos declinare: et

Eps leges scire debet

scopū ꝭm leges iudicare: patet eum debere scire leges vt. C. de legi. et cōsti. l. leges. cum nō ex alterius sensu debet conscientia iudicare. vt. s. de iudi. ꝯ. i.

a ❡ Ciuilem iudicē adire. No. q̄ ꝑtās est iudex ordinarius scholarium cum sit cleri corum: vt hic. et in ꝓhemio digesto. ꝯ. i. si. ſꝫ decretal' prorsus eximere videtur clericos: vt extra de fo. cōpe. c. si diligenti. Uel dic decretalem loqui inter clericos vtriq̄. si autem actor est laicus/ non. et ideo hoc casu potest priuilegio renunciari. vt. C. eo. l. omnes. et sic intelligatur. C. de pac. l. penulti.

Scholares in iurisditiōi potestatis subsunt.

b ❡ Fideiussorē. olim dabat yconomum sue ecclesie. vt. C. de episco. et cle. l. cum clericis ꝯ. memorati. que est cōtra. sed illa ꝑ istam corrigitur.

c ❡ Si autem ecclesiastica. vt de articulis fidei vel symonia. et hoc quādo hec clerico obijciūtur. secus si laico. vt. s. de māda. prin. ꝯ. si vero canonicū. col. iij.

d ❡ Synodi. id ē iurisditionis.

e ❡ Habeat. quia vnus eps conueniri alium ciuiliter et criminaliter audiatur in causa appellationis.

f ❡ Alijs. xij. scilꝫ vt. xv q. vij. ꝯ. si q̄s tumidus.

g ❡ Semetipsos absoluere. id est cito se expediant.

h ❡ Yconom⁹ aūt. exigi. s. ꝯ eccle. ti. ꝯ. pe. cōtra. Sol. hic corrigit. et eodē modo corrigit quod est. C. eo. l. orphanotrophos.

i ❡ Ex ipsis. s. gubernatorib⁹. ꝛc.

k ❡ Repetitionē. al's est redditionē et al's repetitionē q̄d idem est. nā an teq̄ cām ap. prosequatur mandatur executioni prima sententia: vt hic. et in fi. huius ꝯ. ibi. non enim cōcedimus ꝛc. sic et als. s. vt spon. lar. ꝯ. aliud. sed hec sūt specialia. regulariter eñ cōtra. vt. ff. nil no. ap. pen. ꝛ. C. de appel. l. appellatiōe. et. ff. de his q̄ no. infa. l. furti. in pn. et. ff. de his qui sa tisda. cog. l. sciēdū. ꝯ. pe. ꝛ. ff. de testa. l. qui a latronib⁹. ꝯ. fi. et. C. de in integ. resti. l. pe. et. ff. de appella. re. l. j. et. ff. de appel. l. cōstitutiōes. in prin. et. s. vt nul. iudi. ꝯ. illas vero que ꝭm legē. hac col. ꝛc.

l ❡ Examinat⁹. id est examinauerit.

ad alia venire[a] iudicia. ¶ Si quis autem ex ecclesiasticis cui aliqua talis dispensatio credita est ante omnium rationum expositionem et debitorum solutionem moriatur: iubemus eius heredes simili modo et rationibus et exactionibus subiacere.

¶ Episcopi et clerici in urbe constantinopolitana degentes ibi conueniendi vel cogendi non sunt: lite in prouincia contestata: aut coram prefecto pretorio sunt conueniendi. apochrysiarii autem ad patriarcham vel metropolitam destinati interim conueniendi non sunt: nisi de hoc mandatum habuerint: vel alios conuenerint/ vel ibi contraxerint. item episcopi vel clerici legationis tempore conueniendi non sunt. clerici et monachi accusandi sunt in curia loci repulsa et loci consuetudine seruata. item monasterium per suum procuratorem agere debet sportularum quantitate legitima in supradictis personis consuetudine seruata. Barto.

¶ Si quis episcopus aut clericus ex quacumque prouincia in constantinopoli reperiatur et voluerit aliquis aduersus eum actionem proponere: siquidem litis contestatio in prouincia pro ipso negocio facta est: ibi litem compleri[c]. Si vero nondum inchoata est/ apud gloriosissimum prefectum orientis pretorium: aut apud eos qui a nobis fuerint deputati iudices conuenientibus eum respondere. ¶ Reuerendissimi vero apochrysarii[d] cuiuscumque sanctissime ecclesie qui in regia ciuitate degunt: aut ad beatissimos patriarchas: aut metropolitas a suis episcopis ordinati et destinati/ neque pro suis episcopis neque pro causa ecclesie aut debito publico aut priuato aliquam conuentionem sustineant: nisi mandatum habuerint a suis episcopis aut yconomo: aut aliquos conueniant. Tunc enim solis[e] illis qui ab eis conueniuntur damus licentiam si quam obligationem habent contra ecclesiam aut contra episcopos eorum proponere. Si vero et in quibusdam causis vel actionibus semet ipsos obligatos fecerint in tempore in quo responsa faciunt pro his conuentiones suscipiant. ¶ Si vero episcopi vel clerici pro ciuitate aut pro suis ecclesiis propter suam legationem aut ordinationem episcopi ad regiam ciuitatem vel alium quemlibet locum proficiscantur: iubemus eos nullam molestiam aut importunitatem a qualibet persona sustinere: licentia existente his qui obligatos eos putant se habere postquam ad prouinciam reuertuntur conuenire eos/ nullo in his que se putant habere eis faciendo preiudicio de temporalibus prescriptionibus propter tempus[f] quod in tali causa protraxerint. ¶ Si quando autem causa emerserit ut admonitio aut executio inferatur pro alia qualibet pecuniaria causa siue publica siue priuata clerico aut monacho/ aut monastrie aut cuicumque monasterio: et maxime feminarum/ iubemus sine iniuria et cum competenti honore admonitionem fieri: non tamen monastriam: aut assistriam monasterio abstrahi[g]: sed procuratorem ab eis ordinari qui pro causa respondeat. ¶ Monachis autem liceat siue per se siue per procuratorem monasterii causas agere: sciente qui hoc preuaricatur iudice vel executore: quia et cingulo spoliabitur/ et penam .v. lib. au. exigetur per magnificentissimum comitem priuatarum rerum: executore videlicet super hoc verberando/ et in exilium dirigendo: locorum sanctissimis episcopis prouisuris ut nichil his contrarium fiat: aut si aliquid committatur memorata vltio procedat. iudicem vero vindictam differentem imponere ad scientiam nostram episcopus referat. ¶ Sportularum vero nomine omnem personam in quocumque ecclesiastico officio constitutam: et ad hoc diaconissam et monacham aut assistriam aut monastriam pro omni criminali et pecuniaria causa cuiuscumque quantitatis sit siue a clerico siue a quolibet in militia constituto admonitionem suscipiant: aut in regia ciuitate aut in prouinciis quibus degunt: nec amplius quattuor siliquas[h] dare permittimus. Si vero ex nostra iussione aut ad iudicem aut ad beatissimum patriarcham missus executor

a ¶ Venire. nota speciale in ratione reddenda a dictis administratoribus vt quis non possit in alium iudicem consentire cum aduersario nisi sub suo episcopo: regulariter enim contra. vt ff. de iudi. l. j. et. ij. in princi.

b ¶ Si quis autem ex ecclesiasticis. no. heredes yconomi teneri sicut ipse. vt hic. et. C. e. si quis presbyter. in fi. et C. de sacrosan. eccle. l. iubemus §. yconomos. Al.

c ¶ Compleri. vt ff. de iudi. l. vbi semel.

d ¶ Reuerendissimi apochrysarii. i. qui res ecclesie agunt vt. s. quomodo opor. episco. §. si vero non metropolita. col. j. sic dicti quasi secreti nuncii. vel expone vt ibi.

e ¶ Solis. imo videtur quod debeat omnibus respondere vt. ff. de iudi. l. ij. §. omnes autem et §. sed si agant. Solu. hic nomine alieno agit legatus: ibi suo nomine. et facit. s. de ex. et his qui con. et re. §. ij. Accursius.

f ¶ Propter tempus not. quod vbi ius aufert agendi potestatem temporalis prescrip. non currit. vt. s. et ff. de iudi. l. ij. §. pe. et. s. vt cum de ap. cog. §. meminimus. et C. de an. excep. l. j. §. fi. et ff. de tri. actio. pri. us. l. j. §. si quis propter. et de prescrip. xxx. vel xl. anno. l. cum notissimi §. illud.

Prescriptio temporalis non currit vbi ius aufert agendi potestatem

g ¶ Abstrahi. nemo debet extrahi de domo inuitus pro causa ciuili. vt. ff. de in ius vocan. l. plerique. et. l. seq. sed huiusmodi religiose personae multo minus debent extrahi: vt hic. et. j. e. §. prouidere. et. s. apud quos opor. ca. di. mo. §. preterea. idem de muliere dr. s. vt nulli iudi. §. necessarium. Item no. quod subiicit hic de procu. quem dicit constitui. nam si quis in sua propria causa constituat: valet vt patet ex diffinitione procuratoris. vt ff. de procura. l. j. si vero sit causa monasterii quomodo ab aliquo potest procurator constitui cum nemo sit dominus. imo sindici ad talia ordinantur. vt. ff. quod cuiusque vni. l. j. in fi. et. l. item §. penul. Rn. improprie hic dicitur procurator id est syndicus. Vel dic procurator constitui potest etiam in causa monasterii a sindico lite contestata ad instar procuratoris. vt. C. de procura. l. neque. et. l. nulla.

Extrahi de domo pro causa ciuili nemo debet.

concor. C. vlt. cum glo. super verbo potuit. extra de foro compe.

h ¶ Quattuor siliquas. quod est sili=

qua? Respō. quidā quarta vncie. hoc est. xlviij. pars assis. vt arg. ff. de an. leg. liberto. §. filium. Sed alij in predicta. l. liberto habent in littera siliquā. nō siliqua. Tu dic s3 Jo. ꝙ est gen⁹ monete siliqua q̄ vtūtur prouinciales. vt medalia de sancta helena. et de hoc habetur mentio. s. vt nul. mutu. agri. te. ei⁹ ter. §. j. col. v. ꝛ no. ꝙ hic corrigit illa lex q̄ maiores sportulas dicebat iponi. vt. C. de epis. ꝛ cle. l. cum clericis. in fi. ꝛ alia in eo. ti. l. omnes qui. §. executoribus.

Siliqua quid sit.

a ¶ Unū solidū. ꝛ in hoc casu accipit plus cum princeps aliunde illuc mittat iudicem. vt hic. ꝛ arg. ff. de iudi. l. ij. §. legatꝫ. ibi vt in prouincia desunati ꝛc.

b ¶ Cōtingat. q₃ prima persona admonita ↄcessit. itē secunda. item tertia. Azo. vel dic ꝙ omnes canonici vnius ecclesie fuerunt admoniti.

c ¶ yconomis. in cā ecclesie defendit yconom⁹ vt h̄: nō autē in alienis vel publicis. vt. s. eo. §. aliū. q̄ est contra. s₃ q̄d agit ↄ epm noie ecclesie: Rn̄. actorē poterit ordinare eps auctoritate archiepi vt facit tutor. vt insti. de cura. §. fi. nā hyconom⁹ vel sindicus ab vniuersitate tm̄ instituitur vt. ff. quod cuiusq₃ vni. l. j. in fi. ꝛ. l. itē §. pe. Qualiter autem contra huiusmodi personas libellus fiat: plene di[illegible] apud quos [illegible] ui. di. mo. ꝛ [illegible] pfea. col. vj.

d ¶ Reddere. et triplum fisco. vt. s. vt lice. matri ꝛ auie. §. et hec. qui est contra. Accursius.

in alias prouincias admonitionem offerat alicui memoratarum personarū nō vltra vnū solidū[a] accipiat. Si vero pro vna eademq₃ causa multas ex memoratis personis admoneri cōtingat[b]: vnā ꝛ solam personā pro omnibus sportulas dare sancimus. Eps vero p rebus sue ecclesie nullā exactionē molestiāq₃ sustineat sportularū: sed pro talibus causis admoneat exactor aut curator actiones contra ecclesiam propositas yconomis[c] suscipiētibus: aut illis q̄ in ea causa ordinati sunt. Qui vero contra hoc exigere sportulas presumpserit, in duplū quod accepit exacte persone reddere[d] compellatur. Et siquidem militant, cingulum perdāt. si vero clericus fuerit: a clero remoueatur.

¶ Presbyteri et clerici in domo propria mulierem habere non debent nisi omnē effugiāt suspitionem. Episcopus autem nullam mulierem secum habere debet. hoc dicit Barto.

¶ Presbyteris aūt ꝛ diaconibus ꝛ subdiaconibus et omnibus in clero conscriptis nō habētibus[e] vxorē s̄m sacros canones interdicimus etiam et nos s̄m sanctarū regularū virtutem mulierem aliquā in propria domo superinductam[f] habere: tn̄ citra matrē aut sororē aut filiā aut alias personas que omnem suspitionem effugiūt. Si quis aūt absq₃ hac obseruatiōe mulierē in sua domo habet q̄ pōt ei suspitionem inferre: et semel ꝛ scd̄o a suo epo aut a suis clericis admonit⁹ ne cū tali muliere habitaret[g]: eijcere eam de sua domo noluerit: aut accusatore apparente approbetur inhoneste cū muliere ↄuersari: tūc episcopus eius s̄m ecclesiasticos canones de clero eū amoueat curie ciuitatꝫ cui⁹ clericus erat tradēdo. Epm vero nullā penitus mulierē hr̄e aut cū ea habitare pmittim⁹. Si autē h̄ pbet̄ nequaq₃ custodiēs, epatu proijciat̄, ipse em̄ ostēdit se indignū sacerdotio. ¶ Diaconissam vero nullo mō cū viro ex quo pōt in honeste vite emergere suspitio habitare permittimus[h]. Si vero † hec nō obseruet: sacerdos sub q̄ subiacet admoneat eā vt oīb⁹ mōis talē virū eijciat a sua domo: si vero h̄ distulerit agere eccl̄iastico ministerio et ppriis emolumētis alienata monasterio tradat̄: ꝛ ibi oīmi sue vite tp̄e degat: reb⁹ eius siq̄dē filios habeat iter se ꝛ illos s̄m numerū psonarū[i] diuidēdis: vt cōpetētem ipsi mulieri ptē monasteriū accipiēs eā alat[k] ꝛ regat. Si aūt nō habuerit filios: oīs eius substātia inter monasteriū vbi mittit̄ ꝛ ecclesiā in qua pri⁹ erat statuta ex equa portione diuidat̄.

¶ Si q̄s cū sacra ministeria celebrant̄ in sanctā ecclesiā ingrediēs epo aut clericis aut ministris alijs eccl̄ie iniuriā aliquā inferat: iubem⁹ hūc verbera sustinere aut i exiliū[l] mitti. Si vero hec sacra ministeria cōturbauerit aut celebrari phibuerit, capitaliter puniat̄. hoc ipo ꝛ in letanijs in q̄bus epi aut clerici reperiant̄ custodiendo. ꝛ siq̄dē iniuriam solū fecerit, is verberibus exilioq₃ tradat̄. Si vero etiā letaniā ↄcusserit: capitale periculū sustinebit: ꝛ vindicare iubemus nō solū ciuiles sed ēt militares iudices. ¶ Oībus aūt laicis interdicimus letanias facere sine sctis ep̄is ꝛ q̄ sub eis sunt reuerendissimis clericis. Qualr̄ em̄ letania est i qua sacerdotes nō inueniunt̄ ꝛ solēnes orationes faciūt: sed ēt quas[m] sacerdotes honorādas[n] cruces cū q̄bus et letanijs igrediunt̄ nō alibi nisi in venerabilibus locis reponi[o]

e ¶ Non habentibus. i. non debētib⁹ habere: vt omnes in sacris ordinibus constituti. vt. s. quomō opor. epis. §. neq₃ autem et. s. de nup. §. sed et si quis. col. iiij.

Ordinatus i sacris nō d₃ habere vxorē

f ¶ Superinductam. vt occasio delinquendi non prebeatur. vt institu. vi bo. rapto. §. sed nedū. ꝛ facit. C. e. l. eum. Accursius.

† Facit ad hūc §. ca. ij. iuncta glo. vij. ex̄ de cō uer. ↄiu.

g ¶ Habitaret. etiam matre. Accursius.

h ¶ Permittim⁹ hec eadem habes s. quomō oporteat epi. §. quanta.

i ¶ Secundum numerū personarū. quod leges virilem appellāt. vt C. de cadu. tol. §. sin aūt legatarij. et ff. de le. pre. l. virilis. in princi.

k ¶ Alat. id est regat.

l ¶ In exilium. hic aut pro ꝛ accipitur: vt in nouel. eo. titu. ꝛ. C. de verbo. significa. l. cum quidam. Al. Alij habēt in littera et, et tunc est plana. et facit ad hunc. §. C. eo. si quis in hoc. et. C. de his q̄ ad eccle. cōfu. l. denunciamus.

m ¶ Quas. id est aliquas.

n ¶ Honorandas cruces interdicimus non alibi reponi nisi ꝛc. cum quibus et cum letanijs sacra ingrediuntur. vel subaudit portant, et erit plana. et dic cum quib⁹. scilicet crucibus ingrediuntur sacerdotes.

Cruces vbi reponi debeant.

o ¶ Reponi. vt in sacristia.

a ℭ Iubem⁹ igit. qꝫ feci mõ ꝓxi. de mona. mẽtionẽ igitur de eis incipit. et ꝓsequit̃ vsqꝫ in finẽ cõstitutionis.
b ℭ Sed ⁊ omẽs. huic §. concordat s. de defen. ciui. §. decreto. colla. ij. et C. d offi. ma. of. l. ij et de of. pre. vr. l. fi.
c ℭ Elegerunt. ⁊ sic monachi hodie eligũt vt hic. olim ep̃s. ſʒ corrigit. vt s. de mona. §. ordinationem. col. j.
d ℭ Ordinare. i. cõsecrare ⁊ ꝯfirmare. vt in nouellis
e ℭ Archiatris. Genera sunt locorũ religiosorum.
f ℭ Scema. i. ordinẽ monachalem, scʒ cucullam ⁊ scapulariũ et etiã incõtinẽti ꝓfessionẽ faciat.
g ℭ Presul. i. abbas. et cõcor. huic l. s. de mõa. §. sancimus. et §. inter. et §. si vero.
h ℭ Iusiurãdũ. ſimile iuramẽtũ p̃stat dñs qñ suum eccliam fugiẽtẽ recupat. vt. C. de his q̃ ad ec. cõfu. p̃senti. in fi.
i ℭ Primum. s. est p̃stãdũ a dño qꝛ ⁊c.
i ℭ Dño reddantur. nam nõ debet in reb⁹ q̃s cũ aliena iactura lucrari vt. ff. de cõdi. inde. nam hoc natura. ⁊ sic no. qꝫ tenet p̃ncipale nõ tamẽ tenet accessorium.
k ℭ Fortune. id est dño suo. vt. s. eo §. si seruus.
l ℭ In oibus autẽ. sepatim. id est nõ simul: ſʒ q̃libet ĩ sua stratura siue cubili vna domo tñ. vt et. s. de mõa. §. cogitandum.
m ℭ Testioniũ. h

†cõcor. c. in causis. circa p̃n. cum gl. j. ex̃ de elec.

‡Facit glo. sup ꝓbo eligẽdi. c. cũ dile: ct⁹. ex̃ d cõsue.

Lucrari nõ dʒ q̃s cum aliena iactura.

⁊ si qñ opus vocauerit ad letanias celebrãdas: tunc solũ ipsas cruces accipe eos q̃ cõsuete eas portare solent/ ⁊ cũ ep̃o ⁊ clericis letanias celebrari: h̃ custodientib⁹ sctissimis sctõꝝ locoꝝ ep̃is aut etiã eoꝝ clericꝫ et ꝓ loca iudicib⁹. Si q̃s autẽ in hoc capitulo p̃ntis nr̃e legꝫ virtutẽ aut trãscẽderit aut nõ vidicauerit/ predictas penas patiet mõasterioꝝ ⁊ reuerẽdissimoꝝ monachoꝝ dispositiõe

ℭ Abbas eligendus est non ſm gradum sed meritis et virtute: et idẽ in abbatissa est seruandum. h. d. Barto.

ℭ Iubem⁹ igitur ᵃ abbatẽ aut archimandritam in vnoquoqꝫ monasterio ordiari non omĩno ſm gradum monachoꝝ. Sed ⁊ oẽs ᵇ † monachi melioꝝ opinionis existẽtes eligãtur ꝓpositis sacrosctis euãgelijs dicẽtes: qꝛ neqꝫ propter amicitias aut aliã quãlibet cãm: sed sctẽtes eum et fide rectũ ‡ ⁊ vita castũ ⁊ gubernatiõe dignũ: et q̃ possit monachoꝝ disciplinã ⁊ omnẽ monasterij statũ vtiliter custodire eũ elegerũt ᶜ: ⁊ sctm̃ ep̃m sub quo monasteriũ ꝯstitutũ est eum q̃ ita elect⁹ est modis oib⁹ abbatẽ ordiare ᵈ. Hec aũt oia que a nobis disposita sunt ꝓ ordinatione abbatũ valere p̃cipim⁹ et in venerabilib⁹ femiaꝝ mõasterijs ⁊ archimãdritꝫ: ⁊ assisterijs: ⁊ archiatrꝫ ᵉ.

ℭ Ignoto ad mõasteriũ aspiranti mõasticũ scema nisi post triẽniũ detur infra qd̃ tp̃s probãti eum sitã esse reddit cũ rebus asportatis. notus vero incõtinẽti p̃t monachus ordinari, debent insup vna monachi habitare non sũ dormire: ⁊ a mulieriũ decet esse cõsortio. Ang.

ℭ Si q̃s aũt ad monasticam vitã ventre voluerit: iubemus siquidẽ notus ẽst qꝛ nulli fortune subiacet abbas monasterij si ꝯspexerit scema ᶠ et p̃beat. si vero non cognoscit: aut cuilibet fortune subiaceat: itra tres annos non accipe eum scema monachi: cũ ⁊ itra mẽoratũ tẽpus experiat hui⁹ hois cõuersationẽ monasterij p̃sul ᵍ. Et si intra triennũ aliq̃s emerserit: dicens aut seruũ aut colonum aut ascripticium suũ hunc esse aut etiã tanq̃ fugiẽtẽ agriculturã: aut q̃si aliquid rapientẽ: aut ꝑpter aliquã culpã in monasteriũ eũ ingressum: ꝑprio dño eũ restitui cũ reb⁹ quas ꝓbat in monasteriũ introduxisse. iusiurãdũ ʰ p̃mũ ⁱ qꝛ nichil patiat a suo dño percipiente. Si aũt intra triẽniũ nullus cõuenerit † aut inquietauerit aut ꝯtra aliquã memoratarũ ꝑsonarũ q̃õnẽ fecerit: abbas monasterij post trãscursiõnẽ triennalis tẽporis si talem virum dignũ iudicauerit: tunc det ei scema: ⁊ null⁹ sit ei postea molest⁹ ꝑpter fortunã: donec tñ deget in monasterio. Res aũt q̃s intra monasteriũ introduxisse videt illese dño reddantur ᵏ.

ℭ Si q̃s aũt memoratarũ ꝑsonarũ reliq̃rit monasteriũ: ⁊ ad sciarẽ venerit vitã: aut in ciuitatibus aut in agris circulẽs/ ꝑprie fortune ʰ reddat. In oibus aũt monasterijs q̃ cenobia dicunt: iubem⁹ ſm canones monachos ĩ vno hitaculo oẽs sepatim ˡ dormire: vt mutuũ alterutrꝫ testioniũ ᵐ caste ꝯuersatõis p̃beãt ĩpi: nisi q̃dã tñ ex eis aut ꝑpter longeuã in monasterio ꝯuersationẽ quiete volẽtes viuere et senectutis atqꝫ corpis infirmitatis cã in remotis cellulis intra monasteriũ ꝯstitutis degãt. et hoc cũ ꝯsciẽtia et volũtate abbatis fieri. ℭ Hec oia in mõasterijs ⁊ assisterijs feminarũ seruãtibus ⁿ. in nullo loco nr̃e reipublice eẽ mõasteria ꝑmittim⁹ aliter ᵒ. ℭ Vbi aũt monasteriũ ĩuenit: oib⁹ modis iubem⁹ viros a femis separi: et femias ᵖ q̃dẽ in q̃ sunt monasterio remanere: viros aũt aliud monasteriũ sibimet facere. Si vero plura sunt monasteria vt necesse nõ sit noua monasteria edificare: locorũ sctissim⁹ ep̃s monachos cũ monachis: et feias cũ femis separe: et ĩ alijs monasterijs ꝯgregari ꝑcuret. Que cũqꝫ ꝟo habẽt cõia iter eos ſm cõpetẽs eis ius diuidere ᑫ. Femis aũt quẽcũqꝫ ipse elegerint: siue p̃br̃m: siue dyaconũ ad faciendum eis r̃n̄sum aut sanctã eis cõione portandã: sctissimus ep̃s sub q̃ sunt deputet quẽ recte fidei et vite bone eẽ cognouerit. Si ꝟo qui ab eis electus est nõ sit

sume arg. qꝫ possit eẽ testis monach⁹ et dic vt dixi. s. de mõa. §. cogiãdũ.
n ℭ Seruãtibus. scʒ abbatibus.
o ℭ Aliter. q̃. s. dximus.
p ℭ Femias. no. qꝫ defert mulieri: item no. qꝫ hic collegium reprobat: licet alia causa religionis facta valeant. vt. ff. de col. illici. l. j. §. sed et si Item res eoꝝ matres debent portare. vt. ff. de col. illi. l. j. in fi. et. j. proxi.
q ℭ Diuidere. no. sic. ff. de col. illici. l. j.

Monach⁹ p̃t testificari.

talis q̃ fierit.

presbyter aut dyacon⁹: dignũ tñ eum hmõi ministerio eps iudicauerit: ordinationem ei imponat[a] q̄ dignus esse videbitur vt in respõsis sicut dictum est distribuat: ita tamẽ vt neq3 sic electus ad responsa feminarũ in monasterio[b] maneat.

Si rogatus de restituendo nuptias nõ cõtraxerit vel liberos nõ habuerit aut ingrediatur monasteriũ deficit fideicõmissum: nisi alteri loco venerabili debeat restitui. Ang.

Sz ⁊ hoc[c] pñti † addim⁹ sanctiõi: si forte sub conditiõe nuptiaꝝ siue liberorum[d] siue dotis cã siue ãtenuptialis donationis donauerit/ siue reliq̄rit suis liberis siue alij cuicũq3 psone hereditatẽ siue legatum: aut ab initio pure relinquens eis oneret eos substitutione/ aut restitutione sub vna predictarũ ꝯditionũ reliq̄rit vel donauerit: substõnes vero vel restitutiões eis fecerit adiectis cõditiõib⁹ q̄buscũq3[e] ex his q̄ supius enumerate sunt. sancimus si psone talib⁹ cõditiõib⁹ subiecte: siue masculi siue femine si modo monasteria igrediantur: aut clerici[f] aut dyaconisse: aut assistrie fiãt: tales cõditiões iualidas et p non scriptis[g] eẽ. Hoc aũt solatio ⁊ clerici ⁊ diaconisse eccliarũ fruãtur si vsq3 ad suã vitã in his pseuerauerint. et res sub tali cõditione donatas aut relictas ad pia opa expẽdãt aut relinquãt. In psonis eñ q̄ in mõasteriũ vel assisteriũ ingrediunt et reliquũt hmõi cõuersationẽ castã mõasterio aut assisterio vbi a pricipio ingrediunt/ res sub tali ꝯditione donatas aut relictas cũ alia substãtia eorũ cõpetere volumus[h]. Si tñ † in redẽptionem captiuorũ aut egẽtiũ alimẽta sub pdictis cõditionib⁹ substitutio aut restõ fiat: ex nullo memoratorũ modo eã excludi permittimus.

Si quis intrauerit monasteriũ aĩo ibi manẽdi se et sua monasterio dedicat: licz tñ ei post ingressum bona sua liberis p[illegible]

Si q̄ mulier aut vir monasticã elegerit vitã et intrauerit monasterium[i] filijs nõ extantibus: monasterio in quo igreditur et res eius competere iubemus. Si vo talis psona filios hẽat ⁊ nõ anteq3 itret in mõasteriũ d suis reb⁹ fecerit dispositionẽ ⁊ legitimã ptẽ filijs deputauerit[k]: ẽt sic liceat ei post q3 mõasteriũ igredit suã facultatem in pprios[l] diuidere filios: ita tñ vt nulli filiorũ suorũ minuat legitimã ptẽ: quã vero non dederit filijs partem mo-

a Imponat. no. q etiam laicum possunt eligere iste femine sicut episcopum. vt. s. eo. ti. j. col.
b In monasterio. id est in claustro.
c Sz et hoc. duo dicit h. §. pmũ si dedi mulieri. x. p dote vel viro alicui p doñ. ppter nup. vel nulla adiecta tali causa dedi clerico sub tali cõditione si 2heret mrimoniũ. vel si haberet liberos: qz tunc demum haberet hoc casu si monasteriũ intret vel clericus sclo renunciat impleta est conditio. vñ perinde habet ac si filios hret vel mrimoniũ 2heret et tunc haberet ac si nulla fuisset apposita cõditio: sed pure esset relictũ. et hoc dicit lra inualidas esse conditiões: nã hec duo sunt parta obligatione esse pura vel esse cõditionalem dũmodo conditio iã extiterit. vt. ff. d cõdi. inde. sufficit. sed cum pure dedi vel reliq̄ tibi cã dotis vl dona. ppter nup. si liberos nõ haberes vel mrimoniũ nõ cõtraheres rogaui vt restituas alij. certe si ecclesiã intres videris liberos habere. et iõ fideicõmissarius nil expectet ac si non esset aliq̄d appositũ de restituendo: nisi fideicõ. sit relictum ad pias cãs: q̄ casu etiã expectat et non habet monasteriũ p filio. Itẽ no. ex hoc § q ecclesia loco filij habet: qd valet ad multa. et ideo quidã intelligunt hoc tm his duobus casibus si liberos haberes vel matrimoniũ cõtraheres: nõ al's. Alij vbiq3 dicunt p filio haberi. qz si inueniatur se non institutum rumpit testamentum. vt plene dices § proxi.

† cõcor. c. in pñ. tia. cum gl. vlti. ex de p. ba.

Fili⁹ pteritꝰ rumpit testamentũ.

d Liberorũ. sup his duob⁹ ponit cõditio: sed quod subijcit siue dotis ⁊c. cãm dandi ponit non condi. Quid ergo si aliã cãm dicat donandi puta vt emas seruum? Rñ. nõ facio vim. vt. ff. de dona. l. ij. in fi. ⁊. l. seq. sed. hoc ideo de his dixit: qz talia cõueniunt mrimonio de q̄b⁹ hic dicit.
e Condi. q̄buscũq3. sic loquit ac si plures posuisset. sed certe non posuit nisi duas. s. mrimoniũ. vel si liberos haberet. rogauit ergo hic restituere si liberos nõ haberet / vl mrimoniũ nõ 2heret. videt eñ 2xisse et liberos habuisse si monasteriũ itret. et facit ad hoc. ff. ad tertul. l. ij. § liberi. ponunt g hic verba si fecerit cũ ꝯditiõib⁹ adiectis q̄buscũq3 p singulari ꝯditiõe q̄cũq3 ex his q̄ supius nũerate sũt.
f Clerici. etiam seculares: al's frustra diceret statim q debeat reseruare ad pias cãs: cũ si d monachis tm loqueret ipo igressu se et sua dedicant deo neq3 vlteri⁹ eis administratio relinquitur. vt. s. de mona. § illd. Si tñ velis tm d mõachis itelligere: dices h mõasteria igredi. scz vt 2uersi sint vl clerici fiãt. s. monachi. et qd sequit de reb⁹ dicas q lz habeant de facto administrationem q vsum rerũ: nõ tñ ẽ de iure: nec abbas tenet eis dimittere si nõ vult. Itẽ p hoc qd hic tractat tm de mõasterijs. Item qz fauore ecclesiarũ non hoim hoc fingit. si autez esset secularis clericus posset dimittere cui vellet. vt s. eo § pbros.

Ingrediẽs religionẽ se et sua deo dedicat.

† cõcor. c. in pñtia. in vlti. gl. p⁹ pñ. ex d pba.

g Pro non scriptis. Prio casu est inualida conditio. Scdo est inualida tota restõ sub conditione faciẽda. et sic per cõsequens ipsa conditio.
h Volum⁹. hic ꝯcordat. s. de mona § si qs autẽ. et § si vo relinquẽs
i Intrauerit monasteriũ. q̄d si cã orãdi? Rñ. non hz locũ qd h dicit nisi qñ abrenũciauit sclo. vñ nõ facio vi si intret vt monachus vel 2uersus dũmõ renũciet. vt. s. de mo. § si autẽ nichil. Itẽ q̄d si capellã intret? Rñ. nõ hz locũ qd h dicit. nec si plebem: qz tales ppria possunt retinere. vt. s. e. § pbros Itẽ q̄d si de reb⁹ nichil dixit? Rñ. tacite sequũtur. vt. s. de mo. § illd. Itẽ si non hz liberos hz tñ parẽtes. q̄d tũc. Rñ. p. idẽ arg. s. e. § pbros. et. s. vt nul. iudi. § adulterã. nõ tñ distribuit fili⁹ iter eos sm eũ. Tu dic q nichil hñt parentes: qz monasteriũ est p filio. vt. s. pxi. § g supiores excludunt. nec ob. s. eo § pbros. qz ibi in sclarib⁹ dicit. item nec illa. s. vt nul. iudi. quia ibi inuite intrauit: hic sponte. vel corrigit p istã.
k Deputauerit. repete non.
l In pprios. querit an hec dispositio sit testamentum

qd̄ pdest querere si de actione vel numero testiū queraf. Dicit. p. q̄ nō: q2 arbiter 7 iudex diuidit non tamen testa tur: quia non est dominus q̄ sic distribuit. vt. ff. de iur. co. l. conficiunt. §. si post testm̄. sed Azo non curat de noīe dū te neat de quo agit. vt. C. de cōsti. pe. l. ij. §. fi. 7 sic sit q̄cq̄d vis vt sit etiā testamentū. sed certe 7 non dn̄s testaf ſm eu: vt. C. de secū. nup. l. femine. in fi. 7 insti. de pupil. subst. §. nō solū. 7 potuit hec lex etiā seruo cōcedere ius faciēdi testamentū. nec ob. huic sentētie si dicam⁹ iure testamēti valere quod dicit. s. d mona. §. illud coll. j. q2 illa p hāc corrigit hoc casu. si velles tenere opi. p. dicas q̄ lex illa femine: nō obstat, q2 ibi mater dn̄a est licet habeat necesse filios instituere. itē nec illa de pupil. substi. q2 ibi est spāle: q2 filius sibi nō poterat testari. vt. s. eo. §. j. sz ſm Azo. q̄ dicit esse testamentū: qua actiōe agetur ꝯ monasteriū: q2 forte oēs res tenet? Rn̄. condi. ex hac. l. vt. ff. de condi. ex le. l. j. Sz q̄d si filios nō habeat 7 fecit testm̄ instituendo extraneos certā ptē assignando ecclesie anteq̄ intret: nūq̄d ecclesia totū habebit? Videf q̄ sic ex hac l. sed ꝯ est. nā cum ecclesia p filio habeaf vt dictū est: sz nasciturus fil⁹ institutus non rūperet testamentū. vt ff. de lib. 7 posthu. l. filius. §. fi. ḡ nec ecclesia. sz si nichil ecclesie dedisset totū rumperet ad instar posthumi q̄ rumpit si se preteritū inueniat. vt. C. de bo. pos. contra tabu. l. j. item opponitur: quia videtur q̄ totum debeat filijs dimittere preter quaternas vncias. vt. s. vt nulli iudi. §. quia vero. que est contra. Sed ibi inuita intrauit: hic sponte.

a ¶ Persona. vt tantū sibi retineat quantū habet necesse dare vnicuiq3 filiorum ſm Jo. alij sic. i. retineat sibi tantū quantū alicui filiorum dat cui plus dat. tu potes dicere q̄ virilē sibi assumat ptē. vt arg. s. e. §. diaconissam vero. Sed an filij possunt ꝯpellere patrē viuētē vt distribuat: videf q̄ nō. vt arg. j. proxi. rn̄. 7. s. vt liceat matri 7 auie. §. q2 vero ex consensu. 7. C. de dona. inter virum et vxo. l. res. pro tamē vt saltim subueniatur filijs quantū ad alimēta nō vt partē habeant nisi eo naturaliter mortuo. Vel si velis dicere q̄ petaf statim post ingressum hec portio: est arg. quod dicif q̄ ingressus pro mortuo reputaf. vt. C. de epi. 7 cler. l. deo nobis. i fi. ij. rn̄. 7. s. vt nulli iudi. §. si vero p̄dictū tēpus

b ¶ Connumerata. facit. ff. d colla. bo. l. ij. §. portiōes.

c ¶ Siue spōsus. si per verba de futuro dedit arras.

d ¶ Cōcedēda. i. remittēda. 7 ꝯcor. C. eo. l. fi. in prin.

e ¶ Citra. sz olim necessarium erat. vt. s. de nup. §. ſm occasionē. col. iiij.

f ¶ Scema. id est cucullā vt dicunt vel figura siue forma ſm alios. sz in topica aristotelis exponif p ornatu verbo 7 sentētiarū

g ¶ Mulieri placitū. fingitur vere mortu⁹: vt h. 7. C. eo. l. fi. j. et. ij. rn̄. et sic tm̄ valet fictio quātū veritas. vt. C. de his qui veniā eta. impe. l. j. et. ij. 7. C. de castren. pecul. l. j. et fi. lib. xij. Item facit. s. vt li. matri et auie. §. q2 vero. lex. col. viij.

h ¶ Cedere. tempore separationis

i ¶ Parentibus filios. nunquid hoc casu hoc voto obligatur filiusfamilias. videtur q̄ non. vt. ff. de pol. l. si quis. §. voto. que est contra sed hoc est speciale. vel illud in dando intellige.

k ¶ Sectantes. scilicet prius. sed postea relinquentes. vt subijcit scilicet secularem vitam.

l ¶ Ingratos. ob h̄ q̄ intrauit monasteriū. vt. C. e. l. fi. §. h̄ etiā. si al's sit ingrat⁹ nō efficif ideo grat⁹: licet ois macula

Ingressus monasteriū pro mortuo habetur.

Fictio tātū valet quātū veritas.

nasterio cōpetat. Si vero omnem substantiā inter filios diuidere voluerit propria sua persona[a] filijs cōnumerata[b] vnā sibi partem omnibus modis retineat que debeat iuri monasterij cōpetere. Si vero in monasteriū degens moriatur anteq̄ inter filios proprias distribuat res: legitimam partem filij percipiant: reliqua vero substantie pars monasterio competat.

¶ Spōsus monasteriū intrās recipit arras quas dedit si matrimoniū nō cōtraheret: 7 mulier q̄s accepit restituit simpliciter nō autē duplicatas. Ange.

¶ Sponsalibus quoq3 ſm leges factis inter aliq̄s: siue[c] spōsus monasteriū ingrediaf recipiat que pro spōsalibus arrarū noīe sunt data: siue sponsa monasticam vitā elegerit illa solū mō reddat que similiter arrarū noīe accepit pena vtriq3 parti cōcedēda[d]. Si vero cōstāte adhuc m̄rimonio aut vir solus aut vxor sola itrauerit monasteriū: soluaf m̄rimonū et citra[e] repudiū: postq̄ tn̄ psona pergēs ad monasteriū scema[f] pcepit: 7 siquidem vir elegerit monasticā vitā: restituat prius mulieri dotē et si q̄d aliud ab ea pceperit: et sup hoc ex nuptiali donatione tātā partē quāta ex morte viri cōpetebat mulieri ſm pactum dotalib⁹ instrumētis insertum.

¶ Si vero mulier fuerit monasteriū ingressa: sibi mō retineat vir nuptialē donationem et casum dotis ex morte mulieris placitū[g]. reliquū vero dotis mulieri restitui precipimus 7 si aliq̄d ex reb⁹ mulieris apud eū inueniaf. ambobus aūt monasticā vitā eligētibus iubemus vacātibus dotalibus placitis virum retinere donationem antenuptialem. 7 mulierē propriā accipere dotē: 7 quicquid aliud viro dedisse pbef. vt vnusquisq3 citra dānū suis fruaf rebus. nisi forte spōsus spōse/aut spōsa sponso/aut maritus vxori: aut vxor marito aliq̄d donare aut cedere[h] voluerit: qn̄ neq3 ex pactis nuptialibus viro aut mulieri lucrari aliquid conceditur.

¶ Parentibus filium vel filios qui monasterium ingrediuntur velut ingratos ab eorū hereditate excludere non licet. Item parentibus nō licet filios de monasterio extrahere. h. d. Bar.

¶ Nullam vero licentiam damus aut parētibus[i] filios aut filijs parentes secularem vitam sectantes[k] et relinquentes velut igratos[l] a sua excludere hereditate: in monasterium autem monasticam vitā subsecuturos. Interdicimus autem parentibus filios suos monasticam vitam eligētes ex venerabilibus monasterijs abstrahere.

¶ Monachus qui monasteriū reliquit omni honore spoliatus in aliud per episcopum detruditur monasterium: et quod post ei⁹ egressum quesiuit monasterio applicabitur. Ange.

℄ Si monachꝰ reliquerit ſuũ monaſterium et in aliud ingrediatur: quaſcunqꝫ res tempore quo monaſterium dereliquerit habere videbit/ proprio monaſterio in quo ab initio igreſſus eſt eas cõpetere[a] iubemꝰ. Prouidere autẽ ſanctiſſimos locoꝝ ep̃os vt neqꝫ monachi neqꝫ monache circũeãt ciuitates. ſed ſi qđ neceſſariũ reſpõſum[b] habuerint ꝑ ꝓprios reſpõſarios hec agãt[c] in ſuis manẽtes monaſterijs. ℄ Si monachus reliquerit monaſteriũ/ ⁊ ad ſecularẽ vitã migrauerit: hũc militia[d] ⁊ honore ſi quẽ hꝫ priꝰ ſpoliatũ ab ep̃o locoꝝ ⁊ prouincie iudice in mõaſterio[e] mitti/ ⁊ res eiꝰ quas poſtea habuiſſe ꝓbatus fuerit monaſterio in quo mittiꝶ cõpetere. Si vero rurſus reliquerit monaſteriũ: tũc eũ iudex ꝓuincie in qua inuẽtus fuerit teneat ⁊ ſubdito ſibi offõ cõmoneat.

℄ Raptores monialiũ ⁊ ſimul ꝑticipes capitali pena ⁊ bonorũ amiſſione plectanꝶ bonis raptoris ⁊ aliorũ crimis ꝑticipũ applicãdis eccleſie ãnali p̃ſcriptiõe ꝯtra eccleſiã currẽte. B.

℄ Si quis rapuerit aut ſollicitauerit/ aut corruperit aſſiſtriã/ aut dyaconiſſaꝫ/ aut monaſtriã aut quamlibet aliam feminam venerabilem habitũ habẽtem huius res ex talis ſceleris eius participio iubemus venerabili loco in quo talis femina habitat per locorum ſanctiſſimos ep̃os ⁊ yconomos eorũ: necnõ etiam cuiuſlibet prouincie iudices ⁊ eorum officia vendicari. Eos autẽ q̃ talia deliquerint et participes[f] eoꝝ ſceleris fuerint capitale periculũ ſuſtinere. talem ṽo mulierẽ vbicunqꝫ et cũ proprijs rebꝰ monaſterio recõdi. in quo cautiꝰ† cuſtodiri poſſit vt nõ rurſus in eodẽ crimine reperiaꝶ. Si ṽo dyaconiſſa fuerit ⁊ filios habuerit[g] legitimos legitimam partem[h] dari filijs. Si autẽ intra vnũ annũ poſtq̃ꝫ cognoſciꝶ tale facinus ꝯmiſiſſe tales res iuri venerabilium domoꝝ nõ vendicenꝶ: iubemus oĩbus modis comitẽ priuatarum fiſco nr̃o hec aſſignare[i]. locorũ iudicẽ qui neglexerit eaſdẽ res vendicare ⁊ cingulo priuando ⁊ mulctã librarũ auri. v. a comite priuataꝝ exigẽdã. ℄ Omnibus itaqꝫ generaliter in ſeculari vita cõuerſantibꝰ: et maxime theatralia exercẽtibus viris ac mulieribꝰ: necnõ ⁊ ꝓſtantibus[k] interdicimus vti ſcemate monachi[l] aut monaſtrie aut aſſiſtrie: aut cuiuſcũqꝫ perſone huiuſmodi imitari ſcema. ſcientibus vniuerſis preſumẽtibꝰ vti tali ſcemate aut imitari aut illudere in quacunqꝫ eccleſiaſtica diſciplina: qꝛ ⁊ corꝑalia ſupplicia ſuſtinebũt: ⁊ exilio cõtradẽtur. prouidẽtibus huius rei nõ ſolum locoꝝ ep̃is ⁊ qui ſub eis ſunt clericis: ſed etiã q̇buſlibet militaribꝰ iudicibꝰ et q̃ ſub eis ſunt officijs ⁊ locorum defenſoribus[m]. ℄ Penas autẽ pñti lege inſertas q̃ etiã prioribus legibus ſunt note nõ ſolum in futuris ſꝫ etiam in precedẽtibus[n] caſibus ſeu relictis valere: et oĩbus modis vendicari ſancimꝰ[o]. per preſentem enim legem nuper diſpoſitas videlicet penas in ſolis futuris tẽporibus ſeruari iubemꝰ. Tua igiꝶ gloria que per p̃ſentẽ legẽ in perpetuũ valiturã noſtra ſanxit trãquillitas per omnia cuſtodiri ꝓuideat.

℄ Finis autenticorum et collationum.

peccati aboleꝶ. vt. s. de mona. in prin. Sed in nouellis contra. dicitur enim ꝙ ibi purgaꝶ ingratitudo per ingreſſum. Sed nunquid ceteris agnatis vel cognatis poterit ſuccedere. Uidetur ꝙ non: quia dicit quedam auꝶ. extraordinaria quomodo oportet mo. ⁊c. ꝙ monachi nõ habent cognitionẽ in terra. Sꝫ illud intelligitur quantum ad hoc vt non accedat extra ad loquenduꝫ cognate vel cõſanguinee ſue: qꝛ tali colore poſſet illicita agere. vt. C. eo. l. deo nobis. vnde dico ꝙ poteſt ſuccedere et abbas ꝑ eum.

a ℄ Competere. hoc idem habes. s. de mona. §. ſi quis aũt. ⁊. §. ſi vero relinquẽs. ſꝫ q̇d d̾ rebus poſtea queſitus: Reſpon. ſecus eſt. vt. j. eo. §. ſi monachus.

b ℄ Reſponſum. id eſt neceſſitateꝫ alicui rñdeat i aliqua cauſa. Accur.

c ℄ Agãt. ſꝫ quaꝫ cauſam habent cũ nichil habeãt. rñ. ex factis precedentibus ſiue contractibus pro quibus vel ipſi vel abbates ꝯueniunꝶ. lꝫ ꝑ alios reſpõdeant vt. s. apđ q̇s opor. epiſ. ⁊ mona. §. preterea. col. vj. facit s. de mona. §. ſi vero relinquẽs. col. j.

d ℄ Militia. quã in ſeculo adeptꝰ ẽ

e ℄ Monaſterio. duo cõtraria ſunt s. e. §. ſed neqꝫ. ⁊. s. eo. §. ſi ſeruus. prima dicit indiſtincte curie. ſcđa indiſtincte domino. ſꝫ hanc in liberis: illum. §. ſed neqꝫ curialiũ/ in ſeruo intellige. ⁊ ſic nichil cõtradicit. Uel ſpecialem ſolu. da illi §. ſed neqꝫ. vt ille ſꝫm iſtiꝰ diſtinctionem intelligatur: vt ibi dixi.

f ℄ Et participes. huic §. concor. s. quomodo opor. epiſ. §. quanta. et. C. eo. l. ſi quis non dicam. et. l. raptores. et. C. de rapto. vir. l. j. et. s. de rapt. mu.

g ℄ Habuerit. ante q̃ꝫ eſſet monacha. alꝛ eſſent ſpurij.

h ℄ Partem. de bonis diaconiſſe matris.

i ℄ Has aſſignare. currit ergo annalis p̃ſcriptio eccleſie in hereditatis petitiõe vel cõdi. ex. l. ſicut ⁊ in ſimili caſu. vt. s. vt cum de ap. cog. §. ſi quis de predictis. ſed regulariter currit preſcri. xl. annoꝝ vt. s. de ec. titu. 9. pro temporalibus. que eſt cõtra. ſed hic ſunt ſpecialia.

† caſtiꝰ.

k ℄ Necnon proſtantibus. id eſt quaſi proſtituentibus ſeip̃os nec curant de ſua fama ſicut nec meretrices. Accurſius.

l ℄ Monachi. nota reprobari ſi q̇s alterius veſte in eius contemptum vtatur. vt hic. ⁊ C. de epiſco. audi. l. minime. adeo vt iniuriarum teneatur. vt inſtitu. de iniu. §. j. et capitaliter puniꝶ vt hic dicitur.

Ueſte alteriꝰ in eius cõtemptũ vtẽs punitur.

m ℄ Defenſoribꝰ repete ſemper prouidentibus.

n ℄ Etiam precedentibꝰ. alꝛ in preſentibus ⁊c.

o ℄ Sancimus. hic dicit ꝙ pene q̃ ante legem iſtam fuerunt impoſite circa caſus huius conſtitutionis: valent etiã ante hãc legem: ſed que impoſite ꝑ hanc ſunt non valent niſi in futuro. vt. C. de legi. ⁊ conſti. l. leges

FINIS.

a De iure fisci. Occasione criminũ de quib⁹ superiori libro dixit auget fiscus. ideo de eius iure dicit. vel dixit de iure publico circa crimina. nunc circa bona fisco querenda ꝛ conseruanda: qḋ et ipsum est publicũ alio respectu q̄ s̄. vt. ff. de iusti. ꝛ iur. l. j. §. publicũ. Item fiscus dicitur ipsa imperialis vel imperij camera: non dico p̄rimonij imperatoris. vt. C. de qua. pre. bene a ze none. in pn. Quicquid tñ specialitatis habet fiscus: ꝛ cesaris ꝛ auguste ratio solet habere vt. ff. eo. fiscus. §. fin. q̄ fiscalis loco rei romane succes sit. vt. ff. de consti. prin. l. j. et dicit̃ fiscus quasi fixus/ id est firm⁹. quia semper est diues et soluendo. vt. ff. de fun. do. l. ij. Itē quid differt hic titu. ab illo ꝺ pu. fis. Rñ. hic de speciali iure et cōmuni qḋ habet fiscus di cit. ibi de communi. vt. j. l. j. ꝛ. ij. ꝛ. iij. ꝛ alijs. de speciali: vt. j. in. l. prohibitum. sed ibi de communi tantum. Item hic titulus est generalis ad omnes sequentes. et sic patet quid differat ab illo titulo. j. de bo. va. quia hic genus. et est sic ff. de serui. ꝛ de in integ. restitu. qui sunt generales ad omnes sequentes titulos. Accursius.

Codicis dñi Iustiniani sacratissimi imperatoris repetite prelectionis.

Incipit liber Decimus.

De iure fisci[a].

[illegible] fisco conuent[illegible] [illegible]

Imperator. a. et se.

Si priusq̄[b] fisci rationib⁹[c] pater vester obligaretur[d] perfectam[e] prediorũ donationem fecisse fuerit probatus[f]: quod citra fraudem creditorum[g] gestum est non rescinditur.

[illegible]

Imperator Gor. a. sere.

Instar obtinere minime potest rei iudicate computatio[h] a tabularijs facta: nisi sentētia procuratoris fuerit cōprobata.

Debitori fisci soluenti resti[illegible]

Idem. A. attice.

b Si priusq̄. nam si postea reuocaretur per hypothecariam quocunq̄ modo esset facta alienatio. vt. ff. eo. in fraudem. in prin. et. s̄. de priuil. fis. l. cum patrem.

c Rationibus fi. id est fisco.

d Obligaretur. personaliter ex cōtractu vel quasi: ꝛ per hoc bona tacite tenent̃. vt. ff. e. l. aufertur. §. fiscus. ꝛ. C. qui. ex cau. pi. ta. cō. l. ij. et videbatur fauore fisci trahi obligatio ad preterita alienata. quod remouet. vt. s̄. de priui. fis. l. si debitor. ꝛ de bo. proscrip. si quis post hac. §. pe.

e Perfectam. perfecta dicitur etiam sine traditione. vt institu. de dona. §. alie. sed hic demum facta traditione. alś caderet in obligationem si tradita non esset. vt. ff. de cōtrahen. emptio. quod sepe. §. si res. Accursius.

f Probatus. sed a quo? Rñ. donatarius conueniebatur hypothecaria: vñ ipse probat. sed tūc est cōtra. ff. de pigno. l. ꝛ que nondũ sunt. §. qḋ dicit̃. vbi creditor debet probare rem in bonis debitoris fuisse. Sol. speciale hic ꝑ fisco. Uel probat reus eo ipso ꝙ nō probatur cōtra. sic. j. qui mili. non pos. super seruis. vel verius dicas: hic vtraq̄ pars fatebatur fuisse patris qui donauit. vnde presumit̃ durasse vsq̄ dum contraxit cū fisco. vt. ff. de reg. iu. l. id quod nostrum. ꝛ ẜm hoc qḋ dicit in frau. cre. q. d. nec hac ratione pōt reuocare cū nō fuerit factũ in frau. cre. qui nec erāt adhuc. vel dic casum ꝙ agit̃ pauliana cōtra donatariũ. et non potest eadem ratione: q2 adhuc fisco nil debebat̃. ꝛ tunc sufficeret fraus ipsa re tm̄ cū nō haberet titulũ lucratiuũ. vt. ff. que in frau. cre. l. j. §. j. ꝛ. l. qui autē. §. simili modo. Et ẜm predictos duos modos dic ꝙ filiũ donantis defendebant donatarios cum forte donans promisisset de euictione. vt. C. de euic. l. ij. Uel dic tertio ꝙ agitur actione in factũ contra heredē alienātis: de qua habes. ff. que in frau. cre. l. j. §. j. qua potest agi licet non antiqua. quia non acquisiuit idoneum emolumētum. vt institu. de actio. §. fi. sed ista sic. vt. ff. que in frau. cre. l. fi. in fi. qua actiōe hoc casu non agitur cū adhuc non erant creditores. Sed tūc qualiter rescinditur dato ꝙ agere posset? Respon. videtur rescidi quo ad votum agētis: quia hoc vellet: sed non potest licz habeat interesse. sic. C. de his qui. vt indi. l. polla. Item nota hic qḋ legitime factum est ex super uenientī causa non retractatur vel viciatur. vt et. s̄. de inter. ma. l. iij. ꝛ de do. ante nup. l. de rebus. et. ff. de fal. l. de eo. §. j. et. s̄. de vec. et com. l. j. et de bo. proscri. l. si quis post.

Factũ legitie supueniēti causa non retractat̃.

g Creditorum. presentium: cum tunc eos non haberet.

h Instar. computatio. id est trahere rationē de solutis. vt. ff. de condi. et demon. l. cum seruus. et dicuntur tabularij qui cum susceptoribus ad prouincias destinabantur. vt. j. de suscepto. l. duos. et eorum officium est ingerere frequenter modum debitorum ꝛ reliquorum: non vero cōputare: vt hic et. j. de numera. et actu. l. ij. li. xij. horum ergo tabulariorum computatio non est valida: (vt hic dicit) nisi fuerit cōprobata a procuratore. i. a preside prouincie illius vt. j. de apo. pu. l. j. hoc eo. li. vel dic procuratore. sc3 cesaris postea cognoscēte inter fiscum ꝛ priuatum de hac computatione cum denuo fiscus petat. vt. C. si aduer. fis. l. ij. ꝛ sunt hec vera si fuit facta per errorem. ad quod. ff. que sen. si. ap. l. j. §. j. sed tūc si sententia procuratoris per errorem est data an valeat? Respō. sic: vt. C. de erro. cal. l. vnica. nisi error fuerit expressus. vt. d. l. que sentētie sine ap. l. j. §. j. Uel dic ꝙ etiam si nō fuerit erratum hic a tabularijs: tamē nō valet: q2 eorũ nō erat officiũ in hoc. Item si male est facta cōputatio etiā ab eo qui pōt computare retractatur vsq̄ ad xxx. an. si per errorē. sed si per gratiā vsq̄ ad. xx. vt no. ff. de admi. re. ad ciui. perti. l. calculi. Itē nota hic argu. ꝙ si aliquis quasi delegatus cū nō esset tulit sententiā: et ille qui potuit delegare ratificet ꝙ valeat: sed contradico. vt no. ff. de iudi. l. licet. Item ad illam questionem si tres fuerunt delegati et duo absente tertio iudicent suo et absentis nomine: ꝙ possit ille habere ratum. argu. d. l. licet. Item pro hoc. ff. de re iudi. duo. Sed contra. ff. de arbi. l. sicuti. quod verum puto ꝙ non possit quasi in preiudicium publicum et alterius ratum habeat: non etiam suum proprium vt in procuratore. Item no. ꝙ per iudicem est faciendum quod non potest per notarium expediri. sic. s̄. de dils. a proceden te. Et nota ꝙ hac. l. ius commune habet fiscus.

Tabularij q̄ dicuntur.

Si minori. debebat fisco annua prestatio, pro qua habet tacitã hypothecã. vt. C. si propter pu. pẽ. l. j. vel aliquod singulare debitum vbi est etiam tacita hypotheca: vt. ff. e. aufert. §. fiscus. hoc pignus si fiscus vendat debent multa interuenire. s. q̃ sit debitũ. et q̃ sit cessatum in soluẽdo: et q̃ bone fidei sit emptor: quod hic nõ fuit. et alie solẽnitates vt. j. de fi. instru. et iur. ha. fisc. l. ij. et. s. si pro. pu. pẽ. l. ij. et si aduer. fi. l. fina. al's reuocat res. vt hic et dictis. ll.

bet sed emptor: oportet q̃ etiam ad emptorem magnũ portigat: quia cum iurisditio. rc. s. de iurisditiõ. om. iudi. l. ij. et est notan. quia aut legitime est facta venditio: et emptor est securus. vt. s. si anti. cre. l. obligata. aut vẽditor tantum commisit dolum in odium debitoris: et tunc tenetur ipse solus vt. s. si vẽ. pi. a. l. j. j. respõ. aut vterq̃ et tunc emptor in subsidium. vt ea. l. in fi. si autem emptor solus tunc ipse. et hoc vbi tenuit contractus. al's licet vterq̃ participet fraudem etiam prius poterit emptor conueniri: vt hic. et. s. si ven. pi. aga. l. cum contra Item quid si emptor velit hic supplere preciũ? Rñ. vt not. in. d. l. cum cõtra. Item forte hic emptor tenet. in quadruplum. vt. j. e. l. qui in cõtractibus. Accursius.

b. Precio. etiam infra dimidiam iusti precij: cũ sit dolus vel gr̃a. vt. s. de rescin. ven. si quis.

c. Fraude. hic fuit vt vẽderet vel viliori precio vẽderet. [†al. metoecis.]

d. Gr̃a. et sine dolo emptoris: oĩa tñ viciant. vt. d. l. si quos. põt tñ et pro gr̃a habẽda fieri dolus ab emptore.

e. A fisco. al's fisco: et dic venierũt, pro procuratorem fisci vel a fisco. Sed infra cõptũ tps post cessationẽ? Rñ. i ãno. et dic vt no. C. si pp. pu. pẽ. l. j. sicut in alio creditore. vt. s. de iu. do. impe. l. fi. §. j.

Si minori[a] precio[b] q̃ res est aperta fraude[c] emptoris vel gratia[d] que obligata sunt a fisco[e] venierunt: aditus procurator meus[f] debitã quãtitatem inferenti[g] restitui ea predia iubebit.

Publicatio bonorum statu integro remanente nõ impedit quem succedere. Barto.

Impera. Diocle. et Maxi. aa.

Certa forma sup metroicis[h] data est q̃ iussu principis in aliã ciuitatem translati sunt. nã predia eorũ q̃ antẽq̃ demigrarent[i] habuerint (si ab eis distracta nõ essent) fisci rõnibus vendicari iãpridẽ decretũ est[k]. nisi aliud spali pcepto augusta maiestas decreuerit. Ut igitur a principibus salubriter statutum[l] est, ita saluis his q̃ vtiliter placuerint[m] parentibus heredes eos existere minime oportere nulla legis sanctiõe statutũ[n] ẽ.

Nuncijs principis non credi tur sine litteris: et ipsis volenti bus aliorum bona capere, quilibet cuius interest potest de facto resistere. hoc dicit Barto.

Exemplũ dio. et maxi. ad flac.

Prohibitũ est cuiuscũq̃ bona qui fisco locũ fecisse[o] existimabit capi[p]: priusq̃ a nobis forma[q] † fuerit data. Et vt oĩ prouisiõis gñe occursum sit cesarianis[r]: sancimus licere vniuersis quorũ interest[s] obijcere manus his q ad capienda bona alicuius venerint q̃ succubuerint legibus[t]: vt etiã si officiales ausi fuerint a tenore date legis desistere[v]: ipsis priuatis resistentibus[x] pro faciẽda iniuria arceãtur. Tũc eñ is cuius interest bona alicuius nõ interpellari offi

[† cõcor. c. et l'fa cũ gl. fi. pẽ. im. ta. et de of. dele.]

h. Certa. metroicis. hi trãslati sic dicuntur a metros quod est mẽsura: quia mensura ciuitatis et terra dabatur eis in restaurationem suam. metros enim grece. latine mensura villarum dicitur. hec tamen trãslatio videtur abolita cum ex ea nil aliud accesserit reipublice nisi bellum ciuile. vt. s. de la. li. tol. l. j. in princi. Accursius. [Metroici q̃ sunt]

f. Meus. scilicet cesaris.

g. Inferẽti. debitor infert. i. soluet quod debuerat. Sed cui? Uidetur emptori. vt. ff. de rei ven. si emptor. et. s. si ven. pi. aga. l. j. et de pre. mi. l. vtere. dic econtra non emptori: et sic fisco. vt. s. de prescrip. xxx. an. l. j. in fi. et. j. de predi. curia. l. j. in fi. So. si preciũ est versum in vtilitatem debitoris: q̃ fisco debebatur: tunc emptori infert. vt in pmis legibus. al's non vt in alijs. dic ergo emptori si soluerat fisco. et fm hoc dic debitã. s. quondã et si non soluerat preciũ tunc fisco infertur: et propter dicit debitã. vt. ff. de rescin. ven. fundus. in fi. Uel dic si contractus nõ tenuit: vt q̃ prohibitus a lege: vel q̃ dolus dedit causam contractui. et tunc fisco: al's emptori si soluerat fisco. Sed oppo. ergo fiscus habet bis. Rñ. semel vt debitum et semel pro delicto emptoris. vt. ff. e. l. lucius. licet participauerit vẽditor delicto. vt. C. de sacrosan. eccle. aut. qui res iam. Item si traditus erat fundus quo modo procurator cesaris est iudex inter priuatum et priuatum. immo preses prouincie. vt. d. l. fundus. Rñ. non tradiderat fundũ fiscus. Uel dic si tradiderat adhuc habet fiscus: quia potest vendicare ad instar yconomi qui fecit similem venditionẽ. vt. C. de sacrosanc. eccle. l. iubemus. §. sane. nec liberatur cedendo actionem: quia nõ ideo tenetur q̃ actionem habet: sed quia male vẽdidit. vt no. ff. de pecu. l. quod debetur. et fm hoc agitur contra fiscum act. pig. si autem contra emptorem agat rei ven. quod potest per. l. fundus. vel interdicto fraudatorio. vt. ff. de so. pupilli. preses sit iudex. Uel certe et tunc est procurator iudex: cum enim debeat facere restitui fundum per fiscum: et fiscus non ha-

i. Demigrarent. id est recederent. sic ponitur. ff. de migrando. facit. j. non lice. habi. metro. l. j.

k. Decretum est. a principibus. vt. j. statim.

l. Statutum: de dictis predijs confiscandis si distracta non fuerint.

m. Placuerint. de dicta confiscatione.

n. Statutum est. ergo vbicũq̃ parẽtes morabant. quod enim nõ prohibetur permitti intelligitur. vt. ff. ex qui. cau. ma. necnon. §. sed quod ei. et sic no. q̃ preterita perdit et noua querit. sic. ff. man. si mandauero. §. is cuius. Accursius. [Cõcessũ vr quod nõ phibet.]

o. Prohibitum. fecisse. fit locus fisco multis modis. vt. ff eo. l. j. Accursius.

p. Capi. per officiales fisci vsq̃ nunc.

q. Forma. hec forma datur in litteris. vt. j. dicitur. et. j. de bo. va. l. fi. Accursius.

r. Cesarianis. id est officialibus fisci. vt. j. dicitur.

s. Quorum interest. quia habet ius in bonis. vt. j. de bonis vacanti. l. fina. Accursius.

t. Succubuerint legibus. succumbit legibus ille cuius bona ad fiscũ deuoluuntur pro delicto: vel alio modo. Ac.

v. Desistere. capiendo sine forma.

x. Resistentibus. nota q̃ etiam principis officialibus resistitur si excedant in suo officio. ad quod. C. de appella. l. quoniam. et. j. de meta. l. decretum. et. s. quando li. vnicuiq̃. l. j. Accursius. [Principis officialibus resisteri licet.]

cialibus volētib⁹ ea capere debet acquiescere cū lr̄is nr̄is[a] cognouerit nō ex arbitrio suo cesarianos.i.officiales[b] ad capiēdas easdem venisse facultates: sȝ iusticie vigorem[c] id fieri statuisse.

¶ [illegible]

Impa. Cōstā. ad ꝓuīciales.

Iustas[d] etiā ꝛ q̄ locū habent[e] fisci actiōes ꝑcipimus ꝯcremari[f] / ob hoc solum ꝙ suis temporibus prolate nō sunt. vt iam[g] calūnie priuatoꝝ eo saltem arceantur exemplo quo[h] iustas fisci lites silere ꝑcipimus[i].

¶ [illegible]

Idem Augustus.

Defensiōis[k] facultas dāda est his quib⁹ aliquā inquietudinez fiscus[l] infert: cū facultates eorūdem adhuc cōtrouersia pendente[m] inquietari describiqȝ[n] fas[o] non sit. Ubi ergo controuersia extiterit fisco alicuius patrimonium vendicante: apud[p] eum omnibus facultatibus constitutis cognitio[q] ventiletur. vt cum rei exitus[r] debere eas vendicari probauerit: tūc demum res persequi liceat: et super modo facultatum ac rerum interrogationem[s] haberi / que per conditionales[t] seruos inuestigāda est: vt si quid subtractuȝ fuerit exigatur: et extrinsecus integrū[v] tantum aliud mulcte nomine quantum fuerat per fraudem ablatū. Sane in huiuscemodi questiōe si cesariani[x] nomē inciderit[y] / ad vsurpationem[z]

a ¶ Litteris nr̄is. ad hoc. s. de mā. prin. l. j. et. s. de epis. ꝛ cleri. si qua per calūniam. §. j. et. j. de exac. tri. l. j.
b ¶ Officiales. sic ponuntur. C. de bo. ꝓscrip. si quis post hac. in fi. et sunt palatini. qd̄ dic vt. j. de bo. va. l. fina.
c ¶ Uigorē. i. principē q̄ est vigor iusticie: vn̄ dr̄ lex aiata. vt in aut. de consu. in fi. et ius ꝓtoriū vox iurꝭ ciuilis. vt ff. de iusti. et iu. l. nam. et no. aliq̄d esse qd̄ sine auctoritate supioꝛis nō licet fieri. sic. s. de pigno. l. nominatori. et. s. vt nemo ꝑ. l. ij. et. s. ne sine ius. iu. et. j. de exac. tri. l. j. et. s. vnde vi. l. meminerint. et. ff. eo. aufertur. §. actiones.

Prin-ceps est in terra lex ai-a-ta.

d ¶ Iustas. al's si suo tp̄e ageretur. Accur.
e ¶ Habēt. i. que sūt efficaces si suo tp̄e ageretur.
f ¶ Concremari. id est amitti. vt in fi. l. colligitur.
g ¶ Ut iā. al's iā al's vt iam ꝛc. sic ꝫ idē ius est in fisco et ꝑuato. vt ꝛ arg. ff. de pe. here. item veniūt. §. aptanda scȝ vt agendo ante tp̄s ꝑdat actio vt hic. et insti. de ac. §. si q̄s agens. sed hodie duplicantur induicie et reddūtur impēse. vt insti. de excep. §. tēporales. ꝛ s̄m hoc hec lex fuit de legibus codicis antiqui quem nō habem⁹. s. gregoriani cū ꝑ institutā corrigat. ideo forte posita vt notaret sil'e ius in fisco et ꝑuato. Uel pōt dici ꝙ ea actiōe ꝑ prescrip. amissa agit qd̄ nō pōt: sicut nec priuatus agit. et ꝑdit fiscalis actio. xx. an. vt. ff. de diuer. et tēpo. prescrip. l. in oib⁹. et. ff. eo. l. j. §. prescriptio. prima verior.
h ¶ Quo: al's quod. et al's quo.
i ¶ Precipimus: sed quo agēte ꝑdit fiscus? R̄n. pocuratore fisci. q̄ habet liberam admistrationē: vt et cesaris. vt ff. de offi. procu. cesa. l. j. et no. ꝙ fiscus habet hac. l. ius cōmune. Accur.

Fiscus hȝ ius comune

k Defensionis. al's facultas: al's defensiōis incipit lex: et differt ab illa. s. eo. prohibitum. quia illa de facto hec de iure ꝑmittit defensionem.
l ¶ Fiscus. i. ꝓcurator fisci vel officiales: vel etiam delator cum petant bona aliq̄ fisco obueniētia occasione delicti: vel successiōis. vt. j. de bo. va. l. fi. et est hec. l. ius cōe.
m ¶ Pēdēte. s. an bona cōpetāt fisco vel non: quia dubiū est an deliq̄rit: vel an ali⁹ fiscū ꝑcedat. prio em̄ cā crimis tractari dȝ. vt. s. vbi cāe fi. l. j. et an alius ꝑcedat fiscum in succedendo. vt. j. de bo. va. l. pe. Quid autē si de his liquet sed refert questio quasi hec non sint de bonis illius? R̄n. et hoc ꝑmo inquirendum vt h̄. et. ff. de re iudi. a diuo. §. si super. et. j. de bo. va. l. fi. hodie autem in delictis immutatur in aliquo. vt in aut. vt nul. iudi. §. fi. Itē vbi non est qui cōtrouersiā referat: ꝛ aliq̄d aut publicatione aut alia rōne iuris est addendū fiscalib⁹ substantijs per comitem rerum priuatarum: et per rationalem in singulis quibuscūqȝ ꝓuincijs potest incorporatio impleri. vt. j. de bo. va. si quando. et. s. de bo. ꝓscri. l. si quis intra.
n ¶ Describi. ad hoc. s. vt nemo ꝑ. l. ij. et ne liceat sine iudi. aucto. l. j.
o ¶ Fas. i. honestum. Accur.
p ¶ Apud eum. qui patitur cōtrouersiam a fisco.
q ¶ Cognitio. sed sub quo? R̄n. sub preside qui est iudex rei. vt. j. de bo. va. l. fi.
r ¶ Exitus. id est cause finis vt sententia. ad qd̄. ff. de re iudi. l. j. ꝛ. s. quorū appel. abstinendum.
s ¶ Interrogationem. ꝛ cum tormētis a suspectis. vt. s. de questio. l. fi. ꝛ in aut. de testi. §. sācimus. col. vij.
t ¶ Conditionales. i. notarios qui serui dicuntur: vt hic. et. ff. de adoptio. non aliter. a seruiendo. et conditionales ideo: quia hominum conditiones et contractus faciunt. vt. s. qui po. in pigno. ha. l. scripturas. Uel erant veri serui et notarij: id est notatores. vt. s. de pig. si tibi. non tabelliones. vt. j. de tabel. l. generali.
v ¶ Integrū. al's est integrū. et al's deest. et no. ꝙ qui facit fraudē fisco in querēdis in duplū punit: vt hic. et. ff. de publi. l. si multi. et. ff. eo. aufertur. §. fina. et s̄m hoc dicitur non facere fraudem fisco. s. vt vltra duplum teneatur. vt ff. eo. cum quidam. sed si in quesitis: tunc in quadruplum teneatur. vt. ff. eo. aufertur. §. fi. et. j. de his qui ex pu. l. j. ꝛ. j. l. proxi. sed in casu in quadruplū etiam in nō q̄sitis. vt. j. de excu. mu. l. placet. itē cōcor. s. de bo. ꝓscrip. l. si q̄s intra. in fi. et de iu. deli. l. fi. §. illo. Item sunt et alij qui puniunt ꝓ hac fraude. vt. j. de bo. va. l. fi. in fi.
x ¶ Cesariani. id est officialis: vt. s. eo. prohibitum.
y ¶ Inciderit. in hac questione scilicet quia dicitur aliq̄d subtraxisse. Accur.
z ¶ Ad vsurpationē. scȝ quin puniat pena huius constitutionis: immo precipue isti debent teneri: quia consueuerunt talia facere: et sic no. duo. Primum quia officiales Officiales plura mala sciunt ꝛ cōmittūt q̄ alij. vt in aut. vt iudi. sine [illegible] quoquo suffra. §. j. et in aut. de exhi. et intro. re. §. j. [illegible] et sic ad proximum dictum vel ad principiū. l. referas. la [illegible] vt. j. dices. quod non placet. Item ꝙ propter consuetudinem delinquendi plus vel facilius est quis puniendus. [illegible]

constitutiōis istius nō debebit accedere: siquidem cōsuetudo fraudū q̄bus[a] p̄dicti[b] oīa temerare[c] consueuerunt / exceptionem[d] eorundem meruerint.

¶ Qui in fraudem fisci super rebus fisco incorporatis cōtrahit: punit̃ in quadruplū. Bar.

Imperator Ual. ad cacta. vica. aphrice.

Qui in cōtractibus[e] scelestis[f] ac fisco pniciosis īteruersoꝝ[g] maculosis sese fraudibus implicuerit: quadrupli[h] redhibitione teneantur.

¶ Forma et lex data et cōsuetudo antiqua in electione officialiū est seruanda. Bar.

Impa. Hono. & Theo. A. patricio comiti rerū priuatarum.

Super creādis[i] susceptoribus periculo p̄curatorum rei dominice[k] dispositionem tue sublimitatis firmam esse p̄cipimus: ita vt oī ambitiōe cessante que statuta sunt / queq̄ʒ antiqua cōsuetudine cōmendant̃ in pabulis[l] vel sumptu familie ministrando intemerata permaneant: super irenarcha[m] et optione[n] omni antiqua consuetudine[o] obs̃uāda.

¶ Bona delinquentis mortui non ptinent ad fiscū: nisi viuēs fuerit condēnatus. Bar.

Idē aug. palladio pre. p̄. orl.

Horum[p] patrimōia mortuorū qui vite sue tp̄e diuersis cōscientiā suam dicuntur polluisse criminib⁹: fisci rationibus nequaq̄ʒ cōpetere / vl' ab eo alienari cēsem⁹: nisi post publicam accusationē eos cōstiterit fuisse conuictos.

¶ De conueniendis fisci debitoribus.

¶ Fideiussor officialiū nō pōt pueniri nisi principali excusso: etiā si de bonis principalis aliqua bona emerit. Bar.

Impera. Hor. Aug. saturnio & alijs

Non iiusta[q] ratione desideratʒ repromissa fisco ī...

vt.ff.de penis.l.aut facta.§.quantitas.et de episco.audiē.l.iij.in fi. Accur.

a ¶ Quibus.scʒ fraudibus.

b ¶ Predicti.s.cesariani.et al's predicta.

c ¶ Temerare.corā preside.vel temerare.i.corrūpere.

d ¶ Exceptionez. id est vt eos excipiamus.i.comprehendam⁹ sub hac l.sic et.ff.de in ius voc.l.sed si hac.§.parētes. vnde scriptor dr̃ exceptor. vt.ff.loc. sʒ addes.§.fi. Ul' pōt scd̃o dici q̄ si officialis ceciderit in hac questione.s.q̄ velit aliqua bona q̄ hʒ defendere ꝯ fiscum q̄ nō det̃ ei facultas defēdēdi.ppt̃ ꝯsuetudinē eiꝰ est excipiend⁹ ab hac constitutiōe.ad qd̃ fa.C.de epi.au.l.iij §.fi.& in aut.de ec.ti.§.iterdicim⁹.col.ix. quasi oīa q̄ hʒ p̄sumātur fisci vt ibi dr̃ in p̄lato: sed prima tutior.

e Qui in ꝯtrib⁹. hac.l.est ius singulare.

f ¶ Scelest'. al's scelestis & al's scelestib⁹.i.in q̄b⁹ cōmittit̃ scelus.et pone exēplū vt ī.de his q̄ ex publi.ratio.l.j.secus si in auro.vt.l.ij.in eo.ti. Item pone p.l.s̄.eo.k.si minor.nam ibi quesitum erat pignus.

g ¶ Interuersorū.al's puersorū. al's interuersoꝝ.& dic.i.corū qui sub p̄textu credendi interuertūt: siue sint exactores siue tabularij / siue aurarij / siue alij officiales qui sup pecunia publica contrahunt.

h ¶ Quadrupli.in qd̃ solū tenent̃ ēt si multi sunt tam accipiētes q̄ʒ dātes s̃m py.lʒ sec⁹ in furto facto priuato.vt ff.e.l.aufertur.§.fi.et facit.ī.de excu.mu.l.placet.sed ꝯ.s̄.l.p̄ri.et.ff.eo.aufertur.§.j.Sol.ibi in querendis.

i ¶ Super creandis.hec lex mittit̃ comiti rerū priuatarū et dic susceptorib⁹ auri vel argēti seu quarūcūq̄ʒ specierum deuoluendarum ad fiscum.vt.ī.de susce. per totū et maxime in.l.fina.

k ¶ Rei dn̄ice.hi suberāt comiti rerū p̄uatarum et eligebāt susceptores presentibus multis publicis personis.vt ī.de sus.l.exactores.et periculo sui eligentis.vt hic.et.ī.de suscep.l.exactores.

l ¶ In pabulis.al's inculpabilis.s.consuetudine: secus si culpabilis.vt in aut.vt nulli iudi.§.j. al's in parabolis.s.in verbis commendaticijs.et al's in pabulis: et hec verior et dic familie.s.publice q̄ erat cū susceptorib⁹. Uel dic familie deferenti species auri vel argenti q̄ sacris largitionibus ex more reddunt̃.vt.ī.de nauicularijs.l.iiij.

m ¶ Irenarcha.qui p̄sonali fungit̃ munere et de suo nichil erogare cogitur.et pabula et sumptus de publico ei administrandi sunt.vt.ff.de muneri.et ho.l.fi.§.irenarcha et hunc eligunt decuriones iudicio presidum.vt.ī.de irenarchis.l.j.

n ¶ Optiōe. vnū genus exactorum publici debiti vocatur optio: qd̃ colligit̃.ī.de apo. pu.q̄cūq̄ʒ.et ī.de eroga.mili. an.l. opinatorib⁹. eo forte q̄ percipit qd̃ optat.aliter dicit̃ electio milium.vt ar.s̄.loc.l.fi. Accur.

vide h̄ Alcia. Optio q̄d sit.

o ¶ Consuetudine. l. p̄stādo sumptum.vel ēt in electiōe.et sic no.pro ꝯsuetudine.ad qd̃ ī.de pascu.pu.l.j.

p Horum.pone casum tribus modis. Primo mō sic decedēs in reatu hʒ herēdē non fiscū nisi viuēs fuerit ꝯuict⁹ subaudi & condēnat⁹.vt.ff.de accu.l.ex iudiciorū.i p̄n.hoc aūt fallit q̄n crimē est tale vt ad heredes trāseat: vt maiestatis et similia vt ibi dē no. Itē fallit si erat iā dānatus & appellatio pendet nā tunc distinguit̃: erat snīa bonorū tacita vel expressa.vt C.si pē.ap.re⁹ vel accu.mor.fue.l.fi.et.ff.si pen.ap.l.j.i p̄n. huic ei criminoso solui p̄t.et bona sua administrat. vt.ff.e.l.aufertur.§.si in reatu.et de sol.reo. Scd̃o pone q̄ mortuo criminoso ex crimine q̄ hr̃des tenent̃ fisc⁹ vult bona: sed heres negat crimen fuisse cōmissum a defuncto: non pōt fisc⁹ hr̃e nisi prio cōuicat̃ mortuū fuisse criminosum vt hic.et.ff.e.l.reis. Tertio dic s̃m py.et Io.q̄ consciuerit sibi mortem criminosus.et s̃m hoc q̄ dicit criminibus subaudi & p hoc q̄ cōsciuit sibi mortē.nā et tūc non debent accipi bona nisi pp crimē cōsciuit sibi mortē non tedio vite. vt.ff.e.in fraudē.§.ei⁹.et.s̄.de bo.eo.l.j.in p̄n.& nisi crimē fuerit p̄batū post mortē vt h.et.ff.e.in fraudē.§.eius.& nisi in vita fuerit accusat⁹ / vel postulat⁹ / vel in crimine dep̄hensus: et crimen est tale vn̄ viuens damnatus bona perdit.vt.ff.de bo.eo.l.fi.et facit ad.l.eo.ti.l.ei qui.sed hodie restringitur.vt in aut.vt nulli iudi.§.fi.col.ix.

¶ De conueniendis fisci debitoribus.

q Non iniusta.tribus modis potest intelligi. Primo q̄ aliquis administrabat negocium publicum p̄ quo vos promisistis indēnitatem fideiubendo.primo ergo principalis q̄ʒ fideiussor conueniendus est. vt.ī.de decu.l.j.licet in alijs fideiussoribus sit secus iure

isto. vt. C. de fideiuss. iure nostro. sed hodie idē. vt in auē. de fideiusso. §. i. colla. i. ꝛ ſm hoc nil facit finis mercati estis. ꝛ sub. etiam. Item dicas ꝑmissa indē. s. a nobis. vel scđo dic ꝙ ipsi gerētes negocium publicū ꝓmiserūt indēnitatem ꝛ contraxerunt reliqua: ꝛ vos qui emistis ab eis conuenie mini nunc hypothe. vt. ff. de iu. fis. moschis. ꝛ sic facit. J. ꝺ debi. ci. l. fi. Itē facit ad vtrāq₃ positionē₃. ff. de admi. re. ad ci. per ti. l. curatores §. fi. Uel dic tertio ꝙ q̄ gessit indēnitatem ꝑmisit: ꝛ vos q̄ emistis adhuc non soluistis ꝑciū ꝛ sic fiscus ꝯuenit debitorē sui debitoris suo debitore non condemnato: dūmodo cōuento prius ꝛ inuēto nō soluendo. vt. ff. de iu. fis. l. iij. §. multa ꝛ. S. qn̄ fis. vel pri. nō prius. secus in ꝓuato q̄ demū condemnato debitore ꝛ tūc per officium executoris: s₃ hoc iure actionis. s. cōdictione ex. l. vel il la vtili quā cōtra debitorē habet directa₃. vt. S. qn̄ fis. vel pri. l. ij. ꝛ. iij. ꝛ facit. ff. mā. l. si mādato meo §. fi. ꝛ cōmo. l. vnde queritur. in prin. ꝛ. J. de susce. l. ij. ꝛ. ff. de fideiuss. si dubitetur. ꝛ. S. depositi. l. si ts. Accursius.

demnitate eos priori[a] loco conueniri qui reliqua[b] contraxerūt: mox ad vos ꝯueniri q̄ ab his[c] quedam mercati estis.

❡ Cautio q̄ nō ꝓbat cōtra fisco s₃ contra officiales facit vt officiales pmo cōueniant. R.

Imperator Val. et Gal. A. et Val. cum patre et filio.

Fisco quidem contra te manet actio ꝙ argētū[d] quod inferre debebas rationibus[e] fuerit relatū: si cautionem que tibi super eo exposita est tabularius nō subnotauit[f]. Equū tamē est vt prius de bonis eius qui exactor fuit si soluendo est et cōueniendi eius facultas datur[g] indēnitati fisci satisfiat: tūc si seruari hic modus non possit reposcatur a te.

❡ [illegible] ad collegam. Har.

Impera. Diocle. ꝛ Maxi. Ja.

Quoniā augerio ac filio ei[9] ad exigēda reliqua[h] cōsortes vos atq₃ cōsocios[i] eē dicatis: eisq₃[k] ceterorū† dūtaxat nominū[l] exactionē mandatam[m]: nec inter eū[n] ꝛ ceteros[o] q̄ exactores fuerāt noīati cōfuse exactionis mutuū[p] ꝑiculū cōstitutū: s₃ separato muneris[q] obsequio discretā[r] sollicitudinis rōnē fuisse asseueratis. A iure nō discrepat vt prius ex bonis exactorū[s] q̄ principali loco ad exactionē fuerant destinati, indēnitati fiscali satisfiat: postq₃ eos si solidū debitū exolutū non sit nominatores[t] conueniri. Rationalis[v] igitur noster iurisordinem sequetur: excussisq₃ exactoꝝ facultatibus necnō etiam nominatorū (si fiscus in vniuersi debiti quantitate securitate₃ indemnitatis consecutus non fuerit) etiam[x] vos ad restituenda fiscalia debita astringet.

❡ Debitores fisci [illegible]

Quoniam. reliqua. tributorum vel aliorum debitorum fisci que dicūtur reliqua etiam si nichil sit solutum. vt. ff. de verbo. signi. l. potest. ꝛ. l. ceterorum.

i ❡ Consocios. al's socios. al's sociatos: quia cum eis vel post eos ad idem officium electi estis.

k ❡ Eisq₃. scilic₃ augerio ꝛ filio.

l ❡ Nominū. obuenientiū pro reliquis predictis.

m ❡ Mandatā. a noīatore: ꝑ qđ videt̄ vos ꝓhibuisse ꝛ illos solos exigere voluisse. vt. ff. de procu. l. itaq₃. ꝛ. C. de procu. l. marit[9] ꝛ sic administrationem diuisisse vt subijcit. si autem dicas ipsos exactores inter se diuisisse: planū est. — al'. ceterorum.

n ❡ Eum. augerium.

o ❡ Ceteros. scilicet vos ꝛ alios si qui sunt.

p ❡ Mutuū. i. cōmune. s. indistincte sed cū distin. l. q̄ sequitur bene est periculū cuiusq₃ insolidum: vt subijcit. ꝛ. ff. ad munici. l. imperator.

q ❡ Muneris. id est officij exactoris quod est munus personale. vt ff. de mune. ꝛ hono. l. fi. §. qui annonam.

r ❡ Discretā. i. separatā. si ḡ separata nō eēt oēs exactores ante nominatorē cōuenirent̄. vt. J. quo quis ordi. l. ij. in ꝑn.

s ❡ Exactorū. predictoꝝ nominū specialiter cōmissorum

t ❡ Nominatores. qui sunt ꝛ qualiter nominentur: habes. J. de suscep. l. exactores.

v ❡ Rationalis. i. ꝓcurator cesaris. vt. S. de mō mul. l. ij.

x ❡ Etiā vos. l₃ separatim gesseris. sed hoc ita si tꝑe depositi officij college fuerint nō soluēdo: al's ex ꝑsona eoꝝ cōueniri nō debet₃. vt. ff. ad muni. l. imperator. ꝛ. J. de pericu. no. l. j. sic ergo primo gerēs. scđo noīator. tertio collega conueniut̄. Sed videt̄ primo debere cōueniri collegā. vt. C. de ma. cō. l. aduersus. Solu. ibi omnes gesserūt. hic vero non oēs inquantū est in illis noib[9]. Itē si dicas diuisionē factā a iudice seu noīatore ad quid tenet̄ alter? Rn̄. ad nichil. Uel dic factam esse a seipsis. vel si a noīatore dicas eū cōueniri eis casibus q̄bus ꝛ tutor nō gerēs si est diuisa a iudice. s. si debuit suspectū facere. vt. ff. de admi. re. ad ci. pertı. l. pe. §. antepe. ꝛ. ff. de admi. tu. l. lucius. §. antepe. ꝛ penul. ꝛ adde hic distinctionē: q₃ aut oēs gesserūt simul: ꝛ simul fuit iniūctū: aut diuisim diuisione facta a se/ aut a iudice: aut tm̄ vnus gessit. Primo casu omnes collatores: ꝛ etiam fideiussores eoꝝ ante noīatorē cōueniunt̄. vt. J. quo q̄s ordi. cō. l. ij. in ꝑn. idem in tutorib[9]. vt. C. de ma. cōue. l. aduersus. si diuisim a

a ❡ Principali. al's principali. al's priori. ꝛ no. ꝙ hac. l. habet fiscus ſm. R. ius commune: immo certe speciale: ꝛ adde quod no. ff. de iu. fis. l. iij. §. multa.

b ❡ Reliqua. reliqua ꝯhere. i. effici debitorem. vt. S. de testa. manu. c. cū testamento. ꝛ de condi. ꝛ demon. cū seruus.

c ❡ Ab his. scilicet principalibus.

d Fisco. argentum. hoc argentum solutum nō peruenit ad fiscum. vel si peruenit non liberatur solutione ei[9] quod debet̄. vt ꝛ al's. S. de non nume. pecu. auē. contra qui propriam. ꝛ hoc ideo quia subscriptum non fuit.

e ❡ Rationibus. s. publicis. soluisti enim exactori. sed op. q₃ si soluit nō est rō ꝙ teneat̄: immo est ꝙ non teneat̄. Sed dic q₃ sic soluisti sine subscriptione. ꝛ sic eo modo quo non debuit. Et no. ꝙ cautio debet fieri de suscepto. vt. J. de col. fun. pa. l. placuit. ꝛ in auē. de ec. re. immo. ali. §. ementibus. ꝛ in auē. de col. §. iubemus. cui debet subscribere vnus de tab. duobus. vt. J. ꝺ susce. duos. ꝛ si sic fiat statim soluēs est securus. vt. S. de qua. pre. l. ij. in fi. ꝛ de non nume. pecu. l. in contractibus. sed eo modo facta non fuit hic. Accursius.

f ❡ Subnotauit. i. subscripsit. vt. C. de proba. l. exemplo.

g ❡ Datur. fisco. ꝛ facit. J. de nume. l. ij. sed argu. contra. C. de col. l. fi. ꝛ si tutor vel curator. l. iij.

iudice:tunc obtinet quod hic dicitur.⁊.j.quo quis ordi.l.ij.§.j.scilicet in casibus in quibus ⁊ tutor vt modo no.si aūt ipsi diuiserunt:⁊ tunc primo nominator ꝙ̄ non gerens. vt ff.ad muni.imperator.⁊ de admini.rerum ad ciui.pertinē.l.curatores.in prin.⁊ aliud in tutorib⁹. vt.C.de diui.tu.l.ij.in fi.si autem vn⁹ tm̄ cū tn̄ oibus sit iniunctū:tunc idē quod in superiori casu. vt.ff.ad munici.l.quid ergo.⁊ est rō:quare prius nomiator in predictis casibus cōuenitur:qꝛ ratione fidei.sed collega negligētie noie cōuenit. vt.d.l.ipator.i fi.⁊ facit.j.de fabricē.l.iure ꝓuisum.⁊ d suscep.l.ij.⁊.s̄.si plu.vna senten.l.j.i prin.⁊.s̄.qui.cau.pig.vel hypothe.ta.ꝯ.l.satis.

H Is q̄.frustratiōe.frustrabantur dicētes se nō habere adhuc precium rei fiscalis ab emptore cū hic esset administrator fisci:⁊ illicite vendidisset.naz non liberatur etiā cedēdo. vt arg. ff. de pig.ac.l.pe.idē si ex quacūqꝫ alia causa pretēdat se non conueniri debere nisi suum cōueniat debitorem vel ꝙ dicebatur fisco vt conueniret debitorē sui debitoris:quod non lꝫ vt hic ⁊.s̄.si cer.peta.l.nō aduersus.⁊.s̄.qn̄ fis.vel pri.l.nō prius.nisi in casibus.vt.ff.de iu.fis.l.iij.§.multa.Accursius.

cus est. vt in auꝫ. de restitu.§.et licet. vel illum bonorum dominum quandoqꝫ debuisse:secus similiter si scripsit sua manu:si modo adest causa.vt.ff.de probatio. cum de indebito.§.fina.al's.semiplene probat.vt.s̄.de ꝓbatio. l.instrumenta.Accursius florentinus.

vt eodem modo debitores sui exigantur/sed eorum exactio in ordinario iudicio repetenti reseruatur.h.d.Barto.

I mpa.val.valē.et gratianus ad archelaū comitē orientis.

H Is q̄ fisco nr̄e mansuetudinis obnoxij sunt/ omissa frustratione[a] teneanꝫ[b]: vt qꝺ suis noīb⁹[c] debēt de suis facultatib⁹ coganꝫ exoluere: fuatis cū cōpleuerint allegationib⁹ ꝓprijs si q̄s aduersus q̄scūqꝫ ex suis ꝯctiōibus debitores cōpetere sibi ex iure crediderint. Ita vt aduersus eos q̄s sibi obnoxios asseuerant/legibus[d] ⁊ iudicijs experiēdū esse cognoscāt.

¶ Scriptura propria nō facit fidē ꝓ scribente vel ei⁹ herede: etiā si fisc⁹ sibi successerit.B.

I dem Augu.fortu.co.⁊ pu.

I Nter chartulas cōfiscati[e] breuis[f] q̄dā asseueraꝫ inuent⁹ q̄ noīa cōtinebat debitorū seu contractuū: cū tn̄ neqꝫ testibus credita pecunia ꝓbaretur:neqꝫ cautionibus[g] ea que breui inserta sunt ostendantur. iniquum esse prospeximus vt sub propria annotationis manu vnusquisqꝫ faciat debitorez[h] Occasionis igiꝫ huiusmodi calūniā pn̄ti volum⁹ iussione cohiberi:vt breuis vanitate[i] releCta nullus ad redhibitionē[k] de his quoꝝ noīa ꝯscripta sunt vrgeaꝫ:qꝺ in alijs silib⁹[l] causis[m] obseruandum esse censemus.

¶ De fide instrumentorum[n] ⁊ iure haste fiscalis et de addictionibus.†

¶ Si probatur ꝙ in venditione rei debitoris fisci debita solēnitas non seruetur:restituitur res cum fructibus perceptis et percipiendis.h.d.Barto.

I mperator Augu. R. cortie.

Q Uod i libellū[o] cōtulisti procuratori meo ad cuius officium desideriuz[p] tuū pertinet allega:cui si probaueris nō auctore procuratore[q] vel eo cuius vēdendi fuit facultas[r] neqꝫ habitis[s] hastis/neqꝫ omni ordine[t] peracto venditas res esse: et

k ¶ Ad redhibitione.i.solutionē.

l ¶ Similib⁹.scꝫ priuatis.ad quod s̄.titu.j.iustas.

m ¶ Causis.scilicet publicis.

n ¶ De fide instrumentorū. Al's instrumenti et iure haste fis.⁊c.nam ⁊ de instrumento facto vel commisso in contractu fiscali dicit.vt.j.l.j.⁊.iij. Al's deest instrumenti, ⁊ dic de fide ⁊ iure haste ⁊c. id est venditionis que fit cuz subhastatiōe a fisco:que venditio facile cōuelli non debet.vt s̄. de re missio. pignoris.si hypothecas. ⁊ qꝺ de alienationibus subijcit dic vt.j. eo. l.si tempora.

† Uide Budeū ff. de in di. addictione.

Q Uod in libellū.cōdemnatus fisco in.c.cui⁹ etiā res capta ex causa iudicati vendita fuerat min⁹ solenniter per fiscuz supplicat pro recuperanda.Accursius.

b ¶ Teneantur.et soluant.

c ¶ Nominibus.id est creditoribus.scilicet fisco.vel id est obligationibus quibus tenentur fisco.

d ¶ Legibus.no.iure. ⁊ non vi debitorē conueniendum. vt.ff.quod me.cā extat.⁊.s̄.de act.⁊ ob.l.negantes.⁊ de iude.nullus.⁊ de pig.l.iij,⁊.s̄.vnde vi.si quis in tantam.⁊.ff.ad.l.iul.de vi.l.creditores.⁊ si vē.no.mu.l.j.§.j.⁊ de re.iu.l.non est singulis.in prin.⁊ in auꝫ.vt hi qui ob.§.j.sed arg. contra.ff.de fur.qui vas.in prin.sed ibi auctoritate iudicis ⁊ no.ꝙ ex hac.l.fiscus habet ius commune.

I Nter chartulas , confiscati. ex causa delicti vel alia quacunqꝫ.vel id est hominis:et dicitur aliquis confiscari quando eius bona confiscantur.

f ¶ Breuis.id est cedula vel quaternus.

g ¶ Cautionibus.scilicet publicis.

h ¶ Debitorem.vt.s̄.de proba.l.exemplo.⁊.l.rationes.

i ¶ Uanitate. alꝫ vanitate.al's veritate. quia aliqui dicebant valere et alij non . sed econtra si dicat solutam se

p ¶ Desideriū.desideras eīm rem tuā recupare.Sed ꝯtra quē agis/⁊ qua actione? Dic vt no.s̄.de iu.fis.l.si minore.

q ¶ Procuratore.fisci.s.qui ius habet vendendi.vt.j.eo.l.quecūqꝫ.at procurator cesaris non vendit rem cesaris sine speciali mandato.vt.ff.de offi.procura.cesa.l.j.

r ¶ Facultas.vt quia habet mandatū a principe vel etiā a procuratore fisci.vt arg.ff.man.si procuratorem.§.j.⁊ ad hoc.s̄.si pro.pu.pen.l.ij.ab his enim facta venditio valet: si modo precium sit solutum:nec valet promissio dupli.vt ff.eo.si procurator.Accursius.

s ¶ Habitis hastis.al's habitis istis scꝫ personis supradictis.al's habitis hastis.ad quod.j.l.proxi.al's habitis actis seu gestis.⁊ tunc dic.i.non conuento debitore ⁊ apud iudicem interpellatione non celebrata.vt.s̄.si propter pu.pen.l.fi.non autem dicas scripturam necessariam.vt.j.l.iij.

t ¶ Omni ordine . ordo in rebus fiscalibus vendendis hic erat vt debitum subsit:⁊ sit cessatum cum de hoc sit facta interpellatio coram preside.vt.s̄.si propter pu.pen.l.ij.⁊.iij.item ꝙ fiat subhastatio, vt.j.l.fi. ⁊.xx.diebus publice sit venalis et plus offerenti detur, vt,s̄,de sacrosan, eccle,..

auk. hoc ius porrectũ. Itẽ ꝙ iusto precio detur. vt. j. l. ij. et s. de iur. fis. l. si minori. et. ff. de iur. fis. l. iij. §. diui. Item procurator fisci debet adesse: vt hic. quibus peractis valet vẽditio: ꝛ nõ reuocatur. vt. j. eo. si tempora. et. s. de remis. pig. l. si hypothecas. et. s. de commu. rerum ali. l. ij. sed si aliquid deest non valet: vt hic. et. j. proxi. argu. ff. de transac. l. cum hi. §. si pretor. et. j. de prediis cu. sine decre. non alie. l. j. et. ij. et. s. si ven. pi. ag. l. j. ij. iij. et. iiij. et de rescin. ven. l. si quos. et si aduer. fis. l. edictũ. Sed infra quantum tempus vendet fiscus? Rñ. vt in priuato. vt no. s. de iure fis. l. iij. Itẽ et op. quomodo ꝓbat actor negatiuam cõtra regulam. s. de ꝓba. l. actor. Item quomodo probat solẽnitatẽ deesse: immo contra debet ꝓbari eam affuisse. vt. ff. de pub. l. quecunqꝫ §. j. et fi. Solu. ad vtranqꝫ: hic probat eoipso ꝙ non probatur contra. vt argu. j. qui milita. non pos. l. super seruis. vel hic erat scriptura que dicebat hoc interuenisse cui erat standum nisi contra. probetur. vt. C. de proba. l. cum precibus. et probatur ſm hoc per obliquum negatiua. vt et al's. s. de contrahen. stipu. l. optimam. Alij dicunt hic omnia presumi solẽniter acta. vt insti. de fideiuſ. §. fi. sed in. l. quecũqꝫ/ dicunt idem: et sic ibi probari eoipso ꝙ non probatur contra. quod non placet: vt ibi notaui. et facit. ff. de proba. l. ab ea parte.

a Debes. propter qđ debitũ facta fuerat venditio.

b Mala fide. quod est eoipso ꝙ non est seruatus ordo

c Recipies. sed qua actione aget? Respon. vt. s. de iure fis. l. si minori. Accur.

d Debere. tenet ergo de percipiẽdis licet habeat ti. et sic est contra. s. de rei ven. l. si fundum. So. hic de percipiẽdis qui adhuc erãt in fundo qui pars fundi sunt: et sic nõ vt fructus. vt. s. de rei ven. l. fructus pendentes. Vel ſm alios. P. et Ir. peruenerũt iniuste vt a lupanaribus: vel peruenire debuerũt vt honesti: qui tñ peruenerunt: secus si non peruenissent: licet debitor percepisset si ei possidere licuisset. et ſm hoc perue. de. id est debite peruenerunt. Vel verius hic speciale vt et al's notaui in predicta. l. si fundũ et facit. ff. de rei ven. l. fructus. Item in libro Azo. et. M. deest vel peruenire debere.

e Uplex. desideriũ. desiderat recuperare rem suam a fisco venditam ob debitum.

f Hastarum. q̃ solẽnitas nõ fuit omittenda. vt. j. l. fi. ꝛ. s. si aduer. fis. l. edicto. et de excep. rei iudi. ordo.

id quod ex causa iudicati debes[a] exolueris: rescissa venditione mala fide[b] facta easdem res recipies[c] cũ fructib[9] quos ad emptorẽ mala fide ꝑuenisse vel ꝑuenire debere[d] ꝯstiterit

¶ [illegible]

Impera. Gor. a. eraclioni.

Uplex rõ desiderium[e] tuũ iuuat: ꝛ qđ ꝑtermissa hastarꝫ[f] solẽnitate possessiones tuas ex officio distractas suggerit[g]: et ꝙ precij vilitate[h] ob exiguũ debituz gratiosam emptionẽ in fraudẽ tuã vtilitatẽqꝫ[i] rõnũ mearũ aduersariuz cõmẽtũ fuisse dicis: quapropter illicita ista redargue[k] tam indẽnitati[l] fisci consulturus: q̃ꝫ tue securitati[m] operam laturus.

¶ [illegible]

[illegible]

Idem Augu. crispo.

Et si instrumenta[n] emptionis non extent/ quibuscũqꝫ tamen ꝓbationibus[o] vxor tua ostenderit ad se eam domũ pertinere quam a fisco eius noie[p] dicis cõparatã/ preciumqꝫ ab ea exolutum: et in eam dominium translatum[q]: frustra fiscum ex persona matris[r] eius referre questionẽ ꝓcurator meus non sinet.

¶ [illegible]

Impera. Diocle. ꝛ Maximi. A. marcelline.

Ij tẽpora que in fiscalibus actiõib[9] vel hastis[s] statuta sunt patiuntur: cũ etiã augmentum te facturum esse

g Suggeris. id est dicis.

h Uilitate. qđ nõ fuit faciendum: sed iusto precio. vt. ff. de iur. fis. l. ij. §. diui. et. s. de rescin. ven. l. si quos. et. ff. de iure fis. l. iij. ꝛ. j. de prediis cu. l. j.

i Utilitatẽqꝫ. repete in: vel si habes in. dic in pro contra. sic. s. de here. l. iij. Uel forte est vna pars inutilitas.

k Redargue. i. aguendo eam conuince. vt. ff. de verbo. sig. l. iudicasse. scꝫ agendo contra fiscũ. quod dic vt. s. de iur. fis. l. si minori. et hꝫ fisc[9] hac. l. ius cõe.

l Indẽnitati. soluendo fisco quod debes.

m Securitati. id est indemnitati Accur.

Et si instrumẽta. hec lex respicit primam partẽ tit. et est ius cõmune. ꝛ facit. s. de pac. l. pactũ. et de trãsac. l. cũ te. ꝛ de rei vẽ. l. cũ sup. et. l. iudicia. Ac.

o Probationibus. scilicet idoneis.

p Nomine. vel ipsa emente. vel alio pro ea. Accur.

q Translatum. ꝙ suo nomine sit empta. et ei possessio tradita sufficit quicunqꝫ soluerit precium dũmodo sit solutum: vt hic. et. C. de proba. l. cum res. et si quis al. vel sibi l. j. et. l. multum. et. l. qui aliena pecunia.

r Matris. cuius bona ex delicto fisco obuenerant. secure ergo emit qui a fisco emit dũmodo solenniter. vt. j. ti. j. l. j. et. j. ne fis. rem quã vẽdi. euin. in. l. j. et. ij. et. s. de cõ. re. ali. l. ij. Accur.

Ij tpa. hastis. al's hastis: al's actiõibus: al's vtrũqꝫ. et dic ꝙ quando fiebat subhastatio dicebat per preconẽ ꝙ qui plus dederit vsqꝫ ad mensem ille habebit. lꝫ ergo infra mensem alicui libere venderet: tamẽ admittebatur adiectio infra dictum tempus. si autem cum ipso emptore esset dictum vt possit dari alij plus offerenti infra mensem: esset pactum in diẽ adiectionis: et valeret etiã inter priuatos. vt. ff. de in diem adiec. l. j. quod in predicto casu non est. vt. j. de ven. re. fi. l. j. et. ij. vel dic tempus statutum a lege qđ non habemus nisi in ecclesia. xx. dierũ. vt in auk. hoc ius porrectum. et forte tale est hic. vnde no. ꝙ in fiscalibus alienationibus tam suarum rerum q̃ꝫ obligatarum locum habet quod hic dicitur. vt. ff. ad munici. l. lucius. §. fi. Item in locationibus fiscalibus et patrimonialibus tẽporalibus: non tamẽ perpetuis locum habet. vt. j. de loc. pre. ci. l. fi. §. fi. ad res autem ciuitatum locum nõ habet nisi ciuitas habeat propriaz legem super hoc. vt. j. de admi. re. ad ciui. pertinen. l. j. et. ij. Accur.

a ¶ Profitearis.tu quivis emere.et no.q tm̄ semel est fa cienda adiectio.vt.j.de loca.pre.ci.l.ij.Uel dic tu debitor q cessaueras.vt.j.de loca.pre.ciui.l.congruit.et.ff.de in diē adiec.l.licet.Accur.

b ¶ Admittat.et tibi dominium applicet.vt.j.de vē.re.ci. l.i.Hoc autē verū ē nisi idē qui prius emerat: licitando obtinuerat.quo casu fructus medio tp̄e perceptos ꝑ in de ac si alius licitando obtinuisset fisco restituet:nisi et prima venditio et scd̄a adiectio sit fctā ante ꝑceptionē fructuū: et nisi ꝑ colonū fuerāt ꝑcepti. nam primo casu emptor/secūdo colonus percipiet et dabit mercedem emptori.vt ff.de iure fis.l.fi.

al's vt iuxta ius vberiorꝫ ꝛc.

c Quecūqꝫ.s.bona vel corpora:et sunt licitāda .i.vēdēda vł advēdēdū ponēda sub quadā licitatione. nam plus offerēti dari debēt.vt.s.de sacrosan.ec.aut.hoc ius porrectum.

d ¶ Prodigorū.i.cibariorū.nā ꝓdigū ꝓdigi ꝛ in plurali prodiga ꝓdigorū.i.cib⁹ cibi:et sic cibariorum s̄m ꝓ.q infra ꝓprimos dies prodigunt.i. cōsumunt.vt.ff.de offi. pre.l. plebiscito. administrauerat ergo ꝛ male annonaria cibaria hic administrator.Uel dic ꝓdigorū quibus est interdictum bonis.vt insti.qui.nō est permi.fa.testa §.item prodigus.et reliqua appellat cibaria ipsorum que plerūqꝫ a fisco prestantur.vt.s. de sacrosanc.ec.l.priuilegia.et de cōpensa.l.iij.que male administrauit iste qui patit venditionē bonorum suorum.

profitearis[a]:adi rationabilem nostrū et iustaꝫ vberioris precij oblationem admittat[b].

¶ Uēditio facta a fisco solēniter nō retractat ꝑtextu rescripti vel minoris etatis. Bar.

Quecūqꝫ[c] ꝓ reliqs prodigorum[d] in annonario titulo ceterisqꝫ fiscalibus debitꝭ in qbuscūqꝫ corꝑibus sub auctiōe licitāda sunt: fisco auctore vendant: vt ꝑpetuo[e] penes eos sint iure dn̄ij qbus res huiuscemodi subhaste solēnis arbitrio fiscus addixerit[f].et si qd vnqꝫ vt a fisco facta venditio possit infringi auctoritate rescripti fuerit īpetratuꝫ: nullus obtēperet[g]. Cū etiā minorib⁹ si qn̄ aliqd ex reb⁹ eorū ꝓ fiscalib⁹ debitis adiudicat emptoribus: repetitionis facultas in omnem intercipiat etatem[h].

¶ Qui solenniter emit a fisco solum ad precium tenet et ob aliud debitū nō ꝯuenit. Bar.

Idem Aug.ad felicem.

Si quis proscribente[i] ac distrahēte fisco debitorū[k] fiscaliū emerit facultates ꝓ earū rerum tm̄ ꝑcio obnoxij sint q̄s eos patuerit decursis hastis[l] ꝛ ꝓscriptōe habita cōparasse. Nā ita eos munimus vt nullius ꝯuētionis[m] reliquorum fiscaliū noie patiamur extrinsecus subire iacturam.

De venditione rerū fiscaliū priuato cōmuniū.

¶ Ratione partis fisci potest vendere totum.h.d.Bar.

Imperator Alexā.au.emp.

Forma est[n] q̄tiēs ad fiscū vel[o] minima portio rei pertineat:vt vniuersa[p] a ꝓcuratorib⁹ meis[q] distrahantur[r] Sed ꝑciū ꝑtis tm̄ in fiscum redigatur[s]/reliquū dn̄is partium restituat.Emptorem igitur prediorum de quibus libellum dedisti apud suum iudicem[v] conueni:vsurum defensiōibus si q̄ sibi competunt[x].

¶ Pars epistole.

k ¶ Debitorū.qui cessauerant in solutione.et ideo eorū bona vendebant.et sic est masculini generis.

l ¶ Decursis hastis.i.diebus quibus publice stetit venalis.vt in aut.hoc ius porrectum.Uel dic hastis decursis.i.factis subhastationibus.

m ¶ Cōuentiōis. nisi ad ꝑcium vt dixit.et est sic.s.l.ꝓxi.et.j.de fun.reipu.l.ij.ꝛ i agro deserto idē est q̄ nouo possessori assignat.vt.j.de censi.l.fi.sed ꝯ.ff.de iur.fis.l.prediis.Sol.hec illā corrigit vł hic alia predia:ibi tributaria vendūtur. Item.ꝯ.ff.de pub.imparcores.sꝫ ibi priuatus priuato.et facit.s.si aduer.fi.l.fi.

¶ De venditione rerum fiscalium.

n Forma.i.constitutio iuris.sic.s. de offi. ꝑfec.ꝑ.oriētis.l.formā. et.ff. de pac.rescriptū.

o ¶ Uel. pro saltem.vel ꝓ etiam.

p ¶ Ut vniuersa. al's vt vni al's deest vt. et dic id est tota.

q ¶ Meis.scilicet fisco.sic.s.credi.euic.pi.non de.l.j.

e ¶ Perpetuo.facit.j.de capi.ci.l.j.et de cen.l.fi.Sed ꝯtra ff.de iure fis.l.ꝑdijs.Solu.ibi ꝓ tributis: hic ꝓ mala administratione vel alio debito ex cōtractu vel maleficio.

f ¶ Addixerit.i.vēdiderit.sic ponitur. ff.de iure fis.l.fi.in ꝑn.et de re iudi.l.a diuo.§.si post.sed et preter hanc solēnitatem alie debent interuenire.vt no.s.l.j.

g ¶ Obtemperet.vt.s.de ꝑci.impe.of.l.rescripta.et si cōtra ius vel vti.pu.l.fi.

h ¶ Etatē.etiā minorē.sic ergo minor nō iuuat iure etiā spāli qn̄ fisc⁹ vēdidit rē ei⁹ ꝓ debitis: sec⁹ si credēs fiscus suā.vt et.s.si aduer.fis.l.fi.hoc tm̄ verū est si interuenit tutor vel cur.vt.s.si propter pu.pē.l.fi.sed ꝯ.j.de fun.pa.l.ij.

i ¶ Si quis ꝓscribente.i.ob debitum fiscale capiente ꝛ describente.Uel dic id est publice [So.vt ibi.

r ¶ Distrahant.i.distrahi possint.et est speciale in fisco. secus in alio q̄ non nisi partē suā vendere potest: vt hic.ꝛ s.de cōmu.re.alie.l.ij.Sed qd si nullā partē habet fiscus et vendit:Rn̄.aut credit suam et statim emptor est secur⁹ vt.s.de qua.pre.l.fi.aut scit alienam:et non ꝑiudicat dn̄o nam si ideo preiudicat quia partem habet vt hic.ergo vbi non habet non preiudicat. Item s̄m.M.locum habet hec lex quando non potest ꝯmode diuidi.sed certe indistincte dicit hic.ergo sic est intelligendū.vt ar.ff.de publi.l.de ꝑcio.et adde distinctionē vt no.s.fa.her.l.familie.

s ¶ Redigat.s.cū totū fisco est soluendū:sed pars redigit in fiscū vt irreuocabiliter habeat et aliā reddat socio suo. hoc em̄ innuit verbū restituat:et verbum redigatur: ꝛ natura contractus. sic ergo in subsidium cum non possit rehabere rē:habebit ratū ꝛ actione negociorū gestorū ꝯ fiscū aget ad precium.vt.s.de re.alie.non alie.l.j.

t ¶ De quibus.s.prediis.

v ¶ Suum iudicem.quia actor sequitur forum rei.vt.s. vbi in rem actio.l.j.

x ¶ Competunt.que vere competunt.vt ꝛ.s.de cōmu.re

rum ali.l.ij.et.§.in principio huius legis.

¶ De fiscali [illegible]

Grauissimum.bona fide.s.emptoris et venditoris.ratiõe ergo malefidei ipsemet fiscus refert controuersiam.M.sunt et alia necessaria vt nota.§.de fi.istru.l.j.

b ¶ Addicta.id ē vēdita. sic.ff.de iure fis.l.fina.

c ¶ Accepit. non s̄ fides de p̄cio p̄t haberi.vt.ff.de iure fis.l.si p̄curator

d ¶ Referat. hoc siue vt p̄priā siue vt obligatā vendiderit. vt.j̄. de fun. rei pri.l.j.et.§.cre. euic.pi.nō de.l.j.ꝛ de distrac. pig.l.si hypothecas. et.ff. de distract.pigno. l.si is.et de excep. rei vēdi.l.j.et.§.ti. ij.et si insi̅a.et de rescin.vē.l.iij.ꝛ de euic.l. sine possessio.ꝛ.j̄.l.pri.q̄ oēs sunt ar. ꝙ nēo veniat ꝯ̄ factū suum vel ei⁹ cui successit.ad qđ ēt est.ff. de adop. p⁹ morte ꝛ.§.de rei vē. cū a mr̄e.ꝛ.ff.de decre. ab ordi.faci. l.pe.

Facto p̄prio q̄s ꝯuenire nō debet.

e ¶ Statiōe.i. nomine eiusdem stationis . habet em̄ fiscus plures stationes. et si vēdat rez vnius quasi sit alterius/nō potest alteri⁹ nomie reuocare.ad qđ.§.đ fo. l.ij.Sed ar.ꝯ.§.de cōpen.l.j.Sꝫ ibi ē rō p̄pt̄ ꝯfusionē vl tādā.et est h ar.ꝙ si abbas vēdat rē vni⁹ ꝯuēt⁹ sibi subditi q̄si sit alterius ꝙ nō pōt reuocari.

f ¶ Officia . earūdem stationū vel diuersarū.et dic negociorū gestorum in subsidiū actionis.vt.ff.de rebus alie.non alie.l.j.

g ¶ Retractare.h potes dicere ea q̄ supiori.l.dicta sunt.

¶ Ne fiscus rem quam vendidit euincat.

¶ Res fisci solenniter vendita non euincitur nō primitur ad stationē vēditoris. ꝛ officiales inuicem experiuntur etiam durante officio.h.d. Bar.

Imperator Alexan . ad. A.

Grauissimū verecūdia mea duxit / vt cuius rei p̄ciū cū bona[a] fide eēt addicta[b] semel fiscus acceperit[c] / eius cōtrouersiam referat[d]. non solū ergo emptorem ab eadē statione[e] sed neqꝫ ab alia quidē questionem pati debere equum est. cum etiā in his venditionibus emptore non inquietato/officia[f] inter se possint experiri.

Impera. An. palladio.p̄.p̄.

Retractare[g] fiscū qđ semel vendidit equitatis honestatisqꝫ ratio nō patitur.

¶ De his qui ex publicis rationibus mutuā pecuniā acceperūt.

¶ Qui accipit pecuniam mutuam ab officialibus fisci tenetur in quadruplum. Bar.

Imperator val. ꝛ val. Augusti.ad prin.pre.pre.j.

Si q̄s ab exactorib⁹ tabularijs[h] ꝛ ar charijs[i] officijsqꝫ[k] rationū fenebrem pecuniam sumpserit[l] : detectus in eodem ad quadrupli penā ex hac auctoritate[m] teneatur[n].

¶ Qui autem fisci ale mutuo sumpsit sine principe licentia et qui dederit pena hic inserta teneātur hoc dicit Bar.

Imperator Gra. ꝛ Theo. A. palladio.

Sciant oēs accipiendi⁹ mutuo ex largitionibus sacris[p] auri nō patere cuiqꝫ facultatē[q]. Nā si q̄s aurū ex nr̄o erario priuatis cōmodis[r] p̄futuruꝫ occulte[s] / aut cautionis[t] aut sponsionis fide[v] vt debitor reddituros sine nr̄a auctoritate acceperit:ablatis bonis oībus[x] p̄petue deportatiōis sub detur exilio. Is etiam q̄ ex memoratis thesauris sub specie publici creditoris aurū cuiqꝫ cōmodauerit[y] aut dederit:capitali sententie subiugetur.

¶ Penis fiscalibus creditores pareri.

¶ Prosecutio pene preferri quando pena additur per nomina multiplicatiua : in dubio nesi simplum. Bal.

Imperator Aug. Marcello.

Rem suaꝫ p̄ sequētibus pene exactio postponitur. sicut ita ꝙ in fortis q̄ titate fisci p̄secutio potior est:ita i triplo

h ¶ Tabularijs.qui cum susceptoribus erant.vt j̄.de suscep.l.duos.

i ¶ Archarijs. qui preerant archis in quibus pecunia publica reponebat̄. de quibus habes.j̄.de suscep.l.fi.et.j̄.de his qui ex pu.col.l.ij.

k ¶ Officijsqꝫ.scilicet alijs.

l ¶ Sūpserit.nō em̄ dꝫ alicui p̄sone publice vel priuate mutuari.sed ad vsum deputatum seruari. et iussu supioris ibi dari.vt.j̄.de his q̄ ex pu .col.illata sunt.l.j.ij.et.iij.

m ¶ Auctoritate.condictione ergo ex.l.vel actione in factum. ad quod.§. de iure fis.l.qui in contractibus.

n ¶ Teneat̄.s.simul cum fraudis participe vno plu ribusve.vt.ff.de iure fis.l.auferf.§.fi. et no.§.de iur.fis. l.defensionis. Itē ꝯ.j̄.l.pri. Solu.vt ibi no.ꝙ l quadruplo continet̄ res. vt.j̄.ti.j.l.j.

o ¶ Sciant.accipiēdi.s.auri quod subijcit.

p ¶ Sacris.i.sacris largitionibus deputatum.

q ¶ Facultatem. vt et.j̄.de his q̄ ex pu.col.l.j. ij.et.iij.

r ¶ Cōmodis.scꝫ acceptoris.

s ¶ Occulte.qđ p̄ sumit̄ eo ip̄o ꝙ sine auct̄e principis vt subijcit. vel comitis sacrarū largitionum. vt.j̄. de auri publi. p̄secutoribus.l.vna.

t ¶ Cautiōis.s.sine fideiussore. vt C. de ver.sig.l.sancimus.

v ¶ Fide. cū fide iussore vel cautione in scriptis.spōdere sine scriptis.

x ¶ Oib⁹. imo in q̄druplū.vt.§.l.p̄xi.ꝯ.So.ibi.in alia pecunia. hic in auro.ar. in aut̄.de fideius.§. ꝙ aūt. vel hic mutuat vt publicā dicens habere mandatū: vt h̄. qđ nō licet vt dixi sine auctoritate principis vel comitis. ibi vt priuatā.et sic hic furtū seu peculatum et falsum:ibi furtū seu peculatū tm̄.vel ibi ciuiliter.hic criminalr̄. Itez ꝯ.j̄.de frumē.vt.cōstantino.l.ij.So.vt ibi.Accur.

y ¶ Cōmodauerit.i.mutuauerit ꝛ sic ꝓprie

¶ [illegible]

Rem suā.pone casum per.l.§.ti.j.l.j.ꝛ de iur. fis.l.qui in cōtractibus.et facit.ff.solu.ma.l.si marito.et.ff. de iure fis.in summa. et.l. qued

placuit.et.l.statius florus.§.fi.et.l.deferre.§.fi.et.l.si titi⁹. et arg.§.de iur.delibe.l.fi.§.si vero.

a ¶ Propria forma.vt postponatur.vt in prin. huius.l. in precio autem redacto ex venditione pignorum prepo- nuntur priores.vt.ff.de iure fis.l.res.§.j.et hoc si persona- liter agatur: sꝫ in hypothecaria prior in tp̃e prefertur vt.ff.q̃ po.in pig.l. si pignus.que hypotheca etiam in delictis est ꝫ azo. vt.§.de puil.fi.l.j.

quod pene noĩe adiectum est propria forma[a] seruanda est.

¶ De fiscalibus vsuris.

¶ Ex mora pene non accedũt vsure. Barto.

Imperator an. Au.anti.

Ius[b] summe quã tibi pene nomĩe inflictã probaturus es vsure nõ exigentur. nec enĩ mulctam[c] tibi procurator me⁹ irrogauit vltra q̃ꝫ placitũ est: sed penam te iussit inferre.

¶ Fiscus qui succedit in locũ priuati vtitur iure priuati. Bar.

Imperator Alexã. victorino

Si sub pignore creditũ fuit: etiã fiscum qui successit in locum debitoris[d] vsuras p̃stare oportet: si eas depẽdi saltem pacto[e] placuit.

¶ Fiscus nõ põt stipulari vsuras vltra legitimũ modũ vsurarum: nec iam ab alio stipulatas exigere.h.d.Bar.

Imperator Iusti. Aug.menne prefec.pre.

Fiscum etiam nostrum

¶ De fiscalib⁹ vsuris.

b Ius. pone exemplum in pena conuentionali promissa fisco pro q̃ est infra placitũ ꝛc. cuius non debetur vsura. vel pone in pena legali dupli.vt.§. de iur. fis. l. defensionis. vel quadrupli. vt §.de his q̃ ex pu. ra.l.j.et dic placitum est.i. placuit procuratori. et sic no.ꝙ pene non accedit vsura. vt h. et.ff.de magist.cõue.l.fi. sed sorti fisco debite sic etiã sine promissione. vt.ff.de vsu.l.cum quidam.§. fiscus. et de iure fis.l.si fiscus.

Vsura nõ accedit pene

c ¶ Mulctam.videbatur vsura deberi quasi quedam mulcta que pene accederet: quod remouet.q2 nõ irrogauit eam vltra penã: certe nec potuisset irrogare eam si voluisset.vt.§.de mõ mulct.l.ij. certi enim sunt iudices qui possunt mulctare.sed penas ordinarias omnes possunt imponere etiam delegati.vt.ff.de iudi.l.ij.§.his datur.et de ꝟbo.sig.l.aliud.§.inter mulctam.

d Si sub pignore.debitoris.vtitur enim in hoc iure priuati.vt.ff.de vsur.l.cum quidam.§.fiscus.et argu.§. ad le.iul.de vi.l.tutores.

e ¶ Pacto.hic fuit actũ vt pignus pro his teneretur: vt §.de vsu.l.per retentionẽ.ar.ff.de pigno.ac.l.cum viciose Sed hic nõ intercessit viciose obligatio pignoris.

f Fiscum.sanctioni.quã habes.§.de vsur. l.eos.§.ceteras.quia dicitur regulariter quemlibet vsq3 ad semissem et non vltra posse stipulari vsuram: preter mercatores quibus est permissum besses: et preter quosdam alios qui centesimã partem possunt stipulari: stabit ergo fiscus illi regule vt hic,et.§.de his qui.vt indig.l.j.

g ¶ Deuolute sunt.puta per successionem.quo casu hoc vtetur priuilegio postq̃ꝫ inter nomina debitorum retulit. vt.§.de vsur.l.cum quidam.§.si debitorẽ.et.ff.de iure fis. l.si fiscus.Accur.

¶ De sentẽtijs aduersus fiscũ ꝛc.

parere sanctioni[f] nostri numinis iubemus: per quã vsq3 ad dimidiã centesime vsuras stipulari creditoribus exceptis certis p̃sonis permisimus. vt ipse etiã fiscus vltra dimidiã cẽtesime p̃tẽ a debitorib⁹ suis minime exigat: siue principaliter ei p̃miserũt/ siue a priorib⁹ suis creditorib⁹ actiões ad eũ quocunq3 mõ deuolute sunt[g].

¶ De sententijs aduersus fiscum latis retractandis.

Imperator.a. Aug.

Causas[h] in quibus contra fiscum iudicatũ est intra triennium retractari posse: ꝛ post id tempus (si preuaricatio[i] arguatur vel manifesta fraus p̃betur) notũ est.

¶ De bonis vacantibus et de incorporatione.

¶ Etiam ex priuilegio ciuitates nõ succedũt in bonis vacãtibus: ꝛ si occupauerint ab eis auferuntur.h.d.Bar.

Impera. Diocle.et Maxi.

a Causas. cũ iudicatur cõtra fiscũ aut rite omnia facta fuerunt et tunc valet sententia et appellatur iure cõi.vt.ff. de appel.l. illud. aut absente aduocato fisci: et nõ valet.snia ipso iure/ iure spãli. qd̃ dic vt.ff. eo.l. si fiscus alicui.et.l.iij.§.diuus.et ita tempore nõ cõfirmat.vt ff.de ap.l.si expressim.et.§.de fal.l.si cut. aut omissum est instrumentũ p̃ eo faciens: et tunc iure speciali vsq3 ad trienniũ retractat petita restitutione per officium iudicis. vt hic. et ff.de re iudi.l.imperatores.nec obstat.ff. de iureiur. admonẽdi. vbi ꝛ i priuato dicit idem quia respen.vt ibi notaui. Item s̃m hoc non ob.§. de re iudi. sub specie et de trãsac.sub p̃textu.q2 ibi in priuato nõ retractat et hoc si nõ iterue nit p̃uaricatio.al's distingue: aut corruptio pecunie interuenit in iudice vel p̃curatore fisci agente: et tunc non valet ipso iure etiã post triẽniũ: vt h.et.§.de pena iudi.l.con stitit.et sic etiam põt itelligi.§.de aduo.diuer.iudi.l. j.aut gratia vel ambitione tantũ: et tunc valet: sed retractatur vltra triennium: vt hic.et.ff.ad trebel.l.seruo.§.cum p̃tor. sed hoc casu qñ non precio vsq3 ad quadrienniũ tm̃ a die sententie et per in integrũ restitutionẽ.vt.§.de tempo.in integ.resti.l.fi.et ita vtitur cõi iure quando interuenit preuaricatio.et que dixi in repu.eadem in ecclesia et in pupillo dici possunt.vt no.ff.de re iudi.l.imperatores.

Snia aduocato fisci absente ꝯ eũ lata non valet.

Pupillus ecclesia et respub. q̃nq3 eq̃parant.

i ¶ Preuaricatio.preuaricatio in aduocato.fraus in iudice vel aduersario.ad qd̃.ff.de iudi.si pretor.§.marcellus.ꝛ ff.de iure fis.l.imperatores. Item an ex eadem contestatione et actis agetur: vel nouiter fiet contestatio? Dic vt nota.ff.de ap.l.si expressim.item an primo debeat agere respu.contra procuratorem suũ? Rñ.vt.d.l.imperatores.

¶ De bonis vacantibus ꝛc.

S Cire debet. tua. loquit᷑ comiti rerũ priuatarũ qui p̄dicta accipere ⁊ incorporare dʒ. vt. ĩ. l. iij.
b Legitimo. vel honorario. vt. ff. de iu. fis. l. j. §. diuus. itē vxor excludit fiscũ. vt. s̄. vñ vir ⁊ vxor. l. j. Itē socius liberalitatʒ iperialis. vt. ĩ. si socius libera. iperia. l. j. itē curia aliud ꝙ collegium licitum. fisco prefert᷑: ⁊ patronus. vt. s̄. de here. decur. per totum. ⁊ de episco. ⁊ cleri. si quis p̄sbyter. Itē substituti ⁊ coheredes. vt s̄. de cadu. tollē. §. his ita. item facit ĩ. e. l. vacantia.
c Uēdicādas. dominium rerum ipso iure ad fiscũ pertinet si sunt soluendo non al's: deducto tamen ere alieno. ⁊ tũc cum sint soluēdo. vt. ff. de iure fisci. l. j. §. an bona. ⁊. l. non possunt. ⁊ obstat p̄scriptio. iiij. ānorũ ex die nunciationis. sed a die quo fuerunt vacantia xx. annorum. vt. s̄. de quadri. prescript. l. j. ⁊. ff. de iure fis. l. j. §. diuus. ⁊. §. p̄scriptio.
d Ex p̄missu. p̄ncipis vel legis. nam etiã p̄missio cum petitione nõ tenet. vt. ĩ. de peti. bo. sub. l. j. sed sine petitione sic. vt eodē titu. l. j. Sed an pro delictis accipit ciuitas? R̃n. non eadem ratione: immo nec ipse fiscus hodie nisi in crimine lese maiestatis. vt in aut. vt nulli iudi. §. fi.

S Cire debʒ graui tas tua[a] intestatorum res qui sine legitimo[b] herede decesserint fisci nostri rationibus vendicandas[c]: nec ciuitates audiendas que sibi earum vendicandarum ius veluti ex permissu[d] vēdicate nituntur: ⁊ deinceps quecunqꝫ in testatorũ bona ciuitatibus obtentu priuilegiorum[e] suorum occupata[f] esse compereris: ad officium nostrum eadem[g] reuocare non dubites.

Si res conceditur in integro statu per principem intelligitur cum pertinentijs et cum iure suo et instrumentis et omnibus [illegible] cum mancipijs que in ea sunt. hoc dicit Bart.

Imperator Constan. ad Emilium rome.

S I quādo annotatiões[h] nostre contineant possessionem siue domum quam donauerimus[i] integro statu donatam: hoc verbo[k] ea vis continebitur quam ante scribebamus[l] cum adiacentibus[m] et mancipijs et pecoribus et fructibus et omni iure suo[n]: vt ea que ad instructum possessionis vel domus pertinent reddenda sint.

Si res fisco defertur [illegible] debet [illegible] per [illegible] secundo [illegible] auctoritate procuratoris fisci [illegible] sine auctoritate [illegible] debent scribi [illegible] grauissime puniuntur. Bart.

Imperator Ual. ⁊ Gra. au. A. ad florianum criminis.

S I quando aut alicuius publicatione[o] aut ratione iuris[p] aliquid rei nostre[q] addendum est: rite[r] atqꝫ solēniter per comitem rerũ priuatarum: deinde per rationales[s] in singulis quibuscunqꝫ prouincijs cōmorātes[t] incorporatio impleatur: et diligēs stilus[v] sigillatim omnia ascribat. tituli vero quorum adiectione predia nostris sunt consecranda[x] substantijs/ non nisi publica testificatione proponantur: grauissimis statim subdēdis supplicijs qui huiusmodi aliquid propria vsurpatione[y] temptauerint.

Bona eius qui nullo modo aliquem habet successorem dicuntur bona vacantia: et deferuntur in fiscum heredem. h. d. Bar.

Imperator Ho. et The. aa. palladio. pre. pre.

m Adiacentibus. s. etiã mobilibus vt subijcit. sed imobilia adherentia accedunt etiam si hec verba dicta non essent. vt. ff. de leg. iij. predijs. §. fi. ⁊ facit. s̄. de verbo. signi. l. j. ⁊. ij. ⁊. ff. de vsu ⁊ habita. l. si ita. ⁊ de leg. iij. quesitũ. §. peto. ⁊ de fun. instru. si cui. ⁊ adde quod no. s̄. de constitu. prin. l. fi. Item no. generali vel indefinito verbo omnia contineri. ad quod. ff. de offi. prefe. vr. l. j. §. cuʒ vrbē. Item hec verba ponuntur in instrumentis venditionum vel similia.
n Suo. id est instrumentis dom9 vel fundi ⁊ patrisfam. ibi morantis nec ob. ff. de fundo instru. l. quesitum. §. sed si fundus. vbi dicit nõ contineri instrumentũ agri. sed subaudi ibi tantum.
S I quãdo. publicatione. q̄ fit ex varijs caus. vt. ff. de iure fi. l. j.
p Iuris. scʒ alterius vt donatione vel successione.
q Nostre. id est fiscali que est nostra. vt. s̄. de quadri. pre. l. fina.
r Rite. s̄m formam hic subiectā. qñ questio non refertur vt hic. al's s̄m formã. ĩ. e. l. fi.
s Rationales. procuratores cesaris. vt. s̄. de modo mul. l. ij. qui incorporabit vt iudex: vt hic. quod faciet primo comes capiēdo. secũdo dando procuratori cesaris q̄ ponet eos in numero ⁊ corpore aliarum rerum fiscalium.
t Commorantes. scilicet comites ⁊ rationales.
v Stilus. scribent᷑ enim nomina ⁊ qualitates rerũ quasi quoddam inuentarium. vt. s̄. de bo. pro. l. si quis intra. Et nota hic ꝙ in qualibet prouincia erat vnus procurator cesaris. ⁊ vnus comes rerum priuataruʒ. Item no. ꝙ hec lex facit ad secundam partem rubrice.
x Consecranda. id est adiungenda: ⁊ dic ꝙ quãdo adijcitur debet scribi manu publica quo titulo: scilicet vtrũ ex dona. vel successione/ vel quoquo modo fisco obueniũt. Uel dic ꝙ quando adijciunt᷑ imponitur in ipso predio signum: quod non licet nisi auctoritate publica. i. competentis iudicis: vt hic. ⁊. s̄. vt nemo priua. l. ij. ⁊ in aut. de man. princi. §. titulos. col. ij. al's punitur vt ibi ⁊ hic dicitur.
y Usurpatione. vsurpat qui contra predicta facit.

e Priuilegiorum. de facto petitorum ⁊ impetratorum.
f Occupata. p suos officiales. vel sub. scʒ ciuitatibus.
g Eadem. scilicet bona.
S I quando annotationes. id est priuilegia.
i Donauerimus. non petenti. ⁊ sic valet. vt. ĩ. titu. ij. l. j. et. s̄. de quadri. prescrip. l. fi. ne sit contra. s̄. eo. l. prox. ad quod est. ĩ. de prepo. sacri cu. l. fi. sed argu. contra. ĩ. de agri. et man. l. fi. Accursius.
k Hoc verbo. id est his verbis integro sta. do. ⁊ sic not. verbum pro oratione poni. Item pauca verba pro vna columna. vt. s̄. de vsufru. l. antiquitas. in fi. quod facit pro allegantibus. Accursius.
l Scribebamus. in quadam. l. quam nõ habemus. vel in quodam priuilegio.

Uerbuʒ p ofone q̄nqꝫ ponitur.

S̄nale vel indefinitũ v̄bũ oia cꝑhēdit

a[illegible] ⁊at [illegible] sewp.

Vacātia mortuoꝝ bona tūc ad fiscum iubemus trāsferri[a] si nullū ex q̄libet sanguinis linea[b] vel iuris[c] titulo legitimū reliq̄rit intestat⁹ hr̄dē.

¶ In puincijs vbi nō est pcurator cesaris de pūcipe [illegible] sollicitudine bona vacātia sub preside inuestigant͛: et de eis inuentariū cōficit͛ ꝛ principi scribitur [illegible] hic inserta punitur. h. d. Bar.

Imperator Theo. et Ua. aa. hermostraphi. cyp.

Si vacantia vel alio mō bona delata[d] legibus ad erariū perhibeant͛[e]: certi palatini[f] electi et iureiurando obstricti mittant͛/ vt eoꝝ instātia[g] preses puincie pn̄te fisci patrono diligēter inq̄rat cuius vacās cadēsq; fuerit p̄rimoniū/ quātūq; vel quale videat͛[h]: vt cū data[i] reclamandi copia[k] nullum id iure possidere vel vēdicare cōstiterit: locūq; erario factū esse tā ipsius[l] relatiōe q̄ʒ publicoꝝ monumentorū[m] fide constiterit rerum nobis noticia intimetur: vt iussu nostro vacātia vel alie res noie occupent͛[n] erarij: q̄ forma[o] etiā in pte bonoꝝ vel in vna altera vere seu actione vna vel ēt plurib⁹ seruet͛. Nā si q̄d p fraudē in dispendiū erarij fuerit admissum: missi q̄dē executores[p] non euitabunt indignationem. preses aūt facultatū pte dimidia mulctabit͛: fisci[q] ꝓ pronus detrimētū qď pro vicio ei⁹ fisco ingeritur resarcire vrgebitur.

¶ De delatoribus[r].

¶ Si relinquitur tacite incapaci non defertur in fiscum. Bar.

Imperator Alexan.

Si ei qui capere pōt[s] tacitum[t] fidei commissum relictum est/ cessat delatio[v]. his em̄ prohibetur tacite relinqui qui

a ¶ Vacātia. trāsferri. de facto. nā dn̄ium ipso iure querit͛ fisco si soluendo sunt. vt. ff. de iu. fis. l. j. §. an bona.
b ¶ Linea. inferiori vel superiori vel trāsuersali ēt vltra septimū vel decimū gradū s̄m. P. qď nō placet: q: post legitimū successorē succedit vxor ꝛ postea fiscus. sʒ legitimus nō e vltra decimū gradū. vt. s. vn̄ vir ꝛ vxor. l. j. Accur.
c ¶ Iuris. legitim⁹ successor iurʒ ē adoptiu⁹. vt. ff. de suis ꝛ legi. l. j. §. fi. ꝛ. l. ij. §. hereditas Itē alij: q̄s dic vt nota. s. l. j. et facit s. de cadu. tol. §. fi. ꝛ. j. de prepo. sa. cubi. l. pe. §. intestatorum. ꝛ in aut. de here. ꝛ fal. §. inordinatum. ꝛ. j. titu. j. l. ij. ꝛ i aut. vt nul. iu. §. fi. ꝛ in aut. de nup. §. si igr̄. co. iiij.
d Si vacantia. delata. s. dānatoꝝ vel alio modo. qď dic vt. ff. de iu. fis. l. j. Accur.
e ¶ Perhibeant͛ id est inueniantur
f ¶ Palatini. de qūib⁹ habes. j. de palati. sacra. lar. Uel dic quicunq; de curia missi.
g ¶ Instantia. q̄ executores. j. dicū͛tur. ꝛ not. q̄ quasi offi. iudi. expedit͛. ꝛ sic intelligo. s. de iu. fis. l. defensionis. Accursius.
h ¶ Uideatur. reducendo hoc in scriptis. vt. s. de bo. proscrip. si quis intra. Accursius.
i ¶ Data. ablatiui absoluti. scilicet data copia. ꝛ facit. s. de iu. fis. l. prohibitum. ꝛ. l. defensionis.
k ¶ Copia. si ergo aliquis resistit debent remanere bona apud possidentem donec liqueat ea cōfiscanda. vt. s. de iu. fis. l. defensionis.
l ¶ Ipsius. scilicet presidis per propriam epistolam.
m ¶ Monumentoꝝ. que facta sunt sup bonis inuētis quasi quoddā inuētariū. vt. d. l. s. de bo. proscrip. l. si quis intra.
n ¶ Occupentur. per eosdem palatinos vel alios ad hoc missos. vel si non mittatur aliquis pro capiendo tradent͛ comiti rerum priuatarum: ꝛ procuratori cesaris ad incorporandum: ꝛ isti iterū inquiret. vt. d. l. si quis. ꝛ. s. e. l. si qn̄. Item quod dicit occupentur: de facto. nam de iure nō est opus si soluendo sunt. vt. ff. de iu. fis. l. j. §. an bona.
o ¶ Forma. de inquirendis ꝛ capiendis bonis predictis.
p ¶ Executores. quos. s. vocauit palatinos.
q ¶ Fisci vero. facit. s. de aduo. fis. l. fisci. ꝛ. j. de anno. ꝛ tribu. l. iij. Accursius.
r ¶ De delatoribus. Dixit de bonis vacantibus: nunc de eorum bonorum delatoribus. ꝛ no. q̄ deferre dicit͛ multis modis. Primo. i. qui aliquid offert. vnde dicitur hereditas defertur. vt. s. de car. edic. l. ij. Item accusare de quolibet crimine. vt. C. ad. l. iul. re. l. iubemus. Itē bonorū nunciator vt. ff. de di. prescrip. l. intra. ꝛ ita hic. Item deferre scʒ honorem. vt. s. de epi. ꝛ cleri. presbyteri. hic autem ponitur pro delatore bonorum iusto vel iniusto. ꝛ est iniustus ratione personarum etiaʒ si probet. vt. j. eo. l. fi. Item prohibentur aliqui deferrē propter honorem vt clarissimi. Iteʒ veterani. Iteʒ milites propter honorem stipendiorum. item propter sexū vt mulieres. Item propter dānationem: vt qui fustibus cesi sunt ꝛ in opus publicū damnati sunt. Itē in metallum damnati: sed eas causas quas ante dānationē ceperunt deferre/ post damnationem possunt exequi. vt. ff. de iu. fis. l. deferre. sed q̄ admittuntur si nō probant sunt iniusti et infames. vt ff. de iure fis. l. ij. in prin. ꝛ. j. eo. l. j. ꝛ. l. nulla. ꝛ. l. ex varia ꝛ. l. omnes. in fi. ꝛ C. de episco. ꝛ cle. nulli. in fi. ꝛ i alijs casibus: quos dic vt. j. eo. l. ex varia. si vero probant premium habent. vt. ff. de iu. fis. l. edicto. §. extat. Item differt hic titulus ab illo. j. de his qui se deferunt. quia ibi se: hic alios deferunt. Accursius.

Defer re mu tis mo dis di

Defer re mult phibēt

s Si ei qui capere potest. cum effectu: scilicet ex testamento. vt. ff. de verbo. signi. aliud. et in here de suo vel extraneo que tempora inspiciant͛ an sit capax vel non: dic vt not. insti. de heredi. quali. ꝛ dif. §. sui. ꝛ. §. in extraneis. hac autez. l. hic legatarius seu fideicōmissarius generalis vel specialis cui tacite aliquid est relictum duobus temporibus debet esse capax. s. testamenti ꝛ mortis: ꝛ sic hic erat. vt. ff. de iu. fis. l. non intelligitur. §. quando autem. si autē primo poterat/ secundo non potest capere: cessaret ꝛ tunc delatio: nisi forte in futurum fidem accommodauit institutus. idem si primo non potuit: secundo potuit ei relinqui de benignitate parcitur. vt. d. l. non intelligitur. §. quando. ꝛ not. ff. de his qui. vt indig. l. in fraudem. in prin. ꝛ. §. j. que autem faciunt non capacem no. institu. de lega. §. incertis.
t ¶ Tacitum. quod est quando domestica cautio vel promissio est: non palam in testamento vel codicillis: et de hereditate non de suo rogatur. vt. ff. de iu. fis. l. non intelligit͛. in princi. ꝛ. §. quero. ꝛ. §. si quis palam. ꝛ. §. tacita. ꝛ. l. ita fidei. in prin. ꝛ in fi. ꝛ de lega. j. l. in tacitis.
v ¶ Delatio. al's si neutro tpe fuerit capax: dodrās relicti

aufert nõ capaci et quarta rogato ꝗcũqꝫ deferat.vt.ff.de iur.fiſ.l.j.⁊.ƺ.ad.l.fal.l.iij.et.ff.de his ꝗ.vt indig.heres.rogatus aũt excuſat ſi palã rogatur.vt.ff.de iur.fiſ.l.non intelligit. Itẽ ſi eſt ſeruus rogãtis.vt.ff.ad.l.fal.ſi tacitum. Item ſi filius.vt.ff.de his qui.vt indig.l.in fraudem.§.fi. Itẽ ſi ſe deferat.

uus.⁊.l.arrianus. Item alia.vt.J.l.pxi.ab alijs penis excuſatur multis modis.quas dic vt.ff.de iur.fi.l.ex quibuſdam.et.ƺ.eo.l.monente.

m ¶Execrabiles.i.odioſi.

n ¶Deferunt.ſcilicet inchoando et ſpe premij.et nõ probant niſi excuſent aliquo de predictis modis. ad quod ff.de iur.fiſ.l.deferre.§.ſed et cõem. Item ciuitati non defert.vt.ƺ.titu.j.l.j.Accur.

vt.J.ti.ij.l.j.

a ¶Non pñt.ꝫ ſi pñt poteſt tacite relinqui eis/ loco ſumpto a cõſequẽti deſtructo.ad qꝺ ff.de pub.ſi ego.§.partus.

¶Monente officij.qꝺ geris qꝛ eras palatinus vt.ƺ.ti.j.l.fi.vꝉ pone vt.ff. de iur.fiſ. l.fiſc⁹.§.delatoris.

c ¶Procuratorꝫ.fiſci vel ceſaris ꝗ etiam excuſant:vt ar.ff.de his qui.vt indig.l.in fraudẽ.§.fi.et de bo.lib.ꝗ cũ maioꝛ.§.ſi patris.et.ƺ.de iure fiſ.l.ij.et.l.prohibitũ eſt.nec ob.ff.de iur.fiſ.l.ij.§.diuus.qꝛ ibi mãdatũ:hic iuſſum ẽ: iter que eſt dfia.vt inſti.de attil.tu.no.itẽ.ff.mã.l.j.Itẽ habꝫ ħ ius mandandi.

d ¶Attẽptetur.i.ne patiaris penas delatorꝫ tria te excuſant: officiũ.iuſſus/⁊ ꝙ ali⁹ ichoauerat: lꝫ non pbauerꝫ.aꝉs patieris penas / ꝗs dic vt no.J.eo.l.ex varia.

¶Nulla macla.i.infamie.

'aꝉs inſerta.

palã relictũ capere nõ poſſunt[a].

¶Qui refert ex neceſſitate [illegible] pe[illegible] delatorio nõ [illegible] Bar.

Imperatoꝛ Gra. A. conthei.

MOnẽte[b] officij ſollicitudine quinimo iuſſu pcuratoꝛis[c] vt cãm ab alio delatã ꝯueniẽti diligẽtia inſtruere/nõ ipm volũtariũ delationis munus ſuſcepiſſe te actoꝛũ lectio ꝗ pcib⁹ intexta † ſunt manifeſte declarat. Eapꝛopꝫ ne ꝗd in pſona tua qꝺ eſt ſecte tẽpoꝛuꝫ meoꝛũ alienũ attẽpteꝫ[d]: pſes puincie vir clariſſim⁹ ad ſollicitudinem ſuam reuocabit.

¶[illegible] ad defenſionem ſuam [illegible] nõ videtur deferre.h.d.Bar.

Idem. A. crelio.

NUlla[e] macula vel crimine[f] delatoꝛis aſpgiꝫ is ꝗ cũ ab officialibus[g] fundũ ſeu domũ fiſci poſſidere cõtẽderetur:nõ ſe ſed aliũ ei⁹ rei poſſeſſoꝛem eſſe monſtrauerit[h].

¶Qui [illegible] ad defenſionem reipublice vt delatoꝛ non punitur.h.d.Bar.

Imperatoꝛ. A. candido.

EXvaria ſtatutoꝛũ[i] diuerſitate ad id decurſuꝫ eſt vt hi qui reipublice cãs defendunt[k] delatoꝛũ criminib⁹ nõ teneãtur[l]: cũ oĩbus notiſſimũ eſt eos ſolos execrabiles[m] nũciatoꝛes eſſe/ qui fiſco deferunt[n].

¶Delatoꝛ nõ admittitur [illegible] patrono fiſci [illegible] ex [illegible] grauiſſime puniuntur. Barto.

Imperatoꝛ Cõſtan. A. ad puinciales.

OMnes iudices inuigilare pcipim⁹ delatoꝛes ſine fiſci aduocato denũciantes penis[o] afficere. aptiſſimi em̃ iuris eſt vt qꝺ ex cuiuſqꝫ pꝛimonio ceciderit in caſum[p]: et legibus[q] et recto[r] iuris oꝛdine fiſci aduocatis agentibus vẽdiceꝫ. Sꝫ qꝛ nõnulli pcipites ſm ius poſſeſſa pꝛimonia deferre nõ ceſſant: dam⁹ omnibus qui ſe leſos exiſtimant[ſ]/contra delatoꝛes ſeueritatem iudicum implorare[t] ferro diſtrictam.

¶Seruus punitur ſi dñm deferat [illegible] in crimine leſe maieſtatis.h.d.Bar.

Impera. Gꝛ. Val. et Theo. A. pau. helenio cõſulari.

SEruũ dñi delatoꝛem iubemus in exemplũ oĩꝫ pditoꝛũ ſeueriſſime ſñie ſubiugari[v]/etiam ſi obiecta pbauerit: excepto crimie maieſtatis.

¶Omnes.pẽis.ex oꝛdinẽ cũ nõ dicat ꝗs. vt.ff. de pe.l. ſanctio. et facit. ff. de iur.fiſ. l.ſi fiſcus alicui.et ƺ.de aduo.fi.l.fi.et ƺ.ti.j.l.fi.

p ¶Caſũ.ex delicto.vel quia ſine ſucceſſoꝛe deceſſit.

q ¶Legib⁹.vt.ƺ ti.j.l. fi. et.l. antepe.et de iur. fiſ.l. pꝛhibitũ. ⁊.l.defenſionis. Accur.

r ¶Recto.aꝉs retro.et aꝉs recto.i.eo oꝛdine ꝗ hactenus obtinuit qui eſt in legibus predictis. Accur.

ſ ¶Exiſtimãt.ex tali delatione.

t ¶Imploꝛare.accuſãdo ⁊ faciẽdo eos puniri diſtricte cum ferro. nã vt dicunt ꝯtineri in theodoſiano codice/caput ⁊ lingua ei amputanꝫ ad qꝺ.ƺ.de calũ.l.noſtris. ⁊ habeas diſtrictam. aꝉs diſtractam.i.executã.et hꝫ locũ hec pena ſi criminaliter accuſetur.aꝉs hñt locũ ille quas notaui.ƺ.l. proxi. ad qꝺ.ff.de his qui.vt indig.l.j.vel hꝫ locũ quando ex conſuetudine facit.vt.ƺ.de ſuperexac.l.j.

Delatoris iniq pena.

f ¶Uel crimine.i.pena criminis quod committit delatoꝛ non probans.vt.J.l.proxi.

g ¶Officialibus.palatinis.vt.ƺ.ti.j.l.fi.

h ¶Mõſtrauerit.aꝉs nõ mõſtrauerit.vt.ff.de iur.fiſ.l.deferre.§.ſed et cõmunẽ.magis eni videꝫ delationem contra ſe factã repellere ꝙ aliũ queꝙ deferre.vt.ff.de iure fiſ.l.ij.in prin.et.l.fiſcus in queſtione.§.fi.et.l.delatoꝛ.

EX varia.ſtatutoꝛũ.id eſt legum ſtatuentium.ſic.ƺ.de ſen.ex peri.re.l.ſtatutis.

k ¶Defendunt.in iudicio alio puocãte.ad qꝺ. ff.quod cu.vni.no.l.j.§.fi.et.ƺ.de infa.l. neminẽ. vel extra ius.vt ff.de ope.no.nũ.l.in puinciali.§.fi.et.l.ſeq.

l ¶Non teneatur.eſt ergo crimen deferre et non probare.et punitur infamia. vt.ƺ.l. proxi.et. ff. de iur.fiſ.l. ij.in pn.et.l.deferre.§.ſꝫ et cõmunem.item ꝙ tantum dat fiſco quantũ detulit.vt.ff.de iur. fiſ.l.ſenat⁹.§.ſenatus. et §.diuus.

Deferre et nõ pbare crimen eſt.

SEruũ. ſubiugari. foꝛte metalli.vt.ff.de of.pre.vi.l.j.§.qu od aũt.et.§.cũ patronus.vel etiã moꝛtis. ad qꝺ.ƺ.ꝗ accu.nõ poſ.l.pe.in fi.et.l.fi.item facit.J.in qui.cau.colo.cenſi.l.ij.et.ff.de iure fiſ.l.ij.§.pe. item no.in exemplum.ad quod.C.ad.l.iul.re.l.j.et.ff.eo.l.ꝙuis.et.ff.de cuſto.reo.l.diuus.in fi.et.ff.de poſiti.l.bona fidee.in prin.itẽ no.cum puniri etiam ſi probauerit.ad quod.ff.de re mili.l.iij.§.in bello.et.ff.de nego.geſt.l.fi. Sed ar. contra.ff.de bo.lib.l.qui cum ma.in fi.⁊ ad turpil.l.j.§ pe. Item no.ꝙ excipit crimen maieſtatis:vt hic.et.ff.ad.l.iuꝉ.ma.l.famoſi.§.ſerui.ſed et toꝛquetur eodẽ caſu ſeruus et etiã in alijs quandoꝙ.vt.ƺ.de queſti.l.j.

x . l. hunc . vi . grego . in . l . 2 . h⁰. 15. par. in gl. fi. in fine.

a ¶ [illegible] al's bonoꝝ.et tunc dic petitis.i. petitionib⁹:al's deest.et tunc pone petitis neutraliter.vel subaudi rebus siue bonis.

b Quisq̃s.cõsuetudo.et lex: vt.s.ad. l.iul.ma. quisquis.circa prin.etiam hodie,vt in aut.vt nul.iudi.§.fi.

c ¶ Eadem.idẽ si ex alio delicto sũt delata: vel etiã successione.vt.j.l. proxi.

d ¶ Legẽ.s.istam

e ¶ Inhiatione. .i.frequẽti petitiõe

f ¶ Leg3.s.huius de quo ex ordinez punit.vt.ff.de pe. l.sanctio. item no. ꝙ ex sola petitione al's supplicatione lz infructuosa punit. vt.j.q.milu. nõ pos.l. eis q̃dẽ.

g ¶ Reliquat.cuius prohibet petitio eiusdẽ fcta concessio nõ valet. vt.j.t.s.si nup.ex rescri. pe.l.fi.i fi.t.j. de nauib⁹ non excu.l.fi. et i aut.de nõ alie.§.qz pro.et in aut.vt oẽs obedi.iudi. prouin.§. hãc dicẽtes.t.§.si pro q̃sq̃. col.v.nisi ex certa sciẽtia dicẽdo non obstante hac.l.ar.ff.de leg. iij.l.si quis in pñ.

h ¶ Nullo tamẽ. ad hoc. s. de cri. sac.l.fi. et.ff.quod q̃sq3 iur.l. iij.i pñ. Sz ↄ.s. de bo.va. l.j.So.ibi cũ petitione. Itẽ arg.ↄ.j. de loca.pdi.ciui.l. ij. Sed ibi ab alio possidebant. Itez dic tñ.i.nõ petenti.vel.i.res nõ iuscapiendi:vt et res prebẽde nõ autem prebẽda pctest cedi.et no.hic ꝙ quedam honeste accipiuntur que non honeste petuntur.vt.ff.de ori.iu.l.ij.§.fi.et.ff.de va.t extraor. co.l.j.§.proinde.Accur.

Petitio sola licz infructuosa penam meret.

Al.spe.

Cõcor. c.cũ in iuuẽtu te.§.ceterũ.ex de pur. ca.

Honeste q̃dã accipiunt q̃ inhoneste petuntur.

¶ De petitis bonoꝝ sublatis constitutio [illegible].

¶ [illegible] tu proprio principis. Bar.

Impa. gratia.et theo.aa.

Quisq̃s i crimine maiestatis dep̃hensus fuerit t punit⁹ bõaq3 eius (sicut plectẽdi cõsuetudo[b] criminis hz) fisc⁹ inuaserit:nullus eadẽ[c] sub specie munificẽtie p̃ncipalis audeat ꝓprio iure poscere:qui cõtra legẽ[d] id ausus fuerit sperare qđ nõ liceret:re⁹ violate legis habeat. Sz qm̃ plerũq3 ita in nõnullis causis iuerecũda petẽtiũ inhiatiõe[e] ↄstringimur/vt etiã nõ cõcedenda tribuam⁹:nec rescripto q̃dẽ nr̃o aduersus formã late leg3[f] loci aliq̃d relinquat[g]. Si q̃d aũt ex bonis talib⁹ nr̃o iudicio (nullo tñ[h] desiderãte atq3 poscẽte) cõcedi cuiq3 voluerim⁹:huiusmodi tñ valeat liberalitas.

¶ [illegible] scales: et ĩpetrãs et officiales [illegible]. Bar.

Impa. Theo.et Va.aa.

Omnes eñ[i] aliẽas appetẽdi fortunas stirpitus[k] eruere cupiẽtes/nulli deinceps volum⁹ petitionis rerũ eẽ licẽtiã.et si intestatus[l] q̃sq̃ q̃dam ve[m] ac nullis ex numero ꝓpinquoꝝ existentibus vel vxore vl' marito[n] fati mun⁹ ĩpleuerit: et cuiuscũq3[o] sit ↄditionis aut secte seu quolibet titulo res fuerit fiscalis:nemo audeat ad petitionẽ[p] rerũ defũcti defuncte ve cuiuscũq3 fortune aut secte sit (si fisco nr̃o locus pateat) aspirare:cũ nec illis q̃dẽ quoꝝ actu atq3 offõ petitionũ ꝓcedebat effect⁹/ĩpune liceat sãctionib⁹ nr̃is aduersari: sz vir illustris q̃dẽ cuiuscũq3 tp̃is q̃stoꝝ[q] si oblate petitioni subscripserit:vel etiam responsum dederit:virq3 illustris comes rerum priuatarũ si vel instrui ꝓmiserit:vel petitionẽ si qua ĩsinuat[r] admiserit: indignationem nostri nominis[s] sustinebit. ceterisq3[t] fiet vindicte t temeritatis exẽplũ. Memoriales[v] pro q ex cipiẽda hmõi rescripta vel implenda curauerit:t palatinos q̃ instruxerint vel gesta admisse petitionis ediderint[x]/ bonorũ ꝓscriptione[y] puniri decernimus. Pari forma res etiã ciuiles[z] t ad ius publicum ꝑtinentes ab oĩ petitõe municẽdas eẽ cẽsemus:scz nec pragmatica[t] iussione vel sacra annotatione vel quolib3 oraculo diuino seu

k ¶ Stirpitus.id est in totũ vt non remaneat aliqua radix.Accursius.

l ¶ Et si intestatus.incipit versus.

m ¶ Quedamve.accipe.s.fati munus tc.

n ¶ Marito.vel alio qui fisco prefertur.vt.s.titu.ij.l.j.et l.vacantia.

o ¶ Cuiuscunq3 sit.s.defunctus vel ille cui⁹ bona fuerunt fisco deuoluta vt forte quia heretic⁹. vt.s. de here.l.manicheos.et l.cognouimus.

p ¶ Ad petitionem . aspirare qđ est.j.

q ¶ Questor. nec eni al'r valet rescriptum nisi a q̃store subscriptum.vt in aut.vt diui. iussi. §.j.col. ix. Et dic ille q̃ circa lat⁹ p̃ncipis erat.alij erãt questores. q̃s dic vt.ff.de offi. q̃sto.l. j.t no. hic de illustribus quibusdã. Accur.

r ¶ Insinuat. i. ostendatur p̃ncipi per eum.

s ¶ Nois.al's numinis,t al's nominis.

t ¶ Ceterisq3.s. minorib⁹.et sic nõ puniri maiores: vt terreant minores.sic qđ no.s.titu.j.l.fina.

v ¶ Mẽoriales. id est scptores seu exceptores vt sub ijcit.et.ff.lo.l.sz ad des.§.fi.qz redeunt ad memoriaz ꝑ scripturã. vt.ff. de pig.l.ↄhitur.

x ¶ Ediderint. .i.in publicũ ꝓduxerint.

y ¶ Proscriptione. hoc corrigitur in aut.vt nulli iudi.§ fi.col.ix. Item ad hoc.j.de col.do.l.j §.fina.et.j.de metal.l.pe.

z ¶ Res ciuiles.vt annone ciuiles. s.annui redditus ex publico.ad qđ.s.de sacrosan.ec.l.priuilegia. Et no.arg.a sili ꝙ nec ꝓbẽda dz peti.Vel dic dabit publico.et sic non põt ipetrari remissio.ad qđ.j.de an.et tri.l.in fraudem.

t ¶ Pragmatica.imo ↄ.vt.s.de no.codi.ↄpo.l.j.§.fi.Sed ibi loquitur de his q̃ posita sunt in corpore iuris. Itẽ ↄ.s. de legi.et ↄsti.l.ij.So.sine alteri⁹ lesiõe hic vel sine petitiõ

Maiorũ pena minorũ est terror.

Cõcor. cle.j. circa fi. de of.ordi.

¶ Omnes enim.al's incipit ois eñ.et fm hoc dicunt cõtinuari cum precedenti.et subaudi viās.vel subaudi initium apud omnes alienas fortunas.Vel melius habeas omne semen tc.ipsa enim rei pñ.tc.vt in aut.de non alie.§.finimus.nec eñ leges codicis ↄtinuant:cum quelibet per se t certa debeat eẽ.vt.s.de no.codi.cõfir.l.j.§.qb⁹

ne.vt.§.l.proxi.in fi. Itē q̄d si semel ꝛ bis hoc est quod dici mus secunda iussio. Rn̄.vt no.§.si contra ius vel vtili.pu bli.l.fi. Item nota ꝙ licet bonorū petitio prohibeatur:quedam tamen permittuntur.vt bo.pos.iuris.et vnde liberi.ꝛ similes. Item pos.bonorum facti debitoris cessantis.vt.ff. qui.cau.in pos.ea. l.ij. Item bonorū aditio facti et iurꝫ vt instit̄.de eo cui li.causa boñ.adi. Item bona heredis non parentis id est non obediētis.vt.§.ꝺ fideicō. aut̄.hoc amplius. Item bona captiui et furiosi. vt.C. de episcopali audi.aut̄.liberi.ꝛ de epi.ꝛ cle.aut̄. si captiui. Itē ius iniquū potest peti licet noceat petenti vt. ff.quod quisqꝫ iuris.l.j.

a ¶ [illegible] §.de delatoribus dixit qn̄ alius defert aliuꝫ hic quando seipsum. Accursius.

b ¶ Is cui⁹ scꝫ istitut⁹ heres legitimus:vel q̄ rogatus est vt nō capaci det ſm Bul. al's pla. ꝛ dic cui⁹ scꝫ fidei hr̄dis hereditas ē cōmissa scꝫ restituēda vxori nō capaci. et expone tacite vt no. §.titu.ij.l.j.

mandatis si qua contra hanc sanctionem nostram fuerint impetrata quodcunqꝫ roboris habere valituris.

¶ [illegible]

¶ [illegible]

Imperator Constan.

Is cuius[b] tacite fidei cōmissa fuerit hereditas statim[c] officio grauitatis tue[d] nunciet et gesta prodat:ꝛ continuo quod actum fuerit renunciet.et post hanc fidem/tertiam[e] ab omnibus defuncti bonis percipiat portionem. Et si ab vxore[f] defuncti istud ad officium deuotionis tue fuerit reseratū:ipsa etiā ꝑsona quā defunctus esse voluit heredē[g] (si gesta apparuerint) tali ꝑmio mancipet̄: vt ex omnib⁹ patrimonio mediū cōsequat̄:et cū fisco nostro celebret diuisionē. Idem etiam habitura priuilegium vt prior eligat[i] optionē:ꝛ tunc occultator[k] ille gestorū fisci ꝛ mulieris pariter inimicus exutus omi patrimonio suo ac fisco vēdicato in insulam deportetur.

¶ Si liberalitatis imperialis [illegible]

¶ [illegible]

Imperator Constan.

Iubemus vt si quis forte ex his q̄bus cōiter a nobis aliquid donatū sit[l] nullo herede[m] relicto decesserit:ad cōsortem potius solatiū q̄ꝫ ad ꝑsonā aliam pars decedētis ꝑueniat.

¶ De thesauris.[n]

¶ [illegible]

c ¶ Statim.ad id quod dicitur statim.ꝭ.continuo/ concor. ff.eo.scilicet de iure fisci:l.edicto.j.rn̄.Sed contra in.e.l.§. cum autem. vbi dicitur expectandum illum cui relictum est vt ille primo deferat si vult.So.ſm quosdam. hec illaꝫ corrigit.Uel hic fuerat in mora deferendi ille cui erat relictum. Uel dic statim post tabulas apertas : ante enim est alius expectandus vt ibi.Accursius.

d ¶ Tue. loquitur procuratori cesaris:vt ex subscriptione legis apparet que dicit rationali mitti.

e ¶ Tertiā.immo videt̄ medietas dodrātis. vt.ff.de iure fis.l.cū tacitū.Solu.ibi de illo cui erat restituēdum. hic de rogato.magis est contra.ff.eo.senatus.§.senatus. vbi etiā heredi dat dimidiā.Sol.ſm. P.ibi ꝑ Adrianū.hic per Constantinum qui corrigit.vel hic capax heres:ibi non capax.

f ¶ Ab vxore.s.nō capace cui nō erat restitutio facienda.

g ¶ Heredem.s.fideicōmissariam que effectu heres est.vt ff.quod cū eo.l.si filio.alij vt. P.dicūt ꝙ fuit cum alio institura/ꝛ alius rogatus suam partem mulieri non capaci restituere:ꝛ hoc si habeas in littera ipsa etiam quam ꝛc.al's est ipsa etiam persona quam defunctus :et tunc dic ꝙ si vxor detulit.si/id est q̄uis institutus probet: tamē tali premio mancipetur vxor predicta primo deferens.

h ¶ Ex omni patrimonio.contra.ff.de iure fis. l.cum tacitum.vbi media dodrantis. Sol.speciale in vxore nō capace vt hic:licet quidam dicant illam corrigi. Itē cōtra §.pxi.rn̄.Solu.refert rogat⁹ capax se deferat:et tunc obtinet princi.aut rogat⁹ non capax: et tūc dimidiā. vt. ff.ꝺ iure fis.senat⁹ §.senat⁹. an ꝓo ille cui est relictū q̄ nō est capax ꝛ tūc differt vxor ab alio vt hic.si aūt alius extraneus nec rogat⁹ nec ali⁹ cui ē restituendum: tūc forte tertia vt nō. ff.de iu.fisc.edicto §.extat.et facit.e. l.in pn̄.§.j.ꝛ.ij.

i ¶ Eligat. sic.ꝭ. de met. l.ij.ar.ꝫ.ꝭ. qn̄ et q̄.q̄rta pars debe.l.ij.circa pn̄.

k ¶ Occultator.s. heres q̄ nō deferebat.qꝺ intellige si cessabat studiose/ nō si differebat deferre:q꞉ nec festiare debebat.vt.ff.ꝺ iur. fis. l.edicto.§. cū autē.sꝫ. P.dicit occultator. i. officialis.qꝺ nō placꝫ.

¶ [illegible]

l ¶ Iubemus.donatum sit.nullō petente. vt.§. titu.j.l.j.in fi.

m ¶ Herede.i.nullo liberorum.vt.ff.ad treb. l.ex facto.§.fi.ꝛ sic prefert̄ soci⁹ vxori ꝛ aliis ꝑter liberos. ꝛ ꝑ hoc qꝺ subijcit ad ꝑsonā aliā. Uel dic heredem large dici. vt est.§.de bo.va.l.j.ꝛ ſm hoc qꝺ dicit ꝑsonā dices extraneā vel fiscum.illud cōstat ꝙ testamētarius hūc sociū precedit.vt.§.de here.decu. l.j.ꝛ.ff. de acqui.rerū do.si is.§.pe.ꝛ sic nec vir.Et no.qꝺ hic dicitur in socio liberalitatis imperialis:idē in bonorꝫ pos.consortibus. Item in heredibus iuris ciuilis. Itē legatariis vt.§.quando non pe.par.et de cadu.tol.§.his ita. et.§.vt i. aūt.ꝛ insti.ꝺ leg.§.si eadē. Itē in plurib⁹ patronis.vt.ff.de bo.lib.cōi liberto. ꝛ de assi.lib.l.vtrum. Item in pluribus eiusdem corporis.vt.§.de heredi.decurio.per totum.Ac.

n ¶ De thesauris. Quia de thesauris dantur tributa de quibus scilicet tributis est dicturus.ideo de eis premittit ſm. P.vel quia inter cetera iura fiscalia de quibus cōpetit dicere ius fisci quādoqꝫ est in thesauris.ideo de eo dicit

Imperator Leo.

NEmo[a] in posterum super reqrēdo in suo vel alieno loco thesauro vł' supernuento ab alio vel a se effusis precibus pietatē nostre benignas aures audeat molestare. Nā in suis[b] quidē locis vnicuiqꝫ/ dūmodo sine sceleratis ac puniendis sacrificijs[c]: aut alia qualibꝫ arte[d] legibus odiosa thesaurum[e] (id est condita ab ignotis dn̄is tpe vetustiori mobilia) querere: ꝛ inuento vti liberā tribuim⁹ facultatē: ne vlterius dei beneficium inuidiosa calūnia persequaꝛ. vt supfluū sit † hoc precib⁹ postulare qđ iam lege[f] pmissum est/ ꝛ impatorie maiestatis videaꝛ preuenire liberalitas[g] postulāda. in alienis vero terrulis nemo audeat inuitis imo nec volentibus[h] vel ignorātibus dn̄is opes abditas suo noie pscrutari. q̄ si nobis sup hoc aliqs crediderit esse supplicandū: aut pter huius[i] legis[k] tenorem in alieno loco thesaurū scrutatus inuenerit[l]: totū hoc locorum dn̄o reddere cōpellaꝛ: ꝛ velut temerator legis saluberrime puniaꝛ. Qđ si forte vel arando vel al's terram alienā colendo vel quocunqꝫ casu/ nō studio perscrutādi in alienis[m] locis thesaurū inuenerit: id quod repertum fuerit dimidia retenta/ altera dimidia data cum locorum domino partiaꝛ[n]. ita enim † eueniet vt vnusquisqꝫ suis fruatur/ et non inuideat alienis.

De annonis[o] et tributis.

Onus eris alieni est personale et ideo inter heredes diuiditur pro hereditarijs portionibus. onus annone et tributorū est reale/ ꝛ prout quis possidet/ et fructus percipit oneratur. hoc dicit Barto.

Impera. Val. et Archa.

ES quidem alienum p portionib⁹ ex qua[p] quisqꝫ defuncto heres extiterit/ prestare oportet[q]. annonas[r] autē is soluere debet qui possessiones te-

a ❡ NEmo. permixtim incipit quādo in suo vł' alieno quis inuenerit. sed postea diuidit.

b ❡ Nā in suis. appellatione sui accipe siue sit dn̄s directo vel vtiliter vt feudatarius emphiteota ꝛ siles: lꝫ inutiliter dn̄s. P. dixerit cōtra. nō ergo creditor non fructuari⁹ dicūtur dn̄i. vt. ff. de acq̄. re. do. si is ·§· pe. ꝛ fi. nec vtr. vt. ff. sol. matri. diuortio ·§· si fundū. itē idē qđ i suo est si qs i sacro vł' religioso casu fortuito. vt insti. de rerū diui ·§· thesauros. Sꝫ i his ꝫ. ff. de iure fis. l. iij. ·§· si in locis. Solu. vt ibi.

c ❡ Sacrificijs. ad qđ. s. de paga. et sa. per totum.

d ❡ Arte. puta magica. ad qđ. s. de mathe. p totuꝫ quo casu totū fisci erit cū h sit idign⁹ ad qđ. ff. de iu. fis. l. j. circa prin.

e ❡ Thesaurū. s. querere qđ est. j. ꝛ qđ inferiꝛ est diffinitio thesauri. vt ff. de acq̄. re. do. l. nūqꝫ ·§· thesaurus sic ꝛ pprie ꝛ improprie qn̄qꝫ. vt. ff. ad exhi. l. thesaurus.

† cōcor. c. nuper abbates extra de deci.

f ❡ Lege. s. ista. et no. sic. s. de epi. audien. l. iij. in pn. ꝛ arbi. tu. l. cum interdicte. ꝛ. ff. d cō. insti. l. que sub cōdi ·§· fi. ꝛ de mi. l. in cause. in prin. ꝛ ad muni. l. j. in fi. ꝛ de leg. j. si quādo. in pn. et vt lega. no. ca. l. j ·§· rescripto. Accursius.

g ❡ Liberalitas. si habes liberalitas plana est. si vero habeas liberalitatibus: tunc habeas imperatoria magnanimitate. ꝛ dic videatur preuenire concessio. ꝛ dictio postulāda est pluralis numeri et liberalitatib⁹ est ablatiui casus. Item si habeas in genitiuo magnanimitatis seu maiestatis imperatorie: tunc subaudi scilicet concessio. vt. s. Tertij habent imperatoria maiestas et liberalitatibus.

h ❡ Volētibus. no. dn̄i volūtatē nil facere vt alius suo nomine querat. ad qđ insti. qui. alie. licet. in prin. et. ff. de vsufru. sed ꝛ si quid. in fi. ꝛ ad. l. cor. de sic. l. lege cor ·§· fi. contrarium in lapidicinis. vt. ff. cōia pre. l. venditor ·§· j. Accur.

i ❡ Huius. legis que dicit. s. domino volente vel inuito.

k ❡ Legis. s. huius: de quo etiā extraordinarie potest accusari. ad quod. ff. de penis. l. sanctio. ꝛ de cri. stel. l. iij.

l ❡ Inuenerit. inuenisse dicitur qui videt vel percipit et animum habendi habuit. ad quod. ff. de acquiren. posses. l. iij ·§· neratius. Accursius.

m ❡ Alienis. ad quod. s. fi. regun. si constiterit.

n ❡ Partiatur. idem si in loco cesaris vel publico ciuitatis. nam dimidia inuētori. alia ciuitati vel fisco. vt insti. de re. diui ·§· thesauros. Itē cōtra. j. de metal. l. cūcti. So. vt ibi Item qua actiōe dn̄s cōsequiꝛ dn̄iū Rn̄. cōdi. ex hac. l. vel rei ven.

o ❡ De annonis De alio iure fisci dicit. ꝛ dic de āno. et tri. i. de tributo qđ prestaꝛ p āna militū et equorū. vel annona in spēb⁹: tributa i pecunijs: tu dic ānona in spēb⁹: tributū in auro ꝛ argēto ꝛ ere. ꝛ dꝛ tributū qcqđ tribuiꝛ. sꝫ spāliter qđ pncipi daꝛ. ꝛ est sciēdū q̄ tributū aliud capitis. vt. ff. de censi. l. fi. aliud agrorū. vt. j. e. l. j. et vtrūqꝫ italicis et qbusdā alijs remittiꝛ. vt ff. d cēsi. l. j. ꝛ. l. fi. ꝛ s. de epi. ꝛ cleri. d his. nec ob. s. sine cē. vł' re. l. fi. vt ibi nō. nec qđ dꝛ istiꝛ. de re. di ·§· p traditionē. vt ibidē dixi. Itē nota q̄ fm P. tributū capitis est p mare integer aureus: p femina medius. vt ar. ff. d cēsi. l. fi. ꝛ. j. eo. l. fi. sꝫ. P. dicit quodaꝫ medio tēperandū et p eo. j. de agri. ꝛ cēsi. l. cū antea. li. xj. noie pdij pstaꝛ quātitas frumenti q̄ diciꝛ qnquagesima ordei/ quadragesima vini: et lardi vigesima in ptib⁹ nō remotꝫ. vt. j. de susce. l. modios. p singulis libris argēti. v. pstanꝛ aurei. vt. j. de pcio qđ the. infer. l. j. fm Pla. sed certe aliud dicit. l. illa ad instar argenti ꝛ in auro ꝛ in alijs pecunijs fiat cōputatio. Itē differt hic titu. ab illo. s. de annonis et capita. ꝛc. qꝛ ibi de his que pro salarijs dabanꝛ officialib⁹. hic fisco. itē ab inferiori proxi. vt ibi no.

† cōcor. c. non remittitur petiū. de reg. iur. lib. vj.

p ❡ ES quidem. ex qua. i. ex qbus. sic. s. de ius vo. l. ij. al's pro portione. ꝛ tunc ponitur proprie pro qua.

q ❡ Oportet. vt. s. de hereditarijs ac. l. ij. sed fallit in septem casibus. vt ibi no.

r ❡ Annonas. etiā pteritas. vt. ff. de publi. imperatores. et. j. de pre. naul. l. ij. et. iij. et dic annonas/ id est tributa pro annona. vt in rub. Item hoc casu nō opponitur cōpēsatio. vt. ff. de iu. fis. l. aufertur ·§· qui cōpensationē. Sed qđ si non est soluendo? Rn̄. tenentur coheredes ex persona defuncti quasi auctores. arg. s. sine cē. vel re. l. ij. ꝛ in auꝛ. ibi posita.

ꝛ facit in auē.de man.prin.§.non permittas.colla.iij.ꝛ.š.si ne cen.vel re.l.omnes.Accursius.
a ¶ Fructus.nō aūt illi qui pēsiones percipiūt nisi sit cō suetudo regionis.vt.j.de agri.ꝛ cen.l.litibus.§.hec de red ditibus.ꝛ.ff.de admi.tuto.l.sine herede.§.lucius.ꝛ argu.š. de vsufru. hactenus.§.fi. item facit.j.l.pxi. ꝛ.ff.de impen.in reb⁹ dotal. l.neq̧ stipendium.ꝛ.j.de colla. fundi patri. l.omnes.Accursius.

remissum.vt.š.de conue.fi.de.l.ij.in fi.ſm quoſdā. ꝛ sic nō valet remissio omnino.vt.š.de transac.preses.que est contra.pauperi tamē potest remitti cum paterne debeat agere.vt in auē.vt iudi.sine quo.suffra.§.eos.colla.ij.ꝛ facit.ff. de pac.imperatores.ꝛ de publi.l.fi.§.fi.et de decre. ab ordi.fa.l.iiij.

net et fructus[a] percipit.

¶ Ad onera realia nō [illegible] plus q̄ de re possideat. B.

Imperator Dio.

Indictiones[b] nō psonis ſʒ reb⁹ indici solēt: ꝛ ideo ne vltra modū[c] earūdē possessionū quas possides[d] conueniaris/preses puincie prospiciet.

¶ Nō debēt soluere qđ princeps imponit: et officiales non pñt augere vel diminuere. B.

Imperator Constan.

Omnes[e] pēsitare debebūt que manus[f] nr̄e delegationib⁹ ascribunē nichil ampli⁹ exigēdi[g] vel remittēdi potestatem esse. nam si quis vicarius[h] aut rector prouincie aliqđ iam cuiq̧ crediderit remittendū qđ alij remiserit: de proprijs dare facultatibus compelletur[i].

¶ Omnes coguntur soluere publicas functiones [illegible] munus extra[illegible]

Imperator Constan.a.

Omnes omnino[k] ad oblationem functionū publicarum oportet vrgeri. lege eīm nostra[l] signatum est nec esse extraordinaria/nec vocari[m] que solenniter a prouincialibus deuotissimis conferenda sunt.

¶ Qui plus fructus colligit plus soluit [illegible]

Imperator Val.

Pro locis[n] ac proximitate possessionū[o] annonam[p] ad limites[q] trāsuehi precipim⁹.

¶ Rescriptum in quo immunitas cōceditur muneribus ordinarijs non valet. Barto.

Imperator Gra. ꝛ Val.

In fraudē annonarie[r] rei ac deuotiōis[s] publice elicitum damnabili surreptione rescriptum: manifestum est iure non posse vires sortiri[t]. circa omnes igitur par[v] atq̧ equalis illationis forma teneat.

¶ Ad operādū vl' [illegible] nō debet [illegible] ratio [illegible] adhiberi. Barto.

Imperator Val.

Nemo[x] possessorū ad instruēdas māsiones[y] vel cōferendas species lōgius[z] delegeē: ſʒ oēs itineris ac necessitatis habita ratione delegētur.

Indictiones id est munera patrimoniorū q̄ possessionib⁹ indicunē.est ei duplex primonij munus vnū in reb⁹ vt hic qđ soluūt etiā nō municipes. Item etiā q̄ fenus exercent: ꝛ pstabiē ſm modū notatū i rubri.est aliud qđ psone p primonio indiciē. ꝛ tunc tm̄ municipes. vt.ff. de mune. ꝛ hono. l.rescripto.§.fi. et l.fi.§.primoniorū. ꝛ tūc nō prestabiē ſm formā dictā in rubri. ſʒ prout indiciē p singula lustra. vt not.j. pxi. rubri. Item no.q̧ quedā leges hui⁹ tit. de vno alie de alio: ꝛ alie de vtroq̧ dicunt. et facit .j.de mune. patri. l.ij.ꝛ quod no.j.de mu.ꝛ ho.in rub.ꝛ.ff.de neg.gest.qui aliena.§.fi.ꝛ ſm quod hic ponitur est hodie ordinarium.vt.j.titu.j.l.j. Item facit .j.de immuni.nemi.conce.l.fi.

Munus primonij duplex.

c ¶ Ne vltra modū.i.pro eo qđ nō possides.vt.j.de imu. ne.cō.l.j.ꝛ.ij.ꝛ in auē.de man.prin.§.nō permittas. col.iij.
d ¶ Possides.pro quantitate fructuum tantum.vt not.in rubri.ꝛ facit.š.de allu.l.ij.

Omnes.scilicet homines.Accursius.
f ¶ Manus.dūtaxat.vt.j.ti.ij.l.j.ꝛ dicitur delegare quando per suū notariū vel nuncium suū scribit presidi vt exigat: ꝛ qn̄q̧ premittit epistolā de indictione futura. vt.j. de excu.mu.l.placet.ꝛ reddit in quadruplum.vt.j.de excu. mu.l.placet.ꝛ dic delegationibus/id est preceptis.
g ¶ Exigendi.al's restituendi vel remittendi ptātem esse ꝛ sic bene sequiē.nā ꝛc.sed ſm aliā refert se ad principium ꝛ reddit in quadruplum.vt.j.de excu.mu.l.placet.
h ¶ Uicarius.puta palatinus vel alius vice pncipalis vl' rector prouincie ad cuius officium pertinet tributa exigere.vt.j.de cano.lar.l.ij.ꝛ.j.de exac.tri.l.in fiscalibus.
i ¶ Compelletur.dic in subsidium reseruari eum cui est

Tributa exigere ad q̄s ptinet.

Omnes omnino. scʒ puinciales.vt in fi.hui⁹.l. ꝛ no.š.sine cen.vl' re.l.fi. ꝛ facit.j.de cen.l.iiij.ꝛ de col. fun.pa.l.omnes. ꝛ.j.de imu.ne.cō. l.j.adeo vt nec veterani excusenē. vt.š.de puile.vete.l.penul.
l ¶ Nostra.quā non habemus.
m ¶ Nec vocari. al's vocari. ꝛ facit .j.ti.j.l.j. al's vacare.q.d. nec extraordinaria cōferuntur nec ordinaria remittuntur.vt.š. l.proxi.
Pro locis. id est p magnitudine locorum.
o ¶ Possessionū. que sunt prope limina ex quib⁹ tributa penduntur.
p ¶ Annonam. in singulis locis ꝛ speciebus constitutā. vt.j.de susce. l.modios.
q ¶ Ad limites. vbi de militibus in castris constitutis profligabatur vel ad tempus reponebatur: vt hic.ꝛ.j.de eroga. mili. an.l.iiij.et.j.de cano.lar.l.j. et.j.de fundis limi. l.j. et facit .j.eo.l.nemo.

In fraudem annonarie.id est tributi ad annonam.vt dixi in rubri.Accursius.
s ¶ Deuotionis.id est dicti tributi deuote scribendi.
t ¶ Sortiri.nisi sit prescriptum quadraginta annis.vt.j. de fundis pa.l.fi.
v ¶ Par.id est neminem excusando.vt.š.eo.l.omnes.pro modo tamen possessionum. vt.š.eo.l.indictiones. et facit. š.de vectiga.l.quicquid. ꝛ si contra ius vel vtilitatem publi.l.fi.et.j.de naui.non excu.l.ij. et.j.de cano.fru.vrbis ro. l.ij.ꝛ de aquedu.l.diligenter.
Nemo possessorum. prediorum propter que tenentur ad infrascripta.Accursius.
y ¶ Māsiones.publicas in quibus forte annona erat imponenda.vel alias publicas.
z ¶ Longius.quia illi de vna prouincia non debent deferre ad aliam.ꝛ facit.š.eo.l.pro locis.ꝛ.j.de pri.do.augu.l.ij. ꝛ.j.l.proxi.Accursius.

¶ Non est faciendum id quo [illegible] impedit quod de comodo percipit. B.

Imperator Augustus.

Mediterranee ciuitates[a] ante a maritimis/ ⁊ maritime a mediterraneis onerabant expēsis[b]: vt plus haberet dispēdij trāslatio quam deuotiōis[c] illatio: hoc nō solū in pñti verū etiā in posterū phibemus ea lege/ vt se vltimo nouerint supplicio puniēdos qui ista cōmiserint.

¶ Si vtiliter dñs infra tps hic statutū nō soluerit tributa: dñio priuatur/ ⁊ ad habentē directū dominiū reuertitur. h.d. Bar.

Imperator Arch. ⁊ Ho. aa.

Obsistere[d] cōmodis[e] publicis et statutis necessitatibus non possunt priuilegia dignitatum[f]. vnde vt quisque de predijs emolumentum consequit/ si nō is euoluto anni[g] spacio intra sex mēses[h] omnem cui esse constrictus dicitur reliquorum intulerit cumulū: ad ipsos qui sunt domini predij exactionem[i] volumus pertinere.

¶ Judicibus negligētibus totum salarium aufertur. Barto.

Idem Augu.

Iudices[k] qs circa pfligē da[l] erarij nostri compendia[m] negligētes ac desides fuisse cōstiterit: oia q in administratione positi perceperūt emolumenta[n] reddere cōpellantur[o].

Imperator Theo.

Id ab vnaquaque[p] prouincia[q] cēsuimus expetēdū qd ab hisdē nup esse pmissum[r] tua sublimitas iudicauit. null[9] vero decetero ad possessiones eorum[s] (qd maxime formidāt) inspector accedat macedonum reliqui[t] exemplu3 secuti medie quantitatis vt obtulisse noscuntur tributa[v] suscipiāt: sed ⁊ hi[x] q protestati sunt nichil a se vltra tertiā partē posse cōferri: illud exoluant ad qd se indubitāter fore idoneos[y] pollicentur. q dispositio īperpetuū obseruabit sacrosancta[z] thessalonicēsis ecclesia ciuitatis excepta. ita tamen vt aperte sciat ppriē tan-

a Mediterranee ciuitates. id est homines earum.

b ¶ Expēsis. i. inuicē alie pro alijs tributa soluebāt ⁊ sic lōgius portabāt. qd hic remouet. ad qd. §. e. p locis. ⁊ facit. j. de priui. do. aug. l. ij. ⁊. §. l. pri. ⁊ in aut. de col. §. null[9] aūt. ⁊. j. de metal. l. iiij. Itē videt contra qd dr alter alteri[9] onera portate: et sic adimplebit3 ⁊c. sz hic nō releuat immo grauat alter.

c ¶ Deuotionis. id est tributi deuote soluendi.

Obsistere. pone sm. R. in emphiteota ⁊ fructuario qui publicas debēt soluere functiōes. vt. §. de iu. emphi. l. ij. ⁊. ff. de vsufr. l. hacten[9] q si nō soluāt infra tpa hui[9] legis dñs exigit hūc. i. vendicat pdiū nō obstāte aliq dignitate. Uel sm. M. pone i exactore tributorum qui nisi inferat fisco infra tpa hui[9] legis: dñs predij q soluit repetit vt in fi. hui[9]. l. ⁊ nichilominus tenebit fisco exactor ⁊ exact[9] in subsidium. vt. j. de eroga. mili. anno. l. v. ⁊. §. de cōue. fi. de. l. fisco. Ul' veri[9] nisi ēphiteota vel similes soluant infra tpa hui[9] legis pertinet exactio ad dominū. i. quia dñs exigit dicta tributa vt fisco soluat: vt differat a primo: in quo primo reuocat fundum ab emphiteota/ ⁊ ipse dominus soluet.

e ¶ Commodis. id est tributis que fisco egenti ⁊ necessitatem habenti soluuntur: vt subijcit.

f ¶ Dignitatum. sic. ff. de mu. ⁊ ho. l. fi. §. ab huiusmodi. ⁊ de vaca. mune. l. sunt munera. ⁊. §. eo. in fraudem.

g ¶ Anni. infra quē debet solui exactori. vt. j. ti. iij. l. missi.

Mora tēpore purgatur. h ¶ Sex menses. not. purgatur mora commissa infra sex menses. quod est verum quo ad dominum. sed quo ad fiscum. xxx. dies statuuntur. vt. j. de ero. mili. an. l. v.

i ¶ Exactionē. i. vendicationē predij sm primū. Uel. i. repetitionem pecunie solute sm alium per cōdictionem sine causa. Uel dic qr dñs exigit etiā pro preterito tpe. vt. ff. de publi. l. imperatores. ipse aūt dominus reuocat ab emphiteota. vt. §. de iu. emphi. l. ij. vel a fructuario. vt. ff. de noxa. ac. si noxale. Uel dic recepta vltima positione q dominus exigat quod debuit emphiteota soluere: cum ipse pro eo tēpore soluere teneatur. ⁊ sic condict. ex hac. l.

Iudices. i. presides prouincie: ad quos pertinet imponere ⁊ exigere. vt. j. titu. iij. l. in fiscalibus.

l ¶ Profligenda. id est imponenda vel exigenda.

m ¶ Compendia. id est lucra.

n ¶ Emolumenta. id est salaria.

o ¶ Cōpellant. hoc ppter negligentiā. Sed si qd acceperint vt male agant: tūc in quadruplum preter hoc: vt. §. de statu. ⁊ ima. l. j. ⁊. j. de cēsi. ⁊ perequa. l. pequatores. Itē facit ad negligentiam iudicis puniendam. j. de susce. l. j. et de col. fun. pa. l. placuit. ⁊. §. de offi. p. pre. ori. si qs. sic in tutore. vt. ff. de ad mi. tu. q negociatione. §. j. ⁊. §. pe. Negligētia iudicis punienda.

Id ab vna. localis est hec lex. scribit enim Cōstantinus ysidoro prefecto illirici super tributis grecorum dicens q multe prouincie grecorum promiserūt se soluturas medietatem eius qd ante soluere solebant. vel medietatem auri: qd dicto prefecto visum fuit sufficiens. vnde non sunt in pl[9] exigendi.

q ¶ Prouincia. grecorū. s. de illis qui promiserunt.

r ¶ Promissum. qd fuit medietas vt subijcit.

s ¶ Eorū. macedonū. s. grecorum al's earū. s. prouinciarum. s. de illis qui promiserunt. dic ergo non mitti inspectorem pro superindicto aliquo imponendo. talis enim inspectio fiebat quando propter fertilitatem aliquod superindictum erat imponendum. nam tunc plus exigebatur tributorum gratia. Accursius.

t ¶ Reliqui. scilicet greci qui non promiserunt aliquid sequuntur exemplum macedonum id est grecorum: illorum scilicet qui promiserunt. Accursius.

v ¶ Tributa. s. soluenda. vel. i. onus tributorum. ⁊ dic medietatē auri. vnde assumit hic Py. ar. q medi[9] aureus est tributum cesaris. Sed hoc in grecis. in alijs serua qd not. in rub. s. q aureus integer. quod ⁊ hic colligit. nā si isti dimidiā: colligitur q illi totum aureum: ⁊ sm hoc non est cōtra. j. de suscep. l. modios. ⁊ facit. j. de col. fun. pa. l. ij. Uel dic hic medietatem/ scilicet eius quod antea prestabant.

x ¶ Sed ⁊ hi. scilicet macedones quidam speciales.

y ¶ Idoneos. sic. ff. de mu. ⁊ ho. l. iij. §. preses. ⁊ in aut. de equa. do. §. quia vero. in fi. ⁊ caue quia. R. hanc non intelligit in tribus ordinarijs: sed qn imminētibus necessitatib[9] publicis aliquod extraordinarium prouincijs imponitur. ⁊ probat hoc: qr fundi patrimoniales non prestabant has tertias ⁊ medias. vt. j. de col. fun. pa. l. j. ⁊. ij. sed tributa ordinaria sic. vt. j. titu. j. l. j. ⁊. j. titu. ij. l. fi.

z ¶ Sacrosancta. §. de sacrosan. eccle. l. sacrosancta.

a ¶ [illegible] Dixit de duplici munere patrimonij. vt no. §. ti. j. l. indictiões. nüc ꝓsequit de altero. s. quod ꝑsonis pro pr̃imonio imponit: et qꝛ hic indicebatur ꝓuincijs ꝑ singula lustra: auri primo: argẽti scḋo: et eris tertio lustro. vt in auẗ. de col. in princi. et in fi. et de lustra. au. col. in rubrica. iḋ de indictione dt. ⁊ vocat hoc tributũ supindictum. vt j. l. j. qꝛ vltra ordinariũ canonẽ qui reb⁹ iponit p̃stat ꝑ singula lustra. ⁊ sꝫ hoc dicas. §. ti. j. l. omes oino. esse post istam. vel ibi de eo qḋ reb⁹ iponit dicit: cũ nouũ hoc inducere velit. Alij dicunt superindictũ qḋ vltra hec oia p̃stat. vel propter fertilitatẽ vel ꝓpter publicã necessitatem qḋ et ipm ordinariũ erit. vt. j. l. j. sed aliud qḋ personis ꝓ pr̃imonio erat canonicũ etiã ante hanc. l. vt. §. titu. j. l. oẽs oino. et no. ꝙ romani ante natiuitatem xp̄i cõputabãt annos ab idictiõe: hebrei a diluuio: greci a ludo herculeo qui fiebat per singula quadriennia i mõte olympo: sed hodie omes christiani ab annis dñice incarnatiõis: ⁊ imperatoris. vt i auẗ. vt prep. no. impe. in princi. col. v.

Supindictum qd sit.

Annorũ dñi computatio

tũmodo capitationis modum beneficio mei numinis subleuandum: nec externorum grauamine tributorum rempublicam ecclesiastici nominis abusione ledendam.

¶ [illegible]

¶ [illegible]

Impa. Hono. ⁊ Theo. aa.

Omnes omnino quocunqꝫ titulo possidentes[b] qḋ delegatio[c] super indicti[d] nomine videtur amplexa: velut canones[e] cogantur inferre: et vt nequa sit dubietas hac apta diffinitione decernimus: vt id potius[f] canonis vocabulo postuletur[g]. Nulla igit domus vl' sacri patrimonij[h] / vel emphiteotici iuris / vel hominũ priuatorum (etiam si priuilegium aliquod habere doceatur) ab hac necessitate seiuncta sit: q̃ iam non extraordinarium vt hactenus: sed ipsis[i] facientibus canonicum nomen accepit.

Omnes. possidentes. accipe. j. cogantur inferre quod dele. ⁊c.

c ¶ Delegatio. i. preceptum factum per delegationem a principe tm̃. vt. j. de excu. mu. l. placet. et. l. priuate. et. §. ti. q. l. iij.

d ¶ Superindicti. al's superindicti: et tunc expone vt in rubrica. al's super indictione. et al's sunt due partes super indicti. i. sup nomen indicti. vt. j. de priui. do. aug. l. ij. in fi.

e ¶ Canones. i. ordinaria. nam canon. i. regula. inde exactores dicuntur canonicarij. vt in auẗ. de col. §. et in hoc. colla. ix.

f ¶ Potius. electiue. Accur.

g ¶ Postulet. hoc aũt ꝙ sit canonicũ ꝓdest. quia nullus se excusat: vt subijcit. et. j. ti. ij. l. fi: et. j. de pri. do. aug. l. ij. et fi. secus si eẽt extraordinariũ. vt. j. de col. fun. pa. l. j: et. ij.

h ¶ Sacri patrimonij. si dicas ꝓ ecc'lia. §. §. de sacrosan. eccle. l. placet: Sed so. vt. j. titu. ij. l. fi: no. Itẽ si dicas pro domo nostra: quod est verius. tunc est contra. j. de pui. do. augu. l. j. sed dices de superindicto quod est extraor. ibi loqui. eodem modo rñ. j. de excu. mu. l. euidenter.

i ¶ Sed ipsis. i. nobis.

Articulari. cõstrue. tua sublimi. faciat impu. i. inferri modũ collationis solite deuotionis: scilꝫ quãtũ dꝫ solui a deuotꝭ collatorib⁹: modum dico prospe. a pos. multo ãte: hoc autem facies particulari ⁊c. dꝫ em̃ in vnaquaqꝫ idictione seu lustro mitti prefecto cuiusqꝫ dioceseos: et ꝑ eos presidibus illis vel augusto: et ꝑ p̃sides ciuitatibus singulis inter septembrẽ et octobrẽ vt possint deliberare. facere seu celebrare solutionem et non subditis damnum infligi: vt hic. ⁊ in auẗ. de colla. in princi. Accur.

l ¶ Necessitas. q̃ esset propter festinã exactionẽ. Vel dic qꝛ ⁊ qui posset se tueri al's non ꝓpter breuitatẽ temporis poterit se excusare: que excusatio coram prefecto au. fit. vt. §. de offi. prefe. au. l. j.

m ¶ Licẽtiam. qꝛ inflixerũt penam non soluẽtib⁹. Et no. ex hac. l. ꝙ iacula preuisa min⁹ ferire solent. Accur.

¶ [illegible]

Impera. Theodo.

Particulari[k] delegationũ noticia ante indictionis exordiũ singulis transmissa ꝓuincijs collationis modũ a possessoribus multo ante ꝓspectum deuotionis solite non subditis calũnijs tua sublimitas faciat imputari. vt ⁊ ꝓuincialibus subeundi dispẽdij necessitas[l] auferat: et officijs inferendi damna licentia[m] denegetur.

¶ [illegible]

Impera. Gra. et Va.

Nichil super indictorꝫ nomine ad solas[o] p̃fecture lr̃as quisq̃ ꝓuincialis exoluat: neqꝫ vllius omnino indictiõis titulus etiã solẽnis immineat: nisi cũ nostro confirmata iudicio et imperialibus nexa preceptis sedis ãplissime[p] deposcat indictio[q] / et cogat exactio.

¶ De exactoribus tributorum.

n ¶ De sup indicto. Differt a superiori propi. tit: quia ibi ꝓpter fertilitatẽ vel aliã publicã vtilitatẽ vel necessitatem hic qñ aliqua predia erant deserta. vt in auẗ. de col. §. sire ro aliquando. ab hoc excusatur ecclesia. vt. §. de sacrosan. eccle. l. placet. et silentiariũ. et in sacris militantes. vt. j. de silen. l. j. et de prepo. sacro. scri. l. iiij. et. j. de excu. mu. l. maximarum. et de cano. sa. lar. l. si preceperit. Nos sm̃. P. dicimus superindictum quod propter fertilitatem indicitur vl' necessitatem publicam extraordinarie: non per lustra. ibi per lustra.

Nichil. ad solas. i. propter solas.

p ¶ Amplissime. i. prefecti.

q ¶ Indictio. ad qḋ. j. de excu. mu. l. placet.

r ¶ De exactorib⁹. ⁊c. Dixit que tributa prestanda sunt. et a quibus. nunc qualiter et per quos exigantur. Accur.

Ducenarij.sic dicti qz ducētos exigebāt.vel qz ipsi tot erant numero.et sic sequentia expone hi habent alia nomina prout diuersificatur officium.vt.j.de apo.pu.l.pe.et.§.de iure fi.l.prohibitum.et.l.super creandis. et publicani.vt ff.vi bo.rapto.l.ij.§.publicanus.et opinatores.vt.j.e.missi.Accur.

b ¶Debitorib⁹.scilicet tributorum.ad quod.§.de iure fis.prohibitum.et ff.de iur.fis.aufertur.§.pe.

c ¶Tabulario.ad cui⁹ officiū ptinet debitorū modū ingerere.et fideliter eorū noia pudere.vt.j.e.l.missi.⁊.j.de nume.et actua.l.ij.⁊ not.h tributorū debitorē nō debere ꝯuenire añ q̄ breues fiāt a tabellione.

d ¶Cōcussione.vt id solū exigant qđ debent ⁊ nō vltra aliq̄ occasione.vt.j.de lucris aduo.l.ij.lib.xij.ꝙ si fiat preses audiat eū qui se lesum dicit a dictis officialib⁹.vt eo.ti.l.j.et imponet forte penam criminis cōcussionis vel falsi.vt.ff.de cōcussi.l.ij.et facit.j.l.pri.et.§.de fur.l.etiā.

Nemo.tributari⁹.al's fisci debitor.

f ¶Insolentia.id est duritia ſm quosdam.et facit.§.de act.et obli.l.negantes.

¶Exactores non debēt exigere nisi eos qui in breuibus continent/seu exactis a tabulario sibi datis.Bar.

Impera.Constan.

Ducennarij[a] et cētenarij siue sexagenarij non prius debent aliquem ex debitorib⁹[b] conuenire/ꝗ̄ a tabulario[c] ciuitatis nominatim breues accipiant debitorū quā q̄dē exactionē sine omni fieri cōcussione[d] oportet.

¶Pro debitis publicis nō dz quis poni in carcerib⁹/nec nouitates aliq̄s pati in psona.b.

Imperator augustus.

Nemo[e] carcerē/plūbatorūq̄ v̄bera/aut pondera/aliaq̄ ab insolentia[f] iudicū repta supplicia in debitorū solutionib⁹/vel a puersis/vel ab iratis iudicib⁹ expauescat.carcer [†]penaliū[g]/carcer hoim noxiorū est ⁊ officialiū[h]:et cū denotatiōe[i] eoꝝ iudicū q̄ꝝ ð officio certiores eē debebunt q̄ p̄ hanc legem[k] admiserint:securi iuxta presidem[l] trāseāt soluto res[m]:vel certe si q̄s tam alien⁹ ab humano sensu est:vt hac indulgētia[n] ad ꝯtumaciā abutatur[o]:cōtineaꝭ apta ⁊ libera:⁊ ī vsu hoim īstituta custodia[p] militari.Si quis[q] ī obdurata neq̄tia pmanebit:ad res ei⁹ omnē q̄[r] substātiā exactor eius accedat:solutiōis obsequio cū substātie ꝓprietate suscepto[s]:qua facultate p̄bita[t] exactori oēs fore credimus pniores ad soluēda ea q̄ ad nostri vsus exercitus[v] p cōmuni salute poscūꭓ.

¶Qui debitorē captū eximit:ad id qđ fisco ⁊ priuato debebatur tenetur.h.d.Bar.

Impera.Cōstan.

Quotiēs[x] q̄s ⁊ priuati debitor inueniꝭ ⁊ fisci abrept⁹ ab vno offō teneatur[y] ad vniuersi debiti solutionē/q̄ eū abstulit[z] coherceaꭓ:ac toti⁹ summe exactōez ī se suscipiat q̄ eūdē auel lēdū subtrahēdūq̄ crediderit[a].

¶Officiales teneꭓ ad soluendū tributa ne ipis cessātib⁹ ceteri onereꭓ.Bar.Imp.Au.

Actores[b] ceteriq̄ rei priuate nostre ad solutionem specierum[c] solēniū debiti vigoris auctoritate coganꭓ:ne prouinciales rei priuate nostre fatiget immanitas[d].

m ¶Solutores.i.tributarij sic dicti:quis soluere debent etribūt securi.nam timentes officiales penam inferendā a suis iudicibus non incarcerabunt.et ad hoc.§.de offi.recto.prouin.l.omnes.et de sportu.l.ij.

n ¶Indulgentia.qz non incarcerabunt.

o ¶Abutaꭓ.qz nō soluat qđ tū facere sit.Accur.

p ¶Custodia.capiꭓ g̃.vt arg.ff.ad leg.iul.pe.sacrilegi.§.fi.qđ est in debitore publico vt ⁊.j.l.proxi.speciale.al's secus vt not.C.qui bonis cedere possunt.l.j.

q ¶Si q̄s.s.debitor.

r ¶Omnē.nō ergo ꝑ mēsura debiti.et sic est ꝯtra in aut.de exhi.§.siue ro.Sol.speciale ī fisco.Uel vers⁹ hic corrigitur.et facit.j.de cap.et di.pigno.l.j.et.ij.

s ¶Suscepto.suscepit enim exector obsequiū.i.officiū tributarij:qz soluit sibiipsi de ꝓprietate rerum debitoris que vendūtur.vt.j.de capi.et di.pi.l.j.

t ¶Prebita.exactori.Accur.

v ¶Exercit⁹.facit in aut.de man.prin.§.neq̄ autē.in fi.col.iij.

Quotiens.ab reptus.i.captus.vel abrept⁹.ab eo q̄ eū subtraxerat custodi.

al'.carcer pena est hoiz noxiorū.

Carcer ad hoiz custodiam non penā est īductus

g ¶Penaliū.i.hominū pena dignorū.ne sit contra.ff.de pe.l.aut dānū.§.solent.vbi dz ꝙ ad custodiendum nō puniendum est carcer.

h ¶Officialium.i.iudicū.q.d.nō priuatorū q̄ debēt.s; officialiū in officio exigēdi modū excedētiū vt subijcit.⁊ etiā in quadruplū exactio.vt.j.de excu.mu.l.placet.et.j.de censi.l.perequatores.

i ¶Et cum denotatione.al's condēnatione:et al's cū denudatiōe.Itē.j.al's certiores al's cohertiones.et est sensus:qz cū pena iudicū eorū.s.officialium qui.s.officiales cōtra hanc.l.admiserant ponendo in carcerem tributarios.de officio quorū.s.officialium.male gestorū.s.inuinculando.certiores esse debere.s.iudices eorum.

k ¶Legem.non soluendo tributa.

l ¶Presidem.qui facit exigi.vt.j.eo.in fiscalibus.

y ¶Teneaꭓ.s.et custodiaꭓ.vt.§.l.nemo.in.ij.rū.Al.

z ¶Abstulit.s.officio custodiendi.Al.

a ¶Crediderit.et subtraxerit.sic.ff.de re.di.l.fina.Sed videtur non delinquere q̄ exigit a debitore publico quod debet exigenti.vt.ff.ad.l.iul.pec.l.peculat⁹.Solu.ibi non in fraudem fisci:sed pro suo cōmodo licet tamen reddaꭓ fisco.vt.ff.de iur.fisci.l.deferre.§.fi.hic autem in fraudem fisci.Item ibi pecuniam:hic psonam vt fiscus eum nō inueniat.et facit.§.de asser.tol.l.iij.et ī auꭓ.vt oēs obe.iudi.§.si igiꭓ.Item no.hac.l.minus habere fiscum q̄ priuatū:cum priuatus iuraret in litem.vt.ff.ne quis eum qui in ius.l.si per alium.§.j.

Actores.ceteriq̄ officiales subaudi.py.

c ¶Specierū.per fiscum cōmodatarum.

d ¶Immanitas.al's innonitas.et al's immanitas.i.nimietas.nam si isti officiales non.soluerēt totū onus per

tarent prouinciales: quare in immensum fatigarētur. portatur enim leuius quod a pluribus portat. vt argu. in aut. de natu. in cu. de. in prin. ꝛ facit. j. de omni agro deser. l. om ꝛ. j. de priui. do. aug. l. ij. ꝛ. j. e. l. fi. Et sic no. contra officiales communis bononie vt soluant collectam sicut alij.

p ¶ Possessore. i. tributario q̄ pro possessionibus debet. ꝛ dic cōmune nec in exigendo vt subijcit: nec cōmerciū cum prouincialibus facit. vt. j. de ero. mil. anno. l. opinatoribus.
q ¶ Cui. scilicet possessori.
r ¶ Militem. i. opinatorem qui in hac militia militat.

a Apparitores seruiciū. s. vt fuiāt susceptori accipiēdo aurū a collatoribus et portando susceptori: q̄les erāt ducēnarij. vt. s. eo. l. j.
b ¶ Debitū. i. q̄n debeat collator vl' p q̄ scrinio exigit. vt. j. de cano. lar. l. j. et. ij.
c ¶ Ex officiali. id est apparitore p̄dicto. Accursius.
d ¶ Officium. scz susceptorum.
e ¶ Perlatum. i. sponte datum: sed exactum per vim vt. s. e. l. ij. ad q̄d. ff de lega. iij. fideicō. §. si rem.
f ¶ Susceptor. p̄prie. q. d. iō p appitores fac̄ exactionem ne ꝛc. Alij dicūt susceptor. i. appitor q̄ ideo dz scribere q̄d accepit ne ꝛc. ꝛ s'm hoc detrimēta ꝛc. q2 de suo emēdabit de quo nescit reddere rōnem. ꝛ facit. j. d̄ susce. l. frumēti. ꝛ. j. d̄ ap. pu. l. j. ꝛ in aut. d̄ mā. p̄n. §. coges. ꝛ de col. §. iubem⁹

† al's sit ꝗ ex officialis instructione officiū cōscium quid ꝛc.

¶ [illegible]

Impera. the. ꝛ arch. ꝛ ho. aa.

Apparitores quicūq; in collationē auri p̄cepti fuerint officij sui adhibere seruitiū[a] tituloꝝ debitum[b] ꝛ collationum summas relationis sue fide ꝛ annotatiōe p̄scribāt: sitq; ex officiali[c] † īstructiōe officiū[d] cōstitutū q̄d exactū q̄dve plātum[e] esse videat: ne lōginquī itineris diuersitate susceptor[f] abductus ꝛ curie sue desit/ ꝛ rei familiaris detrimenta sustineat.

¶ Ad petitionem exactoris cogi [illegible] 15.

Imperator Archa.

In fiscalibus debitꝫ hoc est annonarijs ceterisq; titulis[g] qui ad archā eminētissime p̄tinent p̄fecture: necnon in his debitis que rationale[h] vsurpat[i] officium rectores p̄uinciarum cōstringant[k]: ꝛ ad eos necessitas maneat[l] exigēdi: a quibus expectatur auctoritas.

Idem Augu.

Missi opiatores[m] † id est exactores militaris annone cū delegatorijs[n] iudicib⁹ eorūq; officijs/ insistāt vt intra anni[o] metas id quod debet accipiant: nichil his sit cū possessore[p] cōmune cui[q] nō militē[r] sꝫ exactorem[s] si sit obnoxius cōuenit imminere[t]. Iudices[v] itaq; q̄ p̄uinciales passi fuerint opinatoribus delegari[x] eiusdem quantitatis[y] duplex pena retinebit: et apparitores ex quolibꝫ officio[z] sententiam deportationis excipient si p semet exigendos[a] voluerint delegare militibus[b]: et curiales[c] temporale manebit[d] exilium/ si eos quos solenniter exigere consueuerunt opinatorib⁹ putauerint esse tradendos cum[e] iudicem[f] oporteat inquirere[g] debitores: tabularios fideliter prouidere nomina[h] debitoꝝ apparitores siue curiales consuetudine[i] seruata regionū conuictis[k] debitorib⁹ imminere: vt perceptis[l] congruis emolumētis opinatores impleto anno[m] ad proprios numeros[n] valeant remeare. qui[o] si vltra annū protracti fuerint: iudices[p] ꝛ officia

al'. opinatores

s ¶ Exactorē. i. rectorē prouincie ad cuius offm̄ p̄tinet tributa exigere. vt. s. l. proxi.
t ¶ Imminere. i. vt soluat cōpellere. R. ad quod. j. de cano. lar. ti. l. ij.
v ¶ Iudices. i. p̄sides p̄uinciarū.
x ¶ Delegari. i. ab ipsis opinatoribus exigi vel cōpelli soluere.
y ¶ Quātitatis. quā opinatores a p̄uincialibus exegerunt.
z ¶ Officio. i. cuiuslibet officialis sit. Accursius.
a ¶ Exigēdos. i. quos ipsi dn̄t exigere. vel exigēdos scꝫ tributarios.
b ¶ Militibus. i. opinatoribus.
c ¶ Curiales. i. p̄sides curie. ad q̄d. j. titu. j. l. j. in prin.
d ¶ Manebit. id est tenebit.
e ¶ Cum. reddit rationē quare puniuntur predicti.
f ¶ Iudicem. i. presidem loci.
g ¶ Inquirere. cognoscendo quid et quantum debet. et super hoc iudicare.

g In fiscalibus. titulis. certa sunt dispendia p̄ncipis: et aliqui soluūt ad vnā: alij ad aliā expēsam seu archā: ꝛ alie arche erāt apud prefectū: ꝛ alie apud p̄curatorē cesaris. ad q̄d. j. de cano. lar. p totū. ꝛ illas hic vocat titulos.
h ¶ Rōnale. i. procurator cesaris. vt. s. de mo. mulcta. l. ij.
i ¶ Usurpat. id est vtendo retinet. et sic no. ꝙ hic ponitur in bona parte vsurpare. vt. j. de agrico. ꝛ censi. l. queadmodum. circa fi. ꝛ. s. de mo. mulcta. l. ij.
k ¶ Constringantur. exigere. vt. j. de ca. lar. l. ij.
l ¶ Maneat. id est detineat. ꝛ facit. j. de col. fun. pa. l. fi.
m Missi opinatores. multa nomina habet exactor. vt nota. s. l. j. Accursius.
n ¶ Cum delegatorijs. scꝫ litteris. et sic iudicibus est datiuus. Uel dic ꝙ sit ablatiuus: q̄a prefectus delegat id est mittit presidibus. vt no. s. ti. ij. l. ij. ꝛ in rub. illius tituli.
o ¶ Anni. anno enim durabat officiū exactoris. vt in aut. de col. §. iubemus nullum. ꝛ. j. de suscep. l. neminem. ꝛ. j. de execu. ꝛ exacto. l. iij. infra quod tempus fieri debebat exactio. vt hic et. s. de anno. et tribu. l. obsistere.

Exactoris officiū erat annuū.

h ¶ Nomina. redigendo in scriptis: vt possit dare ducennarijs. vt. s. l. j. Accursius.
i ¶ Consuetudine. ꝛ no. hic pro consuetudine.
k ¶ Cōuinctis. legitime non per carcerem. vel simili modo. vt. s. l. nemo.
l ¶ Perceptis. per opinatores qui accipiunt a iudicibus qui exigunt cum suis officijs. vt in prin. huius. l.
m ¶ Anno. infra quem debet solui. vt no. in prin. huius. l.
n ¶ Numeros. militum: si forte de militibus erat opinator. Uel dic ꝙ numerus opinatorum erat in quaterno aliquo qui ad diuersas prouincias mittebantur vt faciunt templarij. Accursius.
o ¶ Qui. scilicet opinatores.
p ¶ Iudices. dicunt quidam iudices qui miserunt opinatores soluunt de suo: ꝛ s'm hoc dic protracti/ id est venire distulerint. ꝛ dic obnoxios/ scilꝫ opinatores. Uel dic iudices/ id est presides. et protracti scilicet opinatores: et sic proprie: et obnoxios scilicet tributarios.

Consuetudo loci attenditur.

absq; vlla mora de proprio cogantur exoluere militibus[a] qđ debetur[b]: ipsis aduersus obnoxios repetitiōe seruata[c]. Quod si ad nos aliqua de retentis[d] opinatoribus querela puenerit: in duplum ab his protinus exigetur: vt partem debitā miles/reliquā fiscus accipiat. iudicib⁹[e] quoq; eorūq; officijs eatenus subuenimus: vt in contumaces debitores cuiuslibet dignitat[f] auctoritatem suam exerceāt. at si imprudenter solutio differat: actores ꝓcuratoresq;/ eorūq; predia persequantur: de eorū quoq; nominibus[g] ad nostram scientiam relaturi.

Si domus imperialis / vel ecclesia res tributarias licite emerit ⁊ tributa non soluerit: cares ei aufert ⁊ ciuitati assignabitur vt integra tributa soluantur. D. Barto.

Imperator Augustus.

Si diuina domus[h] aut q̄libet alia ‡ cuiuscūq; dignitat atq; fortune reuera fundos extra metrocomias[i] nō patrocinij[k] gratia sed emptionis[l] iure vel quolibet alio titulo legitimo possederit ⁊ nō impositas reipu. functiōes agnouerit quemadmodum prior dñs[m] dependebat omnibus modis possessiones[n] eorum publico vendicentur: ⁊ curie eiusdem ciuitatis sub qua vincti[o] sunt assignētur[p]: vt publicis cōmoditatib⁹ circa tributarias functiones vndiq; nostra prouisione[q] videatur esse consultum.

De superexactoribus[r]. †

Qui plus exigit in duplum exigitur/et propter consuetudinem capitaliter punietur. B.

Imperator Archa. Augu.

Quicquid vltra debitum fuerit elicitū a curialib⁹[s] vel coartalibus vel alijs exactoribus in duplum[t] eruatur: quod prouincialib⁹ restitui protin⁹ oportebit. Si quis autem exactorū superexactionis crimine fuerit confutatus[v]: capitali periculo cupiditas eius ammouenda atq; prohibenda est/ si in hisdē sceleribus perseueret[x].

De capiēdis ⁊ distrahendis pignoribus tributorum causa.

a Militibus. pro stipendijs sm primū modum. Vel dic militibus. id est opinatoribus sm alium.
b Quod debetur. s. pro annona vel tributo annonario.
c Seruata. actione nego. gesto. vt. ff. de neg. ge. ex facto §. fi. vel condictione ex hac. l. Accursius.
d De retentis. id est si ex his que exegit ⁊ militibus dare debuit apud se retinuit. et sm hoc dic opinatoribus. i. ab opinatorib⁹. et quod dicit miles. i. opinator pro militibus. Vel dic ꝙ iudex aliq̄ retinuit que nō dedit opinatori: q̄ in duplum dabit. vt mediam miles. i. opinator ꝓ suo officio: ⁊ aliā fiscus sm hos intellect⁹ habeat. nō obstat. j. de cēsi. perequatores. vbi a ꝓuincialibus indebite fuit acceptum. et ita in quadruplū punitur. alij dicūt ꝙ ibi per vim. vt. j. de excusa. mu. l. placet. et sm eos facit. j. titu. j. l. j.
e Judicib⁹. scz prouincie. Accur.
f Dignitatis. scz sit tributarius. ad qđ. s. vbi decu. cō. l. j. ⁊ vbi sena. l. j. et notant quidā hic ꝙ officialis nō dicit ius sua auctoritate sed presidis iussu sic. ⁊ dic auctoritatem scilicet capiendo personam. vt. s. l. nemo. ⁊ in rebus vt subijcit. ⁊ dicitur in. e. l. nemo. et dic actores ⁊c. id est officiales presidis.

‡ al'. aut quilibet cuiuscūq; ⁊c.

g Nominibus. qui nolunt soluere.
h Si diuina domus. id est nostra vel auguste sm bul. et py. sic ponitur. s. de quadri. prescri. l. fi. ⁊ vbi cause fiscā. vel diui. do. in rub. Vel dic diuina domus vt pro ecclesia ponatur. vt no. j. e. l. in fi. ⁊ facit. j. de mu. pa. l. euidenter. et. s. de indic. l. j.
i Metrocomias. metros mensura. comos villa. deinde metrocomia id est villa mensurata que dabatur metroicis vt. ff. de iu. fis. l. certa. in qua villa nec his domib⁹ nec alijs licet emere. vt. j. non licere ha. me. l. j.
k Patrocinij. prestandi tributario in fraudem publicarum functionum. quo casu non licet ei tenere predia ob causam patrocinij data sed confiscantur. vt. j. vt nemo assu. patro. l. j. et sic non prestaret tributa cum non habeat rem. Accursius florentinus.

l Emptionis. licite.
m Prior dominus. sunt enim publice functiones id est tributa ⁊ annone onera rerum. et ideo cum rebus ambulatoria. vt. ff. de pu. l. imperatores. ⁊. j. de fun. pa. vniuersi. ⁊. j. de pre. ⁊ omni. rebus nauicula. l. ij. ⁊. ff. de censi. forma. sicut seruitutes. vt ff. de ser. rusti. ꝑdi. l. viam. §. pe. ⁊ fi.
n Possessiōes. pro q̄bus tributa erant soluenda.
o Vincti. al's vicissim. al's iuncti.
p Assignentur contra. s. de sacrosanc. eccle. l. plac. ibi nulla translationum ⁊c. Solu. sm quosdā ibi de predijs dedicatis eucharistie: hic de alijs ꝑdijs collat ecclesie. ad qđ. j. de fun. rei ꝑua. l. vniuersi. Sed ibi non dicit ꝑdia auferri. Tu dic ꝙ hic non dicit fieri translationē in aliū: licet assignentur ciuitati quasi ad pign⁹. Vel verius vt dixi hic diuina domus nō pro domo ecclesie sed pro ipsa ecclesia ponitur.

al's de superexactionib⁹

q Prouisione. al's prouisione: et al's promissione: et dic scilicet que est in hac. l.
r [illegible] Vltra q̄ debetur: ne iste titu. vel superior de supindicto sit superfluus.

Quicquid. a curialibus. actiue.
t In duplum. immo in quadruplum. vt. j. de excu. mu. l. placet. ⁊ de cen. l. perequatores que sunt contra. Solu. illa de rigore: hec de equitate. vel hec sm illas: vt hoc duplū aliud sit quod prestatur prouincialibus: aliud fisco. vt. s. de asser. l. iij. Py. vel verius refert per vim vt ibi. an non: vt hic. et ff. de pu. l. licitatio. §. quod illicite. ⁊. s. de infa. l. ij. vel hic habebat mandatum de exigendo. ⁊ ideo in duplum punitur ibi sua auctoritate. ⁊ ideo in quadruplum.
v Confutatus. id est conuictus. ⁊ sic ciuilis non tollit criminalem. vt ⁊. s. quan. ciui. actio pre. cri. l. vna.
x Perseueret. sepius faciendo. ad quod. ff. de pe. l. capitalium. §. solent. et. §. grassatores. et. s. de episco. audi. l. iij. in fi. al's si semel tunc extraordi. vt. l. licitatio. §. quod illicite. ff. de publi.

Ciuilis actio criminalē nō tollit

[illegible]

Res eorum. distrahantur. post duos menses a die captionis. vt. ff. de re iudi. l. debitoribus. Al. Item seruatis solennitatibus quas dixi. s. de fide instru. et iu. ha. fis. l. j.
b ¶ Possidendi. etiam si res fuerit minoris. vt. s. de iu. ha. fis. l. qcũqz. in fi. et facit. j. de debi. ciui. l. fi. in fi.
c Satis. q. d. nõ incarceretur sz tñ bñ capit per psonã. vt. s. ti. ij. l. ij. Item et vendẽtur pignora. vt. s. l. prori.
d ¶ De apochis publicis &c. Apocha soluẽti datur antipocha suscipienti. vt. s. de fi. instru. plures. z. s. qui po. in pig. ha. l. pe. et no. q als ẽ curialiũ. als curialibus. et expones in. l. j. item als est distributionib9 ciuilibus. als deest. Accur.
e Ad inferiorũ. q tributa accipiunt: et inferũt maioribus q maiores accepisse negãt: et sic fortũa. i. substãtia inferiorũ grauatur in duplo. vt s. de exac. tribu. l. missi.
f ¶ Curialium. potentes et curiales p eodẽ ponit. et est als itidem. als eorũdem. Accur.

ptores psentibus. Item ad hoc quod dicit die / facit. ff. de accusa. l. libellorũ. Item ad causam facit. ff. de excep. do. l. ij. §. j. et de transac. cum hi. §. in causa. et. s. man. per diuersas. debet enim inseri indictio: et nomen imperatoris. vt in aut. vt prepo. no. impera. col. v. Item subscribit notarius: licet eius subscriptio sola nõ sufficiat. vt. s. de conue. fi. debi. l. ij. Accur.

Impera. Constan. Augu.

Res eorũ qui fiscalib9 debitis p ptumaciã satisfacere differunt distrahãtur[a] cõparatorib9 data ppetua firmitate possidendi[b].

Idem Augu.

Satis[c] sit debitorem annonarum ad soluẽdi necessitatem captione pignorũ conueniri.

¶ De apochis publicis[d] et de descriptionibus curialibus et de distributionibus ciuilibus.

¶ [illegible] et exa[illegible] scribere. Ss.

Impera. Hono. et Theo. Augu.

Ad inferiorum[e] curialium[f] releuandas fortunas et impressiones potentium: et itidem curialium cohibẽdam: placuit vt descriptiões[g] si que p singulos ordines cogẽtibus diuersis negociis agitentur: non sumãt ante principiũ q apud acta prouinciarũ rectorib9 intimẽtur: et ex eorũ fuerint recepte sentẽtiis: sed et aurũ qd ex hmõi contributione[h] redigitur ita debet susceptori aurario[i] cõsignari vt securitatibus[k] nomẽ inferẽtis[l] / dies / consul / mẽsis / causa / et summa cõprehendantur: quo[m] et descriptionis equitas illustretur / et descriptis[n] documẽtis euidẽtibus fulciatur[o]. hoc etiã obseruando vt in quadrimestribus[p] q3 breuibus qui ad excellẽtie tue officiũ solẽniter diriguntur / celebrate[q] descriptionis dispunctio[r] societur: vt omnes[s] vestre potestatis scientiam formidãtes nichil ad releuationem locupletum atqz inopum[t] perniciem audeant pertentare. Quod[v] et tunc optimum est custodiri: cum lucratiue facultates ex bonis curialium curie obue-

m ¶ Quo. p vt. s. vel q facto. et qd subijcit descriptionis. i. qualiter eq fuit imposita collecta seu descriptio sm primam. Accur.
n ¶ Descriptis. als descriptus. s. tributarius vel curialis inferior. als descriptio: als descriptis. et sic no. nõ sufficere testes vt. ff. de pba. l. cẽsus. et sic due scripture ad min9 sũt necessarie: vna de impositione vt hic: et in aut. de col. §. pro fiscalibus. alia de solutiõe que fit susceptori a curiali. vt h. et. j. de col. fun. pa. l. placuit. et in aut. de mandã. princi. §. coges. fit et tertia quam facit curialis minor cum recipit. vt s. de exacto. tri. l. apparitores. Accursius.

Testes aliqñ ad pbãdũ nõ sufficiunt.

als sẽtẽtiam.

o ¶ Fulciatur. s. equitas descriptionis. Accur.

g ¶ Descriptiones. s. bonorũ q vocantur estimi. quas faciunt principes cogentibus diuersis negociis. vnde illud: exijt edictum a cesare augusto vt describeretur vniuersus orbis. et sm hoc quod subijcit p singulos ordines: dic. i. p hoies magnos et puos: oẽs eñ debẽt soluere. vt. s. de anno. et tribu. l. in fraudẽ. et p hoc est in aut. de col. circa pn. et quod statim hic subijcit. Alij dicunt descriptiones. i. scripture que sunt de solutionib9 q fiunt de manu in manum et hoc dicit p singulos ordines q vocantur apoche que debent insinuari apud presidem. als non valerent: vt donatio vltra legitimã summã. vt. s. de do. l. sancimus.
h ¶ Contributione. i. tributorũ solutione.
i ¶ Aurorario. qr et ipe est curialis seu officialis de maioribus. et ad hoc respicit principium huius. l.
k ¶ Securitatibus. id est apochis q ad securitatem soluentium fiunt. ad qd. j. de colla. fun. pa. l. placuit.
l ¶ Inferentis. i. soluentis curialis. vel id est etiam tributarij qui soluit curiali, ad quod. j. de suscep. l. susce-

p ¶ In quadrimestribus. mos erat vt fidelis expensarũ noticia quaternis siue quattuor mensibus comprehensa ad scrinia publica dirigeretur p palatinos. s. susceptores aurarios vel alios vt totius erroris demersa caligine publici ratiociniũ possit claritas apparere. vt. s. de offi. co. sacra. lar. l. j. et fa. j. ti. j. l. pe. in fi. erant et alij quadrimestri z breues: qui in scrinio laterculi mittebantur a magro officiorum vt. s. de offi. ma. offi. l. j. et fina.
q ¶ Celebrate. id est solẽniter imposite z exacte: et susceptori assignate.
r ¶ Dispũctio. als dispositio: als dispũctio id est datorum z exceptorum collatio. vt. s. de verb. sig. l. cognoscere. in pn. Accur. flo. leg. do.
s ¶ Ut omnes. s. officiales.
t ¶ Inopum. nam videbis quantum cuilibet impositum et ab eo exactum. z an susceptor habuerit totum exactum Accursius. flo.
v ¶ Qd. s. vt describatur breuib9, puta si curialis donabat

bona sua alicui. nã q̃rta dabat̃ curie. vt. j. de imponẽda lu=cra. descri. l. vna. et. j. q̃ñ. et q̃. q̃r. ps debet̃. l. ij. nisi ecclesie donaret. vt. s̃. de sacrosan. eccle. l. ye. hoc q̃dẽ lucrum curie obuenisse ponet̃ in breuib⁹ expẽsarũ et introitorum.

a ¶ Inopes. non ad proxima: sed ad supi⁹ dictũ refertur. vel dic ad ꝓxima: q: si talia lucra celarent̃ posset abscõdi qđ potentiores debent soluere. et sic soli minores grauarent̃. Et no. equaliter pauperes ⁊ diuites s̃z quantitatẽ pr̃imo niŋ pati collectas nõ s̃m munus ꝑsonarũ. ad qđ. s̃. e. l. j. et. j. de cen. l. j. et s̃. de exacto. tri. l. exactores.

Collecte a diuitib⁹ et paupib⁹ s̃m facultates sunt exigẽde

b ¶ Simili. al's similiter. al's similime

c ¶ Dispositionẽ. supradictam.

d ¶ Numerariorũ. q̃ hodie tabularij dicũtur. vt. j. de nume. l. j.

e ¶ Mutilandã. id est nõ obseruandã dispositionem supradictam.

f ¶ Nostra. si habes vestra prefecto loquitur.

g Semel. de refusione. a refundo. dis. s̃m. P.

h ¶ Emissam. ab his q̃ faciẽdi hoc ius h̃nt nõ ab alio vt. j. de sol. debi. ci. l. j. et. s̃. de q̃dri. p̃scrip. l. ij. §. fi. ⁊ solẽniter. vt. s̃. l. ꝓxi. et facit. ff. de pe. l. diui fratres. ⁊. C. sen. rescin. non pos. l. j. et. j. de suscep. securitatem.

† cõcor. c. iij. cuz glo. sup ꝟbo vlti mo. ex̃ de cã pos. et ꝓ prie.

i ¶ Refricari. nisi fuerit gratiosa. s̃. de trans. preses. et no. s̃. de an. et tribu. l. iij.

k ¶ Preceptionis. huius. l.

l ¶ Letari. sic et qui fuit tutor a cura excusat̃. vt. s̃. de excu. tuto. l. curator. P. Itẽ hoc nisi alij non sint idonei ad dicta munera. vt. ff. de muneri. ⁊ hono. l. honor. §. fi. sed ibi in personali. et idem in patrimoniali. vt. s̃. no. de superindicto. item facit. j. l. fi.

Q Uicũq; de prouincialibus. sit sub.

n ¶ Posthac. i. p⁹ hãc legẽ. o ¶ Ab eo. passiue.

p ¶ Sibi. s. presenti conuentioni s̃m. M.

q ¶ Annorum. s. proximorum. R.

r ¶ Superiorum. presumptio de preterito ad plus preteritum. vl' de presenti ad preteritum habes. s̃. de adul. si q̃. Itẽ q̃ p̃sumat̃ solo est sic. ff. de ꝓba. l. si chyrographum.

…nerint/ vt inopes[a] et locupletes fructu ꝓuisionis simili[b] potiant̃: quã dispositionẽ[c] si quis iudicũ numerariorũ[d] vel curialiũ mutilandã[e] esse crediderit/ interminationi quã nostra[f] sedes statuerit subiacebit.

¶ Qui h̃z instrumẽtũ solutionis seu securitatis solẽniter factũ ñ d̃z ãpli⁹ molestari. Rubrica.

Impa. Theo. ⁊ Ual. Augu.

Semel securitatẽ de refusione[g] munerũ emissaz[h] ab alio iudice nõ liceat refricari[i]. ⁊ iõ spectabilitas tua saluberrime ac iustissime p̃ceptionis[k] formã secuta/ ꝓhibebit in posteruz eos ad discussionem trãsacti muneris cõstringi: q̃s claruit accepta securitatis prosperitate letari[l].

¶ Qui ostendit se tribus primis annis soluisse retro soluisse presumit̃: nisi contrariũ probetur. Rubrica. Idem Mar.

Quicũq; de ꝓuicialib⁹[m] et collatoribus decurso posthac[n] quãtolibet annorum numero cũ ꝓbatio aliq̃ ab eo[o] tributarie solutiõis exposcit̃: si triũ coherẽtiũ sibi[p] annoruz[q] apochas securitatesq; ꝓtulerit: supior[r] tẽpor apochas nõ cogitur ostẽdere: neq; de preterito ad illationẽ functionis tributarie coartet̃: nisi forte aut curialis aut q̃cunq; apparitor vel optio[s] vel actuarius[t] vel q̃libet publici debiti exactor siue cõpulsor possessorũ vel collatorũ habuerit cautionẽ[v]: aut id qđ reposcit deberi sibi manifesta gestor[x] assertione patefecerit.

Imperator Iusti.

Securitatibus q̃ publicarũ functionũ gr̃a siue in solidũ siue ex parte solute esse ꝯscribunt̃[y]/ nullã exceptionem nõ numerate pecunie penitus opponi concedimus.

¶ De canone largitionaliũ titulorum[z].

¶ Quod particulares exactores exigũt: d̃z dari thesaurario q̃ est in illa ꝓuincia vt totũ simul [illegible] Rubrica.

Imperator Cõstã. Gra. Ual. et The. aaa.

Omnem summam[a] auri vel argenti et reliquarum specierum que sacris[b] largitionibus ex more[c] panduntur: statim vt exactio fuerit celebrata ad thesauros vniuscuiusq; ꝓuincie[d] vel ad proximos[e] re…

s ¶ Optio. masculine. q: optatum percipit.

t ¶ Actuarius. al's astuari⁹. q: cũ astu et calliditate ⁊ instantia extorquet. P. al's actuarius: q: aliq̃d in exigendis tributis agit. sunt enim hec nõia exactorũ.

v ¶ Cautionem. qua promisit tributa preteriti anni/ vel qua cõfessus est se ea debere. q̃ anta pocha d̃r: vel quia tantũ preteritorũ dicit hũc recepisse Accur.

x ¶ Gestorũ. i. probatione testiũ corã gestis. i. actis receptorũ q⁹ preteritor annorũ noie debeatur.

y Securitatib⁹. conscribuntur. a procuratore fisci vel alio qui h̃z ius exigẽdi. et no. hac. l. casum quo non opponit̃ exceptio nõ nume. pecu. l; nõ sit numerata. ⁊ casus alios habes. s̃. đ nõ nu. pe. l. in cõtractib⁹. §. s̃z qñ. et dic vt ibi. Item facit. s̃. eo. l. semel. et de q̃dri. p̃. l. ij. §. fi. et. j. de suscep. l. securitates.

Exceptio nõ nũerate pecunie nõ sp opponitur

z ¶ De canone largitiona. ti. ⁊c. Largitionaliũ. i. de regulari prestatiõe: largitiões et ea dicũtur q̃ ꝓuinciales fisco largiuntur ⁊ depẽdunt et dicunt̃ tituli q: specialib⁹ titulis. i. l̃ris breuibusq; chartis leguntur. vt. s̃. de cõue. fi. de. l. fina. et. s̃. de an. et tri. l. iij.

Omnem summam. i. tributũ qđ pro auro ⁊ argento prestatur. quod dic vt. s̃. de argẽ. precio quod thesau. infert̃. l. j. Uel dic summam auri que pro tributo prestat̃: ⁊ pro reliquis speciebus: vt quadragesimas vel quinquagesimas. vt. j. de susce. l. modios. Accursius flo. leg. doc.

b ¶ Sacris largitionibus. ablatiue vel datiue.

c ¶ Ex more. s. illius legis modios.

d ¶ Prouincie. si vnus tm̃ ibi sit thesaurus. al's ad proxi. vt subijcit. vel dic si prouincia sua non habet: tunc ad ꝓximas. vt. s̃. de an. et tri. l. pro locis. et facit. j. de suscep. l. diui. et facit. j. de aur. pub. perse. l. j. et. s̃. de offi. co. sacra. largi. l. j. Accur.

e Ad proximos. id est proxime prouincie: si ille de illa prouincia decessit.

a ¶ Tabularij. qui sunt cū susceptore. vt. j. de suscep. duos. et de nume. et actu. l. in prouincijs.
b ¶ Sollicitos. s. presides et opinatores et alij. vt. s. de exacto. tribu. l. missi.
c ¶ Cōsignati. sm solēnitatē quam habes. s. de apo. pu. l. j. Accur.
y ¶ Qui de. nota qui dicuntur chartularij.
x ¶ Largitionales. hoc expone vt in rubri.
y ¶ Retractare. i. perfecte tractare. vt sunt notarij.
z ¶ Iussio. scilicet ista.
a ¶ Violata. qr et coguntur ad aliquod grauamen vltra cōsuetudinem veterem.

ferri sub obsignatione tabularij[a] ceterorūqꝫ quos sollicitos[b] esse debere p̄cedentia iussa decreuerūt: et thesauroꝝ prepositis ꝯsignari[c] precipim⁹: vt exinde[d] ad sacrū comitatū[e] integer oīm titulorū nūerus[f] dirigatur.

¶ [illegible]

Impa. Hono. et Theo. aa.

Neqꝫ sacrarū vł priuatarū[g] largitionū palatina officia[h] ex quacūqꝫ causa[i] vel ex quocūqꝫ titulo fiscalis debiti cū ad ꝓuinciā mittunt̄ possessores p se audeāt ꝯuenire[k]: siue id ex p̄terito reliquū trahatur: seu p̄ntis tp̄is tributa[l] solui ꝯueniat: sed rectores prouinciarū frequēter adeūdo cōmoneant[m] eorūqꝫ[n] officijs[o] incumbant[p]. qꝫ si rector ꝓuincie īminētē sibi memoratorū declinare molestiā q̄rēs/ vel qualibet alia rōne palatinis hisdem[q] ꝓpria auctoritate publice exactionis permiserit curam: tam ip̄e q̄ꝫ officium[r] ei⁹ vicena auri pondo fisco dependant[f].

¶ [illegible]

Imperator Leo. augu.

Recepit nr̄a serenitas neqꝫ veloci cursui[t] neqꝫ alij p̄ter īueteratā ꝯsuetudinē grauamini subiacere chartularios q̄ de[v] coartalib⁹ officijs vniuscuiusqꝫ ꝓuincie largitionales[x] titulos retractare[y] ꝯstituūtur. cū et idē āplissima p̄fectura disposuisse phibeat: vt his necessitatib⁹ liberati fideliter largitiōales titulos valeāt retractare: qꝫ si aliq̄ tp̄e nr̄a iussio[z] temerario ausu ex aliqua fuerit pte violata[a]: tā rector ꝓuicie q̄ꝫ apparitor ei⁹. xxx. lib. auri ꝯdēnatiōe plectet̄. ¶ Insup virū spectabilē comitē orientꝫ eiusqꝫ offm̄ licētiā hr̄e conat⁹[b] nepharios inhibēdi tam moderatorū q̄ꝫ coartalis officij cū de hac re admoniti fuerint a palatinis: ꝛ eādē penam formidātib⁹ si nō oīb⁹ modis pietatis nostre decreta ꝯgruū mereantur effectum.

¶ [illegible]

¶ Illud etiā gn̄ali[c] forma sancim⁹ vt etiā in oīb⁹ ꝓuicijs tā noīatio sp̄aliū susceptoꝝ[d] largitionaliū tituloꝝ/ q̄ꝫ defensio tractatorū[e] non tm̄ p viros clarissimos moderatores ꝓuiciarū: sꝫ ēt p viros spectabiles ꝓcōsules ꝛ p̄fectū augustalē ac laudabiles vicarios vna cū eorū officijs admonētibus semp necnō īminētib⁹ palatinis procuret̄: ꝓuidētib⁹[f] vt post noīationē ēt sp̄aliū susceptorū largitiōaliū titulorū nulla[g] minuēde exactiōis ad sacrū ptinētis erariū aut trā[s]ferēdi ad archarios[h] aut quoslibet alios extraneos titulos rectorib⁹ ꝓuinciarū aut eorū officijs: sꝫ ēt[i] curialib⁹ lnia ꝑmittat̄ q̄drimestris breuib⁹ p idoneū tractatorē[k] eorūdē titulorū sup cōmēdandis ratiocinijs publicis piculo rectorū ꝓuinciarū ad sacratissimā vrbē transmittēdis. nam quacūqꝫ[l] ex pte q̄ꝫ iussit nostra tranquillitas si min⁹ fuerit ꝓcuratio/ pena supi⁹ designata tā ip̄i iudices q̄ꝫ eorū officia se nouerint esse plectenda[m].

d ¶ Exinde. id ē his secutis que dicta sunt.
e ¶ Comitatum. id ē ad comitē rerū priuatarum.
f ¶ Numerus. id est oīs exactio per titulos. i. breues facta. vt in rubrica notaui.
Neqꝫ sacrarū vel p̄uatarū. pro eisdem. vel dic sacrarum. i. fiscalium. vel priuatarū scilꝫ sui patrimonij. et dic neqꝫ hec officia. i. nedū alij qui mandatū non habent.
h ¶ Officia. i. officia que congruunt palatinis.
i ¶ Causa. s. debiti quod est. j.
k ¶ Conuenire. vt et. s. de exact. tri. l. missi. vbi dicūtur palatini opinatores. vt. s. de offi. recto. prouincie. l. nullum.
l ¶ Tributa. al's tributis. al's. ta.
m ¶ Commoneant. et vt exigāt a subditis et ei soluant. Accur.
n ¶ Eorum. scilicet presidum.
o ¶ Officijs. id ē officialibus memoratorum exactorum.
p ¶ Incumbāt. isti exactores.
q ¶ hisdem. palatinis.
r ¶ Officiū eius. scꝫ presidis. i. officiales.
f ¶ Dependant. id est soluant. (al's cohortalibus.)
Recepit. cursui. munus est de quo habes. j. de cur. pu.

b ¶ Conatus. i. si aliquis vellet cogere chartularios inhibeatur a comite orientis.
c ¶ Generali. id est hac. l. que generalis est.
d ¶ Susceptorū largitio. titulorum no. susceptorē eligi a preside cū cōsilio aliorū tamen vt. j. de su. ꝛ archa. l. exactores.
e ¶ Tractatorū. id est notariorum p̄dictoꝝ q̄ a grauaminibus defendi debent. et accipe hic procuretur qđ est. j.
f ¶ Prouidentibus. istis officialibus. Accur.
g ¶ Nulla licentia pmittatur: qđ est. j. et quod dicit minuēde. facit. s. de anno. et tribu. l. oēs pene. et. s. de transac. p̄ses. item qđ dicit trāsferendi. fa. j. de suscep. l. duos.
h ¶ Ad archarios. i. alios officiales. Accur.
i ¶ Sed etiā. michi pl⁹ placuisset vel etiam.
k ¶ Tractatorē. id est notarium. sic enim dicitur. s. de offi. co. sa. lar. l. j. et facit. s. de apo. pu. l. j. et quod ibi no. Accur.
l ¶ Nā quacūqꝫ. cōstrue. nam si minus fuerit ꝓcuratio. i. si minus fuerit ꝓcuratum quacūqꝫ ex pte q̄ꝫ iusserit ꝛc.
m ¶ Plectēda. scꝫ officia.

a Recipimus. delegatio. i. littera delegatiua in qua cōtinetur q̄ princeps mittit presidibus: vt exigant collectas factas. Accur.

b Quotannis. i. singulis annis in septembri ꝛ octobri q̄n mittit̃ ꝑfectus presidibus vt subiectis nuncient vt se ad soluendum parent. vt. s̄. de iu. l. ij. et in aut̃. de col. in puin. col. ix.

c Minus. q̄ꝫ soliti sunt prestare.

d Titulos. accipe procurari et repete precipim⁹. et dic aut ꝓ ꝛ quo quo modo ꝛc.

e Procedere. subaudi ꝓcurari. et etiam subaudi precipimus.

Consuetudo regiõis in vectiganlib⁹ attēdēda ē.

f Consuetudo. s̄m cõsuetudinem vectigalia. s. persanis pro rebus iniūcta sunt prestanda. vt. ff. de pu. si publicanus § fi. quia isti magis scire possunt q̄ꝫ ꝑfectus. ideo puniūtur. et facit. ĩ. de susceп. l. j.

g Ne ope a collatorib⁹ exigantur A collatoribus. i. q̄ soluũt alia tributa facta.

Operaruꝫ. Illicite. ꝓuinciales ergo q̄ tributa prestant ad opas aliquas non tenent̃ nã nec balnea ꝑsidibus succendere sunt compellendi. vt. s̄. ne tribu. lana. pre. l. j. nec bestias eorum commodare. vt. ĩ. ne rusti. ad vllum officium. l. ij. nec hospitiũ. vt. ĩ. de metha. denotum. nec salgamum. vt. ĩ. de salga. non pre. l. ij. nec ad angarium vel perangarium. vt in aut̃. de manda. princi. § illud. col. iij. et de col. § ad hoc. colla. ix. nisi in aduentu principis. vt. s̄. de sacrosan. eccle. neminem. et nisi vt. ĩ. ti. j. l. fina.

i Tua. prefecto loquit̃ vt patet ex suprascriptione.

Si littere iudicis aliquid vltra veterem cõsuetudinē contineãt presumũtur erronee / nec eis est credēdum. Bar.

Idem Augustus.

Recipim⁹ vt si forte delegatio[a] q̄ ab amplissima ꝑfectura in diuersas ꝓuincias ex more quotannis[b] emittitur minus[c] contineat / omnes largitionales titulos[d] aut quo quo modo exactio eorũ debet procedere[e]: nichilominus competētem exactionem eorum a viris spectabilibus tam ꝓconsulibus q̄ꝫ vicarijs / et viro spectabili comite orientis / ꝛ prefecto augustali / necnon rectoribus ꝓuinciarũ eorũq̄ꝫ officijs et curialib⁹ omniũ largitionaliũ titulorꝫ exactionē ꝓcurari / vicenarũ librarũ auri cõdēnationē pre oculis habētib⁹: si qd minus exactũ vel illatũ fuerit sacro erario: q̄ꝫ prisca et inueterata consuetudo[f] sacris largitionibus inferri constituit.

Ne opere a collatoribus exigantur[g].

Imperator Val. ꝛ Hor.

Operarum prebitionem que illicite[h] a prouincialib⁹ hacten⁹ expetita est / sinceritas tua[i] cessare precipiat.

De immunitate nemini cõcedenda.

Qui falsum instrumētũ immunitatis cõscripserit / igne est comburendus. et oēs ad solutionem canonis sunt vrgendi. hoc dicit Bar.

Imp. Gra. Val. ꝛ Theo. aa.

His nr̃e serenitatis edictis ciuitatũ tabularijs erit flãma supplicium[h] si cuiusq̄ꝫ[l] fraude / ambitu / potestate iniustã cuiuspiã ꝓfitentur[m] imunitatē / ac nõ s̄m precedentē diffinitionem[n]: oēs omnino abolita specialiũ imunitatum gratia necessitas tributarie fũctiõis firmata[o] / cēsitorũ perequatorũq̄ꝫ prouincialiũ iudicũ perequatione cõstrinxerint[p].

Munitio viarũ ꝛ aggerũ debet fieri expēsis pro quãtitate patrimonij possessorũ. Bar.

Imperator Hono. ꝛ Theo.

Per bytiniã[q] ceterasq̄ꝫ ꝓuincias possessores ĩ reparatiõe publici aggeris ꝛ ceteris hmõi[r] muneribus ꝓ iugerũ numero[s] vel capitum[t] que possidere noscũt̃ dare cogant̃.

De conditis in publicis horreis[v].

Non debet tãgi de fructib⁹ nouis donec cõsumant̃ antiq. Itē licitũ est cõmiscere fruct⁹ corruptos cũ incorruptis: ꝛ ad ꝑdicta ꝑ supiorē officialis sufficiens deputetur. Bar.

Impator Val.

Omnia[x] q̄ in horreis habēt̃ expēdi[y] volumus: ita vt nõ pri⁹ ad frumētuꝫ[z] extēdat̃

h De imunitate nemini concedenda. His supplicium. no. flãmam suppliciũ officialis si alicuius ꝓfiteat̃ immunitatē. sic. s̄. de fal. mo. l. ij.

l Cuiusq̄ꝫ. s. tributarij.

m Profitent̃. scribēdo aliquē immunē sua auctoritate: nec ꝓdest immunitas talis. vt ꝛ. ĩ. de cen. l. j. et. s̄. de an. ꝛ tribu. l. in fraudē. et ĩ. de decurio. l. vacuatis. ꝛ. ĩ. de agri. et censi. l. immunitatis.

n Diffinitionē. que est vt oēs soluãt. vi. s̄. de an. et tribu. l. iiij. ꝛ de ope. pu. omnes. in fi. et de vec. et cõmis. omnium. ꝛ. s̄. de interdic. l. j. ꝛ C sine cen. vl' re. l. fi.

o Firmata. q̄dã libri hñt necessitatem tributarie functiõis: ꝛ firmata censitorũ ꝓuincialiũ iudicum.

p Perequatione cõstrinxerint. s. tributarij. sed in lib. azo. est necessitas cõstrixerit. ꝛ cēsitorũ ꝑequatorũ. et deest ꝓuincialium iudicum.

Per bytiniã. aggeris. contra fluminis impetũ. vt. s̄. de allu. l. j.

r Huiusmodi mũerib⁹. vt in vallis ciuitatũ faciendis: et ad port⁹. et vias. vt. s̄. de ope. pu. l. ad port⁹. ꝛ. l. oēs. ꝛ. ĩ. de priui. do. au. l. absit.

s Numero. quibus inspectis ipo nit̃ ꝑrimonij mun⁹ ꝑsone. s. ꝓ reb⁹ vt. s̄. de an. et tribu. l. ij. ꝛ. l. ꝓ locis est et aliud ꝓ ipis reb⁹. vt. ĩ. de suscep. l. modios.

t Capitum. id est afalium.

v De cõditis i publicis horreis. i. repositis a cõdo. dis.

x Omnis. etiam corrupta. vt. ĩ. hac. l.

y Expendi. vel dando militib⁹ vel vendendo.

z Ad frumentum. s. nouum.

a Uetera. scilicet frumenta.
b Querela. s. militū ⁊ aliorū quibus prestatur expensa. Al. Uel dic querela distrahentis in damno fisci. multum enim quis conqueritur qn̄ rem suā male distrahit. py. ⁊ dic querela maxima. ad qd̄. ff. ne quid in flu. pu. l. j. §. sunt qui.

q Contingendi. accipiendo eas.
r Usurpare. id est audendo vsurpet de predictis speciebus. Accursius.
s Iacturam. similis pena est. s̄. ad. l. iul. de vi publi. vel pri. l. si quis. in fi.

c Noua portione. i. nouo frumento. Accursius.
d Uelata. q̄ velabitur immiscendo nouū frumētū cū veteri corrupto.
e Negociū. scʒ frumentū accipiendū ⁊ expendendū ⁊ custodiendū vt subijcit.
f Mentis. als̄ ꝓ integritate mētis: et als̄ pro integritatis meritis. ⁊ facit. j. de decu. l. eū qui. Accursius
g Metiatur. cū vendit vel dat.
h Cōdito. qn̄ totū qd̄ est in horreo vni vendit.

Cum ad quā libet. māsionē. l qua sunt horrea pub. ⁊ loquitur presidi vt ex superscriptione patet.
k Inspicere. ad qd̄. ff. de offi. ꝓcō. l. si in aliquam
l Per incuriā id est negligentiā.
m Sartorū. ad qd̄. s̄. de vsufru. eū et. ff. ad. l. iul. repetun. l. lex iulia repetundarū. §. j. et de of. ꝓ̄. l. preses.
n Infecta. id ē corrupta. vt ⁊ als̄ res nudate deteriorantur. vt. ff. ad. l. rho. d̄ iac. l. nauis. §. cum autem.
o Tuum. delictū officialis punit dn̄ʒ. ⁊ est rō vt in aut. vt iudi. sine quoq̄ suffra. §. eos et facit. s̄. de an. et tribu. l. iij. et. l. iudices. Accursius.

Officialis delictū dn̄m punit.

expensa quod sub ꝑfectura tua vrbis horreis infertur / q̄ȝ veteraᵃ cōdita fuerint erogata: ⁊ si forte vetustate species ita corrupta est vt per semet erogari sine querelaᵇ non possit: eidem ex noua portioneᶜ misceatur / cuius adiectione corruptio velataᵈ damnum fisco nō faciat. ad istud autem negociumᵉ arbitratu ac iudicio tuo nobilis / prudens / fidelis / optime sibi cōsciᵉ pro integritate mētisᶠ apponatur custos / ac mēsor: qui vel frumenta modio metiaturᵍ: vel iustis estimationibꝰ colligat quāta habeantur in conditoʰ.

als̄ eidē noua portio misceatur

Rectores debēt per seipsos inspicere domus et horrea publica nec ex pluuia corrumpantur publica frumenta. h. d. Bartol.

Idem Augustus.

Cum ad quālibet vrbem mansionēⁱ ve accesseris protinꝰ horrea te inspicereᵏ volumꝰ / vt deuotissimis militibus deflorate et incorrupte species prebeātur. Nam si per incuriāˡ officij grauitatʒ tue sartorumᵐ tectorum neglecta procuratione aliqua pluuijs infectaⁿ perierint / ad damnū tuumᵒ referentur.

Species in horreis publicis [illegible] in suaʒ [illegible] [illegible] h. d. Bartol.

Imperator Archa.

Nulli posthac horreaticasᵖ species contingendiᵠ copia prebeatur. si vero quisq̄ȝ temerator horreorum extiterit qui sibi ex predictis aliquid audeat vsurpareʳ: hāc penā sciat nostro arbitrio diffinitam: vt de portationis pene subiectus / totius substantie cogatur subire iacturamˢ.

Ut nemini liceat in emptione specierum se excusare de munere siconie.

Imperator Iustini. Augu.

Quotiens vrgēte necessitateᵛ ꝯparatiōes frumēti vel ordei aliarūq̄ȝ specierū quibuslibet prouincijs indicuntur nulli penitusˣ possidentium sese sub cuiusq̄ȝ priuilegij occasione excusandi tribui facultatē cēsemꝰ: omnicq̄ȝʸ cuicūq̄ȝ possidentium quocūq̄ȝ modo quocunq̄ȝ tempore / per sacros apices: vel etiam pragmaticā sanctionem aut iudicialeʒ forte dispositionem huiusmodi excusatioᶻ data est / vel postea data fuerit: licentia minime vnq̄ȝ cōtra tenorem nostre legis saluberrime valitura. adeo nanq̄ȝ huiusmodi onera cunctis ꝓ qua singulis portione contigerit volumus irrogari. vt ab hisdem cōparationibus nec sacratissimā nostre pietatis / nec serenissime nostre coniugis domumᵃ paterremur subtrahere.

De collatione [illegible] [illegible] aut transla[illegible] [illegible]

Imperator Uale. ⁊ Theo. aa.

t Ut nemini liceat in emptione specierum se excusare. Als̄ deest de munere siconie. et d̄ hoc munere dicitur q̄ hic non tractat sed in greco dicitur vt. ff. de va. mu. l. ij. in prin. ⁊ de adm. re. ad ci. ꝑti. l. fi. §. item siconias
u Uotiēs. necessitate. famis vel guerre. ⁊ sic est superindictum.
x Nulli penitꝰ nisi etas. lxx. annorum. aut numerꝰ quinq̄ȝ liberorum det excusationem vt. ff. de mu. ⁊ ho. l. iij. §. cura. Ul' dic hoc corrigitur hic. Uel ibi est ꝑsonale. vt in eo. titu. l. j. §. j. hic patrimoniale. et facit. j. de qui. mune. vel pre sta. l. j. et. ij. et fi. et s̄. de an. ⁊ tribu. l. in fraudem. et de pe. bo. sub. l. j.
y Omicq̄ȝ. habeas q̄ȝ breue. et accipe licentia: et postea redeas cuicūq̄ȝ ⁊c. Accursius.
z Excusatio. als̄ excusatio. als̄ excusationum: sed tunc legitur huiꝰ licentia ⁊c. ⁊ erit nominatiuus licētia et subaudi erit.
⁊ Domum. id est habitantes in domo nostra quaʒ habemus in ea ꝓuincia cui indicitur hoc munus. et no. quia intelligitur de ea pecunia que confertur ad comparationem. Alij q̄ de munere personali quo emere coguntur. Alij de munere quod est vt vendere cogantur.

p Nulli. horreaticas. id est species in horreis positas. thesis enim grece latine dicitur positio. inde bibliotheca ⁊ datilotheca vbi reponuntur libri. vt. ff. de contrahen. emp. l. labeo. ⁊. ff. de lega. iij. librorum. §. fi. als̄ est horreothecas. et facit. j. de fru. vr. con. l. j.

De collatione [illegible] [illegible] aut transla[illegible] [illegible] Uacat ad. et expones in textu.

Dispositionem. antiochi. qui fuit imperator ſm. P. et dic casum ſi tributarius non poteſt vti fundo prout deſcripſit in cenſum: quia caſmate pro par te perijt vel vites ſicce ſunt: ille qui preeſt cēſui releuat. vt. ff. de cenſi. forma. ante tempora ergo antiochi q̄dam erant releuata p̄dia: alia erant donata / vt nichil ſolueret: aliq̄ aderata vt aliq̄d eris ſolueret: aliq̄ trāſlata in aliuȝ: quia primus non ſolue bat ꝑ modico q̄ ſolueret ſcōs: vn̄ antiochus fecit ꝙ oīa talia ſoluerēt certū q̄d ꝑ preterito et futuro: et nil pl⁹ ꝑ p̄terito vl̄ futuro. q̄ꝺ ⁊ valentinus hic cōfirmat nullo obſtante priuilegio: ⁊ ſic in certis prediȷs tm̄ habet locū hec lex.

b Id enim. indictum.

c Anniuerſarie no. anniuerſarie. ex q̄ collige illū eē canonē anniuerſariū q̄ ſingulis annis debet. ad q̄ꝺ ſ. ꝺ ſac. ſan. eccle. l. plȝ. itē no. ꝙ hec lex ꝯſuetudine approbata non tollit reſcripto: ſic nec ꝑ aliā. l. vt no. ſm quoſdā. C. que ſit lon. conſue. l. iȷ.

d Cōceſſum. i. remiſſum.

e Aderatis. vacat ad. ⁊ dr̄ aderatio vel eratio: q̄ſi eris p̄ſtatio. vnde p̄dia aderata ex q̄bus es p̄ſtabat fiſco. ad q̄ꝺ. ſ. ne cō. re. mi. l. j. Vel aderatio quia aliquid ex his ſoluebatur erario. *Eratuȝ vel aderatum quid ſit.*

Dispoſitionem ampliſſime recordatiōis antiochi[a] que certam quantitatem ante ſe releuatis poſſeſſionibus nomine canonis induxit / non imminui decernimus. id enim[b] quoniam in canonem cecidit: ⁊ anniuerſarie[c] dȝ penſitationi ꝑſolui: nec in preterituȝ / nec in poſterū patimur eſſe cōceſſum[d]. Indulgētiā ꝺo memorate deſcriptiōis ⁊ in anteactū et in poſterū tp̄s nō ſolū in releuatȝ / verūetiam in donatis aderatis[e] trāſlatiſq̄ꝫ ſeu quodlibet aliud nomē noue deſcriptionis excogitatū eſt volumus obſeruari. Nullāq̄ꝫ ſup his[f] vnq̄ꝫ exactiōis moleſtiā formidari: quibus non tm̄ reliqua p̄teriti tp̄is relaxamus: ſed nec in poſteruȝ quicq̄ꝫ innouationis aut oneris adijciēdū eſſe cēſem[g]. Nulliq̄ꝫ licere deinceps contra diualia ſtatuta releuare ſuas poſſeſſiones[g]. nouerit tm̄ ampliſſime tue ſedis officiū[h]: ꝙ ſi aliqn̄ nobis ſuggeſtio huic noſtre ſanctioni contraria porrigatur: vel ſi ſacris mandatis ſi qua forte citra ſuggeſtionem his pijs diſpoſitionibus aduerſa manauerint[i] obſequatur: ⁊ aliquos tanq̄ꝫ debitores ex huiuſmodi titulo crediderit exponēdos: ducentarū librarum auri ſe ſciat cōdemnatione mulctandum eſſe.

f Super his. id eſt vltra q̄ꝫ ſtatuit antiochus.

g Poſſeſſiones. ſcilicet predictas. nec enim tollitur hec lex per illam. ff. de cen. l. forma. Accurſius.

h Sed officium. loquitur prefecto.

i Manauerint. al's mandauerint. ⁊ al's manauerint. et no. nō valere reſcriptum etiam proprio motu. ad quod. C. de legi. ⁊ cō. l. iȷ. ſed ar. contra. ſ. de pe. bo. ſub. l. j. in fi.

De collatione eris.

Eris precia. id eſt dicere collatores qui in vno luſtro es ſoluebant volebant ¬are aliud pro ere ſcilicet aurum, quod licet ſit charius: tamen facilius datur. vt inſtitu. de actio. §. huic. vnde ſtatuit vt p xx. lib. eris ſoluant vnum ſolidum id eſt vnum aureū. vt in ſtitu. de pe. te. liti. §. fi. ⁊ ff. de in ius vo. l. penul. ⁊ eſt ſic. ſ. de argen. pre. quod theſau. infer. l. j. ⁊ ſm hoc poſtulat a ſponte ſoluente. Vel dic pro preterito tempore ⁊ tūc proprie poſtulatur ab inuito: vel pro publica vtilitate. al's contra.

De collatione eris.

Pro ere poteſt ſolui aurum ſm ſuī valoris. Barto.

Imperator Arch. et Hono.

Eris p̄cia[k] que a ꝑuincialib⁹ poſtulātur ita exigi volumus vt p. xx. libris eris vnus ſolidus a poſſeſſore reddatur.

l De diſcuſſoribus. Multis modis dicitur diſcuſſor. primo q̄ inquirit publicos debitores ⁊ redigit in ſcriptis: vt hoc titu. l. j. ⁊ iȷ. ſecundo qui ſtatuit rerum precia ne vendantur nimis. vt. ſ. de iude. l. nullus. tertio qui inquirit et eſtimat facultateſ aliquorum pro im ponenda collecta vt. j. de cen. l. perequatores. et. l. q̄ grauatos. et ita ēt poteſt intelligi. l. j. huius titu. ⁊ de ei⁹ officio loquitur. ſ. de tuto. ⁊ cu. illu. per. l. j. in fi. et de magi. cō. l. fi. quarto ſm. R. dicitur qui de certȝ agris querunt colonos et inq̄runt an ſint idonei. vt. j. l. fina. Item eſt operis diſcuſſor. vt. ſ. de aduoca. diuer. iu. l. ſancimus. al's dicitur cōcuſſor qui terret homies pre textu officij. vt. ſ. de condi. ob tur. cau. l. qui euitandi. et. ff. de concu. l. j. Item al's improbus exactor. vt ſ. de fur. l. etiam. ⁊ de infami. l. neq̄ꝫ et facit. j. qui. cau. colo. cenſi. l. j. *Diſcuſſor multis modis dr̄.*

De diſcuſſoribus.

Si diſcuſſor male eſtimat ipſe tenetur. h. ꝺ. Barto.

Imperator Val. Augu.

Quotiens in diſceptatione[m] conſiterit inique diſcuſſionem fuiſſe confectaȝ[n] et fidē facti[o] non poterit approbare diſcuſſor: ipſe in eodē titulo[p] et in eodem modo ad ſoluendum ꝑtinus vrgeatur: in quo alterum perperam fecerit debitorem.

Qui tributa ſoluens apocham de ſoluto perdiderit: poteſt tamen ex libro communi ſolutionem probare. Barto.

Imperator Archa. et Hono.

m Quotiens in diſceptatione. id eſt poſt diſceptationem hoc liquet ſcilicet inique ⁊c.

n Confectam. ſcilicet ſcribendo debitorem publicum qui non erat: vel ſcribēdo patrimonium plus valere q̄ꝫ valeat vt ꝑ h̄ plus de collecta ſoluat: vt l rub. no.

o Facti. quod ſic fit vt pronunciauit: ⁊ no. ꝙ ab eius ſententia appellatur. vt. ſ. de appella. l. cum poſt ſententiam. *Appellatur a diſcuſſoris ſententia.*

p Titulo. forte mutui. vel dic in eo. titu. ſcȝ collecto. vt quia pro emendo frumento fiebat. vt. ſ. titu. iȷ. l. j.

a Ne casu. securitate publica. quã habz priuat⁹. de qua loquitur. s. de apo. pu. l. semel.
b Collatoribus. i. contra collatores cum dicant officia les q ipsi collatores non soluerunt. Uel dic q collatores habẽtes duas securitates dicerent se bis soluisse sicq repetere velle.

Ne casu amissa securitate publica[a] qdã pda nascak collatoribus[b]: decernim⁹ vt qñ securitates a discussoribus seu apparitoribus exposite ratiocinijs publicis ptinent rursus p iniuriã nõ petantur[c].

Ab onere discutiendi [illegible] excusat; nec etiã miles nec militãs. [illegible]

Impa. Theo. z Ual. augu.

Per singulas[d] prouicias vel ciuitates honoratz vsq ad comitiuã ꝯsistorianã: necnõ etiã militãtib⁹ z suis obsequijs nõ adherẽtibus[e] aduocatis/ qnetiã fori puicialis mãdari[f] discussiõis iugerũ[g] sollicitudinem decernimus.

De decurionib⁹[h] [illegible] decuriones habent [illegible] a [illegible] curie liberent.

Pater si ad decurionatũ filij consenserit/ tenek p eo: z heres eius/ prius facta excussione de principali. h. d. Ual.

c Nõ petãtur. s a ꝯrio si nõ sunt in libro fiscalium rationũ pñt iterũ peti securitates.
Argumẽtũ a ꝯrio sensu valet
argu. a ꝯrio sensu qđ est validum. vt ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. l. i. al's esset ꝯ id qđ intendit. z no. hic arg. si creditor pdat instrumẽtum debiti vel debitor securitatis et non est al's probatio in scriptis q possunt petere vt iterum conficiatur. z facit in aut. de man. pn. §. coges. col. iij. et de admini. tuto. l. chyrographis. et in aut. de here. et fal. §. j. col. j.

Per singlas. Pincipe cõstructionem in fi.
e Nõ adherentibus. i. illis aduocatis qui nõ aduocant in foro consistorij sed fori puincialis sic vt subijcit. et sic cõcordat. s. de aduo. diuer. iudi. l. sancimus. Uel melius iunge aduocatis cũ sequenti lr̃a. et sic est contra. d. l. sancimus. Solu. vt ibi. vel ibi operis discussio.
f Mandari. scz posse.
g Iugerũ. al's iugorũ. s. vt inqrat qt iuga et agros desertos. et ipsos cultores inueniat fm. R. al's iugerum scz vt inquirat quot iugera: et quot possessiones habeant collatores: vt imponatur fm illorum quantitatem collecta. vt. s. de an. et tribu. l. iij.
h De decurionib⁹ zc. De his maxime dr̃. j. in. fi. ti. in tribus vltimis ꝯstitutiõib⁹: et dic qz dixit de multis officialibus circa tributa exigenda. et quia inter ceteros decuriones hñt quasdam pꝛogatiuas de his dicit. et no. q decurio a decem dr̃. vt. ff. de verbo. sig. pupillus. §. decuriones. olim enim cum romani excrescerent mittebantur aliqui in aliquam partẽ que postea vocabatur colonia. z decuria
Cõsiliarij ciuitatis decuriones dicuntur.
lis eligebak ꝯsilijs. vñ fm hoc cõsiliarij ciuitatũ decuriones vocank. et differt a curiali: qz curialis genus: decurio species. vt in. d. l. pupillus. sed py. dicit nõ esse differentiã vt ar. s. de incest. nup. l. cũ ancillis. et. s. de epi. et cleri. l. si quis presbyter. Item no. q decurio hz honorem et onus/ honorẽ/ qz nõ torquek etiam finito decurionatu. vt. s. de q̃stio. l. nichil. Item dat⁹ curie decurionũ naturalis fit legitimus. vt. s. de na. libe. l. qñ. de onere constat.

j cum te. voluisset. qđ est eoipso q scit z non contradicit z si est in potestate: al's secus. vt j. de filijsfa. et queadmodũ. l. j. z. ff. ad muni. l. ij. §. j. et de decu. l. honores. §. fi.
k Agente. subaudi maxime si dicas patrẽ expꝛesse voluisse etiam si postea decedit: tñ tenetur vt. ff. fa. her. l. si filia. §. nerati⁹. si vero dicas tacite nichil subaudias.

Imperator Ual.

Si cũ te pater decurionẽ esse voluisset[j]: et illo i reb⁹ hũanis agente[k] honor tibi iste delat⁹ ẽ: tenek qdẽ etiã herdes ei⁹ reipublice[l]. nã in hac parte vice fideiussoris pater accipik: sed nõ ante[m] nisi tuis pꝛꝛijs rebus excussis[n].

Ad officiũ rectoris ciuitatz [illegible] conuocare cõsiliũ et [illegible] officiales: vt eis electi [illegible] nũciare possint si velint appel[illegible] qui male nominat tenek [illegible] h. d. Ual.

Imperator Dyocle.

Obseruare[o] optebit magistrat⁹[p] vt decuriõib⁹[q] solẽniter[r] in curiã ꝯuocatis nominationẽ[f] ad certa[t] munera[v] faciãt[x]/ eãq statim in noticiaz eius qui fuerit noiatus p offi-

l Reipublice. si qđ gessit vt decurio. z da exẽplũ. ff. ad muni. l. ij. §. gestũ. si autẽ ex ordinẽ fact⁹ est magistrat⁹ alius in aliq ẽt lesit rẽpu. distingue: aut accepit mgr̃atum mortuo pr̃e: et nõ tenẽtur alij heredes. vt. ff. ad muni. l. lucius. §. idẽ rñ. herede s nisi pater fuerat pfessus filium suscepturum sua volũtate. vt. ff. famil. her. l. si filia. §. neratius: aut eo viuo: et tenetur pater insolidũ reipubli. vt. ff. ad muni. l. ij. i pn. et. s. qđ cũ eo. l. j. Si autẽ decurio vł magistratus ledat priuatũ non tenek pater illi priuato nisi de peculio. vt. ff. de magi. cõ. l. j. §. fi. et de pecu. l. ij. et. iij. §. fi. et. l. seq. in fi.
m Sed nõ ante. s. tenenk heredes: vel etiam pater.
n Excussis. speciale iure isto. vt. ff. de admi. re. ad ciui. pti. l. iij. §. fi. et ad muni. l. libert⁹. §. filiũ. regulariter cõtra. vt. s. de fideiuſ. nõ recte. et. l. iure nr̃o. sic et in hypotheca. vt. ff. de iu. fis. moschis. et est ratio specialitatis in patre: qz facile obligak: et ideo nõ cõuenik nisi excussis bonis pncipalis. ar. ff. de iureiur. eũ qui. Sed hodie idem quod hic vbiq. vt in aut. de fideiuſ. §. j. col. j. z fa. ad. l. istam. j. de peri. suc. pa. l. j. et. ff. de admi. re. ad ciui. pti. l. si filius. et. ff. fami. hercis. si filia. §. idem scribit. et. s. de ap. l. hi qui.
o Obseruare. i. curare.
p Magistratus. puta defensorẽ ciuitatis vel presides vel correctores.
q Decurionibus. loco q̃rũ sunt ꝯsiliarij. vt in rubri.
r Solẽniter. ad sonũ tube vel campane.
f Nominationẽ. i. electionem aliquorũ officialium.
t Ad certa. vt ad sindicum ordinandum.
v Munera. i. officia. quo casu nũ de se eligere possunt. vt. ff. de tu. et cura. da. ab his. l. vbi. et debent esse in albo scripti. vt. ff. de albo scriben. l. j. et due partes conueniant. vt j. eo. l. noiationũ. et facit. s. de appella. l. noiationes.
x Faciãt. decuriones non magistratus. vt. ff. qñ appel. sit. l. j. §. solent. quod est no. sed tutores non dant decurio-

nes nisi in subsidiū: vt. d. l. vbi. sz nola aliquorū presidi mittere debent. vt eo. ti. l. diuus.

a Curent. decuriones. vel dic officiales.

b Appellandi. no. appellari ab electione: al's videt cō sentire. vt. s. de appella. l. hi qui. et appellat sm quosdam infra duos menses ex quo scit se noiatū. vt. s. de tempo. et re. ap. l. j. qđ falsum est: immo ifra biduū vel triduum. vt. ff. qñ ap. sit. l. j. §. qđ in sentētijs. sz exercitiū fit. j. duos menses: qbusdā tñ remittit necessitas appellandi: vt minoribus. et veteranis. vt. s. qñ pruo. nō est necess. si pater. et. l. veteranis

Cōsentit q̄ nō appellat.

c Cōsueto. pponendo excusatione ⁊ pbādo. de qb⁹ hēs. j. spālem ti. et. ff. de va. mu. per totum. ⁊. ff. de iure inmu. per totum. Accur.

d Debuisse. qz maior. l v. an. vt. ff. eo. l. ij. §. fi. vel aliā excusationē habet

e Sumptum litis. vt. j. de sum. recu. l. j. et. ff. de va. mu. l. j. §. j. sic ⁊ iudex facit litē suam vt insti. de obli. q̄ ex deli. in pn. et facit ff. de iudi. l. eū. q. ⁊. s. de excu. tuto. l. seueriter.

f Cum decurionat⁹. sponte. habebas em̄ excusationem. vt. j. de his qui spon. mu. su. l. j.

g Albo. in quo nola eorū. s. decurionū scripta erant. vt ff. de albo scriben. l. j. ⁊. l. in albo.

h Annosum. maiorē. l v. an. vt. ff. e. l. ij. §. fi. et. l. non tm̄. Sz qd si durante honore sit annosus: Rñ. vt no. s. e. si vltra

i Cum adoptiuū. dignitate. vt quia pater adoptiu⁹ factus est decurio. Accur.

k Dubitatio est. vt. ff. de sena. l. v. et vj. ideoqz eius onera subire debet pater vt fideiussor. vt. ff. ad munici. lucius §. idem respondit.

l Iniurijs. q̄s intulit hic fili⁹ in alium: et que sit atrox habes insti. de iniur. §. atrox.

Nobiles plebeiorū penis nō subdunt.

m Pigneris. id est naturalis filij ad cuius imaginem est adoptiuus. vt. ff. de libe. et posthu. l. filio. vnde versus. Pignera natorum dicunt pignora rerum.

n Oportuit. bene sequitur. naz penis vel supplicijs plebeiorum non debent subijci. vt. ff. de vete. iui. l. iij. et. ff. eo.

cialē publicū perferre curent[a]: habituro appellandi[b] si voluerit atqz agendi facultatē apđ p̄sidem cām suā iure cōsueto[c]: quē si cōstiterit noiari minime debuisse[d]: sumptū[e] lit; eidem a noiatore restitui oportebit.

Idem Augu.

Cum decurionat⁹ honorē spōte[f] susceperis: ab albo[g] eximi (licet annosum[h] te esse dicas) non potes.

Fili⁹ adoptiuus hz priuilegiū filij decurionis. h. d. Bar.

Idem Augustus.

Cum adoptiuū filiū ex adoptāt; dignitate[i] decurionis filiū effici nulla dubitatio est[k]: pro atrocib⁹ iniurijs[l] eū quē ad vicem naturalis pigneris[m] tibi ascribebas/ a p̄side pūicie illicit; corporis cruciatib⁹ affici nō oportuit[n]: hoc q̄z° cōgruēti pena coercebitur

Filijfa. possunt eē cōsiliarij: et pater tenet p eis si consenserit. Item militās potest eē cōsiliarius. Bar.

Idem Augustus.

Filios in ptāte p̄ris positos ad mūera seu honores non posse deuocari falso tibi persuasū est[p]. sane si ad nominationem filij cōsensum nō accōmodaueris[q] ob administrationē ipsius minime conuentri poteris[r].

Illitteratus potest esse decurio. h. d. Bar.

Idem Augustus.

Expertes litterarum decuriones munera peragere non prohibent[s] iura.

Unus frater non tenet pro alio in officio delinquente: licz bona non sint d'uisa. Bar.

Idem Augustus.

Licet indiuisa bona fratres habēt: nichilominus tñ singuli suo noie[t] ciuilibus tenentur muneribus.

Qui patrimonium nō pdit officium: sec⁹ si infamaret. Bar.

Idem Augustus.

Infamia[v] q̄ tibi abhominanda[x] est nō etiā amissionis oculorū casus/ quesitū; tibi adimit honorem. T

Qui habet filios prefertur non habenti. Bar.

Idem Augustus.

In albo decurio nū p̄scriptis[y] patrem nō habēti filios anteferri[z] constitit.

l. ij. §. in filijs. et. s. de pe. l. decurionum.

o Hoc quoqz. scilicet delictum presidis modum in puniendo excedentis. Accur.

p Filios. persuasum est. ad hoc. ff. eo. spurij. §. pater. et de mu. et ho. l. estimationem §. munus. idem in tutela. vt insti. q̄ da. tu. pos. in prin.

q Nō accōmodaueris. appellando vel protestando in contrarium tu pater. vt. ff. eo. l. spurij. §. pater. et l. honores. §. fi. et sic loquit. s. ne filius p patre. l. si fili⁹. al's semp consentire videtur. vt no. s. l. j.

r Poteris. s. in solidū: sed de peculio. et de in rem verso sic. vt. s. qđ cū eo. l. j. et. ff. de tute. si filius. et. ff. de pecu. l. iij. §. fina. et ad muni. l. ij.

s Expertes. prohibēt. sic. s. d iudi. l. penul. sed arg. cōtra. s. de postulā. l. ij. et de aduo. diuer. iudi. nemini. §. iurisperitos. et insti. de excu. tuto. §. similiter. Accur.

t Licet. suo nomine. i. non vnus p alio nec vn⁹ p aliū habeat interuallum. vt. j. de mu. non conti. l. fi. et h nisi in vita p̄ris alter gessit: vel post mortē patre volente: qz tunc vt heres: vt no. s. e. ti. l. j. et. p. l. ff. fa. hercis. si filia. §. idem scribit. et. §. neratius.

Tocoo. c. infamib⁹. ex de re iu di. lib. vj

v Infamia. infamia repellit ab honore habito et habēdo. vt hic. et. j. de digni. l. ij. et. l. iudices. ⁊. j. de reis postu. l. j. sz cecitas nō nocet. qđ q̄dā dicūt nisi vtroqz lumine sit cecus. vt. j. q̄ morbo. l. j. sed dic etiā si vtroqz lumine vt. ff. de postulā. l. j. §. cecus. s. in q̄sito vt hic erat. ⁊ illa qui morbo: in munere: hic in persone honore: vel ibi in habendo: hic in habito.

Infamia ab honore repellit.

x Abhominanda est. id est remouēda a te ad hoc vt perseueres in dignitate decurionatus.

y In albo. prescriptis. al's prescriptis. al's pre oculis: al's prescriptionis decurionum ⁊c. et tūc prescriptionis non est exceptio.

z Anteferri. vt in ordine ante scribatur. et eius vox in sententijs seu consilijs sit prima. vt. ff. de albo. scri. l. j. et. ij. et facit. j. de mu. patri. l. j.

Si vltra septuagesimũ. in tutela ⁊ cura excusatur ma ior. lxx. annis. vt. ɜ. q̄ etate. l. j. In aliȷs pu. muneribꝰ lv. vt. ȷ. qui etate. l. j. ⁊. ff. e. l. iȷ. §. fi. hic ergo sic de facto erat. Itē ante creatꝰ ꝑ supuenientē etatē maiorē nō se excusat. vt. ff. de iure imu. l. semꝑ. §. hoc circa. ⁊. ȷ. e. l. decurio for. nisi prorsus sit inutilis.

q ¶ Spacio. non in perpetuum: vt hic. et. ȷ. de his qui va. a prin. l. j. Accursius.

Vniuersos. temperare. qꝛ publici dicũtur serui. vt. ff. de adop. l. nō em. ⁊ sic nō debet vile officiũ sicut procurationē recipere. vt. ȷ. eo. l. si quis procuratione. als depo nit honorē: vt. ȷ. de tab. l. iȷ. verum patrem fuisse notarium filio ad decurionatũ nō nocet. vt. ɜ. de ser. re. pu. ma. l. fi. Itē cōtra ɜ. d fal. si q̄s decurio. Solu. ibi non erat tabellio licet scripserit testamētũ. Uel hic ꝓhibet de nouo fieri: vt ibi dixi. Itē argu. ꝙ aduocati nō debent exercere officiũ tabellionis. lꝫ mediolani indifferenter fiat contra.

Aduocatus tabelliōis nō dꝫ exercere officiũ.

vt. ɜ. de excu. tu. l. post susceptam.

b ¶ Personaliũ. a patrimonialibꝰ sũt nō ꝑpter hoc excusaret. nã ab illis nullus excusat cũ ab ipsa re nō a ꝑsona debeat munus patrimoniale quod indicitur rebus. vt. ɜ. de an. ⁊ tribu. l. iȷ. no.

c ¶ Munerũ. prꝫ ta decurionatꝰ vt faciat ad titu. vel aliorum similium.

d ¶ Prouidebit. als videbit: als ꝓuidebit.

Uxorem. proculdubio. vt ⁊. ɜ. ne vxor pro marito. l. iȷ. ⁊. iȷ. et est spāle in ꝓmipilo vt vxor ꝓ marito cōueniat: ⁊ tūc satisfit fisco i dote nō in aliȷs mulieris bonis. vt. ɜ. q̄bus cau. pi. ta. contrahi. l. satis. ⁊. ɜ. de pri. fis. l. j.

Nec infames immunitatē a curialibꝰ muneribus. vt. ȷ. de infa. l. j. qd munus dicitur. vt. ff. de verb. sig. l. munꝰ tribus.

g ¶ Cũ hec. s. immunitas. et facit

¶ Qui [illegible] habere excu[illegible] personalium [illegible] Barto.

Idem Augustus.

Si vltra septuagesimuz[a] etatis annũ patrē tuum esse preses prouincie ꝑspexerit eum personaliũ[b] munerũ[c] vacatione perfrui prouidebit[d].

Idem Augustus.

Uxorez pro marito decurione cōueniri non posse proculdubio[e] est.

¶ Pena non [illegible] immunitatem. hoc dicit Barto.

Idem Augustus.

Nec infames immunitatem[f] habere (cũ hec[g] priuilegiȷ non note[h] sit) conuenit.

¶ Immunitas concessa a muneribus [illegible] Bal.

Idem Augustus.

A Muneribus decurionatus nec sententia[i] presidis in perpetuũ: nec anni[k] quinquaginta / nec podagre[l] valitudo prestat excusationem.

¶ Nullus iudex potest immunitatē a [illegible] sed solus princeps ex causa. Sal.

Impera. Constan.

Nemo iudex aliquez suo arbitrio de curia liberet[m]. nam si quis fuerit huiusmodi infortunio[n] deprauatus[o] vt debeat subleuari de eiꝰ noīe ad nostrā[p] scientiā referri oportet: vt certo temporis spacio[q] ciuilium munerum ei vacatio porrigatur.

¶ [illegible] officiũ tabellionatus. [illegible]

Idem Augustus.

Vniuersos decuriones volumus a tabellionuz officiȷs temperare[r].

¶ Consiliariȷ non debent recedere a ciuitate [illegible] puniuntur. h. d. Barto.

Idem Augustus.

Si quis decurio[s] vel pro ꝑpꝛie rei causa / vel reipu. cogatur nostrum adire comitatum: is non ante discedat q̄ insinuato iudici[t] desiderio[v] proficiscēdi licentiā cōsequatꝛ[x]. ꝙ si pro sua audacia parui aliquis hāc fecerit[y] iussionem: indignationem competentem sortiatꝛ.

Idem Augustus.

Qui derelicta curia militauerit reuocetꝛ ad curiam.

¶ Si [illegible]

s Si quis decurio. cogatꝛ ꝑ aliquē de nostris iudicibꝰ citatꝰ vel ꝑ nos nō ab alio: vt nō sit cōtra. ȷ. de silē. l. iȷ. vel dic speciale in legatione vt a suo ꝑside possit cogi: sed tūc ꝙ dicit ꝑpꝛie rei: dic qꝛ vadit de aliq̄ facturus querimoniam: talis citatio nō rescindit qd factũ est. vt. ɜ. de rescin. ven. l. non idcirco. ⁊ sic no. ambasiatorē posse cogi recipe ambassiam. ff. de lega. l. sciendũ. §. si accusatio. ⁊. §. ordine.

t ¶ Iudici. a quo fuit citatus: vel id est principi qui est iudicum iudex.

ff. de interdi. ⁊ releg. l. relegatorum. §. fi. ⁊. ȷ. de his qui non imple. stipen. l. j. Accursius.

h ¶ Note. quasi dicat priuilegium est habere immunitatem: non autem pertinet ad infamiam.

Infamibus non pōt dari priuilegiũ.

A Muneribus. sentētia. extraordinaria. vt. ff. de pe. l. fi. als contra. vt. ɜ. de postu. l. j. ⁊ de pe. l. seruus. Itē ad annum potest remoueri a decurionatu in penam. vt. ff. de pe. moris. non gratiose. vt. ȷ. l. proxi. nec maxima pena imponitur. vt. ȷ. l. proxi.

k ¶ Nec anni. scilicet. lv. vt. ɜ. eo. l. iȷ. §. fi. ⁊ no. ɜ. l. si vltra.

l ¶ Podagre. nisi omnino ire non possit. vt. ȷ. q̄ morbo. l. fi.

Nemo iudex. liberet. gratiose. als secus. vt no. ɜ. l. pri.

n ¶ Infortunio. i. podagra: vel alia simili infirmitate.

o ¶ Deprauatus. id est factus inutilis.

p ¶ Ad nostram. idem si sit decurio relegatione vel maiori pena damnandus. vt. ff. de pe. l. diui. §. pe. ⁊. §. fi.

v ¶ Desiderio. qꝛ venit sine licentia: vel qꝛ vult recedere. vel ꝺm alios: quia vult arripere iter ad veniendũ ad nos sine licētia: sic ergo ⁊ in clericis. ad quod. ɜ. de episco. ⁊ cle. si qua. ⁊ in aut. de san. episco. §. interdicimꝰ. et in decre. lxxi. distin. c. penul. ⁊ fi. ⁊ facit. ȷ. de colonis tra. l. j.

x ¶ Consequatur. a iudice vel principe: aliȷ dicunt a iudice terre sue. Accursius.

y ¶ Fecerit. id est vilipenderit vel neglexerit.

Qui derelicta. reuocetur. per quēcũq̄ iudicem ordinarium. vt. ɜ. vbi quis decur. vel cohar. l. j. ⁊. iȷ. ꝺm. p. ⁊ facit. ɜ. de epis. ⁊ cle. officiales. ⁊. l. q̄squis. ⁊ in aut. de san. epis. §. ascriptitios. Sed contra. ȷ. de tabu. l. iȷ. Sed illud in suũ odium si prima curia velit reuocare. vel dic vt ibi. item idem econtra si miles venerit ad curiam ꝙ reuocetur ad militiam: vt. ȷ. de re mili. l. militares viros.

S Jad magistratū nominati. quod ante per tres menses faciendum est ꝙ incipiat administratio : vt si se excuset possit alius eligi. vt. ꝰ. de magi. mu. l. ij.

b Requirant. ꝛ cogant remedijs pretoris. vt. ff. de mu. ꝛ ho. l. si quis magistratus. ꝛ interim si quod damnum habeat ciuitas emendat. vt. ff. ad mu. l. lucius. in prin.

c Pertinaci. i. cōtumaci nolētes recipere electionē factam de se.

d Permittāt. i. teri ad vsū. ad qd facit. j. de murile. l. murileguli. Ac.

e Duūuiratus. i. magr̄atus. vt di xi. ꝰ. de iudi. l. fi. q ex decurionib' tm̄ sunt eligēdi. vt. ff. e. l. honores. §. pe.

f Reperti. quā documq;. qd dic vt j. de murile. l. murileguli.

g Biennio. i. tē pore duplicato. anno em̄ stare debebat. vt. j. de suscep. l. neminem. ꝛ facit. j. de omi agro deser. l. qui agros.

h Sili cōditione. i. ad duplū oneris. ad qd. ff. d pe. l. aut damnū. §. in ter. ꝛ facit. ꝰ. l. proxi. ꝛ. j. eo. l. ꝙuis. ꝛ l. quidā. ꝛ. j. d mu. et hono. l. fi.

i Vacatis. ciuiliū. psonalia ꝛ pꝛimonialia ꝛ mixta dicunt ciuilia mūera. vt. ff. de mune. ꝛ ho. l. j. §. pe. ꝛ no. ꝙ a personalib' multis modis qs excusat p legem scriptā. vt. ff. de vaca. mu. p totū. ꝛ de iu. imu. per totū at patrimonialia nō euitāt aliq. vt. ff. de va. mu. l. sunt munera. cū cōcor. nisi speciali bn̄ficio. pncipis: vt ibi. ꝛ. j. de his qui a pnn. va. l. j. vel lege scripta spālit de munere pꝛimonij dante immunitatē. vt. ꝰ. de epi. ꝛ cle. l. j. nō aūt sufficit si lex vel pnceps dicat imunē esse. s. quo ad patrimonij immunitatē. vt. j. de excu. mu. pa. l. iij. Itē nec munus personale scʒ magistratus cōtinet in remissione publici muneris. vt ff. de mu. ꝛ ho. l. cui muneris publici. ꝛ facit. ꝰ. de immu. nemini. cō. l. j. ꝛ de anno. ꝛ tri. l. in fraudem. ꝛ. j. e. nullus. Sed hoc est verū ꝙ nō valet hmōi concessio in preiudiciū fisci: sed bene valet in preiudicium concedentium: ꝛ ad hoc facit. ff. de pac. l. inter debitorem. ꝛ. l. epistola. §. pactum.

k Consensu. nota argu. cōtra rusticos qui qn̄q; cōcedūt immunitatem alicui fabro vel simili ipsi pro eo soluentes cū ꝛ hic alij quasi pauciores essent ad soluēdū in plus gra

Muera in hāc. l. Alcia. ꝯ ipso ti. Mūera ciuilia q̄ sint.

Idem Augustus.

Si ad magistratū[a] noīati aufugerint requirant[b]: ꝛ si ptinaci[c] animo latere patuerint: his ipsoꝝ bona permittantur[d] qui presenti tēpore in locū eorū ad duūuirat[e] munera vocabūt: ita vt si postea repti[f] fuerint/biēnio[g] integro onera duūuiratus cogant agnoscere. oēs em̄ q obsequia publicorū munerum tentauerint declinare: simili[h] conditione teneri oportet.

Beneficia concessa immunitatis sunt cassa: nec valent etiam si consensu decurionum vel curie fuerint cōcessa. Bar.

Idem Augu.

Vacatis rescriptis p q̄ munerū ciuilium[i] nōnullis est vacatio prestita/oēs ciuilibus necessitatibus aggregentur: ita vt nec consensu[k] ciuium vel curie prestita cuiq; immunitas valeat: sed omnes ad munerum societatem conueniantur.

Judex ciuitatis facit officia les suos fugitiuos ad curiā reuocari expēsis ipsi' fugitiui. G.

Imperator Constan.

Jrcēsiū[l] magistratus desertores ad eam gra uitas tua[l] faciat necessitatē cō ditionis vrgeri: vt quascunq; pro his expensas ciuitas[m] pro rogauerit[n]: refundere protinus ac representare cogantur.

Decuriones habent immunitatem ab extraordinarijs muneribus. h. d. Barto.

Idem Augustus.

Uriales[o] omnium ciuitatū nullā p re priuata[p] nostra debēt inquietudinē sustinere: nec hmōi onerib' velut extraordiarijs[q] occupari: quoniā satis est si ciuitatū munera per eos congrue compleantur.

Qui nō sequit coditionē patris sequit coditionē mris. B.

Impera. Julianus.

Os[r] indulserūt veteres pncipes ex materno genere curialibus anthiochenis[s] ascribi: quos patris cōditio nullius vendicaret iuri ciuitatis.

Noniter creatus decurio nō tenetur pro debitis predecessorum. hoc dicit Barto.

Idem Augustus.

Prouidēdum est eorum nouitati decurionum / q nuper nomen curijs addiderunt: ne preteritis debitis susceptorum[r] onerētur: sed conuentis[t] propter hec debita qui

uentur aliquib' releuatis. vt. j. de cen. l. j. ꝛ. ꝰ. de apo. pu. l. j. item facit. j. de decurio. l. j.

l Jrcēsium. tua. prefecto loquitur: ꝛ ante ergo ꝙ suscipiat cogitur suscipere. vt. ꝰ. l. si ad magistratum. ꝛ inchoatum perficere vt hic: etiam si iurauerat non susceptu rum. vt. ff. ad muni. l. fi. in prin.

m Ciuitas. predicta circensium.

n Prorogauerit. pro his requirendis. ꝛ facit. j. de omni agro deser. l. iij. ꝛ. ꝰ. e. l. qui de relicta.

o Uriales. id est decuriones. quod idē est fm̄. P. Accursius

p Priuata. puta quia princeps indicit collectam pro suo facto.

q Extraordiarijs. no. extraordinarijs onerib' eē nō subijci. vt. j. de suscep. l. humilioribus. ꝛ. j. de silen. l. ij. nam nec agricole. vt. j. de ag. et cē. l. j. Item no. excusari ab onere rei priuate: sec' in pdijs tēploꝝ. vt. j. d fun. rei pua. l. vniuersi. at a munere quod reipu. debet nō excusat: sed est ordinariū. vt. ꝰ. de exac. tribu. l. actores. ꝛ. j. l. v. sʒ licet onus non possit ei imponi: honor tn̄ potest ei dari. q: onus habʒ. s. quia est curialis quod constat esse onus. vt. ff. de muneri. ꝛ hono. l. honorem. ꝛ facit. j. de om. agro deser. l. iubemus. Accursius.

Facit ad hanc l. c. cum inter. n. extra de elect.

s Os. hec lex est iul. ꝛ dic ꝙ mater est anthiochena. certe filij sequuntur matrē nisi pater sit talis qui trahat eos iuri alterius ciuitatʒ. vt q: pater esset legitimus. hic ꝯ fuit naturalis. vel si legitimus priuilegium habeat origo materna. vt ꝛ. ff. ad muni. l. j. ꝛ ab hac. l. excipe dorotheum ꝛ ireneum. vt. j. l. neq;. item facit. j. de agri. ꝛ censi. l. fi.

r Rouidendum. susceptorum. i. decurio non soluit debita predecessoris qui predecessor fuerat decurio et susceptor: ꝛ pro eo officio male gesto contraxerat debita. vel fuerat decurio et malum elegerat susceptorem qro quo tenebatur elector. vt. ꝰ. de iure fis. l. super creādis. ꝛ facit. j. vt nul. ex vi. l. j. ꝛ. j. de murileg. l. murileguli. ꝛ. j. de agri. ꝛ cen. l. j. et fina. quibus dicitur successorem pro debito antecessoris non teneri.

t Cōuentis. s. preteritis officialibus vel eorū heredib'

a Precedētibus.in li. R.est pn̄tib⁹:al's p̄cedentibus.
b Delegationibus.i.officijs sibi delegatis.
c Eos.scʒ nouiter electos.

Si quis decurio.munerū. etiā patrimonialiū.vt.ff. de iu.immu.semp.§.demōstrat. a psonalibus autē etiā.v.sufficiūt.vt J.de his q̄ nume. li.l.fina.

Curiales. presentiā.ad petitionē alicuius ꝛ hoc ne vagent. vt S. de aduo. diuer. iudi.l.ij.sed iudicē curie interpellat. vt.J.de curi. vr.ro. l.i.ꝛ facit i aut. vt oēs obe. iu.§.hoc ꝯsiderātes.col.vi. ꝛ.J.de oī agro def. l.iubemus.ꝛ.ff. de ope.lib.l.nisi.ꝛ.J.d re mili. tribuni.et J.l.proxi.

Quidā. muneribus.habēdis ꝛ habitiſ. vt.S. l.si ad magistratū et.l.circensium.

g Solitudines .i.aliquas religiones vt ibi secure stent ne teneātur subire munera.

h Cetibus.al's ceteris.

i Monazonio. id est collegio clericorum vel monachorū vel aliorū ordinū.sic ergo not. ꝙ sub pretextu religionis ficte non debēt mūera deseri:vt hic.ꝛ.S. de sacrosan.eccle.q̄ sub pretextu.ꝛ.J.eo. in filijs. idē si curialis iā vere fiat clericus.vt.S.de episco. et cleri.l. si q̄s curialis. nisi saltē ad subdiaconatuʒ iam peruenit:vel nisi.xxv.an.fuerit in monasterio. vt.S. de episco.et cleri.officialis.ꝛ in aut.sed neqꝫ.ꝛ facit.ff.e.l. i.et.J.si curia.re.ci.fu.Accur.

Ficta religio nō excusat.

ea p̄cedētib⁹ᵃ delegationibusᵇ cōtraxerūt:nullā eosᶜ molestiā pro sarcina nominationis aliene sustinere patiaris.

[illegible]

Idem Augu.

Si quis decurio pater sit xij. liberoꝝ: honoratissime munerumᵈ quieti donetur.

[illegible]

Impera.Val.

Curiales vltra terminos proprie ciuitatis non iubeant a moderatorib⁹ p̄uinciarū exhibere sui presentiaʒᵉ: nisi publica necessitas exegerit.

[illegible]

Idem Augustus.

Quidam ignauie sectatores desertis ciuitatū muneribusᶠ captāt solitudinesᵍ ac secreta sub spē religiōis cū cetibusʰ monazonioⁱ cōgregantur. hos igit atqꝫ in hmōiᵏ deprehēsos eruiˡ latebrisᵐ cōsulta p̄ceptioneⁿ mādamus:atqꝫ ad municipiaᵒ p̄riarū subeunda reuocariᵖ/vt p tenore nr̄e sanctiōis familiarū rerum carere illecebris quasᑫ p eos cēsuimus vindicandas qui publicarū essent subituri munera functionum.

hoc illecebris ablatiuus est:id est ppter illecebras id est crebras ꝛ illicitas.s.latitatiōes: ꝛ subaudi iubeat quas ꝛc.vel sub.rerū.s.cōmoditate nō possit illecebris.i. p illecebras q̄s ꝛc.si tn̄ postea redeat:dic vt.S.si ad mgr̄atum

q Quas,res familiares,Vel dic quas. id est aliquas religiones vt ibi secure essent vt nō teneantur subire munera.

[illegible]

Idem Augu.

Priuilegio militie pr̄ne se nō vēdicet quē assuetusʳ curie nexus astringit: qꝛ si militari auo ꝛ patre decurione nascetur/paterneˢ erit succedaneus functionis.

[illegible]

Idem Augu.

Nullus qualibet prerogatiua fultusᵗ a debitiſ muneribus habeatur immunis.

Idem Augu.

Natiᵛ ex inquilinarū nr̄e dom⁹ mr̄imonio et p̄re decuriōe: nō patrū suorū verū matrū conditionē sequantur.

Decuriones [illegible]

Idem Augu.

Procuratoresˣ reipubliceʸ actiōib⁹ publicis debere vti non venit in dubium.

[illegible]

Idem Augu.

Ex oib⁹ domib⁹ pducti³ q̄ origineᵃ sunt curiales ad subeūdā publicorū munerū functionē ptrahant.quippe cū occultatorib⁹ taliū p̄ter iacturā estimatiōis etiā rerū discrimēᵇ

r Priuilegio.assuet⁹.al's assuetus:al's habit⁹ nam videtur renūciare.vt.S.l.cū decurionatus . facit J.eo.l. militantibus.Accur.

s Paterne.hoc est contra.ff. de senatoꝝ.l. emancipatum.§.fi.Solu. s̄m.R. hic fauore curie: ibi delicti odio. Item argu. contra in eo.ti.l.libertos. item facit J.l.si ille.Accur.

t Nullus . fult⁹. etiam dom⁹ nostre.vt.J.eo.l.curiales.eo saluo qđ dicit.J.e.l. antepe. et pe.ꝛ fi. Item facit.S.e.l.vacuatis et qđ ibi not.et in aut.de defen.ciui. §.pe.col.ij.

u Nati.sequitur ius cōmune. ad quod.J.de muptle.si is qui.ꝛ.J.de agri.ꝛ cēsi.l. ex ingenuo. Sed argu. contra.S.de ser.fugi.l.fi. Item cōtra J.e.l.exemplo. Solu.vt ibi.

x Procuratores quales sunt decuriones.

y Reipublice. scʒ municipioꝝ. sic.ff.de publi.l.sed et hi.§.preterea.et dices eos agere p actorem vel syndicum quem elegerunt. vt.S.eo.l.ij.ꝛ qđ cuiusqꝫ vniuer.l.nulli. nec forte ipsi cōstituunt actorem vel syndicum nisi omnes simul.vt.ff.de condi.ꝛ demon. l.municipibus.

k In huiusmodi.scʒ latitatione.
l Erui.s̄m quod dicitur.J.eo.quāuis.
m Latebris.i.claustro vel alio loco vbi latent.
n Preceptione.i.hac lege.
o Municipia.i.munera.
p Reuocari.si haberi poterunt:al's bona eorum substitutis dantur vt subijcit.ꝛ.J.eo.Quis.de qua hic fit mētio.Vel fit mentio de illa.S.eo.l.si ad magistratum. ꝛ s̄m

Ex omnibus.producti.etiam magnatum.
a Origine.no.originē.sec⁹ forte si al's ex accidēti est curialis:qꝛ non traheretur de domo.vt.ff.de in ius vocan.l.pleriqꝫ.ꝛ.ff.de dam.infec.l.iij.§.verecundum.
b Discrimen.quia bona eorum confiscabuntur.ꝛ facit.S.de incest.nup.l.iij.Accur.

C

a Patrocinijs.ad hoc.J.vt nemo ad suum patro.l.i.

b Fabricenses.i.si curialis transferat se ad fabricā re=uocatur.et q ui eum receperunt ad fabricam puniū tur:vt hic.et.J.de fabri.l.iij.

c Reliqui.s.fabricenses recipiētes curialē. Itē.J.de ta bu.l.ij.cōtra. sz sol ue vt.S.e.l.qui de=relicta.no. vel pōt intelligi hec lex vt fabricenses ad or dinē.s. fabrice re=uocentur:z qđ di=citur reliqui.s.arti b' deputati. et sic cōcordat.S.de ser. fugi.l.fi.et facit.S. de prescri.xxx. an. l.prescriptione.

curialem:et non posse esse procuratorem dedit: ibi igno rans: vt ibi notaui. Accur.

o Uilitatem. al's vtilitatē.z no. officium pcuratoris esse vile:z ideo talibus nō mādari. ad qđ.S.loca.l.curia=lis.z.J.de excu.mu.l.fi.z qui mili.non possunt.l.iiij.

Procuratoris offm est vile.

d Omnes.cōsue tudine. nam male consuetudi=nes non sunt ser=uande.vt i aut.vt nulli iudi.§.i.

e Erroris.q p ignorantiam deli querit.vt.ff.de le.et sena.con.l.i.

f Subdēdum. maxie si fuit decu rio vrb rome.vt.J. de cur.vr.ro.l.ij.et facit.S.de isa.l.de=curiōes.z de que=sti.diuus.z.ff.eo.l. ij.§.in filijs.etiam post finitū officiū vt.S.de questi.l.ni chil. sed hoc fallit in crimie lese ma=iestatis. vt.S. de quest.l. decuriōes z.l.falsi.z.S.de fal. si qs decurio.et in alijs.vt.J.e.l.qlibz z.J.de numera.l.i.

g Senatorem. al's curatorem: et al's senatorem.

incūbat:si vlterius pgressi vtili tatē publicā priuatis custodijs et patrocinijs[a] postponant.

Etiam de collegio fabricen=sium curialis extrahitur: col=legium punitur. h.d. Barto.

Impa. Gra. z Ual. Augu.

Fabricenses[b] ordinibus restituantur q̄ originem curialem et propria munera de clinauerint ciuitatis: reliq[c] nec leui quidē inquietudine pulsent

Idem Augu.

Omnes iudices prouincia rūqz rectores a cōsuetu=dine[d] temerarie vsurpatiōis ab stineant:sciantqz neminē omni no principaliū aut decurionum sub qualibet culpe aut erroris[e] offensa cruciatibus esse subden dum[f]. q si qs forte iudicum in hanc ptinaciam illiciti furoris eruperit: q audeat pricipalem aut decurionē/z sue curie (si sic dici oportet) senatorem[g] tormē tis subdere: viginti librarū auri illatione mulctatus/ et perpe=tua infamia inustus:nec specia li quidem rescripto notam erue re mereatur[h]: et officium quin=quaginta librarū auri mulctam fisco nostro cogatur īferre: qm vt ptinaciei[i] iudicis sui resistat[k] liberam[l] eidem contradicendi permittimus facultatem.

Consiliarius non debet con stitui procurator:et constitutus punietur. h.d. Bar.

Idem Augu.

Si quis pcurationem fa cultatum suarū curiali[m] crediderit esse mādandā: toti' dignitatis exceptione depulsa grauissima pena plectetur[n]. ille vero qui immemor libertatis z generis infamissimā suscipiēs vilitatem[o] estimationem suam seruili obsecundatione damna uerit:tradatur exilio.

Idem Augu.

In filijs decurionum re=tinendis[p] priorum prece ptorū decreta[q] sublimitas tua custodiat:eos quoqz qui aduo=cationis[r] obtentu curialia one=ra declinant agere vniuersa[s] cō pellat: que[t] et si necessitas non exigit[v]:tamen patria nō remit=tit[x]. ipsos quinetiam filios ma=gistrorum[y] qui ex curiali stirpe descendunt/simili modo obno=xios esse decernat.

Idem Augu.

Exemplo senatorij ordi=nis[z] pris[a] originē vnus=quisqz sequat: nec valeant spe=cialiter[b] delata rescripta/ si qs se matris origine defensa a ma

p In filijs. reti=nendis.s. in conditione pater=na. Accur.

q Decreta. vt z.S.eo.l.paterne.z de prescrip.xxx.an no.l. prescriptiōe et.J.l.pxi. z loquit prefecto preto.

r Aduocatiōis quam facere pos=sunt non minuen do tamen seruitiū curie: vt hic.z.S.d aduoca. diuer. iu=di.l.ij. et facit.S.e. quidam ignauie. et de curatori. fu=rio.l.obseruare.

s Uniuersa.one ra.Accur.

t Que.s.onera

v Non exigit. qz sufficiētes sunt alij curiales.Al.

x Remittit. id est absoluit cui na turaliter tenet qli bet.vt.ff. de ven.i pos.mit.l.i.§.z ge=neraliter.quedam enim habere pos=sumus et si nobis vtilia non sunt.vt ff.de serui.l.ei fun do.

y Magistrorū. liberaliū forte ar=tium magister ip=se excusat.vt.ff.de vaca.mu.l.eos.et l.his honorib'.§. angariarū. q sunt contra.sed eorum filij nō:vt hic.z.S.e.l.paterne.i.rń.

h Mereatur.sic.S.ar.tu.l.fi.§.fi. sed regulariter cōtra ff.de postu.l.i.§.de qua.z.§.ait pretor.

i Pertinacie.i.audacie vel contumacie.

k Resistat.scz officium.

l Liberam.no. officialē posse vel debere resistere iu=dici:z sic subditi prelato male agenti. ad quod.S. de ap=pella.l.quoniā.z vt omnes tam ciui.q̄z mili.l.i.§.officiū.z in aut.quomodo oportet epi.§.fi.col.i.z.J.de excu.mune. l.penul.in fi.quinimo z priuati qñqz.vt.S.de iu.fis.,phibi tum.z.J.de metha.l.deuotum.

Prelato male agenti subditi resistere dñt.

m Si quis procurationem.curiali. scz fabricensi.vt.J. de fabri.l.fi.in prin.

n Plectetur. arbitrio iudicis. non ergo repetit si qđ dedit tali procuratori ob causam quasi turpiter:z sic est contra.S.de condi.ob cau.l.si mulier.Solu.hic sciēs esse

z Exemplo.ordinis.in quo filij patrē sequuntur. vt.ff. de sena.l.senatoris.et.l.fi.

a Patris.non matris.vt.ff.de sta.ho.l.lex nature.nisi filius pprio domicilio retineatur.vt.ff.de mu. z hono. l.iij.et facit.J.de metal.l.fi.et.S.l.proxi.et de prescrip.xxx. anno.l.prescriptione.

b Specialiter.vt.J.de tabu.l.fi.et.S.e.l.vacuatis.cum concor.z.J.l.proxi.Sed speciale.J.de murile.l.fi.z.l.hi qui. Item no.q dicit specialiter.i.vni psone.sed vni prouin=cie potest concedi.vt z.ff.ad muni.l.i.z sic.S.de testamē. si non speciali.z de inoffi.testa.l.si quando. vel ibi cōces=sit nō obstante lege aliqua. Item cōtra.S.eo.l.nati.sz ibi speciale. Item fallit in eis qui per patris cōditionē non trahuntur al's:vt.S.e.l.eos.z.J.eo.l.si ille.

a Promeruerit.per aliquod rescriptum.
b More.ꝯsuetudo nō excusat.vt.s.eo.l.oēs iudices. Sed arg.cōtra.ff.de admi.tu.l.si sine here.§.lucius. sed (magis est pro ꝙ contra.

Cōsue-tudo n̄ excusat

Quotienscūqꝫ.origo.no.duo faciunt aliquē curialē.
d Declinādi.

nā rebus iudicatis est stādum. vt s.de re iud.l.i.nisi cōmuni vel speciali iure possit cōtra ueniri.
e Accipiāt.q2 nec dānosum ⁊c. vt.s.ꝺ preci.imp. offe.l.nec damnosa.⁊ facit.s.l.pri. ⁊.s.de pe.bo.sub. l.i.Accur.

Nequis officialiū.puta senatorꝫ presidis et similium.⁊ idē in non officiali.vt s.ꝺ penis.l.ne q̄s. et cōtraria q̄ sunt ibi:et hic possunt poni et solui.
g Estimatiōe.q2 estimet iudex hoc licere.
h Dedatur.vt sit decurio.
i Quis.officialis.Accur.
k Curiam.cuius erat officialis
l Militare.sub magistro militū.
m Ne ingenitis.i.officijs curie.vel ingeniti.s. officijs decurionatus.hi ergo reuocantur quātū ad on⁹ curie:nō quātum ad honorem. vt.ff.de interdic.⁊ rele.l. relegatorū. §.fi.et.l.sequen.⁊ ff.e.l.honores.§.i.

iore curia ad minorē transferri fortasse ꝓmeruerit[a]: neqꝫ vlla pro more[b] prouincie referri sinatur exceptio.

℄ Per rescriptum nō pōt q̄s a curia liberari. Barto.

Idem Augu.

Quotiēscūqꝫ se ex rescriptis nr̄is aliq̄d īpetrasse contendant hi q̄s obnoxios curie aut origo[c] fecerit: vel latum inter partes iudiciū designauerit: nullā prorsus spem curiam declinādi[d] ex colore sacre iussionis accipiant[e].

℄ Pena non debet concedi q̄ habeat honorem immeritum si ei quis a curia liberat. Bar.

Idem Augu.

Nequis[f] officialium pene specie atqꝫ estiatione[g] curie dedatur[h]: nisi si quis[i] forte curiam[k] diffugiēs ob hoc ceperit militare[l] ne īgenitis[m] fungaꝛ officijs. Oēs itaqꝫ oīo iudices tue cēsure subditos ad monebis[n]/ne quis eorum estimet curie loco supplicij queq̄ꝫ deputādū[o]: cū vtiqꝫ vnūquēqꝫ criminosum non dignitas[p] debeat sed pena comitari[q].

Idem Augu.

Curiales qui sese priuilegio domus[r] nostre defendi posse crediderint ad curiam retrahantur: et proprijs

reportare.Accursius.

r Curiales.dom⁹.cū forte de domo non essent.sꝫ hoc falso allegabaꝛ.Vł veri⁹ si ēt erāt.ad q̄d.s.vt ne.li. in emp.spe.l.i.⁊.s.e.l.curiales.et.l.ex omnibus.
s Sarciāt.⁊ etiā expēsas pro redrēdo factas.vt.s.e. l.circēsiū.⁊.i.q̄ mi li.non pos.l.ij.⁊.l. oēs.Sꝫ ar.s.s.de epis.⁊ cle.l.ad silitudinē.Sꝫ ibi speciale.Vel ibi volebat dare substitutum.Accur.

Premium nō dꝫ q̄s ꝓ pena reportare

functionibus mancipentur: et publica damna sarciant[s].

℄ Decuriones et alij officiales pro officio eorum delinquentes plumbatorum ictibus feriuntur. h.d. Bar.

Idem Augu.

Quilibet principaliū[t] vel decurionum vel decorū[u] pecunie publice/si fraudulentus in ascriptionibus illicitis vel immoderatus in exactione fuerit inuētus:iuxta pristinam consuetudinem non solum a vobis[x] quibus propter loci dignitatē rerum summa[y] commissa est: verum a iudicibus ordinarijs plumbatorum[z] ictibus subijciatur.

Idem Augu.

Decurio[a] fortunam[b] quā nascēdo[c] meruit: suffragijs[d] atqꝫ ambitione non mutet. et si vacare per senectutem[e] potuerit:propter ordinationem[f] que per plurimos cito diffiniri solet/ curiam non relinquat.

℄ Militantes et alij magistratus nichil habent commune cū curialibus: et si eos offenderint puniuntur. h.d. Bar.

Impa. Theo.⁊ Hono.

Militarib⁹[g] viris nichil sit cōe cū curijs/ nichil qꝫ sibi licitū sciāt quod sue nō

t Quilibet p̄ncipaliū. vel ꝓ eos vel ꝓ diuersis ponūꝛ iste due dictiōes p̄ncipaliū et decurionū.vt.s eo.l.oēs.
u Decoctorꝫ. officiū erat tamē.
x A vobis.ꝑfecto loquitur.
y Sūma.i.maxima cognitio.
z Plūbatorꝫ.i. dāneꝛ plūbo.i.in metallū.vt.s.de his q̄ po.no.ti.af. l.i.sꝫ ꝯ.s.e.l.oēs iudices.So.h̄ spāle ī alijs casib⁹ vt ibi no.⁊ ad aliū offm̄ nō redit.vt.i.ꝺ susce.l.si aliq̄d. Itē ꝯ.s.ꝺ exac.tri.l.ij. ī p̄n.So.ibi ciuiliꝛ h̄ crimialiꝛ:vt ibi no.⁊ ad hoc.i.ꝺ ex cu.mu.l.placet.et dic hic pluries eū deliq̄sse:vt cōcordet cū.d.l.s.de exacto.in fi. et facit i.ꝺ dig.l.iudices.

v Rom. sing. [handwritten margin note]

a Decurio. vel etiam curialis.
b Fortunam. id est conditionē.

sed ille qui nō est antea curialis etiā ad onus nō potest fieri curialis: vt hic. sed potest seruitio curie.i. vt seruiat decurionibus damnari.vt.s.de episco.⁊ cleri.auś. sed neqꝫ.in fi.⁊ in auś.quō opoꝛ.epi.§.semel.facit.i.de fabricen.l.iiij.et.ff.de vaca.mu.l.i.§.pe.⁊.i.l.pri.⁊.s.eo.qui derelicta.et in multis alijs.s.et.i.
n Admonebis.loquitur prefecto.
o Deputandum.vt sit decurio etiā ad onus vt dixi.
p Dignitas.etiam si onus tātū afferat: tn̄ dignitas est.et facit.i.de infa.l.i.et.ff.de adul.l.si maritus §.i. Itē de muneribus non debet quis prohiberi in penam.ff. de inter.⁊ rele.l.relegatorꝫ.§.sed in muneribus.
q Comitari.no.quem non debere pro pena premiū

c Nascendo.i.a natiuitate.
d Suffragijs.id est auxilijs. ad quod.s.e.l. quotiēs.
e Senectutē. puta.lv. annorꝫ.vt.s.eo.l.si vltra.s.tpe quo eligitur: secus si ex postfacto superueniat etas: vt hic et ibi no.
f Propter ordinationē.s.faciendam de aliquo.s.officiali:et de alijs multis que habēt ordinare decuriones vt.s.eo.l.i.que ꝑ plures expediꝛ citius. vt.ff. q̄d cuiuscꝫ vni.l.item.in p̄n.et.l.nulli.et seq.⁊.i.e.noiationū.⁊ facit i.de his qui nō imple.sti.l.ij.
g Militarib⁹.id est magistris militum: vel alijs eorū magistratibus vel prepositis.vt.i.hac.l.et facit.s. de episco.et cle.l.placet.

subiectū est ptāti[a]: nullū iniu=ria/nullū ꝟbere[b]/ nullū[c] graui pulsatōe tribunus dux ille aut comes sit: curialē principalem ve ꝯtingat. Si q̇s[d] posthac te=merario ꝛ incōsiderato ausu vl lū ex principalib⁹ viris[e] vsur=pata attractauerit iiuria: sciat se.x.libris auri eē mulctandū.

❡ [illegible]

Idem Augustus.

Omnes q̇ curiali obstricti sanguine[f] diuersis se offi cioꝝ priuilegijs[g] et actuum pre iudicijs[h] aggregarūt: redden=dos munijs esse nō ambiges: sed nec rescripta[i] aut annota=tiones ad munerū[k] fugam ꝓ=desse permittimus.

Idem Augustus.

Nullus soli⁹ materni san guinis vinculis illiget[l]: q: mulierū infirmitas nūq̄ȝ ab huiusmodi functionib⁹ reddit obnoxios: a quibus ip̄a habe=tur immunis[m].

❡ Sufficit duas partes cōsi=liarioꝝ adesse.h.d.Bar.

Idem Archa.

Nomiationū[n] forma va=cillare nō dȝ/si oēs qui albo[o] curie detinenť adesse nō pn̄t[p]: ne paucoꝝ absentia siue necessaria siue fortuita debili=tet qđ a maiore parte[q] ordinis salubriter fuerit constitutū: cuȝ due partes ordinis in vrbe po=site totius curie istar exhibeāt

❡ Diuites et nō pauperes sūt eligendi ad officia ciuitatis: ne paupes forte non possint adi=plere officium. Barto.

Idem Augustus.

Ad subeūda[r] pr̄ie mune ra dignissimi meritis et facultatibus curiales eligank: ne tales forte nominenť q̇ fun=ctiones publicas implere non possint.

❡ Dignitas curiali addita nō eximit eum a iurisditione sui iu dicis. Barto.

Idem Augu.

Curiales q̇ honorariaȝ[s] adepti sunt comitiuam dignitatem/formidare debent eos quoꝝ moderatiōi sunt cō=missi[t]/nec se existimare iō me=ruisse dignitatē vt iudicū p̄ce=pta despiciant. q̄ si in eadē cul pa perseuerent[v]: quinq̄ȝ libraꝝ auri mulcte obnoxi⁹[x] subiuge=tur: honore quoq̄ȝ quē ꝓdide=rit[y] spoliandus.

Idem augustus.

a ❡ Potestati.facit.ꝫ.de iuris.om.iu.l.fi.ꝛ.ꝫ.qui tu.ds. pos.l.neq̄ȝ.Accursius.

b ❡ Uerbere.al's verberare.et tunc dic differentiā iter pulsare et verberare.vt.ff.de iniu.l.lex cornelia.§.inter pulsa.al's est vbere.i.parua opp̄ssiōe ad silitudinē vbeꝝ q̄ parū premūt dū lac ꝓmulgeť siue ꝓmiť ſm.R.

c ❡ Nullū.s.curialem.vt.j.et dic iniuria gn̄alit.vt ff.de iniur.l.ij.

d ❡ Si q̇s.miles vel magister eoꝝ sȝ ad p̄ncipē refe=rūtur puniendi si quod grauiter fe=cerint.vt.ff.de pe. diui fratres.§.fi.i=mo nō ip̄i mādan tur: sȝ delicta sūt p̄ncipi mādāda ꝛ ſm p̄ncipis respō sionē sunt puniē=da: vt ibi.

e ❡ Uiris.i.decurionibus vel cu=rialibus.Accur.

Omnes.sāguine.q: ex p̄re vel auo curiali sit vt.ꝫ.e.l.decurio.ꝛ l.quotiens.

g ❡ Priuilegijs. puta fabrice depu tauit que priuile=gia et onera hȝ: vľ alij militie.ad hoc .j.đ fabricē.l.si q̇s. ꝛ.j.de fugiti.colo. l.i.et.ꝫ.vbi decu. vel coar.l.i.

h ❡ Preiudicijs. id est alijs actib⁹ ꝓiudicantib⁹ cu=rie puta militie. vt.ꝫ.eo.ti.l.proxi.

i ❡ Sȝ nec rescripta.ad quod.ꝫ.de pre.impe.offe.l.nec damnosa.

k ❡ Munerum.scȝ curie.

Part⁹ sequiť vētrē.

Nullus.illigetur.si patris ꝯditio al's trahat: al's se=quitur matrem.vt.ꝫ.eo.l.eos.et.j.eo.l.si ille. Item fallit al's: vt.ꝫ.eo.l.exemplo no.

m ❡ Immunis.de ꝑsonali loquiť munere.vt.j.de mu=ne.et ho.l.iij.§.corporalis.sec⁹ in p̄rimoniali.vt.j.de mu ne.patri.l.p̄rimonioꝝ.et.ff.de censi.l.etatē.et facit.j.de muni.ꝛ or.l.fi. Itē no.nō facit curialē q̇ nō est curialis. ad qđ.ꝫ.de here.et ma.l.ij.nec doctū facit q̇ est indoct⁹. vt in auť. de sanc.episco.in princi.col.ix.

Doctū nō facit idoct⁹.

Nomiationū.i.electionū.cū enī magr̄atus aliq̇s est eligēdus ꝯuenire debēt decuriones.vt.ꝫ.l.ij.ꝛ due partes debēt esse presentes vt hic.et.ff.de decre.ab or. fa.l.ij.et.ff.quod cuius.vni.no.l.nulli.et oēs vel maior pars in vnū cōuenire.vt.ff.de tuto.ꝛ cu.da.ab his.l.iij. et.j.de pre.curia.l.ij.et nō nisi de se debēt eligere.vt ꝛ cō sules de senatoribus.vt.ff.eo.l.honores.§.ij.ad idē.ꝫ.e. si ad magistratū.et qn̄ ꝓuo.nō est neces.l.si vt ꝓponis. an autē sufficiat maiorē partem duarū partiū ꝯsentire. an sit opus q̄ tot consentiant q̄ sit maior pars ordinis. dic vt dicta.l.nulli.notatur

o ❡ Albo.facit.ꝫ eo.l.in albo.

p ❡ Possunt.vt .j.de leg.l.pe.sȝ argu.ꝫ.ꝫ.de auc.p̄stan.l.fi.

q ❡ Maiore parte.stať iudicio maioris ptꝭ.sic.ff.ad mu.l.qđ maior.et C.qui bo.ce.pos.l. fi.ꝛ.ꝫ.đ sacrosan. eccle.auť.hoc ius porrectū.et.j.de lega.l.pe.sed arg.ꝫ ꝫ.de auc.prestan. l.fina.

Ad subeūda. curiales.i.đ curiōes ex q̇b⁹ eli=gunť magr̄at⁹ qui honoreȝ cū sūptu gerent.vt.ꝫ.l.pri. no.ꝛ.ff.de mune.ꝛ ho.l.honor.in p̄n. et dos nō cōputatur in bonis viri hoc casu: vt ꝑ hoc videať ditior. vt ff.ad munici.l.lu=ci⁹.§.idē respōdit. cū on⁹ habeat matrimonij: vt.ff.de iure do.si is.§.ibi. vľ p̄t dici q̄ ille decurio eligitur ad mun⁹.i.ad aliqđ officium q̇ est di=ues.ꝛ facit.ff.eo.l. honore.in prin.et dicta.l.decurio.et .j.eo.qui numero li.l.fi.ꝛ.ff.de excusa.tuto.l.pauptas.et insti.de excu.tuto.§.sed et propter.ꝛ.ff.de mune.et ho=no.l.rescripto.in prin.

Dos nō ānumerať iter bōa viri.

Curiales.honorariam.sic dictam ab honoro hono ras: ꝛ comitor comitaris.id est q: comitari debēt eos qui honores gerunt.Py.Uel verius expone.j.e.l.ale xandrinis.in fi.Accursius.

t ❡ Cōmissi.scilicet qui presunt curie.ad quod.ꝫ.de iu ris.om.iudi.l.fi.

v ❡ Perseuerent.scȝ inobedientie vel despectus.ꝛ no. ꝑseuerent.sic.ꝫ.de exac.l.i.

x ❡ Obnoxius.al's obnoxius: et sequentia in singula ri.al's obnoxij: et sequentia in plurali.

y ❡ Prodiderit.al's ꝓdiderit.s.contemnendo.al's per diderit de iure vel sp̄e seu destinatione.s.propter inobe dientiam specialiter de facto.

In successione. agnatio. i. filius sequitur cōditionē patris. vt. s. e. l. in filijs. est em̄ primus agnat⁹ patris filius. vt. ff. de su. ⁊ le. filius. Uel dic ꝙ agnatio. i. successores tenenē si antecessor male administrauit. ad quod. s. e. l. j.

Omnes. superstitionis. vt iudei. ad qđ. s. de iude. l. cuicūqꝫ. et. l. iussio. ⁊ ff. e. l. iij. § fi.

Quis arbiter. i. dispositor. vt. C. māda. l. in re mādata.

o Preditis. vt bonorū. propter scholares.

p Uotiua. i. vel qꝛ voto se offerūt curie alicui q[illegible]. vt. ff. de polli. si qs rē. § j. Uel qꝛ hoc voto gerit vt multi sunt curiales. qđ pꝫ qꝛ remittunē pctā. i. fit legitimus q̄ fuerat naturalis p oblationē curie. vt in aut. qb⁹ mo. na. ef. sui. § si quis igitur. col. vij.

In successione curialium decernimus: vt etiam si patres decesserint teneat agnatio[a].

Idem Augu.

Omnes qui quolibet loco curie iuri debentur: cuiuscunqꝫ superstitiōis[b] sint/ad implenda munera[c] teneantur.

¶ Consiliarij non possunt extra suam prouinciam officium [illegible]

Idem Augu.

Omnes omnino curiales in originalibus[d] ac debitis perpetuo curijs perseuerēt. et qui ex his ad prouinciarū regimen atqꝫ administrationem qualibet fraude[e] atqꝫ ambitione peruenerint: sciant se non solum in sua curia remāsuros: sed et cūctis rursus ab exordio muneribus seruituros.

¶ Bona eius q̄ quacunqꝫ fraude curiam euitat si per a[illegible] contumax fuerit applica[illegible]

Idem Augu.

Quāuis prouisuꝫ fuerat[f] cōgrue emēdationis occursu quemadmodum curiales militie[g] noīe et honore suspenso officijs redderenē: tn̄ qꝛ hoc callido cōsilio reppererunt[h]: vt ciuitatis prouincie sue finibus tanq̄ꝫ his eorū[i] tm̄ interdictus fuisset accessus peregrinos expeterent cōmeatus: ne diutius in perniciem curiarum latitandi species et solatia eos impunitatis exequanē/horū cupiditatibus obuiam⁹: vt ex eorꝫ bonis q̄ se vel persecutioni vel munus ciuitatū interdicte dudum ambitione militie vel qualibet fraude subtrahere conati fuerit curijs quas deseruerāt ꝯsulaē. Itaqꝫ[k] si vocati edictꝫ intra anni metas. hi tn̄ q̄ manifestis curie nexibus illigantur latere potius q̄ꝫ redire maluerint: sciant post emersum annū[l] interpellatis prouinciarū moderatorib⁹ ex facultatib⁹ suis curijs quas destituerūt esse ꝯsulēdū: neqꝫ em̄ de immaturo[m] preiudicio tēporis possunt breuitatem causari.

¶ [illegible] cientes non coguntur alij continuare officium [illegible]

Idem Augu.

Quis tā inueniri iniquus arbiter[n] rerū pōt: q̄ in vrbib⁹ magnifico statu preditis[o]: ac votiua[p] curialium numerositate locupletibus: ad iterationem quempiam transacti oneris[q] compellat: vt cum alij necdum pene initiati curie sacris[r] fuerint/alios continuatio et repetite sepe functiones afficiāt.

¶ Magistrat⁹ municipalis nō debet exire municipium. Bal.

Idem Augu.

Duumuirū[s] impune non liceat extollere potestatem fascium[t] extra metas territorij proprie ciuitatis.

¶ Ubi nō habeē copia iudicis propria auctoritate capiē curia [illegible]

Idem Augu.

Generali lege sancimus vt si quis[v] suū decurionē curie vendicare maluerit: si presi-

b Munera. quo ad onus: al's cōtra. s. de iude. l. fi.

d Omnes. in originalib⁹. qꝛ filius fuit curialis originaliter vel debitus p fēiam. vt. s. e. l. quotiens.

e Fraude serui turos. idē si eps fieret. vt. s. de epi. et cle. l. ad similitudinē. ⁊ in aut. d san. epi. § sed hoc quidē. ⁊ siquidē in fraudeꝫ causa vitāde curie se fecerit eligi p se ipsum vt hic: al's per substitutuꝫ. vt. d. l. ad similitudinē. ⁊ in aut. de san. epi. § ascriptitios. sꝫ hodie cōtra. vt. j. e. l. pe. Itē facit. j. e. l. duumuirum.

f Quāuis. fuerat. vt. s. e. l. si ad magistratum et. l. quidam.

g Militie. armate. vel etiā inermis in quam cōfugerant.

h Reppererūt. scilicet curiales.

i His eorum. i. est aliqui eorūꝫ curialium. s. tm̄: nō a iure omnibus. sed al's deest tm̄.

k Itaqꝫ. qđ. s. pri. dixit. indistincte: scꝫ ex bonis curialis fugientis et latitantis. s. emendari damnū curie quā dereliqt: nunc hic declarat. s. ꝙ p annum sunt expectandi: et si non veniant tunc de bonis eorum resarcietur damnum curie: vt hic subijcit. Item declarat in eo ꝙ dicit hi tamen qui manifestis curie nexibus illigantur ⁊c.

l Annū. sic. ff. de req̄. re. l. j. et in aut. de litigi. § omnem.

m De immaturo. i. valde. quandocunqꝫ tamē redeat recuperat officium dimissum. vt. s. eo. l. si ad magistratum.

q Onerꝫ. ex decurionib⁹ em̄ seu curialib⁹ eligebāē ad onera p annuꝫ q̄ reiterare non cogūtur: vt hic: neqꝫ cōtinue: neqꝫ ex interuallo dū alij sūt vt hic. et. ff. de mu. et ho. l. spōte. ⁊ idē videē de honorib⁹ vt. j. de mu. et ho. non cō. l. j. ⁊ fi. Fallit autē hoc qn̄ alij nō sunt: vt subijcit et. ff. de mu. et ho. l. honor. § fi. et in alijs tribus casib⁹ vt not. ff. ad mu. l. diuus. Accursius.

r Sacris. i. potestate curie q̄ potestas sacra est vt patria. vt. C. de fideicō. l. pe. cuꝫ hec liberet a naturalitate vt modo notaui.

s Duumuirum id est magistratuꝫ municipij qui preest curie.

t Fasciū. id est dignitatum. sic ponitur in aut. vt iudi. sine quoq̄ suffr. § necessitatē. aliter poniē. ff. de officio proconsu. l. antepe. Et dic ꝙ nō potest extollere id est accipe aliquaꝫ administrationem extra terminos. ad quod. s. eo. omnes curiales. vel dic ꝙ non licet extollere id est exercere suū officium vltra. ad quod. s. de iurisdi. om. iudi. l. fi. ⁊ facit ad principium. j. de suscep. l. humili. Sed et tunc fallit si publica est vtilitas. vt. s. eo. curiales vltra. et facit in aut. vt omnes obe. iu. § si igitur. colla. v.

v Generali. si quis. puta duumuir qui preest eis. vt. s. l. proxi. Accursius.

a Cognitoris.id est presidis.
b Resultāte.s.decurionē resistētē.ꝛ sic no.ꝙ in defectuȝ iudicis lȝ alicui facere se iudicē.vt no.s.de iude.l.nullꝰ.al's nō:sed suū ius amitteret.vt in ar.ↄtra.ff.qđ me.cā.l.extat.ꝛ.d.l.nullus.ꝛ.s.de iu.fis.ꝓhibitū tūc ergo aut contulerat se ad militiā:armatā:ꝛ cōuenitur sub magistro militum aut ad aliā:ꝛ tunc sub preside terre in quam aufugit:nō sub eo q̄ ꝑest militie iermi. vt.s.vbi decu.vel cohar.l.j.§.fi. Itē facit.s.si ser.exp.ve.l.ij. ꝛ.ff de ope.no.nū.l.j.in pn.et.s.vbi decur.vel cohar.l.j.

Judicis defectu lȝ alicui se facere iudicē.

c Tres mēses.no.spāle cōtra.l.s.de iudi.ꝓperādū.q̄ dicit de triēnio.vt ꝛ alia specialia sunt: vt ibi not.in pn.Accursius.
d Pena.extraordinaria.
e Debitis.al's debitꝭ.al's ꝓprijs.
f Si quis decurio.militiam armatā vł inermē.
g Tpis.etiā.xl annis nō videt ꝙ prescribat.vt.s.de ꝓscrip.xxx.an.l.ꝓscriptiōe.sȝ ↄtra.j.de cohar.l.si cohartalis.q̄ dt ꝓscribi xxx.an.Sȝ pōt dici vbi iuit ad aliam militiam tūc.xxx.annis.vbi nō iuit tunc secus.

nichil pegrinationis legit hic Py.

h Statū.decurionatꝰ.vel dicas.i.militiā.ꝓima verior est.Py.ꝛ facit.j.de agri.ꝛ cen.cū satis.§.j.ꝛ.j.de fabri.l.iiij.Itez facit.j.qñ ꝛ q̄.quar.ps.l.fi.§.nullo obstaculo.j.Sol.vt ibi.

dis desit copia eundē manꝰ iniectione cōcessa sciat ad examē cognitoris[a] resultantē[b] esse deducēdū:ita vt moderator ꝓuincie si questio fortasse fiducia defensionis vlla generatur:nisi intra tres mēses[c] causaȝ originis cōpetenti disceptatione cognouerit:atqȝ conuictū cū pena[d] restituerit debitis[e] muneribꝰ/ vel liberū ab inquietudine ꝓnūciauerit.x.lib.auri mulctaȝ cogat exoluere:eius etiaȝ officiū pari damni irrogatione teneatur.

¶ [illegible] scriptione.lib.x. Vario.

Impa. Theo. et Val. Augu.
Si quis decurio aut subiectus curie ausus fuerit vllā affectare militiā[f] : nulla ꝓscriptiōe tpis[g] muniat:sȝ ad cōditionē ꝓpriā retrahat:nec ipe vel eius liberi post talem ipsiꝰ statum[h] procreati/ quod patrie debetur valeant declinare.

Idem Theodo.
Alexādrinis principalibus[i] ꝛ si aduocatōe fungant:nichilominꝰ[k] onus peregrinationis[l] incūbat,nec publica cura[m] nisi in sua tm̄ ciuitate cōmittatur/ ꝛ primus[n] curie cū muneribus vniuersis expletis[o] ad summum peruenerit gradū comitiue[p] primi ordinis fruatur post biennium dignitate prestita:in curialibus tamen permaneat.

Idem Augu.

i Alexandrinis principibus.id est decurionibus vel similibus.vt.j.eo.l.quilibet.
k Nichilominus.id est non ideo magis.
l Peregrinationis.i.per quod coguntur exire territorium:vt subijcit.ꝛ.s.de aduo.diuer.iudi.l.qui necessario.nisi sit publica vtilitas.vt.s.e.curialis vltra.
m Cura.debēt ei facere q̄ alij decuriōes seu ꝓncipales.
n Et primus.id est tiro qui primo nunc eligitur.
o Expletis.q̄ subeāt decuriōes:ꝛ sic est nūc antiquior.

p Comitiue.i.comes eorum qui sunt in primo ordine cum biennio steterit antiquior vt hic.adhuc tamen est curialis seu decurior subest et cui subsunt alij.vt.j.in fi.ꝛ.s.eo.l.curiales qui.et facit.j.l.proxi.
q Uinqȝ summates.erant quinqȝ.ꝛ vocabant summates quasi summi qui preerant curie decurionum in illa terra:Accur.

Quinqȝ summates[q] primi ordinis alexandrini corporalibus iniurijs immunes eē censemus[r]:vt voce libera commoditates patrie defendant[s]: cū possint si quid egerint criminose pecuniarijs coercerí dispēdijs[t].estimabunt[v] autē presente curia viri spectabilis augustalis iudicio.

Idem Augu.
Cum q̄.xxx.ānis in alexādrina ciuitate ciuilibus[x] inheserit muneribꝰ/corporalibus iniurijs[y] nō pecuniarijs excusari cōuenit:habita cōsideratiōe videlicet meritorū:vt hoc bene cogniti priuilegiū cōsequātur[z] nec eo passim fruant indigni.

¶ [illegible]

Idem Augu.
Si quos[a] spontaneos hyponema tographi[b] munificos suis exhortationibꝰ ad publicas noīauerint functiōes: iubemꝰ nō expectādū esse ↄsensum pro tpe viri spectabilis augustalis q̄ fuit plerūqȝ venalis[c] sȝ vtriusqȝ[d] ptis sufficere volūtatē:vt incipiat functio quā nullus incusat:tunc ad memoratū iudicē tā noīati q̄ȝ etiā curatoris[e] ↄsona relatiōe currēte:quā si suscipere vel cōfirmare[f] distulerit/sciat se.xxv.li.auri condēnatione plectendum.

¶ [illegible]

r Censemus.ad hoc.s.eo.l.omnes iudices.
s Defendāt.nā agunt ꝓ patria.et defendunt.vt.s.e.l.procuratores.
t Dispendijs.no.crimē pecuniariter puniri ratione persone.

Delictū qn̄qȝ pecuniariter punitur.

v Estimabunt cum eligentur.ad qđ.j.de ꝓfes.l.magistros.et.j.de muri.l.si quis.et de tironi.l.fi.et facit.j.eo.l.proxi.
x Cum.ciuilibꝰ.scȝ personalibus:fuit em̄ vt curialis:et sic fecit q̄ alij curiales.
y Iniurijs.al's iniurijs: al's incurijs.et facit.s.l.proxi.ꝛ.j.de fun.rei ꝓ.l.eum qui.
z Consequantur.prescribit ergo curia bonos non malos : vt sit electio de bono nō de malo.vt.s.l.proxi.
a Si quos.hyponema.grecum est et vna dictio: latine significat nominatores aliquorum ad publicas functiones vel verius illi qui accipiebāt in emphiteosim publica predia.nam empo nema/id est melioratio.accipiebant enim ad meliorandum.vt.s.de iure em phi.l.fi.in prin.Accursius.
b Tographi.ideo subijcitur quasi scriptura que in talibus contractibus est necessaria.vt.s.e.ti.l.j.
c Uenalis.no.ad quod.s.qñ prouo.nō est ne.venales.
d Utriusqȝ.id est nominantis:et nominati.
e Curatoris.al's creatoris.et al's creationis.
f Confirmare.no.ꝙ superior confirmat quod facit inferior.ad quod in aut.de defen.ciui.§.interim.

Supior iferioris factū cōfirmat.

Nullus. in. l. p̄nti ponit casus talis: & dicit q̄ si aliquis tenet eē curialis a sui origine p̱ substitutū nō p̄t suū officiū exercere nisi fuisset ei sp̄aliter hoc cōcessum & si spectabilis efficiat: sed si fuerit effectus illustris propter aliquam dignitatem quam adeptus fuerit: suo periculo in p̄dicto officio substitutū poterit ordinare.

b ¶ Generis. ad q̄d. s. eo. quotiens

c ¶ Decoratus. no. neminē posse seruire p̱ substitutū et si fiat spectabilis / et magis si fiat clarissimus: vt hic. et arg. ff. de so. inter artifices. et de statuli. sicuti et. l. fina. et. s. ō ca. tol. §. ne aūt. et de iu. emphi. l. fi. §. fi. Sz hoc fallit si curialis fuit illustris vt hic subijcit. et. s. de epi. et cleri. l. ad similitudinem q̄d hodie corrigit in illis casibus q̄s habes. j. eo. l. fi. et l. pe. et. ff. q̄d met⁹ cā. illud. et de consti. pecu. qui autē. §. j. et. de arbi. l. labeo. §. fi. Itē si primus sit inutilis supponit ali⁹. vt. j. de pūn. agen. in re. l. agentes. in fi. et. s. de sa. sanc. eccle. l. qui sub pretextu. Item arg. ɔtra. s. de na. lib. l. si quis sempronio. in fi. et s. de epi. et cleri. l. quisquis. & in aut. ascriptitios. Item fallit p̱pter p̱uilegiū vt hic subijcit et. j. eo. l. neminem Item arg. s. j. eo. l. docticij.

Serui re p̱ substitutū nēo pōt.

Nec. nota q̄ hec lex ē specialis: q2 hoc princeps vult. vt insti. de iur. natu. §. plane. sic et. j. eo. l. docticij. nec est idem in alijs licz in corpore iuris sit redācta. & sic est contra. s. de no. co. cō. §. pe. sed hic speciale. q2 sic princeps vult: ibi non.

Principis voluntas lex est.

e ¶ Etsi. id est q̄uis. Accur.

Idem Augu.

Nullus[a] q̄ nexu gñis[b] curie tenet obnoxius per substitutā quācūq3 p̱sonaz curiales impleat functiones: sed ipse p̱ se debitū p̱rie munus exoluat / et si spectabili dignitate decoratus[c] sit: nisi hoc et speciali beneficio sit cōcessum. hi vero qui honorario titulo illustrem dignitatē cōsecuti sunt: p̱ substitutos periculo suarum facultatū curie muneribus satisfacere non vetentur.

Impera. Leo Aug.

Necq3[d] dorotheū virū illustrē & totā ei⁹ substantiā: neq3 hireneū virū spectabilem tribunū et notariū (etsi[e] añ p̄nas illustres dignitates natus est[f]) vllā inq̄etudinē p̱ curiali gñe & ɔditiōe sustinere decreuimus. Liberos[g] q3 eorum q̄ vel iā sunt vel futuri / eorūq3 posteros q̄tienscūq3 ɔtinuata tp̄m et successionū p̱petuitate nascent: a ɔditiōe curiali & functione eē liberos lege diue memorie iuliani[h] q̄ de m̄no curialiū antiochene ciuitatis gñe p̱mulgata est: nichil in p̱sona viri illustris dorothei vel viri spectabil' hirenei vel aduersus facultates eoꝝ / vl' aduersus liberos eorūdē qui vel iā nati sūt: vel postmodū quoq̄ tp̄e nascētur: vl' aduersus substātias eorū roboris vel iuris habitura. circa alias sane vniuersas p̱sonas de m̄no gñe ad memorate antiochene ciuitatis tantūmodo curiā p̱tinētes / eandem legem p̄cipimus obtinere propriam firmitatem.

¶ Qui est obligatus curie ra[illegible] pōtest si curia nō molestauerit patrē: filiū molestare non poterit. hoc dicit Bar.

Idem Augu.

Si ille qui ex filia decurionis antiochene splēdidissime ciuitatis & patre qui nullius alterius ciuitatis munijs debeatur[i] procreatus est sub examine prouincialis iudicis vel sponte cōfessus / vel certe conuictus fuerit q̄ ex filia sit curialis progenitus: & albo decurionum ascriptus fuerit / nullam sibi superesse facultatem negande[k] vel euitande conditionis existimet / & curialem nō aspernari fortunā aui materni sui p̱tentet: nec dubitet se munijs curialib⁹ subiacere. q̄ si quē curia de qua p̄sens sanctio loquitur natum ex filia curialis minime f̄m p̄stitā ordinationem sibi sociandū curauerit: p̱lem eius pulsare nullo modo penitus poterit. nec enim patimur conuentionem eiusmodi pretermisso filio quē curialis filia ediderat: a nepote / vel pronepote / vel vlterius incipere[l].

Idem Augu.

Docticij[m] viri clarissimi iubemus[n] fortunam super curiali conditione nullo modo inquietandam: nec facultatibus[o] eius: sed eo qui huiusmodi conamen inierit sacrilegij penam luituro[p]. Omnes qui post peractā illustrem[q] administrationem vel adhuc in ea posito patre suo gignuntur

f ¶ Natus est. ad hoc. ff. co. l. ij. §. in filijs.

g ¶ Liberos. liberi dicuntur vsq3 ad trinepotem: posteri in infinitum abinde. vt. ff. de gradi. l. iurisconsultus. §. parentes. Accur.

h ¶ Iuliani. que est. s. l. eos indul. que dicit ex quo filij non trahūtur per conditionem patris ad aliquaz ciuitatem q̄ tūc matrem saltē sequuntur. vnde cum hic non trahant originem p̱ patrem: videbantur trahere per matrem per illam. l. quod hic remouet.

i Si ille. debeatur: q2 non legitimus. vt. s. e. l. eos.

k ¶ Negande. semel eñ confessus vel conuictus non potest resilire: vt h̄ & s. de non nu. pe. l. generaliter. et. l. cū fidem. & de execu. rei iudi. l. fi. Sz arg. cōtra. s. de li. cau. l. interrogatā. & ff. de cōfes. l. cū fi deicōmissum.

l ¶ Incipere. in vnū filium preter missa conuentione patris. sic. s. de re. do. l. j. et fina. Accur.

m Docticij. propriū nomen et idem i eo q̄d in dorotheo statuitur vt. s. eo. l. neq3. Accursius.

n ¶ Iubem⁹. al's monemus: al's iubemus: al's vtrūq3 Accur.

o ¶ Facultatib⁹. repete super.

p ¶ Luituro. nā disputare &c. vt et s. de diuer. rescp̄. l. sacrilegij. & d̄ cri. sacri. l. disputare. & j. vt dig. ordo serue. l. j. et de ero. mili. an. l. hac lege. et est pena huius criminis. ff. ad legem iul. pecu. l. sacrilegij. Accur.

q ¶ Illustrem. dicti docticij qui et clarissimus vt. s. & illustris aliquando fuit.

a curialiū intentione defendātur: vna cum paternis sine dubio substantijs quas cum ꝑsona patris a curiali nexu liberas esse nemo dissimulet.

Imperator zeno. Augu.

Hemine[a] ex his q̄ obnoxij curie ↄstituti ab īitio felicissimi nr̄e pietatꝭ īperij[b] comitū ꝑuatarū rerū nr̄e vł pijssime auguste partis/seu comitis largitionū/vel comitis domesticorū/q̄storꝭ vel mgr̄i officiorū/lꝫ ad actū administratiōis gerēdū ꝓuecti sūt: vel in posterū ꝓuehent̄ ob hoc curialium munerū laqueos nolumꝰ euitare. Sed obligatos cū liberꝭ suis qn̄cūqꝫ[c] ꝓgenitis et facultatibꝰ suis post administratione depositā curie cōmoditatibus inseruire. nisi forte alijs ꝓuilegijs sup hoc legibꝰ cognitis muniant̄. Nā alia vniuersa legitima vel ex cōstitutionibꝰ data[d] ꝓuilegia integra volumꝰ illibataqꝫ s̄uari. Ne tn̄ indulti honores inane nomen retinere videant̄: dignitatū titulis potiant̄ ꝑ substitutos[e] suarū periculo facultatū curialiū muneribus rn̄dentes. habeātqꝫ integra illibataqꝫ priuilegia dignitatis. Eos vero qui vel prefatas dignitates ante initiū nostri imperij consecuti sunt cum facultatibus suis etiā post[f] eā dignitatem progenitis filijs a curialibus nexibꝰ vel onere decernimus liberari. Hos autem qui quocūqꝫ[g] tp̄e patricij vel consules aut consulares facti sunt/ aut in posterum fuerint: aut magistri militum/ vel prefecti pretorio orientis/ vel illirici/ vel vrbis/ administrationē in actu positi qn̄qꝫ gesserīt aut postea gesserint/ oīmō cum facultatibus suis: et post eam dignitatē ꝓgenitꝭ filijs a curiarū nexibus vel onere decernimus liberari.

Imperator Anasta. Au.

Diue memorie zenonis sacratissimā ↄstōnē[h] q̄ de curialibꝰ post certas[i] excelsas administrationes seu dignitates ↄditiōis nexu liberādis lata est: in ꝑte tātūmō duximus corrigēdā: q̄ cauet̄ eos etiā[k] q̄ añ eādē ↄstōnē ab īitio[l] tn̄ eiusdē diue recordatiōis zenonis imperij comitis priuatarū nr̄e vel pijssime auguste partꝭ/seu comitis priuatarū largitionū vel comitis domesticorū q̄storis aut magistri officiorū lꝫ ad actū administrationis gerēdū ꝓuecti sunt minime curialium munerū laqueos ob hoc euitare. sed obligatos cum liberis suis qn̄cūqꝫ ꝓgenitis: ⁊ facultatibꝰ suis post administratione depositā curie cōmoditatibus inꝯuire: nisi forte alijs priuilegijs sup hoc legibꝰ cognitis muniant̄. His etem̄[m] q̄ memoratas administrationes vel vnā ex his peregerūt: necnō liberis ⁊ rebus eorū/beneficium qd̄ añ ꝑ illustrē[n] administratione peractā eis acq̄situ[o] est intactū illibatūqꝫ iubemus s̄uari[p] vt relaxatione cōditiōis ⁊ munerū curialiū/ꝑ anteriores ꝓncipales dispositiōes sibi ↄcessa[q] tā ipsi q̄ꝫ liberi eorū post huiusmodi administrationē adeptā ꝓcreati vna cū ꝓprijs substantijs potiātur[r]: etsi[s] ↄtigerit eos post diue memorie zenonis cōstitutionem siue per se siue per substitutos suos curie cōpetētia munera subisse: eadē[t] videlicet cōstitutiōe diue memorie zenonis ex die quo ꝓmulgata est suas vires obtinente/ cū ↄueniat leges futuris regulas imponere: non preteritis calūnias excitare[v].

cōcor. c.ij.et.c. fi. ex de cōsti.

Imperator Justi. Augustus.

Curialibus[x] consortijs consulentes: censemus vt nemo sibi blādiat̄: ⁊ nō certis modis sese liberum esse existimet: sed pro nostra forma tantūmodo sciat posse libertatē sibi curialis ↄpetere conditionis: omnibus anterioribus modis quos non comprehendit presens sanctio ex presenti die antiquādis. Si quis[y] igitur vel summū patriciatꝰ honorē fuerit consecutus/ siue in-

Hemine. hec lex respicit vltimā partē rubrice. et zeno loquit̄. ⁊ in quo statu inuenit eos dimittit. vt. C. si ser. expor. ve. l. moueor. ⁊ no. ab initio. i. post initiū adeptꝰ est. s. dignitatem.

b Imperij. accipe. j. ad actū ⁊c. et no. q̄ hec prima ps vsqꝫ illuc/ eos ⁊c. corrigit̄ ꝑ. l. j. ꝓximam.

c Quādocūqꝫ. istud quandocūqꝫ strictiꝰ q̄ꝫ sonet intelligēdū est. vt. j. de fabricē. l. iiij. vt sic sit sensus. siue añ dignitatē siue postea: dū tn̄ post patris naturalem fortunam. py. M. vt. j. eo. ti. l. fi.

d Data. vt. s. ꝓxi. et. l. neqꝫ do. ⁊ l. si ille.

e Substitutos. ad hoc. s. e. l. nullꝰ qui. cum concor. suis. Item facit in aut. vt ordi. pre. colla. v.

f Etiam post. repete cum.

g Quocūqꝫ. id est siue ante nr̄m īperiū siue post. repete cū. et facit. j. l. ꝓxi. et. l. fi.

h Diue. cōstitutionem. vt. s. l. proxima.

i Certas. q. d. nō oēs. vt. s. l. ꝓxi. §. hos autem.

k Eos etiā. h refert principium l. superioris.

l Ab initio. loquebat̄ eīn de illis q̄ erāt adepti has dignitates ab initio. i. post initium imperij: et anteqꝫ fieret constitutio. et sic ad p̄terita tēpora trahebatur. Accur.

m His enim. bene dico corrigi. his enim ⁊c.

n Per illustrē. ecce omnes superiores administratores dicūtur illustres.

o Acquisitum. quo ad vnum nomen.

p Seruari. s. in plenum.

q Concessa. s. ante zenonem.

r Potiantur. vt non teneant̄ s̄uire per substitutum. ⁊ sic in hoc corrigit̄ in aliq̄. s. e. l. nullꝰ.

s Etsi. i. q̄uis.

t Eadem. nō ergo ex totō tollitur lex zenonis. sꝫ tm̄ in his q̄ sunt adepti dignitates predictas ante principium imperij ⁊ factam constitutionem. sed totum reducit̄ ad illud qd̄ j. l. ꝓxi. dicitur.

v Excitare. vt s. de legi. et consti. l. leges. ⁊. s. de fide instru. l. comparationes.

Curialibus. Hec lex tractat quomodo curiales liberentur a fortuna curie: et sic respicit vltimā ꝑtem rubrice. et facit. s. eo. l. nemo.

y Si q̄s. paterfamilias vel filiusf

patrici⁹ nemo fit nisi alia dignitate pcedente.

familias. vt. j. de consul. l. fi. Et no. q nemo fit patriti⁹ nisi antea habuerit aliā dignitatē. vt. j. de cōsul. l. antepe. Itē nota q duodecim numerantur dignitates quibus liberātur a curia: et eedē liberāt a patria ptāte. vt in aut. cō. que de dignitati. et due pme hic posite liberāt sola electione: vt hic subijcit: et fm hoc non ob. s. de na. li. l. communium. nam ibi sola dignitas fuit collata. Accur.

a Honorarij. s. sine administratione.

b Ordinarij. vt administrent.

c Consularis. ille est consularis cui datur dignitas consulis/cui si sup additur administratio: non dicit addi dignitas. vt. j. d cōsu. l. pe. et no. q cōsul statim post pncipem ponit in instrumētis. vt i aut. vt pre. no. ipe. rc. r in aut. consti. q de dig. in pn. col. v.

d Prefectorū. p diuersas dioceses. vt in aut. cōsti. q de dig. in pn. r §. j. ibi et si quos nos rc.

e Pretorio. orientis de quo. j. spe cialiter dicit. Ac.

e Urbicariam. vtriusq rome. vt. j. de priuil. vrb. cō. l. j. Accur.

f Conditionis. scz curialis.

g Ediderit. facit. s. l. pri. et. j. de pn. agen. in re. l. q cunq. et. s. de li. et eo. lib. l. ij. et. s. de nuptijs. l. imperialis. §. his illud. et s. de libe. cau. l. fi. et. ff. d sena. l. emācipatū. §. j. Sz arg. contra. j. eo. ti. l. senatores. in fi. et. ff. e. l. iij. §. in filijs. et de pe. l. mous. §. iste. et sunt hec ar. ad feudū: vt delictū pris non noceat filio iam nato: al's noceat.

Delictū pris an noceat ad feudū filio iā nato.

h Prefecture questoris. si habeas pfecturā qstoris. id est questor fm Azonem. al's preture: et tūc subaudi patroni quod est. j. et fm hoc dignitas aduocationis in foro questoris liberat vt et alij fisci vt subijcit. qui. s. erant duo per singulos annos. vt. s. de aduo. diuer. iudi. l. sancimus. et. l. binos.

i Tam pfecture. vt punctū loco copule al's est prefectura. et est sensus. i. pfect⁹ oriētis fm azo. et al's pfecture

fulis cōsulatus honorarij^a aut ordinarij^b fuerit ampliat⁹ vt vl cōsul vel cōsularis^c efficiatur seu pfectorum^d pretorio^e infulas susceperit gubernādas/vl vrbicariam^e: in ipso tamē actu meruerit pfecturā: necnō magistri militū officiū gerendum susceperit: is gaudeat se huius modi conditionis^f esse exortē et liberū cum suis facultatib⁹ suaq posteritate quā postq meruerit dignitatem vel actū gesserit ediderit^g: anteriorib⁹ filijs in conditione pristina remansuris: tā pfecture^h questoris q viri eloquētissimi fisci patroni. tā prefecture^i q orientalibus et illiricianis presidet sedib⁹ q vrbicarie / nexib⁹ curie liberantur^h cum ad fisci^l pronatū puenerit: vna cū substātijs et liberis suis: quos vel añ habuerint: vel postq^m ad eūdem gradum prouecti sunt. Uiri et clarissimi pncipes agētū^n in rebus curie libertatē ex antiquis legibus consecuti sunt: et viri spectabiles proximi sacri scrinij nostre memorie^o r sacrarum epistolar: necnō sacri scrinij libellorum sacrarūq cognitionū r dispositionū cum substātijs suis r liberis quos post emersa stipendia susceperant^p. hoc etiā nos corroborantes intuitu laborū quos multo longo plixoq^q tpe ptulerunt intactum illibatūq cōseruam⁹. vt hi oēs fortuna curiali liberent cū sua substātia suaq sobole^r fm ea q pdixim⁹. Ex euo^s autē sequētē pgenitos^t antea nulli⁹ futuri fisci patroni liberos cōcedim⁹ liberādos: vt ne qd summis apicib⁹ dignitatum non est cōcessum^v: hoc alij sibi audeant vendicare: sed pgeniti^x filij añq ad fisci pronatū peruenerint in conditione pristina remaneāt. alijs autē modis q his quos sigillatim enumerauimus siue legib⁹ antiquis cōprehensi sunt/qlis erat is quē ex tribus^y marib⁹ pcessum añ fuerat pri maximo senatui sociare: siue comprehēsi anteriorib⁹ scitis non fuerāt liberationem competere cuidam curialis fortune nullo patimur modo: sz siue pragmatica sanctio super hoc precessit: siue sentētia eminētissime prefecture/siue alius modus quicūq excogitatus est: omnia ea penit⁹ vacuari: et pro infectis haberi: et curialia corpa suis reddi ciuitatibus: et substantias eorum subiacere: nulla excusatiōe eis penitus competente.

Si seruus aut libert⁹ ad decurionatū aspirauerit.

Libertus qui nō habet ius annulorum aureorū: nec restitutus est natalibus: cū pena a curia remoueatur. Har.

et tunc dic patroni dico tam rc. et fm hoc bene subijcit vrbicarie. q. in foro prefecti vrbis aduocati. et hoc habeāt: al's oporteret dici repetitū de eo. q. s. de eo dixit añ vel post dignitatē habitā pronat⁹. et fm hoc no. aduocatos pfectorū habere idē priuilegiū quod aduocati fisci. vt. s. de aduo. di. iu. l. post duos. Uel planius repetit si quis fuerit consecutus honorem prefecture qstoris rc. r ē plana r quod subijcit cū ad fisci rc. pōt legi cum supiori r inferiori littera.

k Liberantur. hoc ex āntiquis legibus.

l Cum ad fisci. hoc refert ad eum articulum vbi de hoc modo dixi.

m Postq. hoc ex antiquis legib⁹ hodie secus. vt. j. §. ex euo.

n Principes agentiū. hi sunt de corati dignitate p cōsulatus r in scriptis cōueniunt: r nō satisdant iudicio sisti: vt. j. de pn. agē. in re. l. iij. r fi.

o Nostre memorie. ob hoc. s. dicti pri. q. militabāt in sacris palatijs: horū em erat trina militia. erāt em milites memorie epistolarū. erāt et q militabāt in libris memorie: aliqui in libellis cognitiōalib⁹ et sententijs: vt hic dicit hi excusabantur a sordidis r alijs qbusdā munerib⁹. Itē nec pueniebātur nisi apd magistrū officiorū. Itē finita administratiōe erant comites consistorij. vt. j. de p. pi. sa. scri. l. iij. et. iiij. et. l. primos. et. l. in sacris.

p Susceperāt. repete. ex antiqs legib⁹ sūt liberati. hoc et rc.

q Prolixoq tpe. ad qd. s. de offi. ma. of. l. ij.

r Sobole. ante vel post dignitatem nata.

s Ex euo. i. ab hoc tpe in antea. t Progenitos. i. añ dignitatē patris: aduocatiōis fisci vel aliā de supioribus.

v Nō est pcessum. vt in quinq pmis nominatis hac. l.

x Progeniti. añ scz dignitatē habitā patronat⁹ fisci.

y Ex trib⁹. sic. s. de adop. l. cū adoptiōis. et insti. de here. q ab intest §. admonendi. Si seru⁹ aut libert⁹ rc.

SI libertus. aureorū. p quod habetur vt ingenuus quo ad honores. vt.ff.de iur.aur.anulo.l.pe.et fi.quod qualiter fiat notaui. ſ. de iure aure.anu.l.ij.et ibidem.l.j. qualiter natalibus;hodie tñ hoc consequit manumissus ex ipsa manumissione: et sic non hꝫ locū hec lex.vt in auṫ.vt lib. dece.in prin.Accur.

b Legis.scꝫ visceliie q̄ punit in dāno extraordinarie cū infamia.vt ſ.ad leg.viscel.l.j. que hodie est correcta vt modo no. sꝫ filij liberti sic.vt .j.de dig.l. libertorū.itē vt.ſ.de epi. et cleri.l. iubem⁹. §.serues.

P Reses. edilitate .quorū erat officiū edes custodire. vt.ff.de lo.publi.fru.l.ediles. et.ff. de pi.et com. rei ven .l.lectos.⁊ no.ff.ð edi. edi.l.j.in pn̄.Ac.

d Congruenti. ⁊ dño si fuit ignorans redditur vt subijcit.

e Processit. domino ignorante. Accur.

f Subiugabit. scꝫ intra. xxx. dies ex quo sciueris eū ad talē dignitatē promotum:postea em̄ nō audieris:imo liber ⁊ igenu⁹ erit nullo iure patronat⁹ fuato.quē admodū si te sciēte ab initio foret adept⁹. sꝫ ipse aut ea fruetur si dign⁹ appareat / aut ea tanq̄ indign⁹ spoliabitur:existēs nichilominus liber ⁊ ingenu⁹. vt.j.qui mi. nō pos.l.pe.et fi.hoc ita si ad dignitatē.nam secus si ad ciuilia munera seruū aspirare concesserit.nam seru⁹ tūc cōfiscabitur cū verberib⁹.et dn̄s pro his oībus q̄ seruus male egit cōstrict⁹ tenebiṫ.vt j.de tabu.l.generali. Py. Item hec vera si quinquēniū nō trāsiuit a die mortis m̄ris.alˀs non subiugabit.vt.ſ.ne de statu defun.l.si mater.et facit ad hoc.C.de ser.fugi.l.fi.et de su.et le.ex libera:⁊ de libe. cau.l.non mutaṫ.et.ff.de re iudi.l.in his.et.j.de agri.⁊ cē. l.colonos.et.ff.de offi.preto.l.barbarius.

Imperator Dio. ⁊ maxi.

SI libert⁹ vl' ius aureorū[a] anulor̄ adept⁹ non est vel natalib⁹ suis nō restitut⁹:p̄ses prouincie non tantū curie participare nō pmittat:sꝫ iuxta legis[b] seueritatem cōgruēti pena vlciscetur.

[illegible]

Imperator Augustus.

PReses prouincie si eū q̄ edilitate[c] fungiṫ seruū tuū esse cognouerit: siquidem nō ignarū ꝯditiōis sue ad edilitatē aspirasse ꝑspexerit: ob violatā seruili macula curie dignitatē cōgruenti[d] pena affici et. Si vero cū opinione publica mater eius pro libera haberet ex decurione procreat⁹ ad capescendū honorē errore lapsus ꝓcessit[e]: dominio tuo eū subiugabit[f].

[illegible]

[illegible]

Imperator Valen.

[illegible]

SI quis. ex hac.l.potest notari q̄ venditio rei facta a curiali non tenet nisi sit facta cum auctoritate iudicis. quod tamen hodie non obseruatur in ciuitatibus lombardie. licet deberet obseruari.cum imperator hoc constituerit vt respu. diuites curatores haberet. vt.j.l.ꝓxi.in fi.ibi: ex cōsensu ⁊c.

h Necessitate. rei familiaris: de qua necessitate loquitur.C.de resci. vendi.l.non idcirco.Accur.

i Cōpetētem. presidem. vt.j.l.fi. et.j.de vendi. re.ciui.l.ij.in fi.

k Strangulatur.id est vēditur. et loquitur ironice: quasi male est q̄ vendiṫ / sed necessitas cogit. sic ff.ad sil.l.j.§.occisorum.

l Infirma.sic ff.de reb.eo.magꝫ §.si es.

m Immoderatus.i.sine causa.

n Debeat.sic ff.q̄ me.cau.l.fi.⁊ ſ.de trāsac.l.trāsactionem.

o Quādoq̄dē. id est quia.

p Suppositas. sic.ſ.q̄ me.cau.l. si p impressionē.et de auc. tuto.l.pupillus.§.j. Accursius.

q Priuatū. sic ſ.de rei ven.si fundum.et.l. domum et.j.de agri.⁊ cen. l.quēadmodum.⁊ ſ.de fide instru.⁊ iu.haste fisca.l.j.⁊ ſ.de pre. xxx.an.l. j.Sed argu.cōtra .j.ne lice.ha.metro.l.j.

SI quis[g] decurionū vel rustica predia vel vrbana vēditor necessitate[h] coactus adijcit:interpellet iudicē ꝯpetētē[i]:oēsqꝫ causas sigillatim qb⁹ strāgulatur[k] exponat:⁊ ita demū distrahēde possessiōis facultatē accipiat/si alienatiōis necessitatem probauerit. Infirma[l] em̄ vēditio erit si hec fuerit forma neglecta.ita eni fiet vt nec immoderatus[m] vēditor/nec emptor cuiuscūqꝫ sit cōditiōis inueniatur iniustus.deniqꝫ nichil erit postmodū quo vēditor vel circūuētum se insidijs vel oppressum potentia cōparatorꝫ queri debeat[n]. quādoquidē[o] sub fide actorum et de necessitate distrahentis:et de volūtate patuerit cōparantis. Nā si quis cōtra vetitū occultis molitiōibus per suppositas[p] fraude ꝑsonas cuiuslibet loci quē tamen ei decurio distrahebat cōparator extiterit:sciat se precio q̄d dedit eē priuatū[q]:⁊ locū quem comparauit cum fructibus esse restituēdum.

[illegible]

Impe. The. Au.

HEc vēditio[r] rei heredi-

HEc venditio. hic no. qualiter vendiṫ res curie vt hic. Item qualiter curialis. vt.j.de ven.re.ci.l.fina. Itē q̄liter ecclesie. vt ī auṫ.hoc ius porrectū. Itē qualiter fisci vt.ſ.de fi.instru.et iur.ha.fis.l.j.et de ven.re.fi.cum prius. commu.l.j. Item et no. qualiter liberetur debitor curie vt hic. Sed. P.intelligit hoc quādo p confessionem. si autē p solutionem tunc sufficit solui curatori ciuitatis fm eum Item nota qualiter ciuitatis debitor liberatur. vt.j.de solu.et libe.de.ci.l.j. Item qualiter fisci. vt.ſ.de conuenien. fisci de.l.ij. Accur.

[illegible]

a ¶ Acta. forte presidis.
b ¶ Maioris partis. sic. ff. de tu. et cu. da. ab his. l. vbi. et. §. de decu. nominationum. et. j. de lega. si aliquid. item facit in aut. de ali. et emphi. §. emphiteosis.
c ¶ Dictum est. in grecis legibus. vel dic hac lege eo quod solenniter fieri mandauit.
d ¶ Que. munera.
e ¶ Solatio. id est expensa aliqua que solatium est illis quibus dat. sic. ff. com munia predi. l. venditor. §. si constat. Accursius.
f ¶ Uel. pro etiam. vel dic. §. quando idoneus. hic quando non idoneus est conductor. ad quod in aut. de man. pun. §. non permittas. col. iij.
g ¶ Idonea. que est ex facilitate etiam conueniendi vt. ff. qui sa. cog. l. ij. et de publi. l. licitatio.

Curiales. decreti. nec minoris venditur res sine decreto. vt. §. de of. eius qui vicem al. l. ij. et de epi. et cle. aut. hoc ius porrectum.

i ¶ Permittimus. specialissimum ius sic. §. de iur. emphi. l. fi. in prin. regulariter contra. vt. ff. de re. iur. l. cui ius est. et est ratio: quia facilius vendunt quam donent. sic. ff. ad velle. l. iiij. sed et mulieri donare permittitur non fideiubere. Item facit aut. de non alie. §. quia vero leonis. item potest hic esse alia ratio quia contra ius commune dicitur decretum in venditione exigi: ergo non trahitur ad consequentiam. vt C. de pigno. l. in quorum.

Uendutur res potius quam donent.

...tarie curie acquisite aut debitoris hereditarij qui soluerit liberatio aliter admittenda est: nisi apud acta[a] totius vel maioris[b] partis ordinis intercedente decreto ineundi contractus/ vel dissoluende obligationis causa prebetur. Ita enim et id quod ex ea redigitur ad prediorum iubemus comparationem expendi/ quorum redditus omnes sicut dictum[c] est eiusdem curie publicis muneribus que[d] solatio[e] egere constiterit iustissime seruabuntur ex consensu omnium et maxime ditiorum: vel[f] idonea[g] fideiussione oblata conductoribus eligendis.

¶ Decuriones non possunt vendere sine decreto: alios autem contractus non prohibentur celebrare/ et decretum non potest interponi nisi de consensu maioris partis decurionum. Bar.

Imperator Zeno. A.

Curiales vendere quidem res immobiles vel mancipia rustica prohibemus sine interpositione decreti[h]: donationes vero vel permutationes vel quoslibet alios etiam sine decreto permittimus[i] celebrare contractus: quoniam et sacre constitutiones que super hoc a retro principibus late sunt in plurimis suis partibus de precio non redhibendo[k] locute sunt: vt ex hoc apertissime detur intelligi[l] solum venditionis decurionibus sine decreto interdictum fuisse contractum: cum tamen venditione[m] intercedente (vt dictum est) decretum agitur/ nihil eos qui vel ab his comparant dispendium cuiuscunque persone vel cause vel theatralis[n] liberalitatis noie (quod frequenter fieri dicitur) sustinere decernimus. nec ex tabella[o] decretum recitari: sed curialium vel maioris partis[p] curie relatione currente[q] sine vlla malignitate referentium vel damno contrahentium/ ad confirmandam emptionem competentis iudicis[r] proferri sententiam[s].

¶ Quando et quibus quarta pars debetur ex bonis decurionum. et de modo distributionis...

¶ ...

Imperator Theo.

Si decurionum consortio sit alienus[v] qui curiali successit: competentis eidem[x] iuris siue ex asse siue ex parte heres[y] sit bonorum ve[z] possessor: partem quartam iure optio a curia[a] peti decernimus.

¶ ...

Idem Augu.

Meminimus nuper emissa[a] lege diuali portionem...

Preciuz in venditione non in alijs contractibus iteruenit.

k ¶ Non redhibendo. si quis emerit sine hac forma. vt §. l. j. in fi. cum concor.
l ¶ Intelligi. nam in venditione est precium: non in alijs contractibus. vt. ff. de contrahen. emp. l. ij. §. j. et est sic. C. de testa. l. non codicillum. Accursius.
m ¶ Uenditione. intercedente necessitate non sponte. vt §. eo. l. j. Accursius.
n ¶ Theatralis. id est emptores talium prediorum consueuerant aliquid dare ad ludum theatri.
o ¶ Tabella. al's tabellio: al's tabella. id est per delegatum quia que cause et c. vt. ff. de of. procon. nec quicquam. §. fi.
p ¶ Maioris partis. sic. §. l. proxi.
q ¶ Currente. per circulum. vt in aut. de defen. ciui. §. interim. col. ij.
r ¶ Judicis ordinarij.
s ¶ Sententiam id est decretum.
t ¶ Quando et quibus quarta pars debetur et c. Quando debetur: et quibus: et quando est heres non curialis vel curialis: vel quando curialis/ sed non in totum. vt. j. l. j. et l. ij. in prin. et. l. iij. in prin. item quibus debetur. Rn. curialibus vt. j. l. ij. in prin. qualiter distribuatur. i. diuidatur inter curiam et heredes. quod habes. j. ti. j. l. ij. §. j.

Si decurionum alienus: id est non curialis successit curiali. vt. j. e. l. pri. in prin.
x ¶ Eidem. s. curiali. vel eius heredi potest. Item excipe quasdam alias personas. vt. j. eo. l. ij. §. sed et si. et. §. extraneum.
y ¶ Heres. de iure ciuili ex testamento vel ab intestato.
z ¶ Bonorum possessor. de iure pretorio.
a ¶ Curia. i. petet a curia. vt. §. de na. li. comunium. §. ea vero que. et. j. de his qui spon. mu. su. l. fi. et no. optime. nam secundum Pe. ius petendi tripertitum est. nam aliud est bonum: aliud est melius: aliud optimum. bonum est ex quo tantum est exceptio: vt. §. de vsur. l. quis. melius ex quo tantum iudicis officio est petitio. vt. j. eo. l. in bonefidei. optimum est quod est vndique ex omnibus suis partibus circunstantiatum: quia etiam petitionem inducit per actionem: vt hic. et. §. e. ti. l. j.

Ius petendi tripertitum est.

M ¶ Meminimus. emissa lege. vt. §. l. proxi.

a ¶ Ad quemcunque. excipe vt. I. in fi. l. §. sed et si. et §. ext: arenum. qui videtur contra. t e metal. l. ij. que est contra. Accursius.
b ¶ Sed multi. s. curiales quibus defertur dicta quarta.
c ¶ Particulam. scilicet quartam rei. sic. C. de inof. testa. si quis in suo. vbi appellat minusculam quartam.
d ¶ Participib⁹. id est heredib⁹. et nota ar. contra pessimos et maliuolos coheredes qui propter vnius minimam portionem vel alterius maximam inuidiam minuitati puta per sulcos hereditatem diuidere vel etiam per perticas cupiunt. Debet igitur ex vniuersitate diuisio fieri que vulgari sermone apud italicos dicitur l grosso fin py. et pro hoc facit. ff. ad l. falci. l. ij. et quod ibi nota.

Diuisio qlis esse debeat.

e ¶ Denegam⁹. sic. S. de iu. fis. l. prohibitum. et l. defensionis.
f ¶ Totis. i. omnibus. Accursius.
g ¶ In sortium. sic dictum a sorte. substantia enim sic diuisa sorte dirimetur si alias non conueniat vtrum curia quadrantis an coheredes vel fideicomissarij dodrantis electionem habeant: vt is preferatur quem sors protulerit l eligendo. vt. S. coia de lega. l. fi. l pen. ni si forte sit vxor defuncti que successit vel ex testo vel ab intestato pro bo. pos. vnde vir et vxor. vt. S. vnde vir et vx. l. j. cui circa illam sortem specali priuilegio optio conceditur. vt. S. de his que se dfe. habetur tamen als quod illi est optio committenda qui maiorem partem in re habere noscitur. vt S. de dona. l. scim⁹. §. ne autem. ar. ff. fami. her. cetere. et l. si q. que sunt contra. Item ad idem. ff. fini. reg. l. de mo. sed aliter intelligitur. Item als datur vni electio alia ex causa. vt. I. decurio. l. quilibet. Accursius.

cocor. c. j. l gl. in verbo religio. ex ne se. vacan.

quartam de facultatib⁹ curialium fati mun⁹ implentium que ex qlibet nouissima voluntate vel ab intestato etiam ad quecunque preterque si ad filios curiales deferantur curialium deputasse corporibus sed multi[b] tanque corrumpendi toti⁹ patrimonij occasione captata vniusculusque rei sibi particulam[c] vendicando: adeo totas dilacerant facultates vt dum participibus[d] relictarum opum nocere cupiunt / sua quoque iura precipitent: quorum nimiam licentiam prouida dispositione refrenantes: ipsis quidem curialib⁹ occupandi sua auctoritate res mortui copiam denegamus[e]. heres autem ad quem ab intestato vel ex postrema voluntate directis vel fideicomissarijs verbis decurrit hereditas: omne patrimonium quod relictum est in partes quattuor diuidi procuret: vt reb⁹ totis[f] in sortium[g] casum deductis vel curie quadrantis: vel heredi aut fideicomissario pro vniuersitatem dodrantis electio ex sortis felicitate contingat: ita. s. vt prefati successores et curia promiscui rerum dominij liberabuntur incommodo. Naturale[h] † quippe vicium est negligi quod communiter possidetur: vt quis se nichil habere qui non totum[i] habeat arbitretur: denique suam quoque partem corrumpi patitur dum inuidet aliene. Sed vbi quarta pars bonorum mortui curie debet offerri / immobiles quidem res que nec latere facile possunt / nec cuique si diuulgentur officiunt[k] sub aspectu etiam curialium estimari diuidique concedimus: mobiles autem res vel se mouentes vel instructa vel si quid etiam in huiusmodi iure consistat / in medium proferri diuulgarique non patimur: sed iuratis successoribus cum apud se diligenter existimauerint que cumque sint precij facultates credi oportere[l] decernimus. quid enim tam durum tamque inhumanum est quam publicatione pompaque rerum familiarium et paupertatis detegi vilitatem / et inuidie patere diuitias[m]? ¶ In exigendis vero debitis si precium quod pro quarta parte actionum curie competit successores prestare noluerint: cautionibus iurata fide[n] prolatis in medium vnusquisque a debitoribus conuenientem sibi exigat portionem. Eque ex diuerso es alienum (si cui defunctus fuerat obligatus) tam iidem successores quam curia pro sua sorte restituere compellantur[o]. quod si sepedicti successores sacramentum sibi crediderint excusandum: tunc vero ad similitudinem rerum immobilium diligentior curialibus omnium rerum indago prebebitur. s. vt vniuersis mortui facultatibus in aperto propositis: vel estimatio[p] rerum vel diuisio sub presentia curialium celebretur. In omnibus autem casibus vbi quarta pars curie competit transactiones[q] interpositas firmas illibatasque manere decernimus.

¶ Descendentes masculi curiales vel femine nupte curialib⁹ vel extranei curiales succedant in totum: non curiales vel curialib⁹ non nupte: quartam dare curie debent et cui nubent triennium expectatur. b.

¶ Ad filiorum vero curialium[r] vel nepotum ac pronepotum. s. decurionum similitudinem / ad quos integras opes peruenire censuimus[s]: filiam quinetiam neptem pronepte[m]ve principali[t] eiusdem ciuitatis vnde pater auus vel pau⁹ oritur nuptam rerum vel ab intestato vel ex dispositione vltime voluntatis quesitarum: integrum

h ¶ Naturale quippe. not. sic. ff. de lega. ij. cum pater. §. dulcissimis. et de admini. tuto. l. iij. §. apparet. et de ser. vr. pre. l. in re communi. Sed argumentum contra. ff. pro soc. l. mario. Item facit. ff. de tute. l. in eos.
i ¶ Non totum. sic. ff. commo. l. si vt. §. fina.
k ¶ Officium. non fieri quod alij prodest et nemini nocet. vt. I. de prec. o. sacri cu. l. fi. et S. l e preci. ipe. offe. l. rescripta. et no. quod inducitur hic quod pro re imobili non agitur ad exhibendum: quia per se patet vt hic dicitur.
l ¶ Credi oportere. sic. S. de fideius. l. fi. et in auth. de col. §. super. col. ix. et. I. proxi. §.
m ¶ Diuitias. sic ff. ad. l. aquil. si quis testamentum. §. penul. et. S. de ali. pu. pre. l. iij.
n ¶ Iurata fide. sic. S. proxi. §. et est argu. quod vxor iuramento patefacit bona heredib⁹. Item vasalli feuda. sic. S de his que ad ec. co. l. presenti. §. sicubi

Iuramento vxoris creditur bonis viri defuncti.

o ¶ Compellantur. sic. C. ad. l. iul. de vi pu. l. tutoris. Accursius.
p ¶ Estimatio. scilicet si diuidi non possunt.
q ¶ Transactiones. si res sit dubia: als non. argu. S. de transac. l. presens. Accursius.
r ¶ Curialium. i. quod non sint curiales. ad quod est sequens similitudo. sic est contra. I. tit. j. l. j. in princi. solue vt ibi.
s ¶ Censuimus. vt. S. in princi. huius legis.
t ¶ Principali. id est decurioni seu decuriali. vt. S. de

nulla q̃z pte minutũ dñiũ[a] hr̃e sancim⁹. Q̃ꝛ si post parẽtũ obitũ inueniant̃ inupte vel vidue ĩpuberib⁹ q̃dẽ post transactã pubertatẽ: in alijs ṽo q̃ pubertatẽ excesserint vel etiam in viduis post mortẽ parentis triẽniũ dũtaxat volum⁹ expectari. vt interim quarta portio suspẽsa: aut apud eã si in matrimonio curialis eiusdem ciuitatis fuerit collocata ꝑpetuo iure ꝑmaneat: vel si intra id tp̃s alienum[b] eadem curia sortiat̃ maritum/ penitusve nupta nõ fuerit: mẽorata ps totius substãtie curie cũ triẽnij[c] tã vrbanorũ q̃z rusticoꝝ p̃dioꝝ dũtaxat fructibus[d] adijciat̃: ita tñ vt sacramẽti tã de q̃ntitate q̃z de estiatione rerũ mobiliũ: deq̃z actionibus inferẽdis vel excipiẽdis (sicut ĩ extraneis ꝑsonis dictũ est) rõ ꝯseruet̃[e]. Sz et si mater mortui vel auia tp̃e quo filius nepos ve morit̃ ĩ ꝯiugio eiusdẽ ciuitatis curialis inuẽta fuerit/ nec ip̃as quidem patimur q̃rte portiõis subire iacturã. extraneũ q̃n etiã hr̃dẽ ꝓpinq̃tatis q̃dẽ iure/ discretũ tñ curie eiusdẽ ciuitatis obnoxium supradicte portiõis dispẽdio liberamus.

Imperator Justi. Au.

Si q̃s curialib⁹ mũerib⁹ obnoxi⁹ vno forte vl' plurib⁹ filijs vel filiab⁹[f] derelictꝫ: filio q̃dẽ vel filijs sue substãtie ꝑtẽ minimã dereliq̃rit: eã tñ q̃ excludere eos ab ĩofficiosi q̃rela[g] põt: alijs[h] aũt suã substãtiã dereliq̃t/ vt ex hac p̃rimonij distributiõe ad filiũ q̃dem vel filios curiales minima[i] ps substãtie remaneat/ totũ aũt curiale munus masculis[k] immineat: siue filij sint siue nepotes vel ꝓnepotes: curiali tñ ꝯditiõi obnoxij. sancimus hmõi iniquitatẽ resecari: ⁊ nõ min⁹ q̃rta[l] portiõe in masculos posse testõrẽ trãsmittere: siue vn⁹ est fili⁹ siue plures: nulla diminutiõe ex ꝑmixtiõe[m] soroꝝ eis faciẽda: vt non solũ corporibus: sz ẽt substantijs laborãtes possint curiale hr̃e ꝯsortiũ. ¶ Adhuc sãcimus si q̃s curialis filiab⁹ plurib⁹ derelictis ab hac luce fuerit subtract⁹: quarũ vna curiali eiusdẽ nupserit ciuitatis: alijs filiab⁹ q̃ ad hmõi vota non migrauerint[n] vel extraneis[o] in reliquã[p] ꝑtẽ hr̃dib⁹ derelictꝫ: nõ videri curie ex s̃nia legis theodosiane[q] ad apolloniũ scripte satisfieri: sed oĩno q̃rtã ꝑtẽ p̃rimonij[r] curia cõsequat̃: siue vni filie q̃ curialib⁹ nuptijs deputãda copulata sit: siue ex alijs hr̃dib⁹ colligẽda[s] filia ꝓculdubio q̃ curiali nupsit imuni ab hmõi q̃rte[t] datiõe ꝑuãda/ cũ ꝑ maritũ[v] ei⁹ q̃ntũ ad ip̃i⁹ ꝑsonã curie sit satisfactũ. Et hoc obseruari non solũ si vltio elogio cõdito testõr curialis decesserit: sz etiam si intestatus suum diẽ obierit[x]. ¶ Sed et si quid[y] minus q̃rta ꝑte fuerit vel minime derelictũ: hoc modis omnibus filio curiali/ vel filie q̃ nupta est eiusdẽ ciuitatꝫ decurioni ex substãtia p̃ris curial' modis oĩb⁹ vel deputari vel adimpleri: nullo obstaculo curie opponẽdo si ꝺm p̃dictã legẽ[z] fili⁹ nepos/ pronepos/ pater/ auus/

a ¶ Dominiũ. non habet enim curia quartam.
b ¶ Alienum. ĩ. titu. i. l. i. in prin. contra. So. vt ibi.
c ¶ Triennij. quadriennio quarta stetit in suspenso.
d ¶ Fructibus adijciatur. hic videt̃ matrimoniũ vinculo pene aliquatenus astringi. sic sunt arg. s. de inuti. stipu. libera. et. ff. de verbo. obli. l. ticia. ⁊. l. stipulatio facta. sic. ff. de ꝯdi. et de. ticio. §. i. ibi/ huic sententie ⁊c̃.
e ¶ Cõseruet̃. scz hoc casu cũ nõ nubit curiali cũ curia habeat q̃rtã. at q̃n nubit curiali curia nichil habet. vt hic dr̃. ⁊ sic nõ est locus hmõi iuramento.

Si q̃s curialibus. vl' filiab⁹. vel ꝑ et. vt patet ex sequẽtib⁹.

g ¶ Querela. q̃ ẽ quarta siue portionis ab itestato iure isto. vt. C. de inof. test. cũ q̃rit̃. sed iure aut̃. secus. et dic vt. C. d inof. testa. aut̃. nouissima
h ¶ Alijs. scz feminis vel ex̃neis
i ¶ Minima. legitima tñ oĩb⁹ cõputatis maribus et feminis.
k ¶ Masculis. ĩ minima ĩstitutis.
l ¶ Quarta. sic ĩ. de his qui spõte mu. su. l. fi. §. i. ⁊ in aut̃. de na. li. curie depu. §. i. sz hodie nouiũciũ. vt ĩ aut̃. de triẽ. et se. §. excipiat̃. col. iij. et qui. mo. na. ef. sui. §. si q̃s aũt. col. vij.
m ¶ Ex ꝑmixtione. habent̃ g̃ ꝓ nichilo femine: q̃ minus curiales habeãt quartã oĩm nisi sit nupta curiali. vt. ĩ. pri.
n ¶ Non migrauerint. i. nõ nupserint curiali.
o ¶ Extraneis. vel datiuus vel ablatiuus.
p ¶ In reliquã partem. i. s. quartã quã predicta dꝫ habere instar maris curialis: vt. ĩ. pri. §. et generaliter.
q ¶ Theodosiane. q̃ est. s. l. pri. §. ad filioꝝ. volebat ei illa nil ad curiam ꝑtinere si talis est filia instituta q̃ sit nupta curiali. sed illud intelligit̃ si sibi est totũ relictum non si extraneo vel filie non nupte tali vt hic.
r ¶ Patrimonij. toti⁹: si tãtũ põt auferri ex̃neis q̃ꝛ tm̃ habẽt. al's aufert̃ q̃d habẽt: et q̃d deficit nõ aufert̃ filie vt subijcit. sed si sint filie nõ nupte ille institute aut filij non curialis quõ aufert̃ eis totum? R̃n. hoc quo ad curiam et quo ad curialem qui duas quartas habẽt integras. vt. ĩ. eo. §. nullo. ⁊ hoc cõtra extraneos vel cõtra curialem q̃ntũ est vltra quartaꝫ. sz iuuant̃ filij non curiales vt habeant debitũ bonorũ subsidium.
s ¶ Colligenda. scz sit quarta sub audi: et nõ filie dãda. Accur.
t ¶ Quarte datione. siue solã q̃rtam siue etiã pl⁹ habeat.
v ¶ Per maritũ. sic. s. de na. li. l. si quis. §. fi. et. s. l. ꝓxi. §. ad filioꝝ. ⁊ in aut̃. qui. mo. na. ef. fi. sui. §. ⁊ hoc similiter.
x ¶ Obierit. vt si nõ succedat solus curialis vel sola nupta curiali curia hẽat q̃rtam: et vnã curial': vl' nupta curiali. alie aũt due diuidant̃ inter oẽs filios ẽt curiales. vt ar. C. de bo. ꝓscrip. l. fi.
y ¶ Sed et si q̃d. dixi filiũ curialeꝫ habere integram q̃rtam et filiã curiali nuptam habere integrã quartam. sed et si. ⁊c̃.
z ¶ Legẽ. p. l. et superiorẽ. §. ad filiorũ. videbatur sufficere vnũ eẽ curialem vel vnã filiam curiali nuptam: vt curia in totuꝫ excludat̃. sz nõ est ita si alij q̃bus est relicta sunt non curiales: q̃ꝛ tunc curialis quartã curie: residuũ inter oẽs liberos diuidit̃ vt diximus. et lege ꝺm. ꝑ. si fili⁹ ⁊c̃.

a ¶ Dignitate. quod hodie non fit nisi per. xij. dignitates. vt. s. de decur. l. fina.
b ¶ Occasiõe. tali de quali dr. s. de decur. l. nemo iudex et. l. si qs decurio. nõ dico pscriptiõe: ne sit ɔtra. s. de prescrip. xxx. an. l. prescriptione. ⁊ j. de agri. et cen. l. cũ satis. in prin. li. xi.

m ¶ Maiores. i. superior linea et inferior lucrans in infinitũ vt hic subijcit: lʒ pprie vltra trinepotẽ ⁊ tritauũ cõprehendat. vt. ff. de gra. l. iuriscõsultus. §. parẽtes. Sʒ videt nõ curialis nõ debere excusari. vt. s. tit. i. l. i. ⁊. ij. §. ad filiorum. in pnci. So. hic corrigit. vel illud in alia descriptione. s. quarte h siliquarũ. vt in rubrica mõ no. ⁊ sic est vna differẽtia inter hunc titulũ et illum.

pauus curiali morienti fuerint derelicti: q nexib⁹ curialib⁹ ex qcũqʒ vel dignitate[a] vel occasione[b] fuerint absoluti. in hoc etem theodosiane legi aptissime volum⁹ eẽ derogatũ. ¶ Et gñalr diffinimus ex oi cã neqʒ masclos liberos neqʒ filias copulatas mrimonio curialis[c] minus qrta parẽtis substãtie hre vel nõ obstãtib⁹ filijs vel filiabus[d] sʒ alijs[e] hrdib⁹ ipaʒ curiã ẽʒ añriores leges qrte curialis morlẽtis habere solacium.

¶ De imponenda lucratiua descriptione[f].

Impera. Theo. Au.

Descriptionis[g] onere siliqruʒ[h] qttuor qs ex lucratiuis iugatiõib⁹[i] tm nõ hũanis[k] vel aialiũ[l] cẽsib⁹ neqʒ mobilib⁹ rebus iubemus idici: ⁊ si curiales non sint maiores[m] ac posteros liberamus: vt si pater auus pauus filio nepoti pnepoti vel filie nepti pronepti ve. nec interest[n] nupte sint curialib⁹ necne: i postrema volũtate vel iter viuos ẽt donatione qcqʒ de suis opib⁹ largiat: mẽorate descriptõis cesset idictio: eq ex diuerso vt si posteriores ad maiores[o] pdicta sibi ɔsãguinitate deuinctos[p] pfatis titulis suas pferãt facltates nulli⁹ accessiõe grauaminis hmõi liberalitas oneret. in tã em necessarijs sibi ɔiũctisqʒ psonis sub liberalitatis appellatõe debitũ[q] naturale psoluit. cui⁹[r] auctoritatẽ iuris parit valere sancimus: etiã si ab intestato succedant pfiniti sibi gñis ordine sociati. Ex his em successiõib⁹ maxime debiti poti⁹ solutio qʒ munerʒ oblatio cõprobat: q nõ largiẽtib⁹ etiã dñis ipa ppinquitatis serie deferũtur[s]. Ceteri pro lʒ qdã iter se cognatione iungant: nunqʒ tñ curiale[t] prediũ sine pdicto onere lucrabũtur: nisi forte is cuius lucro res cesserit eiusdẽ ciuitatis ordini sit obstrict⁹: q licet inter extraneos[v] nũeret: vacuũ tñ ea functione qd datũ est ɔsequat. nã cũ psone ɔditio nõ mutet: nec rei qdẽ statũ ɔuenit imutari[x]. ¶ Lucratiuas[y] pro res eas tm volum⁹ appellari atqʒ a predicte descriptõis grauamine excipere q hereditatis legati fideicõmissi iure mortʒ causa donationis vel cuiuslibet postreme voluntatis arbitrio ad quẽpiam delabunt. Inter viuos[z] etiã donatio simplici liberalitate ɔfecta lucratiue merebit ⁊ nomen et sarcinã[a]. ¶ Si vero vel socer futur⁹ filij vel nepotis vel pnepotis spõse affinitatis coeunde causa donauerit[b]: vel

c ¶ Curialis. nã si nõ esset copulata curiali nõ possʒ dicere testm inof. lʒ minus haberet quarta.
d ¶ Vel filiab⁹. s. talib⁹ que sint nupte curiali.
e ¶ Sed alijs. q nõ sunt curiales. alr sec⁹. vt. s. l. pxi. in fi.
f ¶ De imponenda lucratiua descriptione. alr lucratiuis. id est rebus trãslatʒ tit. lucratiuo. alr lucratiuorum ⁊ similiter exponit. ⁊ dic differẽtiã iter hũc et superiorẽ ti. qr i superiori ti. quarta rei totius dat curie. hic quattuor solidi tm. Iteʒ illa quarta de oibus reb⁹. vt. s. tit. i. l. ij. h qttuor solidi de imobilibus tm. vt i pn. hui⁹. l. Itẽ ibi de ti. successiõis tm/h de qlibet etiã iter viuos per que appa ret q qñqʒ vtraqʒ descriptio cõcurrit. s. qñ succedit curiali ab extneo.
g Descriptionis. i. impositiõis descriptiõe. i. prestatiõe. iiij. siliqrũ.
h ¶ Siliquarũ. i. solidorũ. qd dic vt. s. de epis. et cle. aut. sed hodie.
i ¶ Iugationib⁹. i. possessionib⁹ imobilibus: vel qr ad iugera metiunt. vel qr iugo arant. ⁊ dic sm. M. q onus descriptiõis siliquarũ est qd iponit qñ curialis rẽ imobilem lucratiuo ti. tradiderit vel reliqrit alicui qui sit eiusdem ordinis in eadem ciuitate. et imponitur ipsi possessori lucranti. vt. j. §. res vero ⁊c.
k ¶ Hũanis. i. hoib⁹ liberʒ. s. vl suis. ⁊ qd subijcit vl. p. i.
l ¶ Aialiũ. scʒ rationaliũ. nã cetera indubitanter aialia inter mobilia de quibus subijcit cõtinentur. vt. ff. de verbo. sig. l. mouentium. Accur.

Animalia bruta inter mobilia numerant.

n ¶ Nec interest. imo vt. s. ti. i. l. ij. §. q si post. sʒ illd in quarta: istud in siliquis vt modo pxi. dixi. alij q hic corrigat.
o ¶ Maiores. scʒ existẽtes in superiori linea.
p ¶ Deuictos. i. diuersis mõis ɔiũctos puta ex pte patris vel matris
q ¶ Debitũ naturale. no. sic. s. de codi. l. fi. §. i. ⁊. ff. p soc. l. et qr. ⁊. s. de cura. fu. l. fi. §. sin autẽ ppetuis. ⁊. ff. de bo. dã. l. cũ rõ. et ad. l. fal. pf. ⁊ in aut. de here. ⁊ fal. §. i. col. i. et. j. pri. et in aut. de triẽ. ⁊ semis. §. i. col. iij.
r ¶ Cuius iuris. scʒ hui⁹ legis.
s ¶ Deferũt. scʒ ab intestato.
t ¶ Curiale. qd dat ti. lucratiuo. ⁊ no. onus iponi lucrãti. vt ⁊. j. §. res vero.
v ¶ Extneos. dr qñqʒ extne⁹ qlʒ preter eũ q hʒ i ptãte. qd dicitur. vt dixi. s. de rei v. xo. act. l. vna. §. extraneũ. ⁊ insti. de here. q. i. ⁊ diffe. §. sui. qñqʒ ille q nullo mõ est cognat⁹. vt in aut. de here. et fal. §. inordinatũ. et. C. de iur. do. l. fi. in pn. qñqʒ oẽs pter supiorẽ ⁊ inferiorẽ lineã vt hic. et. s. pxi. §.
Extne⁹ qs dicatur.
x ¶ Immutari. item excipe loca venerabilia. vt. s. de sacrosan. ec. l. pe. que etiã est contra.
y ¶ Lucratiuas. s. hereditatis. lʒ et onera. qd secus est in legato. vt. ff. man. si hereditatem.
z ¶ Inter viuos. etiã si aliqd i corde gerat michi fieri vt. ff. de condi. ob tur. cau. l. iij. §. qʒqʒ.
a ¶ Sarcinã. i. onus de prestandis. iiij. siliquis.
b ¶ Donauerit. ante nup. qd fit qr hodie ante et post

dicit ꝓpter nup. vt. C. de dona. ante nup. l. fi. nõ aũt dicit sponsalitia: qꝛ illa est lucratiua. et ꝙ propter nup. dicat probatur statim cum de dote dicat.

a ¶ Ad lucrũ. ex pacto vel ex. l. quia aliquid mulier committat de his que sunt. s. de repu. l. consensu.

b ¶ Difficultatibus. sic. ff. sol. ma. l. si cum dotem. §. sin autẽ in seuissimo. ⁊. ff. de iure do. l. si is. §. ibi. Itẽ facit. ff. de actio. et obli. ex ꝓmissione et de excep. do. l. apud. §. sed si mulier. et. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. sicut. §. si debitor. et. ff. si qd in frau. pa. l. i. §. si libert⁹.

c ¶ Ponderib⁹. scꝫ. iiij. illiquarũ.

d ¶ Causis. s. hac. l.

e ¶ Transferet. si nõ est solutũ q̃d si cõmitet rem sicut on⁹ hypothece p̃teriti tributi. vt. ff. de pub. l. patores

f ¶ Imputet. nã tũc nõ ab alio sꝫ a se decipit. vt. ff. de rei vendi. l. nã si. ⁊ ff. qd fal. tu. auc. l. i. §. fi. nemo em̃ ⁊c. vt. ff. de re. iu. l. nemo videt. facit. ff. de ac. emp. l. i. i fi. Itẽ facit ſm py. i aut. de monachis. §. si quis aũt. col. i. et. s. de epis. audi. l. si legib⁹. et cõ. vtri. iudi. l. si frater. ⁊. ff. de lib. cau. l. immo. ⁊. s. de ac. emp. l. si minor. et s. de euic. si fund⁹ et. ff. de condi. sine cau. l. fina.

g ¶ Cõsequatur a venditore.

parẽs etiã filiã neptẽ vel ꝓneptẽ curiali seu extraneo nubentem dotauerit: licet casus euentu res eius cui data est reuertat ad lucrũ[a]: nec inter lucratiuas numerabitur / nec descriptionis oneri subiacebit. Nec em̃ iuris optimi est matrimoniũ cũ tot tantisq́ꝫ suis difficultatibus[b] opprimatur) aduẽticijs etiã cumulare põderibus[c]. ¶ Res vero q̃ memoratis causis[d] lucratiue semel nomẽ exordiũq́ꝫ sortita est licꝫ ab eo q̇ susceperit ad alterũ emptiõis vel cuiuscũq́ꝫ ꝯtract⁹ iure migrauerit / cum p̃dicto descriptiõis grauamine ꝓculdubio transferet[e]. vt vel sciẽs sibi iputet[f] q̇ accepit oneratã: vel si ignorauerit qđ itereſt cõsequatur[g]. Cõtra quoq́ꝫ si cuiuslibet cõtractus exordio lucratiue nomẽ euaserit: ⁊ si postea lucri titulo in dñatũ alicuius ceciderit: sarcinã[h] memorate descriptionis effugiet. Nulla em̃ in hmõi causis cõfusiõis itercedit occasio ⁊ si ad primordiũ[i] tituli posterior q̃q́ꝫ formet euentus: nisi forte res decuriõis q̃ ad eũ cuiuslibet mercimonij iure ꝑuenerit[k] / ad alterũ fuerit postrema ei⁹ volũtate vel ab itestato vel inter viuos donatiõe trãslata. tũc em̃ qꝛ semel in ꝑsona cecidit principalis (veterũ titulorũ nequaq́ꝫ ratione ꝑspecta) cõditionẽ ⁊ onus merebit lucratiue

¶ De prebendo salario.

Impera. Augu.

Nulli salariũ tribuatur ex iurib⁹ reipublice: nisi ei qui iubentib⁹ nobis specialiter[m] fuerit consecutus[n].

¶ Si curiales relicta ciuitate rura habitare maluerint.

¶ [illegible] au ciuitatem [illegible] ad cu[illegible] in q̃ [illegible] habitar [illegible].

Impera. Augu.

Curiales omnes iubem⁹ interminatione moneri ne ciuitates fugiant aut deserãt rus habitãdi causa: fundũ quẽ ciuitati pretulerint scientes fisco[o] esse sociandum. eoq́ꝫ iure esse carituros cuius causa impios se patriam vitando demõstrauerint[p].

¶ De municipibus ⁊ originarijs[q].

¶ In loco originis et incolatꝰ cogit quis subire munera. hoc dicit. P[illegible].

Impera. Augu.

Cum te bibliũ[r] origine / incolã[f] aũt apud

non lucratiuo: tandem ꝑ plures manus ad eundẽ decurionẽ vel ad alium redit. nam si alienet titulo lucratiuo subiacebit oneri descriptionis. ⁊ facit in aut. de eccle. ti. §. interdicimus. col. ix. Accur.

l ¶ De prebendo salario. Melius dixisset de nõ p̃bẽdo vt patet. j. vel qꝛ prestatur consentiente principe.

m ¶ Nulli specialiter. non ergo generaliter cõcessio sufficit. sic. ff. de pecu. l. quã tuberonis. §. alia.

n ¶ Consecut⁹. et nisi ob liberalẽ artem vel medicinam. vt. ff. de decre. ab or. fa. l. ambitiosa. et facit. j. vt armorum vsus inscio principe.

o ¶ Si curiales relicta ciuitate. Curiales: fisco. nõ ciuitati. hoc autẽ est verum nisi publica necessitas exegerit. vt. s. de decur. l. curiales vltra. Itẽ ſm py. nisi ratio incolatus aliud suadeat quo c[illegible] seruabit qđ ẽ [illegible]iu. i. l. fi. ⁊ facit s. de decur. l. quedã. et. ff. de decurio. l. i. et de vaca. mu. l. ij. §. penul. ⁊. s. de edi. priua. l. si quis pos. et de aduoca. di. iu. l. ij.

p ¶ Demonstrauerint. et ita notari posset h̃ ꝙ ipiuꝫ est relinquere propriam patriam. Patriã suã relinquere ẽ impiu.

q ¶ De municipibus et originarijs. municeps genus. orginari⁹ species. sic. s. de ser. et aqua. nam aliquid speciale est in eo qui est municeps origi. est ergo municeps proprie qui subit munera siue ibi natus siue non. sed hodie etiam omnes qui non subeunt. vt. ff. ad mu. l. i. ⁊ dicitur originarius ab origine patris non sua. vt. j. eo. filios. et. ff. eo. assumptio. §. i. vel ſm Azo. sua etiam. vt. j. eo. origine.

r ¶ Cum te biblium. nomen ciuitatis de qua ꝓponens questionem dicit se fuisse natum.

f ¶ Incolam hoc est qꝛ aliunde illuc sunt causa ꝑpetuo habitandi. vt. j. ti. i. l. ciues.

h ¶ Sarcinam. i. onus. Accur.

i ¶ Primordiũ tituli. ex origine nãq́ꝫ cuiuslibet contractus ⁊ cause q̃d sit statuendũ distinguit. vt ⁊. ff. mãda. l. si ꝓcuratorẽ. in p̃n. ⁊. ff. deposi. l. i. §. si seruus deposuit. ⁊ ad macedo. l. si tñ. nẽpe origo potius obligationis q̃ tit. inspicit. vt. s. ad macedo. l. iij. ⁊. ff. de dona. l. qui id qđ. i p̃n. et de priui. credi. l. iij. ſm py. Item facit. s. si certũ petat. si ex precio. ⁊. ff. de fal. l. de eo. et. s. de inter. ma. l. iij.

Obligationis origo potius q̃ tituli inspici dꝫ

k ¶ Peruenerit. de nouo aliquo ꝯctu. ⁊ ita rõne p̃cedẽtis cõtract⁹ nõ erit indicẽda inscriptio: tñ si ipse alienaret ſuabit qđ. s. idẽ si aliqñ fuerat sua et alienauit titulo

a Beritios.i.aliam ciuitatem.

b Muneribus.necnō municipali iurisditioni parere vt.ff.e.incola.Uel dic vt notaui.J.ti.i.l.ciues.Sed quid si vtraqꝫ ciuitas munera simul imponat. Rñ.potior est originis causa.vt ff.e.l.libertus.§.ij.z facit.J.ti.i.in prin.

Item quid de naturali legitimato per principē? Rñ.idē quod in adoptiuo vt sequatur patrem.vt.C.de adop.l.in adoptionem.z.ff.eo.ordine.§.fi.Accur.

h Domicilijs.z nisi in predictis casibus.hoc ergo casu duobus locis tenebitur.vt.J.e.l.fi.

Si vt proponis.ticius fecit arethusar liber tā seie heredē z rogauit ɔ manumittendo seruum suū vt hic seruus manumissus sequaī domiciliū arethuse qđ est idē quod seie non autē ticij vt.ff.e.filij.

d Prestiterint. qꝛ eorū sunt liberti nō testatoris.vt insti.de sing.re.p fideicō.re §.penī. idē dicas ɔ eo cui directa i testō fuit relicta libertas in casu illo vbi nō testatoris sit libert⁹ sꝫ alteri⁹ q.s.petit bona sibi adijci.vt insti.de eo cui lib.cau.bo.adijci.§.i. et habes idē.ff.e.l.libert⁹.§.ex cā.Sꝫ qđ si heres nō manumisit:sꝫ p decretū ptoris absente herede datū ad libertatem puenit? Rñ.siquidē ex rubriano senatuscō. hoc ē factū qꝛ orcinus est libert⁹ testatoris cuius nō heredis sequiī originē.vt.ff.de fideicō.lib.l.cū ꝓo.§.subuentū.si aūt ex damasiano ad libertatē puenerit qđ pinde habeī acsi vt oporteret manumissus esset qꝛ esset heres ifans vel furiosus vel sitis:hrdis est libert⁹:z ei⁹ domiciliū seqī.vt.ff.ɔ fideicō.lib.l.nec ifantes.z facit.J.ti.i.ciues.z fac.ff.e.ei⁹.z.l.ɔ iure.§.libtos.z.l.assumptio.§.fi.

beritios[a] esse proponis:merito apud vtrasqꝫ ciuitates muneribus[b] fungi compelleris.

[illegible]

Impera.gor.a.

Si vt pponis[c] ea que ex cā fideicōmissi te manumisit ab ea libertatē iustam fuerit cōsecuta q originē ex puincia equitaria ducebat:tu quoqꝫ eius cōditionis eiusqꝫ ciuitatis ius obtines vnde q te manumisit fuerit.eoꝝ em̄ cōditionem sequi ex causa fideicōmissi manumissos pridē placuit q libertatem pstiterit[d] nō q rogauerint[e].

[illegible]

Impera.Philippus.

Filios apud originē patris[f] non in materna[g] ciuitate z si ibi nati sunt (si modo non domicilijs[h] retineantur) ad honores seu munera posse cōpelli explorati iuris est.

Impera.diocle.

Origine[i] ppria neminem posse voluntate sua eximi manifestum est.

Impera.Constan.

Si quis vel ex maiore vel ex minore ciuitate originem[k] ducit:si eandē ciuitare studet z ad alienā se ciuitatē incolatus occasione cōtulerit z sup hoc vel preces dare tentauerit: vel qualibet fraude niti vt originem proprie ciuitatis eludat: duarum[l] ciuitatū decurionatus onera sustineat: in vna voluntatis/z in vna originis gratia.

De incolis z vbi quis domi[illegible]

Dominicijs trāsulit incola [illegible] nō pōt reuocari ad munera. [illegible]

Impera.Alexan.

Non tibi obest si cū icola esses aliquod mun⁹ suscepisti[n] modo si anteqꝫ ad alios honores vocareris/ domicilium transtulisti.

Origine. vt et ff.e.l. assumptio.in pn. hoc autem fallit ppī matrimoniū.vt.J.de muri.z i q lo.l.i.et ff.ad muni.l.fi.§ idē rescripserunt. Itē qn̄ fit senator quo ad qđ.vt.ff.e.l.filij.§.senator.z.l municeps. Quid in prna,forte sec⁹, ar.ɜ.l.pxi. Sꝫ certe illō ad matrē excipit nō ꝙ non paternā vt ibi dixi. item icolatui pōt bene renūciari.vt ff eo.incola.dūmodo re et facto non verbis tm̄.vt.ff.e.domiciliū.z facit ff.de pac.l.ius agnationis.z.ff.de re.iu.l.iura.z.J.l.pxi.sꝫ fm.p.ppriaꝫ originē vocat paternam. nā ppter suā originē ppriā nō cōtrahiī domiciliū fm eū:qđ nō placet.vt.ɜ.l.i.

k Si quis.originē.ppriā.vt.ɜ l.proxi.

l Duarum.qđ autē si vtraqꝫ ciuitas simul vocet? Rñ.vt dixi.ɜ.l.i. Item fallit hoc fm py. si publica sit necessitas.vt.ɜ.de decur.l.curiales vltra. Item no.ꝙ in duobus locis habet domiciliū. sic.ff.eo.si quis a pluribus.z.l.si quis instructus.et.ff.de interdi.et rele.l.relegatoꝝ.§.dubitatū.z.ff.de mune.et hono.l.qui originē.in pn. Item ꝙ etiā vilem terrā ppriā nō potest quis deserere.ad quod.ɜ.de aboli.fallaciter.

e Rogauerint.qꝛ non manumiserunt.

f Filios.pris.vbi.s.pr fuit natus:vt hic.z.ff.e.assumptio.§.i.adeo ꝙ si auus fuit alibi de nō sequiī eū nepos.alꝛs opꝫ nos qrere vbi adā natus fuit ꝙ ðꝛ esse ager damascen⁹.z no.ꝙ ðꝛ qs nasci i ciuitate q i territorio nascitur.vt.ff.e.q ex vico. Itē dic filios legitimos z adoptiuos durāte adoptiōe. nā vulgo qsiti matrē sequūī.vt.ff.e.l.ei⁹ q instū.z.l.ordine.§.fi.z.l.si is.z.ff.de statu ho.l.cū legitime. Itē no.originē nō dici domiciliū pris/ maxie si fili⁹ alibi hītet.vt.ff.e.l.libert⁹.§.pris.z.l.assūptio.§.fili⁹.

Territoriū ciuitatis appellatione venit. Origo nō diciī pris domiciliū

g Nō i materna.z si ibi nati dic nō sequūtur vt maternā sꝫ vt ppriā originē.vt.J.l.pxi.z.ff.e.assumptio.in pn. Itē hoc fallit.J.de mur.l.hi.z de agri.z mā.l.ex ingenuo.z.ɜ.de decur.l.nati. Itē z qn̄ pulegiū hꝫ origo materna.vt.ff.eo.l.i.et facit.ff.de decur.l.exemplo.et.J.de tabu.l.fi.

m De incolis z vbi quis domi.zc. Superiori titulo de originarijs id est de his qui cōtrahunt municipatū origine principaliter dixit:vt per omnes leges illius tituli patet. nunc generaliter qualiter isto vel alijs modis: et quid sit incola:dic vt.J.eo.ciues.

n Non tibi.suscepisti.vt ammodo primo incola tui tenearis cui renūciasti.vt z.ɜ.ti.i.l.origine.si aūt esset vocat⁹ añ translationē:sec⁹ vt hic.z.ff ad.mu.l.icola.z de mu.z ho.l.q origine.§.q ad munera.z de iu.imu.l.semp.§.hoc circa.z ff.de iudi.l.si quis postea.z.ff.de iu.om.iu.l.cum quedam.quid aūt si dicat se transtulisse:z ciuitas que reuocat dicit contra? Rñ.cognoscit preses qui preest ciuitati reuocanti.vt.ff.ad muni.de iure.in prin.

C Scolares nō dicunt̄ ꝯstitue re domiciliū vbi studentꝰ nisi. x. annis steterint/ vel alia rōne cō [illegible] tāte. h. d. Bar. Impa. Alexā.

N Ec ipsi q̄ studiorum causa aliquo loco morant̄ domiciliū ibi habere credūtur[a]/ nisi. x. annis trāsactis eo loco sedes † sibi cōstituerint[c] secundum epistolā diui adriani: nec pater q̄ ꝓpter filiū studētē frequēti⁹ ad eū cōmeat[c]. sꝫ si alijs rōnibus[d] domiciliū in splēdidissima ciuitate laudicinorū habere probatus fuerit: mendacium[e] quo minus muneribus fungaris nō proderit. Impera. Dio.

A St verum eos qui in territorio[f] alicuius ciuitatꝫ commorātur velut incolas[g] ad subeunda[h] munera/ vel ad capiendos honores nō astringi.

C Propt̄ solaꝫ possessione q̄s non vocat̄ ad munera. h. d. B.

Idem Augu.

C Um neqꝫ originales neqꝫ incolas vos esse memoratis[i] ob solā[k] domū vl' possessionē licet de substātia decurionis[l] acquisita est cā/ publici iurꝫ auctoritas muneribꝰ[m] subiugari vos nō sinet. Idē Au.

S I in patria[n] vxoris tue vel qualibet alia domicilium defixisti: incolatus iure te vltro eiusdem ciuitatis muneribus obligasti.

C Origo et domicilium facit quē vocari ad munera: nisi per priuilegium sit contrarium expressum. Bar. Idem Augu.

P Riuilegio[o] speciali ciuitatis nō interueniēte: tū originis[p] rōe ac domicilij volūtate[q] ad munera ciuilia[r] queq̄ꝫ vocari certissimū est. Idē au.

C Iues[s] quidem † origo/ manumissio/ allectio[t] vl' adoptio: incolas vero (sicut et

N Ec ipsi. creduntur. s. ex eo q̄ ibi stetit vt hic. ꝛ. ff. de iniur. l. lex corne. § si tamē. ꝛ. j. l. proxi. sed q: ibi cōtraxit seu deliquit habere presumitur domicilium. vt. j. in fi. l.

b C Cōstituerint. qd̄ ꝓsumit̄ ex trāscursione decēnij. vt. ff. de vsur. cū de in rē verso. ꝛ. s. de peti. here. si filiū. secundum py. ꝛ hoc maxie si emat ibi domū vel possessionē: idē tū si cōducat. ar. ff. de iniur. l. lex cor. § domū. Quid autē si iuit ad domū hoc decennio: Rn̄. aut iuit vt cū denarijs rediret. aut vt de suo recessu disponeret. ar. ff. de cap. nichil. Itē no. hic aliq̄d ex tpe factū vl' nō factū ꝓsumi sic. d. l. cū de in rem verso. ꝛ. l. si fili⁹. ꝛ in aut. de resti. ꝛ ea q̄ pa. § fi. ꝛ. j. de fun. pa. l. fi. Iteꝫ q̄d de alio q̄ stat p. x. an. non cā studij. Rn̄. idē vt ꝓsumat̄ domiciliū aīo constitutū. sec⁹ si minori tpe. vt. j. l. proxi.

c C Cōmeat. etiā plus q̄ꝫ decenniū nā interpolatim. vt. ff. de serui. l. seruitutes. item non animo ibi manendi. vt. d. l. nichil.

d C Rationib⁹. qd̄ cōtingit multis modis. vt. j. eo. l. ciues.

e C Mēdaciū. asseris em̄ te ibi nō habere domiciliū: et tū habes. ad qd̄ ē. ff. e. l. assumptio. ꝛ sic ꝓbis nec fit nec desinit habere domiciliū. vt. ff. e. l. domiciliū. ꝛ no. s. ti. j. l. origine.

A St verum. in territorio. quid autē sit territorium dic vt. ff. de verbo. signi. l. pupillus. § territorium.

g C Incolas. q̄ nō sunt incole: sed velut stantes in territorio q̄si nō sint incole nisi q̄ stāt in ciuitate secundum q̄sdā: qd̄ non placet. vt. ff. de ver. sig. l. pupillus. § incola. Sꝫ dic q̄ hic cō morant̄ nō vt ibi habeāt domiciliū. vt. ff. e. libertus. § post liminiū. et. l. scire. secus si aīo ibi stādi vero vel presumpto decēnio: quia tūc est incola ꝛ cogit̄. vt. j. l. proxi. ꝛ. s. l. proxi. sola enim habitatio non facit. sic nec domus. vt. j. l. proxi.

h C Ad subeundꝫ. al's obeunda munera. scilicet personalia. vt. j. l. prox. notatur. Accursius.

C Um neqꝫ. memoratis. scilicet non essetis quando cogeremini. vt. j. l. ciues.

k C Ob solā. sine priui. ciuitati dato aut laribus nō trāslatis. vt. ff. e. l. libertus. § sola rō. ꝛ. § sola. ꝛ. j. l. pxi. ꝛ. l. ciues.

l C Decurionis. vt q: mutinēsis emit domū a decurione bononie p qd̄ videbat̄ facili⁹ fieri bononiensis municeps.

m C Muneribus. s. personalib⁹. sed patrimonialia pro his possessionibus quas ibi possidet subire debet. vt. j. de mu. in quo loco ꝛc. l. j. et no. ff. eo. libertus. § sola ratio.

S I in patria. defixisti. qd̄ fit vt. ff. eo. l. domiciliū. ꝛ fieri potest. vt. s. titu. j. l. j. in fi. et. ff. eo. non vtiqꝫ. et de mune. et hono. l. iij. in princi. Accursius.

P Riuilegio. pōt duobus modis intelligi: vt q: ciuitas habeat priuilegiū q̄ oēs habentes in illa ciuitate domum teneātur munera subire. vel q̄ etiam originarij quidam vt legum doctores ꝛ decuriones munera nō subeāt.

p C Originis. paterne vel proprie: nō materne. vt. s. titu. j. l. filios.

q C Volūtate. supple vel alijs cōib⁹ modis. vt. j. eo. l. ciues. q. d. non sola possessio. vt. s. e. cū neqꝫ. Itē non sola habitatio. vt. s. e. est verū. nō origo materna. vt. s. ti. j. l. filios. sic̄ tū. s. de iuris. om. iu. l. ij.

r C Ciuilia. personalia. al's secus vt. s. de testa. si nō speciali. ꝛ. ff. eo. libertus. § sola.

C Iues. dic q̄ municeps ē gen⁹/ ciuis ꝛ incola sunt species. vt colligit̄. ff. ad muni. l. j. ꝛ h̄ fit ciuis origine. s. ꝓpa vel pr̄na. vt. s. ti. j. l. filios. et. l. origie. itē manumissione. scꝫ de se vel d̄ pr̄e suo facta. vt. ff. eo. l. assumptio. § pe. ꝛ. l. filij. in prin. ꝛ. l. de iure. § libertos. ꝛ si a pluribus manumittitur omniū originem sequitur. vt. ff. e. si quis a pluribus.

t C Allectio. i. delatio honoris in aliqua ciuitate. vt. j. l. pxi. vnde allecti. i. electi. vt. ff. de iur. immu. l. pe. in fi. q̄d ꝫ de rufino guasco ptāte bonon̄. Rn̄. py. idem: vel dic allectio. s. de milite electo vbi stipēdia meret̄. vt. ff. e. l. municeps. § fi. itē adoptione. s. q̄ꝫdiu durat. vt. ff. ad mu. l. origine. § fi. incola ꝓo d̄r. i. valde colēs ꝛ venerās prouinciā in quā se cōtulit: vtpote cū propter eā aliā relinquit: vt tū vtrobiqꝫ hebeat equaliter domiciliū. vt. ff. eo. l. labeo. ꝛ. l. assumptio. § iure. ꝛ fit incola etiā si in territorio se cōferat. vt. ff. de ꝓ. sig. pupillus § incola. Et not. q̄ incola fit solo aīo facto ei⁹ q̄ acq̄rit domicilium. at ciuis fit vel alterius facto tm̄: vel suo vel alteri⁹ vt in ꝑdictis exēplis in pn̄. hui⁹. l. ꝛ secundum hoc rōne patrie cōis fit ciuis nō incola. vt. ff. ad mu. roma. sꝫ in muliere videtur contra: q: incola fit. vt. ff. ad mu. l. fi. § ij. ꝛ domiciliū d̄r sortiri. vt. j. e. l. fi. ꝛ tū ex alterius etiā facto pēdet mr̄imoniū. sꝫ improprie d̄r ibi incola: nā ciuis fit. Sunt autem q̄dā modi q̄bus nec ciuis nec incola fit: ꝛ tū ibi conuenitur rōne cōtractus: itē rōne ordinis clericatus ꝛ ratione possessionis. vt not. ff. de iudi. heres absens. § j. Sed quid si quis est ciuis vel incola duobus locis: vel altero ciuis/ et altero incola: et ab vtroqꝫ vocatur ad munera: Respon. qui prior vocat ad munera preferr̄. vt. ff. de iudi. qui prior. quid si simul: Respon. si ad originem terra illa prefertur vt. ff. eo. l. libertus. § prescriptio. al's forte inuicem se impe

† alit/ edes.

Laodiceorum dꝫ legi. et sunt laodicei a laodicea dicti secundum pli. li. v. ca. xxix.

Domiciliū nō facit sola habitatio.

De h̄ v. l. 2. vide bonā glo. i[n] ca. statutū. § cū ꝓo. de rescrip. libro. vj. 2-4.

diuus adrianus edicto suo manifestissime declarauit) domicilium facit: et in eodem loco singulos habere domicilium non ambigitur: vbi quis larem[a] rerūq; ac fortunarum suarū summam[b] constituit / vnde rursus non sit decessurus si nichil aduocet[c]: vnde cum profectus est peregrinari videtur. q si redijt/ peregrinari iam desitit.

Imperator Augu.

SEnatores in sanctissima vrbe[d] domicilium dignitatis habere videntur.

¶ Mulieres ex psona maritorum sortiuntur dignitates ⁊ forum. h. d. B.

Imperator Augu.

MUlieres honore maritorum erigimus[f] / et genere nobilitamus: et forum ex eorum persona statuimus[g]. si autem minoris ordinis virū postea sortite fuerit: priore dignitate priuate[h] posterioris mariti sequantur conditionem: et domicilium mutamus[i].

dient donec conueniant. vt. ff. de leg. j. huiusmodi. §. fi. ⁊ de vsur. quotiens duobus. vel sortiri eos oportebit. ar. s. communia de le. l. fi. ⁊ de iudi. sʒ cū ambo. vel gratificationi est locus. vt. ff. de reli. ⁊ sum. fu. l. fi. ⁊ de lega. j. si quis seruū. §. si inter. ⁊. ff. de cōdi. inde. plane. scʒ vt electus eligat. vel defertur nobiliori et maiori ciuitati. vt arg. in aut. de he. et fal. §. si q̄s autē nō. ⁊ in aut. de defen. ci. §. interim. col. iij. ⁊. ff. de fi. instru. l. fi. ⁊. C. de natu. li. l. si q̄s. vel qd̄ est veri⁹ ei seruiesque minus mun⁹ imponit. argu. s. qui bo. ce. pos. l. fi. et. ff. de pac. l. maiorem. Item ad quid est ciuis vel incola? Rn̄. vt no. ff. eo. l. assumptio. §. filius.

a ¶ Larē. i. aim habitandi perpetuo et habitet: naʒ facto op⁹ est. vt. s. e. domiciliū. ⁊ hoc etiā si non habeat ibi maiorem partem rerum.

b ¶ Sūmā. i. maximā: ⁊ d᷑ summa si nō habeat alibi plus. vt. ff. eo. l. assumptio. §. iure. sic ergo sufficit alterum istorum. s. vel larem constituere: vel summam rerum habere. vt. s. vbi senā. vel cla. l. ij. ⁊ facit. ff. de iudi. sed ⁊ si suscep. §. si ea res. ⁊ j. de his qui spon. mu. l. iij. in fi. et de ver. si. l. lege.

c ¶ Aduocet. s. eum. nā si aliq̄d est qd̄ faciat euʒ recedere aut animo redeundi: ⁊ dicit̃ peregrinatio vt hic. aut non: ⁊ tunc est sine domicilio. vt. ff. eo. l. si quis instructus.

SEnatores. vrbe. roma veteri vel noua.

e ¶ Uidentur. ⁊ habent. sed ⁊ primū retinēt quo ad honores nō munera. vt. ff. de senato. l. pe. ⁊. ff. eo. municeps ⁊ no. domicilium in ciuitate ratione dignitatis. vt. s. l. pri. sed ratione communis patrie non est ciuis. vt. ff. eo. roma. sed quo ad hoc vt possit ibi conueniri sm̄. h.

Domiciliū cō̄sequit̃ q̄s rōne dignitatis.

MUlieres. erigimus. coruscāt em̄ ⁊c. sʒ ⁊ mr̄ ꝑ filiū si filius vult. ⁊ nurus ꝑ socrū / sʒ non soror ꝑ fratrē: nec filia radijs patris. vt in aut. de consu. §. si vero. colla. iiij. et. j. de digni. l. mulieres. ⁊. ff. de senato. l. femine.

g ¶ Statuimus. vt. ff. de iudi. l. exigere. ⁊. ff. ad mu. l. filij. ⁊. l. fi. §. ij. ⁊. l. de iure. §. fi. Accursius.

h ¶ Priuate. vt in. d. ll. ⁊ in aut. de nup. §. nō t̄n. colla. iiij.

i ¶ Mutamus. referas ad primam partem. Uel dic ad secundam. nam sequitur condi. secundi nō primi viri. ad qd̄ no. s. ti. j. l. originem. Item facit. s. de nup. cum te.

k ¶ De muneribus ⁊c. Quia rōne originis ⁊ domicilij deferuntur honores ⁊ munera: de his dicit vt non cōtinuent̃ sed nec perpetuo excusentur: ⁊ ideo subijcit de interuallis

¶ De muneribus et honoribus[k] non continuādis inter patrem et filium: et de interuallis.

¶ Continuatio honorū et munerum impeditur in his q̇ sunt idem vel quasi: interualla vero in his t̄n qui sunt idē vere. Itē in dubio fideiussor non tenetur nisi ad id quod p̄ncipali potest iniungi. h. d. B.

Imperator Augu.

SIcut honores[l] et munera cuʒ pater et filius decuriones sunt[m] in eadem domo continuari[n] non oportet: ita vacationum cōcessa tempora[o] nō alijs[p] prodesse possunt / q̄ʒ his qui ad eosdem vel alios hono-

SIcut honores. honor est administratio reip. cū gradu dignitatꝫ: q᷑ al's est cū sumptu: al's sine sumptu. vt. ff. de mu. ⁊ ho. l. honor. ⁊ hic loquit̃ de vtroq; in prin. l. Quid autē si sponte vellet cōtinuare? Rn̄. nō pōt nisi cū est inopia: tūc em̄ pōt ⁊ cogit̃. vt. ff. d mu. et ho. l. honor. §. pe. ⁊ fi. ⁊ i. l. iul. de ambitu incidit vt. s. ad leg. iul. de am. l. j. a p̄dictꝫ excipit decurionatū q᷑ c̄uis honor sit ab alijs non p̄stat vacationē. vt. ff. de vaca. mu. l. ad decurionatū. iteʒ qd̄ de mūere subijcit de mixto dicit. itē ⁊ de mere ꝑsonali ⁊ dic q̄d sit vt. ff. d mu. et ho. l. honor. §. j. sʒ de patrimoniali mere dicit: nā ibi cōtinue subeunt accusatiōe o cessante. vt. j. ti. j. ꝑ totū. Itē ⁊ d illo mūere qd̄ p̄ncipalit̃ respicit publicam vtilitatē de q̄ habes exēpla. ff. d mu. ⁊ ho. l. j. ⁊. l. fi. in prin. si aūt ꝑ ua tā p̄ncipalit̃ vt tutela vel cura: tunc nec ab ipa vl alijs vt. j. de excu. mu. l. iij. nec alia ab illis nisi in casu vsq; ad annum. vt instit̃. de excu. tu. §. item qui reipu. item alio. vt in eo. ti. §. qui tutelam. in fi.

m ¶ Decuriones sunt. ex quibus eligunt̃ ad honores. vt ff. de decu. l. honores. §. is qui. et ad mixta munera. vt. s. de decu. l. ad subeunda. Sed quō erant simul in honore decurionatus cum hocipsum hic prohibet? Rn̄. sine sumptu est decurionatus nisi ad aliud munus vel honorem vocet̃. Uel melius speciale est in decurionatu. vt. s. dixi.

n ¶ Continuari. cōtinuatio d᷑ qn̄ idē denuo vocat̃. Item qn̄ pater post filiū. Itē qn̄ ecōtra. Itē multomagis si simul vocent̃: ⁊ sic filius ꝑ patrē ⁊ ecōtra vt hic. qd̄ est si est in potestate non al's. vt. j. de filijsfa. ⁊ quemad. l. iij. Item non frater per fratrē. vt. j. l. fi. nisi esset in potestate eiusdem: vt hic: quia in vna domo sunt. vt. ff. de mune. ⁊ ho. l. iij. §. si duo.

o ¶ Tempora. que sunt. j. l. proxi.

p ¶ Non alijs. etiā filio per patrē vel ecōtra non prodest quo ad interualla: nisi esset honor cum sumptu. vel munus mixtū: q᷑ tūc etiam ad interualla prodest vnus alteri. vt. ff. de legatio. l. filio. sic ergo in continuatione nō distinguitur sit cū sumptu munus vel honor: vel nō. vel in seipso vel in patre ⁊ filio: vt in prin. l. sed interuallo dic: q᷑ aut de seipso ad seipsum: ⁊ tunc idem vt nō distinguat̃ an filio ꝑ patrem vel econtra: ⁊ tunc distinguit̃ cū sumptu vel sine: vt dictuʒ est. Sed py. dixit etiā in continuatione q̄ fit inter patrem et filiū distingui sit cum sumptu vel sine: per. l. predi. filio.

a Munera.idē si de munere ad honorē vel econtra. ad quod.§.de decu.l.quidam.et.ff.de va.mu.l.eos.§.i.
b Astrinxeris.tacite.vt.ff.de mu.et hono.l.ij.in princi. idem si expresse.
c Onera.s.decurionat⁹.s.interim dum est infans.quin imo et dū est mio-
principaliter: vt tutela. Item patrimoniale:aliud indicitur personis pro rebus : et hoc tm̄ ciuib⁹ et incolis.aliud ipsis possessionibus:et hoc etiam alienigenis qui modo aliquid hic possident.vt.ff.eo.l.rescripto.§.fi.et.§.de an.et tribu.l.ij.et.j.eo.l.ij.Accur.

xxv.an.cū interim nō possit esse decurio.vt.ff. ad mu.l. luci⁹.§.p infante et.ff.de mu.et ho. l. rem publicam. ij.rñ.Accur.
d Volūtatē.tacitā vel expressam ad hoc vt ifans sit decurio mandari non potest.
e Ab honorib⁹. idē ɔ̄ mūere ad mun⁹. vt.ff.de mu.et ho.l.nauicularij.et facit p hoc quod excipit de legato quod est munus.vt.ff.de mu.et ho.l.fina.§.legati.
f Quinquēnij. preterq si ad decurionatū vocet. vt no.§.l.px.item hoc nisi l subsidiū. vt no.j.l.proxi.
g Legatiōe.remota non prima. Itē ad seipm non ad aliū.vt. ff.de legatio. filio. et.l.filius.7.l.paulus respondit.in prin.et.§.imperator. Itē facit.ff.ad mu .l.libertus.§.prescriptio.et.l.diuus.

res eadēq vel alia mūera[a] denuo vocantur: p ifante vero filio quē decurionē esse voluisti quāq fidem tuam imposterū astrinxeris[b]:tm̄ onera[c] sustinere nō cogeris:cum ad ea q̄ mādari possunt voluntatem[d] dedisse videaris.

Imperator Gordia.

Ab honorib⁹[e] ad honores eosdē qnquēnij[f] datur vacatio:triēnij vo ad alios legatione[g] aūt pfunctis biēnij vacatio concessa est.

Frater propter fratrem nō habet vacationē [illegible] ppter alios idoneos nōdū grauatos [illegible] Bar. Idem.

Interualla tēporū que[h] in vnius[i] persona locū habent fratribus[k] (licet cōmunia possideāt bona) minime pdesse frequēter cōstitutum est Sane[l] his missis q necdū functi muneribus ad hoc idonei cōstituti vocari debent: vos si ad obsequiū ciuilium munerū reperit paruisse:ne interim interpellemini preses prouincie prouidebit.

De muneribus patrimoniorum[m]

Imperator Augu.

Iulia[n]nus. Cuncta munera per ordinem pro modo fortunarum sustinenda sunt.

Idem Augustus.

Munera que patrimōijs publice vtilitatis gratia indicuntur[o] / ab omnibus[p] subeunda sunt.

Impera. Alexan.

Qui imunitatē[q] mūex publicox ɔsecuti sunt onera patrimoniorū sustinere debent:in quibus causis et hospites[r] recipiendi sunt.

Quod [illegible] decurionū vel patrimonialis.h.d. Bar.

n Iulia. Omnia patrimonialia psonalia 7 mixta ciuilia sunt. vt.ff. de mune.et hono. l. fina.§. penul. et sic hec lex de omnib⁹ dicit. nam in personalib⁹ est ordo pro modo fortunarum/id est put fortuna reddit aliquem diuitem vel prouidum.vt.§.de decu.l.ad subeunda.et.ff.de decu.l. honores.7.ff.e.honor.§.de honorib⁹ et de albo scri. l.j. idem de mixtis.vt ff.e.l.iij.§. preses. 7.d.l.honores. idē de mero patrimoniali vt per ordinem id est non vni tm̄ vt alius releuetur . Item fm facultates. vt.j.titu. j.l.fina.
o Munera. indicūtur. q̄ olim extraordinaria hodie ordinaria sunt vt.§.de superindicto.l.j.no.
p Ab omnibus.etiam alienigenis:dummodo aliquid possideant ibi.vt no.in rubri.et facit.§. de recti.omniū.7.j.l.proxi.et.l.neq.et.l.professio.et.l. patrimoniorum.et.l. fina.Accur.

h Interualla.que sunt.§.l.proxi.
i Unius.vel quasi vnius.vt no.§.l.proxi.
k Fratrib⁹.s. decurionib⁹.ad qd.§.de decu.l.licet.et dic q vel erant emācipati vel pr̄ mortuus.vt no.§.l.j. sed qd de socijs omniū bonorū:videt idē qd in fratrib⁹ fm py.q: ipsi fratres dicunt.vt.ff.pro socio.l.verū. sed ɔ̄ videt quia onus est cōmune:quod non est in fratribus.vt.ff.pro socio cum duobus.§.pomponius.7.l.si fratres.§.idem pomponius. Item ar.contra.§.de diuer.rescrip.l.j.
l Sane.ɔstrue.sane pses puin.puide.ne interim.et h dico missis.i.vocatis qui nec 7c.vel missis ad munus:qd in idem recidit.ad qd.j.titu.ij.l.iij.et.§. de decu.l.quis tā et.ff.de lega.sciendum.§.penul.
m De muneri[illegible] De psonalib⁹ dixit i supiori tit.nūc de pr̄imonialib:et dic mun⁹ trib⁹ modis.vno donū.secundo onus:et sic hoc ti.tertio officium.et sic.§.ti.j.et.ff. de vbo. sig.munus tribus modis.7.l.inter donū.et.l.mun⁹ pprie. et.l.pupill⁹.§.mun⁹. Itē distingue q: mun⁹ aliud psonale aliud pr̄imoniale:et aliud mixtū.psonale cū sollicitudine psone.pr̄imoniale dispendio rerū.mixtū exvtroq procedit: quod dic p exempla.ff.e.l.j.et.l.fi.in prin.et.§.patrimoniorū.et.§.mixta.psonalia alia respiciunt publicam vtilitatem pincipaliter, vt legatio ad census, alia priuatem

Mūera sunt in multiplici differentia

q Qui immunitatem.no.generaliter immunitate concessa psonalia munera remitti.vt.j.de excu. mu.per totum.et.ff.de iur.immu.per totū. et de va.mu. per totū: sed nō pr̄imonialia:vt h.q duob⁹ modis relaxant: primo speciali concessione patrimonialiū vel alicuius patrimonialis. vt.ff.de vaca.mu.l.sunt munera. et j.de his qui a prin.va.l.j.vel lege scripta.vt magistri liberalium artium doctores legum:grāmatici et philosophi.quibus remittitur munus hospitis recipiendi.vt.ff.eo.l.j.§.fi.et.j.de profes.et medi.medicos. Item militibus et veteranis capitis prestatio remissa est.vt.ff.e. l.fi.§.pe. Item veteranis cōcedit ne fiāt tributorū exactores.vt.ff. de priuil. vete.l. fi.ideq in alijs que non patrimonijs indicuntur. vt.ff.de va.mu.l.his muneribus. Itē clerici.vt.§.de epi.et cle.l.j. Item mulieres non subeunt corporalia munera:licet sint patrimonialia q: mixta.qd dicas fm py.scz administranda:sicut nec minores.vt.ff.e.l.ad rem. et adde distinctionem quā feci sup rubri.j.de excu.mu.
r Hospites.qd est patrimoniale.vt.ff.eo.l.iij.§ munus Item facit.ff.eo.rescripto.§.fi.

NOn videt abhorrere ratione[a] sñia qua preses puincie equos curiales[b] alere nõ psonarũ sed patrimonij eẽ decreuit[c]: et tñ si iniqua esset[d] omisso a te appellationis auxilio necessario permanet[e].

❡ [illegible] Bar. Impator. ca.

NEq; tpe etatis neq; numero liberorũ a muneribus q̃ pr̃imoniorũ[f] sunt excusationem quis habere potest.

❡ Philosophi nõ debẽt hr̃e i [illegible] Bar. Impator diocle.

PRofessio[g] et desideriuz tuũ inter se discrepant: nã cũ philosophũ te esse pponas vinceris auaricie rapacitate: ⁊ onera q̃ patrimonio tuo iniungũtur solus[h] recusare conaris: qd̃ frustra te facere ceterorũ exemplo poteris edoceri

❡ [illegible] Idem Augu.

ETiã minores etate patrimoniorũ muneribus subiugari solent[i]. vñ intelligis te frustra plenã imunitatẽ desiderare: cũ munera q̃ impensas exigũt subire te necesse sit

Imperator. a.

HEc ptestasie[k] vel sacerdotie[l] vel decaprocie[m] munera corporalia sunt: sz tñ patrimonij esse non ambigit.

Imperator Au.

PAtrimoniorũ[n] munera mulieres etiam sustinere debent.

❡ [illegible] patrimonialia. Bar.

Idem augustus.

QUantũ ad extraordinarias[o] indictiones ptinet presidib⁹ significamus vt oẽs possessores[p] ceterosq;[q] sciant puenire[r] debere: qñqdẽ ea pr̃imonij munera eẽ cõstet/ meritoq; ab omnibus[s] agnosci debeant: quo facilius obsequijs publicis pareatur.

❡ [illegible]

❡ [illegible] Bar.

Imperator Augu.

CUm te curatorem ad cogendas[v] angarias[x] creatũ appellationem[y] iterposuisse pponas: preses prouincie si alterius[z]

a ❡ Non videt. i. nõ videt lex esse cõtraria rationi.

b ❡ Curiales. i. curialium.

c ❡ Decreuit. cum forte pretenderet aliqs excusationem personalium: sed certe immo male decreuit: quia est personale. vt. ff. eo. l. fi. in prin. So. vt ibi.

d ❡ Esset. qz sumptu publico: tñ sine appellatiõe nõ rescindit. vt. s. sentẽ. rescin. non pos. l. fi. et de fruc. et li. ex. l. is. ⁊. ff. ad trebel. l. seruo inuito. §. cũ pretor. et. s. de postu. l. j. (al's cõmisso.)

e ❡ Permanet. scz sñia firma.

NEq; tpe. pr̃imoniorũ. vt ff. e. l. rescripto. §. fi. et de vac. mu. l. sunt munera. sec⁹ in personalibus vt. j. de his qui nũero li. se excu. l. fi. ⁊ ff. e. l. iij. §. cõuis. q̃ sunt contra.

f ❡ Professio. hoc põt dici doctori legum petenti resti. in integ.

h ❡ Solus. dic q a psonalibus excusat: sed a patrimonialib⁹ nõ: vt h. et ff. de vac. mune. l. in honorib⁹. §. philosophi. preter hospitis recipiendi. vt. s. no. l. q. imuuitatẽ. et. j. de profes. so. l. reddatur.

ETiã. solẽt. s. vt ea sastineant et persoluant: non autẽ vt ea exigãt ⁊ administrẽt. vt. ff. eo. ad rez publicã. sic et i veterano. vt. ff. de pui. vetera. l. fi. Item quid differt hec ab illa. s. eo. l. neq; tpe. forte illa i senili: vt. j. qui eta. hec in iuuenili. vt. d. l. ad rem publicam.

k ❡ Hec protestasie. prothos grece latine dicit anterior vl prima stalla: id est citatio: inde est q illi dicuntur habere protestasiam qui primũ habent locum in stationib⁹. p. soluebant ergo p se et pro alijs. Alij dicunt pthos. id est maior/ vnde munus ptestasie: id est ea pstatio que dabatur ex prouinciali: id est ei qui stabat maior inter curatores prouincie. Accur. (Protestasie munus qd sit.)

l ❡ Uel sacerdotie. munus qd dabatur ei qui preerat sacerdotio totius prouincie. vt. ff. eo. l. sponte.

m ❡ Uel decaprocie. i. munus decimarũ siue prestatio decimarum: sicut decaproticus prim⁹ de decem. vt. ff. e. l. iij. §. decaprocios. sed s in. l. fi. §. mixta. vbi dicitur mixtum. Sol. ille qui colligit hz mixtum. ille qui soluit onus pr̃imonij subit: vel est patrimoniale vt hic. i. naturã patrimonij hz: est tñ mixtũ. vt. d. l. iij. §. decaprocios. et no. fm. p. q de caprocie non decaproticie debemus dicere sicut decaprocios non decaproticios.

n ❡ Patrimoniorum. sed et personalia munera sexui congruentia non incõgruentia. vt. j. de mu. in quo. lo. l. j. et. ff. eo. l. iij. §. corporalia. et dic que sunt patrimonialia: vt. s. in rub. et qd no. in. l. qui immunitatem.

o ❡ QUãtũ ad extraordinarias indictiones. q̃ hodie sunt ordinarie. vt. s. de supindicto. l. j. Accur.

p ❡ Possessores. immobilium.

q ❡ Ceteros. scz mobiliuz possessores cum de patrimoniali dicit.

r ❡ Cõueniri debere. excipe quosdã in muneribus quibusdã. vt. s. e. l. qui imunitatem. et ibi no.

s ❡ Meritoq; ab oibus. etiã milite et veterano et põtifice. vt. ff. e. l. fi. §. patrimoniorum. ⁊ §. ab eius.

❡ Quẽadmodum ciuilia munera indicuntur. Ciuilia dicuntur oĩa. vt s. ti. j. l. j. in qb⁹ ispicit psona ei⁹ q imponit mun⁹ vel indicit q hẽat illud officium. vt. s. de iure fis. sup creãdis. et de decu. l. ij. scdo inspicitur qd est. j. l. fi. tertio psona ei⁹ cui indicit. quarto origo natalium. qnto facultates. sexto psuetudo. vt. ff. de mu. et ho. l. honor. §. de honoribus. persona. s. vt sit habilis vel non excuset. origo: vt honores ingenuorũ non deferantur liberto. vt. s. ad. l. viscel. l. j. facultas: vt sit sufficiens muneri iniuncto. Item septimo vt potiores eligantur. vt. ff. de decu. l. honores. Item octauo quod dicitur. j. l. ij. nono quod dicitur. j. l. j. decimo quod dicit. j. l. pe. in personalibus enim hec considerantur: sed in patrimonialibus nõ omnia.

CUm te. cogendas. i. colligendas.

x ❡ Angarias. i. operas. vt. s. de sa. san. eccle. l. neminem. Accur.

y ❡ Appellationẽ. qñ fieri dz. vt. ff. quãdo appel. sit. l. j. §. alia causa.

z ❡ Alterius curie. al's cure. al's curationis. et est sensus

vt in vno officio electus non cogatur ad aliud ire donec finiatur primum: vt hic. ⁊ .j. de suscep. l. nemmem. ⁊ ff. de va ca. mu. l. fi. ⁊ tunc habet interualla. vt. s. ti. iij. l. ij. al's est curie. et est sensus vt decurio vnius curie nō eligatur ad munera ad que vocantur alterius curie curiales.

mul equaliter: nō aūt vt vnū semper grauet. vt. s. titu. j. l. j. m ¶ De his q̄ spon. ⁊c. Dixit de cogendis: nunc de sponta neis: ⁊ dicas ꝙ immunis sponte decurionatum suscipiens omnia munera decurioni iniungenda subire cogit: nisi pacto iuuetur. vt. j. e. l. j. ſ aliud munus suscipiēs in aliis nō preiudicat. vt. l. ij. ſ in eo sic sibi nō filiis: vt. l. iij. ⁊ . iiij nisi naturalis curie offeratur: tunc etiā liberis. vt. j. e. l. fi. §. fina.

a ¶ Curie. ad qđ ff. de col. il. l. j. §. fi.
b ¶ Quia ei⁹ patrie. i. ei⁹ honori. vł. i. ei⁹ curie one. ⁊c. ſ ſm primū intellectum qđ si ad duo munera i eadē ciuitate vocat⁹ fuerit: nec appet ad qđ prius. Rn. si idē est nominator vtriusqꝫ: ei⁹ sit electio q̄d elegit. vt ar gu. ff. de excu. tu. l. si duas. in pn. si aūt sunt diuersi: tunc dic vt no. s. de in co. l. ciues.
c ¶ Maiorib⁹. functos. ad q̄ nemo venit nisi habuerit miores. vt ff. d mu. ⁊ ho. l. honor. §. gerēdorū. et no. haberi h inspe ctionē vt ascendē do (vt. ff. de mūe. ⁊ ho. l. vt gradatim) nō descendēdo cōferantur honores vt hic. ⁊ ad hoc. ff. de neg. gest. q̄ vtiliter. Itē hoc nisi sit necessitas. vt d. l. honor. in fi.

curie[a] te eē animaduerterit/ad alieni corporis munera vocari non sinet: q2 eius patrie[b] oneribus respōdere debes/cui te at tributum esse commemoras.

Idem Diocle.

Maioribus † honoribus functos[c] ad minores de uocari nō oportere rationis est

Idem Augu.

Cum te[d] omnibus muneribus functum esse asseneres: ad eadē munera (si aliorum ciuium copia est[e] qui obsequiis ciuilibus fungi possunt) preses ꝓuincie deuocari te non permittet.

Idem Aug.

Ultra[f] modū sumptuū[g] te muneribus ciuilibus grauari leuatis aliis preses[h] ꝓuincie non patietur: sed eqnalitatem[i] tam iuris q̄ꝫ censure[k] melior circa ordinem[l] custodiet.

¶ [illegible]

¶ [illegible]

[illegible]

Imperat. Augu.

Veterani q̄ cū possent se tueri immunitate his concessa[n] decuriōes se fieri in patriā suam maluerint: redire ad excusationē[o] quam reliquerunt non possunt nisi certa lege et pacto[p] seruande immunitatis vel partem ei⁹ honoris[q] agnouerint.

Impera. Alexan.

Qui publici[r] muneris vacationē habet[r] si aliquez honorem excepto decurionatu spōte susceperit: ob id ꝙ patrie sue vtilitatibus cesserit/ vel glorie cupiditate paulisper ius publicum relaxauerit: competēs[t] priuilegium non amittit.

Impera. Leo.

Qui conductioni non obnoxius curiali[v] quemli-

n ¶ Veterani. his concessa. que qualiter concedatur dic vt. s. titu. ij l. qui immunitatē habent autem et quedā priuilegia quorum quedam et filiis eorū cōcedunt. vt. ff. de priui. vete. per totum ⁊. ff. de va. mu. l. in honoribus §. vacationum.
o ¶ Ad excusatio nem. quā ante habebant ⁊ cui renū ciare videntur accipiendo decurionatum: vt hic. et. j. l. proxi. et. l. iij. in fi. et. ff. de iure immu. l. penul. §. fi. ⁊ de priui. vete. l. fi. in fi. et de va. mu. l. a decurionatu. ⁊ sunt similia de ta

d ¶ Cum te. scz decurionē: ex quibus ad munera quis vocatur personalia et etiā mixta que publicā vtilitate principaliter indicunt. vt. ff. de decu. l. honores. §. his qui.
e ¶ Copia est. vt. s. titu. ij. l. fi. et. ff. de mu. ⁊ ho. l. honor. §. fi. al's secus. ff. de mu. ⁊ ho. vt gradatim. §. quotiens. et. d. l. honor. in fi. Item inter vnum ⁊ aliud debuit habere interualla. vt. s. titu. ij. l. ij. immo hoc casū erit comes. vt. s. de decu. l. alexandrinis. Accursius.
Ultra. hic bene exprimitur rub. intētio. vt. s. tit. j. l. j.
g ¶ Sumptuum. faciendorum. nam facta computatione plus soluis q̄ꝫ te tangat.
h ¶ Preses. cuius est officium hoc facere. vt. ff. de mune. et hono. l. iij. §. preses.
i ¶ Equalitatē. immo si de quātitate fiscaliū collator dubitauerit: vel de rōne possessionis. ꝑ qua exigunt fiscalium descriptionū custodes/ vel ꝑ iudicē ꝓuinciale/ vel ꝑ locorū epm ꝓferre cogunt: ⁊ fiscaliū ostendere quātitatem. vt ſm equitatē vel equalitatē publice descriptionis pro viribus patrimonii possessores exigantur. vt in aul. de col. §. hinc autem iubemus. Item facit. s. de anno. ⁊ tri. in fraudem.
k ¶ Censure. pro eodem. id est censure de iure exigende vel iuris stricti censure. s. equitatis.
l ¶ Ordinē. est eīm ordo vt nunc vnum: nūc aliud: nūc simul equaliter

cita renunciatione. vt. ff. de vaca. mu. l. pe. §. fi. et de noua. l. si quis delegauerit. ⁊ de ope. li. l. campanus. ⁊ . j. de tabu. l. ij. Item nota aliquem non venire contra suum factum ad quod est. s. de re. cre. l. si quis iusiurandum.
p ¶ Pacto. id est legitimo pacto: valet enim hec cōuētio. vt. ff. de iure immu. l. ij. et. j. l. fi. in pun.
q ¶ Honoris. al's honoris: et tunc dic immunitatis: id est honoris in totum: al's est oneris. Et nota ꝙ idem est si filio immuni facto decurioni consenserit. vt no. ff. de mune. ⁊ hono. l. sponte. §. j. Item huic legi contra institu. de excu. tuto. §. pe. sed ibi in marito speciale: vt ibi notaui.
Qui publici. omnia comprehendit. vt. ff. de mune. et hono. l. fina. §. hec omnia.
s ¶ Habet. quod qualiter sit habes. s. titu. ij. l. vltima.
t ¶ Competēs. scilicet in aliis: vel etiam in eodem si denuo vocetur. vt. s. de excu. tuto. l. voluntaria. et. ff. de priuileg. vete. l. ij. in fi. et. s. de episco. et cleri. autent. pres byteros. et. j. l. proxi. in princi. et. ff. de vaca. mu. l. in honoribus. §. qui muneris. Item ad hoc ꝙ dicit decurionatum. facit s. de lati. liber. tollen. l. vna. §. sed et si. et. ff. de penis. respiciendum. circa princi.
Qui conditioni. curiali. non enim est curialis seu decurio. Accursius.

† Facit. s. c. ad suppli cationē. in fi. et. de renū.

Facto ꝓprio venire nō licet.

a ¶ Statumq̄. qui erat vt ad alia ibi non cogeretur cum non esset ciuis vel incola. vt. s. de inco. l. cum neq̄. in alijs ergo sibi non preiudicat. vt. s. l. proxi. Sed quid si curialis erat: et in alia ciuitate talia egit? R̄n. reuocatur ad curiā. vt. s. de decu. l. qui derelicta et. l. generalis. et l. si quis decurio. Item et tanq̄ vilis non habet priuilegium ne subdatur tormentis. vt. j. de tab. l. ij. et sic preiudicat sibi in aliquo. et facit ff. de vaca. mu. l. j. §. penul.

b ¶ Permaneāt si alia causa eos non vrgeat.

c ¶ Eos accipe. vt opus puta publicum extruat.

d ¶ Discedāt. vt alia. s. munera nō cogantur subire.

e ¶ Ex his. non obnoxijs.

f ¶ Omnia. indistincte p quod fit mūiceps vt subijcit. vt. s. de inco. ciues.

g ¶ Patrem. i. decurionem. vel dic vt. s. de decu. l. alexandrinis.

h ¶ Os qui. manebit. s. aūt ipsi. vt. s. l. j. et. ij. et s. de decu. l. ij. et. iij sz in filijs est sec⁹ in dignitate. vt. j. de digni. l. senator

i ¶ Sub hac lege. sic. s. l. j. in fi.

k ¶ Properauimus. sic. s. de bo. que lib. l. ij.

l ¶ Successores etiā non curiales: qḋ secus est in eo qui origine vel sententia vel alio modo fuit curialis. vt s. quando et qui. quarta pars debe. l. j. et. ij. in prin.

m ¶ Ex q̄rta portione. vt q̄ anteq̄ esset curialis successit curiali: sicq̄ quartam debuit curie. Accursius.

n ¶ Non solum veteribus. vt. s. de naturali. libe. l. iij. et iiij. Accursius.

bet honorē vel munus volūtate propria in quacunq̄ gesserit ciuitate nullū preiudiciū circa fortunā suā statūq̄[a] sustineat: sed tam ipse q̄ liberi eius et qui ex his in posterū pcreādi sunt ab omni hm̄oi nexu cū suis facultatibus liberi alieniq̄ pmaneāt[b]. ita tn̄ vt si aliqua functio volētibus eis fuerit iniūcta/ex qua necesse sit eos aliquid accipere[c] qḋ ex data sibi pecunia in reliquis apud eos mansisse cōstiterit: soluētes sine vlla molestia vel cōditionis sue formidine discedant[d]. Si quis vero ex his[e] oīa[f] decurionū munera vel functiones vel honores nulla iminēte necessitate sed sua sponte peregerit: eū p sua liberalitate patrē[g] ciuitatis in qua voluntarius municeps apparebit/si hoc libuerit ei fieri constituiq̄ hac lege decernimus.

¶ Liber homo q̄ sponte curie seipsum tradidit seipsum obligat non suos liberos quandocunq̄ genitos: secus si naturalis filius se offerat. h. d. Bar.

Imperator Iustinia.

Os q̄ liberi curiali fortuna cōstituti/postea se curie cuiuscunq̄ ciuitatis obtulerint: cōfidere volumus q̄ posteritas eo𝓇 nō solū iam pcreata sed etiā post talē deditionē procreāda hm̄oi fortūa libera manebit[h]: siue specialiter sub hac lege[i] curie se obtulerit vt ab eis descendentes tali fortuna liberi parmaneant: siue nullā hm̄oi fecerint mētionē: nullo audēte dicere q̄ nati vel concepti post talem deditionē paternā cōditionem sequi debeant. hoc eñ speciali bñficio alacriores oēs ad cōferēdā ciuitatibus hm̄oi opitulationem constituere properauimus[k]: ita tamē vt nec occasione quarte portionis bonorum huiusmodi decuriones q̄cunq̄ successores[l] eius aliquā inquietudinem patiantur: vt pote libera eius substantia omni curiali grauamine conseruanda est: et si quid defunctus vel ex administratione curialiū munerum vel ex quarta portione[m] ad eādem curiam semel vel sepius deuoluta: vel ex alia quacunq̄ causa eidem curie debuisse probetur: hoc ijdem successores curialibus reddere minime dubitent. illis scz que super naturalibus filijs quos naturalis pater sub hac lege curie dedit vel postea dederit vt legitimos tam ex testamēto q̄ ab intestato successores habeat: nō solū veteribus[n] legibus/sed etiā nostris sanctionib⁹[o] disposita sunt presenti lege excipiēdis: vt nō ipsi tm̄ filij naturales[p]/sed etiā ex his procreādi mares paternam sequātur fortunā: vel maribus liberis minime subsistentibus[q]/quarta pars substantie mortui curie deputetur.

¶ De his qui a principe vacationem acceperunt.

Imperator Theo.

Nullus vacationem temporalem curialis[r] accipiat: nisi id forte veris ac probatis[s] causis annotatio nostra concesserit.

¶ De vacatione publici muneris[t].

¶ Vacatio simpliciter concessa nō porrigitur ad munera or[illegible]

Imperator Gor.

o ¶ Sanctionibus. vt. s. de natu. libe. l. cōmunē. et adde in aut. quibus mo. natu. effi. sui. §. si q̄s igitur. col. vij. Accursius

p ¶ Naturales. scilicet curie dati.

q ¶ Subsistentibus. subaudi vel filia nupta curiali vt. s. quādo et qui. quar. pars debe. l. ij. §. ad filiorum. et. l. si. §. j. et. §. ij.

¶ [illegible]

Nullus. curialis. id est decurio vt cesset a decurienatu.

r ¶ Ac probatis causis. no. tria necessaria: vt princeps: et temporaria: vt causa necessitatis probata vt hic. et. s. de decu. l. nemo. si enim cuilibet affectanti concederet non esset qui munera subiret. vt. ff. de vaca. mu. l. j. in prin. et facit. j. de agri. et censi. l. immunitates.

t ¶ De vacatiōe publici muneris. Dictum est a quo cōceditur vacatio nunc quid concessa operetur. et dic munus aliud publicū quod in administratione rei publice sine titulo dignitatis subimus. vt. ff. de mune. et hono. l. honor §. j. aliud priuatum: vt tutela quod etiam publicū est quo ad q̄d vt institu. de excu. tuto. in prin.

Muneris. iniūguntur. qñ ꝯcedit vacatio: aut simpliciter vt hic. aut pleni⁹: vt et militie detur cui cōcedit imunitas. vt. ff. de va. mu. l. pe. §. duo. cuꝫ ergo simplr: extraordinarias collationes dumtaxat euitat. i. ex improuiso a magistratib⁹ indictas ordiarias vero. i. que a legibus vel senatuscon. vł ꝯstitutionib⁹ vł aliqua lege iponunt recusare nō pōt. q̄lia sunt oia pſimonialia ordinaria: vt hic. et. ff. de va. mu. l. i honoribus §. q̄ mūerꝫ. et. l. hi q̄. de pſimonialib⁹ eīn nēo se excusat. vt. s̄. d mu. pa. l. ij. cū ꝯcor. et. l. q̄ imuni. z. ff. d mu. z ho. l. fi. §. fi. itē q̄dā ēt psonalia a magistratib⁹ indicta nō euitat: vt q̄ habēt honorē oneri mixtū. vt. ff. de mūe. l. cui munera. et ad idē. ff. de va. mu. l. sextū. §. nūer⁹. itē et tutelam fauore pupilli nō euitat. vt. ff. de excu. tu. l. spadonē. §. q̄ accesperit. pſimoniale extor. euitat. vt. ff. d va. mu. in honoribus. §. q̄ mūerib⁹.

Muneris publici vacationem ea cōtinere q̄ nō lege non senatusconsulto/ non constitutionib⁹ principū iniūgūtur[a] merito rñsum est: ad quam formā iuris ptinet[b] si ceperis ad mūera extraordinaria a magistratib⁹ deuocari: appellatiōe interposita poterꝭ apud presidem iuris rōnibus protegi.

De decretis decurionū sup [illegible]

Imperator Diocle.

Exceptis q̄ liberaliū studiorū antistites[d] sūt: et qui medēdi cura fungūtur[e] decreto decurionū imunitas nemini tribui potest. Idem Aug.

b Pertinet. q̄ vocaris ad extor. et habes va. ꝑ puile. et sic hēs ius appellādi. ḡ zc. vt. s̄. quēad. ciui. mu. indi. l. j.

c [illegible] Nā et sup alijs interpouit: vt sup alienatiōe pdiorū curialiū. vt. s̄. de p̄. cu. l. ij. et sup eligēdo sindico vel actore. vt. ff. qd̄ cuius. vni. l. nulli. vel alio officiali. vt. s̄. de decu. l. ij. Itē sup salarijs medicorū et mgr̄orū liberaliū artiū. vt. ff. e. l. iiij. Itē sup bānis z statutis. vt. ff. e. l. fi. Quid aūt si statuerit vt pr̄ teneat ꝑ delicto filij vł aliō ꝯ ius: Rñ. ɓm py. si ꝯ tale ius est statutū cui possit derogari pacto vel renūciatiōe: tūc et per statutū q̄si quilibet renūciet: alſ no. qd̄ habes. s̄. de pac. l. si qs in coscribendo.

Exceptis. ātistites. vt mgr̄i: nō dico repetitores.

e Cura fungunt. et sunt intra numerū. vt. s̄. de epi. et cleri. parabolani. et multo magis legum doctoribus. vt. j. de ꝓfes. z medi. medicos. et de mu. et hono. l. fi. §. fi. Et dic ꝙ etiā in patrimonialibus tenet immunitas cōcessa si mō spāliter dicatur. vt no. s̄. de mu. pa. l. qui linu. cū etiā de bursa dari pn̄t et decernere. vt. ff. e. l. iij. et iiij. Item videtur sol⁹ princeps posse concedere immunitatem. vt. s̄. de his q̄ a pn. q̄ est ꝯ. Sol. spāle in his duob⁹ q̄s ergo alij prestabit immunitatē si opus fuerit: Rñ. sol⁹ princeps. vt ibi dicitur.

Ordinis ambitiosa. vt si liberēt publicum debitorem vel ex publico largiantur. vt. ff. e. l. ambitiosa. z no. ꝙ due ptes debent adeē. itē maior ps ꝯsentire. vt. ff. e. l. leg. no. al. q̄ illud quod pōt fieri pacto pōt [et] statuto quam intellige verā [illegible] vt p bar. in l. omnes de iust. et iu. nume. 26.

et. ff. qd̄ cuiusq̄ vni. l. nulli. alſ non valet. Item et si valꝫ rescindit q̄ñq̄. vt. ff. e. quod semel. et facit. s̄. de asses. l. nemo. et de episco. et cle. si quēq̄s. et in aut. quō opor. episco. §. verū. et. ff. de rebus eo. l. magis. §. si eis.

g De excusationib⁹ munerū. Qui det immunitatem z cui data proficiat dixi: nunc de ipsis causis ꝓpt q̄s q̄s excusat. Et dic ꝙ elect⁹ ante oia appellet itra decem dies: alſ consentire videtur. vt. ff. de vaca. mu. l. j. et. s̄. de appel. hi qui. et prosequat ifra duos mēses. vt. s̄. de tempo. appel. l. j. licet alij aliter. l. illam intelligant: hoc fallit in veterano qui non appellat. vt. s̄. qñ pro uo. non est ne. l. veteranus. itē in tutela et cura. vt. ff. qñ appel. sit. l. j. §. si tutor. et. §. alis. Sed quis interim gerit munus: Rñ. collega si habꝫ. alſ eligit alius et suo periculo male agitur si excusatio nō vera inueniretur. vt. ff. de ap. l. imperatores. §. j. et dic excusatio est alicuius iuste cause allegatio ꝓpter quā arctari nō dꝫ ad subeūda munera. vt. ff. de vaca. mu. l. j. j. rñ. et distingue: q̄ excusatio alia temporalis et personalis. vt. ff. de vaca. mu. his qui na. et. l. in honoribus. §. j. et. s̄. de his qui a prin. va. acce. alia perpetua vt. ff. de vaca. mu. l. pe. in pn. Item alia plena: cum a muneribus tm̄ personalibus excusatur. non autem ab oneribus: plenior cum etiam ab honoribus non autem a patrimonialib⁹. vt. ff. de vaca. mu. l. ij. §. ij. et. §. q̄ patrimoniorū. et. l. penul. §. duo. Alia plenissima quod est quando a quibusdam patrimonialibus excusatur. vt. ff. eo. his honorib⁹ §. angariarū. et de mu. et hono. l. fi. §. pe. porro ab omnib⁹ aliquem excusari non meminit py. se legisse. cum etiam imperator et augusta quedam talia subeant. vt. j. de qui. mu. l. ij. et. s̄. vt in emp. spe. l. j. sꝫ legit. ff. de iu. imu. l. semp. §. licet. et. j. de priuile. eo. qui in sa. pa. mili. l. ij. et. j. de profes. medicos. Accur.

Excusatio quid sit. vi. glo. in tex. b. p. ratio 3.

Ordinis ambitiosa[f] decreta sacris constitutionibus reprobantur.

[illegible]

[illegible]

Idem Augu.

Etiā hi qui nīa[h] procurasse monstrant muneribus ciuilibus, que dignitati eorū congruunt fungi debent.

Pars actorꝫ Dio.

Adductis[i] firmino et appollinario z ceteris pn̄cipalibus anthiocensium astātibus sabinus dixit. Diocle.

Certis dignitatib⁹ data a nobis indulgētia est munerū ciuiliū et psonalium[k] id est his q̄ aut ex ptectorib⁹[l]

Imperator a muneribus qñ q̄s nō excusatur.

Etiam. nostra. alſ nostro. s. pſimonio. i. adutilitatem: alſ nr̄a. s. pſimonia vel negocia: z sic est ꝓcurasse. interim tñ dū administrāt excusant se. vt. ff. de excu. tuto. l. administrantes. z ita caute dicit ꝓcurasse. et facit. j. de q̄b⁹ mu. vel presta. l. ij. Accur.

Adductis. scilꝫ in palatio.

Certis. et personalium. non patrimonialium.

l protectoribus. de his. j. de dome. et prote.

a ¶ Prepositis.scilicet laborum.vt in proxi.titu.⁊ de prepo.laborum.l.j.Accur.
b ¶ Ciuilia.pro eodem quia ciuilia sunt. vt.ff.de mu.et ho.l.fi.§.hec omnia.
c Tutele.scilicet vnius.Accur.

q ¶ Urgere.dispendiū puta.
r ¶ Celsitudinē tuā.pfecto ptorio loquitur.
s ¶ Fieri.s.dicte pensitationis extraordi.faciende.
t ¶ Roboreť.qđ exactum est. et tunc dabitur palatinis vel cui princeps dixerit.vt.s.de bo.va.l.si vacantia.

d ¶ Ciuilib⁹.que sunt publica vtilitate. qđ non est in tutela. vt.ff.de excu.tu.l. athlete.§. tutela.
e ¶ Prestent.a ciuili.sed a q̄rta tutela bñ excusant. vt.ff.de excu.tu.l.tria.et.s. q̄ nu.tu.l.j.q̄ sunt contra.
f Draule. id ē aquā deferētes ī aulā pncipis vel dic custos ductus aq̄ aule iperialis . et diciť ab idros qđ est aq̄ et aula.vt.j.de aq̄du.l.decernim⁹.§.vniuersos.
g ¶ Concessam. eo q̄ sūt electi ad aliud officium.
h Rocuratores.dimissos in ciuitate ab absentibus reipu. Azo. al's ðbitor ex administratione ⁊ ex pollicitatiõe excusať ab oneribus vt.ff.de mu.et ho.rescripto.§.debitores.
i Enatorib⁹. al's senatoribus.al's venatoribus. et facit.ff.de fer.vi.p̄.l. diuus. Itē ðcretū hoc ðt qđ subijcit : nullū venatorē legim⁹ esse sanctum
k Egociātes. in curia principis.premittit genus.

al's parthiarios. al'. pellipariros. al'. pānarios.

sunt aut ex prepositis[a]. hi q̄ ad mūera psonalia aut ciuilia[b] nō vocabuntur. Idem Augu.

Tutele[c] sollicitudo a muneribus ciuilibus[d] nō excusat: vtpote nec tres simul iniūcte diuersarū domuū hmōi beneficiū p̄stent[e]. Idē Aug.

Draule[f] ciuiliū imunitatē sibi iure cōcessam[g] approbare minime pñt. Idē.a.

Procuratores[h] absentium reipu.cā munerū ciuiliū vacationē non habent.

Idem Augu.Caio.

Senatoribus[i] imunitas ob hāc pfessionē solā nullo iure cōcessa pbari pōt.

Imperator constan.

Negociātes[k] vestiarios/lintheones/purpurarios/et particarios[l] q̄ deuotioni nr̄e deseruiūt[m] visum est ẜm veterem ɔsuetudinē ab oī munere immunes esse.

¶ Preses vel alius iudex nō pōt collectā iponere:sed si necessitas iminet dz scribere p̄fecto:⁊ p̄fect⁹ rescribit pricipi q̄ hoc pmittet.B. Idē Augu.

Placet nullū oīno iudicē decetero puincialibus inferendū[n] aliq̄d indicere: vt ea tātū sedulo cūctorū studio pensitentur/q̄ canonis instituti forma cōplectiť[o]:vel nostra clementia decreuit inferēda[p]/vel delegatione solēniter sanciēte/vel epistolis p̄cedentib⁹.s; si q̄d vrgere[q] forsitan ceperit:referri ad celsitudinē tuam[r] statuim⁹:et auctorē te fieri[s]/⁊ eo psoluto referri ad sciētiam nostrā/vt nobis iubentibus roboreť[t]. Si q̄s aūt vsurpatoria temeritate ampli⁹ aliq̄d fuerit conat⁹ exigē/obnoxius quadrupli[v] repetitiõe teneať:q̄ seueritas[x] iussionis ad ordinariorū iudicū officiorūq̧ terrorē ðbebit excurrere: vt si eorū vel gratiosa ɔniuētia/vel ignobili dissimulatiõe temeritas admiserit curialis[y]:eos q̄z dāni simplicis pena castiget.

Imperator Ual.

Illud conuenit precaueri/ne q̄s hāc[z] q̄ psōalis ē fūctio p̄cio[a] putet eē taxādā

¶ Predia ēphiteotica principis ... pstatiões nō soluūt.Bar. Imp.Gor.

Priuate rei nostre puilegijs pmanentib⁹ nichil extra ordinē p̄dia[b] iure perpetuo cōsignata sustineant:neq̧ adiectis[c] sepius ac p̄ter primū delegationis canonē[d] postulātis[e] afficiant ipēdijs[f]:q̄nquidē neq̧ aurario canoni[g] sub priuilegijs estimato aliq̄d ex ea iubētib⁹ nobis p̄bitionū diuersi

v ¶ Quadrupli. fa.j.de cē.l.peq̄tores.⁊ in aut.vt iu.si.quo.suf.§.sic igitur.⁊.s.de iu.fis.l.q̄ in ɔctib⁹.⁊.s.ad legē iul.repe.l.j.et fi.in fi.et.ff.ð pub.l.licitatio.§.qđ illicite. et.j.de curio.l.ij.i fi.S; cōtra.s.de supexac.l.j.vbi dicit in duplum. So.vt ibi.
x ¶ Seueritas.s; non tanta:et sic de ɔsentientib⁹ vel nō ɔdicētibus dicit.
y ¶ Curialis. al's curialis.et iūgiť p̄cedētib⁹. al's curiales:⁊ tunc sequentibus.et supponit p p̄dictis iudicib⁹ et officialib⁹.et facit.s.de appella.l.qm̄ iudices.Accur.
z Illud.ne q̄s hāc.s.functionem : et supponit pro quolibet psonali munere.
a ¶ Precio. vt loco munerꝫ deť pecunia.vt.ff.de mu.et ho.l. estimationē.al's et pecuniā pdit et mun⁹ subit vt.ff.de polli.l. in priuatis.§.j. sic et s.de pcu.lr̄e.item ff.de tute.l.in eos Itē facit quoquomō.ff.de va.cogni.l.j.§.pinde.vbi ðr q̄dā honeste accipiunť ⁊c. Itē facit.s.de ces.bo.l.propter.

l ¶ Et pticarios.q̄ circa q̄ddā gen⁹ vestis negociabanť.
m ¶ Deseruiūt.s.dū seruiūt.vt.ff.de iur.imu.l.sp.§.negociatores.⁊ ante iniunctum munus negociari ceperant:vt ea.l.§.hoc circa vacationes.nam tunc ab oī vt hic:etiam a p̄rimoniali munere excusantur.vt.d.l.§.l;. nisi forte ab eis a quibus nec princeps.vt.j.ti.j.l.ij.in prin.
n Placet.inferendū.i.dādū ordinariū vel delegatum.
o ¶ Complectitur.s.quadragesimas. Item per lustra que sunt ordinarie.vt.s.de indic.l.fi.
p ¶ Inferēda.sc; extra ordinē decerni dico vel delegatione.s.per pragmaticā:vel eplīs.vt.s.de anno,⁊ tribu.l.iij.et de indic,l.particulari.et de supindic.l.j.

b Priuate.p̄dia. pncipis data ī ppetuā ēphiteosim nō soluūt supindicta ēt iussiõe pncipis vt h.et.j.e.l. pe. et.j.de lo.fun.ci.l.ij.et fi.et hec sunt priuilegia q̄ hic dicit.
c ¶ Adiectis.s.superindictis extraordinarijs.
d ¶ Canonem.a quo nō excusanť.vt.s.de exa.tri.l.si diuina.et de indic.l.j.
e ¶ Postulantis.al's postulatis.al's postulantis.
f ¶ Impendijs.s.extra ordinē dictis.
g ¶ Canoni.i. dicere susceptori aurario ex̄p̄ꝫ priuilegiato īter ceteros susceptores nichil decurriť.i.soluitur ex ea sc; delegatione quā faceremus p supindictis quacūq̧ ex cā facimus ei solui ab alijs:neq̧ eni etiam alijs imminet

hoc onus: nisi principe pmittente. vt. s. de supindic. l. j.
a ¶ Decurrit. al's discutit. al's discurrit. et al's decutitur. et tunc dic aurario id est procuratorio.
b ¶ Ceteris. scilicet priuatis.
c ¶ Estimari. possessores prediorum principis datorũ in perpetuã emphiteosim.

vt. j. l. fina. Accur.
q ¶ Uendicent. similiter porcinarij vrbis eterne. vt. j. de suarijs. l. j. itẽ silẽtiarij: vt. j. de silẽ. l. ij. et. iij. et proximi sacrorũ scri. vt. j. de proxi. sac. scri. l. hac lege.
r ¶ Si priorib⁹. i. priuilegijs sibi datis ante hanc. l.

d ¶ Quos. s. ceteros.
e ¶ Functiões. s. ordinarias.
f ¶ Perpetua. al's ppetuo. al's ppetua.
g ¶ Prerogatiua. i. supindicta q̃ ex prerogatiua et etiã extraor. pstantur. al's estimatas. i. taxatas ordinarijs. et sic iũgit cũ superiorib⁹. al's estimata. s. progatiua. i. taxata extraordinaria. et sic iunge cũ inferioribus.
h ¶ Mos. mẽorie. id est fuerũt magri scriniorum memorie sacrarũ eplarũ vel libellorũ vt subijcit epistolis vel libellis de qb⁹ habes. s. de decu. l. fi. et gñalit oẽs mgri cuiuscũq; scrinij. vt. j. de magi. scri. l. j.
i ¶ Prefuere. dico cum honore comitũ. i. q: comites dici et eẽ meruerit vt sũt comites presidũ et pcõsulũ et pcuratorũ cesaris et comites cõsistorij et archiatri palatij: qb⁹ oib⁹ data est excusatio. vt. ff. de va. mu. l. legato. §. j. nisi suffragio perceperint dignitates. vt. j. de lega. l. vniuersi. cõtra.

tate decurrit: et pari cum ceteris[b] estimari[c] sorte non cõuenit q̊s[d] p̃ter annonarias fũctões[e] estimatas ppetua[f] pẽsitatiõis prerogatiua[g] nexuerunt.

¶ [illegible] notarij [illegible] principio habẽt im[illegible] ab extraordinarijs muneribus. Bar. Idem. a.

Mos q̃ cũ honore comitũ noie mgroz memorie[h] pfuere[i] / vel epl'is vel libellis: itẽ eos q̃ ibidem peragendis[k] signãdisq; rũsis nr̃e mansuetudinis obsecũdãt: oĩz ciuiliũ munerũ fieri iubem⁹ exortes. igit qui ex eo gdu palacio nr̃o abscesserit[m] adesse sibi cõpetentia priuilegia glorientur q̃ p̃o supiorib⁹ dignitatib⁹ creuerit[n] nichilominus ei⁹ loci priuilegia p̃sto[o] sibi fuisse letẽtur.

¶ Palatini in dignitate cõsi[illegible] a sordidis muneribus [illegible] pla.

Idem Augu.

Maximarũ[p] [*] culmia dignitatũ cõsistoriani q̊q; comites / notarij ẽt nr̃i et cubicularij oẽs atq; excubicularij / ab oĩbus sordidis muneribus vẽdicẽtur[q]. ceteros autẽ palatina vel militari intra palaciũ p̃rogatiua munitos: ita demũ

priuilegium simile cõtineat: si priorib⁹[r] statutz se ad hmõi exceptionẽ docuerint ptinere: vt nõ singulis indulta psonis sz in cõe dignitati vel corpori huiusmodi bñficia doceãt fuisse cõcessa / circa rhetores atq; grãmaticos eruditionis vtriusq;[s] vetusto[t] more durãte. ¶ Sordidorũ[v] p̃o munerũ talis exceptio sit vt i patrimonijs dignitatũ superius digestarum: nec conficiendi pollinis[x] cura mãdet: aut panis excoctio aut obsequium pistrini / nec paraueredorũ[y] hmõi iuris aut perangariarũ p̃bitio mãdet. exceptz his qbus ex more rethicus[z] limes includit / vel expeditiõis[a] illirice pro necessitate vel tempore vtilitas adiuuat. Operarũ q̃z artificũ diuersorum excoquende etiam calcis obsequia nulla de talib⁹ adiumẽta poscant: materiã[b] lignoz atq; tabulata[c] exceptoz viroz p̃rimonia nõ p̃beãt: carbones q̃z nisi eum[d] [*] quẽ moneta solẽniter vel fabricatio ƀm veterem morem poscit[e] armorũ / ab huiusmodi[f] iuris prebitiõe desistat. Publicis vl' sacris edibus[g] cõstruendis atq; reparandis capitalis[h] atq; temonis[i] necessitas nulla mãdetur: legatz atq; allectis sũpt⁹ possessio[k] hmõi

s ¶ Utriusq;. id ẽ vtraq; arte eruditos. s. grãmatica et rhetorica.
t ¶ Uetusto. Ad hoc. ff. d mu. ⁊ ho. l. fi. §. fina. Item phi a sordidis excusant. vt. ff. de vaca. mu. l. in honoribus. §. phi.
v ¶ Sordidorũ. mõ numerare incipit sordida. quib⁹ adde q̃ sunt. ff. de mu. et ho. l. fi. §. inter psonalia. ⁊ ƀm hoc dic exceptio. id ẽ acceptio. Uel dic secundo q̧ accepit q̃dã sordida subeũda ẽt p p̃dictas psonas: ante tñ specificat q̃dam sordida de nõ subeũdis. et dic q̧ tributũ nõ est sordidũ. vt. ff. ad muni. libertus. §. ex cã.
x ¶ Pollinis. al's polline. i. tenuis buratatio de staminga q̃ detruditur subtilissima farina: ex qua cõficit polla. i. albissima farina.
y ¶ Nec paraueredorũ. vt. j. d p. sacro. scri. hac lege.
z ¶ Rethic⁹. species sordidi muneris. Accur.
a ¶ Expeditionis. sic. s. de sacrosan. ec. l. neminez.

Munera sordida que sint.

[*] multa i hãc. l. Alci. h et pyr. in pn. hui⁹ ti.

[*] nisi si q̃d. vel nisi si quem.

k ¶ Peragẽdas. de his habes. s. de his q̃ se defe. l. fi.
l ¶ Omniũ ciuiliũ. qd ad psonalia restringit. vt no. s. de va. mu. qui immunitatem.
m ¶ Abscesserint. al's decesserint: et al's adheserint. et al's accesserint. ad quã vltimã facit. s. de aduo. diuer. iudi. l. j. ⁊ j. de fabri. eos qui. et. j. de p̃po. sa. cu. l. ij. et. j. de comi. q̃ prouin. re. l. j. et de proxi. sac. scri. l. j.
n ¶ Creuerint. i. finita prima eligũtur ad maiorem: retinent quidem priuilegiũ prime. vt. j. de dig. l. iij. ⁊ de agen. in re. l. fina. Accur.
o ¶ Presto. i. pñtanea. ac si nec maiorẽ accepissent.
p Maxiarũ. vt illustres et supillustres q̃ sunt maximi.

et. j. de cur. publi. nullus. et. j. ti. j. l. ij.
b ¶ Materiam. vt. ff. de lega. iij. l. ligni.
c ¶ Tabulata. vt. ff. de ser. vr. p̃. l. fuit⁹. §. si antea. hec q̃dẽ ad publicas edes cõstruẽdas p̃stabant. vt. j. statim.
d ¶ Eum. i. ille. sic. s. de fideiuss. causam que.
e ¶ Poscit. al's pescit. al's pascit.
f ¶ Ab huiusmodi iuris. al's iure. al's iuris.
g ¶ Sacris edibus. in quibus arma reponuntur: al's ecc̃t contra. s. de sacrosan. ec. l. ad instructionem.
h ¶ Capitalis. al's capitationis. al's capitalis.
i ¶ Temonis. species sordidi muneris.
k ¶ Possessio. vt est possessio rerũ priuatarum augusti et auguste. vt. j. de priui. do. aug. l. j. et possessio senatorum. vt

ĩ.de dignita.l.quoniam diuersi.
a ¶ Possidere.id est habere in presenti. Idẽ et si in preteritum habuerunt vt subijcit.et.ĩ.eo.l.eã legem.
b ¶ Ordinariorũ.que sunt h abes.s.l.proxi.in prin.
c ¶ Ad heredẽ.s.extraneũ:sed ad suũ etiã p̃sonale priuilegiũ transit.vt ar.ff. so. ma.l.maritũ.et.l.se.r.l.ẽt.r ff.de leg.j.l.sciẽdũ.§.legati.fin. p.et no.q2 aut defertur p̃sone vni vel omnib9 de militia illa immunitas vl' priuilegiũ:r nõ transit ad hrdẽ:vt h.et ff.de cẽ.l.iij.in fi.r s.de re.iu.in oib9. et.l. priuilegiũ. et de iur. imu.l.j.§.p̃sonis. et.ff. de vsu et habi. vsus.aut reb9:r datur succedẽtib9 in eã rẽ.vt ff.de cẽ.l. iij.cũ cõ cor. aut datur generi vel personis hoc pacto vt ad posteros descendat: et tunc non descẽdit nisi ad eos qui ex femis nati sunt vt.ff.de iu. immu. l.j.§.j.et. l.iij.aut ciuitati vel loco/r tunc transit. vt.ff. de cẽ. forma.§.q̃s. q̃s. quia semp est idem populus.vt ff.de iudi.propone batur.
d ¶ Dignitatis. exempla. s.l.pri. et.l.inductis.
e ¶ Eam legẽ.dicit de lege superiori maximarũ. nam et hec et illa sunt valentini.
f ¶ Quãdiu.scilz tantum.et facit.s. l.maximarum. in fi. et. ff.de consti. prin.l.fi.r.ĩ.q̃ mil. nõ pos.l.eos.§.sciturus.sic no.immunitas non cum dignitate: sed cum persona extinguitur.vt.s.l.proxi.no.

Priuilegiũ p̃sonale an ad successorẽ trãseat.

[illegible] quando priuilegiũ p̃sonale [illegible]

priuilegijs munita non conferat:hoc tñ his patrimonijs p̃sit q̃ dignitatẽ p̃prio videntur noie possidere[a]:eos ẽt q̃ simili honore functi sunt generali prerogatiua a prebitione sordidorũ munerũ vẽdicamus.

¶ Priuilegiũ p̃sonale nõ trãsit in successorem. Bar.

Idem Augu.

Sordidorũ[b] munerũ excusatio delata p̃sonis ad heredem[c] successorẽve trãsire nõ põt.neq3 ei põt eẽ ppetuũ/qd nõ reb9 sed p̃sonis cõtemplatõe dignitatis[d] atq3 militie indulsisse nos constat.

Idem Val.

Eam legẽ[e] quã de extraordinarijs sordidisq3 munerib9 expressis vocabulis functionum et insignibus dignitatum sine vlla ambage prescripsimus/ita circa eos in quos nostra munera redũdarunt esse precipimus seruandam / vt hisdem beneficijs non q̃3diu[f] militauerint sed q̃3diu vixerint perfruantur.

¶ Predia principis p̃pria vl' emphiteotica ab extraordinarijs et sordidis munerib9 sunt exempta. Bar.

Imperator Augu.

Euidenter atq3 absolute iubem9 ne fundi ad patrimoniũ nostrum pertinentes seu cõductionis titulo seu perpetuo iure teneantur[g]/ aliquid

g ¶ Euidenter.iure teneantur: sic enim tenentur. vt.ĩ.de col.fun.ci.l.predia.
h ¶ Ordinem.i.ordinarium canonem.
i ¶ Preciĳ.ad hoc.ĩ.ti.j.l.j.
k ¶ Sordidis.que sunt habes.s.e.l.maximarum.
l ¶ Imperatum.vt.s.eo.l.priuate.et.ĩ.de priui.do.aug.l.j.et.l.fina.et de col.fun.pa.l.j.Item contra.s.de super indi.l.j.Sol.vt ibi.
m ¶ Ab illustribus.s.l.maximarum.in prin.
n ¶ De q̃b9 mũerib9 vel p̃sta.rc. De his qui se excusant dixit:nunc q̃ nõ.r dic differentiã inter hunc titu.r s.de immu.ne.cõce.q2 ibi specialiter de immunitate tributorũ.vel ibi ostendit in quib9 casib9 specialiter immunitas concedenda sit.hic autẽ in quibus gñaliter non põt opitulari.
o ¶ Comparatõi.q̃ cõparant ad opus publicũ et curator preficitur qui dicitur habere p̃sonale munus.vt.ff. de mu. et hono.l.j.§.fi.et l.fi.§.j. et facit. ff. de vsu.si pendentes.§.si quis.
p ¶ Transuectioni.que fit cũ curribus: vel cũ nauibus.nec eni a tali trãsuectione deb3 quis se excusare. vt.ĩ.l.pri.
q ¶ Uniuersi. ẽt imperator et augusta. vt et.s. vt nemi. li.l.j.r seq. et.s.titu.j.l.maximarum.§.sordidorum. et.ĩ.l. prox. argu.ĩ. de pre.na. ui.l.j.in prin.
r ¶ Illiricianas. id est quando imperator ducit exercitum in illiricũ id est sclauoniam: idem esset si alibi duceretur exercit9 principis.sed loca tangit vbi pl9 necesse erat exercitũ ducere. Accur.
s ¶ Titulis.i. necessitatibus supradictis vel transuectionibus.

preter ordinẽ[h] superindicti vel precij[i] nomine de sordidis[k] quibuscũq3 muneribus agnoscãt nam et hoc a diuis principib9 imperatum[l] est/et a nostra serenitate reparatuz. Quisquis igitur iudicum contrafecerit/ quinq3 pondo auri de facultatib9 suis:et de officijs suis totidem:et de curialibus q̃ exequi male iussa festinant nouerit eruenda.

Idem Augu.

Ab illustribus[m] p̃sonis sordida mũera r extraordinarie necessitatis damna remouemus.

¶ De quibus muneribus vel prestationibus[n] nemini liceat se excusare.

Imperator Augu.

Comparatio[o]ni[o] transuectio niq3[p] specierũ vniuersi[q] sine vllo priuilegio coartentur ad necessitates illiricianas[r]. nam ĩ his dũtaxat titulis[s] nullũ sub quodam cessare priuilegij velamẽto cẽsemus:s3 sub hac[t] cõditiõe cum tẽpus exegerit hmõi collationi succũbant. vt non tantũ requiratur idoneus[v]: verum vniuersi pro portiõe sue possessionis iugatiõisq3 ad hec munia[x]

t ¶ Sub hac.id est sub hoc modo qui sequitur ibi vt non tantũ rc.vel proprie sub hac conditione que est cum tempus exigit rc. Accur.
v ¶ Idone9.qd querit in p̃sonali munere.vt.ĩ.de potentio.ad mu.no.l.j.et.s.de decu.l.ad subeunda:sed nõ in patrimoniali vt hic.et.s.de imu.ne.con.l.per bithiniã.r dic idonee.sc3 commode tñ.
x ¶ Munia.i.munera vel onera.

albi petra[illegible]

a ¶ A summis.id est diuitibus vel potentibus qui dicū-tur summi.id est in summitate rote fortune existentes.
b ¶ Sarcina.id est onus supradictum.
c. ¶ Ad infimos.id est pauperes.
d ¶ Decurrat. nam ita tenebit̃ pauper vt diues pro modo possessionum ⁊ facultatum.

Cum ad prouincialium. idem est si per italiā. vt.§. de sacrosan.ec.l.iubemus nullā.nā cum ipā lex non distinguat italiam a prouincia:nec nos distinguere debemus. vt.ff.de pu.l.de p̃cio.Accursius.

f ¶ Angarijs.dicūt̃ exhibitio opere sine sumptu. ꝑangarie qñ vtrūq3 scil3 exhibitio oꝑe cum sumptu:⁊ sic mixtum.
g ¶ Plaustrȷ̃. qñ rebus tantū. et sic vel ꝑ. i. quolibet ⁊c.sed.ꝑ. dixit q̃libet etiā personali
h. ¶ Pertinēt. vt. §. de sacrosan. ec. l.neminem.et.l.iubemus nullā na-uē.⁊.§. l.,pri.l p̃n. cū concor. Excipe veteranos ⁊ milites. vt.ff.de mu.⁊ ho.l.fi.§.hec oīa.
i ¶ Pragmatica facta cum consilio procerum ⁊ ad exhortationem.
k ¶ Diuina.fctā proprio motu.
l ¶ Excusatos. vt .ȷ. de cursu pu. nullus.s3 h̃ loquit̃ pre. preto. q̃ debet oībus subditis istud predicere et manifestare ne aliquis possit p̃tendere excusationē ignorantie.

al's nu minis.

al's p̃sona vel dignitate.

coartentur:et a summis[a] sarcina[b] vsq3 ad infimos[c] decurrat[d]

Imperator Diocle.

Cum ad felicissimā expeditionem noïs † nostri: oīm ꝓuincialiū[e] ꝑ loca qua iter arripimus debeant nobis solita ministeria exhiberi:nemine3 ab angarijs[f] vel perangarijs vel plaustris[g] vel quolibet munere penitus excusari precipimus:sed oēs siue ad diuinā nostrā domū/siue ad venerabilis auguste vel ad sacrosanctas ecclesias / vel quaslibet illustres domos pertinēt[h] nec lege pragmatica[i] nec diuina[k] annotatione sacro ve oraculo excusatos[l] indictionibus magnifice tue sedis tꝑe nr̃e expeditiōis obedire decernimus. Impa. Leo.

Hac prouidētissima lege statuim⁹ oī excusatiōe[m] cessante nullaq3 personali ⁜ dignitate penit⁹ excepta[n] in q̄bus cūq3 locis administratiōi sublimitatis tue cōmissis op⁹ exegerit:muroꝝ cōstructionē[o] seu cōparationē[p] frumēti aliaꝝq3 specierū sine vllo ipedimēto prout cōmodū atq3 necessarium magnitudo tua prospexerit fieri.

¶ Qui etate vel professione se excusant.[q]

¶ Studentes habent immunitatem a muneribus personalibus vsq3 ad xxv. annū sue etatis. Barto.

Imperatores diocle. ⁊ Maxi. Augusti.

Cum vos affirmetis liberalibus studijs operam dare maxie circa iuris ꝓfessionē[r] consistēdo in ciuitate beritoꝝū prouincie phenicis: prouidendum vtilitati publice et spei vestre decernimus/vt singuli vsq3 ad xxv.[s] annum etatis sue studijs non auocentur. Idem.aa.

Cum filios tuos p̃ria potestate[t] liberatos adhuc minores legitima etate esse dicas:merito postulas vt liberalib⁹ studijs nō auocent̃: et ideo munerib⁹ ꝑsonalib⁹ q̄ ad patrimoniū nō pertinēt[v] nō astringētur si ciuium inopia non est[x].

¶ [illegible] excusantur a muneribus personalibus: nō patrimonialibus [illegible] Bar.

Idem.aa.

Manifesti iuris est maiores.lv.annis inuitos ad munera personalia[y] vocari non

q̄ etate:alij q̄ ꝓfessione.⁊.ȷ.in lege manifesti:habet̃ q̄ etate: s3 certe professio sola nō excusat: s3 etas sola:⁊ dic dixit de quibusdā excusationibus : nunc de alia.

r Cum professionē.innuit ꝓfessionē iuris esse de liberalibus studijs qđ non est verum.⁊ nota beritorum:quia ibi docet̃ ius vt in ꝓhe. ff.§.hoc autem.

s ¶ Xxv.q̄ cept⁹ habet̃ pro cōpleto fauore honoris.vt ff.de mu.⁊ ho.l.ad rem.⁊ dic q̄ est tenera etas : vt h̃/et ꝓuecta q̄ excusat vt.ȷ.l.fi.et.ff. de decu.nō tm̃. s3 primi volentes etiā non admittunt̃.scđi sic vt.§.de decu. l.iij. et.§.de decu. l.iij. Quid si veniā etatis ipetrauit? R̃n. adhuc idē.vt.§.de his q.ve.e.l.fi.⁊ q̄ tenera etas est nichilomin⁹.qđ si de facto fuit creatus magistrat⁹ vel in offō: Uidet̃ q̄ licet habeat salarium non habeat tm̄ dignitatē. vt.ff.đ decu.si spurij.§.j.sꝫ d ibi qñ ab alio.sec⁹ si a p̃ncipe. vt.ff.đ re.iu.quidā. l fi.q̄ est cōtra. al's in iudice distingue : vt ff.de iu. cū p̃tor.§. pe. Item facit hoc etas non studium.

t Cum filios. potestate. hoc ideo dicit q̄ si esset in potestate nō esset dubitatio nam pater solus vocaretur pro modo patrimonij non autem filij cum nichil haberent. vt ar. .ȷ.de his qui nu.lib.l.cum facultates. posset etia3 esse alia ratio:quia eadem persona est patris ⁊ filij existentis in potestate:vnde cum vna solum persona iuris fictione presumatur/sufficit patrem solum subire munera.

v ¶ Pertinent. nam quedam pertinent vt sunt mixta et illa subijcit.quod dic. vt.ff.de vaca.mu.l.ij.§.muneris.⁊ facit.§.de mu.pa.l.neq3.

x ¶ Nō est.tūc ḡ nō excusat̃.vt.ff.de mu.⁊ ho.l.vt gradati.§.q̄tiēs.nisi sit pupillus.vt.ff.de iu. imu.l.iij.§.j. Itē ⁊ qñ esset etiam consuetudo patrie.vt.ff.de va.mu.l.ij.in p̃n.

y Manifesti.ꝑsonalia secus in honore vel munere ei coherenti:vt.ff.de va.mu. l.ij.§.muneris. nisi sit decurio:que licet sit dignitas.vt.ff.de va.mu.l.ad decurionatū. tamen excusat. vt.ff.de decu. l.ij.§.fina.et nota q̄.lv.anni

m Hac prouidētissima.excusatione.s.fieri qđ est in fi.⁊ facit.§.de ope.pu.l.ad portus.⁊ de of.procō.si in aliquā hoc munus est sordidum.vt.§.ti.j.l.maximiarū.§.publicis vnde forte ecclesia excusatur.vt.§.de sacrosan.ec.placet.
n ¶ Excepta.quantum ad hunc casum.
o ¶ Constructionem.vt tamen auctoritate principis fiat non publico sumptu.vt.ff.de ope.pu.l.iij.
p ¶ Comparationem.ad hoc.§.l.j.cū cōcor. ⁊.§.sine cen. vel reli.l.fi.⁊ de mu.pa.l.fi.Sed cōtra huic. l.⁊ prime hui⁹ ti.est.ff.de ex.tu.l.sed ⁊ reprobari.§.sunt autē. Sol.illa fm istam scilicet q̄ hoc est necessitas.Uel illud speciale in philosophis.quod non placet.vt.§.de mu.pa.professio.
q ¶ Qui etate vel professione se excusant. Quidā habent

excusant ab alio personali munere: vt hic. ⁊ ff. de decu. l. ij. in fi. sed in tutela et cura. lxx. vt. s. qui eta. l. j. et. v.

a ¶ Septuagenario. q2 si. lv. anni excusant ergo maior numerus multo magis excusat: q2 si id de quo min9 videt in esse ⁊c. Et no. etati deferēdū esse nisi de nouo nūc sit fact9 diues. vt. ff. d iure imu. sp. §. j. vl nisi sit ꝯsuetudo. vt. ff. d decu. nō tm̄. §. fi. vl nisi iopia. vt. ff. de mu. ⁊ ho. l. vt g̃dati. §. quotiēs. et facit ad. l. s. de testi. l. iurisiurādi. et ff. de decu. l. nō tm̄ i pn. ⁊ de ter. mo. l. ij. i fi. et de decu. l. si vltra. ⁊. ff. de iu. imu. l. maiores. et de va. mu. l. in honoribus. ⁊ insti. de excu. tuto. §. fi.

Etati ē deferendum.

Casus. excusationem. licet habeat curare patrem: et hoc in munere quod sumptū non exigit: al's secus. vt ff. de lega. j. filio. ⁊ no. s. de ho. non cō. l. j.

l ¶ [illegible] De secunda parte loquitur. j. e. cū facultates. ⁊ l. eos. at omnes alie de prima: nec superfluit hic titu. et superiores duo p titulos similes. s. v. lib. C. quia ibi quo ad tutelam.

posse. cū itaq3 septuagenario[a] maiorem te esse profitearis (si a nominatiōe facta appellationis auxilium interposuisti) tueri te notione presidis prouincie potes iure concesso.

¶ Qui morbo se excusant[b].

¶ Orbati vtroq3 oculo excusantur a muneribus personalibus: secus si vno tm̄. Bar.

Impera. Gor.

Si ea cecitate pr̄ tuus oppressus ē vt vtriusq3[c] oculi aciem prorsus amiserit: leuamētum psonaliū[d] munerū sentiet[e].

¶ Debilitatus propter morbū habet excusationem. Bar.

Imperator Dio.

Cum auriculari[f] morbo debilitatū te esse dicas iuxta iuris publici auctoritatez a personalibus[g] muneribus vacationem habebis.

Idem Augu.

Podagre[h] quidē valitudo nec personaliū munerum prodest ad excusationem: verum cum ita te valitudine pedum afflictū dicas vt rebus p prijs intercessum commodare nō possis: rector puincie si allegationibus tuis fidē adesse pspexerit/ad personalia[i] munera te vocari non patietur.

¶ Infirmitas patris non excusat filios. B.

Idem Augu.

Casus corporis pr̄is muneris personaliū filio iure non prestat excusationē[k].

¶ De his qui numero liberorum vel paupertate excusationē meruerunt.

Impa. an. au.

Numerus[m] liberorum ab onerib9[n] non excusat.

Impator Phi.

Filiuz ab hostibus captum ac necdū reuersum ad excusationem munerum personalium patri proficere non posse[o] magis placuit.

Idē Aug.

Nepotes in loco parentum[p] succedētes vice eorum pdesse cōsueuerūt: ideoq3 si quinq3 numerus[q] liberorū ex amissorum[r] filiorū nepotibus suppleť: a muneribus psonalibus is quē patrem tuum esse dicis iuxta constituta excusatur.

¶ [illegible] nitie filiorum non onerāt patrem. Barto.

† cōcor. c. lz. cuz glo. ij. ex̄ de cēsi.

b ¶ Qui morbo se excusant. hic p petuo vel ad tp̄s excusat prout tpalis vl ppetu9. vt. ff de excu. tu. l. nō solū. §. fi. ⁊ l. se. ⁊ ff. d va. mu. l. pe. ⁊ l. ij. §. quem ita.

Si ea vtriusq3. sec9 si vni vt. s. de excu. tu. l. frater. sic in surdo ⁊ minus audiēte. vt. s. q̄ mor. ⁊ ff. e. l. ij. §. minus.

d ¶ Personaliū. q̄ corpe implenda sunt: cetera ea que cōsilio prudentis viri vel p̄rimonio fiūt/nō. vt. ff. e. l. ij. §. corporis. vnde ver. Cōsilio pollet cui vim natura negauit. Ad quod: ff. de ca. ⁊ postli. re. l. postliminiū. §. fi. et. s. de trāsac. sane. ⁊. s. q̄ test. fa. pos. seniū. Itē hic de nouis: nā p̄terita non euitat sm̄. P. vt. ff. de postu. l. j. §. casum. ⁊ de iudi. cecus. ⁊. s. de decu. infamia. ⁊. j. de agen. in re. l. pe. in fi. nisi in tutela ⁊ cura. vt. ff. de excu. tu. post susceptam.

e ¶ Sentiet. al's sentiet et est bona: al's senties: ⁊ tunc dic per hoc ꝙ pater leuatur non tu. vt. j. l. fi. ⁊ facit. s. qui da. tu. pos. l. luminibus. Accursius.

Cum auriculari. qui dicitur arthetica quasi auriculā tenens.

g ¶ Personalibus. hoc expone vt no. plene. s. l. proxi.

Podagre. que nō impedit. ad quod. s. de decu. l. a muneribus. ⁊ facit. ff. de edil. edic. l. j. §. proinde.

i ¶ Ad psonalia. al's corporalia: hoc expone vt. s. l. j. no. ⁊ facit. ff. de vaca. mu. l. pe. in prin. ⁊ l. ij. §. corporis. ⁊. s. de re iudi. quesitū. ⁊ instit. de excu. tu. §. item propter aduersam.

Numerus. scilz quinq3 liberorū. vt. j. l. iiij.

n ¶ Ab onerib9. si habes ab honoribus/subaudi et munerib9 his coherentibus et est plana. vt. ff. e. l. ij. §. numerus. et in l. honorib9. in pn. nisi sint. xij. vt. s. d decu. l. si quis decu. si vero habeas a muneribus: dic scz patrimonialibus. vt. s. de mu. pa. l. neq3. nisi sint xvj. vt. ff. de iure imu. l. semper. §. demonstratur. Uel sm̄ vtrāq3 litterā dic liberorum: scilicet mortuorum. vt. j. eo. l. personalibus.

Filium. non posse. secus si mortuus i acie. vt. ff. de va. mune. l. fina. Accursius.

Nepotes. parentum. matris et patris. vt. j. eo. l. de personalibus.

q ¶ Quinq3 numerus. dic sm̄. P. in prouincia quinq3. sed rome. iij. in italia. iiij. sic in tutela. vt. s. qui nume. li. l. j. vel forte in hoc munere aliud quod est publicum auctoritate ⁊ vtilitate: cum etiā in alijs differant. ⁊ facit. j. de sump. re. l. j. Item dic naturales ⁊ legitimi vel etiam emācipati vel in adoptionem dati: non naturales tm̄ vel legitimi tm̄. vt insti. de excu. tu. in prin. ⁊. ff. e. l. ij. §. incolumes. Item mares vel femine. vt. j. eo. l. fi. Item nati non nascituri. vt. ff. de excu. tuto. l. ij. §. qui autem in ventre. in prin.

r ¶ Amissorum. secus si viuunt, quia suo patri prosunt nō auo. vt. s. qui nume. libe. l. ij. et. ff. de muneri. et hono. l. iij. Item no. ꝙ filiorum non filiarum. vt. ff. de excu. tuto. l. ij. §. non solum. Item no. ꝙ minor numerus licet postea impletus non prodest. vt. ff. eo. l. ij. §. qui ad munera. Item plures nepotes ex vno filio pro vno filio computantur. vt. ff. de excu. tuto. l. ij. §. quotiensq3.

Cum facultates suas. filiū ſ. emācipatū. al's non desineret vel desisteret esse patrimoniū patris: nec valet donatio. vt. s. de do. si quis in emancipatum.
b Proponas. nisi in fraudē feceris cā euitādorū munerū. vt ar. ff. ad mu. l. si. §. sępe. et. ff. e. l. j. §. qui in fraudē ro q̄ p singulas ciuitates est statuēdus. vt. ff. de decre. ab or. fa. l. j. ⁊ ꝙ imunitatē habeat. vt. j. e. l. nec intra. si autem ex numerū est: nō nisi sit absens. vt in pn. huius. l. ⁊. s. quibus non obiicit lon. tem. prescrip. l. ij. ⁊. ff. quib. ex cau. ma. l. inter eos. §. fi. Item dic medicum cuiuslibꝫ egritudinis

hec tn̄ excusatio finit auctis postea facultatibus. vt. ff. eo. l. his ho. §. auctis. et sic est temporalis excusatio. ⁊ facit. j. e. l. fi. in fi.
c Ne personalibus. indicūtur. sed raro. quod dic vt. j. de muli. i quo lo. l. j. et facit s. eo. l. nepotes.
d Eos qui. liberos. v. et plene dic vt. s. e. l. nepotes.
e Impetrata. ab ipsis legibus.
f Ita. al's ita vt al's aut si ⁊c.
g Etatis. maioris. xxv. an. vt. s. qui eta. l. j.
h Obeūdis. id est subeūdis.
i Applicet. ꝓpter hoc em̄ pr̄ excusat ꝙ filios habet subeuntes. vt ff. de mu. et ho. l. iij. §. cōiuis.
k Censum tenuiorem. vt q̄r est impar oneri iniūcto. vt isti. de excu. tuto. §. item ꝓpter paupertatem.
l Potiat. s. propter rerū angustias si ad p. ⁊c. ⁊ facit q̄d no. s. e. l. cū facultates.

Imperator Diocle.

Cum facultates tuas omnes in filiū tuū ꝯtulisse te nec q̄cq̄ h̄re proponas[b]: respectu p̄rimonij ei⁹ q̄d tuū esse desijt muneribus ciuilib⁹ nō astringeris.

Idem Augu.

Ne psonalib⁹ mūeribus q̄ feminis ꝓ sexus ꝯditione indicūtur[c]/exemplo mariū q̄nq̄ supstitū numero liberoꝝ eas excusari diui parētes nostri constituerunt.

Numerus liberorum excusat patrē nō filiū si sufficiēs terre[illegible]. Itē ꝓpter paupertatē a munerib⁹ excusatur. Bar.

Imperator Cōstan.

Eos q̄ cuiuscūq̄ sex⁹ liberos[d] q̄nq̄ habeāt ipetrata[e] semel vacatiōe potiri cōuenit. ita[f] vt si in hoc nūero etatis[g] legitime fili⁹ inueniat/obeūdis[h] statim ꝓ suo pr̄e munerib⁹ applicetur[i]: pr̄b⁹ q̄ filios vel filias q̄nq̄ habuerit ꝓmissa legibus imunitate seruāda Qꝫ si q̄s ꝓpter cēsum tenuiorem[k] vacationē meruerit atq̄ hoc ꝓbauerit: bñficio potiat[l] si propter reꝝ angustias ad ꝑsonalia vocatur obsequia.

De professoribus et medicis.

Medicus donec sit i exercitu habet imunitatem a muneribus personalibus nō post: nisi alio priuilegio vel alia causa [illegible]. Bar.

Imperator Augu.

Cum te medicum legionis secunde adiutricis[m] esse dicas/ munera ciuilia[n] q̄ꝫ diu reipublice causa abfueris suscipere non cogeris. Cum autem abesse desieris post finitā eo iure vacationem[o] (si in eorū nūero[p] es q̄ ab beneficia medicis cōcessa[q] ꝑtinent) ea immunitate vteris.

Doctor qui nō legit vtiliter scholarib⁹ pōt reprobari. B.

Imperator Gor.

Grammaticos seu oratores[r] decreto ordis[s] ꝓbatos/si nō se vtiles[t] studētib⁹ ꝑbeāt: denuo ab eodē ordine reprobari posse incognitū nō est.

Imperator phi.

Poete[v] nulla imunitatis ꝑrogatiua iuuantur.

Imperator Diocle.

Ratione[x] diui pij liberalium studiorū pfessores nō etiā calculatores[y] ꝯtinent.

Non [illegible] de [illegible] medicorū [illegible] nitas sit concessa. h. d. Bar.

Idem Augu.

Nec intra[z] numerum

humane. vt. ff. de va. co. l. j. §. j. non bestie. vt. j. ō excu. artifi. l. j. in prin.
q Cōcessa. que sunt. j. eo. l. medicos. et. l. fi.
r Grāmaticos. oratores. al's rhetores q̄ docent rhetoricam. et facit. j. l. nec intra.
s Ordinis. decurionum. vt. j. eo. l. magistros.
t Utiles. ex cā q̄ reprobant vt h̄. et. ff. de decre. ab or. fa. l. q̄d semel. ⁊ de mu. et ho. l. vt gradatim. §. reprobari. sꝫ nō sine cā. vt. ff. de neg. gest. pōp. §. sꝫ eo dicto. itē arg. ꝯ. s. sen. rescin. non pos. l. j.
v Poete ⁊c. vt Virgilius. vt i sti. de iu. na. §. sed ius. nec geometri vt. j. l. prori.
x Ratiōe. qua datur imunitas professoribus quā nō hēm⁹. sꝫ facit. ff. de va. mu. l. his. §. angariarū. ⁊. j. eo. l. medicos.
y Calculatores. i. geometri. et componit hoc nomē a geos q̄d est tra. ⁊ metros q̄d ē mēsura q̄si tre mēsuratio. ad q̄d. ff. de excu. tu. geometri. vel. i. q̄ docēt abacū. i. ꝯputū. ad' q̄d. s. de erro. cal. l. vna. vl' et q̄ prias lras docēt. vt. ff. ō va. mu. l. ij. §. fi. ⁊ facit. s. de decr. decu. sup. l. j.

De professoribus et medicis.
Siue ꝓfiteant romę siue in sua patria habent excusationem. vt. ff. de va. mu. eos qui. nisi doctores legū qui tantū rome docētes excusantur. vt. ff. de excu. tu. sed et reprobari. §. fi.

Cum te medicum. adiutric. hoc iō d't forte: q̄r illa scd'a legio erat adiutrix illi⁹ legiōis i q̄ erat princeps. poti⁹ em̄ demōstrat accidētiā facti q̄ꝫ mini [illegible]
n Ciuilia. omnia cōprehē [illegible] sterilū iuris. dit. vt. ff. de mu. et ho. l. fi. §. hec oīa. et. j. e. l. medicos.
o Uacationē. q̄d est anno elapso post tp̄s reuersionis quo sarcinulas suas potuit componere. vt isti. de excu. tu. §. item q̄ reipu. et. ff. de va. mu. l. tp̄s. in prin.
p Numero. no. duo fore necessaria. sciłꝫ ꝙ sit de numero q̄ ꝑ singulas ciuitates est statuēdus. vt. ff. de decre. ab or. fa. l. j. ⁊ ꝙ imunitatē habeat.

z Nec intra. numerus medicorū statuit a decurionib⁹ ꝑ singulas ciuitates. vt. ff. de decre. ab or. fa. l. j. in fi. l. nisi in casu vbi a lege statuitur. vt. s. de epis. et cle. parabolani. licet ergo aliq̄s ponat in ordine. vel licet ordo fiat de nouo: non gaudet immunitate nisi adiiciat ꝙ sit immunis vt hic. et. s. de decu. l. j. nec ob. s. de decu. l. vacantis. q̄r hec lex coadiuuat decretū. idē est si fuit data immunitas: sed reuocata. vt. s. e. l. grāmaticos. nā nō videt data q̄ non durat. vt. ff. de in rē v̄. si. ꝑ pr̄e. §. Num. ⁊ hoc et scd'o mō pōt itelligi hec. l. nūer⁹ aūt docētiū ē vt no. j. e. mgros. Datum nō videt nec factum q̄d non durat.

a ¶ Prestitutum.id est statutum.
b ¶ Decurionum.in qualibet ciuitate.
c ¶ Immunitatem.scz personalium.
d ¶ Tribui.specialiter.

M Edicos. Archiatros.i.principes medicorum.et no. ꝙ in actō ⁊ ablatiuo de hisdē dt.itē no. maxime iō qꝛ alij si nō sint īfra numerū vł reipu. cā absunt sunt immunes.vt.s̄.l.j.

f ¶ Archiatris.s. aliquis puta vnus vel plures.

g ¶ Lrarū.no.litterarū.sec⁹ in mechanicꝫ nisi i certꝫ vt.j.de excu.ar.l.j. et.ij. Itē dic lrarū scz liberaliū artiū nō poete/ nō ioculatores. vt. s̄. e.l. poete.et.l.cfone.⁊ ff.de va.mu.l.ij.§.fi. Itē h dic vt i rubri.s̄.notaui.

h ¶ Et filijs. viuētib⁹ prib⁹ nō p⁹ vt.j.de metha. archiatros.⁊ ad hoc s̄.de epi. et cle.l.ij Accursius.

i ¶ Mūerib⁹. de psonalib⁹ ꝯstat. sꝫ qd de prīmoniali b⁹: rñ.ſm.P.⁊ alios nō sūt imunes p qb⁹.s̄.d mu.pa. pfessi. et.j.eo.l.fi. vbi eq̄parant phi losophis.item pro eis.ff.de mu.⁊ ho.

†alis immunitos.

prestitutū[a] ordīe iuitos † medicos imunitatē hr̄e sepe ꝯstitutū est: cum oportet eis decreto decurionū[b] imunitatē[c] tribui[d].

Imperator Cōstan.

M Edicos et maxime archiatros[e] vel ex archiatris[f] grāmaticos et pfessores alios lrarū[g]/⁊ doctores legū/ vna cū vxorib⁹ ⁊ filijs[h] necnō ⁊ reb⁹ q̄s i ciuitatib⁹ suis possidēt ab oī fūctiōe ⁊ ab oīb⁹ munerib⁹[i] vł ciuilib⁹ vel publicis imunes eē pcipim⁹. et neq3 in puincijs hospites[k] recipe: nec vllo fūgi mūere nec ad iudiciū deduci[l] nec eximi vel exhiberi[m]/ vł iniuriā pati: vt siq̄s eos vexauerit/ pena[n] arbitrio iudicꝫ plecteł. mercedes aūt eoꝝ ⁊ salaria reddi[o] iubem⁹ q̄ facili⁹ liberalib⁹ studijs et mēoratis artibus multos[p] instituant[q].

Imperator Iusti.

M Agistros[r] studiorū doctoresq3 excellere oportet morib⁹[s] primū: deide facūdia. sꝫ qꝛ singulis ciuitatibus adesse ipse nō possuꝫ/ iubeo q̄s q̄s docere vult nō repetēte nec temere prosiliat ad hoc mun⁹ sed iudicio ordinis[t] pbat⁹ decretū curialiū mereał/ optimorū consensu conspirante[v].

¶ Qui se gerit p doctore cuꝫ nō fuerit examinat⁹ et approbat⁹ nō excusał a munerib⁹. secus si fuerit approbatus. B.

Imperator Ua.

R Eddał[x] vnusquisq3 prie sue q̄ habitum philosophie indebite et insolēter vsurpare cogscił: exceptis[y] his q̄ a pbatissimis approbati ab hac debēt collusiōe secerni: turpe em̄ est vt prie functiōes ferre non possit/ qui etiam fortune[z] vim se ferre profitetur.

¶ Medici q̄ sumūt salariū ex publico [illegible] fuire tenenł/ sꝫ salariū ab ifirmis recipe nō debēt: nisi cū sani fuerint. Bar.

Idē Augu.

A Rchiatri[a] sciētes annonaria sibi commoda[b] a populi ꝯmodis mīstrari/ honeste obseq̄ tenuiorib⁹ malūt[c] q̄3 turpiter[d] fuire diuitibus: quos

l.fi.§.ab hmōi.et de va.mu.l.sunt mu.itē spāliter remittitur eis receptio hospitis.vt.ff.de mu.et ho.l.fi.§.fi.et.j.de methatis. archiatros.et hic subijcit.per quod colligitur ꝙ alia prīmonialia subire teneł: est em̄ prīmoniale mun⁹ hospitis receptio: vt statim dices.itē p eis.j.e.l.fi.pro eo ꝙ aliquis plus dare vult archiatris et militātibus in palacio.sed dic vt ibi.et econtra pōt dici ꝙ prīmonialia non subeāt p hāc.l.q̄ gnāliter dicit cū rebus.et pro hoc.j.l.fi.et ff.de va.mu.l.his honori.§.angariarum.nec ob.de pho: qꝛ est rō auaricie a qua se dicit exulē.vt.ff.de va. mu.l.in honorib⁹.§.phis.vel dic in pho vt dices.j.l. si q̄s. nec etiam ob.§.ab hmōi.qꝛ excipe nisi p legē spālē principis vt est h et pbał.d.l.sunt munera.in fi.q̄ ſm hoc est p hac opiniōe

k ¶ hospites.qd prīmonij ē.vt. ff.de mu.l.iij.§.munus.

l ¶ Deduci.inuitū.sic nec dn̄a.vt.s̄.de offi.ciui.iudi.l.j.sꝫ patietur missionē vt ille q̄ de domo nō dꝫ trahi: vt.ff.de in ius vo.plerīq3.et.l.se. Uel dic nisi pro sua cā vel suo numero.vt.s̄.de epis.et cle.placet.

m ¶ Exhiberi.p eodē et sp in ciuili. Uel dic eximi in criminali vbi dabit fideiussorē vel iurabit.et sic non detinebił sicut in dn̄a fit.vt in auł.vt nul.iu.§.si p crimē.col.ix.

nisi sit guissimā vt ibi dicił.vel dic nisi p sua cā.vt.s̄.dixi

n ¶ Pena.sic.j.de sump.re cu.l.j.

o ¶ Reddi.quo ad doctores ē ꝯtra.ff.de va.co.l.j.§.ij. So. hic de publico.ibi a scholari.vt.j.e.archiatri.vel hic spōte promiserat: ibi promittere non volebat. vel hic refertur ad alios p̄dictos nō ad doctores. et facit.s̄. de ex. mu. l.maximarū.⁊.j.de excu.ar.l.j. in pn. et.l.ij.in fi.et.j.eo.titu.l.fi.

p ¶ Multos.scilꝫ discipłos vel scholares.

q ¶ Instituant.i. instruant.

M Agistros studiorū.li ballium.vt.s̄.l.j.in pn.

s ¶ Morib⁹. s.qui oēs diuitias excedunt: vt dixi. ff.de tu.et cu.da.ab his scire oportet. Sed añ hoc dꝫ hr̄e sciētiā/ solertiā/ ⁊ fidē vt in phemio isti. §.cūq3.et facit.j.d stu.li.vr.ro.l.j.

t ¶ Ordinis. decurionū. ad qd.ff. de decre.ab or.fa. l.j. Accur.

v ¶ Cōspirāte.in bonam partem.sicut dolus bonus. vt.ff. d do.l.j.§.nō fuit. et no. ꝙ vij. ad min⁹ debēt cōprobare. vt.j.l.si q̄s.et forte ēt iurare. vt.s̄. de aduo. diuer.iu.l.nemini.et.j.de proxi.sac.scri.vnicuiq3.et facit.j. de tyro.l.fi. et de agen.in re.l.ij.et.iij.et.s̄.de decu.l.eū q̄. Item quot debeant eligi in qualꝫ ciuitate habes de stu.li.vr.ro. Item facit in auł.quō oporteat epis.§.neq3.col.v. et de san.epi.in prin.et .j.de profes.qui in vr.con.l.j.et.j.l. proxi.et.j.de excu.ar.l.fi.

R Eddał.ad hoc.s̄.e.grāmaticos.et.j.de tab.l.fi.et de murile.l.si quis.

y ¶ Exceptis.vt nō reuocenł.sed certe isti non indebite vsurpant vnde improprie dicit exceptis.q.d.illi reddatur isti non.et facit.s̄.l.proxi.cum concor.

z ¶ Fortune.hanc ferunt philosophi non curantes de psperis vel aduersis.

A Rchiatri.principes medicorum.

b ¶ Cōmoda.i.salaria.ad qd.s̄.de postu.l.puidēdū.

c ¶ Malunt.malo fuire paupi honeste q̄3 diuiti turpiter sciens em̄ nō debere hr̄e aliquid ab egro: ita cito aut citi⁹ pauperi vt diuiti seruiet.

d ¶ Turpiter.erat em̄ turpe ꝙ pp̄ter diuitias suas aliquis diues citi⁹ curaretur q̄3 paup q̄ nichil dare poterat.⁊ hoc erat olim anteq3 medici haberent salaria de publico.

a Etiam ea. scilicet salaria.
b Sani. iā facti pro obsequijs p̄stitis nō ea 7c. ad qd. ff. de va. co. l. medicus. 7 s̄. de postu. q̄squis. §. j. 7 de offi. pre. l. plebiscito. 7 in auf. vt indi. sine quoquo suffra. §. j. col. ij.
c Si quis. aggregandus. vt q2 est dignus tali honore.

si alias non possent esse perfecti. quod est no.
r Coronis. corona. i. gloria victorie cui etiā dabatur pecunia vel spēs aliq̄ q̄ p̄uata pactiōe nō obligant. vt. s̄. que res pigno. obli. pos. l. pe. nec in causam iudicati capiunt̄ si aliunde possit satisfieri. vt. ff. de re iu. cōmodis. 7 s̄. de exce. rei iudi. stipēdia.

d Judicantibus. 7 iurantib9 vt no. s̄. e. l. mḡros vbi plene notaui.
e Ita tn̄. facit .j. de tyro. l. j. et de of. ma. of. l. iij.
f Gramaticos oratores. al's rhetores. al's oratores.
g philosophie. licz misceat: tn̄ phi subeūnt patrimonialia. vt. s̄. d mu. pa. l. professio. Uel dic q2 hodie per. l. istā idē i eis sit priuilegiū hm̄oi principis. 7 s̄m hoc derogat̄ illi. l. profes. sio. et illi. ff. de va. mu. i honorib9 §. phis. vt ibi no.
h Archiatros. philosophie.
i Primi ordinis. quē habēt cuz erūt seniores iter alios. vt. s̄. d decu. l. alexādris. in p̄n.
k Uexent̄. an a p̄simonialib9: dic vt. s̄. e. ti. l. mḡros
l Indēpta. i. sine administratione habita dignitate vel cū ea: sic idē pro canone vt. j. de fun. pa. l. fi. in fi.
m hospitandū. sic. j. de metha. archiatros. et. s̄. l. magistros.
n Filijs. et de hoc dic vt. s̄. l. magistros. 7 facit. j. d co. cōsi. l. ij. et. s̄. de epi. 7 cle. l. ij.
o [illegible]
Athlete dicitur q̄ sine mercede gr̄a virtutis pugnabant. vt. ff. de ifa. l. athletas. in sacris certaminibus. vt. j. l. j.

etiā ea[a] patimur accipere que sani[b] offerunt pro obsequijs / non ea que periclitantes pro salute promittunt.

Non debet in locum magi[illegible] subrogari nisi fuerit approbat9. 7 licet subrogetur in numerum non subrogatur in gradum. Bar.

Idem Augu.

Si q̄s in archiatri defuncti locū est promotionis meritis aggregādus[c]: nō ante eorum particeps fiat q̄z primis qui in ordine reperientur septē vel eo amplius iudicantibus[d] idoneus approbetur: ita tamen vt quicunq3 fuerit admissus nō in priorum numerum statim veniat / sed eum ordinem cōsequatur qui ceteris ad priora subiectis vltimus poterit inueniri.

[illegible] immu[illegible] gres. h. d. Bar.

Impera. Ho.

Grammaticos / oratores[f] atq3 philosophie[g] preceptores necnō etiā medicos preter hec que retro latarū sanctionū auctoritate cōsecuti sunt priuilegia immunitatesq3 frui hac prerogatiua p̄cipim9: vt vniuersi q̄ in sacro palatio iter archiatros[h] militarūt cū comitiuā primi ordinis[i] vel secundi adepti fuerint / aut maioris gradum dignitatis ascēderint: nulla curialiū cōuentione vexentur[k]: seu indēpta[l] administratione seu acceptam testimonialez meruerint missionē sint ab oī functione oībusq3 muneribus publicis immunes: nec eorū dom9 vbicūq3 posite militē seu iudicē suscipiant hospitādum[m]. q̄ oia filijs[n] etiā eorū 7 cōiugibus illibata precipimus custodiri. hec aūt 7 professoribus memoratis eorumq3 liberis deferenda mandamus.

De athletis[o].

Qui trilios [illegible] fuerit coronatus / quorū [illegible] rome fuerit / excusantur a muneribus. Bar.

Imperator Augu.

Athletis ita demum[p] si per oēm[q] etatē certasse / coronis[r] q̄q3 nō min9 tribus certaminis sacri[s] in q̄bus[t] vel[v] semel rome[x] seu antique grecie merito coronati non emulis corruptis / ac redēptis p̄bent̄; ciuiliū munerum[y] tribui solet vacatio.

De his qui non impleuerunt stipendia [illegible] soluti sunt.

Infamia non [illegible] ab honoribus non a muneribus 7 grauamine. h. d. Bar.

Imperator An. a.

Ignominie cā sacro[s] liberati honorib9[t] abstinere debēt: a muneribus autē ciuilib9 excludēdi[z] nō sunt.

[illegible] excusant̄ [illegible] priuilegia veteranorū [illegible] vacatione. h. d. Bar.

Imperator Dio.

f Sacri. q2 approbante principe ad qd. ff. d polli. l. greca q̄ incipit honoris gratia et sacros agonem 7c.
t In quibus. s. coronis.
v Uel. p saltē.
x Rome. noue. q. d. vnā coronam dn̄t habuisse in roma veteri vl' noua et has merito gr̄e non pro hoc q2 corrumpāt emulū. i. secum luctantem.
y Munerū. restringe 7 dic mūerū p̄sonaliū nō primo. vt. j. de mu. et ho. q̄ immunitatē.
De his qui n[illegible] [illegible] 7c.
Ignominie cā. sacramēto. q̄ milites tenent̄. vt no. ff. de ifa. l. ij. §. miles. et no. q2 q̄tuor sunt gn̄a missionū. honesta qn̄ finita militia. vt. j. e. l. fi. 7 causaria p̄pter ifirmitatē. vt. j. l. p̄pi. itē cā euitādorū munerū. itē ignominiosa vt h̄. 7. ff. de re mili. milites. §. missionū.
z honorib9. ad qd. s̄. de decu. l. infamia. 7. l. ne q̄s. 7 ff. de interdi. 7 re. l. relegatorū. §. fi. 7 ff. de test. mili. l. testamenta.
? Excludendi. al's excusādi. 7 al. excusati. 7 idē i eo q̄ gr̄a vitādorū munerū q̄ ad munera. vt ar. j. q̄ mili. non pos. l. ij. nō tn̄ arcetur honore cū nō sit infamis. vt. ff. de ifa. l. ij. §. est 7 q̄rtū. Itē q2 ifamis cogit̄ ad munera verū est nisi i locis vbi morari nō lz. vt. ff. d excu. tu. l. sz 7 si milites. §. sz ig̃minia. 7. j. de re mi. l. iij. an n̄t dēat inferi cā ig̃minie in missiōe. dic vt no. ff. d infa. l. ij. §. ig̃minie.

Missionū q̄tuor sunt genera.

Pugnātes veritati gr̄a athlete dicunt̄.

p Athletis ita demū. ciuiliū 7c. quod est in fi. si probent̄ per oēs 7c. 7 si probent̄ coronati coronis 7c.
q Per omnē. quia a prima etate didicit 7 studuit in hoc vt pueri q̄ a tenera etate legunt: quasi

Senex quis dicatur.

Cum ob.seniū.senex est q̄.lx.an. habet vel.lxx.quo ad munera.vt.s.qui etate.l.fi.ꝛ sic ꝑpter corporis debilitatē:ꝛ ideo est causaria missio.vt.ff.de infa.l.ij.§.ignominie:licet hec honesta sit.id est non inhonesta.vt subijcit.
b ¶ Itaq̃.ꝑpter seniū:nō ꝑpter militiā. vt.j.l.ꝑxi.in pn.
c ¶ Numero.xx.an.vt.j.l.ꝑxi.ꝛ sūt huiusmodi priuilegia. ff.de priuil.vete.per totum.et.j.l.proxi.
d ¶ Permittit.s.perpetuo: sz tpalē hz vel vni⁹āni vel bieñij vl'trieñij vl' q̃drieñij ꝓut militauerit.vt.ff.de re mili.l.iiij.§.q̄ militie.ꝛ.j.de excu.tu.sz ꝛ milites.§.j.ꝛ.ij

al'.oneribus.

Cum ob ꝓuecte etatis seniū[a] sis dimissus: honestam missionem consecutum te esse ambigi nō potest:habebis itaq̃[b] a ciuilib⁹ munerib⁹ necnō etiā honoribus† vacationē:nō tamen priuilegia ea que his cōpetūt qui pleno stipendiorū numero[c] fungunt̄ vsurpare te ius permittit[d]/quando nō perfecto statuto militie/tēpore/nec omnibus stipendijs decursis sacramento solutum te esse etiā ipse confitearis. Idem Augu.

Veteranis[e] ita demū onerū ꝛ munerū ꝑsonaliū[f] vacatio iure cōcedit̄[g] si post vicesimū[h] annū militie quā in legione vel vexillatione militauerunt/honestā vel causariā[i] missionē cōsecuti esse ostēdant̄.vñ cum te in cohorte[k] militasse cōmemoras/intelligis supuacuo[l] vacationē tibi velle flagitare.

¶ Quib⁹ ‡ muneribus[m] excusant̄ hi q̄ post impletā militiam vel aduocationē per ꝓuincias suis cōmodis vacātes commorant̄/ꝛ de priuilegijs eoꝝ: ꝛ de cōductoribus vectigaliū fisci.

¶ Principales cōductores nō cōductores cōductoꝝ vectigaliū habēt immunitatē. h.d.B.

Imperator Diocle.

e Veteranis. nō eorum filijs.vt.ff.de vaca.mu.l.in honorib⁹.§.vacationum.
f ¶ Personaliū. nō patrimonialiū vt.ff.de va.mu.l.i honoribus.§.accusationum.
g ¶ Cōcedit̄.etiā si nō appellet qd̄ ē spāle. vt.s.qñ prouo.nō ē ne.l.veteranis. al's sec⁹. vt s.de appel.ciues.
h ¶ Uicesimum. vt.j.de re milita.l.viginti.
i ¶ Causariam. non sufficit causaria nisi tempus sit cōpletū militie.vt hic.et.s.l.proxi.
k ¶ In cohorte. ꝛ sic nō in legione vel vexillatione.
l ¶ Supuacuo. q: nō habebis.s.ꝑpetuo:lz ad tp̄s.vt.s.l.proxi. Item fallit in cohorte vrbana vt.s.de excu.tu.sz ꝛ milites.§.plane si quis. Itē huic.l.est arg.cōtra.ff.de infa.l.ij.§.exercitū aūt.contra:q: ibi odium ampliat̄:hic fauor restringit̄.in q̄ est ar.ɔ̄.ff.de libe.ꝛ posthu.l.cū quidā.posset plane legi vt excuset̄ qui fuit in cohorte.ꝛ est sic.s.de thesau.l.vna. sed pro prima est. s.qñ ꝓuo.non est neces.l.veterani.ꝛ.d.l.sed et milites.§.plane.

‡ al's a quibus.

m ¶ Quibus muneri.ꝛc. De hoc nil est in nigro:sed in cōstitutione greca.sic.s.de reli.ꝛ ad trebel.ꝛ de incer.perso.

n Non alios.mācipatū.i.cōductū vectigal.vnde māceps.i.conductor. vt.s.de vectiga.l.si q̄s.
o ¶ Noie.quare h̄ dicit statim supponit. Itē intellige hāc. l.si sunt legitimi cōductores nō palatini/nō curiales/nō milites/nō clerici.vt.j.q̄bus ad cōdu.pre.fi.l.j.ꝛ in aut.de san.epi.§.aliud.col.ix

Non alios a muneribus ꝛ honoribus† vacationē hr̄e q̃z q̄ mācipatū[n] suo noīe[o] vectigal a fisco cōducunt[p] certum est : quare eos qui ab his[q] quedam exercenda accipiūt/nullis priuilegijs esse munitos haud[r] dubij iuris est.

¶ De libertinis[s].

¶ Libertini nō hñt excusatione a munerib⁹. B. Impa.dio.

Conditio libertinitatꝫ de muneribus ciuilibus[t] tribuere nō pōt[v] excusationē/ nec in ea q̄dem ciuitate vbi domiciliū[x] libertin⁹ habet.

¶ De infamibus[y].

¶ Infames remouent̄ a dignitatibus:non a muneribus realibus vel personalibus. h.d. B.

Imperator Augu.

Infames ‡ ꝑsone licet nullis honorib⁹ q̄ integre dignitatꝫ hoīb⁹ deferri solēt vti possint[z] / curialiū tñ vel ciuiliū munerū vacationē nō hñt[ꝛ]:sz solēnibus inditionib⁹ ob tutelā publicā eos satisfacere necesse est

p ¶ Conducūt.ꝛ durat conductio. vt.ff.de va.mu.l.in honoribus.§.non alias. Itē hoc priuilegiū est fisci q̄ habet ei⁹ bona obligata:vt hic.ꝛ.ff.de iure immu.l.semper.§.conductores.aliud in colono prediij fisci. vt.ff.ad muni. l.fi.§.j.et s.de excu.tu.coloni.sed in colono prediij cesaris idem quod in isto.vt.ff.de iure immuni. l.semper.§.coloni.ꝛ qui pe.tu.l.fi.
q ¶ His. scilicet conductoribus.
r ¶ Haud. ꝓ nō sic.j.de vete.numis.po. l.j. in fi.et facit. s. ne tut.vel cura.l.j.
s ¶ De libertinis. hic tractatur de obsequio ciuitati debito.s.de liber.ꝛ eorum libe. dicitur de debito patrono:et sic non superfluit hic per illum titulum. Accursius florer.

† al' oneribus.

t Conditio ciuilib⁹. ō honoribus dic vt.s. si li.aut seruus ad decu.l.j.
v ¶ Non potest. nisi in casu. quod dic vt. s. de excu.tu.l.nec senatorū. item non obstat.j. ne quis liber. ac. re.pu. l.j. quia ibi de actu seruis tm̄ conuenienti.
x ¶ Domicilium nedum in ea nisi per patronum. et sic vtrobiq̃. vt. ff. ad mu. de iure.§. libertos.

‡ cōc.int lectos ex de ces.pl

y ¶ De infamibus. Differt a titulo de infa.s.quia ibi de causis infamie:hic de iure infamium:sic non superfluit.
Infames. vti possint.nec nouiter delatis: immo perdūt veterem:vt hic.ꝛ.j.de dig. iudices ꝛ.l.neq̃.ꝛ.s.de decu.l.infamia.ꝛ de re milita.l.iij.ad hoc.ff.de postu.l.j.§.remouet.et de iudi.cum pretor.§.nō autem.et de offi.asses.l.f. et de testa.l.iij.§.lex iul.sed arbiter potest esse. vt. ff.de ar.pedius.et procurator et tutor et curator. vt insti.de excep.§.fi.et.ff.de postu.l.j.§.sed equissimum.
ꝛ ¶ Non habent. ad hoc.s.de decurio. l.nec infames.et de his qui non imple.stipē. l.j.ibi quippe criminosum ꝛc. et.s.de decur.l.ne quis.nec pena tribuit immunitatem.vt l.relegatorum.§.fina.ff.de inter.et rele.ꝛ male meritis ꝛc. vt.ff.depo.l.bona fides.

a ℭ De reis postulatis. Reos criminis. secus si pecunie sit debitor nisi in duobus casibus. vt. ff. de mu. ⁊ ho. l. rescripto. §. debitores. ⁊. j. de debi. ciui. l. j. ⁊ nisi sit status que stio. vt. ff. de re mili. qui status. idem si questio sit omniũ vel magne partis bonorũ. vt ar. insti. ꝺ excu. tu. §. itẽ ꝑpter litem.

b ℭ Postulatos. id est accusatos.

c ℭ Nouos. vete rẽ retinet. vt. ff. ad muni. l. libert⁹. §. i questionib⁹. ſȝ nec testis põt fieri. vt ff. de testi. l. in testi bus. nec pcu. vt. s̄ de pcur. l. reũ. nec nomen militie da re. vt. ff. de re mili. l. fi. itẽ no. postula tus. secus si nõ po stulatus vel postu. sed destitit accusa tor. vt. ff. de mu. et ho. l. rescripto. §. si quis. item hec pro hibitio infra annũ locum habet non post nisi steterit p accusatuȝ quomi nus pcedatur. vt ff. de mu. ⁊ hono. l. reus. itẽ an ad mu niera? Rñ. sic vt in sili. q. no. s̄. titu. j.

d ℭ De his qui in exilium dati ⁊c. Qr rei po stulati sic puniunt ideo de hoc dicit. vel qr ⁊ hi sicut su periores arcentur honore. ideo ꝺ his dicit: vel quia infa mes fiunt sicut dã nati. ideo post in fames de his di cit. Et nota q̧ tri plex est exiliuȝ. vt ff. de inter. et rele ga. l. exilium. ⁊ pro ut accipitur pro relegatione: dic q̧ preses potest relegare si habeat insulam: al's non: sed deportare: vt eo. titu. l. rele gatorum. in prin. ⁊. l. imperator. in prin. ⁊. l. inter penas.

Exiliũ triplex.

e ℭ Moti. per sententiam.

f ℭ Quibus. spaciũ. nec distinguitur quo crimine ⁊c. vt. ff. de postu. l. imperator. ⁊. s̄. de infa. l. ⁊ si seue rior. ⁊ dic cõtraria. vt in qualibet earum no. ⁊ no. ff. de infa. l. quid ergo. §. pena grauior.

g ℭ Ad tempus. recipit. si crimen non imponet infamiã: al's secus. vt. ff. ad mu. l. ordine. ⁊ dic vt ibi nota. ⁊ de decurio. l. ij. §. non idem erit. Accursius.

h ℭ Per fugã. s. latã q̃ est spẽs exilij. vt. ff. ꝺ int. ⁊ re. exiliũ.

ℭ De reis postulatis.

ℭ Pendente processu crimina li non potest quis ad honores vocari. Bar. Idem Alexã.

Reos criminis[a] postulatos[b] no uos[c] honores appetere non debere anteq̃ purgarent in nocentiam et a diuis parentibus nostris et a me sepe rescriptum est.

ℭ De his qui in exilium dati / vel ab ordine moti sunt.

Impera. Maxi. et Diocle.

Quibus post hac ordini suo vl' aduo cationi ad tp̃s iterdice tur post iple tũ tpis spa cium[f] nõ prorogabit infamia.

Impera. Gor. Aug.

Ad tp̃s exulare decurio iussus / ⁊ impleto tpe re gressus pristinã q̃dẽ recipit[g] di gnitatẽ: ad nouos ꝟo honores nõ admittit nisi tãto tpe is ab stinuerit: quãto p fugã[h] abfuit.

ℭ De filiisfamilias et quemad modum pro his pater teneat.

ℭ Qui consentit decurionatui filij etiã eman. obligat. secus si ille fili⁹ erat in ptãte: ille vide tur cõsentire q̃ nõ dissentit. B.

Impera. Seue.

Patrẽ emã cipato filio cõsentientẽ ad decurio natũ non te neri[h] dubij iuris nõ est: tunc enim consentiendo pater ad decurionatum obligatur[l] si filiũ in potestate habeat: cõsen tire[m] aũt etiã is videt qui nõ te stificat[n] dissentire ꝟ noiationi.

ℭ Appellare a noiatiõe facta de filio est consentire. h. d. B.

Impera. Augu.

Cum appellasse te dicas[o] ostendis[p] causam ad te pertinere: potueras enim nomi nato filio tantum contestari / et non consentire oneri ei delato.

ℭ Filius in ptãte cũ p̃re ad idẽ munus si eȝ vocan. nec ĩn ema cipat⁹. Bar. Impa. Dio. aug.

Si hi q̃ cũ p̃re ad ptesta sie[q] munus vocati sunt etiã nũc in p̃ria ptãte constituti sunt / ab hmõi necessitatib⁹ libe rẽt: cũ ex eadẽ familia hoc mo do ‡ duos ad ista obseq̃a desti nari periniquũ videatur. Sane eos quos emãcipatos eẽ atq̧ ex familia exisse manifestũ est: sine cũctatiõe retiere debebis.

ℭ Pater nõ tenet p filio cura tore creato: si quidem non interue nerit. h. d. Sal. Idẽ Augu.

i ℭ De filiisfamilias. Qr in exiliũ dati vel ab ordie moti tenent reddere ratiõe: ideo qualiter fili⁹ honori bus obligetur ⁊ pater pro eo teneatur dicit.

k ℭ Patrẽ. nõ teneri. nisi fideiubeat pro eo expressim. vel nisi emancipauerit eũ in fraudẽ. vt. ff. ad mu ni. l. fi. §. antepe.

l ℭ Obligatur. in solidũ. vt. ff. de ad mi. re. ad ciui. pti. si filius. fili⁹ tamẽ pmo excutit. vt. ff. ad muni. l. libert⁹. §. j. ⁊. s̄. de decu. l. j. item adoptando cõsentire videtur. vt. ff. ad mu. luci⁹. §. idem respondet cũ alias nõ cõsen tiens non tenetur nisi de pecu. vt. j. l. fi. est ⁊ aliud neces sarium q̧ filius sit habilis ad munus ad qꝺ vocat. vt. s̄. de ho. non con. l. j. §. pro infante. Itẽ hic tenetur reipu. non autẽ illis qui bus nocuit in offi cio cõstitut⁹. vt. ff. ad mu. l. j. ⁊. ij. licȝ quidam contra. ar gu. s̄. quod cũ eo. l. j. Accursius.

ꝟ Facit ad h̄ ca. iij. cũ glo. sup̄ ꝟbo p̃⁹ est. ex ꝺ bap. et eius ef.

m ℭ Consentire. no. de tacito cõsen su. vt. ff. ad mu. l. j. arg. contra. ff. de p cura. filiusfa. §. in uitus, cum cẽcor. Item arg. contra ff. de tute. l. si fili⁹. ſȝ manere potuit etiam nominatio ni contradicens.

‡ al's ac domo.

n ℭ Testificatur corã ordinario vel habili. vt. ff. de de cu. l. honores. §. fi na. Accursius.

o ℭ Cum apellas se te dicas. scilicet nomine tuo proprio non filij. Accursius.

p ℭ Ostendis. nam grauati appellant. infirmi volunt cu rari. nec est opus medicus sano ⁊c. sic. ff. rem ra. ha. l. iij. §. falsus. sed cõtra. ff. de decu. spurij. §. pater. So. hic nomine sui grauaminis appellauit: ⁊ ideo sibi preiudicat. ibi pro fi lij grauamine. Uel sol. vt ibi. item contra. ff. de appella. si expressim. sed ibi ipso iure non tenuit. Item argu. contra s̄. de postu. l. j. Accursius.

q ℭ Si hi. ad protestasie. quod est patrimonij. et qu ale sit dic vt. s̄. de mune. patrimo. l. nec protestasie. et facit ff. de mu. ⁊ ho. l. iij. §. si filius. ⁊. §. quod pater. et. §. si duo. et l. honor. §. plebei. Accursius.

S Ine periculo tuo.id est sine periculo facultatum tuarum et honoris.

b Incūbebat.nec filio si dicas curatorem adulto vel furioso vel simili datū.vel dic operis publici:ꝛ tunc filio imminet onus appellādi.vt.ff.qñ ap.sit.l.j.§.si qs.ꝛ.§.alia.et ediūge hic si tñꝛc.

Itē dicas nō teneri insolidū filiuz sꝫ ꝺ peculio.sic.ſ̃.qꝺ cum eo.l.j.

c Deuocauit. accipe detrimento ꝛc.Accursius.

d Decurio. nā tūc tenet̃ insolidū. vt.ſ̃.qꝺ cū eo.l.j.ꝛ facit.s.eo.l.j. ꝛ de decu.l.filio.

S Ine periculo tuo[a] in gratus filiū tuū curatorē cōstituit:nec appellādi tibi necessitas incūbebat[b]. sane noiator qui filiū in ptāte positū nō consentiente pr̄e ad munus deuocauit[c] (si tñ ex voluntate tua antea fili⁹ decurio[d] fact⁹ non erat) detrimēto muneris obligabit̃.

[illegible]

[illegible] dignitatis [illegible] patre transit ad heredes. Bar.

I mpera. Augu.

S I de propo suo patrimonio muneris edictionem[e] tuo noie pater tu⁹ repromisit: ideoqꝫ etiam sacerdotem[f] te creari impetrauit:onus erogationis[g] cōmune omniū heredū eius esse preses prouincie nō ignorabit.

† al's de est vox parētis

[illegible]

S I de proprio.edictiōez vt ꝙ promisit pecuniam pro honore filij habendo.vt ff.de mu. et ho. l. estimatio.§.j.ꝛ fm hoc dic edictionez id est preciū qꝺ edit̃ aut dat̃ ꝓ honore/ vel promisit subiturū onus honori admixtuz. ad quod.ff.ad muni. l.honor.in prin.

f Sacerdotem dignitas cuz sumptu.vt.ff.de mu.ꝛ ho. sponte.in princi.Accursius.

De mulieribus in quo loco [illegible] vel honores agnoscant.

g Erogatiōis.s.predicte:ꝛ dic si pr̄e viuente habuit munus fili⁹.ꝛ ita hꝫ locū qꝺ hic dicit.ꝛ.ſ̃.de decu.l.j.ꝛ.l.in successione.ꝛ.ff.fa.her.si filia.§.idē scribit.s.ꝙ ipse pr̄ teneat̃ ꝛ eius heredes siue ꝓmisit siue etiā tm̄ sciebat ꝛ nō cōtradixit.si aūt cepit gerere post mortē pr̄is non tenent̃ heredes pr̄is regulariter etiā si pro alio filio dūvixit pr̄ subijt onus stle.ꝛ etiā si fili⁹ iste viuo pr̄e fuit decurio: sed mun⁹ ꝓ quo querit̃ subijt post.vt.ff.de mu.ꝛ ho.ꝛ si filiū. ꝛ.d.§.idē scribit.ꝛ.l.ex pte.§.fili⁹. Fallit aūt in duob⁹ casib⁹. prim⁹ si pr̄ in vltima voluntate voluit ꝯ.vt.ff.de mu.ꝛ ho.l.ij.§.fi.Vel nisi inter viuos fuit ꝓfessus ꝙ de suo hoc onus volebat expediri.vt.ff.fa.her.si filia.§.neratius.Itē hec q̄ primo dixi sunt ꝯᵃ si mun⁹ erat tale qꝺ nec vēdi poterat:nec ad heredē filij aliq̄d ꝑuenire poterat:al's forte solus filius teneret̃.

[illegible]

E Am que.nupta est.iure.vt.ff.ad mu.l.fi.§.idē rescripserunt.idē ꝛ in vidua.vt.ff.ad mu.l.filij.§.j. ꝛ ad hoc.ſ̃.de inco.l.fi.cū cōcor.secus in despōsata.vt.ff.ad mu.l.ea q̄. idē in ꝯgie vel nō iure nupta vel corrupta.vt.ff.ad muni.lucius.§.fi.ꝛ.ſ̃.de mu.ꝛ orig.l.filios.

i Roma.quia ibi est multitudo hominum.vt in aut.de tabu.vel econtra lege si/pro ꝯuis.quasi non sit dubium si ibi nubat.vt.ff.ad mu.l.roma.sed prima placet.

k Ad honores.hoc ad vtrūqꝫ est cōtrarium.ff.de mu.et ho.l.iij.§.corporalis.sꝫ de honore dic sine administratione.ad qꝺ.j.de dig.l.mulieres.vel dic ꝙ ex certa scientia pncipis.i.illa nō obstāte.ad qꝺ.ſ̃.de nup.l.imperialis.§.simile que placet qꝛ hic subicit cōpelli.Itē ad munera dic scilicꝫ personalia nō oia vt in cōtrario. sꝫ q̄daz vt hic subijcit ꝛ i rub.h̃.qꝺ dic vt ff.de regu.iu.l.ij.ꝛ hoc nisi fuerit ꝑuēta. vt.ff. ad mūi.l. incola. et de iuris. om.iu.l.cū quedā.

Mulier in loco domicilij mariti subit munera ꝑsonalia: patrimonialia vero in loco in quo est patrimonium. Barto.

I mp. phi.

C Am q̄ aliun de oriunda alibi nupta est[h] si non in vrbe roma[i] maritus ei⁹ cōsistat:nō apud originē suā sꝫ apud incolatū mariti ad honores[k] seu munera q̄ ꝑsonis coherēt/ quorūqꝫ is sexus capax eē pōt:ꝯpelli posse sepe rescriptū est. Pr̄imonij vero munera necesse est mulieres in his locis in quibus possident[l] sustinere.

l Possidet.ꝯtra ſ̃.de inco.cū neqꝫ. ꝛ.ff.ad mu.l.libertus.§.sola. Sꝫ dic hic dici de pr̄imonialib⁹.vt.ff.ꝺ mune.l.rescripto.§.fi. sꝫ ꝓ dote vl' dotali ꝑdio qs soluit.Rñ. vir.sicut ꝛ tributū vt.ff.ꝺ vsufr.hactenus.§.fi.nec ob.ff. ad muni.l.luci⁹.§. idē rñdit cōstante: qꝛ illō q̄ ad ꝑsonalia ꝑ.l.ſ̃.de decu.l. ad subeunda.itē si alibi domiciliuz et alibi ꝑdiū ꝛ idicat̃ ꝑsone ꝓ reb⁹ i loco domicilij:an alibi etiā res pōsita estimabit̃? Rñ. si qꝛ sic iā ꝓ ea duobus locis solueret̃ ꝛ esset altera in tributo ꝛ altera patrimonialis prestatio.vt.ff.de cē. forma.§.si vero. quod esse nō debet.ꝛ facit.ſ̃.de mune.pa.l.patrimoniorū.

De legatiōib⁹[m]. I mp.va.

P Ater triuz[n] incolumiuz liberorū legationibus publicis liberatur.

I dē Aug.

m De legatiōib⁹. Dixit de munerib⁹ in gñe:nūc i specie de hoc qꝺ est ꝑsonale mun⁹.vt.ff.de mu. ꝛ ho.l.j.§.j. ꝛ.l.fi. §.legati.ꝛ dr̃ legat⁹ q̄ a ciuitate vel prouincia mittit̃ ad pncipē vel ad aliū vt hoc ti.al's legatus procōsul̃. vt.ff.de of. procō.obseruare.§.j.ꝛ.l.fi.al's legatus ecclesie ad papā. vt in aut.de sanc.epi.§.si ꝓo ep̄s.col.ix. al's q̄ mittit̃ a principe vel papa de quo est.ff.de of.asses.l.diē functo.priuatorū licet nobiliū dicunt̃ nūcij vel missi ad cām diffiniēdā.dicit̃ delegatus etiā a principe missus.vt.ſ̃.de in.a iudice.ꝛ no. ꝙ debitor reipu.ea fungi nō pōt.aut is q̄ non habet ius postulādi vt infamis. lꝫ debitor fisci nō ꝓhibeat̃.itē vicarios dare nō possunt nisi filios: ꝛ qñ absenti est iniuncta quam gratuito suscipit. Itē libellū principi dare nō potest nisi de his que ad iniuriā vel eius pertinēt dānū:vel pupille sue. Itē ordinatim eligit̃ nisi necessitas sit.vt.ff.e.l.iij.ꝛ.l.si absenti.ꝛ.l.legatus.ꝛ.l.paulus.item nō amplius q̄ȝ semel nisi sit necessitas.vt.ff.de mu.ꝛ ho.l.estimatione.§.fina.

Legat⁹ q̄s dicat̃

P Ater triū.in alijs quinqꝫ exigunt̃.vt.ſ̃.de his q̄ nume.li.l.nepotes.ꝛ est.ratio:quia peregre vadit et eos deserit.et est alia excusatio a legatione.vt.j.l.iij.ꝛ alia atqꝫ alia.vt.ff.e.sciendum.§.si accusator.ꝛ.§.ordine.ꝛ alie de quibus dictuz

et. C. de excu. mu. Accursius.

a Cum vos. i. tu collega.
b Proprio. i. separatim.
c Sūpt⁹. vel sumpt⁹ tm̄: vel salariū de quo fit sumpt⁹
d Defensionē. sindic⁹ q̄ erat vel erāt. vt. ff. de mu. ⁊ ho.

habeas in littera suffragio dignitates. alij hn̄t suffragia dignitatum. s. salaria: et tūc locū hꝫ vltima so. Vel dicas oia plane hic finitus erat presidatus: ibi non. et sic bene sequitur exceptio legati.
m Publica. que sunt in muneribus subeundis.

Cum vos[a] ꝓprio[b] noīe sūpt⁹[c] ob defensiōez[d] publicā susceperitis: id qđ ad ꝓprias erogatiões collega vester accepat nō vobis reddere herēdes ei⁹ oportet: sed si in ea cā ē vt restitui oīno oporteat[e] reipu. debēt poti⁹ īferre. sane si honorarijs aduocatorū erat ea q̄ntitas[f] destinata: restitui illud vobis q̄ hoc p̄staturi estis nō iniuria postulatis[g]: eū autē collegā vestrū quē a defensione p̄te destitisse dicitꝫ/ apđ ꝓuincie presidē deserte legationis arguere potestis[h].

Legatio trāsmarin[a] tribuit vacationē bienniꝫ [illegible] nō tribuit. h. d. [illegible]

Imperator Dio.

Transmarina legatiōe apud nos ꝑfunctos cōstitutū est biēnij vacationē munerū ciuiliū[i] ⁊ honor. habere nō eos q̄ de ꝓrimo[k] obsequiū reipu. videntꝫ exhibuisse.

[illegible] Bar.

Impera. cō. Augu.

Uniuersi omnino ex comitibus[l] vel ex p̄sidib⁹ vel si suffragio ꝑceperit dignitates ciuilibus onerib⁹ muneribusq꜠ teneantꝫ astricti: ne cōmoda publica[m] cum vmbratili suffragiorū pactiōe[n] lacerentꝫ: eos tm̄ a p̄dictis onerib⁹ excipi oportebit/ qui in legationibus publicis versati sunt[o].

[illegible] approbata. Bar.

Impera. Diocle.

Si qđ extraordinarium cōsilium postulatur[p] cū vel ad nos est mittenda legatio vel nr̄e[q] sedi aliqd intimandū: id qđ inter oēs[r] cōi cōsilio tractatuq꜠ cōuenerit/ minime in examen cognitoris ordinarij[s] referatꝫ: ꝓuincialiū eni desideria qb⁹[t] necessaria sepe fortuitꝫ[v] casib⁹ remedia deposcūtur/ vobis[x] agnoscere atq꜠ explorare ꝑmittim⁹: vt sint examinis tui q̄ ex his auxilio tuo ꝓtin⁹ iplēda[y] sunt: ⁊ q̄ clementie nr̄e aurib⁹ intimāda videātur. in loco aūt publico de cōmuni vtilitate prouincialium[z]

l. si. §. defensionis. vel defēdebāt nō strepitu iudicij sꝫ alr̄s. et facit. C. de infa. neminem.
e Oporteat. sed qn̄ hoc? Rn̄. si desierit et sponte vt h: q̄ casu etiā ex̄or. puniꝫ. vt. ff. e. l. j. si autē vrgente necessitate tūc nō reddit. vt. ff. e. legat⁹ anq꜠. §. j. et hoc inuit. et idē de comitib⁹ eorū. vt. ff. đ of. asses. die. si autē ē dubiū ipe dꝫ ꝓbarꝫ necessitatē. vt. ff. e. l. ij. §. j. et sm̄ hoc nō sūt C. ff. de va. cog. l. j. §. diu⁹. ⁊ de ad. diuer. iu. l. post duos
f Ea quātitas. quā repetꝫ ab heredibus college.
g Postulatis. vtili ꝓ socio vl' ac. i factū qb⁹ dꝫ solui cū ꝑ eos hr̄des n̄ stet. vel q꜠ iā p̄stiterūt aduocatꝫ. vt ff. loc. q̄ opas. §. diuus. et. j. de sūp. in iūc. mu. l. j. Uł h̄ simoniace. vt. j. de muri. l. ū. ibi non.
h Potestis. et punieꝫ ex̄or. vt dixi: nec nocet socijs alteri⁹ cessatio. vt ff. e. l. ij. §. cessatio.

alr̄ onerum

n Pactione. q꜠ pepigerit ⁊ nō subeūt: et sic facit pro scđa so. sꝫ alios dicas nō vmbratilr. q꜠ dicit tacite itellectū ex quo hꝫ dignitatē q̄ nō teneantꝫ ad mūera alia qđ nō est vex nisi sm̄ qđ distinctū ē
o Uersati sunt. hi ei si p̄mo p̄sides ⁊ postea legati fuerūt biennio vacāt a munerib⁹ personalibus et oneribus. vt. C. l. ꝓxi. nō q꜠ p̄sides sunt: sed q꜠ legati fuerūt: lꝫ p̄sidatū ad sui petitionē habuerit/ vel lꝫ pacto/ vel lꝫ ꝓ salario: vel lꝫ ꝑceperit salaria aū ꝓ honorib⁹ vl' munereb⁹ a qb⁹ modo vacant. sed forte reddūt ꝓ tp̄e q̄ euitant. vt no. C. l. ij. vel meli⁹ dic de legato: quia lꝫ superiores dignitates non excusent vt dictum est legatio tamen sola excusat: et semꝑ dic infra tempora. vt C. l. proxi.
p Si qđ. postulatꝫ. a p̄side vel a prouincialibus. et dic de aliquo quod pertineat ad publicam vtilitatem prouincie. si autem de causa que sit inter priuatos: tūc habet locum. C. de rela.

Transmarina. ciuiliū. sine legatione. al's sine alio ꝑsonali mūere. vt. ff. de va. mu. legato. et. ff. e. l. paul⁹. §. j.
k De ꝓrimo. sm̄ hoc intelligūtur. C. de ho. nō cō. l. ij. et ff. e. paul⁹. §. j. in p̄n. et. l. fili⁹. Item hoc qn̄ suo noīe non ꝓ alio. vt. ff. e. si filius. et. l. vicarius: q꜠ in casibus tm̄ permittitur per alium vt ibi notaui.

Uniuersi. ex comitib⁹. i. vniuersi comites presidū vel ꝓcōsulū. et ipi ēt p̄sides q̄ hn̄t dignitates. s. p̄dictas teneantꝫ ⁊c. sꝫ certe imo ⁊ his similes excusantꝫ a ꝑsonalib⁹ vt. j. de excu. mu. l. eos. ⁊. ff. de va. mu. l. legato. §. comites. q̄ sunt contra. So. hic perceperūt suffragio. i. auxilio: ⁊ ita ꝑ impetrationē. ibi ex mera liberalitate: q꜠ meruerunt. ar. ff. qđ q̄sq꜠ iur. l. iij. in prin. vel hic ꝑceperūt suffragio. i. ꝓmissione. i. hoc pacto q̄ nichilominus cū opus fuerit susciperent munera et prestabūt auxiliū: ⁊ sic pactū seruandum. vt arg. ff. de iur. immu. l. ij. Uel dic suffragio. i. propter suffragium. s. salarium qđ habituri erāt. ibi gratis. ⁊ sm̄ hoc

q Nostre sedi. pro eodem.
r Oēs. ꝓuinciales assidentes p̄sidi. vel dic qui sunt assidentes prefecto vt statim dices.
s Ordinarij. i. p̄sidis p̄dicti q̄ cōtulit: et subaudi vt diffiniat ꝑ se. ad qđ. C. de rela. l. j. Uel dic. i. p̄fecti. et tūc: subaudi tm̄. q꜠ qn̄q꜠ ad nos remittet vt subijcit. vel dic ordinarij q̄ vice p̄ncipis in palatio: vel vice p̄fecti ordinarij cognoscebat.
t Quibus. scꝫ desiderijs.
v Fortuitis. s. superuenientibus.
x Uobis. loquitur prefecto pretorio illirici. q. d. non aliter diffiniendum nisi prin. qn̄q꜠ vt subijcit.
y Implenda. q. d. si per te potes expedire facias: vel ad nos remittas.
z Prouincialiū. vl' dic đ eligēdo legato. Partis. ad hoc

§.de decu.l.noiationū.et.j.e.l.proxi.⁊.ff.de tu.et cu.l.vbi.⁊ de decre.ab or.fa.l.ij.et quod cuiusqꝫ vni.l.iiulli.⁊ ad muni.l.ꝙ maior.Accur.
a ¶ Sententia.puincialiū assidētiū psidi.et in quo conueniunt ad principem consulendum.

de lega.j.si ex toto.§.j.et de leg.iij.legatis.§.j.
s ¶ Actarij.q̄ faciūt machinas instar lac⁹ vel torcularis
t ¶ Quadrigarij.qui faciunt quadrigas.
v ¶ Quadratarij.qui faciunt quadratos lapides vt fuerunt sancti.iiij.coronati.

Quotiens. destinatur.ad nos.
c ¶ Precipimus. scꝫ conuenire qđ est .j. si non egri.⁊c.et no.ar.in electionibus.ad qđ in aut. de here. et fal.§.si vero absunt. col.j.
d ¶ Firata. sup q̄ volūt cōsulere.
e ¶ Augustali.ab augusto posito.ff. de offi.prefec.aug. l.j.
f ¶ Tuis. loquitur prefecto pre.maxime.et no.ꝙ p multas manus vadit.
g ¶ Ordinet. qđ vel p te expediat. vel ad nos remittes.vt.§.l.pxi.
h ¶ De excusationibus artificum. Differt a te.§.de pfes.et me. q̄ ibi de liberalibus artificibus.h de his q̄ tm̄ opatiōe manuū excusant/docētes nō discētes: vt no.j.e. l.j.et scripti in breuib⁹ cuiusqꝫ ciuitatis non sūt oms. vt.j.l.j.in prin.

† alr/ inexcusabili

sentētia[a] pferat:atqꝫ id qđ maioris partis pbauerit assensus solēnis firmet auctoritas.

¶ Non debet mitti legatio ad principē nisi de volūtate ꝯsilij et auctoritate supioris. Bar.

Imperator Ho.

Quotiēs ab alexandrina ciuitate legatio destinatur[b]/ vniuersos curiales precipimus[c] qui intra vrbem consistunt(si nō egritudine vel alia excusabili † necessitate ipediūtur)in locum curie cōuenire:et decreta sua ppria subscriptiōe firmata[d] viro spectabili pfecto augustali[e] insinuare:vt ei⁹ relatione comitati tuis[f] virtutib⁹ suas petitiones intimēt:⁊ sub examine tuo perpensa legatione res ordinetur[g].

¶ De excusationibus artificum[h].

¶ Artifices expressi habent immunitatē a psonalib⁹ muneribus tā discipuli q̄ magistri. Bar.

Imperator Aug.

Artifices artiū breui subito[i] comprehensarum per singulas ciuitates morantes ab vniuersis muerib[k] vacare pcipimus siqdē i discēdis[l] artib⁹ ociū sit accōmodādū: † quo magꝭ cupiant ⁊ ipsi peritiores fieri[m]/⁊ suos filios[n] erudire. Et est noticia[o] ista architecti[p]/ medici[q]/ pictores/statuarij/marmorarij/lecticarij[r]/seu actarij/clauicarij/q̄drigarij[t]/vel quadratarij[v] q̄s greco vocabulo pectas appellāt[x] structores:id ē edificatores[y]/sculptores ligni[z]/muscarij[a]/deauratores/ albini q̄s greci comatas appellāt:argētarij[b]/barbacarij[c]/diatrecarij[d] erarij/fusores[e]/signarij/fabrichariij/brachariij[g]/pticarij/atqꝫ libratores[h]/ figuli[i]/q̄ grece dn̄r cerei/ aurifices[k]/vitrarij[l]/ plūbarij[m]/specularij/eborarij pelliōes/ fullones/ carpētarij/ sculptores[n] dealbatores[o] ausores/trigarij[p]/ sigrij/ bratearij[q]/

x ¶ Appellant.scꝫ homines.
y ¶ Edificatores.murorū vt differat ab architectis.Accur.
z ¶ Ligni.i.icisores ex quibus postea statue vel alie operatiōes fiunt.
a ¶ Muscarij. i.q̄ faciunt illud opus qđ dr̄ muscū:et sic inferiores q̄ in aureo vel albo.
b ¶ Argētarij.de quibus habes. §. de eden.pretor.vel qui pingit in argēteo colore vt cōueniant predictis.
c ¶ Barbacarij.q̄ faciūt recepta que al's dicuntur barbacana.
d ¶ Diatrecarij. qui faciūt calices diathetros: id est de vitro.de quibus habes.ff. ad.l.aql. si seruus seruum. §.si calicē. eo forte sic dictos : q̄ de facili terentur.i.aterantur siue rumpantur.P.
e ¶ Fusores. vt q̄ campanas faciunt vel similia liquādo es. Uel dic ꝙ sunt duo erarij qui operant in ere.vel fusores qui faciunt fusos in quibus nent femine.

† Facit ad hūc tex.c.nū q̄s.decō se.dis. quinta.

Artifices.subito vt.j.§.et est no. ⁊c. et habeas hic comprehensarum : al's comprehensi. et dic tunc ꝙ tm̄ illi qui sunt ifra numerum scripti in breuibus.ad qđ.ff.de decre.ab or.fa.l.j.
k ¶ Muneribus.personalibus.
l ¶ In discendis.i.in docendis.vel proprie:et tunc p cōsequens et in docendis.
m ¶ Fieri.discere si queris doceas sic ipse doceris.nam studio tali tibi proficis atqꝫ sodali.vt.ff.de lega.iij.l.legatis.§.ornatricibus.et sic no.ꝙ de docentibus tm̄ dicit:vt ⁊ .j.l.proxi.in fine.et.ff.de iu.immu.l.pe.§.pe.et arg.§.de pfes.et medi.medicos.
n ¶ Filios.i.discipulos.vel proprie.
o ¶ Ista.s.eorꝫ q̄ hn̄t excusationē.sunt et alij.vt.ff.de iure imu.l.fi.rō quare excusant est vt necessariā operā publicis vtilitatibus exhibeant.vt.ff.de iu.imu.l.pe.§.pe.
p ¶ Architecti.ab archos princeps ⁊ tectū q̄si maiores magistri tectorum.vt in aut.de nō ali.§.quod autem.
q ¶ Medici. animaliū.et sic improprie sine litteris vt di[illegible] in rub.vnde.P.dixit hic.s.mulorum appellatione comprehendens omnia animalia.
r ¶ Lecticarij. qui faciunt breues lectos de quib⁹ dr̄.ff.

Docendo q̄s edocet.

f ¶ Signarij.qui faciunt sigilla.
g ¶ Bracharij.a lōgis brachis theutonicorū vel torcularium.
h ¶ Libratores.a libra.i.ponderatores.
i ¶ Figuli.qui faciūt vasa ex terra in figuris.vt.ff.de ser. vr.pre.l.vlti.Accur.
k ¶ Aurifices.qui faciunt vasa aurea vel anulos vl' silia
l ¶ Uitrarij.q̄ artificiose de ferro vel alia materia trahūt vitrum vel fundunt.
m ¶ Plumbarij.qui trahunt plumbum.
n ¶ Sculptores.i.scissores.s.lapidū vt differat a superiori alij dicunt ꝙ vitio scriptoris hoc superfluit.
o ¶ Dealbatores.armorum vbi debent fieri subtilissime picture de quocūqꝫ colore.
p ¶ Trigarij.qui faciunt vehicula ex tribus rotis.
q ¶ Bratearij.i.q̄ faciūt q̄dā rotūda et volubilia in freno circa caput equi: et hi dicūtur pentalarge.a penta quod est q̄nqꝫ ⁊ large.i.late.quasi late et volubiles rotule:q̄ tm̄ q̄nqꝫ debēt esse vt dicūt frenarij:⁊ sic ipsis opificib⁹ ⁊ ipsis rotulis conuenit nomen pentalarge.

a Methameos. al's medicos. ꝛ tunc expone vt. s. proxi. ꝛ tunc comprehendit illos quos superiori. l. dixit.
b Geometros. vt balduinum agrimessorem. sed contra ff. de excu. tu. l. geometri. Sol. ibi speciale.
c Architectos. de hoc dixit. s. l. proxi.
d Diuisiones. vt geometri.
e Incisiones. vt architecti.
f Institutis. ab architectis.
g In par. due ptes sunt. et dic in par studiũ: non tñ in par bñficiũ. qa docẽe tm̃ excusat vt statim innuit. ꝛ s. l. proxi. in prin.
h Gaudeãt. docentes.
i Suscipiant. ad quod in aut. de san. episco. §. j. col. ix. et. j. de stu. li. vr. ro. l. j. Accursius.
k De potioribus ꝛc. Qui excusantur dixit: nũc q̃ subire debeãt. Uel dixit de excusatis quibusdã: nunc de alijs quãdo alius est potior. Accur.
l Si ipse vocatus. al's cõuẽtus.
m Age cãm. scʒ appellãdo. vt. ff. de vac. mu. l. j. ꝛ. s. de ap. ciues. Sʒ quõ potior vocatur cũ gradati debeat deferri. ff. de mune. ꝛ hono. l. vt gradati Rñ. ibi de ordie honoris non oneris. vt hic. Sed in oneribus debet seruari ordo. vt. ff. de lega. iij. §. ordie. ꝛ. ff. de mu. ꝛ hono. l. iij. §. preses. Rñ. illud verum quando omnes sunt sufficiẽtes al's obtinet quod hic dicitur. et. ff de mune. ꝛ hono. l. rescripto. in prin. ꝛ. d. l. de lega. ꝛ. s. de decu. l. ad subeunda. Fallit autem lex in quibusdam muneribus que imponuntur omnibus. vt. s. qui. mu. vel pre. l. j. Item facit. s. quemadmo. ciui. mu. l. fina.
n Si propter [illegible]. Si propter inimicitias. ab inimico et causa inimicitie.
o Ciuilia. scilicet personalia.
p Non nocere. appellanti. vt. j. ti. j. l. j. nõ ipso iure, sic in arbitro. vt. ff. de arbi. non distinguemus. §. cum quidam. et in tutore. vt insti. de excu. tu. §. item propter. ꝛ in ordine iudicij. vt. ff. de lib. cã. l. si pariter. ꝛ in procuratore. vt. ff. de procura. exilio. ꝛ facit. s. de decre. decu. l. si.

id est pantalarge. Idem.

Methameos[a] † geometros[b] ꝛ architectos[c] qui diuisiones[d] partiũ oim incisionesqʒ[e] seruãt mẽsurisqʒ ꝛ institutis[f] opa fabricationibus stringunt: ꝛ eos q̃ aquarũ ductus ꝛ inuẽtos modos docili libratione ostẽdũt: in par[g] studiũ docẽdi atqʒ discẽdi nr̃o sermone cõpellimus. Itaqʒ immunitatib[9] gaudeant[h] et suscipiant[i] docendos qui docere sufficiunt.

De potioribus ad munera nominandis[k].

Iusta est causa appellandi si alius potior vʒ nominari. B.

Impera. Augu.

Si ipse[l] vocatus ad munera ciuilia potiorẽ aliũ noiandũ putaueris/ age cãm[m] tuam.

Si propter inimicitias creatio facta sit.

Creatio facta de aliquo propter inimicitias: facit aliquem si vult posse appellare. Bar.

Impera. Augustus.

Si propter inimicitias[n] ad mũera ciuilia[o] creatus es/ hãc tibi nomiationẽ nõ nocere[p] presidis eqtas faciet: cũ et publice vtilitatis intersit/ non ex inimicitia creatiões fieri debere: sed estimatione vera et commodo reipublice.

De sumptuum recuperatione.

De sump[illegible] recuperatione.

[illegible] recuperat [illegible] in lite ab eo [illegible]. B. [illegible].

Impera. Gordia.

Munerib[9] ciuilibus nõ fungeris q̃ psonis mãdant si quinqʒ[q] filios incolumes habeas at si contra id priuilegium ad munus fatigandi tui causa quidam te deuocauerint: tuqʒ appellatione interposita[r] securitatem reportaueris: a nominatoribus sumpt[9] quos in litem feceris recuperabis[s].

Si post creationem [illegible].

Quo subeundi munera nõ transit ad heredes [illegible] patre. Bar.

Impera. Augu.

Si ante diẽ subeũdi[v] honoris atqʒ muneris pater tuus defunctus est: cõueniri eo nomine heredes eius non oportere[x] pses puincie minime ambiget.

De tabularijs [illegible] et [illegible].

q Muneribus quinqʒ dic vt. s. qui nume. li. l. iij.
r Interposita. qd facere debes. vt. C. de ap. l. ciues
s Recuperabis p officiũ iudicis vt hic. ꝛ. ff. de va. mu. l. j. §. sed si p calũniã. ꝛ. ff. de decu. l. ij. ꝛ ar. ff. de exc. tu. l. seueriter. ꝛ. s. de epi. ꝛ cle. oẽs qui. in fi. ꝛ. ff. de iudi. cũ q̃. et semp dic probari eorũ quãtitatem sacramẽto repetentis. vt. C. de iudi. properandũ. §. sinaũt. et. l. sancimus. facta taxatione prius a iudice. vt in aut. de iudi. §. exptet. col. vj.
t Si post [illegible] ꝛc. al's si post creationem: al's si ante. ꝛ tunc subaudi. s. honorẽ susceptum. vt in text. si post crea. ꝛc.
v Si añ subeundi a se pse electo. si aũt dicas a te filio: tũc distingue vt. s. de peri. suc. pa. l. j.
x Nõ oportere nisi dies per app. ipsius dilata fuerit: ꝛ tũc appella. pendente decesserit. qr tunc distinguit honor vt non teneat heres prosequi. vt. s. si pẽ. ap. l. si a decurionatu. a munere: ꝛ tũc sic propter periculũ medij tẽporis. vt in contrarijs. s. de excu. tu. l. quãqʒ. et. ff. si tu. vel cu. l. j. ꝛ. ij. ꝛ si pen. ap. l. j. in fi. Uel forte idem in honore etiam si reipub. intersit.
y De tabularijs ꝛc. Qui scribunt predictos noiatos ad munera et honores et tributa soluta. et sunt tabularij q̃ faciendis publicis instrumentis publice presunt in singulis ciuitatibus: hi quoqʒ nominant librarij: vt hic. ꝛ. ff. de re. iu. l. si librarius. et tabelliones. vt in aut. de tabel. colla. iiij. et catholiciani, et sic potest accipi. s. de bo. proscript. l. si

ibi no. q̄ per se ... fin. in prac. c. 21. ... in prac. c. 20.

quis post §. fi. licet alio modo ibi exponatur. al's scribe dicunt q̄ circa principem vel alios magnos iudices actis gestisq; cōficiēdis deputati sunt. hi q̄q; vocant scriptores/ notarij/ libellenses/ memoriales/ pragmaticales/ epistolares exceptores. vt. C. de appel. precipimus. et l. in offerendis. no. q̄ per se non per alium cōficiunt: nisi in ciuitate cōstantino. in qua etiam est speciale vt eadē charta fiat protocollum. vt in aut. de tabel. Itē ordo instrumētorū est vt primo nomen imperatoris ⁊ annus imperij. scdo nomē consulis et annus consulatus. tertio mensis ⁊ dies. quarto dies ciuitatis facte si hoc sit de ꝯsuetudine. quinto series. sexto locus. septimo subscriptio testiū ⁊ cōtrahētiū. octauo subscriptio tabellionis. vt. s. de fi. instru. cōtract⁹. sꝫ in italia antepo nuntur anni dñi.

Instrumētorū ordo.

Anni dñi i principio cuiuslibet ꝯct⁹ debēt poni.

Logographi qui publicis rationibus describendis deputati sunt. ⁊ dicuntur a graphos qd̄ est scriptura et logos ratio: q̄ȝ scribunt leges ⁊ rationes publicas. ⁊ hi quoq; nūerarij appellant. vt. j. tit. j. l. duos. plerunq; tamen vnū p altero noie ponit. Item sūt cēsuales q̄ scribūt censum: vt hic et. l. q̄cunq;. q̄ sunt species sub logographis. Sunt et alij vt. j. l. fi. ⁊. C. q̄ po. in pig. l. pe.

Nullꝰ. tabularijs hec nota expone vt in rub.

b. ¶ Officio. s. alio et facit. j. l. fi. et. j. q̄ mili. nō pos. l. omnes. ⁊ i aut. d mā. prin. §. fi. col. iij. et. j. de muri. l. j. et. l. eternam.

Q Uicūq;. ministerio. i. scribendo censui.

d. ¶ habeat. imo reuōcat ad curiaꝫ. vt. j. l. fi. et. s. de decu. l. vniuersos. et l. qui derelicta. ⁊. l. exemplo. que sunt contra. So. bene reuocat: sed dignitatis prerogatiua non vtitur in euitandis tormētis si de sua scriptura fuerit dubitatio: vt hic subijcit. ⁊. s. de fal. si quis. et creditur eius dicto: vt ibi. et in aut. de fi. instru. §. si vero. nisi in casu: vt in aut. de here. ⁊ fal. §. si vero absunt. col. j.

¶ Notarij si ad aliquam militiam vel aliud officiū trāseunt: remouent infra quinquenniū non postea. Bar.

Impa. Augu.

NUllus omnino ex tabularijs[a] vel scribis vel logographis eorumq; filijs in quocunq; officio[b] militet: sed ex omnibus officijs necnō etiam si intra nostrum palatium militant: nedū impleto quinquennio reperti ⁊ retracti protinus officijs municipalibus reddantur.

¶ Si decurio officiuꝫ notariatus assumpserit: priuilegiū decurionatus amittit. B.

Impera. Gor.

QUicunq; decurionū spōte se censuali ministerio[c] mancipauerit/ conditionem habeat[d] quam ipse elegerit: depositurus sui ordinis penitus dignitatē/ si eum necessitas questionis subeunde inuenerit.

¶ Seruus non potest esse tabellio: et si dñs sciuerit eū tale officium assumere parti ad interesse tenet. seruus pro fustigabitur. Bar.

Impa. Archa.

GEnerali lege sancimus vt siue solidis[e] p̄uincijs siue singulis ciuitatibus necessarij fuerint tabularij: liberi homies ordinent: neq; vlli deinceps ad hoc officiū patescat aditus qui sit obnixus seruituti[f]. Sed ⁊ si quis dñorū seruum suū siue colonuꝫ chartas publicas agere permiserit (consensum[g] eñi non ignorantiā volumus obligari) ipsum qdē inquātū interfuerit publice vtilitatis p rōcinijs q̄ seruo siue colono agēte tractata sunt obnoxiū detineri: seruū aūt cōpetētibus affectū verberibus fisco[h] adijci. dñorū eñi interfuit ab initio p̄uidere ne publicis actibus priuata[i] seruitia immiscerent.

Impera. theo.

BOetos[k] logistas[l] medogrammatas[m] logographos[n] diastoleas[o] q̄ vocabula[p] publicis dicuntur subiacere necessitatib⁹ siue q̄libet alio noīe nūcupent: nō honore aut alicuius p̄uilegij colore subnixos p diffinitione legū inexorabiliuꝫ suā fortunā subire ꝯpelli: quaten⁹ nec publicis q̄cq; noceat aut minuat vtilitatibus: ⁊ suis corporib⁹ illi reddant[q] quos vel patris[r] vel maior̄ obligatio vel

g ¶ Consensum. etiā tacitū nisi protestet in contrariū sic. s. de filijsfa. l. j. et. ff. de eden. l. iiij. §. sed ⁊ filius. non ignorātia vt subijcit. vt ar. ff. de pcu. si defunct⁹. §. q̄ si alter. Iteꝫ facit. j. q̄ mi. non pos. l. qd̄ seru⁹. ⁊. s. d ser. fu. l. fi. ⁊. s. si seru⁹ aut libertus ad decu. aspirauerit. l. ij. et ff. nau. cau. sta. l. j. §. recipit. ⁊. l. seq.

h ¶ Fisco adijci. collige q̄ si ignorāt ⁊ non dat fisco sed dño: verbera tñ imponunt. itē facit. j. de muri. adijcim⁹.

i ¶ priuata. i. serui priuatorū nō debent exercere publica acta. qd̄ ē generali⁹ q̄ȝ legis casus. nec ꝯtra est. j. ne quis li. inui. l. j. quia ibi solui.

GEnerali. solidis. id est singulis.

f ¶ Seruituti. libertus ergo potest esse. vt. s. de ser. reipu. ma. l. fina. quare ergo dicuntur serui publici? Respō. quia ex eor̄ stipulatione queratur vt ex stipulatione serui maxime his qui non possunt stipulari. vt. ff. rem pu. sal. fo. l. iij. et. iiij. et al's a seruiendo non seruando dicuntur serui. vt insti. de iur. per. §. j. Item non possunt esse decuriones: sicq; nec aduocati. vt. s. de decu. vniuersos: licet in tuscia male seruetur. Itē hec oia in scribis ⁊ similibus scriptoribus. an autē debeant scire leges. videt q̄ sic. ne facientes illicitos contractus penā subeant. vt. s. de sac. san. ec. l. iubemus. ⁊ de eunuchis. l. fi. ⁊. j. vt ne. ad suū patro. l. j. Item

Tabelliones ⁊ tabularij an leges scire debeāt.

BOetos. id est adiutores eorum qui rationes publicas discutiunt. vnde boetius nomē accepit. boetos enim grece latine dicitur adiutor.

l ¶ Logistas. expone vt in rubrica.

m ¶ Medogrāmatas. graphia. i. littera. vñ medogramma id est medicine scriptores.

n ¶ Logographos. id est publice rationis seruos.

o ¶ Diastoleas. diastoli dicuntur cum astu. id est ante distinctores. Accursius.

p ¶ Uocabula. id est quorum vocabula significata hic. i. persone his vocabulis denominate fm. P.

q ¶ Reddantur. ad hoc. s. de profes. et medi. l. reddantur. et. s. l. j. et. j. de dig. l. ne quis.

r ¶ patris. nota q̄ patris obiectio filium subijcit. ad hoc. s. de decu. exemplo. ⁊. ff. ad mu. assumptio. §. filius. et. j. de agri. et cen. l. cum satis. §. fina. nisi in casu. vt. s. de his qui spon. mu. pu. su. l. fina.

sua constringit.

¶ De susceptoribus prepositis et archarijs.

¶ Susceptores debent sine mora solutionem suscipere [illegible] puniuntur. Bar.

Impator Augu.

Susceptores[b] publicos absq omni mora aurum censemus suscipere[c]: ne qs p hac occasionem[d] sumpt⁹ facere compellatur. nã si soluere volẽs a suscipiente fuerit ɔtẽptus[e] testib⁹ adhibitis cõtestationem[f] debebit pponere vt hoc pbato et ipe securitatẽ debitam[g] cõmissi nexu liberatus cũ emolumẽtis accipiat: ꝛ q suscipere neglexerit/eius põderis qd debebatur in duplũ[h] fisci rationibus per vigorẽ officij presidis iferre cogatur. qd autem[i] susceptores iudice cuius interest negligẽte violauerint/ex ipsius iudicis facultatibus sarcietur.

¶ [illegible] in [illegible] Bar.

Idem Augu.

Iuxta ueteratas leges[k] nomiatores susceptorũ et eorum qui ad ppositurã horreorum[l] et pagorum creãtur/obnoxij teneantur si min⁹ idonei sint qui ab eisdem fuerint nominati: nec quicq̃ ex eorum substantia celebrata per interpositã personam emptione mercentur[m].

¶ Ei debz solui qui est officialis tempore solutionis / non ei qui fuit tempore quo fieri debuit solutio. h. d. Bar.

Idem Augu.

Susceptores noui nõ modo presentis anni[n] debita/verũetiam species quas ex reliquis[o] inferunt[p] quia noue sunt accrescentes suscipiant.

¶ Nõ debet quis in officio reformari nisi prius officij rationes reddiderit. Itẽ ratio singulis annis debet reddi. Itẽ [illegible] officiales non debent esse perpetui sed annales vel ad plus biennales. h. d. Bar.

Idem Augu.

Neminem susceptionis munere functũ ad idez munus astringi[q] nisi se prius vinculo sollicitudinis superioris absoluerit. Nam neq eos qui placuerint grauare iusticie est[r]: neq eos qui displicuerint tenere prudentis[s] est. Integro igitur singuli anniuersario anno transcurso cogantur exponere quib⁹ titulis suscepta dispersierint: vt facili⁹ si quis in furto fuerit deprehensus recẽtem[t] queat reitegrare iacturã. Non perpetui autẽ exactores teneantur in continuatã vexãdorũ pvincialiũ potestatem velut concussionum dñatione

a ¶ De susceptorib⁹ ꝛc. Dixit de susceptoribus obsequentibus: nunc de dñis: et differt a titulo. s. de exac. tri. quia ibi ab inuitis: hic a sponte soluentibus. vel alius est exactor immediate a collatore. alius susceptor qui suscipit ab exactore vt hic. q p quoddam medium dicitur a collatore suscipe: vt. j. l. diu. et. l. modios. ꝛ sunt prepositi qui presunt susceptoribus qui accipiẽtes ponebãt in archa vel horreo publico. vt. j. eo. l. ij. sub custodia archarij qui arche claues tenebat: de quibus habes. j. l. duos. et. l. fina. nõ vt diu tenerẽt. vt. j. l. diu. sz q̃diu habeat qd cõpetẽter mittat. argu. ff. de admi. tu. l. ita autem. Susceptores. q pprositi erãt ad subeunda tributa erãt em̃ duo per singlas ciuitates. vnus auri / ꝛ alter specierum. vt. j. eo. duos. erat et alter sepat⁹ archari⁹ q cẽtum libras auri q̃s q̃lz ɔsuldabat i op⁹ aq̃ductus suscipiebat. vt. j. de aq̃du. l. hac lege. et de con[illegible] neminem.

c ¶ Suscipere. et thesauros inferre vt. j. l. diu.

d ¶ Occasionẽ. eo q susceptor non velit suscipe solutionẽ tributorũ: ꝛ hoc sine causa.

e ¶ Cõtẽptus. s. sine cã. vt. ff. de solu. q decẽ. al's sec⁹. vt in co. ti. si soluitur⁹. et. l. creditor oblatã. in pnci. Accur.

f ¶ Contestationem. ad hoc. j. de col. fun. pa. l. placuit. Accur.

g ¶ Debitam. s. apocham. ꝛ liberatus nexu curie. quia nõ committitur res in fiscum pro qua erat soluendum. et cum emolumentis. s. liberationis: ꝛ hoc forte accipe si pecunia oblata est amissa. vt. ff. de solu. qui decem. et solu. ma. l. semel. et de leg. j. huiusmodi. § si cui. et facit. s. de cõdi. inser. l. fi. et. ff. de verbo. obliga. l. interdum. § fina. et. s. de iu. emphi. l. penul. § fina.

h ¶ In duplum. sic. s. de superindi. l. j.

i ¶ Quod autem. sic. s. de an. et trib. l. iudices. et dic id est presidis illius terre.

k ¶ Iuxta. leges. vt. ff. ad mu. l. impatores. et. l. quid ergo. et. s. de conue. fis. de. quoniam. et. ff. de admi. re. ad ciui. perti. l. curatores. ꝛ. j. de peri. no. l. ij. et. ff. de mag. cõue. l. iij. ꝛ in auk. de col. § ad hec. coll. ix. ꝛ. j. eo. exactores in fine. Accur.

l ¶ Horreorum. vbi collata ponebantur. et pagorũ quia illi officium habebant vt preessent pagis. i. villis vnde redditus proueniebant. Accursius.

m ¶ Mercentur. expedit enim reipublice iuenire soluendo primo conueniendum.

n ¶ Susceptores. anni. cui⁹ administratio ad ipsos pertinet.

o ¶ Reliquis. annis. vel neutraliter a reliquor reliquaris.

p ¶ Inferunt. collatores seu exactores. vel dic veteres susceptores accrescentes. s. veteribus.

q ¶ Neminem. astrigi. duo dicit: prio q non eligit: secundo nisi rationem reddat. vt et. ff. de muneri. et hono. l. rescripto. § debitores. et quia anno durant vt in fine huius. l. § non perpetui. et quia anno finito debet reddere rationem vt. j. § integro. colligitur fm. l. q sequenti anno nõ debet eligi cum eo anno reddat rationẽ. singulis em̃ annis debet rationem reddere episcopo ciuitatis ꝛ dominis priuatibus. vt in auk. de colla. § iubemus. et § si quis autẽ. colla. ix.

r ¶ Iusticie est. cum et rationem non reddiderit. et facit ff. de iur. fi. l. iij. § quinquennium.

s ¶ Prudentis. s. hominis. ad hoc. s. de spor. l. ij.

t ¶ Recentẽ. ad qd. ff. de penis. l. si qs. et. l. si diutino.

a Singulos.ad qd.j.de pri.sa.scri.l.pro biennio.aliud in numerario qui triennio.vt.j.de numerarijs.l.ij.

Cōsuetudo loci attenditur.

b Cōsuetudo.no.de cōsuetudine ciuitatis:ad quod.s. de eman.li.l.j.et.ff.qd cuiusq; vni.item.et qd vi aut clam. exhibere.§.plane.et cō.pre.venditor.§.si constat.

c Ordinis.ad quod in auk.de defen.ci.§.si.col.iij.

d Per biēnium. nō vltra etiā si ordo velit. vt.d.auk.

Quotienscūq;. solidorum.i. aureorum. sic.j.de nū.po.l.j.

f Pro tituli.puta aqueductus pu. cā.vel alio titulo.

g Aut.pro et.et sic libra soluitur pro solido.vel proprie aut/et dic transmittitur.i.debet transmitti. et sic qdcūq; vnum pro alio mittitur recipitur libra pro . lxxij.aureis.et econtra. s. lxxij.solidi pro libra. ad quod.j. de ponderato.l.j.et.j. de au.pre.quod te. l.j.

Aurei lxxij.faciunt librē au.

h Ferat.i.dicatur vel accipiat a susceptore et cōferat sacris thesauris.vt.j.l. diu. Item colligunt hic quidam aureū pro solido et econtra capi. quod no. ff.de in ius vocan.l.fi.

Frumenta.de horreis.publicis ad expēsas puta militū. ad qd s.de condi. in pu. hor.l.j.et.ij.

k Annotentur. ad hoc.s.de apo. pu.l.j.et de exac. tri.l.apparitores.

sed p annos singulos[a] iudiciaria sedulitate mutent: nisi aut ɔsuetudo[b] ciuitatis aut auctoritas ordinis[c] eos per biēniū[d] esse compellat. Idem.

Quotiēscūq; certa summa solidorum[e] pro tituli[f] qualitate debetur/ aut[g] auri massa transmittitur/in septuagintaduos solidos libra feratur[h] accepta. Idem.

Frumenta que de horreis[i] inferūtur.p illationis modo illico apocharū cautionib[9] annotētur[k]:non autem oportet in horreis fiscalib[9] nisi fiscalia frumenta cōstitui[l].

Imperator Gordi.

Ium[m] minime penes ipsos susceptores maneat facta collatio:sed statim qd cūq; a pūicialib[9] fuerit exolutum sacris thesauris inferat[n].

Imperator Valen.

Exactores[o] vel susceptores i celeberrimo cetu[p] curie consensu et iudicio oim sub actor testificatione firmētur[q]:puinciarūq; rectorib[9] eorū noīa q̄ ad publicū mun[9] officij editi atq; obligati fuerint inotescāt:et aiaduertāt q̄cūq; noīauerint/ad discrimen suū vniuersa que illi gesserit redūdare[r]. Idem.

Modios eneos[s] vel lapideos cū sextarijs[t] atq; ponderibus[v]/per mansiones[x] singulas q; ciuitates iussimus collocari:vt vnusq̄sq; tributarius sub oculis cōstitutis rerū omniū modis sciat q̄d debeat susceptorib[9] dare. Ita vt si q̄s susceptorū conditor modior sextariorūq; vel pōderum normam putauerit excedendam: penā[y] se sciat competentē esse subiturum:ɀ submotis q̄ ɔtra vtilitatem populorum omniū hactenus gesta sunt/frumenti q̄nquagesimas/ordei quadragesimas[z]/vini et lardi vicesimas susceptoribus dari p̄cipimus. Humanitatis aūt necessitate ɔmoti in armenie partibus susceptorib[9] longinq̄tat; causa frumēti ɀ ordei quadragesimas:vini et lardi q̄ntasdecimas[a] dari p̄cipim[9]. Idem.

Susceptores p̄ntib[9] defensoribus[a] et modū iugationis possessorū:ɀ species singulas vel eorū numnerum quātitatēq; describant[c].

Imperator Archa.

Securitates[d] semel publicatas et gest; lectas vini susceptorib[9] imputari/ ɀ ceptam mercedis discussionem[e] volumus in apertū q̄sita rōne deduci/et oēs publicas securitates q̄ gestis tenent a susceptoribus accepto ferri[f].

Non potest q̄s exercere officiū i quo semel deliq̄t. Bar.

Idem.

l Constitu.sic.j.ne quid one.pu.impo.l.j.

Diu.ad qd.s.de offi.co.sac.lar.l.j.et.s.e.l.j.ɀ.j.de au. pu.perse.l.j.

n Inferatur.s.prepositis thesaurorum subscriptionib[9] factis.vt.s.de cano.lar.ti.l.j.

Exactores.de his gratia similitudinis que est in eligendo dicit.

p Cetu.s.senatorū.et collige h alios senatores ɀ alios curiales.vt.j.de cu.vrb.ro.et qd subijcit omniū:dic vel maioris partis.vt.ff.ad mu.l.qd maior.vel si in prouincia eliguntur cetu decurionū.ita q celeberrime ɔuenerit.i.due partes.vt.s.de decu.l.nominationū.et curia p eis deponit:et eodē modo firmantur prepositi ɀ archarij. Uel forte ab ipsis susceptoribus preponuntur.et facit.s.de decu. l.ij.et.j.de irenarchis.l.ij.

q Firmentur.electio tamen fit a procuratore cesaris. vt.ff. de iure fisci. super creandis.

r Redundare. sic.s.eo.l.ij.

Modios eneos.mensura scilicet.

t Sextarijs. eneis vel lapideis Accur.

v Ponderibus. eneis vel lapideis Accur.

x Mansiones. vt in ecclesia.vt in autenk. de colla.§. eos.col.ix.

y Penam.vt.j.l. fina.et.j.titu.j.et facit in auk.de col.§. eos autem.

z Quadragesimas. no. q̄tū nomine tributi deb; dari.vt nota. s.de an.et tri. in rub.et l.ij. et.l.de idictionibus.Accur.

a Quintasdecimas. nisi se ad maius astrinxerit. vt s.de anno. et tri.l. fi.que est ɔ̄ s; p̄x. Sed certe immo ibi minus permittim[9] subiectis soluere q̄ soliti sunt soluere:et illud ex dispēsatiōe. Item quare hoc facit lōginq̄tas? Respon. q; et deferūt quod est graue. vt.s. de anno.et tri.l.pro locis.Accur.

Susceptores. defensoribus vt.s.de defen.ciui.l.iubemus.

c Describant.ad cautelam soluentiū fit.et ad obligandum susceptorem.ad quod.s.de apo.pu. l.j.et.l.ij.et.j.de ca.fru.vrb.ro.l.j.et in auk.de māda.princi.§.coges.ɀ.j.de col.fun.pa.l.placet.et.j.l.proxi.et ar.ff.de eden.l.si quis ex argentarijs.§.j.Accur.

Securitates.de vino accepto vt subijcit:et similibus vt.s.l.proxi.

e Discussionem.que fit contra susceptorem.

f Ferri.id est probari.vt.s.de quadri.prescrip.l.ij.§.fi. et de apo.pu.l.ij.

Si aliqd. deprehendat. et de hoc accusat eum coram prefectis vel comitibus. vt in aut. de col. §. eos.

Decoctor qs sit. b ¶ Decoxit. decoctor dicit officialis pecunie. vt. s. de decur. l. qlibet. vnde decoxit. id est illud officiũ gessit. Et no. depositũ ab offcio non redire ad illud idem of. ad qđ. j. de digni. l. iudices. et s. si quacũqʒ pre. po. l. j. et. j. de pala. sac. lar. l. ij. et in decre. ij. q. vij. c. non potest. sed arg. contra. j. de cohar. l. si quis.

Depositꝰ ab offõ nõ redit ad illud

p ¶ Deprehensi. ante decurionatum. nam et priuilegiũ retinet. vt. s. de excu. mu. l. eam.

Aurum. archarius. nota archarium qui suscipit aurũ et argentum a possessoribus. ad qđ. s. l. pri.

r ¶ Pertinere. no. periculũ presidis. vt. s. de cano. lar. ti. l. fina.

Si aliqđ a susceptore vł a tabulario fraudis admissum esse possessor deprehẽdat[a]: nemo eoꝝ semel interuersione ɔuictꝰ id rursus offm̃ gerat in quo ãte decoxit[b]: ꝛ si rescriptũ nr̃m elicitũ clãdestina supplicatione intulerit.

Idem. a.

Nos tablarios[c] seu numerarios[d] ꝛ susceptores[e] totidẽ ꝑ vniuersas ꝓuincias oportere ɔstitui clemẽtia nostra precepit. scire autẽ volumus ꝑtorianã amplissimam ꝑfecturã eos q̇ aurũ largitionale susceperĩt nichil cũ arche[f] rõcinijs hr̃e cõe: iudices aũt ꝓuinciarũ quiqʒ libris auri mulctãdos: et primates officiorũ capitali pẽa plectẽdos / si hoc non fuerit custoditum.

Imperator Ho.

Humilioribꝰ officijs aut extraordinarijs oneribus occupari curiales nõ patimur[g] / ne publica vacillet vtilitas. susceptorẽ[h] itaqʒ vestium equiꝰ est ab officio[i] ꝓcõsulari vel ab his q̇ in eodẽ[k] meruerĩt solẽniter ꝓcreari: hoꝝ nãqʒ interest hmõi explorare rõnẽ et q̃rere q̃litatẽ eoꝝ quoꝝ ad cõstituendũ cõmodior cura est. neqʒ em̃ equũ est vt ad offm̃[l] lucra: ad curialẽ susceptiõis tantũ dãna ꝑtineant[m]. Hãc igitĩ ab ordinibus[n] iniuriã summouem[o]: exceptis si q̇ curialiũ[o] in officio mẽorato aut militasse aut militare fuerit deprehẽsi[p].

Imperator Aug.

Aurũ siue argẽtũ quod cũqʒ a possessore cõfertur archarius[q] vel susceptor accipat: ita vt ꝓuincie moderator eiusqʒ officiũ ad crimẽ suũ nouerit pertinere[r] si possessoribus vllũ fuerit ex aliqua põderũ iniqtate[s] illatũ dispẽdiũ: et quicq̇d ex ꝓuincijs ad nostrũ diriget erariũ: id ad illustres viros erarij nostri comites[t] relatione† deferatur.

¶ De ponderatoribus ‡ et auri illatione.

Imperator cõ. Aug.

Aurũ qđ infert a collatoribꝰ si qs vel solidos voluerit vel materiã ap pendere eq̃ lance ꝛ libramentis paribus[v] suscipiatur. Impa. Iusti.

Quotiẽs de qualitate[x] solidorum orta fuerit dubitatio[y]: placet quẽ sermo grecus appellat per singulas ciuitates constitui igostaten[z] / qui pro sua fide atqʒ industria neqʒ fallat† neqʒ fallatur[a] cõtentionem dirimere.

¶ De auri publici persecutoribus[b].

¶ Susceptores nõ debẽt pecuniam acceptã sine licẽtia in massas redigere: [illegible] retardare. Rubrica.

Impa. Valẽti.

Auri ꝓsecutores[c] partim nulla ꝑmissa vt assolet persecutoria[d] aurũ ꝑsumũt[e] / partim diutiꝰ retẽtãt[f] qđ stati fuerat assignandũ. Idcirco censemus ne qs absqʒ ꝑcepto

Nos tabularios. id ẽ logographos. vt. s. ti. j. in rub. et trienio durant. vt et. j. de nume. l. ij.

d ¶ Nũerarios. qꝛ numerũ solutorũ memorie cõmẽdãt in scriptis ꝛ ingerit susceptori. vt. j. de nume. l. ij.

e ¶ Susceptores. quorũ vnus aurarius alter specierũ et quilibet tenebit vnum de dictis notarijs. vt. j. de nume. l. iiij.

f ¶ Arche. archa arche. nõ ꝙ vnꝰ cũ alio immiscet. vt. j. de nume. l. iiij. ꝛ. s. de cano. lar. ti. precepit. §. fi.

Humilioribus. patimur. ad hoc. s. loca. l. curialis. ꝛ. j. de cu. vr. ro. l. j. Accur.

h ¶ Susceptore. officium erat suscipere tributa ad vestes.

i ¶ Ab officio. i. officialibus.

k ¶ In eodem. id est in officio suscipiendi vestes. ad quod. s. de asses. l. licet. non tamẽ continuo. vt. s. e. l. neminem.

l ¶ Officium. id est susceptorem vestium.

m ¶ Pertineant. sic. ff. pro so. l. si nõ fuerint. §. fi.

n ¶ Ab ordinibus. decurionum.

o ¶ Curialium. i. decurionum.

s ¶ Iniquitate. facit. s. eo. l. modios. ꝛ. l. susceptores et. j. ti. j. l. j. et. ff. de fal. l. pe.

t ¶ Comites. qui aurum et argentũ custodiunt. sed prefectus species. vt in aut. de colla. §. eos. col. ix. et facit s. de ca. lar. ti. l. j.

† al's de est vox relatiõe

‡ al's põderatio nibus.

¶ De ponderatoribus et auri illatione.

Aurũ. parib⁹. id est eq̃s. ad q̃d. s. titu. j. l. modios. et l. susceptores. et. l. fina. et in aut. de col. §. eos. col. ix.

Quotiens de qualitate. sit bonum aurum ꝛ bene formatum: vt. j. de vete. num. po. l. j. Accur.

y ¶ Dubitatio. idem de ceterꝭ speciebus.

z ¶ Igostaten. igos victor. states militia.

† cõcor. c. cũ in cunctis ex de elec. lib. vj.

a ¶ Fallatur. a quoqʒ.

b ¶ De auri publici persecutoribus. Id est decoctoribus qui persequũtur illud.

Auri persecutores. expone vt in rubri.

d ¶ Persecutoria. s. licentia persequendi aurum.

e ¶ Presumunt. persequi id est coquere.

f ¶ Retentant. quando est permissa. ad quod. s. ti. j. l. diu. et. s. de of. co. sac. lar. l. j.

a ℂ De his qui ex publicis col. &c. Differt ab illo titu. s. de his qui ex pu. ratio. mu. pe. quia ibi de accipiente. hic de dante.

N Ull⁹. inuadat. nisi iussione pncipis. vt. j. l. pxi.

c ℂ Inuadere. alś teneretur ad vsuras centesimas. vt. s. de nego. gest. qui sine. et facit in auť. de colla. §. iubemus.

ix. & de defen. ci. §. non habente. colla. ij. et de man. princi. §. eos. col. iij. vel ibi a preside. hic a decurionibus eligitur et ideo equiparatur milicii iusticie. et facit. ff. de offi. prefe. vr. l. j. §. et sane.

o ℂ Nominentur. ad hoc. s. de suscep. l. exactores.

viri illustris comitis sacrarum largitionum vel coquēdū fau rū sumat/ vel capiat deinceps retinendum.

ℂ De his que ex publica collatiōe illata sunt non vsurpandis.

ℂ Pecuniā publicā nō pt qs accipe mutuo vel alio titulo vl in suā vtilitatē aliter cōuertere. Bar. Imperator Cōstan.

N Ull⁹ iudicū id qđ a repu. ex collatiōe susceperit mutui iter uētione opposi ta/ vl inuadat[b] vel conetur inuadere[c].

Imperator Gra.

N Ullus penit⁹ ex eo qđ referť in cōditis vel in archa continetur ad quēlibet titulum vsurpet: nisi forte ꝑ su mendi facultatem sublimium potestatū iussiōe pceperit[e].

ℂ Susceptū p iudice nō pōt in aliam necessitatem transferri. h. d. Barto.

Imperator Archa.

S Ciant iudices[f] nichil si bi ex priuate rei canone vel ex eo qđ ex hisdem titulis exegerint ad necessitates alias trāsferre licere: nisi malint grauissima[g] seueritate suam licentiam coartari.

ℂ De auro coronario[h].

Idem archa.

A D collationē auri coronarij[i] placuit neminem absq̧ cōsuetudine[k] esse cogendū.

ℂ De irenarchis[l].

Imperator Au.

I renarche[m] qui ad prouinciarū tu telam quie tis ac pacꝫ per singula territoria faciunt stare cōcordiam[n]: a decurionibus iudicio ꝓsiduꝫ ꝓuinciarū idonei nōientur[o].

ℂ De argenti precio qđ thesauris infertur.

Imperator Au.

T Ubem⁹ vt ꝑ argēti summa quā qs thesauris fuerat illaturus inferēdi auri accipiat facultatē⁹ ita vt ꝑ singulis libris argenti q̄nos⁹ solidos inferat.

ℂ Ꝭ fīi iustiniani sacratissimi pncipis explicit liber decim⁹.

ℂ Incipit Undecimus.

ℂ De nauicularijs[r] seu naucierijs publicas spēs trāsportantibus/ & de tollende lustralis[f] auri collatione.

ℂ Nauicularij portantes res publicas habent plenā securitatem eundi & redeundi. Bar.

N Ull⁹. referť. si ue iā sit relatum: siue non.

e ℂ Percepit. & ni si forte sint duo. q̄ casu vn⁹ ab alio pt sumere bꝫ py. arg. ff. de ꝯhē. emp. l. si in emptiōe. §. fi. Ul hic sec⁹. qꝛ & accipe hic est ꝓhibitum. vt. s. de his qui ex pub. rōni. l. j.

S Ciant iudices. maxime: nam idem in alijs officialibus.

g ℂ Grauissima. capitꝫ. vt. s. de his qui ex pu. ra. l. fi. et facit. j. de fru. vr. cō. l. ij. & j. ꝺ colla. fun. pa. l. fi.

h ℂ De auro coronario. Aurū coronariū ꝺꝛ qđ confert ad coronationes pncipū q̄ in tē plo pendētes a tito et vespasiano sublate sunt. Uel dic q̄ dabať athletis. Accur.

A D collationē auri coronarij. expone vt in rub.

k ℂ Cōsuetudine. iudei prestāt ex cōsuetudine. vt. s. de iudeis. l. iudeorū. & facit. s. de statuis. l. in nostre. et. l. fi.

ℂ De argenti pre qđ thesauris infe.

T Ubem⁹. facultatē. qꝛ qđ charius est quandoq̧ leui⁹ soluitur. vt insti. de act. §. huic.

q ℂ Quinos. id ē bis quinq̧ aureos. nam solidus et aureus idem est. vt. j. de vete. nū. no. & in rub. notani. Itē ꝑ ix. lib. eris vn⁹ aureus vt. s. de colla. eris. l. j. Accur.

ℂ De nauiclarijs. Dixit. s. de quibusdam muneribꝰ vel pre. nemiuē excu. a munere transuehendi. nunc autem de his ꝑ quos trāsuehuntur. vel. s. dixit de col. specierū. nūc de transuectione. que quia fit ꝑ naucleriosꝰ: ideo de eis dicit: et sunt illi qui annonarias species a susceptoribus vel prepositis in ꝓuincias accipere & romam vel ad castra vbi erāt milites deferre debebant. et sic dicūtur seruire annone vrb. vt. j. l. iij. & ff. de iur. imm. l. semp. §. negociatores. isti autem a cura & tutela excusantur: nisi a minoribus sui corporis. vt. s. ꝺ excu. tu. et cu. l. pe. Item sunt immunes a personalibus muneribus q̄diu in actu sunt. vt. d. §. negociatores. et ipsi nō eorum liberi. vt. §. immunitati. in ea. l. & dic q̄ quidā sunt nauicularij q̄ vehūt publicas annonas. vt hoc titu. et duobus sequen. Itē alij q̄ negociant et maximā partem sue substantie in hac negociatiōe hn̄t: q̄ et ipsi sunt immunes. vt ea. l. semp. §. lꝫ. & in corpore. & de mu. et ho. l. nauicularij et no. d. §. negociatores. Sunt et alij qui naues fabricāt. de quibus dic vt ff. de va. mu. l. is qui naues.

l ℂ De irenarchis. Irenarche sunt qui corrigēdis moribus preficiunť: vn̄ est ꝑsonale munus. vt. ff. de mu. l. fi. §. irenarche. maxime in sedandis discordijs. vt. j. l. j. et in cōprehendendis latronibꝰ. vt. ff. de custo. re. l. diuus. et dicūtur quasi arcentes irā. qꝛ ire sumēde in turbatores publice quietis et pacis gerunt monarchiam.

I Renarche. expone vt in rubrica.

n ℂ Cōcordiam. gersit et alia: vt in rub. vn̄ q̄riť an hodie sint sublati: quia videntur loci seruatores quod quidam dicūt. vt in auť. vt nulli iudi. §. j. et de col. §. iubemus. col.

ℂ Lustra. auri. De hoc nil in nigro. sic. s. qb. mu. sed dic vt in rubrica. s. de interdic. notatur.

f de coquēdū pyr.

Aurum coronariū qđ sit.

Iudei ex ꝯsuetudine aurū coronarium prestant.

Aure⁹ et solidus idē sunt.

Ullam. annonarias. de primo igitur genere dic vt not. in rubri. nam comes horreorum delegabat portandas.
b ¶ Securitate. violentie. vt. ff. ad. l. iul. de vi pu. l. j. et. j. de lit. et iti. custo. quinimmo et munerū personalium vt in rubrica notaui.

n ¶ Judiciorum. id est iudicum. scilicet comitum horreorum qui expectant transuectionem.
o ¶ Trāsuectionis. id est propter defectū transuectionis.
p ¶ Tua. adduxit quod est. j. et dic conuentis. id est conuocatis. Accursius.

Idem Augustus.

Ullam vim oportet naucleros sustinere delegatas species ānonarias[a] trāsferētes: nec concussiones perpeti: nec aliquod genus incommodi: sed venientes ac remeantes omni securitate[b] potiri. x. librarū auri multa[c] proponenda his qui eos inquietare temptauerint.

Imperator Au.

Omperimus[d] naucleros susceptas species[e] in negociationis emolumenta conuertere[f]. Ideoque decernimus vt intra annū quas susceperint inferant species et securitates[g] reportent[h]: que etiā diē[i] illationis edoceant: vt intra alterum annum eis reddantur a quibus species prestite sunt.

¶ Qui cum naviculariis fecerint rapinam tenentur in quadruplum. Bar.

Idem ar.

Ab his q̄ in naucleros predas egerunt volumus eorum commodis satisfieri: et ideo ne crescat in posterum eorum audacia sancimus: vt quicunque in rapinis fuerit deprehēsus/ pena quadrupli[k] teneatur.

¶ Quando id quod per personas certe regionis debet expediri et non potest: debet expediri per homines circumstantes expensis publicis. Bar.

Imp. Ho.

Cum nauarchorū[l] cetus circiter prouincias orientis inopia nauiū titubaret/ et inuestigāde classis obtentu insularū secessus conspiret[m]: et nauigandi oportunitate trāsacta iudiciorū[n] indignatio siue trāsuectionis[o] expectaretur effectu: merito celsitudo tua[p] prefecto augustali et insularū preside conuentis ciuitatis alexandrine et carpacie classis summates et nonnullos alios[q] naucleros eius professionis adduxit vt onus fundamentarij cōmeatus q̄ per oriētales nauarchos ex alexandrine ciuitatis conditis[r] cōsueuerat ad sacratissimā vrbē trāsferri in suā fidē susceptum ad eadē augustissime vrbis horrea cōportarēt: salarijs pro mercedula prestitis ex tributarie pensitationis imunitate[s]: vel ex eo quod vocatur grece ατελεια/ necnon etiā alijs q̄ cognitionis[t] limauit[v] examen.

¶ Qui [illegible] species publicas distraxit capitali pena punitur. h. d. Bar.

Imperator. ar.

Ui fiscales spēs suscepit deportādas si recta nauigatione cōtēpta littora deuia sectatus eas auertēdo[x] distraxerit: capitali[y] pena plectetur.

¶ Si iudices patiuntur tempore nauigationis naucleros in suo territorio immorari puniuntur et ipsi municipes. h. d. Bar.

Imperator Archa.

Iudices qui in partibus dioceseos sue onusta nauigia cum prosperior flatus[z] inuitat sub pretextu hyemis immorari permiserint: vna cū municipibus et corporatis[a] eiusdē loci fortunarum propriarum feriant dispendijs: nauclerij preterea penam deportatiōis[b] excipiant si aliquid fraudis eos admisisse fuerit reuelatum.

¶ De perditis et omnibus rebus nauiculariorum.

¶ Etiā ad domū principis res nauiculariorum transeunt cum onere suo. B.

Impa. Augu.

munerū personalium vt in rubrica notaui.
c ¶ Multa. hec dat fisco. sed passo iniuriam quadruplum. vt. j. l. iij.
d Omperim⁹. scilicet in prouincia.
e ¶ Species. s. rome. vel ad castra vbi portantur.
f ¶ Cōuertere. s. rome vel ad castra vbi portantur.
g ¶ Securitates id ē apochas. et de soluto reddantur securitates.
h ¶ Reportēt. ad quas faciēdas coguntur qui susceperunt. vt. j. de col. fun. pa. l. placuit.
i ¶ Diem. sic. s. de apo. pu. l. j.
k Ab his. quadrupli. actione vi bo. rap. et no. quod totum quadruplū est pena. sic et al's in duplum dat tantū. vt. s. de paganis. l. christiani. sm quosdā. vel verius re computata et infra annum post annū in simplū. vt insti. vi bo. rap. §. j. et facit. s. eo. l. ij. cum cōcor. Itē hec lex habet locum quādo non in naufragio sed alias rapit. sed tunc habet locum. j. tit. iij. l. ij. et. ff. de incē. rui. l. si qs ex naufragio.
l Cum nauarchorū. id est nauiculariorum siue nauticorum.
m ¶ Cōspiret. id est aspirando iret. al's obiret. id ē iret quasi obeundo propter laborem.
† al's expectaret

q ¶ Alios. proximiores. vt. s. d an. et tribu. pro locis.
r ¶ Conditis. vt in horreis. q̄a ibi conditur.
s ¶ Immunitate. videt ergo a patrimoniali etiā excusari. vt. ff. de iur. immu. l. semp. §. negociatores. sed hic magis innuit contrarium et facit. s. de iu. fi. l. pe.
t ¶ Cognitionis scilicet tue.
v ¶ Limauit. alias librauit.
x Ui. auertendo. id ē intervertēdo. vel id est in auersiōe seu periculo emptoris pro quod munus vendidit. et sm hāc secundam expositionem sub. maxime.
y ¶ Capitali. id ē deportatiōis. vt. j. l. proxi. et facit. s. que res vē. nō pos. l. penul. et. l. fi. et de nauti. fe. l. iij.
z Iudices. flat⁹ id est ventus
a ¶ Et corporatis. sic. j. de pri. cre. l. j. Accursius.
b ¶ Deportationis. ergo et bonorum. vt. s. de pe. l. deportatorum. et no. quod in secūda. l. de offi. nauclerij. in. j. et. iij. de premio/ et etiā l. iiij in vlti. et pe. de pena male gerentis.
c ¶ De perditis et omnibus rebus nauiculariorum. Hoc accipe vt no. s. ti. j. in rub. et quod omnes res eorū sunt huic oneri subiecte quocunque etiā res ierit quasi quadā fraude. vt. j. l. j. et. ij. ideo de his dicit.

Dominũ. q̃ successit in ius vel in rẽ nauicularij.
b Functionem. pro modo prouecte rei. vt .j.l. proxi. sic non excusantur a collatione emptarum specierum. vt. s. vt nemi. li. in emp. spe. l. j. z facit. j. titu. j. l. j.

vulgari modo sic loquimur: quid opinaris hanc rem vale re? Accursius.
s Functionem. al's prestationem.
t Cogatur. s. vt soluant et prestent eam.
v Cõdictiões. i. pactiões. vt. s. sine cẽ. vel re. l. fi. z. ff. de pac. l. iter. valet tñ quantũ est inter se vt qd soluerit repetat. vt. j. eo. l. epistola. §. ij. sic. s. d pac. l. pacto successorũ. z de here. ven. l. ij.
x Pactiõe. id ẽ hac rõne seruata.
y Teneant. qs etiã hodie ꝓfitent apd acta si añ traditionẽ minus idoneus inueniat emptor. vt in aut. de man. prin. §. non ꝑmittas. col. iij. Sz quid si tẽpore alienationis erat idoneus. Rñ. non tenet venditor: vt. ff. d ne. gest. l. ij. §. j. z d ad mi. re. ad ci. ꝑti. l. ij. §. fi. itez facit. j. de fun. rei pri. l. ij.
z Ab idoneis. emptorib⁹, ad qd ff. de mu. l. libert⁹. §. filium. cum concordan.

In his. s. reb⁹ suis que sũt huic oneri subiecte. vt no. in rub.
b Intercipe. i. cessare. p. z facit. ff. pro socio. l. idem quoq; erit. in fi.
e Addicta ẽ. sic ff. de publi. imperatores.
f Munificã. id est munus faciẽs. sic. ff. d publi. si publicanus. §. j.
g Urbiũ. sic. ff. d no. ope. nũ. ꝑtor. §. hoc interdictum. z ne qd in lo. pu. l. fi.
h Pecunia. al's mutaret. s. in res q̃ vẽdebant. al's mutuaretur. i. mutuo seu vicissim accipe ret. al's ꝑmutaret.
i Emolitio. repete nullã habuit pensionem.
k Sũptuosum nullam habet pensionem vt turris.
l Ut ẽ. i. vt qñq; ꝯtingit qꝫ aliqs hz liberale ꝓpositũ.
m Institutũ. i. propositum.
n Ornamento. vt picturis.
o Excipe. i. suscipe. ad qd. s. de al lu. l. fi. z. j. l. ꝓxi. in pñ. z d sol. l. pc. z. j. de oi agro def. l. fi. z. j. l. proxi. in prin.
x In qui. ascriptos. quales sunt fundi nautarum. vt. s. in rubri.
q A se. scz nauicularij fundi.
r Opinionẽ. i. cẽsualẽ ꝓfessionez q̃ ideo dr opinio: qr opinari dbem⁹ vt scriptura ꝓhibz ꝑ. vel estiationẽ q̃ iõ dr opinio qr opinari nos facit cũ d ipsa dubitat. nã et

Domum[a] etiaz nã suetudinis nostre in his q̃ nauiculario nomine obnoxia sunt agnoscere precipimus debitam functionem[b].

Pro rata rei que ꝑuenit ad [illegible] ... niũ vel ꝑsona vlteri⁹ aggrauat Itẽ inspicit quatenus erat tpe [illegible] de.

In his[c] q̃ nauicularij vẽdũt (qm intercipere[d] cõtractũ emẽdi vẽdẽdiq; fas ꝓhibet) emptor nauicularij functionẽ ꝓ modo portionis cõparate subeat: res ei oneri addicta est[e] nõ ꝑsone mercatoris: neq; nauiculariũ iubem⁹ fieri eũ q̃ aliqd cõꝑauit: sz eã ꝑtẽ q̃ empta ẽ ꝓ suo modo ac rõne eẽ munificã[f] nec ei totũ ꝑrimoniũ ad fũctionẽ nauiculariã occupandũ erit qd habuit qui rei exigue mercator accessit: sz illa portio q̃ ab ĩitio nauicularij fuit ad pensionẽ hmõi fũctiõis sola tenẽda ẽ: residuo ꝑrimonio qd ab hoc vinculo liberũ est ocioso et ĩmuni seruãdo. dom⁹ ꝟo quarũ cultu dec⁹ vrbiũ[g] poti⁹ q̃ʒ fruct⁹ acq̃rit vbi a nauiculariis veneũt, ꝓ tãto mõ ad hãc pẽsionẽ obligari placet q̃ʒtũ hẽbãt emolumẽtũ cũ pecuia[h] mutuaret. vbi ꝟo spacia loci z exiguitas nullã habuerit pẽsionẽ, aut extructio cuius est ardua difficilisq; emolitio[i], aut dec⁹ sũptuosuz[k], vt est[l] plerũq; liberale ĩstitutũ[m], habitationẽ qs suã vrbis ornamẽto[n] adiecerit nolum⁹ munificẽtiã q̃ postea addita ẽ ĩprobã licitationẽ estiatiõis excipe[o]: sz vetusta poti⁹ loci species z pẽsio cogitet q̃ʒ cult⁹ hodiernus q̃ per industriã hois animosi accessit.

Qui emit ꝑdia nauiculariorũ tenet ad on⁹ ſm verã estimationẽ q̃ priuatorũ pactis nõ tollitur: z vẽdẽtes tenent si emptores non fuerint idonei. Barto.

Hi q̃ fundos Imp. ar. nauicularie fũctiõi ascriptos[p] a nauiculariis acceperũt quolibet a se[q] titulo trãseuntes ſm agri opinionẽ[r] q̃ antiqt⁹ habebat ascriptã nauiculariã functionẽ[s] suscipere cogant[t]: neq; eas cõditiões[v] sibi extstimẽt ꝓfuturas, q̃s vẽditor min⁹ idone⁹ in se recepit ĩposite mẽtis arbitrio hac tñ pactione[x] seruata: vt si ad min⁹ idoneũ fuerit trãslata possessio: ẽt auctores trãscripti ꝑdij teneãtur[y] obnoxij: sitq; hoc ĩ ꝓmptu vt dãnis fiscalib⁹ primitus ab idoneis[z] consulat.

De nauibus nõ excusandis.

Naues que sub noĩe z titulo alieno excusant publicant. B.

Impera. Augu.

Multi naues suas diuersorũ noib⁹ z titulis[a] tuent: cui fraudi obuiantes precipimus vt si qs ad euitationẽ publice necessitatz titulũ crediderit apponẽdũ: sciat nauẽ esse fisco sociãdã. nã vt priuatos[b] q̃z nõ ꝓhibemus hẽre nauigia: ita fraudi locũ esse nõ sinimus: cũ oẽs ĩ cõe si necessitas exegerit conueniat vtilitatibus publicis obedire: z subuectionẽ[c] sine dignitatis priuilegio celebrare.

Nulla nauis ob necessitatẽ publicã excusat aliq̃ priuilegio in corpe iurz inſto vel nõ inſto z ꝯ faciẽs pena hic inserta punitur. Bar. Impera. Archa.

Iubem⁹ nullã nauẽ vltra duorum[c] miliũ modiorũ

[illegible]

a Multi. et titulis scribendo nomina potentium quorum dicerẽt nauẽ esse. z facit. j. l. proxi.
b Ut priuatos. non autem senatoribus licitum est habere nauigia. vt. ff. de vaca. mune. l. iij. et facit. s. vt nemo priua. z d anno. z tribu. l. ob sistere. et. j. de nau. tiberi. l. j. et. s. tit. j. l. j. z de ope. pub. l. ad portus. al's. subuẽtionẽ
c Iubemus. vltra duorum. maxime. nam idez si minus. vt. s. l. ꝓxi. z. ff. d vaca. mu. l. iij.

b. bart. h. h. b. consti[...] tione hic z te [...] in conuentum q̃ facit meli[...] uenitur in Re[...] quendo prime[...] in aestima tione[...] tetari? non [...] c. Ait ita in Reiuendicatione [...] in caus. auth. v. Rogat[...] ad trebell. Ubi V. [...]

a ¶ Ante.i.contra.Uel sicut vulgariter dicitur non eua-des ante me.
b ¶ Embolam. hoc et alia que hic sunt expone vt.s.de sacrosan.eccle.l.iubemus.vbi est hec de verbo ad verbū.
c ¶ Nec si.s.debebit oppugnare regulas ꝓuidentissime legis.Accur.

vide Alcia.h et pꝛ-rhum.

d ¶ Non valeat. vt et.s.si ꝯ ius vel vti pu.l.fi.⁊ de pe. bo.sub.l.j.
e ¶ Attentatū. a dño nauis. nam si non dñs non nocet dño:sed ipe in q̄stū nauis valet teneł fisco.ar.l.si quis in tātā.C. vñ vi.Aliū dicunt dñm pdere sȝ ei emendare de-bere eū qui atten-tauerit. Item q̄ro quō delictū prelati nocet ecclesie? Rñ. vt in lege iubem⁹.

Delictū pla-ti q̄liter nocet ec-clesie.

¶ [illegible]
Neri.fru mēti.pu-blici. q̄d si sponte recipit mercedem? Rñ.tenetur nauta quasi ꝯuerterit pu-blicas merces in negociationes. vt .j.ti.ij.l.ij.
g ¶ Naufragij. si cōtigerit p hoc.
h ¶ Uigorē. extra ordinem puniet.
i ¶ [illegible] Q꞉ q̄nq꞉ per onus priuatū con-tingit naufragium vt.s.ti.j. iō de hoc dicit.Uel quia nau clerij de qb⁹ dixit hic patiuntur.ideo de hoc dicit. et di-citur naufragium quasi nauis fractu ra.a naue et fran-go: q꞉ plerūq꞉ na-uis frangitur dum naufragium pati-tur.
Si qñ pertineat nauis et res in ea contente. vt ff.eo. ne quid.et.l. fi.⁊ in consti.Fede.que incipit nauigia.s.de fur.alioquin

capacē ante[a] felicē embolā[b] vel publicarū specierū trāsue ctionē/aut priuilegio dignita-tis/aut religionis intuitu/ aut ꝓrogatiua ꝑsone publicis vtili tatibus excusari posse subtra ctā:nec si[c] celeste ꝯtra ꝓferał oraculū siue annotatio sit:siue diuina pragmatica ꝓuidentis sime legȝ regulas oppugnare debebit. Q̄d etiā in oib⁹ cau-sis cupimus obſuari: vt gene raliter si quid eiusmodi contra ius vel vtilitatē publicā in q̄lȝ negocio ꝓferał:nō valeat[d].q̄c quid em̄ in fraudē istius legis quolibet mō fuerit attentatū[e]: id nauigij qd̄ excusatur publi catione corrigimus.

¶ [illegible]

¶ [illegible]

Imperator Anto.

Neri publico sar cinam priuatam ne quis imponat nec audeat por-titores frumen-ti[f] ad suscipien-dum onus aliqua necessitate compellere:hoc eni facto atq꞉ commisso nō in dispendiū so-lū atq꞉ naufragij[g] dānū tene-bił obligat⁹/ verūetiā publice cohertionis experietur vigo-rem[h].

¶ De naufragiis.

Impator Au.

Si qñ naufragio nauis expulsa fuerit ad littus: vel si quādo ali quam terram at

tigerit/ad dominos pertine-at[k]:fiscus meus sese non inter ponat:quod enim ius habet fiscus in aliena calamitate vt de re tam luctuosa compendi-um sectetur[l]?

¶ Nauicularius qui dicit se fe-[illegible]

Imperator Ual.

Si quis nauicularius nau fragiū se sustinuisse af-firmet/ꝓuincie iudicē eius vi-delicet in qua res agitur adire festinet/ac ꝓbet apud eū testi bus[m] euentum.relatioq꞉ etiaȝ ad sublimissimā referatur[n] pre fecturā:ita vt intra anni spa-cium veritate reuelata compe tens dispositio[o] procedat.q̄ si per negligētiam prefinitū an ni[p] spaciū fortasse claudał:su-peruacuas serasq꞉ interpella tiōes emerso anno placuit nō admitti.

¶ [illegible]

Imperator Gratia.

Quotiens obruta vel sub mersa fluctib⁹ naui exa men adhibetur:competentis[q] iudicis duorum vel trium nau tarū[r] q̄stione habita[s] ceteri ab hmōi nexu[t] liberenł.q̄d est em̄ qd̄ nō abūde intra ꝑfinitū nu merū[v] sollers q̄sitor inueniat? circa magistros nauium qb⁹ est sciētia plenior immoretur[x] q̄ si fatali sorte ꝺfuerit:i alios[y]

edicto pretoris tenetur si tempore naufragij aliquid acce pit.vt.ff.eo.l.j.in fi.et.l.ij.et.iij.et.l.expugnantur.et etiam criminaliter.vt no.s.de fur.in eum.
l ¶ Sectetur.q.d.nullum.
Si quis.testibus.fm formā inferioris.l.proxi.

n ¶ Referatur.si opus fuerit.
o ¶ Dispositio. vt res.s.restituał. vt.s.l.proxi.
p ¶ Anni.imo bi-enniū.vt.j.e.de sub mersis.ꝯ.So.h ne gligētia petētȝ.ibi iudicȝ. Uel fm py. ibi in crimiali.h in ciuili actione in fa ctū ex edicto. ff.e. l.j. Itē videł perpe tuo q̄stū est in sim-plo. vt.s. de fur.l. eū.et.ff.e.l.in pun. Sol. hic de q̄dru-plo. Uel veri⁹ h de instantia cause: et erit speciale ꝯ.l.ꝑ perandū.C.de iudi ciis.
Quotiens.com petētis.s. pre sidis ꝓuincie i qua hoc cōtingit. vt.s. l.ꝑri.et.loquił hic siue ciuiliter siue criminaliter agał fm py.
r ¶ Nautarū. pri mo magistrorū. se cūdo aliorū.tertio filiorū vt subijcit.
s ¶ habita.non p tormenta nisi va-cillēt. vt.ff.de q̄sti. l.ex libero. vel nisi sint obscuri. vt in aut.de testi.§.si ve-ro ignoti.col.vij.
t ¶ Nexu.est em̄ nex⁹ depositio testi monij cū ad hoc co guntur. vt.ff.de ta. exhi.l.iiij.§.exhi-bere.
v ¶ Nūerū. duo-rū vel triū.vt.ff.de testi.l.vbi.et alꝭ in ore duorū vel trium stat omne verbum
x ¶ Immoretur. prius ad inquiren dū dānū submer-sarū rerum.
y ¶ In alios.non magistros sed nautas:per tales em̄ melius veritas inue-

cōcor. ad hoc c.ex.ōi-cationi. cū glo. vlti.e.t de rap. ⁊ incen.

nitur.ar.§.de repu.l.consensu.§.super plagis.
a ¶ Liberis.qui forte erant in naui cum alijs.
b ¶ Interitu.s.rerū eorū q̄s ⁊c.vel iteritu.i.dāno eorꝫ ⁊c.
c ¶ Naucularius.quippe ſm romanos nō sunt nisi duo tēpa.hyems a kal.octob. vsqꝫ ad kal.aprilis. et estas ab april vsqꝫ ad octobrē:q̄ tpe est nauigādum ꝫ nō postea ſm. p. sed ſm B.separatur estas ab hyeme in equinoctijs.vt.ff.de aq̄ quo. et esti.l.j.§.estatem. et facit.§.eo.l.fi.Uel dic Nauicularius.aliquis qui euasit.

de nauigādi tpe pulchre Bud in l.vtiqꝫ. ff.de rei ven.

d ¶ Pro his.a collatoribus.prouincialibus.
e ¶ Possessorib⁹. et collatoribus predictis.
f ¶ Senatores.innuit senatores ad pſimonialia teneri.sed a personalibus excusantur.vt ff.ad munici.l.municeps.
g ¶ Redūdare.siue fuerit nauta in culpa siue non.an autē ipse nauta teneatur: rñ.§.eo.l.fi.
h ¶ De submersis.leuato velo. per similitudinem loquit.q. d.ol velamine remoto. Uel dic submersis leuato.i.remoto decernimus ⁊c.
i ¶ Detegitur. siue tpe naufragij vbi est actio q̄drupli infra annū:siue post. vt. ff. e.l.j. in fi.et.l.sed si quid.⁊ l.ne quid.
k ¶ Nudant.i.nudati sunt q̄ debēt instare.vt.§.e.l. si q̄s
l ¶ Personarum. hic ergo criminaliter agitur.et sic concor.ff.eo.pedius.
m ¶ Interpellatione.i.sine libello: quod est speciale contra aut.offerat.sic.§.de sen.ex peri.reci.aut.nisi breuiores. Uel verius hoc corrigit per.d.aut.
n ¶ Bienniū.dicas criminaliter agi ⁊ oia cōcor.s.§.vt intra cer.tem.l.fi.et de iudi.l.properandum.in prin.nec ob.§.l.si quis.vt ibi dixi.si dicas etiā in ciuili sic esse:tunc habes necesse dicere speciale hic contra.l. properandum.§. de iudi.Accur.
o ¶ Nauiculario.ablatiui absoluti.
p ¶ Absoluto.ab obseruatione iudicij qui culpa passus est naufragium.vel diripuit res pro quibus accusabatur Accursius flo.leg.do.
q ¶ Legitimo.s.biennij.
r ¶ Eius.scilicet oneris.

inquisitio transferat. Sane si vniuersos violētia tempestatꝫ obruerit:ne ꝓitas lateat a liberis[a] nautarū siue magistrorꝫ intra iudicia constitutis super eorum queratur iteritu[b] quos nauicularius[c] naufragio perijsse ꝯtēdit. susceptiōis autē necessitas ex kal.aprilis in diez kalendarū octobris mensura seruabitur.

¶ Priuatis qui soluerunt collectas publico officiali q̄ postea aufugit vel perdidit nō imputat:⁊ loquit in ꝓcuratorib⁹ vel exactoribus. Bar.

Imperator Ual.

Pro his que semel a collatoribus[d] illata naufragijs perierūt nolum⁹ nobis aliquam cum possessoribus[e] siue senatores[f] siue priuati sint cōmunionē:vel aliquid periculi ad eos redundare[g].

¶ Cū de naufragio q̄rit summatim examinabit/⁊ ex eo q̄d in illa cognitiōe repit pōt p inquisitionē ꝓcedi:⁊ cā dꝫ infra bienniū terminari/alr̄ nauicularius absoluitur. Bar.

Imperator Hono.

De submersis nauib⁹ decernim⁹ vt leuato[h] velo iste cāe cognoscant: et si q̄sqꝫ de talib⁹ negocijs aliq̄d accepisse detegit[i]:iudex apud quē cōstiterit his cōquerētib⁹ q̄ nudantur[k] pro qualitatibus personarū[l] mulctandi/remouendi ꝓscribēdiqꝫ habeat ptātē. Si ꝓo causaꝝ taliū cognitores libelli datiōe vel plenaria interpellatione[m] cōmoniti intra biēniū[n] has causas audire neglexerit:et hoc fuerit tp̄s elapsuꝫ p̄iudiciū noceat eaten⁹ cognitori:vt nauiculario[o] ꝓpt vitiū iudicis absoluto[p] mediam oneris eius partē ꝓpter cuius ꝓbandā amissionē legitimo[q] dūtaxat tp̄e cognitio petebat/iudex cogat inferre: residuā ꝓo officium eius[r] exoluat.

¶ Pro vno nauiculario oēs alij tenentur pro rata. Bal.

Idem Hono.

Super naufragiorū que ꝯtigerint casib⁹ vsitato more[s] habita questiōe: si quis calculus[t] modiatiōis[v] dicatur tēpestate marꝫ disperisse/ sub tue sedis auditiōe nequaq̄ⷤ feratur acceptus[x]:sꝫ hec dispendij iactura i oē nauclerorū cōsilium[y] p rata. s.contingentis muneris deferatur.

¶ De metallarijs[z] ⁊ metallis et procuratoribus metallorū.

Impa. Ualen. Augu.

Perpensa deliberatione duxim⁹ sanciēdū:vt quicunqꝫ metallorum[1] exercitium vellet affluere[2]: is labore ꝓprio et sibi ⁊ reipu.

s ¶ Super naufragiorum.more.vt.§.eo.l.q̄tiens
t ¶ Calcul⁹.i.numerus.
v ¶ Modiatiōis. id est publici frumenti.
x ¶ Acceptus.i. nō fiat apocha de eo accepto q̄ alr̄ fit.vt.§.de naui.l.j. et.ij.Accur.
y ¶ Cōsiliū.i.collegium .q̄d accipe q̄n perierunt vitio naute : q̄d pōt esse qꝛ nō nauigauit cōgruo tp̄e. vt.§.e.q̄tiens.in fi. vel aduerso. vt. ff. de rei ven . l. qui peti.§. vl.vel quia in malam nauem. vt. ff. loca. itez queritur.§.j.et ad leg. rho. de iac.l. fi.§.si ea. alr̄ si nō eius vitio non tenet. vt.d.§. si ea.tamen soluētes semper liberātur. vt. §. in.l. pro his. Item quō tenentur alij ꝓpter vnius viciū? Rñ. speciale. vt et.§. de fabricen.iure.quia et ei succederent si sine herede decederet. vt.§.de here.decu.l.j.sic.ff.cōmo.vnde querit:et l.pe. Alij dicūt teneri hic alios quādo iam successerunt:non ante. Accursius flo.

Nauta q̄n de naufragio teneatur.

z ¶ De metallarijs. naufragia contingunt sepe ꝓpter pondus metalli:ideo de his dicit.vel dixit de transuectione:nunc de officio eorum qui ea transmittūt.et qꝛ metalla preciosiora sunt: de metallarijs q̄ ea inferunt et ꝓcuratoribus qui ea exigunt atqꝫ custodiunt: de ipsisqꝫ metallis videamus.et de procuratoribus dicit .§.l.cum procuratores.in alijs dicit de metallarijs et metallis.
1 ¶ Perpensa. metallorum.id est affluentiam habere exercitij metallorum.
2 ¶ Affluere.i.vellet esse metallarius.

cõmoda cõparet[a]. itaq3 si qui sponte conduxerint[b] eos laudabilitas tua[c] octonos[d] scrupulos in balluca que grece chrysamos appellatur cogat exoluere. quicquid autem amplius colligere potuerint fisco potissimum distrahant[e]/ a quo cõpetentia ex largitionibus nostris precia suscipiant. Idem. a.

Ob metallicũ[f] canonez in quo ppria † consuetudo retinenda est. xiiij. vncias balluce[g] pro singulis[h] libris constat inferri. Imperator Gra.

Cuncti qui p priuator3 loca saxorũ venã laboriosis[i] effusionibus persequunt decimas fisco[k]/ decimas etiã dño representent: cetero modo proprijs suis desiderijs vẽdicãdo.

Officiales exigentes metallum nõ debẽt ad aliã dignitatem promoueri: nisi prius illud officiũ perfeciãt. h. d. B. Idẽ Aug.

Cum pcuratores metallor3 intra macedoniã daciam/ mediterraneã/ musiã seu dardaniã soliti ex curialib9 ordinari[l] per quos solẽnis profligat exactio[m]/ simulato hostili metu huic se necessitati subtraxerint: ad implendũ munus retrahantur: 7 nulli deinceps licẽtia laxetur prius indebitas expetere dignitates[n]/ q̃3 subeundam procurationem fideli solertiq3 deuotiõe † cõpleuerint.

Fodientes aurũ pro quolibet anno septem scrupulos soluere debet. Bar. Impera. Val.

Per ãnos singulos septẽ p hoiem[o] scrupuli largitionib9 inferant ab aurilegulis nõ solũ in põtica diocesi/ verũ etiam in asiana. Impera. pa.

Quosdam operta humo esse saxa dicẽtes id agere cognouimus vt defossis in altũ cuniculis alienarũ edium fundamẽta labefactent. ea de re si qñ huiusmodi marmora[p] sub edificijs latere dicant: perquirendi eadẽ copia deneget.

Astricti ad fodiendũ metallum si aufugerint ad aliud officiũ retrahentur etiam si a militia principis fuerint. B. Impa. the.

Metallarij[q] siue metallarie[r] qui queve ea regiõe deserta ex qua vidẽtur oriundi vel oriũde ad externã migraue-

a ¶ Cõparet. i. querat primo 7c. q. d. q̃cũq3 vult faciat hoc
b ¶ Conduxerint. al's confluxerint 7 bene. al's cõduxerint per simile. quia dando quod sequitur conducere vidẽtur.
c ¶ Tua. crescentio comiti metallorum loquitur.
d ¶ Octonos. i. octo. vt. ff. queãd. ser. amit. l. nõ satis. in fi. Item scrupul9 est xxiiij. pars vncie. nam tres scrupuli faciunt dragmam 7 octo dragme vnciam ẽm phisicos 7 sic octo scrupuli. id ẽ tertia vncia q̃ soluit i balluca. i. vtilitate publica. nã chrysamos grece latine vtilitas dicitur. Uel balluca. i. vase lucẽte vt casse cardinalium † al's p̄tia. quasi lucem baiulãs vel lancẽ. 7 dic ei9 metalli in quo versatur: non autẽ si in plumbo exerceat dabit in argẽto. sed cum hic dicat de tertia vncie ĩ. proxi. de. xiiij. vncijs. alia. s. cũcti. d decima. alia. s. per ãnos. dicat de. vij. scrupulis: vidẽtur contrarie inter se. So. q̃dã hãc p ingressu: sequentes singulis annis qđ nõ placet. q2 nõ bene supponeret hic quicq̃d 7c. Tu dic hãc in ceteris metallis. illã per annos/ i auro. illa cũcti/ nõ excludit q̃n 7 hoc dec qđ hic d2 vt ibi no. illa p̃o ob metallicũ loquit aliter. s. quot vncie faciũt librã. Itẽ dic singulos tantũ soluere. vt. ĩ. l. p annos.
e ¶ Distrahant. si competens precium dare vult vt subij cit. sed arg. contra. s̃. de contrahen. emp. l. dudum.

Ob metallicũ. xiiij. vncias. no. xiiij. vn. quas s̃. l. proxi. viij. scrupulos appellauit. vnde apparet scrupulum tanto sexuncia fore maiorẽ: quanto sit sextante minor ẽm P. et sic soluebat contrarium superioris. l. sed dic tu q2 hic dicit. xiiij. vncias pro libra soluendas. licet regulariter. xij. faciant libram. nõ autem dicit hic. xiiij. vn. semper soluendas. 7 hoc quando est consuetudo solui libras. ad quod. ff. communia pre. l. venditor. § si constat. al's nisi sit consuetudo soluitur per scrupulos a singulis. vt. s̃. l. proxi.
g ¶ Balluce. expone vt. s̃. l. proxi.
h ¶ Pro singulis. id est a singulis.

Cuncti. laboriosis. nõ tñ prohibitis. ar. s̃. de thesau. l. j. 7 dic q2 primo q̃rũt: scđo fodiũt: tertio pluries effundendo i lucidã materiã adducũt. Sz an dño inuito. dic vt. ĩ. l. q̃sdã. Sz videt ↄ. s̃. de thesau. l. j. 7 insti. de re. di. § thesauros. vbi d2 nõ licere in alieno q̃rere data op2. So. aliđ i thesauro q̃ dono fortune. aliđ in metallo qđ magno parat agone.
k ¶ Fisco. si g̃ in p̃dio fisci due decie. si in suo vna dat: 7 h̃ p̃ter ãnuũ canonẽ in scrupulis p̃stãdis. qđ dic vt. s̃. l. j. no. q̃ est ↄ. Alij soluũt q2 illa in publico metallo: hec in p̃uato.

Cum procuratores. ordinari. vt. s̃. de suscep. l. exactores. et hec l. tractat d vltima parte rubrice.
m ¶ Exactio. hi q̃ exigunt metalla.
n ¶ Dignitates. vt. ĩ. ti. j. l. eternam † al's exactione.

Per annos. p hominẽ. vulgariter loquit. q. d q̃libet soluat. vij. scrupulos. et plene dic vt. s̃. eo. l. j. que est cõtra. et sic expones scrupulũ vt ibi. alij vt. R. dicunt scrupuli q̃ faciũt assez plus siliquũ vnũ. i. vncias xij. cũ semiũcia dimidio q̃ est vncie. pars quarta. Ir. Itẽ ↄ. ĩ. de preto. et ho. pre. l. ij. Itẽ ↄ. ĩ. de capi. ci. cc. exhi. l. j. ↄ. 7. ĩ. de agri. et cẽ. l. cũ antea. ↄtra ĩ. de colo. tra. l. j. Sz h̃ nõ dicit d capite cuiuslibet. sed pro metallis quilibet tantum soluat.

Quosdã. marmora. nota Marmor saxi. marmora saxa dici. sz an inuito dño appellatione venit. licebit in aliene q̃rere. videt q2 nõ. vt. ff. de acq̃. re. do. l. iij. 7 postea ingrediẽs tenetur iniuriarum. vt. ff. de iniur. l. iniuriarũ. § fi. sed py. contra propter publicã vtilitatẽ nisi dñs habeat damnum vt hic. 7. ff. cõ. pre. l. venditor. in fi. 7 de dam. infec. l. fluminũ. § fi. 7 de aqua plu. arcen. l. j. § deniq3. Accursius.

Metallarij. hic de prima parte rubrice dicitur.
r ¶ Metallarie. sed an dãnati in metallũ applicantur huic corpori. Rñ. nõ immo publice fabrice alligant. nõ eñ pro delicto debent incorporari publico corpori. vt. s̃. de pe. l. ne quis. nisi religioso. vt in aut. vt nulli iudi. § quod autem. colla. ix. et de vno religioso ad alium religiosum. vt in aut. de san. episco. § si monachus. et § antepenul. coll. j. Item de religioso ad publicum. vt in aut. de sanc. epis. § si monachus. et in aut. quomodo opor. epis. § semel. colla. ij. Item etiam in publico recorporatur si corpus refugiat vt hic. 7. ĩ. de fab. l. iij. 7. ĩ. titu. j. l. eternam. 7 quandoq3 in statu deteriori ponit. vt. ĩ. de p̃uince. l. ij. 7. C. de dome. 7. ptec. l. iij. 7 de cõmeatu. l. fi. immo quãdoq3 de corpore prorsus d2. vt legib9 p̃dictis. 7. C. de adno. di. iu. l. pe. 7 fi. hoc aũt qđ dixit

de stallo deteriori. & de exceptione omnimoda intellige in his officijs in quibus honor oneri admixtus magis inspicitur nimirum: nam immunitatem tribuere non debet delictum. vt. ff. de inter. & rele. l. antepe. & fi. & s. de his qui nō imple. sti. l. j. & ij. & s. de infa. l. j. Accursius.

officium per quos &c. scz male agentes. sic ponitur in aut. vt iudi. sine quo. suf. in rub. & facit. s. de lega. vniuer.
g Corrumpuntur. primo enim texuntur: postea in bachijs. id est in locis vbi tinguntur debent adduci.
h Suffragijs. id est symonia. Accursius.

a Prescriptiōe vt. s. de pscrip. xxx. an. l. prescriptiões
b Sobole. facit j. de agri. & cē. l. cū satis. in pn. & l. omnes. in fi. & s. d ser. fug. l. pe. in fi. & j. titu. j. l. hi. & l. fi.
c De murilegulis. Dixit. s. tit. j. l. p anos. de aurilegulis. nūc de murilegulis. & sunt q legūt. i. qui colligūt murices. i. pisces. vt. j. e. titu. l. si quis naui. sic & cōchilegiuli qui legunt cōchilios. vt. j. l. fi. et oēs erant serui palatini. Itē ginecia rij q pānos imperiales texūt & conficiunt inserēdo sericū & aurum. & sic faciūt auratas pāgardas. vt. j. l. iij. & v. & j. e. tit. l. j. vnde gineciū locus vbi hec fiūt. vt. j. ti. j. l. j
(margin: al. murilegulis. pyr.)
(margin: gineciū quid sit.)
g ginos. i. nudum qr nudus pāno vestit. Sūt & monetarij. vt. j. l. j. item bachij. vt. j. l. ij. Litearij. vt. j. l. si qs. item sunt procuratores ginecij. vt. j. l. peñ. itē bastangarij. qd dic vt. j. l. qd ad presens. hi oēs erant serui & artifices palatij principis. nec inde poterant eximi nisi certo modo. vt. j. si qs ex corpore. & aliqui perpetui. vt. j. l. j. & aliqui temporales. vt. j. e. l. eternam. Accur.
(margin: al. baphees & synecia rij.)

rint: indubitanter sine vlla tpis prescriptiōe[a] ad ppriē originis stirpē larēqz vna cū sua sobole[b] reuocent: et quos dom⁹ nostre & secreta retineāt. Sciant autē nullū exinde piudiciū fisco esse generādū etiā si qs ex his quē metallicū esse cōstiterit: priuatis censib⁹ suū nomē indiderit.

De murilegulis. † et ginecearijs & procuratorib⁹ ginecij & de monetarijs & bastāgarijs

Ascriptus ad turmā monetam principis non liberatur aliquo priuilegio dignitatis. B.

Impera. Constan. Augu.

Monetarios[c] in sua semp cōditiōe durare oportet nec dignitatis cuiuscunqz priuilegio ab hmōi conditione liberari.

Idem Augu.

Baphij[e] ‡ & ginecij[f] p qs & priuata nr̄a substantia teneant & species ginecij pfecte corrumpūtur[g]/ in baphijs etiā admixta temeratiōe vi adducit inquinate alluuiōis suffragijs[h] abstineant/ p q̄ memoratas administratiōes adipiscunt: vel si ptra hoc fecerit gladio feriant.

Impera. Val.

Ingenue mulieres que se gineciarijs sociauerit si conuente denunciatione solē ni splendorem generis contubernior um vtilitati preferre voluerint: suorum maritorum conditione teneantur[i]. Idem.

Quod ad presens remedium pertinet/ quintum animal bastangarijs pro reparatione prebeatur[k]. Idem.

Qui aliquē ex familijs ginecij[m] in latebris habere comperti sunt: quinqz librarum auri damno subiugentur.

Qui occultat aliquē ex textoribus punitur pena triū librarum auri. Barto.

Impera. Gra.

Qui textrini[n] nr̄i mācipia occultatiōe celauerit: ternis[o] libris auri[p] pro singulorū hominū suppressione plecteē.

Mulier nobilis nubens monetario si post protestationem nō recedit efficitur monetaria: sed mulier ascriptitia nisi post protestationem a domino trahatur eiusdem conditionis efficitur: & monetaria nō potest extraneo nubere. Barto. Idem.

Dicimus ne qua mulier splendidioris grad⁹ monetarij adherēs psortio decus natiue libertatz amittat[q]. qp si q̄ ab hac pceptiōe statutū nr̄e serenitatis abduxerit: ea vel legitime admonita cōuētiōe discedat: vl' si pplexui monetarij putauerit inherendū/ nō ambigat se sibi et liberz preiudicaturā: et testamento exdi. Accursius.

i Ingenue. teneant. secus si libera iungat se ascriptitio. vt in argu. cōtra. j. de agri. & cē. l. fi. in pn. & s. vbi sena. vl' cla. l. j. in fi. & facit. s. de s. fu. l. fi. Item no. de vi denunciationis sic. s. de epi. audi. aut. si captiui. et j. e. l. edicimus.
k Quod ad presens. pro reparatione. s. dominici vl' fiscalis gregis. Uel dic corporis humani.
l Prebeatur. a rusticis singulis annis. et sūt bastāgarij qui cogunt rusticos ad hoc. vel sunt vastarij d domo principis. primo modo quasi bestiarij dicuntur. secundo quasi vastatores animalium. et habeas vastagarij sm secūdam expositionem. Accursius.
m Qui aliquem ginecij. al's gineciarij. & expone vt in rubri. & est contra. j. l. proxi. solu. vt ibi.
n Qui textrini. loca vbi texunt.
o Ternis. i. tribus. arg. ff. de pe. interpretatione. sz proprie pro sex. vt ff. de lega. j. si quis

c Monetarios. hi monetam principis cudebāt: quā si falsabant grauissime puniebātur. vt. s. de fal. mo. l. ij. sed poterāt penitere ante perfectionem. vt. ff. de fal. l. qui fal. & facit. j. de fug. co. l. j. & s. titu. j. l. fina. & j. de dig. l. vj. lib. xij. & j. eo. l. eternam.
e Baphij. al's bachij. id est tinctores pānorum. bachios enim grece latine tingere. inde bachius seu bachari⁹ id est tinctor et lauator vt hic & j. l. lotas.
f Ginecij. al's ginecij. i. gineciarij. vt in rubri. & accipe hic posti. suffra. inquinate al. & non querant simoniace hoc

p Auri. s. eo. l. proxi. contra. Sol. hic de suppressis tempore huius. l. ibi de suppressis in futuro. vel dic qp licet gineciarij comprehendant etiam textrinum: quia omnes operantur in ginecio. tamen specialis pena minor in isto imponitur. vel hic seruus textrini: ibi principis quis de familia ginecij. hic non. et sm hoc textrini est masculini generis. Item contra. j. de fu. co. l. ij. Solu. plene dic vt no. s. de ser. fu. l. quicunqz. in fi.
q Dicimus. amittat. id est non adhereat: quia sic amitteret vt statum innuit. & facit. s. co. l. ingenue.

a ¶ Nectendam. ad hoc. j. de agri. et man. l. ex ingenuo.
b ¶ Hi. scilicet domini.
c ¶ Festinẽt. quod possunt. vt. j. de agri. et cen. l. fi. §. fi. ⁊ in aut. de nup. §. si vero. col. iiij. ⁊ facit. s. de lib. ⁊ eo. li. l. j. ⁊. s. de coar. l. si cohartalis. sed ar. cõtra. s. de li. cã. l. si liber. Itẽ infra quãtũ tẽps. Rñ. arbitrio iudicis. vt s. de solu. l. ratum.

te q̃ restituet. nã ⁊ ipse ad aliqua tenebit prestanda fisco.
q ¶ Restituant. forte vsq; ad bienniũ rediẽs nõ vltra. ar. j. de oi agro deser. l. q̃ agros. nec p hoc punit grauius. ⁊ sic est cõtra in eo q̃ refugit honorẽ. vt. s. de decu. l. si ad magistratũ. sed illud ideo q: stult⁹ facit honorẽ vitãs q̃ onus. ⁊ ideo biennio p an no ibi grauatur.

eius cõditioni esse nectendam[a]. Si qua vo originaria seu colonaria possessiõis aliene ignaro dño seu sciente monetario associabit: hi[b] cõuẽti mox iuri agroꝝ debitas psonas retrahere festinẽt[c]: vel decetero sciãt repetendi facultatẽ silẽtij sui cõniuẽtia pdidisse. sꝫ vt monetario nullã extraneã[d] necti volum⁹: ita ⁊ ex monetario patre susceptas phibemus extraneis copulari.

¶ [illegible] Idem.

Eternã fiximus legẽ: ne vnq; bastangarijs[e] militiam suã deserere liceat: vl aliã anteq; eã impleuerint[f] surreptiua impetratione temptare.

Idem Augu.

Si quis nauiculam functioni muricis[g] ⁊ legendis[h] conchilijs deputatam ausus fuerit vsurpare: duarũ librarum auri illatione teneatur.

Impera. archa.

Uotas in posterũ serico blacte[i] ⁊ metaxe[k] hmõi species inferri[l] pcipimus. xx. librarũ auri cõdẽnatione proposita his qui scriniũ canonũ tractant. prioribus etiã cuiuscũq; officij[m] si statuta[n] celestia a q̃dam passi fuerint temerari.

¶ [illegible]

Impera. Theo.

Murilegulꝭ q̃ derelicto atq; despecto proprie cõditiõis officio vetitis se infulis dignitatum / ⁊ cingulis penitus denegatis munisse dicũtur / ad pprie artis et originis vincula reuocẽtur[o]: ab illis aũt q̃ rebus eoꝝ videntur inhiasse quos[p] in sua origine permanere ⁊ solẽnibus ministerijs inseruire manifestũ est / oĩa quecũq; cõstiterit ex quocũq; titulo possessa antiquis possessoribus restituant[q]. Et si alienigene detentatores oneribus conditionis externe maluerint subiacere q̃ restituere facultates[r]: ⁊ futura deiceps agnoscãt munera sibi esse subeũda: ⁊ de pterito si qua ipsis[s] possidentibus reliqua colliguntur / a semetipsis sciant sine aliqua excusatione soluenda.

Idem Augu.

Hi qui[t] ex filiab⁹ murilegulorꝝ ⁊ aliene origĩs patrib⁹ sunt vel fuerit pcreati: iura materne cõditionis agnoscãt.

¶ [illegible] Bar. Idem Aug.

Si q̃s ex corpore giniciariorum[v] / vel lineariorũ[x] vel limphariorum[y] / monetariorũ[z] / vel murilegulorꝝ[&] / vel aliorũ similiũ ad diuinas largitiones[?] nexu sanguinis pertinentium voluerit post hac de suo collegio liberari: non quoscũq; nec facile in locũ propriũ freti ex triumphali absolutione substituãt: sed eos quos omnibus idoneos modis sub ipsis quo-

d ¶ Extraneam. id est nullam.
e ¶ Eternam. bastãgarijs. al's vastagarijs. et expone vt. s. l. qõ ad psens. ⁊ fac. s. e. l. j.
f ¶ Impleuerit. ne dũ in vtrũq; ⁊c. vt. s. de asses. l. fi. ⁊ ff. ad mu. l. incola.
g ¶ Si q̃s. muricis quia murici bus assimilantur.
h ¶ Et legẽdis. i. colligẽdis. ⁊ no. q pisces sũt vt h col ligit ex quoꝝ sanguine attramentũ impiale fit. vt. s. d diuer. res. l. sacri af fa. et regalis purpura tingebat. vt s. que res ven. l. j.
i ¶ Uotas. serico blacte. i. vestimẽta q̃ inferunt id est texunt ⁊ ferũtur. al's sericas.
k ¶ Metaxe. id ẽ purpure. vt. s. que res vẽ. non pos. l. j. vel color est.
l ¶ Inferri. ad comitẽ cõmerciorũ. vt. s. q̃ res ven. non pos. l. ij. et sub interdictis nundinis super his. vt. j. tit. j. l. fina. et facit s. e. l. baphij.
m ¶ Officij. proposita simili pena sub. vt. j. tit. j. in fi.
n ¶ Si statuta. q̃ dicunt talia nõ vẽdi sed ad comitem statim referri. ad quod. s. de suscep. l. diu.
o ¶ Murileguli. reuocent. vna cũ liberis vtriusq; sexus. vt. j. l. hi qui. ⁊ l. seq. ⁊ fi. etiam prescriptione non ob. vt. s. ti. j. l. fi. ⁊ idẽ in filiis. vt. s. l. j. ⁊ l. eternã. ⁊ l. edicim⁹.
p ¶ Quos. supponit p spoliato redeũte vel etiã p tenen

honorẽ vitãns stultior est onus vitante.

r ¶ Facultates. etiã infra bienniũ nam post non est dubium. vt. s. dixi.
s ¶ Ipsis. ad hoc ff. de edil. edi. etiã. et de cen. cũ posses sor. §. fi. ⁊ de pub. imperatores. Sꝫ q̃d de tpe anteq; ipse possideat. videtur idẽ p. l. imparatores sed hic innuit esse secus forte: q: quodãmodo cuꝫ fisco contrahere videt super his. vt. j. de fun. rei priua. l. ij.
t ¶ Hi q̃. sic. s. de decu. l. nati. ⁊. j. de agri. ⁊ man. ex ingenua. et. j. de agri. ⁊ cẽ. l. ne diuti⁹. ⁊. l. fi. est ei seruit⁹ nõ honor. ⁊ sic nõ est contra. s. de sta. ho. cũ legitime
v ¶ Si quis. gineciariorũ. hoc expone vt in rub. Accursius.
x ¶ Lineariorũ. qui faciũt linteos aule regis.
y ¶ Uel limphariorꝝ. q̃ limphã. i. aquã custodiũt ad pannos lauãdos deputatã. vel qui pannos lauant et fullãt in limpha. hos tñ oẽs dicas gineciariorũ vocabulo contineri.
z ¶ Monetariorum. expone vt. s. l. j.
& ¶ Murilegulorum. expone vt in rubrica.
? ¶ Largitiones quales sũt illi q̃s in rubrica notaui. et nota q isti omnes seruiebant aule regie: nõ priuatis. Item q dicit nexu sanguinis / scilicet descendentis masculine vel feminine. vt. s. l. propi. et. j. l. fina. Accursius.

damodo amplissime tue sedis obtutibus[a] approbauerint: ita tñ vt is qui ab hmōi cōditione iuxta formā celit⁹ datā bñficio principali fuerit absolutus/ vniuersi sui generis prosapiam[b] in functiōe memorati corporis p̄manētē cū oībus ei⁹ q̄ absoluit rebus obnoxiam[c] largitionib⁹ sacris futurā esse non dubitet.

¶ Qui assumunī vt presint alicui collegio hoīm cōditionato rū non admittuntur interim ex sacro rescripto nisi satisdederint idonee. Bar. Idem Aug.

Priuate[d] vel lintearie vestis magistri thesauroꝝ prepositi: vel baphioꝝ ac textrinoꝝ p̄curatores[e] ceteriqꝫ q̄bus hmōi sollicitudo cōmittitur: nō ante ad rem[f] sacri erarij procurandā p̄mittanī accedere: q̄ʒ satisdationibus dignis eoꝝ administratio roboreī: sciturī nec p̄secutorias quidez sacras posthac sibimet postulandas.

¶ Partus sequitur conditionē illius ex parentibus q̄ fuerūt in cōchilijs. Bar. Idem Augu.

Qui aūt p̄re cōchilij legulo geniti p̄babunī aut matre: memorate ascriptiōi obnoxios[g] se esse non ambigent.

¶ De vestibus oloberis[h] † et auratis: et de intinctione sacri muricis.

Imperator Vale.

Auratas ac sericas paragaydas[i] auro intextas viriles[k] priuatꝭ vsibus contexere conficereqꝫ prohibemus: et in gineciarijs[l] tñ nostris fieri precipimus.

Imperator Gra.

Nemo vir[m] auratas habeat aūt in tunicis aūt in lineis[n] paragaydas[o]/ nisi hi tantummodo quibus hoc propter imperiale ministerium[p] cōcessum est. non eñ leui animaduersione plectetur quisquis vetito se et indebito non abdicauerit indumento.

¶ Non debent lane vel panni tingi aliquo colore simili colori muricis. h. d. Barto.

Imperator Theodo.

Vellera[q] adulterino colore fucata[r] in specie sacri muricis[s] intingere non sinimus: nec tinctum cum rodino[t] prius serico alio[v] postea colore fucari: cum de albo[x] omniū[y] colorum tingendi copia nō negatur: nam capitalem penam illicita temptantes suscipient.

Imperator Archa.

a ¶ Obtutibus. loquitur comiti sacraꝝ largitionum. ꝛ sic no. tria necessaria. s. vt superioris habeat absolutionē. Itez q̄ aliū substituat. itē q̄ bonū approbet. ad quod facit. s̄. de profes. ꝛ me. magistros. ꝛ. l. si quis. ꝛ. j̄. de agen. in re. l. j. ꝛ. ij. et. j̄. de profes. qui in vr. constan. l. j. ꝛ. s̄. de ser. reipu. l. j. ꝛ. ij. ꝛ de offi. ma. of. l. j.

b ¶ Prosapiam. id est generationē siue familiam.

c ¶ Obnoxiam. id est obligataꝫ si substitutus male egerit qui primo erit cōueniendus: vt. s̄. de predijs et om. re. na. l. fina.

d Priuate. id ē purpuree. et dicunī priuate vestes q̄a ab vsu sui seruant priuatos: nempe soli principi cōuenit purpurea vestis: linea omnibus permittuur. vt. j̄. ti. j. l. iiij. s̄m. p. vl planius priuate. scꝫ principis vel lintee que omnib⁹ de sua familis conuenit. de prepositis thesaurorum ponit gratia similitudinis. sequentes expone vt in rub. no.

e ¶ Procuratores. de q̄b⁹ subijcit preerāt eis ꝛ spēs ab eis pfectas accipiebant vel redigebant in fiscū: hi non ante. Accur.

f ¶ Ad re. s. aliā administrationeꝫ nouā. ꝛ qd̄ subijcit administratio: scꝫ noua. ad qd̄. j̄. d̄ oi agro deser. l. iij. et de fun. pa. q̄cunqꝫ. Uel dic administratio scꝫ vetus. ad quod. ff. de mu. et ho. rescripto. §. debitori. et. j̄. de debi. ci. l. j. his tamen quibus permittitur erogatio militaris annone committit iuratorie cautioni. vt. j̄. de ero. mi. an. l. iubemus. in prin. Accursius.

Alcia. h legit cōchyle gulo.

g Ut autem. obnoxios. deteriorem ergo conditionem iuxta sentētiam longobardorum sequitur. vt in lombar. et facit. s̄. de ser. fu. l. fi. et. s̄. eo. titu. l. hi qui. et de tabu. l. fi. et. j̄. de cohar. l. si cohartalis.

Alcia. holobery ꝫ3.

h ¶ De vestibus oloberis ꝛc. Dixit de murilegulis ꝛ conchilegulis: nunc autē de ipsis piscibus captis. i. de tinctione eorum. vel dixit de officialibus pannorum: nūc de ipsis pannis. et dicitur oloberus a. ūm. et est illa vestis que tota deaurata est. ab olon quod est totū: ꝛ beris quod est aurum: ꝛ differt a sequente. s. auratis: quia hic de optimo auro quod in vulgari folliatum/ in legibus obrizatum dicit. vt. j̄. de ve. nū. po. l. ii. Sed ibi de dicet auro: vel hic de optimo auro tota erat vestis: ibi deaurata similiter in toluꝫ. est et alia vestis que habet aurum tantum in paragaydis. vt. j̄. l. j. de tinctiōe dicet. l. iij. ꝛ. iiij.

i Auratas. paragaydas. id est brostas de auro in vulgari. q̄ in gaydis vestimētorum seu clamidum poni solent. para enim grece latine iuxta: gaydes id est gayda: idē paragayda id est iuxta gaydam. Accursius.

† cōcor. C. cleric officia. et devl. ꝛ hone. cleri.

k ¶ Uiriles. non vetat hec mulieribus. vt. j̄. l. proxi. j princi. sm py. et. j̄. nul. li. in fre. l. j. §. nulli.

l ¶ Et in ginecia rijs: loca vel stationes vbi hec fiunt. Accursius.

m Nemo vir. sexus in femina. vt. s̄. l. proxi.

n ¶ In lineis. q̄ꝫ qꝫ enim quadratū ponit in linea vel quasi linea. vel dic tunicis lineis: ꝛ laneis scilicet pannis.

o ¶ Paragaydas. expone vt. s̄. proxi.

p ¶ Ministeriū. id est beneficium. sic. ff. de acquiren. posses. l. qd̄ meo. i pn. Uel ideo quia his concedit qui stant in suo ministerio vt magis sint ornati. argu. ff. de pecu. l. id vestimentum. Accursius.

q Vellera. adulterino. i. apposito.

r ¶ Fucata. id est tincta.

s ¶ Muricis. piscis. vt. s̄. ti. i. l. si quis.

t ¶ Rodino. piscis genus aliud a murice.

v ¶ Alio. scilicet purpureo vel rubeo quod solum imperatoribus competit. vt. j̄. l. proxi. non enim bene caperet colorem sicut de albo.

x ¶ De albo. scilicet colore.

y ¶ Omnium aliorum. id est in omnes colores vt tandeꝫ de purpureo nō liceat nisi deputatis ad hoc, de alijs liceat cuilibet. vt. s̄. que res ven. non pos. l. j.

Emperent. speciei. nō ergo emere vel alio titulo habere licet. vt. s. que res ven. non pos. l. j. et. ij. nec in stipu. deduci. vt insti. de inuti. stipu. §. j.
b Pallia. prohibuit possidere: nunc prohibet vestimenta vel pānū conficere priuatis.

tes mercationes in predictis. sed superior ponit penā maiestatis. vt in fi. superioris legis.
x De fabricensibus. Est ips belli et pacis. vt insti. in prohemio. pulchritudo vestiū ipe pacis. vt. s. ti. j. pulchritudo armorū ipe belli: vt hic. ergo sunt fabricēses q̄ publica arma faciūt et in publicis fabricis: et non al's. et dant primicerio q̄ reponat in publicis armamētis: vt in aut. de ar. et no. q̄ stricte d̄r faber hic: al's pro oi ferri percussore. vt. ff. ad. l. rho. de iac. l. ij. §. j. al's ēt p signario. vt. ff. de verbo. signi. l. ferri. §. fi. sed i. aut. e. dicunt fabricētij et armificatores: q̄ h dicūt fabricēses. et no. q̄ priuato nō lz facere vēdere emere vel trāsferre arma: sz hnt cultellos paruos. vt in aut. e. et multo magis fustes et lapides. lz et hec arma dicātur. vt. ff. de verb. signi. l. armorum. Omnibus. p̄cipimus. q2 aliud pro alio. vt. ff. de excu. mu. l. illō et. ff. de lega. iij. l. xi. §. fina. et de au. et ar. le. l. j. in fi.
z Venerabilis al's venerabilis. al's bene nobilis.
a Primiceriū. officiū cui9 dic vt in rubri.
b Vacatione. aliorum personalium munerū. Vel dic etiam huiusmodi primicerij:

c Permixtiōe. sed tota sunt de serico.
d Edibus. s. priuatorum.
e Tradātur q̄. scz principibus vl' comiti cōmerciorū
f Texture. vtrū q̄ ergo est eiusdē coloris.
g Cōchilij. scz sunt subaudi. vel nō subaudi. q2 est. s. e. et dic q̄ vellus cōchilij d̄r coccina purpurea q̄ nichil varij coloris continet et nō cōtinet purpure ap. vt. ff. de leg. iij. si cui lana. §. fi. et ē varij coloris. vt eo. titu. q̄situm. §. coccum.
h Stamina. q̄d sit dic vt de le. iij. si cui lana. §. plane.
i Subtexātur. ab aliquo priuato id est texuntur.
k Infectiōis. q2 adhuc nō est filata.
l Arguto. id est acuto.
m Decurrēt. p manus alicui9 priuati: vel in domo alicuius priuati.
n Abiurato p̄cio. i. dicere p̄ciū q̄d pro ea dederat priuat9 amittit. licz iuret se dedisse. q2 satis est q̄ non punitur faciens illicitū cōmercium.
o Calcate. i. cōtempte.

Alcia. h legit de scrinio vestiarij ad baphias phenices.

Temperent vniuersi cuiuscūq̄ sint sex9/dignitatis/artis/pfessiōis et gn̄is ab hmōi speciei[a] possessiōe q̄ soli principi eiusq̄ domui dedicat nec pallia[b] tunicasq̄ domi q̄s sericas cōtexat: aut faciat que tincta conchilio nulli9 alteri9 permixtione[c] contexta sunt p ferant ex edibus[d]: tradāturq̄[e] tunice aut pallia ex omni parte texture[f] cruore infecta conchilij[g]: nulla stamina[h] subtexātur[i] tincta cōchilio/nec eiusdē infectiōis[k] arguto[l] pectine solidāda. fila decurrēt[m] reddēda erario: olobera vestimenta virilia protin9 offerātur: nec est vt q̄sq̄ de abiurato[n] p̄cio cōqueratur q2 sufficit calcate[o] legis īpunitas. ne q̄s[p] xpo nūc hmōi suppressiōe in laq̄os noue cōstōnis incurrat: alioq̄n ad similitudinē lese maiestatis periculum sustinebit.

Impa. Theo.

Purpure nūdinas[q] licet in numeris sint cōstitutionib9 phibite[r]/recēti quoq̄ interminatiōe vetam9: et ideo septimū de scrinio exceptorū. sextum de scrinio canonū. q̄ntū de scrinio tabulariorū † ad baphia[s] phenices p certum tempus mitti precipim9: vt omnis fraus eorum[t] prohibeatur sollertia timētium[v]: ne quesitis lōgo sudore stipendijs careant: etiam. xx. lib. auri condemnatione proposita.

De fabricensibus[x].

Pecunia pro specie solui nō [illegible]

Imperator Augu.

Omnibus fabricis non pecunias pro specieb9 sed ipsas species sine dilatione inferri precipimus[y]: vt venerabilis[z] et que facile deducatur ignibus seu liquescat ferri materies prebeatur: quo promptius adempta fraudibus facultate/commodo publico cōsulatur.

Primicerius fabricensis p bienniū habet vacationē a muneribus: et singulis biēnijs ad salutandum principem admittitur vt protector. h. d. Bar.

Idem Augu.

Primiceriū[a] fabrice post biennium nō solum vacatiōe[b]/verū etiam honore donari precipimus. ita vt inter protectores[c] eiusdem fabrice p biennium adoraturus eternitatē[d] nostram suo quisq̄ tempore dirigatur.

Fabricensibus trōnib9 stigmata brachijs infigūtur ad que signa cognoscuntur: et qui eos celauerit cum eorum liberis fabrice redduntur. Bar.

Impa. Archa.

Stigmata[e] hoc est nota publica fabricēsium brachijs

Arma facere/vēdere nec emere p̄uato lz.

p Ne quis. corrigit se et dicit ne quis. i. null9. et no. hic impunitatem calcate legis. Accur.
q Purpure nūdinas. i. mercationes.
r Prohibite. vt. s. que res ven. non pos. l. j. et. s. ti. j. lotas. et. s. l. proxi. in prin.
s Ad baphia. prouincie nomen. vt. s. q̄ eta. l. j. in qua fuit natus Ulpia. vt. ff. de cen. l. j. in prin.
t Eorū. q̄ cōtra hāc. l. facerēt. sic. s. de of. co. sac. lar. l. j. in p̄n.
v Timētiū. triū p̄dictorū q̄ nisi bn̄ faciāt pdūt salariū et. xx. lib. auri. vt subijcit. alij dicunt in. xx. lib. puniri exercē

non fabri. vt. j. eo. iure. Accur.
c Protectores. idē q̄ primicerius. et est al'r protector rc. et al's protectores rc.
d Eternitatem. duo impropri: nam non est eternus. vt. ff. de ser. vr. pre. l. eum. [illegible] nec adoratur nisi deus. sed ideo quia cū in reuerentia aditur: dicit ergo debere eum visitare principem post singulum biennium qui honorabit eum.
e Stigmata. insīra erant q̄bus felici noīe nostre pietatis impresso eorū brachia signabant sicut et tyrones

vt hic subijcit. vt aquarij. vt. j. de aqueduc. l. pe. non aūt in vultu. vt. s. de pe. l. si q̄s. Et dic ꝙ de plurali transit ad singulare cū dicit hoc ē nota ꝛc. sic ecōtra. s. de in ius vo. l. fi.

a ¶ Liberis. si consenserint vel susceperint. alꝭ non. ar. s. de lib. cau. l. fi. et de liber. et eo. libe. l. j. et. ij.

ratione etiam succedunt inter se. vt. s. de here. decu. l. fi.

l ¶ Decoctionis. i. administrationis. ad quod. s. de susce. et archa. l. si aliquid.

m ¶ Tulerit. i. contigerit ꝙ alter depauperetur vel alter det damnū. ad qđ. s. de nau. l. fi. ꝛ primo cōuenit damnum inferens. vt. j. quo q̄s or. l. j. et. iij. Sꝫ ꝙ. s. de penis. sācimus. et de inoffi. testa. si q̄s in suo. §. fi. Sed hoc est speciale: quia ipse delinquere videt vt hic dicit cū debeat ꝓuidere. ad quod. ff. de of. procon. l. iij.

b ¶ Et q̄. sub. illis fabricēsibꝰ qui ꝛc. et in fi. subau. vendicādis. ad qđ. s. de decu. l. fabricēses. et ar. s. de mu
rile. eternam. et. j. de mā. et co. l. fi.

Si q̄s. hac lege đr qualr creat fabricensis. s. piore qualr consecretur.

d ¶ Ad militiā. scꝫ fabricensium.

e ¶ Cautiōe. id ē cautela et solēnitate. Accur.

f ¶ Ad ordinis. primi de quo refugerat. et facit. j. de aqueduc. diligenter. et. s. de p̄scrip. xxx. ann. cōperit. ꝛ. s. l. proxima. ꝛ. j. de fu. col. l. j. et. s. de decu. l. oēs qui. et l. oēs curiales. ꝛ đ metal. l. fi.

g ¶ Ure. ꝓprijs. scꝫ fabricis.

h ¶ Exhaustis. ꝑ antifrasim. id ē non exhaustis. nā et fames auri dicitur sacra. i. execrabilis. vt. s. de epis. ꝛ cle. l. si quēq̄. Ut adeo debēt laborare vt et eis exhaustis et senibus factis laborēt per sobolē. vt. s. đ decu. l. fabricēses.

i ¶ Noiationibꝰ. i. hi q̄ noiauerūt eos q̄ pro eis fisco rñderet. Uel dic. i. propter suas denominationes tenent et circa alios prouidere. ꝛ sic primo datiui: secundo ablatiui sūt casus. Accur.

k ¶ Dānum. i. ab vno illatum. vł. i. paupertas: nā aliq̄ tenebuntur. ꝛ hac

ad imitationē tyronum infligātur/ vt hoc modo saltē possint latitātes agnosci: his qui eos susceperint vel eoꝝ liberisª sine dubio fabrice vēdicādis: et quiᵇ surreptiōe quadā declinādi operis ad publice cuiuslibꝫ sacramēta militie transierunt

Imperator Ho.

Si quisᶜ consortium fabricensiū crediderit eligēdū in ea vrbe in qua natꝰ est vel in qua domicilium collocauit: his quoꝝ interest conuocatis prius acta ꝯficiat: seseq̄ doceat nō auo nō p̄ecuriali ꝓgēitū: nichil ordini ciuitatꝫ debere: nulli se ciui cōmanere obnoxiū: atq̄ ita demū gestis cōfectis vel apud moderatorem prouincie/ vel si is absit apud defensorem ciuitatis ad militiamᵈ quā optauerit suscipiatur. ꝙ si absq̄ hac cautiōeᵉ q̄spiam ad fabricēsium cōsortiū obrepserit: sciat se ad ordinisᶠ cui debet patrieq̄ sue munera esse deducendū: ita vt nulla eum nec tp̄is nec stipendioꝝ ꝓrogatiua defendat.

Imperator Theo.

Ureᵍ ꝓuisum est fabricēses artibus proprijsᵍ inseruire vt exhaustisʰ laboribꝰ immorent cum sobole professioni cui nati sūt: deniq̄ qđ ab vno cōmittit/ totius relinquatur periculo numeri: vt constricti noiationibusⁱ suis sociorū actibus quādā speculā gerāt ꝛ vniꝰ dānūᵏ ad oīm transit dispēdiū. vniuersi itaq̄ veluti in corpore vniꝰ forme/ vniꝰ decoctiōisˡ/ si ita res tulerit^m respōdere cogentur.

¶ Fabricenses et eorum vxores et liberi durante officio vł finito nō possunt nisi coram pre- ctoptorio vel magistro officiorum conueniri. Bar.

Imperator Leo.

Hos qui inter fabricenses sacre fabrice sociati sunt: vel eorū vxoresⁿ aut filios q̄ itidē inter fabricēses militare dicunt/ non alibi pulsare volētibꝰ respōdere ꝑcipimus: nisi in iudicio tue sublimitatꝫᵒ ad cuiꝰ iurisditionem potestatēq̄ pertinēt: nec eos post stipēdioꝝ finemᵖ militie super ciuilibus muneribus vel curialibus q̄bus nullo mō subiacere monstranturᑫ/ a viris clarissimis rectoribus prouinciarum vel eorum officijs preter licitumʳ inquietari.

¶ Prohibet fabricēses aliquā administrationem vel agriculturam assumere: ꝛ punit dños qui eas locauerint: ꝛ fabricenses q̄ eas cōduxerint. Bar.

Imperator Aug.

Nullus fabricensium cōductiōiˢ vel administrationi vel agriculture alienarū rerum se posthac imiscere conetur^t. dñis quidē (si qui cōtra hec statuta mee pietatis venire ausi fuerint) res vel predia q̄ (sciētes^v ꝙ fabricēses sunt) his dē fabricēsibꝰ ministrāda ꝯmiserint amissurꝫ: fabricēsibꝰ ꝓ grauissime cohercitis post facultatum suarū amissionē perpetui exilij pena et aiaduersione retinēdis. Quotiēs sane in trāslatiōe armoꝝ angarie necessarie fuerit: sublimitas^x tua lr̄as ad eminentissimā iubeat dirigi prefecturā: et numerum ei armoꝝ et ex quo loco trāsferenda sunt indicare: vt continuo super prebēdis angarijs ꝓ numero eorū q̄ transferunt armoꝝ ꝑceptiōe sua viros cla

n ¶ Os qui. vxores. ꝑ viros non ꝙ ipse sint fabricenses. vt. ff. de nau. et ho. l. iij. §. corporalia.

o ¶ Sublimitatis. loquitur eustrimo magistro officioꝝ. et no. ꝙ hec lex duo dat eis ꝓuilegia. vnū durāte officio. aliō post. Accur.

p ¶ Finem. quādo in certum tempus fuerit assumptꝰ. alꝭ perpetuo ipse et filij tenerētur. vt. s. l. proxi. in princi.

q ¶ Mōstrātur. et durante officio fm. p. ꝛ sic sub. s. post finē. s. etiam. sꝫ ꝯtra. s. eo. l. ij. nā si est speciale in p̄micerio: in alijs ꝙ secus.

r ¶ Licitum. id est quod esset contra licitum.

s ¶ Nullus. cōductiōi. alꝭ cōditioni. alꝭ conductioni.

t ¶ Conetur. ad quod. s. loca. l. fi.

v ¶ Sciētes. sic s. loca. si ignorās.

x ¶ Sublimitas. magistro officioꝝ loquit. ꝛ facit. j. de cursu pu. l. cursuꝫ. et. s. de naui. l. cuꝫ nauarchorum. Accursius.

a Conueniant. vos inde conuenio o indel.
b De publico. no. de publico.
c Auctoritatib⁹. al's auctorib⁹. i. iris presidis: vt predixi. et dicuntur auctores: qz auctoritatem prebeant deferenti.
d De veteris... Dixit de fabricatione armorū. nūc de fabricatiōe monete. ⁊ dic q̄ numisma ⁊ aure⁹ ⁊ solidus auri idē est vt hic. ⁊. s. de spor. l. ij. ⁊ in euāge. Cuius ē imago ⁊c. cuius pōdus erat tale vt. lxxij. facerēt librā auri. vt. s. de susce. quotiēs. hoc nūmisma siue moneta tātum fiebat olī et de auro. vt. j. l. fi. ⁊ effigies pncipis erat ibi. vt. j. l. j. et vsufr. veluti gēmaꝝ poterat legari eis. vt. ff. de vsufru. l. nūmismatū. ⁊ q̄ hāc falsant puniunt. vt. j. eo. l. fi. hodie ꝓo cū cōcessiōe pncipū fit a regibus ⁊ ciuitatib⁹ etiā de ere: non dicas a priuato. vt. s. de fab. l. ij.

Solidos. i. aureos a soliditate. qz de solido auro fit. vt. s. de suscep. quotiens. et no. in rubrica.
f Principū. vt philippi. vt. ff. de au. ⁊ ar. le. l. q̄ntus §. sin autem.
g Refragatiōis. i. refutationis.
h Speci. q̄ non deteriorata sit res vt. s. de pon. l. j.
i haud leuit. i. non. sic. s. qui. nu. vel pre. l. j.
k Uindicandū officio iudicis extraordinarie. Accursius.

Pro iminutione. solidi forte argētei. fm py. Uel dic aurei ⁊ dic tractat a principe vel eo q̄ habet auctoritatē. ⁊ q̄d subijcit pre. l. ipsi⁹ aurei q̄ sunt p̄cia rerū. q. d. ꝓ minori summa accipiuntur cum dantur pro precio cuiuslibet speciei.

Uniuersos. commoneat. postulare quod est. j. vnifor. ⁊c. Accursius.
n Obriziatorum. i. minorum aureorū de optimo auro. q̄d sic dr vt. s. de vesti. olo. in rub. no. Si dicat tantū valeat vnus aureus quātum alius: tantūdem vendatur.

o Contēpserit vēdēdo plus vnū q̄ alium.
p Eternales. i. pncipis cui⁹ ē ibi imago. vt. s. l. j. et dr eternalis: qz imperiū sp durat. vt i auț. quō opz e. §. fi. vno extīte ꝓ alio sic. s. de fab. l. ij. et sic nō est cōtra. ff. de ser. vr. pre. eū.
q Uiolare. radēdo forte. vt. ff. de fal. mo. q̄ nūmos. ⁊ est pena ignis i hac aurea principis. ⁊ in alia capitis. i. deportatiōis vt. s. de fal. mo. l. ij. et in §. auctore.
r ... Ab equo dicta.
s Et in balthe is. id est cingulis vel genus vestis. sed hic videtur poni pro cingulo eq̄ vl' pectorali q̄ quasi cingunt.
t Palatinis. vt. j. §. nulli.

Nulli. iacictos qui sunt preciosiores alijs vt hic probatur.
x De cucurnijs cucurnia dr morsum freni. s3. R. dt id q̄d eq̄s imponit vt non incuruent.
y Fibulis. i. clamidibus. clamis militū purpura reguz: stola sacerdotū: toga aduocatorū: habit⁹ rusticorū: cucula monachorum appellat vt hic. et. s. de vesti. olo. et. j. qui mili. non pos. l. fi.
z Preciose sunt. q. d. sine omni gemma.

De hac materia vide in c. cū olī. extra de censi.

Impiū est eius

sal. gut turnijs.

Uestiū diuersa genera.

...rissimos moderatores prouincie conueniant[a]: vt fm missam a sublimitate tua noticiam naues vel angarie cōfestim de publico prebeantur[b]. Quod si aliqua tarditas vel negligētia post datas a sublimitate tua ad eminētissimam prefecturam litteras in destinandis auctoritatibus[c] amplissime tue sedis intercesserit: ⁊ ex hoc armoꝝ transuectio fuerit impedita: in quinquaginta libras auri tam numerarium pro tempore officij eiusdez amplissime sedis/ q̄z alios quoruz interest condēnari precipimus eamq̄z auri quantitatem protinus exactā fisci iuribus aggregari. mulcta p̄terea. xxx. librarum auri proposita tam viris clarissimis qui prouincias regunt/ q̄z eorum apparitoribus si cōniuentibus his armoꝝ subuectio tarditate aliqua fuerit prepedita.

De veteris numismatis potestate[d].

Impera. Augu.

Solidos[e] veterum principum[f] veneratione formatos ita tradi ac suscipi ab ementibus ⁊ distrahentibus iubemus: vt nichil omnino refragatiōis[g] oriatur/ modo vt debiti ponderis sint et speciei[h] probe: scituris vniuersis q̄ aliter fecerit haud leuiter in se vindicandum[k].

Minuta estimatione ... [rubric, illegible]

Idem Augu.

Pro iminutione[l] que in estimatione solidi forte[l] tractatur/ omniū quoq̄z precia specierum decrescere oportet.

... [rubric, illegible] ... dicit Baldus.

Imperator Gorgo.

Uniuersos auctoritas tua proposito edicto cōmoneat[m] obriziatorum[n] omniū solidorū vniforme precium postulare: scilicet capitali supplicio puniendo qui vel iussa nostre maiestatis auaricie cecitate cōtempserit[o]/ vel eternales[p] vultus dum fraudibus studet duxerit violare[q].

Nulli ... [rubric, illegible] ... palatinis[t].

Imperator Iustinia. Augu.

Nulli prorsus liceat frenis et equestrib⁹ sellis vel in baltheis suis margaritas/ et smaragdos/ et iacinctos[v] aptare post hac vel inserere. alijs autem gēmis frena et equestres sellas/ et baltheos suos priuatos exornare permittimus: de cucurnijs[x] ⁊ vero omnem prorsus qualiumcunq̄z gemmarum habitum precipimus summoueri. fibulis[y] quoq̄z in clamidib⁹ his vtantur/ que solo auro et arte preciose sunt[z]. Si quis autem

a ¶ Nulli. hic de secunda parte rub. vsqꝫ ad fi.
b ¶ Muliebriū. repete exceptis. sic ꝫ in anulis lꝫ ponere gēmas mari ⁊ femie. sꝫ mari nō al's. ⁊ fac. ꝫ. de vest. olo. l. iij.
c ¶ Requirit. no. sic. ꝫ. de auro coro. l. j.
d ¶ Ornamenta. no. sic. ꝫ. de vesti. olo. l. pe.

¶ Seleucenā.

Classez seleucenā sic dicta a ciuitate orientis sic nomiata seleucena. ⁊ dic id ē nauigium ad bellandum aptum.
f ¶ Uniuersas. classes seu naues Accursius.
g ¶ Obsequit. p̄fecto pretorio orientis loquitur.
h ¶ Ex incēsitꝭ. i. ex his q̄ cēsent̄ seu volūt deputare se huic misterio. sic res dr̄ in nulli⁹ boni censura.
i ¶ Accrescētib⁹ id est qui superabundant in alijs nauibus.
k ¶ Et seleucena. classis seu nauigium.
l ¶ Purgādi. malis hoib⁹ vel p̄donib⁹. vt ar. ff. de offi. presi. congruit. Accursius.
m ¶ Deputet̄. a. p̄fecto p̄dicto q̄ deputatur comiti.
n ¶ De curialib⁹ vrbis rome. Decuriones a muneribus excusantur. vt ꝫ. de suscep. l. pe. ⁊ maxime vrbis rome decuriones. et differt a ti. ꝺ decu. quia hic in specie.

Si qs decurialem. al's curialem.

p ¶ Pulsandum id est accusat eum de aliquo. ꝑ qꝺ a curia est remouēdus. vt. ff. de fal. l. falsi ꝫ ordine. itē de quacunqꝫ lite: nisi forsan contractus vel debitum aliud exigat. Accursius.
q ¶ Judicem. qui preest curie decurionū illorū. ad quod ꝫ. de iuris. om. iu. l. fi. et dicas hos alios q̄ꝫ senatores. q: illi cōueniuntur sub certis iudicibus. vt. ꝫ. vbi sena. l. senatores. arg. contra. ꝫ. de decur. l. omnes iudices.

contra interdictū pietatis mee fecerit: sciat se continuo. l. libris auri esse mulctādū. Nulli[a] p̄ter ea priuatoꝝ liceat (exceptis. s. ornamētis matrimonialibus ⁊ tam muliebriū[b] q̄ꝫ viriliū anulorum habitu) aliquid ex auro et gēmis qꝺ ad cultū et ornamentum imperatoriū ptinet facere neqꝫ illud sub hoc colore et pretextu preparare qꝺ velit clemētie principali velut aliquod munus offerre. pietas eñ mea huiusmodi dona nō expetit / neqꝫ regiū sibi offerri a puatꝭ cultū reqrit[c]. ¶ Sane si qs posthac aliqd ꝯtra vetitū hmōi sanctionis effecerit / ⁊ offerēda clementie mee ornamenta q̄ vsibus regijs deputata sunt auro gemmisqꝫ decorata ausus fuerit p̄parare. c. lib. auri cōdēnatione sciat se esse feriēdū: capitali q̄ꝫ subdendū esse supplicio. Ornamēta[d] eñ regia intra aulā meā fieri a palatinis artificibus debent: nō passim in priuatis domibus vel officijs parari. vnde summa seueritate sancimus: vt qꝺ in cultu ornatuqꝫ nostro sacrum et adoptabile est: id facere temeritas puata non audeat Si quis sane contra vetitū trāquillitatis mee aliquid fecerit: diffinitiuam superius mulctaꝫ ab his per officia palatinorum exigi: ⁊ sacris largitionibus nostris iubemus inferri.

¶ De classicis.

Imp. Val.

Classem seleucenā[e] aliasqꝫ vniuersas[f] ad officium quod magnitudini tue obsequatur[g] volumus ptinere: vt classicoꝝ numerus ex incensitis[h] vel accrescentibus[i] cōpleatur: ⁊ seleucena[k] ad auxilium purgādi[l] orientis aliasqꝫ necessitates comiti orientis deputetur[m].

¶ De curialibus vrbis rome[n].

Imperator Archa.

Si qs decurialē[o] de auferendis puilegijs putauerit lite pulsandū[p]: intelligat se curie iterpellare debere iudicem[q]

Idem Augu.

Leges decuriales tam a superioribus pncipib⁹ / q̄ꝫ a diuo parente nostro conditas nostra auctoritate firmamus. singulos itaqꝫ iudices scire volumus ne quis huic collegio iniurijs corporalibus tentet notaꝫ atterere[r]: neqꝫ ab his commodis que rationibus approbant̄ audeat separare. huic eñ collegio volumus antiquā priuilegioꝝ p̄rogatiuā seruari[s]

¶ De priuilegijs corporatorum vrbis rome.

¶ Incole vrbis rome gaudēt priuilegijs ciuiū. item ciues romani vbicūqꝫ moriant̄ possunt ad ciuitatem retrahi. Barto.

Imperator Hono.

Nulli sit liberum / nulli pmissū vt nouuꝫ aliquid vrbis[t] incole in vrbe sustineāt: sꝫ in honorē eterne vrbis corpatis[v] indulta suffragia valere[x] p̄cipim⁹. Cura aūt rectoꝝ puinciaꝝ corporatꝭ vrbis rome q̄ in pegrinatiōe[y] †trāsgressi sunt redire cogant̄: vt suire possint fūctiōib⁹ quas iposuit ātiqua solēnitas[z]

r ¶ Leges. atterere. id est atterendo infligere. py. ad quod. ꝫ. de decu. l. omnes. ⁊ de penis. l. decurionum. ⁊. ff. de decu. l. fi. nisi in casu. vt. ꝫ. de decu. l. qui libet.
s ¶ Seruari. i. tormentis ⁊ penis ⁊ similibus euitandis. Et nota duo i decurionib⁹. s. decuriōes nō torquēdos: et antiqua p̄uilegia seruari. — Decuriones torqueri non debent.

¶ De priuilegijs corpora. ⁊c.

Nulli. vrbꝭ. qui aliūde deuenientes ibi domicilium constituerunt. vt. ꝫ. de inco. ciues. et. ꝫ. de sta. ho. l. in vrbe.
v ¶ Corporatis. corporatus dicit̄ q̄ in corpore aliquo scribitur ppriе: sicut qꝺlibet mēbrū hoīs corporatū dicit̄. et ciuis factus vel incola: ⁊ sūt p̄uilegiati vt plebei a tributo capitꝭ excusentur. vt. j. de cap. ciui. cen. l. j. et facit. j. de alex. pri. l. j. Accursius.
x ¶ Ualere. etiaꝫ qui nunc de nouo sunt ciues per domicilium.
y ¶ Peregrina. i. loca: ad quod. ꝫ. ꝺ decurio. l. quidam ignauie.
z ¶ Solēnitas. sic. j. de pas. pu. l. j. et. j. de agri. et cen. l. cum satis. in prin. — †al's peregrina.

℃ [illegible]

Q Uicunq ex manc cipijs.i. pistoribus facientibus panē palatij. sic. s. de fru. vr.cō.l.j. hi subsūt comiti horreoruz: vt h dicit : ⁊ ol tpe de eis ius dr.vt.s. de fer.l.publicas. et ꝯueniunt fm.p. sub comite rerum ꝑuatarū.i.ꝑcu.cesaris.vt.s.vbi cāe fis.l.si quis.⁊.l.dominicis.

b ℃ Quolz mō. alio mō illicito.vl dic gnalit eos ad nullā dignitatem aspirare.⁊ facit ad simoniacā istā electionē.s.de epi.et cle.l.si quē ꝗ.⁊ ad l.iul. repe.l.fi.⁊ in aut.iusiur.qd pre. colla.ij.

c ℃ [illegible] i. porcarijs.q custodiunt porcos ciuium in pascuis.vt j.l.j.

d ℃ Susceptoribus.de his nichil in nigro. sic. s.de codu.ve.l.fi. sz de eis dr.s. d suscep. l.modios.

e P Orcinarij. exhibeāt.qn tuz ad ad bastangarijs. vt.s.de muri.l. qd ad presens.

f ℃ Sordidis.q ssit.s.de excu.mu. l.maximarū.⁊ idē de custodibꝰ ceteroꝝ porcorū. ar.s. ad.l.fal.l.fi.

Q Uicūq.ꝓuocatus. actor ꝓuocat eo q sibi alr non satisfit.sic ff.de sepꝫ.l.fi.

h ℃ Fori.i. ꝑfecti vrb. et no.q reus seqt forū acctoris

℃ [illegible]

Imperator Augu.

Q Uicunq ex mācipijs[a] comitꝫ horreorum dignitatem ⁊ officium vl ambitōe vl gratia vel pecunia seu quolibet[b] alio modo posthac fuerit assecutꝰ: exutus dignitate quā contra interdictum nostre serenitatis adeptus est/ mulctatus etiā in.xx.lib.auri ad antiquum denuo consortium collegiumq reuocetur: omne etiaz speciale beneficium quocūq modo contra hanc sanctionez fuerit impetratum/ penitus cōquiescat.

℃ [illegible]

Imperator Augu.

P Orcinarij vrbis eterne cum peruigilem laborez populi romani commodis exhibeant[c]/ sordidis[f] semp muneribus liberentur.

℃ [illegible]

Imperator Archa.

Q Uicunq ex corporibus suariorum siue excipiēde necessitate litis astrictꝰ: seu inferende voluntate spōtanea prouocatus[g] iudiciuz voluerit experiri: fori[h] vrbani auditoriū prestoletur.

℃ [illegible]

℃ [illegible]

Imperator Theo.

Q Ui sub pretextu[h] decanorum seu collegiatorum cum id munus nō impleāt alijs se muneribus conātur subtrahere: eorum fraudibus credimus obuiādum: ne quis sub specie muneris quod minus exequatur alteriꝰ muneris oneribus releuetur: ne argētariorum vel nummulariorum munera declinentur ab his qui dici tantūmodo collegiati vel decani festinant. Ideoq si quis eorū sub nude appellatiōis velamine collegiatū se vel decanum appellat : sciat ꝑ eo aliū subrogādum qui predicto muneri sufficiens approbetur: subrogatione videlicet memoratorum[l] vel eorum qui moriuntur primatuum[m] eiꝰ qui subrogatur admisso iudicio.

℃ [illegible]

Q Uoz autem[n] supra numeruz qui[o] in cautis breuibus continetur nemo se quolibet patrocinio vel cuiuslibet assumpte potētia debeat excusare/ hoc nostre est serenitatis censere/ tue sublimitatis tuiq officij cautius obseruare : hoc inter omnes equa lance seruari precipimus/ nullo diuine domus patrocinio/ nl'o sacrosanctarum ecclesiarum reuerentia/ nulla qualibet vel cuiuslibet potētia se excusante : sz ne tm̄ circa munera releuāda supplicibus[p] ꝯsuluisse noscamur: illud etiā dicendum obseruandumq esse censemus/ vt charte venditio[q] que de prouincijs

ꝯ regulā.s.de iu. om.iudi.l.iure. Reꝰ qn q̄s forū actoris sequit.

i ℃ [illegible] Dixit spālr de qbusdā collegiatꝭ nūc gnalr: et dicūtur a collegio vt ꝑuilegiati a priuilegio.et ijdē dicunt chartopatri. quia eoꝝ nomina scribebātur in charta vl matricula patrie. q̄si in patrie charta descripti infra numerū: sz q sunt supra numerū nō gaudent ꝑuilegio vt.j. §.qd autē. vl dicunt chartepatri.i.q gaudēt i patria fm grecos.dr enim grece charta apd latinos pria. vel dic tertio vt.j. in fi.huius.l.

Q Ui sub pretextu. hāc habes de verbo ad verbum s.de sac.sanc.ec.l. q sub pretextu.

l ℃ Memoratorū.s.in locum.

m ℃ Primatuū.s. q de nouo habebit ꝑmates q euz eligant.py.vel dic eoꝝ a qbꝰ recedit et ad hoc.s.de aduo.diuer.iud.l.nemini.

n ℃ Quod autē. hic accipe nemo qd est.j.et lege suspensiue vsq illuc sed ne ⁊c.

o ℃ Qui.scilz numerus cōtinet in breuibꝰ cautis. i. cautela scriptꝫ facta examinatione eligendorum.et facit.s. de sacrosan. eccle.non plures. Licet.

p ℃ Supplicibꝰ. qui supplicant vt suum locū eis vēdere liceat.

q ℃ Venditio.emptores huiꝰ charte dicūt chartopatri

qui per charte emptionem a quopiam quid in charta vel in matricula est collegiatorum vel consulum acquirere volunt vt illius loco subrogentur.id est vt alludant nomini id est agant emendo quartam: id est locum cuiqz per chartam assignatum.vt patrie fiant corporati:vt hic. Uel aliter vt notat in rubrica.

et sic audiuntur in capitolio:s. ab his qui conueniunt in capitolio:vt a populo vel a senatoribus.

p Priuilegijs.q̃ sunt.s.de pfesso.l.medicos.et.l.fi.

q Auditoriũ.hoc expone vt.s.

r In his.id est ciuitatib⁹ duabus.et no. q̃ permittit oratores et ad leges nedũ ad alias q̃sli bet artes: cuius flos et tuba romani eloquij fuit tullius.

a Supplicũ.id est subiectorũ supplicantium.

b Constitutionis.al's dispositionis.

c Constitutum est. id est q̃ onera pmus et secũdus agnoscat.ad qd.s. de col.donatorum vel reser.l.j.z.s.de predijs et oib⁹ rebus naui.l.ij.

d In qb⁹ duab⁹ vrbi legitimum sit studiũ non al's nisi ex priuilegio.vt i.phemio.ff.§.hec autẽ tria. hodie imperium est scissum z studiũ multis locis fit.maxime bononie que legalis studij obtinet monarchiam.

Uniuersos.vsurpãtes.i. frequenter vtẽtes leges. z sic in bõa pte.vt ff.de vsucap.l.fi.

f Cellulisqz.id est qui volunt docere publice vel priuatim abstine ant ab ostentatiõe vulgari.

g Ab ostẽtatione.id est conuersatione cum laicis. Accur.

h Sanctionis. scz huius que zc.

i Prohibem⁹. scz se immiscere vulgari ostentationi.

k Temptauerit.vulgariter se ostentando.

l Urbe.s.roma veteri vel noua:de quibus hic dicit.

m Consueuerunt.in cellulis.vt.s.proxi.

n Prohibemus.nisi vt subijcit. Item hoc in dictis duabus vrbibus.Accur.

o Numero.qui numerus est vt.j.hac.l.ex iurta capitoliũ regebant vel intra capi.zc.i.habent licentiã vt regant

ad corporatos supplicuz[a] p inuocationẽ translata est prime cõstõnis[b] terminis cõcludatur: hoc est qd in initio dispositionis cõstitutũ est[c]: id in posterũ nulla addita nouatione seruet

De studijs liberalib⁹ vrbis rõe z cõstantinopolitane.

Imperator Theo.

Uniuersos q̃ vsurpantes[e] sibi nomina magistrorũ in publicis magistratio nibus cellulisqz[f] collectos vndecũqz discipulos circunferre consueuerũt ab ostentatione[g] vulgari precipimus amoueri: ita vt si quis eorũ post emissos diuine sanctionis[h] affatus que prohibemus[i] atqz dãnamus iterũ forte tẽptauerit[k] / nõ solũ ei⁹ quã meret infamie notã subeat: verũetiã pellendũ se ex ipsa vbi versatur illicite vrbe[l] cognoscat Illos vero q̃ intra plurimorũ domos eadem exercere priuatim studia cõsueuerunt[m] (si ipsis tãtũmodo discipulis vacare maluerint quos intra parietes domesticos docent) nulla huiusmodi interminatione prohibemus[n]. Si autẽ ex eorum numero[o] fuerint qui videñt intra capitolij auditorium constituti:hi omnibus modis priuatarum edium studia sibi interdicta esse cognoscãt. Sciturĩ

q̃ si aduersus celestia statuta faciẽtes deprehẽsi fuerint: nil penitus ex illis priuilegijs[p] cõsequant que his q̃ in capitolio tantũmõ docere precepti sunt merito deferunt.habeant igit auditoriũ[q] spãliter nrm ĩ his[r] primũ quos romane eloquentie doctrina pmẽdat. Oratores q̃dẽ tres numero. grãmaticos vo.x.in his[t] etiã q̃ facundia grauitatis pollere noscuntur. v.numero sint sophiste:et grãmatici eque.x.[v] z quoniam nõ in his artibus tantũ adolescẽtiam gloriosam[x] optam⁹ instituĩ:profundioris quoqz sciẽtie atqz doctrine mẽoratis magistris sociam⁹ auctores[y]. Igitur vnũ adiũgi ceteris volum⁹ q̃ philosophie[z] archana rimet: duos[a] q̃qz q̃ iurz ac legũ voluntates pandãt:ita vt vnicuiqz loca spãliter deputata assignari faciat tua sublimitas:ne discipuli sibi inuicẽ possint obstrepere/ vel magistri:neve linguarũ cõfusio pmixta vel vocũ aures quorũdã aut mentes a studio litterarum auertat[b].

De honoratorũ vehiculis.

Antiquit⁹.in signũ dignitatis et honoris ĩ dignitate positi ibãt in currib⁹ seu vehiculis h.d.Bar.

Imperator Au.

Omnes honorati[c] seu ciuilium[e] vel militarium vehiculis dignitatis sue.l. charucis ĩ

s Numero. numerus ẽt ali⁹ statuit ĩ maximis ciuitatib⁹. vt.s.de excu.tut. si duas. §.j.et.ij.sed ibi de alijs: h̃ de roma z cõstantinopoli ciuitatibus.

t In his.s.ciuitatib⁹. et habeas ĩ.grauitatis. al's est ingratis. z tũc dic in his grãmaticis q̃ in fallacijs sũt sapientes et dolosi fm. p. al's garrulitatis.

v Decẽ. vitiũ scriptoris.nam supra hoc dixerat.sic s.de excu.ar.l.j.

x Gloriosam. no.adolescentiam gloriosam.itẽ no. has artes in adolescẽtia addisci.

y Auctores. id est hos qui sequũtur vnũ zc.

z Qui philosophie.p hos ẽt medicos potes comprehendere.

a Duos. no. duos.s.infra nũerũ.al's sec⁹ vt i pn. l. itẽ hoc in dictis duab⁹ ciuitatibus vt in rubrica.z no. q̃.de diuina scientia nihil dr.item facit.j.de pfes.q̃ in vrb.constan.l.j.

b Auertat.qd facile euenit in his qui male intẽti q̃nqz castra edificant q̃nqz tegulas domus numerãt.et est hic ar. q̃ faber non põt malleare iuxta scholas.pub.em vtilitas q̃ replet ciuitatem sapientibus pferĩ.sic.ff.sol.ma.l.j.

C De honoratorũ vehiculis.

Omnes.ciuiliũ.dignitatũ vel virorũ. z erant honorati quidã qui habebãt priuilegia vt intrarent secretariũ principis et aliorũ iudicũ.

Eloquij tuba tullius.

Schole non debẽt esse fabrum vicinũ.

et sedendi in salutationib⁹. vt. s. de offi. diuer. iudi. l. ij. et iij. Uel ponit̄ p his q̄ hn̄t dignitatē sine administratiōe. de qbus dic vt in aut. vt ordo pre. quod in idem recidit.
a Utantur. i. liceat eis vti si volunt.

litas et insolidū nō pōt esse vt dixi. ar. ff. cōmo. l. si vt certo §. si duobus. ecōtra de duabus vna fit. vt in aut. vt iudi. sine quoquo suffra. §. illud. et §. hoc autem. col. ij.
g Illa. scilicet tyrus.
h Hec. s. beritus.
i Et vtraqꝫ. tyrus et beritus.

[illegible]

Urbs constantinopolitana. italici. est ergo imunis a tributis. vt. ff. de cē. l. j.
c Letet̄. vt. s. de sacrosan. ec. l. oim. & mater legū vt in aut. vt ec. ro. in p̄n. col. ij. Item ei⁹ cōsuetudinē sequit̄. vt. s. de vete. iur. enu. l. j. §. fi. ⁊ i sti. de satisda. §. fi. Itē mat̄ fidei erit illi⁹ ciuitatꝫ eccl'a vt. s. de sacrosan. eccle. decernimus
d De metropo li ⁊c. id est metropolitana: et sic est apocopa.

Ropt̄ multas iustasqꝫ. maxie. qꝛ nutrix est legū. vt in p̄he. ff. §. hec autem.
f Tyro. datiui casus: et est noīē ciuitatis. et erant due ciuitates tyr⁹ et berit⁹ in prouincia fenicis. vt. s. q̄ etate. l. j. q̄ruꝫ vna erat añ metropolitana: nūc fit ⁊ alia ⁊ dicit ꝙ nil derogat̄ p̄rie. Et sic nota h̄ ar. ꝙ nil derogat̄ ep̄o si alter in eodē ep̄atu eligat̄ ep̄s. et idē i p̄lato sed distingue aut dignitas additur p̄sone. puta cum erat vnus ep̄s in vna ciuitate: ⁊ datur ali⁹ in eodē ep̄atu (et idem in archiep̄o pōt dici) et fieri nō pōt. aut rei: et fieri pōt vt hic. nec em̄ erunt duo metropolitani sꝫ vn⁹: et sic due matres eccl'ie: sꝫ vn⁹ p̄latus vt bigami. Itē et due p̄uincie vnū p̄sidē. sic. s. ti. j. due sūt romane eccl'ie. s. roma vet⁹ et noua: et tm̄ vn⁹ papa. sꝫ hec rei collata dignitas nō fit nisi ex cāis: vt in p̄n. hu⁹. l. sꝫ ⁊ p̄uincia scidit̄ et erūt duo p̄sides nō vni⁹ sꝫ duarū p̄uinciarū. sic ⁊ archiep̄at⁹. vt. ff. de offi. as. si eadē. sꝫ i vna eē duos metropo-

Ep̄o nichil derogatur altero. i ei⁹ ep̄atu electo.

tra vrbē sacratissimi nominis semper vtantur[a].

De priuilegijs vrbis constantinopolitane.

Imperator Hono.

Urbs cōstantinopolitana nō solū iuris italici[b] sꝫ etiā ipsi⁹ rome veterꝫ p̄rogatiua letetur[c].

De metropoli [illegible].

In eadē p̄uincia possunt [illegible].

Imperator Theo.

Propter multas iustasqꝫ[e] causas metropolitano nomine ac dignitate beritum ciuitatem decernimus exornandā iam suis virtutibus coronatam. Igitur hec quoqꝫ metropolitanā habeat dignitatem: tyro[f] nichil de iure suo derogetur: sit illa[g] mater prouincie nostrorū maiorum beneficio: hec[h] nostro: et vtraqꝫ[i] dignitate[k] simili p̄frua tur.

De canone frumentario [illegible].

[illegible]

Imperator Theo.

Nauticī[n] apud presidū aut magistratuum acta[o] confiteantur incorruptas species suscepisse: eorūqꝫ apd quos deponit̄ ista testatio p̄ns aspect⁹[p] p̄bet nichil in his esse vicij qd eo tp̄e[q] q̄ ad sacre vrbis portū p̄uenit p̄fecturā iugiter obseruare preceptū est.

[illegible]

Impa. Ar. au.

Si qd[r] frumēti vl̄ ordei [illegible] vrbicarij canonis remissione indultū est speciali bn̄ficio: cōtra cōmodū publicū rescripta elicita non valeant.

[illegible]

Idē.

Neminē patimur imutādo[s] canonem vrbis rome[t] nr̄e clemētie bn̄ficiū postulare: sꝫ ēt ea rescripta q̄ quoqꝫ mō potuerit impetrari[v] suscipi nō sinim⁹: eos p̄o q̄ h̄ hec fecerint in duplū retinēdos esse decernim⁹: vicarios[x] q̄netiā ceteros iudices (nisi deinceps ab vsucapione vrbicarij canonis abstineant) deportationis pena detineri: primates officiorū capitali supplicio subiugari p̄petua auctoritate sancimus[y].

k Dignitate. metropolitana.
l De canone fru. ⁊c. Certus canō in frumēto singulis annis mittebat̄ romā qd patꝫ qꝛ dicit canon. ad qd. s. de sacrosan. ec. l. placet. et appellatiōe frumēti oīa q̄ ad victū sūt necessaria accipiunt̄. vt. s. de susce. modios. et. J. e. l. ij. et in publicis horreis rome iponebat̄. vt. s. de ꝯdi. in pu. horreis. l. j. ⁊ ij
m Rome. vtriusqꝫ. vt. s. ti. ij. ⁊. j. ti. j. et in rubri.

al's olei.

n Nautici. q̄ portāt annonarias species. vt. s. de nauicu. l. j.
o Acta. in p̄uincia vnde accipiūt
p Aspect⁹. subijciēdo oculis. ad qd. s. fi. reg. l. si irruptione.
q Qd eo tp̄e. i. sit̄is inspectio fiat a prefecto annone cui hec lex mittit̄. ⁊ de quo hic loquitur. vel dic vrbis.
r Si qd. elicita a debitorib⁹ vt. s. de ān̄o. et tri. l. ij. nec cōpensari: sꝫ tā. cito solui. vt s. ꝺ ꝯpē. l. i ea. ⁊. l. si velut. ⁊. ff. ꝺ adnu. re. ad ci. pti. l. fi. §. iij. ⁊ iiij. ⁊ fa. s. ꝺ p̄ci. ip. nec dānosa. ⁊. si ꝯ ius vel vtili. pu. l. fi. ⁊. s. ꝺ pisto. l. j. et. J. l. pri. et in aut. vt nulli iudi. §. et hoc. col. ij.
s Neminē. imutādo. de spē in spēm. vt. s. de tab. l. j. vel de persona in p̄sonā.
t Rome. dic vt in rubrica.
v Impetrari. a q̄cūqꝫ debitore vel alio vt sit generaliꝰ q̄s supior p̄ri.
x Uicarios. ab vsurpatiōe. qꝛ sibi retinent qd romā mittere vel qd in horreis cōdere debent. et facit. s. de excu. mu. l. placet. ibi ciuiliter cōueniuntur.
y Sancimus. nisi ab ea vsurpatione abstineant.

¶ De frumēto rc. Cum quis ꝓuidētia deferatꝛ dixi. s. titu. proxi. nūc qualiter delatū expedatꝛ. qđ eīn in vna vrbe dr̄ ꝛ in alia intellige. vt. s. de priui. vr. constan. quinimo idē in horreis publicis aliarū ciuitatū. vt. s. ð ꝯdi. i pu. horreis. l. ij. b ¶ Pro annona. i. pro pane ... s. de pri. et omni. re. naui. l. ij. n ¶ Incidi. i. sculpi vel imprimi. sic. ff. de orig. iu. l. ij. §. postea ne diutius. et repete hic iubem⁹ quod est. s. sicut in lib. moysi in lapideis. Accur.

¶ De annonis ciuilibus.

Nulli. priuato c ¶ Inte ger. i. non minutus ꝑ hmōi prebitionem. d ¶ Mācipib⁹. s. pistoribus. vt. s. ð pisto. l. j. q̄ panē co ctū reddūt anno ne ꝓbēdū vt h. et. j. l. pri. et pri⁹ vet⁹ frumētū ꝙ nouū nisi sit opus de no uo imisceri veteri qđ venit ꝓpt cor ruptionē veteris. vt. s. de ꝯdi. in pu. horreis. l. j. c ¶ Necnon a di uo. vbi/ nō habes sed facit. j. de ero ga. mili. an. l. j. Itē. j. ti. j. l. fi. f ¶ Cogent. hor reorū comites. g ¶ Emere. sub. frumēta que rc. si bñ. s. distribuissent Auri. frumen tariā. qđ qñ fit: dic vt. s. vt in emp. spe. l. j. i ¶ Post. al's post pceptam. al's post ea percepta. k ¶ Couertere. sic. ff. ð admi. re. ci. l. ij. §. ij. ꝛ iij. ꝛ iiij. ꝛ s. ti. j. l. iij. et. s. de ꝯdi. in pub. horre. l. fi. et. j. de col. fun. pa. l. fi. l ¶ Mācipibus. id est pistoub⁹ vt. s. l. pri. ꝛ caue qđ di cit: q: non dicit ꝙ mutuo detꝛ: sed da tur frumentū ꝛ re cipitur panis. vel datur pecunia vt emat frumentum al's esset contra. s. de his qui ex pu. ra. mu. pe. l. j. et. ij. et sic hic ad publi cam vtilitatem: ibi priuatam. m ¶ Mutui. al's mutuo. et tunc eo dē mō expone. sic

al's de canone et fru mento.

vide h Alciatū

¶ De frumento vrbis cō stantinopolitane.

¶ Qđ dari dz in pane non de bet solui in frumento. Item ex inordinata administratiōe cre [illegible]

Imperator Hono. a.

Nullis nec diuine quidem domui nostre frumētū ð horreis publi cis ꝓ annona[b] ꝑ penit⁹ ꝓbeatꝛ: sz integer[c] canon mācipibus[d] cō signetur annona in pane cocto domibus exhibenda. ita enim debet canon ab inclyte memo rie ꝯstantino prestitus/ necnon a diuo[e] pietatis mee auo theo dosio auctus expendi. quoniā crescit inopia si frumēta q̄ pro annona tribuuntꝛ: ad vsus ali os deputata cognoscātꝛ: cogē tur[f] eīn de publico sibi emere[g] que alijs vēdere potuissent.

¶ Quantitas statuta ad em ptionē frumēti nō pōt minui/ nec ad alios vsus cōuerti: ꝛ qđ de ea fit dz ī publicū librū scri bi: ꝛ cōtrafaciētes puniuntur in duplū: ꝛ lucrū sumit naturā sortis. Bar. Impa. ho.

Auri statuta q̄ttitas ad coēptionē frumētariā[h] perpetuo sit dedicata: nec lice at cuiq̄ post[i] administrationē vrbicarie potestatis perceptā aliquid ex eadē summa minue re vel ad q̄scūq̄ alios vsus cō uertere[k]: sz sub gestorū testifica tiōe certū fiat et qđ mācipib⁹[l] mutui[m] nomine datum est: et quod ab hisdem sit excepta oī concussione soluendum. eū au tem qui hanc formā ausus fue rit inquinare: quātitatē in qua suā calliditatem exercuerit in duplum redhi[illegible]ere iubemus. ꝛ quicquid ex predicta ratiōe ac creuerit: ad cumulum eiusdem auri quātitatis ꝛ frumētarij ti tuli firmiter redūdare: legisq̄ hui⁹ tenorē eneis tabulis incidi[n].

¶ De annonis ciuilib⁹.

¶ Annone ciuiles non dātur pro titulis in dignitatib⁹ sed ꝑ meritis. Bar. Impa. Theo.

Annonas publicas nō tā titu lis dignita tum q̄z sin gulorū viro rū meritis attributas diui cōstātini[o] libe ralitate satis claruit. ideoq̄z ni chil ex his[p] scholarū noīe vēdi cetur: sed pro vniuscuiusq̄ me rito q̄ sunt concessa seruentꝛ/ vt quicūq̄ ꝑceptarū annonarū emolumēta vel in heredes ꝓ prios iure sanguinis[q] transfu derunt/ vel in extraneos distra ctionis titulo transcripserunt maneat qđ gestū[r] est/ vel hr̄di tatis merito/ vel alienatōis ar bitrio. Impator Mar.

Uentū. xxv. modios fru menti preter solitū ca nonē ꝑ singulos dies de ꝑsen ti sexta indictiōe ex die kal. ia nuarij noīe papateumatū de horreis publicis huius alme vrbis isitas nr̄e pietatū libera litate tribuim⁹[s] datū sacris api cibus[t] ad sublimissimā q̄z per orientē ꝓfecturā qbus possit ꝛ modū nostre donatiōis[v] agno scere: et incūctāter ꝓbere que iussim⁹. quā modiationē iugi ter etiā perpetuū ciuibus no stris[x] debere conferri/ valitura in euum hac lege sancimus.

¶ De mendicātibus[y] validis.

¶ Qui sine necessitate mendi cant possunt inspici: ꝛ q̄ eos in

o Annonas. cō statini. ar. ꝫ in sufficientes docto res vt etiā schola res optimi facili⁹ aduocentur. p ¶ Ex his. anno nis scholarum. s. si nichil meruerunt. vel dic ꝙ sua scho la. vel vniuersitas hoc non reuocet. q ¶ Sanguinis. vel etiā nō iure sā guinis. vt statim colligitur. r ¶ Gestū. h ð iā pceptis. sic in vsu fruc. vt. ff. de vsu fru. l. ðfuncta. ꝛ fa cit. s. de ioffi. test. oīmoda. §. fi. et de colle. illici. et. j. ð si len. l. fi. et de ero. mili. āno. l. in his rō mili. fi. pos. l. v. §. fi. que faciūt vt mo[illegible] militante aliqđ ad hesdem defuncti transeat. Itē arg. est ꝙ idē sit in ꝓbenda cleri ci iam pcepta. s ¶ Uentum. tri buim⁹. simi le additamētū fit q̄ñq̄ ꝓbendis. ad qđ. s. ti. j. l. j. ꝛ sub audiūtꝛ h ꝑ singu los ānos. et sic qđ s. est ꝑ singlos di es iūgetꝛ supꝛorib⁹ t ¶ Apicib⁹. i. no stris litteris mis sis rc. v ¶ Donatiōis. quā facim⁹ ꝑ legē istam augēdo an nonas. x ¶ Nr̄is. milit bus. s. vel dic oīb⁹ tp̄e. s. necessitatis. y ¶ De mēdicā qui mēdicātes reficiūtur publicis ānonis de qb⁹ est dictū. et dz hoc sic

Do

fruct⁹ ex bñfi cio pcep ti ad hr̄des trāseūt.

al's perissen malis.

ri.s.de vere mēdicātibus nō ficte. ideo de mēdicātib⁹ validis.i.robustis quos spanaldos vel galiotas vulgus appellat: qui mēdicare nō debēt ne miseris vel vere debilibus panē auferāt. vt hic. ꝛ in aut. de questo. col. vj. ꝛ. v. q. v. c. nō ois. ꝛ. lxxx. di. c. j. ꝛ glos. sup matth. iustius feceris si iniuste petentē correxeris, q̄ si ei dederis.

[illegible] speret ꝛ prouiderit ꝛ esse probauerit dominium eorū consequitur [illegible] seruus vel suo colonatus [illegible] [illegible]. [illegible]

Imperator Val.

Ualidis quos in publicum questū[a] incerta[b] mendicitas vocauerit inspectis, exploretur in singulis et integritas corporū et robur annorum: atq; inertibus[c] et absq; vlla debilitate miserandis necessitas[d] inferat̄: vt eorꝫ quidē quos tenet conditio seruilis proditor[e] studiosus ꝛ diligens dn̄ium consequatur: eorū vero quos nataliū sola libertas prosequat̄, colonatu perpetuo fulciatur quisquis huiōi plenitudinē[f] prodiderit ac probauerit: salua dn̄is in eos actiōe[g] q̄ vel latebre forte fugitiuis, vel mēdicitatis subeundi cōsiliū prestiterunt[h].

[illegible]

[illegible]

Imperator Val.

Qui nauē tyberinā[i] habere fuerit ostensus: onus reipu. necessariū agnoscat. quodcunq; igit̄ nauigiū in alueo tyberꝫ inuenietur: competētib⁹ ꝛ solitis obsequijs māci-

Unctis. questū. qui publice panem querunt.

b Incerta. q̄a ignoratur vtrū vere egeant vel non.

c Inertib⁹. sic se gerūt quasi non habeant artē cum habeant: et ita fingunt se debiles cū sint fortes: q̄a nolunt laborare. sed mendicando sine labore viuere.

d Necessitas. laborando eo modo quo sequitur. ꝛ dic inferat̄ p. questorez. vt in aut. de questore. col. vj.

e Proditor. i. delator. sic. s. pro q̄bus cau. ser. l. fi.

f Plenitudinē. al's lenitudinē [illegible] fictā. al's plenitudinē. id est valitudinē. al's lētitudinē. ꝛ est sic. s. d col. de te. l. fi. Sꝫ cōtra in aut. de q̄store. §. si vero. col. vj. vbi dicit q̄ serui dn̄is liberi operi publico mancipant̄. Solu. hec corrigit̄ fm̄ q̄sdam. vel ibi in his q̄ in sacra vrbe reperiunt̄ quasi cuꝫ eis mitius sit agēdū. vel h̄ loquit̄ de his q̄ faciūt se videri egros apponentes herbā vel aliud. p quod tumescūt. ibi nō sic delinquūt. sed solū fingūt paupertatē seu debilitatem.

g Actione. furti et serui corrupti. vt. ff. de ser. cor. l. j. ꝛ. s. de fur. l. aduersus.

h Prestiterūt. siue alias facturi nō erāt. vt. ff. de fur. l. q̄ seruo. ꝛ. l. si q̄s vxorē. §. neq;. vel etiā si essent: q̄ non dꝫ laudando augeri malitia. vt. ff. de ser. cor. l. j. in fi. ꝛ facit instit. de ob. ex delicto. §. ope. ꝛ. ff. de verbo. sig. l. sepe. §. fi. ꝛ. ff. man. l. j. §. fi. ꝛ. s. de muri. l. qui aliquem. ꝛ. j. de agri. ꝛ cen. l. omnes profugi. et. s. de fabri. l. fi.

Laudi b⁹ nō dꝫ extolli malitia

[illegible]

petur: ita vt nulla dignitas aut priuilegium ab hoc officio vendicetur[k].

[illegible]

Impera. Phi. ho. ꝛ theo. au.

Ab estimatiōe[l] frumēti qd ad ciuitatē alexādrinā cōuehit̄ q̄cquid decreto elogij[m] et sygostasij munere ꝛ pro nauclerioꝛū tuenda substantia eminentia tua disposuit roboramus: atq; vt curialibus prede auferatur occasio, iubemus eos ad huiusmodi sollicitudinē affectandā nunq̄ accedere: sꝫ designata officia[n] tuis prouisionibus examinata sollicitudinem predictam implere.

Impera. Theo. Augu.

Diurnos. c. ꝛ. x. modios alimonijs alexandrine[o] ciuitatis addi decernim⁹: vt nemo[p] priuetur eo quod nūc vsq; perceperit: et perisocoꝛregie[q] nomē penitus amputet̄: ꝛ thessere[r] designentur. et nostre pietatis nomine censeantur[s].

[illegible]

Impera. ant. the. ꝛ Val.

Corporatos[t] ciuitatis alexādrine repurgandi fluminis onere liberamus: et pro tenore dispositionis tue quadringentos solidos

Qui nauē tyberinā. i. q̄ nauigat in flumine romano cōuehendo romā vel extrahēdo ducēdo ad castra.

k Uendicetur. i. separetur vel remoueatur.

[illegible]

l Aestimatione. prefectus ouētis statuit mun⁹. i. salariū duob⁹ officialib⁹ quos eligit ad cōgregādū frumētū ad ciuitatē alexandrie et naucleriis pro estimatione frumēti. i. fm̄ q̄titatē quā ferri facerent puta pro modio tātū qd hic imperator confirmat: et dicit ammō curiales nō eligendos ad hec officia. Accursius.

m Elogij. noīa sunt officioꝛū. ꝛ in li. M. est emēdatū debito decreto elogij. Accursius.

n Officia. i. p̄dictos duos viros.

o Diurnos. alexādrine. ab alexādro puta magno sic dctā cui fauetur hic in alimētis. itē et habet iurisditionē. vt. s. de offi. iu. alex. itē aliud. vt et. j. ti. j. l. j.

p Nemo. priuat⁹

q Perisocoꝛregie: vna dictio. et dicit̄ perisocorregius et perisocoꝛregia q̄ est iuxta regeꝫ a peri iuxta: et rege. colligit̄ ergo hic nomē eius officij. ꝛ per hoc effectus. vt. s. de fer. a nullo. q̄ forte male se habuit in congregatione frumēti cōmittitur electio prefecto. vt. s. l. proxi.

r Et thessere. s. frumentarie. vt. ff. de iudi. sꝫ et si. §. j.

s Censeantur. vt dicantur thessere honorij imperatoris. ad quod. s. de iustinia. co. confir. in fine. et. j. de aqueduc. l. decernimus. in fine.

[illegible]

t Corporatos. i. decuriones illius terre vt patet ex rub. vel de oibus ciuibus dicit. qui omnes sunt primates respectu aliarum ciuitatum.

v Fluminis. nili quē expedit purgari per agros: quia non pluit in egypto.

a Ex dinũmo. s. loco vbi reponuntur nummi accepti ex vectigali: vt sacrariũ vbi sacra reponunt. vt. ff. de re. di. sacra. § fi. et dicitur a dinumero as. diminutiuũ. alij dicunt a duo ꝛ nũmos. quia ciues illius terre dabant pro vectigali duos nummos quilibet de quibus modo accipiuntur. ccc. isti solidi.

ex dinũmo[a] vectigali memorate ciuitatis precõmodari decernimus: ita vt ex titulo[b] nauium modis omnibus repensetur[c].

[illegible]

[illegible]

Impera. anto. au.

Si qd[e] aduersꝰ rẽp. indefensã in ea spẽ i q̃ neqꝫ defensores creati fuerint: neqꝫ vt crearẽt placuit[f]: statutũ est[g] actionibꝰ eius nichil[h] preiudicatum esse.

[illegible]

Idem Augu.

In respublica[i] in cuiꝰ locũ vos successistis iõ q2 satisfecisse debito pponitis[k] ius pignoris i eo fundo hẽat apud suũ iudicẽ q̃rit. si em̃ neqꝫ beneficio sibi ꝯcesso id ius nacta est[l] neqꝫ spãlit i obligatiõe pignoris sibi ꝓsperit[m]: causa eius nõ separatur a ceteris creditoribꝰ qui habẽt ꝑsonalem[n] actionẽ.

Impa. Alexan. Aug.

Rempublicã[o] vt pupillã

b Ex titulo. puta ex colonico seu rinagio qd ibi percipitur.

c Repenset. dinũmus: q2 tm̃ ibi reponit ex alio titulo. s. nauiũ quantum tollitur ex titulo vectigali.

d [illegible] alterius q̃ romanoꝝ. sic em̃ in toto hoc tit. accipit: vt differat a ti. de iu. fisc. dic ergo q ciuitates regularit vtunt iure puatorũ. vt. ff. de ver. sig. l. cũ q̃ vec. ꝛ. j. e. l. ij ꝛ. ff. quod me. cã. l. metũ. § ai aduertere. ꝛ. j. tit. ij. l. j. ꝛ in fal. iure isti. ꝛ treb. vt. ff. de admi. reꝝ ad ci. per. l. legatũ et. ff. ad treb. l. om̃ibus. sꝫ q̃nqꝫ hꝫ ius singulare. vt. j. l. j. ꝛ. iij. Itẽ. ff. ꝺ vsur. l. etiã. ꝛ si cer. pe. ciuitas. ꝛ de sac. sãc. ec. l. fi. ꝛ. j. de vẽ. re. ci. l. fi. et. j. de debi. ci. l. fi. et. l. j. ꝛ. s. ne fiscus vel respu. l. j. et. ff. ex qui. cau. ma. l. legans. ꝛ. C. de fideiuss. l. fi. Itẽ sunt alie q̃ vtũtur iure specialissimo. vt vtraqꝫ roma. vt. s. de priui. vr. con. l. j. ꝛ antiocensiũ. vt. s. de pui. cre. l. antiocensiũ. et iliensis. vt ff. ad mu. l. j. ꝛ alexandria. s. ti. j. l. ij. et metropolitane. vt. s. de metro. berito. item quedã habent puilegia per rescriptum. vt. j. l. fi. ꝛ. s. de testa. si non speciali. habẽt enim quedam ius fabricandi monetam per priuilegium.

Si quid. cuiuslibet ciuitatis: vt in rub. no.

f placuit. idem si placuerit: sed creati nõ fuerint. Accursius.

g Statutum est. diffinitiue. sic in minore. vt. s. si aduer. rẽ iu. l. cũ ꝛ minores. si autẽ fuerit legitime defensa valet vt restituat. vt. s. de offi. eius qui vi. alte. l. j. ꝛ. iij. et. j. l. iij. interlocutoria vero valet etiam si non sit defensa. vt. ff. quod cuiusqꝫ vniuer. l. j. § quibus. ꝛ. l. ciuitates. quia contra minorem. vt. ff. qui. ex cau. in pos. l. hoc autem. et facit. ff. de regu. iur. l. contra pu. ꝛ. s. qui legi. per. l. j. et quõ ꝛ q̃n iu. si vt ꝓponis. ꝛ. l. si preses. Accursius.

h Nichil. ipso iure. alij dicũt q ꝑ restõnẽ ar. s. de sentẽ. aduer. fisc. latis. l. j. sed ibi fuit defensa respub. vel fiscus: licet preuaricatio interuenerit. ꝛ adde qd nota. j. l. iij.

In respub. alterius ciuitatis q̃ romane. ne sit contra s. in qui. cau. pi. ta. contra. l. j. et. ij.

k Proponitis ius. cessum. al's secꝰ. vt. s. de priui. fisc. l. iij. et. l. si cõtra. sꝫ alij dicũt ex sola satisfactiõe nisi in ꝑiudiciũ eiꝰ aut fisci. vt in cõtrarijs qd nõ placet. vt. s. de fideicõ. non aliter.

extra ordinẽ iuuari moris est.

[illegible]

Impera. Dio.

Si fm legẽ[p] ciuitatꝫ resp. cuiꝰ meministi ruina collapsis edificijs tuis distraxit areã: nichil cõtra huiꝰ legis tenorẽ rectoꝛ ꝓuincie fieri patiet.

[illegible]

Imperator Augu. pre. pre.

Fundum vectigalem[r] si suis quibuscũqꝫ temporibus debite quantitates inferantur: inuito possessore auferri nõ posse manifestum est.

[illegible]

Imperator Dio.

Contra eos q̃ rẽpublicã administrantes ꝑ officij necessitatẽ sub ꝯditione relicti fideicõmissi satis accipere debuerunt: quanti reipub. interest satis non esse acceptum[t] dirimo die minoris etatis. vt. s. de tempo. resti. l. superuacuã. quod non videtur stare: quia dicit pupillam non dicit minorem: et eodem modo dicit in ecclesia. vt. s. de sac. san. eccle. l. fi. et in auũ. de non alie. § finimus. col. ij.

l Nacta ẽ. ad qd. s. de pui. credi. antiocensium.

m Prosperit. ex conuentione.

n Personalẽ. s. tm̃ nõ hypothecariã. sꝫ ꝑsonalẽ habet puilegiatam vt. ff. ꝺ priuile. cre. l. bonis. § respub. cõtra. vel ibi de roma. ꝛ facit. ff. q̃ po. in pig. ha. si pignꝰ. et. l. fi. in prin. ꝛ de iu. fisc. l. res. § j.

Rempublicã. romanoꝝ fm quosdã: vel verius aliarũ ciuitatũ. vt s. no. in rub. ꝛ pone i ꝯtractu. vt. s. ex quib. cau. ma. l. respu. vel in iudicio. vt. s. l. j. § j. sed infra quantũ tp̃s videtur perpetuo q2 semꝑ ẽ pupilla vt hic pꝫ. Alij infra triennium. vt. s. de sen. aduer. fis. a. l. j. tertij vsqꝫ ad quadriẽniũ a die lesionis qñ fit in vltimo die minoris etatis.

Si fm legem. i. priuilegium. et sic concor. in fi. vel dic fm legem. i. consuetudinem que est lex. vt insti. de iu. na. § ex nõ scripto. et fm hoc sunt similia.

q [illegible] Parũ esset ciuitatẽ habere iura nisi essent q̃ ea administrarẽt. vt. ff. de orig. iu. l. ij. § post ori. ꝛ caue q hi eligunt ꝑ decuriones cõuentos per ipsos magistratus. vt. s. de decu. l. j. ꝛ de suscep. ꝛ ar. l. exactores. ꝛ. ff. ad mu. l. luciꝰ. ꝛ sic est mgratus q̃ iurisditionẽ exercet: alius administrator q̃ tpalia gerit: vt hic. ꝛ. ff. e. per totum.

Fundum vectigalem. id est emphiteoticum. quod dic vt. s. si ager vec. l. ij. ꝛ. iij. ꝛ fa. s. de admi. tu. l. j.

Contra. relicti. ciuitati.

t Acceptum. id est q non est satis acceptum quia debitor factus est non soluendo.

a Actionē. vtilē negociorū gestorū. vt. ff. de nego. gest. l. iij. §. hac actione. vel in factū. vt. ff. de magis. conue. l. j. in prin. et. s. vt in pos. le. l. fi. Sed contra. s. titu. j. l. pe. So. iō eligit vt minor. vt. s. si tu. vel cu. l. fi. Uel hic non est in quē restitueretur facto herede non soluendo.

b C [illegible]

Qō faciunt admi nistratores sugio ris tituli.

S J sine. cō parasiti. cū ea solēni tate q̄ est. J. e. l. fi.

d Uēditiōe. de qua pfectiōe dic vt insti. de emp. & vē. in prin.

e Adiectiōe fa cta. ab alio.

f Dñium. tra ditiōe facta vt sub ijcit in eo qō dicit trāslatū. vt. s. ō rei ven. suū. Sz qd si non erat facta tra ditio? Rñ. agit ex ēpto ad iteresse si alij vēdat ciuitas. vt. ff. de ac. ēp. l. j.

g Pstituta. a lege puta. pp. dicp. ar. s. de sacrosan. ec. aut. hoc ius. sz legem q̄ hoc dicat nō habes. Alij. pl. dierū. et dic vt ar. ff. de edil. edic. qō si nolit. §. pe.

h Fisci. ad res fiscales & fisco vē ditas. vt. s. de fi. in stru. et iure haste fi. l. si ira. et. ff. ad mu. l. luci⁹. §. fi. itē hec adiectio nō fit nisi semel. vt. j. de loca. fun. ci. l. ij. et facit. l. pri. in hoc § plus hz fisc⁹ q̄ ciuitas: sz emptor min⁹: qr hoc debz probare in vtilita

gendā esse actionē[a] pspicitis.

C [illegible]

C [illegible]

Impa. Aug. pre. pre. archa.

S J sine vlla conditione predia ven dēte repu. cōpa siti[c] p fecta vēdi tione[d] nulla rōne vteris ne adiectiōe[e] facta auferri tibi dñiū[f] possit. tēpora em̄ adiectionib⁹ prestituta[g] ad cām fisci[h] ptinēt: nisi si qua ci uitas ppriā legem habeat.

C Locatio [illegible] rat. h. d. Bar. Impa. Ua.

U Auis incremē tū cōdu ctiōi facte publici pdij[i] videt offerri: nō tn̄ additamen ti specie[k] oportet fidem locatio nis infringi: presertim cum tā tum iam temporis[l] ex contra ctu decessisse proponas.

C [illegible]

S Impator Leo. J q̄ hereditatis vl' lega

ti seu fideicōmissi aut donatio nis titulo domus aut annone ciuiles aut q̄libet edificia vel mācipia ad ius inclite vrbis vl' alterius cuiuslibet ciuitatis p uenerint[m] siue puenerint: sup his licebit ciuitatib⁹ venditio nis p suo cōmodo inire cōtra ctū: vt sūma pcij exinde collata ad renouāda siue restauranda publica[n] menia dispēsata pfi ciat: idefensa vo cura pspicie te ne qs aduers⁹ ciuitatū com moda qcq̄ moliri possit incō modi: sz sine vlla fraude seu inordinatiōe vel collusio seu cōniuētia hmōi vēditiōes pce dāt: hoc in posterū obseruandū eē cēsem⁹. vt siqdē ad hāc in clitā[o] vrbē domū vl' ciuiles an nonas aut alia q̄libet edificia vel mancipia ptinētia ptigerit venūdari: nō aliter nisi iperia li auctoritate vēdant. in puin cijs vo pñtib⁹ oib⁹ seu plurima pte[p] tā curialiū q̄ honoratorū et possessorū ciuitatis ad quā res pdicte ptinēt ppositis sa crosanctis scpturis[q] sigillatī vnū quēq̄ eorū q̄ puenerint iube mus sniaz[r] quā putēt vtilē pa trie sue designare: vt ita demū decreti recitatiōe in puinciali iudicio iteruenięte ēptor ꝑpe tentē possit hre cantelā. Nos aūt vēditionum ꝯtractus[s] siue iā ꝯpleti fuerit siue postea ieū di fuerint stabiles[t] eē cēsem⁹.

l Temporis. quod sufficeret etiam in venditione. Idē ergo innuit & si nō tantū. vel dic aliud breue tempus.

S J q̄ puenerint. his modis ad ciuitates pōt perueni re. vt. s. de he. insti. l. collegiū. et. l. hereditati. et. ff. de le. j. si qs a fi. §. fi. et. l. si heres. §. vitijs. et. l. ciuitatibus. et ad trebel. oibus. & qn̄ hrditas puenit ad ciuitatem: tūc ciuitas constituat actorē q̄ agat et ex cipiat. vt. d. l. oib⁹. & l. se. et caueat de ratosi dubitat de decreto. vt. ff. quod cuiusq̄ vni. l. j. §. itē actor. Sed vni uersitas tota vel maior pars de ca lūnia iurat. nō ipe cū habeat instar p curatorū sin. p. tu. dic aliter vt. no. s. de iura. calū. l. ij. §. hoc etiā. Et no. q̄ hec lex dicit de do mib⁹ & annonis q̄ qsi imobilia sūt vt i aut. de nō alie. §. j. sz dic idē de pre dijs rusticis. vt. s. l. j. ō his q̄ suari nō pnt: dic q̄ et sine decreto vendūt tu tores. vt. s. de ad mi. tuto. l. ier q̄. tu tores. j. fi. & l. fi. i fi.

n Publica. qō pōt fieri. vt. ff. de re. di. sacra. §. fi.

o Inclitā. con stantinopolitanā.

p Parte ad. h ff. de admi. tu. l. qō maior. et. s. de le ga. si quod. et de pdijs ca. l. ij.

q Scripturis. nō tactis. sic. s. de epi. & cle. aut. sz inde ēēt em̄ difficile p re minima tot iu rare. Itē qr in pn. iurauit fideliter ꝯ sulere: et satis est si nunc ad memoriā reducat p pñtem scripturā. sic. s. de iudi. rē nō nouā. Itē sic in aut. vt li. ma. et auie. §. qō aūt. col. ix. Alij dicūt q̄ etiā corporaliter iurāt quasi hec verba cum effectu intelligantur. vt in multis iu ris articulis de corporali dicitur.

r Unūquēq̄. sic in aut. vt iudi. nō expe. sa. ius. §. fi. col. v.

s Sententiam. i. ꝯsiliū. sic. ff. de sena. l. fi.

t Contractus. scz cū predicta solēnitate factus.

v Stabiles. sine timore adiectionis. vt. s. l. j. et. ij. et nisi cū hac solēnitate fiat reuocat cum fructibus. sed vendi tor nō ciuitas tenetur de euictione. vt. s. de sacrosan. eccl.

m Nisi fraudis nūdina tiōe als fraude seu nun dinatiōe

& cōcor. ctua nu per. ex de his q̄ fi. a pla. sine &c.

tem ciuitatis versum. vt. s. de sacrosanc. ec. aut. hoc ius por rectum. in fisco autem sufficit cōfessio. vt. s. de quadri. pre scrip. l. ij. §. ad hec.

Q Uāuis. publici pdij. i. ciuitatis cuiuslibet indubitā ter fm omnes. Quid aūt de predio fisci vel pimo nialis? Rñ. p. idē: sic in vēditiōib⁹ tm̄ fiscalib⁹ locū habet ad iectio nō locatio. vt. ff. de edi. edic. l. sciendū. Sz tu dic aut ppetuo est locatio facta/ et nō hz locū licitatio. als sic. vt. j. de fun. pa. l. ij. et. j. de loca. fun. ci. l. fi. & fa. s. de allu. l. fi. & s. loc. si olei. Itē fa. ff. ō iu. fis. l. iij. §. diui. & de pub. l. cotē. §. fi.

k Additamenti specie. id est pretextu.

auf.q̃ res.et.j.de agri.et cen.l.quēadmodum. Item adde q̄ preciū probari debet versum in vtilitatem ciuitatis. vt in auf.hoc ius porrectum.§.de sacrosan.eccle.

de predi.et alijs rebus mi.l.ij.et.j.de omni agro deser.l.iij.et.ff.de cen.l.cum possessor.

h ¶ Conueniant.hypothecaria fm quosdā:tu dic persona li cōdi.ex hac lege:prius tñ debitore excusso.vt.§.de cōuensis.debi.l.j.⁊ de iu.fi.l.mosch:s.maxime hodie. vt in auf.de fideius §.sed.neq̄. Item est speciale vt emptor personaliter possit cōueniri:als nō/nisi in fraudē esset facta qd̄ hic nō erat vt.§.de his que i frau.credi.l.si successores.

¶ De debitoribus ciuitatum.

a Non prius.reipu.cuiusq̄ ciuitatis vt ex rub. patet et ex continuatione superiorū titu.

b ¶ Exoluerit.solēniter.vt.§. de p̄di.cu.l.ij. Idē si fideiussorem vel pignus dederit.et dic debitorē ex polli. vel ratiōe vectigalis. vel ex q̄lz alia administratiōe non aliude.vt.ff.ð mu.ci ho. rescripto.§.j.et facit.ff.de pu.licitatio.§.debitores.et de leg.j.sciendum.in prin.

c ¶ Apud.supstites.i.viuos.

d ¶ Prouideris. loquit̃ verius curatori ciuitatis.

e ¶ Retinēt.i. retēturi sunt.⁊ fa.§.de vsu.l.si bene.

f ¶ Obnoxijs. id est obligatis expssa cōuētiōe vel ex priuilegio tacite: nō als.vt.§.ð iur.reipu.l.ij.⁊ fz hoc agitur hypothecaria.vel verius dic nec expsse nec tacite erant obligati. sed dicūtur obnoxij eo q̄ ipse debitor est obnoxi⁹: et fm hoc agit̃ ꝯdictione ex lege.si ei esset hypotheca. indiuidua et insolidum esset.vt.§.si vnus ex pluri.heredi.debito.vl̄ credi.l.ij.nisi cū legatarius agit hypo.pro rata sicut personali ꝯ heredem legantis.vt.§.cōmu.de leg.l.j.in fi. Item et qñ duobus obligant̃ simul:vterq̄ agit fm quātitatem debiti.vt.ff.de pig.si fundum.§.si duo. Itē et cum duo ex cā damni infecti mittunt̃ in pos.cōtrahit̃ hypotheca.vt.ff.de dam.infec.si finita.§.cū autem.in bonis aūt administrantis habet forte tacitam hypo.ciuitas.ar.§. de admi.tuto.p officio.Sed qualitercūq̄.l.istam exponas.s.vel hypo.vel condi.ex.l.cōtradicit.§.de iure reipu.l.ij.sed hic sola:ibi cū alijs:q̄ quo ad alios creditores ē ei similis. vel nō est dissimilis quo ad personales actiones ex contractu.sz quo ad cōdictionem ex lege sic:vt hic.

†als de est vox forte.

g ¶ Pro rata.sic.ff.si quid in frau.pa.l.j.§.si pluri⁹.⁊.§.

¶ De debitoribus ciuitatum.

¶ Debitores ciuitatū non pn̄t in eis habere honorem nisi primo debitum soluant. Bar.

Imperator An. Augu.

Non pri⁹ debitorē reipu.[a] honorem in rēpu. subire q̄ id qd̄ debere ꝯstiterit cōuentus exoluerit[b]:tā meis q̄ diuoꝝ principū cōstitutionibus declaratur.

Imperator Constan.

Apud eos quos supstites[c] integris facultatibus eē ꝓuideris[d]:vel quorum herdes incolumia retinēt[e] pr̄imonia sortes reipu. perseuerare debebūt: ita tñ vt annuas vsuras suis q̄buscūq̄ tp̄ib⁹ exoluant: cū simul et reipu. vtile sit retinere idoneos debitores et ipsis cōmodū cumulū debiti minime nutriri. ⁊ q̄ nephas est obnoxijs[f] corporib⁹ alienatis sorte circūscribi ciuitates: placuit si q̄s debitor reip.ciuitatꝫ q̄ppiā ex eo pr̄imonio qd̄ habuit cū pecuniā reipublice sumeret donauerit/vel distraxerit/vl̄ q̄libet in alium ratiōe cōtulerit:q̄litate rei alienate pspecta atq̄ oib⁹ debitoris facultatibus ꝯsideratꝫ quas habuit cū ei pecunia crederet̃: p rata[g] ab eo q̄ ex debitoris facultatibus aliquid detinet ex sorte atq̄ vsuris postulari. Itaq̄ quotiēs min⁹ idoneū deprehēditur eius patrimoniū cui⁹ nomē ciuitati alicui inuenit̃ obnoxiū:iudex oī diligentia et sollicitudine debebit inquirere ad quos ex q̄libet ꝯditione transierit debitorꝫ facultates: vt singuli equa estimatiōe habita p rata[g] rerum quas possident cōueniant̃[h]/psonalē actionē[i] cōtra eū habituri debitorē q̄ ipsis soluētib⁹ liberat̃[k]. Ab eo autē a quo constat fortunarū suarū partē maximā recessisse/ etiā reliquā portionē q̄ apud eū resederit transferri[l] ad idoneum oportebit. q̄ si quispiam debitor reipu.ciuitatis fisco nostro locū[m] fecerit:ēptores q̄ a fisco nostro ꝯparauerint manifestū est fm ius vetus[n] et rescripta diuorū/ꝯstitutionesq̄ nostras debere nullā molestiā[o] sustinere. q̄ si quis debitor nō ꝯparauerit/vl̄ certe oīa sua ita ꝯsumpserit vt nemo[p] aliquā rē ex ei⁹ bonis possideat[q]:id debitū cōuenit ad dispēdiū reipu.[r] pertinere:ideoq̄ cura patris[s] ciuitatis apud idoneos vel dños rusticorum p̄diorum pecunia collocanda est.

i ¶ Actionem.nego.gest.fm py.

k ¶ Liberat̃.vt.§.ð euic. si ob cāz.et.ff.ð solu.stichū.§.dolo.et de fideiusf.tutor.⁊ ð euic. si plus.§.j.et de distrac.pi.l.rescriptum.§.j.et fi.

l ¶ Transferri. cogit̃ ergo ad totum q̄ partē maximam distrahit. et dic ti. venditionis non gratis. q̄ soluet tantū quantū eum tangit pro rata rerum.

m ¶ Locum.i. fiscus ei successit in totum vel in rem aliquam.

n ¶ Ius vetus. sī fiscus vendit iure suo.idem si credens suam p.l.zenonis.vt. §.si adver. fis.l.fi. et.j.de fun.pa.l.j.et de q̄dri.pscrip.l.ij.⁊ fi.in fi.et insti.ð vsu capi. in fi.et.§.de capi:pi.l.j. Sz ar.ꝯ.ff.de pet.he.nec vllā.§. item si q̄s a fisco.sed vsq̄ ad quadrienniū agit ciuitas contra erariū.vt.l.bene a zenone.C.de quadri.prescrip.

o ¶ Molestiam.priuilegiatior ergo est fiscus q̄ ciuitas. ad quod.ff.ad mu.l.simile.

Priuilegiatior est fisc⁹ q̄ ciuitas.

p ¶ Nemo.nisi fiscus.vel dic nemo omnino.

q ¶ Ex eius bonis possideat.et fecerat debitor locū fisco vt predixi.Accur.

r ¶ Reipub.id est fisci.hoc forte īfra quadriēniū. vt.§.de quadrien.pres.l.j.vel dic:id est ciuitatis.

Spēlia q̄tuor i debitore ciuitatꝫ no.

s ¶ Patris.i.curatoris vel defensoris.ad quod in auf. iusiuran.qd̄ pre.§.j.col.ij. Et no.in debitore ciuitatis quattuor specialia. Primum.§.eo.l.j. Scđm q̄ comparantes ab eo q̄uis bona fide a repu.ꝯueniunt̃. Tertio q̄ psona

liter conuenitur q̄uis in rem ſucceſſerit. Quartum ꝙ totū compelluntur debitores patrimoniū vēdere qui partē maximam vendiderunt. vt hac. l. quintū vt. ff. de vſur. l. etiam.
a ¶ De periculo noiatoꝝ. Electores officialiū tenētur vt hic. Itē fideiuſſores. vt. j. ti. j. l. j. Item ipſimet. vt. j. ti. ij. ꝛ di cas miores magiſtratus teneri non preſides qui ſunt quaſi confirmatores. vt. ſ. de ſuſce. exactores. et inſti. de ſatiſda. tu. §. fi. ꝛ. ff. de magi. conue. l. j. §. j. et actio q̄ in eos datur cōpetit etiam in heredes. vt inſti. dicto. §.

Hi q. ſi. marie. id eſt qz maxie qd contra vos eſt ſed non nocet hoc caſu. ſecus i noiatore tutorū ſm. P. q̄ tenent ex eo ſolo ꝙ nō curauerit caueri. vt. ſ. de ma. cō. l. iiij. Sed nō plz immo idē qd i his vt. ff. de ma. con. l. iij. ꝛ. l. j. §. ſi magiſtratus. in fine.
c ¶ Exegiſtis. qd facere debuiſtꝫ. vt ff. de admi. re. ad ciui. perti. l. fi. §. iij et. j. titu. j.
d ¶ Mutilatū. ſiue. ergo fideiuſſores idoneos acceꝑiſtꝫ ſiue nō ſi fuerunt ſoluendo fini to officio non tenemini vt hic. ꝛ. d. §. ſi magiſtratus. niſi poſt finē eueſtigio. i. incontinenti deſijt eſſe ſoluēdo. vt. ff. ꝺ neg. geſt. di. mortio. Itez hic ꝙ fuerunt ſoluendo vos probaſtis. vt. d. §. ſi magiſtratus. ꝛ. ſ. de ꝓba. ex ꝑſona. ꝛ facit. ſ. de di. tu. l. j. ꝛ. ff. ad mu. l. imperator. §. j. ꝛ. l. ordine. §. j. ꝛ de admi. re. ad ci. perti. l. ij. §. ſi eo. ꝛ. ſ. de accep. l. ij.
e ¶ Sit. poſt finitum officium.
f ¶ Damnaqꝫ. ſortis non vſurarum: non penarum. vt. ff. ad muni. lucius. §. paulus. ꝛ. l. libertus. §. j. et. j. titu. j. l. j.
g ¶ Si ſucceſſoris. pap. nominauit vlpia. vlp. aphri. aphri. papi. male gerentem: non pap. nec etiam vlpia. ſed aphri. tenetur. et facit. j. titu. ij. ſi ita. et. ſ. de ſuſcepto. l. ij. et de conue. fiſ. debi. quoniam. Sed argumē. contra. ff. quod vi aut clam. ſi ergo. Accurſius.
h ¶ Denominauerit. ergo ad magiſtratus ꝑtinet nolare.

¶ De periculo nominatorū.
¶ Electores officialium publice tenent nō autem hi qui electis ſi condemnatores non receperint ſi ex eo periculum adminiſtrationis ſuſtinendo fuerint. h. d. Barto.

Imperator Gratia.

Hi q̄a te collegaq; tuo magiſtratus creati ſunt et ſi maxime[b] fideiuſſores nō exegiſtꝫ[c]: tamē ſi per id tempus quo magiſtratus honor deponebatur ſoluendo fuerint: periculo vos creationis non fecerunt obnoxios: ex eo ꝙ caſu aliquo patrimonium eorum mutilatum[d] ſit[e] cum ceſſationi ſue hi debeant imputare / damnaq;[f] reipub. ſi que ob culpam eoꝝ paſſa eſt ſarcire: quā cum nomine publico eos conuenire potuiſſent id facere ſuperſederunt.

¶ Nominatoꝛ tenet pro nominato nō idoneo: ut ſi cōueniri ex perſona ſua nō in eo ad quod conuenit ex perſona electi h. d. ſecundo nominatoꝛ. Bar.

Imperator Augu.

Si ſucceſſoris[g] tui ſucceſſor nō idoneum loco ſui magiſtratum denominauerit[h]/ adminiſtrationis eius periculū ad tuam perſonam ſpectare ne quaq; poteſt: etenim nominati ſucceſſoris dūtaxat quiſq; periculum ſuſcipere cōpellitur / nec ad nominatoris nominatorez[k] manus iure porrigi poſſunt.

¶ De periculo eoꝝ qui pro magiſtratibus interuenerunt.
¶ Fideiuſſores tenētur reipu. qui interceſſerunt pro magiſtratibus de hiis in quibus delinquēdo incurrunt. hoc dicit Barto.

Imperator Augu.

Fideiuſſores magiſtratuum in his que ad reipu. adminiſtrationez pertinent[m] teneri / non in his que ad culpā vel delictū et pene nomine irrogentur[n] tam michi ꝙ diuo ſeuero patri meo placuit.

¶ Quo quiſq; ordine conueniatur.

Imperator Anto.

Et ſi duob[o] ſimul[p] cura pecunie ciuitatis non tamen ſeparatis[q] portionibus mandetur: ſinguli nō ꝓ virili portione ſed inſolidū[r] reipu. obligantur. cū autē de indēnitate ciuitatis

ſucceſſorem. ſm. P. ſic. viij. q. j. c. j. §. j. ꝛ. §. his omnibus. ſed non eligit vt in aut. de defen. ciui. §. fi. col. ij. at ceteri officiales per decuriones vel ab eis ad hoc electos. vt. ſ. de decu. l. ij. ꝛ de ſuſcep. exactores. ꝛ quod cuiuſq; vni. l. item. §. j.
i ¶ Nominati. intranſitiue. Et no. argu. contra. ff. de heredi. inſti. l. fi. vbi heres hr̄dis ꝛc. ſꝫ non ob. illi eī ſuc ceſſores iure ſunt.
k ¶ Nominatorē. nec ad fideiuſ. nominantis. vt. ff. ad muni. libertus §. penul. ſꝫ ad patrem nominantis ſic. vt in eo. tit. l. ij. §. j. Sed non tenētur hi omnes / ſcilicet nominatoꝛ / pater / fideiuſſoꝛ i penis vel vſuris. vt ſ. l. prima. nec extraneo ſed reipu. vt. ff. ad muni. l. ij. §. j. in fi. et de pecu. licet. §. fi.
l ¶ De periculo eoꝝ. No. hos conueniri poſt excuſſos reos. quod dic vt. ff. de admi. re. ad ci. perti. l. prior §. fi. Accurſius.

Fideiuſſo res. pertinet qualia ſunt. ff. ad mu. l. ij. ſed videtur contra in eo. titu. libertus. §. per Solu. nominare ſucceſſorem nō eſt omnino in repu. gerere. Item dic pertinēt principaliter: vt non ob. ff. de pecu. licet. in fi. et. ff. ad mu. l. ij. §. pe. et facit. ff. de fideiuſ. l. fi. et de procu. qui proprio. §. et in ceteris.
n ¶ Irrogentur. quia deliquit in officio. et eſt ſic in patre nominante. vt. ſ. titu. j. no. adeo ꝙ ſi pignora hic dedit in id teneatur: et tunc in quo et quando ipſe poteſt conueniri. vt. ff. de ad. re. ad ciui. perti. l. pretor. §. fi.
o ¶ Et ſi duobus. etiam maſſarijs.
p ¶ Simul. id eſt ſimpliciter.
q ¶ Separatis. al's tenetur quilibet pro ſua parte. vt. j. l. proxi. §. j. et ibi no.
r ¶ In ſolidum. hoc ipſo ꝙ ſimpliciter. vt. j. l. pxi. ꝛ dic ꝙ ſimul geſſerūt. vt. j. l. pxi. in pn. vel diuiſe: ſꝫ

inter se: & tunc insolidum: sed in ordine qui est. ff. ad mu. l. lucius. §. j. et. l. imperator. Item potest loqui quando nullus gesserit. vt. ff. ad mu. l. lucius. in prin. Accursius.

a ¶ Eius. reipu. de qua dixi. & dicas q vnus tm.

b ¶ Administrauit. sub. fideiussorum et nominatorum. vt ff. ad mu. quid ergo. in prin.

c ¶ Onerari. neq vt ad heredes nō trāsit officiū: vt §. de nego. gest. curatoris: ita nec periculū nisi ipse heres administret q de dolo & lata culpa ppria tenet. vt d. l. curatoris. & ff. de here. tu. cū ostēdimus. & de magi. cō. l. nō sit r. & facit §. de admi. tu. l. tutores. in prin.

Quotiēs. vnusquisqz. dicūt q dā hoc expsso non alit: vt h. & p aut. § duo. re. Sz dic h hoc videt etiā iure non expsso & videt sp agi eo ipso q nō separat. vt. §. pro. & ff. ad mu. imperator. Sz hodie forte cōtra per. d. aut. & dicas q hic ābo gesserūt: alr̄s seruatur ordo qui est in. d. l. imperator.

e ¶ Administrauerint. vel ēt ipi inter se diuiserunt. q casu sec9 est in tutorib9. vt. ff. de admi. tu. l. luci9. §. j. l fi. et. §. de diui. tu. l. ij. in fi. & adde distinctionē q est. ff. ad mu. l. Iperator.

f ¶ Creatorem. id est nominatorē

g ¶ participē. q sepatiz habuit ab illo administratio nē: & hoc si collega tēpore depositi officij nō fuit soluendo. vt. §. de pba. et persona. & ff. ad mu. l. imperator. Itē hoc etiam si pactū sit in contrariū. vt. ff. de admi. re. ad ciui. pti. l. ij. §. ius reipu. & facit. §. de fab. l. iure. & de conne. fis. de. l. qr. & & de susce. l. ij. et. ff. de admi. re. l. curatores. Item si collega soluit agit cōtra collegā nisi p dolo fuit cōuentus. vt. ff. de tu. & ra. di. l. j. §. nunc tractemus. sed noiator nō agit cōtra collegā noiatum a se. q sui debiti noie cōuenitur. vt. ff. ad mu. l. et ei.

eius[a] querit/ prius ei9 bona qui administrauit[b]: ac mox si satisfieri non poterit collegæ conueniunt. vos tñ q heredes vnius ex curatoribus extitistis: dāno (si quod post mortez eius dolo vel culpa collegarum accessit) onerari[c] non est rationis.

¶ Duobus si cōmittit pro indiuiso administratio qlibet ante noiatorem primū cōuenitur. secus si sepatis portionib9. B.

Impera. Gor.

Quotiens duob9 nō sepatim sed p indiuiso munus iniungit: & ita vt vnusqsqz[d] eorz periculo soliditatis videat obstrictus/ manus ad noiatorē priusqz vtriqz q id munus administrauerint solēniter fuerint excussi/ nulla rōne porrigi possūt. si vero sepatis portionibus ad munus noiati sunt: prius p portione cōueniant q id munus administrauerint[e]. Itē fideiussores eorz si nec ab his quidem indēnitas fuerit seruata/ tunc demū creatorē[f]. at si nec is qdem sufficiat/ nouissime participez[g] muneris conueniri debere preses non ignorat. Idem gra.

Si ita duūuiri creati estis hoc expsso vt mutuo piculo teneamini[i]: in dubiū nō venit vicarijs[k] dānis vos esse obstrictos: cum in magistratibus prius noiatores[l] cōueniendos esse (hoc qd in psona nr̄a custodiri cōsiderastis[m]) cōstitutū est

¶ Si admīistratiōe diuisa vn9 collegarū pecuniā collocauerit quam reipub. consequi non potest/ eo mortuo heres ei9 conueniendus est primo: secundo possessor: tertio noiator: quarto collega. h. d. Barto.

Impera. diocle.

Cum te et collegam tuū magistratus vestri tempore publicum fenus collocasse proponas: nec potuisse debitum a quibusdam reip. restitui/ cum paratus sit pro te id quod solus gessisti[n] reipu. satisfacere cōsequēs est rempu. si separati actus vestri cōtractus fuerint/ successores collegæ tui vel rerū eius possessores prius ob personam eius cōgredi: & si solida indēnitas reip. seruata non fuerit noiatores eius interpellare: ac postremo loco si qd ex noie tui collegæ defuerit ob culpe[o] nexum te interpellare: priores[p] nominatores enim veluti fideiussores placuit obstringi.

¶ Ne quis liber9 inuitus actum reipublice gerere cogatur.

Impera. Valen.

Si vt proponis decreto[r] ordinis ad libertatem deductus es: non debere te inuitum actuz[f] reipubli. administrare curator reipub. non ignorat. presertim cum serui huiusmodi officia administrare debeant.

Impera. diocle.

Si ita. in prima parte non fuit diuisa administratio. vt. §. l. quotiēs. in prin. in secūda sic. Uel dic in vtroqz fuit diuisa. & qd dicit vicarijs. s. ordine q sequit. Uel fm qsdā pma in duūuiris. scda in magistratib9 fm quos duūuiri nō sunt magistratus vt hic colligit. & §. de eman. li. l. j. sz cōtra. §. de iudi. l. fi.

i ¶ Teneamini. qd est eo ipso q nō est contrariū dictū vt. §. e. quotiens.

k ¶ Uicarijs. i. alter pro altero pri9 conueniatur qz nominator.

l ¶ Noiatores. qz collegas.

m ¶ Cōsiderastis et bn̄ fm duos primos intellect9: sed fm alteruz frustra cuz duūuiris semper loquatur.

Cum te. gessisti. sepatim § gessisti. item dic vt no. §. l. quotiēs.

o ¶ Ob culpe. q est nō remouit. vt ff. d admi. re. ad ci. per. l. fi. §. ātepe. et facit. ff. d admi. tuto. l. iij. §. j. et. ff. ad mu. l. imperator. i fi.

p ¶ Priores. id ē pri9. nō aūt dicas priores. i. q noiauerunt nominantem hūc male gerentē vt. §. ti. ij. l. fi.

q ¶ Ne qs li. &c. Quidā hnt curaz reip. nā soli curiales psonalia munera publi. subeūt & honores. vt. ff. de decu. l. & honores. §. ij. qd nō placet. vt. §. l. pri. in fi. Sz dic vt. §. l. j.

Si vt ppo nis. decre to. sic em̄ facere debz vt. §. de ser. reipu. ma. l. j. & ij.

r ¶ Actū. seruilē quē serui tātū ciuitatis faciebāt. qd ptz quia dicit actū: qd seruis conuenit. vt & ff. de neg. gest. eum actū. liberis vero pcuratio. officia vero pub. liberis conueniunt tātum. vt. §. de tab. l. generali. & §. si seruus aut li. l. j. & ij. fm alios dic actum. i. tabulariā ad quā serui publici. i. notarij tantū coguntur. vt. §. de ser. reipubli. ma. l. fi. et fm hoc non ob. §. de liber. l. j. lib. x. que est contra. et facit. §. de

ope.l.f.qui manumittitur.Accursius.

Si cum.ad actum.dic vt.§.l.prox.

[illegible]

Cum ad munus.angariarũ. qđ est personale cum geratur labore animi.vt.ff.de mu.l.fi.in prin.

Angariarum munus est personale.

c Detrimentũ cũ etiã olb⁹ datus esset sumpt⁹hic so lus gerẽs de suo i pẽdit vel est obligat⁹.vt.§.de lega. l.ij.Et sm hoc q̃ri tur q̃re nõ repetit a repu.et respu. a nõ gerentib⁹:Rñ. ꝓpter vitãdũ circuitũ. sic.ff. de stipu.ser.l.pe.⁊ fauo re reipu.Sed qua actione: Rñ. vtili nego.gest. vt.ff.de nego.gestis. ex facto.vel ꝓ socio. vt arg.ff. ꝓ socio. l.si q̃s societatẽ.ſ; videt. l.ↄtraria rub. q̃ ibi ad oẽs:h̃ ad gerentes.Sed dic ad oẽs cũ oẽs gerũt. Uel dic oẽs a pñ. l; ex postfacto sit sec⁹.Uel dic ad oẽs: q̃ oẽs conferunt ad sumptum factum.vt.ff.ad.l. rho.de iac. l.iij. et sic cõsonat.Posset hec lex scđo intelligi ⁊ i munere mixto: q̃ de suo erant facturi sumptus.

d Cognouerit et sic nullus gessit. quo casu omnes tenentur reipu.vt. ff.de admi. tu.l. tres tutores. §.nõ solũ.⁊.§.itez in eo. ⁊.§.si tu. nõ ge.l.fins.

[illegible]

Si cũ ingenuus esses ad actum gerendum a rep. compelleris:auxilium presidis et iuris presidia prout vsus exigebat implorare potuisti.

[illegible]

Imperator Maxi.

Cum ad munus exhibendarum angariarum[b] cum alijs creatus a cõsortibus muneris sollicitudine deserta solum te functum esse proponas:sumptuuz detrimẽta[c] si q̃ acciderint collatione eoꝝ q̃s minus oportuerit participare ꝓuisiõe p̃sidis diui denk:ꝙ si a te ẽt obsequiũ dere lictũ esse cognouerit[d]/q̃d censu re publice congruit nõ ignoret.

[illegible]

[illegible]

Imperator Anto.

Honoris[e] reipu.quod nõ tua culpa[f] ꝑditum esse apparuerit sufficit sortis[g] damnũ non etiã vsurarũ eius sustinere.

[illegible]

Imperator Alexan.

Cautiões[h] seruoꝝ[i] publicorũ ita demuz firmã securitatẽ[k] debitorib⁹ p̃stãt: si curatoꝝ assignatiũ[l] vel eoꝝ q̃bus exigẽdi ius est auctoritate subnixe sunt cum autem is qui exoluisse dicitur solam scripturam actoris[m] suscipientis pecuniã promat[n]: ea tñ defensio cõsueuit admitti/si quod exolutũ est rationi rei pu.profecisse doceatur[o]. Sane curator noster(si fraude fui cõstiterit effectum vt interciperentur a curatore[p] illate a debitoribus quãtitates) de peculio ei⁹ quod eo modo deest restituet.

[illegible]

Imperator Augu.

Non inuidemus ſ; potius cohortamur amplectenda felicis populi studia gimecij[r] vt agõis spectacula[s] reformenk:verũtamẽ cũ prima

h Cautiones.id est apoce.

i Seruorum.id est tabellionum sm quosdam tũ dic de vere seruis publicis:quia ifra dicit actoris.Item de peculio agi.Accursius.

k Securitatem.id est vt nullo modo retractentur.vt.§. de opo.pub. l.f.et l.semel.

l Assignantiũ. seruos ad scribendum.vel dic pecunias: q̃ respiciũt ⁊ assignãt reponẽdo.sunt ei duo necessaria:curatorez recipe/⁊ cautionẽ fieri cui subscribat curator.vt.§.de cõuen.fis.debi.l.ij. ſ; tutori potest solui sine scriptura. vt §.de pac.l.pactuz. et procuratori. vt ff.de solu.l.si vero

Tutori sine scriptura solui potest.

m Actoris.i.serui predicti. sic. §. quod cum eo. l.fi.

n Promat. id est ostendat.

o Doceak.non ergo trahit occasionẽ iuris ad iniquũ cõpẽdiũ.vt.§. ꝓ empto.l.fi. ⁊.ff. de re.e.l.pe.⁊ facit ff.si cer.pe.ciuitas ⁊ auk.hoc ius porrectum. ibi. et is creditor ⁊c.

p A curatore. loquitur mincrib⁹ Et dic ꝙ curator restituet de peculio.exiget eñ a re pu. ⁊ deide soluet vel cõpẽsabit.vt.ff de cõpen. debitor. Uel dic lequik ꝺ de curionib⁹ ciuitatis cuiusdã: vt in sup scriptione p;.curatores ciuitatis tenek de peculio serui p̃dicti vt recepti inde fiat solutio:cũ eo ei seruo videk cõtractũ vel quasi.posset soluẽs etiã cũ curatore agere ex bono ⁊ equo.arg.ff.si cer.pet.si ⁊ me.põt etiã respu. habendo ratum curatorem conuenire. sed cur debitor nõ liberak cũ pecunia ad curatorẽ peruenit: Rñ. q̃ nõ puenit vt del uit

r els gymnici

e Honoris reipu.a te contracti.al's nec de sorte tenetur.vt.ff.de admi.re.ad ciui.per.l.fi.§.pe.

f Culpa.lata.leuis tamen interuenit:q̃ non inquisiuit diligẽter dñs prediorũ.al's nec de sorte vt.§.de debi.ciui.l.fi.in fi.⁊.ff.de nego.gest.l.j.§.si pecunie. item si lata teneris etiam ad vsuras.vt.ff.de admi. tuto.si tutor cõsti.⁊.l.tutor qui re.§.vsure.⁊ sic accipe.ff.de admk re.ad ci.per.l.fi.j.respon.Accursius

g Sortis.sic.ff.ad mu.lucius.§.paulus.et.l.constitutionibus.et.ff.loca.quero.circa princi.et.ff.de admi.re. ad ci. perti.l.fi.in princi.

[illegible]

q De spectaculis ⁊c. publice vtilitati etiã his prouidetur.⁊ dic reseruandis vt hic:sed lenonibus tollendis.vt j.l.fi.et facit.j.de maiuma.

Non inuidemus.ginecij.nomen cuiusdã ꝓpli.

s Spectacula.que fiunt in scena: scilicet in loco vbi ludebant tragedi et comedi.vt referunt grammatici.et in auk.de consuli. Uel

B

scena est locus &c. vt. ff. de infa. l. ij. §. fi. approbantur ergo spectacula cum & in hanc causam pot legari. vt. ff. de leg. j. ciuitatibus. & de annu. le. l. annua. et de polli. septicia. licet sit arg. cotra. ff. de admi. re. ad ci. p. l. legatu. §. fi. sz non permittit si sanguis effundatur in agone: vt sunt torneamenta et similia: quia ludus est noxius. vt. j. de gla. tol. l. j. & i his ludis senatores prebebat suuz officium. vt i aut. de ordi. se.

Tornea menta p hibent.

a Grati. cosentientes talib[9] vna cu populo. quo casu proptius pmittitur qz si solus popul[9]. & fm hoc dic volentiu. s. oim populi & primatu vel populi tm. et facit p primatibus. ff. ad mu. l. quod maior. et. s. de aduo. diuer. iu. l. restituendum. ibi: nam in vniuersis.

b Os qui agitandi. i. sunt agitatores et deseruiunt sacris ludis & non sunt famosi. vt. ff. de infa. athlete. i pn. & §. j.

c Supplicijs. pter hoc qz sint agitatores cu non sit delictu. et ideo no patiuntur alia penam vel laborem nisi hanc qua gerunt.

Quisqs. cosules. fac aut. de cosuli. §. cstucu qz. & §. post illu. et ff. de infa. l. athlete. i pn. & §. j. sz ar. cotra. j. ti. j. l. j.

e Multcetur. l. illa que &c. vt. j. e. nemo. in fi.

Si qua. si habeas si qua pictura: non dicit de vilibus personis pictis. si vero habeas si quam picturam: semper sub aliquis offerat. qd est. j. et sic de pictura & homine.

tes. viri populis studiosi ac voluptatibus† grati[a] esse cupiat: promptius permittimus vt integra volutas sit que volentiu celebratur impensis.

Deseruletes sacris ludis nullo afficiuntur munere. dem Augu.

Os qui agitandi[b] mun[9] exercent illustris auctoritas tua nullis preter circense certamen affici nouerit oportere supplicijs[c].

Imperator Gra.

Quisquis equos quos vr. serenitas nostra vel ordinarij consules[d] tribuunt voluptatibus ad comodu copediu qz priuatu adduxerit: vni[9] libre auri condenatione mulctetur[e].

In loco in q principis imagines cosecrant no debet fieri spectacula: nec histriones vel viles picture introduci. Bar.

Impera. Theo.

Si qua[f] in publicis porticibus vel in his ciuitatu locis in qbus nostre solent imagines consecrari pictura[g] pantomimium[h] veste humili & rugosis signibus[i] agitatorem aut vilem offerat histrionem illico repellat:† neqz ia posthac liceat in loco honesto inhonestas annotare personas: in aditu vero circi[k] vel in theatri proscenijs[l] vt collocentur non vetamus.

Imperator Hono.

Nemo iudicum[m] ex qua cuqz ciuitate in aliquod oppidum vel ex prouincie solo equos currules[n] / aurigas / bestias[o] / histriones / ciues teptet traducere[p]: ne dum popularibus plausibus intemperanter seruiunt: et pub. rerum statum fatigent / et festiuitatem impediant in cunctis oppidis celebrandam: ita vt si quis hac violauerit iussionem / pena teneatur ea que legum violatores p sequitur[q].

Patres vel dni si filiab[9] aut ancillis peccadi prebeat necessitatem / earum perdut potestatem. qui si in id insistat pena huius legis puniuntur. h. d.

Imperator Valen.

Lenones patres & domi nos q suis filiabus vel ancillis peccandi necessitatem imponunt nec iure frui dominij nec tati criminis patimur libertate[r] gaudere. Igitur tali placz eos indignatioe subduci: ne potestatz iure frui valeat: neve qd eis ita possit acquiri: sz ancillis filiabusqz si velint[s] coductis[t] ne pro paupertate personis quas sors danauit humilior / episcoporum liceat iudicum etiam defensorumqz implorato suffragio omni miseriaru necessitate absoluit: ita vt si insistendu eis lenones esse crediderint: vel peccandi ingerant necessitate inuitis: amittant non solu eam qua habuerint potestate: sed pscripti pene macipentur exilij: metallis addicendi publicis: que

al's reuellat.

g Pictura, si habeas hic pictura sit punctum loco copule. Accursius.

h Pantomimium. id est ioculatorem. vt. ff. de ope. lib. si libertus artem.

i Signibus. id est vilissimis vestibus in pictura vel in homine. no. ergo in talibus fieri derisiones. vt. s. de sacrosanc. eccle. l. ij.

k Circi. loca remota.

l Proscenijs. scena locus. vt. s. de infa. l. ij. §. fi. scenica psona. vt in aut. scenicas no solu &c. proscena locus vbi scena fit procul a predictis locis in aliquo theatro.

Nemo. etia vt pui legiu nichil eis opituler.

n Curriles. q ludunt currendo: vt ad palliu. vt. s. d isa. l. athlete. §. j. Uel ducunt curru aureu ad pugnandum in sacro certamine: quasi carrotiu. vt. s. de fer. l. fi. & auriga q ducit. vt. s. dysu & habi. plenu. §. eqtij.

o Bestias. al's hystrias: al's bestias. puta. boues aptos ad illu currum.

p Traducere. sic. j. de erog. mili. an. l. j.

q Persequitur vel illam que e. s. eo. quisquis.

Lenones. libertate. i. facultate eas faciendi. & sic no. puilegiu amittere qui abutit. vt et. s. de iude. iudeos. Itez qz expedit reipub. &c. vt isti. de his q sunt sui iu. vr alie. §. pe. & sic no. qz pter delictuz pris filius efficit sui iuris. vt i aut. de incest. nup. in pn. ite venditor pdit ius abducedi si cosentit pstitutioni. vt s. si ma. ita ve. l. j. Item pena piurij in exigente vertit vt in aut. scenicas non solu &c. ite do mu perdit ad eum vsum accomodans. vt in aut. de leno.

Priuilegiu amittit q co abutit.

s Si velint. non al's. vt. ff. de re iudi. l. inuito. Sed arg. contra. ff. de lib. cau. l. j.

t Coductis. qz forte liberis q sui iuris erat pter paupertatem alicui lenoni in hoc se locaret. vt in aut. de leno. et facit. s. de epi. au. si lenones. & dic vt ibi no. Uel dic hic loqui de mercenarijs q conducti deseruiunt his prostitutis.

et facit.ff.de pigno.ac.l.eleganter.§.fi.
a ¶ Minor.no.grauius esse peccari ab inuito: q̄ grauissimam penam pati.
b ¶ Coitionis.al's coionis.i.stupri in quo est feda coio.
c ¶ [illegible] Que magne exiguntur in predictis ludis.vt.ff.de polli.septicia.

Cuz p̄ fide. non reuocabitur.sic.§.de admini.tu.sancim⁹. sed arg. cōtra.§.ti.j.l.hac lege. et dic vt ff. de admi .re. ad ci.per.l.j. itē facit ff.de ope.pu. pecuniam.item ɔtra.j̄. de exact. et trans. mil.an.l.j.
e ¶ Agonis.i.certaminis.inde agonitheta qui pugnat.vt.ff. de mu. et ho.l. fina.§.magistro goforo.et agonitheta princeps talis ludi.vt ff.de pol.septicia in greco ibi posito
f ¶ Cautionez. i. cautelam.
g ¶ De aqueductu. Sicut ludi sic aqueductus populū delectāt:de ɔstātinopolitanis ⁊ rome etiam veteris aqueductib⁹ dicit publicis.et sic differt ab illo q̄d dicitur.§.de ser.ru.p̄. l.j.§.aqueductus. Dic § q̄ q̄dam homines p̄ficiunt ad custodiaz q̄b⁹ dat p̄uilegiū. vt.j̄.l.de cernim⁹. et his p̄ q̄p fines trahit.vt l.j.⁊ certa pecunia ad hoc deputat.vt j̄.ad repationē.et l.hac lege. nec ex eo exhit aq̄.vt.j̄.l. ij.et.l. decernim⁹. i fi.nisi p̄ locū p̄uatū. vt.j̄.l.fi.et cūveteri ɔsuetudine.vt j̄.e.l.vsū.et tūc nō ex ālz loco.vt.j̄.eo.

al's formarum

minor^a pena est q̄ si precepto lenonis cogatur quispiam coitionis^b sordes ferre q̄s nolit.

¶ De expensis ludorum^c.

¶ [illegible] deputata ad spectacula in refectionem murorum potest conuerti ... ipsis refectis causa pristina firma permanet.h.d. Bar.

Impa. Dio.

Cum presidem p̄uincie impē sas que in certaminis editione erogabantur ad refectionem murorum transtulisse dicas:et quod salubriter deriuatum est nō reuocabitur^d:⁊ solēne certaminis spectaculū post restitutam murorum fabricam iuxta veteris consuetudinis legem celebrabitur. ita enim et tutele ciuitatis instructe murorum presidio prouidebitur : et instaurandi agonis^e voluptas (confirmatis his que ad securitatis cautionem^f spectant)in secuta temporis circuitione representabitur.

¶ De aqueductu^g.

Imperator Cōstan.

Quarum possessores p̄ quorum fines^h formarū [l]meat⁹ transeunt / ab extraordinarijs oneribus^i volum⁹ esse immunes:vt eorum opera aquarum ductus sordibus complet^k mundentur:nec ad aliud^l superindicte^m rei onus hisdem possessoribus attinendis^n / ne circa res alias occupati respurgium^o formarū facere non curēt^p. quod si neglexerint/ amissione possessionū mulctabuntur. nam fiscus prediū ei⁹ obtinebit cuius negligētia perniciem forma concusserit^q. Preterea scire eos oportet p̄ quorum p̄dia aqueduct⁹ commeat: vt dextera leuaq̄ ex ipsis formis xv. pedibus^r intermissis arbores habeant : obseruante officio^s iudicis^t : vt si quo tempore pullulauerint incidantur:ne earum radices fabricā forme corrumpant.

¶ De publico aqueductu aquam [illegible] ... pena publicationis [illegible] ... h.d. Bar.

Imperator Valen.

Si quis^v decetero vetiti furoris audacia florentissime^x vrbis cōmoda voluerit mutilare/aquam ad suū fundū ex aqueductu^y publico deriuando:sciat eundem fundū fiscalis tituli p̄scriptiōe signatum priuatis rebus nostris aggregandum.

¶ Auertens aquam de publico aqueductu debet ipsam [illegible] per castellum vel aliud [illegible] foramē ... lectum ... corrumpantur ... et contrafaciens predij beneficium ... punitur in corpore. Bar.

Imperator Augu.

Eos qui aque copiā vel olim vel nunc per nostra indulta meruerunt^z: vsum

Quarum.fines.i.fundos.
i ¶ Oneribus.al's muneribus.
k ¶ Completi.i.impleti.
l ¶ Ad aliud.s.onus quod est infra.
m ¶ Superindicte.i.predicte rei nomine:vt scz sit tam ab extraordinario q̄ etiā ordinario nomine tñ ei⁹ rei sūt immunes.
n ¶ Attinendis. id est detinendis. Accur.
o ¶ Respurgiū. id est repurgationem cum frequenter repleantur.
p ¶ Non curent. id est procurent.
q ¶ Concusserit. id est induxerit. al's cōcesserit.
r ¶ Pedibus.j̄.e. oēs §.sup his.contra. Solu. ibi speciale in aqueductu ad palatium adriani:cū in alio fauetur.vt ea.l.vt hic per priuatum qui magnam immunitatem p̄ hoc habet. ibi per publicum sulcum.et facit.§.de edi.priua.l.si cui.⁊.l.meniana.
s ¶ Officio.id est officiali.
t ¶ Judicis.sic.§ de interdic.l.j.
Si quis. etiā dignitate p̄ditus.vt.j̄.l.decernimus. in princi. nisi de licentia principis. vt.j̄.eo.l.fin. et.l. proxi. et.ff.de aqua quoti.⁊ esti. l.j.§. permittitur. vel senatus. vt.ff. de flumi. quominus.et de aq̄ plu. arcen.quod principis.Accur.
x ¶ Florentissime.scilicet noue rome.
y ¶ Aqueductu. ad quod. §. vt nemo.priua. l.j.et.§. de bo. vacan. l.si quando.

eos.sz in casu fallit vbi p̄uilegiū nichil opat.vt.j̄.e.oēs.sz q̄n trahit gratis hz.vt.j̄.e.ti.ad reparationem.

z ¶ Eos qui.meruerunt.a principe non ab alio : que valent.vt.j̄.l.fina.

a. Ex castellis. Ubi cōgerit aqua anteq̄ intret per fistulas. vt. ff. de aqua quoti. et esti. l. j. §. castellum. ⁊ meli⁹ dr in §. precedēti. et §. hoc interdictū necessario ppositum est ⁊c. cui similes sunt forme de quibus subycit.

b. Trahere. nō ergo large accipitur bñficiū. et sic ē arg. J. s. de bonis vacā. l. si qñ.

c. Amittat. sic s. de iude. l. iudeos. et de pius pe. l. j. ⁊. J. l. pxi.

Usum. cōstitutū. a principe. vt. s. l. proxi. Uel verius cōsuetudine cui⁹ non sit memoria. vt. ff. de aq quo. l. hoc iure. §. ductus aque. et s. de serui. l. si manifeste. et sic nō est J. j. eo. diligenter. i fi. vbi de longo dicit. Et adde distinctionē. vt. s. de ser. et aqua. l. ij.

e. Lnia. principis vl ꝯsuetudis.

Si qs. libera litatē. qd licet: vt. J. l. fi.

g. Precellentissime. pfecto loquit q̄ dispensat sup rescripto vel piuilegio principis. vt. J. hac. l. in fine. non preses.

h. Intimare. i. presentare.

i. Preces. s. impetratas.

k. Moderatoribus. id est presidibus. qd non licz vt. s. dixi.

l. Administratores. id est presides. Accur.

m. Elicitum. qd psumit cū ad presidem nō prefectuz offeratur. et facit s. de legi. et consti. l. ij. et. J. de diuer. offi. nullus.

n. Tua. o prefecte. Accur.

o. Thermis. i. balneis.

aut ex castellis[a] aut ex ipsis formis iubemus eligere: neq̄ earū fistularū quas matrices vocāt cursum ac soliditatē attentare: vel ab ipō aq̄ductu trahere[b]. q̄ si qs aliter fecerit: nō solū id qd pri⁹ iure beneficij fuerat consecut⁹ amittat[c]: verū p ꝯditiōe quoq̄ p psone seuerissima pena plectetur.

[illegible] aquā vel [illegible] publico aq̄ductu non [illegible] memoria hois [illegible] irrigātes agros vel hortos [illegible] modo de aqua publica aq̄ductu [illegible]. B.

Imperator Ar.

Usum aque veterē longoq̄ dominio constitutum[d] singulis ciuibus manere censem⁹: nec vlla nouatiōe turbari: ita tamē vt quātitatē singuli quā veteri licentia[e] pcipiunt more vsq̄ in presentē diē pdurāte pcipiāt: māsura pena in eos q̄ ad irrigatiōes agroꝝ vel hortorum delicias furtiuis aquarū meatibus abutuntur.

Qui bñficiū ducēdi aquam ex publico aq̄ductu ipetrauit dz illd itimare pfecto ⁊ nō alij ⁊ iudex q̄ ꝯtrafacit qnquaginta libris auri punitur. Bar.

Imperator Theo.

Si quis per diuinā liberalitatem[f] meruerit ius aque: nō viris clarissimis rectoribus prouinciarū sed: tue precellentissime[g] sedi celestes apices intimare[h] debet: condēnatione contra illum qui preces[i] moderatoribus[k] insinuare conatur quinquaginta librarum auri/ ⁊ ꝯtra vniuersos administratores[l] qui rescriptū per surreptionem elicitum[m] suscipere moliunt proponenda: apparitoribus nichilominus eorūdē virorum clarissimorum prouincie moderatorum animaduersionibus pro vigore tui culminis subiugādis: et amplissima tua[n] sede dispositura qd in publicis thermis[o]: qd in limpheis[p] pro abundantia ciuium[q] cōuenit deputari: quid ab his psonis quibus nostra serenitas indulsit ex aqua superflua debeat impartiri.

Seruitus aque ducēde ad aliqua loca priuata ex aqueductu palatij adriani etiā p rescriptū est phibita: et contrafaciens in cētū libris auri punit: et dz esse latitudo aq̄ductus predicti decem pedum mūda omnibus arboribus. Bar.

Imperator Augu.

Omnis seruitus aquarū[r] aqueductus adriani siue domorū[s]/ siue possessionuz/ siue suburbanorū/ siue balneorū vel per diuinos affatus intimatos in quolibet iudicio: vl per vsurpationem[t] impartitos penitus exprobetur. maluim⁹ etenim predictum aqueductū nostri palatij publicarum thermarum ac nimpheorum commoditatibus inseruire[v]: et decernimus hanc dispositionem modis omnibus in posterum seruari: nemini licentia tribuenda ab eodez aqueductu precibus oblatis vsum aque petere: vel eum audere perforare: scientibus his qui qualibet ratione putauerint ad huiusmodi emolumentum accedere: vel officio[x] si ausus fuerit instruere[y]: vel minus[z] instructis precibus parere/ centena pondo auri mulcte nomine fiscalibus rationibus se esse illaturos. Sup his sancim⁹ sulcum publicū aquarū nullis intra decē pedes[&] arboribus coartari: sz ex vtroq̄ latere decē pedale spacium integrum illi

p. Limpheis. als nimpheis. i. lauatorijs.

q. Ciuium. sic. ff. de bonis dam. l. fi. §. si plures. et sol. ma. l. j. et fm hoc. i. q: ciues sūt multi: et ideo multā aquā volunt. vel dic vt habeāt abundantiā: et tūc non faciunt dicte cōcordātie. Accur.

Omnis. aquarū. spālia q̄ dā seruant. in quodam aqueductu q̄ dr adriā. forte ab eo fact⁹ q̄ principis palatio seruit et qd supest pub. thermis et nimphis pficit nō priuatis hoib⁹ etiam ex puilegio: licz in alijs valeat priuilegiū. vt. J. l. fi. q̄ est J. et vocat hic seruitutē quādo hoc licet principis priuilegio.

s. Domorum. s. priuatorum dicitur seruitus: q: p domo priuata sit impetrata: q̄ impetratio non valet: vt hic: et sic expone sequentia. Accur.

t. Per vsurpationem. id est siue ex certa scia pricipis siue nō: et hoc nisi diceret nō obstante hac lege. vt. ff. de lega. iij. l. si quis in princi. te. Accur.

v. Inseruire. i. eo qd palatio superest.

x. Uel officio. id est officiali aliquo Accur.

y. Instruere. p forando vel aliter concedendo aquā fm rescriptum. Accur.

z. Uel minus. imo instructis vt debent: q: pro hoc non fuerunt porrigende preces.

&. Intra decem pedes. s. e. l. j. §. fi. que est cōtra. So. vt ibi.

batũq; seruari[a]. p̃terea de plũbeis fistulis ducẽtibus ad thermas que achilee nuncupant̃ quas p̃uidentie tue magnificẽtia[b] factas fuisse cognouim⁹ eã dem[c] formã seruari cẽsemus. et enim memoratas fistulas thermis tm̃ ⁊ nympheis q̇bus eminẽtia tua[d] deputauerit volum⁹ inseruire: facultate p̃benda tue sublimitatis apparitorib⁹ circũeundi sine formidine dom⁹ suburbana balnea ad requirendũ ne qua deceptio vel suppressio vel insidie contra[e] publicã vtilitatẽ a quoq; penitus attẽptet̃.

¶ [illegible] dẽ Au.

[illegible]D reparationem aqueductuũ huius alme vrbis omnia vectigalia que colligi possũt ex vniuersis calculis[f] huius inclite vrbis/ ⁊ ex operarijs q̇ zizacent[g] dicunt̃ ad refectionẽ eiusdẽ aqueductus procedere: illo videlicet obseruando vt nemo eorũ qui ius aque possident[h] quãcunq; descriptionem sustineant: nam execrabile videtur domos huius alme vrbis aquam habere venalem[i].

¶ [illegible]

[illegible] Imperator Zeno.

[illegible]Ac lege sancim⁹ vt si q̇s amplissimã prefecturã[k] gubernãs aurũ aqueductui deputatũ ad alterũ quodlibz op⁹ nõ aqueductib⁹ vel aque publice cõpetẽs extruendũ vel curãdum putauerit cõuertendũ: de suis facultatibus eãdẽ summã aqueductus titulo repẽsare cogat̃[l]: separat⁹ ṽo archarius[m] aurũ aqueductus suscipiat gloriosissimorũ consulũ liberalitate/ vel ex alijs titulis[n] ad aquas publ. pertinentibus collectum vel postea colligendum.

¶ [illegible]

[illegible] Impera. Augu.

[illegible]Iligẽter inuestigare decernim⁹ qui publici ab initio fontes vel cũ essent ab initio fontes priuati postq; publice vsum p̃buerũt ad priuatorũ vsum conuersi sunt: siue sacris apicib⁹ p̱ surreptionẽ[o] ĩpetratis ac multo ampli⁹ si auctoritate illicita nec appetito colore sacri oraculi hm̃oi aliq̇d p̱tẽtatũ fuisse dinoscit̃/ vt ius suũ regie ciuitati restituat̃: et qd̃ publicũ fuit aliquãdo minime sit priuatũ: sed ad cões vsus recurrat: sacris oraculis vel pragmaticis sanctionib⁹ aduersus cõmoditatẽ vrbis quibusdã impartitis iure cassandis/ nec longi tẽporis[p] prescriptione ad circunscribenda ciuitatis iura profutura.

[illegible] Idem Augu.

[illegible]Ecernim⁹ ne q̇d a quacũq; p̱sona qualibet dignitate p̃dita[q] cõtra munusculários aq̃duct⁹[r] vl' fõtes pub. q̇ ad aq̃duct⁹ cõfluũt p̱tentet̃[s]. Sed ⁊ si q̇s clã vel palã auctoritate cõfisus de hisdẽ paralogijs[t] vel fontib⁹ aquã trãsduxit/ vel clandestinis insidijs forte surripuerit: publicis aq̃ductibus eã restituere ꝯpellat̃[v]. hoc etiã p̃cipim⁹ ne in posterũ a q̇libet iuxta eosdẽ aqueduct⁹ plãtari q̃lescũq; arbores possint[x] ne ex stirpibus labefactent̃ parietes aqueductus qd̃ antiquis constitutionibus[y] interdictũ esse dinoscitur. scientibus[z] vniuersis q̇ in posterũ sup̱ huiusmodi cõmissis suburbanũ vel prediũ vl' balneũ vel aque mola[⁊] vel hort⁹ ad cui⁹ vsum aqua pub. fuerit deriuata: vel si quid ex his iuxta aqueductũ po- — al's aq̃ mola. — pri.

a Seruari. repete sancimus.
b Magnificentia. ablatiu⁹. et q̇a tu fecisti eas fistulas. Accursius. — Uide Alciatũ hic.
c Eandẽ. vt ex p̃uilegio p̃ncipis nõ trahant̃ aq̃. al.
d Tua sublimitas: prefecto loquitur.
e Cõtra publicam: circa aqueductus. Accursius.
[illegible]D reparationẽ. calculis. al's collib⁹: al'. callib⁹: al's calcul'. ad qd̃. s̃. de ope. pu. l. ad port⁹. ⁊ j̃. l. pri.
g Qui zizaceni .i. qui cõcinnant.
h Possidẽt. ex precepto p̃ncipis vel consuetudine: al's eñ nõ lz. vt. s̃. l. vsum. et. l. fi.
i Uenalẽ. ar. cõtra. ff. de ali. leg. l. mala. §. quedam.
[illegible]Ac lege. p̃fecturam. multo magis si alius inferior.
l Cogat̃. facit s̃. de edi. p̃ua. l. cũ dubitat̃. sz ar. contra. s̃. de expen. lu. l. j. dic vt ibi.
m Archarius. ab archa i qua tale aurum reponit̃ dictus. et no. separatus. ad qd̃. s̃. de suscep. l. duos.
n Titulis. vt s̃. l. pri. Et not. q̧ consul cũ creabat̃ dabat. c. li. auri in opus aqueductus vt. j̃. de consul. nemini. et. l. pe.
[illegible]Iligenter. per surreptionem. presumptione huius. l.
p Longi temporis. s̃. eo. l. vsuz. que est cõtra. Sol. hic lõgo. ibi cuius nõ est memoria. Uel veri⁹ hic ipsum publicũ et in publico vsu stare solitũ. ad qd̃. s̃. de vsuc. l. fi. j. rñ. et s̃. de ope. pu. p̃scriptio: ibi ex publico ad p̃uatũ qd̃ lz vt ibi. ad qd̃. ff. cõmunia pre. vendito. §. si cõstat. ⁊ facit. ff. ne q̇d in loco pub. l. ij. §. ait p̃tor. et. l. pe. et. j̃. de fun. pa. l. penul. et s̃. de sacrosan. eccle. vt iter diuinũ. ⁊ s̃. d̃ preci. impe. of. l. nec damnosa.
[illegible]Ecernim⁹. p̃dita. subaudi etiam.
r Aqueductus scz riuulos paruz aq̃ ferẽtes. et subaudi publicos. — al'. munusculários.
s Pertentetur sine licentia principis: vt. j̃. l. fi.
t Paralogijs. quos supra vocauit munusclarios nunc paralogios vocat: quasi parũ lymphe habẽtes. — al's paralogijs.
v Cõpellatur. fundus etiam ad quem duxit confiscatur. vt. s̃. eo. l. ij. prescriptione submota contra hoc. vt. j̃. de fun. reipu. vsus.
x Possint. prope ad decẽ pedes vt. s̃. eo. omis. aliq̃ xv. s̃. eo. l. j. quod non placet.
y Constitutionibus. dictis legibus. vt. s̃. eo. l. j. et l. omnes.
z Scientibus. ad vtrũq; super⁹ dictum se refert.
⁊ Aque mola. id est molendinũ.

a ¶ Locum. in libro Mar. est cancellatum locum ꝛ domū al's deest totum ab illo loco: qui plātauit ꝛc. vsq; in prescriptionis ti. ꝛc. Sed tu dic locum puta ciuitatis vel castri. dominum etiam diuinam. vt. s. de exac. trib. l. fi.

b ¶ Uel hominem. scꝫ priuatum. vel dignitate preditum.

c ¶ Hydrophilatos. ab hydria qđ est vas in quo ponit aqua: inde dicitur hydropicus. Uel dic hydria aq̄ filase. i. custodire: vel suare. inde hydrophilatos. i. custodes aquarū vel conseruatores: sic gazophilatium dicitur locus vbi gaze custodiūtur: fm py. ꝛ facit. s. de excu. mu. l. hydraule ꝛ. ff. de mu. ꝛ ho. l. fina. §. inter.

d ¶ Manibus. i. vtriq; manui. vel cuiuslibet singula manus. ꝛ est in milite: vt hic in fi. et s. de fabricen. stigmata. non in fronte. vt. s. de penis. l. si quis.

e ¶ Decernim⁹. scꝫ dictas manus.

f ¶ Angariarū. i. operarum.

g ¶ Teneantur. nisi in aduētu principis. vt. s. de sacrosanc. eccle. neminem. Accur.

h ¶ Nec muneribus. personalibus vt. s. de mu. patri. l. iij.

Diuinam. promulgatam. que est. s. eo. si q̄s. Accursius.

k ¶ Interest. qui sunt maiores rectoribus prouinciarum. vt. s. eo. si quis.

l ¶ Permittatur sed cum licentia: sicut hic. ꝛ no. s. eo. titu. l. ij. et. l. vsum.

m ¶ Condemnatione. et amissione fundi ad quem ducit. vt. s. eo. tit. l. ij. et aquam reddit. vt. s. decernimus.

situm ad eum pertinet qui plantauit arbores aqueductib⁹ noxias ad quēcūq; ptineat locū[a] vel hominē[b] vel domū prescriptionis titulo subiacebit: ꝛ fisci iuribus vēdicet̃: nulli sup huiusmodi pena nec p sacros apices venia tribuēda. Uniuersos aūt aquarios vel aquarū custodes quos hydrophilatos[c] nominānt qui omniū aqueductum huius regie vrbis custodes deputati sunt singulis manibus[d] eoꝝ felici nomine pietatꝭ nostre impresso signari decernimus[e]: vt huiusmodi annotatione manifesti sint omnibus: nec a pcuratoribus domorū vel quolibet alio ad vsus alios auellant̃: vel angariarum[f] vel operarū noīe teneantur[g]. Qꝫ si quē ex hisdem aquarijs mori cōtigerit: eum nichilomin⁹ qui in locū defuncti surrogatur signo eodem notari precipim⁹: vt militie quodāmodo sociati excubijs aque custodiēde incessanter inhereāt: nec muneribus[h] alijs occupentur.

¶ De fonte vel aqueductu publico nō licet aquā deriuare nisi per principis rescriptum concedat̃: quod intimari debet prefecto pretorio ꝛ alijs iudicibus quorum interest: pena cōtrafacientibus imminente. h. d.

Idem Augu.

Diuinam dispositionem ab inclite recordationis principe theodosio super his q̄ aquam sibi de pub. aqueductibus seu fontibus preberi desiderant promulgatam[i] hac etiā lege in sua firmitate durare sancimus: quaten⁹ nemo vel in hac sacratissima ciuitate vel in prouincijs siue diuinis apicib⁹ de sacro epistolarum scrinio more solito edendis: ꝛ iudicio tue celsitudinis vel alijs quorum interest[k] intimatis vel intimādis aquam de pub. aqueductu seu fonte trahere permittatur[l]. his quicunq; nostra iussa violauerint seu violare concesserint denarum librarum auri condemnatione[m] aliaq; grauissima indignatione feriendis.

¶ De gladiatoribus. I.

Imperator Constan.

Cruenta spectacula[n] in ocio ciuili[o] et domestica quiete non placēt: quapropter omnino gladiatores[p] esse prohibemus.

¶ De venatione ferarum.

Imperator Hono.

Occidēdorum leonum[q] cunctis facimus potestatem: neq; aliquam sinimus quenq; calūniam formidare. Bestias[r] autem que ad comitatum ob omnibus limitum ducibus transmittuntur/ nō plus q̄ septem diebus intra singulas ciuitates detineri precipim⁹[s]: violatoribus eorum[t] quinas libras auri fisci iuribus illaturis.

¶ De maiuma[v].

Imperator Hono. ꝛ Archa.

Clementie nostre placuit vt maiume prouincialibus leticia reddatur[x]: ita tamen vt seruetur honestas et verecundia castis moribus perseueret.

¶ De gladiatoribus. Cruenta spectacula. in quibus videtur cruor: id est sanguis: vt in torneamētis. idem potest dici ꝛ in pugna bestiarum vt corrigat̃. s. de ferijs. l. fi. ꝛ est hic ar. q̄ duella non admittunt̃. qđ dic vt. ff. ad leg. aq̄l. l. q̄ actiōe. §. si q̄s in colluctatiōe.

o ¶ Ciuili. i. quo sumus. vt. s. de cadu. tollē. in prin. et sub. etiam licet p hoc non fiat scandalum.

p ¶ Gladiatores pdictos sic pugnātes. nam ludus noxius ꝛc. vt. ff. ad. l. aq̄l. nā ludus. al's spectacula approbātur. vt. s. de specta. l. j. ꝛ de fabricātib⁹ ꝛ portantibus gladios hic non dicit. scꝫ. s. de fabricē.

¶ De venatione ferarum. Occidendorum leonum idem in māsuetis habitis p derelicto. vt. ff. pro dereli. l. iiij.

r ¶ Bestias. nociuas. ad quod. s. de postu. l. j. §. bestias. ꝛ si quadru. paupe. fecis. di. l. j. §. in bestijs.

s ¶ Precipimus que hac. l. statuuntur tria sunt.

t ¶ Eoꝝ. scꝫ nec in loco vbi dānū possint dare. vt. ff. de edil. edi. l. q̄ vulgo

v ¶ De maiuma. Ludus q̄ fiebat in mayo. ꝛ sic amaio: vel sub. letitia: vel maiuma grece latine ingressus. scꝫ estatis quādo herbe frondesq; virentes letificant puinciales. in bononia fiunt regine.

Clementie. redda̅t̃. p precedentes imperatores ablata ppt elationē p

Due phil... | tal's ... gladiatoribus penitus tollēdi | tal's li... centia.

uincialium reddatur nunc per ho.et Ar. ꝛ facit.§.de paga. vt prophanos.et.§.de spec.l.j.et.l.nemo.

Vt armorum vsus inscio princi. rc.

a Nulli prosus.non ergo ditissimis burgensibus. sic.j.nego.ne mili.l.j.

b Mouēdorū.i. guerrā inchoare: als incidit in.l.iuliā ma. vt.ff.ad.l.iul.maie.l.iij.ꝛ est sic.ff.de cap.l.hostes.vel dic mouendorū.i. portandorū:et tūc ē sic in aut.de armis.col.vj.ꝛ.§.de fab.qđ ī rub.ibi nō.sed fallit tūc i cāu.vt.j.de ꝑpo.sacri cu.l.fi.

c De aquæ. Dixit de aq̄ductu:vbi agit de onere rerū:nūc de onere personarū: qꝛ nulli magis interdicitur vsus armorum q̄ꝫ colonis q̄ nec puncto vno debēt moueri.vt.j.eo.l.colonos.ideo de his dicit.vel cum dicendum sit de colonis fisci: premittit titulum generalē in quo explicat̄ priuatorū cōmodū:ꝛ qđ fiscus hꝫ in eisdē vt.j.eo.l.iub⁹.§.hec de redditibus. Vel dixit ti. proximo de his que ad leticiam et salutē ꝑtinent nostram in scena ꝛ ludis ꝛ aq̄ductu:et gladiatoribꝰ tollendis et nociuis bestijs occidendis.atq̄ꝫ armis non mouendis.inter que oia oim rerū ex quibus aliquid acquiritur nichil est agricultura melius.vt Tullius lib.j.rhetoricorum.nulla res vtilior fructibus arudis q̄ sine colonorū labore nō perueniūt: ideo de his videndū est.Et dic de agricolis in genere:et censitis et colonis in speciali.nā agricola generaliter omnis colens agrum dicitur:de quibus omnibus hic ꝑmittit. Vel dic agricolis restringi ad eos q̄ quoquo modo solo astricti sunt.sic ponitur in aut.de manda.prin.§.sed et suscipiens.col.iij.Et specialiter supponit de cen.et co.vel tertio non habeas de cen.et co.et si habeas de cen.et co. dicas ꝙ aliud substantiuorum adiectiuetur:et sic sit figura perendiadis.i.de agri.cen.sic et illud. patheris libabant ꝛ auro rc.et tutela est vis et potestas rc.et ꝓm hoc colonis generaliter ponet̄. Itē dic ꝙ octo sunt genera colonorū.ascriptitij de quibus dic vt.j.eo.ti.l. cum scimus. item censiti.j.ti.ij.l.ij. Tertio perpetui co.quod dic vt.§.de mēdi.va. Quarto cōditionales coloni.vt dices.j.e.cum satis.§.j.Alij inquilini.j.eo.diffinimus. Item originarij.qđ dic vt.j.eo.cū satis.§.ex hoc.et.l.ne diutius. Item simplices coloni:ꝛ de his dr.j.e.p colonū.et.l.j.et ex ꝑdictis quidā nascunt̄.vt.j.e.ne diuti⁹. Quidā sūt:et horū alij statim vt cēsiti.Alij p cursū tꝑis vt colōi ꝯditiōales:ꝛ ē octauū vt libi q̄ stāt rurī.vt.j.ne ru.ad vl.l.j.et in aut.nul. agri.rc.ſꝫ videt̄ tria gn̄a tm̄ eē:ascriptitij ꝛ coloni:ꝛ inq̄lini.vt.j.e.oēs oino.vel duo.s.ascri.et co.So.vt.j.e.cū satis.§.fi.vbi nō lꝫ recipe ascri.vel co.alienos:ſꝫ ponit̄ in vtraq̄ꝫ large colon⁹ vt origiarios ꝯꝑhēdat.nā et i rub.ꝓm vnū sensū sic posuit colonis.itē an hoīes ꝑdictorū generū sint libi. dic.j.eo.ne diuti⁹.itē no.ꝙ ꝑmittit de censitis cū alijs tractat.sed.j. ti.ij.specialiter de cēsitis dicit quo ad aliquid.

Colonī sūt multiplices

Vt armorum vsus inscio principe interdictus sit.

Nulli licet guerram mouere absq̄ꝫ principis iussu. vel sic Nulli liceat arma portare sine principis licentia. h. d. Bar.

Imperator Valen.

Nulli prosus[a] nobis inscijs atq̄ꝫ inconsultis quorumlibet armorum mouendorum[b] copia tribuatur.

d Vnde sationib⁹.et tūc plana est.als sanctionib⁹ als rationibus.et tunc premitte vel adde propria auctoritate.regulariter eñ quilibet vocat̄ rōnib⁹ vel sanctionib⁹: nisi īmunitate gaudeat vt.j. de va. mu. l. hi qui muneris.et de mune. ꝛ hono. l.cui mun⁹.alij dicunt vel ꝓ saltem q.d.nō insistetꝫ.qđ nō plꝫ.vt in fi.l.

De agricolis et censitis et colonis.

Vt hi qui agricole insistunt sationi vel messi vel vindemie non vocentur ad munera extraordinaria:sed excusentur. Dion.

Impera. constan. aug.

Vnde sationibus[d] vel colligendis frugibus[e] insistētes[f] agricole ad extraordinaria onera[g] trahantur[h]. cum prouidentie[i] sit oportuno[k] tēpore his necessitatibus[l] non insistant.

e Frugib⁹. large: vt et vindemiā ꝯꝑhēdat.vt.ff. de ꝟb. sig.l.frugē. et sic messem ꝛ vindemiā.vt.ff.de fer. l.j.et qđ pl⁹ est sationis tēpus comꝑhendit.

Frug. appellatione et vindemi. ꝯtinet.

f Insistētes. i. q̄ hn̄t insistere: et sic nullo tꝑe ſꝫ aliqs:qđ nō placꝫ.vt in fi.l.nō ſꝫ alio tēpore anni excusat̄ Item nec eodē si non insistant.vt.§.de epi.et cle.l.generaliter.et dic agricolam generaliter poni pro omni colente agrū excepto principis colono.Accur.

g Onere.ad officia publica nec volens vocatur.j.eo.colono.sed illa officia pub.proprie dicuntur mūera:hec aūt onera.sed ista dicunt̄ ꝓprie munera.vt.ff. de ꝟb.sig.l.munus.itē dic extraordi:q̄ nō.l.nō se.cō.nō ꝯsti. prin.inducūtur. vt.§.de va.mu.l.j.nunq̄d ordi.subibit:Videt̄ ꝙ sic a ꝯtrario. vt ar.ff.de testi.ex eo.itē pro hoc.§.de anno.ꝛ tribu.l.oēs. Itē canonicā prestant cum et clerici prestent.vt.§.de sacrosanc.ec.l.placet.sed dico ꝙ nec illa ordinaria munera vt.j.titu.ij.l.ij.excepta capitatione.vt.j.ne rusti. ad vllum l.j.nec enim semper valet arg.a cōtrario sensu. Item illa l.omnes.in non agricolis dicit.vel speciale in annona.vt §.vt ne.li.in emp.rc.l.j.sed extraordinaria q̄ꝫq̄ꝫ subit.vt.j.de priuil.do.au.l.pe.et de co.fun.pa.l.j.et.§.de qui.mu.p.l.j. et fi.que sunt cōtra. Itē q̄d si sponte q̄dā subit: Rn̄.nō preiudicat in alijs sciens vel ignorans.vt.§.de his qui sponte mu.l.penul.Accur.

h Trahant̄.inuiti:vt patet ex vi vocabuli:sponte pōt. vt in aut.de colla.§.nullas.itē q̄ est rō huius.l. Rn̄.priuilegium rusticitatis.ar.§.de testa.l.fi.immo veri⁹ publica vti.vt.ff.de offi.prefec.vr.l.j.§.cura.et de extor.cri.l. annonam.ne gens fame pereat. vt in aut. de questo.in fi.colla.vj.tertij dicunt vt tributa cōmodius prestent̄ a dn̄is eorū.ad qđ.j.e.ti.litib⁹.§.et hec de redditib⁹.qđ non plꝫ: qꝛ sic in prouincia lc cū tm̄ haberet.itē in ascrip.vel quasi est generalis quo ad locū et oēm agricolā.Sed quid in colono seu conductore non agricola: Rn̄ non habꝫ locum hec l.dicit eñ insistētes:et ad hoc.j.de col.fun.pa.l.iij.

i Prouidentie.s.nostre. vel summe quo ad publi.vtilitatē vel proprie.vel.i.esse debeat.

k Oportuno.alijs temporibus anni.

l Necessitatibus.i. vite necessarijs.vl.i.agriculturis: et hoc necessitatibus.s.vitandis.ad qđ.§. de fer.l.omnes dies.vel necessitatibus.i.muneribus.

a ¶ Satisfacere.ne pereat.vt.s.de ser.l.ij.& facit.i.de col. fun.pa.l.j.et no.q̄ hec.l.in italia non seruat̃. Accur.

S ¶ I quis.prediũ.in quo constituti sunt coloni.

c ¶ Transferendos.i.vt transferant.

d ¶ Colonos.large pro ascriptitiis solo: secus de alio sim-plici colono. vt.s. loc.emptorẽ.mul-tis eni.modis di-citur vt in rub.no.

e ¶ Priuata.q̄ auctoritate iudicis potest.vt & vẽditio predij minoris sm quosdam. Sed tu dic nunc non valz contra publicam vtili. vt.ff. de ma. conue.l.j.§.inter. et.s. cõia vtriusq̃. iu.l. possessionum Itẽ nũqd stipula-tio vel iuramentũ firmat? Rñ.non.vt s.de le.& cõ.nõ du-bium. nã stipula-tio pactũ est.vt.ff. de pac.l.j.

f ¶ Utiles.quid si inutilis est? Rñ. idem. vt.i.l.quem admodum.et.l.ne diutius. in fi.sed aut negligentia & tunc poterit cogi operari a dño.vt.ff. de vsufru.ideõq̃ §. et qm̃. et de vsu et ha. plenũ.§.fi. si ꝓpter infirmitatẽ vel senectutem:alius subrogabitur.ar.i.de agen.in re.l.agen-tes.et.s.de offi.pre.pre.si q̃s.de labore eñi terre dominus percipit.vt.i.e. domini.ecõtra colonus potest discedere si terra sterilis fiat.vt.i.de fun.pa.l.iij.et.l.si quis a priorib⁹ Et adde qđ no.i.eo.quẽadmodum.

cõcor. c.ij.l fi. cũ glo. fi.ex de iude.et sara.

satisfacere[a].

¶ Non potest q̃s vendere pre-diũ et retinere agricolas in di-cto predio existentes. Bar.

Imperator.a.

SI q̃s pdiũ[b] ꝓvẽdere vo-luerit vel donare:retine-re sibi transferẽdos[c] ad alia lo-ca colonos[d] priuata[e] pactione non possit:qui eñi colonos vti-les[f] credũt/aut cũ predijs eos tenere debent:aut profuturos alijs derelinquere si ipsi prediũ sibi prodesse desperant.

¶ Facta donatiõe seruoꝝ fun-di p pncipẽ videt̃ facta dona-tio fundi: et ideo donatari⁹ ad fundi tributa tenet̃. & idẽ est si aliq̃s occupauit seruos predij deserti dño patiente. Bar.

Imperator Valen.

QUisq̃s[g] ex desertis[h] agris veluti[i] vagos seruos[k] li-beralitate[l] nostra fuerit conse-cutus:pro fiscalibus pẽsitatio-nibus[m] ad integrã terre profes-sionem[n] ex qua[o] videlicet serui manare[p] videntur[q] habeat ob-noxius[r]. id etiam circa eos ob-seruari volumus qui ex huius-modi fundis[s] seruos ad posses-siones suas trãsire ꝑmiserint[t].

¶ Dñi nõ coloni vel cẽsiti pro eoꝝ pdijs soluere tributa tenẽ-tur:ipsi tamen coloni vel ascri-pticij fundi quos habẽt tribu-ta soluent.h.d. Bar.

Idem Augu.

HI penes quos fundorũ dñia sunt/ pro his colo-nis originalibus[v] quos in locis eisdẽ censitos[x] esse constabit/ vel per se[y]/vel per exactores[z] proprios recepta[&] compulsio-nis sollicitudine implenda mu-nia functionis agnoscãt[2].

q ¶ Uidentur.et maneant:vel respicit serui.

r ¶ Obnoxius.hoc est iõ q̄ fund⁹ cõcedi cũ a fundo non debeat separari.vt.i.e.cũ satis.in pn.licz ex volũtate:et ex certa scia impator cõcedat seruos absq̃ terra.vt.ff. de ꝓ-cur.ad rẽ.et.l.ad legatũ.et ecõtra pdio concesso a pncipe et tales cõcedi vi-dent̃.vt arg.s.l.ꝓ-xi.et ad hoc.s.de bo.va.l.si qñ.et.ff. de cõsti. princi. l. bñficia.sec⁹ in con-cessiõe priuati co-loni.vt.i.eo.quem-admodũ.et.s.l ꝓ-xi. Itẽ pro & s.ff.d fur. ru .predi.l.iij. §.j.Ulio dic cum quis occupat pre-diũ desert̃ũ:aut sua auctoritate et tene-tur domino vsq̃ ad biennium.aut pro eq̃tore: et tunc ad sex menses.vt.i.de oi ag.l.q̃ agros.et l.locorũ.et de cen. l.fi. aut a pricipe: & tũc statim est se-cur⁹.vt.s.de q̃dri. p.l.bñ a zenone.et cauet accipiẽs sz q̃litatẽ psone q̄ pri-diũ nõ relinq̃t. vt i.de fun. pa. qui-cũq̃.et de oi agro deser.l.iij.

g QUisq̃s.prediũ tributariũ ascriptitios seruos habẽs fuit a possessore desertũ:si serui ascrip.ad aliquẽ de-ueniant vel ex concessione pncipis:vel sola patientia pos-sessoris:cum onere transeunt predij.

h ¶ Desertis.i.neglectis.nam si ꝓ derelicto habiti sunt nõ recuperaret dñs.qđ est falsum.vt statim dicam.

i ¶ Ueluti.expressiuũ veritatis.sic q̄ etiã deseruerũt ser-ui nõ solũ possessor.vel similitudinarie ponit̃.nam insiste-bant lz dñs defuerat.et sic respectu dñi dicuntur vagi:non respectu fundi.Uel dic sm.M.q̄ suasum fuit principi q̃si essent vagi q̃ nõ erant.vt in decre.x.q.ij.c.terrulas.

k ¶ Seruos.nõ p oia.qđ dic vt.i.eo.ne diutius.& ad hoc etiam potest referri veluti.

l ¶ Liberalitate.sine petitione.vt.s.de pe.bono.sub.l.j. h. Item quo ad principem est liberalitas. accipiẽs enim q̃nq̃ cogit̃.vt.i.de oi agro deser.l.q̃sq̃s. et.l.q̃ fundos.

m ¶ Pensitationib⁹.tribu.futuroꝝ nõ p̃teritorum.vt.i.de fun.reipu.l.ij.in fi.sic.i.de oi agro deser.quicũq̃ desertum arg.contra.ff.de publi.l.imperatores.

n ¶ Professionem.al's pensionem. al's professionem.sic dicta q̄ possessor ꝓ̃tet̃.vt.ff.de cen.forma.

o ¶ Ex qua.i.in qua.

p ¶ Manare.al's manere.

s ¶ Fundis.desertis.al's maior pena.vt.i.e.l.fundo.

t ¶ Permiserint.sic.i.eo.cũ satis.in fi.et dic scienter.sec⁹ si ignoranter.vt.s.de tab.l.generali.non tamẽ tenetur reti-nere fundum & soluere pro futuro:sed pro tẽpore quo ren-nuit.sic.i.eo.l.omnes profugi.et.l.cũ satis.in fi.

HI penes.originalibus.genus colonorũ. vt in rubri. nota.et est al's libus.al's rijs.

x ¶ Censitos.i.constitutos vel deputatos sm quosdam: immo vnũ est genus colonorũ.vt in rub.no.

y ¶ Per se.agnoscãt munera &c.et sic per se vel per aliũ subit qđ est in dando.al's sec⁹.vt.s.de decu.nullus.

z ¶ Exactores.i.ꝓcuratores cũ mãdato vel sine.

& ¶ Recepta.recipit q̃ inuit⁹ recipit. cogit̃ eni quilibet p exactores.vt.s.de exac.trib.l.exactores. et.l.si in tabulis sic ergo dñs ꝓ se et pro eo quod tenet su⁹ ascriptici⁹ agno-scit munus:lz secus in fructuario.vt.ff.de vsufru.l.hacten⁹ et in emphiteota.vt.s.de iure emphi.l.ij.et h̃ nisi habeat proprium ascripticium.vt.i.l.proxi.

2 ¶ Agnoscãt.sed cũ originarij.i.filij colonorũ sint liberi sicut ipsi coloni.i.eo.ti.cum satis.§.j.q̃re non ipsi pro se? Rñ.quia predium est dñi. Alij dicunt originarij improprie poni pro ascriptitijs qui similes sunt seruis.vt.i.ne diuti⁹ sed tunc nil hñt.ad q̃d ergo aliq̃d ꝓ eis p̃stat̃.vt.i.ti.ij.l.ij. Rñ.nil habent vt alienent:habent tñ.tertij dicũt q̄ anno-nariam functionem prestant domini pro eis.vt in princi. hui⁹.l.patet.sed alias.s.capitis non.vt.i.cum sint liberi vt dixi.et facit.s.de anno.et tri.l.obsistere.et.i.de cen.pereq̃-tores.et.ff.de admini.tu.lucius.

Sane quibus^a terrarum erit quantulacunque possessio^b / qui in suis^c conscriptis locis proprio nomine libris censualibus detinentur: ab huiusmodi precepti cotione discernimus^d: eos enim conuenit proprie commissos mediocritati annonarias functiones sub solito exactore cognoscere.

¶ Si pro terra [illegible] do sit vt non obstante pacto pecunia tribuatur. Bar. [illegible]

Idem. a.

Domini^e prediorum id quod terra prestat accipiant pecuniam non requirant quam rustici optare non audent^f: nisi consuetudo^g predii hoc exigat.

¶ Ascriptitius colonus vel inquilinus fugiens [illegible] presidem. Bar.

Idem. a.

Omnes omnino fugitiuos ascriptitios colonos^h vel inquilinos^i sine vllo sexus muneris conditionisque discrimine ad antiquos penates^k vbi censiti atque educati^l natique sunt / prouinciis presidentes^m redire compellant.

¶ Sicut colon[illegible] merca[illegible]

Idem Augu.

Queadmodum originarios^n absque terra: ita rusticos^o censitosque seruos^p vendi^q omnino non licet...

a ¶ Quibus. colonis ascripticiis.

b ¶ Possessio. i. proprietas. vt. ff. de ver. sig. l. interdum.

c ¶ Suis. s. colonis. et no. secundum. W. quod sit ascriptitius et in suo solo vt hic. sicut potest esse vnus ascriptitius et alius terre dominus. vt. j. e. cum satis. §. fi. secundum. h. vel dic quod hic non est ascripticius: sed existens in suo solo promisit michi annuum quendam censum: et habeas conscripti qui et sunt censiti. et conscripti in libris censualibus pro sua terra. vt. ff. de cen. l. forma. vel dic vt primo. et dic quod in suis locis. i. pro suis locis detinentur hi censiti: et conscripti. i. ascriptifacti in solo domini: et sic no. quod propria habent non tamen vt alienent. vt. j. ti. ij. l. ij. et. j. e. cum satis. §. caueat. Item no. quod domini tamen pro sua terra et coloni pro sua prestant non vnus pro alio nisi pro eo se obliget vt h. et i. aut. de col. §. null. col. ix. per quod apparet quod de peculio dominus hoc nomine non tenetur.

d ¶ Discernimus. id est separamus. vt domini pro eis functiones non agnoscant. Item nota quod quidam intelligunt. §. sane. in censu capitis. vt. j. cum antea. et. j. ti. j. l. j. sed prin. in censu prediorum. et facit. j. e. litibus. et. s. de an. et tribu. l. obsistere.

Domini. dic quod conuentio fuit de reddituu: non potest cogi ad pecuniam: quia vt creditor aliud pro alio etc. vt. ff. si cer. pe. l. ij. sic econtra debitor. et hoc nisi consue. etc. ad quod. ff. communia predio. venditor. §. si constat. Item potest loqui secundum quosdam qui nil conuenit de redditu vt possit cogi ad prestandum redditum secundum qualitatem predii. ar. s. de fun. pa. l. fi. non autem pecuniam. Alii dicunt hoc casu dominum sibi imputare et nil petere. pro quibus est. j. ti. ij. l. ij. circa fi. sed ibi de superexactione dicit non de ordinaria exactione constituenda: et pro hoc. ff. de act. emp. emptorem. §. qui autem. et. s. de lati. lib. tol. l. j. §. illud. Et tertii dicunt etiam si promissa est pecunia non posse peti per. l. istam. et secundum istos non fiet vlla locatio cum rusticis: cum in pecunia tamen debeat fieri. vt. ff. depositi. l. j. §. si quis seruum. Sed dicimus verum est cum talibus ascriptitiis et a talibus. Item secundum istos si pecunia conuenta non petitur: nec aliud est conuentum. ergo nil petitur. Sed dicunt vel dominum sibi imputare. vel (vt alii) cogitur colonus ad constituendum redditum in fructu. Sed his omissis dic tenere conuentionem. quod enim facit consuetudo hoc et pactum. vt. ff. de aqua plu. arcen. l. ij. in prin. et. l. j. in fi. cum ipsa sit tacitus consensus. vt. ff. de le. et se. cons. de quibus. quarti distinguunt vt pecunia non possit promitti. sed species vt galline sic.

Pactum facit quod consuetudo facere potest.

f ¶ Non audent. non iuris prohibitione sed timore ne dominus auferat: vel aliter perdat: vel non audent a gleba discedere et sic nec artem discere vnde querant secundum. P. et sic non est contra. ff. de lega. iij. si chorus. §. j.

g ¶ Consuetudo. supple vel conuentio. Item supple forte vel prestationis in redditu conuente cessatio. ar. s. de ope. li. l. nec patronus. Sed quanto tempore hec consuetudo inducitur? R. j. quanto non extat memoria. alias forte. xxx. an. vt. ff. de aqua plu. ar. l. j. in fi. et s. de prescrip. xxx. an. omnes. et. l. sicut. non longo cum mala sit consuetudo. vt i au tent. vt nulli. iu. §. j. col. ix. nec ob. j. e. litibus. in prin. quia ibi quod ad alia. nec. s. de fideicom. l. j. quia ibi duplex fauor alimentorum et vltime voluntatis attenditur. et fa. j. de col. tracen. l. j. et caue tibi. quia de omni rustico loqui potest.

h ¶ Omnes omnino. colonos. hic comprehendit omnes solo astrictos. vt in rubri.

i ¶ Inquilinos. semper repete fugitiuos: et dic differentiam inter istos: vt in rubri.

k ¶ Penates. id est ad antiquam rem familiarem. sic. j. de commeatu. l. fi.

l ¶ Educati. hoc solum non sufficit vt in rubrica.

m ¶ Presidentes. siue in eadem prouincia profugerint: siue in aliam ad litteras presidis vnius aufugit. Et dic confessos siue conuictos. vt in aut. de man. prin. §. sed etiam. col. iij. alias puniuntur presides. vt in aut. vt nulli iudi. §. quam vero. et. §. si quis vero. col. ix. sic etiam incola reuocatur. vt. ff. de mu. et ho. l. j. et. ij. et fi. et. ff. ad mu. incola. et. l. de iure. Sed qua actione? Dic vt. j. eo. si coloni. Item an suscipiens puniatur et qualiter. dic vt. j. eo. l. seruos. et. l. omnes profugi. et facit. s. de ser. fugi. l. fi. et. s. de meta. l. fi. et. j. de col. illi. l. j.

Queadmodum originarios. ex colonis natos. vt. s. in rubrica.

o ¶ Rusticos. large ponitur vt verbum colonos. vt. s. l. ij.

p ¶ Seruos. respectu aliquo. vt no. j. ne diutius.

q ¶ Vendi. sed an permutare vel in emphiteo. dare. ar. quod sic quia in vno prohibitum in alio permissum videtur. vt. ff. de iudi. cum pretor. Item odia restringenda. vt. ff. de li. et posthu. l. cum quidam. sed certe immo est fauor. s. pu. vtilitas vt no. s. l. j. vnde dic non licere: quia quod in vno prohibetur et in eius simili. vt. ff. ad leg. aql. illud. Item appellatione venditionis omnia talia continentur. vt. ff. de stat. li. statuliberi a ceteris. §. fi. Item ratio est ne deseratur cultura. non ergo alia via debet fieri contra. vt in aut. de non ali. §. alienationis. Item an obligare? R. non. vt arg. s. de re. alie. non alienan. l. fi. et ff. que res pigno. ob. pos. l. j. §. eam. et. s. que res pig. l. executores. arg. contra. quia prohibito maiori non prohibetur minus. vt. ff. de ser. expor. l. ij. Item an per vltimam voluntatem? Videtur quod sic. vt. ff. de verbo. sig. l. verba. quedam enim

Prohibitum in vno in alio conceditur.

fariā non licebit:neq₃ vero cōmēto fraudis id vsurpet legis illusio[a] q̄d in origiarijs sepe est actitatū[b]: vt parua portiōe terre emptori tradita omnis integri fundi[c] cultura adimat. sed cum soliditas fundorum vel certa portio ad vnūquēq₃ perueniat: tanti[d] quoq₃ serui et origi narij trāseant[e]: q̄ti[f] apud superiores dominos et possessores/vl' in soliditate[g]/vel in parte manserunt[h]: et emptori[i] precium q̄d dederit amissum existimet: ꝛ nichilominus venditori ad repetēdos seruos cum agnatione[k] eorum vendicatione ꝯcessa. et si aliqua deniq₃ ex

licerent per vltimā voluntatē que per pactum non licent. vt.ff.de leg.iij.l.pater.§.fundum.et.l.lucius.j.rñ.sed contra dicas.vt de leg.j.si quis inquilinos. Item q̄d si stipulatio pena vel iuramētū interueniat? Rñ.vt.s.l.ij. Itē an ꝓpter famem? Rñ.sic.ar.s.de pa.q̄ fi.l.ij. Item an transferre potest de loco ad locum? Rñ. sic.arg.j.e.l.diffinim⁹.i fi.et q₂ nō ꝓhibet.vt.ff.q̄.pba. ab ea pte.s₃ ar.cōtra.j.de mā.et co. pa.l.iij.sed ali⁹ est ibi casus. et econtra colonus inuito dño non transfert se. arg.j.eo.l.colonos. Ite₃ an clericus fieri pōt.videtur ꝙ sic.vt in aut.de san.epis.§.ascriptitios.col.ix.sed ibi est religionis habit⁹. Itē q̄d si creditores accipiūt in solutū.vt ꝑ ti.s.si in cā iudi.ꝑ totum. Uidetur tñ ꝙ liceat separari ꝓpter necessitatem.vt.ff.de fun.do.l.j.et ad sil.l.si q̄s in graui.§.hi quoq₃.sed dicas contra.s. iudicem pro rata de vtroq₃ dare debere. Itē an possit eos liberare sine solo ꝛ a terra separare.videtur ꝙ sic propter cōmunē cōsuetudinem. Item pro hoc de fun.pa.l.possessores. nam si illi emphiteote multo magis veri dñi possunt. Alij dicunt in ascrip.speciale vt non possint.vt.j.ne diutius. in fi.nisi sub modo transactionis.vt.s.de transac.l.fi.multo magis et super alijs transigere licet. Tertij dicunt posse liberari:sed nō oēs ne terra deseratur cultoribus. Quarti dicunt ꝙ soli ascriptitij pñt eo ꝙ reputantur serui. Quinti dicūt ꝙ illi possunt liberari sine solo qui cum essent serui fuerūt comparati vt fundo imponerentur:et tales dicuntur mācipia rustica.vt.ff.de fun.instru.l.cū de lanionis.§.cui fundum.et.l.seie.ꝛ.l.quesitum.§.queritur.et de verb.sig.l.j. nec enim dicit hic simpliciter rusticos:sed statim restringit censitos.tutius ergo est cum solo vel parte soli competenti liberare. Item oppo.quasi hec.l.male dicat cū sit pars predij.vt.ff.de diuer.ꝛ tempo.prescrip.l.longe. ergo sicut partem fundi sine alia:sic hos sine solo.ad quod.s. de rei ven.que de tota.preterea nonne iustum est cuiq₃ ꝛc.vt.s. de iudeis.nemo.et.s.man.in re. Rñ.hic speciale propter pub.vtili.q̄ est vt no.s.l.j.vel ergo vtrūq₃ vel neutrū.vt.ff. de admini.tuto.cū q̄rit.ꝛ de procur.in cause. Item no.aliquid in totū licere q̄d in parte nō licet. sic.ff.de acquiren. here.qui ex duob⁹.in fi.ꝛ pro derelicto.l.iij.ꝛ de le.et cō.l. iij.in fi. Item an prescribi sine solo pñt? Rñ.sic.x.an.vt in hac.l.ar.cōtra.ff.de di.pres.longe.et ibi no.et.s.de ser.fugi.l.j.nam fm.P.ibi est alienatio legati.

a Illusio.i.aliq̄s illudere volens ei q̄d hec.l.statuit nō vsurpet.i.inuadat.statutum hui⁹.l. Et no.ꝙ hic punit factum in fraudem.vt.s.de le.et cō.nō dubium.

b Actitatum est.i.factū:q₂ sunt sine solo alienati.

c Fundi.apud venditorē remanentis.

d Tanti.id est tot.

e Transeant.tacite.et hoc non dicto.

f Quāti.habita consideratione suorū bonorū ꝛ agrorū

g Soliditate.vt diuidat agnatio.vt.C.com.vtri.iu.l.et possessionum. Accur.

h Manserunt.pro eo solo q̄d alienatur.et sic no.ꝙ aut alienatur colon⁹ sine solo ꝛ nō valet.vt.s.e.l.proxi.s₃ reuocatur vt.j.ea.l.aut solū sine colonis.et tūc valet:et coloni se

quūtur:vt hic.et hoc in q̄lz postulāte:lz q̄dā dicant emptore non autē venditore petēte.vt in venditiōe dolosa.vt.ff. de dolo.ꝛ elegāter.circa pñ.s₃ an sine addito precio. q̄d q̄dam dicunt:et imputet sibi venditor ꝙ ab initio non cōstituit maius precium. Item quasi accessorium non auget precium.vt arg.ff. de cōtrahen.emp. si in emptione. in prin.sed dic cōtra. vt de reli. si quis sepul.in princi. et de ac.emp. emptorē.§.fi. et.s. de lati.lib.tol.l. vnica. §.illud.ne duplex dānū venditor patiat.vt.ff.ad lege₃ rho.de iac.si quis in fi. preterea ex h̄ sequitur ꝙ inuitus vendit.sic pro/et cōtra.no.s.de contrahen.emp.inuitum. Item quid si dicam fundum vendo detractis colonis? Rñ.non valet vt hic.et arg.ff.de ac.et obl.l.obligationum fere.§.placet.arg.cōtra.ff.de cōtrahē. emp.dolia. Sed qua actione petet colonos emptor fundi? Rñ.cōdi.ex lege.vt.s.l.ij.non obstante pacto.vel actione ex empto.in qua veniunt etiā que dicta non sunt.vt.ff. de ac.emp.l.iij.immo etiam que dicta sunt vt non veniāt vt.ff.de act.emp.emptorem.§.fi.item si vendo vilem fundum an coloni sequuntur.arg.ꝙ sic.ff. de cōtrahen.emp. l.in modicis.et de acqui.re.do.quidam. Alij ꝙ fiat separatio hoc casu.ad quod. ff.de leg.ij.si titio. tertij ꝙ si expressi.vtrunq₃ valeat.si cum seruis:tunc in nichilum.argu.ff.de dona.inter vi.et vxo. si sponsus.§.j. Uel dic nichil valere etiam in fundo.nam prohibito aliquo et id ꝑ quod peruenitur ad illud.vt.ff.de spon.oratio.item parte indiuidui irritata totum irritatur.vt.ff.de edil.edic.plerunq₃. Accursius.

i Et emptor.redit ad pmū q̄n aliq̄s emit seruum sine solo:et dic sciens factum et ius.et sic cōcor.s.de prescrip. xxx.an.l.j.et de rei ven.si manci.et.s.de predi.curia.l.j.et que in frau.credi.si debitor.al's secus.vt. ff.de pe.here.s₃ et si.§.scire.et.ff.loca.l.si ignorans.et.s.de tabul.generali. Item hoc nisi emptor sibi pepigerit de precio. vt.s.de euictio.si fundum.que lex potest signari pro contraria: et sic pōt loqui.j.de fun.li.l.fi.in fi.vel ibi ignorans fuit. Itē ar.j.s.cōia de leg.l.fi.§.fi.sed ibi vnū pro alio:vt ibi notaui. Itē cōtra.j.non licere ha.me.l.j. Sol.ibi rusticitati parcitur ementis vt rehabeat precium. Sed an venditor hoc lucretur? Rñ.non.immo fiscus.vt.s.de liti.l.fi. et de iure fi.lucius.et.l.aufertur.§.ij.et de contrahen.emp. senat⁹. idem si non est solutum precium vt detur fisco. Sed arg. cōtra.s.de sacrosanc.ec.iubem⁹.vbi ecclesie redditur. Itē an de euictione tenetur? Rñ.non.cum etiam odio emptoris hoc sit statutum vt patet: quia dicit amissum. Item si de precio non agitur minus d₃ agi ad plus. vt.ff.de act. emp.emptorem.§.fi.alij dicunt agi simpliciter: sed dic ꝙ non nisi sit stipulatio vel pactum:vt dixi.

k Agnatiōe.improprie.s₃ facit.j.e.diffinim⁹.in fi.et q̄d dicit vēdicatiōe.q₂ dñiū nō discedit iure prohibente ꝓpter pu.vti.secus si propter iuris impossibilitatē.vt. ff.de ser. rusti.predi.ꝑ fundū. S₃ nōne in pari sunt delicto:ergo potior cōditio possidētis. Rñ.vt fisc⁹ habeat. vt.s. de litigiosis.l.fi.et.ff.de ꝯhen.emp.senatus. Itē q̄d si reuocare non vult an fiet separatio offi.iudi. Rñ.non.sed dic sic ne co=

Vēdere rē suam q̄s cogitur.

loni vagentur. vt in aut. de questo. fic. ff. de procu. filiusfa. §. veterani. nam et al's prediis desertis subijciuntur. vt. j. de omni agro deser. per totum. z. s. eo. omnes omnino.

a ¶ Dissimulauerit. scilicet venditor.

b ¶ Legis. scilicet huius.

c ¶ Usurpare. i. vti. z sic i bona parte. sic. ff. d vsuc. l. ij.

d ¶ Cōtra heredes. nō vt heredi vel in heredem. vt ff. ad exhiben. de eo. §. fina.

e ¶ Lōgi. sed longissima locū habz. vt. s. d p̄scrip. xxx. an. l. oēs. et. l. sicut et de diuer. p̄scrip. l. iij. Sed. j. j. eo. l. cū satis. sed istā intellige p illā cū scimus. Itē cōtra. ff. p emp. l. ij. §. si furioso. Solu. hic ratione rei. ibi psone vel ibi aliena. Itē not. quē venire z factū suuz. sic. s. de sacrosanc. ec. iubemus. et de pa. q̄ filios di. l. ij. z de li. cā. l. j. et de euict. si tibi. z. C. de lit. l. iij. z. ff. de do. inter vi. z vxo. l. si sponsus §. fi. z. l. se. sz arg. z ff. de ser. rusti. predi. per fundum.

f ¶ Mercat. sciēs al's secus. vt. s. no. et est p̄sumptio iuris et de iure ex q̄ est sciēs. ar. ff. mā. si procuratorem. §. dolo. fm. h. vel dic etiam ignorans presumitur sciens quo ad prescriptionem. vt. ff. de vsuc. l. vbi lex. Item dic quod no. s. e. l. ij.

Usurpare in bonā z malā capit partem.

† cōtor. ca. ij. cū gl. iij. su px. multū. ex de his q̄ fi. a prela.

Facto p prio qs zuenire potest.

causa dissimulauerit[a] legz[b] vsurpare[c] beneficium: atqz iste sub hac taciturnitate decesserit/ et heredib9 eius z cōtra[d] heredes emptoris vendicationē damus lōgi[e] tēporis prescriptione submota: male fidei [illegible] nāqz possessorē eē nullus ambiget q̄ aliqd cōtra legū interdicta mercat[f].

¶ Receptans colonu[illegible] tributarii fisci debita [illegible] dño censum annuū scilicet restituere [illegible] [illegible] dño: z et censum nō solutū z etiam fisco soluere tributa [illegible] [illegible] receptās [illegible] est operis [illegible] [illegible] colonorū gratia: [illegible] cōtra ipsos fugientes habetur regressus: quibus existentibus non soluendo cōtra debitores ipsorū recurrit. Bar.

Idem Augu.

Omnes[g] pfugi i alieno latebras[h] collocantes cum emolumentis tributarijs[i] salua tñ[k] moderatiōe reuocētur[l]. s. vt si[m] apud quos hoies reperiunt alienos esse nouerāt fugitiuos z profugis in lucrū suū vsi sunt hoc est siue excoluerūt[n] agros fructib9 dñis pfuturos/ siue aliqua ab hisdē sibi iniuncta nouerunt[o] nec mercedē laboris debitam consecuti sunt/ ab illis[p] tributa que publicis perierūt functionib9 exigant. Ceterū si occultato[q] eo pfugi. q alieni esse viderent quasi sui arbitrij ac liberi apud aliquē se collocauerūt[r]: aut excolētes terras partē fructuū p solo debitā dñis p̄stiterunt/ cetera pprio peculio reseruātes: vel quibuscūqz opis ipēsis[s] mercedē placitā cōsecuti sunt: ab ipsis pfugis[t] quecunqz debent exigant: nam manifestum est priuatū[v] iam esse cōtractum. Si qd vero[x] inter agricolas[y] vt assolet ex qbuscunqz cōmercijs hmōi hoibus[z] esse inueniunt debitores: coraz[a] partib9 constitutis iudex[b] ab obnoxijs quod debetur exposcat[c].

¶ Immunitates z iugationes [illegible] principis auctoritate cōcesse nō valent sed ad pristinam conditionē reuocant. h. d. B.

Idem Augu.

Immunitates specialiter date[d]/ et iugatio/ et

p ¶ Ab illis. apud quos latebras collocāt. z no. ex hac. l. argu. a simili in parrochianis vnius ecclesie fugitiuis ad aliam ecclesiam: vt cū decimationibus reuocent. vt z. j. de col. illi. l. j. z in aut. de man. pn. §. sed etiā. col. iij. z. j. eo. cum satis. §. fina. z. ff. si cer. peta. cum fundus. §. seruum.

q ¶ Occultato. eo q profugi zc.

r ¶ Collocauerūt. seruituri in domo. vt. ff. de vbo. signi. in lege.

s ¶ Impēsis. puta custodiendo oues vel quascūqz alias operas.

t ¶ Profugis. nō a terrarū dñis: sic ergo ex hac. l. distiguit sciēs ab ignorante. Sed contra. j. e. seruos. vbi nō distinguitur. itez z maior pena ibi imponit. Solu. tria p̄stat suscipiēs damna: z in his distinguit vt h. itē penā fisco: itē penā dño z in illis nō vt ibi. Alij dicūt q illa l. vere seruis: qd nō placet. q2 dicit ibi inquilinis. Alij in ignorante distinguunt/ inquisierūt diligēter vt hic. an non vt ibi. ad qd. j. de col. illi. l. j. Alij dicūt q hic cōtraxit cum suscipiēte locando se sibi. ibi susceptus est tātū sine pacto. Alij dicūt q ibi sciebat seruū simulantē se liberū: hic nō. Itē opponitur quasi semper videat scire: cū omnes scire debeāt id qd suum non est zc. vt. s. vnde vi. l. fi. So. illud in re que semp est alicuius: at homo potest esse nullius: vt liber.

Scire debent oēs qd suū non est zc.

v ¶ Priuatum. i. non contingit pu. vti. vt fit contra. l. propter ignorantiam. ad quod. ff. de pac. si vnus. §. pacta.

x ¶ Si qs vo. dixi ab illis profugis exigi que debent: his vero non soluendo constitutis debitores eius exiguntur.

y ¶ Agricolas. solet enim agricola cum agricola magis contrahere. Et ad ea que frequētius contingūt iura aptāntur. vt. ff. de legi. z senatusconsul. nam ad ea.

z ¶ Hominibus. id est profugis.

a ¶ Coram. iudice subaudi.

b ¶ Iudex. procurator cesaris.

c ¶ Exposcat. interponendo officium suum. vt. C. quādo fis. vel priua. l. iij.

Immunitates. date. in scriptis. et iugatio. et pro. i. et dic iugatio quod pro iugere terre prestabatur. vt. s. de immu. ne. con. l. fi. vel pro iugere boū. vt in aut. de man. prin. §. coges. colla. iij.

g ¶ Omnes profugi. id est longe fugientes.

h ¶ Latebras. id est se abscondentes. ad quod. s. de decu. l. quidam ignauie.

i ¶ Tributarijs. fisco enim tributū z dño censum dabat. vt. j. eo. l. seruos. vtputa pro sua terrula. vt. s. eo. hi penes. §. fi. Uel dic vt. j. eo. litibus. §. hec de redditibus.

k ¶ Tamen moderatione. i. distinctione habita. nā aliqui ipsi aliunde detinentes tributa ei non dabant. vt subijcit.

l ¶ Reuocentur. qua actione. dic vt. j. e. si coloni.

m ¶ Ut si. sic lege vt si homines apud quos zc.

n ¶ Excoluerunt. suscipientes profugas: vel ipsi profuge quod est idem. Et dic excoluerunt seminādo: z sic fructus de proximo domino predij proficient.

o ¶ Nouerunt. i. agnouerunt z fecerunt seruitia puta in domo z nō habent mercedē a susceptoribus. Uel dic nouauerint. i. nouale fecerint. ad quod. ff. de ter. mo. l. fi. et sic nō ita de proximo fructus dño proficient: et quod subijcit nec mercedē zc. expone vt. s. Uel dic. consecuti sunt scz domini

a ¶ Capitatio.quod pro capite hominis.vt.j.l.proxi.
b ¶ publicis.id est de libris facte cancellādo.vel facte li bris:quia in eodem libro facta erat subscripta immunitas
c ¶ Eucauterijs.predicti libri sic dicūtur:quia ibi omnia caute facta sunt.Accursius.
d ¶ Facte.i.concesse.⁊ dic sine ꝓbatione.i.sine auctoritate ꝑncipis:⁊ cū causis iustis.vt.s.ꝺ his q̄ a pn.va.me.l.j.Item a lege date:q: cum cause dant̄ valent vt.s.de ꝓfesso.et medi.l.medicos.⁊.ff.de va.mu.per totum.
e ¶ Fruentes.s.cōstitute.vel lege cū precedētibus.
f ¶ Erepte.al's erepte.al's arrepte:et est illicita rapina.vt.s.ꝺ pa.ga.l.sicut.

† al's eucterijs ꝼm Al. cia.hic.

† al's amasinoꝝ hellespōti.⁊ eliotesariēsiū.Alcia.

Um antea.olim q̄libet hō masculus ꝑ capite dabat q̄libet anno certū cēsum forte bisantium.⁊ quelibet due mulieres tantūdem:hec ꝑstatio minuta est:q̄a duo vel tres viri ꝑstāt qꝺ olim vnus.q̄tuor mulieres qꝺ olim due.Uel sic q̄n masculꝰ nascebat̄ bisantiꝰ ꝑstabat̄:q̄n due femine tantūdem.⁊ hec consuetudo est hodie in sardinia:q: certuz quid ꝑstat̄ cū nascit̄ masculus vel femina:sed quocū

capitatio[a] libris publicis[b] et ciuitatum aut prouinciarum eucauterijs[c] † sine aliqua ꝓbatione facte[d] penes fruētes[e] erepte[f] in functionem pristinā redeant

Idē.

Um antea[g] per singulos viros/ꝑ binas vero mulieres capitꝫ norma sit censa:nūc binis ac ternis viris mulieribus aūt quaternis vniꝰ pendendi capitis arbitriū est[h] Quocirca[i] sublimitas tua huiusmodi census pꝰcomanēsium et ariatensium ⁊ armenie secunde amasenoꝝ † helonoponti et diocesarēsium capadocie secū de vrbis salubris ac temperate perequationis[k] modum monumentis pub.iubebit annecti.

¶ Si originarius colonꝰ culturam deserat:nulla dignitas vel auctoritas eū excusare pōt.B.

Imperator Archa.

Riginarios[l] colonos nullis priuilegijs[m]/nulla dignitate[n]/nulla cēsus[o] auctoritate excusari precipimus. sed amputatis omnibꝰ que aliquotiēs per gratiam sunt elicita:domino vel fundo esse reddendos[p].

¶ Ascriptitij et censiti penes dominos debent remanere et ipsos ignotos receptans etiaz ignorāter punitur in.xj.lib.argenti:tenetur etiam receptans ipsum cum alio similis estimationis restituere.h.d.Barto.

Idem.

Eruos[q] vel tributarios vel inquilinos[r] apud dominos suos volumus remanere. Nam cū metu dānī[s] deterritus vnusquisq3 eū quē incognitum habuit a se ceperit ꝓpulsare[t]:volūtas fugiendi seruis nō erit. Nemo eñ dñm suum deserit sciens nunq̄ sibi latēdi locū esse derelictū[v]: sed aut cognitū sibi ingenuum vnusquisq3 suscipiat:aut eū qui se liberū esse simulauerit[x] a se submouebit metuens his q̄ statuta sunt[y] obnoxius fieri. Si quis igitur ex memoratis[z] fugitiuis apud quēlibet fuerit repertus:duodecim[a] libras argenti fisco nostro inferat detētator:ipsi autem cuius fuerit preter eūdem fugitiuum alterum[b] etiam eiusdem estimationis inferre decernimus.

¶ Liberi suscepti ex vtroq3 vl' altero parente censito paternam sequuntur conditionem:⁊ habēs duo predia potest transferre colonum de vno ad aliud hoc dicit Barto.

Idem.

Iffinimus † vt inter[c]

competunt:vt ibi notaui.
n ¶ Dignitate.ad hanc aspirare nō possunt.vt.j.de agri.et man.do.l.j.⁊.ij.⁊.iij.et.j.eo.colonos.
o ¶ Census.non soluti.vel minoris soluti.ad quod.j.de fun.pa.l.fi.et.s.de prescriptio.xxx.anno.comperit.sed ob delictum domino rum perdūtur.vt s.de bo.proscri.si quis intra.
p ¶ Reddendos q̄tū ad vtilitatem ꝼm Al.vel dic vt.j.eo.si coloni.
q ¶ Eruos.id ē ascripticios vel censitos.et qꝺ subijcit vel tributarios.sc3 priuati.Uel dic veriꝰ etiā fisco dabant tributum hi coloni priuatorum.vt.j.l.li.tibꝰ.§.hoc de reddi.et sic primum vel/pro etiam:et iunge seruos vel inquilinos ⁊c.
r ¶ Inquilinos.hoc expone vt.j.l.proxi.
s ¶ Dāni.quod hac lege infertur.
t ¶ Propulsare.non recipiēdo sed reijciendo.
v ¶ Derelictum sic.ff.de offi.presi.congruit.
x ¶ Simulauerit.et sic ignorans erat suscipiens.Sed contra.s.eo.l.omnes.Solu.vt ibidem.
y ¶ Statuta sūt.in hac lege.
z ¶ Memoratis. † cōcer.no.memoratis vt c.ij.im tollat contrarium.cta glo.sup̄ ibo libi.ex ꝺ iude.et sara.

q3 modo ponas/q̄d ad titulum:ʀñ.rustici tm̄ prestabant ⁊ nō ciues.vt.j.titu.j.⁊.j.ne rusti.ad vl.que sunt cōtra.nec ecclesia thessalonicēñ.vt.s.de anno.l.fina.Accursius.
h ¶ Attributum est.scilicet munus.
i ¶ Quocirca.i.ꝑpter qꝺ:vel.i.ꝑpterea.⁊ subli.tua iubebit annecti mo.pub.modū ꝑequationis huiꝰ cēsus:⁊ sic cēsus est genitiui casus.⁊ subaudi ꝼm Hu.ꝑ hoies harū infrascriptarū terrarū.pōt etiam dici vt sit casus accusatiui.
k ¶ Perequationis.al's perequationes sunt.al's in lib.M.perequationis.

Riginarios.vel pro eodem:quia ab ipsa origine fuerunt coloni.vel pro diuersis:vt in rub.not.
m ¶ priuilegijs.non fit liber priuilegio.cū absorbeat ius alterius omnino.vt.s.de preci.impe.offe.l.ij.etiam ex certa scientia principis.cum iure gentium/siue naturali talia

a ¶ Duodecim.vel alia videtur imponi pena.vt.s.eo.omnes.Solu.vt ibi.Item contra.s.de ser.fugiti.si quis.Solu.ibi in seruo vere:hic non.Uel plene dic vt in.l.quicunq3.plene nota.eo.titu.Item contra.j.de colo.illi.l.j.Item contra.j.de col.tra.Item contradicit.l.quicunq3.omnes enim statuunt aliam penam.Sed dic vt in.l.quicunq3 notaui.Item facit.j.eo.cum satis.in fi.et.s.de metal.l.fina.Accursius.
b ¶ Alterum.quem si non habet estimationem dabit.vt ff.de lega.j.l.si quis inquilinos.in prin.et.s.de ser.fu.quicunq3.⁊ facit.s.de ser.cor.l.j.§.quod autem.ibi recipere est refu.⁊c.et de fugi.l.j.Accursius.

Iffinimus vt inter.sub.⁊ q̄uis inter inquili.⁊c.tamen diffi.vt suscepti liberi ⁊c.ne videat̄ negligi.vt.ff.de min.itē apud.§.hoc edicto.s3 tūc abūdat dictio quoꝝ.tu

sic dif. vt suscep. li. int inqli. ₇c. suscepti dico vl' vtroq₃ ₇c.

Colon⁹ et inqli: nusquo mõ dif: ferunt.

a Inqlinos. inqlin⁹ ꝯsueuit dici i ciuitate: colon⁹ in villa. vt. ff. de acq. pos. l. pignoris. s₃ hic pro eodẽ potest poni: nam nec inhabitare sufficit in fundo nisi colat: nec colere põt nisi hitet. et sic vtrũq₃ positũ perfectum colonum significat. Ul' dic q₃ inqlini sunt castellani q₃ ₇ ipi põt esse cõditionib⁹ alligati: l₃ nõ colant terrã. vt arg. ff. de ex. iu. l. nõ tm̃. §. fi. et ꝭm hoc colon⁹ ẽ siue habitet i ipso fundo siue non dũmõ colat eum. Tertij dicũt q₃ inqlinus est q̃ alibi hitat et alibi fundũ colit: s₃ q̃ in ipso fundo habitat et colit ipse est colonus: et hoc placet Jo. et Azo. et. h. ₇ ꝭ₃ hoc intellige leges de inqlinis tractantes: vt h̃ et. s̃. e. ti. oẽs oino. et. l. seruos. et. j. de fũ. rei pu. l. eũ. et. s̃. cõia

inqlinos[a] colonosve quorum[b] q₃tũ ad originẽ ptinet vẽdicãdã idiscreta eadẽq₃ pene videtur eẽ ꝯditio: licet sit discrimẽ in noie[c] suscepti liberi vl' vtroq₃ vel neutro[d] parẽte cẽsito statum paterne cõditionis agnoscant. Illð ẽt seruandũ est vt si qñ vtriusq₃ fundi[e] idẽ dñs de possessione[f] refecta cultorib⁹ ad eã coloniã q̃ laborabat tenuitate trãstulerit: ijdẽq₃ fũdi ad diuersorũ iura dñoꝝ qualibet forte[g] trãsierit: maneat q̃dẽ facta trãslatio[h]: s₃ ita vt predij ei⁹ dñs a quo[i] coloni ꝓbantur fuisse transducti, trãslatoꝝ agnationem restituat[k].

vtriusq₃ iudi. l. possessionũ. et de leg. j. si q̃s inquilinos. et de censi. forma §. si quis. et sic magis astringitur colonus cui alibi nõ l₃ inhabitare. s₃ inqlino l₃ conducere domum alibi: hoꝝ em̃ filij originarij sunt. vt. j. e. l. cũ satis §. cũ autem. et hic. Alij vt mar. coloni sunt q̃ domum iam edificatã in rure habitandam conducũt sub certa mercede. sed q̃ edificandam superficiarij.

b Quorũ. s. colonorũ et inqlinorũ vendicandã ₇c. nã filij vtriusq₃ vendicant: sed alij vt inhabitent solum ₇ colãt alij vt colant tenent. et ideo dicit pene.

c In nomine. coloni et inquilini.

d Uel neutro. al's vtroq₃. i. altero puta pr̃e sed matre libera: et dic cẽsito. i. colono vel inqlino. vt. j. ti. ij. l. ij. in pun. et ꝭm hoc sequit patrẽ. sic. s̃. de muri. l. fi. idẽ in eo q̃ mr̃e murilegula: et patre curiali nat⁹ est. vt in aut. de na. li. in cn. depu. §. fi. al's si non esset curialis seqret matrẽ. vt. s̃. de murile. hi qui. Itẽ sic. j. eo. ne diutius. et ratio est hoc casu ne decrescat hoc genus hoim. Py. Itẽ non obstat j. eo. ne diutius. et. l. fi. quia ibi in seruis et quasi. at hic liberi. vt. j. e. cum satis §. j. et ex liberis feminis. Alij habẽt vel neutro. ₇ tunc dic si vterq₃ est censit⁹. i. colon⁹ patrẽ: si neuter sunt tñ eiusdẽ ꝯditionis pr̃ et mr̃ vt ambo ascriptitij. ₇ tũc idẽ vt patrẽ vt hic. Si aũt diuerse cõditionis sunt pater ₇ mr̃: vt pater cẽsitus mr̃ libera serua vel ascripticia: sequatur matrẽ. vt. j. ne diutius §. fi. Alij dicunt q₃ illa corrigit istã. Alij dicunt censito. i. ascripticio. et ꝭm hoc si vterq₃: patrem vt. h̃. si alter tantũ: tũc matrẽ. vt. j. ne diuti⁹. si neuter censi. ascri. tũc pr̃em: vt h̃. et ꝭm hoc generalius loquitur lex ista q₃ diximus. vel de oi genere colonorũ dicat. ₇ qð dicit q̃ꝝ. s. oim colonoꝝ: ₇ pene dicit: q₃ ẽt in multis differũt aliq̃ ab aliq̃b⁹: maxime q₃ colon⁹ eiusq₃ fili⁹ p̃scrip. xxx. an. se tuet. qð in ascrip. sec⁹ vt. j. cũ scim⁹ §. fi. et. l. cum satis. et. j. de fun. rei pri. l. eũ. et. s̃. de p̃scrip. xxx. an. omnes.

Partus aliqñ ventrẽ nõ seqt.

e Fundi. in quorum quolibet habet colonos. vt. s̃. fa. hercis. quotiens. Accur.

f De possessione. al's possessionis refecte. al's possessione refecta.

g Sorte. al's sorte. al's fronte. et dic q₃ ꝯstituit seruitutẽ vsufruc. vel aliã vel pignorauit. Uel veri⁹ dic vẽdẽdo vl' aliẽnãdo alio modo.

h Translatio. nõ valet alienatio talium. vt. s̃. e. ti. l. queadmodũ. sed trãslatio sic vt h̃. sic in marmore. vt s̃. de edi. p̃ua. l. ij.

i A quo. s. fundo. vel dic dño qð est verius.

k Restituat. ꝯdictiõe ex hac. l. ꝯuẽt⁹ ab ẽptore vl' filijs. nõ rei vẽ. et facit. s̃. cõia vtriusq₃ iudi. l. possessionũ. et de le. j. si q̃s inquilinũ. et. s̃. l. ij. et. l. queadmodũ. Uel dic offi. iudi. vt nota. s̃. eo. l. quẽadmodum.

Colon⁹ bõa fide possessus [illegible] apud aliũ restituit [illegible]

Idem.

Si coloni[l] quos bona fide[m] q̃sq₃ possedit ad alios fuge vitio trãseũtes[n] necessitatẽ ꝓprie conditionis declinare temptauerint: bone fidei possessori primũ oportet celeri reformatiõe succurri[o]: ₇ tũc causam originis et proprietatis agitari.

Coloni glebe ascripti [illegible]

Imperator Leo.

l Si coloni. large ponit ₇ cõprehendit oẽs solo astrictos. vt. s̃. eo. omnes omnino.

m Bona fide. dñs fuerit vel nõ. argu. s̃. loca. si quis conduc. et. j. l. ꝓxi. Quid si mala fide? Uidet idẽ. vt. ff. de vi et vi ar. l. j. § qui a me. iudiciũ em̃ quo h̃ agit est possessoriũ sicut vnde vi. vnde nõ d₃ q̃ri an iuste vel iniuste possideat vt. ff. de acquiren. pos. l. iij. § econtrario. et ad idem. ff. commo. l. ita. et hic subaudi maxime. sed ad onus probandi in petitorio q̃ritur de bona fide. vt. s̃. de ꝓba. vis eius. sed ꝑ hanc. l. non nisi bone fidei cõsulitur.

n Trãseũtes. est em̃ vitiũ animi: et rei inherens videt qð vsucapionẽ impedit. vt. s̃. de ser. fugi. l. j. et. j. e. cũ satis

o Succurri. vt ei restituat possessio statim. Sed q̃ actione? Rñ. ꝯdictione ex lege vel officio iudicis vel act. in factũ ex equitate huius. l. et sic intellige aliam. l. huius ti. s̃. eo. l. oẽs oino. et. l. oẽs ꝓfugi. et alias. et hec intendet corã iudice terre in q̃ aufugit corã quo cõuincat. vt in aut. de mãda. p̃n. § sed etiã. et cã ꝓprietatis corã iudice terre vñ aufugit. vt. s̃. vbi cã sta. l. j. Itẽ nõ p̃mo possessoriũ q₃ petitoriũ intẽtari. vt. s̃. de rei vẽ. ordinarij. cũ ꝯcordã. itẽ hec reuocatio fit aucte dñi ꝓp̃a. vt. j. l. ꝓxi. s₃ illud qñ dñs adhuc possidebat: et ille aliquid illicite agit. hic non possidet: vel ibi poterat de facto dñs: h̃ nõ cũ erat apud aliquẽ potẽtẽ vel ip̃e sit potens vt oino nõ possit capi a dño: et pro hoc q₃ sua auctoritate qñq₃ põt. j. de col. pa. l. j. in fi. Item hoc etiã si ad ecclesiã hic cõfugit. vt. s̃. de his q̃ ad eccle. confugi. l. p̃nti. § fi. Itẽ nõ obstat p̃uil. vt. s̃. eo. l. origi. item restituntur cũ filijs ₇ peculio. vt. j. de colo. tracẽ. l. j. et. j. eo. l. cum satis. et. s̃. l. ꝓxi. in prin. et hoc nisi sit factus ep̃s. vt in aut. de san. epis. § s₃ hec q̃dẽ. vel clericus in possessione eadẽ. vt. j. eo. § ascriptitios. vel nisi. xxx. an. seruierit curie vt. j. de fun. rei pri. l. eum. qui. Item cum fugitiui retineam pos. nisi ab alio possideat vel diu sic stet. vt. ff. de acquiren. pos. l. j. § per eum. ₇. l. iij. § si seruus. quemodo reuocat qð habet? Rñ. alterum illorum erat: dicit enim ad alios reuo

Possessoriũ añ petitoriũ intẽtari dz.

catur quatenus non hz.sed et vtrobi et vti possidetis habet locū forte qñ pos.retinet. vt no.§.vbi cau.sta.l.j.

a Colonos.debitorum.a dño.et tunc est arg.contra.§.l. oēs profugi.sed hic dñs erat soluendo.vel dic ab ipsis colonis.quia nō debent nisi.s.pro terrula sua. vt.§.eo.hi penes.§.saue.

no.et.j.de re mi.quicūq3.Et no.colonos hic large dici pro omni astricto solo.vt.§.eo.l.oēs oino.et facit.j.de coar.l.si coartalis.in fi.et.§.de spectaculis.l.si quam.ibi neq3 iam posthac.Accur.

l Citibus,celeritatem,sic,ff,si cer,peta.l.quidam. et.§.de iudi.properandum. Accur.

b Puncto. hac de cā. et no.φ hyperbolice loquit: et fa.§.de fer.oēs.

c Tpis. sic.ff.ð nundi.l.ij.et.§.eo.l.j.et in auē.de q̄store.§.qñ.

Mulier.originaria.q̄ sit dic vt.j.cum satis.§.ex hoc.

e Docebit.prima facie libera p̄sumit cū sit in pos.libertatis libo nupta.arg.ff.de libe.cau.libertis.§.fi.

f Consortiū.id est mr̄imoniū qð est inter tales hoc iure.vt.j.l.fi.lic3 in ascriptitijs cōtra.vt ibi no.qñq3 ponit p cōtubernio.vt.§.de ser.fugi.l.fina.

g Sobolem.de mr̄e ɔstat φ debeat reuocari.vt.j.cū satis.et.§.si coloni et.j.de colo.tracē.l.fi.et no. in ceteris matrem sequi liberos:sed in inq̄linis ⁊ colonis patrem.vt.§.l.diffinimus.et facit.j.eo.ti.ne diuti⁹.⁊.j.de agri.et man.l.iiij.

h Er colonu3. large ponit p oī astricto solo vel nō.vt et.§.i rubri.notaui.

i Nō posse.immo cōtra.ff.de acqui.pos.l.iij.§.φ si seruus.et.l.peregre.§.quibus.et.l.si de eo.§.j.Sol.h̄ possessionis.i.rei possesse seu dominij. sic.ff.de ver.sig.interdum.et facit.§.de acqui.pos.l.cum nemo.et.§.de procura.l.procuratorem.Uel aliter vt plene notaui.§.de acqui.posses.l.fi.et facit vt nec obligare possit.§.si res ali.pi.data sit.l.fi.et quod cum eo.si seruus. sane in seipso preiudicat domino delinquendo,vt,ff.de vi et vi ar.l.j.§.quod igitur.

k Colonos.parte.q2 denegam⁹ predicta colonis.ad qð.j.de man.et col.pal.l.fi.et de fu.col.l.j.et in auē.de man,princi.§.s3 ēt,⁊,§,eo,ti.originarios,⁊,l.omnes omni

Colonos nunq3 fiscaliū noīe debitor̄[a] vllius exactoris pulset intētio:quos ita glebis īherere precipimus/ vt nec puncto[b] quide3 temporis[c] debeant amoueri.

¶ Mulier originaria copulata cū alio in cōsortiū cū sua sobole reuocatur. h. d. Bar.

Idem.

Mulier que fuisse origina ria[d] docebit[e] si cuiuscūq3 liberi hoīs secuta ɔsortiū[f] in vrbib⁹ vel in q̄buscūq3 locis iūcta ɔstiterit:eius oēm sobole3[g] fm vetera constituta conueniet reuocari.

¶ Colonum contradicēdo dño circa dominiū non parit preiudicium. Bar.

Idem.

Per colonū[h] preiudicium possessiōis inuito vel inscio dño iponi nō posse[i] et iure ⁊ legū auctoritate declaratur.

¶ Coloni ascripticij ad nullū honorē etiam humilioris militie vocant:nec etiā magisterie potestatis apparitores constituunt.h.d.Bar.

Imperator Ual.

Colonos nulla ratione ad vllū q̄uis humilioris militie locū sinimus admitti:s3 nec apparitores magisterie ptātis cēsibus ascriptos pbari cōcedimus: q2 in hac parte[k] et dominorū iuri/et publice consulimus honestati.

¶ Si de terre dño inter dñm et colonū est disceptatio cū locatio negat satisdare tenet colon⁹ cōuent⁹ de restituendo fruct⁹ ⁊ reddit⁹ sine pcrastinatione si dñs obtinuerit in causa:q̄ satisdatio durabit triennio et postea reuocatur.Si vero colon⁹ hoc facere noluerit vel nō potuerit: tūc reddit⁹ i agro cōsistentes ⁊ eponunt. Si consistunt in speciebus:iudicis vendunt arbitrio:et p̄ciū modo predicto postea sequestratur: publicas autem functiōes soluet dñs vel colonus fm cōsuetudinē antiq̄t⁹ obseruatā. Bar.

Imperator Iusti.

Litib⁹ iponētes celeritatē[l]:sancimus si qñ coloni cuiuscūq3 ɔditiōis[m] cōtra dños terre declamauerit sup hoc ipō dubitantes vtrū is terre dñs est necne[n]:an ipi coloni dñium[o] sue terre possidēt (eos[p] tamen dicimus q̄ nō ex longo prolixoq3 tpe vel longinqua et inueterata redditū susceptione sufficientem habent cautelam:in quibus casibus nec cōtradicendi quidem licentia colonis relinquitur longi temporis prescriptione: vl' redditu um frequentissima consequentia colonorum[q] impetus exclu dente) talem esse super redditu um vel publicarū functionū prestatiōe formā cēsem⁹[r]. vt si

m Cōditionis. q̄ sunt plures. vt not.in rubri. et licet in alijs differant:in hoc tñ conueniunt quod hec lex dicit.

n Necne. sic q̄ retinet pos.et litigat colonus satisdādo vt subijcit. et sic est contra.§.loca.si quis cōductiōis. Sol.hic nō erat cōductio finita:ibi sic.Uel dic prestabat φ nolebat sibi prodesse pos.quo min⁹ probet.ibi nō. Uel verius vt ibi notaui Accur.

o Dominium possident.hic accipe talem qð est.j.et.qð est in medio interpositio est.

Facit ad hoc c.puenit.i gl. ij.ex de censi.

p Eos.s.dños.

q Colonorum. habeās colonorū. et sic pdest dño p̄statio diuturna.sic ff. de vsuris. cum de in rem.et.C.de fideiusso. l.j.et.j.de fundis patri.l.ius emphiteosis. Sed contra.ff.de probationi. cum de inde.§.j. Solu. ibi semel et paruo tempore. hic decem ānis. quia dicit longinqua3. ad quod insti. de vsucapio. in principi.argu.ff.si ser.ven.si q̄s diuturno.et argu.j.eo.titu. cum satis.§.ij.et.ff.de aqua plu.arcen.l.j.in fine.Solu. ibi negligens:hic sapiens. Item oppo.quia si posses.coloni est: ergo locatio nulla. nec etiam possidet dominus per colonum.vt.ff.de vsuca.ei a quo. Solu.hic sciens rem suam conduxit. Uel verius hic de dominio non erat questio sed an hic locasset.sed si de dominio:alium nō se dominū dicebat:⁊ ab eo conduxisse.al's est dñorū.et tunc iunge precedentibus.

r Censemus.abundat pter verbum sancimus:qð est §.vel ne pter plixam interpositionem videatur oblitus.

a ¶ Dependitur. id est dependi postulatur. tenet soluere debet. vt. s. eo. l. ij. et in auk. de colla. §. nullus

b ¶ Quod omnes hic incipit forma cautionis.

c ¶ Accipiatur. no. als per duos mēses tenet. vt argu. s. de fideiusso. z si fideius. sed quare obligatio renouatur cum instantia sit finita. vt. s. de iudi. properandū. Solu. illa corrigit istam. Uel in hoc casu speciale vt ibi. Uel veri⁹ hic ante litē contesta. fuit acceptus.

d ¶ Deponātur. sic. ff. vt le. no. ca. l. post cp. §. j.

e ¶ In similiarchio. ad hoc. s. de bonis auctorita. iudi. possidē. l. fi. i fi. et de vsur. acceptam. Item nota fieri sequestrationem: quod est speciale. regulariter cōtra. quod dic vt s. d. phi. seques. l. ij que est contra.

Facit ad hꝫ gl. l. c. ij. ex bea pos. z ppue.

f ¶ Remaneant depositi dicti redditus.

g ¶ Restituātur. est ergo causa inter dominū et colonum: licet. P. intellexerit hanc legem q̄ sit causa inter vnum dominū et alterum qui dicit se dominum. Itē nota. dici dominum qui dominus non est eo q̄ domini consueuerunt locare et talia postulare.

h ¶ Auro. vt. s. proxi. respon.

i ¶ Uendantur. propter consumptionem fructuū ad qd. ff. de glan. le. l. j.

k ¶ Functiones id est tributa que coloni pro terrula sua: z dominus pro sua quam colon⁹

tales coloni quales prediximus⁹ idoneū fideiussorez totius summe que ab his dependitur[a] prestiterint/ q̄ omnes[b] redditus sine vlla procrastinatione (si melior causa dominorum iudicetur) eis restituent: et talis fideiussor per triēnium accipiatur[c] eoq̄ impleto iterū renouetur z coloni in medio nullo modo super redditib⁹ a dominis inquietentur. Si autem hoc coloni minime facere voluerint vl potuerint: tūc iidem redditus per officium iudicis annui exigantur p solita tempora in que etiam dependebantur/ z deponantur[d] in ede sacrosancta id est in chimillarchio[e] ciuitatis sub qua possessio sita est: vel si localis ecclesia ad susceptionem pecuniarū idonea non sit/ in metropolitana ecclesia remaneāt[f] cum omni cautela: et post plenissimam diffinitionem vel dominis dentur: vel colonis restituantur[g]. ¶ Sinautem redditus non in auro[h] sed in speciebus inferuntur/ vel in totum vel in partem: iterū p officiū iudicis fruct⁹ vēdantur[i] z precia eorū fm predictū modū deponantur. ¶ Hec de redditibus diffinientes ad pub. trāseam⁹ functiōes[k]: z siqdē coloni more solito eas depēdeāt ipsi maneāt in pristina cōsuetudine nullo pīudicio dn̄is generādo/ q[l] z quiescētib⁹ colonis z nō cōtradicentibus ad publicū tributarias functiones minime inferebāt. ¶ Sinautem moris erat[m] dn̄os totam summā accipere: et ex ea partē qdē in pub. vertere functiōes: partē aūt in suos redditus habere: tunc siqdē fideiussor a colonis detur/ eundē fideiussorē dn̄s sine preiudicio litis tātam summā inferre[n] quantā tributa publica faciūt: vt a dn̄is publicis rationib⁹ persoluatur: nullo ex hoc colonis preiudicio generādo: super redditibus em̄ domini fideiussione fiant contenti. ¶ Sinautem fideiussione cessante / ad sequestrationem res veniant z pecunie deponantur: z ex earū summa tantā iudices separare: quāta ad pub. sufficiat functiones/ z eam depositionem dominus accipere: quatenus ipse eā persoluens publicas accipiat securitates: reliqua quantitate que in reddit⁹ puros remanet in tuto collocanda / z litis terminum expectante: nullo preiudicio siue colonis siue dn̄is ex huiusmodi fideiussione vel sequestratione vel publicarū functionum solutione generando: sed omni causa in suspenso manente donec iudicialis sententia que de toto negocio procedit oēm rem aperiat: et ostēdat quis dn̄s terre constitutus est: z ad quē publicarū functionum[o] securitas debet in posterum fieri: seu redditus peruenire vel permanere Recitata septimo in intimo cōsistorio palatij iustiniani.

¶ Natus ex ascripticio et serua: vel ascripticia et seruo ventris sequitur conditionem. Itē inter seruos z ascripticios modica differentia est. h. d. Bar.

Idem Augu.

Ne diutius dubitetur si quis ex ascripticia et libero[p]/ vel ex ascripticia et seruo/ vel ascripticio et ancilla fuisset editus cuius status sit vel q̄ peior fortuna sit: vtruz ne ascripticia an seruilis. sancimus ea quidē que in anteriorib⁹ legib⁹[q] cauta sunt pro tali pgenie que ex mulieribus ascripticijs z viris liberis pgenita sit in suo statu relinqui: et sic sit ascripticia proles ex tali copulatione procreata. Si quis aūt ex seruo et ascripticia/ vel ex ancilla z ascripticio fuerit editus: matris sue

colla. ix. pro ea vero de qua litigatur vel cuius occasione: seruatur quod hic dicitur Accursius.

l ¶ Qui. scilicet domini.

m ¶ Moris erat. idem possum⁹ dicere de decimis: vt si rustici cōsueuerunt dare dominis vt ipsi dēt eas ecclesijs seruetur consuetudo: als ipsi rustici eas prestent. fm. P. ad qd. ff. de administra. tuto. l. si sine herede. §. lucius.

n ¶ Inferre. hic primo conueniri fideiussor videtur q̄ reus. Sed hodie cōtra per auk. de fideius. colla. j. nisi dicas hic improprie fideiussorem / id est repromissorem: et ipse colonus non obliget se.

Re⁹ an fideiussorē regularit cōuenit.

o ¶ Functionum hanc securitatem facit susceptor. vt. j. de colo. fun. pa. l. placuit. quam si non reddat colonus domino per triennium cadit a locatiōe: sicut emphiteota ab emphiteosi. vt. s. de iure emphiteo. l. ij Accursius.

p Ne diutius. libero. als deest et libero vel ascripticia. et hec est lex iusti. missa ad senatum.

q ¶ Legibus. quas non habemus nisi in seruis vel ancillis. vt. s. de rei vendi. l. partum. et de lib. cau. l. fina. et i casu speciali. vt. j. de ag. et man. l. iiij. hodie autem aliter est: vt hic.

ventrē[a] sequatur: ꝛ talis sit conditionis qualis ꝛ genitrix fuit/ siue ancilla/ siue ascripticia: qđ hactenus in liberis tm̄ ꝛ seruis obseruabatur[b]. Que eni differētia inter seruos ꝛ ascripticios intelligatur[c]: cum vterq̧ in domini sui positus est potestate: ꝛ possit seruum cū periculo[d] manumittere: et ascripticium cum terra dominio suo expellere.

¶ Sola confessio vel scriptura in qua quis enunciatiue se alterius ascripticium asseuerat nō preiudicat nec statū mutat: nisi sit alijs adminiculis approbata vel ex diuturna p[illegible] quam faciūt alij ascripticij: aut quia alia concessio emanauerit de eadē. Bar. Impera. Aug.

Cum scim⁹ nr̄a iura nolle preiudiciū gñare cuidā circa cōditionē: neq̧ ex ꝯfessionib⁹[e] neq̧ ex scriptura[f] nisi etiā alijs augmentis aliqđ accesserit incremētū[g]: sancim⁹ solā cōfessionē vel aliā quācunq̧ scripturā ad hoc minime sufficere: nec ascripticiā cōditionē[h] cuiq̧ inferre: sꝫ debere hmōi[i] scripture aliqđ aduenire adiutoriū[i]. q̄tenus vel ex publici cēsus ascriptione[k]: vel alijs legitimis[l] modis talis scriptura[m] adiuuetur. meli⁹ etem̄ est in hmōi difficultatibus ex plurib⁹[n] capitulis cōductiones ostēdi: ꝛ nō solis cōfessionibus[o] neq̧ scripturis homines forte liberos ad deteriorē ꝯtrahi fortunā. Si naūt est † scriptura[p]/ ꝛ post scripturā confessio[q] seu depositio[r] sine vi[s] et necessitate tn̄ interuenerit (qđ em̄[t] si cōditionale[v] instrumentū

et. ĩ. l. fi. ꝛ in auẗ. constiẗ. que ex ascrip. in prin. colla. v. Item facit. s̄. eo. titu. l. mulier. ꝛ. ĩ. l. proxi.

a ¶ Uentrē. sic. s̄. l. proxi. cū cōcor. sed fallit in libera q̄ iungi tur tamiaco. vt. ĩ. de predijs tamia. l. j. itē i murilegulo. vt s̄. de murile. l. fi. Itē ꝛ in filijs inquilinoꝝ ꝛ colonoꝝ natoꝝ ex libera. vt. s̄. eo. diffinim⁹. nā hic i nato ex ascriptitio ꝛ libera. Item fallit in libertꝫ curie quos sequuntur filij. vt in decre. xij. q. ij. de libertis. et in libertis ecclesie sicut al's in decre. xv. q. vi. cū multe. itē in filijs aldioꝝ vt in lōbar. de cōiu. ser. vel aldio. l. iiij. q̄ oēs sunt cōtra. itē i honorib⁹ sequunẗ patrē. vt ff. de sta. ho. cū legitime. ꝛ de sena. filiā. itē ex delicto pr̄is q̄nq̧ puniūẗ filij. vt. s̄. ad. l. iul. ma. quisquis. iteꝫ si pater pepigit filium monasterio obligat eū. vt i decre. xx. q. j. ꝑ totuꝫ. item qn̄ nondum erant nati vel cōcepti qn̄ pater decurionatum amisit: non dicuntur filij decurionis. vt. ff. de decurioni. l. ij. §. in filijs. Accursius.

Puniẗ q̄nq̧ filius ex pr̄is delicto.

b ¶ Obseruabaẗ. indubitabiliter: ne contradicat. s̄. proxi.

c ¶ Intelligatur. q. d. nulla in eo qđ subijcit. ꝛ ar. ff. de lib. ho. exhi. l. ij. In alijs aūt differunt: q꞉ hi liberi sunt. vt. ĩ. de colo. tracē. l. j. ꝛ. ĩ. l. cū satis. §. caueant. ꝛ ꝑ hoc aliqua possidere possunt. vt. s̄. e. hi. ꝛ in auẗ. de col. §. nullus. col. ix. qđ in seruo secus. vt. ff. de acq̇. pos. cū hr̄des. ꝛ fieri clerici possunt dn̄is etiā nolētibus in possessionibus in quibus sunt ascripti: seruus non. v꞉ in auẗ. de sanc. epi. §. si seruus. ꝛ. §. ascripticios. col. ix. Itē seruus si sciente dn̄o fit clericus fit liber: ascripticius non: vt ex eisdē. §. Itē seruo possum auferre peculiū: ascripticio nō. Itē serui etiā sine peculio vendi possunt/ sed ascriptitij non: vt hic in fi. ꝛ. s̄. l. ij. ꝛ. l. quēadmodū. Itē iste litigat cū dn̄o q̄nq̧. vt. ĩ. l. cū satis. §. caueāt. ꝛ. ĩ. ti. ij. l. j. qđ seruo nō licet. Itē cū alijs litigat. vt. s̄. eo. oēs ꝯfugi. in fi. serui nō. vt. s̄. de iud. seruus. Uel dic q̇ ad dn̄m seruos. vt no. ff. de sta. ho. l. ij. Itē adde qđ no. insti. de iure perso. Itē fit liber seruus vel ancilla si cōtrahit matrimoniū cū libero vel libera dn̄o sciēte: sed nō ascripticius. vt in auẗ. de nup. §. si ꝓo ab initio. col. iiij. ꝛ. ĩ. e. l. fi. sed an de peculio teneẗ dn̄s pro ascripticio? Rn̄. sic. vt. C. qđ cum eo. dominos. ꝛ arg. s̄. de sac. sanc. eccle. l. si quis presbyter.

Ascriptiti⁹ et seruus i multis differūt.

d ¶ Cum peculio. ꝛ sine eo. vt. s̄. de pecu. eius qui li. l. j.

e ¶ Cum scimus. confessionibus. solis in iure vel extra vt statim dicet.

f ¶ Ex scriptura. scilicet sola.

g ¶ Incrementū. quo accedente fit quādoq̧ colonus: vt si post scripturā q̄ ad habitandū se obligasset. xxx. an. steterit. vt. ĩ. eo. ti. cum satis. §. cū autem. si autem adiecit in scriptura q̧ vt ascripticius stare volebat: et sic fatebatur: tunc fiat ascriptitius: vel si dicta inscriptio vel alius similis modus interuenerit: vt subijcit.

h ¶ Cōditionē. al's cōductionē: q꞉ solū vt ascripticius cōduxit. ad quod. s̄. de lib. cau. l. ad probationē: al's conditionē. i. instrumentū cōditiōis ascripticie ꝑ se factum vł aliā ꝛc. qn̄ ꝑ aliū vel dic conditionē id est instrumētuꝫ ꝑ cōditionalem. i. notarium factū. vt s̄. qui po. in pig. scripturas. vel aliam ꝛc. vt per se vel per alium.

i ¶ Adiutoriū. sic in cōpatiōib⁹ litterarū. vt i auẗ. de fide instru. §. in his vero. ꝛ in questionibus seruorū. vt ff. de questio. l. j. in prin. sic et in auẗ. de nup. §. quia vero. ꝛ no. q̧ que nō ꝓsunt singula mul† ta iuuant: vt hic. ꝛ ad hoc s̄. de testa. sancim⁹. ff. de ... et. C. ad velleia. si si cautio mulier. ꝛ in auẗ. vt ex̄ de fi. imo. ante do. et. s̄. instru. qui po. in pig. ha. l. fi. auẗ. quo iure. in fi. ꝛ. ĩ. de fun. pa. l. fi. sed argu. cōtra. s̄. q̇ mili. l. j. et. ff. de admi. tu. l. ita autem. §. gessisse. sed hoc hic facit rei magnitudo: vbi dicit melius est ꝛc.

† Facit

k ¶ Ascriptione. quia in censum velut suos ascripticios deduxit volentes: ꝛ quia ip̄e quasi ascripticium in censum capitis se deduxit s̄m Al.

l ¶ Legitimis modis. puta ꝑ scđam scripturā. vt. ĩ. dicit vel quia longo tempore sic soluit vt in scriptura confessionis ascripticie conuenit. vt. s̄. e. litibus. in prin.

m ¶ Talis scriptura. qua ascribit se terre cōfitēdo se ascripticiū ꝛ talē ibi velle morari: ꝛ per cōsequēs nolle discedere. aliud si tm̄ profitebaẗ nolle discedere. vt in prin. dixi.

n ¶ Ex pluribus. ecce quod no. ꝛ que non prosunt ꝛc. ꝛ faciū. ff. de re. iu. l. quotiens dubi. ꝛ de epi. au. nemini. Sed cōtra. s̄. de transac. l. fi. Solu. ibi in transactione ꝛ ad bonum non ad malum valet. vt ibi no.

o ¶ Confessionibus. extra ius factis: vel etiam in iure nō in figura iudicij liberalis cause: vt hic: et. s̄. de lib. cau. nec si volens. ꝛ. l. liberos. et. l. interrogatam. ꝛ. l. parētes. secus si in figura iudicij. vt. e. titu. l. iubemus.

p ¶ Scriptura. predicto modo facta.

q ¶ Confessio. in scriptis vel sine coram iudice vel notario etiam extra ius.

r ¶ Depositio. coram iudice professio dicitur depositio. et de hac inserit cum dicit: quid enim ꝛc.

s ¶ Sine vi. hoc innuit etiam extra ius: cum in iure non sit verisimile pati vim. vt. ff. qđ me. cau. non est verisimile.

t ¶ Quid enim. interpositio est.

v ¶ Conditionale instrumentum. id est ascripticie cōditionis. vel dic id est notarij. vt. s̄. dixi.

Depositiōe corā iudice ꝓfessio.

a ¶ Et inter acta. vel etiā extra ius sit cōfessus. vt. §. dixi regularit̄ eñ tm̄ valet qd̄ fit extra ius q̄stū qd̄ fit corā iudice. vt. §. de pac. pacta nouissima. ⁊ de transac. siue apud. et de libe. cau. interrogata. Sed fallit. vt. §. de cōfes. ⁊ insti. de adop. §. fi. itē no. eū stare sue ꝯfessioni vl̄ scripture. sic ⁊ al's etiā si nō sit tanta solennitas. vt. §. arbi. tu. l. fi. ⁊. §. de fabricē. l. si quis. Itē et ille q̄ se exheredauit. vt. ff. de ꝯtra tabu. l. nō putauit §. si quis sua. sic ⁊ §. d arb. l. ne i arbitris. in fi. ⁊ de do. si pfonus. ⁊. §. de nō nume. pe. generaliter. sic ergo habes qualit̄ fit ascripticius de nouo. s. cū scriptura ⁊ cū alio adminiculo. vt in rub. premisi.

b ¶ Illud q̄z. si filius coloni mei in libera cōuersatiōe morat⁹ fuerit. xxx. an. vl̄. xl. vl̄ lōgiori tp̄e nichilomin⁹ tm̄ post p̄ris mortē vl̄ p⁹q̄ p̄r agricl̄ture iutilis fact⁹ ē detineri valet ille i viculis in agro: nec pōt se excusare iō q̄ libere vixit longissimo tp̄e: nō eñ videt̄ libere vixisse cū quodāmō pars corpis ei⁹ in fundo remanserit: cū permāserit aliqua vel aliq̄s d cognatiōe sua qui michi prestabat vel prestiterūt qd̄ volui: ideo cū ipsemet prestitisse videat̄ nō potest se in lib̄tatē defendere vt dictū ē.

c ¶ Cōuersatiōe. al's cōditione. i. in libertat̄ possessiōe

vel aliā chartulam in qua subscripsit/intimauit/ ⁊ inter acta[a] deposuit sese colonum fuisse ascripticiū) tūc ex vtroq̄ genere obligatiōis: i. tam scripture q̄ cōfessionis vel depositionis talem eū esse credendū qualem ⁊ scripsit et inter acta deposuit.

¶ Illud q̄q̄[b] nō inelegāter dubitabat̄ si coloni fili⁹ p. xxx. annorū curricula vel forsitan per xl. seu ampliora adhuc viuente p̄re ⁊ agriculturā peragente ipse in libera cōuersatione[c] morabatur: et dn̄s terre q̄ per partē ei satisffiebat non etiā presentiā eius exigebat: an post obitum patris vel postq̄ forte inutilis[d] existat ⁊ ruri nō idone⁹[e] pōt excusari filius lōginqua libertate abutendo: et q̄ per multos annos neq̄ agrum coluit neq̄ aliq̄d colonarij operis celebrauit cum nō possit dn̄s incusari propter suā desidiā cui p patrem[f] eius omne qd̄ voluerat accedebat. In oībus itaq̄ hmōi speciēb⁹ satis acerbū nobis videtur dn̄o p̄iudicari colonoꝝ[g] absentia: q̄ ruri nati[h] et postea absentes p suos vel patres vel fratres vel cognatos agriculturā peragebāt. cū eñ pars quodāmodo corporis eius per cognationē in fundo remanebat[i]: non videtur neq̄ abesse neq̄ peregrinari/neq̄ in libertate morari. Maneat itaq̄ domino ius in cōcussum: ⁊ donec eius antiquitas[k] vel posteritas[l] vel cognatio in agrum remaneat/ipse videatur ibi resedisse.

¶ Ascripticius fugiens sicut seruus sui furtum facit licet liber sit. et ideo a tali fortuna nō liberatur. xxx. annorum spacio: sed cum sua sobole idem ascripticius remanet. Item nullus debet colonum vel ascripticiū alterum occultare: ⁊ suscipientes etiam ignoranter nisi restituant illum: penis hic insertis tenentur. hoc dicit Barto.

Idem Augu.

Cum satis[m] inhumanum est terram que ab initio ascripticios habebat suis quodammodo membris defraudari: et colonos[n] in alijs terris demorantes dn̄os terre maximis dānis afficere. censemus quemadmodū in curialium conditione nemo ex temporali cursu[o] liberatur: ita nec ascripticie conditioni suppositus ex annalib⁹ curriculis quantacunq̄ emanauerint vel quacunq̄[p] prolixa negociatione[q] aliquis sibi vendicet libertatem. sed remaneat ascripticius et inhereat terre. ⁊ si celauerit vel separare conatus fuerit: secundum exemplū serui fugitiui sese diutius insidijs furari intelligat̄[r]: ⁊ sit suppositus † vna cum omni sobole sua[s]. et si in alia terra eam

q̄. mo. vsufr. amit. is cui. itē q̄d si eēt nat⁹ an̄q̄ p̄r eēt colon⁹: R̄n. vt. j. l. px. §. j. itē facit. §. de prescri. xxx. an. l. iij

k ¶ Antiquitas. paterna.

l ¶ Posteritas. filij. itē not. q̄ retinendo patrē videt̄ retinere totū. arg. ff. de ser. rusti. pre. l. vna. Accursius.

m ¶ Cum satis. sicut curialis lōgo tp̄e nō pōt se liberare a curiali conditione: sic nec ascriptici⁹: nec ēt soboles ei⁹ siue nata sit in eo fundo siue alibi. nā ipse et sua soboles remanēt ascripticie ꝯditionis: nec se separādo a solo liberātur a ꝯditiōe ascripticia: vt dictū est. et hoc dictū est ad similitudinē serui fugitiui q̄ in fugā se cōuertēdo nō p̄scribit sibi libertatem longo tēpore. vt. §. de ser. fu. l. j.

n ¶ Colonos. id est ascripticios.

o ¶ Temporali cursu etiā. xl. an. vt. §. de decu. l. si q̄s decurio. ⁊ de p̄scrip. xxx an. p̄scriptionē. sed cōtra. §. q̄n ⁊ q̄. q̄r. ps. l. fi. i fi. so. vt ibi

p ¶ Quacūq̄. nisi. xl. an. vt. §. d prescri. xxx. an. l. oēs. q̄

Partē retinēs totū retinere vr̄.

† cōcez. c. ij. inu: cta glo. fi. ex de inui. cc.

d ¶ Inutilis. clericus puta factus. vt in aut. de san. epi. §. ascripticios. colla. ix.

e ¶ Idoneus. vel est senex.

f ¶ Per patrem. sed nō conuertitur. immo vt in fine huius. l. et facit. §. de anna. ex. l. j. et. l. fi.

g ¶ Colonorum. id est filiorum coloni. nec tamen deterioris conditionis erunt q̄ pater. vt. j. l. proxi. §. j.

h ¶ Nati. idē si alibi. ar. j. l. pxi. l3 q̄dā ꝯ. sub. ergo maxime

i ¶ Remanebat. secus ergo si nullus remāserat. p qd̄ collige q̄ coloni nō ascripticij sit filius: q̄ in eo secus. vt. j. l. pxi. itē no. q̄ dicit cognatoꝝ. s. fratres vel sīles cū q̄b⁹ primo

est ꝯ. itē q̄nq̄ xxx. vt q̄n ali⁹ p̄scribit. vt. j. de fun. rei pu. l. cū. ⁊ hoc nisi steterit. i. pmanserit ius ascripticij in agnatione: tūc nullo tp̄e. vt. §. l. proxi. in simplici aūt seruo dic vt. §. de prescrip. lo. tēp. q̄ p ii. l. j. ⁊. ij. nō ḡ p oīa curiali cōparatur.

q ¶ Negociatione. quam alibi exercuit.

r ¶ Intelligat̄. vt. §. de ser. fu. l. j. s3 an. xxx. annis p̄scribit̄ fugitiuus: R̄n. vt ibi. itē an puat⁹ ex ti. pōt p̄scribere ascripticiū alienū. Dic vt ibi. sic dr̄ se furari colon⁹ ⁊ inq̄linus ⁊ similes eo q̄ oēs fugere dicunt̄: ⁊ receptatores eoꝝ puniūtur. vt. §. e. l. oēs. ⁊. l. originarios. ⁊. l. seruos. ⁊. l. si coloni

s ¶ Sobole sua. ex femina ascripticia: nō si ex libera nulli

conditioni supposita. vt. j. e. l. fi. nam in ascripticijs tm̄ et colonis colonarie conditionis dicit quod excursu temporis nō liberant. oēs aūt alij coloni liberari possunt excursu temporis censiti et reliqui. vt. j. de fun. rei pri. l. eum. Uel dic in colonis idē quod in alijs. vt. s. l. proxi. notatur. Accursius.

g ¶ Deteriori conditione. quam pater: quod esset si nō essent liberi vt pater. et possunt hi dici originarij coloni: et poterunt fm hoc testari. Accursius.

h ¶ Inhereant. nec puncto se separent. vt. s. e. l. colonos. et. j. de col. pa. l. j. et. ij. §. nulla. Item facit. s. de prescrip. lon. tēp. q pro. li. l. fi. et. j. de col. illi. l. j. et de fun. pa. l. fi. et. s. de tab. l. fina.

a ¶ Fecerit. i. procurauerit. vulgariter eñ loquit. sz cōtra. s. l. pxi. §. j. et. j. ea. l. §. nulla. Sol. ibi in colonis: hic in ascripticijs. vel veri⁹ ibi maxime subaudi.

b ¶ Cōpetēte. sine volūtate dñi. vl' nulla. s. tali. et facit. s. eo. l. mulier. et. l. origiarios. et ō me tal. l. fi. et. j. de cohar. si cohartalis.

c ¶ Detenti. nullo pacto vel scriptura preambula. fm quosdaz ad instar aliaz rez. vt. s. de prescrip. xxx. an. sicut. et hoc soluēdo pēsionē vt colon⁹. vt hic dicit. Sz tu dic quod pactio de illigādo se solo pcesssit in scriptura. vel sine scriptura et secuta pscri. xxx. an. nō eñ ex vna causa tm̄: sz pluribus. vt. s. l. px. circa pn ci. nec ē differētia inter hos quidem ascripticios: sz certe immo differunt. vt. s. de epis. audi.

fecerit[a]: huiusmodi fortune et capitali illationi nulla liberatione ei penitus competente[b].

¶ Cum autez anastasiana lex homies qui per triginta annos colonaria detenti[c] sunt cōditione voluit liberos[d] quidem permanere[e]: non aūt habere facultatem terra derelicta in alia loca migrare: et ex hoc querebatur si etiam liberi[f] eorum cuiuscunque sexus (licet non per triginta annos fuerint in fundis vl' vicis) deberēt colonarie esse conditionis/aut tantummodo genitor eorum qui per triginta annos huiusmodi cōditioni illigatus est. sancim⁹ liberos colonorum esse quidem in perpetuum secundum prefatam legem liberos: et nulla deteriori conditione[g] pregrauari. et sancimus non habere licentiam relicto suo rure ad aliud migrare sed semper terre inhereāt[h] quā semel colendam esse patres eorum susceperunt[i].

¶ Caueant autem possessionū domini in quibus tales coloni[k] constituti sunt/aliquam innouationem vel violentiam eis inferre. si enim hoc approbatum fuerit et per iudicem[l] pronunciatum: ipse prouincie moderator in qua aliquid fuerit tale perpetratum omnimodo prouideat: et lesionem si qua subsecuta est eis resarcire: et sic veterem consuetudinem in redditibus prestandis eis obseruare. Nulla[m] nec tunc licentia cōcedenda colonis fundum vbi cōmorantur relinquere. et hoc tam in ipsis colonis quam in sobole eorum[n] qualiscunque sexus vel etatis sit sancimus: vt et ipsa semel in fundo nata remaneat in possessione sub eisdem modis hisdemque cōditionibus sub quibus etiam genitores eius manere in alienis fundis diffinimus.

¶ Nullus debet colonum vel ascripticium alienum occultare. Et suscipientes etiam ignorantes nisi restituant illum/penis hic insertis tenentur: hoc dicit Barto.

i ¶ Susceperūt. et postea longo siue longissimo tēpore coluerunt.

k ¶ Caueant. tales coloni. q. d. secus in ascrip. quibus potest inferri vis fm quosdam: quod non placet.

l ¶ Per iudicē. s. simpliceēm. ordinariū. et qd subdit pses prouincie ꝓuideat. s. exequendo cū ibi. s. in exequēdo verti posset mixtum imperiuz. vt ff. de iurisdi. om. iudi. iubere. quod presides habēt. vt. ff. de offi. presi. l. illicitas. §. qui vniuersas. Uel dic ꝓ eodem accipi iudicem et presidem. Uel dic quod nō iure actionis: sed ꝑ officiū iudicis hoc implorabit colon⁹ vt hic innuit ꝓuideat et c. et. j. titu. ij. l. j. Sicque dicas fm. h. quod in simplū nō du-

l. nemini. Itē colonus tēporis cursu potest liberari. vt. s. l. cū scimus. in fi. sed ascripticij nō. vt. s. e. l. in prin. item iste prescriptiones non mutant conditionē. sed liber remanet: vt hic. qd in eo. s. ascripticio secus. vt arg. s. ne diutius.

d ¶ Liberos. id est ascripticios.

e ¶ Permanere. igitur possunt testari: sed non alienare. vt. j. titu. ij. l. ij. sed ibi al's quam per testamentum. vt instit. quibus non pos. §. penulti. Uel dic quod testari possunt inter suos qui ab intestato successuri erant: nō extraneos. sic. s. de bo. que lib. cum oportet. in princi. et de incest. nupt. si quis incesti. Item nota simul aliquem esse liberum et non liberum. vt. ff. de libe. ho. exhiben. l. ij. et de testa. qui testamento. et de colo. tra. l. j. et fm hoc sunt liberi fm quid non simpliciter. et sic in ceteris preter in ascripticijs qui magis seruis comparantur. vt. s. ne diutius. predicti autem dicūtur coloni inspecto principio: conditionales inspecto fine. quia conditioni iam obligati sunt: vt hic dicitur. et inter hunc et inquilinum non est differentia. vt. s. e. diffinimus. Sed certe immo est: vt ibi no.

f ¶ Liberi eorum. quos si nō habent succedit dominus. vt. s. de episco. et cleri. si quis presbyter.

plū fit cōdēnatio: lz rapina vel vis vel furtū sit. ar. ff. de ser. corru. l. fi. et. ff. rerum amo. l. iij. §. si quis etiam. Sed alij dicunt esse cū penis. vt. ff. qd me. cau. l. extat. Itē qd subijcit. de consuetudine: est sic. s. de expen. lu. l. j. et de serui. l. j. et. l. si manifeste. et. s. e. l. dñi. et. l. litibus. §. hec de redditibus.

m ¶ Nulla. nec tunc quando violentias patiunt: nam domino suo seruus stat aut cadit. et facit. ff. de sta. ho. seruus.

n ¶ In sobole eorū. nata ex colonis feminis cuiusdā dñi xxx. an. detentis cū viro. secus si ex libera: qz tunc ventrē. vt. j. e. tit. l. fi. sed dic immo patrē colonum: idem in inquilino vt. s. e. diffinimus. in ascripticio aūt et libera loquitur. vt. j. l. ij. itē hoc cōstat si post cōpletā prescrip. patris nata est: qz tunc ex colono nascit verbo accepto cū effectu. vt. ff. ne quis eum qui in ius. l. penul. §. docere. Sed quid in nato post inchoatā non cōpletā vel cōcepto ante cōpletā: nato autem post cōpletā: videt secus: qz nati post ingratitudinē patris reuocant nō ante. vt. s. de li. et eoz libe. l. ij. Itē qz de cōmodis part⁹ querit tēpus cōceptionis spectat. vt. ff. de sta. ho. q in vtero. sicque senator vel alius clarissimus priuat⁹ habet filios ante dignitatē editos. vt. ff. de dig. senator. Cohartalis quoque filiū natū tpe sui officij cohartali cōditioni relinquit. Conceptionis tps in tu consideratur

¶ Nemini[a] autem liceat vel ascripticium vl' colonū alienū scienti prudentiq3 in suū ius suscipere: sed et si bona fide[b] eū susceperit/ postea autē reperit eum alienum esse constitutum admonēte domino vel ipsius[c] ascripticij vel terre: et hoc faciente per se vel per procuratorem[d] suum: hunc restituere cū omni peculio et sobole sua. ꝛ si hoc facere supersederit: oīs quidem temporis[e] quo apud eum remoratus est publicas[f] functōes siue terrenas siue annales[g] pro eo inferre compelletur: cura ꝛ prouisione tam eminentissime prefecture q3 presidis prouincie: coartetur etiam sic ad restitutionē eius ꝫm veteres constitutiones et penas in eis insertas[h].

Imperator Augu.

Si qui ascripticie conditionis constituti mulieres liberas quacunq3 mente[i] aut quacūq3 machinatione siue scientibus siue ignorantib9 dominis sibi vxores[k] coniunxerint: in sua libertate permanere tam eas[l] q3 prolem que ex his cognoscitur procreata sancimus: illo proculdubio obseruando vt si ex libero marito et ascripticia vxore partus fuerit editus: is materne conditionis maculam ꝛ non paternam sequatur libertatem[m]. Sed ne ascripticij putēt sibi impunitū esse tale conamen quod maxime verendum est/ ne liberarū mulierum nuptijs ab his excogitatis paulatim huiusmodi hominum conditio decrescat[n] Sancimus si quid tale fuerit ab ascripticio perpetratum: habere liberam potestatem dominum eius siue per se[o] siue per presidem prouincie talem hominē moderata corrigere castigatiōe: ꝛ abstrahere a tali muliere. quod si neglexerit[p]/ sciat in suum damnum huiusmodi[q] desidiam reuersuram[r].

¶ De capitatione [illegible]

¶ Ciues [illegible] in vrbe [illegible] capitatione [illegible]

Imperator Con. Augu.

obnoxium. vt. J. de prin. agen. l. quicunq3. et de cohor. si cohortalis. secus in eo qui se curie offert: in quo etiam indistincte filij remanent liberi. vt. S. de his qui spon. l. fina. sic et filius naturalis curie datus si postea filios susceperit et curiales erunt et munera curialis subibunt. vt. S. de na. li. l. cōium. sed econtra videt' vel le hec lex. dicit eīm patrē prescriptuz teneri et liberos eoꝝ: l3 nō. xxx. an. steterint ꝛc. item quid dices de natis ante inchoatā prescriptionem q̄ tm̄ cū patre steterint semp'. Uidet' q non teneantur cum non cōtraxerint: nec mercedē vllā soluerit: nec postea nati sunt: nec excolunt. item q subijcit in fundo nata: secus si alibi ꝫm quosdā. vt. S. e. l. cum scimus. §. fi. sed vtrobiq3 sub. maxime. arg. S. e. l. j. in prin. item daretur occasio colono tempe pariendi vt faceret alibi ire vxorē vt dn̄m fraudaret et via debet tolli malicijs. S. de lati. li. tol. l. vnica. §. simili modo. Itez pudor esset domino tēpore illo stare cum vxore coloni si vellet prouidere ne alibi iret: et parcendum est pudori. vt. ff. man. quint9 mutius. Itē pro hoc q2. S. dicit in fundis vel vicis: quasi non sit curandū si aliquo tempe nō fuerint in fundo vel tempe pariendi vel alio. Item pro hoc qd dicit. S. q sufficit si pater accepit terram ad colēdū et diu colat. item pro hoc. S. e. l. mulier.

Pudori parcēdū est

d ¶ Per procuratorē. vel etiā in subsidiū p psidē. vt. J. l. fi.

e ¶ Tēporis. etiā preteriti. qd dic vt. S. e. quisquis

f ¶ publicas. dn̄i vel fisci. vt. d. l. qsqs. et. l. oēs profugi.

g ¶ Annales. al's animales. i. de aialibus. al's annales. et ꝫm hoc dic terrenas. s. de q̄nquēnio in quinquenniū. vt S. de suscep. l. fina. Uel de tertio i tertiū annum.

h ¶ Jnfstas. has penas dic vt no. S. de ser. fu. l. quicūq3. et facit in. aut. de man. prin §. s3 etiā col. iij. ꝛ. S. e. l. oēs. et. l. fines. ꝛ d ope. li. l. fi. et. J. d co. tra. l. j. ꝛ de col. illi. l. j.

J q. mēte. s. credētes matrimoniū forte valere. Accur.

k ¶ Uxores. de facto nō de iure hodie. vt in auten. de nup. §. ascpticios. colla. iiij.

l ¶ Tā eas. sed seruo cōiūcta libera post ānū fit serua dn̄i sui ꝫ3 legē lōbardā: vt in lōbarda si seruus li. muli. l. fi. itē qd hic subijcit plē liberā dt Al. ꝛ. h. colonū tm̄ vt a solo recedere non liceat. vt. S. e. ti. cū satis. §. i. s3 i alio casu dt. Itē adducūt. S. e. diffinim9. sed dicvt ibi itē i nouel. de his qui ex lib. ma. sed certe ibi placē. dicit ɔtra. s. ingenuā itē p his. S. de murile. l. fi. S3 ibi speciale. Dic ergo ꝫm Jr. et ingenuā vt hic. et in nouel. dicto ti. et. S. e. ne diuti9. ꝛ. S. de rei vē. p totū. et de li. cā. l. fi. item. J. ibi: ɔditio decrescat ꝛc. sic ergo ventrē sequit'. Sed fallit vt no. S. ne diutius. vē hec lex in futuris tm̄ obtinet. vt in aut. constitutio que ex ascrip. ꝛc. et nil aliud huic adijcit.

Uentrē sequit' ples.

a ¶ Nemini. non debet quis in suū ius recipere ascripticiū alienū. et si quis alienū susceperit ignorans postea q3 dn̄s ascripticij patefecerit per se: vel per suū procuratorem: debet qui recepit restituere cum omni sobole sua. ꝛ si contra fecerit tenebitur prestare tributa que solui debent vel soluta sunt a tempe profuge pro re illius cuius culturam deseruit ille ascripticius: ꝛ etiā p aialib9 deputatis ad agriculturam illius agri.

b ¶ Bona fide. ad qd exigit' q a principio inquirat. vt J. de colo. illiri. l. j.

c ¶ Uel ipsius. potest ergo aliquis esse terre dominus: ꝛ alius ascripticij. vt. S. e. l. j. itē facit. S. de incest. nup. qui cōtra. et. ff. de li. ho. ex. l. iij. §. is qui: et depositi. si quis. in fi. ꝛ de tribu. illud. §. minus.

m ¶ Libertatem. vt et. S. eo. ne diutius.

n ¶ Decrescat. ac si dicat nat9 ex igenua nō est ascptici9

o ¶ Siue p se. si deest p̄ses. sic. S. de his q̄ ad ec. ɔfu. si fu9 et de decu. l. gn̄ali. et. J. de colo. tra. l. j. et de agri. et mā. l. ij.

p ¶ Neglexerit. ignorās ḡ dn̄s nō pdit ascripticium: sed sciens sic vt subijcit: ꝫm. P. et. S. de senatuscō. claudi. l. j. in fi. Item ꝫm. P. in seruo nō distinguit' sciat dn̄s vel ignoret quia semper partus sequitur ventrem. Sed contra. S. de senatuscon. clau. l. j. in fi. vbi in seruo dicit idem.

q ¶ Dānū hmōi. q2 fit liber ascripticius ꝫm Py. vel aliter: vt no. S. de senatuscon. clau. l. j. in fi.

r ¶ Desidiam. i. pigritiam.

¶ De [illegible]

Plebs vrbana.s.rome p excellentiã:licz in orientalibus prouin.zc.pro quo est insti.de iur.na.§.sed ius. Itẽ qr hec lex mittit ad eusebiũ pfectũ vrbis:sed extra muros vrbis posita soluit capitationem.vt.j.ne rusti.zc.l.j.exceptis tracensibus. vt.j.de colo. tra.l.j. z excepta eccl'ia thessalonicẽsi. vt.§.de ãno.l.j.Uel potest hec.l.loq in plebe cuiuslibet vrbis p hoc qđ dicit quoqz Itẽ p hoc est.j.de ol'agro deser.l.pe. p hoc qđ dicit pro gleba, et sic nõ p capite. Item pro hoc.j.ne rusti. ad vllũ ob.l.j. Itẽ p hoc.§.tit.j.cũ antea. Itez quia hec rubrica generalis est. vt.§.si cer.pe.l.j.Itẽ.§.đ metal. p annos. contra. Solu.vt ibi.

b In qbus causis coloni zc. Qui sint dic vt.j.l.ij.in pnci.et dic q accusat dominũ qñ vltra debitũ exigit. vt.l.j.Itẽ qñ i publica accusatione psequit suam vel suoz iniuriam. vt j.l.ij.in fi.

Quisquis.adeat.§ nõ ẽ seruus ẽm Py.

d Poterit habere psentiam.dũmodo cõpetẽs sit scilz ordinariũ rei: vt.§.de iurisdi.oiz iudi.l.iuris.

e Prohibeat.

Sco.et cle.l.quisquis.et.j.de re milita.l.quicunqz.Sed certe hoc debet facere de omnibus ascripticijs et colonis. vt.ff.de censi.forma.§.si quis inquilinum.Et nota q quãdoqz large accipitur censitus vt etiam ascriptitium comprehendat.vt.§.ti.ij.diffinimus.quãdoqz stricte: vt hic dicitur.

Plebs vrba na[a] sicut in oriẽtalibus q̃z puincijs obseruat minime in censib[9] p capitatione sua conueniat: sz iuxta hanc iussionem nostram immunis habeatur.

In quib[9] causis coloni dominos accusare possint[b]

Colonus exactus per dñm contra cõsuetudinẽ pstationis antiquã accusare potest eũ: et si dñs cõuincit punit. Bar.

Imperator Constan.

Quisqs colonus plus a domino exigitur q̃z ãte cõsueuerat z q̃z in anterioribus tẽporibus exactum est:adeat[c] iudicem cuius primũ poterit[d] habere pñtiam/ et facin[9] comprobet:vt ille qui cõuincit ampli[9] postulare q̃z accipe ɔsueuerat hoc facere i posterũ phibeat[e] prius reddito qđ sup exactiõe ppetrata noscit extorsisse.

Coloni cẽsiti licet respectu alioz sint liberi:tñ quo ad psonas dñoz qb[9] tributa pstant q̃dam ſuitute tenent astricti. z io eos i iudiciũ vocare nõ pñt p causis ciuilib[9] nisi rõne supexactiõis:sed p publicis criminib[9] eos accusant si suã vl suorũ iniuriã psequant:eorum tamẽ pdia vel peculia alienare nõ pñt inuitis dñis iter viuos. B.

Imperator. Archa.a.

Coloni censib[9] dũtaxat ascripti sicuti ab his liberi sunt qb[9] eos tributa subiectos nõ faciunt[f]: ita his quib[9] annuis functionibus et debito conditionis obnoxij sunt/ pene est vt quadam debiti seruitute videantur:quod minus[g] est ferendum vt eos audeãt lite pulsare[h] a quibus ipos vtpote dominis vna cum possessionibus distrahi posse nõ dubium[i] est: quã de ceteto licẽtiã submouemus:ne quis audeat dñi nomẽ in iudicio lacessere/ z cuius ipi sunt[k] eiusdem oĩa sua eẽ cognoscant. Cũ eñ sepissime decretum est vt neqz de peculio suo cuiq̃z colonoz ignorante domino predij aut vendere/aut alio modo alienare liceat[l]: quemadmodum contra eius personã equo poterit iure ɔsistere[m]?

g Quod min[9] id est ascripticij.si habeas quo:id est ppter quod, al's quomodo ergo ferendũ zc.

h Lite pulsare.vt.§.e.l.j.et.j.e.l.in fi. et.§. tit.ij. diffinimus.

i Nõ dubium. vt.§.ti.ij.l.quẽadmodum.eadez est conditio inquilinorum.vt.§.ti.ij. diffinimus.

k Et cuius ipsi sunt.coloni non sui.et sic q̃ ad seruitiũ non q̃ ad dominiũ: nam sepe vulgariter đt amicus amico. tuus in omnibus sum z me tuũ esse recognosco ẽm Py.sic al's oĩa principis eẽ intelligunt:scz quo ad iurisditionẽ nõ dñiũ vel vtilitatẽ.vt.C.de quadri.pscrip.l. fi.nec obest q nõ possũt alienare vt subijcit.nã nec marit[9] fundũ dotalẽ.vt i=sti.qb.all.lz.in pñ. nec heres rẽ legatã:lz sub ɔditione. vt.§.cõia đ le.l.fi. §.sed qr.z tñ sunt dñi. Itẽ p hoc q liberi et suarũ rez

Tuus sũ dñis non importat.

Pronũciari de futuro potest.

Nec obest colono q aliqñ sit p vim exactus.vt.ff. de mune.et ho.l.cura. Et nota pronunciari de futuro vt in negatoua.vt.ff.si ser.ven.l.egi. Item arg.j.ff.de vsur.l.j.§.j.et facit ad hanc.l.§.ti.ij.l.cũ satis.§.caueant.z.l. colonos.et l.j.et.§.loc.l.legem.et de decu.l.j.et in aut.de questore. z j.de agri.et man:l.dominicos.

f Coloni.nõ faciunt.sed dñi prestant p eis.vt. §.ti.ij.l.iiij.et no.q in eorũ ɔstitutiõe exigit scriptura vt hic dicit.et.§.titu.ij.colonos.sicut in ascriptitio.vt.§.ti.ij.cum scimus.sed differunt:quia hic est ex ascriptitio natus ẽm quosdam.Uel censitus est qui certam annuam pensionẽ domino soluit.vt.hac.l.ascripticius qui incertam vt dimidiam fructuum ẽm Jo.alĳ dicunt censitum pro quo dominus prestat censum et scribit in censum vt ceteras res suas.vt in aut.de col.§.j.col.ix.et.§.ti.ij.l.iiij.et.§.de epi=

dñi.§.titu.ij.l.iiij.vbi dicit eos cõscriptos in pprijs pdijs. Sed an actio de peculio det in dominum? Rñ.sic vtilis.vt no.§.titu.ij.l.ne diutius.Accur.

l Alienare liceret.vt et.ff.de'episco.et cleri.si quis pbr et.l.iubem[9].in pñ.nec eccl'iam intrare.vt di.liiij.c.si quis obligatus.z.vij.q.ij.si qs.An aũt testari?Quidam q nõ. arg.hui[9].l.et.§.de secũ.nup.si qs prioris.§.illud. Item qs serui dicũtur.vt.§.ti.ij.l.ne diutius.et.l. quẽadmodum. Sz dic q inter suos de sua familia nõ inter alios.arg.§. de here.cognouimus.et de inces.nup.si quis icestas. Itẽ pro hoc qr z liberi dicunt.vt.§.ti.ij.cum satis.§.j.z de hoc no.insti.de iure per.et.§.ti.ij.l.ne diutius.

m Consistere.sic ergo si de facto agat non valet iudiciũ nec sententia:sicut nec si seruus contra dominum nisi in casibus.vt.ff.de iudi.l.vix.

a ¶ Nec ppria. prorsus. sunt tamē dñi: vt modo no.
b ¶ Uel pfonos. eūdē vocat pfonū vel dic post manu missionem: sed tūc poterit cum venia vt libertus.
c ¶ Prebuerunt. vt. s. l. j. z. s. tit. ij. l. cū satis. §. caueat.
d ¶ Licētia. non alr. ad qd. s. q ac. nō pos. l. si qs. z. ff. de in. fis. l. ij. §. ipator. z. s. d dila. l. fi. z de questio. l. j. z in aut. de questore.

¶ De colonis palestinis.

Cum per alias lex i gñe ponit lex. nā nře leges hoc dicūt. vt. s. ti. ij. oēs et. l. fuos. z. l. colonos. z alie plures.
f ¶ Releuant. i. cultura ppter quam fruct9 qrit releuant ab alijs oneribus extraordinarijs qbus tributa faciūt eos subiectos. vt s. ti. j. l. j. z. s. tit. iij. l. j. z. l. colonos.
g ¶ Suffraget. qz eorū coloni recedebant a solo quasi priuilegiati: qz nati in terra in qua christus natus est
h ¶ Auctoritas. nō q cadit a suo iure sic reuocādo. ar. j. de meta. l. deuotū. z. s. qn li. vni. sine iu. l. j. z i aut. vt iudi. sine quoquo suffra. §. necessitatē. col. ij. z. j. ti. j. l. j.

¶ De colonis tracensibus.

Per vniuersam capitationis. pro capite non prestant. sic. s. titu. iij. l. j. sz p terra sic vt oēs alij. vt. s. sine

quē nec propria quidem leges sui iuris habere voluerint/ z acquirēdi tm̄ nō etiā transferendi ptāte pmissa dño z acquirere z habere voluerint: sz vt i causis ciuilib9 hmōi hoim generi aduersus dños vel patronos aditum intercludimus et vocē negamus (exceptis superexactionibus in qbus retro principes facultatē eis sup hoc interpellandi prebuerūt) ita in criminū accusatione que publica est non adimit eis propter suā suorūqz iniuriam experiendi licentia.

¶ De colonis palestinis.

¶ Coloni palestini nō possunt a terra recedere sicut alij: z eorū dño datur reuocandi plena potestas. Bar.

Impera. Ual.

Cum per alias prouincias q subiacēt nře serenitatis imperio/ lex a maioribus cōstituta colonos quodā eternitatz iure detineat: ita vt illis nō liceat ex his locis quoz fructu releuant ab scedere: nec ea deserere que semel colēda susceperūt: neqz id palestine puincie possessorib9 suffragetur. Sancim9 vt etiaz per palestinā nullus omino colonorū suo iure velut vagus ac liber exultet: sz exēplo aliarū puinciarum ita dño fundi teneat vt sine pena suscipiētis nō possit abscedere: addito eo vt possessionis dño reuocandi ei9 plena tribuatur auctoritas.

¶ De colonis tracensibus.

¶ Tracenses [illegible] nō prestāt sz tributa [illegible] colonum [illegible] cū agnatiōe [illegible] Bar.

Impa. Archa.

Per vniuersam diocesim traciarū sublato in perpetuū hūane capitationis cēsu iugatio tm̄ terrena soluatur. et ne forte colonis tributarie sortis nexibus absolutis vagandi et quo libuerit recedēdi facultas permissa videatur: ipsi quidem originario iure teneant. z licet cōditione videantur ingenui/ serui tm̄ terre ipsi9 cui nati sunt existiment: nec recedendi quo velint aut permutandi loca habeant facultatem sed possessores eorū iure vtant z patroni sollicitudine/ et domini potestate. Si qs vero alienū colonū suscipiēdū retinēdū ve crediderit: duas auri libras et cogatur exoluere/ cuius agros trāsfuga cultor euacuauerit: ita vt eundem cum omni peculio suo et agnatione restituat.

¶ De colonis illiricianis. †

¶ Coloni illiriciani origine a terra se separare nō possunt z contra facientes [illegible] reuocati [illegible] Bar.

Imperator Ualen.

Colonos inquilinosqz p illiricū vicinasqz regiones abeūdi rure in quo eos originis agnationisqz merito certū est immorari licētiā habere nō posse cēsem9. Inseruiāt terris nō tributario nexu: sz nomine z titulo colonorū: ita vt si abscesserint z ad aliū trāsierint reuocati vīculis penisqz subdātur: maneatqz in eos pena qui alienum z incognitum recipiēdum esse duxerint: tam in redhibitione operarum et damni qd locis que deseruerant factū est qz mulcte cuius modum in auctoritate iudicis collocam9: ita vt etiā dñs fundi in quo alien9 fuisse mōstrabit/ pro qualitate peccati cohertionē subire cogatur nec sit ignorātie loc9: cū ad

cen. l. cēs. z est als subiugatio in lfa: qz oneri hoies subiugant p terra: vt qa sub iugo terra colit: als iugatio: z tūc idem sit sensus. z ad hoc i aut. de mā. pn. §. coges
k ¶ Absolutis. quantum ad capitationem.
l ¶ Uideātur ingenui. no. non igitur serui. Accur.
m ¶ Nec recedēdi. sic. s. de agri. et censi. seruos. et. l. colonos nunqz. et. j. titu. proxi.
n ¶ Libras. nota penā suscipientis tracēsez. sz q tributariū puati: tūc dic vt. s. de agri. z cēsi. seruos. idē si palestinū fm py. De illiricianis dic vt. j. ti. j. si pstmomolez impatoris: dic vt. j. de fu. co. l. ij. cetera dic vt no. s. d s. fu. qcūqz. z facu. s. de agri. z cē. cū satis. §. fi. z in aut. de mā. pn. §. sz etiam col. iij. z. s. de ope. lib. l. fi. z. s. ti. j. et. j. ti. j. et. s. de agri. et censi. l. omnes. † als illiricanis.
o ¶ De colonis illiricianis. Id ē de illirico. i. sclauonia
Colonos. cēsemus vt. s. titu. j. l. j.
q ¶ Non tributario. i. nō tanqz tributarij: nā tūc possent recedere cū vellet. Accursius.
r ¶ Abscesserint. als accesserint.
f ¶ Incognitum sciebat tm̄ alienaz ne sit z. s. d ser. fu. l. quicūqz. in fi. z. s. de agri. z censi. cū satis. §. fi. als esset iniquuz. Adde qd no. s. titu. j. in fi. ad

qd̃ est. ff. de fur. falsus. §. q̃ alienũ. et ar. ff. nau. cau. sta. l. fi. §. seruus. et. s. vñ vi. cum q̃rebat.

a Quod incognitũ. id est sciens non esse suum.

b Compẽdijs. no. lucruz. sic. ff. de eo qd̃ cer. lo. l. ij. et iij. §. fi. cum cõcor. ibidem positis.

c Liberos co. vt in p̃ma p̃te hui⁹ l. in liberto autem priuati dic vt. s. de ope. lib. l. fi.

d [illegible] Quidã per potentiã pollicent̃ iuuare villã vel castrũ: vel singularẽ hoiem rusticanũ i p̃iudiciuz publice functiõis: ⁊ faciũt simulatas emptiones: vel alios cõtractus q̃si bona rusticoꝝ sint illi⁹ ptãtẽ q̃ oia cassat lex hec

Si qs functiõis vl' ẽt p̃ua. vt in aut. d̃ mã. pn. §. pfocinia: col. 3. iij. ⁊ arg. s. ne li. po. l. j. ⁊ de his qui po. no. ti. pre. ⁊ mã. l. per diuersas. ⁊. s. de sedicio. l. j.

f Ausi fuerint. sic. s. d̃ eunu. l. ij. ⁊ s. de sa. san. ec. l. iubem⁹. §. his tabellionib⁹. itẽ facit. s. de exac. tribu. l. fi.

g Mediocris. pl⁹ ex eodẽ delicto inferior q̃ supior punit. sic. ff. de icẽ. rui. nau. pedius.

Punit̃ pl⁹ ignobilis q̃ nobilis p eodez delicto.

h Ministeriuz. sic. s. de rap. virgi.

i Sigisbuldi. propriũ nomen consulis.

k Precipimus precipit pro retroactis seruari: al's nõ esset. vt. s. de legi. et cõ. l. leges.

bi cassan in [illegible] 89 [illegible]

criminis rationẽ solũ illud sufficiat q incognitum[a] sibi tenuit. seruũ etiã in memorat̃ regionibus si qs receperit ignoratiõis excusatione sublata quadrupli pena teneat̃: operaꝝ p̃terea cõpẽdijs[b] dãnisq̃ p̃stitis. i libert̃ etiã quos pari vsurpatiõe susceperit/ is mod⁹ sit quẽ circa liberos[c] colonos duxim⁹ retinẽdũ.

Ut nemo ad suum patrocinium suscipiat rusticanos vel vicos eorum.

Imperator Leo.

Si quis post hãc nostri numinis sãctionem in fraudem circunscriptionẽq̃ publice functionis[e] ad patrocinium cuiuscunq̃ conditionis confugerit: id quod huius rei gratia geritur sub pretextu donationis vel venditionis/ seu conductionis/ aut cuiuslibet alteri⁹ cõtractus nullã habeat firmitatem: tabellionib⁹ q̃ talia instrumenta conscribere ausi sunt bonorum proscriptione plectẽdis. q̃ tñ scientes ausi fuerint[f] hmõi instrumẽta cõscribere: vicis etiã vel possessionibus ad patrocinia confugientibus publico vendicandis. he aũt psone q̃ cõtra publicã vtilitatẽ in cliẽtelã suã suscepisse collatores detecte fuerint nobiliores quidẽ. c. auri li. condemnationem subire cogãtur. mediocris[g] vo fortune facultatum suaꝝ amissione plectentur eadem pena mulctandis etiam his q intercedentes ministeriũ[h] suũ hmõi nepharijs artib⁹ improba mente prebuerint. Quã formã ex eo quidẽ tpe quo sacra constitutio a diue memorie marciano promulgata cõtinet id est in tracia quidẽ diocesi ab hinc annis. xxx. hoc est a consulatu ⁊ iterũ sigisbuldi[i]. In oriẽtali vero ⁊ egyptiaca et põtica et asiana diocesi. xxviij. hoc est cõsulatu cyri valere atq̃ executioni mandari precipimus[k].

Imperator Jul.

Si cuiuslibet tributarius iunxerit sibi tributariam vxorẽ: vel ecõtrario si cuiuslibz ancilla seruo se iunxerit alieno: tam tributarij q̃ serui filios matrũ sequi cõditionẽ: earũq̃ more genitricum suarum dominis subditos esse censemus.

Ne rusticani ad vllum obsequium deuocentur.

Imperator Diocle.

Ne qs ex rusticana plebe q̃ extra muros[l] posita capitationẽ suam detulerit et annona cogruã pstat: ad vllum aliud[m] obsequiũ deuocet̃: neq̃ a rõnali nr̃o mularũ fiscaliũ vl' equorũ ministeriũ subire cogatur.

Impera. Ualen.

Si q̃ eoꝝ q̃ p̃uinciarũ rectoribus obsequunt̃/ q̃q̃ in diuersis agũt officijs principat⁹: ⁊ q̃ sub quocũq̃ pretextu publici muneris possunt ẽẽ terribiles[n] rusticano cuipiã necessitatẽ obseq̃ quasi mancipio sui iuris imponãt: aut seruũ ei⁹ vel forte bouem in vsus p̃prios necessitatesq̃ cõuerterit: ablatis oibus facultatib⁹ p̃petuo subiugent̃ exilio: ⁊ nichilomin⁹ rusticanũ q̃ se in eiusdẽ opera spõte[o] p̃pria detulisse despõderit/ par pene seueritudo cõstringat.

Non licere habitatoribus metrocomie[p] loca sua ad extraneum transferre.

Imp. leo.

Nillis q̃ metrocomie[q] cõmuni vocabulo nuncupant̃ hoc adijciẽdum necessario nr̃a putauit huma=

Ne rusticani ad vlluz obsequiũ deuocentur.

Ne qs extra muros. nõ dicit rome. et sic facit p eo qd̃ nota. s. de capi. ci. censi. exi. l. j. et maxime q: inferior lex etiã de p̃uincijs dicit. et facit. s. de agri. ⁊ cẽ. l. j. ⁊. l. colonos ⁊ ĩ. de pa. pu. l. fi. et de priui. au. do. l. j. ⁊. s. ne opere a col. exi. l. j. Accursius.

m Ad vllum aliud obsequiũ. hoc male seruant ciuitates. Accursius.

Si qui eoꝝ. terribiles. facit. s. si rec. prouincie. l. j. ⁊. s. ne op. a col. exi. l. j. ⁊ ĩ. de diuer. offi. l. j. et. ij. et ff. qd̃ me. cau. l. iij. et de of. presi. l. illicitas. §. illicita. et. §. ne quid.

o Spõte. secus si inuitus. vt. s. qd̃ metus cau. si per impressionem.

p [illegible] Metros grece latine mensura: comes villa: inde metrocomia id est villa mensurata q̃ dat̃ trãslat̃ iussu principis. vt. s. de iu. fis. l. certa. inde dicitur comedia/ id est villa seu villana dictio. naz dia/ id ẽ dictio. aliꝗ vt. p. dicunt id est parrochie vel dioceses in illis scilz terris vel villis.

Quid sit metrocomia pulchre Al cia. hic.

q Nillis. metrocomie. expone vt in rub. ⁊ est sic. s. de exac. tri. l. fi.

a ¶ Vicarijs. al's vicarijs. al's vicaneis: et semper expo- ne. i. habitatoribus illius loci. sic ponitur. j. ti. j.
b ¶ Loca sui. sed fundos integros q̄ hn̄t certos cōfines p̄nt vendere: sed locus nō est determinat⁹. vt. ff. de v̄b. sig. l. locus. in fi. vn̄ posset oriri discordia s̄m Py. ⁊ h. sed forte id si totū: vt. j. sub ijcit terrarū ⁊c. ⁊. j. de fun. li. l. vnica. ⁊ sic fuat in villa al- tedi. Boñ. dio. ⁊ p̄ hoc in lōbar. de p̄- hi. alie. feu. vel al. l. fi. Itē an hr̄dē in stituere: qd̄ videt. vt. ff. de alie. iudi. l. ex hoc. §. s3 here- dē. itē p̄ hoc. ff. de re mili. milites. in fi. ⁊ de decu. l. decu rio. item. ff. de acq. re. do. q̄dā. s3 arg. ꝯ. s. de secū. nup. si q̄s p̄ris. §. cer- tū. et de lega. ij. pe to. §. fratre. primū verius. ar. ff. de fū. dots. l. f.
c ¶ Nō licere ei. sic. s. si imperia. ij. so. l. j. ar. contra de contrahen. emp. l. dudum.
d ¶ Cōtract⁹. im proprie cū nullus sit ipso iure: et tā- nus de facto est re scindit. vt. s. de re- scin. ven. si dolo.
e ¶ hoc tm̄ red- det. forte neq3 du- pli stipulatione vel melioratiōe locum hn̄te. vt. s. cō. de le. l. fi. §. fi. et s̄m hoc etiā sciēs agit. vel dic q̄ fuit ignorās vel si fuit sciēs fu- it stipulatus licet vltra precium: nā al's sciēs ēt ad pre ciū nō agit. vt. s. d̄ euic. si fundus. Sed ar. cōtra. s. de agri. et cen. l. quēadmo- dum. et. j. de fun. rei pri. nemo. vbi etiam precium non re- petit. Sed dices ibi sciens: hic ignorans.
f ¶ [illegible] Id est in villa seu vico habitan- tibus. vt. ff. ad mu. q̄ ex vico. et sic s̄m Py. loquitur in villa nis: et al's est vicaneis.
g ¶ Raue. vicarios perpetrari. nedū ciuis pro con ciue. ad quod est. s. de decu. l. p̄uidendū. et de exac. tri. l. j. et in aut. vt nō fiant pi. §. j. col. v. et j. de omni agro deser. hac diffinitione. et. s. ne filius pro patre. Sed fallit. s. de fabri. l. iure.
h ¶ De cēsib⁹ ⁊c. Cēsus et tributum et publica pēsitatio sunt idē. vt. s. in q̄. cau. pi. ta. ꝯ. l. j. et. s. si p̄pter pu. pē. l. fi. per totum. et. s. ti. j. l. j.

...nitas: vt nulli extraneo illic q̄- quomō possidēdi licentia tri- buatur: sed si quis ex hisdē vi- carijs[a] loca sui[b] iuris alienare voluerit: nō licere ei[c] nisi ad ha bitatorem ascriptū eiusdē me- trocomie per qualēcūq3 con- tractū terrarū suarū dominiū possessionēq3 transferre: sciēte p̄sona extranea q̄ si cōtra veti tum se huic negocio immiscere/ vel illic possidere tēptauerit/ q̄- cūq3 contractus[d] initus fuerit carebit effectu: et contractu so luto si quid prestitum est/ hoc tm̄ reddetur[e].

¶ Ut nullus ex vicarijs[f] p̄ alienis vicariorum debitis teneatur.

Imperator zeno.

Graue ē nō solum legi- bus/ verum etiam equi- tati natura li cōtrariū pro alienis debitis alios molestari: idcir- co hm̄oi iniquitates circa om- nes vicarios[g] perpetrari mo- dis omnibus prohibemus.

¶ De censibus[h]/ ⁊ cen- sitoribus[i]/ et perequato ribus/ et inspectoribus.

i ¶ Censitoribus. censitor q̄ recipit p̄fessiones collatorū et cēsuū vel onus: ⁊ pignoris iure vēdit p̄diū si cēsus nō soluat. vt. ff. de cē. forma. §. illā. et. l. cū possessor. §. p̄ pecu- nia. Perequator q̄ hoīes et territoria pequat. i. valde eq̄t. ad qd̄. ff. de cen. l. forma. §. si q̄o q̄s agrū. et. j. l. iij. Vel q̄ pre diū desertū eq̄ pē- sione vt p̄ius assi- gnat nouo posses- sori vt. j. de fun. pa. l. fundi. et. l. fūd⁹. ⁊ equat sterilia cum fertilib⁹. vt. j. eo. l. oē. inspector q̄ ad p̄dia p̄uicialiū in spiciēda accedere h3 forte vt referat q̄ eēnt deserta vel male cōlta. qd̄ ho- die tollit. vt. s. de an. et tri. l. fi. ⁊ dic vt ibi: et in deser- tis adhuc habeat locum: et hic d̄r di scussor. vt. j. co. pe- quatores.
k ¶ Ueniat. tabula- rij. qui cum su- sceptoribus ad p̄- uincias destināt. vt. s. de susce. ⁊ ar. l. duos.
l ¶ Ad inferio- res. vt q̄dam falsi notarij Boñ. faci- unt auferendo de estimatiōe vni⁹ et addendo alteri.
m ¶ Agnoscat. et punit tabularius vt. s. de apo. pu. l. j. §. hoc etiā. et de mu. ne. conce. l. j. ⁊ ad id offīn āmodo nō vocantur. vt de susce. et ar. l. si ali- q̄d. et facit. j. e. qui grauatos. et de po stu. prouidendum et. s. ne fili. pro pa.

Imperator Constan.

Quoniam ta bularij[k] ci- uitatū per collusionē potentiorū sarcinā ad inferiores[l] transferunt: iubemus vt quis- quis se grauatum probauerit/ suam tm̄ pristinam professio- nem agnoscat[m].

Imperator Gra.

Quisquis vitem succide- rit aut feraciū[n] ramorū fetus[o] vetauerit † quo declinet fidem censuum: et mentiatur callide paupertatis ingenium mox detectus competenti in- dignationi subijciatur: illo vi- delicet euitante calūniam[p] qui forte detegitur laborasse p̄ co pia: ac p̄ reparandis agrorum fetibus non sterilitatē aut ino- piam procurasse.

† al's ne caneri: al's vici- aueri.

Imperator Augu.

Si perequatore[q] misso ali- quis aut procuratorem suum[r] retraxerit: aut colonum per cōtumaciam retractionis fugauerit: ad eum censuū mo- dum quem vel eo vel procura tore illius absente perequator apposuerit[s]/ nostre sanctionis auctoritate tenebitur.

Impera. Theo.

n ¶ Quisquis. feracium. i. ferentium.
o ¶ Fet⁹. i. fruct⁹. et fa. ff. de cen. forma. §. si vites. et de fur. si seru⁹ nauē. §. interdū. ⁊. j. l. p̄xi. itē. ff. ar. fur. ce. l. ij.
p ¶ Calūniam. i. penam dicte indignationis.
q ¶ Si pequatore. hoc dic vt in rub. et no. misso. sic. s. si. regū. si q̄s. et sic s̄m ꝯsciam. s. iudicis seu officialis.
r ¶ Suū. vt. s. qd̄ cū eo. l. iij. p̄ cui⁹ p̄ntiā p̄diū erat meli⁹ vt. s. l. p̄xi. et sic de colono suo vel asc̄pticio per quem erat meli⁹ p̄diū et ēt p̄ q̄ solui debebat. vt. s. de agri. et cēsi. l. iij
s ¶ Apposuerit. nō min⁹ p̄pter absentiā. vt. ff. de cen. for- ma. §. si vites. et de reg. iur. l. parē. et nichilominus punit. vt. s. l. p̄xi. et facit. s. de immu. nemi. conce. l. j.

O Omne territorium. hoc expone vt. ff. de ver. sig. pupillus §. territorium. nam territorium simul cum ciuitate soluebat. vt. s. de na. li. l. iij. in prin. cum ergo aliquorum predia defecerunt vel casmate vel alio modo: petunt releuari. i. alleuiari in tributis. vt. ff. de censi. forma §. illam. et. s. de alluuio. l. iij. sic et in hac ciuitate propter depaupatos omnium ꝺ nouo fit estimatio.

no. quod ipso iure non currit annus. alias daretur restitutio. vt ff. de mino. l. auxilium. nisi in casu. ff. ex quib. cau. maio. l. si qua. Accursius.

P Perequatores. hoc expone vt in rub. at discussor potest dici qui querit dominos pro prediis desertis. et querit quis sit idoneus et etiam fideiussor vt de loca. fun. ci. l. j. Uel dic vt. s. in rubrica.

alias se b Arenia. vt berechelete.

c Copensent. id est equaliter imponatur secundum quod plus vel minus valent consideratio. Uel dic copensent vt quantum diminuitur in desertis tantum addatur aliis vt non minus ciuitas cum territorio soluat quam consueuit. ar. i auf. ꝺ col. §. et pro his. col. ix. Uel dic pdijs vnius ad eundem: non ad alterum. vt. j. ti. j. l. que pro potentiam. et. l. hac dif. sic lucrum cum damno. vt insti. pro soc. §. adeo. aqua cum pinguedine. vt. ff. de aqua plu. ar. l. j §. sinautem. sic. s. de iure emphi. si duorum. sic fructus cum quarta. vt. ff. de inoffi. tes. l. papinianus §. item si quid. quod eum debet: vt. ff. eo. forma §. pe. describentur ergo singula in publicis tabulis secundum formam que est. ff. de censibus. l. forma.

alias competitioe

O Omne territorium[a] censeatur quotiens defectorum leuamen exposcitur: vt sterilia atque arenia[b] his que culta vel optima sunt compensentur[c].

Grauati a perequatore habent facultatem conquerendi infra annum: quo elapso non audiuntur vlterius: exceptis minoribus et absentibus reipublice causa: quibus non currit tempus donec habuerint experiendi facultatem. Bar.

Idem.

Qui grauatos se esse a perequatoribus conquerunt/ et iniusto oneri impares esse proclamant: competitionis[d] habeant facultatem: vt quod remissum gratia/ quod ve interceptum fuerit fraude conuincant: et ex eo leuamen accipiant quod pro deformia et criminosa commercia sibi impositum esse deplorant vt aliis demeretur[e] quod intra annum post codicum oblationem[f] quo[g] videbitur de iniusto conqueratur onere: iniquitatem perequatoris accuset: ac prestitam grauam habita compensatione conuincat[h]: vt quod et fuerat superfusum[i] ille cognoscat que debite functionis fraus clandestina subtraxerat. Emerso autem eo tempore actio[k] denegabitur / exceptis minoribus que fuerunt indefensi his etiam que absfuerunt reipublice causa: quod tamen ex eo tempore quo sunt statuta custodietur: ex quo ad agendum habuerunt facultatem[l].

Imperator Archa.

Perequatores[m] ac discussores si incurrerint culpam negligentie vel gratie[n]: non solum bonorum[o] iacturam verumetiam annonarum in quadruplum[p] mulctam subire debebunt: ea vero que in damnum prouincialium fuerint accepisse conuicti/ in quadruplum cogentur exoluere.

Imperator Hono.

Apud eum possessio firma permaneat: cui a perequatore semel ea tradita fuisse constiterit: reliqua vero temporis anni acti a nouo domino fiscum postulare non patimur: ne alterius culpa alteri incipiat subiacere dispendio. Si quis vero priuatus aut obligatam[q] sibi possessionem quam deserta vsque nunc permansit: aut ex aliquo titulo deberi sibi iure confirmat: allegationes suas sine mora[r] vel per se vel per aliam personam legibus ordinatam manifestare debebit: ita vt si equitatis ratione suadente ad petitorem fuerit translata possessio: is

n Ut grat. omittendo vel male adequando. et sic est lata culpa que dolo equiparatur. vt. ff. de suspec. tuto. l. impuberibus §. j. et. j. de col. fun. pa. l. placuit. in fi.

o Bonorum. sic j. de digni. l. iudices. et. l. quotiens

p In quadruplum. s. de exac. tribu. l. j. contra. Sed hic duplum fiscus accipiat de hoc quadruplo. vt argu. s. de assess. l. iij. Uel dic de alio officio. Uel hic accepit vt sibi demeretur et aliis adderet. vt. s. que grauatos. et sic soluet illi ob cuius malum accepit. vt ar. s. de calu. l. generaliter §. fi. Item contra in auf. vt iudi. sine quoquo suffra. §. si igitur. i fi. §. vbi maior imponitur pena. Sed in alio officio hic dicit. et facit. s. ad leg. iul. repetu. l. j. sic. s. de pe. l. sancimus. Et no. quod aut ab officiali hic accipitur et securus fit sex mensibus vt hic sequitur: et non prestat quicquam pro preterito tempore: vt hic. et. j. ti. j. locorum. et. j. de fundis rei priua. l. fi. in fi. et. s. de fide instru. et iur. ha. fis. l. fina. aut sua auctoritate accepit: et tunc biennio. vt. j. titu. j. l. qui agros/ contra. Et prestat pro preterito tempore sicut si acciperet a priuato. vt. s. fine censu. l. ij. et de publi. imperatores. que sunt contra. Item facit. s. de inoffi. testa. si quis in suo. Sed arg. contra. s. de fabri. l. iure. et de offi. proconsul. l. iij.

Q Ut grauatos. competitionis. i. conquerendi per appellationem: nam ciuiliter possunt appellare. vt in auf. de colla §. si vero aliquando. col. ix. Item accusare crimialiter vt subijcit.

e Demeretur. i. adimeretur. a demo demis.

f Oblationem. i. postquam sciuit iniquam impositionem per hoc quod fuit ei lectus codex: vbi ipse et alij collaterales erant scripti.

g Quo. i. in quo anni tempore.

h Conuincat. pena perequatoris est. j. l. pri.

i Superfusum. i. vltra modum impositum.

k Actio. i. accusatio. sic. ff. ꝺ sepul. vio. l. iij §. pe. at ciuilis appellatio terminatur secundum tempora fatalia. s. de temp. et re. l. ij. et auf. ei qui.

l Facultatem. consonat. s. de prescrip. xxx. an. sicut §. pe. et de anna. excep. l. ij. in fi. et de temp. in integ. resti. l. iij et ex que cau. in integ. resti. l. fi. et. ff. de mino. interdum. et

A Apud eum. obligatam. hic nota tolli hypothecariam sex mensibus vt et redhibitoria. alias centum annis. vt. s. de sacrosanc. ec. l. vt inter diuinum. alias aliter. vt no. s. de prescrip. xxx. an. l. cum notissimi. in prin.

hypothecaria sex mensibus tollitur

r Mora. magna. et nota fieri sine mora quod fit infra sex menses. alias infra quattuor menses. vt. ff. de indi. si debitori. Accur.

a Expensis. ꝑ excep. ad quod. §. de euic. super. hoc est bonefidei pos. vt. ff. de acqui. pos=ses. l. iuste.
b Donatiões. id est dationes fa=cte in nouũ domi=nũ. et facit. ĩ. tit. j. l. locorum.
c Quod si qs. id est q: ne videa=tur replicare idem
d De oi agro deserto. De censi=bus et ꝑsonis eo=rũ qui presunt cẽ=sui dixit. nunc de predijs ex quibus census percipit. et dicit ꝙ ager relin=quitur ob sterili=tatẽ et aliquando datur a perequa=tore vel censitore nouo possessori. vt ĩ. ẽ fun. pa. l. si qs a ꝑoub⁹. aliquan=do nouus possidet auctoritate sua. vt ĩ. eo. l. vij. et. viij. aliquãdo tradit a principe. vt. ĩ. e. l. fi nali.
e Steriles. id est quãdo steriles fundi suscepti cuꝫ fertilibus compẽ=santur. vt. ĩ. l. v.
f Imponũtur. id est adiungũtur Accur.

Um diu⁹. ordi=nes. id est decuriones vt pote ditiores. qꝺ dic vt ĩ. eo. l. quisquis.
h Et. ꝑ id est.
i Quos. ordi=nes.
k Solẽnibus. tributis.
l Tenore. scili=cet de imunitate trienniȷ. Sed ĩ. ĩ. eo. qcũqꝫ. §. ceterũ ⁊. §. illos.
m Possessioni=bus. ab alijs q̃ nõ

qui a pequatore eam suscepe=rit rei meliorate susceptꝫ suble=uetur expẽsis[a]. Uerum ne sub specie litis donationes[b] semel constitute turbentur: sex men=sium spacium censemus debe=re seruari: intra quod is qui pu=tat sibi rẽ probabili ratione cõ=petere/debitas exerceat actio=nes. ꝙ si tp̃s ascriptum silẽtio fuerit interueniente transactũ nullum penitus repetendi vo=lumus esse pricipiũ. Ut si qs[c] ex eo tp̃e quo pequator prediũ alicui adijcit de suo iure vel ꝑ se aut ꝑ hoies suos non credi=derit actitandum: sex mẽsium curriculis euolutꝫ in perpetuũ conquiescat.

De omni agro deserto[d] ⁊ qñ steriles[e] fertilib⁹ ipõnũt[f] [illegible]

Predia deserta de[illegible] [illegible]

Imperator Cõstan.

Um diu⁹ aurelianus pa=rens noster ciuitatũ or=dines[g] ꝑ desertis posses=siõib⁹ iusse=rit cõuenire: et[h] pro his fundis q̃ inuenire dños nõ potuerunt quos[i] ꝑceperam⁹ earũdẽ pos=sessionũ trienniȷ imunitate ꝑce=pta de solẽnib⁹[k] satisfacere: ser=uato hoc tenore[l] ꝑcipim⁹/ vt si ꝯstiterit ad suscipiendas easdẽ possessiões ordines min⁹ ido=neos esse: eorũdẽ agroꝝ onera possessiõibus[m] ⁊ territorijs di=uidantur accepta.

Possi[illegible]

Idem.

Si quis ab emphiteoti=cario seu primõiali pos=sessore ꝑuati[n] iuris quippiã cõ=parauerit cui⁹[o] substãtia alias possessiões sustẽtare consueue=rat/ et succisis quasi quarũdã uirũ neruis reliqua[p] labunt: ea=rũ possessionũ onera subitur⁹ est/que penes desertorẽ inopẽ inutiles permanebunt.

Accipientes predia [illegible]

Imperator Ualen.

Quicũqꝫ deserta predia meruerint[q] sub certa im=munitate/ad possessionem im=peratorũ non prius sinantur accedere: q̃ꝫ vel fideiussoribus idoneis periculo curialium da=tis. vel fundis patrimoniȷ sui maxime vtilib⁹ obligatis ido=nea cautione[r] firmauerint/ su=sceptam a se possessionem nul=lo detrimẽto publico relinquẽ=dam.

[illegible] Barto.

Idem. a.

Heredes scripti etiam ꝑ min⁹ idoneis fundis fi=scale onus cogãt agnoscere[s]: vel si renũciandum hereditati putent: cedant his oibus reb⁹ quas ex hisdẽ bonis quocunqꝫ titulo[t] et iure perceperint.

[illegible]

Imperator Ualen.

Qui vtilia reipu. loca possident/permixtio=ne facta etiam deserta suscipiant[v]: vt si eo=rum[x] partium grauẽtur accessu quas[y] antea per fastigium reliquerũt: cedãt alijs[z] curialibus qui vtraqꝫ hac conditione retineant: vt prestatione salua cum desertis et culta possideãt sublata[a] a

sunt curiales.
n Si qs. ꝑuati. scꝫ cesaris.
o Cuius. alie=nati.
p Reliqua. q̃ ei remanserãt: vt po=te non sufficientia pro expensis. et fa=cit. ĩ. de debi. ci. l. fina.
q Quicũqꝫ. me=ruerit. id est vt mererent impe=trauerint.
r Cautione. idonea cũ fideius=sore vel pignore. vt hic. ⁊. ff. mãda. si mandauero §. fi. et facit. ĩ. de loc. fun. ci. l. j. et de fũ. pa. l. quicũqꝫ. ⁊. §. de muri. l. penul.
s Heredes. ag=noscere. i. exol=uere. sic. ff. de le. j. apud iul. §. here=des.
t Titulo. etiaꝫ inter viuos quod als non ꝯtingit. et facit. C. de iur. de=libe. l. qdam. ⁊. ff. de acqui. here. l. ij.
v Qui vtilia. su=scipiant. id est retineant.
x Si eorum. lo=corum inutilium. Accur.
y Quas. par=tes inutiles.
z Alijs. non est adiectiuum ad di=ctionem curiali=bus: sꝫ dic alijs. s. vtilib⁹ locis. scilꝫ curialibus. sicut si dicerem cedo pre=dio tibi.
a Sublata. s. culta. i. ablata.

als de sicut vox accepta

a ¶ Quos.s.paucos.nam pauci sunt qui velint culta et bona deserere.

Q Uisquis.al's incipit vt quisquis.

c ¶ Conductor.i.curialis vt dixi.vel etiam non curialis.vt.s.l.j.et.j.l.proxi.et facit.j.de fun.pa.fundos.et in aut.de col.§.si pro. col.ix.⁊ de mã.pn.§.sz etiã.col.iiij.

l.pri.Uel dic q hz aliã sterilẽ vel partẽ sterilis. nam vna supplet aliã:vl' statim:vel post biennium:vel post ipa huius legis.ad qd.j.eo.l.hac dif.et sic nõ est cõtra.s.e.l.j.

q ¶ presentis.quasi dicat non preteriti temporis.vt.s.titu.j.l.j.et.l.fina.Accur.

paucis quos[e] iniquũ est electa retinere:cũ municipes grauatura sit pars relicta.

¶ Prediũ sterile desertũ iniũgi dz possidẽti fundũ fertilẽ do minicũ vel tẽplorũ/et si nullus reperit volẽs deserti prediũ possidere antiquo possessori restituit pstita cautiõe tributa soluẽdi ⁊ alias publicas functiones. Bar.

Idem.

Quisqs[b] conductor[c] fuerit inuẽtus possessor fũdi[d] fertilis qui ex publico vel templorum[e] iure descẽdit/huic ager iungat inutilior. q si contra id reluctandũ existimauerit:alius possessor[f] sub eadẽ prestatione[g] querat: vel si voluntarius q̃ sit conductor nõ iueniatur/tũc ad possessores antiqs[h] id est decuriões vel quoslz alios loca iuris predicti adiũctis inutilibus reuertant/idoneis fideiussoribus prestitis.

Idem archa.

Quicunq desertum fundũ patrimonialem[i] exercuerit fertilem idoneũq prestiterit saluo patrimoniali canone perpetuo ac priuato[k] iure defendat:⁊ velut domesticum et auita successione[l] quesitũ sibi habeat suisq relinquat: neq eum aut promulgatione rescripti aut reuerentia sacre annotatiõis[m] quisq a fructu[n] impensi operis excludat. Ceterũ eis qui optias ac fertiles possident terras aut etiam nunc sibi estiment eligendas[o] pro defecta scilicet portione[p] summã debiti presentis[q] iubemus implere. ¶ Illos etiam qui emphiteoticario nomine: nec ad plenum idoneas/ nec omnibus modis vacuas detinent:sic ex illis quoq que presidio[r] indigent iustam ac debitam quantitatẽ debere suscipere[s]: vt indulto tẽporis spacio post bienniũ decretum canonem soluendũ esse meminerint. Nemo tamen qualibet meriti et potestatis obiectione submoueatur[t]/ quominus ad dyacatochie[v] † vicem defectas possessiones patrimonialis iuris accipiat eorum tributa ⁊ canonem soluturus[x] Illud speciali obseruatione procurans vt primo vicinas et in eodem territorio sortiatur: dehinc si neq finitimas neq in eisdem locis repererit cõstitutas/tunc demum etiam longius positas:sed inquãtum fieri valet pro ĩteriecto spacio sibimet coherẽtes pro modo ⁊ equitate suscipiat: vt id consensu omnium[y] fiat/quod omnibus profuturum est.

¶ Agrum sterilem et tributarium et desertum quilibet auctoritate propria potest inuadere siue inuadens sit vicinus siue non:sed dñs deserens infra bienniũ recuperare põt restitutis expẽsis cultori: quo elapso non audit. Bar.

Imperator Ualen.

Qui agros dño cessante desertos vel longe positos vel in finitimis ad priuatũ pariter publicũq cõpẽdiũ excolere festinat / volũtati sue nostrum nouerit adesse responsum[z]:ita tñ vt si vacãti ac destituto solo nouus cultor insederit/ac vetus dominus intra biẽniũ eadem ad suũ ius voluerit reuocare/ restitutis primitus expensis q̃ constiterit facultatez loci proprij consequatur. nam si biennij fuerit tempus emersum:oĩs possessiõis[⁊] ⁊ dominij carebit iure qui siluit.

d ¶ Fundi. fertilis.

e ¶ Uel tẽplorũ. fertilia em̃ sunt.sic.s. ne rei do. vel tẽp.

f ¶ possessor. id est coductor q̃ tributaria pdia possidet. vt in aut.de col.§.si qñ. col. ix.

g ¶ prestatione. forte q pstabat antequã eẽt sterilis saluo triẽnio.vt.s.e.l.j.et sic nõ est contra.s. de iur. fis.l.iij.§. diui fratres.

h ¶ Antiquos. q̃ reliqrunt loca vtilia illorum q̃ voluerint suscipere. Itẽ h nõ vere inutilia vt.s.l. pri. dr. sed locant heredes.et facit.j. de fun. pa. l.quicũq.

Q Uicũq. patrimonialez.id est ptinẽtẽ ad patrimoniũ principis.

k ¶ Priuato.id ẽ spãli.et hoc q̃ ad fiscũ vel pncipẽ. vt.j.de fun. pa.l.iij.i fi.sed alius habẽs in eo ius auditur vsq ad sex mẽses. vt.s.ti.j.l.fi.

l ¶ Successione. .i.si p pris successionem haberet.et facit.j. de fun. pa. l.hi. et de fun.rei pri.l.j.et.j.d diuer. pre.l.iiij.

m ¶ Annotationis. pro motu.et facit.s.de resci.vẽ. l.iij.et d pci.lpe.offe.l.quotiens.

n ¶ Fructu.id est velut.

o ¶ Eligendas. terras fertiles.

p ¶ Portiõe.s.deserta q̃ ei dek.vt.s.

r ¶ Presidio.id est desertis que ei dantur.

s ¶ Suscipere.i. iubemus repete exactorẽ. Sz videt cõ huic supiori pri. rñ.s.e.l.j. Sol .ibi fiscale. hic patrimoniale.

t ¶ Submoueatur. hoc ons.cũ habẽt tũc fertilia:volebãt em̃ se aliqui excusare et accipere sterilia ad vicez cuiusdam hospitalis qd excusat licz fertilem habeat.

† Uide Alcia.

v ¶ Dyacathochie.hospitale. ad quod.s.de epis.et cle.omnia.

x ¶ Soluturus.p futuro nõ pro preterito.vt.j.e.hac.l.

y ¶ Oim.municipum. vel maioris partis.sic.s.de iuris.om. iudi.l.ij.§. hoc etiã.et no.qd oẽs ⁊c.vt.s. de aucto.pre.l.fi.et.ff.de edil.edi. qd si.§.si plures. et qui et a qui.l.pe.§.j. Item facit.ff.de tu.⁊ cu.da.l.diui.⁊.s.de exact.trib.l.p locis. ⁊.s.de cen.l.fi. Itẽ facit q hic sua auctoritate inuasit: ibi a perequatore accepit.Accur.

Q Ui agros.responsum.i.cõsensuz sine alia interpretatione.

⁊ ¶ possessionis. cõdictio q̃ ex lege cũ querebat / h cessat que ad.xxx.an. dat. Item nec tit. nec forte bona fides hic exigit.al's sec.vt.s.de rei vẽ. l.nullo.Sz hoc speciale fauore tributorũ, vt.s. de iure

do.impe.l.fi. Item cōtra.I.eo.locorum. Solu.ibi vocati fuerunt primi domini.hic non.

Ui fundos.priuato iure.emphiteotico.

b Non abnuant.id est renuant.

c Opimioribus.i.fertilioribus.sic ergo facit.S.eo.heredes.et.I.l.proxi. et I.titu.I.l.fi.z l auk. de col.§.si ho.colk. ix.et.ff.d admi.tu. cū queritur. et ad exhibē. celsus.§.i. et.S. de cadu. tol. his ita.z de dā.infec.pretor.§.fina.

Ui per potētiam.cū questuosis.facit.S.l.pxi.Accursius.

e Infecundos id est.steriles.

Otorū. sex mēses.S.eo. l. qui agros. in fi. contra.Sol.vt ibi.

g Affuerint. id est presentes sint. et sic venerint.

h Propria. scz pdia vocati prius.

i Cōfitentur nota cōtumacē.p confessō.sic in auk. de exhi.§. si vero. sed als contra. ff. de custo.reo.l.diu.§.sic et diuus.

Contumax pro confesso habet.

k Uoluerint.infra sex menses vocati prius.

l. Quem.id est aliquem.

m Competitionis.I.de fun.patri. l.si quis.et.S.eodē quicunqz. in prin.

n Ceperūt.nō pro anteriori tempore.vt.S.tit.I.l.fi. z.S.e. quicunqz.§. ceterum.sed argumen. contra. ff. de iure fis.l.prediis.z de pub.imperatores.Solu.hic magis inuito datur: alud in istis qui sponte emunt.ar. S.l.proxi.z.l.q fundos.Uel verius de fertili z sua auctoritate accedit.vt.S. eo.l.qui agros.

Fundos patrimoniales principis ille dicitur possidere iure priuati qui ipsos steriles accepit/et sui cultura fecit fertiles. hoc dicit Barto.

Imperator Ho.

Qui fundos patrimoniales iure[a] priuato canone saluo susceperint: hāc oēs sine vllius exceptione persone propositam intelligant optionem: vt aut ea loca quib[9] minor est soli fecunditas cum his ex quibus fructus vberes capiunt suscipere z tenere non abnuant[b]: aut si eorum refugiunt sterilitatem opimioribus[c] cedant.

Si fiscus alicui successit qui fundos steriles z fertiles possidebat: z aliquis per potentiam fertiles occupauit: cogitur steriles ex eadem substantia p portione acceptare.h.d.Barto.

Impera.archa.

Qui per potentiā fundos opimos ac fertiles occuparūt: cum questuosis[d] vberibusqz pro rata portione suscipiant infecundos[e] ex eadē substantia.

Idem a.

Otorum domini intra sex menses[f] edictis vocati reuertant: qui si affuerint[g] z propria[h] teneant/et ea que ex preterito contraxerint debita redhibere cogantur. sinuero impares esse earum rerum tributis propria confitentur[i] absentia/nec adesse voluerint[k]: penes eos qui hec susceperint et certum quem[l] tributorum canonem promittūt/proprietas possessionis intemerata pmaneat: vt postqz ea exoluerint/sciant sibi inquietudinem submouendā/nec surreptione cuiusqz cōpetitionis[m] † loca que tenuerunt auferenda: quibus etiam illud indulsimus vt ex eo tempore ex quo primū loca de quibus agitur ceperint[n] possidere/ tributa poscantur.‡

Ad tributa pdij sterilis nullus possidēs fertilia cogitur nisi postqz assecutus fuerit. hoc dicit Barto.

Imperator Ho.

Hac diffinitione sancim[9] nullum possessorē neqz[o] munificum predium p alienis debitis vel destitutione[p] esse retinendum: neqz eorum prediorum despectione[q] † pregrauari que ex hisdem bonis que retinentur nequaqz esse monstrantur: nec vllis prestigijs[r] atqz cō mentis exactio mutiletur[f].

Domini prediorum debent requiri vt soluant debita contracta: et ipsis cessantibus assignantur volentibus soluere. hoc dicit Bart.

Idem Augu.

Omnium prediorū[t] actores ac domini requirantur: quorum si vitio probantur debita fuisse contracta[v]: in absoluto est vt debeat dominium commutari.

Si curialibus patientibus et apud acta fatentibus predia esse alicuius: et tributa quis soluerit: apud soluentes remanet perpetuo dominium prediorū et nulla repetendi datur licentia. Barto.

Idem Augu.

Uraᶠ et possessiones. quas curiales quolibet

p Destitutione.i.solutionis debiti: si autē ipm predium desereret tunc bene assignabit alij cū onere.vt.S.e.qsquis.

q Despectione.superiori.l.cōpetitio.als est despectiōe: als est defunctione. Et nota q si habeo fertile prediū non soluo pro te qui habes sterile vel desertū. sed si habeo sterile et fertile vnū soluit pro alio: vt hic. et.S. de censi. l.omē.adeo q post qz sterile esset michi datum a perequatore non soluo p preterito tpe.vt S.eo.l.locorū.in fi. lz secus si sponte acceperim. vt.ff.d iure fis.l.prediis.z de pub. l. impatores. que sunt contra.z fa.S. ne vxor pro mari.z in auk. vt nō fi.pigno. col. v.z in auk.vt nulli iudi.§. quia vero. col.ix.z.I.de execu. z exac.l.nullā.z.S. vt nullus ex vicarijs zc.

† als cōpetitorz

‡ als pstentur.

r Prestigijs.expone vt.C.ad leg. iul.de adul.l.ita.

† als de scriptōe

f Mutiletur.id est tardetur.

Omnium prediorum. tam rusticorum qz vrbanorum.

v. Contracta.i. detracta.vt qz cessauerūt in solutione tributorū: tunc eī possessores exceptis ecclesijs amittunt predia vt hic.et.S.de episcopis et clericz.l. de his.z de sacrosan. eccle. l. placet. ibi nulla zc.

Ura. hac lege no. q desiderium apud acta publicatum nō potest corrigi. sic.S.d libera.cau.cū precium. Sed argu. contra eo.titu.l.interrogatam. Sed ibi speciale ne pereat libertas. Item facit ad hanc legē S.eo. quicunqz. in prin.et.I.de fun.patri.quicunqz.et.S.de exac.tribu.l.fina.et S.de censi.l.si perequator.W.

Hac diffinitione. neqz. pro id est fundi munifi, id est muneri subditum.

a ¶ Repetēdi. infra biennium cum palā renunciauit. vt. s. d pac. post cō.
Si q̄s. naualē. nauicularū alicuius fuerāt vel erāt. vt. s. de p̄. na. l. ij. ⁊ iij. q̄b⁹ tributa dabant ex p̄dijs aliquorum.
c ¶ Supequationis. vna dictio superequationis.
d ¶ Ea. s. p̄dia. q̄si dicat: multa grauamina inerāt in eis q̄ releuant ab alijs vt naualis sors itegra soluat et s̄m hoc ponit h̄ ti. vt. s. d cano. larti. ⁊ sunt silia q̄ in vno fleuet ⁊ i alio grauet. ff. de iureiur. l. cū q̄. ⁊. s. loc. l. ⁊. s. e. q̄cūq₃. §. ceterū. ⁊ §. illos. ⁊. ff. de publi. cotē. §. fi.
e ¶ Portiuncula ex dictis predijs q̄ dicūtur diminuta eo q̄ macra ⁊ sterilia sunt facta.
f ¶ Fuerit. al's fuerit. s. portiuncula. al's fuerint. scilz predia.
Si de. firmit. sic. j. de lo. p̄. ciui. l. fi. in p̄n. et. l. quicūq₃. ⁊. s. e. quicunq₃. in prin.
h ¶ Nullāq₃ eos trāsit de singulari ad pluralē numerū. sic ecōtra. s. de in ius vo. l. fi.
i ¶ Innouationē sic. s. d agri. ⁊ cē. l. cū satis. §. caueāt. ⁊ j. q̄b⁹ cau. co. cen. l. j. ⁊. s. de allu. l. fi.
Iubem⁹. mūicipē. i. mūeri subiectū vt innuit et eo q̄d sequit. et ff. ad muni. l. j.
l ¶ Territorij. i. terre. vt. s. e. hac. ⁊ sic alr̄ cō. ff. d v. sig. l. pupill⁹. §. territoriū. vl' dic q̄ lz alij q̄nq₃ cogant extra

† al's sub peq̄tionis ⁊c.

† al's nonalis.

Grauatus in vno in alio releuari debet.

pacto publicatis apud acta p̄uincialia desiderijs suis vel reliquerunt/vel possidere alios p̄miserunt: penes eos qui eas excoluerunt/et functiones publicas recognoscunt firmiter perdurabunt: nullam habentibus curialibus copiam repetendi[a].

Idem Augu.

Si quis deserta predia q̄ naualem[b] sustinent functionem: ⁊ in desertis nūc vsq₃ remanēt/superequationis[c]† in re perceperit/meliore conditione in omnibus titulis conuenit ea[d] releuari: vt grauis sors nauis† esse non possit pro ea que resederit portiuncula[e]: cū alijs fuerit[f] dispendijs liberata.

¶ Accipienti fundum patrimonialem sterilem sub certi canonis annua prestatione/non debet augeri canon ex melioratione. hoc dicit Barto.

Idem Augu.

Si quis auctoritate nostri numinis de fundis patrimonialib⁹ steriles sub certi canonis pollicitatione susceperit: firmiter[g] eum volumus possidere: sub eiusdem tamen canonis solutione quem nostre maiestatis auctoritas per annos singulos soluendum esse prescripserat: nullamq₃ eos[h] descriptionem siue adiectionem aut innouationem[i] in posterum sustinere: quoniam nimis absurdum est eos qui nobis hortantibus fundos inopes atq₃ egenos magno labore impēso aut exhausto patrimonio vix forte meliorare potuerunt: vtpote deceptos inopinatum onus suscipere: illudq₃ velut quadā circumuentione deposci. q̄ si se daturos prescissent/fundos minime suscipere aut etiam colere paterentur.

Imperator Valen.

Iubemus[k] neminem curialem pro alieni territorij[l] debitis detineri: sed tantum municipem pro gleba propria conueniri.

¶ De fundis militropolis[m] et terris et paludibus et pascuis limitaneis et castellorum[n].

¶ Quidam prefectus qui vocat tyberianus statuit quasdam possessiones ex quibus militibus custodientibus limina imperij deferebantur frumenta. hoc statutum hic confirmat hec lex: ⁊ iubet in perpetuum obseruari: mandans q̄ rescripta in contrarium impetrata nullius sint momenti. hoc dicit Barto.

Impera. Valen.

Tiberianus[o] ad possibilitatem[p] singulorum quorumq₃ locorum intuens/statuit certas possessiões que ad limitem[q] frumenta conueherent: quocirca generali lege sancimus tyberiani dispositionē oportere obseruari: amouentes quicquid vel potentia cuiuscunq₃ elicuit: vel furtiua deprecatio: addentesq₃ nichilominus in futurum nulli licere aduersus vtilem vetustatem ⁊ presentem legem nostram importuna ⁊ respuēda[r] reposcere.

¶ In limite imperij nullus debet esse castelli detentor nisi is solus cui per principem detentio est commissa: contrafacientes pena hic inserta puniuntur hoc dicit Barto.

Imperator Hono.

Quicunq₃[s] castellorum loca quocunq₃ titulo possident cedant ac deserant: quia his tm̄ fas est possidere castellorum territoria[t] quibus ascripta sunt[v]: ⁊ de quibus iudicauit

territorium accipe deserta p̄dia. vt. s. e. q̄cūq₃. §. fi. curiales tn̄ nō. vt ar. s. de decur. l. curiales. et. s. de act. et obli. ob cās. ⁊. l. rura. ⁊ illa q̄ dixi. s. e. l. hac diffini.
m ¶ De fūdis li. ⁊c. Quidam hn̄t limitrophis: a trophos descp̄tio ⁊ limite. i. d'scriptj ad vsuz limitū q̄ milites imperiū custodiūt. vt. j. l. j. ⁊ fi. ⁊ i q̄b⁹ cessat alluuio. vt. ff. d acq̄. re. do. l. i agris. al's ē limitosis: hec siue de nostris siue de euictis fundis erant.
n ¶ Castellor. s. fundis. vt. j. l. ij.
Tiberian⁹ vel iperator: vl' quia in eorum cronicis non inuenit prefectus fuit qui legē facere pōt. vt s. de of. prefe. pre. formam. Accur.
p ¶ Possibilitatē q̄d facere debuit. vt. s. de an. ⁊ trib. l. pro locis.
q ¶ Limitē. al's limitū. itē al's conuenirēt. al's cōuerterent. al's conueherent.
r ¶ Respuenda. scripta. sic ⁊. j. ti. ij. l. pe. ⁊. l. omnis.
Quicūq₃. p̄uati vl' milites non castellani s̄m p. vt in fi. hui⁹. l.
t ¶ Territoria. i. castrū cum territorio. i. iurisditione. vt. ff. de v. sig. l. pupillus. §. territoriū. Uel etiā ipsum castrum ⁊ terram in qua residet.
v ¶ Ascripta sūt. ab his q̄bus p̄mi agros ɔstituerāt. vt

Legem facere pōt prefectus.

bl. grego. m. l. 1. g. 2. fo. 18 par. 2.

arg.ff.de aqua plu.ar.l.qđ principis. Uel dic ascripta per exēplū seu scripturam pricipis qđ olim dabatur ministris militū custodiētibus limina.qđ exēplū sequebantur magistri militum q̄ etiā statuerūt numerū militū limitarioꝝ vt.§.de of.p̄fec.p̄to.af.l.in noie dn̄i.§.quod autem.

curio.et de metal.l.fi.et de fab.l.iiij.et.§.ne rei do.l.j.⁊ de agri.et cen.l.cū satis.et de vsufru.neq̄ȝ.et de cohar.l.ordinariorum.⁊ de fun.rei pri.vsus.et.ff.de fal.qui falsam.hec specialia sunt:regulariter ꝯ.vt.§.de prescrip.xxx.an.l.oēs

g ¶ Proscriptionis.s.bonorum.

a ¶ Antiquitas. i.antiqui vt predixi.vt.i.vetustas q̄ pro lege habet:vt ff.de aqua plu.arcē.l.ij.in p̄n.et sic no.nō licere cuilibet hēre castrū.qđ intellige in limie imperij.et sic castellū dicit limitis castrum.vt.d.l.in noie dn̄i.et hic dicit his locis.at alibi quilibȝ pōt facere:vt.C.de edi.pri.l.p ꝓuincias.nisi fiat ad emulationem.vel scandalum inde oriretur vt ibi no.nam nec priuato dȝ cōmitti custodia limitȝ.vt ff.de ope.pub.l.legatū.sic nec villi lȝ extraneo metrocomiam emere.vt.§ nō lice.ha.metro.l.j.et hec castra si sunt nimie magnitudinis per magistrum militū possunt ad modū reuocari.vt.§.de of.pre.pre.l.in nomine dn̄i.circa fi.

Castrū habere cuilȝ nō ꝑmittit.

b ¶ Non castellanus.i.talis miles cui nō sit ascriptū limitis castrū:nec sit a magistro militum inter limitaneos deputatus.ex militib⁹ eīn constituebantur milites limitanei qui erāt sub ducibus.vt supradicta.l.in noie dn̄i.et de offi.ma.mil.l.fi.

c ¶ Agros limitaneos.i.militibus custodientibus limina imperij assignatos.vt.§.tit.ij.l.omnes.et.§.l.j.

antiq̄tas[a].q̄ si vlteri⁹ vel p̄uate ꝯditiōis q̄spiā in his locȝ vel nō castellan⁹[b] miles fuerit detētator inuēt⁹:capitali sn̄ia cū publicatiōe bonorū plectet.

¶ Agri limitanei donec p milites possident sūt a tributȝ im[illegible] p̄hibēte vēdicāt nō obstāte tēporȝ p̄scriptiōe. R. Impe. the.

Agros limitaneos[c] vniuersos cū paludib⁹ omniq̄ȝ iure quos ex prisca dispositione limitanei milites ab oī munere[d] vacuos ipsi curare p suo cōpēdio atq̄ȝ arare cōsueuerāt:et si in p̄senti colūtur ab his firmiter[e] ac sine vllo cōcussionis grauamine detineri.⁊ si ab alijs possidentur(cuiuslibet spacij tp̄is p̄scptiōe cessante[f]) ab vniuersis detētatorib⁹ vendicandos hisdē militibus sine vllo prorsus(sicut antiquit⁹ statutū est)collatiōis onere volumus assignari. In his etiam cōtra eos qui p̄ceptiōib⁹ nr̄is obuiā venire tēptauerint/proscriptiōis[g] pena valitura.nam si quis forte qđ minime audere debuerat emptōis titulo memorati iuris possidet p̄dia:cōpetēs ei actio[h] cōtra vēditorē intacta seruabitur.

¶ De pascuis publicis et priuatis[i].

¶ Antiqua p̄sio pro pascuis saltuū antiquitus cōstituta in cōsulto p̄cipe augeri non debet.h.d. Aug. Impa. val.

Cum nulla ratio sit cur in pascuis saltibusq̄ȝ[k] rei priuate[l] pensio debeat ampliari: neq̄ȝ p libidie ordinū augmēta faciēda sunt:etenim idcirco grauiorē pēsionē iponi ab ordinib⁹ accepim⁹/vt aialia ex rebus priuatis nr̄is a locoꝝ pastib⁹ arceāt[m]:qđ fieri nō oportere diue mēorie iulian⁹ progata iussiōe ꝯstituit. q̄re excellēs auctoritas tua[n] cōuētis ꝓuinciarū rectorib⁹ nō eā licitatiōnis necessitatē patiat inferri/ quā repētinā faciūt ciuitates: ȝ eā manere decernat quā statuit antiquitas[o]. Impa. Ar.

Insignis auctitas tua[p] hac conditione[q] a publicis[r] prat̄ ac amenis ꝑ pascuis aialia militum p̄hiberi p̄cipiat vt vniuersi cognoscāt de emolumētis eoꝝ/tuiq̄ȝ officij facultatib⁹ duodecim libras auri fisci cōmodis exigendas:si q̄sq̄ȝ posthac memorata prata mutilare tēptauerit:nō minore decernēda pena si etiā prata priuatorum anthiochenorum fuerint deuastata:ita tamen vt sine lesione ꝓuincialiū ꝓuideāt curiales quo pacto animalium militarium[f] pastui cōsulatur.

¶ Prata ꝓuincialiū nō debēt fatigari molestia militū p̄[illegible] pio. Bar. Impa. Hono.

h ¶ Actio.s.pro euictiōe.quia sibi fuerit stipulatus vel quia bona fide emit:lȝ in q̄busdā casib⁹ emptor de precio nō agat.vt.j.de fun.rei pri.l.nēo.et.§.de p̄di.curia.l.j.⁊ d agri.et cen.l.q̄eadmodum.

† cōcor. c.p̄hibemus iūcto glo.j.ex de censi.

i ¶ De pascuis publicis ⁊ priuatis. Prouidit fundis limitum.nunc pascuis.

Cum nula.saltib⁹.fac ħ vim in v̄bo saltib⁹.nō dicas pratȝ vñ fruct⁹ colligitur aliter q̄ȝ pasti ōe.vt.§.l.pr.et fina.et qđ d t priuate.s.p̄ncipis.nā in saltu p̄uati hominis non intromittit se ordo.sed dn̄o cōmittit.vt.§.de iude.l.nemo.

salt̄s de est vox amenis

l ¶ Priuate.scilȝ principis.

m ¶ Arceāt.q.d.iō possessor seu cōductor saltus principis prius dat ordini.et sic ordo accipit vt animalia militū arceant vt sua cōductoris liberius pascant.et que vult induci.et facit.§.noua vec.l.j.et.l.ij.et facit.§ de cano.fru.vr.ro.l.neminē.⁊ de pri.vr.constā.l.nulli.⁊.ff.de decre.ab ordi.fa.l.ij.

d ¶ Munere.ergo tributorū.sed pro non limitaneis etiā milites tributa prestant.vt.§.de offi.prefec.augusta.l.j.et ff.de mune.et ho.l.fi.§.ab hmōi.

e ¶ Firmiter.sic.§.ti.j.l.fina.

f ¶ Cessante.cessat hic p̄scriptio.sic.§.de p̄scrip.lō.tem.q̄ p li.l.fi.et de p̄scrip.xxx.an.cōperit.⁊ de decur.l.si q̄s de

n ¶ Tua.loquit p̄fe.pre. o ¶ Antiq̄tas.sic.§.ti.j.l.ij.

p ¶ Insignis.tua.magistro militū loquitur.

q ¶ hac conditione.id est intantum.

r ¶ Publicis.fisci vel principis. Idem in priuatis cuiuslibet.vt in hac.l.et j.l.proxi.

f ¶ Militariū.in duob⁹ consulit per hunc titulū aialibus militū.primo vt hic.secūdo vt pensio nō augeat cōductoribus priuatis.vt.j.eo.titu.l.proxi.et penul.

Rata puincialiū nostrorum ⁊ p̄cipue rei priuate nostre perniciosum vel periculosum est militū molestia fatigari: ideoq̄ lege[a] ad ampl[illegible]sim ā p̄fecturā p̄mulgat[illegible] semus ne hoc deinceps [illegible] pet. sup qua re vniuersos [illegible] rū interest cōuenire tua magnificentia non moret: neq̄ p̄mittat possessores vl̄ colonos pratorum gratia qualibet importunitate vexari.

De fundis patrimonia[illegible] conductoribus.

Accipiens fundū fiscalē in emphiteosim ppetuam ipsum [illegible] Bar.

Impera. Constan.

Si qs[f] [illegible] fūdos[g] ēphiteotici iuris salua lege[h] fisci citra iudicis auctoritatē donauerit/dōatiōes firme sint[i]: dūmō suis qbuscūq̄ temporibus ea que fisco pensitāda sūt rep̄sentare cogatur[k]

Si pro rē emphiteotica patrimoniali tp̄e dbito soluta pēsio non p̄bet: minori ipso iure nō infert dānū vel pena: sed tutori ⁊ curatori in curatione ces[illegible] h.d. Bar.

Idem.

Patrimonialis[l] fundi pēsitationē seu aurariam seu frumētariā intra tp̄s[l] omissam minorū dominio nō nocere[m] precipim⁹/nec ad fraudē[n] [illegible]ris eorū accedere[o]: si quod solēniter debet paulo[p] sepius inferatur. ita t[illegible]t permanente substantia paruulorū iudex tutorem vel curatorem p quem differt illatio negligētie sue et deserti officij penas[q] exigat: et dāna deplorare[r] cōpellat.

Emphiteota ob sterilitatē non petat remissionē: et rescriptum in cōtrariū impetratū p obreptionē non tenet. Itē fundus fiscalis p̄cessus in emphiteosim ppetuā ab emphi. non potest auelli licet alius offerat meliorē cōditionē. h.d. Bar.

Imperator Ual.

Quicunq̄ possessiones[r] ex emphiteotico iure susceperit/ea ad refundēdū[t] vti occasione nō possunt qua asserāt desertas[v] eas ec̄: tametsi rescripta per obreptionē meruerint: sed nec auelli eas ab his posse/nec si licitatio[x] ab alio fuerit promissa: sed eas in perpetuū apud eos q̄ eas susceperint ⁊ eor̄ posteritatē remanere: nec si super hoc rescriptum fuerit aduersus eos ipetratū.

Imperator Au.

Rata. lege. ista quam dirigit ad prefectum. et facit. j. de pri. do. augu. l. j.
b De fundis patri. ⁊c. Tā de p̄prijs q̄3 de fiscalib⁹ dicit cum oēs sint p̄ncipis q̄si p̄prij et patrimoniales. vt arg. j. eo. l. j. ⁊. j. ne qd in loc. pub. l. ij. §. j. s̄m quosdā. sed alij de patrimonialibus tm̄ dicunt. vt. ff. ne qd in loc. pub. l. ij. §. j. et no. q̄ q̄dam ex his non pn̄t locari: vt cōstituti p mesopotamiā. qd miri: qr sunt militibus assignati. vt. j. eo. l. omnes. ⁊. l. nulli. Accur.
c Et saltuensibus. de his dicit lex fi.
d Emphiteoticis. ad quā ēphiteosim nō p̄mittitur accedere nisi dato fideiussore etiam si desertū accipit. vt. j. e. q̄cūq̄ et. s. de omni ag. deser. l. iij.
e Conductoribus. s. p̄sonalib⁹ q̄bus sp̄ale ius p̄cedit tā p eis q̄3 cōtra eos. vt. j. l. iij. ⁊ no. q̄ si ppetuo accipiūt dn̄i sunt. et iō donant. vt. l. j. et. s. de omi agro deser. qui agros. nec imperator pōt eis auferre. vt. j. de lo. fun. ci. l. fi.

† cōcor. c. vlti. cū glo. sup v̄b. vēdere ex̄ de loca. et cō duc.

f Si qs. emphiteota.
g Fundos. ad fiscum pertinentes.
h Salua lege. id est saluo canone. vt. j. e. l. vniuersi. et. l. fūdi. ⁊. l. fundos.
i Firme sint. vt institu. loca. §. adeo. Sed an vendere: videtur idem. vt. ff. de re. iur. cuius est. s3 in alio emphiteota secus. vt. s. de iure emphi. l. fina. circa princi.
k Cogatur. non donator sed donatarius. sic nec venditor pacto ēt interueniēte. vt. s. sine censu vel re. l. fi. ⁊ facit. s. de epis. et cleri. l. si qs p̄sbyter. et de here. decu. l. fi.
l Patrimonialis. tempus. xxx. dierū. vt. ff. de pub. l. imperatores.
m Nocere. immo videt̄ ꝯtra. sed restituat̄. vt. ff. de mi. l. si ex causa. §. si in cōmissum. Sed ibi in fiscali. hic in patrimoniali. Itē adhuc plus. quia videt̄ nec restitui et sibi p̄iudicare. vt. s. de fi. instru. et iure haste fis. l. quicūq̄. Sed ibi in fiscali et vltra erat processum: qr solēniter vēditum et eodē modo solue. s. de administra. tuto. l. si tutoris. Itē nec sibi negat restitutionem. Item hodie videtur corrigi quod de. xxx. diebus dicitur vt ipso iure nō currant. vt. s. in qui. cau. in integ. resti. l. fi. Uel dic q̄ illō quādo currebat tempus et restituebat̄: at qn̄ nō restituebat̄ etiam hodie currit: et non restituitur: vt dixi qn̄ vendidit fiscale. al's corrigitur.
n Ad fraudē. i. damnum. sic. ff. de edi. edi. l. cum aūt. §. excipit̄. q. d. euadere nō affert dānum.
o Accedere. al's euadere.
p Paulo. id est parū sepius ⁊c. id est non totū quod debet̄. vel dic ad fraudē. i. occasionem iuris ⁊c. qō esset fraus eū euadere. et facit. s. de vsuca. pro emptore. l. fina.
q Penas. quia forte soluit estimationē pensionis p quā minor soluere debuisset. ar. s. vnde vi. l. meminerint. et. ff. de actio. empti. l. iulianus. §. s3 cum in fraudē. tributa tn̄ minor soluit cum in hoc locupletior ē. vt. d. §. et nota penas deserti officij sic. ff. de offi. presi. l. diuus. idem per oia in ecclesia ⁊ p̄lato. vt in aut̄. de nō alie. §. sinim⁹. col. ij. et. s. de anno. et tri. l. obsidere.

Tributa soluit minor.

r Deplorare. id est emendare.
Quicūq̄ possessiones. sc3 patrimoniales.
t Ad refundendū. id est ad remittendū canonem
v Desertas. id est steriles p qō excusabat se vt nō perdiderit: l3 nō soluerit pensionē. Sed arg. contra. ff. de allu. l. ij. sed ibi per principē fuit diminutum.
x Licitatio. al's locatio. i. locatiōib⁹ et et vēditiōib⁹ p̄diorum fiscaliū non patrimonialiū est locus adiectionibus: nisi cū locatio patrimonialis fuit t̄p̄alis: sed nec ad venditiōes p̄tinet ciuitatū adiectio. vt. s. de vendi. re. ciui. l. j.

et.j.de loca.pre.ciui.l.fi.z nota hac. l.vnu cotra conductore aliud pro eo. Item facit.s.de omni agro deser.l.quicunq. et de alluuio.l.iij.et de vendi.re.ciui.l.ij. et.ff.de publi.l.licitatio. Accursius.

Omnes fundi.limiti.id est ad vsum limitum qui stant in limitibus imperij.et ideo etiam imperator aliena re non potest.vt hic dicit.

Impator qda alienare non potest.

a Fundi. nfam cesaris: cum antea eent emphiteoticarij:alicuius priuati vel ecclesie vel fisci.

b Poposcerint titulo emptionis. vel alio perpetuo titulo.

c Comodamus. id est ad comoduz percipiendum damus. vel hoc dicitur quatu ad trasflationem possessionis. Accursius.

d Possessione. fundi dati in emphiteosim.

e Dissoluant. ald potest esse matus commissi.

Si qui.perpetuo. nisi ifra sex menses ex die concessionis venit vt.ff. de censi. l.fi. et facit.s.de omni agro deser. l.locorum. et.s.eo qui cunq.

In quibus.in cocusse.sic.s. e.l.fundi.et.j.de loca.pre.ciui. l.fina. et.s.de cesi. l.fina. z.de omni agro deser.l.quicuq. z de quadri. prescrip.l. bene a zenone.

h Contractib9 scilz vt vendat vel alio titulo possit alienare. Accur.

Quicunq. desertis. id est si fiant steriles: vt accedat. s. de omni agro deser.l.qcuq et facit.s. de muri le.l.penul. z.j.d loca.pre.ciui.l.j. z de pub. l.licitatio. in prin.z.s.de vsuris l.si bene.z insti.de satisda. tuto.§.penul. Accursius.

Fundi patrimoniales et qui ex emphiteotico iure ad domu nostram[a] diuersis gnibus deuoluti sunt: sic eis q eos poposcerint[b] cedunt/vt comissi metus esse no possit: neqz eni magis comodamus[c] nra qz tradimus ea iure dnij. ita tn vt ea q in nostra possessione[d] positi pstiterit z i postez dissoluat[e]

Susceptos a [illegible] fundum desertum [illegible] perpetuo possideat. Bar. Impa.gra.

Si q a prioribus colonis vel emphiteoticarijs destitutum patrimoniale fundum a perequatore vel censitore susceperint: ppetuo[f] eude atqz in cocusso iure possideat: nec quisqz secundus petitor accedat.

Donatarius [illegible] donata possidet inconcussum [illegible] alium potest transferre. h. d. Bar. Imperator Gra.

In qbus patrimoniales possessiones p asianam et poticam dyocesim vel a nobis vel a diuis parentibus nris sacra largitate donate sunt inconcusse[g] possideant atqz ad suos posteros trasmittat: qd qde no solu in heredibus/sed etia in cotractibus[h] omni genere volumus custodiri.

Accipiens in emphiteosim [illegible] sub hypotheca [illegible] satisdare [illegible] h. d. Bar. Idem Augu.

Quicunqz ad emphiteosim fundoz patrimonialium vel reipublice iussu nri numinis venerit: is si redudantia fortunaru idoneus fuerit ad restituenda q desertis[i] forte possessionib9 requirent primoniuz suu publicis implicet nexibus. Si vero minor facultatibus p babitur: datis fideiussorib9 idoneis ad emphiteosim accedat. scientibus his quos talium reru cura sollicitat in se negligentie damna (si huiusmodi cautio defuerit) esse vertenda.

Fundi limitrophi militibus assignati p rescriptum principis [illegible] annotationem [illegible] emphiteosim vel iure dnij in alium transferri non possunt: [illegible] reuocantur. h. d. Bar. Idem Aug.

Omnes fudi primoniales p mesopotamia z osdrochena provincias qs costat diuoz retro principum sanctionibus limiti[k] deputatos / ad ius pristinu sine vllius assertionis reuocetur obstaculo[l]: prebituri oia q antea ipededa necessitatibus limitis pberi cosueuerat: ita vt nulli penitus audiant qui aut rescripto / aut annotatione dniu vel emphiteosim vel conductione quolibet genere largitatis de nostra liberalitate meruerint. Imperator Archa.

Diuersi cognoscant nichil priuato iure[m] saluo canone fundis emptis cum patrimonialibus esse commune: ita vt ad eos[n] nuqz patrimonialium fundorum perequator accedat: graui mulcta feriedo eo qui statuta nostre clementie ausus fuerit temerare.

Si fundi patrimoniales [illegible] steriles [illegible] fertilibus [illegible] Bar.

Idem Augu.

Fundos patrimoniales eos dutaxat qui saluo canone[o] iure priuato nostra liberalitate concessi sunt[p] / cum his patrimonialibus qui in coditione propria cositituti sunt[q]

l Obstaculo.si alius possideat.et facit.s.de fu.limi. l.j.et.l.fina. z.xvj. q.iij.c.inter.

Diuersi.priuato iure.facit differetiam inter pdia patrimonialia et tributaria que emit priuatus a priuato: saluo tamen canone. qa aliter emere no licet. vt.j.de fun.rei priua.l.nemo.z illa patrimonialia q qs accepit directe a pncipe in emphiteosim: cuz his scdis pot dari aliud desertu: si prius data sunt florida: z hoc p perequatore: qd in primis secus: z scdm hoc priuato dic: id est quia priuat9 a puato emit. Alij dicunt/id est speciali iure.

osdroena fm Alcia. h

n Ad eos.emptos. et facit.j. de meta. l.deuotum. et.l.proxi.

Fundos. canone.i.tributa ordinaria q prestat principis predia. vt.s.de exac. tribu.l.fi.na et ecclesia. vt. s.de sacrosan.ec.l.placet

p Cocessi sunt in ephiteosim vel locationem.

q Constituti sunt.deserti puta: et ita apud nos sunt nemini concessi qui cocedun tur habeti alia aut illa deserat vt omnis alicui dari possunt. vt.s.de omni agro deser.qui vtilia.secus in empt a priuato. vt. s.l. proxi. Accursius.

illustris auctoritas tue iubeat exequari: ita vt releuato onere rei; quod imminet fatigatis trāslatio in eos qui integris virib9 florent et ascriptio tributorum equa lance diuidatur.

¶ Pensio predij emphiteotici a fisco defendit per emptorem nō obstāte pacto q̄ vēditor sol uere debeat: nisi principis iudicio fuerit firmatū. h. d. Barto.

I mperator Hono.

Ius[a] emphiteotici p̄dij[b] quod sine obligationis vinculo retentatum est iudicio nostro immutabile perdurare precipimus: possessionem[c] autem que sine obligatiōe speciali fuerit viciosa: vetustate temporis nolumus adiuuari.

¶ Emphiteote fundos patrimoniales emere nō coguntur: dominiū vero vtile habeant sicut si a principe vel alio ex quocunq̄ titulo acquisissent. B.

I mpera. Theo.

Possessores vel[d] emphiteoticarij patrimoniales q̄ fundos minime nunc vsq̄ cō parauerūt[e] eodē largitatis modo[f] nequaq̄ ad eorū cōparatio nē vrgeantur: sed tanq̄ precijs depensis sic eis nostri numinis beneficio potiantur: vt quod iuris alter inferendo precium cō secut9 est: hoc nostra liberalitate predictus emphiteoticarius habeat. Illud quoq̄ ius in q̄bus coluit predijs quod aut ex successione[g] aut ex cōparatiōe priuata[h] / aut nostri numinis liberalitate / aut quocūq̄ modo[i] possedit sciat[k] illibatū intemeratūq̄ seruari: licentia eis cōcedēda etiā libertates[l] mācipijs ex fundis patrimonialibus atq̄ emphiteoticarijs cum fundorum sint domini prestare.

¶ Predia patrimonialia hic nominata non possunt alienari in alium pena contrafacientib9 imminente. Bar.

I dem.

Nulli iam in posterū licere p̄cipimus p̄rimoniales seu limitrophos vel saltuēses[m] fundos q̄ per tractum oriētis[n] positi sunt ad ius transferre priuatū: siue dempto siue saluo canone iuris fundorum immutatio postulet: legis temeratores. l. librarū auri pena cohercētes: tam videlicet petitorem q̄ officiū[o] quod petitionem cō cedit admitti: licet annotatio nostra diuina pragmatica contra vetitum proferatur.

¶ Qui p. xl. an. fundū p̄rimonialē vel tēplorū possederit vel alterius iuris cū titulo vel sine nullā pro ipso molestiā vel questionē pati pōt / s3 soluet debitū canonem. si vero ab initio pbet titulū possessor adēpto canone a principe prediū sibi fuisse cōcessum / a canonis prestatione securus est. B.

I mpera. ana.

Ius. id est pēsio emphiteotici predij: que pēsio nostro iudicio. i. permissiōe nostra speciali est retenta apud venditorē vt ipse eā prestet non emptor sine vinculo obligatiōis. inefficax em̄ pactio est seu obligatio vt eam alius q̄ q̄ possidet prestaret. vt. s. sine cē. vel reli. l. fi. nisi sit facta nr̄o iudicio. sicut et ipsius predij patrimonialis inefficax est alienatio facta a p̄curatore patrimonij nisi iussu p̄ncipis. vt. ff. de leg. j. apud iulianum. §. fi. ita illud ius nostro iudicio retētū immutabile p̄seueret. et sicut ē ab emptore possessum vt venditor non ipse emptor prestet ei. et s̄m hec verba iudicio nostro determināt retētū. Uel dic iudicium est in hoc vbi sine obligatione est cōuentio et sic soluat emptor Uel dic q̄ legatur cū inferiori lr̄a. iudicio nr̄o. et est sensus idē q̄ proxim9.
b ¶ predij. patrimonialis.
c ¶ possessionē. id est si nō nr̄o iudicio ēptor vetusto t̄pe retinuerit sic possessionē quā vēditor p̄stiterit / non ipse volum9 eū adiuuari ex vetustate t̄pis: quominus prius prestet ipse emptor s̄m q̄sdam et s̄bū viciosa pōt legi. s. obligatione vt. s. vel vetustate nā tricennalis vel xl. an. p̄scriptio ex viciosa possessione orit. vt. ff. de acqui. pos. l. pōponi9. §. fi. et vetustas dicetur xl. an. vt ar. j. de fū. rei pri. l. nemo. Uel dic q̄ possessio. s. viciosa: et s̄m hoc dic q̄ viciose cepit possidere possessor sine titu. et t̄n prescribit. xl. an. sed canonē soluet p. l. fi. j. eo. Uel dic s̄m Azo. ius emphiteoticū habebas in fundo ticij: illud predium possedit sei9 xxx. annis nullo mō sibi obligatū ab emphiteoticario. nūc emphiteota vēdicat a seio vtili i rē. seius obijcit p̄scriptionē: prohibet hec cōstitutio prescriptionē: et est speciale iuri emphiteotico nō obijci prescriptionē s̄m Azo. Sed ego credo melius dici si dicam9 eū habuisse ius emphiteoticū in predio patrimoniali: nā et rub. de patrimonialibus loquit et fit hic speciale in patrimonialibus emphiteoticis s̄m M. et s̄m hoc adimatur possessio / id est dominium vt nō prescribatur. xxx. an. sed. xl. vt. j. e. l. fi. et facit. s. de prescrip. xxx. an. l. cum notissimi. §. fi.

Possessores. vel pro id est.
e ¶ Comparauerūt. a me vel a priuato. sed in emphiteosim habēt a me
f ¶ Modo. id est beneficio. q. d. sicut eis largimur i emphiteosim. ita largimur hoc vt non habeāt necesse ea emere. et tamē habeant tantum ius ac si emissent excepto q̄d dicitur. s. e. vniuersi. Accur.
g ¶ Successione. vt quia acceperāt desertu3 per quod videntur succedere deserēti quo casu biennio vel sex mēsibus sit tutus. vt. s. de omni agro deser. l. qui agros. et. l. locorum.
h ¶ Priuata. facta a nobis vt subijcit.
i ¶ Quocunq̄ modo. quia ius in re temporis diuturnitate quesiuit vt. s. e. l. ius.
k ¶ Sciat. emphiteota tm̄.
l ¶ Libertates. j. tit. j. l. ij. contra. Sol. habēt hic quidam liberalitates secus in libertate dicunt. vel illud in colono simplici vl' alio. hoc in emphiteoticario vel simili qui sunt dn̄i saltem vtiliter. argu. in aut. de nō alie. §. alienatiōis. col la. ij. et facit quod dixi. s. de agrico. et cen. l. quemadmodum. Accursius.

Tēpo diuturnitate ius al cui q̄n

Nulli. saltuenses. id est saltus in quibus sunt pascua. Accursius florentinus.
n ¶ Orientis. localis est hec lex. nam alie dominice possessiones saluo canone alienari possunt. vt. j. de fun. reipu. l. fina. et. j. l. proxi. et est similis prohibitio quodammodo in predijs redactis sub forma patrimonij. ff. de lega. j. apud iulianum. §. fi.
o ¶ Officium. id est officiales. et facit. s. de aquedu. l. diligenter. et de fun. li. l. fi. et de pe. bo. sub. l. ij.

IUbemus. agonotetici. s. nois fundos vel noīatos releuatorum vel alio sīl. vt. s. de colla. do. ade. l. j. ⁊ dñr agonotetici fm. M. fundi q̄ dabanꝛ certantib⁹ in agone. vel id est rurestres ꝑducti ad fertilitatē agone. i. labore. nā p̄mo erāt sterilia. agon ei grece labor latie: q2 q̄ laborat agit. vñ xp̄s i agōe fuit. Et releuata dñr q̄ cū erant palustria facta sunt terrena de q̄bus ēt loquiꝛ dicta lex ꝺ col. do.
b ¶ Jugorꝝ. i. terre q̄ mō iugo araꝛ olim sterilis. vt in aut. de mā. p̄nci. §. coges. itē cuiuscūq; iur3. i. nois a iure impositi vt aurariū. vt. s. e. l. ij. et de col. do. ⁊ no. fm M. hic loquiꝛ de p̄diis desertis q̄ possidenꝛ ab aliq̄ nulla intercedēte auctoritate ei⁹ q̄ eā iterponere potuit. ⁊ iō hic ꝑ. xl. an. p̄scribit vel ali⁹ q̄ a tali possessore titulo intercedente accepit fm. M. ⁊ Jo. quicūq; ergo talia predia ꝑ cōtractū emphiteo. vel per cōductionē perpetuam preceptione imperatoris vl' auctoritate comitis ꝓuati erarii suscepit: dominiū cu3 possessiōe cōsequiꝛ quā alienare et q̄ voluerit mō transferre poterit. qꝺ ergo p̄ceptio vel auctoritas facit: hoc facit hic p̄scriptio.
c ¶ Suu3 esse. q2 capitis cēsura sublata iugatio terrena remansit: ⁊ oēs ꝓ his agris quos possident publicas p̄stationes debent. ideo videbatur publico esse q̄situm quod fuerat prescriptum. quia fiscus solus pensionē receperat. sed non est nisi ei qui possedit. M.
d ¶ Mouendam. anniuersarie solutiones per rationalem rei puuate exigebantur. qui al's vocatur procurator fisci. vt. s. de mo. mul. l. ij. ⁊. iij. ⁊ sic a publico mouebatur actio. vt. j. de fun. rei pri. l. vniuersi
e ¶ Quadraginta annorꝝ iugis. vt. s. de p̄scrip. xxx. an. cōperit. ⁊. j. de fun. rei pri. l. fi. nec ob. s. ne rei do. vel tēp. quia ibi de lōgo tp̄e ꝺr. itē nec. s. ꝺ ol agro deser. l. q̄ agros. ⁊. l. locorū. q2 ibi cōtra ꝓuatos/ hic cōtra fiscū. Itē qd si erat priuati prediū? Rñ. multo magis fm. P. secus aūt si nichil est solutū. q2 fisco nō p̄scribiꝛ in canone ꝓuato vt ammodo nō teneaꝛ soluere. vt. s. de p̄scrip. xxx. an. cōperit. qꝺ tñ dic vt. s. de prescri. xxx. annorum. male. in fi.

IUbemus omnes qui in quacūq; diocesi aut quacūq; prouincia vel quolibet saltu vel ciuitate fundos patrimoniales vel templorū aut agonotetici[a] seu releuatorum iugorū[b] vel cuiuscunq; iuris per. xl. iugiter annos possessione. s. non solum eorum qui nunc detinēt/ verumetiam eorum qui antea possederant cōputanda ex quocūq; titulo: vel etiā sine titulo hactenus possederūt: vel postea ꝑ memoratū. xl. annorū spacium possederint: nullam penitus super dñio memoratorꝝ omnium fundorū vel locorꝝ vel domorū a publico actionē vel molestiā aut qualibet inquietudinē formidare. sed impositum canonē ꝓ qualitate iuris cuius predia sunt vel loca ꝑ singulos annos soluentes: ꝓ certo habeant suū esse[c] quod possident vel postea possederint: ita vt omnibus ad excludēdam omnem quolibet modo ex publico mouendam[d] questionem/ nuda ex quocūq; titulo vel etiam sine titulo corporalis. xl. annorum iugis[e] possessionis exceptio possit sufficere. Hoc etiam adiiciēdo: vt illi quoq; qui adepto canone[f] huiusmodi fundos ab initio[g] principali iussione datos sibi fuisse confirmant/ si per. xl. an. adempti canonis beneficium iugiter possederunt: nec canonem cuius ademptionem. xl. (sicut dictum est) annorꝝ possessio testatur possint penitus profligari: eo ꝙ nostre pietati placuit in vtroq; casu. i. tā saluo q̄ adempto canone possessorū iura nostrorum in eo statu in quo ꝑ. xl. annos (sicut dictum est) iugiter manserunt: absq; vlla innouatione durare.

¶ De mancipiis et colonis patrimonialium et saltuensium et emphiteoticorum fundorum.

¶ Si villa locata in emphiteosim conceditur non possint coloni vsurpare totum territorium eiusdem vel vniuersas aquas ⁊ fontes eiusdem: sed fructū debet percipere de his in quibus cultura requiritur: et vbi aqua quantum est ad culturam necessaria. reliquum vero cedit emphiteotico. Barto.

Imperator Valen.

EMphiteoticarios[h] grauāt coloni[i] agros p̄ter consuetudinem vsurpātes[k] q̄s nullis culturis erudierunt: cū solennitas[l] id eos attractare[m] ꝑmittat/ qꝺ eorū labore vel oliuetis est insitum[n] vel vinetis. sed ⁊ irriguas fontium aquas vsurpare conātur/ quarum fructus solis emphiteoticariis debentur. ideoq; placuit vt deinceps aquarū iura potestatesq; penes emphiteoticarios ꝑmaneant tantū: nil remaneat: quod non possunt. ad quod facit. j. eo. l. iij.

f ¶ Adēpto canone. īpetraui a p̄ncipe predium: vt sine canone libere haberem. Sed cōtra. j. de fun. rei p. l. fi. Sol. ibi i dñico hic non. imo hic a p̄ncipe: ibi ab alio accepit eo pacto. Et not. duo necessaria quorum vnū nō sufficit. sic. ff. de adop. post morte3. Alii dicūt ꝙ h erat dubiū de canone. si autē esset certu3 etiā a p̄ncipe sufficeret. Itē cōtra. s. de p̄scrip. xxx. an. cu3 notissimi. in fi. Sol. hic iussio vel cōcessio principis fuit: ibi non.
g ¶ Ab initio. innuit ꝙ si primo cepit possidere: postea bñficiū ꝺēpti canonis īpetrauerit nichil egit. vt. s. de anno. et tribu. l. in fraudē. et de imu. ne. cō. l. j. M. et fac. s. ꝺ p̄fes. ⁊ me. l. fi.

¶ De mancipiis ⁊ colo. pa.

EMphiteoticarios. cu3 fisc⁹ singula p̄dia cuiusdā ville locasse3 diuersis certa mercede in nūmis ꝯstituta postea ꝺderat alii villā illā in emphitheosim. coloni sic oīa volunt vsurpare: vt emphiteote

i ¶ Coloni. quibus locatio prima facta est ad nummos.
k ¶ Usurpantes. scilicet eos quos ⁊c. ⁊ est ar. contra prandensem scriptorē qui facit per suos discipulos scribi: et cōtra magistrum qui facit scolarem pro se legere. Doctor aut lector non potest legere per substitutum.
l ¶ Solēnitas. q̄ a iure ē iucta circa ēphiteoticos fūdos.
m ¶ Attractare. id est ad vsum propium trahere.
n ¶ Insitū. q̄si isertū ⁊ venit ab isero iser3 iserui. i. isedare

V. gl. l. 74. part. 3.

s. ¶ Irrigationis: facit.§.de serui. et aqua.l.preses.
¶ Libertates. l. dñi. vt coloni simplices.et sic nõ est cõtra.§.ti.j.l.possessores. ⁊ facit.§.de his q̃ a nõ do.l.si nõ proprie.
c ¶ Rationales. id est pcuratores cesar3. vt.§.de modo mul.l.ij.
¶ Cognouim⁹. meruerunt. in emphiteosim.⁊ nota speciale vt teneat colono stare fauore fisci: nec fiscus teneatur ei vt hic.et.ff.de iu. fi.l.si.§.patronus. alś regulariter cõtra. vt.§. loca. emptorẽ.⁊.ff.loca.si merces.§.i.⁊ ð vsufru. arboribus.§.i.que sunt contra.
¶ Sup pfimonialiũ. fundoꝝ.desertoꝝ.
f ¶ Uerterant. a rando. Accur.
g ¶ Dirigentes. sc3 se.
h ¶ Ad militia3. id est reuocatur ð militia. vt.§.ti.j.l.j et fi.et.§.de agri. ⁊ man.do.l.iij.et.§.q̃ mili.non pos.l.circa.⁊.§.de colo.pa.l.j.⁊ de agri.⁊ cẽsi. l.colonos nulla.et l.cũ sat3.§.caueãt. et ne rei do.vel tẽ. l.j. et.§.de sp. ma. mi. l.probari. nisi iam facti veterani vt subijcit. et nota q̃ non loquitur de simplici colono: s3 ascripticio : quod patet q̃a dicit auitas conditiones. Item.§.de vetera. l.pe.contra.
i ¶ Meruerunt. vt q: honeste missi sunt de militia.
k ¶ Tela.que in militia habuerunt
l ¶ Uomeris.ista

tumq; colonis impartiat quantum culturis eorum agroꝝ sufficere manifestum est quos ipsi colunt: pro modo autem superflue irrigationis[a] quã vltra culturas suas vsurparint/ emphiteoticarijs possessoribus pẽsiones accessionesq; prebeant.

¶ Manumissio facta de mancipio fundi patrimonialis a nõ domino rescinditur per procuratorem cesaris. Bar.

Impera. Ualen.

Libertates quas mancipijs ex fundis patrimonialib⁹ atq; emphiteoticis qui fundorum nõ sunt domini[b] prestiterint/ rationales[c] huiusmodi p̃cepti auctoritate rescindãt

¶ Emptor fundi patrimonialis tenetur stare colono : quem si expulerit possessione priuatur.h.d. Barto.

Imperator Gor.

Cognouimus a nonnullis q̃ patrimoniales fundos meruerunt[d] colonos antiquissimos pturbari:atq; in eoꝝ loco vel seruos proprios / vel alios colonos surrogari.edicti itaq; huius auctoritate sancimus eos qui deinceps aliquid huiusmodi crediderint attẽptãdum:hisdem possessionib⁹ esse priuandos.

¶ Coloni ad aliquã militiam conuolantes reuocantur ad antiquam culturam. Item milites veterani ad quietem donati rei rustice operam non debẽt dare.h.d. Bar.

Idem Augu.

Super patrimonialiũ refectione fundoꝝ[e] dudũ nostris est legibus constitutum vt hi qui eos colentes solũ eoꝝ verterant[f]:nunc ad alia loca dirigẽtes[g]:nunc ad militiam[h] cõuolãtes ad auitas pductiones et propria iura reuocentur. Ceterum eos qui castrensibus stipendijs ocia quieta meruerũt[i]/ etiã veterani cõstituti:nequaq; placet tela[k] in vsum vomeris[l] ligonisq; conuertere.

¶ De fugitiuis colonis patrimonialibus/ saltuẽsibus/ ⁊ emphiteoticis.

¶ Coloni patrimoniales vel saltuenses non obstantibus aliquibus stipendijs que promeruerint reuocantur ad primeuã culturam agrorum. Barto.

Impera. Ualen.

Quicũq; paruuli[m] ex municipib⁹ vel colonis patrimonialibus vel saltuẽsib⁹ quorum tamen aui ac patres implicati huiusmodi functionib⁹ fuerint conniuentia militaris officij ad stipendium castrense vel officia diuersa trãsierint:ad munera patrie vel ad agrorum cultus cõuentis ducibus tribunis ac prepositis reuocentur : neq; his stipendia[n] prosint.

¶ Suscipiens vel occultans colonum patrimonialem pena hic inserta punitur. Barto.

Idem Augu.

Quisquis colonum patrimonialem[o] aut sollicitatione susceperit/aut occultatione celauerit: nõ solum ipsum restituere; sed etiam libram auri pene nomine inferre cogatur.

¶ Omnes ascripticij ad agriculturam [illegible] patrimonialium si ad aliquam militiam conuolauerint reuocantur. Barto.

Imperator Hono.

Cuiuscũq;[p] annotationis vel oraculi dudũ impetrati vel postea eliciendi auctoritate submota oẽs quos patrimonialiũ agroꝝ vinculis fortuna tenet ascriptos sub quibuslibet gradibus militãtes:ad prouincie moderatoris iudiciũ illico sub idonea intercessione mittentur.

¶ De collatione fundorum patrimonialium et emphiteoticariorum[q].

¶ Emphiteota fundi patrimonialis debet [illegible] quia fundos possidet [illegible]

Imperator Constan.

sunt nomina instrumentorũ que sunt in aratro.
¶ [illegible]
m ¶ Quicunq; paruuli frequenter cum sunt pueri separãtur a solo p patrẽ ponẽtem eos cum aliquo milite.ide3 tamen si magnus cessauit se a solo. vt.§. tit.j. l.fi.cum suis cõcor. et.ff.de decu.l.honores.§.penul. Accursius.
n ¶ Stipẽdia. data vel statuta . ad quod.§.de decu.l.herennius.
o ¶ Quisquis.patrimonialẽ. idem forte in colono crederẽ. arg.§. de fun. pa. l.fi. in prin. et facit quod nota.§.de ser.fug. quicunq;.in fi.
p ¶ Cuiuscũq;.facit.§.eo.l.j.⁊ §.ti.j.l.fi.cum suis concordan. ⁊.§.de decu.l.generali.et de agrico. et censi. l.seruos.
q ¶ De collatiõe fundorum pa.⁊c. Ad quas collationes teneantur illi fundi dicere vult.

Emphiteoticarij possessores quamsuetudinis nostre beneficio ad extraordinaria minime deuocatur munera[a] sicut ceteri puinciales obsequiu suum itineribus muniendis impedant[b]: nulla enim ratione debent ab hoc quod in commune omnibus profuturuz est seiungi.

Idem Augu.

Patrimoniales fundos extraordinarijs oneribus vel medie aut tertie portionis[c] obsequijs fatigari non conuenit: cum eosdem et auri[e] specie et frumenti plurimum modum constet persoluere: ita vt qui violare statuta temptauerit / puniatur[f].

Impera. Jul.

Omnes qui patrimoniales fundos siue comuniter siue ex asse retinent: pro his conueniendi sunt ad vniuersorum munerum ad eosdem fundos ptinentium p rata[g] portione / vel insolidum[h] functione sicut vnumquenque priuatorum[i] necessitas publice pensitationis astringit.

Impera. Valen.

Placuit vt emphiteoticorum fundorum patrimonialiumque possessores[k] quo voluerint tempore et quantum habuerint[l] pensionis paratum dummodo non amplius quam in tribus per singulos annos vicibus officio rationalis assignent: ac de suscepto ab eodem securitatem eodem die pro more pcipiant: modo vt intra ianuarium[m] iduum[n] diem omnis summa ratiocinijs publicis inferatur. grauissime pene subdendo officio si cuique quolibet anni tempore (dummodo nequaque numerum terne illationis excedat) solutionem facere gestienti negauerit susceptionis officium: vel si moram fecerit in cyrographo securitatis[o] edendo: super quo possessores aut procuratores vel magistratus aut quicunque in locis fuerint: qui conficiendorum actorum habeant potestatem / conueniat contestari: vt et de officij insolentia constet: in quo[p] exercenda vindicta est / et his possit esse consultum.

Imperator Archa.

Per omnes puincias patrimonialium fundoruz ab ordinarijs[q] iudicibus canon exigatur: et quicquid exactum fuerit dirigatur[r]. sciant vero memorati iudices nichil sibi ex priuate rei vel ex eo canone quod ex hisdem titulis contigerit ad necessitates alias transferendum nisi maluerint grauissima seueritate eorum licentiam coherceri.

De fundis [illegible] priuatis [illegible]

[illegible] dicit Bal.

Imperator Costan.

Vniuersi cognoscant has possessiones quas de fisco nostro compararunt seu comparant / nullo a nobis iure retrahi[t]: sed propria firmitate possessas etiam ad posteros suos dominij perpetui durabilitate dimitti.

Imperator Augu.

Hi quos comoditas priuate rei prediorum ad ea postulanda sollicitat[v]: adeant tue dignationis[x] officium: et modum sue deliberationis indicent per libellos: certumque

---

Emphiteoticarij. munera. non sui fauore sed fisci vel principis. vt. C. de iu. immu. l. semp. §. condu ctores. et facit. C. de agri. et cen. l. i.

b Impendant. facit. C. de sa. sanc. ec. l. ad instructionem. et de mu. pa. l. ij et J. de pri. do. aug. l. absit. Accur.

c Prodest. al's pfuturum est. sic in auth. de non alie. §. qz pro similie. l. fi.

Patrimoniales. tertie portionis. q. d. soluat tertiam eius de collatione fundorum pfimonialium et emphiteoticariorum quod soluerunt alij. Sed certe aut totum aut nichil. vt. C. de an. et tribu. l. iij. et certe nichil vt hic dicit.

e Auri. vt. C. de mu. pa. l. ij.

f Puniatur. pena est. C. de excu. mu. l. euidenter.

Omnes. p rata. cuz coiter possidet.

h Insolidum. quando ex asse. et no. ptinentium. nam non extra ordinem: sz ordi. vt. C. l. pri. et. C. de excu. mu. l. euidenter.

i Priuatorum. facit. C. de mu. pa. l. ij. et de an. et tri. l. oes. et l. fi. et de allu. l. ij. et. C. sine ce. vel reli. l. fi. et. J. de col. fun. fis. l. fi.

Placuit. possessores. i. qui hnt in emphiteosim pdia pncipis: vel quod princeps hebat ab alio in emphiteosim. vt. C. de fun. pa. l. fundi.

l Habuerint. J ff. de vsur. l. tutor. §. luci[9]. sz dic vt. ff. si cer. pe. quidam.

m Januarium. et est hic dies circa medium ianuarij.

n Iduum. genitiuus pluralis numeri: et substantiuum.

o Securitatis. quod coprehedat inferius momentum / diem et consulem: mensem: causam et summam. vt. C. de apo. pu. l. j. et si fundus eet puati: hanc apocham dz emphiteota dare dno. vt. C. de iur. ephi. l. ij.

p Quo. facit. ff. de sol. quod decem. et. l. si debitor. et. C. de su scep. l. ij. et. ff. de ac. et ob. quod quis.

Per oms. ab ordiarijs psidib[9]. vt. C. de modo mul. l. eos.

r Dirigatur. ad erarium. vt. C. de fru. et. co. l. fi. et. C. de his que ex pub. col. illata sunt. l. fi. et de his qui ex pu. ra. l. j. et. ij. et de exac. tri. l. in fiscalibus.

s [illegible] Id est fiscalis que appter puate principis dicuntur. vt ff. ne quid i lo. pub. l. ij. §. item hoc.

Vniuersi. retrahi. nisi alius adijciat precio. vt. C. de ven. re. ciui. l. fi. et facit ad. l. istam. J. de diuer. p. l. uij. et. C. de fun. pa. l. hi. et de debi. ci. l. fi. in fi. et. C. ne fis. rem quam vendidit. e. l. j et. ij. et de quadri. psc. p. l. pe. et fi.

Hi quos. sollicitat: que videtur eis expedire habere in emphiteosim predia principis.

x Tue dignationis. al's dicationis et psidi loquitur.

a Uilla.i ẽphiteosim dãda sic dicta s3.M.a ↄtinuatiõe

b Nõ patiat.sic.s.de p̃di.na.l.ij.et de allu.l.fi. [limitz

c Debitum.sc3 pensionis.

d Acceperat.in predictam emphiteosim.

e Sãcim⁹.hac.l.sine diminutione veteris mercedis.

f Onerari. id est nõ grauat nouus ẽphiteota reliq̃s nõ solutis a primo q̃ fuit decoctor id est diminutor pensionis. decoctio em̃ diminuit. et facit.s.de cẽsi.l.fi.in p̃n. cũ si.Sed ↄ.ff.de publi.l.imperatores. So.ibi in ↄductiõe vectigalis: hic in alia. vel illa s̃m hãc intelligit. vel ibi concedit ab eo q̃ ↄduxit:hic ab eo q̃ auferendi ⁊ dãdi potestatem habebat Uel hic auctoritate p̃ncipis. ibi s̃o non. et facit.s.de fun.pa.l.fundi. et l.hi.Accur.

Cum qui.priuata.q2 fit priuati colonus.et facit.s.de agri.et cen.l.cum satis.§.j.et de decu.l.eum.S3 contra.s.de agri.et cen.l.cum scimus.§.illud.So.ibi p agnatos seruiunt. Item contra.s.ne rei do.vel templo.l.j.S3 ibi de longo tempore.vel hic speciale.

habeant q vnaquaq3 villa[a] cũ eo onere vel forma cui nũc habetur obnoxia:ad noui dñi iura migrauit:vt si quid adiecerit sumptus cura vel sollertia/ q̃cq̃d mãcipio2 vel pecoris accreuerit / capitatiõis aut canonis augmẽta nõ patiat[b]:sed solis dñis heredibusq3 dño2 sit cessura felicitas. Si q̃s aũt in ãnis singulis nõ soluerit debitum[c]/ex re ipsi⁹ qd in reliq̃s remãsisse claruerit sine aliquib⁹ dependere coget inducijs. Sane siquidẽ postea minus idoneum factũ esse cõstat:nec ita vt expedit rationẽ reddere pẽsionis:res quas ex nr̃is reb⁹ acceperat[d] ad aliũ idoneũ iure quo sancimus[e] transferent:ne tñ decoctoris cuiusq3 reliquis q̃ nouus accedit onerari[f].

Imperator Gra.

Quicunq3 possessionem rei priuate nostre acceptam suo nomĩe[g] vel iure perpetuo[h]:vel titulo conductiõis[i] ei crediderit esse tradẽdã q̃ pẽsare vtilitatem patrimonij nostri soluẽdo nõ valeat: is p eo quẽ succedaneũ surrogauit perpetue solutioni statuat obnoxius[k].

Imperator Archa.

Uniuersi[l] fundi tẽplo2ũ ad rõnaliũ[m] rei priuate solutionem curãq3 pertineant atq3 ab his ãniuersarijs solutiõib⁹ postulatis[n] peculiari[o] vt semp fuit studio defendantur

Idem Archa.

Usus aque qui fundo2 nostro2ũ vtilitatib⁹ seruiebat/ plurimo2ũ dicitur vsurpatione sublatus:idq3 procuratorum conniuẽtia vel dissimulatiõe pfectum[p]/ vt agro2ũ fertilitas destituta nullos fructus cultorib⁹ prestet. q2 igitur satis iniustũ est statũ florentis ante patrimonij aride sitis molestia fatigari:ad meatus p̃stinos[q] vniuersum aque modum tp̃is prescriptiõe submota precipimus reuocari.

Idem Archa.

Cum qui collegio vel curie vel burgis ceterisq3 corporib⁹ p.xxx.annos sine interpellatiõe seruierit:res dominica vl' intentio priuata[r] nõ inquietabit/si colonat⁹ vel inq̃linat⁹ q̃stionẽ mouere tẽptauerit:sed in curia vl in corpore in quo seruierit remaneat.

Imperator The.

Nemo dempto canone[s] ad cõparationẽ dñice[t] possessiõis accedat. q si q̃s in posterũ ad interdictũ ↄtractũ accesserit:eũ volum⁹ p̃cia[v] perdere ppetuo/nec expẽsarũ vel meliorate rei fructuũ[x] exactioni cõpẽsationẽ opponere : nec temporis sibimet cõtra nostra commoda prescriptione (excepto vetustatis[y] auxilio) blandiri: palatinum etiam officium si quoquo modo cõtractus eiusmodi fuerit celebratus[z]: vel si talẽ petitionẽ instruxerit/quinquaginta pondo auri pene nomine ĩferre priuato nostre mãsuetudinis erario : nulla liberalitate nostre clementie/nulla

Quicũq3. suo nomine.possidendã sibiq3 habendam.

h Perpetuo. i. emphiteotico.

i Cõductiõis. sc3 temporalis.

k Obnoxi⁹.sic s.de predi.naui.l.fi.et i aut.de mã. prin.§.non permittas.col.iij.et.ff.de pac.l.inter.

Uniuersi. q̃dã hñt hic rubricã superiorem. Accur.

m Rationaliũ. id ẽ pcurato2ũ cesaris.vt.s.de modo mulct.l.ij.

n Postulatis. vel dicit de his q̃ debent ex predijs templo2ũ principi vel fisco.ad qd in aut. de ec. ti.§.ad hec.col.ix.vel que pensio deberetur templo.

o Peculiari.id est precipuo.et facit.xij.q.i.si tributa.

Usus.perfectum.repete diciturvt ⁊c.consecutiue.sic et.s.de obse.l.si manumissor.

q Pristinos.facit.s. de serui.et aqua.l.si manifeste. ⁊.l. preces.et de aqueduc.l.diligenter.

Nemo dempto canone. id est hoc pacto vt nõ teneat emptor soluere canonem. Et nota q hic tangit vltimam partem rubrice scd̃m Mar.

t Dominice. ⁊ iperatoris ex qua ipse imperator soluebat alij canonem vel pensionem.vt.s. de fun. pa. l. fundi. et sui officiales vendũt dicto pacto . et excipe possessiones positas per orientem ⁊c. q̃ nec saluo nec dempto canone possunt alienari. vt. s.de fun. patri.l.pe.

v Precia. nisi fuerit stipulatus . vt.s. cõmu. de lega.l.fina.§.fi.item contra.s. ne li.habe.met.l.j.et fina. in fi. Solu. vt ibi. Accur.

x Fructuũ. si habes fructuum planum est : quia procur. cesaris rẽ cum fructibus vẽdicat. vt.s.de fi.instru.⁊ iu.ha.fis.l.j. si habeas fructu3: dic id est melioratio rei non inducet compensationem exactiõi:scil3 fundi.⁊ improprie dicitur compensatio : scilicet canonis: et sic stabitur contractui volente decepto . vt. s. de trãsac.l. trãsactio. Item contra.j. de di.pre.l.penul.in prin.Solu.vt ibi.

y Uetustatis.sc3.xl.an.opponenda tam petitioni rei q̃ canonis.quia hic nõ agitur de canone creditorum: sed de canone fundorum rei priuate pricipis.et sic non ob.s.de prescrip.xxx.an.comperit.

z Celebratus.per id officium.

a Valitura. facit. §. de preci. impe. offe. l. nec damnosa. et si contra ius vel vtilita. publi. l. fi. ⁊ de cano. frumen. vr. ro. l. ij. et i. titu. j. l. ij. Item facit ad. l. §. ne rei do. vel tẽ. l. ij. et i. de predijs tamia. l. ij. ⁊. §. de fun. pa. l. fina.
o Florẽtibus. innuit ꝙ si alicubi sit copia ad hos descẽdendum est. idẽ videt de minoribus. xxv. an. vt. §. q̃ eta. l. ij. et de decu. l. eos q̃. et de mu. ⁊ ho. l. vt gradatim. §. j. et §. ij. et. l. honor. §. fina. Accursius.
lis. M. ar. §. de of. co. re. p̃ua. l. j. ⁊. §. d fun. rei p̃ua. no. in rub. ⁊. ff. ne q̃d in lo. pub. l. ij. §. hoc interdictũ. Itẽ idẽ de colono p̃uati. vt. §. de agri. ⁊ cẽ. l. origlarios. facit. §. de mã. ⁊ co. l. fi.

[illegible]

Si q̃s greges. quot aialia gregem faciũt: no. ff. de abig. l. oues.
c Alienus. i. extraneus.
d Vendicentur scilicet greges.
e Cõniuentia. id est consensus.
f Eos. procuratores. et facit. §. de pascu. pub. l. ij.
Si qua. occupauerit. alio emphiteota tenente. Accursius.
h Iura. i. ad p̃mum emphiteota et consuetum censum. Accursius.
i Lõgi tp̃is. s. xl. an. p̃scriptio noceret: q2 h nõ agit de canone rei dñice q̃ tollit p̃scptione. vt. §. ti. j. l. fi. canõ enim tributoꝝ nulla tollit prescriptiõe: nisi i casu. vt §. de p̃scp. xxx. an. comperit. ⁊ de fun. pa. l. fi. §. fi. M.
k Preiudicijs. i. vt noui nõ p̃iudicent veteribus.
l Professio. argu. ꝯ eos qui occupauerũt terras comitis hugo. ⁊ ipetrauerũt rescripta per obreptionem.
m Priuilegiũ. maioris census. et fa. §. ne rei do. vel tẽ. l. fi. ⁊. §. ti. j. l. iij. et. l. fi. et. l. vsus. et §. de aq̃du. l. diligẽter. et dic p̃uilegiũ abolere potuerũt.

† al's fiscalib⁹ rei priuate.

De [illegible] et mancipijs ⁊c.

Nullus. priuate. q̃ eadẽ est q̃ ⁊ fisca

sanctione cõtra tanta rei priuate commoda valitura[a] licet annotatio vel diuina pragmatica sit/que contra vetita canonem vendere concedat: vel penam palatino remittat officio.

De fundis et saltibus rei dominice.

Submittens animalia in pascua principis animalia perdit: procuratorque fisci qui hoc consensit grauissime punitur. Ange.

Impera. Valen.

Si q̃s ouiũ vel equarũ greges[b] in salt⁹ rei dñice alienus[c] immiserit: fisco illico vẽdicent[d]. ꝙ si venalis ꝓcuratorum cõniuentia[e] vt id deinceps tẽptetur admiserit: eos[f] grauissimo iubemus supplicio subiacere.

Impera. Theo.

Si qua loca ad sacrũ dominũ ptinẽtia cuiuslibz temeritas occupauerit[g]: ꝯm veteris census fidẽ in sua iura[h] retrahant: rescriptꝫ ꝓ obreptionẽ impetratis: ⁊ p̃scriptione longi tp̃is[i] ⁊ noui census p̃iudicijs[k] in hac cã submouẽdis. neqꝫ enim aut p̃catio colorata: aut incubatio diuturna/aut nouella professio[l] proprietatis nostre priuilegium[m] abolere potuerunt.

De agricolis et mancipijs dominicis vel fiscalibus† [illegible]

Impator Constan.

Nullus oĩno originalis colonus rei priuate[n] nostre ad aliquos honores vel quelibet alia ciuitatꝫ munera deuocetur. non eñi ciuitatũ ordinib⁹ et ceteris ex quibus ꝓ multitudine fieri noiationes oportet/ꝑ omnia florẽtibus[o] ad hec suprema presidia iniuriosa nomiatione[p] descendendum est.

Idem Augu.

Colonos nostros q̃ priuati[q] sunt vel ad ratiocinia gerenda[r]/vel ad colendos agros idonei retrahi[s] iubemus ac tantũ colẽdis[t] nostris rebus adijci: quinetiã in posterum obseruari[v] ne quis eorum rem priuatã cuiusqꝫ gerendam aut aliquid administrandũ suscipiat.

Idem Augu.

Serui atqꝫ coloni et eorũ filij vel nepotes/ vel quicunqꝫ de fundis ac possessionibus nostris clanculo ad officia conuolauerint diuersa reddantur: etiam si armate habuerint sacramenta militie[x]. Nos enim etiam eos discingi[y] iubemus ac reddi/qui protectorum fuerint nomen adepti.

Impera. Gra.

Ex ingenuo et colonis ancillisqꝫ nostris natos natasve/origini ex qua matres eorum sunt facies deputari[z].

Impera. Valẽ.

Dominicos[a] colonos neqꝫ ad descriptionẽ patimur deuocari: neqꝫ extraordinarias[b] pati functiones: maxime cum aduersus consuetudinem memoratis onera dicantur inferri.

Impera. Theo.

Quotiens alicui colonorum[c] agrum priuati patrimonij nostri placuerit venũdari: non vnus tm̃ qui forte cõsortibus suis grauis ac molestus existat: sed alij quoqꝫ duo

p Noiatione. al's noiatiõe: ⁊ al's denomiatione. al's terminatione.
Colonos. p̃ri uati. s. patrimonij nostri.
r Gerenda. infra domum.
s Retrahi. si ad aliorum vsum iuerunt.
t Colẽdis. i. ad ministrandis in agro vel alibi.
v Obseruari. iubemus repete: ⁊ facit. §. de man. et colo. in fi.
Serui. militie nisi pactꝫ stipendijs meruerũt ocia veteranoꝝ. vt §. de mã. et co. l. fi.
y Discingi. no. discingi nã cingit cũ fit miles. vt. §. de rest. mi. filiussa. ⁊ fa. §. ne rei do. vł tẽp. l. j. ⁊. iij. ⁊ de s. fugi. l. fi. ⁊ de colo. fugi. l. j. et. iij. et de col. fun. pa. l. j. ⁊. ij.
Ex igenuo. deputari: excepto eo q̃d d2 de colono qui iungit tamiace. vt. i. ti. j. l. j. M. ⁊ facit. §. de decu. l. nati. ⁊ de agri. ⁊ cẽ. l. mulier. et. l. ne diutius. ⁊. l. fi. ⁊ §. de murile. hi q̃.
Dominicos. descriptiõis species illationis. vt. §. de impo. lu. descrip. l. ij.
b Extraordinarias. vt. §. de col. fun. pa. l. j. ⁊. i. de p̃uile. do. augu. l. j.
Quotiẽs. colonoꝝ. nforuz.

a ¶ Origine. non admittitur quslibet ad emendum. sic. s. non lice. habe. me. l. j. & in auk. de colla. §. si vero. col. ix. sed argu. contra. s. de contrahen. emp. l. dudum.

b ¶ De prediis tamiacis et re. hiis qui &c. Quidam dicunt debere scribi de prediis dominicis non tamiacis in hac rubri. & hoc ex eo probatur quod subijcit: et de his qui &c. ergo in. l. j. dicatur dominico vel dominice non tamiaco vel tamiace. et in vl. fundos dominici iuris nõ tamiaci sm. p. qd nichil est. Uel dic sm Joan. tamiacis scilz prediis in quibus sunt cellule. Unde tamiacus id est cellarius: al's cellularius. tami enim grece: latine dicitur cellarium. Uel aliter: predia empta erant vt canonem redderent inter cellulas sm Johannem. et eorum coloni dicuntur tamiaci: id est dominici coloni: quia dicta predia erant imperatoris.

S Ji liber. aliud in seruo vl ascripticio. vt j. in fi. l.

d ¶ Dominico. per hoc probatur non debere scribi tamiacum sm. p. et not. prout accidit colono est speciale. vt. s. d ser. fugiti. l. fina. Accur.

e ¶ Sancimus. vt sequatur matris conditionem vt et. s. titu. j. l. ex ingenuo. cum suis concordan. quod in casu primo huius legis non contingit. item est argumen. contra. s. de ser. fugi. l. fina. Solu. ibi in liberis. Accursius.

† gunathetici seu ago nothetici sm al cia. hic.

f ¶ Eminimus. iussisse. quod non habemus.

g ¶ Tamiaci. expone vt in rubri.

vel plures ex simili origine[a] ac iure venietes in supradicta emptione socientur.

¶ De prediis[b] tamiacis: et de his qui ex colonis dominicis alijsqz libere conditionis procreantur.

¶ Natus ex vno parēte tamiaco & altero libero tamiacus est natus autē ex ascripticio vel ex seruo alieno & ancilla dñica vel ascripticia/ vel serua priuati & ex colono vel seruo dñico semp sequitr cditionē parētis liberi. B.

Imperator Zeno.

Si liber[c] colonus vel colona libera tamiaco vel tamiace matrimonij iure copuletur: filie vel filij ex hmōi cōtubernio procreati vel pcreate colonis dñicis annectentur. si aūt ascripticius vel seruus alienus colonam vel ancillam dominicā ducat vxorem: vel ascripticia vel ancilla colono vel seruo nubat dominico[d] & ex huiusmodi cōiūctionibus nati sunt liberi: veterū legū ius tenere sancimus.

Impera. Augu.

Meminimus[f] pragmaticam sanctionem iussisse[f] fundos tamiaci[g] iuris in puincijs positos necnon etiā possessiones gomatici[h] † saltus sub certa forma saluo. s. canone[i] et tributarijs collationibus hisdem predijs impositis volētibus distrahi[k]: quatenus quicquid ex precijs memoratorum fundorum possit restitui publico inferatur sed licet p eandē sanctionē huiusmodi venditionū cōtractib[9] plenissima delata sit cautio: attamē ppetue emptionis securitati cōsulentes: huius etiā ppetue cōstitutiōis auctoritate muniri eosdē emptores precipim[9].

¶ De diuersis predijs vrbanis & rusticis templorum & ciuitatum & omni redditu ciuili.

¶ Edificās in solo publico debet soluere debitam pēsionem pro edificio si expediat reipub. al's ipsum solum cum edificio vendicatur. B.

Imperator Jul.

Pro edibus quas nōnulli in solo reipub. extruxerunt/ placitā prestare pensionē cogantur.

Idem Augu.

Pamphilie[m] etiam ciuitates et quecunqz alie[n] quicquid sibi acquirant[o]/ id firmiter habeant.

¶ Tertia pars canonis qui regitur ex fundis vel locis reipub. sufficit ad restaurationem muniorum. B.

Imperator Archa.

Restauratiōi menium[p] publicorum tertiam portionem eius canonis[q] qui ex locis fundisve reipub. annua prestatione confertur/ certum est satis posse sufficere.

¶ Emptor reipub. vel tēplorū ipsam perpetuo possidebit: nec ab eo pōt auelli lz alius offerat meliorē cōditionē. B. Idem.

h ¶ Somatici. id est saltus laboribus ad fertilitatem deducti. Somos enim grece: latine labor. Alij habent canonici: id est prestantis ordinarium canonem. canon enim grece: latine ordo: inde canonici: quia ex ordine nominatorum ibi sunt positi. sm. M.

i ¶ Canone. de hoc canone fit mētio. s. de colla. do. et. s. de sacrosanc. eccle. l. placet.

k ¶ Distrahi. sibi subaudi. hoc fallit in his patrimonialibus qui per orientem sunt. vt s. de fun. patrimo. l. penul. & facit. j. titu. j. l. j. & l. eos. & l. si quis. et j. titu. ij. l. fina. et. s. de fun. rei priua. l. j. & l. fina. Accursius.

¶ De diuersis pdijs vrba. &c.

Pro edibus. cogātur. si hoc publice expediat: al's vendicentur in publicū per presidem. vt. s. de ope. pu. l. si legatum. §. fi. & facit. ff. ne quid in loco publi. l. ij. §. si quis neminem.

Pamphilie. al's pamphile. et est nomen prouincie. al's incipit etiam ciuitates.

n ¶ Alie. scz ciuitates. vel dic alie scilicet ville vel psone. Accursius.

o ¶ Acquirāt. iuste tamen. et facit s. de here. institu. l. hereditas. et de leg. j. ciuitatibus. & s. de fun. rei pri. l. j. et. ff. ad trebel. l. j. omnibus.

p Restaurationi meuium. ciuitatum vel castellorum: quod fieri debet consulto pñcipe. vt. ff. de re. diui. l. penul. §. muros.

q ¶ Canonis. i. annui tributi fisco prestandi. vt. s. de ope. pub. l. ne splendidissime. et de vec. l. fi. et in auk. de colla. §.

iubemus nullam. colla. ix.

a Os qui actione. i. acceptione per emptionem. vt. J. in fi. et sic pro actu non pro iure ponit nomen actionis. sic in aut. hoc ius porrectum. C. de sacrosanc. ec.

b Firmum. quia non est locus adiectioni in patrimonialibus seu templorum possessionibus: sed solum in causis fiscalibus. vt J de ven. re. ci. l. i. Uel potest dici vt in patrimonialibus sit locus adiectioni: sed non nisi semel: et colligitur l. eo quod dicit prima actione. ad quod facit C. de fun. rei priua. l. i. Accur.

c Si qui. ergasteria. acceperunt quod est. scilicet ab alio priuato.

d huius. s. constantinopolitane.

e Ciuilis. ex quo redditus prestari debet.

f Agonotheticas. expone vt. C. de fun. rei priua. l. fi.

g Eis. possessoribus.

h Debita. i. quod debetur priuato.

i Dominium. in perpetuum. contra C. de fun. rei priua. l. fi. vbi aufertur possessio: sed ibi in predio cesaris/ hic ciuitatis.

k Largitionibus. i. camere principis

l Ademptum. canonem dico nunquam adeptum per pactum ab emptore: quia non posset. vt. C. de pre. rei pri. l. fi.

m Impositum. postquam nouus possessor accepit. facit J. de loc. predi. ci. l. fi. et de fun. rei priua. l. i.

n Hac in perpetuum. marcianus concessit ciuitati nicenensium et quibusdam nobilibus de territorio pmene ciuitatis: vt de redditu seu canone quod soluere debebant dicta ciuitas exigeret sibi certam summam: quod priuilegium a certo tempore male obseruatum eis reparat zeno. p. l. istam.

o Nicenensium. ciuitas est in prouincia syrie scdm. p.

p Eorum. forte nepote.

q Tertia indictione. ex quo tempore non fuerit eis obseruatum.

Os[a] qui actione prima fundorum iuris patrimonialis siue templorum possessores effecti sunt vel fuerint: firmum[b] dominium tenere decernimus: ne vlterius vacillet vniuscuiusque possessio: sed teneat quisque ius proprium quod dato precio roboratum est vel fuerit.

Emptio rei emphyteotice fiscalis facta a priuato vel etiam a ciuitate sub pacto ne retineatur ad canonem teneri: sed pactum est irritum. Bar.

Imperator Valen.

Si qui ex titulo donationis vel emptionis siue ex alio quolibet titulo possessiones vel domus vel ergasteria[c] iuris dumtaxat ciuilis que huius iuris esse vere probantur cuiuslibet ciuitatis et precipue huius[d] eterne vrbis cui maiorem debemus fauorem tam ciuilis[e] (vt dictum est) iuris quam etiam agonotheticas[f] possessiones a consulatu ausonij et olibrij dempto ciuili canone acceperunt/ eos impositum eis[g] canonem iuxta fidem publicorum monumentorum ciuitati ad quam eedem res pertinuerint prebere iubemus. Nam si priuati iuris debita[h] non patimur denegari: multo magis prebenda sunt ciuitatibus que iure debentur: cum sufficiat possessoribus quod apud eos dominium[i] in perpetuum ex nostra liberalitate permaneat. Si quas tamen possessiones iuris ciuilis canonem priuatis largitionibus[k] in presenti prebet vel nunquam adeptum[l] vel postea impositum[m] ad hanc iussionem non pertinebunt sed priuato erario canonem quem nunc agnoscunt inferre ex more debebunt dominio firmiter apud eos successoresque eorum et detentatores pari modo permanente.

Imperator zeno.

Hac in perpetuum[n] valitura[†] lege sancimus: vt nicenensium[o] ciuitati seu habitatoribus eius tam ius exactionis. cccc. sol. annui canonis ciuilis redditus ad suam patriam pertinentis et possessoribus[‡]. i. calanio et eliburno nec non emptorio verateno cum epotio eorum[p] sub territorio parmene ciuitatis constitutis ex nuper lapsa tertia indictione[q] cum ipsa[r] restituitur: quam[s] si quid ex quo sanctio martiani diue memorie lata est ad eiusdem ciuitatis[t] preiudicium gestum est infirmari. et quod ex eadem prouisione ciuitatibus delatum interea qualibet occasione minutum est/ ex auctoritate constitutionis nostre serenitatis eisdem ciuitatibus[v] redhiberi: ita vt neque iudiciaria auctoritas nec imperiale rescriptum quacunque videlicet adiectione munitum sepedicte generalis legis vires possit refringere. quod si quis aliter fecerit: pena graui plectetur.

De locatione prediorum ciuilium[x] vel fiscalium[y] siue templorum[z] siue rei priuate vel dominice.

Predia principis que in perpetuum locantur sunt locanda diuitibus vel aliis cum idoneis fideiussoribus et officiales patria ... [illegible] Bar.

Imperator Gra.

Diui patris nostri aperta preceptione caueatur fundos ex re priuata nostra ita tradi perpetuariis[a] vt periculo collocantium officiorum[b] que tradantur. neque enim quisquam potest ex-

r Cum ipsa. s. pmena ciuitate que erat subdita nicen. vel dic cum ipsa exactione.

s Ex. hoc respicit superius.

t Ciuitatis. nicenen. Accur.

v Ciuitatibus. predictis duabus quibus et alia priuilegia data fuerant a marciano. et est hec. l. ar. pro priuilegiis renouandis. vt in aut. de here. et fal. §. i. col. i.

† concor. c. nonit. in psi. vt nec illo ex de iudi.

‡ al. possessionibus.

Priuilegia vetera renouari debent.

x De locatione prediorum ciuilium vel fiscalium ec. Sed cuiuslibet ciuitatis. vt. J. titu. i. l. i. Accur.

y Fiscalium. hec non debent locari minoribus. item conductor nichil debet exinde deportare. vt. ff. de iu. fis. in fraudem. §. fi. et §. penul.

z Templorum. ex hoc titu. et eius legibus videtur posse colligi quod sicut predia reipub. seu dominice possunt locari in perpetuum. id est dari in emphiteosim: sic templorum. quod noua constitutione prohibitum est. vt in aut. de ali. et emphi. §. locationes. col. ix. vbi non vltra. xxx. an. et in aliis venerabilibus domibus. sed dic quod potest etiam in perpetuum. vt no. in aut. de non alie. §. necnon illud. colla. ii.

a Diui. perpetuariis. s. colonis.

b Officiorum. i. officiorum colonorum ec.

a ¶ Si apparitione.i.iudice cum suis apparitoribus qui et discussor dicitur.
b ¶ Fideiussione.si tñ habent sufficientia predia.vt.§.de omi.ag.deser.l.quicunqꝫ.et de fun.pa.l.quicũqꝫ.
c ¶ Seruetur.facit.§.de fun.rei pri.l.quicũqꝫ.

emphi.l.i.vel etiam locatio simplex et in perpetuum.vnde est simile contractui emphiteotico.
l ¶ Non oportet.nec extraordinarijs nec sordidis muneribus grauaẗ hec res.vt.§.ꝺ excu.mu.l.puate.et.l.euidẽter
m ¶ Nec tñ.punitur factum.etiã si nõ tenuit.vt.ff.ad sil.l.iij.§.si qs co.et.§.de legi.et cõ.l.ij.⁊ de fun.rei priua.l.fina.et.ff.de iniur.item apud.§.j.⁊.§.de cohar.l.fi.⁊.§.ꝺ pe.bo.sub.l.j.Sed argu.contra.ff.qꝺ quisqꝫ inr.l.j.in fi.

Fundi.conductionis.simplicis tẽpalis.nam tunc posset auferri primo alio plus offerẽte.vt.j.l.fi.§.si ꝟo ꝑ tali.qꝺ hic nõ lꝫ post ꝯctuꝫ vt h.et.j.l.fi.sꝫ nec locabiẗ sꝫ tpe ꝯctus sic.vt in fi.huiꝰ.l.⁊.j.l.ꝑri.tenebãẗ ꝗ i ẽphiteosim.et facit.ff.ꝺ iur.fis.l.iij.§.diui fratres.
e ¶ Sanctionũ.i.priuilegiorũ q̃ sanctiones ꝑsonales dicuntur.vt insti.de iu.na.§.plane.
f ¶ Veterẽ.quam nõ habemꝰ.sed ꝑmittebat aliũ plꝰ offerre tpe ꝯctꝰ nõ post.vt in ꝑn.l.dixi.et no.ꝙ sufficit semel.sic.§.de iu.deli.l.fi.§.sed quia Jtẽ facit.§.de vẽ.re.ciui.l.j.et de fi.instru.⁊ iure haste fis.l.si tpe.et.l.qcũqꝫ.⁊.ff.ad muni.luciꝰ.§.fi.et.§.de mune.pa.l.ij.et.iij.
Loca.edictis forte.xx.dierũ ẽm formã q̃ est §.de sacrosãnc.ec.auẗ.hoc ius porrectum.et.§.l.ꝑx.cũ suis similibus.Ac.
h ¶ Conductoribus.scꝫ emphiteoticarijs.
Congruit.possessores.id ẽ detẽtatores.nam de cõductore temporali dt nõ ꝑpetuo emphiteota vt j.l.fi.§.sed nũc.et §.si vero.et facit §.de in di.adiec.l.licet.et.l.necesse.
Predia.ꝑpetuo.i.in emphiteosim.qꝺ ideo sic dicit.qꝛ ꝙdiu ⁊c.vt insti.loca.§.adeo.et.ff.si ag.vec.vel agris publicis.hic priuatis.ẽm.P.Accur.

devotionis plenitudine vacillare si apparitione[a] iudiciaria et fundi idoneis attributi sunt:et inde fiscalis idẽnitas idonea fideiussione[b] munita:ꝗꝛ si alterum vel vtrũqꝫ neglectũ est q̃ ex hoc titulo pẽsitatio canonica desiderat ex officiorꝫ facultatibꝰ fueẗ[c]

¶ A colonis ꝑpetuis fundorꝫ publicorꝫ nõ auferanẗ fundi/lꝫ alius meliorẽ afferat ꝯditionẽ h.d.Bar. Idem Au.

Fundi reipublice ab his qui nec titulo cõductionis[d] eos detinent/quiqꝫ meliores cultu patrocinãte reddiderit:nec nr̃arꝫ qdẽ sanctionũ[e] (si forte quispiã ꝑ surreptionẽ meruerit) nutibꝰ auferanẗ:iuxta legẽ veterem[f] semel tantũ licentia faciẽde adiectionis † idulta.

¶ Subhastatio in locatiõe ꝑpetua fundorꝫ publicorũ ita vẽdicat sibi locũ sicut in venditione.Bar. Impa.Ho.

Loca oia fũdive reipu.ꝑpositis prius licenter edictis[g] dehinc vbi in eũ canonis modũ ꝯtẽdẽtis augmenta succreuerit/vt extẽdi vltra aut superari ab alterius oblatione non possint/ꝑpetuarijs cõductoribus[h] locentur.

¶ Si finita locatiõe ꝯductor ꝑmus offert tm̃ ꝙtũ nouus:in locatõe ꝑferẗ.Bar. Idẽ Ho.

Congruit equitati vt veteres possessores[i] fundorꝫ publicorꝫ nouis ꝯductoribꝰ ꝑferanẗ:si facta nobis ‡ per alios augmenta suscipiant.

¶ Predia domꝰ augustalis in ꝑpetuũ locata ad aliũ nõ possunt trãsferri sub aliquo pretextu ꝙdiu pẽsio soluiẗ:⁊ comes rerũ priuatarũ ꝯfaciẽs puniẗ.

Jtẽ ꝑdiũ augustale princeps põt donare ei cui locauerat in ꝑpetuũ vel ad tps.itẽ pmꝰ cõductor ꝯductõe finita si offert tãtũ alijs ꝑferẗ.si ꝟo rẽ ꝯduxerit in ꝑpetuũ:oi tpe est securꝰ.h.d.Bar. Impa.Theo.

Predia domus nr̃e si semel iure ꝑpetuo[k] vel nostra ꝑceptiõe vel auctoritate illustris viri comitis erarij priuati apud aliquẽ fuerint vel iãdudũ sint collata/ad aliũ trãsferri ꝑpetuariũ nõ oportet[l]: apte enĩ diffinimus hoc edicto vt a ꝑpetuario nũqꝫ possessio trãsferatur:etiã si alteri eã ĩpator vel exoratus vel spõte donauerit/siue annotatione siue pragmatica:cui si forte contra ꝑpetuarium vir illustris comes priuatarũ rerũ dũ allegabiẗ acqescet:et de ꝑprio ipe centum libras auri et alias cẽtũ fisci iurisbꝰ palatinũ inferre cogaẗ officiũ:nec tñ[m] post allegationeꝫ habebit hmõi iussio firmitatẽ:sed nec locabiẗ[n] alteri lꝫ ingenti supare videaẗ augmẽto possessio. Jure igiẗ ꝑpetuo publici ꝯtractꝰ firmitate ꝑpetuariꝰ securꝰ sit/⁊ itelligat neqꝫ a posteris suis vl' his ad q̊s ea res vel successione vel donatiõe siue vẽditiõe vel quolibet titulo peruenit/esse retrahẽdã[o]. Sane qꝛ nõ ex omni ꝑte excludenda est largitas pricipalis rem diuine domꝰ sue impator si velit donabit ei[p] q eã possidet iure perpetuo: siue ipse iam meruerit/siue cuiuslibet tituli iure successerit:videẗ ei suã ꝯcedere pẽsionẽ:non alteri nocere liberalitas que possidẽtem iure perpetuo dominũ eum vult vo

Sed nec locabitur.non soluꝫ nõ donabiẗ.sed ⁊c.vt primo auferaẗ nec tamẽ iniuriarum ⁊c.vt.§.vnde vi.l.meminerint.sed ius quod habet potest vendere aliũ.qꝛ et priuatus posset.
o ¶ Retrahendã.nota res in perpetuum locatas posse vendi et alienari ab eo cui locate sunt. Jtem no.ꝙ res sic locata videtur dari in emphiteosim.ad quod facit instim.loca.§.adeo.nec de nouo potest ei adijci:vt nota.§.eo.l.ij.
p ¶ Donabit ei.⁊ sic mutabitur ei causa possessionis quod hoc casu licet.vt hic.et.ff.de acquiren.pos.l.iij.§.illud.⁊ no.§.de acq.posses.cũ nemo.quod non fieret si extraneo donaret ꝙ perpetuario:al's perpetuo in aliquo ius suũ mutareẗ.Sed videtur ꝙ etiam extraneo.vt.§.ꝺ pu.l.cotem §.j.contra.Solu.hic dederat ꝑnceps vel comes rerum priuatarũ qui a pricipe hoc ius hꝫ.ibi actor possessiõis.vl' sub audi ibi maxime. Vel verius ibi de

Priuilegia ꝑsonales sanctiones dicuntur.

† al's adiectionis

‡ al's de est vox nobis.

Res in perpetuũ locata ab eo cui locata est vẽdi põt.

g ¶ Donationem. id est dationem etiam infra tempora p̄mi. al's nullum speciale esset.
b ¶ Offerat. etiā durante locatione prima temporali. et fm̄ hoc est ꝯ. ff. de publi. l. licitatio. §. ad conducendū. ibi / finito ꝛc. Solu. ibi in locatione vectigalium: hic in alijs. vel illa trahit ad hanc fm̄ quosdam.
c ¶ In arbitrio. si mō soluerit pensionem preteritā. vt. ꝰ. de pub. l. licitatio. §. ad conducendum. inuitus ergo non cogitur: vt hic et ibi: sꝫ hoc verum nisi maximos fructus consecutꝰ sit: et postea tātū locari non potest. vt. ff. de pub. l. cotem. cōtra. Sol. illa corrigit p. l. ff. de iure fisci. l. iij. §. cum quinquēniū. et no. ꝙ locatio talis in quinquenniū fit. vt. d. §. cum q̄nquēniū. vel ad minus in trienniū vt. ꝰ. de vec. l. penes. Accur.
d ¶ Maneat. no. sic. ꝰ. eo. congruit. Sed contra. ꝰ. loca. l. ne cui. Solu. hoc speciale sicut in scholaribus. vt extra de loca. ꝛ cō. cap̄. ex rescripto.
e ¶ Idem. temporalis cōductor. Accur.
f ¶ Superiꝰ. hac l. vsq; ad §. sane quia. et facit ad. l. ꝰ. loca. emptorem. et. l. viam. et. ꝰ. de omni agro deser. l. fina.
g ¶ [illegible] Auguste. adiectiuū. nā de suis hominibꝰ non vxoris dicit. vt. ꝰ. in fine. l. vel dic vxoris et eiꝰ res viri dicū tur. vt. ꝰ. d pac. cō. l. hac lege.

Vxoris bona inter res viri annumerā tur.

cari. Sane si q̄s nō ꝑpetuo iure sed ad tp̄s locatā ab illustri viro comite rerū priuatarū possessionem videtur adeptꝰ / non erit obstaculo principali largitati si voluerit in alterū donationem[a] transferre qd̓ ad diffinitū tp̄s alter forte ꝯduxit. Si vero ꝓ tali p̄dio ab altero conductore offeratur[b] augmētum sit in arbitrio[c] cōductoris prioris cui res ad tp̄s locata est: vt si ipse qd̓ alter adiecit obtulerit maneat[d] penes eū temporalis illa ꝯductio. Si vero idem[e] hanc ip̄am rem aliquando meruerit iure perpetuo possidere: habebit et ipse superius[f] exp̄ssam perpetuam firmitatem.

¶ De cōductoribus et p̄curatoribus siue exactoribus prediorū fiscalium domus auguste[g].

¶ [illegible]

Imperator Theo.

Conductores homies ve augustissime[h] domꝰ nostre quotiens de cā ad domum regiā pertinente aliquid q̄stionis emerserit: nō aliter q̄ꝫ ex legū fordie (q̄bꝰ sit oē hoim genus tenet[i]) vel excipiāt[k] vel inferant actiōes / nec alioꝝ litigatorū negocio intercedant[l] / nec snia[m] iudicantium aut illicito patrocinij sui fomite iura[n] conturbent: nulli ve executiōis sue turbulentū ministeriū audeāt ꝯmodare: nō priuatis se negocijs / nō publicis misceant: nec quiescentē domū delatio[o] vlla sollicitet / ne eos incōsulte ptinacie sero peniteat[p]. grauior[q] eñ pena ꝯstituēda est in hos q̄ nostri iuris sunt / ꝛ nostra[r] debēt custodire mandata.

¶ Quibꝰ ad ꝯductiōes [illegible]

¶ Palatini milites ꝓhibe[illegible] locatiōe [illegible] Bar.

Imperator Archa.

Nullꝰ palatinorū q̄ in officio rei nostre priuate militat / cōductiōis noīe vel ꝑ se / vel ꝑ quālibet ꝑsonā possessionū hmōi ꝯducendarū hēat facultatē: cū neq; militi neq; curiali hoc faciēdū ꝑmittimus[r].

¶ De collatione fundorum fiscalium vel rei priuate vel [illegible]

¶ [illegible]

m ¶ Sententia. qua eis cōceditur accedere ad predicta. Uel dic sententia quam cito obtinerent pro eo cui patrocinarētur ꝓpter sui magnitudinem.

✝cōcor. Inno. i c. ad nostrā. ij. ex̄ de iureiur.

n ¶ Iura. alioꝝ.
o ¶ Delatio. id ē non deferant aliquem in fiscum fouendo delatorem et sic domuꝫ id est aliquē de domo ꝓuati. sic. ff. si certū peta. l. lecta. Uel dic ꝙ non faciant predicta ne aliq̄s nobis deferat: qui quiescere volumꝰ. et sic domū id est me de domo.
p ¶ Peniteat. id est non delinquat vt peniteat. quia sero peniteret. nā non habet locū penitentia.

Penitudo post factū nō hꝫ locū

q ¶ Grauior. q̄ꝫ i alijs. sic. ꝰ. de epis. et cleri. pbri. et. ꝰ. vnde vi. l. meminerint. et est arg. ad id qd̓ no. ff. de rerū diui. l. fi.
r ¶ Et nostra. expone vt in rub.

¶ [illegible]

Nullꝰ. ꝑmittimꝰ. si tamē heredes extiterit cōductorum remanebunt in eadem cōductione. vt. ff. de decu. l. decurio. et de re mili. l. milites. §. fi. et facit. ff. de contrahē. emp. l. qui officium. et. l. nō licet. et. ꝰ. quod metus cā. l. si per impressionem. ꝛ. ꝰ. loca. l. milites. et. l. curiales. et. l. fi. et. ff. de admini. rerū ad ciui. ꝑti. l. ij. §. j. et ꝓ emptore. l. ij. §. tutor. et. ꝰ. de decu. l. si quis ꝓcurationem. et. ꝰ. de agri. et man. l. ij. in fi.

Conductores. augustissime. adiectiuum vt in rubrica. Accur.
i ¶ Tenetur. no. sic. ꝰ. de legi. et consti. l. leges. et de iude. l. iudei.
k ¶ Excipiāt. apud rationalem summe rei sunt conueniendi. vt. ꝰ. vbi cause fis. colonis. vel apud cubiculi sacri prepositum. vt. ꝰ. eo. ti. l. fi. vel apud presidem prouincie. vt. ꝰ. eo. titu. l. vniuersis.
k ¶ Excipiant. scꝫ quando cōueniuntur.
l ¶ Intercedant. vt. ꝰ. de agri. et manci. l. ij. et argu. ꝰ. ne li. po. l. j. Accur.

¶ De collatione fundorum fiscalium.

Ordinariorū.officijs.id est officialibus.
b Prouinciarum.qui sunt ordiarij.vt.s.de modo mulct.l.eos.
c Coueniendi. id est cogēdi vt soluant pensionem
d Immineāt. dicti ordinarij. q̄si dicat tam ipsi exigentes ꝙ ꝓcura. cesarꝫ reddēt sollicitum. vel dic immineant exigendi scilicet ad periculum nisi exigant. et facit.s. de exac. tribu.l. exactores. et de fun.rei ꝑua. l. vniuersi. et vbi cau.fis.cum aliq̄d et.ff. de iure imu. l.semper.§.conductores.
Palatinos. versati. quia concusserunt possessorem quod facere nō debent.vt s.de offi.re.ꝓuin. l.nullus. Accur.
Omnia. opinionem. expone vt. s.de predi.naui.l.fina.⁊ facit.s.de exac. trib. l.vlti.⁊.de fun.pa. l.iij.
g De priuilegijs domus auguste vel rei ꝑua.⁊c. hoc expone adiectiue.vt.s.titu.iij. in rubrica. quoniam idem priuilegium quod habet cesar vel fiscus:habet et augusta. vt ff.de iur.fis.l.fisc⁹. §.j.et fi.
Priuatas. cōductores.facit.s.de pascuis pu.l.fi.et de ag.et man.l. dn̄icos. et de col.fun.pa.l.j.⁊ iij. ⁊ d agri.⁊ cē.l. j.et.l.colonos.⁊.s. ne rusti. ad vllū.l. j.et de excu.mu.l. euidenter.et.l.maximarū. Sed ↄtra s.ti.j.l.fi.Solu.ibi

Imperator Archa.

Ordinariorū iudicū officijs[a]/ necnon ipsis rectoribus prouinciarum[b] auctores siue conductores dominicos conueniēdi[c] licētiā damus:ita tñ vt rationalibus priuate rei ad exigenda fiscalia debita immineant[d].

Palatini transmissi ꝑ comitem rerū priuatarū ad presidē cū litteris vt sint solliciti circa exactionē pensionū fiscaliū nō debent inferre aliquā ↄcussionem.h.d. Bar. Idem Aug.

Palatinos q̄ a viro illustri comite rerū priuatarum cū publicis lr̄is destinant ad ↄmonitionē iudicis quo facili⁹ ex predijs rei nostre conferant debite pēsiōes/cum summa degere precipimus disciplina:de quoꝝ noib⁹ si temere versati[e] fuerint/ad sublimitatē tuam referri per ordinarios iudices oportebit:vt in eos seuerissime vindicetur.

Predia ex quacūqꝫ causa ad fiscū ptinētia a trāsuectiōe publicarū specierū nō hn̄t immunitatē. Bar. Idē Aug.

Omnia ꝑdia tam ea q̄ in re priuata olim detinentur:ꝙ illa que ex prescriptorū bonis ad fiscū sunt deuoluta/ catenus ab hmōi priuilegijs ⁊ excusationibus submoueant/ vt omnes species annonarias cursitatiōes etiā debitas atqꝫ integram opinionem[f] sciant esse soluendam.

De priuilegijs[g] dom⁹ auguste vel rei priuate:et quarum collationum excusatio nō habent.

Ad extraordinaria munera vel superindicta etiam fiscalis possessor non cogitur.h.d.

Imperator Constan.

Priuatas possessiones nr̄as ab vniuersis mūeribus sordidis plꝫ immunes eē: neqꝫ earum ↄductores[h] neqꝫ colonos ad extraordinaria munera vel superindictiones aliquas conueniri.

Predia principis a transuectione publicarū specierū nullaten⁹ hodie excusantur:sicuti nec ꝑdia priuatoꝝ lꝫ aliquādo excusata fuerint:q2 vltra solitū locū tales species portabant: quod hodie non permittitur. hoc dicit Bar. Impa.Valen.

Rem priuatā nostram[i] leuandoꝝ[k] ꝓuincialium[l] cā canōicas necessitates ea cōditione qua cūctos volum⁹ sustinere:sed excessit occasio iussionem[m] quādoquidē nō locis solitis frumēta q̄ sunt ex diuersis saltib⁹ ↄuehēda trahant:sꝫ eousqꝫ portent quo graue atqꝫ dānosuꝫ est prouehere.ꝓinde spectabilis sinceritas tua remanentem[n] in hisdē locis iplere faciat ꝓprias functiōes quibus ante ꝑbebant frumenta.

Imperator Leo.

Pro tironibus[o] † in corporibus[p] postulatis precia[q] cōferri ex fundis ꝑpetuarijs nr̄e rei priuate ꝛecipim⁹.

Instructio vie publice ⁊ pōtiū et stratarū iter sordida munera non numerant.⁊ ideo nemo excusat ab eo. Barto.

Idem Augu.

Absit vt nos instructores vie publice ⁊ pōtiū stratarumqꝫ opera titulis[r] maiorū principum dedicata inter sordida munera numeremus[f]. Igitur ad instructiones repa=

de ordinario.vt.s.l.proxi.Accur.
Rem nostram.id est possessiones principis.
k Leuandorum.quod a pluribus portatur leuius portatur. sic in auf.de imen.do.et s.de exac. tribu.l. exactores.
l Prouincialium.indicat hec cōstitutio ꝙ soli prouinciales prestabant canones tributorū quorum leuandorum cā isto asserit.
m Iussionem. id ē quādoqꝫ hoc non est obseruatū occasiōe tali:quia frumēti redditus ex eis predijs portabatur vltra solitum:et ideo id remouet vt vltra solitū locū nō portet
n Remanentē. al's remeantem.⁊ facit.s.de fun.li.l. j.et.s.de fun.pa.l. iij.et.s.ti.j.l.j.⁊ de indic.l.j. et de an. et tri.l.pro locis.⁊ l.mediterranee.
Pro tironib⁹. id est ꝓ eorū stipēdijs et necessarijs.
p In corporibus.alicuius militie.Accur.
q Precia.i.pensiones vel quidaꝫ redditus qui vocabatur precium. vt.s. de excu.mu. l.euidēter.non em̄ aliud extraordinarium precium exigitur. vt.s.de ex. mu.l.priuate.⁊.s. de lo.fun. ci.l.ij.et l.fina.Accur.
Absit.titulis. nominabat opus a pꝛicipe qd fieri faciebat.
f Numerem⁹. sed construere publicas vel sacras edes seu reparare inter sordida munera erant.vt.s.d excu.mu.l.maxia rum.§.publicis.

† l vid. exēplo legit ꝓ portionibus in corporibus ⁊c.

a ¶ Sen9. nisi alicui9 spāliter sit vocatio publici muneris. vt. ff. de mu. et hono. l. cui. in fi.
b ¶ Diuinas. sicut ea q̄ nauiculario nomie sunt obnoxia. vt. s̄. de pdi. na. l. j. et sic ēt nō excusat vtraq dom9 a cōparatione specierū. vt. s̄. ne li. in emp. spe. l. j. et facit s̄. de sacrosan. ec. l. ad instructionē. et d ope. pu. l. ad portus. et de col. fun. pa. l. j. in fi. et. s̄. de exact. trib. l. fi. et. ff. d pui. vetera. l. pe.

Excepto pri̅monio. quod neq recipit super indictuz nec sordidis onerat muneribus. vt. s̄. de excu. mu. l. pe. et. l. puate et. s̄. e. l. j. et de col. fun. pa. l. ij. et facit s̄. sine cen. vel reli. l. fi. et de exac. tri. l. ij. in fi. Accursius.
d ¶ Necessitatibus. s. ordinarijs.
e ¶ De grege dominico. Id est principis.

Propositis. tue. pfecto loquitur.
g ¶ Maximiq. homines.
h ¶ Singulas. s. vna lib. auri p q̄libet equo. et dic q notat differētiam subtrahit de grege pncipis equos an ipsos ex alijs gregibus.
i ¶ hermogenianis. siue sint nati ex illa tra siue nō.
k ¶ Nisi eos. cēs vel equas.
l ¶ Obtulerint. nota sic. ff. de ali. lu. l. iij. in fi.
¶ De palatijs et domibus dominicis.

rationesq itinerum / pōtiumq nullum genus hominum nulliusq dignitatis ac venerationis meritis cessare oportet: domos etiam diuinas[b] tam laudabili titulo libenter ascribimus.

¶ Nullus a superindicto excusatur excepta principis possessione. hoc dicit Barto.

Impera. Theodo.

Excepto patrimonio[c] pietatis nostre cuius quidē redditus necessitatibus[d] publicis frequentissime deputamus / vniuersos possessores functiones in supindictis titulis absq vllius bñficij exceptione agnoscere oportere censemus.

¶ De grege dominico[e].

¶ Subtrahens equum de grege dominico ipsum restituit: et in vna libra auri punit. subtrahens autem de grege priuato punit in media libra: qua pena releuatur si obtulerit sponte hoc dicit Barto.

Impera. Archa.

Propositis edictis sublimis magnificentie tue[f] minimi maximiq[g] moneantur / vt sciant singulas[h] libras auri ex proprijs facultatibus seruandas pro singulis equis vel equabus siue hermogenianis[i] siue palmatis: nisi spōte eos[k] obtulerint[l]. In his vero quos ex alijs gregibus occupatos esse constiterit: sex auri vncias fisci iuribus inferendas.

¶ De palatijs et domibus dominicis.

Impera. Constan.

Consecratas nobis edes id est inclyta palatia / ab omni priuatorum vsu et cōmuni habitatione excipimus[m].

¶ De cupressis[n] ex luco daphnensi vel persia per egyptum non excidendis vel vendendis.

¶ Excidentes vel vendentes arbores cupressi in locis hic nominatis puniuntur. h. d. Barto.

Impera. Archa.

Si quis daphnensis luci in syria vel perseis[o] in egypto arbores comparauerit: quinq libris auri nouerit se esse mulctandum: nō minore dispendio et illo feriendo qui vendere arbores ausus fuerit quas non licet emptoribus comparare.

¶ Auctoritate propria nullus potest in luco daphnensi incidere cupressos: nec etiam eas collapsas alio trāsportare. Item plantās cupressum non potest ob hoc aliam incidere: sed pro tali plantatione a fisco vnam libram auri consequetur. Bar.

Imperator Theo.

Omnes iudices cuiuscūq dignitatis sciāt posthac absq permissu magnitudinis tue arborē ex dāphesi luco antiochene ciuitatis pcidendi: vel quolibet modo lapsas transferendi licentiā sibimet denegandā: sed nec a luco vel a littore † vnā cupressum alijs plantatis excidere sibi licere cōtendat: at ne solatio[p] antiquitus ei concesso priuari per omnia videatur: pro eo q ei cupressum excidere denegatur vnā lib. auri eum de priuatis nostris largitionibus accipere decernim9: qnquaginta[q] lib. auri cōdēnatione huius legis temeratore plectendo.

¶ Codicis domini Iustiniani Explicit Liber vndecimus.

¶ Incipit Duodecimus.

¶ De dignitatibus[r].

¶ Mulier patris conditionem et aut mariti retinet: nō tamē nubat clarissimo. h. d. Barto.

Imperator Alexan. a.

Consecratas. excipim9 excipe iudices qui reddunt ius. vt. s̄. de offi. recto. prouin. l. nullum. et facit. s̄. de ope. pu. l. quicūq. et de iudeis. l. in synagoga. Accur.
n ¶ De cupressis als cipressis. als cupressis: als persеis. als psidis. et sunt noia arborū. vel pseis nomē loci vbi nascitur cupressus. et est rō q cōtinēt aggeres tenentes aquā nili. q̄ oportunis tpib9 spargit per agros cum in egypto nō pluit. vt. s̄. de nili agge. l. j.

Sīqs. pseis nomen loci sicut dāphesis: et est genitiuus perseis
Omnes. solatio. olim em̄ licebāt vnam incidere qui aliā plantabat: quod hic remouet: sed aliud a fisco habet.
q ¶ Quinquaginta. incisor plus punitur q̄ emptor. vt. s̄. l. proxi. — † Uel litucha sz Alci. h.
¶ Sequitur liber duodecimus Codicis.
r ¶ De dignitatibus. Dictū est. s̄. de iure publico. sz qz ius publicū nō potest expediri nisi per eos qui in dignitatib9 eligunt. vt. ff. de origine iuris. l. ij. §. post originem. ideo de dignitatib9 dicit. scz qui ad eas admittuntur: et reijciant Et q̄ priuilegia ex eis competant. et quanto tēpore durent. Accursius. — Ius publicū p constitutos in dignitate expediri debet

SI vt ꝓponitis. duab⁹ sororibus supplicātib⁹ r̄ndet. ⁊ qđ dicit auū.s.paternū.nā a supiorib⁹ agnatis nō cognatis venit dignitas honor et familia. vt no.ff.đ sta.ho.l.cū legitime. Itē qđ dicit ꝯsularē.i.ꝯsulē vl de gn̄e ꝯsulū.⁊ sic expone ꝑtoriū.ad qđ.ff. de senato.l.j.⁊ no. ꝙ hmōi honor vel nobilitas q̄ venit ꝑ accn̄s. i.ꝑ dignitatē nō vr̄ extendi vltra pronepotes. vt.C.de q̄stio. l.diuo. Itē q̄dā h hn̄t virū.i.hoiem: non aūt pro marito ponit. Itē not.ſm.b. ꝙ cōsules clarissimis dignitate perfruunt. vt.j.de dome.⁊ ꝑte.l.ij.⁊.iij. sed certe immo illustres sunt. vt.C. vbi se.vel cla. l.q̄tiens. Accursius.

† cōcor. c.lꝫ. cuꝫ glo.sup ꝟbo legitimi.ex de testi.

b ¶ Priuate. hic dic differentiā inter patrē ⁊ virū.vt ff.de sena. l.femie.

c Neqꝫ famosis videt q̄nqꝫ idē ꝑ idē repetere sꝫ dic famosis ifamia iuris et ꝑ sententiā: vt in actione furti tutele et si. et ꝑ eis deponat notatꝫ: vn̄ q̄dā habēt aduocatꝫ.⁊ de his hēs.C.de his q̄ no. infa. l.j.§. q̄ publico. Uel dic notant infamia.s.facti.scꝫ per sniam diffinitiuā vel interlocutoriā.vt.ff.de obse.l. honori.et.l.parēs. ⁊.l.licꝫ. ⁊.C.de his q̄ notā.infa. l.verbū.⁊.l.iterlocutio. itē qđ subijcit scelus:vt ipo facto infamis:vt missus ab exercitu cum ignominia et similes. vt ff.de his q̄ no.infa.l.j.itē ꝙ subijcit turpitudo vite:vt quis male viuūt obligādo rem duobus.vt.ff.de pig. ac.l.si quis in pignore.vel alia crimina ꝯmittēdo que ipso facto nō inferunt infamiam iuris.vt.C.de reis postu.l.j.et hoc est valde notabile ꝙ infamia facti siue ꝑ sententiā siue al's illata repellit a dignitate.sic et.C.de inoffi.test.l.fratres.itē quod subijcit ⁊ quos infa.s.predicta.nā nō participant infames predicti circa dignitates cū hominib⁹ integre fame: vt hic ⁊.C.de decu.l.nec q̄s.⁊ de infa.l.j.li.x.⁊.ff.de iudi.cū ꝑtor.§. nō aūt.⁊.ff.ad.l.iul.de vi p̄.l.j.nec etiā in aduocādo.vt.⁊.ff. de postu.l.j.§.ait ꝑtor.nec in assidēdo.vt.ff.de asses. l.ij.sed procuratores possunt esse:quia onus est.vt instit.de excep. §.fina.item arbitri.vt.ff.de arbi.parui. item segregātur vt non habitēt rome vel alibi vbi imperator sit.vt.j.de re mili.l.iij.⁊.ff.de his qui no.infa.l.ij.§.ignominia.

Furti actio cū snīa infamat i famia iuris.

Infamia facti a dignitate repellit.

SI vt ꝓponitis[a] et auum consularē/ et patrē pretorium virum habuistis: et non priuate[b] conditionis hominibus sed clarissimis nupseritis: claritatem generis retinetis.

¶ Notati infamia iuris ⁊ facti vel inquinati scelere aut turpitudine vite: ad dignitates non ascendunt.h.d. Barto.

Imperator.

NEqꝫ famosis[c] † ⁊ notatis et quos scelus vite aut turpitudo inquinat: ⁊ quos infamia ab honestorum cetu segregat/dignitatis porte patebunt.

Imperator.

MAior dignitas nulli debet circa prioris dignitatis seu militie priuilegia preiudicium facere[e].

¶ Substantie senatorum habent immunitatem a munerib⁹ sordidis:et etiam extraordinarijs. Barto.

Imperator.

SEnatorꝫ substātias quas in diuersis locis ⁊ ꝓuincijs possident ⁊ homines eorū tam a temonarijs[e] onerib⁹ cōferendis:q̄ꝫ a ceteris ꝑstationib⁹ quas iudices describūt: necnō[f] etiā ab oibus sordidis muneribus extraordinarijsqꝫ ⁊ viliori[g]bus[h] liberos esse precipimus: nullaqꝫ sorte constringi functionis indigne.

¶ Prefectus nō potest senatoribus absqꝫ principis cōsciētia aliquod munus indicere. Bar.

Imperator.

NEmo prefectus vrbis citra preceptionē vel sciētiam nostram vlli muneri subiuget senatorem[h]: nemo curiā[i] nostram immani[k] pulset iniuria. si quid enim senatoria preditis dignitate fuerit forte mandandū nostro iudicio reseruandū sit[l]: nanqꝫ dignitas nobis iubentibus sustinetur[m].

¶ Negociantes artes vilissimas ad dignitates nō aspirent et aspirātes expelluntur ab eis hoc dicit Barto.

Imperator.

NE quis ex vltimis negociatoribus[n] vel monetarijs[o] abiectisqꝫ officijs[p] vel deformib⁹ ministerij stationarijs[q] omniqꝫ[r] officiorum fece diuersisqꝫ pastis turpibusqꝫ lucris aliqua frui dignitate pertemptet[s]. sed et si quis meruerit repellatur: repulsos autem etiaꝫ proprijs[f] reddi consortijs oportebit.

¶ Iudex volens edificia in vrbe construere: senatorū substantias non ledat. Barto.

Idem.

d ¶ MAior.facere.quominus retineat priuilegium prioris dignitatꝫ.pone exemplum vt.C. de excu.mu. l.eos.et .j.de primice.l.j.et .j.de silen. l. decurionibus . in prin. et.j.đ proxi.sa.scri. l.iij.⁊ no.đ minori dignitate ad maiorem eligi. vt.C. de mu . et hono. l. vt gradatim. et.l.honor.§.gerēdorum. non autem econuerso. vt.C. quēad. ci.mu.in.l.maioribus. Accursius.

e ¶ SEnatorum. temonarijs. forte a temone.i. plaustro sic dictis. al's tēporarijs: q̄s ad tempus debebantur. Accursius

f ¶ Necnon. inculcatio.

g ¶ Uiliorib⁹. id est vilib⁹ ⁊ minoribus.⁊ facit.C.đ excu.mu.l.maximarum.⁊.j.l.proxi.

h ¶ NEmo.senatorem.vt.C.l.ꝓxi.⁊.j.e.l.ꝑcipim⁹.

i ¶ Curiaꝫ.ergo nec senatores qui pars nostri corporis sunt vt.C.ad.l. iul . maiestatis. l. quisquis.

k ¶ Immani.al's immāni.al's in naui. al's in manipulis.s.iniuria. i.malis ministris subiūges repete . vt. C. ad.l.iul.repe.l.fi.

l ¶ Sit.scilicet munus illud.vel sub.nichilominus.

m ¶ Sustinetur.aliquod munus in senatore.

n ¶ NE quis.negociatorib⁹.j.negociatores ne militent. l.j.

o ¶ Monetarijs.C.de murile.l.ij.lib.xj.

p ¶ Officijs.i.officialibus vt pistor.vt.C.de pisto.l.j.li.xj.

q ¶ Stationarijs.q: custodiunt portam in castro limitis. vel quia tenēt stationem de vili merce:vt oleo sale ⁊ cepe.

r ¶ Omniqꝫ.totum quod sequitur ponitur pro vno. ⁊ dic ꝙ fuit saltuarius vel custos pratorum vel pascuum militū vel priuatorum.ad quod.C.de pascu.pu.l.vlti.

s ¶ Proprijs.id est primis cōsortijs.ad quod.C.de pascu. l.vlti.et.C.de profes.⁊ me.l.reddatur.et de tabu.l.fi.

Quoniam diuer si. extruenda. quod de nouo non licet sine auctoritate principis. sed vera repare sic. vt. s. de ope. pub. l. inter. et. l. nemo. et sic intelligo. l. omnes. in eo. ti. et facit. s. de excu. mu. l. maximarum. §. publicis.
Ius senatorum ordinis. qui centum erant. vt. s. de pe. i. here. l. vlti.

aliud seruatur in filijs eorum quod sponte se curie cuiuscumque ciuitatis dederint. Nam nati post talem conditionem paterne non erunt succedanei functionis. vt. s. de his qui spon. mu. su. l. fi. circa h Honores. id est pater honorem habens non inuidet filio: quin filium secum participem admittat.

Natus post dignitates non est particeps functionis succedaneus.

c Numeram⁹. no. sic. s. ad. l. iul. maiest. si quis. et. ff. de testa. mi. l. i. §. i.
d Iniuria. quod dic vt. s. e. l. nemo.
Liberorum. non prohibemus. quia ingenui sunt. vt insti. de ingenuis. in prin. in libertinis autem secus. vt. s. ad. l. iul. viscel. l. i. et. s. si seruus vel liber. l. i. sed hodie idem est in eis vt in aut. vt liber. dece. §. i. col. iiij. et facit. s. de post. l. ij. et. ff. de affes. l. ij. et s. de liber. et eorum libe. l. fi.
Fueram. submouem⁹. nisi in crimine lese maiestatis. vt. s. ad le. iul. maiesta. l. nulli. et facit. s. de questio. l. diuo. et. l. decurion es.
Si senator. priuatos. h re. sed. j. in fi. l. vbi de eos clarissimos.
So. hic sunt priuati. id est non illustres clarissimi tamen sic vt ibi: et subaudi ibi tantum. sic concor. ff. de sena. l. senatoris filium in fine. vel dic in fine huius legis susceptum/ subaudi tantum: scilicet post dignitatem susceptam. et secundum hoc refert an vel post fuerit natus. et sic est contra dicta. l. senatoris. in fine. et solues secundum hanc lec. quod hic ante fuit conceptus vel nat⁹: et sic est priuatus. ibi et ante concept⁹ sed postea nat⁹. Item arg. contra. s. de aduoca. diuer. iudi. l. cum aduocatio. vbi ex electione et cohartali conditione ad dignitatem filij ante vel post nati cum patre eximuntur. Uel dic secus. vt. s. de decurio. l. fina. et ibi in. l. cum aduocatio: sit speciale in aduocatis illis. Uel dic ibi quandoque: dum tamen postea. Item

Quoniam diuersi iudices nonnulla opera in quibusdam existimant vrbibus extruenda ad huiusmodi necessitatem senatorum substantia non deuocetur.

Senatores in quorum numero est imperator sunt defendendi ab omni iniuria. Bar.

Imperator.

Ius senatorum et auctoritatem eius ordinis[b] in quo nos quoque ipsos numeramus[c]/ necesse est ab omni iniuria[d] defendere.

Imperator Ualeri.

Libertorum filios adipisci clarissimam dignitatem non prohibemus[e]. Idem. a.

Fueram indagationem per tormenta querendi a clarissimo homine submouem⁹[f].

Natus ex eo quod post natiuitatem adept⁹ est dignitatem senatoriam: non consequitur dignitatem paternam: si vero natus sit dignitate senatoria durante: licet fuerit ante conceptus/ eius sequitur dignitatem. h. d. Bar.

Idem. a.

Si senator vel alius clarissimus priuatos[g] habeat filios/ editos quippe antequam susciperet dignitatem: quod non solum circa masculos dignoscitur constitutum: verum etiam circa filias simili conditione seruandum. cum autem paternos honores[h] inuidere filijs non oportet/ a senatore vel solo clarissimo[i] susceptum[k] in clarissimatus sciendum est dignitate mansurum.

Iudices in officio furta vel scelera committentes penis hic inserti puniuntur. h. d. Bar.

Idem.

Iudices qui se furtis et sceleribus fuerit maculasse conuicti: ablatis codicillorum[l] insignibus et honore exuti/ inter pessimos quosque et plebeios habeantur: nec sibi posthac de eo honore blandiantur; quo seipsos indignos[m] iudicauerunt.

Uxores durante matrimonio viri genere nobilitantur/ et eorum forum sequuntur/ et eorum domicilia. h. d. Bar.

Idem.

Mulieres[†] honore maritorum erigim⁹: genere nobilitam⁹[n]: et forum ex eorum persona statuimus[o]: et domicilia mutamus. Si autem minoris ordinis virum postea sortite sunt: priore dignitate priuate[p] posterioris mariti sequentur conditionem.

Idem.

Recipimus[q] vt senatori in qualibet prouincia constituto nullam habeant iudices iniungendi aliquid forte publici muneris potestatem.

Clarissimi et spectabiles possunt proficisci sine licentia quo volunt. Bar. Idem.

Clarissimis vel spectabilibus vniuersis ad genitale solum/ vel quolibet alio et sine commeatu proficiscendi: et vbi voluerint commorandi habitandive permittimus facultatem[r].

i Clarissimo. tantum secundum primam lecturam.
k Susceptum. vel dic etiam ante dignitatem. vel dic tantum post. vt in principio huius legis notatur. et facit. s. de liber. et eorum libe. si manumissos.
l Iudices. codicillorum. i. dignitatum. que per codicillos conferuntur. vt i stit. q. mo. ius pa. pote. sol. §. filiusfami. et facit in aut. de san. epis. §. reuerendissimus. et. §. presbyteros. col. ix. et s. de decu. l. infamia. et. j. de pa. sa. lar. l. ij. et. s. de of. pfec. pre. l. si quis. et s. de suscep. et archa. l. si aliquod.
m Indignos. no. quod priuilegium meretur. etc. vt. s. de iude. l. iudeos. et. ff de pecu. l. libera.
Mulieres. nobilitam⁹. vt in aut. de consu. §. sin autem. col. iiij. et. s de nup. l. fi. sed non est superflua per. l. ff. de icol. l. fi. Resp. vitium scriptoris est. sic. s de distra. pig. arbiter. Uel dic vt. s. de vete. iur. enu. l. ij. §. si quid ante.
o Statuim⁹. vt ff. de iuris. om. iu. l. pe. et de iudi. l. exigere. et. ff. ad munici. l. fi. §. item rescripserunt.
p Priuate. namque priorum est oblita rursus a prioribus non adiuuabitur. vt in aut. de nup. §. qui tamen. nisi a principe impetret. et. vt. ff. de sena. l. fi. et facit. l. femine. et. s. de nuptijs. l. cum te.

† Facit c. de vxo re. iu sta glo. i. ex de sepul.

q Recipimus. facit. s. eo. l. nemo.
r Clarissimis. facultatem. facit. s. de ope. liber. l. fi. et j. de prepo. sac. cu. l. fi. et. j. de consu. sancim⁹. et. ff. ad munici. l. filij. §. penulti.

Si gravi⁹. substitutione. al's substitutum. al's sub fide iussiõe. i. sub custodia militari vel executorũ. vt. ff. de custo. reo. l. j. et hic adiSige nobis suggeri iubemus. ⁊ hoc sup illustrib⁹. i. dñis, si q̃s illustris ꝯmiserit dictum facin⁹ sup ceteris aũt ⁊c. et facit. j. de ꝑpo. sa. scri. l. in sacris. circa pn. et. ff. õ pe. diui fratres. §. fi. et s. vbi sena. l. quotiens. Sed querit an hoc sit innouatũ per aut. vt iudices nõ ex. sa. in. §. j. col. ix. Rñ. non. q: speciale est in istis vt. ff. de offi. ꝓcon. l. si qd. et dixi. s. de legi. et cõsti. l. ij.

b ¶ Iudicet. per te ꝑfecte ꝑtorio. sꝫ hec lex fallit in casu. j. l. ꝑxi. §. inter eos. Accur.

c Quotiens. priuata. priuat⁹ accusat vel conuenit illustres.

d ¶ Fideiussionis. i. iudicio sisti. sꝫ imobilia nõ possideat. sic. j. de pn. agẽ. in reb⁹. mul. tis. et insti. de satis da. §. sꝫ hodie. et. j. de pri. schola. l. fi. circa fi. et. s. õ epi. et cle. cũ clericis. §. j. Sed ibi nec iurat. regulariter. j. vt. ff. qui satisda. cog. l. sciendum.

e ¶ Ut fuerint. ꝑ d. l. alibi. sꝫ p l / planũ est. sic. s. de epi. audi. l. si q̃s ex cõsensu.

f ¶ Ordinabit. mittẽdo in posses. rei petite vel oim bonorũ olim. vel ꝑ mẽsura debiti hodie. vt. ff. q. ex cau. in pos. ea. l. j. et in aut. de exhi. §. si vero qdã. Uel si det diffinitiua contra eũ absentem contumacem: fit missio p. l. ꝓperandũ §. si autem. nã et lite contestata potest abesse et non sisti iuri.

¶ Illustres de criminib⁹ grauioribus ipetiti in carcerẽ non detrudunt: sed custodiunt custodia militari: et p aliquẽ iudicem nõ puniunt: sed de cõmissis per eos relatio fit principi. Ↄstituti vero in dignitate minori p prefectum pretorio puniũtur. h. d. Bar.

Idem.

Si grauius vllum facinus admittatur nocentem personam extra carceralẽ custodiam substitutione[a] habita: super illustrib⁹ quidem nobis suggeri iubemus: sup ceteris vero quadã minori dignitate decoratis ad tui referri culminis notionem: vt ita demũ quid de admisso crimine cõstitui oporteat iudicetur[b].

¶ Illustres ꝯueti ciuiliter vel criminaliter ad satisdationem iudiciariã nõ cogunt. sꝫ eorũ cõmittit iuratorie cautiõi: qua cõpleta p eos vel eoꝝ ꝓcuratores fit missio in eoꝝ bona in ciuili: in criminali vero tanq̃ ꝑiuri dignitate priuãtur / ⁊ absq̃ relatione puniuntur p iudicem Item dicti illustres criminaliter vel ciuiliter nõ ꝓñt cõueniri sine scriptura. Barto.

Idem.

Quotiens ex priuata[c] cuiuslibet interpellatione ciuili vel criminali viri illustres ꝯueniẽdi sunt / nulla dãde fide iussiõis[d] cõcussiõe vexent: sꝫ p speciale priuilegiũ sue cõmitti fidei consequant: iuratoria ab his cautione tm̃mõ exponẽda quã si neglexerint ⁊ ꝯtra inser tũ cautioni sacramentũ ipi vł eorũ procuratores absfuerit[e]: in pecuniarijs quidẽ causis su p possessione rerũ ad eos ptinentium iudex competens qd etiã iuris auctoritas et rei qualitas suggesserit ordiabit[f] In criminalibus vero negocijs dignitate quoq̃ qua se per suũ videlicet periurium indignos esse probauerint spolientur[g]: vt in eos vtpote illustri dignitate p suum facin⁹ priuatos[h] inconsulta[i] etiam nostra pietate / iudicibus legum seueritatẽ liceat exercere[k]: quib⁹ illustriũ dignitatũ priuilegijs[l] hoc etiã adijciendũ esse censemus: vt huiusmodi persone nullam ex cuiuslibet iudicis sine scriptis habita sententia[m] conuentionem[n] / neq̃ in ciuili neq̃ in criminali causa sustineant.

¶ Uocati per principẽ ad aliquã maiorẽ dignitatẽ vel minorem possunt de vrbe et de ꝓuincijs absq̃ licentia principis comitatum adire. Bar.

Imperator.

Iubemus saluo honore[o] qui per euocationem sacre reuocatorie defertur durãte / licere cũctis tam minorib⁹ q̃ maioribus potestatẽ gerẽtibus[p]: necnõ etiã honorarijs[q] illustribus / siue ex hac regia vrbe principali videlicet ꝓcedẽte consensu[r] profecti fuerint: siue in prouincijs habitãtes / sacratissimum (sui^s scilꝫ poscẽtibus negocijs) petere maluerint comitatum[f] / sine sacra[t] quoq̃ reuocatoria ad hãc regiam vrbẽ peruenire.

mis. et. s. eo. l. ij. secus vbi contra iuramentum tantum. vt ff. de infa. l. lucius.

i ¶ Inconsulta. hoc est speciale contra superiorẽ m. l. proximã: vbi principi refertur sententia. sed hoc. pro. ter periuriũ. et facit. j. de lucris ad. l. iij. et de curiosis. l. pe.

k ¶ Exercere. q̃ seueritas est lite nõ cõtestata vt bona aduocent. vt. s. de requi. reis. sꝫ lite ꝯte. pecuniaria pena vel q̃ estimationem cõtingit infligi potest. vt. ff. õ pe. absentem. §. j.

l ¶ Priuilegijs. de satis. vitanda.

m ¶ Sententia. cõmonitoria. sic. s. de episco. et cle. cũ clericis.

n ¶ Cõuẽtiones. regularit iure, isto põt fieri cõuẽtio in scriptis ⁊ sine scriptis. vt. ff. de edẽ. l. j. §. j. nisi i hoc casu vbi libellus in scriptis est dãdus vt hic: hodie regulariter idẽ. vt. s. de litis ꝯtesta. aut. offeratur. sententia autẽ olim ⁊ hodie in scriptis fereda erat nisi in casib⁹ vt. s. de sen. ex periculo. reci. l. ij. et in aut. nisi. et facit. j. de ꝓxi. sa. scri. l. penul. ⁊ de pnci. agẽ. in re. l. fina. ⁊. s. de manda. pnci. l. j. — In scriptis est fereda snia.

o Iubemus. honore. honorẽ illi quem pnceps vocat vel reuocat ⁊ facit. s. vbi de crimi. agi opor. aut. qua in prouincia. in fine.

p ¶ Gerẽtib⁹. dignitatẽ cum administratiõe habent.

q ¶ Honorarijs. sine administratione.

r ¶ Cõsensũ. vel etiã sine consensu vt. s. eo. l. clarissimis. q̃ est j. Uel dic aliud cõsensum qui ad petitionem volentis ire. aliud commeatus.

s ¶ Comitatum. nostrum.

t ¶ Sine sacra. sed cum venerit non recedat absq̃ licentia. vt. s. de ðcurio. l. si q̃s decurio. item j. s. de offi. re. pul.

Infamis est q̃ sponsioni sue ꝯuenit.

g ¶ Spolientur. ipso iure vt subijcit.

h ¶ Priuatos. ipso iure. nã est infamis: quia contra promissionem et cõtra sacramentum venit. vt. s. de transac. l. si quis maior. ergo ipso iure desinit. vt. s. de decur. l. infa

nullus. Solu. hoc in perpetuis. arg. ff. si certum petatur. l. presidis. Item facit. j. de silen. l. iij. cuiqꝫ. et. j. de primi. l. vlti. ꝛ. ff. de albo scri. l. j. §. ꝛ inter.

a ¶ De pretoribus et honore preture. Al's preture: al's prefecture: al's pretorie vt pro eodem ponat.

b ¶ Et collatione. scilicet sublata: et nota q̄ quedam speciales functiones erant quas hic remouet.

i ¶ Auspicia. ab initio: post tamen adepta.

k ¶ Repetiti. id est sepe meruit dignitatem consulatus. ꝛ facit. s. de asses. l. liceat.

l ¶ Altius. hyperbolice quia deus est altior. vel sub. consule. Accursius.

c ¶ Nemo ad p̄fecturā. s. pretoriam. nā tm̄ de vrbe debet eligi. vt. s. de offi. preto. l. tres.

d ¶ Tutus. not. sic. ff. de in ius vocan. l. pleriqꝫ. ꝛ de legā. j. nemo. ꝛ de in iur. l. qui domum.

e ¶ Glebam. al's deest glebam vel follem. et incipit siue ꝛc.

† pholl forte insequit Al. ci. hic.

f ¶ Huiusmodi collationē. scꝫ aliā a censura capitis et iugatione terrarum. vt. s. de colo. tracē. l. j. in princi. et. s. sine cen. l. vlt. et de allu. l. hi qui. et facit. s. de capi. ci. cen. exi. l. j. Sed cōtra. s. de meta. l. per singulos. Sol. vt ibi.

¶ De consulibus et nō spargendis ꝛc.

g ¶ Antiquitus honoratos scilꝫ consules. et nota q̄ trabea est vestis cōsularis qua etiā imperator vtebatur. et ideo se consulem vocabat s̄m Al. vt in aut. de cōsu. in fi. tit. col. iiij. ibi: aduenit aut cū ipse annuerit trabea ꝛc.

Trabea qd sit.

h ¶ Anteire. in eundo / loquendo decernendo. vt. j. titu. j. l. j. et. ij. ꝛ de proxi. sa. scri. l. vni.

¶ De pretorib⁹ ꝛ honore preture et collatione, et glebali et folli et septem solidorū functiōe sublata. Impa. Ual.

Nemo^c ex clarissimis ꝛ spectabilib⁹ q̄ in ꝓuincijs degūt ad prefecturā postea deuocetur: sꝫ maneat vnusquisqꝫ domi sue tutus^d atqꝫ securus / ꝛ sua dignitate letetur. Idem.

Glebam^e vel follē † siue vij. solid. functionem siue quālibet hm̄oi collationē^f tā circa personas q̄ circa res ac predia funditus iubemus aboleri: vt omnis huiusmodi sopita perpetuo conquiescat exactio.

¶ De consulibus ꝛ nō spargendis ab his pecunijs et de prefectis et magistratibus militum et patricijs.

¶ Inter habētes eandē dignitatē ille prius dꝫ antecedere q̄ prius est adept⁹ dignitatē: et idē si posteriores eandē fuerint cōsecuti tn̄ prior in consulatu patriciatus honorē fuerit cōsecutus posteaq̄ qui est in cōsulatu posterior: ꝛ in patriciatu prior hoc casu prefertur. B.

Imperator Justi.

Antiquitus statutum est consularibus viris ceteros quidē honoratos^g ipsius trabee sūmitate / pares vero infulis consideratione tantū temporis anteire^h. quis enim in vno eodēqꝫ genere dignitatis prior esse debuerat nisi q̄ prior meruerit dignitatem: cū posterior et si eiusdem honoris pretendat auspicia^i: cedere tn̄ illius tp̄is consuli debeat quo ipse nō fuerit: hoc obseruando et si iterata vice fastigia cōsulatus aliquis ascēderit. repetiti^k etenim fasces virtutes sepe meriti cōprobāt / nō augēt: quia nichil est altius^l dignitate. q̄ si quis prior consul posteriori cōsuli eidemqꝫ patricio posthabit⁹^m patriciatū postea cōsequatur: vinci eum oportet qui prior meruerit patriciatum postq̄ iste honore patricie dignitatis decoratus est.

¶ Consules hodie prohibentur per vrbē spargere pecuniam: ne cupiditate lucri populus eos sequatur sed eorū meritis: et q̄ pecunia que p eos iactabatur expendatur in opus aqueductus et quilibet cōsul expēdere debet centenas auri pondo. h. d. Bar.

Idem.

Ordinē cōsulatus ad antiquā reducim⁹ sanctionē: vt sellā^n nostrā honoris merito nō rapiēdi studio populorū agmina sectentur: ac lucrādi cupiditate deposita venerabilem parentum^o habitū ꝛ felicissima antiquitatis ornamenta cōspicerēt^p. hoc ergo exēplo etiā ceteros^q procedere consules volumus: nec expendere eos sine affectu patimur^r. cessante ergo ista spargendi vilitate amplissimi consules procedentes deinceps abstineant hoc errore perdendi: optimoqꝫ cōsilio operi necessario ꝓficiat / quod erat incompetenter proijciendum. ad restaurationem itaqꝫ aqueductuum huius amplissime vrbis centena^s pondera auri prestentur per singulos cōsulatus vt etiam consul patrie^t se dedisse nouerit: ꝛ data notum sit mā sura esse perpetuo.

m ¶ Posthabitus postponitur enim prior consul quando sequens fit patricius: cuꝫ maior sit consule. vt. j. eo. l. nemini. sed si tūc primus fuit et ip̄e patricius recuperat prioritatem ex tunc: et hoc dicit. Alij dicunt p̄ferri eū qui p̄mo patriciatuꝫ licet postea cōsulatū meruit. ꝛ subaudiunt oportet: scilꝫ ab eo qui prior ꝛc. sꝫ s̄m eos male aduersaret quis ꝛc. Item hic versus postq̄ iste ꝛc. male staret.

n ¶ Ordinem. sellam. id est sedem consulis que est nostra: quia eisdam⁹. sic. ff. de postulan. l. j. §. refert etiam. Accursius.

o ¶ Parentum. i. consulum qui patres debēt esse deuotis. vt auf. iusiuran. quod presta. colla. ij.

p ¶ Conspicerēt. agmina populorū.

q ¶ Ceteros. futuros.

r ¶ Patimur. corrigitur hic quod est insti. de re. diui. §. hoc amplius. sꝫ etiam hoc hodie corrigitur: et in voluntate eorum ponitur spargere vel nō: preter aurum quod soli principi licet spargere. vt in aut. de cōsu. §. spargere. col. iiij.

† Jo. de Pla. notat hic q̄ dare ignorāti est perdere. Aurum i spargere ꝛ ꝯtēnere sol⁹ p̄nceps p̄t.

s ¶ Centena. facit. j. eo. l. nemini. ꝛ l. sancimus.

t ¶ Patrie. vrbē vocat patriam. Accursius.

vi. mathe. de afflic. in consti. sicilie. li. 1. q. 26.

¶ Filius eligi poteſt patrici[us] niſi primo alteram dignitatum hic inſertarū fuerit adeptus. itē habens dignitatem cōſularem abſq; adminiſtratione in opus aqueductus expendere debet centum pondo auri. B.

Idem.

NEmini ad ſublimē patriciatus honorem (qui ceteris omnibus anteponitur[a]) aſcendere liceat: niſi prius aut conſulatus honore potiaꝝ: aut prefecture ꝑtorie/vel illirici/vel vrbis adminiſtratione / aut magiſtri militum/aut magiſtri officiorum in actu[b] videlicet poſit[us] geſſiſſe noſcatꝝ: vt hmōi tm̄ ꝑſonis ſiue adhuc adminiſtrationem gerendo ſeu poſtea liceat quādo hoc noſtre ſederit maieſtati patriciam cōſequi dignitatem[c]. Qm̄ vero glorioſiſſime huic vrbi q̄ caput orbis[d] terrarū eſt omnifariā credimus conſulēdum: vniuerſos q̇ poſthac honorarij ꝯſulatus inſignibus principali munificentia decorātur. c. lib. auri ad reficiendū aq̄ductū publicū miniſtrare cenſemus[e]: ad ſimilitudinē eorū q̇ ꝑ annale[f] tempus conſulariū editione munerū gloriaꝝ. nam ipſis quoq; expedit/ vt florentiſſima ciuitas centū auri librarum munificentia ſuſtētata/ honorarium quoq; ſentiat[g] conſulatū.

¶ Si cui conceditꝝ adminiſtratio dignitatis diu ante conceſſe non videtur de nouo dignitas concedi: immo illis potietur honoribus quibus potireꝝ ſi eidē ab initio adminiſtratio cōceſſa fuiſſet: nec ſoluet. c. lib. au. ī op[us] aqueductus ſi tempore dignitatis conceſſe ſoluit. h. d. B.

Idem.

SAncimus[h] viris excellētiſſimis conſularibus oībus q̄ iam facti ſunt vel poſtea fuerit ꝓcedēdi quoq; ⁊ re ipſa[i] per annum gerendi conſulatus impetrato videlicet principali iudicio legitimā tribui facultatem: ita vt peracta quā meruerunt ꝓceſſione non nouū aliq̇d vel qđ nondū habeāt adipiſci: ſed cōſulatus ius qđ ſemel eis cōſularis detulerit ꝓceſſio[k] iteraſſe[l] beneficio videaꝝ: ⁊ ī adoranda noſtra[m] purpura vel ī cōſequēdis cunctis cōſulū honoribus ⁊ priuilegijs ex anteriori tēpore ꝓuectionis ordine ſibimet nouerint vendicandū. hoc etiā obſeruādo vt hmōi conſul nec. c. lib. auri aqueductus huius inclyte ciuitatis ꝑ tenore ſacre conſtitutionis[n] prebendas quas cū eſſet conſularis preſtiterat/ conſul poſtea creatus ꝑſoluere denuo[o] compellatur.

¶ Filiuſfamilias electus in patriciū a patria ptāte liberatur. h. d. Barto.

Idem.

SAncim[us] viros excelſos patricios q̄s in hmōi dignitatis apicem auguſta maieſtas retulerit: illico ab īperialib[us] codicillis ꝑſtitis[p] patreſfa. efficiac ptāte liberari paterna: ne videātur q̇ a nobis loco patris honoraꝝ alieno iuri eſſe ſubiecti. quis em̄ patiaꝝ patrē poſſe quidē ꝑ emācipationis modū ſuis nexib[us] filiū relaxare: imperatoriam aūt celſitudinē nō valere eum quē ſibi patrē elegit ab aliena eximere ptāte: ne ſi contrariū approbeꝝ ꝑ quācūq; machinationē imperialis maieſtas minui[q] videaꝝ: ⁊ hoc quidē raro cōtingere ſatis[r] certū eſt. nemo enim facile reſpexit filiumfa. in patriciatus honorem ꝓuectū/ queādmodū in conſulibus hec res vſitata eſt: ſed ne q̄d in parte tēporis tale eueniat et ſine legib[us] inueniatur: hec ideo nobis viſa ſunt ſancienda.

¶ De prefectis pretorio ſiue vrbis: et magiſtris militū in dignitatibus exequendis.

¶ Prefect[us] vrbis et prefect[us] ꝑtorio et magiſter [illegible] vel militū licet habeant dignitatem diſſimi[illegible] ctas: tñ oēs ſunt paris grad[us]: ⁊ ille prefertur qui primo fuit in dignitate electus. Barto.

NEmini. anteponitur. imo ꝑfect[us] vrbis añponiꝝ. vt. ſ. de of. prefec. vrb. l. ꝑfectū. et ſ. de offi. vica. l. j. q̄ ſunt cōtra. So. prefectus anteponiꝝ dignitatibus de vrbe tm̄: ſed patriciatus etiam extra vrbem habet locum
b ¶ Actu. vt. j. vt digni. ordo ſerue. l. ij.
c ¶ Dignitatem. ſed illuſtribus viris ꝑmittebaꝝ patriciatus codicillos accipe: q̄uis huiuſmodi dignitatibus nō fuerint primo decorati: vt in nouel. de ordi. ſe. vbi etiā dicit ꝑfectum vrbis preeſſe patricio.
d ¶ Orbis terrarum. ff. de leg. et ſenatuſcō. de quib[us]. ⁊. ſ. de vete. iu. enucle. l. j. §. ſed ⁊ ſi q̄s et inſtitu. de ſatiſda. in fi.
e ¶ Cenſemus. ſ. l. ꝓxi. ⁊. j. l. proxi. ⁊ ſeparatus archarius debet eligi q̇ hoc cuſtodiat. vt ſ. de aqueduc. l. hac lege.
f ¶ Annale. ſicut ꝓſtat. c. lib. auri q̇ ꝑ annū īpetrat vt ſit cōſul in actu. vt. j. l. ꝓxi. ſic q̇ ſit cōſularis. i. vt dignitatem habeat ſine adminiſtratione.
g ¶ Sentiat. ſcilicet ciuitas.
SAncimus. ꝓcedendi. vt īpetret per annum etiam adminiſtrationem.
i ¶ Et re ipſa. id ē etiam ipſo actu.
k ¶ Proceſſio. ſ. per annum. et al's eſt profeſſio.
l ¶ Iteraſſe. ꝓmo conſularis factus conſul in actu non eſt plus q̄ cōſul. ⁊ facit. ſ. l. j. Accur.
m ¶ Noſtra. id ē nos purpura veſtitos: ēt diciꝝ adorari cū ſalutatur. vt. ſ. de fab. l. ij. in quo eſt ordo ⁊c.
n ¶ Sacre conſtitutionis. ſ. l. proxi. ſed ſi ante nō fuiſſet conſularis ⁊ ſic non ſoluiſſet: tunc impetrans conſulatum per annum ſolueret. vt. ſ. l. proxi. in fi.
o ¶ Denuo. ſic. ff. de reg. iur. l. bona.
SAncimus. ꝑſtitis. i. ꝑſentatis ſibi litteris electiōis ad patriciatū: vt hic. ⁊ inſtiꝝ. q̄b. mo. ius pa. po. ſolui. §. filiuſfamilias. ſic eſt ⁊ in quibuſdaꝫ alijs. quod dic vt. ſ. de decur. l. fi. ⁊ in auꝝ. conſti. que de digni. §. generaliter. col. v.
q ¶ Minui. quia quodāmodo eſſemus in poteſtate patricij patr[is]/ quaſi aui.
r ¶ Satis. ſicq; parū leduntur patres: quod ſecus eſſet in conſule. vt ff. de vſuca. l. iuſto. et tamen in conſule eſt idem hodie vt in. d. auꝝ.
ſ ¶ De prefe. pretorio ſiue vrb. ⁊c. Omnes iſtos dicit eſſe patres.

x. l. quisquis. vi. matrie. c. a justi. in [illegible] 26.

a Prefectū indiscrete. i. non discrete seu sepate: sz equalis dignitatis.
b ¶ Usqzadeo. i. adeo hoc est verū.
c ¶ Ad puatā. al's a puata: et ē plana al's ad priuatā. et tūc dic q retineāt aliquē effectum dignitatis. vt. j. l. proxi. 7 facit. s. ti. j. l. j. 7. s. q po. i pig. ha. si fundū. 7 de lo. p. ci. l. congruit.

Q Uisqs. gesserit. i. gestionē cōpleuerit. idez si nō cōpleuit anq̄z ali⁹ pfect⁹ eligeret sic eqparat magistrū istū pfecto: vt qui prior fuerit pferat. in hoc enim est similitudo.
e ¶ Ex pfectis. i. ex his q post magistratū fuerūt electi 7 desierunt pferatur magister in his q sequunt. Et no. eos retinere effectum dignitatis sic. s. de aduo. di in. petitionem §. egrediētē. 7. j. tit. j. l. j. 7. s. de exc. mu. l. eā. 7. l. maxiarū. i fi. 7. j. de pui. eo. q i sa. pa. l. ij. i fi. 7. l. fi. Dic s q h fuerūt puecti sz desierūt al's sec⁹. vt. j. de pri mi. l. ij. i fi. 7 facit. s l. pxi. cū suis concor. aliij dicūt puecti de nouo. vt 7. s. ti. j. l. 4. sed 7 hūt necessario dicere q desierunt: per. l. j. vt digni. ordo serue. l. ij. §. sed administratores.

¶ De prepositis sacri cubiculi et [illegible]

S Acri di- scretio. i. diffe

Imperator Augu.

P Refectū vrbis 7 prefectum pretorio et magistros equitum ac peditū indiscrete[a] dicim⁹ dignitatz: vsqzadeo[b] videlicet vt cū ad priuatam[c] se cesserint vitā: eū locuz volum⁹ esse potiorem qui alios promotionis tempore 7 codicillorum adeptione precesserit.

¶ Dignitate deposita per plures in pari gradu dignitatis existētes: ille ē potior q fuit i dignitate elect⁹. Bar.

Impa. Leo.

Q Uisquis magisteriū eqtum peditumqz suscepe rit/et gesserit[d] ante captam a quoqz prefecturam: is cum priuatus erit et honorem deposuerit ex prefectis[e] qui puecti fuerint preferatur. sit igitur sedes prior ante puectis/locus conspectior decernendi loquēdiqz facultas/antiqor cui ē splēdor adepti magistratus vetustior.

¶ De prepositis sacri cubiculi et omnibus cubiculariis 7 priuilegiis eorū.

¶ Custodientes cubiculū principis vel auguste eandē dignitatem habent quam prefectus vrbis vel prefecti pretorio et magistri militum: 7 hac dignitate deposita nulla est inter eos discretio: seruant tamen [illegible] Bar.

Impa. Justi.

S Acri cubiculi prepositi ea dignitate fungātur qua sunt pditi q eminentissimam pretorianam vel vrbanam meruerint prefecturam: aut certe militarem magisteriam potestatē: ita vt sit inter eos post depositas administrationes nulla discretio[f]/siue nostre serenitatis adoraturi admittantur imperium: siue pro suo arbitrio solēnes festiuitates[g] et cetus vel salutationes[h] vel quelibet alia officia frequētent: vt in sedibus[i] et in consensu[k] eis ordo seruetur/quem ordo profectionis ostenderit. sub habitu videlicet ipsis consueto: cum manifeste decretum[l] sit eum esse qui precesserit potiorem: vel illum subsequi quem recentius probauerit examen.

¶ Cubicularii principis etiam antequā ad dictum officium obligentur gaudent immunitate munerum extraordinariorum: 7 si nulla dignitate nō recipiunt hospitem inuiti. 7 presidio cōtrarium facientes pena hac lege inserta puniuntur. Barto.

Imperator Leo.

H Ac nostre mansuetudinis eterna lege sancim⁹ vt omnes cubicularij qui de nostro cubiculo exeunt[m] anteqz[n] primum locum[o] obtineant (excepto[p] castrensi et comite domorū) his priuilegijs perfruantur. i. vt neqz possessiones eorū angarias[q] siue perangarias/vl' etiam parauerdos in posterū dispositione etiam tui culminis vel alicuius calumnia dare cogantur: ne sordidis astricti muneribus decus ministerij quod militādo videbant adepti/ocij tempore 7 quietis amittant. domos quoqz eorum vel in sacratissima vrbe vel in qualibet alia positas ciuitate ab omni hospitum cuiuslibet dignitatz inquietudine vendicamus[r]: prouinciarum rectoribus eorumqz apparitoribus denarum lib. auri dispendio feriendis: si mansuetudinis nostre statuta dissimulare: et ex aliqua parte violare tēptauerint.

¶ Cubicularij principis et auguste non cogantur respondere nisi coram officiorum magistro. hoc dicit Barto.

Idem.

rentia. facit. s. ti. j. l. j. et. ij. et. s. titu. ij l. j. et. l. penul. et. j. de silē. l. vlti. Sed argu. contra. ff. de iudi. l. ij. §. plane. Accursius.
g ¶ Festiuitates. i. festi conuentus q fiebant in mayo. et dicebantur conuiuia. vt. s. de paga. et sar. l. vt prophanos. vel in maiuma. vt. s. de maiu. l. vna. li. xj. Ac.
h ¶ Salutatiōes iudicū forte. vt. j. de proxi. sa. scri. l. ij. et s. de offi. di. iu. l. vlti. Accursius.
i ¶ Sedib⁹. sic. s. de sac. san. ec. l. decernimus.
k ¶ Consensu. vt ff. de albo scri. l. j.
l ¶ Decretum. ciuium/vel senatorum/vel curie.

H Ac nostre. exeunt. qr finiunt officium 7 tamen retinent priuilegium q̄diu viuunt vt hic. 7. s. de exc. mu. l. eam. 7. l. maximarū. in fi.

Priuilegiū officialium dignitate finita nō pdit.

n ¶ Anteqz. subaudi etiam.
o ¶ Locū. scz cubicularij ad quod posset reeligi. vt. s de consu. l. 4.
p ¶ Exceptio. excipit duos palatinos qui nō habēt immunitatē infra scriptā: quinimmo nullus habet nisi qui. l. aliqua se habere ostēdat. vt. s. de excu. mu. l. maximarum. in princi. Accursius.
q ¶ Angarias. id est munus sordidum.
r ¶ Vendicamus id est excipimus. et facit. j. de proxi. sa. scri. in sacris. et de mune. et hono. l. vlti. §. patrimoniorum.

a Cubicularios hec merito dicunt penetralia quia null⁹ audet penetrare. P.
b ¶ Obire. i. subire. et loquitur magistro officioꝝ cui hec cōstitutio mittitur. ⁊ facit. J. de silen. l. ne aduersa. ⁊ de castrē. l. iij. et de agen. in re. l. iiij. et ff. vbi se. vel cla. l. quotiens. et J. de priui. scho. l. ij. nec ob. ff. vbi de cri. a. opor. aut. quia in p̄uincia. ibi nullo p̄uilegio ⁊c. q: non erat ibi insertum in iuris corpore.
Iubem⁹. sub. vt omnes ⁊c.
c ¶ Cuiuspiam. scȝ domini serui.
e ¶ Rapiant. ex hac. l. vt in aut. de mo. §. ij. col. j.
f ¶ Mortuos. id est morientes. vel proprie scȝ valeāt eorum testā. ⁊ no. hic argu. ad id q̄d habet instit. de le. fu. ca. tol.
g ¶ Dūtaxat. scȝ morientes.
h ¶ Sine legitimis. vt. ff. d̄ bo. va. l. vacantia.
i ¶ Dederit. scȝ dominus.
k ¶ Judiciuȝ. vt magistri officioꝝ. vt. ff. l. proxi.
l ¶ Eum. repete interpellare. ⁊ no. probauerit: q: probat ignorantiam. et sic est contra. ff. de proba. verius. Sed dic q̄ probat eoipso q̄ non probatur contrarium. sic. J. qui mili. non pos. super seruis. et. ff. de peri. tu. l. si tutor. sed vbi scit presumitur q̄ voluerit eum fieri liberū. vt. ff. de episco. ⁊ cle. aut. si seruus. et de proba.

Cubicularios[a] tam sacri cubiculi mei q̄ venerabilis auguste quos vtriusq̄ certum est obsequijs occupatos ⁊ aule penetralibus inherētes diuersa iudicia obire[b] non posse: ab obseruatione aliorum tribunalium liberamus: vt in sublimitatis solummodo tue iudicio propositas aduersus se excipiant actiones.

¶ Si dominus principi seruuȝ suum cubicularium obtulit: illico talis seruus libertatem adipiscitur et ea vtitur inter viuos et in vltima voluntate: ⁊ eidem ab intestato succedit per agnatos ⁊ cognatos: q̄bus deficientibus fiscus eius bona occupat tanq̄ vacantia: si autem domino ignorante vel inuito cubicularius factus sit / infra quinquēnium cum peculio vēdicatur: et predicta etiaȝ ad cubicularias extenduntur. hoc dicit Barto.

Idem.

Iubemus[c] omnes q̄ iam in sacrum cubiculum cuiuspiā[d] liberalitate donati alio ve titulo dati vel dandi principalib⁹ obsequijs inhesere / vel ante meruerant vel postea meruerint (licet nulla interueniente scriptura / nulla confectione gestorum) postq̄ deuotissimis cubicularijs fuerint sociati / ad cōditionem libertinitatis ingenuitatisq̄ rapiātur[e] / raptiq̄ vi deantur. hoc nō solum circa superstites / sed etiam circa mortuos volumus custodiri. nā cū hoc priuilegium videatur principalis esse proprium maiestatis: vt non famulorum sicut priuate conditionis homines / sed liberorum honestis vtantur obsequijs: periniquum est eos dūtaxat[g] pati fortune deterioris incommoda. sed testamēta quidem ad similitudinem aliorum qui ingenuitatis infulis decorantur / pro sua liceat eis condere voluntate. intestatorum vero nemo dubitet facultates vt pote sine legitimis[h] successoribus defunctoꝝ fisci iuribus vēdicari. ⁊ hec oīa tunc diligēti obseruatione volumus custodiri: cū spōte suaq̄ voluntate q̄s dederit[i] eunuchū sacri cubiculi ministerijs adhesurum. Si vero cuidā fuerit violēter extortus: aut inuito dn̄o vel ignaro intra sacrū ausus sit militare cubiculū: liceat dn̄o destinatū sacra ex lege cubicularijs interpellare iudicū[k]: ⁊ eū[l] quē probauerit nolēte se vel inscio sacrū penetrasse cubiculū: vt ⁊ suū famulū cū peculio cōsequat. Sed et sicut lesis implorandi presidij facultatem denegari nō cōuenit: ita nec calumniandi[m] viā patimur diutius esse patefactā. Ideoq̄ tēpus quinquennij prefinimus intra quod contra eos suas debeant exercere questiones: vt si medio tempore mouere distulerint / vlterius eis tāq̄ in suū famulū vendicādi: vel eius vt serui peculiū vel bona quasi liberti copia denegetur[n]. hec oīa que sup̄ deuotissimis cubicularijs sancimus: etiā ad cubicularias que a dn̄is in sacrū cubiculum date vel dande sunt superstites atq̄ mortuas extēdi propagariq̄ decernimus.

¶ Cubicularie etiam dignitate deposita cum vadunt extra vrbem poterunt vti cingulo dignitatis. Bal.

Idem.

Iubemus duobus viris illustribus prepositis vtriusq̄ sacri cubiculi tam nostre pietatis q̄ serenissime nostre coniugis[o] qui post finitā militiam senatorio fuerint cōsortio sociati[p] / licere quotiens ad aspiciendos agros suos vel ob aliam causam proficisci voluerint / cingulo[q] vti: cum hoc ad implendum eorum desiderium ⁊ ad nullius lesionem respicere videatur[r].

¶ De questoribus et magistris[s] officiorum ⁊ comitibus sacrarum largitionum et rei priuate.

Imperator Archa.

cum precibus.
m ¶ Calumniandi. argu. ff. de accusa. l. alij.
n ¶ Denegetur. sic. ff. ne de sta. defun. per totum. et ff. de tabel. l. ij.
Iubemus. cōiugis. vnus vni alter alteri cubiculo preerat sub quib⁹ alij plures erant. vt. ff. l. proxi. in princi.
p ¶ Sociati. per electionem cū certum erant numero. vt. ff. de peti. he re. l. fi. Uel dic eoipso q̄ illustres erāt et sic largius dicūtur senatores. vt ff. de sena. l. fina. §. fina.
q ¶ Cingulo. ensē forte. ⁊ sic est speciale. regulariter contra. vt. ff. vt armorum vsus. l. j. ⁊ in aut. de armis. Uel dic cingulo. i. titulo dignitatis / id est carruca. vt. ff. de ho. ve. l. j. et facit. ff. d̄ digni. l. clarissimis.
r ¶ Uideatur. sic ff. de pre. impe. off. l. rescripta. et. ff. de sena. l. vlti. in pn̄.
s ¶ [illegible] bus ⁊ magistri ⁊c. Officia istoꝝ sunt ff. d̄ offi. questo. cū tribus sequē. titu.

Qui ex questure. due sunt partes.
b ¶ Utriusq3.s.fisci et rei priuate.
c ¶ Attonito.i.terribili.
d ¶ Viguerũt.i.si bene gesserunt: vt tanq3 tunc ab omnibus cõmendentur. Accur.

no. pro paruo delicto pena magna imponitur. sic.§.de liber.et eo.libe.l.ij.et de here.l.ij.
o ¶ Corpus.i.corp⁹ officialiũ inter q̃s iste ceperat nũerari minuit isto extincto.i.deposito.vel hẽas minuet.s.p electionẽ alteri⁹ isto relicto. Et dic q̃ isti sunt notarij qui dignitates non pos- (Pena grauis pro delicto paruo imponit.)

e ¶ Acclamatione. viuat talis: vt faciũt rõani de papa/ẽt cũ voce p̃conis.vt.§.de of.rec.puin.l.iij. ⁊ i aut. vt or.pre.§.j.col.v. Alij dicunt q̃ isti excipiunt ab alijs qui cõmẽdãtur si al's tacita reuerentia prebeatur eis: vt subijcit:qd non placet.
f ¶ Excipiantur. id est recipiant cũ laudibus populi.
g ¶ De primicerio ⁊c. Id est de eo qui primo script⁹ est i matricula notarioꝝ:⁊ q̃ primũ locu3 obtinet. M. secũdicerius q̃ secũdum.ad qd.j.de dome.l.vlti.et notarijs.i.ceterꝫ postea scriptꝫ. Alij dicunt et pro id est. nam idem est secundiceri⁹ qd primicerius ẽm eos. Uel dicitur primicerius qui primo portabat cereum in aliquo festo: et erat in dignitate: quia spectabilis. vt.j.l.proxi. (Primicerius ⁊ secũdiceri⁹ q̃ sint.)
h ¶ Recipua. qete. id est i qetẽ ad qd.§. de epi. et cle.l.decernim⁹.
i ¶ Posuerint.id est deposuerint.
k ¶ Usi sũt.ꝺ fctõ
l ¶ Cõpendiu3. quasi nõ honorẽ. vt.§.de tabu.l.j.et facit.§. de digni.l.iiij.cum concor.

Qui ex questure[a] honore aut officiali magisterio: aut comitiua vtriusq3[b] erarij nostri attonito[c] splendore viguerũt[d] /acclamatione[e] excipiantur[f] solita: nec pretereant vt incogniti.

¶ De primicerio[g] et secundicerio ⁊ notarijs.

¶ Notarij principis licet senectute deposuerint officium aut maiorẽ dignitatẽ fuerint adepti nõ ob hoc notariorum nomen perdunt: sed notariorum et dignitatis [illegible] retinent priuilegia: nec possunt esse discussores aut perequatores [illegible] militem dignitatem cum administratione habere. Bar.

Imperator Leo.

Precipua[h] ẽ nostre pietatis intentio circa notarioꝝ nomẽ: atq3 ideo si vnq3 huius ordinis viri laborẽ quiete mutauerint vel abiecerint vel senectute posuerit[i]: seu cũ alia dignitate post hanc qual3 vsi sunt[k]/non dimittãt prioris vocabulũ militie: s3 cõpẽdiũ[l] sequẽtꝫ honoris assumãt. ⁊ si q̃s ex offõ vel[m] p̃cipue sublimitatis tue temerari⁹ assensus discussiões/peq̃tões/aliã deniq3 vllã rẽ inquietator extiterit/officiũ suũ nouerit vel leuis[n] culpe offensione detecta grauis mulcte discrimine fatigandũ: et numerarioꝝ corpus[o] extincto iniurie auctore minuẽdum

Imperator Zeno.

Preclarã nobileq3 militiã[p] spectabiliũ tribunorũ[q] notarioꝝ q̃ gloriosis obsequijs nõ nichil[r] reipu. cõmoditatis afferunt ⁊ decoris: diuersis bñficioꝝ[s] titulis muniendã credim⁹ ⁊ augẽdã. nam biẽnales metas viro spectabili pro tp̃e p̃micerio augẽdi mũeris duxim⁹ statuendas[t]. hos aũt[v] tribunos q̃ suis negocijs occupati minime sacrũ palatiũ curauerint frequẽtãdũ: nisi intra ãnale spaciũ reuertant (q̃3uis cõmeat⁹[x] iura p̃tẽdũt) p abñtia q̃dẽ vni⁹ anni vni⁹ g̃dus[y]: si ꝟo duob⁹ ãnis abfuerint/duoꝝ: si trib⁹/triũ: si q̃ttuor/sil'r q̃ttuor g̃duũ subire iacturã: his q̃ inferiores eis fuerit postponẽdis[z]. Qui ꝟo p q̃nquẽniũ integrũ se p̃ñtare cessauerit: exemptos matricula tñ noie tribunoꝝ nec ꝟo ordie p potiri. His in hũc modũ dispositꝫ vacationẽ cẽsus discussiõis[a] peq̃tiõis et cuiuslibet alteri⁹ rei hituros Illud p̃cipue puisionẽ nostrã flagitare p̃spexim⁹: ne p ambitionẽ vel grãm aut cuiuslib3 occasiõis obtẽtu/vel laborum seu sollicitudinum spem/publicoꝝ cuiq3 liceat aliq̃n graduũ seriem conturbare: et temporꝫ ratione calcata dudum militantibus anteferri: et que longis prolixisq3 stipendijs defensa iam pollicetur senectus gra

sunt hr̃e.vt no.§.i rubri. de tabu.itẽ hoc durante officio: al's secus. vt.j.l.p̃pi.i fi.vl de primicerio.
p ¶ Preclarã.militiã.inermẽ.
q ¶ Tribunoꝝ.i.p̃micerioru3 sic dicti: quia tribuni suffragio eligebãtur: qui.s. tribuni: vel qui.s.notarij.
r ¶ Nõ nichil. id est multũ. vt.ff.de ꝟb.sig. l. duobus.
s ¶ Bñficioꝝ.q̃ttuor em̃ p̃uilegia dat eis p hãc.l.primo vt p̃miceri⁹ eorũ tãtũ duob⁹ annis teneatur stare officio. scdo q̃ a q̃busda3 munerib⁹ eos excusat. tertio q3 p̃fert eos alijs posteriorib⁹. quarto q3 finito officio habẽt aliam dignitatem. (Primiceri⁹ q̃ttuor priuilegijs donatur)
t ¶ Statuendas. vt et.§.de of.p̃.vr.l.p̃miceri⁹. sed §.j.de nume.l.j.⁊.l.fi. So.ibi in notarijs hic in primicerijs tribus.
v ¶ Hos aũt. hic magis penã q̃3 p̃miũ eis donat.
x ¶ Cõmeat⁹. fac.j.ꝺ cõmea.l.ij.⁊ fi. ⁊.j.de dome.l.iij.
y ¶ Uni⁹ g̃d⁹. sc3 volum⁹ subire iacturã: qd est.j.⁊ sic subau. in seq̃ntib⁹
z ¶ Postponendis. al's dis. al's di.⁊ dictio his/datiui casus est: nam postponit iste sequentibus in his quib⁹ anteponeret nisi abfuisset: ad qd §.de offi.prefec.pre.l.ij.in fi. Et dic inferioris gradus ẽm predictã p̃portionalitatem. Item no. geminatio delicti geminat penam. sic.§.de epi.au.l.nemo.in fi. (Geminatio cris penam multiplicat.)

m ¶ Uel. p etiã: et dic si q̃s assensus temerarius extiterit: et sub: imponendo discussi: ⁊c.q.d: si notarius receperit dignitatem: et sic inquietauit legem istam.
n ¶ Leuis. etiã si in leui re exerceat offm̃ punit arbitrio iudicis: vt hic. et. ff. de pe. sanctio, et deponit vt subijcit, et
a ¶ Discussionis. hec munera sunt.§.de censi.

a Surripere.no.sic.j.de pn.agen.in re.l.iij.et.s. de con siti.l.j.et.j.de pri.sa.scri.l.vnicuiqz.et de re mili.l. contra publicam.et de tironibus.l.fi.et.s.de offi.ma.offi.l.nemo. et.j.de dome.l.ij.

b Infulas.i.dignitates.et no.q loquitur qn p quinquenniu absfuit.vt.s.§. hos autem. et sic ex delicto hz premium. sz certe no ex delicto: sz quia meruit dignitate gerat ea vel no: vt hic dicit: vel dic q quide acqrit infulas p lege ista: ac si p electionem habuisset et gessisset illas infulas.

c Preponed⁹. Sponit vacatibus pmis: q: hz noua dignitate. vt.j. tit. j.l.ij.§.sed administratores. vel priuilegio poris dignitatis/ obtetu cui⁹ pfert alijs q aliqn habuerut dignitates sed habere desierut.et sic est speciale qntu: otra id quod habes. s.de pfe.pre.l.ij.al's preponendis.

Ut dignitatum ordo seruetur.

Si qs inde bitum.alij tamen de bitu. vt.j.l.pr.Uel pone vt.j.de pa.l. ij.vel vt.ff.de mu. et hono.l. vt gradatum.

e Ignorantia. iuris vel facti. ad qd.s.qui pe.tu.l.fi na.et de cri. sacri. l.j.z.s.vnde vi.l.si quis.et.l.fi.

(margin: al's.munerum.)

tiosa festinatoe surripere[a]: hoc etia adijciedo vt primicerius post depositam publica nume roru sollicitudine ac si ipsam gessisset administrationem cuius consequitur dignitate/magistri officioru p antiqua consuetudine infulas[b] sortiat/ omnibus vacantib⁹ quis tpe precedetibus preponendus[c].

Ut dignitatum ordo seruetur.

Usurpans scienter honore sibi indebitum/ crimine sacrilegij punitur. Bar.

Si imperator theo. Si quis indebitu[d] sibi locu vsurpauerit/ nulla se ignorantia[e] defendat: sitqz plane sacrilegij reus qui diuina[f] precepta neglexerit.

Idem.

Omnes priuilegia dignitatum hoc ordine seruanda cognoscant; vt primo loco habeatur hi q in actu positi illustres peregerint[g] administrationes: secudo veniet vacates[h] qui presentes in comitatu illustris dignitatis cingulum meruerint. tertium vero ordinem eorum prospicimus quib⁹ absentib⁹ cingulum[i] illustris mittitur dignitatis. quartu honorariorum qui presentes a nostro numie sine cingulo codicillos tatu honorarie dignitatz adepti sunt. quintu eorum quibus absentib⁹ similiter sine cingulo[k] mittuntur illustris insignia dignitatis. Sed administratores quidem etiam comites rei priuate omnibus vacantibus[l] honorarijs anteponi censem⁹. Uacates autem post administratores venientes non omnes iam omnibus honorarijs credimus pponedos. sed eos vacantes illis honorarijs q similem adepti sunt dignitatem vt pfectori⁹[m] ptorio: no qstorius[n] prefectorio preponatur: pariqz modo qstorius qstorio no vacas: comes thesauroru vl' comes[o] rei priuate honorario qstorio vl' magro[p] officioru pferat. Et iter administratores illos etia numerari decernim⁹ quibus illustribus in sacro nostro consistorio cunctis[q] aliqd ordinarie dignitatis vel ate co misimus/ vel postea committemus peragedum: verbi gratia si vacantium[r] magistro militum belli cura omittatur. cur em aut vir magnificus germanus magister militum vacans appellatur/ cui bellum contra hostes madauim⁹: aut cur ex

(margin: al's.prefectori⁹ qstorio. — al's.et magistro.)

cans si habet dignitatem cui postea conceditur administratio. Barto.

g Peregerunt.et adhuc peragut vt ex sequentibus patet.et no.q hec prelatio valet ad ea q dicuntur.s. de offi. prefec.preto.l.ij.in fi.cum concor.

h Uacates.id est qui habuerunt dignitatem cu administratione: sed administrationez deposuerunt. vt.j. §.vacates.z.s.de fabri.l.eos.in fi.

i Absentibus cingulu. in signu illustratus. ad qd in aut. vt iudi.sine quoquo suffra. §.fina. colla. ij.et in aut. vt ordi.pre. §.j.colla.v. et dic hic mittitur cum administratioe: vt differat a sequenti. Item dic q fuit deposita administratio: ne sit contra.j.§.sed administratores.si eniz non esset deposita deficit ille casus. Sed soluitur p dictum §.sed administratores.

k Sine cingulo.id est sine administratioe. z sic expone in sequenti. et no.fm.M.q criminales cause cotra istos mote no possunt terminari sententia codenatoria: nisi p principem.sed absolutoria etiam perui- carium. vt.s. vbi sena.vel cla.l.quotiens.§.j.et §.viros.Accur.

f Diuina.huius.l.occupando.s.alterius locu.ad quod .j.de ero.mili.l.lege.et de priui.eo.qui in sacr.pa.l. fi.z.s. de diuer.rescrip.l.sacrilegij.et de cri.fal.l.j.

Omnes. habentes dignitate cu administratione preferutur habentib⁹ easde sine administratioe: postea qui dignitate sola cum administratione deposuerut: et hi hre dicunt dignitate vacate. postea illi quibus dignitas cu administratioe comittit. qrto illi qb⁹ dignitas a principe conceditur in psentia sine administratione. z hi honorarii appellant: qnto illi quibus illustris dignitas sine administratioe comittit. ite administratione hntes pferunt vacantibus. Ite vacates pferuntur honorarijs in simili dignitate constitutis non in dispari: vt prefectus vacans prefertur prefecto honorario.item non debet appellari vacans si habet dignitatem cui postea conceditur administratio.

l Sed administratores.vacatibus.sic ergo tria genera nota.scz vacantes qui desierunt. Item honorarios q nuqs administrationem habuerunt. Item illos qui cum actu omnibus preferuntur alijs.vt.s.ti.j.l.fi.et facit.s.de consu.l.nemini.in fi.lib.x.

m Prefectus.i.vacans prefectorio: scz honorario

n Questorius.i.vacas qstorio honorario.

o Uel comes rei.scz vacans.

p Magistro.honorario: est ergo nomen dignitatis.vt s.de ad.di.iudi.petitionem.§.egredientem.

q Cunctis.al's ductis.et al's cunctis.

r Uacantium.magister enim militum vacantium erat et sic ipse erat vacas: sed si de nouo iniungitur ei cura belli: non erit habendus vacans.

a Propentadius. propriũ nomen cui cũ esset vacans iniunctum fuit vt faceret quod prefectus facere cõsueuerat.
b Miles. id est militaris copiam annone habuit.
c Cõmeatũ. a tẽpore cõmeatus supererat de annona.

tur: si eis data sit primi ordinis comitiua cum administratione: et officio deposito si non aspirauerint ad maiorem dignitatem pares sunt comitibus egypti dioc. ꝛ pontice. alij vero milites militia soluta numerantur inter eos qui fuerunt prouinciarum duces. Barto.

De [illegible]

Viris spectabilibus. depositum. ad quod. s. de excu. mu. l. eam. ꝛ de fabri. l. eos. ꝛ de aduo. diuer. iud. l. j. et de asses. l. non parum. et. s. de prepo. sac. cu. l. ij. per que habes priuilegium durare etiam finita dignitate.
e Ad primos. vt. j. de proxi. sacr. scrinio. l. iiij.
f Ex proximis scilicet natos. vt. j. de proxi. sa. scri. l. in sacris. in princi. Sed contra. c. tit. l. iubemus. Solu. vt ibi. ad quod. j. de agen. in re. l. fina. ꝛ. j. de priui. eo. qui in sa. pala. l. ij.

De [illegible]

Cos. cõri ergo est spectabilis: vt in aut. de appel. et intra que tempo. §. illud. col. ix.

Viros. vtunt. vt. j. de pnci. agen. in re. l. fi. ꝛ facit. j. de pri. scho. l. iij. et de proxi. sac. scri. l. in sacris. ꝛ. s. de pfes. ꝛ me. l. fi.
i [illegible] Al's de comitibus et tribunis: al's de prepositis.

Prepositos. prepositi scholarum ꝛ illorum qui sunt per principem ad aliquod officiũ deputati principẽ adorare possunt: inter quos palatini etiam numerã-

Viris spectabilibus dispositum. [Excellentissimus] propentadius[a] nõ egisse dicitur prefecturã cuius illustribus cunctis dispositionibus vice pretoriane prefecture miles[b] in expeditione copia commeatum[c] abundauit.

De magistris sacrorum [illegible]

[illegible]

Imperator Augu.

Viris spectabilibus magistris omniũ sacrorum scriniorum nostre beniuolentie liberalitas tribuenda est: qui nostre quodam modo assidere maiestati videntur: ideoque post depositũ[d] etiam officium ab omni indictionis onere seu ciuilium seu militariũ iudicum prorsus immunes esse precipimus: vt nec ab amplissima quidem sede tui culminis eis vlla molestia super suscipiendo quolibet grauamine priuato vel publico penitus iniungatur: hoc beneficium ad proximos[e] etiam sacrorum scriniorum et ex proximis[f] volumus propagari. l. lib. auri officio tui culminis condemnatione mulctando/ si quid aduersus statuta clementie nostre innouari cõcesserit.

De [illegible]

[illegible]

Imperator Gra.

Cos qui trã quillitatis nre cõsistorie dici comites meruerunt: spectabilib[9] et proconsulibus equari[g] generaliter decernimus. Idem.

Viros spectabiles comites cõsistorianos ꝛ coniuges et liberos/ quinetiã seruos eorum atque colonos hisdẽ priuilegijs tã intẽtiones ab alijs proponendas excipiendo/ quam suas cõtra alios exercendo perfrui: quibus viri clarissimi pncipes scholarũ agentiũ in rebus p sacram pragmaticã sanctionẽ diuine memorie zenonis vtũtur[h].

De comitib[9] ꝛ tribunis scholarum[i].

Impera. Valen.

Prepositos[k] ac tribunos scholarũ[l] qui inquietudis epulis[m] adhibẽt ꝛ adorãdi[n] principis facultatẽ antiquitus meruerũt: inter quos[o] comites etiã sacri stabuli ꝛ cura palacij nũerantur[p] si pmi ordinis comitiuã cũ ppositura[q] meruerunt[r]: ꝛ casu[s] ad altiora nõ puenerint/ deposito sacramẽto[t] iter eos qui comites egypti vl' põtice dioceseos fuerint quorũ par[v] dignitas est haberi precipimus: in alijs[x] qui honore[y] comitiue regimen fuerint nacti absolutos militia[z] inter eos qui duces fuerint puinciarum numerari iubemus.

De comitibus rei militaris.

[illegible]

k Prepositos. comitibus.
l Scholarum. id est eorũ qui obedicbant ei in eo officio.
m Epulis. est enim quedam inquietatio cogitare de epulis. vt. ff. pro socio. l. cum societas.
n Adorandi. id est salutandi.
o Inter quos. scilicet prepositos et tribunos.
p Numerant. nã ꝛ hec pertinent ad officium predictorum. Uel dic quod alij preerãt qui similes erant predictis. Accursius.
q Prepositura scilicet cum administratione.
r Meruerũt. a principe ppter bonum seruitium. vt. j. de silen. l. j. ꝛ dic quod est multiplex comitiua. i. mlti gradus sunt comitis.
s Casu. no. de casu est dignitas. vt no. s. de le. ꝛ cõsti. l. digna.
t Deposito sacramento. i. finito officio comitiue: vel verius tribuni et prepositi.
v Par. põtice ꝛ egypti par est dignitas. ꝛ facit. j. de pala. l. vltima.
x Alijs qui honore. al's quod. quod est melius.
y Honore. quia dignitatẽ sine prepositura. i. administratione meruit.
z Militia. scilicet prepositi vel tribuni. Accursius.

De [illegible]

Priuilegiũ durat et finita dignitate.

Sũmarium.

al's que tudinis al's quin quirendis epulis.

agē.in re.l.ex eo.et.ī.de palati.l.in res.ꝛ.s̄.de iurisdi.em. iudi.l.fi.et.s̄.de profes.et medi.l.fina.

Iubemus.clarissimorū.i.clarissimarū personarū.sunt enim spectabiles.vt.s̄.de inoffi.testa.omnimodo.§.fina.et.ī.de castren.pecu.l.j.

b Eiusmodi causam.i.militie.vt a focus.vt.ff.de castren.pe.l.castrēse.et.l.si forte.

c Possidere.sic aduocati.vt.s̄.de aduo.di.iu.l.iiij.ꝛ assessores.vt.s̄.de assesso.l.velut.

d Fructum.ad hoc.s̄.de bo.q̄ lib.l.cū oportet.§.j.et ff.de col.bono.l.j.§.nec castrēse.et s̄.de inoffi.testa.l.oimodo.§.fina.et l.fi.et.ī.de castren.pecu.l.j.

e Rōne.q̄ mouemur ad p̄dicta.

f Militiam.s.ipsam.vel quod ide pcipit:vel ei⁹ estimationē.itē suffragiū.i.preciū p ea emenda:et est datum a se filio vel a patre vl' ab alio nō confertur.

g Imputari.vt predictis p̄mis legibus.secus in alijs dignitatibus vt dicta.l.oimō.et de colla.illud.

h Compellantur.vt.s̄.de excu.tuto.l.fina.etiam si iam erat inchoata tutela.vt.ff.de mi.l.verum.§.ex facto.et.ff.de excu.tuto.l.iurisperitos.

i Nolentes.volentes ergo p̄nt: al's generaliter inuit⁹ quis cogitur ad magistratum.vt.s̄.de mu.et hono.l.si quis magistratus.Item no.priuilegium trāsire ad filios in aliquo.sic.ī.de proxi.sa.scri.in sacris.

k Obseruādis.sic.s̄.de excu.mu.

Priuilegiū in q̄busdā adfilios transit.

minime eum ex cuiuslibet alteri⁹ iudicio nisi ex iudicio tantūmodo viri excellentissimi magistri officiorum couenirí.

[illegible]

Imperator Augu.

Iubemus clarissimorū[a] silētiariorū p̄ditos militia etsi genitorū suorū i ptāte sint ꝯstituti:quecūq̧ solatiorū seu emolumētorū vel donationū seu hereditatū noie p militiā vel quālibet eiusmodi cāz[b] his acquisita sunt vel fuerint/ iure castrensis peculij possidere[c]:nec ea posse vel parentes supstites sibi vendicare vel auferre:vel etiā post eorū obitū frēs vl' eorū alios hr̄des quasi ad defūctorū dn̄ū ptinētia i diuisionē deducere:nec em̄ oportet labores eorū alijs fructuz[d] vel lucrū afferre. Hac nāq̧ rōne[e] simul et cōtēplatiōe nec ipam militiā[f] vl' suffragiū qd̄cūq̧ p ea vel ab hisdem viris deuotissimis silentiarijs vl' parentibus eorū vel quolibet alio datū est vel fuerit:ab his patimur in successione defunctorū parētum ꝯferri/seu noie collatiōis in mediū easdem offerri pecunias/vel his iputari[g]. ad hoc de tutelis et curationibus eos excusari sancimus:ne alienarum rerū administrationez subire compellantur[h]:q̄ ppter nostra ministeria nec suis curā seu puisionem diligēter deferre possunt. Insup liberos eorū qui dignitate virorum spectabiliū comitum seu tribunorū decorati sunt vel fuerint/nullatenus nolentes[i] administrationem p̄fecture suscipere seu pagere:omnib⁹ videlicet ante latis priuilegijs in psona nō tātum in presenti militātiuz:sed etiam postea eidem consortio inferendorum tam tēpore militie q̄z post eam depositam obseruandis[k].

De domesticis et protectoribus.[l]

[illegible]

Imperator Iusti.

Domestici[m] ac protectores osculandi[n] cū salutauerint vicarios tui culminis habeant potestatem:pena enim sacrilegij[o] similis erit si his honorificētia[p] nō deferatur/qui contingere nostram purpurā digni sunt estimati[q].

[illegible]

Idem Augu.

Primiceri⁹ quidē domesticorū et protectorum vtriusq̧ schole[r] post adeptum

l.eam.ꝛ.ī.de agē.in re.l.fi.et.s̄.de pri.sa.scri.l.ij.Accur.

l De domesticis.i.silētiarijs s̄m quosdam.quod non placet.vt.s̄.ti.j.vel domestici.i.serui et liberti ꝛ similes.vt.s̄.de his qui ad ec.ꝯfu.l.fi.§.sane.quod non placet:q: ingenui seruiūt p̄ncipi.vt.s̄.de prepo.sac.cubi:l.iubem⁹.§.hoc nō solum.Tu dic de domesticis vt accipitur.s̄.de asses.l.domesticus vt suus templarij.et quidam fratres ad papam.sed hic laici milites et cōsortes.vt.ī.l.pri.Protector vero est qui stat armatus corā principe vnde obius et bilisarius fuerūt domestici et protectores iustiniani.et tamē primi q̄z secundi erant plures:ꝛ habebant prepositos qui primicerij dicuntur.vt.ī.l.ij.

Domestici.expone vt in rubrica.Accur.

n Obscurandi.dando pacem cuz vicario p̄fecti:non dicit cuz prefecto:sed papam osculamur in pede.

o Sacrilegij.facit.s̄.vt digni.or.ser.l.j.cum cōcordan.Accur.

p Honorificentia.maxime supradicta.

q Estiati.quē princeps honorat ab omibus est honorandus.vt.ī.ti.tu.j.l.j.et.s̄.de cri.fal.l.j.ꝛ de aduo.di.iu.l.restituēde.in fi.et.ff.de re iudi.l.quidam.et.s̄.tit.j.l.j.et.ff.de al.scri.l.j.et facit.ī.ti.ij.et.s̄.de of.di.iu.l.fina.Accur.

r Primiceri⁹.schole.id est societatis.Accursius fio.

domesticos accipe archanorū principis cōscios.

papa pede osculari debet.

a ¶ Tribunatum.id est primiceriatum. vt.s.de primi.l. preclaram.in prin.
b ¶ Ducatum.id est primiceriatū p̄dictum ꝛc.ꝛ habeas meruerit in singulari:al's trāsit de singulari ad pluralem.
c ¶ Subsequūtur.ordine eīn erant positi:et sic vsq ad.x. post primicerium sunt clarissimi: dū tamē inter eos sit ordo tēporis ꝓut fuerunt in eo offi= cio electi vt dicit in fine.vt fm ordi nem seruētur q̄ di xi.s.d offi.pre.pre= to.l.ij.in fine.ꝛ dic decursis.i. curren tibus. nō eīn erat finitū officiū.lꝫ q̄= dam cōtra. Item et alijs vltra.x.nō dat p̄uilegiū ꝑ le= gem istam.

tribunatum[a] inter eos specta= bili dignitate perfruatur q̄ du catum[b] gerere meruerint: alij vero qui decursis stipēdijs ab eodem.x. vsq numero subse= quūtur[c]:consulari id est clariss= simatus dignitate perfruātur cum ipsa loci decem primorꝫ accessione.

¶ Domesticus vel protector [illegible]

Idem.

Si quis domesticorum nisa negocij publici ab strahēte sollicitudine/ nec ei ꝑ ꝯmeatum soléniter vt abesset facultate cōcessa per bienniū obsequijs serenitatꝫ nostre de fuerit/retrorsum in ordinē tra ctus inferiorem/ quinqꝫ sequē tibus postponatur. Si ꝟo triē nio eius absentia continuasse monstretur/ vsq ad.x.locum proculdubio regredietur. ꝙ si q̄driēnioten[9] abfuerit/nouissi= mus[d] collocetur. quinquennio autem si fuerit deuagat[9]/ipso tam cingulo spoliandus[e] est: indignum quippe est desides a proprijs tam diu munijs ab errantes[f] (quos esse cōuenit as siduos) numerari.

res habeat salariū de quo cōstat.vt.i.titu.ij.l.si q̄s.ꝛ.s.de aduo.di.iu.l.post duos.§.fi.et.i.de primice.l.ij.et.i.de agē. in re.l.iij.sed etiam alterius anni: qd est mirum : quia sic heres habet plus q̄ defunctus.sic.ff.de magi.conue.l.nō similiter.et de peti.heredi.l.nec vllam.§.vlti.

¶ Si domestic[i] vel protector [illegible] heres ei[9] salariū [illegible] etiā [illegible] Rubr.

Idem Aug.

Lege pragmatica sine fi ne victura[h] prefiniendū ac ꝯstituēdū credim[9]: vt si q̄s virorꝫ fortiū p̄sentialiuꝫ[i] dome sticorꝫ in equitū[k] schola secun= di[l] primicerij locum adeptus diē interea supremū clauserit heredes ei[9] nō reliqui tm̄ tem poris qd eidē gradui supesse mōstratur[m]: verūetiā in sequē tis anni[m] hoc est primiceriat[9] solatijs ac emolumentis fruā= tur oib[9]: vt quod ad questum et cōpendiū militieqꝫ fructum ꝓlixe[o] ꝑtinet/ similis[p] habeat ac si supstes ꝑmāserit ad finē vsq supremum.

¶ De prepositis laborū[q] †

¶ Prepositi laborum [illegible] officio [illegible] inter cōsulares habeantur. Rubr.

Imperator Aug.

Qui prepositi laborum nostro iudi cio ꝓmouē tur[r] clarissi mi sint iter electos:ita vt ex ꝯsularib[9] habeātur[s]. nā et īmunitate[t] digni sunt/quos nr̄i lateris comitatus illustrat

¶ De primis sacrorum [illegible]

Si quis. no= uissim[9].id est vltim[9]. adde. que no.s.de.offi.p̄.pre to.l.ij.in fi.

Vaga= bundus nō p̄uilegi= um per dit.

e ¶ Spoliādus. nō vagabundū ꝑ= dere priuilegium. sic.s.de episco.et cle.l.gn̄aliter.s.alia forma seruat.s.de primicerio.l.ij.ꝛ.i. de cōmeatu. l.qui cūqꝫ.et.l.fi.

f ¶ Aberrantes. scilicet eē quod se= quitur.

g ¶ Numerari. id ē inueniri vt nu merent.vt facit po testas de his q̄ de bēt hr̄e equos pro cōmuni: ꝛ de illis de consilio.

Lege prag= matica. vi= ctura.i. duratura.

i ¶ Presentiali= um.qꝛ p̄sentes sta re debēt in curia. vt.s.l.pri.

k ¶ Equitum .i. in societate dome sticorum qui sunt milites. Accur.

l ¶ Secūdi.abijcias secūdi.et est planū.Alij habent sin= cerij:et dicunt eē idē qd primicerij.Alij hn̄t secundicerij:ꝛ alij secūdū locū p̄micerij.et sp̄ subaudi etiā.nā multo ma= gis in p̄micerio.Uel dic semp poni pro primicerio.vt.i.di= cit primiceriat[9].vl' respectu p̄ncipis q̄ est ibi prim[9]. arg.ff. de offi.ꝓcon.et le.l.si in aliquā.in fi.sed primus erat respe ctu sequentium.et sic dicit.i.primiceriatus.

m ¶ Mōstrat.ad annū erat elect[9].nō ḡ tm̄ illius anni he

heres qn̄qꝫ pl[9] priuile= giat de= functo.

n ¶ Anni . scꝫ tē= pore. Accur.

o ¶ Prolixe. id ē longe vltra q̄ vi= xerat.

p ¶ Similis. q̄ ad eum annum : sed dissimilis quo ad sequentem: nisi di cas ipsum habere salarium duorꝫ an norū pro vno.

q ¶ [illegible] laborū. Quidā ha bēt laborꝫ in textu et rub. nec dicunt cui labori sunt pre positi.alij laborꝫ a labijs foue:qꝛ cor rigebant eos qui male loq̄bant de p̄ncipe. Uel dicit hoc laborū signuꝫ bellicū ex auro et lapidibus precio= sis quod fecit fieri Constantin[9] p̄cio= sius inter alia si= gna bellica fꝫ hu gonem.et fm hoc ponit ꝑ genitiuo plurali:vt scꝫ deū ꝑ deorꝫ. et aduica riū ꝑ aduicariorū vt.i.titu.ꝓxi.l.fi.ꝛ deriuat a labor. q̄ ergo talib[9] signis faciēdis prepone= batur:dicebat pre positus laborum.

† Uide ad hunc ti.alcia. h.ꝛ pꝛi. i.ꝓx.ti.

r Qui prepo= siti.promo uentur. i. facti sunt.

s ¶ Habeant.etiā finito officio.vt ar gu.i.ti.i.l.iij.

t ¶ Immunita= te.personaliū mu= nerum:non patri= monialium.vt.ff.de excu.mu.l.inductis.

v ¶ De primis sacrorum scrinior. Quidā hn̄t prepositis aliū ꝓrimis.qd idē est.sic dicti qꝛ magis se principi proxi mat q̄ alū qui sub eis sunt:qui sunt plures.vt.i.e.hac par te.Et nota ꝙ tria sunt scrinia seu camere de quibus dici= tur .i.epistolarū que principi vel ab eo mittebantur: vt fit Bononie. Item libellorum conuentionalium et cognitio= num.vt.i.eo.l.vlti. Item dispositionum: vt est registrum. vt.i.de agen.in re.l.iij.in fi.

Scrinio rū tria sūt gn̄a.

Proximi sacrorū scriniorū ea dignitate fungunt̄ qua vicarij principis: et offō deposito sūt pponēdi vicarijs q̄ pmo vicariat⁹ offim sunt adepti/ et eorū officiū est finitū. Itē onus descriptionis nullo mō subire coguntur. Bar.

Impa. Aug.

Proximos[a] memorie epistolarum ac libellorum atq̄ dispositionū ita vicariorū honore cumulamus: vt inter eos[b] merito[c] dignitatis habeantur qui[d] prefectis dioceses[e] sibi creditas temperarunt[f] ex eo tpe ex quo eos splendor idēpti[g] primat⁹ ostēdat: in sequētib⁹[h] pponēdi q̄ vicarias postea administrauerit et nullam iniuriā descriptiōis perhorrescant[i].

Militātes i scrinijs ordinarios vel spectabiles iudices in prouincia existētes salutare non compelluntur: nec etiā accedere ad consiliū: et eis nō dz denegari accessus ad principē: et eis dz in salutatione reuerētia adhiberi et etiā dari ptās sedendi cū iudice: primates et apparitores si cōtrafecerint ternas lib. auri noīe pene soluāt. Bar.

Idem.

In sacris scrinijs nris[k] militātes in prouicijs ordinarij vl' spectabiles iudices a salutatione[l] non arceant̄: et inuiti in cōsensum[m] accipiant̄. sciturus vel principe/ vel corniculario[n]/ vel capitib⁹ officij ternas libras auri ex suis facultatibus eruendas: si cōsiltorium nostrū sepe ingredientibus secretarij iudicū nō patuerit ingressus: aut si reuerētia nō fuerit i salutatōe ɔlata[o]: aut sedēdi cū iudice societas ɔnegata.

Qui militauerunt in sacris scrinijs p.xx. ānos si q̄eti postea fuerint p pncipē destinati/ consularē retinēt honorē: nec pūt quoq̄ mō ab ipartito ocio separari. Bar.

Impa. Leo.

In scrinijs palatij militātes. i. mēorie epl'az libellorūq̄ ac dispositionū post xx. annos[p] transacte militie si discedēdū sibi esse decreuerit ɔsulari honore functi inter electos[q] hēant̄: hūcq̄ honorē dignitatis teneāt qui exɔsulari b⁹[r] ɔferri ɔsueuerit: nec eos[s] q̄sq̄ iniūgēdo aliq̄d vl' iubēdo possit ab ipartito ocio separe.

Possessio militātiū i sacris scrinijs solū tributū canonice indictionis pstatura ceteris sordidis muneribus nō vexat̄: et si ad maiorē ascēderit dignitatē non perdit ob hoc priuilegia scriniorū. Bar.

Impator Arch.

Iubem⁹[t] vt primū oim sit eoz q̄ i sacris scrinijs nostris. i. mēorie epl'aruz libellorū et dispositionum referunt̄ secura possessio ab oib⁹ sordidis[t] muneribus excusata: sup indictū nō timeāt: aut venalitiū[v] nō petatur/ solūq̄ canonice[x] indictiōis prestent tributū vt labore dignitas conq̄sita extraordinariū munus ignoret: nec vllam temonum[y] patiatur iniuriam. equorum[z] tyronūq̄ prestationē nullus agnoscat: q̄ vel adhuc i scrinijs militat: vl' honorē primi et comitiuā primi dispositionū longi tēporis sudore quesiuit: et hec quidem primonijs cēsuimus deferēda. Q̄ð aūt oibus[a] ɔstat deferri adiectu alteri[b] dignitatz perire nō patimur: vt etiam si pspe rioris fortune iudicio ad honoris[b] ornamenta pcesserint/ vetera tamen scrinijs eis labore priuilegia quesita seruentur[c].

a Proximos. expone vt in rubri. et dic sm pla. hi sunt quibus archana pricipis cōmittūtur. vt. i. eo. primos. est etiā dignitas q̄ dicit̄ primat⁹. vt. i. eo. si q̄s. Itē et alij qui dicunt̄ mellοproximi. vt. i. e. peculiari.

b Eos. vicarios. Accur.

c Merito: nomen est. i. ppter meritum

d Qui. scilicet vicarij.

e Dioceses. id est terras vel prouincias commissas ab his quoruz sunt vicarij.

f Tēperarunt. id est administrauerunt.

g Indēpti. id est adempti.

h In sequentibus. id est finito officio qð fit post annū. vt. i. eo. l. p biēnio. vicarij administrātes preferūtur his vacantib⁹. vt. s. vt dig. or. ser. l. j. §. sed administratores.

i Perhorrescāt vt. i. l. iiij.

k In sacris. i. p uincijs. si forte princeps aliq̄n illuc ibat. et nota q̄ ex alijs ordinarijs eligebat̄ prepositus vt si episcopus fieret ibi auditor ɔtradictoriarū

l A salutatione. quia principez et alios salutant. vt et. s. de silē. l. j. et de dome. l. j.

m Consensum. id est consilium iudicum. et sic nota q̄ quis inuitus tenetur consulere sicut iudicare. vt. s. de aduo. di. iu. sancimus. et dicvt ibi dixim⁹. et ex. de offi. dele. c. pastoralis in prin. nō autem recipere com promissum vt ibi. Accur.

Inuit⁹ ɔsulere q̄s cogitur.

n Corniculario. id est apparitore prefec. pre.

o Delata. sic. i. eo. l. peculiari. et. s. de offi. di. iudi. l. vlti.

p In scrinijs. post. xx. ānos de alijs inferioribus dicit: nō de pposito quinq̄ nisi per annū. vt. i. e. p biennio. et facit. i. de pfes. qui in vr. l. j.

q Electos. id ē honore ɔsulis q̄ dicunt̄ honorarij: vt s. vt dig. or. ser. et no. q̄ iste honorez et honores illi habent et tenent.

r Exconsularibus. vna pars. et facit. s. ð domesti. l. j. et de silē. l. j. et s. titu. j. et de prepo. sacri. cubi. l. ij. et. i. eo. in sacris. in fi. et. l. proxi.

Tal's ex cōsulib⁹

s Eos. vt. i. eo. l. proxi.

t Iubemus. sordidis. q̄ sunt sordida: dic vt. s. ð excu. mu. l. maximarum.

Tal's vt primo niorūeo rū q̄. ac.

v Venalitium. munus sordidum puta vt q̄libet vendat corbem vini p vbertate.

x Canonice. sm̄o videt̄ nec hic al's cōtra. vt. s. de magi. scri. l. ij. So. illa sm istam. et facit. i. ð pala. sa. lar. l. j. et. l. palatinos. et. s. de sacrosanc. ec. l. placet.

y Temonum. id est plaustrorum a temone.

z Equorum. vt s. ð silē. l. ij. et. i. eo. in sacris. et. s. de silē. l. iij.

a Omnibus. s. predictis militantib⁹ in sacris scrinijs.

Primm facit in c. ð multa. ex. de pbē. et dign.

b Honoris. alteri⁹ dignitatis.

c Seruētur. facit. s. de silē. l. j. et de dig. l. iij. et de ex

eu. mu. l. eos. ⁊ .j. de palati. sa. lar. l. vlti. ⁊ .s. de primice. l. j.
a Peculiari. i. speciali. sic. s. de fun. rei pri. l. vniuersi.
b ¶ In scrinijs. subaudi militantes.
c ¶ Memorie. id est dispositionum. ⁊ militante subaudi.
d ¶ Melloproximos. vna dictio. ⁊ sunt nomina graduum militantium in sacris scrinijs q̃ gradus multi sunt vt .j. l. vnicuiq̃.
e ¶ Contributam. facit. s. eo. l. ij. in fi. cum concor.
f Pro biennio. agere. id est administrare. sic. j. de palati. sa. lar. palatinus. ⁊ .s. de suscept. l. neminem. et de consu. l. pe. et vlti. Accursius.
g ¶ Memorie. subaudi dispositionum.
h ¶ Proximorum. nunc dicit de ceteris inferioribus militantibus qui maiori tempore stabant. vt .j. eo. l. proxi. et .s. eo. l. in scrinijs.
i Vnicuiq̃. sui loci. statuti.
k ¶ Ordine. sunt enim plures ordines. vt .j. hac. l. inter omnes tamen certi erant numero. vt .j. hac parte. Item alij erant vltra numerum: ⁊ illi successiue electi qui primas vacantes habebant hoc ordine vt prio primus ⁊ sic per ordinem vocentur: nec tamen in locum vacantis: sed alij statuti post vacantem ascendent vt vltim⁹ vacet et eum locum accipit qui vocat. et facit. s. l. proxi. ⁊ ff. de mu. ⁊ ho. l. vt gradatim. et .s. vt dig. or. ser. l. j. ⁊ .ij.
l ¶ Nemini. qui est vltra numerum non precedet consocios. Item nec precedet statutos vt dixi.
m ¶ Superatus. nota non sufficit diu studuisse: sed bene: nec hierosolymis fuisse ⁊c. et nota quindecim testibus hoc probari q̃ vltimus vel posterior sit melior primo qui supra ordinem vult admitti. regulariter sufficiunt duo. ad quod dic vt. ff. de testi. l. vbi.
n ¶ Extra filios. hec est exceptio exceptionis. nam licet posterior melior admittatur: verum est nisi prior erat filius vnus de statutis. et sic no. priuilegium patris filio prodesse. sic. s. de aduoc. di. iudi. petitionem. §. filijs. ⁊ de aduo. di. iudi. l. iubemus. §. et filios. et. l. petitiones. §. et filios.
o ¶ Parum obseruasse. sed parum proficit: et sic qui parum studet parum proficit.
p ¶ Insequentibus. vna dictio.
q ¶ Illum. extra numerum statutum hactenus constitutum.
r ¶ Proximo. hic est primus ordo. scilicet proximus. melloproximus secundus. adiutor tertius / vel pars secundi. nam diuersi sunt gradus militantium. vt in principio huius. l. et facit in auth. de sanc. episco. §. pro consuetudine. colla. ix. et in auth. scriptum exemplar. sed hodie hoc datur alijs. vt .j. e. l. si quis.
s ¶ Quod si quis. scilicet de his qui sunt vltra statutum numerum. et facit .s. de condi. inser. l. penulti. argumen. contra. ff. quis or. in bono. pos. l. iij. Item facit in decre. vij. quest. j. eos sacerdotes. Item argumentum contra .j. de numera. l. nulli. Item facit .j. de pala. l. vj. et de agen. in re. l. j. et .s. de potio. ad munera. l. j. et de consu. l. j. et .j. de eroga. mili. anno. l. iubemus.

Priuilegium patris filio prodest.

Militantium diuersi sunt gradus.

Studuisse diu non sufficit: sed bene.

¶ [illegible]

Impera. Theo.

Peculiari[a] preceptionis nostre fauore prestamus: vt in scrinijs[b] memorie[c] epistolarum libellorumq̃ ab exceptoribus vsq̃ ad melloproximos[d] dignitatem clarissimorum / honoremq̃ percipiant: ⁊ sicut reliqui in hisdem scrinijs militant liberum cum ordinarijs iudicibus ingressum. secretarij concessumq̃ habere legibus meruerunt: hi quoq̃ in quos hanc stipendiorum meritis clarissimatus conferimus dignitatem: cum spectabilibus etiam sese habere reuerentiam recognoscant: vt consedendi ingrediendive secretarium sciant a nobis licentiam contributam[e].

¶ Officium [illegible] in sacris scrinijs olim durabat biennio: hodie ad vnum annum [illegible]

Idem.

Pro biennio annum solum agere[f] deinceps decernimus eos qui in trib⁹ scrinijs memorie[g] epistolarum libellorumq̃ ordine ac merito stipendiorum ad gradum peruenerint proximorum[h].

¶ [illegible] in scrinijs vltra numerum loco [illegible] secundum ordinem graduum [illegible] posterior [illegible] laborum comparatione superat [illegible] [illegible] in ordine [illegible] [illegible] licet melior [illegible] [illegible] qui primo est in ordine. [illegible]

Imperator Augu.

Vnicuiq̃ q̃ in sacris scrinijs militant sui loci[i] merita seruari oportere constituimus: et vniuersos qui vltra numerum statutorum in hisdem scrinijs militant sui grad⁹ respectu per ordinem[k] quem sortiti sunt in deficientium statutorum locum (vt tamen vltimis socientur) subire decernimus. Ita vt nemini[l] penitus liceat cum sit posterior tempore locum precedentis ambire: nisi forte ab eo qui tempore vincitur laborum comparatione superatus[m]: vt quindecim primatum eiusdem scrinij testimonio cum sacramenti religione subnixus precedentibus dignior iudicetur. ¶ Hanc quoq̃ obseruationem extra filios[n] proximorum volumus custodiri: etenim vnicuiq̃ proximo vnum de suis filijs qui temporis duntaxat suffragio nititur (licet parum obseruasse[o] militiam cognoscantur) insequentibus[p] tempore qui laborum meritis muniuntur anteferri posse decernimus. Illum[q] tamen qui locum statuti meretur / proximo[r] quidem ducentos quinquaginta solidos: melloproximo vero vel adiutori pro consuetudine vniuscuiusq̃ scrinij. xx. aut. xv. solidos offerre precipimus. ¶ Quod si quis[s] de supernumerarijs q̃ in statuti locum subire debuerat / nec pecuniam offerat statuti etiam gradum recusare voluerit: sequenti tam offerende quantitatis predicte q̃ surrogandi licentia permittatur: ita videlicet vt si secundus vel etiam terti⁹ vel alteri⁹ cuiuslibet

numeri in eadem excusationis voluntate durauerit accedenti semper eadē copia quā precedens recusauerit tribuatur. Hos autē qui ad statutorū ordinem progredi noluerint: nec de suo gradu volumus remoueri: et cū vacauerit statuti locus/cōditionem quā antea repudiauerant id est et offerende pecunie et adipiscendi statuti locū liberā habere precipimus facultatem.

¶ Qui longo tēpore probe militauerunt in sacris scrinijs finito officio cingulo comitiue sacri palacij dū viuunt ponuntur et nichilominus oia priuilegia eis data salua manent. Barto.

Idem.

PRoximos sacrorum scriniorum quos fides ac diuturne obseruatiōis industria litterataqȝ militia[a] comitē[b] quinetiā dispositionū quē probitas ac strenuitas meritos commendat: cōpleto tpe sue militie comitiue sacri nostri cōsistorij cingulo in diē vite potiri (manentibus videlicet iādudū prestitis saluis[c] puilegijs pprijs) † decernimus: quibus eīn pietatis nostre archana merito cōmittuntur his pietas nostra vitam cingulo supradicte comitiue ordinādam decorandamqȝ decreuit.

¶ Militantes in sacris scrinijs qui anteqȝ cōuenirentur in iudicio cōmeatu accepto se absentant durāte tpe cōmeatus predicti cōueniri nō possunt: et ab indictionibus munerum publicorum officio deposito sunt immunes: et domos quas in puincia possident ab onere metatorū non vexantur. h. d. Barto.

Imperator Augu.

IN sacris[d] nostris scrinijs militantes per cōmeatū nō cōtinuatim prestitū ante cōuentionē[e] pfecti intra indultū[f] tēporis spaciū erunt cū suis cōiugibus et liberis a conuentione securi: ab indictionibus etiā publicorum et ciuilium munerum. et post[g] completam militiam excusatione[h] potiantur: super domibus quoqȝ quas in puincijs possident metatorum[i] molestia liberentur.

¶ Militantes in sacris scrinijs principis debēt esse. lxij. super epistolis vero. xxxiiij. super libellis cōuentionalibus. xxxiiij. et quattuor qui sunt omnibus predictis seniores: nec duplici officio fungi possunt. Barto.

Idem Augu.

HAc parte[k] statutos memoriales precipimus esse in scrinio quidē memorie sexagintaduos: epistolarū vero triginta quattuor: libellorū quoqȝ trigintaquattuor. antiquarios[l] vero qui habentur in scrinijs memorie nunqȝ minus esse qȝ quattuor: supradicti autem memoriales nullo modo duplici[m] fungātur officio: nec geminis chartis irrepserint: vt nō occupētur[o] plura in vnum se commoda collaturi: nichilqȝ reliquis relicturi.

¶ Si militās in sacris scrinijs decesserit et in eius locū fuerit alius surrogatus: salariū ei debitū inter creditores diuiditur hereditate nondū adita: salua tamen priuilegiorū prerogatiua. ea vero adita salariū heredibus debetur pro preterito tēpore et etiam residui temporis. Bar.

Imperator zeno.

SI quis in sacris nostris scrinijs: id est memorie dispositionum epistolarum et libellorum statutis iam cōnumeratus ab hac luce fuerit subtractus: ab eo quicunqȝ vtpote vacante loco de substitutis in statutorum consortio fuerit vltimus surrogatus[p]: pro solatio vel suffragio proximi diffinitā: sacreqȝ cōstitutioni diue memorie Theodosij et Ualentiniani principū insertam quātitatem defuncti heredes et successores vel liberi eius seu creditores qui fenus cū mortuo pro statuti loco ei acquirendo contraxerint/consequantur[q]: ita scilicet vt si hereditas vel successio defuncti minime fuerit suscepta vel adita: ta

a ¶ PRoximos. litterata militia. militant nāqȝ patroni causarum et c. vt. s. de aduo. diuer. iu. l. aduocati.

b ¶ Comitē. hic comes erat proximus scriniū dispositionū. nam proximus erat et comes.

c ¶ Saluis. sic. s. l. iiij. et l. iubemus. in fi. et. s. titu. j. l. ij. et. j. de pre. eo. qui in sac. pa. mil. l. j. et. ij. et. s. de prepo. sac. cubi. l. ij. et de silē. l. iij.

d IN sacris. militans in sacris si habita licētia ad tempus nō continua. i. perpetua interim conuenietur coram communi iudice: sed post profectionem ante reuersionem excusatur. sȝ suus iudex est. j. e. in sacris. item et a muneribus.

e ¶ Ante conuentionem. i. anteqȝ citetur. Accursius.

† al's proximis.

f ¶ Indultū. i. ante commeatum. vt ff. de iudi. l. ij. §. in omnibus. et facit. s. de comi. consisto. l. ij. et de silē. ne ad diuersa.

g ¶ Post. non solum ea durante.

h ¶ Excusatione dictorum munerū. et facit. s. de prepo. sac. cu. l. ij.

i ¶ Metatorum. de hoc habes. j. de metatis.

HAc parte. id est inter militātes in sacris scrinijs principis. nam secus in militantibus in scrinijs inferiorum vbi pauciores adsunt. vt. j. e. l. comperimus

l ¶ Antiquarios forte senes.

m ¶ Duplici. no. duo officia non debere haberi. sic. s. de asses. l. fi. et ff. de nō of. asses. l. penul. et ad muni. l. libertus. §. prescriptio. et in aut. vt iud. sine quoquo suffra. §. illud. et. j. de agen. in rebus. l. penult. §. illi. et qui milita. pos. eos.

n ¶ Geminis. faciendo se scribi in diuersis officijs.

o ¶ Occupentur al's aucupentur. i. non debent aucupari plura cōmoda. quod esset per hoc qȝ habent plura officia illi qui sūt collaturi in vnum: scilicet officium et nichil in reliquis et c. id est ille qui debet tantum vni intendere nō querat plura. al's est occupentur a se: scȝ in diuerso officio collaturi et c. et idem est sensus.

SI quis. surrogatus. quod dic vt no. s. e. l. vnicuiqȝ. circa princi.

q ¶ Consequantur quod ergo olim p l. s. e. vnicuiqȝ. §. illud/dabatur diuersis gradibus. hoc hodie datur certis psonis: vt hic. Uel dic qȝ illa sm hanc loquebatur. et no. p solacio. sic insti. ad tertul. §. j. item no. acquirendo. sic s. de pig. l. vlti. et aut. ibi posita.

les psone: id ẽ creditores q̃dẽ contra ceteros[a] prerogatiua si bi seruata: liberi autẽ vel agnati seu cognati non hereditatis sed priuilegij nomie simili modo huiusmodi summam percipient: sibiq́ȝ petere ac vendicare permittatur: nullius machinatione huiusmodi nostra dispositione retractãda seu violãda: maxime cum[b] viros etiã pro tempore spectabiles eorũdem ꝓximos scriniorum si q̃s eoꝝ ante completum proximatus actum morte preuẽtus sit/ ad heredes successoresq́ȝ suos residui tẽporis proximatus solacia sine quadam iminutione transmittere nõ dubitetur.

Idem.

In sacris scrinijs[c] militãtes et parẽtes[d] atq̃ȝ vxores eorum necnon liberos ex sententia tantũmodo tue celsitudinis[e] crimiales ꝛ ciuiles intentiones agentium excipere iubemus: insuper etiam colonos seu ascriptitios ꝛ seruos[f] eorum in hac regia vrbe degẽtes eodem beneficio potiri fidei pro tempore adiutoris viri spectabilis proximi vel vnius ex statutis committẽdos[g]: ita vt si in prouincia quicũq́ȝ memorialis repertus fuerit iuratorie cautioni committatur: et si[h] non possideat imobilẽ substantiam: serui nichilominus ꝛ coloni ad eum pertinentes fidei[i] eius[k] tradantur. ¶ Modũ insuper sportularuȝ ad mediocrem deduci quantitatem[l]: et executoribus de schola agentiũ in rebus attribuẽdis[m] vnũ solidũ singulos[n] vsq́ȝ ad fineȝ negocij/ proq́ȝ ingressu in iudicio tue magnitudinis quolibȝ modo faciendo duos solidos[o] et pro editione gestorum[p] exceptoribus dimidiam solidi partem: et si apud arbitrum[q] negocium ventilari contigerit: ipsi q̃dem arbitro vnum solidum et nichil amplius: exceptoribus[r] autem eum[s] obseruantibus tã pro ipso quod implere videnẗ ministerio: q̃ȝ pro editione gestorum seu relationis vel diffinitionis tertiam partem solidi prebere sancimus: nec pro tpe

a ¶ Contra ceteros. s. filios non heredes. et no. ordinem hũc seruari sicut diximꝰ. ff. de leg. ij. cũ pater. §. a te. Uł dic ceteros. s. etiã cũctos alios creditores cuiuis tẽpore ꝑores. vt. ff. de pig. l. vlti. et q̃ po. in pig. l. diuersi. Sed hodie ita demũ si ad hoc est mutuata. alś nõ ꝓferẗ alijs. vt in aut. de equa. do. §. qꝛ vero. col. vij. et de exhi. §. optimũ. col. iij. Accur.

b ¶ Maxime cũ. accipe finẽ nõ dubiteẗ viros ꝛc. si ḡ daẗ heredibꝰ salariũ: ḡ et hoc lucrũ ad qđ. s. de dome. l. fi. et. j. ti. j. l. iij. ꝛ ð ꝑmipi. l. j. et. s. de offi. testa. l. oimo. et de aduo. diuer. iudi. post duos. §. j. et in aut. de exhi. §. optimũ. et de va. et extraor. cog. l. j. §. penul. et. j. de erog. mi. an. p hãc. Item no. q̃ aliq̃d hñt filij non vt heredes pr̃is sȝ vt liberi. sic. s. ð lati. liber. tol. §. sed ꝛ si sub conditione.

Filijs aliq̃d ñ tãq̃ȝ heredibus sȝ vt filijs competit.

In sacris. Militantes in sacris scrinijs et eorũ parẽtes vxores libi/ coloni/ ascripticij/ et serui eoꝝ ciuiliter et criminaliter corã officiorũ magr̃o sunt cõueniendi. et si in ꝓuincia cõueniunẗ satisdare nõ cogũtur de iudicio sisti: lȝ imobilia nõ possideant: sed eorũ iuratorie cautioni cõmittitur: et noie sportularũ nichil soluent. nam executoribus agentium in rebus vnũ solidum prestabunt: et cum ingrediuntur iudiciũ dicti magistri soluẽt solidos duos: et pro editione actorũ notarijs dimidiũ solidũ: et si litigant corã delegato vel arbitro eisdem nomine sportularũ vnum solidũ tm̃ ꝓstabunt. pro oibus vero alijs in iudicio agitandis tertiũ solidum tm̃: et si nõ corã magr̃o sed corã alijs iudicibꝰ maioribꝰ sup annonis ciuilibꝰ ꝓ tutela vel curatione vel nunciatione noui operis cõueniant: illos sumptus faciẽt in tali iudicio quos facere tenebanẗ coram officiorũ magistro. Si vero cõueniantur coram prefecto vel fisci patrono aut vrbis prefecto vel apud architectos: illos sumptus prestabunt nomine sportularũ quos coram arbitris prestare teneneẗ et nõ vltra. et habent locũ predicta siue ꝑ se siue ꝑ procuratorem litigent: et ad predictas sportulas teneneẗ cum processus ordinarie agitatur in scriptis/ secꝰ si extraordinarie. Item dictis militantibus donec militant et etiam deposito officio priuilegia data sunt salua: ꝛ ob equalitatem in iudicijs obseruandam priuilegia eis competentia circa prestationẽ sportularũ ad aduersaries porriguntur. item mutatione loci priuilegia eis concessa non perduntur. Bartolus.

c ¶ Scrinijs. s. ꝑncipis q̃ sunt tria. vt in rubrica notaẗ.

d ¶ Parẽtes. trãsit ad superiores priuilegiũ. sic. j. titu. j. l. fi. ꝛ. j. de castren. l. fi. §. hoc autẽ. Sed cõtra. ff. de sena. l. j. in fi. Solu. vt ibi. Accursius.

e ¶ Tue celsitudinis. magistro officiorũ loquiẗ. vt. s. de silen. l. pe. ꝛ dic sententia citatoria. sic. s. de epi. et cle. l. cũ clericis. et de arbi. qualem. ꝛ dic statutis. vt. s. eo. l. vnicuiq́ȝ.

f ¶ Seruos. in his speciale vt ꝛ i seruis principis. vt. s. vbi cause fis. l. fina.

g ¶ Cõmittendos. dictos militãtes et eorum familiam: et hoc in vrbe: sed in prouincia iurabũt: vt subijcit.

h ¶ Etsi. i. cuiuis alś contra. ff. q̃ satisda. cogan. l. sciẽdum. et de hoc loquitur insti. de satisda. §. sed hodie. et facit. j. de prin. agen. in re. l. fi. et de ꝓui. scho. l. fi.

i ¶ Fidei. scilicet cautiõi iudicio sisti. Accur.

k ¶ Eius. memorialis in ꝓuincia. et conueniẽtur ibi coram delegato a magistro officiorũ. vel preside prouincie. arg. s. de episco. et cle. l. oẽs qui. j. et. ij. rñ. et. j. §. dimidiã. et facit. s. dẽ digni. l. quotiens. et. j. de agen. in re. l. fi.

l ¶ Quãtitatẽ. repete iubemus. vt ecce et execu. ꝛc.

m ¶ Attribuẽdis. magistro officiorũ q̃ assumebat de schola alia. vt defensor ciuitatis de schola presidis. vt in aut. de defen. ciui. §. ex ꝓuinciali. colla. ij. Itẽ dicitur executor hic q̃ facit partes in iudicio comparere. vel aliter ꝛ ꝓprie vt. s. de execu. rei iudi. l. executorem.

n ¶ Singulos. s. proximos conuentos.

o ¶ Duos solidos. non aperit cui dentur. quidam dicunt hostiarijs. Uel dic ipsi prefecto. arg. in aut. de iudi. §. ne autem. et. j. ꝓxi. et. l. si ad arbitrũ. et dic solidũ. i. aureum. vt insti. de pe. te. li. §. fi.

p ¶ Gestorum. i. eorum que aguntur in iudicio.

q ¶ Arbitrum. i. delegatum. vel proprie. vt in aut. de iudi. §. appellationes. colla. vj.

r ¶ Exceptoribus. i. notarijs.

s ¶ Eum. conuentum coram arbitro.

a ¶ Executores.s.aliquos ab his corã arbitro cõuentis.
b ¶ Dimidia.nota minus prestat si cõueniat in prouincia q̃z si rome.sic.s.de episco.et cleri.l.omnes.§.ij.et.iij.
c ¶ De ciuilibus.z de his habes.s.de diuer.prescrip.
d ¶ Eos.militãtes in sacris scrinijs.al's eorum familia sed quomodo hoc cũ corã mgr̃o officiorũ tãtũ debeãt cõueniri.vt in pn. hui⁹.l. Rñ. sponte Uel spãle in talib⁹ vt certos habeant iudices.vt.j.d pa.la.l.viros.

e ¶ Maiore.s.illustriũ vel spectabiliũ:q: sepat spectabiles cum dicit apud zc. Accur.
f ¶ Patronũ. ex curia prefecti erat electus patronus fisci q̃ audiebat de his cãis vt iudex.
g ¶ Architectos. iudices de tectis cogñscentes.vt sup nunciatione noui operis: al's summi magistri tectorum vocabantur vt consulerent. sic in aut. de nõ alie. §.quod aũt. Al.
h ¶ Defensores. procuratez actorʒ: defensor rei.vel procurator cum mandato rei vel actoris :defensor.s. rei sine mandato: z h in ciuili: nõ in criminali.vt.ff.de pu bli.iudi.l.pe.§.ad crimen.
i ¶ Sententia. citatoria.vtputa per albũ:vel per scripturam missam.si bi vt veniat.
k ¶ Ex depõne. q: actor dicit q pe tit:et notarius scribit/ vel tantũ verbis dicit: et sic extraordinarie.z tũc nichil debetur. et sic est ar. q iudex medius nichil accipiat de decimis qñ extraor.agitur.
l ¶ Adiutoris.de curia magistri.officiorum erat.

al's p flagitare.

‡ cõcor. c.i iudicijs.e[x] de reg. iur.

virum spectabilem fisci patronum/vel executores[a] qb⁹ in minuendis litib⁹ sollicitudo iniũcta est/ q̃cq̃ ab his exigere seu pfligare pcedi:dimidia[b] scilʒ expensarũ quas in iudicio tul culminis a memoratis psonis preberi statuimus portione in iudicijs prouincialibus ab his agnoscẽda: ita vt si d ciuilib⁹[c] annonis vel tutela seu curatione vel noui operis nũciatione litem eos[d] subire ptingat/ i maiore[e] quidẽ iudicio ad similitudinẽ sumptuũ quos in iudicio eminentie tue dependere precepti sunt/apud virum clarissimũ p̃fectũ annone seu fisci patronũ[f] vrbicarie magnifice p̃fecture vel architectos[g] p modo eoꝝ q̃ sup arbitris et litib⁹ apd eos exercẽdis superi⁹ statuta sunt soluẽtes expẽsas/nichil amplius agnoscere seu dependere cogant. q̃ oia custodiri iubemus siue p se siue p procuratores:aut etiã defẽsores[h] lites exercere maluerit: hoc si plata scriptis snia[i] moniti sũt. Si ṽo ex depositõe[k] seu aliter quis coꝝ pue̊tus fuerit/ nichil eũ vel scrinio viri clarissimi adiutoris[l] vel cuilibet alij nomie sportularũ offerre cõpelli/ omnibus ante latis[m] priuilegijs postea[n] quib⁹ p anteriores diuoꝝ principum sanctiones defendũtur/ i psona tã eoꝝ q̃ adhuc militant[o] z qui postea eã dẽ militiam sortiti sunt:q̃z eorũ qui predictã militiã gradu vacante[p] iam deposuerunt vel postea deposuerint seruãdis: vt eorũ cõmodo ipi quoq̃z vna cũ vxoribus z liberis:colonis preterea et seruis proprijs pfruant. ¶ Et quoniã in cõtrouersijs quas i iudicijs mouerit contigerit equalitatem litigatoribus volumus seruari: z aduersarijs eorũ pro sumptibus et expensis similẽ ante latorũ beneficiorũ prerogatiuã custodiri[q]: pter hãc etiã cãm z viros deuotos memoriales non tm̃ agẽdo in quolibet iudicio: sed etiã actiões ab alijs ingerendas excipiẽdo priuilegijs a nobis indultis potiri decernimus:his videlicet qui militiaʒ viroꝝ deuotissimoꝝ memorialium gradu solito[r] deposuerũt seu deposuerit. et si q̃etis amore p puincias domicilium[s] fouere maluerint:omnib⁹ nichilomin⁹ priuilegijs q̃ huiusmodi personis per sacratissimam legem nuper pmulgatã a nostra liberalitate p̃stita[t] sunt muniendis/ z eorũ cõmodis atq̃z auxilio potituris.

¶ Imperator Augu.

Omperim⁹ diuinit⁹ pridem fuisse dispositum[v] viros deuotos adiutores tue[x] magnitudinis certos eẽ in numero:nec ad h̃moĩ nomen vel operam plures licitũ esse aspirare:q̃z in scrinio q̃dẽ sacre memorie duodecim[y] tãtum: septenos ṽo in duob⁹ reliquis scrinijs.i.sacrarũ epistolarũ sacrorũ q̃z libelloꝝ: sʒ posterioris licentiã tpis supra modũ indulgẽdo ambitionib⁹ disturbasse rei merita:ac i multitudiẽʒ diuulgasse/ vt inter memorialiũ et adiutorũ numerũ[z] nõ lõgũ pene interfit. Sancimus itaq̃z reduci eis ac renouari statutũ ordinis terminũ:non vt eximãtur adiutoribus hi qui preter predictam dispositionẽ in presenti exuberant:sed vt interea oib⁹ alijs interdicatur ab affectando hoc nomẽ donec exeũ

m ¶ Oib⁹ ante latis.ãñ hãc legẽ p alias leges hui⁹ titu.
n ¶ Postea.i.post q̃z fuerint concessa.
o ¶ Militant.de his qui tempore priuilegij militant: vel postea ceperant.Uel dic sunt id est erunt.
p ¶ Uacãte.al's g̃du vacãte:al's g̃ne vacante perfruant. sic.s.de silẽ. l.fi.in fine.cum concor.
q ¶ Custodiri. et ideo eorũ aduersarij nõ dãnificãtur. idcirco habeant agendo vel defendendo.et no. eq̃litatem in iudicijs seruandã. sic.s.de fru.et lit.expẽ.l.fi. et de postu.,puidẽ dũ.et.j.d re mili.l. fi.§.ita videlʒ.z.ff. de re iudi.l.nõ tm̃ z.s.cõi diui.l.pe.z i arbitrijs.vt.ff.de arbi.l.si cũ dies.§. pe.et in pactis.vt ff.p socio.l.si soci⁹ p filis.ar. ptra.ff. de act.emp. iulianus §.pe.
r ¶ Solito.al's soluto.z facit ad pn. l.s.de coml.consil. l.ij.et de silentiarijs.l. penul. et.s. vt oẽs tã ciui.l.j.z i aut. de litigio.§. ad excludendas. colla. ix.et.j.de castren.l.fi.et de pn. agen. in re.l.fi.itẽ ad fi.s.d pri.scho. l.ij. Accur.
s ¶ Domicilium. ex differẽtia cũ locorũ zc.vt.s.de tẽpo.in integ. resti. l.fina.
t ¶ Prestita.in.l. quã nõ habemus
v ¶ Omperim⁹. dispositũ.in l.quã nõ habem⁹.
x ¶ Tue.questori loquitur. vt.j.l. fina. Accur.
y ¶ Duodecim. s.eo.l.hac parte.s So. vt ibi. Alij q: ibi in memoriali: b⁹.h in adiutorib⁹
z ¶ Nũerũ. nota duas scholas seu numeros.s.memorialiũ z adiutorũ.
z ¶ Lõgum.i. lõ

[illegible]

ge cum memoria-les debēt esse plu-res.
a ¶ Numerus. sic in auk. de refe-ren. col. iij. et de mē su. ordina. clerico-rum. et vt determi natus sit numer⁹ cle. in prin. col. j. et §. d. sacrosan. eccl. non plures.
b ¶ Laterculen-sis. gradus quidā in scrinio memo-rie dispositionum principis.
c ¶ Alijs. scilꝫ li-bellorum vel epi-stolaruꝫ. quod dic vt in rubrica.
d ¶ Proximi. id est in dictis gradi-bus fuerunt incor porati.
e ¶ Inter alia. hoc continet sub-scriptionem ꝙ in-ter adiu. me. p. est quem pro se sur.
f ¶ Temporum sic. j. de priuileg. e. qui in sa. pa. l. fin. Accursius.
g ¶ Meruit. id est qui decessit ab adiutoribus: inter quos erat prior: nunc est vltimus inter memoriales sed surrogatus ab eo inter adiutores erit primus inter eos: si modo ordo temporis libello-rum ei dederit: qa precedentes eum sunt mortui. ne ob st. §. eo. ibi. qui po steriores erant ce-teris. Ut dic ꝙ me-morialis vltimus sit adiutor et pote-rit esse prim⁹. ideꝫ si desinant prece-dentes. argumen. j. l. proxi. et sic duo habent officia. qđ contradicit. §. hac parte: nisi dicas ꝙ hic quasi vnum re putatur cum sint circa idem.

Officia duo ha-bere q̄s regula-riter nō potest.

tibus singulis ac recedentibus decrescere possit vetita conglo meratio/ legitimusqꝫ iam resi-deat numerus[a]: nō prohibēdis viris deuotis adiutoribus desi stentibus eodem officio: cū vel ad laterculensis[b] gradū in scri nio sacre memorie prouecti fue rint/ vel scdm locū obtinuerint in duobus alijs scrinijs[c] postqꝫ proximi[d] creabuntur: licet non-dum redacta sit quantitas pri-stina: tamen alios quos pro se elegerint surrogandos adiuto res petere qui posteriores erūt ceteris. ¶ Illud etiā disponen dum duximus vtpote nōnullis anterioribus exemplis subnixū necnō iustitie congruum: vt ab his quibus concessum est adiu torum agmini pro se sociare: li bellus offeratur viro illustri p tempore questori/ petēdaqꝫ ei⁹ subscriptio/ tempus atqꝫ homi nem/ necnon etiam rem ipsam continens: id est ꝙ inter[e] adiu-tores ei quem pro se surrogat mereri permissum est: ordinan-dis videlicet hisdem adiutori-bus pro ratione tēporum[f] qui-bus libelli porrecti sunt: vt etsi memorialiū matricula inferio-re loco sit: qui prior in adiutori-bus meruit[g] adiutor quideꝫ ha beatur superior: memorialis ve ro posterior pro vtriusqꝫ ordi-nis modo vel discrimine: quod etiam in alijs quoqꝫ pene om-nibus officijs[h] obseruari digno scitur.

¶ Adiutores cum conueniunt sine scriptis eorum nomen vo-ce sola sufficit [illegible] in scriptis tam in sententia qꝫ in actis est demonstrandū. [illegible] si adiutores commeatū accepto se absentauerint durante tem-pore absentie integrum debet habere salarium ac si presentes essent. hoc dicit [illegible]

Idem.

Hac lege sancim⁹ si quā do adiutores viri magni fici pro tempore questoris sa-cri nostri palatij in accusationē ciuilis cause vel criminalis de-ducti fuerint: strictum iuris et in tegritatis congruum ordinem conseruari: vt si sine scriptis cō ueniendi sint/ nomen eius pre-cipientis[i] ore designatum esse sufficiat. Si autem scriptis in querimoniam vnus adiutorum aut plures forte ferēdi sint: mo numenta[k] sententiarum in per-sona tantummodo cōueniendi adiutoris precedentium equꝫ et iustum initium futuro prestet certamini. Et quoniam proba-tionibus[l] et exemplis que in de corem consuetudini deceat in-dulgeri quod in vniuerso deuo tissimorum scrinio libellensium euicisse monstratur: id in adiu-tores sacre memorie sacrarum etiam epistolarum transferen-dum censemus: vt qui liberam proficiscendi licentiam prenun ciatione commeatus adempti fuerint: sine qualibet stipendio-rum aut emolumentorum de-ductione[m] peregre degant. et-enim pro tempore viris clarissi mis primis et melloproximis aut eorum adiutoribus absen-tie causa vel offerre de suo pro prio: aut ex annonis seu stipen-dijs quicqꝫ relinquere cogēdis q̄uis ianuarias kalēdas indul tum excedat spacium/ et intra se festū diem contineat. ad hoc illud obseruari sancimus: ne alius adiutor per quamcunqꝫ ambitionem his qui in presen-ti sunt post eorum diminutio-nem addatur: licet in veterem numerum redacti fuerint[n].

Imperator Archa.

Certe quidē sunt dispo-sitiones nostri numinis quas super adiutoribus viri illustris pro tempo re questoris nostri palacij quorum obsequio res agitur questoria dedimus: quarum prima[o] quidē ad supplicationem eorūdem adiutorum[p] emissa.

h ¶ Oib⁹ officijs puta in scrinijs p̄n cipū. Uel dic etiaꝫ in scrinijs alioruꝫ magistratuū. nam et alij habent vt. j. l. proxima.

Hac lege. pre-cipientis. id est agentis vel ac cusantis.
k ¶ Monumen-ta. id est scripture precedentium: scilicet cōuentionalium. et facit. §. l. in sa-cris. §. hoc si prola ta. et de digni. quo-tiens.
l ¶ Probationi-bus. als procura-tionibus. als pro vocationibus. i. p citationibus qui-bus homines vo-cantur ad ius: et sic sūt due partes. Accursius.
m ¶ Deductione videtur adesse qui abest licito cōmea tu quo ad preben-dam. et sic facit p clericis absentib⁹. Item quo ad pri-uilegium. vt. §. eo. l. in sacris. als se-cus. vt. §. de dome sticis. l. iij. et de epi sco. et cleri. si qua per calumniam.
n ¶ Fuerint. fa-cit. §. l. proxi. et. j. l. proxi. §. illo.

Absens cā studij ɔmeatū hr̄e dꝫ.

Certe. prima hec est. §. eo. comperimus.
p ¶ Adiutorum. id est adiutoriorū. syncopa. sic. §. de prepo. laborum. et sic in hac lege fre-quenter ponitur.

a ¶ Laterculensis. hec omnia expone vt in. d. l. cōperimus.
b ¶ habeāt. surrogātes. non autē dicas q vnus habeat duo officia. vt.s.e.l. hac parte vel dic vt no.in.d. l.comperimus.
c ¶ Altera. hoc ē greca.
d ¶ Diminutionem. nam cū multi erant supra numerum non poterant minui: sed liceat cuilibet seni vel morboso. Ac.
e ¶ Venditionis. q̄ fingens vel non fingens egritudinem vendebat locum surrogato.
f ¶ Adepti fuerit vt. l.cōperimus.
g ¶ Secunda. scz greca quā non habemus.
h ¶ Illo. facit.s. l.proxi.§.fi.
i ¶ Addatur. vt sit vltra numerū.
k ¶ Sanctionis. scz grece. sed ar.cōtra.j.tit.j.l.pe. Itē facit in aut. de defen.ci.§.nulla.col. ij.ꝛ vt iudi.si.quo. suf.§.nulli.col.ij.ꝛ de man. pn.§.eos aūt. col.iij. et.s.de asses.nullus.
l ¶ De agentib⁹ in rebus. hi sunt quibus electionū cura mandat̄. vt.j. de curio.l.penul.ꝛ erant plures diuisi p diuersos nūeros. vt.j.l.iij.ꝛ quilibet numerus habebat ꝓpositū. vt s.de offi.ma. of.l.j et dicebātur principes. vt.j.ti.j.p totum. nam de illis ibi dicit. Accur.

Nullus. s. alterꝗ̄ ille d q dr.

numerū eoꝝ q̄ erāt illo tp̄e quo p̄ces nobis obtulerūt: neqꝫ aliquē eximi/neqꝫ addici p̄cipit: p̄terqꝫ si q̄s eoꝝ vel ad laterculēsis[a] gradū i scrinio sacre memorie: vel ad secundū locū in duobus alijs scrinijs. i. sacrarū epistolarū sacroꝝūqꝫ libelloꝝ ꝛ cognitionū prouectus fuerit. naz his licere desistētibus ab adiutoris officio alios p se quos voluerint adiutores surrogare: vltimūqꝫ locū in hisdem adiutoribus obtēturos/licet superiorē in memorialibus habeant[b]. altera[c] vero p sacrā pragmaticā facta est per quā excelse memorie tue ꝑculo verbo suggerēte p̄cipimus/illos etiā adiutores posse in suū locū alios inducere q̄ p aliquē fortuitū casum minus implere suū officiū valeāt/ veluti senium vel morbum/ vel aliam necessariā causam: qđ ex ipsoꝝ adiutorū petitione idem magnifice memorie ꝑculus ad nos retulit. sed in p̄nti ab alijs memorialibus tā in scrinio sacre memorie q̄ꝫ in ceteris duobus sacrarū epistolarū sacroꝝ qꝫ libelloꝝ ꝛ cognitionū relatꝫ addici cōperim⁹ diminutionē[d] eorūdem adiutorū impediri p memoratā pragmaticā sāctionem: ꝛ insup[e] venditionis quodammodo memorati officij locū introductū esse. qđ ne de cetero fiat p̄ntē sanctionē ad tuā magnitudinē mittimus: p quaz iubemus illis tm̄ ꝑmissum esse s̄m prius nr̄e serenitatis rescriptum alios in suū locū surrogare/q̄ vel laterculēsis gradum in scrinio memorie: vel secūdū locū in alijs duobus scrinijs adepti fuerint[f]: secūda[g] nr̄a sanctione super hoc capitulo de cetero cessante: nulli dāda licētia eorūdem adiutorū p̄terqꝫ si ad memoratos gradus ascēderit aliū p se eisdē adiutorib⁹ ex quocūqꝫ fortuito casu ꝯnumerare: vt eo mō ad veterē numerū ijdem adiutores redeant. ꝛ. xij. quidē in scrinio sacre memorie: septez vero in alijs duob⁹ sint. i. sacrarū epistolarū sacrorūqꝫ libellorū ꝛ cognitionū: illo[h] videlicet obseruando ne alius adiutor p quācunqꝫ ambitionem his q̄ in presenti sunt vel post eorum diminutionē (licet in veterē numerum redacti fuerint) addatur[i]. nam si p mutationē licet fortuiti casus icīderint phiberi disposuimus: multomagis prioribus manentibus alios introducive tamus: ceteris. s. anterioris sanctionis[k] capitulis in suo robore permansuris.

¶ De agentibus in rebus[l]. Tit.

¶ Nullus de numero agentiū in rebus locū mortui per pecuniam debet inuadere: sed in locum eius ille debet succedere qui in gradu post eum erat proximus: et dignus labore. Bar.

Impa. Iu.

Nullus[m] d schola[n] agentium in reb⁹ de cetero locum mortui conetur inuadere: sed is qui ordine stipendioꝝ ꝛ laborū merito ad graduz militie sequebat̄/ statim atqꝫ illū fata subduxerit in ei⁹ p̄mia ꝑcipiēda succedat omni obiectione[o] cessante.

¶ Agens in rebus deponēdus vel eximēdus de libro agentiū nō est per aliquē iudicem ad cuius officium non spectat cognitio contra eos. h. d. Barto.

Idem.

Nullus[p] posthac sine nostre maiestatis auctoritate discingendi[q] agētem in rebus: nulli eximendi[r] pateat copia. nam probata schola ꝛ animaduersionem vereri iudicis[s]: ꝛ nullam timere debet contumeliam vilitatis[t].

¶ Matricula agentium in rebus non debet esse nisi. xlviij. quorum quilibet preest ducentis. circitores vero debent esse trecenti: et equites quadringenti quinquaginta. Barto.

Idem.

n ¶ De schola. neqꝫ de extraneis adeo q si militauerit i officijs spectabilium nō accipiet h locū. vt.s.d offi. diuer. iu.l.pe.
o ¶ Obiectione. al's obiectione: al's obreptione. ꝛ facit s.de pri.sac.scri.l. vnicuiqꝫ. ꝛ.j.de castrē.l.j.ꝛ in aut.de mona.§.ordinationem.coll.j.et.s.de offi.magi.offi.l.nemo.et de aduo.di. iudi.l. petitionem §. quando autem et de aduo.di.iu.l. fina.in prin.ꝛ.j.de tyro.l.fina. et.s.de murile.l.si quis.ꝛ s.de profes.magistros.ꝛ d statulib. l.statuliber.ꝛ.s.de offi. re. prouin.l.si quis. ꝛ.j.de diuer. offi.l.j. ꝛ.s.de offi. prefec.vrb.l.fi.

q̄ntū hi sint: vide apud ꝓp.in hūc ti.

p Nulli. s. iudici.
q ¶ Discingendi. i. deponēdi sic.s. d agri.ꝛ mā. l.iij. Accursius.
r ¶ Eximendi. a matricula seu libro in quo noīa eorūz erāt scripta: sed ipsa. l. eximit qn̄qꝫ ꝑpter delictum ei⁹. vt.j.de cōme.l.fi.et ar.s.de ꝑmice.l.fi. et facit. s.de decu. l.nemo.
s ¶ Judicis. alicuius.
t ¶ Vilitatis. viles vocat alios iudices: vl' respectu ei⁹ agentis dicit: q̄ sivile sit timere. vt ff.de reg.iu.l.vani

Matriculā[a] † agētium in rebus a tua[b] celsitudine confectā admittētes / iubemus ne ducēnarij plusq̄z .xlviij. in singulis[c] habeant in posterū: ꝛ numerū centenariorū ducenti viri / quos vacāte tēpore gradus competentes admiserint[d]. pariq̄z modo biarchorū nomen meritūq̄z ducenti quinquaginta viri dūtaxat. preterea circitoruz[e] ccc. et equitum quadringenti. l. impleāt. sit in eternū illa quoq̄z fixa stabilisq̄z tue sublimitatis dispositio: vt si quis de numero ducennariorꝫ quos .xlviij. quotannis[f] esse censuimus forsitan de luce migrauerit / laborū eius fructum successores ab intestato vel ex testamento venientes et lucrum[g] dispensent: et ita omnibus inter ceteros superstites potiantur solacijs / tanq̄z si vnꝰ qui hec eadem diu sperauerat sibimet vendicasset. qua de causa locum etiam eius successorū intuitu vacare[h] conueniet. Nemo autem sine diuali probatoria quā codices in sacro nostro scrinio memorie positi debeant inserendā accipere[i] militaribus eiusdem deuotissime schole stipendijs vel priuilegijs potiat.

¶ Nullus de numero centenariorum vel ducennariorum in rebus agentium [illegible]

Idem.

Ex eo[k] quo primū ducenē vel centenariorꝫ gradū[l] in schola agentiū in rebus militantes meruerint / desinant[m] in sacratissima videlicet ciuitate cōstituti alterius iudicis cuiuslibet auctoritate pulsari: vel in alio quolibet examine preterq̄z viri magnifici magistri officiorꝫ et cui forsitan ipse concesserit actionibus sui quisq̄z aduersarij respondere: qđ multomagis in criminalibꝰ causis obseruari decernimus. absurdū[n] est em̄ vt in eiꝰ salutē vel estimationē valeat quisq̄z proferre sententiam: cuius de nulla re possit pecuniaria iudicare. ¶ Huiꝰ autē bñficij prerogatiuā sub alijs[o] † etiā qui pro singulis inueniunt temporibus deferri iubemus: licet hanc in eorū persona more quoq̄z veteri seruari cognouerimus: vt tamē post depositum[p] officium memoratum siue inter centenarios numerentur cōmuni iam lege respondere nō ambigant. predictas autē oēs centenariorū personas in prouincijs repertas concessa nūc speciali fori prerogatiua (nisi publice executionis[q] sollicitudo his iniūcta sit) vti ꝓhibemꝰ. eosq̄z ordinariorū[r] etiam iudicum ꝓ veteri iure sententijs obedire precipimus.

¶ De prepositis agentium in rebus.

Idem.

Agētes in rebus qui per ordinē[s] consequi solent ꝓncipatus[t] insignia / in vnoquoq̄z scrinio fabricarum et barbarorū † quaternos sub ambarū[v] † sollicitudine per annū dūtaxat integrum procedentes gradatim subire hac in eternū valitura lege decernimꝰ: exceptis videlicet vniuersis negociatoribꝰ quodlibet mercimonium pro se gerentibus / interpositas ve personas / cū eis ante sacratissimis constitutionibus interdictū sit militare[x]: exceptis nichilominꝰ his qui possessionum alienarū sollicitudinem procurationem ve susceperint. eos enim ad hec officia volumus aspirare quorꝫ

† Matricula in hāc. l. Alcia. ꝑ Pyr.

a ¶ Matriculaz. i. librū vbi nomina infrascriptorū erant descripta per ordinem ꝛ fuerāt vocati. Accur.

b ¶ A tua. magistro officiorum loquitur. vt patet. ş. de offi. ma. offi. l. j.

c ¶ In singulis. hi .xlviij. erāt principes dicti. vt hac d. l. j. ꝛ quilibet preerat forte ducētis.

d ¶ Admiserint. accipe impleāt qđ est .j. et hi ducenti suum principem habent qui centenarius dicitur: et sic sequentis numeri quilibet suū vt. d. l. j.

e ¶ Circitorū. circitores dicuntur q̄bus vestiarij vel lintheari dant vestem circumferendam et distrahendam. vt. ff. de insti to. l. cuicunq̄z. §. j. ꝛ dic q̄ omnia sunt nomina numerorꝫ militantium inter agentes in rebus

Circitores qui sint.

f ¶ Quotānis. i. singulis annis.

g ¶ Lucrū dispēsant. sic. ş. de pri. sac. scri. l. si q̄s in sacris. et de aduo. diuer. iu. post duos §. j. et. ş. de dome. et pro. l. fi.

h ¶ Vocare. vsq̄z dū debebat durare defunctꝰ si vixisset: ne duobus salarijs grauetur res publica.

i ¶ Accipere. hoc est quasi registruz sic. j. de diuer. offi. probatorias.

k ¶ Ex eo. scilicet tempore.

l ¶ Gradum. ad quē non suffragio sed labore quis ꝑuenit. vt. ş. de offi. ma. offi. l. j. et. ij. et ş. eo. l. j.

m ¶ Desināt. al's destituāt: al's desināt: ꝛ al's deserāt.

n ¶ Absurdum. sic. ff. de pen. l. capitalium. §. et vt generaliter. et de sena. qui indignus. sed arg. contra. ff. de iudi. solemꝰ. §. latrunculator. ꝛ facit. j. de ap. pre. ꝑ. l. fina. et de palati. l. viros. et de castrē. l. fina. ꝛ de vetera. l. fina. et de diuer. offi. l. viros. et de priui. schola. l. ij. et ş. de silentia. l. penulti. Accursius.

† al. sub adiuuis

o ¶ Sub alijs. nomina appellatiua quorūdam militātium inter agētes vt. j. l. proxi.

p ¶ Post depositum. j. titu. j. principes. contra. ꝛ. j. e. l. fina. Solu. vt ibi.

q ¶ Executionis al's executoris.

r ¶ Ordinariorū. scilicet presidum. vt. ş. de mo. mul. l. eos.

¶ De prepositis agentium in reb'.

Agentes per ordinem matricule decurrēte. vt. ş. de offi. ma. off. l. j. W.

t ¶ Principatꝰ. vt fiat princeps agentium. vt. d. l. j. ꝛ. j. titu. j. l. j.

† Barbaricorū † subadiuuarū.

v ¶ Sub ambarum. i. preponebātur ceteris agentibus: minores tamen erant principibꝰ vt hic colligitur. quales erant antiquarij in scrinijs memorie. vt. ş. titu. ij. l. hac parte. ꝛ hec sunt nomina quorūdam numerorū in rebus agētium.

x ¶ Militare. no.

Negociatores militare nō dñt. negociatores non militare. vt.j.neg. ne mi. ⁊.ꝭ.ď dig.l. ne quis.item conductores et procuratores.vt et.ꝭ.loca.l.fina.

a ¶ Duobus officijs. no.sic.ꝭ. tit.j. hac parte. cū concor. Accursius.

b ¶ Laboribus. Bonum fuisse hacten⁹ prodest. prodest hactenus fuisse bonū. sic. ff. ď re mili.l. iij.§.is qui.⁊.l.non oēs.§. a barbaris.

c ¶ Per substitutum. sic.ꝭ.titu.j.l. iiij.sed.contra.ꝭ.titu.j.l.si.§. penulti. Sol. ibi in alio officiali ꝙ hic. Item facit ꝙ aliquis ꝑ substitutum facit et suo periculo: vt hic. et.ꝭ.de epi. et cle.l.quisquis.⁊.l. ad similitudinem et de admi. tu.decreto. et ad muni. ꝗd ergo. et ďe pol. l.de pollicitationibus. et.ꝭ. de peri. nomina.l.fi.⁊ quo quis or.l.fina.⁊ de decurio. l.nullus. et. ff.de consti. pe. quod autem.§.sed et si quis. Accur.

† al's ꝑfatū sub adiuue munue.

Hac. procuratores.ꝗslibet bet nisi sint illustres et supra. vt in aut. vt ab illu. §.j.colla.v.⁊.ꝭ.de procu.l.penul.

e ¶ Indulta.vt.ꝭ titu.j.l.in sacris.

f ¶ De eadem schola. sic predi. l. in sacris.§.j.

g ¶ Impartita. per.ll.quas nō habemus.nam leges que sunt.ꝭ.non dicunt de priui.com parētibus post depositum officium. et facit .j. titu. j. l. ex agentibus: sed cōtra.ꝭ.co.l.ex eo. ibi vt cum ⁊c.sed

labores schole agentium in rebus testimonio comprobantur illi quoqꝫ sunt ab hac liberalitate nostre mansuetudinis excludendi: qui cum schole eidem sociētur in sacris scrinijs quib⁹ vir spectabilis primicerius et tertiocerius presunt: adiuuantes eos publicarum chartarū tractatibus occupantur: ⁊ duobus officijs[a] operam suam adhibere non possunt. nam preter emolumenta que de predictis scrinijs cōsequuntur/ principatus etiam solatio debēt esse cōtenti. Qꝫ si morbo vel etatis senio capti et imperiti huiusmodi rerum vel quocunqꝫ alio vicio prepediti per se memorati officij curam subire nequiuerit: consideratis precedentibus eorum laboribus[b] per substitutū[c] chartulariū eiusdem scrinij cui prefuturus est ipse idoneum/ et tam moribus optimis preditum ꝗꝫ scientiam peritiamqꝫ rerum habentē/ electione sua suarūqꝫ periculo facultatum prefatum † mun⁹ eos implere precipimus.

¶ Agentes in rebus et eoꝝ serui vxores ⁊ liberi siue agāt per se siue per ꝓcuratores eoꝝ siue conueniant͂ habent circa soluēdas sportulas priuilegiū quod habent in sacris scrinijs militātes: nec cogunt͂ dare fideiussores extraneos de iudicio sisti: sꝫ sufficit fideiussor de suo numero in rebus agētium: et per hoc priuilegiū non derogatur alijs priuilegijs eis cōcessis. hoc dicit Jo. de pla. Idem.

Hac saluberrima sanctione decernim⁹ agentes in rebus pro cōuentionibus ⁊ modo sportularū executorib⁹ prebendarum pro quantitate sumptuum que circa litigia sibimet ab alijs inferenda vel a se contra alios per semetipsos seu ꝓ ordinādos a se procuratores[d] exercēda: cōuenit ab his aguo sci beneficijs queī sacro nostro militātibus ministerio iampridem per diuinas sanctiones indulta[e] sunt perpotiri/ fideiussorem idoneum de eadē schola[f] non autem extraneū offerre cōpelli: ita tamē vt priuilegia que cunqꝫ centenarijs seu ducennarijs/ vel chartularijs / seu viris clarissimis ꝑncipibus/ post depositam quoqꝫ militiā iam per dispositiones principales impartita[g]/ et nunc vsqꝫ obseruata esse noscuntur/ intacta inuiolataqꝫ custodiantur: cum perabsurdum perqꝫ temerarium sit hanc nostre liberalitatem pietatis (ꝗꝫꝗꝫ astuta interpretatiōe) non ad augmentum anterioꝝ priuilegiorum: sed diminutionē conuertere[h] concedi. simili videlicet forma pro matribus[i] et vxoribus eorum: necnon etiam liberis sub eorum potestate cōstitutis: nec aliā sortitis vel sortituris militiam: necnon etiam seruis ad eos pertinētibus seruanda: ita vt in prouincijs quoqꝫ supradicte persone degētes simili beneficio perfruant͂. sportulas tamen ⁊ litium expensas pro tertia[k] superius parte enarrate quantitatis soluture/ denarium[l] librarum auri condemnatione aliaqꝫ grauissima idignatione his feriendis: quicūqꝫ nostra iussa quolibet modo seu tēpore violauerint seu violare cōsenserint.

¶ De principibus agentium in rebus[m].

¶ Finito labore agentiū in rebus agens princeps agentium creandus est: nec potest ad aliquas publicas vel ꝓuatas functiones vocari nisi de principis conscientia: nec vexari potest coram aliquo iudice/ nisi principe. nec patronus causarum potest ignorante principe contra eum aliquid postulare: et contrafaciens pena lib. x. auri punitur. h. d. Barto.

Imperator Zeno.

verbum ibi positū si non certe ⁊c. vbi subaudi vel similes principes/ soluit contrarium.

h ¶ Conuertere. priuilegia extēdūtur. vt. ff. de constitu. princi. l. vlti. item not. cum datur priuilegiū priuilegiato non ideo aufertur primum priuilegium. sic et ꝭ. de digni. l. iij. et argumen. ff. de ac. et obligatio. l. lucio.

Primū priuilegiū ꝑ ſ͂ꝑuenientē nō tollit.

i ¶ Pro matrib⁹ de matribus ⁊ de seruis dic vt not. ꝭ.titu.j.l.in sacris. in princi.

k ¶ Tertia. quātitatis. facit. d.l. in sacris. et.j.eo.titu. l. fina. et de priui. scho.l.quotiens.et ꝭ.de silen.l.penul. et de excusa.mu.l. eam. et.j.qui mil. non pos.l.cis.⁊ de priuileg.eo. qui in sacro.l.ij.⁊.j.de numera.l.scriniarios et.j.de castren.l.iij et. l. fina.et. ff. de lib.ag.l.si quis ali. §.fina.et de fabri. l. eos qui. et .j. de priuileg. scho. hac lege.

l ¶ Denarium.id est decem et decē. vt. ff. de lega.j.l.si quis testamento. et facit.ꝭ.de legi.⁊ consti.l.ij.in fi.

m ¶ De principibus agentium in rebus. Dic vt.ꝭ.titu.j.in rubri.

Aduocat⁹ cū vincit i cā palmā hʒ.

Agentes. ꝛ hoc exponere in rubri. ẜ. ti. j. et dic palmā. i. victoriam et finem laboris. sic aduocat⁹ habet palmā cū vincit cām. vt. ff. de var. cog. l. j. §. et si palmarij.

b ¶ Principatus. i. vt sit princeps agentium in reb⁹: quod fit per laborē non suffragio decurrēte matricula. vt. ẜ. de of. ma. offi. l. j.

c ¶ A principe. id est ab imperatore vt non conueniatur nisi coram imperatore dictus princeps. Vel dic a principe predicto: et dic ad citandum vel exigēdū aliquid ab eo qui est de sua militia. vt. j. l. proxi.

Ꝉals de gētis officij. als degentibus officijs.

Ꝉals suscepta.

d ¶ Personarū. vel dic dictorum principum et sine ipso scʒ imperatore. Uel dic personarum. s. militantium sub principe nam non vexabūtur ab alio iudice nisi a dicto principe. et qḋ subijcit etiā si itercessio. i. ꝑceptio fuerit impartita offi. i. loco degentis. i. citati vel cōuenti: vel corā imperatore ꝰm primū: vel coram principe ꝰm aliuʒ intellectū. videbatur eni̅ tunc ꝯ. qua si nō trahat extra locū suum. arg. ẜ. de epis. et cleri. l. omnes qui.

e ¶ Cōuentos. i. admonitos.

f ¶ Introducant. contra predictos in permisso examine vocatos ꝰm vtrūqꝫ casum: vel nec ꝓ eo nec ꝯtra: quia in vetito examine vocatur ꝰm vtrūqꝫ casum.

g ¶ Aliena. s. dicti vocati ꝑncipis ꝰm primū casum vel sub eo militantis ꝰm alium.

h ¶ Diffinitio. s. huius legis. ꝛ facit. j. de re mili. nemo. ꝛ ẜ. ti. ij. l. in sacris. Accur.

Agētes[a] in rebus post palmam laboris emeriti principatus[b] honore remuneram⁹. atqꝫ ideo officialis tā ad necessitates publicas q̄ꝫ ꝑuatas non nisi a principe[c] mittat auctore: nullarūqꝫ sine ipso cuiqꝫ mandetur exhibitio ꝑsonarum[d]: etiā si intercessio in locis degētis Ꝉ officij fuerit impartita. causarum etiaʒ patronos ita volum⁹ esse conuētos[e] ne ignorante principe vllam postulationem introducant[f]: neve sub vnius persona suscepti Ꝉ fraude quadam aliena[g] negocia inferenda esse pertemptent. ꝙ si fuerit diffinitio[h] cōtempta: decem libras auri fisco nostro ab officio tuo iubemus inferri.

¶ Omnes agentes in rebus sunt sub cura principe [illegible] senatoria dignitate [illegible] fulgeat in eis. [illegible] expedientur per ipsum aliquo rescripto [illegible] non obstante. h. d. Bar.

Imperator archa.

Omnia citatoria[i] oīm scꝫ licet cārū atqꝫ ꝑsonarū lʒ sint senatorie dignitatis[k] ad pŕcipes[l] spāliter reuocari ꝑcipim⁹. actus ꝓ ceteros q̄ a sacratissimo cetu senatus tractari ꝯsueuerūt/censualiū[m] sollicitudine celebrari: nec aliqḋ preiudicium[n] ex surrepticio rescripto supplicibus inferri.

i ¶ Omnia citatoria. que habent fieri corā principe agētium in rebus: vt de his qui militant sub se vt. ẜ. l. ꝓxima. Accur.

k ¶ Dignitatis. s. qui sub eo militāt: et sic ex cōsensu imperatoris q̄ fecit legem istam hoc ꝑmittitur. ne sit ꝯtra. ẜ. de dig. l. nemo. vel dic h̄ honorē senature tātū: ibi hʒ et actum.

¶ Principes agentium in reb⁹ decorantur dignitate proconsulatus. h. d. Bar.

Imperator Augu.

Proconsularis apicis dignitatis adiectiōe principes agentium in rebus precipimus decorari[o].

¶ Principes agentes in rebus possunt habere domesticos quorum industriam et fidē putant esse comprobatam: licet illi domestici eodem officio sepe functi fuerint: et si in dicto officio per. xxv. an. seruire nō possint corporis valitudine impediti: et ob hoc ad honorariam dignitatem principis beneficio [illegible] iisdem priuilegiis et beneficiis potiuntur: quibus potitur fact⁹ princeps agentium. h. d. Bar.

Idem Augu.

Ex agentibus in rebus principib⁹ domesticos in suis actibus habere liceat[p] eos quorum fidem industriam qꝫ probatam sibi existimant: ꝛ si sepe eodem officio fuerint[q] ante perfuncti. et si quis agēs in rebus post. xxv. annorū curricula ob aduersam corporis[r] valitudinem militie finem minime valuerit expectare: sʒ ad honorariam ex principe dignitatem testimonio[s] schōle prosiluerit: hisdē eū ꝑuilegijs muniri censemus: qb⁹ hi q̄ ad principatus actum progressi sunt potiunt. Sed in salutationib⁹ iudicum cōsensibusqꝫ priores eos qui ꝑ longe militie metas ad principat⁹ actum peruenerint. ꝛ si actus tp̄e posteriores

l ¶ Ad ꝑncipes. scꝫ agētium in rebus.

m ¶ Cēsualium. id est coram magistro cēsus cum dicat actus. s. legitimos. s. insinuatio et sites. vl' subau. coram alio cuius sit iurisditio.

n ¶ Preiudiciū. id est ꝙ ꝑiudicet ꝑdictis: als male videtur sonare leges.

o ¶ Procōsulars. decorari. ergo est spectabilis vt i aut. de nō ali. §. fi. col. ij. nec ob. j. e. l. vlti. in princi. vt ibi no.

p ¶ Ex agentib⁹. liceat: qḋ nō licet. s. habere domesticū rectori ꝓuincie. vt. ẜ. de asses. l. nullus.

q ¶ Fuerint. sic ẜ. de asses. liceat.

r ¶ Corporis. facit. ẜ. ti. j. l. agētes. §. ꝙ si morbo. Et nō ꝙ nō dt h̄ ꝙ eligat et aliū substituat. et sic nō ē ꝯ. ẜ. ti. ij. l. fi. sʒ illa agētes/dt: vbi solui.

s ¶ Testimonio. forte totius: et sic nō iurāt. sed verbotenus bonū de eo dicūt. sic in aut. de mons §. cogitandū. col. i. vel dic ꝙ iurēt. xv. arg. ẜ. ti. j. l. vnicuiqꝫ. secus ꝗ si miles fecisset ꝑus. vt. j. de re milita. l. miles. ꝛ. ff. de infa. l. ij. §. ignominia. et. ff. de re mili. l. milites. §. j. et. ij.

t ¶ Posteriores. facit. ff. de ꝯsuli. l. j. in fi. Sed contra. ẜ. de prepo. sac. cubicu. l. j. et de silen. l. j. vbi videt̃ preferre cum

qui est tantū honorari⁹. Sed dic illas intelligi fm istā:et q̄ est in actu semp p̄ferat honorariis eiusdē vel alteri⁹ dignitatis.vt.§.vt dig.or.serue.l.ij.§.sed administrantes.
a ¶ Tanq̄.vere nichil.quia habentur perinde ac si fuissent in actu et compleuissent militiam:quia omnes precedentes eum decessissent.et sic iste fuisset princeps.⁊ facit ad.l. istam.J. de pala. l. palatinos.et.§.ti.ij.l.ij.

Nos qui ordine.qđ est faciendum. vt.§.de offi.ma. offi.l.officijs.
c ¶ Ducenam.dignitas ēvt dicta.l.
d ¶ Principis. s. agentiū in rebus.
e ¶ Extiterint.qз tūc debet fieri princeps cū steterit in ducena p annū.vt §.ti.j.l.matriculā. assumptus adiutor fuit magrō officiorū:qз sup oēs istos pnceps erat nam ipse faciebat mt̄riculā. vt.§.ti.j. l.matriculam.
f ¶ Numerari. hoc ipso.
g ¶ Uicariane.q̄ est spectabilis vt pcōsul. qđ patet: qз inter spectabiles ponitur. vt.§. de offi.vica.cui pcōsuli eq̄parauit.§ eo.l.procōsularis. et facit.J.l. pxi.

Princeps.renūciatio. renūciat q̄ se supponit piculo.et facit ff. pro soc. l.si non fuerint.§.j.in fi.et J.ti.j.l.vlti.

Renunciat qui se picu- lo supponit.

i ¶ Comitiue. et hoc cingulū comitiue est spectabile vt no.§. de offi.ei⁹ qui pro.l.j. et ɔcordat cum superioribus et duabus pximis.
k ¶ Saluis.facit J.de priui.eo. q̄ in sacro.l.de cubicularis.et.§.de silē.l.fi.

Quicūq̄. principatus. subaudi et princi. ⁊c. quod sit matricula

sint precipimus nichil sensualibus vel apparitoribus aduersus priuilegia eorum excogitātibus/tanq̄ᵃ in actu principat⁹ fuerint versati vicenarum librarum auri condemnatione cōtra eos proposita.

¶ Uicariane dignitatis titulis honoratur qui princeps agentium aut magister officiorū est effectus. Barto.

Idem.

Nos qui ordineᵇ transcursa militia post ducenazᶜ ad desideratum principisᵈ peruenerint gradum/ aut adiutores viri illustris magistri officiorum extiterintᵉ:cum inter honoratos ceperint numerariᶠ/ vicarianeᵍ dignitatis titulis decorari censemus.

¶ Princeps agentium in reb⁹ cingulo comitiue primi ordinis fungitur.h.d. Barto.

Idem.

Principes agentium in reb⁹ quos sepe seua pericula viteq̄ interdum renunciatioʰ ad memoratum graduz adduxit:completo tempore militie sue comitiueⁱ primi ordinis cingulo in diem vite potiri(manentibus videlicet dudum prestitis saluisᵏ priuilegijs)decernimus.

¶ Militās in schola agētium si fuerit de corpore cohartalium licet princeps agentium factus sit filium curie obligatum relinquit: sed si ipsum susceperit postq̄ princeps factus fuerit liber erit a curia. Hoc dicit Bar.

Imperator Leo.

Quicūq̄ ex corpore coartaliū militans in schola agentium in reb⁹ filium procreauerit/anteq̄ ad metas militie sue pueniat principatusˡ honore decoretur.licз ipe post finitam militiam vtpote liber nulla debeat huiusmodi cōuētione pulsariᵐ:filiū tamen coartali cōditiōi relinquat obnoxium.Si vero postq̄ adept⁹ fuerit principatum ediderit filiū:is q̄ nat⁹ est(etiā si in schola deuotissimoꝝ agentiū in rebus militiā sortitus nō fuerit) ita liber sit ac securus: vt nec vllis coartalis officij nexibus obligetur/ quasi iam ex patre libero et ab hac cōditione penitus alieno pgenitus.

Imperator Ar.

Multis deuotissime schole agētiū in rebus adictionibus permoti viros clarissimosⁿ eiusdem schole principes qui finitis militie stipendijs exeunt:quotiens ex maioris iudicis sententijsᵒ ipsi vel eorum coniuges aut liberi velᵖ serui aut coloni sue p se siue p pcuratoresᵠ cōueniant:non ampli⁹ q̄ vnū solidū executoribus sportularūʳ nomie prebere compelli.apparitoribus vicarianis seu presidalis iudicij non nisi tertia parte solidi tm̄ prestādaˢ:nullasq̄ hisdem cōcussiones aut vexatiōes in p̄bendis fideiussoribus ingeri: sз eos fideiussores quos loco ruz defensor existimaueritᵗ daᵛ re:ita videlicet vt pro tenore generalium edictorum hi qui vel in sacratissima vrbe vel in puincijs immobiles possidēt facultates/adiuratorie cautioniᵛ ⁊ substantie sue credantur. Hoc etiam adijciēdo vt nūq̄

decurrente. Accur.
m ¶ Pulsari. vt.§.de decur.l.fi.§.viri q̄q.et facit in eadē l.§.necnō magistri.et.§.de dignita. senatores.et.ff. de sena.emancipatum.et.ff.de decurio.l.ij.§.j.
n Multis.clarissimos.id est clare dignitatis. spectabiles tamen sunt.vt §.eo.l.proconsularis.et sub.iubem⁹
o ¶ Sententijs. citatorijs.
p ¶ Uel serui. de his dic. §. titu.iij. l.in sacris.in princi. Accur.
q ¶ Procurato res.de hoc.§.titu. j.l.fina.
r ¶ Sportularū. in fiscum dandarum. ideo in sporta ponitur:vt seruiamus verbis.vt instit.de donatio. §.est et aliud.
s ¶ Prestāda.nomine sportularuз pro fisco.nam pro se infra accipient.
t ¶ Existimaue rit.de suo forte numero. vt arg.§.ti. iij.l sacris.§.fidei. et.§.ti.j.l. fi.§.fide iussorem.
v ¶ Adiuratorie cautioni. ex q̄ collige gnāliter omnes possessores imobiliū rerum debere iurare iudicio sisti q̄q̄ nō satisdent. M. vt no. ff. qui satis. cog.l. sciendū. Itē qđ si non possidet? Rn. idem vt iuramento stetur.vt.§.titu. iij.l sacris. ibi/ita vt si ⁊c. nec iurat satisdare non posse. licet hoc alij faciant.vt. §.de epi. et cle.auť.generaliter. Uel potes h̄ dicere secus q̄ in primo sacro scri. vt.s.satisdet si non habet immobilia. vt.§.prex͡i. nullasq̄ ⁊c. Item no.q̄ hic innuit q̄ si possidet rome euitet in puincia:et ecōtra.quod nō puto cum loco satisdationis sit possessio.

a Sententia. epistola citatoria.
b Aliorū. vt. s. titu. iij. l. in sacris. et. s. de digni. quotiēs.
c Contentum. hoc pro se accipit.
d Insinuandis. id est scribendo rescripto principis: vel simplici petitione actoris in libro iudicis.
e Exemplaria hic illa eadē exemplificant. et sic aliū pro scribēdo et aliū precium pro exemplatura datur.
f Monumētis id est pro scribenda epistola citatoria.
g Arbitro. i. delegato. vel proprie vt no. s. titu. iij. l. in sacris.
h Fisci pa. qui cogunt arbitrū procedere. vt. s. d. l. in sacris.
i Notarijs. arbitri.
k Tertiā. partem solidi.
l Dictum est. in executore expresse: et in alijs sensit idem.
m Editione. id est pro dandis extplis gestorum. sed s. proxi. pro scribēdo in quaterno iudicis
n Erogare. hoc habebunt iudices vt in auk. de iudi. §. ne autē inter hec. col. vj. sed. s. in pri. l. fiscus.
o Gestorū. hic de nomine aliorum iudicū non arbitri de quorū nomine s. proxi. dixi. et no. quod hec omnia privilegia habet comes consistorij. vt s. de comi. cōsi. l. j. et. ij. et facit. s. de pri uile. scho. l. hac lege. et. s. de agri. et cen. omnes. et de spor. l. ij. et insti. de satisda. §. sed hodie. et in auk. de nupt. §. j. col. iiij. et. s. de castren. et ministe. l. ante omnia. Itē non turberis si in aliquo differat lex ista ab illa in sacris. Accursius.

nisi ex sententia[a] in scriptis prolata penitus moueantur. ad similitudinē insuper aliorum[b] officiorum quotiēs ciuiles vel criminales cōtra eosdem cognitiones mouētur: executorē quidem negocij vsque ad finem litis ciuilis seu criminalis vnius esse solidi prestatione cōtentum[c] et pro insinuādis[d] nostre serenitatis apicibus vel simplici contra obnoxios eorum postulatione deponēda binos solidos ab his vel coniugibus eorum preberi. et quotienscunque exemplaria[e] postulantur hi quorum interest accepto solido quod petitur prebere nō differant. pro implendis vero monumentis[f] vnde cōueniendi tribuitur executoribus facultas: non vltra quam tres solidos quibus cōpetit impartiri precipimus. arbitro[g] vero nō amplius quam solidum: et fisci[h] patronis dimidiā solidi partem: notarij[i] vero tertiam[k] vsque ad finem sicut dictū est[l] cause prestare. super editionem[m] quoque chartularum solidi partem dimidiā prebere. Quod si non apud arbitrum sed in cōpetentibus iudicijs maioribus cognitio celebretur: inducendi quidem negocij gratia non nisi quattuor solidos eosdem viros clarissimos erogare[n]: gestorū[o] vero excipiendorū causa duos tantummodo solidos dare. Et nullius vltra suprascriptas quātitates cuiuslibet alterius prestandi sumptus exactiōe vexari. his oibus locū habētibus siue ipsi alijs litem ingerunt / siue ab alijs pulsentur.

De curiosis et stationarijs.

De curiosis et sta. Dictum est in genere de agētibus in rebus et eorū principibus: nunc de duabus speciebus. Primo de curiosis quorum officium erat nūciare crimina et remittere criminosos. vt. j. l. fi. Itē secūdo de quibusdā qui preerāt euectionibus: vt in tribus sequen. legibus.

Curiosi et stationarij. pro eodem curiosi et stationarij forte quia stabāt certo loco vnde consueuerāt fugere delinquētes. idē dr irenarcha. vt. ff. de custo. reo. diuus.

Denuncians maleficium punitur si nō probat: et ideo alium pro delicto nō incarcerat. B.

Imperator Augu.

Curiosi et stationarij[p] vel quicunque funguntur hoc munere crimina iudicibus nunciāda meminerint / et sibi necessitatem probationis[q] incumbere: nō citra periculū sui si insontibus eos calūnias nexuisse contigerit: cesset ergo praua consuetudo per quam carceri aliquos immittebant[r].

q Probationis no. ergo non credi officiali nisi et pro. bet. quod dic vt. s. de accu. l. ea quidē. et facit. l. in singulis. et de custo. reo. l. j. sed cōtra. ff. de offi. prefec. vrb. l. j. §. fi. — Officiali non probāti nō credit.
r Immittebāt. vt. s. de cohor. l. j. itē quod consuetudo praua reijcitur: facit in auk. vt nul. iu. §. j. colla. ix.

Idem augustus.

Agentes in rebus in curijs agēdis et euectionibus publici cursus[s] inspiciēdis nostrorū memores preceptorū credimus[t] in omnibus velle profutura reipublice: ideoque solos agētes in rebus in hoc genere iussimus obsequium adhibere et non ab alio penitus officio[v]. hi vero peruigili diligentia prouidebunt ne quis contra euectionis auctoritatē moueat cursū[x] vel amplius postulet quam concessit euectio[y]. Quisquis igitur aliquid tale perpetrare temptauerit / improbi cepti priuetur effectu. demonstretur etiā iudicibus vel curiosis euectio: etiā si quis nobis iubentibus festinare memoret in obsequium necessariū nec preualeat contumacia vel dignitas: ergo nūmum iam vetamus exposci pro animalibus[z] in cursu minime constitutis. quod si forte aliquis existimauerit perpetrandum: eius quadruplum

s Agentes. publici cursus offm huius erat portare pecuniam publicā per prouincias et cōducere naues et alia ad ferēdam annonā reipu. et tēpore cōpetēti facere icipi iter vel cursum. et prouidere ne quid subtrahatur vt h. et. j. l. fi. et. j. de cur. pu. l. iij. et. l. fi.
t Credim9. sic de prefecto credit princeps. vt. ff. de offi. pfec. pto. l. j.
v Officio. i. alius nō intromittat se. vel dic quod iste nō intromittat se de alio officio. ad quod. s. de agen. in re. l. pe. et vlti. prima placet.
x Cursum. arripiēdo iter an alios vel alias faciendo contra preceptum istius.
y Euictio. i. quod vehitur. vel. i. quod iter arripitur dicatur huic alias est aduocatio sic dicta euectio: quod animalia vocantur ad publicū cursum.
z Pro animalibus. mulis puta vel pro equis: vt quia quis accipiat pro. x. cum non habeat nisi. viij.

a ¶ Cogatur. ad hoc. j. de ero. mili. an. l. excellentie. et ꝫ. ꝺ excu. mu. l. placet. Accursius.

Per id. sustinetis. loquitur agētibus in rebus. Accursius.

c ¶ Statuenda. no. non iuuat offō vel dignitate q̄ male eā seruat. sic. ꝫ. de digni. l. iudices ⁊. l. quotiēs. ⁊ j. de cur. pu. l. iij. ⁊ de vete. l. iij. item ⁊ facit ff. de in ius vo. l. ij. ⁊ de mino. auxiliū. in fi. et ꝫ. de epi. et cle. l. generaliter.

Officiū aut dignitatē male seruās eis non iuuatur.

Agētes. cēsemus. ad quā curā ⁊ cursum illi ex schola agētium dnt exire quos ordo militie vocat et laborū adiutor: vt ꝫ. de of. ma. of. l. j. plures ꝗ ⁊ alij agētes erāt in reb⁹. vt d. l. ⁊ ꝫ. de agen. in reb. l. matriculam. Et not. hui⁹ offm̄. vt. ꝫ. e. l. ij. Accur.

e ¶ Cōmune. sic j. xi. j. nichil.

f ¶ Suscipe. ad audiendum.

g ¶ Trudere. vt ꝫ. e. l. j. i fi. ſꝫ si inueniat fugitiuos in custodia detinere possit. vt. ff. ꝺ fugi. l. fi. in pn. cū isti dicantur stationarij. vt. ꝫ. e. l. j. in prin.

h ¶ De palatinis sacra. ⁊c. Scꝫ pncipis. nā vtrisqꝫ pui legiū idem datur. vt. j. eo. l. fi.

Palatini. ſ. vicarij publici. quia quodāmodo gerunt vicem principis et sic pro eodem. als deest vicarij.

k ¶ Pro capitib⁹ no. sic. ꝫ. de agri. et cen. cum antea. et ne rusti. ad vllum ⁊c. l. j. et de ca. ci. cen. exi. l. j. et de colo. tracē. sed et illa specialia.

quod accepit inferre cogatur[a].

¶ Condemnatio prefecti facta de agente in rebus est nulla nisi talis agens aliquid cōtra honorem honestatem ⁊ decus sui officij cōmiserit: quia tunc grauius punitur. Barto.

Idem Augu.

Per id tēpus quo cursus tuendi sollicitudinem sustinetis[b] cōdemnationes prefectorum: circa eos solos irrite sunt future qui seruauerint honestatem. erga eos vero qui inhoneste et cōtra decus seculi vel honorem militie versabūtur: non solum cōdemnatio māsura est: verum etiam grauior pena statuenda[c].

¶ Agentes in rebus singularibus per singulas prouincias sunt mittēdi / qui in euectionibus inspiciendis curam tantum habebunt cum alijs iudicibus vel prouincialibus et alios illicite non vexabunt: de causis nō cognoscent / et non detrudent in carcerem. Barto.

Idem.

Agentes in rebus singulos per singulas prouincias mittēdos esse censemus[d]: quibus inspiciēdarum euectionum tantum debeat cura mandari: vt nichil prorsus commune[e] aut cum iudicibus / aut cum prouincialibus habeāt / nec naues debebunt illicita concussione vexare / nec libellos aut attestationes / vel contestationes litis gratia suscipere[f] / aut in carcerem quēqꝫ trudere[g]: sed cursui solum vacare.

¶ De palatinis sacrarum largitionum: et rerum priuatarum[h].

¶ Palatini pro capitibus corꝝ regis tm̄ pēsitationē fisco soluent: ab alijs vero muneribus sordidis vacant. h. d. Barto.

Imperator Archa.

Palatini[i] pro capitibus[k] seu iugis[l] suis tm̄ pēsitationem atqꝫ obsequia recognoscent: extraordinarijs ⁊ sordidis muneribus et susceptionibus[m] et temonarijs[n] oneribus liberati.

¶ Thesaurari⁹ vel comes thesaurorum repertus semel culpabilis in officio iterato ad eādē militiā nō aspirabit: nec etiā aliam acquirere potest. Bar.

Imperator Zeno.

Nullus thesaurensis vel officialis comitis thesaurorum semel deprehensus euersor[o]: quocunqꝫ pacto[p] aut repetat militiam suam / aut aliā sibi requirat per ambitū dignitatem: vel sese trāsferat ad aliā quamcunqꝫ militiam.

¶ Singulis annis vnus ex palatinis mitti debet ad regendū principatum comitis domorum capadocie. Barto.

Imperator Archa.

Fisco[q] iam nunc ordine reuocato[r] de palatino potius officio ad regendū principatum officij comitis domorum per capadociam mittātur: quales comes etiam domorum si inhonestum aliquid gesserit vereatur. idoneos itaqꝫ singulis annis e numero mittēdariorum[s] ad hoc eligere debebis[t] et mittere.

¶ Palatini nichil habent commune cū alijs iudicibus prouinciarum: sed excepta reuerentia que eis debetur nō solū per iudices minores: verūetiā per maiores quilibet iudex debet i suo officio deseruire. h. d. Barto.

Idem.

Nichil omnino vllis iudicib⁹[v] cū palatinis nostre clemētie quicūqꝫ a comitibus dirigunt sit commune atqꝫ

l ¶ Iugis. s. boū vt in aut. de man. prin. §. coges. col. iij. Accursius.

m ¶ Susceptionibus. hospitum. vt de clericis dicitur. vt. ꝫ. ꝺ episco. et cleri. l. j.

n ¶ Temonarijs als temerarijs. al. temonarijs. et facit. j. de priuile. eorū q̄ in sacr. pa. l. j.

Nullus. euersor. quia male gessit.

p ¶ Pacto. i. mō. ⁊ facit. ꝫ. ꝺ susce. l. si quis. ⁊. ꝫ. de dig. iudices. ⁊. ff. de suspe. tu. l. iij. §. queri. in fi. §. ⁊ de accusa. si cui. §. is. ⁊. j. ꝺ cohor. l. si cohor. et ꝫ. ad. l. iul. de ambi. l. j. Accursius.

Fisco. principatus capadocie spāliter erat deputat⁹ pro suis stipendijs comiti domorū ad quē regēdum mittit de palatinis quē etiam verebitur comes male aliq̄d per eum vel alium agere.

r ¶ Reuocato. antea sic fuerat. ſꝫ in dissuetudinem habitum renouat.

s ¶ Mittēdariorum. i. palatinorū qui sunt habiles ad mittendum.

t ¶ Debebis. comiti domorum loquitur. vt. j. l. pri. et not. hic argu. q̄ malus prelatus timet bonum subditum.

Prelat⁹ malus bonum subditū timet.

Nichil. iudicibus. als militibus: et als comitibus scilicet prouinciarum.

cõiũctum[a]: sed excepta reuerẽtia q̃ nõ solũ ab inferioribus[b]: sed etiã a maiorib⁹ et in puincia degẽtib⁹ rectorib⁹ puinciaꝝ debeẽ atq; deferẽ/ suis q̃sq; necessitatibus obsecundet.

¶ [illegible] dẽ.

Quidam post impletũ ordinem militie palatine quã gesserãt: honoreq; trãsactũ, ad exceptorũ[c] scrinia trãsire nitunẽ. Hac igiẽ lege sancimus vt nulli prsus dehinc ista audendi relinquaẽ occasio: sed vnusq̃sq; ei⁹ scrinij quẽ primũ militãdo[d] elegit ordinẽ psequatur: nec i alteri⁹ loco finẽ militie reqrat: q2 tam ppriij ordinis transegerit principatum.

¶ [illegible] dẽ.

Hs officijs palatinoꝝ excellẽtia tua sciat ita penit⁹ eẽ recedendũ: vt neq; ipsa[e] postmodũ[f] licitũ sibi credat hisdem aliquod adiungere: et propterea puinciarũ rectores prohibeant quicq̃ vlteri⁹ tale conari. Idem.

Scrinijs[g] oib⁹ largitionũ comitatẽsium infrascriptas decernimus dignitates: vt his ptẽti ambiẽdi sibi aditũ interclusũ eẽ cognoscãt: etiã si spãle bñficiũ emẽdicato suffragio[h] q̃sq; valuerit ĩpetrare: ãnonas ẽt iuxta diffinitũ dignitatũ modũ volumus pstari: nec ãpli⁹ q̃cq̃ psumi breuius q̃ dignitates p singl'a scrinia officioꝝ sacraꝝ largitionũ hre statuim⁹. hoc est scrinij exceptoꝝ pfectissim⁹ ordinis scdi nũeri vn⁹ id est pmiceri⁹ exceptorũ nũero vn⁹ ducẽnarij duo. Un⁹ tertioceri⁹ et q̃rtoceri⁹ cẽtenari⁹ vn⁹. id ẽ pmiceri⁹: instrumẽtorũ epl'ares nũe. duo. forme prĩe nũero trigitasex. forme secũde nũero q̃ttuor. forme tertie nũero tres. scrinij nũerorũ pfectus ordinis tertij nũero vnus. Item ducẽnarij numero vnus. centenarij numero duo. epistolares nũero duo. forme prĩe numero tres. forme secũde numero vnus. forme tertie numero duo. scrinij sacri tabellarioꝝ prefectus ordinis tertij nũero vnus. ducẽnarius nũero vnus. cẽtenarius nũero vn⁹. epistolari⁹ nũero vn⁹. forme prime numero tres. forme scde nũero quinq;. scrinij canonis perfectissimus ordinis tertij nũero vn⁹. ducẽnarius nũero vnus. cẽtenari⁹ nũero vn⁹. epistolares numero duo. forme prĩe nũero q̃ttuor. forme scde nũero quattuor. scrinij mittẽdariorũ ducẽnarij nũero vnus: cẽtenarij nũero quinq;. epistolares numero octo. forme prime numero. viij. forme secũde nũero. xxxij. perfectissimi ordinis numero tres. idem primiceri⁹ sacre masse perfectũ numeꝝ. idem secũdicerius: ducẽnarij nũero duo idem tertiocerius ducennarij. et quartoceri⁹ centenarij numero. vj. epistolarum nũero quattuor aurifices specierũ pfectum numerum: ducẽnarij quattuor numero. cẽtenarij numero. vj. epistolares numero. viij. forme prime nũero. viij. forme secũde numero quattuor. aurifices solidoꝝ ducẽnarij numero vnus. cẽtenarij nũero octo. epistolares numero sex. forme. j. nũero. ix. forme. ij. numero. xxx. sculptores z ceteri artifices cẽtenarij nũero vnus. epistolares numero. v. forme prime nũero. vj. forme secũde nũero. xviij. Scrinij ad responsum p formam primã numero vn⁹. p formã scdam nũero. ij. ducẽnarij nũero. j. cẽtenarij nũero duo. epistolares nũero. iij. forme prime numero. iij. forme. ij. nũero. ij. forme tertie nũero. j. scriniarij ad limitẽ p formã numero. j. ducẽnarij nũero. j. forme. j. nũero. j. forme scde nũero. ij. forme. iij. nu. tres. scrinij nr̃i p formã ordine. iij. nu. j. p formã epistolares nu. ij. forme prime nume. vij forme. ij. nu. x. forme. iij. nume. iiij. officialium sacrarum vestium ducẽnarij nume. iij. cẽtenarij numero tres. epistolarum nũero. ij. forme prime nume. xij. forme secũde nume. x. forme tertie nũe. viij. deputatis sacre vestis p formam secũdi ordinis nume. duo. ducẽnarij nume. duo. cẽtenarij nume. duo. epl'ares nume. duo. forme prime nume. tres. scrinij ab argẽtarijs p formam ordinis nume. j. epistolares nume. j. forme prime nume. vj. forme secũde nu. iij. forme tertie nu. j. ad pecunias p formam ordinis nu. j. forme prime nume. vnus. forme scde nu. ij. forme tertie nu. v. Argẽtarij comitatensis ducẽnarij nũe. j. cẽtenarij nume. ij. epl'ares nũero. iij. forme prĩe nũero. viij. forme scde nũero. xxv. Barbaricarij cẽtenarij nũero duo. epl'ares nũero q̃nq;. forme prĩe nũero octo. forme scde numero vnus.

a ¶ Cõiunctum. dũm palatini gerant suum officiũ z sic non obstat. ff. de agen. in reb. l. ex e o. in fi. z. l. fi. §. ita. que sunt cõtra et facit. ĩ. ti. j. l. fi.

b ¶ Ab inferioribus: no. reuerẽtiã maiori a miori deberi: et econtra. sic ff. de offi. re. pro. l. potiores. et ff offi. diuer. iudi. l. ij. itẽ nota q archiepiscopus hac terra honorare debz episcopũ: vt hic. nec suam iurisditionẽ per illius presentiam perdit. vt in auẽ. de defen. ciui. §. nulla. col. ij.

Reuerẽtiam dz minor maiori ipendere.

Quidaz. exceptorũ. id est ad aliam dignitatem.

d ¶ Militando. subaudi elegit. et facit. ff. vt dig. or. ser. l. j. et de proxi. sa. scri. l. vnicuiq;.

Hs officijs. neq; ipsa. scz excellentia tua.

f ¶ Postmodum. id est post legem istam. Ul' dic post finitum officium: z dicit in sordidis et similibus: ne sit contra. ff. eo. l. j.

Scrinijs. hac. l noiantur officiales qui subsunt comitib⁹ domorum et hi soli habebant stipẽdia: z est falsa hec l. in omnib⁹ fere libris circa litterã.

h ¶ Suffragio. sic. ff. de prin. agẽ. in re. l. omnia.

Plat. Placuit.z pa latis.z p.i.
b ¶ Ex hisdē.scȝ palatinis.
c ¶ Tātum. al's tm̄.al's tm̄. al's terni.et qui sunt centenarij et ducēnarij et ceteri nūeri: habes. s.l.pri.de q̃b⁹ singulis ānis aliq̃t deicūt.vt hic
d ¶ Prouisionis. scȝ tue:et prefecto loquitur.

Non alit.ānotationē.i.priuilegiū nostro motu.sȝ cū ɔsilio pcerū est pragmatica sanctio. et facit.s. de agē. in re.l.matriculā.in fi.et.j.de re milita.l. nemi nem.Accur.

Pragmatica sanctio fit cū pcerū ɔsilio.

Palatinos.ad calcem .i.finē nam calx calcis ps pedis extrema vbi est iunctura tibie z pedis subcel.est pedis concauum: inde subcellaris fm. p.
g ¶ A tyronū.ab his excusant prin. agen.in re.vt.s.de prin. agen.in re.l. ex agentibus.z facit.s.de pr.sacro. scri.l.j.in fi.

Ad similitudinē.ibi ad similitudinē incipit lex.vt.s.de pr. sac.scri.l.p biēnio

Viros. videt cā.sic.s. de pri.sacro. scri.l.in sacris.§.ita.
k ¶ Respōdere . sic.s.de silē.l.pe.z de agē.in re.ex eo. et.l.fi.§.ita.et facit s.de offi.pre.vr.l. j.et d offi.comi.re. priua.l.pe.
l ¶ Permiserit. sic.s. vbi sena. vel claris.l.fi.z in aut. vt cleri.apd ppri. epi.§.pe.col.vj.

Inter tres. al's res.al's

¶ Palatini transmissi per prouincias anno elapso cingulo liberantur. Barto. Idem.

Placuit iuste oib⁹ mittēdarijs et palatinis[a] officij pfutura suggestio quam insinuasti: vt ex hisdem[b] ānis singulis ex ducēnarijs tātum[c]/ex centenarijs habito puisionis[d] intuitu cingulo liberentur.

¶ Nullus officium sacrarū vl' priuatar largitionū assumere pōt/nisi mediāte principis auctoritate. Bar. Imp. Arc.

Non aliter quilibȝ in officio sacrar largitionū vel priuatarum cingulum militie sibi sumendū existimet/nisi nostre mansuetudinis annotationem[e] meruerit.

¶ Palatini adiutores z primicerij finito officio sicut agētes in rebus a prebitione tyronū a ceterisq̧ mūerib⁹ sordidis sūt immunes. Barto.

Imperator Theo.

Palatinos qui sacrarum remunerationum rōnes tractantes inculpantur:ad calcem[f] terminūq̧ militie peruenientes/ necnō etiā adiutores et primicerios diuersor officiorum precipimus habere priuilegia/que nuper agētium in rebus schole nostre sunt māsuetudine cōtributa: scȝ vt a tyronū[g] prebitione memorati reddātur exortes:ceteraq̧ onera non agnoscant.

Idem.a.

Ad similitudinem[h] sanctionis quam de proximis sacrorū pmulgauim⁹ scriniorū/etiā in officio sacrar largitionū atq̧ puatarū p biēnio vnū annū sub ppetua obseruatione precipimus custodiri:ita vt priuilegia q̄ hmōi officijs vl' primicerijs sacris legib⁹ deferunt/itegra illibataq̧ seruent.

¶ In ciuitate cōstantinopoli palatin⁹ apd pfectū vrbis nō ɔpellit litigare nisi pro seruitutibus domib⁹ vel ānonis q̄stio moueat:in puincia vero cognoscat p̄ses ɔtra palatinū:sȝ i cā criminali ɔtra eū fert sentētiā nisi ex suggestiōe pricipis sub quo militat palatinus. Bar.

Imperator Theo.

Viros deuotos palatinos nō oportere i hac regia vrbe apud virū illustrē pfectū vrbis litigare compelli nisi de edificatōe domor z seruitutib⁹ z annonis orta videat causa[h]. in alijs vo causis tam pecuniarijs q̧ crimialib⁹ apd viros illustres tantūmodo comites suos respondere[k]. rectoribus autē puinciarū intra administrationis sue fines inter presentes palatinos/ nec causis publicis occupatos cognoscere tā p ciuili q̧ p criminali cā permittim⁹.sic tūvt nō aliter crimialis snia aduersus eos pferatur/nisi ex suggestiōe puicialis iudicij vir illustris comes sub q̄ militat certiorat⁹ hoc ei pmiserit[l].

¶ Palatini primicerij et tres scriniorū pmicerij et tres tribuni ptoriani militari dignitate fungūtur:et nulla potest eis iniungi necessitas publica vel priuata. Barto. Idem.

Inter alias prerogatiuas q̄s antea meruerāt schole societatis sacrar largitionū primiceri⁹ et tres[m] pmicerij scrinior tribuni[n] ptoriani militari dignitate fruant:nulla eis ex cuiuslibȝ iudicis preceptiōe iniungēda publica vel priuata necessitate[o].

¶ Palatini principes eisdē priuilegijs fungunt q̄b⁹ palatini sacrarū largitionū:et io primicerij et pmates scriniorū pncipis finito offō iter militares tribunos nūerant:et nulla sollicitudine negocij publici vel priuati possunt vrgeri. Bar. Idē.

Iubemus viros deuotos palatinos rei nr̄i nois puate eisdē puilegijs decorari qb⁹ ēt palatini q̄ i sacris largitiōib⁹ deferunt.cū enī par sitisq̧ militia sit:iustū[q] et ɔpetēs videt hisdē vtrūq̧ offm̄ puilegijs gl'iari.pmicerios itaq̧ officij tresq̧ pmates scriniorū rerū puatarū finito tpe militie iter tribunos militātes ptorianos saluis hisdē pstitis puilegijs sacris ɔstōnib⁹ nr̄am clemētiā adorare decernim⁹. Ita tn̄ vt nullā iniunctionē/nullā sollicitudinē puati vel publici negocij q̄libȝ iudiciario pcepto sustinere possint[r]:sȝ excepta oi necessitate oiq̧ fatigatiōe indēpte dignitatis honore potiant. ¶ De stratoribus.

trés.Accur.
n ¶ Tribuni.j.l. proxi.
o ¶ Necessitate. nisi ordinaria.vt.s. eo.l.fi.

Iubem⁹. par. nā omnia sūt principis. vt.s.de omni agri.pscri.l.fi.

Princi pis sunt omnia

q ¶ Iustum. vbi eadem ratio idem ius.sic.s. ad.l.fal. l.fi.et.ff.ad.l.aql.l. illud.cum seq.
r ¶ Possint.vt.s. l.proxi.et.s.e.l.j.z s.de pr.sacro.scri. l.iubem⁹.et. xxxij. q.v.item apud.
s ¶ De stratoribus. hoc stratoriū id est stabulū.vn

de in geneſi. Rachel hoc vidẽs poſuit idola p̃ris ſui in ſtratorio cameli: et ſedit ſup ip̃m vñ ſtratores dicũtur qui p̃ſunt ſtabulis ſeu eq̃s ſtantibus in ſtabulo.

Per omnes. po ceret. ff. de of. pcõ. l. ij. y. nẽo. ff. Sol. hic in cognitione cauſarum et diffinitione preſidentes non debẽt eis vti: ſed circa equos ſic. Vel aliud in proconſule: et aliud in preſide vt hic: imo ibi aliter accipit. i. biridarius: hic q̃ p̃eſt eq̃s ferrãdis ⁊ ſellis ⁊ frenis p̃ſidis parãdis. vñ v́ſus. Sternitur equo cemare lect⁹ aſell⁹ et hoſtis. aureũ hic habet pro ſuo ſtipẽdio ſingulis diebus. Item et qñ preſes vel rex vel comes dõat equũ habet a donatario ſolitam quantitatem: puta aliõ aurum. ſic enim faciunt reges hiſpanie: nam in preſidibus prouinciarum loquitur ⁊ eorum ſtratoribus.

(margin: ſa's. c. ſolidorũ modo.)

(margin: ſa's de caſtrẽſibus miniſtris ſm Alc. hic.)

b Cognoſcant. illi donatarij: et ſic nota q̃ dans punitur ſicut ſymoniacus q̃ſi corrũpens eũ vt equũ donandũ vituperet p̃nci pi. ſic. ff. de epiſ. et cler. l. ſi quẽq̃. Itẽ facit ff. de metatis. deuotũ. ⁊ ff. ne ru. advllum obſequi. l. ij. Accur.

c Quos. p̃uinciales. id eſt donatores. Accur.

d [illegible] In lib. Ir. de conſiſtorianis aut

Imperator Ar.

Per omnes p̃uincias edictum generale miſimus vt ſtratorib⁹ vn⁹ tantũ ſolidus p̃ p̃rio noĩe poſceretur[a]: et in offerendis eq̃s certam formã ſtatutã equalẽ prouinciales noſtri cuſtodiẽdam eſſe cognoſcãt[b]: quos[c] etiã fiſco certo mõ [illegible] ſolidorum obnoxios fecim⁹: ſi quod ſtratores petere iterdictum eſt/illi dare ſtratoribus nõ timerẽt: officiũ q̃z grauitatꝫ tue cẽtũ argẽti libris mulctabit: ſi ſciẽs p̃dictã rem geſtã fuiſſe/nõ illico eã ſe ueritati iudiciarie p̃didiſſet.

De caſtrenſianis et miniſterianis.

Caſtrẽſiani et miniſteriani officio finito per [illegible] nõ alius ſubrogatur. [illegible] idẽ officiũ [illegible] eligetur. h. [illegible]

Impator Aug.

In offõ ſpectabilitatꝫ tue ſm formã diualiũ rñſoꝝ poſt completuꝫ tp̃s prefinitum. i. bienniũ prioribus diſcedẽtibus inſequẽtes ad locum pro merito[e] laborum ſtipẽdiorũq̃ ſuccedant: nec vlla licentia tribuatur his qui impletuꝫ depoſuerunt officiũ: denuo ad eandẽ militiam vel ſollicitudinem remeandi.

[illegible] inter miniſterianos gradũ p̃mi/ſecunde vel tertie forme inter caſtrẽſianos [illegible] ſcribẽ duo eſt in matricula tertie forme. [illegible]

Idem.

Si quis prime vel ſecunde vel tertie forme ſpecialiẽ inter ſtatutos gradũ celitus[f] valuerit impetrare: ſuper numerarijs vltim⁹ forme tertie in matriculis habeatur.

Militantes in hac militia [illegible] matres et vxores [illegible] poſſunt conueniri in cauſa ciuili vel criminali niſi ſub comite caſtrẽſianorũ. h. d. [illegible]

Idem.

Hi q̃ in ſchola veſtris ſacre militant vel matres eorum vel vxores criminalẽ vl' ciuilẽ litẽ ꝯtra ſe cõmouẽdã in nullo alio niſi ĩ ſublimitatꝫ tue ſuſcipiant examine[h].

Impera. Conſtan.

Inter omnia nullius alterius iudicis penitus minoris vel maioris ſacro miniſterio noſtro deputatos (quorũ officia ſigillatiꝫ breuis[i] ſubter annexus cõtinet) niſi a tue dũtaxat magnitudinis ſententijs cõueniri[k]: vt ĩ nullo penit⁹ alteri⁹ iudicis foro pulſantiũ niſi in tue tantũmodo amplitudinis examine prebeant aliq̃n rñſum. Sed ne in hoc ip̃o iudicio enormib⁹ moleſtent diſpẽdijs: vel ex nudis cõueniant facile iudicis cuiuſq̃ mandatis ip̃is q̃z ſportulis et fideiuſſoribus modũ ꝯſtituim⁹ obſeruandũ. Ante oĩa d̃cernẽtes ne q̃n ſine ſcriptura[l] vel iterpellatione depoſita: ac ſentẽtia prorogata tue magnitudis/ eadẽq̃ non edita[m] cõuenirĩ poſſe. Cõuentos vero non aliũ fideiuſſorem niſi actuarium[n]/ vel vnum ex primatibus ſue ſchole executoribus pro reſponſione ſue perſone ſine ſcripto p̃ſtare: ſiue p̃ ſeip̃m ſiue p̃ procuratorẽ datũ in iudicio reſpõſuri ſũt: ⁊ ſiue in cauſis ciuilib⁹ appetantur: ſiue in criminalibus accuſentur: nec vltra conuentiõis[o] nomine ſportularum q̃z vnum aureum executoribus vſq̃ ad finem litis preſtet quẽcũq̃ cõtigerit conueniri. Inducendorum[p] ſane nomine et cognitionum exercendarum: ſtandeq̃ perſone gratia ex ſimplici[q] poſtulatione cõtra eos habita/ ſiue ex appellatione ſubſecuta

caſtrẽſiarijs q̃ forte preerãt caſtris principis ordinandis: et erãt plures et eligebãtur decani. vt. ĩ. ti. j. et menſores qui mẽſurabãt q̃trum menia iuxta caſtrum vel ſimilia. vt. ĩ. ti. j. et ij. Accur.

In offõ. merito. ſic. ff. de agẽ. ire. l. j. et. ĩ. de tyronib⁹ l. fi. itẽ facit. ff. ad leg. iul. de ambi. l. j. et. ĩ. ti. j. l. j.

Si quis. celitus. id ẽ diuinitus. vel a principe. Accur.

g Ultimus. tertia forma erat maior alijs: vt innuit et ptꝫ. ff. tit. ij. l. in ſcrinijs. vbi pauciores ſemp ponũtur in tertia forma Accur.

Hi qui. examine. facit. ĩ. e. l. fina. et. ff. de agen. in re. l. fina.

Ante omnia. breuis. hunc breuẽ nõ habes.

k Conueniri. ſubaudi iubem⁹: vt nulli pulſantiũ ⁊c. quod eſt. ĩ.

l Sine ſcriptura. ſic. ff. de dig. l. q̃tiens. et. ff. de p̃ri. ſacro. ſcri. l. in ſacris. et qd̃ ſubijcit vel pro etiam.

m Non edita. in ſcriptis.

n Actuarius. ff. de p̃ri. ſacro. ſcri. l. in ſacris. §. fidei.

o Cõuẽtiõis. ſ. ſportulis q̃ dantur a conuentis.

p Inducendorum. id eſt executorum qui inducunt partem in iudicio quandocũq̃ eſt opus.

q Simplici. in cauſa principali.

a ¶ Alio modo. puta extraordinarie.
b ¶ Prestari solidos. scz exceptoribus.
c ¶ Matrū. transit ad superiores p privilegiū. qd dic vt no. s. de pri. sacro. scri. l. in sacris circa prin.
d ¶ Uxorū. sic. s. d digni. mulieres.
e ¶ Filijs. sic. s. q satisda. cogan. l. ij. §. ij. et. s. de pri. sacro. scri. l. in sacris §. vt ita.
f ¶ Vades. i. fideiussores. inde vadium vel vadimonium: id ē pign⁹
g ¶ Ipsosqz. s. deputatos nro ministerio.
h ¶ Emersam. i. finitam. sic. s. de silen. l. fi. in fi.
i ¶ Adiuratorie. cautioni. sic. s. de asses. l. j. §. sup. 7 in auk. vt nulli iudi. §. necessariū. col. ix. et. s. de pri. sac. scri. l. in sacris §. vt ita 7c. cum suis concor.
k ¶ Precepta. legis. vt. s. vbi d crimi. agi opoz. l. j. et in auk. qua in pro. et. s. vt oēs tam ci ui. qz mili. l. j. i pn. ci. 7 j. de pui. scho. l. ij. Accur.
l ¶ In speculis. sic. s. de pri. car. l. j. et facit ad. l. s. de agen. in re. ex eo. et. l. fina. et de pn. agen. in re. l. fi. et s. de comi. sti. l. aj. et. j. de pui. scho. l. quotiens.
m ¶ De decanis. Decanus. i. decez virorum societas sm h. vel qui pest decem. vnde decanissa. i. vxor decani. et dicvt. s. titu. j. in rubrica.

vel alio qlibz mō^a in iudicio deponak/trib⁹ tm̄mō solidis vsqz ad terminū negocij eos q acceptur sunt pcipim⁹ sp eē ptentos. In cognitionalib⁹ 7o gestis edēdis duos tm̄mō pstari^b solidos. Hec autē puilegia nō in eoz tm̄mō sed in matrū^c qqz et vxorū^d psonis valere/ et ad integrū pmanere. filijs^e qz et maritis eiusdē fideiussionis noie si necessitas īterpellationis exegerit tradi: nec alios vades^f exigi: ipsosqz^g dū militant 7 post emersam^h militiā cū his q ex tpis porz pstite sibi pragmatice sanctōis eiusdē militie stipendia iplesse noscunk oib⁹ priuilegijs perfrui: cunctis nichilomin⁹ capitulis sacris affatibus diue recordationis martiani quos se meruisse asserūt valituris: excepto hoc q in diuersis iudicijs tunc respondere precepti sunt hac sanctione decernimus. Aduocato qz fisci exceptorib⁹/ et qui apud arbitros hoc vtunk officio ab exordio incipiēdo vsqz ad terminū finēqz negocij tertiā dūtaxat partē solidi pbituros. In hmōi aūt arbitrorū gestis edēdis nō vltra prestare qz dimidiam solidi partē: et cū per puincias cōstitutz fideiussorib⁹ cōuēt⁹ cauerit/ adiuratorie^i tm̄modo cautiōi cōmitti/ nec vllo tpe nisi ex tue dūtaxat magnitudinis snia cōueniri: exceptis tributarijs et munerū functiōibus/ 7 criminibus q in locis inquiri/ flagitari et vīdicari generalia legū precepta^k cōstituūt: presenti sanctione decernim⁹: viro clarissimo adiutore sublimitatis tue in speculis^l cōstituto/ ne quid ex his q statuimus aliqua surreptione violetur.

¶ De decanis^m.

¶ Quattuor ex decanis q pri[illegible] locū in ordine tenuerunt p bienniū ad primiceriatus officium assumuntur. et alij in locum eorum debent sibi rogari [illegible] transacto biennio. Barto.

Imperator Leo.

Quattuor [illegible] qui ex corpore decanorū ad primū militie gradum puenerint/ biēnij spacio primiceriatus^n gerant officium: neqz vlterius cuiqz liceat in hoc immorari: vt omni gratia et ambitione cessante post duorum annorū curricula succedāt p:iorib⁹ subsequētes.

¶ Decani [illegible] familiarioribus principis coram illustri magistro officiorū sunt cōueniendi. h. d. Bar.

Impa. Theo. 7 Valē.

Nostre pietatis famulationibus adherētes decanos nō oportet p desiderio pulsantiū ad alia ptrahi iudicia: sed viri illustris tm̄ magistri officiorū obseruare examē hoc nāqz modo neqz mansuetudinis nostre obsequia decipiunk/ et agētib⁹ aduersus eos iure adhibek rūsum^o. ad exemplū itaqz deuotissimorū scholarium^p nulli licere mēoratos ad aliud iudiciū trahere: 7 pulsatos^q priorū fidei schole permitti precipimus.

¶ De mensoribus^r.

Imperator zeno.

Primiceri⁹ s mēsorū biennio expleto agētis in rebus militz militiā sortiatur.

¶ De priuilegijs eorū qui in sacro palatio militant^t.

¶ Palatini a [illegible] et eoz filij et nepotes: et ipis et eorum mācipijs nulla iiuria dz inferri. 7 ɔfaciēs punik. h. d. Bar.

Imperator Constan.

Palatinis tam his qui obsequijs nris inculpata officia pbuerūt/ qz illis qui i scrinijs nostris. i. memorie epistolarū libellorumqz versati sunt/ procul vniuersas calūnias^v siue

¶ Quattuor. primiceria⁹ t⁹. facit. j. ti. j. l. j. et. s. titu. j. l. j.
n Nostre. respōsum. sic. s. ti. j. l. fi. et de ppo. sa. cubi. l. iij. et de silen. l. pe. et de agē. in re. l. ex eo. 7. l. fi.
p ¶ Scholariū. vt. j. ti. iij. l. ij.
q ¶ Pulsatos. vt s. titu. j. l. fina.
r ¶ De mensoribus s. colūnarū vl lignorū vel hominū. a metior metiris sm. h. et dicvt in rubu. s. de castren. vel dic mensores frumentarios. vt. ff. de iu. immu. l. fi. Vl illos q metiebank hospitia militū. vt. j. de metatis. l. j. Vel ēt hec omnia officia habebat.
s Primiceri⁹. facit. s. ti. j. l. j.
t ¶ [illegible] Quocunqz officio. vt. j. eo. l. j.
v Palatinis. calūnias. id ē munera pfimonialia esset em calūnia si ab eis exigerēiur.

al's incipit q ex corpore.

noiationes[a] iubem⁹ esse submotas. idqꜭ beneficiũ ad filios eorum atqꜭ nepotes ipso ordine sanguinis[b] ꝑuenire: atqꜭ immunes eos a cũctis munerib⁹ sordidis ꝛ ꝑsonalib⁹ ꝑmanere/ cũ vniuersis mobilib⁹ ꝛ mãcipijs vrbanis/ nec iniurias eis ab aliquibus inferri. ita vt q̃ hoc contempserit indiscreta[c] dignitate penas debitas exoluat.

[illegible]

I dem.

De cubiculis nostris vacatione donatos: vel diuersis obsequijs palatinis/ memoriales[e] etiã q̃ in scrinijs memorie epistolarũ libelloꝝ sacrarũqꜭ dispositionũ referunt: necnõ et si qui in vtroqꜭ officio palatinorũ comitatensiũ singularumve vrbiũ et officio amissionis ꝛ castrẽsis sacri palatij militãt: priuilegia volumus habere/ vt nec ipsi/ nec filij nec nepotes eoꝝ ad honores vel munera municipalia deuocentur: quibus oibus cõdonamus ne exactoꝝ vel turmarioꝝ (quos capitularios vocãt) curã subeãt vel obsequiũ temonarioꝝ[†]/ vel pẽthaprocie[f]/ aut etiam tyronis presentationẽ agnoscãt. nã beneficijs nostris ita digni sunt vt etiã sensualib⁹ vel ꝑsonalibus/ vel corporalibus muneribus liberent. ꝛ habeãt castrẽse[g] peculium/ siue adhuc palatiũ obseruent: siue optata quiete donati sunt[h]. Quib⁹ oibus priuilegijs cõiungimus agẽtes in rebus ꝫ militarib⁹[i] videãt eisse subnixi.

[illegible]

I mpa. Gra. Val. ꝛ Theodo.

Ex aula nostra decedentes[k] viri ab omnibus iniunctis[l] habeant immunes: numerarioꝛumqꜭ fastus[m] vel rapaces questus tanq̃ experientes[n] et idonei non patiantur.

[illegible]

I dem.

Omnes qui in palatio militãdo diuersis actib⁹ paruerint/ volum⁹ intantũ eius dignitatis cui⁹ meruerint missionẽ obtinere insignia: vt his omnibus preferant in ordine atqꜭ consensu qui posteriori tẽpore[o] regendas prouincias dignitatesqꜭ susceperint palatinas. si quis autem temeraria vsurpatione statuta violare temptauerit/ sacrilegij[p] penam sustineat.

De priuilegio [illegible]. †

[illegible]

I mpa. Leo.

Viris spectabilib⁹ comitibus[r] scholaꝝ verberãdi degradãdive senatores[s] ac ducẽnarios licentiã denegam⁹: ea nãqꜭ q̃ tali ꝯmotione digna sunt ad tue[t] sublimitatis volum⁹ referri noticiã. Insup etiã domesticos eoꝝ non senatores vel decẽnarios cẽtenariosve fieri decernim⁹. pena. v. lib. auri plectẽdo q̃squis hãc diuinã iussionẽ excesserit. scrinio ꝙo barbaroꝝ[v] si tale quid vel attẽtari passuz fuerit/ vel attẽtatũ ꝯtra leges nõ suggesserit decẽ lib. auri ꝯdẽnatiõe plectẽdo. Illud etiã obseruari nõ sine ratione cõuenit/ ne is cui domestici officiũ ꝑ militie gradũ vel quinquẽnij tẽpus interdici cẽsuum⁹ familiaritate comitis

a Nominationes. scilꝫ ad personalia. vt. ĩ. hac. l. et ĩ. l. proxi.

b Ordine sanguinis. no. arg. contra. ff. de leg. ij. l. cũ pater. §. a te. et facit. s. de prepo. sacro. scri. l. iij. et. l. in sacris.

c Indiscreta. i. non attenta nec cõsiderata.

De cubiculis s. de prepo. sa. cubi. l. ij.

e Memoriales s. de pri. sacr. scri. l. iij. et. l. in sacris.

f Penthaprocie. nomẽ grecum est. ꝛ dicitur a pentha qd est quinqꜭ. et ꝑcia qd est decima/ id est munus quinte partis decimarũ. sic dicitur mun⁹ decaprocie/ scꝫ a decem. et est mun⁹ ꝑrimoniale vt. s. d muneri. patri. l. nec ꝑtestasie ꝛ. ff. de mune. ꝛ hono. l. fi. §. mixta. et l. iij. §. decaprotos. et ibi not.

† al's telonariorum.

g Castrense. vt ĩ. de castren. om. pala. pecu. l. j.

h Donati sunt ad hoc. s. de asses. l. non parum. ꝛ de agẽ. in re. l. fi. Sed arg. cõtra. s. de testa. mil. l. pe. et de resti. mili. l. vlti.

i Militarib⁹. i. licet suam militiã complere debeant que est. s. de curio. l. j. et fi. et facit. s. de agen. in re. l. fi. et. ĩ. l. proxi.

Ex aula nostra decedẽtes. i. discedentes ab aliquo officio aule. vt. s. l. proxi. §. habeant.

l Iniunctis. id est ab his que iniungerentur.

m Fastus. i. qui sunt numerarij.

n Experiẽtes. id est experti licet sint idonei non vocentur.

Omnes. posteriori tẽpore. sic. s. de offi. pre. ꝑ. l. j. et. ij. ꝛ vt digni. or. ser. l. fi. ꝛ de con su. non spe. l. j. ꝛ de albo scri. l. j. et. ij.

p Sacrilegij. sic s. vt digni. or. ser. l. j. ꝛ. ĩ. de ero. mili. anno. l. lege.

q [illegible] In quib⁹ tyrones militiam adiscunt. i. societatum militũ nam. ĩ. l. vlti. vocat fortissimos.

Viris. co mitib⁹. al's comitib⁹/ als militib⁹: quia forte sunt magistri militum.

s Senatores. i. nobiles qui erant scholares. i. de societate militũ. sic ꝛ. ff. de iudi. l. si lõgius. §. fi. Item nota aliquem degradari. sic. ff. de his qui no. infa. l. ij. §. ignominie. et. s. de agric. et man. l. ij. et. iij.

Scholares h itellige militantes in sacro palacio. Alc. Degradat q̃s dum dignitate spoliat.

t Ad tue. magistro officiorũ loquitur. vt et. s. de offi. ma. offi. l. scholarium.

v Barbaroꝝ. s. de agen. in re. l. agentes. in princ. et. s. de commer. ꝛ mer. l. ij.

barbaricorum

a ¶ Ualeat vsurpare. no. cōtra eos qui dicunt dominum ottonem potestatem in fraudem vocari defensorem. sic. ℨ. de natu. li. l. j. in fi. et. ff. de tuto. et curato. da. ab his. l. scire oportet. §. j. et de transac. l. cū hi. §. si cum lis. Accur.

b Hac lege. scholis. i. societatibus militum armatorum.

c ¶ Tue celsitudinis. magistro officiorum loquitur sic. ℨ. de decu. l. ij. in fi. Accursius.

d ¶ Obseruari. sic. ℨ. de castren. l. vi. in fi. et est ratio in vtroq; vt subijcit. et facit in auk. vt iudi. sine quoquo suffra. §. quod aūt col. ij. ⁊ vt non fiant pi. circa pn. ⁊ vt neq; mil. neq; fe. circa finē. et. ff. de offi. presi. l. iij. et ℨ. vbi se. vel cla. l. quicunq;. in fi. ⁊ in qui. cau. mi. fo. p̄. l. j. sed contra. ℨ. de agē. in re. l. ex eo. §. qđ multo magis rē et. ff. de regu. iur. l. non debet cui qđ plus est ⁊c. sed illa ex eo. erat in vrbe. hic in ꝓuincia.

Quotiēs. snia monitoria.

f ¶ Tui culminis. loquit̄ magistro officiorum. vt no. ℨ. l. ꝓxi.

g ¶ Scholares. expone vt in rub.

h ¶ Constitute. hoc dic vt. ℨ. & dig. l. mulieres. ⁊. ff. ad muni. l. fi. §. viduā. ⁊ in auk. de nup. §. nō tamen. col. iiij. et ad id qđ de matribus dicit facit ℨ. de q̄sto. l. ij. Sed contra. ff. de senato. l. j. Sol. vt no. ℨ.

simulata rem prohibitam alio nomine valeat[a] vsurpare.

¶ Militans in aliqua militia q̄ īpedijs decursis primicerius factus est: omnibus priuilegijs sibi competentibus perfruatur et etiam in causis ciuilibus coram officiorū magistro tm̄ cogitur respondere. in criminalibus vero causis hoc priuilegiū non sortitur. Bar.

Impera. Leo ⁊ hono.

Hac lege decernimus vt q̄ in singulis scholis[b] militant: quiq; post emersa stipendiorū curricula ad primiceriorū gradū ꝑueniūt/ et adorata nostre diuinitatis purpura virorū clarissimorū comitū meruerint dignitatē: tam cingulo q̄ priuilegijs oībus sibimet cōpetentibus ꝑfruātur: ac deinceps vsq; ad finem vite foro tue celsitudinis[c] tantūmodo subiaceāt: nec ex alteri⁹ cuiuslibet snia ciuile subire litigium cōpellātur. In criminalibus sane cōtrouersijs et in publicis tributis ita et aduersus tales viros prouincias moderantiū congruā iurisditionem volum⁹ obseruari[d]: ne sub pretextu concessi priuilegij vel flagitiorū crescat auctoritas: vl̄ publica vacillet vtilitas.

Impera. Archa.

Quotiēs sup cā ciuili vel etiā criali ex snia[e] videlicet iudicij tui culminis[f] scholares[g] vel eorū coniuges siue adhuc viuerent earum mariti siue post mortē eorū in viduitate cōstitute[h] sint/ matres ve eorū in viduitate permanentes: aut liberi qui nō specialiter alterius iudicis iurisditiōi subiecti cōditionē sortiti sunt ⁊ serui[i] ad eos ptinētes cōueniūtur: minime eos eas ve extranei fideiussoris exactione vexari: sed ꝑ consuetudine[k] vetustissima ⁊ iugiter obseruata nūerariū sue schole[l] fideiussorē prebere iubem⁹. hoc videlicet obseruando vt in criminalibus causis quinq; alios primates ex. xxx. viris a primicerio vsq; ad. xxx. retro numerandis vna cū numerario volēte. s. ⁊ nō recusante prebeant fideiussores: aut recusantib⁹. v. (sicut dictū est) viris extraneis in criminibus tātūmodo publicis fideiussorē vna cū numerario prebeat: ita vt executoribus nō ampli⁹ ab his q̄ vnus solidus siue per se siue per procuratorē respōdere maluerint prebeat. In subeūdis autē cognitionalibus certaminib⁹ quotiēs causa fuerit arbitro[m] delegata/ pro cōtestatione litis vnū solidū: et ꝑ diffinitiōe ab arbitro recitāda alterū vnū ⁊ nichil amplius dari decernim⁹. Si causa in iudicio tui culminis ab ipsa cōtestatione litis vel relatione iudicis: aut appellatione interposita ventilat̄/ pro inducenda cognitione nō amplius q̄ tres solidos et chartarum vel recitandorum in cognitionibus instrumentorū nomine editionis/ q̄netiam gestorū duos tantūmodo solidos dabūt. Quotiēs sane apud viros clarissimos prouinciarum moderatores ex delegatiōe sc3 sentētie tue magnitudinis ꝯtra viros fortissimos[n] scholares/ vel eorū coniuges/ vel liberos/ vel seruos cognitio celebretur: nō amplius q̄ dimidiam partem cōsuetorum sumptuū preberi decernimus. hoc etiā adijciendo vt qui acceptis commeatibus ad ꝓuincias ꝓuecti fuerint: vsq; ad. v. mensiū spaciū intra qđ ipsis erit remeādi[o] licētia: nullam penitus actionē super ciuili videlicet negocio (exceptis criminalibus[p] et tributarijs functionibus) sustineāt. ne tamē ibi quoq;[q] post quintum sc3 commeatus mensem ex sententia iudicij tue magnitudinis conuenti in exigendis fideiussoribus aliquod sentiant detrimentū adiuratorie[r] eos cautioni iubemus cōmitti. quotiens autem ex verbis et sine vlla scriptis prolata sententia[s] ijdem fortissimi scholares vel eorū matres seu coniuges (vt dictū est) aut liberi aut

de pri. sacro. scri. l. i sacris. circa pn.

i ¶ Serui. hoc dic vt. d. l. in sacris.

k ¶ Consuetudine. sic. ℨ. de diuer. offi. l. viros.

l ¶ Sue schole. officialis q̄dā erat et facit. l. predicta in sacris. §. fidei.

m ¶ Arbitro. i. iudici delegato. sic ff. de appel. ex consensu. Accursius.

n ¶ Fortissimos. per hoc nota q̄ de militibus armatis loquitur.

o ¶ Remeandi. ad militiam.

p ¶ Exceptis. ꝓprie excipit a functionibus: improprie a tributis. et facit. ℨ. de castren. l. fi. §. fi.

q ¶ Ibi quoq;. s. in prouincia: nam poterit conueniri post quinq; menses: sed certo modo vt dicit. ad qđ est dictus. §. et facit. ℨ. vt mili. fori prescrip. non vtantur. l. j.

r ¶ Adiuratorie. sic. ℨ. de castrē. l. fi. §. fi. et de ꝓri. sac. scri. l. in sacris.

s ¶ Sententia. s. citatoria: et dic de facto. nam de iure in scriptis sunt cōueniendi: nisi sit causa vilis et partium consensu vt subijcit. Accursius

Citari nō bis de sine scriptis.

a ¶ Consentientib⁹. no. cōsensu ptiū sīlari posse sine scriptura. sic. s. de epi. et cleri. gn̄aliter. in fi. Sed hodie etiā si ne cōsensu partiū. vt. s. de sen. ex pericu. recitā. auc. nisi. et facit ad. l. s. de digni. l. quotiens. et idē in filibus ita no. in l. quotiens. et. s. de ꝓp. sacro scri. l. in sacris. et de ꝓn. agē. in rebus. l. fi.

ex quibus cau. ma. l. milites. Et dic ꝙ aliqui presidentes alijs erant. non enim simplex militia est dignitas. vt. j. ti. ij. l. fi. in prin. Accur.

k ¶ Clarissimatus. i. consulatus. vt. s. de do. et pro. l. ij.

l ¶ De perfectissimatus dignitate. Dignitas erat forte vt esset dictus perfectissim⁹ miles. Accursius. — Militia sim lex nō est dignitas.

b ¶ De castrensi omni palatino. pec. Id est de militib⁹ palatij q̄ p̄ncipē sequuntur vt. s. ti. supiori. sed h̄ circa peculium.

c Omnes. su. pfūdūt. i. locuple. ꝫ. tur. R. et dic edicti de legib⁹ q̄ sunt. s. ti. ij. l. j. et. ij. q̄ sunt cōstātini vt ista. Et dic ꝙ nō habem⁹.

d ¶ Si qn̄. als si quādo. als si quā dū ꝛc.

e ¶ Parcimonia. abundat si. et no. parcimonia. sic et s. de epi. ꝛ cle. l. ij et. ff. de pec. le. l. ex eo. Accur.

f ¶ Precipimus. vt. s. de bo. q̄ lib. l. pe. ꝛ facit. s. de assesso. l. velut. et de aduo. diuer. iud. l. fori. et de inof. testa. l. fi. et de silen. l. fi. et de epi. ꝛ cle. l. cū lex. et. l. sacrosancte. et. s. ti. j. l. ij i fi. ꝛ de bo. pos. ex testa. mili. l. j. ꝛ fami. hercis. si fili⁹. et ff. de colla. bo. l. fi. §. nec castrense.

g ¶ Signa nr̄a. q̄ stant nobiscum et sequuntur nos: licet nō sint in castris que facit fieri alicui ꝑaliquē ducem belli. vt. j. de re mili. l. nemo miles. Itē no. de puluere.

h ¶ De equestri dignitate. Conuenit precedentibus

i Equites roma nos. qui romam custodiunt. nam et illi habentur pro absentibus reipublice causa. vt. ff. si maritus. §. j. et. j. l. propi. Accur.

serui moneantur/ nichil ip̄a exe cussione sportularū noīe penit⁹ eos vel eoꝝ m̄res seu cōiuges aut liberos (s̄m superi⁹ datam distinctionē) vel suos p̄bere decernimus. Sꝫ si talis sit negocij vtilitas vt ēt sine scriptis cōsentiētib⁹ᵈ videlicꝫ ptib⁹ sup ea possit cognosci: expectato sine scriptis sicut dictū est h̄nde cognitiōis euētu: si deteriorē calculū reportauerint/ sportularū noīe vnū tm̄mō solidū executori prestabunt. Si ꝟo cāe q̄litas h̄ndā i script; cognitionē flagitauerit: i hoc necesse ē casu iter locutiōe i script; pferēda/ ea q̄ supi⁹ de quantitate sportularū decidēdarūq; cognitionum disposita sunt obseruari.

¶ De castrensi omniū palatinorū peculioᵇ.

¶ Palatini h̄ntes aliqd priuilegij: et qd quesierint in officio morātes et domo principis aut eoꝝ industria pncipe cōscio perinent: tāq; castrēse peculiū: et a labore castroꝝ nō sunt immunes. Barto.

Impera. Con.

Omnes palatinos quos edicti nr̄i iādudum certa priuilegia suᶜperfundunt rem si qn̄ᵈ in palatio nr̄o morantur vel parcimoniaᵉ ꝓpria q̄sierint/ vel donis nr̄is fuerint cōsecuti/ vt castrēse peculiū h̄re precipimusᶠ: qd enim tā ex castris est q̄ qd nobis cōscijs ac prope sub ꝯspectib⁹ nostris acq̄rit? sed nec alieni sunt a puluere et labore castroꝝ qui signa nr̄aᵍ comitant/ qui presto sunt semp actibus quos intentos et eruditos studijs itinerū

plixitas et expositionū difficultas exercet. Ideoq; palatini nostri qui priuilegijs edicti vti potuere: peculia sua precipua retineant: que dum in palatio nr̄o constituti sunt aut labore vt dictum est proprio: aut donatiōe nostra quesierunt.

¶ De equestri dignitateʰ.

Imperator Iusti. Au.

Equites rōanosⁱ scd̄m gradū post clarissimatᵏ dignitatem obtinere iubemus.

¶ De pfectissimatus dignitateˡ. Impa. Cōstan.

Codicillis pfectissimat⁹ fruātur qui ipetrauerint si abhorreant a conditione seruili/ vᵖ fisco aut curie obnoxij non sunt: vel si pistores non fuerint/ vel non in aliquo negocioᵐ constiterint: nec honoremⁿ venali suffragio emerint: nec rem alicuiusᵒ administrauerintᵖ.

¶ Qui militare possunt vel non: et de filiis ad militie dignitatē aspirātib⁹: et ne quemo simplici milicie vel dignitate et militia simulētur.

¶ Volentes militare se debent eūd offerre ei q̄ hꝫ illis pbād. ī officio in magro. Et cū ill⁹ ca in litteris de militare pl. Bar.

Imperatores Seue. et anto.

Si militie nomen dare vultis/ offerte vos hisʳ qui probādi ius h̄ntˢ. non aūt ignoratis eos quiᵗ litisᵛ causa militiā appetierint

m ¶ Codicil. lis. negocio. vili.

n ¶ Honore. scilicet istiū. probitate ergo datur non precio. sic s. de epis. et cle. si quenq̄.

o ¶ Alicuius. priuati sine aliquo vili officio. vt. s. de digni. l. ne quis. et facit. s. de agen. in re. agentes. §. j.

p ¶ Qui milit. possunt vel non. De armata militia loquitur: et de hac prima parte loquitur. j. e. l. j. ij. iij. et. iiij.

q ¶ Et de seruis. de hoc. j. eo. l. pe. et vlti.

r ¶ Et vt nemo. de hoc. j. eo. l. eis.

s Si militie. his. s. magro militū et ducibus. vt. j. titu. ij. l. pe.

t ¶ Habent. scilicet debitis. vel habere efferre. nec tamen sine probatoria principis aggregantur. vt. j. ti. iij. l. neminem. et h̄s non militet. vt in aut. de man. prin. §. fi. col. iij. ꝛ facit s. de fabricē. l. iij.

v ¶ Litis. scilicet vitāde. vt. ff. de re mi. l. iij. §. non enim. et. l. fi. et facit s. si propter publ. l. j. et s̄ tab. l. j ꝛ de decu. l. q̄ derelicta et. l. ne omis. et. l. oēs. et. ff. de adul.

postulantibus aduersarijs solui sacramento solere.

¶ In fraudem ciuilium munerum nullus armate militie nomen potest assumere. Bar.

Imperator Ar.

NOn tantum decurionū filijs: sed oībus in fraudem ciuilium munerū nomina armate militie dantibus fraudem prodesse displicuit[a].

¶ Coloni vel saltuēses ad militiam armatā volentes vel inuiti non sunt audiendi. Bar.

Impa. Diocle. ꝛ Max. aug.

CUra puigili obseruare debebit sublimitas tua ne coloni vel saltuenses[b] aut vltro se offerentes ad militiā suscipiantur armatam/aut cogantur inuiti.

¶ Curialis vel cohartalis cōditionis existēs ad armatā militiam non assumitur. Bar.

Imperator Leo.

OMnes oīno curialis vel cohartalis cōditiōis cōstituti/nullā armatā militiā in posterum arripiant[c].

¶ Duas militias diuersi generis aut dignitatem ꝛ militiam eodē tp̄e quis habere non pōt nisi ad idē tendant. Bar.

Imperator Justi.

HIs quidem[d] quibus indultum hacten⁹ demonstraꝫ quo binis aut ternis pluribusve mereanꝫ† cingulis nō coniunctis ex prisca consuetudine: sed abiectis[e] atqꝫ discrepantibus detur electio quem retinēdū sibi poti⁹ cēseāt/ quē deserēdū cognoscant: vt in eo qꝺ optauerint firmiter maneant: eo qꝺ despexerint sine dubitatione repellanꝫ‡ in posterū ꝟo nemini prorsus facultas pateat eodē tempe pl⁹ q̄z vni⁹ ordinis[f] nomē affectare: interdicēdis in cōmune cunctis vt dictuz est binis pluribusve militijs[g]: nec dignitatem coniungere cuilibet alij cingulo cōcedi: vt et q̄ supplicandū de reuetita nobis existimauerint pena x. librarum auri pro temeritate q̄cūꝗs infructuosa[h] plectentur. Et qui susceperit[i] iussionē augustā p surreptionē elicitā (qꝺ nūq̄ꝫ ꝯtingit). x. librarū auri mulcta ferianꝫ: scrinijs etiā necnō officijs q̄rū hoc intersit si nō restiterint[k]/ ꝛ hanc pragmaticā legē abiecerint/decem librarum auri dispendio puniēdis. ¶ Si quid autem contra hoc perpetretur/ sciāt omnes quod extra concessum admissum est aut actum fuerit: vꝉ notis conscriptum publicis/simile habeatur ac si nec impetratum nec pronunciatum omnino: nec insertum esset vllis matriculis: scituris etiam omnib⁹ qui nec merentes in ordinib⁹ armatis siue ciuilibus administrandas prouincias seu gerēdos quoslibꝫ numeros/ vel iā etiam, sunt seu decetero fuerit iussione nostra sortiti. et vt seruet eis gradus[l] augusta p meritis sanctiōe: parē[m] idulgēdā sibi licētiā postq̄ꝫ deposuerint sollicitudinē: aut i prioꝛ cingulo protinus persistēdi nullo vēdicando titulo dignitatis quā sollicitudo media ꝯstiterit/aut retinendi spendorē quem[n] acquisierint administrationis obtentu: verum[o] pori cingulo desistendi (monente[p] tamen innata nobis clementia) liberū esse cunctis prospexim⁹: si militia qua decedendum est inter eas habeatur quas volentibus licet distahere/ et in alios eam conferendi[q]: ꝛ precia cōsequendi[r]/ put in eisdem agminib⁹ ꝯsueuerit hacten⁹. Excipiendis videlꝫ nec deducēdis i hāc ppetuo ꝯsuādā legē pragmaticā/eis q̄ binas militias simul ꝯpositas ꝛ sociali nexas cōsortio fuerint assecuti: vt viris dicatissimis scholarib⁹ atqꝫ cādidatis fieri moris est: necnō viris deuotis laterculēsib⁹ ꝛ pragmaticarijs vel assecretis[s] ꝯtingit: quos[t] memorialiū aut etiā agētiū in rebus adornat cingul⁹: et si q̄ simili stipendiorum iungantur[v] copula.

NOn tantum. displicuit. vt ff. de mune. et ho. l. iiij. §. fina. ꝛ facit ꝫ. l. pri. cum suis concor.

CUra. saltuenses. prediorū conductores coloni: pratorū saltuenses dicuntur. vt. ꝫ. de fun. pa. l. fina. i prin. et facit. ꝫ. de agri. et cen. l. colonos. et de fugi. co. l. j. et fi. ꝛ de mācī. l. iij.

OMnes. arripiāt. facit. ꝫ. vbi curi. vꝉ cohar. l. j. et. ij. ꝛ. ꝫ. de tab. scri. l. j. ꝛ. ꝫ. eo. ti. l. j. cū suis cōcor.

HIs quidem. alꝭ eis. alꝭ his.

e ¶ Abiectis. i. separatis: sed valeret hoc si separatim posset vti. vt. ꝫ. §. fina. Accur.

f ¶ Ordinis. scilicet militie armate vel inermis vt subijcit.

g ¶ Militijs. no. ꝫ. de assesso. l. fina. et de postulan. l. quisquis. et. ꝫ. de prox. sacro. scri. l. hac parte. cū suis cōcordan. et. ff. de colle. illi. l. j. §. ij.

h ¶ Infructuosa: no. puniri affectum et si non sequatur effectus. sic. ꝫ. de legi. et cōsti. l. ij. in fine. et in lombar. de consil. mor. l. si quis. ꝛ ne ad regē. ne. in fi. l. iij. argu. contra. ff. quod quisqꝫ iuris l. fina.

i ¶ Susceperint. iudices ad quos deuenerunt. vt. ꝫ. de preci. impa. offerē. l. rescripta. facit. ꝫ. si nup. ex rescrip. pe. l. fi. in fi. et ꝺ peti. bo. subla. l. j. ꝛ. ꝫ. vt li. pen. l. ij. et fi. et in auꝫ. vt omnes obe. iudi. colla. ij.

k ¶ Restiterint. no. sic. ꝫ. de decu. l. omnes. et de ap. quoniam.

l ¶ Gradus. i. ordo quem perciperent ante susceptā administrationeꝫ. M. ꝛ repete fuerit sortiti.

m ¶ Parē. s. qualem dixi. ꝫ. ea. l. in prin. ibi detur electio ꝛc.

n ¶ Quem. scilicet titulum.

o ¶ Uerum. p sꝫ et est alꝭ desistente. et alꝭ desistendo. et alꝭ di. ꝛ idē est sensus.

p ¶ Monēte. alꝭ mouēte. et alꝭ moderante.

q ¶ Cōferēdi. id est conferre. ad qꝺ ꝫ. de inoffi. testa. l. omnimodo. §. fi. et de pigno. l. vlti. et auꝫ. ibi posita. ꝛ. ꝫ. de proxi. sac. scri. l. vnicuiqꝫ. et. l. in sacris.

r ¶ Consequendi. i. consequi.

s ¶ Assecretis. nomen officij.

t ¶ Quos. s. predictos omnes.

v ¶ Jungantur. scilicet per legem scriptam: non per priuilegium principis viuentis. et no. per hanc legeꝫ non licere habere duas prebendas.

† mereant forte: aut certe vtantur

‡ Facit ad h. c. de multa. ex de pben. li. vj.

Duas prebendas habere nō licet.

Ignorantia probatur eo quod s. non probatur.

SUper seruis. ostēdere. no. probari ignorantiam eoipso quod contra. non probatur sic et. ff. de accu. l. si cui. §. i. quilibet enim ignorās presumitur. vt. ff. de proba. l. verius. et insti. de lega. §. quod autem. et. ff. de admi. tuto. l. hoc autem. & s. de prepo. sa. cu. l. iubemus. in fi. et. s. de peti. he. l. qui se. Item quod dicitur probatur: quomō probat reus: Respon. quia excipit asserendo. vt. ff. de proba. l. in exceptionibus. Item est ei mos gerendus. vt ff. de proba. l. circa et facit. s. de libe. cau. non mutatur.

ꝯ cōtra. c. s. cum glo. sup hō. mor tis. ex q his q̄ vi me. ve cā fi.

b ¶ Meruerint. no. quod lex facit liberum. sic in auth. de sanc. episco. §. si seruus. colla. ix. et de nup. §. si vero. colla. iiij. et de mona. §. i. col. i. et de bo. liber. l. fi. in fi. et. s. de prepo. sac. cubi. l. iubem⁹. in prin. Sed contra. ff. de re mili. l. alienum. vbi non fit liber. Solu. hic corrigit vel hic erat elect⁹ ibi sua auctoritate vsurpauit. Itē contra. s. de tabu. gña li. So. vt. j. l. proxi.

c ¶ Militauerint tempore huius. l. & facit ad. l. in auth. consti. que de dig. §. i. et. s. ne rei do. mi. vel temp. l. i. et j. l. proxi.

SI qs. domi nio serui. hec l. facit liberum. et s. l. proxi. cū simili bus. sed contra. s. de tab. l. generali. Solu. illa trahitur ad istaz. immo ibi

¶ Serui post hanc l. contra militiam adepti dño sciente liberi efficiuntur. sed si eis ignorantibus in seruitutem rediguntur. Si qui ante hanc l. militabant, siquidem dñis scientibus idem quod s. si vero ignorantibus infra. xxx. dies illi a militia reuocari possunt. B.

Idem Iusti.

SUper seruis[a] qui postea ad quandā militiā aspirare tēptauerint: vel scientibus vel ignorantibus dñis precipimus (siquidē ignorantibus his eā meruerint[b]) licere dñis adire cōpetentē iudicē et suā ignorantiā (eo quod cōtrariū minime probatur) ostendere: eoqꝫ modo spoliatos eos militia in suū dominiū trahere. sinuero sciētib⁹ his serui militauerint[c]: cadere quidē eos non tantū dñio eorum / sed etiā oī patronat⁹ iure. illos vero ingenuos effectos: siquidem vtiles ad militiā eis datā visi fuerint / in ea durare: sinuero minime idonei sint / ea priuari. Sup illis aūt seruis qui iam militauerūt & adhuc in eadem militia pseuerant / licentiam damus dñis intra. xxx. dierū spacium ab eo tēpore cōnumerandum quo presens sanctio diuulgata fuerit: vel nostrā adire clementiā / vel cōpetentes iudices et suā ignorātiam cōmendare eosqꝫ in suum dñium recipere. quo trāsacto simili modo tam dñio qꝫ omni patronatus iure cadere eos necesse est.

¶ Dñs patiens seruum in dignitate esse priuabitur dño & iure patronatus. sed si eo ignorante seruus ipsum fuerit adeptus: tunc militia triginta dies tantum eis quantum data sibi vendicandi potestas. h. d. Bart.

Idem.

SI qs seruū suū dignitatem habere quēadmodum militiā fuerit passus: spolietur et dñio serui[b] / et iure quod ptinet ad patronos: cui eñ ferendum est homines a nostra manu donationes accipiētes[e] adhuc inter seruos haberi / et forte cū suis dñis nostrā purpuram adorantes: in his itaqꝫ casibus in quibus non militia sed dignitas volētibus dñis seruis acquiritur: eadem iura reseruētur que antea posita sunt: ne videatur nostra sanctio aliquid habere imperfectum[f]. Sciant autem domini ad exemplū preterite[g] nostre constitutionis que de huiusmodi seruis loquitur: quod nisi hoc itra. xxx. dies ex quo eis hoc fuerit notū[h] manifestauerint / & competentem iudicem adierint / et spoliare eos dignitatibus curauerint: dominium eorū & ius patronatus amittāt nobis deliberātibus postqꝫ dominio serui fuerint liberati: et inter igenuos ꝯnumerati si oportet eos habere dignitatem: vel ea quasi indignos spoliari[i].

¶ Negociatores ne militent.

Impera. Iusti.

EOs qui vel in hac alma vrbe vel in pncipijs cuidā ergasterio[k] presunt / militare decetero prohibemus[l]: exceptis argenti distractorib⁹ qui in hac alma vrbe negociantur: hos enim[m] vtpote vtiles omnibus contractibus armata quidem militia penitus abstinere sancimus: aliam vero quācunqꝫ sine metu presentis sanctionis posse sibi acquirere.

¶ Si q̄ vo negociatores quos omni militia prohibemus iam[n] militarunt: eis licentiā damus negociationē quidē relinquere militiā vero retinere. Scientibus quod si postea negociātes apparent militia priuabunt: quod et in argenti distractoribus huius alme vrbis (si armatā militiam iam sortiti sunt) tenere volumus. vt relicta negociatiōe liceat eis in eadē militia durare

munus: hic dignitas.

e ¶ Accipientes. nam donamus nostris militibus stipendia & alia. vt. s. de cast. om. pa. pe. l. i. et. j. ti. ij. l. j.

f ¶ Imperfectū. ad hoc. s. ad sil. l. fi.

g ¶ Preterite. vt s. l. proxi.

h ¶ Notū. not. sic ff. quādo ap. sit. l. j. §. fi. et. l. fi. et. ff. de cal. l. annus. et de execu. tu. l. quinquaginta. Accursius.

i ¶ Spoliari. armata vel iermi militia. vt. j. ti. j. l. j.

¶ Negociatores ne militent.

EOs. ergasterio id est statto ni quasi negociationi.

l ¶ Prohibem⁹. hoc nō nobilitatis defectu. nam et libertus militat. vt ff. d tes. mi. l. si duobus. & de bo. liber. si filius. §. papinianus. et. s. ti. j. l. pe. sed quasi ex vili officio non debeant assumi. vt. s. d dig. l. neqꝫ. & de pfectissima. dignitate. l. j. et. j. de coarta. l. ante pe. & per id quod subijcit argētarijs quasi non sit hoc vile officium. vt. s. titu. j. omnes. quia semper ibi animū habēt ar. s. locati. l. milites. Sed contra. s. de iu. om. iu. l. vlti. vbi negociatores militant. Solu. hoc nouum. illud vetus. nam h dicit decetero. Uel sol. vt ibi.

m ¶ Hos enim. vt sunt ceteri preter argentarios.

n ¶ Iam. ante hanc legem.

a ¶ Extructionem. quia arma faciunt: vel facta vsui coaptant. et facit ad. l. C. de aduo. diuer. iudi. l. ne quis. ꝛ. C. de pig. l. fi. et. C. de agen. in re. l. agentes. §. exceptis. et. C. in q. cau. mi. fo. pres. l. j. et. C. de fabri. l. iij. ꝛ quod notatur. C. qui. ex cau. maio. l. vlti. Accursius.

¶ De re militari.

Stipendia ꝛ donatiua. ponit pro eodẽ. vel quia quandoqꝫ vltra stipendia cõtulit presentibus.

c ¶ Non iure. qꝛ causa facti non cõtinet postliminio. vt. ff. qui. ex causis ma. l. deniqꝫ. Sꝫ cõtra. ff. eo. l. iiij. §. is qui ad hostes. l fi. §. ꝛ. l. nõ oẽs. §. penul. ꝛ. l. pe. So. hic fuit captus ꝑsidio ibi ex iprouiso dux iter facit aut epistolam fert. vel ibi ex speciali idulgẽtia principis: non cõi iure: vt dꝛ i desertore. vt. J. e. l. cuz allegatis. et. ff. eo. qui excubias. ꝛ fa. C. de dome. l. vlti.

d Viginti. s. annorum.

e ¶ Sordida. scꝫ ꝑimonialia: sꝫ honesta subibiris. vt ff. de priuile. vete. l. ij. §. fi. sꝫ a ꝑsonalibus excusant. vt C. de his qui non imple. stip. l. pe.

f Milites. missi cũ. cõiunctio causalis.

g ¶ Uti possunt. vt. C. de his q̃ non imple. stip. l. j. ꝛ de infa. l. j. lib. x. ꝛ de digni. l. neqꝫ. ꝛ. l. iudices. ꝛ de asses. liberti. ꝛ ꝺ iudi. l. cũ pretor. §. non oẽs. ꝛ. ff. de his qui no. infa. l. iiij. §. ignominia. Accursius.

h ¶ Arguent. s. rome. ꝛ etiã alibi vbi sit impator nõ stabũt. vt. ff. de his q̃ no. infa. l. ij. §. ignominia. ꝛ de excu. tu. sed ꝛ milites. §. sed ꝛ ignominia. ꝛ. ff. eo. l. milites. §. missionum. Accursius.

i Defunctoꝝ. cõstituit. sꝫ ꝛ viuẽti desertori pena imponit. qð dic vt. ff. e. l. iiij. §. q̃ militie. ꝛ. l. nõ omnes. per totũ. ꝛ. l. pe. ꝛ. C. qñ li. vni. si. iudi. se vidi. l. ij. ꝛ. J. l. pri.

k Cum allegatis. habeatur. vt. ff. eo. l. iiij. §. qui militie. ꝛ. l. pe. Sed ar. contra. ff. de ali. et cib. leg. l. is cui. So. ibi alij speciale in alimen toꝝ tis. vt. ff. de his q̃ priu pro non scrip. ha. gia l. si in metallum.

l ¶ Poterit. C. e. l. j. et. C. de decu. l. ne quis. in fi.

m Semel. concedi. sine augusti affatibus. vt. J. de diuer. offi. l. ij. ꝛ arg. J. de cohor. l. si quis.

n ¶ Quando. pro quia.

o ¶ Medicis. nota cõsulendos qui sciunt. sic ꝛ in aut. de non alienan. §. quod autem.

p ¶ Uiciũ. animi vel corporis. vt. ff. eo. l. milites. §. missionũ. lꝫ viciũ non sit ꝓprie corpis. sꝫ vnũ pro alio ponit vt. ff. de edi. edic. l. j. §. sed sciendum

q Frustra. miles dãnatus crie militari vl' cõi nõ fit infamis: nec dũ militat. i. dũ militia durat. nã stati vt ifamis ẽ miles eẽ desinit: qꝛ iã nõ posset stare vbi princeps. vt. C. e. l. milites. in fi. nec fact⁹ veteran⁹ vt h. ꝛ sic miti⁹ agit cũ milite q̃ cũ alio in ifamia: sec⁹ i pena debita q̃nqꝫ. vt. ff. de pen. l. q̃dã. q̃ est ꝯ. et est ratio vt dixi. sunt autẽ crimina militaria vt. ff. e. ꝑ totũ. cõia patent.

Infamis miles factus dignitatẽ ꝑdit.

r ¶ Nota. id est infamia.

s ¶ Estimationẽ id est famam.

t ¶ Tuã. id ẽ tui.

v ¶ Ueterani. scilicet facti. Accursius.

Negociantes etenim post hãc sanctionem hmõi militia priuabuntur: illis q̃ ad armoꝝ extructionem[a] suã professionẽ cõtulerint minime prohibẽdis ad cõpetentẽ sue professionis venire militiam: ꝛ huiusmodi negociationem nichilominus retinere.

¶ De re militari.

¶ Miles captus ab hostibus dum ibi est stipendium vel donariũ habere non põt. Barto.

Imperator Augu.

Stipendia et donatiua[b] tẽporis quo apud hostes fuisse te dicis restitui tibi postliminio regressio restitutoqꝫ non iure[c] desideras.

Idem Augu.

Uiginti[d] stipendia si implestis/ sordida[e] munera militie vobis non indicentur.

¶ Missus a militia ignominie causa est infamis/ et dignitatez consequi non potest. morari tamen potest vbiqꝫ preterq̃ in locis interdictis. h. d. Barto.

Idem.

Milites ignominia missi cũ[f] infamia notãtur: nullis honorib⁹ qui integre dignitatis hominibus deferri solent vti possunt[g]. habeant autẽ morandi vbi velint potestatẽ: preterq̃ in eis locis in quibus specialiter arguentur[h].

¶ Bona militis deserentis in desertione defuncti confiscantur. hoc dicit Barto.

Imperator Gordi.

Defunctorum in desertione bona cõfiscari diuus Marcus et Antoninus pater meus constituit[i].

¶ Desertor indulgentia principis restitutus non habetur pro tempore quo deseruit perinde ac si militasset in castris: ꝛ inde pro illo tempore stipendiũ non petit. h. d. Barto.

Imperator Gor.

Cum allegatis[k] septẽ annos in desertione egisse maritũ sororis vestre/ et indulgentia nostra esse restitutũ: non recte desideratis vt id tẽpus ac si in castris fuerit habeatur. ꝑ inde excepto eo tẽpore qð ad desertores pertinet restitut⁹ ex indulgentia nostra residuo militare debebit: ideo nec stipendia temporis quo in desertione fuerit exigere poterit[l].

¶ Missus a militia ex cã egritudinis fact⁹ sanus istaurãdus nõ est: tñ mitti nõ debet nisi medicis hoc denunciantib⁹: ꝛ iudice hoc inquirẽte. h. d. Barto.

Idem.

Semel cãria missis militibus instauratio nõ solet cõcedi[m] obtẽtu recuperate valitudinis melioris: qñ[n] nõ temere dimittantur: nisi quos cõstet medicis[o] denunctãtibus: ꝛ iudice cõpetenti diligẽter examinãte vicium[p] contraxisse.

¶ Damnatus de crimine militari miles existẽs nõ ifamat ẽt factus veteranus. Bar. Idẽ.

Frustra[q] vereris ne nota[r] q̃ ꝓpter delictũ militare itercessit estimationẽ[s] tuã[t] iam veterani[v] lesisse videat: maxie cum nec eo delicto qð in paganorum põt cadere ꝑsonã notatos milites post missionem placuerit esse famosos.

Imperator Phi.

Causaria missus / nulla existimationis macula aspergitur[a].

[Dans operã vt barbari ro-manos depredentur vel predã factam cum eis diuidat/viuus comburitur. Barto.]

Imperator Constan.

Si qs barbaris scelerata factione facultatẽ depredationis in romanos dederit[b]: vel si quis alio modo factam[c] diuiserit[d]/viuus comburatur.

[Miles q̃ a principe meruit suã familiã ad se venire/coniugem suam potest facere venire. Barto.]

Idem.

Quicunq̃ militum ex nostra auctoritate familias suas ad se venire meruerint: non amplius q̃ coniuges[e] liberos seruos etiam de peculio castrensi emptos neq̃ ascriptos[f] censibus/ad eosdem excellentia tua dirigi faciat.

[Tribuni vel milites in loco deputato stare debent, nec possunt vagari. Barto.]

Imperator Gratia. Valen. et Theodo.

Tribuni vel milites nullã euagãdi p possessiones habeant facultatẽ: cum signis ppriis in mansionibus solitis ac publicis maneãt[g]. at si quis tam necessaria scita contẽpserit: de eo[h] ac tribuno eius ad nostram sciẽtiam rectorum ac defensorum relationibus protinus referatur: quatenus seuerissime in eos animaduertatur.

[Prefectis militibus ... se balneare nõ possunt ... Barto.]

Impera. Ar. et Hono.

Cum supra virẽtes fluminum ripas oĩs legionum multitudo consistit: ideo puida auctoritate decernim[9] vt null[9] oĩno immũdo fimo sordidãtis fluenti[i] cõmune poculum polluat: neve abluendo equorũ sudores[k] deproperãs publicos oculos nudatus incestet: sed pcul a cunctorum obtutibus in inferioribus partibus fluuiorũ hocipsum faciat.

Impera. Ar. et Hono.

Nemo miles ex his q̃ presentes diuino obsequio nostre clementie deputati sunt[l] et q̃ in hac alma vrbe[m] p̃senti ‡ comitatui ꝯcessi sunt: quive de aliis numeris vel legionibus[n] sunt: vel sibi vacet[o]/vel aliena obsequia sine nutu principali peragere audeat. q̃ aũt i huiusmodi facinore fuerint conuicti: militia exuti penas consentaneas luere cõpellent. hi vero q̃ in priuato obsequio militẽ retinere fuerint reperti: q̃nq̃ libris auri[p] mulcte nomine feriantur.

Si vero quisq̃ missus a numero † vel a tribuno ad comitatum serenitatis nostre peruenerit (aliter eñ eos hoc facere vetamus) illico se viris illustribus comitibus sub quorum regimine cõstituti sunt offerre festinet: et causas profectionis exponat: vt et responsum celeste mereatur: et citam[q] remeãdi accipiat facultatem. Si quos autem milites per prouincias relictis propriis numeris passim vagari[r] presides earum cognouerint: correctos faciant custodiri: donec de his clementie nostre auribus intimetur: et quid fieri oporteat decernamus.

[Miles de vno nũero ad aliũ se transferre nõ debet nisi vtilitate publica causa princeps cõsenserit. Barto.]

Idem.

Contra publicã[s] vtilitatem[t] nolumus a numeris ad alios numeros milites nostros transferri. Sciant igit comites[t] vel duces qbus regẽde militie cura cõmissa[v] est: non solũ a comitatẽsibus[x] ac palatinis nũeris ad alios nũeros milites trãsferri nõ licere: sz nec ipsis[y] quidẽ seu de comitatensib[9]

Causaria. asp gitur. vt. ff. eo. milites. §. missionum. et ff. de his qui no. infa. l. ij. §. missionum.

Si quis. dederit. vt potestas castrifranci pmisit venire mutinenses corrupt[9] ab eis: vel forte diuisit cum eis predam quam fecerant sine eius conscientia.

c Factam. depredationem.

d Diuiserit. cũ eis. vel dic int eos et not. similis pena s. vbi cau. fis. l. vniuersi. Accursius.

Quicunq̃. coniuges. al's cõiugia. et no. vxorez domesticaz seu familiarem. vt no. s. de his q̃ ad eccle. cõfu. l. vi. §. sane. et facit ad. l. ff. de offi. pcõ. l. iiij. §. ij. et s. de vxo. mili. l. j. et de pac. do. l. inter. §. conuenit.

Uxor inter domesticos et familiares nũerat.

f Asciptos. hi eñ nec puncto &c. vt. s. de agri. et censi. l. colonos.

Tribuni. maneant. i. manere debeãt. et no. q hec verba cũ signis propriis possunt legi cũ pcedẽti et subsequẽti littera. et facit. j. de cõme. l. j. Accursius.

h De eo. s. milite qui contempsit.

Cum supra. fluenti. hoc fluentum / huius fluenti.

k Sudores. id est equos ipsos sudatos. naz spoliat se scutifer in aqua et no. curialem legem contra eos q̃ more bestiarum se inuerecunde balneãt in nauigio. et facit ad. l. ff. de aq̃ plu. ar. l. apud trebatium.

Nemo. deputati sunt. qui dicuntur palatini et ad eius mensam sunt.

m Urbe. cõstantinopolitana. nec tamẽ ad mensam eius.

n Legionibus sunt. s. i aliis locis

o Uacet. i. nec propriis nec aliena faciat. vt. s. de procu. l. militẽ. et ar. s. de aduo. diuer. iudi. l. ij. et de pn. agẽ. in re. l. j. Sed ꝯtra s. de procu. qui sti pendia. Solu. ibi non offenditur disciplina: hic sic. vt j. eo. l. milites. Uel ibi permissu principis. Uel dic vacabat: id est ociosus stabat.

p Quinq̃ libris auri. sic. s. de ser. fu. l. quicunq̃.

q Citam. i. velocẽ. et facit in auf. quomõ opor. epis. §. nõ aliter. coll. j.

r Uagari. facit s. de aduo. diuer. iudi. l. ij. et quando liceat vni. l. ij. et. s. de primi. l. ij.

Contra publicam vtilitatem. quod semper presumit nisi principis adsit auctoritas. vt. j. patet.

t Comites. qui dicuntur comites rei militaris: dic vt. s. de comi. rei mili. l. j. et. ij.

v Cõmissa. immediate in aliqua prouincia.

x Comitatensibus. qui sunt in vrbe non ad mensam: sz palatini ad mensam. vt. s. l. pxi. Accursius.

y Ipsis. scz comitibus vel ducibus. Accursius.

† al's sine dore.

‡ al's p̃sentes esse comi. &c.

† al' numerario

‡ Facit ad hanc l. qd dr in. c. ad aplicaz extra de regu.

M

a ¶ Legionibus scilz militie quod est .j. et nominat quasdam militias de quibus non tractatur vt et al's ponitur. ꝛ caue: quia abundat ipsis qui dem: vel quod est .j. cuiqꝫ eorum: sed oblitus dixit cuiqꝫ eorum.

† cōcor. glo.i fi. in.c. offi cij tui. extra de elec.

b ¶ Utilitatis. et cū solennitate que est. §. de offi. ma. mili. l. milites. ꝛ facit in aut. vt om. obe. iudi. prouin. §. arripiat. colla. j et nota ꝙ interim duz extrahitur ab vna et mittendus est in aliam testatur iure militum. vt. ff. de bo. pos. ex testa. mili. l. j. in fine. Accursius.

c ¶ Quia honoris. sic. j. de diuer. offi. l. j. et. §. de offi. magi. offi. l. j. et. ij. et. j. de tyro. l. fina. Accursius.

Milites. cultui. sic. §. eo. nemo miles. et. §. loca. l. milites. ꝛ. l. vlti. et. §. nego. ne mili. l. j. et in aut. neqꝫ miles neqꝫ fe. et. §. de procu. l. militem.

e ¶ Exercitio. ꝗ scientia crescit. vt ff. de leg. iij. l. legatis. §. ornatricibus

‡ al's sciat ꝛ a se eo ꝙ cōtra ve.

f. ¶ Diuinis. id est fiscalibus.

g ¶ Regijs. i. patrimonialibus; vt differant.

h ¶ Obsequijs. scꝫ fiscalibus.

i. ¶ Sciāt se. al's se. et tunc dic magnitudo sua. al's a se et tūc dic iudex qui concessit militem accipere in locis priuatis. §. eo. l. nemo miles.

Militares. curas. vt munera personalia.

legionibus[a] seu de castris riparensibus castrēsianis ceterisqꝫ cuiqꝫ eorū trāsferendi militē copiā attributā: nisi hoc augusta maiestas publice vtilitatꝫ[b] gratia fieri iusserit: qꝛ honoris[c] † augmentū nō ambitione sed labore ad vnūquēqꝫ conuenit deuenire. ꝙ si quis contrafecerit per singulos milites singulas auri libras a se nouerit exigendas.

¶ Miles armate militie agrorum cultui/custodie animaliū/mercimoniorum questui nō est deputandus. Barto.

Imperator Leo.

Milites qui a republi. armantur ꝛ alunt solis debent vtilitatibus publicis occupari: nec agrorum cultui[d] ꝛ custodie animalium vel mercimoniorum questui sed proprie munijs insudare militie: nullū preterea ex militibus posthac predictis obsequijs vacare magnitudo tua patiat: sed frequentes in numero suo esse iubeat: vt armorū quotidiano exercitio[e] ad bella se preparent. ꝙ si ꝗ ex militaribus iudicibus vllos militum tam diuinis[f] ꝗꝫ regijs[g] vel priuatis domibus ac possessionib⁹ diuersisqꝫ alijs obsequijs[h] contra interdictum serenitatis nostre crediderint deputandos sciant se[i] ‡ ab eo qui contra vetitum fecerit: ꝛ ab eo qui ausus accipere militem fuerit per singulos milites singulas libras auri protinus exigendas.

¶ Milites ciuilem curam non debent assumere. Barto.

Idem.

Militares viros ciuiles curas[k] arripere prohibemus: aut si aliquā hmōi sollicitudinē forte susceperint: et militia statim ꝛ priuilegijs omnib⁹ denudari decernimus: formidātibus his motum nostre serenitatis qui temeritate saluberrimis[l] statutis obuiam ire temptauerint.

¶ Nullus in aliquo nūero militū potest militare sine licentia principis: si tamen aliqs de numero deficiat magister militū et dux belli in illius locū alium subrogabit: facta prius declaratione principi. Barto.

Imperator zeno.

Neminē in nullo numero equitum vel peditū vel in qlibet limite[m] sine nostri nominis † sacra probatoria in posterum sociari cōcedimus: consuetudine que hactenus tenuit antiquata: que magisterie potestati vel ducibus probatorias[n] militum facere vel militib⁹ adiungere licentiam tribuit: vt hi tm̄ in numeris vel militijs militent qui a nostra diuinitate probatorias consequuntur. viros aūt eminētissimos pro tēpore magistros militū/necnon ꝛ viros spectabiles duces supplere numeros pro his qui fatalibus sortibus decrescēt necessarium esse putauerint varietate discussa p suggestionē suā nostre māsuetudini declarare ꝗ ꝛ quāti ꝛ in quo numero vel limite debeant surrogari: vt ita demū put nostre sederit maiestati diuina subnotatione subnixi militiā sortiātur[o]. officio quod tue sublimitatis actibus obsecundat centum librarum auri dispendio feriendo/si ex aliqua parte que statuit nostra serenitas fuerint violata.

Imperator Anastasius.

Tam collatores ꝛ prouinciales ꝗꝫ fortissimos milites prout oportet gubernari minimeqꝫ lesionem aliquam seu dispēdium perpeti properantes esse necessarium prospeximus: dicatissimos[p] milites qui de diuersis presentalib⁹ numeris per orientis partes noscuntur consistere: virorum spectabilium ducum iussionibus obedire: vt quicqnid emerserit quod pro cōmuni securitate curandum est: hoc protinus vtpote militari presidio in proximis locis constituto competens possit adhiberi remedium[q]: ita videlicet vt etiam agentibus[r] causas tam criminaliter ꝗꝫ ciuiliter prefati milites iam non apud magnificam[f] magisteriam per orientem potestatem: vel ex sententijs seu preceptionibus eius: sed per in.

vt. §. ꝗ pe. in. l. armate. et facit. §. l. proxi. si quis. cum suis concordan.

l ¶ Temeritate scilicet sua vel aliqua.

Neminem. limite. custodiendo: scilz stent milites vel pedites.

n ¶ Probatorias sic. §. eo. l. cōtra publicam. et. j. de diuer. offi. l. probatorias. et. j. de cohar. l. ij. et. §. de pa. sac. largitio. l. non aliter. Accursius.

† al's nominis

o ¶ Sortiantur. sic. §. de of. ma. mi. l. milites.

Tam collatores. dicatissimos. i. ditissimos: a dito ditas. i. diuitem facere. vel id est sacratos: inde dedico.

q ¶ Remedium. facit. §. de offi. pref. preto. affri. l. in nomine domini.

r ¶ Agentibus. s. cōtra milites. vel eis agentibus.

f. ¶ Magnificam hoc nō vt detraha-

terlocutiones seu dispositiões tam excelse tue sedis sub cui iurisditione consistūt: q̄ eorūdem ducum respondeant. Eo scilicet obseruādo et ad respōsum quod de officio tue sublimitatis hucusq; ad predictaz magisteriā per orientalē potestatem moris erat destinari viris spectabilib ducib in mēsuris[a] mittant: tam per se q̄ per adiutores suos eosdem iudices obseruare: et iussiōes eorū īplere curaturos[b], licētia ei non denegāda: et ad responsum quod de officio alteri viri excelsi magistri militum presentialiter p hac nostra dispositione destiuatur in locis in q̄bus apparitionis tue sublimitatis ad responsum non contigerit reperiri: suā sollicitudinem pro emergentibus maxime causis peragere: cui etiaz illi qui de altero officio mittendus est prebemus facultatem vt non tm̄ per adiutores suos, id est ad responsum: sed etiam inuicem se adiuuando: nec publicis nec priuatis causis vel executionibus abesse videantur. ad singulos etenim duces ad respōsum de apparitorib nostris non perspexim oportere destinari: ne per multitudinem eorum qualibet machinatione damna cōtra milites nostros augeri ɔtingat. ¶ At aūt oīfariā tā publice cōmoditati fortissimis p̄spiciatē militib: sportularū nichilomin exactionem merito cēsuimus moderandā. et iubemus nec ipsis ad responsum: nec adiutorib eorū pro criminalib seu ciuilib causis (etiam si ex publicis causis descendere vel ad publicā causam p̄tinere dicantur) licere aliquid plus q̄ vnum solidum a singulis vel nolentibus vel spōtanea[c] voluntate offerētibus suscipere militibus: ita vt si vniuersitas numeri seu principiorum mouenda sit: duplicata quantitate tantūmodo sportulas accipiāt: in his etenim causis nec plures q̄ duos primates quorum nomina semel ac primum gestis interuenientibus fuerint publicata, patimur conueniri: syndico videlicet prout consuetudo deposcit legibusq; cautum est ordinando. ¶ Hoc q̄q; adiecto vt p oīb q̄buslibet expēsis faciēdis ingressus in iudicio duciano vnū tātūmodo solidū nichil ampli milites vel sindici litigātes dependere cōpellant: vt huiusmodi solatiū ad ɔmodū et ad responsum et ei adiutoriū et exceptoruz p̄ficiat: nichil sibi vsurpare vel suo noīe poscere, vel viris deuotis principalib qui ducianū obseruāt iudiciū vel ducianam ex parti tionem de prefatis litibus concedendis. ita videlicet vt super litis expensis in personis etiam eorum quicūq; milites pulsare maluerint, eadē forma[e] seruetur. ¶ Erit autem arbitrij atq; estimationis virorum spectabilium ducum pro qualitate negociorum vel quātitate que deuotissimis militib ab aduersarijs eorū ingerit: vel suā audaciam interponere litigijs, vel eorum discussionē dicatissimis p̄ricipijs seu arbitris[f] locis degentibus cōmittere: quibus viris spectabilibus ducibus et eos obseruantib ad responsum seu adiutoribus eorū cure sit: si quando ad eosdem duces milites accersiti fuerint: vel de locis in quibus constituti sunt moueri precepti ne quolibet modo curiales seu collatores quibusdam afficiantur dispendijs: ita scilicet vt pro militib inspiciendis q̄ſcū q; voluerint viri spectabiles duces etiam presentales deuotissimos milites adhibere non immodicam multitudinem eorum tempore pacis conuocare procurent. Si vero etiā necessitate poscente milites ad alia perueniant loca: lesionibus contra curiales seu collatores nichilominus modis omnibus abstineant. et si tā in eundo q̄ in redeundo triginta tm̄ dies oportet eos proficisci: ipsi suas expēsas sibi prebendas (collatoribus seu curialib minime pregrauandis) suscipere non cessent. si autem vlteriore tempore in alijs locis necesse sit eos commorari: expensas eis vlterioris[g] vt dictum est temporis ad que peruenerit loca ministrari. ¶ Quoniam vero cōperim quosdam temerario atq; iniquo proposito anteriore tempore certos de memoratis militibus tā in iudicio sublimitatis tue: q̄ apud excelsum magisterie per orientem potestatem, in accusationem deduxisse: et eosdem eodem tempore ad diuersa quoq; protraxisse iudicia: diuersas quoq; sup hisdem personis, hisdē q; causis et negocijs prolatas fuisse sentētias[h]: ne postea nichilominus tante contra milites nostros insidie tantaq; confusio querelis quas eis ingeri contigerit generetur. Nemini licere apud sedem magnitudinis tue accusatione contra militē seu milites presentales deposita, cōuentione q; oblata, eundem vel eosdē criminaliter vel

tur honori magistri militum cum et duces sint sub eo. vt. C. eo. l. fi.

a ¶ In mēsuris. al's in messurijs. et al's in mensuras. Accursius.

b ¶ Curaturos. al's curaturus. al's curaturis.

c ¶ Spontanea. sic. C. de salgamo. l. ij. et. §. de rap. vir. l. j. circa fi.

d ¶ Ordinando. vt. §. q8 cuiusq; vniuer. no. l. nulli. et sequenti.

Equitas in iudicijs eē debet

e ¶ Forma. q2 eq̄litas debet esse in iudicijs. vt. §. de p xi. sac. scrini. l. in sacris. §. et quoniam Accursius.

f ¶ Arbitris. id ē delegatis priuatis hominibus: sic. ff. qui satisda. cogan. l. arbitro.

g ¶ Ulterioris tēporis. facit cōstitutio federici de feu.

h ¶ Sententias. quod est absurduz vt. ff. de libe. cau. l. pariter. et facit §. de in ius vocan. l. iij. et. iiij. in p̄nci. et de iudi. l. ij. §. legatus.

a ¶ Añ latas.s.in p̃n. hui⁹ legis:ꝛ fa cit ad. l. in auk. de questo.§.si p̃o aliquis.colla.iiij.
b ¶ De castrensi peculio militū ꝛc. De hoc nō dr̃ i textu.sic. s. de reli.in rubrica.

Si ipo testate. nō dubitat.vt s.si qs alteri vl' sibi.l.ij.et isti.de inuti.stipu.§. ei q̃.ꝛ.s. de bo.p̃scp.l. si qs post hāc.§.fi.
d ¶ Mobiles.non imobiles vt hic. et s.fami.her.si filius et facit. ff. eo.l.iiij. et.v. et.l. si forte.et l.castrense.et.l.pe. et.ff.de fal.si pater
e ¶ Donatū. nisi noticia castrensi.vt s.proxi.
f ¶ Conditionis. vt sunt castrensia. et sic no. ꝙ res succedit loco precij fa uore militie. sic. s. de rei ven.l.si vt p̄ ponis.al's cōtra vt eo.ti.l.si ex ea.

Res q̃n ꝯ p̃cij loco suc cedit.

Filiusfamilias.facit.ff.de ꝯtrahen.emp.l.inter pares. ꝛ de do. filiusfa.in fi.ꝛ.s.de pa.po.l.iij.in prin. etiā iure nouo quo hꝫ p̄petatē aduenticiorū. vt.s.de bo. q̃ lib.l.vlti.§.fi. facit.ff. que res pig. oblig.pos.l.j.

Erat.sacri.militie.vt insti. quib. mo .ius pa. potes.sol.§.filiusfamilias.
i ¶ Patris est. vt ff.eo.l. ex nota.ꝛ.l. miles p̃cipua.§.j.ꝛ s.de bo.q̃ libe.l.cū opꝫ.§.exceptis.

Cum allegas. in eisdē.sic.ff. eo.l. miles.in.§.filiusfamilias.secus

ciuiliter p̄ iussionē virorū spectabiliū iudicū vel ducū inqetare/anteꝗ̄ negociū ex priori actione prioreꝗ̄ cōuētione finē legitimū sortiat᷑. Ideoꝗ̄ p̃sa vice obƀuari: vt siquidē miles seu milites presentales prouisione viri spectabilis ducis incusati admoniti fuerint:incusatori licētia deneget᷑ agenti postulationē seu accusationē i iudicio tue sublimitatis cōtra eūdem militem vel eosdē milites deponere: nec si eundē vel eosdem tam criminaliter ꝗ̄ ciuiliter obnoxios eē firmauerit: facultatē eidē agenti supesse separatis intētiōib⁹ suis: pro criminalibus quidem tue celsitudinis iudiciū: p̄ ciuilib⁹ aūt viri spectabilis ducis sublimitatē subuersa vice occupare. Si quis vero ad huiusmodi tā audacissimū tāꝗ̄ equitati cōtrariū conamē p̄siluerit: eū p̄ pecuniarijs q̃dē negocijs iactura litis et dānoꝝ que vicio ei⁹ contigerūt solutione percelli: pro criminalib⁹ aūt quasi calūniatorē cōuictū legū aculeos sentire. dispositiōes autem ante latas non ad imminuendā potestatem per orietem administratiōis/sed pro tuitione locoꝝ ac securitate publica nos scimur prestitisse: cū nō dubiū sit ipsos etiā duces q̃b⁹ fortissimi p̃sentales milites parere p̃cepti sunt: sub eadeꝫ excelsa potestate esse constitutos.

¶ De castrensi peculio militū: et p̃fecti annone.

¶ Fili⁹ in ptāte militans q̃ ob eā cām accepit ex dono a p̄re matre vel alijs p̄pinquis vel amicis: ꝛ q̃ ei occasiōe militie sunt q̃sita/in castrensi peculio numerant᷑: nō aūt m̃ris hered[illegible] p̄diū p̃o donatū in castrē[illegible] ex castrēsi peculio efficitur castrense. h. d. [illegible]

Imperator Alexā. Augu.

Si in potestate tua filius tuus fuerit eo tp̄e quo quedā noie ei⁹ emisti/ea tua eē nō dubitat᷑. peculio aūt castrēsi cedūt res mobiles que eunti in militiā a p̄re vel a matre alijsve p̄pinqs vel amicꝭ donate sūt. Itē q̃ in castris p̄ occasionem militie q̃runt᷑. in q̃b⁹ sunt ēt hr̃ditates eoꝝ q̃ nō al's noti eē potuerūt nisi p̄ militie occasionē/etiā si res imobiles in his erūt: m̃ris aūt hereditas ꝗ̄uis in militia delata sit: ad peculiū castrēse nō p̄tinet. in castrēsi p̃o peculio p̄diū donatū nō eē cōstat: ꝗ̄uis empta ex castrensi peculio predia eius conditionis efficiantur. Idem Augu.

Filiusfamilias alienationem nullius rei sine volūtate p̄ris habꝫ: nisi castrēse peculium habeat.

¶ Licꝫ qs militet: nō p̄ptea liberat᷑ a p̄ria ptāte. Bar. Idē

Erat q̃ tibi p̄suasit ꝙ ne ꝯ xu p̄ris ptātꝭ iure sacri solut⁹ es: manēt eñ nichilominus milites in ptāte parētū: sꝫ peculiū castrēse p̄pꝛiū hn̄t/nec in eo nullum ius patris est.

¶ Hr̃ditas f̃ris q̃sita militāti in castris: i castrēsi peculio nūerat᷑. Imp. Gor.

Cum allegas te a fratre tuo eodēꝗ̄ cōmilitone i eisdē castris istitutū hr̃dē: successionē ei⁹ poti⁹ in castrēsi peculio tuo ꝗ̄ p̄ris tui cui⁹ in ptāte es p̄ te q̃sitā videri rōnis est. etenī p̄egrinatiōis labor sociat⁹ cōmilitoni ei⁹ ꝛ obeūdoꝝ mūeꝝ cōsortiū affectiōi fraterne nō nichil addidisse: quīmo vice mutua charíores inuicem sibi reddidisse credēdū est. Imperator Leo.

Intelligis filio q̃ militauit defuncto/peculiū eius penes patrem remansisse: nō hereditatem patri quesitam.

¶ Milites scriniarij ꝛ exceptores/ꝛ ceteri militātes hn̄t castrēse peculiū. Bar. Impa. Aug.

Ius castrēsis peculij tā scriniarios ꝗ̄ exceptores/ceterosꝗ̄ q̃ in officio tui culmīs merēdi lniam hr̄e noscūt᷑: ac si in legiōe p̄ria adiutricis nr̄e reipu. militēt inuiolatū hr̄e p̃cipim⁹.

¶ De erogatiōe militarꝭ ānone. Impa. Iusti.

si in alijs: et nūcꝗ̄ secū in eadē p̄uincia militasset.vt.ff. eo.l.dotem.§.fi.
l ¶ Non nichil.i. non parū.et no.ꝙ consuetudo auget affectionē parente le.vt. ff. eo. l.pe.in princi.

Intelligis. q̃sitā.vt. ff.e.l. f.et.ij.et ad.l. fal.l. filiusfamilias.ꝛ.s. de bo. q̃ lib.l.ij. Sꝫ hodie contra.vt in aut. [illegible] here. ab intesta.§.ij.col.ix.

Ius castrēsis. adiutricis nostre.vel adiutrices nr̄e. Sꝫ videt᷑ ꝯ.ff. de testa. mili.l.pe. Sol.h̃ scriniarius erat miles. ibi nō. vel h̃ in rustico.ibi nō.vt.ꝯ.e.l.fi. et. ff. de bo.pos.ex testa. mili.l. j. Ul' hic hꝫ ius castrēse: non tñ dicit ꝙ iure militari testetur. et facit ꝯ.de appari.magi. mili.l.ij.
o ¶ De erogatione mili. anno. Id est quid ꝛ vnde habeāt milites stipēdia.

Cō[illegible] ud[illegible] fect[illegible] pare[illegible] le a[illegible] get.

Repetita[a] consuetudo monstrauit expeditionis tempore bucellatum[b] ac panem[c], vinum quoque atque acetum: sed et lardum, carnem veruecinam etiam milites nostros ita solere percipere. in duobus[d] diebus bucellatum: in tertio die panem: vno die vinum: alio die acetum[e]: vno die lardum[f]: biduo carnem veruecinam. Idem.

Vicesimo non amplius lapide[g] milites sibi iubemus paleas conuectare[h].

¶ Milites vt aliquid in cena habeant a prouincialibus nichil possunt accipere. Barto. Idem.

Venaticorum[i] nomine milites et eorum superinstantes[k] nichil penitus a prouincialibus accipere audeant. Sciant etenim milites quod oportet eos commoda sua que in annonarum perceptione adipiscuntur accipientes extrinsecus detrimentis prouinciales non afficere.

¶ Annonarie species prouinciales tribuende sunt militibus existentibus in castris viciniori limitibus: et milites constituti in castris veteranis duas partes tantum annone ibidem retinere debent: tertiam vero partem extrahere. hoc dicit Barto.

Idem.

Sicut fieri per omnes limites[l] salubri prospectione precipimus, species annonarias vicinioribus limitibus a prouincialibus ordinabis[m] ad castra conferri. sed in veteranis[n] castris constituti milites duas alimontarum partes ibidem de conditis[o] sumant: nec amplius quam tertiam partem ipsi vehere cogantur.

¶ Constituti ad defendendum seu describendum militares annonas infra .xxx. dies annonam receptam et militibus assignatam nisi ostenderint per publicum instrumentum, tam rei publice quam militibus de suo inferre coguntur. Barto.

Idem.

Actuarii nisi expleto triginta dierum spacio pictacia[p] autentica confestim tradiderint, species quas ex fiscalibus conditis dissimulauerint excludere: vel cuius numeri ratiocinia pertractant supersederint erogare: de propriis facultatibus vel militibus ipsis vel fiscalibus horreis addicantur[q] inferre.

¶ Militibus prestanda est annona singulis diebus: et ante lapsum anni, et si eam noluerint recipere fisci commodis applicatur. Barto. Idem.

Fortissimi ac deuotissimi milites annonas et capita[r] singulis diebus aut certe competenti tempore .i. priusquam annus elabatur de horreis consequantur. aut si perceptionem suam ac si debitam studio voluerint protelare: et id quod competenti tempore minime perceperint fisci nostri commodis vendicetur.

¶ Qui tempore fertilitatis annonam neglexerit recipere de publico: tempore charistie pretium ipsius aut annonam non petet. Bar.

Impera. Archa.

Nulli militarium pro his annonis que in prouinciis delegantur[s] repudiatam ad tempus specierum copia et inopie occasione captata pretia liceat postulare: ita vt si quis propter anni abundantiam suscipere oblata neglexerit: ac postea impositis per necessitate rerum preciis repudiata taxauerit: neque id quod contra hanc legem expetit[t] sinatur exigere: neque id quod accipere dissimulauerit consequatur.

¶ Fenum militibus et vexillis [illegible] oportunum ac etiam scholarum tribunis et comitibus illustribus ad bonum eorum habitationis apportatur. Bar.

Impera. Augu.

Facit ad hoc gl. i. c. quasi to. sup. hoc bo pgra uari. ex de cessi.

a Repetita quae fuerat primo consuetudo sed desiit deinde rediit.

b Bucellatum .i. bucellas panis aliquas siue aliquot sicut habent fratres vel sm. P. dic vt. s. tit. i. l. ii. al's aliter ponitur bucellas. s. ad. l. iul. de vi. l. oes.

c Panem integrum.

d In duobus. al's biduo: et al's duobus diebus.

e Acetum. cum lactucis agrestibus imo ad bibendum. quia etiam de vino sit: et sic faciunt florentini quia acetum in exercitu portant et faciunt hec vt respub. non grauetur. arg. s. eo. l. iubemus. item vt assuescant ad malum vt. ff. de test. mili. l. i. item quia non fiunt ebrii: sicut si quotidie vinum et carnes haberent. sed an de suo hoc possent facere? Forte sic: et facit. s. de sal. hos. non prestan. l. ii. et s. de fru. vt. costan. l. i.

Florentini acetum in exercitu portant.

f Lardum. ad condimentum.

g Vicesimo. lapide .i. miliario. vt insti. de exc. tu. §. quod autem. et est ratio sm pla. vt facilius de proximo possint vocari. et vt paleas in area dimittant. et facit. s. e. l. prouincialium.

h Conuectare. al's conuelare.

al's venaticorum.

i Venaticorum. vt aliquid forte in cena habeant.

k Superinstantes. puta forte procuratores qui instabant annonas colligere et accipere sm Al. sed bono nie dicuntur quia presunt captis mutinensibus. et facit. s. de salgamo. l. ii. et de metatis. l. deuotum et l. sequen. et s. eo. septem.

l Sicut limites al's limites. et al's milites. ad quod s. de anno. et tribu. l. p locis. cum suis concordan.

m Ordinabis. loquitur prefecto pretorio.

n In veteranis id est antiquis vbi horrea publica et annone publice sunt reposite. sed s. proximo casu vel non erat castrum: vel erat sine annona.

o Conditis. i. de annona publica ibi reposita. ad quod s. de condi. in publicis horreis. per totum. Accursius.

p Actuarii. pictacia. i. scripturas breues sm h. que continent quantum ex publicis conditis receperint vt militibus darent. sed ad distribuendum aliud tempus datur. quod dic vt. s. e. l. per hanc §. hoc videlicet.

al's ac sibi.

q Addicantur. id est cogantur.

r Fortissimi. capita. i. quod pro cuiuslibet militis persona prestabatur. et nota hic honorem in recipe nolente. sic ff. de act. emp. l. ro. §. si p venditorem.

al's ira luum.

honor nolenti confertur.

s Nulli. delegantur. hodie non delegantur. vt. s. e. l. annonas. que est contra.

t Expetit. puta precium. et no. contra alber. calui. in eo quod sic faciebat contra rusticos. Item facit. s. de condi. inser. l. fina. et ff. de statuli. l. iiii. §. stichum. Accursius.

a P Rouincialiũ: comites.no. illustres comites. arg.cõtra.§.de comitati.q̃ p re.l.j.
b ℭ Peruenire. scʒ in notitiam.
c ℭ Iuxta legem id est a vicesimo lapide ⁊ non amplius vt.§.eo.l.ij. vel ad castra tantum. vt §. sicut al'. vbi ille sunt valent.

† al'.nec non.

d E Xcellẽtia tua loquitur pre fecto pretorio.
e ℭ Per susceptores.s.qui suscipiebant a prouincialibus et dabant militibus.
f ℭ Opinatores .i. exactores . vt.§. e.l.opinatoribus.
g ℭ Datorꝫ. sunt enim dandi nobis vt.§.eo.l.vlti.
h ℭ Indictionis pncipiũ. vt in aut. de colla.in pn.col. ix.⁊.§.e. opinatoribus.⁊.§.d apo.l.j.
I Ubemus.vino no. vinũ an nonam dici.
O pinatoribus. cõmerciũ. vt ⁊.§.de suscep.l.j.⁊ ij.⁊.§.de offi.re. puin.l.nullum. Itẽ facit.§.de exac.tri. l.missi.⁊.§.de exce. et exac.l.siue.
S Eptẽ. hẽas diebus resistẽtes qđ est.§. al's dierũ.⁊ dic species septẽ dierum ⁊c.sʒ superfluit resistentes: ⁊ dicas ꝙ pro minori pcio ꝙ̃ aliis dabatur his: vtputa plaustrũ lignorum nomine.Ac.
m ℭ Stellature. qđ remouet. ⁊ no. foro venaliũ. sic.§. ⁊ cohar.l.speciebus ⁊ ad leg. aquil.l.si seruum.
n ℭ Aderantur. id est in erariũ deferant per hoc qđ

P Rouincialium ꝯmodis nos cõuenit subuenire. ad oĩm itaqꝫ numerorꝫ siue vexillationũ aut etiã scholarũ tribunos vel viros illustres comites[a] sublimitas tua faciat puenire[b]: vti meminerint fenũ militibus iustis capitibus prestãdũ/ iuxta legẽ[c] diui valẽtiniani: nec tamẽ † ad oppidũ deferendũ.

ℭ Omnis erogatio annone p susceptores facta in scriptis est redigenda: et etiam quantitas ipsius annone suscepte: quã debent principi declarare/ ⁊ si qđ vltra acceperint ꝙ̃ scripserint in duplum tenentur. Barto.

Idem.

E Xcellentia tue[d] erogationis p susceptores[e] facta modũ quãtitate breuiũ cõferri pspiciat. ita vt quo die numerus datus sit diligẽtius exploretur at si qđ amplius actuarios vel opinatores[f] accepisse cõstiterit ꝙ̃ breuium datorꝫ[g] scriniis nostris veritas cõtinet: memorati in duplũ reddere cõpellant susceptoribus ea summa iputanda quã semel flagitantibus eosdẽ erogasse mõstrauerint. nã ad il lustres quoqꝫ viros magistros vtriusqꝫ militie sacri apices cucurrerũt: qbus puida sanctiõe decernimus/ vt breues ante indictionis[h] principiũ summa fide ac veritate ꝯfecti/ ad nostra scrinia dirigãtur. sm quos a susceptoribus erogatio celebretur.

ℭ Post kalendas nouembris militibus vinum nouum nõ vetus tribuitur. Barto.

Idem.

I Ubemus per omnes puincias cũctis numeris ac militibus a nouembrio mense de nouello vino[i] annonam dari: quoniam veteris dispendiosa videtur erogatio.

ℭ Exactor militarꝫ annone cũ prouincialibus nullũ debet habere cõmerciũ: ad hoc vt communẽ summã infra annũ possit cõferre. Barto.

Idem.

O Pinatoribus.i.exactoribus militarꝫ annone nullum sit cum prouincialibus cõmercium[k]: ita vt a ducibus vel officio prouinciali omnis summa debiti postuletur intra anni spacium conferenda.

ℭ Septem diebus fori militibus non venduntur res precio viliori.h.d. Barto.

Idem.

S Eptem diebus per quos tribuni pretoriani emolumenti gratia solenniter stellature[m] † nomine consequuntur species resistentes non aliter aderantur[n]: nisi vt in foro rerum venalium distrahantur.

ℭ Miles impediens exactionem annone: vel cõsuetam erogationem pena hic inserta punitur. Barto.

Idem.

L Ege repetita censemus vt si quis militum intercíusam specierum exactionem refricare tẽptauerit[o]/ vel aderationes statutas ausus fuerit immutare: tam vir spectabilis dux[p] centum librarũ auri ꝙ̃ eius etiam officium pari cõdemnationis summa quatiatur: adiecta sacrilegii pena que diualium scitorum violatores palam insequitur.

ℭ Exactor militaris annone scholari ad numerum cogendũ deputato vnũ solidũ prestabit: deputato vero ad onus prestandi equis annonam salarium debitum dabit vna cum annona: ⁊ etiã suis heredibus ipso defuncto. Barto.

Idem.

H Is scholaribus qbus laborꝫ intuitu regẽdos numeros dederimus: de erariis annonis singulos solidos p opinatores[q] caballatiõis quoqꝫ ratiõne p administrato tpe debitã quãdo militibus erogat sine mora preberi oportet: vel si qs eorꝫ anteꝙ̃ accipiat in fata concesserit/ qđ ex vtraqꝫ causa ei debebat heredibus[r] eius restitui.

ℭ Annone debite in publico vniuersis officiis ⁊ sacri palacii ministeriis sacrisqꝫ scriniis et ceteris adminiculis dignitatũ preberi eis debent in precio taxato. Barto.

Idem.

A Nnonas oẽs q̃ vniuersis officiis atqꝫ sacri palacii ministeriis ⁊ sacrꝫ scriniis: ceterisqꝫ cũctarũ adminiculis dignitatũ assolẽt delegari: quasqꝫ hi q̃ ad earũ exactiõnẽ mittunt p cupiditate ⁊ libidine sua grauit ex puincialiũ visceribus eruebãt: ad similitudinẽ militũ qbus erarie[s]

bat predictis: al's adhibeantur.
o L Ege. tẽptauerit.impediendo exactores exigere quod debet solui.
p ℭ Dux. si ipse hoc fecerit vel eius officialis. Uel dic nisi punierit faciẽtem. et sm hoc facit in aut.de depo. et denun.§.j.
q H Is scholaribus.per opinatores. ⁊ expone sup vt.§.
r ℭ heredibus. ⁊ in facit.§.eo.per hanc in fine.et.§.de ad uo.diuer.iud. post duos.§.j.et de pro xi.sacr.scri.l.si qs. et de domesti. l.fi na.⁊.§.de an. ciui. l.j.et.§.de pimipilo.l.j.
A Nnonas.era rie.i. ad erarium pertinere et

Al. ⁊ in preto milit

prebent annone adherere ̃pci pim⁹: vt oib⁹ supra designatis emolumēta debita in ̃pcijs di spositio tui[a] culminis ꝑ publica vtilitate taxatis precipi at erogari.

¶ Erogator iurare d3 se officiū legaliter & fm iusticiā pacturū et sua manu numerare d3 militibus annonā eis debitā. Bar.

IUbemus ꝑ hāc Idē. diuinā dispositionē eos qb⁹ ex officio tue sublimitat3[b] militariū meritorū seu cuiuslibet ̃pstationis cōmittit erogatio: Imprimis iurare pro iusticie[c] rōne iniūctā sibi sollicitudinē pacturos: & fm ̃psentē saluberrime nr̃e dispositiōis obseruationē solatiū (sicut dictū est) publicū erogator māu sua sine vllo dolo et fraude singulis militib⁹ enumeret. q̃tenus vnusq̄sq3 miles accepto ꝑ suā manū solatio: ipe cū actuario de negociatiōe[d] actuarij ꝑmissa fm rōnem agat iusticie: hoc videlicet obseruando vt ꝑ singulis solidis actuario siue statim siue postvnum duo sve seu amplius ānos restitutū fuerit debitū[e] min⁹ quidē vno tremisse ꝑ tp̃is. s. breuitate pacisci liceat: ampli⁹ aūt q̃3 vnū tremissem null⁹ actuari⁹ ꝑ quoquo tp̃e seu ānoꝝ spacio pacisci penitus ꝑmittat: nec vlla possit actuarius machinatōe ꝑ tp̃is plixitate vnius quantitatē tremissis excedere. ¶ Si qua tñ inter actuariū & militē sup pactione vel negociatiōe tēpore erogatiōis emerserit dubitatio: iubem⁹ eidē militi dādas pecunias ab erogatore princi pis dari: & fm hactenus obseruatā ꝯsuetudinem[f] easdē pecunias/ vel ab erogatore principis vel ab actuario retineri[g]: q̃ten⁹ cā apud deuotissima ̃pncipia ꝑposit3[h] sacrosanct3 scripturis inter actuariū et militē tractetur: vt ex omni parte milites nullum damnū sub quacū q3 occasiōe (preterq̃3 id quod eum ex iusta & permissa actuarijs negociatione[i] deberi constiterit) patiatur. ¶ Sup his vero quos datis forte cōmeatib⁹ abesse cōtigerit/ hec volumus obseruari: vt pecunie que erogande sunt vsq3 ad triginta milites quos tātūmodo datis commeatib⁹ dimitti sacra constitutio[k] continet/ apud deuotissima principia sequestrē tur[l]: illorum scilicet tantūmodo militum quorū intra triginta commentales viros constitutos actuarius tempore erogationis pictacia[m] vtpote habita sup pactiōe ꝑtulerit: q̃tenus cū ijdē redierint milites cā apd̄ deuotissima principia fm prefatū modum tractata vtriusq3 partis indēnitati similiter consulatur.

¶ Tribunus .xxx. militibus tantum potest dare [illegible] et si pluribus dederit illi pro [illegible] non habebūt stipendiū sed erogator rōni publice reportabit: ipse tñ tribunus eis de suo ꝓprio satisfaciet. h. d. Bar.

¶ Non danda pro tempore tribuno licentia triginta viris amplius sub cōmeatus occasione dimittere. Sin vero saluberrimā constitutionē auferendo amplius q̃3 triginta viros datis cōmeatib⁹ tribun⁹ dimittere ausus fuerit: pecunias quidem que post ̃pfatorum triginta virorum numerum per commeatus dimissis militibus erogande fuerant: publice rationi erogator non dubitet reportādas. Sciat vero tribunus preter iam cōstitutas super huiusmodi facinore interminationes/ sese de ꝓprijs facultatibus singulis militibus quib⁹ vltra numerum triginta virorum sub nomine cōmeatuum eos dimittendo non causa publica consequendi solacia dederit: quicquid ob iniquam dimissionem amiserit soluturum: nec prius idem tribunus ab eodem discedat numero: nisi omnes huiusmodi milites id est quos post permissam triginta virorum quantitatē cōmeatus nomine dimiserit/ indemnes in hac parte atq3 illesos reddiderit. ¶ Hoc etiam adijciendo/ vt sub gestorum testificatione tam decem ex deuotissimis[n] principijs primates eorū videlicet/ q̃3 vnusquisq3 caput schole iuratus deponat sub presentia sua rem sicut superius dispositum est fuisse subsecutam: et sub obtutib⁹ suis vnūquēq3 militem solatium suum manu sua

de erario solui. videtur ergo contrarium. s̄. eo. l. nulli Dic vt ibi. vel hic non ꝓhibet accipi species: s3 d3 accipere a fisco taxato ̃pcio. qd̄ ibi nolebant facere milites: s3 tm̃ ̃pcium.

a ¶ Tui culminis. prefec. preto. loquitur. Accur.

IUbem⁹ ꝑ hāc sublimitatis. loquitur magistro equitum.

c ¶ Pro iusticie. sic. s̄. de iudi. l. rē. non nouam. in ̃pnci. et § patroni. et i auk. vt hi q̄ obli. § ij. col. vj.

d ¶ De negociatione. nā aliq̄d paciscebatur sibi restitui actuari⁹: vt subijcit.

e ¶ Debitum. videt q̄ mutuabat militib⁹: et d̄t tremis. h3. h. i. tertiā forte solidi ad pl⁹: s3 plerūq3 minus. vel a triente. sic. j. de mili. veste. l. iij.

f ¶ Consuetudinē. sic. j. de diuer. offi.

g ¶ Retineri. videntur ex eo retineri q̄ non dātur militi: sicut mulier videtur stare in ̃pmo matrimonio eo q̄ non nubit secundo. vt in auk. de nup. § soluto. coll. iiij. nam stat apud superiorem in sequestro vt dicit.

h ¶ Propositis. nō tactis. sic. s̄. de epi. et cle. auk. s3 et iudex. et de iudi. l. rem non nouam.

i ¶ Negociatione. s. decreuisse.

k ¶ Constitutio. sc3 ista. vt. j. § pr.

l ¶ Sequestrent. s̄. de prohi. sequestra. pe. l. j. ̃s. Sol.

hic speciale. vt et s̄. de agri. et censi. l. litibus.

m ¶ Pictacia. i. scripturam breuē. fm hugo.

n ¶ Decem ex deuotissi. no. decem testes necessarios sicut et al's. xv. vt s̄. de ꝑpri. sac. scri. l. vnicuiq3. regulariter cōtra. ff. de testi. l. vbi. Item no. sub ̃psentia. sic. ff. de testi. l. testiū. et in auk. de here. et fal. § hic. col. j. Ac.

ab erogatoris dextera suscepisse: ꝛ hui⁹ gesta relatiõe a viro clarissimo tribuno vł deuotissimis principijs intra tres menses mittenda ex quo ꝑfect⁹ fuerit numerãdos ad nostrã referat pietatẽ. ¶ Hoc videlicet ante oĩa curãdo vt ꝑ tp̄e erogator postq̄ȝ date fuerint ex publico pecunie intra duos vel tres mẽses seu quattuor ꝑ qualitate. s. spacioꝝ cõmissam sibi sollicitudinẽ erogatiõis nõ dubitet faciẽdã: vel si vlteri⁹ apud se pecunias publicas differẽdo erogationem ausus fuerit retinere/ sciat se modis oĩb⁹ dãnũ quod ex negociatione[a] miles sustinuerit/ ex ꝓprijs facultatibus militi solutuꝝ. Scientib⁹ his q̄ p̄fate dispositionis obseruantiam siue in differenda vltra sigillatim diffinitum tp̄is spaciũ erogatiõe siue in qualibȝ alia parte fuerint egressi: nõ solũ sese militie cinguli amissionẽ: verũetiam facultatum quoq̧ suarum publicationem ꝑ tanto subituros flagitio: ꝛ insup erogationũ q̄ȝ sollicitudinẽ ab officio tue celsitudinis (si impatoria fuerit violata dispositio) ad alios trãsferendã. Si vo idẽ officiũ simul atq̧[b] hm̄õi fuerit a quolibet facin⁹ ꝑpetratũ: ad noticiã nr̄e mansuetudinis vel certe ad scientiã illustrissime magisterie referre curauerit ptãtis: vt eiusdẽ apparitiõis † periculo tale flagitiũ p̄cipales minime possint aures latere: q̄ten⁹ ex oĩ parte eodẽ delicto reuelato q̄cũq̧ saluberrimas nr̄e ꝯstitutiõis vel pietatis ordinatiões ausus fuerit violare: interminatas minime possit penas euadere: ita vt in singulis militibus qui nõ obseruato in eoꝝ ꝑsona tenore dicte dispositiõis lesi fuerint/ liceat sacratissimum nostrũ ꝑ vnũ forte vel etiã binos milites ꝑ oĩb⁹ verba facturos petere cõmeatũ: ꝛ porrectis p̄cibus q̄ cõtra nostrã dispositionem passi sunt approbare: eoq̧ facto statut⁹ violator iperatorie dispositionis supplicijs ꝑcellat. ¶ Illud p̄terea oĩb⁹ modis obsuari decernim⁹ vt erogator oẽs pecunias q̄ mortuis militib⁹ vsq̧ ad diẽ mortis eoꝝ debite fuerãt/ ſm iã datã diualẽ dispositionẽ vxorib⁹ vel liberis eoꝝ nõ dubitẽt mistrãdas[c].

† al's apparitorȝ

¶ Milites deputati ad custodiam alicuius ꝑsone vel loci annonam de publico non percipiunt: sed a constituta persona salarium habebunt de publico. Item milites non debent ad custodiam alicuius deputari sine principis licentia obtenta in scriptis. Bar.

Idem.

Cum sepe contingit ꝑpter quasdam maximas ꝛ inexcusabiles rationes[d] quibusdã ad custodiã vel ob aliam huiusmodi causam[e] milites deputari: vel etiam iam deputatos eẽ: ꝛ nõ conuenit hoc modo publicũ aliquod damnum seu dispendiũ sustinere: iubemus si qui fortissimi milites ex quocũq̧ nũero curijs vel quibusdam corporib⁹ vel sacrosancte eccl'ie vel alijs ꝑsonis pro custodia (vt dictum est) vel tali alia cã a nostro nomine deputati sunt vel fuerint ne per eorum trãslationes circa ãnonarum vel capitum eis prebendoꝝ erogationem publicis rationibus quedam lesio ingeratur[f]: eãdẽ rem de ꝓprio personam seu etiam ꝑsonas cui vel q̄bus deputati sũt vel fuerint hec modis omnib⁹ agnoscere[g]: hoc tãtũmodo de publico pro hisdem annonis et capite prebendo et imputãdo[h] quod in locis ex quib⁹ p̄fati milites perueniũt seu peruenerunt imputabatur. vel si antelatam p̄stationẽ supradicte ꝑsone recusauerint/ eosdẽ milites nõ recedere de suis locis vel eos qui decesserint sine quadam mora ad ea redire hec omnifariã custodiendo vt nemo deuotissimoꝝ militum cuicũq̧ persone seu corpori sine speciali nostre serenitat⁹ iussione[i] scriptis ꝓferenda deputet: officio tue celsitudinis[k] si hanc nostre mãsuetudinis formam quotiens super militib⁹ quibusdam deputandis aliq̄d statutum fuerit gestis insinuare: et quid eos q̄bus dati sunt prout nobis placuit agnoscere opȝ/ itidẽ publicare minime curauerit: tã dispẽdiũ q̄dcũq̧ publicũ hac ex cã sustinuerit/ ei de ꝓprio resarcire: q̧. xxx. librarũ auri mulctaȝ ꝓpter desidiã suã: imo magis cõsuetũ dependere cogendo: rectorib⁹ nichilominus prouinciarũ ꝛ apparitoribus eorum si statuta nostra violauerint seu violari concesserint: eiusdem ꝯdemnationis solutione percellendis.

¶ De excoctione † et translatione militarũ annonarum.

† al's expectiõe

¶ Opinatores delegati vt militibus annonam exigant et eis soluant a prouincialibus non petãt panis excoctionem nisi similiter eos consuetudo contraria. h. d. Bar.

Imperator Augu.

a ¶ Negociatione. quia forte in ea est erogator.
b ¶ Simul atq̧. id est postq̧.
c ¶ Illud. ministrandas. facit. ꝭ. eo. l. his scholaribus.
d ¶ Cum sepe. rationes. propter timorem forte galdane.
e ¶ Causam. sciȝ forte propter ductum personarum vel rerum.
f ¶ Ingeratur. pro stipendio puta aliuȝ militum.
g ¶ Agnoscere. videtur q̄ custoditus a nuncio communis debeat soluere nũcio non cõmune. ꝑ. l. istã. sed certe imo ille q̄ facit custodiri. vt ptȝ. ꝭ. ibi vel si ante latam ꝛc.
h ¶ Imputando. .i. q̄d soliti erãt antea de publico habere ꝑ salario hoc habeãt. nõ autem plus a publico sed ab eo in cui⁹ stant seruitio.
i ¶ Iussione. ſic ꝭ. de manda. princ. l. j.
k ¶ Tue celsitudinis. loquitur pefecto.
l ¶ De excoctione et transla. mili. annonarum. Expone vt patebit. ꝭ. eodem.

Opinatores.i. exactores militaris annone. vt s.titu.j.l.opinatores.
b ¶ Delegantur. vt ibi exigant et militibus dent qui ibi sunt pro re publica.
c ¶ Nullli.i.non petant ab illis famulis excoctionem panis quos cõsuetudo excusat. et sic no. pro cõsuetudine ,puincialiũ.sic.ff.de offi. ,pcon.l. obseruare §. obseruare.z.l.si in aliquã §.et feri as.et. s. de testa.l. testamẽts. et. ff.de aq̃ plu. ar.l.si pu⁹. z de decu. l.nõ em̃ §.vlti. et. s. de expen. ludo. l.j. et.j. de diuer. offi. l.viros.sed ab aliis oi bus quos cõsuetu do non excusat efflagitẽt. vt.j.l.pri.
Cõsuetudo regionũ attẽdit.
d ¶ Tua. magfo. militũ loquitur.
e In excoctiõe.i. bucellati.i.panis azimi.qui ideo bucellat⁹ dicit: qz facile per bucellos.i.p pua et minima frusta diuidit. p.
f ¶ In trãslatione.i. in deferendo ad milites qui ibi ,ppe i limitib⁹ sũt.
g ¶ Nullius. nisi cõsuetudo excuset.vt.s.l.pr. z ad idem.ff.de mune. z hono.l.iij.§.eos.
h ¶ Domus. si quã in ea ,puincia habem⁹. ad quod s.vt in emptione specierũ.l.j.et.j.de cur.pub.l.nullus. z.s.de priuile.do. augu.l.iiij.
i ¶ In ,pcuratorem.cũ dñs abest ad qđ.s.vñ vi.meminerint.z de fal. mo.l.j.§.actore.
†cõcor. c.j.cũ glo.sup ,p. ,pcuratoris. ex vt lit. nõ.cõte.
k ¶ Posthabita.i.sine dilatione.

¶ De mili.veste. Omnem vestium. militum vt ex rubrica patet.

Opinatores[a] quibus species in diuersis prouincijs delegãtur[b] contra omnem consuetudinem nullis[c] consistẽtibus familijs excoctionem panis efflagitẽt. Illustris igit auctoritas tua[d] nouam vsurpationem cõgrua auctoritate repellat: vt cũ opinatores in prouincijs delegantur/ vetus consuetudo seruet.

¶ Ab excoctione panis nulla domus etiã principis excusat: z si procurator dñi cui panis coquendus mandatur contumaciter facere neglexerit: punit ipse z dño si fuerit ɔscī⁹. Bar.

Idem.

In excoctione[e] bucellati qđ deuotissimis militibus cõuenit p̃parari: in trãslatione[f] etiã ãnone nullius[g] excipiatur ,psona: videlicz vt nec nostra quidem domus[h] ab his habeatur imunis. z si q̃sq̃ (qđ non opinamur) implere q̃ sunt precepta neglexerit: in procuratorem[i] eius seuerissime vindicetur: ita vt si hmõi cõtumacie dñm † cõsciũ esse cõstiterit: quadruplum id quod pro ei⁹ capitatione poscitur posthabita[k] dilatione soluetur.

¶ De militari veste.

¶ Canonem vestium kalendis septembris vsq; kalẽdas aprilis respublica soluet. Bar.

Imperator Zeno.

Omnem canonem vestiũ[l] ex kalendis septembris ad kalẽdas aprilis[m] nr̃is largitionib⁹ tradi precipimus: ,pposita pena rectori ,puincie vel eius officio ɔdemnatiõis q̃ tue[n] iusticie videbit.

Imperator Au.

Prouincie traciaz † per xxx. iuga seu capita cõferãt vestẽ. scithia z mysia ‡ in xxx°. iugis seu capitib⁹ iterim annua solutione depẽdat: per egyptũ et oriẽtis ptes in. xxx. ternis[p] iugis. p asianã vero et põticam dyocesim ad eũdem numerũ in capitibus seu iugis annue vestis collatio depẽdat ita vt p oriẽtẽ † ,puincie in titulo auri cõparaticij qđ p iugatione reddit ɔpẽsatõis grã p fruant: exceptiz ostroenatis ‡ z osrenia z isauria. nam eas demũ cõstat aurũ cõparaticiuz[q] minime debere[r].

¶ Ad veste militis non pstabunt binos tremisses: sed vnũ solidum. h. d. Bar.

Impator Archa. z Ho.

Fortissimis militib⁹ nostris p illiricũ nõ binos tremisses[s] p singulis clamidibus[t]: sed singulos solidos dari precipimus.

¶ Quinq; partes p̃cij vestis militaris in pecunia debẽt dari fortissimis militib⁹: gregarijs sexta pars in pãno. Bar.

Imperator Constan.

Militaris[v] aderatio vestis a collatorib⁹ exigatur sacratissimis videlicet largitiõib⁹ iferẽda.i.ita vt q̃nq; ei⁹ ptes fortissimis militib⁹ erogẽtur i p̃cio: sexta vo portio a ginetiarijs[x] clemẽtie nr̃e absq; vlla vel ipoz vl' publica incõmoditate p eadẽ ɔtextione suscepta minoribus gregarijsq;[y] militib⁹ in ipa quã maxie eos desiderare ɔstiterit specie p̃beat

¶ De metatis z epidimeticis.

m ¶ Aprilis.no.in kalendis aprilis vestiendum p estate: sed et tunc nauigiũ incipit. vt.s.de naufra. quotiẽs.i fi.
n ¶ Tue. loquitur prefec. preto.
Prouincie.in.xxx. forte pro singulis.xxx. iugis vnum aureum dabit aliquis. Item pro tot capitibus alium aureum ad vestes militum.
p ¶ Ternis. id ẽ xxxiij.sm hu.
q ¶ Cõparatitiũ. id est qui cõparabunt si nõ habent
r ¶ Debere. sz in merce forte dabũt equiualens.
s Fortissimis. tremisses.s. qz trientes remittuntur.p.z de his fit mẽtio.s.de eromi.anno.l.p hanc §.hoc videlicet.
t ¶ Clamidibus. forte p futura vel fibulis.nam p toto parum esset.
v Militaris aderatio.id est eris congregatio certo tp̃e. vt.s.eo.l.j.
x ¶ Aginetiariis. hoc expone vt s.de murile.i rub.
y ¶ Gregarijs.i. vilibus. puta de plebeis natz sicut grex est inferiorũ pecorum.s.ouium maiorũ autẽ dicit armentũ sm hu. no.ergo q fortissimis quinq; dãtur partes in pecunia inferioribus datur sexta in panno qđ volunt eligere.
z ¶ De metati et epidimeticis. Metati dicũt milites in ẽminis castroz q̃ castra vallo vndiq; circũdabant. vñ in exo. Castrametati sunt filij israel. et sic ponitur s. de epis. et cle.l. oia. Sed epidimetici dicuntur q̃ supra milites sunt constituti metientes siue dementes militibus hospicia. ab epi.qđ

† al's tarsiarum.
† al's mesia.
† al's oriẽtis prouinciam.
‡ Al's legit' orthodo sie natz

est supra: et metis .i. metatz.i. de his qui supra milites demetiunt.i. diuersis diuersa assignāt hospitia.

S

I q̄s videtur dicere q̄ epidemetici habebāt sub se mēsores q̄ q̄dem mēsurabāt hospitia accipientes tertiam vt.j.l.pri.et i eminenti loco scribebant nomen eius qui ibi debebat hospitari: quibus nō licet delere nec variare postq̄ fecerint: quasi suo officio functi. vt.ff.de re iudi.l. iudex.et §.de of. p̄cu.cesa. l.fi.Accur.

b Euocant. dicti māsores de quibus habes. §. de mensoribus.

c Postib⁹.id est hostijs. sic.ff.de in sti.l.si pupillus.§. de quo.

d Hospitaturi. scz militis.

e Falsi. quia delet verum. vt et.ff. de fal.l.j.§.qui in rationibus.

I N qualibet. mensorum. expone vt. §.l.pro xi. Accur.

g Et relictam. prefertur qui maiorem habet partē de re.vt.§.de dōa. sancimus.§.j.et facit.§.de his qui se defe.l.j.circa prin. ar.contra.§.quando et qui.quar.ps debe.l.ij.circa pri. Sz quis diuidet? Respon. mēsor.vt.§.hac.l. innuit.et §.l.proxi.

h Ergasteris. que sūt in plateis vel angiportis.vt §.l.vlti.

Mensor deputatus ad hospicia mensurāda p epidemeticos/et militib⁹ dāda seu assignāda: si in hospitis domo scripserit nomen militis cui sit hospicium assignatum/et postea abluerit: punitur pena falsi.h.d.Bar.

Imperator The.

S

I q̄s[a] mēsorū nr̄orum manu qua d̄putatas singulis q̄bus domos euocāt[b] et postib⁹[c] hospitaturi[d] nomē ascribūt delere nō dubitauerit: ad instar falsi[e] re⁹ ex hac auctoritate teneatur.

Imperator Archa.

I N qualibet vel nosipsi vrbe fuerim⁹ vel in qua hi qui nobis militāt cōmorentur: omniū tā mensorū[f] q̄z etiā hospitum iniquitate summota duas dn̄s p̄prie dom⁹ tertiā hospiti deputata eaten⁹ intrepidus ac secur⁹ possideat portiones: vt in tres domus diuise partes primam eligēdi dominus habeat facultatem. secūdā hospes quā voluerit exequat: tertia dn̄o relinquenda: plenū ei equitate atq̄z iusticia est vt q̄ aut successione fruitur aut emptor vel extructiōe gaudet: electā p̄cipue iudicio suā partē teneat et relictā[g]. Ergasteria[h] vero que mercimonijs deputant ad predictas diuisionis iniuriā nō vocent: sed quieta sint et libera: et ab oī hospitū iniuria defensata solis dn̄is p̄ductoribusq̄z deseruiāt. Sane si stabulū vt assolet militari viro in tertia domus parte defuerit: ex ergasterijs nisi id dominus qualibet occasione prouiderit pro animaliū nūero vel domus qualitate deputabitur. Illustrib⁹ sane viris nō tertiā partē domus s̄z dimidiam hospitalitatis gr̄a deputari decernimus. ea dūtaxat cōditione obſuata/ vt alter ex his q̄libet[i] quive maluerit diuisionē arbitraria equitate faciat: et alter[k] eligēdi habeat optionē/ et firmissimū perpetuo q̄d iussim⁹ p̄seueret: ita vt.xxx. libras auri qui illustrissima sūt p̄diti dignitate fisco nr̄o se penā illaturos esse cognoscāt: ceteri vero militia sciāt se eē priuādos si generale p̄ceptū āpli⁹ vsurpando q̄z iussimus irreprehensibili temeritate violauerint.

Presentibus iudicib⁹ q̄ de ca cognoscendi potestatē hn̄t nō debēt eorū pretores adiri. h.d Bar.

Idem

Q Unctos iudices scire volum⁹ a p̄torijs ordinariorum iudicū his[l] presentibus abstinendum.

Dom⁹ fabricēsiū ad hospites recipiēdos nō guat. Bar.

F Abricēsiū[m] do Idē. mib⁹ vbiq̄z cōstitutis oēz molestiā hospitū p̄cipim⁹ amoueri. q̄ et anthiocensibus et ceterarū ciuitatū fabricis similis domorum excusatio prebeatur: absente scz sacro comitatu[n].

Impator Justinia.

D Euotum[o] possessorem ab omni inquietudine liberauimus. primo igit̄ omnium ad nullum predium[p] publicum vel priuatum domus nostre vel cuiuscūq̄z iuris nullus metator[q] accedat si a q̄q̄z fuerit destinatus: licentiā eīn domino actori[r] ipsiq̄z plebi serenitas nostra cōmisit: vt eum qui preparādi gratia ad possessionem venerit/ expellendi habeat facultatē: nec crimē aliq̄d p̄timescat: cū sibi arbitriū vltionis sue sciat esse cōcessum[s]: recteq̄z sacrilegiū prior arceat q̄ primus inuenit. administrātē vero eiusq̄z officij p̄ceres quorū p̄cepto inhibitā personam ad agrū aliquē destinauerit in tempore proscribi debere cen-

i Quilibet. si habes quilibet videtur abūdare p̄pter verbum alter si habes quibuslibet.s.de predictis illustribus.

k Et alter. puta hospes. nam et §. prius eligit hospes. Accur.

C Unctos. his ordiarijs iudicibus. et nota cōtra legatos curie romane qui hospitantur in domib⁹ episcoporū et aliorum prelatorum eis presentibus: et facit in aut. de defen. ciui.§. nulla. vbi defensor non perdit iurisditionem propter presentiam presidis. Accur.

F Abricensiū. hi sunt q̄ faciunt publica arma. vt no.§. de fabri. in rubri.

n Comitatu. al's comitatu, al's commeatu.

D Euotū. quales debēt esse omnes prouinciales.

p Predium. q̄z sec⁹ in domo. vt.j. ea.l.§.solam.

q Metator. id est miles. vt.§. in rubri. notatur.

r Actori. id est castaldioni dn̄i eo absente.

s Concessum. no. sic et.§.de iure fis. l. prohibitum. et est argu. ad id quod no. ff. de iusti.et iure.l. vt vim. Item facit.§.quando lice. vnicui. sine iu. se vin. l.j.et ij.et de iure emphi.l.ij.et de adul te.l. gracch⁹.et. ff. de adul.l. mariti. et ad legē aquil.l. sed et si quecūq̄z.et

Lega apos lici ne debēt epo[rum] domib[us] hospita ri.

an domini ... habeant ... hospitandi ... non ... oncludit grego ... 6 ... in cancel ... in practi ... hospicium co ... editur in transi ... in domini ... p loco ... hospitationis ... ita greg ... in dec. l. 6 ... post Joan. andr ... in addi. ad spe ... in titulo de ... quoniam in ... 6 ... in liber ...

Ultio qñqz nõ tm̃ defẽsio permittit.

l. quemadmodum §. j. et in aut. vt lice. ma. et auie. §. his. et. C. de decu. eis. et. l. generaliter. Item nota q hic permittit vltionem nõ solum defensionem. sic. ff. de bo. liber. qui cum maior. §. si libert9. in fi. sed hic p defensione ponitur. et. d. l. qui cum maior per iudicium vendicat. vt nota. ff. ad legẽ aquil. l. sciẽtiam. §. qui cuz aliter. in fi.

a ¶ Hospitalitatem. id est recipiẽdo hospitem in tertia vl' dimidia parte domus. vt. C. l. ij. Accursius.

b ¶ Postulauerit. sic. C. ne rusti. ad vllum. l. ij. et de eroga. mili. anno. l. iij.

c ¶ Sponte. sic et C. ne rusticani ad vllum. l. ij. in fi. et. j. titu. j. l. ij.

Hoc prospectum. infausta. id est non horrenda ſm hugo. als pro malo omine. vt. C. de repu. cõsensu. circa princi. Accursius.

e ¶ Nec balneuz scilicet nec comitibus lauacra.

Deuotissimos. muri. genitiuus casus est. Accursius.

g ¶ Pedeplanis id est in pedibus turrium et murorũ vrbis que spisse sunt poterunt milites descendere vt se ibi preparent alijs vestibus ad eundum vel redeundum. et videtur vna dictio in pedeplanis.

Archiatros. id est princi-

sumus. Solã sane hospitalitatẽ[a] sub hac obseruatione concedimus: vt nichil ab hospite qd vel hoim vel aialiũ pascuis necessariũ creditur postulet: omniũqz sit acceleratũ iter atqz cõtinuum, nec vlli liceat residere ne diuturnitas cõmanentiũ vlla ex parte prediũ vexet: decem etiam librarũ auri mulcta ferietur quisquis administrator, rogator, apparitor vllus militãs scz vel iter agẽs vllo in loco aliquid ab hospite postulauerit[b]: intantũ enim inhiberi sceleratum morẽ iubemus, vt ipsis quoqz prebẽtibus impunitum esse nõ patiamur: si quid sponte[c] cõtra preceptũ nostrum probati fuerint obtulisse.

Idem.

Hoc prospectũ est ne infausta[d] hospitalitatis prebitio toleret: nec balneũ[e] quisqz a domino edium postulet.

Idem.

Deuotissimos milites ex procinctu redeũtes vel proficiscẽtes ad bella muri[f] sacratissime vrbis singule turres in pedeplanis[g] suis suscipiant.

Idem.

Archiatros[h] nostri palatij necnon vrbis rome et magistros litterarum[i] pro necessarijs artibus vel liberalib9 disciplinis, necnon picture professores (si modo ingenui sunt) hospitali molestia quoad viuẽt liberari precipimus.

¶ Hospitantes milites in domibus habitationum [illegible] nullam aliam discussionem vel penã [illegible] debet i[illegible] spitand[illegible] [illegible]

Idem.

Omnes q̃ metata[k] in suis domibus prestãt sine hospitia prebuerint metatoribus[l] seu quolibet pacto satis eis fecerint: nullam vel pẽsionis vel discussionis domus gratia molestiã sustinere cogant. Deinde neminẽ volumus cuiuslibet loci vel ordinis in hac florentissima vrbe domũ propriam excusantem metatum sibi in alienis edibus priuilegio militie vendicare[m]. quod et in prouincijs obseruari oportet: ceteris vero q̃bus illustris dignitas sub cingulo vel citra cingulũ[n] pro suo solo honore delata est: excusandarum edium licentiam penit9 denegamus. hoc viris etiam in his precipim9 obseruari, quos ipsa quidem administrationis conditio spectabiles nouit: honor tamen additus a nostra liberalitate reddit illustres. Scituris omnibus q si quis cũ cingulo perfruatur et excusationẽ proprie domus ĩpetrauerit, vt a pensione etiam portionis tertie[o] sit immunis, et militie causa meatum alienis domibus sibi crediderit vendicandum: siquidem honore predit9 excusationis ius habeat, carebit legum priuilegijs[p] quas fraudare conatus est. Si vero inter eos q̃bus nulla suffragat dignitas numeretur. c. lib. auri sacratissimis largitionibus pendendarum illatione multabitur.

¶ Quidam in hac lege nomi[illegible] [illegible]

Imperator Ar.

Hac lege sancimus vt si quis consularem ac patriciam meruerit dignitatem[q] tres domos proprias dum superest habeat hospitũ ĩmunitate securas: heredes vero ei9 filij, aut pr, aut mater, nepotes, aut frater, aut soror, aut vxor, duarũ[r] domorum suarũ excusatione potiant. Si q̃s vero cõsulatu

pes medicorũ seu maiores medicos et facit. C. de inoffi. testa. l. fi. et de profes. et medi. medicos. et. l. fi. Accur.

i ¶ Litterarum non primarum. vt ff. de mune. et ho. l. vt gradatim. §. fina. Accursius.

Omnes. metata. id est castra vl' hospitia vt postea exponit.

l ¶ Metatorib9. id est militibus.

m ¶ Uendicare. sic. ff. quod quisqz iur. l. j.

n ¶ Cingulum. ad quod. C. vt dig. ordo ser. l. ij. et in aut. vt ordi. prefe. coll. v. Item et facit. j. l. pri. §. si qui. Accursius.

o ¶ Tertie. C. eo. l. ij.

p ¶ Priuilegijs. no. enim carere priuilegijs leguz qui eas fraudare conatur. sic. C. de iudeis. l. iudeos. et ff de mino. l. auxiliũ. in fine. et facit. ff. de penis. l. quedã. et. C. de episc. et cle. presbyteros. Sed argumen. contra. C. de iudi. properãdum. vbi etiam cõtumaci seruat ius Accursius.

Hac lege. dignitatem. et sic habet duas.

r ¶ Duarum. minus habet heres q̃ defunctus: et sic est argumen. contra: ff. de regu. iur. l. heredes. Item nota priuilegium transit ad superiores. quod dic vt. C. de proxi. sac. scri. in sacris. vel non sunt superiores: cum iam defuncti sint.

a ¶ Semis.i.medietas. vt insti. de here. insti. §. hereditas. Alij ergo semisses pro tertia prestabant hospicium. vt.j.eo.§.comites.
b ¶ Celitus. i.a principe. ad quod s.l.proxi. Accur.
c ¶ Ergasterijs. id est stationibus. vt.s.eo.l.ij.§. ergasteria.
d ¶ Plateis. nā quasi omnia sunt in plateis vel angiportu. qđ expone vt. ff.de verbo. sig. l. portus. in fi.
e ¶ Auxilio. sic.s de peti.bo. sub.l.j. et.ij. aliud si per.l. scriptā in corpore iuris. vt.s.hac.l.ꝛ l.proxi.

Necez.s.l.proxi. Accur.

g ¶ De salgamo. hoc expone vt.j.l.j.sed. p. dixit noie salgami et oleum intelligas. gamos .i.mulier. sed hm .h. salgamū.i.culcitra: cōpositū a gamos et salica vel saluo: et gamos nuptie vel mulier quia maxime propter talia fiūt culcitre: et est neutri generis.

Ne qr auferant .i. accipiant. ꝛ hoc ad offm̄ presidis pertinet. vt.ff. de offi. presi. illicitas. Et nota etiam a volēte. qr semper ꝓsumitur cōcussio. sic.s.tit.j. deuotum in fi.ꝛ.s de re mili.l.fi.§. vt autem.ꝛ de of.procon.l.obseruare.et s.ne rustica.ad vlum.l.ij. ꝛ ne quid a collatori.exi. l.j. et de rap.vir.l.j.et

tantūmodo gloriatur: duas semis[a] domos suas immunes habeat: post fata vero ei⁹ memorati herēdes vnā semis domū suā habeāt nullis hospitijs pregrauatā: pari priuilegio ꝓfruat cō memoratis hr̄dib⁹ q̇ soli⁹ patricie dignitatis siue consulatu decorat insignibus. p̄fectorij vero necnon ꝛ magistri militū duas domos suas habeāt quoad vixerint hospitib⁹ liberatas. Heredes vero eoꝝ memorati vnā defendāt domū simili excusatiōe munitā. Magistri vero officiorū vel questores vnā semis domū suā quoad vixerint habeāt hospitum onere liberatā. heredes vero eorū p̄dicti vnā ab hospitibus iure defendāt. Comites aūt domesticoꝝ/ꝛ ꝓtectorū et sacrarū largitionū/ꝛ priuataꝝ largitionū/et vir spectabilis et primicerius notariorum/singulas domos suas ab hospitum grauamine dū viuūt gaudeant esse securas. memorati vero heredes eorū mediā partē vnius domus sue sciant excusatione muniri: residue vero partis dimidie tertiam portionem hospitibus deputatā esse cognoscant.

¶ Si q̇ illustres honorarias dignitates quascūq; sine actu celitus[b] impetrauerunt: equo aīo suas domos hospitibus post hāc legē pādāt ꝓ tertia q̄ legibus prefinita est portione/exceptis videlʒ ergasterijs[c] q̄ in plateis[d] vel angiportis esse noscūtur. qđ in oībus domibus q̄ hospitales sunt obseruari iubem⁹ ita vt nemo vel ex sacro rescripto/vel ex diuina annotatione seu pragmatica sanctione contra hanc legē vti possit excusationis auxilio[e]. his oībus q̄ per hanc legē constituimus in hac eterna vrbe obseruandis.

¶ Tribuni ex primicerio [illegible] habiti ab hospite recipiendo in domib⁹ quas tenēt in vrbe cōstantinopolitana. Berto.

Imperator Leo.

Necē[f] post primiceriū tribunos in domib⁹ quas in hac regia vrbe possident metatorum iussimus vacationem mereri.

¶ De salgamo hospitibus non prestando[g].

Imperator Constan.

Ne qs comitū vel tribunoꝝ aut p̄positorū aut militū noīe salgami .i. culcitras/lignū/oleū a suis extorqueat hospitibus: sʒ nec volētib⁹ hospitibus in p̄dictis speciebꝰ aliqđ auferāt[h]. sʒ ꝓuinciales sint nr̄i ab hac ꝓhibitione securi: comitib⁹/tribunis vel certe prepositis militibusq; graui vexationi subiacētibus.

¶ De commeatu.

¶ Tempore expeditionis militis militib⁹ cōmeatū dare pōt: contrafaciēs capite punitur. Bar.

Imperator Archa.

Ne cui[i] liceat prepositorū vel tribunorū cohortuʒ vel vicariorum ꝛ familiariū eorū tempore expeditionis quocunq; genere cuiq; de militibus a castris atq; signis vel his etiam locis in quibus pretēdāt discedēdi cōmeatum dare[k]. Si quis vero contra hanc legem facere ausus fuerit: et militem contra interdictuʒ commeatum dimiserit eo tempore quo barbarorum incursio extiterit: et tunc cum presentes in castris atq; apud signa milites esse debeāt qsq; abfuerit: capite[l] vindicetur.

Idem.

Quicunq; de scrinijs aut agentib⁹ in rebus vel etiā ex officijs palatinis his videlicet qui sacrarum[m] ꝛ priuatarum[n] remunerationū comitibus obsecundant: sex mensium spaciū supra diem cōmeatus aut iussionē euectionis abfuerit is in inferiorem locū quinq; antelatis posterioribus deuoluatur. is vero qui anni vacationē arbitratu ꝓprio iudiciarij precepti oblitus assumpserit: a decē post se militātibus transeatur: ac deinde cum iam aliquis desidia quadriēnio officium

s.de erog. mili.an. l.j.et.iij. item sicuti salgam⁹ hoc cōprehendit: sic penus oīe id quod esui et potui est destinatum. vt. ff.de penu leg.l.iij.i pn.

¶ De commeatu.

Ne cui tribunorū. nisi vsq; ad.xxx. milites: vt s.de erog.mili.an. per hanc.§. vt autem. Vel hic barbari erant proprie vt subijcit. ibi non.

k ¶ Dare. facit.s de tes.mili. l.tribuni.ꝛ.l.milites. ꝛ.l. fi.in prin.

l ¶ Capite. sed q̇ in pace deserit militiam perdit eam vt. ff. de re mili.l. nō omnes.§. j. Et nota puniri licentiantem et licentiatum. Licentiās ꝛ licētiatus eque puniuntur

Quicunq;. sacrarū. fiscalium. Accursius.

n ¶ Priuatarum principis.

a ¶ Tempus.subau.curauerit ad suum officium redire et habeas militantium nō inmerito &c.habetur tamē ratio tpis et valitudinis.vt.ff.de re mili.qui cōmeatus.et facit.j.l.proxi.cum suis concor.

Si qs.differt a p̄cedēti.qꝛ hic sine cōmeatu.ibi sic.

c ¶ In penatib9. id est domibus ꝓpriis.vt.s.de exhi.re.l.ij.

d ¶ Exempto.al's exeplo:ꝛ auget pena:qꝛ assuescit delictum.sic.s.de domesti.l.iij. lib.xj.et de pmicerio.l.fi.et de aduo.diuer.iudi.l.fi.ꝛ de supexa.tri.l.j.et.s. l. proxi. Sed argu.cōtra.ff.de pe.l.si diutino.et.ff.de ritu nup.qui in ꝓuincia.§.fi.sed vtrobiqꝫ patet ratio.

†al's tps militauerit.

e ¶ De tyronib9. Id est nouis militib9 q̄ adhuc non erant scripti inter milites fortissimos.vt.ff.de test.mili.l.ex eo.

Null9. vag9. qꝛ firmiter debēt stare in militia.vt s.de re mili.l.milites. Et sic est arg. ꝙ vagus scholaris non fiat magister.

Scholaris vagus nō dꝫ magister fieri.

g ¶ Veteran9.vel propter debilitatē:vel quia diu laborauit.vt.s.de his qui non imple.sti.l.j.et.ij.Accur.

h ¶ Aut censib9.s.qui mili.nō pos.l.j.et.ij.

Quisq̄ꝫ.ignorauerit.facit s.qui mili.nō pos.l.pe.et fi.et.s.de tabel.l.gn̄ali.et.ff.de pu.l.cotē.§.dn̄s et.s.l.pxi.

Tirones in scholis.ꝛ nō dicas vbi addiscūt:qꝛ ibi omnes sunt tyrones.vnde non

proprīū adire neglexerit:quadraginta de sequentib9 post feratur. Qui vero nec post quadriennij q̄dē tp̄s[a]: militātīū nō imerito matriculis auferat †

¶ Qui sine cōmeatu biennio aut triennio vel quadriennio [illegible] modo hic inscripto [illegible] h. d. Bar.

Idem.

Si quis[b] sine commeatu aliquo annū in penatibus[c] proprijs vel in quibuslibet locis desidiosa quiete trās egerit:decem sequētibus post ponatur.in quo vero biēnalis culpa deprehenditur.xx.sibi antepositis congemiscat:tertius autem annus.xxx.prelatos iure deflebit:ita vt quart9 exempto[d] matricule nullam veniam derelinquat.

¶ De tyronibus[e].

Impera.Valē.

Null9 tyro vag9[f] aut veteranus[g]/aut cēsibus[h] obnoxius/ad militiam accedat.

Imperator Cōstan.

Quisquis alieni iuris mācipium in tyronicio militie scribi curauerit:conuictus ac ꝑditus auri librā erario nostro cogatur inferre/mancipio scilicet domino si factum ignorauerit[i] reddendo.

Imperator Ar.

Tirones ī scholis[k] loco semper posteriore ponātur:nec enim patimur queqꝫ celsiorem gradum obtinere nisi cui et laborū assiduitas/et stipēdiorum prolixitas suffragatur.

¶ De tironibus et [illegible] custodia.

Imperator Gra.

esset post quos ponerentur. Sed dic ꝙ tyro electus inter milites stet loco posteriori in scholis.i.in societatibus militum seu in matricula.vt.ff.de testa.mili.ex eo.et.s.ti.j.l.pe.ꝛ vlti. Et sic bene sequit̄ nec em̄ &c.et.s.de offi.ma.of.l.j.et.ij.ꝛ de ꝑxi.sacro.scri.l.vnicuiqꝫ.et de ꝓuin.agē.in re.l.quicunqꝫ.ꝛ facit de di.offi.et ap.l.j.ꝛ.s.de of.co.rei mili.l.j.et de profes.l.magfos.ꝛ.ff.de al.scri.l.fi. Sꝫ ar.contra.s.de of.rec.prouin.l.potioris.

Saluberrima sactione cēsem9 ne merces illicite[l] ad nationes barbaras deferant:et quecūqꝫ naues ex quolibꝫ portu seu littore dimittunt/nullā cōcussionē vel dāna sustineant[m]:ita tamen vt earum naucleri deponāt in qua ꝓuincia ituri sunt:vt hoc manifestato nulla contra eos postea indignatio seu concussio quoquo modo procedat.

¶ De desertoribus ꝛ occultatoribus[n].

¶ Receptor sciens desertorum in agro vel in domo si est actor vel procurator capite punitur:sed domus vel predium confiscatur si ipsius est domini. item manifestans desertorem premiatur. item desertor est qui tempore belli se absentauit a signis. item si seipsum prodiderit veniam meretur. punitur vero desertor pena legib9 statuta:quam si miles dissimulauerit vel gratia distulerit:ipse punitur. h. d. Bar.

Imperator Iusti.

Si quis forte desertorē agro tectove susceperit atqꝫ apud se diu passus fuerit delitescere: actor q̄dē vel ꝓcurator loci q̄ hoc sciēs prudēsqꝫ cōmiserit capitali supplicio subiugetur. dn̄s ꝟo si hui9 rei cōscius fuerit:p̄dij in q̄ latuerit desertor amissiōe[o] puniat̄. ¶ Si qs autē desertorē ꝓdiderit[p]:mediocris[q] loci ingenu9 imunitate[r] potiat̄

¶ De litto.ꝛ [illegible] custodia.

Saluberrima.illicite.vt victualia et arma:al's pena capitꝫ cū amissione bonorū imponit̄.vt.s.que res expor.non de.l.j.et.ij.ꝛ de pub.l.cotem.in prin.

m ¶ Sustineant.sic.s.de naucle.l.j.

n ¶ De desertoribus. Desertores milites occultatores priuatos vocat.

Si qs amissione.sic.s.d fal.mo.l.j.et de his q̄ latro.vel ali.l.ij.et de cap.ꝛ postli.re.l.fina.et de incest.nup.l.iij.

p ¶ Prodiderit.id est manifestauerit.Accur.

q ¶ Mediocris.id est homo pauper.sic econtrario honesti loci diues vt.ff.de transac.l.cum hi.§.si in annos.

r ¶ Immunitate.muerū forte.seruus vero fit liber.vt.s.ꝓ q̄.cau.ser.pro pre.ac.liber.l.fi.et facit in aut.de nō alie.§.fi.et.s.de episco.et cle.l.nulli.in fi.et.s.loca.et conduc.l.fina.

a ¶ Militaribus. licet non sint proxime applicati.
b ¶ A signis. alibi largius. vt. s. de re mili. l. iij. §. emansor.
c ¶ Processerit. i. qui se prodiderit antequam ab alio manifestetur. sic. s. de pe. iudi. qui ma. iudi. aut. non iure.
d ¶ In officij priores. i. in officiales presidis. et no. contra presidem et officiales qui penas legibus impositas: vel gratia vel dissimulatione differunt secundum al. Accur.

Pene legum differri non debent.

¶ Si desertores. opprimantur vt. s. quando lice. vnicui. si. iu. se vin. l. j. §. j.
f ¶ Tractatoriarum. i. absentiarum vel licentiationum. ad quod. j. de trac. l. j.

¶ De veteranis. Cum introissent. principia. scilicet numerorum.
h ¶ Salutatus. no. quod non licet cuilibet salutare principem. vt. s. de silen. l. j. et facit. s. de sen. pas. l. j.

al's obtinendum.

Salutare principem cuique non licet

i ¶ Indica que sunt. no. benignam responsionem. sic. s. de trans. l. vt responsum.
k ¶ Magnificentia. ablatiui casus.
l ¶ Ciuili. s. personali. vt. j. in fin. sed patrimoniale ordinarium subeunt. sic ff. de priuil. vetera. l. iij. et. iiij.
m ¶ Collatione. extraordinaria. in ordinarijs enim secus vt dixi.
n ¶ Adinuentionem. hoc est vt aliquid detur pro loco vbi tenent pergulam. ad quod est. s. de nundi. l. j.

nequam solum de his loquimur qui proxime signis felicibus applicati militie rudimenta timuerunt: verumetiam qui stipendijs militaribus[a] degenerem latebram prebuisse monstrantur. Desertor autem habebitur quisquis belli tempore abierit a signis[b]. horum qui sponte processerit[c] peccati anterioris supplicium non timebit. Si vero flagitiosa ignauia delitescat / per eum in cuius domo fuerit inuigilantibus extrinsecus quoque officijs publicis vbicumque correptus seueritati iudicis offeratur degeneris mortis gladium subiturus. Sin autem rector prouincie propositam seueritatem vel gratia vel dissimulatione distulerit: patrimonij atque estimationis damno subijciatur: et in officij priores[d] capitaliter vindicetur.

¶ Desertor inuentus resistens vt rebellis opprimitur. Item diligens debet esse iudex ne sub pretextu alicuius licentie desertor possit euadere. Barto.

Idem Iusti.

Si desertores inuenti resistendum atque armis oppugnandum putauerint: tanquam rebelles in ipsis temeritatis sue conatibus opprimantur[e]. Ita tamen vt prouinciarum iudices sollicita cautione disquirant: ne sub falsarum tractatoriarum[f] nomine desertionis sue crimen defendere moliantur: nec suppositis et commenticijs epistolis euadendi habeant facultatem. Idem.

Qui relictis militaribus castris se ad depredationem vel latrocinium contulerint / seueritatem iudicis non euadant.

¶ De veteranis.

¶ Veterani gaudent priuilegijs hic insertis.

Impa. Constan.

Cum introissent[g] principia et salutatus[h] esset a prefectis et tribunis et viris eminentissimis acclamatum est auguste constantine deus te nobis seruet: nostra salus: nostra salus vere dicimus: iurati dicimus: adunati veterani exclamauerunt. Constantine Auguste quid nos veteranos facis si nullam indulgentiam habemus? Constantinus Augustus dixit. magis magisque conueteranis meis beatitudinem augere debeo quam minuere. Victorinus veteranus dixit: muneribus et oneribus vniuersis locis conueniri non sinamur. Constantinus Augustus dixit. apertius indica que sunt[i] maxime munera que vos contumaciter grauant. vniuersi veterani dixerunt: ipse perspicis. Constantinus Augustus dixit. iam nunc magnificentia[k] mea omnibus veteranis id esse concessum perspicuum sit: ne quis eorum in vllo munere ciuili[l] nec in operibus publicis conueniatur / nec vlla collatione[m] / nec a magistratibus / nec a vectigalibus in quibuscumque nundinis interfuerint nullam adinuentionem[n] proponendam dare debebunt. publicam quoque vt assolet agentibus supellectilem ab eisdem veteranis amoueant / quiete post labores suos perenniter perfruantur: fisco nostro quoque eadem epistola interdicimus vt nullum omnino ex his inquietaret: sed liceat eis emere et vendere: optimis negocijs pecuniam tractare: et mercimonia agitare: nec solum integra beneficia eorum sub seculi nostri ocio et pace perfruantur: sed etiam nullo munere ciuili. i. corporali seu personali / vel deportatorio[o] oneri eos affici concedimus.

al's nullam ad inuentionem po.

¶ Veteranus factus protector nullis iniurijs est pulsandus: contrafaciens est secundum qualitatem facti puniendus per rectorem prouincie. Bar. Idem.

Prouidendum[p] est ne veterani qui protectoria dignitate cumulati aut honores varios pro meritis suis consecuti sunt / incongruis pulsentur iniurijs. quod si quis in hoc crimine fuerit deprehensus: rectores prouinciarum pro iurisditione sua examinantes factum: pro sui qualitate eos coerceant.

¶ Veteranus qui se latrocinio dedit priuilegijs nudatus competentibus pena a rectore prouincie punitur. h. d. Bar. Idem.

Veterani[q] qui ex negligentia vite nec rus colunt: nec aliquid honestum peragunt: sed latrocinijs se se dederunt / omnibus veteranorum priuilegijs exuti[r]

o ¶ Deportatorio. deportatorium dicitur onus quod redemptor pontis a transeuntibus pro onere vehendo exigebat vt innuitur. ff. loca. l. cum plures. §. vehiculum et de verb. signi. l. in lege. Accur.
p ¶ Prouidendum. cumulari. qui facti sunt protectores. ad quod. s. de dome. et protec. l. j.
q ¶ Veterani. neque rus colunt. no. milites veteranos rus colere. sed contra. s. de man. et col. pa. l. fi. sed ibi non colunt vt sint ascripticij.
r ¶ Exuti. vt. s. de digni. l. iudices. et facit. s. de circen. l. iij. et de episc. et cle. l. generaliter.

magis enim pena sunt digni ꝛc. vt. ʒ de epis. ꝛ cle. l. presbyteri.

Nullus. cepta vt. ff. ꝺ iuris. om. iudi. l. cū quedā. ꝛ ꝺ iudi. l. si q̄s postea. ꝛ. l. vbi. ꝛ. ʒ vbi decu. cō. l. fi.

b De filiis officialium militarium.

Que officia multa sunt vt ex superioribus titulis patet

Hi q. officiorum. militarium. vt ex rubrica patet.

d Sunt. cum filij vocentur. quasi dicat non in aliam militiam: ad quod concor. ʒ. de tab. l. fi. ꝛ. j. l. pri. non eñ debēt diuidi familie. vt. ʒ. cō. vtriusq̄ iudi. l. possessionū. sʒ vbi est emolumentū prefert filius olbus aliis vt ʒ. de pri. sac. scri. l. vnicuiq̄. §. j.

Filios. ʒ. l. pri. cum suis concor.

De oblatione votorum.

Quando votis. i. voluntati donādi principibus annus aperitur.

g In vna libra auri. donū erat i libra auri p̄ obolos puri auri. qꝺ vocatur obriziatum. vt ʒ. de veteris nummis. po. l. j. et. fi. et not. q̄ q̄ donat de melioribus rebus debet dare.

De numerariis actuariis ꝛc.

Vorax. sic. ʒ. ne lic. po. l. ij.

i Sācimus. in quadā. l. quam nō habem⁹, ꝛ facit. ʒ.

penis competentibus a prouinciarum rectoribus subijciant.

Veteranus effect⁹ inuit⁹ vel volēs nō militat: ꝛ si lis p̄tra eū lata sit ordie nō seruato nō valʒ nisi nū ipse militabat q̄ssio in cognitionē est deducta: q: tūc ibi finit ꝛ veteran⁹ sit effectus nisi speciali p̄uilegio sit indultū sibi cōtrariū. h. ꝺ. Bar. Idem.

Nullus eoꝝ q̄ sacramentis inherere desierit vel volēs p̄mittat vel inuit⁹ cogat militare seruare iudicium: sententijs q̄ nō his obseruatʒ late fuerint nullā firmitatē habentibus: nisi forte reperiat ibi tēpore militie cepta[a] cognitio. tunc eñ velut necdū cingulo deposito sub militari iudice rem tractari finiriq̄ p̄cipim⁹: nisi principali b̄n̄ficio specialiter indulto quidā ex his sese defendāt.

De filiis officialium militarium qui in bello moriuntur.

Imperator Constan.

Hi q̄ ex officialib⁹ quorūcūq̄ officioꝝ[c] geniti sunt / siue eorūdē parentes adhuc sacramēto tenent / siue iam dimissi sunt[d]: in parentum militiam vocentur. Idem.

Filios[e] primipilarioꝛuʒ paternam sequi conditionem oportet.

De oblatione votorum.

Imperator Augu.

Quando votoꝝ[f] cōibus felix annus aperitur / in vna libra auri[g] ꝛ solidis obriziatis p̄ncipib⁹ offerēdi deuotionē aio libēti suscipim⁹: statuētes vt deinceps sequētib⁹ annis vniuscuiusq̄ fedulitas p̄ncipalib⁹ ꝑ suis talia inferant semper et deferant.

De numerarijs / actuarijs / ꝛ cartularijs et adiutoribus siue scriniarijs et exceptoribus sedis excelse / ceterorumq̄ iudicum tam militarium q̄ ciuilium.

Numerarij seruientes re. so. ... in diuersis obsequijs tormentis et lacerationibus puniuntur. hoc dicit Barto.

Imperator Iusti.

Vorax[h] ꝛ fraudulentum numerarioꝛum propositum qui diuersis obsequijs rectoribus obsequuntur: ita inhibendum est vt antea sanciuimus / ꝛ nunc itidem sancimus[i] conditioni eos subdi tormentorum: et aculeis atq̄ lacerationibus subiacere.

Numerarij consularij q̄ hodie tabularij appellant tormentis subijciuntur iudicibus vel alijs ad p̄uinciā p̄ p̄ncipē destinatis noīe debitoꝝ sub actoꝝ testificatione monstrauerint: vt eis iudicantib⁹ debita fisci debitores ad solutionē cōpellant / tēpusq̄ tabularioꝝ triennio concluditur. h. ꝺ. Bar. Idem.

Qui numerarij appellari cōsueuerant cōsularium atq̄ presidū dūtaxat tabularij post hāc nostraʒ sanctionē vocabunt[k]: sciētes se tormētis esse subiectos nisi iudicib⁹ vel his q̄ prouecti nr̄o iudicio ad p̄uincas venerint: vel exactorib⁹ debitoꝝ aut reliquoꝝ modū frequēter ingesserint sub actoꝝ testificatione[l] quos scire opʒ cū his q̄ debitores sunt sese ad solutionē esse retinēdos: nisi oīa debita ipsis fuerint iudicātib⁹ p̄soluta[m] / triēnij[n] tm̄ spacio tabularioꝝ decet tempus omne cōcludi.

Tabularius p̄fecti pretorio singulum ꝛ ordinem militie retinet. h. ꝺ. Barto. Idem.

Numerarios[o] amplissime tue sedis cingulū habere ꝛ militie ordinē tenere iubem⁹.

In omni prouincia duo numerarij et tabularij collocantur: vnus ad ratiocinium arche fiscalis: alius super titulis largitionalibus nullusq̄ alterius officio se immiscet. Bar. Idem.

In p̄uicijs singulis duo numerarij q̄ et tabularij[p] collocentur[q]: quo[r] ad vnū fiscalis[s]

de decu. l. quilibet

Qui numerarij. vocabuntur. no. mutari nomen. sic in aut. vt indi. si. quoq̄ suf. §. illud. col. ij. — Mutatō nois est p̄missa.

l Testificatione. sic. ʒ. de ap. l. p̄cipimus. §. in his autem omnibus.

m Persoluta. p̄dictorum desidia quasi litem suam quodammodo faciant vt iudex. vt instit. de obli. que ex qua. deli. in p̄n.

n Triēnij. not. officium tabularij triennio durare.

Numerarios amplissime tue sedis. prefecto p̄reto. loquitur.

In p̄uincijs. tabularij. scilicet vocantur. vt ʒ. eo. l. ij.

q Collocentur vt. ʒ. de suscep. l. duos.

r Quo ad. al's quo p̄ vt. al's quo pro quia.

s Fiscalis. fiscalis autē archa dicitur: quia a p̄ncipio cōsuetudo fuit.

x. l. 1. vi. l. 20. ti°. 3. li°. 4. ordi. & grego. l. 2. ti°. 15. par. 2. in 1060. sinó el fijo mayor. col. 5.

populi romani: vt pecuniam quā ex tributis percipiebant in marsupiū ab initio reponerent: sed si marsupiū non sufficeret ad fiscū.i.ad saccū deueniret: hoc idē ꝛ in pncipe fuit vt pmo i bursa: deinde ad fiscū deueniret.i.ad saccū. et sic qnqꝫ rō fiscalis dicit rō imperatoris. postea cū nec fiscus sufficeret ad domū deuentū est q̄ vocat erariū eo ꝙ es ibi reponebatur. eris ꝓo appellatione forte tunc tēporis ois pecunia cōtinebatur.et sic populus romanus auctus est.

Appellatione eris ois pecunia cōtinet.

a ¶ Largitionales.i.q̄ ipsi pncipi largiuntur seu dātur. vt.s. de cano. lar.ti.l.ij.et.l.j.

b ¶ Translatum sic.s.de cōpē.l.j.et .J.de exacto.l.ij.Et not. inferiorem debere accusare superiorem.Accur.

Supiorē dꝫ accusare iferior.

c Xceptores.i. scriptores. vt.ff.loca. l.sed addes.§.si.

d ¶ Prohibem⁹. si qs ex scriptore fit decurio remāet scriptor: idē in notario.vt.s.de fal.si qs decurio.sed nō de notario. vt.s.d decu.l.vniuersos.

e ¶ Munera.que decurionibus imminent.

f ¶ Curiā.i.offiti decurionum.et facit.s.de asse.l.vl.ꝛ C.de aduo. diuer. iudi.l.iij.

† als cyrenee. ꝭm Alc. hic.

g Ē diutius. actuarij. q̄ recipiunt pecunias publicas. vt.s.de ero.mi.an. l.actuarij.nūerarij sciētes de albaco docere

arche ratiociniū/ad alterū largitionales⁹ ptinere tituli iubeātur:hoc sciturі ꝙ si qs ex alteri⁹ quicqꝫ actibus ad alterā partē illicita fuerit vsurpatione translatum[b]: is qui culpam iudicis dissimulatione texerit/ grauissimo sit supplicio subiugandus.

¶ Licet scriptor alicui iudici obsequēs efficiatur decurio nō desinit esse scriptor:et agnoscere debet munera ciuitatꝭ: ꝛ peracto officio ad propriam curiā redit. Barto. Idem.

Exceptores[c] oēs iudicib⁹ prouincialibus obsequētes q̄ nec cohartalem militiam sustinere vident:neqꝫ a fisco vllas cōsequunt annonas/absqꝫ metu dare ceptis operā (etiā si decuriones sint)minime ꝓhibemus[d]:dūmodo munera[e] ꝓprie ciuitatis agnoscant:et peracto ꝭm morem officio exceptionis ad propriā sibi curiam[f] redeundum esse non nesciant.

¶ Numerarij a cōione actuariorum abstinere debent. Bar.

Impera. Archa.

NĒ diutius ad cunctorꝫ pnicię actuarij[g] numerariorum cōsortijs adiuuent: illustris auctoritas[h] tua cūctos ex numerarijs actuariorū societate pcipiat abstinere/atqꝫ ab eorum cōione discedere: ꝙ si hoc moniti[i] custodire neglexerint/ hisdē penis sequentibus actuarios non ambigant subiacere[k].

¶ Actuarij ꝭm cōsuetudinem antiquā sunt ordinandi:ꝛ si alit factū fuerit/factū ab eis nō valet:et ipse faciens punit. Bar.

Imperator Leo.

AĆtuarios[l] tā clarissime vrbis cōstantinopolitane qꝫ chimelee[m] ꝛ quarūcūqꝫ curialiū ciuitatū diuersarū[n] nō aliter nisi[o] vt cōsueuerāt man⁹ sanxit principalis sublimitas tua[p] precipiat ordinari. ꝙ si qs talis sub tua fuerit iudicatione cōuictus:profecto irritis his q̄ vetita cōtractauerit[q] cōgruam indignationem incurrat.

¶ Scriniarij vel numerarij nō possunt a prefecto pretorio pecuniam sumere mutuo: vel aliquid pro expensis publicis alicui promittere. Barto. Idem.

SCriniarios[r] vel numerarios officij tue magnitudinis iubemus nullatenus ī posterū aut mutuā pecuniā sumere[s]/aut polliceri cuiqꝫ ꝓ publicis expensis cogi[t]: quos nullā post depositam militiā inquietudinem sustinere volumus[v].

¶ Nullus in numero militum numeratus actuarius fieri pōt: nec actuarius officio deposito ad aliquam militiam aspirare potest. Barto. Idem.

NEmini[x] licere deinceps iubemus in quacūqꝫ militia cōnumerato sollicitudinē actuarij subire: vel post depositam eandē curā ad militiā aspirare. quatenus inter priuatos agens/oīqꝫ militari priuilegio denudatus:nichil nundinationis vel fraudis circa cōmendāda ratiocinia quibus obnoxius est attemptare valeat.

Impera. zeno.

NUlli scriniario liceat ꝓ tēpore numerarios plus qꝫ quaternis vicib⁹:nec his tamen continuandis adiuuare[y]. ideqꝫ hoc sup chartularijs[z] prebēda pro tempore numerarijs opera obseruari decernim⁹: ita vt adiutorum[ꝛ] quidem biennij: chartulariorū vero vnius anni interuallo continuatio interrūpatur : nulla[9] adiutoribus ad chartulariorum sollicitudinem quā semel dedignati sūt descēdendi danda licētia:ita vt ordē talis quidem tractus pro tēpore numerarijs non nisi ab his scriniarijs qui in triginta viros a numerario retro numerādos Asiane vero dioceseos numerarijs non nisi ab his qui intra quinquaginta a nūerario simi-

vt facere trebell. vnde nō debēt eis sociari. vt.j.e.l.mil li.et.J.de diuer. of. l.in his.et facit.s. de paganis.l.j.

h ¶ Auctoritas tua. loquitur prefec.vrbis.Accur.

i ¶ Moniti. numerarij.

k ¶ Subiacere. forte extra ordinē. vt.d.l.in his.

l Ctuarios.expone vt.s.l. proxi.

m ¶ Chimelee. nomē ciuitatꝭ est.

n ¶ Diuersarum scꝫ actuarios.

o ¶ Nisi. accipe manus ꝛc.

p ¶ Sublimitas tua.loquitur prefecto pretorio.

q ¶ Cōtractauerit.no.nō valere q̄ fiunt a nō iure electo.ar.ꝫ.ff.de offi. preto.l.barbarius

r Criniarios. magnitudinis tue. loquitur prefec. pretorio.

s ¶ Sumere.sic.s si cer.pe.l.eos.ꝛ.ff si cer.pe.l.psidis.

t ¶ Cogi.scꝫ scriniarios.

v ¶ Volumus.sic s.de ad. tu. l.cum quedam.

x Emini.sic.s. de epi. ꝛ cle. l.officiales.ꝛ ar.s. de agen.in re. l.fi. §.fideiussores.

y Ulli.adiuuare.ꝓpt timorē rōnis corrūpende:et corruptibiliter notande.

z ¶ Chartularijs Chartularij sunt scriptores qui non sunt scriniarij idē notarij vel. i.q̄ nō presunt scrinijs.

ꝛ ¶ Adiutorū.i. scriniariorum.

9 ¶ Nulla.nota ascēdēdi ad dignitates ꝑ gradus nō

descēdendū. vt. s. queād. ci. mu. idi. l. maioribus. et. ff. de mu. et ho. l. vt gradatim.
a ¶ Officio tue magnitudinis. loquitur magistro militū officiorum.
b ¶ Precibus. scilicet porrectis.
c ¶ Statuatur. i. statuerem⁹. quod et fecimus tunc.
d ¶ Annuens. scilicet tunc.
e ¶ Promulgata ad postulationem tui officij.
f ¶ Reuocauit. scʒ tūc vel postea. et sic nunc reuocamus qđ tūc cōcessim⁹ ad petitionē officij tui. sʒ quāto tp̄e durabūt? Rñ. triēnio forte. vt. s. e. l. ij. i fi. Uel al'r expone legē: q: statuerat vt per biēniū duraret: nūc remouet qđ est vltra annū ad petitionem tui officij. ad qđ. s. de proxi. sac. scri. l. pro biennio.
g ¶ Per hanc. tue celsitudinis. loquit̄ p̄fecto p̄torio illirici. nā eius officiales deponebant offm̄ et fiebāt tribuni pretoriani ascēdendo ad maiorē dignitatē. vt s. l. nulli. et tūc ꝓferebat̄ q̄dā interlocutoria: seu decretū electōis et aliq̄d ei dabat̄. hic ḡ statuit idē seruari in illis q̄ eligūtur ad comitiuā de dict̄ officialibus.
h ¶ De cursu publico et c. Qñq̄ ponit̄ cursus pro officio currendi: qñq̄ ꝓ loco p̄ quē curritur s̄m. h. vt. j. l. ij. erāt em̄ quidā officiales q̄ p̄erāt officio vt facerēt ꝯduci militibus anno nā et arma i plaustris: q̄ ducebātur cū eq̄s. vl' in ipsis eq̄s. vt. j. e. l. cursuʒ et. s. de fabricē. l. fi. §. quotiens.
i ¶ Quos. decernimus. sic ff. ad sile. l. iij. §. ipuberis
k ¶ Residib⁹. pecorib⁹. sub. ꝓ
l ¶ Parauerede indeclinabile. i. q̄drigarij. et d̄r a para qđ ē iuxta et verede. i. eq̄. ducente redā a veho et reda s̄m. h. et sic bubulci vel aurige dicūtur parauerede a para qđ ē iuxta.
m ¶ Derogetur. id est denegetur.
n ¶ Dignoscitur vt. j. e. l. si quis. et ff de re. di. l. fina.
o ¶ Tua. loquit̄ prefecto pretorio.
p ¶ Presto est. id est concessa est vel prestita. vt. j. e. l. iudicib⁹. et loquitur prefecto pretorio. vel est aduerbium temporis. i. presentialiter concessa.

Parauereda qd sit.

de cursu publico multa Alciat. hic.

liter retro numerādos inueniūtur. Pontice vero et tracie dioceseos passim et ꝓ suo libitu ex omni multitudine eligēdoꝝ adiutorū tribuat̄ facultas: oīa sane cōmonitoria vel preceptiones aut euectiōes seu quelibet publica instrumēta nō solū adiutorib⁹ verūetiā ꝓuicie illi⁹ de qua disponit̄ tractatori inspiciēdi: itidēq̄ subscribēdi/ alioꝝ quoq̄ qui vna cū eo tractant in eadem subscriptione mentione habenda necessitatē incūbere. Si quid autē sine hac obseruatione ex orientali vel asiano vel traciano scrinio fuerit emissum falsi suspicione nō careat: exceptis publicis instrumētis que a scrinio pontice dioceseos emittuntur: q̄ in hisdē instrumentis solū numerarium eiusdē dioceseos eiusq̄ adiutorē et chartularium subscribere magnitudo tua disposuit. ita vt si quid hui⁹ legis fuerit violatū: numerarij quidem tam gradus sui q̄ solēnitatum seu solaciorum vniuersi anni iacturam: adiutores vero quinquaginta librarū auri: et chartularij quindecim itidem librarum auri penam subeant.

¶ [illegible] anno. Barto. Idem.

Officio tue magnitudis[a] datis precibus[b] postulante vt numerariorum actus non in bienniū sed in vnū annū statuatur[c]: nostra pietas huiusmodi petitionibus annuēs[d]/ dispositionem que super biennio promulgata[e] fuerat super vno tantummodo anno reuocauit[f].

¶ Officiales prefecti pretorio [illegible]

Imperator Ana.

Per hāc diuinā pragmaticam sanctionez decernim⁹ quod antea tribunis pretorianis dum dignitas eis qui in scrinijs seu gradibus officij tue celsitudinis[g] deponunt militiam prebebat̄ et custoditū fuisse dignoscitur: hoc super honore quoq̄ comitiue dignitat̄ eis impartiri: sentētia pro fine eoꝝ militie proferenda: dignitatis etiam mentionē contineat. hec quoq̄ tm̄modo et sine speciali codicilloꝝ vel diuinoꝝ apicū sanctione ad eandem dignitatem adipiscēdam et priuilegia eam sequentia sufficiat: ita tamē vt primi ordinis comitiuam per interlocutionē eiusdē potestatis mereant̄. Idē cornicularius et chartularius et primiscrinius et numerarius scrinij macedonie/ et scrinij dacie/ et scrinij operū/ et scrinij auri: hoc eodem in his etiam qui post nouellam dispositionē diue memorie zenonis que de hisdē penis loquitur: et de eisdē personis que deposuerunt militiam obtinente.

¶ De cursu publico et angarijs et perangarijs[h].

Imperator Constan.

Quos qui publico cursui deputati sunt non lignis vel fustibus sed flagellis tantūmodo agitari decernimus[i]: pena non defutura contra eum qui aliter fecerit.

¶ [illegible] licentia est concessa. Barto. Idem.

Residibus et rationalibus ceterisq̄ q̄bus pro pena respublica et annonas et alimenta pecoribus[k] subministrat: vsurpandi parauerede[l] licentia derogetur[m]. sed nec aliam viam eundi quisq̄ habeat facultatem: nisi per quā cursus publicus stare dignoscit̄[n]: excepta videlicet tua[o] sublimissima sede: cui cursus publicus et p: of. cīscēdi p̄ eū licētia: et vbi ratio exegerit presto[p] est.

¶ Nullus iudex vel custos publici cursus pati debet per publicum cursum aliquem ire: nisi vadens primo seriem sue euectionis ostendat: et volens resistere aut vltra tēpus vehere si repertus fuerit retinebit. Bar.

Imperator Archa.

Euectiones ab omibus[a] postulentur: ⁊ tam iudices q̄ custodes publici cursus minime trāsire patiantur anteq̄ seriē euectionis aspexerint. Nā si q̄s putauerit resistēdum ⁊ sine euectione iter facere detegit: vel vltra tēpus qđ euectioni insertū[c] est publico cursu vti conatus sit: vbi repertus[d] fuerit ibidē iubemus retineri. ⁊ siquidem dignitate preditus sit / de eius nomine ad prudentiā tuā[e] et ad illustrem virum comitem et magistrum officiorum referri: aduersus ceteros vero protinus[f] indignatio competens exercēda est: quos sinceritas tua pro loco graduq̄ militie[g] ibidē coherceri posse crediderit.

¶ Parephippius appellat q̄ licentiā habēs de duobus vehēdis tertiū vehit: aut euectionez extra ordinē facit: si autē ſm licētiam sibi datam quis euehit non debet delictum reputari si ne euectionem faciat euectioni prepositus: siue mulio. Barto.

Imperator Augu.

Parephippiū eū videri ⁊ habendū esse q̄ vsurpato vno vel duobus veredis[h] q̄s solos euectio cōtinebit alterutrū tertiū ve[i] extra ordinē cōmoueat: nichil aūt interesse debet nec ad crimē vocari vtrū agēs in reb⁹ suo itineri an ne[k] mulionis subiugādo modo euectiōis date forme licentiā nō excedat.

Impera. Iusti.

Si q̄s per publicum[l] cursum iter faciens cuiuscūq̄ dignitatis vel militie ab itinere recto diuerterit: pena in eū competēs[m] proferatur.

¶ Senatus habet potestatem euectionis cum ad principem vadit. vehens vero contra publicum cursum pena hic inserta punitur. h. d. Barto.

Idem.

Euectionū copiam senatui[n] cū proficiscendi ad nos necessitas fuerit serenitas nostra largita est. ita tn̄ vt cū a nobis euocatur / aut a clemētie tue veneratione discedat[o]. si q̄s ergo posthac cōtra vetitū[p] sibi cursum publicū illicita temeritate p̄sumpserit / motū in se nostre mansuetudinis excitabit.

¶ Statuta prouincialium non debēt fieri sumptu publico: sed expēsis prouincialium pro quibus habebunt animalium stercus. Barto.

Idem.

In omnibus prouincijs veredorū quarta pars[q] reparetur: stabula autem vt impensis publicis[r] extruant contra rationē est: cū prouincialiū sumptu in quorum locis stabula constituta sunt citius arbitramur apparanda: et vtilius tam publico q̄ his quos sterc⁹ animalium pro suo solatio[s] habere concedimus.

Idem.

Vt agendi itineris possit esse moderatio / deni veredi[t] per dies singulos[v] ex vtraq̄ parte[x] dimittantur[y]: pena quinq̄ librarum auri minime defutura contra eos qui statuta nostra neglexerint.

¶ Faciende euectionis copia omnibus iudicibus denegatur excepto prefecto pretorio ⁊ officiorum magistro: nisi ad transmittendas publicas functiones euectionem faciant. Barto.

Imperator Leo.

Iudicibus[z] faciende euectionis copiam denegamus: cum id tm̄ nostro nomini et tue sedi necnō viro illustri magistro officiorum sit reseruandum[a]: cum neq̄ prefecto vrbis nec magistris militum / nec ducibus / nec vicarijs / nec cuiq̄ alij preter memoratas duas potestates a nobis hoc concessum sit: his enim tm̄ ambulandi facultatē iudices[b] ex suo arbitrio prebituri sunt / quos in transmissionem publicarum functionum persecutores viderint cōstitutos[c]. scituri si diffinitionem nostram excesserint: se quidem. xxv. auri lib. officia vero quinquaginta esse mulctandos.

Euectiões ab oib⁹. s. puincialib⁹ nisi speciali lege excusentur vt. j. e. l. cursum.
b ¶ Custodes. vt sunt agentes in rebus. vt. ſ. d curio. l. ij. et. l. fina.
c ¶ Insertum. sic. ff. ex qui. cau. ma. l. si cui. §. fi.
d ¶ Ubi repert⁹. al's repetit. sic. ff. de offi. re. pro. l. iij.
e ¶ Prouidentiā tuā. loquitur prefecto pretorio.
f ¶ Protin⁹. facit. ſ. de deserto. l. ij.
g ¶ Militie. sic. ff de offi. preto. l. iij.
Parephippiū veredis. expone vt. ſ. l. ij. vel ſm. p. veredus dr currus a veho ⁊ reda. inde dr vered⁹ id est vehēs redā.
i ¶ Tertiuz. al's tertium ve: al's tertiū vel ⁊c. et dicas agēs in reb⁹ q̄ pre est euectionib⁹. vt ſ. eo. l. euectiones.
k ¶ An ne. al's nec ne: al's an ne.
Si q̄s p publicū cursuz. expone vt i rubr. ⁊ facit. ſ. e. l. ij. ⁊. iij. §. j ⁊ est ratio vt tollat copia se furandi.
m ¶ Cōpetens. i. arbitraria. vt. ff. de penis. sanctio.
Euectionū. senatui. q: parificatur principi.
o ¶ Discedatur. sic. ſ. de decu. l. si quis decurio.
p ¶ Uetitum. omnibus est vetitum nisi certis. vt. j. e. l. iudicibus.
In oib⁹. quarta ps. nā non oēs simul: s; separatim. ⁊ expone veredorū vt. ſ. l. parephippium.
r ¶ Publicis. sic ſ. de ope. pu. turre

s ¶ Solatio. id est stallatico.
Ut agēdi. deni veredi. id est. xx. vt. ff. de le. j. si quis testamēto.
v ¶ Per singulos dies. vt nō sese inuicem impediant.
x ¶ Ex vtraq̄ pte. id est mittentiū et remittētium. ad quod. j. e. l. fi.
y ¶ Dimittantur id est mittantur ⁊ remittantur.
Iudicibus. s. alij magistratus q̄ inferiores non debent de publico habere euectiones sed accipiāt ad vecturam.
a ¶ Reseruandū et senatui. vt. ſ. eo. l. euectionum.
b ¶ Judices. qui presunt mittendis ⁊ agētes in rebus vt. ſ. e. l. iij.
c ¶ Cōstitutos. i. deputatos i quarta veredorū. vt. ſ. l. in omnibus. non autē aliū pro alio: quia tunc esset parephippiū. vt. ſ. e. parephippium.

¶ Super animalib⁹ publicis ad euectionem cursus publici deputatis nullus cõtractus locationis etiam ad vecturã vel emptionis tenet. Barto.

Idem.

Grauissime pene acerbitate pposita euectionũ contractus aĩalium quoq; publicorum merces[b] et ementis et distrahentis cohertione phibemus. Idem.

Nullus euectione vtatur priuatus[c]: tametsi valuerit impetrare.

Idem.

Quonia veredorũ[d] quoq; cura pari rõne tractanda est: sexaginta libras auri sella cum frenis: sexagita itidẽ auerta[e] non transeat[f]: ea conditione vt si quis prescripta moderatiõis iperatoriũ † librameta transcẽderit: eius sella in frusta cedatur. auerta vero fisci iuribus deputetur: exceptis auricentenarijs[g]: que necesse est ab hyconomis in solitis sacculis[h] reportari.

¶ Non debent rustici q hypocomi appellant pducẽdo eqs p publicũ cursum indigna spoliatione vexari. Bar.

Idem.

Non patimur hypocomos[i] p eos q veredis vtentur indigna spoliatiõe vexari. siquidem nõnulli veredarij[k] sagum[l] dicuntur auferre vel precidere. quocirca p omnes iudices ꝛ curiosos miserabilis remoueatur iniuria: scientibus cunctis vt si obseruata nõ fuerit nostra sanctio: nõ solum damna resarcire, verũetiã notam[m] et mulctam qui neglexerit subire cogetur.

¶ Exhibitio cursus publici sm consuetudinem locorum cõmittitur vt plaustra faciant onerari. hoc dicit Bar.

Idem.

Publici cursus exhibitio sm locorum consuetudinem[n] vel curialibus vel cohartalib⁹ debet cõmitti[o]: vel his qui suo periculo ab eminẽtissima prefectura sub competenti cautela excipiunt[p].

¶ Mittens equum in cursum publicum non mittendum: quadruplum precij dicti equi fisco restituat. Barto.

Imperator Constan.

Si quis[q] vel pro vna mutatione[r] veredũ supducendum esse crediderit: quadruplum superductorum animaliũ precij fisci iurib⁹ inferat

¶ Legati gentiũ principi non subditarum cursu publico vti possunt. Bar. Idem.

His tm̃modo[s] vtẽdi cursus publici facultas cõcessa est: qui legati de diuersis gentibus ad nostram clementiam properare festinant.

¶ Subtrahens mulionem euectiõi deputatum decẽ libras argenti fisco persoluit. Barto.

Idem.

Nemo mulionem mutationibus[t] deputatũ vel per sollicitationẽ vel per receptionẽ † subtrahere audeat: decem libras argenti pene nomine inferre reformidans.

¶ Animalia debent de equorum cursui publico deputatorũ pabula id est prebenda [illegible] precio vẽdantur: etiam vt nõ teneantur prouinciales viliori precio vendere. Bar.

Idem.

Animalia[v] publica dum lõge maiore ac periniquo precio pabula estiment: permancipes[x] atq; apparitores[y] aperte vexantur: ne id[z] contingat sublimitas tua[a] disponat: vt nec pabula mutationibus[b] desint: nec prouinciales vltra q̃ iusticie sinit ratio pregrauentur[c].

¶ Prouinciales et curiales ad prestandum animalia indebita ad cursum publicum nõ grauantur [illegible] satio est si conferunt in pabulo et precio equorum deputatorum cursui publico. hoc dicit Barto.

---

a ¶ Grauissime. Stctus. i. rerũ q̃ vehũt. qđ dic vt s. de nauicu. l. pe. et que res ven. nõ pos. l. iij.

b ¶ Merces. qꝛ locãt alicui ad vecturã aĩalia publico cursui deputata

c ¶ Nullus. priuat⁹ quĩmmo nec magistrat⁹ nisi duo. vt. s. e. iudicib⁹.

d ¶ Quoniã. veredorum. expone vt. s. e. l. ij.

e ¶ Auerta. i. pectorale equorum.

f ¶ Nõ transeat. scʒ sella et auerta.

g ¶ Auricẽtenarijs. al's aurigenarijs. al's auricentenarijs.

h ¶ Sacculis. sine sella aliqua forte qđ dicit hypocomos. expone vt. j. l. proxi.

i ¶ Non patimur hypocomos l. hypos. i. sub. comos. i. villa. inde hypocomi qui sũt sub villanis.

k ¶ Veredarij. i. ducẽtes eq̃s. alibi pro ipsis equis. vt no. s. eo. l. ij.

l ¶ Sagum. hoc sagũ sagi: vestis tenuis. et abrasa sm hug.

m ¶ Notã. i. infamiã. vt. s. de dig. l. ij. Uel sm. p. i. bullã singulis manibus eorũ impssam vt. s. de aq̃duc. l. de cernimus. et de fabricẽ. l. stigmata.

n ¶ Publici. consuetudinẽ. j. eo. cursum. ꝛ. ff. de testi. l. iij. §. fina.

o ¶ Committi. vt faciant onerari plaustra.

p ¶ Excipiũt. id est accipiunt.

q ¶ Si quis. scilʒ officialis.

r ¶ Mutatione. qꝛ mittit eq̃s non mittendos: et releuat mittendos. ad qđ. s. eo. parephipium.

s ¶ His tm̃. s. legatis q ꝛc. ꝛ dic gẽtib⁹ nõ subditis sed de subditis secus. vt. j. e. cursum. ibi/q̃m etiam legatorũ ꝛc. et facit. s. eo. iudicibus.

t ¶ Nemo. mutatiõib⁹. i. euectionib⁹ q fiunt p mutatiões psonarũ et equorũ. vt. s. eo. l. in oĩbus.

v ¶ Animalia. id est equos ducentes veredos.

x ¶ Permancipes. qui manu capiunt.

y ¶ Appitores. i. publicanos. vt s. de vec. l. si q̃s. p. nã cũ mãcipes earũ vẽdũt parũ datur eis. et sic laborẽ pferre nequeũt Et sic no. q equ⁹ male pabulat⁹ male vadit.

z ¶ Ne id. sup. vt nec ꝛc.

a ¶ Sublimitas tua. loquitur prefecto pretorio.

b ¶ Mutationibus. i. equis qui p mutationes vehũt vt. s. l. proxi.

c ¶ Pregrauent. qꝛ nõ debẽt nimis vili precio vendere. Accur.

Margin notes: † al's impetratione. al's moderaminis imperatorij. † hypocomi dicunt stabularij seu eq̃rũ curatores. Equus male pabulatus male vadit. † al's obreptiõe

Idem.

Omperim⁹ prouinciales ꝛ pabula ꝛ pecuniā pro cursu equoꝛū censualium solēni rōne conferre/ et extrinsec⁹ etiam paraueredoꝛū[a] one re pregrauari. prouīciarū igit̄ rectores ꝓcurent ne vnq̄ꝫ cursus publicus veniat in q̄relā/ et occasio deceptionis curtales vel prouinciales aialia indebita prestare compellat.

Null⁹ dux postq̄ꝫ ducatum suū intrauit vti dꝫ cursu publico sed iumētis ꝓprijs: q̄d etiā obseruat̄ in officialib⁹ cohartalibus/ pena ꝯtra facīētib⁹ immīnente. Bar. Idem.

Nemo ducū ingressus semel ꝓuinciā[b] suā postmodū itineribus faciēdis cursu atq̄ꝫ āgarijs ipē siue suū vtatur officiū: sꝫ expeditionē militarē iumētis ꝓprijs[c] exequantur. de cohartalinis officijs eadē lege sancimus ne q̄s ex his ꝑ ꝓuinciā suā discurrens vere do⁹ vti conet̄ in posterū/ cū sacra ꝓhibitū sanctiōe coḡscāt q̄ si q̄s ducū vel apparitoꝝ vl' cohartaliū officioꝝ temerario aīo ea q̄ decernim⁹ ꝯtemnēda putauerit: ꝑ singula aīalia q̄b⁹ vsus fuerit singularū librarū auri illatione mulctabitur.

Etiā eccl'ia tp̄e expeditiōis nō excusat̄ ab āgarijs vel pangarijs. Bar. Idem.

Nullus penit⁹ cuiusꝫ ordinis seu dignitatis vel sacrosancta eccl'ia vel dom⁹ regia tp̄e expeditiōis excusationē angariarū seu perangariarū habeat[e]. Impa. Archa.

Cursum ambularē ab oī orientali tractu necnon ab his ciuitatib⁹ aliarū regionū quarū instructio tui culminis[f] meminit tolli amputariq̄ꝫ decernim⁹: ita tn̄ vt in transitu fortissimoꝝ militū q̄n nr̄a serenitas disposuerit/ ex alijs ad alia eos loca deduci: euectiōes q̄ aīaliū s̄m ꝯsuetudinē[g] a nr̄a fuerint serenitate cōsecuti: ꝛ in armoꝛū tā cōfectiōe q̄ꝫ trāslatiōe[h] s̄uata ꝯsuetudine in ꝑfectiōe q̄n etiam legatoꝝ[i] aīaliū dn̄is q̄ ea solēt accepta mercede locare p̄bēda pensio archetui culminis ipute t: tractatorias[k] videlꝫ aīaliū sup̄ mēoratꝫ cāis nulli alij iudici cuiuscūq̄ꝫ sit dignitatꝫ (nisi tuo tm̄mō culmini) faciēdi līiam patere decernim⁹. Imperator Hono.

Iubem⁹ nemini licere cuiuscūq̄ꝫ schole vel officij vel militie seu ꝯditiōis ꝑ toti⁹ oriētalis tract⁹ partes ob quā cūq̄ꝫ cām ꝓficiscēdi seu redeūdi supra vnū veredum[l] vnūq̄ꝫ parauaredū/ cū euectiōe tn̄ iudiciali[m] moueri: nisi sp̄alis et ꝑ scita sit nr̄e serenitatis quātitatē aīaliū ꝯtinens euectio: exceptꝭ ꝓculdubio his q̄ pecunias publicas deuehūt: cum in hac parte sine nr̄a q̄ꝫ sp̄ali auctoritate tāta cōuenit aīalia moueri quāta trāsuehende pecunie sūma ꝛ ei⁹ tuitio deposcit: quinquaginta librā auri his feriē dis ꝯdēnatiōe q̄cūq̄ꝫ nr̄a iussa quolibet modo seu tp̄e violauerint seu violare concesserint.

De tractatoriis et statuis[n].

Licētia data ꝑ aīalib⁹ ad vehēdū ꝛ arripiēdū iter dꝫ biduū ꝯtinere: ad morā vero trahēdā q̄nq̄ꝫ dies: et nulli dꝫ dari pro se et necessarijs sibi ꝑsonis nisi illis tm̄ qui aīalia vsui publico deputata ꝑsequūt̄. Bar. Impator Cōstā.

Tractatores[o] cū statuis solitꝫ tm̄mō biduū tp̄s accipiant[p]: nulli ꝓo penit⁹ cū necessarijs sibi ꝑsōis p̄beat̄ nisi his tm̄mō q̄ aīalia atq̄ꝫ equos sacro vsui necessarios ꝑsequūtur[q]: ita tn̄ vt his dimissis ī tractatoriarū corpe[r] quinq̄ꝫ dieꝝ numerus ascribat̄: vt nullus vltra hoc tp̄is spaciū ad residēdū in quolibitum fuerit loco copiam nanciscatur.

De apparitoribus p̄fectoꝝ p̄torio ꝛ p̄uilegijs eoꝝ.

Cornicularij prefectoꝝ cōpleto munere p̄ncipio purpuram adorent [illegible] abud officium non [illegible]. Bar.

---

a Omperim⁹. parauaredorū. expone vt. s. e. l. ij. et facit. j. d' luc. aduo. l. ij. et. de vecti. l. vsurpationē. et. ff. de offi. presi. l. illicitas.

Prouincia pro ducatu capitur. b Nemo. ꝓuinciam. id ē ducatum.

c Proprijs. facit. s. de statu. et imagi. l. et virtutū et in auẗ. de man. prin. §. illud. col. iij.

d Ueredo. expone vt. s. eo. l. iij.

e Nullus. h̄eat. sic. s. de sacr. sanc. eccle. l. nemiṅe. et de excu. mu. l. maximarū. et. s. de qui. mu. vl' pre. l. ij.

f Cursum. tui culminis. loquitur p̄fecto pretorio.

g Consuetudinē. s. eo. publico.

h Trāslatione. s. de fabricē. l. fi. §. quotiens.

i Legatorū. s. eo. his tātūmodo cōtra. Solu. ibi.

k Tractatorias. id est lr̄as date licentie vehēdi animalia. et adde vt. j. ti. i. in rub.

l Iubemus. veredū. hoc expone vt. j. e. l. ij.

m Iudiciali. p̄fecti nō alterius. vt. s. l. ꝓxi. in fine.

n De tractatorijs ꝛ statuis. Forte decliat̄ h̄ et hec tractatoria: et erāt viri qui tractabāt et cōtractabāt aialia publica et eq̄s sacro vsui deputatos. Uel forte tractatorie dicunt̄ littere date licentie vehendi aialia. vt. j. ti. j. cursuꝫ. in fi. vel vt liceret ad tractādū. i. ad apprehēdēdū criminosos ipetrate. vt. s. ō deb. l. j. §. j. imo et ius erat līia militi data forte falsa

o Tractatores. expone vt in rubrica.

p Accipiant. vt iter arripiant.

q Persequūt̄. id est qui deputati sunt ad hoc. vt. s. titu. j. iudicibus §. his enim.

r In corpore. scribebat̄ dies datarū in q̄daꝫ libro vbi oēs scribebantur et biduū ad inchoādū iter: et q̄nq̄ꝫ dies aliȷ q̄bus possit stare in itinere. vbi velit non plures. al's capit̄ vbi inuenit̄. vt. s. ti. j. l. iij. Et no. q̄ sic biduū dat̄ his q̄ accipiūt lr̄as ad trāseūdū ꝑ castrū francum.

De apparitoribus p̄fectorū pretorio. ꝛc.

a Refectu re. s. pre torie vt in rub. et cornicularij erant q̄ cor nua sonabant quā do milites ibāt ad bellum fm. h. de quibus. J. l. iij. et. s. de of. di. iu. sciant. et facit ad hanc. l. J. ti. j. 7. s. de pala. sac. lar. l. j. 7 de do me. 7 protec. l. j.
b ¶ Susceptionē id est officium susceptoris. de quibus habes. s. de suscepto.
c Refectiarios id est officiales prefecti.
d Perniciē. i. qd esset pernicies prouincialium.
e ¶ Suis. sic. ff. d nego. gest. si pupil li. §. sed et si quis.
f ¶ Horreorū. pu blicorum. Aldri.
g ¶ Curiarū. scz vt sunt agentes in rebus: vt. s. de de cu. l. ij.
h Ornicularij expone vt. s. l. j. oēs isti erāt offi ciales pfec. preto.
i ¶ Ciuiliū. sic. s de agen. in re. l. ex eo. §. vt aūt non.
k ¶ Immunes. vt. s. l. j.
l ¶ Fisci iurib9. sic. ff. de iniuf. rup. te. si qs exheredatus. §. eius. ibi: qd si tedio 7c.
m ¶ Pria. multe eni erant. sic. s. de castren. pec. l. fi.
n ¶ Jubem9. sic s. de of. rec. puin. l. in officiales. 7. s. de agen. in reb. l. ex eo. in fi.
¶ De apparitoribus prefecti vrbis.
Ref eos potestatum. vt sunt pre

Imperator Leo.

Refecture[a] cornicularios qui annis singulis exeūt / post transactos corniculos nostrā adorare purpurā volumus: quo honore perfunctis cū iam missionem tenuerint liberū ocium damus: vt ad susceptionem[b] vel cuiuslibet necessitatis officium minime deuocentur.

¶ Prefectiarij exactiones prouincialium facere non debent: nec etiam habere custodiā horreorum. Barto.

Idem

Refectiarios[c] ad perniciem[d] prouincialium exactionibus in prouincijs vel potius lucris et questibus suis[e] se se immiscere vetamus. preterea vel horreorum[f] gerere custodiam / vel curiarum[g] ius atqꝫ arbitrium sibi presumere his denegamus. Horum si quis presentis legis temerator existat: volumus eum competenti motu et indignatione percelli.

¶ Cornicularij / primiscrinij / et numerarij prefecti pretorio fan ita laborum requie priuilegijs a hic insertis gaudent. Barto.

Imperator Augustus.

Ornicularij[h] 7 primiscrinij / numerarij insuper q̄ in officio tue sublimitatis p ordinem obsequijs militie terminatis desideratam laborum requiem sortiuntur pro multis erga rem publica3 sudoribus: ab omnibus indictionib9 tam militarium q̄ ciuilium[i] iudicū semper habeantur immunes[k]. 7 ciuilium tm̄ iudicum non etiā militarium iurisditioni subiaceāt. Huic sanctioni addendum esse censemus: vt si quis prefectiarius dum militat: vel post depositum cingulum sine testamento quod legibus comprobatur nullisqꝫ ab intestato successoribus derelictis fati mun9 impleuerit: omnes ei9 patrimonij facultates prouisione magnificētie tue sedis nō fisci iuribus[l] / sꝫ arche tui culminis rationibus vendicentur. scriniarijs autem et exceptoribus ceterisqꝫ qui in officio tui culminis merēt cum in legione prima[m] adiutrice nostra militant: audientiam tantū modo in causis in quibus pulsantur tue celsitudinis deputamus. In prouincijs vero commorantes / rectoribus earū eos respondere iubemus[n]: nisi publicum officium aliquod eis iniunctum sit.

¶ De apparitoribus prefecti vrbis.

Imperator Gor.

Reter eos qui de officio eminentium potestatum[o] numero stipēdiorꝫ 7 curriculis euolutis vrbisqꝫ p̄fecture et serenitatis nostre[p] annis singulis attingere purpuram venerariqꝫ precepti[q] sunt: nulli prorsus eorum qui prouincialia officia peregerint trāquillitatis nostre muricem[r] adorare sit liberum: omniū suffragiorum obreptione cessante.

Imperator Archa.

Uicūqꝫ illustris vrbane sedis apparitor clandestina fraude pistorem concusserit: accusatus atqꝫ conuictus perpetui beneficij[s] nexibus abdicetur.

¶ De apparitoribus magistrorum militum et priuilegijs eorum.

Imperator Ual.

Ui sese[t] in officijs magistrorū equitum ac peditum militare monstrauerint: ab omni nominationis iniuria excusentur.

Imperator Leo.

Ui in officio magistrorum equitum ac peditum militiam sortiti sunt: ordinis[v] sint militaris.

Imperator Constan.

fecti pretorio.
p ¶ Serenitatis nostre. hic pone superiorem versum numero stipē. 7c.
q ¶ Precepti sūt vt. s. titu. j.
r ¶ Muricem. i. nos muriceo colore vestitos. vt. s. de vesti. olobe. l. ij. lib. xj.
s Uicūqꝫ. bñficij. si habes bñficiū habeas addicetur. si panificij habeas tunc addicetur. 7 tūc est contra. s. de penis. l. ne qs. So. hic speciale: nā et al's tolerat talis snīa: lꝫ sit inciuilis. vt. ff. de penis. l. moris. §. sed damnare.
¶ De apparitoribus magistrorum militum.
t Ui sese. s. titu. ij l. j. 7. iij.
v Ui in officio ordinis sint mili. scilicet eius militie i qua sunt puta numerarij et similes. vt. J. l. numerarios. non tamen modo militari possunt testari. vt. s. de testa. l. scriniarios. que est cō tra. Uel dic vt no. s. de castrē. pecu. l. fina. Accursius.

a Probari. volumus. vt et .§. de agri. & cē. l. colonos. et facit. §. q mili. non pos. l. iij. et. iiij. & .§. titu. j. l. j.

b Numerarios. de his habes. §. de numerarijs.

c ¶ Presentaliū. id est eorum q̄ presentialiter nouissimum sunt. vt. §. de re milita. l. nemo miles.

d ¶ Exeūtes. de officio numerarij.

e ¶ Deferentes. scz numerarios beneficiū partis mili. quasi dicat: licet finiaē militia prima: deferunt tñ secū partē bñficij seu honoris: qz sociantur tribunis: vt habeāt eam dignitatē siue administrationem quam habēt tribuni. ad qđ §. de silē. l. fi. in fi. Accursius.

f ¶ Immunes. sic. §. de asses. l. parum. Accursius.

g ¶ Principatus et hi pncipes erāt quidam officiales magistri militum maiores alijs quasi prima capiētes fm̄ hug. et facit. §. de cohor. l. j.

h ¶ Tribunis vigilū. nō loquiē de illis qui sunt. §. de offi. prefec. vig. l. j. sed de his q̄ sunt. § de conu. rei mi. l. j.

i Os. vestris. loquiē magistro officiorum.

k ¶ Statutoꝝ. taxātus erat eoꝝ numerus. & faci. §. de sac. sanc. ecc. l. non plures. et. §. de of. magi. mi. l. ij. & iij.

l ¶ Muniri. nam sub te nō sub alio cōueniunē et in ciuilibus & in criminalibus causis.

Probari appitores magisterie potestatꝫ & neqꝫ curiales in aliquo officio neqꝫ cohartales neqꝫ censibus ascriptos volumus[a].

¶ Numerarij illustriū cōpleta militia et pncipat[9] munere functi gaudēt priuilegijs hic insertis. itē q̄ sunt de numero militātiū gaudēt priuilegijs eoꝝ. qui vero sunt vltra numerum/non. h. d. cū. l. sequen. Bar. Idem.

Numerarios[c] virorum illustrium magistroꝝ militum tam presentaliū[c] q̄ orientalium qui ordine et stipendijs militie fuerint decorati exeuntes[d] tribunis pretorianis partꝫ militaris sudoribus eorum beneficium deferētes[e] sociari precipim[9]. ita videlicet vt post cōpletam militiā ab omnibus iudictionibus tam militarium q̄ ciuilium iudicū semper habeātur immunes[f]. principatus[g] vero munere functos tribunis vigilum[h] militaribus aggregari volumus. Imperator Zeno.

Hos q̄ in officijs vestris[i] merentes statutoꝝ[k] numero tantummodo inserti sunt fori prescriptione muniri[l]: ceteros vero qui supra hmōi numerum militare noscunē quasi nec militātes & apud illustrissimas pfecturas: et apud clarissimos prouinciarum rectores de quo libet pulsari et conueniri: & sine cinguli prescriptione responderenegocio sancimus.

¶ De apparitoribus proconsulis et legati.

¶ Obsecundās procōsuli vel legato non debet esse curialis vel astrictus alicui corpori: & si astrictus est debet restitui: & apparitores legatoꝝ debent esse quadringenti. Barto.

Impera. Justi.

Officio[m] quod tuis meritis obsecūdat non curialē quēqꝫ nec ex ceteris corporibus volumus aggregari. at si qui erūt inter apparitores huiusmodi: restitui eos munijs debitis mox iubemus. Idem.

Apparitioni tue[n] et legatorum quadringentos censuimus deputandos: de his dumtaxat quos esse sibi detractos reipub. membra[o] non querunt. Idem.

In proconsulari prouincia officium proconsulare postulet quod exigere cōsueuit: nec alienis se partibus impudenter[q] inserat.

¶ De apparitoribus comitis orientis.

Imperator Zeno.

In officio[r] comitꝫ oriētis non amplius q̄ sexcenti apparitores habeantur: q̄s quidem publicis necessitatib[9] nouimus abunde suppetere.

¶ De cohartalibus[s] principibus[t] cornicularijs ac primipilarijs.

¶ Stationarij qui irenarche appellantur non debent facere exactiones/nec aliquem in carcerem mittere: etiam si crimen sit manifestum. Barto.

Imperator Constan.

Omnes stationarij[v] neqꝫ superexactionē audeant neqꝫ carcerē habeant: neve quis personā (licet p manifesto crimine) apud se habeat in custodia[x]. sciēs q̄ si qđ tale fuerit commissum / capite puniendus est.

¶ Nullus iudex volentem mi-

¶ De apparitoribus proconsulis & legati.

m Officio loquitur p cōsuli aphrice. & facit. §. ti. j. l. ij.

n Apparitioni tue. procōsuli aphrice loquiē. & facit. §. ti. j. l. j.

o ¶ Mēbra. vt ei homo habet multa mēbra: sic respublica habet diuersa officia. quod patet per hūc librum et tractatū de officijs. & insti. in phemio. in fi. nō ergo alter[9] curie astrictum accipiet.

p In pcōsulari. puincia. i. in ea quā pconsul regit. nam aliquerēgunē p alios. s. comites prefectos.

q ¶ Impudēter. sic. ff. de procu. l. q̄ omnia. §. j.

¶ De apparitoribus comitis orientis.

r In officio. §. ti. j. l. ij. Ac.

s ¶ [illegible] Qui officio cu rie erāt cohartati.

t ¶ Principibus hoc dic vt. §. titu. iij. l. numerarios. in fi. no. sed quidā habent rub. j. l. pro xi. nullus.

Cohartalibus indē Al cia. h. co q̄ in militia al cur[9] co hortē s fem id genus milites.

v Omēs statio narij. q̄ stabāt i cōfinib[9] q̄ & dicunē luminarche et irenarche. vt. ff. d cu. re. diuus.

x ¶ In custodia. vt & §. de curio. l. j. in fi. & l. fi. & de pri. car. l. j. et de accu. l. si quis.

a Nullus. pbare. id est approbare in officium vel puehere. i. pmouere sine littera principis q̄ eum approbet: vt hic. et j. de diuer. offi. l. in his. et. l. pe. et fi. et s. de re mil. l. nemi nem.
b Sustinentia. vt. s. de agē. in re. et non alij. vt. s. de curio. l. ij. et fi. in fine.
c Muneri. i. gerentibus tantum munus.
d Adminiculū. quod est p officiales q̄s sibi eliget.
e Solita. al's incipit solita cohortalibus syrie puilegia &c. al's incipit priuilegia et cetera desunt.
f Bastage. bastaga seu vastaga vtrūq enī dr̄ officiū publicum erat vel militia q̄ð gerentes bastagarij dicebanť: qui rustícos ad q̄ntam bestiā p̄ncipi dandā cogebant. vt. s. de murileg. l. iiij. et. l. eternam.
Basta gia munus erat ferendi res necessarias ad exercitū. Alci.
g Primipili. q̄r fuerat primipilarius. et no. ꝙ quidā hn̄t past⁹ p̄mipili et leges transacta fūctiōe past⁹ p̄mipili cōpe. se. &c. et dr̄ past⁹ p̄ similitudinē. q̄r sicut hō primo cōedit scd̄o digerit. sic iste p̄mo gerit officiū: scd̄o rōnē reddit: et ita digerit q̄dāmodo vt. j. e. l. ordinarioꝝ et al's fast⁹. et eodē mō legiť: vel careas vtroq: et puncta post dictionem primipili. Accur.
ofrhe: niam.
h Recusatiōis. a p̄dictis sollicitudinib⁹ bastage et nauiculariorꝝ.

litare approbare debet sine sacra approbatoria: nec permittere etiam provehere exceptis provincie officialibus qui cursus publici sollicitudinē sustinent. h.d. Barto.

Impator Leo.

Nullus iudicū quēq sine sacra probatoria pbare[a] audeat vel prouehere. excipimus tamen officia prouincialia cursus publici sollicitudinem sustinētia[b]. nec enim tanto muneri[c] adminiculum[d] denegari publica permittit vtilitas.

¶ Priuilegia solita cōcessa p dominū Diocletianū principem confirmantur: et etiam extendūtur prout infra describitur. h.d. Barto.

Imperator Justi.

Solita[e] cohortalibus syrie priuilegia que a diuo Diocleciano porrecta sunt atq concessa: nos quoq porreximus: ac iubemus eos non ad sollicitudinē bastage[f] nō ad functionem nauicularia deuocandos: non inuitos curialibus cetib⁹ ascribēdos: verum pacto labore militie past⁹ primipili[g] cōpetēti sedulitate functione transacta/ prerogatiuā his recusationis[h] offerimus.

Idem.

Officia rectorum prouinciarum tue magnificentie litteris volumus admoneri vt susceptos in officio pprio[i] vel probatos cohortum nomine vel legionū priuilegijs estiment inserendos.

Idem.

Quicunq p osdrosenā primipilari⁹ maiore letatur numero filiorum: vnum loco suo veluti hereditario iure substituat[k]: alterū pro amore patrie osdrosene[l] curie tradat obsequijs: ceteris qua voluerit militia prouisurus. Sin autem duos procreauerit vnū cohorti satisfacere cogatur: et curie. ꝙ si vnum procreauerit eundem ordini patrie restituat: nullo contra hanc formam beneficio valituro. Damus sane licentiam tam patribus eorum q̄ ipsis qui huius legis auctoritate ciuitatum obsequio aggregantur: vt si quos curiales patrocinio principalium inuenerint excusari in medium proferant: vt et ipsi similibus officijs deputati careant impetratis[m].

¶ Apparitor criminosus fugiens citādus est: ꝙ nisi infra talem diem venerit contra eū proferetur sententia condēnatoria: et ipso non comparente condemnabitur. Barto.

Imperator Augu.

Si apparitor defugerit criminosus edictū quo reuocari possit adiecta conditiōe[n] legibus subsequatur: cui nisi fuerit satisfactum/ merito in latitantē a iudice p qualitate peccati sententia proferať: veniam enim talibus non permittimus: nec indulgētijs crimina subleuamus[o].

¶ Apparitores quarūcunq iudicū nō possunt scribi in numero aliquorum militum: nec contemplatione alicuius stipendij relaxari: priusq̄ primipili rationem reddiderint: nec etiam petere vt quieti donentur. Item solutus militia ob delictum non ob hoc quietē accipiet: et bona talis delinquentis illi militie relinquuntur. hoc dicit Barto.

Imperator Constan.

Ordinariorū iudicū apparitores qui[p] vel speculatorum vel ordinariorū[q] attigerint gradum: nullo annoꝝ numero: nulla stipendioꝝ contemplatione laxentur: priusq̄ primipili pastū[r] digesta ratione compleuerint. ꝙ si ante debitum[s] locum qui huic functioni habeť obnoxi⁹/ vel egri corporꝫ labē/ vel defesse senectutꝫ

i Officia. offō p prio. s. tuo: et vel pro etiam.
k Quicūq. substituat. vt. s. de fi. offi. mili. l. ij.
l Osdrosene. id est puincie predicte. et sic habeas osdrene. al's est de sene. et bene stat.
m Impetratis. per quam curiam euitabant. vt et. s. de decu. l. jeuacuatis.
n Si appitor. cōditione. nisi ad talē diem venerit pferet sentētiā ɔdēnatoriā. sic enī peremptorium mittiť. vt. ff. de iudi. l. in pemptorio. nam h̄ q̄dāmō est pemptoriū. pōt enī dānari lꝫ absens officialis. vt et. s. de pe. diu⁹. sed al's regulariť ɔ̄. vt. s. de accusa. l. absentem.
o Subleuam⁹. sic. s. de aposta. l. iij. &. ff. de edil. edi. q̄s sit fugitiuus.
p Ordinarioꝝ. qui. scꝫ iudices speculatorum quales sunt presides. vt. s. de priua. carce. l. j.
q Ordinariorū. s. aliorū. nā & p̄sides ordi. sunt. vt s. de mo. mulcta. l. eos.
r Pastum. expōe vt. s. e. solita.
s Debitū. ante ꝓpositio. et dic locum. i. tp̄s sicut in vulgari dicim⁹ nō est adhuc locus id est tempus. vł dic ante aduerbiū tēporis. vel dic ꝙ locū adducebat ad impetrandā excusationem: quia scꝫ diu in eo loco: id est officio steterat: vel in infirmitate vel in senectute. Accur.

extreme ad ĩpetrādā qetē crediderit ptēdendā: nō priꝰ ocio cōdonetur q̄ȝ oē qđ pmipilo debetur expēderit. Eos ēt q̄ p sceleribꝰ suis soluto militie cingulo addicuntur infamie/ nec integro peculio[a] sub hac occasiōe letentur: ita ꝯdigne vltiōi eos volumꝰ subiacere: vt functiōi q̄ȝ q̄ extreme[b] militie debetur nichil ex eorū facultatibꝰ subtrahatur

Imperator Valen.

Speciebꝰ primipilaribꝰ adherēdis[c] eadē p̄ciorū taxatio seruetur q̄ in venalibꝰ publicis poterit reperiri.

¶ In illirico centū apparitores singulis iudicibus obsecūdent ⁊ nō vltra/ ad q̄ obsequia nō deputantur iniqui/ sȝ illi q̄ tātum sollicitudines debitas exequuntur. h. d. Bar.

Imperator Gor.

Per illiricū in quo plurima ac maxia necessitatū publicarū emolumenta officijs constat presidalibus expediri/ centenī[d] numero singulis iudicibꝰ obsecūdent: nec vltra hunc modū vel ad militiā vllꝰ aspiret/ vel cōniuentia iudicū perseueret. adhibēdi aūt sunt ad huiusmodi ministeriorꝫ obsequia non illi qui vano militie nomine immania[e] lucra sectentur: sed qui necessitatem officij sollicitudinibꝰ debitis exequātur.

Idem.

Quicūq̄ȝ chartas vel tabulas[f] vel qđcūq̄ȝ aliđ ministeriū cohortalis optauerit: nō ante accedere permittatur nisi eiꝰ nomē matriculis receptū primitꝰ fuerit[g]: pena ꝓposita his q̄ cōtra statuta celestia crediderit suscipiēdos aliquos: aut quodlibȝ eis officiū iniungendum.

¶ Exemptus de grege cohortalium propter crimen si voluerit ad idem sacramētū repedare: allegare debet et ostendere principis oraculū ex certa [illegible] ma concessum. Bar.

Idem.

Si q̄s ex grege[h] cohortaliorū vrgente crimīs insectatione stipēdijs fuerit exemptus aut ocio traditꝰ/ quietis artibus ĩmoretur: aut si ad pristina sacramenta precū miseratiōe maluerit repedare: indultum nostre maiestatis oraculum amplissime tue sedi offerat allegandum[i].

Imperator Vale.

Si cohortalis apparitor aut obnoxiꝰ cohorti ad vllam aspirauerit dignitatem spoliatus oībus impetrati honoris insignibus ad statū pristinū reuocetur[k]. Liberis etiā in tali eiꝰ conditione susceptis fortune prie[l] mācipandis. Nā si quis ex his ausus fuerit vllā affectare militiā/ nulla prescriptione temporis muniatur: preter eam. s. que ex. xxx. annis[m] colligitur: sed ad conditionem propriā retrahatur: nec ipse vel liberi eiꝰ post talem ipius statū procreati: quod cohorti debetur valeant declinare. Sed nec ad aliam cohortalinus vel cohortalini filius audeat aspirare fortunā/ cui maiorū suorū exempla[n] preiudicāt: sed etiā cunctos[o] qui diuersarum rerū negociationibꝰ detinētur trapezitas. s. vel gēmarū argētiq̄ȝ vestiū vēditores: apothecarios etiā/ ceterosq̄ȝ institores aliarum mercium quibuscūq̄ȝ ergasterijs adherentes: iubemus a prouincialibus officijs remoueri/ vt omnis honor atq̄ȝ militia cōtagione huiusmodi segregetur.

¶ Nullus primipilaris et cohortalis ad aliam militiā aspirabit etiam ex aduocatiōe principis et statim restituendus est curie ciuitatis vnde oriundus est. Bar.

Idem.

Nullum[p] ex primipilaribꝰ/ nullū ex pricipe cohortalis officij vel ad aliā posse militiā aspirare/ vel ministerijs sibi cōtra publicam vtilitatem blandiri[q]: vel ad quālibet aliā dignitatē ad preiudiciū preteriti status accedere concedimus[r]. Nā si contra hanc tam saluberrimam formam vel responsa[s] celestia quedā militia aut dignitas audacter eliciatur: ꝑ ĩgestis haberi etiā si speciali annotatione nostre indulgentie eā ob

a ¶ Peculio. id ē salario quod peribit. vt. j. e. quisq̄s. §. dehinc.

b ¶ Extreme. i. si etiā in minima militia erat obnoxius oīa sua bona ei relinquit.

Speciebꝰ. ad herēdis. alˢ adherendis. alˢ aderādis. i. ad erariū deducēdis pro dando primipilaribꝰ. ⁊ fa. ꝭ. de ero. mi. an. l. septem.

Per illiricū. cēteni. sic. ꝭ. de appa. procōsul. l. ij.

e ¶ Immania. id est crudelia et iniqua: alˢ inania et sic idem.

Quicunq̄ȝ. tabulas. officium emendi chartas et parādi: ⁊ sic de tabulis. i. pugillaribus dicas: vbi acta vel memorie publice scribebantur.

g ¶ Fuerit. sic. ꝭ. de fabri. l. si q̄s.

Si q̄s ex grege. ꝓpter vilitatem dicit gregē. sic. ꝭ. de mi. veste. l. fi. in fi.

i ¶ Allegādum. sic. j. de diuer. offi. l. iij. Sed ꝭ. ꝭ. de suscep. si aliq̄. l. Solu. hic alˢ nō ĩ officio deliquit. Vel hic ex certa scia. vt ibi patet. Item. j. titu. ij. quicūq̄ȝ. cōtra. Sol. ibi. item facit. ꝭ. de digni. in dices.

Si cohortalis. reuocetur. sic. ꝭ. vbi decu. vel cohor. l. j. et ꝭ. qui milita. non pos. l. iij.

l ¶ Patrie. patrē sequitur. sic. ꝭ. de muril. l. j. lib. xi. et de fabri. l. iij. et de tab. l. j. et fi. et. j. §. sed nec.

m ¶ Annis. xxx. sic. ꝭ. de p̄scp. xxx. āno. l. p̄scptione. ꝭ vbi dr. xl. Solu. h̄ ꝓpter dignitatē in q̄ stetit ar. ꝭ. de fundis reipu. l. eū. sed ibi nō fuit ĩ dignitate. Accur.

n ¶ Exēpla maiorū. quos sequitur. vt. ꝭ. e. l. §. liberi. et facit. C. de emen. propinquo. l. j.

o ¶ Cūctos. non solū viles cohortales repellunt a dignitatibꝰ. sed ēt oēs artifices vt subijcit. et. ꝭ. de dignita. l. ne quis. et neg. ne nuli. k. l.

Nullū. ex p̄nci pe. h̄ expone vt. ꝭ. đ ap. ma. mi. l. nūerarios. in fi.

q ¶ Blandiri. q̄ si possit deserere suum officium.

r ¶ Concedimꝰ. ꝭ. l. proxi. in prin. cum concor.

s ¶ Responsa. repete contra.

Q Uisquis. careat. vt. ṡ. de of. rec. pro. l. si q̄s. et facit. ṡ. l. proxi. ꝛ l. si cohortalis. in p̄n. cum concor.
b ¶ Interpositā ꝑsonam. q̄d nō pōt p se nec p aliuꝫ. vt ff. de admi. re. ad ci. ptī. l. ij. §. j.
¶ De apparitori[illegible] p̄fecti [illegible]
A Pparitores. prefecture. i. prefecti vrbis. nam vni cōmissum alter facere nō dꝫ. vt. ṡ. de testa. hac cōsultissima. et. ṡ. de offi. prefec. vr. l. studētibus. et ar. j. de execu. l. ij.
d ¶ Secreta. i. separata/remota vel diuisa.
e ¶ Fūgant. cum suis apparitorib⁹. vt. j. l. proxi.
P Refect⁹. compulsores. id est apparitores.
g ¶ Officio. id est cum officialibus.
h ¶ Obnoxius. scꝫ p̄fect⁹ annone.
¶ De diuersis officiis et apparitoribus [illegible]
S I q̄n. militū. scꝫ prepositurā.
k ¶ Deuocat. id est reuocatur. vt et ṡ. titu. ij. l. si cohortalis.
l ¶ Insignia. sic ṡ. de agen. in re. l. f. et de pro. l. fi. cuꝫ suis concor.
N Ullus. affatibus. sic. ṡ. de cohor. l. si quis ex. Sed j. ṡ. ad legem iul. ambi. l. f. Sol. hic ex certa scientia. al's non. arg. ṡ. de suscep. si aliq̄d.

tinuisse videat: nec assertiōem ei quoquo mō patere q̄ se memoratis artib⁹ publice studet cōmoditati subtrahere: sed statim ciuitatis vnde oriūdus est curie tradi precipimus.

¶ Obligatus cohortali etiā ex priuilegio principis cōcesso motu proprio ad dignitatē aliam non aspirabit ꝛ carebit effectu priuilegij. et cōmodū cohortalis militie non habebit. Bar.

Imperator Ale.

Q Uisquis cohortalib⁹ adhuc obsequijs obligat⁹ vel regimē puincie vel cingulū cuiuslibet militie vel dignitatis quoq̄ mō meruerit: ante oia ꝯtra licitū vsurpatis impetratisve careat[a] etiam si vltronea nostra liberalitate ius gerende prouincie vel militie seu dignitatis cuiuspiā sibi iactauerit fuisse delatū. Dehinc vniuersis solacijs conditiōis quā sperauerat defraudat⁹/ ne q̄d eoꝝ oino p se vel p interpositā ꝑsonā[b] possit acq̄rere: primipili tantū mun⁹ iplere cogatur. mox curialib⁹ ciuitatis in qua nat⁹ est in diē vite sue functionibus inhesurus: ita scilicet vt etiā hi qui post impletā talem militiā quodlibet militie dignitatisve genus affectauerit/ curie patrie sue restituantur.

¶ De apparitoribus prefecti annone.

Imperator An.

A Pparitores vrbane prefecture[c] annonario officio se nō inserant: sꝫ apparitoꝝ emulatiōe secreta[d]/ ministerio suo annone prefecture fungantur[e].

Idem.

P Refectus annone canonē q̄ ad officiū suū ptinet p ꝯpulsores[f] suos exigat: ꝛ in officio[g] suo retineat obnoxi⁹[h] qui ad iplēdū canonē deuotionis sue exactionē nō ostēderit.

¶ De diuersis officijs et apparitoribus iudicum/ et approbatorijs eorum.

¶ Astrictus chartarum officio vel publicis ratiocinijs si ad militiā confugerit ad p̄mū officiū reuocat: et in locū talis relecti substituit alius quē merita dignū faciunt. Bar.

Imperator Constan.

S I q̄n prefectus pretorio vel vicari⁹ aut rector puincie significauerit euꝫ q̄ chartis ac ratiocinijs publicis inuenit obnoxi⁹ ad p̄positū castri ac militum[i] trāsisse: retractus illi assignet officio/ ad q̄d ad necessitatē prestādi ratiocinij deuocat[k]. in relecti p̄o locū is potissimū destinet cui meritorū astipulant insignia[l].

¶ Resolutus a militia ad eandem nō aspirabit si sine licētia principis [illegible] per obreptionē punitur pena. v. lib. auri. Bar.

Idem.

N Ullus ex his quos clarūerit militia resolutos indebita denuo sacramēta sine augusti affatibus[m] suscipiat. si q̄s autē id per obreptionem forte meruerit: quinq꞉ librarū auri mulctetur incōmodo.

Idem.

N Ullus apparitor amplitudinis tue[n] vel de officijs palatinis ad eā puinciā ex qua oriundus est vel in quo collocauerit larem[o]: vel q̄ iā in hmōi officio fuerit ꝯmorat⁹[p]/ obtentu publice necessitatis vel executor priuati negocij dirigat: etem officij tue celsitudinis p̄miscrini⁹ tres lib. auri fisci vtilitatib⁹ sine dilatiōe ꝑsoluet/ si statuta fuerit temerata. Apparitor vero q̄ huic se muneri passus est deputari/ militia spoliabit. Hec p̄o pena etiā ceteris irrogata est: vt si domestic⁹ aut ptector aut strator vel[q] agēs in reb⁹: vel palatin⁹ vtriusq꞉ officij vel eādē puinciā in q̄ nat⁹ est: vel ad eā in q̄ collocauerit larē[r] cū hmōi vsurpatiōe ꝓrexerit: matriculis q̄dē exēptus ipe q̄ se voluerit immitti auri librā vnā fisci iurib⁹ inferre coget. adiutores p̄o officioꝝ et palatinorū ac numerarij comitū illustriū virorum siue actuerij librā fisci iuribus soluēt: nisi statuta fuerint custodita.

Imperator Theo.

ad ideꝫ facit quod in. l. contraria no. Item facit. ṡ. de re milita. l. semel. Accursius.
N Ullus. tue. loquitur p̄fec. pretorio.
o ¶ Larem. et ita animo ꝯstituit ibi domicilium. vt. ṡ. de inco. l. ciues.
p ¶ Cōmoratus. licꝫ non habeat ibi domicilium. vt. ṡ. l. pxi. cū ꝯcordā.
q ¶ Uel. p etiam
r ¶ Larem. subaudi vel ibi iam fecit idem officiū vt predixit. et facit. ṡ. de cri. sacri. l. fi. et de assesso. l. in consiliarijs. et. ff. quib. ex cau. maio. l. hi qui. et. l. fi.

in 6· in 2· par· §·3· in pri·

Qui vel.non vetetur.sic insti.de suspec.tut.§.fi.

Q Uicunq; districti.al's districti.id est obligati.puta qr sunt condẽnati.al's distincti ab officio iudicato.i.sententia separati.ad qd est.s.de offi.pfec.preto.l.si quos.

c Nec ex rescripto.vt.s.ti.ij.si quis cõtra. Solu. hic in officio delinquit.ibi non vt ibi notatur

l.j.et de priui.scho.l.iij.et.l.probatorias.in fi.et.s.de aqueductu.l.vsum.

P Robatorias memorialium.littere quibus approbantur memoriales p principem.et sic de alijs.

n Decernimus.s.vt aliter non teneat de eis facta electio: nisi principis sit subsecuta approbatio. vt hic.et s.de agen. in re.l. vlti. et. iij. in fi.et de cohar.l.nullus et de re mili.l.neminẽ.et caue:quia non omnes officiales debent habere probatorias.vt.j.l. proxi.§.cũuis. Accursius.

I N his officialis.i. officialibus istorum qui sequũtur. et facit.s. eo.probatorias. et l.fi.et.s. de cohor. l.ij.et.s. de numera.l.curialis.

e Sub tua.loquitur prefec.pretorio Accur.

A D splendidioris. id est maioris.

g Cupiditatis. sic et.s.ti.ij.l.per illiricũ.et de re mili.l. cõtra publicã. Item no.qp ascendere licet non descendere. vt. s.de numera.l.nulli.§. nulla. Accur.

Ascẽdere non descendere licitũ est.

h Velut.cum pxima lra legit. Itẽ no.delicta magrũ celari et nõ puniri.quod sepe contingit:licet iusticie claues errent.

Maiorũ delicta celari debent.

U Iros limitaneos. a limitibus iperij sic dictos. vñ et agri militũ limitanei dicũtur.vt.s.de fun. limi.l.fi.

k Tui iudicij. loquitur magistro officiorũ.

l Obtinuit.circa iurisditionem. et sic no.qp consuetudo dat iurisditionem.sic.s.de emã. libe.l.j. et fi. et.ff. ad muni. l. magistratus. in fi. et in electionibus valet vt.ff.quod cuiusq; vni.l.nulli.et.l. itẽ §.sed hodie.et in alijs: vt.s.de ero. mili anno.p hanc §.si qua. et. ff. de le.et sena. con.l.sz ea. et.s. de exact.

Cõsuetudo dat iurisditionem.

Q Ui vl' exiguã rei familiaris substãtiã hñt militare i appitoꝝ nũero nõ vetet[a].

Apparitor ob culpã vel negligentiã amot[9] officio p sententiã/ad nullã militiam aspirabit. Barto. Impa. Ho.

Q Uicũq; apparitores ob culpã vl' negligẽtiã fuerint iudicato districti[b] ad nullã militiã habeãt facultatẽ aspirãdi:nec ex rescpto[c] his vllus aditus reserer:qs ɔgruit pene grauissime subiugari/ si ɔ inhibita quoq; sacratissimis cõstitutis aspirare ɔtempserint.

Nullus vt fieri probat aliq/ comes oriẽtis/ pfect[9] augustalis: vel eorũ vicarius/nisi sacri scrinij probatoria consecretur. h.d.Bar. Impera. Theo.

I N his officijs[d] id est virorum spectabiliũ pcõsulis asie/comitis orientis/pfecti augustalis/ et vicariorũ qs etiã monuim[9] sub.xxx.intermi natione librarũ auri nemo aliter admittat/nisi eũ emissa sacri scrinij pbatoria cõsecrauerit.qp si qs talis sub tua[e] fuerit abdicatione cõuictus/ pfecto irritis his q vetita cõtractauit etiam cõgruam indignatiõem incurret. Idem.

A D splendidioris[f] priuilegia militie postea q; priorẽ ɔtinuo labore cõpleuerint eos venientes admittim[9] q ea voto adipiscendi honoris crediderint expetẽda/non eos q in studio exercende cupiditatis[g] ambierint:vt velut[h] in meliori fortuna positi aut ea scelera q pri[9] cõmisisse doceant occultent:aut alia deinceps possint impune cõmittere.

Duces et apparitores et limitaneos castrorum [illegible]

magistro ɔueniunt: non tamẽ per hoc derogatur iurisditioni magistri militum tracie et illirici:qui ex consuetudine contra eos iurisditionem habent. Barto. Impera. Leo.

U Iros spectabiles duces eorumq; a pparitores necnõ limitaneos[i] castrorũq; ppositos tantũmodo ex sublimis tui iudicij[k] sententia conuenin/nec alijs subiacere iudicibus precipimus:illustribus.s.ac magnificis viris magistris militum consuetudine ac potestate si qua ad limites aliquos orientis traciarum et illirici ex longo tempe hactenus obtinuit[l] reseruata.

Memoriales ꝛ agẽtes in rebus ꝛ apparitores pfecti ptorio oriẽtis nõ sortiunt premia militie nisi sm ɔsuetudinẽ sint eoꝝ electiones manu pricipis approbate nõ p litteraꝝ exempla:et debẽt dicti officiales eẽ fideles xpiani. Bar. Idem.

P Robatorias memorialium[m] et agentium in rebus ceterorum nichilominus apparitorũ pretoriane p orientem amplissime pfecture/ etiã eorũ q in diuersorũ iudicũ officijs numerãt ex sacris pbatorijs/solito more militie sacramenta sortiri decernimus[n]:nõ passim nec licenter solis auctoritatib[9] vel sacrarũ militariuz lraꝝ exẽplarib[9]:sz ex autẽtic[o] tm sacris pbatorijs manu nra subscriptis ꝛ nro arbitrio pstãdis:ita vt null[9] his dolus[p] aut fraus possit annecti. de his ẽt q sunt pe ꝛ catholice[q] fidei iubem[9] admitti. alr po militãtes nisi ex his sint qs solis auctoribus[r] apparitioni aggregari vetusta cõsuetudo[s] perdocuit/de

o Autẽticis.nota autenticum nõ exemplum probare.sic in aut.vt spõsa.lar.§.et insuper et.s.de diuer. re.l. sancimus. et.s.de eden.l. procurator sed quid si hoc exẽplum auctoritate ordinarij sit publicatum.Videtur valere. vt in aut. vt fra.fi.§.j.sz hic puto secus : quia dicit manu nostra subscriptis.Accursius.

Exẽplũ nõ pbat sz autẽticũ sic.

p Dolus. no. nullus dolus potest committi cum principe : nec ambitio. vt.ff. ad legẽ iul.d ambi.l.j.nec deficere solẽnitas vt.ff.de testa.l.omnium.

Dolus cũ principe cõmitti n põt.

q Catholice fidei.hec lex leonis est.qui catholicus multum auxit statum ecclesie. vt in aut. de non alienan. in princi.col. ij.et facit.s. de postu.l. fi. et de epis. audi.l.iubemus. Accur.

r Auctoribus. nobis.

s Consuetudo.no.sic.s.l.proxi.in fine.cum concordan.

H Ac lege. autē ticas. ex quibus solis probatur vt. §. l. proxi. et no. quod mittebatur pro batoria ad eū sub quo erat futurus officialis vel ipso probato portante. vel aliquo qui sub scribebat et exemplabat et autenticum dabat approbato.

b. ¶ Ceterorum. alias ceterorū. et dic tūc preter noiatos in. l. §. pxi. et in eius cōcor. alias certorū. et tunc dic quod officialis iudicia cursus publici sollicitudinem sustinentia secundum Al.

c. ¶ Noticiam. que est. j. ibi: et est noticia.

d. ¶ Capitis. nā hec est pena falsi. vt. §. de falsis. l. vbi.

pena falsi est pena capitis.

e. ¶ Et est noticia. quidam habēt rubricam et est noticia scriniij memorie probatorie. et incipit. l. agentium etc. sed melius est vt totum sit de lege precedēti. et dic quod nominat officia quorum officiales esse nō possunt nisi approbētur per principem. vt. §. l. ista promisit.

f. ¶ Scriniij. subaudi. et est noticia etc. Accursius.

A Gentium. officij proconsulis. item est noticia et sic in sequentibus.

¶ De exceptoribus et exactoribus.

N E p. diuersas. hanc legē intellige per id quod habes. §. de ca. lar. ti. l. ij. et

tecta fraude cuiuscūque accusandi studio nō solum mendaci carere militia: sed et proscriptionis stilū subire decernimus: et bonorū oim amissione mulctamus.

¶ Approbatio facta per principē militie militare volētis habēs subscriptionē principis et administrātiū sub quibus ipse debet militare ipsi tradit: et inde [illegible] eorūdē iudicū subscriptione habēs apud offm dimittit. Bar. I dē.

H Ac sanctiōe decernimus vt in posterū nemini licētia sit edēdi exēplaria his quibus sociandi sunt cuicūque militie quā sine diuinis probatorijs adipisci nō possunt: sed periculo primatū vniuscuiusque officij ipsas autenticas[a] sacras quam diuinam nostre pietatis continēt annotationē cū subscriptione administrātiū sub quorū iurisditione cōsistūt his qui militare volūt prestari/ exēplaribus videlicet eorū cū subscriptiōe eorūdem iudicū apud singula quoque officia prout cōuenit reseruādis. Quis aūt manifestū sit de huiusmōi probatoriarū obseruatione excepta esse ceterorum[b] iudicū officia: tū ne vlla ei ignorantie relinquatur occasio omniū officiorum quibus necesse est per sacras probatorias militie sociari noticiam[c] in sacris apicibus subdēdā eē cēsuim⁹. Sub hac igitur obseruatiōe oēs qui siue in hoc sacro palatio nostro/ siue in alijs quibuscūque officijs deinceps militare cupiūt: qui tū vt dictū est nō possunt pro tenore sacrarū cōstitutionū vel veteri cōsuetudine nisi precedētib⁹ sacris probatorijs militie sociari sicut subiecta notitia demonstrat adipiscipreciptum⁹: his sciētib⁹ quod ex aliqua parte presentis nostre serenitatis legis formā cōniuentia vel negligētia quadā colludere tēptauerint: nō tm amissione bonorū oim: sed etiā capitis[d] periculo vtpote criminis falsitatis obnoxios semetipsos esse plectendos. et est noticia[e] scrinij[f] memorie probatorie. I dem.

A Gentiū in rebus palatinorum largitionū rerum priuatarū partis auguste. Itē scrinij sacrarū epistolarū sic in officijs virorū illustriū prefectorum pre. oriētis et illirici et vrbis/ officij proconsulis[g] azie et achaie/ officij comitis oriētis: officij prefecti augustalis: officij comitis diuinarū domorū/ officij vicariorū tracie/ pōti/ et asie/ macedonie/ et thesaurētiū classis. itē scrinij sacrorum libellorum: officij virorum magistrorū militū/ vtriusque prefecti oriētis et illirici: īmutatorum. amissionaliū/ memorialiū omniūque pedagogorum/ cellariorum/ mēsorum/ lāpadariorū eorū qui sacris scrinijs deputati sunt/ decanorū partis augusti/ et cursorū partis auguste: officio virorū spectabiliū ducū palestine mesopotamie nobilis comitis pheniceseos/ corsene/ syrie/ et auguste eufratēsis/ arabie et thebaidis/ libie/ pētapoleos/ vtriusque ciuitatis armenie/ vtriusque pōti/ scythie/ mysie prime/ secunde dacie/ pannonie: officio virorum spectabilium comitis egypti pamphilie/ hisaurie/ licaonie/ et pysidie.

¶ De exceptoribus et exactoribus.

¶ Ne appertores vel palatini exactores per prouinciam vagādo inferāt prouincialibus molestiā [illegible] gestorum per eos [illegible] quorū sunt apparitores et exactores. h. v. Bar. I mpera. Archa.

N E per diuersas[h] prouinciarum partes aut palatinus exactor accederet/ aut illustrium virorum apparitor vagaretur: vel militaris terror inferret formidinē hac lege sancim⁹: vt oēs incorati intēti sint ad prouincie rectorē et cū eo agāt: et ipso cōsistēte disponēte et agnoscēte suo periculo rē pagāt et iplcāt vniuersam.

¶ [illegible] in officio sui college. h. v. Barto. I dem.

Q Uicūque palacio[i] nostro cuiuslibet tituli[k] ad prouicias cōmeauerit cōpulsor/ exactor/ admonitor/ portitor ve precepti/ agēs in reb⁹ vel palatinus vel apparitor illustrium potestatū: hic tantū potestatis arripiat/ quod mādatum curie sue specialiter approbetur[l]: nec quod iniunctū alteri fuerit[m] college vsurpare alter iure presumat: ne dum hec sibi inuicem mutui officij licētia partiuntur: agant cuncti quod singulis credebatur.

in aut. de coll. §. eos autē. et de exacto. tri. l. missi.

Q Uicunque. palatio. subaudi de/ vel a.

k. ¶ Tituli. sunt enim multa officia in palatio quibus prouinciales respondent per principe.

l. ¶ Approbetur in scriptis: nō aliter. vt. §. de iure fis. prohibitum. in fi.

m. ¶ Iure. nota vnū nō debere tā

pheniceosrhenie ait Alci.

Moc: lie Alci.

alias nec quod iniū. aliū fuerit college iure alter presumat vsurpare.

Exactor infra annum debet ostendere quid exegit: et si non exegit causam denotare cur nō exegit: alias punitur. Barto.

Imperator Zeno.

Siue ex pretoriano officio/siue illustris comitiue sedis largitionū/necnō et rei priuate nostre militie vel ex quacūque apparitione ad quācūque necessitatem profligandā quis fuerit destinatus: sciat intra anni metas debere collectis ratiociniis ad propriū iudicē remeare[a]/eique suam efficaciā ostendere: et quod eius instātia exactū fuerit quidve in debitis habetur: et penes quos resederit: vel cuius culpa aut causa in eadē prouincia fuerit derelictum. Quod si exacto spacio anni in eius regionis visceribus predator insidiās † dephensus fuerit remorari: tūc absolutus cingulo militie abiicietur prioribus eius militie decem librarū auri mulcta proposita si redire dissimulet: per vices[b] officiorū ligatus ferreis nexibus cura prouincialis officii ad debitum mittatur examen[c]: nec ei liberum sit vt hoc se priuilegio aut occasione defendat/quod sibi aliud negociū vel aliam necessitatem post iniunctā esse causetur[d]: cū hisdem licētiam auferamus in eadem prouincia continuare exactionē. Imp. Zeno.

Nullam possessionem alterius pro alienis debitis publicis vel priuatis precipimus conueniri[e].

Facienti exactionem contra modum potest licite resisti: et si probatur criminosus potest puniri. h. d. Barto.

Imperator Constan.

Contra nostra precepta si quisque vetito ac temerario ausu exercere ‡ audebit[f]: licebit prouincie moderatori eūdem correctum ad sublimitatis tue[g] iudiciū sub proscriptione[h] dirigere: et licebit prouinciali[i] (si probetur[k] obnoxius executor[l] contra vetitum exactionem sibi vendicans) temeritatem legitime repellere.

Exactor prefecti pretorio anteque exactionem publicarū pecuniarum susceptam impleat/aliam suscipere nō potest. si tamen fuerit necessitas duas exactiones simul in eadem prouincia faciendas suscipere potest/sed non tres. Barto.

Imperator Vale.

Sancimus[m] vt eum cui ex iudicio tui culminis quocunque modo siue studio[n] numerariorū aut tractatorū vel ipsorum iussu qui pro tempore amplissime tue sedis administrationem suscipiūt exactio publicarum pecuniarum iniungatur minime prius liceat aliam sollicitudinē gerendā suscipere: anteque reuersus iniuncte sibi cause responsum prebuerit. si tamē ita sors tulerit vt in ea prouincia ad quā exequendi causa publici negocii aliquis proficiscitur/alia quoque causa sit exequēda: non prohiberi vnū eundēque executorem ab hac vrbe regia proficiscentem duorum simul/nō plurium negociorum executionē suscipere: dum ipsi quoque tertii negocii non sit iniungenda[o] anteque superioribus responsum[p] portauerit. Executoribus his qui secundā[q] siue simul duas vel etiam tertiam causam passi fuerint exequendam suscipere/non solum cinguli et bonorum suorum amissionem: verumetiam perpetui exilii supplicium subituris. eandem hanc penam numerarium[r] quoque et eius adiutores ad quorum curam quod violatum est pertinet/formidare.

De lucris aduocatorum et concussione officiorum seu apparitorum[s].

Cognoscens se lesum a ducennariis/centenariis/vel aduocatis/pandat iniuriam: vt dicti officiales conuicti puniantur. hoc dicit Barto.

Imperator Constantinus.

---

gere de officio alterius. C. de nume. l. in prouinciis. et de testa. l. consulta. et est ratio ne rōnes fiscales per hoc turbentur. vt. C. de cōpensa. l. i. Accur.

Siue. remeare. vt. C. de exac. trib. l. pe. et de eroga. mi. anno. l. opinatoribus.

b Per vices. alias vicarios. alias vices. i. vicarios.

c Examen. ad eū a quo fuit missus. et est similis reductio de preside qui aufugit ante rōnē redditam. vt. C. vt oēs tā ci. quam mili. l. i. et alibi. vt. C. ad l. iul. repe. l. i.

† alias insidens.

d Causetur. nā nullam aliam debet recipere. vt et. j. e. l. sancimus.

Nullam. cōueniri. vt et. C. vt nullus ex vicariis. l. i. et de omni agro deser. l. hac diffinitione. et ar. in aut. vt nō fi. pig. et. C. ne vxor pro ma. l. iii. sed arg. cōtra C. de fabri. l. iure.

Contra. audebit. quia possessorem prouincialem exigit aliter quam preses velit vel concutit: cum nichil nisi voluntate presidis facere debeat. vt. C. e. l. i.

g Tue. loquitur prefecto pretorio.

h Sub proscriptione. i. sub fida custodia: forte etiā in cathenis. vt. C. eo. l. siue. in fi.

i Prouinciali. possessori. et no. dari licentiā resistendi officiali excedēti modum. vt et. C. de iu. fi. l. prohibitum. et. C. de meta. l. deuotum.

‡ al. executor audebit. Officiali modū excedēti resisti pt.

k Probetur. ipso facto.

l Obnoxius executor. repellitur executor temere vendicās sibi exactionem cōtra vetitū.

Sancimus. sic cōstrue: sancimus: vt minime liceat etc. liceat dico/scz eum cui ex iudicio tui culminis. et loquitur prefec. pretorio.

n Siue studio. qr numerarius procurauit vt mitteretur. vel alius officialis. vt in fi. huius l. vel ille misit qui loco prefecti quandoque est vt eius vicarius

o Iniungenda subaudi licentia.

p Responsum prebuit. qui binos lepores etc. sic. C. de asses. l. fi. et. C. qui mili. nō pos. l. eis. §. i.

q Secundam. in alia prouincia vt non cōtradicat superiori responso. Vel tertiam in eadem vel in alia.

r Numerariū. no. puniri qui imponit vel facit imponi illicitam ambasiatam.

Ambasiatā illicitā ponens aut aliū imponēs punitur

s De lucris aduocatorum. Scilicet prauis. vt. j. l. i. et. ii. de licito dic. vt. C. de suf. l. vnano. licet quidam dicant de hoc non dici in hoc titu. sed de aduocatis.

Si quis a ducennarijs. qui preerant ducentis. quod dic vt. §. de agen. in re. l. matriculam. et facit. §. vbi cause fis. l. vniuersi. et de superexac. l. j. et. §. l. proxi.

p Preter canonicas. i. regulares. sic. §. de sacro sanc. ec. l. placet.

fine anni sit soluenda pensio. quod dic vt no. §. locati. l. iij. et. iiij. Accur.

o Heredibus. nota heredib⁹ dari salariũ. sic. §. de pro xi. sac. scri. l. si quis. et de domesti. et pro. l. fi. et de aduo ca. diuer. iudi. l. post duos. et. ff. de offi. asses. l. diem. et. §. de eroga. mili. an no. l. penul. in fine argu. contra. §. de lega. l. ij.

Pensio est in fine anni soluẽda

c Et. p onitur ꝛ pro id est.

d Scholastici. id est ab his q̃ sũt de scholis vel ei⁹ societatib⁹. sic em̃ accipit. §. de priui le. scho.

e Ciuitatib⁹. i. in ciuitatib⁹ vel in villis. vel. i. faciũt deferri ad ciuitates. ꝛ etiam ad do mos eoꝝ mittunt.

f Eorũdẽ. s. offi cialium. ad qd̃. §. de cur. pu. l. cõpe rimus. et. l. anima lia. et. §. l. proxi. cũ concor.

g Prouinciales. accusatiui ca sus est prouinciales. Accur.

Quotiens. pe nam. omnem honorem excludit reat⁹. vt. §. vbi se. vel clar. l. j. in fi. et facit. §. de offi. pre fec. pto. l. si quos.

Curialibus. corporib⁹. si milib⁹ publice vti litati intẽdẽtibus

k Liceat. acci pere ab incorpora tis pdictis corpo rib⁹ qd̃ lz ab alijs lz esset pda accipe ab istis. ad qd̃. §. de silen. l. decurioni bus. §. j. et. ij. ꝛ. iij. si autẽ diceres nõ accipi ab istis qd̃ nec ab alijs: i nul lo videtur eis sub uenire.

Si qs a ducennarijs[a] vel centenarijs vel fisci aduocatis lesum se esse cognoscit: adire iudicia et pbare iniuriã nõ moret: vt in eũ q̃ ꝯuictus fuerit cõpetenti seueritate vindicetur. Idem.

Preter solẽnes et canonicas[b] pẽsitatiões mul ta a puicialibus indignissime postulãt ab officialib⁹ et[c] scholasticis[d] / non mõ in ciuitatib⁹[e] singulis sed ꝛ mãsionib⁹: dum ipsis et aialibus eorũdem[f] alimonie sine pco ministrent: puinciales[g] itaqꝫ cuncti iudices tueant / nec iiurias inultas trãsire permittant. Idem

Quotiẽs ꝯpulsor arguit in depdatiõe ꝯuict⁹ etiã nõ ꝯsulta clemẽtia nr̃a penã[h] subeat legib⁹ cõpetẽtẽ. Idẽ.

Curialibus et nauicularijs omnibusqꝫ corporibus[i] ita subueniri volumus: vt nichil apparitoribus vniuerso rũ iudicũ liceat[k] qd̃ ad pdam puincialium pertinet.

De primipilo[l]. Rubrica.

Commoda[m] primipilatus post administrationem[n] incipiunt deberi: et si is q̃ ea percipere debuerit pri⁹ rebus humanis eximatur: heredibus[o] petitio salua sit. Idem.

Obtentu nominis primipili ciuiles actiones ad alios iudices transferende nõ sunt. Idem.

Utilitas publica prefe renda⁹ est priuatorum contractibus: et ideo si constiterit fisco satisfactum[r] esse ob causam primipili / poteris obligatam tibi possessionem titulo dotis petere vt satis doti fieri possit.

[illegible]

Idem.

Cum ex sola[r] primipili causa liberos (etiã si pa tribus heredes nõ existant) teneri diuus aurelianus sanxerit: si neqꝫ successistis patri vestro: nec quicqꝫ ex bonis eius tenetis: consequens est a paternis creditoribus vos non conueniri.

[illegible]

Imperator Gra.

Obtentu. ciui les actiones quibus tenet primipilarius alicui priuato q̃ non sub procuratore cesa ris vbi conuenit eum fiscus: sꝫ corã competenti iudi ce aget. vt. §. de iu risdi. oĩ iu. iudi. ꝛ. l. in crimiali. Ul' dicas ꝙ debitorẽ debitoris primipi li ꝯueniat fisc⁹ corã suo iudice. ꝛ sic loquit. §. de cõ. ex lege. l. j. vt cũ grauet ꝙ conuenit in iudice non grauetur cum nec cũ fi sco cõtraxerit. ar. ff. de iureiurã. l. eũ qui.

Utilitas. pre ferẽda. vt et ff. p so. l. actiõe. §. labeo. et de ca. tol. §. fina.

r Satisfactum. aliter non. vt. §. q. ca. pi. ta. §. l. iiij. et facit. §. de dona. in ter vir. et vxo. l. si non verum.

Cum ex sola. ꝯueniri. no. non conueniri vt heredem eum qui heres nõ est. vt. §. arbi. tu. l. euz. ꝛ de repu. here. l. j. et. ij ꝛ. §. de reuo. his q̃ in frau. credi. l. ij. et. iij. sed hoc fallit vt hic. Itẽ quã doqꝫ aliter ꝙ p hereditaria parte. vt. ff. de pol. l. ex polli citatione. Accur.

l De primipilo. Primipilarij dicunt primi administratores. et sic accipit §. de cohar. l. solita. et. l. ordinariorũ. et. §. de epi. et cle. l. of ficiales. al's p his qui primũ pilũ ferũt sm̃. Jo. põt accipi hic vtroqꝫ mõ. Uel dic primipilũ portãtẽ aliqua occasione sui officij administrare: et sic vtrũqꝫ cõtinet.

m Commoda. id est salaria. sic accipit. ff. de re iudi. l. commodis.

n Post administrationem. s. finitã. ꝛ hoc innuit sequens littera. et sic nota argu. ꝙ in

t Publice leticie vel consulum ꝛc. Leticie. scꝫ nũciato res. et dic vel quia principi aliquod felix nunciabatur a fidelibus: vel quia consul eligebatur: vel quia princeps etiam mittebat eis aliquã constitutionem: et nuncius da bat et subscribebat se dedisse.

v Immodicum. id est magnũ: licet parum accipiant ab his quibus hanc leticiam portant.

Bellũ ale corporis p ditionẽ inducit.

Quicquid. si desinunt. hec est leticia cum bellum perditionem anime et corporis ⁊ substã tie inducat. vt in aut. de armis. in pri. col. vi.
b ¶ Fastus. q̄r homo fuit stastuosus. i. sublimis: et etiã superbus ꝓpter triumphum.

Quia de feudis. quid autem sit feudum et vnde dicatur in summa dictum est per id quod legitur infra in quib. cau. feu. amit. circa princi. col. ij. et. ĩ. per quos fiat inue. et per quos re. c. nulla. Qualiter autem debeat distingui: dic vt in summa plene notatur. Accursius.

c ¶ Regalium. q̄r fit impator rex hierosolimitanus vel consul roman⁹. nã accipiebant consulatũ quandoq̃. vnde noster iustinianus ter fuit cõsul vt in prohemio. ff. in fine.
d ¶ Trabearum. trabea vestis regalis de purpura f; h. qua cõsules vestiebantur: et nũc impator vt cõsul.
e ¶ Offerẽda. populis a nobis per nostrum nũcium. Accur.
f ¶ Sacros vultus. q̄r tenem⁹ publicam curiam vel ostẽdim⁹ nos alꝫ. et nuncius vadit ⁊ dicit populo vt veniat videre.
g ¶ Nũerarijs. i. nũcijs nr̄is. nã tales mittũt. Et no. indigentibus potius dandũ. sic. s. de episco. et cle. § q̄s ad declinãdã. §. penul.
Indigẽtib⁹ dãdũ est.
h ¶ Judices. terrarũ vbi huiusmodi mittuntur.
i ¶ Ex miseris. id est paupibus.
k ¶ Accipientẽ. a sponte dantibus. et no. cogentem et sponte accipientẽ pari pena astringi. sic. s. de re mili. l. fi. §. vt autem.
l ¶ Officium. i. dicti iudices cũ suis officialibus.

Quicquid nostrorum vnq̃ nunciari cepit ꝓsperorũ ad bella si d̄sinũt[a] si oriũtur victorie fastus[b]: si honor dat⁹ fuerit regalium[c] vel consulum/ vel trabearum[d]/ ꝯpositeve pacis erit offerenda[e] tranquillitas: si sacros vultus[f] inhiãtibus forte populis inferimus/ hoc sine ĩmodico precio nunciari excipiq̃ sancimus: actum esse iubemus castissimum indigentibus numerarijs[g] esse prebendum: iudices[h] statuimus esse sollicitos ne turpi colludio q̄ratur ex miseris[i] precium gaudiorũ. q̄ si id sacrilega fuerit dissimulatione violatũ: ⁊ in accipientem[k] pudoris fortunarũ q̄ manebit excidium: et cogẽtem par pena mulctabit/ et officium[l]. xxx. librarum auri vexatione quatietur.

¶ Finis libri. xij. codicis.

¶ Incipiunt constitutiones feudorũ. Et primo de his qui feudum dare possunt[m] et qui non: et qualiter acquiratur et retineatur.

¶ Feudum dare possunt prelati ecclesiarum si ecclesie est consuetudo: et nobiles seculares: et qui ab eis feudum accipiunt. h. d. Bal.

Quia de feudis[n] tractaturi sum⁹: videamus primum qui feudũ dare possũt. Feudum autẽ dare possunt[o] archiepiscopus/ episcopus/ abbas/ abbatissa/ prepositus/ si antiquitus[p] consuetudo eorum fuerit feudum dare[q]. Marchio[r] ⁊ comes similiter feudum dare possunt/ qui ꝓprie regni vel regis capitanei dicuntur. Sunt et alij qui ab istis feuda accipiunt[f]: qui proprie regis vel regni valuasores dicuntur: sed hodie capitanei dicuntur seu appellantur: qui et ipsi feuda dare possunt. Ipsi vero qui ab eis accipiunt feudum/ minores valuasores dicuntur.

¶ Vasallus ipso viuo non priuatur feudo: ipso vero mortuo ad filios equaliter ꝑtinet feudum: et si filij non sint ad nepotem et ad fratres eis nõ extantibus si feudum est paternum vel nouũ et ꝑ pactũ est actum filie vero in feudo nõ succedũt: nouissimo aũt tp̄e collaterales vsq̃ ad septimum gradum descendentes masculi in infinitũ succedũt. hoc dicit vsq̃ ad §. notandum. Bal.

¶ Et quia vidimus de personis: videamus qualia pri⁹ habuerũt initia. antiquissimo enĩ

o ¶ Dare possũt. quod de regalib⁹ est intelligendũ. s. vt si habeant beneficia aliqua regalia q̄ valeãt ea in feudum dare: inde vsitatũ est et eos feudũ dare posse et de alijs q̃ de regalibus.
p ¶ Si antiq̄t⁹. vt non ẜtet memoria rẽ aliter processisse/ vel ꝑ. xxx. annos ⁊ retro hec cõsueuerat faciẽdã consuetudo multũ operatur in iurisditione. vt. C. de ger man. li. l. j. et. l. fi. Consuetudo in iurisditione multum operat.
q ¶ Feudũ dare. quod hic dicit de clericis: intelligas ẜm id quod dicit ĩ. de cleri. qui inue. fa. c. clerico. et ita videtur ẜm q̄d hic dicitur q̄ clerici non possunt. s. dare nisi eorũ antiquitus fuerit cõsuetudo. quod forte est sic intelligẽdum. s. de reb⁹ ipsius ecclesie que videlicet ei subiecte sunt. vt. ĩ. episcopũ vel ab. vel abbatis. ⁊c. §. itẽ si ep̄s. sed alia dare que data nõ inuenerit tẽpore sui ingressus prohibentur. et hoc est q̄d ibi dicitur que videlicet ei subiecte sint ⁊c. Accur.

¶ Incipiunt consuetudines feudorum.

m ¶ Qui feudum dare possunt et qualiter acquiratur: et retineatur. quidam habent aliter rubricã: ita. s. quib⁹ modis feudum acquiratur et retineatur. noster autem apparatus vtitur hac rubrica ab illo verbo primo in antes scilicet de his q̄ feudũ dare p̄nt: vtraq̃ tñ satis p̃ot sustineri Itẽ no. q̄ hec rubrica h̄z duas partes. Prima est q̄ feu. dare pos. et hoc expedit statim vsq̃ ad §. et q̄r vidim⁹. Sc̄da est qualiter acq̄rat. et hec expedit ab illo §. ⁊ q̄r. vsq̃ in fi.

r ¶ Marchio. q̄ autem dicantur marchiones/ comites/ duces/ capitanei/ valuasores maiores vel minores: ⁊ etiã minimi: dicitur. ĩ. quis dicatur marchio dux vel comes. c. qui a principe. Accur.

f ¶ Feuda accipiunt. Et ista feuda et superiora proprie iure feudi olim concedebant. alia vero feuda q̄ a maioribus alijs impẽdebant: iure feudi nõ iudicabant. vt. ĩ. e. §. notandũ est autẽ. hodie aũt idẽ obseruat in minoribus et minimis q̄d etiam in maioribus. vt. ĩ. de natu. fe. c. j. et. ij.

tempore sic erat in dominorum potestate connexum: vt quando vellent possent auferre[a] rem in feudum a se datam. postea vero eo ventum est vt per annum tantum firmitatem haberet: deinde statutum est vt vsq ad vitam[b] fidelis produceretur. Sed cum hoc iure successionis ad filios non pertineret: sic progressum est vt ad filios deueniret in quem scilicet dominus hoc vellet beneficium confirmare. quod hodie ita stabilitum est vt ad omnes equaliter filios pertineat. ¶ Cum vero[c] Conradus romam proficisceretur/ petitum est a fidelibus qui in eius erant seruitio/ vt lege ab eo promulgata hoc etiam ad nepotes ex filio producere dignaretur[d]: et vt frater[e] fratri sine legitimo herede defuncto/ vel filius in beneficio quod eorum patris fuit succedat. ¶ Si autem vnus ex fratribus a domino feudum acceperit: eo defuncto sine legitimo herede frater eius in feudum non succedit: quod et si communiter acceperint/ vnus alteri non succedit/ nisi hoc nominatim[f] dictum sit: scilicet vt vno defuncto sine legitimo herede alter succedat: herede vero relicto alter frater remouebitur. ¶ Hoc autem notandu est q licet filie vt masculi patrib9 succedant: legibus[g]

a ¶ Auferre. quod adhuc obtinet in feudo guardie et castaldie quod datur pro mercede alicuius rei. scz quod post annum potest auferri: etiam precio pro eo dato non restituto: nisi ad certum tempus datum sit. vt. j. de feu. guar. c. item illud quod datur. et. j. de conten. inter do. et va. de inuest. feu. §. insuper sciendum est. nisi forte velis dicere q illa capitula loquant sm antiqua tepora sm q h generaliter dicitur. contrarium tame videtur dicedum: ideo quia illa duo capitula posita sut post istud.

b ¶ Usq ad vita vltra no. & hoc adhuc obtinet sm rigorem consuetudinis in feudo marchie/ ducatus/ comitatus/ vel alterius regalis dignitatis ab iperatore dato. quoniam illud feudum finitur cum persona accipientis. quia heres in eo no succedit nisi iterum ab imperatore inuestiatur. vt. j. de feudo mar. c. j. licet illud hodie videatur vsurpatum. vt. j. de ali. feu. §. in feudo comitatus.

c ¶ Cum vero. hic inueni. c. in quibusdam libris. sed male. tu tamen habeas. §. insuper inueni glo. talem vacat c. propter inferius. c. si duo. scilicet. j. de feu. mar. du. et co.

d ¶ Producere dignaretur. subaudi quod dignatus est facere. promulgauit enim legem in qua hec continentur que hic dicuntur. et quedam alia. c. vt in lombarda. de bene. et terris tributa. l. fina.

e ¶ Frater. sic ergo frater fratri succedit i feudo paterno/ scz cum sine legitimo decedit herede. Sed pone fratrem decessisse qui extraneu herede instituit/ nuquid ob hoc priuabitur frater illius cum ille heres institutus per omnia legitimus reperiatur. arg. ff. de ver. sig. l. lege. Rn. nequaq priuabit. qm istud est intelligendu de eo legitimo herede cui scz deferebat ab intestato hereditas: & no sic de illegitimo. i. de eo q de iure institui no valet: sed ideo cotingit hoc quia potius principali prouidentia q eius iudicio hoc feudum ad fratrem perueniret: et ideo in extraneu transferre non valet. arg. ff. de adop. si arrogator. §. j. na et a maiorib9 potius hoc intelligit habere q a fratre. vn intelligo fratre fratri debere succedere ex quacuq ca feudu amittat: dum tn culpari no possit is qui succedere intendit. argu. ff. de inter. & re. l. iij. ita tn succedit vt si dominu i aliquo offendit ei satisfaciat: alioqn tali bnficio indignus videtur. vt ex costitutione iperatoris corradi manifeste colligit: q est in lobar. in ti. de be. & ter. tri. l. vlti. Sic & legitimus velut proximior fratre excludit. hoc aut ita intelligit si fuerit masculus. femina em non succedit in feu. nisi ex pacto. vt. j. de suc. feu. §. filia vero. et. j. eo. §. hoc autem notandum. nisi sm quosdam si fuerit feudum maternum. vt. j. de na. suc. feu. c. j. licet videat contradicere. j. de feu. fe. c. j. Item hoc sic intelligatur. s. si no felonia predecessor feudu amiserit. nam tunc proximior expellit & vlterior admittit: nisi dns gratificatus proximiori fuerit & ei feudum concesserit. vt. j. quemadmo. ad filiam feu. perti. c. si quis sine filio masculo. et. j. si vasal. feu. pri. cui deferatur. c. vasalli feu. quod vero dixi feminaz no posse succedere sic veru est nisi feudu a dno redemerit: vel nisi dns pter seruitiu pris id ei dederit: tunc enim ab aliquo ex parentbus suis no est inquietada. vt. j. quead. feu. ad filia perti. c. si quis sine filio masculo.

f ¶ Nisi hoc nominatim. sic ergo expressim p pactu lz qd al's non liceret. vt & al's est ar. C. de pig. l. iij. & ar. ff. de the. emp. l. labeo. sm q de hac materia & pro & cotra satis potes colligere in libello disputationum dni Py. ij. charta. rub. licitu est tacite &c. cum duabus sequentibus rubricellis. Istud autem quod dicitur hic sic est intelligendu: nisi emptu fuerit de comunibus bonis cum insimul starent & dno sciente. vt. j. de bene. fra. & qualiter fra. suc. in feu. c. si quis acquisierit bene. nec ob. qd legit in illo titu. de duob9 fratribus de nouo bn. inuestu. ca. si duo fratres in communi causa. qr ibi loquitur quando dno feudi ignorate de communi pecunia emebat. et hoc est qd dicit ibi: ne forte inuitus dns &c. sic ergo cuius fuerit pecunia de qua feudu emit multum interest. argu. tn cotra est als. quia no interest de cuius pecunia emitur: sed cuius nomine emitur: nisi casualia notent. vt. C. de rei ven. si ex ea pecunia. & C. coia vtriusq iudi. si patruus. & C. de pba. ad probatione. casualia aut his tribus carminibus coprehenduntur. Fit res dotalis numis dotalibus empta. Fitq pupillaris nummis res empta pupilli. Et ne conuertas: idem de milite credas. vt. ff. de iure do. cu vir. §. vlti. al's est ibi. l. res que ex. & ff. solu. ma. si cum dote. in fi. & C. de rei ven. si vt proponis. sed quod in ver. primo cotinetur falsum puto. vt. C. de iu. do. l. si ex pecunia.

g ¶ Legibus. quod verum est. sed alio modo succedunt iure romano. alio modo iure lombar. iure enim romano succedunt tam masculi q femine: & per se et cu masculis equaliter: quoniam sublata est differentia sexus. vt. C. de suis et legi. li. aut. in successione. nec enim debet propter hoc solum puniri q femine nate sunt. vt. C. de legi. here. l. pe. Quid enim peccauit natura q masculos non procreauerit. C. de li. pre. vel exhe. l. vlti. extantibus ergo filiabus legitimis tanq legitimis successoribus naturales filij omnino excluduntur. vt. C. de na. lib. quasi per totum. et in auten. ibi signata. Preterea si pater dotauerit filiam: nichilominus veniet ad successionem patris/ etiam si pacta fuerit cum patre se nullum regressum habituram ad bona paterna. vt. C. de colla. pactum. et. C. de pact. l.

Uide ... Bal. ... aliter.

Licet p pactum qd al's non liceret.

Feminea p̃textio absq alia occasioe no punitur.

tamē a successione[a] feudi remouentur similiter et earū filij: nisi specialiter dictum fuerit vt ad eas pertineat. Hoc quoq̄ sciēdū est ꝙ bñficiū hoc ad veniētes ex latere vltra fratres patrueles[b] nō ꝓgredit̄ successiōe ſm vsum ab antiquis sapiētib⁹ cōstitutū: licet moderno tēpore vsq̄ ad septimum gradum[c] sit vsurpatū: quod in masculis descendentibus hodie nouo iure vsq̄ in infinitum[d] extenditur.

¶ Feudum quod datur a capitaneis vel regis valuasoribus propriam habet naturaȝ: quod vero a minorib⁹ datur propriā naturam nō habet: duobus casibus exceptis qui in littera cōtinentur. Bal.

¶ Notādum est autem ꝙ illud beneficium quod a regis capitaneis atq̄ regis vel regni valuasoribus † alijs impendit̄ proprie iure feudi censetur. Illud vero quod a minorib⁹ in alios transfertur non iure feudi iudicat̄: licet aliter in curia Mediolanēsi obseruetur[e]. sed quādo[f] voluerit recte[g] auferre ‡ queūt: nisi romam cū illis in exercitiū perrexerint. quo casu iure feudi trāsit ꝛ adiudicatur: vel nisi aliquid propter feudū acceperint tunc eñi nisi restituto precio auferre non possunt.

¶ De feudo guardie et castaldie

¶ Feuduȝ guardie ꝛ castaldie et illud quod pro mercede alicuius rei datur elapso anno reuocari potest: nisi ad certum tēpus def. sed si castaldi nomine proprij feudi dicant se possidere non defendunt sibi possessionem: nisi de suo iure probent. hoc dicit Bal.

Item illud quod datur nomine castaldie vel guardie ꝛ ꝓ mercede alicui⁹ rei/ trāsacto anno pōt iure auferri: etiā ꝑcio ꝓ eo dato nō restituto: nisi ad certū tempus datum fuerit.

¶ Si vero castaldi[h] aliquid nomine proprij feudi possederint:

pactū. filij eñi meritis paternis magis sunt ad obsequia paterna prouocādi q̄ pactionibus astringendi. vt. C. de inof. testa. l. qñ. §. j. iure autē lombardo nō succedūt ita femine sicut masculi: q̄uis eñi iure lombardo filia legitima si sola remaneat totā patris hereditatem habere debeat: vt in lōbar. de succes. si q̄s lombardus. et de ho. libe. §. si q̄s lōbardus. tñ si remāserit vna cū filio legitio masculo ipsa habebit tm̄ tertiā partē hereditatis et masculus duas vt in lōbar. de succes. l. ij. et. l. vj. preterea iure lōbar. legitima filia nō excludit naturales: īmo hȝ tm̄ tertiam. et naturalis vnus vel plures aliā tertiam ꝛ curia regia vel alij parentes aliā tertiā. vt in lōbar. de succes. si q̄s dereliquerit filiā. legitimus ꝓo fili⁹ haberet duas partes ꝛ naturalis tertiā. vt predi. tit. l. j. Itē si pr̄ dotauerit filiā nō veniet ampli⁹ filia ad ei⁹ successionē. vt in lombar. preō. ti. si pr̄ filiā suā aut frater. Item iure lōbar. filius legitim⁹ nat⁹ post donationem quā pater fecit oīz bonorū suorū reuocat eā totam post mortem pr̄is. filia vero tm̄ tertiā partē. vt in lōbar. predi. ti. si q̄s se desperauerit. ꝛ preterea filia iure lombar. non recipit compositionem patris occisi. sed masculus tantum vel alij parentes: ideo quia faidam leuare non potest. vt in lombar. de ho. li. ho. si quis longo. dicitur autem faida. i. inimicitia. vt in lōbar. de pla. li. ho. l. in omnibus. et titu. de succes. si fuerint filij.

a ¶ A successione feudi. hic ergo aliud statuit q̄ in legib⁹ obseruatur: nimirum legū romanorū non vilis est auctoritas: nō tñ vsq̄ adeo vim suā extendunt vt consuetudinem vincant aut mores. vt. j. de cog. feu. c. j. in isto. §. notare licet deteriores esse conditiones mulierū q̄ viroꝝ. ꝛ hoc est qđ dicit̄. ff. de sta. ho. l. in multis iuris. sed quare hoc cōtingat quero: R̄. quia dominū iuuare non possunt nec pugnam facere. quibus insto: q̄ filij earū possunt: tamē remouentur ſm quod hic dicitur. est ergo pro ratione voluntas.

b ¶ Patrueles. patrueles fratres dicūtur qui ex duobus fratribus nati sunt. nam qui ex sororibus nascuntur ipsi cōsobrini proprie appellantur quasi consororini sint: licet vulgus omnes consobrinos appellet. vt institu. de gra. cog. §. quarto. et. ff. de gra. l. j. §. quarto gradu.

c ¶ Gradum. al's gradum. al's geniculū. gradum plus est assuetum q̄ geniculum. sed sunt equipollentia in significato. ꝛ quidam non habent verba sequentia vsq̄ in infinitū. quod autem dicit gradum sic intellige: vt si contentio inter eos collaterales et curtem regiam fuerit de feudo debent iurare cum legitimis sacramentalibus suis. xij. ꝛ feudum paternū esse: ꝛ se illis qui acquisierūt propinquiores esse: et in septimo geniculo eis pertinere. vt in lōbar. de succes. l. ij.

d ¶ Usq̄ in infinitum. hic ergo colligitur ꝙ infinitas rei licitū vel illicitum nec iuuat nec excludit. arg. ff. de bo. po. cōtra ta. l. ij licȝ cōtra al's dicatur scȝ ꝙ infinitas est vitāda. vt. ff. de dāno infec. qui bona. §. vlt. ꝛ de testi. l. j. ꝛ no. de hac materia plene in libello disputa. py. iiij. char. ru. quod illicitum est ꝛc.

e ¶ Obseruetur. quia omniū equalis est conditio.

f ¶ Sed quando hoc refert̄ ad ꝓxi. illud nō aduersi. licet aliter in curia.

g ¶ Recte. hoc intelligo ſm sua tpa olim enim licebat minoribus valuasoribus deuestire vasallos suos quandocunq̄ volebant. et principi vel maioribus valuasoribus nō erat permissum: ꝛ sic concedebat minori qđ maioribus denegabatur. argu. ad hoc. ff. de ritu nup. obseruandū. ar. ꝯ. ff. de offi. pre. barbarius. hoc tamen hodie mutatur: quia idem est in minori quod in maiore dicebatur. vt. j. de na. feu. in fi. et. j. de feu. datis minimis val. c. si minores. sed nouissimo iure feu. sine certa et conuicta culpa amitti non debet. vt in lombar. de bene. et feu. et terris tribu. l. vlti. et. j. de feu. sine cul. non amitten. c. j. et titu. quo tempo. miles inuesti. pe. debeat. c. iij.

h ¶ De feudo guardie ꝛc. Al's itē illud. al's itē aliud. al's illud aūt. al's. c. ꝛ al's. §. sed. c. debet esse nō. §. q̄ habet rubricam vel habere debet vt hic: qua vtimur in nr̄o apparatu.

Item. si vero castaldi. dr̄ castaldus siue actor cui res dñi cōmittunt̄ gubernāde. vt. C. de sa. sanc. eccle. l. iubemus. circa prin. ꝛ in lōbar. de acqui. ac. re. l. j. vt al's dr̄ hyconomus: cui gubernanda res ecclesie mādatur. vt. C. de sac. san. ec. iubemus. circa prin. villicus aūt dicitur qui ad fructus percipiendos preponitur. vt. ff. de insti. si cum villico.

† hi ſm Alci. sūt duces/ comites vel marchiones

‡ Facit glo. pe. c. que in eccl'arū extra de consti.

Leges romanorū cōsuetudineȝ non vincunt.

a Sibi defendere.ignoranter accipiēdo quod erat proprium feu.simplex pro gastaldia:alioquin preiudicium fieret sibi:vt.C.de ac.emp.ꝛ ven.l.si seruus.
b Testatum.hec tamen adiectio plerisq3 non placet.

[illegible]

Si pro als.c. et als .§.sine rub.q hic est. vel dz esse ẜm q̄sdā: qꝛ hic in apparatu nr̄o vtimur. als habet h glosa talis. vacat hoc ca.ꝑpter inferius si quis inuestitus.ꝛ hic potest esse ti.qui suc.te.
d Archiepiscopus.possunt ꝙ huiusmōi clerici feudū cōstituere. sed hoc est intelligendū vt no.l summa cōstituebat oli ꝛc. ſʒ licet feudū dare possint non tñ cognatis dabunt.C. de sac.san.ec.l.iubem⁹.ꝛ in aut. ibi posita. q̄buscunq3 modis.ꝛ ē no.ꝙ si psona ecclesiastica facit iuestiturā d̄ feudo qđ ab alio detinet̄ āteq3 sibi aperiat̄: ꝙ non tenet̄ successor eius ꝛ si pure aliquē inuestierit: exinanitur feudum. ꝙ si sub cōditione fecit inducit inuestiturā: ꝛ ecōuerso precedente vasallo in uestiturā recusare nō valet. secus aūt est in persona priuati.qꝛ tūc vtriusq3 successor obligat.ꝛ h pōt eē ti.q̄ suc.feu.c.si q̄s iuestit⁹fuerit.ꝛ.i̅.si de feu.contro.fue.c.moribus.ꝛ est quoq3 no. ꝙ in clericorum inuestitura pariter admittūtur testes pares ꝛ extranei. vt .i̅.si de inuesti.inter do.ꝛ vas.lis oritur.c.j.§.si autem se vēturum.et hoc cum in rebus ecclesie faciunt inuestituram: quia secus est cum de suis ꝑprijs.vt.i̅.qui test. sunt neces. ad proban.no.inuesti.c.j.circa prin.Accursius.
e Pares eius curie.aut breue testatum : aut forte alijs euidentissimis probationibus.
f Ratam habere.hic pōt no.ꝙ ratione adiiecti ꝑsumit̄ quid adeptū nisi ꝑbet̄ concessum.vt ar.ff.de postu.l.j.§.itē

Alua. s.ti.j. su tex. di it breue testa ū eē pu licū in trumētū

non valebūt propterea possessionem sibi defendere[a] nisi per pares curie vel breue testatū[b] potuerint probare se anteq̄ȝ castaldi essent vel postq̄ȝ desierūt esse/inuestituram accepisse.

[illegible]

[illegible]

Si pro[c] archiepiscop⁹[d]/episcop⁹/vel abbas/vel abbatissa inuestituraȝ eius feudi qđ ali⁹ detinebat eo tenore alicui dederit vt post decessum ei⁹ qui possidet habeat:et ante decesserit archiepiscopus q̄ȝ ille qui feudū possidebat:successores eorum non cogunt̄ eā inuestiturā facere vel cōfirmare etiā si pares[e] ei⁹ curie adsint testes vel breue testatū inde sit:nisi ille q̄ inuestiturā acceperit noīe ei⁹ feudi in possessioneȝ missus sit eo cōsentiēte qui detinet. Sed si ille q̄ fundum possidet prius decesserit q̄ȝ ille qui inuestituram fecit: iure cogitur eam ratam habere[f]. Laici vero hiſdem modis omnibus quibus supra diximus si alijs inuestituram dederint heredes eoruȝ si rationibus claruerint / omnimodo eam adimplere compelluntur[g].

[illegible]

[illegible]

Si autem[h] controuersia inter dominū ꝛ fideleȝ de fundi inuestitura fuerit/qđ iuris sit videam⁹.et si inuestitura facta fuerit coram paribus[i] curie:aut in breui testato[k]: recte eum qui inuestitus est cogit̄ dn̄s mittere in feudi possessionem[l]. Si vero fuerit in possessiōe[m] ꝛ mota fuerit ei controuersia a dn̄o: ei defensio detur propter possessionem. Si autem non fuerit

senat⁹.ꝛ.ff.d̄ infa.l.furti.ꝛ.C.de iſa.decreto.ar.ꝰ.ff.de do.inter vi.ꝛ vx.si spōsus.§.ij.ꝛ de ma.te.si q̄s liber.ẜm etiā ꝙ d̄ hoc no.ꝑ ꝛ ꝰ in libello py.car.ij.rub.licitū est q̄đ rōne adiūcti.ꝛ rub.ꝯtra seq. Sʒ huic.§.est ꝰ.i̅.si de inuesti.inter do. et vas.lis ori.§.si aūt lis.Sʒ illud itelligo qñ in possess̄ōe fuit castaldus.hic igit̄ non ꝑsumit̄ fuisse datū nisi ꝑbet̄ cōtra.sicut ꝛ peculiū illius q̄ manumittit̄ in testō vel i vltima volūtate. vt C.d̄ pec.ei⁹ q̄ libertatē meruit.l.vna
g Compelluntur.ꝛ est rō: qꝛ successor predictoruȝ nichil hʒ a ꝑdecessore: vnde eius factū nō tenet̄ habere ratū: sed in herede sec⁹. Azo. q̄a ex qua ꝑsona q̄s lucrū capit ei⁹ q̄q3 factū ꝑbare tenet̄ etiā si q̄ñq3 iure factū nō eēt.vt.ff.de re.iur.ex qua.ꝛ.C d̄ lib.cau. si ab eo.

[illegible]

Si aūt. quidā habēt hic talē rub. si cōtrouersia fuerit de inuestitura feudi: qua nō vtimur in nr̄o apparatu.et q̄dā habēt glosatū vacat hoc c.ꝑpter inferi⁹.c. de cōtrouersia feudi apud pares curie terminā da.c.si inter dn̄m.Accur.
i Corā parib⁹ q̄ debēt intereē no ue iuestiture:si tamen pares habet dominus: si auteȝ non habet tūc sufficient extranei .i̅. qui test.sunt ne.ad probā.nouā inuestiturā.c.j.Accursius.
k Breui testato.ꝛ paribus cōfirmato saltē duobus vel tribus:vt.i̅.q̄đ sit inuesti.§.nō em̄.ẜm mediolanē.aliud obseruat̄.vt.i̅.qui test.sunt ne.ad proban.nouam inuesti.c.j.
l Possessionem.s.vacuam.ꝙ si differat omnem vtilitatem ei prestabit.vt de no.fide.for.c.inuestitura.nec liberabitur dn̄s soluendo interesse si cum peniteat inuestituram fecisse.vt.i̅.si de feu.contro.fue.c.si facta inuestitura.
m In possessiōe. in qua stetit ad min⁹ ꝑ annū ꝛ dn̄o sciēte ꝛ nō ꝯtradicēte:nec als iusta ignorātia:vel parui tēporis

Adiunctū facit q̄đ ꝑsumi adē ptū nisi cōcessuȝ probet̄.

O

in possessione[a] nec supradictis modis poterit probare: tunc illius erit defensio qui inuestituram dicitur fecisse. Si vero feudū aliquis habuerit de quo nulla controuersia est: et dixerit se inuestituram alterius feudi accepisse ab eodem domino/nec in possessione fuerit: nec predictis rationibus probare poterit: licet domini esset defensio[b] ex ordine tamen quia aliunde vasallus est/remittitur[c] domino ex equitate defensio.

¶ Si vasallus legitime probauerit se fouere ius in parte feudi paterni per ipsum possessi: retinere debet etiā in alia parte de qua versatur questio inter ipsum et dominum. hoc dicit ſm Aluaro.

¶ Cum autē quis dixerit feudum ad se per successionez pertinere asserendo illud esse paternum si fuerit in possessione medietatꝫ vel alicuius[d] partis: vel cambium proprietatis[e] nomine illius feudi habuerit/ vel alijs iustis rationibus[f] illud esse paternum probare[g] potuerit iure[h] obtinebit. Si vero probare non potuerit predicto modo dabitur ei defensio cum duodecim sacramentalibus.

¶ Si vasallus possidet castrū nomine recti feudi dominus autem dicat eum nomine guardie possidere/domino incumbit probatio: et si probauerit/ vasallus condemnabitur: nisi vasallus probet se legitime inuestitum a domino postq̄ȝ in guardiam ab eo acceperit: domino vero in probatione deficiente vasallo datur defensio. hoc dicit Bal.

¶ Item si vasallus possederit castrum quod dixerit se pro feudo tenere: et econtra dominus per guardiā dixerit se ei dedisse: domini est probatio. ⁊ si poterit probare: tunc ille qui tenet domino debet restituere vel ꝓbare per pares[i] curtis/ vel per breue testatum postq̄ȝ in guardiam suscepisset/ se a domino pro feudo inuestituram accepisse: domino vero in probatione deficiente/ tunc illius erit defensio qui possidet.

¶ Si creditor emit pignus desinit esse pignus/nisi esset emptio simulata: ⁊ de simulatione constaret per certa indicia. hoc dicit Bal.

¶ Similiter si aliquis possederit castrum vel aliam rem/ ⁊ dominus dixerit se pro pignore ei dedisse: econtrario ille dixerit se accepisse pro feudo: si potuerit dominus probare q̄ ei pro pignore dedisset/ tunc ille qui tenet domino restituet: vel ꝓbet supradicto modo se postq̄ȝ a domino pro pignore accepit feudi nomine accepisse: et si dominus non poterit probare se nomine pignoris dedisse

negligentia cum inique possessionis periurio quandoq̄ȝ domino posset damnum afferre. vt.j.si de inuesti. inter do.et va.lis ori.§.si autem aliquis.

a ¶ In possessione. hic datur defensio possessori propter possessionē.est enim magnū cōmodū possidere.vt.ff.de rei vē.is qui destinauit.qđ puto intelligēdū de iusta possessione: qm̄ si dolo q̄s possessor inuent[9] fuerit nō debet talis possessio sibi ꝓfocinari. vt C.de libe. cau.eā. nec em̄ dolus prius aliquē releuare debꝫ.vt.ff.ꝓ socio. l.verū.§. tempus. Quid ḡ erit si neuť possideat? Rn̄.ei qui cōuenit dabit defensio:q̄a fauorabiliores sūt rei q̄ȝ actores. vt ff.de re.iu. fauorabiliores.⁊ prōptiores sumus ad absoluendum q̄ȝ ad condemnandum. vt.ff.de ac. ⁊ obli. arrian[9].et hoc vbi per oīa paris conditiōis sunt actor ⁊ reus.alioq̄n honestiori deferēduꝫ est sacramentum. ſm quod no.C.de iureiur. in bonefidei. ⁊.j.de con. re. feu.c.sacramentū non semꝑ est dandum ⁊c.vnde que dicuntur hic.de sacramēto dādo possidenti.⁊ in sequē. ca. et in omnibus in quibus hoc dicitur debent intelligi cum determinatiōe predicti.c. sacramentum.

Dolosa possessio nihil cōmoditatis affert.

b ¶ Esset defensio.h̄ sic itelligo. s. vt habeať ratio ꝑsone feudi qđ petitur: vtrum honesta sit:an est persona q̄ facile iuret. ⁊ an sit magnū an paruū feudū qđ a vasallo exposciť. ⁊ an diu domin[9] sine aliqua cōtrouersia sciente vasallo possederit.hec oīa curie cū alteri[9] iudicis arbitrio relinquunť estimāda.

c ¶ Remittitur.id est aufertur.

d ¶ Partis. hic dicitur q̄ obtinere debeat.vasallus si de aliqua parte possessor inueniatur.quod puto intelligendū ſm superius dicta.vt.s̄.proxi.postea detur sibi defensio.

e ¶ Proprietatis.sed vtrum eadē sit distinctio hic queād modum.s̄.e.§.proxi.s.vtrū fuerit ei datū cambiū corā paribus vel in breui testato vel al's. Rn̄.vtrīq̄ȝ.et intelligo q̄ allegat vas.se habere pure nomine proprietatis pro parte illius feudi quod feudū pro parte petit. s. pro illa parte pro qua dicit se nō habere cambium:nam alioquin si haberet cambiū toti[9] feudi nomine ꝓprietatis:frustra experiretur pro feudo.

f ¶ Iustis rōnib[9] hoc est q̄ inuestitura fuerit fctā corā paribus curie: vel q̄ habuit breue testatū.alij ei ⁊ si idonei sūt nō admittunť. vt.j.đ cō. iter do.⁊ va.de inuesti.feu. c.si fuerit contentio.

g ¶ Probare.sꝫ ⁊ si non ꝓbauerit ēt electio iurisiurandi ei dať.si ꝫo ꝓbare. nō potuerit predicto mō: dabiť ei defensio cū.xij.sacramentalib[9]:etiā si non possideat totum feudum vel partem: vel ꝓ eo aliquid. Accur.

h ¶ Iure.adeo vt eū solū iurare sufficiat sine testibus qn̄ possidet. vt.j.s. de inue.inter do.⁊ va.lis oriť.§.si q̄s se vl' ꝑsem. ⁊.§.sin autē.nec est cōtra p̄dictū ca.si fuerit contro.in.do.⁊ va. c.si tn̄ cōtentio. q̄r illa determinať ꝑ istā vt distinguať sit dn̄s an fidelis vel ibi constat feudum: sed dubitatur esse paternum an collaterale: in ca.si fuerit/nō constabat q̄ vnq̄ȝ fuerit feudū. Accur.

i ¶ Per pares curtis. in hoc ⁊ in seq.§.sic opponiť. aut inficiať se habere noīe guardie: aut nō inficiatur.si nō inficiať ad q̄d probat dn̄s. Itē si inficiatus fuerit ad quid postea audiť cū illi denegeť audientia q̄ ꝓpriā scripturā negauerit.vt.C.de nō nu.pecu. auť.contra q̄ ꝓpriā. Itē queriť in isto.§.et seq.ad q̄d deferať iusiurandū vasallo si dn̄s in ꝓbatione deficiat:cū actore nō probante reus ⁊ si nichil prestiterit obtinebit.vt.C.de edē.qui accusare. Rn̄.ad cautelā hoc facit iudex sicut ⁊ in.C.de iureiurā.l.in bonefidei,⁊.ff.de iureiur,admonendi,nō est cō

tra.s.de feu.guardie:vt ibi notaui.
a De manso.in isto §.talis notatur distinctio.aut dñs aliqd sibi reseruauit:aut nõ.si nõ sibi reseruauit aliqd: aut est vas.in pos.aut non.in primo casu tenet ,pbare vasal.inuestituram:et hoc facit retẽtio dñij.in scdo vero qñ nichil sibi refuauit si nõ est in possessione idẽ est.si vero possideat non probabit inuestiturã: sz ita esse iurabit.
b Refuauerit. ,psumit em̃ q dñs incrementum retinuit eo q aliqd sibi in curia refuauit.vñ vas.obtinere dz z de incremẽto spãliter inuestiturã factã esse ,pbare habet necesse. Uel dicas refer re vtrũ sit decretũ vel latẽs incremẽtum.vt si sit discretũ sicut ẽ isula ptineat ad dñm:si latẽs ad vasallũ. vt ff.de vsufruc.itẽ si fundi.§.j.et.ij.
c Probare.qualisqualis ergo retentio dño ,pdest: vt hic.et.s.titu.j.§.item si qs feud.
d Pertinebit.s.isto.§.no.q lz reso luto iure datoris et ius acceptoris resoluit. sile.s.ti.j.§.rursus. et. C.si pign⁹ pig.da.fu.l.j.Sed qro nunqd iste q̃ secũdo loco possidet iure feudi si velit pori dño fuire an sit expellẽd⁹? Rñ.nõ fm iura ista.vt.j.qua.olipo.feu. aliena.c.j.verum hodie forte poterit:sed vtrũ poterit vel nõ poterit.j.plenius determinabit. Ac.

erit defensio illius q̃ possidet.
Si quis de manso[a] vno feudi nomine inuestituram acceperit:et dixerit q omne incremẽtum pertineat ad eum per inuestituram:si dominus reseruauerit[b] sibi aliquid in ipsa curia:tunc oportebit fidelem incrementi inuestituram per pares curtis vel per breue testatum ,pbare[c]. Sed si dñs in ipsa curte nil sibi retinuit: tũc oẽ incrementũ iure feudi fidelis obtinebit. Si ,pro fidelis in possessione incrementi fuerit: nõ oportebit eum inuestituram ,pbare/sed iurare.

[illegible]

Rursus si aliquis acceperit inuestituram feudi cum omni incremento qđ ei obueniret et aliquid accreuerit viuente eo a quo acceperit/ ipsius erit et si ille qui inuestituram fecit sine herede decesserit/ et feudum reuersum fuerit ad eum a quo ipe tenuerit vel ad aliũ: quicquid post mortem ei⁹ qui dedit accreuerit/ad eum pertinebit[d] ad quem regressum fuerit.

[illegible]

[illegible]

Quia supra dictum est quibus modis feudum acquiritur et retinetur: nunc videamus qualiter amittatur. Si enim dominus prelium campestre habuerit et vasallus eũ morantem in ipso prelio dimiserit non mortuum nec ad mortem vulneratum feudum amittere debet[e]. Item si fidelis cucurbitauerit[f] dominũ/id est cum vxore eius concubuerit[g] vel cõcũbere se exercuit[h]/aut cũ ea turpit luserit[i]:vl' si cũ filia aut cũ nepte ex filio aut cũ nupta filio/aut cuz sorore dñi

abscissis aufugit:vtpote oĩno inutilis ad dñi defensionez? Rñ.nõ priuabit feudo.ar.j.de feu.sine cul.nõ a.§.ij. in fi. nichil eni intererat dñi vasallũ ibi stetisse.ergo a feu.non priuabit cum perinde moritur⁹ erat.vt ar.ff.de condi.ob cau.l.si pecunia.§.vlti.et.C.depo.l.si plures.Sed ɔsueuit qri qđ auxiliũ domino vasall⁹ prestare teneat: nunqd salutẽ suam debebit ,pponere saluti dñi sui an nõ. ar.est q postponere debeat.ff.ad senatuscõ. sil.l.j.§.h aũt querit.ƿsi.serui.Sed puto s.fore cẽsendũ:qz non tãtum hz ius dñs in vasallo vt in seruo.licet dicat contrariũ.j.de aliena. feu.pa.c.si a morte. scilz q debeat dñm a morte liberare si potest.
f Cucurbitauerit.quod hic dicit cucurbitauerit verbũ est. inde cucurbita nomẽ ,pbale. als dr arga. vt in lõbar.de cõuicijs. l.j.sed in hoc loco qdã habẽt glo.vacant iste cause amittendi feu.,ppt iferiores hui⁹ tit.
g Cõcubuerit. vel cum inimicis dñi amicitias copulauerit.vel aliter contra dñm se habuerit:vt magz ,psumat inimicus q̃ amicus. vt ar. ff.de inof.testa.l.liberi.z.ff.de offi.p̃.vr.l.j.§.cũ p̃ronus sz si dñs nõ placitauerit vas.de culpis cõmissis in vita sua nec heres dz placitare.vt.C.de inof. testa. oĩmodo. z.C.de reuo.do.l.j.et.ff.de ,pbs.l.proculus. Accur.
h Exercuit.hoc iõ qz i maleficijs potius volũtas q̃ effectus inspicit.vt.ff.ad.l.cor.de sic.diuus.et hoc intelligo nisi ,ppter pniam destiterit.vt.ff.ad.l.cor.de fal.l.q̃ falsam.si ,pro ,ppter impossibilitatẽ destitit: affect⁹ est puniẽdus.vt not.in distinc.py.cũ qs hz voluntatẽ delinquendi zc. Uolũtas potı⁹ q̃ effect⁹ in maleficijs inspicitur
i Luserit.puta forte manus ad pectus eius ponendo: vel etiam turpius aduersus dominũ lusit. vt in lombar. qua.qs se defen.de.si quis ãmõ.ludus enim siue lusus no xius in culpa est.vt.ff.ad.l.aquil.nam ludus. Quis enim eos ludos appellat ex quibus crimina oriuntur? vt in cõsti.fede.impe.circa fi.constitutionis.

[illegible]

Quia.s.dictũ est.feudũ amittere dz. nunquid est hoc intelligendũ siue iuste siue iniuste dominus prelietur? Rñ. hoc determinabitur .j. titu.j.hic finitur lex deinde cõsue.re.incipiũt c.j.Sed quero hic si sciat dominũ iniuste preliari cum eum adiuuare non teneatur si eum adiuuare incipiat:et eum postea vt hic deserat:an feudo priuetur? Respon.hec vberius.j. notabuntur.ar.tamẽ est ad hoc q nõ C.de nego.gest.l.tutori.sufficit enim si cui vel in paucis zc.vt ibi dicitur.sed illud quod in hoc.c.dicit intelligo cũ poterat dñm adiuuare:et eum dimisit.qđ autẽ si brachijs

concubuerit[g] (hec ita obtinent si in domo domini maneat) iure feudū amittere censetur[b].

Similiter si dominum assalierit vel castrū dñi/sciens[c] dominū vel dominā ibi esse[d]. Itē si fratrem suum occiderit[e] vel nepotem/id est filium fratris. Aut si† libellario nomine amplius medietate in feudum dederit: aut ꝑ pignore plus medietate obligauerit/ ita vt trāsactum permittat: vel dolo hoc egerit/amissione feudi mulctabitur[f]. His oibus casibus feudum ad dominū reuertitur[g].

Rursus si fidelis minꝰ medietate libellario noie feudum dederit/et sine herede decesserit/ꝛ feudum ad dñm[h] redierit: vel postq̄ ad libellū[i] dederit: vel pignori obligauerit et domino refutauerit: tūc ille q̇ ab eo acceperit nullo iure aduersus dominū se tueri poterit.

[illegible]

Preterea si ille ad quē feudum ꝑ successionē iure obuenire dꝫ consenserit eos inuestire ad quos ſm rectum morem non ptinet: nullo modo ad eū repetēdum regressum[k] habet.

Item si fuerint duo fratres et vnus inuestituram feudi acceperit: si postea feudū cū fratre diuiserit/et ille q̇ feudi partem accepit postea plus medietate vendiderit/et sine herede legitimo decesserit/ feudum ad dominum reuertitur[l].

Itē si qs feudū habuerit in curte dñi sui/ non poterit ipm feudum in aliqua parte libellario noie alicui sine consensu dñi sui dare vl' pignori obliga

a Concubuerit.quidam habent hic in tex.post illa verba statim hic alia (hec ita obtinēt si in domo dñi maneat) quidam non habent.sed credimus illa esse supflua.

b Admittere cēsetur.sed nunqđ hodie et istud est correctum vt nō possit auferri sine certa ꝛ cōuicta culpa? Rñ. nequaq̄.qđ enim spāliter non remouetur quare stare prohibet. vt.C.de testa. sancimꝰ.qc qđ em̄ noua lege nō inuenit̄ expressum illud in cōstitutionibus veterū cōstat esse relictū. vt.C.de ap.l.precipimus. in fi.l.satꝫ tamen puto posse dici cōtrarium. vt in lōbar.de bene. et ter.tri.l.vlti.ꝛ.j. de feu.sine cul.nō amit.c.j.et.ti.quo tempo.mi. inuest. pt.de.c.ij.

† cōcor. c.ij.i gl. ij.ex̄ de feu.

c Sciēs.ita tamē φ crassa ꝛ supina ignorātia cū non excuset. vt.ff. de cōtrahē.emp.l. ꝛ si.§.ignorātia. et de iur.et fac.igno. nec supina. immo vt verius loquar: subaudiēdum est maxime:qm̄ cōtra sacramentū facit.Sed tu instabis nunquid feudo priuat̄ vas.quia sacramentū fidelitatis deserit? Rñ.nequaq̄. vt.j.que fue.pri.cā bene.a.§.illud enim. Sed ibi loquitur qn̄ deierat se subtrahendo:hic autem delinquendo.si ergo sciat vel ignoret dominū ibi esse/feudo priuatur. Item siue ibi fuerit siue non fuerit:licet videat̄ obuiare.j.que fue.pri.causa bene.amit.§.porro.nam ibi loquitur de alieno loco:quoniā sciens ibi dominū eē a feudo nō priuatur.sic ergo ratione loci licitum deprehēditur quod al's non liceret:licet alibi sit contra.vt.C. de tempo. in integ.resti.l.vlti.et hoc ita tam varie:quoniam maiorē iniuriam putauit legislator in eius domo fieri q̄ alibi vt ff.ad.l.iul̄.de adulte.l.quod ait.

Ignorātia crassa nō excusat.

Locus illicitū facit licitum.

d Ibi eē.al's intꝰ.et al's ibi.sed melior lr̄a est intus.

e Fratrē suū occiderit.hic q̄rit̄ cui referat̄ istud suum nūquid ad dominū vel ad vasallum? Rñ.ad vtrūq̄ potest referri.non tamen indistincte.nimirum licet fratrem dñi sui vasallus occiderit:nō tñ ideo feu.amittit.sed istud intelligo nisi in tradendo/id est prodendo hoc fecerit.nam ꝛ tunc si extraneus esset priuaret̄ a feudo:multo ergo fortiꝰ si dñi fratrē ita occiderit.et in hoc casu feu.ad dominū reuertit̄ si vasallus suūipsius fratrem interficiat ad hoc forte vt totam hereditatem habeat: vel similem feloniam fecit: puta hominem occidendo vt amplius in curia stare non possit feu.amittat.verum quia in dominū non deliquit ad proximū agnatum ptinebit.vt.j.an ille qui iterfecerit fratrem domini sui feu.a.c.si quis interfecerit.

f Mulctabitur.nunquid a toto priuabit̄ ratione partis alienate? Rñ.imo in quo deliquit.vt.j.de va.qui cōtra constī.lotha.bene.ali.c.j.hodie non pōt aliquam partem alienare sine domini voluntate.vt.j.de prohi.feu.ali.per fe.l. imperialem.quicquid hic dicatur.

g Reuertit̄.post hoc verbū reuertit̄. et ante.§.rursus. inueni glo.talem.derogatur hoc nostro tempore in curia mediolanensi.

h Ad dominū. hic notari pñt que notauimus.s.ti.j. §.rursus.ꝛ.j.titu. illo. qua.olim po. feu.ali. circa prin. Sed queritur nūquid hic secūdus vas.valeat contra heredem ipsius.experiri cum decesserit sine herede.s.in feu.sed cū herede i aliis bonis? Rñ. hec questio potꝰ facti est q̄ iuris.ꝛ potest determinari ſm qđ legit̄.j.de inuesti. de re alie. c.cū de re aliena. Sed nunqđ eodē mō resoluitur ius acceptionis si culpa sua dñs.i. primus vasal. feudū amittit? Rñ. vtiq̄ nā si ꝑpter inimicitias id accidit: siue alio modo ꝑpter culpam suam ipse tenebitur. vt arg.ff. solu. matri.l. penul.in prin.et.ff.loca.et conduc.l.si merces.§.cōductor. et ar.C.de condi.ob cau.l.si militem.

† cōcor. q̄ dicuntur in.c. ij.cū gl. supr̄.cōsorte. ex̄ de feu.

i Ad libellum.al's ad libellum.al's ad libellarium.

k Regressum.sed nunquid hoc intelliges quocūq̄ modo consentias.i.siue tacite siue express...? Rñ. vtiq̄.vt argu.C.de remis.pig.l.ij.et.l.si hypothecas.et.ff.d regu.iur. l.creditor.in fi.nisi dum tacite consentit intelligat ius suum vbiq̄ durare.vt.ff. qui.mo. pig.vel hypo. sol. sicut.§. non videtur. Item istud intelligo quando ex certa scientia consensit.nam al's potius intelligitur errare q̄ iam cōsentire.vt.ff.de iudi.l.ij.et de iuris.om.iudi.l.si per errorem.ꝛ.j.si de feu.controuer.fue.c.si vasallus. Item cōsentire hic intelligitur qui presens est nec contradicit. vt argu.ff.de decu.l.decuriones.§.vlti.et.ff.ad muni.l.ij. et.C. de fun.li.l.j.li.x.in summa autem hic notādum est φ qui alii consentit ipse sua iura perdit.vt.C.de admini. tuto.l. cum quidam. Accur.

Pñs nō ɔdicens p cōsentiente habet.

l Reuertitur.hoc intelligo quando cōmuniter feudum acceperunt:et nominatim dictum fuit vt alter alteri succederet.nam alioquin nullum esset dubium:et nil operaretur talis prohibitus contractus:quia al's frater fratri nō succederet in feudo.vt.s.qui feu.da.pos.§.ij.Sed tu instabis:quoniam si non delinquat vas.in dominum ad propinquiorem agnatum et non ad dominum feudum reuertitur.vt.j.in qui.ca.feu.amit.§.vlti.ibi quoq̄ ꝛ in dominum delinquere intelligitur:quoniā cōtēnere videtur vt ibidē ostenditur. sic ergo alterius delictum siue factum alteri obesse videtur. sed hoc plenius notabitur.j. que fuit

prima cau.benefi.amitten.§.vlti.z.j.si vasal.feu.pzl.cui de fe.c.vasalli.Accursius.

a ¶Curtē.s.quod vulgo decauena dicit̄.sic ergo ɓm iura ista al's habet vasallus feudum in curte dñi sui.al's extra. et si extra: vel dñs habet districtū.i.iurisditionē:vel non.in primis duob⁹ casibus non pōt aliquā ptez sine dñi voluntate libellario noie dare:sz in vltimo vsqz ad medietatez pōt. vt.s. ppe. et.j.in pluribus casibus vel locis.verūtamē hodie in nullo istorū casuū pōt vasall⁹ sine dñi voluntate id alteri concedere.vt in consti. fe. de.imperialem decet solertiā rc. sic itaqz qualisqualis retentio dño prodest:vt hic. et.s.titu.j.§.si qs de mā so vno.

re. Similiter si extra curtē[a] detinuerit z dominus districtū habuit vel alium honorē: z si alienauerit sine domini voluntate/ iure ad dominum reuertitur.

¶ Episcopi vel abbatē vel abbatissaz vel dñm plebis feudum dare non posse.

¶ Episcopus/ abbas/ vel abbatissa/ vel dominus plebis nō [illegible] Bal.

Item si episcopus/ vel abbas vel abbatissa/ vel domin⁹ plebis feudum dederit de rebus ecclesiarū que eis subiecte sunt et tituli vocātur: nullum habet vigorem[c] ɓm hoc quod constitutum est a papa vrbano in sancta synodo. Hoc est illud quod post ei⁹ decretum fuerit datum: quod autem ante datum fuit/ firmiter pmanere debet. ¶Idem iuris est si prepositus vel abbatissa/ vel alia ecclesiastica persona q̄ antiquitus non sit solita in feudum dare: scilicet vt quod dederit de iure non valeat.

b ¶ Episcopi vel abbatē vel abbatissam. Al's nō est hic rub.seu tit. nec littera capitalis: sed solus.§.et male.

Item si episcop⁹ nullū habet vigorē. hoc qualit̄ sit intelligendū in summa exposuim⁹.vñ istud notādū est:qz qd cōstituit papa vrban⁹ in futurum dūtaxat hz locū.et merito quia nil peccauit antiquitas cum huius decreti foret inscia.vt.C.de testa.l.iubemus.in fi.z.ff.de iure immu.l.j.

d ¶Non admittunt̄. sed qd si masculū relinquit et feminam:nunquid z femina in feudo succedit? Rñ.nō.vt.j.ti.ij. §.ij. nisi forte masculus subito post mortez patris mortu⁹ sit/quasi non videatur extitisse cum non perseuerauerit.vt ff.de iniust.ru.testa.posthumus. nec enim patet locus femine in feudi successione donec masculus superest ex eo qui primus de eo feudo fuerit inuestitus .j.de eo qui sibi vel su.here.mascu.et femi.inue.ac.c.qui sibi.

Esse nō videtur qd parū durat.

e ¶Feudū retinere nō potest.qd hic dicitur plerisqz non placet.vt in lōbar.de bene.a ter.tri.si quis terram.Sed de quo muto sit intelligendū queso michi dicas. aut enim de muto a natura: aut de muto al's scz superueniente casu:sicut distinguitur.C.qui testa.face.pos.l.decretis.de muto a natura nō potest intelligi:quoniā si potuit acquirere:multo fortius dz retinere. si de alio intelligatur sic opponitur: quilibet in vltimo articulo vite mutus efficit̄. Rñ.peritus. amice summam subtilitatē secutus es:igitur loquela tua a iudicibus non est admittēda.vt.ff.qui.mo.pig.vel hypo. sol.sicut.§.si debitori.immo potius est respuenda. vt.C.ad treb.l.pe. et. C. vt ac.ab here.et contra here.inci.l.j.et hoc qd alibi d: simplicitas est amica legibus. vt insti.d fideicō.here.§.sed quia.z insti. de legi.ag.suc.§.sz simplicitatem. sic ergo legitimū factū ppter superueniētiam turbat̄.vt.ff. vnde vi.l.vlt. z in aut.de rest.et ea q̄ pa.§.fi.et.C.de secun.nup.l.j.vel intelligit̄ hic de feudo paterno:qd ɓm quosdā mut⁹/ surdus/ cec⁹/ claud⁹ vel aliter imperfectus nō retinebit: quia feudo seruire non valēt. vt .j. tit. an mutus vel aliter imperfect⁹ feu.reti.c.mutus. Vel intelligas ɓm quod de hac materia in summa ro. in rubri. qui. mo. feu.amit.§.ppter casum.Accur.

Legitimum factū p supueniēs turbat̄.

¶ Femina posita in copula cū [illegible] sim ul cū [illegible] non est. Bal.

¶Quinetiam si quis eo tenore feudum acceperit vt eius descendentes masculi z femine illud habere possint/relicto masculo vlterius femine non admittūtur[d]. ¶Mutus feudum[e] retinere non potest/ scilicet qui nullo modo loquitur. sed si feudum fuerit magnum quo ei ablato se exhibere nō valeat: tantum ei relinqui debet vnde se sustinere possit. et his omnibus casib⁹ feudum amittitur/et ad dominum reuertitur.

¶ De natura feudi[f].

¶ [illegible] Bal.

Natura feudi hec est: vt si princeps inuestierit capitaneos suos de aliquo feudo/ nō potest eos deuestire sine culpa[g]. id est marchiōes z

f ¶ De natura feudi. Al's hic inueni notabile in glo. vacat hoc ca. ppt inferius ca. mut⁹ sed Jacobus Sifredi al's columbi hanc glosam non habet.

Natura.sine culpa.sic̄.j.de feu.sine cul.non.a. c.j.z ti.q̄ tēpo.mi.inue.pe.dz.c.iij. z in lōbar. de bñ.ter.tri.l.vl.ex isto loco colligitur ar.ɓm veteres:q ex psonarū q̄litate z differētia licitū deprehēdit̄ qd al's esset illicitū.ar.ff.de proba.cū de indebito.z insti.ad.l.aquil.§.ij.z.C.de pen.mi.tē de hoc plenius inuenit̄ in libello py.car.ij.in rub. ex personarū qualitate rc.ɓm modernos vero inter maiores z minores nō habetur discretio. item colligitur adhuc q id qd ab initio est voluntarium ex postfacto necessarium efficit̄. vt no.C.de actio.z obliga.sicut. cum suis concordan. item colligitur q licitum est ante quod postea non licebit.vt.ff. de offi.presi.senatuscō.z.ff.de fer.l.j.z.ff.de procu. sed etiā et de iud.sed et si.§.ij.et de infa.solet.et.l.ij.§.j.z.ff.de ritu nup.si quis officio.argu.contra.ff.de iud.l.ij.§.penul.et.ff. de ritu nup.si quis tutor.§.cōpus.Accursius.

Licz antea qd postea nō licet.

a ¶ Precium. hic colligit q̄ nō debet quis duplici dāno affici. simile. ff. de condi. ob tur. cau. si pecuniam. §. pe. et. ff. ad le rho. de iac. nauis. in fi. z. ff. de actio. empti z vendi. ex empto. §. vlti. z. ff. de iu. do. l. iure succursum. z. ff. de pe. sanctio. sz cōtra. ff. de trāsac. q̄ fidē. z. C. de trāsac. cū proponas. et. l. si quis ma. et C. de secū. nup. l. j. Item innuitur hic q̄ feudum emi valeat. vt. j. d feu. da. minimis val. ca. si minores. et de bene. fratris. c. j. et. j. quēad. ad fil. feu. per. ca. si quis sine filio masculo. sed cōtra. j. de feu. da. invicem. l. cō. ca. j. sed dn̄o dante ibi vberius exponet z in summa etiam expositum est.

Feudū emi pōt

comites et ipsos qui proprie hodie appellantur capitanei. ¶ Idem est si inuestitura sit facta a capitaneis et maioribus valuasoribus / qui proprie hodie capitanei appellantur. si vero facta fuerit a minoribus vel minimis valuasorib9 / aliud est: tunc enim possunt deuestiri nō habita ratione culpe; nisi fecerint hostem rome: tūc eīn idem est in minimis quod in maioribus valuasoribus: vel nisi emerint feudū: tunc enim precium[a] restituendum est s̄m antiquum et rationabilem vsum. Moderni autem non ita subtiliter cernentes dicunt idem obseruandum in minimis quod dictū est in maioribus valuasoribus.

¶ De successione feudi.

S Equit. equa liter. hic colligitur in primis q̄ melior est masculorum conditio q̄ mulierum: sicut z in multis no. vt. ff. de sta. ho. in multis. z no. s. qui feu. da. pos. §. hoc autem notandum est: quedam possunt hic notari q̄ notata sunt alibi: vt in summa de suc. ab intesta. est disputatum. inferius autem de suc. tractaturi plenius exponemus que possunt subtiliter indagari. py. et s̄m quod de hac materia in sum. no.

Masculi melior est cōditio q̄ femine.

¶ De successione feudi. †

¶ Si habēs feudum decedat masculis z filiabus relictis: soli masculi succedunt in feudum non filie seu femine. h. d. Bal.

S Equit de successiōe feudi videre. si qs igit decesserit filijs z filiabus superstitibus: succedūt tm̄ filij equaliter[b] vel nepotes ex filio loco sui patris: nulla ordinatiōe defuncti in feudo manente vel valente.

¶ Feudo paterno alienato vel de q̄ est filia inuestita / succedit masculus superstes. h. d. Bal.

¶ Hoc quoq3[c] obseruatur vt si frater meus alienauerit partez suā[d] feudi: vel fecerit inuestire[e]

† Facit ad hanc rub. In no. in. c. ij. ex̄ de consue.

ges Lotha. z fe. j. positas. que si fiat hodie ipso iure non tenet z ad dn̄m libere reuertit: vt dicit. d. l. fede. imperialem qd intelligo verū esse qn̄ feudum erat nouū seu tale paternū ad quod nō veniebat aliqs post alienationem: cū nō habebat agnatos seu descēdentes: z non erat paternū ad qd agnati venditoris venire debebant post mortē eius si ne filijs masculis quoniā tūc ipsius agnati preferūtur dn̄o: sicut olim p̄ferebātur ei in redimendo partem scz feudi alienatā. vt. s. not. est. sicut z alibi dicit q̄ si vasallus culpam cōmittat ppter quā feudum amittere debeat: neq3 filius neq3 eius descendentes ad id feudum vocabunt: sz agnati admittentur. vt. j. si de feu. contro. fue. c. si vasallus. et. j. si vasal. feu. pri. c. si vasallus. sicut ergo olī preferebant agnati domino: ita z hodie preferuntur cum hoc non sit mutatum. quia quod specialiter nō mutatur quare stare prohibetur? vt. C. de testa. sancimus. quicquid enim lege noua non videt expressum: id veteri lege debet intelligi relictum. vt. C. de appel. precipimus. in fi. Dices ergo q̄ hic loquitur de alienatiōe que fiebat olim ante constitutionem Lotharij et federici. olim enim si vasallus alienabat feudum z postea ipsum recuperabat / ipsum tanq̄ feudum retinebat. Hodie vero secus cū statim post alienationem illicitam sit hoc domino apertū. vt. j. quid iuris sit si vasal. post alie. feu. ipsum recu. c. j. Sed videt q̄ dominus omnino debeat agnatis preferri quando vasallus feudum vendidit. quia tunc videtur dominū contemnere. vt. j. in qui. ca. feu. amitta. §. deniq3. in fi. cū vasallus ita in dominum peccat q̄ feudum amittere debeat: non ad proximos sed ad dominum beneficium reuerti debet: vt dominus hāc sue iniurie vltionem habeat. vt in. d. §. circa prin. Sed dicas q̄ ibi loquitur de feudo nouo: vel de tali paterno ad quod non veniūt agnati ex latere veniētes cum non supersint: sed tantum descendētes ab eo qui illud acquisiuit. et ad hoc videtur facere littera ibi posita non ad proximos: et nō dicit agnatos: quasi voluerit intelligere de descendentibus tantum. argu. ad hoc. j. si de feu. con. fue. c. si vasallus culpam committit zc. eodem modo potest intelligi quod legitur. j. an ille qui in. fra. do. sui. c. si quis interfecerit. licet alibi dicatur q̄ ille proximus est quē nemo sequitur. vt. ff. de verbo. signi. l. proximus.

Culpa vasalli suis heredibus nocet.

Proximus est quē nemo sequit.

c ¶ hoc quoq3. super istud hic glosatuz inueni vacat hoc propter inferius ca. per successionem.

d ¶ Partem suā. i. ad libellū concesserit. quod quidē facere potuit sine dn̄i voluntate. vt. j. de feu. alie. c. j. z hoc contingit ea rōne: q2 pars tm̄ feudi est alienata cum vnū erat feudum tm̄q3 qd ad alios fratres peruenerat ex successione patris seu aui. z ideo dōnec vixerit alienator frater ei9 non poterit petere partem illam alienatam: s̄m q̄ hic. j. sequit si mouatur sine herede masculo nichilominus reuertitur ad me zc. q. d. ante mortē eius nō potest reuerti: immo nec dn̄s poterit eum recuperare nisi demū alienatore mortuo sine herede masculo: subaudias et sine fratre. vt. j. de feu. alie. §. si clientulus fecerit libellum zc. Uel si vis intelligere q̄ hic loquat etiam de alienatione titulo vēditionis facta: dicas q̄ hic loquit s̄m sua tēpora: olim eīn poterat vasallus necessitate suadente vsq3 ad medietatē sine consensu dn̄i feudum vendere. vt. j. qua. olim po. feu. alie. c. j. §. j. z s̄m hoc habet locuz notula py. quā hic no. q̄ sic incipit. hic colligitur fratrem ad partē eius q̄ alienauit zc. nam z tūc quando vasallus vendebat partem sine consensu dn̄i non irritabatur venditio nisi demū mortuo alienatore sine herede masculo. verūtamē si dn̄s volebat eum redimere pro equali precio poterat hoc facere. sz agnatus preferebatur ei et in prohibendo et in redimendo. vt. j. qua. olim po. feu. alie. c. est autem. §. porro sine de bona. hodie vero inhibita est omnis feudi alienatio tā particularis q̄ totalis per le

e ¶ Inuestire. qd ergo erit si frater consentiat fratri sic facienti: nūqd filio preiudiciū facit? z certe videt q̄ nō. vt. C. de lib. et eo. li. l. ij. argu. ff. de adop. si arrogator. z. ff. de sens. emancipatū. sed quō cū teneat affirmare quod defunctus voluit: nec debeat heredi licere quod defuncto non licebat: z maxime cū non possit filius feudum habere: z here-

ditatẽ repudiare. vt. j. an agna. vel fili⁹ defun. pos. feu. reti. c. si contigerit. et ti. de cap. qui cu. ven. c. filius nõ potest. et C. de lib. cau. si ab eo. et. ff. pro socio. heres. et de diuer. & tẽ po. pre. cum heres. sm ꝙ de hac materia potes inuenire in libello dispu. py. ij. char. et pro et contra in rubrica non est licitum heredi &c. et in superioribus rubricellis. Rñ. que opposita sunt loquuntur in feudo paterno: et hoc non est pñũ: sed ab antecessoribus acquisitum: igitur non iure paterno hoc habz nepos. ar. ff. de adop. si arrogator. §. penulti. Accur.

quasi non videantur extitisse. vt no. s. episcopum vel abba. &c. §. quinetiam si quis.

filiã suam: si moriatur[a] sine herede masculo[b], nichilomin⁹ reuertitur ad me: et olim obseruabatur vsq[c] ad quartũ gradũ tm̃ sm quosdam: hoc ideo quia postea nõ vocatur feudũ paternũ. alij autem dicũt vsq ad septimum gradum.

Filia non succedit in feudo licet vasall⁹ decesserit sine herede masculo/ nisi inuestitura facta fuerit in patrem vt filij & filie succedant in feudum. hoc dicit Bal.

Filia vero non succedit[d] in feudo nisi inuestitura fuerit facta in patre vt filij et filie succedãt[e] in feudum: tunc em̃ succedit filia filijs nõ extãtibus[f] vel nisi inuestite fuerit de feudo paterno. In alio ꝟo feudo quod habuit initium tm̃ a fratribus: non succedit vnus alteri/ siue vna inuestitura[g]/ siue duabus inuestituris/ nisi hoc fuerit dictum expressim vt alter alteri succedat.

Qui successores teneantur[h].

Si quis inuestitus fuerit de alieno feudo post mortem eius: vł si quis fuerit inuestitus sub conditiõe aliqua/ vel tempore de quo nullus erat inuestitus: siue premoriatur tenens feudũ/ siue inuestitor/ siue inuestitus inuestitor et inuestitoris[i] heredes tenentur inuestito vel heredi eius veniente tempore vel conditione: licet alij dicant si moriatur inuestitus antequam tenens feudum/ vel ante cõditionem existentem/ vel ante tempus: ꝙ heredes ei⁹ nõ debeãt inuestiri[k]. nam si quis fuerit inuestit⁹ pure de alieno

a Si moriat. si ne filio masculo. vt. j. de aliena. feu. §. inde pt psumi.

b Masculo. hic colligit fratrẽ ad partẽ ei⁹ q̃ necessitate suadente alienauit: vł alio modo a iure suo cecidit nõ admitti do nec supererit alienator: nam & si heres script⁹ rogat⁹ eẽt alicui post mortem suam restituere hereditatẽ suã & condẽnet: et bona eius occupẽtur a fisco: interim veniens fideicommissarius hereditatem petens repellitur: expectanda enim est mors scripti. vt. ff. de iure fisci. l. statius florus. §. fina. et de lega. ij. l. cum pater. §. hereditatem. et. §. ab instituto: et argu. j. de le. cor. §. perfecto. Accursius.

c Usq ad. vij. sed hodie obtinet vsq in infinitũ. vt. s. q̃ feu. da. pos. §. hoc quoq sciendum est.

d Non succedit. nec eius filij. ples em̃ feminini sexus vel ex femineo sexu descẽdẽs aspirare nõ potest ad feudũ nisi ex pacto: vt hic. & j. de gradi. succes. in feu. ca. j. licet em̃ filie vt masculi succedãt patri: legibus tamen a successione feudi remouentur et eorum filij. vt. s. qui feu. da. pos. §. hoc autem notandum est.

Femine ad feudũ aspirare nõ possunt.

e Succedant. hic põt notari illud generale ꝙ licitum est expresse qđ tacite non licet. vt. C. de pig. l. iij. et. ff. de cõtrahen. emp. l. labeo. et. C. de dona. inter vir. et vxo. donationes. cum omnibus cõcordan. sequẽ. in rubricella illa: immo expressim & per pactum licet quod est in lib. dispu. py. char. ij. licet contrarie sint rubricelle ille ibidem precedentes. notari tamen hic potest ꝙ illud locum habet in feudo masculorum: quoniam filia recte succedit matri in feudo sm quosdam. vt. j. de na. suc. feu. c. j. licet videatur contra. j. de benefi. feu. c. j. et super illud succedat: inueni glo. talem in quibusdam lib. sic dicentem. vacat hoc capitulũ ꝑpter inferius: si due. j. de feu. marchie.

Expsse licent q̃ tacite non.

f Non extantibus. vel extantibus et subito mortuis:

g Inuestitura. hoc est dicere siue vnus tm̃ fuerit inuestitus: siue ambo fuerint inuestiti: non succedet vnus alteri nisi hoc dictum fuerit expressim: et alter decedat sine legitimo herede. sm quod hic dicitur. et. s. q̃ feu. da. pos. §. cũ vero. conradus. et. j. de feu. mar. ca. si duo fratres. Accur.

h Qui success. teneantur. hic potest esse titu: qui successo. teneant. rubricella talis est. quid iuris si q̃s fuerit inuestitus de alieno feudo: hac autem non vtimur in nostro apparatu.

Si quis inuestitus. Inuestitura pape potentior est ꝙ iusiurandũ. Itẽ facta inuestitura a laico de alieno feudo l diẽ vel sub conditione sortitur effectũ vasallo mortuo sine successore siue premoriatur inuestitor siue inuestitus siue tenens feudum: sed pure facta inuestitura nõ valet: facta vero inuestitura ab ecclesiastica psona modo predicto non sortit effectũ si pmoriat inuestitor antequam feudum tenens. vel si sub conditione vel tempore antequam cõditio vel tempus existat. Bal.

i Inuestitoris. nimirũ ex qua persona quis lucrum capit: eius quoq factũ prestare tenetur: et si quando iure factũ non esset. vt. ff. de reg. iur. l. ex qua persona. et. C. de li. cau. si ab eo. Accur.

k Inuestiri. et merito: q: per patrem vel testatorem sibi deferebatur: at in ipsius persona locum non habuit: igitur nec hereditas competit. nimirum nec debz permitti heredi quod defuncto non fuit licitum. vt. ff. de diuer. et tempo. prescrip. cum heres. et. ff. quod quis. iu. l. iij. et. ff. de verbo. obli. l. iij. et qua. re. ac. non da. l. j. et de condi. et demon. cui. et de eden. quedam. et in summa in rubricella illa: non est licitum heredi &c. vt no. s. titu. j. §. hoc quoq. super verbo illo: inuestire filiam &c. et sunt hec omnia intelligenda quando non fuerat in possessione missus hic secundus vasallus. vt. s. ti. qui successores teneantur. c. itẽ si quis episcopus. et hoc est quod alibi dicitur possessionis maximum commodum esse. vt. ff. de rei ven. is qui destinauit. Sed opponitur: quomodo potuit hic secundus vasallus in possessionem mitti cum alter possidebat? Rñ. bene: quia potuit aliqua causa interueniente a feudo priuari: et sic etiã ante tp̃s ipsi reo potuit fieri traditio.

Heredi nõ lz qđ defuncto non licuit.

a ℭ Habita inuestitura. s. ꝙ heredes inuestitoris teneant̃ premortuo inuestitore anteq̃ tenens feudum vel cõditio vel tempus existat: vel nisi fuerit. ꝛc.

b ℭ Per. l. lotharij. q̃ est in lõbar. ti. qñ lz rectorib⁹. l. ij. et rubrica de pcarijs.

g ℭ Malignãdo. al's maliciãdo. et al'. aliqñ multa bona. nã et actore nõ pbãte (et si nichil pstitit) reus obtinere debet. vt. C. de eden. q̃ accusare. et fauorabiliores sunt rei q̃ actores. vt. ff. de re. iu. fauorabiliores. et prõptiores sum⁹ ad absoluendũ q̃ ad cõdẽnãdũ. ff. de ac. et ob. arrianus.

ℭ De cõtẽ. inter dñm et fidelem.

Si cõtẽtio fuerit. per pares. istõ plenius notabitur in titu. quid sit inuestitura. c. j. §. j. in distinctione que ibi fit. ꝛ j. titu. si de inue. iter dominũ et vasallum lis oriatur.

d ℭ Inopia. hic notãdũ est ꝙ innopia probationis emergente cõuolãdũ est ad auxiliũ qđ al's eẽt respuẽdũ. sicut et no. i. C. de hrti. ꝛ ma. qñ. et. ff. de testi. serui. ꝛ. C. de repu. consensu.

e ℭ Hoc ita. vt detur sacramentum vasallo. nam verũ est ꝙ ei datur nisi sit castaldus q̃ possidet. tunc eñ tñ sue. i. dñi religioni stabit̃. alioquin nõ nisi forte venit castaldus q̃ possidet tunc eñ non possidẽti dño sacramẽtũ defertur: et hoc est qđ dicit. nã malignãdo ꝛc. py. meli⁹ tñ puto. s. ꝙ istõ hoc ita refert̃ ad pxi. dictum vt ita exponas: hoc ita vt scʒ p sacramẽtũ id est p iusiurandum dñi possidentis cũ xij. sacramẽtalib⁹ dirimat̃ nisi clientul⁹ sit castaldus. ꝛc. tũc ei tñ sue. i. dñi religiõi statur ita ꝙ solus iurabit: et nõ habebit necesse iurare cũ. xij. sacra. sed alibi est in tex. non stabit̃. ꝛ ẽm h̃ nõ dʒ esse in tex. v̈bũ illud: i. dñi: sed debebit referri illud verbũ sue / tñ ad cliẽtulũ et nõ ad dñm: ꝛ ita dicas tñ sue. i. clientuli religioni non stabit̃ nisi habeat testes ꝛc. ꝛ ẽm hoc magis cõgruit lr̃e prior expositio.

f ℭ Cliẽtul⁹. huic sil'e est. C. de re. cre. et iureiu. in bone fidei. et merito no. ꝙ possessori defertur iusiu. tum possessoris fauore: tũ q2 re⁹ est. nimirũ (vt. s. dictũ est) maximũ est possessiõis cõmodũ: qm̃ melior est possidentis conditio q̃ petentis vt hic. et. ff. de sal. inter. l. j. et. ff. de pig. si debitor.

feudo non valet habita inuestitura[a]. hoc ita ẽ nisi fuerit fctã ab aliq̃ ecclẽiastica psona: tunc eñ si pmoriat̃ inuestitor añq̃ feudũ tenens / vel conditio vel tp̃s existat / non obligatur successor illius: ꝛ hoc pbatur per legem lotharij[b] de precarijs. ꝛ hoc intelligendum est in vasallis qui feudi successionem non habent.

ℭ De contentione inter dominum et fidelem de inuestitura feudi.

ℭ Ista contentione inter dominũ et fidelẽ de inuestitura decidi dʒ vel per pares curie testimoniũ perhibẽtes: vel p iuramentũ possessoris iurantis cũ xij. sacramẽtalibus. Bal.

Si contentio fuerit inter dominum et fidelem de inuestitura feudi: p pares[c] curie dirimat̃. Alij eni testes etsi idonei sint / admittendi non sunt: inopia[d] tamen probationum dirimat̃ per religionem cliẽtuli possessoris feudi: vel cum. xij. sacramentalibus ẽm quosdam. Ceterum si dñs possideat / etiã p suũ iusiurãdũ cũ. xij. sacramẽtalib⁹ dirimat̃. hoc ita[e] nisi cliẽtulus[f] sit castald⁹ vl' actor dñi tunc eñ tñ sue. i. dñi religioni stat̃ / nisi habeat testes pares

idoneos: nam aliqñ malignãdo[g] multa bona auferunt̃ dño hoc mõ: et hoc colligit̃ p legẽ q̃ est in titulo de acq̃sitõe actorum regis in lõbarda. idem dicendum est de guardia.

ℭ De pignori dato feudo quid iuris sit.

Similit̃ si q̃s voluerit dicere de pignore[h] sibi dato se inuestitum esse / non credatur suo iuramento: sed testibus idoneis paribus domus vel curie. ℭ Insuper sciẽdum est feudum guardie et castaldie quacũq̃ hora vult auferri posse a dño / scʒ post annum[i].

ℭ De contẽtiõe inter me et dominũ de portione feudi fratris mei defuncti[k].

ℭ Fratri supstiti defert̃ iusiurandum si partẽ habeat in feudo de quo est cõtentio inter eũ et dñm: sed si nullã habet partem datur dño. Bal.

Si cõtẽtio[l] fuerit inter me et dñm de portiõe feudi fratris mei defuncti: dicẽdo paternũ eẽ ꝛ sic me debere succedere: ille vo minime tãq̃

h ℭ De pignori dato feu. q̃d iuris sit.

Similiter. de pignore. hoc intelligo locũ habere qñ de pignore cõstabat. alioquin pbatio incũbit domino. ꝙ si pbare nõ posit se pignori dedisse: restituere dʒ eũ dño: vel probare p pares curtis vel breue testatum / ꝙ sibi in feudum dederit. postq̃ p pign⁹ accepit. vt. s. de contro. inuestitu. §. sil'r si aliq̃s. Huic obuiare videt̃. C. qui po. in pig. ha. si generaliter. aut̃. itẽ possessor. Rñ. illud locũ hʒ qñ inficiabat̃ rẽ fuisse illi⁹: sʒ h̃ bene cõfitebat̃ rẽ dñi fuisse. lʒ diceret sibi obligatã. p pignore nõ esse. Uel aliter dicim⁹ q2 põt itelligi iste. §. scʒ qñ dñs in pbatione defecerit: et sic dat̃ defensio vasallo: nec sufficit iusiurãdum nisi et testes adsint: alioquin crederetur suo sacro cum xij. sacramẽtalib⁹. vt. s. pxi. §.

i ℭ Post annum. nisi ad certũ tp̃s datũ sit. tũc eñ nõ posset auferri ante tp̃s. illud autẽ intelligas et de eo qđ datũ est p mercede alicuius rei. vt. s. de feu. guar. c. j. q̃s aũt dicat̃ castaldus: dic vt ibi notat̃.

k ℭ De cõtẽtiõe inter me et dñm. Quidam non habẽt hic aliquã rubricã et male.

Si cõtẽtio. al's inuenit̃ in glo. vacat hoc. c. propter superius. c. item illud.

m ℭ De portiõe. i. de medietate. nã appellatione ptis dimidia cõtinet̃. vt. ff. de vsuf. l. et. ꝛ ff. de verbo. sig. nomen filiarũ. §. portiõis. vel intelligas de portiõe. i. siue de medietate: siue de aliqua parte intelligẽdo de maiori vel minori. vt. s. q̃ suc. te. §. cũ aũt q̃s dixerit.

Partis appellatione dimidia cõtinet̃.

a ¶ Alienauit. intelligo sic. i. siue possideo p me: siue per aliū. nam q̄ meo noie possidet ipe nō possidet: sed ego ipe possideo. ff. de acq̄. pos. quod meo nomie. Improprie ergo ponitur alienauit. Uel forte iō refert ad vasallū iusiurandum et si non possideat: q: feudi non est contētio sed de feudi qualitate he sitatio. i. vtrū fuerit paternū vel nō: vel ratione alteri⁹ partis quā possidet istud intelligo si em̄ nichil possideat de feudo: et nec dn̄s: vel forte dn̄s: aliud est.

¶ De alienatione feudi.

Si clientulus. vlteri⁹ ergo p parte lz qd̄ insolidū non liceret. vt. ff. de cō: trahen. emp. ⁊ vē. si quis donatiōis. et de offi. eius cui manda. est iuris. l. j. et de in ius vo. sed si hac. §. q̄ manumittit. et. C. de cōdi. et demō. cum ita. similia studiosus inquirat.

e ¶ De libello. sic ḡ videt q̄ als nō sit alienatio p̄missa p̄terq̄ libelli cōcessio. nā cū de plurib⁹ vnū concedit seques intellectus patens est q̄ de aliis remouet. sicut ecōtra. vt. ff. de cōdi. inde. cum ita. et de iudi. cum p̄tor. Sz cum alienationis appellatione pignoris obligatio cōtineat: nūq̄d pignori obligare poterit: ⁊ videtur q̄ non. vt. C. de re. alie. non alie. l. fi. nimirū cui non in genere licet nec in specie licebit. ff. nau. cau. stabu. l. j. in prin. et de ope. pu. l. iij. et de re mili. officiū ⁊ insti. de aucto. tu. et insti. qd̄ cū eo. §. fi. videtur etiam istd̄ confirmari p. l. federici imperialē ⁊c. q̄cq̄d tamen dixerim obtinet et verū est q̄ vsq̄ ad medietatem valet pignoris obligatio: sicut et olim poterat. vt. s̄. qui. mo. feu. amit. §. rursus. nec obstat cōstitutio. q: loquitur de fraudulēta alienatiōe: vel qn̄ totū alienare volebat vel pignorare. eodem casu loquitur. C. de re. alie. non alie. l. vlt. nam vt diximus licitū est p pte qd̄ in totū nō lz. sz huic cōni rn̄. qd̄ dictū est alienare intelligas de libello. subaudi ⁊ pignore. et ita videtur py. sibiipsi cōdicere. cum als in summa cōtrarium notatur in rubrica illa quid hodie obtinet de feu. als. §. sed an hodie ⁊c. sed de hac materia dic vt ibidem notaui.

† Facit ad h̄. C. de fun. pa. l. hi quibus. li. xj.

Alienationis appellatione pignus cōtinetur.

habuerim partē meā: siue possideo siue alienaui^a dabitur michi iusiurandū. s. patrē meū iure inuestitū fuisse: lz non possideā portionem fratris mei. Si pro nullā partē habuero illius feudi: nec michi nec dn̄o dabit iusiurandū / nisi p̄pter supradictā rationē dn̄o: nō vt ego propter hoc aliō meū feudū amittam. si tn̄ vasallus poterit probare paternū fuisse / siue possideat siue nō / obtinebit: alioq̄n nisi pbet paternū fuisse / vel nisi possideat: dn̄s obtinebit.

¶ De alienatione feudi.

¶ Uasallus hoc iure pōt etiā sine voluntate dn̄i feudū alienare ad libellū vsq̄ ad medietatē et nō in pl[illegible] p [illegible] con tractū et nō [illegible] sed priuato sic: et [illegible] iure datoris resoluit[illegible] prons: [illegible]

Si clientulus voluerit partē suā feudi alienare^c id ē mediū sine dn̄i voluntate poterit hoc facere: vlteri⁹ ^b pgredi nō pōt sz iustū et verū vsum: alioquin et feudū amittit: et nō valebit qd̄ factū est. qd̄ dictū est alienare intelligas de libello^d: huic consuetudini derogatū^e est p legē lotharij. ¶ Mediolanēses pro irrationabiliter considerātes dicunt clientulum etiā alienare posse in totū etiam sine dn̄i voluntate. Inde^e potest presumi si clientulus fecerit libelluz in perpetuum de feudo suo alicui ecclesie: non valet ideo. s. quia nunq̄ reuersurum sit ad dominū: cum ecclesia nō desinat esse heres: quod obseruandum est et in priuato ex natura perpetui libelli. ¶ Sed diuersum obseruatur in ecclesia q̄ in priuato^f: ecclesia^g cultrix et auctrix iusticie nō patit contra iusticiam aliquid fieri in se vel in alterum: priuatus vero sepe obuiat iusticie. et si clientulus fecerit libellum vel aliō de medietate feudi sine domini voluntate: eo mortuo sine legitimo herede masculo (quod verbum ita intelligendum est in feudo. i. sine filio masculo^h) reuertitur feuduz ad dominū^i ¶ Si vero cum dn̄i voluntate

d ¶ Derogatum est. ergo non puto q̄ debeat esse in tex. sed potius in glo. ⁊ dices verū esse. s. q̄ ei derogatum erit p dictā. l. lotharij que est. j. de phi. feu. alie. per lotha. imperialis beniuolentie. immo dices q̄ similiter derogatum sit et per. l. federi. imperialem.

e ¶ Inde. querit vnde pcedat illd̄ inde: Rn̄. q: dictū est solā alienationem que fit in cōcessione libelli permissam esse. vnde presumi pōt ⁊c. p hoc dat itelligi q̄ nulli sit p̄missa alienatio p̄ter istaz scilz cū per libellū alicui conceditur. nec contradicit qd̄ de pignoris obligatione dr. qm̄ licz pignoris obligatō cōtineatur alienationis appellatione: non tamen est alienatio: nimirum pignus in bonis debitoris permanet. ideoq̄ ipsi perire in dubium non venit. vt. C. de pig. actio. pignus.

f ¶ In priuato. est ḡ deterior cōditionis ecclia q̄ priuat⁹: cuz ecclia in ppetuū p libellum habere rē nō possit. sed priuat⁹ valet. alibi contra. vt no. C. de sacrosanc. eccle. vt iter diuinum.

g ¶ Ecclesia cultrix. istud verbum satis notabile est. nā satis est oibus pdesse velle et neminem ledere. licet solui possit si diues sit. vt in decretis causa. xiiij. q. v. denique. Accur.

h ¶ Sine filio masculo. in hoc. c. nōre lz q̄ hr̄dis appellatione cōtinet fili⁹ tātū masculus. sed alibi ponit pro liberis. vt. ff. ad trebel. ex facto. §. vlti. et si vis scire q̄ntum extē datur nomē heredis decurre in lib. disp. py. char. vj. Rubri. sed queritur quatenus heredis appellatio extendatur ⁊c. in qua dr̄ q̄ heredis appellatio in ppetuum significat succedentes. vt. ff. de ver. sig. heredes. et. ff. de iure immu. l. iij. et. ff. de verbo. oblig. stipulatio ista. cum aliis concordan. ibi sequentibus. lz cōtria rub. sequens ibi dicat q̄ significat proximū heredem dūtaxat. vt. ff. de verb. sig. sciendum. ⁊. ff. de ope. liber. cum patronus. §. j. et. ff. de mino. in cause. §. j. cū aliis cōcordan. ibi sequen.

Hr̄dis appellatione cōtinet tm̄ fili⁹ masculus.

i ¶ Reuertit feu. ad dn̄z. hic ḡ dicit q̄ vasallus licite possit vsq̄ ad medietatem feudi in libello dare sine permissu

dñi. qd si fecerit: z sine filio masculo decesserit: tunc ad dominū feudū reuertit. Sed oppo. vas. licite fecit. ergo penā nō meret. C. ad. l. iul. de adul. graccus. Rñ. hic punitur nō qz alienauit: sed qz sine masculo decessit. sicut de minore dicitur q restituitur nō qz fecit: sz qz sic fecit. vt. ff. de mio. xxv. an. si ex cā. §. z nūc. al's h nō punit. qz istud intelligitur de recto feudo in quo femine nō succedunt. Sz instabis nōne nepotes h excluduntur. Rñ. nō quoniā filiorū appellatione etiam nepotes continent. nec em dulciori vocabulo pñt nomiari. ff. de verbo. sig. liberorum. z in lombar. de beneficio. l. fi.

Filiorū appellatiōe nepotes veniunt.

a ¶ Per libellū facta. subaudi etiā sine dñi voluntate quasi non videatur alienatio. s. cuz feudū erat paternū. Itē et in alia alienatione ei facta. lz em al's phibeat alienatio feudi paterni: inter agnatos tamē cōcedit. vt. j. de aliena. feu. paterni. c. j. ar. j. p quos fi. inue. z per quos reci. §. sed et res. et. ff. de leg. iij. pr. §. quindecim. Uel etiam dicas q hoc refertur ad proximum dictum: et ita continuabis. stabilis pmaneat alienatio: fratri vo vel nepoti zc. dū tamē sit facta fratri vel nepoti: et ita fm hoc nichil videtur operari cōsensus siue volūtas dñi: qz tūc si eius voluntate esset facta qualitercūq valeret et non posset irritari fm quod vident velle cōstitutiōes lotha. et federici. vel etiā dicas q nichil subaudit: et ita ɔtinua cū sequēti lra. fratri vero vel nepoti. i. alienatio libelli facta in feudo comitat⁹ vel marchie zc. et fm hoc dices q non debet esse. §. Prior tamen expositio verior esse videtur.

b ¶ Usurpatum. in feudo ergo nō est seruādū: nimirum qz male inuēta: et praue cōsuetudines tractu tpis non cōfirmant. vt i aut. vt nulli. iudi. §. nulli. col. ix. lz ɔtrariū dicatur. j. de cog. feu. in prin.

Consuetudines male tractu tpis nō cōfirmātur.

c ¶ [illegible] Al's est titulus talis qual'r vsus beneficij sit retinendus. de quo non vtimur in nostro apparatu.

DE marchia. ab imperatore. in primis illud notā. scz q ex rei qualitate et differentia licitū deprehēditur quod al's non liceret. simile. C. fami.

---

totū vl' mediū alienauerit / stabilis permaneat alienatio. fratri vero vl' nepoti p libellū[a] facta alienatio / etiā sine volūtate dñi valet. In feudo comitatus vel marchie vel aliarū dignitatū nō est successio fm rationabilem vsum. Sed hodie hoc est vsurpatum[b].

¶ De feudo marchie vel ducatus vel comitatus[c].

¶ In feudo dignitatū nō succedit heres nisi sit inuestitus. Itē in alijs feudis succedūt filij et nepotes: et filijs vel nepotibus defunctis sine descēdentib⁹ succedūt eis fratres et nepotes qnimo z ɔsobrini. Bar.

DE marchia vl' ducatu vel comitatu vel aliqua regali dignitate si qs inuestitus fuerit per beneficiū ab imperatore[d] / ille tm̄ debet habere: heres enim nō succedit[e] vllo modo[f] / nisi ab imperatore per inuestituram acquisierit. ¶ Si capitanei vel ualuasores maiores vel minores inuestiti fuerint de beneficio: filij vel nepotes ex parte filiorū succedūt. Si vero vnus ex his filijs vel nepotibus sine descēdentib⁹ masculini sexus heredibus mortuus fuerit: pdicti fratres vel nepotes per inuestituram patris et aui[g] in beneficio succedunt. et similiter intelligendum est in consobrinis[h].

¶ Si duo fratres[i] simul inuestiti fuerint in beneficio nouo et nō de paterno: si vnus eorū sine descendentibus masculini sexus mortuus fuerit / dominus succedit nō frater: nisi pactū fuerit in inuestitura q frater fratri succedat: p pactū ei frater succedit: non dñs. z qd diximus de fratribus vt vnus alij succedat p pactū: idem dicendum est de filiab⁹ si hoc pactum consiliet: z sic per pactū filie succedunt[k].

¶ An maritus succedat vxori in beneficio[l].

¶ Maritus vxori non succedit in feudo etiam femineo nisi specialiter sit inuestitus. filie

---

her. si filius. et. ff. de procura. pcurator totorū. et de mino. ait ptor. §. quesitū. z. ff. de admi. tuto. qui sine herede. et. C. si aduer. do. l. ij. z in summa: vt in lib. dis. py. char. ij. Ru: ex rerum de quibus agit qualitate zc. lz cōtra sit arg. ff. vsufruc. quēadmo. caue. l. j. et. ij. et. C. de ɔtra. iudi. l. vnica. Itē hic no. q licitum est minori qd maiori non licz. vt. C. de arbi. l. j. et. C. si de momē. pos. ap. fu. l. j. et. C. ad legē iul. de adulte. que adulteriū. et. C. de pcur. militem. et ff. de ritu nup. obseruādū. lz arg. sit ɔ. C. de decur. l. fi. et. ff. de re. iur. non debet actori. imo z al's dicit q si licitū est minori multo fortius et maiori. ff. de offi. preto. barbarius. z. C. de peda. iud. l. ij. Itē hic non licet heredi qd defuncto licebat. vt et al's. C. de reuo. do. l. j. z fi. et. ff. de dona. inter vir. et vxo. cū hic. et. ff. de peti. here. nec vllā. z in summa. vt in lib. py. char. vj. rubrica cōtra non lz heredi qd defuncto licebat. lz sit cōtra ibi rubrica superior. vnde hic solet assignari cōtra. vt. ff. de pba. si pactum sed ibi plerūq est pp ter qd soluit ɔ.

e ¶ Succedit. licz hoc hodie sit vsurpatum. vt. s. §. proxi. in fine. Accursius.

f ¶ Ullo modo. et al's vllo mortuo. sed vllo modo credo litteram veriorem.

g ¶ Patris et aui. bene dixit pris et aui: qm̄ hoc obseruatur in feudo ab antecessoribus quesito. non si per se quesiuisset: qz tūc frater fratri nō succedit: vt supra dictum est: et. j. prime dicet. nisi ex pacto vt ibi dicitur.

h ¶ In cōsobrinis. hoc olim vsq ad. vij. gradū. sed hodie in infinitū. et intellige hic pprie accipi cōsobrinos. alioqn de supfluo diceret. vt insti. de gradi. cog. §. quarto.

i ¶ Si duo fratres inuestiti. istud expositum est. s. de suc. feu. §. filia vero. et. s. qui feu. dare pos. §. cum vero corrad⁹. sed est sciendum q inducit argu. a simili: similia studiosus inquirat.

k ¶ Succedūt. vt. s. qui feu. da. pos. §. hoc aūt notandū. et s. de suc. feu. §. filia vero. et. j. de gradi. suc. in fe. c. j.

l ¶ [illegible] Al's est titu. q ordine succedāt filij in bñficiū mris. q nō vtimur i nro appatu

Si femia. succedit. Quis i aliis bonis iure lōbar. succedat vt in lōbar. de succes. l. fi. simile .ſ. de inuesti. quā tici⁹ accepit a sempronio. c. ſ.

b ¶ Equitatē. hic rigori iuris preferk equitas: vt ⁊ alibi: ⁊ in sum. vt in lib. py. ij. quaterno. i. char. rub. sēp em̄ equitas prefertur rigori vt. C. si res ali. l. cū res ali. ⁊. C. ð iudi. placuit. et. ff. ad senatuscōsul. velle. l. si creditor. §. i.

c ¶ hoc dicim⁹. quod dictuz est. ṡ. de natura feu. in prin. scilicet ꝙ sine causa deuestiri non possit. Ac.

d ¶ Valuasorib⁹ quidā habent hic in tex. statim post valuasoribus glosatum seu interlineatum/ id est de his q̄ beneficiū tenēt a minorib⁹ valuasorib⁹. post seqk sic/ vt seruetur ⁊c.

e ¶ Seruetur. sicut continetur in seq. ca. prori. licet illud hodie corrigatur vt ibi no.

f ¶ De feudis datis minimis. Als non erat titu. neq₃. c. sed. §. si minores. Accursius.

Si minores. istud totum est correctuz. vt. ṡ. de natu. feu. in fi.

h ¶ Quibus modis feudum amittatur. Als est titu. de amissione feu. quo non vtimur.

Si capitanei. dim[i] serit istud expositū est ṡ. in pn̄. illius tit. qui. mo. feu. amit.

Eqtas iuris p̄fertur rigori.

Nō ꝙ feudū i dotē dari nō pt.

etiam non succedunt matri in eodem feudo de rigore: nisi specialiter sit dictum/ vel si fuerint inuestite: sed de equitate bene succedunt. hoc obtinet in capitaneis ⁊ maioribus valuasoribus. hoc dicit Bal.

Si femina[i] habēs bn̄ficiū ⁊ maritū in mrī mōio moriak/ nullo mō succedit[a] in beneficiū maritus/ nisi spāliter inuestit⁹ fuerit. ⁊ si ipa femina filios dimiserit: dicunt quidam filios non debere succedere in beneficium matris: nisi specialiter sit dictū/ vel inuestiti fuerint: quia s̄m vsum regni ad beneficium vocantur paternum et non maternū. sed s̄m equitatem[b] dicamus filios debere succedere. hoc dicimus[c] de capitaneis et de maiorib⁹ valuasoribus[d] ⁊ de minoribus. de minimis autez ⁊ de his qui beneficium tenent a maioribus valuasoribus sic seruetur[e] sicut inferius dicemus.

¶ De feudis datis minimis valuasoribus[f] quid iuris sit.

¶ Minores valuasorib⁹ minimis feudū auferre possunt quādocūq₃/ precio tamē restituto si quod acceperint. h. d. Bal.

Si minores[g] valuasores beneficiū tollere voluerint minimis valuasoribus/ liceat eis facere: excepto si beneficium vēdiderint eis. Si vero preciū de bn̄ficio acceperint: tūc aut precium reddant/ aut beneficium dimittāt.

¶ Quibus modis feudum amittatur.[h]

Si capitanei vel maiores valuasores qui hodie vocantur capitanei (licet improprie dicā tur minores) seniores in bello dimiserint[i]: vel si credētiam ad eorum damnum scienter[k] manifestauerint: si valuasores seniorum vxores adulterauerint[l]: si scienter seniores assalierint/ vel similes culpas cōmiserint: beneficio carere debent.

¶ Apud quem vel quod controuersia feudi diffiniatur.

Si contentio fuerit de beneficio inter capitaneos/ coram imperatore[m] diffiniri debet. si vero fuerit contentio inter minores valuasores ⁊ maiores de beneficio/ in iudicio parium diffiniatur: vel per iudicem curtis. ¶ Si aliquis[n] de capitaneis vel de maioribus valuasoribus

uitutem. vt. ff. de offi. prefec. vi. l. i. §. cum patronus. licet videatur argu. contra in decretis. iij. q. v. c. accusatoribus.

l ¶ Adulterauerint. illud intelligo quādo scienter vasallus cognouerit ipsam. quid em̄ si in lectū suū sua vxore absente vasallus dominā suā inuenerit: ⁊ sic putans vxorem suā esse eā cognouerit nūq̄d ꝓpter hoc feudo priuabitur? certe nō. vere em̄ ipse adulteriū nō committit. vt i decretis. xxiiij. q. ij. c. in lectū. idē intelligo si concūbere se exercuerit vt. ṡ. quibus modis feudum amit. §. item si fidelis. idem dicik de eo q̄ sacratissimas virgines sollicitauerit. C. de epi. ⁊ cle. si quis nō dicā. et in aut. ð san. epis. §. pe. colla. ix.

No.

¶ Apud quem vel quod controu. ⁊c. Als nō est hic aliquis titulus.

Si cōtētio coraz īperatore. Istō hodie corrigik. quia hodie iter maiores et minores nulla est discretio: vt. ṡ. de natu. feu. in fi. sic ergo pares curtꝫ cognoscere poterūt etiam inter capitaneos. ⁊ maxime hodie per cōstitutionē federici imperialez. §. preterea si interim. Vel dicas quia hic loquitur quādo controuersia erat iter capitaneos de feudo qd̄ quilibet eorum dicebat se tenere ab imperatore. ⁊ ab eo sē esse īuestitū. vnde non est mirum si imperator tā q̄ dominus debet cognoscere inter eos. s̄m quod dicitur in predicta constitutione federici imperialē. §. preterea. scilicet ꝙ si cōtrouersia est de feudo inter duos vasallos: ꝙ domini est cognitio.

k ¶ Sciēter. nunq̄d ista duo sunt necessaria: i. ꝙ manifestet. ⁊ ꝙ ad eius dānū hoc faciat? Rn̄. vtiq₃: q: pene potius sunt molliende q̄ exasperande. C. de pe. l. pe. si ergo credētiam domini manifestauerit als nō damnificādi animo licet dn̄s damnificetur: tn̄ nō priuabitur feudo: similiter dic de liberto qui conspirationem fecit cum inimicis dn̄i sui: si non contra dominū conspirauerit nō reuocabitur in ser-

pene le[…] sunt mollien[…]e.

n ¶ Si aliquis. super hoc capi. quedam exemplaria habent titu. talem qualiter alienationes militum euacuari debeant. quo non vtimur.

a ¶ Sine totū. istud intelligo quādo licite alienauit. et ponitur hic vel/ correctiue. qm̄ non totū poterat alienari: alioquin ex sola alienatiōe nō inspecta morte heredis ad dn̄m reuertitur. vt. s. de feu. alie. in prin. expositum est. Vel si vis intelligere qn̄ alienauit cōtra prohibitionem: intelligas quod ita de facto euenerat: et erat solummodo dubitatio vtrum a bonefidei emptore posset reuocari mala fide traditū. et not. hic idem quod. s. quibus mo. feu. amitta. §. rursus.

b ¶ Sine herede id est sine filio masculo. vt. s. de aliena. feu. circa finē.

c ¶ Reuocari debz hic notandum est verbum necessitatis pro possibilitate poni: et pro cōsilio sicut et alibi. vt. ff. de pig. creditor. et C. ad. l. fa. de pla. si fratrē. sicut ecōtra verbū ꝯsilij sepissime ponit̄ pro necessitate. vt. C. de rescin. ven. non idcirco. et. ff. de admi. tu. tutores. §. ij.

Consilij verbū qn̄que pro necessitate ponitur

¶ Cōstitutiones feudales domini Lotharij &c.

Si quis. ex. lotharij. hanc constitutionē non memini me legisse: nisi fuerit illa que sic incipit. Imperialis beniuolentie &c. py. ego autē puto quod ista que sequit̄ sit illa que sic incipit. Si quis miles mortuus fuerit. et debet habere subscriptionē talē. Imperator Lotha. Euge. pape et vniuerso populo. et in quibusdam consuetudinibus ita habetur suprascriptum: et intelligo quod teneat hec constitutio vsque ad illud. c. si quis sine filio masculo. nam in predictis. c. oībus que sunt vsque ad dictum. c. si quis &c. loquuntur de beneficijs militū/ et de successione/ et de culpis. si quis ea capitula recte inspexerit: et hec est de qua dicit̄ hic obseruet̄ de bn̄ficio et successione et de culpis &c. ad hoc faciunt plura capitula que sic incipiunt: sancimus &c. quod verbū notat esse. l. imperatoris. illa enim cōstitutio imperialis beniuolētie non loquit̄ nisi de vna culpa. s. de alienatione feudi: per quod videt̄ quod hic nō loquit̄ de illa cōstitutione: nisi forte diceres quod illa constitutio in fi. et iste que sunt hic sint vel debeant esse tm̄ vna constitutio.

e ¶ Impator lotharius. quidā nō habent hāc suprascriptionem nec aliquā: puto tn̄ quod satis possit admitti talis suprascriptio. quia credo hāc fore illā cōstitutionē de qua feci mentionē. s. pxi. et credo quod duret hec ꝯstitutio vsque ad illud. c. si quis sine filio masculo. licz distincta per plura capl'a.

vel de minoribus suum beneficium sine totum[a] siue partē alienauerit: et ipse vel heres eius sine herede[b] decesserit (quia beneficium senioribus aperitur) totū quod fecit reuocari debet[c].

¶ Cōstitutiones feudales domini lotharij impatoris/ quas ante ianuā beati petri in ciuitate romana cōdidit obseruādas

¶ Precipit imperator constitutionem editam super beneficijs militū et successione et culpa cum consilio virorū prudentiū ab oīnibus obseruari. Bal.

Si quis ex militū ordine decesserit qui de feudo inuestitus fuerit: vt cōstitutum habemus obseruet̄ de beneficio et successione et de culpis si vnus inculpatus fuerit vna de his noīatis culpis vt habemus insertū obseruet̄ per cōstitutionē domini lotharij[d] impatoris que est constituta tēpore eugenij pape ante ianuam beatissimi petri apostoli in ciuitate romana per laudamentū sapiētum papie atque mediolani/ mātue/ verone que brenus alio nomine ybernus vocat̄: et parme/ luce et pise et siponti: et marchionum atque ducū vel capitaneorū atque valuasorū maiorū.

¶ Decedēte milite vasallo succedit sibi filius vel nepos ex eo et frater: quinimmo et patruus si feudum sit auitum. Bal.

Imperator lotharius[e] Euge. pape/ et vniuerso populo.

Si quis miles mortuus fuerit sine filio masculo et nepotem reliquerit[f]/ in beneficio aui in patris vicē succedit. et si heredem et fratrem reliquit in beneficio patris ipse succedit: et si filius fratris mortuus fuerit/ frater patris in beneficium aui defuncti succedat.

¶ De beneficio fratris et qualiter frater in beneficio fratris succedat[g].

¶ Frater fratri defūcto sine filio non succedit in feudo nouo. Fallit regula si tempore inuestiture per pactum aliud cōuenit. Item si de cōmunibus bonis est emptum. Item si frater est inuestitus vtriusque nomine domino sciente. Itē si frater acquisiuit in hoste regis. h. v. Bal.

Si quis acquisierit[h] beneficium/ et sine filio masculo mortuus fuerit et fratrem reliquerit/ frater nō succedat fratri: sed dominus habeat: nisi per inuestiturā

f ¶ Si quis miles. reliquerit. in successione militis notabis quod licz inferiores non relinquant: tamē fratres ex trāsuerso admittuntur: et dominus preponitur. licet in feudo aliorum fratrū fratres nō succedant nisi fuerit specialiter dictum. vt. i. c. proxi. et. s. de feu. mar. c. si duo. Vel quod est verius/ idez in filiorum successione. quia in feudo antiquo loquitur. et hoc est quod dicit in bn̄ficio patris ipse succedit &c. quid ergo erit si duo fratres inter se bona fratris diuidant: et vni soli feudum eueniat quod erat antiquū: nunquid sine herede mortuo fratre ad quez deuenit defertur fratri vel domino? Respon. aut refutauit/ aut nō. si refutauit: vel ad hoc refutauit vt dominus eum de nouo inuestiret: et recte ad ipsum dominū reuertitur. alioquin fratri. vt. i. de natu. suc. feu. c. j. et. i. de eo qui si. fe. ag. de feu. pa. c. tres erant agnati. et. i. si de feu. contro. fue. c. ticius cum sempronio.

g ¶ De beneficio fratris &c. Aliqui non est hic titulus.

Si quis acquisierit. emptū. sic ergo feudū emit̄ et acquirit̄ precio: vt hic. et. s. de natu. feu. cōtra. est euidenter. i. de feu. dato in vicē le. cōmissorie. vbi dicitur quod nō sub pretextu pecunie/ sed amore dn̄i feudum acquirit̄: Rn̄. istud intelligo qn̄ a vasallo emitur dn̄o sciente. illud vero locū habet quādo a dn̄o emitur. quod fieri prohibetur. Sed opponitur. i. ti. quem admo. feu. ad fil. perti. ca. si quis sine filio. ex eo verbo nisi a domino redemerit. per quod innuit̄ quod a domino emi valeat. Sol'. illud intelligendū est quādo redemit sine precio

als bene seruiendo dño et optime se habendo erga dominum. et ponitur ibi redimit extra propriam significationem. similia studiosus inquirat. hic autẽ notabis istud generale. Licitum est sine precio quod cum precio nõ liceret. vt ar. ff. de infa. furti. et argu. C. de prediis curia. l. fi. et C. mãda. l. fi. et de fun. patri. l. j. ar. ꝯ est als. scʒ quia nõ est licitum gratis qđ ꝑcio nõ liceret vt. ff. de ritu nup. l. palam. ar. ꝯtra ad hoc. ff. de reg. iur. cui ius est donandi. lʒ als dicatur ꝙ licitũ est precio qđ als non liceret. vt ff. q. mo. pig. vl' hypote. sol. l. sicut. §. lʒ si. et C. de cõtra. iudi. l. vna. ꝛ de ꝯhen. emp. l. j. et. C. de admi. tuto. l. nõ omni. et. ff. de procura. l. procurator cui. et. ff. de pac. ꝯ §. vlt. ff. de do. l. filius. et. C. si maior fact⁹. l. fi. et ista generaliter sũt in li. py. quod autẽ hic dicit si insimul steterit. intelligo maxime: qꝛ idẽ intelligo ꝛ si nõ isimul: dũ tñ de cõi pecunia et dño sciente fuerit emptum/ et ita multũ interest cui⁹ pecunia feu. emat: vñ hic poteris repetere quod notauimus. ꝰ. qui feu. dare pos. c. cuʒ vero corradus.

a dño ordinatum fuerit vt frater succedat fratri si mortuus fuerit sine herede masculo: vel succedat frater fratri morienti sine filio: vel nisi beneficium de cõibus bonis fuerit emptũ vtriusqꝫ nomine dño sciente[a] vl' insimul steterit: vl' in hostẽ regis acquisierint.

[illegible]

Ancim⁹ vt nẽo miles[c] sine cognita cl'pa beneficiũ suũ amittat: si ex culpis his vel causis cõuict⁹ non fuerit q̃s milites vsi sunt nomiare quãdo fidelitatẽ faciunt dñis suis: vel per laudamẽtũ pariũ suorũ/ vel si dñis suis deseruire noluerint: tũc ꝯdictio cã data ꝑponit ad repetẽdũ feudũ ex quo nõ seruit dño. nã si steterit. xx. annis ꝛ vltra ꝙ nõ seruierit dño (nisi necesse fuerit domino) feudum nõ amittit.

[illegible]

inde ratio et equitas. vnde idẽ ius constituendũ est. vt. ff. ad. l. aquil. illud. ꝛ. ff. de legi. et senatuscon. non possunt. et C. de libe. prete. vel exhere. l. j. Accur.

Si quis miles. huic. c. quidam habẽt titu. de suc. quo non vtimur.

[illegible]

Si quis miles[b] bñficium suum vẽdiderit totũ sine voluntate vel iussu[e] dñi sui vt ꝑpriũ bñficium amittat decernim⁹/ dñs ꝓ habeat: vel si concubuerit[f] cũ vxore domini sui dño viuẽte: vel si in pugna suũ dñm dimiserit et cum eo[g] non laborauerit si potuerit.

[illegible]

[illegible]

Ancimus[i] vt nemo miles vltra annum[h] et mensem[l] vadat vt inuestituram beneficij sui a filio vel successore domini sui petat: vel post mortem domini sui vel patris sui vel alterius cui succedere debet: nisi iusta causa interuenerit quare non

e Iussu. hic iussus pro cõsensu ponitur. i. sine cõsensu et volũtate dñi et notãdum est in aliis idẽ quod in milite: vt in cõsti. Feder. imperialẽ. et idẽ de parte qđ hic dicitur de toto scilicet vt partem tñ alienatã amittat. vt. j. de vas. qui cõtra consti. lotha. bene. alie. c. j.

f Cõcubuerit. istud capitulũ expositum est. ꝰ. qui. mo. feu. amit. in prin. §. ij.

g Et cũ eo. no. verbũ istud. et soluit questionẽ quã fecimus. ꝰ. q. mo. feu. amit. in prin.

h [illegible] Quidam non habẽt hic aliquẽ ti.

Ancimus vt nemo miles. in quibusdam cõstitutiõib⁹ nõ est sancimus. sed ita ꝯiungit cũ superiori. c. et cum eo non laborauerit si potuerit: sed vltra annum et mensem vadat et inuestiturã ꝛc. et ita ꝺm hoc nõ debet esse hic inceptio. c. nec rubri. quod est falsum.

Facit ad hoc Ange. i ij. §. occisori. in fi. ff. ad syll.

a Dño sciẽte. hoc aũt dictũ est ne als inuitus dñs aliũ ꝙ quẽ velit acq̃rat vas. vt. j. de fratri. de no. bene. inuesti. c. si duo fratres. et in cõmuni causa hic colligitur ꝙ ex certa scientia sine contradictione presumitur dominus consentire. sicut et als. ff. de euic. l. quidam. et. C. de nup. si vt ꝑponis. et. ff. de regu. iur. l. qui tacet. et in summa vt in lib. dispu. py. scđo quaterno. ij. char. Ru. ex scientia sine cõtradictione eiusqꝫ contrario. licet contraria sit sequens rubricella ꝑ id qđ legit. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. sicut. § non videtur. et. ff. de procur. l. filius. § inuitus. cum concor. ibi seq. qđ aũt dicit in fi. vel in hostem regis: dicitur per. l. que est in lombar. de suc. si fratres post mortem. ꝛc.

b [illegible] Quidam non habent hic aliquam rubricam. sed nos hac vtimur.

Ancimus vt nemo miles. qđ diximus de milite: idem in aliis hodie: vt. ꝰ. de natu. feu. in fine. simile legitur. C. qui accu. non pos. l. ij. et ff. quod me. cau. non est verisimile. et merito idem in illis aliis vas. quia eadem est hinc

k Vltra annũ. hoc demũ tẽpus post scientiã currit: dũ tamen crassã et supina ignorantia non sit excusata. puta si ignorauit quod oẽs de ciuitate sciant. vt. C. de iur. ꝛ fac. igno. l. j. et. l. nec. et. l. regula. et. ff. de calũ. l. annus. et no. de tali tempore expressius in. C. de re mili. l. j.

Tẽpus post scientiam currit.

l Et mensem. sic ergo videt ꝙ per annum et mensem possit miles differre petitionem inuestiture: quod in aliis non obseruatur. imo ꝛ anno et die elapso excluduntur alij dum tamen sint puberes. vt in ꝯstõne fede. imperialem. §. preterea. et hoc erit casuale in milite sicut et alia casualia notantur circa militem: que hic enumerare esset superfluũ. Vel forte corrigit istud per constitutionem federici. et idẽ erit in milite qđ in aliis: velut ergo cõtumax a feudo priuatur vasallus post spacium tanti tẽporis. sic et alibi punitur contumax. vt. C. quorũ ap. non re. l. j. et de iudi. l. properandum. § cum autem. Sed pone ꝙ post annũ ꝛ mẽsem ꝺm vsum consuetũ dñs vasallum recipit: nunquid huic ta

lem quasi ingratitudinem videt̄ remittere? Et certe videtur q sic.ff.de le.cōmis.l.post diē.et de eo qd cer.lo.l.fi.
a ¶ Veluti mortis.nūqd si moriat̄ anteq̄ petat cū super essent tātū duo vel tres dies de anno et mense vel die dabitur heredi suo tantū tp̄s dūtaxat q̄tum defuncto super erat. aut dabit̄ iterum mensis ⁊ annus? Rn̄.ne tu lector piger efficiaris queras diligēter q̄ notant̄ in.C. de tēpo. in integ. restu.l.antepe.que incipit ea q. ⁊ oia poteris inuenire. sʒ videat̄ q illud tm̄ qd superat defuncto dari d̄beat vt.C.de iudi. pperandum .§.sinautem.⁊.ff.de iudi.l. si iudex.
b ¶ Infantia.si habes in lr̄a infātia:tunc cessabunt cōtra.vel anfract⁹ vt patet in consti. fede.j.si de feu.cōtro.fue.c.si minor. si habes infamia. tunc querit̄ de cuius infamia sit intelligendū.numqd de infamia vasal. an de infamia domini.si dicatur de infamia vasal. tūc

petierit: veluti mortis[a]/ vel capitales inimicitie/ vl' infantia[b] vel iusta absentia[c]: et si (vt supra dictum est) non petierit dānetur[d].

Si quis fecerit inuestituram vel cambiū[e] de beneficio sui militis sine illi⁹ consensu cuius est beneficium: p non facto[f] habeatur.

¶ Miles non potest deuestiri a domino sine culpa et causa cognita et conuicta per laudamenta parium. Hul.

Sancimus vt nemo miles adimat̄ de possessione sui bn̄ficij nisi conuicta culpa/ que sit laudanda p iudiciū pariū suoꝝ sicut supra diximus ¶ Si autem dixerit miles q sui pares inique iudicassent/ miles in possessione maneat[g] p sex[h] hebdomadas: et ad nostrā veniat presentiā cū illis q

videtur absurdū q ppter istā infamiā debeat istud habere priuilegium: cū potius debeat ei nocere delictum suum q̄ prodesse.nimirū dolus ppriu s nō debet aliquē releuare.neq; ppria temeritas alicui lucratiua concedi.ff.p soc. verum.§.tp̄s.et de dolo.l.j.et.l.nerati⁹.⁊.C.de epis.et cle. l.omnes.in fi.ne igit̄ ex delicto suo fructum consequatur de vasalli infamia nō loquitur.de domini autem infamia sic.puta qr dn̄s excōicatus est :et ideo cum dn̄o vasallus non habet loquelā.in quo casu etiā a sacramento fidelitatis est absolutus.vt in decretis causa.xv. q.vj. alius: ⁊.c. fi.⁊.j.ti.hic finitur lex:deinde cōsuetudines regni incipiūt c.j.vel ita intelligas infamia/id est mala fama.habita de domini morte.pone dominum vltra mare mortuum nec sit fama de eius morte post annum ⁊ mensem. certe istud vasallo non valet imputari.vnde apparet q hoc tempus ei a tempore scientie cedat.et s̄m hoc erit ei vtile et non continuum hoc tempus.sed nunquid hodie per.l.federici corrigitur? Rn̄.ibi determinabitur.

Excōicati vasallus a fidelitatis sacramento est absolutus

c ¶ Absentia.puta cum cā reipublice sit absens. nūquid ergo absenti cā reipublice nō currit tp̄s maxime si potuit per pcuratorē adire dn̄m ⁊ non fecit? et vtiq; currit ei nec puto ei succurrendū hoc casu.ff.de mi.papi.exuli. sed vbi non potuit p pcuratorē secus est vt ibi nota. Vel forte vbi iusta de cā absens est:nec p pcuratorē adire tenetur.quia non intelligitur absens qui legitimū procuratorem relinquit: vt in pluribus studiosus indagator poterit inuenire
d ¶ Dānet̄.distinguit̄ tamen si fuerit contumax vel non

vt si cōtumax fuerit inuētus qr noluit fuire: merito amittit feudū.sʒ si dn̄s recepit ei⁹ seruitiū post annū videtur renūciasse iuri suo et hoc ppter multas.ll.vt ar.ff.de recep. l.celsus.et.C.de vsu.l.q̄uis.et.C.de pac.inter emp.et vē. l.cōmissorie.et.C.de iur.do.impe.l.ij.et.ff.de va.⁊ ex.l.pe.
e ¶ Si qs fecerit. cambium.lʒ nō possit alienare nunqd locare? Itē nūqd in feudū dare? Item nūquid pignori obligare? hec in ɔsti.fede.notabunt̄ annuente dn̄o:et hoc intelligas verū esse nisi totā curiā alienauerit.vt.ff. de fun. do.l.j.⁊ i lōbar.de be.l.fin̄. et.j.de le. cor.§.ex eadē lege
f ¶ Pro non fctō. hoc intelligo dum supererit vasallus verūtamē eo decedēte cogit̄ dn̄s ad implere pmissum et tunc demū incipit iuestitura effectū habere.qd intelligo tm̄ d̄ eo milite qui successionē feudi nō habet alioqn p nō facta habet̄ inuestitura vt.j.si de feu.ɔtro. fue.c. moribus. et de feu.da.in vi.l.cōmissorie.c.si qs inuestierit. sed ibi aliđ notabitur.vt in lombar.de bene.l.fi.

laudamentū atq; iudicium fecerint: et ante nos diffiniemus

¶ De contentione inter dominum et vasallum de inuestitura feudi.

¶ Si inter militem vasallū ⁊ dn̄m cōtentio sit de inuestitura dn̄o deficiente in pbatione vasallo possidēti defert̄ iusiurandū: dn̄o autē possidēte mi- [illegible]

Si quis miles[i] in possessione[k] sui bn̄ficij fuerit ⁊ dn̄s inuestituram negauerit/ miles affirmet p iusiurādū si potuerit q suū sit bn̄ficiū p inuestiturā dn̄i sui: ⁊ si dn̄s possederit et miles sic dixerit q

g ¶ In possessione maneat.⁊ merito: qr debent in suo statu omnia permanere post ap.C.de ap.l.iij.quod intelligo nisi fuerit res mobilis et psona possidens suspecta sit nec satisdat: vel etiā si res a possidente postularet̄. ar. C.quo. ap.non reci.l.ab executore.et.ff.de ap.imperator.§.fi. et q satis.cog.l.si fideiussor.§.fi.qd aūt dicit̄ in fi.c.scilicet ante nos diffiniemus: sic intelligit̄.s.si ambo sint vasalli principis curie.alioqn ille ad quē appellauerit cām appellationis fine debito terminabit.et al's in tex.est diffiniet̄. Ac.
h ¶ Per sex.sed nūqd ɔtinuū vel vtile est hoc tp̄s? intelligo q vtile sit istud q̄le est illud qd indulget̄ appellāti. et nota q detrahit̄ huic.l.p ɔsuetudinē: qr gn̄aliter appellanti indulget̄ annus.vt in aut̄.de his q ingre.ad ap.col. v. Vel etiā dic q hic nō negat̄ illud.sʒ d̄r q infra sex hebdomadas se debet repn̄tare: imo hoc spaciū habet an̄q̄ iter arripiat: et hoc intelligendū est de maioribus valuasoribus.vt in lombar.de bene.l.fi.
¶ [illegible]
i Si qs miles.al's inueni talem glo.loco isto: vacat istud.c.ppter inferius.c.si inter dn̄m.
k ¶ In possessione.qd in isto.c.cōtinet̄.s.possessorem debere iurare: non est indistincte sic intelligendum: sed sicut distinguitur.j.de censue.re.feu.c.sacramentum non semp.et notabit̄.j.si de inue.iter do.et vasal.lis ori.c.j.qd aūt in fi.d̄r nō est relinq̄n

dum: scilicet quia non est bonum vt veritas denegetur. si= mile in. C. de appella. eos qui. §. i.

¶ [illegible]

Si quis sine filio. beneficiũ patris. intelligo nisi pa ctum interuenerit vt & filie succedant: vt. §. de suc= ces. feu. §. filia ve ro non succedit.

¶ [illegible]

Sciẽ= dũ ẽ hoc iure al's hoc iure. & al's hac in re nullo &c.

d ¶ Succedẽte. i. hoc. c. videtur ab= surdum. scilicet quod heres excludatur quando dominus possessionez in va sallum transtulit: igitur inuestiturã fecisse videt: quia ꝓprie inuestitura possessio appellat argu. j. eo. quid sit inuestitura. c. ij. naz vnusquisqz sibi et suis heredibus ꝓ sperisse videt. vt. j. de duobus fratri= bus a capitaneo inuestitis. ca. duo fratres. & hoc ver est si heredis men tio habita non est vt. ff. de ꝓba. si pa ctũ. & aperte ꝯdici tur. j. de consue. re. feu. c. sciendũ. py. tñ de hoc dicit vt in sum. not.

e ¶ Forte sit cle= ricus. istud satis expositũ est. §. tit. qui succes. tenean tur. & in alio titu= lo. hic potest eẽ ti= tulus i qui succes. teneant. & j. dicet.

inuestitus fuerit a domino suo/ & dominus negauerit: adhibeã tur pares illius et per ipsos in= ueniatur veritas. et si pares nõ fuerint: veritas inueniatur per dominum: quia non est bonum vt veritas denegetur.

¶ [illegible]

¶ [illegible]

Si quis sine filio mascu= lo mortuus fuerit et reli quit filiã: fi= lia non ha= beat benefi cium patris[a] nisi a dño redeme rit. si autẽ dñs ei dare voluerit propter seruitium & amorẽ pa= tris: nõ reuocetur ab vllo ex pa rentibus suis neqz damnetur.

¶ Quibus modis [illegible] [illegible]

¶ [illegible]

Sciendum est feu= dũ sine inuestitu= ra nullo modo cõ stitui posse/ etiam si dño iubente ꝗs alicuius nomĩe feudi possessio nem nanciscatur et teneat: licet tñ possessionẽ taliter adeptam diu possederit quasi feudi nomine

h ¶ Inuestituram. Sed de qua inuestitura intelligitur quod hic dicitur: quero vtrum de noua an de veteri? Rñ. de veteri. quoniam de noua non audiuntur testes nisi sint de paribus. immo debet per breue testatuz probari. in quo etiam casu ſm quosdam non valet inuestitura. quia de so= lennitate deest in consti. fede. feudi. vt. j. qui te. sũt ne. ad pro. no: inuesti. c. j. vel etiã potest intelligi illud qñ presentes sunt pa res tẽpore inuesti ture. nã si tũc abes sent: tunc et extra= nei possũnt recipi ſm q hic videtur dici in ṽbo illo q̃d si tpe inuestitiõis abfuerint &c. quod falsuz est: qm̃ si ab sunt expectãdi sũt vt. j. de consue. re. feu. ca. sciendũ. q̃d aũt hic dr̃ itelligo qñ dñs pares nõ habet vt colligitur in predicto. c. sciẽ= dum. vñ quod hic dr̃ q̃d si tpe inuesti ture abfuerint/ in= telligas. i. si tpe in uestitionis pares dñs habuerit. naz si pares nõ habuit etiã extranei &c. & q̃d ibi sequit veri tatez celare volue rint. est notabile ṽ bum: nimirũ q̃ ve= ritatem dicere nõ vult nocere desi= derat. vt in decre. causã. xj. questio. vlti. ca. quisquis. Verita= tẽ celãs nocere deside= rat.

i ¶ Qualibet ex causa a comite. sꝫ istud notandum q gradatim faciẽ da est postulatio. scilicet de minore iudice ad maiorez iudicem.

retinere: herede eius in hoc iure[c] nullo mõ ei succedente[d]. ¶ Si dñs qui inuestiuit forte sit cleri cus[e] & cõtigerit vt ante moriat quam vasallus possessionem feudi nã cisceretur: exinanit feudum. q̃d generaliter in oĩbus clericis qui feudum dant obseruatur.

¶ [illegible]

Si iter dñm[g] & vasallũ lis oriat de inue stitura feudi/ dño scz inue stiturã[h] se fe= cisse negãte: si testibus res ꝓbari nõ poterit possessoris sacro res decidat: idẽ & in eorũ successorib⁹ obser uat. si ṽo testes interfuerint et eos vasallus ad testimoniũ vo cauerit/ eoꝝ testimõio cũ sacro credat. Testes vero sint pares eius & q̃ ab eodẽ dño feudũ te= neãt: q̃ si tpe inuestitiõis abfue rint/ etiã extranei sunt recipiẽdi qui etiã si veritatẽ celare volue rint forte amore/ vel precio/ vel alia qualibet cã/ a comite[i] vel a populo iurare cõpellãtur q ex ea causa falsitatem nõ dicant: nec vera scientes tacebũt. His enim non cogentibus eos va= sallus cum ipso domino ad im peratorem[k] ire festinet/ eiqz cau sam intimet: & quod imperator inter eos iudicauerit/ obseruet[l].

f ¶ [illegible] Al's titu. qualiter iu= dicium feudi sit examinandum. quo non vtimur.

g Si inter dominum. Orta contentione inter do minũ & vasallũ: deficiẽte probatione possesso= ris sacro causa diffiniet: sed si testes interfue= rint debet fieri p testes probatio. q̃ si veritatẽ dicere recusant: debent cogi a comite vel a po pulo vel ab iperatore: ad quẽ accedere dz vasallus cũ iussu dñi: sꝫ interim q̃ete possidet vsqz ad annũ. sꝫ si interim non iuerit p se vel p aliũ: dñi sacro cã decidet. in clericoꝝ aũt in uestitura omnes testes pariter admittuntur. h. d. Bal.

k ¶ Ad imperatorem. nam primo inuocatur curia: post= ea comes: deinde populus: postea imperator. sic etiam pro cedit a populo in aut. de appel. col. iiij. §. vlti. licet videatur contra. ff. de constitu. pcinci. l. j. et institu. de iure natu. gen. et ciui. §. sed et quod principi. nam ibi inuenitur q maior sit populus imperatore cum ab eo possit degradari. licet in contrarium Barbarius Philippus dicat: scilicet plus posse imperatorem. vt. ff. de officio preto. l. barbarius phi= lippus. Accursius florentinus.

l ¶ Obseruetur. & merito. qz quod principi placuit legis habet vigorẽ. vt insti. de iure na. §. sed & q̃d principi. & ff. de

consti.prin.l.j.ꝛ inuenit errorē principis ius facere. vt. ff. de ali.ꝛ ciba.le.l.iij.in fi. ſ3 ꝛ qḋ comes vtpote loco p̄ſidis ſtatuit ex neceſſitate ſeruandū eſt. vt.C.vbi pu.edu.de.l.j.
a Uſq3 ad annū.ꝛ eſt illud mirabile ꝙ ann⁹ vaſ. indulgeſ ad preſentandū ſe:cū tm̄.vj.hebdomade concedanſ ſuperiorib⁹ appellationib⁹. vt.s.ꝗ tēpo.mi.in.pe.de.c.iij.§.ſi aūt dixerit.ꝛ i lō.ḋ be.l.vl.Sȝ iſtud cur cōtingat is inquirat quē labor mundi exagitat: cū maxie ſpaciū nouē mēſiū ſeptētrionalib⁹ hoībus ad ſe repn̄tādu3 iudici legumlatorib⁹ videſ ſufficiens.vt in auſ.vt omnes ob.iudi.§.ſi igitur.colla.v.

ciūt.pluralis eīn locutio duorū numero contenta eſt.vt.ff. de teſti.vbi.vnde dn̄s in euang.In ore duorū vel trium teſtium ſtat omne verbum.ꝛ extra de teſtamen.c.relatum.
g Uel alios.ecce quod plene notauimus vel inopia probationum emergente.Accurſius.

Si autē ſe vēturū vel nuncium miſſurū vaſallus promittat:ex quo pmiſerit vſq3 ad annum[a] quiete poſſideat.Si vero ad regem non venerit vel nō miſerit infra annū[b]:domini ſacramento cauſa finiatur.Et ſi teſtes ſacramento[c] iam dicto preſtito ſe non interfuiſſe dixerint:domini ſacramēto queſtio terminetur. Hec oīa etiā in clericorū[d] perſonis locū habent:preterq3 qḋ de perſonis teſtiu3 dictum eſt. In clericoꝝ feudo pariter accipiuntur pares et extranei: hoc ideo quia cum clerici quoſdam de feudo inueſtiunt/ſepe abſcōſe et ſine preſentia ſuorū cōfratrum hoc facere ſtudent.

Orta cōtentione inter dominum ꝛ vaſallū ſi vaſallus dicit ſe vel patrem ſuum inueſtitum debet pbare per teſtes ſaltem duos ſuā intentionē:ꝛ eo in pbatione deficiēte deferſ ſacramentū dn̄o poſſidenti qui iurabit cū.xij.ſacralibus: ꝛ eo nolēte iurare deferſ actori qui iurabit etiā cū.xij.ſacramētalibus: vtroq3 autē nolente iurare dn̄s poſſeſſor abſoluiſ. vaſallo aūt poſſidente ſi poſſidet per annū ſciente dn̄o ꝛ nō contradicente ſolus debet iurare ſine alijs: al's autem non. hoc dicit Bal.

Si quis[e] ſe vel patrē ſuū ab aliquo defuncto vel p̄re ei⁹ de feudis inueſtitum eſſe cōtenderit:niſi per duos pares[f] de domo ipſius dn̄i pbauerit qḋ intēdit: vel etiā cū pares abſunt p alios[g] idoneos duos teſtes[h] tunc in electione dn̄i eſt vtrum velit iurare[i] cū. xij. ſacramentalibus illū qui feudū querit p ſe vel patrē eius ſi de hoc queratur de ipſo feudo inueſtitū non fuiſſe. Q5 ſi iurare noluerit/actor iuret cum. xij. ſacramentalibus ſe vel patrē ſuum inueſtitum fuiſſe.ꝙ ſi iurare[k] noluerit/qui cōuenitur eſt abſoluēdus[l]. Secundū enim morē mediolanenſiū hec ſacramēta preſtanda[m] ſunt tam a filijs actoris vel rei/q3 ab ipſis principalib⁹ perſonis.Si autē aliquis in poſſeſſione feudi ſit de quo dn̄s dicit eum inueſtitum non fuiſſe:tunc ſine pbatione vlla teſtiū debet ſolus[n] iurare ſe vel patrem ſuū fuiſſe inueſtitum. Hec aūt ſunt ita tenenda ſi per vnum annum ſciente[o] domino et non contradicēte in poſſeſſione feudi permanſit: alioquin iuſta ignorantia vel parui temporis negligentia cum inique poſſeſſionis periurio/quandoq3 domino in poſſeſſione damnū affert

b Infra annū.ꝛ ſic p totū ānū debe dȝ poſſidere vaſall⁹.l3 ifra ānū ſe debeat repn̄tare.ꝛ eſt no.ꝙ h̄ poſſeſſori probatio incūbit. ſ3 intelligo ꝙ aliud p dn̄o faciebat.vt.j.dr:ꝙ ſi teſtes ſe non interfuiſſe dixerit ꝙ ſacramēto dn̄i cā finiſ. et intelligo ꝙ hoc ſacrm̄ ad cautelā dn̄o deſ:cū is i pbatiōe deficiat qui pbare teneſ. ſicut no.i.C.de re.cre.ꝛ iureiu.in bone.ꝛ hoc ꝯſonat ei qḋ legiſ.j.de ꝯſue.re.feu.c.ſacrm̄.
c Sacro.ſi habes nō/tūc ſimiliſ debes hr̄e in littera dn̄i ſacramēto: alioquin non.

h Duos teſtes cū pares abſūt.vt s.e.c.j.ꝛ ḋ hoc dic vt ibi notauimus ꝙ autē de domo ipſi⁹.i.de curia intelligo ne forte domeſticis teſtib⁹ fides iprobeſ.vt.C. de teſti.parētes.ꝛ l.aduerſus.ꝛ.l.ēt. qn̄q3 tm̄ ꝛ domeſtici admittūſ. vt.C. de repu.l.cōſenſu §.fi. ꝛ hoc ē quod dicit niſi per duos pares.Accurſius.
i Jurare.ecce quod pe no. inopia probationum emergente ꝛc.
k Qḋ ſi iurare q̄d ergo ſi nec iurat nec ſe iurare velle recuſat:Rn̄. intelligo ꝙ iudex dȝ ſtatuere tp̄s infra qḋ iuret ſi vult dn̄s: ꝗ tr̄aſacto in vaſallū transferaſ electio l3 āteq3 iuret etiā die tranſacto poſſit adhuc iurare dn̄s: vt ar. ff.de le.j.cū res.et C.cōia ḋ leg.ſi duobus.§.ſ3 ſi q̄s.ꝛ.ff. ḋ adop.mācipioꝝ
l Abſoluēdus nimirū actore non pbāte vl' q̄ſi pbāte abſoluiſ re⁹:ꝛ ſi nichil p̄ſtiterit obtinere dȝ. vt.C.de edē.ꝗ accuſare.q̄ſi

d In clericorū.hic colligiſ ꝙ ex perſonarū qualitate et differētia licitū dep̄hēdiſ qḋ al's nō liceret.vt no.s.de nau.fe.circa p̄n.qḋ aūt dr̄ hic de clericis.ſ.ꝙ feu.da.pn̄t:cognati tm̄ excipiunſ q̄bus dare prohibeſ.vt.C.de ſa.ſan.ec.iubemus.auſ. q̄buſcūq3. l3 poti⁹ hodie agnatis q̄3 extrāneis hmōi bn̄ficia a clericis cōcedanſ.nec ſibi pn̄t acq̄rere dū adminiſtrāt.vt.ff.de cōtrahē.emp.nō l3.ꝛ de offi.preco.ſolēt.§.vl. Itē in iſto.§.notare l3 ꝛ notabiſ in inferiori proxi.§.ꝙ inopia probationū emergēte licitū deprehēdiſ qḋ al's eēt illicitū:vt no.s.de cōtē.inter do.ꝛ vaſ.de inueſti.feu.circa p̄n.
e Si quis.quidam huic.c.habent glo.talem.vacat hoc cap.propter inferius/ſi duo.
f Pares.hic no.duos teſtes ſufficere ad inueſtituram probādā:ꝛ merito.q2 vbi nūerus teſtiū nō exigiſ duo ſufficiūt.

probante ideo dixi:quia iuſiurandum loco probationis cedit.immo quaſi probatio dicitur:vt.C.de re.cre.actou.ꝛ.ff. de iureiur.non erit.§.dato.ꝛ.l.ſed ꝛ ſi.§.fi.ꝛ.l.tutor.
m Preſtanda tam a filijs.ꝛ merito q̄m p̄ſona patris ꝛ filij vna eſſe intelligiſ.C.de impu.ꝛ ali.ſub.l.vlt.ꝛ inſti.de inuti.ſti.§.ei qui tuo.ꝛ vnum eſt ſacramentū teſtatoris ꝛ heredis.vt in auſ.de iureiurādo a mo.p̄ſti.i p̄n. l3 alibi dicaſ ꝙ multū diſcrepet iuſiur.hereditariū a p̄ncipali ſacramento.vt.C.de re.cre.ꝛ iureiuran.l.generaliter.in prin.
n Debet ſolus. intelligo ſm̄ diſtinctionem que.fit.j.de conſue.re.feu.c.ſacramentum.
o Sciēte.hic ſumiſ ꝙ patiētia ſine ꝯdictione habeſ pro expreſſo cōſenſu. ſicͭ eſt qḋ dr̄ de coheredib⁹ ꝗ pn̄tes paſſi ſunt vnū coheredē totā hereditatē vendere et preciū acci=

Licitu3 facit ex illicito p̄ſonaꝝ q̄litas ꝛ dn̄ia.

Iuſiurādū quaſi probatio dicit

¶ De feudo dato in vicem legis commissorie reprobando.

¶ Feudum non potest constitui sub pacto legis commissorie: qꝛ nõ sub pretextu pecunie sed amore dñi habendum est. Bal.

Si quis obligauerit aliquã rẽ pignori eo pacto[a] vt si statuto tẽpore pecunia soluta non fuisset res esset creditoris: ⁊ eã pro feudo habeat: põt debitor quandocunqꝫ[b] pecuniã soluendo pacto non obstante[c] pignus recuperare: feudũ eñ nõ sub ꝓtextu pecunie/ sed amore ⁊ honore domini acquirendum est.

Si quis inuestierit aliquẽ de feudo sui militis: viri placẽtini prorsus asserunt hãc inuestiturã nõ aliter valere nisi eo consentiente[d] cuius erat feudum: mediolanẽses ⁊ cremonẽses nichil distare asseuerãt vtrũ eo sciente vel ignorante: dũmodo eo viuente nullum detrimentum de feudo suo sibi cõtingat. Hoc aũt dicẽdũ est de eo milite q̃ feudi successores[e] nõ habꝫ.

¶ De vsu mediolanensium ẜm quosdam.

¶ Filio militis dicenti patrem inuestitum de pignore: et. xxx. annis nomine feudi possedisse defertur iusiurandum vt iuret cum duodecim sacramentalibus forma hic tradita: sꝫ eo nolente iurare defertur filio domini. qui si iurare recuset cogitur filium militis inuestire. hoc dicit Jaco. de Bel.

perũt. nã ⁊ ipsi videñt suas partes vẽdidisse. vt. ff. de euic. quidã. idem quoqꝫ dicit de liberto qui passus est dñm rem vẽdere cũ ꝓ ipsa pte ꝓciũ soluisset. ff. mãda. si vo. §. inde papinianus. nã et pater videt approbasse matrimoniũ filij sui cũ ipsum cõtrahentẽ nõ prohibuit sciens. vt. C. de nup. si vt proponis. dem dicas de contractu filij. vt. ff. ad mac. si fili⁹. sꝫ in magistro nauis idem videt cũ illũ nam preposuit quẽ ministerio fungi voluit nec contradixit vt. ff. de exerci. l. j. §. magister. idẽ quoqꝫ de eo dicit q̃ misit stillicidiuꝫ suũ in alienis edibus sciẽte eo et nõ contradicẽte cum emerat ad hoc. vt ff. si serui. vendi. si a te. sed ⁊ si passus fuero te in meo sepulchro edificare: ⁊ me sciente mortuũ tuuꝫ intuleris aliũ postea te inferentẽ ꝓhibere nõ potero. vt. ff. de mortuo infe. si pro prius. §. fi. nam ⁊ si ego dñs horreoruꝫ propositum habeo aurum et argentũ ⁊ margaritas meo nomine et periculo non recipere et me sciente has res in horreis induxeris: videor a proposito recessisse. vt. ff. loca. et condu. cum in plures. §. locator. sed et licet in instrumento non cõtineatur possessionem fuisse traditam. si domino tamen sciente tu emptor possedisti: diutius eam tradidisse intelligitur. C. de acqui. pos. l. j. et. ij. nam si domin⁹ sciat seruum suum militare vel aliquam dignitatẽ habere ⁊ ipsum nõ reuocet: videt consentire et ingenuus efficitur. C. qui mili. non pos. l. pe. ⁊ vl. idẽ si nõ contradixerit seruum ordinari clericum cum sciebat. vt in aut. de sanc. epis. §. si seruus. colla. ix. hic ergo scientia siue patientia sine contradictione pro consensu accipitur. sed intelligo sicut expositum est. s. qui. mo. feu. amit. §. preterea.

¶ De feudo dato in vicem legis ⁊c.

Si quis. pacto. hoc. §. dicit expresse q non põt feudũ acquiri ẜm pactũ. l. cõmissorie occasione pignoris. ⁊ est ratio: qꝛ in pignorib⁹ olbus reprobata est lex cõmis. C. de pac. pi. ⁊. l. cõ. l. j ⁊. ij. sꝫ q̃d erit de tali pacto: puta vẽdo tibi domũ ꝓ centũ aureis: ⁊ nisi solueris preciũ retinebo postea in feudum: et solius medietatem plus minusve: quid iuris erit. nũq̃d licitum est pactũ? Respõ. videtur q hoc pactum sit licitũ: quia in traditionibus rerum suarum quodcunqꝫ pactum apponatur valere debet. ff. de pac. in traditionibus. nã et si non expediat domino talem vas. habere tamen potest pactum valere. ff. de serui. ei fundo. maxime cũ istud pactũ nullam contineat turpitudinem. idcirco videtur valere. Sed cõtra est quod sequitur statim. s. feudũ enim non sub pretextu pecunie: sed amore et honore dñi acquiritur. vt no. s. põt ergo distingui vtrũ voluerit dñs totã domũ ꝓ feudo teneri: an ꝓ ea tm̃ pte ꝓ qua ꝓciũ nõ est solutũ: vt in primo casu nõ valeat: secũdo teneat ꝓ pte illa licet hodie sub pretextu pecunie multa feuda acquirãtur. Sed quid erit si debitor cũ suo fideiussore pactũ fecerit q nisi soluerit creditori suo: et nisi euꝫ liberauerit vsqꝫ ad certum tẽpus: ⁊ si fideiussor soluerit ꝓ eo postea q habeat ipm̃ pign⁹ ꝓ feudo nunquid valet pactũ. Et videtur q sic, ff. de contrahẽ. em. l. fi. licet prima ratio videatur refragari.

b ¶ Quandocunqꝫ. istõ qñcunqꝫ sic intelligo/ id est nisi creditor alio iure velit se tueri: puta prescriptionẽ. xxx. an. allegando: qđ quidẽ facere põt ẜm quosdam maxime post interuersam possessionẽ. vt no. in. C. de pig. actio. nec creditores. vel etiã si ius dñij impetrauit ⁊ post bienniũ soluere voluerit debitor: tunc nõ cogitur solutionẽ recipere creditor. vt C. de iu. do. impe. l. vlti. in medio. l. sed si recuperat pecuniam: pignus restituere cogitur. vt. C. de iu. do. impe. l. ij.

c ¶ Non obstante. hoc verum est si conuentio inter dñm et vasallum est: alioquin si inter extraneos valet pactũ. vt in lombar. de debi. ⁊ guar. si quis fideiussorem.

Si quis. consentiente. intelligo istud ẜm. p. cum de futura successione tractatur: quia contra bonos mores tale pactum factum improbatur. et ideo est inualidũ vt. C. de pac. l. fi. et. C. de inuti. sti. ex eo. vnde non ob. mulieri que nullum regressum ad bona paterna se habituram pacta fuit. C. de col. l. iij. vel etiam si de futura successione non tractatur. sed ignarus forte vasallus de alieno feudo inuestituram accepit: vel etiam sciens et nominatim de euictione cautionem habuerit vel accepit: cur nõ valeat non video: nimirum quoniam vẽdere rem alienã posse nulla est dubitatio. ff. de contrahen. empt. rem alienam. Vel intelligitur quo ad preiudiciũ vasalli: sicut mediolaneñ. faciunt. vt no. etiam. J. si de feu. defun. cõtro. fu. c. moribus. et. J. de inuesti. rei alie. c. cum de re ali. hec ita dicta sunt ẜm. p. sed ẜm mediolaneñ. non. nã quod ipsi dicunt dũmodo de feudo viuente illo nullum detrimentum patiatur: istud consonat. ll. s. notatis. et est ar. ff. de ser. ru. predi. per quem. ⁊. ff. de aqua plu. ar. in concedendo. licet videatur argu. contra. ff. de aqua quo. ⁊ esti. lucio.

e ¶ Successores. sed cur in eo qui habet successores idẽ iuris non est: cum nullum preiudicium ipsi heredibusve suis fieri debeat. Respon. huic studiosus respon. non omnium que a maioribus tradita sunt ratio reddi potest vt ff. de legi. et cõ. non omnium.

Quidam obligauerat. sup hoc. c. pauci titu. habent vel rub. qui aūt habēt talē consueuerunt habere: de vsu mediolañ. quo non vtimur.
b Lōgū tp̄s. hic habet qđ. ī. pri. no. est. c. si quis obligauerit. s. ꝙ ius offerendi non tollit longo tēpore. vt C. de pig. act. nec creditores. Accur.
c Suum. post ista v̄ba q̄dā exemplaria i tex. habēt hec adiecta: a dño suo post inuestiturā p̄dictā defūcto postea continuant subsequē. scʒ p inuestiturā p̄dictam ⁊c. que sequuntur
d Per. xxx. an. hic no. p̄scrip. xxx. an. in feudo locuʒ hēre. vñ si aliq̄s p xxx. an. feudū possedit et seruitium dño exhibuerit q̄uis de ea re nūq̄ inuestit⁹ fuerit: tñ p̄scriptionē acq̄siuit / ita ꝙ se tueri poterit. vt. j. si de feu. cōtro. fue. c. si q̄s p. xxx. an. q̄d ē si a possessiōe ceciderit iste q̄ prescriptione se tueri pōt nūq̄d vēdicare poterit? R̄n. vtiq̄ ad hibita distinctione q̄ sit in. C. de p̄scri. xxx. vel. xl. an. si q̄s emptiōis ⁊c. sʒ qđ dicit. l. e. videt mirū ꝙ filius iurare dʒ post inuestiturā patrē suū mortuū fuisse ⁊ se p feudū q̄q̄ rē tenuisse: ita vt p. xxx. an. ɔtestō pignoris facta nō sit. sʒ dño defert de incerto. s. defunctū militē p feudū inuestitū non fuisse: sed cur nō sufficit ipsum probare cōtestationē pignoris factam: vbi tantū alter prescriptione feudi se tuetur? R̄n. hoc nō negat hic: sʒ hic filius volebat se tueri dicens patrē suū inuestitum. vnde puto ꝙ si tm̄ prescriptionem feudi allleget filius defuncti: ꝙ filius dñi nō aliud teneatur probare nisi patrem suum pignorasse ⁊ contestationem factam fuisse ante spacium. xxx. annorum: est enim legitima interruptio si per executorem consecuta sit conuentio: vt. C. de pre scrip. xxx. an. sicut. ar. ad hoc. C. de pig. actio. neq̄.

Explicit liber primus. Incipit secundus.

a Quidam nō habēt de feudi cognitione.

Quidam obligauerat[a] terram quādam suo militi: deinde cū filius sui domini longum post tēpus[b] pecuniā offerendo pignus liberare voluisset: fili⁹ militis contendebat patrem suum a domino suo defuncto de predicto pignore inuestitionem feudi accepisse: vnde viri prudentes mediolanenses interrogati laudauerūt in electione filij militis esse cū. xij. sacramentalibus iurare patrem suū[c]. vel se a domino suo per inuestituram predictam terram tenuisse: ita vt per triginta annos[d] cōtestatio pignoris a parte dñi aduersus ipsum vel patrē suuʒ facta non fuisset. Si aūt ipse iurare noluerit / filius defuncti domini necesse habet iurare cum xij. sacramentalibus defunctū militem inde per feudum inuestitum non fuisse. Ut si ita iurare recuset: inuestire ipsum filiuʒ militis domini filius de iam dicta terra per feudum debet.

Explicit liber primus.

Incipit liber secundus.

De feudi cognitione.

Cause generaliter aut deciduntur iure romano / aut legibus longobardoꝝ / aut cōsuetudine sed cause feudales deciduntur consuetudine que vincat legē in hac parte: licet contrarium dici soleat. consuetudine autem deficiente decidi possunt etiam lege scripta. Bal.

Obertus de orto. vim suā extendūt: ac si aperte dicat: cōsuetudo in feudis vincit leges: lʒ ī. di cat. C. que sit lō. cōsue. cōsuetudinis. sʒ hoc intelligo de equa / non de iniqua cōsuetudine nimirū male inuenta: ⁊ male cōsuetudines non cōfirmant etiā longo tp̄e. vt in aut. vt nul. iudi. § nulli vero. colla. ix. ⁊ in decretis distin. viij. c. mala consuetudo. ⁊ ca. consuetudo.
g Cōprehēsus. ac si apte dicat argumētū nō est credēdū: nisi in cōsuetudinib⁹ feudi. licʒ in legib⁹ repiat ī ff. d re mili. nō oēs § a barbaris. Sʒ nunq̄d de stilib⁹ ad stitiā est p̄cedendū Et vtiq̄ vt opinor vt in legib⁹. ff. d legi. ⁊ cōsti. non phi. q̄d est ī qđ dictuʒ est in feudo ꝙ argumētū no est credendū? R̄n. intelligas q̄n stile non apparet. ⁊ lex q̄d fieri debeat indicat. nā tūc sequēda est. l. ⁊ ar. supflua nō cōceduntur: ī hic p̄mo cōsiderat cōsuetudo. scđo stilia vł lex na lex cōsuetudini nō pōt obuiare. qđ est intelligendū vt ī. stile legit i decretis. nam nec decretis possunt obuiare leges. vt in decre. distin. ix. lex.

Obertus de orto anselmo filio suo dilecto salutem. Causarum quarum cognitio frequenter nobis committuntur: alie diriguntur iure romano: alie vero legibus longobardorum: alie autem secundum regni consuetudinem: que q̄ sint varia q̄q̄ s̄m diuersorum locorum aut curiarum mores sint diuersa nec breuiter potest dici / nec hoc libello facile comprehēdi: vsum tamen feudi qui in nostris partibus obtinet put possibile est exponere tibi necessariuʒ duxi. In iudicio etenim quod de feudis agitur: illud legib⁹ nostris contrariū dici solet. legū aūt romanorū nō est vilis auctoritas sed nō adeo vim suam[f] extēdūt vt vsum vincāt aut mores. strenuus aūt legisperitus sicubi casus emerserit q ɔsuetudine feudi no sit cōprehēsus[g]: absq̄ calumnia vti poterit lege scripta.

Sciendum est autem feudū siue beneficiū non nisi in rebus soli aut solo coherentibus[h] aut in his que inter immobilia[i] connumerant (veluti cū de camera aut de cauena[k] feudum datur)

h Coherentib⁹ veluti in reb⁹ immobilib⁹: et qđ sequit aut solo coherentibus: vtputa in fructibus qui pendēt in fundo: vtpote fundi ps ipsi fundo coherere dicitur. nā fructus pendentes fundi pars esse videntur. vt. ff. de rei vendi. fructus.
i Immobilia. vt sunt panes ciuiles. vt. C. de iu. do. l. si. § preterea. sed nunquid debitorum nomina inter immobilia computantur? Respon. hoc ab antiquo quesitum est ⁊ alibi satis disputatum est: et ideo omittimus.
k De cauena. melius dixisset iudicio meo veluti fe. ⁊c. vt sic intelligatur ꝙ non sit expositiuum illius verbi aut rū in his que inter immobilia computantur. et sic feudum camere aut cauene cōputabimus in rebus immobilibus vel etiam solo coherentibus. vt. ff. vnde vi. l. j. § iij. Accursius.

Consuetudo in feudis leges vincit.

Decretis leges obuiare nō pñt.

Debitoꝝ nois inter mobilia numerant.

vi. bar. in l. de quib⁹ ff. de legi. mm. ⁊.

a ¶ Nisi inuestitura. intelligo aut eo quod habet̃ p̃ inuestitura: vtputa cum iusserit dñs aliquẽ ire in possessionẽ lz ei possessionẽ nõ tradiderit p̃ eodẽ tñ habet̃. vt. ĩ. de consue. re. feu. c. sciendũ. lz illud feudũ ad heredes nõ transeat vt. s̃. qb. mo. feu. po. cõsti. c. sciendũ. et iõ sile est huic qd̃ dr actore non p̃bãte reus et si nichil p̃stiterit obtinebit. vt glosat̃. C. de edẽdo. q̃ accusare. nã lz h̃ deficiat inuestitura: sufficit tñ q̃si inuestitura: sicut z ibi licet deficiat p̃batio sufficit tamẽ q̃si p̃batio: q2 intelligit̃ iusiurandũ delatũ z p̃stitũ succedit eni loco p̃bationis iusiurãdum: z quasi p̃batio appellat̃. ff. de iureiur. nõ erit. §. dato. et. l. sz et si. §. si. et. l. tutor.

Iusiurandum loco probationis succedit.

b ¶ Aut successione. istõ p̃t h̃re locũ in heredibus s̃z non in filio cũ patri succedat: nimirũ etiã viuente patre dñs intelligit̃. vt insti. de here. q̃li. et dif. §. sui. z alibi dicitur q̃ pene ad p̃pria bona venire intelligit̃. vt. ff. de suc. e. l. j. §. largius. vnde nichil ei deest preter administrationẽ. ff. de lib. et posthu. in suis. ex his ergo colligitur q̃ filij non acquirunt patri succedendo: sed acquisitum capiunt.

posse consistere. at feudum neminem posse acq̃rere nisi inuestitura[a] aut successione[b].

¶ Quid sit inuestitura.

¶ Inuestitura alia proprie est possessio. alia abusiua: vt quando hasta vel aliud corporeum porrigitur vasallo a dño p̃ inuestitura. Bal.

Inuestitura quidem p̃prie dicitur possessio: abusiuo autem modo dicitur inuestitura quando hasta vel aliud corporeum qd̃libet porrigitur a domino feudi se inuestituram facere dicente: que siquidẽ ab illo fiat qui alios h̃z vasallos[c], saltẽ corã duobus ex illis solẽniter fieri dz. alioquin licet alij intersint testes inuestitura minime valeat. ¶ Si enim domino adhuc in possessione cõstituto an facta sit inuestitura queratur: nõ dz p̃bare nisi p̃ pares curtis illius domus vel p̃ publicũ instrumẽtũ a tribus vel a duobus parib⁹ confirmatũ. nam si instrm̃ defecerit, vel q2 factũ nõ fuerit, vl' q2 amissum sit: tũc q̃ p̃bare desiderat pares curie illi⁹ q̃ interfuerint offerat. q̃ si denegauerit forte corrupti odio vel gr̃a seu precio, z dicãt se nõ interfuisse cũ inuestitura facta fuerat vel non reminisci: tũc dño cogẽte[e] iurẽt tactis sacrosanctis scripturis q̃ huius rei veritatem nesciant: et tunc actor aut alios p̃ducat pares aut iurisiurandi dño detur electio: vt p̃inde iuret inuestiturã factã nõ esse. aut sacramẽtum vasallo referat: et ille aut iuret

c ¶ Quid sit inuestitura. Quidam non habent hic titu. nec rub. et male.

Inuestitura. vasallos. circa hunc articulum talis est faciẽda distinctio. aut agit̃ de noua inuestitura aut de veteri. aut dñs h̃z pares aut nõ. itẽ aut vasall⁹ põt p̃bare p̃ breue testatũ aut nõ. al's possidet dñs al's nõ. itẽ aut est dñs clericus aut laicus. al's cõpellit pares al's nõ vult cõpellere. itẽ al's h̃z vas. feudũ. al's nichil h̃z. siquidem agitur de noua inuestitura: et dñs h̃z pares, et est in possessione feudi: tũc dz p̃bare vas. inuestituram per pares: vel p̃ p̃ breue testatũ: et ab ipsis parib⁹ cõfirmatũ. vt. ĩ. §. proxi. s̃z s̃m mediolanen̄. etiã si ab alio est cõfirmatũ sufficiẽs est. vt. ĩ. q̃ testes sint necessa. ad probã. nouã inuesti. cap̃ siue clericus. et cap̃. seq. sciendũ est. et hoc vbi dñs compellit pares iurare. si aũt pares aliqua ex causa noluerint iurare: nec dñs compellit eos: tũc licebit etiam p̃ extraneos inuestituram p̃bare. vt. ĩ. proxi. §. et si extranei noluerit iurare: tũc a comite vel a pp'lo debẽt cõpelli iurare. q̃ si noluerint eos cõpellere: tũc vasallus cũ misso dñi ad ip̃atorẽ ibit: et qd̃ ip̃ator iudicauerit s̃uabit̃. vt. s̃. si de inuesti. inter do. et vas. lis ori. c. j. et hec s̃ra sunt cũ dñs h̃z pares. si aũt dñs nõ h̃z pares tũc sufficiẽt ẽt testes extranei ad probãdã nouã inuestiturã. vt. ĩ. e. §. si vero. Nec dicat q̃s iõ inuestiturã valere cũ sine parib⁹ facta est q̃n pares aberant: q̃n si absint expectandi sunt. vt. ĩ. de consue. re. feu. c. sciendum. hec vera sunt cũ vasal. p̃bare põt p̃ testes. si vero p̃bare nõ põt p̃ testes nec p̃ publicũ instrumentum siue per breue testatum: tũc dño dabitur sacrm̃ vt aut iuret aut referat vas. vt. ĩ. §. proxi. et. §. si vero inuestitura. qd̃ quidem verum est. s. q̃ dñs debebit iurare, si vasall⁹ aliud nõ h̃z feudum ab ip̃o dño. al's enim de eq̃tate remittitur dño iusiurandũ. vt. s̃. de contro. inue. §. si vero feudũ. et hec s̃ra sunt cũ de noua inuestitura agit̃. si autem agat̃ de veteri: tũc etiam extranei testes recipiunt̃. vt. ĩ. de cõsue. recti feudi. ca. sciẽdum. in fi. Et hec s̃ra sunt ĩ laico dño: in clerico autẽ dño indistincte admittuntur pares et extranei. vt. s̃. si de inuesti. inter do. et vasal. lis ori. §. si autem se venturum. qd̃ verum est cum de rebus ecclesie facit inuestiturã. si autẽ de suis p̃prijs: tunc idem dicẽdũ est z obseruandum in clerico quod obseruatur in laico. vt. ĩ. qui test. sunt neces. ad proban. no. inue. cap̃. j. et hec vera sunt quãdo dñs est in possessione. Si autẽ vasallus est in possessione: tunc si stetit in possessione per annum domino sciente et non contradicente: sine aliqua probatione testium solus iurabit vasallus vel se vel patrem suum inuestitum fuisse: ne al's iusta ignorantia vel parui temporis negligentia cum inique possessionis periurio quandoq̃ domino possessionis damnum afferat. vt. s̃. si de inuestitu. inter do. et vasal. lis oria. ca. si vero aliquis. que autem dicta sunt de sacramento prestando: intelligenda sunt cum determinatione eius quod legitur. ĩ. de consuetu. recti feudi. cap̃. sacramentum. et cap̃. item si inter dominum. Accur.

e ¶ Domino cogente. huic videtur obuiare. C. de testa. nimis graue. et istud accidit propter iurisditionem quam habet dñs. est enim istorum iudex: et ideo ab eo compellendi sunt veritatem reuelare. vt in lombar. de offi. iudi. vt iudex. que autẽ dicta sunt de probatione noue inuestiture intelligenda sunt de eo qui aliud feudum non habebat. vt. ĩ. de succes. feu. per inuestiturã. c. illõ quidem. Sed forte vbi h̃z breue testatum vasallus: hic facienda est subdiuisio: sc̃z vtrum possideat dominus an ipse vasallus: vt in primo casu non sit sufficiens corroboratio per extraneos vt hic. in secundo sufficiãt extranei. vt. ĩ. qui testes sunt necessa. ad proban. nouam inuestitu. cap̃. siue clericus. Accursius flo. leg. doc.

aut acquiescat. q si iurare pares aliqua ex cā recusauerint/ nec dñs eos iurare ɔpellat: liceat vasallo etiā p extraneos pbare inuestiturā. testibus pro deficientibus/ iurisiurandi electio domino detur.

¶ Vasallo possidenti feudum cauene nō opus est probatiōe sz aut iuret aut deferat si de inuestitura inter se et dominū lis orta fuerit. Bal.

¶ Si vero vasall[9] quidē possideat[b] vl si feudū[c] camere aut cauene in duab[9] seu trib[9] acceptiōibus quietis q̄si possideat dñs autē feudū negās eē rem suam petat: vel qd de camera vel de cauena bis vel ter (sicut diximus) iam solutū est deinceps soluere renuat: tunc non est opus probatione: sed possidenti data electione aut iuret suū esse feudu[z] rectū/ aut dño referat iusiurandū. ¶ Si autē inuestitura ab eo qui vasallos nō habebat dicatur facta: tūc p quoslibet idoneos testes aut per publicum instrumentū probari potest: aut inopia probationis emergente/ res decidat per iusiurandum.

¶ Contentione orta inter dominū et vasallū de pactis appositis inter eos preter ɔditionem feudi vel naturā: vel quia dñs allegat pactū in sui fauorē. vel dicit feudū datū sub tali cōditione vt vasallus associet vxorem suam ad ecclesiam festiuis dieb[9]: dño quidem incūbit probatio. eo aūt in probatione deficiente: vasallo defertur iusiurandum. Bal.

¶ Preterea si aliqs tenor preter cōmunē feudi rōnē in inuestitura a dño dicat interuenisse: vl si dicat feudū sub tali cōditione dedisse/ vt vasallus in festiuis diebus vadat cū vxore sua ad ecclesia[z]: omni facultate pbandi dño adempta[e] habeat vasallus ptātē defendendi se per sacramentū. ¶ Item si vasallus per pactū spāle cōtra feudi ɔsuetudinem allegat veluti de filiarū successione: liceat ei tenorē si potest sicut inuestiturā pbare. q si i pbatione defecerit vel cessauerit: ɔcedat domino hoc denegare iureiurando prestito.

¶ Per quos fiat inuestitura: et p quos recipiatur.

¶ Et[9] inuestitura fieri potest etiā a maiore vel a quocunq[z] noua autem nō potest fieri ab alio q̄z ab eo qui habet legitimam bonorum administrationem. qui enim alienare phibetur sua bona nec in feudum dare potest. h. d. Bal.

Inuestitura autē aut fit d veteri bñficio/ aut de nouo[f]. que d veti fit ēt a miore[g] pt fieri. siue autem a minore siue a maiore fiat/ non de oī possessione vasalli: sed de iusta[h] tm̄

---

a ¶ Cōpellat. hanc penā patit dñs si nō cōpellat. s. q extranei et q̄ al's repellerent admittant: q̄ extranei a populo vl comite cōpellunt. vt. s. §. si inter do. et vas. lis orta. c. j. Sed q̄ro si vasallus p alios testes nō possit probare nisi per pares. et dñs eos testimoniū dicere renuētes non compellit qd iuris sit: Rñ. intelligo q possit a comite vel a populo postulare vt cōpellant. q̄ si cessauerint imperatorem adire dz: et qd inde statuerit obseruare: sicut de extraneis dictū ē. s. p̄. ti. nā qd d. s. licere p alios pbare: fauore vasalli dr. vñ nō dz ad ei[9] lesionem retorq̄ri: qd eēt si pariū productio denegaretur p ext̄neos cum extranei abfuerūt. nam et alibi dicit fauore pupilli ne tutor possit hereditatem delatam pupillo sine ei[9] volūtate vl actu acq̄re re. ff. de iur. dēl. potuit. qd sic. s. itelligēdū ē vt in ei[9] pniciem nō reuertat qd fieret si adhuc fari nō possz vl se sū careret. vtputa quia est furiosus. C. ad treb. l. pe. sic & ita est interp̄tatio facienda: vt in vasalli pniciē non reuertat qd in ei[9] priuilegium fuerat cōcessum. similis studiosus inq̄rat: sed dici potest q a ppietate ducetur dñs hoc ipo sicut no. j. in q̄. cau. feu. amit §. illud te non lateat. al's §. itē q̄ dño suo.

b ¶ Possideat. intelligo de ea re q̄ vere possideri potest. Accur.

c ¶ Vel si feudū. istud vel ideo dixit. q: hmōi annue prestatiões loco vsufruct[9] habent: vtpote suitutes vere non pñt possideri sed quasi. vt. ff. de vsufruc. si qs ita. et de an. leg. in singulos. et de vsuca. sequitur. et de seruitu. quotiens. non ergo in talibus vera possessio est sed quasi. vñ nec vera traditio. ff. de ac. emp. ratio. §. si inter. et hoc est quod dicit duabus seu trib[9] acceptionib[9] quasi rc. huic simile est quod de fideicō. dicit. C. de fideicō. l. j. et arg. ff. de vsur. cū de in rem verso. lz cōtra videat. C. de pac. si certis.

d ¶ Suū esse feudū. qd intelligēdū est fm distinctionem illius. c. j. de con. re. feu. c. sacramentum.

e ¶ Adēpta. hoc sic intellige. i. dño in pbatione deficiēte et p̄stat postea ius iurandū ad cautelā ab ipso vasallo sicut r. s. notatum est. nā si aliter itelligat absurdū videt. vt qd vasallo in eodē casu cōcedit pbare denegetur dño. vt. j. §. pxi. dr. lz eni tenore rc. vel si vis intelligere q dñs nō admittat ad pbationē: intelligas istd q̄n violēta p̄sumptio et talis q̄ non recipit pbationez in ɔtrū erat p vasallo. et de hac presumptiōe tractat in pn. lib. dispu. h & et in §. seq. not. sic semp alidd fore cōcessum vt cōsuetudo cōfirmet interp̄etādum et presumendū. Sicut r impator p̄uilegiū alicui concedendo non intelligit ɔtra consuetū ordinem cōcessisse vt. C. de inoffi. testa. si quando.

Violenta p̄sūptio nō recipit pbationē

¶ [illegible]

Inuestitura autē de nouo. q̄ sit noua inuestitura tractat. j. q̄ te. sunt necessarij ad probandum no. inuesti. c. j.

f ¶ [illegible]

g ¶ A minore. et merito q̄n nō alienat: sed alienatu[z] inuenit et maiorū suorū factū confirmat. vnde dicit q si pign[9] incepit a maiore: et fm conuentionē creditor distraxerit illud: q minor restitui postulans non auditur. vt. C. si aduer. ven. pig. l. j. et. ij.

h ¶ Sed de iusta tm̄. simile reperit in transactione facta nō enim rebus semp legitime possessis nō furtiuis obstat pactum. ff. de pac. tres fratres. et. C. de excep. aduersus. Item si debitori meo liberatiōnē relinquo, qm̄ tantum de

facta intelligitur:niſi aliud nominatim dicatur. Noui vero inueſtitura feudi nõ ab alio recte fit:niſi ab eo q̃ legitime ſuorum bonorum adminiſtrationẽ habet. qui em̃ qualibet ratione aliquid de ſuis rebus[b] impeditur alienare:is nec per feudum poterit inueſtituram facere.

Res cuius alienatio prohibetur in feudũ dari non poteſt. fallit in quodam caſu hic poſito. Rub.

Sed etiam res cuius alienatio prohibetꝰ:nec per beneficiuz dari conceditur:niſi in caſibus/ vt ecce: ſi quis ex agnatis tuis rem que a cõmuni parente per ſucceſſionem ad eum peruenerit alienare voluerit: nõ permittitur ei etiã ſm antiquã conſuetudinem alij eam vendere: niſi tibi vel alij proximiori[c] ꝓ equali precio accipere volenti:ꝑ feudum tamẽ cuilibet dare poteſt niſi fiat in fraudem[d] huius noue noſtre conſuetudinis/vel legis bone memorie lotharij vel federici imperatoris:tunc enim reſciſſa inueſtitura/reddito a te vel ab alio proximiori[e] videlicet ſm antiquam conſuetudinẽ precio ſi quod dederit is qui inueſtituram accepit compellatur rem tibi reſtituere[f]. Perſonam vero inueſtituram accipiẽtis nõ diſtinguimus[g]. nam etiã ſeruus ĩueſtiri poterit/niſi ignorantia[h] pretendatur. Sed vtrũ ipſe vel alius pro te inueſtituram faciat vel ſuſcipiat/ nichil intereſſe putamus[i]: poteſt em̃ hoc negocium et per procuratorem ab vtraqꝫ parte expediri

his videor libertatẽ reliquiſſe que iuſte ſine dolo vel fraude michi tenebatur . vnde de rebus furtiuis ab herede ſe tueri non poterit.ff.de lib.le.non ſolum.§.ſi heres.nã ecõtra ſi heres poſſeſſionem tradere iuſſus vicioſam tradat poſſeſſionẽ nõ videꝰ tradidiſſe.vt.ff.de lega.iij.qui concubinã.§.ſz ſi heres.et ff.de acqui.poſ.nõ videꝰ.⁊ de ac.empti.⁊ ven.ratio.

a Suorũ bonorũ. hic videꝰ ꝙ de bonis non alienat qui veterẽ facit inueſtiturã:et merito:q2 in bonis ius feudi ꝯputatur.vt ar.ff.de ver.ſig.bonorum. nimiruz ſi ager vectigalis in bonis cõductoris eſt:quanto fortius feudum in bonis vaſalli eſt:vt ibi.

b De ſuis rebꝰ huic inſtat ſollicitus:ſi prohibitus ſit heres vendere feudũ ſibi legatuz (vt ſepiſſime accidit)nũquid in feu. dare poterit aliq̃d de bonis ſuis cuz ſit verum aliq̃d de bonis ſuis alienare prohibitũ:ꝛ Rñ.iſtud eſt dictũ tm̃ de re prohibita.id ergo quod nõ poteſt vendere nec poterit poſtea alienare ſcz in feudũ cõcedẽdo.qm̃ alienationis verbo etiã pignoris obligatio qꝺ minus eſſe videꝰ continetur.C.de re.alie.nõ alie.l.fi.ſed adhuc inſtat predictus.alienatiõe cõi oĩs actus cõtineꝰ ꝑ quem dñium transfertꝰ.C.de fun.do.l.j.ſed iſte non trãſfert dñiũ qui in feudũ cõcedit.nõ debet ergo alienationis ꝓhibitione in feudũ dare ꝓhiberi qꝺ alienare ꝓhibeꝰ Rñ.falſum eſt:immo dñium alienat.ſ.vtile.retinet tñ directum:vnde vtilis ⁊ nõ directa vendicatio daꝰ.vt.j̃.de inue.rei alie.§.rei autẽ ⁊c. Item obijcitꝰ:q2 reperitꝰ ꝙ aliquis poteſt alienare rẽ ſibi prohibitã alienari/dũ tñ ꝑ aliũ moduz alienet.vt ecce res litigioſa prohibita eſt alienari:⁊ que iudicij mutãdi cã trãſfertꝰ ſimiliter inhibeꝰ.ff.de alie. iu.mu.cau.fac.ex hoc.§.alienare.⁊.C.de litig.l.iij.⁊ auten.eo. Rñ. ille loquuntꝰ in his quibus alienatio generalis nõ eſt ꝓhibita.hic aũt contra.nã appellatione gñis quelibet ſpecies cõtineꝰ.vt in.l.predicta de re.alie.nõ alie.ſed appellatione ſpeciei nõ continetur genus:niſi in vnico caſu ꝙ meminerim.vt.ff.de ſtatulib.l.ſtatuliberi a ceteris.et partis appellatione quandoqꝫ totum continetur.ar.ff.de le.iij. l.vxoris nomen.et.C.de here.inſti.l.ij.⁊.ff.de here.inſti. ſi quis ita.

c Proximiori.⁊ vere:quia nõ intelligitꝰ alienatio. vt.ff.de le.iij.pater.§.quindecim.hic ğ cõceditꝰ agnatis qꝺ alijs denegaꝰ. nam et alibi ſimilia inuenire potes.vt.ff.de pac. imperator.⁊ de contra.emp.qui officij.⁊ de mino.xxv.an.ſi in emptionem.⁊.C.de admi.tu.l.lex que. alibi aũt conceditur extraneis quod agnatis denegatur.vt.C.vbi pup.edu.de.l.fi.hic ğ dꝛ ꝙ agnati ꝑferuntꝰ ſi tm̃ dare volũt q̃ŧũ alij extranei.⁊ ſi cõtrariũ factũ ſit ꝙ precium emptori offerendo emptor rem vẽdicare poteſt:intelligo iſtud de emptore bonefidei.q2 malefidei emptori non eſt preciũ reſtituendũ.vt.C.de ꝑſcrip.xxx.an.l.j.⁊.C.de euic.l.ſi fundũ. licet ſit ar.cõtra.C.cõia de le.l.vl.ſed de hac materia recurras ad diſtinctionẽ Py. cũ queritꝰ an malefidei emptori ſit preciũ reſtituendũ⁊c. Item intelligo hoc qñ cõtra conſtitutiones fiebat alienatio ꝙ ipſo iure nulla ſit:et qꝺ dꝛ reſciſſa:intelligas de facto ⁊ non de iure. ſicut no.in.C.de reſcin.vẽ.l.j. et qꝺ dꝛ ſm antiquã conſuetudinẽ nunq̃d hodie iſtud eſt imutatũ:ꝛ ⁊ certe puto ꝙ nõ cũ nõ inuenio correctũ. ⁊ qꝺ nõ eſt imutatũ quare ſtare ꝓhibeꝰ.C.de teſta.fancimꝰ. coheres ğ ſuo coheredi rẽ vẽdicare ⁊ locare põt ſm hanc rationẽ:vt ħ.⁊.j̃.de alie.feu.pꝫ.c.j. ſed nũquid illud obtinet ſiue pro diuiſo ſiue ꝓ indiuiſo poſſideat coheres.dic ꝙ ſic ar.j̃.ſi de feu. fuerit contro. c.omnes. Item nunquid ſiue inueſtituram accepit et fidelitatem preſtiterit: ſiue non preſtiterit:ꝛ Rñ. hec infra plenius et vberius notabuntur.Accurſius.

d In fraudem.in fraudem conſuetudinis facere videꝰ forte qui caſte natus eſt:vel ita ad eam etatem peruenit vt filios habere non poſſit.vel ſi ideo facit vt priuet eum qui in ea ſuccedere debet a ſua ſucceſſione:vt habes de eo qui alienat in fraudem creditorum.

e Proximiori.nã ⁊ al's volẽtibus emere predia ſuorum maiorum ius fauorabile inueniꝰ.vt.ff.de cõtrahẽ.emptio. qui officij.⁊ de mino.xxv.annis.ſi in emptionẽ.Accurſius.

f Reſtituere.hoc ita verũ eſt vt reddat propriũ preciũ vaſallo inueſtito niſi ei ſuccedat in proprietate et in alijs etiam preter feudum. alioquin et ſine precio recuperabit nulla obſtante preſcriptione.vt.C.de bo.maꝰ.l.ij.⁊.iij.

g Diſtinguimus. hic ratione perſone recipientis inueſtituram nichil intereſt:nam et alibi no.ꝙ nichil intereſt a quo quid fiat.vt.ƺ.et.j̃.hoc eodem libro.

h Ignorantia.nã ſi dñs putat liberum q̃ poſtea ſeruus apparet merito nõ valet inueſtitura.nimirũ incidente errore etiam matrimonium non tenet.vt in decre. cã.xxviij. per totũ.⁊ in auꝰ.de nup.§.ſi vero.col.iiij.arg.ff.ſolu.ma.ſi cum.§.fi. pariter ergo ſerui et liberi poſſunt inueſtiri ſicut heredes inſtitui.vt.ff.de here.inſtitu.non minus.

i Putamus. hic no.ꝙ licitum eſt per alium quod per ſeipſum non licebat.vt et alĩs.C.de ſolu.l.nichil. et.ff.de ſolu.l.ſoluendo.et.l.ſtichum.§.vſufructus. et.C.de epiſco. et cleri.quiſquis ad ſimili.⁊ inſti.de re. diui.§.nichil autem. et in ſum.vt in li. Py.iiij.car. Ru.immo licet ⁊ per aliũ ⁊c. licet contra ſit ſuperior rubri.proxi.

Licet ꝑ aliũ qꝺ ꝑ ſe non licet.

dñium / õ tranſ / ert q̃ in / udum / cedit.

ener / pella / e q̃li: / eius / cies / ineꝰ.

a ¶ Feminã quoq3. ergo in datione non successione similis est femina masculo. vt. s. dictũ est. 7 adhuc. j. notabitur.
b ¶ Recusat. hoc videlicet sic intelligo si penitus domino fidelitatẽ se facturum negat: nõ q̄ inuestitura non debeat fidelitatem precedere. vt. j. prope. nec enim est ei fides prestanda qui vult cõtra fidem versari: vt alibi notaui sol licitus. C. de pac. cum proponas.
c ¶ A fidelitate. no. hic arg. ad nominis interpretationem. sic al's insti. de tute. in prin. et. ff. de verbo. sig. l. bonorum. 7 l. malum. §. pe. sed quero in quem modũ sit inuestitura facienda vel petenda: et fidelitas prestãda: 7 qñ. Et vtiq3 dominũ honorifice adire debet vasal. et presentibus curie paribus vel alijs s̃m distinctionem quã fecimus s. q̄d sit inuestitura. nõ q̄ inuestitura non valeat sine testibus facta. sed ideo dicit̃ ne veritas occultet̃. vt. j. qui test. sunt ne. ad p̄ban. no. inue. c. siue clericus. et non solũ adire: sed inuestituram petere 7 fidelitatẽ polliceri debet. vt. j. in qui. cau. feu. amit. c. prima autem. et. j. de ca. cor. c. j. verbi gratia. Dñe mi talis rei inuestituram/ p̄ta fundi corneliani quem a te possideo vel possidere debeo postulo: 7 fidelitatem tibi contra omnem hominẽ (excep̄tis anterioribus meis dominis: 7 imperatore) volo et paratus sum facere. sufficit etiam si dicat tñ postulo inuestituram mei recti feudi. quo facto dominus statim debet inuestituram facere et sacramentum suscipere si sibi placuerit. sinautem poterit differre. et erit hic talis adhibenda distinctio/ scilicet an velit dominus incontinenti facere inuestituram 7 suscipere fidelitatem. aut velit differre. quid ergo si dñs non faciat statim. q̄d facere debet. Itẽ si vltra diẽ et annũ steterit q̄ inuestiturã non fecerit cũ intra annum fuerit petita. Respon. hoc nõ debebit obesse vasallo. sufficit enim si inuestituram petit s̃m q̄ debuit cũ aliud non dicatur in lege federici. imperialẽ. ipsum facere debere. nec. c. corradi. immo forte hoc ipso a proprietate dominus debebit priuari. nam sicut vas. priuaretur fundo si inuestiturã non peteret infra annum 7 diẽ: ita 7 dñs debet a proprietate priuari si non post q̄̃ fuerit ab eo petita sicut debuerit ipsum vasallum infra id tempus non inuestierit. argu. j. qualiter do. a propue. priue. ca. ex facto. 7. j. si de feu. controuer. fue. ca. domino cõmittente. fidelitas vero talis facienda. est

Fidelitatis forma.

vt sequitur statim. c. qualiter autem debeat 7c. et in titu. de forma fidelita. et in alio titu. de no. fide. forma. et in decre. causa. xxij. q. v. c. de forma. 7 dis. lxiij. c. tibi domino. ergo notabis q̄ fidelitas pariter cum fama domini finitur cũ dominus excõmunicatur. et pariter cum fama restituitur. vt. j. hic finitur lex. c. domino guerram. 7 in decre. xv. q. vj. capi. alius. 7. c. fi.

Fidelitas cum fama extiguitur.

¶ Quid precedere debeat an inuestitu. vel fide. ¶ Quidam hic non habent rubricam sed neq3. c. immo. §. tãtum. sed male.

¶ Qualiter iurare debeat vasallus domino fideli[illegible]

Qualiter autem. detrimẽtũ. iuste enim potest hic vasallus iurare cum al's dicat̃ q̄ amitteret feudũ si credentiam domini sciẽter ad eius detrimentum manifestauerit. vt. s. hic potest esse titulus quibus mod. feu. amit. ca. j. 7 in hoc sacramento contineri videtur q̄ ipsum. et dominum suum totum exaltabit inquantum poterit. et nunq̃ vitam aut membrum neq3 honorem quem habet sua voluntate aut consilio aut exhortatione perdet. sed in his omnibus adiutor erit s̃m suum possẽ. vt habetur in iuramento quod fecit rex Otto. pape Ioanni.
e ¶ Si vero domesticus. hic nota differentiam inter sacramentum domestice persone et aliarum. sed cur nominatum dicitur in persona domestici: et sufficit si in genere dicatur in extraneo? Respon. quia citius fraus presumitur in persona domestici ad quem forte domini hereditas spectare videtur post mortem. vt. C. de nupt. vidue. et. C. vbi pupil. educ. l. fina. et quia plus solet timeri quod specialiter pollicetur/ q̄̃ quod generali sponsione concluditur. idcirco specialiter in domesticorum personis facienda est promissio. vt in decre. xxij. distinctio. q̄̃q̄̃. Sed queritur que sint domestice persone? Respon. omnes quos leges domesticos appellant. vt. C. de testibus. etiam iure ciuili. et institu. de testa. or. §. in testibus. et. C. de questio. placuit. et. C. de his qui ad eccle. confugi. l. fina. §. penul. sint. notat̃. 7 omnes ad quos domini successio est peruentura in feudo propter predictam rationem.

Domestice persone q̄ sint.

f ¶ De forma fidelitatis. Quidam non habent hic titulum, sed male.

¶ Feminam[a] quoq3 etiam noui feudi inuestiturã facere posse pleriq3 cõsentiunt. ¶ Nulla autem inuestitura debet ei fieri qui fidelitatem facere recusat[b]. cum a fidelitate[c] feudum dicatur vel a fide. nisi eo pacto acq̄situm sit ei feudum/ vt sine iuramento fidelitatis habeatur.

¶ Quid precedere debeat/ an inuestitura/ vel fidelitas.

¶ Fidelitatem precedere debet inuestitura. h. d. Bal.

Utrum autẽ precedere debeat fidelitas inuestituram/ an inuestitura fidelitatẽ/ quesitum scio: 7 sepe responsum est inuestituram debere precedere fidelitatẽ. Fidelitatẽ aũt dicimus iusiurãdum q̄d a vasallo prestatur domino.

¶ Qualiter iurare debeat vasallus dño fidelitatem.

¶ Vasallus domino iurare debet q̄ sibi erit fidelis: et q̄ credentiam sibi cõmissam nominatim celabit. domesticus autem 7 subditus addere debet nominatim seruare vitam/ membrũ/ mentem/ et eius rectum honorem. h. d. Bal.

Qualiter autẽ debeat iurare vasallus fidelitatẽ videamus. Iurare scilicet sic debet: Ego iuro ad hec sancta dei euangelia q̄ amodo in antea ero fidelis huic/ sicut debet esse vasallus domino nec id quod michi sub nomine fidelitatis cõmiserit dominus/ pandam alij ad eius detrimentum[d] me sciente. Si vero domesticus[e]/ id est familiaris eius sit cui iurat: aut si ideo iurat fidelitatem non q̄ habeat feudum/ sed quia sub iurisditione sit ei[9] cui iurat: nominatim vitam/ mẽbrum/ mentem/ et eius rectum honorem custodire iurabit.

¶ De forma fidelitatis[f].

In epla Philiberti. de forma q̄ in isto. c. exp̄mit notabilia sunt oia. sed id precipue nō est omittē dum qd̄ dr in fi. s. q dn̄s in his oibus fideli suo vicem reddere dz. quod si non fecerit merito cē: sebitur malefidus sicut zc. sed nūqd aliā penā patiet? Rn̄. vtiqȝ talem qualē vasallus. i. si vasal lus priuaret a feu do/dn̄s a ,ppͥetate: vt legit. J. qua. do. a ,ppͥe. p̄. c. ex facto. et hoc est si: mile qd̄ de pͥono dr et liberto. nā li: berti non alendo patronos suos in pauptate positos puniūtur a patro: nis et in ptāte eo: rū redigunt. versa vice patroni non p̄stantes alimēta libertis carebunt opis ipositis cau: sa libertatis et ab eorū hereditate ex cluduntur vbi he: redes instituti fue rit: z ius patrona: tus amittūt. vt. ff. de ali. p̄. alimēta. z de iure patro. di: uus claudi9. et de bo. liber. si pͥonus nō. et h̄ est arg. ad mutuā p̄statione.

Facit ad hoc glo. xiij. dis. ner: ui. z pro batin. c. facer: dos. ex de of. iu. vt.

b ¶ De noua for ma fidelitatis. Quidā nō habent hic titulum nec ru bri. et male.

Est et alia de nouo. istud. c. in paucis cōsuetudi: nibus inuenit. qz nouiter est inuen: tū. vt in p̄n. ip̄i9. c. pōt perpendi.

d ¶ Cōtra omnē. hoīem. et merito dz ita iuuare qm̄ vasall9 contra oēs debet dn̄m adiu: uare etiam contra fratrē et filiū nisi cōtra alium domi num antiquiorem hic em̄ ceteris est preferendus. vt. J. hic finit lex. §. con tra omnes. vnde si antiqor dn̄s i sa cramēto similiter

vasall9 oms auxiliū dno pre: stare de et.

¶ Vasallus z dominus sibi in uicem auxiliū et cōsilium pre: stare debent. Bal.

In epistola philiberti[a] episcopi in decretis. xxij. cau sa: d̄ forma fideli tatis aliquid scri: bere monitus/hec vobis q̄ se quūtur breuiter ex librorū au: ctoritate notaui. Qui dn̄o suo fidelitatē iurat ista sex in me: moria semp habere debz: inco lume/tutū/honestū/vtile/faci: le/possibile. Incolume/ ne sit i dāno dn̄o de corpore suo. Tu tū/ne sit ei damno de secreto † suo vel de munitiōibus suis p quas eē tutus pōt. Honestū/ ne sit ei in damno de sua iusti: cta vel de alijs causis q̄ ad ho nestatē ei9 ptinere videt. Uti: le/ne sit ei in dāno de suis pos sessiōibus. Facile vel possibile ne id bonū qd̄ dn̄s suus facere poterit leuiter/faciat ei diffici: le: neve id qd̄ possibile ei erat faciat ipossibile. vt fidelis hec documenta caueat iustum est. Sed quia nō sufficit abstinere a malo nisi fiat qd̄ bonū est: re stat vt in sex p̄dictis. s. cōsiliū z auxilium dn̄o p̄stet si beneficio vult dignus videri: et de fideli tate esse saluus. Dn̄s quoqȝ in his oibus vicē fideli suo redde re debet. quod si nō fecerit me rito cēsebitur malefidus sicut ille qui in eorum preuaricatio ne vel faciendo vel consentien do deprehensus fuerit pfidus et periurus.

¶ De noua forma fi delitatis[h].

¶ Tradit hic noua forma iu: ramenti fidelitatis qd̄ p̄stat vasallus domino. Bal.

excipiatur non erit absonum. q autem persona imperato ris nominatim debet excipi de omni sacramento fidelita: tis: expressim dr. J. de prohi. feu. alie. per fede. l. imperialē. §. illud quoqȝ precipimus.

e ¶ In se cōtinet. et vere cōtinet cum ille qui fidelitatem iurat ea semper de bet habere in mēo ria et facere q̄ cōti nent. s̄. titu. p̄x. de forma fidelitatis

f ¶ Nunciabo. qd̄ sp vasal. facere te netur vt ,pinde sci ens prudensqȝ pe riculum valeat de clinare. alioquin si vasallus sup hoc negligens fuerit inuentus aut do: losus: beneficium amittet. vt. J. in q̄. cau. feu. amit. §. p̄: terea si vasallus.

g ¶ Prout pote: rō. nam si non pos set vasallus domi nū adiuuare non amitteret ob hoc feudum. vt. J. in q̄: bus cau. feu. amit. §. item licet qdā. non habeāt illud in textu.

h ¶ Iuste offen: dere. bene iuste di cit. qz non tenetur vasall9 dominū ad iuuare si iniuste ve lit aliquem offen: dere: nisi ad domi ni defensionem: vl' nisi dubitetur vtrū iuste an iniuste ve: lit eum offendere siue guerram face re. tunc enim tene tur eum adiuuare licet quidam dixe rint q indistincte teneatur eum ad: iuuare. vt. J. hic fi: nitur lex. c. j. z hec vera sunt q tene: tur dominū adiu: uare sicut supradi ctū est/nisi dn̄s sit excōicatus vel a re ge bānit9. qm̄ tūc interi vasal. est a sacro fidelitatis so: lut9. vt ibidē dr.

i ¶ Reqsit9. istud verbū non ponitur h̄ sine quare: nec

Est et alia de nouo[c] su per fidelita tis iuramēto forma inuē ta/et vtētiū approbata cōsuetudine: q̄ hodie fere in oī curia videt obtinere: hec. s. ego titius iuro sup hec sancta dei euangelia q ab hec hora i an tea vsqȝ ad vltimum diem vite mee ero fidelis tibi gaio domi no meo contra omnem homi: nem[d]/excepto imperatore vel rege: quod verbum si recte in: telligitur. nulla quidem indi: get adiectione: sed integram z perfectam in se continet[e] fide: litatem. sed propter simplices et nominis significatiōis igna ros ad illius verbi interpreta: tionem hoc adijci solet: id est ego iuro q nunq̄ȝ scienter ero in consilio vel auxilio vel in fa: cto q tu amittas vitā/vel mē: brum aliquod: vel q tu recipi: as in psona aliquam lesionem vel iniuriam vel contumeliam: vel q tu amittas aliquem ho: norem quem nūc habes vel in antea habebis: et si sciuero vel audiuero de aliquo q̄ velit ali: quod istorū ɔtra te facere: pro posse meo vt non fiat impedi: mētum prestabo. et si impedi: mentū prestare nequiuero: q̄ȝ cito potero tibi nūciabo[f]: z cō tra eum prout potero[g] auxiliū meum tibi prestabo. et si conti gerit te rem aliquā quam ha: bes vel habebis iniuste vel for tuito casu amittere/eam recu: perare iuuabo: z recuperatam omni tempore retinere. Et si sciuero te velle iuste aliquē of: fendere[h]: et inde generaliter vl' specialiter fuero requisitus[i]:

meum tibi sicut potero presta=
bo auxilium. Et si aliqd michi
de secreto manifestaueris: illd
sine tua licẽtia nemini pãdaz[a]:
vel p qd pãdat faciã. et si cõsi
liũ michi sup aliquo facto po=
stulaueris: illud tibi dabo cõsi
liũ qd michi videbit magis ex
pedire[b] tibi: et nunq̃ ex psona[c]
mea aliquid faciam sciẽter qd
ptineat ad tuã vel tuoꝝ iuriã
vel cõtumeliam. ❡ Inuestitu
ra vero facta ⁊ fidelitate subse
cuta oĩmodo cogatur dñs in=
uestitũ in vacuam[d] possessionẽ
mittere. q si differat: omnẽ vti
litatem[e] ei prestabit[f].

❡ De inuestitura de re aliena facta[g].

❡ Miles ignorãs a comite de aliena re aut impignorata inuestitus: habet ꝯtra dñm actionẽ pro euictione. sciẽs aũt nõ: nisi stipulatio aut pactum interuenerit. h. d. Bal.

Cum de re aliena vel alij obli=
gata inuestitu=
ra fiat/ illud di
stinguitur vtrũ
sciẽti/ aut igno
ranti facta sit: qui enim aliene
rei sciẽs inuestituram accepit
(nisi pacto speciali sibi prospe
xerit) de euictione agere nõ po
terit[h]: ignorãs vero recte aget
vt aliud eiusdem bonitatis seu
q̃titatis ei pstet. sed in eo nul=
la est differẽtia q̃ inuestiturã fe
cit vtrũ sciuerit vel ignoraue=
rit[i]. ❡ Rei aũt p beneficiũ re=
cte inuestite vasallus hanc hz
potestatẽ: vt tãq̃ dñs possit a
quolibet possidente sibi q̃si vẽ
dicare[k]: et si ab alio eius rei no
mine ꝯuẽiat defensionẽ oppo
nere. nã ⁊ seruitutẽ eidẽ rei de
bitã petere potest et retinere.
❡ Quid ergo si precio vel do
lo aut incuria seruitutez rei be=
neficiate iponi patiat/ ⁊ ad do
minũ ex qualibet cã postea be
neficiũ reuertat: an ex eo p̃iudi
ciũ dño generet q̃situ fuit. ⁊ re
sponsum est/ vt vasallo qdẽ do
nec feudũ tenet possit obesse.
domino autem etsi per longa
tempora[l] perseuerauerit/ serui
tus minime noceat.

❡ Vasallus potest fundi conditionem facere meliorem non deteriorem in alterius preiudicium. h. d. Bal.

❡ Econtrario autem si qd feu
do a vasallo additum sit: siqui
dem tale adiectũ sit quod per
se subsistere possit. i. vt p se cen
seatur/ vt predium: id non ac=
crescit feudo. Si vero per se nõ
possit subsistere[m] vt seruitus:
plerisq̃ placet feudo accedere

em vasallus tenet seruitiũ offerre dño. quãtocius em tpe steterit q dño nõ seruierit: ob hoc nõ amittit feudum: dũ tamen dño petẽti seruire parat⁹ sit. si tñ sciuerit dño magnũ periculũ imminere: puta mortẽ vel captionẽ vel quid simile: tunc vltro se ei offerre debz. vt. j. hic finit lex. §. ad hoc. ⁊ .j. si de feu. contro. fue. c. l3 vas. et. j. titu. an ille q̃ interfe. fra. dñi sui feu. amit. c. nõ cogit.
a ❡ Pandam. scz sciẽter ad dãnum tuum. vt. s. q̃liter vasall⁹ iurare debeat fide. circa pnci. vnde si contra postea fecerit vasallus feudũ amittet. vt. s. hic põt eẽ ti. q. mo. feu. amitta. c. si capitanei.
b ❡ Expedire. qd vasallus tenet facere si beneficio vult dignus videri et fidelitate esse salu⁹. vt. s. ti. pxi. circa finem.
c ❡ Ex psona. et merito. cũ em vasall⁹ tenetur dominũ adiuuare cõtra alios ⁊ ab alijs eũ defendere ne predicta ei eueniant. multo forti⁹ in sua persona hoc attendere dz. vt arg. ff. de condi. inde. frater a fratre. et. C. de euic. sine.
d ❡ In vacuam. sic. ff. de ac. ẽp. rõ.
e ❡ Utilitatẽ. que fit circa rẽ. neq̃ ei si potuit ex vino et ex reddito negociari et lucrũ capere id estimabitur. vt. ff. de ac. emp. si sterilis. §. cũ prendi torem. itẽ si dñs ei fidẽ nõ seruauerit: aut si feudum promissum sibi nõ dederit: non tenet seruare iuramentum fidelitatis. q: sp inheret cõditio si fidẽ seruauerit dño: aut si feudum pmissum pstiterit. et quia fidẽ seruare ei q̃ cõtra fidẽ nitit graue est et iniquũ. C. de transac. si diuersa. ⁊ in decre. causa. xxvij. q. ij. agathosa. ⁊. xxij. q. ij. ne quis. ⁊ cap. quare. §. j. et. C. de pac. cũ pponas. et. ff. de mino. xxv. an. auxilium. in fi. l. et. C. de nõ nume. pec. l. fi. et. ff. ad leg. iul. de adulte. si vxor. et. ff. loca. q̃ro. §. inter locatorem. et de lega. ij. cum pater. §. libertis.
f ❡ Prestabit. nec libabit dñs volẽs ei soluere interesse si eũ pẽiteat inuestiturã fecisse. vt. j. si de feu. cõ. fue. c. si facta.
g ❡ De inuestitura de re aliena facta. Quidam hic non habent titu. nec etiam. c. et male.
h ❡ Cum de re. agere nõ poterit. huic sile est. C. de euic. si fundũ. et. ff. de do. exce. l. apud. §. item labeo.
i ❡ Ignorauerit. verum est quia scire debuit. ff. de edil. edic. l. j. §. causa. et. ff. loca. sed addes. §. j. et. C. cõi. vtri. iud. si fratres et. ff. de pigno. act. tutor. §. j. et. ff. de contrahen. emp. l. si in emptione. §. iij. et. l. domum. et C. cõ. de lega. l. vlti. §. vlti.
k ❡ Uendicare. nec miret q̃s cum et ei cõpetit rei vẽ. vtilis qui perpetuo vel ad nõ modicũ tps fundũ cõduxit dũ tñ tps nõ sit finitum. ff. si ager vecti. l. j. §. fi. ⁊ l. fi. itẽ et superficiario dat. ff. de rei vẽ. superficiario. ⁊. ff. de pig. ag. tutor. §. fi. et superficiariũ tuet ptor interdicto vti possidetis sm conuẽtionẽ suã. vt. ff. vti possi. si duo. §. labeo. cũ g̃ vtilis vendicatio supradictis cõceditur. multo fortius feudatario cõcedi solet ⁊ cõcedit. vt. j. de ꝯtẽtio. inter vasallũ ⁊ aliũ. c. si cã inter vasallũ. quidã aũt hñt hic q̃si. hic autẽ potes facere illã q̃stionẽ quã i summa fecim⁹. scz vtrũ vasall⁹ hẽat aliquod dñiũ feudi. et de hoc dicas vt in summa diximus. Accur.
l ❡ Per lõga tempora. idẽ intelligẽdũ est de tpe lõgissimo maxime hodie: q: alienatio vt pro hibita: et hic est vn⁹ alienatiõis modus vnde nulla obstabit prescriptio. et puto hoc intelligẽdũ in possidẽte vasallo: et maxime ignorãte dño. alioquin si dñs possidebat bene potest seruitus longo tpe acquiri. multo fortius longissimo. ar. C. de serui. l. j. et. ij. et. ff. de serui. foramẽ. habita tñ distinctione inter seruitutẽ et seruitutẽ sm q ibi notat.
m ❡ Subsistere. nõ si p se subsistat obseruabit quod legitur. j. hic finitur lex. §. si vasallus. in feudo igitur ratione rei indiuisibilis licitum deprehenditur quod al's non liceret. sicut al's licite petitur insolidum quod al's pro parte peti non posset: q: res est indiuisibilis. vt. ff. de ser. leg. l. fi. et. ff. que in frau. pa. l. j. §. q̃uis. et de reg. iur. ea que. et

in summa.vt in lib.xx.rubrica:licitum est insolidū quod pro parte non liceret.licet contrarie sint alie rubrice sequētes. Accursius.

a ¶ Meliorem.⁊ in hoc similis est fructuario.vt.ff.de vsufru.sed et si quid.§.proprietatis. idem dicitur de filio vel de suo. C. de pac. si filius.et.C.de rebus credi .et iureiurando. nec fili⁹.

b ¶ Quarte.de hac quarta iure romano reperitur ꝙ si maritus sine dote vxorem acceperit:et premoriatur maritus:vxor que superstes inopia laborat quartam partem suorū bonorum si tres liberos vel pauciores vndecūq; habuerit reseruare compellit: alioquin si plures in virilem portionē cuȝ ipsis succedit:in qua cōputabūtur alia sibi relicta a viro. vt.C.vñ vir et vxor et in auf. ibi posita.et in auf.de exhi.et intro.re.§.fi. colla.v.⁊ hec quarta nō debȝ excedere sūmā.c.lib. auri.vt i auf. vt lice. ma.et auie.§.quia ꝑo.coll.viij.ꝓspexit ꝑo iustinia. ad maximā dotȝ quātitatē:cum de tali quarta aliquid ordinauerit.hanc ēt quartā cogit marit⁹ vxori relinquere iure longobar. vt in lōbar.de his q̄ a viro in vxo.l.j. §.fi.sunt ēt q; multe alie q̄rte vtroq; iure inuente.sȝ de aliȷs nichil ad rūbum.

c ¶ Siue tertie. de hac tertia reperitur iure lōgobardo.qm̄ si lōgobardus voluerit relinquere in vltima voluntate vxori sue vsumfructum de reb⁹ suis vltra id quod debet sibi pro morigrapho.et metha.et habuit vnum filiū aut duos ex alia vxore:nō possit vltra tertiam partem relinquere sibi ad vsufructuandū.et vide in lombar.de his que a viro in vxorem dan.l.fi.

d ¶ Nec pignus.in hoc.§.quid de pignore obseruetur nichil statuemus:quia in constitutione determinabitur.

et sicut partē feudi disponēdā esse.[a] meliorem nāq; ꝯditionem feudi facere pōt:deteriorē vero sine dñi volūtate vel eorum agnatorū ad quos ꝑ successionem ꝑtinet/facere non potest.

¶ Feudum alienari nō pōt in aliū:quinimo nec pignori obligari.h.d. Bal.

¶ Quāuis enim possessio per beneficium ad eum pertineat: tamen proprietas ad aliū spectat:et ideo quarte[b] siue tertie[c] ratione que a longobardis seu a romanis viris vxoribus fieri solet post mortem viri ad mulierem nichil pertinet.nam nec pignus[d] quod consultum dicit fieri potest ex feudo.

¶ Qualiter olim poterat feudum alienari.

¶ Olim regulariter venditio feudi pro parte dimidia ꝑmittebat altera ꝑte retēta. Bar.

St autē optima cōsuetudine[e] iterdicta feudi alienatio:super quā multe et diuerse sententie dabantur in singulis ciuitatib⁹ seu curijs donec imperator diue memorie lotharius terti⁹ promulgauit super hoc nouam ꝯstitutionem: q̄ posita est in titulo de beneficijs.

¶ Necessitate nāq; suadente poterat olim vasallus domino inscio vel inuito feudi partē vēdere retenta videlicer alia ꝑte.

¶ Si vero vel totū vel partē volebat ꝑ feudū aliquē inuestire:hoc licebat ei sine fraude facere.

¶ Si aūt dissentiēte domino vēdebat siue ꝑ feudū inuestiebat(qđ et ip̄ȝ sincere hodie et sine fraude lȝ et facere)si tñ sine herede masculo descendente decedebat:vel feudū in manu dñi refutabat/aut alia forte rōne intercedente culpa amittebat: tūc om̄is feudi alienatio ad irritum reuocabatur: eo excepto/ꝙ ille qui secundo loco beneficiū acceperat non amittebat/si priori domino seruire et ab eo feudum recognoscere volebat.

¶ Casus enumerat in quibus etiā de iure antiquo alienatio fuerat prohibita. Bal.

¶ Donare[f] autē aut iudicare ꝓ aīa/vel in dotē[g] ꝓ filia dare nulli⁹ curie poterat ꝯsuetudīe: lȝ posset locare/nisi locatio esset fraudulenta alienatio:sicut est ꝑ libellum vt dicat vēditio: q̄s enim dubitat qđ libellario noīe sub vilissima[h] duorū denarioꝝ pensione perpetuo concedatur vtendum / alienatum in fraudem eē? ¶ Porro siue de bona consuetudine siue de praua queramus: cōcessa erat domino pro equali precio[i] redemptio/nisi hoc bñficiū amiserit dñs ꝑ refutationem[k], vel anna

¶ Qualiter olim poterat feudū alienari. St autem optima consuetudine. hic dicitur de optima consuetudine : alibi vero de beata.nam vt maiores questiones ad apostolicum referantur: et sancta synodus et beata consuetudo confirmat. vt in decret. xvij. causa. q. ij.c. multis.

f ¶ Donare.in hoc variatur vasallus ab emphiteoticario qui tenet rem in emphiteosim a fisco . quoniā ipse potest rem emphiteoticariam donare:salua tamen ratione pensionis fisci.C.đ fun.patri. l.j.

g ¶ Vel in dotem ꝓ filia.i hoc variatur a liberto vasallus:qm̄ pōt libertus dotare filiam suā:et si nō sufficiat reliquū ad legitimam patroni.vt ff.q̄ i frau. pa. l.j. §.sed si libert⁹.nā et res q̄ subiacet restitutioni diminui dotis cā licite pt.vt.C.ad trebellia.iubemus.auf. ꝯ.et.C.cōia de leg. auf.res que.

h ¶ Sub vilissima.simile ē quod dicit. ff. locati.l.si q̄s vno nūmo conduxerit . licet videatur contra. ff. de iur. do . si vsufructus.

i ¶ Equali ꝑcio. sed nunquid hodie ꝑfertur dominus volens ꝓ eq̄li precio redimere:maxime in ciuitatibus in quibus vasallorum feuda sunt q̄ pro ipsorum debitis creditoribus suis venduntur:⁊ vtiq; vt opinor.nam cum noua lex omittatur:et vetus consuetudo in alienatione obseruetur merito veteri non est detrahendum:maxime cū illud specialiter non sit correctum.et ideo stare non prohibetur.vt C.de testa.l.sancimus.

k ¶ Per refutationē.intelligas id est ius sui refutādo. est em iuris antiqui regula omnes habere licentiam his que pro se introducta sunt renunciare. vt. C.de pac.l.si

quis in conscribendo. et no. ꝙ antiquitas videtur consonare cum statuto ciuitatis vincentie. quod tale est: si per annum et diem distulerit creditor secundus ius suum exequi vel allegare a tempore venditionis facte: postea non auditur nisi interruptionem instrumento confecto ꝑ manum tabellionis bone opinionis ostenderit. licꝫ quibusdam videatur iniquum: ⁊ nō ex codicis ratione scriptum. hic ergo de ānali exceptione habetur: de eadem habetur. C. q̄ admi. ad bo. pos. emancipati. et est notandum ꝙ huiusmōi tp̄s a tempore scientie demum currere debet hic: sicut et alibi. vt. ff. quis ordo in bo. pos. serue. l. ij. ⁊ de hac annali exceptione legitur ff. de succes. edic. l. j. §. largius. Accursius.

Tp̄s post sciētiā currit.

a ¶ xxx. an. hoc intelligo de illis fuisse dictum quibus potest de iure talis prescriptio currere. vt. ff. de prescript. xxx. an. l. ij. sed nunquid hec antiq̄tas corrigitur? Respon. hoc in constitutione federici determinabitur domino fauente. illud tamen quod seq̄tur non est omittendum: scilicet ꝙ proximior agnatus redimendo vł prohibendo dominum excludit. vnde apparet ꝙ necessariarum personarum ratio habetur. vt. s̄. notatū est.

b ¶ Lex imperatoris. ⁊ alia lex imperatoris federici imperialem decet solertiam ⁊c. §. preterea ducatus. et. j. de le. corradi. §. ex eadem lege.

c ¶ Titulo. scilicet in lombarda.

li silentio ex quo sciuerit computando. prescriptione autem xxx. annorum[a] submouebatur tam sciens q̄ꝫ ignorās: in prohibendo autem vel redimendo potior erat proximi agnati q̄ꝫ domini conditio: si tamen feudum erat paternum. ¶ De illa vero feudi alienatiōe que a domino fit si dubitetur/ lex imperatoris[b] corradi consulatur/ que posita est in iam dicto titulo[c] de beneficijs.

¶ Quis dicatur dux: marchio: comes: capitaneus vel valuasor.

¶ Primo ponit que persone nobilitentur per feudum: et declarat gradus nobilitatis feudi. Secundo que sunt ꝑsone q̄ non nobilitantur. Bal.

Qui a principe de ducatu aliquo inuestitus est/ dux solito more vocatur. Qui vero de marchia/ marchio[d] dicitur. dicitur autē marchia quia marcha et vt plurimum iuxta mare sit posita. qui vero de aliquo comitatu inuestitus est comes appellaṯ. qui vero a principe vel ab aliqua potestate de plebe aliqua vel plebis parte per feudū est inuestitꝰ: is capitaneus[e] appellaṯ/ qui proprie valuasores maiores olim appellabantur. qui vero a capitaneis antiquitus beneficium tenēt/ valuasores sunt. Qui aūt a valuasorib9 feudū qd̄ a capitaneis habebatur similiter acceperint/ valuasini[f]. i. minores valuasores appellātur: q̄ antiquo quidem vsu consuetudinē feudi nullā habebant. valuasore autem sine filio mortuo: feudum qd̄ valuasori minori dederat ad capitaneum reuertebaṯ sed hodie eodem iure vtunṯ in curia mediolanēsi quo ⁊ valuasores. Ceteri vero qui ab antiquis temporibus beneficiū nō tenēt licꝫ nouiter a capitaneis seu a valuasoribus acquisierit: plebei nichilominus sunt. nam illi qui soldatam habuerūt vel acceperunt vel habent: per eā nullum pedagium sed nec feudi vsum acquirunt. ¶ Soldata autem est prestatio quedam annua ⁊ gratuita que a neutra parte transit in heredem: morte enim dantis vel accipientis interueniēte finitur. soldata vero[g] dicitur quia plerūqꝫ in solidorū donatione consistit: qn̄qꝫ autē in vino et annona ꝯsistit.

¶ De successiōe fratrum vel gradibus succedentiū in feudo.

¶ Feudum acquiritur inuestitura et successione. nā vasallo mortuo prima causa est liberorum masculorū/ filioꝝ/ nepotū et aliorum descendentium: sed filie/ neptes et proneptes non succedunt ipē nec nati ex eis: nisi feudū sit femineū vł eo pacto acquisitū. nō extantibꝰ autem liberis succedunt fratres primo/ et filij fratrum: demum agnati vlteriores si feudum sit paternum. Bal.

Per successionē[h] quoqꝫ sicut ꝑ inuestituram beneficiū ad nos ptinet. mortuo eñ eo qui beneficiū tenebat prima causa liberorū:

¶ Quis dicatur dux marchio. ⁊c.

Qui a principe. marchio. marchio ⁊ comes proprie dicuntur capitanei regis vel regni. aliȷ̄ vero qui ab ipsis feudū accipiunt dicūtur ꝓprie valuasores regis. sed hodie capitanei appellātur. vt. C. qui feudum da. pos. in prin.

e ¶ Capitaneus. similiter ⁊ ille qui feudum accipit a marchione vel comite capitaneus hodie proprie dicitur. vt. s̄. proxime notatum est.

f ¶ Valuasini. sꝫ illi qui a minoribus feudum accipiunt dicuntur minimi valuasores. vt. s̄. titu. an maritus succedat vxori in beneficio. c. si femina. et cap. sequenti.

¶ De gradibus succedendi in feudo.

Ex successionē. h nota: ꝙ feudi successio sic defertur ad heredes descendentes sicut hereditatis successio iure nouissimo. vt hic. et j. de suc. feu. in pn̄. et in auṯ. de here. ab intesta. venię. in prin. ⁊ §. j. colla. ix. et. j. de na. suc. feu. in princi. descendentes autem ideo dixi. quia ad lineas ex transuerso non porrigitur nisi antiquū ⁊ descēdētibus deficientibus vt hic. et. s̄. de suc. feu. et. s̄. de natu. succes. feu. Accur.

a ¶ Feminini sexus. licet femine vt masculi succedant: legibus tamē a successione feudi femine remouentur ⁊ eorū filij. vt. s. qui feudum da. possunt. §. hoc autem notandum.
b ¶ Qui nouum. sicut heredi incūbit probatio si aliquod nouum in testamento testatorem asserat addidisse. vt. ff. de ꝓbationi. cū tacitum. et illud intelligo quando neuter possidebat: q2 possessori non solebat onus probationis incumbere. vt C. de proba. l. ij. et l. actor. nisi forte post fundatā actoris intentionem. tunc enim et reus probare deberet. C. de probatio. l. sine possidetis. Accursius floren.
c ¶ Pronunciatū quod forte ideo factū fuit: quia maior erat pro actore presumptio. ⁊ ideo dicitur ꝙ non datur semper possidenti iusiurādum. vt. j. de cosue. re. feu. ca. sacramentuz. huic simile est C. de iureiuran. in bonefidei. iudici autem merito indagandum: committitur cui sit potius iusiurandum deferendum: quia equitatē ante oculos habere debet ff. de eo qd cer. lo. ꝙ si ephesi. §. vlti. licet dicatur aliter actore non probante ⁊c. vt. s. notatuz est. et not. j. et. ff. de iudi. l. ij. et. C. de eden. qui accusare huic autem consonare videtur quod legitur in crimine falsi. C. ad legem corne. de fal. et ibi huius questionis dominus iudex est. vt. j. eo. quidam.

est. filijs enī existētibus masculis vel ex filio nepotib⁹/ vel deinceps per masculinū sexū descendentibus/ ceteri remouent agnati. Ad filias vero seu neptes vel pronepetes: vel ex filia nepotes seu pronepotes successio feudi nō pertinet. proles enī feminini sexus[a] vel ex femineo sexu descendens ad huiusmodi successionem aspirare non potest: nisi eius conditionis sit feudū: vel eo pacto acquisitū. His vero deficientibus vocātur primo fratres cum fratrū premortuorum filijs. deinde agnati vlteriores. quod ita intelligendū est si feudum sit paternum/ hoc est si fuit illius parētis qui eius fuit agnationis cōmunis. si enī ticij auus de nouo bñficio fuerit inuestit⁹: ticio sine legitimo herede masculo defuncto eius feudi successio non pertinet ad eiusdem ticij patruum magnū/ nec ad prolem ex eo descendentem: immo reuertitur ad dominum. ad cognatos enim ei⁹ beneficium non pertinet neqꝫ beneficij successio. Si vero dominus vel alius beneficiū defuncti nouum esse dicat: agnatus autem illius proximus paternum esse contendat: tunc onus probationis incumbat illi qui nouum[b] dicit. Sed scio aliter pronunciatum[c] esse. bonus enī iudex causa cognita diligenter intuebitur cuius potius iureiurando dirimenda sit hec questio: vtroqꝫ scilicet in probatione deficiente.

¶ De fratribus de nouo beneficio inuestitis.

¶ In feudo non habet locum ius accrescēdi inter eos qui pretendunt primam seu primordialem inuestituram. Bal.

Si duo fratres de nouo bñficio et nō de paterno simul iuestiti fuerint/ vno sine herede defuncto/ ad alteruz non pertinet eius beneficij portio[d]: nisi facta fuerit eo pacto inuestitura. ¶ Si duo fratres in causa cōmuni post mortem patris remāserint. i. habitauerint simul/ et vnus eorum feudū acquisierit[e] pleriqꝫ dicunt ad aliū non pertinere sed ad dominum nisi per pactū: sed neqꝫ viuente eo qui acquisiuit neqꝫ post mortem eius: fructus[f] tamen erunt cōmunes donec simul habitauerint. Qz si cū equis et armis cōmunibus vel pecunia cōi sit acquisitū: adhuc idem dicunt[g]

¶ De fratribus de nouo beneficio inuestitis.

Si duo. portio. quid ergo si portio fieri non valet cū forte res sit indiuisibilis? Rñ. ne temulētus efficiaris hoc tibi sollicito. id est tibi studioso qui sollicitus esse debes ad indagandū relinquo. Py. posses forte dicere tunc ad vasallum totum pertinere maxime alterius partis ratione quam possidet. vt. s. de cō. inue. §. cum autem quis dixerit. immo ⁊ ratione possessionis quam in totum habet: ⁊ maxime cum sit reus qui fauorabilior esse debet. vt. ff. de reg. iu. fauorabiliores. ⁊ promptiores sumus ad absoluendum ꝙ ad condemnandum. vt. ff. de actio. ⁊ obli. arrianus. nec mirum cū ratione rei indiuisibilis qd permittit quod al's non permitteretur. arg. s. de inuesti. rei ali. §. ex contrario. econtra videtur ꝙ dominus totū debeat habere. s. eadē ratiōe quis res est indiuisibilis: ⁊ maxime cum dominus debeat esse maioris auctoritatis ꝙ vasallus nimirum al's licite petitur insolidū quod pro parte nō peteretur. vt. ff. de ser. l. vlti. ⁊. ff. de regu. iur. ea que. Itē si dominus agit vt res liberet ⁊ maxime quando est seruit: merito debet esse potior vasallo argu. C. de cōi ser. ma. l. j. et maxime si dominus emat aliam portionez a vasallo. vt ibidem est arg. Sed dicet sollicit⁹: insere pacti exemplu3 rerū indiuisibiliū. Rñ. seruitus et status dicitur indiuisibilis. ar. ff. de leg. iij. l. xj. §. pe. et si qua alia sunt. et ita decurre. vt. j. eo. feudum enim ⁊c. simile est huic. ff. de cōtrahē. emp. pacta. ⁊. ff. de pactis. l. iurisgentiū. not. etiā hic expressim ꝙ p pactuz licet quod al's non liceret. vt notauimus. s. de successio. feudi.

Pactuz licitum facit qd al's non liceret.

e ¶ Acquisierit. intelligas scilz suo noie tantū. licet de pecunia communi fuerit: nimiruz de cōmuni pecunia quid emat nichil interest: sed cuius nomine id fiat inspiciendum est. vt. C. si quis alteri vel sibi qui alienā. ⁊. C. de proba. ad probationē. ⁊. C. de rei vē. si ex ea. generaliter enī pecunie origo nō inquiritur. vt. C. si cer. peta. nō vnde. ⁊. l. quis. sed casualiter quedā notantur que satis. s. qui feu. da. possunt: nominata videntur.
f ¶ Fructus. intelligo maxime cum de communi fuerit acquisitum. licet in superiori nichil intersit: et hoc ad similitudinem quasi castrensis peculij videatur statutum. vt C. de aduo. diuer. iudi. fori.
g ¶ Dicunt. hoc intelligo quando domino ignorante fuit acquisitum de pecunia communi. secus si eo sciente. tunc enim frater succederet in eo: et ei pro parte acquireretur. vt. s. de bene. fra. c. j.

a ¶ Restituendū et hoc veniet in iudicio cōi diuidundo. vel fa. hercis. vt. C. cōia vtriusq3 iudi. si patruus.

¶ De inuestitura quam ticius &c.

Ticius a sempronio. al's non erat hic titu. sed. c. tantum. & q: hic est parua dubitatio: eadem erit expositio vel nulla. Accursius.

c ¶ Respōsum. simile. s. an marit9 succedat vxori in bñficio. c. si femina

d ¶ De vasallo decrepite etatis.

Al's non erit hic titu. sed. c. tantum.

Quidam. paternū eē. quod hic dicitur nichilominus esse paternum: intelligo nisi ad hoc refutauit omnino quasi de nouo beneficio ipsos inuestiret: sed intelligo consentientib9 his ad quos per successionem est venturum. vt. j. de eo q fi. fe. ag. de feu. pater. ca. et tres erāt agnati. & no. est. s. qui. mo. feu. amit. §. preterea. huic simile est quod de solutione dicitur. nam sicut hic non tenet pactio vel refutatio ita facta vt reinuestiatur: ita nulla est solutio q sic fit vt nūmi reddantur. nam qui soluit vt repetat nichil agit. vt. ff. de solutio. qui sic.

f ¶ De inuestitura in maritū facta

Al's non est hic titu. sed. §. tantum.

ne forte inuitus dominus aliu3 q3 quem voluerit sibi acquirat vasallum: dum tamen meminerimus id quod de communi expensum est alteri pro parte cōpetenti esse restituendum[a].

¶ De inuestitura quam ticius accepit a sempronio.

¶ Maritus non succedit vxori in beneficio ea mortua sine herede. h. d. Bal.

Ticius a sempronio[b] talē inuestitura3 accepit feudi vt haberet ipse & heredes sui legitimi masculi/ et his omnibus deficientibus femine: porro ticius superstite tm̄ filia decessit: ipsa a domino inuestita fuit et feudum in dotē dedit: maritoq3 superstite sine liberis decessit: querebatur si ad maritum successio feudi pertineat? responsum[c] est non pertinere.

¶ De vasallo decrepite etatis qui feudum refutauit vt filij inuestirentur[d].

¶ Si vasallus decrepite etatis feudū refutauit vt filij inuestiantur et inuestiti sunt: postea decedente altero filiorum post inuestituram fratre superstite & sine herede frater sibi succedit & nō reuertitur ad dominum: q: feudum adhuc paternum dicitur/ et non nouum. h. d. Bal.

Quidam vasallus cum decrepite etatis esset feudum suū in manu domini adhoc refutauit vt seium & semproniū filios suos de eodem beneficio inuestiret: vasallo mortuo sempronius sine legitimo herede seio adhuc superstite decessit: lis est inter dominu3 tāq3 nouū feudum sibi delatum esse dicētem: et seium paternum esse[e] cōtendentem: vnde eorum sententia preualuit qui dixerunt hoc feudum q̄uis refutatum nichilominus esse paternum.

¶ De inuestitura in maritum facta[f].

¶ Si contentio est inter maritum filie vasalli et agnatum de bñficio an sit paternū vel nouū questio dirimi debet corā iudice ordinario vel arbitro: nō corā dño vel eius curia. h. d. Bal.

Vasallus superstite tātū vna filia decessit: illa vero maritum accepit cui dominus accepta pecunia partem feudi q̄d pater puelle habebat retenta sibi parte altera dedit: nunc quidam agnatus defuncti cum marito agit dicens totum hoc feudum esse paternū: & ideo omnimodo esse ad se deuolutum. econtra maritus cōtendit hāc partem quā ipse habet nouum feudum esse et ideo domino apertum. queritur igitur vtrum apud dominū eundē[g] & in eius curia cogatur agnatus defuncti litigare: vel apud agnati iudicē vel arbitrū vtriusq3 consensu electum hoc esse debeat? michi et alijs placet potius apud iudicem ordinarium vel arbitrū q3 apud eundem dominum hoc litigium fore determinandū. ¶ Item placet agnatum non semper cogēdum probare feudum hoc esse paternum: sed ab aduersa parte nouum esse probandum/ qua deficiente in probatione tūc agnato vt dictum est causa cognita detur electio: quatenus vel iuret esse paternum: vel alteri parti referat[h] iusiurādū/ & ille aut iuret aut taceat. Illud tamen sciendum est q si inter duos qui dixerint se esse vasallos de fundo fuerit dubitatio: alter alterum inuitum trahere nō potest ad dominū[i] vel eius curie iudicium. Si vero cum sua curia dominus vocauerit eos: nemini eoru3 licet illius domini vel eius curie examen declinare.

Vasallus dñm eū de3. nec mirū videtur cum vterq3 dñi se vasallū asserat. licet vnus de nouo et alius de veteri cōtēdat cur ipse iudex non est.

h ¶ Referat. hoc ideo quia manifeste turpitudinis ē nec velle iurare nec sacramentū referre. vt. ff. de iure iuran. manifeste.

i ¶ Ad dñm. et illud est intelligēdum ,pter feudi incertitudinem. secus eñ foret si inter duos vasal. cōtro. esset. sed quid est q̄d. j. dicit/ sc3 q nemini licet curie examen declinare sic intelligo non licet. i. indecens est ei. nō autem q nō possit examē eius declinare. similia studiosus inquirat. Sed quid si alter vasallus vocatus venire ad dominū vel eius curiam cōtempserit? Rñ. sine pena abibit. sed tu instabis nonne debet venire allegaturus saltem priuilegium suum. vt. ff. de iudi. si quis ex aliena. Respon. illud loquitur in iudice ordinario ge-

nerali. at hic lz sit ordinari⁹ inter aliquos et paucos: non tñ in alienā messem manū iportabit/sed corrigit. ꝟ. an apō iudicē vel curiā dñi qō feudi terminari dꝫ. c. ex eo ꝛc.

a ¶ De controuersia feudi apud pa. termi. Al's non erat hic titulus aliquis: sed male.

Si inter dominum ꝛ vasallū. huic c. glosellam inueni talē. vacat istud c. propter inferius c. expositum. ꝟ. de controuer. iter vasallum et epm.

c ¶ Faciendū. qō dr in isto. c. mirum videt. s. ꝙ pñt eligere q̄s volūt ad iudicādū inter ipsos: cū alibi dicat eū iudicē nō eē ꝑstādū quē postulauerit aduersarius vt. ff. de iudi. obseruandum. Rñ. illō loquitur quādo altera pars ignorabat postulationeꝫ ipsius. h̄ aūt vterqꝫ sciebāt et cōsentiebat: ꝛ licitū est ex ꝯsensu qō al's non licerꝫ. vt. C. ō epis. ꝛ cle. aut. gñalr. in fi. et ar. C. de transac. si diuersa. maxime cū hoc sit litigantiū fauore inuentū. vnde apparet ꝙ licite pñt renunciare. vt. C. de pactis. si q̄s in cōscribendo. ꝛ. ff. de mino. si iudex. ꝛ in summa: si vis scire casus in q̄b⁹ de iure possūt relaxari vtroqꝫ ꝯsentiente/inquiras. C. de epi. et cle. aut. generaliter. in fi. ꝛ. ff. de fer. l. i. §. j. et. l. si feriatis. et de in ius vo. q̄uis. ꝛ de re iudi. si conuenit et ad senatuscon. turpil. l. vlti. in fi. licet videatur ꝟ. ff. de postu. quos prohibet. et. C. de iuris. om iudi. l. priuatorum. et de iureiuran. ꝓ. ca. dā. l. ij. §. sed qr. illud aūt notabiliter est notandū ꝙ ille non est eligendus pro pari domino vel vasallo dissentiente qui fidelitatem non iurauit. sed cum ille solus excipiatur: indifferē ter aliȷ̄ eliguntur. vt. ff. de iudi. cum pretor. sed intelligo dū tamē idonei sint ad iudicandū. Hic queri cōsueuit si cōuētus velit actorem recōuenire forte de alia causa: vtrū possit curie examen actor declinare quasi curia non possit extra cām feudi aliquid inter ipsos iudicare? Rñ. non poterit: imo si agat de omnibus etiā causis apud eandem curiā se debet defendere. argu. C. de sen. et interlo. om. iudi. l. vlti. et aut. ibi posita. et ꝯsequēter ꝛc. et. ff. de iudi. l. ij. §. oēs. et. l. qui non cogit nam ibi nō distinguitur. quare nec nos distinguere debemus. decurras in thesauris tuis.

¶ De [illegible] feudi apud pares terminanda.

Si iter dominū et vasallū de feudo orta fuerit ꝯtētio: ꝑ pares illius dom⁹ sicut lex corradi dicit dirimat: si tñ pares habeat. et siqdē dñs ꝛ vasallus ꝯsenserit i eligēdis parib⁹/nulla dubitatio est. Si ꝟo dissētiāt tūc q̄d faciēdū sit q̄ritur. sed ꝓualuit eoꝝ snīa q̄ dixerūt dñm debere eligere prius quē aut quos volterit: ꝛ vasallus similiter hoc faciat ꝑm numerū a dño cōprobatū. Ille tñ vasallus q̄ fidelitatem dño non iurauit/ vel vasallo dissentiente ꝓ pari nō est eligendus

¶ De eo q̄ sibi vel heredibus suis masculis et feminis inuestiturā accepit.

¶ Si vasallus ꝓ se ꝛ herēdib⁹ suis masculis et his deficiētibus feminis inuestiturā accepit: femina nō succedit in bñficio q̄diu mascul⁹ supest. q̄nim [illegible] vasallus q̄ feudū a vasallo recepit ꝑ feminā recognoscere si mascul⁹ supest. Bal.

Qui sibi vel heredibus suis masculis vel his deficiētibus feminis per beneficium inuestituram feudi accepit: vna tm̄ filia superstite/ nullo alio descendente relicto decessit: hec marito paternum feudum in dotem dedit/ et decessit duobus filijs ex eo ꝓcreatis: quorum vnus duas filias reliquit: alter vero vno filio masculo relicto decessit. de predicto itaqꝫ feudo vrgentem vidimus questionem: masculo quidem hoc feudum totum sibi (quia solus ei⁹ qui primo inuestituram accepit heres masculus sit) vendicante: feminis vero totā sui patris partem sibi defendentibus/ qr ex eo nullus extitit mascul⁹. Cūqꝫ inter sapiētes sepe sup hac q̄stōe disputatū sit: tādem ꝓ masculo ꝓnūciatū est. nō eñ patet loc⁹ femīe in feudi successione donec masculus supest ex eo qui prim⁹ de hoc feudo fuerit inuestit⁹. ¶ Nam et illud iudicatū scio si ille q̄ ꝓ priū feudū suū militi ꝓ beneficio dedit duob⁹ filijs relictꝭ decesserit: quoꝝ vnus filia tm̄ relicta obijt: alter vero filio masculo relicto supstite defunct⁹ est: ꝙ miles nō dꝫ feudū suū ꝑ feminam recognoscere/donec superest masculus ex eo q̄ primam inuestituram fecit. aliȷ̄ dicūt per filiam debere recognoscere cū ō paterno allodio eēt hoc feudū: alioquin si aliunde esset/ verum esset quod dicitur per feminam non debere recognoscere.

¶ De duobus fratribus a capitaneo inuestitis.

¶ Si duo fratres simul de nouo beneficio a capitaneo fuerint inuestiti: vt [illegible] ipsi vel eorum heredes masculi vigentes: et masculis deficientibus femine feudum haberēt: dece-

d ¶ De eo q̄ sibi [illegible] ꝛc. Al's nō erat hic titu. sed. c. tm̄.

Qui sibi. pro masculo. istō ca. sepissime possꝫ accidere. et ideo valde est notandum. et nota in eo potissime q̄stum sit potior masculorū q̄ feminarum cōditio: sed mirum est qō dicitur hic scilicet ꝙ masculus excludit germanam suam: cuꝫ iam ad feminarū transitum fecerit feudum. Nūquid enim hic masculus excludit amitam suam viuentem? Et vtiqꝫ eadem equitate durante. al's non licebit heredi qō defuncto licebat. et erit cōtra. ff. de regu. iu. heredem. et. l. q̄ in ius. et. ff. de bo. li. si ex. et no. ꝟ. de feu. march. c. j. hic etiam nota ꝙ ex rerum qualitate et differentia licitum deprehenditur quod al's non liceret. vt. ꝟ. predicto titulo. et capi. notatur.

f ¶ [illegible] Al's non erat hic titu. sed capitulum tantum.

Duo frēs scz tici⁹ ɂ sei⁹. ꝓspexisse. istud habet in. ff. de.ꝓbationibus.si pactum.quod autem in fine dicit.ꝭ ꝙ a fratre domin⁹ excluditur accidit propter pactuz:qɂ dictum fuit expresse. alioquin frater excluditur a domino.vt.s.no.est.

b ¶An remoueri dbeāt testes ɂc. Als non erat hic titu.et male

Ex facto.ꝙ libet ex causa.huic ca. inueni glo.talem:vacat h ca.propter inferi⁹ proxi.ex eo.et propter superius si inter dn̄m.

d ¶Pares. hoc idem in testamentis fuak.nam si facti testamenti tp̄e fuerit ꝗs idone⁹ lz postea fiat min⁹ idone⁹ nichilominus tamen tenet testamentum. ff. de testa.ad testiū. §.i.et idem intelligo si nō erat idoneus. sed cōi opinione putabatur idoneus .C.de testa.ordi.l.i.ɂ insti. de testa.ordi.§.testes.sed si quis cognatis suis aliqd relinquat:ɂ tp̄e testamenti cognati erāt: licet cognati esse desinant: nichilominus legatum habebunt.vt ff.de rebus dubijs si cognatis.qd autem in fi. dicitur. quid enim peccauit ɂc.hec non videt ratio sufficiēs nimirum et si propter iustam culpā de paribus esse de

Tēporis tractu inualida que dā validant.

dente postea vasallo altero si masculus vel femina ex eo superest fratri non succedit. al's succedit. Bal.

Duo fratres scz ticius ɂ seius a quodam capitaneo de nouo beneficio simul inuestiti sunt: eo videlicet tenore vt ꝗdiu ipsi vel eorum heredes masculi viuerēt:et masculis deficientib⁹ femine si superessent feuduz haberent. Ex fratribus his vnus vna filia relicta altero adhuc viuente decessit: q̄ritur cui portio defuncti deferatur/ vtruz filie an fratri? Respondetur filie: vnusquisqz enim sibi suisqz heredib⁹ videtur prospexisse[a]: si tamen is qui filiam reliquit sine herede decessisset: ꝓpter tenorem inuestiture insertum/ eius pars fratri nō domino est quesita.

¶An remoueri debeant testes qui pares esse desierant[b].

¶Si inter dominū et vasallū contentio est de inuestitura:illi qui pares fuerunt tēpore inuestiture nō remouent postea a testimonio : licet desierint eē pares.h.d. Bal.

Ex facto ꝗli tū scio:si inter dn̄z ɂ fidelez de inuestitura feudi ꝯtentio emerserit qɂ factā eā dn̄s neget: si vasallus offerat eos testes q tp̄e inuestiture pares erāt: sz postea ꝗlz ex cā[c] pares esse desierāt/ an iō sint remouendi qɂ nūc nō sunt pares? sz ꝗuis alij aliter sentiant: tn̄ michi et quibusdā alijs videt sufficere eos tēpore inuestiture saltez pares[d] fuisse. qd ei peccauit q inuestiturā accepit si illi quos eo tēpore vtpote idoneos adhibuit/postea pares esse desierunt?

¶De controuersia inter episcopū ɂ vasallum[e].

¶Si inter episcopum et vasallū est contentio de inuestitura ab ei⁹ p̄decessore facta pares curie cognoscunt: prius tamen debet inuestiri de suo proprio et recto feudo ꝗ̄ principalis questio dirimatur. Bal.

Ex eo qd scriptum est si, inter dominum et vasallū de feudo nascatur questio / ꝙ per pares eiusdem curie dirimenda sit: quesitum est si quis dixerit se a quodam episcopo[f] fortassis iam defuncto de annua p̄statiōe aut qualibet alia re per feudū inuestiturā accepisse:et cum successor ei⁹ agat et ille respondendo neget hūc esse vasallū/ vtrū p pares eiusdē curie sit iudicandū sup hac qōne:opponit ei vasall⁹ ꝙ dn̄s eū negat eē vasallū:et iō in ea curia pares nō hz. Itē dicit vasall⁹ ꝙ prius de suo recto[g] feudo dz inuestiri ꝗ̄ a nemine iudicari: dn̄o r̄ndente ꝙ quicqd inter eos siue de inuestitura siue de fidelitate/siue de principali cā agendū est/p suā curiā est expediendū: sed laudatū sepe scio pares illi⁹ curie s̄m prefatū modū[h] eē eligēdos prius ad quoꝝ spectat officiū/ vt illū pri⁹ de suo recto feudo[i] inuestiri faciant: sed fidelitatis iurandū differat donec de principali causa cognoscant. ex illo eī apparebit vtrum iurare debeat an nō:quod totū expedite questionis est. ¶Sz si cōfiterit vasallum aliquid aliud[k] preter id de quo querit ab eodem domino tenere pro feudo tūc eī quin debeat de suo re

fierit aliquis : nichilominus tn̄ testis esse poterit: h eī nō est modus interdicendi testimonium.

e ¶De cōtrouer. inter epm̄ ɂ vasallum: Als non erat hic titulus.sz capi.tm̄.

Ex eo. a quodam epō. vel alio de bn̄ficio. si de alijs non possit habere locum exemplum de annua p̄statione: nisi quis dixerit aliā esse in feudo camere seu canene.illa enim ab heredib⁹ siue successorib⁹ clericoꝝ nō p̄stantur.vt.s. dictū est de feu.camere.vel pōt etiā exemplificari i clerico.nam licet iniuste agat vasall⁹: nichilominus tamen ratio ei facienda est.

g ¶De suo recto.no.ꝙ h añ petit inuestiturā recti feudi:secus cēt si specialiter peteret inuestiturā alicuius rei. vt.s.in. distin.quā fecim⁹.

h ¶Scd̄m prefatum modū. scilicz qui est.s.de cōtrouer.feu. apud pares termi.c. si iter dominū.

i ¶Suo recto feudo.sed hoc forte in eo casu tantū est exaudiēduz qn̄ et de hoc erat ꝯtrouersia an illū teneret ꝓ feudo.

k ¶Aliqd aliud. hic potest not. ꝙ ratione adiuncti licitum deprehenditur quod als esset illicitum:vt alibi notauit iuris prudētia. Accur.

cto feudo inuestituram accipere ⁊ fidelitatem iurare/et sic ad principalem causam accedere[a] non est dubitandum.

De vasallo milite qui arma bellica deposuit[b].

Miles seculi qui factus est miles dei ex eo q venerabilem domum intrauit et feudo renūciauit/feudum amittit. Bal.

Miles qui beneficiū tenebat cuz esset sine liberis venerabilē domum intrauit/et seculo renunciādo arma bellica deposuit: habitūq religionis assumpsit: ⁊ sic conuersus factus est[c] hic donec vixerit feudū retinere conatur/ quod dominus vel agnatus sibi pertinere cōtēdit: sed iudicatum est domini[d] vel agnati conditionem esse potiorem: eo q desijt esse miles seculi qui fact⁹ est miles christi: nec beneficium pertinet ad euz qui non debet gerere officium.†

De milite vasallo qui contumax est[e].

Primo dicit qualiter procedatur contra vasallum domino querimoniam exponente de eo qui incidit in culpam. Secūdo qualiter procedatur contra dominum vasallo dicente se ab eo spoliatū feudi possessione. secūda ibi: si vero vasallus. Bar.

Dominus vocat militem qui ab eo feudum possidebat dicendo eum in culpam incidisse per quam feudum amittere debeat: hic non respondet. queritur quid faciendum sit domino: respondeo eum ad curiam vocare debere: ⁊ si non venerit iterum eum debere vocare vsq in spacio tertio septem vel decem dierum[f] arbitrio eiusdē curie terminando. q si neq venerit ad tertiam vocationem[g] hoc ipso feudum amittat[h]: et ideo debet curia dominuz mittere in possessionē. sed[i] si intra annum

a Accedere. sed nunquid debuit episcopus condemnari postea ad illā annuā prestationem si probatum fuerit illum inuestitum fuisse a predecessore suo de illa. Respō. forte non. immo absolui debet: quia forte morte dantis fuit finita. vt. j. quis dicatur dux vel mar. ca. qui a principe. nisi forte dicas q aliud sit in soldata que non prestatur nomine feudi vt ibi dicitur.

b De vasallo milite q̄ arma bellica deposuit. Al's non erat hic titu. sed c. tantum.

Miles q ⁊c. fact⁹ est. idē si esset fact⁹ clericus vt. j. titu. an mut⁹ vel aliter imperfect⁹ c. mutus. in fi. nec proderit si hūc habitum postposuerit. vt. j. si de feu. cōtrouer. fue. c. qui clericus. et. j. de bene. feu. in fi.

d Uel agnatus dñi. intellige quādo successorem nō habet. ⁊ merito est potior causa domini vel agnati: qr cū monasteriū ingreditur rerum suarū dominus esse desinit: vtpote ergo nō dominus nec testari poterit. vt. C. de sacrosanc. eccle. aut. ingressi.

† Facit ad hoc l. lucius ff. d fide cō. li. Ingressus monasteriū rerū suarū dñs esse desinit.

e De milite vasallo qui contumax est. Al's nō erat hic titu. sed cap. tantum.

Dominus. septem vel decem dierum. sed hodie hec solennitas non seruatur in. vij. vel. x. dies. sed plus patet large curie officium: vt suo arbitrio terminum constituat: quod quotidie vsitatur: sed iure romano alia solennitas in citando obseruatur. Accursius.

g Tertiam vocationem. hoc merito accidit qr cōtumax est q̄ trinis edictis citatus iudici se nō presentat. ⁊ litis dāno cōtumacia eorū q̄ iudici nō obtēperāt cohercetur. vt. ff. de re iudi. contumacia. Idem est si vnum dūtaxat edictum mittatur pro omnibus. vt. C. quomodo et quando iudex. l. consentaneum. Sed illud in feudo non obseruatur: scilicet q pro omnibus edictis vnum duntaxat proponatur.

h Amittat. ⁊ merito: hoc enim ipso q non vult iustitiā facere domino suo feudū perdit. vt. j. in qui. cau. feu. amit. c. item qui domino suo. al's. c. illud te non lateat.

i Sed. al's sed si. al's secus. ⁊ vtraq lr̄a bona est. ⁊ correctiue ponitur ad antecedentia verba. q: sufficit ante litem contestatam si dñs in possessionē mittatur: ⁊ bene sequit si intra annum veniat q possessionē valeat recuperare. nā in legitur idem in. C. de prescrip. xxx. anno. si quis emptionis §. sed si qs. Sed dicet studiosus: quero a te iuris prudētia qualiter sm̄ ius tuū sit citatio facienda/ vt hoc percepto si cōsuetudo deficiat saltem iure tuo in causa pcedere valeam: sicut expositum est. s. de feu. cogni. c. j. et fi. Iuris prudentia respōdet. qr tu ⁊ et me ⁊ alios frequenter interrogasti quatenus de citatiōe qd sentirē ostenderem: ideo maxime tuis motus pcib⁹ de ea quid sentiaz paucis explicabo qui habet aures audiendi audiat. modo cum de citatione quis plenissime desiderat scire hec inqrat: scilicet qui iudices possunt citare: et qui non. ⁊ qui citari possunt et quando. et quot sufficiant citationes: ⁊ quod interuallum debeat esse inter vnam citationem et aliā: quid olim: quid hodie de hoc interuallo obseruetur. et quis sit citatiōis effectus. ⁊ citare possunt iudices ordinarij. delegati autem nequaq̄ siue pedanei: sicut nec sententiam possunt executioni mādare. vt. ff. de re iudi. a diuo pio. in princi. et. C. de iudi. sancimus. et intelligo etiam si delegatus sit a principe iure nouo. nec etiam nouissimo iure a principe delegatus recte citabit. vt. C. quomodo et quando iudex. aut. qui semel. supradicti licet citare non possint: inquirere tamen valent. vt. C. de iudici. sancimus. Dictum est ergo a quibus citatio possit fieri. nunc dicendum est qui citari valeant. et vtiq possunt citari tam actor q̄ reus. restat igitur videre quando. et vtiq ante litem contestatam reus valet citari: quo casu ⁊ ab eo rite citatur qui in eum nullam habet iurisditionez: nimirū venire debet allegaturus priuilegiū suū saltē si quod habet. vt. ff. si quis in ius voca. l. ij. ⁊. ff. de iudi. si quis ex aliena. sed post litem contestatam citari potest et debet actor sed non ante. quia agere vel accusare inuitus nō cōpellitur. vt. C. vt ne. inuitus ⁊c. nisi sm̄ q in predicta aut. continetur. ⁊ in aut. vt omnes obe. iudi. col. v. §. si vero. Nunc videndum est quot sufficiant citationes. et certe nisi ad solennitates te referas tres sufficiunt. vt in hoc. c. et. C. de iudi. properandum. §. et siquidem. et. ff. de re iudicata. l.

Citationis multa singularia.

Citari q̄ possunt ⁊ quādo

contumacia.⁊.ff.de iu.fis.senatus.§.senatus.de solennitati
bus ideo dixit qm̃ s̃m eas citatio est faciẽda. p̃mo em̃ vnũ
ponit̃ edictũ:mox aliud.deinde tertiũ.postea vero sequitur
peremptoriũ.sȝ post peremptoriũ semel debet citare iudex
si voluerit.nec em̃ infert necessitatem istud debet:sed vrba
nitatem inducit.si
mile. C.de pigno.
l.iij.⁊.C.ad.l.fa.de
pla. si fratrẽ. et.ff.
de mino.l.iij.§.sed
vtrum.nimirum ⁊
hoc totum iudicis
arbitrio ꝯmittitur
vt.ff.de iudi. non=
nũq̃.et ꝙ talis sit
seruanda solenni=
tas dicit̃. ff. de iu=
di.ad peremptorium.⁊.l. ⁊ tertiũ.⁊.l.⁊ post. sed q: de plu=
ribus edictis mentionem fecimus:⁊ vni dumtaxat nomẽ
apponit̃:an alia propria noĩa possint habere querit solli=
citus.ad qd̓ iuris prudentia respõdet vtiq̃.primũ ergo vo
catur admonitoriũ.secũdũ citatoriũ.tertiũ conuentionale:
vt istorũ tria nomina procedant ab vno ingenio.quartum
autẽ vocatur peremptoriũ:⁊ a lege descendit: hoc dixit iu=
ris prudentia.Sed studiosus ait videt̃ ꝙ nomẽ secũdi vl=
timo edicto cui nomẽ non assignas potius conueniat:cum
maioris sit auctoritatis superiore: nimirũ citatoria omniũ
causarũ solus princeps põt reuocare.vt.C.de prin. agẽ.in
reb.l.ij.qd̓ ergo erit nomẽ scd̓i qd̓ scȝ nomẽ vltimi vsurpa=
uit:nõdum satiffactũ est studioso.Illud autem assidue no.
ꝙ vnũ edictũ pro oĩbus iudex mittere põt.C.quõ ⁊ quãdo
iu.cõsentaneũ.⁊.ff.de iudi.nõnunq̃. restat ergo videre qd̓
interuallũ esse debeat inter vnam citationem ⁊ aliam iure
antiquo ⁊ nouissimo. Certe s̃m veteres leges non minus
decem dierum spacio.ff.de iudi.per interualla. ⁊.C.de iu=
di.properandũ.§.⁊ siquidẽ.sed hodie ꝑ aut.nõ minus.xxx.
vt in aut.de litig.§.oẽm ꝓo.col.viij.quidã tñ dicunt aut.lo
qui qñ actor citat̃.antique ꝓo leges qñ.reus.⁊ ideo dicunt
veteres leges non corrigi.qd̓ ego nõ approbo:ne permitta
tur actori quod reo denegat̃.ff.de reg.iu.non debet.igit̃ ve
rius est leges veteres posteritati relinquẽdas fore. et hec
vera sunt s̃m iura fori:et non s̃m iura poli:iure enim poli
primo personaliter vocat̃:⁊ per septem dies expectat̃:post
ea his diebus transactis alij septẽ dies adijciunt̃:quibus
ab ingressu ecclesie et diuinis officijs interdictus est. post
ea adijciunt̃ duo dies:quibus a pace ⁊ cõione sancte eccle
sie suspensus est. deinde alij duo dies adijciũtur sub eadẽ
expectatione:quibus vno superaddito die oĩ expectatione
veluti desperata reus mox feriatur anathematis gladio:
vt in decre.v.q.ij.presenti.sȝ itelligit̃ qñ ecclesiastica ⁊ cri=
minalis causa agitat̃.Sequit̃ nũc de citationis effectu:ꝙ
si fuerit absens reus ⁊ legitime citat⁹ nõ venit ante litẽ cõ
testatã si cõueniat̃ ꝑ actionẽ in rẽ mittat̃ actor in possessio=
nẽ petite rei dũtaxat:intelligo nisi absens latitauerit. nam
tũc si etiã in rẽ agat̃ in oĩb⁹ bonis faciẽda est missio.vt no.
ff.q̃.ex cau.in pos.ea.fulcini⁹.§.itẽ videam⁹.⁊.§.celsus.al's
est lex si fundum.⁊.C.de prescrip.xxx.an.si quis emptiõis
.§.sed ⁊ si quis. Notabis ḡ differentiã inter absentẽ ⁊ lati
tantẽ:vt ibi no. nisi forte petatur hereditas s̃m quosdam.
tunc em̃ nulla erit differentia si latitauerit vel nõ.sed P.Y.
non placet.q: nec idẽ celsus videtur comprobare:nisi dolo
forte fecit quominus possideret.nam tunc in omnibus bo=
nis absentis facienda est missio.vt in.d.§.celsus.in fi.⁊ in
casu isto dicunt quidam actorem possidere: quod ego non

Edicta sũt multiplicia.

venerit restituitur ei possessio:
alioq̃n et bñficiũ et possessionẽ
amittit. vt in lõbarda de his q̃
ad palatiũ venire ꝯtẽpserint.l.
si cuiuscũq̃. ¶ Si ꝟo vasallus
conq̃rit̃ de dño forsan q: feudũ
malo ordine ĩtrauit dño ꝑperã
rñdente: q̃d vasallo faciẽdũ sit
querit̃? Rñdet̃ eũ curiã debere
vocare/⁊ ĩ eadẽ curia ď dño cõ
queri:⁊ curia dȝ adire dñȝ/eũq̃
salua reuerẽtia* cõpetẽter coge
re vt vel possessionẽ restituat ⁊
acq̃escat:vel iudicio curie se cõ
mittat. Qȝ si ter ãmonit⁹ facẽ
distulerit:tũc lȝ vasallo ad aliã

approbo:nam tũc causa rei seruande mittit̃ in possessionẽ:
ergo non possidet.vt.ff.de acqui.pos.possideri.§.vl. ⁊.ff.vti
possidetȝ.si duo.§.creditor.hoc tñ casu s̃m priores infra an
num reuersus possessionẽ recuperat reus et iudicium ad=
huc patitur:dũ tñ actorẽ indẽnẽ seruet.al's em̃ nõ auditur.
vt.C.de iudi. san=
cimus.⁊ in hoc ca
su potest habere
etiam locuȝ quod
hic dicitur.post an
nũ vero reuersus
partibus actoris
fungitur:et actor
quasi ex secundo
decreto constitui=
tur possessor. hic
s̃m vestram sentẽ
tiam ante annum non est possessor sed postea fit.et hec ve=
ra sunt cum agitur actione in rem. si vero personali aga=
tur:mittitur actor in possessionem: sed possessio generalis
erit. quia pro modica summa mittitur in vniuersorum bo
norum possessionem: et hoc nisi agat vt de damno infecto
caueatur.tunc enim rei tm̃ de qua timetur damnũ fit mis=
sio.vt.ff.qui.ex cau.in pos.ea.l.j.sed quia hoc videbatur ab
surdum:a iustiniano medicina prestatur. mittitur ergo in
pos.s̃m mensuram debiti declarati.sic enim ⁊ febribus pre
statur medicina. et intelligo declarari fore ꝑ sentẽtiam. et
erit casus vbi ante litem contestatam diffinitiue pronun=
ciatur.vt in aut.de exhi.⁊ intro.reis.§.si vero.colla.v.et in
aut.de litig.§.si vero.colla.ix.et hec vera sunt de reo. actor
vero ante litem contestatam nõ potest citari:nisi s̃m quod
s̄.expositum est.immo(vt verius loquar) post litem conte=
statam non poterat olim citari actor: quia eo absente non
contrahebat̃ olim hermodicium:preterq̃ in causa liberta
tis et ingenuitatis.vt.ff.de confes.certum.⁊.ff.de libe.cau.
diui.et.C.de libe.cau.si is quem.et.C.de inge.ma.diffama
ri.sed hodie secus.vt.C.de iudi.properandum.§.ij. si vero
actor absit:et post litem contestatam (sicut.s̄.dictum est)ci=
tatus non venit:cum non sit sufficienter aliquid agitatum
non solum ab obseruatione iudicij absoluetur reus: verũ=
etiã in expensis circa litem rei sacramẽto declaratis actor
condemnabitur.vt.C.de iudi.properandum.§.j. licet alibi
dicatur ꝙ litis damno absentis contumacia punitur.vt.ff.
de re iudi.contumacia.et in aut.vt om. obe. iudi.§.si vero
neq̃.colla.v.et hoc intelligo etiam ante litis contestatio=
nem:post litem tamen motam quando nil actitatum est.
si vero abfuerit legitime citatus: tunc omnino absoluitur
reus vel condemnatur.vt.C.de iudi.l.properandum.§.sin
autem ex gestis.sed in hoc casu si reus condemnatur expẽ
se deducuntur de condemnatione que facienda est pro ab
sente actore:vt ibidem.quod autẽ dictũ est de lite contesta
ta:idem intelligendum est in quasi contestata.vt.C.vbi in
rem act.exer.debe.l.penul.⁊.C.quõ et quan.iu.l.consenta
neum.sed sciendum est ꝙ si actor in rem agat:et mittatur
actor in possessionẽ post litem contestatam:statim fit posses
sor.hec est differentia inter missionẽ que fit ante litem con
test.⁊ post.quia ante nõ possidet:sed postea sic.si vero per=
sonali agatur idem est per omnia.vt.s̄.dictum est s̃m. P.
ã ¶ Salua reuerentia.ecce ꝙ liberto equiparatur vasal=
lus:nam libertus salua reuerẽtia cũ patrono experitur.vt
C.de lib.cau.l.cum affirmes. sicut ⁊ seruus paciscendo cũ
dño suo deliberando si aliquid propter hoc de peculio de=
dit dño.licet cum dño nullam possit habere actionem:adi
tus tamen preses prouincie salua reuerentia hortabitur

Lite nõ cõtesta. quãq̃ diffinitiue pnũciat

dominam stare placito suo. vt. C. de cōdic. ob. cau. l. si liber. sed q̄d est qḋ dicit salua reuerētia: nūquid nō poterit vasallus dn̄m suū in ius vocare sine pena venie nō petite: sicut de liberto dicitur. ff. ꝛ. C. de in ius vo. Rn̄. nō puto ꝙ in his ambagibus sit locus consuetudinibus. Sed dic salua reuerentia ꝛc. s. quātū ad actionē famosam: que scʒ ꝯbis est tēperāda. vt legitur al's de liberto. ff. de do. excep. apud. ꝛ. C. de obse. pa. pre. l. iiij.

fratres. qḋ sic dicit: in his omnibus primū videndum puto quid actum sit. inuestitura em̄ que fit ante tres liberos homines seruari debet/ nisi iuri cōtraria sit. si ergo dn̄o ꝛ fideli placuit vt paciscant̄ de filiabus quatenus ipse succedāt hoc quoqꝫ seruandum est. qḋ aūt dicit̄ in predicto. c. in his primo videndū est quid actū sit / generaliter in oībus obseruetur. scʒ vt primo q̄d sit actū inspiciatur. vt. ff. de trāsac. qui cū tutoribus. ꝙ autē dicit ante tres liberos homines intelligo cū distinctione scʒ si de noua vel veteri inuestitura q̄ratur. i. vt tunc hominū etiam liberorum habeatur distinctio. sed quod dicit ante tres liberos homies ꝛc. nūquid siue in iure seu extra ius. ꝯbi gratia: cōfitetur scilʒ vasallus feudum suum fore cōditionale corā tribus liberis hominibus: nunquid ei ꝑiudicabit? Rn̄. illud disputabit̄ in libello disputatorio Pylei. postea q̄dā habent illud. c. qḋ dictū est qualiter ꝑ bn̄ficium ꝛc. qḋ similiter vacat qꝛ expositū est. s̄. hic potest esse tit̄. qui. mo. feu. amit. c. j. ꝛ. c. sequē. vsqꝫ ad illḋ ca. si q̄s ex ordine militū ꝛc.

maiorē[a] potestatē ire ꝛ sibi cōsulere: ꝛ si dn̄s ei iustitiā facere noluerit poterit eū depredare[b].

In quibus causis feudum amittatur.

Primo pater scribit filio premittens excusationē suā dicens ꝙ cause quibus feudum amittitur non possunt sub regula diffiniri: ꝛ addit qualiter vasallus contra dominum se debeat habere: postea diffinit beneficium dupliciter. h. d. Bal.

Obertus[c] de orto anselmo filio suo salutem. Cogis me et super hoc sepe scribē domultū vrges: vt causas quibus beneficium amittatur enumeratas tibi significarem. quod ideo distuli: quia sepius circa nostre reipubli. curā occupatus et multis priuatorū causis alijsqꝫ rerum immobiliū impedimentis detentus onus illud subire non valebam: et ne videar preces tuas paruipendere/ ꝛ studium discēdi tibi nūc imminens negligere: quid michi super hoc videatur paucis explicabo: dummodo memineris causas illas sub aliqua certa regula aut diffinitiōe rotūda nō posse ꝯprehēdi. nā sicut[d] de ꝓbationib⁹ ī digestis scriptū reperimus: sic ꝛ de his causis sine calūnia dicere possumus. si quis em̄ dixerit q̄ cause quēad modū alicui dn̄o ad ingratitudinē alicui⁹ vasalli ꝓbādā possint sufficere: nullo certo modo posse diffiniri nichil errauerit. de illa tn̄ ingratitudine loquor ꝑ quā bn̄ficiū amittat̄. non em̄ ad hoc sufficit oīs occasio[e] per quā fidelis accepti bn̄ficij videtur ingrat⁹: sʒ sunt quedā (vt ita dixerim) egregie ĩgratitudinis cause q̄bus bn̄ficiū ſm mores curiarū solet adimi: quomō em̄ vasallus q̄ꝫ humiliter/ q̄ꝫ deuote/ q̄ꝫ benigne/ q̄ꝫ fideliter erga dn̄m suū debeat se habere/ potius ex naturalibus ꝛ bonis curiarū cōsuetudinib⁹ pōt ꝑcipi: q̄ꝫ lege aut scripto aliquo possit cōprehēdi[f]. In primis te illud scire oportet bn̄ficij illi⁹ qḋ est genus talē esse diffinitionē. Beneficium nichil aliud est q̄ꝫ beniuola actio tribuēs gaudiū capiētibus[g]/ capiensqꝫ tribuendo in id[h] qḋ facit prona ꝛ spōte sua parata[i] (vt ait Seneca) Huius autem generis species quedam est beneficium illud qḋ ex beniuolentia ita dat̄ alicui vt ꝓprietas rei immobilis bn̄ficiate penes dātem remaneat: vsufructus ꝟo illius rei ita ad accipientē transeat: vt ad eum heredesqꝫ suos masculos siue feminas (si de his nominatim dictū sit) in perpetuum pertineat: ad hoc vt ille ꝛ sui heredes fideliter domino seruiant: siue seruitium illud nominatim quale eē debeat sit expressum: siue indeterminate sit promissum.

a Maiorē. sed cur hoc dicit̄ nōne curia inter ipsos more iudicis ordinarij iudicabit? Respon. vtiqꝫ. vt. s̄. §. proxi. sed hoc in fauorē vasalli dicit̄/ scʒ vt valeat iudiciū curie declinare. qḋ puto intelligendū qn̄ curia in dn̄m ꝑtātē habere nō pōt. et maxime ꝓpter sui potentiā nichilomin⁹ tamē iudicabit curia si vasallus voluerit ꝛ erit hic casus in quo frangit̄ lex illa. ff. de iudi. vbi. sicut et alibi vt ibi notatur. Accur.

b Depredare. intelligo istud qn̄ fuit banit⁹ ꝓpter cōtumaciam sui. nā tūc licitū est cuiqꝫ eū depredare nedū vasallo qui iniustitiam patit̄. alioquin. i. dū iudicis copiā habet timeo si sibi ius dicat ne iure suo priuetur. vt. ff. qḋ me. cau. extat. et hoc casu amittat dn̄s ꝓprietatē: qꝛ et vas. feu. vt. j. tit̄. pri. §. itē q̄ dn̄o. al's illud te. ꝛ. j. ti. qua. dn̄s a proprie. pri. c. ex facto. et. j. si de feu. contro. fue. c. domino committente. Accur.

c In quibus causis feudum amittatur. Obertus. quidam habent hic post illud. c. dn̄s vocat militē plura. c. que omnia vacāt in hoc loco: qꝛ sunt. s̄. de feu. mar. c. qui de marchia vel comitatu ꝛc. ca. si capitanei. ꝛ. c. si duo fratres. hec em̄ omnia sunt. s̄. predicto ti. postea habent quidam aliud ca. qḋ nō est ibi. s. post illud. c. si duo

d Nam sicut de probationibus per testes faciendis. vt. ff. de testib⁹ testium. prima colum. ibi que argumenta ꝛc.

e Omnis occasio. sicut non sufficit quilibet metus ad ea que terminata sunt reuocanda. vt. C. de trāsac. interpositas. idem est circa ingratū. vt. C. de reuocan. dona. l. fi.

f Comprehendi. al's deficit epistola hec: obertus ꝛc. vsqꝫ huc. ꝛ hic est postmodum ca. assignatū ꝑ litterā capitalem incipiens: in primis te illud.

g Capientibus. al's non est capientibus.

h In id. al's non est in id.

i Parata. al's pacta. postea q̄dā hn̄t: vt ait seneca ꝛc.

Q

b Suig v. l. 1. tt. 26

b. notab. ſm. bar. in l. vt vim ff de iusti. et iu. ad hoc q posimus defraudare bona banitorum. quod limita ut vivi sunt salv. in l. q. sepulchra C. de sepul. vio. argu. tex. in l. diui de bo. damna.

¶ Que fuit prima causa beneficij amittendi.

¶ Si vasallus ab herede domini vel heres vasalli a domino nō petijt inuestituram infra annum et diem amittit beneficium. Bal.

Prima autē causa beneficij amittēdi[a] hec fuit ⁊ adhuc est in plerisq; curijs: sz in nostra curia Mediolaneñ. non obtinet. ꝙ si vasallus per annū et diem[b] domino suo mortuo steterit ꝙ heredem domini sui inuestituram petendo[c] fidelitatem pollicendo[d] non adierit: tā ꝙ̄ ingratus existēs beneficium amittit. et econuerso si domino superstite vasal. decesserit et filius eius per iam dictum tempus neglexerit petere inuestituram/ beneficio carebit.

¶ Si dominus a vasallo petierit fidelitatem inuestiturā pollicendo: nec legitime requisitus eam prestare voluerit: cum beneficium tale sit vnde fidelitas fieri debeat tanq̄ ingratus feudum amittit. Bal.

¶ Est ⁊ alia ingratitudo notāda/ si dominus inuestiturā pollicendo vasalli fidelitatem petierit: et illo non prestante dominus tribus vicibus cōueniēti[e] tempore interposito forte septem dierum spacio ad curiam suam super hoc reclamauerit: ⁊ vasallus tribus vicibus citat⁹ a suis paribus iurare noluerit: si tamē beneficiū tale sit vt pro eo iusiurandum fidelitatis fieri debeat. sunt enim quedam feuda ita data vt pro his feudis fidelitas non sit prestanda.

¶ Vasallus amittit feudum si cū dn̄o non iuit in prelio dū potuit. Item si dominū nō certiorauit sciens sibi magnum periculū imminere qđ obuiare posset. Itē si ꝯcubuit cū filia nuru vel sorore dn̄i manente in capillo: et in multis alijs casib⁹ in sequen. tex. insertis. h. d. Bal.

¶ Item qui dominum[f] suum cum quo ad prelium iuerit: aut in acie periclitantem dimiserit/ beneficio indignum se iudicauit. ¶ Preterea si vasallus prescierit aliquem contra dominū suum assaltum vel mortem vel captionem aut patrimonij grādem[g] iacturam facere molientem: debet dominum super hoc q̄ citius potest certiorare[h]: vt prouide dominus sciens prudensq; periculum valeat declinare.

a ¶ Que fuit prima causa beneficij amittēdi. Prima aūt causa beneficij amittēdi. hac rub. raro vtimur: quia sub superiori continetur.

b ¶ Diem. loquit̄ ſm modernos. i. ſm ius nouissimum: id est ſm constitutionē Federici imperialem. vel ſm. c. Corradi. vt. j. de ca. corra. c. j. vel de alijs loquitur non de milite sicut satis est expositum. s̄. quo tēpo. mi. inuesti. pe. de. c. j.

c ¶ Petendo. nisi et fidelitatē polliceatur. vt. j. legitur de ca. corra. c. j. et notauimus. s̄. qualiter vasallus iurare debet fidelitatem. quod autem dicitur in isto c. intelligatur de pubere sicut dicitur in cōstitutione Federici/ imperialem. itē intelligat̄ ſm quod dicit̄. s̄. quo tempo. mi. inue. pe. de. c. j.

d ¶ Pollicendo. istud ergo qđ h̄ dicitur habet locum in eo qui nondum inuestitus est. et ideo dicit pollicendo ⁊c. nam si foret inuestit⁹ ad quid deberet inuestituram polliceri non video.

e ¶ Conuenienti sed qđ erat istud tempus? R̄n. arbitrio curie determinandum erit. sicut et. s̄. titu. ij. dn̄s vocat militem ⁊c. intelligo de vasallo qui contumax est. sed quid erit de eo qui inuestitus est et domino postulante fidelitatem ipsam facere contemnit. Respō. hoc obseruabitur in lombardia. sc3 ꝙ dominus preparat ei libellum: et fidelitatem a vasallo sibi fieri postulat. quod si facere recusat infrā annum et diem: nichilominus quiete possideat. postea vero omnino priuatur beneficio. et sic erit differentia inter eum qui inuestituram accepit et alium. nam plus iuris debet habere inuestitus q̄ alius non inuestitus. ergo in isto cap̄. maxima est differentia a superiori: cum in superiori quiete possidere possit vsq; ad annum et diem vasallus: sed domino pollicendo inuestituram et petendo fidelitatem nichil debebit expectare: sed vicibus trinis tantum vasallus citari si voluerit curia et postea poterit pronunciari: quod totum infra annum peti potest. quod autem spacium esse debeat inter citationez et citationem: satis est notatum. s̄. de vasallo qui contumax est.

f ¶ Item qui dominum. in alio loco dicit: si enim dominus prelium campestre habuerit: et vasallus eum morantem in ipso prelio dimisit non mortuum: sed ad mortem vulneratum/ feudum amittere debet. vt. s̄. quibus modis feudū amit. in prin. vnde per om̄ia istud etiam intelligendum est: vt ibi notatum est.

g ¶ Preterea. aut grandem: forte secus de leui. sic C. de reuo. do. l. fina. Accursius.

h ¶ Certiorare. quid ergo si nullo modo eum certiorare potuerit? certe impunis habebitur: nisi forte resistere potuit ⁊ nō fecit. vt. ff. loc. ⁊ cōduc. itē querit̄ §. exercitu. nimiruz negligere videtur cum potuit perturbare ꝑuersos: qđ nichil aliud est q̄ fauere: nec caret scrupulo occulte societatis qui manifesto facinori desinit obuiare. vt in decre. disti. lxxxvj. ca. iij. huic consonat. ff. de regu. iur. semper qui non ꝓhibet. nam iudex qui facinus compertum non vindicat tegere conscius crimina festinat. vt. C. de commer. et mercato. l. ij.

h ¶ Certiorare. hanc secundam glosam inueni super hoc eodem textu. que glosa ponitur in hunc modum. quidam habent certiorare: quidam denunciare: sed qui habent denunciare ~~habent~~ habere domino et non dominum: al's falsum esset latinum: ceterum si denunciare non potuit non debet amittere feudum. vt. ff. loca. et conduc. item queritur §. exercitu. sed aliter est si potuit denunciare et non fecit: quia tunc amittit feudum. argumen. ff. man. si fideiussor. §. ij. et in auten. vt liceat matri et auie §. his quoq;. et §. ab ea. colla. viij. sed nunquid filius priuabitur feudo propter ingratitudinem quam pater commisit? Videtur ꝙ non eo mortuo: imo nec eo viuo. vt. ff. de in ius vocan. adoptiuum §. patronum. et

ff.de iure patrona.diui fratres.et de bo.lib. queritur.consuetudo tamen videtur repugnare.vt.j.si vasal. feu. pri. cui defe.c.vasalli.

a ¶ Vel negligētia.h notabis q̄ ex sola negligētia priuat q̄s a feudo.vt in aut.vt cū de appel.cog.§.si vnū.col.viij.

vnde hic expeditum est quod notatur.s.titu.quid sit inuestitu.§. si enim domino.super verbo illo.et iurare non cōpellatur.Accur.

h ¶ Feudum perdet.id est perdere potest/ vel debet:vel eo spoliandus est.Accur.

nare. Et si non fecerit:doloq̄ vel negligētia[a] sua vel fraude celauerit/beneficio se cariturū agnoscat. ¶ Rursus[b] si domini vel dn̄e filie/vel nurui aut sorori in domo adhuc manēti q̄ in capillo dicitur sese immiscuerit:feudo quo se monstrauerit indignū carere debet. ¶ Porro si dn̄m assalierit[c] vel vicum in quo est p vim aggressus fuerit:vel impias manus in personam dn̄i vbicūq̄ īgesserit/ vel alias graues vl' inhonestas īiurias intulerit:vel morti[d] eius veneno vel gladio vel aliter insidiatus[e] fuerit/bn̄ficium amittit. Illud tn̄ nō lateat: q̄ si q̄s suo domino[f] iusticiā[g] facere noluerit/feudum qđ tenebat perdet[h]:sicut ī alio libello tibi scripsisse hoc credo. ¶ Sz nō est alia iustior causa beneficij auferendi:q̄ si id propter qđ beneficium datum fuerit hoc seruitium facere recusauerit[i] / q2 beneficium amittit.aliud est si forte ideo non seruierit q2 non potuerit:tunc enim feudū non amittit. ¶ Item si delator domini sui extiterit: et per suam delationē graue dispēdiū eū sustinere fecerit.vl' si cognouerit dominum inclusum et eum cum potuerit nō liberauit/ feudum perdit[k]. ¶ Predictis modis beneficium debere amitti tam naturalis q̄ ciuilis ratio suadet: qđ potest colligi si q̄s nouam constitutionem iustas exheredatiōis causas enumerantem/ 7 alias constitutiones veteres iustas ingratitudinis et repudij causas quibus matrimonia recte contracta soluūtur: 7 donatiões iure pfecte

b ¶ Rursus . istđ expositum est.s.in equipollenti.

c ¶ Assalierit . istđ expositū est.s. sz q2 de isidijs et psecutiōib9 h loquit videam9 q̄d iuris sit si vasall9 cū inimicis dn̄i amicitias copulauerit 7 vtiq̄ a feudo priuari pōt.vt.C. de inoffi.testa. liberi.7.ff. de offi.pfec.vi.l.ij. §.cū pron9. nā et accusatores q̄ cū inimicis morant: vt suspecti ab accusatiōe reprobantur. vt Symach9 testatur ī decre.iij.q.v. accusatorib9. nam 7 in fine loq̄t qn̄ libert9 conspirauit cū inimicis dn̄i et 9 dn̄m. et huic prebet snie adminiculum qđ dictum est s. hic pōt eē ti.qb9 mo.feu. amit.ca.si capitanei. Istud aūt ne tradas obliuioni:q2 ex oibus.s.et j.scriptis causis lz peccauerit vasallus : si tn̄ toto tempore vite dn̄i adhuc ipse pp̄ter hoc dn̄s vasal.non inquietauit:heres eius noie eius delicti an̄ mortē cōmissi vasal.ip̄z inquietare non poterit.vt.C.de reuo.do.l.vl.et de inof.testa.oimodo.7.ff.de pba.pcurator.in pn̄.et.ff.de bono.pos. cōtra tab.l.non tantū.§.si emancipatus filius vxore.

hrs va-salli qn̄ de crie sui pdecessoris teneat.

d ¶ Vel morti.excepto eo q̄ aliter nō pōt euitare periculū q̄ si se defendat:tūc eīm nō tenet: q2 qđ q̄s ob tutelam sui corporis fecerit 7c.vt.ff.de iusti.et iur.l.vt vim.

e ¶ Insidiat9.aliud.c.dicit si voluerit vasal.dominum offendere:et nō laborauerit vasal.feudū non amittit.vt.j.de vasal.q̄ cur.ven.c.si voluerit vasal.dn̄m offendere 7c.

f ¶ Dn̄o.al's itē q̄ dn̄o suo:et al's illud non lateat q̄ qui domino 7c.vtraq̄ lr̄a bona est:q2 p talē varietatem nec vis/nec potestas/nec significatio variatur/ nec confunditur.Accur.

g ¶ Iusticia.sed de qua iusticia intelligit istud.c.nunq̄d poterit vasallus a feudo priuari si propter qualēqualē rē cōuentus a dn̄o curie vl' iudici se nō p̄sentat:et ideo sui iusticiā dn̄o denegat? Rn̄.nō intelligo nisi cū de feudo agit: ne res in vno iudicio agitata alteri rei piudicium faciat. argumenta tue discretioni inuestiganda relinquo. Istud ergo valde notandum est.q̄ sicut priuatur vasallus a feudo propter hāc culpā.ita quoq̄ dz priuari dominus a proprietate propter eandem culpam . vt.j. qualiter dominus a proprie.priue.ca. ex facto.si ergo dominus noluerit iusticiam facere vasallo2 a proprietate priuabitur.

i ¶ Recusauerit . simile est qđ de cōductore dr̄. nā pactū factū a locatore conductori ita demū obseruat si quod promisit obseruet. i . si pensionē soluit : q̄uis in promissione de colono vel 9ductore de domo repellendo non fuerit adiectū.vt.ff.loc.7 conduc.quero.§.inter nā donatari9 q̄ legi dicte nō paruit dn̄ium a se vendicari saltem vtiliter cognoscit.vt.ff. de condi. ob cau. l.ij.sed in.l.ij.diligētius q̄ pn̄i h opponi no . et habes in.C. de dona.que sub modo.si dotes Accur.

k ¶ perdit. al's amittit: al's indignationē dn̄i non euitabit.i.a feu.priuari pōt:sicut heres ab hereditate: et patronus a bonorū possessione 9 tabu.liberti.vt in aut.vt cum de appel.cog. §.causas.et.ff.de bo. liber.qui cum. idem intelligo si pro delatore fideiussit: vel ipsum submiserit: vel etiam si suo testimonio delatorē adiuuit.vt.ff.predicto ti.l.qui cum.§. j.et de his qui.vt indig.l.post legatum §.qui accusauerit. Sed licet dn̄m vasallus accusauit p principe vel repub. nō tn̄.a feudo priuabit:q2 nec fili9 exheredat.vt in aut.e.ti. et eo.§.in pn̄.itē licet accusauerit:nō tn̄ criminaliter excusatur.vt.ff.de bo.libe.qui cum.in.§.j.excusat etiam vasallus si suam suorūq̄ iniuriā psequat.vt.ff. eo.ti.qui cū.§. si patris mortē.sz et si crimē qđ intendit probauerit excusationē meretur.vt.ff.de iureiurā.cum qui nocentem.et ff.de bo.libe.l.qui cū.§.vlti. sed et si de leui causa delator vel accusator extiterit de qua sine pena poterat dominū accusare:licet iudex penam exacerbauerit: nihilominus feudum retinebit vasal.quoniā iniuria iudicis non debebit vasallo nocere.vt.ff.de euic.si per imprudentiā. et de bo.libe.qui cum.§.j.sed si se defendendo vel vlciscendo fecerit:excusatur. vt.ff.eo.titu. et e.l.§.ij.quod autem dictum est de eo qui testimonium dicit in causa patroni vel domini:intelligitur quando non coactus id fecit: al's eīm si vrgente necessitate id fecerit/ excusandus erit.vt not. Aduoca ff.si quis cau.l.ij.§.j.et argu.ff.de his quibus vt indig.tus 9tra post legatum.§.cum libertas . quid ergo si aduocatus dn̄i cēs contra dominum suum extiterit ? Respon . et vtiq̄ agēs an ob hoc a feudo priuabitur . vt . ff . de inofficio . testa : feudo p men.l.vlti. Ut igitur nulla sit hesitatio distinguas vt. s. uetur.

scz q2 aut prestat aduocationē coactus:aut voluntarie. in primo casu excusatur.vt insti.de inoffi. testa.§.ante pe.et ff.de bo.libe.qui cum.§.pe.secūdo non.vt.ff.de inof.testa.l.vlti.q2 autē aduocati cogantur legit.C.de postu.l.prouidendum.et.ff.de offi.procon.nec quicq̃.§.obseruare.⁊.ff.de postu.l.j.§.ait pretor. Quid ergo si vasallus iusta penitētia ductus ante sententiam desistere voluerit nunquid poterit a feudo priuari vasallus? Et vtiq3 vt opinor si perfecit delictum : id est si dominū rei detulit et ideo destitit q2 probare nō potuit.ff.qđ quisq3 iuris.l.iij.in pn.et de calū.l.generaliter.et de postu.l.j.§.operas alioq̃n sec9 est: ne iuste penitudinis humanitas amputet.vt.ff.de in ius vocan.q̃uis.et.C.de appel.l.si q̃s.et ff.ad leg.corne.de fal.qui falsam.et de bo.liber.q̃ cum.§.accusare.et no.in.ff.qđ quisq3 iu.l.iij.Sed qđ erit si vasallus in causa domini ꝯtra dominū pronunciauit a cuius sententia appellauerit dñs et obtinuerit:nunq̃d a feudo puabit? Rñ.videt q2 sic.vt.ff.de his qb9 vt indig.post legatū.§.q̃ accusauerit.hoc intelligo in eo casu quādo in causa appellationis nichil additū fuit:maxime si bene iudicatū fuit a iudice appellationis:sed adhuc excusatur vasallus si causa venerande reipu. iniuriarum agat . sed conuicij certe persone facti nulla est excusatio. vt. ff. de iniur.l. itē apud.§.cui.si tamen curauerit facere conuicium et factum non est:non tenetur.vt.ff.eo.ti.et ea.l.item apud labeonem.§.si curauerit.et.ff.quod quisq3 iu.l.j.in fi.intelligo quando sua voluntate destitit et non per impossibilitatem vt notatum est.s.quib.mo.feu.amitta.in princi.⁊ notatur in di stin.py. cum quis habet voluntatem delinquendi ⁊c.
Item adhuc excusatur vasallus si gratia sui iuris conseruandi in aliquam predictarum causarum inducatur . vt ar.ff.de bo.libe.si quis.et.ff.de iureiu.si q̃s.nam et si iusta ignorātia ductus in seruitutē dñm suum petierit et obtinuerit:postea veritate reuelata liber apparuerit. et ita ꝓ libero dimittatur:ab ipso tamen nichilominus in feudū retinebit.vt.ff.de bo.libe.in seruitutez.§.si petierit.adhuc ingratitudinem egregiam vasallus committit si domini sui vxorem adulterandam conatus fuerit tradere:quia ⁊ propter hoc vxor a marito diuertit.vt.C.de repu.aut.sed nouo iure.Accur.

a ¶ Ex omni causa.sicut nō sufficit omnis occasio ad feudum amittendum per quam fidelis accepti beneficij ingratus videatur.vt nota.s.eo.circa prin.

b ¶ Retinet.scz illud qđ nō alienauit.quoniam aliud qđ alienauit amittit.j.de vasal.qui contra cōstitu.lotha.si autem totum alienaret:totum amitteret:et quia dominū cōtemnere videt ad eū redibit.vt.j.e §.proxi.in fi.

c ¶ Ratione. id ē naturali equitate vel dicas ratione scz iure romano sicut dicitur de donatario q̃ ꝓpter ingratitudinē amittit donationē et a donatore reuocatur.vt.C.de reuocan.dona.l.j.sicut etiā dr de liberto q̃ ꝓpter ingratitudinē reuocat a domino in seruitutē.vt.C.de libe.et eo.liber.l.ij.

d ¶ Ad primos. intellexerūt quidā scilz qn̄ feudū non erat paternum:qđ non puto verum. quare enim distingueret vtrum in dominū peccauerit: vel in alium. Item nulla esset dubitatio si paternum nō esset quin ad dominum deberet redire:nisi forte velles intelligere qđ hic dicit proximos: id est descendentes.s.vt illi soli excludantur vt videtur dici.immo dicitur.j.si vasal. feu.pri.cui deferatur.c.vasallus.Et ita habes hic q2 delictum alterius alteri nocet. sic.j.predi. titu.et.c.quod contingit propter enormitatem criminis: sicut et al's.vt.C.ad legem iuliam maie. quisq̃s.et de bo. proscrip.l.penul.et.ff.de ritu nup.l.lege iulia.al's non debet alterius delictum alteri nocere : vt nota.in predic.titu.si vasal.feu.pri.cui deferatur.

e ¶ Ultionem.sicut et al's dicit q2 virgo deo dicata habet solatium de rebus raptoris qui eam rapuit.vt.C.de episco.et cleri.l.raptores.sicut etiam redditur dos patri loco solacij filie in matrimonio defuncte : ne damnū pecunie sentiat et filie amisse.vt.ff.de iure do.l.iure succursum est Accursius flo.leg.doc.

f ¶ Qui fratrem suū.intelliges etiam si tradendo interfecit vt totā habeat hereditatē.nā et lz in curia amplius stare non potest ad dominū nō reuertit.vt.j.titu.an ille q̃ interfecit fratrem dñi sui feudum amittat.c.si quis interfecerit.quod autem dicitur in fine.si contra constitutionē bone memorie ⁊c.determinabitur.j.de vasallo qui contra consti.lotha.feu.amit.c.j.

g ¶ Ad proximos.et nō ad filiū vasalli.vt.j.si vasal.feu.pri.cui defe.c.j.

h ¶ Scriptū.totum si totū alienauerit:si autem tm̄ par-

† cōcor. cū hoc tex.in ꝑhe.cle. post pn. ibi/qm̄ nula ⁊c.

reuocantur/ subtiliter scrutat9 fuerit. ¶ Sz quia natura † nouas deproperat edere formas pōt multis modis ꝯtingere vt alie emergant cause qb9 videatur iuste adimi posse feudum: idq3 iudex sollers et discretus ⁊ eqtati obsecūdare sollicitus cūcta subtiliter dispēsans ꝓuideat si qua fuerit antiquiorib9 causis sitis seu maior:vt ꝓidē sciat vtrū beneficiū sit amittēdū/an nichilomin9 retinēdum
¶ Illud em̄ est certum q2 non ex omni cā[a] ex qua opio vasalli grauat bñficiū amittit.nam ⁊ sepe deterat ⁊ beneficiū nichilomin9 retinet:vt puta qui beneficij portionez alienat absq3 dñi scientia:bñficiū quidem retinet[b]/sed fidem ꝓmissam seruare non videtur.

¶ Ubicūq3 dñs principaliter offendit ꝑ reatū vasalli/ ibi ad dñz fūdū reuertit:vt hāc hēat saltē sue iniurie vltionē. Bal.

¶ Deniq3 sepe quesitū est vasallo ꝑpter iustā culpā a feudo cadēte vtrū ad dominū/an ad successorē vasalli bñficium ꝑtineat:sed hec distictio tā ratione[c] q̃3 morib9 cōprobata est vt siqdē vasall9 ita in dñm peccauerit vt feudum amittere debeat:nō ad ꝓximos[d]/ sz ad dominū beneficium reuertat: vt hanc saltē habeat sue iniurie vltionē[e]. Si vero non in dñm sz al's grauiter deliq̃rit vel graue quid cōmiserit:sicut ille qui fratrē suū interfecit[f]/ vel aliud graue crimē (qđ parricidij appellatiōe cōtinetur) cōmiserit/ feudū amittit:⁊ nō ad dñz sed ad ꝓximos[g] ꝑtinet:si tñ beneficiū fuerit paternū:sic enim sepe ꝓnūciatum scio. ¶ Si vasallus contra constitutionē bone memorie lotharij impatoris beneficiū alienauerit:q2 dominū cōtēnere videt:ad dñm beneficium pertineat: scriptum[h]

Ingratitudine amittit qs feudum et redit in seruitutē.

tem alienauerit: tunc illa tantum redibit ad dominum. a ¶ Agnoscat. vt. i. de prohi. feu. alie. per lotharium. l. j. circa finem.

vt. s. de feud. cog. c. sciendum. Sed si quis simplex contra consuetudinem pecuniam in feudum dedit: pro cuius datione fidelitatem quoque recepit quid erit: nunquid amittet pecuniam: et qui iurauerit fidelitatem abibit iuramento solutus? Rn. quod vasal. non erit: quia super tali re feudum constitui non potest.

¶ Si de feudo vasallus ab aliquo interpellatus fuerit dominus &c.

est enim vt precio ac omni beneficio se cariturum agnoscat[a].

¶ Si de feudo vasallus ab aliquo interpellatus fuerit: et dominus eum defendere noluerit.

¶ Dominus vasallo cum extraneo litem habenti de feudo de euictione tenetur: si monitus eum non defenderit. h. d. Bal.

Negocium tale est: quidam vasallus a domino tenebat feudum de quo ab aliquo interpellatus fuit: et sic vasallus dominum vocauit vt eum defenderet: domino renuente ad iudicem venire vasallus amisit causam per sententiam. nunc vero vasallus cambium feudi a domino petit: ad quem dominus respondens ait illum nunquam ab eo hoc feudum tenuisse: nec ab eo inuestituram accepisse: contra quem vasallus dicit se hoc feudum ab eo tenuisse et inuestituram recepisse: et ab eo petiuisse vt eum in iudicio defenderet nec tunc temporis inficiabatur illius esse: quod totum idoneis testibus probat vasallus. Super negocio isto quod litteris insinuasti nobis tale est sapientum nostre ciuitatis consilium: videlicet Oberti de orto et Girardi capagisti: vt si vasallus cum de feudo interpellabatur auctorem suum. i. dominum vt eum defenderet vocauit[b] et hoc probare possit: si in eo iudicio vasallus[c] fuerit victus de re aliena inuestitum fuisse: vt dominus vasallo eiusdem estimationis quod erat tempore rei iudicate feudum restituat: vel nummos in feudum dandos[d] numeret: et hoc cum certum est vasallum de feudo victum fore. Sed si dominus neget hoc feudum nunquam ab eo tenuisse: nec ab eo domino ipsum vasallum vel antecessores vnquam inuestituram accepisse: et hoc vel per instrumentum publice confectum[e] vel per pares[f] curtis vasallus poterit probare: dominus ad restitutionem feudi tenebitur. alioquin dominus sacramentum subire cogetur[g] istum qui est in causa vel eius antecessores a se vel a suis antecessoribus nunquam hoc feudum tenuisse vel inuestituram accepisse: quo facto dominus absoluendus erit.

¶ Si de feudo defuncti militis contentio sit inter dominum et agnatos vasalli.

¶ Si contentio est inter dominum et agnatos defuncti: agnati interim ante litem finitam constituendi sunt in possessione: vtroque autem in probatione deficiente, agnato defertur iusiurandum. hoc dicit Bal.

b Negocium: vocauit. ceterum si non vocauit vt eum defenderet nullum regressum habet. vt ff. de euict. si fundo. §. vlti.

c ¶ Vasallus. quod dicitur dominum teneri intelligo secundum distinctionem que fit. s. de inuesti. rei alie. ca. j. item hoc intelligo quando denunciatum est domino vel eius procuratori maxime domino sciente. Item et quando non per iudicis iniuriam siue per imprudentiam iudicis sententia lata est. Item et quando non ex compromisso sententia lata est. Item et quando contra presentem pronunciatum est. sed et si non denunciauit: quia dominus vbi esset scire non potuit: nichilominus recte aget: et veniet etiam in actione meliorationis ratio: et hec omnia his legibus colligunt. vt. ff. de euic. si per imprudentiam. et. l. si fundo. et. l. si ideo. et. l. si dictum. §. j. et. §. si presentem. et. C. de euic. emptor fundi et. l. si controuersia. et in sum. si res euicta sit culpa sua: dominus non tenetur. vt. ff. de euic. si dictum. §. si cum posset.

d ¶ In feudum dandos. id est in terram siue aliquam rem immobilem quam teneat ab eo in feudum sicut priorem tenebat. alias enim si aliter intelligeretur: id est quod deberet tenere nummos in feudum hoc stare non posset: quoniam feudum siue beneficium non potest consistere nisi de rebus soli, aut solo coherentibus: aut in his que inter immobilia computantur. veluti cum de camera aut de cauena datur feudum.

e ¶ Publice confectum. et a duobus vel tribus paribus confirmatum si de noua inuestitura agatur. vt. s. quid sit inuesti. c. si enim. sed secundum mediolanenses sufficit si etiam ab extraneis sit confirmatum. vt. i. qui testes sunt necessa. ad proban. nouam inuesti. cap. si clericus.

f ¶ Per pares. hoc intelligo secundum distinctionem predictam: scilicet si agatur de noua inuestitura: aut de veteri.

g ¶ Subire cogetur. sed cur debet dominus cogi iurare cum etiam si nichil prestiterit debet obtinere. vt C. de eden. qui accusare. item nunquid hoc est intelligendum in casu proposito. scilicet quando dominus ante sententiam non inficiabatur feudum esse et a se detineri. an vtroque casu intelligis dominum debere iurare? Rn. ad cautelam domino defertur in primo casu scilicet quando non inficiabatur sicut alibi studiosus inueniet. py. et hoc forte ideo quia presumptio erat pro vasallo: scilicet quando dominus non erat inficiatus illud feudum: scilicet quando fuit denunciatum ei: alias enim absoluetur/nullo etiam dato sacramento: et sic intelligas hoc. et si tunc non confitebatur: non tamen diffitebatur. alioquin contra propriam scripturam auditur: audiretur enim contra propriam scripturam si deferretur sibi iuramentum eo casu quando ab initio cum fuit ei facta denunciatio confessus fuit feudum esse et a se detineri. quod esse non debet: vt quis contra propriam scripturam et confessionem audiatur. vt. C. de non nume. pecu. l. generaliter.

Audit de quo contra propriam scripturam.

¶ Si de feudo defuncti contentio &c.

Si de feudo defuncti militis sit contentio inter dominũ et agnatos defuncti/ domio nouũ feudum/agnatis vero paternũ esse contendentibus: agnati in possessione feudi de quo querit constituendi sunt. Eo facto sup principali questione cognoscẽdum est. vtroq3 autem deficiente in probatione/electio iurisiurandi[a] agnatis danda est.

¶ Si contentio est inter filiam et agnatum de beneficio: filia interim debet esse in possessione. vtroq3 autem deficiente in probatione/ agnatis defertur iusiurandum. Bal.

¶ Inter filiã defuncti et agnatos eius de quodã predio mota est questio/agnatis feudum: filia vero allodium siue libellarium esse asserentibus. sup possessione apud quem manere debeat querebat. rñsum est apud filiam possessionẽ interim[b] esse collocandã: deficientibus vero hincinde probationibus/p iusiurandũ causa cognita res decidet electione danda agnatis.

¶ Defuncto milite inter dñm et filiam illius super quodam feudo querebatur: dño feudum/filia allodium siue libellariũ esse allegante. Respondi filiam in possessione feudi manere debere donec de eo iudicetur. probatiõe vero hincinde cessante: electio iurisiurandi filie dãda est[c].

¶ Inuestitura sumit effectum cum feudũ sibi vel heredi suo fuerit apertũ: s3 inuestitura facta a prelato eodẽ mõ nõ capit effectũ nisi sibi aperiatur: et in tali inuestitura nõ exigit consensus eius de cui9 feudo pcedit. Bal.

¶ Moribus[d] receptũ est dñm de feudo militis sui quod post mortẽ ipsi9 ad dñm reuerti sperabatur in aliũ militẽ p inuestituram facere posse: q̃ inuestitura tunc demũ capiet effectũ cũ feudum dño aut heredi suo fuerit apertũ: secus est in ecclesiasticis personis. nam si ecclesiastica persona talem faciat inuestituram/non aliter valebit nisi sibi/nõ etiam successori suo feudum aperiatur: et in tali inuestitura consensus eius de cuius feudo sit exquiri non oportet.

¶ Si vasallus domino inficietur feudũ vel feudi partem aut eius conditionẽ: cõuictus postea de mendacio perdit feudum et eius conditionem. Bal.

¶ Vasallus si feudum vel feudi partem aut feudi conditionẽ ex certa scientia[e] inficiat et inde conuictus fuerit: eo ꝙ abnegauit feudum eiusve cõditionem expoliabitur. alius autẽ vasallus quiuis hoc sciens non patefaciat/feudũ tamen retinet. aut si aliã rem dñi celauerit[f] vasallus: feudum tamen non amittit.

¶ Qui per triginta annos rez alicuius tãq3 in feudũ possedit et pro ea seruitium prestitit dño prescribit in feudum. Bal.

¶ Si qs p triginta annos[g] rez

a ¶ Si de feudo. iurisiurãdi. videt mirũ qd hic dr agnatos posse reuocare iurando: cũ quodam modo anceps piuriũ subire cogi videat? Rñ. ꝙ nõ cogunt s3 volẽtes admittũt. vt.ff.de dã. infec. q̃ bona. et ff.de in li.iurã. videamus. preterea hoc intelligo sm distinctionez q̃ sit.j.de consue.rec. feu.ca. sacramẽtũ non semp &c. itẽ ꝙ dr agnatos in pos. feu.constituendos est simile qd dr de interdicto quoruz bonorũ. vt.C.quo. bo.l.fi. sed qd si status moueatur questio: nunquid interim possideat vasallus vl dñs. Rñ. videt ꝙ dñs. vt.C. de car.edi.l.j. et ff. de carbo.edic. carbonianum §.pe. et C.de ordi.cog.l.ij. licet in edicto diui adriani videat cõtra. vt.C. de edic. diui adria.tol.l.ij.

b ¶ Interim. hic dicit ꝙ interim filia possidere debz istud merito accidit: quia iã facile fundata erat intẽtio ei9. vt.C.de proba.siue. s3 qd ẽ qd dicit vtroq3 i pbatione deficiẽte. s. ꝙ agnatis defert sacramentum: nõne actore nõ pbãte et si nichil prestiterit reus obtinere dz. vt.C.de eden. q̃ accusare. Rñ. illd est intelligẽdum sm distinctionem px. actore nõ probãte &c. sicut distinguit .j.de consue. recti. feu.c.sacramentũ. huic.c. pbet adminiculũ qd legit.C. de iureiu. in bone fidei. huic.c. obuiare videt qd legit i proxi. notabili seq. nam hic dicitur ꝙ datur agnatis electio: licet ibi dicatur ꝙ datur filie. ergo vel erunt contraria: vel rationem diuersitatis assignabis. Rñ. si ea que dicta sunt superius diligẽter attendas: a superioribus non discrepabit. referas autẽ ad distinctionem supradictam.

c ¶ Danda est. occurrit contradictio supradicto proxi. c. Solu. hic pro filiis faciebat presumptio. ibi pro agnatis.

d ¶ Moribus. hic videt ꝙ pactum de futura successione feudi valeat et teneat et sine cõsensu illius de cuius hereditate querit: vt alibi tenet venditio. vt.ff.de act.emp. et ven. si quis alienã. et de here. vel ac. vẽ.l.ij.§.iij. et ar.ff.de pac. l.j. ar. contra.C.de pac.l.vl. et ff. de ac qui.here. q̃ supstitis. et. C. de inuti. stipula. ex eo. et C. de colla. pactum. Sed ad hoc vt valeat potẽtissimum est ar. C. de dona. l.iij. de hac materia satis tractatũ est. s. ti. qui suc. tene. c. si vero archiepiscop9 et de feuda. in vicem legis cõmis. c. si quis inuestierit &c.

e ¶ Sciẽtia. qd dicit de scia itelligo sic vt crassa et supina ignorantia non sit excusata. vt. s. no. est et legit.ff.de iur. et fac. igno.l. nec supina. et.l. regula. et qd postea dicit expoliabit/intelligo p ea parte quã inficiatus est. vt dr de alienatione feudi.j.d vasal. qui cõ.cõsti.lotha. fe.ali.ca.j. nec em dz vltra procedere met9 ꝙ repiat delictum. vt.C.de penis. sancim9. et.ff. de vulg. et pu. sub. ex facto §. iulian9. et no. h de pena inficiationis: q̃ ꝙ varia sit in fine libelli disputa. satis põt a diligẽti cõpetenter indagari.

f ¶ Celauerit. nõ per dolũ: alioqn p hoc ꝙ celat p dolũ dñiũ contra abnegantẽ sciens patefaciẽdo nõ adiuuat vtile: vel facile nõ habet in memoria qd habere debet. vt. s. de for. fide. in epistola. ergo qz deierat non immerito feudo caret. vt.j. hic finitur lex. deinde consuetu. regni. c. si inter dominum et vasallum.

g ¶ Trigita annos. illud merito accidit: qz tãto tpe actio ois tollit. vt.C.de pscri.xxx.an.ois. et de pscrip.lõg.tẽp ma.fidei. S3 nũqd illud locũ habet siue bona siue mala fide

Pactũ de futura feudi successione an valeat,

Actio ois.xxx. annorũ spacio tollitur.

possederit? Item numquid istud locum habet siue cum titulo siue sine titulo? Item si a possessione ceciderit: numquid vendicare poterit. et si ad vendicationem admittatur: numquid prefertur dominus vendicando: an ipse? Respon. hec omnia inuenies notata in. C. de prescrip. xxx. an. l. si quis emptionis.

gitur: quia pactum non fuit personale: licet in eo persona fuerit inserta: ergo transit ad heredes. vt. ff. de pac. l. iurisgentium. §. vtrum. et. l. tale pactum. et de pignora. act. l. si necessarias. §. de vendendo. et de proba. si pactum. si transit ad heredes: ergo ad omnes. vt arg. ff. de serui. vrb. predi. si seruitꝰ. ij. respo.

a ¶ Amittit. hoc ideo accidit: quia ex quo incipit esse miles dei: desinit esse miles secli. nec debet beneficium pertinere ad eum qui non debet gerere officium. vt. j. de eo q̄ arma belli. depo. Sed numquid per alium potest feudo seruire clericus? Respon. hec questio e scholastica: et ideo omisimus eam quia in brocardicis disputatur a iuris prudentia. Accur.

b ¶ Et si vasallꝰ. istud plenius dicitur. j. eo. c. licet.

aliquam vt feudum possedit et seruitium domino exhibuerit q̄uis de ea re non sit inuestitꝰ prescriptione tamē triginta annorum se tueri potest. ¶ Qui clericus efficitur/aut votum religionis assumit: hoc ipso feudum amittit[a]. ¶ Et si vasallus[b] omni anno domino se non representat: feudum tamen nō amittit. ¶ Omnes filij eius[c] qui feudum acquisierit fidelitatem facere debent: maxime si indiuisum habent. q si feudum ex diuisione ad vnum tantum peruenerit: ille tantum faciet fidelitatem. ¶ Adoptiuus filius in feudum nō succedit[d]. ¶ Mulier habens feudum relictis filijs ex duobus matrimonijs decessit: inter quos feudi questio aliarū q̄ rerum maternarum vertebatur. obtinuit filios prioris matrimonij tam in feudo q̄ in ceteris potiores esse[e]. ¶ Naturales filij licet postea fiāt legitimi[f]/ad successionem feudi nec soli nec cum alijs admittuntur. ¶ Si minori[g] datum fuerit feudum/ fidelitatem facere non cogatur donec venerit in maiorem etatem in qua doli capax sit: feudū tamen retinet.

Item illa ratio: q2 obligatio non debet mutari ex persona suc. potest retorqueri in vasallum: et illa quia nō esset postulaturus contrarium: et omnes alie. Solu. iurare debet omnibꝰ quia vasallorū est ius indiuiduum: vel esse debet ad instar libertorum quorum est ius indiuiduum. vt. ff. de iure patrona. carmelia pia. et ea q̄ indiuidua sunt de bentur heredibus insolidum. vt. ff. de seruitu. rusti. pre. si vnus ex. et de condi. et demon. si cui fundus. nec enim incurritur infinitas cum effectus sit idem. tātum enim facies omnibus heredibus insolidum: quantum faciebas soli defuncto. quare vni pro omnibus iurando poterit liberari. vt ar. ff. de his qui deie. vel effu. l. iij. a contrario sensu illius. l. vt sit contrariorū eadem ratio: vel si se grauari sentit relinquat feudum s̄m py. sed quicquid dicat py. hoc tamē videtur expressim dictum in cōstitutione Federici. imperialē. §. preterea ducatus. scz vt non teneatur fidelitatem facere vasallus nisi vni: dicendo q pro vno feudo plures dominos habere non compellatur.

Indiuidua heredibꝰ in solidum debent.

c ¶ Omnes filij eius. merito dicit omnes filios fidelitatem iurare: quia cum plures persone in loco vnius persone succedant: omnes pro singulari persona sunt accipiendi. vt. ff. de condi. et demōstra. cum fundus. et. C. de secun. nup. si quis. et intelligo q istud maxime expositiue ponatur. nā si pro diuiso possideret is solꝰ qui possidet vasallꝰ est censendus. huic consonat. ff. cōmoda. l. iij §. heres. et. ff. de vi et vi arma. si plures. Sed queritur an vasallus teneatur iurare et fidelitatem facere omnibus heredibus domini: an sufficiat si paratꝰ est iurare vni? q sufficiat vni iurare videtur probari posse: quia in principio quando recepit feudum non fuit expressum q omnibus iurare deberet: ergo non est verbum prorogandum: quia a tenore verborum in contractu appositorum non est recedendum nisi euidēter illud appareat. vt. ff. de leg. iij. non aliter. Itē quia in hoc casu posset deuenire ad infinitatem: et infinitas est euitanda. vt. ff. de dam. infec. qui bona. §. vlti. et de re iudi. a diuo pio. et quando dies lega. ce. l. j. Item et de leg. iij. fideicō. §. si quis decem. et de verbo. signi. l. boues. §. nuptiarū. et de verbo. obliga. l. eum qui kalendis. Itē quia fauorabiliores sunt rei q̄ actores. vt. ff. de act. et obliga. arrianus. Item quia isti heredes non essent cōtrarium postulaturi eius quod petunt. ergo non sunt audiendi. vt ff. de dam. infec. qui bona. §. si q̄s. et. C. de solu. l. pe. Itē q2 obligatio nō debet mutari ex psona successor. vt. ff. de ver. obli. l. ij. et de preto. stipu. l. ij. §. j. et de dam. infec. dāni. §. si quis. et de diuer. et temp. prescrip. cum heres. Item quia specialis est obligatio non debz in alijs extendi. arg. ff. de ac. emp. et ven. qui ab eo. Item quia cū vno cōtraxit nō debet in plures aduersarios extendi. vt. ff. de exerci. ac. l. j. §. vlti. et. l. ij. Ex his itaq3 patet q vni iurando liberatur. vt. ff. de his qui deie. vel effu. l. j. §. vlt. et. l. iij. Econtra prima ratio pōt in caput vasalli retorqueri: iurauit enī sibi et suis heredibus: et si nō fuerit dictum suis heredibus sed sibi: cū nō fuerit additū sibi tm̄ et heredibꝰ iurasse intelligitur: quia pactum non fuit personale...

d ¶ Succedit. licet in quartam omnimodo patri adoptiuo succedat. vt. C. de adoptio. l. ij. et insti. de adop. §. cum autem. et. ff. de adop. l. si arrogator. nec sibi putet aliquam iniuriam fieri cum patris naturalis omnia iura persistāt. vt. C. de adop. cum in adoptiuis. circa medium prime columne.

e ¶ Ceteris potiores esse. istud quod hic dicitur expressim legibus contradicit: et iniquitatem continet maximā. vt. C. de legi. here. l. vl. et. C. ad senatuscon. orficia. l. pe. vel forte hic loquitur de his filijs secundi matrimonij: qui dicuntur. j. proxi. c. filij nati.

f ¶ Legitimi. hic notabis illud gn̄ale quod ab initio non valet: nec ex postfacto conualescit. s̄m quod pleniꝰ nō. in cōstitutione Federici. imperialem. circa fi. j. i fi. sic etiam dicunt et de clerico qui beneficiū amiserit: nam licet postea desinat esse clericus: non tamen feudum possidebit. vt. j. de cto non feu. fe. §. ex hoc illud. hoc autem quod de naturalibus dici conualescitur ita intelligo nisi fiant ita legitimi vt in feudo succedāt: scit. et hoc sit nominatim dictum ab imperatore: et sic ex rescripto licebit quod als non liceret. vt. C. de preci. imp. of. quotiens. et ita accidit mutine in causa cuiusdam hug. contra passapontes: vt ferebatur.

Inualidū ab initio ex postfacto non conualescit.

g ¶ Si minori. sed de quo minore intelligendū est h? Rn̄. de impubere tantū: nā si fuerit pubes et per annum et diem

Si filiꝰ īpubes successit vasallo nō cogitur facere fidelitatē nec s̄uitiū p̄sonale pōt p̄stare: tamē si alius p eo sponte facit admittit. Bal.

Si quis decesserit filio īpubere[a] relicto: fidelitatē nec ip̄e nec alius pro eo facere cogit[b]: idem de seruitio personali: alius tñ p eo faciens seruitiū admittet. Ticius filios masculos nō h̄ns ptē suā feudi seior: partem eiusdē feudi possidenti agnato suo concessit: sempronius proximior agnatus mortuo demum ticio partem illiꝰ feudi nullo dato p̄cio recuperare p̄t: q̄ si titiꝰ filios p̄prios haberet/ precio reddito etiā viuo ticio. q̄ si consensit[c] alienationi vel per annum[d] ex quo sciuit tacuit: oīno remouebitur.

Facta dño de feudo abusiua inuestitura cogit dñs vasallum mittere in possessionē: nec liberat interesse p̄stādo. Bal.

Si facta de feudo inuestitura peniteat dñm anteq̄ possessionem transferat: an prestādo interesse vasallo liberet q̄situ fuit. responsum est pretermissa illa condemnatione dominū possessionē[e] feudi de quo inuestituram fecit tradere[f] cōpellēdū. Filij nati[g] ex ea vxore cum qua matrimonium tali conditione contractū est ne filij ex ea nati patri ab intestato succedāt/ in feudo nō succedūt. nā q̄uis ratiōe improbet talis cōditio: ex vsu tamen admittitur.

Ei qui non vult aliquid consequi/ sed ius quesitum conseruare non imminet ius offerendi nisi dies fuerit apposita: hoc dicit Bal.

Licet vasallus domino seruitiū nō offerat/ quātocūq; tēpore steterit (dūmodo domino petenti seruire paratus sit) beneficium non amittit: si tamen

differat: a feudo priuatur vt in constitutione Federici imperialē ꝛc. istud autē fauore minoris dicit: quia generaliter nulla est inuestitura faciēda ei q̄ fidelitatē recusat. vt s̄. p quos fiat inuestitura et p quos reti. c. nulla.

a Filio impubere. iste casus valde notabilis est: quia si filios h̄z alienator q̄ etiam eo viuēte reuocat alienatio: s̄z si nō habz demū eo mortuo. qd quare cōtingat is inquirat cui alia inquirenda relinquimꝰ. Et nota q̄ qui alij cōsentit sua iura p̄dit. vt s̄. notatum est in pluribꝰ locis. et s̄. q̄b. mo. feu. amit. §. preterea. et s̄. si de inuestitu. inter domi. et vas. lis ori. §. sin autem aliquis. alibi ad hoc vt proximior agnatus succedat alienatoris mors inspicitur. vt s̄. de suc. feudi. c. ij. §. j. Sed quid est qd dicit s̄. q̄. cau. feu. amit. §. denique in fi. scilicet q̄ si vasallus alienauerit feudum illicite: q̄r videt dñm cōtēnere ad ip̄m oīmodo pertinebit: nūquid propter patris alienationē excluduntur filij? Item si excludūtur cur ad agnatos potius q̄ ad ipsos pertinet: maxime cum fuerit auitum et proauitum? Respon. determinabitur i. ti. si vasal. feu. priue. cui defe. c. vasalli feudum ꝛc.

Fidelitatē facere impubes nō cogitur.

b Cogitur. no. hic q̄ impubes non cogit fidelitatem facere: nec seruitiū vel p se vel per aliū: si tñ fecerit vel facere voluerit admittit et auditur. istud aūt potissime notabis q̄ aliꝰ pro alio feudo seruire valeat: huic prebet adminiculum. C. de epi. et cleri. quisq̄s. et l. ad similitudinē. et ff. de admini. tuto. in rebꝰ agentes. lib. xij. et in summa. s̄. in prin. hoc aūt arbitrio minoris. i. impuberis relinquitur. hodie vero p maiorē partē curiarū necessitati subijcit nam hodie cū dñs inuestit īpuberē alium pro eo donec pubes fiat postulat vasallū quem impubes nulla adhibita excusatione prestat: sed tamen nō puto preiudiciū ei fieri si id non faciat: vt hic dr. et notabis q̄ ad id ad quod aliquis nō cōpellitur: volens tamen admittitur: similia studiosus inquirat.

c Cōsensit. siue tacite siue expresse. vt nota. s̄. quib. mo. feu. amitta. c. preterea.

d Per annū. remouebit s̄ iste primior agnatus a petitione illius partis feudi que tanq̄ proximiori debebat ad eum peruenire taciturnitate vnius anni a tēpore sciētie computandi: quod ideo forte contingit: quia ille erat de agnatis ad quem feudum spectaret nisi ipse precederet in gradu vno forte vel pluribus non curo. et hoc facit scientia: et anni transcursio: et agnatio illius qui possidet quasi videatur consentire alienationi facte agnato suo/ secus forte essz si extraneo alienasset: quoniam tunc non noceret ei annalis trāscursio: nisi forte esset tanta per quam ius suū tolleretur. puta. xxx. an. vt. C. de p̄scrip. xxx. an. sicut. ꝛ aut. male fidei. de hac annali prescriptione habes. s̄. si d̄ inuestitu. iter domi. et vas. lis oriatur. c. si aūt aliq̄s.

e Dominū possessionem feudi. scilicet vacuam possessionē statim scilicet postq̄ fecit inuestituram et fidelitatem recepit: si per pactum nō remisit fidelitatem: imo si differret eaz tradere: omnē vtilitatem p̄stabit ei: vt. s̄. de noua fidelitatis forma. c. in inuestitura. et intelligas q̄ hic loquitur de ea inuestitura/ scilicet verbali que abusiuo modo dicitur: ꝛ nō de ea que proprie dicit inuestitura s̄m q̄ de vtraq; dicitur s̄. quid sit inuestitura. c. j. al's enim si de p̄pria inuestitura loqueretur: nulla esset dubitatio: ad quid enim teneretur dominus tradere possessionem cum iam tradita erat: et tunc non esset mirum si vasallus non compelleretur interesse recipere si nollet. Sed quid si alium inuestiuit postea q̄ istum inuestiuerat: et ei possessionem tradidit anteq̄ isti: nunquid tunc liberabitur soluendo interesse? et quare non: sicut si vendidisset duobus: vt tunc habeat locum si res vendita non traditur ꝛc. vt. ff. de actio. empti et vendi. l. j. Ac.

f Tradere. sicut al's dicitur de donatore qui omnino compellitur rem simpliciter inter viuos donatam tradere: nec temere poterit eam reuocare: vt insti. de dona. §. ij. aliud est s̄m vnam sententiam in re vendita a cuius traditione liberatur venditor prestando interesse. vt. ff. de actio. empti et vendi. l. j. verūtamen super eā variatur. Accursius.

g Filij nati. isti filij qui lege salica dicūtur nati siue proditi in feudū non succedūt: sed nec in propietate prioribꝰ extantibus. si enim priores non extarent: tunc in proprietate succederent et non in feudo. prioribus vero fratribus sine filijs decedentibus succedūt: et dicitur tale matrimonium mediolani accipere vxorem ad morganaticam. al'r b' lege salica. vt i. de filijs natis ex matrimonio ad morganaticā contracto. c. quidā habens filium. et de his forte filijs loquitur. s̄. e. mulier.

sciat ei magnū periculum[a] imminere: vltro adiutoriū suū ei debet prebere. Inde quesituz est si dn̄s in piuriū incidat: q̄r dare nō valeat qđ dare iurauerat: et vasallus eū liberare possit suam pecuniam dādo/ et nō facit: an bn̄ficiū amittat. et responsum est non amittere[b]. Si vasallus culpam cōmittat[c] propter quam feudū amittere debeat: neq; filius neq; eius descendentes ad id feudum reuocabūtur[d]: sed agnati qui quarto gradu sūt: dūmodo ad eos pertineat. ¶ In generali alienatione[e] vasalli non cōtinetur feudum: nisi noīatim dictū sit.

¶ Si vasallus feudum ignorans alienauit feudū nō amittit/ et sibi restituendū est nō domino: tenebitur tñ ad interesse emptori ignoranti. Bal.

¶ Si vasallus[f] feudū alienauit ignorans/ nō dn̄o sed ipsi vasallo feudū restituendū est: ad interesse vero emptori ignorāti condemnādus est vasallus. ¶ Vasallus feudum qđ sciens abnegauit[g] amittit: ignoranti vero subuenitur. Qz si dubitet: dubitanter respondere debet. ¶ Beneficiū a vasallo in feudum si nichil in fraudem legis fiat recte dari potest: dum tamen militi detur[h]. ¶ Si vasallus de bn̄ficio suo[i] agat vel conueniatur: siue obtineat siue non (licet ignorante domio fiat) omni tempore firmū erit illud iudicium. nam et transigere recte poterit: nec quod accepit trāsactionis nomine feudum[k] erit.

¶ Si dn̄s cōmisit feloniā per quā si eam committeret vasallus in dn̄m amitteret feudum dominus etiam perdere debz feudi proprietatem. Bal.

¶ Domino cōmittēte feloniā[l] (vt ita dicā) per quā vasall⁹ amitteret feudnm si eā cōmitteret quid obtinere debeat de ꝯsuetudine queritur: et respōdetur proprietatē feudi ad vasallum pertinere siue peccauerit in vasallum siue in alium. ¶ Feudū ea lege datū vt ipe et heredes sui masculi et femine: et cui dederit habeant: hisdem culpis amittitur[m] quibus et aliud feudum. ꝙ si vasallus alienauit: feudum esse desinit apud emptorem. ¶ Titius cum sempronio[n] fratre suo feudum paternum possidente pactum fecit de eo feudo non petendo a sempronio heredibusve suis: sempronio sine herede masculo defuncto inter ticium et seiū fratrem suū de eo feudo q̄stio orta est: quid inde fieri debeat queritur. responsum est pactū non obstare ticio.

a ¶ Periculum. puta quia dominus obsidebatur: vel al's ei mors imminebat. tunc vltro vt dixi debet ei suum adiutorium prebere/ et sine nuncio et cum potuerit: al's enim feudū perdit. vt. j. hic finitur lex. §. ad hoc.

b ¶ Non amittere. non enim sufficit quelibet occasio per quam fidelis accepti beneficij videatur ingrat⁹ ad feudū amittendum. vt. s. in q. cau. feu. amit. circa prin. sicut non amittit ex omi cā ex qua opinio vasalli grauatur. vt. s. predicto ti. §. illud em̄ certum est.

c ¶ Si vasallus culpā ꝯmittat. argu: ꝯ huic. c. C. de decur. l. ij. §. pe. et de iter. et re. l. iij. et de in ius vo. l. ad promptum. in fi.

d ¶ Reuocabuntur. notāt hic quidam nisi sit feudū ab auo acq̄situm: q̄r fili⁹ propter delictū patris non debet amittere feudum acquisitū ab auo. vt ar. ff. de sena. l. emācipatum. §. si qs. et. C. vñ liberi. l. vlt. qđ forte falsum puto. quia si non dz amittere feudū ab auo acq̄situm: ergo multo minus si a proauo vl' etiam a superioribus. vel etiā eadē equitate siue ratione non debet amittere. quomodo em̄ possent eē isti agnati de quibus h' dicitur in quarto gradu. nisi ab auo vel proauo ad minus eēt acquisitū. Dicas ergo ꝙ nullo modo debeat admitti filius ad eius portionem: nisi per gratiam solam a domino acquiratur: et agnati non extant quib⁹ aperiatur: qui vsq; ad quartū gradum admittunt̄ vt hic dr: imo vsq; in infinitū. vt. j. si vasal. feu. pri. cui defer. c. j. immo quod plus est puto ꝙ etiam agnati remoueant̄ a petitione illi⁹ si talis sit felonia que dominū respiciat: vt dn̄s habeat hanc sue iniurie vltionem. vt. s. in quib. cau. feu. amit. §. denicq;. lz q̄dā forte intelligant illud habere locū in feudo nouo s'm qđ ibi no.

Fili⁹ nō amittit feudum ab auo acq̄situ propter p̄ris delictū.

e ¶ In generali alienatione. qđ hic dicitur expositum est. j. de capi. qui cu. ven. c. quidam capitaneus. et que ibi notantur. sed hic similiter notari possunt.

f ¶ Si vasallus. huic accedit. ff. de euict. l. ij. §. vlti. et. j. de controuer. inter domi. et empto. feu. c. domino cum emptore. et que ibi notaui hic repetas.

g ¶ Sciens abnegauit. hoc satis expositum est. j. de leg. corra. c. si fuerit inter dominū etc.

h ¶ Dum tñ militi detur. si tñ dans fuerit miles. sufficit em̄ si sibi equali det. Item nō debebit dari alia lege nisi quā ipe hz vt. j. de le: cor. §. ex eadez lege. p̄terea non debebit p̄ciuz accipere de eo sub colore inuestiture eū vendendo. vt in ꝯstitutione federici. §. callidis. et hoc est etiam quod hic dr nichil in fraudē legz fiat etc. in fraudē em̄ tunc intelligitur facere si vltra preciuz medietatis accipet pro toto. et hoc ita a multis itelligit̄: et accedit huic qđ legitur s. qualiter olim poterat feudum alienari. circa prin. et q̄cūq; de hac materia notant̄. j. de ca. cor. c. j. etiā hic possent notari.

i ¶ Si vasall⁹ de bn̄ficio. istud. c. determinat̄ per id qđ no. j. de con. feu. inter vas. et a. c. si causa inter vasallum.

k ¶ Feudum. nisi sit tale qđ per se esse non potest. vt. s. de inuestitu. de re aliena. c. rei.

l ¶ Domino committente feloniaz. istud melius exponitur. j. qualiter dn̄s a proprie. pri. c. ex facto.

m ¶ Amittitur. licet enim nō habeat propriam feudi naturam: iure tamen feudum censetur. poterit enim vendere et donare: vel aliter si sibi placuerit alienare etiam sine dn̄i voluntate. et hoc facit verbum illud: et cui dederit etc. aliud tamen esset si dixisset et cui in feudum dederit: q̄ñ tunc haberet propriā feudi naturam. vt. j. de feu. non habēte propriā feudi naturā. c. si quis ea lege etc.

n ¶ Ticius cum sempronio. hoc ca. exponitur. j. de eo qui finem fecit agnato de feudo paterno. c. tres erant agnati. Accursius.

De pace tenenda et ei⁹ violatoribus.

Imperator adulatur omnibus suadens ꝙ debeant seruare pacem: et statuit penam contra non seruantes.

FEderic⁹ dei grā romanus imperator semp august⁹ episcopis/ ducib⁹/comitibus/marchionib⁹: et oībus ad quos littere iste[a] ꝑuenerint gratiā suā et pacē et dilectionem. Quoniam diuina preordinante clementia soliū regie maiestatis conscēdim⁹/ dignum est vt cuius precellim⁹ munere illi omnino pareamus in opere. inde est ꝙ nos tam diuinas ꝗ̃ humanas leges[b] in suo vigore manere cupientes/ et ecclesias siue eccl'iasticas ꝑsonas sublimare: et ab incursu et ab inuasione quorūlibet defensare intendentes: quibuscūq ꝑsonis ius suū conseruare volumus: ⁊ pacem diu desideratam et antea toti terre necessariā ꝑ vniuersas regni partes habēdam regia auctoritate idicim⁹. qualiter autem eadem pax tenenda sit et seruāda in subsequētib⁹ declarabit euidēter. ¶ Si quis hominem infra pacem cōstitutum occiderit/ capitalem[c] subeat sententiam: nisi ꝑ duellum[d] hoc ꝓbare possit ꝙ vitam suam defendendo illum occiderit. si aūt oīb⁹ manifestū sit ꝙ non necessario sed voluntarie illū occiderit: tunc neq per duellū: neq quolibet alio modo excusabitur q̄n capitali dānetur sententia. Si vero violator pacis a facie iudicis fugerit: res ei⁹ mobiles a iudice in populo publicent̄ ⁊ dispensentur: heredes aūt sui hērditatē quam ip̄e tenebat recipiāt tali cōditione interposita: vt iureiurando spondeant ꝙ ille violator pacis nunꝗ̃ decetero ipsorum voluntate aut consensu aliquod emolumentū inde ꝑcipiat. ꝙ si hērdes neglecto postmodum iuris rigore hereditatem ei dimiserint: comes eādē hereditatem regie ditioni assignet: et a regio iure beneficiū suscipiat. ¶ Si quis alium infra pacis edictū vulnerauerit/ nisi duello: ⁊ ꝙ vitā suā defendēdo[e] hoc fecerit ꝓbauerit: manus ei amputet̄: et sicut supi⁹ dictū est iudicet̄: et iudex in cā ip̄m et res eius ṡm rigorē iusticie strictius cōsequatur. ¶ Si quis aliquem ceperit et absq sanguinis effusione fustib⁹ percusserit: vel crines eius aut barbam expilauerit: decez libras ei cui iniuria illata esse videtur ꝑ cōpositionem impēdat: ⁊ iudici viginti libras persoluat. ¶ Si vero temerarius absq percussione eū inuadat: eo qꝺ vulgo dr̄ cisteros habeat cali-

¶ De pace tenenda ⁊ ei⁹ violatorib⁹

FEdericus. Ife iste. videtur ꝙ ꝙ voluerit imperator iste cōdere legem cum dixerit. ad quos littere iste peruenerint: sed dic tu super hoc quod notatur .j. de pace iura. firman. hac edictali. §. iniuria seu furtum.

b ¶ humanas leges. hoc nō seruauit iperator iste in furto. s. ꝙ leges in eo remanerent in suo statu: cuz dt ꝙ pro furto valenti tm̄ q̄nq solidos debet fur laqueo suspendi. vt .j. eo. l. si q̄s quinq so. valens. et al's lex dicit ꝙ ꝑ furto non debeat mori: sz aliter castigari. vt. C. de fur. aut. sed hodie pro furto.

c ¶ Capitalē. eodem modo punit̄ miles qui pacē ꝑturbauit. vt. ff. de re milita. l. vlti. et ita habes hic ꝙ capite puniri debz ille qui hominē occiderit infra pacem cōstitutā. sed al's ꝑ henricū imperatorē dicit̄ ꝙ manus ei debeat amputari. vt in lombar. de ho. li. oc. l. qui vero intra treugā. Sed dic ꝙ hic cōstabat homicidium perpetratum ab isto q̄ ita punitur. ibi vero non cōstabat nisi per pugnam in qua succubuit. vnde non est mirum si miti⁹ puniatur: qm̄ incerti sumus de iudicio dei: et multi per pugnā causam suam perdunt sine iusta cā vt in lōbar. predicto ti. l. recolimus

Duellū q̄nq ꝑmittit̄.

d ¶ Per duellū. no. hic casum in quo pugna fit. s. quando cōstabat eū fecisse homicidiū de quo dicitur hic. fit etiā pugna quando non occidit sed vulnerauit tātum: et de hec constabat: dicebat tamen illud fecisse se defendendo sicut in superiori casu: vt .j. ea. l. §. si quis alium. si autem nō cōstaret de homicidio: scz ꝙ ille istud fecisset: tunc posset illud per pugnam probari siue post treugam factā siue post pacem dicatur eum fecisse homicidium illud. vt in lombar. de homici. lib. ho. qui vero intra treugam. Poteris ergo addere istos duos casus qui sunt in lege ista in quib⁹ fit pugna aliis casibus qui notātur in lombar. in summa ranfredi. notabis etiam hic duos casus scilicet predictos in quibus ex necessitate causatiua cogitur reus pugnam imponere: scilicet si non vult puniri. Sunt autem ⁊ alii duo casus in lombar. in quibus similiter cogitur: puta in crimine lese maiestatis. Item vbi quis alium vocauerit arigam: id est cucurbitam. vt in lombar. de pur. rei. l. vlti. et de conuitiis. l. j. quod erit speciale in ꝑ̄dictis quattuor casibus. cum al's regulariter pugna sit semꝑ in electione actoꝝ vt in lombar. qualiter quis se defendere debet. si quis ammodo. et. l. de ꝑ̄diis. et. l. si quis aliū asto. licz oēs videant̄ dicere ꝙ re⁹ teneatur se vel per pugnam defendere vel iurare. vt in lombar. predicto titu. c. si quis post. quod ita intelligitur. s. si actor voluerit per ꝑ̄dictas leges.

e ¶ Vitam suam defendendo. qꝺ q̄dē iure facere potest: qꝺ ei quis ob tutelam sui corporis facit iure fecisse existimatur. vt ff. de iusti. et iu. vt vim. dum tamen cum moderamine inculpate tutele h̄ faciat. vt. C. vnde vi. l. j. idem puto si non voluntarie: sz ex improuiso eum occidit: quoniā crimen tunc non contraxit: ea enim que ex improuiso casu potius ꝗ̃ fraude accidunt: facto non noxe imputantur. vt C. ad legem cor. de sicca. l. j. Idem etiam puto si hoc fecit ob tutelam filiorum suorum vel vxoris vel alterius persone coniuncte. vt arg. C. de epis. et cleri. raptores. j. respo. et. ff. quod met. cau. isti quidem. §. vlti. et. ff. ad senatuscon. sill. l. j. §. fi. cum idem forte esset si ob tutelam rerum suarum. vt argu. C. vnde vi. l. j. et. ff. ad legem corne. de sic-

da manu ac verberibus contumelijsq̧ male tractauerit: quinq̧ libras pro tali excessu componat: et iudici pro tali excessu decem libras persoluat.

¶ Quicunq̧ iudici suo pro excessu viginti libras inuadiauerit: predium suum pro pignore illi tradat: et infra quattuor septimanas inuadiatam pecuniā persoluat. Qd si intra quattuor septimanas predium suum soluere neglexerit: heredes sui si voluerint hereditatē recipiant: et comiti infra sex septimanas viginti libras persoluāt. Si autem comes eandem hereditatem regie potestati consignet: proclamatori etiam damnum restituat: et predium a rege beneficiali iure obtineat.

¶ Clericus qui pacem violauit vel pacis violatorem receptauit/ siquidem comparet in iudicio pena pecuniaria punitur: si vero est inobediens pena maiori puniendus est. Hoc dicit Bal.

¶ Si clericus de pace violata pulsatus fuerit/id est notatus ⁊ proscriptus fuerit: aut pacis violatorem in contubernio suo habuerit: et de his in presentia sui episcopi etiam sufficienti testimonio conuictus fuerit: comiti in cuius comitatu idem clericus hoc perpetrauerit viginti libras persoluat: et de tanto excessu ſm statuta canonum episcopo satisfaciat. Si autem idem clericus inobediens extiterit: non solum officio et beneficio ecclesiastico priuetur: verumetiam tanq̄ proscriptus habeatur.

¶ Dominus castri si violatorem pacis receptauit: aut eum representet cum omnibus bonis suis mobilibus/ vel sub iuramento eum adduci permittat: aut si hoc non faciat puniatur. hoc dicit Bal.

¶ Si iudex populi clamore aliquem pacis violatorem ad castrum alicuius domini secutus fuerit: dominus cuius castrum id esse cognoscitur ad faciendā iustitiam illum producat. qui si de sua fuerit diffisus innocētia et ante conspectum iudicis venire formidauerit: si māsionem in castro habuit dominus eius omnia bona mobilia sub sacramento iudici representet: ⁊ eum decetero in domo sua tanq̄ proscriptū nō recipiat. si vero mansionem in castro non habuerit: dn̄s eius secure eum adducere faciat/et postmodū iudex cum populo eum tanq̄ pacis violatorem persequi non desistat[a].

¶ Si duo homines[b] pro vno beneficio contendunt: ⁊ vnus[c] super eodem beneficio inuestitorem producit: illius testimoniū[d] cum inuestitor donum inuestiture recognoscit/comes primo recipiat: et si idē probare poterit idoneis testibus q̧ absq̧ rapina hoc idem beneficium habuit/remota cōtrouersie materia id obtineat: ¶ Qd si de rapina p̄sente iudice conuict⁹ fuerit/rapinam dupliciter soluat[e].

ca. furem. et in auṫ. vt nulli iudi. §. vlti. et in lombar. de his qui ad palatium ire contendunt. si cuiusq̧.

a ¶ Persequi non desistat. armis scilicet legalibus quibus imperatoriam ⁊c. vt in prohemio institu. in princi. ergo et consequenter iudicem de quo hic dicitur. et quidem non aliter iudex iudicare debet q̄ȝ quod ex legibus et cōstitutionibus et moribus proditum est. vt institu. de offi. iudi. in pn̄.

b ¶ Si duo homines. id est quādo inuestitor dicit se illum inuestiuisse de illo beneficio quā inuestituram fecit dono nullo p̄cio accepto. et hoc est quod dicit donū inuestiture recognoscit ⁊c.

c ¶ Et vnus. nā si ambo producūt eundem inuestitorem: tunc ille esset potior cui dominus sine fraude guarentizaret: nisi aliud probaretur ab alio. vt. j. de leg. corra. §. inter pares duos.

d ¶ Testimoniū. scilicet eius qui produxit inuestitorē: quia debebat probare se inuestituȝ esse vt. j. sequitur. et si idem probare poterit ⁊c. Uel dicas illius testimonium ⁊c. id est eius inuestitoris: quia comes debebit primo audire eius testimonium id est simplex dictum sine iuramēto / vel cum iuramento si voluerit. ⁊ si dixerit se inuestituram in illum qui eum produxit fecisse: tūc ille qui eum produxit inuestitorem debebit probare idoneis testibus ⁊c. Prior tamen intellectus magis consonat littere: nichilominus tamen comes audiet dictum inuestitoris et hoc est quod dicit inuestitoris donum ⁊c. et intelligas q̧ iste qui produxit inuestitorem non possidebat. aliter eīm non haberet necesse probare: cum actore non probante ⁊c.

vt. C. de edēdo. qui accusare. nisi forte aliud esset quod pro aduersario faceret. Sed quare dicitur q̧ debet probare se illud beneficium absq̧ rapina habuisse. nonne sufficit si probet se inuestitum et illud habuisse. Respon. satis intelligitur probare hocipso q̧ contrarium non probatur: dum tamen probet se inuestitum saltem per dictuȝ illius inuestitoris quem producit. argumē. ff. de iure do. dotem que. et. C. qui militare nō pos. super seruis. et hoc etiā videtur dici. j. pro xi. §. q̧ si de rapina ⁊c. vel dicas q̧ ideo probare debet illud: vt remoueatur postea omnis controuersia de eo: et hoc est quod sequitur remota controuersie materia ⁊c.

e ¶ Soluat. scilicet ei qui per rapinam abstulit. ⁊ intelligas hic rapinam non in propria significatione cum res immobilis dicatur proprie inuadi: et res mobilis rapi. vt instituta / vi bonorum raptorum. §. quod non solum. et ita habes hic q̧ debȝ soluere dupluȝ rapine illius. Sed nunquid erit totū pena: an in ipso duplo res continebitur. Respon. in ipso duplo res cōtinebitur: ne alias contradicat constitutioni: si quis in tantam. C. vnde vi vel alijs q̄ dicunt rem in duplo contineri. Uel dicas q̧ totuȝ erit pena: ⁊ propterea beneficiū debebit amittere: et hoc est qđ sequitur beneficio vero careat ⁊c. et propter predictam penam reseruatur ei hoc ius: scilicet vt possit illud beneficium in posterum requirere de iure: cum forte res bene esset illius qui eum inuestiuit: veruntamen alius possidebat: quam possessionem iste inuasit. et hoc est quod sequitur nisi iustitia ⁊c.

beneficio vero careat: nisi iustitia ⁊ iudicio dictãte illud in posterum requirat. ¶ Si tres vel plures contendunt de eodẽ beneficio producentes vtrinqꝫ diuersos inuestitores[a]: iudex in cuius presentia causa ventilatur a duobus requirat[b] boni testimonij hominibus in prouincia eorũdem litigatorum commorantibus per sacramentum quod iurauerint: quis illorum absqꝫ rapina eius beneficij possessor extiterit: et cognita ex ipsorum testimonio rei veritate possessor beneficium suũ quiete obtineat: nisi iudicio et iustitia dictante alter de manu sua illud eripiat.

¶ Miles a rustico de pace violata pulsatus militari manu se purgabit. ꝙ si rustico per militem obijciatur: diuino rusticus aut humano iudicio suam monstrabit innocentiam. h. d. Bal.

¶ Si rusticus militem de violata pace pulsans manu sua iurauerit ꝙ non de volũtate[c] sua sed necessitate hoc fecit: manu militari se miles expurgabit.

¶ Si miles rusticum de violata pace pulsauerit[d] ⁊ manu sua iurauerit ꝙ non voluntate sed necessitate hoc[e] fecit: de duob⁹ vnum rusticus eligat: aut diuino[f] aut humano iudicio innocẽtiam suam ostẽdat: aut septem testib⁹ idoneis quos iudex elegerit se purget. ¶ Si miles aduersus militem pro pace violata / aut aliqua capitali causa[g] duellum committere voluerit: facultas pugnandi ei non concedat: nisi ꝓbare possit ꝙ antiquitus ipse cũ parentibus suis natione legitim⁹ miles existat.

¶ Imperator precipit ciuitatibus ꝙ post natale sancte marie prouideant ꝙ sit rerum vbertas: et statuitur pena non seruãtibus eorum deliberationem statuta. Bal.

¶ Post natale sancte marie vnusquisqꝫ comes septem boni testimonij viros sibi eligat: et de qualibet prouincia cum ipsis sagaciter disponat: ⁊ quanto precio ẜm qualitatem tẽporis sit annona vendenda vtiliter prouideat. Quicunqꝫ vero contra deliberationem ipsius infra anni terminum altius modium ⁊ carius vendere presumpserit: tanq̃ꝫ violator pacis habeatur: et totidẽ viginti libras comiti exoluat quanti modios siue maldios altius vendidisse conuictus fuerit.

a ¶ Diuersos inuestitores. si autem vnum produceret inuestitorem: tunc si possidenti dominus guarentare voluerit sine fraude ille obtinebit: nisi aduersarius contra. induxerit. vt .j. de. l. corradi. §. si inter pares duos.

b ¶ Requirat. quid ergo erit si nullum inueniat q̃ hoc dicat? Rñ. beatus q̃ tenebit: nisi forte alter eorum ꝓbauerit de iure suo. in §. ergo isto ⁊ superiori videtur dici ꝙ iudex siue comes debet cognoscere inter duos vel tres pares de cõtrouersia feudi que est cõtra aliã constitutionẽ eiusdem federici iperialem decet solertiã ⁊c. §. preterea si inter. vbi dicitur ꝙ dominus debet cognoscere. sed dicas de hoc ẜm ꝙ ibi notaui in summa. ti. apud quẽ vt quos iudi. causa feudi de. agitari.

c ¶ De volũtate. qd̃ al's dr̃ in lombar. asto aio. et in multis legibus et maxime in ti. qua. quis se de. deb. si quis aliuꝫ asto aio appellauerit. et in multis alijs legibus. quod verbuꝫ exponitur. i. volũtarie: ẜm ꝙ hic est simpliciter positũ. vt in lõbar. de ho. li. ho. si quis puellam. in fi. tit. et de incen. ⁊ dãno ⁊ in su. l. j. in prin. iure aũt romano dicit calumnia. Accur.

d ¶ Pulsauerit. scilicet deferens vel accusans: et accusando citans.

e ¶ Hoc. scꝫ iuramentum tale prefate pulsationis. Accur.

f ¶ Aut diuino. id est per iudicium candentis ferri siue igniti. sicut hodie est cõsuetudo in multis locis portari. vel forte accedet ad. ix. vomeres ignitos: quorum quilibet calidus siue ignitus in terra ponetur vnus ante alium: ⁊ ipse portabit vnum ex eis donec fuerit ad nonum: sicut ille qui parricidium cõmisit timẽs per eum se casurum in seruitutem: cum ille forte esset seruus quem occidit ⁊ hoc negauerit. vt in lombar. de parrici. l. iij. vel etiam per iudicium feruentis aque: sicut dicitur de seruo qui dicitur homicidium absconse perpetrasse. vt in lombar. de ho. li. ho. l. vlti. quod autem sequitur aut humano iudicio: sic intelligas id est per pugnam. Sed quero cum quo debebit pugnare iste rusticus: nunquid pugnabit cum milite: an cum campione ei dato a milite? Respon. nisi cum milite debebit pugnare quoniam principales persone debent per se pugnare nisi iuuenilis etas aut decrepita aut infirmitas eos pugnare prohibeat: et in alijs quibusdã casibus. vt in lombar. qualiter quis se defende. debe. l. quicunqꝫ. et. l. fina. et. l. si seruus propter appetitum. ⁊ titu. de ho. li. ho. l. qui vero. Uel dicas et hoc forte verius est: ꝙ non pugnabit cum milite: sed cum campione sibi equali dato a milite: quoniam per consimiles aduocatores fieri debet pugna. vt in lõbar. quali. quis se defende. debe. l. vlti. nec enim potest quis contra militem nolentem pugnam imponere: nisi probauerit ꝙ antiquitus ipse cum parentibus suis natione miles existat legitimus. vt sequitur .j. proxi. nisi forte velles dicere ꝙ aliud sit quãdo miles imponit pugnam contra rusticum: et tunc per seipsum pugnabit: et aliud quando rusticus vult pugnam imponere militi: et tunc non possit eam imponere. vt. §. proxi. dicitur: quia tunc miles debet se purgare sacramento suo: et ita erit deterioris conditionis rusticus q̃ꝫ miles: nec mirum cum in multis casibus priuilegium habet miles quod non habent alij: quos enumerare esset prolixum. nimirum quia magis debet puniri corporaliter rusticus q̃ꝫ miles. vt argumen. C. de summa trinita. nemo clericus. licet pecuniariter secus. vt. C. de episco. et cleri. l. presbyteri.

Rustic' deterioris ē cõditionis q̃ꝫ miles

g ¶ Capitali causa. sic ergo videtur ꝙ de quolibet capitali crimine pugna hodie possit imponi: quod est contra ius lombardorum quo videt prohiberi pugnã fieri nisi in casibus a lege dictis. vt notatur in lombar. qualiter quis se defende. debe. quicunqꝫ. ⁊ ti. de hoie ad iudiciũ non mittendo. l. vnica. pugna enim est odiosa. ⁊ legi displicet. vt in lombar. de ho. li. ho. recolimus enim: et odia sunt magis restringenda q̃ꝫ ampliãda. vt. ff. de li. ⁊ posth. cum quidã

vel dicas etiā q nichil innouet per id qđ hic đr. et intelligas qđ hic dicit aut aliqua capitali causa. scilicet per quā pugna oriat. et hic forte est verior intellectus qui potest colligi ex eo q dixit aliqua: et nō dixit qualibꝫ: sicut et al's ſm quosdā intelligit qđ legit in lombarda. qualiter qs se defendere debꝫ. l. de furtis Uel de minoribus causis. qr quod ibi đr de minorib' causis intelligunt ipsi ꝛ de his causis de quib' pōt fieri pugna gr̄a rei: qr est infra quātitatē de qua al's fieret pugna: puta quia est furtū infra sex solidos. aut depositū negatum infra viginti solidos. non de aliis de qb' al's nō possꝫ iponi pugna: lꝫ qdam istud aliter intelligant: vt ibidem notatur sic etiam aliqui intelligūt legē si qs alium aſſo animo ꝛc. scꝫ verbum illđ an vnde ipsa appellatio agatur: id est de causa đ qua pugna oriatur. In hoc tamen arrabitur forte ius lombar. per hoc quod hic dicitur: scilicet q contra militem non poterit hodie pugna imponi nisi a milite. ſm qđ sequitur in hoc. §. nisi probare possit ꝛc.

† al's in solētia.

a ¶ Si quis rusticus arma. ꝛ ita habes q rustici non audent portare arma. sic al's dicitur q rustici nō audēt optare pecuniam vt. C. de agri. et cē. domini prediorum. et itelligas q fortel tollere debebit ei arma qñ nō poterit ei auferre pecuniam: cum talis erit q non audeat

Arma portare et pecuniam optare non audēt rustici.

¶ Rusticus arma non portet nec mercator q negociandi cā per prouinciā trāsit: nec miles ad palatiū comitis. Itē null' laqueos seu rhetia tēdat ad capiēdas venationes nisi aduersus apros ꝛ lupos. Bar.

¶ Si qs rusticus arma[a] vel lāceam portauerit vel gladium/ iudex in cuius ptāte repertus fuerit vł arma tollat: vel viginti solidos ꝓ ipis recipiat a rustico. ¶ Mercator negociādi cā ꝑ prouinciā pertrāsiēs gladiū suū sue selle alliget: vł sup vehiculū suū apponat: non vt quem[b] ledat innocentem: sed vt a pdone se defendat. ¶ Nemo rhetia sua aut laqueos aut alia quelibet instrumēta ad capiendas venationes tendat: nisi ad vrsos/ apros vł lupos capiendos. Ad palatium comitis nullus miles ferat arma/ nisi rogatus a comite.

¶ Publici latrones antiq dānantur sententia: ꝛ his nō prodest appellatio vł reclamatio sicut nec ceteris qui appellare non possunt. Bal.

¶ Publici latrones et cōuicti antiqua dānent sentētia. Quicunq aduocatiā suā vel aliqđ aliđ beneficiū inordinate tractauerit: et a dño suo ammonitus non resipuerit: et in sua perdurans insolentia † ordine iudiciario tam aduocatia q bñficio exutus fuerit: si postmodū ausu temerario aduocatiam vel beneficium inuaserit: pro violatore pacis habeatur.

¶ Si furatus est aliquis valorem quinq solidorū vł ampli' laqueo suspēdatur. si vero minus: scopis et forpice excoriet et tondeatur. Bal.

¶ Si quis quinq solidos vales aut plus fuerit furatus: laqueo suspendatur: si min'/ scopis et forpice excoriet/ et tundat. † ¶ Si ministeriales alicuius dñi inter se guerram habuerint: comes siue iudex ī cuius regimine eam fecerint ꝑ leges ꝛ iudicia ex rōne ꝓsequat. Quicūq per terram transiēs equum suum pabulare voluerit quāto ꝓpinquius ſm viam stans in loco amplecti potuerit ad refectionē et reparationem eq sui ipune ipsi equo porrigat: licitū sit etiā ipsi vti herba et viridi silua: et sine vastatione aliqua qlibꝫ vtat pro sua cōmoditate et vsu necessario.

¶ Hic finit lex: deinde cōsuetudines regni incipiunt[c].

¶ Uasallus dñm suū nō adiuuat in [illegible] bello autē iniusto ad defendēdum eū iuuare tenet: ad offendendū vero potest si vult [illegible] cogi[illegible]. Bal.

Omnio guerram faciente alicui si sciat q iuste aut cū dubitatur vasall' eum adiuuare tenet: sed cum palam est q irrationabiliter eam facit adiuuet eū ad eius defensionem: ad offendendum vero alium non adiuuet si vult. Sed si eū adiuuare noluerit: non tñ feudū amittet ſm Ober. de orto. et gerardū capagistū. Alij sine distinctiōe dicūt semꝑ debere eum adiuuare. Sed O. et. G. vtuntur eo argumēto: q queadmodū dominū excōmunicatū vel a rege bānitum nō est obligatus vasallus ad adiuuādū vel suitiū ei prestādū: imo et solutus est' interim sacramēto fidelitaris/ nisi ab ecclesia/ vel a rege fuerit restitutus: ita nec istū iniuste guerram alicui faciētē

eam optare vt dixi: qīus nō forte poterat separari a solo de quibus forte loquitur lex predicta. aliis vero rusticis auferet viginti solidos si habuerint: et hoc est qđ dicit lex xx. soli de. ꝛc. Uł dicas q tollet vtrūq. s. arma ꝛ pecuniā si habuerit: et exponas vel ꝓ et.

Nō dea: tur.

b ¶ Nō vt quem ledat. i. non eo animo vt quē ꝛc. ecce vt h palā dicit imperator maliuolū animū habere arma deferentem.

c ¶ Hic finit ꝛc. Quidā aliter hñt scilꝫ ita. hic incipit lex cōsuetudis regni. meliorē tamē puto hanc rubricā: qr verum est q lex hic finitur. s. superior lex de pace tenenda. s. federicus. et qđ sequit non est lex: sed consuetudies sunt potius.

Domino guerrā solut' ē. nūqd vasali' interim poterit vendere sine cōsensu ipsi' dñi sui bānitı: ita q teneat vēditio: et q dominus non possit eā venditionem rescidere postq fuerit restitutus? Et videt q sic ad exēplū filij ei' qui deportatus est: nā ea que gesta sunt per ipm filium tūc qñ pater eius est deportatus: rata debent haberi: nec infirmātur patre restituto. vt. C. đ sen. pas. l. vlt. circa prīci. et merito debet tenere venditio. nam ꝛ interim dū est bannitus posset damnum impune in bonis eius dari: cum al's nichil videtur ei nocere bannum. Itē tunc non dicit feudum vendi: qr tūc

Bānit' non hꝫ sub se vasallos sicut nec excōicatus.

vasallus adiuuare debet.

¶ Uasallus nō cogitur domi- no offerre seruitiū: et quātocū q̄ tpe steterit q̄ ſuitiū nō pre- stiterit feudū nō amittit. Fallit in tribus casibus hic insertis. Jaco. de bel.

¶ Ad hoc quātocūq̄ tempo re steterit vasallus q̄ domino non seruierit ſm vsum Medio lañ.[a] beneficium nō amittit/ ni si seruitium facere renuerit: vł nisi a dño ei denūciatū fuerit/ et ille cū potuerit diu steterit q̄ ſuitiū nullū ei fecerit. bon⁹ tamen iudex varie ex personis causisq̄ diffiniet et finget va- sallum remotum esse/ vel pro- pinquū paratum esse/ vel dñz guerram habere vel non: vtrū etiam magnam vel paruam: ⁊ an nūciauit ei dñs vel nō. hec omnia vertuntur in cognitiōe cause: et promptiores[b] sumus ad absoluendum q̄z ad condē nandū. Tu tamē scias q̄ si va sallus sciat dominum obside- ri vel aliter ei mortē imminere: et cū potuerit ei non nunciaue rit: vł etiā sine nūcio eū nō ad iuuerit/ feudo priuabit. ¶ Si vasallus in feudo aliquod edi ficiū fecerit[c]: vel ipsum sua pe cunia meliorauerit/ et contige rit postea vt vasallus sine filio masculo decedat: domin⁹ aut patiatur edificium auferri: aut soluat precium[d] meliorationis Idem dico si precio seruitutē fundo acquirat: quidam alij di cunt oīno ad dominū ptinere

¶ Si vasall⁹ nullo herede re- licto ante martium decesserit: fructus dño pertinent ad quē deuoluit feudum: secus si post augustum decedat/ q2 tunc ei⁹ heredis erunt. Bal.

¶ His consequenter dicitur q̄ si vasallus decedat sine he rede masculo et contingat feu dum ad dominū reuerti: sic di- stinguitur. q̄ si ante martium[e] omnes fructus illi⁹ anni ex feu do prouenītes ad dominum pertinebunt[f]. Si vero post kła lēdas martij vsq̄ ad augustū/ omnes fructus qui interim p- cipiunt ad heredes vasalli per tineant †. Si vo post augustū oēs fructus anni pcipiet dñs: qdā tñ dicunt quocūq̄ tempo re anni decedat/ omnes pēden tes fruct⁹ ad dominū ptinere. ¶ Contra oēs[g] debet vasall⁹

non videtur feudū esse cum interim vasallus est solutus a sacramento fidelitatis a qua fidelitate feudum dicitur. vt. s. per quos fiat inuesti. et per quos reci. c. nullus. Sed dicas et forte melius q̄ non possit interim vendi: licet interim possit venditio retractari. Nec enim dominus amisit dominium directum quod re tinuerat tpe inue- stiture ppter ban- nū: nisi forte bona eius essent expres- sim publicata. cuz etiam tūc forte eo restituto et bona eius intelligeren- tur restituta. vt. C. predi. titulo. l. j. et vlti. circa finem. et maxime si dñs ha- bet filios interim feudum ad eos p tinet: cuz hodie bo na deportati non publicentur. vt. C. de bonis proscrip. auł. bona. Sed qd si dominus banni tus est ab aliqua potestate alicuius ciuitatis sub cui⁹ iurisditione est et dominus et vasal- lus: nunquid inte- rim vasallus sacra mento fidelitatis absolutus est: ita q̄ non sit obliga- tus ad eum adiu- uandum vel ei ser uitium prestan- dum? Respon. for- te sic eadem ratio ne vt in bannito a rege: cum ratio di uersitatis reddi nō possit. ar. C. de con sti. pe. l. vl. nisi for- te diceres ɔtrariū ea ratione q̄ maior sit rex aliqua potestate.

a ¶ Ad hoc. ſm vsum Mediolañ. imo ſm cōmunē vsum: licet enim vasallus seruitium dño non offerat: tamen nō ob hoc feudum amittit: dū tñ dño petenti seruire parat⁹ sit. verūtamen si sciuerit domino magnum periculum im minere: vltro adiutorium suum debet domino prebere. alioquin feudum perderet. vt. s. si de feu. controuersia fue rit. c. licet. et hoc est qđ dr. j. proxi. tu tamē scias ⁊c. hec ta men vertentur in cause cognitione ſm quod hic dicitur. bonus tamen iudex ⁊c.

b ¶ Et promptiores. hoc est qđ alr̄ dicit. ff. de ac. ⁊ obli. arrianus. et fauorabiliores sunt rei q̄z actores. vt. ff. de re- gu. iur. fauorabiliores. et hoc est verum nisi pro libertate et pro re priuilegiata pronunciari possit: tūc enim magis condemnare q̄z absoluere debemus. vt. ff. de re iudi. l. in- ter pares. Accur.

Absol- uimus potius q̄z cōdē- namus.

c ¶ Aliquod edificium fecerit. cum fortassis facere non debeat nisi hoc in fundo colligēdorū fructuū cā faciat. Sz si quid edificauerit: forsitan nec tollere nec reficere sine q- stione pōt. rem tñ suam poterit vendicare. argu. ff. de vsu- fru. sed et si quid in edificium. in prin.

d ¶ Soluat preciū. alr̄ enim submoueretur exceptione doli mali nisi pre- ciū exoluerz. vt. ff. de ac. emp. et ven- di. l. iulia. §. j. et in sti. de rerū diui. §. certe illud. ⁊. ff. de vsufru. sz ⁊ si qd. ⁊ de rei ven. si fundi pos. ⁊. l. in fundo. ⁊ ff. de pig. ac. l. j. ⁊. l. eleganter. §. vlti. et l. si seruus pig. et l. si necessarias. et ff. de ɔtra. iu. tu. l. j. §. finito. et. ff. ad trebel. l. heres cuz de. et. l. patroni fi- lius. §. vlti. et. ff. lo- ca. et cō. l. dñs. §. j. et. l. penulti. et qđ dicit postea idem dico si precio ſui- tutē fundo acquisi uit. istud dico quia per se non pōt sub sistere. vt notatum est. s. illi vero qui dicunt omnino ad dominum pertine re: sine dubio ine- pte locuti sunt vt michi videtur. Ac- cursius.

e ¶ Ante marti- um. qđ hic dicitur de fructib⁹ distin- guit: vt alr̄ in he- rede fructuarij ob seruatur. ff. de vsu fruc. defuncta. sed inter vxorem ⁊ ma ritum aliter fit fru ctuū diuisio. vt. ff. solu. matrimo. diuortio. qualiter autem distinguat diligenter est attendendum: quia de facto sepis sime accidit. quod vltimi dicunt iniquitatem continet. et ideo male dicitur. sicut superius in alio. c.

† Facit ad hoc c. si ppt tua. de rescp. lib. vj.

f ¶ Pertinebūt. q̄ isti bene dicāt pbat arg. ff. de vsufru. herēnni⁹. et insti. de rerū diui. §. is vo ad quē vsufru.

g ¶ Cōtra oēs. sed nunqd contra se debet dominum ad iuuare? Rñ. videtur q̄ sic: quoniam generaliter iurauit ei vasallus fidelitatem contra omnes homines. vnde ge neraliter facienda est interpretatio. vt arg. ff. de libe. lega. si quis rationes. et. C. de fideicōmis. cum virum. vnde cum non fecerit diuisionem personarum vniuersos comprehē dere intelligitur. argu. C. de donatio. data. et maxime cum teneatur contra filium eum adiuuare. vt statim sequitur: cum eadem quasi intelligatur patris persona cum per sona filij. argu. insti. de inuti. stipula. §. ei qui. sicut alr̄ non interest vtrum veritus sit in se pater aut in filijs. vt

ff.quod metus causa. isti quidem.§.vlti. si enim vasallus tenetur dominum adiuuare contra filios et ab illis eum defendere:ergo multo fortius contra se et a se. argumen. ff.de condictio.inde. frater a fratre. et. C. de euictio. fine. econtra videtur ꝙ non debeat contra se dominum adiuuare:nec em̃ semper est faciẽda interpretatio generaliter generalis sermonis. argum̃. ff.de mi.l.illud. in fine.et de procur. mandato . immo de generalibus est facienda tacite exceptio. vt.ff.de serui.si cui.nec enim est credendũ ꝙ intellexisset iurare contra se:cum specialiter contra se non fuisset iuraturus.vt argu. ff. de pec.qui peculiũ:in generali enim isto iuramẽto videtur tantum de extraneis cogitasse siue dixisse.argu. ff. loca.ꝛ cõduc.l.qui insulam.§. vlti. et ff.cõmunia predi. quicquid.item facit contra eum: qa contra stipulatorem debet fieri interpretatio . ff. de verbo. obliga. stipulatio ista.§.ij. p domino vero adhuc videtur facere littera sequens scilicet nisi contra alium antiquiorez dominum ꝛc.cum ergo vnũ excipiat merito oẽs alios videtur comprehẽdere.argu.ff.de iudi.solemus.qd ergo dicemus? Respõ.nõ est intelligendũ ꝙ teneaᷓ contra se dominũ adiuuare:qm̃ in isto generali sacramento videtur tantum de extraneis cogitasse.vt argu.ff.communia predi.quicquid . item alia ratione . aut enim dominus iuste habet guerram cum eo aut iniuste:si iuste non propter aliud de causa leui nisi propter aliquam culpam ipsius vasalli.vnde eoipso forte poterit feudum ei auferri.ad quid ergo teneretur eum adiuuare contra se:cum nichil aliud pateretur si etiam contra alios eum nõ adiuuaret:nisi quia feudum amitteret.si autem iniuste adhuc idem videtur:quia hoc ipso deberet dominus amittere proprietatem feudi sicut vasallus caderet a feudo si contra dominum hoc faceret . vt . s. si de feu . controuersia fuerit. cap̃. domino committente. et.j. qualiter dominus a proprie. c. ex facto.et argumen. s.de for.fideli.in fi.

Uasal.ñ se dñm iuuare nõ tenetur.

a ¶ fratrem.sed numquid dominus eodem modo debet vasallum adiuuare contra oẽs homines:ꝛ contra fratrem et filium? Respõ. vtiqꝫ cum in his oĩbus debeat dñs vasallo vicem reddere: que vasallus tenetur prestare domino. vt.s.predicto titu.de forma fidelita.in fine.cum etiam dominus amitteret proprietatem per eandem feloniam per quaꝫ vasallus amittit feudum . vt.s.si de feu. controuer. fue. c. dño cõmittẽte. ꝛ.j.qualiter dñs a ppric. c.ex facto.

b ¶ Antiquiorez do. scꝫ a quo ante feudũ tenebat: vñ recte facit si nominatim excipiat eũ quando iurat fidelitatem : sicut nominatim debet excipere personam imperatoris.vt in constitutione Frederici imperialez .§.illud quoqꝫ precipimus. et merito : quoniam qui prior est tempore potior debet esse iure . ff. qui po.in pig.ha.potior.

dominum adiuuare ꝛ cõtra fratrem[a] ꝛ filium et patrem:nisi cõtra illum dominum antiquiorem[b]. hic enim ceteris est preferendus.

¶ De filijs natis ex matrimonio ad morganaticam contracto.

Quidam habens filium ex nobili cõiuge post mortẽ eius non valens ꝯtinere aliã minus nobilem duxit: qui nolens existere in peccato eam desponsauit ea lege: vt nec ipsa nec filij eius[c] amplius habeant de bonis patris ꝙ̃ dixerit tempore spõsaliorum:verbi gratia decem libras:vel quantum voluerit dare quando eam despõsauerit. quod Mediolañ.dicũt accipere vxorem ad morganaticam:alibi lege salica.hic filijs ex ea susceptis decessit:isti in ꝓprietate non succedunt alijs extãtibus. Sed nec in feudo etiã alijs non existentibus:qui licet legitimi sint/tamẽ in beneficio minime succedunt. In proprietate vero succedunt patri prioribus nòn existentibus . succedunt etiam fratribus sine legitima prole decedentibus ſm vsum Mediolanensium.

¶ De feudo femine.

¶ Filie matri in feudo feminino succedunt masculis nõ extantibus ſm obertum et gerardum: sed ſm alios non succedunt nisi per pactum [illegible]

Si femina habens feuduꝫ decesserit/qꝛ femineuꝫ est feudum et sine pacto speciali deficientibus filijs masculis[d] ad filias pertinebit.o.et.g. Alij vero dicũt nisi per pactum speciale ad eas non pertinere: sicut si datũ esset filio masculo. quia si ideo ꝙ est femineum sine pacto trãsit in feminas : eadem ratione quia est femineũ transit in femineã prolem/etiã masculis extãtibus:qđ falsuꝫ est.ex hoc illud descendit quod dicitᷣ clericum nullo modo in beneficium paternum debere succedere[e]/etiã si postea ꝙ̃ habitum religionis assumpserit postposuerit[f].ideꝫ

¶ De filijs natis [illegible]

Quidam nec filij eius.de talibus filijs intelligo loqui.s.si de feu.cõtro.fue.c.mulier.ꝛ c.filij nati. vt iniqtas ſm leges habeat auctoritatem et vocatur hec lex salica.

¶ De feudo femine.

Si femina. masculis. hic no. ꝙ filie non succedunt matri in feudo licet a matre sumpserit initium:et hoc ſm istos . licet alijs aliter videatur. vt. s. dicitur proxi.c.§.j.et.j.de natu.succes. feu. et merito non succedunt sine pacto speciali . nam ſm rigorem consuetudinis filij masculi non succedunt matri in feudo . cum ſm vsum regni dicatur feudum paternum et nõ maternum.sed de equitate admittuntᷣ. vt.s.ti.an marit⁹ succe.vxo.in bñ.c.si femina.

e ¶ Succedere.nisi forte paratus sit seruire per substitutum domino.argu.C.de episco.et cleri.quisquis.et.l.ad similitudinem.et.ff.de arbi.l.si arbiter.in fi.l.

f ¶ postposuerit.statim em̃ cũ fuit factus clericus vel cõuersus fuit dño feudũ apertũ:sicut ꝛ de eo q feudũ illicite alienauit nõ volũtate dñi:lꝫ ei recupauerit ab emptore:r.õ

V. Iull. clar. [illegible] q. 7

tamen penes se retinebit: cũ dño erat apertũ per alienationẽ. vt. j. qd iuris sit si v. z. post ali. feu. rec. l. ꝑterea. hic ꝙ colligit manifeste ꝙ nõ restituunt amissa: sz in pristinũ statũ res redierit. vt arg. insti. de capi. di. §. qđ aũt. ⁊. ff. de adop. q libertus. arg. cõtra. C. de sen. pas. ⁊ re. l. j. ⁊ vlti. et. ff. de in ius vo. sz ⁊ si. ⁊ ar. cõtra. s. ti. hic finitur lex. c. j. ⁊ i summa vt in libel. di. py. Ru. nec ei iura restaurantur. al's restituantur.

a ¶ Succedunt. etiam si eum acquisiuit forte cum esset clericus: qm̃ scriptũ est. nemo militans deo implicat se negocijs secularibus. vt in decre. xxij. q. iij. aplõrum. ⁊. c. placuit. sicut ⁊. s. dictum est qz q factus est miles dei desinit esse miles seculi. vt. s. de eo qui ar. bel. depo. l. j.

¶ Si vasallus feu. [illegible]

Vasalli. quando ꝙ. puta quando beneficium nõ est nouum: quoniam al's non pertineret ad agnatos: sed ad dñm: ⁊ ita intelligunt qdã qđ legit s. in qui. cau. feu. amit. §. vlt. s. vt ibi loquat de nouo bñficio: tñ puto ꝙ hic loquat de pr̃no. et qđ h dr sz qñ ꝙ: intelligas scz qñ vasallus nõ delinqt in dñm sed in aliũ qm̃ tunc ꝑtinet ad agnatos et nõ ad dñm: s'm qđ ibi dr si asit in dñm deliquisset: tũc sec⁹ est ⁊ hoc est qđ ibi dr vt dñs habeat hãc sue iniurie vltionẽ licet videatur forte equior sentẽtia prior: ne ex delicto alterius alius damnum patiatur.

c ¶ Tamen. sic ergo est deterioris conditionis filius ꝙ alius: ⁊ patris delictum nocet filio. alterius ergo delictum alteri nocet: quod fit plerunq propter delicti magnitudinem. vt. C. ad legẽ iul. ma. quisquis. aliquando propter nimiã personarũ coniunctionẽ. vt. ff. si qs ali. tes. phi. l. j. licet alibi dicat ꝙ delictũ patris filio nocere non debet. vt. ff. de sena. emancipata. ⁊ de bono. pos. contrata. l. j. et. iij. ⁊ de penis. l. moris. §. pe. ⁊ in summa vt no. in libel. py. dispu. ca. plenissime. s. dictũ est qualiter qs ex suo facto ⁊c. et rubri. sequen. aliquando etiam filij delictũ nocet patri in feudo qđ pater habebat. vt in cõsti. Fede. iperialẽ. §. i sup si filius vasalli.

d ¶ Gratiã. hoc tale est ac si dicat tunc nõ põt dñs filio gratiã facere.

e ¶ Quibus. ⁊ ita vel ꝙ ex latere venientes excludunt non solũ filiũ in casu isto: sz etiã oẽs descendẽtes quod forte est verũ: immo sine forte. vt. s. si de feu. contro. fue. c. si vasallus culpam.

in omnibus qui habitũ religionis assumunt vt conuersi: hi eñ nec postea in feudo succedunt[a] et si quod habent perdunt.

¶ Si vasallus feudo priuetur cui deferatur.

¶ Filius non succedit patri in feudo nec agnati vsque ad tertium gradum quandoque nec descendentes in infinitum si vasallus feudo priuetur propter suum delictum: nisi statim consequatur a domino gratiam sibi facientem non obstantibus agnatis. Bal.

Vasalli feudũ delinquentis licet ad agnatos qñq[b] pertineat: fili⁹ tamẽ[c] ad id nullatenus aspirabit: nisi id iterũ a dño licite acquirat sibi gratiã[d] faciẽte: verbi gratia si non sunt alij ex latere quibus[e] aperiatur: ad eius petitionem admittũtur qui quarto gradu sunt remoti ab eo qui id acquisiuit et etiam vsq ad infinitum: dum tamen hos constet ab eo per masculos descẽdisse.

¶ Qui testes sunt necessarij ad nouam inuestituram probandam.

¶ Noua inuestitura pbat p testes pares curtis aut p breue testatũ a paribus cõfirmatũ: siue dominus sit laicus siue cleric⁹: nec aliter facta valet etiã si dominus cõfiteat factã ⁊ alij contra testantur. vetus aũt inuestitura pbari põt testibus quibuscũq paribus vel nõ paribus: masculis tñ nõ feminis. h. d. Bal.

Siue cleric⁹ siue laic⁹ sit dñs ad pbandã nouã inuestiturã[f] semp parescurie sunt necessarij: et si sine eis facta sit inuestitura: etiã si dominus cõfiteatur factam: quia tamẽ sine hac solennitate facta est non valet/ etiam si probari possit per breue testatum: sed alij contra testantur. et si dominus confiteatur factam decurrẽs postea ad solẽnitatem consuetudinis non audiatur: sed tale habeatur ac si pares affuissent: et alij etiam si probari possit per breue testatum: vt. o. et. g. nisi a paribus curie fuerit confirmatum. Consules tamen mediolanenses nuper in quibusdam omnia contra rescripserunt/ in quo fere omnes mediolanenses consenserunt ⁊ consentiunt: et breue testatum non a paribus sed ab alijs confirmatum sufficiat ad probandam nouam inuestituram. Nouam inuestituram dico quando feudum primo queritur. de veteri autem beneficio inuestitura q fit a domini successore vel vasallo successori: etiam extranei recipiũtur ad testimonium preter feminas/ s'm vsuz mediolaneñ. Iste enim nec in causis feu. nec aliorum recipiuntur ad testimonium. ceteri autem recipiuntur in omnibus que ad causas feudi pertinent: preterq̃ de noua inuestitura.

¶ De consuetudine recti feudi.

¶ [illegible]

Siue clericus. ad pbãdã nouã inuestiturã. h manifeste corrigit qđ dictũ est. s. qd sit inuesti. i pn. Vel dicas ꝙ istoꝝ snĩa corrigitur per alios q melius dicere vident: ⁊ merito eoꝝ snĩa ꝑualet. nã ⁊ heres decurrens ad solẽnitates iuris cũ ab eo legatũ vel fideicõmissum petatur soluere detractãs nõ audit. vt. C. de fideicõ. questionẽ. et insti. de fideicõ. here. §. vl. sz occurrit instantia. nam reperit ꝙ pr̃ dicit emancipationem a se factam. sed decurrens ad iuris solennitatẽ filium redigit in potestatem suam. vt. C. si aduer. rem iudi. l. si cum. Solu. ibi reuocat quia de substantia emancipationis aliquid defuerat: puta quia non fuerat auctore pretore facta: sed hic non est ita: quoniam testes non sunt de substantia inuestiture: vt ita diximus. argumen. ff. de

adop. post mortem. qui autem testes in vtraqꝫ inuestitura sint necessarij ad ipsam probādam notatum est. s. quid sit inuestitura. c. j. §. si enim. hic ergo ẜm meliorem sentētiam non nocet et si de solennitate aliquid deest quibus subueniri potest. vt. j. iiij. char. Accursius.

b ¶ Aliquo tempore. sed de quo tempore intelligitur? Respon. triginta annorum. vt. s. si de feu. controuer. fuerit. c. si quis per triginta annos. Uel intelligas etiam de tempore vnius anni per quod stetit in possessione sciente domino ipso hoc non ignorante cum delatione tamen iurisiurandi vt. j. sequitur prestito ꝛc. et. s. si de inuestitu. inter dominum et vasal. lis oria. §. si autem aliquis. et non intelligas ꝺ dicto tēpore trigita annorum: quia tunc puto ꝙ sine delatiōe sacramenti deberet absolui.

¶ De consuetudine recti feudi.

¶ Primo ponit quibus modis acquiritur feudum. secūdo qualiter probetur noua inuestitura. secunda ibi. quod autem dictum. Bal.

Sciendū est itaqꝫ feudū acquiri inuestitura[a]: successione: vel eo qꝺ habeatur pro inuestitura: vt ecce si dominus alicui coram paribus curie[b] dixerit/ vade in possessionem illi[us] fundi[c]/ et teneas illum pro feudo. licet enim non intercessisset inuestitura: tamen tale est ac si intercessisset: quia ille eius voluntate possessionem feudi nactus est feudi nomine. inde etiā dicitur ꝙ si alius ꝓbauit se aliquid nomine beneficij aliquo tempore[d] tenuisse domino presente et non contradicente[e]: et seruitium eius quasi a vasallo recipiente/ licet non probet[f] inuestituram: verumtamen obtinebit prestito iuramento: nisi aliud cōtra inducat. ¶ Quod autem dictum est vt per pares probetur inuestitura: intelligendum est de eo domino qui alios habet vasallos: ceterū sufficiūt extranei. nec si dicatur inuestituram vbi sine paribus facta est nō valere/ qm̄ tūc tp̄is aberant pares: admittēdū est: qꝛ etiā si absint/ tamen expectādi sunt[g]. ¶ Sacramentum non semper est dandum possidenti: sed quādoqꝫ possidenti/ quandoqꝫ petenti/ quandoqꝫ neutri datur. et cum alicui datur/ ita demū datur si aliquid pro eo sit quod iudicem moueat[h]. vbi nichil est quod faciat pro aliquo eorum preter possessionem solam: tūc ẜm quod iudici melius visum fuerit: aut possidenti dabitur sacramentum: aut actore nichil probante qui conuenitur etiam si nichil prestiterit/ reus tamen absoluitur vel obtineat. Et cum datur: aut datur a iudice / aut a parte. si a parte: aut subeat cum duodecim sacramētalibus ẜm inferiorem distinctionem: aut

Sciendum. inuestitura ꝛ ꝑcam solam potest constitui. vt. s. quibus mo. feu. cōsti. potest. c. sciendum ꝛc. istis autez duobus modis potest acquiri: vt hic. ꝛ. s. de feu. cog. sciēdū. immo ꝛ tertio modo vt hic: et quarto similiter: vt notat in summa qualiter feu. cōstitua. et acquiratur.

b ¶ Paribus curie. si autem non dixit coram curie paribus: tunc forte secus esset: quoniam tunc nō proprie feudum sed quasi feudum censebitur donec vixerit ille qui ita nactus fuerit: et nullum in eo habebit successorem. vt. s. quibus mo. feu. cōsti. potest. c. sciendum. Unde talis erit differentia inter hunc casum et illum: quoniam hic dicit coram curia: ibi vero nō. vel etiā intellige hunc casum ẜm illum. Accursius.

c ¶ Fundi. no. ꝙ ex eo solo vasallus possessor efficitur: qꝛ animo solo non acquiritur possessio. vt. ff. de acqui. posses. possideri. in prin. licet videatur obuiare. ff. predicto titu. l. j. §. fina. et qualiter intelligatur ibi exponitur. hic nota per patientiam possessionem transferri. simile. ff. de dona. qui saxum. et de acquiren. rerum domi. qua ratione. al's transfertur possessio per retentionē vsufructus. C. de dona. quisquis. et. l. si quis argētum. §. sed ꝛ si quis. al's designatione vt. ff. de peri. et com. rei ven. l. quod si. al's oculorum subiectione dum tamen affectus interueniat. vt. ff. de acquiren. possessio. l. j. §. si iusserim. et. l. quod meo. §. si venditorem. al's alterius rei traditione: puta clauium horrei vel celle vinarie. ff. predicto titu. l. j. §. si iusserim. et de contrahen. emptio. clauibus. al's conductione. et omnes isti quinqꝫ casus transferendi possessionem his versibus declarantur.
Uisu siue rei mutuate venditione. Si conductorem iussi deponere rerū. Clauibus ꝛ chartis: mea si conduco scienter: Quamuis non aliter detur possessio transit.

e ¶ Et non contradicente. valde notabile hoc verbum est. nam propter hoc videtur consentire: et sibi preiudicium facit: ꝛ omnia notantur de hac materia. s. si de inuesti. inter dominum ꝛ vasal. lis oria. §. si autem aliquis.

f ¶ Non probet et merito. qꝛ ꝓ dn̄s presumitur cū presens sit. vt notatur s. si de inuestitura inter dominum et vasallū lis oria. §. si autem aliquis. Item supple vel quasi probet: puta iurando vt sequitur statim prestito iuramento ꝛc. et. j. eo. §. item si inter dominum. iusiurandum enim est loco probationis vt inuenies notatum. s. si de inuestitu. inter dominum ꝛ vasal. lis oria. §. si quis se vel patrem ꝛc.

g ¶ Expectandi. ecce quod in distinctione notauimus: ꝙ si absint pares expectari debent: al's enim non valeret noua inuestitura: vt hic dicitur. potest et hic notari argumētum ad questionem illam in qua dicitur de eo qui sibi ius dixit propter inopiam magistratus. nam ꝛ ibi dicitur ꝙ si aberat debuit tamen expectari.

h ¶ Judicem moueat. sed nūquid propter vnum testem se mouebit iudex? Respon. vtiqꝫ. inducit enim presumptionem vox vnius. argumen. ff. de iureiu. l. si duo patroni. in prin. et de libe. agno. l. j. §. fina. ꝛ. C. de aduo. diuer. iu. nemini. ꝛ. C. de decu. si quis decurio. et. ff. quemad. testa. ape. l. j. et. ij. in fi. ꝛ de dote prele. theopōptus. licet contra sit in aut. de fide instru. §. si vero moriantur omnes. colla. vi. vbi dicit et omnino si putauerit. et arg. contra. ff. de questio. maritus. sed ideo ibi fuit remota questio ancille. quia non debuit in dominum suū torqueri. C. de questio. l. j. Itē cōtrariū in. §. viro. et nota. contra. C. de testi. iurisiurandi. si ergo

Presumptionē inducit vni[us] depositio.

vis circa hunc articulum distingue latius:et recurre ad distinctionem Py.actore non probante ꝛc.sic ergo ḃm determinationem istius.c. est intelligendum quod dicitur.s̃.si de feu.controuer.fue.c.inter filiam.et.j.de controuer.inter mascu.et femi.de bene.c.item sciendum.

referat[a] pars cui delatũ est. Si a iudice/ iuret ille cui delatum est cũ duodecim vasallis/ vł cũ sex parẽtibus[b]:ceteros si vult[c] habeat extraneos.dominus vero si vult cum parentibus / aut cum vasallis solis/aut cum parentibus vasalli: vel cum extraneis mixtis parentibus vel vasallis : et iurabit vasallus sine mẽtione cõscientie[d]. Dominus quoqꝫ de suo facto similit̃. De facto vero patris vel aui / aut alterius ascendentis iuramẽto consciẽtia preponetur.quidam tamen dicunt non + quidem cõscientiam esse proponendam.

¶ Vasallus a domino non poterit exigere iuramẽtum calumnie:sed nec domin⁹ exigere potest a vasallo: alioquin si exegerit/et ipse cogetur iurare. Bal.

¶ In quibus[e] etiam causis sacramẽtum calumnie a domino nõ exigetur quod nuper rex Federicus in romandiola constituit:vt vasallus calumnie sacramentum a domino[f] non exigat; quod etiam a parte domini[g] intelligẽdum est:vt quod quisqꝫ[h] iuris in alium statuit ipse eodeꝫ iure vtatur. ¶ Similiter vasallus dñm accusare[i] vel testimoniũ cõtra eũ reddere non debet nisi eo volẽte in ciuili causa modica aut criminali. quidam tamen dicunt in criminali nõ licere:in ciuili licere:in quibus si cõtrafecerit feudo priuabitur[k].

¶ Si contentio est de beneficio inter dominum et vasallum domino possidente: vasallo autem in probatione deficiẽte/absoluitur dominus sine iuramento. sed vasallo possidente ꝛ dño in probatione deficiente si longa est possessio vasalli/sibi defertur sacramẽtum:si noua/defertur domino:nisi presumptio sit pro vasallo.h.d. Bal.

¶ Item si inter dominum ꝛ vasallum controuersia sit de beneficio possidente domino et vasallo in probatione deficiente qui conuenitur nullo prestito sacramento absoluatur : vasallo vero possidente ꝛ actore in probatione deficiente:si longa sit[l] vasalli possessio/eius iuramento causa finiatur. vbi vero noua est possessio:sacramẽtum ei nõ prestabitur/sed domino deferetur:nisi aliud faciat p possidẽte

¶ De lege corradi.

¶ Si inter capitaneos regis est cõtentio:coram rege debet diffiniri per legem corradi.siue ro inter valuasores/coram paribus curie. Bal.

a ¶ Referat. nimirum nec velle iurare nec iusiurãdum referre manifeste turpitudinis est. ff.de iureiurã. manifeste.

b ¶ Parẽtibus. hic potius parentibus creditur q̃ꝫ extraneis cum ex necessitate sex debeant adesse.de reliquis ei⁹ arbitrio relinquit̃: licet cõtrarium sit in vltimo. Accursius.

c ¶ Si vult. hic melioris conditionis est dominus q̃ꝫ vasallus.sed q̃ro si vasallus propinquos non habeat : quid iuris sit? Respon . tunc alij admittũtur in defectum nimiruꝫ et alibi inopia emergente probationis admittuntur hi qui al's repellerentur: vt.C. de here.ꝛ ma.quoniam.in fi.et.ff.de testi.l.serui respõ. et in summa.

al's nũ q̃ꝫ cõ.al. nõ semper cõ.

d ¶ Conscientie. sic ergo de incerto iurat . sicut et al's in lõbar.qua.quis se defende. deb. si contigerit . et. l. si quis post morteꝫ. sed opponitur q̃ꝫ anceps periuriuꝫ subire videtur.ff.de in litem iuran.videamus.

Periurium anceps subire q̃s non dꝫ.

e ¶ In quibus.in quibus etiam iurat vasallus de calũnia si sacramentum de feudo non fecit. Accursius.

f ¶ A domino. in hoc similis est domin⁹ patrono qui cũ iusiuran.defert liberto non tenetur de calumnia iurare.vt. ff.de iureiuran.iusiurandum.§.qui iusiuran.

g ¶ A parte domini. non est enim deferendum amplius ab aduersarijs suis dño cõquerente ꝯcedi:q̃ꝫ ipsi ab alijs pulsati facere patiantur.vt.C.de fru.ꝛ lit.ex.l.vlt.

h ¶ Quod quisqꝫ. sed quomodo hoc esse potuit nõ video dicit sollicitus.aut enim imperator per impetrationeꝫ iniquum ius statuit:aut sine impetratione.in primo casu ille solus qui impetrauit est puniendus:cum alterius factum alteri imputari non valeat. vt.ij.questio.v. c.j.in prin.vel ca.j.in prin.et.c.interrogatũ.item res inter alios acta non debet alijs obesse nec prodesse.vt.C.res inter alios acta.l.vlti.ꝛ.C.de pac.debitorum.licet pro ꝛ contra aliquando reperiatur vt in illo generali:res inter alios acta ꝛc.in secũdo casu vbi sine impetratione datum est tale ius nullus est puniendus. vt ff.quod quisqꝫ iur. l.ij.nimirum licite offert̃.quod exigi ꝓhibetur. vt in aut.de san.episco. §. si quis autem. colla.ix.et.ff.quod q̃sqꝫ iur.l.ij.ꝛ.ff.q̃ in frau. credi. pupillus.et.C.de cri.sac.l.fi. ꝛ.C.de pe.bo.sub.l.ij.ꝛ.ff.q̃ ꝛ a quibus ma. li.l.vlti.et.ff.de var.et extraor.co.l.j.ꝛ.C.de offi.prefec.preto.l.ij. Quid ergo est quod generaliter hic dicit̃? Rñ. per impetrationẽ statuit hoc imperator: verũ voluit hoc generale esse ꝛ quod dixit. ff.q̃s quisqꝫ iur.ꝛc.dixit cõtemplando personas q̃ huic edicto causam prestiterunt.

i ¶ Accusare. h̃ etiã dicitur de patrono ꝛ filio patroni qui prohibẽtur libertum accusare in causa capit̃ vel testimonium contra eum reddere. ꝛ si contrafecerint ab omni bonorum pos.cõtratabu. remouent̃ . ff.de bo. liber.qui cũ.liberti quoqꝫ aduersus patronos reddentes testimonium puniuntur.vt.C.de testi.aduersus.is etiã qui sub testimonio suo intentionem accusatoris adiuuat vel actoris fideiussor extiterit a relictis in testamento punatur.et libertas data seruo qui testamentum testimonio suo infringere voluit aufertur.ff.de his qui.vt indi.l.post. §.etati.et §.an libertas.

k ¶ Priuabitur. istud intelligitur quando nulla necessitate cogente vasallus testimonium dixit: alioquin excusabitur.vt no.ff.si quis cau.l.ij.§.j.et argumen.ff.de his qui. vt indi.l.post.§.an libertas. Item quia officium proprium non debet ei esse damnosum.

l ¶ Si longa sit. istud.s̃.expositum est: et intelligendum est sicut.s̃.dictum est.

¶ De lege corradi.

L ¶ Lex corradi. si inter duos pa. quod in isto. c. dicit observat. dcqd. s. sit expositum.
b ¶ Feudum alienare. dcqd de alienando feudo observandum sit hic subtiliter distinguitur: sed qualiter sit intelligendum in questione Federi. determinabit. notan. tamen est quod licite cum universitate transit: quod per se transire non potest. ff. de fun. do. l. i. et. ff. de acq. rerum do. qda. non licitum est insolidum quod pro parte non liceret. no. in lib. disp. py. vi. char. Rub. licitum est insolidum quod pro parte non liceret: lz contra notetur in sequenti. duabus rub.

f ¶ In infinitum. nota hic quod infinitas licitum vel illicitum non viciat nec excusat. ut. ff. de annu. le. annua. §. annua. — Infinitas licitum aut illicitum non viciat.
g ¶ Personam. et hoc propter infinitatem euitandam. ut. ff. de dam. infec. qui bona. sed hic queritur a quo domino vendicetur cum in quartam personam peruenerit. utique a primo ut opinor. Sed nunquid tertius de euictione tenetur? uidetur quod nisi fallor: ac si de re aliena fecisset inuestituram. ut. s. de inuestitu. rei alie. cum de re aliena. cum distinctione tamen que est ibi sciens aut ignorans receperit alienum. et est ratio cur primus dominus admittitur ad vendicandum et non secundus: quoniam ea ratione qua non potest dominus primus tertium conuenire: ex eadem secundus non poterit conuenire quartum. Sed pone in quintam personam transitum fecisse: quis tunc prefertur? Respon. adhuc primus: quia primo fuit apertum: nec renunciauit iuri suo. ut. ff. de ser. expor. si ticius. sed opponitur quod secundus vasallus vel primus habet utile dominium. at dominus directum: unde videtur quod vasallus qui habet utile preferatur: sicut dicitur de actione utili et directa: quia directa postponitur. ut. ff. de superficie. l. i. §. iij. huic studiosus respondeat. Accur.

Lex corradi de beneficio que dicit: si inter capitaneos controuersia sit / coram rege finiatur: si inter valuasores / coram paribus curie: mediolani non tenetur. † sed talis distinctio ibi obseruatur: quia si inter duos quicunque fuerint de beneficio regali controuersia fuerit quorum uterque a rege se dicit inuestitum fuisse: tunc causa coram eo decidatur: cetere vero cause apud pares curie. ¶ Si autem inter pares[a] duos de aliquo beneficio controuersia sit: quorum uterque suum feudum proprium esse dicat: siue asserant eundem inuestitorem siue diuersos: coram iudice vel arbitro finiatur. Sed cum unum producunt inuestitorem si possidenti dominus guarentizare voluerit / sine fraude ipse obtinebit: nisi aduersarius contra aliquid induxerit.

¶ Dominus sine vasalli voluntate feudum alienare non potest sed hoc non seruatur mediolani. Bal.

¶ Ex eadem lege descendit quod dominus sine voluntate vasalli feudum alienare[b] non potest quod mediolani non obtinet. ibi enim sine curia etiam beneficium totum[c] recte alienatur: dum tamen aut equali[d] domino aut maiori vendatur. Inferiori vero sine vasalli voluntate non licet nec licet partem alienare etiam maiori retenta parte alia feudi: verbi gratia. est vasallus qui ab eodem domino in pluribus locis feudum tenet: si partem fundi in uno loco vendat / in alio sibi teneat: iste non debet emptori seruire. sed per priorem dominum totum beneficium recognoscere. cum curia vero cuicunque beneficium etiam rustico et sine vasalli voluntate potest: dummodo tamen totum alienetur. o. quidam autem dicunt et bene. g. non valere si fiat inferiori.

¶ Non potest regulariter vasallus feudum sine voluntate domini alienare nisi det alij in feudum / et persone sibi equali. Bal.

¶ Similiter nec vasallus feudum sine voluntate domini alienabit. in feudum tamen recte dabit si secunda persona sit talis que feudo seruire possit / ut si dans miles est: et ille qui accipit feudum inueniatur miles ad hoc ut feudum si contigerit domino similiter[e] seruire ut prior possit: et ut hoc dare liceat in infinitum[f]. In quibusdam curijs tamen ultra tertiam personam[g] feudi concessio non extenditur: ut cum feudum peruenit in quartam personam et auferre dominus possit. Profecto ille qui suum beneficium alij dat in feudum: non debet alia lege dare nisi qua ipse habeat: ut si habeat sibi suisque heredibus / quod intelligi debet de solis masculis[h]: non debet alij dare ut habeat ipse et sui heredes masculi et femine. Unde quibusdam placet quod qui taliter dedit / eo ipso beneficium amittit. G. et alij dicunt quod qui dedit et cui datum est beneficium perdit. Secundum alios vero tunc domino aperitur / cum masculi defecerit

Feudum cum universitate transit.
Lz in solidum: quod pro parte non licet.
Facit ad hoc insti. de iure na. ge. et ci. §. quod princi.

c ¶ Totum. s. quod in curia habet quare quando pro se non transeunt quod cum universitate transeunt. arg. ff. de here. emp. et ven. in modicis. et de ac. empti et vendi. si mercedem. §. si cum. et de ac. re. do. qda. et de fun. do. l. i. et no. i lib. dispu. py. iiij. char. Rubri. licite cum universitate transeunt que alias transire non possunt: lz sit contra in rubri. ibidem sequenti.
d ¶ Aut equali. hoc ergo no. quod licitum est michi per alium quod per meipsum non licebat: dum tamen sit peque bonum illud. sicut et aliud vinum eiusdem generis et bonitatis recte solvitur. ut no. ff. si cer. pet. cum quid. et hoc no. bm consue. Mediolan. per qua ar. possunt reperiri in py. questione in qua queritur utrum vasallus possit per alium feudo seruire.
e ¶ Similiter seruire. videtur quod secunda persona feudo debeat seruire sed non debet ut argu. ff. usufru. quemadmodum caue. l. si usufru. leg. et. s. si de feu. controuer. fue. c. beneficium. Accur.

h ¶ Masculis. hoc ergo appellatione heredis solus masculus continetur: sed. s. etiam aliter notatur de feu. alie. §. inde potest presumi. Item hic notatur quod non potest plus iuris in alium transferre quam ipse habeat. ut. ff. de regu. iuris. l. — Iuris non transfert quis plus in alium quam habens.

nemo. Item hic notatur ſm ſententiam poſteriorum mo2 tē alienatoris ſpectādā eē. ſicut no. ſ. de ſuc. feu. in prin.

a ¶ Ab eo auferatur. iſtud contingit ꝓpter inficiationis penam: q̄ uis varia in ſi. libelli diſpu. py. reperiātur. ⁊ hoc ſi non negauerit. aliud ſi dixerit ſe neſcire vel ignorare: quod intelligendū eſt ſm ſententiam inferiorū. ſ. vbi ſciebat et ex certa ſciētia dixit ſe ignorare: q̄ priuetur tūc ar. C. de inge. ma. l. penul.

b ¶ Sciens negauerit. iſtud videtur verum quādo propter ignorantiā doli p̄ſumptio repellitur. ff. de lib. ho. exhibē. l. iij. §. i. ⁊ q. et. ff. de regu. iur. non poteſt.

¶ De clerico q̄ in[illegible]

Clerico. de ſuis bonis cū clericus dat in feudū de ſuis rebus ſimilis eſt laico: ſed cū de reb⁹ eccl'e non ſic vt hic dr. quod autē hic dr de feudo qd aperiatur et non de alio male hodie obſeruatur vnde aliud ca. quidam habēt in quo cōtrariū dr et legitur: ⁊ incipit archiepiſcopo ⁊c.

d ¶ Omnifariā. nam quod a defūcto inchoatum eſt per heredem explicari debet. ff. de fideiuſſo. et nomina to. et heredib⁹ tu. et cura. l. i.

¶ An mutus vel al's imperfectus ⁊c.

Mut⁹. feudum paternū. nouū vero feudū non. veruntamen ſi feudum fuerit ita magnum q̄ eo

¶ Si contētio eſt inter dominū ⁊ vaſallū aut vaſall⁹ feudū [illegible] ⁊ dñs ꝯtra eū ꝓbauerit tūc amittit feudū. aut dubitanter [illegible] ⁊ nō amittit. Bal.

¶ Si fuerit inter dñm ⁊ vaſallū d̄ bñficio ꝯtrouerſia dño dicēte h̄ qd tenes in feudū a me habes: ille ꝟo negauerit prorſus: ſiquidē ꝓbatū fuerit/ ipm ab eo auferatur[a]. Sʒ cū dubitāter reſpōſuʒ fuerit neſcio/ minime ſm quoſdaʒ: ſʒ ſm alios tūc demū priuabit ſi fraudulēter id eſt ſciēs hoc negauerit[b].

¶ De clerico qui inueſtituram facit.

¶ [illegible] facia de inueſtitura facta a clerico de rebus p[illegible]. Secūdo de reb⁹ eccl'ie q̄s tenet inueſtitor. Tertio de rebus eccleſie q̄s tenet ali⁹ i feudū. Quarto de inueſtitura facta ab archiepo vl' epō ⁊ aliis clericis de reb⁹ eccleſie q̄ a nemine [illegible]. Bal.

Clerico inueſtiturā faciente de ſuis bonis[c] eius ſucceſſor omnifariaʒ[d] cogitur eam adimplere. cū q̄ʒ de bonis eccl'e eā fecerit ſi poſſeſſio rei pro beneficio inueſtiture penes eū fuerit: ipſe ⁊ ei⁹ ſucceſſor ipam adimpleat. qd etiam in laicis cōtingit. vbi vero de alterius feudo fecerit inueſtituram: ſiquidem pure nō valeat: ſed ſi ſub tēpore vel cōditione quo feudum ſibi aperiatur/ valebit inueſtitura etiā ſine volūtate vaſalli facta: ſi tñ ante deceſſerit iueſtitor q̄ feudū ad eum reuertat̄/ ſucceſſor nō cogit̄ eā h̄re ratā. aut cum ſe viuente feudum apertū fuerit/ poſſeſſionē tradat: et inueſtiturā adipleat. ⁊ iō ſciēdū eſt archiepm mediolanū nō poſſe dare i feudū qd tpe introit⁹ ſui in dominico inuenerit. ſed ſi ei poſtea feudū aperiat̄/ ipʒ recte dabit: profecto alij epi et clerici ea q̄ in dominico h̄nt et feuda his apta olim dederāt/ et hodie dabunt.

¶ An mutus vel al's imperfectus feudū retineat.

¶ Succedit mutus patri mut⁹ aut aliter imperfectus in feudo. h. d. Bal.

Mutus et ſurdus/ cecus claudus vel al'r imperfectus ēt ſi ſic nat⁹ fuerit/ totū feuduʒ paternū[e] retiebit. o. et. g. ⁊ multi alij. q̄dam tñ dicūt eū q̄ talis natus eſt feudum retinere nō poſſe[f]: q2 ipm ſeruire nō valet[g] ſic dicimus in clerico ⁊ in femina: et in ſimilibus[h].

¶ An ille q̄ interfecit fratrē dñi ſui feudū amittat.

¶ Vaſallus ſi fratrē dñi ſui interfecit non amittit feudū: ſʒ ſi fratrē ſuū occiderit [illegible] [illegible] aliā feloniā cōmiſit vt ſine verecūdia in curia eē non poſſit/ feudū amittit. et tranſit [illegible] [illegible] in dñm reuertit̄ [illegible]. Bal.

Si qs interfecerit fratrem dñi ſui nō ideo bñficiū amittit: ſʒ ſi fratrē ſuuʒ iterfecerit ad hoc vt totā hereditatē habeat/ vel aliā feloniā cōmiſit/ verbi gratia hoiem tradēdo vt in curia amplius ſtare nō poſſit[i]/ priuabitur bñficio: q2 tñ erga dñm

ſibi ablata ſe exhibere non valeat: tunc debet ei tantum de feudo relinqui vnde ſe retinere poſſit. vt. ſ. quibus mo. feu. amit. c. mutus. Accur.

f ¶ Non poſſe. et hoc forte ſm iſtos poteſt eodem modo intelligi: vt de nouo feudo proxime diximus.

g ¶ Non valet. ſed nunquid hic ſi velit per ſubſtitutum ſeruire poſſeſſionem retinebit tunc.

h ¶ In ſimilib⁹. vt. ſ. de eo qui arma bellica depoſuit. c. i. et ti. ſi de feu. controuerſia fuerit. c. qui clericus. et titu. de feudo femi. c. i. §. ex hoc. et ita videtur hic aſſignari ratio quare femina non poteſt retinere feudum: ſcilicet quia ei ſeruire non poteſt ſicut et al's dicitur q̄ filia nō recipit compoſitionē patris ſui occiſi: et quia faidam leuare non poteſt. vt in lombar. de ho. li. oc. §. ſi quis longo

Femina q̄re feudū retinere nō poteſt.

¶ An ille qui interfecit fratrem dñi ſui [illegible] ⁊c.

i ¶ Si qs. nō poſſit. ac ſi aperte dicat ſi talem commiſerit feloniam q̄ in curia morari non poteſt debeat feudo priuari: morari dico ſine verecundia. nam qui ſine verecundia nō poteſt conſiſtere non intelligitur exiſtere poſſe: ſicut nec poteſt exigi quod ſine verecūdia nō pōt poſtulari vt. ff. de vſur. l. iij. in fi. vnde denegat̄ doli exceptio contra patrem: quia pudorem apud bonos et graues ſuſ[illegible]

gessit. vt. ff. de do. excep. apud celsuz. § aduersus. ⁊. ff. de ob se. a li. pa. prestan. licet. vñ etiã si aliqs sine dedecore suo in publico nõ potest apparere: nõ posse intelligo nisi propter suũ delictum restituatur. ff. ex qui. cau. ma. l. in eadẽ. sz ⁊ si arbiter in illo loco inhonesto litigatorẽ adesse iusserit: parere nõ tenet. ff. de arbi. si cuz dies. § pe. sz ꝓpter hoc v̄bum dr ꝙ porte dignitatuz infamib⁹ clauduntr. vt. C. de digni. neq3 famosis. vel intelligas vt in curia ampli⁹ ⁊c. ad hoc vt in curia ꝓpria ampli⁹ esse nõ possit a feudo priuatur. Sed ꝓma verior est. in hac significatione ponit vt / qñ dicit agit vt dãnũ cõsequat. vt. ff. d aqua plu. ar. si ticius. § i.

a ¶ Non cogitur hic possunt notari multa similia: naz si vẽdidi tibi meã rem ea conditione vt infra. xxx. dies promitterẽ tibi de dupla: postea nequiui prestare infra. xxx. dies. ⁊ hoc non desiderasti: tibi non teneor. ff. de act. emp. ex empto. § cassius. item si denuncio tibi nouum opus: non iurabo de calumnia nisi iusiurandum exigas. ff. de no. ope. nunci. de pupillo. § qui nũciat. sane argu. sunt in contrarium. C. de contrahen. et cõ. stipu. magnam. et de iure emphi. l. ij.

nõ fuerit facta / ad agnatũ proximiorem feudum pertinebit si paternuz fuerit: eodem prorsus obseruando quantum ad ordinem gradus qui continetur in legibus. cum autem ad dominum respicit felonia: feudũ tũc domino aperitur. ¶ Non cogitur[a] vasallus omnino s̄m vsum Mediolaneñ. dominum adire / et seruitium ei offerre[b]: sed cum nunciatum ei fuerit / tunc domino si potest seruiat.

¶ De vasallo qui contra constitutionem Lotharij regis beneficiuz alienauit.

¶ Vasallus inquantum beneficium alienauit inscio aut nolente domino in hoc grauat / quia alienatum ad dñm redit. Bal.

b ¶ Offerre. nisi sciat magnum periculũ imminere. vt. s̄. hic finit lex. § ad hoc. ⁊. s̄. si de feu. cõtro. fue. licet vasallus

¶ De vasallo qui contra constitutionem ⁊c.

Puniri nõ debz quis vltra q̃s deliquit.

Si vasallus. si partem. hic manifeste colligitur ꝙ nõ est vltra puniendus quis q̃s deliquerit ⁊ merito: qꝛ nõ debz vltra ꝓgredi pena q̃s reperiatur delictũ. C. de pen. sancimus. et. ff. ad trebel. pau. respon. ⁊. ff. de his qui. vt indi. heres. nam ⁊ cũ inofficiose testator testatur: qꝛ in sola institutione delinquere conuincit in ea sola punit: qꝛ ipsa infringitur: cetera vero manẽt. vt in aut. vt cum de ap. cog. § siue igitur. argu. contra. ff. de incen. rui. nau. l. iij. § fi. ⁊ in summa quoq3. vij. in libello. quod autẽ dicit ad dñm reuertet: qualiter hoc sit intelligendum in cõstitu. fede. determinabitur Itẽ qꝺ dicit ei⁹ solius ⁊c. per hoc sumit ꝙ hec nõ est talis felonia ꝙ in curia apparere non possit. nã si esset talis tũc a toto priuaretur. vt. s̄. proxi. c. si quis interfecerit.

d ¶ Refutare. hoc non est omittendũ. quia sepissime queritur nunquid idem est in libellario ⁊ in conductore: ad qꝺ respon. non esse idem. sed queritur que sit ratio diuersitatis: Respon. hoc in thesauris determinabimus.

e ¶ Non tenetur. argumen. contra. C. de natu. lib. si quis feu. in fine. §. respon.

f ¶ Nõ dz. hoc dictũ est in memoriã fidelitatis ⁊ iurisiurandi siue prioris amicitie: sicut de decurione dicit. nã ipso dãnato nõ tñ questioni subijcit. Item ⁊ si desierit esse decurio: ⁊ postea dãnat nõ est tñ torquẽdus. s. propter memoriã prioris dignitatis. vt. ff. de decu. l. fi. ⁊ simile est etiam quod dicit de seruo q̃ in metallũ damnatus ⁊ post restitutus est: qꝛ licz dño nõ reddat: tamen ei iniuriosus esse non debet. vt. C. de sen. pas. frustra. py. videntur enim durare reliquie prioris fidelitatis et amicitie. argu. ff. cõi di ui. in hoc iudicio. § penulti. nec videt omnino falsuz qꝺ iuuat primordio veritatis. ff. de lega. ij. cũ filius. § heres. sed q̃d si eũ offendat: Rñ. punietur s̄m qualitatem delictu: inspecta etiã ꝑsona domini ⁊ eius etiam inspecta priori amicitia: et cui⁹ culpa hoc accidit.

Si vasall⁹ cõtra cõstitutionem lotharij regis beneficium alienauerit: si totuz ꝑdat totũ: si partem[c] partem perdat / et ad dominum reuertatur: Et ideo si contra vnum dominorũ quorũ cõmunis vasallus erat fecerit feloniã / eũ forte cucurbitando / eius soli⁹ parte priuabit: et si voluerit vnius solius partem refutare[d] alijs sibi reseruatis: hoc facere poterit / qꝛ vasallus etiam sine domini voluntate recte feuduz refutare potest: post refutationem tamen ad seruiẽdum non tenetur[e]: sed eum quidem tũc offendere non debet[f].

¶ De alienatione paterni feudi[g].

g ¶ De alienatione paterni feudi. Alienationis verbo intelligo de oĩbus alienationib⁹ siue fuerit pignori obligatum: siue venditum: siue vsufru. in eo cõstitutus fuerit: siue seruitus imposita. C. de re. alie. non alienan. l. vlti. ⁊ in cõstitutione fede. imperialem ⁊c. ⁊ bene dicit de seruitute ꝙ non poterit vasallus eam imponere feudo. seruitutem autem bene poterit acquirere. quoniã meliorẽ cõditionem feudi facere potest: deteriorẽ vero non sine dñi voluntate vel eius agnatorũ ad quos peruenire ꝑ successionem potest. vt. s̄. de inuesti. rei alie. § rei autem. Sed nunq̃d intelliges hoc ꝙ alienationis verbo intelligatur ⁊ feudi datio vt hodie nõ possit feudũ dari sine permissu domini per hoc quod hic dicit: ⁊ in constitutione fede. imperialem ⁊c. Rñ. videtur ꝙ sic debeat intelligi: qm̃ verbo alienationis omnis actus cõtinet ꝑ quẽ dominiũ transfert. C. de fun. do. l. j. at in vasallum trãsfertur saltem vtile dominium a dño quãdo inuestit. sic ergo habet vtile dominium dãdo in feudum: similiter illud transfert saltem vtile. ⁊ si transfert: ergo alienat. sic ergo cui prohibita est alienatio prohibita est feudi datio. ꝙ autem trãsfertur in vasallum vtile dominiũ probat: qꝛ dat ei vtilis actio pro feudo ipso. vt. i. de contro. inter vas. ⁊ aliũ. ca. si causa inter vasal. immo tã q̃s domin⁹ potest illud quasi vendicare a quolibet possidẽte. s̄. si de inuesti. rei alie. § rei autem. sicut al's dicit de supficiario. s. ꝙ habet vtile dñiũ eo ꝙ datur ei vtilis actio. vt. ff. de rei ven. superficiario. ⁊ de pig. ac. tutor. § fi. idẽ etiã dicit de emphiteoticario: ⁊ de eo qui nõ ad modicum tẽpus feudũ conduxit: et tempus non est finitum. quibus similiter vtilis datur. vt. ff. si ager vec. vel emphi. pe. l. j. § fina. ⁊. l. vlti. Item alia ratione: nam vt dictum est verbo alienationis continetur vsufruc. datio: vt dictum est per. l. vlti. C. de re. alie.

Alienationis v̄bo oĩs actus ꝑ quẽ trãsfert dominium cõtinet.

nõ alie. at cum res in feudũ daẗ: proprietas q̃dẽ retineẗ penes dantẽ. vsufructus aũt ita in accipientẽ trãsferẗ: vt ipsi ꝛ sui heredes qᵭ plus est in perpetuũ habeãt. vt. s̃. in qui. cau. feu. amit. circa prin. ergo per cõsequẽtiã alienat: ita ꝙ sine cõsensu dñi sui hoc facere nõ debeat. nã ꝛ al's diciẗ ꝙ infeudare: dum tamen sine fraude fiat vt dixi. puta q: secũdus vas. eodẽ modo possit feudo seruire sicut prior. itez q: nõ dat in feu. alia lege nisi qua ipse habet. nã cõtra hoc nõ põt facere. vt. s̃. de leg. corra. §. ex ea lege. itẽ q: nõ vendidit feudũ accipiẽdo preciũ sub colore inuesti. qᵭ prohibeẗ per

vsufructus in multis casib⁹ est dñij pars. vt. ff. de vsufru. l. iiij. vñ etiam iure consuetudinario videtur hoc cõfirmari: scilz ꝙ hodie nõ possit in feudũ dari sine cõsensu dñi: ex quo dr̃ ꝙ res cui⁹ alienatio ꝓhibeẗ non põt infeudari. vt. s̃. ꝑ q̃s fiat iuestitu. et per quos reti. §. sed et res. sed interdicta est alienatio feudi per constitutionez sede. impialẽ. et ꝑ hoc qᵭ hic dicitur ergo et infeudatio est interdicta. ecõtra videẗ ꝙ hodie possit in feudũ dari sicut olim poterat cũ nõ ꝓhibeatur expressim. qᵭ em̃ nõ mutaẗ quare stare ꝓhibetur. vt. C. de test. sancimus. ꝛ. C. de app. precipim⁹. nã quicq̃d noua lege non videtur expressum specialiẗ: id videẗ

¶ Uasallus feudum paternuz etiam domini voluntate alienare nõ potest nõ cõsentientibus agnatis. nec etiã potest vasallus filiã suam inuestiri facere a dño agnatis nõ consentientib⁹ nec ratũ habentibus: sed agnatis licet alienare et ad libellum dare: nec diciẗ libellus sed quasi refutatio erit. h. d. Bal.

ALienatio feudi paterni non valet etiã domini voluntate / nisi agnatis consentientibus[b] ad quos beneficium quandoq; sit reuersurum: nec in filiam[c] vasallus feudum poterit confirmare agnatis nõ consentientibus: vel postea ratũ non habentibus[d]. ꝛ licet prohibeatur beneficij alienatio inter agnatos: tamẽ si paternum fuerit conceditur[e]: ꝛ si libellum vnus alteri fecerit de feudo paterno: non est libellus sed quasi refutatio. ¶ Si inter dominuz et vasallum de beneficio fuerit controuersia: coram paribus finiatur. vbi autem dicit vasallus prius de suo recto feudo debere se a domino inuestiri: siquidẽ sine controuersia de alio sit / vasallus indubitanter primo inuestiendus est: ꝛ postea cognoscẽdum est quod sit suum rectum feudum / aut quod non. sed si nichil aliud ab eo tenet pro beneficio nisi de quo cõtrouersia est tunc tota causa prius ventilanda est: et sic videndum vtrum postea inuestiendus sit.

¶ De felonia aut de infidelitate ẞm consuetudinem mediolanẽ. non fit pugna. sed ẞm. l. lõgobar. sic. h. d. Bal.

¶ Non est cõsuetudo mediolaniẽ de felonia aut de infidelitate pugna fiat: licet contrariũ sit qᵭ p̃cipit lex longobardorũ[f] vt de ĩfidelitate pugna fiat. ¶ Si a morte vasallus dñm liberare

p̃dictũ. §. callidis. et hoc etiam videẗ hodie ꝑ totũ obtinere: ꝛ ita predi. l. est sp interp̃tãda: ergo nõ est hec interpretatio immutanda. minime em̃ mutãda sunt q̃ interpretationẽ certã habent. vt. ff. de legi. minime. est ei optima legũ interpres consuetudo. vt p̃di. ti. l. si de interpretatiõe. recte em̃ potest dici non alienare cum nichilominus remaneat domini vas.

Mutuari nõ debẽt q̃ interpretatiõez certã habẽt

ALienatio feudi paterni. quod autem est feu. paternum diciẗ. j. de na. suc. feu. c. j. l. fi. ꝛ. s̃. ᵭ gra. suc. i feu. c. j.

b ¶ Cõsentientibus. tũc em̃ bñ valeret: nec ab ipsis posset postea reuocari. vt. s̃. quibus mo. feu. amit. §. p̃terea.

derelictũ regulis veterũ legũ ꝛ cõsti. vt. C. de app. precipimus. in fi. sicut ẽ olim poterat sic hodie põt: dũ tñ fiat sine fraude. vt. s̃. qua. po. olim feu. ali. circa pñ. immo ꝑ legẽ corradi videẗ permissum. vt. s̃. de le. cor. §. silr nec vas. vñ videẗ dicẽdũ ꝙ hic ꝛ in p̃di. cõsti. lotha. loquaẗ tãtũ de fraudulenta alienatione ꝛ nõ de datione in feudũ: nisi fiat in fraudẽ: puta forte preciũ verũ rei accipiẽdo sub colore inuestiture qᵭ ꝑ dictã cõstitutionẽ ꝓhibeẗ. §. callidis insuꝑ ꝛc. ꝛ ita nõ obstat qᵭ dr̃ res cui⁹ alienatio ꝓhibeẗ ꝛc. qm̃ ibi loquiẗ de ꝓhibitione rei spãlis: puta qñ prohibita est a testatore ẞm quod ibi videẗ dici. Uñ nec forte tutũ est dicere ꝙ vtile dominiũ in vasallũ trãsferaẗ nec etiã aliqᵭ. nã licet dicatur ꝙ vtilẽ habeat actionẽ: ꝑ hoc tñ nõ dr̃ ꝙ habeat dñiũ aliquod lz em̃ ꝑ bñficiũ res sibi in feudũ data ad eũ spectet: ꝓprietas tamẽ penes aliũ remanet. s̃. de inue. rei alie. §. rei autẽ al's aũt ꝛ vtilis daẗ rei vendicatio ei qui nõ est dñs directo nec vtiliter: sicuti ei cui daẗ pub. vt insti. de ac. §. vt ecce plerũq;. ꝛ. ff. ꝑ totũ ti. de pub. ergo si nõ hz dñiũ nõ videẗ dãdo in feu. alienare. Quid ergo dicemus? Rñ. sine p̃iudicio melioris sententie puto ꝙ hodie recte possit in feudũ dari: dũ tamẽ sincere ꝛ sine fraude fiat ẞm qᵭ. s̃. diciẗ. qua. olim po. feu. al. circa prin. qᵭ etiã põt perpẽdi ex predi. §. callidis. et ex alio. §. eiusdem consti. illud quoq; preci. vt si vas. de feu. suo aliũ vas. habuerit ꝛc. quasi videaẗ permittere ꝙ possit

c ¶ Nec in filiã. verũtñ si cõfirmauerit in filiã: filia eũ retinebit donec pater vixerit: sicut dñs si sibi refutatum fuerit: licet agnati non consenserint. vt. s̃. de suc. feu. circa prin.

d ¶ Non habentibus. nimirum ratihabitio retrotrahiẗ ꝛ mandato comparatur. vt. ff. de sol. non licet. et. C. ad mace. l. fi. licet sit argu. contra. ff. de offi. procon. obseruare. in fi.

e ¶ Concedereẗ. ꝛ merito: q: tũc nõ dicitur alienatio sed quasi refutatio: vt in fi. diciẗ. ꝛ quecunq; not. s̃. per quos fi. inuestitu. et per quos re. §. sed et res. hic potes repetere.

f ¶ Longobardorũ. vt in lombar. qua. quis se defen. de. quibuscunq;. al's de quibuscunq;. ꝛ ita potes hic notare ꝙ de infidelitate põt fieri pugna ẞm quod dicit lex lõbar. puta quãdo dicit dñs vas. feloniã cõmisisse siue infidelẽ ei extitisse. ꝛ ita ꝙ feudũ amittere debeat. ꝛ si hoc nõ poterit ꝓbare per testes: nũquid dñs tũc debeat per se pugnã facere cum vasal. si iuuenilis vel decrepita etas vel infirmitas eũ pugnare nõ prohibeat? Rñ. forte non: immo pro se dabit campionem si voluerit qui pugnabit cũ vasal. sicut al's dicitur de dño qui dare põt cãpionẽ cõtra seruũ suũ qui propter appetitum libertatis se libertum appellauit. vt in lõbar. qua. quis se defen. de. si seruus. Sed dicas ꝙ per se pugnabit nisi prohibeaẗ ꝑ etatẽ vel infirmitatẽ: cũ sem ꝑ principales persone per se debeant pugnam facere: exceptis q̃busdam casibus vt in lombar. predi. titu. l. fi. fit autem hec

pugna militaribus armis. et ita intelligitur quod predi. l. quibuscūq3. dicit in lōbarda. nō cū fustibus fm q̄ al's fieri debet. vt in lōbar. de testi. si aliquis cum altero. et ti. qua. quis se defen. de. mentio. eodē mō puto vasal. posse pugnā imponere ɔ̄ dñz de infidelitate cū eodem modo possit dñs

Uel dicas q̄ idem hodie in milite quod in alijs per constitutionem Federici. imperialem. et hoc idem dicitur. s̄. in quib. cau. feu. amit. c. j. vnde que ibi notata sūt circa hūc articulum. et. s̄. quo tempo. miles inuestitu. pete. de. et hic notare poteris. Accur.

cōmittere feloniā cōtra vasal. et esse infidelis ei: ꝓpter quam cadat a proprietate feudi. vt. s̄ de feu. controuer. fue. dño committēte feloniā. z. j. qua. do. a. propri. ca. ex facto. nimirum dominus teneť reddere vicem fideli suo de his que fidelis tenetur p̄stare domino. vt. s̄. de for. fide. in fi. ꝓ primo dicto. l. q̄ dñs non teneať pugnā ꝑ se facere. est ar. s̄. de pace te. §. si miles aduersus. Et ita potes hic notare casum in quo pugna fieri pōt. Sūt z alij duo casus. s̄. de pace tenen. §. j. et. ij. alij pñt h̄ notari q̄ in sum. Soffre. notantur.

potuerit[a] et non fecerit / beneficio carebit: sz licet potuerit facere ne dominus in peccatum precipitaretur / veluti piurium[b] non tamen feudo priuandus erit.

De capitulis corradi.

Si vasallus vel eius heres infra annum et diem veterem non petierit inuestituram a domino vel herede eius feudum amittit. sed mediolani nō seruatur. h. d. Bal.

Hec sunt capitula q̄ rex corradus fecit in romaniola de beneficijs: constituit enim vt si post mortem domini vasal. vel post mortem vasalli heredes eius per annum et diem steterint[c] q̄ dominum vel heredem eius non adierint fidelitatem pollicendo et inuestituram petēdo: si tale sit[d] beneficium vt fidelitas sit prestanda ipsum perdat: sicut et antiquitus consuetudo fuerit / sed non mediolani. Preterea vt liceat dominis omnes alienationes feudi factas[e] nulla obstante prescriptiōe[f] reuocare[g] Similiter in petendis hostenditijs (hostenditie dicuntur adiutorium quod faciunt dominis romani cum rege in hostem pergentibus) vasalli qui cum eis non vadunt: verbi gratia i lombardia de modio xij. dena. in theutonica terra

d Si tale sit. quod eē semper intelligi debet / scilicz vt debeat de eo fidelitas fieri: nisi eo pacto sit acquisitū feudū vt de eo sacrm fidelitatz fieri nō debeat. vt. s̄. in quib. cau. feu. amit. §. est et alia ingratitudo. in fi. nec enim debet inuestitura fieri ei q̄ fidelitatem facere recusat: cum a fidelitate feudum dicatur. vt. s̄. per quos fiat inuestitu. et per quos re. ca. nulla.

e Feudi factas. sine consensu dominorum. vt. s̄. de prohi. feu. alie. per lotha. l. j. et in constitu. federi. imperialem. Accur.

f Prescriptione. sed de qua prescriptione intelliges an de prescriptione. xxx. anno. vel. xl. Respon. intelligas de prescriptione que dať titulū habentibus. scz. x. anno. inter presentes. vel. xx. inter absentes. fm quod de hac dicitur. C. de prescriptio. longi tempo. x. vel. xx. anno. que merito hic dicimus non obstare: cum alienatio ipso iure nulla fuit. quod enim ab initio non tenet tractu temporis non potest conualescere. vt in constitutione Federici imperialem. nam intelligo de prescriptione. xxx. vel. xl. annorum per quas omnis actio tollitur. C. de prescrip. xxx. anno. sicut. contra desides enim et sui iuris contemptores introducte sunt huiusmodi prescriptiones odiose. cum differentia debet esse inter desides et vigilantes. vt. C. de anna. excep. vt perfectius. et. l. fina. vigilantibus enim iura subueniunt. vt. ff. de his que in frau. credi. l. pupillus. in fine. nec enim credendum est romanum principem qui iura tuetur vno verbo totam obseruationem de prescrip. long. tempo. multis vigilijs excogitatam atq3 inuentam velle tunc euerti. vt argu. C. de inoffici. testamen. si quando. j. respen. etiam dicas q̄ loquitur de omni prescriptione cum indistincte loquatur prior tamen intellectus videtur verior vt puto. Accursius floren. leg. doc.

a Potuerit. puta nunciando domino q̄ ab aliquo volebat occidi et non nūciauit cum potuit: quod facere debuit statim cum sciuit. vt. s̄. in quib. cau. feu. amit. §. preterea. maxime cum non potuerit prohibere per se ne occideretur. vel cum erat forte secum: et non liberauit eum a morte quando occidebatur: cum poterat eum liberare bene eum adiuuādo forte: et intelligas q̄ hic diciť liberare potuerit. s. cōmode et non postponendo mortē suā morti dñi: nec intelligiť fieri posse quod cōmode fieri non pōt. vt. ff. de verbo. signi. l. nepos ꝓculo. et arg. ff. de iur. do. auus. in fi. lz al's dicitur de seruo q̄ dz salutē dñi p̄ferre ꝓprie saluti. vt. ff. ad sille. sena tuscon. l. j. §. hoc autē. qm̄ aliud est in seruo in quo dñs habet maius ius q̄z in vasallo. Accur.

Fieri n̄ dr̄ quod cōmode nō fit.

b Periurium. puta q̄ dñs forte nō poterat soluere debite qd̄ iurauerat soluere: et vasallus poterat eum liberare soluendo pecuniā suā pro domino: quod quidē non tenetur facere: nec ob hoc amittit feudū. vt. s̄. si de feu. contro. fue. c. lz vasallus. nec em̄ sufficit ad beneficium amittendū ois occasio ꝑ quā fidelis accepti beneficij videatur ingratus. vt. s̄. in q̄b. cau. feu. amit. circa princi. sicut etiaz non amittitur beneficium ex ea cā ex qua opinio vasalli grauatur. vt. s̄. predicto titu. §. illud enim certum.

[illegible]

Hec sunt. steterint ꝑ annū et diē. nisi fuerit miles qui potest stare per annū et mensem. s̄. quo tempo. miles inuesti. pete. debet. c. j. vt sit speciale in milite: cū multa de eo sint specialia. nā et al's habes q̄ cōtra eū non pōt imponi pugna nisi a milite. vt. s̄. de pace tenen. §. si miles aduersus.

g Reuocare. hoc intelligas verum esse nisi vasallus poterit iurare q̄ ignorans illud feudum vendidit. tunc enim est electio emptoris vtrum velit illud feudum cedere domino vel vasallo restituere: postq̄z ita iurauerit. et postq̄z ita fuerit restitutum vasallus ipsum retinebit non obstante venditione. vt. j. proximo capitu. domino cum emptore. Accursius.

tertiā partem[a] fructuum facta ꝯputatiōe fructuū solūmō ei⁹ anni quo hostem faciunt.

Qd preiam delictū ecclesia ad tempus feudo priuabit. D.

Itē si clericus veluti episcopus/ abbas bñficiū habens a rege datum nō solūmodo ꝑsone sed ecclesie ipm ꝑpter suaz culpā perdat: eo viuente et ecclesiasticū beneficiū vel honorem habēte ad regē ꝑtineat[b]: post mortem vero eius ad successores reuertatur.

De controuersia inter masculum et feminam de beneficio.

Primo tractat qualiter decidat̃ cōtentio orta inter agnatum et feminā de bñficio. Secūdo qualiter decidat ꝯtentio orta inter dñm ꝛ feminā. Tertio qualiter inter dñm ꝛ ēptorem. scđa incipit ibi §. sed si inter dñm. tertia ibi §. itē si. Bal.

Itē sciendum[c] est ꝙ si inter masculum ꝛ feminā cōtrouersia fuerit masculo dicēte hoc est feudū: femina negāte/ nisi apertis ꝓbatiōib⁹ femina ostēderit non esse feudū: creditur masculo cū suo iuramento affirmanti cū duodecim sacramentalibus[d]. Sed si inter dñm ꝛ feminam dño dicēte feudum/ femina negante: ꝓbationibus deficientibus deferat̃ femine sacramētum. Item si inter dominū ꝛ emptorē feudi/ si emptor dicat non esse feudum: domino in probatiōe deficiente sacramento emptoris finiatur. Quidam tamē distinguūt/ vt si magna[e] eorū pars que vasallus ibi tenebat feudū sit: detur domino sacramentū: alibi femine.

De controuersia inter dominū ꝛ emptorē feudi.

Primo ponit dictū: scđo declaratio. scđa incipit in ver. quo restituto. Bal.

Domino cum emptore feudi agente[f] si vasallus iurare poterit[g] ꝙ ignorās esse bñfi

a Tertiam partem fructuum. hodie vero ꝑ cōsti. Fede. dz esse medietas tā in lōbardia q3 in alamania. vt in ꝯsti. Federi. imperialē. §. firmiter. nisi vasallus mittat aliū pro se dño acceptabilem: vt ibi dicitur.

Ecclesia quandoq3 dānū patitur ꝑpt prelati culpā.

b Ad regē ꝑtineat. et ita hic habes casum in quo casu ecclesia patitur dānum ꝑpter culpam prelati: ꝛ hoc contingit rōne regis siue eius priuilegio: sicut et al's rōne publice vtilitatis publicatur res eccl'iastica propter culpam ꝑlati C. de sacrosanc. eccle. iubemus nullā nauē. in fi. Itez hoc ꝯtigit ꝑpt naturā feudi q2 propter ingratitudinē amittit̃. al's enim nūq3 amitteretur feudū eccl'ie datū ꝛ forte loquitur de culpa que respiciebat dñm: quo casu si dñs potest feudū recuperare nō est absonū vt dñs habeat hanc sue iniurie vltionē: vt §. q̄. cau. feu. amitta. §. denique. versi. tamē ꝑpter priuilegium ecclesie reuertitur ad successorem illius primi ꝑlati post mortem illius. sed q̄d si ab alio nō rege beneficiū habuerit. Itē quid in alio prelato qui nō sit eps vel abbas. Itē quid in eo successore qui ante sue prelature ꝓmotionē tale delictū in regē cōmisisset: ꝑpter quod si in prelatura tunc fuisset a feudo ecclesia fuisset priuata. Item quid erit tenendū in delicto ꝑlati q̄ reb⁹ eccl'ie in feudū iuste datis subsequēter tale in vasallum cōmisit: ꝙ si laicus esset vel clericus/ ꝛ de patrimonio proprio dedisset cecidisset a proprietate.

De controuersia inter masculum et feminam.

c Item sciendū. potest hic poni casus in duobus filijs defuncti scilicet masculo et femina: qui cum vellent hereditatē diuidere masculus dicebat quoddam predium hereditarium feudum fore: quod femina negabat. potest etiam poni in agnato et filia defuncti: a qua filia petebat agnatus id predium dicens feudum esse: illa autē negabat. vel agnatus possidebat et filia petebat: vel etiā vacabat adhuc possessio forte illius predij: non curo: quia in vtroq3 casu filia primo debet poni in possessione: ꝛ post ea agnatus debet petere. vt. §. si de feu. controuersia fuerit inter filiam ꝛc.

d Duodecim sacramentalibus. qui cū eo iurabūt illud feudum esse: ꝛ ita intelligēdū est quod dr. j. de capi. q̄ curi. ven. c. si ꝯtentio fuerit. et. §. si de feudo controuer. fuerit. c. inter filiam. et hec vera sunt ꝙ ita debet dari sacramentū agnato siue masculo si aliq̄d sit pro eo qđ iudicem moueat: al's j. §. de ꝯsue. re. feu. c. sacramētum. vñ quecūq3 dicūtur in isto capitulo de iuramēto ꝓstando: intelligenda sunt cum determinatiōe ꝓdicti. c. sacramentum.

e Magna. quasi velint presumere aliō feudū esse: ex eo ꝙ magna pars eorū q̄ vasallus ibi habebat erat feudū ad hoc vt detur sacramentū domino: sicut et al's quidē ꝓsumit̃ ex diuturna prestatione. vt. ff. de vsur. cum de in rē verso. et. C. de fideicommiss. l. j. sicut et al's datur sacramētū rōne ptis quam possidet q's vt. §. de cōtro. inuesti. §. cum autē q's. Sz nūq̄d ꝗm istos eadē distictio erit inter matrem ꝛ feminā faciēda vel inter dominū ꝛ emptorē: et q̄re nō eadem equitate qua ipsi mouent̃ argu. C. de ꝯsti. pecu. l. j.

De controuersia inter dñm et emptorem feudi.

f Dominus. agente. scz rei vendicatione si crediderit se ꝓbare dñm. vel forte ꝯdictiōe ex morib⁹. vl forte ꝯdic. ex illa. l. impialē ꝛc. cū eñ ibi non caueatur quo genere actiōis agatur: merito condictione ex illa. l. agendū erit. vt. ff. de condi. ex le. l. j. et intelligas ꝙ cōdices eā respectu possessionis et non respectu Rē suā ꝓprietatis: cū nemo possit ꝯdicere rē suā nisi a fure. vt. ff. q's nisi vsufruc. quēadmodū ca. l. vlti. in fi. vel dicas ꝙ condicere a fure posses condi. ex illa lege. ex libris Sabiniani. cum ab eo ꝯdicere habeat emptor qui pro domino possidebat. vt. C. de acqui potest. ren. posses. ex libris.

g Iurare poterit. bene dixit poterit. s. quādo vere ignorabat. ꝛ nō dixit voluerit. q2 forte vasallus libenter vellet iurare etiam si sciret illud feudum esse: q2 ignorans vendidisset: et hoc dixit nolens aperire viam piurijs: cū satis inhumanū esse videt̃ ꝑ. ll. que piuria puniūt/ viam periurijs aperiri. vt. C. de indi. vidu. l. ij. in fi.

h Ignorans. dū tñ ei⁹ ignorātia nō sit crassa et supina: puta ignorauit quod omnes de ciuitate sciebant. vt. ff. de iur. et fac. igno. l. j. et. ij. et. l. regula. et argu. ff. de calū. annus. Item intelligas verum esse quando ignorabat fa-

ctum alienum: puta quia a predecessore illud habuerat. ⁊ in alieni facti ignorātia tolerabilis est error. vt. ff. pro suo: l. fi. et. ff. de iu. et fac. igno. plurimum. et. l. error. sec⁹ in suo puta cum ipse acquisiuit. vt. ff. ad vell. q̄ꝑꝫ. et. ff. loca. et cō duc. sed addes. §. j. et de edil. edic. l. j. §. j. et. §. causa. ⁊. C. de rescind. ven. q̄d s. et hec ita sunt quā do errauit in facto putans illud feudum esse. Sed q̄d si ignorabat ius: puta quia ignorabat legem prohibere feudi alienationē. Rn̄. forte nō proderit ei talis ignorantia. vt. ff. ad macedo. si quis p̄rem. et. C. vn̄ vi. si q̄s in tātā. et. C. de interdic. ma. l. j. et ij. et. C. de p̄scrip. xxx. an. l. sicut. in fi. et. C. de prescrip. lōgi tempo. l. vlti. leges em̄ sacratissime q̄ cōstringunt hoim vitas ab oibus sciri debent. vt. C. de legi. et cōsti. l. leges. et hec forte vera sunt nisi fuerit talis cui permissū sit ius ignorare: puta minor: miles ⁊ mulier aliqñ. vt. ff. de iur. et fac. igno. l. regula. in prin. et. C. si aduer. sol. l. fi. ⁊ de iu. deli. l. fi. et de iur. ⁊ fac. igno. l. j. vn̄ hic circa hūc arti. potes distinguere s͡z qđ distinguitur de ignorantia iuris ⁊ facti.

a Electioni. et ita daẗ electio hic emptori vtrū velit cedere dn̄o: an velit restituere vasallo vnde s͡m determinationē istius ca. potes itelligere quod dicitur. s̄. si de feu. cōtro. fue. c. si vasallus. in quo indistincte dicitur ꝙ vasallo debebit restitui et non domino. Uel dicas et forte melius ꝙ istud intelligi debeat cum determinatione illius. et qđ dicit ꝙ cōmittiẗ electioni emptoris: verū est sed illa electio nō habebit effectū si vasallus voluerit vt ei restituatur. et postq̄ꝫ ei fuerit restitutum tenebitur ad interesse emptori ignoranti: s͡m qđ ibi dr̄. si aūt cōtra volūtatē vasalli dn̄o cesserit: tūc forte non tenebitur ei ad interesse cū ipsi vasallo debeat restituere. et ita culpa ei⁹ amisit: q̄ nō debꝫ venditori nocere. vt. ff. de euic. si dictum. §. ij. Sed q̄d si emptor dn̄o cesserit. nūquid vasallus q̄ id ignorās vēdidit poterit id recuperare a domino nō obstante venditione quā de eo fecerit? Rn̄. forte sic. cum

cium vendidisset/ credens proprium: electioni^a emptoris cōmittitur vtrū domino velit ipꝫ cedere/ an vasallo restituere. o. dicit omnia vasallo restituēda quo restituto id bn̄ficiū vasallus retinebit nō nocēte nec obstante vēditiōe/ eo ꝙ ignorās alienauit. ⁊ qđ diciẗ alienatione feudū aperiri dn̄o/ intelligēdū est cum a scientibus alienatur beneficiū: et quod dr̄ de vēditiōe/ idem est in omnib⁹ alienationibus.

De ꝯtrouersia inter vasallū et aliū de beneficio.

Uasallus agere et cōueniri potest ꝑ feudo ⁊ ꝑ parte feudi etiā dn̄o absente et quasi ꝑ re ꝓpria: et trāsigere pōt bona fide: et si cōtra eū iudicatū ē/ vel ab eo trāsactū/ dominus cogitur postea ratū habere etiā feudo sibi aperto. Bal.

Si cōtrouersia inter vasallū et aliuꝫ de beneficio fuerit aduersario ꝓprietatem toti⁹ vel partem/ vel aliud aliqđ ius sibi vendicāte: causa per vasallum etiam domino absente^b quasi ꝓpria ad finem ꝑducaẗ: ipe em̄ solus vtiliter^c agendi ⁊ excipiendi habet potestatem et si pro eo aut cōtra eum iudicatum fuerit: vel cū aduersario transegerit (dūmodo fraudulēter actum non sit) etiam si post beneficiū domino aperiaẗ: tale erit ac si eo causam agente iudicatū fuisset: et ideo ab eo ratum haberi^d oportet.

Quid iuris si post alienationē feudi vasallus id recuperauerit.

Culpa q̄ nō trāsiuit in perpetuam priuationem non potest purgari. Bal.

Preterea si vasall⁹ ante ꝯstitu. lotharij reg. feudū alienauerit: qđ in q̄busdaꝫ curijs ꝑ parte ei⁹/ in quibusdā pro toto olim licebat/ ⁊ ipsum postea recuperabat: pro feudo sibi retiebat hoc est in cām feudi recadebat: hodie autē si ipm alienauerit/ siquidem illicite licet postea recuperauerit tamen penes eum nō remanebit^e/ vtpote domino ad quemcūq̄ꝫ peruenerit aptū. Pro

per illam vēditionē nō fuerit dn̄o aptū s͡m qđ. j. sequitur hoc eo. c. ibi qđ dr̄ alienatione feudū dn̄o aperiri ⁊c. immo quod plus est forte ab ipso emptore posse: eum vasallus recuperare statim post venditionem postq̄ꝫ sciuerit feudū fuisse: cum venditio non tenuerit ipso iure vt dicit constitu. Fede. imperialem. vt arg. C. de agrico. et cē. l. quē admodum. lib. xj. Sed quo iure ageret contra quemlibet. valde ergo est notabile. c. istud. qm̄ multotiēs posset accidere de facto. nā ⁊ s͡m istō. c. et illō qđ ē. s̄. si de feu. cōtro. fue. c. si vas. feudo. credo constitutionē Federici intelligēdā

De cōtrouersia inter vasallū ⁊c.

b Si domino absente. idem puto et si dn̄s fuerit p̄sens. et hoc ꝙ dicit dn̄o absente statim cū vasallus est inuestitus de aliq̄ re recte hanc habet potestatem q͞r tanq̄ꝫ dn̄s poterit a quolibet possidente quasi vendicare: ⁊ defensionem opponere. vt s̄. de inuesti. rei a. lie. §. rei aūt. verūtamen si voluerit habere regressum aduersus dn̄m de euictione debebit domino denunciare. vt. s̄. si de feu. vas. interpel. fue. c. negociū. quod quidem intellige s͡m qđ dr̄ in glo. que ibi est que sic icipit. hoc intelligas s͡m distinctionem ⁊c.

c Ipse em̄ solus vtiliter. ⁊ ita videẗ ꝙ habeat vtile dominiū: qđ verū puto sicut dr̄ de superficiario et emphiteoticario. et de eo qui ad nō modicū t͡ps feudū cōduxit: qb⁹ daẗ vtilis actio. vt no. s̄. de cap. cor. §. j. vnde hic poteris repetere quod de hac materia no. in summa.

d Ratū haberi. ita ꝙ teneẗ vasallus restituere interesse s͡m. s̄. no. nec id qđ noie transactionis accepit feudum erit. vt. s̄. si de feu. cōtro. fue. c. si vasal. de feu. suo.

e Quid iuris si post alienationem feudi vasal. ⁊c.

Preterea. remanebit. sic habuimus de eo qui factus est cleric⁹ vel ꝯuersus q̄ lꝫ habitū deposuerit feudū tn̄ a quo priuatus est propter id non

recuperabit. vt. s. de benefi. fe. §. ex hoc illud. ar. ɔ. s. ti. hic finitur lex corradi. c. j. licet em̄ vasallus interim dū est dñs excōicatus vel a rege bannitus sit a sacramēto fidelitatis solutus: tamē si postea fuerit dñs restitut⁹ redibit res ad priorem statum vt ibi dicit. hic ꝫ colligit manifeste ꝙ nō restituunt iura amissa lz res in pristinū statum redierit. arg. ad hoc. C. de sen. pas. et re. in sulam. et. ff. vñ cognati. is qui alienā. et. ff. de vsufru. ac. q̄d tñ. §. j. et. §. pe. arg. ɔ hoc. ff. de bo. poss. ɔtra. l. j §. j. et fi. ⁊ de iurepa. siue. et. C. de adop. cū in adop. ⁊. C. de sen. pas. et re. l. j. et vlti. et. C. de ali. in. mu. cau. fa. ex hoc §. si quis.

Clericus vel conuersus hitu relicto feu. non recupat

a ¶ Profecto si domini voluntate. forte loquit ꝫm noua iura p q̄ vasallus ꝓhibetur feudum alienare sine dñi volūtate. vt in ɔsti. Frede. ⁊ lotha. olim tñ poterat vasall⁹ sine dñi voluntate feudū vsqꝫ ad medietatem recte vendere et libellario nomie dare. vt s. de feu. alie. c. i. et. s. q̄liter p̄t feudū alienari. circa prin. et hec vera sunt ꝫm ius antiquū qñ vasallus nō habebat id feudū in curte dñi. nā si habebat in curte: vł si habebat extra curtē: et dñs habebat districtū vel aliū honorem tūc secus. qm̄ si aliquā partē alienabat sine dñi voluntate a feudo cadebat. vt. s. qb. mo. feu. amit. c. itē si quis. imo et si fiebat alienatio sicut fieri non debebat: habebat locū p̄scrip. xxx. anno. et obstabat tam scienti q̄ ignoranti. vt. s. qualiter olim feudum poterat alienari. §. prescriptione. q̄ p̄scriptio forte locum habebit hodie ɔ scientes. vt no. s. de ca. corra. c. j. dū tñ sint tales persone quib⁹ hodie currat prescriptio talis. vt. C. de prescrip. xxx. anno. l. ij.

b ¶ Beneficij. puta qñ vēdiderat: cū idē est qñ ad libellū dederat et eū recuperauit siliter ad libellum. et hoc est qꝺ sequitur aut ꝓprio aut ꝓ libello ⁊c. et hoc verū est ꝙ non remanebit penes eū iure beneficij. s. illud ius quod p libellū trāstulit ⁊ postea recupauit: rem tñ ipsam nichilominus retinebit in feudū sicut ab initio habuerat. et hoc datur intelligi per id quod. j. sequitur. illud vero ius ⁊c. et qꝺ in fine dicitur si feudum dño refutauerit ⁊c.

c ¶ Singulis forte annis. s. qꝺ dat ei pro libello singulis annis sui redditus. Uel intelligas hoc. s. quod ad libellum dñi volūtate dedit. vt referatur ad superius dictum ⁊ non ad ꝓrimū. Sed prior expositio verior videt.

d ¶ Alterius rei. i. tanq̄ alia res esset sibi data ad libellū scꝫ ab illa quam tenebat in feudum.

e ¶ An agnatus vel filius defuncti possit retinere. ⁊c.

fecto si dñi volūtate[a] vendiderit/ vł p libellū vł alr alienauerit: si idē postea recuperauerit feudū: penes eū remanebit nō iure bñficij[b]/ sꝫ aut iure ꝓprio: aut iure libelli: aut aliter ꝫm qꝺ ip̄e recuperauerit: dūmō scias ꝙ si ad libellū dñi volūtate id dederit: siquidē ꝓ libello ei datur singulis forte ānis[c]. v. hoc iure feudi esse censebit. Illud vero ius qꝺ p libellū trāstulerit: et postea recuperauerit ꝓ beneficio nō tenebit: sed velut alterius rei[d] date per libellum. etenim si feudum domino refutauerit libellum retinebit.

¶ An agnatus vel fili⁹ defuncti possit retinere feudū repudiata hereditate.

¶ Primo tractat an agnatus possit hereditatem agnati repudiare ⁊ feudū retinere. secūdo an filius vasalli possit hereditatē repudiare et feudū retinere. feuda in veri. si vero.

Si ɔtigerit † vasallū sine oī ꝓle decedere: agnatus ad quē vniuersa hr̄ditas ptinet repudiata hr̄ditate feudū[e] si p̄rnū fuerit retinere[f] poterit: nec debito hereditario aliq̄d feudi nōie soluere cogit: sed in fructib⁹ si q̄s reliq̄t vt de eis debitū soluat/ q̄ tp̄e decesserit (ꝫm qꝺ supra diximus[g]) ɔsiderabit. vbi ꝟo filiū reliq̄t/ ip̄e nō p̄t hr̄ditatē sine bñficio repudiare[h]. sed aut vtrūqꝫ[i] retineat/ aut vtrūqꝫ repudiet: q̄ repudiato ad agnatos si paternū sit ptinebit. ⁊ lꝫ alterū sine altero retinere non possit: agnatis tamē ɔsentientibus[k] poterit dñs eum si voluerit quasi de nouo beneficio[l] in

e ¶ Si contigerit. feudū si paternū. sec⁹ si fuerit nouum: qm̄ tunc nec cū hereditate nec sine hereditate retinere posset. nisi eo pacto esset acquisitum. vt. s. dictum est pluries.

f ¶ Retinere poterit. hoc iō ɔtingit. q: potius p̄ncipali prouidentia q̄ ex iudicio siue ex successiōe defuncti ad eum peruenit. vt argu. ff. de adopt. si arrogator a maiorib⁹ eni potius hoc intelligitur q̄ ab isto. Ac.

† Bal. ꝓsequit hāc materiā in vj. colū. ꝓpe fi. eo. ti.

g ¶ Supra diximus. vt. s. hic finitur lex. §. his cōsequenter. considerabitur enim vtrū decesserit ante kalēdas martij vł post et hoc iō: q: fruct⁹ illius tp̄is ptinent ad heredem defuncti et non ad dñm ꝫm qꝺ ibidē dicit.

h ¶ Repudiare. hoc etiā verum est siue feudū fuerit nouū siue p̄rnū: et hoc dat intelligi p id qꝺ. j. sequitur ad agnatos si paternum fuerit ⁊c. Et ita no. ꝙ deterior ɔditio est filiorū q̄ agnatorū. sic. s. si vasal. fe. pri. c. j. qꝺ videt mirū maxime cū fuerat paternū: quod poti⁹ principali ꝓuidentia videt ad eū ptinere debere q̄ iudicio defuncti. vt. s. notatū est.

Deterior ē qñ q̄ filiorū cōditio q̄ agnatorum.

i ¶ Aut vtrūqꝫ. no. ꝫ hic ꝙ fili⁹ vasalli nō potest retinere feudū repudiata hereditate paterna ad hoc vt non teneatur satisfacere creditoribus hereditarijs. et est pro hoc argu. ff. de verbo. sig. bonorū. §. j. et. ff. vt in pos. lega. is cui. §. bonorū. et de bo. pos. sed et cū. §. bonorū. et de acqui. re. do. l. rem in bonis. et de verbo. obli. stipulatio ista. ⁊. ff. ad trebel. cogi. §. sed ⁊. arg. ɔ. C. de colla. fun. pa. l. ij. et. C. de fun. pa. l. fundi. ⁊. l. possessores. et. C. de col. fun. pa. l. penulti. et ff. de verbo. obli. si patronus. §. fi. Sed nunquid idem erit in filio emphiteoticarij. arg. hic ꝙ sic. et predicta pro/ ⁊ cōtra potes in eo notare.

k ¶ Consentientibus. vel etiā postea ratū habentib⁹. vt s. de alie. feu. pa. c. j. cū ratihabitio retrotrahitur et mādato equiparetur: vt ibi notatur. nam et si ad istum nō dꝫ deuenire p successionē: tñ si cōsensu eoꝝ fuerit inuestitus ad eū repetēdū nullo mō regressū haberet. vt. s. qb. mo. feu. ami. §. preterea. ⁊ hec vera sunt siue cōsenserint tacite vel expresse. vt ibidem notatum est.

l ¶ De nouo beneficio. sed nunq̄d in isto casu post mortem filij eius si decesserit sine filijs pertinebit illud feudū tanq̄ p̄rnū adhuc ad eosdē agnatos ita ꝙ preferant dño? Rñ. forte nō ꝫm qꝺ videt dici in illo. §. preterea. nam ɔsentiendo eum inuestiri quasi de nouo beneficio videtur iuri suo renunciare. q: qui alij consentit iura sua perdit. vt

C. de administra. tuto. cum quidam. et etiam ad hoc est argu. j. prope. c. tres erāt agnati. in fi. Sed quid si sine eorum consensu dñs eū quasi de nouo bñficio inuestiuit. nunquid statim poterunt illud petere ab eo? Respō. forte nō si filius eum non repudiauerat: cum ꝛ als forte dñs posset ei facere gratiā inuestiēdo eū ꝓpter seruitiū ꝛ amorem pris sicut dicit de filia. vt. s. quēadmoduz ad fi. feu. perti. c. si quis sine filio.

An apud iudicem vel curiā ꝛc.

Ex eo. diximus. vt. s. de lege corra. c. si inter duos pares.

b Corā parib9. hoc ideo contingit qꝛ hic constabat illud feudū pertinere ad illū dñm. sed in superiori. c. si inter duos pares. nō constabat. ꝛ ita habes hic ꝙ pares debent cognoscere si volūt quādo questio de feudo est inter duos. qđ videt contra illud qđ dicitur in constit. fede. imperialē. §. p̄terea si inter. scilz ꝙ dñs cognoscere debet. Sz dicas ꝙ illa loquit de his qui als erāt vasalli ꝛ nō tm̄ de eo super quo erat questio. hic aūt ille qui fuerat inuestit9 de eo sup quo litigabatur nō erat als vasallus. Uel intelligas ꝙ h̄ dī coraz parib9 curie finiat: si pares scilicet voluerint. et hoc etiā est qđ sequit. ꝛ licz alter ꝑ se nō possit ꝛc. ꝛ qđ dicit in fi. non licebit alicui eorū. intelligas/id est non debebit: poterunt tñ si voluerint. vel dicas ꝙ dñs vna cuz curia cognoscet. vt. s. de inuesti. in ma. facta. §. illud tamen sciendum est. vt hoc. c. intelligat sm̄ illud. ꝛ econtra. Et sm̄ hoc dicas ꝙ hoc. c. ꝛ etiam illud si inter pares duos. loquātur sm̄ iura vetera. hodie autem debebit dominus cognoscere vt in consti. federici imperialē. §. preterea. ꝛ poteris hic notare que notantur super predicto. c. illud tamen.

uestire: quo facto licebit ei repudiata hereditate feudum tenere: nullo onere ei hereditario imminente.

An apud iudicem vel curiā domini questio feudi debeat terminari.

Primo ponitur theme. Secundo questio. Tertio responsio. secunda in versi. quesitum. tertia in versi. et responsum.

Ex eo qđ supra diximus[a]/ vt si inter duos de bñficio fuerit cōtrouersia coram iudice vel arbitro finiat: talis hic fit questio: quodam sine filio decedente alius credēs beneficium quod ipse tenebat apertum domino esse ab eo inuestitus est eius beneficij nomine. econtra apparēt agnati qui feudum sibi vendicāt quasi paternum: est igitur quesitum an apud curiaz dñi vel iudicem sit hec questio terminanda? Et responsum scio qꝛ ad dominū quodammodo causa spectare videtur/ad quē inuestitus habebit regressum de euictione/vt corā paribus[b] finiatur curtis. et licet alter per se nō possit alterū trahere ad curie iudicium/generaliter tamē etiā si inter duos causa fuerit de beneficio eos curia vocante nō licebit eorum alicui eius curie iudicium declinare.

Qualiter dominus a proprietate feudi priuetur.

Dominus propter feloniam commissam in vasallum feudi proprietate priuatur/sicut ecōtra vasallus feudo. Bal.

Ex facto quesitum scio et ego a pluribus quesiui/si dñs cōtra vasallū apertam feloniam fecerit an sicut vasallus feudū debz amittere/ita dñs ꝓprietate priuetur. ꝛ quidā dicūt ex omni felonia qua vasallus feudo priuatur: ꝛ dominus proprietate priuet. alij non nisi ex magna felonia: alij ex nulla. sed prior sententia michi placet[c] non habita distinctione[d] qualis vasallus sit: vtrū per sacramentum vel non.

De feudo non habente propriam feudi naturam.

Si miles accepit castrum in feudū a duce vt ipse et sui heredes qbus dederit id habeāt nō hz hoc feudū ꝓpriā feudi naturā: qꝛ alienare pōt feudū vasallus indistincte: ꝛ ille in quē alienauerit nō retiebit ꝑ feudo. B.

Si quis ea lege alicui feudū dederit vt ipse ꝛ sui hrdes ꝛ cui ipse dederit hēant rñ. iste q̄ sic accepit poterit id vēdere vel donare vel aliter si sibi placuerit etiā sine volūtate dñi alienare. ꝛ ille etiā cui datū fuerit nō habebit ipsum pro feudo nisi sicut ei datū est: sz qualitercūqꝫ ei datū fuerit siue ad propriū siue ad libellū/lz ꝓpriā feudi naturā nō habeat: iure tñ feudi censebit: vt ex his causis ipsum amittat[e] quibus ꝛ verū feudum. vbi ergo sic datū est feudū/ꝛ cui in feudū dederis aliud est: ꝛ ꝓpriā feudi naturā habet.

Qualiter dominus a proprietate feudi priuetur.

Ex facto. michi placet. ꝛ verior ē vt puto: et tunc ad vasal. perueniet ꝓprietas non habita distinctione pec canit dñs in vasallum vel in aliū. vt. s. si de feu. controuer. fue. c. dño cōmittente. ꝛ non est mirū si ꝓprietatez amittat: cum ipse dñs teneat vicem reddere vasallo de his in quibus vasallus ei tenet. vt. s. de forma fidelitatis in fine.

d. habita distinctione. hoc verum est quātū ad id de quo queritur hic. quantum vero ad hoc vt ꝑ pari possit eligi ad cognoscendū inter dñm ꝛ vasallum inuito domino et vasallo distinguēdum est: quoniā ille nō est eligēdus pro pari qui fidelitatem nō iurauit inuita altera parte. vt. s. de controuer. feudi apud pares terminan. ca. si inter dominum.

De feudo non habēte propriam feudi naturam.

Si q̄s ea. ipsum amittat. scilicet ille qui habuit a vasallo. Quid ergo ei proderit si per ꝓpriuz eum emit si ex his culpis debeat euz amittere? Respon. non proderit ei sed nocebit ei ad hoc vt eum amittat ideo ꝙ proprium: vel quia ad libellum si=

ne voluntate domini eũ acquisiuit. Uel dic et forte melius scz q̄ illud verbũ amittat nõ referat ad emptorẽ vel libellarium sed vasallo. Uel dicas q̄ vasallus hisdem causis eũ amittat. ꝛ ad hoc facit quod legitur. ĩ. si de feu. cõtro. fue. c. feudũ. Sed nunq̄d emptor poterit eum prescribere si ignorãs eũ feudũ esse ipsum p̄ ꝓprium emit. itẽ nunq̄d hz iste emptor omnẽ proprietatẽ ꝛ possessionem.

natus surdus vel mutus vel cecus vel claudus vel aliter imperfectus vt feudo seruire non possit. tunc eñ ẽm quosdam nõ succedit. vt. ĩ. titu. an mutus vel al's imperfectus in feu. succe. ca. mutus. Accursius.

e ¶ Non filia. licet eñ filie vt masculi succedant legibus tñ ad hm̃oi successionẽ aspirare non possunt nec earuz filij. vt. ĩ. qui feu. da. pos. §. hoc autẽ notandũ. ꝛ hoc verũ est qm̃ ꝓles feminini sex⁹ ꝛ ex femineo sexu descendens in feudo non succedit nisi ex pacto: vt hic. et. ĩ. de gra. suc. in feu. c. j.

¶ De eo qui finẽ fecit ĩ. ec.

Tres erãt non obstãte. ħ ideo quia pactum fuerat ꝑsonale/ scz quãtũ ad ipsum q̇ refutauit ꝛ ei⁹ heredes ꝛ cui daret. vnde non est mirũ si alij nõ ꝓsit. vt. ff. de pac. idẽ in duobus. §. j. sec⁹ si eẽt reale: vt statim sequitur nisi feuduz oĩno ꝛc. in rem eñ pacta pereque oĩbus prosunt. vt. ff. de pac. ꝛ hr̃di. §. j.

b ¶ Quasi nouũ sit. s. quãtũ ad eũ q̇ refutauit nõ quãtũ ad aliũ q̇ nõ refutauit: nisi eius cõsensu hoc fieret. tunc enim et ipsi forte noceret. vt. ĩ. qui. modis feu. amit. §. preterea.

¶ De eo qui finem fecit agnato de feudo paterno.

Tres erãt agnati vł plures: vn⁹ eoꝝ habebat feuduz q̇d erat paternũ: sed alter eorũ finem et refutationẽ ei suisq̧ heredibus ꝛ cui ipse dederit fecit. decessit iste sine filio masculo: alter qui nõ refutauit vendicat sibi totum: alter vero qui refutationem fecit vult ad successionem venire pacto non obstante[a]. Sapientes quidam mediolaneñ. interrogati responderũt non obstare illud pactũ: nisi feudum omnino refutauerit: vel nisi ad hoc refutauerit vt domin⁹ eum quasi de nouo beneficio inuestiret: tunc enim secuta inuestitura noua/ quasi nouum sit[b] feudum non succedit.

¶ De natura successionis feudi.

¶ Primo determinatur clare que persone succedere debeant in feudo. secundo subditur quedam questio dubitabilis circa ipsa succedendi in feudo. secundo in. §. dummodo sciam. Bal.

Successionis feudi talis est natura: q̄ ascẽdẽtes nõ succedũt. verbi gr̃a: pater filio[c]: inferius vero fili⁹ patri succedit[d] ꝛ nõ filia[e]/ nisi ex pacto[f] vel nisi sit femineũ: tunc eñ succedit filia matri[g]/ et patri ẽm quosdã[h] succedit nepos[i] ex filio solus[k]: ꝛ sic vsq̧ in infinitum. ex latere oẽs per masculos descẽdẽtes

f ¶ Nisi ex pacto † ꝛ tunc demũ succedet cũ masculi nõ extiterint. vt. ĩ. titu. eꝑm vel abba. ꝛc. c. itẽ si eps̄ vel abbas in fi. ꝛ. ĩ. de suc. feu. c. filia ꝓo. nec eñ pz locus femine in feudi succes. donec masculus supest ex eo q̄ prius fuerit inuestit⁹ de eo. vt. ĩ. de eo q̇ sibi vel heres suc. masc. ꝛ fe. feu. accepit. c. qui sibi.

† Bal. sup hoc c. colũ. ij ponit pulchrã q̄stionẽ.

g ¶ Filia matri. vel nisi post mortem patris feudum a domino redemerit. vel nisi a domino fuerit inuestita de beneficio' patris propter seruitium et amorem patris. tũc enim non poterit ab aliquo reuocari ex parentib⁹ suis. vt. ĩ. quẽ admo. ad fi. feu. perti. c. j.

h ¶ Filia. hoc potest referri ad illud verbum nisi ex pacto. potest etiam referri ad illud: vel nisi sit femineum: et tunc intelliges q̄ ille pater descendit ex femina que acquisierat feudum illum: quidam tamen non habent in textu hoc verbum patri ꝛc.

i ¶ Scd̃m quosdam. dixerunt tñ q̇dã cõtra. vt. ĩ. de bene. feu. c. j. immo etiam fuerunt qui dixerũt q̄ etiam masculi nõ succedant in feu. femineo. i. per feminã acquisito: cũ ẽm rigorẽ cõsuetudinis feudũ dici debeat paternũ ꝛ non maternum. vt. ĩ. titu. an mari. suc. vxo. in be. c. si femina.

k ¶ Nepos ex filio. ꝛ non ex filia. proles enim feminini sexus ꝛc. vt. ĩ. de gra. suc. in feu. c. j.

l ¶ Solus. solus dicit quantũ ad collaterales: qm̃ donec descendentes supersunt nõ admittunt̃ collaterales agnati vt. ĩ. de gra. suc. in feu. c. per successionẽ. sed nũquid vna cũ patruo admittentur ad successionem aui in feu. in locũ sui patris: R̃n. sic. cũ iure isto cõsuetudinario nõ sit prohibituz immo potius admissum: cũ dicitur q̄ prima causa sit liberorum in suc. feu. ꝛ inter liberos videantur postea nepotes connumerari. vt. ĩ. predi. ti. ꝛ. c. in prin. nimirũ qm̃ appellatione liberorũ vel filiorũ nepos continetur. nec etiam potuerunt eos dulciori vocabulo nominare. vt. ff. de ver. sig. liberorum. ꝛ. l. iusta. cũ etiam romano iure filius vna cũ nepote ex filio mortuo succedit. C. de suis et legi. here. l. iij.

Filiorũ appellatione nepos continetur.

c ¶ Successionis. pater filio. hoc est cõtra ius romanũ quo pr̃ succedit filio/ ꝛ mater. vt. C. ad senatusc̃o. tertu. aut. defuncto. Sed hoc cõtingit propter naturam feudi. et ita in isto casu consuetudo feu. vincit legẽ. nimirũ legũ romanorum non est vilis auctoritas. sed non adeo sui valitura momento vt vsum vincat aut mores. vt. ĩ. de cog. feu. c. j.

Consuetudo qñ q̄ vincit legem.

d ¶ Succedit. hoc verum est nisi tale fuerit feudũ in quo nullus succedat. puta in feudo marchie: ducatus vel comitatus vel alterius regalis dignitatis de quo ab imperatore fit iuestitura. in ipso eñ nullus succedit sed morte accipientis finitur nisi iteruz ab imperatore inuestiat̃. vt. ĩ. de feu. mar. ca. j. licet hoc hodie sit vsurpatum vt ibi ꝛ superiori. c. proxi. in fi. item nisi fuerit feudũ de quo non fuit facta inuestitura sed ita intrauit in pos. quis voluntate dñi. in eo enim nullus succedit. vt. ĩ. qui. mo. feu. consti. po. ca. j. item nisi fili⁹ successionẽ feudi amisit ꝓpter culpã suã offendendo dñm in vita patris: ꝛ de illa offensa dño non satisfecerit vt in consti. fede. imperialẽ. §. insup. itẽ vbi pr̃ deliquit ꝓpt̃ q̇d delictũ amisit feudũ. qm̃ ꝛ tũc fili⁹ ab eo priuabit̃. vt. ĩ. si vasal. feu. pri. cui defe. c. j. ꝛ. ĩ. si de feu. contro. fue. c. si vasal. culpã. itẽ verũ est q̄ succedit filius patri in feudo si legitimus sit ab initio: non adoptiuus neq̧ naturalis. Item naturalis etiam si postea efficiat̃ legitimus: nec solus nec cum alijs ad successionem feudi vocat̃. vt. ĩ. si de feu. cõtro. fue. c. adoptiuus. ꝛ. c. naturalis. Item verum est nisi fuerit

|| Al. De success. feudi. ... grad. c. j.

vsq₃ in infinitum[a] si feudum sit paternū. Paternum[b] autē voco quicūq₃ ex superioribus id acq̇siuit: dūmō scias q̄ si quis habēs beneficiū quattuor sup̄stitib⁹ filijs decedat: et feudū ad vnū solū ex diuisione deueniat/et iste sup̄stitib⁹ filijs duobus vel tribus decedat qui patrueles[c] dicuntur: et ad vnū eorū beneficiū feudi ex diuisiōe p̄ueniat/ꝛ sı̄r iste sup̄stitib⁹ filijs decedat q̇ patrueles dicū-tur ad quo₄ vnū feudū simil̄r peruenit: sicut etiā ex alijs superiorib⁹ vel primis fratribus sup̄sunt masculi: si ille qui feudū h₃ decesserit nullo filio relicto an ad omnes vel ad quos perueniat queritur? R̄n. ad solos et ad omnes qui ex illa linea sunt ex qua iste fuit: et hoc est qd̄ dicitur ad primiores p̄tinere[d]. isti vero primiores eē dicuntur respectu aliarum linearum: sed omnib⁹ ex hac linea deficiētibus omnes alie li-nee equaliter vocantur.

De capitaneo qui curiam vendidit: an intelligat̄ beneficiū vendidisse.

Quidam capitane⁹ in q̄dam curte sua b̄n̄ficiū dedit militibus/et post ea eādē curiā vendidit non habita mentione beneficij. cōtrouersia est inter capitaneū et emptorē dicente emptore se curiam cum beneficio emisse/domino vero contradicente ad eum beneficium non pertinere. Respōdetur illud beneficium in venditione non contineri[e] nisi expresse de eo actum sit[f]. Questum esse apd̄ me scio: si filius[g] viuente patre dominum offenderit: ita q̄ feudu₃ amitteret si pater decessisset: vtrū feudum amittat[h] vel non? s̄m istos sic s̄m.g.non: et.o. similiter.

a Infinitum. hic potest notari q̄ infinitas rei licitum vel illicitum non vitiat nec excludit. et est cōtra illud generale infinitas est euitanda. s̄m qd̄ nota.s̄. qui feu.da.pos.§.hoc quoq₃ sciendum est.

b paternū. sed q̄re dixit si feudum sit p̄rnū: nōne d̄r feudū p̄rnū postq̄ p̄uenerit ad nepotes et deniq₃ p̄rnū feudū d̄r dū a quo cūq₃ ex sup̄iorib⁹ sit acquisitū vt statim sequit̄ patnū voco ꝛc. hoc est ab eo parēte qui fuit agnationis cōmunis. vt.s̄. de gra. suc. in feu.c.j. circa prin. R̄n. non ideo dixit paternū q̄ illud non dicat̄ paternū qd̄ iā peruenit ad nepotes: q₂ de eo paterno nō loquit̄: s₃ dixit paternū eo respectu vt agnati remoueant̄ a suc.feu. donec nepos sup̄est sc₃ q̄n̄ ad auū illi⁹ nepotis iam p̄uenerat feudū p̄rnū quod debebat ad agnatos deuenire si nepos non precederet eos in gradu siue gradibus ꝛ de eo paterno loquit̄. et hoc est qd̄ dicit solus.

c patrueles. sed videtur falsu₃. sc₃ q̄ dicant̄ patrueles cū sint nati ex eodē patre: vnde potius dicunt̄ ꝯsanguinei cū ex eodē sanguine nati sint. de q̇bus habes rubricā specialē siue titu. in aut̄. de consangui. et vteri. fratri. col.v. patrueles autē dicunt̄ nati ex duob⁹ fratrib⁹. vt instit̄. de gradi. cogna. §. q̄rto. et.ff. de gradi. affi. l.j.§. q̄rto. sed dicas q̄ hi non dicunt̄ patrueles ex eo q̄ nati sunt ex eodē p̄re. s₃ dicunt̄ patrueles cū filijs aliorum fratrū: l₃ de illis nō esset adhuc locutus. sed in sequentib⁹ loquet̄. s. vbi d̄r sicut etiā ex alijs superioribus ꝛc.

d pertinere. filijs eiꝰ existentibus masculis v̄l ex filio nepotibus: vel deinceps per masculinū sexum descendentibus: ceteri remouent̄ agnati. vt.s̄. de gradi. suc. in feu.c.j.

De capitaneo qui curia vendidit ꝛc.

Quidam. non contineri. licet fuerit vsus verbo generali vel simplici. id tamen debet intelligi tm̄ venditum de quo actum fuerit inter cōtrahentes. vt argu. C. de transac. si de certa. et.C. ad velleia. l. iubemus. nec etiam fuit cogitatum de beneficio vendendo. arg.ff. de transacti. cum aquiliana. et.l. qui cum tutoribus.§.j. vnde id tantum videtur venditum qd̄ verbis fuit nominatum.ff. de euic. qui libertat₃. et de fun. instru. et instrumen. leg. cum de lanionis. et.l. predia. nec etiā a verbo₄ significatiōe recedendum est. vt.ff. de lega.iij. non aliter. Item nonne potest haberi curia sine beneficio/et ecōtra: ergo vendendo vnū non sequitur venditio alteri⁹. arg.C. de p̄ba. neq₃ natales. et.l. ad p̄bationē seruitutis. imo ad venditionē vnius sequit̄ exceptio alterius. arg.C. de pac. conuen. tam super do.l. fi. et.ff. de compen.l. labeo. econtra curia vendita et beneficium venditum videtur cū ad curiā p̄tineat. argu.ff. si seruitus ven.l. penulti.§.j. ꝛ de act. emp. et ven. credi-tor.§. fi. in vendendo enim fuit vsus verbo generali vel simplici: ꝑ videtur omnia vēdidisse que non excepit. argu.ff. de accep. pluribus. et.ff. q̇ in fraudem credi. l.j.§.j. Item nonne beneficium coheret curie. ꝑ cum datione curie trāsit. arg.ff. de offi. ei⁹ cui manda. est iuris. l. fi. et de institoria. cuicū q₃.§. pe. p̄terea beneficium inest curie tāq₃ pars in toto: ergo tradita curia ꝛ ipsum beneficium traditū intelligit̄. alioquin non intelligeretur curia tradita parte subtracta. argu.ff. de verbo. obliga. l. qui vsufructu. in princi. et.l. in executione.§. penulti. et.ff. de excep. rei iudica.l. si quis cum totum. et pro accipiente contra dantē debemus interpretari.ff. de contrahen. emp. labeo. et de verbo. obliga. stipulatio ista.§. in stipula. hoc etiam multum videtur facere pro emptore: scilicet quia nō erat forte al's empturus nisi beneficium haberet. vt.ff. de mino. xxv. annis. tutor vrgen.§. fi. et de in diem adiec. q̄ si. et de solu. si alia. qua enim ratione vult venditor emptori subtrahere beneficium/sc₃ quia specialiter non dedit: eadem ratione potest ei subtrahere domos/vineas/et terras. et ita redigitur ad nichilū venditio. vt ergo videatur aliquid de differenti deretur interpretandum et beneficium datum esse. argu.ff. ad muni. l.j. ꝛ de leg.j. si quando.

Curia vēdita et beneficiū ad curiam spectās vēdi videtur.

Vide h Bal. et alia. q̄ qui formāt pulchras q̄ones.

f De eo actum sit. in generali enim alienatione vasalli non continentur nisi de eis nolatim fuerit dictum. vt.s̄. si de feudo cōtrouersia fuerit. c. in generali.

g Si filius. q̄cq̇d in isto.c. q̄rat̄ et r̄ndeat̄ hoc plene determinat̄ in consti. Frede. imperialē.§. insuper. hoc idē determinat̄ ibidē de vasallo vasalli qui dn̄m dn̄i sui offenderit. et ideo non est hic multum insistendum.

h Feudū amittat. hoc ideo q₂ cogitationis penam nemo meret̄. vt.ff. de penis. cogitationis. nec eñ puniri deb₃ affect⁹ nisi secut⁹ fuerit effect⁹.ff. qd̄ quisq₃ iuris. l.ij.§. fi. ꝛ

de fur.l.j.§.j.et.l.si qs vxori.§.neqꝫ verbo.et.l.iſiciādo.ꝛ.ff. ad.l.corne.de fal.ꝗ falsam.nisi aliud reperiat casualiter dictũ ꝓpter enormitatē criminis.vt.C.de epis.et cle.si quis nō dicam.et.C.si quacũqꝫ ꝑdi.po.l.j.et.C. ad.l.iul.maiest. ꝗsqs.et.ff.de extor.cog.l.j.nō obstat qđ als dicitur ꝙ in maleficijs volũtas inspicitur non exit⁹. ff.ad legem corne. de sic.l.diuus.§.j. quia illud est verũ in maleficio perpetrato. scilicet vt in eo non inspiciatur qđ perpetratũ est. ſꝫ dꝫ inspici si ille qui cōmisit habuit voluntatem delinquendi:et tunc puniatur:si autē non habuit voluntatem tũc secus.vt.C.ad l.cor.de sicca.l.j.

Voluntas in maleficijs non exit⁹ inspicitur ꝗꝛ cogitationis penā nēo meret.

a ¶ Nō amittet. qꝛ forte penituit vñ venia dign⁹ est. vt .ff. ad legē cor. de fal.qui falsam.

b ¶ Insidiatus.sicut als dr qui insidiat⁹ fuerit morti sui domini veneno vel gladio amitit feudum.vt.s.in ꝗ. cau.feud. amit.§. porro si dñm.

c ¶ Et hoc ꝓbatũ fuerit. ꝑ testes non min⁹.v. sũme ꝛ integre opiniōis ſm qđ dici videt.j. in quadam ꝯstitutione imꝑatoris henrici.vt.j.ꝗt testes sunt necessa.ad proban.ingra.c.si vasallus.quā ꝯstitutionē pauci habent:nescio tñ vtrũ debeat esse cōstitutio vel non:vel si nō est constitutio dices ꝙ sufficiant duo.vbi eñ numerus testiũ nō adijcitur duo sufficiũt.vt.ff.de testi.vbi numerus.

Testiũ numero nō adiecto duo sufficiũt

d ¶ Mascul⁹.hic videt melior sñia cum non debeant succedere femine in feudo donec mascul⁹ superest.vt.s.eꝑm vel abbatē ꝛc.in fi.et.s.de suc.feu.§.filia vero.nec enim patet locus femine in feu.suc.donec mascul⁹ superest ex eo qui primo fuit inuestit⁹.vt.s.de eo qui sibi vel heredi.suis c.qui sibi.Accur.

e ¶ Si filios.scilꝫ duos quorũ vnus habuerit filium masculũ.alter habuerit filiā.et referas istud ille ad illum qui fuerit inuestit⁹:et ſm hoc dices ꝙ fili⁹ masculus tñ dꝫ habere feudũ totũ.Sꝫ dicas ꝙ hoc vltimũ dictũ sit gerardi. cui dicto.O.nō ꝯdicit.als eñ ꝯdiceret toti nature suc.feu. cuꝫ masculi debeant preferri feminis in suc.feu.vt.s.nō. est.Vel si vis referre illud ille ad filium quem vna ex filiabus habuerat:referas.verũtamē ſꝫ hoc bene diceretur et econtra ꝛc.cũ in cōuerso casu nichil dixerat de illo filio. vnde prior intellectus melior videtur.

f ¶ Filius.hoc idem dicit.s.titu.an agnatus vel fili⁹ defuncti.c.et si cōtigerit.vnde que ibi notata sunt hic poteris repetere.Accur.

¶ Dispositio solius animi ad delictũ nō perficit delictũ: sed insidie habent pro delicto contra dominum consummato.h.d.Bal.

¶ Si voluerit vasallus dominũ offendere sed nō laborauerit:feudũ nō amittit[a] †.g.et.o. similiter etiā si laborauerit nō amittit feudũ nisi iſidiatus[b] ei fuerit/et hoc ꝓbatũ fuerit[c].

¶ Feudũ nō trāsit ad feminā licet ꝑ pactũ sit actũ si vasall⁹ superest.Bal.

¶ Similiter si quis inuestitus fuerit de feudo ita vt ad feminas trāsiret/ ꝛ duas filias tñ reliquerit quarũ vna filiũ habeat et altera filiam:vtrũ post mortē illarũ masculus[d] tātum feudũ habere debeat.ſꝫ.g.masculus tātum.o. contra.et ego cōtra si filios[e] ille habuerit.Filius[f] non potest recusare hereditatem patris absqꝫ feudo:ꝓpinquus autem potest.

¶ Si contentio est inter vasallum et emptorem de feudo:vasallo deficiente in probatione electio iurisiurandi datur emptori.h.d.Bal.

¶ Si contentio fuerit inter filiam et propinquũ de hereditate et de feudo:cum filia feudũ habere non poterat quia dicat ipa hoc est de mea hereditate/ ꝛ ille dicat immo de feudo:electio propinqui erit discernere veritatem iureiuran[g]. g.et.o[h]. Et similiter si cōtētio fuerit inter aliquem qui emisset a seniore ꝛ vasallum:quia dicat vasallus hoc est de feudo meo / ille autem neget.electio emptoris est veritatē iureiurādo discernere[i]:cum pares curtis veritatem non testātur.g.et.o.

¶ Feudum non potest ꝯstitui sub pacto legis ꝯmissorie.bal.

¶ Similiter feudum lege cōmissoria datum non valet.i.si ad certum tēpus pecunia non soluatur creditori/vt habeat in feu.g.et ſm.o.valet. ¶ Similiter potest feuduꝫ dari ad certum seruitium[k].g.et.o.

g ¶ Iureiuran.filia in ꝓbatione deficiente.vt.s.si de feu. contro.fue.c.ij.et intelligas ꝙ iurabit cum.xij.sacramentalibus.vt.s.de contro.inter masculum et feminam.c. itē sciendum.et quecunqꝫ ibi notaui de hac materia hic repetas.

h ¶ S.et.o.ꝓ sententia gerardi ē qđ dr.s.de feu.dato i vicem le. commisso.c.si qs obligauerit.vbi dicit ꝙ feudum non sub pretextu pecunie: sed amore et honore dño dꝫ acqri:et iō melior videt eius sententia. vnde q̄ ibi notaui:et hic poteris notare.Accursius.

i ¶ Discernere. et idem est si inter dñm et emptorem fuerit contentio. vt.s.de con. inter ma.et fe.c.itē sciēdum. circa fi. Iteꝫ intelligas ꝙ iurabit si videbit iudici ꝙ aliqđ faciat ꝓ eo vel ꝯ eũ:qre debeat ei dare iusiurandum.nec eñ semper debet dari possidēti.sed quādoqꝫ vni dat:quandoqꝫ alteri: quandoqꝫ neutri. vt actore non probante ꝛc.vt.s.de ꝯsue.rec.feu.c.sacramentum.Accur.

k ¶ Ad certum seruitiũ.puta ad aliquid certũ faciendũ quolibet anno ꝓ ipso feudo:et tũc nō tenebit aliud facere dño nisi fuerit dictũ. Sed nunquid poterit vasallus tale feudum refutare quandocũqꝫ voluerit inuito dño? Rñ.ꝙ sic.quia indistincte dicit als ꝙ vasallus possit feudum refutare quādocũqꝫ voluerit:nec postqꝫ refutauerit tenetur dño seruire.vt.s.de vas.ꝗ ꝯtra cōsti.lotha.feu.alie.c.j.ꝛ.c. ij.cum ibi non distinguat/nec nos debemus distinguere. arg.ff.de of.pre.l.iij.et.ff.de publi.de precio. econtra videtur ꝙ non possit refutare sine voluntate dñi:qm̄ ab initio liberam habuit potestatē se non obligandi ad illđ ſuitiũ faciendũ ꝛ feudũ accipiēdũ:ergo nō pōt illi ꝯtrui siue obligatiōi sine volũtate dñi renũciare:sicut ei in initio liba ptās est ꝛc.vt.C.de ac.et oblig.sicut.cũ olb⁹ ꝯcordā.suis.ꝛ ē ar. ad hoc.ff.de vsufruc.sed cũ fructuari⁹.nec ob.ꝙ ꝑdictum c.indistincte loquit.qm̄ licet ibi nō distinguat:nos tamen debemus distinguere:qđ eñ omittit a lege nō debꝫ omitti a religione iudicātis.ff.de testa.ꝗsitũ.et de spon.oſo.et est forte rō:qꝛ feudũ datũ ad certũ ſuitiũ faciēdũ nō pōt refutari sine volũtate dñi.als ſꝯo qđ est indeterminate datũ pōt refutari:qm̄ vasallus ꝗ hꝫ feudũ ꝯditionale ē obligat⁹ dño ad illud seruitiũ vel per stipulationem vel saltem ꝑ

¶ De prohibita feudi alie-natione per lotharium.

¶ Feudum vasalli nō alienent sine volūtate dñoꝝ suoꝝ: et si vasallus contrafecerit precio ꝛ beneficio carebit: notarius vero q̄ scripsit instrumentū officio suo priuabit̄ ꝛ sit infamis. Bal.

Lotharius diuina fauente clementia .iij. imperator romanorum pius felix inclytus ac triū-phator ꝛ semper augustus vniuerso populo.

Imperialis beniuolentie propriuz esse iudicamus cōmoda subiectorum inuestigare: ꝛ eoꝝ calamitatibus dili-genti cura mederi: similiter reipublice bonum/statū ac dignitatē imperij oībus priuatis cō-modis p̄ponere. quocirca oīm fideliū nostroꝝ tam futurorum q̄ȝ presentium nouerit vniuersitas: qualiter dum apud rōchalias ꝟm antiquoꝝ imperatoꝝ consuetudinē ꝓ iustitia ac pace regni cōponēda cōsederemus: oīa que ad honorem imperij romani spectare vidētur sollicite indagātes/perniciosissimā pe-stem ꝛ reipublice nō mediocre detrimētū inferētē resecare ꝓ-posuimus. ꝑ multas eñ iterpellationes ad nos factas cōperi-mus milites sua bñficia passim distrahere: ac ita oībus exhaustis suoꝝ senioꝝ seruitia subterfugere: ꝑ qđ vires iperij maxime attenuatas cognouimus dū ꝓceres nostri milites suos omnibꝰ bñficijs suis exutos ad felicissimā nostri numinis expe-ditionē nullo modo transducere[a] valeāt. Hortatu itaq̄ȝ ꝛ ꝯsilio[b] archiepiscopoꝝ/episcoporum/ducū/comitum/marchionum/ palatinoꝝ/ ceteroꝝumq̄ȝ nobilium: similiter etiā iudicuȝ hac edictali lege[c] in omne euū deo propitio valitura decernimus/nemini licere bñficia que a suis senioribus habēt sine ipsorum permissione[d] distrahere: vel aliquod cōmercium[e] aduersus tenorē nostre cōstitutionis excogitare[f]: ꝑ quod imperij vel

pactū in ipso cōtractu infeudationis appositū ꝛ ita vestitū: vnde certa actione ad id faciendum posset a domino cōueniri. puta vel ex stipulatu vbi ad factū est obligatꝰ per stipulationē. vel certi cōdictione vbi certū qđ promiserit. vel prescriptis verbis vbi stipulatio non interuenit. vel etiam condic. ex maioribus informata per pactū: qđ esset inepttum dicere vt ꝑ eius refutationeȝ actio domino competens tolleret̄. at cū libere feudū recipit non apposita aliqua conditione sȝ simplr̄ fuerit de eo inuestitꝰ: nichil ei est preter sacramētū de quo deū habeat vltorem si contrafecerit si fidelitatem iurauit: q꞉ ꝛ feudum amittit si culpā cōmittit per quā amittere debeat. ad nichilum enim obligatꝰ est nisi ex natura feudi: nisi q̄a si dño non seruierit ꝟm qđ ex natura feudi debuerit ipsum feudū amittit. sicut enim iure cōsuetudiario feudi permittitur vasallo feudum refutare. ita eodem iure liberatꝰ est postq̄ȝ refutauit ab illa obligatione naturali qua tenebatur domino seruire. ꝛ hoc est qđ ibi dicitur ad seruiendum postq̄ȝ refutauit non tenetur.

¶ De prohibita feudi alienatione per lotharium.

Imperialis beni. transducere. cum ipsi milites q̄ beneficia habēt a dominis suis debeāt ire cum eis quando vadunt romā cū rege in hostē: id est in exercitu. illi autem vasalli qui cum eis nō vadunt debent prestare eis ostenditias olim. s. in lombar. xij. denarios de modio. in theutonia tertiam partem fructuū facta computatione fructuum solūmodo eius anni in quo hostē faciunt. vt. s. de cap. cor. § similiter in ostenditijs. hodie vero aliter statutum est. scȝ q꞉ si nō iuerit secum in predicta expeditione vel alium pro se dño acceptabilē nō miserit: tam in lombar. q̄ȝ in alamania subministrare domino dimidium redditus feudi vnius anni. ꝛ si alterum istoruȝ a dño admonitus siue vocatus spacio competenti nō fecit feudum amittit. vt in cōsti. fede. imperialē § firmiter. ꝛ hoc debebit probari. scȝ q꞉ vocatus fuerit a domino per compares ipsius vas. vt. j. de pace iura. fir. § vt autem equitas.

b ¶ Consilio. secutus fuit imperator iste modum iustiniani in cōdenda lege. scilicet eam faciendo cōsilio procerum suorum. vt. C. de legi. et con. l. humanum.

c ¶ Hac edictali lege. vnde habꝫ vim generalis legis hoc ipso q꞉ in ea ponitur verbū istud hac edictali. l. quod solū sufficeret etiam sequens verbū. s. in omne euum ꝛc. ad hoc vt haberet vim generalis legis. vt. C. de legi. l. leges vt generales. Accur.

d ¶ Permissione. al's eñ si eoꝝ consensu venditio fieret bene valeret. ꝛ hoc verum est siue dñs consentiat tacite ipsi vēditioni/ siue expressim. vt ar. C. de remis. pi. l. ij. et. l. si hypothecas. ꝛ. ff. de re. iur. creditor. q̄ eñ aliū consentit sua iura perdit. vt. C. de admini. tu. cū quidā. Sed qđ si eo sciente et non contradicente vendatur? Rñ. ꝛ tunc forte bene valeret venditio. vt argu. s. si de inuesti. inter do. et vasal. lis oriat̄. § si autem aliquis. patientia enim sine contradictione habetur pro cōsensu expresso. vt arg. ff. de euic. quidam ꝛ. ff. manda. si vero § inde papinianꝰ et. C. de nupt. si vt proponis. Iteȝ intelligitur consentire si presens fuit ꝛ non cōtradixit. vt arg. ff. de decu. ad honorem § vlti. nisi forte sciat vbiq̄ȝ ius suum durare dum tacite consentit. vt argu. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. sicut § non videtur. et hec vera sunt quando ex certa scientia consenserit: al's eñ potius videretur errare. vt. ff. de iudi. l. ij.

Patientia ꝓ cōsensu habetur.

e ¶ Commercium. puta forte precium ipsum accipiendo sub colore inuestiture. vel etiam pignori obligando. vel aliter alienando quod quidem facere non potest. vt. j. in constitu. fede. imperialem § callidis. vel forte infeudādo alijs qui non possūnt feudo seruire sicut ipse potest. cum non sit forte miles sicut ipse est: vel etiam dando alia lege q̄ȝ ipse habet. quod similiter prohibetur facere. vt. s. de lege corradi § ex eadem lege.

f ¶ Excogitare. nō intelligas ꝟm litteram q꞉ ex sola cogitatione patiat̄ penā sequentē: sed intelligas de ea que iam processerat ad actum ꝛ factum cōpleuit: cum ex sola cogitatione non minuatur vtilitas imperij vel dominorum: et hoc est quod sequitur per quod imperij vel dñoꝝ minuat̄ vtilitas ꝛc. cum nemo debeat penam pati cogitationis. vt notatum est. s. ti. proxi. c. si voluerit. ꝛ ad hunc intellectum facit etiam quod. j. dicit precio ac beneficio se cariturū ꝛc.

Cogitatio sola penam non meretur.

per quod videtur q̄ cōpleta debeat esse vēditio. Vel dicas q̄ bene debet pati vasallus penā inferiorem ex sola cogitatione.scilz quia beneficio debet carere:vt hic sit vnus casus in quo patiatur quis penam cogitationis ⁊ tētationis hoc est quod.l.dicit in fraudē legis machinari tentauit ⁊c. ⁊ intelligas quod hic dicit minuat: id est minui possit et quod.l.sequitur precio: scz qñ completa erat venditio.ac būficio: scilicet quando solum modo cogitauerat vel tētauerat:priorem tamen intellectum puto meliorem.

a ¶ Utilitas.in h̄ minueretur vtilitas imperij si beneficia ita alienarētur: qm̄ milites qui būficia venderent non irent amplius in expeditionem cū dn̄is eorū quod facere debēt vt.s.not. est.et ita vires imperij attenuarentur ſm q̄d s. dixi p q̄d vires iperij attenuatas ⁊c.dominorū autē vtilitas in hoc minuerel:qm̄ nō possent ampli⁹ habere ab eis ostenditias superi⁹ notatas:vel etiam alia ſuitia que vasalli dn̄is pstare tenēt: et hoc est q̄d dixit in supiori pte isti⁹ legis.vbi dicit suorū seniorū seruitia subterfugere.

† cōcor. C. d̄ ser. fugi. auf nouo iure.

b ¶ Precio. q̄d p̄ciū restituel bone fidei emptori . vt i cōstitu. fede.imperialē. circa fi.ſ.rñ. Sed quid si esset malefidei emptor puta quis sciebat feudum esse quod emit:Rñ. tunc nō repetet ſm quod hic videl dici . vel aliud si in fraudē l.machinari tentauerit ⁊c.quasi videatur dicere tam de emptore q̄ȝ de venditore.⁊ ita ſm hoc poteris referre istud carriturum agnoscat/tam ad emptorem q̄ȝ ad venditorem:de hac materia

dominorū minuatur vtilitas[a].

¶ Si quis vero contra hec nostre legis saluberrime p̄cepta ad huiusmodi illicitum cōmerciū accesserit:vel aliqd̄ in fraudem huius legis machinari tētauerit/precio[b] ac beneficio[c] se cariturū agnoscat. notarium vero qui super hoc tali contractu libellum[d] vel aliud instrumentū conscripserit: post amissionem officij ip̄m infamie[e] † periculū sustinere sancim⁹. Datum. vij. die mensis nouēb. M.c.xxxvj.

¶ Primo thema:secūdo questio:tertio responsio. secūda ibi defuncto . tertia in versi . quas amputantes. Bal.

Imperator Lotharius augu. vniuerso populo.

Satis bene dispositū ad vtilitatē regni et ad perniciosam pestē destruendam in scriptis inserere curauimus. q̄dam miles bina būficia a duobus dn̄is ꝑut solitū est acquisiuit:qui decedens duos reliquit filios:qui paterna beneficia inter se diuidentes alter eorū suo dn̄o pro beneficio q̄d ad eū peruenit fidelitatē nullo anteposito sicut pater fecerat fecit. Alter vero frater ꝑ suo beneficio alteri dn̄o suo similiter quia nullum alium dn̄m habere videbatur/nullo anteposito fidelitatē fecit.defuncto posteriore fratre sine filijs vtriqȝ feudū in querimoniam venit vt prius personam et sic dn̄s posterior talem fidelitatem querit qualem eius frater fecerat : quas amputantes altercationes sancimus q̄d frater fecit (scz in dando simpliciter) nil superstiti obesse : licet in secundam et tertiam generationem et vsqȝ in infinitum peruenit si hoc actum erit.

¶ Si vasallus intra annum et diem dolose non petierit inuestituram amittit feudum. si vero iusta causa impeditus nō fecerit/non perdit feudum. Bal.

Impera. lotha. aug. ⁊c. Eugenio pape et vniuerso populo.

Quoniam inter[f] dominuz et vasallum nulla fraus nec vllum malum ingenium debet interuenire:idcirco per hāc presentem legē sancimus:si vasallus non dolose per annum ⁊ diem steterit q̄ a domino sui beneficij inuestituram non petierit:feudum non ob hoc amittat dolus enim abesse videtur si iusta causa[g] impediente steterit. Datum. vj. kalen. septembris. anno a natiuitate domini. M. c.xxvij. indictione. v.

¶ De pace tenenda inter subditos ⁊ iuramento firmanda/ et vindicanda / et de pena iudicibus apposita qui eam vindicare et iustitiā facere neglexerint.

¶ Primo p̄cipit imperator pacem iuramento firmatā ab omnibus obseruari. secūdo statuit penam non seruantibus. tertio prohibet conuenticulas ⁊ illicitas exactiones. quarto confirmat sacramēta puberū licita ⁊ cassat illicita. q̄nto redit ad materiā feudorū. secunda ibi/si q̄s vero temerario. tertia in.§.conuenticulas. quarta in.§.item sacramēta puberum. quinta in.§. ad hoc qui allodium. Bal.

dices ſm quod plenius no.in dicta cōsti.Fede. imperialē.

c ¶ Ac būficio.q̄d būficiū dn̄s recuperabit nulla prescriptione obstāte.q: q̄d ab initio nō valuit tractu t̄pis ɔfirmari nō pōt.vt.s.de cap.corra.c.j.⁊ in cōsti.fede.imperialem.

d ¶ Libellū.forte q: imbreuiauit t̄m contractū ipsum sup aliqua cedula:vel forte scripsit super aliq̄ chartula qualiter debeat cōtractus celebrari quē dedit vni ex contrahentib⁹ vel ambobus et nichil vltra fecit.

e ¶ Infamie. et ita non patiel aliā penā notari⁹ p cōstitutionē istā nisi q: offm̄ tabellionatus amittet: ⁊ infamis efficiel. p constitutionē autē federici impialē decet solertiā.dȝ similiter manum amittere in.§.illo/ callidis.s;nūq̄d h̄ verū erit siue sciēs siue ignorās feudū esse inde instrumentū fecit . non puto q̄ ignorans puniat. nam nec vasallus alienans per ignorantiam punitur. vt.s.de ɔtro. inter do.⁊ empto.§.j.

f Uoniā inter ⁊ nota q̄ lex ista t̄m locū h̄z in futurū: ſm q̄d d̄r i p̄dicta cōstitutiōe federici : iperialē. circa p̄ncipiū vbi d̄r:vñ impator ⁊c. nimirū cuȝ in hac non dical aliud de p̄teritis ɔctib⁹. leges em̄ ⁊ constitutiones futuris certū est dare formaȝ negocijs ⁊c. vt. C. de leg.⁊ cōsti. l.leges ⁊ cōstitutiōes

g ¶ Si iusta causa.qñ autē intelligal iusta causa impediri dicil.s.quo tē.mi.inue.pe.c.j. et no. q̄ hec lex et superior ꝑxima inueniuntur in paucis consuetudinibus feudorū.vnde quia dubito vtrum sint leges vel non circa eas non insisto.

¶ De pace tenenda inter subditos et iuramento fir. ⁊c.

Hac edictali. imperio. ⁊ ita videt͛ ꝙ lex ista nō hꝫ locū nisi inter illos q̄ ei subditi sunt. ſꝫ nūquid tenet francigenas ⁊ alios vltramontanos q̄ ei nō sunt subditi. vr̄ ꝙ nō ex eo ꝙ hic dicit nr̄o subiecti imperio ⁊c. ſꝫ dicas ꝙ eos similr̄ tenet: qm̄ lꝫ ei nō sint sacramento subditi: sunt tm̄ rōne iperij ro. sub quo esse debēt: cū ipsi fuerint ð ipio Justiniani. vt. C. de offi. p̄fec. preto. affric. l. vl. j. col.

tas in masculis. xiiij. an. in feminis. xij. an. an quo tempore dn̄r viri potētes. vt insti. q̄. mo. test. infir. circa p̄n. alit͛ ðr plena pubertas i masculis. xviij. an. i feminis. xiiij. scꝫ quantū ad alimenta vsq̄ ad pubertatem relicta. vt. ff. de ali. ⁊ ciba. lega. l. mela ait. al's dicit͛ legitima etas ex quo q̄s excessit īfātiā quantum ad hoc vt possit emancipatiōi ꝯsentire. vt C. de emāci. l. pe. ⁊ fi. ðr autē infans minor. vij. ānis. vt C. de iu. delib. l. si in fāti. i p̄n. al's ðr legitima etas. xxv. annoꝝ q̄tū ad hoc vt nō possit q̄s restitui aduersus cōtractum quē fecit i minori etate. vt. C de tēpo. i integ. restit. l. vlti. ex hoc ꝗ qð ðr h̄ colligi potest ꝙ nullus minor xviij. an. debeat ꝯpelli iurare ð pace. vnde ex hac l. potest notari bonum argu. ꝙ minor. xviij. an. non tenetur per se pugnare cum non cōpellitur in pugna iurare arg. istius legis. ille eīm q̄ pugnā facit debet iurare ꝙ nullā rē habet q̄ ad maleficiū ptineat. vt in lōbar. qualr̄ q̄s se de. nullus campio debet ēt iurare de astu. vt i preð. titu. si q̄s aliū asto. ⁊ maxie cū iuuenilis etas excuset eum a pugna p se faciēda. vt in preð. titu. l. vlti. nec iure lombar. inuenitur de alijs legitimis etatibus nisi quas superius nolauimus.

Federicus dei gratia romanorum imperator et semper augustus: vniuersis subiectis suo imperio salutem.

Hac edictali lege in perpetuum valitura iubemus: vt omnes nostro subiecti imperio[a] veram ⁊ perpetuam pacem inter se obseruent: et vt inuiolata inter omnes perpetuo obseruetur: duces[b] / marchiones / comites / capitanei / valuasores / et omnium locorum rectores: cum omnibus locorum primatibus et plebeis a decimooctauo anno[c] vsq̄ ad septuagesimum[d] obstringantur iuramento vt pacem teneant: et rectores locorum adiuuent in pace tenenda atq̄ vindicanda: et in fine vniuscuiusq̄ quinquennij[e] de predicta pace tenenda[f] omnium sacramenta renouentur. ¶ Si quis vero aliquod ius de quacunq̄[g] re vel facto[h] contra aliquem se habere putauerit: et iudicialem adeat po

b ¶ Duces. q̄ aūt dn̄r duces ⁊ alij sequentes dicitur. ꝗ quis dicatur mar. dux co. c. j. Accur.

c ¶ A decioocta uo anno. ⁊ ita hēs h̄ ꝙ postq̄ q̄s est xvij. an. hꝫ legitimā etatē quantū ad hoc vt teneat͛ iurare ꝙ pacē tenebit. aliō tm̄ obs͛uat͛ in ꝯctib⁹ rerū minoꝝ: qm̄ nūc postq̄ factus est pubes pōt iurare in contractu suo. vt. ſ. e. l. §. itē sacra puberū. Sed quid si postq̄ factus est pubes iurauerit se nō venturū ꝯ pacē quā cū aliq̄ inimico suo fecerit: ⁊ postea ꝯtra eā venerit rūpēdo: nunq̄d puniet͛ pena ei⁹ legis: Rn̄. forte nō ꝭm ꝙ hic ðr: vt, aliud sit in ꝯctu ⁊ aliud h̄. qm̄ cū pacē reddit de eo qð sibi factuꝫ est potius videt͛ distrahere q̄ ꝯhere: cū ille q̄ in eū maleficiuꝫ cōmiserit erat ei obligatus: ⁊ nō iste ipsi. si eīm impator iste vellet ꝙ p illud sacr̄m tenerent͛: q̄re silr̄ de eo nō dicit sicut dixit de maiore. xviij. an. Uel dicas ꝙ bene teneretur pena hui⁹ legis tūc: ⁊ aliud est in gn̄ali pace de q̄ lex ista loquit͛ qm̄ oēs subditi iperio tenent͛ inter se s͛uare: ⁊ aliō est i speciali pace quā si minor ꝓmiserit se firmā ⁊ ratā semp habiturū ⁊ nō cōtrauētrū ⁊ postea iurauerit spōte: nō poterit postea cōtrauenire: cū loco maioris tūc habeat͛: tūc eīm contraxit ꝓmittēdo sup facto suo. sed in illa gn̄ali pace de qua loquit͛ hic nullus videt͛ cōtrahere nisi qꝫ iurat ad postulatiōnē iudicis illius loci. nimirū aliq̄n est q̄d licitū in specie quod in genere nō licet. vt ar. ff. qð cuiusq̄. vni. no. itē si. ⁊. ff. de arbi. l. itē si vn⁹. §. si in duos. ⁊ isti. ð leg. §. sꝫ si vxori. ⁊. ff. cō. ꝑdi. in tradēdis. ⁊. ff. si q̄s cau. ſꝫ ⁊ si. §. q̄situ. ⁊. ff. de cō. et demō. cū ita. ⁊ de acq̄. hr̄. si q̄s michi. §. iussum. notabis ꝗ h̄ ꝙ etas legitima ðr. xviij. an. ad pacē iurādā. sic etiā iure lobar. ðr legitima etas silr̄. xviij. an. ad ꝯtrahēdū. vt in lōbar. de prohi. ali. mi. l. j. itē eodē iure ðr legitima etas. xiiij. an. a. l spōsalia ꝯhenda. vt in lōbar. de ꝓhi. nup. aduenīēte nouissima. al's ðr legitima etas. xij. an. ad cōsentiendū pr̄i volēti facere filios naturales sibi silēs vel eq̄les. vt i lōbar. ð suc. l. iij. iure aū: ro. ðr legitima etas. xxv. ad ꝯhendū. vt. ff. de mi. l. j. al's. xvij. an. quātū ad hoc vt quis possit pro alio postulare. vt. ff. de post. l. j. §. ij. ⁊ insti. q̄. ex cau. ma. po. in fi. al's ðr legitima e as pubertas. s. ad testamenta facienda ⁊ ad nuptias cōtrahēdas: ⁊ quātū ad hoc vt possit quis testimoniū ferre: ⁊ ad cōtractus faciēdos cū iuramēto. vt insti. p̄dicto ti. §. cū ergo. ⁊ insti. de nup. in p̄n. ⁊. ff. de testi. testiū. §. lege iul. de vi. ⁊. ſ. ea. l. §. item sacra. dicitur autem puber

d ¶ Usq̄ ad. lxx. annum. post illud vero tempus non debet constringi iurare: sicut nec testimonium dicere cōpellūtur huiusmodi senes maiores. lxx. annis. vt. ff. de testi. l. inuenti. et de iureiuran. l. iij. Accursius. Juuenilis etas excusat quem a pugna.

e ¶ Quinquēnij. hoc forte debꝫ fieri propter illos q̄ iam peruenerunt ad. xviij. an. qui nondū iurauerant propter minorē etatē. ⁊ propter illos qui iā excesserūt. lxx. etiā vt magis reminiscantur qualiter pacem debeāt seruare. nichilominus tamē tenent͛ eā seruare propter prius iuramentum cum ipsi non iurent ad tempus: perpetuo enim debent eam seruare. vt in prin. huius. l. dicitur. hodie autem nō seruat͛ huiusmodi renouatio: immo potius fit cōtra. renouatur enim sacramentum societatum ⁊ cōiurationum que prohibite sunt per hanc. l. j. §. cōuenticulas.

f ¶ pace tenenda. subaudi ⁊ de adiuuandis locorū rectoribus in pace tenenda atq̄ vindicāda. ⁊ hoc est qð superius dixit vt pacē teneāt ⁊ rectores locorū adiuuēt ⁊c. Uel dicas non renouabuntur sacramēta nisi de pace tenenda. ⁊ intelligas ꝙ ibi non dicitur ꝙ debeāt iurare de adiuuādis rectoribus. sed dicit͛ ꝙ postq̄ iurauerint pacē tenere debeāt adiuuare rectores in pace tuēda atq̄ vindicanda. ⁊ ita cōstruas. vt pacē teneāt: scilicet iureiuran. astringant͛. ⁊ facies punctū ⁊ volum⁹. subau. siue iubem⁹ ꝙ adiuuēt locoꝝ rectores. ꝓrē tm̄ intellectū puto veriorē

g ¶ De quacūq̄ re. quam forte aliquis sibi debet ex cōtractu vel quasi: vel ex maleficio vel quasi.

h ¶ Uel facto. quod forte sibi facere tenet͛ ex pacto. vel forte sibi fecit: puta iniuriam vel quid simile.

testatem[a]: ꝛ per eam ius sibi cō petens exequatur[b].

Si quis vero ausu temerario predictam pacem violare[c] presumpserit: si ciuitas est pena centum librarum[d] auri camere nostre inferenda puniatur. oppidum vero triginta libris auri mulctetur: duces autem/ marchiones/ et comites quinquaginta auri libras prestent. capitanei quoqꝫ ꝛ maiores valuasores viginti auri lib. puniātur. minores vero valuasores ꝛ omnes alij predicte pacis violatores tres li. au. inferre cogātur: ꝛ dānum passo ſꝫ leges resarciant.

Iniuria[e] seu furtū[f]

a Potestatem. sed qd si nō habeat iudicialē ptātem et debitor suus fugit: nunquid sua auctoritate poterit rem ab eo auferre: ita vt non incidat in cōstitutionē illā si quis in tantā. C. vnde vi. vel ius crediti amittat per. l. illā extat edictum diui marci. vel debebit ne iudicem expectare? Rñ: dixerunt qdā ꝙ tūc etiā nō expectata iudicis auctē poterit ei rē sua auctoritate auferre. vt ar. C. de iudc. et celi. nullus. ꝛ. C. ō decu. l. gñali. li. x. qꝺ nō credo verū esse. verū est eñ si ipse fugeret ꝙ posset eū detinere do nec ad iudicē posset euꝫ perducere vt. ff. q in frau. credi. ait pretor. §. si debitorē. nō tñ poterit ei per violētiā rem auferre ſm qꝺ satis dicitur in predicta. l. generali. ꝛ no. ff. qꝺ me. cā. sup illa. l. predicta extat edictū. Sed qd si non fugit? Rñ. nec tunc sua auctoritate debebit auferre. verūtamē si timet rem suā vsucapi vel prescribi vel timet aliter actionem suā tpe perituā actionē forte iniuriarū vel aliam: debebit protestari publice in scriptis cū subscriptione tabellariorū: vel si nō poterit eos habere subscriptiōe triū testiū ꝙ vult agere cōtra eū ꝛ p eū nō stat sed p iudicem qui absens est. ꝛ hoc faciat vbi aduersarius hꝫ domiciltum. ꝛ ita interrumpit tempus. vt. C. de an. excep. l. vt perfectius.

b Exequatur. ꝛ nō sua auctoritate. alꝰs eñ incideret in edictū diui marci vel in cōstitutionē illā si qs in tantā. vel in alias contra quas faceret. idcirco eñ vigor iudiciorum ꝛ iuris publici tutela est in medio constituta: ne quisqꝫ sibi ipsi permittere valeat vltionem. vt. C. de iude. ꝛ cel. nullus sed si iudex noluerit ei facere iustitiam ipse iudex tenebit sibi resarcire damnum. vt. j. e. l. §. iudices vero. si vero maior iudex fuerit punitur in. x. lib. au. si minor in tribus vt ibidem sequitur: si quis vero temerario.

c Pacem violare. q. d. nos volumus ꝙ oēs ita stent in pace quam iurauerint: vt si aliquis passus fuerit iniuriam ab aliq forte ante pacē iuratā: vel etiā forte post: vel aliqd ei debeat: ꝙ adeat iudicē ꝛ p eū ius suū psequat ꝛ nō p se sumat vindictam vel ius. alioqn tanqꝫ pacis violator punietur. et hoc est qꝺ sequitur si quis vero temerario ausu.

d Centum librarum auri. et ita debent isti puniri in. c. lib. au. ꝛ alij iudices minori pena ſm qꝺ sequit. ꝛ ita puniūtur maiori pena maiores qꝫ minores. ꝛ hoc est verū pecuniariter ſm ꝙ hic ꝺ. mlto magis etenī pena sunt digni ꝛc. vt. C. de epi. ꝛ cleri. presbyteri. i fi. hoc eñ ꝙ sunt marchiones vel duces vel comites habent a principe. vt. s. quis dica. dux. ca. j. corporaliter aūt maiori pena debent puniri minores. vt. C. de sum. tri. nemo clericus. et hec vera sunt ꝙ prestabunt dictā penam: ꝛ preterea punientur ſm qualitatem criminis. ꝛ hoc est qꝺ sequitur homicidium quoqꝫ ꝛc. ꝛ preterea resarciēt damnum ei contra quē pacē ruperint: vt hic statim sequitur: et damnum passo. ꝛc.

e Iniuria. que quidē iniuria inspici a iudice debebit si fuerit atrox vel nō: inspici ēt debebit in quē et a quo facta fuerit iniuria ꝛ q loco: vt maior estimet ex psona vel loco ſm ꝙ hec oia dicunt insti. de iniur. §. atrox. vt ſm qualitatem iniurie debeat puniri. Itē inspici debebit si descendit iniuria ex. l. cor. puta cū dicat se pulsatū vel verberatū vel domū suā per vim ingressam: an descendat ex iurisditione pretoris sicut alia est preter pdictā: vt illa q descēdit a lege puniat arbitrio iudicis. s. in vtraqꝫ pena corporali ꝛ pecuniaria ppter cōtumeliā. vt. ff. de iniur. cōstōnibus. i ptoria vero iniuriā passus estimabit suā cōtumeliam ꝛ iudex corporalē. vt isti. ō in iur. §. pena. ꝛ hoc inspiciet an agat ciuilit an crialiter qꝺ fieri pōt: vt in pmo casu pena im ponat ſm ꝙ supiꝰ dictū est. si crialit extraordinaria pena officio iudicis puniet. vt isti. pdi. ti. §. in sūma. vtrū aūt possit agi vna si actū fuerit alia variat. dixerūt enī quidā ꝙ si agat qs pro iniuria sibi facta ciuilit: nō poterit postea agere crialr vel ecōtra. pōt eñ vtraqꝫ agi. vt. ff. de iniur. ptor. §. j. ſꝫ si agat ciuiliter p eo ꝙ seruꝰ suꝰ sit dolo malo interfectus: nichilominus poterit postea agere crialit ꝛ ecōtra. vt. C. qñ ciu. ac. p. cri. l. j. ꝛ hoc dixerūt tali rōne: qꝛ qñ alicui fit iniuria nō hꝫ estimatio rei familiarꝫ. i. damni dati: ſꝫ tñ cōtumelie. M. ꝓo nō cōsentit cū eis in priori casu: sed in posteriori sic. ꝛ hoc tali rōne. s. qꝛ in eo casu q qs hꝫ ciuilē iudicis est estimare vtrūqꝫ. s. cōtumeliā factam ꝛ penā corpalē. is ꝓo q iniuriā passus est neutrū estimabit. in eo ꝓo casu in quo qs ptoriā hꝫ ipse estimabit cōtumeliam suā tñ. iudex ꝓo penā corpalē tñ. ꝛ ideo i hoc casu si egerit ciuiliter poterit postea agere crialiter. vt. C. qñ ciui. ac. preiu. cri. l. vna. ꝛ intelligas ꝙ hic loquit ō ea iniuria q specialit ꝺ cōtumelia q a cōtēnēdo dicta est. lꝫ gñalr dicat iniuria quicqd nō iure factū est. vt. ff. de iniu. l. j. in prin.

Iniuriā aug. nt locus et persona

f Seu furtū. qd sit furtū ꝛ vñ dicat habes insti. de obli. que ex delic. nas. §. j. ꝛ. ij. ꝛ. §. furtū autē fit. ꝛ. ff. de fur. l. j. §. furtū. Fures eñ sunt q occulte ꝛ sine armis furtum cōmittūt. vt in aut. vt nulli iudi. §. qꝛ ꝓo nos. col. ix. qꝺ furtū poterit puniri ciuiliter ꝛ criminalit: ciuilit punit furtū manifestū in quadruplū. nō manifestū in duplū. vt insti. de obli. q ex quasi delic. §. pena. ꝛ. §. vlti. ꝛ de ac. §. ex maleficijs. ꝛ. §. dupli. ꝛ. §. quadrupli. ꝛ totū erit pena siue qdruplū siue duplū. res eñ ipsa furtiua ꝯdici p se poterit. vt isti. ō actio. §. ex maleficijs. ꝛ de obli. q ex quasi delic. §. vl. p pena ꝓo dabit furti actio: q actio qñ dat ad quadruplū est pretoria. vt insti. de ppe. ꝛ tēpo. ac. §. furti qꝫ. qñ ꝓo dat ad duplū est ciuilis. vt insti. de noxa. ac. circa prin. ꝛ ita dñs Jo. b. eas signauit i arbore actionū. qꝺ aūt est furtū manifestū ꝛ quod nō manifestū ꝺ insti. de obl. q ex delic. nas. §. manifestū. et §. nec manifestū. crialiter pōt puniri furtū: puta qꝛ fur corporalit punit. ita tñ ꝙ nec moriatur nec aliqd ei abscindat ſꝫ aliter castigari dꝫ. vt in aut. vt nul. iud. §. qꝛ ꝓo col. ix. dū tñ in facie eiꝰ nichil inscribat: ne facies q ad siitudinē pulchritudis celestꝫ est figurata maculet. vt. C. ō penis. si qs i metallū. iure autē lōgobardorū ꝯriū fit. qm p primo furto dꝫ ei oculꝰ erui. p scdo nasus scarpelari. p tertio ꝓo dꝫ mori. vt in lōbar. de fur. ꝛ ser. fu. si qs latro. ꝛ hꝰ verū est qñ crialit punit: si aūt ciuilr punit: tūc si masculꝰ fuerit ꝛ lib ꝛ furtum fuerit manifestū: sibi nouum reddet et p culpa soluet lxxx. sol. si furtum fuerit vsqꝫ ad. x. siliquas siue solidos. ꝛ si nō poterit soluere dꝫ mori. si aūt fuerit nec manifestus: tūc tñ nouū reddet. si aūt fuerit ſuꝰ eo mō punit: excepto ꝙ p

Furtum pena: et qui sint fures: et quotuplices.

culpa soluet tm̄.xl.sol'.vt in lombar.p̄di.titu.l.j.ij.iij.et.iiij
et hec vera sunt in masculo.si autem fuerit mulier libera:
tunc pro manifesto totū nouū reddet.alia enim culpa ab
ea nō dz reqri ꝓ eo ꝙ passa fuerit iniuriā cū deprehēsa fue
rit in furto.vt in lombar.predi.titu.si mulier libera eodē
modo punietur ꝓ
non manifesto vt
puto ex eo qđ dici
tur in.l.iiij.eo.ti.

legitime puniātur[a]. Homicidium[b] quoque et membrorum

eodē etiā modo punieť furtū ab ancilla factū.vt in lom-
bar.predi.ti.si ancilla per.l.autē istius imperatoris fede.
al's corporaliter punit.s.qz si furtū fuerit valens.v.sol'.vel
supra laqueo dz suspendi.si minus scopis et forpice dz ex
coriari ꝛ tondi.vt.s.de pa.tenē.§.si quis.v.soli.valens.

a Legitime puniant.sz leges.sed q̄ro sm quas leges
debet puniri iniuria seu furtū:nūqd sm leges antiquas
romanas ꝛ nouas:an sm.ll.lōgobar.punietur iniuria sm
qđ dicit in lombar.de cōuicijs.et in titu.de pla.seu.fer.ser
uorū et aliorū.et furtū sil'r sm quod superius nota.est.an
dices p̄dicta debere puniri sm.l.p̄dictā de pace tenen.§.si
qs aliū.et seq.et.§.si qs.v.sol'.valēs ꝛc.Rn̄.sm.l.lōbar.nō
punieť cū iste fuerit romanorū imperator.vn̄ intellexit tm̄
de legib⁹ romanis.nā ille qui romana lege viuit ei subiace
re dz:vt in lōbar.vt roma.po.iter.q̄ le.viuere velit.l.j.Sed
tū instabis nōne et karolus fuit imperator q̄ illā.l.si qs la
tro/cōdidit q̄ est in lōbar.de fur.et ser.fugi.Rn̄.licet fuerit
imperator tn̄ non fuit romanus.vel dicas ꝙ nō fuit impa
tor:imo videť ꝙ tm̄ fuit rex frācorū et lombardorū.vt in lō
bar.qua.di.lege ho.suas res ser.de.l.j.in fi.nec inuenitur
in illo libro ꝙ fuisset imperator nisi ꝑ subscriptiones sup
ll.eius factas ab his qui compilauerunt lōbar.sub titulis
cōpetentibus siue rubricis.imo per illam.l.quā fecit.s.pri
mam appellatur tm̄ rex.vt in lōbar.de epis.et cle.l.j.vel
dicas ꝙ stetit rex per multos annos frācie et lombar.an
teq̄ȝ romanū imperiū haberet.ꝛ tūc fecit.l.predictā:vt ap
paret per capitulare suū si qs ꝑ ordinē inspexerit in lom-
bar.cōfusa nō intitulata.nec em̄ inuenit nisi nouem leges
fecisse postq̄ȝ fuit imperator siue.x.vt in vlti.charta capi-
tularis sui reperiť.nō em̄ ille fuit karolus qui dicitur fili⁹
fuisse Pipini.sed fuit ille qui fuit pater Pipini.vt predi.c.
inuenitur char.vl.et in lombar.de epis.et cle.l.et hoc sta-
tuimus.et ita dices sm ꝙ superius dictum est ꝙ non pu
niētur ꝑ.l.lombar.imo nec ꝑ.ll.p̄dic.s.de pa.tenen.cū for
te ipsa nō est lex:nec ꝓ.l.debet seruari.maxime in isto ca
su.nec imperator iste voluit eam.l.esse nisi vt seruareť id
qđ est in ea:donec cōderet.l.de pace tenenda.et sup his q̄
in ista cōtineť.vnde postea hanc legem fecit generalem
quā voluit ꝑpetuo debere obseruari sm ꝙ in prin.l.dz in
ꝑpetuū valitura ꝛc.et ꝙ illa nō sit lex ꝓbať ex eo qđ in ea
dz in p̄n.s.ꝛ oibus ad quos littere iste peruenerint.per qđ
videť ꝙ nō est lex:sed fuerunt littere quas mittebat ꝑ sub
ditos suos non faciendo mentionē de omnibus subditis
suis.sed de his tm̄ ad quos peruenerint:cū forte non per
uenerint nisi ad paucos:et eas forte misit statim cum re-
cepit coronam sicut faciunt omnes imperatores. nec em̄
seruauit in ea stilum cōdende legis quem ipsemet serua-
uit in ista dicens hac edictal'.l.et alijs quas fecit:ꝛ qua-
lem debebat seruare:et etiā seruauit Justinianus sm qđ
dicitur in.C.de legi.et cōsti.vt generales.et.l.humanum
quā etiā suauit Lotharius in sua.l.superiori.remanet er
go ꝙ per illas leges romanas debent puniri et punictur
sm qđ superius notatū est.nec enim voluit imperator iste
derogare alijs.ll.per predictā.l.s.de pace tenen.si lex est
immo voluit ꝙ in suo vigore deberēt ꝑmanere.et hoc pro
batur ex eo ꝙ in eadem dicitur circa prin.vbi dicitur. In
de est ꝙ non tam diuinas q̄ȝ humanas leges in suo vigo-
re manere cupiētes ꝛc.et hoc etiā qđ hic proxime dixit.s.
ꝛ dānū passo sm le.ꝛc.et nō dixit sm.ll.qđ eodē mō dz h in
telligi legitime puniant.i.sm.l.sicut in p̄n.hui⁹ glo.expo
sitū est. nec voluit
tm̄ repilogare ver
bum illud sm le-
ges/ cū pulchriorz
dictatus.Vel dicas ꝛ hoc verum puto ꝙ predicta lex bene
est lex.et pro lege debet seruari:nā qđ principi placuit le-
gis habz vigorem.quecūq̄ȝ enim per epistolam et subscri
ptionem statuit vel edicto precepit legem esse constat.vt
ff.de consti.princi.l.j.satis enim in ea continetur vocabu-
lū edicti sm qđ in.§.illo si qs alium/dicitur.cum ibi dica
tur si qs aliū ꝛc.quasi fuerit illud pacis edictum qđ fecit
de pace tenēda.immo videť iussisse ꝙ per omnes partes
regni deberet seruari ex hoc qđ ibi dicitur circa prin.per
vniuersas regni partes ꝛc.qđ sufficit ad hoc vt vim obti-
neat edicti.vt.C.de leg.et consti.l.iij. Et sm hoc dices ꝙ
iniuria puniri debeat sm qđ dicitur in illa.l.in illis casi-
bus in quibus loquiť.s.quādo fit post pacem.verūtn̄ si iu
dex videbit magis puniendū inspecta atrocitate iniurie
et inspectis personis iniuriā patientis et facientis et lo-
co:magis puniet vel etiam minus puniet si viderit min⁹
puniendū predictis inspectis.sm quod dicitur insti.de in
iur.et.ff.de iniur.cū ꝑ illam.l.id non ꝓhibeať.qđ em̄ non
mutať ꝛc.vt.C.de testa.l.sancimus:quicqd enim in ea.l.
non est specialiter expressum id veteribus.ll. videtur reli-
ctū.vt.C.de appel.l.p̄cipimus.in fi.hoc idē intelligas de
pena furti nisi forte quantū ad penā corporalem que debe
bit forte fieri sm qđ dicitur in predicta.l.§.si quis quinq̄ȝ
solidos valens ꝛc.in fi.lz enim videatur perq̄ȝ durū:lex tn̄
ita scripta est et seruanda.vt.ff.qui ꝛ a qui.ma.li.fi.vel nō
l.prospexit legislator:nisi qz forte hodie derogatum est ei
per contrariam consuetudinem.

b Homicidium.ille em̄ qui homicidiū facit capite pu- *Homicida capite punitur.*
niri dz.vt.s.de pa.tenē.§.j.in fi.teneť em̄.l.cor.de sicca.cu
ius pena talis est.vt insti.de pu.iudi.§.item lex cor.de sic.
eodem etiam modo punitur si causa hominis occidēdi cū
telo ambulauerit:vt ibidē dz.et.C.ad.l.cor.de sicca.is qui
cū telo.imo et si cā furti faciendi cū telo ambularet eadē
lege teneretur.vt.ff.ad.l.cor.de sicca.l.j. et hoc verum est
ꝙ ita punietur homicida nisi ꝑ pugnam vel aliter proba-
uerit ꝙ ad sui defensionem illud fecit. vt.s.de pa.tenen.
§.j.is ei q̄ aggressorē vel aliū in dubio vite discrimine cō-
stitutus occiderit:nullam calūniam ob id factum metue
re debet.vt.C.ad.l.cor.de sic.l.j.ꝛ.ij.quod enim quis ob tu
telā sui corporis fecerit iure fecisse estimatur.vt.ff.de iu-
sti.et iur.vt vim. Item hoc est verū si habuit voluntatē oc
cidēdi.si em̄ non voluntatē sed forte casu eū occiderit im-
punis erit:qm̄ crimē non contrahitur:nisi voluntas nocē
di intercedat.ea enim que improuiso casu potius q̄ȝ frau-
de accidunt fato non noxe plerūq̄ȝ imputantur.vt.C.ad.l.
cor.de sic.l.j.et.l.iiij.in maleficijs enim voluntas non exi-
tus spectatur.vt.ff.ad.l.cor.de sicca.l.diuus. Item hoc ve
rum est ꝙ ita debebit puniri vt dictum est:et preterea bo
na eius fisco applicabuntur si non reliquerit ascendentes
vel descendentes vsq̄ȝ ad tertium gradum. quo casu eis
concedentur:excepto crimine lese maiestatis. salua ta-
men dote vxoris.vt.C.de bo.dam.auť.bona damnato-
rum.et.C.ad.l.iuľ.maiesta.l.quisquis.Si autem homici-
da a facie iudicum fugerit:tunc res eius mobiles publi-
cari debent in populo et dispensari:alia vero immobilia

diminutio[a] vel aliud quodlibet delictū legaliter vindicet. Iudices† vero et locorum defensores/ vel quicunq̄ magistratus ab imperatore vel eius voluntate constituti[b] seu ꝯfirmati qui iusticiam facere neglexerint[c]: ⁊ pacem violatam vindicare legitime supsederint: dānum omne iniuriam passo resarcire cōpellantur: et insuper si maior iudex est/ sacro erario penam .x. librarū auri prestet: minor autem pena trium librarum auri mulctetur. Qui vero ad predictā penam[d] ꝑsoluēdam inopia dinoscitur laborare: ſm corporis sui correctionem cū verberibus[e] patiatur: et procul ab eo loco quē inhabitat quinquaginta miliaria ꝑ quinquēnium vitam agat.

¶ Domus vbi cōuēticule aut conspiratiōes fiunt confiscat: et receptās violatorem legis pari cū eo pena puniet. Bal.

¶ Cōuēticulas[f] † quoq̄ in ciuitatibus/ oēs coniurationes[g] et extra ēt occasione parētele/ et īter ciuitatē ⁊ ciuitatē/ et inter ꝑsonā ⁊ ꝑsonā: siue inter ciuitatē et ꝑsonā modis oībus fieri ꝓhibemus: et in p̄teritum factas cassamus: singulis coniuratorū pena vnius libre auri puniēdis. ¶ Ep̄os vero locoꝝ eccl'iastica censura violatores hui⁹ sanctiōis donec ad satisfactionē veniāt volum⁹ cohercere. ¶ Receptatoribus[h] etiā malefactorū q̄ predictā pacē violauerit: ⁊ p̄dā emētibus nostrā indignationē subituris: et eisdē p̄eis feriēdis[i]. p̄terea bo

dabunt heredibus suis iurantibus et obseruantibus ſm qd̄ continetur .s. de pace tenenda .§. si vero pacis violator. ⁊ hec vera sunt in violatore pacis: in alio vero idem puto seruandum qd̄ in p̄dicta aut. dr̄. nisi forte diceres vt maleficium nō remaneat ipunitū: ꝙ saltē legitima tm̄ ascendētib⁹ ⁊ descēdētib⁹ vsq̄ ad tertiū gradū relinquat. iter est em̄ reipublice ne maleficia remaneant impunita. vt .ff. ad .l. aq̄l. .l. ita vulnerat⁹. parricidium autē puniet ſm qd̄ dicitur .ff. ⁊ .C. ad .l. pōpe. de parri. et insti. de publi. iudicijs

† Facit ad hoc aut. vt iudi. si. q̄. suf. circa p̄n.

a ¶ Diminutio. ꝓ quo delicto forte man⁹ delinquētis amputabitur cum pro solo vulnere manus eius amputaretur si pacem violauerit. vt .s. de pac. tenē. §. si quis aliū. imo vt puto in plus punietur si iudici visum fuerit ſm q̄litatē criminis: immo et capite puniet si animo occidendi eum ꝑcussit. vt .s. notatū est. et hoc similiter intelligas ſm determinationē superius notatam .s. se defendēdo aut non. aut voluntarie vel non hoc fecerit.

b ¶ Cōstituti. et ita no. hic ꝙ ab imperatore debent iudices ⁊ locorū defensores ⁊ alij magistratus vel eius voluntate ꝯstitui. et hoc verū est excepto in lōbardia que priuilegiū hʒ ab eo vt lōbardi ꝑ se iudices faciant dum tm̄ ab eo confirment/ qd̄ male seruat ſm qd̄ ꝯtinet in pace quā imperator cōstantie fecit cū ipsis: q̄ scripta est infra inferius in q̄terno signato. V. et hoc est etiā qd̄ dicit seu confirmati qd̄ forte dixit ꝓpter predictā pacem. et hoc verū est ꝙ debent iudices in ciuitatibus cōstitui .s. qui iura reddere possint. parū est em̄ ius eē in ciuitate: nisi sint q̄ iura reddere vel regere possint. vt .ff. de ori. iur. .l. ij. §. post originem.

c ¶ Iusticiā facere neglexerint. ita ꝙ eā nullo modo fecerint. idē puto et si cōtra ius litigatoris fecerint: puta sententiando ꝯtra quē nō debebant: forte corrupti precio aut grā. qm̄ tunc nō patiet solū penā estimationis dispendij: sed etiā ipsius litis cū eam suā fecerit. vt .C. de pena iudi. qui male iudi. .l. vlti. dʒ em̄ tunc cōdēnari ad verā litis estimationē: nisi foret filiusfamilias q̄ condēnat quatenus peculium patitur: vt .ff. de iudi. .l. filiusfamilias. hec vera sunt qm̄ dolo malo ita iudicauerit. si autē non dolo sed per imprudentiam male iudicauerit: tunc cōdēnari debebit quatenus equū visum fuerit iudicanti. vt insti. de obli. q̄ ex quasi delic. na. circa prin. et .ff. de var. ex extra. cog. .l. fi.

Iudicis male iudicātis pena.

d ¶ Ad predictā penā. hoc refert ad primū dictū: .s. ad iudices q̄ p̄dicta facere neglexerit: sc; vt pena ista puniant. vt .i. sequit si supradictā penā non potuerint soluere. Sed nunquid ad violatores pacis posset referri .s. qui propter inopiam non possunt soluere penā cōtra eos statutam superius. sc; vt eodē modo debuerint cum verberibus ꝓcul ab eo loco in quo habitant abijci: et quare nō. vt dicas ꝙ referatur ad superi⁹ dictū et ad ꝓximū et maxime cū violator pacis nō cōmisit homicidiū. vel aliud delictum propter qd̄ dʒ capite puniri in ipsa violatione pacis. imo multo forti⁹ deberet referri ad eos cū sit tale delictū propter quod etiā deberet capite puniri. nā miles turbator pacis capite punit. vt .ff. de re mili. .l. fi.

† Facit ad h. C. de epi. ⁊ cle. .l. cōuenticulā. et de mono. .l. j.

e ¶ Cum verberibus. no. ergo ꝙ nō liberat quis a pena propter inopiā. imo maiorem penā sustinet cum corporaliter verberibus debeat puniri. et p̄terea a loco suo expelli longe per .l. miliaria. ictus ei fustiū maior pena est q̄libʒ pena pecuniaria. vt .ff. de pen̄. in seruorum. in fi. cum al's dicat ꝙ saltē minorari pōt ꝓpter inopiā. vt .C. de mo. mul. .l. eos. in fi. sed hoc qd̄ hic dr̄ ꝯtingit propter enormitatē criminis.

Inopia penā nō aufert sed auget.

f ¶ Cōuenticulas. sic ⁊ al's prohibentur conuenticule fieri collecta multitudine in qualibet parte ciuitatis vel vici vel cuiuscūq̄ loci. vt .C. de his qui ad eccle. confu. .l. denūciamus. et de epis. et cle. .l. conuenticulam.

g ¶ Cōiurationes. q̄litercūq̄ ergo fiant coniurationes ꝓhibentur ꝑ .l. istā et cassantur. qd̄ male hodie obseruat. immo totū cōtrariū faciunt ciuitates maxime lombardie per partes que sunt in ciuitatibus ⁊ cōpagine vt ita loq̄r. sic etiā al's ꝓhibent cōiuratiōes negociatorū .s. vt species diuersorū corpoꝝ negociatiōis non minoris q̄ inter se statuerint venūdent. vt .C. de monopol. .l. j. Accur.

h ¶ Receptatoribus. pessimū est genus receptatorū sine q̄bus latere nemo diu pōt. et ꝑinde debent puniri sicut latrones. .ff. de recepta. .l. j. et .ff. de of. p̄to. .l. congruit. idē forte esset si eos nō receperint. sed cū eos possent apprehendere accepta pecunia vel parte surreptorū eos dimiserint: cū in pari causa videant cū eis. ar. .ff. de recep. .l. j. in fi. imo iure lōgobar. si postq̄ deprehenderint eos dimiserint omne dānū pro quo deprehensi fuerint tenentur emendare. vt in lombar. de fur. et ser. fugi. .l. si quis furem.

Receptatores qui sint et eorū pena.

i ¶ Feriendis. puta cū in pari facinore sint cū ipsis violatorib⁹ quasi cōsentiēdo. q̄s em̄ par facin⁹ coinquinat ⁊ eq̄t vtrosq̄ similis pena comitat. vt .C. de epis. et cle. .l. si quēq̄ in fi. faciētes em̄ ⁊ ꝯsentiētes pari pena cōstringunt. vt .C. de sacrosan. ec. .l. iubemus. §. hyconomus. hoc est verum nisi forte ille q̄ recipit sit eius affinis vl' cognatus: quoniā tunc debebit absolui nec forte seuerius condēnari. non est enim par eius delictum et eius qui nichil ad se pertinen.

tes malefactores recepit. vt. ff. de recep. l. fi. iure autem lon gobar. nō inſpicit̃ ſit affinis vel cognat⁹. imo etiã ſi pater filio vel propinquo latroni manſionē poſt miſſam ſcti Joannis baptiſte dederit: quaſi latro ꝛ infidelis dꝫ iudicari. vñ q̃ illũ ſuſcipit ſilis eſt illi. niſi iurauerit cũ. xij. francis ſi frãc⁹ eſt ꝙ neſciret eũ latronem fuiſſe vt in lõbar. de fur. et ſer. fu. l. quicũqꝫ poſt miſſam.

a Deſtruatur. hic nõ inſpexit imperator iſte deformitatem vrbis ꝓpter deſtructionez domoꝝ: qđ al's lex inſpicit. qm̃ inter eſt reipublice ne vrbes deformētur ruinis. vt. ff. ne q̃d in loco pub. l. fi.

na eius publicentur / et domus eius deſtruatur[a]. Qui pacem iurare et tenere noluerit: beneficio et lege pacis nõ fruatur[b]. Illicitas[c] etiam exactiones maxime ab eccleſijs[d] (quarum abuſus iam per longa tempora inoleuit) per ciuitates et caſtella omnino cõdemnamus et prohibemus: et ſi facte fuerint / in duplum[e] reddantur.

b Nõ fruatur. cũm in eam committat nolendo iurare pacem: nec eam tenere. fruſtra enim legis auxilium inuocat qui in eam committit. vt. ff. de mino. auxilium. in fi.

c Illicitas. quas preſes prouincie prohibere debet. vt ff. de offi. preſi. l. illicitas.

d Ab eccleſijs. nec em̃ debet extraordinarium aut ſuꝑ indictum ab eccleſijs efflagitari. vt. C. de ſacroſan. ec. placet. a quibus autem exactionibus debeant eſſe immunes eccleſie: et a quibus non: dicitur et notatur in predicto titu. ꝛ in predicta. l. ꝛ. l. ad inſtructionem pontium.

e In duplum. immo forte ſi ab eccleſia facta fuerit illicita exactio penam perpetue deportationis poſt excõmunicationem que erga ſacrilegos iure promenda eſt patietur exactor. vt. C. de ſacroſan. eccle. placet. in fi.

f Itẽ ſacra puberũ. i. iuramẽta ſuper ſacroſan. corporaliter preſtita. ꝓprie em̃ dicunt̃ ſacramenta cũ q̃s fidẽ ſuam vel mentẽ ſuꝑ ſacro iuramẽto aſtringit: vtputa ſuper altare vel libro cõtinẽte ſacroſancta euangelia. quid ğ ſi ſuꝑ libro alio iurauerit vel forte ſuꝑ aliq̃ ligno vel lapide? Rñ. nichilominus valere: qꝛ ad coꝛ reſpicit dñs. vñ non minus deierat q̃ cõtrafacit. nã tact⁹ libri cuiuſqꝫ nõ id oꝑat̃: ſꝫ ſola voluntas ꝛ abnegatio nõis dei oĩpotentis. vt. C. de tranſ. ſi q̃s maior. in pñ. hodie tñ nõ vr̃ valere iuſiurandũ ꝑ nomẽ dñi vel caput vel capillos. vt in aut. vt nõ lux. cõtra na. col. vj. lꝫ ſepe romani ꝯiũ faciãt. hodie tñ vt de ꝯſuetudine eſt obtentũ iurat̃ ꝑ ſacroſancta dei euãgelia. vt in aut. iuſiurã. qđ pre. ab his. in pñ. col. ij. qđ cõſtat eſſe ſeruãdũ. qꝛ diuturni mores ꝛc. vt inſti. de iu. na. §. ex nõ ſcripto. q̃d ſi iurauit verbotenus vt qꝛ dixit: ꝑ deũ nõ veniam ꝯ. Rñ. non valet plus em̃ oꝑat̃ tact⁹ libri rõne maioris ſolẽnitatis: qđ etiaꝫ ꝓbari pt̃. C. ſi mi. ſe ma. di. ſi alteri⁹. §. vl. i pñ. lꝫ ſit ar. ꝯ. C. de epiſ. ꝛ cle. aut. ſed ꝛ iudex. ꝛ de iudi. rẽ non nouã. ſed ſpeciale ibi. q̃d ſi nõ ipſe ſꝫ ali⁹ ꝑ ipſo ꝛ ſuꝑ aiam ſuã iurauit: vt fit interdũ? Rñ. idẽ eſt ac ſi ipſe iurauerit: ſi tamẽ iuratũ fuerit eo mandante. vt ar. ff. de admi. tu. ita tñ. §. geſſiſſe. et ff. qđ cu. vni. no. l. item eoꝝ. §. j. j. rñ. ar. ꝯ. C. de his q̃ ve. eta. impe. l. ij. in pñ. ꝛ de iu. emphi. l. vlt. §. pe. q̃d ſi impubes iurauerit: nũq̃d tenebit ei⁹ ſacrm̃: vt ꝯct⁹ cũ eo habit⁹ valeat? ar. ꝙ ſic. ff. de iureiur. qui iuraſſe. j. rñ. ſꝫ ꝯ puto: qꝛ illud verũ eſt in ſui emolumentũ ꝛ aduerſarij ꝑiudiciũ: vt ibidem probatur: q̃nimo ipubes ꝓhibet̃ iurare cũ ẽt de ei⁹ vtilitate tractat̃. vt. ff. de in litẽ iurã. videam⁹. in pñ. in caſu tamẽ

Iurare qñ quis dicatur.

puta cũ iurauerit ſe daturũ patrono operas et mimicularoꝛ eſt vel hyſtrio: obligat̃: vt. ff. de lib. cau. l. vl. preterea cũ lex iſta loquat̃ tm̃ de pubere nichil noui videt̃ ſtatuẽdũ ꝑ hoc in ĩpubere: qꝛ qđ non mutat̃ ꝛc. C. de teſta. ſancim⁹. puberẽ aũt accipimus maſculũ maiorẽ. xiiij. an. feminã aũt maiorẽ. xij. vt inſti. q̃ mo. te. infir. i pñ. Itẽ puberem accipias ſane mẽtꝫ. nã ſi furioſus ſit nec iureiurã. ſe obligat: quia ſilis eſt pupillo infanti: adeo ꝙ nullum negociũ recte gerit. vt inſti. de inuti. ſti. §. furioſus. ꝛ §. ſꝫ qđ diximus. ipſe em̃ habet̃ loco dormiẽtis ꝛ abſentis. vt. ff. đ iu. codi. l. ij. §. furioſus. ꝛ ff de acq̃. poſ. l. j. §. j.

Pubes quis dicatur.

Sacramenta puberũ ſponte facta ſuper contractibus rerum ſuarum inuiolabiliter obſeruentur. iuramenta vero per vim et metum extorta: etiam a maioribus maxime ne querimoniam faciant [illegible] commiſſorum / nullius ſunt momenti. h. d. Ja. de bel.

Item ſacramenta puberum[f] ſpõte facta[g] ſuper

Quero nũq̃d ſit intelligẽdũ hoc de pubere p̃feſa. Rñ. ideꝫ in filiofa. pubere. tũ qꝛ lex nõ diſtinguit. tũ qꝛ ipſe ex oĩbus cauſis obligat̃ q̃bus pf̃fa. excepta cã mutui. vt. ff. de ac. et ob. filiuſfa. ſed nunq̃d tm̃ in pubere libero? Rñ. ꝛ idẽ in ſeruo quantũ ad hoc vt naturaliter cũ effectu obliget̃. nã qui eſt ſeruus natural'r obligat̃. vt. ff. de cõdi. inde. natural'r. vt nec cõtra illã naturalẽ poſſit reſtitui. Item quãtũ ad hoc vt dominũ obliget de peculio. vt. ff. de pecu. ſi quis. §. etiaꝫ vt nec ipſe dñs reſtitui poſſit. qđ tñ etiã ſine iuramẽto contingeret. vt. ff. de nuno. l. iij. §. ſeruus. Sed q̃d de impubere libero q̃ credebat ſe ſeruum? Rñ. idem qđ in vero opinato libero. qꝛ plerũqꝫ extra id qđ agitur tacita obligatio naſcitur. vt. ff. cõmo. l. ſi quis. §. ſi libero. ꝛ. ff. de acqui. re. do. homo liber. Item quero an ſit hoc intelligendũ in pubere curatorem habente q̃ ſine curatoris auctoritate cõtrahẽdo iurauit? Rñ. vtiqꝫ ſm eos qui dicũt ꝙ ſacramentũ repñtat eũ maiorẽ. nã ſi maior eſſet nõ reſtitueret̃. Sed cõtra videtur cũ pupillo ſimilis habeat̃. vt. C. de integ. reſti. mi. ſi curatorem habens. in quẽ nõ cadit p̃ſens cõſlõ: vt. ś. notauimus. ergo pt̃ intelligi lex iſta in pubere habẽte curatorẽ ꝛ ꝯtrahente eius auctoritate. ꝛ in pubere nõ habente curatorem cõtrahente ꝑ ſe ſolũ. ſed inſtabit q̃s dicens. l. iſta nõ diſtinguit in pubere habẽte vel nõ hñte curatorẽ: ğ nec tu diſtinguere debes. Rñ. imo q̃uis lex iſta non diſtinguat: a religione iudicãtis omitti nõ debet. vt. ff. de teſti. l. queſitũ. vel dic ꝙ lꝫ hec lex nõ diſtiguat: debet tñ diſtingui ꝑ alios. vt ar. C. de ap. l. vl. §. fi. ꝛ in aut. de admi. offi. §. fi. nam ꝛ poſteriores leges interdũ trahende ſunt ad priores. vt. ff. de legi. ꝛ ſenatuſcõ. ſed ꝛ poſteriores. ſed lꝫ ita videat̃ poſſe dici ꝛ diſtingui. tñ verius videt̃ vt ſiue curatorẽ habeat ſiue nõ: teneat ꝯtractus nec poſſit reſcindi: q̃uiſqꝫ ſm leges ſit ipſo iure nullus. nam ꝛ ſm leges veteres vendita re ſine decreto ipſo iure nulla eſt vẽditio. vt. C. de pre. et alijs re. mi. l. ij. ꝛ. iij. ꝛ. C. de admi. tu. l. lex que tu. §. vl. ꝛ tamen ſi corroboretur iuramento valida fit ꝛ tenet per hanc. l.

g Spõte facta. qꝛ ſecus ſi ꝑ vim vel metũ. vt. j. e. §. ꝑ vi aũt. Sed q̃d ſi dolo fuit inductus minoꝛ vt interdũ faciunt tutores finita tutela q̃ eos blãditijs vel adulationibus ad talia inducũt? Rñ. nõ videt̃ tũc ſpõtanea volũtas. vt ar. C. de rap. vir. l. j. circa fi. q̃d ğ? Rñ. ſi maior eſſet haberet actionẽ de dolo cũ res ꝓceſſiſſet ad traditionẽ. ſꝫ qꝛ minoꝛ eſt videtur ꝙ ceſſet reſtitutio in ſuꝑſtite. vt. ff. de dolo. l. j. §. idem

pomponius. restitutionẽ aũt tollit iuramentũ interpositũ qꝛ representat eũ maiorẽ:vt hic.sed iuramentum siue eius effectũ tollit interposit⁹ dolus:qꝛ nõ dꝫ ex eo lucrari. vt.ff. de dolo.l.ne ex dolo.q̃d ergo nũq̃d res erit in circulo.vt.ff. q̃ po.in pig.ha.claudius felix? Rñ.nõ:sꝫ minor postulabit restitutionẽ cessante actione de dolo q̃ nõ põt habere locũ. ⁊ si opponat̃ de iuramento replicabitur de dolo:qꝛ dolo induxit eũ ad id.vt ar.C.de transac.sub pretextu. ⁊.l.si ex falsis.⁊ arg.ff.de iudi.si ꝓtor.§.marcellus.⁊ hoc cũ constat adhibitũ dolũ forte persuadẽte ei ꝙ in nullo ei tenebat̃. ⁊ ꝙ ipse lõge pluris erat ei obligat⁹ vel filij modo.Quid si al's suis blãditijs minorẽ induxit ad hoc forte dicendo ꝙ ex fide fecerat:ꝗ̃uis in aliquo minus bñ fecisset ei ⁊ talia:vel qꝛ valde ꝓ bono haberet si sic cũ eo ꝯheret.nũq̃d tenebit si iurauerit ꝗ̃uis in aliquo lesus sit vt nec restituatur? Rñ. vtiqꝫ: qꝛ nõ est alicui interdicẽdũ sic aliq̃d ex sua industria cõseq̃. vt.C.arbi.tu.si defunctus.⁊.C.si q̃s ali.testa.prohi.l.fi.⁊.ff. de lega.ij.lucius.§.sempronia.⁊.ff.si q̃s ali.te.pro.l.fi.item qꝫ dicit spõte:nõ dicit ad differẽtiã ei⁹ qꝺ interdũ ex iuris necessitate fit:vt cum cedit vnam actionem contra aliũ.vt C.de admi.tu.l.ij.§.vlti.et idem in similibus.Accursius.

a ¶Sup cõtractibus.hic q̃ro an sit intelligendũ de q̃cũqꝫ cõtractu etiã legib⁹ interdicto? Rñ.nõ:nã iuramẽtũ iterpositũ cõtra leges ipso iure nõ valet nec cõfirmat cõtractum cõtra.ll.initũ.vt.C.de legi.⁊ ꝯsti.nõ dubiũ.in fi.⁊.ff.de pac. iurisgẽ.§.gñaliter.⁊ de le.j.si q̃s inquilinos.§.vl.⁊ i aut̃.scenicas nõ solum.col.v.§.fi.⁊.ff.de obse.lib.l.pe.nec ob.si dicat̃ ꝙ deierat qꝛ nõ videt̃ deierasse.vt.ff.q̃ satisd.cog.l.vlt. sed in isto nõ e ꝯtractus alienatiõis rei imobilis sine decreto est ꝯ.l.vt.C.de admi.tu.l.lex q̃ tutores.in fi.⁊ de predi.mino.fere ꝑ totũ.ergo ⁊ sacramẽtũ nullius dꝫ esse momẽti? Rñ.nõ est ꝯtra.l.cum hac.l.fede.sit approbotũ hac. ſ. sacr̃a puberũ ⁊c. vel illud in ꝯtractib⁹ interdictis iure cõmuni. Itẽ quero q̃d si minor vendiderit ⁊ iurauerit ⁊ deceptus sit vltra medietatem iusti precij an possit venire contra? Rñ. P. vtiqꝫ qꝛ agit vel vt iustũ precium suppleat̃. vel vt rescindatur ꝯtractus.vt.C.de rescin.vẽ.l.ij. sꝫ Iaco.bu. idẽ:sed alia ratione dicẽdo ꝙ sacramẽtũ nichil aliud opat̃ nisi ꝙ representat eũ maiorẽ. vnde est ꝙ ipse sicut quiuis maior poterit postulare vel preciũ suppleri:vel ꝯtractũ rescindi data electione actori.vt in predic.l.sacr̃m em̃ interpositum priuat eum a priuilegio suo. ſ.restitutionis quod ei propter etatẽ cõpetit:non aũt a iure cõi: qꝛ hoc non põt facere.vt.C.de transac.si ex falsis.⁊.C.de non nume.pecu. l.vl.nec mirũ qꝛ difficilius tollit̃ ius cõe ꝗ̃ priuilegiũ: cuꝫ etiã difficilius inducat̃.vt in aut̃.de re.ec.non alie.§.sed qꝛ verisimile.in fi.Quid de maiore iurãte se deceptum vltra dimidiã? Rñ.forte idem cũ non supersit ei nisi ius cõe. domino tamẽ. P. visum fuit contra.vt nichilominus contrauenire possit predicto modo.quia nõ agit precise vt rescindatur contractus:sed vt iustum precium restituatur ⁊ suppleatur:vel contractus rescindatur:⁊ facit ꝓ hoc:quia sacramentũ ius commune non tollit. vt.s̃. nota.et probatur ff.de acquiren.pos.si quis extraneus.j.rñ.⁊.l.si seruũ quis.§.vlti.sed domino meo visum est contra.vt not.in summa de rescin.ven.quia venditor sic agẽdo altera ratione vrget emptorem rescindere contractum. vt.ff.de condi. institu.l. que sub conditione.§.sed si sub iurisiurãdi. ꝯtra hoc tamẽ est argumen. ff.de iure patro. adigere.§. j. Sed quero an hoc sit intelligendum in venditione facta cum interpositione decreti:an idem ⁊ si decretũ non interuenerit? Respon. vtiqꝫ in omni venditione: quia aliter inutiliter videretur adiecta.cũ hoc etiam lex.C.si aduersus ven.id inducat. et maxime cũ hoc indistincte hic dicatur. res etiam in dubio

Sacr̃m rep̃ntat iurãtem maiorẽ.

Sacr̃m ius cõe non tollit.

sit potius interpretanda vt valeat ꝗ̃ pereat.vt.ff.de leg.j. si quando.⁊ ad muni.l.j. Item quero si iurauerit aliquis in genere seruaturum se omnes contractus quos fecerit tempore minoris etatis ⁊ postea vendat ⁊ non iuret:an teneat? Rñ. videtur ꝙ non:quia ex confessione nõ solet quis absenti obligari.vt.ff.de confessis.certum.§.si quis. Item quia res inter alios acta.⁊c.⁊ ad hoc facit.C.si aduer.vendi.l.j.vbi dicit emptori iurandum esse. Item est argu. ad hoc.ff.quod cuiusqꝫ vniuer.l.item eorũ.§.sed si ita. Itẽ pro hoc est presens littera sup contractibus.vnde si aliter fiat non valet.vt arg.C.de senten.⁊ inter.l.prolatam.ex aduerso videtur contra hac ratione:quia constat eandem rationem subesse etiam cum al's iurat̃.⁊ quia nichilominus faciens contẽnit religionem diuinam:⁊ delinquit et nichilominus propriam turpitudinem allegat.vnde cum eadem subest ratio idem debet subesse ius.vt arg.ff.ad.l.aquil.illud.sufficit em̃ quia deierat:ideoqꝫ ferendus non est.vt.C. de indi.vi.l.ij.in fi. Itẽ qꝛ contra factũ propriũ venit.vt.ff. de adop.post mortẽ.⁊ in hac questiõe satis puto ꝙ si prius ita iurauerit ⁊ postea in contractu dixit se velle teneri illo iuramento/ꝙ teneat:⁊ ita videmus de cõsuetudine obseruari. Item quero si minor vendidit ⁊ iurauit et anteꝗ̃ traderet cecidit a possessione:postea ad eum redit aliquo casu:an si non prestet vel si non restituat eam emptori agenti postea videatur facere contra sacramentum? Respon. vtiqꝫ cum nondum tradiderat: sed si iam tradiderat tunc secus erit. cum iam videatur liberatus solutione eius.vt no.C.de transact. si quis maior. ſm Azo. Uel dic idem in vtroqꝫ casu quia agere videtur: ⁊ controuersiam facit etiã reus excipiendo ⁊ contradicẽdo.vt argu.ff.de ꝓcu.non solum.§.sed si status.⁊.C.si pars heredita. peta. permittendum.Sed quid si primo vendidit nec iurauerit: sed postea ex interuallo iurauit se ratum habiturum ⁊ non contrauenturum.nunquid confirmabit̃ vt teneat precedens contractus:ꝗ̃uis a principio nullus fuerit ipso iure? Rñ. vtiqꝫ arg.ff.de iudi.licet.arg.contra insti.de aucto.tu.§.vlt.item quia ⁊ maior factus ratum habens etiam sine iuramento confirmat eandẽ venditionẽ: ꝗ̃uis ipso iure nulla fuerit. vt.C.si maior fa.ra.ha.vel non.l.j.⁊.ij.⁊ arg.ff.quorũ lega. l.j.§.prodest. Item quero an lex ista locum habeat in stipulatione vel in renunciatione? Videt̃ ꝙ non:qꝛ contractus proprie is est qui vltro citroqꝫ dantem ⁊ accipientem obligat.vt.ff.de ver.sig.l.labeo.ij.minor aũt qui promittit non se alij sed alium sibi obligat. Itẽ minor qui renunciat non contrahit:sed potius distrahit:vt alibi dicitur in soluto debito.vt insti.qui.mo.re contrahi.obliga.§.is quoqꝫ.in fine. Sed contra puto scꝫ vt hoc nomen contractus accipiatur pro omni obligatione:ad exemplum eius quod dicitur in edicto pretoris.vt.ff.de mino.ait pretor.in prin.⁊ arg.ff.de his que in frau.credito.l.j.§.ait.et.ff.de iudi.omnem.et.ff. qui.ex cau.in pos.ea.l.vlt.Quid si iurauit se non venturũ contra cõscientiã vel ꝯtra confessionẽ vel arbitriũ? Rñ. vtiqꝫ ⁊ tunc tenet.nam in iudicio quasi contrahitur.vt.ff.de pecu.l.iij.§.idem scribit.et maior etiam si tale pactum fecisset non veniret contra appellando.vt.ff.q̃.app. li.vel non. l.ij.immo contra puto ꝙ saltẽ appellare possit:qꝛ non est de iure communi. nã iurando solum perdit priuilegiũ etatis.vt.s̃.dixi.sed nunquid ⁊ tunc in aliquo tenebit sententia:cum curator ibi non affuerit? Rñ.idem:vt no.s̃.in.vij. quest.Quid si iurauit quis se non venturum contra testamentum? Distingue vtrum proprium an alienum.si cõtra proprium non tenet: quia testamenti factio iuris publici est.vt.ff.de testa. l.iij.quod autem iuris publici est pactis priuatorũ nõ põt tolli.vt.ff.de pac.ius publicũ. nec etiam

Contract⁹ noie oĩs obligatio cõtinetur.

cōtractibus[a] rerum[b] suarum[c] nō retractādis/inuiolabiliter[d] custodiantur. Per vim autem et iustum[e] metum etiam a maioribus[f] (maxime ne querimoniam[g] maleficiorum commissorum faciāt) extorta[h]/nullius esse momēti iubemus.

per pactum potest aliquis maior libertatē testamenti faciēdi sibi auferre.vt.C.de pac.l.pactū qd do.et.ff.ꝓ socio.l.cum duobus.§.idem rn̄.si autem contra alienū distingue vtrum potuit tenere pactum de iure communi ſm distinctionem no.C.de pac.l.vlt.quo casu preiudicatur ei.nā testamētum connumerat inter cōtractus. vt.ff.de duo.reis. eadē. an nō: in quo casu cōtrauenit de iure cōi: vt al's. s̄.nota. in xij.q̄st. Quid si filiusfa.minor renunciauit macedoniano et iurauit? Rn̄.nō tenet:qꝛ nec maior renūciare potuisset cum non sit fauore ei9 inductū/sed odio creditorū.vt.ff.de cōdi.inde.qui exceptionē.sic em̄ dareꝶ materia peccandi qd est ꝯ publicā vtilitatem.vt.ff.ad macedo.l.j.in prin.ꝛ insti.qd cū eo.in pn̄. Quid si mulier minor renūciauit vellei.et iurauerit? Rn̄. tenet:nā si maior renūciasset cū sit eius fauore inductum teneret:vt in predicta.l.q̄ exceptionē.et.ff. advellei.l.vlti.§.pe.et.C.qn̄ mu.of.tu.fun.l.vl.Quid si minor sit ꝯfessus se pecuniā accepisse mutuo et renūciauerit exceptioni nō numerate pecunie ꝛ iurauerit se nō venturū contra? Rn̄. nō poterit aliquo modo venire contra ſm eos qui dicunt maiorē renūciantē nullo modo debere admitti ꝯ.vel ſm nos dabiꝶ ei exceptio doli.et ita in hoc grauabitur vt tunc ꝓbet nō nūeratā pecuniā:sicut al's diximus in maiore renūciante vt in sum.de non nu.pe.Quid si minor donauerit causa mortis ꝛ iurauerit se nullo tēpore reuocaturū? Rn̄.tenet nec reuocat:nā minor etiā de iure cōi potuit donare:qꝛ et testari pōt.vt.ff. de dona. cau. mor. tam his.et insti.quib.ex cau.ma.non pos.§.penul. nam et maior potuisset renūciare iuri reuocāde donationis:cum hoc sit ei9 fauore inductū vt censeatur priuati iuris:licet aliud sit in testamenti factione.vt.s̄.not.vnde et filiusfa. donare pōt causa mortis patre consentiente: sed testari non potest. vt in predicta.l.tam his.et.C.de testa.l.nemo.Quid si donauerit simpliciter et iurauerit? Uidetur forte ꝙ non teneat:qꝛ etiā decreti auctoritate facta ipso iure non valet vt.C.si ma.fa.ra.ha.l.vlti.§.fi.Sed cōtra puto cum representeꝶ maior ꝓpter iuramentū.vt.s̄.no.nam si maior factus donasset nō repeteret.nec obstat ꝙ hoc non potest facere decreti interpositio: qꝛ illa nō tollit restitutionem.vt C.de pre.mino.l.siquidē.iuramentū tn̄ tollit vt hic.Quid si minor iurauerit transactionem:venditionem vel alium ꝯtractū similē firmū habere.nūq̄d si de facto ꝯuenerit ꝛ dederat infamabiꝶ:ꝛ al's penas subibit q̄ ꝯtineꝶ.C.de trans. si q̄s maior. Rn̄.nō infamabiꝶ ꝛ si penas alias subeat.vt arg.ff.de his q̄ no.infa.l.vl.q̄nimo videꝶ ꝙ nec alias subeat penas nisi q̄s subiret maior q̄ non iurasset.cum sacramentum nichil aliud operetur nisi vt maiorē eū rephtet. Uel qd veri9 est dic ꝙ oēs penas p̄dictas subire cogeꝶ:qꝛ ꝯstat ꝯctū tenere.vn̄ si ꝯfaciat puniꝶ sicut quis maior qui iurauit/cū in delictꝫ nullo etatis auxilio debeat ei succurri.vt.C.si aduer.deli.l.j.et.ff.de mi.auxiliū.§.in delictꝫ.q̄d si filiusfa.mior iurauit p̄ri ꝯhēdo:forte cū eo cum renūciauerit bonis mr̄nis:sicut plerıq͡ꝫ faciūt? Rn̄.non valet.nam stipl'o inter maiores ꝯcta eū parētib9 in quorū ꝑtāte sunt inutilis est.vt insti.de inuti.sti.§.itē inutilis.Quid si pater diuisit bona sua inter filios emācipatos ꝛ iurauerit:nunq̄d poterit venire ꝯ? Rn̄.vtiq͡ꝫ:tū qꝛ nulla fuit ꝯcta obligatio.nec fuisset etiā si maior esset:tū qꝛ liberū debuit habere commutādi arbitrium: q̄q͡ꝫ hoc fallat in casu fauore

Renunciare p̄t q̄s iuri in sui fauorē introducto.

matrimonij:qꝛ dotē quā dedit pro filia sua priori viro nō potest diminuere nisi postea clade aliqua superueniente. vt.C.de rei vxo.ac.auꝶ.sed q̄uis. sed contra videtur cum talis diuisio fiat inter filios animo donandi: et donatio inter eos nitatur viribus.vt.C.de inoffi.do.l.ij.

b Rerum.s. corporalium et incorporalium.itē mobiliū et imobiliū. rei em̄ appellatio gn̄alis est. vt.ff.si cer.pe.l.j.ꝛ de ꝟb.sig. l. rei appellatio.et insti.de re.corpo.et incorpora.per totū.Accur.

c Suarū.i.ꝓpriarū.sed q̄d si cōmuniū? Rn̄.idē qꝛ verbū suū ad vtrūq͡ꝫ ꝑtinet.vt.ff.de ꝟb.sig.verbū suū.et de lega.iij.si q̄s suos.Quid si sup rebus alienis cōtraxit: puta qꝛ rem alienā vēdidit et iurauit? Rn̄.q̄stonē p̄sentem ad id nō respicere:cū hic tm̄ de rebus suis loquaꝶ. q̄d ergo?stabo legi veteri vt dicā ipso iure nō valere.vt.ff.de re.eo.qui sub tu.l.magis.§.j.vel dic ꝙ teneat sicut a quouis maiore al's facta.vt.ff.de ꝯhen.emp.l.rē alienā.ꝛ quod dicit rerū suarū:large accipiaꝶ.q.d.sup cōtractib9 suis ꝛc.

d Inuiolabiliter.i.incorruptibiliter.i.sine violatiōe vel corruptione aliqua et q̄tum ad agēdū et quantum ad excipiendū. et q̄tum ad dominiū transferendum ꝛ accipiēdū.ar.ff.de acq.re.do.statuas.ꝛ fami.her.iter coh̄redes.§.j

e Iustum metū.qꝛ si vanus fuisset timor ꝯ esset.vt.ff. quod me.cau.metum.et.l.metum autem.§.j.

f A maiorib9.maxīe si maiores.i. potentiores vim vel metū intulerāt ne maleficiorū cōmissorū extorta ꝛc.Uł p̄t legi ſm aliā lr̄am aliter:ꝑ vi aūt et iustū metū ēt a maioribus:maxīe ne q̄rimonia maleficiorū cōmissorū fieret.

g Querimoniā.etiam si nulla facta vel deposita fuerit q̄rimonia de maleficio cōmisso nullius momēti sit et ipso iure non valeat.Sed in isto nunq̄d ꝑ hoc dices ꝙ edictū qd metus cā sublatū sit et q̄ ad actionē et quo ad exceptionē ex eo inductā.vt.ff.qd me.cau. metū.§. sed qd.et.§.iulianus.et.§.volenti.et §.ex hoc edicto.cū videaꝶ ꝑ.l istā ꝙ ꝯctus ꝑ metū initus ipso iure sit nullus quē ꝯstat ꝑ leges veteres tenere.vt.ff.qd me.cā.l.si mulier.et.l.pe.ꝛ ān̄pe. et.C.de inu.sti.dolo. Rn̄.minime.nā qd dicit nullius esse momēti.subaudi q̄tū ad effectū.sic et al's accipiunꝶ hec ꝟba.ff.qd me.cā.l.q̄ in carcerē.Sꝫ hec rn̄sio nō placet propter ꝟba p̄cedētia ne q̄rimoniā maleficiorū cōmis.extor.ꝛc.et ꝙ hec ꝟba sint posita ꝓprie hoc significant:vt qd fit ipso iure sit nullū.vt.ff.de ꝟb.ob.l.gn̄aliter. et.C. de legi. et cōsti.l.nō dubiū.in fi. Dic ergo hoc esse referendum ad sacramēta tm̄ ꝑ vim extorta de quibus.s̄.dixerat. qd probat etiā verbū aduersatiue positū propter precedēs verbum sponte.Sed in isto quare magis tollitur iuramentū ipso iure q̄ꝫ cōtractus? Rn̄.qꝛ effectus iuramenti debilior est:ex eo em̄ nulla induciꝶ obligatio: sed robur quoddam qd prestat contractui cui accedit.s.ꝙ possit efficaciter conueniri qui al's non poterat auxilio restitutionis obstante si sponte interponatur.hic ergo effectus quasi debilior tollitur vi vel metu illato.quod non est in effectu qui ex contractu inducitur quasi fortior:quia in eo inducitur vltro citroq͡ꝫ obligatio.vt.ff.de verbo. sig.l. labeo. et supradictam lecturā lego ſm litteram talem quam habebā: ꝑ vim autem et metū iustum:subaudi sacramenta interposita scilicet a puberibus de quibus dictum est.Accur.

h Extorta.hoc est dicere hoc qd dictū est.s̄.verū est in iuramētis a puberibus sponte extortis, nam iuramenta

De allodiis.

Ad hoc q̃ allodiũ suuz vendiderit districtũ et iurisditõez impatoris vẽdere nõ presumat: ⁊ si fiat non valet.

Si vero contigerit allodiũ aliqð etiã ĩfeudatũ ꝯferri eccl'ie vł ꝓ oblatione fideliũ/ vel per emptiõis ⁊ vẽditiõis alterius ve hmõi ꝯtractũ/ infeudatus nisi per gratiã ecclesie tãq̃ꝫ de nouo reciperet feudum quod habebat retinere non poterit[a].

Ut aũt equitas que in paribus causis paria iura desiderat[b] ꝑ vniuersitatem toti⁹ imperij seruetur: firmiter statuimus tam in italia q̃ꝫ in alamania: vt q̊cunq̃ꝫ indicta publica expeditione romã ad suscipiẽdã imperij coronã regem: aut sub rege dñm suũ non adiuuauerit: aut eundo cũ ipo[c]/aut ꝑ quãtitate feudi stipendia[d] militie ꝑsoluẽdo (si de vocatiõe legitima[e] a dño suo cõuinci ꝑ cõpares suos[f] poterit) feudũ perdat[g]: et dominus in suos vsus illud habeat redigendi liberã facultatem[h].

Extorta iuramẽta ꝑ vim aut metum non valent.

extorta per vim vel metũ nedũ ab eis: sed etiam a maioribus .xxv. an. nullius momenti sunt ipso iure: maxime si fuerint super eo exposita: nec deponat querimonia maleficiorũ commissorũ. et merito dixit maxime. quia reipublice interest ne maleficia remaneant impunita. vt. ff. ad. l. aquil. ita vulneratus. cum cõcordãtijs ibi positis.

De allodiis.

A Dh. nõ poterit. et no. h casum quem in summa not. s. q̧ vasallus amittit feudũ sine culpa sua. sicut ⁊ al's q̃s amittit feudũ non sua culpa/sed propter culpã alterius. vt. s. in qui. cau. feu. amit. §. deniq̃ꝫ. et s. si vasall⁹ feudo ꝓuet cui defe. c. j. sed nunq̃d in isto casu tenebit̃ ei ad interesse dñs. s. vt vel ei prestet estimationẽ vel aliud sibi det feudũ eiusdez quãtitatis et bonitatis? Rñ. puto q̧ sic tanq̃ꝫ si eum inuestiuisset de re aliena. vt. s. si de feu. va. interpel. fue. c. negocium. et. s. de inuest. re. alie. c. cũ de re. cũ em̃ impator per hãc. l. illud bñficiũ ei nõ abstulit: merito in veteri cõsuetudine relictũ intelligit̃. arg. C. de ap. l. precipimus. in fi.

Alteri⁹ culpa qñq̃ꝫ nocet.

b Desiderat. sicut al's dicit̃ q̧ ratio equitatis diuersas species actionum non excludit: ex quo ex similibus negocijs descendunt. C. de consti. pecu. l. vlti.

c Cum ipso. vel aliũ pro eo dño acceptabilem mittendo. vt. j. l. proxi. §. firmiter etiam statuimus.

d Stipẽdia. q̃ al's dicunt̃ ostenditie in lõbar. s. xij. denarios in modio. in alamania tertiã partẽ fructuũ feudi eiusdem anni quo expeditio indicta est siue quo fit exercitus et hoc ẜm corradum. vt. s. de ca. cor. §. sit'r in ostẽditijs. ẜm ꝓo feð. impatorẽ dimidiũ reddit⁹ feudi vni⁹ anni tã in alamania/q̃ꝫ in lõbardia. vt. j. l. ꝓxi. §. firmiter etiã statuimus

e Legitima. i. ꝑ se. vel per ꝓcuratorẽ suũ facta presentibus alijs paribus forte duobus vel tribus. debebit em̃ dñs eũ in ꝓpria ꝑsona vocare vel mittere procuratorem suũ ad eũ et dꝫ habere secũ duos vel tres de paribus pro testib⁹ vt veniat secũ in expeditione romana cũ imperatore siue rege. ⁊ tũc erit legitima vocatio. et hoc est qð seq̃tur cõuinci ꝑ cõpares suos ⁊c. et ita notabis h ẜm hoc q̧ ista vocatio dꝫ fieri corã parib⁹ ad hoc vt legitiã sit: sicut al's dꝫ fieri noua inuestitura corã parib⁹ ad hoc vt legitime fiat. vt. s. q̃ testes sunt necessarij ad ꝓbandũ nouã inuesti. c. j. ⁊. c. se. vel intelligas hãc legitimã esse vocationẽ si dñs eã rite fecerit vt dixi corã parib⁹ spacio cõpetẽti inter vnam vocationẽ et aliã forte. vij. vel. x. dierũ spacio interposito. sicut al's fieri dꝫ citatio qñ dñs vult controuersiam facere vasallo vel ecõtra. vt. s. de milite vasallo qui cõtumax est c. dñs vocat militẽ. Uel etiã dicas q̧ tunc erit legitima si dñs eũ vocauerit ꝑ cõpares ipsius vasalli: puta quia dñs mitteret ad eũ duos vel tres de vasallis suis qui dicũtur compares vasallo quem vocat quasi simul cum eo pares scilicet vt debeat ire cum eo dño in expeditionẽ regis. et ẜm hoc ita construe. si de vocatione sua legitima per cõpares suos subaudi facta a domino suo conuinci ⁊c. ⁊ ẜm hunc intellectum dices q̧ sufficit si probet etiam per alios ita factam fuisse vocationem. prima tamẽ expositio vel etiam secunda melior videtur.

f Per cõpares suos. sed q̃d si non habuerit ꝯpares? Rñ. forte tũc sufficiet si etiam ꝑ extraneos tunc probetur: sicut etiam al's dicitur de noua inuestitura que põt fieri coram extraneis testib⁹ si dñs non habet pares. vt. s. q̃ testes sunt necessarij ad probandum no. inue. c. j. et. c. seq. sicut ⁊ al's ꝓpter inopiã probationũ tales admittuntur qui al's repellerentur. vt. C. de here. et ma. l. quoniam. et de re pu. consensu. et. ff. de testi. l. serui respõso.

Probationum inopia testes admittũtur q̊ al's repellerẽtur.

g Perdat. et ita no. hic aliã ingratitudinẽ ꝑ quã vasallus feudũ amittit et ad dñm libere reuertit̃. hoc idem habes. j. l. ꝓx. §. firmiter etiam statuim⁹. et ẜm q̧ has ⁊ alias ingratitudines plene no. in summa.

h Facultatem. sed nũquid hoc intelligit̃ siue fuerit paternum feudum siue nouum: ita vt non solũ filius/ sꝫ etiã agnati excludant̃ a domino? Rñ. forte sic cum et indistincte hoc dicatur. Cum em̃ lex non distinguit nec nos distinguere debemus. vt. ff. de offi. presi. l. iij. et de publi. l. de precio. Item nonne hic talis est iniuria que respicit dominũ cum eum contẽnit q̧ secũ nõ vadit sicut debet: ergo debet oĩno ad eum pertinere feudũ vt hanc habeat sue iniurie vltionem. vt. s. in qui. cau. feu. amit. §. deniq̃ꝫ. immo quod plus est respicit ipm imperatorẽ cũ eum teneatur adiuuare in ipsa expeditione: vel dominũ suum. ⁊ hoc est qð. s. dicit regem aut sub rege ⁊c. cum etiam per hoc q̧ non vadit in dicta expeditione: vel aliũ nõ mittit vt dictũ est: vel stipendiũ militie non soluit/minuatur vtilitas imperij: et vires eius attenuant̃. et hoc est de quo lotharius in. l. sua conqueritur. s. l. proxima imperialis. quasi circa medium et circa finem. Uel dicas q̧ hic dicitur tantũ de nouo feudo vel etiam de veteri ad qð non veniunt agnati cum eos non habeat vasallus: licet em̃ hic non distinguatur: nos tamen in isto casu debemus distinguere. et ẜm determinationẽ veteris consuetudinis intelligere. s. vt licet vasallus delinquat in isto casu: ⁊ si ad filiũ non veniat: ad agnatos tamẽ si hꝫ ꝑueniet. et hoc est qð dr. s. si vas. fe. pri. cui defe. c. j. ibi licet ad agnatũ qñq̃ꝫ ꝑtineat ⁊c. et ita intelligi debet qð legit̃. s. in q̃. cau. feu. amit. §. deniq̃ꝫ. s. vt ibi loquit̃ de nouo feudo. lꝫ et fit h a lege omissum: tñ nõ dꝫ omitti a religione iudicãtis. vt. ff. de testi. l. q̃sitũ. et de spon. oẜo. qð em̃ hac. l. noua nõ est spãliter dictũ: hoc veteri ꝯsuetudini relictũ intelligi dꝫ. vt argu. C. de ap. ꝓcipimus. in fi. Prior.

De ꝓhibita feudi alienatione per federicum.

Hic alienatio feudi contra hanc legē facta etiā antiqua [illegible] bone fidei emptori preciū restituit: et tabellio q̄ instrumētū tale scribet cū infamia priuabitur officio et manum amittet. Bal.

Federicus dei gratia romanorū imperator et sempꝛ aug. Imperialē decet solertiā ita rei publi. curā gerere / et subiectorū cōmoda inuestigare: vt regni vtilitas incorrupta persistat: ⁊ singulorū stat⁹ iugiter seruetur illesus. quapropter dum ex predecessorum nostrorū more vniuersalis curie rōchalie pro tribunali sederemus: a principib⁹ italicis tam rectoribus ecclesiarū: q̄ȝ alijs fidelibus regni / nō modicas accepim⁹ q̄relas. ꝙ bñficia eorꝝ ⁊ feu. q̄ vas. ab eis retinebāt sine dñorū licētia pignori obligauerāt: ⁊ quadam collusione noīe libelli vendiderāt: vnde debita seruitia amittebant: et honor imperij ⁊ nr̄e felicis expeditiōis cōplementū minuebat. Habito ergo cōsilio episcoporꝝ / ducū / marchionū et comitum / simul etiā et palatinorū iudicū ⁊ aliorū procerū: hac edictali deo ꝓpicio perpetuo valitura lege sancimus: vt nulli liceat feudum totū vel partē aliquā vēdere vel pignorare[a] / vel q̄cunq̄ȝ modo distrahere seu alienare[b]: vel ꝓ aīa iudicare sine ꝑmissione[c] illius dñi ad quē feudū spectare dinoscit. vñ imꝑator lotharius tm̄ in futuro ꝓcauens ne fieret legē promulgauit. Nos autē ad pleniorem regni vtilitatem prouidentes nō solū in posterum: sed etiam huiusmodi alienatiōes illicitas hactenus perpetratas hac presenti sanctione cassamus / et in irritum deducimus: nullius temporis prescriptione[d] impediente. q꞉ qđ ab initio de iure non valuit / tractu tēporis conualescere[e] nō debȝ: † emptori bone fidei ex empto actione[f] de precio cōtra vēditorē cōpetente. Callidis insuꝑ machinationibus quorūdā obuiātes: qui ꝓcio accepto quasi sub colore

tn̄ intellect⁹ verior videt ꝑ rōnē q̄ assignat. s. in q̄. cau. feu. amit. §. deniq̄ȝ. cū ibi videat etiā de ꝓꝛno feudo loqui.

De prohibita feudi alienatione per federicum.

a Imperialem. vel pignorare. ꝓhibet ꝙ hic expressim pignoris obligatio de feudo in totum vel in partē aliquam sicut ꝓxi. dixi totum vel partē aliquā ⁊c. qđ est ꝯ ꝓy. qui contrariū notauit. s. de alie. feu. c. j. sed nunq̄d poterit dñs proprietatē feudi obligare sine consensu vasalli? Rñ. lex corra. non dicit ꝙ possit obligare vel nō. sȝ dicit ꝙ dñs non pōt inde facere cābium vel ꝓcariū siue libellū. vt in lōbar. de bene. et ti. l. vlti. §. fi. ⁊. s. de suc. feu. l. mulier. ar. tn̄ est ꝙ possit obligare. vt. C. de vsufr. l. ij. ⁊. ff. de pig. ac. l. tutor. i fi.

b Seu alienare. si aūt alienauerit deide redemit arg. est ꝙ nō amittat. ff. de ali. iudi. mu. cā fa. l. ex hoc §. si q̄s. ⁊. ff. q̄. mo. pig. vel hypo. sol. sicut. arg. cōtra. ff. depo. l. j. §. si rē. immo casus expressus est. s. ti. q̄d iuris sit si vasallus post alienationem feudi illud recuperet. c. ꝓterea. Quid si vasallus legauerit feudū extraneo prorsus. vel extraneū de feudo heredem instituit nullis agnatis vel descendentibus relictis? Rñ. nō videt alienatū vt sic dñs eū inuestire cogat. vt argu. ff. de ali. iudi. mu. ex hoc §. sed heredē. et de leg. iij. l. pf. §. iulian⁹. sed q̄stioni huic accedit et illa an per alium liceat feudo seruire. michi tn̄ videt ꝙ nullo mō cogi debeat dñs eū inuestire: q꞉ nō tenuit legatum vel heredis instō in feudo facta: nec enim valet ordinatio defuncti in feudo facta. vt. s. de suc. feu. in prin. et. s. qualiter olim po. feu. alienari §. donare. Sed nōne vasall⁹ pōt feudū in dotē dare ꝓ filia sua. arg. est ꝙ possit. C. de natu. libe. l. iij. in fi. et. ff. si q̄d in frau. pa. l. j. §. sed et si. et. ff. qui. mo. pig. vel hy. sol. sicut §. quod si in dotem. casus tamen est expressus ꝙ non potest. vt. s. qualiter olim pote. feu. alienari §. donare. Sed nunquid poterit in emphiteosim perpetuā dare? Rñ. forte nō: cū emphiteosis perpetua nō procul ab alienatione distet. vt in aut. de non alie. aut permutā. eccle. rebus §. nos igit. et §. alienatiōis. col. ij.

Feudo an possim per aliū seruire.

c Sine ꝑmissione. qđ si dñs permisit vendere amico et vasallus postea vendidit aliȷ. arg. est ꝙ non possit. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. sicut re. §. illud.

d Prescriptione. q̄cq̄d suꝑ facto prescriptiōis notatum est. s. de capi. cor. c. j. hic repetas.

e Conualescere. no. ꝙ ex tpīs diuturnitate non cōualescit qđ ante iualidū fuit: sicut ⁊ al's i aut. vt nul. iudi. §. nulli. et. C. de pac. l. si certis. ⁊. ff. fami. her. l. q̄dā. argu. ꝯria sunt C. de postu. l. iij. et C. de ꝯtrac. iudi. l. ij. et. C. si maior fa. ra. ha. l. j. et. ij. ⁊ in sum. vt i li. py. tertio quaterno. vltima charta. qm̄. s. diximus qđ ab initio validum ⁊c. et ru. ꝯtraria sequēti

Inualidū tpīs diuturnitate nō cōualescit.

f Ex empto actione. q. d. si fuerit malefidei emptor nō possit preciū repetere. ⁊ hoc iō q꞉ sciēs rē alienā emit. vt. C. de euic. si fūdū. qđ verū puto. q꞉ cū bōe fidei emptori ꝑmisit ꝓciū repetere: malefi. emptori videt ꝓhibuisse. ar. ad hoc. C. de pac. cōuen. tā suꝑ do. l. vl. ⁊. ff. de cōpen. l. labeo. imo nec vēditor eū retinebit sed eo carebit. vt s. in ꝯsti. lotha. circa finē. et applicabit fisco q̄ successor est male acq̄sitorꝝ. vt ff. de iur. fis. l. luci⁹. nec puto ꝙ emptori malefi. det repetitio ꝓcij etiā si cautū sit ei de euictione: cū contra. l. istam sciens fecerit: vt aliud sit in re simpliciter alienata. fm̄ qđ dicit in. d. l. si fundū. de euic. et. C. cō. vtri. iu. si fratres. rem eīn alienā quē vēdere posse nulla dubitatio est. vt. ff. de cōtrahē. emp. et ven. l. rē alienā. et hoc forte ideo vt aliquam penā sustineat de tali illicito cōtractu ab eo sciēter facto. sicut et notarius q̄ in plus punitur cum officium ⁊ manū amittat cū infamia. vt. j. sequitur §. scriba vero ⁊c. sic ergo emptor bonefidei repetet preciū. et hoc verum est etiā si actū fuerit inter eos ne aliq̄d euictionis nomine prestaretur. vt. ff. de ac. emp. et ven. l. ex empto §. fi. Sed nunquid ad interesse posset agere si vellet preciū dimittere? et quare non cum hoc non ꝓhibeat: vt. C. de euic. empti actio. et aget actione ex empto vt ibidē dr. et. ff. de euic. venditor. hois. nisi forte velles dicere ꝯtrariū ꝙ vēditio nulla sit.

† Facit ad hoc C. de pac. l. si certis an. ⁊. ff. de re. iur. qđ ab initio.

Fiscus est successor male acquisitorꝝ.

inuestiture quam sibi licere[a] dicunt fe. vendūt/ et in alios trāsferunt. ne tale figmentum vel aliud vlterius in fraudē huius nostre cōstitutionis excogitetur modis omnibus prohibemus (pena auctoritate nostra iminēte) vt vēditor et emptor qui tam illicitas alienationes reperti fuerint contraxisse: feudum amittant[b]: et ad dominū libere reuertatur[c]. Scriba vero q̄ hoc instr̄m sciēs ɔscripserit/ post amissionē officij cū infamie periculo manū[d] amittat.

¶ Preterea si q̄s infeudatus maior. xiiij. annis[e] sua incuria vel negligētia[f] p annum et diē steterit q̄ feudi iuestiturā a p̄prio dño nō petierit[g]: trāsacto hoc spacio feudum amittat: et feudū ad dominū redeat.

¶ Si vasallus legitime etatis nō fuerit cū dño in expeditiōe vel ibi nō miserit aliū p se dño acceptabilē vel non solverit dño dimidiā partē reddit⁹ feudi vnius anni / feu. amittit. B.

¶ Firmiter etiā statuim⁹ tā in italia q̄ȝ in alamania vt q̄cūq; indicta publica expeditione vocatus a dño suo in eadē expeditione spacio cōpetenti[h] temere venire supersederit/ vel alium[i] pro se dño acceptabilē mittere cōtempserit/ vel dimidium[k] reddit⁹ feudi vnius anni domino non subministrauerit: feudū quod ab ep̄o vel alio dño habuit amittat: et dn̄s feudi in vsus suos illud redigendi modis omnibus habeat facultatē. ¶ Preterea ducat⁹/ marchia/ comitatus/ decetero nō diuidatur: aliud autē feudū si cōsortes voluerint diuidatur: ita vt omnes q̄ partē feudi habent iam diuisi vel diuidendi fidelitatē faciant: ita tñ vt vasallus p vno feudo plures dominos[l] habere nō ɔpellatur[m]: nec dn̄s feudū sine voluntate vasalli ad alium transferat[n].

¶ Si filius vasalli offendit dominū patre inuito nec pater a dño req[illegible]situs [illegible] eum ducere ad satisfaciendū dño aut filiū a se separare: alioqn priuabit feudo. Si autē pater vult eū ducere filius autē contēnit: p̄ patris morte filius nō succedit in feudo nisi prius dño satisfecerit. B.

a ¶ Sibi licere. q̄uis licebit si non vendāt. sed vere in feudū dādo inuestiturā faciāt. vt. J. ti. j. § illud quoq;. ar. C. māda. p diuersas. § fi. et. l. vlti. vel forsan q̄ prohibuit alienari per hoc et in feudū dari. argu. C. de re. alie. nō alie. l. fina. de hac autem materia dices fm̄ quod notaui. s̄. de capi. cor. c. j.

b ¶ Amittant. in totū si totū alienauerūt. alioqn p ea parte dūtaxat p q̄ alienatum fuit. vt s̄. de vas. q̄ cōtra cōsti. lotha. bñ. alie. c. j. Sed nūq̄d al's poterit vasall⁹ domino inuito renūciare feudo: Videtur q̄ sic. arg. ff. de ope. liber. iterdū. ecōtra videt̄ q̄ nō possit sicut nec eo inuito dn̄s ei auferre pōt: nā cū vtriusq; gr̄a dat̄. s. dñi vt seruitium vasalli habeat. Itē vasalli vt fructus feudi habeat: nō p̄t altero inuito tali pacto renunciare. ar. C. de ac. et obli. l. sicut. et. ff. de vsufru. sed cū fructus. in p̄n. et. l. p̄dicta interdū. R̄n. q̄ nō sola. renūciatio/ sed causa eum soluit. sed dicitur expressim de ɔsuetudine q̄ pōt. vt. s̄. de vasal. q̄ cōtra cōsti. lotha. bene. alie. c. j..

c ¶ Reuertat̄. ipso iure vt puto ɔ̄tra tū ad vasallū q̄ id alienauit et tradidit: cū alienatione facta statim sit dño aptū. vt. s̄. ti. q̄d iuris sit si post alienationē feu. va. id re. c. p̄terea. in fi. ɔ̄tra tū ṽo ad emptorē non puto nisi per sententiā: cum al's non posset agere de euictione cōtra venditorē cū sit bonefidei emptor. vt. ff. de euic. l. j. et. C. de euic. l. si fundū. idem etiā intelligo de vasallo si committat feloniam p quā feudū amittere debeat: q̄ eum adhuc habeat. s. vt tm̄ ipsum per sententiam amittere debeat. nec em̄ dȝ vasallus feudum amittere sine certa et cōuicta culpa laudanda per iudiciū pariū suorū. vt in lōbar. de bñ. et. t. tri. l. fi. et. s̄. de feu. sine culpa nō amit. c. j. et. s̄. q̄ tpe mil. inue. petere de. c. iij.

d ¶ Manū amittat. nā et al's punitur pena irreuocabilis exilij. vt. C. de sacrosan. eccle. iubemus. § penul. in fi.

e ¶ Annis. q̄ forte restituet̄ in integrū si fuerit mior. xxv. an. cū hoc ipso lesus sit q̄ infra id tēpus nō petijt.

f ¶ Negligētia. nisi iusta de cā staret. tūc em̄ sec⁹ esset: que aūt sit iusta cā p̄pter quā posset stare de. s̄. quo tempe miles inuesti. pete. debe. c. j. et que ibi notantur hic repetas.

g ¶ Petierit. pollicendo fidelitatem. vt. s̄. de capi. cor. c. j. et. s̄. in q̄. cau. feu. amit. c. j. et q̄ ibi notant̄ hic repetas.

h ¶ Cōpetenti. puta forte q̄ dinumerabuntur ei vicena milia passuū per singulos dies donec fuerit in exercitu preter eum diem quo vocatus fuit vt iret. et preter eum diem quo se debet rep̄sentare. et hoc ad exemplū eius q̄ p̄misit se staturum in iudicio. vt ff. si q̄s cau. l. j.

i ¶ Alium pro se. notare potes hic argu. q̄ vasall⁹ potest feudo suire p substitutam personā dum tñ sit dño acceptabilis sȝ q̄d hic dicit. hoc idem notat̄. s̄. si de feu. cōtro. fue. c. si quis decesserit. et puto q̄ acceptabilis debet esse dño si persona eq̄ bonū vt ip̄e est vas. ei mittit. arg. s̄. de. l. cor. c. ex eadē lege. et. s̄. titu. si de feu. cōtro. fue. l. si q̄s decesserit.

Seruire vasallus feudo per substitutū pōt.

k ¶ Dimidium. aliter obseruat̄ p corradū in lombardia. et aliter in alamania. vt. s̄. de capi. cor. c. similiter in ostēditijs. Ac.

l ¶ Plures domi nos. argu. contra ff. de vsufruc. si cuius. q̄ ibi plurib⁹ dn̄is fructuarius satisdare debet. vt C. d̄ ser. et aq̄. aquā.

m ¶ Compellat̄. sed cui dabitur electio. vtrum ipsis dn̄is: an vasallo: R̄n. videtur q̄ vasallo debeat dari. s. vt eligat quem voluerit ex dominis. argu. ff. de iure do. l. plerūq;. § vlti.

n ¶ Ad aliū trāsferat. s. iure cōsuetudinario ad minorem dn̄m: sed ad maiorē pōt q̄ tūc nō ledit̄ vasall⁹: nisi sit priuat⁹ forte. vt arg. C. de fun. limitro. l. ij. lib. xi. Vel dicas q̄ ad minorē dn̄m pōt transferre nō ad maiorē. ar. ff. de alie. iudi. mu. l. j. et. iij. et. C. ne lice. po. l. ij. Vel dicas q̄ ad oēs trāsire pōt. arg. C. de ɔ̄hen. emp. et vēdi. l. dudū. et. ff. si q̄s a parē. ma. fue. l. ij. et vlti. et hic subau. ius vas: Vel nō pōt transferre oīno: sed retinēdo directū dn̄ium pōt. arg. ff. de offi. pre. l. pe. Vel localis est: q̄d non placet. C. de no. codi. cōponē. l. j. in fi. sc̄ de cōsti. Vel dic referre vtrū totā curiā vēdat vel tm̄ feudū vni⁹ vasalli. in primo casu potest. q̄ q̄dā per se nō trāseunt que cū vniuersitate transeūt. ff. de acq̄. re. domi. l. q̄dā. et argu. ff. de ɔ̄trahen. emp. l. in modicis. verūtamē hoc satis videt̄ determinari. s̄. de lc. corra. § ex eadē, l. q̄d si vasallus decesserit relictis duobus fi:

x. §. preterea. in fine. vi. Rolandi a valle; in consi. 1. nu 34 & 81. cū plurib⁹ sequentib⁹.

lijs quorum vnus vtilis est ad seruiendum: alter inutilis: nunquid tantum vtilis succedet cū ꝛ dominus in hoc consentiat? Respon. hec questio est disputabilis ſm corradum quidam tamen dixerunt ꝙ succedet. et quidam non: vt. s. ti. an mu. et al's imperfec. c. nullus.

¶ Insup si filius vasalli dñm offenderit[a] / pater a dño requisitus deducat filium ad satisfaciendum domino: vel a se filium separet: alioquin feudo priuetur[b]. Si autem pater vult eum deducere vt satisfaciat et filius contemnit: patre mortuo in feudum non succedit[c]: nisi prius satisfecerit domino. pariq; modo vasallus pro omnibus suis domesticis[d] faciat.

¶ Illud quoq; precipimus vt si vasallus de feudo suo alium vasallū[e] habuerit: ꝛ vasall' vasalli dominū domini sui offenderit (nisi pro seruitio alterius domini sui hoc fecerit quem sine fraude ante habuerit) feudo suo priuetur[f]: et ad dominum suum a quo ipse tenebat reuertatur: nisi requisitus[g] ab eo paratus fuerit satisfacere maiori dño quē offenderit. ꝛ nisi vasallus ideq; dñs a dño suo requisitus eum qui maiorem dominum offenderit requirat vt satisfaciat / suum feudum amittit.

¶ Preterea si iter duos[h] vasallos de feudo sit ꝯtrouersia / dñi sit cognitio[i] ꝛ p eū cōtrouersia termiet. si ꝟo iter dñz ꝛ vasallū lis oriat: p pares[k] curie a dño sub fidelitatꝫ debito cōiuratos

a ¶ Dominū offenderit. quid si vasallus feloniā cōmisit ante inuestituram vel post. sed cum inficiatur eā feloniā vel pater vel heredes eius: nunquid obstat delictū? Rñ. nō. ar. ff. de dolo. l. ꝛ eleganter. §. penulti. Idē etiā si confiteat̄ ꝙ deuestiri nō potest nisi prius inuestiatur eo ꝙ nō habet ar. ff. de edili. edic. bouem. §. si sub cōditione. ſm co.

b ¶ Priuetur. nūquid propter factū pr̄is filius amittit feudū auitū. Rñ. quidā ita: qr ꝛ auitam hereditatē. ar. ff. ad. l. cor. de fal. si quis patris sui. sed argu. contra. ff. de sena. l. emancipatum. in fi. l. ſm co. Sed dicas ꝙ amittit. vt. s. si vasal. feu. pri. cui defer. ca. j. quid si vasal. habens auitū feudum cōmisit delictū cōtra dominū ex quo poterit ei feudum auferre: sed dominus remisit delictū vasalli. deinde decessit sine liberis vasallus: nunquid repellunt̄ agnati / vt est consuetum cū est feudum ab eo acquisitū? Rñ. immo agnati vt in feudo paterno succedūt. nō vt in nouo. argu. ff. de pecu. peculium. §. si ab ere alieno.

c ¶ Non succedit. quid si vasallus contra dominū offensam cōtraxit nec dominus in vita sua aliq̄d dixit: nunquid post mortē dñi a vasallo potest auferri feudū? Rñ. non potest. quia non debet heres mouere quod defunctus tacuit C. de inoffi. testa. omnimodo. §. j. ꝛ de reuo. do. l. vlti.

heres mouere nō debꝫ qd defūctus tacuit.

d ¶ Domesticis. qui dicantur domestici habes. ff. de iurisdi. om. iudi. qui iurisdi. ꝛ de pe. respiciendum. ꝛ. C. de his qui ad ec. confu. presenti. §. sane. ꝛ de questio. pridem.

e ¶ Aliū vasallū. no. ergo hic ꝙ vasallus pōt habere aliū vasallū de feudo suo. non ergo intellexit imperator iste verbo alienationis prohibere donationē in feudum: ꝛ hoc verū est dū tn̄ sincere ꝛ sine fraude hoc fiat. vt. s. qualiter oli po. feu. alie. c. necessitate. nisi forte velis intelligere ſm eos qui contrariū dicunt: ꝙ hic intelligitur ſm voluntatē dñi.

f ¶ Priuetur. sed hoc quare cū non sit eius vasallus. ar. ff. pro so. nam socij. ꝛ arg. ff. de ver. sig. modestin'. ꝛ de libe. agno. si quis ali. §. si quis a liberti liberto. ſm co.

g ¶ Nisi req̄situs. q̄d si vasallus meus aliū fecerit de eodē feudo ꝛ vltimus vasallus feudū alienauerit. ar. est ꝙ p̄ mo dño. i. michi cōmittat̄. ff. de ser. expor. l. pe. ꝛ. ff. de acq. pos. qui vniuersas. §. s. ꝛ. l. si colonus. ꝛ. l. q̄uis. §. j. ꝛ. l. si id quod. et ita primus habebit laudimiū: quod in quum non videtur propter timorē future amissionis. Sed ar. ꝯtra est hic ſm corradū. sed nunquid vasallū dñs cogere potest vt ei feudū ostendat. ar. est ꝙ sic possit. ff. de actio. emp. ꝛ ven. titi' heres. sꝫ nūq̄d vasallus dñm q̄ ei feudū de camera debet potest cogere vt ei possessiones ex quib' feudum percipere debeat prestet. argumen. est ꝙ possit. C. de donatio. si quis argentum. §. j.

h ¶ Duos. s. q̄ al's sunt vasalli eiusdē dñi de alijs feudis ꝛ feu. de q̄ est qō inter eos ꝑtinet ad eundē dñm et vterq; contendit suū feudū eē. alioq̄n si nō essent al's vasalli sed vterq; diceret se esse vasallū ipsi' de eo feudo vt ēt diuersos inuestitores dicerent se habere de eo: tunc coram iudice vel arbitro cā terminari debebit. vt. s. d pace te. §. si duo. et. §. seq. et. s. de. l. cor. ca. si inter pares. nec vnus alterum poterit inuitū trahere ad iudicium curie vel dominū cū vnū producunt inuestitorem: verū tamē si curia eum vocauerit: tūc non poterit ei' examen declinare. vt. s. tit. an apud iudicē vel curiā dñi q̄stio feudi terminari debeat. c. ex eo qd. s. diximꝰ. et. s. de inuesti. in mari. facta. §. illud. ꝛ ſm hoc. §. iste nō cōtradicit predictis. c. sed potius diuersa sunt q̄ aduersa. ꝛ de hoc dices ſm ꝙ in summa no. Sed quid si dñs non vult cognoscere? Rñ. tūc poterit vasallus eū facere cōpelli a maiori iudice sub q̄ erit. ar. ff. de arbi. l. j. ꝛ. iij. §. j. vel etiā actor poterit alterū cōuenire sub iudice rei. Sed nūq̄d ab initio poterūt ipsi litigātes ire sub alio iudice ꝛ nō sub dño saltem in cōcordia ita ꝙ sententia ab illo iudice lata teneat: vel nūq̄d tenebit snīa tāq; a nō suo iudice lata? Rñ. forte non tenebit qm̄ impator voluit ꝙ dñi eēt cognitio ꝛ determinatio isti' cause: ḡ alijs iudicib' videt̄ p̄hibuisse cognitionē. et vasallis ne ad alios iudices irent. ar. ff. de condi. ꝛ demō. cū ita. sicut ecōtra ar. ff. de iudi. cū p̄tor. ꝛ ar. C. d pac. cōuē. tā sup do. l. fi. ꝛ. ff. de cōpē. qd labeo. si ergo cōtrafecerint / cōtra legē fecerūt. vn̄ nō debet tenere qd factū ē ipo iure. vt. C. de legi. nō dubiū. nā q̄ nō facit qd dꝫ cōtra ius facere itelligit̄. ff. de reg. iur. q̄ nō facit. ꝛ ar. C. d iude. ꝛ celi. celicolarū. in fi. ꝛ dñs in euāgelio. Qui nō est mecū / contra me est. ꝛ alibi. Qui nō seminat mecū [illegible] vel dicas referre vtrum p errorē iuerūt ad aliū iudicē: an scienter. in p̄mo casu nō tenet. in scdo sic prorogādo ei' iurisdōnē. vt. ff. de iudi. l. j. ꝛ. ij. ꝛ. C. de iurisdictione om̄ iudicum. l. ij.

i ¶ Cognitio. sꝫ in q̄ loco stabit ad coḡscēdū? Rñ. vbi ipe statuere voluerit salua hōestate sua. ꝛ vbi maiores ei' mos fuit coḡscere iter pares suos si eos habuerit. ar. ad hoc. ff de iust. ꝛ iure. l. pe. i fi.

k ¶ Per pares curie. q̄ in ꝯcordia dñi ꝛ vasalli eligent̄. sꝫ si dissenserit [illegible] tūc dñs p̄mꝰ eliget quē vel q̄s voluerit. ꝛ postea vasallus [illegible] faciet ſm numerū a dño cōprobatū. ita tn̄ ꝙ ille vasallus nō eligat̄ p pari inuito dño vel vasal. q̄ fidelitatē dño nō iurauerit. vt. s. de ꝯtro. feu. apd pares ſmi. c. si iter dñz. a [illegible] forte ea rōe q̄ nō dēbet sub debito fidelitatꝫ ꝯiurari a dño sꝫ qd hī itati sedꝫ. ꝛ hec ꝟa si dñs hꝫ pares ſm ꝙ d'r. s. pred. c. si

inter dñm. Si aūt nō habet pares: tūc iudicis illius q̄ conuenitur vel eius in cuius foro res est / erit cognitio: cum actor debeat sequi forū rei. C. de iuris. om. iu. l. ij. et C. vbi in rem actio ex. debe. l. fi. Sed q̄d si dñs nō vult rn̄dere cū cōuenitur a vasallo vel vasallus a dño? Rn̄. tūc ꝓcedēdū est ſm qd̄ dr. s. de milite vasal. q̄ cōtu. ē c. dñs vocat militē. Cōsueuit q̄ri in quo loco debeant stare pares ad cognoscēdū iter dñz et vasallum. ad qd̄ ita rn̄deri pōt vt in eo loco stare debeant de quo actum fuerit iter dñz et vasallū. si aūt nō appareat de q̄ actum sit: tūc stabit in eo loco in quo factuz fuit cōpromissuz a parib9. et tūc poterunt pares iubere partib9 vt debeāt venire corā eis in quacūqz pte voluerint illi9 loci: dum tñ facile ptes i eo loco venire possint nec sit locus inhonestus puta popina vel lupanariū. et hoc ad exēplum arbitri. vt. ff. de arbi. si cum dies. §. si arbit. sz si pares ñ possent cōcordare de loco: tunc forte dñs poterit iubere eos adesse vbi voluerit salua honestate sua: vt. s. notatū est. et hoc ideo qr maior iudex est iter eos: cū ab initio debeat eos coniurare sub debito fidelitatz: vt dictuz est. si aūt nō est locus cōphensus in quo iudicare debeant: tunc videat ille loc9 ꝯphēsus q̄ solet iudicari sine incōmodo litigantium. ar. ad hoc. ff. de iudi. si locus. Uel forte posset dici q̄ semper est dñi electio vbi voluerit causam ventilari: sicut et als hz pmo electionē pariū vt dictū est. et ad hoc est arg. s. de mili. qui cōtu. est. cū ibi dicatur q̄ pares debeant dominū adire: et eum salua reuerentia cōpetenter cogere ꝛc. Uel dicas q̄ dñs pmo eliget vnū locum in quo primo cā icipiat: et vasallus eliget aliū si voluerit: in quo vicissim vētilabit causa p terminos statutos p ordinē. s. semel in vno et post in alio: sicut als dñs habet primo electionē parium vt dictum est: postea vasallus: vt causa equa lance trutinetur. nec mirum cum dñs debeat reddere vicem vasallo de his que vasal. tenetur dño prestare. vt. s. de for. fide. in fi.

a ¶ Terminet. et hec vera sunt que dicunt in. §. isto quando q̄stio est de feudo inter do. et vas. vel inter duos vasallos. q̄d ꝗ si inter dñm et aliū q̄ nō sit vasal. de feu. q̄stio est. vel inter vas. et aliū? Rn̄. tunc sub alio iudice sub cuius iurisdic. erunt vel saltē reus īminari debebit. vt. s. de pace te. §. si duo et. §. fi. et. §. j. et. s. de le. cor. c. si inter pares. cū ei iste casus nō sit cōsuetudinibus cōphēsus: merito lege scpta vti sine calūnia possumus. vt. s. de cog. feu. c. j. vn̄ dicendū est q̄ actor sequatur forum rei.

b ¶ Sacramēto. iurat ergo vasallus domino fidelitatem: et econuerso ita dñs vasallo vicē reddere dz. vt in decre. xxij. q. vi. de for. fidelita. i fi. et. xxij. q. v. ꝓdest. in medio. vbi dicitur sicut dilectionē iussi sunt terrētibus dare qui timent ꝛc. Accur.

c ¶ Excipiatur. nunquid seipsum debebit excipe cū iurat fidelitatē cōtra omnem hominem? Respon. non quia non est in illa vniuersitate. nā ḡnalis in generali sermo locutione nō intelligitur ꝑsonam persona loquētis loquentis non comprehendit. argu. ff. cōmu. predio. quicquid.

terminetur[a]. Illud quoqz sancimus vt in omni sacramento[b] fidelitatis imperator nominatim excipiatur[c].

¶ Que sint regalie.

Regalie[d] armādie / vie publice / flumina nauigabilia et ex quibus fiūt nauigabilia / portus / ripatica / vectigalia que vulgo dicuntur thelonea / monete / mulctaꝝ penarumqz compendia / bona vacantia / et que vt ab indignis legibus auferuntur: nisi que specialiter quibusdam conceduntur: et bona contrahentium incestas nuptias: cōdēnatoꝝ et proscriptoꝝ / ſm q̄ in nouis constitutionibus cauet: angariarnz[e] / perangariarū / et plaustroꝝz / et nauiū prestationes et extraordinaria collatio ad felicissimaz regalis numinis expeditionem potestas constituendorum magistratuum ad iustitiam expediendam: argentarie et palacia in ciuitatibus consuetis: piscationum redditus et salinarum / et bona committentium crimen maiestatis: et dimidium thesauri in loco cesaris inuenti nō data opera / vel loco religioso: si data opera / totū ad eum pertineat.

¶ Quot testes sunt necessarij ad ꝓbādū feudi igratitudinē.

¶ Ad probādum ingratitudine delicti quinqz testes requiruntur idonee opinionis integre et manifeste probantes. b. v.

Imperator Hen. aug. vniuerso populo ꝛc.

Si vasallus[e] in honestis factis atqz indecentibus machinationibus dominū suū offenderit: insidijsqz eū clandestinis vel manifestis appetiuit: vel inimicis eius suas amicitias copulauerit: atqz in alijs sic versatus est vt potius inimicus q̄ fidelis esse credatur. vel si cum cucurbitauerit / seu i campestri bello suum dominū reliquerit / feudo priuabitur. quod non obtinere sancimus nisi quinqz testibus summe atqz integre opinionis probatum fuerit manifeste. Datuz. viij. ydus augusti feliciter.

¶ De notis feudorum.

Notādū ē in feudo qd̄ de cauena seu camera dicitur non debere dari nisi cum sit in camera vel cauena vnde solui possit: vel si ita euacuata sit cauena sine culpa promissoris: expectandum est donec interim de cauena vel de came-

¶ Que sint regalie.

Regalie. sub. sunt armandie.

e ¶ Angariaꝝ. angarie sunt ꝑsonales ꝓstatiōes ꝑangarie ex q̄b9 ꝓstant pecunie et ope: et colligit obscure. ff. de mu. et ho. l. munerū. §. pmontorū.

¶ Quot testes sunt necessarij ꝛc.

Si vasall9. hec. l. in paucis ꝯsuetudinib9 iuenit et ideo super eā dubito sit lex vel nō. vn̄ circa eā non insisto

salinariū
grego. in. c.
q. 29. por
...bo often
... 14
... verbo. sign

ra dari possit: dñz aũt feudi dare posse intelligit
oĩ ere alieno deducto: nõ ei equũ est quẽ videre
egẽtẽ quã pri⁹ habuit in ꝯiugẽ vel amicũ. ꝙ aũt
pares tñ debeant interesse inuestiture feudi et
nõ alij: hoc tũc verũ ẽ cũ dñs vasallos alios ha
buerit. Alioqñ adhibeat dñs q̊s meliores poterit
liberos tñ: argumẽtatiõe legis de vltimis vo
lũtatib⁹ in lõbarda: scz illa q̄ dicit si q̊s donatio
nẽ facere voluerit de suis reb⁹ alicui vel inuestitur
ã: adhibeat sibi de pagẽsib⁹ suis et ꝑ eãdem
legẽ viuãt duos testes idoneos vel tres vel plu
res: pluralis eñ locutio duorũ nũero cõtẽta est.
¶ Itẽ sciendũ est nõ eẽ ĩpedimẽtũ inuestiture
et si inuestiturã faciat de re quã cõem dñs ha
beat cũ aliq̊: qꝛ si spõte diuidere voluerit ille cũ
quo hz rẽ cõem q̇ inuestiuit: põt cogere ꝑ iudicẽ
ille q̇ inuestit⁹ est vt diuidat. Itẽ heredes ei⁹ ne
cesse hñt tenere firmã inuestiturã quã pater fe
cit. Itẽ eadẽ lege et eodẽ iure dz habere rẽ iste
q̇ inuestit⁹ est quã haberet q̇ eũ inuestiuit cum
coherede suo: scz vt adequatio ꝑcurrat vsqz ad
xl. annos. Itẽ inuestitura ꝑ se ꝛ ꝑ suũ nunciũ da
ri et accipi põt: que oĩa supꝛadicta colligi pñt ꝑ
supꝛadictas leges longobar. titulo de vltimis
voluntatibus. l. si q̊s. ꝛ. C. cõi diui. l. j. et. ij. Idcir
co pares necessarij sunt in instrumento inuestitu
re ꝛ nõ alij: ne q̇d excogitet̃ falsitatis in perniciẽ
dñi/ alijs testib⁹ inductꝫ coꝛruptis foꝛte pecunia
vel odio/ vel gratia: q̄ nõ sunt suspicãda in pari
bus. ¶ Si instrm̃ diceret̃ falsum a dño. daret̃ de
fensio vasallo q̇ instrm̃ ad se deferret. vt in lom
bar. qualiter quis se defen. de. l. de chartis. ꝛ au
feret̃ dño q̇ veritatẽ nouerit: ꝛ iniquũ erit si aliq̊s
ex dono suo cũ dñi est defensio ex oꝛdine cũ va
sal. nõ possideat. ¶ Notãdũ est ꝙ de oĩ ꝯtrouer
sia q̄ inter dñm et vasallũ oꝛit̃ si pares veritatẽ
nouerint oĩno cogi a dño debere: et paribus dice
re veritatẽ: qui si dicant se nescire cũ sciant: ꝛ va
sallus postulet/ dñs eos coget iurare/ et veritatẽ
dicere. vt. C. de testi. l. si qñ. et in lõbar. vt iudex
vn⁹ ꝛc. et in titu. qualiter quis se defen. de. l. si q̄li
tercũqz cã. et ti. de testi. vt quicũqz. et. l. vlti. cum
dat̃ dño defensio de inuestitura q̄ dicit̃ eẽ facta:
iurare dz se inuestiturã nõ fecisse. cũ ꝓo dat̃ suc
cessoꝛi eius: iurare dz se non credere inuestiturã
factã esse ab antecessoꝛe suo. ¶ Si qua inuestitu
ra facta dicet̃: semꝑ dz noĩare dñm a quo inuesti
tura facta dicit̃: cũ multũ discrepet sacramentũ
hr̃ditariũ a pꝛincipali sacr̃o. C. de re. cre. et iure
iur. l. iij. ꝛ. l. gñaliter. ꝛ vt habes de tutoꝛe q̇ iurat
ꝙ credit ꝛ estimat. vt. C. de iura. calũ. l. ij. de cõ
sciẽtia eñ sua iurare dz et nõ de alieno facto: cũ
iniquũ sit aliquẽ iurare de alieno facto: heres vl̃
successoꝛ nec etiam filius. vt. ff. re. amota. l. mar
cellus. sz cõtrariũ reperit̃ in lõbar. qꝛ lz filius mi
noꝛẽ virtutẽ habeat qꝫ pater: tñ dz ꝑcise iurare
patrẽ suũ non fuisse debitoꝛẽ. vt in lõbar. quali
ter q̊s se defendere debet. l. si contigerit.

¶ De statutis ꝛ ꝯsuetudinib⁹ ꝯ libertates eccl̃e
editꝫ: et ĩmunitate locoꝝ religiosoꝛũ vbicꝫ moꝛã
tiũ: et foꝛi ꝑuilegio/ ꝛ gazarꝫ/ ꝛ paterenis ꝛ alijs
hereticis eoꝛũqꝫ successoꝛib⁹: ꝛ nauigijs peregri
nis ꝛ aduenis q̊cũqꝫ locoꝛũ hospitãtib⁹/ eoꝛũqꝫ
successoꝛib⁹: et de agricolarũ securitatib⁹. Con
stitutiões Federici secũdi imꝑatoꝛis incipiunt.

Federicus dei gratia romanoꝛũ imperatoꝛ et
semper augustus: marchionibus/ comitibus/ cũ
ctisqꝫ populis quos clementie nostre regit impe
rium Salutem et gratiam.

In die q̄ de manu sacratissimi
pr̃is nr̃i summi põtificis rece
pim⁹ ĩperij diadema: curaui
mus ad dei et ecclesie sue ho
noꝛẽ edere quasdã leges q̄s
in pñti pagina iussim⁹ anno
tari/ ꝑ totũ nostrũ ĩperiũ pu
blicãdas: ꝑ imperialia vobis scripta ꝑcipiendo
mãdam⁹ q̄ten⁹ eas q̇sqꝫ l̃ras in suo districtu ir
refragabiliter et incõcusse ſuet. et sunt he leges.

Ad decus et honoꝛem imperij et laudẽ ro
mani pꝛincipis/ nichil omnino magis vi
detur accedere qꝫ vt expurgatis quibusdã erro
ribus et iniquis quoꝛundã statutis penit⁹ desti
tutis/ decetero eccl̃ia dei plena quiete vigeat: et
secura gaudeat libertate. Sane adeo infidelꝫ
quoꝛũdã et iniustoꝛũ iniq̇tas abũdauit: vt nõ du
bitent ꝯtra apostolicã disciplinã ꝛ sacros cano
nes instituta sua coꝛrigere. cõtra ergo eccl̃iasti
cas ꝑsonas ꝛ eccl̃ie libertatem cum dispositiõe
diuina fauente nichil velit ecclesia (que nichil de
bet pꝛeter bonũ appetere) qd̃ nobis eodẽ cõcur
su et eadem nũc placeat voluntate.

Nos federicus romanoꝛũ imperatoꝛ ꝛ sp
augustus hac edictali lege irritam⁹ et ir
rita nũciamus oĩa statuta ꝛ ꝯsuetudines que ci
uitates/ vel loca/ potestates/ ꝯsules/ vel quecũqꝫ
alie persone contra libertatẽ ecclesie vel ecclesia
sticas personas edere vel seruare aduersus ca
nonicas vel imperiales sanctiões ꝑsumpserint
et ea de capitularibus suis mãdam⁹ infra duos
mẽses post hui⁹ publicationẽ edicti penit⁹ abo
leri. et si decetero similia attentauerint: ipso iure
decernimus esse nulla/ ꝛ eos sua iurisditione pri
uatos: supioꝛi ptin⁹ applicanda. necnõ locũ vbi
deinceps talia ꝑsumpta fuerint bãno mille mar
charũ ꝑcipim⁹ subiacere. ptãtes ꝓo/ cõsules/ re

ctores/statutarij/et scriptores dictorū statutoꝝ
necnō ꝛ cōsiliarij locorū ipoꝝ q̄ ſm statuta vł cō
suetudines mēoratas iudicauerint:sīt extūc ipo
iure infames/q̄rū sñias et actꝰ alios illegitimos
p̄cipimꝰ aliq̄tenꝰ nō tenere. Et si ꝑ annū huius
nr̄e ꝯstōnis inuēti fuerint cōtēptores:bona eorū
ꝑ totū nr̄m iperiū mādamꝰ ipune ab oībꝰ occu=
pari/saluis nichilominꝰ alijs penis ꝯ̄ tales in ge
nerali cōcilio ꝓmulgatꝫ. ¶ Itē nulla cōitas vel
ꝑsona publica vel priuatā collectas siue exactio
nes angarias vel perangarias ecclijs vel alijs
pijs locꝫ aut eccl'asticis ꝑsonis iponere aut inua
dere bona eccl'astica p̄sumat. qđ si fecerint ꝛ re
quisiti ab eccl'ia vel ab iperio emēdare cōtēpse=
rint triplū refundāt:et nichilominꝰ bāno iperia
li subiaceāt:qđ absq̄ satisfactiōe debita nullate
nus remittaꝫ. Itē q̄cūq̄ cōitas vel ꝑsona ꝑ an=
nū in excōicatiōe facta ꝓpter libertatē eccl'ie ꝑ=
stiterit:ipso iure iperiali banno subiaceat: a quo
nullatenꝰ extrahaꝫ nisi priꝰ ab eccl'ia absolutus
fuerit. ¶ Itē statuimꝰ vt nullꝰ eccl'asticā ꝑsonā
in criminali q̄ōne vel ciuili trahere ad iudiciū se
culare p̄sumat/ꝯ̄ ꝯstōnes imꝑiales ꝛ canonicas
sanctiones. qđ si fecerit actor a iure suo cadat:ꝛ
iudicatum nō teneat:et iudex sit extunc iudicādi
ꝑtāte ꝓuatꝰ. statuimꝰ em̄ vt si q̄s clericis vel ꝑso
nis eccl'asticis iusticiā denegare p̄sumpserit:ter
tio req̄sitꝰ suā iurisditionē amittat. ¶ Gazaros
paterenos leonistas speronistas arnaldistas cir
cūcisos et oēs hereticos vtriusq̄ sexꝰ q̄cūq̄ no
mine censeanꝫ ꝑpetua dānamꝰ infamia:diffida=
mus atq̄ bannimus:p̄cipiētes vt bona taliū cō
fiscentur:nec ad eos vlterius reuertanꝫ:ita ꝙ fi=
lij ad successiōes eorū ꝑuenire non possint : cum
lōge grauius sit eternā q̄ꝫ tpalē offendere maie
statē. Qui autē inuenti fuerit sola suspitione no=
tabiles(nisi ad mandatū eccl'ie iuxta considera
tionē suspitionis ac qualitatē persone propriam
innocētiā ꝯgrua purgatione mōstrauerint) tāq̄ꝫ
infames et bāniti ab oībus habeanꝫ: ita ꝙ si sic
ꝑ annū māserint/extunc eos sicut hereticos con=
dēnamus. ¶ Statuimus etiā hoc edicto in ꝑpe
tuū valituro vt ꝑtātes ꝯsules seu rectores q̄bus=
cūq̄ funganꝫ officijs ꝓ defensione fidei prestent
publice iuramētū:ꝙ de terris sue iurisditiōi sub=
iectis vniuersos hereticos ab eccl'ia denotatos
bona fide ꝓ viribꝰ exterminare studebunt:ita ꝙ
ammodo q̄ñcūq̄ fuerit q̄s in potestatē siue ꝑpe
tuā vel temporalē assumptꝰ:hoc teneaꝫ capitu=
lū iuramēto firmare. alioq̄n nec ꝓ potestatibus
nec ꝓ cōsulibꝰ habeanꝫ:ꝛ eorū sñias irritas ex=
tūc decernimꝰ ꝛ inanes. Si ꝟo dñs temporalis
req̄situs et admonitꝰ ab ecclesia terrā suam pur
gare neglexerit ab heretica prauitate:post annū
a tp̄e admonitionis elapsum terrā illiꝰ ipsis ex=
ponimus catholicis occupandā: qui eā extermi
natis hereticis absq̄ vlla ꝯtradictiōe possideāt
et in fidei pietate cōseruēt:saluo iure dñi princi=
palis:dūmodo suꝑ hoc nullū p̄stet obstaculum
nec aliquod aliud ipedimētū apponat. eadē ni=
chilominꝰ lege seruata ꝯtra eos q̄ non habēt do
minos principales. Credētes preterea recepta=
tores/defensores ꝛ fautores h'ticoꝝ bānimus/
firmiter statuētes:vt si postq̄ꝫ quilibet taliū fue=
rit ab ecclesia excōicatione notatꝰ satisfacere cō
tēpserit infra annū/extunc ipso iure sit factus in
famis. nec ad publica officia seu consilia vel ad
eligendū aliquos ad hmōi/neq̄ ad testimonium
admittaꝫ. sit etiā intestabilis vt nec testādi libe=
rā habeat facultatē:nec ad hereditatꝫ successio
nē accedat. Nullus p̄terea ei suꝑ quocūq̄ nego
cio sed ipse alijs respondere cogaꝫ. ꝙ si forte iu=
dex extiterit/eiꝰ sñia nullā habeat firmitatē: nec
cause alique ad eiꝰ audientiā perferanꝫ. si fuerit
aduocatꝰ/eiꝰ patrociniū nullatenus admittaꝫ. si
tabellio:instr̄a ꝑ eum cōfecta nulliꝰ penitus sint
momēti. ¶ Nauigia quocūq̄ locorū ꝑuenerit si
quo casu contingente rupta fuerint vel aliter ad
terrā ꝑuenerint:tā nauigia ipsa q̄ꝫ nauigantium
bona illis integre reseruenꝫ: ad quos spectabāt
anteq̄ꝫ nauigium illđ periculū incurrisset/ subla
ta oīm locorū penitꝰ ꝯsuetudine q̄ huic aduersaꝫ
sanctioni:nisi talia sint nauigia q̄ piraticā exer=
ceant prauitatē:aut sint nobis vel xp̄iano nomi
ni inimica. ¶ Transgressores vero huius nostre
ꝯstitutionis bonorū suorū publicatione mulcten
tur:et si res exegerit eoꝝ audacia iuxta mādatū
nostrū modis alijs cōpescaꝫ. ¶ Oēs peregrini
et aduene libere hospitenꝫ vbi voluerint:et hospi
tati si testari voluerint de rebus suis ordinandi
liberā habeāt facultatē/quorū ordinatio incon=
cussa seruerꝫ. Si q̄ ꝟo intestati decesserint/ad ho
spitē nichil ꝑueniat:sꝫ bona ipsoꝝ ꝑ manꝰ ep̄i lo
ci tradanꝫ h'dibꝰ(si fieri pōt) vel in pias causas
erogētur. hospes vero si aliquid de bonis taliū
ꝯtra hāc ꝯstitutionē nostrā habuerit: triplū ep̄o
restituat/cui visum fuerit assignādū/nō obstante
statuto aliquo seu ꝯsuetudine/ seu priuilegijs q̄
hactenus cōtrariū inducebāt. Si qui autē con=
tra p̄sumpserint/eis de rebus suis testandi inter
dicimus facultatē:vt in eo punianꝫ in quo deli=
querint:al's put culpe q̄litas exegerit puniendi.
¶ Agricultores ꝛ circa rusticitatē occupati dū
villis insident/dū agros colunt/ securi sint qua=
cūq̄ parte terrarū:ita vt nullus inueniaꝫ tam au
dax qui personas vel boues/agrorū instrumēta

aut si quid aliud sit qd ad operã rusticalez ptineat inuadere/ capere aut violẽter auferre presumat. Si quis autẽ hmõi statutũ ausu temerario violare presumpserit: in quadruplum ablata restituat/ infamiam ipso iure incurrat/ impiali aiaduersione nichilominus puniendus.

[N]os vero honori⁹ episcopus seruus seruorum dei has leges a Federico romanorum imperatore filio nostro charissimo p vtilitate omniũ christianorꝝ editas laudamus/ approbamus/ ꝛ cõfirmam⁹ tanꝗ in eternũ valituras. et si quis ausu temerario inimico hũani generis suadẽte quocũꝗ modo has infringere tentauerit: indignationem dei oĩpotentis: et beatorum petri et pauli apostolorum se nouerit incursurum. ¶ Finis.

¶ Extrauagantes cum apparatu siue glosis domini Bar. quas nonnulli. xj. collationem appellant feliciter incipiunt.

¶ Quomodo in lese maiestatis crimine pcedatur[a].

[H]enricus septimus diuina fauente gratia romanorum imperator ꝛ semper augustus.

AD reprimendum[b] multorum[c] facinora qui rupris[d] toti⁹[e] debite[f] fidelitatis habenis[g] aduersus romanũ impiuz. in cui⁹ trãqllitate[h] toti⁹ orbis[i].

a ¶ Quomodo in lese maiestatis crimine procedatur. Ista rubrica est magistraliter posita causa cõmodioris allegationis. et aduertendũ est ꝙ liber autenticorũ diuisus est in nouem collationes. postea superuenit liber feudorum quẽ. x. collationẽ vocamus. postea superuenerũt iste cõstitutiões quas vndecimã collationẽ appello: ipsasꝗ glosare volui ego Bartolus de saxo ferrato ciuis perusin⁹/ vt multa vtilia que in eis sunt omnibus innotescerẽt. ꝛ etiam ad laudem diuine recordatiõis domini henrici imperatoris ipsarum cõstitutionuz auctoris aut illustrissimi domini: dñi Karoli quarti romanoruz imperatoris nunc regnantis. Cui debito fidelitatꝫ astringor. quia me suorum cõsiliariorum ꝛ domesticorũ numero aggregauit ꝛ me: meosꝗ posteros quos legũ doctores esse cõtigerit legitimationis et concessionis venie etatis aliisꝗ priuilegiis ꝛ gratiis decorauit. In nomine igitur dei omnipotẽtis ad laudem et reuerentiam prefati domini imperatoris suiꝗ aui. ꝛ studentium vtilitatez glosaui eas ordine infrascripto. supponens quicquid per me dicetur correctioni cuiuslibet melius sentiẽtis: ꝛ quia textus est breuis: nullus me de glosarum longitudine inculpet. sunt enim multe glose ex quibus hec collatio multum vtilis redditur. Bar.

AD reprimendum. primo ponit causam legis condende. Secundo statutũ generale in ordine pcedendi in crimine lese maiestatis. Tertio statutum speciale in modo procedendi cõtra contumaces. Quarto ponit clausulam derogatoriam. Quinto declarat ad quos casus extendatur. Sexto quo tempore sumat vigorem.

c ¶ Multorũ. sꝫ cũ multis crassantibus iudici a lege antiqua concedatur arbitrium vt possit penas augere. vt. ff. de pe. l. aut facta. §. fi. et no. ff. de infa. l. quid ergo. §. pena grauior. ideo hoc casu hec lex necessaria non videtur. Sol. antiqua iura dabant arbitrium iudici imponẽdi penam maiorem maleficio liquidato. hec de nouo statuit circa modũ liquidandi dans potestatem. et hec scilicet multitudo delinquentium est causa finalis legis condende. vt. j. dicam.

d ¶ Ruptis. determinat verbum conanẽ qd est. j. nec resoluitur in cõditionẽ: qꝛ determinat verbũ presentis vel p̄teriti tẽporis. secus si esset verbũ futuri tẽporis vel respiceret futurũ tẽpus. vt. l. a testatore. ff. de cõdi. ꝛ demõ. ꝛ de vsur. l. euictis. quod tractaui. ff. de condi. ꝛ demon. l. j.

e ¶ Totius fidelitatis. quedã est fidelitas que debeꝫ proximo. s. nõ offendere eum nec ei insidiari. ff. de iusti. ꝛ iure. l. vt vim. nõ autẽ teneꝫ eũ defendere. vt not. ff. de reg. iur. l. culpa caret. Alia est fidelitas q̄ debeꝫ p̄ri quẽ quis etiã teneꝫ defendere vbo: qꝛ debet p̄ri indicare q̄ cognoscit cõtra eum. vt. ff. ad. l. pomp. de parri. l. j. in fi. ꝛ. l. seq. debet etiã ei reuerentiã. vt in tit. de obsequiis. nõ aũt repio ꝙ q̄s teneaꝫ patrẽ defẽdere facto. s. opponendo se / vel simili mõ. Tertia est fidelitas maior q̄ q̄s teneꝫ dño suo quẽ ñ solũ teneꝫ nõ offẽdere: sed indicare vbo et defendere facto. vt. x. col. de for. fideli. c. j. et de no. fi. for. ca. j. istã debet quis p̄ncipi scꝫ nõ offẽdere: ꝛ si sciuerit indicare. qd pꝫ qꝛ ꝯscij ẽt teneꝫ. vt. C. ad. l. iul. maies. q̄sq̄s. l fi. teneꝫ defẽdeꝫ eũ. ff. de re mili. l. oẽ delictũ. §. fi. vbi ergo b dꝛ toti⁹. qꝛ tota fidelitas debetur p̄ncipi. ẽ eñ de⁹ i terris. C. de sacrosã. eccle. iubemus nullã nauẽ. ꝛ ibi no. ꝛ de eo scptũ est. Diliges dñm deum tuũ ex toto corde tuo ꝛ ex tota aĩa tua: ꝛ ex oĩb⁹ virib⁹ tuis

f ¶ Debite. iure diuino ꝛ humano. vt. j. dicetur.

g ¶ Habenis. sicut eniz p habenas equus recte ducitur. ita p fidelitatẽ duciꝫ subdit⁹ a dño: q̄ fidelitas hꝫ duas habenas. s. in faciẽdo q̄ fieri dñt. ꝛ i nõ faciẽdo q̄ fieri nõ dñt vt mõ dixi. q̄ duo precepta sunt due habene p q̄s hõ subditus ita duciꝫ sicut equ⁹ ꝛ alia aĩalia ducũꝫ p habenas: ꝛ ita p ista duo p̄cepta hõ duciꝫ ꝛ pacificus fit sicut equ⁹ p habenas q̄s timet: ꝛ fuerũt hec duo precepta facta p̄mis duobus parẽtibus sup quibus pendent leges ꝛ pphete: ꝛ sup q̄bus totũ vtriusꝗ iuris corpus fundatum est. vt not. ff. de iusti. ꝛ iure. l. j. ꝛ ideo bñ dicit habenis.

h ¶ In trãqllitate. hoc pꝫ. nã cũ imperiũ fuit i statu ꝛ trãquillitate tot⁹ mũd⁹ fuit i pace ꝛ trãqllitate: vt tpe Octauiani augusti. cũ autẽ imperiũ fuit pstratũ insurrexit dira tyrannis. ꝛ hec fuit huius opusculi cã finalis.

i ¶ Totius orbis. cõtra. qꝛ maior ps mundi non obedit principi. So. illud de facto sed de iure sec⁹. sic ħemus de Daniele. ix. c. vbi de Nabuchodonosor q̄ erat vniuersalis impator sic ait. Tu rex regũ es. de⁹ celi regnũ fortitudinẽ glãz ꝛ ipiũ dedit tibi. ꝛ oĩa i q̄b⁹ habitarent filij hominũ: bestias agri ꝛ volucres celi dedit in manu tua. et sub ditiõe tua vniuersa cõstituit. ꝛ intelligẽdũ est de iure. qꝛ de facto nõ obediuerũt sibi oĩa. vt legitur in cronicis. vt i. d. c. p gl. Itẽ. j. qꝛ i terrꝫ eccl̄e nullã hꝫ iurisdõnẽ vt i c. pastoral. ex̄ de reiudi. i cle. So. eccl̄ia hꝫ ex donatiõe p̄ncipis etiã ei⁹ q̄ hãc legẽ cõdidit. vt in. c. j. ex̄ de iureiuran. in cle. vñ ipe p̄nceps hꝫ re videꝫ. vt in. l. j. §. oĩa el. C. d vete.

Fidelitas triplex.

Filius qualiter patrẽ defẽdere teneatur.

Imp. totu d[illegible] iure totus n[illegible] dus s[illegible] est: lic[illegible] de fac[illegible] secus.

is.enu. vel licet alicuius particule dominiũ nõ sit suum:ta mẽ verũ est qd hic dr. sicut dicitur dominus gregis etiam si vnũ pecus nõ sit suũ. vt. ff. de rei ven. l. ij. et iij. et per hoc patet q imperator recte dicit dñs mundi. s. vniuersalis. li cet singulares sint domini prediorum suorum: vnde a pos sessore ipse posset vendicare mundũ vt. l. bene a zenõe C. de quadri. pre scri. et. ff. ad. l. rho. de iac. l. deprecatio. nec est opus q di camus q oia sint

Imperator est vniuersalis dominus totius mundi.

regularitas requiescit: hostili animo[a] armati conãtur nedum humana: verumetiam diuina precepta (quibus iubetur q oms aia romanorũ principi sit subiecta[b]) sceleratissimis facinoribus[c] et assiduis rebellionib[d] demoliri: ne ex eorum absentia[e] in de

sua quo ad protectionẽ &c. vt no. in constitutione. ff. in prin. quia immo vere oia sunt ipsius: si vniuersaliter considere tur. Uel tertio inherẽdo opinioni sancte ecclesie: primo fuit imperium babylonis. secundo fuit imperium persarum et medorum. tertio fuit imperium grecorum. quarto fuit im perium romanorum. vltimo adueniente Christo istud ro manum imperium cepit esse Christi imperiũ: et ideo apud Christi vicarium est vterq gladius. s. spiritualis et tempo ralis. Christus enĩ est lapis abscissus sine manibus. cuius regnum nõ dissipabitur. de quo prophetauit Daniel in di cto. c. ix. vbi hec omnia imperia describuntur expresse. Dic ergo q ante Christum imperium romanum dependebat ab eo solo. et imperator recte dicebatur q dñs mundi est: et q oia eius sunt. post Christũ vero omne imperiũ est apud Christũ et eius vicariũ. et trãsfertur per papã in principem secularem. vt extra de elec. c. venerabilium. vnde si dicim omnia sunt imperij romani quia tũc Christi: verũ est si re feramus ad personã Christi. si vero referamus ad psonam imperatoris secularis: nõ proprie dicitur q omia sunt sua vel sub sua iurisditione: quia non terre ecclesie. illas enim sibi reseruat papa in quo principaliter est imperiũ. in hac ergo constitutione si se retulit ad imperium: vel si se retulit ad personam suam locutus est caute. non enim dicit q to tius orbis iurisditio sit sua. sed q totius orbis regularitas in eo requiescit. nam et terras ecclesie ipse habet certo mo do regulare. scilicet defendendo eas et seruãdo in deuotio ne ecclesie. vt iurauit in. c. j. extra de iureiuran. in cle. et hoc pro nunc transitorie dico. qñ opus per se requirit que dico quare sic credo tenere ecclesiã/sic credo imperatorẽ sentire et si male hoc vel aliud intelligerẽ: sum paratus corrigere.

a ¶ hostili animo. id est nil debentis subiectionis et re uerentie sm hugo.

b ¶ Subiecta. ad romanos. xiij. c. sed ibi non dicit romano rum principi/sed potestatibus sublimioribus. Sed de illo intelligendum est sub quo Christus voluit nasci et crucifi gi. hoc imperium ecclesia approbat &c.

c ¶ Facinoribus. id est cõspirationibus in mala parte. vt not. ff. de publi. l. quante. et facit. C. ad legem iul. maiesta. l. quisquis. in principio.

d ¶ Rebellionis. quid sit dicitur. j. proxi.

e ¶ Absentia. hucusq posuit causam impulsiuã. i. vnam causam finalẽ seu rõnẽ legis cõdẽde: nũc ponit aliã hoc mõ Primo quõ tpe facte legis multi conabant contra impera torẽ. et hec fuit cã impulsiua legis nõ finalis. qd patet: quia cũ lex ista sit vniuersalis et ppetua cũ et futura facta respi cit: illa facta pñtia vel futura: nõ sunt eius cuius causa fi nalis. tẽdit enĩ ad aliũ finẽ. sic. ff. de postu. l. j. §. sextum. et in aut. de nõ ali. in pñ. col. ij. et in oib. ll. relatis ad singulas p sonas. q tñ vniuersalit intelligunt. vt in. j. psti. C. i fi. et. ff. de le gi. l. nõ singulis. et iõ si ista cã cessaret: qr nõ eent multi sed pauci sic delinquentes: nõ cessarent leges. vt in. d. §. sextũ. et

ptz ex hac lege q loqt et qñ p vnũ procedit et qcũq casu sub crimine lese maiestatis. et si in aliq lege vniuersali vel cõi vl municipali poneret aliqua cã ipulsiua: nõ posset opponi q illa cã nõ sit pa: qr nõ nocet. vt. C. de fal. cã adiec. l. j. et de cõ di. et demon. l. cum tale. §. falsam. et ptz ex pdictis. sec si prin ceps aliqd pticu lariter rescriberet qr tũc factũ vnicũ sup q scribit possz eẽ cã finalis rescri pti. vt. C. si p ius vl vti. pu. l. prescri ptione. et de diuer. rescrip. p totũ. idẽ si ciuitas vel ordo decurionũ aliqd spe cialiter ordinaret sup quodã facto nõ vero: esset enĩ decre tũ ambitiosum. vt. ff. de decre. ab or. fa. l. ambiciosa. Posuit enĩ vnã causam finalẽ imperator seu rationẽ legis cõdẽde dũ dixit ad reprimẽdũ multorum facinora. Ista enĩ nota vni uersalis ppetua et futura respicit. et est finis ad quẽ tendit imperator. et hoc apparet ex natura gerũdij que est vt cum ponit in actõ significat causam finalem. ff. de dolo. l. j. §. j. in diffinitione doli. et de tutelis. l. j. in diffinitiõe tutele. et. ff. ad exhi. l. iij. §. j. licet qñq significat modũ. l. qbus diebus. §. j. ff. de pdi. et demõ. sed certe ille modus nõ est cã finalis ibi: sz modus appellat qñ ptinet onus explicãdũ ab eo ad quẽ refert: vt ibi dixi. idẽ si ponat in casu gtõ cũ hac dictiõe cau sa: vel cũ hac dictione animo. vt. ff. ad. l. cor. de sic. l. j. in pñ. et in. §. j. et. ij. et. C. eo. l. is qui cũ telo. nũc autẽ imperator po nit duas alias causas finales. s. ne pcessus vel snia retar det. Itẽ ne talia maleficia remaneãt impunita: sed cũ in. l. sint plures cause finales an requirat q oẽs cõcurrãt. glo. extra de rescrip. c. ij. aut quelibet causa per se est sufficiens ad producẽdũ effectũ et sufficeret vna: et tũc cõiuncta ponit pro disiuncta. vt. l. sepe. ff. de ver. si. als requiritur cõcursus oim. qd verũ est qñ in. l. ponunt plures cause: hoc est plura facta ex qbus debet sequi iuris effectus. tũc enĩ de facili co gnoscit an qdlibet factũ de per se sit sufficiẽs ad pductio nẽ effectus iuris: cũ ius certũ sit. vt. l. ij. ff. de iur. et fac. igno. Sz qñcũq in lege ponunt plures cause hoc est plures fina les effectus q ex lege seq sperant. vt in. l. ista. et tũc an oẽs reqrant est dubiũ. sed qñ illi effectus sunt separati et distin cti sufficit alterã ex illis causis adesse. vt insti. de nup. §. affi nitatis. et no. ff. de his q no. infa. l. libertorum. §. j. et de pui. cre. si ventri. §. in bonis. Sed si ille plures cause et plures effe ctus tendũt ad idẽ: et tũc si vna causa ponit vt ratio: alia vt ratio rationis. vel vna ponit tanq maior: altera vt minor ad pbandũ idẽ: tũc vtraq requirit. ff. solu. matrimonio. l. j. et de peti. heredi. l. sed et si lege. §. itẽ si rẽ. et hoc apparet hic: nam prima ratio seu causa finalis est maior propositio. alie due quelibet per se facit minorem: hoc modo dicit impera tor. Nos intendimus ad reprimendum multorum facino ra &c. sed ista reprimuntur si sententia et processus non re tardentur. ideo statuit q procedi possit contra absentes. Alio modo coniungitur et cum secunda causa. Tertia est si coniungitur cum prima intendimus ad reprimendum talia facinora. Sed ista reprimentur si non manebunt im punita. ideo statuit q possit procedi summarie et de pla no vt ei videbitur. et sic facilius inueniatur. Prima ergo causa generalis est: et respicit vnum effectum cum quali bet earum. et ille respiciunt separatos effectus: vna ne re tardetur. alia ne punitio extinguatur: et habet locum siue procedatur contra absentem: siue contra presentem. vt. j. patebit: et non extenditur hec lex ad alium casum ex idẽ titate rationis: quia contra ius commune est. vt. l. quod

Cãm finalẽ denotat gerũdiũ positum cũ actõ.

cōtra.ff.de legi. vnde non tollit̄ nisi quatenus exprimit̄.C.
de appel.l.p̄cipim⁹.in fi.regularit̄ em̄ ois causa req̄rit ple-
nā cognitionē.vt.C.de iudi.l.iudices.⁊ regulariter in cau-
sis capitalibus nō pōt absens cōdēnari.colligit̄ aūt rō.l.di
uersimode.nā q̄dā sunt.ll.declaratiue ⁊ rō illarū est regu-
la iuris precedētꝫ
vt pꝫ fere p oēs.ll.
iuriscōsultorū. ma
xime in.d.§.itēꝫ si
rē.⁊.ff.de ver.ob.l.
stiplatio ista.§.al-
teri.et q̄si p oēs.et
illa ꝓprie dr ratio.
Quedā sunt leges
mere positiue : q̄a
ad illud nulla ratio iuris antiqui vigebat:⁊ tūc ratio ex ip
sa.l.sumitur:vel eius prefatione si in ipsa exprimat̄:vt hic
⁊.ff.de here.insti.l.fi.⁊ ad mace.l.j.⁊ ista proprius appella
tur causa finalis q̄ꝫ ratio legis.vt.l.cū pater.§.dulcissimis.
ff.de leg.ij.⁊ de condi.⁊ demō.l.illis libertis. ⁊ de iure pa.
adigere.§.q̄uis. finalis ergo intentio legis est ratio:qua
cessante cessat lex.vt.d.ll.vbi vero ratio non apparet debe
mus proprie significationi verborum stare.vt.ff.de exer.l.j
§.si is qui nauem.cum similibus.Accursius.
a Retardentur.sic.C.de penis.l.ne diu.et.l.correis. Et
subaudi ne.⁊ sic sunt due rationes.
b Impunita.vt.ff.ad.l.aquil.l.ita vulneratus.cum si.
c Hac edictali. hic incipit secūda pars in qua ponit sta
tutū generale:⁊ in eo ponit ordinē procedendi tā cōtra pre
sentes q̄ꝫ contra cōtumaces:⁊ ex eo q̄ dicit edictali:appa-
ret q̄ est generalis.vt.l.iij.C.de legi.⁊.j.dicit generalius.
d In quocūqꝫ.cū enim lex iul. maiestatis habeat mul-
ta capita.vt.ff.e.l.j.ij.iij.⁊.iiij.in quocunqꝫ crimine cui cō-
petit aliquod dictorum capitum habet locum hec lex.
e Et maxime.hic p̄cedit genus.s.oē crimē qd incidit in
l.iul.maie. addit̄ species qn̄ cōmittit̄ in impatorē vel regē
⁊ ideo nō ponit̄ implicatiue cū totū sit expressum:sꝫ signifi
cat rationem in expressis.ll.fortius vigere. sic.C. ne fi.pro
pa.aut̄.habita.sed si genus nō precederet:tunc aut per di-
ctionem maxime addit̄ conditio:⁊ tunc innuit idem esse in
casu cōtrario.s.cōditione nō existēte: nisi rōne ꝯtrarietatis
euitande oporteat dici q̄ dictio maxime abundet. vt. C.de
ma.test.l.fi.⁊ ibi no.in glo. super verbo maxime. sed si per
hāc dictionē adijciat̄ ratio: tūc indicat illā esse potissimam
rationē:licet alia sit ratio. vt.l.⁊ si maxime.ff.de serui.leg.
f Imperatores.post coronationem ⁊c.
g Reges.ante coronationem.vt extra de elec.venerabi
lem.⁊ no.diligēter q̄ ante coronationē habet̄ vt generalis
dn̄s.si em̄ esset priuata p̄sona cōtra eū facientes nō incide
rent in.l.iul.maie.vt hic patet:⁊ sic pōt administrare ⁊ da-
re p̄uilegia.vt extra de p̄ui.c.sup q̄busdā.i cle.⁊ de iureiur.
c.j.⁊ ibi gl. ⁊ sic cessat disputatio Ja.de are.quā ponit Cy.
in.l.bene a zenone.C.de quadri.prescrip.pōt etiā facere cō
dēnationes.vt pꝫ ex lr̄is dn̄i karoli imperatoris concessis
cōi perusij:cū ego tūc apud ipm legatione fungerer:vbi in
ter cetera sic ait.oēs ⁊ singulas sn̄ias processus et condem
nationes mulctas ⁊ ordinationes per quoscunqꝫ diuos ro
manorū imperatores ⁊ reges predecessores nostros cōtra
vos ⁊ singulas ciuitates cōis ⁊ perusij personas latas seu
promulgatas tollimus ⁊ relaxamus.potest etiam ante co
ronationē concessiones aliorū imperatorū tollere ⁊ reuoca
re.qd pꝫ ex alijs lr̄is eiusdē impatoris:vbi inter cetera con
cessit q̄dā ⁊ adiecit tādiu q̄ꝫdiu p successorē nostrū regē ro-
manorꝫ seu impatorē nō fuerit reuocatū.q̄ lr̄e sunt perusij

testando lese maiestatis crimi-
ne processus et sententia retar
dentur[a]:et tāti sceleris nephan
da temeritas remaneat impu-
nita[b]. Hac edictali[c] deo pro-
pitio perpetuo valitura lege
sancimus. vt in quocunqꝫ[d] le-
se maiestatis crimine et maxi-
me[e] vbi cōtra romanorum im-
peratores[f] vel reges[g] aliqd qd
dictū tāgat[h] asserat[i] ꝯmissum:
possit[k] procedi p accusationē[l]/

sub bulla aurea.et predicta vera postq̄ꝫ persona est electa
in romanorū regem:⁊ per sedem apostolicam fuerit appro
bata.ante autem videtur tenere glo.in.d.ca.de iureiuran.
in cle.q̄ etiam electi in discordia possunt administrare.
h Tāgat.q.d.nō solū si ipsum crimē cōmittit̄:sꝫ si aliud
qd ipm tāgat. hec
aute cōtingit qn̄qꝫ
p modū antecedē-
tis.vt mādatū/cō-
siliū/p̄suasio: de q̄-
bus plene dixi in
l.nō solum.§.man
dato.ff.de iureiur.
qn̄qꝫ p modū inhe
rentis tēpore quo
delinquitur:vt auxilium et opem dare. de quo dixi in.l.in
furti.§.ope.ff.de fur.quandoqꝫ per modum consequentis:
vt in his qui prestant consilium ad euadēdum.vt in.l.j.C.
de rap. virgi.et dixi in.d.§. ope.vel receptatore. vt de his
qui la.l.j.⁊.ff.de recepta.l.j.facit ad p̄dicta. ff.ad turpil.l.j.
§.incidit.⁊.C.de here.aut̄.credētes.quādoqꝫ per modū al
terius actionis. vt si quis nolens venire ad perhibēdum
testimonium contra reum de hoc crimine:facit aliquid qd
tangit hoc crimen:⁊ hic habet locum hec.l.⁊ idem si face-
ret vt reus captus euaderet.vt.ff.ad.l.iul.maiesta.si cuius
§.item qui confessum.facit extra de offi. et po.iu.dele.c.j.
et ibi per Inno.et est simile verbum extra de here.c.vt in-
quisitionis officium.libro.vj.
i Asseratur.quandoqꝫ per glosatorem additur vt verū
sit.vt.ff.si qua.pau.fe.di.l.j.in prin.et vi bo.ra.l.ait pretor.
in prin.alibi dicit glo.etiam si verum nō sit. vt.ff.de do.l.j.
in glo.super verbo diceret̄.et istud placet in his que respi-
ciunt modum procedendi:vt hic:sed in his que respicerēt
sententiam ⁊ executionem alie glo.procedūt. probatur.ff.
de procura.l.que omnia.versi.plane.
k Possit.non ergo imponitur necessitas:et sic in causis
summarijs licet nō seruetur ordo ⁊ procedatur solenniter:
non viciat̄ processus.vt extra de verbo.signi.c.sepe.in cle.
l Per accusationē.hoc ius cōmune est. sed in hoc spe-
ciale est q̄ ad accusandum admittunt̄ infames/serui/mili
tes/mulieres.ff.ad.l.iuliā maie.l.famosi.et in.l.in q̄stioni-
bus.⁊ accusatio est nomen iuris.sicut em̄ actio est ius per
sequēdi in iudicio qd sibi debetur.insti.de acti. in prin. sic
⁊ accusatio est ius persequendi vindictam pub.vt insti.de
pu.iu.in prin.⁊ ius ex quo sumitur vindicta est duplex.scꝫ
accusatio ⁊ officiū iudicis.hoc aūt officium exercetur quā
do per inquisitionem ad alterius denunciationem procedi
tur.nam super denunciatione inquiritur.vt.ff.de custo.re.
l.diuus.⁊.j.dicā.quādoqꝫ per inquisitionē factā ꝓprio mo
tu iudicis:potest etiam sumi accusatio pro libello accusa-
torio.vt.ff.de accusa.l.si cui.in prin.et ad turpil.l.j.§ accu-
sationem.⁊ illo modo sumitur hic.Sed quero quid si accu
satio est inepte formata an valeat beneficio huius.l.in hoc
crimine?quod videtur:quia cum non sit necessaria figura
iudicij:ergo nec libellus qui est de ordine et figura. et hec
videtur expressum extra de verbo.signifi.c.sepe. in clemē.
in contrarium facit:quia hic permittitur procedi altero de
tribus modis.s.per accusationem/denunciationē/⁊ inqui-
sitionē.⁊ super quolibet istorum permittitur procedi sum-
marie et de plano sine strepitu et figura iudicij . vbi ergo
per accusationem proceditur oportet accusationem esse fa
ctam rite.vt.l.non putauit.§.non quemis. ff.de contr.atab.
al's si non est rite facta non est accusatio : nec per eam de-
lictum in iudicium deducitur.vt.ff.de adul.l.accusaturus

Infa-
mes ⁊
serui qn̄qꝫ
ad accu
sandum
admit-
tuntur.

et ad turpil.l.j.§.accusatio.ibi nulla erit ꝛc. licet ille §.faciat contra:quia est necessaria abolitio:vt ibi.et de accu.l.libellorū.§.ꝙ si libelli.ergo videtur accusatio aliqua.Sol. licet accusatio sit nulla: tamen qualisqualis est saltem de facto:ꝛ ideo est necessaria abolitio:vt ibi patet. sed hic requiritur ꝙ accusatio sit rite facta in forma sua: vt super ea possit procedi ſm formam hui⁹.l.facit quod nota.ff.de fur.l.si quis.§.j.Bartolus de saxo ferrato.

inquisitionem[a] / seu denunciationem[b]

a ¶ Inquisitionē.hoc ius est nouū.nā de iure cōmuni nō potest procedi per inquisitionem nisi in certis casibus vo.in.l.ij.§.si publico.ff.de adul.ꝛ ibi dixi ꝙ quattuor sunt regule in quibus potest procedi. Prima per officiales denūciationū.l.diuus.ff.de custo.reo.ꝛ.C.de accu.l.ea quidem. et de decu.l.j.lib.xij. Secunda regula est propter incidentem cognitionē iuris:nā vbicūꝗ iudex cognoscendo principaliter repperit incidēter delictum esse cōmissum potest de illo cognoscere.vt hic est casus.ꝛ in.d.§.si publico.et.C. si aduer.li.l.pe.et de condictio.ob. tur.causam.l.euitandi. ꝛ de calū.l.pe. Tertia regula est ꝑpter precedentē generalem inquisitionē. nam vbicunꝗ iudex inquirēdo gñaliter de malefactoribus reperit aliquem deliquisse:potest ad inquisitionem specialem descendere.vt.l.congruit.ff.de offi.presi.ꝛ ad.l.iul.pecu.l.iiij.ꝛ in auth.de col.§.iubem⁹. col.ix. Quarta regula est propter magnā offensionē. vbicūꝗ enim crimen cōmittit̄ corā iudice:iudex pōt super illo per inquisitionem procedere.vt.C.de calū.l.j.ꝛ de testi.l.nullum. et de probatio.l.penul. ꝛ idem eadē ratione in omnibus delictis que cōmitterent̄ corā iudice.al's nō potest procedi per inquisitionē de iure cōi.l.rescripto.§. si quis accusatorem. ff.de mune.ꝛ hono.Sed speciale est hic vt nulla ex predictis regulis accedente possit procedi vt hic:de iure canonico potest procedi per inquisitionem precedēte fama.vt extra de accu.c.qualiter ꝛ quando.ꝛ de symo.c.licet hely.Et tunc hoc est speciale:quia procedi posset etiam fama non precedēte:vt hic patet.qꝛ sufficit quocūꝗ modo dicatur:et probatur.j.proxi.vbi publice vel occulte.Sed cū in accusatione requirant̄ solennia accusationis vt.s.dixi. quare nō requirūtur solēnia inquisitionis:Rñ. solēnia accusationis intelligo circa formam ipsius vt dixi. ꝙ autem in inquisitione precedat aliqd predictorū nō est de forma inquisitionis:sed est vt aliquod antecedēs ꝛ processus valeat si non opponatur.extra de accusa.c.j.lib.vj. sicut testamētum est testamentum ſm sui formam.licet testator dicatur filiusfa. vel seruus vel quid simile.vt.C.de edic.diui adria.tol.l.ij. secus si in ipso deficeret heredis institutio. Sed an forma inquisitionis sit sicut forma accusationis.glo.insti.de pub.iudi.in prin.dicit ꝙ non. Innocen.idem extra de pur.ca.c. fi. Jaco.de bu.insti.de ac.in pn.dicit ꝙ eadem forma ꝛ eadem solennitas requiritur: preterꝗ in inscriptione ad penam talionis.quia cum locum accusatoris subeat iudex:ꝛ inquisitio loco accusationis eiusdem debet esse nature . vt l.j.§.hec actio.ff.si quis testamē.li.esse ius.fu.et hoc placet quantum ad hoc vt inseratur locus ꝛ tempus eodem modo:quia non debet in tanto crimine vagari. vt.ff. de iniu. l.pretor edixit.in princi.ꝛ de dolo.l. idem exigit. facit quia sic idem delictum opponitur per modum exceptionis.l.ij. §.j.ff.de doli exceptio. ꝛ extra de electio. c.vt circa. lib.vj. dixi plene.ff.de exceptio.l.j.nec obstat extra de procura.c. fina.ꝛ quod ibi per Innocen. quia ibi fit inquisitio contra certam personam:tamē generaliter quo ad delicta. secus si fieret de speciali delicto.item accusatio debet in scriptis

Iudex per inquisitionem procedens est loco accusatoris.

offerri.vt.l.libellorum.de accu.ꝛ.C.de lit.contest. aut offeratur. sed cum inquisitio non offeratur iudici : sed ipse inquirat non est necesse ꝙ prius formetur in scriptis et post ea redigatur in actis.ex quo sequitur ꝙ si in processu non apparet quando fuerit exhibita accusatio non valet cum sit de substantialibus . vt dicta. l.libellorum . et nos. C.de ac. l. in causis.Sed si non apparet dies inquisitionis formate non viciaretur processus:quia dies quo quis citatur super inquisitione : vel dies quo respondit illi / poterit dici dies formate inquisitionis cum iudex semper inquirat:sed non potest dici dies exhibite accusationis cum hoc non pertineat ad iudicem : multa alia dixi circa materiam inquisitionis in dicto.§.si de publico.

b ¶ Denunciationem.de iure antiquo non admittitur denunciatio nisi per officialem. vt.l.diuus.ff.de custo.reo.et C.de accu.l.ea quidem.ꝛ.ff.de offi.prefec.vrb.l.j.§.sane.de iure canonico admittitur denunciatio precedente charitatiua monitione.vt extra de iudi.c.nouit.ꝛ extra de symo.c. licet hely.hec ergo lex inducit nouum in hoc crimine:quia per denunciationem factam a quocunꝗ posset procedi.de officialis denunciatione:ꝛ de ista materia plene dixi in dicta.l.diuus. Sed de isto denunciatore priuato dico ꝙ habet vim cuiusdam mandatoris seu instigatoris. ideo desistendo incidit in turpil. vt.ff.ad turpil.l.j.§.incidit. ꝛ.l.ab accusatore.§. denunciationes.eo.titu. et si desistat denunciator impune iudex ex illa causa dimittit processum sicut delator mandatore subtracto.vt.ff.de iure fisc.l.res que.§.fina.quod est verum si in procedendo fuit nominatus denunciator:al's secus. ff.de iure fisc.l.de eo. ergo hic potest procedi ad denunciationem alterius denunciante non nominato.vt dicta.l.de eo.quia ex mero officio iudicis proceditur . Item cum in casu illius legis isti tres modi procedendi sunt eque auxilia ordinaria: puto ꝙ si pendente inquisitione ex officio vel per denunciationem superueniat accusator non debet recedi ab inquisitione:cum cesset ratio quam ponit Dy.in regula actus legitimi. de regu.iur. libro.vj. Et quid si ex forma statuti conceditur ꝙ iudex generaliter possit inquirere de crimine.de hoc dixi in.l.si maritus.§.fina.ff.de adult. ꝛ hoc de denunciatione que fit ad vindictam publicam.ad priuatam vero quandoꝗ denunciationem iudex procedit in his qui agere non possunt de iure:vt cum serui a dominis opprimūtur. ff.de his q̄ sunt sui vel alie.iur.l.ij.ꝛ de offic.prefec.vrb.l.j.§.quod autem. Item ad denunciationem patris vel patroni conquerentis de filio vel de liberto.vt.d.l.j.§.cū patronus.ꝛ de offi.procon.ꝛ le.l.ne quicꝗ.§.de plano. Item quādo homines humiles opprimuntur a potestate vel eis aliquid auferk: vel ab eis promissio vel cautio exigitur. vt.ff.de offi. presi. l.illicitas.in prin.et quasi per totam.l.ꝛ hoc sentit Specu. in titu.de denun.§.qui denunciare.ꝛ Jo.an.in.c.nouit.extra de iudi:vbi dictas.ll.sic intelligunt:quod est notandū. quia ad boni iudicis officiū pertinet facta querela de predictis ex officio eius procedere:cum tales per seipsos iurare non possunt vel non audent.quod placet: quia interpretatione adiuuandum est quod reipublice vtilitatem continet. Est ꝛ alia denunciatio priuata que locum habet in foro ecclesiastico inducta per legem euāgelicam. vt dicto.c. nouit.de iudi.que quotidiana est. ꝛ per eā multa que sunt iuris ciuilis remedio destituta reparari possunt. ideo eam prosequor declarando quedam ab auctoribus iuris canonici intacta. in hac enim requiritur ꝙ quis pmo moneat

aduersariū suū qui peccat in eum inter seipsum solū dicē
do ꝙ cū in eo peccet retinēdo rē ad eū ptinētē. vel non sol
uendo ei tantam quātitatem sibi debitā : ꝙ exeat de pec=
cato. ꝙ si non faciat iterū dicat idē adhibito vno teste vel
duob⁹ testib⁹: ꝙ si nō faciat tūc dicat ecclesie. et sic ad forū
ecclesiasticū recurrat petēs ꝙ cum peccet talis in eū de
tali causa reqsitus et monitus fuit prima requisitione et
secūda secundum doctrinam et regulam euangelicā emē
dare neglexerit et exire de peccato in piculū aie sue ⁊ eti
am contra cōscientiā implorat ei⁹ officiū vt eū ad peniten
tiā cogat: vt in dicto. c. nouit. sup hac denunciatione offerī
libellus: lis cōtestatur: ⁊ sententia in scriptis ferī ſm Ho=
stien. ⁊ Jo. and. in. c. nouit. licet in dicta decre. dicaī ꝙ pro
cedatur de plano. qđ quid importet. ī. dicam. et cōtra per=
sonas sic denūciantes nō pōt opponi ꝙ sit infamis: si ta=
men sit correptus de crimine potest ſm Inno. et oēs. pōt
autē opponi ꝙ est crimiosus seu in peccato mortali: qua=
liter enim mouetur bono zelo ad correptionem alteri⁹ qui
non est correptus ſm Ber. ⁊ Inno. Sed Jo. and. dicit ꝙ
in hoc genere denunciationis vbi prosequitur quis pro=
prium interesse admittitur etiam criminosus. nec ei ob.
excōmunicatio vel alia expoliatio vel depredatio. vt in. c.
cum dilectus. et. c. fi. de or. cog. vel alia preiudicialis exce
ptio. qđ dic vt in. c. nouit. super vlti. glo. per eum contra ip
sam denunciationem. Opponitur ꝙ potest etiam haberi
super eo regressus ad iudicē secularē. nam non debet iu=
dex ecclesiasticus eum indistincte admittere: quia non ni
si in defectum iusticie: vel crimen sui natura sit ecclesiasti
cum: vel ratione pacis vel iuramenti: vel quando crimen
est notorium: vel quando non auditur in iudicio seculari:
vel quia est obligatio naturalis tm̄: vel quando hanc pro
ponit miserabilis persona et depressa. vt in dicto. c. nouit.
de iudi. et de pac. qualiter. lxxvij. distinc. per totum. et de
foro compe. c. licz. vide ad hoc nota. per Ber. in. c. ex teno
re. per totū. alš si indistincte admitteretur periret tpalis
gladij iurisditio: ⁊ omnis causa per hanc viam deferre=
tur ad ecclesiam. et ita dicit Ber. de reli. domi. c. religio=
num. et ita tenet Jo. and. in dicto. c. nouit. et hoc quod di
xi de obligatione naturali tenuit Inno. in dicto. c. nouit.
sed cum illud quod deducitur pro falcidia vel trebellia=
nica sit naturale debitum. vt no. C. de iur. et fac. ignoran.
l. cum quis. et. ff. de condi. inde. l. j. et de regu. iur. l. cuius
per errorem. ergo ille qui retinet peccat mortaliter. et con
tra eum posset procedi per formam huius denunciatio=
nis: sed hodie videtur contra. c. raynucius. et. c. raynaldus
extra de testa. vbi papa pronunciauit has quartas posse
retineri. Sed dico ꝙ ea que dicta sunt de obligatione na
turali intelliguntur de naturali qua quis tenetur eo ipso
ꝙ quis locupletatur cū aliena iactura: qꝛ quod alienū est
puenit ad eū. vt. l. nā hoc natura. ff. de cōdi. inde. vel de ea
naturali que originē habet ex consensu: vt ex pacto nudo
vel iureiurādo iterposito ab alio ꝙꝫ a liberto. vt. l. interdū
in prin. ff. de ope. liber. ⁊ de fideius. l. si quis pro eo. in prin.
Idem puto de eo qui promittit ei qui stipulatur alteri. vt
l. stipulatio ista. §. alteri. de verbo. ob. ⁊ qđ ibi no. secus de
ea naturali que a consensu non habet originem. vt in eo
qui ex maleficio obligatur ad penam. vt. l. non solum. §. j.
ff. de iniur. In proposito heres dicitur teneri naturaliter
hoc est habito respectu ad principia iurisgentium quo iu=
re dicta quarte deductio non erat inuenta: non autem ex
consensu: quia testator nunꝙꝫ consensit ꝙ ipse obligare=
tur: nec etiam heres adeundo hereditatem: quia habuit
vel habuisse presumitur animū ꝙ voluit vti beneficio le=
gis. Item nil habet de alieno: quia legatarij et fideicom
missarij certāt de lucro. nō aūt petūt qđ suum est vel fuit.
Vel dic ꝙ naturalis obligatio non subest in eo qđ p falci=
diā venit deducendū ſm Pe. vt refert Cy. in dicta. l. cum
qs. de iur. ⁊ fac. igno. qđ nō plꝫ vt plene dixi in. l. j. ff. de cō
di. inde. sed qd de obligatiōe q̄ tolliī pscriptiōe? Rñ. tunc
actor audireī a iudice ecclesiastico p modū huius denun
ciationis: qꝛ ei denegareī audientia in foro seculari. Sed
tu dices pscriptione tolliī naturalis ⁊ omnis eius effect⁹
vt. l. fina. in pn. ⁊ p Dy. ff. rem ra. ha. ⁊ per Cy. in. d. l. cum
quis. Rñ. tollitur omnis effectus eius ciuilis: non autem
potest tollere naturalem obligationem quam retinendo
incidit in peccatum mortale. sed eo casu quo prescriptio
tolleret naturalem ſm ea que dixi in. d. l. fi. in prin. ff. rem
ra. ha. tūc cessaret hec denunciatio. Quid de filiofami. tu=
to exceptione macedoniani: an possit conueniri hac denū
ciatione cum naturaliter et ciuiliter teneatur: licet obstet
exceptio. puto ꝙ non: quia hec exceptio descendit ex deli=
cto creditoris circa illud commisso. vt. ff. ad mace. l. j. vn=
de potest opponi etiam denuncianti. vt. s. dictum est per
Jo. and. dum dicit vel alia preiudicialis exceptio. idē pu=
to in qualibet alia exceptione propter odium vel delictū
creditoris competente: vt doli vel similis. facit. ff. de cōdi.
inde. l. qui exceptione. Sed si creditor non reliquisset: tūc
ei iure communi subueniretur. vt. ff. ad macedo. l. si quis
patrem. Quid de muliere tuta velleiano? Dico eam non
posse conueniri hac denunciatione cum etiam soluens re
petat ſm cano. extra de solu. c. fi. ⁊ ibi no. licet enim tenea
tur naturaliter: tamen datur ei exceptio equitate predicta
naturali propter suam imbecillitatem ⁊ fragilitatem: vn
de illa naturalis non habet efficaciā. idem puto in pupil
lo eo casu quo obligatur naturaliter tm̄ vt non possit con=
ueniri per viam huius denunciationis: cum illa natura=
lis non sit efficax. qđ ptꝫ: qꝛ quotiens ille lederetur etiā si
soluisset restituiī ex edicto de minoribus naturali equita=
te inducto. vt. C. si aduer. sol. l. fi. ⁊. ff. de condi. inde. l. inter
dū. ⁊ de in integ. resti. l. j. et idē dico in quocūqꝫ casu si ad
uersus ciuilē vel naturalē obligationē daretur restitutio.
obligatio enim naturalis eliditur per exceptionem descē
dentem ex illa equitate naturali. vt. l. sivnus. §. pactus ne
peteret. ff. de pac. ⁊ ideo validior est obligatio naturalis
sola cui nulla obstat exceptio : ꝙꝫ ciuilis et naturalis cui
obstat exceptio. vt no. ff. de compen. l. quicunqꝫ. nam p ex=
ceptionē etiā elidiī naturalis obligatio. Quid de tuto ex=
cep. rei iu. quam glo. dicūt inductā magis ad rigorē iuris
cōseruandū ꝙꝫ ex equitate. vt no. ff. de condi. inde. l. q exce
ptione. et. l. iul. ⁊. C. de iur. ⁊ fac. igno. l. cū quis. videī ꝙ cū
esset eqtas ⁊ sic naturalis nō elidiī. vt. d. l. iul. possit con=
ueniri p viā huius denunciationis: qꝛ peccat mortaliter:
cōtra/imo nō est locus huic denūciatiōi: qꝛ lꝫ peccet mor=
taliter nō tm̄ pōt cognosci p snīam cū semel sit cognitum.
vt. l. si qs cum totam. §. plane. ff. de excep. rei iu. et. §. si an=
cillā. et de re iudi. l. post rē. simile de eo quod est decisum
p iusiurandū. vt. d. l. post rē. §. j. et de iureiur. l. nam postea
§. j. p quo facit: nā in certis casibus tm̄ pmittiī vt pter
instrā de nouo repta detur restō. vt. ff. de iudi. l. imperato
res. Modus pbandi hanc denunciatiōnē hic sit. vt prima
denunciatio pbetur p seipsum cum dicat: corripe eum in
ter te et ipsum solū. Sed an denunciatus poterit proba
re ꝯriū. qđ videī de facili: qꝛ posset pbare Rex francie ꝙ
Rex anglie nunꝙꝫ fuerat ei locutus. sed ꝯriū puto: cū pma
denūciatio dicaī fieri p seipm etiā si fieret interueniente
organo. s. epla vel secreto nūcio. vt. ff. de cōsti. pec. l. q aūt
§. fi. et. l. seq. huius contrarij quodāmodo impossibilis est
probatio. Scđa denunciatio est approbanda p se ⁊ vnum

Duob⁹ regulariter credit̃.

aliū legitime deponentē.vel ꝑ se ⁊ duos alios:cū dicit ad hibe tecū vnū vel duos.cū in ore duorū vel triū stet oīne ꝟbū.Tertia denūciatio q̃ fit eccl'ie ꝓbat̃ ꝑ ip̃in libellum denūciatoriū datū ipsi iudici ecclesiastico.Quarta scʒ pec cet in eū:ꝓbat̃ ꝓbādo ꝙ detinet rē suā:vel ꝙ est suus de bitor. hec aūt elidit̃ hoc modo: dicit denūciat⁹ nō ꝑtinet ad te cognoscere iuste vel iniuste detineā:hoc autē scio ꝙ teneo nō ꝯ ꝯsciētiā.et hoc sufficit vt vltra ecclesia nō ꝓce dat.lʒ eñi ꝓbet ꝙ res fuit sua vł sibi debita:potuit desine re/et sic nō sequit̃ ꝙ cōtra cōsciētiā teneat:lʒ q̄n ordinarie agitur sufficit ꝓbare suum vel sibi debitum nisi aduersarius ꝓbet ꝯtrariū:sed in hac denunciatione satis est si de nunciatus aliquam iustam causam allegat quare contra conscientiā nō teneat:licet causam non ꝓbet. credit̃ eñ sibi ad purgandū ꝯsciētiā suā nisi scandalū vel publicū peccatum et manifestū sit.tunc eñ dʒ de satisfactione con stare ſm Inno. Sed Host.cōtra.q2 si semel fuerit meum vel michi debitum:adhuc ꝑsumit̃ nisi probetur cōtrariū. vt.C.de ꝓba.l.siue possidetis.Jo.and.videtur stare dictis Innocen.Tu dic si denunciatus dicit se non tenere contra conscientiā suā et nullā causam allegat:non sufficit. vt.l.qui interrogatus.de peti.here. Idem si allegat causam iniustam. vt.l.nec vllā.§.j.eo.ti.sʒ si alleget causam iustam:tūc siquidem causa est dependens ex eo facto q2 dicit se soluisse.vel si negat positiones denunciationis vi delicet ꝙ esset suū vel sibi debitum:et probatū est contra eum:nō debet postea credi assertioni sue. vt.ff. de proba. l.cū de indebito.et ex̃ de solu.c.fi.et.C.de nō nume.pecu. aut̃.ꝯ qui ꝓp̄tā.cum si.ꝯsciētia eñ alterius non debet ꝓ bari nisi ex indicijs.vt.C.de dolo.l.dolum.sed istud est in dicium legitimū ⁊ lege ꝓbatum.Si vero cōfessus est intē tionē actoris.s.fuisse suū vel sibi debitū:dicit tñ se emisse vel soluisse vel q̃d simile:tunc si denūcians non probet in tentionem suam aliter q̄ꝫ tali confessione:dʒ stari dicto eı⁹ ad excusationem ꝯsciētie sue.vt.C.de testi.l.si q̄s testib⁹.⁊ de sen.et inter.cū papinian⁹.⁊ de iureiur.l.eū q̃.in p̄n.Si aūt denūciator pōt et vult aliter ꝓbare q̄ꝫ ex cōfessiōne de nunciat i:tunc cessat talis ꝑsumptio/q2 forte ideo confessus est q2 sciebat posse ꝓbari.hoc.ꝓbatur in glo.in.d.l.eū qui.in prin.igitur tunc erit recurrendum ad coniecturas scʒ cuius vite/cuius conditiōis est iste denūciatus:vtrum eius assertioni dʒ credi.vt.l.nō oēs.§.a barbaris.de re mi li.hoc etiā pendet ex q̄titate rei petite: vtrum sit magna vel parua.ar.eius qđ no.in.l.admonendi.ff.de iureiu.Sʒ si causa quā allegat est talis que ab eius facto non pendeat:⁊ sic dicit se habere ab alijs:et an debeat eis credi. videndū est q̃ sunt illi a q̃bus habuit:et cuius opinionis et vtrū hoc dixerit ante litē motā vel post.arg.extra de te sti.c.licet.ex q uib⁹etiā puto ꝙ si hoc habuit a procuratore suo cui hoc mādauerat satisfit.vt.ff.de ꝓcur.l.quod vul go.Idē si defunctus scriptū relinquit: recte ei credit heres ad excusationē sue cōscientie.vt.l. q̃ cum maior.§.pe. ff.de bo.liber. Idē si aliqua indicia legitima appareant ex q̃bus pars possit informare ꝯsciētiā suam.vt.l.mariti.§.lenociniū.in p̄n.ff.de adul.Si vero informaret conscientiam suam ex presumptionibus non legitimis nō ex cusat̃.licet enim non teneat cōtra cōscientiam suam:hʒ tñ ſm conscientiam erroneā ⁊ sic peccat:nisi conscientiā erroneā deponat:⁊ deponere cogetur.vt extra de sen.excō. c.inq̃sitionis.vbi probatur hec distinctio. Sed tu dices. non ꝑ hoc ꝓbat̃ denunciatio que dicit ꝙ peccat in me re tinendo meum vel michi debitum.nā apparet ꝙ nō pe cat detinēdo:sed erroneam ꝯsciētiā habendo: sed certe fi naliter in hoc peccat heres ꝙ retinet:et sic videtur proba ta denūciatio. sed qualiter peccat heres in eo ꝙ defunct⁹ tenebat contra conscientiam:R̃n.forte ipse heres scit.⁊ sic cōtra cōsciētiā retinet.si vero ignorat: tunc ꝑus heredi notificandū est taliter ꝙ in eius cadat noticiā vel cadere debeat. vt.l. qđ te.si cer.pe.et.ff.deposi.l.si q̄s inficiat⁹.et post q̄ꝫ notificatū fuerit debēt fieri

summarie⁹et

denunciationes.nā textus dicit ꝙ si peccauerit i te frater tuus ⁊c.pri⁹ ergo debet ꝑcedere peccatū q̄ꝫ fiat denūciatio.Sʒ si heres nō patiat̃ se certificari: certe in h̃ peccat.⁊ ꝑinde est ac si certificat⁹ eēt.ar.ff.qđ vi aut clā. l.j.§.aristo.sentētia aūt sup hac denūciatiōe fert̃.ꝙ si repe rit̃ denūciat⁹peccare in denūciatione:precipit̃ ei ꝙ exeat de peccato.et ad hoc ꝑ sententiā excōmunicatiōis cōpel litur.vt.d.c.nouit.⁊ no.ꝙ solū in his tribus modis proce dēdi loquit̃ hec cōstitutio.s.ꝑ accusationē/inquisitionem/ et denūciationē.in alijs vero modis procedendi vel per exceptionem nil immutatur.de quo dic vt dixi.ff.de adul te.l.ij.§.si publico.et istis tribus modis procedendi attri buuntur iste tres qualitates que sequuntur.

a Summarie. summa.i. breuis.vel summa. i.prima. vt no.ff.de sta.ho.l.summa.et sic summarie.i.summatim vel breuiter vel primarie vt ostendam.hec materia tangi tur per glo.in.l.iij.§.sciēdū.ff.ad exhi.⁊ in spec. de offi. iudi.§.postremo.vbi ponit tractatum Jo.fazioli de pisis. sed ad maiorem declarationem dic ꝙ hoc.s.vt summarie cognoscat̃ quandoq3 adijcit̃ toti cause:quādoq3 vni articu lo.de primo intelligere debemus circa ordinem procedē di summarie id est breuiter.Et hoc quod dico breuiter nō intelligitur diminutiue: sed ita ꝙ totam substantiam cōprehendit.vt.l.j.ff.de regu.iur.et ideo qui aliquid dicit in summa omnia mēbra principalia ponit.vt.ff.de condi.in de.l.in summa.vbi proceditur summarie tunc contestatur lis:subaudi forte si sententia tribuit ius finale: al's secus.ex hoc dico ꝙ in processu nil debet etiam de substan tialibus omitti.et ideo libellus debet esse ita plene for matus sicut ⁊ quādo ordinarie proceditur.ff.ad exhi.l.iij. in p̄n. Item contestatur lis.l.tigni.§.si quis nō possideat et §.idem scribit.⁊.l. iulianus.§.proinde. ff. ad exhiben. Item sententia diffinitiua datur.vt.l. iij.§. preterea.ff.ad exhiben.⁊ de in litē iuran.l.in actionibus.in prin.et.ff.de libe.agnoscen.si quis a liberis.§.si quis ex his.licet quidam dicant ꝙ illa est sententia interlocutoria vt ibi tangitur ſm Guil.sed glo.C.cōmi.vel epi. l.j.innuit ꝙ in his summarijs non requirat̃ ordo.quod non placet.per.d.ll. Expeditur autem iste processus breuiter.q2 licet al's non possint dilatiōes breuiari nisi causa cognita.tñ hic abbre uiandi illa sola est causa sufficiēs ꝙ causa dʒ agitari sum marie.vt.ff.de re iudi.l.ij.in fi.nō tñ ita pōt abbreuiari vt probationes legitime pereant : hoc eñi impediret cause cognitionē qđ non pōt:q2 cause cognitio est de substantia iudicij.vt.C.cōmi.vel epi.l.iudex.et.l.fi.et not. C.de sen. l.prolatā.sed ea que sunt de substantia non possunt omit ti per hoc qđ dixit summarie vt dictum est.ergo ⁊c.proba tur extra de verbo.sig.c.sepe.in cle. In hoc processu si ex ceptiones opponātur que requirant altiorem indaginem siquidem possunt per alium iudicem examinari per iudi cem non admittentur.sed in alio iudicio seruabuntur.vt l.si ille a quo.§.si de testamento. ff. ad treb.et.l. iij.§. ibidem.ff. ad exhi. Si vero in alio iudicio examinari non possunt:etiam in illo examinantur.vt in.d.§.ibidem.in fi ne.et ita intelligit glo. dum dicit de excep.quesitis pro possessione retinenda:sed posse respuere illa que non pos sunt alibi examinari aufertur ius partis et etiam cogni

tio tollereť qꝺ nō pōt: vt dictū est. illa aūt non diciť habere
altiorē indaginē que pōt examinari infra tātū tps ifra quā
tū principalis processus expediť: etiā si hoc nō oppone͛reť.
vt. l. si is a quo. in prin. ff. vt in pos. leg. Itē sicut in his ca=
sibus in qbus ordinarie agiť qs citať peremptorie. ita ⁊ in
istis casib⁹ vbi agiť summarie. qꝺ pꝫ in interpositione pmi
decreti ⁊ scꝺi qꝺ summarie fit: ⁊ oportet ꝙ pcedat perem=
ptoriū. vt. C. de his q ad ec. cōfu. l. fi. al's presenti. §. sꝫ si hoc
facere. ⁊. C. quō ⁊ qn iu. l. cōsentaneum. ⁊ Cy. no. ff. de dā. in
fec. l. si finita. §. iulianus. Tēpore aūt feriarū nō pōt ꝓcedi
nisi in casib⁹ expressis. ff. de fer. l. j. ⁊. ij. ⁊ ꝯplurib⁹ alijs. ll.
nō obstat pdictis extra de ver. sig. c. sepe. qꝛ tota hec glo. ꝓ
cedit qn summarie tm̄ dꝫ ꝓcedere. ibi qn oīa illa ꝟba iun=
gunť simul: de quo. j. dicā. ¶ Circa modū ꝓbādi in hac sum
maria cognitione sciēdum est ꝙ plena probatio est facere
iudici plenā fidē. vt. C. de eden. l. procurator. ⁊ de condi. ob
tur. cau. l. j. ⁊. ff. de ꝓba. l. quinquaginta. hꝫ aūt hec plena fi
des suos gradus. nā qn̄qꝫ qs incipit suspicari hoc est a le=
ui argumēto in vnā partē inclinare: qn̄qꝫ quis incipit opi
nari animū suū aliqua rōne satis forti: non tn̄ ꝙ credat nō
posse esse contrariū: qn̄qꝫ ꝓcedit vltra ⁊ incipit credere ita
forti rōne ꝙ firmiter inhereret vni parti nec de cōtrario aliq
mō dubitat: ⁊ ista est plena ꝓbatio ⁊ plena fides: ⁊ hec na=
turalis diciť. ⁊ probať. ff. de questio. l. j. in pn. vbi ad tormen
ta seruorū ita demū venire oportet cū suspectus est reus
et alijs argumētis ita ꝓbationi admoneť vt sola confessio
seruorū deesse videať. qꝺ em̄ dicit cum suspectus est reus:
denotat pmū gradū quo qs incipit ꝑuenire ad fidē. s. suspi=
tionē. qꝺ vero subdit: ⁊ alijs argumentis: denotat secundū
gradū quo incipit opinari. qꝺ vero subdit de cōfessione ser
uorū / denotat vltimū gradū. s. ꝙ plena fides habeť. ⁊ diciť
plena ꝓbatio. hoc etiā ꝓbať. ff. de testi. l. iij. §. eiusdeꝫ. in fi.
ibi. quicquid aūt credas aut parū probatum opinaris ⁊c.
et hoc plenius dixi in repetitione. l. admonendi. ff. de iure
iuran. vbi de semiplena probatione tractaui. Nunc aūt ad
propositū dico ꝙ qdā sunt cause summarie modici ⁊ quasi
nullius preiudicij: ⁊ in his sufficit probatio per iuramētū.
vt. ff. ad exhiben. l. thesaurus. nō em̄ nocet dn̄o si patiť me
cauentē de dāno infecto querere thesaurum meū in fundo
suo: idē vbicunqꝫ petitur exhibitio sola. secus si in actione
ad exhiben. veniret possessionis translatio. vt. l. celsus. §. iu
lianus. ff. ad exhiben. Uel si aliter per exhibitionē dānifica
retur reus: tūc nō sufficeret probatio ꝑ iuramentum: sed re
quireretur alia vt statim dicā. In his em̄ vbi ita modicuꝫ
preiudiciū vertiť ex solo iuramēto iudex ad suspitionē seu
opinionē induciť. quedā sunt in qbus aliquale ꝑiudiciū fit
reo: tn̄ potest reparari ꝑ aliud iudicium: tunc alia probatio
requiriť ꝙ per iuramētum. s. per vnū testē vel aliqua indi=
cia et verisimilia. ita ꝙ in suspitionē vel opinionem iudex
adducetur. vt. ff. ad. l. aquil. l. in lege aquil. si deletuꝫ. ibi ad
suspitionem iudicem adducā. ⁊ de car. edic. l. iij. §. cause. ibi
modicū pro puero faciētē. ⁊ de vē. in pos. mit. l. j. §. si in ea. ⁊
ista probatio diciť facta summarie hoc est primarie quasi
ad primū gradū probationis peruenerit. s. suspitionem vel
opinionē. ⁊ istud est qꝺ dicimus prima facie videtur ꝙ sic:
vel prima fronte. vt. C. de edic. diui adri. tol. l. fi. vel etiam
potest dici summarie / id est breuiter. nam ad plenam pro=
bationem ꝭm cōsuetudinem hodie approbatam per decre=
tales requiritur ꝙ fiant articuli ⁊ ꝙ singulariter ⁊ distin=
cte probētur. hic vero sufficit ꝙ summatim negocium pro
betur. vt. d. l. in lege aquil. ibi summatim negocio exposito.
et hoc intelligo in causis summarijs valde fauorabilibus:
scꝫ ne propter probationes deficiant: vt alimētorum: ⁊ ven
tris. Si vero nō ita fauorabiles essent: licet possint ꝑ aliud
iudicium reparari: tunc quantumcunqꝫ sint summarie in
eis plena probatio requiritur ex parte agentis. dicitur au=
tem summarie respectu defendentis: quia si accusator di=
ceretur per calumniam postulare: vel aliquam exceptionē
opponere que requireret altiorem indaginem differretur
exceptionis probatio ne impediretur actoris intentio. ff. vt
in pos. lega. l. si is a quo. §. j. et de preto. stipu. l. j. §. penulti.
et. ff. ad trebel. l. ille a quo. §. si de testamento. et idem dico
de omnibus possessorijs iudicijs que dico summarie exa=
minari. vt. C. vnde vi. l. momentanee. et not. C. quorum bo.
l. j. in gl. et possunt per iudicium petitorium reparari. nam
in eis dico ꝙ requiritur ex parte agentis plena probatio.
vt dicta. l. C. quorum bo. vbi expresse dicitur. ¶ Circa vero
exceptionem aduersarij et circa dilationes poterit versari
dicta summaria cognitio. ⁊ summaria dicitur hoc casu qua
si prima facie hoc videatur: cum iura partis non perfecte
discutiantur. Quedam sunt in quibus partibus versatur
preiudicium: nec possunt in aliud iudiciū reparari nisi per
appellationē vel alijs modis legitimis. ⁊ in his si dicatur
procedendum summarie: intelligitur solum quo ad ordi=
nem. sed ab vtraqꝫ parte probationes et defensiones au=
diuntur. vt. C. de naufra. l. de submersis. licet ibi sit plusqꝫ
summarie agendum. vt extra de verbo. signi. c. sepe. in cle.
in his enim causis debet intelligi illa constitutio: et sic re
quiritur hic. Sic enim in causis vbi ponuntur omnia alia
vocabula: scilicet summarie et de plano ⁊c. si hoc est in di=
cto. c. cle. sepe. multo minus hoc est vbi dicitur summarie
tantum procedi: ⁊ predicta vera vbi contra presentem pro
ceditur. processus autem qui fieret cōtra absentem ex quo
posset contra eum aliquod decretum interponi: vel diffini=
tiua sententia ferri: semper debet dici summarie agitari.
nam cum merita causarum partium assertione pādantur.
vt. l. fi. C. si per vim vel alio modo. si fit parte absente non
potest dici ꝙ plene liqueat iudici. forte enim si pars fuisset
presens aliquid ostendisset. et ideo totum quod probatur
dicitur cōstare summarie: hoc est primarie / id est prima fa=
cie. ⁊ ideo gesta parte absentete non ita porrigunt effectus
suos ad extraneos. vt. l. qui repudiantis. et. l. papinianus.
§. meminisse. ff. de inoffi. testa. cum si. et sic summatim co=
gnoscit vt dicit glo. C. de bo. auc. iu. pos. l. cum proponas. et
aut. ibi posita. ⁊. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. fulcinius. §. j. ⁊ ibi
glo. dicit ꝙ secundum decretum non precedit summaria
cognitio: ⁊ ꝙ in eo requiritur probatio per instrumēta vel
per idoneos testes. vt. l. fi. C. de bo. auc. iudi. pos. sed in pri=
mo decreto (quia ibi generatur modicū preiudiciū qꝺ pōt
de facili reparari) sufficit probatio per iuramentum: vt pro
batur in aut. de ex. re. §. suscepto. al's. §. si vero quidam iu=
rent. quid enim sit dictū summatim sentit Spe. in dicto. §.
postremo. circa fi. Et si querať que sunt cause summarie.
glo. dicit ꝙ regulariter omnis causa requirit plenam cogni=
tionem. vt. l. iudices. C. de iudi. fallit in casibus quos nu=
merat. ff. ad exhi. l. iij. § sciendum. Spe. idem dicit ⁊ certos
casus enumerat. sed Dy. ff. de preto. stipula. l. j. § penulti.
dat regulas sic. vbicunqꝫ agitur causa in qua sententia la=
ta tribuit ius finale et aufert plenum ius et tribuit alteri:
ibi desideratur cause cognitio plena. vbi vero econtra non
desiderat plena sufficit semiplena. vt. ff. quis ex in bo. pos=
ses. seruc. l. ij. et de bono. pos. l. iij. §. si causa cognita. sed cer=
te ille leges hoc non probant. nam distinguunt vtrum de=
tur de plano: an iudice sedente pro tribunali. et aliud est
dicere de plano: et aliud est dicere summarie: vt j dicam in
sequen. glo. nam bonorum possessio que tribuit ius datur
iudice sedente pro tribunali. ⁊ tamē nō datur in forma iu=
dicij. vt nota. in dicto. §. si causa cognita. sic tamen regule

Plena ꝓbatio seu plena fides que sit.

michi placent vt dicamus sic: vbicunqꝫ sententia data tribuit ius finale nec potest per aliud iudicium reparari nec per appellationem vel aliud remedium: tunc requiritur cause plenaria cognitio regulariter. in dicta. l. iudices. C. de iudi. fallit in casu dicte. l. de submersis. C. de naufra. Itē in casu huius constitutionis. Item in casibus qui ponuntur in cap. dispendiosam. extra de iudi. in clemen. Item in casibus in quibus sententia potest ferri contra absentem ⁊ negocium liquidari. vt. C. quomodo ⁊ quan. iu. aut. qui semel. ⁊. C. vbi de crimi. agi oportet. aut. qua in prouincia. Item vbi peruenitur ad secundum decretum vt dictum est. Secunda regula est ꝙ vbi causa agitur super qua sententia lata non parit magnum preiudicium vel parit tale quod per aliud iudicium potest reparari absqꝫ alia appellatione vel restitutione vel simili remedio: tunc procedendum est summarie. Istud probatur in omnibus exemplis positis in dicto. §. sciendum. in glo. ⁊ in eo quod. s. dixi de iudicijs possessorijs. Sꝫ hoc quod dico summarie diuersimode accipitur. vt. s. ostensum est. Sed dicas tu nulla. l. antiqua reperitur ꝙ agatur summarie. nam in dicta l. iij. §. sciendum. ff. ad exhiben. dicitur ꝙ summatim debet cognosci an actoris intersit. et sic illum articulum tantum dicit examinandum non totam causam. simile in causa alimentorum: ⁊ carboniano: summatim examinatur an sit filius: ⁊ sic vnus articulus. vt. ff. de lib. ag. l. si quis a liberis. §. si vel parens. ⁊ de carbo. edic. l. iij. §. cause. ⁊ idem in simili. sed vbi aliquid quod est principalis causa intentionis venit examinandum summarie: merito tota causa dicitur summaria. de secundo videlicet quando hoc scilicet ꝙ cognoscatur summatim addit. vni articulo qualiter intelligatur. Ad quod dico ꝙ si causa principalis est summaria: ⁊ omnes articuli sunt summarij eadem ratione vt dictum est. Si vero causa principalis requirit plenam cognitionē cause: tunc de emergentibus et incidentibus videamus. Dico ꝙ quedam sunt emergētes in quibus siue quis vincat siue vincatur causa principalis propter hoc non perditur: et in his semper dico summarie cognoscendum. exemplum. ff. de petitio. heredi. l. si quis libertatem. in fi. ⁊ de interro. ac. l. defensor. §. illud. nec dico hic vel in alijs emergentibus vel incidentibus agi summarie respectu ordinis quia in his ordo attenditur respectu ipsius cause principalis. Sed dico summatim cognosci respectu probationum: quia cum res sit modici preiudicij: sufficit ꝙ ostēdatur iudici sic esse prima facie. vt dictis legibus. Quedam sunt emergentes in quibus ille qui illas emergentes proponit si vincit propter hoc nō vincit causam principalem. sed remanet in dubio. sed si perdit in illa emergenti perdit causam. vt cum actor in prima dilatiōe nil probauit: vel reus intentione actoris fundata in prima dilatione nil probauit petit secundam. si obtinet non vincit causam: sed remanet in dubio probationis. si vero perdit in illa emergenti absqꝫ dubio perdit causam. in istis siquidem loquimur de probatione impedimenti fienda ab eo qui petit secundam dilationem: dico ꝙ sufficit summaria ⁊ semiplena probatio. quod patet: quia sufficit probari per iuramentum. vt extra de excep. cap. pastoralis. ⁊. ff. de excu. tuto. l. scire oportet. §. sufficit. in fi. ⁊ ita determinauit papa vt retulit Specu. in titu. de appella. §. nunc vero. ver. quid ergo. quod tenet Guil. in. l. ij. §. si quis. ff. si quis cau. ⁊ hui⁹ casus est ratio: quia consequitur modicum commodum vt dixi. Sed quando de probatione impedimentum tractaretur: tunc illud non assero probari ex solo iuramento ⁊ per solum iuramentum: sed considero istam emergentem ex parte resistentis: quia ex denegatione huius dilationis consequitur magnum commodum. ⁊ si vult impedire requiritur cause plena cognitio: vt est textus. C. de dilatio. l. a procedente. vbi expresse dicitur ꝙ ideo cause plena cognitio tūc requiritur: quia si denegaretur sententiaretur super principali questione: igitur de dilatione quia aliquo casu requiritur plena cognitio: scilicet quando denegatur. igitur in dubio dicitur plenam cause cognitionem requiri. arg. ff. de condi. indebi. l. sufficit. Quedam sunt emergentes que habent se econtra ad predicta: que ex parte eius qui emergētem proponit si vinceret totum ibi vinceret. sed si perderet nō per hoc perdit totum nec aduersarius vincit. exemplum in exceptione rei iudicate / iurisiurandi / ⁊ trāsactio. que opponūtur a reo ante litem contestatam ad impediendum processum: si enim opponens vincit totum vincit: si perdit remanet lis. hoc enim ex parte opponētis requirit plenam probationem vt vincat: potest tamē hec cognitio dici summaria proter breuitatem dilationis: quia si requireret altiorem indaginem. differretur illa exceptio quātum ad impediendum processum ⁊ contestabitur lis: postea opponetur in vim peremptorie. vt. l. nam ⁊ postea. in princi. ff. de iure iuran. in textu. ⁊ in glo. ⁊ ex hoc dico ꝙ si opponens in illa exceptione succumberet nec plene ante litem cōtestatam probauit: posito ꝙ super hoc examinati sint testes: ⁊ post litem contestatam iterum poterit opponi ⁊ testes iterū examinari super eodem ⁊ iterum publicari. nam primo fuerunt examinati summarie. ergo nō impedit examinationē que fit post litem contestatam vbi fit plenarie. arg. l. pe. ff. de his qui sunt sui vel ali. iu. ⁊ in. l. a diuo pio. §. super rebus. ff. de re iudi. Item quia testes examinati super vna instantia ad vnū finē non impediunt examinationē fieri in alia ad aliū finē. ar. ff. de edē. l. argētarius. §. pe. ⁊. ff. de fur. l. q̄ tabulas. §. fi. sed hic ante litē cōtestatā producunt ad vnū finē. s. ne procedatur. postea vero producuntur ad aliū finē. s. vt diffinitiue absoluat. ⁊ cū instantia incipiat a contestatione: nō potest dici ꝙ producant in eadē instātia: vt hic est casus. ⁊ extra de testi. c. veniēs.

Sūmaria examinatio plenariā impedit.

Quedā sunt emergentes vel verius incidentes: vt quando producuntur alique peremptorie. ⁊ istarum quedā sunt que a principali intentione nō possunt separari: vt omnis exceptio intentionis. si enim dico testamētum nullum est quia ruptum agnatione posthumi. Vel si dicam actori non competere ius agendi ꝙ meus seruus est. vel eum qui petit hereditatem nō esse heredem: quia ego sum heres ⁊ similia. nō enim potest pronunciari de vno quin pronūcietur de altero: tunc de hoc incidenti cognoscendum est plene. quod patet: quia sententia lata super principali parit exceptionem rei iudicate super incidenti. vt. l. j. C. de or. cog. ⁊. l. ij. ⁊ de excep. rei iudi. l. si inter me ⁊ te. quod intellige si principalis causa requirebat plenam cause cognitionē vt. d. ll. secus si summariam. vt. ff. de his qui sunt sui vel ali. iur. l. pe. ⁊ de lib. agno. l. si quis a liberis. §. si vel parens. Quedam alie sunt incidentes peremptorie que possunt separari a principali: vt que vere est exceptionis exceptio: id est actionis exclusio. nam vtrunqꝫ esse pōt ⁊ potest de vno cognosci ⁊ aliud omitti. Et istarum quedam sunt que principaliter nō possunt per se in alio iudicio agitari: vt exceptio pacti: ⁊ si que sunt alie mere exceptiones ⁊ de istis sine dubio debet plenius cognosci: cū ex vtraqꝫ parte debeant plenius discuti. vt in. d. l. iudices. C. de iudi. et hoc facit: quia parit plenum preiudicium ab vtraqꝫ parte. Quedam sunt exceptiones que possunt per se examinari in alio iudicio: non tamen ad eundem finem ad quem proponuntur in primo. exemplū in. l. vendicantem et. l. seq. ff. de euic. tunc debet etiā plene probari eadē ra-

tione: tñ lz q̄s succūbat p modū exceptiōis: pōt illō postea
deducere in iudiciū p modū actiōis vt. d. l. vendicātē. in fi.
et. l. seq. rō est: q: ad diuersum finē agit: et sic nō videt ea-
dē res. vt. l. cū q̄rit. ff. de excep. rei iudi. ita no. Cy. C. sen. re
scin. nō pos. l. p emptorias. dixi plene quantū ad hoc in. l. q̄
rome. § duo fratres. ff. de verbo. obli. Quedā sunt exceptio
nes q̄ possunt p se examinari in alio iudicio ad eūdē finē
per modū agendi: vt exceptio compensationis. sicut enim
cum opponitur tendit ad hunc finem vt michi satisfiat cō
pensando: ita cum ago tēdit ad hunc finem vt michi satis
fiat soluēdo: et ista cū possit in alio iudicio reparari habet
in se aliquid summarie cognitionis: quia si habet altiorē
indaginē: iudex non debet eam admittere. C. de compen.
l. fi. et ideo si opponeretur compensatio debiti naturalis
qd non potest deduci in alio iudicio agendo hoc non ha-
beret locū: sed deberet plene examinari sicut alie exceptio
nes: vt dictum est. sed si admittitur ad hoc vt opponens
vincat vel vt reprobetur compensatio: requiretur plena
cause cognitio: cum plenum etiā facit p̄iudicium. vt. l. qd
in diē. § si rationē. ff. de cōpen. ⁊. ff. de neg. gest. l. si autem
§ fi. Sed si iudex eā admitteret nō reprobādo: tūc non fa
ceret p̄iudiciū: vt ibi. Et p̄dicta de his q̄ emergunt ante
sententiā: sed post sniam q̄nq̄ occurrūt alique emergen
tes vel incidētes. et ideo dicit q post sententiā aliq̄n op-
ponunt aliq̄ exceptiones ad merita cause non ad sniam
vt in casu. l. i. C. de iur. et fac. igno. et tunc dic idem qd. s.
Quedam sunt que opponūtur ɔ̄ ipsam executionē: vt q:
dicit q non deb3 fieri executio q: sententia nulla: vel lata
pretextu falsorum instrumentorum vel alia similia. ⁊ ista
requirunt summariam cognitionē quo ad breuitatem di-
lationis: quia si requirunt altiorē indaginme non impedi
retur executio. sed exceptio reseruaret̄ prestita cautione
de reddendo quod exigitur. C. de fal. l. ij. et. C. de preci. im-
pe. off. aut. que supplicatio. et ex̄ de in integ. resti. c. suscita
ta. s3 p̄batiōes deberēt esse in p̄mptu. vt. C. si ex fal. instru.
l. fi. vbi manifeste p̄bationes ⁊c. idem puto quādo oppo-
nitur exceptio q nō d3 mandari executioni in totum. sed
quatenus quis facere pōt vel alia silis. vt. ff. sol. ma. l. ex
diuerso. § fi. cum si. Quedam exceptiōes opponuntur nō
cōtra executionē simplr: sed cōtra rem in qua fit executio
et iste similiter requirunt summariā cognitionem quo ad
breuitatē et quo ad semiplenā p̄bationē. vt. l. a diuo pio.
§ si sup reb⁹. ff. de re iudi. Ratio: q: ibi vertit modicū pre-
iudiciū. q: si nō mandetur executioni sup illa re: manda-
bitur super alia. Itē de illa q̄stione poterit cognosci in or
dinario iudicio: vt ibi d̄r. Sed q̄n cōtenditur vtrum sentē-
tia sit executiōi mādāda vel non: et de viribus sententie
tunc est res magni p̄iudicij. Sed qd si in cā summaria iu
dex in snīa dixerit se habuisse plenā cause cognitionē an
per hoc faciet preiudiciū in alia cā? R̄n. nō. q: debet intelli
gi se habuisse plenā s̄m q natura cause exigit. vt. l. si vno
in prin. ff. loca. et de vsur. l. si stipulatus. et de dam. infec.
l. dāni infecti. § quedā. Et q: cognoscere summarie nō est
solū in iudice sed etiā in parte que forte non curat produ
cere probationes ideo quia scit causam posse reparari in
iudicio. et hoc maxime verū est si pars contradicit senten
tie. vt in. c. sepe. in fi. extra de ver. sig. in cle. Sed illud. c. lo-
quitur in causis que parāt plenū preiudicium quocunq̄
modo agatur. sed si in causa in qua requirit plena proba
tio diceret se habuisse cognitionē summariā. puto senten-
tiā non valere: quia plenaria cause cognitio est de substan
tialibus. vt. C. de sen. l. ex stipulatione. et. C. cōmi. vel epis.
l. iudex. ideo si omittitur viciatur sentētia. vt not. C. de sen.

l. prolatā. Et qd supra dixi de hac dictiōe summaria: idem
intellige si diceret q causa deberet recte examinari sim-
pliciter: de quo verbo fit mentio in. d. c. sepe: q: debet intel
ligi hoc simpliciter sine plica. i. sine distinctione et inuolu
tione. vt. ff. pro soc. l. coiri. et de vulg. et pupil. sub. l. i. et de
p̄b. oo. l. i. § si quis
simpliciter.

de plano

a ¶ De plano.
planū est opposi-
tū alto. Itē altū d̄r ratiōe loci vel stilli. dicimus eñ quem
vti alto stilo. Itē de plano fieri oppositū est ei qd fit veloci
ter. quelibet istarū significationū potest habere locū hic:
vt statim patebit. Videamus ergo que cause debeant agi
tari de plano et quid importet: et dico siquidē causa est vi-
lis vel de vili natura vel vilium personarū: tunc hic agi-
tur de plano. vt. C. de sen. aut. nisi breuiores. et. ff. de offi. p
consu. ⁊ le. l. ne q̄cq̄. § de plano. et de ac. l. leuia. et tunc de
plano importat q iudice non sedente pro tribunali: ⁊ sic
non in loco alto. Item quando non seruatur stilus aliorū
iudiciorum: sed sine libello vel alijs solēnitatibus cogno-
scimus veritatem. vt not. in d. § de plano. in glo. ⁊ Guil.
de cu. in. l. leuia: s̄m vnam opinionem veram. Si vero est
causa ponderis grauioris: tunc regula est q causa debet
agitari plene et solēniter cognosci. vt. l. iudices. C. de iudi.
fallit in quibusdam causis que agitantur de plano. vt. ff.
de questio. l. vnius. § fi. et extra de iudi. c. nouit. in fi. et ex-
tra de accu. c. olim. et in his non intelligitur exclusus or-
do iudiciarius. vt. d. c. olim. et ibi no. per Inno. et ratio:
quia in causis magnis procedere ita repentine sine solē-
nitate est stilus altus nimis. solum enim reges et princi-
pes hoc faciunt. sed procedere ordinarie est in his de pla
no procedere: hoc est non frequenter nec stilo alto. Vides
ergo q ex diuersitate cause stilus dicitur alt⁹ diuersimo-
de: et in his semper puto q non erit necesse iudicem se-
dere in alto tribunali: sed in camera poterit fieri. et hoc si
de tota causa agitanda de plano queritur. Si vero quери-
tur de aliquo articulo vnius cause que debet agitari ordi
narie/an articulus aliquis poterit agitari de plano. Dic
q quedam facit quis in iudicio coram iudice vbi sufficit
presentia iudicis: vt producere libellum coram iudice. et
istud semper potest fieri de plano: hoc est iudice non sedē
te pro tribunali et die feriata ob necessitatem hominum.
vt. l. miles. § sexaginta. ff. de adul. Item in appellatione
que solum coram iudice interponitur. vt. C. de ferijs. l. i.
per hoc dico q relationes nunciorum que fiunt iudici pos
sunt fieri de plano. et si aliquis habet terminum ad pro-
ducēdum aliquid coram iudice/idem: quia de plano po-
terit fieri per dictas leges: secus si habuit terminum ad
probandum: quia per hoc solum q exhiberet coram iudi-
ce non fieret probatio nisi parti detur copia et terminus
ad opponendum. et sic quod productum est approbabi-
tur vel reprobabitur: hoc est ei imponetur fides vel non.
vt. C. de fide instrumen. l. fina. Quidā sunt articuli in qui-
bus opus est iudicem aliquid facere. et tunc siquidem il
lud est modici preiudicij ita q summariā cognitionem re
quirat: s̄m quod dicitur. C. de defen. ciui. l. iubemus. § il-
lud. et dixi in precedenti glo. et tunc poterit de plano exa
minari: hoc est iudice non sedente pro tribunali et die fe-
riato ob necessitatem hominum. vt. ff. de interroga. ac. l.
voluit. § fina. Si vero illud potest esse ab aliqua parte ma
gni preiudicij: tunc nō deb3 agitari de plano sed plene cā
cognita et iudice sedente pro tribunali. vt. C. de dila. l. a p
cedente. et predicta vera in causis in quibus venit feren-

De plano diuersimode sumit.

Regū ⁊ p̄ncipū est de causis arduis summarie cognoscere.

da sententia diffinitiua. sed contingit aliquando ꝙ coram iudice agitantur quedam cause et non speratur snia sed aliqđ decretū iudicis. et in his dic ꝙ qñq; decretum tale interponit in his q̃ sunt mere voluntarie iurisditionis: et nulla alia cā requirit nisi partiū volūtas. et ista de plano interponitur. i. iudice non sedēte ꝓ tribunali. vt insti. de liber. §. seruit. et

sine strepitu[a] et figura[b] iudicij

ff. de manu. vin. l. nō est oino. Quedam sunt que requirūt cause cognitionē: et tūc siquidē est cognitio leuis seu summaria: vt in tutore seu curatore q̃ dat sine inquisitione: et ista possunt sic agitari de plano. vt. ff. de tute. l. qui habet. §. quolibet loco. et in bo. pos. q̃ non tribuit ius. vt. ff. quis or. in bo. pos. ser. l. iij. §. dies. et de bo. pos. l. iij. §. si causa cognita. Quedam sunt que requirunt veram et plenā cause cognitionē. vt datio tutorū ex inquisitione. et bo. pos. que tribuit ius: ꝛ tunc nō potest fieri de plano: sed iudice sedēte pro tribunali. vt. ff. de cōfir. tut. l. naturalis. §. fi. et de bo. pos. l. iij. §. si causa cognita. ꝛ. d. l. iij. §. dies. ff. quis or. in bo. pos. ser. Sed aduerte. quia in istis casibus licet requiratur plena probatio: non tamen est causa ordinaria. et non fit in forma iudicij: immo nulla parte citata. vt no. in. d. §. si causa cognita. et. d. §. dies. Et illo respectu potest dici non plenaria per ea que dixi in prece. glo. et sic patet ꝙ ille. ll. que dicunt de plano cognosci longe differunt ab his que dicunt cām summarie agitari. vnde ex. d. l. iij. §. si cā cognita. et. d. l. iij. §. dies. non debuit Dy. sumere regulas in materia summarie cognitiōis. vt dixi in ꝑdic. glo. bar.

a ¶ Sine strepitu. sic extra de accu. c. olim. ꝛ de sta. mo. c. ea q̃. et de elec. c. indēni. §. si ꝟo. lib. vj. et de here. c. fi. i pn. lib. vj. et de iudi. c. dispēdiosam. et de ꝟbo. signi. c. sepe. in cle. et strepitu q̃dā dicunt esse oēm iudicij solēnitatem q̃ magis spectat ad ordinē ꝙ̃ ad inuentionē veritatis. quoꝝ opinio. refert Inno. in dicto. c. olim. de accusa. sed non tenet eam bene. dic ergo ꝙ strepitus idem est ꝙ rumor. et descendit a strepo pis. qđ idem est ꝙ rumorem facere ꝟm hug. sicut enim per verbum de plano remouetur altitudo loci et stili (vt dictum est) ita per hoc verbū strepit⁹ remouetur altitudo vocū ꝛ declamatio. ideo additur quādoq; absq; aduocatorū ꝛ iudiciorū strepitu ꝛ figura. vt. d. c. fi. in prin. de here. lib. vj. et per hoc dico ꝙ in causis in quibus debet procedi sine strepitu: si pars diceret iudici ꝙ approximaret se ei et ꝙ volebat dicere aliquid in occulto: ꝙ iudex debet hoc facere: alr̄ grauaret eum. predicta tamen iura non haberent locum in hac constitutione: quia hic dicitur ꝙ iudex potest. non autē imponit et necessitas. in alijs autem causis iudex non cogitur eum audire/ nisi palā ante tribunal. vt. C. de epis. et cle. l. iubemus. in fi. Item licet alr̄ detur dilatio parti ad querendum aduocatos. vt. ff. qui. ex cau. ma. l. ab hostibus. in fi. et. l. ait pretor. in fi. §. fi. tamen isto casu non erit danda. quia ab ea est remotus strepitus aduocatorum: puto tamen ꝙ hoc verbū ad maiorem expressionem apponatur. nam per hoc quod dicit de plano. satis pōt intelligi respectu loci stili ꝛ vocis.

Dilatio datur parti ad querendū aduocatos.

Figura qđ sit.

b ¶ Et figura. figura cuiuslibꝫ rei est apparēs forma ipsi⁹: vel facies in qua rei substantia figuratur. vt. ff. de ac. ꝛ ob. l. non figura. et ita dicit Jo. an. c. sepe. extra de verbo. sig. in glo. sup verbo nō exigat. qđ est verū in figura rei corporalis. vt. C. de edic. diui adri. tol. l. fi. et. ff. de ꝟbo. sig. l. quotiens aliqđ. vbi hoc melius ꝓbat ꝙ̃ alibi. rei vero incorporalis figura dicit ei⁹ natura. vñ recte dicit figurā actionis eē ipsius actiōis naturā. vt. C. de rei vxo. act. l. j. §. cum aūt. ibi eadē figura ꝛc. q̃dā sunt facta ꝑut ꝯsiderant in fieri seu in actu faciēdi: et ipsorū figura est ipse ordo faciendi vñ in grāmatica dicim⁹ figure simplicis q: simplr ꝑfert. q: igit act⁹ ꝑferēdus est simplex: ideo dicit figure simplicis: hic aūt loqmur de figura iudicij: ꝛ iudiciū licet habeat multas significationes: hic tñ accipitur pro actu examinationis et decisionis cause. Figura ergo iudicij est ꝙ partes iudicis sint facte ꝟm ordinē debitum et debitam probationē seu ꝓportionem: et ex ista figura iudicium accipit suū esse et suā substantiā. qđ patet: q: si ordo nō seruat iudiciū est nullū. vt. C. de sen. l. ꝓlatā. vnde ꝑ hoc qđ dicit sine figura. tolluntur substātialia iudiciorū vt ipsum verbū importat. vt no. Jo. an. in. d. c. sepe. in glo. super verbo. figura. Sed cōtra hoc oppo. q: sublatis substantialibus nullo modo erit iudicium: cum res non est perempta sine ei⁹ substantia. vt. l. obligationū substantia. ff. de act. et ob. Sꝫ hic in veritate est iudiciū licet extraordinariū. Sola. tolluntur substantialia iudicij iure ciuili introducta: nō autem ea que sunt naturalia iure naturali seu gentium inducta naturali rōne. vt infra in multis ostendā. Item aduertendū est ꝙ Jo. an. in. d. c. sepe. in glo. sup ver. nō exigit dicit ꝙ iudex nō astringit hoc casu ad aliquas formas regulas vel figuras iudiciorū nisi inꝙ̃tū in. d. c. exprimitur. et illa expressa magis respiciunt figuram facti negocij vel cause ꝙ̃ iudicij ꝟm eum. Tu dic ꝙ iudex ꝑ hec verba releuatur ab omni forma et figura iudicij inducta a iure ciuili: et tenet obseruare omnē figuram et formā iudicij inductam de iure gentium vł naturali ratione. et de his loq̃tur. vt plurimū illud ca. lꝫ aliqualiter egeat declaratione vt. j. declarabo. ¶ Aduertendū est qđ dicit Jo. an. ꝙ si oia dicta verba. s. summarie simpliciter et de plano sine strepitu et figura iudicij: nō ꝓponerent nō haberet locum qđ dicitur in. d. cle. sepe. vt ibi no. in gl. super verbo figura. qđ est verum si a primis incipias et istud vltimum omittas Sed si proponeretur istud vltimū. s. sine figura iudicij: licet omnia verba premissa essent omissa: idem importaret cum omnia substantialia essent sublata. Quod igitur de significatione huius verbi dicam: intellige idem si omnia coniungerentur. quid ergo hec verba importent ꝑ omnes singulas partes iudicij prosequamur latius ꝙ̃ in. d. c. sepe/ declaretur. ¶ Quero igit vtrū sit necesse ꝙ pars citet? Rñ. sic vt in hac. l. innuit. Item quia hoc est de iure naturali. nam primū hominē delinquentē citauit deus dicens adam vbi es: hoc enim probatur de re iudi. c. pastoralis. in cle. vbi sententia dñi imperatoris henrici qui fecit hāc l. et postea dānauit Robertū regem hierusalē et Sicilie cassata fuit: ex eo ꝙ citatio legitie facta non fuit. vt probatur in. d. c. sepe. Itēz an est necesse ꝙ persone legitiment? Rñ. sic vt in hac ꝯsti. ibi vel alr̄ legitime ꝛc. alr̄ seq̃ret ab surdū. s. ꝙ alter nō hñs mandatū a me possit michi preiudicare: quod repugnat iuri naturali. vt. C. de inoffi. testa. l. si quis in suo. et. ff. de re. iur. l. factum cuiq; suū. et extra de regu. iur. c. nō debꝫ aliquis. lib. vj. et hoc tangitur in. d. c. sepe. Itē an requiratur petitio? Rñ. in casibus huius. l. oportet ꝙ precedat accusatio/ inquisitio/ et denunciatio vt dictum est. alr̄ vbi causa deberet agitari sine figura iudicij dicitur in. d. c. sepe. ꝙ non est necesse ꝙ libellus detur in scriptis: sed iuxta petitionis formam pronunciatio sequi debet pro parte agentis vel rei si quid petere voluerit. et in ipso litis exordio facienda est petitio siue in scriptis siue verbo: in actis tamen inserenda: vt ibi dicitur. et iustum est: quia naturale est ꝙ agens petitionem suā ꝓponat. nam coram salomone mulier ita dixit. filius meus vi

nit.filius istius mulieris mortuus est.vt notatur.C.de sen
ten.ex peri.recitan.l.ij.et extra de presump.c. afferte mi=
chi.et habetur in libro Regum.iij.c. vbi illa petitio lati⁹
ponitur. Et aduertendum ꝙ illa petitio continet solũ fa=
cti narrationem non conclusionem.ex quo infero ꝙ licet
illa petitio non habeat omnia solẽnia que de iure requi=
runtur.vt not.ff.de eden.l.j.in prin.tamen sufficit si est ge
neralis.vt est argu.C.de anna.excep.l.fi.in prin. Idem si
conclusio non est legitime facta.vt.l.j.§.j.ff.si mẽ.fal.mo.
di.vel sic non petierat eum condemnari sed petit eum co
gi:quod fieri non debet.vt.C.de execu. rei iudi.l.j.tamen
in hoc casu quãdo sine figura iudicij proceditur valebit iu
dicium.si eni procedit vbi sola facti narratio est absq̃ con
ditione vlla:multo magis si conclusio non erit bene facta
si tamen ex narratione possit comprehendi quid actor ve=
lit.argu.C.de rei vxo.act.l.j.§.j.et hoc est quod volunt di=
cre verba dicti.c.sepe.dum dicit iuxta petitionis formam
q.d.licet non pronũcieꝛ in eo quod est petitum: sufficit si
ꝓnuncietur iuxta id quod est petitum.aliud est eñ iuxta
petitum et aliud petitum iudicare.ff. iudica.sol.l.iam ta
men §.in hac.ver.quid tamen.semper tamen intellige ꝙ
nõ sit tanta incertitudo ꝙ auferat defensionem reo.vt.j.
dicam. Itẽ an poterit opponi excep.rei iudi. vel finite ad
impediendũ processum? Rñ.sic.q: de iure naturali est ne
bis iudicetur in idipsum.exceptiones vero q̃ magis diffe
runt et frustrantur cause veritatem q̃z ipsam respiciant/
põt iudex repellere.vt.d.c.sepe.illa enim de iure naturali
nõ sunt:imo cõtrariãꝛ. Itẽ an ꝓcedi possit tp̃e feriato.in
d.c.dicitur ꝙ sic si sunt ferie inducte ob necessitatem ho=
minũ:secus si ob honorẽ dei.ratio:quia de natura iudicij
sunt ferie inducte in honorẽ dei.precepit eñ deus coli sab
bata et quasdam festiuitates. An sit contestanda lis? Rñ.
non.nam dicit ibi lite ꝯtestata non postulet.ratio quia est
solẽnitas iuris ciuilis.eo tñ casu quo merita causarũ tra=
ctari incipiunt: vt quia legitimatis personis proponun=
tur exceptiones vel fiunt positiones et articuli:habẽt vim
litis ꝯtestationis ad faciendũ ꝓcuratorẽ dominum litis
Itẽ quo ad certos effectus fit ꝯtest. lit. vt.C.de procura.l.
nulla.ibi post causam in iudicio agitatã.⁊ ibi post inchoa
tam causam/nõ dicit lite ꝯtestata:sufficit ergo ꝙ quocũq̃
modo cã incipiat agitari.hoc no.in.l.nichil.C.de procura.
Item an de calũ.sit iurandũ.in.d.c.dicitur ꝙ sic:ne veri=
tas occultetur.in contrariũ facit q: hec solẽnitas videtur
inducta a iure ciuili.vt.C.de iuramento calũ.l.ij. sed dic
primũ verũ ꝙ iuramentũ deferꝛ in tota causa etiã de iu=
re naturali et diuino. hoc eñ tempe Moysi inductũ est ꝓ
pter incredulitatẽ vt aliq̃s deberet iurare.vt extra de iu=
reiurã.c.et si christus.et Exodi.xxij.c.si igitur iureꝛ super
quolibet articulo vt fiebat olim.vt.C.de iura.calũ.l.ij.sa=
tis putarem sufficere maxime cum tale iuramentum pos
sit omitti.vt.d.l.ij.§.sed quia veremur. Itẽ an debeãt da=
ri dilationes? videtur ꝙ sic.nam in.d.c.sepe.dicitur ampu
tandam dilationũ materiam:et litem quantum poterit fa
ciat breuiorem.non tamen sic litem iudex abbreuiet quin
probationes vere ⁊ defensiones legitime admittantur: et
ita dicit ibi/qd iuris naturalis rationi congruit.cũ eñ ꝓ
bationes sunt faciende:oportet ꝙ fiant in termino. et pu=
to ꝙ valeant si fiant sine dilatione.vt.l.vnius.in.§.cogni
turum.ff.de questio.et.ff.de adul.l.in crimine. et ibi dixi
nõ equũ esse dilationẽ certã dari causa breuiande litis.et
quod dicit ꝙ non sunt nimis breues . congruit naturali
eq̃tati.nã auferꝛ parti actoris ius suũ: reo vero aufertur
defensio/que ex eq̃tate naturali est. vt.l.vt vi.ff. de iusti.et

Feriato. die an iudex ꝓcedere possit.

iur.et est exp̃ssum in cle.pastoralis.de re iudi.Sz ad quid
dabiꝛ ista dilatio in decre.dr ꝙ prio datur termin⁹ ad faciẽ
dũ positiões ⁊ articulos simul. postea ꝓo daꝛ termin⁹ ad
ꝓducẽdũ oia q̃ partes voluerint.Sed certe illd est expres
se statutũ illi⁹ decre.q̃ vult in hoc seruari vsum. hoc tñ nõ
est de iure naturali nec ciuili:cũ sufficiat dari in cã ad ꝓ=
bandũ vnã dilationẽ.vt.ff.de fer.l.fi.vñ in hoc in foro ciui
li nõ est seruãda ista decreta. Itẽ an in dictꝭ causis in qui
bus ꝓcediꝛ sine figura iudicij testes debeãt iurare.hoc eñ
nõ reperiꝛ de iure digestorũ nisi in.l.theopõpus.ff.de do.
p̃le.sed videꝛ mera ꝯstitutio impatoris.vt.C.de testi.l.iure
iu.puto tñ ꝙ iurare debeãt ꝑ ea q̃ dicta sunt de iura.calũ.
Sed an p̃nte parte? puto ꝙ sic:al's auferreꝛ ei defensionis
copia:qd repugnat eq̃tati naturali vt dictũ est. Circa ꝓo di
cta testiũ puto ꝙ debeant esse talia q̃ concludant sicut in
causis ordinarijs.arg.eius quod diciꝛ in Daniele de Su
sanna.et quod not.C.de testi.l.testiũ.Sed an requiraꝛ pu
blicatio testiũ. gl.in.l.si qñ.C.de testi.dicit ꝙ per Danielẽ
inductum est ꝙ examiatio fiat secrete.vt legiꝛ in lib. Da
nielis.xiij.c.hoc est igitur de iure naturali seu diuino : et
ex hoc sequiꝛ ꝙ debeat publicatio fieri.al's aufertur parti
ius defensionis.si eñ non publicarenꝛ non possent impu
gnari testes et eorum dicta .sed auferre defensionem re=
pugnat iuri naturali:vt dictum est.Sed an in hac cã post
did:cita testificata poterunt testes produci? Rñ.non cũ sit
ꝓhibitũ ꝓpter timorẽ subornationis.et sic ex quadam na
turali equitate(q̃ est ne alter alteri insidieꝛ. vt.ff.de iusti.
et iur.l.vt vim)hoc est introductũ et positum inter alia ci
uilia precepta. Item an in hac causa poterit petere quis
vt sibi edantur instrumenta? Rñ.ꝙ non.et hoc est prohibi
tum non solum iure ciuili sed etiam naturali equitate.vt
C.de eden.l.qui accusare.vbi hoc prohibetur expresse. Itẽ
an requiratur conclusio in causa? Rñ.non.vt.d.c.sepe di=
citur.hec est enim solẽnitas mere ciuilis. statim enim cũ
liquet iudici de causa sine aliqua alia conclusione/potest
sententiare de iure naturali.vt patet in illa sentẽtia lata
ꝑ Salomonẽ.iij.Reg.ca.j.et eo exemplo puto ꝙ nõ sit ne
cessaria datio termini ad allegandum. facit quod dixi in
precedenti glo. Item an debeant partes citari ad audien
dum sententiam? in dicto.c.sepe/dicitur ꝙ sic.quod intel=
ligitur vt infra dicam in glo.super verbo/ predicto crimi=
ne. Item an hoc casu cum proceditur sine figura iudicij
requirantur ille solennitates que a iure posite sunt circa
sententiam? Rñ.non est necesse ꝙ feratur iudice sedente
pro tribunali.vt dicto.c.dicitur.hec enim est solẽnitas ci=
uilis:sed debet ferri in scriptis vt ibidem dicitur.certe hoc
ꝙ feratur in scriptis est solẽnitas ciuilis que est de esse
sententie ꝙ sit deliberata et non subita.l.ij.C.de sen.ex pe
ri.reci.tamen dicta decretalis statuit ꝙ feratur in scriptis
in foro autem ciuili non arbitror illud necesse isto casu.vt
patet in predicto exemplo salomonis.et in.d.c.in glo.di=
citur ꝙ de iure antiquo non est necesse sententiam profer
ri in scriptis:sed in scriptis redigatur vt possit probari. vt
dictum est de petitione.nam soli assertioni iudicis nõ cre
ditur nisi sit papa vel imperator.vt extra de ꝓba quoniã
cõtra falsam.et co.ti.c.j.in cle.Sed si in sententiando nõ
seruaretur forma.l.j.C.de sen.et inter.om.iu.valeret:vt si
procurator esset presens et condemnaretur dñs.quia hec
solẽnitas est iuris ciuilis non naturalis seu gentium.qd
patet:quia licet alteri absenti quis non potest stipulari de
iure ciuili:tñ alteri oriꝛ obligatio naturalis.vt.ff.de verb.
obli.l.stipulatio ista.§.alteri.et ibi not.et idem puto si iu=
dex ferret sentẽtiam in absentem non citatum/ꝙ valeret

Publicatio testiũ an reqraꝛ.

Judicis assertioni non crediꝛ.

hoc cāu eadē rōne. al's sec⁹. vt. l. furioso. ff. de iudi. ꝛ ibi no. ꝛ. C. quō et qn iudex. l. ea q̄. in glo. idē puto si p̄cedente cognitione q̄ requirit̃ ſm ea q̄ dicta sunt si iudex nulla alia data snia iuberet res capi vel distrahi ꝓ debito valeret. licet eīn magis illa sit natura executionis q̄ ꝯdēnationis ꝛ sic nō valeret al's vt. C. de executio. rei iudi. l. j. tamen in hoc casu valerz exemplo dicte sententie salomonis. illa ṽo fuit natura executiōis: hoc etiā patet quia talia ante ius ciuile manu regia expediebantur. vt. ff. de ori. iur. l. ij.

prout[a] illi qui iurisditioni preest videbitur[b] expedire.

a Prout. posuit plures modos procedendi et plures formas: et in his dedit iudici ptātem eligēdi aliquā p̄dictarū: vel ordinarie ꝓcedēdi si sibi videbit̃. Sed huic ob. d. c. sepe. vbi dicit̃ ꝙ iudex non pōt ordinarie procedere nisi de partium cōsensu. Solu. ibi causa sic cognoscenda ꝯmittitur. s. sine figura iudicij. hic vero fuit dictū vt possit procedere hoc modo. et sic non fuit positum sub necessitate. l. nō quicq̄d. ff. de iudi. et. C. quō et qn iu. l. j. sed dices tu. ad q̄d ergo fuit apposita hec clausula prout illi iudici videbitur expedire ꝛc. Rn̄. ſm hoc potuit eligere quam viam volebat: sed vna electa dubium est an possit ad aliam postea redire. sicut dicimus de eo q̄ assumpt⁹ est vt arbiter et arbitrator. vt not. in specu. in ti. de arbi. §. sequit̃. ver. quid si compromissum. et dixi. ff. de fur. l. dominium. quod dubiū hic tollitur. pōt eīn ex hoc ꝓcedere modis predictis ꝓut sibi videbit̃. hoc est illo t̄pe illa qualitate vel specie procedēdi q̄ sibi videbit̃. Ad cuius intelligentiā sciēdum est de significatione huius verbi prout. quādoq̧ eīn aliq̄d adijcitur per hanc dictionem prout/ quod est diuersum ab eo qō primo positū erat: et tūc ponit̃ similitudinarie. vt. ff. de sol. l. prout q̄sq̧. similitudo ei est circa diuersa. vt no. ff. depo. l. quod nerua. qn̄q̧ respicit idem. ꝛ tunc si per hanc dictionem adijcit̃ aliq̄d p̄teritū et de illo ꝯstat: tūc intelligit̃ limitatiue. vt. C. de eden. l. edita. ibi prout edicti perpetui monet auctoritas. Si ṽo de illo p̄terito non cōstat: tunc in dubio intelligitur poni causaliter. vt sic/ concedo tibi vt possis colligere vectigalia tante quātitatis prout est hacten⁹ consuetum. i. q: sic cōsuetū est. vt ex̄ de ṽbo. sig. c. abbate sane. lz ibi loquat̃ de dictione ſm qō/ vel iuxta qō. sed eadez est ratio: sic loquit̃ qō no. p Cy. de contrahen. et cō. stip. l. scōm rn̄sum. et hoc in legib⁹: priuilegijs: et cōtractib⁹. quia illa fiunt animo aliquid disponendi. Idē in sentētijs que causa cognita ꝓferunt̃. secus in confirmatione que fieret sine cause cognitione: q: tunc intelligitur conditionaliter vt ex̄ de cōfir. vti. vel inuti. c. ij. et quod ibi no. ꝛ ex̄ de elec. c. qm̄ abbas. Si ṽo p hanc dictionē prout/ adijciatur aliq̄d de futuro: et tunc ponit̃ limitatiue. vt. d. l. edita. prout dicit̃ ius dicētis decernit eq̄tas. nā illa lnia mutandi et emendandi limitatur ſm modū de preterito. s. prout edicti monet auctoritas. ꝛ ſm aliō de futuro. s. prout ius dicentis decernit eq̄tas. istud respicit omne t̄ps futurū. ꝛ ista limitatio est circa t̄ps ꝛ q̄litatē. vt no. glo. in. d. l. edita. ꝛ sic iudex hic oī t̄pe quo vult pōt ꝓcedere cū figura iudicij et sine. et sic pōt eligere vno t̄pe vnam viam et alio aliā. Item ex eo qō dixi ꝙ solum in tempore ꝛ qualitate facit limitationē et sic nō in substātia dispositionis: apparet ꝙ si illa q̄litas vel t̄ps non limitaretur non vitiaretur dispositio. et ē plū nō pōt de hac. l. poni q: iudice ꝓcedente apparet q̄liter sibi videt̃ ꝓcedendū. pone ergo ꝙ titius legauit michi centū ꝓut p eū declarabit̃. certe ipso non declarante valebit. ff. de here. insti. l. ij. et. l. cum pater. §. fi. ff. de lega. ij. et C. de insti. et substi. l. pe.

b Videbit̃. hoc ṽbū videbit̃ denotat arbitriū boni viri ff. de ṽb. ob. l. cōtinu⁹. §. cū ita. et de fideicō. li. l. fideicōmissaria libertas. et ita q: p̄t q̄libet dictorū modorū eē iussus et approbatas: pōt iudex eligere quē modū vult: puto etiā hoc casu ꝙ si hec constitutio diceret prout iudex voluerit: ꝙ nec plus nec minus posset. Et pro hac declaratiōe videam⁹ differētiā inter liberā voluntatē et arbitriū boni viri: cū etiā volūtatē includat. et q̄dē de volūtatis eē est ꝙ sit libera nec possit cogi necessitate p̄cisa. vt. C. de here. insti. l. cū ꝓponas. Sed cogit̃ quadā necessitate ꝯsequētie. vt si q̄s vult effugere tormēta hoc vult libere et pōt nolle: sed si hoc voluerit in cōsequētiā vult illud sine quo tormēta effugere non potest. et ista est necessitas cōsequentie. Nam dicitur vere coacta volūtas volūtas est. vt. ff. quod me. cau. l. si mulier. §. ꝙ si metu. volūtas eīn est ꝙ libere vult antecedēs. et ex illa deducitur ad volendum consequens. Item sciēdum est ſm theologos et philosophos ꝙ voluntas nūq̄ appetit nisi bonū existēs vel apparens: et licet qn̄q̧ velit aliq̄d qō cognoscit esse malum: illud vult sub ratione alicuius boni delectabilis seu apparentis ip̄ voluntati. In proposito voluntas alicuius potest considerari respectu eius quod ipse vult tanq̄ delectabile ratione regulata vel non: et illa dicitur voluntas libera. alio modo prout ipse vult recta et regulata ratione: et istud dicitur arbitriū boni viri: quia bonus vir hoc arbitraretur. vt. ff. iud. sol. l. vir bonus. et. ff. pro soc. l. si societatem. §. arbitrorū. cū si. ꝛ verba que important liberam voluntatem sunt verbum volo. vt. l. cum quidam. de lega. ij. et. d. l. fideicōmissaria libertas. de fideicō. li. Item verbum libet seu libuerit. vt ibidē idem enim est dicere quod libuerit/ id est quod libere voluerit. Item vbicūq̧ verbum arbitrium et similia ponuntur cum hac dictione plenū siue liberū. vt. l. fideicōmissa. §. q̄q̄. de lega. iij. Item hoc verbū iudicio tuo/ importat liberā voluntatē. vt. ff. de fideicō. lib. l. thais. §. lucius ſz glo. ibi positam. sed licet al's transierim ſm illam glo. videtur michi tamen ꝙ directo tex. ibi dicat contrarium. s. ꝙ importet arbitrium boni viri: quod plus placet. quid eni est dicere iudicio tuo/ nisi facta disputatione inter temetipsum postea iudices: quod ad boni viri arbitrium sine dubio refertur. Conclude igitur ꝙ exceptis predictis omnia importent arbitriū boni viri vt sibi videbit̃: approbauerit: cōprobauerit et similia. vt. d. l. fideicōmissa. vel placebit. vt. d. l. thais. §. sororem. et multa alia que ponuntur. ff. de lega. j. l. si sic. que hic non repeto: quia dico esse regulam de omnibus exceptis predictis vt dictū est. nec ob. ff. de fideiusso. l. grece. in prin. vbi equiparat verbum volo et verbum cupio et similia: q: vt dixi vtrūq̧ continet voluntatē: sed vnū liberā et aliud regulatam: vt ex predictis colligitur. verbi gratia. quādoq̧ ꝯmittit̃ facultas contrahendi: qn̄q̧ facultas largiendi ex causa lucratiua: quandoq̧ facultas iudicandi. Primo casu quando committitur facultas contrahendi per verba significantia arbitrium boni viri circa contractum: tūc sine dubio debet arbitrari suo arbitrio regulato ratione prout bonus vir et diligens paterfamilias facturus fuisset. vt. l. hec venditio. ff. de ꝯtrahen. emp. et. ff. pro soc. l. si societatem. §. arbitrorum. et de ope. lib. l. si libertus. sed si hec facultas concederetur per verba significantia liberam voluntatem: tunc omnia potest duob⁹ exceptis. Primo ꝙ non donet. hoc enim non venit in con

Videbitur ṽbū boni viri denotat arbitrium.

Voluntas coacta/ volūtas ē.

Verba liberaz volūtatē īportantia.

Ad hoc[a] si q̃ cõitas[b] corp⁹[c] vel collegiũ vel alia queuis ꝑsona cuiuscũq̃ status[d] dignitatis[e] vel cõdõnis[f] existat: sup ꝺctõ crie[g]

cessione voluntatis libere. vt.l.filius.§.j.ff.de dona. Secũdo ꝙ dolus absit: ⁊ oĩa alia que dolo carẽt facere potest. vt.ff.man.l.creditor.§.lucius. hoc eñ non repugnat regulis iurisgentiũ ſm quas licet cõtrahentibus se decipere. vt.ff.de mino.l.in cause.§.idẽ põponius. vñ video ꝙ quã

Deceptio de iure gẽtiũ permittitur

tũcũq̃ cõmittat᷑ in volũtatẽ liberã: intelligit᷑ volũtas libera a regulis iuris ciuilis sed semper remanet limitata a regulis iurisgentium vt etiam in sequentibus no. Secundo casu principali videlicet quando conceditur facultas largiendi ex causa lucratiua: tũc si per verba significantia arbitriũ boni viri debet eligere vt bonus vir. l.cũ quidam.ff.de le.ij.⁊.l.si sic.j.respon.⁊ de leg.iij.l.fidei cõmissa.§.q̃q̃.⁊ de fideicõ.liber.l.fideicommissaria libertas. si vero ꝑ verba significãtia liberã volũtatẽ: tũc potest facere oĩa cõtra regulas iuris ciuilis seruatis regulis iurisgentium. vt.ff.de testa.mili.l.j. vbi permittitur testari militi quõ vult. ⁊ per hoc potest relinquere deportato cuius status nullus est de iure ciuili. non autẽ damnato in metallum qui est seruus pene. vel seruo proprio: cum seruitus sit constituta a iure gentiũ. vt.l.eius.§.si deportati. ⁊.§.seruũ pene.⁊.§.seruũ proprium.ff.de testa.mili. ⁊ hoc vult dicere.l.cum quidam.ff.de leg.j. nam ei qui est indignus propter offensam nõ donat᷑ sed donatũ reuocatur. vt.l.fi.C.de reuo. do. ideo bonus vir hoc est iudex: ſm regulas iuris ciuilis non arbitraretur ei largiendũ: sed ſm naturalẽ equitatẽ declaratã per ius diuinũ maioris perfectionis est retribuere ei qui offendit. q̃ alteri. nã ille in cuius libera volũtate cõmittit᷑ potest eligere indignum. Tertio casu principali.s.quando committitur facultas iudicandi siquidẽ per verba importantia arbitrium boni viri: debet sequi omnes regulas iuris ciuilis. vt.l.j. ff.de ar. Si vero per verba significantia liberam voluntatem tũc est libera a regulis ciuilib⁹. debet tamẽ seruare regulas iurisgẽtiũ seu naturalis equitatis: quod idem est per dicta iura. ⁊ est casus extra de re iudi.c.pastoralis. in cle. nã imperator solutus est legibus ⁊ ex vigore sue potestatis tulit sententiã. tamẽ quia in quibusdã fecit ibi contra naturalem equitatẽ: ideo sententia cassatur. ⁊ ex hoc apparet ꝙ in casu nostre legis vbi procedit᷑ absq̃ figura iudicij: quia non cõmittitur iudiciũ per verba significantia arbitriũ boni viri: debet seruare regulas iurisgentiũ seu naturalẽ equitatẽ: cũ verbum sine figura importat quasi cõmittatur per verba significantia liberam voluntatem: ⁊ per hoc apparet soluta questio quando potestati dat᷑ arbitriũ liberum an possit per hoc parti facere iniustitiam. certe nõ. quia hoc est cõtra naturalẽ equitatem. sed potest omittere solẽnitatẽ iuris ciuilis. de hoc per glo.in. ꝺ.c.sepe. in glo. super verbo. defensiones. dixi.ff.de dona.l.filiusfamilias. Sed q̃d si appenunt᷑ verba significãtia vtrunq̃ vt prout arbitratus fuerit ⁊ voluerit? R̃n. vt.s̃. dixi ꝙ vnũ predictorum inest alteri. quia non est arbitriũ sine voluntate. ⁊ regula est quando duo ponuntur copulatiue quorum vnum de necessitate alteri inest: vnum resoluitur in adiectiuum. vt.ff.de pac.l.j. ibi. in idem placitum et consensus id est placitus cõsensus. ita in proposito exponatur. id est voluntate arbitratus sit. et sic arbitrium boni viri importabit. facit.ff.pro so.l.nec adiecit. etiam si dictum sit libere vt dictum est. Quid si dicatur in statuto ꝙ in tali negocio procedatur de facto? certe intelligo eodem modo/ scilꝫ manu regia. vt.l.ij.in prin.ff.de or.iud. cum sit omissa omnis solennitas ciuilis: non autem ꝙ iura alterius vllo modo tollantur nec ledantur contra naturalem equitatem. idem per quecunq̃ verba concipiantur. non eñ quis potest esse solutus magis legibus q̃ imperator: et tamẽ sua libertas ad hoc non extenditur: ergo ⁊c. Quero an dictis casibus iudex possit reijcere exceptionem prescriptiõis vel aliã procedentẽ ex mero rigore iuris ciuilis? Respondet᷑: in his que ipse iudex habet facere non tenetur sequi regulas iuris ciuilis. sed in his que iam a iure facta sunt: ita ꝙ ex hoc ius alteri quesitum sit vel ablatum iudex non habebit immutare: sed tenetur illud sequi. casus est.ff. de posi.l.bona fides. al's esset auferre ius alterius: quod est contra naturalem equitatem.

a Ad hoc. id est iuxta hoc. aliter ſm hoc. vt.C. de iudi. aut.ad hoc. et hic incipit tertia pars in qua ponitur statutum speciale in modo procedendi contra contumaces.

b Communitas. nomen generale est ad vniuersitatem ciuitatis/ castri/ vel ville cuiuslibet municipij quod ab ipa hominum communitate principaliter regitur. sic.C.de epi. et cleri.aut. nulla communitas.⁊.x.col. de sta. contra liber. eccle. edi.§.item nulla communitas.

Cõitat᷑ noie q̃d cõtinea᷑

c Corpus. generale nomen est ad omnes simul cohabitantes vel non. ⁊ quod sequitur collegiũ: est quando simul cohabitant ⁊ simul colligunt᷑.ff.quod cuiusq̃ vni.l.j.in pñ. et est casus expressus hic ꝙ vniuersitas potest delinquere et contra eam potest procedi et punitur: licet quidam contra. vt plene dixi in.l.aut facta.§.fi.ff.de penis.

Vniuersitas delinquere ⁊ puniri potest.

d Status. siue liber/ siue seruus/ siue ingenuus/ siue libertinus. vt.ff.de sta.ho.l.iij.cum sequen. Item siue sit integri status siue diminuti. vt.ff.de var. et extraor. cog.l.cognitio.§.j. viles ergo homines hac lege tenentur. al's non curetur si de imperatore solo verbo maledixerint. vt. C.si quis imperato.maledi.l.j.

e Dignitatis. per hoc patet ꝙ in hoc crimine cessat priuilegium concessum eis qui habent dignitatem cũ administratione: vt ea durante non conueniantur. vt.ff.de iudi. l.pars litterarum. ⁊ quod ibi not. cessat etiam priuilegium concessum quibusdam in dignitate existentibus. vt. C.vbi sena. vel clarissi.l.fi. prout ibi tangitur de modo procedendi et sententiandi: priuilegium tamen iudicis remanet. et quia vt dixi hic sunt legitimande persone. Barto.

f Conditionis. masculus vel femina. minor vel maior tamen tali etate ꝙ in eum cadat delictum. sui iuris vel alterius. vt.ff.de excep.l.j.in prin. cõiuncto.§.paru. Item siue sit laicus siue clericus: ex vi verborum tamen cõtra clericum non potest procedere laicus nisi ratione feudi. vt extra de foro compe.c.verum. ⁊.C.de episco.⁊ cleri.aut. statuimus. et iste imperator Henricus quosdam episcopos propter rebellionem suis feudis priuari fecit. Barto.

g Super dicto crimine. citata vel citatum per nuncium vt est.j. videtur ergo ꝙ in hoc casu non sit necesse in citatione exprimi factũ limitatũ loco ⁊ tẽpore: sed sufficit ꝙ citet᷑ sup crimine lese maiestatis. vt hic aperte dicit᷑. Sed quid vbi al's sup dicto crimine debet ꝓcedi ordinarie? R̃n. idẽ. vt C.de exhi.re.l.j.in fi. vbi ꝺr ꝙ postq̃ citatus venit ad iudiciũ debet explorare. i. dicere quare fuit vocat⁹. ⁊ sic patꝫ ꝙ in citatorio hoc non fuit expressum: ⁊ quia in criminalibus debent fieri citationes sicut in ciuilibus. ff.de pe. l.absentem. ⁊ ibi not. ⁊.ff.de re iudi.l.j.⁊ ibi not. Sed in ciuilibus debet citari reus vt veniat ⁊ sui presentiã faciat. vt.C.quõ

et quando iudex.l.cōsentaneum.et not.in aut.qui semel.c. titu.in glo.super verbo vocetur.contrariū not.extra de dila.ca.j.per Ber.⁊ allegat.v.questio.ij §.si parens.Sed ibi speciale est cum ad synodum vocatur episcopus fauore dignitatis episcopalis.Sunt ⁊ alia multa que fauore hominū qui in dignitate sunt statuuntur vt.C.vbi sena. vel claris. p totū. ſʒ in

per nuncium[a] vel per litteras[b]

casu presentis constitutionis cessaret dictus fauor pro eo quod dictum est.§.cuiuscunqꝫ dignitatis ⁊c. sed contra in dicto ca.sepe.de verb.signi.quia quādo fertur sentētia debet citari ad hoc.⁊ sic videt ꝙ in citatione debet inseri ad quid specialiter citetur:etiam cum sine figura iudicij procedatur.⁊ hic dicitur ꝙ vigore huius citationis generaliter facte ꝙ veniat responsurus super crimine tali possit ad sententiam procedi.Solu.si citatus in prima citatione nō comparet procedet quod hic dicitur.sed si comparuit ⁊ stetit ad processum vsqꝫ ad finē:si tempore sententie nō adest debet citari specialiter ad hoc vt ibi sit.si enim prime citationi veniendo satisfecit:si postea se absentat citari iterum debet.C.de bo.auc.iud.pos.aut.et qui. Sed tūc vbi debeat citari:vel ad domum sue habitationis que forte est in prouincia:vel in curia.dicam.j.in glo. super ꝟbo edictum. Et est aduertendum ꝙ licet hoc casu quando sine figura iudicij proceditur:terminus peremptorius non sit necessarius vt dicam in glo. super verbo/in termino. tamen vbi quis citatur illa citatione generali ad hoc vt eius vigore possit procedi ad vlteriora:requiritur ꝙ fiat citatio peremptoria vel tres que habent vim peremptorie.vt dicta.l.consentaneum.⁊ hoc siue fiat ante litis contestationem siue post.vt ibi nota.Item dicta citatio specialis ad sententiam audiēdam similiter debet esse peremptoria. vt. l. ad peremptorium.ff.de iudi. Alie vero citationes que fiūt in medio ad certum actum vt ad vidēdum iurare testes et similia:semper intelliguntur peremptorie.vt extra de excep.ca.pastoralis.⁊ ibi de hoc per Joan.and.facit.C.qui accu.non pos. l.si ea. vbi terminus ille intelligitur peremptorius. quod patet:quia vlterius non auditur. dilationes vero que dantur ad probandum intelliguntur peremptorie.cū non dantur plures ꝙ̄ vna:nisi causa cognita.vt.ff.de ferijs. l.fina. Item ex eo quod dicitur simpliciter super dicto crimine: patet ꝙ loquitur hec constitutio etiam ex parte accusatoris si citetur ꝙ veniat ad producendum . vel si inquiratur de imponendo penam talionis.ista enim sunt de tangentibus istud crimen.ergo ⁊c.patet in textu.

Citatio dʒ habere cām quare reus citetur.

a Per nuncium.nuncium cōstituit ipsemet iudex.vt.C. de spor.l.ij.⁊ ibi no.⁊ in aut.de iudi.§.necessarias.colla.vj. ⁊ puto ꝙ posset constitui etiam infamis:licet sit officiū publicū.nam vilissimis personis cōgruit ſm mores nostros. ergo ab hac infamia non repellit.vt.C.de infa.l.j.lib.x.pro hoc.l.nec infames.C.de decu.lib.x.sed ſm leges deberent eligi persone diuites ⁊ approbate. vt in aut. de iudi.§.his autem.colla.vj. facit quia infamis potest esse procurator. insti.de exceptio.§.fi.⁊ arbiter.vt.ff.de arbi.l.pediꝰ. al's incipit parui.et.ff.de postulan.l.j.§.sed est equissimum. Et si dices quomodo creditur ei cum infamis non possit esse testis:statim dicam. Item debet iurare se facturum officiuʒ legaliter.argu.C.de fi.de instru.l.comparationes.⁊.C.de secun.nup.l.hac edictali.§.his illud.⁊ argu.in aut.iusiuran. quod presta.ab his.§.j.colla.ij.puto etiam si non iuret posse cum exercere officiū.vt.C.de arbi.aut.decernimus. Eligitur enim periculo iudicis eligentis.vt dicta aut.de iudi. §.hoc autem . ⁊ ideo videtur ꝙ si non apparet ꝙ aliquis sit electus nuncius ꝙ non est curandum:cum statim eo ꝙ sibi fit commissio de citando in ipsa commissione eligitur. sed si ex lege municipali electio nunciorum deberet fieri a consilio et non a iudicibus:tunc deberet cōstare de ea: vel sufficeret ꝙ esset in possessione exercendi illud officium.l. barbarius.ff.de offici.preto.⁊.C.de testi.l.j.nec potest nuncius aliquem citare nisi fiat ei commissio. C. de exhibenre.l.neminem.Sed an citatus debeat credere eū esse nuncium? Respon.vt dicitur in aut.de colla.§.eos. colla.ix. ꝙ exactores qui mittuntur in prouincias anteꝙ̄ inchoent debent suas litteras insinuare iudici prouincie. ex quo colligitur ꝙ ex eo ꝙ in curia ipsius iudicis apparet ꝙ talis est nuncius ꝙ possunt citari per eum omnes subditi sui in eius territorio ⁊ in eadem prouincia : nec eis aliter fides fieri debet.⁊ sic credere debet:licet in multis partibus obseruetur ꝙ tales nuncij habent aliqua signa quibus cognoscuntur:in quo consuetudo loci est seruanda. Sed si citaret extra prouinciam non esset credendum ei sine litteris.vt dicto.§.eos.facit.C. de manda.princi.l.j. ⁊ hoc in iudicibus ordinarijs:sed nuncio delegatorum videtur credēdum sine litteris.vt extra de offic.delega.ca. prudentiam. facit quod no.in tit.de cita.§.j.per Specu.Sed an arbiter vel iudex inferior poterit vti nuncijs superiorum? Respon. sic vt in aut.de defen.ci.§.deinde eos.col.ij.ibi ex principali officio ⁊c.Sed an eidem nuncio deferenti debeat iudex credere cum sit vnus? quidam dicunt ꝙ non. vt.l.iusiurandum.C.de testi.contrarium est verum vt hic cū in singulari dicat nuncium.facit.C.de episco.⁊ cle.l.omnes.§.si vero apparitor. ⁊ ita vtimur:⁊ creditur in his que sibi commissa sunt ⁊ ex eorum officio dependent.vt se citasse ⁊ similia. facit.C.ad leg.corne.de fal.l.si quis decurio.quia similiter etiam seruus de facto proprio interrogatur. l. interrogari. C.de questio.multo magis infamis.si vero ei committeretur aliquid vt refert ꝙ alios fecisse vidisset:tūc in modicis creditur sibi.in magnis nō eatenus vt iudex possit procedere.vt.ff.de re.co.l.magis puto.§.ne tamen.⁊.C.de accu. licet ea quidem.facit.ff.de custo. re.l.diuus. ⁊ quod dixi in glo.super verbo/nunciationem ⁊c.

Infamis procurator esse pōt nō autē testis.

Nūciuʒ quē esse an credat sine litteris.

b Per litteras.sigillatas sigillo proprio vel publico. vt l.si publicanus.§.j.ff.de publica.⁊.C.de episco.⁊ cle.si qua per calumniam.⁊ ibi no.⁊ extra de proba.c.post cessionem. potest etiaʒ sigillare alieno anulo:dummodo faciat de hoc mentionem.vt.ff.de testi.l.ad testium.§.ij.de hoc in spe.de cita.§.iam de citatione.ver.litteras. Igit puto tutius esse ꝙ tales littere publicentur manu notarij . et ita multi obseruant.licet autem fiant littere:tamen est necessarius nūcius qui portet.sed in hoc differt:quia quando solus nuncius mittitur debet talis esse ꝙ citatus debeat credere ipsum esse nuncium:vt precedenti glosa.hic autem satis est vt credat vel credere debeat litteras esse alicuius iudicis. sed dices quid si negare voluerit litteras sibi fuisse portatas? Respon. iudex stabit in hoc relationi sui nuncij. reus enim se citatum cognoscit a iudice per litteras . an autem fuerit nuncius/ipsius iudicis est cognitio.nam et portare ipsas litteras est signum euidens ꝙ sit nuncius.argumē. ff.de lega.j.l.seruum filij.§.cum qui cyrographum.⁊.C.de donatio.l.j.Sed an actor ipse poterit portare litteras citatorias:videtur expressum ꝙ sic.ff.de fur.l.cum qui.§.si epistola.ver.sed si interfuit. vbi si quis pro seipso portat epistolam : si pars negaret eam sibi presentatam fuisse : esset graue ꝙ ipsi actori crederetur:nisi forte litterarum presentationem probaret per alios: et ideo si presentaret coram testibus et notario qui inde conficeret instrumentum:putarem sufficere.

a ¶ Per edictum. Iste modus citandi conuenit ordinarijs et delegatis a principe et non alijs. vt. C. quomō ꝛ qñ iudex. auf. qui semel. Itē non solum in his casibus: sed in alijs omnibus: vt ibi patet. sed de iure canonico non potest fieri nisi de sola commissione pape. et tunc solum contra eos qui procurant ne ad eos citatio perueniat: vt ad quorū loca non

seu etiam per edictum a

potest tute accedi. vt extra de iudi. c. ij. in clemen. que limitatio secunda fuit multum equa: vt ibi patet. sic puto iudices in foro nostro debere practicare. nam isti tres modi citandi permittūtur alternatiue: ꝛ sic iudicis arbitrio. sed ī his debet seruare equitatem. vt in aut. iusiuran. quod presta. ab his. §. i. col. ij. et p Inno. extra de ꝯsti. c. fina. glosa notabilis et archidya. de consti. libro. vj. Si ergo potest per nuncium citare vel epistolā vel litteras: non est equū ꝙ citet per edicta. et si faceret grauaret partem. et ideo per iudicem appellationis posset infringi processus. hoc autem scilicet quem impedire ne ad eum citatio perueniat: vel non posse accedi tute: sepe accidit. s. quando citatur aliqua ciuitas: vel dominus: aut multi ciues vnius ciuitatis. arg. extra de rescrip. c. statutum. §. cum vero eiusdem. libro. vj. Item si locus in quo persona est citāda est rebellis. non enim tute mittitur nuncius ad locum inimicorum. vt. l. sciendum. §. si accusatio. ff. de leg. et. l. de etate. ad trebellianū. et. l. iij. ff. ex qui. cau. maio. §. si accu. puto tamen recte fieri anteꝙ hec citatio fiat ꝙ super hoc ad iudicis informationem aliquid cognoscatur. vt. d. l. de etate. sed quis terminus in tali edicto ponetur? Respon. congruus vt possit venire in noticiam citati: vt possit postea ad locum citationis comparere in ciuilibus. vt dicto. c. j. de iudi. in clemen. ne al's edictum contineat impossibile vt. ff. de eo quod cer. lo. l. ij. §. si quis ita. In criminalibus vero datur dilatio longior ſm formam. l. ij. C. de exhiben. re. que tamen dilatio non videtur necessaria in hac lege cum absqꝫ figura iudicij procedatur: cuꝫ illa sit solēnitas iuris ciuilis. vt. s. not. in glo. super verbo figura. Sed qualiter sciet iudex moderare terminum cum ignoret vbi re9 moretur? Respon. tex. est. ff. quemo. ꝛ quan. iud. auf. qui semel. vbi dicit ꝙ iudex presens debet examinare vbi sit re9 sed hoc videtur impossibile ꝙ testes examinati coram iudice hoc dicant scilicet aliquem modo esse florentie. vnde debet sic intelligi vt dicit tex. in auf. de exhiben. re. §. si illud vere. col. v. vbi dicitur ꝙ iudex examinet inquantum possit in quam terram abijsse dicitur: ex eo ergo ꝙ dicitur abijsse apparet ꝙ sufficit sola fama vel vulgi opinio ꝙ in certum locū dicatur abijsse. quod ergo in dicta auf. dicitur vbi sit / id est vbi esse dicitur. et ex eo ꝙ dicitur examinet: poterit intelligi summatim ad sui informationem etiam parte non citata. vt ibi nota. hec est practica vera ꝛ pulchra et est notabilis. Quid si hanc examinationem nō fecerit? certe aliquid de substantialibus videtur omissum vsus tamē ꝛ communis practica hoc non patitur: sed satis est assignare terminum congruentem per distantiam loci vbi est vel vbi habitare consueuit. vbi citare sufficit. vt. l. i §. j. ff. de libe. agno. et. l. iij §. domum. al's pretor. ff. de dam. infec. Quid si infra terminum comparet aliquis et dicit citatum abesse petens sibi terminum prorogari vt citatum inueniat et ei denunciet: an sit audiendus? Respōdetur. iste videtur excusator veniens ad allegandum causas absentie: ideo audiendus est faciendo fidem de absentia. quo facto si petat terminum vt eum inueniat et ei denunciet audiendus est. C. vbi de cri. agi opor. auf. qua in prouincia. Sed quid si talis reuertens dicit se illum diligenter inquisiuisse: et nō potuisse inuenire vbi esset? Rñ. ꝙ pcedet iudex tanꝙ cōtra cōtumacē. nā post illā dilationē audit ille si veniat vel mittat legitime. al's sec9. vt dicta auf. qua in puincia. hic aūt neutrū faciat. Sed an pdictis modis pōt qs citari vbicūqꝫ etiā extra territorium ciuitatis. qō videt. C. de epis. et cle. l. oēs. §. si vero apparitor. et de offi. prefec. vr. l. ij. vbi subditum suū qs citat etiā extra territoriū existentē. In cōtrariū est casus extra de re iudicata. c. pastoralis. vbi declarat ꝙ imperator p se nō pōt citare eum qui est in terris ecclesie: sed debet superiori denunciare vt ei denunciet. Cy. in quadam disputatione dicit ꝙ illud fuit compositum per errorem canonistarū. sed cum illa decretalis fuerit facta in generali cōcilio vbi est copia magna intelligentium. non est verisimile ꝙ in illo capitulo fuerit erratū. vnde temeraria est dicta solutio. vnde dicit Paul9 de leaza. in dicto. c. ꝙ ille qui est iudex alicuius ratione domicilij potest citare illum extra territorium quacunqꝫ citatione. cum talis absens alium isto superiorem non habeat per quem citari possit. et ita loquūtur iura predicta. Si vero loquamur de subiecto ratione delicti vel contractus et sic per accidēs: et tunc talis iudex nō citat extra territorium. vt dicto. c. pastoralis. ꝛ hoc quo ad executionem faciendā in rebus que al's non sunt in territorio citantis: vt extra de foro compe. c. romana §. cōtrahentes. lib. vi. Sed certe primum mēbrum ratione domicilij placet. sed secundum displicet. primo per dictū §. contrahentes. vbi fit citatio extra territoriū etiam quo ad pronunciationem de mittendo in bonis que non sunt in territorio citantis. Secundo quia directo est contra casum huius constitutionis. et ꝙ sic intelliexerit imperator patet: quia citationem factam de rege roberto existente extra territorium asserit legitime factam. et loquitur hic de citatione facta a quocūqꝫ qui preest iurisditioni. idem in causa capitali. et si dices: hoc imperator non potuit: cōcedo in terris ecclesie. Dic ergo ꝙ papa pōt citare quemlibet vbicūqꝫ existentem: qꝛ ipse est vicarius christi cuius est terra et plenitudo eius orbis ꝛc. vt extra de iudi. c. j. in cle. Item per vniuersum imperium officialis qui preest vni prouincie pōt citare homines existentes in qualibet prouincia imperij: qꝛ hoc faciet auctoritate imperatoris. vt. d. l. omnes. §. si vero apparitor. et. d. l. ij. de offi. pfec. vr. ꝛ hic. sed imperator vel alius princeps secularis non pōt citare quē in terris ecclesie: qꝛ etiā illas terras sibi libere reseruauit. vt. d. l. pastoralis. debet ergo scribere superiori illius loci vbi persona citanda moratur / vt notificet sibi: vt ibi. ꝛ. ff. de req. re. l. i. §. i. Sed quid si ille iudex rescribat ꝙ non vult ei notificare. videt ꝙ non imputetur hoc reo: qꝛ per eum non est factū. vt. ff. qō vi aut clam. l. i. sed ſm hoc iudex non pōt expedire processum. ergo dic ꝙ habebitur tanꝙ legitime citatus: licet enim ipse de se non impediuerit citationē fieri: impediuit tamen defensor ei9 scꝫ suus superior: quod sufficit. extra de elec. c. causam. in cle. ibi verum si per appellationē vel suorum ꝛc. Uel dic ꝙ propter eius negligētiā poterit ipse iudex citare per edicta vel nunciū sicut si esset in eius territorio. arg. C. vbi in rē ac. l. ij et de iudi. l. nulli. et quod ibi no. et hoc plus placet michi. Quid si in primo termino citatus comparet et postea se absentauit qualiter citabitur? Respon. aut prima citatio fuit facta simpliciter ꝙ compareat super tali negocio responsurus: ꝛ tunc veniendo satisfecit primo termino. et eadē solennitate est citandus hac secunda citatione sicut in prima. vt dictum est. s. in glo. super verbo / super dicto crimine. aut prima citatio facta fuit magis

publice[a] propositum citata[b] vel citatum[c] neglexerit[d].

extense dicendo ꝙ veniat responsurus super tali negocio ad procedendum in causa predicta vt iuris fuerit vsqꝫ ad finem: ⁊ tunc veniendo non satisfecit termino nisi stet vsqꝫ ad finē: qꝛ tunc est intelligendum vt stet in cōspectu iudicis. iō tunc sufficit citatio per preconē ipsum citando per ciuitatem. ꝙ talis iudex facit citare talem. tūc enim si nō cōparet ꝓcedek in cā. aut eīn erat p̄sens in ciuitate ⁊ nō cōparet: ⁊ talis ꝓclamatio artat eū. l. si eo tp̄e. C. de remis. pig. aut nō erat p̄sens: ⁊ ex eo ꝙ se absentauit a ciuitate erat ꝯtumax ex virtute p̄me citationis: ⁊ ex hoc qꝛ morari debet in ciuitate vbi est curia: lꝫ in quo loco sit incertū sit. Sic etiā admittik citatio ꝑ preconē qñ est incerta ꝑsona q̄ citak. vt dicā. j. nec ob. p̄dictꝫ. C. de bo. auk. iudi. pos. l. ea. et auk. ei q̄. ⁊ in corpore vñ sumik. qꝛ ibi ꝓmisit et iurauit de iudicio sisti magis respectu partis vt ei cōmittak obligatio ad interesse. vt. ff. si quis cau. l. ij. in fi. ꝗꝫ respectu iudicis vt dicatur contumax si ibi nō est. ideo debet solēniter citari facta inquisitione vbi esse dicitur. consulo tamen ad fugiendum predicta ꝙ reo comparēte in primo termino in causis in quibus nō est locus detentioni vt ei dicatur a iudice vt certum locum in ciuitate eligat vbi sit citandus. sicut enim potest eligere domicilium. vt. ff. ad muni. l. domicilium. ⁊. l. nichil. ita potest eligere quo ad certum actum Quidam aūt p̄cipiunt tali sic comparenti: quia est ex longinquo vt singulis diebus et horis quibus redditur ius cōpareat corā eo. Et qꝛ de citatiōe que fit per preconē facta est mentio: quero quando licet per preconē citare? q̄dam dicunt ꝙ citare licet reum non actorem. vt. C. quō et quan. iud. auk. q̄ semel. et ita videk tenere Spec. in titu. de cita. §. sequik. circa p̄n. Sed certe ratio posita in auk. qui semel. s. ꝙ vox p̄conis paucis innotescit: est cōis ad actorem et reum. Unde dictum Specu. potest esse verū in eo casu quo reus potest esse in loco: vt dixi. Dic ergo aut est citanda persona certa qꝛ cōstat de eius interesse: aut ignoratur quis sit ille cuius interest. primo casu ipsa persona citanda est nominatim. ff. de ven. inspi. l. j. §. pe. Sed qualiter: aut est certum vbi sit nec alibi est ex virtute citationis: ⁊ non potest citari per preconē id est vocem preconis vt. d. auk. q̄ semel. aut debet esse in aliquo loco virtute citationis sed ignoratur locus loci: quia nescitur in qua parte sit ciuitatis: et tunc sufficit citatio per preconē. vt. s̄. ostensum est. vt. l. si eo tempe. C. de remis. pig. cū ista citatio nō preiudicet nisi presentibus vt ibi patet: facit quod not. per Inno. ex̄ de maio. ⁊ obe. c. fi. et hoc nisi citāda esset aliqua multitudo. C. de decur. l. ij. lib. x. ⁊ no. per Inno. in. d. c. fiñ. extra de ma. et obe. si vero ignoratur que sit persona cuiꝰ interest citari: ⁊ tunc sufficit citari per preconē. vt. l. si vacantia. C. de bo. vac. lib. x. et. d. l. si eo tempore.

a ¶ Publice. solā ꝓpositionē requirit. sed de iure canonico debet prius verbo lr̄as legendo in aliquo publico loco citari: postea lr̄e debent affigi publice. s. in foribus maioris ecclesie. vt. c. j. ex̄ de iudi. in cle. hic et circa locum loquitur large ꝙ sufficit publice ꝓponi in loco vbi ius redditur. vel in foro nūdinarū: vel alibi vbi moris est publice fieri preconia. vt in. ij. consti. C. circa fi. ibi edictis ex more propositis. ꝗto tempore edictū stet affixum ibi non exprimitur. vnde erit arbitrio iudicis. vt. ff. de iur. delibe. l. j. sufficit autem in actis scriptum esse ꝙ edictum fuit publice propositum in tali loco: nec est necesse scribi ꝙ tanto tempore stetit: nec etiam presumitur inde sublatum cum hoc facere sit delictum. vt. l. si quis id quod. ff. de iuris. om. iudi. cautius tamen esset si quis de hoc faceret fieri scripturam. Preconia etiam debent fieri in locis publicis et consuetis vt dicta consti. C. circa fi. et sufficit ꝙ preco referat se preconizasse per ciuitatē in locis publicis et consuetis etiam si non exprimantur loca. nam talia loca consueuerunt esse notoria: et sic expressio non est necessaria. vt. ff. de cōtrahen. emp. l. cum seruo. §. fi. et sic obseruat consuetudo ⁊c.

b ¶ Citata. persona vel ciuitas.

c ¶ Citatum. corpus vel collegiū. sꝫ q̄liter hoc fiat: in citatiōe q̄ fit ꝑ edictū clarū est cū ibi sufficiat ꝓpositio in loco publico vt in p̄cedēti glo. Sed cū fit ꝑ nūciū vel ꝑ epistolā quē citabit nūciꝰ eiꝰ vel cui lr̄as p̄sentabit. Jo. an. extra de ꝯces. p̄ben. c. si capitulū. lib. vj. dicit ꝙ requirat eū qui hꝫ cōuocare tale collegiū ⁊ ꝙ illō cōgreget more solito. ꝙ si se includeret vel impediret ne fieret propositio vel presentatio; perinde est ac si esset facta. quod satis placet. Potest etiam dici ꝙ sicut vnū hominem singularem quis potest citare licet solum caput eius respiciat et non totū corpus. ff. de in ius vo. l. satis. et arg. l. cum in diuersis. ff. de reli. et sump. fu. sic etiam quis vniuersitatem potest citare citando caput eius hoc est illos qui presunt vniuersitati/ ciuitati/ cōitati vel collegio. vt. l. municipibus. ff. de condi. et demon. potest etiam dici ꝙ sicut tutor potest citari in causa pupilli: ita hoc modo rectores i causa vniuersitatis. arg. ff. de pac. l. item magistri. et. l. seq. et de admini. tuto. l. j. §. sufficit. Sed tu dices: illud verum est quando commissio fieret de citando tutorem. sed si fieret de citando pupillum an sufficiat citare tutorem/ posset dubitari. ⁊ ideo consilium est ꝙ fiat commissio de citando tutorem et pupillum: et de citando rectores administratores et vniuersitatē. ⁊ tunc sine dubio sufficit citare rectores. potest etiam dici ꝙ sufficiat ꝙ nuncius per terram clamet ꝙ ipse ex parte talis iudicis citat talem vniuersitatem. cum enim talis citatio fiat de multitudine sufficit fieri per preconē: vt dictū est. s̄. in glo. super verbo/ edictum. per citationes autem istas que fiunt de rectoribus vniuersitatis vniuersitas constituitur contumax ficte. non autem dicik vere contumax quasi dolose occultans se. ff. de regu. iur. l. non potest dolo carere.

d ¶ Neglexerit. vere ficte seu p̄sumptiue. hec enim constitutio non requirit ꝙ quis sit vere cōtumax: quod patet ex modo citandi per edicta: de qua citatione non constat ꝙ ad noticiam citati perueniat: et hoc nisi iudici constet hoc ad citatū nō peruenisse vel ipsum fuisse legitime impeditum quominus veniat: et tunc si vltra ꝓcedit: ip̄o iure nullum esset: quia deest substantiale: nam nō vere nec ficte negligit: qđ requirit hec lex. et no. per glo. ff. de re iudi. l. quesitū. et fuit opi. Pla. in. l. contumacia. §. fi. eo. ti. Sꝫ quid si in termino citationis compareat aliquis excusator dicens: citatum fore absentem. et ita ꝙ non potest in eius noticiam peruenire: vel quia est legitime impeditus et iudex vltra ꝓcedit an valeat? Dic ꝙ si excusator obtulit se ꝓbaturū ⁊ iudex ꝯtempsit ꝙ ꝓcessus est nullus quasi per iudicē steterit quominus fiat. al's secus. facit extra de appella. interposita. saluum tamen est ius parti petendi restitutiōis ex causa iuste absentie. C. quomodo ⁊ quā. iudex. l. ab eo. et. ff. de in integ. resti. l. fina. et quod ibi not. An autem sit necesse ꝙ in termino quis contra citatum se presentet vt neglexisse dicatur? Respon. non cum procedatur per inquisitionem factam ex officio: vel per denunciationem cum iudex sedens semper sit presto. sed cū per

accusationem proceditur secus videtur: ad similitudinem causarum ciuilium. vt. C. de iudi. l. properādum. §. j. sed in criminalibus hoc est diuersum: quia accusatore desistente vel defuncto potest iudex procedere. vt. C. de aboli. l. ij. ⁊ ff. de pub. iu. l. pe. in prin. nam si constaret ꝙ iudex vellet ibi supplere defectuz partis sufficeret. Et ideo quidaz in partibus italie faciunt sibi concedi licentiam ab accusatore vt eo absente possint expedire processum. et tunc cōstat ꝙ partis supplet defectum. in casu tamen huius constitutionis constat ꝙ hoc non requiritur cum possit sine figura iudicij procedi.

Accusatore desistēte vel defūcto pōt iudex procedere.

in termino[a] personaliter[b] vel legitime[c] competere: contra ipsam vel ipsum, perinde[d] ac si presentialiter omnibus interesset: vel lis foret legitime cōtestata[e], tam ad receptionem[f] testium et eorum publicationem[g] et sequentia[h],

a ¶ In termino. ex hoc ꝙ in singulari numero loquitur patet ꝙ vnus tantum terminus fuit assignatus. ex quo patet ꝙ in his in quibus potest procedi sine figura iudicij terminus intelligitur peremptorius etiam si nō exprimatur. facit extra de verbo. signi. c. sepe. item si iudex sua voce admoneret eos vel aliquem ad audiendum sentētiam: intelligitur peremptorie. C. quomodo ⁊ quando iudex. in. l. ij. et ibi not. al's peremptorie dici debet vt dixi. s. in glo. super verbo dicto crimine. Item admonitiones et protestatiōes que fiunt extra iudicium intelliguntur peremptorie cum semel sufficit fieri. l. ticia. §. imperator. ff. de lega. j.

b ¶ Personaliter. hoc est verum in crimine vbi est pena infligenda in corpus.

c ¶ Legitime. vt ꝑ procuratorē vel syndicū. et sic videtur casus ꝙ in causis capitalibus in quibus potest ferri sentētia in absentia admittit̄ ꝓcurator. qđ tenet Dy. in. §. ad crimē. per regulam positam in. l. seruū quoqꝫ. §. publice. ff. de procur. et dicebat ꝙ vbi per statutum in causis capitalib⁹ potest dānari absens: potest interuenire procurator: quod non placet. nā etiā de iure antiquo reperitur in casibus ꝙ absens potest de capitali crimine dānari in casibus specialibus. C. de pe. l. ne diu. ⁊ ff. ad. l. corne. de sicca. l. lege cornelia. ver. ⁊ qui hoc crimen. ſm vnū intellectū. Item in causa appellationis altero absente lite non contestata pōt deueniri ad diffinitiuā. C. de tēp. ap. l. fi. §. illud. ⁊ tñ tunc non admittit̄ procurator. vt. ff. an ꝑ aliū causa appel. l. j. Itē ꝓcurator rei debet satisdare iudicatum solui. nisi a dicta satisdatione a domino fuerit releuatus. vt insti. de satisda. §. si vero dominus. sed dic ꝙ procurator nō potest satisdare. nec dñs a satisdādo releuare eū pt. Itē qđ Dy. dicit de statuto est aduertendum. qm̄ statuta italie cōiter permittunt dānari absentem propter contumaciā tm̄. sed si admitteretur procurator, iam nō esset cōtumax. nō obstat. §. publice. nam vbicūqꝫ posset damnari absens de iure cōi: iudex debet ex officio ꝑquirere veritatē pro vtraqꝫ pte. vt. C. quō et quando iudex. aut. qui semel. ⁊ de appel. l. ampliorē. §. j. et dicā statim in glo. sup. verbo receptionem. al's examinationem. merito quilibet excusans innocentiam auditur non vt procurator sed vt quilibet. ⁊ hoc qđ ibi dicit tex. q̄uis ꝓ ba facientem ⁊c. ex eo quod dicit q̄uis, apparet ꝙ non requiritur ꝙ sit procurator. ⁊ hoc dixi in. §. ad crimen. in. l. penul. ff. de pub. iud. nō obstat hec littera. qr expone ꝙ intelligitur eo casu quo pena a relegatione infra venit imponenda. ⁊ intelligitur legitime. s. per procuratorem eo casu quo venit imponēda pena a relegatione infra. quod pōt esse in his que ipsum crimen quoquo modo tangunt. vt. s. dixi in glo. super verbo tangunt. Item ad ipsum crimē potest referri, ⁊ dic personaliter, id est quando aliqua persona citata est legitime: vel quādo procedit̄ cōtra aliquā cōmunitatem vel corpus vel collegium. ⁊ sic no. casum ꝙ etiam vniuersitas in capitalibus respondet per syndicum. vt. C. de re mili. l. tam collatores. lib. xij. ⁊ no. per Cy. C. qui. ac. non pos. l. ij. ⁊ eodem modo est casus si per vniuersitatez fieret accusatio posset ꝓcedi per syndicum cū hic loquitur generaliter ex parte rei ⁊ actoris. vt dixi. s. i fi. glo. super verbo. dicto crimine. licet Dy. ⁊ Cy. communiter dicunt contra. in. d. l. ij. et. iij. ff. de accu. §. fi.

Uniuersitas in capitalibus per syndicū rñdet.

d ¶ Perinde. non tamen per omnia ⁊ sic gratia cōtrarietatis tollende. non enim sic potest fieri executio in absentem sicut in presentem. de qua executione hic dicitur et. j. dicetur. ⁊ idem in omnibus que in absentem non cadunt sicut in presentem. de hoc multum not. glo. ff. ad. l. iul. pecu. l. sacrilegij. vbi autem contrarietas non resultaret perinde esset quo ad omnia: scilicet quo ad tempus: quo ad modum: ⁊ quo ad ceteras qualitates. ⁊ idē in ceteris aduerbijs et nominibus significātibus similitudinem. vt. ff. de ali. et. ci. le. l. a filio. §. testator.

e ¶ Cōtestata. cōtumacia de qua dixit ex vna parte equiparatur personali presentie: ⁊ litis contesta. ex alia parte. nec enim sufficeret quem esse presentem nisi lis esset contestata quando ordinarie proceditur. nec sufficeret litis contesta. nisi quis esset presens. l. absentem. ff. de pe. et hoc in capitalib⁹. in alijs secus. vt no. in. d. l. absentem. ⁊ ibi dixi. ⁊ no. diligenter ꝙ vbicunqꝫ absens potest damnari peruenitur ad diffinitiuam ante lit. contesta. quia illa contumacia habet vim contestationis. vt. C. vbi in rem ac. l. ij. ⁊ sic puto actionem perpetuari etiam pro actore si ipse esset cōtumax seruatis omnibus conditionibus que ponuntur in aut. qui semel. C. quomo. ⁊ quan. iu. cum talis contumacia habeat vim contest. litis pro vtraqꝫ parte. quod patet: quia pro vtraqꝫ parte iudex examinat causam.

f ¶ Receptionē. hoc facit pro vtraqꝫ parte. nam iudex debet perquirere veritatem pro vtraqꝫ parte. vt in aut. qui semel. C. quomodo ⁊ quando iudex. ibi perq̄sita veritate ⁊c. potest etiam absentem absoluere. C. de iudi. l. properandū. §. sin aūt ex gestis. maxime in causis capitalibus: vbi etiā si post sententiā appareret de innocētia debet iudex principi scribere. ff. de questio. l. j. §. si quis vltro. Item ex hoc apparet ꝙ ex sola cōtumacia de iure cōmuni quis non habetur pro confesso. vt dixi in. l. lex cor. §. fi. ff. ad sill.

Confessionē nō inducit de iure cōi sola cōtumacia.

g ¶ Publicationem. no. in casibus in quibus potest procedi sine figura iudicij requiri publicationem. Item no. in criminibus publicationem fieri. Item no. procedi ad receptionem ⁊ publicationem testium lite non contestata: etiā contra eum qui non est vere contumax: quod est contra ea que no. Dy. ff. de dam. infect. l. iiij. §. quotiens. ⁊ sic faciunt pro no. ⁊ his que ibi diximus.

h ¶ Sequētia. vt ꝓbationes testiū. productiones instrumentorū. et allegationes. vt. C. de iudi. aut. iubemus. et ad interrogationes testium pro declarādis dictis eorū si que essent obscura cōclusionē in criminalibus nō puto fiendā: immo q̄ncūqꝫ q̄s se vellet defendere debꝫ audiri. vt. l. vni⁹. §. cogniturū. ff. de qđ. ⁊ arg. l. j. de q̄stio. in fi. intelligo tamē actori dādas duas dilationes: reo tres cū aliqua cause cognitione. l. fi. ff. de fer. alias dilatiōes dabit iudex cū maiori cause cognitione: hāc tñ puto sufficere ꝙ videat iudex dilationē postulari ꝑ veritate nō cā differēde litꝫ. ⁊ hoc mō debet

q̄ᵹ ad diffinitiuam[a] sententiam et eius executionem[b] proceda-tur[c]. legibus[d] et consuetudinibus non obstātibus[e] q̄buscūqꝫ

intelligi.§.cogniturum. de effectu autē publicationis dixi
plene in repetitiōe quā feci de aut.q̄ semel. C.quō ⁊ qn̄ iu.
a Diffinitiuā. vides ergo casum in quo absente reo pōt
negociū liq̄dari ⁊ diffinitiue ꝓnūciari in criminalibꝰ. simi
le.C.de pe.l.ne diu.⁊.ff.ad.l.cor.de sicc.l.lex cornelia. ver.
et hoc crimen. s̄m
vnam lec. in capi-
talibꝰ hoc erat de
iure antiquo. vt.ff.
de pe.l.absentem.
in ciuilibus vero
quid iuris sit actore absente vel reo.dic vt.C.quo ⁊ quādo
iud.aut.qui semel.⁊.C.de iudi. l.properandū.§.j.cum seq.
b Executionē.hic est casus ꝙ pars nō est iterū citanda
tpe executionis.qđ est verū si ꝑ sniam liquet executionem
sic esse faciendā:vt si condēnatio facta sit in rē/vt ipsa res
capiat̃ ⁊ vendat̃. vel si est facta cōdēnatio in personam/vt
persona capiat̃ et puniat̃.solū em̄ hoc est necesse sciri ꝙ sit
illa ꝑsona cōdēnata.⁊ ideo exigit̃ ab eo q̄dā cōfessio super
hoc ⁊ procedit̃ ad executionem. al's secus. sicut erat cū ca-
piebatur aliq̄s aduocatus.vt.ff.de custo.reo.l.diuus.ver.⁊
si diuus pius.⁊ ibi dixi.Si aūt cōdēnatio esset facta in pe-
cunia ⁊ ꝑ ea caperent̃ ⁊ vēderent̃ res: ⁊ vna res pro alia:
tūc debet pars citari.qꝛ in hoc certa cause cognitio req̄rit̃.
vt.l.a diuo pio.§.si in venditione.ff.de re iudi.⁊ ibi dixi.
c Procedat̃. innuit ꝙ iudex habeat necesse facere hoc
in cōtrariū videt̃.l.nō quicquid.ff.de iudi.⁊.C.quō ⁊ qn̄ iu.
l.j.So.instātia cause criminalis est bienniū. vt.C.vt intra
cer.tem.cri.questio termi.l.j.vnde nō cogitur sentētiare ni
si prope finē bienij.vt.C.de iudi.l.ꝓperandū.§.hmōi.⁊ no.
C.quo.⁊ qn̄ iu.l.j. Et sic not̃.pro assessoribus q̄bus limitat̃
certū tēpus ad finiendū processum:ꝙ non possunt ante ex
pedire nisi prope finem termini:⁊ hoc vt non cogantur an
te sententiare.ea autem lata executionem coguntur facere
s̄m formam.l.si quis intra.C.de bo.dam.⁊ etiam in perso-
nam si haberi potest.l.cum reis.⁊.l.si vindicari. C.de peñ.
d Legibꝰ. hec ē q̄rta ps i q̄ ponit̃ clausula derogatoria.
e Nō obstātibus.clausula hec nō obstātibus q̄d impor
tet dicendū est. nā quādoqꝫ refert̃ ad iura municipialia ci-
uitatis:quo casu aut precedunt iura derogatoria et est ne
cessaria clausula nō obstantibus. vt.C.de preci. impe.of.l.
quotiēs.⁊ ibi no.⁊ si contra ius vel vtilitatem publi. l.fi.⁊
ibi no.et.ff.de cōsti.prin.l.j.in fi.⁊ ibi nota. Sed an necesse
sit ꝙ dicatur nominatim nō obstante tali lege. glo. in.d.ll.
dubitāt.sꝫ glo.in aut.hoc inter liberos.C.de testa.videt̃ te-
nere ꝙ sit necesse exprimi. Itē no.ff.de le.iij.l.si q̄s in prin.
Alij ꝙ nullo modo requiratur.vt.ff.de excu.tu.l.idē vlpia
nus.§.j.sed ibi tutela est onus ꝑsonale.⁊ ideo de facili potest
remitti:nec habet precedētē legē derogatoriā.vt.C.de pre.
impe.of.l.quotiens. al's est necesse ꝙ dicatur nō obstante
tali lege. Sed puto ꝙ sufficiat si dicatur non obstante ali-
qua lege derogatoria:vel q̄ hoc fieri prohibeat ⁊ silr̃a. hoc
enim est expresse mētionem facere de certa specie legum.
non em̄ est necesse ꝙ nominetur lex:hoc em̄ esset nomina-
tim ⁊ singulariter mentionem facere:⁊ hoc non requiritur
vt.d.l.si quis in prin.⁊ ibi declaraui.⁊ hoc cum imperator
rescribit ad priuatam vtilitatem alicuius. sed si ipse rescri
beret ad vtilitatem publicam: videtur cōtra omnem legē
contrariam dispensare.vt.ff.de re iudi. l.quidam consule-
bat.in fi.ratio:quia tunc nulla precedit clausula derogato
ria:nam.l.rescripta.⁊.l.nec damnosa.C.de preci.impe. of-
fe.habent in se clausulam derogatoriam solum ad rescri-
pta ad vtilitatem partium concessa:⁊ ideo si imperator ali
quid statuit ius cōmune corrigendo:nō est necessaria clau
sula illa/non obstante aliqua lege:quia eoipso ꝙ posterio-
res condit contrarias:priores videtur tollere. vt.l.non est
nouum.⁊.l.nam et posteriores.ff.de legi.et extra de consti.
c.j.lib.vj.hic ergo ista clausula non fuit necessaria : nec est
dubium quin possit tollere ius commune: etiaꝫ si precedit
aliqua clausula de
rogatoria. nec ob.
C.de legi.l.huma-
nū.et quod ibi no.
Quid ergo dices
in statuto si prece-
dit aliud statutum habens clausulam derogatoriam:an sit
necesse ꝙ fiat specialis mentio de primo. Puto ꝙ sic arg.
d.l.si quis in prin.et dixi in repe.l.omnes populi. ff.de iu-
sti.⁊ iu.⁊ pro hoc facit : quia quicquid iuris sit in principe
aliqualis ratio est in populo . nam sicut priuatus premit-
tit illā clausulam timens ne instigatu vel deceptione ali-
quorum ad aliud inducat̃.ita populus vel vniuersitas vi-
detur timere cum equipararetur priuato:que ratio cessat in
principe ius condente.Sed si statutum precedens non ha
bet clausulam derogatoriam:eodē modo per sequēs statu
tum cōtrariū primo primum videtur sublatum eadem ra-
tione.⁊ hec vera si precedentia iura sunt omnino cōtraria.
si autem per aliquā limitationē vel distinctionem adiuua
ri possunt:nō tollentur vt.d.l.nam ⁊ posteriores. nam aut.
offeratur.que dicit specialiter satisdādum: restringitur ad
eum qui non possidet immobilia. vt.l.sciendū. ff.qui satis-
da.cog.Sed quero si in lege noua est dictum non obstante
aliqua lege an per hoc tollat̃ ne per priores limitetur ⁊ di
stinguat̃: Rn̄.nō:sed intelligit̃ nō obstāte lege aliqua:scili-
cet cōtraria que nō possit cū hac sustineri.vt in aut.de suc.
ab intest.circa pn̄.in glo.sup verbo:vacantibus.pro hoc fa
cit.C.cōmunia de suc. aut.itaqꝫ. in eo ꝙ ibi disputat̃ an sit
correcta.l.de emāci.⁊ ex hoc patet ꝙ modus procedēdi in
hac ꝯstitutione inductus nō habet locū in casu.l.C.si quis
impe.maledixe. nam cū ibi sit specialiter prouisuꝫ per hāc
l.loquentē ḡnaliter de crimine lese maiestatis ⁊ eā tangē-
gentibus:nō videt̃ propter hoc ei derogatū.pro hoc facit in
aut.hec cōstitutio interpretat̃ cōstitutio.⁊c. col.viij. nā per
illā intelligit̃ sublata.l.fi.C.de sacrosan.ec.que ḡnaliter lo
quit̃.nō aūt cōstitutio specialis q̄ est in aut.vt eccle. roma.
col.ij.⁊ probat̃.C.de sa.san.ec.aut.quas actiones. lꝫ glo.in
illo variet.sed si in lege noua diceret̃/nō obstante aliqua le
ge que generaliter vel specialiter in cōtrariū loquat̃: tunc
d.ll.nō distinguerēt nec limitarēt legē nouā.nec haberet lo
cū.l.nā ⁊ posteriore.ff.de legi.⁊ hec videntur vera ⁊ vtilia.
Sed cū in hac cōstitutione sit data iudici licētia procedēdi
sine figura iudicij.q̄busdā aūt in his q̄ in sacris scrinijs mi
litant est cōcessum vt in modo procedēdi prerogatiua gau
derent.vt.C.de prepo.sac.scri.l.in sacris.an eis in casibus
in hac cōstitutione cōprehēsis hec priuilegia conseruabun
tur: Videt̃ ꝙ nō ex eo ꝙ sic dixit cuiuscūqꝫ status vel digni
tatis ⁊c.Sed hoc non facit:quia hic de statu ⁊ dignitate ge
neraliter fit mentio:ibi cuidā dignitati vel ordini speciali-
ter indulgentur aliqua priuilegia.⁊ sic illa tanqꝫ specialis
magis debet limitare hanc posteriorē:vt.s̄.dictū est.econ-
tra videt̃.nam illa loquit̃ in oībus causis criminalibus et
ciuilibꝰ generaliter:hec speciliter in crimine lese maiesta-
tis:⁊ id tangentibus: ⁊ sic videt̃ ꝙ hec vt specialis limitet
et restringat illā:quid dicemus : Dubiū est in hoc ꝙ p̄ma
magis specialis est quo ad quid.s.quo ad personas.et est
magis ḡnalis quo ad q̄d.s.quo ad causas. hec econtra est
magis ḡnalis quo ad ꝑsonas:⁊ magis specialis q̄ ad cau-
sas.an scđa limitet̃ per primā:an prima ꝑ secūdā: hec am

Crimina-
lis cau-
se instā-
tia est
bieniū.

dignitas quodāmodo perplexa est:cum in neutra istarum dispositionū possit genus a specie separari ex virtute proprietatis sermonis.ꝛ ideo ad mentē legū recurrēdum est. Dic igit̄ ꝙ ius singulare semꝑ est itroductū ꝓpter aliquā vtilitatē.vt.ff.de legi.l.ius singulare.cū ergo iā lex.j.ꝙ.ij. ius singulare ꝛ speciale ꝯtineat hoc ē ꝓpter aliquā vtilitatē.debemus ꝙ illud spāle ꝯseruare in quo euidētior ꝛ maior vtilitas reperitur:ista em̄ est benignior iterpretatio.vt.ff.ꝺ legi.l.benignius:ꝛ qꝛ cā magis priuilegiata pferꝛ.vt no.C.de priuile.do.l.j.ꝛ ff.de priuile.cre.l.priuilegia.vñ in proposito cū specialitas huius cōstitutionis sit propter vtilitatē vrgentissimā.vt.s̄.in prin.huius.l.dico hāc.l.restingere illam.l.in sacris.que in priuilegium personale ꝛ dignitatꝫ est introducta. ꝛ etiā in fauorē minorū videmus ꝙ lex inducta est:vt cōtra eos nulla currat prescriptio.vt.l.fi.C.in q̄.cau.in integ.resti.nō est ne.ꝛ hec prouisio est generalis quo ad causas: ꝛ spālis quo ad ꝑsonas minoꝝ.est ꝛ alia cōstitutio que limitat tempus instantie ꝛ hoc fauore publice vtilitatis ne lites fierēt iminortales.vt.l.ꝓperādū.C.de iudi. ꝛ hec gn̄alis est quo ad personas oēs litigantiū.ꝛ spālis quo ad causas scꝫ quo ad prescriptionē instātie:ꝛ per hāc.l.properādū/lꝫ sit antiquior in tēporibus instantie de iure antiquo limitat̄ illa.l.fi.lꝫ sit posterior.vt no.in.l.j.C.si aduersus rē iudi. sed si.l.antiqua haberet cām spāliter maiorē ꝛ fauorabiliorē:tunc limitat̄.l.noua eadem ratione.Si vero non esset ratio specialitatis fauorabilior vna ꝙ altera:tūc putarē.l.nouā preualere.ista sepe occurrunt in ista ciuitate.Secūdo vero casu principali qñ hec clausula referꝛ ad priuilegia. sciendū est ꝙ si qua.l.simpliciter emanat nō videꝛ tolli ꝑ eam aliquod priuilegiū alteri concessum.vt in.ij.consti.C.§.si que vero.ꝛ intelligo priuilegiū qꝺ fauorē alicuiꝰ cōtinet. secus si imperator ad aliquā singularē q̄stionē rescripsit spāliter ita ꝙ faceret ius cōe.vt.C.de legi.l.ij.tunc per aliā.l.cōtrariā videꝛ tolli.vt in dicta constitutione.ij.§.si que vero.ibi si vero pro certis capitulis.Si vero in lege dicit̄ non obstātibus priuilegijs/intelligitur in corpore iuris nō inclusis. nam illud qꝺ in corpore iuris claudit̄ per hoc tolli nō videtur.ꝓut.C.vbi de cri.agi opor.aut.qua in ꝓuin.ꝛ ibi no.et ff.de iudi.l.heres absens.in prin.ꝛ ibi no. ꝛ sic no. de ꝓuil. extra corpus iuris positis sufficere clausulam derogatoriā seu reuocatoriam generalē.facit extra de sepul. c.ij.in cle. No.etiā priuilegia in corpore iuris inserta nō reuocari nisi spāliter diceret̄ ad illa trahi.vel nisi esset aliqua lex spālis sequēs que haberet magis fauorabilē rationē spālitatꝫ vt dictū est.ꝛ eadē rō est in priuilegio vni cōcesso per pncipem si alia priuilegia suspenderentur.ꝛ eodē modo intelligas in inferiore a principe q̄ per aliā dispositionē vult tollere priuilegia a se concessa alteri. Tertio casu quādo hec clausula referꝛ ad statutū vel cōsuetudinē: tūc si de hoc in l.noua vel priuilegio nil diceret̄ nō videꝛ reuocata:quia legislator potest eam probabiliter ignorare. vt extra de consti.lib.vj.licet in contrarium faciat. ff.de sepul. vio.l.iij.§.diuus.de quo dic vt ibi.ꝛ tangitur. C.de testa.l.j.ꝛ hoc prout loquitur de legislatore vniuersali.nam legislator particularis statuta et consuetudines suas ita debet scire sicut legislator vniuersalis legem vniuersalē.Si vero in priuilegio de predictis statutis: vel de consuetudinibus fit mentio ponendo clausulam ꝙ illa non obstante tunc illa sunt sublata quatenus alteri legi contradicunt. etiam si nō fiat de his spālis mentio.aut.cassa.C.de sacrosanc. eccle.et ꝺ fur.aut.nauigia.ꝛ.C.communia de succes.aut.omnes peregrini. et sic in presenti cōstitutione quia dicitur legibus vel consuetudinibus non obstantibus quibuscunq̄.expone legibus que cum hac l.sustineri non possunt.et cum dicit consuetudinibus quibuscunq̄:dic siue generaliter/siue specialiter sint approbate.nā per illas hec.l.nullā limitationē recipit.de hac clausula non obstante multa dixit Jo.and.extra de conces.preben.c.j.lib.vj.que videre potes per iura canonica que ipse allegat si expedit:in difficultates tamē predictas nō intrat

Priuilegia i corpore iuris inserta nō reuocāꝛ nisi spālitꝛ fiat de his mētio.

Hanc autem[a] generalem legē nostram extendi iubemus ad preterita[b]/ presentia/ et futura: quam[c] legem ex nunc[d] absq̄ alterius temporis expectatione transcursus suum integrum vigorem decernimus obtinere.

¶ Qui sint rebelles[e].

Idē ad ꝑpetuā rei memoriā.

Quoniā[f] nuper est ad auditū nostrum deductum: ꝙ inter nonnullos[g] fideles[h] ꝛ subditos[i] nostros prouincie lombardie[k]:aliorūq̄ locorū

a ¶ Hanc autem. hec est quinta pars in qua ponitur ad quos casus extendatur hec constitutio.

b ¶ Ad preterita.hoc nō erat necesse dicere:qꝛ cū tota ista l.litis ordinationē respiciat:sine dubio porrigit̄ ad lites futuras:lꝫ suꝑ facto preterito.l.ij.§.pe.C.de iura.calū.et hūc passum plene examinaui in repe.l.oēs populi.ff.de iusti.ꝛ iur.in illa.q.a quo tempore statuta ligent.dic vt ibi dixi.

c ¶ Quam.hec est sexta pars in qua ponitur a quo tempore hec constitutio sumat vigorem ꝛc.

d ¶ Ex nunc.si hoc non fuisset dictum post duos menses hec constitutio sumeret effectū.vt in aut.vt facte noue constitutiones.de quo plene in prohe.cle.circa fi. ꝛ ego plene dixi etiam de statutis in dicta.l.omnes populi.in dicta.q.a quo tempore ꝛc.dic vt ibi dixi.

¶ [illegible] henrici glosata per Bar.de saxo ferrato legum doctorē ꝛ ciuem perusinū.

e ¶ Qui sint rebelles. Hec rubrica est magistraliter posita.qꝛ supra dixit de modo procedēdi vt imponat̄ pena per sententiā.hic q̄ sunt rebelles q̄bus imponit̄ pena ipo iure.

Quoniam.primo ponit dubium.secundo rationes que mouēt principem ad decisionem. tertio decisionem . quarto ponit impugnatores constitutionis.partes patent.

g ¶ Nonnullos.i.aliquos.nam negatio preposita facit eq̄pollere suo cōtradictorio:vt hic. ꝛ.ff.de cēdi.ꝛ demon.l.nōnunq̄.ꝛ de col.do.l.nōnunq̄.postposita vero facit equipollere suo contrario.l.legitimos.§.an ergo.ff.de legi.tu.ꝛ.l.obligari.ff.de auc.tu.in prin. et de captiuis.l.in bello.§.j.nisi in contrariū pateat de mente loquētis. vt.l.si seruus.§.si plurīū.ff.si quis cau. sed preposita ꝛ postposita equipollent subalterne.vt.l.vnica.C.de cadu.tol.in prin.

h ¶ Fideles.q̄ fidelitas pncipi debeꝛ.vt.s̄.ꝓxi.circa prin.

i ¶ Subditos.quia sunt sub re publica romanorum.vt in aut.de here.et fal.in prin.colla.j.istis prouidet vt iudi.sine quoquo suffra.in princi.qui autem sint subditi dixi.s̄.l.proxi.in glo.super verbo totius.

k ¶ Lombardie.hic videtur casus eius opinionis quam refert cy.C.de prescrip.xxx.annorū.l.fi. scꝫ ꝙ prouincie appellatio intelligitur fm cōmunem ꝛ vulgarem modum lo

Prouincie appellatione quid veniat.

quendi: scȝ tuscia/lombardia ⁊c. licet ſm cano. lōbardia nō est vna prouincia. nam cremona non est de vna prouincia quia est de archiepiscopatu Mediolaneñ. et regium est de alia: scilicet de archiepiscopatu Raueñ. vt not. Berñ. extra de electio. c. coram. idem not. extra de offi. vica. c. sententiā. Sed pro huius declaratione sciendū est ꝙ diuisio orbis terrarum de iure gentiū est. vt. ff. de iusti. ⁊ iure. l. ex hoc iure. ⁊ hec diuisio fit vel eorū qui inhabitāt simul. id est edificijs in vnū collatis et sic communiter habemus tria nomina. scilicet ciuitas: castrum: et villa. vt dicta. l. ex hoc. et ibi nota. in glosa parua super verbo collata. Quedam est diuisio eorum qui nō habitāt simul: sed edificijs separatis. ⁊ hec appellatur prouincia vel regnum. vel sunt alia nomina vniuersalia significantia separationem linguarum: vt italia: alamania: francia: grecia: ⁊ sicilia. vt dicta. l. ex hoc. ⁊. C. de offi. rec. ꝓui. ⁊. ff. de offi. p̄si. ꝑ totū. de quoꝝ quolibet videam⁹. Uilla i frācia idē est ꝙ ciuitas. nos autē dicimus villas edificia sine muris vel fossatis. que ville seu vici nullā habent iurisditionē de iure cōmuni: sed subsunt alicui ciuitati. vt. C. de episcopis ⁊ clericis. l. nulli. §. fi. ⁊ de naturali. libe. l. ij. et. ff. ad municip. l. j. §. qui ex vico. pro hoc facit extra de senten. excommuni. c. si ciuitas. lib. vj. et quod ibi nota. per Inno. et Johan. an. Castrū dicitur quasi casa alta seu fortis: et munita muris seu vallo. vt. l. quicunqꝫ castellorū: al's sedorum. de fun. li. lib. xj. ⁊. ff. ad. l. iuliam maiesta. l. ij. ⁊ in dicto. c. si ciuitas. ⁊ ista similiter non consueuerunt habere iurisditionem de iure communi: sed sunt sicut vici. vt dictis iuribus est expressum. ⁊. C. de testa. l. fi. habes tamē quosdam magistratus qui ibi ponuntur a ciuitatibus quibus subsunt. vt. C. de magist. muni. et ibi nota. per Azonem in summa. Ciuitas vero ſm vsum nostrum appellatur illa que habet episcopū. ante tamē ꝙ essent episcopi erant ciuitates. ⁊ ciuitati competit potestas eligendi sibi de iure communi defensores qui habeant iurisditionem: nō autem merum imperium vel mixtum. vt in aut. de defen. ciuita. §. iusiurandum. Fallit in vrbe romana. vt. l. j. §. cum vrbem. ff. de offi. prefec. vrb. et in alijs que habent ex priuilegio vel ex consuetudine. vt dicto §. iusiuran. et quia ſm canones episcopi debent ordinari in dictis locis vbi sunt dicti officiales. vt. lxxxj. distin. c. j. ij. et. iij. ideo insurrexit consuetudo ꝙ locus habens episcopum sit ciuitas. tamen vere sine episco-

Ciuitas sine epō esse pōt. po dicitur ciuitas eo ꝙ habet officiales predictos et iurisditionē. ⁊ sic patet ꝙ licet ex causa ciuitas priuetur episcopo: non tamen per hoc desinit esse ciuitas. Sed quid dices tu de castris que sunt per italiam: et habent istas iurisditiones. an dicemus ꝙ sint ciuitates? Respon. si constat ꝙ antiquitus fuerit ciuitas licet postea episcopatū perdiderit: ciuitas est proprie vt patet ex predictis. Si hoc non cōstat: tunc aut talis iurisditio fuit illi loco concessa vt ciuitati: aut simpliciter dicendo tali terre vel tali communitati. Primo casu erit ciuitas. nam ciuitatem facit princeps eo ipso ꝙ sibi scribit vt ciuitati. vt nota. per Innocē. extra de offi. ordi. c. cum ab ecclesiarum. nam dicendo ꝙ sit ciuitas videtur sibi concedere omnia priuilegia ciuitatis. argumētum. ff. de re iudi. l. quidam consulebat. Secundo casu non erit ciuitas sed castrum habens priuilegium ciuitatis. vt dicitur. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. l. j. §. j. Tertio casu erit ciuitas: quia larga interpretatio est facienda in concessione huius beneficij. vt. l. fi. de constitu. prin. prouincia vero ſm cano. distinguitur per archiepiscopatus vt dictum est. quod qualiter de iure communi seu ciuili intelligatur

italie[a] disceptatiōes[b] et dubia[c] sepi⁹ oriūt: an īfidel' ⁊ rebellis[d]

et procedat: dic ꝙ quedam sunt ciuitates minores vt communiter omnes que habent iurisditionē predictam absqꝫ mero vel mixto imperio. alique sunt ciuitates que habent mixtum imperium. alique sunt maxime que habent merū et mixtum vt ciuitas metropolitana. nec dico propter episcopatum: quia forum causarum est magnum cui suberant multe alie ciuitates. vt. ff. de excu. tuto. l. si duas. §. est autem. ⁊ §. sequē. Ista autem ciuitas metropolitana dicitur caput prouincie. vt. C. de metropo. l. j. lib. xj. vnde merito olim totum qđ suberat metropolitano dicebatur ꝓuincia: sicut etiam hoc faciunt canoniste. vt dictum est in prin. glo. et eodem modo vnus presidatus dicitur prouincia: nam ei subsunt plures ciuitates. vt in omnibus. ll. que mentionem faciunt de preside prouincie. verum quia aliter facte fuerunt diuisiones in temporalibus: ⁊ aliter in spiritualibus: reperitur ꝙ in eadem prouincia sunt terre diuersorū episcoporum seu episcopatuum. vt dicto. c. coram. ⁊ ibi no. Cum ergo a principe vel a iure fit appellatio prouinciarū qualiter intelligatur vel accipiat. dic ꝙ quandoqꝫ fit appellatio prouincie eo respectu ꝙ sit sub vna iurisditione: et tunc contingit ꝙ quelibet ciuitas habeat separatam iurisditionem nec est vnus preses cui subsit: quelibet ciuitas habet pro prouincia. vt. C. de prescrip. lon. temp. l. fi. ⁊ ibi nota. quandoqꝫ appellatio prouincie fit eo respectu ꝙ maior est instātia quādo extra prouinciam ꝙ̄ quando in prouincia. et tunc seruatur quod no. in dicto. c. coram. extra de elec. vbi existens in dicta prouincia si est multum a remotis habetur perinde ac si esset extra. et eodem modo existens extra si est multum de propinquo habetur perinde ac si esset intra. sic intelligitur. C. de dila. l. j. et sic sentit Joan. an. extra de testi. c. vltra tertiam. quandoqꝫ appellatio prouincie fit alio respectu: vt quia legatus mittitur in tali prouincia vt aliquid concedatur hominibus talis prouincie. et tunc talis appellatio debet intelligi ſm vulgarem et communem appellationem prouincie: vt in lombardia: tuscia: marchia: et similibus. casus est hic: ⁊ ita tenet Odof. in. l. fi. ⁊ Cy. ibidem. ⁊ Hostien. et Joan. and. in dicto. c. vltra tertiam. de diuisione et vnione ciuitatis et prouincie dixi in. d. l. j. C. de metropol. lib. xj. Item an homines alicuius prouincie dicantur ex origine sicut contingit in ciuitate. tangitur. ff. de verbo. signi. l. prouinciales. et ibi dixi. et plenius in libello represaliarum. regnorum vero diuisio: item aliarum partium per quas fit distinctio linguarum per se patet ⁊c.

Ciuitates in multiplici sūt differentia.

Prouincie appellatio ne quid ꝯtineat.

a Italie. est nomen significās totam linguam latinam que distinguit in multas prouincias: vt hic patet. licet italia quandoqꝫ dicatur prouincia. vt. C. de temp. in integ. resti. l. fi. ⁊. C. sine cen. vel reli. l. fi. ⁊ de sa. san. ec. aut. cassa.

Italie appellatiōe ōis lingua latina cōtinet.

b Disceptationes. inter plures adinuicem.

c Dubia. aliquando inter seipsos: vel adinuicem vt cesset inculcatio verborum.

d Rebellis. id est infidelis ea infidelitate generali que inducit rebellionem. nam sciendum est ꝙ hec dictio infidelis generalis est vt comprehendat etiam eum qui modice rei principi furtum fecerit: de qua infidelitate non loquitur hic: sicut enim principi debetur omnis fidelitas. vt ꝯ. l. proxi. in prin. ita ōis deuiatio a fidelitate est infidelitas facit. x. col. de sta. contra. li. ecc. in prin. Quedam est infidelitas vero animo que cadit in modum proditionis: et istud est nomen generale comprehendens omnes qui stant sicut subditi ⁊ inter subditos corpore: mente tamen cum hostibus ⁊ inimicis nunciando eis secreta ⁊ similia. vt. ff. de

Infidelitas multiplex.

re mili.l.omne delictum.§.exploratores.⁊.l.ꝓditores. cõprehẽdit etiam eos qui cum essent subditi expresse rebellant principi transfugiendo ad hostes ⁊ cõuertendo se in hostes.vt.d.l.proditores.⁊ ibi no.⁊ de capi.di.l.amissione .§.qui deficiunt.⁊ hoc modo assumpto vocabulo vocãtur rebelles:quo vocabulo antiqui legũ conditores nõ vtebantur.et ideo facta est hec cõstitutio ad hoc declarãdum. Item not.ꝙ proditorie dicitur aliquid fieri quando fingo me amicum tuum: et tracto te tanq̃ inimicum.et sic vnum ostendo corpore:aliud sum animo.vt.ff.de his qui no.infa.l.athletas.⁊.l.penul. et de preuari.l.j.tũc tamẽ incidit in crimẽ proditiõis quãdo fit contra principem vel contra rem publicam.vt dicto .§.exploratores.⁊.l.ꝓditores.et.ff.de pe.l.si quis aliquid .§.j.Sed quando committitur contra priuatum non dicitur proditor principaliter et per se:sed crimen aliud factũ proditorie.vt homicidium factũ proditorie vel quid simile.vt.d.l.athletas.§.j.de his qui no.infa.et.l.j.de preuari. Item no.ꝙ aliud est esse rebellem imperij : aliud est esse in banno imperij.primum scilicet rebellio est mortale.vt hac.l.nec potest remitti nisi ex mera gratia.secundum:scʒ bannum est medicinale:quia remittitur purgata cõtumacia seu facta satisfactione.vt.C.de episco.et cleri.auẗ.item nulla.et auẗ.item quecunq̃.et sic videtur ꝙ quatenus excõicatio remouet quẽ ab officijs ecclesie:eatenus bannum a beneficijs imperij.vt dicis iuribus.⁊ tangitur per Guil. in dicta auẗ.item quecunq̃.facit extra de senten.excom.c. cum medicinalis.li.vj.facit.C.de requi.re.l.j.vbi glo.illã annotationem appellat bannum. et est medicinale. quia cum venit infra annum recuperat statum.ſm vero statuta et consuetudines locorum quenq̃ esse bannitũ habʒ diuersos effectus de quo aliquid.j. dicam.in glo.magna.

imperij quisq̃ reputari debeat:nisi prius per nostre maiestatis sententiam condemnatus[a] appareat. Et nos[b] attẽdẽtes ꝙ acta praua malorũ potius[c] q̃ verba sententiarum ipsos faciunt pena condignos:⁊ eoipõ ꝙ quis peccat correctionem meretur[d].et quãto plꝰ differẗ punitio/tãto ampliꝰ culpa crescit[e]:et gẽtibꝰ ꝑniciosius in exẽplũ transit[f]:tenore[g] pñtiuʒ

a Condemnatus.hic nullum fuit dubium.nã per sententiam transit in notorium iuris quod pro veritate habetur.vt.l.res iudicata.ff.de re iudi.idem si imperator aliq̄bus indiceret bellum.vt.l.hostes.ff.de cap.et de ca.di.l.amissione.§.qui deficiunt.

b Nos.hec est secunda pars huius secunde constitutionis.

c Potius.electiue accipe: quia solum propter actũ efficitur quis pena dignus : per sententiam nullo modo sed actus declaratur.vt.l.j.C.ad turpi.facit pro mar.in eo qđ nota.ff.de infa.l.furti.et.ff.eo.l.athletas.§.fi.nam ex eo ꝙ condemnatus est habetur pro veritate quia ita fit.nec potest dici decetero sic non esse.vt ibi not.

d Meretur.non dicit obligatur.nam iste pene que vindictam publicam imponunt non iure obligationis sed officio iudicis iponuntur.vt insti.de iniur.§.pe.item nõ per actionẽ sʒ ꝑ accusationẽ iponiẗ.vt insti.de pub.iudi.in pñ.

e Crescit.sic extra de consuetudine.c.cũ tanto.sed contra.ff.de pe.l.si diutino.So.intrinsecus culpa crescit ⁊ maiorem penam quo ad deum meretur.vt.d.c.cum tãto.sed in foro ciuili siquidem actus extrinsecus delicti habʒ causam continuã:vt esse in rebellione/et semper crescit culpa vt hic.sic in fugitiuo et desertore.vt no.in.l.contraria.licʒ autem culpa crescat in casu huius.l.nõ potest crescere pena temporalis : quia primo actu debetur ita magna ꝙ nulla maior esse potest.vt.j. dicetur.facit quod nota. ff.de fur.l.vulgaris.in prin.⁊ ibi dixi.si vero actus extrinsecus criminis reiterationem non recipit vt homicidium:tunc ex diuturnitate tẽporis pena minoraẗ.vt.d.l.si diutino.

f Transit.sic maleficia fieri malum est propter exemplum aliorũ: vt.h.⁊.ff.de sicca.l.iij.§.sed et senatusconsultum.⁊ de pe.l.si quis aliquid .§.q̄ abortionis aut ⁊c. cum suis concor. Item penas inferri bonum est propter exemplum vt vnius pena sit exẽplum seu metus multorũ.vt.ff.de pe.l.aut facta.§.fi.⁊.C. ad.l.iul.repe.l.j.et de preci.impe.of.l.j.et licet iste rõnes cõcludant in oi delicto:tamen ista lex non est extendenda nisi ad istud crimen rebellionis.non enim corriguntur leges antique que requirunt sententiam ex idẽtitate rõnis nisi quatenus in illa noua exprimitur.vt.C.de ap.l.precipimus.in fi.facit quod no.C.de sacrosanc.eccle. auẗ.quas actiones.et quod no.ff.de dona.cau.mor.l.tam is.§.j.

g Tenore.tertia pars in qua ponit statutũ.ad cuiꝰ intelligentiam sciendum est ꝙ rebellare idem est quod resistere ſm Hug.C.de desertori.l.ij.lib.xij.et hoc resistere potest fieri faciendo aliquid contra. vel non faciendo/ vt nõ obediendo.vel vtrãq̃ vocabuli significationẽ ꝯtinet.vt extra de offi.deleg.c.sane.licet hoc nomie rebellis iura antiqua non vtantur. Sed si aliquis rebellat mutãdo locum hoc est recedẽdo de terris subiectis ⁊ eundo ad hostes:talis vocabaẗ trãsfuga.vt.ff.de pe.l.si quis aliq̄d.§.transfuge.et de cap.et postlimi.re.l.postliminiũ.§.trãsfuge.et.§.filiꝰ.et de re mili.l.ꝓditores:cũ simi. Quandoq̃ rebellãt retinẽdo locũ in quo stabãt sub principis obediẽtia: ⁊ isti de iure ciuili antiquo nõ habebant spãle nomẽ:sed vocabãtur illi qui deficiẽt.vt.l.amissiõe.§.qui deficiũt.de capi.di. et isti siquidẽ rebellabãt faciendo bellum principi:tãq̃ hostes ipso iure puniebãtur ⁊ perdebãt ea que iuris ciuilis sunt vt ibi.sʒ qꝛ hic rebellare põt publice fieri ⁊ occulte: ⁊ ibi nõ declaraẗ.iõ hec.l.declarat.et hoc in primo capite huius.l.dũ dicit:de his q̄ infidelitatis et rebelliõis opa faciunt.⁊ sic faciẽdo delinquũt.sʒ si aliq̄s solũ rebellasset non obediẽdo ꝑncipi vel nõ receptãdo gentẽ suã:nõ puniebaẗ ipõ iure:nec ꝑdebat ea q̄ iuris ciuilis erãt:nisi ꝑnceps vel senatus indiceret.vt.d.l.amissione.⁊ in hoc suppleẗ ꝑ hãc l.nam quocũq̃ modo machinaẗ aliquis contra principis honorẽ rebellãdo est rebellis.et hoc in secundo capite huius.l.ibi in nostrã vel imperij ⁊c. Item qꝛ posset dubitari si aliq̄s fateẗ se subditũ impio:sʒ rebellat odio persone imperatoris:an dicatur rebellis iperij.⁊ hoc declaratur in.l. amissione.et declaratur hic ꝙ sic.⁊ hoc est cõmune ad primũ et secũdũ caput. declaraẗ etiam in secundo capite huius.l.de his qui rebellant contra officiales.potest etiã dici ꝙ totum sit vnũ capitulum continens omnia predicta. et idẽ est sensus⁊ sic hec.l. directo tendit ad declarãdum l.amissione.§.qui deficiunt.de ca.di.et hoc nomen rebellare in hoc significato in diuina scriptura sumitur in multis locis.iij.reg.xvj.c.iiij.reg.xvij.c.et.xviij. et.xix. et sic ꝑ hanc legem nouã habemus quinq̃ nominis imposit õe s quia tales vocantur rebelles ſm declarationem eius qđ dixit publice vel occulte:tertiam quãdam ꝓuisiõnẽ nota scilicet vt dicãtur rebelles et si opera hostilia nõ faciant.

sed solum si non obediant. quartam declarationem facit
contra personam principis tm̃. quintã declarationẽ facit
cõtra officiales eiꝰ. Sed quero in quo differt hoc nomẽ re
bellionis ab eo qđ antiq̃ dicebãt duelles: quos nos voca-
mus hostes. vt. l. q̃s nos. de v̾b. sig. R̃n. illud nomẽ q̃ ad
q̃d g̃ialius est. nã
cõperit etiã his q̃
non consueuerũt
esse sub obediẽtia
qui indixerunt no
bis belluʒ: vel nos
eis. vt. ff. de capti.
l. hostes. sʒ hoc no-
men rebellionis ꝓ
prie conuenit his qui desierunt cũ essent subditi. vt. l. amis
sione. §. q̃ deficiunt. et no. in glo. parua sup verbo. hostes.

declaramꝰ[a] decernimꝰ[b] ⁊ pnũ
ciamꝰ[c] ꝙ illi oẽs[d] et singuli sũt
rebelles ⁊ infideles nr̃i ĩperij[e]
q̃ quõcũq3 publice vel occul-
te[f] ɔtra nr̃m honorem[g] ⁊ fideli
tatẽ rebelliõis opa faciũt[h]: et[i]
nr̃i[k] iperij[l] ꝓsperitatẽ aliq̃d ma
chinãtur[m] ɔ̃ nos seu officiales
nr̃os: in his q̃ ad cõmissuʒ eis
officium pertinẽt rebellando[n]

a ❡ Declaramus. refert se ad tria de quibꝰ poterat du-
bitari. s. an occulte: an contra personam tm̃: an contra offi
ciales tantum ⁊c.

b ❡ Decernimus. ad id quod de nouo induxit refertur. s.
de non obedientibus. sed opera hostilia non faciunt.

c ❡ Pronunciamus. ad id quod erat clarum refertur. s.
de his qui opera hostilia faciunt.

d ❡ Oẽs. collectiuũ est. vt. ff. de arbi. l. non distinguemus.
§. cũ in plures. et no. de leg. ij. l. si pluribus. sed in singula
ri est nomẽ distributiuũ. vt no. in. l. iij. ff. de sta. ho. hic ergo
q3 collectiue ponitur cõprehẽdit ciuitates collegia et vni-
uersitates. et in hoc incidẽter facit. l. proxi. cõprehẽdit etiã
singulares res ⁊ ꝑsonas per hoc qđ dicit: et singuli.

e ❡ Nostri imperij. non potest ergo dicere quis ꝙ est re-
bellis imperij ⁊ non imperatoris. vel econtra. ⁊ hoc patet
quia hec rebellio morte principis non finitur.

f ❡ Occulte. vt si aliqua ciuitas tuscie principe incipiẽte
intrare lõbardiã mittit stipẽdiarios ad aliquã terram vel
dñm rebellẽ: et fingit eos non esse suos stipendiarios cas-
sando eos ficte: vel mittit gentẽ alicui vt ipse possit cõtra
principem habilius mittere gentẽ suam: vel faciunt ligã
vel societatẽ inuicẽ ad eorũ defensionẽ vt consueuerũt fa-
cere isti perusini florẽtini et etiã tyrãni lõbardie. et hoc ex
primũt: ⁊ aliud in veritate agũt. sed sciẽdũ est ꝙ tales col
ligatiões ciuitatũ inuicẽ seu cũ dñis ꝓhibite sunt ip̃o iure
nulle. vt. x. col. de pace fir. §. conuẽticulas. qđ intelligo pn̄i-
cipe existẽte in partibus: vel eo existẽte ad eorum defensio
nẽ. sed principe absente nõ puto ꝓhibitas tales societates
seu colligationes ad defendendum se ab impressionibus
tyrãnorũ vel malarũ societatũ que sepe insurgũt in italia
ad depredãdũ alios. fit eñ ad iusticiã seruãdam: ergo de-
bet valere. vt no. ff. quod cuiusq3 vni. l. j. in prin.

Lige an sint ꝑmisse et q̃bus

g ❡ Nostrũ honorẽ. scʒ persone vel imperij. vt. j. patet.

h ❡ Faciũt. loquit̃ h̃ de ea rebelliõe q̃ in faciẽdo ɔsistit: vt
in ɔferẽdo se in nũero hostiũ: insequẽdo pncipẽ ⁊ gẽtẽ eiꝰ

i ❡ Et. incipit secundum capitulum.

k ❡ Nostri: scʒ proprie persone imperatoris.

l ❡ Imperij. et sic dignitas ⁊c.

m ❡ Machinãtur. i. aliquid dolose ordinant. cum machi-
natio proprie consistat in arte verborum. vt. ff. de dol. l. j. §.
j. et ibi no. vt faciendo inter se ligam et societates ꝓhibi-
tas sub aliquo colore licito. vt. ff. de extraor. cri. l. ij. Uel po
ne ꝙ aduenĩete imperatore vel eiꝰ nũcio volente ingredi ci-
uitatem pro recuperãdis iuribus imperij tam ibi q̃3 alibi
aliqui respondẽt ꝙ intromittere eũ vel gẽtẽ eiꝰ est pericu-
losum statui eorũ: et sic tenent eum in verbis. ⁊ sic labit̃ tẽ-
pus quo multa posset facere pro imperij ꝓsperitate. Iste
sunt machinatiões q̃dã lʒ ad actus bellicos nõ deueniãt
ista machinatione secuta inobediẽtia faciet eos rebelles.

n ❡ Rebellando. resistendo vel non obediendo: licet ipsi
guerrã non inferant: vt dictũ est. et aduertendũ est ꝙ in il
lo qui rebellat contra principem. hec constitutio loquitur
simpliciter quasi cõtra eum non possit eẽ aliqua iusta cau
sa resistendi: qđ in
tellige de subditis
imperij. nõ de his
q̃ sunt de terris ec
clesie. in eo vero ꝙ
loquitur in eo qui
rebellat contra of
ficiales suos / loqui
tur limitatiue: scʒ
in his que ad cõmissum eis officiũ pertinent. et hoc quia
si vltra facerent posset eis legitime resisti. vt. C. de iur. fis.
l. prohibitũ. lib. x. ⁊ de meta. l. deuotum. lib. xij. et intellige
quando rebellat pro his que petuntur pro statu imperij.
secus si aliqua singularis persona cõueniretur corã prin-
cipe vel eiꝰ iudice in aliqua causa ciuili vel criminali ad
petitionẽ alterius: vel esset cõtumax aut alio modo resiste
ret: tũc eñ lʒ largo modo dicatur rebellis. vt. d. c. sane. de
offi. dele. tamen propter hoc nõ dicitur rebellis imperij:
nec incidit in hanc constitutionem: quia non rebellat con
tra prosperitatem imperatoris vel imperij principaliter
qđ in hac constitutiõe requiritur. vt patet in tex. sed in dã-
num aduersarij cum quo litigat. quod patet: quia cõtra ta
lem contumacem non proceditur nisi parte petente. vt. ff.
de iudi. l. ad peremptorium. C. de iudi. l. properandum. §.
sed et siquidẽ. et. C. quomodo et quando iudex. aut̃. qui se
mel. sed an hec constitutio habet locum contra eũ q̃ rebel
lat cõtra aliquẽ regẽ vel principem: vel contra aliquã pro
priã ciuitatem. qđ videtur: quia hic dicitur contra officia-
les nostros. sed omnes predicti possunt dici officiales im-
peratoris: q3 vel ab eo habent iurisditionẽ ex constitutiõe
vel concessione vel longa consuetudine que vim constitu
tionis habet. vt. ff. de aqua plu. arcen. l. j. §. fi. ⁊. ff. de aqua
quoti. et esti. l. hoc iure. §. ductus aque. cõtrarium dico. nã
tunc non fit contra prosperitatem principis vel imperij
principaliter: licet ex istis defensionibus et rebellionibus
respu. ledatur. casus est. ff. de cap. l. si quis ingenuum. §.
in ciuilibꝰ. et quod hic dicitur de officialibus imperato-
ris / intelligatur de his qui principaliter ac directo pro
eo sunt legati ⁊ vicarij imperatoris. vt. C. de eo qui vicem
alterius gerit. l. ij. et. ff. de leg. iij. l. j. §. deportatos. et. §. seq.
reges vero et ciuitates esto ꝙ habeant iurisditionẽ a prin
cipe: tamen eam exercent principaliter propter se non ꝓ-
pter principem. ⁊ sic cessãt hec constitutio que specialiter
loquitur in his qui machinantur contra personam prin-
cipis vel eius officiales vel imperij vtilitatem: sed habet
locum ius antiquũ. s. l. amissione. §. qui deficiunt. ff. de ca.
di. que generaliter loquitur de his qui deficiunt a iurisdi
tione eorum sub quorum imperio sunt. et dicam in tracta
tu de bãnitis nostri temporis. Sed quid si aliquis rebel-
lat contra rectores per romanam ecclesiam positos in par
tibus italie. puto huic ɔstitutioni locum fore cum eius im
perium sit ecclesie. vt. s̃. dixi. in. l. proxi. circa prin. apparet
ꝙ rebellat contra prosperitatem imperij. pro quo facit ꝙ
canoniste in talibus imitant̃. ll. vt extra de no. op. nũ. c. j.
Quid si aliquis homo de terris ecclesie aliquid facit con
tra principem de his que ad rebellionem pertinẽt: an re-
bellis est ⁊ in crimẽ lese maie. incidat? Et henricꝰ impe-
rator. l. auctor determinauit ꝙ sic: condemnãdo de hoc ro
bertum regem. vt extra de re iudi. c. pastoralis. in cle. sʒ pa.

Consuetudo lõga vim ɔstõnis habet.

pa ibi in §.rursus determinauit contrarium dicens eum
qui est de terris ecclesie ratione originis et domicilij non
posse dictum crimen committere in imperatorē.et propter
hoc cassauit imperatoris sententiam contra regem rober-
tum latam.michi vtriusq̧ sententia videtur esse vera.nam
dicta verba commisit crimen lese maiesta.in eum: possunt
intelligi sic: in eum.i.in ipsius principis maiestatem : et
tunc est vera sententia pape. nam cum non sit subditus
maiestati imperiali non debebat sibi illas fidelitates que
dicuntur.s.l.proxi.circa prin.nec ei tenetur revereri:sed q̃
ad eum liber est ⁊ non dicitur directo in eius maiestatem
committere vt ibi. facit. ff.de capti. l.non dubito. secundo
possunt intelligi dicta verba ꝙ commisit crimen lese ma-
iesta.scʒ papalis cui subditus est: ⁊ hoc crimen committit
in eū.s.principem:et sic non directo sed per quādam cōse-
quentiam lesit maiestatem pape.⁊ tunc vera est sententia
imperatoris.nam imperator est fidelis ⁊ fidatus a papa ⁊

Imperator est fidelis et fidatus pape.

ab eo coronatus.si ergo offendit confidatum a principe in
cidit in crimen lese maiesta.principis.vt.ff.ad.l.iul.maie-
sta.l.j.in prin.sed quia hoc imperator in sua sententia non
expressit : et si non fuit expressa maiestas que lesa fuerat:
fuit intelligendum de maie.imperatoris.vñ fuit cassa sen-
tentia sua.vnde papa multū pōderat illa verba lese maie
statis in ipsum.quasi dicat suam non dicitur ledere:sed al
terius maiestatem non negat:⁊ hoc de crimine lese maie.
An aūt sit rebellis? videt̃ ꝙ non:q: non est subditus vt di-
xi.in cōtrariū videtur in dicta cle.pastoralis.in pñ.vbi im-
perator appellat regem robertum et hostem ⁊ rebellem:q:
subditus est ei ratione comitatus prouencie quē tenebat
ab imperio.et nuper aloisius rex dicti regis roberti succes
sor per suos legitimos nuncios domino imperatori nostro
pro dicto comitatu fidelitatem iurauit in ciuitate pisarum
me presente.Sed an contra hominem de terris ecclesie sic
delinquentem possit imperator vel habens auctoritatem
ab eo procedere? quod videtur:quia homines ecclesie sunt
imperij federati:ergo apud eos possunt puniri ⁊ i eos ani
maduerti.l.non dubito.in fi.ff.de capti.maxime cum corā
eo forum sortiātur ratione delicti commissi in mittendo gē
tes contra principem ad terras imperij:⁊ sic imperator fe
cit contra dictum regem robertum.sed papa determinauit
contrarium nisi sit inuētus: vel ad eum ex more remissus
vt dicta cle.pastoralis.§.nos quoq̧.ibi.Sed si punitio. sed
certe verum est ꝙ de isto crimine quod est capitale nō pos
set de iure cōmuni puniri nisi presens esset:⁊ illud conside
rauit illa decreta.nec ob. s.l.proxi. quia illa fuit facta post
coronationem imperatoris predicti.vñ ecclesia non admit
tit illā legē in preiudiciū subditorum suorum:⁊ sic videtur
inisse fedus cum eo ꝙ contra hoīes ecclesie leges grauio-
res non imponat. vnde ratio illius capituli non habet lo-
cum in hominibus imperij vel alterius regni:sed solū in
hominibus ecclesie.quod nota,p ciuitatibus que inuicem
confederantur equali vel inequali federe. vt.d.l.non dubi
to.de captiuis. nam si actum est vt inuicem se tractent vt
ciues in ciuilibus et criminalibus:intelligitur vt vnus cō
tra alios grauiores leges non faciat:quia tūc errant: quia
in societate inspicitur conditio sociorū tempore cōtracte so
cietatis.vt insti.de socie.§.fi.⁊.ff.pro soc.l.socius socio.⁊ fa
mi.her.l.heres.§.non tantū.et ibi no. De pena vero rebel-

Rebelliū pena.

liū dic ꝙ quedā infligitur ipso iure:q: perdunt omnia que
iuris ciuilis sunt.vt.d.l.amissione.de capi.dimi.alia pena
etiam potest infligi eis a quolibet homine. nā possunt im-
pune occidi.vt.ff.ad.l.corne.de sicca.l.iij.§.fi.et de re mili.
l.proditores.et possunt captiui detineri vt serui.vt.ff.de ac
quiren.re.do.l.transfuga.tertia pena imponitur : quia po-
test talem damnare vt capite puniat̃. vt.ff. de pe.l.si quis
aliquid.§.transfuge.quod intelligitur vt ibi no. circa prin.
quia cum talem penam ipso iure incurrant:peti posset pro
nunciari talem esse rebellē.⁊ puto ꝙ sic.argu. ff.de iudi.l.
qui se dicit.et est expressum in.d.c.pastoralis. vbi impera-
tor pronunciauit regem robertum esse rebellem: ⁊ eodem
modo qui se putaret esse de tali crimine infamatum posset
petere se pronunciari non esse talem.argu.C.de inge.ma.
l.diffamari.facit quod dicimus ꝙ principaliter potest peti
vt de etate pronuncietur.vt.ff.de mino.l.de etate. s̃m vnā
lecturam.⁊ de ferijs.l.ij.⁊ ibi no.vt etates probent̃.C.de p
ba.l.cū te. Item hoc posset fieri ciuiliter agendo.nam sicut
ciuitas posset vēdicare ciuē suū:eadē ratione ciuis pōt di-
cere se ciuē ciuitatis illius.⁊ sic per consequens non rebel
lem.vt.ff.ad muni.l.de iure.⁊ no.de rei vēdi. l.j.§.per hāc
Item quero q̃d de dñio bonorū? Rñ.illud si est directū:est
de iuregen.ergo retinet.sed si haberet vtile dominium: il
lud non retineret sub isto nomine:qm̃ puto hoc a iure ciui
li inductum.sʒ quia hoc idem sonat ꝙ effectus dominij.vt
no.C.de bo.ma.aut̃.ideo.nec puto ꝙ hoc retineat sicut di-
rectum.quia hic effectus dominij est de iuregē.ar.insti.de
vsu et ha.§.fi. vbi dicitur vsum et similia que sunt de effe-
ctu dominij esse de iuregen.sed licet retineant̃ nec publi-
ca efficiantur: tamen occupanti conceduntur. casus est in
l.transfuga.de acquiren.re.do.si enim potest occidi psona
et capi:et haberi vt seruus:multomagis res.sed puto ꝙ si
sequeretur condemnatio per iudicem: et sic condemnare-
tur crimine lese maiestatis:ꝙ tunc omnia publicarentur

Regū et iurisditiōis origo est de iure gētium.

hodie per.l.penul.⁊.l.fi.C.ad.l.iul.maiesta. Item quid de
iurisditionibus quas haberet talis rebellis? Respon.iuris
ditio est iuris ciuilis.quia de iure publico introducta est.
vt no.ff.de iurisdi.om.iudi.l.j.facit de orig.iur.l.ij.§.pe.ori
go enim fuit de iure gentium quo etiam fuerunt reges: vt
l.ex hoc iure.ff.de iusti.et iur.sed quia circa iurisditionem
multa sunt addita:ideo dicitur de iure ciuili.vt. l.ius ciui-
le.ff.de iusti.et iur.⁊ licet in eum qui est rebellis nō cadat
iurisditio tāq̧ ius quoddam a iure ciuili inductum:rema-
net tamen tanq̧ quedam potestas regia de iure gentium.
⁊ ideo imperator(vt in illo.c.pastoralis)priuauit regem ro
bertum iurisditione et dignitatibus quasi non esset ipso iu
re priuatus.vel ꝙ licet eēt etiam ipso iure priuatus:tamē
donec toleratur valent gesta per eum:vt.l.barbarius.ff.de
offi.preto.⁊.C.de senten.l.si arbiter.⁊ ideo imperator in di
cta sententia expresse priuauit. nec dixit ipso iure priuetur
et tacite vult hoc fieri expresse per id qđ dicit̃.ff.si pen.ap.
mors interue.l.j.vbi bona fuerūt publicata expresse tamē
vbi tacite inerat.Vel dic ꝙ imperator econtra regem ideo
expresse priuauit : quia illas iurisditiones habebat in ter-
ris ecclesie ⁊ ab ecclesia non erat ipso iure priuatus.priua
uit autem eum per absentiā.sed ecclesia istud non admisit
vt statim dicam licet etiā precedētia vera sint. Item q̃d de
obligationibus et promissionibus factis his rebellibus?
Rñ.siquidem sunt iuris ciuilis ipso iure perdūt.si iurisgē-
tium:tunc ea non perdunt vt dictum est. sed in aliquibus
promittens ipso iure non tenetur. vt si esset debitor fideli-
tatis.nā tunc cum esset rebellis ei obedire non tenetur:nō
tanq̧ liberatus per rebellionē : sed tanq̧ ab ipso initio in
ipsa promissione conditionata sit conditio? vt non sit rebel
lis superiori.et ita intelligo.x.col.hic finitur lex.c.j.⁊ quod
ibi no.facit.ff.de le.j.l.quid ergo.§.si heres.⁊ de v̄bo. obli.
l.qui seruum.Sed dominus imperator contra dictum ro-
bertū regem expresse priuationis sententiā promulgauit.
vt dicto.c.pastoralis.§.iubendo etiam.sed hoc facit vel q̃a
predicta erant in terris ecclesie:vel ex alijs causis prealle

Nulli[a] ergo omnino hoīm liceat hanc paginā declarationis et pronūciatiōis infringere[b] / vel ausu temerario[c] cōtraire[d]. si qs autē hoc attentare[e] presumpserit: indignationem[f] nostram et

gatis. sed cum perdant ea que sunt iuris ciuilis: qd de his que habent a iure canonico seu a summo pōtifice? Respō. *Iuriuz multiplicitas* quoddam ius est super ius ciuile: quoddam infra ius ciuile: quoddam equale illi. primo casu per solam rebellionez non perditur vt ius naturale vel gētiū: ea enim retinet. vt d. l. amissione. ff. d capi. di. sʒ p sentētiam pōt quis priuari eo: vt patet in dānato ad mortez qui ipsa sententia priuatur ciuitate *Ius naturale vel gentiū non nisi per sniam amittit.* et libertate: que est naturalis facultas ⁊c. vt. ff. de sta. ho. l. libertas. ⁊ eodē modo dico de his que qs habet a summo pontifice. nā ea sola rebellione non perdit. nā eius auctoritas super ius ciuile est. sed per sententiam legitime latā: posset quis illo iure priuari etiam a iudice seculari. de laicis vero loquor. vnde si imperator protulisset sententiam cōtra dictum regem presentem valuisset. vt. d. c. pastoralis ibi / ꝙ si punitio ⁊c. tamē quia in absentem protulit: non valuit vt dictum est. *Snia ꝯ absentē lata an valeat.* de eo vero iure quod est infra ius ciuile vt sunt propria ciuitatum ⁊ aliorum dominiorū sub imperio constitutorum: illa sine dubio perdit. illa enim iura cuz auctoritate principis sint facta: ipsius iura esse videntur. vt. C. de vete. iur. enu. l. j. §. omnia. et est expressum. x. colla. hic finitur lex cōtra. d. c. j. de eo vero iure qđ est equale iuri nostro ciuili exemplum poni non pōt de iure. cū impatoris omnia sint: exceptis his que habet ecclesia: vt dictum est. s. ti. proxi. circa pn. Sed presuppono prout de facto obseruatur ꝙ aliqui reges vel populi non cognoscunt imperatorem in dominum: tamē dicendū est ꝙ illa iura nō perdit rebellis ex sua rebellione. nam ex hoc perdunt iura ciuilia. l. ciuium romanorum. vt insti. qui. mo. ius pa. po. sol. §. cum autem iura ciuilia extraneoruʒ. Ex predictis patet determinatio questionis de exbānitis nostri temporis. dico enim ꝙ illi qui ex forma statuti possunt impune offendi dicuntur hostes rebelles ciuitatis. quod patet quādo per legem ciuitatis cōtra eos indictū est bellū. vt. d. l. amissione. in glo. super verbo relegati. ⁊ ideo perdunt iura ciuilia illius ciuitatis: non iura ciui. roma. q̄ sunt supra iura aliarum ciuitatum que sunt equalia: sicut exbanniti et condēnati ab imperatore non perdunt ea que sunt iuris ciuilis papalis. ⁊ sic est casus in. d. c. pastoralis. Sʒ dices tu illud verum est in terris ecclesie. sed in terris imperij videtur ibi casus in contrarium. nam imperator credidit illū regē posse priuari illo iure qđ habebat a supiore: ergo idē sentit ab eo qui est inferior eo. Sed cōtradico: nam imperator cognoscens ꝙ eoipso ꝙ rebellis ⁊ hostis suus non perdit ea que habet a superiore. ideo expresse sententiā priuationis protulit. ⁊ sic patet ꝙ eoipso ꝙ exbānitus et hostis vnius ciuitatis est nō perdit ea q̄ sunt in ciuitate romana. casus est. ff. de cap. ⁊ postlimi. re. l. si q̄s ingenuam. §. in ciuilibus. Sed si ciuitas vellet hoc expresse facere per suam legē vt suū effectū porrigat ad ea que sunt extra territorium: dixi plene in repetitione. l. cunctos populos. C. de sum. trinita. ⁊ fi. catho. ⁊ hāc materiam plene tractaui in questiōe quā de hoc disputaui que incipit Lucane ciuitatis statuto ⁊c.

Rebellē an occulte occidere lʒ. Circa secundū. s. de pena que pōt infligi a quolibet homine queritur an eum qui est rebellis occulte liceat occidere? Et dic ꝙ sic. nam ipso facto hāc penā incurrit. vt hic et in iudicio quo procedetur de homicidio liquidabitur an fuerit rebellis. arg. ff. de ope. no. nun. l. de pupillo. §. si quis riuos. ver. totiens. Item an iste pene cadant in rebellem ciuitatem? Rn. quedā sunt ciuitates q̄ per vim occupantur ab aliquo tyranno et hoste imperij. et iste proprie non dicuntur rebelles: sed dicuntur ciuitates captiue que si recuperantur dicuntur reddite in pristinā libertatē. vt. C. de offi. prefec. preto. affri. l. j. in prin. quedam proprio motu ciuiū vel maioris partis rebellāt: ⁊ iste sunt proprie rebelles. in quibus quantū ad amissionem iuriū ⁊ iurisditionis dicēdum est idem qđ in priuato. quātum ad penā inferendā per hoiem priuatum: dicendum est ꝙ quilibet potest in eius ciuitate ⁊ territorio capere: predari: comburere ⁊ similia facere que cōsueuerunt fieri his contra quos bellū habemus: vt. l. iij. in fi. ff. de acquirē. re. do. Sed si capiatur vna ciuitas cuiꝰ populus sit rebellis: an populus efficiatur seruus sicut vnus priuatus captus? Rn. non. immo libertatē recipiēt. in aut. de here. ⁊ fal. in prin. et ibi no. glo. super verbo antiqua. et ibi per Ja. de bel. Item an iurisditio erit priuati capiētis. Respon. non: cum iure antiquo illam ante iam perdidit: et sic est principis. et sic tunc cum occupatur non habet iurisdi. Item an priuatus qui capit ciuitatem poterit eam destruere: vel homines inde expellere: patebit statim. De pena vero inferenda per sententiā iudicis: dico ꝙ nullus potest condemnare ciuitatem subijciendam aratro nisi solus princeps: nam licet domus particulares sint priuatorum ipsa ciuitas vniuersaliter considerata est pncipis. similiter et palatia pulchra ciuitatum. x. col. que sint regalia. cap. j. non poterit ergo destrui ciuitas que principis est absqꝫ eiꝰ voluntate. Item si non licet destruere ciuitatem nec alia edificia per que vrbs deformatur ruinis. ff. de le. j. l. cetera. §. hoc senatus. ⁊ C. de edifi. priua. l. ij. multo minus nec tota ciuitas. Item si nō licet contra decuriones ciuitatis ferre sententiam mortis principe inconsulto. vt. ff. de pe. l. moris. §. iste fere. multo minus licebit contra ciuitatem. sicut Troia ⁊ Carthago passe sunt aratrum ex precepto eius q̄ tenebat imperiū. vt. ff. qui. mo. vsufru. amit. l. si vsufructus ciuitati. dico etiam ꝙ nec potest cogere hoies ciuitatis capte illam dimittere cum omnibus bonis: ⁊ ad aliā se transferre: quod solus princeps potest. argu. ff. de iur. fis. l. certa forma. li. x. sʒ relegare ex causa potest preses vel alius pretor vel rector. vt. ff. de offi. prefec. vr. l. j. §. fi.

a ¶ Nulli. quarta pars in qua punit impugnantes cōstitutionem: ⁊ quod dicit nulli: intellige in priuato vel in quauis dignitate posito: etiam si vicarius fuerit imperatoris: nisi hoc habuerit expresse in mandatis. hoc enim innuit dictio omnino: que sequitur / quasi dicat sine distinctione personarum. vt. ff. quod me. cau. l. si cum exceptione. §. quatenus. in glo. super verbo omnino. et de fideius. l. grece. §. illud et ibi per Dy. et de dictione penitus / vide quod ponitur. C de vsur. rei iudi. l. fi. ij. respon.

b ¶ Infringere. id est retractare directo vel per maliciosam interpretationem. vt. C. de leg. l. ij.

c ¶ Temerario. ex hoc patet ꝙ si ex facilitate absqꝫ dolo hoc fecerit non incidit in hanc penam. vt. ff. ad turpil. l. j. §. queri potest.

d ¶ Contraire. vel contra dissimulando vel audiēdo allegationes ꝯ hanc legē. vt. C. de leg. l. ij. ⁊ de sacrosanc. ec. l. j.

e ¶ Attentare. et sic non requiritur ꝙ ad effectum perduxerit. quod plene dic. vt. C. de epis. ⁊ cleri. l. si quis non dicā rapere ⁊c.

f ¶ Indignationem. huius verbi nulluʒ effectū inuenio nisi quatenus verbum sonat. quia imperator indigna-

tus ex hoc facto non exhibebit se gratiosum.

a ¶ Mille librarū. al's punit̄ alia pena. C. de legi. l. ij. in fi. et. C. de sacrosanc. eccle. l. placet. et dic vt ibi per doc. ⁊ sic no. pro ciuitatibus que quandoq̄ faciunt statuta et penam imponunt iudici contra iudicanti et aduersario et aduocato contra alleganti. nam valet talis adiectio pene si statutum illud sit validum: vt hic cum si. sed si esset inualidum non valeret adiectio pene sicut nec principale. vt. C. de legi. l. non dubium et. C. de pac. l. pacta que contra. sed aliquando ciuitates volentes vt ipsa statuta licet inualida obseruentur: auferunt iurisditionem suis iudicibus. vt si aliquid contra illud statutum diceretur vel allegaretur super eo quod contra illud statutum allegaret iurisditionem non habeat. quod an valeat: dic q̄ quandoq̄ per illud statutum inualidum nititur auferre alicui ius agendi: et tunc talis clausula per quam aufertur iurisditio iudici qui eam habet ab ipsa ciuitate valet. vt. ff. de iudi. l. iudicium soluitur. tamē poterit agi coram superiore: sicut al's cum proceditur per viam euangelice denunciationis: vt diximus. §. proxi. in glo. super verbo/denunciationem. Si vero aufertur ius excipiendi seu se defendendi: tunc talis clausula per quā aufertur iurisditio super defensione non valet. quia defensio est de iure naturali. et sic non potest auferri: nec impediri quin iudex audiat. al's idem importaret si statueret q̄ iudex faciat iniusticiam. et pro hoc extra de re iudica. c. pastoralis. in clemen. et quod dixi. §. l. proxi. in glo. super verbo. figura. Idem si aufertur ius replicandi: quia sicut exceptio est defensio contra actionem: ita replicatio contra exceptionem. vt. ff. de excep. l. ij. et hoc quando talis est exceptio seu defensio que per statutum non potest tolli. al's sicut posset ipsa exceptio tolli: ita et iurisditio auferri.

penā mille lib. n̄re camere soluendarū se nouerit incursurū. Data[b] pisis. iiij. nonas aprilis regni n̄ri anno. v. M. cccxij.

b ¶ Data. illud est vtile et necessarium in legib⁹ que de nouo emanāt: sed in codicib⁹ et legibus antiq̄s diu obseruatis seu in volumine legum redactis licet data non reperiatur: nichilominus suum vigorem obtinent. vt in prima constitutione codicis: ibi. si qua eorum ⁊c. vnde et constitutio postq̄ cepit per studia diuulgari et frequentari valeret: licet data nō reperiretur. et hoc est vtile ꝓpter quasdam ciuitates que habent sua volumina statutorum non publicata manu notariorum: sed sunt diutius obseruata. et hec data est cōmunis ad hanc constitutionem et precedentem.

¶ Sequitur liber de pace constantie.

¶ Liber de pace constantie composita inter Imperatorem Federicum ⁊ filium eius Henricum: ⁊ quosdam nobiles alamanie et ytalie partes ⁊ ciuitates lombardie marchie/ et romandiole.

In noīe sancte et indiuidue trinitatis. Federicus diuina fauente clemētia Romanorū impator et semper augustus. et filius eius rex augustus Romanorū Henricus sextus.

Imperialis clemētie imensa serenitas mansueta eā semp in subditis suis dispensationē fauoris et gr̄e h̄re ꝯsueuit: vt q̄uis descripta seueritate excessuum delicta debeat et possit corrigere: magis tñ studeat pro ꝓpicia trāq̄llitate pacis ⁊ pijs affectib⁹ misericordie romanū īperiū regere: ⁊ rebelliū īsolētiā ad debitā fidē ⁊ debite deuotiōis obsequiū reuocare. Eapropt̄ cognoscat vniuersitas fideliū imperij tā p̄ntis etatis q̄ successiue posteritatis: q̄ nos solita benignitatis nostre gr̄a ad fidē et deuotionē lōbardorū: q̄ aliq̄n nos et īperiū nr̄m offēderāt: viscera nobis inate pietat̄ apientes/eos ⁊ societatē ac fauores eoꝝ in plenitudinē gr̄e n̄re recipim⁹. offensas oēs et culpas q̄bus nos ad indignationem prouocauerant clemēter eis remittētes: eosq̄ ꝓpter fidelia deuote sinceritatis seruitia que nos ab eis credimus certissime recepturos: in numero dilectorū n̄rorū fideliū cōputādos cēsem⁹. Pacē itaq̄ nostrā quā eis clemēter indultā cōcessim⁹ presenti pagina iussimus subscribi: et auctoritatis n̄re sigillo cōmuniri: cuius est hic tenor et series.

Nos Romanorū imperator Federicus et fili⁹ noster Hēricus romanoꝝ rex/ ꝯcedimus vobis ciuitatib⁹ locis et ꝑsonis societat̄ regalia ⁊ ꝯsuetudīes n̄ras tā in ciuitate q̄ extra ciuitatē: videl̄ȝ verone ⁊ castro ei⁹ ēt suburbijs et alijs ciuitatib⁹ et suburbijs locis et ꝑsonis societatis in ꝑpetuū: videl̄ȝ vt in ipsa ciuitate oīa habeatis sicut hacten⁹ habuistis vel habetis. Extra ꝟo oēs ꝯsuetudīes sine ꝯtradictiōe n̄ra exerceatis: quas ab antiquo exercuistis vel exercet̄ȝ tā in foro vel ī nemorib⁹ ⁊ pascuis ⁊ pōtib⁹/aq̄s et molēdinis sicut ab antiquo h̄re ꝯsueuistis vel habetis/in exercitu/in munitiōib⁹ ciuitatū/in iurisditiōe tā in causis crimīalib⁹ q̄ ī causis pecuniarijs itus et extra: et in ceteris q̄ ad cōmoditatē spectāt ciuitatū. Volum⁹ vt regalia q̄ vobis nō cōcessim⁹ in hūc modū cognoscant̄ ꝑ epm loci: et hoies tā de epatu q̄ de ciuitate eligant̄ viri bone opinionis: et q̄ ad hoc idonei esse credant̄ tales q̄ nec ꝯ ciuitatē nec n̄ram maiestatē priuato vel spāli odio teneant̄: qui iurent q̄ bona fide et sine fraude ꝑquirēt: et inq̄sita cōsignabunt ea que specialiter ad nostrā excellentiam spectant.

vi. fran. ci. in dec 561. in pon.

Si aūt huic inq̄sitiōi sup sedendū eē putauerint: cēsum duorū miliū marcharū argēti p singl'os annos petimus. attñ cōpetēti moderatione mo derabim⁹ etiā quātitatē istā si enormis visa fue rit. Si q̄s aūt sup his q̄ vobis ꝯcessim⁹ vel ꝓmi simus siue in ciuitate vel extra ciuitatē q̄rimoniā apud maiestatē ipam deposuerit: ei⁹ q̄rimoniā nō admittemus: et silētiū ei imponem⁹. hoc qđ nos vel noster antecessor rex vel iperator ep̄is/ ecclesijs vel ciuitatibus: vel alijs q̄buscūq; p sonis clericis vel laicis ante tp̄s guerre dedit vel quolibet cōcessionis titulo cōcessit: firmū ꝛ ratū habemus. Saluis supioribus ꝯcessionib⁹ vt p eo solita nobis seruitia exhibeāt: sed cēsus non p̄stet. cōmoditates q̄s p bono pacis ciuitatibus cōcessimus in ciuitatib⁹ vel extra: illorū regaliū noīe nō intelligim⁹ p q̄b⁹ cēsus debeat prestari

Priuilegia oīa et data ꝛ ꝯcessiōes q̄ in pri uilegiū vel datū ciuitatū vel locoꝝ vl' p so narū societatis occasione guerre in alicui⁹ iniu riā p̄dictorū a nobis vel nūcijs nr̄is indulta sunt cassent: et in irritū deducant. in ciuitate illa in q̄ ep̄s p priuilegiū imperatoris vel regis comita tū hz: si cōsules p ip̄m ep̄m cōsulatū recipere so lent ab ip̄o recipiāt sicut consueuerunt recipere. alioq̄n vnaqueq; ciuitas a nobis consulatū reci piat. cōsequēter vero in singulis ciuitatibus cō sules ꝯstituātur a nūcio nr̄o q̄ sit in ciuitate vel ep̄atu/ et inuestiturā recipiēt. et hoc vsq; ad quin quenniū. finito quinquennio vnaqueq; ciuitas a nobis recipiat: ꝛ infra quinquēniū a nūcio nr̄o (si cut dictū est) nisi in lōbardia fuerim⁹. tūc enim a nobis recipiet. eadē obseruent in successore nr̄o. Et oēs inuestiture gratis fiant. Cū autē nos im perator diuina vocatione decesserim⁹ vel regnū filio nr̄o cōcesserimus: simili modo a filio nostro vel eius successore inuestituram recipietis.

In causis appellationū si quātitas. xxv. li brarū imperialiū summā excesserit appel latio ad nos fiat saluo iure et morib⁹ brixieñ. ec clesie in appellatiōib⁹. ita tñ vt nō cogant in ala maniā ire: sꝫ nos habebimus ꝓpriū nūciū in ciui tatib⁹ vel ep̄atu q̄ de ip̄a appellatiōe cognoscat: ꝛ iuret q bona fide et sine fraude cās examiabit et diffiniet ꝑm leges et mores ipsius ciuitatis in fra duos mēses a ꝯtestatiōe litis vel a tp̄e appel latiōis recepte: nisi iusto ipedimēto vel cōsensu vtriusq; partis remāserit. Cōsules q̄ in ciuitati bus cōstituent tales sint q̄ fidelitatē fecerint no bis vel faciāt anteq; cōsulatū recipiant. Vasalli nr̄i a nobis inuestiturā recipiāt et fidelitatem fa ciāt sicut vasalli ceteri oēs sicut ciues a. xvj. an nis vsq; ad. lxx. nisi tales p sone sint q̄b⁹ debeāt ꝛ possint sine fraude sacramēta remitti. Vasalli qui tp̄e guerre vel treuge nō postulauerūt inue stiturā vel debita seruitia nobis nō exhibuerint: hac occasione feudū nō amittāt. Libellarie et p̄ carie in suo statu ꝑmaneāt ꝑm ꝯsuetudinē vniuś cuiusq; ciuitatis nō obstāte lege nr̄a q̄ dicat im peratoris federici dāna oīa et ablata ēt iniurias quas nos p nos et p nr̄os ab vniuersitate socie tatis vel ab aliquo de societate vel coadiutori bus societatꝫ sustinuim⁹ p nos cū nr̄a p̄te remit timus gratis ꝛ plenitudinē nr̄e gr̄e eis damus: morā supfluā in ciuitate vel ep̄atu p dāno ciui tatis nō faciem⁹. Ciuitates murare vl' extra mu nitiones facere eis licet. Itē societatē quā nunc hn̄t tenere ꝛ quotiens voluerint renouere eis li ceat: pactiōes timore nr̄o vel p impressionē nun ciorū facte cassent: ꝛ p ifectis habeāt: nec p eis aliq̄d exigat. Pacta placētinorū. s. pactū pō tis padi ꝛ fictū eiusdē pōtis et regaliū et datiū et pactū qđ ep̄s hugo fecit de castro arquato: et si aliqua facta sunt silr̄a ab ip̄o ep̄o vel a cōi vel ab alijs de societate nobiscū vel nr̄o nuncio ipso pōte remanēte cū oīb⁹ suis vtilitatib⁹ placenti nis. ita tñ q teneant persoluere fictum abbatisse sctē iulie de brixia: ꝛ si q̄ sunt similes. Sn̄ie q̄ꝫ q̄ de iure et ꝑm leges ꝛ cōsuetudines cōtra aliquē vel aliquos de societate late sunt teneant: sicut de iure ꝯtra eos tenerēt si gratiā nostrā non ha buissent. Que vero ꝯ aliquem vel aliquos de so cietate late sunt occasione guerre seu discordie in irritū deducant. Possessiones oēs quas q̄sq; de societate tp̄e guerre tenebat iuste: si per vim ablate sint ab eis q̄ de societate nō sint/ cū fructi bus et sine dāno restituant: vel si eas recupaue rit q̄ete possideat: nisi p electos arbitros ad co gnitionē regaliū nobis assignent. Opizoni mar chioni oēm offensam quā nobis vel alicui p̄tis nr̄e fecerit postq; in societate fuerit vel p se vel p aliquā p sonā cū societate vel defendendo ali quē de societate: imperiali clementia per nos et nr̄am partē remisim⁹: et in plenitudinē nr̄e gr̄e eū recipimus: nec p nos nec p interpositam p so nam p p̄teritis offensis sibi vel parti ipsius ali quā inferem⁹ iniuriā lesionē vel coactionē. Am pli⁹ eā iurisditionē quā mediolanenses exercere ꝯsueuerūt in comitatibus seprij et martexane et burgarie et in alijs comitatib⁹ (exceptis locis q̄ p gamēses noīe nr̄o tenēt inter alduā ꝛ oleū. ex cepto romano veteri et bariano ꝛ eā quā modo exercēt) libere et q̄ete habeant et possideant sine contradictione nostra et successorum nostroꝝ: saluis pactis et datis et cōcessionibus in suo ro bore durantib⁹: que mediolaneñ. per cōmune fe cerūt ciuitatib⁹ p gamo nouarie et laudo: nec p hāc ꝯcessionē ledēdis: nec vllū p̄iudiciū fiat iuri

aut cõsuetudini alicuiꝰ ciuitatis ⁊ societatis pꝛe
ter dictas ꝯcessiões. Pacta iter ciuitates ⁊ socie
tates quondã facta nichilominꝰ firma ⁊ illibata
ꝑmaneãt: nec aliqͥd intelligat̃ acqͥsitũ mediola=
nẽsibꝰ in ep̃atu laudẽsi p̃ter dictas ꝯcessiões: sal
uo iure aq̃lãbꝛi mediolanẽsibꝰ si qð h̃ñt: vel ĩ pe
dagio. Oẽs de societate q̇ fidelitatẽ nobis iura=
bũt ĩ sacro fidelitatꝫ adijciẽt ꝙ possessiões ⁊ iu=
ra q̃ nos hẽmꝰ ĩ lõbardia ⁊ possidemꝰ extra so=
cietatẽ iurabũt bõa fide nos manutenere si opꝰ
fuerit: cũ suꝑ hoc ꝑ nos vel ꝑ certũ nũciũ nostrũ
fuerit reqͥsiti: ⁊ si amiserimꝰ recuꝑare/ita videlʒ
ꝙ finitime ciuitates obnoxie sint p̾ncipal'r ad h̃
faciẽdũ: ⁊ si opꝰ fuerit alie teneant̃ ad ꝯpetẽs au
xiliũ p̃stãdũ. ciuitates q̃ sũt extra lõbardiã ĩ suo
ꝯfinio silr̃ teneant̃ facere. Si q̃ ꝓ ciuitatũ ea q̃
in ꝯuẽtiõe pacis ex parte nr̃a statuta sunt nõ ob
seruauerit: cetere ciuitates eã ad id obseruandũ
bona fide cõpellãt: pace nichilominꝰ ĩ suo robo
re permanente. Nobis autẽ intrãtibꝰ lõbardiã:
sodriũ ꝯsuetũ ⁊ regale q̃ solẽt ⁊ debent p̃stabũt
⁊ vias ⁊ põtes bona fide ⁊ sine fraude ⁊ sufficiẽ
ter reficiẽt in eũdo et redeũdo. mercatũ sufficiẽs
nobis ⁊ nr̃is eũtibꝰ ⁊ redeũtibꝰ bona fide ⁊ sine
fraude p̃stabũt. ĩ oĩ decimo ãno fidelitates reno
uabũt ĩ his q̇ eas nobis nõ fecerũt cũ nos petie
rimus: vel per nos vl' ꝑ nr̃m nũciũ. si q̇ ex ꝑte no
stra de suis iustis possessiõibꝰ expulsi sunt: resti=
tuãtur sine fructibꝰ et dãno: nisi in causa p̾ncipa
li sue ꝓpꝛietatis iure possit se tueri possessoꝛ: sal=
uis p̾oꝛibꝰ ꝯcessiõibꝰ: et oẽs offense eis remittan
tur. eodẽ iure s̃uando his q̇ sunt ex ꝑte nr̃a circa
restitutionẽ: nisi ciuitas astrigat̃ iuramẽto vt nõ
restituat. q̃ casu arbitriũ boni viri volumꝰ pꝛo re
stitutione succedere. ⁊ si qua ꝯtrouersia fuerit oꝛ
ta de feudo ĩter nos et aliũ q̇ sit de societate: per
pares illiꝰ ciuitatꝫ vl' ep̃atꝰ in q̃ descẽdit agetur
s̃m ꝯsuetudinẽ illiꝰ ciuitatis ⁊ in eodẽ ep̃atu ter
minet̃: nisi nos in lõbardia fuerimꝰ: tũc eñ in au
diẽtia nr̃a si nobis placuerit agitabit̃. Item volẽ
tibꝰ venire ꝯtra pacta nõ ꝑ violẽtiã facta ⁊ iura
mẽto firmata inter ciuitates ⁊ ciuitates/societa=
tes ⁊ societates. vl' ciuitatẽ ⁊ alias ꝑsonas: nos
audientiã denegabimꝰ. itẽ nos restituimꝰ stratã
veronẽsibus et noiatim recipimꝰ dꝛolinũ in ple=
nitudie gr̃e nr̃e ⁊ oẽm offensam eis remittimus.

Hanc igit̃ s̃m foꝛmã pꝛescriptã et ꝑ media
tores pacis videlicet guillermum ep̃ʒ di=
scẽsem: hẽricũ marchionẽ sarnẽsem: frẽm federi
cũ de silua benedicta: et rodulphũ camerariũ no
strũ vna cũ his bona fide intelleximꝰ: ⁊ s̃m teno
rem quo eãdẽ pacẽ ⁊ ꝯcoꝛdiã iurari fecimꝰ: ⁊ s̃ʒ
ꝙ lõbardi eã bona fide itellexerũt: ĩ ꝑpetuũ ra=
tam haberi et conseruari statuimus: ⁊ vt hec fir=
ma permaneant ⁊ inconcussa: pꝛesentẽ paginam
nostri impꝛessione sigilli fecimus communiri.

Nomina ꝓ ciuitatũ q̇bus sic gr̃am nr̃am
reddidimꝰ ⁊ p̃scriptã fecimꝰ ꝯcessionẽ seu
ꝑmissionẽ: hec sũt Vercelle: nouaria: mediolanũ
laude: pergamũ: bꝛixia: mãtua: verona: vincẽtia:
padua: teruisiũ: bononia: fauẽtia: mutina: regiũ:
parma: placẽtia. Istis aũt ciuitatibꝰ ⁊ locꝫ pacẽ
s̃uari volumꝰ: ⁊ gr̃am nr̃am reddimꝰ. pꝛescriptã
aũt cõcessionẽ seu ꝑmissionẽ his nõ facimꝰ: vꝫ
ymole: castro scti cassiani: bobio: pleti de guarba
dona: ferotre: belutie: renete. ferrarie aũt gr̃aʒ no
strã reddimꝰ: ⁊ p̃scriptã cõcessionẽ facimꝰ seu ꝑ
missionẽ si ĩfra duos mẽses post reditũ lõbardo
rũ a curia nr̃a de pace p̃scripta fuerit. Hãc itaqꝫ
pacẽ ⁊ ꝯcoꝛdiã sicut p̃scriptũ est tã nos q̃ʒ filius
noster hẽricus romanoꝝ rex ꝑ camerariũ nostrũ
rodulphũ iurari fecimus in aiam nostrã. Hi aũt
sunt p̾ncipes ⁊ nobiles curie q̇ p̃scriptã pacẽ ⁊ cõ
coꝛdiã ꝑ se firmã tenere iurauerũt. Hermanꝰ mo
naster ep̃s: hẽricus cirnẽsis electꝰ: citalinꝰ curiẽ=
sis: abbas gotifredus ĩperialis aule cãcellarius
Otto dux Bauarie: fedeicꝰ dux sunoꝛne: filiꝰ no
ster bertoldus dux zaermoeʒ: bertoldꝰ marchio
histrie: hermanus marchio veroneñ. comes hẽri
cus dux spleteñ. comes theopobꝰ de lexchomiẽ
de: comes ludouicus: frater cãcellarij de olfestre:
rodulphus camerarius: guarnerius de lombar=
dia: cano de minabere: coꝛradus pincerna.

Hi sunt nũcij q̇ ex ꝑte lõbardoꝝ pacẽ p̃scri
ptã ⁊ ꝯcoꝛdiã receperũt: ⁊ in p̃ñtia nr̃a iu=
ramẽto ꝯfirmauerũt. De mediolano guido de lã
driano: pinamõte de vicomercato: adobatus bu
trassus: guillelmꝰ burrus: guercꝰ de buxolla: al=
dericus de bonate: rogertꝰ marcellinꝰ: lotherius
medicꝰ. De bꝛixia/ obꝛãdꝰ de martinẽgo: gozed
de turbiado: desiderꝰ iudex: rodulphꝰ de ꝯcipio
bocacius de manerbio: albericꝰ de capꝛino. De
placẽtia/girardus de artizone: iacobꝰ strictꝰ: her
manꝰ de carnocãpo: iudex de ꝑgamo: albertꝰ de
mapello attoficianꝰ: iohãnes de pizerigo: lãfran
cus de monacha: albertꝰ attonis: albertꝰ alberto
nis. De verona/coꝛꝰ iudex: vbertinꝰ de carcere:
valerianꝰ de castello: martꝰ de castello: theobal
dinꝰ de nicaudo: theobaldinꝰ ð nascẽguerra. De
vicẽtia/pileꝰ iudex: vbertinꝰ de fonte viuo: carde
narius marchus de paullana. De padua/sinxeill
nus iudex: bugeleschꝰ de fõte glina. De teruisio
floꝛꝰ iudex gũbertinꝰ. De mãtua/alexãdrinꝰ ia=
cobꝰ de amica: angelꝰ iudex: hẽricꝰ de ãgelo. De
fauẽtia/bernardꝰ iudex: hugolinꝰ de azo. De ba=
nonia/antoniꝰ potestas: rolãdus garini: mattheꝰ

rodulphi. De mutina/ arlotꝰ iudex: reinerius de buccabata. De regio. albertus cambiator: rolādus de caritate. De parma/ iacobus petribraui: mallobatus iudex: vetulus iudex: corradus banzoni. De laude/ vincētius de sisiraga: anselmus de summa ripa. De nouaria/ opizo de briona: tedixius cabalacius: girardus de bomprando. De vercellis/ meardus et vercellinus.

HEc aūt sūt ciuitates ⁊ loca q̄ pacē ꝑscriptā sub iuramēto lōbardoꝝ nobiscū recepert ⁊ eādē ꝑ se iurauerūt. papia: cremona cōi: terdona: asta: cesarea: ianua: alba: et alie ciuitates ⁊ loca ⁊ ꝑsone que sunt ⁊ que fuerūt in pace nostra.

HEc aūt sunt noīa nūcioꝝ q̄ inuestiturā consulatus a nobis noīe ciuitatū receperunt. De mediolano/ adobatꝰ. De placētia/ gaardus attizonꝰ. De laude/ vincētiꝰ corno. de vincētia pileus. De padua/ iāsus. De teruisio/ floriꝰ. De mātua/ alexādrinꝰ. De fauētia/ bernardꝰ. De bononia antoniꝰ. De mutina/ arlotꝰ. De regio/ rolādꝰ. De parma/ iacobꝰ petribraui. De nouaria/ opizo De ꝟcellis/ meardus. De ꝑgamo/ artoficiarius.

SIgnum dn̄i federici romanoꝝ inclitissimi imꝑatoris: ego gotifredus imꝑialis aule cancellarius vice christiani maguntine sedis archiep̄i/ ⁊ germani archicancellarij recognoui.

ACta sunt hec anno incarnationis. M. c. lxxxiij. inditione prima regnante domino Federico romanorum imperatore gloriosissimo anno regni eius. lxxxij. imperij vero. xxxix. Datū apud constantiam in solenni curia. vij. kal'. iulij.

IN xp̄i noīe. iuro ego ꝙ ām̄odo ero fidelis dn̄o imꝑatori federico: ⁊ eiꝰ filio regi henrico: nō ero in cōsilio vel facto ꝙ ipsi ꝑdāt vitā vl' mēbrū aut mētē seu coronā imperij vel regni vel caput. et si sciuero aliquē fecisse vel facere volentē per me vel aliū dn̄o imperatori vel regi vel nūcio eius sine fraude manifestabo eis: ⁊ adiuuabo honorē corone tenere: et si ꝑdiderit recuperare bona fide ī exercitu ⁊ comitatu adiuuabo. Insuꝑ pacē dn̄i imꝑatoris federici ⁊ filij eius regis hērici ⁊ sue ꝑtis factā cū societate lōbardie ⁊ eiꝰ societatis sicut scriptum est inde sine fraude infra. xv. dies post iurata bono ītellectu ⁊ sigillo īꝑatoris sigillata obſuabo bona fide ⁊ sine fraude: ⁊ hoc iurare faciā oēs masculos mecū habitātes a. xvj an. s̄. vsq̄ ad. lxx. infra. xv. dies postq̄ iuratū habuero exceptis seruis. ⁊ q̄ ꝑ me iurare noluerint infra tertiā diē īperatori vel regi vel suis nuncijs manifestabo ꝑ breue. M. clxxxiij. inditiōe. j. Ego iuro oībꝰ ciuitatibꝰ societatis lōbardie/ marchie/ ⁊ romanie: ⁊ locis ⁊ dn̄o opizoni/ marchion imalaspine: ⁊ oībꝰ ꝑsonis p̄dicte societatis cōcessiones et ꝑmissiōes atq̄ pacta sicut in sc̄pto pacis inter nūcios dn̄i iperatoris: et rectores ⁊ nūcios ciuitatū societatis lōbardie facto ꝯtinet firmās tenore. nec ero ī ꝯsilio vel facto vbi aliq̄d p̄dictorū minuat' alicui de societate: et si qua ꝑsona aut ciuitas vel locꝰ alicui ciuitati vel loco aut ꝑsone p̄dicte societatis aut iādicto marchioni auferre vel diminuere voluerit: eos vel eas manutenere et defendere bona fide sine fraude ꝯ oēs adiuuabo: et oīa p̄cepta q̄ rectores ꝯcorditer oēs vel maior ꝑs michi fecerit sine fraude obseruabo: et oīa supradicta attendā a kal'. maij vsq̄ ad. xxx. an. et in capite vniuscuiusq̄ quinquēnij. s. si ꝑ maiorē partē rectorū reqsitꝰ fuero renouabo. ⁊ hoc totū sine fraude iurare oēs hoīes mee ciuitatis a. xviij. an. vsq̄ ad. lxx. faciā. et hec oīa faciā iurare cōsules vel potestates mee ciuitatis et credētias vsq̄ ad illum terminum qui michi constitutus fuerit per rectores lombardie et marchie et romanie in hoc eloquio.

DIe lune. xj. kal'. ianuarij in placētia in ecclesia sctē brigide ī p̄ntia mirabelli/ guillielmi/ garonij notarij/ ibiq̄ in eorū p̄ntia rectores lōbardie/ marchie et romanie fecerūt p̄dictū sacrm̄: noīa quorū sunt hec. De brixia/ aldericus de salla. De verona/ vozo iudex. De bononia prēdeparte ptās. De padua/ bazotus. De nouaria/ rogeriꝰ marcellinꝰ ptās. De teruisio/ oldericus de montello. De mantua/ guillielmꝰ de azo. De placētia/ bonizo iudex. De ꝑgamo/ albertus de ossa ptās. De plebe de granatina/ petrꝰ collꝰ iudex. De fauētia/ guillielmꝰ butinus ptās. De mediolano/ petrus vicecomes.

HEc sunt noīa eoꝝ q̄ iurauert vt supiꝰ legit' vt dicti rectores iurauerūt eo excepto ꝙ nō fuerūt astricti facere iurare hoīes sue ciuitatis. De brixia/ desiderius iudex: martinus de potenalupis: pax ꝯsaloneriꝰ. De padua/ guaniphꝰ achalaone. De verona/ cācellariꝰ crescenonū et viuianus aduocatorū. De teruisio/ trauisius de gualperto. De ꝑgamo/ lāfrancus de monācha: oprandus iudex: iohannes de petēgo. De nouaria/ federicus. De bonon̄. michael capra. De mutina/ rolandus de baimonte. De garino/ bunalellus de garbonensibus: de plebe de granatoria: gregorius consul ita iurauit suus rector. De faventia/ anteus iudex. Anno a natiuitate dn̄i. M. clxxx. inditiōe prima. et postea sequēti die martis. xij. kal'. ianuarij armanꝰ de parma rector idē sacrm̄ fecit vt pridem rectores fecerunt: ⁊ albertus de theobaldo similiter.

Explicit liber de pace constantie.

¶ Volumen hoc (quod paruum dicitur) in se conti-
nens collationum seu autenticorũ libros: insuper tres libros Codicis: nec
non Feudorum duos: vna cum opusculo de pace Constantie: sedula di
ligẽtia impressum: Opera magistri Andree Boucardi qui in eo cũ
antiquis voluminibus multa errata castigando (vt interlegen
dum apparebit) non mediocriter insudauit. sumptibus au-
tem et impensis Joannis petit ipsiusqꝫ Boucardi
bibliopolarum Parisieñ. finẽ optatum accepit:
in famatissima Parisieñ. academia. Die ve-
ro decimaquinta Aprilis. Anno a nata
li saluifico quingentesimo vigesi-
moseptimo supra mil-
lesimum.

VOLUMEN
PARVUM
LEG. ROMAN.

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm